ÆTII
MEDICI GRÆCI
OPERA
ET PHILARET
LIBELUS

1541.

AETII MEDICI GRAECI CONtractæ ex veteribus medicinæ tetrabiblos, hoc eſt quaternio, id eſt libri vniuerſales quatuor: ſinguli, quatuor ſermones complectentes: vt ſint in ſumma quatuor ſermonum quaterniones, id eſt ſermones XV.

Per [illegible] Cornarium medicum phyſicum Latinè conſcripti.

AMPLISSIMIS AC PRVDENTISSIMIS, HONESTISSIMISQ. VIRIS SENATVI POPVLOQ. IMPERIALIS VRbis Francfordensis, Ianus Cornarius medicus physicus s. d.

AETIVM medicũ Græcum iam decennium quum vertendum suscepissem, multum operæpretii mox ab initio facere mihi visus sum. Tametsi enim fragmentum tantùm, venerandæ tamen illud vetustatis, mihi obtigisset, attamen ex ipso colligebam non vulgare aliquod consilium illi viro fuisse, sed institutum penitus optimũ, & ab omnibus approbandum, totam videlicet medicinam in breues quasdã summas cõtrahendi. Erat autem tum mihi (sicut plerisque omnibus) autor ignotus, nisi quòd Asulanorum apud Venetos familia Græci exemplaris editionẽ pollicita erat, ante Hippocratis & Galeni operũ editionem. Itaque etsi fragmentum illud meum sex sermonum, ab octauo vsque decimumtertium, contemptibile videri poterat vt in publicum ederetur: & incertũ esset ad quot libros vniuersales, aut sermones partiales, autor opus ipsum extendisset: tamen neutiquã supprimẽdum ratus inuentũ thesaurũ (sic enim tũ mihi placebã) sex illos sermones in Latinã linguã à me cõuersos edidi. Neque malè successit: nam nouum & incognitum opus studiosi benignè exceperunt, per omnẽ adeò Europam, vt etiam Italiæ visum sit non paruum esse incõmodum totum illum autorem nõ ad Latinos translatum, extare: præsertim quum totum Græcum opus in aliquot exemplaribus in Italia superesset. Et tum sanè excitatus est quorundam magnorũ & rectis studiis beneuolentium heroum stimulis Baptista Montanus, non incelebris apud Veronenses medicus, qui exemplarium illorũ copia confisus, & priores & posteriores, quos ego non habueram, sermones fragmento meæ translationis adiecit, & sic translationem meã suæ apud Venetos editioni inseruit. Et quia candore quodam hoc à se factum esse in præfatione testatus est, ego illi vicissim hoc talionis vice rependam, quòd studiosis cognoscendũ proposuo, hactenus translationem illius vnã cum mea lucem ferre potuisse: nam in posterum non erit qui, me iudice, vel meam priorem, vel illius conuersionẽ per omnia sequi debeat. Discipulus est prioris posterior dies: honestissimũ est certamen, non solùm alios, sed etiã seipsum superare. Proinde totum opus Aetii etiam nos adepti, illud denuo ex toto conuertendũ suscepimus, non tantùm quòd videam, dum exemplaria alia plus, alia minus adscripta habent, vnum aliquod certũ sequẽdum esse: sed etiã vt ne amplius sit styli diuersorũ interpretũ in vno opere pugna. Et hoc meũ consilium si Montano sequi visum fuerit, adeo non improbabo, vt ingentis candoris loco id habiturus sim, si etiam ipse totum Aetii opus ex sua interpretatione legendum edet: quapropter meã operã non aliter studiosis approbare volo quàm vt putent me nulla quàm pubici cõmodi causa cõmotum, huc progressum esse, & sincerè optimũ medicum emendatissimũ ac optimè Latinũ factum (quantum eius per me fieri potuit) inuulgasse: tantùmque abest vt in præsens eius translationẽ, propter meæ editionem, superfluã videri velim, vt vehementer expetam etiam illum totum opus de suo denuo publicare. Et nisi fallor, hæc res non tam ad illius gloriam spectat quàm publicam studiosorũ vtilitatem: præsertim eorum qui Latinã linguã solùm nouerunt. Continget enim ipsis ex vtriusque translationis collatione vt veram sententiam assequantur. Atque vtinã etiã hi qui ex Hispanis altas de montibus vmbras nobis vtrisque offundunt, & in alienis libris ingeniosi sunt, huc incumberent vt similem, aut potiorem (qualem ostentant) operã præstarent: plenis buccis studium hominũ collaudarẽ. Iam quod illos facere iuuat, nemini prodesse video. Et reuera in quatuor versibus, si quando aliquid è suo exemplari, velut potiore, citat ille, plures errores in conuertendo admittit quàm in integro sermone prioris editionis inueniuntur. Deinde leuissima quæque & nullius momenti notat: verùm vbi nodus aliquis incidit, ibi transilit velut angue conspecto, & nihil hîc secat Tenedia ipsius bipennis. Sed huc progredi nolebam: hoc volebam, expetendum mihi videri, vt & ex Hispanis Latina Aetii translatio extaret: quo sic studiosi medici vel auctam vel decurtatam aut etiã corruptam lectionem diuersorum Græcorum exemplarium cognoscerent. Hispani suũ in hac parte ducem, itémque Itali suum haberent: profectò mihi satis est si Germanis meis mea & placent & prosunt. Iam verò eiusmodi cauillationibus nihil proficitur, & in talibus annotationibus vtcunque veri inueniendi studium prætexitur, tamen hæ sunt ipsissimæ maligni ac morbidi ingenii notæ. Facile est aliorum errores indicare: sed teipsum inculpabilem præstes, siquid simile tentes, aut etiã in his annotandis, hoc opus, hîc labor est. Et cognosco pennas ex corpore cõmentariorum meorum medicorum, in Galeni κατὰ τόπους libros conscriptorum, extractas, & sagittis illius adaptatas, vt vehementiore impetu in me ferrentur. Non enim non videbam ipse quæ mihi in mea translatione displicerent: verùm ea, quia potioris aut alterius exemplaris copia deerat, interim ferri posse sperabam donec clarè à meipso iudicarentur. Id quod factum est mox in relatorum cõmentariorum editione, in quibus potissimos locos prioris meæ in Aëtio translationis indicaui ac retractaui: & iam amplius fiet in huius repetitæ meæ translationis editione, quam ad duo exemplaria præuia à me conscriptam, & ad Galeni ac Pauli lectionem collatam, in omnibus sequendam puto. Neque curandum arbitror si alicubi alia exemplaria, plura vel pauciora habent, aut etiam ordine immutato. Hoc enim in eiusmodi autoribus peculiariter contingere potest vt certi loci ab aliis atque aliis augeantur aut imminuantur, dum quisque postea vel sibi approbata addit, aut superflua iudicata detrahit. quod ipsum fortassis etiam ab ipsis iustis scriptorum autoribus aliquando fieri contingit. Hanc ipsam operã meã in vrbe vestra, viri Francofordenses, à me perfectam, vobis inscriptam ac dicatam esse volui: nam quum aliàs hoc inscribendi libros magnis principibus ac vrbibus munus publicè receptum sit, ego qui apud vos iam in quartũ annũ medicum physicũ ago, neutiquã cõmittere debui vt ex scriptis meis non eximiũ aliquod specimen (quale sanè hoc Aetii à me Latinè conscripti opus esse iudico) vrbi vestræ peculiariter à me destinaretur, quò vestro grauissimo iudicio approbatũ, maiore gratia ac autoritate in publicum exiret. Atque haud scio an post vllas alias imperii Rom. vrbes, vestra respub. numerari debeat, tot insignibus ornamentis præ cæteris clara. Primùm enim quid præclarius vrbi alicui cõtingere possit quàm quod vrbs vestra iam per multorum annorum successionẽ habet, aureæ etiã appellatæ bullæ sacramento roboratum? quòd videlicet Romanus futurus Rex in sola vestra vrbe, excitis è sedibus suis Rom. imperii electoribus, tãquã ad rẽ orbi terrarũ in primis, velut etiam est, necessariã, eligitur, proclamatur, & ex vrbe orbi Rex & Imperator suus innotescit? Quod si priscos historicos omnes diligentissimos in hoc exquirẽdo describendóq; esse videmus, vt regũ ac magnorũ principũ ortus, vbicunq; tãdem contigerunt (tanquã locis in quibus cõtigerunt clarioribus inde futuris) exactè prodant ac cõscribant: & hodie in annales principum referre mos est natales ipsorũ locos: quod monumentum satis amplũ vrbi vestræ statui potest? ad quã nõ vnus aliquis magnus princeps, sed tã multi, tot voluẽtibus annorũ seculis, orbis Imperatores, veri ortus sui primordia referũt, maximè qui nõ fortuitò ac incerta nascẽdi sorte ipsis cõtigit, verùm septẽ sacramẽto adiuratis principibus, totius Germaniæ supremis, ob hoc Electoribus imperii appellatis, eius gratia conueniẽtibus, & sũma fide, incorruptissimis iudiciis, firmissimáq; autoritate, noui Regis Rom. atque orbis domini futuri, imò clementissimi Imperatoris, ortũ ac natiuitatẽ, hoc est electionẽ, orbi vniuerso salutarẽ pronũtiantibus. At verò vt maximũ est hoc vrbis vestræ, viri Francfordẽses, decus, sic nõ minus ornamentũ ex nobilissimo emporio vobis accedit, quod omniũ totius Germaniæ emporiorũ maximũ esse constat. Possint fortassis aliis alia quædã emporia, aut ob merciũ quarundã pleniorẽ vbertatẽ, aut viliorẽ annonã, aut perpetuum emporii statũ, præferẽda videri: verùm ob merciũ omniũ æqualẽ apud vos copiã, mihi quidẽ nullũ emporio vestro maius videtur, præsertim quũ duobus statis anni tẽporibus celebretur, quibus quisque & sua cõmodè aduehere ac diuendere, & aliena comparare potest, non dubito quin maiore vtrinque lucro, quàm si perpetuus emporii status apud vos extet. Quanquam siquis adeò extra statam duorum temporum opportunitatem vos adeat, reperire itidem possit & em-

ptorem & vēditorem quarundam mercium ab ipſo expetitarum. Quantæ verò commoditatis res ſit talia emporia eſſe ac celebrari, vel inde palàm fit quòd egentiſſimi ſunt populi, ad quos nihil peregrinarū mercium inuehitur, vt & hoc nomine inſigniter celebris veſtra vrbs ſit, quòd hanc cōmoditatē ex ſe in vniuerſam ferme Europā deriuet. Atque ſint hæc quidem præcipua duo veſtræ vrbis præconia. Mihi verò neq; hoc leuiter ad laudem veſtrā pertinere videtur, q, mechanicarum artiū opifices per omnem Germaniā, morum, conſuetudinū & rituum vnicuique arti peculiariū præſcripta & rationes, ex veſtra repub. velut optimè inſtituta, aut primùm petūt, aut ſi prius habēt, ex veſtris emēdant ac confirmāt. Quid verò? annon prædicandū vel in primis erat, quòd artis gladiatoriæ apud Græcos ac Romanos olim celeberrimæ, hodie verò vbique exoletæ ac interceptæ, nulla totius orbis parte, tam inſignia veſtigia reſtāt? Quū enim gymnaſtices partes pleræque omnes hodie ſublatæ ſint (nā neq; in vſu ſunt tam frequētia & priſcis adeo quotidiana balnea, neque defrictiones ex oleo quotidianas, aut vllas aliquas, valetudinis conſeruādæ gratia, hodie corporibus adhibemus: & palæſtra ferè tota intercidit, vt etiā ſtrigmentorū ex balneis & palæſtra veteribus medicis petitorū, æquè materia atque vſu careamus) gladiatoria ars apud vos nō tantùm præclarè exercetur, ſed eam exercentibus etiā præmia cōſtituta ſunt, & in ea præcellētes gladiatoriæ artis magiſtri publicè creātur. At verò quàm vtilis res ſit humanis corporib⁹, imò etiā animis, gymnaſtice, cuius pars eſt & ipſa gladiatoria, vel maximè ab ipſo omniū ſtudiorum doctiſſimo Galeno, in libris ſalubriū, ſiue de ſanitatis tutela, declaratur. Quin idem ad Thraſybulū ſcribens, dubitare audet num ad medicinā aut gymnaſticen pertineat ſanitatis tutelā. In tantū videlicet cōmodat apta corporū exercitatio, vt nō minima pars artis tutelaris ſanitatis ipſa gymnaſtice exiſtat. Atque hoc ſanè modo idem fuerit optimus medicus, qui optimus corporis exercitator, ad ſanitatē videlicet cōſeruandā, quā Græci ſignificantiſſimè, non medicū, ſed ὑγιεινόν, hoc eſt ſanitatis tutorē appellant. Quare minus mirū mihi videtur, fuiſſe ſemper & eſſe adhuc honoratiſſimā apud vos artē medicam curatiuā, quū videā etiā ſupereſſe apud vos ferè ſolos, aut certè non alios quàm qui à vobis tranſſumpſerunt, artē medicam ſanitatis tutelarē. Hæ enim duæ maximæ ac principaliſſimæ ſunt partes medicinæ, quarū altera ὑγιεινὸν, altera θεραπευτικὸν μέρος appellatur. Quanquā autē in hoc diligentia veſtra omnibus admirationi ſit vt bonos apud vos medicos ſemper habeatis, tamē neſcio quo malo fato id fiat vt vulgus æquè apud vos, velut nūc vbique gentiū, ferme peſſimos ſequatur, hoc eſt (vt ego puto) ſui ſimillimos. An autē hoc ex reip. vtilitate ſit, indiſcriminatim quoſuis ad medicinam publicè exercendā admittere, id quod apud vos velut in libera vrbe, omnibus liberum eſt, ampliore cōſideratione opus habet. Illud certè magna laude præ omnibus Germaniæ vrbibus facitis, quòd tot medicos, quot nulla alia, publico ſalario alitis. Par eſt aut etiā amplius ſtudiū veſtrū in conſeruādis bonarum literarū ac artium ſtudiis. Nec deſunt vobis præceptores vel maximis ſcholis pares. Quin & celeberrimos multos reſp. veſtra habet iuriſcōſultos, quibus omnibus tū in iure dicēdo, tum etiā priuatim quibuſuis ad conſulendū, publicis cōſtitutis ſtipēdiis vtimini. Quod verò maximū eſt, pietatis ſtudia, & renaſcentē veræ Chriſtianæ religionis cultū tanta prouehitis moderatione, vt etiā ipſis veræ pietatis aduerſariis admirationi ſitis, dū vident ac audiunt populū à Verbi miniſtris ac doctoribus placatè edoceri, & ſedatis animis populū de ſacris cōcionibus ad ſuas functiones obeundas abire, & à neutra parte tumultus cieri. Quæ res ſummā magiſtratus prudentiā declarat. Vulgò dicitur, qualis princeps, talis populus: ſed egregiè dixit poeta ille, Mobile mutatur ſemper cū principe vulgus. Quare ampliſſimi ſenatus imaginē vel in ipſo populo ſpectare apud vos licet. Sed heu cladē ingentem illā, ex quo magno illo reip. veſtræ principe orbati eſtis Philippo Forſtēbergero, in omnibus bonis ſtudiis ac virtuoſis actionibus viro admirādo: cuius ego priuatus priuatim & amore & admiratione adhuc ita afficior, vt eius ſine ſuſpiriis nunquā, ſæpiſſime etiā lacrymis obortis, mentionem facere poſſim: quanto magis putādū eſt vos veſtrū vulnus ſentire, à quorū corpore ille reſectus eſt? Erat vir eius ætatis vt rectè immatura morte ereptus dici poſſit, ſexagenario proprior q̄ quinquagenario. Sed corpus vegetū aderat: ac animus viuidus, ingeniū acre, iudiciū exactū, mores māſueti, ſermo ſuauis. Et in ſumma, natura ad benefaciēdum omnibus, neminē lædēdum nata: quod quo rarius eſt, eo maiorē laudē in magiſtratu meretur. Vtrāque inſuper callebat linguā, Græcā ſupra mediocritatē, Latinā, vt cū magnis profeſſoribus certare potuiſſet, quod aliquot ipſius ad me ſcriptæ epiſtolæ teſtātur. Et quū tota veſtra reſpublica ex eo penderet, & perpetuis Senatus curis grauaretur, tamen quātum ſucciſiui tēporis ſuffurari poterat, id totū cōuertebat ad optimorū autorū lectionē. Et hoc tēpore præter reliqua, totū Homerū Græcū perlegēdum ac cōferendum ſuſceperat. Hæc facientē ſuperioris æſtatis inauditus Germanis æſtus corripuit, & ardentiſsima febris abripuit, quā eodem tempore in me ſæuientē ſumma difficultate ego vix à me reieci. At ſiue bonorum vſum nobis non fauent inuida fata, velut poetis quibuſdā placuit, ſiue oſtendit Deus magis quàm tradit optimarū rerum fruitionē, profectò veſtrū luctū priuatus meus dolor proferre coegit, quo optimi ac ſapiētiſſimi viri obitus reuera reipub. ve[illegible] immaturus à me publicè deplangeretur. Videor tamē mihi aliquāto leuius ferre illius ad meliorē vitam tranſlationē, quū cōſidero qualia reipub. decora poſt ſe reliquit, generos ſuos, virum omnibus bonis ſtudiis fouendis ac prouehēdis natum, Iuſtinianum ab Holtzuſen: & ſoceri veſtigiis innitentes, ex veteri familia ad Iuuenes appellata, Othonē ac Danielem. Nec deſunt alii egregii vobis viri, qui certatim conētur vt ſincera pietas vigeat, & literarū ac bonorū ſtudiorū honos perſtet ac conſeruetur. Sed quorſum tandē hæc omnia? nimirum quum in vrbe veſtra viuo tot inſignibus decoris celebri, vt videar virtutis veſtræ aliquā rationē habuiſſe, dum & grauiſſimis iudiciis veſtris approbatā hanc operā meā videri volo, & viciſſim meā erga vos voluntatē declarare cupio: quò vtraque re cognita, ſtudioſi rerū medicarū hoc Aetii opus à me Latinè cōſcriptum, alacrius excipiant, auidius perlegant, ſtudioſius ſequantur, & medicando de humano genere bene mereātur. Quod vbi cōtinget, nō dubito quin intelligent hoc veſtrum, viri Francfordenſes, beneficium eſſe, quòd tantū autorē, inſignē medicū, in publicum vſum editum habent. Crede mihi quiſquis es rerum medicarū ſtudioſe, ſi totum Galenum cōtractum, ſi totū Oribaſium explicatū, ſi Paulum ampliatum, ſi omnes veterum ſpeciales tū per pharmaca, tum per chirurgiā aggreſsiones, ad omnes affectiones, in ſumma habere voles, Aetium habes, vnde totum hoc petere ac ferre potes. Neque refert an ſit Aetius ille hæreſiarcha, aut alius quiſpiā Amidenus Opſicii comes, velut quædam exēplaria præſcriptum habent. Certè Aetium hæreſiarcham variis artibus inſtructum fuiſſe, & philoſophicis Ariſtotelis ratiocinationibus ingenium exercitatum habuiſſe, D. Epiphanius abundè declarat in opere Contra octoginta hæreſes, quod item recens in Latinā linguam tranſtulimus: vt fieri potuerit eum etiam medicinā tractaſſe. nam quòd comitis dignitas recentior ſit quàm vt Aetio hæreſiarchæ cōpetat, penitus falſum eſt. habet enim iam citatus à me D. Epiphanius comitum appellationem ac dignitatem ſub ipſo Conſtantino Magno receptam. Et Ioſephum quendam è Iudæo Chriſtianum factum, ea dignitate à Conſtantino Magno donatum tradit. Potuit igitur fieri vt aurifaber vſque ad perfectam ætatē Aetius, & poſtea ad Ariſtotelicæ philoſophiæ ſtudia progreſſus, & deinceps à Georgio Alexādrino diaconus cōſtitutus, tandem per principē aliquē, Opſicii comes factus ſit, & vt vir philoſophiæ doctus, hoc opus ex veteribus medicis collegerit. Sed nihil pronūtio, neque quicquā refert. Cæterùm quod ad operis totius diuiſionē attinet, manu ſcriptum exemplar meum habuit τετραβίβλου inſcriptionem, ante aliquot ſermones partiales. Velut verbi cauſa, ante IX ſermonem, Ἀρχὴ τοῦ θ λόγου Ἀετίου, πρώτου τῆς τρίτης τετραβίβλου. Et ante ſermonem XIII, Ἀρχὴ τοῦ ιγ λόγου Ἀετίου, πρώτου τῆς τετάρτης τετραβίβλου. Quam rationem ſequutus, totū opus in quatuor tetrabiblos, hoc eſt quaterniones vniuerſales, ſingulos quatuor ſermones, ſiue libros partiales cōtinentes, diſtinxi, velut autorem ipſum ab initio feciſſe apparet. Porrò quod ſupereſt precor vt vobis, viri Francfordenſes, ex huius operis editione merita gloria, & ſtudioſis lectionis ac imitationis fructus contingat. Mihi ſatis eſt ſi in huius dramatis actu non penitus (quæ quorundam malignorum ingeniorum improbitas eſt) fuero ex ſcena ac theatro exploſus. Valete. Francfordiæ, calend. Nouemb. Anno Chriſti M. D. XLI.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI PRIMÆ, SERMO I, PER IANVM CORnarium medicum physicum Latinè conscriptus.

De simplicibus pharmacis ex plantis, iuxta ordinem literarum Græcarum. Item De multorum oleorum preparatione.

De simplicium medicamentorum viribus.

DIFFERENTIAE particularium actionum in singulis pharmacis fiunt, ex eo quòd singula ex ipsis ad tantã caliditatẽ, aut frigiditatẽ, aut siccitatẽ, aut humiditatem, aut partium tenuitatem, aut earũdem crassitudinem accedant. At verò ad quantam tandẽ accedant singula, enarrari nõ potest iuxta exactã sanè veritatẽ. Sed nos tamẽ etiã hoc ipsum manifestis & ad artis vsum sufficientibus distinctionibus cõprehendere tentauimus, vnũ quidem genus esse demonstrando quod ad simile corporibus nostris temperamẽtum perueniat, vbi à caliditate quæ ipsis corporibus inest, transmutationis & alterationis principium quoddam assumpsit: alterũ verò calidius fieri quàm pro nostro tẽperamento. Atque huius quatuor ordines facere mihi visum est: primum, qui adhuc ad sensum obscurus est, vt ratione deprehendere oporteat: alterũ ab eo secundũ, qui iam ad sensum manifestus est: tertium, qui fortiter calefaciat, nondum tamen vrat: post hunc quartũ & vltimũ, qui vstorius sit. Sic & frigefaciẽtium primũ ordinẽ, eorũ quæ ratione indigent ad demõstrandũ quòd frigefaciãt: secundũ eorum quæ sensibiliter frigefaciunt: tertiũ fortiter frigefacientiũ, nondũ tamen mortificãtium: quartum mortificantiũ. Iuxta eandẽ proportionẽ etiã humectantiũ & siccantium. Fiat autẽ, clarioris doctrinæ gratia, harum distantiarum à temperamẽto ordo, ita vt frigidorum primus sit, in quo quis locauerit rosaceũ oleum aut ipsam rosam: secundus ab eo sequens proximè, in quo rosæ succus: deinde terti⁹ & quartus, donec ad frigidissima perueniamus, cicutã, & papaueris succũ, & mandragorã, & hyoscyamũ. Rursus in calidis anethum & fœnumgræcum primo ordine ponamus: in secundo, quæ secũda apparent: ita & tertia & quarta, donec ad vstoria deueniamus. Iuxta eundem modũ in humectantibus ac siccantibus medicamẽtis, initio rursus à temperatis sumpto, ordines consequẽter vsque ad summa faciemus. huiusmodi enim cognitio nõ parũ ad medendi methodum confert. Conuenit porrò præexercitatũ esse in sensu gustus, & proprietatẽ vniuscuiusque qualitatis saporũ in memoria habere, velut verbi causa, quum corpus aliquod linguæ admotũ vehemẽter siccat & constringit, ipsámque ad multam profunditatẽ exasperat, velut pyra syluestria immatura, & corna, ac similia: omne tale, acerbũ nominatur, hoc est intensè austerum. Quæcũque verò in contactu linguæ, ipsam non constringunt neque cõtrahunt, velut adstringentia solent, sed cõtrarium facere videntur, extergeréq; & eluere, talia omnia salsa appellamus. Quæ autẽ his adhuc amplius extergent simúlque molestè exasperant, amara vocantur. Quæ verò mordent & cum valida caliditate erodunt, acria. Quæ verò absque caliditate mordent, acida dicuntur: habéntque præterea vim fermentandi terram, si ad ipsam effundantur. Quæcunque autem velut sublinunt & replent & sedant exasperatas & quasi erosas linguæ partes, ipsas cum manifesta iucunditate cõtingentia, dulcia nominantur: si verò sine manifesta iucunditate id faciant, pinguia appellantur. Si quidem igitur acrimoniã manifestè percipere velis, in allio & cæpis ac similibus frequenter degustatis ac diu cõmanducatis disces, ita vt affectus ex his sensum diligenter memoriæ cõmendes. Si verò adstringendi vim palam percipere voles, in galla & rhoe ac similibus assequere: si amaritudinem, nitri ac fellis gustu: si dulcedinem, sapæ ac mellis. Præterea siue qualitatis expers, siue medium qualitate ad gustum cognoscere velis, aquam accipe, eiúsque gustum diligen-

A ter in memoria retine, & maximè purissimæ aquæ; & nullam prædictarum qualitatum resipients, neque dulcedinem, neque acrimoniam, neque acorem, neque amaritudinem, insupérque neque multùm calidæ, neque nimiùm frigidæ. Inde enim progressus, promptius ad obscurorum saporum cognitionem peruenies, & eorum quos ego mediocriter dulces, alii aquosos vocare malunt. qualis est arundinum viridiũ & graminis succus: item tritici & ordei, & aliorũ multorũ moderatè dulcium. & qualis est aqua qualitatis penitus expers, inter caliditatẽ ac frigidi-
B tatem manifestam, mediam quantum eius fieri potest cõstitutionem habens, aut etiam paululum ad frigiditatem declinans. Quòd siquid eiusmodi sapore præditum, non liquidam sed siccam compagem habeat, id ipsum necesse est terreum esse, & citra mordacitatem siccare. Nominantur autem talia emplastica Græcis, hoc est meatus obducentia: velut est amylum, & plurima ex metallicis diligenter lota, pompholyx, cerussa, Cadmia, terra Cimolia, Samius aster, & similia. Quædam verò ex ipsis nõ solùm terrea, sed etiam aquosa natura sunt: aliqua etiam aerẽ nõ modicum intra se habent. viscosa quidem hæc, & ob id
C meatus oblinentia. Duplex est enim medicamentorum meatus obducentiũ natura: altera terrea exactè & sicca: altera viscosa penitus, verùm mixta ex aqua & terra, & plerunque etiam aere, velut oleum dulce. At verò candidum oui simile quidem quodammodo est, verùm magis terreum quàm oleum. Caseosum etiam in lacte meatus obducit, & pinguedo suis. Tauri equidem & hirci pinguedo siue adeps, actis & magis terrea quàm suis pinguedo est. Anseris autem & galli calidior quidem & siccior quàm
D suum est, sed tenuium partium, & nequaquam terrea. Itaque pinguedines si non acrimoniam aliquã habent, meatus obducunt, & magis ficciores & amplius terreæ. Talis est & cera probè lota. Et talia quidem sunt medicamenta emplastica appellata. Quæ verò adstringunt terrea sunt & crassarum partium, compagis suæ mole, frigida autem qualitate. at verò arida tenuium partium corporib⁹ sunt, frigida autem similiter vt adstringentia. Quæcunque autem in sapore terreas partes repræsentant, quæ colliquatæ & contrahunt & resiccant humectiores sensiles linguæ
E partes, si quidem asperiora sunt, acerba dicũtur: minus verò aspera, austera. & rectè talium saporum temperamentũ frigidum dicemus. Quandoquidem autem inæqualiter resiccãt (hoc est enim exasperare) fuerint vtique omnino etiam terrea. Omne enim aquosum æqualiter permeat corpora, & diuulsum rursus facilè vnitur: terreum verò diuellitur quidem, non tamen facilè rursùm coit. Et sanè si sensus proprietatem in vtraque affectione in memoriã reuocaueris, iisdem testimonium præbebis: etenim acidorum saporum trãsitus, velox est in sensilibus partibus:
F acerborum autem, tardus. Et acida per profundum corporum actionem suam magis ostendunt: acerba verò in superficie. Cæterùm vbi experiri voles sinceræ acerbitatis actionem, si quidem ea res gustanti tibi apparuerit acerba simúlque mordens, hanc speciem me monente relinques, & acerbum absque mordacitate requires: & quod neque acidum, neque dulce, neque amarum est, sed quantum eius maximè fieri potest, nullam omnino qualitatẽ & vim adstrictioni permixtam habens. Superuacuum enim & vanum est tale pharmacum experiri: incertũ nan-
G que est an ob adstrictionem, siue aliam quandam ei permixtam qualitatem, siue per vtrasque, circa corp⁹ cui admotũ est, efficax fuerit. Chalcitis igitur & misy, atramẽtũ sutoriũ, & squama æris, sori, & Armeniacũ pictoriũ, ar-

gentum viuum,& innumera alia adſtringentia ſimúlque mordántia, iuxta vtraſque qualitatès in ſingula corpora quibus adhibentur agunt. & tamen impoſſibile ſit docere palàm, num per adſtrictionē an per acrimoniā vtendi vim habeant: nam ſi intra corpus ſumantur talia craſſarū partium exiſtentia, & viribus magis calida, & propterea temporis progreſſu in permutatione intra animalis corpus igneſcentia, ad candefacti igne lapidis aut ferri ſimilitudinem exulcerant & vrunt ventris partes, & neque diſtribui in corpus poſſunt ob grauitatem. Præſtabilius igitur eſt plura alia conſequenter deguſtare, ac diligēter conſiderare ſincerā adſtrictionē ſeorſim per ſe, quantum eius fieri poteſt: atque vbi talem repereris, iam tandem ad iudicandum illud medicamentum iuxta prædictā methodum progredere. velut ſi guſtanti tibi balauſtium, aut gallam, aut cytinum, aut hypocyſtidē, aut acaciam, aut rhoē, aut aliud quid eiuſmodi, appareat exactè acerbum eſſe, ita vt palàm ſit nullam aliam qualitatem habere, in eiuſmodi iam expendere ac explorare aſtrictionis actionem oportet. Acerbum itaque corpus terreum eſt & frigidum. Reſoluetur autem neceſſariò tripliciter, aut caleſcens, aut humeſcens, aut vtrunque ſimul perpetiens. Si igitur caleſcat ſolùm, nō euadet neque humidius neque mollius, ſed durius exiſtens dulcedinē acquiret: quēadmodum quercinæ glādes, præſertim quæ caſtaneæ nominātur. Si verò humeſcat ſolùm, & humiditas craſſarum partiū ac aquoſa exiſtat, auſterum euadet: nam acerbum exolutum, auſterum producit ſaporem. omnis enim ſaporis vim aquoſa humiditas hebetat. Si verò humiditas tenuium partiū & aerea accedat, acidū reddetur. frigiditas enim tenuiū partium exiſtens, acidam qualitatem efficit. At verò ſi humeſcat ſimúlque caleſcat, cum aquoſa quidē humiditate in dulcedinem trāſibit, cum aerea verò, in pinguitudinē. etenim arborum fructus qui natura iam facti dulcès nobis apparent, acerbam primùm & ſiccam compagem habent, ſinguli iuxta arboris ſuæ naturā: progreſſu verò temporis fiunt quidem humidiores, verùm aliqui aciditatem inſuper ad acerbitatem aſſumunt, quam paulatim deponentes, rurſus dulces euadunt maturitatem adepti. Quidā neque in arborib⁹, ſed decerpti poſt tempus aliquod dulcedinē acquirunt: alii quidam neque media interueniēte aciditate, ſed ſtatim ab acerbitate in dulcedinem trāſeunt, quemadmodum oleæ fructus. Cæterùm calore maturi fiunt omnes, qui duplex natura exiſtit, alter proprius & ſingulis à natura inſitus: alter forinſecus à ſole allatus. atqui ſi ab initio quidem acerbiores ſunt, maturi autem dulces fiunt, ex caliditate vtique dulcedo, ex frigiditate aciditas & acerbitas ipſis adeſt. Et ſanè manifeſtum iam factum eſt quòd fructus ab initio acerbi exiſtentes, progreſſu temporis partim dulceſcunt, partim aceſcunt, partim auſteri fiunt: aliqui verò ſēper acerbi permanēt: quidam etiam redduntur pingues: quin & iuxta dictarū qualitatum mixturas, multiplicem habent varietatem. Acerbi itaque in finem vſque permanēt, ilicis, arbuti & corni fructus, & conſimiles. quoniam frigidi & ſicci, velut ab initio erant, permanent, nullam aliam alterationē præterquam ſolius augmenti acquirētes. Acerbus autem ſimúlque dulcis eſt, myrti, & pyri ſylueſtris, & glandis fructus. Auſterus tantū, vitis amineæ vua, & vinū, & quæ his ſimilia. Auſterus ſimúlque dulcis, palmæ fruct⁹, & vinū Surrētinum, & quæcunque dulcedinē adſtrictione permixtam habent. Dulce autē ſolùm eſt Theræū, & Scybelites, & ſiræum, ſiue hepſema, *quod nos ſapam appellamus*, & quæcunque alia his ſimilia. Pinguis verò exactè tum fructus tum ſuccus oleæ eſt: imò etiam alii omnes ex quibus oleū paratur. Quemadmodum autē acerbus ſuccus progreſſu tēporis dulcior primùm, deinde etiā acrior & amarior euadit, & poſtremùm penitus amareſcit, eodem modo etiā frigidus ſuccus acidior ſtatim fit, &, ſi perfectè perfrigeſcat, citius adhuc aceſcit. fructus quoque ſtatim interjcolligēdum multa humiditate repleti, item qui aliâs aquam aſſumpſerunt, promptè ex leuiſſima occaſione acidi fiunt. Si enim vua immatura acida eſt, matura verò dulcis, & maturum fieri fructibus omnibus ex ſolari caliditate contingit: manifeſtum eſt imperfectiorem ac frigi-
A diorem, acidum eſſe: perfectiorem verò & calidiorē, dulcem. Quum igitur vinum ex perfrigeratione aceſcat, conſpicuum eſt quòd ad eūdem rurſus redit ſaporem ex quo prodiit, vuæ immaturæ inquam. Diſtat tamen acetum ab vuæ immaturæ ſucco viribus, in eo quòd acetum acrimoniam quandam ex putredinoſa caliditate adeptum eſt: vuæ autem immaturæ ſuccus nō habet acquiſititiam caliditatem, & propterea neque aceti acredinem: vnde etiā magis tenuium partium eſt acetum quàm vuæ immaturæ ſuccus, velut ſenſus quoque teſtatur. At verò acrimonia
B aceti frigiditatem aciditatis euincere non poteſt, verùm ad penetrādi celeritatem ipſi inſeruit. Quāto enim citius meatus penetrat calidum quàm frigidum, tāto promptius acris ſapor quàm acidus ſenſilium corporum meatus pertranſit, vt acris velut præuius iter ſtruat, frigidus verò non ita longè pòſt ſequatur. Et propterea ſanè ſenſus mixtus ac ægrè explicabilis non permittit pronuntiare acetum ſimpliciter frigidum eſſe: percipimus enim in ipſo igneam quandam acrimoniam. Verùm frigiditas ex ſequenti aciditate deſtruit & extinguit eueſtigio acrimoniam: quare
C etiam multo maior ſenſus frigiditatis quàm caliditatis nobis contingit. Porrò quidam æſtatis tempore poſcam bibētes, palàm refrigerantur, & ſine ſiti permanēt. Quandoquidem verò ſitis dupliciter fit, altera ex humiditatis inopia, altera caliditatis redundantia: eam quæ ex ſiccitate oboritur, non ſanat acetum: eam verò quæ ex caliditate oborta eſt, ſanat. humectare enim non poteſt acetum per ſe, ſed non ingeneroſè perfrigerat. Igitur neque ſitim ex ſicca intemperie, neque ex calida & ſicca obortam, a-
D cetum potatum vnquam ſanare poteſt. Si verò concurrat aliquando ſimul humiditas cum caliditate, eiuſmodi ſanè ſitis optima medela acetum erit. Aliter ſitientibus, tum in febribus ardentibus aliiſque omnibus adurentibus, tum in æſtate ac calore vehementi, compoſita affectio eſt ex caliditate ac ſiccitate, vt meritò cōpoſitam medelam requirant ex aceto & aqua: acetum quidem, vt non inſtrenuè refrigerans & partium tenuitate facilè penetrans: aquam verò, vt quæ ſupra id quòd refrigerat, & humidiſſima omnium exiſtat. nihil enim humidius a-
E qua. Cæterùm in ardore præcordiorū potior aceto eſt vuæ immaturæ ſuccus forinſecus impoſitus, tum quòd nullam habeat violentam & offendentem frigiditatem, tum quòd neque permixtam mordacem caliditatē. Qui enim ita affecti ſunt, lenimēto inuiolēto opus habent, quod forinſecus nullā mordacem acrimoniā inducat. Vuæ itaque maturæ ſuccus non ſolùm acidus eſt, ſed etiam acerbus. Nam, vt dictum eſt, omnes ferè arborum fructus circa primam generationem guſtu acerbi ſunt. Non autem acidum ſolùm frigidum eſt, ſed etiam acerbum ac auſte-
F rum. Et ſiquis aliquando guſtauit mala cydonia, aut myrti baccas, aut meſpila, is ſanè manifeſtè nouit alium eſſe ſenſum ab acidis in lingua noſtra productum, alium ab acerbis aut auſteris. acerba enim intus protudere particulam videntur, quam ex omni parte æqualiter contingunt, velut exprimentia conſtringentiáque ac contrahētia: auſtera verò in profundum ſubire videntur, & aſperum quendam ac inæqualem ſenſum inducere, ita vt reſiccando omnem ſenſilium partium humiditatem expellant. Quare alia eſt affectionum proprietas, nō ſatis clarè
G explicabilis, & in acerbis & in auſteris ſaporibus: ſed non puto tamen hominem eſſe qui non exiam relatis, incitatus intelligat quid dicam. Omne igitur corpus acerbum & ab aliis qualitatibus purum, omni experimento facto frigidum inueni. Omne autem dulce calidum eſt, & non immodicè ſuperexcellit caliditatem quæ in nobis exiſtit. Sed quemadmodum calidæ aquæ contactu delectamur, & maximè vbi fuimus frigefacti, donec corporis partes à frigore cōgelatæ diffundantur: (excalfacit enim nos, & neque diſſoluens neque ſcindens partium continuitatē,
H iucundiſſima eſt & vtiliſſima.) ſic etiam omne dulce edulium, calidum quidem omnino eſt, non tamen ad tantam caliditatem peruenit vt offendat, ſed intra terminos diffundēdi & æquandi demulcēdiq; ac molliēdi manet. Omnia enim alimēta iis quæ alūtur, natura cōueniētia & tota ſubſtātia familiaria exiſtunt. Statim autem oportet &

moderatè calida esse hæc, iuxta corporum quæ aluntur proportionem. Et propterea eduliorum ac medicamentorum non vna species omnibus hominibus conuenit. Vnusquisq; enim iuxta propriam substantiam simúlque affectionem, ab vtrisque tum vtilitatem tum voluptatem percipit. Verùm quum hæc ita habeant, edulium sanè minus dulce, minus calidum est: magis dulce, tanto calidius est quanto dulcius. Si verò modum caliditatis excedat, neque dulce tale est, sed iam amarum apparet: velut mel inueteratũ & quod diutius coctum est, & singula alia dulcia. Quæ enim temperamentis corporum quæ aluntur, similia sunt citra cocturã & præparationem, iam dulcia apparent: quæ verò dissimilia, omnia iniucunda sunt priusquam præparentur. Opus est autem calida castigare frigiditate, frigida verò calfacientium condimentorum mixtura, & igne. Eodem modo per humiditatem emendantur quæ terrea sunt & sicca magis quàm conuenit: siccitate verò, quæ pl⁹ humida & aquosa. Dulce igitur supra hoc quod calidum magis aut minus existit, necessariò etiam humidum magis aut minus est. Quod verò velut superassatum amarum euadit, simile calci & cineri, siccum & calidum necessariò redditur. Et sanè ob id omnia amara extergere solent, scinderéque & dissecare viscosos ac crassos humores, quemadmodum cinis & nitrum. Quòd autem amarus sapor sicci ac terrei temperamenti est, tum ex eo quòd ægerrimè omnium amara putrescunt, tum quòd nequaquam vermes & alia animalia gignant (qualia videlicet in radicibus & herbis, & fructibus putrescentibus innasci solent) colligere datur. Nam in humidis corporibus maximè vermes & putredines gigni videmus. Porro exactè amara (voco autem sic quæ nulla alia sensibili qualitate participant) omnia ferme animalia, non homines modò, in cibis auersantur, propterea quod omne animal humidum magis aut minus existat, amara autẽ sicca sint ad cineris ac calcis similitudinem. Quemadmodum igitur exactè quidem dulce nutrit, exactè autem amarũ non alit: sic quod inter hæc mediũ est, nutrit quidem, sed minus quàm dulce. Propinquus autẽ amaro est sapor salsus: nam & terrei vtrique sunt & calidi. differunt tamen inter se non obscura differentia, quòd amarus è caliditate & siccitate magis sit attenuatus & elaboratus, ac quasi sub actus. sed & in salis generibus sic habet. Quæ enim dura sunt & densiora & magis terrea (qualia fere, omnia fossilia existunt) minus calida ac tenuium partium sunt: quæ verò friabilia ac laxa, magis tenuium partium & viribus calidiora sunt, & aliqua ex ipsis subamara, medium quodammodo obtinentia inter salem & spumam nitri. Et sanè quicquid salsum diuti⁹ calfeceris, statim amarũ euadet. Atque sic etiam Asphaltitidis paludis aqua, quã mare mortuum appellant, in cauo & calido loco contenta & à sole exassata, amara redditur: & ob id etiam æstate magis quàm hyeme amara existit. &, si haustam eam in vase cauo ad solem exponas tempore æstiuo, confestim magis amara seipsa facta tibi apparebit. Quare in illa aqua neq; animal innascitur, neque plãta. Sed & quum flumina magna multúmque piscosa in ipsam influant, & præsertim id quod prope Hierichuntem est, quod Iordanem appellant, nullus piscis oras fluminum superegreditur: & siquis captos stagno immittat, statim corrumpi ipsos videbit. & propterea stagnum mortuum siue mare mortuum appellant. Adeo exactè amarum omnibus plantis & animalibus inimicum est, squalidúmque ac siccum natura, velut fuligo ex adustione factum. De amarorum igitur saporum viribus satis dixisse videmur, dissectorios & extersorios ac attenuatorios ipsos esse declarantes, atque adeo calidos in tantum vt nondum vrant. Ad acres iã sermonem conuertamus: eósque primùm calidos exactè esse dicamus, deinde erosiuos & vstorios, crustámque inducẽtes, & colliquatorios forinsecus cuti impositos. Si verò intra corpus assumantur, qui tota substantia quibusdam animalibus aduersantur, eos omnes putrefactorios & infectorios illorum animalium, velut cantharis & buprestis hominis. Qui verò secundum solius caliditatis excessum, si quidem crassiores sint & terrei, velut auripigmẽtum & sandaracha, ac similia, eos exulceratorios internarũ partiũ

A pronunciamus: si verò tenuium partium sint, (qualia familiaria nobis semina existunt, daucus videlicet & anisum, ac similia) vrinam cientes & exudatorios, & simpliciter ac summatim loquendo, sectorios ac discussorios. Conferunt etiam quidam reiectionibus ex thorace, & menstruorum fluxionibus. Cæterùm acres sapores, non solùm forti caliditate ab amaris differre videtur, sed etiã in eo quòd amari omnes non modò calidi sunt sed etiam sicci ad cineris similitudinem. At verò in acribus, quique non sunt
B amari, multa aliquando permixta est humiditas: & propterea non pauca acria nobis in ciborũ vsum veniũt. Quãdo verò iam & de saporibus quæ dici par erat relata sunt, reliquum vtique fuerit & de vaporibus dicere. Plerique certè vapores similiter vt sapores nos afficiunt. nam acida omnia ipsúmque etiam acetum, & olfactum & gustum eodem modo excitant. Acria autem, velut allium & cæpa & cõsimilia, nõ min⁹ olfactũ quàm gustũ stimulant & excitant. Eodem modo & in singulis aliis similis ferme odoratus ac gustus sensus est, adeo vt quorundam corporũ
C quæ nunquam gustauimus, veluti stercoris, persuasum habeamus nos scire qualitatem: & ob id neque omnino talium rerum gustum attentamus, quòd olfactui valde multum fidei habeamus. Quin & odorata edulia quæ computrefacta molestum odorem nobis afferunt, statim abiicimus, ne tentato quidem gustu. et ferme in omnibus mutuò conspirant odoratus & gustus. Ad duas autem appellationes pleraque odorabilia reducimus, odorata aut fœtida nominãtes: odorata quidem, iuxta proportionem dulcium ad linguam: fœtida verò, nõ dulcium. Videtur por-
D ro de corporibus non odoratis aut omnino parum quid vaporis defluere, aut multo minus quàm pro molis symmetria, velut in salsis & maximè acerbis. Crassarum enim partium & frigida est substãtia acerborum: quare verisimile est etiam quod defluit ab ipsis, modicũ esse & crassum, & mole velut terreum, vt neque cerebrum sua respiratione petere possit. Quare nihil certi ex odore coniectare licet de ipsorum temperamento, velut ex gustu. Nam inodora crassarum partium substantiam habent, sed inde non manifestum est quantum caliditatis aut frigiditatis possideant. Odorata autem, tenuium partium aliquo mo-
E do sunt & calida, quantitas tamen tenuitatis aut caliditatis non etiam ex odore indicatur, sed ex gustu. Quod verò nihil certi de temperamento indicent odorata, in causa est inæqualitas substantiæ ipsorum. Et propterea in rosa ex odore coniecturam facere non possumus de omnibus in ipsa qualitatibus. In gustu verò omnes gustabilium corporum partes æqualiter linguæ obueniunt, mouéntque singulæ sensum iuxta suam ipsarum naturam: nimirum acerbum in ipsa quod est terreum & crassarum partium
F ac frigidum: item amarum quod tenuium partium est ac frigidum: & tertium insuper aquosum, necessariò frigidum. vt non sit certum, velut dictum est, de simplicium pharmacorum viribus omnib⁹ ex odore cõiectare. Amplius verò nihilo magis ex coloribus conicere possumus de iisdem. In singulis enim coloribus inueniuntur & calida & frigida, & sicca & humida. Possibile tamẽ est in singulis generibus aut seminum aut radicum, aut succorum, etiam ex colore indicationem quandam sumere temperamenti. Velut verbi causa, cæpa & scilla & vinum, quanto fuerint albiora, tanto minus sunt calida: subflaua verò & fulua, calidiora. Quin & triticum & cicera, & pha-
G seoli ac cicer. iridis quoque radix & asphodeli, & multorum aliorum, simile quiddam perpetiuntur. In singulis enim generibus in vniuersum quæ fulua & ruffa & flaua sunt, calidiora albis existunt. Quare siquid etiam inde de medicamentorum viribus coniectare licet, etiam hoc auctarium habes. Optimum quidem igitur (vt dictum & sæpe demonstratum est) singulorum vires ab exacto experimento inuenire. neque enim in hoc falli potes. priusquã tamen experimento vim cognoscas, gustus multum indi-
H cat, cui attestatur paulùlum etiam ipse odor. Horum autẽ omnium (quemadmodum etiam aliorum quorundã vtilissimorum) in summa compendium contraham, postquã sanè speciatim, quantum possibile fuit, vniuersales vires & vniuscuiusque actiones explicui. Quandoquidem verò

medicamenta partim ex animalibus ſunt, partim plantæ A
aut fructus,aut horum ſucci ſiue liquores exiſtunt,partim
verò ex metallicis ſumuntur:præſtabilius mihi viſum eſt
de plantis primùm differere:non omnibus ſcilicet totius
terrarum orbis,ſed de quibus compertum per experien-
tiam habemus.nam & plurimum ipſarum genus proue-
nit,facultatéque potentiſſimum habetur: atque id iuxta
ordinem literarum Græcarum. Deinde conſequenter e-
tiam de metallicis dicere,atque ſic ad animalium partes
peruenire. B

Abrotonum.

Abrotonum calida & ſicca vi præditum eſt,in tertio ordine & diſceſſu à moderatis locatum,guſtu multùm amaro,qui ſapor indicatus eſt terreæ ſubſtantiæ eſſe, & à largo calore attenuatus eſſe,vt non inſtrenuè calfaciat & ſiccet.Quare coma huius herbæ vnà cum floribus in oleo coquitur:quo illito ante acceſſionem iis qui rigore per circuitum repetente apprehenduntur, minus rigebunt. Eiuſdem decoctū potū aut per clyſterem infuſum, lumbricos occidit amplius quàm abſinthium.Modica autem participat acerbitate abrotonum, & ob id ſtomacho incommodum eſt.Species habet duas,marem & fœminā. C

Abrotonum vſtum.

Abrotonum vſtum, calidum & ſiccum viribus eſt, magis quàm cucurbita ſicca vſta, & anethi radix: illa enim vlceribus humidis & ſine inflammatione perfectis conueniunt,& propterea maximè vlceribus præputii pudendi apta videntur.Abrotoni autem vſti cinis omnibus vlceribus mordax eſt:quare alopeciis confert,oleo cicino aut raphanino,aut ſicyonio,aut lentiſcino, aut veteri dilutus.

Agnos,*id eſt uitex.* D

Huius arbuſti folia,flores & ſemen tertio ordine calida & ſicca ſunt,& multùm tenuium partium. Fructus in cibo aſſumitur, calfacitque manifeſtè, ſimúlque capitis dolorem infert.Frictus minus caput tentat,ſed modicum alimentum corpori ſufficit,atque id ſiccans ac calfaciēs, minimè verò flatuoſum.Et propterea etiam impetus venereos inhibet.Vnde non ſolùm in cibo aut potu acceptus ad caſtimoniam conferre creditus eſt, ſed etiam ſubſtratus.Et ad hepar ac ſplenem indurata: ac obturata, viticis ſemen magis conuenit quàm ruta.

Agroſtis,*id eſt Gramen.* E

Graminis radix moderatè frigida eſt & ſicca,& ob id cruenta vulnera glutinat:ipſa herba impoſita cataplaſmatis vice non fortiter frigefacit, verùm in medio humiditatis ac ſiccitatis conſiſtit. Mordacitas & partium tenuitas in radice modica eſt, vt aliquando calculos conterere cognita ſit decoctum eius bibentibus.Semen vulgo naſcentis debile eſt, Parnaſſiæ autem, vrinam ciet, & fluxiones ventris ac ſtomachi ſiccat.Eſtque vis ipſius ſiccatoria,tenuium partium,& ſubacerba.

Anchuſæ quatuor. F

Non eiuſdem facultatis omnes anchuſæ exiſtunt.Quæ enim onoclea appellatur, adſtringentem ſimúlque ſubamaram abundè radicem habet,vt etiam corpora denſare,& moderatè attenuare ,extergeréque ac abluere bilioſos ſalſóſque humores poſſit:atque ſic & ictericis & ſpleniticis ac nephriticis vtilis exiſtit.Frigefacit etiam multùm: vnde cum polenta in cataplaſmate impoſita, eryſipelatis medetur.Exterget autem non ſolùm pota, ſed etiam foriſecus impoſita,& ob id vitiligines & lepras ſanat cum aceto.Folia huius herbæ debiliora radice ſunt,non tamẽ G ſiccandi & adſtringendi vi carent:vnde & ventris profluuium ſanant cum vino pota. At verò lycopſos appellata ſimiliter eryſipelatis conducit, & radicem habet magis adſtringentem quàm onoclea. Onochilos autem (quæ etiam alcibiadium appellatur,vim habet magis medicatam)& morſis à vipera multùm conducit,in cataplaſmatis impoſita appenſáque,&in cibo ſumpta. Quarta,parua eſt, & ferè ſine nomine,conſimilis alcibiadio,verùm plus amara & magis medicata,& propterea ad lumbricos latos apta , acetabuli menſura cum hyſſopo & naſturtio H pota.

Agaricum.

Agaricum vim habet calfactoriam & diſcuſſoriam & diſſectoriam craſſorum humorum, & obturationes in viſceribus repurgat,& ob id arquatum morbum ſanat in iis qui ex hepatis obturatione eũ morbũ cõtraxerũt.Prodeſt & comitiali morbo laborãtib⁹& rigorib⁹per circuitũ repẽtib⁹,qui ex craſſis & viſcoſis humoribus ſunt oborti.Prodeſt & commorſis aut punctis à beſtiis quarum frigidum venenum exiſtit, foriſecus ad locum affectum impoſitum,itémque potum hexagii pondere, *hoc eſt drachmæ unius ex uino.* Eſt & purgatorium.

Ageraton.

Ageraton facultatis eſt diſcuſſoriæ,& leniter quodãmodo inflammationem arcentis.

Adianton.

Adianton ſiccat, attenuat, diſcutit. nam & alopecias denſat,& ſtrumas & abſceſſus diſcutit, & calculos frangit in potu ſumptum,& reiectionibus craſſorum ac viſcoſorum humorum ex pectore ac pulmone non parum confert,& fluxiones alui ſiſtit.Medii temperamenti inter caliditatem & frigiditatem exiſtit.

Aeizoon,*id eſt Semperuiuum.*

Semperuiuum vtrunque & paruum & magnum modicè ſiccat,moderatè item adſtringit:verùm non moderatè frigefacit:eſt enim tertii ordinis frigefacientium.& propterea ad eryſipelata ac herpetas & inflammationes ex fluxionibus conducit.

Ægilops.

Ægilops diſcutiendi vim habet. Itaque inflammationes induratas & ægilopas ac alopecias mirabiliter ſanat.

Aira,*id eſt Lolium.*

Lolium calfacit & ſiccat efficaciter,vt propè ad acriũ vim accedat,& magis quàm iris.Non eſt autem velut illa tenuium partium,ſed ab illa lõgè præuertitur, & propterea locauerit ipſam quis in principio tertii ordinis calfacientium,& in fine ſecundi ſiccantium.

Ægiros,*id eſt Populus nigra.*

Populi nigræ flores calida vi præditi ſunt,in tertio diſceſſus à temperatis ordine.In differentia autem ſiccandi & humectandi paulùlum à temperatis ad ſiccitatem populus ſeceſſit, & magis tenuium quàm craſſarum partium exiſtit.Folia ferè floribus ſimilem vim habent, ſed ad omnia debiliora & inefficaciora.Reſina etiam ſimilẽ floribus vim poſſidet,& eſt adhuc aliquanto calidior. Semẽ magis tenuiũ partium & ſiccatorium eſt quàm reſina & flores:calidum autem non adeo validè.

Acacia.

Acacia tertii ordinis ſiccantium eſt, & ſecundi frigefacientium,ſi quidem lota fuerit:illota enim,primi eſt. Nam quum non ſit ſimilarium partium,partes quaſdam diſperſas habet tenues & calidas,quæ ab ipſa per loturam decedunt.

Acalyphe ſiue Cnide,*id eſt Vrtica.*

Vrticæ folia & ſemen multum diſcuſſoriæ facultatis habent, citra vehementem calfactionem. Sanant itaque panos & parotidas:& craſſos ac viſcoſos humores ex pectore ac pulmone educunt. Habent autem & flatuoſum quiddam,vt etiam impetũ ad venerem excitent, & præſertim ſemen,ſi cum paſſo bibatur. Aluum ſubducit moderatè,velut extergendo ac titillando,non purgãdo.Gangrænoſa item & cancroſa,& omnino quæ ſiccari opus eſt abſque mordacitate conuenienter ſanat.

Acanthus,vel Melamphyllon,aut Pæderos.

Acanthus(quem alii Melamphyllum ,alii Pæderota appellant) folia habet diſcuſſoria vi moderatè prædita: radicem verò ſiccatoriam & tenuium partium.

Acantha leuce vel Leucacantha,*id eſt Spina alba.*

Spina alba(quam aliqui Leucacantham vocant) radicem habet ſiccantem moderatè & adſtringentem.Quare & cœliacis & ſtomachicis prodeſt,& ſanguis reiectionem cohibet,& tumores laxos in cataplaſmate impoſita coercet:item dentium doloribus conducit, ſiquis decocto eius colluat.Semen tenuium partium & calidum eſt,

vnde in potu sumptum conuulsis medetur.

Acantha Ægyptia,*id est Spina AEgyptia.*

Spina Ægyptia ex qua acacia præparatur, adstringendi ac siccandi vim habet. quare & fluxui muliebri prodest, & vlcera sedis insufflata ad cicatricem perducit.

Acorum.

Acori radix tertii ordinis calfacientium ac siccantium est, & tenuium partium compagem habet. ciet itaque vrinas, & splenes iuuat induratos. Succus eius deterget & depurgat crassitudinẽ corniformis oculorum tunicæ.

Aconitum siue Pardalianches.

Aconitum siue Pardalianches, simile quidem seridi syluestri, verùm putrefactoriam & venenatam vim habet. quare vitandum ne in cibo aut potu accipiatur. Attamen ad erodendum ac putrefaciendum externas corporis partes aut circa sedem, vtile est: & ad hãc rẽ cõmodior est radix eius. Dicitur herbæ succus pilorum exortum inhibere.

Acte,*id est Sambucus*, Chamæacte,*id est Ebulus.*

Sambucus magna & arborea quæ Acte appellatur, itémque humilis & herbacea quæ ebulus & Chamæacte, ambæ siccãtis facultatis sunt, glutinatoriæque ac moderatè discussoriæ. Decoctum radicis in potu hydropicis potest.

Halimon siue Halmyris.

Halimi fruticis germina quidam comedunt, & recõdita asseruant. Vim habet lactis & seminis generatiuam. In sapore salsum quid & adstringens habet, ex quo manifestum fit dissimilariũ partium esse: plurima tamen eius substantiæ pars temperatè calida existit, cum humiditate imperfecta ac incocta, leniterq; flatuosa. Radicis drach. vna ex aqua mulsa pota, conuulsa, rupta, ac tormina mitigat, & lac attrahit & auget.

Aloë.

Aloë tertii ordinis est medicamentorum siccãtium, primi autem intensi, aut secundi exoluti calefacientium. In gustu mediocriter adstringit, & fortiter amarescit. Subducit ventrem, ex genere eorum medicamentorum existens quæ stercorum eductiua appellantur. Est autem medicamentum stomacho cõmodum vt si quod aliud, & sinus glutinat. Sanat vlcera ægrè cicatricem recipientia, maximè circa sedem & pudenda, propter vim siccandi citra mordacitatem: prodest etiam inflammationibus earundẽ partium aqua diluta, & vulnerata glutinat, iuxta eundem modum. Simili modo conuenit & ad inflammationes in ore, & naribus atque oculis, & omnino repellere ac discutere solet, simúlq; exterget paululũ; quantum sanè puris vlceribus citra offensionem commodum existit. Oculis propterea iugi humore madentibus, maximè puerorum, præter opinionem medetur. Debet autem crassiore modo dilui, & oculorum angulis adhiberi.

Alysson, Sideritis Heraclea.

Alysson aiunt esse Sideritin, Heracleam appellatam quæ iuxta vias nascitur vbique, purpureum florem habẽs & folia crassiora. Nomen inuenit ex eo quòd commorsis à cane rabido mirabiliter succurrit. Vim habet moderatè siccãtẽ & discussoriã. Habet etiã quiddã exteriorsiũ quo vitiligines & maculas faciei à sole prouocatas depurgat.

Alsine, Auricula muris.

Alsine siue auricula muris, herbula, similem habet vim helxinæ frigefacientem ac humectantem. est enim substantia eius aquosa frigida: quare etiam citra adstrictionem frigefacit. Ideóque ad feruentes inflammationes conducit, & ad mediocria erysipelata.

Amaracum.

Amaracum calfacit non ingenerosè, siccat autem nõ vehementer. Verùm in caliditate est tertii ordinis, in siccando secundi.

Ambrosia.

Ambrosia pro cataplasmate imposita, vim habet adstringentem & repulsoriam.

Amnium, Ammi.

Amnii semen maximè in vsum venit, calfactoriæ & siccantis facultatis in tertio ordine. Est & tenuium partiũ

A & sapore subamarũm ac acre, atque adeò vrinam ciet, & discussorium est.

Amarantum.

Amarantum vim habet attenuandi ac dissecandi: quare menses ducit coma eius ex vino pota. Grumos etiã sanguinis liquare creditur, non in ventre modò, sed & in vesica, si cum vino mulso bibatur. Omnes autem in vniuersum fluxiones resiccat in potu accepta: verùm stomacho incommoda est.

Amurca.

B Amurca secundi ordinis est calfacientium, ac siccãtium intensi. Atque hinc sanè corporum temperamento siccorum vlcera sanat, reliquorum omnium exacerbat.

Ampeloprason,*id est Porrum syluestre.*

Ampeloprason vim inter allium & porrum mediam obtinet. Stomacho magis incommodat quàm satiuum: viscosos quoque humores amplius eo dissecat, & organa obturata ab obstructione liberat. Quapropter etiam vrinas & menses sæpe mouit, vbi viscosorum & crassorum humorum culpa fuerunt suppressa.

C Ampelos leuce, siue Bryonia, aut Psilothrum: *Lat. Vitis alba.*

Ampelos leuce, (quæ & Bryonia itémque Psilothrũ appellatur) & *Latinis vitis alba*, germina habet quæ recẽns producta omnibus familiorem cibum exhibent verno tẽpore, tanquam edulium stomacho commodum propter vim adstringendi. Habent autem subamaram & acrem leniter adstrictionem, quare etiam vrinam cient. Radix verò extersoria & siccatoria tenuiúmque partium facultate prædita est, & moderatè calida. vnde etiam lienes indu-
D ratos eliquat, tum in potu accepta, tum forinsecus cum ficubus imposita. Item scabiem & lepras sanat. Vitis porrò nigra, per omnia ei consimilis est, sed debilior.

Amygdala.

Amydala amara attenuatoriam vim palàm præ se ferunt, vt etiam maculas solares depurgent, & ad reiectiones ex pectore ac pulmone viscosorum & crassorum humorum plurimùm conferant. Sed & obstructione liberãt ac depurgant hepar, splenem, colum, & renes. laterum itẽ dolorem sedant. Arbor quoque vniuersa similem vim ha-
E bet, vt eius etiam radices coctas maculis solaribus in cataplasmatis modum imponentes, eas depurgent. At verò dulcia amygdala amaris debiliora sunt.

Ammoniacum.

Ammoniacum mollientis intensæ facultatis est, vt etiam articulorum callosas duritias dissoluat, & lienes induratos sanet, & strumas discutiat.

Amomum.

Amomum viribus acoro simile est, præterquã quòd siccius est acorum, magis autẽ cõcoctorium est amomũ.

F Anagallis.

Anagallis vtraque, & quæ cæruleũ & quæ puniceũ florem habet, abstersoriam vim abundè habet, & præterea subcalidi ac attractorii quippiam, quo etiam aculeos è corpore euellit. succus ipsarum caput per nares purgat ob eandem causam, & in summa siccandi vim habent citra mordacitatẽ: vnde & vulnera glutinant, & putrescentibus vlceribus auxiliantur.

Andrachne,*id Portulaca.*

G Portulaca in frigefaciendo tertii ordinis est, in humectando secundi. modicam autem austeritatem complectitur, quapropter fluxiones repellit maximè biliosas & calidas, earum qualitatem transmutans, alterans, & multùm frigefaciens. Atque ea gratia etiam æstuosis febrib* vt siquid aliud commodat, super os ventris totáque præcordia imposita. Sed etsi probè teratur, adiecto ouo crudo vnà cum vitello ac candido, admixtóque modico rosaceo, acetique momento, euestigio non vulgarem lenitudinem inducit in ardentibus febribus, si corpus vniuersum inde illinatur, imò penitus extinguit vt neque am-
H plius vlla exacerbatio contingat. Dentium quoque stuporis medela est. Succus eius similem vim habet: quare non solùm forinsecus impositus, sed etiam in potu sumptus, perfrigerat: quod ipsum contingit etiã, siquis totam herbã in cibo sumat. At verò propter vim subadstringendĩ

etiam dysentericis cõmodum edulium est; & fluxui muliebri & sanguinis reiectioni: verùm ad hæc omnia multo efficacior est ipsius herbæ succus. A

Anemone.

Anemonæ omnes, acris & exterforiæ attractoriæque ac venarum osculа aperientis facultatis sunt: vnde radix quoque commansa pituitam prouocat, & succus ex naribus purgat, & cicatrices in oculis attenuat. Quin & sordida vlcera anemonæ purgant, & lepras remouent, & appositæ menses prolectant, & lac attrahunt & augent. B

Anethum.

Anethum calfacit in tantùm vt aut secundi ordinis intensi, aut tertii exoluti esse deprehendatur. Verùm secũdi ordinis principio est inter siccantia, aut primi fine. Si in oleo incoquatur, discussorium est, & dolores sedat, & somnum inuitat, & crudos ac incoctos tumores concoquit. Vstum, tertium ordinem calfacientium ac siccatium obtinet: & propterea vlceribus humidis inspersum prodest, & maximè in pudendo. nam in præputio etiam inueterata ad cicatricem perducit. Porro viride humidius est ac minus calidum, vtpote adhuc succulentum. quare magis concoctorium est ac somnificum quàm siccum: minus autem discussorium. C

Anthemis siue Chamæmelum.

Anthemis (quæ & Chamæmelum appellatur) calfacit ac siccat in primo ordine. Est autem tenuium partium & propterea discussoria & rarefactiua ac laxatoria vi prædita. Si quidem igitur fuerit viridis, in oleo ipsam incoquere oportet, non præsente videlicet oleo chamæmelino, in quo maceratus flos insolatus est: si verò sicca fuerit, modico aceto præmadefacta, deinde in oleo cocta, commoda fit iis in quibus nõdum desiit materia ad caput afferri. Nam eam quæ iam adest discutit, & alteram non attrahit: quæ commoditas nulli alteri medicamento contigit. Nechepson autẽ Ægyptius ipsum chamæmeli florẽ purum in summo vigore colligere iubet, & in mortario tundere, ac probè cõterere, ac pastillos mediocres fingere, eósque in vmbra diligentissimè siccare ac reponere: vsus autem tempore vnum ex ipsis terere, oleo primario quod satis est affuso, indéque vniuersum corpus à capite vsque ad pedes illinere, in omnibus febrientibus, ac ægrum stragulis coopertum fouere. sudor enim, inquit, mouebitur bonus in iis qui euasuri sunt, & à febre liberabuntur. nã in plurimis experimento hoc cognitum est, & in peregrinationibus maximè congruum existit, ob circunferendi facilitatem. Præcipit etiam in potu pastillos exhibere febricitantibus fabæ quantitate ex aqua calida. D E

Anisum.

Anisi semen maximè in vsu est, acre & subamarum existens, vt propè accedat ad caliditatem vstoriorum. Est enim in tertio ordine calfacientium ac siccantium: ob id & vrinam ciet, & discussorium est, & inflationes circa ventrem sedat. F

Aparine, siue Philanthropos, aut Omphacocarpos.

Aparine (quam alii Philãthropõ, alii Omphacocarpon vocant) moderatè tergit ac siccat. Habet etiam quid tenuium partium.

Apios, *id est Pirus.*

Piri folia & ramuli austeri sunt, fructus dulcedinẽ quandam aquosam habet, ex quibus manifestum fit temperamentum inæquale iuxta partes existens. Quapropter in cibo quidem, stomacho commodant, & sitim sedant: verùm in cataplasmatis imposita pira siccant, & mediocriter frigefaciunt, vt vulnus per ipsa conglutinatum esse sciam. G

Achrades, *id est Pira syluestria.*

Quæ verò syluestria pira nominantur, magis adstringunt & siccãt, & ob id vulnera maiora glutinãt, & in cataplasmatis imposita fluxiones reprimunt: quemamodum in malorum tractatu absolutissimè tradetur.

Aristolochia. H

Aristolochiæ radix ad medicinam cõmodissima est, amara & subacris existens. Rotunda ex his maximè omnium tenuium est partium, & ad omnia efficacior: idcirco vbi crassus humor fortiter attenuandus est, rotundæ vsus expetitur, atq; inde adeo dolores ex obturatione aut crudorum crassitie obortos curat, & infixa extrahit, & putrefactionibus medetur, & sordida vlcera purgat, & dẽtes ac gingiuas illustrat. Auxiliatur etiam anhelatoribus & singultientibus, comitialibúsque morbis ac podagricis, ex aqua pota, ruptisque ac conuulsis medicamentum; vt si quod aliud, commodum est. Ex reliquis duabus clematitis odoratior est, vt etiam vnguentarii eam in vnguenta assumant, verùm ad medendum minus valet. Longa autem aristolochia minus tenuium partium est quàm rotunda, nõ tamen inefficax; sed exterforiam ac calidã vim habet, & ob id vlcera incarnat, & ad vteri fotus commodior habetur.

Aracus.

Aracorum semen simile est cicerculis & vsu & viribus: verùm durius quàm cicerculæ, & propterea etiam ægrius concoqui potest.

Arceuthos, *id est Iuniperus.*

Iuniperus calida est & sicca, tertii ordinis in vtroque genere. Fructus eius calidus quidem similiter est, sed in primo ordine siccat.

Arnoglossum, *id est Plantago.*

Arnoglossum frigefacit ac siccat in secundo ordine. habet & austeri quippiam: quare fluxionibus & putrefactionibus vlceribúsque malignis conuenit, atque ea gratia etiam ad dysenterias. nam sanguinis eruptionem cõpescit, & si quid perustum est frigefacit, & sinus glutinat. Est præterea etiam aliorum vlcerum recentium ac veterum curatrix. citra mordacitatem enim siccat, & frigiditatem possidet nondum stupefacientẽ. Semen eius itémque radix similem vim habent: verùm siccioreẽ & minus frigidam. Et semen quidem, tenuissimarum partium est: radices verò crassiorum. Ipsa autem folia siccata, tenuiorum partium vim, sed minus frigidam acquirunt. Propterea radicibus etiam ad dentium dolores vtimur, tum cõmanducantes, tum decocto ipsarum colluentes. Cæterùm ad hepatis ac renum obturamenta, & radicibus & foliis, & multo magis semine vtimur.

Aron.

Ari radix primi ordinis calfacientum ac siccantium est. habet & vim exterforiam, sed non adeo fortiter velut dracontion. Radices etiam in cibo acceptæ humorũ crassitiem moderatè dissecant, vt etiam ad reiectiones sputorum ex pectore cõmodent. Verùm dracontion in hos vsus præstabilius est. aliàs præparatur ac editur eo quo dracontion modo ferueſacta.

Artemisia.

Artemisiæ ambæ calfaciunt in secundo ordine: siccant autem vel in primo ordine intenso, vel secundi principio. Sunt autem moderatè quoque tenuium partiũ: quare ad renum lapides moderatè conueniunt, & ad vteri fotus.

Asarum

Asari radices in vsu sunt, acori radicibus viribus cõsimiles, verùm magis intẽsæ: quare ex his quæ de acoro diximus, etiam de asaro notionem sumere oportet.

Aspalathus.

Aspalathus ex dissimilaribus viribus constat, acribus & adstringentibus. Et acribus quidem partibus sui calfacit, austeris verò frigefacit, vtrisque siccat: & propterea ad putrefactiones & fluxiones vtilis existit. Ad putrescentes in ore gingiuas in vino cocta vtiliter colluitur.

Asparagus siue Aspharagus (iuxta Athenienses) aliàs Myacanthus.

Asparagus petreus siue Myacanthus, exterforiã vim habet, nec tamen validè calfacit nec frigefacit: idcirco renes & iecur obstructione liberat, maximè radices herbæ ac semen. Et sanè etiam dentium doloribus medetur siccando citra calfactionem.

After Atticus, vel bubonium.

After Atticus (quem alii bubonium appellant, quòd non solùm in cataplasmate impositus, sed etiam adalligatus bubonas ac vnguium tumores sanare credatur) habet etiam quid discussorium, vt mixtarum virium sit, velut rosa: sed bubonium non ita adstringit.

A Astaphis, *id est uua passa*. Caricæ.

Vua passa satiua concoctoriam simúlque adstringentem & moderatè discussoriam vim habet: eadem enim est ratio vuarum passarum ad vuas, quæ est caricarum ad ficus. Et dulciores quidem, calidiores sunt: austeriores verò, frigidiores, & adhuc magis acerbæ. Stomachum itaq; roborant austeræ, & aluũ adstringunt, atque his amplius etiam acerbæ. Medium verò statum inter has tenent dulces, neque palàm exoluentes stomachum, neque aluũ subducentes. Vim tamen contemperandi humores semper B habent dulces, itémque moderatè extergendi: vnde paruos circa os ventriculi morsus obtundunt. nam maiores morsus generosioribus morsibus opus habent. Præstant vuæ passæ pinguissimæ & tenui cortice præditæ. Cæterùm vuæ passæ minus quàm caricæ aluum subducunt ac extergent: verùm stomacho commodiores quàm caricæ existunt.

Astaphis agria, siue Staphis agria.

Staphis agria valde acrem vim habet, vt fortiter pituitam de capite trahat ac extergeat. Quare & ad scabiem confert, & vstoria quadam vi participat.

C Asphodelus.

Asphodeli radix in vsu est, velnti ari, & asari, ac dracontii. Vim habet extersoriam ac discussoriam. Vnde in vino albo vetere cocta, & vino calido meraco cyathi mẽsura hausto, menses suppressos celerrimè ciet. Vstæ cinis calidior & siccantior, magísque tenuium partium ac discussorius euadit, & ob id etiam alopecias sanat.

Atractylis, siue Cnicus syluestris, siue Androsæmon.

Atractylis, siue Cnicus syluestris, vel Androsæmon, (vt alii vocãt) ex spinosarum plantarum genere est, & siccantis ac moderatè calidæ facultatis existit.

D Atraphaxis, *id est Atriplex*.

Atriplex secundi ordinis est humectantium, primi frigefacientium: adstrictionis nihil habet, sed aquosa est velut malua, & facilè ventrem permeat. Hortensiũ genus humectius & frigidius syluestri est. quapropter inflammationibus ac furunculis incipientibus & augescentibus hortenses, vigentibus & declinantibus syluestres cõmodiores sunt. Semen extersoriam vim habet: vnde ad morbum regium ex iecoris obstructione obortum vtile existit.

E Absinthium.

Absinthium, calidum est primo ordine, siccum tertio. Succus eius multo calidior quàm herba est. participat & adstringendi vi non obscura, maximè Ponticum: quare exterget, roborat, siccat. & propterea biliosos vẽtriculi humores ad infernam excretionẽ deducit & per vrinas euacuat. Magis autem biliosum intra venas humorem per vrinas expurgat. idcirco vbi pituita in ventre continetur, nihil conducit. Sic etiam si eadem circa pectus aut pulmonem hæreat. adstrictoria enim facultas in ipso fortior est quàm amara. Quoniam verò acrimoniam quandam pos- F sidet, calidum amplius quàm frigidum existit.

Balanos myrepsica, *id est Glans unguentaria*, vel Myrobalanum.

Glans vnguentaria (quæ myrepsica balanos & myrobalanon appellatur) extersoriã & incisoriam vim habet cum aliqua adstrictione, & propterea extersoriam ac adstringentem contrahentémque ac coactoriam habet actionem: quapropter & ad varos & lentigines, maculásque solares, pruritum, lepram, scabiem, achoras, & manantia capitis vlcera, vlcerosásque papularum eruptiones, & G omnia crassi succi vitia, conueniens est, maximè cum aceto. cicatrices etiam illustrat. Facit quoque ad hepar induratum in cataplasmate imposita, & lienem consumit, præsertim si farina aliqua siccatoria ipsi commisceatur, velut est loliacea ac eruina. At verò cortex valde efficax est, vt eius vsus, vbi vehementi adstrictione opus est, requiratur. Si verò quis carnis eius drachmam vnam bibat cũ aqua mulsa, facilè vomet. Sæpe & per inferna aluum largè subducit. vnde, si hepar aut splenẽ purgare voluerimus, per H huius medicamenti vsum, in posca ipsum exhibemus: stomacho enim incommodat. verùm aceto gaudet tum forinsecus impositum, tum per os acceptum.

B

Balanos, *siue* Glans quercina.

De quercina glande, in quercus tractatu commodè dicemus.

Balsamum.

Balsamum calfacit & siccat secundo ordine, est & tenuium partium. Liquor eius adhuc magis tenuium partium vim habet: non tamen adeo calidus est velut quidã opinantur, per partium subtilitatem decepti. Fructus eius consimilem iuxta genus facultatem obtinet, sed partium tenuitate ab illis præuertitur.

Balaustium. Cytinus.

Balaustium, syluestris mali punicæ flos est, velut satiuæ Cytinus. gustum autem fortiter adstringit, & sanè siccantis ac frigefaciẽtis facultatis est: quare si intertriginibus ac aliis vlceribus ipsum aridum tenuissimè tritũ in sperseris, citissimè videbis ipsa cicatricem recipere citra mordacitatem. Idcirco non est medicus quispiã qui non hoc pharmaco, & in his qui sanguinem reiectãt, ac dysentericis, ventrísque ac vteri fluxionibus, vtatur.

Batos, *id est Rubus*.

Rubi folia maximè tenera, itémque germina mediocriter adstringunt, vt commansa oris vlcera cum alia, tum quæ aphthæ appellãtur, curent: imò & vulnera glutinent. Fructus maturus moderatam quandam caliditatem habet: immaturus frigidam terream substantiam possidet: & propterea acerbus & valde siccatorius est. Siccatus autẽ reponi solet, & humido magis siccatorius euadit. Flos eãdem vim quam fructus immaturus habet. Itaque ad dysenterias & ventris fluxiones ac debilitatem, & sanguinis sputum commodus est. Radix supra vim adstringendi, etiam tenuium partium substantiam habet: quare renum lapides atterit.

Batrachion, *id est Ranunculus*.

Batrachium quatuor speciales differentias habet, omnes autem fortiter acrem vim possident, vt cum dolorẽ exulcerent. quare si quis moderatè vtatur, scabies ac lepras excoriant, vngues item leprosos remouent, & stigmata siue notas incussas discutiunt, & verrucas, ac myrmecias ex earum gente dictas, auferunt. Quin & alopeciis prosunt modico tempore impositæ. nam si diutius sinantur, non solùm excoriant sed etiam crustam cuti inurunt: atque hæc quidem folia viridia vnà cum cauliculis imposita faciunt. Radix autem siccata sternutatorium est medicamentum, quo modo omnia alia fortiter siccãtia: sed & dentium dolores mitigat, simúlque ipsos confringit.

Bdellium.

Bdellium Scythicum appellatum, quod & nigrius & resinosius est, mollientem abundè & efficacem vim habet. Alterum Arabicum, quod etiam pellucidius est, magis siccat quàm mollit. Vtuntur aliqui his & maximè Arabico, ad ramices gutturis ac hernias aquosas (brõchocelas & hydrocelas, Græci appellãt) ieiuni hominis saliua ad ẽplastri cõpagẽ redigẽtes. Arabicũ etiã calculos renũ atterere videtur, vrinásque ciere in potu acceptum: sed & crudorum flatuum insultus, & laterum dolores, ac rupta sanat.

Blitum.

Blitum olus est cibarium, temperamento humidũ ac frigidum in secundo ordine locatum.

Bulbus.

Bulbus comestus frigidioris & crassioris viscosiorísque humoris genitor est: nam & ægrè concoquitur, & inflat, ac venerem stimulat: in cataplasmate impositus glutinat & siccat. At verò qui vomitorius Bulbus dicitur, multo calidius temperamentum quàm prædictus habet.

Buglossum.

Buglossum humidum & calidum temperamentum habet: vnde vino iniectum lætitiam facere potãtibus videtur. Conducit & tussientibus propter gutturis asperitatem, in aqũa mulsa decoctum.

Buphthalmon.

Buphthalmon appellatum videtur à floribus qui figuram oculi bouis similitudine referunt. nã colore chamæmeli floribus quamsimillimi existunt. Multo autem maiores ipsis sunt & acriores, & propterea magis discu

ſorii ſunt,vſqueadeo vt etiam duritias ſanent ad ceratū permixti.

Bunion,ſiue Arction. Pſeudobunion.

Bunion(quod quidam Arction appellant) calfactorii generis in tantum eſt vt vrinam cieat,& menſes ducat.ſed & Pſeudobunion ſimiliter ipſi calidum eſt.

Brathy,*id eſt* Herba Sabina.

Herba Sabina calefacit & ſiccat tertio ordine:eſt autē tenuium partium,& propterea diſcuſſoria,& menſium ductrix,ſiquid aliud,& per vrinas ſanguinem trahit:& viuētes fœtus perimit,ac immortuos eiicit.Conuenit putrefactis,maximè malignis & inueteratis. nam quæ diu durauere,citra moleſtiam pharmaci vim tolerant. Quin & denigrata ac valde ſordida,cum melle expurgat,& carbunculos deſtruit: quidam etiam duplum ipſius pro cinnamomo coniiciunt.

Britannica.

Britannicæ folia adſtringunt, & vulnera glutinant, ſuntque ſimilia foliis ſylueſtris rumicis, præterquā quòd nigriora & hirſutiora exiſtunt.Succus foliorum ſimiliter adſtringit:quare quidam coctum ipſum reponūt vt pharmacum ad putredines oris efficaciſſimum.

Bromus,*id eſt Auena.*

Bromos paulo frigidiore temperamento præditus eſt,& adſtrictionis nonnihil habet,vt etiam ventris profluuiis commodet.

Bryon thalaſſion,*id eſt Muſcus marinus.*

Muſcus marinus adſtringit & frigefacit: vnde in cataplaſmatis vicem impoſitus,ea quæ calida ſunt, manifeſtè perfrigerat ac iuuat.

Bryon ſiue Splanchnon aut Hipnon, *id eſt Muſcus arborum.*

Bryon ſiue Splanchnon aut Hipnon, *id eſt Muſcus arborum,* adſtringit & frigefacit moderatè,vt propè ad temperata accedat. quare & diſcutiēdi ac emolliendi facultatis particeps eſt,maximè qui in cedrinis lignis reperitur.

Bryonia.

Dictum eſt de Bryonia quū de Vite alba nobis ſermo eſſet.

Bubonium ſiue Aſter Atticus.

De bubonio dictum eſt in ſecundæ appellationis elemento.

A littera Γ incipientia.

Gentiana.

Gentianæ radix efficax eſt vbi opus eſt attenuare & depurgare,extergereque,& ab obſtructionibus liberare.

Gigarta,*id eſt Vinacea.*

Vinacea,ſicca ſunt in ſecundo ordine,frigida in primo: acerba autem guſtu ſunt, proptereaque fluxidis ventris affectionibus plurimùm proſunt.

Gingidium.

Gingidium,vt guſtu amaritudinis & adſtrictionis particeps eſt,ita temperamento,caliditatis & frigiditatis. Iuxta vtranque autem qualitatem ſiccatorium eſt,imò etiam ſtomacho valde commodum,ob adſtrictionis non modicæ participationem.Euadit autem multo magis ſtomacho commodum, ferueſactum & ex aceto comeſtum.Caliditatem itaque non valde manifeſtam obtinet, verùm in ſecundo ordine ſiccat.

Glaucium.

Glaucium adſtringit cum quadam iucunditate, ſed & frigefacit manifeſtè adeo vt eryſipelata non adeo fortia ſanet.

Glechon,*id eſt Pulegium.*

Pulegium calfacit & attenuat vehementer.vnde humoribus craſſis ac viſcoſis ex pectore ac pulmone reiectādis facilem viam facit.Menſes ciet cum vino albo coctū, ita vt vinū ipſum meracum bibatur. Forinſecus cataplaſmatis modo impoſitum,tum iſchiadicos tum alios perfrigeratos rubificat.

Glœos,*id eſt Sordes balnearum.*

Sordes balnearum moderatè emollit.

Glycyrrhizon,*id eſt Radix dulcis.*

Glycyrrhizi fruticis radicum ſuccus maximè in v-
A ſum venit,dulcis exiſtens cum modica quadā adſtrictione: quapropter aſperitates lenit non ſolùm arteriæ ſed etiam ſcabioſæ veſicæ. Quandoquidem verò omne dulce moderatè,etiam humido temperamento præditum eſt, pro eius ſanè ratione ſitim quoque eximit.

Glycyſide,ſiue Pæonia,aut Pentorobos, aut Ephialtia.

Glycyſiden,etiam Pæoniam, & Pentorobon, & Ephialthian nominant.Radix eius tenuium partium & ſiccatoria ac mediocriter calida eſt:habet enim vim adſtrin-
B gentem leniter cum aliqua dulcedine. Quòd ſiquis eam diutius mandet,etiam acrimoniam ſubamarā percipiet: idcirco ſanè & menſes mouet,magnitudine amygdali cōtuſa,cum aqua mulſa pota.Expurgat quoque iecur obturatū,lienémq; ac renes. Per adſtrictionē autē fluxiones ventris ſiſtit,in vino quopiam auſterorum generis cocta,& vino poto.In ſumma,reſiccandi vim fortiter poſſidet:vt nō improbauerim id quod à multis rationabiliter creditum eſt,eam videlicet etiam adalligatam puerorum morbum comitialem ſanare.Aliquando enim puerulo octimeſtri comitiali apprehenſo, magnam radicis recentis partem
C de collo ſuſpendimus,iuſſione facta vt perpetuò eam cōtineret appenſam:& de cætero ex hoc facto puer perfectè ſanus euaſit,neque ampli⁹ apprehenſus aut conuulſus eſt.

Gnaphalium.

Gnaphalium adſtringentis moderatè facultatis eſt, & propterea dyſentericis ipſum cum vino aliquo auſtero potandum exhibent.

Gongylis,*id eſt Rapum.*

Rapi ſemen ad rem veneream ſtimulos addit, flatuoſi ſpiritus generatiuum exiſtens:ſic & radix ægrè con-
D coctilis,& flatuoſa,ac ſeminis gignitiua eſt, ſuccum autē in corpus diſtribuit craſſiorem.Quare ſiquis in nimio eius eſu perduret,& maximè ſi ipſam non probè in ventriculo concoquat,humorem crudum appellatum cōgregabit:ſi verò crudior in coctura maneat,ægrè concoctilis & flatuoſa & ſtomacho incommoda exiſtit. quandoque etiam morſus circa ventrem excitat, melior autem fit, ſi bis coquatur.multa enim coctura opus habet. Porrò ad ventris deiectionem neque conducit neque officit.

E

A littera Δ incipientia.

Damaſonium,ſiue Aliſma.

Damaſonium,etiam Aliſma appellatur. Eius radicē experti ſumus coctam in aqua,& aqua pota, calculos in renibus conſiſtentes ac coactos confringere.

Daucus ſiue Staphylinus,*id eſt Paſtinaca.*

Daucus(quem & Staphilynum *& Paſtinacam* appellāt) duorum generum eſt: alter ſylueſtris, minus comeſtilis quàm ſatiuus,verùm in omnibus vehementior: ſatiuus
F autem in cibi vſum aptus eſt,ſed aliàs imbecillior exiſtit. Facultatem habent acrem & calfactoriam,& propterea etiam attenuatoriam.Radix itaque poſſidet etiam flatulentum quippiam,& ob id veneris ſtimulatiuum. Semen ſatiui quidem,habet item aliquid in ſe venerem ſtimulans, ſed ſylueſtris omnis flatus expers eſt:quare & vrinam ciet & menſes mouet.

Daphne,*id eſt Laurus.*

Lauri arboris folia & fructus ſiccāt & calfaciunt vehementer,& magis ipſe fructus.Cortex radicis minus quī-
G dem acris & calidus eſt,magis verò amarus & aliquid adſtrictionis habens.idcirco & lapides atterit, & hepaticis conducit.Bibitur in vino odorato pondere obolorū triū.

Dictamnum & Pſeudodictamnum.

Dictamnū magis tenuiū partium eſt quàm pulegium, in cæteris ipſi conſimile : quod verò Pſeudodictamnum dicitur,debilius eſt.

Dipſacos,*id eſt Labrum ueneris.*

Dipſaci radix ſecundi ordinis eſt ſiccantium: habet etiam quid exterſorium.

H

Dorycnium.

Dorycnium temperamento ſimile eſt papaueri & mandragoræ,& aliis eodem modo frigefacientibus. parum itaque ex eo ſumptum ſoporem inducit: amplius, occidit.

Dolichi, siue Lobi.

Qui nunc ab omnibus Lobi nominantur, apud omnes veteres dolichi & phaseoli appellabantur, & ab aliquibus smilax hortēsis. nutriunt quidem non minus quàm pisa, consimiliterque flatus expertes sunt: verùm iucunditate & in alui deiectione illis cedunt. Appellantur autē Lobi, *hoc est siliquæ*, præ aliis præcipuè, quoniā ex omni siliquarū genere quæ indumento intectæ sunt, hæ solæ vnà cū siliquis siue tegumentis suis vtplurimum comeduntur.

Dracontion.

Dracontion acrius est quàm Aron, & amarius, & magis calorificum ac tenuium partium. Habet autem quandam breuem adstringendi vim, cum acrimonia & amaritudine permixtam, vt vel inde efficacissimū pharmacū existat. nam radix viscera & omnes crassos ac viscosos humores expurgat, & malignorum vlcerū optimum medicamentū est: depurgátque ac extergit generosè cum alia extersione indigentia, tum vitiligines cum aceto. folia autē vlceribus & vulneribus recentibus cōueniunt, quātóque minus fuerint sicca tanto magis glutinant. Quæ enim sicciora sunt, acriora quàm vulneribus conueniat existunt. Creditur etiā caseum à putredine asseruare forinsecus ipsi circumpositum. Semen autem radice fortius cā cros & polypos cōsumere creditur. Succus seminis oculorū albugines deterit.

Drys, *id est Quercus.*

Vniuersæ quercus partes adstringentis qualitatis participes sunt: amplius autē omnibus membranula quæ sub cortice trunci reperitur, & quæ sub cortice glandis super fructus carnē inducta est: quare & ad fluxum muliebrē, supráque sanguinis ac dysenterias & vetris fluxiones diuturnas, vtilis esse creditur. vtuntur autē ipsa decocta. Vehementius adhuc adstringit phagus & ilex. Cæterùm folia ex omni quercus genere pro cataplasmate imposita, vulnera recentia glutinant: quēadmodum ego ruri expertus sum. Glandes quercinæ comestæ alimētum quidem abundè corpori suppeditant, sed tardi transitus est idipsū, & crassum ac ægrè concoctile. Ex omni glandium genere optimæ sunt castaneæ, quæ & lopimæ appellantur, solæ enim ex syluestrium fructuū genere, memorabile alimentum corpori sufficiunt: sunt tamen etiā ipsæ capiti graues, vtpote dolorem eius inducentes, sed multo magis his supradictæ.

A litera E incipientia.

Ebiscus, Althæa, *id est Malua syluestris.*

Ebiscus malua syluestris est, discussoria, laxatoria, inflammationē arcens, mitigatoria & concoctoria c[illegible]dorum panorum ac tuberculorum. Radix eius, itémque semen, reliqua similiter faciunt velut herba: verùm facultatem magis tenuium partium, ampliusque siccatoriā & extersoriam ex se ostendunt, adeo vt etiā vitiligines deterant, & semen calculos renum confringat. Decoctum radicis & ad dysenteriam & alui profluuiū, & sanguinis reiectionē, vtile est, vt quæ vim quādam adstringentem habet.

Ebenus.

Ebenus lignum est ex eorum numero quæ in succum resoluuntur, vim habet calfactoriam, extersoriam, ac tenuium partium. vnde & ea, quæ pupillis tenebras offundunt vitia, extergere creditur, & in alias oculares compositiones admiscetur, quæ videlicet ad vlcera vetera, & fluxiones ac pustulas conueniunt.

Elæa, *id est Olea.*

Oleæ germina tantū frigiditatis quantū adstrictionis habēt: fructus exactè maturus moderatè calidus est, immaturus adstringentior est & frigidior. Oliuæ drupæ pinguem succum habēt, & modicum alimentū corpori præbent. Colymbades verò muriæ innatantes, adstringētem succū habent. & stomachū corroborant, appetentiámque cibi excitant, & ad hoc cōmodissimæ sunt quæ cum aceto sunt asseruatæ. Ex iis enim quæ ex æquo salubriæ sunt, id quod iucundius est facilius concoquitur.

Elæon, *id est Oleum.*

Oleum ex oleæ fructu expressum, (quod etiā propriissimè oleum appellatur) humectans & moderatè calidum est. Tale est dulcissimum ex oliua maximè drupa factum, quale est sabinum. Est autē calidum moderatè, mediii temperamenti, & magis discussorium quàm quod

A ex crudis oliuis expressum est, quod omotribes & omphacinum appellatur. Nam hoc tanto frigidius est quāto plus adstrictionis habet. Oleum autem vetus, si quidem ex dulci oliua factum vetustatem contraxit, calidius est & magis discussorium: si verò ex cruda, quousque sanè aliquid adstrictionis seruauerit, mixtæ facultatis existit. Vbi verò adstrictionem penitus abiecerit, alteri assimilatur. Lucernarium autem, à medio ac temperato, dulci inquam, in tantum ad calidiorem qualitatem progreditur, quantum

B omphacinum ad frigidiorem. Vtimur omphacino, calidiore facto. Dulci, sicciore facto & circumtenso. Lucernario, eodem frigefacto. Manifestum est autem quòd omphacinum aliquando etiam frigidum adhibere oportet, reliqua semper calida. Atque hic quidem vsus ad caput est. Cæterùm si vniuersum corpus præter naturam siccius reddatur, dulce oleum commodissimè illinitur. Sed & si densatum sit ex adstrictione, aut frigiditate, aut mordacitate, aut acribus pharmacis, aut humore, aut etiam pruritu, idem oleum omnium aptissimum est, maximè

C cum exercitationibus aut etiam post exercitia. At verò stomacho & iecori inflammatis maximè congruit omphacinum irrigatum, ob adstringendi facultatem. Reliquis partibus dulce magis prodest.

Oleum Cicinon.

Oleum Cicinon in Ægypto paratur ex ricini arboris semine, quod croton appellatur, *sicut arbor ipsa, rici*, tuso & expresso, & oleo ex aqua calida electo. Est autem tenuium partium ac discussorium, velut oleum vetus. Exterit vitiligines, maculas solares, lētigines, assiduo illitu. Cō

D simile raphanino est: quo etiam vti licet, cicino aut vetere non præsente.

Oleum seminis Lini.

Sed & ex lini semine oleum præparatur, quomodò prædictum est. Et vsus eius iam est pro cicino. nam cicinon non amplius adfertur, sed hoc pro ipso adferunt.

Oleum Raphaninum.

Raphaninum oleum in reliquis simile cicino est. verum calidius.

Oleum populi nigræ.

Oleum ex nigra populo in æstate paratur, quum multa circa semen est resina. Sumunt itaque eius grana, mo-

E diceque confringunt, & ad pondere expensum inde triētem, olei dulcis sextarium immittunt, & ad dies quadraginta insolant. atque ita excolatū reponunt. Est hoc oleū calfactoriū, tenuiū partiū, mollitoriū, cū odore iucūdo.

Oleum amygdalinum.

Amygdalinum oleū ex amygdalis amaris fit, éstque tenuium partium, & calidius dulci vno gradu. Conuenit maximè auribus à crassis flatibus obturatis, & ad auditus grauitatem, & sonitui ex frigiditate. Vermes quoque aurium enecat. Experientia enim nos docuit ipsum auribus

F maximè prodesse, reliquarum partium comparatione.

Oleum nucum.

Nucis oleum similiter vt amygdalinum præparatur, nucibus aut tusis & expressis, aut post contusionem in aquam feruentem coniectis. commodum est in eosdem quoque vsus. Insupérque hoc priuatim habet, quòd inaurantibus aut inurentibus conducit. Siccat enim, & ad multum tempus inaurationes ac inustiones continet & adseruat.

Oleum Myrobalaninum.

Oleum ex myrobalanis vim habet depurgandi ma-

G culas faciei, lentigines, varos, & omnem nigredinem: sed & aluum purgat, prodest & aurium dolori, & ad sonitus cum adipe anserino instillatum. præparatur vt amygdalinum, glande vnguentaria molita.

Oleum Laurinum.

Laurinum ex bacca lauri fit, quo modo iam dictum est. at verò mixtum hoc modo præparatur: Ad sextarios quinque oliuarū maturarū, baccarū lauri pinguium & recentium sextariū vnum adiicimus, atque ita omnia simul conteruntur ac exprimuntur, velut oleum aliàs ex oliuis

H solet. Calidum valde est & mollitorium quod purum ex solis lauri baccis factum est: quare vehementer perfricatis quadam corporis parte conducit. Multùm quoque siccat, & propterea scabrosis, & asperæ cuti, impetiginibúsque asperis, in balneo illitum medetur. fugien-

dum est autem in impetigine inflammata, aut ſcabie inflammata, & in temperamentis calidis ac bilioſis. humidis autẽ & pituitoſis cõuenit, & omnibus articulis à frigore infeſtatis. eſt & iſchiadicis ex coxendicibus laborantibus cõmodum. Occidit vermes & pediculos, tum feros tum manſuetos, itémque lendes ac furfures capitis, & ophiaſes ac alopecias. Vſus eſt in balneo ieiunis, ita vt poſtea cũ ouo ac melle & fœnigræci farina detergeatur. Cauendum ne capiti calido adhibeatur.

Oleum ſeſaminum.

Seſaminum oleum ex ſeſamo fit contrito & in aquam iniecto. Viribus non longè abeſt ab oleo dulci. caliditatẽ enim moderatam habet, & ſaporem omnino leuiter adſtringẽtem. aptum eſt cibis: nam & ſaporis iucundi eſt, & facilè concoquitur, & aluum ſubducit. forinſecus illitum vim obſtructoriam meatuum habet, propter craſſitudinem. Cæterùm ad præparationem oleorum quæ odoris gratia fiunt, aptius eſt quàm oleum commune, propter durabilitatem, & quòd non facilè putreſcat.

Oleum lentiſcinum.

Et hoc ex lentiſci fructu præparatur eo quo in aliis dictum eſt modo. Paratur etiam velut in laurino diximus, fructu lentiſci oliuis permixto. Vtile eſt purũ & immixtũ ori ex fluxionibus infeſtato, & gingiuis inflammatis, calidum in ore detentum, tum in balneo, tum citra balneũ: repellit enim & roborat citra exaſperationem. Mixtũ autẽ magis mitigat ſimúlque robur conſeruat: quare in iecoris ac ſtomachi fotus ac rigationes cõmodè aſſumitur.

Oleum œnanthinum.

Œnanthinum eadem efficacia eſt cum melino & roſaceo, præterquam quòd aluum non mollit. cõponitur hoc modo: Œnanthen, *hoc eſt uitis ſylueſtris fructum florentem*, accipe odoram, & marceſcere ſine, ac in nouum vas vnà cũ omphacino oleo mitte, & ad dies XL. quotidie agita, ac excolato vtere. Sit œnanthes ſextans, olei ſextar. vnus.

Oleum melinum.

Melinum paratur ex malis cydoniis: fit etiã ex aliis malis corium habentibus acerbius & odoratius, hoc modo: Adimitur pediculus ad exortum, & feſtuca ad fundum, & pars interior vnà cum ſeminis granis, deinde ſecantur mala vnà cum adhærente cuticula. nam & in ipſa & odoris gratia & adſtringendi vis continetur. fiunt autem parua fruſta quorum quadrans in olei omphacini ſextarium iniicitur, & inſolata ad dies XL. reponũtur. Vis melini olei magis ad frigiditatem nutat, nõ tamen valde, propter mali vinoſitatem: adſtringit autem multum, velut lentiſcinũ: magis verò ſtomacho familiare eſt, propterea quòd ex duplici materia nutritiua componatur, olei videlicet ac mali: quare cõſequens eſt ipſum ſtomacho inflãmato ac debili competere irrigatum, & in epithematis impoſitum ac potum. Commodius eſt roſaceo propter mali familiaritatem: nam ſtomacho robur addit, & inſitos in vẽtriculo acres humores vehemẽtius propellit. Iniicitur etiã per ſedẽ, quibus colũ & craſſa inteſtina ab acri bile vexãtur. Cauẽdus eſt eius vſus in affectionib⁹ frigidis. in his enim magis cõuenit, ſi abſinthiũ habuerit ſimul incoctũ.

Oleum roſaceum.

Roſaceũ oleum ſic præparatur: accipitur floris roſarũ rubrarũ exunguium, & per diem ac noctem ſiccatarum quadrans, olei omphacini ſextarius vnus: roſis iniectis, os vaſis occludere oportet, intrinſecus linteolo, forinſecus pellicula, propter imbres repentinos, & inſolare ad dies XL. atque ita excolatum reponere, vaſis ſuper tabulas locatis in domo temperata. Quidam alia quædam roſis adiiciũt: verùm optima eſt præparatio ex ſolis roſis & oleo cõſtans. Alii nõ inſolant, ſed vas in puteum aquæ frigidæ ad dies XL. ſuſpendunt. Conducit capiti calfacto ex ſole, aut febribus, aut alia quædam eiuſmodi cauſa: humectat enim & mitigat, ac ſomnũ inducit. Et in febribus, excalfactis viſceribus, conuenit ceratum ex ipſo paratum, lotũ ex frigida aqua, in æſtate ſæpe alterata, ita vt ceratũ hoc viſceribus imponatur. præparatur autẽ hoc modo: Accipitur ceræ vnc. vna, roſacei quadrãs: cera liquefit cũ modico roſaceo in duplici vaſe, & in aquã diffunditur, & manibus emollitur per aquam eluta, mox rurſus ac tertiò liquatur, diffũditur, aquáque eluitur: deinde reliquũ roſacei additur, liquatur, tollitur, agitatur, frigeſit, & in mortarium inditur ac teritur, & aquæ quantum expedierit inſtillatur: mox ſublatũ medicamentũ, in frigidã ſubinde permutatã reponitur. Si verò pro aqua acetum inſtillaueris in mortario ad ceratum, optimum medicamẽtum efficies ad eryſipelata, carbũculos & herpetas. Habetur etiã hoc ceratum Sermone v. capite nonageſimo primo: quin & potum optimũ roſaceum cum aqua calida aut frigida, magnã vtilitatem de ſe præbet iis quibus ſtomachus ex acri bile, aut lumbricis, aut aſcaridibus infeſtatur: verùm ad lumbricos maximè puerorum, melius facit ſapæ permixtum & potum, ita vt ſapa ex vino coctura ad tertias redacto ſit præparata: celerrimè enim ipſos expellit. Infunditur etiã colo vexato ex prædictis cauſis. Cauendus vſus eius eſt iis qui non multam caliditatem habent, & quorum corpus ſuperfluis excrementis redundat.

Oleum chamæmelinum.

Chamæmelinũ oleum ſic præparatur: Olei dulcis ſextarius Italicus vnus, florum chamæmeli diem vnum præſiccatorum ſextans, in vas mittuntur, cuius oſculum raro linteolo integitur, quo perſpirationem habeat oleum: & ſic per dies XL. inſolantur. Etenim ſi non perfletur ac trãſpiret chamæmelinum oleum, odorem garo ſimilem acquirit. Poſt inſolationem ſeruare ipſum oportet excolatum, vaſe locato in tabulis in domo temperata. Vſus eius eſt ad caput mediocriter denſatum ac dolens ex febribus non valde ardentibus. rarefacit enim meatus, & vapores diſcutit, ac acrimonias contẽperat, & in ſũma, magis mitigatoriũ eſt quàm roſaceũ, in febribus non valde calidis.

Oleum anethinum.

Anethinũ ex anethi coma fit adhuc virente, priuſquã ſemẽ ſolidũ reddatur & acre. inutile enim ad vſum hunc fit floribus abiectis: reſecare autem mollia tantùm germina, & vnciæ vnius pondere expenſa, ad ſextarium Italicũ vnum olei dulcis iniicere oportet, & oſculum vaſis probè obturare, & diebus XL. inſolare. Calidius hoc eſt quàm chamæmelinum: itaque fatigatis in hyeme cõmodè adhibetur: mollit enim & humectat. Vtẽdum eſt eo & in febriẽtibus leniter à pituita: & omnino ægrotãtibus ex cauſis frigidis, maximè circa tendines ac muſculos cõuenit.

Oleũ liliorum, aut liliaceũ, ſiue ſuſinũ, aut Lirinon.

Liliaceum ſiue Suſinum, aut lirinon oleum, fit ex albis lilii foliis exunguibus: & ſolùm iniectis, citra ipſorũ croceum filamentum, ad ſextariũ Italicum olei dulciſſimi, pondere ſextantis. Siccare autem etiã hæc oportet in vmbra per diem ac noctem: deinde vaſi iniicere, & diligenter obturata inſolare per triduum: deinde excolare, & aliũ ſextantem foliorum immittere, prioribus videlicet velut inutilibus eiectis. ternis enim alterationibus folia iniicere expedit: quare vbi rurſus per triduũ inſolaueris, rurſúſque excolaueris, tertium ſextãtem liliorũ immittes, ſimiliterque per triduũ inſolabis, & ſic excolatum in vmbra repones. ſiquis enim mox à principio ſexuncẽ foliorum immittat, putrefacta oleum fœtidum reddẽt. Cõmodum eſt affectionibus muliebribus: ſoluit enim duritias & morſus ex acrimonia obtundit, & robur vtero addit. In Suſis teſtimonium præbent ipſi, quòd prægnantibus facilem partum faciat: ſed & aliis illitum, laſſitudines eximit fatigatis, & mollientibus medicamẽtis adiectũ mollitorium eſt: & in ſumma, tepefactorium eſt, & mitigatoriũ ac rarefactoriũ, odoratúmq; ac facilẽ partũ procurat.

Oleum telinum, ſiue ex fœnogræco.

Oleũ telinum, *id eſt ex fœnogræco*, vim habet mollificandi. cõmodum eſt ad furfures, & achoras, *id eſt ulcuſcula capitis manantia*, depurgat & maculas ſolares, & faciẽ dealbat ac extergit & innouat. prodeſt & ad vteri duritias ac abſceſſus, & ægrè parientibus opitulatur. facit & ad ſedis inteſtinorúmque inflãmationes. infuſum ſoluit teneſmos: facit & ad perniones. præparatur hoc modo: Fœnigræci lib. v. olei ſextarii octo, cyperi lib. II. calami odorati lib. I. macerantur hæc in oleo ad dies ſeptem, ter quotidie agitata, deinde expreſſa ac excolata reponuntur.

Oleum narciſſinum.

Ex albi narciſſi floribus fit oleũ narciſſinum, noctẽ ac diem præſiccatis, ita vt ſextans ex ipſis in ſextarium vnum Italicum olei dulcis coniiciatur, & vas diligenter

obturatum ad dies quatuor insoletur. Oportet autem & nos alterare,queadmodum in lilio diximus, & reddetur oleum magis odoratum,præsertim si moderatè insoletur: nam si diutius insolaueris narcissinũ aut etiam liliaceũ, vel violatum,aut aliud quoddam eorum quæ nõ fortem & permanentẽ odorẽ habent,inodoratũ euadet. Vim habet narcissinũ calidiorẽ anethino: quare ad eadem cõducit in reliquo corpore,capite excepto:acris enim est narcissini fragrãtia.

Oleum violatum.

Violatum oleum præparatur ex purpureis violæ floribus,itémque ex albis, quadrãte ex ipsis in olei sextarium Italicum dulcissimi coniecto,ac tertiùm alterato, veluti in lilio prædictũ est. Vis eius paulo calidior est quàm rosacei:quare siquis æstate fatigatus & insolatus rosaceo careat,violaceo vti potest,maximè ex purpureis floribꝰ præparato,ita vt in balneo ex eo illinatur: nã supra hoc quòd lassitudini medetur, etiã squalorẽ ac situm animi odore suo in mãsuetudinẽ ac voluptatẽ trãsmutat,& somnũ imperturbatũ inducit.

Iasmelæum.

Oleum apud Persas Iasme appellatum præparatur hoc modo: Candidorum nimirum violæ florum sextante in Italicum sextarium vnũ olei sesamini iniecto ac alterato, quemadmodum in lilio dictum est. Vsus eius in epulationibus apud Persas odoris gratia receptus est. Conducit vniuerso corpori à balneis,in corporibus calore ac laxitate indigentibus. Grauiorem autem odorem habet,vt multi non libenter ipsum tolerent.

Oleum myrteum.

Fit & hoc foliis myrti viridibus pondere sextantis in olei omphacini sextarium Italicum vnũ iniectis, addita vini odorati adstringentis quarta sextarii parte. Coquuntur hæc ad lentam prunam, donec folia aresiant ac confringantur,& vinum consumatur: deinde oleum purum excolatur,& vitreo vase excipitur,ac reponitur. Adstringit & frigefacit hoc oleum amplius quàm lẽtiscinum ac melinum, & propterea irrigationibus stomachi & hepatis non competit,sed neque alia viscera benignè tractat. Experientia plurima vsum eius reperit in ceratis ac emplastris,per quæ dẽsare ac repellẽdo adstringere oportet. Cõmodat allabentibus fluxionibus,& humectis vlceribꝰ cicatricem inducit. Cohibet pilos capitis mulierũ, & est odoratum.

Oleum mastichinum.

Mastichinum oleũ,fit mastiches vncia I. in olei valde acerbi sextariũ I. immissa. coquitur autẽ in duplici vase. calidum est moderatè,& densandi ac obstruendi meatus vi præditum: si quidẽ partibus moderatè firmari adstringique ac calfieri indigentibus adhibeatur.

Oleum styracinum.

Styracinũ præparatur sic: Olei dulcis optimi sextarius vnus,styracis pinguis sextans,coquuntur in duplici vase, donec styrax vim suam in oleum deponat. Paulo calidius hoc est quàm anethinum: verùm valde mollitorium, & propterea corpora indurata præclarè attenuat & emollit.

Oleum sicyonium.

Sicyonium oleum sic præparatur: Olei dulcis sextarii decem,fœnigræci sextarius vnus, libanotidis quadrans, polii quadrans,sampsuchi quadrans,tædarum triens, aristolochiæ lib. I. meliloti semissis,cucumeris syluestris radicis lib. II. aquæ quod satis est. coquuntur hæc velut oportet,& excolata in vsum vertuntur.

Oleum metopium.

In Ægypto præparatur oleum metopium appellatum, propter galbani lignũ. Fit autẽ ex oleo omphacino & amygdalis amaris,cardamomo,iũco rotũdo odorato,melle,vino,calamo odorato,carpobalsamo,galbano & resina. est calfactoriũ: venarũ oscula aperit,attrahit & purgat vlcera: facit ad musculos ac neruos concisos: facit ad hernias aquosas,& in summa vim mollitoriam habet.

Oleum mendesium.

Mendesiũ oleũ maximè emollit,& corpora laxat,& pus facit. Cõponitur ex oleo myrobalanino & myrrha,casiáq; ac resina. Quidã spissãdi gratia etiã cinamomũ ĩspergũt.

Oleum megaleum.

Quod megaleũ oleũ appellatur,quondã præparabatur, nunc autẽ in vsu nõ est. præparatur similiter vt amaricinum,nisi quòd resinam recipit. & ad eadem efficax est.

A Oleum amaracinum.

Amaracinum oleum sic præparatur: Herbæ Sabinæ,ligni balsami,calami aromatici, floris iunci odorati, nardi Celticæ,costi,singulorum lib. V. amomi, casiæ, carpobalsami singulorum lib. III. myrrhæ lib. I. vini odorati sextarios V. Coquito velut nardinum. vis eius calfactoria,sicut nardini,non autem adeò corroborat: verùm magis tenuium partium est magísque mitigatorium ac lene, propterea quòd opobalsamum non recipit. Mulieribus in vteri sinum iniectum menses ducit. Estque omnino cali-
B dum, emollit ac aperit ora venarum. Commodat fistulis & ramici aquoso post chirurgiam. facit ad crustas & vlcera efferata. facit ad vrinæ difficultatem circumlitũ sedi. facit ad vteri inflãmationes ac duritias, & hæmorrhoidũ oscula aperit.

Oleum cyprinum.

Cyprinum oleum recipit olei sextar. XXV. cyperi, helenii,iridis,singulorum lib. I. sampsuchi,hyssopi vtriusque quadrantem,seminis viticis quadrantem,saluiæ quadrantem,floris cypri siue ligustri lib. I. & hoc duabus cocturis coquitur. nam reliquæ omnes species vino odora-
C to rigatæ pridie, postea oleo infarctæ,coquuntur ad horas sex: sequenti die oleum excolatur, & affusa aqua pura tertia olei parte, flos cypri iniicitur, vnà cum tenerioribus ramulis non contusis: si verò siccus sit,contusis. atque ita coquitur hora vna. Calfacit cyprinum non instrenuè, éstque tenuium partium,& ad vteros amplius perfrigeratos valde commodum. nam crassos in ipsis humores attenuat. Cæterùm vbi copia fuerit herbarum viridium, cyprinum sic præparatur: Nimirum ex olei sextariis XV. cyperi,helenii,iridis,singulorum semisse. sampsuchi, hys-
D sopi,saluiæ singulorum sextante, viticis foliorum viridiũ sextante,citri foliorum viridium quincũce,chamælibani viridis triente,lauri foliorum viridium quincunce,cypri florum dextante,opobalsami semisse.

Oleum irinum.

Irinum oleum recipit iridis,aspalathi, cyperi, helenii, singulorũ lib. V. opopanacis semissem, (quidam verò quadrantem) anchusæ sextãtem. olei sextarios XXX. aquæ sextarios XV. Contunduntur omnia crassius, & macerantur biduo: deinde coquõtur horis sex, deinde iniicitur o-
E popanax vino præmaceratus ac tritus. Aliquando ad prædicta additur floris iũci odorati semissis, casiæ quadrãs, ligni balsami, nardi Celticæ, vtriusque semissis. vis huius calfactoria est,sed nõ acris: propterea perfrigeratis partibꝰ cõmodat, roborandíq; ac molliẽdi vim quandã possidet.

Oleum nardinum Cyzicenum.

Nardinum Cyzicenum quod in Alexandria præparaui,valde commodum est, & recipit olei acerbi sextar. Italicos XII. aspalathi,cyperi,iridis Illyricæ, seminis cardamomi,aristolochiæ,casiæ ligneæ,singulorum sexuncẽ,
F helenii,ligni balsami,floris iunci odorati,casiæ,costi, singulorum semissem,amomi,folii malabathri,spicæ nardi, styracis,carpobalsami,singulorũ quadrãtem. opobalsami quadrãtẽ herbæ sabinæ vnciã vnã. Præparatur hoc modo: Aspalathũ,cyperũ,heleniũ,xylobalsamũ,iridem, aristolochiã,decorticato & crassius cõtundito, ac triduo aqua calida macerato. Deinde affuso oleo coquito assiduè agitãdo,& aquã paulatim instillando,prout prior cõsumitur: & vbi tres aut plures coxeris horas,contecta iam cocta pernoctare finito. Sequenti die extractis iis quæ cocta sunt,
G & aqua ab oleo separata,rursus coquito alia aqua pura,ac modico vino affuso,& vbi ebullierint primùm cardamomum adiicito, deinde florem iunci odorati & casiam ligneam,contusa,coquitóque ad horas duas, ac rursus pernoctare finito. Tertia die similiter extractis his,& alia aqua rursus addita coquito, & quum efferbuerint, casiam, costũ & reliqua singula seorsim contusa ac trita, seorsim inspergito: postremùm autem spicam nardi, & folium malabathri,& styracem,in tenuissimas partes comminutum,& vbi eliquatum fuerit,statim ab igne tollito,& opo-
H balsamum addito, diligentérque agitato, & operculo imposito ac probè velatum ad biduum finito, atque ita conchula excipito. Porrò secundarium sic præparatur: Iis quæ ex tertia coctura superfuerunt olei sextar. VI. adiicito,& duabus horis ebullire finito,deinde casiæ tenuissimè tritæ sextãtem,nardi Celticæ sextãtem,herbæ Sabinæ

A drachmas I I I I. styracis vnc.I.opobalsami sextantem addito. Nardinū vim habet calfactoriā, roboratoriā, ac mitigatoriam. quare stomacho perfrigerato,& inualido, itē ventriculo atque iecori eodem modo affectis cōmodissimū est. Infunditur per sedē quoq; in intestinis perfrigeratis. itē in vteros muliebres. Vsus est omnino præstantis & eximii.

Præcoctura nardini.

Vini veteris lib.xv.foliorum dendrolibani lib.I. rasdi lib.I I I.calamocrini lib.I I I. brullocyperi lib.I I I I. Hæc omnia in præcocturam mitte, ferueant horis x I I.& vbi e- B uacuata fuerint in vas purum,& cacabus per spongiā detersus, rursus infundes vini lib.xv.& illud oleum desuper.

Nardini præparatio alia.

Nardinum quod in Ecclesia præparatur. Tachis librā, cinamomi lib.caryophyllorum lib.amomi lib.florū iunci odorati lib.calami aromatici librā. ligni aloes lib. nucum myristicarum lib. cachrii lib.xanthocaryorū, *hoc est nucum flauarum*, lib. maceris lib. galangæ lib. balsami lib. carpobalsami lib. xylobalsami lib. myrobalani lib. folii Indici lib.casiæ lib.ligni caryophylli lib. piperis lōgi lib. piperis albi lib.piperis cōmunis lib. laseris Chaldaici lib. C nardi Celticæ lib.thymiamatis lib.myrrhæ troglodyticæ lib.costi lib.musci lib.ambræ lib. gōphiti lib. ladani lib. terebinthinæ lib.vini odorati quod satis est.

Nardini alia præparatio.

In præcoctura vini veteris lib. x v.foliorum dendrolibani lib.I.foliorum myrti lib.I.rasdi lib.I I I.calamocrini lib.I I I.brullocyperi lib.I I I I. Hæc omnia in præcocturā mitte vt ebulliāt horis XII. & vbi euacuata fuerint in vas purum, & cacabus per spongiā detersus, rursus infundes D vini lib.xv.& oleum illud desuper. Sit autem intrita siue intrimentum, cinamomi lib.III.galangæ semissis, caryophyllorum triens, spicæ quadrans, nucum flauarum quadrans, ladani puri quadrās, terebinthinæ vnc.XVIII. xyloaloes sextans, costi triens, laseris Bucellarii libræ quatuor, thymiamatis regii quadrans. Hæc contusa & cribrata ac cum oleo præcocturæ vnita coquito iuxta experimentū, vt neque cōburantur, neq; rursus defectuosa coctura fiat.

Alia nardini præparatio Ioæ vnguentarii.

Olei sextar.x I I.aspalathi lib.I I I I. xylobalsami lib.I I. E costi quadrantem.casiæ ligneæ trientem.carpobalsami semissem, amomi trientem, styracis calaminthæ sextātem, opobalsami sextantem.

Alia præparatio nardini Ioæ vnguentarii.

Costi sextantem, foliorum Indicorum trientem, casiæ semissem, myrrhæ semissem, ligni caryophylli semissem, carpobalsami trientem, spicæ nardi trientem, calami aromatici vnciā vnam, iridis sextantem, styracis pinguis dodrantem, croci drach.I I I I.olei sextarios V I.

Oleum Salcæ.

F Olei Salcæ præparatio quam in Alexandria paraui, optima est, & recipit aspalathi semissem, xylobalsami dodrantem, cyperi trientem, helenii, iridis vtriusque semissem, calami aromatici vnc. x v I I I. floris iunci odorati sextantē & vnciæ dimidium, styracis pinguis sextantem, nuces Indicas duas, folii vnc.x v I I I.spicæ nardi vnciam I.caryophylli, arnabo, vtriusque sescunciam.amomi quadrantem, casiæ sextantē, costi vnc.vnam, myrrhæ vnciam vnā.hypni, xylocasiæ vtriusque quadrantē, olei sextar.x. Coquitur modo relato in nardino, ita vt in prima coctu- G ra iniiciatur xylobalsamum, iris, cyperus, helenium, xylocasia decorticata & crassiùs contusa,& aqua ad biduū aut triduum macerata. in secunda autem coctura iniicitur calamus, flos iunci odorati, hypnon, prærigata vino veteri odorato. in tertia, reliqua. Fit & secundarium hoc modo: Iis quæ à tertia coctura superfuerunt adiiciuntur olei sextarii sex,& quantū satis est coquūtur. deinde iniicitur myrrhæ stactæ bonæ albæ quadrans. stromatis, *hoc est aquæ opobalsami*, semissis, mastiches semissis, styracis boni vncia vna: Vtūtur oleo Salcæ & mulieres, caput ex eo vn- H guentes. est autem relata præparatio longè optima.

Foliati siue Malabathrini præparatio optima.

Foliatum oleum recipit aspalathi vnc.x v I I I.ligni balsami lib.I I.cyperi lib.v.helenii lib.v.foliorū malabathri trientē, amomi semis.xylocasiæ trientē, myrrhæ triētem, costi dodrantē, styracis primarii l.I.cassami siue carpobalsami semissem, calami aromat.lib.v.spicæ nardi sextantē, caryophylli trientem, stromatis(quæ est aquosa fæx ac residentia opobalsami)semissem. arnabo semissem, cardamomi semissem, iridis lib.I. olei sextarios x x. vini odorati quod satis est. coquitur velut nardinum.

Vnguenta odorata quibus commodent.

Vnguēta odorata frigidioribus capitibus magis conueniūt quàm moderatè calidis, atque illis hyeme. nā calidioribus non sunt apta. Si verò quis odoris gratia talibus vti velit, rosacei parem modum admiscebit. sic enim par pari admixtū non amplius nociuum est. quandoquidē verò multæ mulieres tam calida capita habent, vt nullū calidum oleum perferre queant, his cōsultū est solo omphacino vti, quandoque verò etiam rosaceo. Quædam verò ex ipsis omnino nō vtuntur oleo, propterea quòd capita ipsarum citò humectentur, & destillationibus obnoxiæ fiant, quas sanè ad vnguētorum illitionem cogere non oportet. Nam hæ siccatione capitum opus habent, per cōmodas puluisculorum aridorum inspersiones, nō humectatione per illinitionem oleorum.

Olei suffumigabilis præparatio.

Oleum quod suffumigabile appellatur, sic præparatur: Vnguium aromaticorum magnorum quincuncem.thuris masculi, styracis primarii, bdellii puri, costi, singulorū quincuncem.olei boni dulcis sextaria v.hypni quod satis est. Costum in crassas partes secato, similiterque styracem ac bdellium, deinde simul permixta in vas nouum testaceum ansis carens immittito,& osculum eius hypno integito, ac forinsecus ad hypnū aspalathi ligna, aut alicuius alterius odoratorum generis surculos addito, ac obturato vt nihil ex vase excidere queat. Deinde aliud testaceum vas ansis carens & longi colli osculum habens accipito, ita vt osculo eius congruat quod prædictas species in se continet: & in ipsum olei dulcis sextarios v.mittito,& effossa terra vas quod oleum habet, vsque ad collum obruito, vt ne ignescat. mox alterum vas in caput resupinatum osculo eius quod oleum continet adaptabis, forinsecúsq; totum circumcirca luto oblines, similiterque oscula vtriusque coaptata: & siccari sines. sequenti die carbones multos circumpones, integésque ex ipsis vndiquaque totum vas, ignémque accendes ac ventilabis. Ignem autem accensum marcescere ac extingui sinito, vt paulatim candefactæ per osculum vasis species oleum suppositum ipsis suffumigent: qua gratia suffumigabile appellatur. deinde postera die aperito, oleúmque tollito ac seruato in vitreo vase, ac vtitor. Hoc vtuntur mulieres quibus menses retinentur, illinentes ex eo pectinem & lumbos. Conuenit etiam iis quæ non pro ratione in partu purgantur, similiter illitum. Vtile est etiam perfrigeratum pectus habentibus, & tenesmis infestantibus prodest, calidum lana cōuoluta exceptum,& pectini ac lumbis impositum.

De vnguentis reliquis.

Ex his iam facile est etiam de aliis oleis iudicare, quæ vnguētorum quoque cognominationem habēt. Etenim iuxta naturam eorum quæ iniiciūtur, oleum alterabitur, quorum singulorum vim in hoc sermone deinceps condisces. Cæterùm de reliquis remittentibus ac laxantibus vnguentis, in sermone de medicamētorum compositione post auxilia articularia dicetur, velut est gleucinum & consimilia.

Elaphoboscon.

Elaphoboscon calidam & tenuium partiū vim habet, ideóque secundo ordine siccat. Conuenit ad venenatarū bestiarum plagas,& in potu & in cibo.

Elenium.

Helenii radix maximè in vsu est: dici potest calida & sicca, non tamen exactè velut piper, sed cum humiditate superflua,& propterea in linctus ac eclegmata, ad crassos & viscosos humores ex pectore ac pulmone educendos, commodè miscetur,

Elelisphacos, *id est Saluia.*

Saluia calfactoriā vim euidenter habet, & leniter subadstringentē. Quidam narrant suffitā super prunas, mēses immodicè fluidos mulieribus sistere: itémque muliebrē

fluxū. Agrippa autē inquit, Saluiā herbā sacrā leænæ prægnātes vorāt:nam vitalē cōceptū continet.quare si succi eius heminā vnā cum modico sale mulier bibat quarta à puerperii purgamentis die,& viro cōdormiat,infallibiliter cōcipiet. Aiunt,quū in Copto Ægypti pestis grassaretur,eos qui superfuerunt in ea regione coegisse mulieres & vxores suas ad huius succi potentē adeo vsum,&ad plurimā sobolē peruenisse.Orphe9 autē inquit, Sanguinē spuētibus succi saluiæ cyathos duos cū mellis vncia vna dato ieiunis in potu,& statim sistetur. Verùm phthisicis ac tabidis(ait)catapotia præpara hoc modo; Spicæ nardi drach.II.seminis saluiæ tosti tusi ac cribati drach.XIIII. piperis drach.XII.excipe succo saluiæ, & redige in catapotia,ac exhibe drach.I.mane ieiunis,itémque in vesperam, & aquam puram insuper bibendam.

Elleborus,*id est Veratrum.*

Veratrum album & nigrum exterforiæ ac calidæ facultatis sunt:quapropter & ad vitiligines & impetigines psoráſque ac lepras cōueniunt.Et sanè virga etiam nigri in fistulā immissa callosam,in duobus aut tribus diebus callum cōsumit.ponātur autē in tertio ordine calfaciētium ac siccantium.Purgat nigrum humorē atræ bilis,magisq; per ventrem inferné: album verò per eundem superné, crassos ac viscosos humores per vomitū expurgans:mouet autem & ventrem inferné.

Elxine,Muralium, Parthenium,vel Perdicium.

Hanc aliqui Partheniū,alii Perdicium,alii Muralium siue herbā muralē appellant. vis eius est exterſoria, & leniter adstringens cū subfrigida humiditate: vnde omnes inflāmationes sanat in principio ac augmento vsque ad vigorē,& maximè calidas. sed & furunculis incipientib9 imponitur: & succus ipsius cū rosaceo ad auriū dolores modicè inflāmatos cōuenit. quidam succum gargarizāt ad tōsillas inflāmatas.quidam medici etiā in tussi inueterata exhibuerunt, propter manifestam vim extergēdi. facit & ad alopecias ac impetigines ipsa herba per se assiduè affricta. Aperit & hæmorrhoidas sedis, & fistulas sanat,& sinus occludit,cū modico sale trita,& cataplasmatis modo imposita.

Elymos, siue Meline,*id est Panicum.*

Elymos *id est panicum*,meline etiam vocatur.Est autem simile milio forma ac facultate:parum nutrit & siccat,& sanè ventris fluxiones sistit, quēadmodū etiam miliū : si verò forinsecus in cataplasmate imponatur, siccat & perfrigerat.

Empetrum siue Epipetrum,siue Prasoeides.

Empetron solis purgationibus cōmodum esse videtur,pituitam ac bilem ducens.Saporem habet salsum , vt etiā ad alia eo quis vti possit, ad quæ videlicet salsæ substantiæ vsus est. appellatur etiam Prasoeides.

Epithymum.

Epithymum per omnia fortiorem thymo facultatem habet, siccans ac calfaciens in tertio ordine sine distantia à temperatis.purgat humorem atræ bilis.

Erebinthus,*id est Cicer.*

Cicer,legumē est flatuosum,probè nutriens, ventri cōmodum,vrinā ciens,lac & semē generans, menséſque ducens.Decoctum ipsius etiā calculos in renibus atterit, maximè nigri: alterum ciceris genus orobiæum appellatū, vim habet attractoriā,discussoriā, sectoriámq; ac extersoriā. quare & lienē & iecur & renes expurgat, scabiémque ac impetiginē exterit. Item parotidas ac testes induratos discutit:maligna quoque vlcera sanat cum melle.

Erpyllos, *id est Serpyllum.*Zygis.

Serpyllū calfactoriā vim vsqueadeo habet vt mēses & vrinas moueat:est autē & gustu satis acre.Duæ eius species sunt:altera hortēsis sampsuchū odore referens: altera syluestris,quæ & Zygis appellatur,nō serpēs, sed ramulos erectos,tenues,sarmētosos habēs,folia ferme similia rutæ, subangusta & lōgiora,ac duriora,flores gustū acres,odoris iucundi:radix autē inutilis est. Nascitur in petris, efficacior & calidior quàm hortēsis,itémq; ad vsum medicū accōmodatior:menses enim & vrinas ciet pota.Prodest & ad tormina,cōuulsa,rupta,hepatis inflāmationes,&ad reptilia ac serpētes, tū in potu accepta,tū cataplasmatis modo imposita.Mitigat & capitis dolorē cū aceto cocta,capite ex ea irrigato,rosaceo ammixto. Maximè autē in lethargicis ac phreniticis inueteratis congruit.sedat & sanguinis sputum drach.vnius pondere cum aceto pota.

Erysimon,*id est Irio.*

Erysimi semen velut sapore nasturtio simile est, sic etiam facultate ipsi adsimilatur, feruens & calfactorium existens. Quando verò vsus eius in eclegmate expetitur, præstat ipsum aqua maceratum torrere.Cōmodat in eclegmatis ad crassorum ac viscosorum humorum in pectore ac pulmone eductionem ac per sputum expurgationem. Iuuat parotidas induratas, & duritias veteres mãmarum ac testium. Dioscorides ait in cataplasmate cū aqua aut melle impositum,etiam occultis cancris mederi.

Erythrodanum,*id est Rubia tinctorum.*

Erythrodani radix rufa qua tinctores vtuntur,acerba est & subamari saporis:vnde & iecur & splenē purgat, & vrinas crassas ac multas, aliquando etiam cruentas euacuat. itémque menses propellit.moderatè quoque extergit ea quæ extersione opus habent. itaque vitiligines albas exterit illita cum aceto. Quidam & in potu exhibent ipsam ischiadicis ac resolutis ex aqua mulsa.

Euzōmon,*id est Eruca.*

Eruca olus palàm calfacit: sed & semē generare creditur,& impetus ad venerem excitare. Capitis autem dolorem inducit,atque hoc magis siquis ipsam solam edat. quapropter cum lactucæ foliis ipsum edere oportet.

Eupatorium.

Eupatorium tenuium partium vim habet, exterſoriámque ac sectoriam,citra manifestam caliditatē. quare obturationes iecoris expurgat. Est etiam modicæ adstrictionis particeps,per quam hepati firmitatem addit.

Euphorbium.

Euphorbium vstoriam & tenuium partium vim habet,similiter vt alii succi.

A litera Z incipientia.

Zea.

Zea media quodammodo est inter triticum & hordeum,vt ex illis cognobilis fiat.

Zingiberi.

Radix Zingiberis fortiter quidem calfacit,sed nō primo statim occursu velut piper, propterea quòd crassiorū partium vim,aquosámque ac excrementitiam substantiā possidet:ob quam etiam facilè à teredinibus perforatur.

Zythus.

Zythus acrior est quàm hordeū:ex quo fit,&mali succi, nimirum ex putrefractione factus.est autem & flatuosus.

Zyma, *id est Fermentum.*

Fermentum tenuium partiū est,moderatè calidum, & proptérea citra molestiam ac mordacitatē, ex alto extrahit simúlque discutit. Cōpositū est autē ex cōtrariis facultatibus,aciditate frigida,& caliditate putredinosa,insupérque salis & farinæ,iuxta vtriusque naturam.

A litera H incipientia.

Edyosmon,*id est Mentha*,Minthe.

Hedyosmon,*id est mentham*, aliqui minthen odoratam appellant. vim habet calidam,vt propè attingat tertiū ordinē:verùm ex hortensi cultu humiditatis superfluæ particeps est:quapropter & ad venerem moderatè stimulat, & ob hoc tēperamentum etiā cum polēta in cataplasmata venit.Cæterùm ob amaritudinem lumbricos necat, & decoctum eius per triduū cōsequenter potū,colicis valde prodest. Acerbitas porrò ipsius recēs sanguinis sputū cohibet, si cum posca bibatur. Tenuium partium vt siqua alia herba existit.

Edysarum,siue Pelecinus,siue Securidaca.

Hedysarum etiā Pelecinus dicitur,itémque Securidaca,& inuenitur fuluum aut pallidum colore semen,ancipiti acie ad similitudinem securis. Amarum autem & subacerbum apparet: vnde in potu stomacho cōmodum est.Expurgat viscerum obturationes:id quod & totius fruticis ramuli faciunt.

Emerocalles.

Emerocalles radicem habet similem lilii radici figura ac viribus:quare similiter vt illa ambustis prodest . Nā discussoriā leniter vim habet, simúlq; repulsoriū quiddā possidet.

Erigeron,*id est Senecio.*

Senecio vim habet mixtã,frigidam, ſimúlque moderatè diſcuſſoriam.Et propterea medicamentis ſedis commodè miſcetur: cohibet & ſanguinis ſputũ ſuccus potus, & lumbricos occidit,& hepaticis prodeſt,& inflammatis efficax cataplaſma eſt.

Eryngium.

Eryngium, caliditate aut parum quid à temperatis aut omnino nihil abſcedit: ſiccitatis autẽ tenuium partium non modicæ particeps eſt.Radix eius aqua feruefacta, & ipſa aqua in potu ſumpta,colicos ſanat: cum aqua mulſa feruefacta,calculoſos,vrinæ ſtillicidium,eiúſque emittẽdæ difficultatem,& nephriticos curat. Bibẽdum eſt autẽ hoc eius decoctum per dies XVI ieiunis,itémque ad noctem dormituris.Si verò lauer ſimul cum ipſa incoxeris, & potandum dederis,melius res procedet. Affirmauit mihi quiſpiã ſe ex aſſiduo eius vſu calculos per lotiũ eiicere deſiiſſe,quũ antea frequentiſſimè eo vitio diuexaretur.

A litera Θ *incipientia.*

Thapſia.

Thapſia acris & fortiter calefactoriæ vnà cum humiditate facultatis eſt:itaque ex alto violẽter attrahit, & attractum diſcutit: verùm longiore tempore opus ſuum perficit: propterea quòd ſuperflua humiditate largiter redũdet,ob quam etiam facilè corrumpitur.

Thermus ſatiuus,*id est Lupinus ſatiuus.*

Lupinus edulcatus per cocturã, in cibo acceptus ægrè cõcoquitur,& alimentum corpori præbet craſſi ſucci,& crudos humores generat. Aluum autẽ neque ducit neq; ſiſtit.At verò vt pharmacum, edulcatus quidem vim obducendi meatus habet. qui verò inſitam à natura amaritudinẽ habet, exterſorius & diſcuſſorius exiſtit. Occidit lumbricos cum melle delinctus,aut cum poſca potus.Sed & decoctum ipſius lumbricos expellere ſolet potũ, & per clyſterẽ infuſum.Farina quoque eius forinſecus cum bubulo felle vmbilico impoſita idem præſtat.Et ſanè decocti fomẽtum foris admotum vitiliginibus prodeſt,& capitis vlcuſculis manantibus,eruptionibus papularũ, ſcabiei,gangrænis,vlceribus malignis, partim extergendo, partim diſcutiendo,& citra mordacitatem ſiccando. Expurgat etiã iecur & lienem cum ruta & pipere, iucunditatis gratia adiectis.Extrahit & menſes & fœtus, cũ myrrha ac melle appoſitus.Farina etiã lupinorum diſcuſſoria eſt:non enim liuida tantùm, ſed & ſtrumas & tubercula dura ſanat:ſed tunc in aceto, aut aceto mulſo, aut poſca eam coquere oportet,iuxta ægrorum videlicet temperamenta & affectus differentiam opportuno liquore inuento. Diſcutit & liuida farina ipſa,reliquáque omnia quæ prius in decocto relata ſunt. quidam & iſchiadicis in cataplaſmatis imponunt.

Thermus ſylueſtris,*id est Lupinus erraticus.*

Sylueſtris Lupinus amarior & fortior eſt ad omnia ſatiuo:aliâs in genere eandem vim poſsidens.

Thlaſpi.

Thlaſpios ſemen vim acrẽ adeo poſsidet vt etiam internos abſceſſus potum rumpat,& menſes ducat,& fœtus perimat. Per ſedem immiſſum coxendicum morbis prodeſt cruenta euacuãdo,& aliâs quoque purgatoriam vim habet ſupernè ac infernè humorum bilioſorum,acetabuli menſura potum.

Tridax,*id est Lactuca.*

Lactuca humidũ ac frigidũ olus eſt, non tamen externè ſed iuxta fontanarũ aquarum frigiditatẽ: quapropter ad inflãmationes conuenit,& ad parua ac leuia eryſipelata.Edulium eſt ſitim ſedans & ſomnũ cõcilians,maximè feruefacta cum poſca diluta ſola comeſta.Sed neque incõctilis eſt velut alia olera,neque excretionẽ per aluũ inhibet,neque promouet:& propterea neque mali ſucci ſanguinẽ generat,nõ tamẽ perfectè boni ſucci. Semen potũ ſeminis effluxũ cohibet:vnde & iis quib⁹ per ſomnũ id effluit, datur.Cæterùm ſylueſtris lactucæ ſuccus cum muliebri lacte illitus,argemata & inuſtiones(quæ oculorum vlcera ſunt)itémque caliginem depurgat.

Thymus.

Thymus incidit ac calefacit manifeſtè, vt tertii ordi-
A nis ſit calefaciẽtium,& propterea vrinas ac menſes ducit, ac fœtus detrahit,& viſcera purgat potu, adiuuat pectoris ac pulmonis excretiones. atque hæc quidẽ Galenus. Verùm experimẽto ſequẽtia cõſtant. Arthriticis thymi ſicci minutiſsimè triti drach.III.cum aceti mulſi hemina dimidia dato ieiunis: purgat enim bilem,& acres ſeroſos humores,& quæ circa veſicã hærent. Ventre autẽ eleuato,quũ intumeſcere iam incipit,drach.I. cum aquæ mulſæ hemina exhibeto ieiunis. Ad lumborũ ac coxẽdicum dolorẽ lateriſque ac pectoris, & præcordiorum eleuatio-
B nes ac inflationes,drach.III.cum aceti mulſi diluti hemina vna dato ieiunis. Similiter & melancholicis & mente perturbatis,& timore perculſis drach.III.dato cum aceti mulſi diluti hemina vna.Lippientibus & in vehemẽti oculorũ dolore ſimiliter dabis ieiunis & ante cœnã.In podagricis doloribus ita auctis vt moueri non poſſint ægri, ſimiliter dato cum vino diluto. In teſtib⁹ eleuatis ſimiliter drach.III.ieiunis dato cum hemina vini vna.Veruntamẽ à nigro thymo elleboro appellato penitus abſtinendum eſt. corruptoriã enim vim habet, & bilem generat.
C vtere autem eo qui florẽ purpureum habet ex natura, & album quid amplius complectitur.

Thymbra,*id est Satureia.*

Satureia hortenſia conſimilem thymo vim habẽt, ſed ſunt multo debiliora.

A litera I *incipientia.*

Intybi.

Intybi,lactucis conſimilem vim habent, ſed tamen iucunditate multùm inferiores exiſtunt:item ad reliqua o-
D mnia de lactucis relata minus efficaces ſunt.

Ἰξὸς,*id est Viſcum.*

Viſcum ex plurima aerea & aquea ſubſtãtia calida,minima autem terrea,conſtituitur: itaque plus acrimoniæ in ſe habet quàm amaritudinis. quapropter humores ex alto fortiter trahit, non tenues ſolùm ſed etiam craſſiores, eóſque diffundit ac diſcutit. Eſt autem ex medicamentis non ſtatim calefacientibus poſt primam impoſitionem, ſed quæ tempore indigent,velut etiam thapſia.

Ion,*hoc est Viola.*

E Violæ folia aquoſam & ſubfrigidã ſubſtantiã prædominantẽ poſsident:propterea & per ſe & cũ polenta in cataplaſmate impoſita,inflãmationes calidas mitigant.Imponuntur & in ardore oris ventris,itémque oculorum.

Hippuris,*id est Equiſetum.*

Hippuris adſtringentẽ cum amaritudine qualitatẽ habet,& propterea ſiccatoriã fortiter ſimúlque citra mordacitatẽ. Vulnera igitur maxima in cataplaſmate impoſita glutinat,etiãſi nerui diſſecti ſint,itémqueherniã inteſtinorum: ſed & ſanguinis ſputũ,& fluxum muliebrẽ,maxi-
F mè rufum. inſupérque ad dyſenterias aliáſque ventris fluxiones generoſum pharmacũ exiſtit herba ipſa cũ aqua aut vino pota.Quidam de ea produnt veſicæ etiã aliquãdo ac tenuiũ inteſtinorũ vulnera curaſſe. Succus eius ſanguinis è naribus eruptiones iuuat, & fœda ventris vitia, cũ vino aliquo auſtero potus, aut in febriẽtibus cũ aqua.

Iſatis ſatiua,*id est Glaſtum ſatiuum.*

Iſatis ſatiua qua tinctores vtuntur,fortiter ſiccantis facultatis eſt, nondum mordentis,amaræque ſimul ac adſtringẽtis. quapropter magna vulnera durorum corporũ
G glutinat, etiamſi in muſculorum capitibus exiſtant. Sanguinis eruptionibus vtile cataplaſma præbet, & tumores laxos mirabiliter diſcutit ſimul ac contrahit, & aduerſus omnia maligna vlcera efficaciter reſiſtit, ſiue computreſcãt,ſiue erodãtur.Quòd ſi pro ægri natura ac viribus fortior appareat,ad folia ipſius trita,aut panẽ,aut ordeaceam farinã,ſiue triticeã, aut etiã polẽtam admiſcere oportet, iuxta prædominantẽ in vnoquoque diſpoſitionẽ ac affectionem.

Iſatis ſylueſtris.

Sylueſtris Iſatis acre quid habet manifeſtũ iam in gu-
H ſtu & actione: & propterea magis ſiccatoria quàm ſatiua exiſtens,aduerſus humidas putreſcentias fortius reluctatur.Verùm ad alia prædicta deterior eſt:immodicè enim & cum mordacitate hæc ſiccat, irritátque, & inflãmationes excitat.Cæterùm fortitudinis facultatis ſuæ gratia, etiam ſplenicis vtilis exiſtit,quibus ſatiua non profuit.

A Itea, *id eſt Salix.*

Salicis foliis vti quis poteſt ad vulnerum cruentorũ glutinationem, imò & flore ipſius, quo omnes medici fermè vtũtur ad emplaſtri ſiccantis compoſitionẽ. Eſt enim vis ipſorũ ſiccatoria citra mordacitatẽ: habẽt autẽ & adſtrictionis aliquid. Quidã ſuccũ ex ipſis exprimũt, eúmq; pro pharmaco habẽt mordacitatis expertẽ ac ſiccante, ad multa vtili. Cortex quoque arboris conſimilem floribus ac foliis vim habet, præterquam quòd ſicciore tempera- B mento præditus eſt, quemadmodum omnes ferè cortices. Quidam hunc exurunt, & cinere vtuntur ad ea quæ forti reſiccatione indigent. Itaque clauos ac callos, inſupérque verrucas myrmecias appellatas, eo eximunt, aceto acri ſubacto. Aliqui tempore floris corticem incidunt, ſuccúmque quendam inde colligũt, quo vtũtur ad vitia quæ pupillis tenebras obducunt: eſt enim medicamentum exterſorium ac tenuium partium. quare etiam ad alia multa eius vſus aſſumi queat, quum tali facultate præſtet.

A *litera* K *incipientia.*

C Calaminthe.

Calaminthe tenuium partiũ ſubſtantiam habet, éſtque calida & ſicca tertio ordine: ſicca, per ſe ex aqua mulſa pota, manifeſtè calfacit, & ſudores ciet ac diſcutit, & ſiccat totum corpus: quapropter aliqui ipſa vſi ſunt & ad rigores per circuitum repetentes, cocta in oleo, & illito inde toto corpore cum frictione ſtrenua: intra corpus verò aſſumunt velut dictum eſt. Quin & coxendicis cataplaſma eſt in iſchiadicis generoſo omnino auxilio: trahit enim ex alto ad ſuperficiem, & totum articulum calefacit, & cutem manifeſtè adurit. inſuper & pota & appoſita mẽ- D ſes efficaciter prouocat. Bonum eſt & in elephantiaſi medicamentum, non ſolùm ob id quòd tenues humores diſcutiat, ſed & quòd craſſos attenuet & fortiter diſſecet, qui ſanè hoc morbi genus generant: ſic & cicatrices nigras illuſtrat, & ſugillata diſcutit. Præſtat autem in talibus coctã in vino cataplaſmatis vice imponere, viridẽ magis quàm arefactam: ſiccata enim fortior euadit & promptius inurit. eſt & cataplaſma in morſibus animalium virus eiaculantium. At verò ob amaritudinem & aſcaridas & lumbricos ſuccus eius perimit tum potus tum per ſedem infu- E ſus. imò & vermes qui in auribus itémque vlceribus naſci ſolent. Prodeſt & anhelosis & ictericis, extergendo ac expurgando iecoris obturationes. cæterùm ad omnia prædicta efficacior eſt montana. Orpheus ait ſuccum eius cũ pari roſaceo & ceruſſa tritum ad ſtrigmentitiam craſſitudinẽ, ac illitum, ambuſtis mederi, & (quod omnem opinionem ſuperat) neque cicatricem apparere, & locum pilos producere. Si verò cum Cimolia terra & aloë parib⁹ portionibus acceptis ſuccus teratur, indéque frons ac tempora illinantur, capitis dolores eueſtigio ſanantur.

F Calamus aromaticus.

Calamus aromaticus modicã adſtrictionem & quàminimam acrimoniam poſſidet, maxima autem pars eius ſubſtantiæ terreæ ac aëreæ eſt moderatæ caliditatis ac frigiditatis: vnde & vrinam moderatè ciet, & compoſitionibus ſtomachicis ac hepaticis quæ foris ipſis imponũtur, admiſcetur, & in vteri fotus vtiliter aſſumitur, qui inflammationibus aut menſiũ irritationis gratia adhibẽtur. Ponatur itaque ſecundo ordine calfacientium ac ſiccantium, magis tamẽ ſiccantium quàm calfacientium.

G Calamus phragmites, *id eſt Arundo ſepiaria.*

Calami phragmitæ radix exterſoriam vim nõ modicam habet, minimè acrem: folia tamen viridia moderatè perfrigerant, itémque non modicam exterſoriã vim poſſident. Cortex eius vſtus tenuium partiũ ac diſcuſſoriã abũdè vim acquirit, & exterſoriũ quid habet, vt calfaciat, ac ſiccet tertio ordine, plus tamẽ ſiccans quàm calfaciẽs.

Cannabis.

Cannabis ſemen ægrè concoquitur, dolorem capi- H tis inducit, & malum ſuccum gignit. Si verò torreatur, etiam ſic caput tentat, multum calfaciendo, & vaporem calidum ac medicatum ad ipſum deligando. Ex eo verò quòd ſicco temperamento præditum eſt & flatus expers, genitale ſemen extinguit.

Capnion, *id eſt Fumus terræ, ſiue Fumaria.*

Herba fumaria acrem ſimúlque amaram habet qualitatem, neque omnino expers eſt acerbæ. Quapropter vrinam multam bilioſam promouet, & iecoris obturationes ac debilitates ſanat. Succus eius viſum exacuit, delacrymationem faciens: ipſa herba arida trita aquæ mulſæ inſperſa ac pota ventrem mollit. Vino autem diluto ſimiliter inſperſa ſtomachum corroborat. Dato confidenter & decoctum ipſius quomodocunque febrientibus.

Capparis.

Capparis radicis cortex prædominantem habet amaram qualitatem, ſecundo loco acrem, & deinceps acerbam: ex quo palàm fit ex diuerſis ac pugnantibus viribus ipſum compoſitum eſſe. Etenim extergere & expurgare ac incidere poteſt ob amaritudinem: calfacere autem & diſcutere ac attenuare per acrimoniam: contrahere verò ac cõſtringere & cogere per acerbitatem. & propterea lienes induratos (ſiquod aliud medicamẽtum) curat, tum forinſecus cataplaſmatis cõuenientibus admixtus, tũ intra corp⁹ acceptus, ſiue coquatur in aceto & aceto mulſo ac ſimilibus, ſiue aridus tritus iiſdẽ inſperſus: euacuat enim apertè viſcoſos ac craſſos humores ſic acceptus, non per vrinas ſolùm, ſed etiam per ventrem. Sæpenumero verò & cruenta egerunt ii in quibus lien opem ſentit, & coxendicum dolores minuuntur. Quin & menſes ciet, & pituitam à capite per os detrahit, & malignis vlcerib⁹ inſperſus minutiſſimè tritus cõmodum pharmacum eſt, vtpote extergere ipſa valens & fortiter reſiccare. Sed & dentium doloribus prodeſt cum vino coctus aut aceto. Strumas quoque & tumores duros diſcutit, ſi aptis ad hæc medicamentis permiſceatur. Folia porrò & caulis, itémque ſemẽ ſiue fructus, conſimilem cortici vim habent, niſi quòd debiliora exiſtunt. Et ſanè ego memini me aliquando foliis ſolis ſtrumoſam duritiem intra paucos dies diſcuſſiſſe. Admiſcetur autem ipſis aliquid quod vehementiam facultatis ipſorum obtundat. Nihil verò miri eſt ſi etiam aurium vermes ſuccus enecat ob amaritudinem. At verò fructus in muria compoſitus, deinde lotus ac maceratus donec omnem ſalis vim deponat, medicamentum eſt ad excitãdum appetentiam proſtratam, extergendúmque ac ſubducendum ventris pituitam, & ad expurgandum obturationes lienis ac iecoris. Vtendum eſt autem eo cum commodo liquore aceti mulſi aut aceti oleo permixti, præ omnibus aliis cibis.

Cardamum, *id eſt Naſturtium.*

Naſturtii ſemen vſtoriam vim habet veluti ſinapi, & propterea iſchiadicos, & capitis dolores, & quicquid rubefactione opus habet idipſum calfacit, quemadmodum ſinapi. Admiſcetur cõmodè & medicamentis ad anheloſos deſtinatis, nimirum vt medicamentum craſſos humores diſſecare potens. Herba ipſa ſimilem ſemini vim poſſidet: verùm imbecillior eſt. quare comeſta valde calfacit. Capitis autem dolorem eadem inducit.

Cardamomum.

Cardamomum calidam facultatem abundè poſſidet, vt etiã exulceret in cataplaſmate impoſitũ, minus tamen quàm naſturtium. Habet & amaritudinis quiddam in ſeſe: ob quam etiam lumbricos enecat, & ſcabiem fortiter exterit cum aceto.

Caroum.

Caroi ſemen ſiccat & calefacit tertio ordine: acrem autem qualitatem moderatè poſſidet, & propterea flatus leuat diſcutítque, & vrinam ciet, non modò ſemen ſed tota planta.

Caſia.

Caſia calfacit ac ſiccat tertio ordine, éſtq; multùm tenuiũ partiũ: in guſtu autẽ plurimũ acrimoniæ habet, parúamque quandam adſtrictionem. quare propter hæc omnia ſiccat ſimúlque diſcutit corporis ſuperfluitates, & præterea robur organis addit. Commodat & ad ſupreſſos mẽſes, vbi præ copia ſimúlque craſſitudine ſoperfluitatum, ſufficienter euacuari prohibentur.

Carya, *id eſt Nux arbor, Nux iuglans ſiue regia, Nux parua, Pontica, Auellana.*

Nux arbor habet quidem tum in germinibus, tum

in foliis aliquid adstringens, verùm insigniter & copiosè in ipso nucis suæ cortice, & recenti & arido. Vtũtur itaq; ipso etiã tinctores. Nos autẽ eundẽ exprimẽtes, succũmq; similiter vt mororum ac rubi mororum cum melle coquentes, stomaticum medicamẽtum *id est oris uitiis commodum*, præparamus, quo etiã ad alia omnia vtimur ad quæ prædicti succi commodi existunt. Cæterùm ipsius nucis nucleus qui in cibi vsum venit, oleosus est & tenuium partium: particeps est autem & adstringentis qualitatis, sed modicæ & quæ temporis progressu euanescit, tota ipsius substantia in pinguem succum transeunte, qui oleo veteri similis apparet, & propterea omnino tandem edi non potest. At verò viridis adhuc & recẽs nucleus, neque adstringentem qualitatem manifestè possidet neque oleosam. Vnde ad alui excretionem commodior est quàm siccus, & maximè si cum garo, quemadmodum aliqui faciunt, accipiatur. Sed & siccarum nucum in aqua maceratarum, velut quidã facere solent, consimilis vis est vt viridium. Concoquitur tamen melius nucis fructus, & stomacho commodior est, si cum caricis edatur. Aiunt, si quis caricas cum nucibus ac ruta præ reliquis cibis comedat, eũ non magnoperè à lethalibus medicamẽtis lædi posse. Porrò ex inueterata nuce oleum quoque exprimi potest, quod abundè discussorium existit, vt quidã eo etiã gangrænas & carbunculos ac æglopas curent. At verò putamen eius aridum vstum, tenuium partium siccatoriúmque & lene pharmacũ euadit. Cæterùm nux parua, quæ & Pontica & Auellana appellatur, frigidior est & austerior, vtpote magis terrea existens: in cæteris regiæ siue iuglandi similis est. Capitis autem dolorem in cibo sumpta inducit.

Castania.

De Castania eiúsque fructu dictum est in querci tractatione.

Cenchros, *id est Milium.*

Milium frigefacit primo ordine, siccat aut tertio exoluto, aut secundo intento. Est & modicè tenuium partiũ: vnde comestum instar edulii, omnium fermè eduliorum frumentacei generis minimi nutrimenti est: sed & aluum exiccat. Verùm forinsec⁹ impositum in marsupiis siue saculis, fomentum est aptissimum iis qui leni reficcatione opus habent.

Cedrus & Cedria.

Cedri species duæ sunt, vtraque tertio ordine calfacit ac siccat: cedria verò quæ ex ipsis fit, etiam iam quartum ordinem attingit. Est autem primi ordinis septicõn *id est erodentium*, multùm calida ac tenuium partium existens. teneras sanè carnes promptè simúlque citra dolorem corrodit caliditas ipsius, per caliditatem quæ in corporibus est aucta: verùm in duris corporibus longiori tẽpore & vix tandem efficaciam suam ostendit. Vnde mortuorum corpora incorrupta conseruat, humiditates ipsorum superfluas depascens: solida autem corpora non attingens, proptereaquòd non tam fortem vim habet, velut alia erosiua appellata. Nihil verò miri est si eiusmodi vi pollet quòd etiam pediculos, & lendes, & aurium vermes & ascaridas in recto intestino enecare potest. Fœtus insuper apposita viuos quidem necat, mortuos autem eiicit: quemadmodum etiam ipsum semen genitale, in coitu, pudendo oblita. & propterea sic vsurpata medicamentũ conceptum impediens est nulli alteri posthabẽdum. Sed & dentium foraminibus instillata dolores quidẽm minuit, ipsos autem dentes confringit. Attenuat & oculorũ cicatrices, & hebetẽ visum ob crassitudinẽ humorũ, sanat. Quod verò pinguissimum est ex ipsa & exactè oleosum, quod superextentis lanis, dum coquitur, colligitur, tenuiorum quidem partium est quàm tota cedria, verùm minus acre ac mordax: quanquam non minus sed magis etiam quàm cedria efficax fit. Vnde & hoc idiotæ vtuntur ad vulnera ouium in tonsura per forcipes illata: item ad scabiem & ad ricinos. Cedri porrò baccæ & fructus cedrides Græcis appellati, moderatiorem vim habent, vt etiã in cibi vsum veniãt. Si quis tamen plures ex ipsis ingerat, & caput dolet, & excalefacit, & oris ventris morsum percipit.

A Centaurea magna.

Centaureæ magnæ radix ex contrariis viribus composita est. Itaque in gustu acris simúlque adstringens apparet cum quadam dulcedine. In actione verò acrimonia opera caliditatis exercet, mẽses promouens, & fœtus mortuos trahẽs & viuẽtes corrũpẽs, simúlque eiiciens: adstrictio autem, frigiditatis crassioris ac terreæ opera designat, tum vulnera glutinando, tum sanguinem spuentes iuuando. Dare autem oportet ex ea drach. II, febrientibus

B cum aqua, febre carentibus cum vino. At verò iuxta omnium qualitatum actionem & ruptis, & conuulsis, & spirandi difficultatibus, & inueteratæ tussi conuenit: non enim euacuare solùm in his oportet quod præter naturam est, sed roborare etiam ac firmare expurgata. Succus ad eadẽ ad quæ radix, valet. quidam etiam eo pro lycio vtuntur, illo non præsente.

Centaurea parua.

Centaureæ paruæ radix omnino inefficax est: ramuli verò & magis folia, & ipsorum flores in vsum veniunt.

C Dominatur in ipsis qualitas amara, parùm quid adstrictionis possidens, & propterea fortiter siccatorium est pharmacum absque mordacitate. Magna itaque & recentia vulnera glutinat herba ipsa viridi in cataplasmate imposita: vetera verò & ægrè cicatricem recipientia, ad cicatricem perducit simili modo adhibita: quin & sicca glutinatoriis ac siccatoriis compositionibus miscetur, quæ sinus fistulas curare solent. Sed & veteres duritias mollire creditur, & maligna vlcera sanare. miscetur & eis quæ fluidas affectiones sanant. Decoctum herbæ quidã ischiadicis in

D fundunt per sedem, velut quod biliosum & crassum humorem ducat. Nam & purgat, & sanè vbi vehementer operationem suam exercebit, cruenta euacuat, & magis prodest. Succ⁹ eius cõsimilẽ vim habet, hoc est siccatoriã & extersoriam, & tum alia prædicta probè efficere solet, tum cum melle oculis sublinitur, & appositus menses ac fœtus educit. quidam ipsum bibendũ dant & in affectis neruis, velut euacuantem ac citra molestiam siccantem infarcta. Cæterùm & ad hepatis obturationes bonũ pharmacum est: bonum & lieni indurato, forinsecus impositus, neque minus si quis bibere velit. Herba ipsa ex-

E siccanda est circa summum vigorem, & flore prægnans. Datur succi cochlearium vnum cum aqua calida, & sale modico, ac pauculo aceto, & purgat generosè humorem atræ bilis. Coma eius contusa & cum melle cocto, aut sapa in collyria formata, fistulas circũscarificat, & callos eximit, collyriis in fistulas immissis. Corymbi eius tusi ac cribrati cochlearii mensura ischiadicis dantur ieiunis cum aqua calida, ad triduum aut plures etiam dies. Eius certè pharmaci efficacia magno miraculo sæpe fuit. Et ad po-

F lypodas in naribus excrescentes idem medicamentum siccum inspergitur.

Cerasus.

Cerasus fructum fert moderatè adstringẽtem cum dulcedine. matura itaque cerasa & dulcia magis per intestina subeunt: minus verò stomacho commodant immatura & austeriora vice versa. Gummi arboris è vino potũ calculosis prodesse quidam tradiderunt.

Ceratonia, siue Ceratia *id est Siliquæ.*

Siliqua arbor siccatoriam & adstrictoriam vim habet, quemadmodum etiam fructus eius, *ceratia Græcis, nobis siliquæ* appellatus. particeps est autem & alicuius dul-

G cedinis. Siliquæ aliquam cum cerasis similitudinem habent: virides enim & humidæ aluum magis subducunt: siccæ magis sistunt.

Cestron, vel Betonica, vel Psychotrophon.

Betonica, Cestron & Psychotrophon appellatum, vim habet sectoriam, velut gustus indicat: amara enim & acris herba existit, velut etiam particularis actio ostendit. Nam & renum calculos confringit, & pulmonem ac pectus & iecur purgat ac extergit, & menses mouet, &

H comitiali morbo prodest, & ruptis ac conuulsis medetur. Acidum item ructum sedat, & ischiadicis conducit pota.

Cicis, *id est Galla.*

Galla quæ omphacitis vocatur, abundè acerbũ pharmacum est, substantiæ terreæ frigidæ plurimæ particeps,

ob quam & ficcat & fluxiones repellit,& cogit ac adstrin A git laxas ac inualidas partes. omnibus etiam fluidis affectionibus resistit.Ponatur autem in tertio ordine ficcantium,in secundo verò frigefacientium.Altera galla flaua laxa ac magna, ficcat quidem, sed tanto minus quãto minus acerbæ qualitatis particeps est.Cocta itaque per se ac trita,& in cataplasmate adhibita inflammationum sedis ac prolapsus eiusdem insigne auxilium est. Coquere autẽ oportet,si moderata adstrictione opus est,in aqua:si vehementi,in vino maximè austero. Gallæ vim supprimendi sanguinis habent,& manifestum satis est quòd caliditatẽ B & acrimoniam ex vstura acquirunt,& magis tenuiũ partium quàm nõ vstæ euadunt,itémque ficcatoriæ amplius. Oportet autẽ cãdefactas super prunas, aceto aut vino extinguere.

Cera.

Cera in medio quodammodo est calfacientium,frigefacientium,humectantium ac ficcantium.habet & crassarum partium quid,& meatus obturatoriũ: quapropter non solùm ficcat, sed & per accidens humectare videtur,perspirationes prohibendo. Vnde & materia est alio C rum pharmacorum: ipsa autem per se ex concoctoriorũ debilium numero fuerit quæ forinsecus imponuntur. habet enim parum ex discussoria ac calida facultate, cuius quamplurimæ mel ipsum particeps existit.

Ciborium.

Viridem fabarum Ægyptiarum fructum ciborium appellant:quare in fabarum tractatione,etiam de hoc cõsiderandum est.

Cinara.

Cinara mali succi edulium est,maximè vbi durior e- D uaserit. nam & biliosum humorem in sese tunc vberiorem colligit,& totam substãtiam lignosiorem habet.quare ex hac quidem humor atræ bilis generatur: ex succo verò ipsius tenuis & amaræ bilis humor producitur. Præstat igitur præcoctam ipsam in cibo assumere.

Cicis arboris fructus, Ricinus siue Croton.

Cicis arboris fructus quem aliqui crotonem ac ricinum appellant,quique purgandi vim habet,extersoria ac discussoria facultate præditus est:folia eius imbecilliora sunt.Oleum quod ex fructu fit,calidius & magis tenuium E partium est quàm commune, & propterea etiam discussorium.

Cisthos siue Cistharus.

Cisthos frutex adeo adstrictorius est vt & folia ipsius in cataplasmate imposita vulnera glutinent.Flores efficaciores sunt,vt cum vino poti dysenterias & ventris imbecillitatem,ac fluxiones,& humiditates sanent: in cataplasmate autem impositi putrefactis vlceribus conducunt, propter generosam ficcandi vim, ferè in secundo ordine. Ipsius fruticis frigiditas tepidæ quoque qualitatis parti- F ceps est.Cæterùm quæ hypocistis appellatur,multo magis quàm folia adstringit,éstque efficax pharmacũ ad omnes fluidas affectiones, velut sanguinis reiectionem, fluxum muliebrem, cœliacas & dysentericas affectiones. Sed & corroborare partes solet,& à plurima humiditate exolutis firmitatẽ addit,atque sic sanè & stomachicis & hepaticis cõducit.Firmat enim ac roborat nõ instrenuè, epithematis aut antidotis aptis admixta.

Cisthus siue Ladanum.

Cisthus hic in calidioribus regionibus nascitur,non genere alius ab his qui in aliis locis nascuntur:sed à regione præcipuam quandam propriam discussoriam qualitatem adeptus est, deposita frigiditate:in reliquis igitur cõsimilis est præcedenti. Verùm ex ipso fit ladanum medicamentum calidum primo ordine iam completo, vt etiã secundum attingat: particeps est autem & adstrictionis cuiusdam modicæ,& tenuium partium substantiam habet:& propterea moderatè emollit,& similiter discutit,itémque concoquit. Itaque non mirum est vteri affectib9 hoc præcipuè conuenire,propterea quòd aliquid adstrin- H gens habet,per quod etiam defluos capillos retinet. nam & vitiatos humores iuxta pilorum radices attenuat, ac cõsumit,& meatus quibus impacti erant,adstringendi vi cogit & constringit.

Cissos,*id est Hedera.*

Ex contrariis facultatibus hedera componitur: habet enim quid substantiæ adstrictoriæ, quam frigidam ac terream dicimus: habet & quid acris,quam calidam esse gustus testatur:sed & aquosæ substantiæ tepidæ viridis particeps est. Viridia itaque folia cum vino cocta, etiam magna vulnera glutinant,& maligna vlcera sanant. Vlcerationes quoque ex igne cicatrice includunt. Cum aceto autem cocta folia splenicis opitulantur.Flores eius fortiores quodammodo sunt, vt cum cerato triti ambusta curent.Succus ipsius per nares purgat, & antiquas aurium fluxiones sanat, & vlcera vetera tum aurium tum narium ad cicatricem perducit. Si verò acrior appareat, rosaceo aut oleo dulci temperetur.Lacryma hederæ pediculos necat,& pilis nudat,in tantum calidã vim habẽs vt etiã leniter vrat. Prodest etiã lacryma calculosis in potu.

Cnicus.

Cnici semine ad purgationes tantùm vtimur. Est autem tertii ordinis calefaciẽtium, si quis forinsecus admoto ipso vti velit.

Coccus. Cnidus, *id est granum Gnidium.*

Cnidius coccus purgatoriam vim habet, éstque facultatis acris & vstoriæ.

Coccus tinctorius,*id est granum tinctorium.*

Coccus tinctorius adstringẽtem simúlque amaram qualitatem habet:& per vtranque leniter ficcat,& ob id ad magna vulnera conducit, & ad sauciatos neruos, cum aceto aut aceto mulso tritus.

Coccymelea,*id est prunus.*

Pruni fructus recens magis aluum subducit, ficcatus,minus.Sunt autem damascena pruna magis adstringentia, Hispana dulciora, & propterea magis aluum ducunt.in foliis autem manifesta quædam adstrictio apparet:vnde decocta vtiliter gargarissantur in inflammationibus gurgulionis ac tonsillarum. Cæterùm syluestrium prunorum fructus adstrictorius est,& ventrem sistit. Et in Asia sanè hæc planta prunus nominatur. Gummi omnis pruni cum vino potum lapides frangere quidam prodũt: verùm cum aceto impetigines puerorum exterit.

Colocasium siue Manzizanium

Colocasii radicis similis vis est rapis ac cæpis, viscosum autem corpus ipsius est. vnde extersoriæ facultatis particeps est,& ventri in cibo sumpta commodat.

Colocynthe,*id est Cucurbita.*

Cucurbita humidi & frigidi temperamenti est:vtroque,secundo ordine:vnde & ramentorum eius succus auribus inflammatis & dolentibus conuenit cum rosaceo: sic & tota in cataplasmate imposita calidas inflammationes mediocriter refrigerat.In cibo accepta, nimia humectatione corpus implet,& sitim eximit, & alimentum humidum ac frigidum,& propterea etiã modicum corpori præbet. Concoquitur autem non malè, vbi non prius fuerit corrupta:id quod accidit ipsi propter malam præparationem,& vbi vitiosus humor in ventre fuerit coaceruatus.imò si etiam diutius in ventre moretur, quemadmodum reliqua quoque humida edulia. Gaudet origani cõditura propter aquosam in ipsa qualitatem. Omnia enim huius generis acribus aut acidis,aut austeris, aut salsis saporibus miscere oportet,si modò neque insuauiter sumi debeant, neque sumentes nauseabundos efficere.

Comarus *id est Arbutus.* Memæcylon,*id est Arbuti fructus.*

Arbuti fructus memæcylon appellatur,éstque stomacho incommodus,& capitis dolorem inducit. Arbor ipsa simul cum fructu acerbam qualitatem possidet.

Commi,*id est Gummi.*

Gummi vim habet ficcatoriam,meatus obducit, & asperitates sanat.

Conia stacte,*id est Lixiuium.*

Quod velut ablutio est materierum ad cinerem redactarum, conia stacte Græcis, *nobis lixiuium,* vocatur. Ex omnibus autem maximè extersorium est & ficcãdi vi præditum, quod ex cinere ficulneo & tithymalis fit, vt ferè vim erosiuam sortiatur. Verùm ob substantiam tenuium partium citra dolorem vrit.

Conyza.

Conyza& maior & minor consimilis temperamenti ac facultatis existunt, gustui acres & amaræ apparentes. Calfaciunt & siccãt euidenter, vt vtriusque qualitatis tertio ordine locetur. Decoctæ itaque in oleo, rigoribus per circuitũ repetentibus salutarem medelam præbent. Qui dam flores ipsarum vnà cum foliis terentes cum vino bibendos exhibent, ad menses ciendos ac fœtus eiiciẽdos. Est & tertium conyzæ genus, in humectioribus locis proueniens, magis fœtidum & imbecillius.

Corianum siue Corion, *id est Coriandrum.*

Corianon, item Corion appellatur, & ex contrariis facultatibus cõpositum est, multum habens substantiæ amaræ, quæ tenuium partium est & terrea, nec parum aqueæ humiditatis tepida vi præditæ: habet & parũ quid adstrictionis. ex quibus omnibus multifariam efficax est facere ea quæ Dioscorides prodidit: verùm non ob solam frigiditatem.

Colla, *id est Glutinum.*

Glutinum quod ex similagine aut polline ad libros conficiunt, facultatem habet meatus obducentem & concoctoriam. At verò de taurino glutine ac similium in sermone de animalibus agetur.

Coronopodium, *id est Pes cornicis.*

Coronopodii radix in cibo accepta cœliacis opitulari creditur.

Costus.

Costus, modicæ amaritudinis, plurimæ verò acrimoniæ ac calidæ qualitatis particeps est, vt etiam exulceret. vnde ex ipso cum oleo perfricãt corpus ante accessionem in rigoribus per circuitum redeuntibus. Alii idem & in resolutis ac ischiadicis faciunt: & omnino in iis quibus aut partem aliquam calfacere volumus, aut humorẽ aliquem ex alto ad cutem adtrahere, vsus eius competit. Ob eandem causam & vrinam ciet, & menses ducit, & ruptis ac conuulsis, & laterum doloribus confert. Verùm ob amaritudinem, etiam latum lumbricum necare creditur: & ad solares maculas ipso vtuntur, cum aqua aut melle. Inest præterea ipsius temperamento flatuosa quædam humiditas, ob quam & venerem stimulat cum vino mulso potus.

Cotyledon, *id est Vmbilicus Veneris.*

Cotyledon mixtam vim habet, humidam & frigidam, & quandam obscurè subadstringẽtẽ & modicè amaram. vnde frigefacit, & repellit, & extergit, & discutit. Inflammationes itaque erysipelatas & erysipelata inflammata sanat, & in stomachi ardore commodũ cataplasma existit. Creduntur folia cum radice comesta lapides atterere & vrinam ciere.

Crambe, *id est Brassica.*

Brassica comestilis siccatoriam vim habet & in cibo accepta & forinsecus imposita, non tamen manifestè acrem, sed vt vulnera glutinet, & maligna vlcera sanet, & inflammationes curet iam induratas ac ægrè solubiles, eiusdémque generis erysipelata. Sed & epinyctidas ac herpetas sanat. Habet & quid exterforium, per quod etiam lepras exterit. Succus itaque ipsius quid purgatoriũ habet, corpus autem eius alui excretionem cohibet: eáque gratia in quibus humectum ventrem siccare volumus, moderatè ipsam coquimus, & priore aqua diffusa, statim in alteram calidam præparatam immittimus ac feruefacimus. Non oportet enim neque aerem, neque frigidam aquam contingere quod bis coquitur. neque enim exactè flaccidum fit, etiamsi diutissimè coquas: itaque in aliam calidã immissam coquimus donec flaccida fiat. Nam si ventris subducendi gratia sumitur, non valde discoquitur. Siccat igitur brassica quemadmodum lenticula & propterea visum hebetat, & atræ bilis humorem generat. At verò asparagus brassicæ minus siccat & magis vrinam ciet. Semen autem potum lumbricos enecat, & maculas solares ac lentigines, & quæcunque alia moderata exersione opus habentia, exterit. Cauliculi eius vsti cinerem efficiunt fortiter siccantem, vt & vstoriæ facultatis particeps sit. Quapropter eo cum veteri adipe admixto, quidam ad veteres laterum dolores, & sicubi eiusmodi alius dolor infestet, vtuntur. fortiter enim discussorium medicamentum efficitur. Brassica porrò syluestris siccior & calidior multo est quàm satiua, quemadmodum omnia alia ferme syluestria satiuis fortitudine præstant. Vnde neque citra offensionẽ intra corpus sumuntur. Discutit autem & extergit vehementius quàm satiua. Cæterùm marina brassica vltra hoc quòd ventrem emollit, subsalsum nimirum ac subamarũ saporem habẽs, commoda quoque fuerit ad externos corporis vsus, ad quos sanè eiusmodi qualitates conueniunt.

Crethmon.

B Crethmon, salsum quodammodo in gustu est, vna cum modica amaritudine: propterea & vis ipsius extersoria simúlque siccatoria existit. vtraque tamen facultate amaris cedit.

Crithe, *id est Ordeum.*

Ordeum primi ordinis est siccantium ac frigefacientium: habet & modicum quid extersorium, & paulo magis siccat quàm fabarum farina à cortice depurgata. in reliquis omnibus forinseco vsu consimilia existunt. Verùm in cibo acceptum ordeum, hoc amplius fabis habet, quòd in coctura flatuositatem deponit: fabæ autem, quo-
C modocunque coquatur, flatuositas permanet. crassioris enim substantiæ faba est quàm ordeum, & propterea etiam magis quàm ordeum nutrit. Ordeum verò succum generat tenuem & extersorium quid habentem. nihil igitur calfacit corpus, quomodocunque tandem præparetur. Verùm humectat & siccat diuersimodè præparatum. etenim polenta ex ordeo tosto facta, manifestè apparet siccare. Ptisana verò humectat, quum velut conuenit præparatur. Panes autẽ ordeacei omnes minus nutriũt quàm triticei, & magis ventrem subeunt quàm illi. Cæterùm
D polenta ex ordeo tosta facta magis quàm ordeum siccat, & modicum alimentum corpori sufficit quomodocunque coquatur. Eadem ex vino Aminæo austero pota aluum siccat. At verò maza (vocant autem sic polentam ordeaceã liquore aliquo subactam, velut sapa, aut melle, aut alio quopiam, quæ etiam cruda comeditur) quomodocũque præparetur, minus quàm panes ordeacei concoquitur, & ventrem magis flatu implet, & si diutius in ipso moretur, turbationem efficit. Quum enim ordeum ex natura nõ parum furfuris habeat, torrefactum ordeum idipsum furfuraceum & siccius & magis difficulter confringi po-
E tens habet, imò & id quod vtile ex ipso in corporis alimẽtum cedit, siccius euadit. Quicquid igitur furfuraceum & durum in ipso est, quemadmodum forinsecus apparet quòd aqua non dissoluatur, eodem modo neque in ventre dissoluitur maceratum, sed permanet inconfectum velut est acceptum. Quum igitur neque concoquatur, neque in venas distribuatur, per ventrem secedit, & præsertim quum vegetum extergendi vim ex ordeo habeat: magis autem secedit infernè sæpius subacta ac trita. Si verò & mel assum-
F pserit, adhuc citius subit. Porrò quod crimnõ Græci vocant, crassiórque farina tum tritici, tum zeæ existit, magis alit quàm polenta, sed ægrius concoquitur. Vocatur ex ea sorbitio puls, & quæ ex zea fit ventrem lenius aliquanto sistit, magísque si torreatur.

Crinon, *id est Lilium.*

Lilii flos temperamentum mixtum habet ex substãtia quadam tenuium partiũ terrea, ex qua etiã in gustu amaritudinem offert, & quadam aquosa temperata: vnde & oleum ex ipso lenis, tum discussoriæ tum mollientis facultatis existit, & ad vteri duritias aptum. Radix etiam ac
G folia per se trita, siccant & extergunt ac moderatè discutiunt: est enim radix primi ordinis extersiuorũ, qua gratia & ambustis cõducit. Radicẽ itaq; assatam, deinde rosaceo tritã ambustis imponũt vsq; ad cicatricis inductionẽ. Nã & aliàs omnia vlcera optimè cicatrice includit. Sed & vterum emollit & menses promouet. Folia quoque præcocta vsque ad cicatricem inductam imponunt, non ambustis solùm, sed etiam vlceribus. Reponimus aliquando & foliorum succum coctum cum aceto & melle ad liquidioris mellis compagem, ita vt succi partes quinque sumantur,
H mellis autem & aceti vtriusque pars vna. Fit commodum pharmacum ad omnia vehementi resiccatione indigentia citra mordacitatẽ, velut sunt vulnera magna, & maxi-

mè quæ circa capitis musculos fiunt.item vlcera inueterata fluidáque,ac ægrè recipientia cicatricem.

Crocodilion.

Crocodilii semen acre est & aromaticum, vrinam ciens,& menses ducens,vt & calidæ facultatis sit discussoriǽque ac siccatoriæ.Succus caulis & seminis consimilem vim habet, & nephriticis prodest. Radix expuitiones è pectore fortiter adiuuat,éstque minus acris quàm semen: verùm non minus amara. Sanguinem quoque per nares ducit.

Crocus.

Crocus habet quidem aliquid modicè adstrictoriũ, quod terreum frigidum esse ostensum est: dominatur autem in ipso calfactoria vis ac qualitas:vt ex tota substantia sua secundi ordinis sit calfacientium,primi siccantiũ: & propterea etiã concoctorium quid habet quod modica illa adstrictione adiuuatur.

Crommyon,*id est Cæpa.*

Cæpa quarti ordinis calfacientium: substantia ipsius magis crassarum partium existit. Vnde & hæmorrhoidas aperit apposita,& cum aceto illita in sole vitiligines exterit,& alopeciis affricta citius quàm alcyonium pilos prouocat:comesta calfacit corpus acrimonia sua,& crassos ac viscosos humores attenuat.Inflat autem ventrem propter crassarum partium substantiam.

Cyamus,*id est Faba.*

Faba frigefaciendo ac calefaciendo ad mediũ temperamentum propinquissimè accedit, caro eius modicæ cuiusdam exterſoriæ facultatis particeps est, quemadmodum cortex adstrictoriæ. Quapropter aliqui medici fabã integram cum corio suo in posca decoctam dysentericis & cœliacis ac vomentibus exhibent. Est autẽ edulii ratione,siquod aliud,ægrè concoctile & flatuosum, etiãsi quãdiutissimè coquatur,& quomodocunque præparetur: ad excreationes tamen pectoris ac pulmonis commodum. & viridis quidem faba comesta magis aluũ subit, verùm minus quàm arida ingesta nutrit. Torrefactæ tamen fabæ flatuositatẽ deponunt, sed ægrius cõcoquuntur & tardius cõmeant,& crassum succum generant. Pharmaci autem loco faba forinsecꝰ imposita,citra molestiã siccat: & sanè ad podagricos sæpe ea vsi sumus cocta ex aqua, deinde adipe suillo admixto.Ad neruos verò contusos & ad vlcera farinam eius imposuimus, aceto mulso aut vino mulso coctam,rosaceo etiam addito,si inflammatio adesset: polenta verò addita,ad inflammatos iam ex plaga: est & testium ac mãmarum vtile cataplasma.Solet enim has partes inflammatas modicè perfrigerare, maximè vbi lacte in ipsis in casei speciem coagulato vbera fuerint inflammata.Nam lac ab eiusmodi cataplasmate extinguitur:quẽ admodum etiam puerorum pubes, farina fabacea cataplasmatis modo intecta,diutissimè impubis permanet.

Cyclaminus.

Cyclaminus variam vim habet: nam & extergit, & dissecat,& venarum oscula operit, & attrahit, & discutit: Succus enim ipsius hæmorrhoidas aperit, & aluũ irritat violenter,appositus.Sic & tubercula & strumas & alias duritias discutit,compositionibus discussoriis admixtus.cõuenit & suffusis oculis cum melle sublitus,& præterea per nares purgat.Adeo autem forti vi præditus est vt etiam imo ventri illitus, aluum subducat, & fœtus corrumpat: sed & in pessi forma appositꝰ similiter fœtũ perimit. Tota radix succo imbecillior est:est tamẽ etiã ipsa vehemẽs. nam & pota & apposita menses ciet,& ictericis cõfert, nõ viscus solùm ipsum, *videlicet iecur*, expurgans,sed bilem in toto corpore per sudores euacuans. quare ab eius potu adiuuare omnibus modis oportet sudorum excretionẽ, corpore cõtecto ac vberius calfacto. Copiam eius drach. tres,aut summum quatuor excedere nõ oportet, ex passo aut aqua mulsa. Exterget & cutem:quapropter maculas solares & alopecias ac similia sanat.prodest & indurato lieni tum recens tum sicca in cataplasmate imposita. quidã aridam radicem etiam anhelatoribus exhibent. Eadem arida tusa & per tenuissimum cribrum excreta, vnà cum caryophyllis(ita vt radicis sit vncia vna, caryophyllorum grana XXI)naribus insufflata,crassos & viscosos humores

A à capite purgat. vnde antiquos capitis dolores sanat, & morbo comitiali magnopere opitulatur.

Cyminum.

Cymini semine præcipuè vtimur.Est autem facultatis calfactoriæ,vrinam ciet,& flatus dissipat, tertii ordinis calfacientium existens.

Cyparissus,*id est Cupressus.*

Cupressi folia & germina pilulǽque recentes ac teneræ magna vulnera in duris corporibus glutinant: ex B quo manifestum est quòd siccatoriam vim habent,absq; manifesta acrimonia ac caliditate. Plurimam autem habet amaritudinem,& multo ampliorem acerbitatem vniuersa planta. Tantum verò est in ipsa caliditatis quãtum satis est ad deducendam acerbitatem in altum, citra calfactionis aut mordacitatis inductionem: quapropter humiditates in profundo, in humectis putredinosisque affectionibus consistentes,citra molestiam simùlque securè depascitur,altera non amplius attracta: atque sic herniosis confert in cataplasmate imposita.siccat enim & robur addit corporibus ex humiditate laxis:mergente se nimi- C rum in altum vi adstringendi,quum deducatur per admixtam ipsi moderatam caliditatem. Vtuntur ipsa quidam & ad carbunculos ac herpetas polenta admixta.

Cyperus,*id est Iuncus quadratus.*

Cyperi radices maximè in vsum veniunt calfacientes ac siccantes citra mordacitatem:vnde & vlcera ob nimiam humiditatem ægrè recipientia cicatricem mirabiliter sanant. Habent enim quid adstrictorium, & propterea oris vlcerationibus commodant: habent & vim quãdam siccatoriam, qua & calculosis prosunt, & vrinas ac D menses cient.

Cypros,*id est Ligustrum.*

Ligustri arboris folia & virgulta ac flores in vsum veniunt,mixtæ facultatis ac temperamenti existentia.habent enim quid discussorium ex aquosa substantia moderatè calida:habẽt & quid adstrictorium, ex terrea frigida: vnde decoctum fotu ambustis prodest. Commodat & ignitis inflammationibus ac carbunculis, citra molestiã ac mordacitatem siccans.sed & commanducata vlceribꝰ oris sponte productis,& maximè ignitas aphthas referentibus,conducunt.Folia siccata in vmbra tusáque ac cribra- E ta,mox in aqua ad calidum cinerem cocta, modico rhoẽ culinario insperso,& aceti momento, bonum cataplasma præbẽt in podagricis ac chiragricis,in ipsis maximis inflammationibus impositum. nam & inflammationes sedat,& fluxiones repellit, & quod iam in locis continetur discutit per meatus occultos, quemadmodũ per sudorẽ. Lædit tamẽ hoc cataplasma colorem, & maximè vngues: quapropter prælinere locos oportet liquido rosaceo cerato.Ipsum autem cataplasma integendum est ricini foliis, aut carpasi si adsint.

F Cytisum.

Cytisi folia discussoriæ sunt facultatis admixta tepida aquosa,quemadmodum folia maluæ.

Conion,*id est Cicuta.*

Quòd cicuta extremè frigidam vim habeat omnes norũt:& propterea ex summa illa frigefactione etiam enecat ac occidit.

Coni fructus,siue Nux pinea,siue Cocalus,
siue Strobilus.

G Coni fructus,quem & Cocalum & Strobilum *ac pineam nucem* appellant, integer quidem viridis, amaritudinem quandam & acrimoniam cum humiditate habet: & propterea pectore suppuratis cõmodus est, itémque aliis quibuscunque ex pectore ac pulmone facilis screatus ac per tussim reiectio,expetitur:at nucleus eius qui in cibũ vsum venit,alimentum præbet ægrè concoctile,validum ac multi succi propter oleositatem. Verùm medicamentũ loco asperitates læuigat, maximè vbi aqua maceratus o- H mnem suam acrimoniam deposuerit.

Cancani radix.

Cancani radix vim habet moderatè siccatoriam citra mordacitatem,substantiam autem crassarum partium meatus obducentem:vnde vino macerata velut tragacãtha,& delincta arteriæ asperitates sanat. Nihilominus si-

quis ipsam manducet,succus prӕterfluēs arteriӕ prodest, A similiter vt glycyrrhizes succus.

Caucalis siue Daucus syluestris.

Caucalin aliqui daucum syluestrem vocant. est autem similis ipsi & gustu & virib⁹:calfacit enim velut ille & siccat,& vrinam ciet,& muria condita reponitur.

Carpesium.

Carpesium simile est ei quod phu appellatur, & gustu & viribus: verùm magis tenuiū partium existit. quapropter & magis quàm illud exterget viscerum obturationes,& vrinas mouet,& renes expurgat calculosos. Non tamē in tātum tenuiū partiū est vt pro cinnamomo in vsum assumi possit,(si cinnamomum haberi nequeat)quēadmodum Quintus fecit. Prӕstat quidem igitur Ponticū Laertico,non tamen etiam hoc ipsum viribus cinnamomo par est.sed etiam ab optima casia non modico interuallo relinquitur.Vtraque appellatio à quibusdam Pamphyliӕ montibus est,in quibus plurimum prouenit.

A litera Λ incipientia.

Lathyri,*id est Cicerculӕ.*

Cicerculӕ consimilem ochris & phaselis substantia habent, itémque similem succum,sed compage crassiorem, & propterea aliquo modo magis hӕ quàm illi alunt.

Lathyris.

Lathyridem tithymali speciem esse quidam aiunt: semen eius purgatoriam vim habet.

Lapsana.

Lapsana in cibo accepta mali succi est: in cataplasmate imposita extersorium quid ac discussorium habet.

Lapathum,*id est Rumex.* Oxylapathum,Hippolapathum.

Lapathum moderatè discussoriam vim habet,& satis caliditatis particeps est. Renum calculos radix eius cōfringit,& scabiem ac corporis asperitates sanat ex aceto cocta & affricta.At verò Oxylapathum mixtam vim possidet:habet enim repulsoria vnà cū discussoria facultatē. Semen ipsorum manifestè adstringit.vnde & dysenterias & alui profluuia sanat, prӕsertim oxylapathi. Cӕterùm Hippolapathum in paludibus nascitur,eadem vi prӕditū, verum imbecilliore. Syluestris porrò lapathi radix, quā Mylen appellant,ex aceto cocta siue vino, dentes corroborat,eorumque dolores sedat,si eo decocto callido colluantur.

Limonium siue Cynoglosson.

Limonii semen austerum existens cum vino exhibent cœliacis,& dysentericis,& hӕmoptoicis: cōducit & ad fluxum muliebrem.

Lichen siue Muscus petrarum.

Lichen petrarum extersoriӕ simúlque frigefacientis moderatè facultatis est, & siccantis iuxta vtranque facultatem.Sanat lichenes,*Latinis impetiginem cognomine sibi apud Grӕcos morbum.*

Leontopodion siue Leontopetalon.

Leontopodii radice maximè vtimur, discussoria & calfactoria ac siccatoria in tertio ordine.

Lepidium.

Lepidium quarti ordinis est calfacientium.

Leucoion.

Leucoii vniuersus frutex extersoriam & tenuium partium vim habet,maximè tamen flores,prӕsertim siccioresquare & cicatrices oculorum crassas attenuant, & decoctum ipsorum menses ac secundas promouet, & fœtus immortuos expellit.nam & viuum perimit fœtum in potu acceptum.Quòd si quis vehementiam facultatis ipsius multӕ aquӕ mixtura aut aliquo alio eiusmodi liquore mitiget,habebit & ad inflāmationes commodum medicamentum.Sic & decoctum ipsius,si non meracum fuerit, fomento vteri inflammationes sanat,& maximè diuturnitate induratas.Idem cum cerato vlcera ӕgrè cicatricem recipientia cūrat.Semen iisdem viribus prӕdictum commodissimum est potum duarum drachmarum pondere, aut appositum cum melle,ad ciendos menses.& fœtus viuos quidem corrumpit,mortuos autem eiicit.Radices cū aceto in cataplasmate impositӕ, lienes induratos sanant, itémque induratas inflammationes.

Leuce,*id est Populus alba.*

Populus alba arbor temperamentum mixtum habet ex substantia aquosa tepida,& terrea attenuata: vnde & extersoriam vim habet. gustu autem subamara existit.

Libanotus,*id est Thus.*

Thus calfacit ordine secundo,siccat primo:habet & B quid adstrictorium,quod in albo vix percipere est. Cortex ipsius vim adstringendi manifestè habet,ob quam etiam prӕclarè siccat, vt secundi ordinis siccantium completi existat:est & crassarum partium & minimè acrimoniӕ particeps.Ob has igitur qualitates ac vires, vsus eius frequēs est medicis,in hӕmoptoicis ac stomachicis pro fluuiisque alui, cœliacisque ac dysentericis, nō solùm iis quӕ extrinsecus imponuntur, sed & quӕ intra corpus sumuntur,ipsum admiscentibus. Fit ex eo & fuligo hoc modo:Granum thuris singulatim forcipe apprehensum & à C lucerna accensum,in vas fictile cauum nouum imponito: deinde ӕneum operculum concauum probè detersum superponito,suppositis tamen ad vtrunque operculi labrū lapillis quatuor digitorum altitudinis, vt locus sit alterū supponendi granum priusquam penitus extinguatur,donec sufficiens fuligo fuerit collecta. Cӕterùm externa operculi ӕnei pars assiduè per spōgiā ex aqua frigida extergeatur:ita enim omnis fuligo adhӕrebit,operculo nimirūnō valde concalfacto.Derasa itaque priore fuligine per pennam,idem facias, quousque collibuerit: sed & exusti D thuris cinerem priuatim colliges. melior est autē fuligo. Vim habet mitigatoriam inflammationum in oculis, sedat fluxiones,repurgat vlcera,replet concaua, sistit carcinomata.Eodem modo parantur fuligines & ex myrrha & ex styrace.Conueniunt ad eadem omnes:quin & aliarum lacrymarum fuliginem eodem modo colligere licebit.

Libanotides.

Libanotides omnes similem vim habent mollitoriam ac discussoriam. Succus autem & radicis & herbӕ, melle admixto,hebetudinibus oculorum medetur ex humorum crassitudine obortis.Sunt enim libanotides partiE cipes extersoriӕ ac incisoriӕ facultatis.

Lignys,*id est Fuligo.*

Omnis fuligo siccat:quapropter substantiam terreā habet,& reliquias ignis à materia exusta,sed has tamen tēpore modico. Tota autem natura ipsius siccatoria est terrea & tenuium partium. Partiales eius differentiӕ sunt iuxta materiam exustam, prout ea ipsa calidior aut frigidior,aut mordacitatis expers existit.Thuris porro fuligine vtuntur ocularibus compositionibus admixta, maximè iis quӕ vlceribus conferunt:nam & hӕc expurgat ipsáque carne explet.Terebinthinӕ quoque ac myrrhӕ fuligo similiter vt thuris nihil offendit. Verùm styracis his fortior est,atq; adhuc magis quӕ ex pice liquida fit, quā superat adhuc cedriӕ fuligo. Vtuntur autem & acrioribus,& in palpebris glabris,& angulis oculorum corrosis, oculísque humectis absque inflammatione.

Ligusticum.

Ligustici radix & semen ex calfacientium ordine sunt,in tantum vt & menses moueant,& vrinas propellant,flatúsque discutiant.

Lini semen.

G Semen lini comestum flatuosum est,etiamsi torrefactum:ita recremētosa humiditate plenum est. Est autem calidum in primo ordine, humiditatis ac frigiditatis in medio consistens.Stomacho incommodat, & ӕgrè concoquitur.particeps est tamen facultatis ciendi vrinam:& torrefactum ventrem aliquatenus sistit.

Lobi.

De lobis scriptum est à nobis est quum de dolichis ageremus.

Linozostis,*id est Mercurialis.*

H Mercuriali vtuntur omnes ad ventris purgationes, veruntamen si quis eius vsum in cataplasmatis experiri velit,reperiet eam multùm discussoriam. Et semen huius nondum siccatum experiētia docet tubercula & eminētia

tias in corpore, vulgò Carphia dicta, dissipare, si quis ipsa diligentius semine eo confricet.

Lonchitis.

Lonchitidis, triangulare semen hastæ simile habentis, radix vrinam ciet. Eius verò quæ scolopendrio similis est folia viridia vulneribus glutinandis conducunt. Sicca eadem ex aceto pota, lienes induratos sanant.

Lycium siue Pyxacanthos.

Lyciũ siue pyxacanthos spinosa est planta, ex qua quod Lycium appellant fit, quo ad sugillata vtimur, & ad sedis ac oris inflãmationes ac vlcerationes, herpetésque ac putrefactiones, & vlcera maligna, & intertrigenes ac paronychias, *qui sunt unguiũ abscessus*. Habet enim vim siccandi ex secũdo ordine, aliàs ex diuersi generis substantiis cõpositum: altera, tenuium partium ac discussoria & calida: altera, terrea frigida, ex qua & moderatam adstrictionem habet. Quapropter & ad diuersos effectus hoc medicamento vtuntur, vt extersorio quidem, adsumentes ad ea quæ pupillis tenebras offundunt: vt adstrictorio verò, cœliacis & dysentericis ac fluxui muliebri exhibentes. Cæterùm Indicum Lycium ad omnia commodius existit.

Lysimachium.

Lysimachium prædominantem habet qualitatem adstrictoriam, per quam & vulnera glutinat, & eruptiones sanguinis nariũ cõpescit insperfa: sed & alias sanguinis eruptiones supprimit tum ipsa, tũ succus ipsius adhuc amplius: quare & potus & infusus dysenterias ac sanguinis reiectionem, & fluxum muliebrem sanat.

Lotus siue Trifolium.

Lotus satiuus (quem aliqui trifolium vocant) moderatè extergendi vim habet, itémque siccandi: verùm in coniugatione caliditatis ac frigiditatis temperatus est. at verò syluestris lotus in Aphrica plurimus prouenit. Semẽ eius secundi ordinis est calfacientiũ. habet & quid extersoriũ. Semen autẽ Ægyptii etiam ad panificiũ accipitur.

Lotus arbor.

Lotus arbor adstrictoriæ qualitatis non multæ particeps est. est autem tenuium partium ac siccatoria. Ramẽtum itaque lignorum eius, & ad fluxum muliebrem, & ad dysenterias ac cœliacas affectiones conducit. coquitur aliquando in aqua, aliquando in vino, prout vsus postulat. & non solùm infunditur, sed etiam bibitur. atqui & defluos pilos cohibet, moderatè adstringendo ac siccando.

A litera M incipientia.

Macer.

Macer cortex est qui ex India affertur, adstringens cũ modica acrimonia: quapropter & siccat. est & tenuium partium propter odorem: & propterea cœliacis ac dysentericis compositionibus admiscetur, in tertio ordine siccantium locatus: iuxta caloris & frigiditatis differẽtiam nihil insigniter præstans.

Malabathri folium.

Folium malabathri spicæ nardi consimilẽ vim habet.

Malache, *id est malua.*

Malua syluestris leniter discussoriæ & paulùlum mollitoriæ facultatis particeps est. Satiua, pro eo quòd aquosa humiditate participat, etiam viribus debilior existit. Subit autem ventrem non solùm ob humiditatem, sed & ob viscositatem, maximè vbi cum oleo & garo accipiatur, vino modico cibi tempore irrorato. Semen ipsorum tanto fortius est quanto siccius. quin & dendromalache appellata huius generis est, sed magisquàm prædictæ discussoria. nominatur autem & Althæa.

Mandragoras.

Mandragoras prædominantem frigidam vim habet, vt tertii sit perfrigerantium ordinis: particeps est tamen & modicæ caliditatis ac humiditatis in malis suis: vnde & soporatoriam vim hæc possident. Radicis cortex fortissimus existens, non solùm frigefacit, sed etiam siccat. Reliquum interdum debile existit.

Marathrum, *id est fœniculum.*

Fœniculum fortiter calfacit, vt ex tertio ordine censeri possit. siccat ordine primo: & propterea etiam lac generat, & suffusis oculis iuxta eandem rationem opitulatur. ciet & vrinas, & menses ducit.

Mastiche.

Mastiche alba & Chia, ex contrariis quodammodo facultatibus composita est, adstringente & molliente: quapropter & stomachi, & ventris, & intestinorum ac hepatis inflammationibus conuenit, secundo ordine calfaciens ac siccans. Nigra mastiche quæ Ægyptia appellatur, magis exsiccat quàm illa, & minus adstringit: vnde & commodior est quodammodo ad ea quæ fortiore discussione opus habent.

Melanthium, *id est Nigella.*

Melanthium calfacit ac siccat tertio ordine. apparet & in eo partium tenuitas. sic itaque & destillationes sanat, calidum linteolo illigatum naribus admotum, vt assiduè odor eius nares percellat. Sic & potum flatus vel maximè discutit. Occidit & lumbricos non modò comestum, sed etiam foris ventri impositum, ob amaritudinem. Lepras & clauos ac verrucas myrmecias, *hoc est formicarias*, dictas abolet, & mẽses promouet ob crassitudinem & viscositatem humorum suppressos. prodest & alopeciis vstum, & cum oleo tritum ac illitum: sic etiam recta ceruice spirantibus: & in summa vbi dissecare & extergere ac siccare calefacereque opus est, commodissimum medicamentũ existit.

Melilotum.

Melilotum mixtas vires habet: nam & adstringit, sed & discutit & concoquit. amplius enim de calida substantia quàm de frigida in se complectitur.

Mel.

Mel calfacit ac siccat secundo ordine. est autem simplicis quammaximè tum facultatis, tum temperamenti, extersoriæ videlicet appellatæ. estque maximè tenuium partium, præsertim quod prouenit vbi thymus plurimus nascitur. Quum autem tenuium partium sit, necessariò etiam quid acre possidet, per quod vẽtrem ad excretionẽ impellit. Diximus autem quod exterget: hæc itaque extersoria vis si ipsi adimatur, magis ad vrinam ciẽdam commodum reddetur, itémque ad alimenti distributionẽ ac nutritionẽ accõmodatius. Adimi autẽ optimè potest aqua plurima admixta, & cocto melle, donec spumare desierit, ita vt spuma assiduè auferatur: aqua verò mulsa nõ cocta ventrẽ subit antequã cõcoquatur. itaque senibus & frigidis corporis temperaturis mel cõmodum est: verùm in ætate vigente constitutis ac calidis, in bilẽ transit ante concoctionem. Mel porrò coctum per se, minus acre ac mordax euadit: vnde & magis nutrit, & ad sinus glutinandos commodissimum existit.

Melissophyllum.

Melissophyllum marrubio viribus simile est, sed multo tamen ipso inferius: & ob id neque vsus eius valde expetitur. quum enim vbique marrubium abundet, superuacaneum est melissophyllo vti. Si tamen non adsit marrubium, pro ipso succedere potest in eosdem vsus, vt tamen efficaciæ eius mancæ memores simus.

Mecon. *i. Papauer*, Mecõ thylacites, Mecõ rhœas.

Papauer omne perfrigerantem vim habet: sed hortensis thylacitidis *Græcis* appellatæ, semen moderatè somniferum est: verùm rhœadis semen fortius frigefacit: quare citra læsionem eo quis non vtitur: syluestris autem semen nigrum existens, medicatum iam est multùm frigefaciens, maximè Thebani: sed & succus fortiter perfrigerat vsque ad stuporem & mortificationem. est enim quarti & extremi ordinis perfrigerantium.

Mecon ceratites, *id est Papauer cornutum*, siue Mecon paralios.

Papauer cornutũ *Græcis* etiam paralion vocatur, quoniam ferè circa mare nascitur. Vim habet sectoriã & extersoriam: quare radix eius cocta in aqua ad dimidias, hepaticis affectionibus prodest. folia & flores sordida valde & maligna vlcera iuuant: sed ab ipsorum vsu recedendũ est, vbi vlcera fuerint depurata: nam vsqueadeo extergere solent vt & de pura carne aliquid eliquent ac consumant, & ob id etiam crustas vlcerum tollunt.

Mespilum.

Mespili arboris fructus acerbus est, & ventrem pluri-

mum supprimit.

Melea Persice,*id est Malus Persica.*

Malus Persica,& foliis & ramis amaram qualitatē prædominantē habet:quare & lumbricos occidit trita, vmbilico imposita,& aliàs discussoriũ medicamentum existit. Fructus eius Persicum appellatum, humidioris & frigidioris est temperamẽti.Caro eius comesta facilè corrumpitur & omnino vitiosa est: quare non oportet ipsa (velut aliqui faciunt)à reliquo cibo ingerere. corrumpũtur enim & ventri innatant.Porrò vniuersalis huius regulæ perpetuò memorem esse oportet.quòd quæcũque mali succi sunt,humida autem & lubrica,& quæ facilè aluo secedere possunt,ea priusquam alia comedere oportet.sic enim & ipsa citò subeunt, illisque viam præstruunt: quæ verò postrema sumuntur, etiam alia simul corrumpunt.

Melea Armeniace,*id est Malus Armeniaca.*

Armeniacæ mali fructum præcocia appellant.est autē humidus ac frigidus hic fructus secundo ordine,vbi planè fuerit maturus.à Persico in hoc differt, ipsóque præstat,quòd non similiter in ventre corrumpitur, neque acescit: multis verò & iucundior apparet,& propterea stomacho accommodatior.

Malus medica siue citrea.

Mali medicæ fructus ab omnibus citrium appellatur. Id in semine acidam qualitatem & vim siccatoriam prædominantem habet,vt tertii ordinis sit siccantiũ ac perfrigerantium.at verò in cortice habet quidem siccatoriā vim in secundo ordine, non tamen frigidam qualitatē, propter aromaticitatem.Caro ipsius crassi succi est & frigida,ob duritiem:semen autem penitus edi non potest, neque quod acidũ esse diximus,neque eius nucleus, qui reuera semen existit, amaram qualitatem & discussoriā ac siccatoriam vim in secundo ordine habens. sed & folia siccandi ac discutiendi facultatem habent.

Mala omnia.

Cæterùm in aliis malis magna est differentia: quæcunque enim adstringunt,frigidum ac terreum succum habent: quæ verò acida apparent,frigidum quidem, sed tenuium partium habent:mediæ autem temperaturæ sunt dulcia ad caliditatem repentia.Austerorum igitur malorum vsus est,quum aut ob intemperiem calidam aut humiditatem multam venter debilis est: acerborum verò, vbi eadem multũ fuerint aucta.nam adstringentia quantum in ipsis est,supprimunt infernas excretiones. acida autem cient.Quum igitur suspicio fuerit crassum humorem in ventre collectum esse, non valde frigidum, hæc exhibebis.nam & hunc dissecant & infernè subducunt, & propterea excrementa humectant: vbi verò purum reperierint ventriculum,ipsum amplius supprimunt.

Meon.

Mei radices in vsu sunt in tertio ordine calfacientes: siccant in secundo,humiditatem retrimenticiam in sese complexæ.vrinas itaque cient, & menses prouocant potu:amplius acceptæ capitis dolorem inducunt,& propter humiditatem,flatus.

Morus,Mora,Sycamina,Sycomora.

Mori arboris fructus, sycamina & sycomora frequenter à plerisque *Græcis* vocantur. siquidem igitur matura & ante reliquum cibum in ventriculum purum ingerantur,celerrimè per intestina secedunt, & aliis cibis viam præstruunt:verùm post cibum accepta,aut vitiatum humorem in ventre reperientia,celerrimè corrumpuntur, & peregrinam quandam,quæ dici commodè non possit, corruptionem inducunt,similiter vt cucurbitæ & pepones,vbi non fuerint concocti.Tempus vsus moris est itidem vt peponibus & cucumeribus,vbi siccum & calidũ fuerit ventriculi corpus, & ex necessitate etiam hepatis. Tunc enim solummodo omnibus eiusmodi vtiliter quis vtetur,& vbi quis longo itinere aut multo ardore fuerit defatigatus. tunc enim prosunt squalorem corporis rigantia,& moderatè perfrigerantia. Mora immatura sole siccata diligẽter,ac reposita, commodum adstrictorium medicamentum exhibent,vt etiam dysenterias sanent,& affectiones cœliacas & alias fluidas. Tunduntur autem, & obsoniis miscentur, quemadmodum rhois fructus.

A Bibuntur etiam cum aqua & vino.Cæterùm cortex radicis arboris purgatoriam vim habet cum quadam amaritudine: quare & latum lumbricum occidit feruefactus cum vino,eóque calido meraco poto cyathi mensura, & diu suppressos menses prouocat.

Mycetes,*id est fungi.*

Fungi frigidum ac humidum abundè edulium sunt: vnde & propè ad venenatricem vim accedunt: & sanè quidam ex ipsis occidunt.

B Myos otis,*id est Auricula muris.*

Muris auricula siccat ordine secundo,nullam manifestam qualitatem habens:succus eius cyathi mensura cum zytho potus,lumbricum latum efficaciter expellit.

Myrica,*id est Tamarix.*

Myrica incisoriam & extersoriam vim abundè possidet,citra manifestam siccationem. habet & quid adstrictorium,& ob has facultates lienibus induratis cōducit, radicibus aut ramulis aut foliis cum aceto & vino coctis. C fructus & cortex non modicæ adstrictionis participes sunt,simúlque extergent, & tenuium partium existunt. vstæ myricæ cinis siccandi vim acquirit.

Myrsine,Myrtus.

Ex contrariis hæc planta composita est substantiis: prædominatur tamen in ipsa terreũ frigidum. habet & quid tenuium partium calidum:vnde fortiter siccat,& omnes partes ipsius restringendi vim habent,tũ forinsecus corpori impositæ,tum intrà assumptæ.

Moly,siue Ruta syluestris,Harmala,Besasa.

Moly aliqui rutam syluestrem vocant, aliqui Harmala, D Syri Besasa.Vis eius tenuium partium,& calida est tertio ordine:vnde & secat & discutit crassos & viscosos humores,& vrinam promouet.Qui ruri habitant vtuntur eo uturno capitis dolore,aqua coquentes,& caput inde in di tes.similiter & ad reliquas corporis partes perfrigerigan ratas.

A litera N *incipientia.*

Nardostache,*id est Nardi spica.*

Nardi spica primo ordine calfacit,siccat secundo completo.composita est ex substantia multùm adstringente, &acri calida non multa, & quadam modica subamara: E quare & ad iecur & ad stomachum meritò conducit, pota & forinsecus imposita.vrinas ciet quoque,& stomachi morsus sanat, & fluxiones ventris ac intestinorum reficcat,item capitis & pectoris. fortior est Indica, nigrior quàm Syriaca existens.

Nardus Celtica.

Celtica nardus consimilem in genere vim cum prædictis habet,sed ad omnia debilior est, præterquā ad vrinas ciẽdas.est enim calidior illis, sed minus adstringit.

F Narthex,*id est Ferula.*

Ferulæ semē attenuat & calfacit.Interna eius pars,medulla appellata, adstringentis cuiusdam qualitatis particeps est,ob quam hæmoptoicis & cœliacis prodest.

Napy,*id est Sinapi.*

Sinapi calfacit ac siccat quarto ordine. Optimum est Ægyptium aut Syriacum,& quod mole minus est & minus cruentè coloratum.

Narcissus.

Narcissi radix siccatoriam in tantũ vim habet vt vulnera magna glutinet, etiamsi tendines sint concisi. habet & quid extersorium ac attractorium.

G Nerium siue Rhododaphne.

Nerium aut Rhododaphne frutex est omnibus notus, qui si forinsecus corpori in cataplasmate imponatur, discussoriam vim habet: si verò intra corpus sumatur, perniciosus & venenatus non solùm hominibus, sed & plurimis pecoribus existit.

Nymphea.

Nympheæ radix & semē vim habẽt siccatoriā leuē:itaque&vẽtris fluxiones,&feminis per somnũ effluxũ,aut si etiā aliàs immodicè feratur,sistũt. Profũt & dysẽtericis. H Cæterũ Nymphea quæ albā radicē habet, vehemẽtioris facultatis est,vt & muliebrē fluxũ sanet.Bibitur & ipsa & quæ nigrā radicē habet,in vino nigro austero. Possident & quid extersoriæ facultatis: vnde & vitiligines sanant aqua rigatæ, & alopecias cum liquida pice. Præstat ad

hæc quæ nigram radicem habet, ad reliqua, quæ albam.

A *litera* Ξ *incipientia.*

Xanthium *id est Lappa*, siue Phasganion, aut Philanthropos, Chœradoletron.

Xanthium, quidam Phasganion, quidam Philanthropō, alii Chœradoletron appellant. Semen eius discussoriam vim habet. Decoctum corticis radicis potum lienes consumit, & dentes motos firmat eiusdem decoctum ex vino collutum.

Xiphion, *id est gladiolus.*

Gladioli radix, præsertim superior, vim attractoriam, discussoriam, atque adeo siccatoriam habet.

A *litera* O *incipientia.*

Œnos, *id est uinum*

Vinum ex secundo ordine est calefacientium. Antiquum valde, ex tertio: quemadmodum nouum mustū, ex primo. Eadem proportio est siccitatis ad caliditatem. Quandoquidem verò plurimas in vino differentias reperimus, distinguendum est de ipsis, quambreuissimis id fieri potest. Rufa itaque & crassa ex omnibus ad sanguinē generandum commodissima sunt, vt quæ parua egeant in sanguinem trasmutatione. Deinceps nigra simulque dulcia ac crassa: deinde colore quidem rufa aut nigra, cōpage verò crassa, & habentia simul adstringentem qualitatem. His minus valent alba, simulque crassa ac acerba, ad nutritionem. Minimè verò omnium alunt colore alba, compage tenuia, & quodammodo aquæ similia. Concoquuntur autem in ventriculo & magis distribuuntur dulcia quàm austera, vt pote calidiore vi prædita: sed & ventrem magis subducunt. Cæterùm valde crassa, & tardius concoquuntur & tardius in corpus distribuuntur: vbi autem ventriculum robustum nacta fuerint, vt probè concoquantur, amplius nutrimentum corpori præbent. Manifestum est autem quòd & aluum sistunt, & vrinæ ciendæ incommoda existunt, in quibusdam crassum succum generantia. Quædam ex ipsis etiam iecur & lienem ac renes obturant, atque inde aliqui in aquam intercutem incidunt, aliqui è calculo laborant ex nimio ipsorum vsu, & præsertim senes. Optimum vinum est & sanis, & ex morbo se recolligentibus commodissimum, quod colore rufum, compage tenue, & leniter subastringens existit.

Oxos, *id est acetum.*

Acetum mixtas substantias frigidam & calidam, vtramque tenuium partium habet. Prædominatur tamen in ipso frigida substantia, quemadmodum in principio huius libri prædiximus. Est autem medicamentum abundè siccatorium, vt tertii ordinis sit completi, vbi fanè forte extiterit.

Opos, laser siue succus Cyrenaicus.

Laser siue succus Cyrenaicus, omnibus aliis calidior & magis tenuium partium existit, & ob id etiam magis discussorius. Veruntamen & alii calidi sunt ac flatuosi, hoc est Medicus & Syriacus quem laser appellant.

Origanum, Tragoriganum.

Origani herbæ tres sunt species, omnes incisoriæ & attenuatoriæ, siccantisque ac calfacientis facultatis in tertio ordine. Tragoriganus autem aliquid adstrictorium assumpsit.

Oxyschœnos, *id est iuncus acutus.*

De iūco acuto dicetur in schœni, *hoc est iūci*, mētione.

Orobus, *id est eruum.*

Eruum siccat secundo ordine intenso, calfacit primo. Quantum autem amaritudinis particeps est, tantum siccat & exterget & obstructione liberat. Amplius sumptū sanguinem per vrinam expellit.

Orobanche.

Orobanche frigidi ac sicci temperamenti in primo ordine est.

Oryza.

Oryza habet quid astrictorium, quapropter ventrem supprimit. Et est edulium ægrè concoctile.

Orchis cynos, *id est testiculus canis.*

Orchis herba quæ cynos orchis, *hoc est canis testiculus*, dicitur, duplicē radicē bulbosam habet, humidā & calidā: quapropter etiā sapore dulcis est, & maior quidem radix ob multā humiditatem, ad venerē stimulat pota: minor verò ad siccitatē repēs impetus venereos compescit.

Orchis altera siue Serapias.

Orchis altera, quam serapiada vocant, ficciorem priore vim habet: quare ad venerem non similiter cōmoda est: laxos autē tumores in cataplasmate discutit, & vlcera sordida purgat, & herpetas sanat. sicca verò, & putrefactis & malignis vlceribus medetur. nam & subastringēs quid habet, per quod aluum supprimit cum vino pota.

Osyris.

Osyridis herbæ ex qua scopæ fiunt, amara est qualitas: verùm vis obturatione liberans: vnde & malignas circa iecur obstructiones resoluit.

A *litera* Π *incipientia.*

Pancration.

Pancratii radix & sapore & viribus Scillæ similis est: quare aliqui etiā vtuntur ipsa, scilla non præsente: verùm multo debilior existit.

Paliurus.

Paliuri folia & radix adstringentem non obscurè vim possident: quapropter & fluidum ventrem sistunt: discussoriam autem in tantum habent, vt & tubercula curentquæ fanè non valde inflammata ac calida existunt: fructus incisoriæ facultatis eo vsque est particeps, vt vesicæ calculos & confringat & expurget, & reiectionibus ex pectore ac pulmone auxilietur.

Panax Herculeus. Opopanax.

Panaces Herculeum est, ex quo Opoponax appellatus, fit. qui succus calidus est & discussorius in tertio ordine siccus in secundo. Cortex radicis siccat & calfacit, sed minus quàm succus, exterget tamen: & propterea ad ossa denudata & vlcera maligna conducit: exterget enim & siccat, & carne replet citra mordacitatem. Semen calidum existens menses ducit.

Pentaphyllon, *i. quinquefolium*, siue Mercurii herba.

Quinquefolium, quæ Mercurii herba dicitur, radicem habet siccantem in tertio ordine, minimè verò acrem: quapropter multi vsus est & tenuibus partibus præditū.

Peplion.

Peplii semen in vsu est: ducit bilem vnà cum pituita. flatus quoque discutit, velut Hippocrates scribit.

Pepon.

Pepon maturus substantiæ tenuioris est, immaturus crassioris: abstersoria autem & incisoria facultate participat. vnde & vrinā cient, & corpus illustrius reddunt, præsertim si quis semen siccet, deinde tuso & cribrato pro smegmate vtatur, ad maculas solares, & faciei lentigines ac vitiligines in superficie hærentes. dominatur in ipsis humida & frigida temperatura, suntque secundi ordinis in vtraque. semen & radix sicca secundi ordinis initio cōsistunt. vis extersoria amplior est in radice quàm carne. Caro comesta vnà cum extersione & vrinas ciet, & infernè secedit magis quàm cucurbitæ. at verò semen magis exterget, vt etiam calculosis renibus conducat. Cæterùm vitiosum succum in corpore gignit pepo, magisque si nō probè concoquatur. tunc enim cholericos quibus & supernè & infernè bilis prorumpit, efficere solet. nam & priusquā corrumpatur ad vomitum aptus est, si amplius edatur: & si quis nō ab eius esu boni succi edulium ingerat, omnino vomet.

Piper.

Piper recens pullulans, longum est: quapropter & humidius existit. quod verò velut fructus immaturus est, album piper est acrius nigro existens. nigrum enim velut superassatum iam & superreficcatum est. vtrumque autē fortiter calfacit ac siccat.

Peristereon. *i. Verbenaca*, Veneris herba, Sacra herba.

Verbenaca, quam peristereona, & Veneris herbam, ac sacram herbam appellant, capitis dolorem egregiè tollit, inquit Archigenes, coronæ modo imposita, trita quoque cum aceto & rosaceo illita, & cocta cum oleo, indéq; rigato capite, omnem veterem capitis dolorem sanat, & defluos capillos cohibet. Decoctum radicis calidum ore retentum, dentium dolorē sedat, & motos dentes firmat, & oris vlcera sanat. Cæterùm ad colicos radicē crassius tusā ex aqua ad dimidias coquito, & ad dies quinque potui dato. constat hoc experimētō. At verò calculosis & incipiētī elephantiasi, decoctū similiter dato ex aqua mulsa. vtere

similiter & ad comitialem morbũ,&ad febres quotidianas ac quartanas: verùm ad podagricos & ischiadicos in vino decoctã exhibebis.Radice exsuccata fistulæ optimè colluũtur:maximè mori succo & melle admixto.Eadem radix vsta,itémq; sicca inspersa,fistulas sanat:quin & mel le cocto excepta, fistulæ collyrii modo inditur, & præter opinionem opitulatur.

Persea.

Perseæ folia adstringentis facultatis moderatè participia sunt,vt & partibus è quibus sanguis erumpit, commodè imponi possint. eadem arida trita pruritus sedant affricta.

Perdicias.

Perdicias relata est in quinto elemento,vbi helxinen ipsam appellauimus.

Pæonia.

Pæonia relata est in tertio elemento, vbi glycysidem ipsam appellauimus.

Petroselinum.

Petroselini semen maximè in vsu est. Herba ipsa imbecillior existit: semen calidum est & siccum tertio ordine, & incidendi vi præditum. itaque menses ciet & vrinas vbertim,insupérque flatus discutit.

Peucedanum.

Peucedani radice maximè vtuntur,liquoréque ac succo eius.Omnia eandem vim habent: fortior est autẽ succus multũ calefaciens ac discutiens:vnde & neruorũ affectionib⁹ cõuenit,& morbis pulmonis ac pectoris ex crassitudine aut viscositate humorum obortis,tum intra corpus sumptus,tum odoratu.quo modo & lienes induratos sanat.Radicis vsus ad eadem cõpetit.sed & ossium squamas celerrimè disparat.& sicca malignis vlceribus inspersa optimè medetur: purgat enim & incarnat,& vsque ad cicatricem perducit,calefaciẽs quidem ordine secundo, siccans autem tertii initio.

Peganum,*id est Ruta.*

Ruta syluestris quarti ordinis est calfacientium ac siccantium, satiua tertii:éstque non solùm acris,sed & amara:vnde & vim secandi ac discutiendi crassos & viscosos humores habet,& per vrinas euacuat:&sanè tenuiũ quoque partium est, & flatus discutit, & ob id inflationibus conducit,& venereos impetus supprimit,ac præclarè siccat:nam inter medicamẽta fortiter siccantia censetur.Rufus hæc verba prodit:Syluestris rutæ vis ignea est & vlceratoria,maximè vesicæ:quapropter etiã qui podagricum pharmacum bibunt ex ruta syluestri constans, malè affectam vesicam acquirunt:quicunque tamen hoc medicamentum sustinuerint,manifestam opem ferunt. nam ad arthriticos præcipuè cõmodum est.Quòd si de satiua ruta quid admiscueris,securius erit: quanquã & ipsa satiua vesicæ incõmodet,sed minus quàm syluestris.Vtimur syluestri in quibus perfrigeratum quid refouere voluimus. prodest & hydropi flatuoso, & ei qui subtercus appellatur.prodest & morsis à vipera aut mure araneo , & magis si prægnans mus araneus momorderit, & præsertim animalia subiugalia.Est & forte medicamentum ad papaueris succum potum,& ad aconitum cum vino. Satiua ruta rigores per circuitum repetentes mitigat pota ante accessiones.mitigat & colicos dolores potũ & infusum,itémque vteri strãgulatus.Visum acuit in cibo sumpta:& propterea pictores assiduè eam degustantes,acutius cernunt: quin & melle mixtus succus ipsius,medicamentũ euadit visum exacuens.Auxiliatur & vrinæ difficultati cocta ex oleo,indéque vesica fota, neque est aliud medicamentũ quod huic hac parte prætuleris. Cæterum in lumborum dolore & spirandi difficultate,data ex aqua mulsa confestim opitulatur.In lethargicis pota & infusa per clysterẽ, valde cõmodat.sed & tritã cum rosaceo & aceto capiti ipsorum illinire oportet.Soluit & coxendicũ dolores pota,& in cataplasmate imposita,& infusa per sedem. In cataplasmate imposita podagricis genua inflata habentib⁹ citò auxiliatur,& dolores mox lenit.Crustas etiam carbũculorũ citò disparat,in cataplasmate imposita cum melle aut vuis passis.

Pix.

Pix arida siccat & calefacit secundo ordine:plus autem siccat quàm calfacit. liquida contrà plus calfacit quàm

A siccat.habet & quid tenuium partiũ, quo & anhelosis & suppuratis pectore opitulatur.satis est delinxisse cyathi vnius mensurã melle admixto. habet vtraque & extersorium quiddam,& concoctorium,ac discussorium.quare & scabros vngues extrahunt addita cera, & impetigines exterunt.Cõcoquunt & duros ac crudos tumores omnes cataplasmatis admixtæ. Ad omnia hæc præstat liquida. sicca ad hæc deterior est:sed ad vulnera glutinanda accõmodatior.Fuligo ex liquida pice sic paratur:In lucernam
B nouam funiculo instructam ellychnio liquidam picem mittes,incensãmque ac fictili vase opertam,velut in thure dictum est,sines:& priore consumpto liquore, alium infundes,donec fuliginem sufficientem collegeris. Vsus est ad palpebras ornãdas,& vbi pilos producere oportet, & ad oculos imbecillos ac lacrymosos & vlcerosos.

Pistacia.

Pistacii fructus substantiã tenuium partium habet, quæ & subamarum quiddam & aromaticũ in se complectitur: quapropter obturata expedit & expurgat, præser-
C tim circa iecur:imò & pectus & pulmonem.

Pityides,*id est Nux pinea siue Nux picea.*

Pityides appellantur fructus pinorum: quidam etiam picearum sic appellant.Sunt autẽ mixtæ facultatis, nimirum & adstringentes,& acrimoniã quandam cum amaritudine possidentes: vnde & reiectionibus ex pectore ac pulmone conferunt.

Pini cortex.

Pini cortex prædominantẽ vim adstrictoriã habet,in tantum vt intertrigines inspersus optimè sanet, & ambu-
D sta ad cicatricem perducat,& aluum fluidam supprimat, si potetur.Sed & piceæ cortex huic similis est: verùm viribus debilior. Vtriusque arboris folia vim glutinandi vulnera habent.Fuligo porrò ex his ad palpebrarum defluuia,& humectos ac erosos oculorum angulos,itémq; lacrymosos vtilis est.

Platanus.

Platanus humidiore ac frigidiore substantia non multùm à moderatis abscedit:vnde & folia viridia trita in cataplasmate imposita, inflãmationibus quæ adhuc generantur non obscurè opitulantur.Cortex eius & pilulæ sic-
E ciorẽ vim habent: quare cortex quidem aceto coctus ad dentiũ dolores adhibetur:pilulæ verò cum adipe, ad vlcera ambustorum. quidam corticẽ exurunt, & medicamentum extersorium efficiunt,quod cum aqua quidẽ sanat lepras:ipso autem cinere per se insperso,vlcera vetera & ob nimiam humiditatem sordida curantur.

Polygonum.

Polygonum habet quidem & adstrictoriã quiddã:dominatur autem in ipso aquosa frigiditas,vt secundi ordi-
F nis sit completi, aut tertii incipientis inter frigefaciẽtia: vnde & stomacho exusto prodest foris in cataplasmate impositũ,quẽadmodum & calidis inflãmationibus. fluxiones enim repellit:quare & herpetis cõmodũ pharmacum est,& vlcerũ omniũ,maximè inflãmatorum & fluidorum.item quæ in auribus sunt:nam pus reficcat. Sistit & fluxum muliebrẽ,& dysenterias,ac sanguinis reiectionem:ad omnia verò masculum validius est & præstãtius.

Polemoniõ siue Philetærion,vel Chiliodynamò.

Polemonion alii philetærion, alii chiliodynamon vocant. tenuium partium & siccatoriam vim habet: quare quidam radicẽ ipsius cum vino ischiadicis & dysenteri-
G cis,& ad induratum lienem bibendam præbent.

Polium.

Polium,amarũ est & mediocriter acre: itaque omnia viscera obturatione liberat,& menses ac vrinas ciet:& viride quidem glutinat vulnera,siccum autem maligna vlcera sanat:præsertim minus polium, quo & ad antidotos vtimur:nam & amarius est,& acrius quàm maius, vt tertii ordinis sit siccantium,secundi completi calfacientiũ.

Potamogeton.

H Potamogeton adstringit & frigefacit similiter vt polypodium:verùm crassiorum partium substantiam quàm polygonum habet.

Polypodion.

Polypodion dulcẽ simúlque austerã qualitatẽ prædo-

minantem habet, vt vim habeat multùm siccantem citra mordacitatem.

Prasion, *id est Marrubium.*

Marrubium calfacit secundo ordine completo, siccat tertio cõpleto. iecur & lienē obturatione liberat, pectusq; ac pulmonem expurgat, & menses prouocat, & ictericos per nares purgat. facit & ad aurium dolores iam inueteratos. In cataplasmate impositum exterget & discutit.

Prasum, *id est Porrum.*

Porri acrem vim possident velut cæpæ, & iuxta proportionem calfaciunt corpus, & crassos in ipso humores attenuant, & viscosos secant. cient & vrinam & sanguinē expurgant. Optimus vsus est ipsorum bis coctorum: nam sic comesta acrimoniam exuunt, & succi vitium nõ amplius habent. Abstinendum est autem à frequenti vsu omnium acrium; & præsertim si is qui accipiat natura biliosior existat: solis enim iis qui pituitosum humorem, aut crudum, aut crassum, aut viscosum coaceruarūt, hæc edulia commoda existunt.

Propolis.

Propolis extersoriam vim non validam habet: attractoriam autem satis valentem. est enim substãtiæ tenuiū partium, & calfacit secundo ordine completo, aut tertii initio.

Ptelea, *id est Vlmus.*

Vlmi foliis aliquando vulnus recens glutinauimus: adstringunt enim & extergent. Cortex eius amarior est, & magis adstringit: quare & lepram sanat cum aceto. Radices eandem vim habent: vnde quidam decocto earum fracturas fouent ad callum recipiendum.

Pterix, *id est Filix.*

Filicis radix in vsum venit: occidit enim lumbricos latos quatuor drachmarum pondere in aqua mulsa pota. fœtus quoq; viuos quidem enecat, mortuos verò expellit: sed & vlcerib⁹ inspersa, ea citra mordacitatem siccat.

Pyrethrum.

Pyrethri radix maximè in vsu est, vstoriā vim habēs, per quam dentium perfrigeratorum dolores lenit. affricatur & cum oleo in rigoribus per circuitū repetentib⁹, ante accessionem. Stupefactis etiam ac resolutis cõducit.

Pyri, *id est Triticum.* Amylum.

Triticum extra impositum primi ordinis est calfaciētium, & tamen neque siccare manifestè neque humectare potest. Quod ex ipso fit amylum, frigidius & siccius ipso euadit: amylum ideo dictum quòd sine mola fiat. Panis triticei cataplasma discussoriam vim habet: nimirum quum sal & fermentum panis assumpserit. habet enim fermentum vim attractoriam ex alto, simúlque discussoriam.

A litera P *incipientia.*

Rhamnus.

Rhamnus secundo ordine siccat, frigefacit primo cõpleto, aut secundi initio: vnde & herpetas sanat, & erysipelata non valde calida.

Rhaphanus.

Rhaphanus calfacit tertio ordine, siccat secundo. Discussoriam vim habet, adeo vt sugillata diuturna aliáque liquefacta sanet cataplasmatis modo imposit⁹: verùm vt obsoniū magis quàm alimentū attenuantis facultatis est, simúlque calfacit. Quare meritò mirari subit illos qui à cœna ipsos crudos edunt, bonæ concoctionis ergò. etenim ipsi magnū eius rei experimentū se fecisse iactāt: verùm nemo citra læsionem ipsos imitatus est.

Rheon Ponticum siue Rhaon.

Rheon Ponticū, aliqui rhaō appellāt, mixtā autem facultatē habet, adstringentē & calfacientē, & tenuiū partium: vnde & rupta, & conuulsa, & erecta ceruice spirationē emendat potū. Hæmoptoicis itē ac cœliacis & dysentericis prodest. impetigines quoque & liuefacta persanat, cum aceto illitum.

Resinæ omnes.

Omnes resinæ siccāt & calfaciunt: differunt inter se secundum quod magis aut minus habent acrimoniæ in sapore, & calidæ facultatis, & simili modo iuxta alias qualitates, quòd aliarum magis, aliarum minus participes existunt. Omnibus autem præfertur lentiscina, masti-

A che appellata, propterea quòd parum adstrictionis possidet, vt & stomachi & ventris ac hepatis debilitati conducat: insuperque & citra molestiam siccet. Est autē maximè tenuium partium, miniméque acris. Inter reliquas terebinthina principatum obtinet, non similiter vt masti che adstringens, sed discutit magis quàm mastiche, & exterget in tãtum vt & scabiem deterat, & ex alto attrahat: magis quàm cæteræ resinæ: quòd etiam magis tenuium partium existat. habet & quid mollitoriū amplius quàm mastiche. Aliæ porrò omnes resinæ acriores hac sunt, pro

B maioris ac minoris acrimoniæ ratione. Siccissima omniū resinarū est sicca pinus resina, quā priuatim pinus physema appellant. Resinæ quomodo vtantur.

Vtitur omnis resina liquida in quadruplici vase, liquoris infundēdi respectu. Oportet enim resinæ quidem congium vnum, duos verò pluuialis aquæ in cacabū diffundere, & ad prunas leniter coquere, assiduè agitando, donec resina odorem perdat, friabilísque fiat, & penitus exarescat, vt etiam digitis confringi possit. quod vbi contigit, refrigeratam in fictili vase reponēs. Fit autem hoc

C modo excellenter alba. Oportet tamen vtendam resinam prius excolare, & sordes ab ipsa separare. Vtuntur & citra aquam, primùm quidem eliquatæ ac colatæ: deinde coctæ ad prunas per totum diem, assiduè agitando: & vbi penitus exspirarint, tolluntur ac reponuntur velut dictum est. Excipitur ex resina etiā fuligo, veluti in thure prædictum est, & confert ad calliblephara, *id est quæ ornandis palpebris deseruiunt*, & ad lacrymosos oculos, & corrosos ipsorū angulos, & glabras oculorū genas. Torrefacta verò resina

D vtilis est ad odorata malagmata, itémq; acopa appellata.

Rosæ.

Rosarum facultas ex aquosa calida, duabus aliis qualitatibus admixta, adstringenti videlicet & amaræ, composita est. Flos ipsarum adhuc magis quàm rosæ adstrictorius est, & propterea etiam siccandi vi præditus.

Rhododaphne.

De rhododaphne diximus vbi Nerion ipsam appellauimus.

Rhoa, *id est malum Punicum.*

E Omne malum punicum adstringentis facultatis particeps est, nõ tamē vt ea omnino prædominetur: sunt enim aliqua ex ipsis acida, quædā dulcia, quædā austera. quare ex iis quæ in malorum tractatu diximus, etiā de his coniectare licet. Succum autē vberiorem habent quàm mala aut pyra, saporémque insuper iucundiorē quàm illa habent, & aliquando ad plures affectiones quàm illa cõmodant, cum aliâs, tum siquando stomachus ob vitiatorum humorum redundantiā morsum percipit: quo sanè tēpore succus ipsorum cum polēta exhiberi debet, velut Hip

F pocrates in fœmina cardialgusa faciendum præcipit, *quæ videlicet oris ventris morsum & dolorem percipiebat.* Acini punicorum magis adstringunt quàm succus, magis quoque siccant: his verò amplius adhuc cortices. Quibus consimilem vim etiam cytini possident.

Rhus.

Rhois folium adstringit & siccat. hoc coriarii tinctores vtuntur. Medicis, fructus & succus magis in vsum veniunt, multùm austeram qualitatem habentes. Siccant enim ordine tertio, perfrigerant secundo.

Rhypos siue Patos, *id est sordes.*

G Sordes à statuis gymnasiorum, discussoria est & mollitoria crudorum tuberculorum. quæ verò in palæstris colligitur, appellatúrque etiā patos *Græcis*, optimū medicamētum est inflammatarū mammarum. nam & feruorem extinguit, & influentia reprimit, & cõtentū discutit.

A litera Σ *incipientia.*

Sagapenum.

Sagapenum succus est calidus & tenuium partium, velut reliqui succi. Habet & quid extersorium, per quod

H cicatrices in oculis depurgat & attenuat. Quin & suffusionibus & hebetudini visus ex humorum crassitudine obortis commodum pharmacum existit.

Sampsuchum.

Sampsuchum tenuium partium ac discussoriā vim habet: siccat enim & calfacit tertio ordine.

Saprotes xylon,*id eſt Caries lignorum.*

Caries ac putredo lignorum, maximè eorum quæ adſtrictionis ſimúlque exterſionis participia ſunt, velut eſt vlmus, humida vlcera optimè purgat ac replet.

Sarcocolla.

Sarcocolla, lacryma eſt arboris Perſicæ, mixtis viribꝰ prædita, ex ſubſtantia quadam meatus obducente, & modica quadã amara: vnde leuiter ſiccat, & ſic vulnera glutinat.

Satyrion.

Satyrion(quidam etiam trifolium vocant)humidi eſt & calidi temperamenti, quapropter & guſtantibus dulce apparet: ſuperfluam tamen & flatuoſam humiditatẽ poſſidet, & propterea ad venerem ſtimulat. quod etiam radix herbæ facere ſolet. Quidam tradunt etiam opiſthotonum, *hoc eſt neruorum retrorſum diſtentionem*, per ipſam ſanare è vino auſtero potam.

Selinon,*id eſt Apium*

Apium in tantum calidum eſt vt & vrinas & menſes cieat. Flatus quoque diſcutit, & magis ipſo ſemine.

Seris, Cichorium, Picris, Chondrilla.

Seris ſiue cichorium, ſubamarum olus eſt: & magis vtique ſylueſtre, quod propterea Picris Græcis appellatur. Eſt autem ſylueſtris, frigidæ ac ſiccæ tẽperaturæ primo ordine. Satiua magis frigefacit quàm ſylueſtris: verùm ob multæ humiditatis mixturam ſiccandi vim perdit. Vtraque autem adſtringentis qualitatis particeps eſt, quẽ admodũ & chondrilla. nam & hæc ſeridis ſpecies exiſtit.

Seſeli.

Seſelis & radix & ſemen, in tantum calefaciunt, vt vrinæ ciendæ ſufficiant. eſt autem tenuium partium, vt & morbo comitiali & ſpirationi quæ recta ceruice fit, conducat.

Seſamum.

Seſamum non modicã viſcoſitatem & pinguitudinẽ in ſe habet: vnde & meatus obducit & mollit, & moderatè calidum eſt. eandem vim habet & oleum ex ipſo.

Sideritis.

Sideritis habet quidem quid exterſorium, ſed maior pars ipſius humida eſt, & moderatè frigida, éſtque modicæ cuiuſdam adſtrictionis particeps: vnde & inflãmationes arcet, & glutinandi vim habet.

Sicya,*id eſt Cucumeres.*

Cucumeres ſatiui vrinam cient, velut etiam pepones: ſed minus quàm illi, propterea quòd & ſubſtantia horum minus humida quàm illorum exiſtat: & ob id neque ita facilè corrumpuntur in ventre, velut pepones. Quidam ipſos concoquunt familiaritate quadam naturæ ad ipſos, & vbi in hoc confiſi ſecurè eos ingeſſerint, ignorãt quòd temporis progreſſu vitioſum & moderatè craſſum ſuccũ ex ipſorum eſu in venis coaceruarunt: qui ſanè ſuccus vbi putreſcere inceperit, febres malignas inducit. quapropter ab omnibus mali ſucci eduliis abſtinere conſultum eſſet, etiamſi aliqui facilè ipſa concoquant.

Sicyos agrios,*id eſt Cucumis ſylueſtris.* Elaterium.

Cucumeris ſylueſtris ſeminis ſuccus ſiue liquor, qui elaterium appellatur: imò etiam radicis & foliorũ ſuccus, vtiles ſunt ad medendum. Elaterium itaque menſes ciet, & fœtus appoſitum perdit. ſummè enim amarum eſt, & modicè calidum, vt ſecundi ordinis ſit calfacientium: & ob id etiam diſcuſſoriam vim habet. itaque & angina laborantes quidam ex ipſo illinunt. Infunditur & ictericis in nares cum lacte muliebri, atque hoc modo etiam capitis dolores ſanat. Cæterùm ſuccus radicis & foliorum imbecillior eſt quàm ſeminis: ſed & ipſa radix conſimilem vim habet. nam & exterget, & diſcutit, & mollit: verùm cortex ipſius maiori ſiccatoria vi præditus eſt.

Silphium.

Silphii calidiſſimus quidem ſuccus eſt, ſed & folia, & caulis, & radix generoſè calfaciunt. ſúntque omnia flatuoſioris & aereæ ſubſtantiæ, & propterea etiam ægrè cõcoquuntur. Forinſecus tamen impoſita efficaciora ſunt, & maximè omnium ſuccus adtractoriam vim habẽs: corporis item molem conſumens ac colliquans.

Sinon.

Sinon calidi & ſubamari ſaporis eſt: vnde & vrinam
A ciet, & concoctorius exiſtit, & menſes prolicit, & obturationes viſcerum expedit.

Sion.

Sion, in quantum aromaticum ſaporem habet, in tantum calfacientis & ſiccantis facultatis particeps eſt. Diſcutit autem, & vrinam ciet, & calculos renũ atterit, & menſes ducit.

Siſymbrion.

Siſymbrion tenuium partium, & diſcuſſoriam calfactoriámque ac ſiccatoriam vim tertio ordine habet. Se-
B men quoque ipſius tenuium partium & calidum eſt. quare quidam id cum vino ſingultientibus & torminoſis bibendum præbent.

Scandix.

Scandix, ſylueſtre olus eſt conſimile gingidio, ſubacre & ſubamarum, vt in ſiccando ac calfaciendo tertii ordinis ſit exoluti. Vrinam etiam ciet, & viſcera obturatione liberat.

Scilla.

Scilla inciſoriam vim abundè poſſidet, nõ tamen for-
C titer calidam, ſed in ſecundo ordine calfacientium.

Scolymus,*id eſt Carduus.*

Cardui radix multam vrinam fœtidam ducit, ſi vino decoctam quis bibat: & propterea alarum & totius corporis fœtores ſanat. Calida eſt tertii ordinis initio, ſicca ſecundo.

Scordion.

Scordion ex multiformi facultate conſtat: nam & amarum quid & acerbum & acre habet. Expurgat itaque ſimúlque calfacit viſcera, & mẽſes & vrinas mouet, & vul-
D ſa & rupta ac laterũ dolores ex obturatione factos ſanat potum. Viride cataplaſmatis modo impoſitum vulnera magna glutinat. Aridum inſperſum ſordida repurgat, & maligna ad cicatricem perducit.

Scorodon,*id eſt Allium.*

Allium calfacit ac ſiccat quarto ordine. in cibo ſumptum flatus diſſipat, & ſitim extinguit, & craſſos viſcoſóſque humores ſecando obturatione liberat. habet & quid medicatum & mali ſucci, quod abiicit aqua concoctum. Fugiendus eſt eius aſſiduus vſus, præſertim in ca-
E lidioribus habitudinibus.

Smyrna,*id eſt Myrrha.*

Myrrha ſecundi ordinis eſt calfacientium ac ſiccantium. Inſperſa capitis vulneribꝰ, ea glutinare poteſt. Amaritudinis autem non modicæ particeps eſt, per quam & lumbricos & fœtus occidit ac eiicit. Habet & quid exterſorium: vnde & ocularibus cõpoſitionibus additur, quæ ad vlcera & cicatrices craſſas compoſitæ ſunt. Miſcetur & in anheloſorum ac tuſsientium auxilia, item in arteriacas compoſitiones: non enim exaſperat arteriam.

F Smyrnion ſiue Hippoſelinon.

Smyrnion(alii hipposelinon vocant)ex eodem genere eſt cum apio & petroſelino: verùm ſemen nigrum & multo maius habet, & eſt apio valentius, petroſelino imbecillius: calfacit ac ſiccat ordine tertio, menſes ducit, & vrinas ciet.

Sonchus,*id eſt Cicerbita.*

Sonchus viridis adhuc & tener, velut alia ſylueſtria olera, comeditur. Componitur ex aquoſa & terrea ſubſtantia, vtriſque frigidis. & adſtrictionis quid habet. Manife-
G ſtè itaque perfrigerat, tum ſtomacho cataplaſmatis vice impoſitus, tum in cibo acceptus.

Spartum,*id eſt Geniſta.*

Sparti, quo vites apud nos ligant, & fructus & virgarũ ſuccus attractoriam vim non inſtrenuam poſſident.

Stacte.

Stacte appellatur recentis myrrhæ pinguitudo, ſi cum aqua modica tondatur, & per organũ exprimatur. eſt autem valde odorata & pretioſa, & per ſe vnguentũ quod ſtacte appellatur. Probatur quæ nihil olei admixtum ha-
H bet, & modica ſui parte multam vim calfactoriam poſſidet, ad proportionẽ myrrhæ & vnguẽtorũ calefacientiũ.

Staphylinus,*id eſt Paſtinaca.* Daucus.

Paſtinaca ſatiua imbecillior eſt: ſylueſtris, quam & daucum appellant, ad omnia fortior, vrinas mouet & mẽſes

prouocat.Habet & quid extersorium in sese.

Stœchas.

Stœchas amaræ & adstringẽtis qualitatis particeps est. est & tenuium partium ex odoris argumento: itaque & obturatione liberare,attenuare,& roborare, tum viscerà omnia,tum totum corporis habitum potest.

Struthium,*id est Herba lanaria.*

Struthii radix in vsu est,calida & sicca quarto ordine existens.Est autem extersoria & irritatoria:proptereaq; sternutamenta mouet.

Styrax. B

Styrax mollit,calfacit, concoquit: quapropter & tusses,& destillationes, & grauedines, ac raucedines sanat, mensésque promouet potus & appositus. Fuligo ex ipso fit velut ex thure,quæ eandem quoque vim habet.

Staphyle,*id est Vua.*

Vua magis quàm omnes temporarii & subcaniculares fructus, *horæi Græcis appellati*, nutrit, & maximè vbi probè fuerit concocta. Minus autem nutriunt vuæ quàm ficus.&,quod in ipsis præcipuum est,citò secedunt: quare si quando retineantur,satis multùm offendunt.Neque enim concoquuntur retentæ, sed & iuxta distributionem C in hepar ac venas crudum succum generant, qui non facilè in sanguinem transmutatur, tum propter externam cuticulam,tum propter vinacea quorum substantia sicca & adstrictoria existit.Quapropter rectè faciunt qui hæc ipsa velut inutilia exspuunt,& omnem internam carnem vnà cum succo exugunt, & sanè venter his magis subit. Reponuntur autem vuæ in hyemem variis modis: alii in olla componunt,olla videlicet diligenter operta,& operculo pice oblito vt nulla tenus perspirent aut perflentur. D Atque talis vua exolutum ventrem firmat,& ciborum appetentiam excitat.non tamen aluo secedit,& vberius ingesta caput tentat: sed adhuc magis capitis dolorem inducit quæ in musto seruatur. Pensilis autem caput nihil omnino lædit: ventrem verò neque sistit neque promouet.similiter neque infirmam appetentiam excitat,neque firmam exsoluit. Vuæ quidem igitur dulces calidiorem succum habent. quapropter sitim inducunt & ventrem subducunt,præsertim vbi humectiores fuerint.nam inter calfacientia ac perfrigerãtia medio modo habent. E At verò acidæ & austeræ,& quæ cuticulã crassiorẽ habẽt, nõ solùm prædicta vitia habẽt, sed & cõcoctionẽ in vẽtre & distributionẽ ac nutritionẽ impediũt.Cæterùm in sũma de escariis fructib⁹ id nosse oportet: humidos,humidũ & tenue alimẽtũ corpori præbere,& quod vniuersũ corp⁹ trãsfeat,ac citò penetret,faciléque & per vrinam & per cutem euacuetur.Contrà solidorum compage fructuum alimẽtum,quod corpori accedit,crassum est,& transitus tardiores: præsertim vbi crassum aut viscosum aut adstringentem succum in se habuerint. F

Syca,*id est Ficus.*

Quod non solùm autumnales, sed etiam temporarii ac æstiui & subcaniculares fructus, *horæi Græcis appellati*, commune habent, id & ficubus adest: nam neque ipsæ succi malitiam effugere potuerunt. Verùm hoc commodi ficubus inest,quòd facilè per ventrem transeant & totum corpus penetrent.nam & vim extersoriam memorabilem habent, & nephritici ex ipsarum esu multa arenosa excernunt. Alimentum autem præbent corpori non solidum,sed laxum:& ipsum ventriculum flatu implent. Verùm ob transitus celeritatem,flatus illi non durant: & ea gratia minus quàm reliqui fructus nocent:& sanè ficus ex actè matura ferè nihil noxii habet:ficus verò siccæ calidiorem vim possident secundi ordinis initio. Habent & quid tenuium partium quod ad multa conducit. Illud tamen mali ex nimio ipsarum esu accedit, quòd non valde bonum sanguinem caricæ gignant:vnde & pediculorum copia earum esum consequitur. Si verò vitiosus succus iam tum in ventre contineatur,caricæ comestæ extremè lædunt.augent autem humorum malitiam in ventre corruptæ, H & infernè nõ secedẽtes. Vim habent attenuantem & incisoriam.ob quam etiam ventrem ad excretionem incitant,& renes expurgant. Iecori & lieni inflammatis quidem noxiæ sunt(quemadmodum etiam virides ficus) iuxta communem rationem omnium dulcium. Iisdem verò obturatis aut induratis,cum thymo aut pulegio, aut thymbra,aut calamintha,aut origano,aut pipere, aut gingibere,multo ante reliquum cibum tempore intercedente,medici præbent.Qui verò cum aliquo crassiore edulio ficus edunt,itémque caricas non paruam læsionem incurrunt.Ficus siccæ duros tumores concoquũt ac discutiunt, ob partium tenuitatem, si in cataplasmate imponantur. Decoctum quoque ipsarum consimilem vim habent. Cæterùm vbi concoquere velis,triticeam farinam admiscebis:vbi discutere,ordeaceam.& pinguiores quidem caricæ,tumores concoquunt:acriori verò sapore præditæ extergent ac discutiunt. At verò mellitum ex ipsarum in aqua coctura paratum,vim melli similem habet.

Symphytum petræum.

Symphytum petræum ex contrariis facultatibus cõstat:habet enim quid incisorium, quo pus in pectore ac pulmone contentum expurgat.habet & quid adstrictoriũ quod ad sanguinis reiectiones auxiliatur. Verùm ob humiditatem, commanducatum sitim extinguit & arteriæ asperitates lenit.At verò ob omnes prædictas facultates, etiam intestinorum herniis imponitur:& ad conuulsa ac rupta cum aceto mulso bibitur

Sycomora.

Sycomororum fructus forma ficubus similis est, sed acrimoniam nullam possidet, modicæ dulcedinis particeps, humectior & frigidior quodãmodo vi sua existẽs, velut mora. Et sanè in medio morotũ ac ficuum meritò locatur:vnde etiam nomen habet.

Schinus,*id est Lentiscus.*

Lentiscus arbustum ex substantia aquea leniter calida,& terrea frigida non multa compositum est: propter quam etiam moderatè adstringit.Siccat igitur tertii ordinis initio:iuxta caliditatẽ verò & frigiditatem temperatum est.Similem vim in omnibus suis partibus possidet: vnde & per se,& cum aliis medicamentis bibitur ad cœliacas affectiones,& dysenterias, & sanguinis supra,& sanguinis ex vtero eruptiones.prolapsæ quoque sedi aut vtero præcipitato commodat,propemodum velut hypocystis.

Schœni,*id est Iunci rotundi odorati*, flos.

Iunci odorati flos calfacit moderatè, & adstringit moderatius,particeps est & tenuium partium facultatis: vnde & menses ciet,& vrinas ducit,in fomentis,& potu, & cataplasmatis adhibitus.prodest & hepatis & ventris & stomachi inflammationibus.

Schœnos lia, *id est Iuncus leuis*.Oxyschœnus & Holoschœnus.

Iunci leuis altera species oxyschœnos,*id est acutus iuncus*:altera holoschœnos,*hoc est tota iuncea*,appellatur.Gracillior quidem & durior est iuncus acutus: crassior autem holoschœnus& laxior.huius fructus somnum inducit.Iunci acuti species duæ sunt:altera sterilis & medicinæ inutilis, altera fructifera,cuius item fructus somnum conciliat, sed minus superiore.hæc & capitis dolorem inducit. Vtraque species torrefacta ex vino pota, fluxiones vẽtris siccat,& fluxum muliebrem rufum sistit. Et propterea tẽperamentum ipsarum terreum leniter frigidum esse indicatur,& aqueum leniter calidum:quapropter inferna siccat,& leniter ad caput decurrens perfrigerat,atque sic somnolentos eos qui vtuntur facit.

A litera T incipientia.

Terebinthus.

Terebinthi folia,cortex & fructus, habent quid adstrictorium,sed & calfaciunt ordine secundo. Fructus est propinquus tertio ordine siccantium:quapropter & vrinã ciet,& lieni prodest.

Teutlon,*id est Beta.*

Beta nitrosam quandam vim possidet, qua exterget & discutit,& per nares expurgat.Cocta nitrosum & acre deponit,&ad discussoriam leniter facultatem vis arcendi inflammationes ipsi accedit. Alba extersioni ac discussioni efficacior.nam nigra adstrictionis particeps est, &

A magis in radice. Quum autem exterſorium ſuccum habeat,etiam vẽtrem ad excretionem excitat, & ſtomachũ quandoque mordet,præſertim illis quibus ſubtiliore ſenſu præditus eſt.& propterea incommodum ſtomacho edulium eſt,ſi vberius ingeratur. Præſtantior autem eſt quàm malua ad hepatis obturationes,atque id magis vbi cum ſinapi aut aceto editur: quo modo comeſta etiã ſplenicis conducit.

Tephra omnis, *id eſt cinis omnis.*

Lignorum exuſtorum aut aliarum materierum reliquiæ,cinis appellantur. B Conſtat & ex contrariis ſubſtãtiis & qualitatibus.habet enim in ſe quiddam terreũ & quid fuliginoſum. Fuliginoſæ itaque partes tenuium partium ſunt,& vbi cinis aqua maceratur & excolatur,ſimul decedunt: quod autem relinquitur terreum,debile ac lene euadit, vt quod calidam vim in aquam depoſuit. Porrò non omnis cinis eandem vim exactè habet, ſed iuxta vſtæ materiæ differentiam variant.nam ex lignis acerbis, velut quercinis & ſimilibus,non parum adſtrictionis habet in terrea ſui parte:vnde & ſanguinis eruptiones cohibet.Cæterùm ficulneus cinis multum acrimoniæ ac vſtoriæ facultatis in fuliginoſa ſui parte poſſidet: C in terreſtri verò parte,vim exterſoriã.Cõſimilis huic eſt & cinis ex tithymalis. Eſt autẽ & titanus, *hoc eſt calx*,cineris ſpecies, magis tenuiũ partiũ exiſtens quàm is qui ex lignis reliquus eſt.Calx itaque aqua exactè ter aut quater lota, & aqua diffuſa,medicamẽtum euadit ſiccatorium citra mordacitatem.Quòd ſi eadem aqua marina lauetur,diſcuſſoriam vim acquirit.

Telis,*id eſt fœnumgræcum.*

Fœnumgræcum calidum eſt ex ſecundo ordine,ſiccum ex primo.participat & exterſoria facultate:& propte D rea feruentes inflammationes exacerbat,minus calidas & induratas diſcutit. In cibi vſum variis modis venit, ſed caput tentat amplius ſumptum:præſertim abſque pane ingeſtum.quibuſdam etiam ſtomachum ſubuertit. Succus decocti fœnigræci cum modico melle acceptus, omnes vitioſos humores inteſtinorum commodè ſubducit. Sed parum omnino mellis admiſceri debet, ne mordax exiſtat.Cæterùm in vetuſtis pectoris doloribus citra febrem palmulas pingues ſimul cum fœnogræco decoquere oportet,& expreſſum ſuccum admixto melle rurſus decoquere ad prunas donec moderatè craſſeſcat, atque ita eo E vti,multo tempore ante reliquum cibum intercedente. Vitandus tamen eius vſus eſt in iis qui caput læſioni obnoxium habẽt:nam & palmulæ ipſæ caput tentant.

Tithymali ſiue Galactides.Characias.

Tithymali omnes,qui & galactides appellantur, acrem & calidam vim habent prædominantem: ineſt ipſis & amaritudo.Fortiſſimus igitur eſt ſuccus: deinceps fructus & folia.particeps eſt & radix prædictarum facultatũ, ſed non ex æquo.Ipſa quidem igitur cum aceto cocta, dẽtium dolores,& maximè eroſorum,ſedat.ſuccus quarti ordinis eſt calfacientium,qui iam vſtorius exiſtit. F quapropter illiti ſucci pilos denudant: ſed vehemens ipſorũ vis oleo admixto mitigatur.& ſi frequenter id fiat, radices pilorum exuſtæ penitus extirpantur,& corpus glabrum redditur.Eodem modo & verrucas,ac thymos ex eadem verrucarum gente appellatos tollunt. Impetiginem quoque ac ſcabiẽ exterũt. Cortex autẽ radicis eius qui priuatim Characias appellatur, in vmbra ſiccatus tuſus & cribratus generoſè purgat potus. Oportet autẽ quatuor ſcrupulorũ G pondus à veſpera in vino dulci macerare,& manè excolatũ vinũ per panniculum tepefactum potandum exhibere.

Tragacanthus.

Tragacanthus ſuccus eſt plantæ ſpinoſæ, ſimilem gummi vim habens,quæ & meatus obducit,& acrimoniã obtundit:& ſanè ſiccat quoque ſimiliter illi.

Tribulus.

Tribulus ex moderata humida, & frigida ac ſicca ſubſtantia conſtat. Cæterùm in terreſtri terrea frigiditas prædominatur:ob quam & magis adſtringit: in aquatili H verò aquoſitas, & propterea feruentibus inflammationibus conueniunt.Terreſtris fructus renum calculos atterit potus.

Thriphyllon ſiue Aſphaltion,*id eſt Trifolium.*

Trifolium Græci aſphaltion è bituminis odore appellant,eſtque calidæ ac ſiccæ facultatis in tertio ordine, veluti bitumen:& propterea potum laterum dolores ex obturatione obortos ſedat,& vrinam ac menſes ciet.

Trychnon ſiue Strychnon,*id eſt Solanum.*

Trychnon aliqui adiecto ad caput vocis litera σ ſtrychnon appellant.& hortenſe quidem adſtringit & frigefacit ordine ſecũdo: quod verò halicacabon appellatur, in foliorum facultate ſimile eſt hortenſi. verùm fructus eius vrinam ciet.At verò cortex ſomniferi appellati de radice detractus,frigefacit ſimiliter vt papaueris ſuccus, vt tertii ſit ordinis perfrigerantium.Fructus etiam huius vrinam ciet,ſed ſi plures quàm duodecim corymbi ſumãtur,furorem inducit.

A *litera* Υ *incipientia.*

Υacynthus.

Hyacinthi radix bulbiformis primi ordinis eſt ſiccãtium,ſecundi perfrigerãtium. Creditur pueros diu impuberes adſeruare,ſi cum vino in cataplaſmate imponatur. Semen moderatè adſtringit,exterget:vnde ictericis datur ex vino.Siccat ordine tertio:verùm caliditatis & frigiditatis in medio conſiſtit.

Υdna,*id eſt Tubera.*

Tubera terream ſubſtantiam prædominantem poſſident,modica tenuium partium admixta.

Υdropiper.

Hydropiper herbula eſt in aqua naſcens, & foliis & ramulis menthæ ſimilis:maior tamen. guſtu acris velut piper.femina fert parua iuxta ſingula folia. herba calida quidem eſt,ſed non quantùm piper. Viridis impoſita ſugillata & duritias ſanat.Vtuntur quidam ipſa vnà cum ſemine pro condimento piperis loco.

Υoſcyamus.

Hyoſcyamus commodiſſimus eſt ad medicinas qui florem & ſemen album habet,tertii ordinis perfrigerantium exiſtens.reliqui venenati ſunt.

Υpericon.

Hypericon calfacit ac ſiccat, ſubſtantiam tenuium partium habens,vt & vrinas & menſes prouocet. Ad hæc verò non modò ſemen,ſed etiam folium conducit. Viride in cataplaſmate impoſitum, vlcera ad cicatricem perducere poteſt,præſertim ambuſtorum. Siccum tritum inſperſum,humore flaccida & putredinoſa vlcera ſanat. Quidam etiam iſchiadicis ipſum bibendum præbent.

Υſſopus.

Hyſſopus calfacit ac ſiccat ordine tertio. Eſtque tenuium partium ſubſtantiæ.

A *litera* Φ *incipientia.*

Phaci,*id eſt Lentes.*

Lentes non validè adſtringũt: in caliditatis autem & frigiditatis medio conſiſtunt.ſiccant ordine ſecundo. Itaque corpus ipſarum ſiccat ac ſiſtit ventrem. decoctum autem promouet: quapropter vbi ſiſtendi ventris gratia ſumuntur,prima aqua diffunditur.

Phacos paluſtris ſiue Lens ſtagnorum.

Paluſtris lens humidi & frigidi temperamenti eſt, ex ſecundo ordine.

Phaſeli ſiue Ochri.

Phaſeli itémque ochri,media quodammodo edulia ſunt inter ea quæ boni ſunt aut mali ſucci,faciléque concoquũtur aut ægrè, tardéque cõmeant aut citò, flatus expertia aut inflantia,parum nutrientia aut multùm.

Phlomos,*id eſt Verbaſcum.*

Verbaſcum tres ſpecies habet,quarum radix acerba eſt:vnde & fluidis affectionibus auxiliatur.quidam decocto eius dentes in dolore colluunt.Folia omnium diſcuſſoriam & exterſoriam vim habent. Tertiæ vſus eſt ad lucernarum lumina,quæ propriè thryallis appellatur.

Phœnix,*id eſt Palma.*

Palma arbor adſtringentis qualitatis particeps eſt in

omnibus suis partibus.at ramorũ succus austerus est similiter quod cerebrum vocatur, quod in cibi vsum venit: fructus ipsius maximè dulcis,non modica caliditate participat, escarius & multi vsus, tum forinsecus adhibitus, tum intra corpus sumptus:vbi roborare, ac siccare,& constringere ac densare,& obturare opus est.Omnes palmulæ ægrè concoquuntur,& capitis dolorem inducũt amplius comestæ.quidam ab earum esu morsum percipiunt in ore ventris,qui sanè etiam magis capite dolent. succus qui ex ipsis in corpus distribuitur, crassus penitus est. habet & viscosum quiddam vbi pinguis palmula fuerit. Quando autem crasso & viscoso succo dulcedo permixta fuerit,iecur celerrimè ab ipsis obturatur.Si verò aut inflammatum fuerit iecur aut induratum,ab ipsarum esu extremè læditur. Consequenter autem cum iecinore etiam lien obturatur ac læditur. Cæterùm multo magis lædunt palmulæ virides,etiam paulo vberius ingestæ. nam & flatu ventrem implent,& crudis humoribus, & qui esitarunt rigoribus ægrè calescentibus corripiuntur. Porrò germẽ tenerum quod Elaten vocant, vim eandem cum cerebro habet. Quod velut tegmen & velamen ipsis est,adstrictorium quidem est,verùm magis prædictis siccat. Est autẽ & radix arboris, siccatoriæ citra mordacitatẽ facultatis, & modicè adstrictoria.

Phu,*id est nardus Cretica.*

Phu radix nardo similem vim habet; debilior tamẽ ad alia est.verùm vrinam magis ciet.

Phycos,*id est Alga siue Fucus.*

Fucus siue alga,muscus est marinus,qui viridis exẽptus frigefacit & siccat ordine secundo:habet & quid adstringens moderatè.

A *litera* X *incipientia.*

Chalbana,*id est Galbanum.*

Galbanum succus est ferulaceæ plantæ,mollitoriam & discussoriam vim habens.Calfacit ordine tertio,siccat secundo.

Chamædrys,*id est Trixago.*

Chamædrys amaram qualitatem prædominantem habet.est & aliquo modo acris:vnde & lienem colliquat, & vrinas & menses mouet, & crassos humores secat, & viscerum obturationes expurgat.Tertii ordinis est calfacientium ac siccantium.Decoctum ipsius diuti⁹ coctum & assiduè potum, febre quartana correptos liberat.

Chamelæa.

Chamelæa amaram qualitatem prædominãtem habet:quapropter & sordida valde vlcera, & quæ maximas crustas habent,cum melle repurgare potest. Est & pota ex purgantium numero.

Chamæleuce.

Chamæleuce calidam vim habet ordine tertio,siccam primo: vnde suffita super carbones,manifestè opitu-

A latur ægrè spirantibus,si per infundibulum fumum inde hauriant.

Chamæleon.

Chamæleontis nigri radix venenosum quid habet, vnde eius vsus forinsecus receptus est ad scabiem & impetiginem,ac vitiliginem, & in summa ad ea quæ extersione op⁹ habẽt.Particeps est & mollitoriæ ac discussoriæ facultatis. Siccat autem ordine tertio, calfacit secundo completo.At verò alibi chamæleontis radix pota ex vino

B austero acetabuli mensura, latum lumbricum expellit: dant ipsam & hydropicis.

Chamæpitys.

Chamæpitys tertii ordinis est siccantium, secundi calfacientium.Quum autem plurimùm amara sit, extergit viscera magis quàm calfacit:vnde in regio morbo exhibetur:& omnino quibus iecur facilè obturatur, commodum medicamentum existit. Ducit & menses pota & cum melle apposita.ciet quoque vrinam. quidam ischiadicis ipsam præbent coctam in aqua mulsa. Herba ipsa viridis magna vulnera glutinare potest, & putredinosa

C vlcera sanare,& mammarum duritias discutere.

Chelidonium magnum.

Chelidonium magnum,exterforiam & calidam vim abundè possidet.succus eius visum exacuit, iis quib⁹ crassum quid quod discuti oporteat, circa pupillam colligitur.quidam radice vsi sunt in morbo regio ex iecinoris obstructione oborto,ex vino albo dantes cum aniso.

Chelidonium paruum.

Chelidonium paruum,maiore acrius est: vnde in cataplasmate impositum cutem exulcerat, & vngues lepro-

D sos exterit.succus eius per nares fortiter purgat. est enim quarti ordinis calfacientium:maius tertii in vtrisque.

Chondrilla.

De chondrilla diximus quum de seride ageremus: est enim seridis species.

A *litera* Ψ *incipientia.*

Psyllium.

Psyllii semen maximè in vsu est: secundi ordinis est frigefacientium:verùm in siccando & humectando me-

E dium locum occupat.

A *litera* Ω *incipientia.*

Ocymon basilicon, *id est Ocymon regale.*

Ocymon secundi ordinis est calfacientium. habet & humiditatem superfluam:vnde neque vtile est ipsum intra corpus sumere: verùm forinsecus in cataplasmate impositum ad discutiendum ac concoquendum commodat. Decoctum ipsius lippientibus ob crassioris materiæ copiam,calidum pro fomento adhibitum magnope-

F re prodest,præsertim pueris.

INDEX

INDEX EORVM QVÆ IN SECVNDO SERMONE Tetrabibli primæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, tetrabibli primæ, Sermo secundus.

Quæcunque sunt plantarum partes,& fructus,& succi,& liquores,superiore sermone relatum est. nunc verò de reliquis medicamentis,terræ videlicet speciebus & metallicis iuxta propositum agemus:deinceps etiam de animalibus.

De terræ differentiis, Cap. I.

TERRAM omnes homines familiari vsurpatione illam substantiam solùm nominant, quæ liquore subacta lutum euadit. Nam quæ inter metalla reperitur, non liquescit. dico autem liquefieri,per totam substantiam in humorem resolui. madefieri autem,in superficie rigari tantùm,humore ad corporum profunditatem non penetrante. Omnis terra iam vim siccãdi habet,quoniam corpus ipsius natura durum existit:& vbi penitus nullam igneæ substãtiæ mixturam habuerit,leuissimè citra omnem mordacitatem siccat:conducit ipsi ad hoc præstandum lotura.Itaque quædam lotura non habent opus,quædam iterum atque iterum lauari expetunt. Quòd si circa sensum gustus fueris exercitatus,ipse iudex esse potes num lauare oporteat,siue non.id quod ex acrimonia aut adstrictione deprehendes. Quandoquidem verò impossibile est inuenire substantiam penitus immixtam ac simplicem,amplius considerare ipsam mixturam oportet ex his quæ accidunt ipsi,iuxta leuitatis ac grauitatis,itémque saporis differentias. Si quidem enim adstringens apparuerit,tanto magis particeps est frigiditatis,quanto plus habuerit adstrictionis: si verò acrimoniam præ se tulerit,tantum habet caliditatis quantum acrimoniæ. Et leuis quidem terra fit,quũ per omnem suam temperaturam aëreæ substantiæ multæ particeps est: contrà grauis, quanto fuerit grauior tanto magis sincera terra existit. Calida quidem igitur terra calfacit, frigida & adstringens perfrigerat & repellit: quæ verò extersorium quid possidet citra manifestam caliditatem,leniter siccat. Quæ autem glutinositatem ampliorẽ habet,non exterget,sed glutinositas substantiam meatib⁹ obducendis aptiorem efficit,vt extergere non possit, vbi nulla alia acrimonia viscositati affuerit, velut in ouo videre est. Porrò necessarium est neque hoc ignorare,sed eius per omnem materiam quæ in medicum vsum venit meminisse. etenim plurimi opinantur, omnia vsta frigidiora seipsis euadere: quidam vice versa calorem in vstis augeri putant. vtrique autem errant. Acria quidem igitur omnia vsta multum de calore suo perdunt: quæ verò talia non sunt,vsta caliditatem acquirunt. Nullum autem vstum penitus frigidum euadit. relinquitur enim in ipsis velut igniculus quidam tenuium partium. atque hoc est quod per loturam vsta deponunt,quo per aquam decedẽte,quod reliquũ est vsti,substantia terrea frigida fit,quæ citra mordacitatẽ siccare potest. Aqua verò in qua medicamentum lotum est,calidam vim tenuium partium acquisiuit. His itaque declaratis,tempestiuum iam est dicere, quomodo omnem terram nõ vstam lauare oporteat, si quidem lotura indigeat. nam quædam, velut dictũ est, lotura non egent.

Quomodo terram lauare oportet, Cap. II.

OMnis terra hoc modo lauatur. Aqua primùm subigitur quæ nullam medicamentariam qualitatem præ se ferat,deinde vbi lutum decedit,aqua superstans diffunditur:postea reliquum à subsidentibus infernè calculosis ac arenosis repurgatur.

Quas medelas agrorum terra præstet, Cap. III.

AGrorum terra quæ colitur,omnis quæ pinguis est,vtilis est ad curationem omnium partium resiccatione indigentium:quare & in Alexandria & Ægypto ipsa vtuntur. In Alexandria itaque vidi hydropicos & lienosos aliquos terræ Ægyptiacæ luto vti. Multi verò etiam suras & femora,& cubitos, & brachia, dorsúmque ac latera & pectus,eius terræ luto illinentes,opem senserunt: quin & veteres inflammationes & laxos tumores hoc lutum sanat. Et sanè noui quosdam toto corporis habitu aquosos ex immodica hæmorrhoidum euacuatione redditos, inde manifestum auxilium sensisse. quidam etiam diuturnos dolores iuxta partem aliquam firmatos,hoc luto perfectè sanarunt:atque hæc quidem Galenus. verùm Strato de terra sic scribit, Ad vetustum capitis dolorem,sordes balnearum,aut aquæ calidæ cum terra nigra lota misceto,ac vtitor: aut terram cum decocto capitum rosarum subigito,ac vtitor: aut testam amphoræ acetariæ tritam terræ addito,cũ lauri decocto:aut clibani testã cũ nigra terra cõmittito affuso sampsuchi decocto. Cæterùm ad pustulas ex corpore erumpentes scabiosas ac impetiginosas, terram nigram cum amygdalarum aut lupinorum amarorũ decocto subigito, ac vtitor: aut amphorã aceti cũ rutæ decocto eluito, eóq; terrã subigito,ac vtitor similiter: aut glebulas salis quæ in fundo amphorarum gari reperiuntur terito,ac terræ admisceto,& vtere velut efficaci: aut columbinum fimum terræ misceto,&cum halicacabi decocto subigito,ac vtitor. At verò ad tussim vetustam vnà cum vitiato corporis habitu,terram ossium vitulinorum decocto subigito,& pectus illinito: aut amphoram mellariam eluito,& terram subigito,ac vtitor. Potes & cumini, & nigellæ,ac sampsuchi decocto similiter terram subigere ac vti. Porrò ad lienosos,cinerem sarmentitiã & grumos fæcis vini cum terra subigito,ac vtitor: aut foliorum capparis decocto subigito: aut recrementum argẽti leuissimè tritum, cum luto permisce,ac vtere:aut decocto herbæ serapiadis tritesticularis subigito ac vtitor. Ad hydropicos autem testas amphoræ muriariæ inueteratas terito,ac terræ admixtis vtitor: aut suillæ carnis siue vitulinæ garum admisceto,ac similiter vtitor:aut sampsuchũ aqua marina coquito, eóque terram subigito, ac vtitor: aut salsamentum cum lupinorum amarorum decocto cõterito,terræque admisceto,ac vtitor: aut alumẽ vstum,& pulegii vsti cinerem,cum luto committito,& cum aceto mulso subigito,ac vtitor:aut bubulum fimum siccum tritum terræ admisceto,& aceto mulso subactis vtitor. Ad ischiadicos,& omnes neruosarum partium perfrictiones, sampsuchum vitulinorum ossium decocto coquito,eóq; terram albam subigito,ac vtitor: aut anguillam cum sale & nitro coquito,& decocto terram subigito, ac vtitor: aut sordes strigmentitias cum calce viua terræ admisceto,ac vtitor: aut porri siue allii decocto terram subigito,ac vtitor: aut costum,casiam,iuncum odoratum, aspalathum, xylobalsamum, & sampsuchum contusa, in aqua & oleo coquito,lutóque permisceto,ac vtitor: aut caprarum fimum ac bubulum,simul cũ sorde cerati raphanini terito, ac ad terram admixtis vtitor. Ad podagram, à capite vsque ad inguina ex prædictis æger integatur, ab inguine autem infrà vsque ad digitos pedum & vngues ex subscriptis. Vituli pedes posteriores vnà cum vngulis exurito,terito ac terræ misceto,& vtitor:aut lapidem leucographidem cum aqua in qua ferrum sæpius extinctum est terito,& aluminis vnciã I. addito,ac cum terra subigito,& vtitor:aut decocto foliorum cypri,*id est ligustri*,terram subige,ac vtere: aut gallas donec flaccescant coquito,& terram eo decocto subigito,ac vtitor. Aliud. Aluminis liquidi vnciam vnam,aluminis scissi vnciam vnam, gũmi sexuncem,cerussæ dodrantem, melantheriæ quincuncem,misyos sexuncem,foliorum salicis dodrantem, olei myrtei aut sicini vncias XXIIII. aceti sexuncem. terito simul,ac tum terra subactis vtitor. Aliud. Acaciæ, atramenti sutorii vtriusque drach. II. aceto trita siccato, & ad terram admixtis vtitor. Aliud. Aluminis, spumæ argenti,misyos assati,singulorum drach. IIII. excipe cerato myrteo liquido,& cum terra subige,ac vtere. Aliud. Cerussæ,spumæ argẽti,vtriusque drach. XXIIII. olei myrtei drach. XXXIIII. aquæ quod satis est,subigito cum

myrtei drachmas XXIIII. aquæ quod ſatis eſt. ſubigito cũ terra, ac vtitor. Aliud, quo curatus eſt præſes Philin⁹. Succi mororum, aluminis ſciſsi, liguſtri, viticis, gallarum, croci, fructus myricæ, thuris, ſingulorum ſexuncem. Omnia ſimul tenuiſſimè trita reponito: vſu expetẽte neceſſario aqua dilutis ac cum terra ſubactis vtitor. Cæterùm lauari non oportet, ſed perſicorum immaturorum decocto perfundi ac foueri. Atque hæc quidem de agrorum terra ſufficiunt.

Terra Lemnia, ſiue Sigillum Lemnium, & Sphragis Lemnia, Cap. IIII.

LEmniam terram, quam & Lemniam ſphragidem vocãt, *id eſt Lemniũ ſigillum*, præparatã accipere eſt, ſemel lotam in patrio loco, vt altera lotura non habeat opus. verùm aliâs alio liquore diſſoluta, diuerſimodè operatur. Et ſanè in malignis ac putredinoſis vlceribus ſemper feliciter & magno fructu Lemnia terra vſus ſum. Vſus eſt pro magnitudine maliciei vlceris. Quod enim valde fœtidũ eſt humectũmque ac ſordidum & inueteratum, Lemniã requirit acerrimo aceto diſſolutam ad lutoſam cõpagem. Vino autẽ diluta, recentia vulnera glutinat. pota ad ſanguinis reiectiones cõducit, & ad lethalia medicamenta, & ad morſus venenatorũ animalium. Infuſa quoque per clyſterẽ cum plantaginis ſucco, dyſentericis magnopere auxiliatur, præablutis videlicet vlceribus, muria infuſa. Datur iiſdem, & ſanguinem ſpuentibus, in potu cũ poſca.

Miltos, *id eſt* Rubrica, Cap. V.

RVbrica ſiue miltos vim habet adſtringendi, meatus obducendi, reſiccandi: quapropter etiã emplaſtris admiſcetur ac paſtillis ſiue trochiſcis ſiccantibus ac adſtringentibus. Siſtit aluum cum ouis in ſartagine frictis accepta, itémque infuſa. Lumbricos etiam pota detrahit. primas omniũ habet Sinopica appellata: verùm in Cappadocia naſcens, denſa exiſtens & grauis, & colore iocinoris vnicolor, & quæ diluta in multũ ſuccũ diffũditur.

Terra Samia, Cap. VI.

SAmia terra nõ lauatur. Vtimur autem altera eius ſpecie frequentius, quã ſanè Samiũ Aſterẽ, *id eſt Samiã ſtellam* vocant, quæ ad ſanguinis ſputum facit pota, & vndecũque feratur, idem & pota & appoſita. Vtimur & ad exulcerationes dyſentericas, & nomas ſerpendo depaſcentes, infundentes eam cum plantaginis ſucco, maximè in vlceribus quæ inflãmatio præoccupauit, & acriora pharmaca nõ ſuſtinent, & in corporibus molli carne præditis. mitigat enim humectiores præſertim & laxiores partes. vndè in mãmarum ac teſtiũ inflãmationibus adhibetur, trita cum aqua; roſaceo tanto adiecto vt pharmacum exareſcere non ſinat. Bonum eſt hoc modo præparatum medicamentum etiã ad alias inflãmationes calidas, & ad inguinũ abſceſſus incipiẽtes, ac fluxiones podagricas, & in ſumma, vbi moderatè frigefacere vnáque mitigare volumus: vt ex hoc adeo manifeſtè appareat Samiæ terræ vim moderatè frigefactoriã eſſe. eſt enim aerea & glutinoſa. præſtat autẽ ſtella Samia terræ Samiæ, eo quòd glutinoſitatem & vim obducendi meatus ampliorem poſſidet.

Terra Selinuſia & Chia, Cap. VII.

SElinuſia & Chia terra exterſoriã vim valde moderatè habent: quapropter aliquæ fœminæ ad faciem iis vtuntur: verùm cum leui ſiccatione ac exterſione, neque caliditatis neque frigiditatis manifeſtè participes ſunt. & propterea ad vlcera in ſuperficie corporum cõmodæ exiſtunt, qualia ſunt ambuſtorum. Cæterùm quæ ſubſtantiã meatuum valde obductoriã habent, non extergent: prohibet enim hoc ipſum glutinoſitas.

Cimolia terra, Cap. VIII.

CImolia terra mixtæ facultatis eſt: habet enim vim frigefactoriam & repulſoriã, habet & modicam diſcuſſoriam. Lota diſcuſſoriã deponit: verùm iuxta naturam eorum quæ ipſi admiſcentur, manifeſtè vtramque vim demonſtrat. nã repulſoriis ac frigefacientibus permixta, lutum quod inde fit, perfrigerans ac repulſorium efficit: diſcuſſoriis, diſcuſſorium. atque ita ambuſtis conducit aceto ſubacta & illita. memineris tamen cõmune hoc in omni leui terra eſſe. Omnes enim ambuſtis proſunt A eueſtigio ex poſca illitæ, bullas exurgere prohibentes.

Terra Ampelitis ſiue Pharmacitis, Cap. IX.

AMpelitis terra etiã pharmacitis appellatur, eo quòd efficaciorem aliis vim poſſidet, & quòd agricolæ vere appetente ipſam diluant, ex eáque radices vitium quæ germen emiſerunt, illinant, vt animalcula vitibus noxia eos non contingant. Ex eo verò quòd cnipas vermiculos perimat, ſatis indicat quantum medicamentariæ facultatis poſſideat. At verò lenitatem & vim mitigatoriam nõ habet, ſed magis ſiccat. quapropter & mixtam his medi- B camentis reperies ipſam, quorum ſcopus eſt ſiccare quippiam ac diſcutere.

Terra Cretica ſiue Creta, Cap. X.

CRetica terra ſimilis quodammodo eſt Samiæ & conſimilibus: ſed valdè debilis eſt, multum aeroſitatis habens: quapropter etiã vim extergendi citra mordacitatẽ magis habet, per quã etiam argentum exterit ac depurat.

De omni terra vſta, Cap. XI.

QVandoquidem verò quidam medici terram vrunt, neque id malè excogitatum in vſum vlcerum quæ C leniter reſiccari oportet: noſſe expedit quòd vſtu terra tenuiorum partium & acrior euadit, vt ad diſcuſſoriam facultatem delabatur: ſi verò vſta lauetur, acrimoniam quidem in aquam deponit: verùm partium tenuitatem ex vſtura conſeruans, magis ſiccatoria fit. Quapropter quum omnis terra non vſta vlceribus commoda ſit, ea quæ poſt vſturam lota eſt, magis adhuc ad vlcera ægrè carnem ac cicatricem recipientia conducit.

De bolo Armeniæ, Cap. XII.

DAta nobis eſt in hac magna peſte etiam alia quædam D terra ex Armenia Cappadociæ contermina, maximè ſiccatoriam vim habens, colore pallida. Qui dabat ipſam, lapidem appellabat. Eſt autem friabilis, velut calx & ſtella Samia, non tamẽ ſimiliter ſtellæ leuis. Nam & magis denſa eſt, minus aerea. quapropter iis qui negligẽtius inſpiciũt, imagine lapidis offertur. Valde autem ſiccat, tum in dyſentericis, tum in fluxionibus ventris. Inſupérque ſanguinis ſputo, & deſtillationi, & putredinoſis oris vlceribus conducit. maximè autem defluxionibus à capite ad pectus prodeſt. quare etiam iis qui ob eam cauſſam ægrè ſpirant, validè auxiliatur, nec non iis qui tabe laborant. E ſic enim reſiccat vlcus, vt ne tuſſiant quidẽ amplius. Cæterum ſi fortè quis à malo liberatus, per licentiorem diætam recidiuam ſentiat, is itidem ex Armeniæ bolo opem ſentiet, præſertim difficili anhelitu iam diuturno. Porrò in magna hac peſte omnes qui de hoc pharmaco biberunt, celerrimè ſanati ſunt: quibus verò nihil profuit omnes mortui ſunt, neque ab alio quopiã opem ſenſerũt. ex quo palàm conſtat quòd ſolis his qui incurabiles erãt, non profuit. Bibitur cum vino ſubſtantia tenui, medio- F criter diluto, ſi febre penitus careat homo, aut parum febriciter: ſin valdè, cum aquato penitus. ſed neque ſunt adeò vehementer feruidæ peſtilentes febres. At verò quid attinet dicere quantam vim habeat hæc Armeniaca bolus *ſiue gleba*, in vlceribus ſiccatione indigentibus? Appellatur autẽ illorũ lingua vernacula, zarinacha: Syrorũ verò zarnacha. mõs in quo naſcitur, iuxta vrbem eſt appellatã Bagana. Ager inquo mons eſt nominatur Agaraces.

Lapis Hæmatites, Cap. XIII.

HÆmatites à coloris ſimilitudine nominatus eſt. affri- G ctus enim ad cotem, vel in pila tritus, ſanguinolentum ſuccum remittit. tantæ autem frigiditatis particeps eſt, quantæ adſtrictionis. meritò itaque auſi ſunt medici hæmatiten lapidem ocularibus compoſitionibus addere. Ego verò etiã ſolo per ſe vſus ſum ad aſpritudines palpebrarum, ſi vnà cum inflammatione eſſent oborta, per oui cãdidum diluto, aut potius per fœnigræci decoctum. ſi verò citra inflammationẽ, per aquam. Initium ſemper faciendum eſt à moderatè liquido per ſpecillum infuſo. deinde vbi æger ferre vim eius poteſt, craſſitudinem au- H gere oportet, & poſtremùm ita craſſum facere medicamẽtũ, vt ſpecilli nucleo ſubdito palpebræ illinere poſſis, aut euerſæ applicare. Idẽ lapis ad cotẽ tritus ac potus, ſanguinis ſputo omnibúſq; vlceribus cõducit. Aridus autem tritus, & ad puluiſlũ redactus, reprimit carnẽ excreſcẽtẽ.

nemo autem ipſo per ſe vtitur. ego verò ad ea quæ dixi A
vſus ſum,viribus ipſius ex ſaporis qualitate cognitis.quin
& ipſa vlcera oculorum ad cicatricem perducit per ſe ſo-
lus tritus,velut paulo antè dixi,ſiue infundatur ſiue ſub-
linatur.nam & hoc ipſum experimento cognoui.

Lapis ſchiſtos,Galactites,Melitites, Cap. XIIII.

CONſimilem hæmatitæ,ſed debiliorem vim ſchiſtos,
hoc eſt ſciſſilis, appellatus lapis,habet.Ad cotē tritus co
lorem pallidum reddit. Ab eo conſequens eſt Galactites,
lactis colorem dilutus reddens.Melitites autem calidita-
tis cuiuſdā particeps eſt.nam à ſimilitudine ſaporis mel- B
lis nomen inuenit.Singuli itaque hi paululum ab hæma-
tite viribus deſciuerunt,& ad oculos ſimiliter in vſum ve
niunt,ſed leniores exiſtunt. Leniora autem medicamen-
ta ſemper ſunt inflammatis partibus accommodatiora:
verùm debiliora quàm vt depulſa inflāmatione ad per-
fectam ſanitatem perducere queant.

Communis doctrina de omnibus lapidibus,
Cap. XV.

QVVM cōmunis ſit omnibus lapidibus vis ſiccandi,
quicunque ex ipſis aut in ſuccum reſoluti, aut aliàs C
triti,nullam manifeſtam guſtui qualitatem exhibent,eos
putandum eſt debiliſsimos eſſe & leuiſſimos,& mordaci-
tatis penitus expertes.Qui verò manifeſtam qualitatē gu
ſtantibus offerunt, iuxta qualitatis proportionem etiam
vim habent.ſi quidem enim adſtrinxerint, ad reprimen-
dum & conſtringendum, ſpiſſandúmque ac cogendum
commodi erunt: ſi verò momorderint,ad calfaciendum
& diſcutiendum ac colliquādum valebunt.Inter hos me-
dii ſunt qui ſolummodo extergent, citra adſtrictionem D
ac mordacitatem.

Leucographis aut Moroxus, Cap. XVI.

EX lapidum qui in ſuccum reſoluuntur numero eſt &
qui in Ægypto naſcitur, quo vtuntur ad lintea illu-
ſtranda,quem alii Moroxum, alii Leucographidem vo-
cant: nam quum ſubuiridis appareat hic,ſi ad cotem af-
fricetur aut aſperius pallium, locum inalbat. Expers eſt
autem omniū qualitatum magis quàm prædicti, nō ad-
ſtrictionem,neque exterſionem,neque mordacitatem in
guſtu exhibens.Vnde hoc tantùm ipſi adeſt quòd citra E
mordacitatē ſiccat.& propterea cerato ipſum admiſcent,
& ad vlcera cicatrice includenda vtuntur in corporibus
mollibus. miſcent eundem & ocularibus compoſitioni-
bus.quanto verò mollior eſt & qualitatum magis expers,
tanto moderatior & mitior exiſtit.

Galactites, Cap. XVII.

GAlactites quoque conſimilem prædicto colorē ſub-
uiridem habens,lacteum ſuccum remittit. eſt autem
albior leucographide. Mulieres lacte multo implet, ſi à
balneo tritum lapidem cum aqua aut vino dulci bibant. F
miſcetur & ocularibus compoſitionibus. Tradunt,eundē
dentientium puerorum collo adalligatum, facilem den-
tium exortum efficere.

Thyites lapis, Cap. XVIII.

OMnibus relatis lapidibus fortiorem vim habet lapis
qui ex Æthiopia apportatur,ſubuiridis aliquo modo
velut iaſpis,nominatus Thyites. Dilutus hic ſuccum rēd-
dit lactei coloris,ſaporis mordacis,&propterea ſolùm ad
repurganda & extergenda ea quæ pupillis tenebras citra
inflāmationem offundunt,cōducit. ex quo numero ſunt G
& recentes oculorum cicatrices,quas attenuare ſolet. ex-
terget & pterygium,oculorum vitium, *vnguem latinis ap-
pellatum*,ſi non valde durum exiſtat.

Tecolithos quem Syriacum appellant, Iudaicus
lapis, Cap. XIX.

EST & alius lapis fortis facultatis in Syria Palæſtinæ
naſcens,colore albus,figura concinnus, lineas habēs
velut à torno exſculptas.appellatur Iudaic⁹ & Tecolithos.
Confringit calculos in renibus natos, dilutus in cote &
ex aqua calida potus:verùm in veſicæ lapidibus nihil e- H
ximii præſtat.Nechepſus tradit hæc verba:Tecolithū la-
pidem cum aqua terito ad ſordium ſtrigmētitiorum te-
nuium craſsitudinem,& derafis circa veſicam ac pubem
pilis illinito,& confringet ac liquefaciet calculos in veſi-
ca. Vnde & cantilena orta eſt:

Salue pelagus Arabiæ,
Cladum medelam proferens. Inſigniter, tecolithū.
Idem oleo myrteo dilutus podagricis cōmodè illinitur.

Pyrites, Cap. XX.

EST & pyrites ex lapidum numero qui fortem vim ha
bent,colore argento ſimilis,cuius vſus eſt diſcuſſorio
emplaſtro admixti,adiicitur ipſi etiā ſchiſtus. hoc phar-
macum ſæpe pus,ſæpe & grumoſas concretiones in me-
diis muſculorum regionibus cōſiſtentes diſcuſsit. Opor-
tet autem lapides qui in vſum vertuntur, omnes læuiſsi-
mos facere,ac conterere ſimiliter vt eos qui in oculares
compoſitiones miſcentur.

Lapis Phrygius, Cap. XXI.

PHrygius lapis fortiter ſiccat,habens quid adſtrictio-
nis ſimulque mordacitatis: vnde & repellit ac diſcu-
tit.ego autem vſto ſemper vſus ſum, ad putredinoſa qui-
dem vlcera aut per ſe, aut cum aceto , aut poſca aut vino
mulſo.Ad oculos verò ſiccum ex ipſo facio medicamen-
tum,de quo in opere vbi de compoſitione medicamen-
torum dicetur,agam.

Lapis Ageratus, Cap. XXII.

LApis Ageratus quo coriarii vtuntur,gurgulionem in-
flammatum euidenter ſanat.

Lapis Aſius & flos ipſius, Cap. XXIII.

EST & lapis Aſius in Aſo naſcens,vnde & nomen in-
uenit: tofacei coloris ac compagis , friabiliſque ac
laxus. innutritur autem in ipſo quippiam ſimile tenuiſſi-
mo pollini qui parietibus molendinorum inhæret:& pe-
træ Aſiæ florem appellant. eſt autem tenuium partium,
vt humore flaccidas carnes eliquet ac reficcet, citra for-
tem mordacitatem.habet & quid ſalſum in ſapore,vt cō-
iectare liceat generationem ipſius ſalſam eſſe,rore quodā
ex mari petræ inſidente,qui poſtea à ſole ſiccetur & oba-
reſcat.Similem flori vim habet & petra in qua naſcitur,
ſed efficacia debiliorem.

Gagates, Cap. XXIIII.

ESTque alius quidam lapis colore niger ,.qui igni
admotus,bituminis odorem de ſe præbet. Hunc tra-
dunt reperiri in Lycia circa fluuium Gagen,vnde etiā Ga
gates appellatur. Cæterùm ego cruſtaceos & planos lapi-
des nigros, debilem flāmam generantes igni admotos,
ex caua Syria attuli propè Hierichūtem,qui nati erant in
vertice mortuum mare ambiente,ad partem eius orien-
talem,vbi & bitumen prouenit,vnde & odorē huiuſmo-
di acquiſierunt. Vſus ſum autē his ad inflationes genuū
diuturnas & ægrè ſanabiles,compoſitionibus ad hoc acci
dens experimēto cognitis ipſos admiſcens: & ſanè viſi
ſunt mihi vim illarum longè efficaciſsimam reddidiſſe.
Admiſcui eoſdem & emplaſtro Barbaro appellato,& eua-
ſit pharmacum manifeſtè amplius ſiccatoriū , vt & ſinus
cōmitteret ac contraheret,nō ſolùm cruēta vulnera glu-
tinaret,ad quæ barbarū emplaſtrum maximè cōmodum
eſſe creditur.Aiunt gagaten aqua coctum & cum aqua po
tum,lumbricos expellere:adalligatum autem capitis do-
lores inueteratos ſedare. Accelerat partum mulieribus
ægrè parientibus,ſi parturientis manu contineatur. Ad-
miranda vis gagatæ igni admoti & accenſi, deinde vino
extincti exiſtit.nam vinum hoc cardiacis in potu datum,
ſtatim ipſos leuat,& ſudore compreſſo & pulſu excitato.
Alii in puluillum conterunt gagatē lapidem,& per dies
ſeptē cū vino colicis exhibent,&penitus malum tollunt.
datur in diē drach.vna.quin & poculum ex ipſo ſuffumi-
gant,ex quo cum vino bibendus datur.Idem præſtat effi-
caciter bitumen quoque potum. fugat ſerpentes ac repti
les beſtias ſuffitus gagates, & menſes ac ſecundas detra-
hit.deprehendit item ac arguit comitiales morbos. ſtru
mas quoque diſſoluit tritus,cōmodis ad ipſas medicamē
tis admixtus.ſanat & ſedis affectiones, quamleuiſſimè tri
tus,& vuarum acerbarum ſucco ad tertias decoctus.Quo
modo etiam alias omnes corporis fluxiones compeſcere
poteſt.

Magnes lapis,ſiue Heraclius, Cap. XXV.

MAgnes lapis,qui &Heracli⁹ appellatur,cōſimilē hæ
matitæ vim habet.participat & attractoria facul-
tate. Tradūt detentū manu chiragricorū ac podagrico-

rum, dolores ipforũ fedare,æquè & conuulfis opitulatur.

Smiris,pumex,teftæ clibani, Cap. XXVI.

SMiris exterforiam vim habet: dentes itaque mundos facit,fi ex ea confricentur,velut experientia cognouimus.Et pumex exterforiam vim habet velut fmiris.Et figulina tefta eadem vi præftat,maximè clibanorum.Cæterùm fmiris etiam acre quippiam habet, & propterea vftoriis ac ficcatoriis compofitionibus mifcetur:item eis quæ curant humore flaccidas gingiuas.Sed & pumex affrictus dentes illuftrat, non folùm extergendo, fed etiam per afperitatem. Vftus autem pumex nihilo inferior eft fmiride ad eofdem vfus. lotus idem poft vfturam, caua vlcera optimè carne replet.At verò clibanorum tefta,vnà cum extergendi facultate & ficcatoriam poffidet. quapropter emplaftra,hephæftias &magos, ex hac tefta compofita,optimè cicatricem vlceribus inducunt.

Lapides in fpongiis, Cap. XXVII.

LApides etiã qui in fpõgiis reperiũtur,vimatterẽdi habent, non tamen adeo validam vt veficæ lapides confringere poffint:verùm renum calculos comminuunt.

Oftracites lapis & Geodes. Naxiæ cotis retrimentum, Cap. XXVIII.

OStracitem lapidẽ quofdam laudare audio, velut qui multam ficcatoriam vim habeat ex adftrictione & acrimonia permixtam: quemadmodum & eum qui Geodes appellatur: ita vt dupillas depurget, & mammarũ ac teftium inflammationes fanet aqua dilutus.Naxiæ tamen cotis retrimentum frigefactoriam vim habet, vt etiam podagricis opituletur,cum cerato rofaceo adhibitum.

Ophites lapis, Cap. XXIX.

OPhites lapis vftus extergendi ac atterendi & cõfringẽdi vim habet. quare potus ex vino albo ac tenui, lapides veficæ confringit.Adalligatus ad viperæ morfus conducit.

Hieracites lapis & Indicus, Cap. XXX.

HIeracites & Indicus lapis hæmorrhoidas reficcãt dextro femori adalligati,cuius rei & nos periculum fecimus. Diogenes autem de lapidibus libro fic ait, Lapis hieracites fubuiridis eft ad nigredinem vergens, & aliis coloribus refperfus,vt varius exiftat.Vim autẽ habet hæmorrhoidas reficcantem dextro ægri femori adalligatus. Probatio veri hæc eft: vbi habueris ipfum in manibus,melle manus inunge,& mufcæ non appropinquabũt tibi lapidem ferenti. At verò Indicus colore fubfuluus eft, tritus autem purpureum colore fuccum remittit, & neque denfus neque rarus eft, & cum vino potus hæmoptoicis prodeft. Qui verò exalbidi coloris eft, & cineris imaginem repræfentat, etiam alias fanguinis eruptiones fiftit.

Vitrum, Cap. XXXI.

VItrum tenuifsimè tritum, ex vino albo tenui potum,veficæ calculos potenter confringit.

Lapis AEtites, Cap. XXXII.

AEtites lapis agitatus fonitum edit,velut ex altero lapide prægnans.fœtus vuluarum lubricarum retinet finiftro brachio adalligatus: verùm tempore partus adimendus eft de brachio & femori adalligandus, pariétque prægnans citra dolorem. Fures deprehendit, fiquis ipfum in panem qui comeditur imponat: nam qui furtũ fecit,commãfa deuorare nequibit. Tradunt etiam fimul cum eduliis coctum fures arguere: neque enim poterit fur deuorare quæ cum ipfo cocta funt.Tritus autem & cerato Cyprino aut gleucino exceptus, aut alio quopiã calfaciente,magnopere prodeft arthriticis ac paralyticis.

Alabandicus fiue Alabandinus lapis, Cap. XXXIII.

ALabandicus coloris fubnigrantis eft fuluo admixto, pellucet quafi fegmentis quibufdam aut fiffuris difcriminatus.Tritus hic fuperficiem pilorum alborum nigram efficit.

Electrum fiue fuccinum, feu lyncurium, Chryfelectrum, Cap. XXXIIII.

ELectrum, quod & fuccinum & lyncurium appellant, potum dyfenterias fanat, & ftomachicis opitulatur. A Chryfelectrum quoque cum maftiche potum doloribus ftomachi medetur.

Iafpis viridis, Cap. XXXV.

VIridis iafpis proprietate quadam,velut alia quædam, auxiliatur ftomacho & ori ventris pro amuleto appenfus.Quidam & anulis ipfum includũt,& draconem radios habentem in ipfo fculpunt,quemadmodum Nechepfus rex fcripfit. Huius itaque lapidis etiam ego experimentum ingens habeo,& fanè catenulam ex talibus lapi- B dibus concinnatam de collo fufpendi,ea commenfuratione ac modo vt lapides os ventris contingant.Cognoui autem nihil minus valere ac prodeffe eos qui fculpturam nõ haberent quam Nechepfus tradidit.

Iafpis fubuiridis, Cap. XXXVI.

IAfpis fubuiridis adalligatus ftomachi dolores fedat,& paralyticas refolutiones ac dolores mitigat. Qui verò capnias appellatur, *hoc eft fumofus*, turbulentum valde habens colorem, magna tutela ægrè parientes mulieres afferuat.Sed & hydropicis adalligatus commodat,& maxi- C ma vulnera ab inflammationibus afferuat,eófque qui vulnerantur dolore liberat itidem adalligatus.

Iafpachates, Cap. XXXVII.

IAfpachates ex iafpide fmaragdeo, & achate compofitus eft. Vim habet leniendæ fitis,& hydropicis auxiliatur, hepaticifque ac peripneumonicis & pleuriticis potus.corpus quoque floridum ac fpeciofum facit.

Sapphirus lapis, Cap. XXXVIII.

SApphirus cum lacte tritus potus,omnes internas vlcerationes fanat,& fudores fedat. Externas vlcerationes D omnes idem cum lacte illitus curat. fiffuras quoque linguæ aridus tritus infperfus fanat. In fumma ficcatoriam vim habet.

Smaragdus lapis, Cap. XXXIX.

SMaragdus affatus & tritus cum melle Attico permixtus oculorum hebetudines fanat: cum melle verò & gummi illitus,elephantiafi laborantibus vtiliffimus eft. idem quoque potus ab eo malo in totum liberat.fiftit & fanguinem vndecunque feratur.

De metallicis,& quæ ex aqua generantur, Cap. XL.

E MEtallica appellare mos eft medicis ea quorum generatio in metallis eft,fiue fponte naturæ,fiue per fornacem producantur.in fupérque tertii generis quæ rurfus ex illis ipfis homines fuo ingenio faciunt,velut eft ceruffa,ærugo,fandyx, & fimilia.Itaque confequẽter de omnibus iuxta literarum Græcarum ordinem tradenus.

Adarces, Cap. XLI.

ADarces acerrimus ac calidiffimus eft. quapropter hebetantibus vim ipfius mifcetur,& fic multi vfus fit,affectionibus calfieri indigẽtibus forinfecus admot⁹.

F Alcyonia, Cap. XLII.

ALcyonia omnia abftergent ac difcutiunt,habéntque acrem qualitatem,aliqua magis,aliqua minus.Quod ex hoc genere Afperum appellatur,externam fuperficiem læuem habet,& internam fubftantiam afperam:éftque calidiffimum omnium Alcyoniorum,vt etiam pilos exurere poffit. quapropter ad lepras,vitiligines,fcabies ac impetigines, aliis mitioribus medicamentis vtimur. Nam afperum alcyonium non folùm exterget ac repurgat cutem,fed etiam excoriat ac vlcerat. Quod verò Milefium vocatur, figura vermi fimile,purpurei coloris,& compa- G ge fubftantiæ molli omnium tenuiffimum eft. quare vftum alopecias fanat,cum vino fuluo ac tenui illitum.

Ales,*id eft fal*, Cap. XLIII.

SAL omnis,& foffilis & marinus, eandem in genere vim habet:differentia in eo eft, quòd ex terra effoffi fubftantia magis fit coacta: quapropter craffitudo partiũ & vis adftringendi,in hoc maior exiftit. Foffilis generis optimus eft Ammoniacus & Cappadocicus. At verò ma- rino fpecie fimilis eft qui in quibufdam ftagnis genera- H tur.Omnis tamen fal in cõmuni calfacit,difcutit,adftringit,ficcat,cogit ac dẽfat fubftantiã corporũ quibus adhibetur.Nã quicquid eft in corporib⁹ humiditatis idipfum

depaſcitur,& quod reliquum eſt ſolidæ ſubſtantiæ, vi ad-
ſtrictoria ſpiſſat. vnde & ſiccant, & incorrupta adſeruant,
quæ ob ſuperfluam humiditatem putreſcere ſolent.

Sal vſtus, Cap. XLIIII.

SAL vſtus diſcuſſoriā vim magis habet quàm non v-
ſtus, quanto ſanè tenuius corpus ex vſtura acquirit. non
tamen ſimiliter vt non vſta cogere ac denſare ſolidā ſub-
ſtantiam valet.

Salis flos, Cap. XLV.

SAlis flos cōpage quidem liquidus eſt, colore verò cro
ceus: partium tenuitate vſtum ſalem ſuperat, & acrem
qualitatem ac vim multùm diſcuſſoriam habet. Colligi-
tur ſub æſtum caniculæ. eſt enim velut flos quidam tali-
bus aquis ſuperſtans.

Salis ſpuma, Cap. XLVI.

SAlis ſpuma, ſpumoſus quidam floſculus ſalis eſt, vici-
nis petris adhærens. multo autem tenuiorum partium
naturam habet quàm ipſe ſal: quare & attenuare & diſcu-
tere multo magis poteſt. verùm quod reliquum eſt ſub-
ſtantiæ denſare velut ſal non poteſt.

Armeniacum pictorum, Cap. XLVII.

ARmeniacum quo pictores vtuntur, ex Armenia ap-
portatur: vnde quoque bolus Armeniæ, de quo di-
ctum eſt, affertur. Vim habet Armeniacum exterſoriam
cum modica acrimonia & pauciſſima adſtrictione. Itaq;
quum tale ſit, ocularibus medicamētis admiſcetur. quin
& ipſū per ſe terunt in tenuiſsimū puluillum, vtunturq;
ſicco ad augmentū pilorum in ſuperciliis, vbi ob quan-
dam humorum acrimoniam aliqui ipſorum excidunt: a-
liqui verò non augeſcunt, ſed ob alimenti inopiam mar-
ceſcunt. nam acrimonia conſumpta, particulam ad natu-
ralem habitum reducit: etenim vitioſo humore cōſum-
pto, natura ad proprias actiones redit, quum nihil ſit am-
plius quod ei impedimento ſit. Nechepſus de eo ſic tra-
dit: Armenium quo pictores vtuntur, duodecima drach.
parte melancholicis & craſſum ſanguinem habentibus
dato. Datur & pueris pectoris morbo infeſtatis. reuomūt
enim: nam vomitorium exiſtit. Datur & morbo ſacro ob
noxiis ac furioſis, hoc modo: Centaurii faſciculos mani-
pulares tres in aquæ marinæ heminis tribus coquito, do-
nec vna ſuperſit, & cum excolato decocto Armuthei la-
pidis, quem *Græci* Armenium vocant, tertiam drachmæ
partem terito, ac confidenter exhibeto. nihil enim peri-
culi eſt. Itaque noſſe operæpretium eſt quòd Armenium
penitus reuomitur, nihil memorabile ſurſum efferēs, ſed
& infernè modicum quid paulatim, & in pluribus ſeceſ-
ſibus effert.

Arſenicum, *id eſt auripigmentum*, Cap. XLVIII.

ARſenicum vſtoriam vim habet tum vſtum, tum non
vſtum: manifeſtum eſt autem quòd vſtum tenuiorū
partium euadit.

Aſphaltus, *i. bitumen*, Cap. XLIX.

BItumē ex numero eorum eſt quæ in aqua marina aut
conſimili generantur. optimum eſt quod in mortuo
mari iuxta Hierichūtem prouenit. Vis eſt omni bitumini
ſiccatoria ac calfactoria ordine ſecūdo. meritò itaque ad
cruēta vulnera glutinanda adhibetur, itémq; ad alia quæ
ſiccari expetunt cum moderata calfactione. quapropter
in teneſmi ad egerendum irritamentis, in quibus pitui-
ta craſſa infarta eſt vt ægrè auelli queat, ipſius vtimur ſuf
fitu. Similiter & ad dyſentericos ex tali cauſa inteſtinis vl
ceratis. Potum bitumen nucis Ponticæ aut fabæ magni-
tudine, cum vino tritum, cardiacis qui animo linquuntur
magnopere eueſtigio prodeſt: maximè autem fœminis
& pueris, & corporibus mollibus conducit. eodem modo
datum & quartana citius liberat. Experimento conſtat vis
eius poti ex aqua, in iis qui à rabioſo cane morſi ſunt.
præſeruat enim eos ne in timorē aquæ delabantur, & eos
qui iam inciderunt conſeruat.

Aphronitrum, & litri ſpuma, Cap. L.

APhronitrum, *hoc eſt nitri ſpuma*, & litri ſpuma inter ſe
differunt, quòd litri ſpuma medicamentū eſt magis
ſiccatoriū, aſpectu farinæ triticeæ ſimile. nam alba quo-
que exiſtit. aphronitrū autē non farinoſum neque diſſo-
lutum, ſed cōpactum eſt. Differt autē à ſale aphronitrum,
A inquantū vnū ſolum prædominantē ſaporem manifeſtè
in ipſo videre eſt, amarum videlicet, qui diſcuſſoriā vim
habet, denſatoriā verò non habet, quēadmodum ſal poſ-
ſidet. Aphronitrum itaque exterſoriam vim habet, vt nō
ſolùm ſordes depurget, ſed pruritum quoque ſanet: at ve-
rò litri ſpuma eandem vim quā litrum habet, ſed tenuio-
rum partium exiſtit.

Gypſum, Cap. LI.

GYpſum vnà cum ſiccatoria facultate vim quoq; ob-
ducēdi meatus aſſumpſit. lapideſcit enim aqua ma-
B ceratum: quapropter puluillo farinæ triticeæ molendini
parietibus adhærenti mixtum, & oui cādido ſubactū, ac
pilis leporinis exceptum ſanguinis eruptiones præclarè
ſiſtit.

Diphryges, Cap. LII.

DIphryges mixtam facultatem adſtringentē cum acri
monia habet: quapropter & malignorum vlcerum
bonum medicamentum eſt, & ad putredinoſa oris vlce-
ra, tum per ſe, tum cum melle deſpumato. Item ad angi-
nam, maximè vbi iam per adſtringentia humorum influ
C xus fuerit repreſſus. quin & gurgulione reſecto, ipſo ſolo
mox vſque ad cicatricē inductam ſæpe vſus ſum, vtpote
pharmaco omnia vlcera exactè cicatrice includente.

Diaphanes, *id eſt lapis ſpecularis*, Cap. LIII.

DIaphanes ſiue lapis ſpecularis appellatus, vſtus tritus
fiſtuloſis vlceribus inſperſus celerrimè incarnat.

Theion, *id eſt ſulphur*, Cap. LIIII.

SVlphur omne vim attractoriam habet, temperamēto
calidum, ſubſtantia tenuium partium exiſtens, vt & ad
multa venenum eiaculantia animalia reſiſtat. ego autem
D & ad paſtinacæ marinæ & draconis morſus ac ictus eo ſæ
pe vſus ſum, arido vulneri inſperſo, aliquando etiam ſali-
ua admixta, aliquando oleo vetere aut melle aut terebin-
thina. ſed & ſcabies ac lepras & impetigines ſæpe cum eo
curaui addita terebinthina. deterit enim tales affectus,
nec materiam in altū repellit, quēadmodum multa medi
camenta faciunt.

Ios xyſtos, *id eſt ærugo raſa*, Cap. LV.

AErugo raſa acrem qualitatem habet, diſcutitque ac
conſumit & liquefacit omnem carnem. quòd ſi ad
multam ceram admiſceatur, exterſorium & cicatricem
E inducens pharmacum euadit.

Ærugo vermiculata, Cap. LVI.

AEruginem vermiculatam ita facies: In pilam Cyprii
æris, quæ & piſtillum æreum habeat, aceti albi acris
dimidiam heminā infundito, & in ſole terito donec ſtri-
gmentitiam ſpiſſitudinem acquirat: deinde aluminis ro-
tundi drach. I. & ſalis foſſilis pellucidi albique ac ſolidi
drach. I. addito, aut ſi hoc non adſit, nitri tantundem, &
poſtea ad ſolem ſub caniculæ æſtum terito, donec colore
F æruginoſum, compage verò ſtrigmētoſum euadat: atque
ſic ad vermicularem figuram effingito, ac reponito. Effi-
cacior fit ærugo: ſi aceti partem vnam, vrinæ veteris duas
contriueris.

Cadmia, Cap. LVII.

CAdmia optima eſt botryitis. Vim habet omnis cad-
mia ſiccatoriam, participans & exterſoria. In calidita-
tis ac frigiditatis differentia moderata eſt. Vſta verò & lo
ta medicamentum ſiccans & extergens citra mordacita-
tem euadit, ad vlcera explēda tum oculorum: tum totius
G corporis commodum.

Cyanus, Cap. LVIII.

CYanus acrem & diſcuſſoriam ac demolientem conſu
mentémque carnem vim habet, participat & adſtri-
ctoria.

Lepis (*i. ſquama*) æris ac ferri, Cap. LIX.

SQuama alia æris eſt (quæ ſanè helitis vocatur) alia fer-
ri. Helitis itaque in ſiccando primas habet, vtpote te-
nuiorum partium, & quæ aliquid æruginis aſſumpſit:
verùm ferri ſquama maiore adſtringendi vi participat,
H atque ea adhuc amplius ferri ſtomomatis appellati, *hoc
eſt chalybis, ſiue in aciem efformati*. quapropter hæ ambæ ad
maligna vlcera meliores quàm ſquama æris exiſtunt. Æ-
ris autem ſquama conſumit & eliquat carnes. Omnes ve-
rò ſquamæ multùm mordaces ſunt.

Lithargyros, *id est argenti spuma*, Cap. LX.

ARgēti spuma moderatè siccat, quemadmodū alia omnia consimilia. calfacit quoque partimque perfrigerat, ac exterget:atque hæc omnia moderatè facit. Qua propter velut materia sæpe ipsa vtimur, eámque aliis admiscemus,quemadmodum etiam cara velut materia qua dam vtimur.

Litrum, Cap. LXI.

LItrum inter aphronitrum & salem mediam vim habet: vstum autem ad spumæ litri substātiam propè ac cedit.Siccat itaque & discutit, & si quidem intra corpus sumatur, secat & attenuat crassos ac viscosos humores, multo magis quàm sal. Aphronitrum autem nisi magna vrgente necessitate, nemo deuorarit, vt quod stomacho incommodum existat. Et tamen ruralis quidam in strangulatu fungorum ipso vtebatur magno successu.

Melanteria, Cap. LXII.

MElanteria medicamentum adstringens est,simúlque tenuium partium ferè omnium maximè pharmaco rum quæ adstringunt.

Melan,*id est atramentum scriptorium*, Cap. LXIII.

ATramentum scriptorium abundè siccat aqua dilutū aut potius posca, & ambustis euestigio illitū potest.

Misy,Sori,& Chalcitis, Cap. LXIIII.

IVxta Cypri metallum in Solorum montibus, magna quædam domus erat in monte effossa, iuxta cuius dextrum parietem, ad ingredientes verò sinistrum, introitus erat ad ipsum metallum, in quo quasdam vidi plurimùm extentas velut zonas alternatim positas tres numero,infimam quidem soreos,suprà ipsum chalcitidis,dein de misyos.Et progressu sanè temporis chalcitis paulatim transmutatur in misy, & diutiore adhuc tempore potest etiam sori in chalcitidem permutari. quare nihil miri est tria hæc eiusdem generis vim habere, & tenuitate ac crassitudine partium tantùm differre. Crassissimarum enim partium inter ipsa est sori, tenuissimarum misy,mediam verò inter ambo vim chalcitis possidet.Vsta hæc tenuiorum partium fiunt, sed minùs adstringunt.

Molibdæna ,*id est plumbago*, Cap. LXV.

MOlibdæna siue plumbago similem argenti spumæ vim habet ad frigiditatem vergentem , sed neque exterforiæ facultatis particeps est.

Molibdos,*id est plumbum*, Cap. LXVI.

PLumbum vim habet frigefactoriam. nam liquidam substantiam possidet à frigiditate coactam: vnde & mole & pondere augescit plumbum, in domibus subterraneis turbidum aerem habentibus repositum . Itaque si pilam plumbeam vnà cum pistillo plumbeo paraueris, & in ipsam vinum tenui , & oleum rosaceum, aut myrteū, aut melinum infuderis, & ad solem siue ignem triueris, vt succum quendam plumbum remittat,optimum pharmacum habebis,si eo succo ad sedis inflammationes vlceratas,aut pudendorum,aut testium,aut mammarum vteris.Item ad omnes influxiones quæ inguinibus, aut pedibus,aut aliis articulis incumbunt. Est & mirabile medicā mentum ad maligna & cancrosa vlcera. Ad multos vsus idem commodum erit,si ex adstringentibus ac perfrigerantibus succum aliquem addideris,velut est seridis, cotyledonis,semperuiui,portulacæ,psyllii,vuæ acerbæ.Quæ cunque verò ex his succum nō facilè remittūt, velut portulaca,his aliorum succum admiscere oportet,velut vuæ acerbæ.Lamina porrò ex plumbo facta & lumbis imposita veneris impet⁹ cohibet in iis qui exercitare se volūt. At verò vstum & lotum plumbum, ad maligna vlcera, & chironia & cancerosa optimum pharmacum est cicatricem inducens tum per se,tum aliis admixtum.

Pompholyx, Cap. LXVII.

POmpholyx lota ferè omnium primas obtinet quæ citra mordacitatē siccant. Vnde ad cācrosa vlcera cōmoda est, & alia omnia maligna, & corrosas dentium gingiuas.

Rhoidarii præparatio, Cap. LXVIII.

RHoidarium variè præparatur. Optimus modus hic est:Rhun olus accipito,& in aqua macerato,& lapi-

A dem cupholithō appellatum terito,rhois crēmore affuso, siccari sinito: deinde anchusæ radicem cum oleo coquito donec oleum ruffescat,& ex oleo parum addito ac terito,& ad dies quindecim siccari sinito,& tunc rursus ex cremore rhois affundito ac siccari sinito. deinde in vas testaceum mittito,obturato ac afflato, & erit bonū rhoidarium. cæterùm cupholithos à Cæsarea Palæstinæ affertur. Qui cupholitho carent,calce viua ad medicamētum præparandum vtuntur.

Sandaracha, Cap. LXIX.

B SAndaracha vstoriam vim habet velut arsenicū: vnde in compositiones discussorias & extersorias ipsam admiscent.

Sandyx quæ & Syricum, Cap. LXX.

DE Sandyce siue Syrico,vbi de cerussa agemus, dicetur.

Scoria, Cap. LXXI.

SCoria omnis multùm siccat.Si itaque ferri scoriam siue recrementum quamleuissimè contrieris in acerrimo aceto,& postea coxeris, pharmacum maximè siccatorium ad inueteratas aurium purulentias habebis. at

C verò argenti scoria appellatur helcysma, itidem siccandi vim habens.

Stibium, Cap. LXXII.

STibium vltra siccatoriam vim omnibus metallicis cō munē,habet & adstrictoriam facultatem : quapropter & ocularibus medicamentis admiscetur.

Spongia, Cap. LXXIII.

SPongia pice liquida ac bitumine imbuta & vsta , acrē & discussoriam vim habet,sanguinémque sistit.spon-

D gia noua aqua frigida aut posca aut vino madefacta, pro corporum videlicet differentia, vulnera cruētaglutinat, velut alia ad hanc rem idonea medicamenta.

Stypteria,*id est alumen*, Cap. LXXIIII.

ALumen omne vehementissimam adstringendi vim habet.Scissile omnium maximè subtilium partium est: deinde rotundum. crassarum partium est liquidum, itémque crustaceum ac laterarium. placitin & plinthitin *Græci* appellant.

Titanos,*id est Calx*, Cap. LXXV.

E CAlx viua vehementer vrit vt crustam inducat.extrin ꝯcta,euestigio quidem & ipsa crustam infligit: verùm post vnam aut alteram diem,& minus vrit,& minus crustam inducit,& progressu temporis penitus crustam non infligit.calfacit tamen adhuc & carnes consumit: si verò lauetur,mordacitatem deponit,& lixiuium facit:ipsa verò citra mordacitatē siccat.& si bis aut ter aut pluries lauetur,penitus lenis euadit, & generosè citra mordacitatē siccat.

Phycos,*id est Fucus*, Cap. LXXVI.

F DE fuco referam vbi de cerussa tractabo.

Chalcanthus,*i. atramentum sutorium*, Cap. LXXVII.

DE hoc pharmaco meritò mirari licet, quomodo fortissimæ adstrictioni caliditas non ignaua in ipso mixta sit: quare manifestum est quòd omnium maximè humidas carnes siccare potest,humiditatē calore consumens,adstrictione verò densans ac spissans substantiā. Fit & hoc in Cypro prope locum vbi misy, chalcitis ac sori reperiuntur, vt ex his intelligi possit aquam pluuialem

G per collem illum excolatam,omnem illam terrā circumluere ac abluere.Vidi autē hanc paulatim coaceruari quotidie in lacu quodam,& erat sanè tepida ac viridis, chalcitidem & æruginē odore repræsentans. Quidam autem ipsam exhaurientes aquam,in vrnas quadrangulares fictiles trāffundunt,in quibus plurimis diebus coacta ac densata chalcanthus fit:verùm temporis progressu etiā chalcanthus in chalcitidem transit.

Chalcitis, Cap. LXXVIII.

DE chalcitide iā dixim⁹ vbi de misy egimus:nūc satis est illud tātùm dicere,quòd adstrictoriā & acrē vim

H mixtam habet. Prædominatur autem acris, vehemens adeo existens vt & carnem inurat,& crustam inducat. Vsta chalcitis mordet quidem minus,sed nō minus siccat:deponit & adstrictionis nonnihil : quare penitus melior est vsta chalcitis quàm non vsta , tenuiorum partium velut

alia vsta euadens, acrimoniam autem nō assumens: nam quæ natura acria sunt, vsta mitiora fiunt: reliqua acriora. Lota insuper chalcitis adhuc lenior euadit.

Chalcos, AEs vstum, Cap. LXXIX.

AES vstum habet quiddam acre in se, sed & adstrictionis particeps est. & propterea si lauetur optimū pharmacum est ad vlcera cicatrice includenda. verùm ante vsturam, in his qui duras carnes habent vsus eius assumitur.

Chalcu anthos, *id est* AEris flos, Cap. LXXX.

AEris flos tenuiorum partium vim habet quàm æs vstum, & squama æris participat extersoria vi: vnde ad magnas asperitudines palpebrarum conducit: sycoses *Græci* appellant.

Chrysocolla, Cap. LXXXI.

CHrysocolla ex eorum numero est quæ carnes eliquāt, non tamen fortiter mordet, discussoria vtique satis est & siccatoria. quidam eam solam ita appellant quæ inter metalla reperitur: verùm præstat arte parata, in pila ænea æris rubri, pistillo quoque similiter æreo, vrina pueri impubis addita, ita vt diutius in sole calido teratur. nam quod inter terendū resoluitur, id siccatum cōmodissimū medicamentum fit vlceribus malignis, tum per se, tum idoneis ad eandem rem pharmacis admixtum.

Psimmythium, *id est Cerussa*, Syricum, Sandyx, Fucus, Cap. LXXXII.

CErussa ex plumbo acri aceto dissoluto paratur, & tamen neque acris neque mordax est, neque discussoria: sed & meatus obducit & perfrigerat. Vsta autem pura cerussa in id quod Syricum appellatur transit, (medici sandycem nominant) & vsta quidem cerussa tenuiorum partium euadit, non tamen calfactoria. at verò fucus frigiditatem cerussæ seruans, partium subtilitatem insuper assumpsit, vt per ipsam in altū corporū penetrare queat.

Psoricum, Cap. LXXXIII.

PSoricum fit dupla chalcitide ad argenti spumam admixta, ita vt hæc primùm acerrimo aceto terantur: deinde in ollam nouam indantur, quæ media æstate per dies quadraginta in sterquilinio defoditur. Hoc medicamentum magis siccatorium, & minus mordax fit quàm chalcitis. palam est autē quòd & tenuiorū partiū euadit.

De materia medica ex animalibus, Cap. LXXXIIII.

PLantarū materia explicata, non omni videlicet per totum terrarū orbem, sed quantæ nos experientiā habemus: imò & terrea & lapidea materia medica enumerata. superest adhuc materiā ex animalibus persequi, siue ea in aqua siue in terra vitam degant. Quēadmodum autem in plantarū materia, etiā de succis qui ex ipsis fiunt mentionē fecimus, sic etiā nunc nō solùm solidarū in animātib⁹ partiū vim trademus, sed etiā in ipsis contentorū, velut sanguinis, bilis, vrinæ, stercoris, & similiū: relictis tamen abominandis ac detestandis, & quibusdam lege prohibitis, de quibus cū alii quidā, tum Xenocrates scripsit, velut est, homines comedere, vrinas bibere, ac menses muliebres, & similia. imò relictis quoque medicamētis certa morborum genera inducentibus, itémque cōpositionibus venenosorū pharmacorū. Qui enim talia scribunt, non minori sed maiori odio digni sunt quàm qui perpetrant, quanto maior iniuria est cū multis malū aliquod, quàm vnū solum perpetrare. & cum actore quidē flagitiosarū speculationū experientia cōmoritur: scribētium verò malefactum immortale est, arma malitiæ improbis suppeditans. Dicemus itaque nos de cōmodis hominibus rebus, quarū experientiam habemus, & sanè primùm humorum in animalibus mentionem faciemus.

De sanguine, Cap. LXXXV.

COlumbinum sanguinem solent ii qui ossa capitis fracta perforant, crassæ mēbranæ infundere, quòd si colūbinus nō adsit, palūbi aut turturis sanguine vti licebit. Quidam & ad sugillatos oculos eodem vtuntur calido instillato de recèns mactato animali, aut de venis alarum dissectis. Ego verò sexcentos vidi ossibus capitis perforatos, & nihil læsos ex rosacei vsu, citra sanguinem columbinum. Sunt autem & sugillatorum oculorum medicamina multa ex collyriorum genere & ma-

A ximè Damocratis ex myrrha. item quod ex thure cōstat, & quod ex croco. Sed & fænigræci succus in hunc vsum potior est sanguine columbino. At verò caprinum sanguinem quidam hydropicis pharmaci loco dederunt, & ad ventris fluxiones aut dysenterias eodem assato vsi sunt. Hircinum quoque sanguinem aliqui siccatum & aliis ad hanc rem commodis admixtum, calculosis exhibent. Itaque licebit ruri degenti & aliis auxiliis carenti, etiam in hunc vsum vertere. nam experientia periculo vacat. Quin & hœdinus sanguis in vsum venit, de quo Xeno-
B crates sic scripsit: Hœdinus sanguis spuentibus sanguinem valdè commodus est. Oportet autem nondum congelato dimidiæ heminæ mensura, aceti acerrimi tantundem admiscere: deinde feruefactum in tres partes diuidere, & singulis diebus partem vnam absorbendam præbere. Vespertilionum porrò & ranarum ac ricinorum sanguine pilos extirpare falsum reperi, quum experientia id explorarem. Quemadmodum etiam aliorum animalium sanguinis vanas promissiones comperi, & partim experiri ne tentaui quidem, quum pharmaca haberem aptiora & pa-
C rabiliora ad singulos affectus. cauebam autem simul ne præstigiatoris opinionem incurrerem.

De lacte, ex Rufo & Galeno, Cap. LXXXVI.

DVplex lactis vtilitas est, altera vt alimenti, altera vt medicamenti. Saluberrimum est lac purum ac syncerū, neque amaritudinis, neque aciditatis, neque salsedinis, neq; acrimoniæ, neque graueolētiæ particeps, sed, vt ita dixerim, odoratū, aut odoris expers: aut, si quidē modicè doratū fuerit, palàm est quòd & gustātibus dulce erit, vt-
D pote modicæ dulcedinis particeps. primùm autem differētias ipsius considerare oportet.

De lactis differentia, Cap. LXXXVII.

QVantum natura inter se distant vacca & equa ac alia animalia, tantum & lac ipsorum inter se differt. Bubulum enim crassissimum est ac pinguissimum, commodéque nutrit ac partes subit. Liquidissimum autem & tenuissimum ac minimè pingue camelinum est, & ventrem minus subit, quanuis multum seri habeat. Sed vice versa equinum magis aluo secedit, similiter & asininum,
E quod minimum pinguis succi possidet. quapropter etiam rarò in ventre in caseum mutatur. Caprinum moderatam compagem habet, & ad purgandum debilius bubulo est. de cætero æquè commodum & multum nutriēs. Ouillum hoc crassius est, verùm vitiligines albas sub cute inducere solet si quis assiduè ipso vtatur. Suillū crassissimum est, vt neque coagulo opus sit ad id coagulādū, & serum modicum secernat, & in coctura celerrimè coeat. Quare nec ad alui excretionem commodum est, & vētriculo nauseam mouet.

F De lactis differentia ab animalium habitu, Cap. LXXXVIII.

MAnifestum est autem quòd omne sanum animal melius lac quàm morbidum præbet. At verò morbos animalium ex tenuitate cutis deprehendere licet, & pili raritate, tuberculis, impetigine, scabie & inedia. Nigriora quoque in brutis ferè in totum fortiora sunt: quod & carnes ipsorum testantur, vtpote iucundiores: alba cōtrà, imbecilliora.

De lactis differentia à temporibus anni,
G Cap. LXXXIX.

IVxta anni tempora liquidissimū & tenuissimum est lac vernum, hoc est post partum. spissatur autem temporis progressu, vt media æstate siccius ac crassius reddatur. Laudatur æstiuum vt cōcoctu facilius, & iucundi odoris.

De lactis differentia à pabulo, Cap. XC.

QVIN & circa pabulum plurima differentia in lacte reperitur. Nam alias aliam herbam animalia depascuntur. & viridis quidem herba, & iuxta aquas nascens, liquidius & modicum lac suggerit. Durior verò & monta-
H tana, apta est ad boni ac multi lactis generationē. Omnia pabula adstringentia, acerbum & aluum sistens lac præbent. Acria verò & præsertim purgantia, velut est scammonium, & veratrum, & tithymali, ventrem turbans lac exhibent. cytisus autem pingue ac dulce.

De lactis differentia ab ætate, Cap. XCI.

ANimalium in vigore ætatis consistentium lac optimum est. iuniorum liquidius, seniorum siccius.

Quibus lac conueniat, Cap. XCII.

EX omnibus ferè eduliis optimum lac optimi succi est ac alimenti ex contrariis substantiis ac facultatibus compositum, subducente ac sistente aluum, obturante ac attenuante. Et sanè vbi qualitas ipsius nihil contrarium ventris naturæ habuerit, & viscerum ipsius exitus ob vasorum amplitudinem spatiosi fuerint, vtilitas ex lacte cōsequetur, & nihil mali ille ex eo experietur. Vtilitates autē lactis etiam veteres medici recensuerunt: ventris moderatam subductionem, succi bonitatem, & alimoniā, & quod concoctum probè carnem meliorem reddit, & mordaces succos expurgat. Vnde in vrinæ difficultate, & acri egestione alui, non solùm bibere conducit, sed etiam infernè per clysterem infundere. Ad acres enim & mordaces fluxiones commodissimum est, non solùm abluēs ipsas de partibus infestatis, atque hoc per exterforiam humiditatem, quam in serosa sui parte complectitur, sed etiam crassitie ac pinguedine sua corporibus oblitum ac inductum, non sinit fluxum acrem nudis ipsis allabi. Ad pulmonis itaque acinestinorum vlcera, item renū, vesicæ ac vteri, & ad papularum eruptiones, ac furunculos, & alias cutis asperitudines, conuenientissimum est in potu. Item ad eos qui cantharidas hauserunt, aut buprestin, & in summa ad medicamenta erodentia ac exulcerantia, & ad hyoscyamum velut peculiare remedium est: nam statim resipiscere affectos facit. Cæterùm in gutturis exulcerationibus, quæ cum ob alias multas causas, tum ex anginis fiūt & iis qui ephemerum sumpserunt, lac gargarissare conducit. Idem potum magnopere prodest alimentum non sentientibus, & siccioribus, ac qui ægrè vires recolligunt. Cōmodum est & ad oculorum fluxiones acres, & ad oculos sugillatos: quin & forinsecus palpebris impositum lippiētium, vbi dormire volent, cum rosaceo & oui candido inflammationes ipsorum concoquit. Eodem modo vtimur & vbi sedis vlcera mitigare volumus, propter acres serosos humores ac inflammationes dolore affecta, similitérque ad pudendorum vlcera, & in summa ad omnia lenimento opus habentia, ob inflammationem, aut mordacitatem, aut vlceris malignitatem. Quapropter & cancerosis adhibetur vlceribus in medicamenta dolorem eximētia admixtum: qualia maximè sunt quæ ex pompholyge fiunt. In vniuersum igitur mitigatorium est lac, leuem naturam habens, atque multo magis, vbi serosi humoris maior pars per cocturā, aut aliam artē fuerit consumpta.

De modo, tempore, ac mensura vtendi lactis, Cap. XCIII.

OMnis qui lac bibere volet, à reliquis cibis ac potibus abstineat, donec concoctum sit ac secesserit: si enim ante eius concoctionem alium cibum quis sumat, necesse est & ipsum lac corrumpi, simúlque corrumpi & cibum qui superingestus est. Præstat autem manè bibere recens mulctum, & tunc plures labores detrahere, quietè ac sensim ambulare, & interim cessare citra somni admissionē. Qui enim hoc modo se gesserit, potum lac excernet, idque inutilia secum educet. Opus est enim si quid aliud, primū acceptum secedere, quo facto aliud bibere. principiò igitur secedit aluo commodè purgans, non totam corporis molē, sed quæ in aluo & intestinis sunt partibusq; vicinis. Post hæc iam in venas defertur optiméque nutrit, & nō amplius secedit, sed ventrem sistit. Mensuram sumendi definire omnibus impossibile est, quemadmodum in aliis quoque eduliis, satis est igitur quantum facilè quisque ferat. Cæterùm ad mordaces humores & maximè infartos, cum modico melle bibere conducit. nam sic & vtilius & magis exterforium est, & citius aluo secedit. admiscenda est & sapa & vinum dulce. Ita enim commodius stomacho euadit. quòd si salem accipiat, magis etiam aluo secedit, sed iniucundius existit.

Quibus lac noceat, Cap. XCIIII.

LAC quod plurimum seri habet, periculo maximè vacat, etiam si quis semper ipso vtatur. quod verò modicum serosi humoris, non parum autem caseosæ crassitudinis habet, non securi vsus omnibus est, qui frequenter id sumunt. Renes enim lædit qui apti sunt ad calculorum generationem. obturationes quoque & affectiones circa hepar efficit, in his qui promptè affici possunt. Eiusmodi sunt quibus angusti fines sunt vasorum transsumentium alimētum ex sima hepatis parte in gibbosam. Sed neque capiti commodum est, nisi quis ipsum valde validum habeat. Quemadmodum neque præcordiis quæ facilè inflātur, plerisque omnibus enim in ventre inflatur, vt paucissimi sint qui non hoc perpetiantur. Assiduus quoque eius vsus dentes lædit, vnà cum circunsita carne gingiuarum, hanc enim humore flaccidam efficit: dentes verò putredini & erosioni obnoxios facit, id quod crassiori lacti maximè inest. Nam asininum lac propterea quòd valde tenue existit, non solùm non lædit dentes, sed etiam ipsis commodat, propter vim extergendi. Oportet itaque ab esu lactis, vino mulso aqua diluto dentes colluere: ita enim omne caseosum dentibus ac gingiuis infartum extergetur. Cæterùm qui caput non facilè læsioni expositum habent, commodius est vino mulso meraco citra aquæ mixturā os colluere.

De lactis coctura, Cap. XCV.

SIquis præcocto lacte serum consumpserit, omnino vētrem non subducit. dant autem hoc ipsum iis quibus venter ac intestina ab acribus superfluitatibus mordentur, & qui ieiunum intestinum biliosis fluxionibus infestatum habent, & dysentericis. Modus præparandi duplex: aut enim diutius cocto lacte serum insumitur, aut silicib⁹ iniectis: sed quod per silices iniectos fit, crassius præparatur, & propterea vitiosius euadit, cum aliàs, tum quod cinis ex ignitis lapidibus lacti commiscetur. Habet autem tale lac aliquid commoditatis in putredinosis vlceribus: quare his exhibere oportet lac per silices præparatum, reliquis coctum. Coctura fit ad ignem assiduè agitando nè dirimatur, & si quid ollæ labro adhæserit, etiam id spongia munda auferre oportet. nam sæpe hoc ipsum lacti admixtum totum corrupit. Porrò per silices sic præparatur: Lac præcoquitur donec plurima humiditas cōsumatur, deinde lapides silices igniti in lac mittūtur, quot omninò suffecerint ad serum consumendū. Nec minùs, imò magis idem efficiunt laminæ ferri ignitæ lacti immersæ: est enim ferrum adstrictoriæ facultatis particeps: & proinde plures cylindros ferreos paraui, qui veru ad finem additum habent, vt hac quasi ansa facilè quis ferrum ignitum tollere queat panniculis detentum, velut in cauteriis facere solemus. Lac tamen hoc modo præparatum, sæpè in ventre casei figuram accipit: quapropter securius est aquam affundere, quemadmodum medici non pauci faciunt, vbi serum primum consumptum est, rursus aquā puram affundentes. non enim humiditatem seri fugiunt, sed acrimoniam per quam ventrem subducit.

De sero lactis, ex Galeno, Cap. XCVI.

SErum lactis exterforiam velut vim habens, subducēdi ventris gratia assumitur, tum in potu, tum per clysterem immissum. nam acrimoniam intestinorum citra mordacitatem abluit & exterget. Potest & pro aqua commodissimè assumi ad vlcera acri sanie infestata eluēda. Quin & medicamenta discussoria aut sugillata liuorésque ac nigredines ex corpore melius eluuntur per serum quàm per aquam. Sic quoque eodem ad contusa, suffusa ac liuefacta vtimur, commodis ad hæc pharmacis ipsum admiscentes. Serum autem sic præparare oportet: Lac in ollam funditur, sed non ouillum neque suillum, (vtrūque enim ineptum est ad serum detrahendum) coquitúrque igne concitatiore, & assiduè ac æqualiter mouetur, & vbi efferbuerit, à motu cessatur: & vbi amplius efferbuerit, aqua frigida in promptu sit in profundiore quodam vasculo sita, in quam olla in qua lac coquitur immittitur. statim enim sedatur. Sedato autem feruore, rursus coquitur, & vbi efferuescit, acetum mulsum aut aqua mulsa bis aut ter irroratur: quo facto caseus statim à sero disparatur. serum itaque mox per panniculum excolatur. Vbi igitur crassas & pituitosas superfluitates abundare suspicatus fueris, acetum mulsum irrorabis: vbi acres & biliosas, aquam

A mulsam. Quin & immisso in ollam, postquam lac bis aut ter efferbuerit, vase frigidissimam aquam habente, fissurã ac secretionem facimus. Vtendum est sero ad debiles & cibos auersantes. Oportet autem sero quod primùm bibitur salem admiscere: vbi verò purgare cœperit, citra salem dato, atque hoc per interualla quædam facito, donec satis æger purgatus fuerit. Copiam iuxta vires expendere oportet, neque tamen magnopere deliqueris etiamsi quid amplius præbueris. In summa autem copia sit seri potus heminarum quinque. & modus quidem parandi seri talis B est. Cares autem sic præparant: Cnici semen cõtũdũt, eóque lac coagulant, & validum serum efficiunt. Deinde excolant & salem aut aquam marinam addunt, rursúsque coquunt ac exhibent. fortiter itaque hoc purgat, sed omniũ iucũdissimè bibitur. Omnino autem longæ coctura medicatius serum efficiunt. Et iis quidem qui forti euacuatione indigent, thymi drach. tres aut quatuor vnà cum sero dabis in prima potione: si verò adhuc amplius purgare velis, epithymi tusi ac cribrati drachmas tres dabis. vitare tamen medicamenta oportet in quibus non magnum est id quod molestat. C Cæterùm simplicius præparato sero vti oportet in corporibus mollibus, & in quibus euacuare & eluere solùm ea quæ in ventre ac intestinis hærent volumus, & in quibus intestinum exulceratur à quibuscunque vulgaribus purgatoriis medicamentis, & in quibus bilis pura ventrem infestat, & in quibus inanes ventrem ad egerendum stimulant cupiditates, & in quibus periculum est renes aut vesicam aut vterum exulcerari: & in macilentis ac tenuibus, purgatione tamen egentibus. Maximè omnium autem sero vti oportet in iis qui imbecillum stomachum habent, & tamen purgatione indigẽt. His omni- D bus exhibendum est serum, neque sale neque alio quopiã medicato admixto. Sed & puero & mulieri & seni hoc serum citra omne periculum exhibetur, & in caniculæ æstibus intrepidè datur: quanquam tunc temporis alia medicamenta suspecta sint. At verò fortiori sero vti quis potest & ad corpora & ad vitia vehementioribus medicamentis egentia: præsertim ad inueteratas papulas, & varos liuidos, & vitiatos sub cute humores, velut lepras & similia. Item ad vlcera vetera & efferata, & ad vlcera capitis manantia, ac similia. Ad oculos quoque assidua fluxione E vexatos, & ad scabiem palpebrarum, & maculas solares in facie. Potest & quis eo in longis febrium circuitibus vti, & in quibus periculũ est vt ex morbis in aquã inter cutẽ delabantur. Atque hæc quidem de sero sufficiunt.

De iis quæ iucunditatis gratia cum lacte coquuntur, ex Galeno, Cap. XCVII.

LAC cum aliquo crassi succi edulio diutius coctum, flatuositatem deponit, & magis nutrit, & alui fluxionibus, & tenuibus ex capite in pectus destillationibus conuenit: sed & in hoc considerandum est ne clam nobis alia F quædam viscera lædat. quorundam enim natura ab hoc abhorret, & aliàs periculo eiusmodi edulia non vacant. nam & iecur obturãt, & calculos in renibus generãt. Quæ autem cum lacte coquuntur hæc sunt: amylum, similago, alica, tragus, oryza, lagana, placentæque, & panes quidam neque probè assati, neque probè præparati, neque fermenti neque salis participes.

De lacte acido ex Galeno, Cap. XCVIII.

LAC acidum oxygala appellatum, dentes quidem nõ lædit qui naturali modo habent: qui verò frigidiores aut debiliores sunt, velut ab aliis frigidis, sic etiam ab hoc G læduntur. aliquando autem & dentium stupor inde oboritur. Et venter quidem frigidus non probè concoquit lac acidum: qui verò moderatè habet, ægrè quidem sed tamen concoquit. Qui verò calidiores æquo sunt ventres, supra hoc quòd nihil læduntur, etiam cõmodi nonnihil ex eiusmodi eduliis percipiunt. Atque tales ventres etiam per niuem circundatam perfrigeratum oxygala citra molestiam ferunt, nisi pectus frigidum fuerit, aut caput aut a- H lia particula. Neque enim calidam & acrem seri qualitatem oxygala habet, neque pinguem & calidam butyri: sed solùm in ipso reliquum est caseosum: vnde frigidum est & crassi succi, & crudos humores generat, & in frigidioribus ventriculis etiam calculos in renibus gignit.

De primario lacte, Cap. XCIX.

PRimarium lac appellatur quod statim à partu mulctum est vel calido cinere modicè calfactum, citra coagulum statim coagulatur. veteres pyriaton hoc vocabãt, alii pyriephthon. Comeditur hoc ipsum cum melle: melle enim non addito, ægrius concoquitur, & crassioris succi est, & tardius transit.

De lacte concreto ex Galeno, Cap. C.

QVidam lac etiam concretum exhibent, per coagulũ videlicet coactum, & sero ablato, melléque addito: quidam verò etiam seri plurimam partem absorbent, & contingit sanè his ventrem magis aut minus subduci, pro absorpti serosi humoris quantitate.

De caseo Galeni, Cap. CI.

CAsei omnes mali sunt, excepto oxygalactino qui ex acido lacte fit. nullum enim laudare possum: omnes ægrè concoquuntur, acidum ructum generant, & flatu vẽtrem implent, improbè aluo secedunt, pituitam & æstum ventri inducentes. Nam in præparatione ab amisso coagulo acrimoniam assumunt, & omnem humorem deponũt, præsertim inueterati, qui & acriores fiunt, & seipsis calidiores & æstuosiores, sitimque amplius inducentes, & ægrius concoctiles, & peioris succi euadunt. Quapropter illud commodi quod crassi succi edulia attenuantibus medicamentis admixta attrahunt & acquirunt, neque caseus obtinet citra detrimentum. Maius enim ex succi malitia & æstuosa humiditate damnum accedit, quàm vtilitas ex crassitudine attenuata emergat. Itaque fugiendus maximè talis caseus qui penitus nihil boni in se habet: at verò recens caseus appellatus oxygalactinus, omnium optimus cẽsendus est. nam & in cibo iucundissimus est, & stomacho innoxius præ omnibus aliis caseis existit: minus ægrè concoquitur, & minus ægrè transit. neque verò valde crassi succi est: quo crimine in commune omnes casei sunt infames. Inter reliquos porrò caseos recẽs melior vetere est, & mollis duriore, & rarus ac laxus valde denso & coacto, & qui præcellentem dulcedinem habet salso præstat, & qui moderatè salsus est, potior est eo qui plurimum salis, aut penitus nullum salem accepit. iucundus iniucundo, assatus crudo præfertur. Caseus coctus multo solidior est. sunt tamen omnes mali.

Pharmacum ex caseo vetere ad callosas concretiones podagricorum, Galeni, Cap. CII.

QVVM arthriticus in sella ad me delatus esset qui callosas duritias in articulis haberet, statim in mentẽ venit mihi vt pernam suillam veterem salsam coquerem, eiúsque decocto caseum vetustissimum rigarem, subigerémque ac in pila probè vnirem, & duritiebus callosis imponerem. quo facto sponte rupta cute citra sectionem, quotidie callorum particulæ emergebant. & quum commoditatem homo ille experiretur, talem de cætero sibi parans caseum adseruabat, & inueterato vtebatur, atque sic in eius vsu perseuerabat. quin & alios similiter affectos ex amicis suis medicamenti eius vim edocebat.

De efficacia recentis casei foris adhibiti, Galeni, Cap. CIII.

REcens & humidus caseus magnopere auxiliari videtur iis qui spumam argenti hauserunt, si quis ipsum in cibo accipiat. Potest & vulnera cruẽta simpliciora glutinare in cataplasmate impositus, superimpositis foliis vitis, aut lactucæ, aut betæ. Caseus autem oxygalactinus etiam magna vulnera glutinat: nam & discussoria vi participat.

De butyro, Galeni, Cap. CIIII.

BVtyrũ ex pinguissima lactis, præsertim bubuli, parte fit: cõcoctoriã autem vim habet, modica quoque discussoria participans. Has vires tamen in mediis inter mollitiem ac duritiem corporibus exercet. nam vbi hæc fuerint inflammata concoquit ac facilè discutit: quare parotidas aurium, & bubonas inguinum abscessus ipso solo sæpe perfectè sanauimus, puerilibus corporibus ac mulieribus affectis. Durorum enim penitus corporum tumores præternaturales butyrum discutere non valet. Idem reiectionibus ex pulmone, in pulmonis ac lateris affectio

nibus magnificè confert cum melle datum,eáſque concoquit.Si itaque ſolùm delingatur per ſe,magis concoquit, minus educit:ſi verò vnà cum melle & amygdalis amaris, magis rurſum educit,minus concoquit.

De coagulo,Galeni, Cap. cv.

COagulum omne acrem & attenuatoriam vim diſcuſſoriámque & ſiccatoriam habet. Optimum coagulũ eſt leporinum.diſſoluit omne coagulũ cum aptis ad hãc rem medicamentis potum, ſanguinem in ventre in grumos concretum.Cætera quæ de coagulo à multis prodita ſunt,ſuperuacaneum adſcribere exiſtimo.

De felle,Galeni, Cap. cvi.

HVmorem qui in veſica bilis ſuſceptrice coaceruatur nunc fel ac bilem nomino,nonquã atram,ſed quam flauam appellant.Et eſt ſanè humor hic omnium animantis humorum calidiſſimus.Differentiæ ſunt in ipſo plurimæ, tum iuxta naturam animalium, tum iuxta victum: nam pallidior colore bilis,moderatè calida eſt: ſubalbida verò, inquantum colorem exolutum habet,tanto calidita te inferior eſt. Flaua autem tanto calidior quàm pallida eſt,quãto craſſior & flauior exiſtit.Etenim flaua fit ex pallida amplius calfacta.Si verò adhuc amplius ſuper incaleſcat,ad atriorem colorem tranſmutatur,qui aliquando æruginoſus fit,aliquando cæruleus,interdum etiam ad iſatidis colorẽ tranſit.Itaque & tu colorem bilis expendes, vbi pharmacum præparas in quod fel recipitur.Fit & bilis differentia circa corpus vtentium ipſa, prout ſubtili aut hebete ſenſu præditum eſt.Et ſuillum quidem fel omniũ aquoſiſſimum eſt,& propterea debiliſſimũ, exceptis agreſtibus ſuibus. Vtuntur autem felle ſuis domeſticæ ad vlcera aurium non contemnendo pharmaco, quo & tu vti poteris,ſi non aliud compoſitum adfuerit. Fel ouillum paulo acrius ſuillo eſt, atque eo adhuc magis caprinum. Conſimile huic eſt vrſinum & bubulum : taurorum his fortius eſt,ſed inferius hyænarum felle.Callionymi piſcis & ſcorpii marini ac teſtudinis fel hoc etiam ſuperant. Eſt & volucrium animalium fel omne acrius ac ſiccius quàm in quadrupedibus:ex volucribus,gallinarum ac perdicum fel in vſum medicum præſtat. accipitrum & aquilarum fel multùm acre eſt & corroſiuum.Has itaque vbi noueris fellis differentias, ſciueriſque quæ affectiones magis, quæ minus ſiccatione opus habent,vix contingere poteſt vt circa curationem aberres.

De ſudore, Cap. cvii.

DE ſudoribus aliqui ſuperuacanea cõſcripſerunt, quæ per aliam materiam parabiliorem fieri poſſunt. Ad miſcetur autem ſudor eorum qui in palæſtris exercentur, ſubſtrato pulueri, atque hoc paton *Græci* vocant: eſtque pharmacum diſcuſſorium. Itaque inflammatis mammis auxilium efficacius eſt ſolus is patos impoſitus. Si verò ari dior eſt,Cyprino,aut (eo nõ præſente)roſaceo emolli re ipſum oportet. Hoc pharmacum illitum,lac in vberibus redundans extinguit.Et ego ſanè aliquãdo ipſo in inguinum abſceſſu vſus ſum, & breui tumorem ſedatum vidi.

De vrinis, Cap. cviii.

VRina hominis ferè omnium aliarũ debiliſſima eſt, excepta ſuilla porcorum domeſticorum caſtratorũ. Vim habet extergendi,hominis vrina, ſiquod aliud vrinæ genus:quod ſatis indicant fullones.vnde & medici ad ſcabies ac lepras adhibent, vlceráque multa humiditate ſordéque ac ſpurcitia plena,ea perfundunt, idque multo magis ſiquid putredinoſum habuerint.Manãtia item capitis vlcera & porriginem eadem fouentes curant. Nos autem abominati ſumus talia facere, quũ alia pharmaca ſint ad manum.Cæterùm vlcera in digitis pedum, præſertim ex offenſione,vbi non fuerint inflammata, etiam ego ſæpe vrina curaui:& ſanè iter facientibus ac peregrè proficiſcentibus linamentum vrina tinctum in vlcus impoſui,deinde forinſecus linamentum circundedi,& quoties meiere vellent,vrinam ad digitum demittere præcepi,& non ſoluere priuſquam exactè curati eſſent.Permiſi & ruri degentibus,non præſente medico,vlcera vrina per fundere,vbi in partibus infernis eſſent à pectore vſque ad ſummos pedes At verò bibere vrinam in difficili ſpi-

A ratione quæ erecta ceruice contingit,quemadmodum aliqui prodiderunt,non eſt neceſſe,quum ſint plurima alia pharmaca quæ huic malo opitulantur. Et ſanè quidam etiam pota vrina ab affectu non conualuit.

De ſaliua, Cap. cix.

SAliuæ vires diuerſas eſſe noſſe oportet,tum iuxta animalium ſpecies,tum prout ſingula ex his ſana ſunt aut morbida,prout comederunt aut ieiuna ſunt,potarúntque aut non potauerunt.quemadmodum enim vrinæ & fel & B ſudores,ſic & ſaliuæ debiles quidem ſunt eorum quæ cibum & potum ſumpſerunt:fortes autem & acres eorum quæ ſitim nimiam itémque famem tolerarũt:medium locum occupant eorum quæ probè quidem concoxerunt, nõdum autem cibum aut potum ingeſſerunt. Hac itaque ſaliua poſtremùm relata nutrices infantium impetigines curant,madefacto ex ea paruo digito,deinde loco perfricto:atque hoc aſſiduè faciunt.Sed & triticum quidam ru tales manducant,& furunculis imponunt, qui ſic ex ſaliuæ viribus diſcutiuntur & citò concoquuntur. At verò iuxta omnem ſuam ſubſtantiam ſaliua, *ſiue ſputum*, hominis reptilium venenatorum generi maximè contraria eſt. C Ego enim citra omnem incantationẽ ex ſolo ieiuni ſputo ſcorpium pereuntem vidi.

De ſtercore, Cap. cx.

STercus ſummam diſcutiendi vim habet. Humanum ob fœtorem abominamur: verùm boum,caprarum,ac canum (vbi oſſa comederint)neque fœtidũ eſt, & magna experientia commendatum non nobis ſolùm,ſed multis veteribus medicis exiſtit.Ego itaque mirandam vim humani itémque canini ſtercoris experimento cognoui.

De ſtercore canino, Cap. cxi.

D DIcendum autem primùm de canino ſtercore quo frẽ quenter quidam ex præceptoribus noſtris vtebatur. dabat autem cani oſſa tantùm,biduò comedere,tertia die excretum ſtercus accipiebat,ſiccabat ac reponebat, & vſus tempore terebat. Vtebatur autẽ ad anginas,aliis huic malo commodis pharmacis id admiſcendo.Dyſentericis idem aridum tritum in lac per ſilices coctum inſpergebat,& præbebat,multos ita fallens.Hos itaque duos caninũ ſtercoris vſus multa experientia,velut mirabilis medicamenti,didicerat.Sed & in maligniſſimis vlceribꝰ parum de eo ſtercore addebat in pharmaca aliàs ad eiuſmodi E vlcera commoda,& palàm fortius ſeipſo redditum pharmacũ videbatur. Quin & ſiquid diſcuti ac ſiccari opus eſſet,etiam illis medicamentis admiſcebat.

De ſtercore humano, Cap. cxii.

STercoris humani eiuſmodi experimẽtum habeo:Quidam faucibus aſſiduè inflammatis vehementer vexabatur, vt periculum ſuffocationis ipſi immineret: & ſanè venam ſecare propter periculum cogebatur. huic quidã obuiam factus promiſit ſe pharmacum daturum experimento conſtans,& vocari ſe iubebat ante venæ ſectionẽ, F ſi rurſus fauces eſſent inflammatæ. itaque accerſitus,& illito pharmaco quodam celeriter hominem ſanauit, Erat autẽ pharmacũ ſtercus pueri aridũ,quod cum melle Attico illinebat. Nutriebat autem puerum cuius ſtercus accepturus erat,velut idem ille medicus docebat, lupinorum eſu,eorum videlicet qui in frequenti cibi vſu ſunt, cum optimo pane: dabat & vinum bibendum vetus. omnia hæc moderata mole,vt probè cõcoquere puer poſſet.Ter tia die excretum pueri ſtercus ſumebat,ſiccabat,ac vtebatur velut de canino ſtercore prædictum eſt.

G De ſtercore lupino, Cap. cxiii.

LVpinum ſtercus quidam colicis bibendum dabat, nõ ſolùm in exacerbationibus,ſed etiam in interuallis,ſi quidem citra inflammationem affecti erãt.vidique quoſdam nõ amplius morbo hoc correptos, & correptos etiã, non ita fortiter afflictos,neque frequenter.Sumebat autẽ & ille albius luporum ſtercus, quod ab oſſium eſu excreuerant. Sumebat autẽ quod nondũ in terrã cecidiſſet. nã H in fruticibus ac floridis herbis hoc ſtercus ſæpe reperitur. Miratus ſum porrò de ipſo quòd etiam adalligatum ſæpe prodeſſet.Inuenitur & in ipſo quid ex oſſibus deuorati animalis, quod manducationem effugit itémque concoctionem:quod ipſum etiam tundens ac conterens, colicis

A bibendum dabat, salem & piper aut tale quippiam admiscens odoris commēdandi gratia. Dabat autem cum vino substantia tenui, aliquando cum aqua. Quod verò lumbis ægri ex stercore adalligaretur, id ligamentum habere iubebat ex lana agni à lupo discerpti, aut si id haberi non posset, ex corio ceruino, & sanè tum lorum quod lumbis circundaretur, tum id in quo stercus inuolueretur ac contineretur, ex eo parare iubebat. Nos autem in ollulam argenteam stercoris lupini fabæ magnitudinem iniecimus & quibusdam experimenti gratia appendimus: & admirati sumus quum videremus manifestam opem inde eos B consequi.

De stercore caprino, Cap. CXIIII.

Stercoris caprini vsus frequentissimus est, acrem & discussoriam vim habet, induratis tumoribus conuenit, non lienis tantùm sed & aliarum partium. Itaque ego in genuū tumore inueterato & ægrè solubili, ipso vsus sum ex posca, cataplasmate parato ex ordeacea farina stercore admixto. & qui curabatur homo mirificè sanatus est: erat autem ruralis. nam mollibus corporibus pharmacum acrius est. Equidem vstum tenuiorum partium redditur. C quare ad alopecias competit, & omnia quæ extergētibus indigent medicamentis: velut lepras, impetigines, & similia. quin & cataplasmatis ad parotidas & inguinū abscessus admixtum, discussorium existit. Medicus certè quidā ruralis ipso ad viperarum morsus, multóque magis aliarū bestiarum, vtebatur cum aceto, & valde multos seruauit. Idem ille etiam eiusdem stercoris pilulas ictericis ex vino bibendas dabat, & ad muliebrem fluxum cum thure apponebat.

De stercore bubulo, Cap. CXV. D

Boum stercora exiguam habent inter se pro pabuli ratione differentiam. nam & ipsa siccandi vim habēt: possident & attractoriam. Medicus quidam rei medicamentariæ expertus hydropicos stercore bubulo oblitos ad solem exponebat, & multis opitulatus est. Accipiebat autem humidum adhuc vere quum boues herbam depascunt, & exiccatum reponebat. Vtebatur eodem & ad strumas: & ad omnes induratos tumores cataplasmatis modo imponebat.

De stercore ouillo, Cap. CXVI. E

Idem medicus & ouillo stercore vtebatur ad verrucas, & specialiter myrmecias appellatas, thymos item vocatos, & clauos: aceto autē id diluebat. Sed & ambustorum vlcera ad cicatricem eodem perducebat, rosaceo cerato admixto.

De stercore columbino, Cap. CXVII.

Columbarum foris victum quærentium stercore, velut calfactorio pharmaco, ego ipse sæpe ad multa vtor cum nasturtii semine, quod leuissimè tritum pro sinapi admisceo, in veteribus affectionibus rubificatione opus F habentibus, qualis est coxēdicū morbus, hemicrania, cephalæa, vertigo, & inueterati dolores iuxta spurias costas aut scapulas, aut tendines, aut lumbos. Item renum, pedū, & articulorum, vbi callosæ concretiones nondum fuerint coactæ.

De gallinaceo stercore, Cap. CXVIII.

Gallinarum stercore vsus etiam ipse ad eos quibus strangulationis periculum ex esu fungorum imminebat: inspergebam autem ipsum tritum cyathis tribus aut quatuor poscæ aut aceti mulsi, & breui conspicuam o- G pem senserūt. Paulo pòst enim pituitosum crassissimum humorem euomebant, à quo perfectè suffocationis accidens conquieuit. Medicus qui me hoc remedii docebat, etiam inueterato colico dolori id ipsum stercus ex vino mulso dabat. quidam & in angina bibendum præbent. est autem gallinaceum stercus debilius columbino: sed & hoc ex gallinis in agris victum quærentibus, & non inclusis, accipere oportet.

De stercore anseris, accipitris, ciconiæ, & terrestrium crocodilorum, H Cap. CXIX.

Stercus anseris, accipitris, ciconiarum, & reliquorum de quibus quidam delirantes scripserunt, ipso experimento cognitum est inutile esse: terrestrium verò crocodilorum etiam ægrè parabile est.

Sordes ouium ex qua œsypus, Cap. CXX.

Sordes quæ ouium lanis in nutritur, ex qua œsypus fit, concoctoriam vim similiter vt butyrum habet, & parum quid de discussoria. Œsypus, velut Dioscorides tradit, sic præparatur: Sumito lanas sordidas ex alis ouiū tortas, crispas, & molles, & calida aqua eluito, omni sordeipsarum expressa: deinde ipsam loturam in craterē ampli oris mittito, & alia feruente aqua affusa conturbato, ita vt poculo vel alio simili vase haurias, & ex alto violenter illidas donec spumescat: deinde aquam marinam, vel frigidam, illa non præsente, irrorato, & desidere finito: atque vbi perfrigeratum fuerit id quod superstat conchula tollito, & in aliud vas mittito: & affusa modica frigida aqua, manibus subigito. Deinde diffusa aqua, aliam calidam affundito, & similiter vt prius conturbato, & aquam maris vel frigidam irrorato, & desidere finito: atque vbi perfrigeratum fuerit, rursus id quod superstat conchula tollito, & similiter manibus subigito. Rursusq; tertiò calidā aquā affundito, & idem velut prædictum est facito, donec candidus & pinguis œsypus reddatur, & nihil impurum habeat, atque ita fictili inditum per dies aliquot in solem exponito & adseruato. Sed & omnia prædicta ad solem æstiuum facito. Sic enim commodior reddetur & albus, nihil que duri ac contorti habens, quemadmodum qui cerato aut adipe adulteratur. Facit ad vlcera sedis & vuluarum cum meliloto ac butyro, item ad plurima alia. Œsypus vstus fuliginem ex se reddit commodissimam ad erosos ac scabros oculorum angulos, & ad palpebras callosas & pilorum defluuio laborantes. Vritur autem in testa noua, donec in cinerem redactus omnem pinguitudinē deposuerit. Testa ipsa carbonibus imponitur, deinde exustum colligitur, teritur, & ad prædictos vsus adhibetur.

De carnibus, ex Galeno, Cap. CXXI.

Non omnes animalium carnes hominem alunt, sed aliquæ etiam sunt lethales: quædam verò non solùm vt cibus, sed etiam vt auxiliare medicamen assumuntur. & ex iis quæ alunt, non omnes eandem vim habent. Omnium quidem igitur eduliorum caro suilla maximè alit, boni succi est, & melius omnibus concoquitur, cum aliàs, tum ob similitudinem ad homines. Carnes bubulæ non modicum & ipsæ alimentum præbent, neque facilè transpirans, sanguinem tamen crassiorem quàm conuenit generant, & si quis natura atrabiliarium habuerit temperamentum, affectu quopiam melancholico corripietur, ex frequenti bubulæ carnis esu. Tales affectus sunt, cancer, elephas, impetigo, scabies, febris quartana, & quæ priuatim vocatur melancholia. Sed & lien quibusdam ex eius succo intumuit: vnde deprauatus corporis habitus & hydropisis sæpe insequuntur. Siccioris enim & multo calidioris temperamenti est bos quàm porcus. Cæterùm vituli carnes concoctu faciliores habēt quàm perfecti boues: sunt enim temperamenti humidioris. sic etiam hœdi capris præstant. Et capra quidem minus sicco temperamento prædita est quàm bos, sed homini ac sui cōparata, multùm euariat. Humidissimam autem & pituitosam carnem agni habent. verùm ouilla caro magis superfluitatibus redundat, & peioris succi est. Mali succi est caprina cum acrimonia, hircina autem pessima est & ad boni succi generationem, & ad concoctionem. Deinceps est arietina, deinde taurina. In omnibus autem his castratorum melior est. Vetustorum pessima est concoctu succo & alimento. quare & sues quāuis humidum temperamentum habeāt, senescentes fibrosam & duram ac aridam & propterea ægrè concoctilem carnem habent. Leporina quoque caro crassiorem sanguinem generat, sed melioris succi quàm bubula aut ouilla. Mali succi est & ceruina, duráque ac ægrè concoctilis. At verò asinorum syluestrium caro (nam & hanc quidam comedunt, velut domesticorum asinorū in Alexandria) crassissimi succi est, & ægerrimè concoquitur, & stomacho incommodat, insupérque esu iniucunda est, quemadmodum etiam equina & camelina. nam & horum animalium carne, homines tum anima, tū corpore, asinini ac camelini vescūtur. Quidam etiam vrsinas car

nes edūt,& quæ his adhuc deteriores sunt,leoninas ac pătherinas.quid verò attinet dicere de canibus, quorum catulos pingues plerique homines edunt? Horum omnium animalium carnes sicciſſimæ natura sunt,& acre alimentum corpori apponunt,& pro modo præparationum etiā magis aut minus nutriunt,& magis aut minus concoquũtur.nam quæ assatæ aut in sartagine frictæ comeduntur, siccius alimentum corpori sufficiunt:quæ coctæ, humidius:quæ verò conditæ sumuntur,medium inter vtraque locum obtinent.Sed & harum ipsarū nō parua differētia est iuxta conditure modū. quapropter vbi siccare corpus voles,sicciorum temperatura animalium carnem dabis: vbi calfacere,calidiorum:frigidiorum item & humectiorum similiter conuenienti proportione exhibebis.

De extremis terrestrium animalium partibus, Cap. cxxii.

HÆC itaque in summa de terrestrium animaliū carne dixisse satis est.Verùm de aliis partibus consequēter quam vim habeant disce.Extremas partes appellant in familiari vsu homines,rostra,pedes,& aures:nam hæc minimè pinguedinem habent,minimè item carnosam naturam.prædominatur autem in his neruosa & coriacea species.Suntque hæ partes multo motu magis exercitatæ & propterea etiam viscosiores.Meritò itaque paucius nutrimentum corpori præbent,& ob viscositatem facilius aluo secedunt.Præstant autem pedes suilli rostro, quemadmodum hoc auribus.Lingua laxioris & exanguioris carnis substantiam habet:venter verò adhuc laxior & exanguior est quàm lingua,& propterea etiam friabilior & concoctu facilior citra adiacentium intestinorum admixtionem.

De glandulis, Cap. cxxiii.

OMnes glandulæ hoc commune habent,quòd iucūdæ & teneræ edentibus appareant. Mammarū verò glādulæ quū lac habuerint,etiā illius dulcedinis nobis quid repræsentant,maximè in suibus.Alimentum ex ipsis probè concoctis,ad carnium naturam propè accedit. Si verò defectuosè concoquantur,crudum siue pituitosum humorem generant:& humidæ quidem glandulæ pituitosum,siccæ crudum producent.

De testibus, Cap. cxxiiii.

EX glandulosis corporibus sunt etiam testes. Suilli itaque & ouilli & hircini comesti ægrè concoquuntur,& malum succum gignunt, propter virositatem quæ in ipsis existit.Quanto autem suilla caro aliis melior est,tanto testes probè concocti magis alunt. De cætero soli gallorum testes per omnia optimi & iucūdissimi sunt,& bonū alimentum corpori sufficiunt,præsertim saginatorum.

De renibus, Cap. cxxv.

REnes palàm est mali succi esse ac ægrè cōcoqui,quādo etiam in gustu vrinæ qualitatem nobis repræsentant.

De cerebro, Cap. cxxvi.

PItuitosius edulium cerebrū est, crassique succi,ac tardi transitus,& ægrè concoquitur.maximè verò stomacho incommodum est omne cerebrum. Quidam autem mollitie eius decepti infirmis ipsum exhibent, quum sit præter alia etiā nauseosum. itaq; potius vbi vomere aliquē volueris ab accepto cibo,cerebrum ipsi pinguius conditum postremum exhibebis. Verùm vitabis ne cibum auersantibus præbeas. At verò cum calefacientibus ac incisiuis medicamentis præparatum, melius seipso euadit.

De terrestrium animalium visceribus, Cap. cxxvii.

IEcur omnium animalium crassi succi est,difficilis concoctionis,ac tardi transitus, præstat ex ipsis non solùm ad voluptatem sed ad alia quoque,porcinum,eorum videlicet porcorum qui ficubus aridis sunt saginati, quod iecur propterea Græcis sycoton, *hoc est ficatum*, appellatur. Lien mali succi esse creditur,vt qui atrabiliarium sanguinem generet.Pulmo vtroque facilius concoquitur, quanto etiam rarior est:verùm multo minus quàm iecur alit. Alimentum igitur quod corpori inde accedit pituitosius est.propter cartilagineum asperæ arteriæ corpus in ipso situm.At verò cor ægrè concoquitur ac tardi transitus est:

A si verò concoquatur probè,alimentum non modicum neque mali succi corpori exhibet.

De aluo,intestinis,ac vtero terrestrium animalium, Cap. cxxviii.

ALuus & vterus & intestina in terrestribus animalibus duriora carnibus sunt:propterea etiamsi probè concoquantur,non exquisitum & inculpatum, sed frigidiorē ac crudiorem sanguinem gignunt.

De syluestrium animalium carne, Cap. cxxix.

B OMnium animalium per montes ac syluas victū quærentiū caro durior est,& paucissimæ pinguitudinis particeps: quapropter alimentum minus excrementitiū ex ipsis quàm ex domesticis animalibus corpori accedit.

De volucrium animalium carne, Cap. cxxx.

OMne volucrium animantium genus minus alimenti corpori suppeditat,si terrestribus & maximè suibus comparetur. facilior tamē concoctu volucrium caro est, maximè perdicis, & attagenæ, columbæ, gallinæque ac
C galli. Verùm turdorum & merularum,& paruorum passerculorum, item eorū qui in turribus degūt,durior est:atque his amplius adhuc turturis & palumbi & anatis. Gallinarum carni similis est phasianorum, quātum ad concoctionem & alimentum attinet,sed iucunditate cibi præcellit. His durior est & magis ægrè concoctilis, ac fibrosior pauonis.In commune autem in omnibus volucribus animantibus, velut etiam in quadrupedibus id nosse oportet:quod caro crescentium adhuc multo melior,est quàm decrescentium:in vigore consistentium medium locum
D obtinet.Mala item est caro vetustorum & infantium adhuc siue paruulorum.nam hæc mucosa & humida & excrementis redundans est,& facilè aluo secedit: vetustorū autem dura & sicca,& neruosa est,& propterea cōcoctioni resistit.Atque huius memineris in vniuersum de omnibus animalibus. Neque verò parua differentia est eorum quæ in stagnis aut paludibus siue palustribus locis degūt, ad ea quæ per montes ac siccos locos victum quærunt.Et enim iuxta locorum proportionem, carnes animaliū aut siccæ & superfluitatibus carentes,& concoctu faciles, aut
E contrà humidæ & superfluo excremento refertæ & ægrè concoctiles redduntur.

De anseribus & struthocamelis, Cap. cxxxi.

HArum caro excrementitia est, & difficilius cōcoquitur quàm prædictarum volucrium: non tamen alas prædictis peiores habent.

De gruibus, Cap. cxxxii.

GRuum caro tota dura est & fibrosa, alæ verò adhuc carne ipsarum duriores existunt.

De partium volucrium animalium differentia, Cap. cxxxiii.

F VIscera in auibus eandem proportionem habent ad carnes,quam in pedestribus habere dictum est.Intestina verò omnium fermè ad esum inepta sunt: ventres verò esiles sunt & bene nutriunt:quidam ipsorum etiam in cibo iucundi sunt, velut anserinus, deinde gallinaceus.Aliqui falsò collaudant struthocameli ventriculum,velut pharmacum concoctorium:alii multo magis prædicant præferúntque huic mergi vētrem. Verùm neque ipsi facilè cōcoquūtur,neque aliorū ciborum conco-
G ctionem,velut pharmacum,adiuuant. Alæ in iuuenibus ac pinguibus volucribus optimæ:in macilentis contrà ac vetustis pessimæ existunt.Testes optimi gallorum præsertim saginatorum,atque adhuc magis eorum qui ex feroso lacte cibos sumunt.sunt enim boni succi,probéque nutriunt,ac facilè cōcoquuntur.cæterùm alui excretionem neque proritant neque inhibent.Cerebrum porrò in volucrium genere lōgè præstantius est quàm in pedestribus, quanto sanè etiam siccius est,præsertim auicularum montanarum.

H De ouis, Cap. cxxxiiii.

OVA gallinarum & phasianorum meliora sunt, deteriora anserū & struthocamelorū.Optima ad corporis alimoniā sūt tremula appellata.Sorbilia minus nutriūt, sed facilius aluo secedunt.læuigant autem faucium aspri-

tudines ex clamore,aut humoris acrimonia obortas.nam A affectis partibus oblinuntur & adhærēt velut cataplasma quoddam,& substantiæ totius lenitate asperitatem curāt. Eadem ratione etiam stomachi ac ventris & vesicæ asperitates sanant.Ouum in aceto coctum & comestum, ventris fluxiones resiccat.quòd si admiscueris ipsi quid ex medicamentis ad dysenteriam vel cœliacam affectionem commodis,deinde ad prunas in sartagine frixeris,& in cibo præbueris,nō parum ægris opitulaberis. Cōmoda ad hanc rem medicamenta sunt,vuæ acerbæ succus, & rhus B inspersus,& cinis cochlearum integrè vstarum, vinaceáq; vuarum,& myrti baccæ,ac similia.Oua cocta ægrè concoquuntur,tardi transitus sunt, & alimentum crassum corpori præbent.His autem adhuc magis tardi transitus sunt crassiorisq; succi,in calido cinere assata. Fricta pessimum ad omne alimentum præbent.nam in concoctione in nidorem transeunt,& crassum humorem gignunt,vitiosumque ac excrementitium.coctis & assatis meliora sunt quæ densata,vel(vt alii malunt)suffocata appellantur,cum oleo & garo,& vino modico subacta,& in duplici vase ad moderatè densam compagem cocta.quæ enim amplius spis- C santur,coctis & assatis similia euadunt.Idem facere oportet & in ouis quæ patinis infunduntur. nam dum adhuc succulenta sunt,patinam ab igne tolles.

Ouorum vis medicamentaria, Cap. cxxxv.

IN cœliacis ac dysenteriacis affectionibus ouum prædicto modo datum,commodum pharmacum existit.Cādidum & tenue in recentibus ouis leuissimum & omnis mordacitatis expers medicamentum est,non solùm oculis adhibitum , sed etiam aliis omnibus partibus leuibus pharmacis indigentibus,velut sunt sedis & pudendorum D vlcera,omniáque maligna,si ad ea quæ citra mordacitatem siccare illa solent,admisceatur,qualis est pompholyx & similia. Vitellus eandem facultatem habet, & propterea lenibus ceratis additur,ouis præcoctis aut assatis. quāto autem sicciora fiunt, tantum de leniendi vi perdunt. Testæ ouorum vstæ medicamentum sanguinem sistens euadunt.

De alimento ex animalibus aquaticis, Cap. cxxxvi.

ANimalium in aqua degentium & genera multa, & E species differentiæque plurimæ existunt. Hoc loco referētur, velut in superioribus fecimus,ea saltem quæ ad vsum medicum & ad sanitatem conseruandam assumuntur. In vniuersum igitur illud scire oportet,quòd optima caro est piscium in puro mari degentium, magisque vbi locus is ventorum procellis agitetur , & neque terrea, neque læuia littora aquam ambiant,sed arenosa aut aspera & lapidea.Si verò etiam ad aquilonares ventos loci cōuersi sint,multo melius est. manifestum est autem mare mari præstare,in eo quòd aliud perfectè purum est, aliud F magnos & multos fluctus excipit. nam pisces qui in eiusmodi mari degunt,quanto meliores sunt palustribus, tanto deteriores sunt iis qui purum mare incolunt. nam & ii qui in protecto & tranquillo mari degunt, peiorem carnem habent. At verò in stagnanti mari viuentium pisciū caro medium inter fluuiatiles & marinos locum obtinet. Recrementitia verè & multùm mucosa est caro eorum qui in limosa ac sordida aqua degūt. hac adhuc deterior est caro in stagnis degētiū.Si verò & parua sint stagna,neque magnos fluuios suscipiant, neque fontes habeant,ne- G que effluxum largum,multo sanè deteriores piscium carnes sunt.Si verò in totum nihil aquæ defluat,sed stagnum perpetuò stans sit,omnino deterrimæ.Cæterùm in paludibus & cœnosis locis degentium extremè vitiosa caro est. Porrò ex fluuiatilibus meliores sunt qui eiusmodi flumina incolunt,quorum velox est & multus fluxus. nam stagnantium fluminum pisces carnem habent concoctu difficilem,& bonum alimentum quampaucissimum habēt. pessimi autem sunt qui in ostiis fluminum degunt , quæ H sterquilinia,aut balineas,aut culinas,& vestium ac linteorum sordes expurgant,& siquæ alia sunt retrimenta vrbis quam præterlabūtur, & quæ in ipsa flumina expurgantur, maximè si populosa vrbs existat. Cæterùm & iuxta nutrimentum pisces meliores & deteriores fiūt. quidam enim herba & optimis radicibus abundant, & propterea meliores sunt:quidam & limosam herbam & radices mali succi edunt:& aliqui in fluminibus magnam vrbem præterlabentibus degentes,stercora hominum & quosdam consimiles cibos vorant,atque hi omnium pessimi,velut dixi, existunt:&,si paulo ampliori tempore mortui permanserint, euestigio computrescunt ac pessimè olēt.Suntque hi omnes esu iniucundi,& ægrè concoquuntur,& bonum alimentum paucissimum habent,sed non modicam recrementitiam superfluitatem,& vitiosum succum in corporibus eorum coaceruant qui ipsis quotidie vescuntur.

De cephalo, *id est mugile,* Cap. cxxxvii.

CEphalus maximè omnium piscium vtrisque aquis vtitur,fluuialibus & marinis.Qui igitur in mari versatur paruas & multas spinas non habet,iucūdiórque est,& pinguedine carens ipsius caro.Verùm in fluminibus degentes cephali, spinis referti sunt, & pinguē saporem habēt, esúque & concoctu deteriores sunt, stomacho incommodant,mali succi & virosi existunt.At verò sale inueteratus cephalus melior seipso euadit.

De lupo, Cap. cxxxviii.

LVpus ex pelagiorum piscium numero est, *hoc est eorum qui in profundo mari degunt.* huius itaque caro velut reliquorum pelagiorum piscium , tenuiorem sanguinem generat:si verò ad flumina ascendat,cephalo similis euadit.

De trigla,*id est mulo,* Cap. cxxxix.

EX pelagiis piscibus est & mulus qui existimationē apud homines reperit tanquā excellenter iucundus in cibo sit, habet autem duriorem omnibus pelagii generis carnem, non pinguē & friabilem: & propterea magis quàm alii pisces nutrit, vbi probè cōcoquatur. quidā iecur eius & caput voluptatis gratia magni faciunt. At verò muli qui carcinadas(*animalcula sunt hæc,ualde minutis cancris similia colore fulua*)vorant, fœtidi sunt, & iniucundi, ægréque concoctiles,ac mali succi. Cognoscuntur hi ex odore & sapore:sed & siquis ventrem ipsorum discerpat, carcinadas in ipso inueniet. Quòd siquis in frequēti mulorum marinorum esu perseueret, hebetudinem visus incurret.

De piscibus petrosis, Cap. cxl.

PEtrosos & saxatiles appellant pisces,degentes vbi petræ sunt & littora saxosa.In hoc genere optimus censetur voluptatis gratia scarus,deinde merulæ & turdi, & postea iulides,phocæque ac percæ.Alimentum ex his nō modò concoctu facile est,sed & saluberrimum sanguinē generans,compage mediocrem.

De gobio, Cap. cxli.

GObius,littoralis piscis est semper paruus manens,sicut etiam alii plures.optimus est & ad voluptatem & cōcoctionem,distributionémque in corpus,ac humoris boni generationē, qui circa arenosa ac petrosa littora capitur: qui verò in fluuiorum ostiis aut stagnis degit,neque similiter iucūdus est,neque boni succi, neque cōcoctu facilis: si verò aqua vitiosa sit,etiam in ipsa pessimus gobius euadit.Si iure albo decoctus sit donec flaccidus fiat,ius ipsius potum aluum subducit: assatus citra salem comestus promptitudinem egerendi inanem sanat.

De piscibus mollis carnis, Cap. cxlii.

EX piscium mollis carnis numero sunt aselli,murænæ, buglossæ ac passeres:& ex his aliqui in fluminibus & stagnis degunt,aliqui in mari.Et propterea aliquando iucundi & probè nutrientes reperiuntur, aliquando vitiosi & mali succi.

De piscibus duræ carnis, Cap. cxliii.

EX duræ carnis piscibus sunt dracones,cuculi , scorpii, orphi,glauci,cōgri,phagri, amiæ, & parui thunni ac pelamides: qui ægrius concoquūtur quàm pisces mollis carnis,& crassum humorem generāt,& propterea fortiore ventre indigent ad concoctionem.

De piscibus testa intectis, Cap. cxliiii.

BVccina & purpuræ & reliqua ostrea ac chamæ, ostracoderma, *hoc est testa intecta,* appellātur. his omnibus commune est salsum saporem & qui vētrem nostrū mol-

liat,

liat,in propria carne habere: verùm in vnoquoque genere magis aut minus talis actio inest.Nam ostrea siue conchæ inter alia mollissimam carnem habent,& magis vētrem subducunt.& quidam ipsa citra cocturam edunt.At vero paruæ chamæ,& purpuræ, buccináque ac murices & similia duram & ægrius concoctilem carnem habent, & minus quàm illa vētrem subeunt.quemadmodum autem ægrè concoctilem carnē habent ostracoderma duræ carnis,sic etiam ægrè corruptilem habent:quapropter exhiberi ipsa solent sæpe iis qui ex humorum prauitate cibum in ventre corrumpunt.coquunt autē ipsa, & aqua iterum atque iterum diffusa, donec salsa qualitas deponatur. sic præparata etiam ventrem sistunt. Si verò coquas, & primam aquam diffundas,deinde sale aut magis garo condias,& ius bibendū præbeas, aluus bibentis multùm subducetur.

De crustatis *siue molli testa intectis*, Cap. CXLV.

GAmmari,paguri,cancri,locustæ & squillæ, & quæcūque alia crusta intecta, tenuem quidem habent ambiētem testam,verùm duram,minus superioribus salsum saporem habent,habent tamen, eúmque non modicum. Omnia autē carnis duræ sunt,ægrè concoquuntur,súntq; multi alimēti,præcocta videlicet.Horū caro velut etiā ostreorū,ventrē sistit,vbi præcocta salsum humorē in aquā deposuerit.Sed & hæc ægrè corruptilem carnem habēt, similiter vt duræ carnis ostracoderma.

De piscibus mollibus, Cap. CXLVI.

MOlles appellantur pisces,neque squamas habentes, neque cutē asperā aut testaceā,sed mollē. suntque tales,polypi,sepiæ,loligines,& qui his similes sunt. Habēt autem carnē duram,ægrè concoquūtur,& salsum humorem modicū in se continent.Si tamen concoquantur, alimentum non modicum corpori præbent : plurimùm autem crudum humorem hi ipsi gignunt.

De piscibus cartilagineis, Cap. CXLVII.

ASperam & nocte splendidam cutem hoc genus piscium habet: quapropter aliqui à Græcis selachia appellata volunt quòd selas,*hoc est splendorem*,emittāt.Mollem in se carnem habent torpedo & pastinaca, aluo moderatè subeuntem,& non ægrè concoquuntur, & moderatè quoque alunt.

De Echinis marinis, Cap. CXLVIII.

EChinos *siue herinaceos* marinos quidam ex vino mulso præsumunt & garo, subducendi ventris gratia, sed & patinas ex ipsis præparant. Referuntur autem inter edulia modici alimenti, & quæ mediam facultatē inter spissantia & attenuantia humores habent.

De salsamentis omnium animalium, pedestrium, volucrium, & aquaticorum, Cap. CXLIX.

NON modica differētia salsarum carnium est, prout quædam ex ipsis saliuntur. nam adeo immutantur vt sæpe animalis temperamento humidi caro salita longè siccior euadat quàm caro animalis natura sicci nō salsa. Apta itaque ad salsuram sunt animalium corpora quæ duras simúlque superfluitate redundantes carnes habēt. quæ verò aut valde mollem, aut valde durum, aut siccū & superfluitatum expertem corporis habitum habēt, ad salsuram inepta sunt.Quēadmodum enim sicca corpora salita coriis similia euadunt: sic valde humida diffluunt, & salis familiaritate colliquescunt. Itaque manifestū est quòd dura & neruosa & velut pelliculosa ac coriacea omnia,salita ægrè concoquuntur: quæ verò ad salsuram idonea sunt,tenuium partium fiunt, & comesta crassos ac glutinosos humores attenuant. Cæterùm vetera salsamēta omnia vitiosa sunt.

De garo, Cap. CL.

GArum vim habet multùm calidam & siccam : & propterea quidam medici vsi sunt ipso ad putredinosa vlcera. quin & dysentericis & ischiadicis per clysterem infundunt.

De muria, Cap. CLI.

MVria salsorum piscium,similiter vt garum,putredinosis vlceribus conuenit,& ad ischiadas ac dysenterias per clysterem infusum. Acrimonia enim sua humores coxendicem infestantes attrahit, & per intestina euacuat.

A In dysentericis autem putredinosa vlcera abluit & siccat.maximè verò silurorum salitorum & mænularum muria ad talia medici vsi sunt,& nos ad putredinosa oris vlcera adhibuimus.At verò oliuarum colymbadum muria frequenter in dysentericis vtimur, præmittimúsque eam hora vna antea quàm crustifica infusa immittamus, ad vlcera videlicet præmundanda.

De adipe pinguedineque ac seuo, Cap. CLII.

B OMnis pinguedinis vis est humana corpora humectādi ac calfaciendi : verùm singulæ inter se differunt, prout magis aut minus eas vires habent.Differt pinguedo à seuo crassitudine: quapropter animalia tota natura magis terrea,seuum habent,velut humectiora pinguedinem.Et propterea adeps siue pinguedo facilè liquescit ab igne, non facilè autem congelatur : suum contrà non liquescit facilè, & liquefactum celerrimè congelatur, & multo durius adipe apparet. Humidissima omnium ferè animalium pinguedo est suilla,magis molliens ac concoquens oleo:quare cataplasmatis inflammationum admiscetur. C Cæterùm iis qui in recto intestino aut colo morsum percipiunt,item in dysentericis & egerendi cupiditate inani,caprinum seuum magis iniicimus, non quòd acrimoniam obtundat,sed quòd congeletur ob crassitiē. nam suillus adeps defluit velut oleum. At verò anserinus adeps suillo quidem calidior est, & valde tenuiū partiū, & propterea infundimus ipsum iis qui in alto corporum morsum sentiunt.nam partium tenuitate tota corpora penetrat, & omnibus mordentibus serosis humoribus admiscetur,& mordacitatem hebetat. Mediū inter suillum D & anserinum locum obtinet gallinaceum ac gallorum. Porrò taurorum seuum multo calidius & siccius est pinguedine suilla. Vitulinum inferius taurino est caliditate & siccitate. similiter, hœdinum inferius est caprino ac hircino. rursus hircinum inferius est leonino. maximè enim discussorium est leoninum, & tenuissimarum partium fermè præ omnium quadrupedum seuo. vnde tumoribus inueteratis induratis, & contractis articulis adhibitum,validissimam vim discutiendi habet. Taurinū medium locum obtinet inter suillum ac leoninum,& propterea E vtrique medicamentorum generi miscetur, tum iis quæ induratis medentur, tum quæ inflammata concoquunt: quale est tetrapharmacum & regium appellatum. quidam viperarum adipem in principio suffusionum cōuenire tradunt. Verùm vrsinum alopeciis prodesse verè scripserunt.Quidam piscium pinguedinem collaudāt ad suffusiones & aurium dolores,aiúntque omnium piscium adipem ad hæc pollere.Omnis adeps veterascens calidior ac tenuiorum partium euadit,ob id etiam magis discussorius. id quod omnibus veterascentibus contingit quæ F nō putredo præoccuparit. Summa autem huius sermonis in cōmune hæc est,cuius meminisse oportet. nēpe iuxta animalium temperaturā,semper differentias adipis ac seui in ipsis fieri.item iuxta differentiā generis.nam masculum semper siccius & calidius est fœminino:mas autē castratus similis est fœminæ. ita etiā omne iuuenile animal fœminæ assimilatur. Sic autem & syluestre calidius est & siccius domestico.

De medulla, Cap. CLIII.

G OMnis medulla vim dura & indurata corpora emolliendi habet,siue musculi,siue tendines,siue ligamenta, siue viscera hoc modo sint affecta. Optimā autē semper expertus sum esse ceruinam,deinde vitulinam.taurorum & hircorū acrior est magísque siccatoria,& propterea duritias in scirrhum induratas dissoluere nequit. Cæterùm methodum reliquarū differentiarum, ex iis quæ de adipe relata sunt,coniectare potes.

De pulmone, Cap. CLIIII.

PVlmo agninus & porcinus vsti ac triti impositi,attritus calciamentorū sanant. Vulpis pulmo siccatus & H tritus paulatim potus,anhelosos sanare creditur.

De capitibus, Cap. CLV.

CApita mænularū salsarū vrebat quidam,vtebatúrque ad rimas sedis,& putrescentes gingiuas, & ad gurgulionem induratum. Vis ipsorum siccatoria est non valde

acris.alius quidam caput integrum leporis vrebat,& vtebatur ad alopecias cum adipe vrsino. Viperarum capita vsta in olla ad cinerem,deinde trita cum decocto lupinorum amarorum crassissimo,& temporibus illita, fluxum oculorum diuturnum sistunt.Cinis ipsorum per se læuissimè tritus,& vt aridum collyrium adhibitus,hebetem visum magnopere corrigit.

De cornibus, Cap. CLVI.

Cornibus cerui ac capræ vstis sæpe vsi sumus ad illustrandos dentes. gingiuas quoque flaccidas adstringunt.Aiunt cerui cornu,si post vsturam lauetur, dysenteriam ac sanguinis sputum,& cœliacas affectiones sanare. B Ictericis quoque vtiliter præbetur: datur omnibus duorū cochleariorum mensura.Vstum & lotum collyriis oculari bus ad fluxiones oculorum destinatis admiscetur. Est autem horū collyriorū vis siccatoria. Capræ cornu ad pruritus facere aiunt,itémque ad scabiem,vlcera, affrictum.

De vnguibus, Cap. CLVII.

Qvidam vngues caprarum vrunt,deinde cinerē aceto subigunt,& alopeciis illinūt.Sunt autē attenuatoriæ facultatis:alii suum vngues vrunt, & cinerem colicis C in potu præbent:aliqui asinorum vngulas vstas comitialem morbum sanare aiunt,si assiduè bibantur.Easdem oleo subactas,strumas discutere.Cinerem quoque earundē cum muliebri lacte probè tritum,& in collyria redactū, oculorū cicatrices detergere, si cum lacte item illinatur.

De impetigine in pedibus equorum, Cap.CLVIII.

IMpetiginem equorum aceto tritam ac potam,comitialem morbum curare aiunt: aliqui & ad omnis reptilis bestiæ morsum eadem vti iubent.

De lanis succidis,& puris,& vstis, Cap. CLIX. D

LAnæ sordidæ ac succidæ appellatæ, vtiliter adhibētur ad contusas aut quomodocūque percussas partes, fomētis excipiēdis aptæ:quanquā non desit & ipsis sua vtilitas ob sordium efficaciam. Quomodo autem ex iis œsypum parare oporteat,iam dictum est in hoc sermone secundo,vbi de ouiū sorde tractauimus.Lanæ lotæ ad suscipiendas fomentorum humiditates materia apta existūt. Eædem vstæ vim habent acrem & calidam,cum quadam partium tenuitate,vt etiam humectas in vlceribus carnes celerrimè consumant. Cōiiciuntur & in pharmaca siccatoria. vruntur in fictile nouum missæ, operculo addito E multa foramina habente.

De pilis vstis, Cap. CLX.

PIlli vsti consimilem lanis vstis calfactoriam ac siccatoriam vim habent.

De ossibus vstis, Cap. CLXI.

OSsa vsta omnia discussoriam & siccatoriam vim habent:quidam tamen de hominum ossibus id maximè prædicant.Talum vtique suillum vstum deinde potū inflationes ac tormina sanare prodiderūt. Et noui sanè e- F go quendam nostrorum hominum, qui ossa vsta potanda dabat,ignorantibus bibentibus quid potarent, ne abominarentur: atque sic in multis & morbum comitialem ac articularem curabat.

De pellibus & coriis, Cap. CLXII.

PEllis ouilla recens excoriata, flagris cæsis circundata, manifestè auxiliatur præ omnibus aliis auxiliis,vt in vna die ac nocte ipsos curet. concoquit enim & discutit suberuenta.Hyænæ pellem quidam domi repositam adseruant,& vsu expetente ipsam à rabioso cane commor- G sis circundant.nam proprietate quadam prohibet ne cōmorsus in aquæ timorem delabatur,sed & iam elapsis auxiliatur.Coria vetera,maximè solearum,vsta,cinere ipsorum trito insperso, attritus calceamentorum non inflammatos sanant.nam inflammatos exacerbant.

De ventriculo mergi, Cap. CLXIII.

MErgi ventrem torrefactum & sali modico admixtū crudis bonam concoctionem facere tradunt.

De vulpibus, Cap. CLXIIII.

QVidam vulpes viuas in oleo coquunt, eóque articu- H lares morbos sanant.Solia enim oleo calido replent, atque sic arthriticos totos insidere faciunt,& diutius immorari iubent.Maximè autem discussorium fit hoc oleū, vt ad superficiē trahat in alto corporū cōtenta, ísticque

A dolores faciētia,aut ob substantiæ crassitudinem, aut ob frigiditatem,aut vehementem acrimoniam, aut ob flatuosum spiritum egressum non habentem. Ex hoc enim non solùm tumores in articulis ipsorum, sed etiam totū corpus repletione affectum euacuari contingit, & propterea maxima vtilitas inde cōsequitur: nimirum quum causæ in articulis contentæ discutiantur,& nihil amplius affectis partibus influat, toto corpore à superfluitatibus liberato. At verò siquis improba diæta vtatur,affectio redire solet:non tamen ita vehementer velut antea. nam & antea,quū illæsum ab eo affectu esset corpus,vitiosa diæta malum id induxit. Idem facit & hyæna tota oleo velut vulpes cocta.

De aranearum telis, Cap. CLXV.

ARanearum telas quidam scripserūt vlcera in superficie ab inflammatione asseruare.

De ranis, Cap. CLXVI.

RAnæ palustres coctæ, & modico sale ac oleo modico conditæ,magnam medelam afferunt à reptilibus venenatis commorsis,si ius ipsum in potu sumatur. Aliud. Rana in oleo cocta,& oleo pro fomento admoto, diuturni tendinum dolores sedantur. Idem oleum articularem morbum mitigat, & duritias emollit. Ranæ vstæ cinis membranæ cerebri sauciatæ,aut venæ ruptæ inspersus,sanguinis eruptionem sistit.

De Mustela, Cap. CLXVII.

MVstelam arefactā & potam, morbū sacrum curare aiunt.Si tota viua vratur in olla, cinis eius strumas sanat cum melle,aut terebinthina, aut butyro impositus.

De terræ intestinis, Cap. CLXVIII.

TErræ intestina trita & neruis dissectis imposita, è uestigio mirabiliter auxiliantur, omnem quoq; ferri aut lapidis,aut alterius rei plagam glutinant,præsertim in neruosis & ægrè glutinum admittētibus partibus, aut naribus,aut auribus,& similibus.Oportet autem ea læuigare cum terra in qua reperiuntur, si non acrem aut salsam habeat qualitatē. Terræ intestina pota numero quinque aut septem, cum passo vrinam cient, & omne genus lumbricorum eiiciunt eodem modo pota, aut quocunq; velis. Verùm latum lumbricū expellunt cum aceto mulso pota. Sed & morbum regium ægrè curabilem per vrinas expurgant,similiter cum passo septem numero pota, aut etiam per se, & cum myrrha troglodytide magnitudine ciceris.vtere confid enter. At verò in rosaceo cocta,aurium dolores sanant,oleo calido infuso. oportet autē terræ intestinorum drach.vi. esse, & rosacei lib.i. Dentium quoque dolores idem oleū sedat,propinquo dolenti denti auri calidum instillatum. Eadem super prunas suffita dentium dolores sedant, ægro per infundibulum fumū suscipiente ad dolentem dentem. Molares quoque quos tollere oportet,citra forcipem tollunt vsta trita, circū dolentem dentem inspersa:prius tamen dentem exactè circumscarificare conuenit.Cinis eorundem in testa exustorum læuissimè tritus,& vt collyrium aridum admotus,incipientibus suffusionibus magnificè opitulatur. Auxiliatur idem palpebris in pilos eluxuriantibus,præeuulsis ante a superfluis pilis, deinde insperso cinere in loca ipsorū per specillum. prohibet enim pilorū præter naturā regenerationē.Septem autē terræ intestina trita,ex vino mulso ad plures dies pota, calculos in vesica confringunt, & paulatim emingere faciunt.Rumpunt & internos abscessus,& ad excretionē deducunt septē aut nouē pota pro viribus,trita in aquæ cyathis tribus. Si verò quis ipsa trita in melle reposita afferuet, optimū auxiliū ad percussos à scorpio habebit.Neruorū nodos,quos ganglia vocamus, eadem per se trita in cataplasmate imposita dissoluūt:itē māmarum abscessus,per se cataplasmatis vice imposita: suppurant enim attrahūntque,& rumpunt,& ad cicatricē perducunt.Profunt & erysipelatis vsta trita cum aceto illita.Podagrarum inflammationes soluunt trita cum melle,ad cerati crassitudinem,locis illita & tertia die soluta, locis rosaceo antea sublitis. sed & rosaceo cerato trita excepta,optimè pedum dolores mitigant. Cæterùm in capite non finunt leucas, *id est vitiligines albas*,altius insidentes nasci,si fuerint consuetis medicamentis præadstrictæ,

& pili postea ex ipsis tritis cum vrina pueri illinantur. oportet autẽ in testa prius exurere ipsa, & sic in vrina vti: dato & hydropicis septem cum vino mulso: verùm exulceratæ vesicæ aut renibus, septem item dato trita cum sapa diluta. Strumas porrò paulatim minuunt viua locis adalligata, tot numero in paniculum illigata quot strumæ existunt. Sedant omnem capitis dolorem & hemicraniã trita temporibus illita. Subterranea autem sunt hæc terræ intestina: prodeuntia igitur & ad solem conspicua, tẽpestates ac pluuias significant.

De dracone marino, Cap. CLXIX.

DRaconis marini squamas vrito, & tenerrimè tritum cinerem sublinito, & turbatos ac hebetes oculos sanabis: item eos quibus animalcula velut culices, præ oculis volitare videntur.

De vipera, Cap. CLXX.

VIperæ caro comesta palàm calfacit ac siccat. Oportet autem capite & cauda amputatis ipsam excoriare, & omnia interanea eximere, aquáque triplici carnem eluere: deinde in aqua velut anguillam coquere, addito marrubio, & anetho modico, paucóque oleo. atque vbi iam cocta fuerit, moderato sale condire, & edendam præbere, itémque ius absorbẽdum. Quòd autem viperæ carnes sic comestæ purgent per cutem totum corpus, ex iis cognoscere licet quæ quum adhuc iuuenis essem expertus sum. Homo quidam elephantiasi correptus abominabilis erat & graueolens: itaque casa prope vicum extructa in ipsa degebat. Metebant autem in vicino messores quibus vinum in amphora apportabatur: vbi ergo tempus bibendi adesset, messores vinum in craterẽ effundebant, atque sic mortua vipera simul excidebat. Itaque plenum humanitatis opus se facturos rati, vinum ægrotanti elephantiaco largiuntur: melius enim esse iudicabant ipsum mori, quàm talem viuere vitam. verùm is epoto vino mirabili modo sanatus est: etenim vniuersa eius tumescens cuticula, velut ostreorum tectorium decedebat, & quantũ eius reliqui fieret, satis molle apparebat, velut in locustis ac cãcris videre est, vbi testam exuerunt. Quin & in aliis plurimis consimiliter accidisse, veteres memoriæ prodiderũt. Et nos multos ex viperis curatos vidimus: vnde etiã theriacæ ipsas miscemus.

De herinaceo marino, Cap. CLXXI.

HErinaceus marinus comestus superiori ventriculo conducit, & cibos auersantibus appetẽtiam excitat. Vrinam laxat idem vesicam expurgans, vnáque aluum leniter emollit.

De herinaceo terrestri, Cap. CLXXII.

HErinacei terrestris caro siccata & paulatim pota, elephãtiacis auxiliatur, & vitiato corporis habitu præditis, conuulsisque ac nephriticis, insupérque aqua subter cutem laborantibus: habet enim vim discussoriam ac siccatoriam. sed & iecur ipsius sole siccatum ac potum elephãtiacis opitulatur. Cæterùm vtriusque herinacei, terrestris ac marini vstorum cinis extersorius est ac discussorius, & carnem consumit: quapropter & vlcerum superexcrescentem carnem demolitur ac compescit, & sordida vlcera expurgat. verùm herinacei terrestris vsti cinis pice liquida exceptus alopecias sanat: eiusdem cinis potus cũ vino mulso calculosos renes sanat, & aquam inter cutem. Bibitur cineris cochlearii dimidii mẽsura. Omnem vrinæ difficultatem ex quacunque causa obortam soluit herinaceus, si intestina ac interanea ipsius suffiantur, ægro vndiquaque cooperto: celerrimè enim sic malũ soluitur. Ad hanc rem interanea inueterata esse oportet, & sicca asseruata: quibus non præsentibus caro aut pellis sicca suffienda est. Multam vrinam cient interanea sicca trita pota, quantum tribus digitis apprehendi potest, ex vino. Eiusdem caput vstum & cum adipe vrsino illitum, nõ modò alopecias persanat, sed etiam pilos ex cicatricibus producit. Corium autem vstum itidem cum adipe maximè vrsino illitum, similiter alopecias sanat. Totus porrò terrestris herinaceus viuus in oleo ad mollem ac lentum ignem coctus diutiusculè, oleum ex ipso coxendicum dolores veteres illitũ sanare facit. Fit ex ipso & psilothrum pilis denudãdis hoc modo: Herinaceum viuum in ollam

A densissimum operculum habentem, & duodecim sextarios capientem mittito, & ad ipsum olei sextarios sex tantùm affundito, & ollæ osculum diligenter gypso oblinito, vt nullatenus transpirare possit: deinde ad dies quadraginta ad solem sub caniculæ æstibus exponito: postea apertam rudicula noua diligenter agitato, & mox excolato per panniculũ vtitor. Illinatur ex eo locus in sole, & diu confricetur donec exsudet, postea aqua dulci affusa prolue. Cauendum autem ne alios locos contingat, quos

B depilare nolis.

De Hippocampis marinis, Cap. CLXXIII.

HIppocampi marini & assati comesti, & morsui impositi, à carne rabioso commorsos sanant: verùm cum aceto mulso & melle ipsos conterere oportet.

De Cantharidibus, Cap. CLXXIIII.

CAntharidum magnificum experimentum habemus ad scabros vngues. extrahunt enim ipsos commodis medicamentis admixtæ: miscentur autem aliis erodentibus cõpositionibus, & excoriatoriis leprosorum. Quidã

C ex præceptoribus nostris in pharmacũ vrinam ciens parum de cãtharidibus addebat, reiectis alis ac pedibus. Ad hos vsus cõmodiores sunt (velut ego expertus sum) quæ in tritico reperiuntur, & virgulas transuersales melini coloris in alis habent. Magis autem adhuc idoneæ fient, si viuas ipsas in vas fictile mittas: deinde osculo vasis rarũ linteolum obducas, deinde acetum in olla feruefacias, & vas cantharidum inuersum supra ollam detineas, ita vt vaporem ab aceto elatum, per linteolum cantharides excipiant, donec emoriantur.

D De cancris fluuialibus, Cap. CLXXV.

CAncros fluuiatiles crudos tritos & lacti mixtos in potu præbe, & omnis reptilis morsum curabis, & præsertim scorpii plagæ medeberis. & eum qui poto lepore marino iam perit, statim restitues. Manifestum autem est quòd internam eius carnem cum lacte terere oporteat. Similiter exhibiti auxiliantur etiam phthisicis contabescẽtibus: itémque iure albo cocti & comesti, absorpto insuper iusculo. Cæterùm cinis cremati cancri similiter vt alia vsta, siccat: verùm quadam totius substantiæ proprietate, ad rabiosi canis morsum efficax est, tum solus, tum

E multò amplius gentiana & thure additis: ita vt sit thuris pars vna, gentianæ quinque, cineris cancrorũ partes decem. Vsi sumus autem vstis aliquando quidem alio modo, ferè tamen quomodo præceptor noster vtebatur. Patinam habebat is ex ære rubro, in quã viuos cãcros missos vrebat, lignis vitis maximè subiectis, donec ad cinerẽ redigerentur, vt cõmode teri possent. atque sic habebat semper præparatum domi suæ pharmacum. Vrebat autẽ ipsos cancros mense Augusto sub caniculæ æstibus luna

F decimaoctaua. Ex eo verò quotidie à rabido cane cõmorsis dabat vsque ad quadragesimum diem cochlearium satis amplum in aquam inspergens. Si autem non à principio, sed post aliquot dies à morsu cõmorsi curam suscipiebat, bina cochlearia quotidie dabat, vt quadraginta dierum exhibitio expleretur. Vtebatur verò & ad vulnus ipsum medicamento ex brutia pice, in quod recipiebat picis lib. i. aceti acerrimi sextarium i. opopanacis quadrãtem. Porrò cinere cancri fluuiatilis vsti melle addito, plãtas pedum à frigore ruptas, & digitorum rimas sanabis. Eodem etiam maligna & cancerosa vlcera curabis.

De carabo *siue locusta*, Cap. CLXXVI.

G LOcustæ testam vstam ac tritam cum meraco bibendam dato, & alui infernum fluxum compesces. Expurgat eadem & calculosos renes, multam arenosam vrinam deducens.

De testibus castoris, Cap. CLXXVII.

CAstoris testes castorium appellant, celebre & multi vsus medicamentum. hîc in vniuersum vim eius referemus, ad quam siquis respiciat, particulares vsus sibi ipsi exquirere poterit. Calfacit itaq; & siccat, éstque mul-

H tùm tenuiũ partium medicamentum, siue quis humido corpori adhibeat egenti siccatione, siue frigido indigo caliditatis, siue iis qui ex repletione conuelluntur: vbi ea quæ præter naturam in neruis cõtinentur euacuare oportet, magnam quidem vtilitatem ex se ostendit, & nulli

parti vllum aliquod detrimentum affricat; præsertim si homo non vehementi aliqua febre laboret. Eadem ratione & tremulis ob crassorum ac viscosorum humorũ multitudinem, commodissimum est potum. vtile est & singultui, ex humorum frigidorum ac viscosorum copia osculo ventris infarta oborto. Si verò ex siccitate, aut immodica euacuatione, aut acrium humorum mordacitate, singultus aut conuulsio oriantur, castorii vsum velut infestissimum fugere oportet. Sed & febrientibus non adeò calida febri, sed, vt ita dixerim, tepida (velut in altiore sopore ac lethargo fieri solet) valde multis castorium exhibuimus cum pipere, vtriusque cochlearium ex aqua mulsa: & nemo ex ipsis vlla parte læsus est. At verò in lethargicis ac alti soporis febribus, castorium rosaceo dilutum capiti imposuimus ac ceruici. Ad suppressos autem menses ob copiam ac crassitiem sanguinis, sanguine à talo moderatè detracto, cochlearium castorei cum pulegio aut calamintha exhibui, cognouique medicamentum ipsum purgationẽ menstruam ciere. Eiicit & secundas detentas & morantes, similiter cum aqua mulsa potum. Inflatos ventres & torminosos propter crassum ac flatuosum spiritum conclusum, ex posca potum sanat. Datur & orthopnoicis, *id est recta ceruice spirãtibus*, cum aceto mulso aut posca. Suffitur & in carbonibus, hiante ægro & vaporem excipiente.

De canis fluuiatilis testibus, Cap. CLXXVIII.

CAnis fluuiatilis testes ad eadem commodi ad quæ castoris testiculi existunt, sunt tamen debiliores. eiusdẽ canis pellis ad calceamentum redacta, pedum ac neruorũ morbum egregiè mitigat.

De canis terrestris catulo, Cap. CLXXIX.

CAtulus canis terrestris probè saginatus iuxta ægrum acclinatus, siue stomacho, siue alia interna parte ægrotet, morbum eximit ac sanat, affectu in ipsum transeunte. Aiunt eundem mortuum diligenter sepeliri oportere.

De cygni pullo, Cap. CLXXX.

CYgni pullus tener in oleo coctus, neruis affectis præter omnem opinionem medetur.

De buccinorum testis vstis, Cap. CLXXXI.

BVccinorum testæ vstæ vim multùm siccatoriam habent: vnde commodis medicamentis admixtæ inflãmationes induratas discutiunt. Consimilem vim habent purpurarum ac ostreorum testæ.

De galerita volucre, Cap. CLXXXII.

COrydalus *Græcis* appellatur, *& Latinis galerita*, volucre animal paruũ, quod sæpe iuxta vias videmus. id simplici iure coctum ac comestum colicis prodest. Oportet autem assiduè & frequenter id edere, vnà cum iure. nam vtilitatem ex ipso sæpe expertus sum. Habet autem eminẽtiam quandam in capite velut cristam, ex pinnis spõte naturæ productam.

De cochlea terrestri, Cap. CLXXXIII.

COchlea terrestris duram carnẽ habet, & propterea comesta ægrè concoquitur: verùm iusculum ipsius coctæ ex aqua & anetho, oleóque ac garo, aluo secedit, si potetur. Si verò prima & secunda aqua in qua coquitur diffusa, in tertia coxeris donec exactè flaccescat, & in fluxione ventris exhibebis, ventrem sistet. At verò cochlearum humiditas sola per se citra carnem accepta, (vocant autem eam ipsam cochleæ mucũ) & thuri admixta, aut aloæ, aut myrrhæ, aut aliquibus ex his aut omnibus, donec cerati crassitudinem habeat, pharmacum euadit glutinatorium, & submuscosos aurium tumores probè siccat. Glutinat item ac siccat oculorum fluxiones fronti impositum. Quum itaque multum eius muci colligere voles, carnem ipsarum stilo perforato: non modicam enim humiditatem emittunt, præsertim si nõ ante multos dies captæ fuerint. Hæc autem humiditas palpebrarum pilos reglutinat. Ego autẽ aliquando in agro cuidam neruos sauciato vnà cum tendinis contusione, carnem cochlearum imposui cum farinæ polline qui molendinis adhæret, tritam, & citra inflãmationẽ vulnus glutinatũ est. Erat autem homo duræ carnis. Quòd si ad manum sint, præstat admiscere in talibus myrrham, aut thus, aut resinam frictam leuissimè tritam. Cæterùm caro ipsa in pila prius contusa, dein-

A de trita & imposita; omnes partes superfluam humiditatem habentes siccat, vt etiam hydropicis prosit. Sed & vnà cum testis suis tritæ cochleæ ventri vniuerso hydropicorum imponuntur, & super articulorum tumores in arthriticis. & appositio quidem ipsarum difficulter auferri potest, verùm multùm siccat, & sanè sinendæ sunt donec sua sponte decidant. Idem facere expedit & in tumoribus ægrè solubilibus, ex plaga aut contusione factis in auribus. nam omnes hos exsiccat, etiãsi viscosum & crassum in alto contineatur. Integræ porrò cochleæ vnà cum B testis vstæ, galla omphacitide ac pipere admixtis, magnopere prosunt dysenteriis in quibus vlcera nondum sunt putredinosa. Oportet autem esse piperis partẽ vnam, gallæ duas, quatuor cineris cochlearum. quæ omnia exactè læuigata ac mixta, reposita seruabis, & vsu expetente cochlearii pleni mensuram obsoniis insperges, aut cum aqua calida aut vino bibendam dabis. Citra verò vllam admixtionem ipse cinis cochlearũ vstarum siccãdi vim habet, cui & quiddam caliditatis propter vsturam inest.

De mænulis, Cap. CLXXXIIII.

C MÆnulæ salsæ caput vstum, excrescentes in vlceribus carnes, maximè in dentium gingiuis reprimit inspersum, & callos eximit quos clauos vocãt, & extuberãtes sedis eminentias tabefacit ac consumit.

De torpedine, Cap. CLXXXV.

TOrpedo viua apposita diuturnum capitis dolorẽ depellit, & prolabentem sedem intrò pellit. mortua verò, aut omnino non, aut modicè hæc facit.

De asello marino, CLXXXVI.

ASellus marinus aqua coctus cum anetho & modico D sale conditus oleóque pauco, omnem interaneorum morbum sanat, maximè alui ab acribus humoribus infestatæ.

De ostreorum testis, Cap. CLXXXVII.

OStreorum testæ omnes læuissimè tritæ & ad puluillũ redactæ, vlceribus malignis conueniunt, & præsertim in vlceribus corrodẽtibus labiorum optimum pharmacum sunt, citra mordacitatem ad cicatricem perducentes: participes enim sunt facultatis adstrictoriæ, per quam duræ ac terreæ existunt: eam autem per vsturam amittũt. E Eædem cum aceto aut posca aut vino mulso tritæ, putredinosis cõmodæ fiunt, pro habitu videlicet ægroti, conueniente humore admixto. quòd si vratur ostreorum testa, tenuiorum partium euadit quàm buccinorum testa: nam & minus durum est ipsarum corpus. Si verò lauetur hic cinis, commodus fit ad humectiora vlcera explenda, & ad cicatricẽ perducenda. Atq; ego sanè ostreorum testa hoc modo præparata semper vtor, ad cauitates ac fluxiones diuturnas & ægrè carnem recipientes, etiamsi fistulosæ essent ac profundæ. Circumpono autem eam forinsecus F cum adipe suillo vetere, & in ipsum sinum quid indo ex iis quæ talia carne replere solent: quale est pellucidus lapis, specularis appellatus. quin & dentes ostreorum testa illustrat, velut etiam buccinorum, & purpurarum, non solùm vi extersoria, sed etiam substantiæ aspritudine. quapropter nõ est necesse ad hanc rem ipsas valde læuigare. eædem lotæ ac tenuissimè tritæ humore flaccida vlcera exsiccant.

De purpurarum testis, Cap. CLXXXVIII.

PVrpurarum testæ cum aceto potæ lienes tumentes sa- G nant: suffitæ verò vteri strangulatus curant, & secũdas morãtes detrahunt. Vstarum cinis ad eadem facit ad quæ buccinorum adhibetur.

De squatina marina, Cap. CLXXXIX.

SQuatinam marinam vstam crassioribus corporibus in balineo inspergito.

De sepia, Cap. CXC.

SEpia suffocata in aceto, si cum oleo acetum bibendũ dederis, eum qui hippocampi marini venenũ sumpsit seruabis. Testa sepiæ extersoriam & siccatoriam vim ha- H bet, éstque tenuiũ partium. quapropter vsta vtimur ad vitiligines, maculas solares, ac lentigines, & scabiem. sed & sale ammoniaco admixto, oculorum vngues exterit. Eadem non vsta, dentes illustrat, & affricta oculorum

cicatrices deterit,& vlcera in ipsis siccat.Magnas quoque palpebrarum aspritudines, sycoses *Græcis* dictas, cõsumit.

De Scinco, Cap. CXCI.

SCinci circa renes partes, ad tentiginem pudendorũ sciendam bibuntur.Neque aliud magis contrariũ huic facultati destruendæ videtur quàm lactucæ semen ex aqua potum.Quidam etiam lenticulæ decoctum cum melle potum tentiginem sedare tradunt.

De Tellinis, Cap. CXCII.

TEllinarum salsarum vstarum cinis cum cedria adhibitus,superfluos palpebrarũ pilos renasci prohibet.

De cicada, Cap. CXCIII.

CIcadis siccis quidam vtuntur in colicis affectionibus, cum pari numero granorum piperis,exhibéntque aut tres,aut quinque,aut septem,tum in interuallis,tum in exacerbationib⁹. Alii tostas in vesicæ dolore,ac calculosis, edendas præbent.

De hyæna, Cap. CXCIIII.

HYæna viua in oleo cocta, velut de vulpe dictum est, oleum discussorium efficit, arthriticis vtilissimum. Vsus fiat velut de vulpe indicauimus.

De hirundinibus, Cap. CXCV.

HIrundinum vstarum cinis cum melle illitus, anginã sanat, & omnino omnes affectiones quæ in faucibus ac gurgulione cum tumoribus fiũt. Quidam & ad acuendum visum cinere vtuntur, collyrii sicci modo adhibentes.

De electione optimorum medicamentorum, Cap. CXCVI.

AGaricum præstat quod strias rectas habet.

Acaciam eligito fuluam & odoratam.

Aloem elige puram,non lapidosam,valde splendidam, densam, subflauam,friabilem,hepatis colore,facilè liquescentem, odoratam, amaritudinis intensæ. Nigra verò & valde dura reprobatur.

Amomum elige recens & album aut subruffum, non coactum,sed solutum & diffusum,semine plenum simili racemulis,valde graue & odoratum,non cariosum,acre & gustu mordax, colore simplex,non varium. Adulterant quidã id amomide simili existẽte. Sẽper autem fragmenta reprobanda sunt,electis ramis perfectis ab vna radice.

Ammomiacum thymiama eligendum est non lignosum,granis thus referens,purum,densum,nihil sordium habens,castorei odorem præ se ferens,gustu amarum.

Aspalathus,bonus est grauis,& post decorticationem subruber,aut purpuram referens,densus,odoratus, saporis amari.

Absinthium,melius est quod in Ponto & Cappadocia nascitur.

Bitumen,optimum est purpurei coloris, splendidum, intenti ac grauis odoris.Nigrum autem vitiosum est. nã pice admixta adulteratur.

Bdellium præstat gustu amarum, colore glutinis,pingue in altum,& facilè molliri potens,non lignosum,non sordidum,iucundi odoris in suffitu, & vngui simile aromatico,onychi appellato.

Elleborum nigrum eligito probè coaltum,tenuem habentem medullam,acrem gustu ac feruidum. talis est qui in Helicone prouenit ac Parnaso & Anticyra.

Elleborum album elige moderatè extentum,& album fragilémque ac carnosum,non acuminatum & iunceum, aut puluerulentam lanuginem remittentem dum frangitur,quique medullam tenuem habeat,gustu feruido non valde neque aceruatim saliuam attrahentem: qui enim talis nõ ẽst,suffocatori⁹ existit.primas obtinet Cyrenaic⁹.

Euphorbium elige pellucidum &acre.

Viscũ,optimũ est recẽs,coloris prassini intrinsecus,foris subflauum,nihil asperum aut furfuraceũ habẽs. colligitur ex quercu, malóque ac piro, & aliis arboribus.

Gluten piscium bonum est non glaucum, subcrassum, non scabrum facilè liquescens.

Calamus aromaticus bonus est fuluus,dẽsis geniculis, & qui in multas scissuras & segmenta assulosè frangitur,fistula telis aranearum repleta,subalbidus,in manducando viscosus,adstringens,& subacris.

A Cardamomum,optimum est quod ex Armenia affertur.elige quod ægrè frangitur,plenum & conclusum.

Casiam elige fuluam,boni coloris, corallium referentem,arctam valde,longam,crassam,fistulis plenam, gustu mordacem, & adstringentem cum quodam aromatico feruore,vinum redolentem: verùm purpurea & crassa,zigir appellata,rosam odore referens, ad medicũ vsum maxime apta est.

Cera,optima est subpinguis,odorata,pura,Pontica.

B Glutinum quod aliqui xylocollam vocant,optimũ est Rhodianum, éstque albũ & pellucidum. nigrũ verò deterius est.

Gummi elige vermiculatum,vitriforme, pellucidum, non lignosum.ab eo proximum est album: resinosum verò ac sordidum,inutile est.

Costus, optimus est Arabicus, albus existens ac leuis, plurimum habens & iucundum odorem.secundum locũ obtinet Indicus,densus existens ac leuis & niger velut ferula. Tertius est Syriacus,coloris buxei, odore nares percellens.Optimus est recens, albus,plenus ex toto, densus,

C siccus,teredinem nõ sentiens,gustu mordax ac feruidus. Quidam adulterant ipsum helenii radicem admiscentes. facilis est cognitio: nam helenium linguam non feruefacit,neque odorem intentũ &nares percellentẽ exhibet.

Crocus optimus Corycius est, recens ac boni coloris, parum albedinis in capreolo habens, oblongus, integer, probè coaltus,plenus,non friabilis,non pinguis, & tamẽ in attritu digitos facilè tingens, non cariosus, impetuosi odoris,& acris.qui enim talis non est,aut vetustus est,aut

D maceratus.Quo verò facilè teri possit,in sole ac fictili nouo siccare oportet.

Crocomagma sic præparatur:Croci drach.centum,rosarum siccarum drach.L. amyli drach.L. myrrhæ troglodyticæ,gummi vtriusque drach. L. vino odorato terito, & pastillos formato,eísque in vmbra siccatis vtitor.

Cyperi radix optima est quæ grauissima & densa ac plena,ægrè friabilis,aspera,odorata, cum quadã acrimonia.

Thus primas obtinet masculum,rotundum, nõ sectũ, album,& vbi incisum est,intus pingue. Adulteratur resi-

E na pinus aut gummi.facilis est cognitio.

Thuris cortex præstat crassus ac pinguis,odoratus, nõ scaber aut pelliculis refertus: adulteratur cortice strobili aut pini admixto.deprehenditur id igne: alii enim cortices suffiti fumum edunt,verùm hic ardet odore iucundo velut thus.

Malabathri folium bonum est recens, in nigrore subalbidum,non friabile,integrum,odore nares percellens, & dum diluitur odoratum,nardum sapore non salsuginẽ referens,quod verò in tenues partes contusum cariosum

F odorem repræsentat,vitiosum est.

Medulla optima est ceruina, deinde vitulina, pòst taurina. Bona est quæ æstate accedente ad autumnum colligitur: aliis enim temporibus cruenta vestigia in ipsa reperiuntur. curatur ad repositionem, recens mollitur aqua affusa,deinde per linteum excolatur. rursúsque lauatur,donec aqua pura fiat, postea in duplici vase liquatur, sordibus innatantibus penna ablatis: postquam autẽ congelata fuerit,in fictili nouo reponitur, derasa diligenter fæce quæ post liquefactionem & excolationem subsidet.

G Panacis radices meliores sunt siccæ & albæ extentæ, & incorrosæ,gustu feruidæ,& aromaticæ.Succus panacis cõmodus est gustu amarissimus, forinsecus viridis, intrinsecus albus,pinguis,citò solubilis,grauis odoris, & gustu calfaciens.

Myrrha,primaria est Troglodytica, subuiridis & pellucida,odorata, acris:quæ verò colore picea est,inutilis existit.

Stacte,*i.myrrha*,bona est odorata, læuis, oleũ admixtũ non habens.

H Styrax præfertur flauus & pinguis,resinosus,grumos habens subalbidos,valde odoratus, & dum mollitur humiditatem melleam remittens.

Tragacantha, optima est pellucida & læuis, tenuissima & pura,subalbida.

Hyoscyamo vtendum est eo qui albos flores producit.

Galbanum, optimum eſt thuriforme, grumoſum, purum,non lignoſum,quod ex & ſemine quid admixtũ habet,odore graue,& neque ſummè liquidum,neque valde ſiccum.

Gagates lapis præfertur qui facilè accenditur,& odorẽ bitumnoſum repræſentat.

Melanteria,optima eſt ſulphurei coloris, leuis,æqualis, pura,& contactu aquæ citò nigreſcens.

Põpholyx optima eſt Cypria,& quæ aceto ſubacta æris odorem refert,colorem autem picis. Eſt autem & cœnoſi ſaporis,& carbonibus ignitis impoſita,ardet colorem aereum repræſentans.

Ex Oribaſii libris ad Euſtathium & Eunapium, De ſimplicium pharmacorum facultatibus.

Quæ media ſunt inter calfacientia ac frigefacientia, Cap. cxcvii.

Adiantum,aſparagus myacãthinos,muſcus,qui & ſplãchnon dicitur, glycyrrhizæ ſuccus, oleum dulciſſimum,cera,faba,lycium,lotus ſiue trifolium,cytrii cortex filicis radix, nuclei nucis pineæ,lentiſcus,lens,terra Chia & Samia,cadmia,ſpuma argenti.

Quæ moderatè calfaciunt, Cap. cxcviii.

Viticis folia & ſemen,vrticæ fruct⁹ & folia,amygdala dulcia,anagallides ambæ,atractilis,glycyrhizæ radix oleæ radix & fructus maturus,fermẽtũ,eryngiũ,reſinæ omnes, cicerbita ſicca, iunci odorati flos,palmæ fructus, cochlearum cinis,cynocrambe, batrachii herba & radix, pulegium,lauri folia,& magis baccæ: minus autẽ radicis cortex.dictamnũ,pſeudodictamnũ,ſaluia, eryſimũ,lanæ vſtæ,bryoniæ radix, ariſtolochiæ radix, aſphodeli radix, daucus,chamædaphne,dracũculi radix, oleũ raphaninũ, cicerũ ſpecies tres,viſcũ,caucalis,liguſticũ,ferulæ ſemen, ſagapenum,ſatyriõ, apion, ſion,ſinon,ſtyrax,hydropiper, hypericum,ſal,ſanguis,fel,vrina, ſaliua,ſulphur,viperarũ carnes,adeps,ſalſorum piſcium muria.

Quæ calfaciunt primo ordine, Cap. cxcix.

Aloe,chamæmelon, agaricum,abſinthium, ladanum, lini ſemen, malabathri folium,ſpica nardi, nardus Celtica,vinum nouum,ſerum lactis, caſeus, ficus ſiccæ.

Quæ calfaciunt ſecundo ordine, Cap. cc.

Amurca, anethum ſiccũ,ſed viride minus,artemiſia, balſamum,elaphoboſcum,calamus aromaticus, crocus,thus,maſtiche Chia,mel,vinum,pix,meliſſophyllum, marubium,propolis,cucumeris ſylueſtris ſuccus,ſcandix, ſcilla,cardui radix, myrrha, terebinthi cortex foliáque ac fructus,fœnumgræcum, chamæleontis vtriuſque radix, chamæpitys,ocimum.

Calfactoria tertii ordinis, Cap. cci.

Abrotonũ,præſertim vſtum,lolium, populi nigræ flores & reſina,acorus,amomum,amaracum,ammiũ,anethũ vſtum,aniſum,iuniperus,aſari radix, ſabina herba, veratrum vtrũque,epithymũ,mẽtha,calaminthe, thymbra,arundinis vallatoriæ cortex vſtus, caroum, caſia, cedrus vtraque, cnici ſemen,conizæ,cuminum, thuris fuligo, fœniculum, melanthium,mei radices,moly ſiue ruta ſylueſtris,aut beſaſa,rhododaphne,vinum vetus, origanũ omne,opopanax,petroſelinum, ruta, ſmyrniũ, hyſſopus, galbanum,chamædrys,raphanus,ſampſuchus.

Calfactoria quarti ordinis, Cap. ccii.

Adarce,ampelopraſon,euphorbium, oleum cedrinũ, coſtus,cæpa,lepidium,ſinapi,allium,ſthruthii radix, tithymalorum ſucci, & omnia vſtoria vi prædita.

Quæ frigefaciunt, Cap. cciii.

Gramen moderatè,auricula muris citra adſtrictionem: pira in cataplaſmata impoſita moderatè frigefaciunt, balauſtium, rubi folia & germina,& fructus viridis ac flos ipſe. Auena moderatè,muſcus marinus,glaucum moderatè, dorycnium valde frigefacit, arundinis ſepiariæ folia moderatè, cicuta ſummè, lichen in petris naſcens, papauer omne, mali fructus, oleæ fructus & folia, oleum myrreum, ſeſaminum, balaninum: helxine ſiue perdicias moderatè, panicum, violæ folia & ſuccus, mali perſici & citrii caro, fungi multùm frigefaciunt,item omphacii ſuccus, amylum moderatè, roſaceum mediocriter, ſordes ex palæſtra, cicerbita non ſicca, tribulus vterque,ramorum palmæ ſuccus, Samia terra moderatè,Cimolia terra, Naxiæ cotis detritũ ſiue retrimentũ, plumbago mediocriter,plumbum,ceruſſa,ſandyx,caſeus mollis recẽs coactus moderatè perfrigerat.

Quæ frigefaciunt primo ordine, Cap. cciiii.

Acacia illota,atriplex citra adſtrictionẽ, vinacea, milium,ordeum,platanus,rhamnus,ſeris.

Quæ frigefaciunt ſecundo ordine, Cap. ccv.

Acacia lota,plantago,blitũ,galla omphacitis, cucurbita,cucumis,pepo,ſolanum hortenſe, lens paluſtris, alga viridis circa prærupta maris littora collecta, pſyllii ſemen.

Frigefactoria tertii ordinis, Cap. ccvi.

Semperuiuum vtrunque,portulaca, mandragoras, citrii pars acida, polygonum, potamogeton, hyoſcyamus qui & florem & ſemen album habet.

Frigefactoria quarti ordinis, Cap. ccvii.

Succus papaueris,cicuta.

Quæ ſiccant citra mordacitatem, Cap. ccviii.

Vrticæ ſemen & folia,amurca,anagallis vtraque,auena,plantago, oleum dulce inſulſum lotum, fermentum attrahit ex alto ac diſcutit.Lupinus amarus, hippuris fortiter,iſatis,ſalicis flos & folia cum quadam adſtrictione.Quidam & ſuccum ex ipſis faciunt, & pharmacũ habent citra mordacitatem ſiccans ad multa cõmodum.verùm multo amplioris vſus eſt pharmacũ ſiccãs & adſtringens,nucis cortex vſtus,ſimúlque tenuiũ partium exiſtit: milium,centaurium tenue fortiter ſiccat, ceraſi gummi, liliũ, faba forinſecus impoſita, cupreſſi folia ac reliquæ partes, cyperi radix, nucis pineæ nuclei aqua macerati, nymphææ radix,ſiræum ſiue ſapa,quinqueſolii radix, polypodium,myrrha,ſarcocolla,ſtœbe,tragacantha,terra omnis,cadmia,aſiæ petræ flos humore flaccidas carnes cõſumit, pompholyx ſæpe vſta,calx ſtrenuè, oui candidum ac tenue:eadẽm vis & vitellorum eſt.

Quæ ſimpliciter ſiccant, Cap. ccix.

Viticis folia & ſemẽ,graminis radix moderatè, adiantum,ſemperuiuum vtrunque, amarantum fluxiones ſiſtit potum,bryoniæ radix,anagiri folia ſicca, pira in cataplaſmate impoſita moderatè, ariſtolochia, aſparagus myacanthinus,aſphodeli radix, & magis cinis, balauſtiũ valde,ruborũ fructus immaturus, quercus partes omnes, phagi ſimiliter,bulbus in cataplaſmate, eryngium, iſatis, ſalicis corticis cinis vehementer,cannabis ſemẽ,pæoniæ radix,lauri folia vehementer,& magis baccæ, oleum Cyprinum,laurinum,panicum in cataplaſmate impoſitum, naſturtium,caucalis,paſtinaca ſylueſtris ſiue daucus,lixiuium,præſertim ex cinere ficulneo,braſſica: caules autẽ eiuſdem cinerem fortiter ſiccantem faciunt,crethmum, lilii folia & radix,omphacium, platani cortex & pilulæ moderatè,polypodium,amylum,ſal,nitrũ, gypſum,præcipuè vſtum:cadmia omnis,omnia metallica, & lapidea ac terrea,teſta clibanorũ,coagulum omne,ſtercus:anſerũ tamen & accipitrum inutile eſt propter multam acrimoniam.ſordes ſiue ſtrigmenta,carnes viperarũ,capita mænularum ſalſarum,cornu cerui ac capræ,caſtoriũ, oſſa vſta fortiter, capilli vſti,ſepiæ teſta,lanæ vſtæ,cancrorũ cinis,garum abundè,muria.

Quæ primo ordine ſiccant, Cap. ccx.

Chamæmelum,iuniperi baccæ,caroum,ordeum,polenta, crocus,thus, fœniculum, rododaphne,vinum nouum,cucumeris & peponis ſemen, & radix ſicca, fœnumgræcum.

Quæ ſecundo ordine ſiccant, Cap. ccxi.

Lolium,amaracus,bitumen,anethum, balſamũ, vinacea,gingidium,elaphoboſcum,calamus aromaticus, thuris cortex & folia arboris,itémque ſemen:meon, maſtiche,mel,ſpica nardi,nardus Celtica,vinum,eruum,opopanax,pix,rhamnus,raphanus,ſcandix,cardui radix,myrrha,lentiſcus,terebinthi fructus & folia, lentes, alga humida & viridis,malabathri folium,galbanum.

Quæ tertio ordine ſiccant, Cap. ccxii.

Abrotonum præſertim vſtum,acacia,acorus,aloe,ammium,anethũ vſtũ,aniſi ſemen,iuniperus, aſarũ,abſinthium,herba ſabina,veratrum,epithymum,thymbra,

calamintha,arundinis sepiariæ cortex vstus, caroum, casia, cedrus,conyza,thuris fuligo,nigella,citrii semen,vinum satis vetustum,acetum,origanum, quinquefolii radix,petroselinum,smyrnium,ruta hortensis,marrubium, thus,sampsuchus,seriphium, hyssopus, chamædrys, chamæleontis vtriusque radix,chamæpitys.

Quæ quarto ordine siccant, Cap. ccxiii.

A Mpeloprason,oleum cedrinum,sinapi,ruta syluestris, allium.

Quæ media sunt inter siccantia & humectantia, Cap. ccxiiii.

G Raminis radices in cataplasmate impositæ, oleum dulcissimum.

Quæ primo ordine humectant, Cap. ccxv.

A Vricula muris,buglossum,succus glycyrrhizæ,lactuca moderatè,violæ folia moderatè,mali Persicæ fructus,fungi,rosaceum,satyrium,stratiotes fluuiatilis.

Quæ secundo ordine humectent, Cap. ccxvi.

P Ortulaca,atriplex,blitum,cucurbita,mali Armeniacæ fructus,cucumis,pepo,lens palustris.

Quæ aquosam frigiditatem habent, Cap. ccxvii.

A Cacia,auricula muris,portulaca, plantago, atriplex, rubi folia,blitum,muscus marinus,glaucium, dorycnium,viscum,salix,cucurbita, cotyledon, cicuta, picea arbor,malua satiua,papauer,mala præcocia, fungi, platanus,polygonum,potamogeton, sideritis, cucumis cibarius,holoschœnus,cicerbita,tribulus, lenticula palustris, psyllii semen,plumbum.

Quæ tenuium partium sint, Cap. ccxviii.

A Brotonum vstum,vitex,scandix,populi nigræ flores & folia,vrticæ semen & folia,amomum,acorus,asari radix,bryoniæ radix,chamæmelon,aparine,aristolochia, plantago sicca,asphodeli radix, præsertim vsta: balsamū, herba sabina,sinapi,rubi radix,glycyrrhizæ radix,oleū vetus,oleū cicinū, elaphoboscū,euphorbiū,fermētū,salicis succus,calamintha,calamus aromatic⁹, arūdinis sepiariæ cortex vstus, casia, carpesion,miliū,oleū cedrinum,pruni gummi,mastiche,nigella, succus Cyrenaicus, opobalsamum,ruta,pistacii fructus,propolis, terebinthus, rosaceū oleum,sagapenum,sampsuchus,seselis,cucumeris semen, ficus aridæ moderatè, flos iunci odorati,cinis, calx, salis flos,hyssopum,sal,alcyonium Milesium, nitrum, auripigmentum vstum,gypsum vstum,sulphur,cadmia, pumex vstus,lixiuium,asiæ petræ flos,melanteria,misy,æs vstum, chrysocolla,sandyx,fucus,adeps leonis ac pardi, itémque hyænæ valde,castorium,sepiæ testa vsta,lanæ vstæ.

Quæ crassarum partium sint, Cap. ccxix.

P Lantaginis radix,balaustium, vinacea,zingiber,cucumis,cæpe,squamæ omnes,sori,alumen.

Corroborantia, Cap. ccxx.

C Asia,galla omphacitis,stœchas,palmæ fructus,absinthium,mastiche.

Concoctoria, Cap. ccxxi.

A Momum,vua passa,cera,ladanum, glutinum librarium,crocus,thus,pix,mastiche Ægyptia, rosaceum oleum,myrrha,styrax,galbanum,alica,adeps suillus & vitulinus,butyrum,œsypus.

Suppuratoria, Cap. ccxxii.

A Quæ temperatæ affusæ fomentum,aqua & oleum tēperata,farina triticea,panis,alica, adeps porcinus & vitulinus,butyrum,thus,pix,resina.

Mollientia, Cap. ccxxiii.

Q Væcunque calfaciunt non tamē vehementer, simúl que non vehementer siccant:sunt autem talia,seuum caprinum,adeps gallinaceus,& porcinus.seuum taurinum & hircinum,medulla ceruina,vitulina,ammoniacū,thymiama,styrax, galbanum, bdellium, oleum sicyonium, oleum liliorum,oleum dulcissimum,chamæmelinum,althææ radix, cucumeris syluestris radix, maluæ syluestris folia,mastiche Chia & Ægyptia,terebinthina,resina Colophonia,opopanax,sordes statuarum in gymnasiis, sordes palæstrarum,butyrum,œsypus.

A Quæ indurant, Cap. ccxxiiii.

S Emperuiuum,portulaca,psyllium, lens palustris, solanum.Indurantur autem corpora & partes aut ob siccitatem,aut ob plenitudinem,aut ob cōgelationem. Si quidem igitur ob siccitatem pars dura fiat, humectare omni modo ipsam oportet: si verò ob plenitudinem,euacuare ipsam oportet:si verò ob congelationem fuerit indurata, congelationem moderatè calfacientibus dissoluere oportet.nam congelatio ex frigore est,quæ autem vehementer calfaciunt,magis congelant.

B Exterforia, Cap. ccxxv.

S Tercus caprinum vstum & non vstum,omnes testæ testa intectorum,sepiæ testa,herinacei terrestris ac marini cinis,serum lactis, ac bryoniæ radix, mel, amygdala dulcia esui apta,& ipsorum arbor,anagallis vtraque,anemonæ omnes,plantaginis folia,maximè arida: aristolochia,aron,asparagus myacanthinus, staphis agrestis, asphodeli radix,atriplicis semen, absinthii succus, bulbus impositus,veratrum vtrunque,helxine siue perdicias,salicis semen,calami sepiarii radix trita moderatè,fabæ caro,

C lapsana in cataplasmate imposita,lichen petrarū, leucoii partes omnes, platani radicis cortex,marrubiū, meō,propolis moderatè,vlmi folia & cortex ac radix,ptisana,terebinthina ampli⁹quàm mastiche, sagapenū moderatè,cucumeres,peponis partes omnes,cucumeris syluestris radix, beta,tithymalus,phu,chamæpitys,halcyonia omnia,terra Chia & Samia moderatè,smiris abundè,cornu cerui & capræ vstum:& quæcunque inueneris nitrosa & amara, ea omnia meatus expurgare possunt.Quæ verò tenuium partium sunt dulcia,extergent moderatè vlcerum sordes &

D totius cuticulæ,velut sunt fabæ,eruum,ordeum, lupinus, & similia.

Quæ vasorum oscula aperiant, Cap. ccxxvi.

Q V Æ oscula vasorum aperiunt,calida sunt nō valde, & crassarum partium: quæ enim vehementer calfaciunt,vrunt & crustam inducunt:anemonæ omnes,cæpa, allium,fel taurinum,irini & amaracini olei siue vnguenti fæx.

Rarefacientia cutem, Cap. ccxxvii.

R Arefactoria sunt quæ moderatè & citra molestiam

E calfaciunt,nequaquam verò siccant: Chamæmelon, althæa,cucumeris syluestris radix,costus,libanotides, nitrum,abrotonum,oleum vetus.

Densantia cutem, Cap. ccxxviii.

A Qua frigida,semperuiuum,portulaca, tribulus viridis,psyllium,lenticula palustris, mandragoræ mala, & summatim omnia quæ frigefaciunt non siccantia.

Corrodentia, Cap. ccxxix.

A Vripigmentum,sandaracha,chrysocolla,cāntharides, erucæ pinus,cedria,veratrum nigrum.

F Reprimentia eminentias, Cap. ccxxx.

E Laterium,cucumeris syluestris radix,ochra, mandragoras,asiæ petræ flos,ostreorum testæ, herinaceus vterque vstus vnà cum testis suis, hæmatites lapis siccus tritus & ad puluillum redactus,faba, squama æris,chrysocolla.

Cicatricem inducentia, Cap. ccxxxi.

Q Væcunque adstringunt & siccant,alumen,galla omphacitis,æs vstum,præsertim lotum, malicorium aridum,recrementum plumbi, spuma argenti, helcysma,

G *id est argenti recremētum*,plumbum vstum, testa intectorum omnium testæ,vitrum,pumex præsertim vstus,& vino extinctus,specularis lapis vstus,cerussa,pompholyx, spodiū lotum,chrysocolla,stibium vstum,diphryges,sarcocolla. omnia prædicta si vlceribus insperseris, ipsa cicatrice includes.Verùm cum mordacitate cicatricem inducit atramentum sutorium vstum, cadmia, squama æris ac ferri, præsertim stomomatis,ærugo,calx vsta & lota.

Exulcerantia in superficie, Cap. ccxxxii.

R Vbi canini folia,betæ radix,allium,pulegium,hyssopum,origanum,sepiæ testæ, asphodeli radix, semen lini:& salsa,& acria,& amara.

Vstoria, Cap. ccxxxiii.

C Antharis,diphryges, fæx aceti vsta, anemona punicéum florem habens,allium,cinis, præsertim ficuln⁹

nitrum assatum,æs vstum,alumen, buccinorum testæ v- A stæ, mænularum capita,auripigmentum, staphis agrestis, granum cnidium,sinapi,pyrethrum. calx non extincta vrit,extincta crustam inducit.

Attractoria, Cap. CCXXXIIII.

ANemonæ omnes,anagallis vtraq;,dictamnus, cicer, thapsia,cyclaminos,narcissi radix,propolis fortiter, fermentum,stercus omne,sagapenum,succus Cyrenaicus & Medicus,silphii succus & radix,sparti quo aucupes vtũtur,& semen & virgarum succus generosè, terebinthina magis quàm aliæ resinæ,sulphur,stercus bubulum, præser B tim si eruo boues pascantur, calaminthe in cataplasmate imposita,costus contritus cum oleo: fortiter autem attrahit viscum.

Discussoria, Cap. CCXXXV.

ABrotonum,agaricum,adiantum,ægilops, vrticæ semen & folia,sambucus,ebulus, chamæmelon, anisi semẽ,aristolochiæ radix,asphodeli radix, præsertim vsta: atriplex,bulbus,herba Sabina, muscus qui splanchnon & hypnon *Græcis* appellatur,daucus,althæa,oleum dulce, oleum vetus,oleum raphaninum & cicinum, thapsia, ca- C lami sepiarii cortex vstus abundè discutit, brassicæ folia, lilii folia & radix,ladanum,mercurialis,malua syluestris, mel,mali Persicæ folia & germina,rhododapne,grossi ficus,ficus syluestris,mastiche Chia, opobalsamum, succus Cyrenaicus vehementissimè,paliuri folia & radix, ruta, pix,marrubium,terebinthina,rosaceum oleum moderatè,sordes à statuis,sordes palæstrarum quæ patos *Græcis* dicitur,sampsuchũ, cucumeris syluestris radix,myrrha, caricæ acriores amplius quàm grossi,beta citra calfactionem, fortior est autem alba:galbanum,sal,præsertim vstus: salis D flos,nitrũ,halcyonia omnia,terra Samia,hyoscyamus,caseus tener ex acido lacte moderatè, butyrum, coagulum omne,stercus omne valde,œsypus moderatè,carnes viperarum fortiter,adeps,præsertim leoninus:ossa vsta eorundem leonum,& omnium aliorum cinis.

Adstringentia, Cap. CCXXXVI.

OLeaster,pirafter,lentiscus,apium,semperuiuum, papauer,cytisus,aloe,vrtica,vinacea, pira,crocus, althæa, terebinthus,glans,hyoscyamus, hedera, nymphæa, palmæ,oui vitellus assatus,paliurus,hippuris,sanguis concre E tus,ligustrum,œnanthe,brassica bis cocta,coagulum leporinum,spongia vsta,rhamnus.Sunt & multa alia adstringentia,quæ omnibus nota existunt.

Quæ semen generant ac prouocant in cibis ac medicamentis,& cibis medicamentariis, Cap. CCXXXVII.

EX eduliis omnia quæ amplius nutriunt & inflant, itẽ medicamẽta omnia flatuosa & calida.Itaque bulbi,& cicer,& nuces pineæ,fabæque ac ficus, edulia sunt multũ semen generantia.Scincus autem, & satyrion, ac similia F medicamenta sunt.Edulia autem simulque medicamenta sunt,lini semen,eruca,& horminum.

Quæ semen inhibeant, Cap. CCXXXVIII.

SEmen inhibent omnia quæ frigefaciunt edulia ac medicamenta,itémque quæ crassefaciunt & condensant, velut lactucæ,cucurbitæ,blitum,atriplex,cucurbita, mora,melopepones. Quæ verò siccant,ne ab initio quidem generari semen permittunt,etiamsi calfactoriam naturã habeant,velut est ruta.Si verò calida non fuerint, multo magis siccant,& semen generari non sinunt, velut nym- G phææ radix.

De alimentorum viribus, Cap. CCXXXIX.

SAnitatis studiosum,siquid aliud,alimentorũ vires nosse oportet.itaque ea quæ attenuatoriam vim habent, angustos transitus obturatione liberant,& viscosa infarcta expurgant ac crassa secant.Verùm qui in ipsorum esu perseuerant,serosas & biliosas superfluitates congregant,&,si quis adhuc amplius perseueret,atrabiliarium sanguinem reddet. quare ab assiduo ipsorum vsu abstinere oportet, præsertim eorum quæ temperamentum biliosum habẽt. H Solis enim iis qui pituitam & crudum humorem viscosumque ac crassum coaceruarunt, talia conueniunt. At verò crassefaciente vi prædita,multùm alunt,& si in ventre ac iecore probè concoquantur, sanguinem boni succi generant,lienem autem & iecur obturãt. Ex his verò quædam crassi tantùm succi sunt,velut lenticula: quædam verò viscosi,vt malua:quædam crassum simúlque viscosum succũ possidẽt,velut est caro testa intectorũ. Securior itaque est diæta & victus attenuatorius ad sanitatis conseruationem, præ crassefaciente:verùm quum modicè alat, firmitatem non addit corporibus neque robur:& oportet aliquando etiam multùm nutrientia moderatè assumere, vbi firmitatem acquirere voles. Cæterùm citra periculũ crassa diæta vti possunt,qui exercitiis dediti sunt, & qui dormiunt quantum volunt.Omnes autem qui ante acceptionem exerceri nõ possunt, alimenta crassi succi vitẽt: maximũ enim ad sanitatis conseruationẽ malũ,perpetuũ ocium existit, quemadmodum contrà moderatus motus maximum bonum. Omnium porrò eduliorum optima sunt quæ inter attenuantia ac crassefacientia medium locum obtinent,& sanguinem substantia ac compage moderatum generant.Itaque tale alimentum corporibus nostris conueniens est:nociuum verò crassi succi, & propterea semper fugiendum.quin & alimentorum varietatem fugere oportet,præsertim si ex contrariis viribus ac facultatibus constiterint:ita enim assumpta probè concoquuntur.

Attenuatoria alimenta, Cap. CCXL.

ALlium,cæpe,nasturtium,porrum,sinapi,piper, smyrnium,pyrethrum, origanum, calamintha, hyssopus, sisymbrium,pulegium,thymus, satureia viridis accepta: sicca enim medicamentum est.Ab his proxima sunt eruca,sion,apium,petroselinum, ocimum,raphanus, brassica,beta,fœniculum,coriãdrum,ruta,anethum, ligusticũ, cuminum,capparis,& terebinthi fructus,caroi semen,anisi,dauci,& omnium odoratorum & acrium ac palàm calidorum semina, verùm fortiter attenuat rutæ semen ac cannabis,vt medicamenta de cætero existãt. Ex cerealibꝰ seminibus attenuanti diætæ solum ordeum conuenit,deinde panes clibano cocti triticei:à reliquis abstinendum. præterquam siquis per longius interuallũ pisum,aut lentẽ gustare velit.plurimùm autem eduliorum vsum pro attenuantis victus ratione suppeditant pisces petrosi & montanæ volucres paruæ.in vniuersum enim omnia exercitatà meliora sunt inexercitatis,& sicciore victu vtentia, & purum ac tenuem aërem inspirantia, & ex piscibus qui mollem simúlque friabilem carnem habent reliquis præstant.nam qui duram aut viscosam habent, ab iis penitus abstinendum est.Habes autem notas carnis omnis animalis,friabilitatem ac mollitiem,&quibus sanè vtraque adfuerit,ad satietatem edere licet:quibus altera tantùm,edere quidem expedierit aliquando,sed vitanda satietas est. Neque gallinas prohibeo siquis exercitio vtatur, neque columbas,neque turtures,maximè si in agro degant, ac montanis locis.Oportet autem non recens mactatas, sed vnam minimum diem seruatas à mactatione edere, non solùm turtures & gallinas, sed etiam perdices, & omnia quæ moderatè duram carnem habent. Sed & salsi pisces abundè attenuant,& crassos ac viscosos humores secant. eligendi sunt autem & ex his qui mollem carnem habẽt. nam cetacei generis vitandi sunt. Præstat & plurima edulia aceto & aceto mulso præparata accipere, & sale prius condire quantum eius fieri potest.neque læsionem incurret,qui fructus pomorum aluum mollientes acceperit: verùm tardè trãseuntes deteriores sunt:& magis si duri fuerint.quare ex his ne gustare quidẽ oportet, præter eos quĩ repositioni apti sunt,velut pira & mala,& vuarũ nõ pauca genera:molliores autem magis edere expedierit:qui verò valde austeri & acerbi sunt, ad hanc diætam inepti existunt.Omnium maximè autem aptæ sunt caricæ,& nuces & pistacia,& amygdalæ subamaræ. Cæterùm oliuas neq; laudo neque vitupero.Verùm ex dulcibus non solùm eduliis,sed etiam potionibus,mel ferè solum exactè tenuẽ succum generat. Vina quoque tenuia & alba crassos humores secant,& per vrinas expurgant. Vtilissimum verò ad extenuantem victum est acetum mulsum.

Crassi succi alimenta, CCXLI.

PAnes furnacei,& siliginei,& non probè præparati, placentæ ex musto & similagine,itémque liba,& omnis placen-

placenta non fermentata ex tritico,& quæcunque eius generis inde parantur.Sũt enim similago ac alica satis crassi ſucci:amylum vero moderatè.Sunt & dolichi crassi ſucci & lupini,& interna lentis caro : nam cortex exteriorũ quid poſſidet.itémque fabæ frictæ,& piſces molles appellati loligines,ſepiæ,polypodes, & cetacei generis, ex quo ſunt & thunni: moderatiores autem ipſis ſunt pelamides. Multùm craſſi ſucci ſunt oſtrea,& buccina,purpuræque & chamæ,patellæ,pectines,pinnæ,& omnia teſta intecta,anguillæ item ac cochleæ. bubulæ carnes,caprinæ,ceruinæ, leporinæ.ſuillum hepar, renes, teſtes moderatè,lac coctũ, caſei omnes,verùm recentes & ex ecido lacte minus:oxygala,protogala,quod & pyriephthõ vocatur:oua ad perfectam cõcretionem cocta,& magis adhuc,aſſata,atque amplius etiamnũ,fricta in ſartagine: palmæ, caſtaneæ,bulbi, rapa,fungi,tubera,nuces pineæ , coni ac ſtrobili appellati, ficus non probè maturæ,citrii caro,cucumeres,præſertim vberius ingeſti : mala nondum matura .vina dulcia quoque ſanguinem craſſum generant, & his amplius ſapa, & vinum nouum,vináque craſſa ac nigra.

Media inter attenuatoria & craſſefacientia, Cap. CCXLII.

PAnes optimè præparati,carnes gallinarũ, phaſianorũ, perdicum, columbarum,attagenarum,& paruarum auicularum omnium, optima edulia ſunt.Inſuper piſcium petras ac littora & altum pelagus incolentium,gobiorum, murænarum, bugloſſorum & omnium conſimilium, qui neque viſcoſitatem neque graueolentiam in cibo repræſentant.Item ficus,pepones,& ex ſylueſtribus oleribus ferisid quod commune pluribus genus exiſtit.ſingulorum autem ſpeciales appellationes ſunt apud Atticos, velut lactuca,chondrile, gingidium, & alia infinita ſylueſtria olera quæ feridis nomine veniunt . Eius generis eſt & aſparagus paluſtris,itémque myacanthinus, & chamædaphnes, ac bryoniæ. Vinum item fuluum ſimúlque dulce ac pellucidum, quale eſt auriuſium, & Lesbiũ,& dulce Falernum, ac Tmolites. hæc enim bonũ & moderatè craſſum ſanguinem generant.

Quæ viſcoſum ſanguinem generant, Cap. CCXLIII.

TRiticum graue,denſum, & in alto flauum , viſcoſum ſuccum generat : leue autẽ & rarum & vtrinſecus album,minus viſcoſum humorem generat. Eſt & ſimilago itémque halica ſatis viſcoſa . Item tendines, præſertim in muſculorum extremitatibus, aponeuroſes *Græcis* appellati & partes circa labra,& lingua,ſuilla quoque caro,& agnina. ſeſami item ſemen,& palmulæ pinguiores.

Quæ crudum humorem generant, Cap. CCXLIIII.

PAlmulæ virides veſcentes crudis humoribus implent, & rapa,& teſta intectorum caro,ſi diutius cocta ſalſum humorem depoſuerit:& piſces molles appellati , velut ſepiæ,polypi, & alia huius generis:item cetaceum genus in mari.quapropter antea ſalſa hæc in vſum cibi veniũt.Talia ſunt & inteſtina,& ventres,& vuluæ quadrupedum, & acidum lac,lupini, vua in ventre retenta.

Quæ frigidum humorem generant, Cap. CCXLV.

QVI ſe cucumeribus valde explent , frigidũ humorẽ coaceruant.Inſuper & qui ventres ac inteſtina & vuluas quadrupedum animalium ingerunt , & lac acidum,& mala nondum matura.

Quæ atrabiliarium ſuccum generent, Cap. CCXLVI.

CArnes bubulæ,caprinæ , & magis taurorũ ac hircorũ, &adhuc amplius ouium ac leporum , ac ſuum ſylueſtrium : carnes item ſalſæ quadrupedum animalium . Ex marinis piſcibus thunni, balænæ, & omnia cetacei generis,cochleæ , braſſicæ , arborum germina, muria & acida muria condita,velut lentiſci & terebinthi.Item cinaræ caro,& lens edulium eſt maximè atram bilem gignẽs:& poſt hanc furfuracei panes , & qui ex thypa ac aliis vitioſis ſeminibus fiunt, & caſei antiqui,& vina craſſa ac nigra.

Quæ biliosum humorem generant, Cap. CCXLVII.

A SIliquæ, item cinaræ ſuccus amarum bilem gignit: præſtat itaque ipſam feruefactã in cibo ſumere . Mel quoque facilè in bilem tranſit. Omnes quoque dulcis ſaporis ſucci materiam flauæ bili præbent, itémque dulcia vina.

Quæ ſuperfluitatibus redundant, Cap. CCXLVIII.

PAlumbes,anſeres,piſces,exceptis petroſis, viſcera omnia,medulla,ſpinæ dorſi, cerebrum, auiculæ paluſtres & ſtagnorũ,cicer,fabæ virides,faba Ægyptia, porcelli recẽs nati,ouilla caro,& omnium iuniorum animalium &
B ocioſè viuentium: piſces fluuiatiles & paluſtres, & qui in limoſa aqua degunt,item omnia cetacei generis in mari.

Quæ ſuperfluitatibus careant, Cap. CCXLIX.

COlla animalium, caudæ , alæ:ſylueſtrium animalium caro,& eorum quæ ſiccis locis degunt.

Multùm nutrientia, Cap. CCL.

SVum domeſticorum carnes ex omnib⁹ edulíis optimè alunt:cerebrum bubulum,teſtes,cor,medulla ſpinalis,itémque reliquæ: anſerum alæ,& magis gallinarum,omniũ volucrium ventres , cochleæ,præſertim ter coctæ. Ex teſta
C intectis quæ duras carnes habent,velut purpuræ,buccina, & ſimilia,gammari,paguri,cancri,locuſtæ,ſquillæ,& conſimilia.Item molles appellati piſces,velut polypi,ſepiæ, loligines,& conſimiles.ex cartilagineis,torpedo & paſtinaca moderatè, ſquatina verò magis , mulli & gobii minus. Lac craſſius quidem,magis , liquidius,minus. Ex panibus ſiligineus maximè alit , deinde ſimilagineus , tertio loco eſt cui furfures non deceſſerunt.triticum coctum , ſiligo, alica,fabæ,carnis habitum non adſtrictum & denſum faciũt,ſed laxiorẽ.cicer magis nutrit,phaſeli & ochri magis
D quàm fœnũgræcũ. dolichi quos lobos vocãt *Græci*,nõ piſis minus nutriunt.caſtaneæ,lens, palmulæ dulces, vuæ paſſæ dulces ac pingues, rapa.bulbi maximè alunt & præſertim bis cocti . Mel deſpumatum & ad diſtributionem & ad nutritionem aptum eſt.vinum omne nutrit quod craſſum eſt. Rubra itaque & craſſa ac adſtringentia , magis alunt:minus verò his alba ſimúlque craſſa & auſtera:omniũ minimè alba & tenuia . Omnia item craſſi ſucci, ſi probè concoquantur, valde alunt.

Quæ parum nutriunt, Cap. CCLI.

E EXtremæ animalium partes, vulua,vẽter,inteſtina,caudæ,aures , pinguedo , adeps, omne volucrium genus minus alit,tereſtrium generi comparatum . caro quoque animalium annoſorum minus alit quàm augeſcentium. Piſcium eſus ſanguinem tenuiorem generat.Ex teſta intectis quæ mollem carnem habent,velut oſtrea, minus alũt. panes ordeacei,polẽta ordeacea,panes furfuracei & ſordidi omnes ac loti,amylum,maza ex polẽta ordeacea, auena, milium,eóque magis panicum.oryza , fabæ virides,ſemẽ papaueris , mora,amygdala,piſtacia, pruna,perſica,arme-
F niaca,præcocia,oliuæ,maximè drupæ.nuces auellanæ, & magis adhuc regiæ:ſerica,corna,pruna ſylueſtria, mora rubi,capparis,& magis ſale condita:terebinthi ſummitates, braſsicæ, betæ,raphan⁹,ſinapi,aſparagi omnes, paſtinaca, daucus,carus,cæpa,allium . porrum,crudum quidem nullum penitus alimentum præbet, bis verò aut ter coctum, pauciſsimum:punica mala,pira,cucurbitæ, vuæ paſſæ auſteræ & non pingues.

Porrò media quodam modo ſunt inter parum nutrientia,phaſeli,ochri, cicerculæ. ficus autem non ſimiliter vt
G reliqui fructus parum nutriunt, verùm laxam carnem faciunt. Vuæ verò minus quàm ficus laxam & humectam carnem alunt.

Quæ boni ſucci ſunt, Cap. CCLII.

OPtimi ſucci eſt optimũ lac ferè inter omnia quæ in cibo accipimus. optimum autem lac eſt animalium bonæ habitudinis , ſtatim vbi mulctum fuerit calidum adhuc potum . Oua trementia & ſorbilia gallinarum ac phaſianorum.Volucres & piſces fermè omnes boni ſucci ſunt, exceptis iis qui in paludibus ac ſtagnis & fluminibus
H limoſis ac turbidis degũt: verùm odore & guſtu cognobiles fiunt: nam fœtidi & inſuaues ac mucoſi ſunt,propterea quòd in vitioſa aqua degunt.Carnes autem quadrupedum animalium ſi probè concoquantur, optimum ſanguinem generant, maximè ſi bono ſucco prædita ſint, vt

lut est suillum genus: at verò omnes circa labia partes, aliæque extremitates, & alæ volucriũ, intestináque & vuluæ ac caudæ, minus boni succi sunt quàm carnes: glandulæ autem probè cõcoctæ similiter vt caro boni succi sunt; cor nõ est mali succi. pedes suilli meliores sũt quàm rostrũ & aures. Syluestriũ quoque animaliũ carnes meliorẽ succũ quàm domesticorũ habent. panis purus probè præparatus boni succi est: alica itẽ & ptisana probè præparata, fabæ, castaneæ non habent malum succum: ficus maturæ & vua matura, itémque pensilis reprehendi non merentur. caricæ statim quidem in corpus digestæ ac distributæ, boni succi sunt: verùm si in ventriculo morentur, mali succi fiunt, & pediculos generant: si verò cum nucibus edantur, bonum edulium existunt. Cæterùm siquis ficus & caricas assiduè in cibo sumat, non parum læditur. Lactuca vt olus sanguinem bonum gignit, & ab ea intubi. Vina odorata boni succi sunt, sed omnium optimi succi est Falernum dulce & Tmolites.

Quæ mali succi sunt, Cap. CCLIII.

AB omnibus mali succi eduliis abstinendum censeo, etiamsi facilè concoquantur: latenter enim diutiori tempore vitiosus humor in venis ex ipsis congregatur, qui leuissima putrefactionis occasione arrepta, malignas febres gignit. Est autem maximè vitiosi succi caro ouilla ac caprina, pessima verò hircina, deinde arietina, postea taurina. In omnibus his præstant castratorum carnes. seniorum autem animalium pessimæ sunt. Caro leporina crassiorem quidem sanguinem generat, verùm meliorem ad succi bonitatem, quàm bubula & ouilla. nihilominus tamen & ipsa mali succi est, itémque ceruina. renes & testes perfectorum animalium mali succi sunt, exceptis gallis. Item cerebrum & medulla spinalis, exceptis gallis: lien, oua in sartagine fricta, casei veteres, boleti amanitæ, fœnũ græcum, lens, auena, cicer non est boni succi. olyra verò tanto deterior est tritico, quãto melior est quàm tipha & auena, panicum, milium, & similia nõ sunt boni succi. dracones, callionymi, scorpii, trachuri, mulli, orphi, glauci, zygænæ, congri, phagri, & quæcunque alia cetacei generis in mari animalia, omnia mali succi sunt. Item omnes fructus subcaniculares mali succi sunt, mala nondum matura, pira priusquam concoquantur, persica, mala punica, mespila, corna, pruna syluestria, siliquæ, & terebinthi fructus, cinara, præsertim vbi dura fuerit: cucumeres, pepones, cucurbita his quidem melior est, sed & ipse in ventre corrupta satis mali succi euadit: ficus & caricæ minus quàm alii subcaniculares fructus malum succum habent: verùm iis qui in ipsarum esu perseurrant, non valde bonum sanguinẽ gignũt. vnde & pediculorũ copia ex ipsis cõsequitur. Ex oleribus nullũ boni succi est: in medio boni ac mali succi sunt lactuca, intubi, malua, blitũ, atriplex. radices plantarũ olerũ generis mali succi sunt, quæcunque acres, velut cæparum, porrorum, alliorum, raphanorum, & dauci. Medio loco sunt raporum & cari appellati radices. Ocimũ pessimi succi est, rapum crudum, brassica, bulbi non probè cocti. At verò allium & cæpæ ac porrum bis cocta humoris malignitatem deponunt. Cæterùm extremè mali succi sunt olera quæ syluestria appellant. Vina crassa simúlque fœtida & iniucunda ac austera mali succi sunt, quale est Bityhinum quod in magis doliis apportatur. nam quod in paruis affertur, neque boni succi neque mali existit.

Quæ facilia concoctu sunt, Cap. CLIIII.

PAnes bene præparati. pisces petrosi omnes, gobio, torpedo, pastinaca, si volucrum generi comparentur. volucrum caro terrestrium generi comparata concoctu facilior est, præsertim perdicis, attagenæ, columbæ & phasianorum, alæ anserum, magisque gallinarum, & in summa præstant alæ saginatorum & iuniorum: pessimæ autem sunt gracilium & seniorum. iecur anserum sero lactis saginatorum, itémque testes gallorum similiter nutritorum facillimè concoquuntur. Carnes suillæ concoctu idoneæ sunt, in vigore ætatis consistentibus, & laborãtibus porcorum vigorosorũ, reliquis eorum qui adhuc crescũt. Vituli meliores concoctu sunt quàm boues perfecti, & hœdi quàm capræ. In vniuersum autem, omnium adhuc augescentium caro facilior concoctu est quàm decrescentium, & animalium in siccis locis degentium facilius concoquitur quàm aliorum. Nux regia magis concoquitur quàm auellana, bulbi bis cocti melius concoquũtur, oua trementia & sorbilia, lactucæ, intubi, malua, cucurbita cocta, si non corrumpantur. vina dulcia facilius quàm austera. Facilius autem concoctu est quicquid vnicuique iucũdum est.

Quæ ægrè concoquuntur, Cap. CCLV.

CAro caprina, bubula, ceruina: pessimè autẽ cõcoquitur hircina, deinde arietina, postea taurina. pessima est & seniorum animalium caro. sues quæ senes fibrosam & siccam, & propterea ægrè concoctilem carnem habent. Ventriculus ægrè concoquitur, item intestina, vulua, cor, iecur, aures, caudæ, renes, cerebrũ, medulla spinalis, & perfectorum animalium testes, anseres, exceptis alis, palũborum & sturnorum ac merularum & paruarum volucrium caro durior est, atque his magis turturis antiqui, & anatis. ægrius tamen adhuc concoquitur & fibrosior his est pauonis & otidum caro. ventriculi quoque volucrum omnium ægrè concoquuntur, propter substantiæ duritiam. falsò enim quidam laudant vẽtrum struthocameli ac mergi. Cochleæ item, & lac acidum, caseus vetus, recens autẽ & maximè ex acido lacte melior est: purpurarum caro ac buccinorum, aliorúmque testa intectorum duram carnẽ habentium. gammari, locustæ, cancri, paguri, squillæ, & omnia huiusmodi. polypi, sepiæ, loligines, & omnia molli cute prædita, raia, leuiraia, squatina, dracones, cuculi, callionymi, scorpii, trachuri, oua cocta, fricta, triticum coctũ, polẽta, tipha, auena, fabæ, dolichi, phaseli, cicercula, cicer, oryza, lupini, panicum, milium, & quæcũque huiusmodi. lens, sesamum, castaneæ, mala, pira nondum matura, ficus nõ maturæ, vuæ acidæ & austeræ, palmulæ omnes, siliquæ, ocimum, rapum crudius, bulbi crudiores, pastinaca, daucus, carus, & omnes olerum radices, ipsáque olera vniuersa, excepta lactuca & intubis. vina crassa & noua ægrè cõcoquuntur: verùm multo magis concoctioni resistit aqua.

Quæ stomacho commodant eúmque roborant, Cap. CCLVI.

PAlmulæ austeræ, mala cydonia, oliuæ muria conditæ: aptiores tamen sunt aceto compositæ. vuæ passæ austeræ. vua in vinaceis reposita. nux regia hac parte auellanæ præstat, multóque magis si cum caricis sumatur. gingidium scandici simile, est valde stomacho commodum, tũ crudum, tum coctum comestum: longiorem autem cocturam non sustinet: cinara, sinapi, raphanus, rapum, nasturtium, asparagus palustris, chamædaphnes, oxyacãthæ & bryoniæ. bulbus appetentiam cibi excitat, itémque capparis sale condita. citrii pars externa corroborat stomachum medicamenti loco sumpta. Vinum austerum os vẽtris roborat, itémque ventrem ipsum, præsertim calida intemperie affectum.

Quæ stomacho incommoda sunt, Cap. CCLVII.

BEta stomacho incommoda est, adeò vt & morsum inducat si vberius comedatur, ocimum, rapum crudius, blitum, atriplex, si nõ cum aceto ac oleo & garo sumantur, fœnumgræcum stomachum subuertit, itémque sesamum. Lac, frigidum habentibus ventrem acescit, calidum habentibus in nidorem trãsit. Meritò itaque nociuum est febricitantibus, & si quis amplius cum melle sumat, vomitũ ciet. pepon non probè concoctus cholericos, *id est bilem supernè ac infernè eiicientes*, facere solet. similiter & melopepon. omne cerebrum stomacho incommodum est, & nauseosum, velut etiam ossium medulla. Vinum nigrum & austerum facilè acescit, & vomitum concitat. Item crassum & nouum.

Flatus expertia, Cap. CCLVIII.

CVminum, ligusticum, viticis semen, cannabis semen, fabæ frictæ, bulbi diutius atque iterum cocti & ex oleo & aceto comesti, mel quod in coctura omnem spumam deposuit. flatus discindunt panes ordeacei. Media porrò inter flatus expertia ac flatuosa, sunt pisa, ochri, cicerculæ.

Flatuoſa, Cap. CCLIX.

CIcer,lupini, panicum, milium, & huiuſmodi: fabæ,lobi ſiue dolichi,minus tamen fabis: maza ex polenta, ſucci omnes,præcipuè Cyrenaicus,ſilphii ſuccus ac radix. ficuum flatus modico tempore durat, propterea quòd facilè aluũ ſubeant:quæ verò exactè maturæ ſunt,propemodum nihil offendunt,ſimiliter vt caricæ.palmulæ virides flatuoſæ ſunt,rapum crudius. lac facilè in ventre inflatur, bulbi crudiores,mel non perfectè coctum. vina dulcia flatum tardè tranſeuntem generant,item dulcia ſimúlque auſtera.muſtum, *hoc eſt uinum nouum* itidem.

Quæ extergent,ſecant,obturatione liberant, Cap. CCLX.

PTiſana exterget, itémque fœnũgræcum,melopepon, vuæ paſſæ dulces, fabæ, cicer,magiſque nigrum.capparis ſatis tenuium partium eſt,& exterget,& expurgat ac obturatione liberat,maximè ex aceto mulſo aut ex oleo & aceto, præ reliquis omnibus cibis comeſta.betæ ſucc⁹ exterget,& magis vbi cum ſinapi & aceto comedatur.bulbi attenuatoriã vim habent &obturationes aperientẽ, cepæ, allia & porri attenuant & ſecant craſſos ac viſcoſos humores.ſerum quoque lactis humorum craſſitiem atttenuat. ficus extergent, quapropter multa arenoſa de renibus expurgant. Caricæ attenuant ac ſecant & renes expurgant. amygdalæ extergent & attenuant purgántque viſcera, & humorum per ſputum reiectiones ex pectore ac pulmone expeditiores faciunt.piſtacia robori ac ſanitati iocineris conducunt, & ad purgationem humorum id obturantiũ iuxta exitus ipſius. raphanus attenuatoriam vim habet. Mel tenuiſſimarum partium eſt,maximè quod ex calidis ac ſiccis plantis natum eſt: quapropter etiam aqua mulſa ad ſputorum eductionem commodat. Acetum mulſum non penitus viſcoſa ac craſſa facilè educit, & viſcera citra moleſtiã expurgat. valde autem cõmodat iis qui craſſum humorẽ in pectore ac pulmone coaceruarũt.Vina tenuia ac vetera cũ acrimonia ad idem conferunt.At verò aquoſum, hoc eſt album & tenuïſsimum, aptum eſt ad humorum ex pulmone eductionem.roborat enim, & humores humectiores reddit ac moderatè ſcindit.Vinum dulce in morbis acutis, reficiendis viribus accomodatum eſt, velut in peripneumonia & pleuritide,concoctione morbi iã facta.

Quæ obturant, Cap. CCLXI.

LAC modicum ſeri habens, & multum de caſeo, non ſatis tuti vſus eſt, ſiquis in eius eſu perſeueret. nam lædit renes,qui aliàs ad calculorum generationem aptitudinem habent,& iocineris obturationes facit iis qui eas pati aliàs ſolent.Caricæ hepati ac ſpleni inflammato nociuæ,velut etiam ficus.omnia quoque dulcia ſplenem ac iecur lædunt. Aqua mulſa incommoda eſt iis quibus viſcera indurata, aut laxo tumore occupata, aut inflammata in tumorem eleuata ſunt.Palmulæ pingues obturant, & præſertim crudæ, omnia item liborum genera,& ex ſimilagine præparata,obturant,& ſplenem augent,& calculos in renibus generant. Similiter & titricea farina cum lacte. Alica quoque inepta iis qui iecur obturationi obnoxiũ habent & renes calculo generando aptos.Vinũ dulce obturat,& viſcera auget ſiue inflat.

Quæ tardi tranſitus ſunt, Cap. CCLXII.

OMnia liborum ac placẽtarum genera ex ſimilagine facta, trãſitus tardi ſunt,fabæ frictæ,panes puri,lens cortice detracto,cerebrum,medulla ſpinalis,iecur,cor,triticum coctum, oua aſſata,fricta, lupini,phaſeli, piſa,ſeſamum,mala,pira nondum matura,ſiliquæ, vina dulcia, & magis auſterũ & nigrum,citra dulcorem.item omne craſſum ac nouum.Aqua autem adhuc tardius tranſit.

Quæ facilè corrumpuntur, Cap. CCLXIII.

PErſica,armeniaca, præcocia, & omnes ſubcaniculares fructus, qui humidum temperamentum habent, in ventriculo corrumpi ſolent, vbi non probè & citò aluum ſubierint.Omnia porra mali ſucci, humida autem & lubrica,ac facilè ſubire potẽtia,præ aliis edere oportet. ſic enim & ipſa citò ſubeunt,& alia deducũt: ſi verò poſtremùm accipiantur,etiam alia ſimul corrumpunt.

Quæ difficulter corrumpuntur, Cap. CCLXIIII.

CHamulæ paruæ,purpuræ,buccina, & quæcunque teſta intecta durã carnem habent, dãtur corrũpentibus cibũ præ humorũ vitiatione, ita vt bis aut ter aqua optima coquantur,ſemper in aliam purã feruentem tranſlata, vbi prior ſalſa reddita fuerit.Sed & gammari ac paguri cãcrique ac locuſtæ,& ſquillæ, & quæcunque eius generis, carnem habent ægrè corruptilem, ſimiliter vt teſta intecta duræ carnis.

Quæ ventrem ſubducunt, Cap. CCLXV.

LEnticula,braſſica,ex marinis teſta intecta, & cochleæ compoſitam naturam habent ex contrariis facultatibus.Ipſum enim ſolidum vniuſcuiuſque corpus tranſitus tardi eſt,& ventrem ſiſtit: verùm humiditas ad excretionem irritat.Siquis igitur lenticulam aut braſſicam aut aliud quid ex prædictis coquat,deinde decoctum ipſum oleo & garo ac pipere condiat,& poſtea cui velit bibendũ præbeat,palàm conſpiciet ex ea potione ventrem ſubduci.Sed & herinaceorum marinorum ac conchularum omnium,itémque gallorum veterum iuſcula,ventrem ſubducunt. At verò ſi braſſicam aluum ſubducere velimus, cacabo in quo cocta fuerit propè poſito ſtatim extractam in oleum ac garum mittimus. neque enim valde ipſam coquere oportet. Panes furfuracei ventrem ſubducunt. fœnigræci ſuccus coctus cum melle acceptus,commodus eſt ad ſubducendum omnes vitioſos humores in inteſtinis contentos:ſed modicum eſſe oportet mel quod admiſcetur, ne morſũ ſtomacho infligat.Oliuæ ſalſæ ſubducũt præ reliquis cibis comeſtæ. Lac quo liquidius eſt eo magis ſubducit:craſſum,minus.ſerũ verò lactis valde emollit ventrem.Iniiciendum eſt ad ipſum mellis optimi tantum quantum ſatis eſt ad condiendum ſolummodo, ne ſtomachus ſubuertatur:iuxta eandẽ rationẽ & ſalẽ indere oportet,ne guſtus offendatur.Animalium valde iuuenum carnes aluo facilius ſecedunt:ſimiliter & cartilaginei piſcium generis torpedo & paſtinaca moderatè ſecedũt. beta quoque moderatè ſubit,& recéns caſeus cum melle, atriplex,cucurbita,pepones,melopepones,ficus,caricæ, vuæ paſſæ dulces,præſertim humidæ,mora ante reliquum cibum ſumpta.nux adhuc viridis ad excretionem cõmoda eſt:imò etiam ſicca, aqua præmacerata. & pruna ſicca ſimiliter aqua,aut aqua mulſa præmacerata edantur. etenim plus mellis habentia ventrem multùm emolliunt,etiam ſiquis ſola ipſa comedat:ſed multo amplius ſi aquam mulſam inſuper ſorbeat,ventri ſubductioni conferẽt. Cæterùm à ſumptione talium,vinum dulce bibere oportet, & pauco tempore interiecto prandere.Porrò mora, ceraſa,præcocia,perſica,& omnia humecta & aquoſa,& in totum quæcunque nullam fortem qualitatem guſtui aut olfactui offerunt,ea mediæ quodammodo facultatis inter ſubducentia ac ſupprimentia aluum exiſtunt. Mel ſolum non coctum ſiquis delingit, probè aluum ducit. aqua mulſa item parum aut omnino nihil cocta aluũ ſubit. vinum dulce confert ad ventris excretionem. Muſtum aluum emollit ac ſubducit.

Quæ ventrem ſupprimunt, Cap. CCLXVI.

PAlmulæ auſteræ,vuæ paſſæ auſteræ,mora rubi, pruna ſylueſtria, poma adſtringendi vi prædita, pira, mala punica,ſimiliter gãmari,paguri,cancri,locuſtæ, ſquillæ,& quæcunque alia eiuſcemodi molli teſta intectorum, minus quidẽ quàm teſta intecta vẽtrẽ ſupprimũt:verũ habẽt etiã hæc ipſa ſalſum in ſe humorẽ, quem vbi in aqua depoſuerint,vẽtrẽ ſiſtũt,velut oſtreorũ & teſta intectorũ caro. Lenticula itẽ & braſſica bis coctæ ventrẽ ſiſtũt. &, vbi humectã aluum ſiccare velimus,quum iam moderatè cocta eſſe videtur braſſica, prima aqua diffuſa, aliam calidam ſtatim affundimus, deinde rurſus in illa ipſa coquimus donec flaccida fiat. Oportet autem neque aerem neque aquam frigidam attingere quod bis coquitur.non enim amplius exactè flacceſcit, etiamſi diutiſſimè poſtea coquatur. Cæterùm lenticula decorticata fortem adſtrictoriam vim perdit, & non ſimiliter ſiccat ventris humiditates. Si tamen ipſam bis coquas, prioremque aquam diffundas, deinde parũ ſalis aut gari addas, & aliquid ex

fiftentibus ventrem immittas, ita vt guftus non lædatur, iucũdiffimũ fimúlque vtiliffimũ pharmacũ fimúlque edulium efficies. Polẽta ex vino auftero pota ventrem ficcat, oryza fiftit, panicum item & milium, carnes leporinæ, vinum aufterum & nigrum citra dulcedinem, & album ac aufterum, & fuluum ac aufterum.

Quæ calfaciunt, Cap. CCLXVII.

TRiticum coctum, & panes ex illis, tipha, auena, fœnũgræcum, palmulæ dulces, mala dulcia, moderatè, fefamum, vuæ dulces, quapropter & fitim inducunt: vuæ paffæ dulces, magis mediocriter, apium, fmyrnium, eruca raphanus, rapum, finapi, nafturtiũ, pyrethrum, paftinaca, caros, allium, cæpa, porrum, cafeus vetus. Vinũ dulce moderatè calidum eft, & propterea fitim inducit. fuluum verò calidius eft nigro: flauum calidiffimum eft extremè, deinde fuluum, deinde ruffum, poftea dulce, poftremò album omnium minimè calfacit. Vinum vetuftiffimum, multùm calidum exiftit.

Quæ frigefaciunt, Cap. CCLXVIII.

ORdeũ iuxta omnes vtẽdi modos, milium, panicũ, tubera, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucumeres, pruna, mora, vuæ aufteræ & acidæ, vuæ paffæ aufteræ, mala adftringẽtia, & acida ac teneriora, & pira eiufmodi, & mala punica adftringẽtia, palmulæ. frigidũ fuccũ habẽt, lactuca, intuba mediocri⁹. portulaca, papaueris femẽ, aqua. Vinũ aquofum nõ manifeftè calfacit, ideo etiã febrientibus citra periculum datur, vinum albũ fimúlque aufterũ, minimè vt vinum calfacit: vinum verò album aufterũ & craffum ac nouum fenfibiliter frigefacit. Frigefacit autem & acetum. nam tenuium partium exiftit: quapropter neruos amplius quàm alia frgefacientia lædit. Media porrò quodammodo inter calfacientia ac frigefacientia funt, panes loti, amylũ, vuæ vinofæ.

Quæ ficcant, Cap. CCLXIX.

LEnticula, braffica, polenta, viticis femen, eruum bis coctum & aqua fæpius edulcatum, præftat autẽ album: fed & affatum aut frictum ficcius alimentum corpori præbet. item quod fimpliciter garum & vinum habet, ficcius eft non habente. maxima autem eft differentia & feminũ, & olerum, & plantarum omnium plus aut minus ficcantium, iuxta eorum quæ ipfis adiiciuntur vires.

Quæ humectant, Cap. CCLXX.

PTifana, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucurbitæ, nuces virides, pruna, mora, fycomora, lactucæ, intuba. malua verò & blitum ac atriplex aquofiffima olera funt. fabæ virides humectant, & cicer. aqua calida humectat & calfacit: frigida humectat & frigefacit.

Quæ caput lædunt, Cap. CCLXXI.

PAlmulæ omnes, eruca, fœnumgræcum, mora rubi. Vinum quoque fuluum capitis dolorem inducit, & mentem tentat magis quàm nigrum. aufterum etiam & odorum caput tentat. aquofum verò neque capitis dolorem inducit, neque neruos lædit. Vinum autem modicum aquæ mixturam ferens, capitis dolorem ex humoribus in ventre ortum fedat. Lac non eft commodum capiti, nifi quis valde forte ipfum habeat. Cremor vuarum quem fæcem dicunt, dolorem capitis inducit. item vua ipfa in vinaceis repofita.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE TEtrabibli primæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, tetrabibli primæ, Sermo tertius.

De iis quæ per clyſterem infunduntur, euacuantur, & exhibentur. Et de aere, ventis, locis, aquis, rubificationibus, ſinapiſmis, ac ſimilibus.

De frictione præparatiua, Cap. I.

ANTE exercitationem corpus calfacere oportet, frictionis tum per lintea tum per oleum vſu: fricandúmque eſt corpus nudis manibus donec probè caleſcat, & molliatur, rubórque floridus effloreſcat, & confricta particula in molē eleuetur.

De exercitationibus, Cap. II.

EXercitatio, eſt motus vehemens. vehementiæ autem terminus eſt reſpirationis alteratio ad celeritatem ac denſitatem. Exercitatio ipſa partes inſtrumentales præparat, vt non facilè affectionibus impetantur, & ad actiones obeundas robuſtiores reddit, & alimenti attractionē fortiorē, & nutritionem meliorē, propter excitatū calorē facit: ſed & ſenſibiles itémque obſcuros meat⁹ propter fortē ſpiritus motū expurgat. Quandoquidē igitur diſtributioni alimenti opitulatur, oportet ſanè neque humorum crudorum, neque ciborum inconcoctorum copiam neque in ventre, neque inteſtinis contineri: periculum eſt enim ne ad omnes animalis partes deducantur antequam probè concoquantur. manifeſtum igitur eſt etiam ante cibos exercitari corpora oportere. Opportunitatis nota ex bonitate coloris vrinarum ſumitur. aquoſa enim vrina, humorem ex ventre in corpus digeſtum ac diſtributū, incoctū eſſe ſignificat: fulua verò &illioſa iamdudum perfectam concoctionem notat. At verò moderatè pallida ſignum eſt concoctionis nuper factæ. Tunc itaq; ad exercitia prodeundum eſt, ventris ac veſicæ excremēto prius depoſito.

De exercitationum ſpeciebus, Cap. III.

COmmune eſt omnibus exercitationibus, caloris innati corporibus augmentum. Cæterùm ſingulatim robuſta exercitatio, hoc eſt violēta, muſculos ac neruos validiores reddit. tales ſunt, fodere, onus maximum leuare, & aut in loco permanere, aut paululum progredi & velut deambulare. huius generis eſt & per funem manibus apprehenſum repere ac aſcendere, & plurima alia eiuſcemodi. At verò veloces exercitationes, citra contentionem & violentiam, curſus ſunt, & ſummarum manuū luctæ ac exercitia, & parua pila. Cæterùm robuſtis exercitationibus velut vehementibus vti quis poteſt, ſi celeres motus addat. Inſuper exercitiorum aliqua lumbos aut manus aut crura magis exercent, aliqua ſpinam, aut pect⁹ aut pulmonem ſolúm. Exercēdum eſt autem donec corpus in molem eleuetur, & floridum euadat, motúſque expediti ac æquales & validi exiſtant. In hoc autem corpore etiā ſudorē cōſpicies calidū vapore permixtū. Ceſſandū verò tūc primū vbi quid ex prædictis fuerit alteratū. velut ſi corporis moles contrahi videatur, ſtatim quieſcēdū eſt: ſimiliter etiam ſi coloris floriditas contabeſcat. Quin & ſi motuum vigor remitti videatur, ſtatim ceſſandū eſt, & ſi circa ſudorē mutatio aliqua apparuerit iuxta multitudinem ſiue qualitatem. Si enim paucior aut frigidior prodeat, e veſtigio deſinendum eſt, oleúmque affundendum, indéque corpus recurandum, móxque frictione recuratoria, quæ poſt excercitationem adhiberi ſolet, vtendum, quemadmodum pædotribæ in vſu habent.

De frictionum ſpeciebus, Cap. IIII.

FRictio dura, corpora conſtringit, mollis ſoluit. quare quæ ſupramodū exoluta ſunt corpora, frictione dura: quæ cōtrà adſtricta, molli fricanda ſunt. ſi verò æqualiter habeant, palàm eſt q; neq; molliter neq; durè, ſed quantū eius fieri poteſt, vtroque exceſſu vitato. Frictio multa gracilitatem inducit: pauca, vice verſa: media, mediocritatē.

De vociferatione, Cap. V.

VOciferatio, exercitatio eſt pectoris & vocaliū inſtrumētorum, inſupérque caloris naturalis, purgans, attenuās ac roborans, & corporis partes ſolidas & robuſtas A reddens, vt non facilè affectionibus impetantur. Vtendum eſt vociferatione in anheloſis, & recta ceruice ſpirātibus, tabidiſque ac doloribus diutinis pectoris ac dorſi, & in pectoris abſceſſibus poſt rupturam, & ad raucā vocem ex plurima humiditate factam, & in febribus quartanis. nam concretum humorem conuenientiſſimè excutit, & ſtomachi humiditatem quam priuatim quartana febris inducere ſolet, expellit. Conuenit etiam ſtomachicis, præſertim aſſiduè vomentibus, & acidum ructantibus. at verò capitis affectionibus incommodiſſima vociB feratio exiſtit. Cæterùm qui vociferatione vſurus eſt, aluo prius exonerata, & infernis partibus ſenſim cōfrictis, lotáque facie placidè perfuſa, & vbi mox à ſomno ſe moderatè loquendo & deambulando præparauerit, ita tandem ad vociferationem debet progredi. In ipſa autem vociferatione concinnitas, & vocis bonitas ac iucunditas nihil contulerint ad ſanitatem: verùm grauiorum vocum ſonus vtilis exiſtit. quare in hoc ſe exercere oportet. Sic enim plurimus aer in reſpiratione attractus pectus diſtendit, & aluum ac totius corporis meatus dila C tat ac diſparat. vnde in vociferationibus, & concitatis lectionibus redundantium humorum excretiones contingunt: & in iis quidem qui concitatius legunt, magis & per ſudores: qui verò mitius vocem intendunt, per occultam tranſpirationem. nam tota corporis moles in lectionib⁹ ac vociferationibus intenditur. Contingit item propter attenuationē ex motu factam, multa ſputa reſoluta, mucúmque ac pituitam excerni. Porrò iis qui propter frigiditatem caliditate opus habent, quódnam commodius auxilium afferri queat quàm actio per reſpirationem? O D portet itaque ſæpe legere, & vniuerſum corpus relaxare, fuſáque carne ad corporis rarefactionem, aſperam arteriam, & alios ſpiritus exitus commodè diſtendere, & grauiſſimas voces concinnè ſonare. Vtendum autem vocis actionibus neque temerè, neque incōſideratè, ſed neque prauis ac corruptis humoribus corpore repleto. neque in magnis ac manifeſtis cruditatibus ad vocis exercitium progrediendum, ne amplior diſtributio corruptorū humorum aut vaporum in corpus fiat.

De geſtatione, Cap. VI.

E REliquæ quidem exercitationes in motu corporis ſitæ ſunt, geſtatio verò mixta eſt ex motu & diſpoſitione quieti ſimili, quum plurimæ corporis partes quieſcere videantur, vniuerſum verò geſtationis tractu moueatur. Atque hinc adeò vtiliſſima ſimúlque leniſſima exercitatio eſt geſtatio, vt quæ neque laſſitudinem corporibus inducat, ipſáque conſimiliter velut magna exercitia moueat. Omnis autem geſtatio inſitum calorem ventilare & excitare poteſt, & materiæ multitudinem diſpergere, habitúmq; corroborare, & actiones ſtupidas ſuſcitare. Differentiæ geſtationis multæ ſunt: verùm peculiares hæ F ſunt. prima quidem in lecto, eóque aut penſili, aut fulcra mobilia iuxta angulares pedes habente: altera in lectica, quæ & ipſa duplex eſt, ita vt qui geſtantur vel deſideant vel decumbant. tertia in curru. quarta in nauigio. ponenda etiam equitatio eſt inter geſtationis partes. Itaque geſtatione in lecto vtendum in febricitantibus, aut diuturno morbo decumbentibus, in quo corpora conſumpta ſe erigere non ita valent. item in iis qui vires recolligere à febrili actione iam incipiunt, & in iis qui veratrū G ſumpſerunt. Vtendū & in phreniticis. nam ſpiritus perturbationem placidè lenit, & ad ſomnum illicit. Vtendū & in lethargicis, & appetentia ciborum deiecta. At verò in lectica ſiue ferculo decumbentes geſtamus, febri lethargica aut ſemitertiana aut quotidiana correptos. Itē hydropicos, ſtupore attonito percuſſos, reſolutos, nephriticos, podagricos. deſidentes autem in lectica geſtamus eos in quibus febris exactè remiſit. Cæterùm geſtatio in curru, concuſſorium quiddam habet, & diutur-

nos morbos cōmouet. Est autem & in hac alia vehementior, alia mitior. Mitiore itaque vtendum in capitis affectionibus, & iis quibus intestina fluxione laborāt: vehementiore, in affectionibus pectoris ac stomachi, & in tumoribus laxis, hydropicísque, ac stupore attonito percussis. Verùm vertiginosos & dimidia capitis parte affectos, auersos ab itinere retrorsùm desidere in curru oportet, eósque leniter mouere. Etenim multos nouimus hoc modo curatos, qui nullo alio auxilio indiguerūt. sed tamēsedē aliquāto supiniorē ipsis esse oportet. Porrò gestatio in nauigio si iuxta terram fiat, & in mari tranquillo, hydropicis conuenit, & elephantiasi laborantibus, syderatis, tumidis. & stomachum quidem ab initio subuertit, paulo autem postea in assuetudinem venit. Verùm gestatio per pelagus vehementissima est, & mutationes plurimas ac maximas facit. nimirū quum anima mixtos affectus habeat ex tristitia & spe, timoréque ac periculo, modò gaudentibus & lætis, modò in agone existentibus nauigantibus. Omnia autem hæc composita sufficientē vim habent omnem veterem morbum exigendi & è corpore excludendi. quin & mixtura ex quiete ac motu corporis, siquid aliud, probè corpus nutrit.

De equitatione, Cap. VII.

EQuitationis vsus modicus est in ægrotis: neque enim multam vtilitatem opus ipsum præbet. nam si leniter impellatur equus, nihil aliud quàm lassitudinē facit, maximè inguinum, iuxta crurum explicationem ac dependentiam: si verò agitetur equus, vniuersum corpus dolorosè concutitur. & tamen etiam hic modus aliquid vtilitatis habet in valentibus. Supra enim alia exercitia & spiritum, & corpus, & maximè stomachum firmat, sensúsque purgat & acutiores reddit. verùm pectori pessimū est hoc exercitiū. Cæterùm in omni gestatione omníque exercitatione, curandum est maximè vt in salubri loco fiant, & in aere puro: nec solùm de aliis exercitiis hoc accipiendum est, sed etiam de nauigatione.

De re venerea, ex Rufo, Cap. VIII.

NAturale opus coitus est. nullum autem ex naturalib[9] operibus nociuum est: verùm iuxta immodicū & assiduum vsum, itémque iuxta tempus non conueniens assumptus, noxius euadit. Multo autē magis nociuus fit assiduus vsus iis qui neruos, aut pectus, aut renes, aut lumbos, coxēdicésque ac pedes imbecilles habent. Cuius rei cōiecturam hinc facere licet, quòd omne hominis robur in coitus vsu debilius redditur. robur autem, est insitus in nobis calor. Vnde sanè concoctiones coeuntibus non integræ cōtingunt, & pallidi fiunt, & neque exactè vidēt, neque vt oportet audiūt, neque alios sensus integros possident. quin & obliuiosi tales & tremuli existunt, & articulis, maximè coxendicum, dolent, & alii ex ipsis renum, alii vesicæ morbos incurrunt. quibusdam etiam oris grauεolentia, & dentium dolores, & gurgulionum inflāmationes oboriuntur. Et visi sunt iam viri multi qui ex multa venere sanguinem expuerunt, partim ob violentā spiritus compressionem ac intensionem, partim ob venarū ac arteriarum quæ ex pulmone ad testiculos deferuntur cōmunionem. Cæterùm fœmina ex coitu sanguinem nō spuit, cum propter reliquam corporis humiditatē, tum quòd in mixtione minus laboris perfert: imò etiam propter cōsuetas infernas purgationes: quare si contingat etiam fœminam spuere sanguinem, magnam ex purgationibus medelam acquirit. Itaque propter iam relatas causas medici boni iubent venere abstinere, siue adsit quis ex prædictis morbis, siue timeatur, ob naturalem corporis debilitatem. atque hactenus quidem offensiones & cō sensus coitus, quantum vires nostræ tulerunt, paucis retulimus. Restat vt etiam vtilitates recēseamus: neque enim penitus inutiles & omnibus nociuæ res venereæ existūt, si & vsus tempus, & modum, & sanam vtentis cōstitutionem inspicere velis. Vtilitates ex coitu hæ sunt: repletionē euacuare, & leuius reddere vniuersum corpus, idémq; ad augmētum promouere, & virilius efficere. Duris habitudinibus ex longioribus interuallis vsus eius commodat: mollit enim organa, & meatus dilatat, & pituitā ex-

A purgat, & impeditam rationis vim explicat, & maximas iras remittit. quapropter & atra bile percitis, subtristibúsque & hominū consortia fugientibus, velut magna quædam medela, commodissimus existit: sed & iuxta alium modum furiosos ad saniorem mentem reducit, & quosdam comitiali morbo prehensos sanat, & capitis grauitatem ac dolorem ad vigorem ac integritatem permutat. Hippocrates summatim morbis à pituita rem veneream optimam esse pronuntiauit. multi quoque ex morbis alimentum non sentientes, ex vsu ipsius refecti sunt: alii

B benè spirantes ex ægrè spirantibus euaserunt: alii cibos auersantes appetentiam edendi assequuti sunt: quidam à frequentibus seminis per somnum effusionibus liberati sunt. Naturæ ad venerem appositæ sunt calidiores & humidiores. nam eius vsum plusquam aliæ ferre possunt: minimè autem siccæ & frigidæ. Est & vigentium natura ad eam accommoda, senum verò nequaquam. Ex temporibus ver aptum est, ineptus autumnus & æstas, sed neque hyems commoda est propter frigiditatem. & sanè diæta quoque calidior & humidior ad coitum idonea est, con-

C trà siccans & frigefaciens, inutilis. humidæ enim diætæ etiam impotenti ad coeundum commodant. Oportet igitur humidum & calidum esse victum, cui accedere debet labor moderatus, & cibus boni succi. Vinum itaque sit colore fuluum, substātia tenue, panes puri furnacei recentes, carnes hœdorum, agnorum, & porcorum. Ex volucribus gallinæ, attagenæ, perdices, anseres, anates. Ex piscibus polypi, & molli carne prædíti. Olerum, horminum, irio, eruca, rapum bis coctum & flaccidum factum: hæc enim medicamenti loco exhibentur. Leguminum, fabæ,

D cicer, ochri, phaseli, pisa, dolichi. nam & flatu corpus implent, & luculenter alunt. Magnopere etiam optimam vuam laudo, quod ad hanc victus rationem attinet: humectat enim & sanguine ac spiritu corpus replet. Cæterùm qui venere vti volet, recentes repletiones vitabit, cruditates item ac ebrietates, similitérque famem. malum est enim repleto corpore coire, item à gymnasiis & à balneis. Vitandæ lassitudines, & prægressi vomitus, & alui profluuia recentia. nam inueterata aliquando per venerem re-

E siccantur. Commodissimum coeundi tempus est à cibo non nimium ingesto: nam & ad robur conducit, & frigiditates euenire solitæ minus fiunt. Et si quidem à prādio quis ad vētrem incitetur, quiescere oportet donec cibus desideat: si verò à cœna, necesse est paululum antea dormire. Porrò vehementes impetus ac cupiditates ad venerem non probo, sed eis resistere suadeo, præsertim sicut morbus sit qui ex venere facilè offensionem percepter.

De insolatione, & arenæ aggestione, ac aliis vaporatoriis fomentis, ex Antyllo, Cap. IX.

F QVidam se ad solem exponunt, partim non vncti, alii etiam vncti, & alii desidentes aut decumbentes, alii stantes & deambulantes aut currentes. Ex decumbentibus aliqui in strato, aliqui super corio, alii in arena aut sa le decumbunt. Solaris itaque inustio citra vnctionē moderatè adhibita, perspirationem occultam auget, & sudores elicit, aluum autem sistit, & carnem conseruat: pingui tudinem verò abolet, & tumores laxos cum alios, tum maximè hydropicorum deprimit. Spiritum autem densiorem ac velociorē reddit, & propterea anhelos & recta

G ceruice spirantes exacerbat. verùm capiti diuturna frigiditate laboranti cōmodat: nam & firmum & ægritudinibus minus obnoxium efficit. oportet tamen in his aluum præeuacuare. Inimica est enim insolatio capiti, euacuatione infernè non præmissa. At verò insolatio cum vnctione, eadem similiter potest. verùm corpus magis siccat, velut vnguine assatum: quapropter & superficiē magis denigrat. Cæterùm per occultam transpirationem hæc minus discutit. nimirum ad cauterii similitudinem densans carnem. Qui verò desidentes aut stantes

H insolantur, vehementius quàm deambulantes & magis quàm currentes inuruntur. Decumbentes autem in strato, non magnopere iuuantur, sed capite magis replentur. Qui super corio se soli exponunt, magnam vtilitatem consequuntur, præsertim hydropici & ischiadici,

A nephritici,resoluti,elephantiasi laborantes,intumescentes circa refectionem,cœliaci,& qui circa vesicam veterẽ morbum habent:itémque syderati,fœminæ quoque quæ ab vtero strangulantur,& adhuc amplius quæ alba vteri fluxione infestantur.Oportet autem magnum esse coriũ, & oleo perunctum,& super tenuem arenam cribratã extentum,& vbi præcalfactum est corium,tum demum ægrum super id decumbere, capite cum crudo linteo velato.Permanendum est autem diutius in eadem decubitus figura,& postquam corpus multùm fuerit feruefactũ, vertere iubendum ac deuoluendum, & postea rursus in B alterum latus reuoluendum,ac quiescendum: atque hoc ipsum sæpius facere oportet.Idem modus etiam in arena adhibetur,loco assiduè permutato.oportet autem ministrum adesse,qui calẽtissimam arenam colligat,& corpori defossi ac obruti superingerat.Si quidem igitur mare affuerit,vtendum est eius arena.nam & lenior & magis resiccans huius arenæ fomentatio ac feruor est quàm eius quæ per corium contingit.si verò fluuialis arena fuerit,præstat corio vti.nam & arena fluuiatilis,& aer humectior est ex euaporationibus. Quòd si salis copia adsit, C multo præstabilius est tenui sale substrato hominem decumbere. oportet autem altitudinem esse non minorem tribus palmis paruis: si enim non fuerit altus sal, caliditas ipsius facilè difflatur,vtpote quæ ex alto emersum ac progressum non habeat.

De venæ sectione,ex Galeno, Cap. x.

A Similaribus corporis partibus primas actiones perfici,alibi demonstratum est, itémque per instrumẽtales,secundas.Itaque humores in corpore contenti considerandi sunt,quam tandem vtilitatem aut cladem partibus afferant per quas corpus actiones suas facit. At verò plenitudo colligi dupliciter dicitur: aut enim virium respectu plenitudinem dicimus, aut respectu capacitatis vasorum humores continentium.quemadmodum enim is qui onus gestat,non statim vt grauatur & laborat, iam etiam concidit & vincitur ab ipso onere: iuxta eundem modum vbi vires à plenitudine grauantur, possibile est ipsas diu resistere, & nondum hominem ægrotare: vbi verò quis diutius negligatur,vires concidunt.His itaque magnopere prodest venæ sectio priusquã vires vincãtur. Sed & plenitudine ac copia sanguinis in corpore non existente,venæ sectio vtilis fit,inflãmatione incipiente ob prægressam plagam,aut ob particulæ debilitatem,humoribus ex corpore aceruatim in ipsam congregatis. Aliquando enim sanguis aceruatim ad particulam quãdam irruens,aut stupefacit eam,vt actio ipsius corrũpatur:aut memorabilem cladem inducit, velut in syderationibus cõtingere videmus:quandoque verò etiã ipsum vas perrumpit,velut in sanguinis sputo contingit. Conandum itaque est vt redũdantem sanguinem euacuemus quamcitissimè,priusquã magnũ aliquod malum circa aliquam corporis partẽ operetur.quin & magni alicuius morbi timore venã secamus. atque ego sanè multos podagricos annis tribus aut quatuor infestatos ex interuallis,aut purgato redundante humore in principio veris, aut sanguine detracto curaui.nam & podagricis & arthriticis, comitialibúsque ac atrabiliariis morbis,itẽ sanguinẽ spuentibus,vertiginosis,& iis qui frequenter angina arripiũtur, peripneumoniis,pleuriticis, lippitudinibus vehementibus,& in summa iis qui in magnos morbos frequẽter incidunt,venæ sectionẽ omnibus auxiliis potiorẽ pronuntio.Consideranda porrò veniunt in omni venæ sectione, plenitudinis quantitas ac qualitas,morbi magnitudo,siue præsens sit,siue timeatur,ætas vigorosa, & præ his omnibus virium robur aut debilitas: deinde naturalis habitus totius corporis,hora ac tempus anni,regio,præsens ambientis constitutio, prægressus victus & diæta, copia ciborũ & potus: & maximè,an multùm nutrientes cibos homo ingesserit,& an consueta exercitia reliquerit,& an consuetæ excretiones suppressæ sint. At verò aggrauante & infestante plenitudine, non omnino sanguis detrahendus est: aliquando enim crudus quidam humor in corporibus coaceruatus est. quapropter diligenti animaduersione opus est, quantopere vires validæ sint,& quantopere humor ipse perfrigeratus est. quod ipsum ex vrinis & aliis signis cognosces.Nam in eiusmodi affectionibus præexolutæ vires, in venæ sectione extremè concidere solent, vt refocillari amplius non possint. quod vbi contingit, periculum non paruum consequitur, præsertim incidente febre, in constitutione æstiua,stomacho malè affecto, aut corpore vniuerso molli & temperamenti humidi ex natura existente.Exoluuntur enim tales,& celerrimè in animi deliquium collabuntur,etiãsi B non magna febris in ipsos irruat. Sed & si hyems fuerit, aut regio frigida, & natura hominis frigidior, minimè venæ incisionem admittemus: tales enim hoc modo dispositos moderatis frictionibus, & vnctionib[9] moderatè calfaciẽtibus,& potionibus incisoria vi præditis sanam[9].

De euacuationis mensura, Cap. xi.

MAgnitudo morbi & virium robur principales scopi sunt incidendæ venæ, qui vbi aucti fuerint, maiorem euacuationem fieri oportere indicant: sicut contrà vbi nõ fuerint aucti, euacuationis quantitatem immi C nuere oportet, inquantum vires imminutæ sunt, itémq; morbi magnitudo.Consequenter autem simul consideranda est hominis natura. nã eos qui moderatè graciles sunt & magnas venas habent multúmque sanguinis, largius euacuabis: qui verò venas angustiores habent, & corpore albi & carne teneri sunt,parcé. sanguinem enim modicum hi habent,& facilè humores ipsis transpirant. Iuxta eandem rationem neque pueris venam secabis, vsque ad quatuor & decem annorum ætatem: imò neque senibus, præsertim viribus debilibus existentibus. Quòd si vires D fuerint fortes, & necessitas vrgeat, etiam septuagenariis venam secabis.

Quales venæ secandæ, Cap. xii.

REuulsionis gratia semper venas in directum secabis in iis à quibus sanguis erumpit. nimirum vt sanguine è dextro nare fluente,venam dextræ manus seces: è sinistro verò, sinistræ. Quòd si splen patiatur, venam inter anularem & paruum digitum manus seca, aut in cubito internam. sed & in pleuriticis venam è directo affecti lateris seca. Grauissimos item oculorũ dolores mirabiliter E mitigat vena è directo affecti oculi sectã in cubito, quæ humeralis appellatur.Nam interiores venæ sectæ vtilitatem præbent in partibus infra collum affectis: externæ verò,faciei & capiti:mediæ,vtrisque.Si autem in venæ sectione error contingat,in media quidẽ vena neruus subiacens diducitur: in interna verò,arteria substrata. Et vitandum est ne hanc fecemus citra magnam necessitatẽ. nam minoris periculi est humeralem secare. Et sæpe facta in hac fissura magna, neque inflammationes sequutæ sunt neque dolores. quare hanc confidenter secare licet: F internam verò,cum multo metu. vitandum item vt ne tentemus mediam.Quemadmodum autẽ prædictæ partes ex venarum cubiti sectione opem sentiunt,ita inferiores his,hoc est coxa,& vterus ac vesica,ex venarũ,poplitis ac talorum sectione.Renes autem vtrinque opem ferunt & ex cubiti & ex infernarum venarum sectione. Scio autem coxendicum affectionem in vna die sanatam per euacuationem à cruribus,quæ sanè non propter frigiditatem sed vasis coxæ sanguine impletis facta erat. Oportet autẽ in omnibus quidẽ inflãmationibus incipiẽtibus,re- G uulsoriè facere venæ sectionem,velut pede inflammato ex manu: verùm in affectibus diuturnis, maximè quidẽ ex ipsis affectis partibus:sin minus,ex propinquis.

Quomodo vena secanda est, ex Antyllo, Cap. xiii.

PVnctim quidem venæ incisionem facimus, vbi vasa fuerint obscura: cæsim verò, vbi fuerint manifesta, ita vt firmemus manum in obscurioribus, & iis qui ad ictũ flectere solẽt cubitum.Oportet autem non totum vas diducere. nam dum labia ipsius euertuntur, fluxus non fit H cum eiaculatione. Neque verò infernam vasis partem ad radium diuidere oportet, sed supernam ad brachii exortum tendentem. superna enim secta, speciosa sanguinis eiaculatio contingit.Et ad hæc commoda est supernæ partis venæ sectio,quoniam è vase quis aberrare non potest.

De magnitudine sectionis, ex Antylo, Cap. XIIII.

IN iis qui aceruata euacuatione opus habent, magna fissura facienda est: itémque in quibus crassitiem sanguinis contineri coniectabimus. In quibus verò reuellere & auertere volumus lationem sanguinis, velut in reiectantibus sanguinē, aut quibus de naribus aut alia quadam parte sanguis erumpit, parua vulnuscula incutimus. non enim indigent euacuatione, (quum euacuentur ab affectione) sed retractione ac reuulsione. Oportet igitur in iis permittere vt sanguis fluat multo tempore per venā. Paruis item fissuris vtendum est in phreniticis aut mente motis, aut aliàs delirātibus, quò cita cōglutinatio vulnusculi fiat: contingit enim vt deliri sæpe latenter vinculum manus soluant. & si quidem contigerit magnam esse fissuram, sequitur periculum ex sanguinis eruptione. In parua verò, etiam grumus vulneris osculo insidens, sanguinis eruptionem prohibere poterit. Insuper & paruis fissuris vtēdum est in paruis vasis, magnis verò in maioribus. nam si in magnis vasis paruum vulnusculum fiat, necessariò grumi collecti fluxum sanguinis impedient.

De figuræ sectionis, Antyli, Cap. XV.

SEctionis figuræ tres sunt: transuersa, recta, non pungens sed findens venam in directum, & inter has media quæ appellatur obliqua. Transuersa igitur vtendum est in quibus detractionem omnino non repetere volumus. curuato enim cubito oscula fissuræ componuntur. & commoda est hæc figura, vbi magnam fissurā facere voluerimus. Obliqua verò figura vtilis est in quibus detractio repetenda est: & eo quòd à vase non aberramus dum sic secamus. Sed & sanguinis eiaculatio ex obliqua fissura pulchrior aspectu est vidētibus, dum velut obtorquetur & obuoluitur sanguis in saltu. Oblonga verò in directum figura cōmoda est in iis quibus non solùm eadem die sectionem reiteramus, sed etiam post vnam aut duos dies. Incuruato enim cubito disparantur oscula fissuræ. Commoda est item in directum fissura iis in quibus præuaricatio labiorum fissuræ fieri solet. at in hac figura minus speciosa sanguinis eiaculatio contingit.

Quod sit opportunum venæ secandæ tempus, Galeni, Cap. XVI.

IN omni diei ac noctis hora, necessitatē vrgente, venā secabis, ita vt scopū habeas in iis qui febriunt, exacerbationis declinationem: in iis verò qui aut propter lippitudinem, aut aliud quid eiusmodi, absque febre, venæ sectione indigēt, magnitudinē doloris aut inflammationis. qua enim hora videris dolorem mitigari, venam secabis: at verò si nihil tale vrgeat, melius est manè venam secare, nō statim vbi à somno surrexeris, sed vbi vigilaueris ad horam vnā. sed & quosdam prælauare præstat & prædeambulare. In quibus verò præseruationis gratia venam secamus, licet etiam ab actū cōsuetarum operationum venam incidere.

De repetita detractione, Galeni, Cap. XVII.

IN quibus simpliciter euacuare volumus, eadem die iterata detractio fiat. in quibus autē reuellere, præstat vt post duos dies fiat. Et in quibus quidem opus est multa euacuatione, vires autem nō sunt fortes, in iis euacuationem reseruare oportet, & prima detractione defectuosiore facta, rursus iteratò detrahere, aut si voles tertiùm. Quum verò feruentis sanguinis multitudo febrem acutissimam incenderit, velut in synochis *id est continentibus*, ibi aceruata euacuatione opus est: & oportet tentare vt euacuemus vsque ad animi deliquium, virium robore ex pulsibus cōsiderato. in aliquibus enim noui vi. lib. statim esse detractas. Fluente itaque sanguine attendere oportet semper pulsuū tactui, vt ne citra animaduersionem, pro deliquio animi mortem inducas.

De arteriarum sectione, Galeni, Cap. XVIII.

ARterias secant medici in temporibus quidem ob oculorum fluxiones, quū calidæ & flatuosæ fuerint: eas verò quæ sunt retro aures, in vertiginosis, & iis maximè qui ex diuturnis morbis capitis calidis ac flatuosis laborāt. Iā verò & ob alias plurimas affectiones circa caput cōsistentes diuturnas, quidam secant arterias retro aures. Verùm aliqui arteriarum sectiones verentur, propter san-
A guinis retinendi difficultatem, & quòd dum fissura in cicatricē abit, aneurysma in quibusdam fit, *id est vasis ipsius arteriæ dilatatio, quæ inter tumorum genera recensetur.*

Medicamentum sistens sanguinem arteriarum, Cap. XIX.

QVVM igitur sanguinis eruptio ex incisa arteria cōsequatur, oportet hanc hamulis attractam totam transuersim dissecare, deinde aloem & mannam thuris terere, & ouorum albumine subigere, & tenellis pilis leporinis medicamentum excipere, & fissuræ imponere.
B Dicetur autem de hoc amplius in loco De sanguinis eruptione, inter vulneraria medicamenta.

De cucurbitularum vsu, Ex Antyllo. Cap. XX.

NEque in morborum principiis, neque in corporibus repletis, cucurbitis vtemur, sed quum euacuatum fuerit totum, & non amplius influxerit parti cui cucurbitæ sunt adhibendæ, & opus fuerit mouere ac excutere & attrahere relictam in parte inutilem fluxionem. Cauēdum est autem ne cucurbitam prope māmas affigamus. nam illabentes in cucurbitas māmæ & tumescentes, nō
C facilè sinunt illas tolli. Tunc verò spongiis ex calida expressis cucurbitas circundare oportet: sic enim remittere solent. si verò non sic remiserint, cucurbitæ perforandæ sunt. Illud porrò nosse expedit, quòd nō solùm localis venæ sectio detrimento est antequam vniuersum corpus euacuetur, per affectas partes sanguinem detrahens, sed etiam cucurbita. Et venæ quidem sectio minus est periculosa: pro ratione enim allationis materiæ, etiam sanguinis excretionē facit: cucurbita verò tum impetu affixionis violenter materiam attrahens, tum multum locum occu-
D pans, & tamen neque vasis sensibilem fissurā faciens, attrahit quidem memorabilem materiā, non euacuat autē pro ratione attractæ. Et præcordiis quidem intempestiuè affixa, præsertim in continentibus febribus aut semitertianis, & maximè si etiam mens ægri fuerit turbata, & sensus sit obtusus, strangulatus & mortē eadem die inducit: capiti verò intempestiuè admota, lethargos, & corporis ac mentis stuporem, & oculos prociduos facit. quibus autem contigerit vt hæc effugiant, hi omnino in diuturnū capitis affectum hinc incidunt.

E De scarificatione, Ex Galeno. Cap. XXI.

VEnam secare sæpe in anno non arbitror cōmodum esse: simul enim cum sanguine multus vitalis spiritus excernitur. Quum autem hic frequentius consumitur, & tota corporis moles perfrigeratur, & omnia naturalia opera deteriora fiunt. Probo igitur vt ab ignobilioribus partibus, velut sunt crura, per scarificationē detractio fiat. Optimum autem est hoc auxilium ad conseruationē sanitatis, & ad eandem recuperādam, si fuerit præuaricata. Prodest autem scarificatio etiam oculis diutur-
F na fluxione affectis, & aliis capitis affectionibus, itémque thoracis, & anginis. Oportet autē in vnoquoque mēbro factas sanguinis inspissationes, post vniuersalem corporis euacuationem, soluere per localem scarificationem.

De sanguisugis, Galeni, Cap. XXII.

SAnguisugas captas vna die seruare oportet, eásque pauco sanguine alere. vsus autem tempore pars cui admouendæ sunt nitro præparetur, & aqua dulcissima exactè abluatur, postea è fomento sāguis illinatur. Atque sic accipiātur sanguisugæ ac mittantur in aquam paruam, & fu-
G ligine ipsarum per spongiam detersa sic admouebis. inhærentes enim non cessant trahere, donec salem aut nitrum aut cinerem ori ipsarum inspergamus. postquam verò exciderint fouendi, sunt loci per spongiam. & si sanguis erumpat, gallam vstam, aut linteum vstum, aut spōgiam liquida pice imbutam ac vstam insperge, & supernè chartam aceto madidam impone.

De purgatione, ex Antyllo. Cap. XXIII.

EOS qui sana habent corpora purgare difficile est,
H nam & vertiginosi ac voluulosi fiunt ac torquentur, purgatióque difficulter ipsis procedit: & ad hæc citò exoluuntur tales dum purgantur. Quum igitur purgare volueris, præattenuare oportet ac secare crassos ac viscosos humores, & meatus aperire, per quos humores trāsferūtur ac trahuntur à purgatoriis medicamētis. Et serosos quidē

ac tenues humores in principio morborum euacuare oportet: in crassis verò ac viscosis concoctio expectāda est, qualis est pituita & bilis atra. Sed & in omnibus diuturnis morbis semper concoctionem expectare cōuenit. In acutis verò quum cōmotæ fuerint materiæ, etiam in principio pharmacum exhibe, & tamē cum multa cautione. Nam quum humores sunt in motu, lationéque ac fluxu, timor est nequod ex visceribus natura debile existens materiam cōmotam excipiat, & præsertim thorax. At in vna aliqua parte firmatos humores, velut in viscerum inflammatione contingit, medicamentis aggredi non oportet priusquam concoquantur. quicunque enim inflāmata in principiis per medicamenta soluere conantur (inquit Hippocrates) à distento quidem & inflammato non auferunt quicquam, (nihil enim remittit cruda affectio) verùm sana & morbo resistentia consumunt: dum enim debile fit corpus, morbus dominatur: quum autem morbus dominatur, pernicies adest. Proinde materiæ remouendæ gratia vtimur purgatoriis medicamentis in cephalæa, vertigine, hemicrania, comitiali, anhelatione, erectæ ceruicis spiratione, coxendice, arthritide, podagra, nephritide, & in affectionibus vesicæ ac vteri diuturnis. Similiter autem etiam vbi fluxus assiduè infestauerit aures, aut nares, aut oculos, aut os, aut stomachū, aut totam superficiem: & neque reficcetur ab aliis auxiliis, neque aliter sisti possit. solet enim purgatio per aluū fluxiones cohibere. Et in hoc ordine locari potest etiam humoris atræ bilis purgatio, quæ hæmorrhoidum suppressarum gratia assumitur post venæ sectionem. At antiquæ affectionis emouendæ ac expurgandæ gratia vtimur purgatoriis in resolutione, sideratione, alimentum non sentientibus, torpore, sopore, grauitate perseuerante in quacunque corporis parte. Cæterùm ob corporis temperamentū transmutandum, vtimur purgatoriis in diuturnis febribus, nimirum quotidianis ac quartanis, insania, atra bile, mentis excessu, malo habitu corporis, iis qui alimentum non sentiunt propter vitiosum humorem: insuperque in elephantiasi, scabie, lepra, pustulis, morbo pediculari, & in vlceribus spōtaneis ac grauibus, & affectionibus fluidis. At verò quò circumfusus & infestās humor educatur, vtimur purgatoriis, in aqua inter cutem, & regio morbo. Et hoc loco ponendæ sunt etiam vētris fluxiones, in quibus purgatoria assumimus: aliquando enim acris & inutilis humor, ventris tunicis insidens aut intestinorum, similiter velut acres glandulæ aut infusiones per anum, irritat intestina, & simul ipsa stimulat, & promptitudinem efficit ad excretionem, simúlque per acredinem suam ex circumferētia corporis ac totius molis humorem attrahit. In his igitur consentaneum est purgatoriis vti, quò talis humor ex corpore expellatur, & venter ac intestina pura fiant. In summa vtendum est purgatoriis medicamentis, in iis quibus vires validæ sunt, & voluntas prōpta est, & qui stomachum robustum habent, & multam inutilem materiam in corpore colligunt. At pingues & prægraciles ad purgationem inepti sunt: insuper & qui multo sanguine abundant, & qui assiduò animo linquūtur, & ægrè reuocantur, & qui citò vomunt ex omni occasione. Pueri item ac senes, & mulieres quibus menses validè purgantur. & qui valde purum habent corpus: & qui certam habent victus rationē, & quibus aluus est natura adstricta, & qui dysenteria & cœliaca affectione facilè corripiuntur. omnes hi ad purgationem inepti sunt. Incipiendum est autem à bilem purgantibus.

Bilem flauam purgantia. Aloe, Cap. XXIIII.

ALoe totum quidem corpus non purgat, verùm sitam in stomacho & ventre ac intestinis bilem, citra molestiam educit ac placidè vnà cum subiectis excremētis. Datur itaque iis quibus caput affligitur propter assiduas fientes ad ipsum de stomacho euaporationes. excindit enim inutilium vaporum allationē. Danda est & lippientibus, propter eandem causam, & iis qui ob bilis augmētum sitiunt, quibus lingua & os facilè reficcatur: & qui circa stomachum ardorem, aut nauseam, aut molestiam aliquam euersoriam percipiunt. Præbetur & iis qui præter rationem pallidiores facti sunt, & in quibus superfluitates eductione indigent, & clyster adhiberi non po-
A test ob aliquam causam. Dantur autē aloes drach. II. cum aqua mulsa. Cōmoda est etiam siquis ipsam quotidie sumat, aut à cœna aut mane ante cibum potius. Tritam itaque aloen corticis citrii succo excipe, aut si is desit, succo brassicæ vtere. habeant autem hinc formatæ pilulæ ciceris magnitudinem. & dato tria aut quinque quotidie ei qui opus habet. potes & cum terebinthina ipsam efformare, & cum melle cocto. Oportet autem in deglutiendo aut postea absorbere aquam mulsam. Purgatoria equidē medicamenta omnem causam ex corpore extrahunt, B instar cucurbitæ, principalibus partibus inhærentia, ipsáque per ventrem euacuantia.

Scammonia, Cap. XXV.

SCammonia flauam bilem maximè educit. Inducit autem stomachi dolorem, & graue olet, ac iniucunda est & valde siticulosa. Quum enim omnia purgatoria stomachū infestēt, aloe excepta, scāmonia plus omnib[us] illi molesta est. Vitanda igitur est iis qui debilem stomachum habent & febricitantibus: quum enim leuissima sit, facilè abripitur in corpus, & omnem in ipso immunditiam C commouet: prohibetur autem à febrili calore, vt ne superfluitates ad excretionem ducat. Danda igitur est iis qui bonum stomachum habent, & non febriunt, atque non facilè vomunt, & non facilè animo linquuntur. Dantur ex ea scrupuli duo, plus minus, pro virium ratione. Admiscetur ipsi sal, & thymi coma, aut pulegium. In iis verò qui ferre possunt, præstat aloen miscere. Datur & per se cum melle, aut ptisanæ succo, si clanculum exhibere volumus.

Peplium, Cap. XXVI.

PEplii semen, aliquando verò & ramulos simul, in vm- D bra siccata, tusa ac cribrata dato, scrup. IIII. pōdere, in aqua mulsa, adstillato modico aceto. Nam post flauam bilem, etiam nigram & pituitam ducit. & flatus dissipat, quemadmodum etiam Hippocrates alicubi dicit. Maximè igitur conuenit flatuosis affectionibus, quæ sanè atrā bilem lacessunt & auspicantur. Cōuenit etiam splenis inflammationibus diuturnis, vteri item ac coli, & laxis abdominis tumoribus.

Veratrum nigrum, Cap. XXVII.

VEratrum nigrum atram & flauam bilem ex toto corpore trahens, infernè expurgat, non tamen cum vlla E difficultate. quapropter etiam febrientibus per circuitū & diu ipsū exhibemus. Datur & furiosis, & hemicranicis, ac diuturno capitis dolore afflictis. Maximè verò idoneū est visceribus, & vtero & vesicæ, si purgatorio medicamēto opus habent. Maxima verò ipsius vis est, priuatim educere siquid corruptorium sanguini fuerit admixtum. Vnde etiam in diuturno regio morbo commodum est, & ad asperitates cutis, velut sunt lepræ, impetigines, & similia. est & elephantiasi vtile. Dantur ex eo scrup. III. F plus minus, ita vt tenuia circa radices lignula paululum in aqua madefiant, deinde auferatur cortex, & siccetur in vmbra, tundatúrque ac cribretur. datur cum passo aut aceto mulso. Condimenti porrò gratia addere oportet ipsi petroselini & dauci parum. Si verò efficacius purgare volueris misce & de scammonia parum.

Bilem atram purgantia, Cap. XXVIII.

ATram bilem ducētibus vtendū est præcipuè in melancholicis, *id est atra bile uexatis*, stomachicis, iis quæ facilè irritantur, iracundis, homines auersantibus, secessū G quærentibus, & iis qui in refectione virium purgatione opus habent, & in habitibus obaridis & parum musculosis, & præsertim in autumno feruente.

Epithymum, Cap. XXIX.

EPithymum atram bilem infernè purgat. Dantur ex ipso contuso ac cribrato perfectis scrup. XII. cum passo & aceto mulso ac modico sale. Confert affectionibus flatuosis & hypochondriacis præcordiorum, & quibus iecur grauatur, & difficulter spirantibus. Similiter autem velut epithymum purgat flos in stœbe enascens, & flos qui in H thymbra nascitur, atque epithymbrō appellatur. verùm vterque viribus debilior est.

Polypodium, Cap. XXX.

POlypodium bilem maximè nigram ducit & pituitā. dantur radicis purgatæ scrup. VI. affusa aqua mulsa diluta. Potest & super salsamentum deradi ac comedi ante

prandium. Purgat etiam mediocriter ac citra molestiam radix cocta in iure gallinaceo, & in ptisana.

Pulegium, Tragoriganum, Leucanthemum, Alysson, Cap. XXXI.

PVlegium ducit atram bilem acetabuli mensura potũ in aqua mulsa: similiter & tragoriganum, & parthenium, quod & leucanthemum vocatur. Dantur singulorum scrup. VI. sed & alysson similiter purgatiuum est, dantúrq; etiã ipsius scrup. VI. Præstat autem hæc dare cum aceto, & modico sale, ex aqua, ita vt arida trita potui inspergantur.

Armenium, Cap. XXXII.

ARmenium quo pictores vtũtur, purgat atram bilem & quicquid crassi ac viscosi sanguini admixtum est. datur melancholicis, & elephantiasi laborantibus, ac cõsimilibus, & in renum affectionibus, & anhelosis: dantur ex eo scrupuli plus minus IIII.

Centaurium minus, Cap. XXXIII.

CEntaurium minus crassissimam bilem purgat & mucum: quare conuenienter datur splenicis & coxendicum morbo affectis. Bibitur eius decoctum, vbi coctum fuerit in aqua. Sint autem centaurii scrup. sex, aquæ mensura heminæ. coquatur ad medietatem.

Pituitam ducentia, Cap. XXXIIII.

PItuitam ducentium vsus est in habitibus frigidiorib⁹, ætatibus item ac morbis frigidioribus: velut sunt resoluti, siderati, & qui laxis tumoribus tumẽt. & in iis qui multa & crassa emungunt, & qui ex coxendicum morbo à pituita infestantur, & in aqua inter cutem.

Colocynthis, Cap. XXXV.

COlocynthis purgat pituitam & bilem & mucosa: vnde neruorum neruosorúmque corporum purgatiua est. Datur igitur cõuenienter in omnibus capitis affectionibus, & in erecta ceruice spirantibus ac similibus. & in coxendicum morbo, & arthriticis, & ad diuturnas renum ac vesicæ affectiones. Est & aliis morbis commoda, qui ægrè excuti possunt, & induratam affectionem habent. Datur ex medulla ei⁹ scrup. II. in aquæ mulsæ cyathis duobus, in debilioribus scrupulus vnus. Eligenda est alba & tenera medulla. nam aridior & nigra mala est. Tundatur autem & teratur diligenter, & cribretur sæpe. & vsus tempore læuigetur valde bene in mortario cum aqua mulsa. solet enim tale quiddam pati: nam tusa priusquam madefiat, tenuissima apparet: vbi verò in aquã mulsam iniecta fuerit ac macerata, intumescit adeo vt vix cribratam esse credas. Itaque tumidæ ipsius partes aliquando inhærent vẽtri aut stomacho, & præsertim inuolucris intestinorũ, propter mollitiem: & quũ acres sint natura ac mordaces, adhærentes vlcerãt intestina, & affectiones neruorum per consensum inferunt, tormináque ac contractiones. quare multa animaduersione opus est, vt læuissimam ipsam faciam⁹ cum aqua mulsa. Quòd si mitius purgare volueris, sumito colocynthidem iustæ magnitudinis, eámque aperito supernè, & semen totum eximito: deinde quicquid tomenti speciem præ se fert in ipsa, rursus citra semen in ipsam indito, & repletam ipsam sapa, aut vino dulci veteri, per diem & noctem macerari finito: deinde excolatum per pannum vinum calfactum bibendum dato. Purgat optimè & morbum regium, & eos qui pustulas liuidas circa cutem habent.

Tithymalus, Cap. XXXVI.

TIthymalus pituitam & bilem ducit. dantur ipsius ramuli virides accepti, & in testaceo quopiam vase parum fricti, deinde triti. Miscentur autem ex ipsis scrupuli IIII. aut III. cum polenta in aqua, & bibuntur. nam aridiores ramuli impotentiores sunt. At verò tithymali characitæ radicem accipe, & siccato in vmbra, deinde vsus tempore corticem detrahito, tundito ac cribrato, & IIII. scrupulorum põdus in vinum dulce vetus mittito, & per diẽ ac noctem macerari finito: excolatum per pannum vinũ calfactum bibendum dato. purgat maximè, vt aliqui in omnibus ipso vtantur velut quopiam arcano. Bene & citra molestiam purgat etiam succus tithymali circa aquas in humidis locis ac syluis nascentis, exceptus sale, aut pane arido trito, ita vt ex hoc nucis auellanæ magnitudo detur cum frigida aqua. At succus tithymali à quibusdam datur, aut cum caricis, aut cum polenta, guttæ IIII. aut V. Verùm valde exulcerat linguam & partes circumcirca sitas, & potus multum calorem in ventre facit.

Isium, Cap. XXXVII.

ISii corticem siccato, tundito, ac cribrato: & ex eo scrup. V. aut VI. dato, macerans velut dictum est in passo, & excolans, ac passum ipsum exhibens. Purgat autem magis pituitam. quandiu verò volueris ferri ventrem, ne abluas anum aqua, sed linteo deterge. Quum autem satis purgatum te putaueris, laua anum aqua frigida, & manuum ac pedum extremitates aquæ impone, & sistetur fluxus.

Elaterium, Cap. XXXVIII.

ELaterium purgat pituitam & bilem. Dato obolos tres cum lacte recens mulcto heminæ vnius mẽsura. At obolus habet siliquas tres.

Granum cnidium, Cap. XXXIX.

GRanum cnidium purgat magis aquosa ac serosa: purgat etiam pituitam & bilem moderatè. Est autem feruens & acutissimum. dantur ex eo grana XXX. si verò mitius purgare voles, dato grana XX, aut XV. Dato autem internam granorum partem tritam cum polenta, & vino immissam bibere iubeto. A potu verò parum olei rosacei aut melini absorbere oportet, ne fauces exurantur. Præstat autem terere & efformare catapotia cum cocto melle.

Agaricum, Cap. XL.

AGaricum purgat pituitam & bilem, sed nõ acutè. dãtur drach. II. cum aqua mulsa aut aceto mulso. Est autem stomacho incommodum, eo quòd leue sit, & in ipso supernatet.

Cnici semen, Cap. XLI.

CNici semen purgat pituitam, non tamen fortiter. Huius seminis drach. V. tritas mitte in ius gallinæ aut ptisanæ, & excolatum bibendum præbe. Quidam internam cnici partem drachmæ pondere accipiunt, & terunt cum amygdalis & aniso, & cum melle cocto catapotia formãt, ac exhibent arquato affectis. Et conueniens quidem, sed leuius est hoc.

Lathyris, Cap. XLII.

LAthyris pituitam magis ducit. danda sunt eius grana XV maiora, aut viginti de minoribus. Et qui quidem efficacius purgari debent, iis præcipiendum est vt manducent: qui verò non valida neque multa euacuatione opus habent, integra deuorent, maximè si vitiosum stomachum habet is qui accipit.

Aristolochiæ clematidis semen, Cap. XLIII.

ARistolochiæ clematidis semen siccum tritum II. drachmarũ pondere bibitur, & purgat pituitam ac bilẽ. Est autem stomacho gratum.

Mercurialis, Cap. XLIIII.

SI mercurialis tenera folia cocta comederis, abundè stercus expellunt: si verò decoctum vino mixtum biberis, moderatè stercus educit.

Cucumis syluestris, Cap. XLV.

CVcumeris syluestris radicis cortex, II. obolorũ, hoc est siliquarũ VI. pondere, potus cum aqua mulsa, ducit pituitam multam citra molestiam, ita vt neque stomachum lædat.

Styrax, Cap. XLVI.

STyrax pinguis flauus datur drach. II. pondere, cum æquo pondere terebinthinæ in pilulas coactus. Ducit pituitam multam citra molestiam.

Thymus, Cap. XLVII.

THymi cacumina tusa trita dato cũ posca & modico sale, ad drach. IIII. aut III. põdus: purgat enim citra molestiam & abundè pituitam ac bilem.

Cyclaminos, Cap. XLVIII.

CYclamini radicis læuissimè tritæ drach. IIII. aut III. pro viribus cum aqua mulsa potæ, purgant pituitam & bilem: maximè verò per sudorem purgant. quare qui bibit reclinari debet, & corpus in tegumentis ponere, & sudorum exclusionem iuuare.

Scordium, Cap. XLIX.

SCordium tenuissimè tritum duarum drachmarum põdere ex aqua mulsa potum, ducit pituitam.

Chamæpitys, Cap. L.

CHamæpityos drach.II.tritæ, & cum ficubus aut cocto melle in catapotia coactæ & exhibitæ, multam pituitam ducunt.

Bdellium, Cap. LI.

BDellium Arabicum pellucidum & flauum, drach. II. pondere tritum potum cum aqua mulsa, purgat pituitam.

Aquam ducentia, Cap. LII.

AQuam ducentibus vtendum est & in hydropicis qui ex ascite intercute aqua laborant, & in fœminis quæ diuturno albo fluxu vexantur, & ad fluida vlcera.

Squama æris, Cap. LIII.

SQuama æris aquam purgat: datur drach.I. & dimidia cum aqua mulsa. Non solùm autem aquam ducit, sed etiam pituitam. Ducunt porrò aquam etiã aliqua ex relatis, velut granum cnidium & cnicus. At cucumeris syluestris radix conuenientissima est hydropicis, miniméque molestiam affert.

Euphorbium, Cap. LIIII.

EVphorbium ducit quidem pituitam, magis verò aquam. Est autem acutissimum inter ea quæ ego noui & feruentissimum: vnde & colicis datur & iis qui frigidiores ventres habent. reliquos fortiter turbat, & validam sitim inducit. Miscebis cum ipso aliqua odorata semina, dans ex eo obolos tres cum aqua mulsa. Præstat autem cum melle cocto in catapotia ipsum efformare.

Chamelæa, Cap. LV.

CHamelæa cocta in aqua mulsa & pota, aquosa magis ducit. purgat autem etiam pituitam & bilem: Immittantur ex ea drach.V. in duas heminas aquæ, & fiat coctura ad dimidias. In fine cocturæ mellis moderata portio ad datur, & modica facta coctura, coletur ac bibendum præbeatur. Aliqui contusæ tritæ chamelææ drach.II. cum duplo comæ absinthii committunt, & cum melle formata catapotia præbent.

Sanguinem purgantia, Cap. LVI.

SAnguinem purgat porri capitati succus, mercurialis, viola alba, malua syluestris, saluia.

Methodus componendi purgantia pharmaca, Cap. LVII.

QVÆ quidẽ per se purgare possunt simplicia pharmaca, talia sunt velut iã expressim⁹ ac præscripsim⁹. Nõ fuerit autẽ difficile etiã mixturas ipsorum facere iis qui ex iam prædictis singulorũ vires didicerunt. Siquis enim ex relatis duo miscere velit, dimidium pondus de dosi singulorum accipere oportet: si verò tria, tertiam iusti põderis partem. si verò plura, iuxta eandem proportionem. Facimus autem ipsorum mixturas, vbi nõ fuerit vnus humor qui infestat, velut pituita, aut bilis, aut aqua, sed omnia simul. Et, si quidem putauerimus æqualiter redundare humores, æqualiter ipsa miscemus in compositione: vbi verò vnus plus aliis redundarit, amplius admiscemus de his quæ talem humorem euacuare possunt. Primùm igitur volo ea mollientia pharmaca aluum subducentia subiungere quæ in cibo sumuntur. in cibo enim medicamentum optimum est, (inquit Hippocrates) quò etiam sanis naturaliter adstrictam aluum habentibus, hæc speculatio vtilis fiat. Fortassis autem & iis qui se ex morbo recolligunt, insupérque iis qui ex diuturno morbo ægrotant, hæc pharmaca auxiliaria fient, si vnum aut alterum simplex pharmacum iucundis eduliis fuerit admixtum, aut ad ventrem molliendum, aut si etiam redundantem humorem paulatim & latenter euacuare volumus. Incipiamus igitur à potionibus propomatis appellatis.

Vini purgantis bilem præparatio, ex Theone, Cap. LVIII.

CAsiæ vnc.I. scammoniæ vnc.I. vini sextar.V. Hæc tenuissimè trita linteolo illigentur, & hoc exactè constrictum in vinũ suspendatur, ac sinatur ad dies quinque: deinde ex hoc vino dato ante cibum potionem perfectã, cum aqua calida. creditur bilem purgare.

Vinum pituitam ducens, Cap. LIX.

LAthyridum purgatorum vnc.I. spicæ nardi drach. III. vini sextar.V. præpara velut prædictum est, & vtere. creditur pituitam leuare.

Vinum melancholicis commodum, Cap. LX.

POlypodii vnc.I. tusam, cribratam, & linteo illigatam in vini sextarios V. suspendito, & ad dies septem finito macerari: & dato potionem velut dictum est.

Aliud vinum polypodites, Cap. LXI.

VIni dulcissimi sextar.VI. mastiches sextantem, epithymi drach. IIII. radicum polypodii non veterum deradarum lib.II. radices polypodii purgatas tũde in crassiores partes & coque cum passo, immisso etiam epithymo ac mastiche. Quum autem ad tertias redactum fuerit, aufer ab igne, & frigefieri sine, & ad excolatũ spicæ nardi contũsæ ac cribratæ scrup.III. insperge. præstat autẽ hãc in mortario counire, deinde fictilibus paruis picatis excipere, & osculo vasorum oblito adseruare. Dabis autem in prãdio potionem magnam inter medios cibos, aqua calida temperatam: est hoc iucũdissimum & efficax. Præparatur hoc in Babylone Phœnices, laudatúrque ac quoquouersus nauibus aduehitur.

Vinum mulsum stercus exigens, Cap. LXII.

VIni sextar.V. mellis sextar.I. mastiches quadrantem, mastichen tritam & linteo illigatam in vino mulso suspende, & ad dies septem macerari sine: & dato ante cibum potionem vnam calida aqua temperatã. Optimè hoc stercus educit, & stomacho commodum est. euacuat etiam pituitam.

Vinum mulsum flauam bilem ducens, Cap. LXIII.

SCammoniæ drach.I. spicæ nardi drach.I. tusa, cribrata, & linteo illigata, in vini sextar.V. macerato, & mellis sextar.I. & vtitor.

Vinum mulsum pituitam ducens, Cap. LXIIII.

CNici seminis purgati drach. IIII, & vini sextar.V. & mellis sextar.I. accipito. Et cnicũ in crassas partes cõtusum ac linteo illigatum, macerato, vtitórque velut dictum est.

Vinum mulsum atram bilem euacuans, Cap. LXV.

POlypodii drach.III. vini sextar.V. mellis sextar.I. tũde, cribra, macera, & vtere.

Conditum ad flauam bilem, Cap. LXVI.

PIperis drach.III. scammoniæ vnc.I. seminis apii drach. I. vini sextar.V. mellis sextar.I. terito species per se primùm, deinde etiam cum melle. & postea vinum adde, & sine ad dies quinque, & vtere.

Conditum pituitosis, Cap. LXVII.

LAthyridum vnc.I. piperis vnc.I. seminis anisi, apii, singulorum vnc.I. vini sextar. quinque, mellis sextar. I. præpara velut dictum est, & vtere.

Conditum melancholicis, Cap. LXVIII.

POlypodii vnc.I. piperis vnc.I. seminis apii, drachmam vnam, vini sextarios quinque, mellis sextar. I. præpara velut prædictum est, & vtere.

Absinthati præparatio flatus & stercora euacuans, Cap. LXIX.

LIgustici drach.I.S. cumini drach.I. spicæ nardi scrup.II. floris iũci odorati scrup.VI. mastiches scrup.VI. vini sextar.V. mellis sextar.I. tusa ac cribrata terito cum melle, & vinum admisce. excipe & vtere post dies quinque ante prandium.

Absinthatum flauam bilem ducens, Cap. LXX.

COsti drach.I. mastiches drach.IIII. rosarum siccarum drach.II. spicæ nardi drach.II. floris iũci odorati drachmã I. aloes vnc.I. scammoniæ vnc.I. mellis sextar.I. vini sextar.V. præpara & vtere velut dictum est.

Absinthatum ad pituitosos, Cap. LXXI.

MAstiches drach. quatuor. costi drach. quatuor, folii Indici drach.I. spicæ nardi drach.I. floris iunci odora-

ti drach.I.casiæ drach.I.polypodii vnc. I.mellis sextar.I. lathyridum purgatarũ vnc.I.vini sextar.V.præpara,& vtere velut dictum est.

Rosatum flauam bilem ducens,
Cap. LXXII.

Rosarum exunguium recentium libra vna,vini veteris sextarii sex,mellis sextarius vnus. Rosæ ad diem vnam præsiccatæ mittuntur in vinum, & macerantur per dies nouem : deinde vinum excolatur,& adiicitur melli prius trito cum scammoniæ vncia vna.oportet autem tũdere ac cribrare scammoniam,ac sic læuigare cum melle. Postea verò condatur in vasa,quæ exactè cooperta suspendes in puteum aquæ frigidæ,& sines per dies septem aut nouẽ.deinde extrahe & alios triginta dies sine,& sic pro-pomate vtere.

Rosatum pituitam & serosum ac atræ bilis humorem euacuans, Cap. LXXIII.

Si præcedens descriptio acceperit grani cnidii vnciam vnam absque scammonia, euacuat serosum humorem & pituitam:si lathyrida solùm, pituitam euacuat:si epithymum solùm,atræ bilis humorem expurgat.

Mellis rosacei purgatorii præparatio,
Cap. LXXIIII.

Mellis librã vnã, succi rosarum librã vnã, mastiches drach.IIII.piperis drach. duas,zingiberis drach. II. scammoniæ scrup.octo,coquito mel cum rosarum succo ad compagem mellis liquidioris,deinde insperge scammoniam & mastichen læuissime trita,& parum coque,& ablata ab igne cum reliquis in mortario vnito & seponito,& dato cochlearium:euacuat flauam bilem. Quidam vero simpliciorem præparationem facere volentes, præmacerant modica aqua scammoniam, deinde feruefaciunt,& detracto superstante ipsius concremento excolãt & læuigatam ad mel rosaceum adiiciunt,& simul coquũt, velut dictum est.Si verò lathyridum vnciam vnam acceperit prædicta præparatio mellis rosacei,absque scammonia,purgat pituitam: si verò polypodii acceperit vnciam vnam,atræ bilis humorẽ euacuat. Verùm efficacior fit si pro polypodio epithymum acceperit.

Aceti purgatorii præparatio,
Cap. LXXV.

Scammoniæ vnciam vnam,aceti sextarios quinque terito simul,& finito ad dies quinque,& dato ad intinct⁹ cum cibo cochleariũ vnum aut duos.purgat flauam bilẽ. Si verò pro scammonia inieceris lathyridum vnciam vnam,purgat pituitam:si verò epithymi vnciam vnam inieceris,euacuat atræ bilis humorem.

Aceti mulsi purgatorii præparatio,
Cap. LXXVI.

Mellis despumati sextar.I.aceti acerrimi sextar. I. coquito simul vsque ad mellis compagem,deinde adiice epipetri triti ac cribrati vnciam vnam.vtere ad intinctus.aut cum aqua dato bibere cochlearia duo circa horã tertiam ieiunis:euacuat bilem.si verò non affuerit epipetrum,scammoniæ iniice vnciam vnam. Aliud acetum mulsum. Mellis despumati sextar.I.aceti sextar.I.coquito simul ad compagem,deinde iniice cnici internam partem purgatam & tritã,pondere vnc.I. & sine ad dies quinque,& vtere vt voles:purgat pituitam. Aliud. Mellis & aceti singulorum sextarium vnum coquito,& thymi læuissimè triti vnciam vnam addito,& finito per diem, ac vtitor:euacuat atræ bilis humorem.Omnia verò quæ prædictis aceti mulsi præparationibus iniiciuntur, linteolo alligata macerentur.

Acetum mulsum purgans omnes vitiatos humores, Cap. LXXVII.

Comæ hyssopi sesquiunciam, origani vnciam vnam, pulegii sesquiunciam,marrubii vnciam vnam, epithymi,seminis cnici,cacuminum thymi,agarici,singulorum vnc.I.polypodii sextantem, scammoniæ vnciam I. & scrupulos VI. aceti sesquisextariũ, aquæ sextariũ vnum mellis libras duas,sapæ sexuncem. Herbas præmaceratas aceto & aqua ad tertias decoquito & excolato, & mel addito,ac rursus coquito ad bonam compagem,& scammoniam, epithymum , agaricum,trita ac tenuissimo cribro excreta,in mortario admisceto.Et vbi moderatè purgare volueris,scrupulos quindecim exhibeto:medio verò modo scrupulos viginti. At verò fortibus perfectam dosin exhibere potes vnciam vnam : quidam etiam alypiadis vnciam vnam addunt. Aliud flatus euacuans. Aceti sextar.I.mellis sextar.I.baccarum iuniperi drach. quatuor, piperis vnc.I.zingiberis vnc.I.petroselini drach.quatuor, seminis apii,ammii,ligustici,anisi,epithymi,singulorum drach.quatuor,cumini drach.duas,seminis anethi drach. duas,polypodii vnciam vnam.præpara & vtere velut prædictum est. conuenit colicis.

Acetum mulsum quod colicis ac nephriticis per sedem infunditur,
Cap. LXXVIII.

Centaurii vnciam vnam,alypiadis recentis sextantem, rutæ viridis sextantem,marrubii,agarici, casiæ, iridis,hyssopi,pulegii,singulorum drachmas quatuor, scillæ vnciam vnam,aceti sextarios tres,mellis sextarium vnũ: omnia aceto macerata ad tertias coquito & colato, & adiecto melle ad mellis liquidioris compagem coquito. deinde scammoniæ tenuissimè tritæ vnciam vnam, spicæ nardi vnciam vnam,purgatorii medicamenti ex fœnicũ lo vnciam vnam inspergito,& vnitis vtitor hoc modo.vbi præeuacuaris colicum per clysterem stercora educentem,accipe aceti mulsi cochlearium, & dissolue cum succo ptisanæ,& infunde. vtere similiter & in nephriticis pituitosioribus.euacuat pituitam citra molestiam & sanat.

Acetum mulsum amarum, Cap. LXXIX.

Fœniculi viridis vnã cum radicib⁹ fasciculum vnum, apii cum radicibus, rutæ viridis, singulorũ fasciculũ vnum,aceti sextarios II. & S.hoc est libras quinque,mellis sesquilibram.Coquito herbas cum aceto ad tertias,& excolato,& mel ad acetum indito, & coquito donec mellis liquidioris compagem habuerit: deinde aloës primariæ vnciã vnã in mortario terito ac cribrato,& ad ipsam paulatim acetũ mulsum addito,vnito, excipito,ac vtitor:exhibetur ex eo cochleariũ I.ita vt ab ipso absorbeatur aqua calida.caput egregiè purgat.est autẽ & stomacho gratum.

Acetũ mulsum vetrẽ emolliẽs,Prosomiletæ. Pulegii, origani,thymbræ syluestris,polypodii, singulorũ vnc. vnam,radicum apii drachmas quatuor,radicũ anethi scrupulos sex,agarici,epithymi, scammoniæ, singulorum vnciam vnam,mellis sextarium vnum,aceti sextarium vnũ, macerato species & coquito velut acetum mulsum. Vbi verò deuenerit ad bonam compagem,tollito ab igne, & adiice scammoniam,epithymum,& agaricũ.& dato quadrantem cum aqua calida.

Posca aluum emolliens, Cap. LXXX.

Cymini quadrãtem,hyssopi sesquiunciam,ammii sesquiunciam,pulegii sesquiunciã,petroselini drachmas quatuor,cacuminum thymi drachmas quatuor, zingiberis vnciam vnam,seminis cnici vnciam vnã, piperis drachmas quatuor,epithymi drachmas quatuor,salis Cappadocici dodrantem:tundito & cribrato,& aridum seruato: vsus tempore dato cochlearium vnum ex posca.

Alia posca valde clara, Cap. LXXXI.

Cymini quadrantem, pulegii sesquiunciam , fœniculi sextantem,seminis apii sextãtem,anisi sextãtem,scrupulos octo,scammoniæ trientem,epithymi quadrantem, salis communis bessem aut libram vnam:tundito,cribrato, & dato cochlearium vnum ex posca. purgat vniuersé.

Gari purgatorii præparatio, Cap. LXXXII.

Scammoniæ drachmas quatuor,piperis grana quinquaginta,gari nigri quadrantem,misce ac vtere ad intinctus,aut quomodo volueris.purgat bilem. Aliud. Cnici grana viginti,piperis grana L.gari quadrantem.Internã cnici partem tritã vnito ac vtitor.purgat pituitam . si verò pro cnico adieceris lathyridas,efficacius facies. si verò polypodii drachmas quatuor inieceris, atræ bilis humorem euacuat. Efficacius autem euadit si pro polypodio epithymi drachmas quatuor aut tres inieceris.

Mellis emollientis præparatio, Cap. LXXXIII.

Fœniculi viridis manipulum vnũ, aquæ sextarios tres, coquito ad tertias, colato, & adiicito mellis libram

vnam,& coquito ad compagem mellis,& dato ex eo cochlearia tria:purgat bilem flauam. Si verò pro fœniculo, feminis cnici interiorem partem adieceris vnc.I. pondere,purgat pituitam: si verò polypodium aut epithymum eodem pondere simul coques: purgat atræ bilis humorem.

Garum aquosum, Cap. LXXXIIII.

GAri vnciam vnam,piperis grana L.feminis apii obolum vnum,hoc est siliquas tres.mellis cochl.I. aquæ quadrantem,scammoniæ scrup.I.S.aut II. Reliquis coctis & ab igne ablatis admisceto scammoniam, & dato ante cibum. Si verò pro scammonia,feminis cnici granorum XX.internam partem adieceris, purgat pituitam: si verò polypodii drachmas quatuor adieceris, purgat atræ bilis humorem.

Garum vinosum purgatorium,
Cap. LXXXV.

GAri conchulas duas,vini conchulam I. piperis grana XX.ligustici scrupulum vnum,scammoniæ scrupulũ vnum,mellis parum,vtere:purgat bilem.Si verò cnici granorum XX. internam partem inieceris pro scammonia, purgat pituitam. si polypodii drachmas quatuor, atram bilem.

Garum acetosum purgatorium,
Cap. LXXXVI.

SEminis apii drachmam vnam,piperis grana L.cumini obolum vnum,succi Cyrenaici siue laseris tantũdem, scammoniæ scrupulum vnum, gari vnciam vnam, aceti quadrantem, vtere: purgat bilem. Si verò pro scammonia, cnici granorum viginti internam partem adieceris,purgat pituitam:si verò polypodii drachmas quatuor, atræ bilis humorem euacuat.

Iuscula emollientia, Cap. LXXXVII.

AQuæ sextarium vnum, olei conchulam vnam,gari parum, salis pauxillum,anethi modicum: omnia do nec succulenta fiant coquito, deinde granorum cnici XX. internam partem indito & dato:euacuat pituitam. Si verò polypodii drachmas quatuor contusas ac cribratas inspersens iusculo perdicis aut phasiani, purgat atræ bilis humorem. At verò scammoniam nõ probo in iuscula cõiectam, eo quòd experimento compererim inidoneam esse.

Lac purgatorium, Cap. LXXXVIII.

LActis asinini aut caprini heminam vnam, scammoniæ scrupulos duos,misceto ac exhibeto: purgat bilẽ. Si verò cnici granorum XX. internam partem inieceris,euacuat pituitam. At verò polypodiũ aut epithymum non probo vt lacti misceantur,eo quòd tingant lac,& non potest hoc latere accipientem. plerique enim ob timiditatẽ purgari non volunt.

Oliuæ purgatoriæ, Cap. LXXXIX.

PIperis drachmam vnam, epithymi drachmas duas, silphii drachmam vnam,menthæ viridis drachmam vnam,comæ pulegii drachmam vnam, cymini drachmã vnam,rutæ drachmam vnam, scammoniæ vnciam I.palmularum pinguium sextantem, mellis sextarium vnum, aceti sextarii dimidium,oliuas muria conditas CXX. numero.omnia prædicta per se tenuissimè terito, & deinde cum aceto mulso,postea oliuas singulas ter lancinatas inicito,& finito ad paucos dies,ac vtitor. dato in cibo oliuas tres,& iusculi cochlearium vnum aut duo, pro viribus.

Oxyporia purgatoria, Cap. XC.

SI ad concoctorium medicamentum quod ex malis cotoneis parari solet,cochlearii vnius mẽsura acceptum, admiscueris scammoniæ scrupulos duos,flauam bilem citra molestiam euacuabis.Si verò lathyridum grana viginti addideris, purgat pituitam. Si polypodii aut epithymi drachmas quatuor addideris,purgat atram bilem. Similiter autem si Diospolitico quoque cõcoctorio pharmacho vteris,idem efficies,& maximè in quibus pituita in thorace residet.Si verò ad concoctorium ex calamintha pharmacum admiscueris medicamenta purgantia, euacuabis omnem circa cutem corporis vitiosum humorem,lepras,impetigines,& similia.

A Oxyporium ex palmulis, Cap. XCI.

ZIngiberis,piperis, cumini, petroselini, singulorum vnciam vnam,scammoniæ in fermento assatæ ac tenuissimè tritæ vnc.II. S. palmularum pinguium carnis trientem,foliorum rutæ vnciam vnam,mellis libram vnam,aceti sextarium vnum. Coquito mel & acetum & palmulas,donec reliqua fiat tertia aceti pars.Deinde rutã cum palmulis terito,& arida læuissimè trita inspergito ac vnito,& paulatim acetum mulsum coctum addito,vnito
B ac vtitor velut admirando & multa experientia cognito pharmaco. Perfecta dosis sunt coch.II. ad astrictam aluum,dum adhuc in vigore est medicamentum. Si verò non valde fuerit aluus adstricta, pro mensura illius adstrictionis exhibẽdũ est pharmacum,aliquando cochleariũ I.S.aliquando vnum solum:subducit egregiè flauam bilẽ. quapropter & in morbo regio vtiliter exhibetur, & tertianariis,vbi concoctio bona in vrinis apparuerit. purgat etiam pituitam moderatẽ. Vtere confidenter in omni tẽpore velut imperuerso ac minimè curioso. Ego verò etiã
C iis qui absque rigore febricitant dedi,postquam apparuit concoctio in vrinis:& confestim sanati sunt.In quibus autem atram bilem purgare volueris, adde ad prædictam dosin,epithymi scrupulum vnum,aut pro viribus.Si verò pituita multa insidet, adiice agarici aut isii scrupulum I. purgat enim moderatè pituitam.

Purgatorium ex cotoneis malis,
Cap. XCII.

MAlorum cotoneorum maturorum,magnorum, odoratorum,fermento oblitorum & assatorum, carnis
D purgatæ trientem,mellis despumati quincuncem,piperis drachmas duas,scammoniæ drachmas sex,singula per se terito & vnito,ac exhibeto cochlearium vnum.

Purgatorium ex citrio,Oribasii,
Cap. XCIII.

PVrgat hoc caput,facit ad stomachicos,cœliacos,& qui non possunt forte purgatorium ferre propter imbecillitatem.vnde etiam pueris citra noxam datur:est enim stomacho commodum.Citrii corticis ac carnis libram vnã, aquæ sextar.I.S.mellis sextarii dimidium,piperis vnciam vnam,scammoniæ vnciam vnam.Citrum in tenues par-
E tes secato,& cum aqua ad tertias coquito, deinde colato, & mel ad decoctum adiicito,ac coquito ad bonam compagem,& reliquias coctorum citriorum terito,ipsisque arida tenuissimè trita inspergito, & vbi simul triueris, coctam aquam illam mulsam adiicito, & vnitis vtitor cochlearium vnum exhibens.

Purgatorium ex fœniculo valde bonum,
Cap. XCIIII.

EPithymi, zingiberis,piperis,scammoniæ,singulorum vnciam vnam,fœniculi viridis,rutæ viridis,apii radi
F cum viridium,singulorum quadrantem, aquæ sextarios tres,mellis libras tres: decocto ad tertias redacto adiice mel,& coque ad bonam compagem. deinde insperge arida,& exhibe cochlearium vnum magnum.

Aliud valde stomacho gratum,
Cap. XCV.

FŒniculi,cumini,pulegii,apii, singulorũ manipulum, aquæ sextarios tres,coquito ad tertias,& colato,& tantundem mellis addito, & coquito ad mellis compagem: & inspergito in mortario scammoniæ læuissimè tritæ vnciam vnam,piperis vnciam vnam,mastiches tritæ drach.
G quatuor, vnito, datóque cochleariũ vnum. conuenit flatuosis.

Purgatorium ex fœniculo quod parari solet
ad atram bilem, Cap. XCVI.

SCammoniæ sextantem,zingiberis,piperis, singulorũ vnciam vnam,petroselini scrupulos duodecim, corticis veratri nigri scrupulos sex, epithymi vnciam vnam, mellis libras tres,succi fœniculi libras tres. Coquito succum cum melle ad mellis compagem, & affundito paula-
H tim ad arida tusa ac cribrata in mortario,& vnitis vtitor. datur ex eo cochlearium vnum.

Purgatorium atræ bilis,Oribasii, Cap. XCVII.

AQuæ sextarios tres,mellis dodrantem,epithymi vnciam vnam.Epithymum tusum ac cribratum insper

gito, vbi illa simul ad tertias decoxeris dato bibendum pro viribus. Mihi verò videtur quarta pars exhibēda esse: iis autem qui bono habitu præditi sunt, dimidium.

Aliud purgans atram ac flauam bilem, Cap. XCVIII.

SCammoniæ, epithymi, singulorum sesquiunciam, petroselini, zingiberis, menthæ, singulorum drachmas duas, excipe melle, & exhibe nucis Pōticæ magnitudine.

Pastillus flauam bilem purgans, Cap. XCIX.

PIperis, mastiches, nucum pinearum, passularum enucleatarum, singulorum grana x. cumini grana xv. scāmoniæ scrupulos duos, plus minus, mellis parum, trita simul dato velut pastillum. huius dosis vna est: purgat citra molestiam.

Buccella purgatoria, Cap. C.

FErmenti ex similagine libras duas, scammoniæ vnciā vnam, seminis fœniculi, cumini, folii malabathri, singulorum siliquas tres, piperis grana XXXII. salis commu nis parum, olei & gari coch. II. arida cōtundito ac cribrato, & cum fermento mollito, & facias panes paruos duplam latitudinem miliaresii habentes. Torreto in clibano & exhibeto perfectam dosin sextantem ex hoc pane edēdam quocunque quis voluerit modo, saltem vt ieiunus vtatur. est enim maximè alienum ab omni molestia. purgat bilem.

Aloedaria citra molestiam purgantia, Cap. CI.

ALoēs quadrātem, agarici vnc. II. S. scammoniæ vnciā vnam, bdellii drachmas quatuor, gummi vermiculati sextantem, excipe succo brassicæ: in iis verò qui humore flaccidum stomachum habent, succo carnis citrii: & forma pilulas ciceris magni magnitudine. & dato perfectis septem ieiunis. Si verò voles, etiam ante cœnā & post cœnam: si autem mollire volueris, tria dabis ex his catapotia. Aliud sine molestia purgans. Scammoniæ sextantem, bdellii vnciam vnam, aloes drachmas quatuor, gummi drachmas quatuor, & cum succo brassicæ fac cata potia ciceris magnitudine: & exhibe post cœnam. si mollire volueris, tria: si verò purgare, septem vt plurimum, aut quinque.

Pharmacum pituitam ducens, Oribasii, Cap. CII.

BAccarum lauri recentium sextantem, euphorbii vnciā vnam, mellis quod satis est, vt eclegmatis formam habeat. datur cochlearii dimidium. Redundantibus humoribus plus datum plus profuit. vtere velut optimo. Aliud pituitam euacuans. Seminis anisi, piperis, casiæ, medullæ colocynthidis, singulorum drachmas quatuor, grani cnidii, seminis cnici, singulorum drachmas quatuor, mel lis quod satis est vt eclegma fiat. dato perfectis coch. I. S. Aliud. Anisi, apii, ammii, piperis, grani cnidii, seminis cnici, lathyridum, singulorum drachmas quatuor, casiæ drachmas duas, mellis despumati quod satis est. perfecta dosis sunt coch. II.

Purgatorium atræ bilis, Philagrii, Cap. CIII.

ZIngiberis drachmam vnam, seminis apii drachmas duas, succi Cyrenaici, piperis, ligustici, singulorū drachmam vnā, epithymi drachmas quatuor, excipe melle, vt eclegma fiat, & exhibe cochlearia duo. Aliud. Epithymi, agarici, aloes, singulorum drachmas quatuor, corti cis veratri nigri drachmam vnā, hyssopi, iridis, absinthii succi, singulorum drachmas quatuor, bdellii, gummi, vtriusque drachmam vnam. Si verò non affuerit absinthii succus, adiice comæ tantūdem, & excipe melle, & dato pro viribus. euacuat atræ bilis humorem, itémque pituitæ.

Bilis & pituitæ, & atræ bilis, ac reliquorum humorum commune purgatorium, Cap. CIIII.

LAthyridum, medullæ colocynthidis, foliorum chamelææ siccorum, scammoniæ, epithymi, polypodii, anisi, singulorum drachmas decem, cacuminum thymi, pi-

A peris, mastiches, carpobalsami, casiæ, seminis apii, chamæpityos siccæ, singulorum drachmas quinque, absinthii suc ci aut comæ drachmas quinque, mellis quod satis est ad eclegma. dato coch. I. aut plus pro viribus. Vtere autem hoc non in omnibus, sed in quibus coniectaueris omnes humores æqualiter in corpore redundare.

Aloedaria emollientia ex rosaceo melle, Philagrii, Cap. CV.

ALoes sexuncem, costi, spicæ nardi, carpobalsami, floris iunci odorati, singulorum vnciam vnam, casiæ
B vnciam vnā, agarici drachmas quatuor, croci drachmas IIII. S. comæ centaurii scrupulos quatuor, mellis sextantē, succi rosarum trientem, epithymi vnciā vnam, rhei scrupulos octo, asari scrupulos quatuor, ligni balsami scrupulos sex, mastiches scrupulos octo, excipe melle rosaceo, & da pro viribus. Aliud ex rosaceo melle, molliens ventrē sine omni molestia. Vtere verò ipso ad articulorum, & maximè coxendicum dolores, itémque lumborum. aperit etiam iecoris obstructiones. Isii scrupulos octo, agarici drachmas quatuor, aloes sextantem, spicæ nardi scrupulos
C octo, floris iunci odorati scrupulos octo, croci scrupulos quatuor, casiæ scrupulos sedecim, costi scrupulos octo, carpobalsami scrupulos octo, mellis rosacei quadrantem & scrupulos octo, terito & formato catapotia cum melle rosaceo, & quinque exhibeto post cœnam quotidie si voles, aut alternis diebus, aut prout visum fuerit. Exterget enim stomachum & articulos: præcipuè verò purgat pituitam. est autem consueto more prandendum ac cœnandum. Aliud bilem & pituitam ducens. Absinthii co
D mæ tusæ ac cribratæ, aloes tenuissimè tritæ, vtriusque vnciam vnam, excipe succo tithymali, maximè myrsinitæ, & efformato catapotia phaseli magnitudine. & dato III. tantùm.

Aloedarium, ex Philagrio, Cap. CVI.

PVrgat hoc bilem & pituitam. Colocynthidis medullæ, aloes, scāmoniæ, singulorum drachmas quinque succi aut comæ absinthii drachmas quinque, excipe succo brassicæ, & fac catapotia ciceris magnitudine, & exhibe perfectis XXI. Aliud, & ipsum multo experimento
E cognitum. euacuat autem tres humores. Aloes, epithymi, scammoniæ, singulorum drachmas duas, colocynthidis, agarici, vtriusque drachmam vnam, excipe succo brassicæ, & dato catapotia quindecim. Aliud quod in Tyro præparatur. Scammoniæ sextantem, aloes drachmam vnam, mastiches, bdellii, piperis, absinthii, singulorum drachmam vnam, excipe succo medii citrii ac corticis, & fac catapotia: & dato VII. aut IX. Si verò voles probè purgare, habeant catapotia exhibenda pondere scrup. IIII. S. & amplius.

Aloedarium, Oribasii, Cap. CVII.

COnuenit hoc maximè lippientibus. euacuat autem magis bilem flauam & atram. Scammoniæ vnciam vnam, corticis veratri nigri vnciam vnam, salis ammoniaci drachmam vnam, radicis panacis drachmas tres, piperis, pulegii, vtriusque drachmam vnam, efformato cū aqua pilulas fabis græcis similes. & dato ex eis septē mediam dosin, ita vt habeant septem drachmam vnam & obolos duos. Aliud, Oribasii. Aloes sextantem, spicæ nardi, asari, mastiches, croci, xylobalsami, singulorum dra
G chmas sex, casiæ drachmas duodecim, epithymi drachmas duodecim, formato catapotia erui magnitudine, cum de cocto pulegii: & dato XXI. hoc quartanarios sanat. Possunt etiam cum melle cocto efformari.

Sal purgatorius, Cap. CVIII.

SAlis ammoniaci sexuncem, silphii drachmas duas, seminis apii drachmas duas, zingiberis drachmam vnā, piperis drachmas tres, folii Indici, spicæ nardi, pulegii, singulorum drachmam vnam, scammoniæ vnciam vnā, datur coch. I. euacuat bilem. Aliud. Salis ammoniaci
H sexuncem, seminis apii drachmam vnam, zingiberis drachmas duas, piperis drachmas tres, spicæ nardi drachmā vnam, pulegii scrup. III. S. folii scrupulum vnū, lathyridū vnciam vnam. dato cochlearium. euacuat pituitam. Aliud. Salis ammoniaci sexuncem, zingiberis drachmas quatuor, piperis drachmas duas, anisi, seminis apii, vtri-

usque drach.mas duas,folii scrupulũ vnum,epithymi vn- A
ciam vnam .dato cochlearium.euacuat atræ bilis humo-
rem.Sal subducens & euacuans circumsitam in ventre ac
intestinis pituitam,& reliquos humores.purgat modera-
tè etiam bilem.Conuenientissimum est arthriticis,verti-
ginosis.hoc vsus est quidam stomachicus & frequẽter ex
comitiali morbo cadere solitus, & ingentes gratias egit.
A morbis vero præseruat familiariter ipso vtentes.Petro-
selini drachmas tres,masticis scrupulos tres, zingiberis
drachmas tres,piperis,euphorbii,vtriusque scrupulos VI. B
salis ammoniaci drachmas quindecim. scammoniæ dra-
chmas sex.Datur cochlearii dimidium in prandio, cum
carnibus volucris aut gallinæ, aut piscis,ad intinctus. Sit
autem pondus scrup.IIII.S. si verò efficacius purgare vo-
les,dato ieiuno manè cum succo ptisanæ, aut cum aqua
mulsa,scrupulos sex:fortioribus etiam septem dare potes:
debilioribus verò scrupulos tres,aut IIII.S. Aliud purgã
torium purgans citra periculum,non euertens stomachũ.
datur in omni tempore, & omni ætati, & pueris. Educit
stercus & omnem materiam corruptam à capite vsque ad
vngues.Remouet furfures & reliquas circa caput nascen- C
tes pustulas.facit ad vertiginẽ, & ad lippiẽtes.medetur o-
mnibus circa cutem pustulis.Sanat tertianam,quartanam,
quotidianam,in interuallis exacerbationum datum, vbi
concoctio bona in vrinis apparuerit.Bilem autem præci-
puè euacuat.habet hoc modo:Zingiberis, petroselini,epi
thymi,silphii,ammii,seminis apii,cumini,ligustici,pipe-
ris,singulorum drachmas quatuor,scammoniæ quadran-
tem & vnciæ dimidium,salis ammoniaci tosti septuncẽ.
torreto salem ac tũdito cum reliquis.Scammoniam verò
tritam cribratam vnito in mortario,& dato scrupulos no-
uem cum succo ptisanæ aut aqua mulsa meraciore. D

Aliud consimile acutius experimento constans, im-
peruersum.euacuat magis bilem. Ammii scrupulos sex,
seminis apii scrupulos tres,piperis,petroselini, epithymi,
cumini, singulorum scrup. IIII.S.scammoniæ vnciam v-
nam,salis communis quincuncem,salis ammoniaci trien-
tem,datur cochlearium cum ptisana. Aliud experimen
to constans valde bonum. Epithymi scrupulos XVIII.
cacuminum thymi scrupulos octo, salis ammoniaci scru-
pulos octo,piperis scrupulos duos,cumini Æthiopici, ani
si,vtriusque scrupulos duos,mastiches scrupulos XII. con- E
tusa trita adseruato.Vsus autem tempore scãmoniæ scru-
pulos duos sumito ac terito cum modico melle,& adiici
to aridi triti adseruati medicamenti scrupulos II.tantùm,
& vnito ac dato cum ptisanæ succo aut aqua mulsa.

Purgatorium pituitam ducẽs, Diogenis, Cap. CIX.

EVphorbii,piperis, salis ammoniaci, singulorum vn-
ciam vnam,terito &redigito in puluillum, & dato in
ouo sorbili cochlearii dimidium. hoc purgat pituitã so-
lùm.dosis perfecta sunt scrup.IIII.S. Aliud flauam bilem
purgans. Scammoniæ vnciam vnam,costi, spicæ nardi, F
vtriusque scrupulos IIII.S. radicis rubiæ læuissimè tritæ
scrupulos duos. perfecta dosis sunt scrupuli tres: media,
duo: minima, vnus. Aliud atram bilem euacuans.

Scammoniæ in malo assatæ drachmas quinque, costi,
spicæ nardi,vtriusque scrup. IIII.S. caryophylli scrup.I.S.
radicis rubiæ scrupulos duos, epithymi scrupulos duos.
perfecta dosis scrup.VI.media, IIII.minima,III.

Purgatorium aquam ducens,Oribasii, Cap. CX.

DVcit hoc item pituitam:Piperis,seminis rutæ,scobis
siue ramentorum eboris, euphorbii, æquales partes. G
dantur scrupuli tres cum aqua mulsa aut condito. facit &
ad colicos & hydropicos. Aliud aquã ducens. Petro-
selini,anisi,cacuminũ thymi,singulorum drach. tres,fo-
liorum chamelææ siccorũ drachmas decem, mellis quod
satis est vt eclegma fiat.Dato perfectam dosin cochlearia
IIII.S.Si verò efficacius facere voles, admisce prædictis
squamæ æris drachmas sex, & dato perfectam dosin co-
chlear.III.

De Hieris, Hiera Logadii, Cap. CXI. H

MEdullæ colocynthidis sextantem & vnciæ dimidiũ,
scillæ assatæ,agarici,ammoniaci thymiamatis,thy-
mi,scammoniæ,singulorum drachmas viginti, corticis
veratri nigri,hyperici,vtriusque drachmas decem,epithy
mi,bdellii,polypodii sicci,aloes,chamædryos, marrubii,
casiæ, singul. vnc.I.myrrhæ troglodyticæ, piperis albi,
longi,nigri:cinnamomi,croci,opopanacis,sagapeni, ca-
storii,petroselini,aristolochiæ longæ, singulorum drach.
quatuor : excipe melle. Dosis perfecta sunt drachmæ
quatuor,media tres,minima duæ.adiice ad dosin dum ex
hibiturus es,salis tenuissimè triti cochlearii dimidium.

Purgatorium citra molestiam purgans,
Cap. CXII.

FAcit ad ischiadicos,& qui per circuitum diuturnè ve
xãtur. Medullæ colocynthidis vnciã vnam, nitri sex-
tantem, terito probè & dato robustis drachmam vnam,
cum aquæ mulsæ potione magna ieiunis: debilibus verò
siliquas nouem.vtere confidenter. Aliud eximium. Ad
principia insaniæ,melancholicis,paralyticis, ischiadicis,
vertiginosis,comitiali morbo laborantibus,alopeciis,ca-
pitis doloribus. Veratri nigri,scammoniæ, vtriusque dra-
chmas octo,salis ammoniaci drachmas quatuor, gummi
drachmam vnam,efformato catapotia ciceris magnitu-
dine cum succo brassicæ,& dato perfectis scrup.V.media
dosis sunt scrup.IIII,minima III.iis qui valde debiles sunt.
Est hæc descriptio Oribasii, Cap. LXXVII. desunt autem
huic species tres. Purgatoriũ medicamentum Prosomi
letæ. Epithymi quadrantem, isii vnciam vnam, agarici
drachmas quatuor,euphorbii drachmas sex, spicæ nardi,
folii,costi,piperis, singulorum drachmas triginta, caryo-
phylli scrupulos sex.Dantur ex hoc scrupuli sex cum aqua
mulsa Si verò bilem flauam repereris cum aliis duobus
humoribus redundantem, adde ad hanc dosin vsus tem-
pore etiam scammoniam, quantum satis esse iudicaueris
pro viribus.Habet autem hæc dosis,isii siliquas quinque,
epithymi scrupulum I.S.agarici siliquas duas,S.euphor-
bii siliquas tres.

Hiera Galeni, Cap. CXIII.

MEdullæ colocynthidis sextantem & vnciæ dimi-
dium,chamædryos,agarici,scillæ assatæ, ammonia
ci thymiamatis,scãmoniæ,corticis veratri nigri, stœcha-
dis,hyperici,singulorum sextantem,epithymi,euphorbii,
vtriusque drachmas octo, polypodii sicci, bdellii, aloes,
marrubii,casiæ,singulorum sextantem.myrrhæ troglody
ticæ,sagapeni,croci,aristolochiæ longæ,piperis albi, lon-
gi,communis:cinnamomi,opopanacis,castorii,petroseli-
ni,singulorũ drachmas quatuor,mellis quod satis est. Da-
to perfectã dosin drach.IIII.mediã III,minimã,II,cũ aqua
mulsa & salis tenuissimè triti cochleario dimidio. Ma-
xima porrò est huius vtilitas: purgat enim ex profundo
varios humores excellenter,ita vt neque exolutionem,ne
que tribulationem, neque debilitatem, neque inappe-
tentiam, neque aliam angustiam ægro accipienti ex-
hibeat:sed potius facilè sperantes & hilares & robustos ef-
ficit,vt mirabilis sit ipsius excellentia.Sanat itaque hemi-
cranicas affectiones, vertigines, comitialem morbum,
insaniam,melancholiam,lethargum & similia,hebetudi-
nem visus,grauitatem auditus,vocem interceptam,anhe-
losos,stomachicos,affectiones antiquas,splenicos,nephri
ticos,colicos,ischiadicos, arthriticos, podagricos. ducit
menses.Conuenit tremulis & resolutis: impetiginem fe-
ram,& omnes circa cutem corporis nascentes pustulas,&
elephantiasin, & febres diuturnas per circuitum repeten-
tes sanat,& omnia maligna vlcera.

Hiera Archigenis,ex epistola ad Marsum
de atra bile, Cap. CXIIII.

MEdullæ colocynthidis sextãtem & vnciæ dimidiũ,
chamædryos,agarici,marrubii,stœchadis,singulo-
rũdrachmas decẽ,opopanacis vnciã vnam, sagapeni vn-
ciam vnam,petroselini,aristolochiæ rotundæ, piperis al-
bi,singulorum drachmas quinque:cinnamomi,spicæ nar-
di,myrrhæ troglodyticæ,polii,croci, singulorum drach.
quatuor, excipe melle despumato vt habeat strigmenti-
tiam crassitudinem,& repone in vitreo vase.perfecta do-
sis sunt drach.quatuor(in alio exemplari adduntur scrupu
li III)cum aqua mulsa adiecto salis cochleario paruo. Quũ
enim sordibus inquinatus & malè affectus fuerit æger,
strenuam constitutionem inducit,non solùm ob multitu
dinem eorum quæ per aluum subducuntur,sed etiã quòd
priuatim

priuatim bilem atram imminuit. Pleuritidi itaque primùm præparata est, & flatuosis affectionibus conuenientissima est, & facilem spirationem facit, & impedimẽtis nutrimenti aduersatur, & colorẽ cutis depurgat, sanguinem quidem defæcans, male verò ardẽtem spiritũ lucidius accendens. sed non est propositum nobis encomiũ dicere ei⁹ quæ nõ frustra hiera, *id est sacra*, appellata est: lõgum enim sermonẽ res ea requirat. Ad melancholicas autem affectiones non est aliud pharmacum quod huic comparari mereatur: & noui multos per assiduum eius vsum nullo alio opus habuisse, etiãsi nullam omnino bilem excreuissent. nõ enim qui nigrã excernunt bilem soli melancholici vocantur, sed qui etiã habent in solidis membris talis cõstitutionis structurã. Sed & pãniculorũ siue mẽbranarum cerebri malos habitus valde bene exterit: vnde morbũ comitialem & insanias inde orientes mirabiliter remouere videtur. Ego reperi hanc descriptionem in medicamentario libro Roma mihi allato, valde laudatam ad insanos, melancholicos, ischiadicos, paralyticos, vertiginosos, comitialẽ morbum, alopecias. non habebat autem opopanaca, neque piper, neque pulegium. Hiera Antiochi. Chamædryos, agarici, medullæ colocynthidis, stœchadis, sing. drach. x. opopanacis sagapeni, petroselini, aristolochiæ, piperis albi, singulorũ drach. v. cinamomi, spicæ nardi, myrrhæ troglodytidis, ci, folii, singulorum drach. IIII. mellis quod satis est. facit ad melancholias, insanias, morbũ comitialem, & omnes fæculentum sanguinem habentes.

Hiera Rufi, ad melancholias, Cap. CXV.

MEdullæ colocynthidis sextãtem & vnciæ dimidiũ, chamæpityos drach. x. chamædryos drach. x. casiæ drach. v. agarici, marrubii, vtriusque drach. x. opopanacis vnc. I. sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi, sing. drach. v. cinnamomi, spicæ nardi, croci, myrrhæ troglodytidis, polii, sing. drach. IIII. excipe melle, & excipe drach. IIII. perfectam dosin cum aqua mulsa & sale. Habet aliquid ad intelligentiam vtile, eo quòd à capite plurima ducit. Vnde vertiginosis, & capitis grauitati & glaucomatis fieri minantibus, comitiali morbo, paralyticis affectionibus, hoc pharmacum priuatim adhibere soleo: & si opus fuerit memoriã reuocare. At melancholico non parua nec vulgaris vtilitas ex ipso contingit. quare sæpe per ipsum purgandus est. Etenim alia medicamẽta alibi aliter præparantur, & ad alios quosdam morbos magis apta sunt. Si vero quis ad atram bilem vti voluerit, hoc vtile existit. vtatur autem singulis diebus ex hac antidoto fabæ magnitudine, non purgationis gratia: magnopere enim confert ad concoctiones, & flatus discutit. Videtur porrò mihi conducibile esse vt ob strenuas purgationes maluæ seminis drachmæ duæ bibantur.

Hiera Iusti, faciens ad eadem velut relatæ, Cap. CXVI.

EPithymi trientem & vnciæ dimidium, marrubii, stœchadis, chamædryos, corticis veratri nigri, scammoniæ, agarici, piperis albi, cõmunis, lõgi: squillæ assatæ, singulorum sextãtem, medullæ colocynthidis, euphorbii, aloes, croci, gẽtianæ, seminis petroselini, ammoniaci thymiamatis, sagapeni, sing. vnc. I. opopanacis, polii, cinamomi, casiæ, myrrhæ troglodyticæ, spicæ nardi, floris iunci odorati, pulegii, sing. drach. IIII. aristolochiæ longæ & rotũdæ, vtriusque drach. II. mellis despumati quod satis est. Perfecta dosis drach. IIII. s. cũ aqua mulsa & salis tenuissimè triti cochleario vno.

Quomodo auxiliari oportet iis qui pharmacum biberunt, & non purgantur, Cap. CXVII.

SI verò quis poto pharmaco non purgetur, aquam mulsam meraciorem assiduè absorbendam dato, & nitri parum in aqua liquefacti. Optimum autẽ cognoui multo experimẽto mastichen. vt dentur eius scrup. XII. læuissimè tritæ cũ aqua tepidiore. optimũ est & glãdem ano indere ex sale, nitro ac melle. Et malũ aliquãdo manducatũ effecit quod debuit: corroboratum enim os ventris, superfluitates infernè protrudit. Ob quot causas non excernit venter purgatorio dato? Ob quinque causas. Aut propter naturæ ægri proprietatem, aut ob dati pharmaci

A paucitatem, aut propter stercus durũ impactũ in quibusdam intestinis, aut quòd natura impetum per vrinas fecit, aut propter errorem, pars quidem purgãtis, ad hoc vt nihil lædat corpus, alimentum fit animalis: pars verò in pharmacum venenosum vertitur. At verò Hippocrates de purgationis excessu sic dicit: Quum purgationis excessus hominem arripuerit, statim in balneum ipsum inducito, vinúmque bibendum & ante balneum & post dato, fuluum colore & album substantia. Et mea experientia comperit hoc præstantissimum omnium, quare
B ne contempseris.

Cura excessus purgationis, Oribasii, Cap. CXVIII.

IN iis qui nimium purgãtur, potum contrahere oportet, & somnum procurare: dandum est autem vinum austerum paulatim cum aqua fontana. Bonũ est & crassiorem polentam torrere ac potui inspergere, aut parum de capite papaueris & gallæ parum. Facit etiam probè lentis decorticatæ farina cum aceto & beta nigra cocta,
C rhoe adiecto aut parum de capite papaueris. Conducunt & pira sicca expressa, & mala cotonea. Si verò adhuc perseuerat lationis impetus, vtendum est efficacioribus ad cœliacos descriptis. In iis verò qui facilè vomunt, aquam tepidam multam bibendam dato, & vomere iubeto, digito aut penna immissa. atque hoc facies bis & ter consequenter. Deinde oleum melinum & vinum calefacito, & in hoc linteum tinctum ventri admoueto, & post modicũ interstitium antidoti theriaces, ad fabæ magnitudinem cum vino bibendam dato.

D De vomitu, Rufi, Cap. CXIX.

QVandoquidem in violentis vomitibus sæpe absurda quædam sequi solẽt, operæpretium fuerit prius modos referre quomodo quis facilè vomat. Nam pituitã mouet vomitus, & caput leuat: & eũ qui auidius cibum ingessit aut plus vini hausit, lædi prohibet. Auxiliatur autem purgatio per vomitus nimiæ corporis moli. Opitulatur item excellenter gracilibus. Omnes autẽ fluidas affectiones vomitus sanare solet, velut vlcerationem renum, vesicæ, & ani, & aliarum partium, elephantiasin, cãcros, malos corporis habitus, articulorũ affectiones. Cõ-
E uenit & hydropicis, maximè aqua inter cutem laborãtibus. regio item morbo, & comitiali in iis quibus à stomacho initium affectionis incepit. Nam iis qui in capite affecti sunt comitiali morbo, incongruus est vomitus. Cõducit item tremulis, resolutis, siderationibus, spirationibus erecta ceruice, melãcholicis, impetiginosis. Contrarii verò sunt vomitus sanguinis reiectioni, strangulatibus vteri, naturis nauseabundis, animi deliquiis, iis qui à suffocatione assiduè vexantur, & qui ex qualibet occasio-
F ne caput dolent, & qui suffusionem suspectam habent, & in summa omnibus oculorum affectionibus. Sint autẽ vomitoria non acerba & arida, sed partim dulciora, partim acriora. Videtur autem inter hæc raphanus probari, & eruca, & salsamentum vetus, origanum viride, cæpe & porrum. Coadiuuat vomitus etiam ptisana adiecto modico melle, & pingues carnes. Attamen non oportet prædicta aut huiusmodi decoquere, & succos ipsorum solos accipere, verùm totam molem deuorare. neque verò circa manducationem diu immorari oportet, si quis vomere velit. sint tamen omnia ex coctura emollita. Manifestũ est autẽ, ex vinis quoque dulciora esse eligenda: hæc enim
G magis in ventre supernatant. & calidæ potu vtẽdum est. Oportet & amygdalas melle tinctas edere, & placẽtas gustare, & cucumeris semen maceratum cum melle offerre. Sed & cucumeris satiui ac peponis radix trita cum melle vomitum mouet, & Celticæ radix trita v I. drach. pondere in aqua mulsa. ac pota fortiter sursum purgat, vt aliquando etiam excessus purgationis consequatur. Qui verò fortioribus vti volunt, narcisi bulbum in aqua coquunt, & cum decocto quidem temperant vinum. Ip-
H sum autem bulbum edunt coctum, cum oleo & modico sale. Mouet etiam vomitum vnguentum irinum, & plus adhuc Cyprinum, si quis illitis ex his digitis irritet. Citra molestiam mouet vomitum etiam hyssopi decoctũ, & thymi, & cnici semẽ tritum cũ sesamo, ac cũ aqua

mulſa plurima potum.& naſturtii ſemen: ſimiliter oleũ ſeſaminum,raphaninum,narciſſinum:daphnoidis folia viridia tria comeſta.Optimũ eſt & hoc:Raphani decoctũ & caricarum cremorem ſimul miſceto,tepefacito, & bibẽdum dato.Pleraque igitur & curioſiora vomitoria reprobanda ſunt.Dandi verò ſunt raphani ieiunis qui inediam tulerunt,& à cœna prius vomuerunt. ſint autem raphani valde acres, & ſecentur in tenues laminas: macerentur autem hæc fruſtula à veſpera in aceto & melle. Edat autem vomiturus ex iis magnam copiam, & aſſiduè ſuperingerat acetũ mulſum. Deinde ad horas duas lentè obambulet,& plurima aqua tepida hauſta vomat,per digiti aut pennæ irritamentum.

Præparatio raphanorum cum veratro albo, Cap. cxx.

PRæparantur etiã alio modo raphani ad diuturnas affectiones,& fortiore exagitatione indigentes. Veratri enim albi & optimi feſtucarum drach.vi.in raphanos figuntur,ita vt raphani prius arundine compungantur,& deinde feſtucæ veratri in foramina immittantur. hæ feſtucæ vbi totam noctem in raphanis manſerint, ſequenti die eximuntur,vi ipſarum in raphanis relicta. Poſtea verò raphanos conſcindere oportet, & in aceto mulſo macerare,& ſimiliter edendos exhibere. Diligenter autem conſiderandum eſt nequid ex cortice veratri in raphanis permaneat.

Quibus dãdum ſit veratrum,& quibus non,ex Antyllo ac Poſidonio, Cap. cxxi.

IPſum veratrum dandum eſt iis qui diuturno ac forti morbo laborant,& qui in aliis auxiliis ſpem non habent.Dandũ eſt & hydropicis, elephãtiacis,malo habitu præditis,reſolutis multo tempore,comitialibus & melancholicis,arthriticiſque ac podagricis. At enumerare in quibus affectionibus probetur veratrum, non facile eſt propter multitudinem. præſtat itaque dicere qui morbi à veratro lædantur.Incõmodum eſt itaque veratrum ſanguinis reiectioni, ſpirationi erecta ceruice ſtrangulationem minanti,& in ſuffuſione imminente,capitiſque affectibus qui ex interuallis violentos dolores inducunt, cum rubore faciei & vaſorum diſtentione:& in vteri ſtrãgulationibus,& iis qui aſſiduè animo linquuntur.

Quid veratrum facere poſſit, Cap. cxxii.

VEratrum poteſt corpora tranſmutare ac permutare, temperaturam ipſorum recentiorem ac robuſtiorẽ efficiens.

Quòd multi accepto veratro nihil quidem vomuerunt,nihil tamen minus quàm purgati vtilitatẽ perceperũt, Cap.cxxiii.

MVlti accepto veratro, ipſóque concocto, omnino quidem non ſunt purgati,vtilitatem verò non minorem perceperunt quàm ii qui purgati fuerant.

Qui ſint magis apti ad veratrum, Cap. cxxiiii.

VIRI aptiores ſunt ad veratrum mulieribus, & ex ipſis viris ii qui fortiorẽ habitum poſſident.At mulieroſi,& habitu valde pingues, aut graciles, aut thoracẽ non carnoſum habentes,& longam ac anguſtam ceruicẽ habentes,inepti ſunt.Pueri quoque ac ſenes inepti ſunt: & qui valde frigidam temperaturam habent, & qui ſana corpora habent,& multo ſanguine abundant,inepti ſunt. Item difficulter vomentes & puſillanimes.

Tempora vniuerſalia ac particularia ad veratrũ ſumendum apta, Cap. cxxv.

TEmpus vernum aptiſſimũ eſt ad ſumẽdum veratrũ: deinde autũnus: æſtas incongrua eſt,& nimirũ hyẽs quoq;,niſi valde magna vrgeat neceſſitas. & tunc hyeme quidẽ qui valde calidum temperamentũ habẽt aptiores ſunt:æſtate verò,ſenes.Cõſtitutio idonea eſt ſerena & calida &inſolata. At in morbis in quibus interualla ſunt,dandũ eſt in interuallis: in aliis,quãdocunque contigerit.in quartanis verò & inteſtinis fluxione vexatis, in ipſis acceſſionibus.

Veratri probati notæ, Cap. cxxvi.

OPtimũ eſt veratrũ quod ab vna radice plures feſtucas ſiue ſurculos habet,eóſque paruos ac extẽtos, & non rugoſos,&non in acutũ deſinentes,neque caudã mu-
A ris referentes:intus verò valde albos, foris autẽ pallidiores,profundã medullam habẽtes,friabiles,qui nõ flectuntur ob mollitiẽ,ſed franguntur trãſuerſim inſtar caulis,& qui in fractura fumoſum quid continent ac remittũt, atque hoc purum.nam ſi puluerulentũ id fuerit, vetuſtatẽ veratri indicat.Bonũ verò veratrũ manſum primùm dulcedinis indicationẽ de ſe præbet, deinde modicæ acrimoniæ,poſtea feruorẽ fortem inducit in ore, & ſaliuam multã ducit,& ſtomachum euertit. Oportet autem vere colligere veratrum radice adhuc prægnante.

B Victus ratio veratro purgandorum, Cap. cxxvii.

VIctus ratio accuratiſſima conſtituenda eſt iis qui veratro purgandi ſunt.attenuatis enim corporibus nõ citra periculum exhibetur.Diebus tribus antea abſtineãt à carnibus aut reliquis craſſi ſucci eduliis ac potibus. Aſſuefaciãt autẽ ſeipſos ad vomitum, & ter aut quater prius vomãt à cœna,& aluus ſubducatur. Oportet autem declarata antea domeſticis anxietate certaminis futura, ſic ad hoc auxilium procedere.

Differentiæ exhibitionis veratri, Cap.cxxviii.

C DAtur diuerſimode veratrum: alii enim decoctum veratri dant,alii cremorem,alii ipſam eius ſubſtantiam. & alii forcipe in ramenta confectum exhibent: alii tuſum & cribratũ.In ramenta igitur confectum citò incipit purgare,poſt horas in totum duas, bilem & pituitã educens citra multã lancinationem.& ipſum ſimul vomitu reiectum, in quatuor aut quinque horis purgationem ſedat.At in puluillum redactum valde tardè operatur, vt poſt quatuor aut quinque horas ſæpe incipiat. verùm omnes ſpecies bilis & pituitæ educit,& ad periculum contractionis & nimiæ purgationis deducit. Ad lõgum etiã tempus producit purgationem,ſed vtilitatem multiplicẽ exhibet.

De cremore veratri, Cap. cxxix.

CRemor in quo maceratũ eſt veratrum datur ſenibus & pueris,& iis quibus habitus defluxit, & qui morbum facilè ſolubilem habent. datur & iis qui elephantiaſin futuram timent.Oportet autem drac. v.ramentorum in aquæ pluuialis hemina dimidia macerare ad triduum,deinde colare & calfacere,atque exhibere totum cremorem.

De veratri decocto, Cap. cxxx.

DEcoctum veratri dandum eſt tum prædictis, & qui illis adhuc ſunt robuſtiores, inſaniẽtibúſque ac atra bile percitis.Præparatur hoc modo: Veratri lib. i. conciſam in aquæ pluuialis ſextar.ii.macerato ad triduum: deinde ad prunas mitiores coquito ad tertias:poſtea colato, & adiicito ad decoctum,mellis deſpumati primarii lib. ii.& coquito vſque ad mellis cõpagem, & cochleariũ magnum delingẽdum dato.Licet etiam aqua calida miſcere,& dare cum ſorbitione quadam. hoc neque cõuulſiones,neque contractiones,neque nimiã purgationem facit.Exercitium autem eſt volenti ad ipſum veratrũ tranſire,vt etiam confidenter ramenta eius confecta accipiat.

De ramentis veratri,item de contuſo ac cribrato, Cap. cxxxi.

CÆterùm iis qui maiori molimine ac exagitatione opus habent,fortioribúſque ac confidentioribus, & facilè vomentibus,ramenta conciſa danda ſunt: at verò G iis qui adhuc audentiores ſunt,aut etiam conſuetudinem habent,contuſum & tenuiſſimo cribro excretum dabis. Ramenta verò ſic exhibe:Accipe feſtucas,conſcinde forcipe ad polentæ aut furfurum magnitudinẽ: deinde puluillum linteo exterge,& detractis omnibus tenuibus particulis,vt ne ſtrangulet, dato timidioribus quidem,cum ptiſanæ aut alicæ ſucco,vbi parum decoxeris:fortioribus verò, cum aqua calida aut aqua mulſa, ita vt cogas ipſos inſuper ſorbere aquam mulſam puram aut aquam, vt ne relinquatur quid in faucibus aut ſtomacho. Doſis perfe- H ctiſſima fortibus,de ramentis conciſis ſunt drach.ii.s.de puluere craſſiore drach.i.&obol.ii.de puluillo drach.i.& oboli ii.Cõtundimus autẽ craſſiorẽ eius farinam in mortario,& per anguſtiſſimũ cribrũ excernimus, & quod eſt tenuiſſimum auferentes, id quod craſſius eſt exhibemus

cum ſucco alicæ,aut mazæ ex polenta factæ. Tenuē verò puluillum tundimus & exactè cribramus: & poſtea cū cocto melle ſolidiſſimo in catapotia coactum ac efformatum exhibemus.

Quæ præparare oportet exhibitionis tempore, Cap. CXXXII.

PRæparantur porrò ad opem ferendam ipſis lancinationibus,animi deliquiis,& conuulſionibus,hæc:Aqua calida & frigida, decoctum hyſſopi, mel,ruta, pulegium,acetum,mala,panis calidus,vinum,pullus gallinaceus coctus,oleum cōmune & ſicyonium,ſal,galbanum, caſtorium,cremor veratri, oleum Cyprinum aut irinū aut narciſſinū,pennæ, ſternutatoriū, cucurbitulæ diuerſæ, lectica ſiue ferculū, lectus ſtratū molle habēs,clyſter.

Quomodo poſt potū curandi ſint, Cap. CXXXIII.

SI quidem facile purgentur,poſtquā biberunt medicamentum, dabimus ipſis aquam frigidam abſorbendam aut colluendam, deinde odoramentum quoddam corroborans: & iubebimus ipſos ſedere aut reclinari, & in quiete manere ad horas duas, vt ne citius quàm oportet pharmacum reuomatur: poſtea iubebimus ipſos moueri.Prima perceptio caloris circa ſtomachum & fauces cōtingit:deinde ſaliua multa in os colligitur:poſtea partem alimenti & pharmaci cum pituita vomunt: deinde pituitam & bilem cum pharmaco:mox puram bilem.ſæpe verò etiam venter infernè ſubducitur,quando ſanè etiam tolerabilior purgatio contingit.Singultiunt leuiter, & facies rubicunda eſt. Si verò facilè procedit purgatio, & facies bonum colorem habebit, & ſingultus ceſſabit. Iis verò qui circa mediam purgationem ſingultiūt, aquā mulſam dabimus,aut decoctum rutæ, & aquam tepidam in potu:deinde purgatos lauabimus,& alimentum ſtomacho gratum exhibebimus. Perſeuerante verò purgatione,oportet dare aquam mulſam calidam abſorbendam in qua decocta eſt ruta,aut aquam cum oleo. penna quoque Cyprino aut irino oleo aut aliquo ſimili tincta irritētur,& lecto penſili reclinati cōmoueantur. Si verò valde vexentur à ſtrangulatione,cremoris veratri cyathos tres offeremus:nam ex qualitate adiuuat purgationē.Quod ſi neque ſic ſtrangulationis periculū leniatur, acerrima infuſione per clyſterē euacuabimus.Dabimus ipſis etiā galbani obolos tres deuorandos,non vt vomitū cōcitemus, ſed vt ſtrangulationē ſedemus.Aut ſternutatorium forte admouebimus,aſſiduè per lectum penſilem agitantes, & pennarum immiſſione irritantes. Vbi verò incipiūt purgari,mitigandus eſt ſingultus,velut antea dictū eſt.Si verò violentus fuerit ſingultus,ſternutatorio vtemur,& cucurbitis per totam ſpinam,& maximè circa magna ſcapularum verticula,detrahētes ipſas ad ſpinam. perſeuerātes enim cucurbitæ ſæpe corrigunt ſtomachū cōtractum & velut cōtortū à ſingultu. Ligabimus etiā extremas partes, & fouebimus immiſſas in aquam calidam. At verò ſuccedentes in quibuſdam contractiones, crurum maximè & manuum,(ſolēt enim pleriſque hæc accidere)leniemus fortiter illinendo,fouendóque ac calfaciendo & fricando extrema & muſculos in ſuris. ſit autē oleum ſicyoniū,aut quoddā ex mollientibus & laſſitudinē ac dolorē eximentibus,acopis appellatis: ſed & caſtorium vnguento admiſcebimus,& in potu exhibebimus. Maximè verò prodeſt contractis balneū,ſi adfuerit. ſinminus, in ſcapham aut in ſoliū immittemus,ita vt oleo multo dulci totū corpus,maximè verò cōtractas partes illinamus. Sit autem aqua probè temperata,vt in ipſa diutius manere poſſit.Porrò vbi ceſſauit conuulſio ac purgatio,ſtatim nutrire oportet,panem exhibendo vino diluto madefactum,aut in omphacomelite,iis qui valde ſunt euacuati. Si verò caloris ſenſus circa ſtomachum poſt cibum contigerit,ipſum omphacomeli aqua calida temperatum bibēdum dabimus. aliquando verò etiā cum frigida mixtum ſecūda die dabis.Cibi verò poſtea boni ſucci omnes ſint,& vinum tenue valde ac vetus.

De purgationis exceſſu, Cap. CXXXIIII.

NImias purgationes ſiſtemus aquæ calidæ potu,& extremarū partium ligatura,& frictione vehemēti,& cucurbitis ad præcordia & dorſum affixis. At abſinthii

A potus egregiè ſupprimit vomitū. Si verò adhuc perſeuerarit, vtemur ſomniferis dolorē ſedātibus. nā talia reſiccandi vi prædita purgationes ſiſtunt:& ſomnus excretiones ſiſtendi vim habet.Succedit tamen ſomnus ſua ſpōte probè purgatis per veratrum, multus & profundus, ſi non periculum imminet: quibus ſanè intantum concedere oportet, quantum ſomno tenentur. Si verò ſudores immodici conſequantur, ſedabimus ipſos corporis ventilatione, & ſpongiæ ex frigida aqua aut poſca expreſſæ deterſione. Vtemur etiam puluillorum adſtringentium & meatus obducentium inſperſione, & reliqua cura in
B cardiacis referenda.

Epithemata purgatoria, Cap. CXXXV.

MEdullæ colocynthidis, ſeminis erucæ, rutæ ſylueſtris,elaterii,grani cnidii,lathyridum purgatarum, galbani,ceræ,nitri rubri, ſing. drach. IIII. opopanacis drach.II.terebinthinæ drac.VI. Tunditur hoc pharmacum adiecto paulatim felle taurino quantum ſatis eſt. Et ſi quidem ſuper vmbilicum poſitum fuerit vſque ad pubem,inferiorem aluum mouet:ſi verò ſuper vētrem,
C ſuperiorem purgat per vomitum. Aliud. Nitri rubri, ſeminis ſecuridacæ,medullæ colocynthidis,fellis taurini, ſtaphidis ſylueſtris,ſtercoris columbini, radicis cucumeris ſylueſtris,ſquillæ,mercurialis,ſing.æquales portiones, tundito,cribrato,& felle excipito ac melle ſufficienti, & vbi ad malagmatis formam redegeris vtitor. Aliud quod pollicetur ſanguinis per nares eductionem, ſi fronti imponatur. Vbi verò ſiſtere volueris, inquit,ſanguinē, ablato ipſo locum diligenter deterges per ſpongiam ex poſca aut frigida aqua expreſſam: ſi verò imo ventri im-
D poſitum fuerit quadrangulari nouem digitorum figura, ciet menſes & fœtus corrumpit. Imponitur & renibus in exacerbationibus. Compoſitio hæc eſt: Ceræ,galbani,euphorbii,radicis lanariæ herbæ,ſing. vn.I.talorū ceruinorum vſtorū drach.IIII. ſucci abſinthii drach.IIII. terebinthinæ liquidæ drach.IIII. Sicca trita cribrata, rurſus terito cum felle vitulino ad ſtrigmentitiam craſſitiem,& liquida ac eliquata affundito & vnito:ac vtitor, inquit,velut admirando. Aliud emplaſtrum purgatorium quo vtor,Chezanance appellatum.Hoc impoſitum
E vmbilico mouet inferiorem ventrem: thoraci verò & ſtomacho impoſitum vomitum ciet,donec ſplenium cui illitum eſt tollatur.Menſes autem fœminarum ducit, & fœtus corrumpit imo ventri & lumbis impoſitum.Compoſitio hæc eſt:Grani cnidii drach.III.lapidis aſsi drach. X.veratri albi drach.IIII. adipis caprini drach. V. elaterii drach.IIII.ſucci tithymali drach.IIII. amurcæ drac. XII.fellis taurini drach.II.ſpumæ nitri drach.V. farinæ lupinorum amarorum ſextātem, comæ abſinthii drach. II. reliqua tundito ac cribrato: deinde fel tritum adii-
F cito,mox amurcam,& poſtea adipem liquefactum affundito,& vnitis vtitor. Aliud vmbilicarium. Et hoc vomitum ciet ventri impoſitum & menſes ducit non ob vaſorum concluſionem ſuppreſſos, fœtúſque corrumpit imo ventri ac lumbis impoſitum. Abſinthii, ſucci radicis cyclamini,artemiſiæ,elaterii,ſing.drach.VI.medullæ colocynthidis drach.X.radicis cucumeris ſylueſtris,farinæ lupinorum, chelidonii, ſeminis violæ albæ, ſing. drach.VI.opopanacis drach.II.ceræ drach.C.terebinthinæ drach. L. cyprini drac. L. aut quantum ſatis eſt. Im-
G poſitum autem vbi aluum commouit, mox ipſum tollere oportet. Aliud.facit & ad colicos. Nitri ſcrup. IX.terebinthinæ ſcrup. VI. elaterii ſcrup.III. ſtaphidis ſylueſtris ſcrup.I.S.caſtorii,ſeminis roſmarini,ſampſuchi, baccarum lauri,grani cnidii,lupinorum ſiccorum, medullæ colocynthidis,ſing.ſeſquiūciam,ſcammoniæ vnc. I.fellis taurini vnc.I.ceræ ſextantem,adipis anſerini quadrantem. Aliud. Cucumeris ſylueſtris ſuccum,& cyclamini ſuccum, paribus portionibus cum melle miſceto,& hæc exactè vnito in ſole aut calido cinere, & vtitor
H illinens ab vmbilico vſque ad pubem. Aliud. Elaterii drach.III. colocynthidis drach.I. ſcammoniæ, ſquamæ æris, radicis cucumeris ſylueſtris, ſing. drachm.I. lathyridum drach.I.aut pro ipſis ſucci tithymali tantundem. Tundito, cribrato ac terito cum oleo plurimum

ſalis habente,& hapſum lanæ magnum facito,ipſúmque A
pharmaco imbutum imponito vbi volueris, vmbilico
inquam,aut ventri,aut imo ventri & lũbis. Aliud.Me-
ſpilorum exemptis nucleis ſcrup.xviii.ſcãmoniæ ſcrup.
xii.atramenti ſutorii ſcrup.xvi.ſagapeni ſcrup.xxxii. la-
thyridum ſcrup.xii.colocynthidis ſeminis ſcrup.xii.tri-
ta excipe oleo & vtere.

Compoſitio olei ſiue vnguenti purgatorii,
Cap. cxxxvi.

FEllis taurini ſextantem,elaterii vnciã i. grani cnidii B
viridis trientem,lupinorum viridium ſucci ſextantẽ,
euphorbii vnciam i.medullæ colocynthidis vnc. i. adi-
pis vulpini recentis ſextantem, adipis viperæ ſeſquiun-
ciam,ſtercoris muris drach.iiii.ſucci pæoniæ drachmas
iiii.caſtorii drach.iiii.olei Cyprini ſeſcuncem,olei ve
teris lib.i.arida tundito ac cribrato per tenuiſſimũ cri-
bellum.Adipes autem præmollito in mortario, præſer-
tim vulpinum: fibris enim refertum eſt. deinde ad len-
tas prunas liquefacito cum oleo, & ipſis reliqua omnia
inſpergito,& parũ ad prunas coquito ac ſeponito in ſtan C
neo vaſe diligenter operto,vt ne tranſpiret: & deponito
in domo ſuperiore non humecta ad dies xxx. Et poſtea
vtere in omnibus & ad omnem affectionem: citra mo-
leſtiam enim purgat. Sanat autem cum reliquis etiam
mentis perculſionem. Menſura quæ in vſum aſſumitur,
vtplurimum eſt cochleariorum duorum, in quibuſdam
etiam vnum ſolum.inuncto enim vmbilico perfectam
feci euacuationem.Si verò immodicè feratur venter,&
voles ſupprimere,ſpongiam vino tepido imbutam ac ex
preſſam adhibe,& ſiſtetur. Aliud epithema. hoc vm- D
bilico imponitur,& ſplenem purgat: Veratri nigri qua-
drantem,veratri albi trientem, ammoniaci thymiama-
tis,nitri,vtriuſque trientem:ſcammoniæ ſextantem, pi-
peris grana xxx contuſa cribrata excipe terebinthina,vt
malagmatis formam induant. & vbi præfricueris locũ
ac fomento præparaueris,formato quadrangulare quin-
que digitorum figura ſplenium, & imponito. at pectini
impoſitum fœtus corrũpit. Epithema ſanguinẽ du-
cens,vt hæmorrhoidas irritet & menſes muliebres. Ela-
terii,myrrhæ,galbani, farinæ ordeaceæ, ſingul. drach.
iiii.foliorum rutæ viridis drach. ii.fellis taurini quod E
ſatis eſt.Singula ſeorſim tenuiſſimè terito,deinde vnito,
& fellis quod ſatis eſt affundito. Vſus verò tempore locũ
ſub vmbilico & partes circũcirca ſitas illinito: aliquan-
do etiam lumbos.Ducit menſes & hæmorrhoidas.

De localibus euacuationibus, Cap. cxxxvii.

ET de iis quidem quæ ſuperfluitates quæ in toto cor-
pore ſunt purgare poſſunt,ſufficiunt relata: tempus
eſt autem tranſeundi ad locales euacuationes. Verùm il-
lud meminiſſe te volo per totam tractationem,vt primũ F
totum corpus purges,& à ſuperfluitatibus liberes per præ
dicta purgatoria medicamenta,& poſtea per localia eua-
cues.Si enim ante totius corporis euacuationem aut pur
gationem,per localia auxilia volueris partium affectio-
nes curare,in magna mala immiſeris ægrotum.amplio-
rem enim materiam ad debiles locos attrahes.

Quæ oculos purgant, & lacrymas prouo-
cant, Cap. cxxxviii.

LAcrymas prouocantibus vtimur ad oculos diu re-
ſiccatos,& palpebras ſcabras ac pruriginoſas: exter-
gentibus verò & repurgantibus ad hebetem viſum & ſuf
fuſionis principium.Prouocant autem lacrymas & exter G
gent omnia hæc:Mel,oleum vetus,ricininum,amygdali-
num,ex nucibus regiis,è fœnogræco,lentiſcinum, lauri-
num,anethinum,ſuſinum,nardinum,opobalſamum. Ex
ſuccis autem oculos purgant,ſuccus vuæ acerbæ,lactucæ
ſylueſtris,lyciũ,radicis acori ſuccus. Item chamædryos,
centaurii,chelidonii,ocymi,cæparum, rutæ hortenſis ac
ſylueſtris,quæ etiam beſaſa appellatur: item mali punici
ſuccus,fœniculi,vtriuſque anagallidis,marrhubii, trifo-
lii,veratri albi,& anemones. Ex liquoribus verò ſpiſſis,
myrrha,ſagapenum, opopanax Cyrenaicus & Medicus,
ammoniacum thymiama,galbanum,thus.Ex animanti-
bus,teſtudinis terreſtris ſanguis,hepatis caprini cruor, i-
témque ſiluri. ſed & ſiluri fel, & hyænæ, capræ, gallinæ,
perdicis,vulturis,vrſi,ſcari,callionymi,& coracini. Ex a-

A dipibus,viperæ adeps,gallinarum,piſcium fluuiatilium:
caſtoris teſtes.Ex cineribus,hirundinum pulli exuſti, la-
certæ vſtæ,cornu cerui vſtum.Ex metallicis, lapis hæma
tites,& ſciſſilis,æs vſtum,atramentum ſutorium,chalci-
tis,miſy,alumen omne,ſquama æris,rubrica, lapis Phry-
gius,iaſpis,magnes, moroxus,qui & leucographis appel-
latur,lapis galactites.Ex plantis,cortex thuris, ericæ fru-
ctus,& quæ eiuſdem generis ſunt.

Quæ aures purgant, Cap. cxxxix.

B MEL,vinum mulſum,vinum dulce,oleum nucũ re-
giarum,amygdalinum per ſe & cum anſerino a-
dipe: irinum cum aceto,myrrha cum alumine acetóque
ac aqua: ſpuma nitri cum melle & aceto, alumen cum a-
ceto,ſenecta ſerpentis cum aceto, fel bubulum, ſuillum,
& omne fel piſcium,betæ ſuccus,foliorum capparis ſuc-
cus,corticis raphani ſuccus,mercurialis ſuccus,bdellium,
galbanum, caſtorium,caſia, veratrum album & nigrum,
herba lanaria,capparis folia cum oleo cocta, acetũ mul-
ſum,nitrum cum aqua calida infuſum.Cæterùm ex præ-
C dictis quædam ad pruritus,quædam ad vlcera, quædam
ad ea quæ in meatum inciderunt,aliqua ad ſordis duri-
tiem,item ad ſonitus & grauẽ auditum ac ſurditates cõ-
moda ſunt.Capitis itẽ doloribus antiquis & morbo co-
mitiali hæc proſunt.

Quæ per nares purgant, Cap. cxl.

PER nares purgat caput,radicis betæ ſuccus, elateriũ,
anagallidis cæruleum florem habentis ſuccus,oleum
irinum,amygdalinum,cyclamini radicis ſuccus, & ipſa
arida trita inſufflata,piper,nitrum, atramentum ſutoriũ,
D mel,thlaſpi,veratrum album, euphorbium, herba lana-
ria,caſtorium,calamintha,melanthium,iris,marrubium,
anemone. hæc verò naribus admouentur, propter diu-
turnas capitis affectiones,& ad morbum comitialem, &
oculos arquato morbo infeſtatos. Item ad obtuſum au-
ditum ac viſum,& ad nariũ obſtructiones antiquas,& in
læſo olfactu,& ad eos qui caninã conuulſionẽ paſſi ſunt.

Quæ humiditatem ex ore trahunt,
Cap. cxli.

LEntiſcus & ipſius folia, & quod ab ipſa reſinaceũ de-
fluit maſtiche appellatum,cum ſtaphide ſylueſtri, pi
E per,granum cnidium. Sinapi cum aceto mulſo ac nitro
gargarizatum multam pituitam euacuat: rumicis radix
cum aceto cocta,pyrethrum,capparis cortex, tæda, mel,
origanum,thymus,pulegium,hyſſopum, thus cum mel-
le,alumen, chalcitis, miſy,myricæ fructus, terebinthina
cum melle,omphacii ſuccus cum ſilphio,Cyrenaicus ſuc
cus,caſia, & omnia quæ ori illini ſolent. Cæterùm quæ
valde efficacia ſunt, in diutinis affectionibus aſſumenda
ſunt,ore prius ex oleo colluto,vt ne acrimonia impediat
F vſum.Adhibenda verò ſunt hæc omnibus diuturnis ca-
pitis affectionibus, & hebetudini viſus, & graui auditui
citra dolorem. Ad linguæ item ac guſtus reſolutiones,ad
parotidas,anginas,puſtulas capitis aut faciei, ad caninã
cõuulſionem. At verò recurationis gratia adhibenda eſt
poſtea aqua calida,ſapa, aqua mulſa,lac, micarum panis
cremor,aut ptiſanæ ſuccus.

Quæ lac generant ac mouent, Cap. cxlii.

GEnerant ac mouent lac in potu accepta, ptiſana cum
fœniculo cocta,præſertim viridi: ſinminus, cum ſe
mine.Sed & ipſum fœniculum per ſe comeſtum, & ane-
thum,ſeſamum,aniſum,ſemen lini,cuminum, milii fa-
rina cocta,tritici decoctum,eruca viridis, cucumeris ſe-
men.Foris autem illita vberibus prouocant & mouẽt lac,
inteſtina terræ, nigella, fel tauri, ordei macerati ſuccus,
portulacæ ſuccus,adeps anſerinus,cera,ſulphur,recremẽ-
tum ferri. hæc adhibentur in iis quibus lac deficit.

Pulmonẽ ac pectus purgantia, Cap. cxliii.

SEmen vrticæ,dauci,apii,thymus, ſemen raphani, in
potu ac cibo accepta,itẽ ſinapi,ſeſamũ,naſturtiũ,ery-
ſimum,cardamomũ,cucumeris ſemen,nigella,piper, ru
H ta,poliũ,marrubiũ,baccæ lauri,caſia,aron, dracunculus,
bulbus,cæpe,allium,coſtus,amomũ,ſpica nardi,ſulphur,
ſtyrax,galbanũ,terebinthina, myrrha, opopanax, ſcilla,
origanum, pulegium, hyſſopum, abrotonum, bryoniæ
radix, amygdalæ amaræ, caricæ, vuæ paſſæ, nuces pi-
neæ,maximè recentes:mel,ſapa,vinum dulce,caſtorium,

farina erui, picearum nuclei, ammoniacum, bdellium, thus,silphium,& succus æris,aristolochia,baccæ iuniperi,stœchas,porrum capitatum cum ptisana coctum in cibo acceptum,ouum recens absorptum, butyrum per se & cum melle,glycyrrhizæ succus & ipsa radix. His vtêdum est ad anhelosos & erecta ceruice spirantes,& ad veterem tussim. Pleraque verò ex ipsis,etiã phthisicis & suppuratum pectus habentibus conueniunt,propter eductionem eorum quæ in thorace collecta sunt,& ad vlcerum repurgationem.

De suffitionibus, Cap. CXLIIII.

SVffitus non cõmodi sunt omnibus affectionibus circa thoracem consistentibus.neque enim in sanguinis sputo idonei sunt, quum per acrimoniam eorum quæ suffiuntur,vasa rursus aperiantur:neque iis qui siccũ morbum circa thoracem habent: verùm solis anhelosis & erecta ceruice spirantibus,& quibus thorax ob copiam frigidorum humorum infestatur. Vtendum autem est suffitionibus toto corpore euacuato.Collocãdus autem est homo,& vbi vestibus cõtectus fuerit,iubẽdus est crura dispatare, & deorsum nuere, vt facies prope genua existat, atque ita os aperire,quò suffimento inter crura posito,fumũ ore suscipiat.Præstat tamẽ per infundibulum fumũ suscipere. sunt autem suffimenta hæc: Castorium suffitũ humidam & frigidam affectionem pulmonis ac cerebri sanat. similiter aristolochia, bitumen, sandaracha, ladanum, lolium, paleæ antiquæ, funiculus vetus marina aqua maceratus, terebinthina, chamæleuce, calaminthe, styrax,masstiche,thus,erysimũ,leporis stercus ac pili,dorcadis stercus,cucumeris syluestris radix,centaurium, fœniculi semen.At nos habemus suffumigium per experiẽtiam cognitum, quatuor specierum:nimirum styracis,terebinthinæ,sandarachæ,mastiches, æqualibus portionibus commixtis.Hoc fidem reperit quòd anhelosas & suppuratas & pleuriticas affectiones sanet, itémque tussim, quemadmodum & quæ prædicta sunt.

Quæ tenuia intestina euacuant, Cap. CXLV.

TEnuia intestina purgat fructus tithymali, & semen ipsius quantum guttæ quinque caricis aut palmulis exceptæ,atriplicis semen,brassicæ succus,cicerum decoctum,thymbræ & polypodii decoctum,pulegii decoctũ, viticis folia,thymi decoctum,chamæpitys, butyrum recens assiduè delinctum,chamæ valde coctæ ac comestæ, iusculo insuper absorpto,oleum omphacinum potatum, rosaceum item ac ricininum. agaricum cum aqua mulsa.sed hoc cum molestia purgat. est enim stomacho incommodum,eo quòd leue sit, & stomacho innatet. aloe cum aqua frigida, aut aqua mulsa, aut lactosa, *siue lactei reporis*, pota, itémque coctò melle excepta ac deuorata, citra molestiam purgat, styrax terebinthina exceptus ac deuoratus,absinthium & abrotonum similiter. At verò tenuium intestinorum purgatio recentes obturationes,& crudorum humorum generationes, & lumbricos rotundos curat.His verò purgatis,etiã vesicæ bilem suscipientis meatus,qui ieiuno intestino inseritur, propriã actionem minimè impeditè perficit.quin & inflationes & tormina vertiginosa ac voluulosa horum purgatio persanat.

Quæ simã hepatis purgant, Cap. CXLVI.

POlypodium,mercurialis cocta comesta,lathyrides cũ aceto mulso,chamelæa cum absinthio & aqua mulsa pota,brassicæ succus,cyclamini radix,lactis serum,heliotropii scorpiuri appellati succus,galli veteris iusculum. Hæc auxiliantur diuturnis inflammationibus circa sima hepatis.nam incipientibus prosunt mitiora.

Quæ gibba hepatis purgant, Cap. CXLVII.

AMomi decoctum,flos iunci odorati,acori radix,gẽtiana cum aqua,agaricum cum vino mulso:est autẽ stomacho incommodum. radicis lauri cortex cum vino,rheon Ponticum, glycyrrhizæ succus, amygdalæ amaræ præsertim,absinthii coma,anisum,fœniculi semẽ, spica nardi,radicis quinquefolii succus,viticis semẽ,dauci semen,petroselinum,centaurii decoctum,pæoniæ fructus, sesamũ torrefactum,lauri,palmularũ ossa vsta,symphyton,polygonum, erigeron, smyrnium, hipposelinũ, anagallis cæruleum habens florem,fumaria siue chelido

A nia quæ in sepibus nascitur,securidacæ semen,cornu cerui vstum, mẽthæ succus & decoctũ, calamintha, costus fœnumgræcum modicè frictum,bacanum,opobalsamũ, radicis myrti syluestris cortex,ordei cremor,lupini,phu, asarum,meon,pix. Hæc sanant diuturnos circa gibba hepatis morbos,siue cum tumore aliquo sint,siue sola intẽperatura adsit cum dolore,siue obturatio.

Splenem euacuantia, Cap. CXLVIII.

VEratrum nigrum,epithymum, polypodium,scolopẽdrium,pæoniæ radix,chamædryos decoctum,item
B chamæpityos,centaurii præsertim minoris, pulegii decoctum,capparis cortex, colocynthidis cremor potus, mercurialis comesta,& decoctum ipsius potum,lathyrides cum aceto mulso potæ,chamelæa,aqua marina calida pota, ericæ fructus cum petroselino, viticis semen. Hæc omnia splenem purgantia,etiam hepar ab obturatione liberant,& malos habitus, & hepaticas ac splenicas morbique regii & aquæ inter cutem affectiones generari prohibent.

Renes purgantia, Cap. CXLIX.

C OMnia incisoria vi prædita, plantaginis radix & folia & semen,arida trita pota,asparagus myacanthinus, pæoniæ radix,cicerum nigrorum decoctum,amygdalæ præsertim amaræ,eryngii radicisdecoctum,damasoniũ, adiantum,apii semen, fœniculi, dauci,petroselini, ammii,anisi,ligustici,asari decoctum, meon,phu,flos iunci odorati,seseli,acori radix, gramen, vitis lacryma & cortex,sanguis hirci aridus.Auxiliãtur autem hæc pota post remissum inflãmationũ vigorẽ. dissoluunt enim duros tumores qui fieri parãt,& lapides generari prohibent.

Vesicam purgantia, Cap. CL.

D VRinas à vesica ducit acori decoctum potum,itémque asari,oleum amaracinum,amygdalæ amaræ cũ passo potæ,radicis althææ decoctum,adianti decoctum, hæmatites lapis tritus cum vino potus, gallinarum stercus siccum, anchusæ decoctum, abrotoni, anisi semen, sanguis hirci aridus,atriplicis semen,artemisiæ decoctũ, aristolochiæ decoctũ, sabinæ læuissimè tritæ drachma vna cum aqua mulsa(in non febriẽtibus cum vino) balsami semen,glãdis decoctum,bdellium,apii semẽ,bryo
E niæ radix, glycyrrhizæ succus,pulegiũ, pæoniæ fructus, dictamnum,dracunculus,abietis decoctum, rubiæ decoctum,serpyllum,eryngii radix,heliotropiũ, senecio,mẽtha,saluia,foliorum oleæ decoctum. Hæc non sinunt lapidum generationem in vesica fieri: & crassities ac fæculentas subsidentias, insupérque scabiosas & vlcerosas affectiones sanare solent.

Quæ glandi indantur ad prolectandas vrinas, Cap. CLI.

POstquam verò repleta fuerit vesica vrina,& contrahi
F non poterit,neque vrinam exprimere, in glandem hæc indere solemus,nitrum aqua dilutum,muriam, fel, cyclaminum.

Lapides in renibus ac vesica euacuantia, Cap. CLII.

HÆc lapides frangunt, cardamomum cũ cortice radicis lauri potum, cyperus, oleum amygdalinum, paliuri semen,bdellium,fœniculi radix, libanotis, myrti syluestris folia,cerasorum fructus,prunorum succus,amygdalæ amaræ,rumicis radicis decoctum, seminis al-
G thææ decoctum,triboli viridis decoctum,adianti decoctum, vitis lacryma, apri vesica sicca, lithospermon, tecolithos,betonica, saxifraga,lapides in spongiis, electrũ.

Vterum euacuantia, Cap. CLIII.

SAnguinem ab vtero ducunt iniecta & apposita hæc: casia cum myrrha,calami aromatici decoctum, oleũ amaracinum, viola alba, thymi ac thymbræ decoctum, centaurii radix & ipsum centauriũ,opopanax, viticis semen,amygdalæ amaræ,nucum regiarum nuclei vsti cũ vino appositi,decoctum absinthii, itémque succus,sam-
H psuchus,seseli, galbanũ,lilii radix, chamæpitys, artemisiæ decoctũ, dictamnum, conyza fœmina,rubiæ radix, vrticæ semẽ cum myrrha,elaterium,veratrum nigrum, lupinorum decoctum, raphani cortex, herba lanaria, adeps cerui recens, adeps anseris, resina terebinthina,

fel taurinum cum maftiche, mufcus qui & fplanchnon & hypnon dicitur,cyperus,vnguentum irinũ, fuccus cyclamini,anchufa,quinquefolium,cuminum,fifymbriũ, helenium,faluia,heliotropium,mercurialis,gran umcnidium, vua exemptis granis, fœnumgræcum , fefamum, nucleus baccarum lauri,amygdali amaræ radix,cochleæ paruæ , lanæ fuccidæ, œfypus, lactucæ fylueftris fuccus, porrum,cæparum fuccus,calaminthæ folia.Tot quidem ũt quæ in peffos,*hoc eft talorum formas*,excipiũtur,iniiciũtùrque ac apponuntur. Vitandus tamen eft affiduus vfus eorum quæ inter ipfa funt acriora: folẽt enim vlcerationes inducere.

Quæ in potu fumpta menfes ducunt, Cap. CLIIII.

AT verò in potu accepta fanguinem ab vtero ducũt pleraque quidem ex prædictis, & omnia quoque vrinam cientia.fed & eryfimum & afarum cum aqua mulfa,calamus aromaticus,alumen,caftorium,cicerum decoctum cum pipere & ruta.radicis afphodeli decoctum in vino elixatæ,item pulegii in vino coctì, radicis eryngii decoctum,abrotoni femen,origani,thymi,thymbræ,rutæ decoctum,fœniculi decoctum,crethmon,cuminum, finapi,marrubii femen & fuccus & decoctum , fmyrniũ, fion,oreofelinon,dauci femẽ thlafpi,nigella, violæ albæ femen,carpobalfamum,pæoniæ femen,baccæ lauri,myrrha,cardamomum,cyclaminus, fagapenum, galbanum, femen fœniculi, fpica nardi, mercurialis, coftus, ftyrax, centaurii magni radix,fabina,iris,ariftolochia,bryoniarum flos & fuccus,radicis rumicis decoctum , artemifia, dicta mnum. Singula ex iis cocta cum vino , aut trita & pota, fanguinem ducere creduntur. Conueniunt autem hæc iis in quibus purgationes impediuntur , vel guttatim purgantur,aut occlufio vteri adeft. Auxiliantur autẽ & declinationibus,& in recurfibus furfum verfus & ftrãgulationibus vteri.

Quæ ftercora euacuant, Cap. CLV.

STercora euacuant ftyrax deuoratus,maftiche cum aqua frigida trita pota,fcrup.XII.pondere,aloes drach. I.terebinthinæ cochlearium,finapi,alliũ cum oleo& garo ferue factum, ficus cũ nitro,& cnici feminis medulla. Omnia verò prædicta ad tenuia inteftina commoda,etiã magna inteftina purgant.

Lumbricos educentia, Cap. CLVI.

LVmbricos rotundos & latos & afcaridas expurgant ea quæ de tenuibus relata funt,in potu accepta.Propriè verò expellit ipfos auriculæ muris fuccus cum melle potus,aut cum zytho,vtriufque cyathi menfura. Senecio in cibo acceptus,fantonicum cum fico comeftum,abrotoni decoctum,inteftina terræ trita cocta cum paffo pota.

Sudores excludentia, Cap. CLVII.

IN potu accepta fudores excludunt, cuminum, baccæ lauri,anifum,vitex,ferpyllum,calamintha,polium,raphani cortex comeftus,coftus,fifymbrium,dictamnum, artemifia, cardamomum , linabotis, mel, lac bubulum, cafia,iunci odorati decoctum,fuccus Cyrenaicus ciceris magnitudine deuoratus in frigidioribus morbis,chamædrys,caftorium cum aqua mulfa,centaurii magni radix, radicis capparis cortex,ligufticum,petrofelinum,nigella. Hæc aliquando cum vino,aliquando cum vino mulfo bibuntur,& fudores mouere creduntur.fed & piftacia comefta fudores citra moleftiam cient. At verò forinfecus illita fudores mouent,nitrum cum oleo,vnguentum irinum,anethinum,chamæmelinum, laurinũ, raphaninũ, ficyonium,myrobalaninum,althæa,coftus,balfamum, ariftolochia,cafia,calamus aromaticus, libanotis, fingula cum oleo cocta. Suffita verò fudores mouent,caftorium cum pulegio,femen balfami,bdelliũ,viticis femen.Vtendum eft his ad morbum regium,& ad eos qui ob frigiditatem aut cutis adftrictionem non fudant.

Quæ euacuant & corrumpunt pediculos omnis generis circa corporis fuperficiem, Cap. CLVIII.

SAndaracha,ariftolochia,ftaphis fylueftris,fulphur viuũ cinamomũ,calamus aromaticus, cafia, pyrethrũ, cinis quercinus,cucumeris fylueftris radix.

De infufionibus fedis, Cap. CLIX.

PLurima mala quæ in perniciem animalis generantur propinat ventris fupprefsio. Sequitur enim ad ipfam ventris adftrictionem,capitis grauitas & vertigo,euerfio ftomachi,lancinatio vomitoria,naufeæque ac proftratus appetitus, oris ficcitas & amaritudo, ructus iniucundi ac virofi,fpiritus graueolẽs,fomni fufpenfi ac iniucundi,inflationes,tormina, voluuli.Generat item plenitudines, & articulares podagricófque ac coxendicum morbos , omniáque auget, & maligniora ac diuturniora mala efficit,aliquando verò etiam perniciofa ac lethalia.Cõtingit autem infufionum per fedem vfus etiã in aliis affectionibus,quarum ex parte mentionem faciam . Ex infufionibus igitur quæ iniiciuntur,aliæ fimplices funt & teneræ,aliæ acres, aliæ verò alium vfum ac vim habent. Ex fimplicibus igitur,aqua calida ipfa per feipfam facit, eliciendorũ ftercorũ gratia,in continuis febribus,malignifque ac æftuofis, & in iis qui ex longa imbecillitate vires recolligunt,in quibus difficiles feceffus fiũt . calidiorem autẽ immittimus.inflat enim tepida.Verùm aqua & oleo vtimur in detentione duriorũ ftercorũ,& in iis qui vlcerofum ac mordacem fenfum circa inteftina habent. Vitare tamen aquam & oleum oportet, vbi capitis grauitas fuerit,aut ftomachus fubuertitur, aut proftratus appetitus obtinuerit. Rofaceũ autem pro oleo cum aqua iniectum,aptum eft in æftuofis febribus ,& feruoribus excellentibus circa media,& maximè circa colum. Caput autem complet, & minus lubricum eft quàm aqua & oleũ. immittẽdum eft autẽ rofaceũ cũ quarta aquæ parte. At verò cum ouo & ptifanæ fucco iniicimus rofaceum in æftuofifsimis febribus,aut vbi mordacitas circa inteftina adeft. Chamæmelinũ verò oleum, & oui luteum ac candidum, cum ptifanæ fucco infundimus ad noctem, in ardentibus febribus,iubentes ipfum conti nere per totam noctem: nam & fomnum iucundum inducit, & caufas febris fequenti die fecum educit. Butyrũ verò cum aqua iniectum morfum & tormina mitigat.modicum autem effe oportet in iis butyrum.Facit & ad eos in quibus propter inflammationem inteftini recti detinentur ftercora,& in fordidis vlcerationibus circa inteftinum . At fœnigræci decoctum ex aqua citra pinguedinem infunditur in febribus ex pituita accenfis,& in mollibus ac mulierofis corporibus,& in inteftinorum morfu. caput autẽ abundè complet: quapropter non vtendum eft eo nifi caput à læfione fuerit alienum.Maluæ autem decoctum cõ uenit in torminibus ac morfibus, & præfertim fi durum fubeft ftercus.Seminis lini verò decoctum in corporibus ac morbis ficcis conuenit. vtile eft & morfibus,& naufeabundis,& valde fitientibus.Caput autem cõplet quidem, non fimiliter autem velut fœnumgræcum . Ptifanæ verò fuccus ftercora dura diffoluere poteft, & inteftina extergere,& morfus mitigare. Alicæ fuccus morfus quidẽ mitigat,maximè verò conuenit cardiacis , & qui ex animi deliquio exoluuntur. nam ad hoc quod nutrit, etiam vires reficit infufus:infupérque lubricitatem fubiectis ftercoribus exhibet. Furfurũ fuccus febribus ficcis, & doloribus colicis,& inteftinorum vlcerationibus cõmodus eft.exterget enim abfque morfu. Portulacæ fuccus febribus accommodatifsimus eft, in morfibus ac feruoribus tum aliis,tum in quibus propter durorum ac acrium ftercorum excretionem,anus aut inteftinum rectum læfum, ignis facri affectionem incurrit. verùm in iis mifcere ad fuccum oportet & ouum & rofaceum.Sed & per fe fuccus portulacæ cõmodus eft,vbi facri ignis ardor in profundo circa inteftina confiftit. Lac iniicitur,vlceratione & inflammatione circa inteftina confiftente, itémque in renibus & vefica atque vtero. Serum lactis infufum, egregiè ftercus educit,& omnes fuperfluitates in inteftinis repertas expellit.Exterget etiã fordidiora inteftinorũ vlcera:verùm citra coagulũ paretur. Oleũ per fe immiffum calidum,commodum eft inflammatis inteftinis. Idoneũ eft etiam in extremè fenibus, in quibus ftercus induratur. Aqua mulfa conuenit infufa in mitioribus febribus , & in mulierofis corporibus, & in decrepitis, quibus

inteſtinũ rectum, aut colũ perfrigefactum eſt. Rutæ decoctum,item anethi,& cumini cum oleo,diſſoluit flatus: quapropter colicis immittitur. oportet autem in his eſſe duas partes decocti,& vnã olei. Fœnigræci ſuccus,butyro & terebinthina admixtis,ita vt ſit de vtriſque quarta pars ſucci,maximè mitigat tormina ſiue concuſſiones circa inteſtina. nã & diu intus manet citra mordacitatẽ, & ſuperfluitates educit citra turbationem.vtiliſſimus eſt etiã ad vteri morſus. At ptiſanæ ſucco miſcetur butyrum & mellis valde parum,& fit commodus in detentis ſtercoribus propter inteſtinorum vlcerationem,& in ſordidis inteſtinorum vlceribus. Rutaceũ oleum cum butyro & terebinthina,vtiliter infunditur.in colicis doloribus.Aliquando verò picis liquidæ drachmas tres, aut bituminis drachmas quatuor,cum rutaceo oleo terentes infundimus,& ſedat dolores & pituitam euacuat citra moleſtiam.Aliquando verò lanas ſordidas in vino dulci coquimus & excolamus,atque hoc ipſum oleo rutaceo admixtum infundimus,& coli dolores ſedat,ita vt ſint vini menſuræ tres,olei verò duæ. Si verò neruorum ex quibus teſtes pendent,aut veſicæ dolor affuerit,etiam petroſelinum læuiſſimè tritum rutaceo oleo inſpergatur.In doloribꝰ verò abſceſſuum,aut doloribus vlceroſis in inteſtinis,butyrum cum manna thuris immittimus,aut medullam cerui aut vituli cum oleo. Vbi verò frigidi fuerint morbi & dolores lenti,galbanum iniicimus,vt ſit galbani drachma vna, butyri ſeſcũx. aut ſtyracis oboli tres cũ butyro.Cæterùm acribus infuſis vtimur in iſchiadicis, lethargicis,erecta ceruice ſpirantibus,& frigidis morbis,& ad eos qui lethale pharmacũ acceperunt,& in iis quæ propter frigiditatem aut concretionem in grumos,occidũt. Proinde in frigefactis toto corpore,ſyderatis,iſchiadiciſque ac nephriticis,caſtorii obolos IIII.tritos cum oleo immittimus,addito modico ſale. verùm pro ſale nitrum addimus,quũ bis aut ter promptitudinem ad excernẽdum facere volumus.Sal etenim aceruatim quidẽ mordet,nõ perſeuerat autem diu ipſe morſus. at nitrum caput malè afficit ac replet,& ſtomachum euertit, quale nihil ſali adeſt.Efficacia autem ſunt ad paulo antè relatos, garum à ſiluro,marina aqua,muria:decoctum centaureæ,colocynthidis,ariſtolochiæ,cucumeris ſylueſtris radicis, agarici, thymi,chamæpityos, ſeminis roſmarini. Hæc enim & ſanguinem ducunt,& hoc ipſo affectiones leuant.

De glandibus, Cap. CLX.

GLandibus ſubdititiis vtimur aliquando ob ægrorum imbecillitatem,qui infuſis vti non poſſunt: aliquando propterea quòd ſtercora ſint apud inteſtinũ rectum, & infuſo non habeant opus:præſertim in febribus vehemẽtibus ac ardẽtibus,& materiam ſurſum repentem habentibus,in quibus nociuus eſt infuſionum vſus.Nam in his abſque omni moleſtia educuntur ſuperfluitates inſitæ per glandes ſubditas. Commodæ ſunt etiam omnibus frigidis capitis affectionibus,altiore ſomno preſſis,ac deliris.Contingit etiam ipſorum vſus ſæpe in iis quibus nõ excernitur id quod per clyſterem immiſſum eſt.Præparantur autem diuerſimodè glãdulæ ipſæ.nam & ex melle cocto,& ſale toſto,& nitro præparantur: & ex cumino & ruta nitróque ac melle cocto,in quibus inflatio magis infeſtat.Sed & thymus tritus cocto melle excipitur:& cyclaminus trita cum melle:& abſinthium aut abrotonum aut lupinorum farina cum melle.hæc autem glandula ad lumbricos commoda eſt:aut hyſſopum & tragoriganum & epithymum cum melle. hæc in ſtomachi ſubuerſione vtilis eſt:aut granum cnidium cum reſina ſicca ſiue melle cocto,aut pyrethrum cum reſina ſicca, aut ſinapi cum ſicca reſina, aut centaurium cum pice & cera.hæ cõmodæ ſunt in partium reſolutione:aut bitumen, radicis panacis parum,hyſſopum,galbanum & reſina ſicca. Vtilis eſt hæc glans ad reſolutos toto corpore,& propterea facultatem excernendi debilem habentes. facit & in reſolutione inteſtini recti,facit & ad aſcaridas. Poteſt autẽ pro melle reſina ſicca in vſum aſſumi,aut pix, aut ficus pinguiſſima trita aut vua paſſa exemptis granis,aut ſapo.Optima verò glandula fit ex foliis mercurialis viridibus tritis ac efformatis & ſiccatis.In infantibus autem etiam grumus ſalis inditur,cæpáque ac porrum capitatum.

A

De tomentis ſiue floccis, Cap. CLXI.

SÆpe etiam opus eſt aliquid ſubdere in iis qui ſciſſuras aut condylomata in ano habent. dilaniatur autem hæc à glãdium duricie: vnde cogimur tomentis pro illis vti.Materia verò horum ſunt omnia antè relata,quæ trita cum melle, & tomento ſiue flocco excepta ano induntur.

De aëre,Galeni, Cap. CLXII.

B BOnus eſt aer in omni tempore qui exactè putus eſt. Talis autem fuerit is qui non ex ſtagnorum aut paluſtrium locorum euaporatione turbatur, neque ex barathro quopiam venenoſam auram concipit. velut verbi gratia,ſi ex quibuſdam cloacis magnam ciuitatem expurgantibus conturbatur,malus eſt.At verò & qui nebuloſus eſt,non eſt bonus.Quemadmodum etiam qui in regione caua vndique altis montibus includitur, malus eſt & æſtuoſus ac ſtrangulatorius: qui verò in montibus altiſque regionibꝰ eſt & nullam auram ſuſcipit, ſalubrior eſt, C commodus erecta ceruice ſpirantibus & tabidis,& omnibus thoracis ac capitis affectionibus.At qui in humilibus regionibus purus eſt,commodus eſt animo delinquẽtibus ac ſenibus.Marinus verò, hydropicis & fluidis affectionibus,& præſertim frigidioribus vtilis eſt,& neruis per conſenſum affectis,& proſtratæ appetentiæ.Qui verò in petroſis locis eſt,hyeme quidem grauis eſt,frigidus enim eſt:æſtate verò æſtuoſus eſt. malus eſt etiam qui ex metallis exhalat. qui verò ex argilloſis,ſtomachum exoluit.At ex locis terræ fuluæ,magis priore ſiccat. Optimus D autem eſt ex terra nigra.ſed & circa anni tempora mutationes aëris fiunt.Et verno quidem tempore humidus & calidus eſt aër:æſtate verò ſiccus & calidus:autumno frigidus & ſiccus,hyeme frigidus & humidus. Rurſus autem in ſingulis temporibus tres differentiæ fiunt,prima,media,& vltima.Media itaque ſinceriſſimũ temporis temperamentum habent:prima verò & vltima à vicino tempore imminuuntur. Sed & luna ſecundum menſem quatuor differentias in aëre operatur.Primus igitur ſeptenarius à nouilunio vſque ad ſeptimam diem,ſimilis eſt veri, E humidus & calidus exiſtens: ſecundus verò ſeptenarius vſque ad plenilunium, æſtati ſimilis eſt: tertius ſextenarius decreſcente luna,autumno: quartus & vltimus,hyemi.Sed & ſingulis diebus differentiæ aeris fiunt: matutinum enim tempus humidum eſt & calidum, velut veri: quapropter etiam corpora tum ſanorum, tum ægrotorũ remittũtur, vt etiam febrientibus hoc tempus facillimè toleretur. at medium diei,æſtati aſſimilatur. crepuſculũ autumno,veſpera hyemi.Quin & noctis prima pars veri aſſimilatur,media æſtati,& reliqua conſequenter.

F

De ventis,Adamantii Sophiſtæ, Cap. CLXIII.

QVandoquidem verò ex terræ exhalationibus venti generantur, etiam de iis,paucis tractandum eſt.Vẽtos quidem parturit terra, parit autem fuliginoſas exhalationes. nam caliditas humiditati inuoluta ſicciores exhalationes & velut fuliginoſas faciens,ventos generat. ſiccam autem exhalationẽ nunc accipe ad comparationem aliorum,velut ſi vinum ſiccius dicamus. Vniuerſales vẽti duodecim ſunt numero: orientales tres,eurus,ſubſolanus, G cæcias: occidẽtales tres,africus,fauonius,thraſcias. vnus autem meridionalis appellatus auſter,& vnus ſeptentrionalis boreas:vt ſint relati octo.Alii verò quatuor inter relatos medii ſunt,& ab angulis mundi excitantur. inter orientẽ & meridiem, euro auſter:inter meridiem & occidentem, africoauſter:inter orientem & ſeptẽtrionem, aquilo: inter ſeptentrionem & occidẽtem, argeſtes ſiue circius: vt ſint omnes vniuerſales duodecim. Alii verò qui vernaculi ſunt ſingulis regionibus,ſpurii exiſtunt. At verò aliæ exhalationes ex terra fientes, humidiores iis H ſunt quæ ventos generant.Si quidem igitur modica & tenuis fuerit exhalatio,vapor nubiloſus generatur: ſi verò amplior & craſſior,caliginoſus:ſi verò adhuc craſſior, tenebricoſus. plurima verò ac craſſiſſima humiditate exhalante,vapor diffunditur in ambientem roſcidus. Ex his

quatuor exhalationibus concretis rores & imbres fiũt ac deferuntur:congelatis verò pruinæ & niues & grãdines, pro frigoris qualitate ac quantitate.nulla verò harum vẽtum generare solet, quum segnes sint & impetu careant. Et humida quidem exhalatio quæ vapor appellatur,rores & imbres facit,siccior autẽ facit ventos,& est sicca humidæ contraria. Quomodo verò sæpe simul imber & vẽtus fit? Dicimus quia ex alio atque alio loco afferũtur. Quũ enim ex diuersis latitudine locis contrariæ exhalationes fiunt,tunc & pluit & flatus fit. Cur autem aliquando post pluuiam venti fiunt, aliquando post ventos pluuia sequitur? Dicimus quoniam caliditas in terra non habet in illo tempore humorem quem accendat, & propterea manet otiosa. vbi verò arripit pluuialem humiditatem,efflorescit,& per materiæ incensionem fuliginem excitans vẽtos efficit, qui iam sanè consumpta pluuia nube manent in serenitate spirantes, aut impellunt id quod ipsos genuit.pluuia itaque hoc modo ventos generat.Ventus autem pluuias hoc modo generat:Ostendimus quòd communis est caliditas vtrisque exhalationibus,verùm humiditas quantitate diuersa est.Quum igitur multa fuerit caliditas,larga verò humiditas,tunc appropinquantem humiditatem in superficie exurit,& fuliginem simul ac vapores facit.Transpirans autem caliditas ex multa humiditate paulatim imminuitur, & non amplius humiditatem exurit,sed diffundit & vapores pro fuligine facit, atque sic succedit imber póst.Et sæpe ad multos dies obtinet pluuia calido exoluto,& non amplius materiam exurere potente.Cur autem multi & assidui boreales ac anniuersarii venti in æstate fiunt? quoniam sol sub boreali polo plurimam reperiens humiditatem,partim in niue,partim in aquis congelatis,& hanc paulatim eliquans, diuidit quidem in fluuiorum ac stagnorum generationem, effundit autem & fontes in terra:& propterea multas exhalationes efficit,quas in flammam exurens vnà cum caliditatibus multo tempore in terra occultatis,fuliginosas ipsas reddit,& quod exuritur ad venti diuturni fluxum paulatim redigit. In communi igitur omnis vẽtus longiorem aeris fruitionem exhibet corporibus, violento motu aerem inducens. Porrò locales venti similes sunt locis ex quibus spirant,à salubribus locis,salubres:à morbosis,morbosi.quare ex relatis de aere etiam de his coniectare oportet.Quo verò in summa dicamus, omnes locales venti vniuersalibus morbosiores sunt. nam corpora inæqualiter afficiunt,neque totum aerem commouentes,neque per totum diem spirantes.Maximè enim locales venti circa matutinũ solum tempus spirãt,quos nautæ Apogeos, *uelut è terra eleuatos*, appellant. At ex vniuersalibus vẽtis ii qui in meridie spirãt,austri appellati, calidum temperamentum habẽtes semper,ferme etiam humidi sunt. Transmutantur autem ad tẽpora anni, & fiunt calidi & sicci:& propterea varios morbos generant. Boreales verò frigido sunt temperamento,& ideo omnium ventorum saluberrimi , & præsertim in calidioribus ac carnosis corporibus. At venti orientales vehementissimi sunt,& morbos à siccitate contingentes efficiunt.Occidẽtales autem humidi sunt ac lenes, & corporibus nostris magis familiares.

De accessione ac significatione stellarum, Cap. CLXIIII.

QVandoquidem etiam stellæ in cælo orientes iuxta tempora à Deo ipsis ordinata, & similiter occidentes aera mutant,vt contingat ex hoc etiam ventos aliàs aliter spirare:necessarium duxi hic tempora indicare, in quibus earum quæ palàm aerem alterant, ortus & occasus fiunt.nam sanorum corpora,& multo magis ægrotorum,iuxta aeris statum alterantur. Mense martio qui distros *Græcis* est,equus manè oritur decimanona die. Mense martio die XXIII.æquinoctium vernum est, & maxima aeris turbatio.Mense aprili, hoc est xanthico , prima die intempesta nocte pleiades apparent. Mensis aprilis XIX.pleiades vesperi occultatur.Mensis april.XXI.pleiades, cum solis ortu oriuntur,& est maxima circa aerem turbatio.Mensis april.XXVIII.orion vesperi occultatur. Mense artemisio, hoc est maio , prima die hyades simul

A cum solis ortu oriuntur.Mensis maii quarta, lyra vesperi oritur,& aer multùm alteratur. Mensis maii sexta , capra manè oritur,& valde alteratur aer. Mensis maii septima, pleiades manè apparent,& aer sedari incipit. Mẽsis maii XIX.hyades manè apparẽt,& aer valde alteratur pridie aut nudiustertius eius diei. Mensis maii XXIIII. capra vesperi occultatur,& nudiustertius eius diei aer mouetur. Mensis iunii secunda,aquila vesperi oritur,eiusdem sexta acturꝰ occidit,nona,delphin oritur.Vicesimaquinta orion manè oriri incipit.Sunt autem solstitia æstiua,& aer tribus die-

B bus antea valde alteratur. Mẽsis iulii III.orion totus oritur, decimaquarta,procyon *siue canicula* manè oritur:decimanona canis oritur,& contingit maxima aeris turbatio: aliquando etiam nudiustertius eius die: vicesimaquinta, aquila manè occidit. Mensis augusti XV. lyra manè occidit:decima nona delphin manè occidit,& est mutatio æstatis ad frigiditatem : vicesima octaua vindemiator manè oritur: & malus nauis occidit. & est finis dierum post exortũ canis.Mẽsis septẽbris septima capra vesperi oritur: decimaseptima arcturus oritur , & alterat sequenti

C die aerem, decimanona spica manè oritur . alteratur aer duobꝰ diebꝰ antea: vicesimaquinta æquinoctiũ fit autumnale,& est maxima aeris turbatio tribꝰ antea diebꝰ.quare est cauẽdũ ne venã secemus, neque purgemꝰ, neq; aliàs corpus vehemẽti motu moueamꝰ,à decimaquinta septẽbris vsque ad vicesimamquartam eiusdem mensis.Mensis octobris sexta, corona manè oritur , & est vehemens aeris mutatio:septima hœdi vesperi oriuntur : decimaseptima hyades vesperè oriũtur,& magna fit aeris turbatio: vicesimatertia , vnà cum solis ortu pleiades occidunt , &

D contingit pridie maxima aeris turbatio.Mensis nouembris sexta pleiades manè occidunt, & incipit aer sedari. vndecima,lyra manè oritur: vicesimaprima hyades manè occidunt,& sequenti die turbatio fit circa aerem: vicesimaseptima orion oritur,& corona occidit.Mensis decẽbris prima,canis manè occidit. Obseruatum est autem à multis quòd si tẽpestuosa fuerit hæc dies, perseuerat plerunque turbatio aeris ad dies XXXVII.si verò serena fuerit,per tot dies serenitatẽ fore significat. Decima,hœdi manè occidũt:vndecima,capra manè occidit, & perturbatio aeris fit postridie. vicesimatertia,solstitiũ est hyber-

E num. Mensis ianuarii quarta,delphin oritur:quinta, aquila vesperi occidit,& fit turbatio vehemẽs post duos dies: vicesimaquinta,illustris stella in leone occidit. Mensis februarii sexta fauonius spirat:vicesimasecunda,malus nauis vesperi occidit,& est turbatio aeris magna: vicesima quinta,arcturus vesperi oritur . vicesima sexta,hirũdines volant & apparent.

De aquis,ex Rufo, Cap. CLXV.

AQuarum potabilium quinque sunt vniuersales differentiæ,pluuia,fontana,puteana, fluuialis , stagnina.

F Ex his apparet aqua pluuia leuissima & facillimè mutabilis,& in aliis affectionibus potu optima,si statim excipiatur ac coletur . Verùm febribus, & iis qui bilem supernè ac infernè reddunt,& regio morbo incommoda est.Mutatur enim facilè & in bilem transit.Idonea verò est ocularis medicamentis ad fluxus aut vlcera destinatis . at iis quæ visum acutiorem reddũt inepta est, itémque ad metallicorum pharmacorum loturam.adstringit enim amplius quàm fontana:quare neque exterget,neque conco-

G quit,neq; madefacit,& excretiones impedit.Diuturnior autem acerbior fit,& difficilius transit, & ægrius secernitur,tardius item cócoquitur ac digeritur . Generat autem destillationes,præsertim si frigida bibatur.Fontanæ verò aquæ, quarum fontes ad septentrionem erumpunt ex petris stillantes. solem auersum habẽt,incoctiles ac tardi transitus sunt,& tardè calefiunt ac frigefiunt.Quarum verò fontes ad orientẽ erumpunt, & per meatum quẽdam aut terram puram excolantur,calefiúntque ac frigefiunt citissimè,hæ optimæ sunt, nisi ex cloacis quibusdam vi-

H tium ipsis accedat.At puteana frigida est,terrea,difficulter excernitur,ægrè digeritur:& propterea æstuoso stomacho aut ventri commodior est quàm fontana . Fluuiales autem aquæ & stagninæ omnes malæ sunt,Nili aqua excepta:hæc enim omnibus virtutibꝰ exornata est. nam & in

potu iucunda est,& moderato tempore in aluo moratur, sitimque extinguit:& siquis frigidam biba ,minimè molesta. & ad concoctionem ac digestionem vtilis est.vnde concinnum & robustum & bene coloratum corpus facit. At aliorum fluuiorum aqua ægrè concoquitur, siccat & siticulosa est, & præsertim si vitiosas aliquas regiones pertransit.Meliores autem sunt fluuii qui per fontes perpetuos fluunt,& aliis fluuiis non miscentur. Stagnina verò aqua,propter cœnosam circumferentiam limosa & grauis est,& propter stationem ac immobilitatē velut mortua & putrefacta.quare nunquam alia præsente aqua exhibenda est hæc debilibus.Porrò iuxta terram quoque ac regiones,plurimæ aquarum differentiæ fiunt. Verùm vt in summa dicam,quæ gustui congrua est,& cui inhabitatorum experientia testimonium præbet, optima censenda est.nam quæ citò calescit ac frigescit, & facilè carnes ac alia omnia coquit, ea etiam cibos in ventre concoquit.Quæcunque verò aquæ adstrictionem,aut salsedinē, aut nitrositatem, aut crassitiem, aut aliud quid in gustu detegunt,malæ sunt.Item quæ graue olent,& quæ cocretionem superstantem habent, & subsidentiam fœtidam ac solidam,& quæ instar lapillorum æreis vasis adhærent & quæ hirudines nutriūt,aut talia quædam praua animalia:& stantes, & palustres, & quæ sunt in metallis auri & argenti,aut aluminis,aut sulphuris,aut similibus. Et quibus radices insitæ sunt,incommodæ sunt.& quibus vicinæ sunt calidæ aquæ siue spontaneæ erumpentes, omnes tales malæ sunt.Optimum igitur fuerit talem aquam præcoquere in fictilibus vasis, & frigefacere & rursus calefactam bibere.Cæterùm in peregrinationibus aut exercitu fossæ consequenter faciendæ sunt, ab altissimis locis ad decliues,& per has ducenda est aqua,ita vt in totas fossas terra dulcis ac pinguis mittatur,ex qua fictilia fiunt. semper enim in fossis relinquitur aquæ malitia.In summa omnis aqua tardè transit,ægrè concoquitur, & flatuosa est, & præsertim frigida destillationem facit. Si verò ab acceptis in cibo oleribus quis aquam bibat,maius est periculum ne homo tenuia capitis vlcuscula,& scabiem, & lepras,& pustulas,impetigines,furfures,putrida vlcera,herpetas,satyriases, aut ex iis aliqua incurrat,& ad hoc vrinas mordaces, talesque etiā egestiones habeat, & præsertim si nitrosa fuerit aqua.Incōmoda est etiam thoraci,& arteriæ vlceratæ nitrosa aqua,renibus itē ac vesicæ, & omnibus vlceribꝰ.Emēdāt autē nitrosam aquā cibi hebetātes, ac vinum:crassam verò,siccantes & attenuātes,velut sunt allia& similia: aluminosam,vinum tenuissimum,omnia vrinam cientia,& omnia excretionem impellentia. Videtur porrò aqua conuenire capitis doloribus,hebeti visui,comitiali morbo,articulari morbotremulis resolutis, per se & cum melle pota.Commodior est autem iis quæ ab vtero strangulantur,& qui bilem generant nigram siue flauā,à quibus os vētris roditur,& robusto ventri,ac intestino ieiuno,& iuuenibus exudātibus carnosis,& omnibus pinguibus,& nimiū purgatis,& ex vulnere sanguinē fundētibus, aut ex naribus,aut alio loco.Cōmodat & æstuosæ febri tempestiuè data. Cōuenit etiā iis qui assiduè in somnis semen effundunt, & qui aliâs seminis profluuio laborant,in potu accepta: quanquam prosit etiam in ipsa natare,ex eáque perfundi conueniat mulieribus è fluxu aut pica laborātibus.Cōuenit item singultiētibus & oris graueolentiam habentibus frigida pota: tepida verò conuenit morbo comitiali,capitis doloribus,lippiētibus, gingiuis dentium corrosis,dentibus perforatis, gingiuarum abscessui,& gingiuis cruentis,faucibus vlceratis,tonsillarum morbis,fluxioni capitis, atræ bilis feruori, bili supernè ác infernè erumpenti in principio, & vomentibus in febri biliosa. Conuenit etiam tepida aqua quum frigidæ impedimentum fuerit, & iis qui vlcera habent circa septum transuersum,& sanguinem spuentibus,& rupturis in succingente costas membrana. At verò calida aqua conuenit vbi oportet excretionem præparare,& vbi quid attenuare,& vbi diffundere,aut liquefacere, aut mollire,aut eluere, aut concoquere, aut discutere volumus.in vniuersum igitur calida pota hæc potest. Particulatim verò,mucum educit,& screatum adiuuat, & dolo-

A rem omnem mitigat,& præsertim in præcordiis ac intestinis ructum mouet,& flatum prouocat, vrinam ac secessum ducit.bona est etiam ad concoctionem, ac digestionem,& nutritionem,atque augmentum. Menses ducit,neruis & cōuulsionibus idonea est: pleuritidini item ac peripneumoniæ & anginæ.An verò nutriat,aut nō nutriat,& an sit alimenti vehiculum,nō est propositum hîc quærere.Quod verò dicere necessarium est, hoc est,quòd sine aqua alimentum concoqui non potest:sicut neque citra aquam quicquam commodè coqui potest. Cæterùm
B aqua lixiuii pota splenicis prodest. & siquis panem cum tali aqua præparatum ipsis præbeat,multum prodest.

De balneis,ex Galeno, Cap. CLXVI.

BAlnea quædam sunt dulcia,quædam qualitatis exortia,quædam qualitatem aliquam habent. & quæ aliā quandam qualitatem habēt,partim ex nostro studio vim habent,partim naturalem vim per se possident. Primùm igitur de dulcibus dicendum est,quandoquidem horum vsus frequentior existit.Dulcium itaque aquarum vis humida & calida est,si quidem fuerint temperatæ: si verò
C tepidæ fuerint, humida & frigida: si verò calidiores æquo factæ fuerint,calida quidem ipsarum vis est,non autem similiter humida.inhorrescere enim cogunt corpora,& meatus ipsorum densari,vt neque extrinseca humiditate fruantur, neque ex internis superfluitatibus quid euacuetur. At enim à temperatis incipiendum est. temperatæ itaque semper humectant per seipsas ac calefaciunt.Contingit autem ipsas aliquando aut discutere humiditates ex corporis quibusdam partibus, aut mollire,
D aut concoquere,aut corroborare virtutem,aut dissoluere.Ad hæc tamē etiam quantitas ipsarum non parum cōfert.Commoda verò sunt talia balnea,dulcia inquam,& temperata,in febribus siccis & humoris exortibꝰ,& præsertim in immodicè sitientibus, & in forti insolatione, & in pustulis scabiosis. Oportet autem & aerem balnei humidum efficere pauimento & parietibus aqua conspersis.At verò calida ex nostra industria parantur balnea quum frigiditatem infestantem sedare volumus,aut lassitudinis affectum,aut conuulsionem,aut dolorem miti-
E gare.Fiunt autem calida calfactoriis quibusdam aquæ immixtis,velut pulegio,origano,hyssopo,thymo,thymbra,saluia,foliis lauri,pyrethro,chamæpity,panacis radice,rosmarini semine,& similibus. balneis autē discussoriis vtimur,aut habitū corporis gracilioré reddere volētes velut in pinguibus,& ex affectione tumefactis aut toto corpore,aut aliqua parte,velut abdomine,testibꝰ,pedibus:velut in hydropicis cōtingit. Vtimur etiā in fluidis vlceribus,propter subiectam in toto corpore multitudinem,aut varicibus vlceri subiectis.Fiunt autem discusso-
F ria balnea,iniectis aquæ talibus quibusdam qualia sunt sal,nitrum,aqua marina calefacta,& mel aquæ admixtū, aut staphis syluestris cocta cum aqua ex cinere ficulneo aut vitis percolata:item baccæ iuniperi cum eadem aqua coctæ,& sulphur eadem aqua elutum, adarce & alumen cum eadem coctum.At verò mollibus & lenibus balneis vtimur in inflammatione ac duritie quadam partium. talia autem fiunt malua in aqua cocta, tum hortēsi tum syluestri,& semine lini,& fœnigræci,& meliloti. In fluidis autem inflammationibus, plantago aut polygonum
G aquæ incoquitur,aut malicorium,aut rubi folia. In conuulsionibus autem inflammationem minātibus,vtimur iis quæ iam relata sunt in inflammationibus absque fluxionibus.Maximè verò prodest iis aqua & oleum in quibus malua,fœnumgræcum ac semen lini sunt incocta.Si verò duritia est citra inflammationem, prædictis discussoriis vtemur.

De balneis naturalibus,Archigenis, Cap. CLXVII.

EX balneis naturalibus quædam sunt nitrosa,quædam salsa,quædam aluminosa,aliqua bituminosa, aliqua
H sulphurulenta:aliqua ferri,aliqua æris qualitatem habēt: quædam verò ex iis composita sunt. horū autē omniū vis est siccare.Aliqua verò vnà cum hoc quòd siccant, etiam strenuè calfaciunt: quædam vnà cum siccando etiā adstringūt,velut aluminosa: ex parte verò, & quæ,salsa,& quæ æris qualitatē habent.Omnia autem sunt commoda

humidis & frigidis præter naturam corporibus,& talibus A
morbis diuturnis.Quapropter conueniunt morbo articu-
lari,podagræ,resolutionibus,nephritidi,anhelosis,fractu-
ris calli inductione egentibus,vlceribus fluidis, inflam-
mationibus diuturnis & iam induratis. Et nitrosa quidẽ
ac salsa capiti conueniunt,& thoraci fluxionibus vexato,
& stomacho humido,& hydropicis,& tumoribus omni-
bus: aluminosa verò,sanguinis reiectioni, stomacho vo-
menti,& in iis qui immodicè ab hæmorrhoidibus eua-
cuantur,& fœminis quæ inordinatè purgãtur, aut nimiũ B
purgantur, & quæ citra manifestam causam frequenter
abortiunt.Prosunt & iis qui immodicè exudant, & tardè
concoquunt, & tumoribus surarum. commodant etiam
varicibus. At sulphurulenta & neruos molliunt & tene-
smi dolores mitigant:verùm stomachum exoluũt ac sub
uertunt. Purgant autem cutem. & propterea conferunt
vitiligini albæ ac nigræ,lepræ,scabiei,impetigini, & vl-
ceribus antiquis,articulorum fluxionibus,spleni indura-
to,hepatique ac vtero,resolutis, coxendicum morbo, &
pruritui.bituminosa verò caput replẽt,& sensuum instru-
menta lædunt. perseueranter autem calfaciũt,& cum tẽ- C
pore molliunt, & præsertim partes circa vterum & vesi-
cam ac colum.Quæ verò æris qualitatem habent, ori &
tonsillis,& vuæ,atque oculis excellenter commodant. Fer
ri verò qualitate prædita,stomacho & spleni conuenien-
tissima sunt. Porrò quæ mixtam qualitatem habent, iu-
xta dominium mixtorum operantur.Oportet autem in-
gressos ad naturalia calida balnea citra turbationem fa-
cere,quò vis ipsorum remisso corpori allabens immer-
gatur.nam qui perturbati ingrediuntur, eorum corpus
horrescens densatur,& non suscipit ab aqua qualitatẽ.Cæ
terùm bituminosis & sulphurulentis aquis salientibus ca- D
put supponere non oportet:facilè enim inde læditur.

De frigidæ lotione,ex Galeno,
Cap. CLXVIII.

FRigida balnea conueniunt inculpatè sanis: corrobo-
rant enim totum corpus & cutem duram ac densam
efficiunt.optimum est autem hoc præsidium contra læ-
sionem ab externis.Non autem dico conferre frigidæ lo
tionem iis qui vulgari victu temerè vtuntur, sed solùm
iis qui exactè viuunt,& laboribus ac cibis conuenienti-
bus vtuntur. Sint autem neque ex venere neque aliâs las- E
sati,neque crudi: neque prius vomuisse debent,neque vẽ
tre malè affecti esse, neque vigilasse. alioqui periculo-
sus fuerit eius vsus.Oportet autem insuetos ad frigidæ lo
tionem paulatim assuefacere.Et primùm quidem in æsta
te ipsius vsum auspicari,& primùm nõ in sincerã frigidã
ingredi,sed quæ superficiem habet exolutam: deinde v-
bi paulatim per totam hyemem assueuit quis, ita ad fri-
gidam accedere.Sit autem dies in qua auspicatur,à ven-
tis tranquilla,& quammaximè pro illo tempore calida, &
in meridie initium faciat. Qui verò frigida vsurus est, sit F
ætate circum quintum & vicesimum annum, sit animi
alacris& valde virilis.& primùm fricet corpus linteis diu
tius frictione duriore:deinde per oleum fricetur consue-
tum,postea exerceatur,atque ita in frigidam descendat,
non lentè sed confertim insiliens, quò in vno tempore
omnibus corporis partibus aqua circumfundatur. nam
quæ paulatim appropinquat horrorem inducit.sit autem
aqua,velut dictum est,neque tepida neque purè frigida.
Postquam autem egressus fuerit ex aqua à pluribus per o-
leum fricetur,donec cutis incalescat. Et postea cibos plu- G
res quàm solet ingerat.nam plures appetunt à frigidæ lo-
tione,& melius concoquunt,& minus sitiũt: quare etiam
paucior potus ipsis dandus est.

De insessu in solium ex oleo,Galeni,
Cap. CLXIX.

INsessus in solium ex oleo conueniunt diuturnis cum
frigore febribus, & lassatis, & dolentibus neruos ossi-
bus incumbentes,& conuulsis, & vrinæ suppressæ.Opor-
tet autem quintam olei partem ad ignem calfacere:reli- H
quum verò in solium immittere. satis autem calidum fit
quod in parua folia balneorum immittitur. quinta verò
pars ad reliquum calfacta adiiciatur,atque sic æger indu-
catur.

De spongiæ vsu, Archigenis,
Cap. CLXX.

SPongiæ vsum assumimus in aliis quidẽ partibus, aut
ad sordes incumbentes detergẽdas,aut ad saniem, aut
sanguinem aut pus,aut ipsa medicamenta,aut vt corpora
à mordacitate aut pruritu vexata mitigemus. Verùm in
facie vt spiritum reuocemus ac resuscitemus, velut in iis
qui animo linquuntur aquam adhibemus: æstate quidem
frigidam, hyeme verò lactosam *siue lactei teporis*. In ægro
tis autem cautè hoc faciendum est,non in principio ne-
que in augmẽto exacerbationis, sed in vigore ac declina
tione. in principiis enim impetuum refocillamus per o-
doramenta. Vult autem Archigenes in febris ardentis ex-
cessu iuxta ipsum vigorem,vt nõ solùm faciei spongiam
adhibeamus,sed etiam pectori.

De aspersionibus, Cap. CLXXI.

SED & aspersiones faciei assumimus in ægrotis ob præ
dictas causas. Et æstate quidem in ardentissimis febri-
bus frigidam adhibemus,hyeme verò calidiorem.verùm
in simplicioribus febribus & in stomachi subuersione e-
tiam poscam aspergimus. Cauendum autem ne diutius
immoremur,& præsertim in iis qui caput quod facilè læ-
ditur habent.nam delationis in soporem grauiorem ac
periculosæ frigiditatis initium præbet. Vtimur etiã a-
spersionibus in oculis fluxione infestatis, ocymi decoctũ
velut efficacissimum adhibentes, & ramulorum pina-
strorum contusorum decoctum. Subiiciatur autem men-
to spongia sicca, vt ne defluat aqua ad pectus.

De irrigationibus, Cap. CLXXII.

IRrigationibus vtimur vbi ob aliquam circunstantiam
balneũ adhibere prohibemur.Et in vigiliis & in febri-
bus,& ad delirantes ipsis vtimur, velut est decoctum cha-
mæmeli:aliquando etiam capitum papaueris.quin & de-
coctis in oleo capitibus papaueris caput irrigamus, & sta-
tim iucundus somnus sequitur. Archigenes autem præce
ptorem suum Agathinum ex vigiliis delirantem, confe-
stim à dilirio ac vigiliis liberauit,capite eius multo cali-
do oleo irrigato.At in conuulsionibus caninis oleo sicyo-
nio calido aut aliquo cõsimili caput perfundendum est.
item in iis quibus nerui fortiter sunt afflicti. Si verò frigi-
ditas & tremor ad afflictionem neruorum consequatur,
etiam castorium ad sicyonium admiscendum est. Poda-
gricos verò marrubio in aqua aut vino cocto irrigamus.

De insessionibus, Cap. CLXXIII.

INsessiones assumimus in partibus inflammatis, aut ob
balnei penuriam, aut propter virium debilitatem, aut
ob aliud quoddam impedimentum. In inflammatis igi-
tur renibus,vtimur decocto fœnigræci, maluæ hortensis
ac syluestris,seminis lini.In calculosis verò, iisdem pro-
pter inflammationem,& artemisiæ decocto, ac rosmari-
ni,& petroselini,ac spicæ nardi.iisdem etiam vtendũ est
in vesica,adiecta etiam ruta. Ad vterum verò, artemisiæ
decocto,saluiæque & lauri,ac similium. Ad colum autem,
sinonis & panacis decocto, & lauri ac similium. ad sedẽ,
meliloti, capitum papaueris & rosarum decocto. Ad flu-
xiones autem vteri & hæmorrhoidas ani,plãtaginis deco
ctum conuenit,& polygonii,malicorii,rosarum,ruborũ,
ac similium.ad vulnera verò conuulsionem denũtiantia,
aqua & oleum.Omnes igitur illinendi sunt, & inducendi
vsque ad imum vmbilicum. Oportet autem & partes
quæ madefiunt,prius inungere,& præsertim caput: & te-
gere vt ne repleatur.

De humectationibus, Cap. CLXXIIII.

HVmectatio differt ab irrigatione, eo quòd perseue-
rantem ex adhibito auxilio habet vtilitatem: nam
aut lanam aut linteum humectãtes,imponimus partibus
affectis post perfusionem siue humectationem. Habẽt i-
gitur minorem vim quàm cataplasmata. Vtimur autẽ i-
psis ad caput quod nõ probè ad cataplasmata dispositum
est,& ad eos qui ob debilitatem ferre non possunt cata-
plasmatum grauitatem,& ad præcordia inflammata, cir-
ca morborum principia,quum intempestiuus fit tunc ca-
taplasmatum vsus. Vtimur etiam ad fracturas ac contu-
siones necessitate expetente, quando emplastica pharma-
ca assumere non possumus.

De fomentis,perfuſione,cataplaſmatis,ac cucurbitis,ex Galeno, Cap. CLXXV.

FOmenta cutem rarefacere ſolent, & facilè tranſpirabilem efficere,& ſanguinem in inflammationib⁹ attenuare ac diſcutere,toto nimirum corpore tunc ſuperfluitatibus carente. nam ſuperfluitas quæ redundat in quibuſdam per omnem cutem,plus ad calefientem partem trahetur quàm diſcutietur. quapropter ante fomenta totum corpus euacuare oportet.Humida itaque fomenta inflammationibus conueniunt à biliofioribus humoribus factis:ſicca verò iis quæ à tenui & aquoſo ſanguine productæ ſunt.Et lenia quidem fomenta in mordacibus humoribus conueniunt:mordacia verò & attenuantia,craſſis ac viſcoſis.At verò calfacere præcordia cataplaſmatis aut irrigationibus,non ſemper tutum eſt: ſed in illis ſolùm ægrotis in quibus nulla ſuperfluitas in toto corpore oberrat:aliis omnibus extremum malum eſt. Contingit autē in plenitudinis morbis, vt diuites magis quàm pauperes malè curentur.Plerique enim ipſorum præ deliciis non ſuſtinent venæ ſectionem,& quidem quum magis quàm pauperes plenitudinis affectionibus corripiantur, vt qui etiam magis impleantur & ocioſius viuant. At qui curant ipſos medici,eo quòd relictum eſt maximum auxilium, arbitrantur ſe aliorum vſu expleturos eſſe quantum deeſt.Et ſanè ipſi etiam ægri putantes quietum victum negligentiam eſſe,at quodcunque tandem facere,curationē eſſe,cogunt medicos quotidie aliquid præcordiis adhibere,conſentientibus ſanè etiam medicis in hoc ipſum, vt ſemper aliquid facere videantur. hinc enim ſperant ſe plus lucri facturos eſſe. Atque ſic ipſi efficiunt inflammationes per ea quæ faciunt,ſemper aliquid præcordiis adhibentes.Proinde contingit in illo tempore inflammationes incipere in diuitibus, in quo iam in pauperibus morbus eſt prope ſolutionem. Vena enim ſecta in principio præſertim continentis febris,& pauperes,& ſerui diuitum plerique in quinta die iudicati ſunt:aliqui verò in ſeptima. at verò diuites, plenitudinem & ſuperfluitates plures quàm ſerui & pauperes habentes,& venæ ſectionis auxilium tranſgreſſi,& poſtea quotidie per calidum oleū foti,& laxatoriis cataplaſmatis intecti,inflammationem quandam cōflatam habent aut circa hepar,aut ventrem, aut alia viſcera,aliqui in quarta die, aliqui in quinta, aut omnino in ſexta.Vidiſti autem etiam tu qui eodem tempore dum fomentum adhiberetur,difficulter ſpirauit, omni ſuperfluitate ad præcordia attracta à caliditate, Hic itaque mortuus eſt:& alii innumeri quotidie moriuntur, quum cataplaſmata inſtar cucurbitæ attrahant ad viſcera ſuperfluitates ex toto corpore.Quidam verò etiam ipſa cucurbita vſi ſunt in præcordiis,hoc vnum etiam illi cogitantes vt viderentur aliquid ſemper facere circa ægrotum.In principiis igitur,dum adhuc ferūtur fluxiones ad affectum locum,melius eſt repellere ac reprimere, non attrahere ad ipſum.Commoda autem ſunt in principiis adſtringētia cū oleo adhibita:quæ ſimul & firmitatē addūt partib⁹ affectis,vt ne facilè affluētes ſuperfluitates ſuſcipiāt, & ſimul iā in ipſis cōtentarū tenuitatē intus reprimunt. Poſtquam verò latio quieuerit per repulſoria auxilia,& denſitas ex adſtrictione inducta partibus affectis cōtinet ſuperfluitates,tunc iam tempus eſt laxare,quò contentæ ſuperfluitates euacuentur:præſertim verò vbi ad hepar aut ventrem impetum fecerint ſuperfluitates,moderatè adſtringentibus vti conuenit in principio. valde enim principales ſunt hæ partes. Imò vbi etiam tempus iam fuerit diſcutiēdi firmatas,tunc quoque partes hæ adſtrictione opus habent:quare decocto in oleo abſinthio irrigabimus.In quib⁹ autē fortiore adſtrictione opus eſt omphacinum ſit oleum,in quo decoquitur abſinthium. In penuria verò abſinthii, melinum aut maſtichinū aut lentiſcinū ad hoc ſufficiet. Si verò minor fuerit febris, etiam nardinum vnguentum addatur. ſi verò declinatio febris non valde mitis fuerit, à nardo cauere oportet,vti verò melino: quo nō præſente,roſaceum ad nardinum miſcendum eſt.ſimiliter etiam cataplaſmata compoſitā vim habeant ex laxatoria ac tenui,& ex amara & adſtringente.Quòd ſi colum fuerit affectum, aut alia inteſtina

A tenuia,aut muſculi præcordiorū,aut pellicula aluum & inteſtina amplectens,nequaquam miſcenda ſunt adſtringētia,quēadmodū neque ſi veſica aut vterus, quū velut dictū eſt,neq; influxerit quid amplius,neq; ſuperfluitas fuerit in toto corpore. At verò renes & thorax in medio relatorum ſunt:neque enim multa adſtrictione in his opus eſt,neque tamen exoluere conducit.Splene verò inflammato,in principiis adſtringentia miſcenda ſunt: euacuato verò corpore,etiam diſcutientia. quin & ſi cucurbitis opus fuerit,præeuacuato toto corpore vtemur ipſis,nū in
B principio affectionum.

De cataplaſmate ex fermento, Cap. CLXXVI.

HOC cataplaſma diffundere ac eliquare compacta valde poteſt,& aculeos infixos extrahere, & tumores induratos mollire.Oportet autem fermentum diſſoluere in oleo ſufficienti,atque ſic imponere.quòd ſi vehementius efficere volueris,nitrum modicum admiſce: ſi verò etiam aceto diſſolueris fermentum, & rurſus coctū per cocturam ſpiſſaueris, conuenientiſſimum erit ad in-
C duratos tumores in ſplene ac hepate. Si verò thymum & pulegium,aut abſinthium,aut abrotonum fermento miſcueris,optimum efficies pharmacum.

De cataplaſmate ex pane, Cap. CLXXVII.

CAtaplaſma ex pane efficaciſſimum eſt ad omnes inflammationes.multis autem modis paratur.Nam frigida aqua madefactis & tritis,& adiecto modico roſaceo & coriadri ſucco,commodum fit cataplaſma inflammationibus ignis ſacri.aut pro aqua,ex aceto paratur:atq; ſic magis conducit igni ſacro. verùm ſi pro oleo butyrum
D addatur,commodum fit cataplaſma ad inflammationes ægrè concoctiles. Paratur etiam ſic: Panis multa aqua diſſoluitur, vt ſucci ſpiſſitudinem habeat:& huic miſcetur oleum aut butyrum,deinde coquitur ad compagem. hoc præſtantiſſimum omnium eſt ad vulnerum inflammationes,& vt citius ſuppurentur.hoc vtimur vbi neruus aut neruoſum quid intus contuſum fuerit. Ego verò etiā picis liquidæ parum admiſceo,& vtile cataplaſma expertus ſum.hoc & podagricis inflāmationibus idoneū eſt.
Alia præparatio panis cū melle. Pridiani panis medullā
E manibus conterimus,& vbi velut ſimilago diſperſa fuerit,mel in olla calefacimus,& ſic tritum panem inſpergimus ac coquimus ad moderatam compagem, deinde oleum moderatum adiicimus, & vnita imponimus.hoc cataplaſma commodum eſt inflammationibus præcordiorum. præſtat autem parum aquæ melli admiſcere. ſic enim in coctura diffunditur. Farinæ quoque triticeæ cataplaſma eadem ferme facere poteſt, & eodem modo præparatur.

De cataplaſmate ex furfuribus, Cap. CLXXVIII.

F FVrfures in mortario tundimus ac cribramus, vt tenuiſſimi fiant,& vtimur ipſis ad tumorem induratū in omni corporis loco conſiſtentem,& præſertim in hepate aut ſplene.Oportet autem ipſos præparare cum aceto mulſo. aut ammoniacum thymiama cum aceto mulſo terimus & furfures admiſcemus, & cataplaſma imponimus, atque adhibemus lenticulata vaſa vaporatoria aqua calida plena, vt ne frigeſiat cataplaſma. Aliquando verò ad teſtes inflammatos vtiliſſimum eſt hoc cataplaſma:verùm ad hos ſine aceto paratur,cum aqua mulſa vi-
G delicet.Commodum eſt hoc cataplaſma etiam furunculis,& aliis duris tumoribus ac tuberculis. verùm ad venenum iaculantes beſtias,furfures aceto imbuti commodius cataplaſma efficiunt.

De cataplaſmate ex ficubus, Cap. CLXXIX.

FIcus pingues exactiſſimè contunduntur,vt nihil inalteratum in ipſis appareat,deinde vnguenti irini parū additur,& cataplaſma imponitur.Facit autem ad duritias neruorum,& ad articulos contractos, aut plus iuſto laxatos:& ad duros tumores,præſertim hepatis ac ſplenis.Vbi
H verò ad relatum cataplaſma nitri parum additum fuerit, rumpit abſceſſus & aculeos extrahit:ſi verò ad ficus ita paratas admiſcueris pulegium,aut origanum,aut thymum, aut abſinthii comam tenuiſſimè cribratam, hydropicis confert.Sed & ſi coquantur ficus probè,& deinde cum de

coćto terantur,& ordeacea aut triticea farina admiſcea- A tur,& rurſus coćtura fiat ad compagem, commodum fit cataplaſma abſceſſibus qui non facilè maturi fiunt. ſi verò voles pinguedinem adiicere, aut butyrum admiſcere, aut rutæ folia trita, dolores inteſtinorum à flatu factos ſedabis. Miſceatur autem ſimiliter & cuminum & oleum.

De dropace & picatione, Archigenis, Cap. CLXXX.

DRopax à quibuſdam etiam picatio appellatur:diutur nis autem maximè morbis conuenit. Omnino autẽ & ante ſinapiſmum aſſumitur vt corpus ad ſinapi præparetur,& poſt ſinapiſmum, vt reliquiæ affectionis excindã tur. ſimpliciſſimus itaque dropax eſt qui picatio vocatur. Pix arida cum valde modico oleo liquatur,deinde calida adhuc cuti illinitur,& præraſis locis agglutinatur, & priuſquam perfectè frigeſcat auellitur. Ea rurſus calefacto emplaſmate ad ignem agglutinatur, & ſimiliter priuſquã frigefiat auellitur: atque hoc ſæpe repetitur. Vtiliſſimus eſt aſſiduè vomentibus,& crudis ac non concoquentibus, & cœliacis affectionibus,& reliquis partibus alimentum non ſentientibus. At verò ad hunc communem dropacẽ, calfaciendi gratia adiicitur piper, pyrethrum, ſemen roſmarini, bitumen:ſi verò ſiccare opus fuerit,ſulphur viuũ, ſal, cinis ſarmentorum:ſin lancinare, limneſtis(quæ adarce vocatur)adiicitur, aut euphorbium. ſingula autem hæc trita liquefactis inſpergũtur. Eſt autem dropax qui à multis in vſum aſſumitur,& Gallas appellatur, hic: Colophoniæ thus redolentis,& reſinæ ſordidæ lignoſæ quæ in dolijs affertur, reſinæ à nauibus deraſæ, quam Græci aliqui apochyma vocãt, picis ſiccæ, ſingulorum libram vnam, S. picis liquidæ brutiæ libras duas, ceræ libras quatuor, nitri libra i. bituminis, galbani, adarces, pyrethri, veratri albi, piperis, ſingulorum trientem, ſulphuris viui quadrantem, caſtorii, ammoniaci thymiamatis, ſtaphidis ſylueſtris ſingulorum ſextantem, olei ſicyonii libram vnam, opobalſami ſeſcũ cem. Alius dropax optimus & probatus. Picis, ceræ, colophoniæ, ſingulorum lib. vnam, nitri ſeſcũcem, bituminis quadrantem, ſulphuris viui ſeſquiunciã. piperis, euphorbii, adarces, ſingulorum vnciam vnam, cãtharidum drachmas quatuor, olei Cyprini triẽtem, vtere. Oportet autem, velut prædictum eſt, dropacem calidum illinire, craſſitudinem habentem pro ratione virium ægri, præraſis pilis in locis quibus adhibetur. Eos verò qui robuſti dropace vtuntur, etiam lauare conuenit incumbente dropace:&, ſi fieri poteſt, etiam exerceri. At dropax confertim auulſus, remiſſum ſpiritum firmare poteſt, & ad ſuperficiem reuocare,& propriorum operum commo nefacere.

De ſinapiſmo, Archigenis, Cap. CLXXXI.

CAtaplaſmata ex ſinapi, ſinapiſmum vocare omnes ſo lent. Eſt autem efficaciſſimum auxilium. verùm in acutis morbis non valde probatur, paucis exceptis: nam in ſolis ſegnioribus ac prigrioribus,& in acutis affectioni bus immerſis, ſinapi vtimur. At in diuturnis ferme omni bus, poſtquã reliqua auxilia nihil profuerunt, ſinapiſmus efficaciſſimus reperitur. Quandoquidem igitur in omnibus fere diuturnis conuenit, præſtat vt dicamus in quib⁹ non vtendum eſt ipſo. Itaque in vlceratione pulmonis ſinapiſm⁹ nõ aſſumitur, neq; in alia in profundo exulceratione. Efferantur enim vlcera & exacerbantur ob acrimoniam. ſed neque in exulcerata cutis ſuperficie, neque in cartilaginoſis partib⁹, velut ſunt aures aut naſus ſummus. Exuruntur enim ab ipſo & nigreſcunt partes quæ valde ſunt excarnes. At reliquæ partes corporis itémque affectiones hoc auxilio gaudent, præcipuè verò caput, in diuturnis capitis totius, itémque alterius partis doloribus, & in vertiginibus, comitialique morbo ac inſania. Sed & thoraci commodus eſt in erectæ ceruicis ſpiratione, anhelationibus, tuſſi diuturna. In deſtillatione verò caput vnà cum thorace ſinapiſmo integendum eſt. Stomachus autem & inteſtina in omnibus diuturnis affectionibus & maximè poſtrato appetitu, & in renum affectionibus ac lumborum,& in ſpinæ coliſque ac veſicæ reſolutionibus. quin & omnes reſolutæ ac frigefactæ partes hoc auxilio gaudent. Commodum eſt & arthriticis & iſchiadicis ac

A podagricis. Inditur & in inteſtinũ rectum glans ex ſinapi, vbi illud fuerit reſolutum,& poſt morſum ablata glãde, infunditur aqua mulſa. modus autem præparãdi hic eſt.

Sinapiſmi præparatio.

Caricas pingues in aqua tepida pridie macerare oportet, ſequenti autem die fortiter expreſſas probè conterere, deinde acre ſinapi acceptum per ſe terere,& inter terendum paulatim de caricarum cremore affundere, quò facili⁹teri poſſit, nõ tamẽ aquoſũ fiat. deinde vtrũq; per ſe in maſſas redige, & inter ſe miſce prout vſus poſtulat.

B Si quidẽ fortiter ſinapiſſare voles, duas ſinapi partes ad vnã caricarũ:ſi verò mediocriter, vtriuſque parẽ portionẽ: ſin mitius, tertiã partem ſinapis,& duas caricarum. Cæterùm in corporibus molli ſenſu præditis,& in quibus circa ſuperficiem eſt affectio, panem pro caricis ad ſinapi admiſcere oportet. Sed & hoc noſcẽdum eſt, ſi in aceto maceratur ſinapi, inefficacius redditur: acetum enim ſinapis vim diſcurit. at vbi tenue factũ eſt cataplaſma, in omnibus prædictis infarciatur in linteum,& locis adhibeatur. Temporis porrò lõgitudinẽ in omnibus decernere impoſ-

C ſibile eſt. quare frequenter leuandum eſt cataplaſma, & caro conſideranda an exactè rubefacta eſt. Et hoc maximè facere oportet in partibus hebetiore ſenſu præditis. In quib⁹ verò celeriter operari ipſum volumus, locus ſpõ giis ex calida expreſſis fouẽdus eſt, incũbẽte adhuc cata plaſmate. hoc eſt, ſuper linteũ ſpõgiæ adhibẽdæ ſunt. Poſt ſufficientem vſum, in balneum ducendus eſt æger, & in calidum ſolium ponendus,& pars iterum perfundenda citra inunctionem. poſt balneum verò roſaceo illinimus locum. At in vehementi dolore aut etiam vlceratione, ha

D pſo lanæ aqua & roſaceo imbuto integendus eſt,& imponenda eſt malua cocta trita cum pane. Poſt ſedatum dolo rem vtẽdum eſt cerato roſaceo cum ceruſſa:in quibus verò balneum adhiberi non poteſt, in iis per reliquum cor pus ſpongiarum ex calida aqua expreſſarum fomento vtendum eſt. verùm in capitis & præſertim frigidis affectionibus, olei calidi perfuſione locus mitigandus eſt.

Quòd caprarum fimi pilulæ cum aceto impoſitæ priuatim coxendicum morbo conueniunt, Cap. CLXXXII.

E CAprarum fimi pilulæ in aceto tritæ, ſinapiſmi vſum exhibent. Priuatim verò iſchiadicis, *hoc eſt coxendicum affectione laborantibus*, conuenit hoc cataplaſma, vt quod longè efficacius ſinapiſmo in ipſis compertũ eſt.

Quæ ſint alia rubificantia, Cap. CLXXXIII.

RVbificat naſturtii ſemen,& calefacit velut ſinapi. ſimiliter helenii radix, & ſylueſtrium columbarum fimus, quo valde frequenter vtor. Sed & cum naſturtii ſemine contuſo ac cribrato, pro ſinapi illo vtor in iſchiade hemicrania, vertigine, capitis dolore antiquo, in dolori-

F bus diuturnis laterum, humerorũ, tendinum, lumborũ. Et ad hæc in nephriticis ac colicis affectionibus,& arthriticis ac podagricis, quum nondum pori ac duricies calloſæ fuerint coactæ. quin & ſquilla cõtuſa in mortario. Con ſimilem ſinapi vim habet in cataplaſmate impoſita. verùm ad modicum tempus imponatur: nam diutius immorans locum exulcerat. Vtendum eſt ipſa priuatim ad erecta ceruice ſpirantes thoraci impoſita. item in reſolutione, quando non ſolùm motus, ſed & ſenſus tactus defecit. Poſt hæc autem mitigandæ ſunt partes, velut in ſi-

G napiſmo prædictũ eſt. priuatim verò ſquillæ morſus mitigat perfuſio olei, præſertim roſacei.

De Iberide ſiue cardamine quæ & lepidum vocatur, Cap. CLXXXIIII.

EX iis verò quæ valde vtiliter rubificant, eſt & iberis, quæ etiam cardamine vocatur: de qua Galenus in tractatione de iſchiade plurima ſcripſit. Sed & Archigenes ipſa vſus eſt in ſplenicis ac coxendicibus. verùm in epiſtola ad Ariſtonem Archigenes ſic ſcripſit de ipſa: vellem autẽ te vti etiã radice eius herbæ quæ nũc hic Iberis ap-

H latur. Habet autem folia velut naſturtium, vere floridiora, caulem longitudine cubitali, ampliorem aut minorẽ, Et naſcitur quidem in incultis locis: æſtate verò lacteum florem producit: tuncque efficaciſſima eſt. radices naſtur tium odore referũt. Radices igitur accipe prædicto tempore

pore, ipsasque diligenter tunde: ægrè enim conteri possunt. & adipis suilli inueterati tantùm adiice quo emplastri formæ cataplasma fiat. quod non minus horis quatuor impositum habe: deinde in calidum balneum citra inũctionem ingressus, post modicam corporis exudationem, in solio mordaciore morare. Egressus autem, vino & oleo multo perfusus ac detersus, coxendicem lanis puris intege. Atque hic quidem est sinapismi modus: verùm vtilitates spe maiores habet, eo quòd medicatiorem vim possideat, & cum minore mordacitate curet.

De euocãtib[9] ex alto auxiliis, Galeni, Cap. CLXXXV.

IN omnibus diuturnis affectionibus, quum nihil profecerint vlla auxilia, euocantem ex alto curationem, metasyncriticam à methodicis appellatam, *hoc est, quæ meatuũ miscellæ corporis statum præter naturam habentem transmutat*, facere plerique solent. Ego verò, vbi intemperies quædam humida & frigida in affectis partibus est, aut obtusus aut stupidus sensus, adhibeo ipsis pharmaca ex sinapi, aut thapsia, & similibus, confecta: at siccis & calidis affectionibus ea non adhibeo.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO AETII SERmone continentur.

AETII MEDICI GRÆCI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, ſiue quaternionis primi, Sermo quartus.

De ſanitate tuenda, Galeni præfatio, Cap. I.

QVVM vna ſit ars quæ circa humanum corpus verſatur, duæ ſunt ipſi⁹ primæ ac maximæ partes, prior, quæ ſanitatem tuetur, altera, quæ morbos curat. Quandoquidem verò & dignitate & tempore prior eſt ſanitas morbo, oportet ſanè etiam nos prius conſiderare quomodo quis hanc cuſtodiat, deinceps verò etiam quomodo quis quamoptimè morbos curet. Dicitur autē ſanitas dupliciter: altera, exacta, & optima, & perfecta, & ſumma: altera, deficiens quidem ab hac, non tamen intantum vt animal ægrotet. & huius graduū non parua eſt in corporibus differentia, circa magis ac minus. Prius autem recenſere conuenit quomodo quis optimæ ac inculpabilis naturæ ſanitatem cōſeruet, & adhuc ante hoc mentionem facere quænam ſit optima corporis ſtructura. Eſt autem, ſiquis iuxta ipſam eſſentiam rei exponet, temperatiſſima, & quæ formationem partium actionibus ipſarum exactè conuenientem habet: & ad hæc numerum omnem, & magnitudines, & compoſitionem omnium ipſarum inter ſe actionibus cō modum exhibet. Si verò quis iuxta notas deſignare volet corpus exactè bene carnoſum, tale eſt: quod medium eſt inter gracile & multa carne obeſum, & neque hirſutum eſt, neque pilis nudum: neque moderato mollius, neque durius, neque album aut nigrum, aut venis occultis aut amplis, aut animoſum, aut deiecti animi: aut ſomnolentum, aut vigilans, aut hebeti mente præditum, aut vafrum: aut veneri deditum, aut vice verſa. Si verò etiam omnibus partibus fuerit exactè inter omnes exceſſus medium, erit profectò etiā pulcherrimum aſpectu tale corpus, vt quod ſit moderatum & ad omnes labores idoneū. Habebit autem & alia omnia ſigna temperamenti boni per ſingulas partes, de quibus pro viribus pauca indicabimus circa finem huius ſermonis. Multa enim corpora tēperata quidem ſunt (ſi ita contingat) capitibus, verùm intemperata pectoribus, aut ventre, aut genitalibus. In quorundam verò artubus eſt intemperies, & pleriſque in vno viſcere, aut alia quadam parte: ſed & de his in prauis corporum ſtructuris poſtea dicetur in hoc ſermone. Cæterùm de optima ſtructura iam dicamus, cuius ſingulæ partes vniuerſam habent inculpabilem eſſentiam. Dicetur autem primùm quomodo quis ab initio ſuſceptū eiuſmodi hominem, per omnem vitam ſanum conſeruarit, niſi ſiquid extrinſecus violentum ipſi accidat.

Quomodo infans recens natus ſanus cognoſcitur, Cap. II.

INdicabitur autem ſanus infans ſtatim ex natiuitate, primùm quidem ex eo quòd genitrix per totum geſtationis in vtero tempus ſana vixit: deinde ex eo quòd vbi natus eſt & in terram poſitus infans, ipſe eiulatum edit cum conueniente firmitate: & ex eo quòd omnibus partibus ac ſenſibus integer eſt, & naturales meatus omnes expeditos habet, velut ſunt aures, nares, fauces, vrinæ meatus, podex: & quòd vniuſcuiuſque membri naturales motus non ſegnes neq; exolutos habet, & iūcturarū flexuras ac extēſiones, magnitudinéſq; ac figuras, & ſēſum exactū.

De infantis educatione, Cap. III.

PRoinde recens natus infans, hic nimirum per omnē ſtructuram inculpabilis, primùm ita tractetur, vt ipſi vmbilicus quatuor à ventre digitis acuto ſcalpro reſecetur (reprobamus enim aliam materiam arundinū ac vitrorum, vt ne quid atteratur) deinde cōtentus in ipſo ſanguis grumoſus exprimatur, & ſpongia detergeatur, ac lana carpta obturetur. poſtea moderato ſale per ſe tenuiſſimo conſpergimus. Aliquando verò etiam in delicatioribus totum corp⁹ ſucco ptiſanæ aut fœnigræci depurgare oportet: & aqua tepida viſcoſitatem corpori obſitam abluere, & ſordes naribus inſitas digitis exprimere, & os at-

A que aurium meatus purgare, palpebras diducere, & oculos detergere, ac oleum ipſis inſtillare. digitis item diſparare ipſum anum. Confeſtim itaque excernit per ſedē id quod *Græcis* meconium vocari ſolet. Porrò ſupra vmbilicum hapſus lanæ madefactus imponatur, ad vmbilici figurā formatus. At cuminum i, ſi inſpergere reprobamus, propter acrimoniam: etiamſi quidam id vſurpare ſoleant. Deinde duplicatus vmbilicus, & lanæ inuolutus, leniter in medio componatur: & poſtea infans de more faſciis inuoluatur. Exhibendum eſt autem ipſi mel præ omni alimēto, quod
B optimè eſt deſpumatum, vt delingat: reprobato butyro velut ſtomacho incommodo. deinde inſtillanda eſt aqua mulſa tepida. Poſtea verò mater, vbi prius craſſum ex vberibus emulxit, & ipſa aqua calida fouit, lac præbeat infanti. præſtat enim non accipere matris lac vſque ad quartam diem. Lauare verò oportet puerum bis in die, horarum aliquot interſtitio poſt cibum. Poſtquā verò exciderit vmbilicus poſt tertiam aut quartam diem, cochleæ teſtam vſtam tritā loco inſperge, aut talum ſuillum vſtum, aut plumbum vſtum cum vino illine, & obliga.

C De nutricis electione, Cap. IIII.

PRÆ omnibus his eligenda eſt nutrix neque iunior viginti annis, neq; ſenior quadraginta, quæ bis aut ter peperit, non morbida, boni habitus, iuſtæ magnitudinis, ampli pectoris, vbera habens moderata, nō rugoſas papillas neque magnas, neque paruas, neque anguſtiores, neq; valde latas aut cauernoſas. Magna enim vbera pluſquam opus eſt lactis præparant, & hoc manens in ipſis corrumpitur, & infantē lædit, ſimulque etiā matrem grauat: par-
D ua verò parum lactis exhibent. Et magnæ quidem papillæ offendunt gingiuas, & impediunt linguam ne iuuet deglutionem: paruæ verò apprehēdi nō poſſunt, & propterea fligunt maxillas. Sed & eiaculatum lac per anguſtos meatus ſublimentem os pelliculam ferit, & aphtham *Græcè* appellatum vlcus igneæ caliditatis generat. At latiores & cauernoſæ papillæ, aceruatim remittentes lac, ſuffocationis cauſa fiunt. Præterea conuenit eſſe nutricem caſtam, ſobriam, manſuetam, mundam, hilarem, nō triſtem. Ego, inquit Galen⁹, quū puer aliquādo ploraret per totā diē &
E indignaretur, vbi vidiſſem ſtratum ipſius & veſtimenta ſordida, & ipſum puerum ſordidum, iuſſi & ipſum & ſtratum ipſius lauari, & veſtimenta mutare: quo facto ab eiulatu & indignatione ceſſauit & obdormiuit.

Probatio lactis, Cap. V.

PRobandum eſt lac guſtu, viſu, olfactu. nam & guſtantibus & olfacientibus iucundum, & videntibus album ac æquale, & inter liquiditatem ac ſpiſſitudinem mediū habens, ipſum eſſe oportet. At vitioſum lac, aut craſſum eſt & caſeoſum, aut liquidum & ſeroſum, aut liuidum, aut
F ſtrias floridas habens, aut ſpumoſum, aut graueolens, aut fœtidum, aut citò aceſcens, aut guſtanti, amaritudinis, aut muriæ, aut alterius cuiuſdam peregrinæ qualitatis ſignificationem exhibens. Hæ igitur ſint notæ vitioſi itémque boni lactis, ex quibus coniecturā facies mulierē morboſam eſſe, & ad aliam tranſibis. Cæterùm opulentis plures nutrices eſſe oportet.

Victus nutricis, Cap. VI.

EXercere oportet nutricē moderatis exercitiis, & maximè ſupernis partibus. Cibos autem exhibere boni ſucci, & qui facilè digeruntur, & tempore conuenienti, &
G menſura congrua: atque ita etiam potus. Abſtineat à porro, cæpis, allio, ſalſamentis, & omnibus fœtidis & graueolentibus: & à pleriſque bellariis, præſertim nucleis pineis. ſunt enim oleoſi, & propterea bilē faciunt, & ventriculo innatant, itémque venerem ſtimulant. Itaque penitus ab his nutricem abſtinere oportet. Irritantur enim in coitu lunares purgationes, & propterea lac corrumpitur, & vitioſum ac pauciſſimum fit. quædam verò etiam concipiunt. quo nihil nocentius fieri infanti qui ex ipſa alitur, poſſit. Vbi autem imminuitur lac, aut corrumpitur,

aut etiam omnino extinguitur,aut ſpiſſatur,aut attenuatur,præſtat quidem alterius nutricis lac præbere : ſin id non permittat res aliqua inſtans, victu nutrix curanda eſt, vt ne in morbum incidat infans. Extincto itaque lacte,conſiderandum eſt an totum corpus, aut vna pars ægrotet,& lædentem affectionem corrigere oportet. Si verò ob penuriam extinctum eſt lac,alimentum augere, & melioris ſucci cibos dare,& plures auferre,aluúmque,ſi plus iuſto feratur,adſtringere, & exercitiis ſupernarū partium vti,& vberum frictione,& fomentis per ſpongias, ceratis item liquidiorib⁹ ad vbera ex oleo irino aut gleucino.Lini verò ſemen delingere cum melle aut paſſo :aut ſeſamum crudum cum palmula paſſa, *quam pateton Græci vocant*,æquis portionibus edēdum præbe,& bibat zythū, & eadem die vbera lacte replebuntur. Putabit autem mulier,ſimul vt acceperit potum,omnia ſua membra reſoluta eſſe,donec lac in vberibus factum fuerit. Aut lumbricos piſcatorum,qui in limo fluminis reperiuntur & inteſtina terræ appellantur,quinque aut ſeptem terito, & palmulas paſſas addito,& ſimul terito, ac dato in zytho bibēdos prælotæ mulieri ieiunæ ad dies decem:& de multitudine ac bonitate lactis miraberis.Præſtat autem etiā præcedens pharmacum ſimiliter cum zytho conterere, & bibendum præbere. Vinum verò exhibendum eſt dulcius.& fœniculum aut anethum viride cum ptiſana coctum,ſorbendum dato.Si verò tenue fuerit lac,balnea reprobāda ſunt, velut quæ humores aquoſos reddant. In cibo vtendum eſt alica,ouis ſorbilibus, pane ſimilagineo, pedibus ac extremitatibus porcinis,volucribus teneriori bus,carnibus hœdinis,& vino dulci.ſin craſſius fuerit lac mulieris,attenuante alimento vtendum eſt,ac minus nutriente,& balneis frequentibus.Craſſius enim lac abſceſſus & furunculos circa infantis corpus generat, & venter ipſius cohibetur.Sed neque vrinæ pro ratione prodeunt, & vomitus pituitoſi infeſtant.& ægrè mobilis ac difficulter ſpirans puer euadit, & appetitum perdit, ac decolor fit,& ſordes oculorum habebit craſſas,& mucos.ſimiliter & flatus multi ab eo prodeunt.Si verò acrius fiat lac, excretiones per vētrē plures fiunt cū mordacitate,& appetitus deficit,& puſtulæ acerrimæ in corpore fiunt, & præſertim circa ſupernas partes,imò etiā infernas, & infans paulatim graciléſcit. Quare omni modo temperandum eſt corpus nutricis balneis dulcibus,& boni ſucci alimēto.Si verò lac quod multum fertur imminuere voles, cibos minus alentes & pauciſſimos dato.vbera verò lenticula cocta integito,aut cuminum cum aceto illinito : aut lapidem album ſimplicem,quo ad ædificia vtimur,ſimiliter cum aceto,aut hyoſcyamum cum aceto:aut linteum aceto imbutum imponito,& aſſiduè humectato.perfundito autem aqua marina,aut muria calida, aut myrti decocto.

Ad ſternentes infantes, Cap. VII.

Qvandoquidem pleræque nutrices ineptis, velut dictum eſt,vtentes cibis,vitioſum lac ſuum efficiunt, & ex hoc diuerſis morbis infantes, qui etiam optimam ſtructuram adepti ſunt,obiiciunt : aliquando verò etiam ex forinſecus corpori accidentibus morbi accedunt : neceſſarium eſt etiam de diuerſis affectionibus pueros infeſtantibus, pro viribus breui tractare. Siquidem igitur infans craſſiore alimento nutritus,pituitam in ventre colligat,& propterea ſtertat,lini ſemen cū melle delingendū dandū eſt, aut cumini parū cum melle.& aqua mulſa inſtillanda eſt ori aſſiduè calida.Si verò hæc preſſura perſeueret,oleo medium digitum tingito,& tonſillas illinito, & depreſſa linguæ radice ad vomitum irritato:vbi enim vomuerit, ab omnibus vexationibus confeſtim liberatur.

Ad vocem infantium interceptam, Cap. VIII.

AD interceptam in infantibus vocem,ob quamcūque cauſam præcedentem:(contingit autem hoc maximè ſuppreſſa aluo)braſſicæ ſuccum cum modico ſale bibendum dato aut inſtillato. ſtatim enim ſoluit aluum, & vocem reſtituit.ſed & glans ano indenda eſt.

A De dentitione, Cap. IX.

CIrca ſeptimum menſem incipiunt infantes proferre dentes,& dum punguntur ac ſtimulantur,velut ab aculeo,dente gingiuas diſparante, inflammationes ſuccedunt ipſarum gingiuarum ac maxillarum & tendinum: ad quas etiam febres omnino conſequuntur. accedit & pruritus auditoriorum meatuum,& aures humectantur. aliqui verò etiam lippitudinibus capiuntur,& ſanguis ex oculorum angulis fluit. Pleriſque verò etiam exturbatur venter,propter ſtomachi inflammationem,& ventris exo-

B lutionem.Itaque lenire ac pingueſcere oportet tendinem & maxillas, mollium lanarum ac mūdarum circumiectu circa collum & ipſius neruum per oleum dulce ac calidū: inſtillare quoque auditoriis meatibus oleum calidum: perſeuerante verò inflammatione, etiam ceratum roſaceum liquidum locis imponere.In cibo offerendum eſt puero cerebellum,maximè quidem leporis coctum aut aſſatum:ſin minus,ouiculæ.naturaliter enim opitulatur. Sed & melle moderatè cocto illinendæ ſunt gingiuæ.efficit enim minimè moleſtum dentium exortum . Nihil

C verò duri dandum eſt ipſis ad mandendum,vt ne gingiuæ calloſiores reddita impedimento ſint dentium exortui.Balneo autem vtendum eſt febribus remittentibus. Neque ſtudio habendum eſt vt venter adſtringatur,vt ne materia ſurſum repēs,ſupernas partes (præſertim oculos) lædat,& febres vehementiores efficiat.Sed & nutrix cogēda eſt vt aquā bibat,& cibos leuiſſimos ac ſorbiles accipiat,Aiunt autem naturaliter auxiliari dentiētibus pueris colocynthidis ſylueſtris radicem,in aureo aut argenteo canali geſtatam.itemque rubi radicem.Sed & viperæ,

D præſertim maſculæ,dentem in argento pro amuleto appende. At circa ſtomachum geſtent ſemper viridem iaſpidem de collo ſuſpenſum,ita vt ſtomachum contingat.

Ad inflammationes oculorum, Cap. X.

LYcium,Indicum præſertim:ſin minus, Pataricum cū lacte diluito,& ſupernas palpebras cum ſuperciliis illinito. Aliquando etiam ipſis oculis inſtillato , multo lacte dilutum.Mirabiliter etiam facit Nili ex roſis collyriū illitum.ipſos verò oculos ocymi decocto abluito.

Ad albugines puerorum, Cap. XI.

E AD albugines puerorum ab eiulatu factas, ſolani nigri ſuccum illine.

Ad inflammationes & humiditates aurium, Cap. XII.

AD inflammationes & dolores aurium,oui candidum cum lacte muliebri inſtilla : aut inteſtina terræ cum roſaceo cocta. Ad humiditates verò aurium , alumen vino dilue,& lanam puram ac mollem in ipſo imbue,& in ſole aſſicca:& rurſus imbue ac ſicca:& vbi ter hoc feceris, lanam ſiccam affertu. Vſu verò expetente,de ipſa accipe,

F & in aurem inde.Ad vlcera verò in auribus, paſtillo Muſæ vtere,diluto cum ſapa ac modico aceto . Si verò caro ſuperexcreuerit, primùm reprime per paſtillum Bithynum dilutum cum vino:deinde vtere Muſæ paſtillo, velut dictum eſt.

De inflammatione,ſiriaſi Græcis appellata, Cap. XIII.

EX affectionibus quæ cum febre accidunt , eſt & ſiriaſis in infantibus appellata,quæ eſt inflammatio partium cerebri & membranarum, adeò vt ſincipitis & ocu

G lorum cauitas conſequatur,cum febre ardente , & pallore,& corporis ſiccitate,ac proſtrato appetitu. Siriaſis autē appellata eſt à ſincipitis cauitate.Siros enim apud Græcos dicitur foſſa ac corpus cauum in quo ſemina ſeruantur. Quare omnia velut ad inflāmationes facere oportet, ita vt leniamus & mediocriter frigefaciamus caput, coriandri ſucco cum roſaceo humectantes.ſed & totum corpus ex hoc illinatur: aut cucurbitæ ramēta ſincipiti impone, aut vitis folia,aut portulacam cum roſaceo tuſam,ſincipiti illine:aut heliotropii ſcorpiuri ſucco ſinciput illine: aut

H oui luteum cum roſaceo concutito,& ſincipiti illinito,& aſſiduè permutato.

Vt exudet puer in febre, Cap. XIIII.

ARūdinis viridis medullā terito, & ex ea ſinciput ac pedes illinito,ipſúmq; puerū veſtimētis cōtegito.

De aphtha vlcere oris ardente,
Cap. XV.

DE aphthis vlceribus & inflammationibus tonsillarũ, dicetur absolutissimè in sermone de affectionibus quæ perfectis accidũt circa has partes, in octauo nimirũ.

Ad deuoratas spinas aut festucas eximendas, Cap. XVI.

ALumen quo ad coria vtũ tur, cum oleo terito, & gulæ illinito, radicem linguæ digito valde comprimens: & facilè ipsas sursum effert.

Ad assiduas sternutationes infantium & grauedines, Cap. XVII.

OCymum siccum tusum ac cribratum naribus admoue, vt per respirationem attrahatur: aut insuffla. Idem etiam ad grauedinem facit.

Ad tusses puerorum, Cap. XVIII.

NVcleorum nucũ pinearum modicè tostorũ drach. IIII. seminis cucumeris parum tosti drach. I. tragacãthi drach. II. mellis despumati dodrantem, præpara & præbe delingendum. Tragacanthum autem in vino veteri dulcissimo macerato. Aliud Hippocraticum. Vitellũ oui assatum, & sesami duplum, & salis granum vnũ moderatum terito sufficienter, & cum melle delingendum dato. Aliud. Nucleos pineos tostos xxx. amygdalas decorticatas xxx. seminis lini tosti, succi glycyrrhizæ, vtriusque sextantem. mellis quod satis est, dato delingẽdũ. Probè etiam facit cuminum cum melle. item ammium.

Ad alui infantium profluuium, Cap. XIX.

SI aluus infantis fluxione laboret, balneum & gestationẽ reprobam[9]. Vtimur autẽ humectatione stomachi ex vino & oleo melino. Si verò fluxio extẽdatur, D œnanthen læuissimè tritam, & acaciã, ac mastichẽ, æquis portionibus singulis tritis, oui luteo quantum satis est excipe, & ex emollito stomachũ illine & dorsum, & hapsum lanæ purpureæ impone, ac deliga. facit enim citra molestiam. Præ omnibus verò nutricem alimentis boni succi vti oportet, & potibus adstringentibus. Si verò aluus infantis farinæ similia excernat, mentham tritam cum vino nigro, aluo impone ac obliga.

Ad aluum suppressam, Cap. XX.

SI verò supprimatur aluus, glande irritanda est, aut ex sola E aqua mulsa infusum immittẽdum est, & mel alimẽtis admiscendum. Cæterùm florem artemisiæ cum oleo tere, & circa vmbilicum affrica, & fluet aluus. At de lumbricis dicetur in vniuersalibus auxiliis in nono sermone.

De pustulis puerorum, Cap. XXI.

IAm antea dictum est quòd infantes vitioso alimẽto vtentes, in varios incidũt morbos, vt cũ aliis, & pustulæ & papulæ instar bullarum efferuentes, & humida vlcera in cute fiant, quæ bubastica vocant, & alia consimilia. Itaque muriam & vrinam & alia quæ aliqui adhibent, repro F bamus ob acrimoniam: lauamus autem ipsos rosarum decocto aut lentis. & si ampliori adstrictione opus habemus, myrti aut malicorii. Magis verò vlceratis cataplasma ex plantagine imponimus, aut ex seride siue intubo cum pane: aut ex flore polẽtæ cum portulaca, aut semperuiuo, aut veneris vmbilico, aut hyoscyamo: aut rosas virides aut siccas coctas cum meliloto & palmulis adhibemus: aut spumam argenti, melilotum, alumen cum aceto terito, & myrteum oleum siue rosaceum adiicito, atque illinito. Aliud ad bubastica vlcera. Recremen- G tum plumbi & amylum æquis portionibus cum solani succo terito, & adiecto rosaceo illinito. Aliud pulcherrimum. Cadmiam tritam cum aqua illinito, aut cimoliã cum vino. Aliud. Spumæ argenti, cerussæ, vtriusque trientem, malicorii sicci læuissimè triti sextantem, succi stratiotæ fluuialis quod satis est, vtere. Quòd si non adsit stratiotes, lentis palustris succũ accipe, & vtere, aut herbæ viridis quæ in aquis inuenitur, & stratiotæ similis est, succum admisce. Probè etiam facit serapiadis tritesticularis succus. Aliud. Retrimentum ferri terito cum vino H ac illinito. valde enim bonũ est hoc. Probè facit & emplastrum ex ladano, & emplastrum ex hordeo, oui candido, & rosaceo aut myrteo oleo diluta. Aliud, ad infantiũ pustulas ac papulas feruidas post rupturam. Cadmiæ

A drach. LXXX. æris vsti drach. LXXX. acaciæ, croci, vtriusque vnc. I. tragacãthi sextantem. Tragacanthum aqua macerato ac terito, & cum ipso reliqua excipito, ac pastillos formato. Et vsus tempore cum succo senecionis, aut intubi, aut solani, diluito, & addito rosaceo illinito. Ego, inquit, succo senecionis aut intubi excipio tragacanthum, ac reliqua, & pastillos effingo.

Ad capitis vlcera, & achores, tenuia capitis vlcuscula, Cap. XXII.

B PHarmacũ ex cuius vsu ego nomẽ assequutus sum: Spumæ argenti, cerussæ, vtriusq; bessẽ: seminis ericæ, thuris, vtriusque drach. IIII. vino & oleo raphanino terito, ac vtitor. Aliud. Acaciæ fuluæ vnc. I. ladani trientem, myrrhæ sextantem, opii vnc. I. aqua palustri excipe & forma pastillos, & vtere assiduè. Aliud. Cochleas albas vnà cum testa exustas insperge. Aliud. Aloen læuissimè tritam cum plantagine arida trita insperge. Aliud. Balaustium aridum tritum insperge, aut cum aqua tritum impone, & illine. Aliud. Herbam quam in Alexandria liparonem vocant, aliqui verò cnestrum appel- C lant, vrito, & cinerem cum vino tritum illinito. Vtere etiam reliquis, cum discriminationibus referendis in sexto sermone, de vniuersalibus auxiliis ad achoras.

Ad vlcus melicerida à mellei humoris similitudine dictum, quod & dulce appellatur, & Syriacè sanalia, Cap. XXIII.

SPumæ argenti, baccarum lauri æquales portiones terito cum aceto & oleo, & illinito. Sæpenumero eius experimentum fecimus.

Ad sedem infantium procidentem,
Cap. XXIIII.

D SPongitide herba podicem assiduè deterge. Acaciã cũ sapa & vino nigro tritã podici illine. Aliud. Cochleã vstã tritã, quũ egreditur, prælotæ sedi insperge, & sanabis. Ostreorum testas crudas tusas ac tenuissimo cribro excretas insperge. myrti baccas virides cum vino tritas impone. Vtere autẽ perfusione aquæ fabrorũ, in qua ferrũ tingunt. Ego verò semper vtor muria tepida, & valde probè facit: similiter autem & aqua marina. Vtere etiam dicendis in vniuersalibus auxiliis, quæ suo loco referentur.

E Ad femorum intertrigines, Cap. XXV.

MYrtum siccam tritam insperge, aut cyprinum cum rosis.

Ad procidentes puerorum vmbilicos,
Cap. XXVI.

PRocidunt pueris vmbilici dum aut in eiulatu diu & multùm distenduntur, aut ex plaga, aut ex casu. Talib[9] igitur ammium cum muria tritum vmbilico illine, & rasuram lintei impone, ac ad triduum obliga. Et rursus eo soluto, idem facito: aut lupinos amaros, & vngulam asini F vstam, & laterem vstum simul terito, ac imponito, & obligato. Si verò efficacioribus opus fuerit, iis quæ ad herniam inguinum referuntur vtere. Critonis ad pueros exumbilicares ob quancunque causam. Resinæ pinus vnc. XV. aluminis scissi dextantem, mellis dextãtes duos. Alumen tritum cum melle ad prunas coquito, & vbi bonam compagẽ habuerit, resinã addito, assiduéque moueto, & vbi dissoluta fuerit, laminã de hoc pharmaco accipito, & vmbilico imponito, ac quotidie alterato. Verùm supra laminam plantaginis folia aut hederæ imponito.

G Aliud. Aluminis scissi vnc. XV. fæcis vini austeri dextantem, gallarum drach. II. vino dilue vt spissitudinem habeant, & vmbilicum illine, & forinsecus spongiam impone posca imbutam ac expressam.

Ad hispidos pueros, Cap. XXVII.

CRassioribus & plurib[9] fuliginosis superfluitatibus sub cute collectis, ex quibus pili generantur, hispidiores infantes fiunt. Itaque caricas vrito ac terito, & cum hoc cinere pilis obsitos locos confricato. Ex alio exemplari. Resinam coquito in aqua, & puerum lauato, ac leui- H ter detergito, ac cum caricarum vstarum cinere & fabarũ cremore confricato. Aliud smegma corroborans ipsos. Farinæ fabarum, cimoliæ, spumæ nitri, candidi ouorum & testarum, æquales portiones pro smegmate adhibe.

Quando ablactandi ſunt infantes, Cap. XXVIII.

DOnec firmetur infans, lacte nutriatur: poſtquam verò ſolidus factus fuerit, micis panis ex vino mulſo, aut vino dulci, aut lacte. deinde etiam oua ſorbilia ſumat: nam quæ mandere oportet, ſaliua in ipſis replentur. potus dandus eſt vinum dilutum. Vbi verò iam intrepidè frumentaceum alimentum infans ſumit (quod plerunq; circa viceſimum menſem contingit) tunc latenter & paulatim ab vbere deſueſcat. Si verò ablactatus in morbũ inciderit, rurſus ad lac trãſferatur: & vbi ceſſauit morbus, refocilletur corpuſculum, atque ſic ablectatur.

Victus ratio poſt ablactationem puerorum, & aliarum ætatum, Cap. XXIX.

ABlactati infantes in remiſſione ac hilaritate exercitiorũ verſentur, dentúrque ipſis cibi leues ac boni ſucci. verùm à multo vino abſtinere oportet eum qui bonũ corporis temperamentum habet. nam in humidis ac calidis corporibus vinum replet caput vaporibus. neque verò à frigidæ aquæ potu penit⁹ arcere iubeo tales pueros, ſed inter cibos plerunque & in calidiorib⁹ horis optima aqua vti permitto. A ſeptimo anno ad literas veniant, & mitibus ac humanis magiſtris tradantur. At à decimo quarto anno vſque ad viceſimum primum conuenit exercitatio in diſciplinis philoſophicæ doctrinæ. prohibendi ſunt à veneris vſu. Contrahendum eſt & vberius vinum: & plura exercitia iam ſunt aſſumenda. Iis verò qui iam in vigore ætatis degunt, victus ratio remiſſa conuenit, tum animi, tum corporis. Et corporis exercitia qualiacunque fuerint, pro ratione his detrahenda ſunt, & alimenta ſenſim cõtrahenda: quum habitus ipſorum frigiditatis principium ſumat. Maximam autem optimè conſtructi corporis notam eſſe ſtatuo ipſius naturæ promptitudinem, quicquid tandem fuerit agendum, ipſa ſuiipſius menſurã excogitante in optimis conſtitutionibus. Nam & dũ exercentur ac fricantur, aut quiduis aliud agunt, tunc primùm pigreſcunt, quum ſufficienter fuerint exercitati. & ſanè etiam à cibis ac potibus tunc abſtinent, quum ſufficienter fuerint impleti: neque plus iuſto appetentes, neque minus ingerentes. Quare nullus timor eſt de optimæ conſtitutionis homine, ne vel nimium labore fatigetur, aut cibis nimium expleatur. Ipſum enim ſanum corpus omnia ſibiipſi excogitat, naturæ motibus impulſum, præſertim ſi animus ipſius à puero probè fuerit inſtitutus. Plerique enim in improbis moribus educati, dum licentiore aut negligentiore victu vtuntur, bonas naturas corrumpunt: quemadmodum aliqui vice verſa vitioſo corpore à natura producti, moderato victu & tempeſtiuis exercitiis, multa naturæ vitia ac delicta correxerunt. At de exercitiorum menſura & vtendi modo dictum eſt in præcedenti ſermone.

Victus ſenum ratio, Cap. XXX.

NAturalis ſenecta, eſt ſicca & frigida corporum temperatura. ex longæuitate proueniens. quum enim corporum eſſentia vnà cum inſita caliditate paulatim defluat, & inſtrumenta iam vlterius quàm conueniens erat ſicca fiant, tum actiones deteriores redduntur, tum animal ipſum excarne & ſeipſo gracilius euadit. Poſtquam verò adhuc amplius fuerint reſiccata, non ſolùm excarne ſed etiam rugoſum efficitur, & membrorum impotẽs, & in motibus ambiguum. Qui itaque affectionem exſciẽtia nouit, quòd videlicet ſiccitas eſt cum frigiditate, is bonus fuerit ſenum medicus. Cognoſcet enim quòd horum correctio per humectantia ac calfacientia cõtingit. talia autem ſunt, aquarum dulcium balnea calida, & vini boni potus, & cibi qui humectant ſimúlque calfaciunt, & frictiones per oleum manè moderatè fientes: deinde deambulationes & geſtationes citra delaſſationem, virium ſenis coniectatione facta. non enim parua eſt etiam in ipſis ſenibus differentia. Dandus autem eſt cibus modicus quidem, verùm ſæpe. nam ſi paululum iuſtam menſurã ſenes exceſſerint, non parum læduntur. Securius itaque eſt debilibus ſenibus parũ cibi offerre, verùm ter in die. Circa tertiam quidem horam panem probè paratum recentem, cum optimo melle deſpumato: circa ſeptimam verò, præfrictis, & conuenientibus ſenibus exercitiis exercitatis, ac lotis, prandium exhibendũ eſt: & primùm quidem dãda quæ ventrem molliunt, velut ſunt olera ex beta ac malua: deinde piſces petroſos ac pelagios præbere conuenit: poſtea verò paululũ in lecto quieſcere: deinde moderato motu vti. ad veſperam autem cœnantes à piſcium eſu abſtineant. Accipiant autem cibos boni ſucci & ægrè corruptiles, velut eſt gallina aut volucris aliqua ex ſimplici iure. Vinum verò ſenibus vtiliſſimum eſt. Sit autem ex calidioribus natura, quale eſt quòd ſubſtantia quidem tenue eſt, colore autem fuluum aut flauum. Atque vnum quidem hoc maximum bonum ſenibus ex vino accedit, quòd calfiunt omnes ipſorum partes: deinde quòd ſerum ſanguinis per vrinas purgatur. Quæcunque verò vina pallida ſunt aut flaua, & ſimul craſſa, ea ſanguinem generant, & corpus nutriunt. quapropter etiam ipſa aliquando commoda fuerint ſenibus, quo videlicet tempore neque ſeroſum humorem in venis habẽt, & ampliore nutrimento indigent. Vt plurimum enim vino vrinam ciente ſenes opus habent, eo quòd aquoſa ſuperfluitas in ipſis redundat. At verò à nigris & acerbis ac craſſis et ſimilibus vinis abſtinere ipſos oportet. diutius enim in ventre manent, & propterea incommoda ſunt. Dulci verò ſi ſenex vti velit, poſt balneum ſumat dulce ſimúlque pallidum colore. Non prohibeo etiam vinorum ex melle paratorum vſum, & præſertim iis ſenibus qui ſuſpecti ſunt de calculi in renibus generatione, aut quos podagra aut articularis morbus infeſtat. Et tunc in vinum iniiciendum eſt petroſelinum ſolum. ſufficit enim hoc arthriticis. Ad calculoſos verò betonica admiſcetur, quæ & ceſtrum appellatur, & ſaxifraga. Abſtinere autem oportet ſenes ab eduliis & potibus viſcoſum & craſſum humorem gignentibus, qualia ſunt alica, caſeus, oua cocta, cochleæ, bulbi, fungi, lenticula, & oſtreorum caro, & reliqua ſupra relata in alimentorum craſſi ſucci mentione, ſermone ſecundo. Si verò ex neceſſitate aliquandò contigerit aliquó ex talibus vti, ſtatim exhibendum eſt pharmacum ex calamintha, aut ex tribus piperis generibus. Si verò non ſit ad manum quid ex his, piper tundendum eſt, & exactè cribrandum, & tum cum obſoniis edendum, tum potui inſpergendum. & allium tunc guſtare conducit. Poſtquam autem ſoluta eſt obturatio, & aluus ſubducta, etiam theriacam antidotum, & mithridaticam, aut aliam quandam ex iis quæ ex aromatibus conſtant exhibere conuenit: à talium vero vſu, tranſire ſtatim ad humectantem ac calfacientem victus rationem ſuprà relatam. Dandæ ſunt ipſis etiã maturæ & dulciſſimæ virides fic⁹ ante aliũ cibũ. Sed & in hyeme caricæ, niſi accidẽs aliquod circa dextrã præſertim præcordiorũ partẽ adſit. Quãdoquidẽ verò ſeroſæ ac pituitoſæ ſuperfluitates in ſenũ corporib⁹, velut dictũ eſt, colliguntur, vrinã quotidie propellere oportet: nõ per medicatas res, ſed apii decocto cũ melle, & vinis vrinam cientibus vti. Vẽter quoque per oleum bonum ſubducendus eſt, præſertim abſorptum ante cibos. Manifeſtum eſt autem quòd & oleracea omnia præ aliis cibis edere oportet, ex oleo & garo. Emolliunt autem ventrem & pruna ſicca, præſertim quæ ab Hiſpania afferuntur. Damaſcena verò in aqua mulſa meraciore præmacerentur, aut in ipſa decoquantur. Sed & oliuæ muria conditæ, ſi fieri poteſt albæ, præſumendæ ſunt. Ventre verò amplius ſuppreſſo, etiam mercurialis cocta detur, & cnicus cum ptiſana. ſed & reſina terebinthina. De hac verò accipiendum eſt aliquando ad nucis regiæ magnitudinem, aliquando ad duarum aut trium. Non enim ſolùm citra moleſtiam mollire ſolet, ſed etiam viſcera extergere, & pulmonem & renes. At perfecta doſis eius eſt vnc. vna. Idoneum eſt ipſis & hoc. Caricas pingues accipe, & corium forinſecus ipſis obſitũ detrahe, deinde in mortario tunde, & cnici medullam ipſis adiice, decima plus minus caricarum parte: deinde ambo tuſa miſce, ex hoc duarum aut trium caricarum magnitudinem præbe. At verò ex relatis pharmacis nullum vnquam largius accipiendum eſt. Quidam enim gaudent quòd confeſtim vehementer ſunt purgati: verùm quanto magis fuerint euacuati, tanto amplius venter ſiſtitur per ſequentes dies. Suppreſſa autem aluo ipſorum, infundere oportet oleum ſolum cali-

dum. nam & dura stercora hinc educuntur,& lubricitas quædam fit in transitu,& ipsum senum corpus mollescit, instar aridarum pellium induratum.

Victus ratio eorum qui in otio degunt, Cap. XXXI.

QVI vitam in otio degit,cõsiderare debet an in priore vita exerceri consueuit, aut citra exercitationem lauari.nam quidam hunc morem moderatè ferunt,vt aliqui ex ipsis non assiduè ægrotent,vbi corpore facilè trãspirante præditi fuerint.Atque talem sanè corporis naturam ad aliam consuetudinem transferre minimè oportet:quemadmodum neque illam aliam eorũ qui per multum temporis interuallum ægrotant.Si verò assiduè quis ægrotet,considerand eft in ipso causa, an ob plenitudinem,aut propter humorum vitiationẽ ægrotet.Et si quidẽ è morbis ex plenitudine ægrotare videatur,scop⁹ tibi erit propositus,vt omnino salubrem ipsius diætã conserues,quò semper moderatos habeat humores: si verò propter vitiatos humores ægrotare solet,optimos facere humores.Quidam igitur plenitudinem coaceruant, quum ea quæ per corpus transpirant pauciora fuerint iis quæ accipiuntur.in his itaque seruanda est symmetria ac proportio eduliorum ac potuũ ad ea quæ euacuãtur.Symmetria autem est vt in vtrisque consideremus nos quantitatem tum eorum quæ ingeruntur, tum eorum quæ euacuantur.Nã qui in priore vita statim priusquam exercerẽtur in balneum ingressi sunt,in his nunc frictione moderata vtendum est,& breui motu:qui verò exercitabantur ante balneum,his consulo vt nunc paululum augeant consuetudinem.Detrahere verò oportet etiam aliquid de cibis,& quantitate ac qualitate moderatos exhibere. qualitatem autem dico velut in carnibus porcinis: celerrimè enim plenitudinem & copiam boni humoris congregant.Itaque ad olera ducendi sunt, & ad pisces similiter ac volucres,qui non multùm nutriunt. At verò in iis qui vitiosos humores colligunt,non vnus est scopus: quoniã neque vna est vitiosi humoris species.Quidam enim frigidiorem ac pituitosiorem vitiosum humorem congregant:aliqui verò calidiorem & biliosiorem:sicut alii atrabiliarium.Fugiendi itaque sunt singuli cibi ac potus, qui promptè generare solent humorem qui in ipsis congregatur.Dictum est autem de ipsis abundè,in boni succi & mali succi eduliorum mentione in secundo sermone huius operis,in quo sanè de attenuãtibus eduliis dictum est quæ commoda sunt iis qui crudum appellatum humorẽ coaceruant:qui semper quidem crassus est,nõ tamẽ semper viscosus. Porrò in omnibus his commune auxilium est moderata ventris subductio,& maximè quibus venter est natura durior. Commune auxilium est etiam veneris vsus moderatus.

De carnium subuersione, Cap. XXXII.

QVVM ad immodicam carnium multitudinem deuenerit corpus,liquare ipsum ac subuertere oportet. Ostensum est autem quòd calidius & siccius temperamẽtum gracile corpus efficit. huiusmodi igitur faciendum est carnosorum hominum temperamentum, si moderatum fieri debet. Didicisti autẽ iam quòd velocia exercitia atque acuta,& diæta attenuãs,itémque eiusmodi medicamenta,sed & animæ curæ,totum temperamentum calidius & siccius reddunt,& ipsum corpus tenuius. attenuãs itaque diæta manifesta est. Pharmaca verò vehemẽtiora sunt,rutæ semen,& præsertim syluestris,cum cacuminibus:aristolochia rotunda,centaurea tenuis, gentiana,& polium,& quæcunque fortiter vrinam cient, velut petroselinum. singula enim hæc & per se & inter se vniuersa mixta,attenuare & euacuare humores possunt. Sed & sal ex viperis vstis multùm attenuat:quin & ipsa theriaca antidotus attenuat & discutit. Illinatur autem oleo in quo cocta est cucumeris syluestris radix,& althæa,& gentiana,& panacis radix,& aristolochia rotũda, poliúmque ac centaurea. Cibi verò non statim à balneis dandi sunt, sed permittendum est vt prius quiescant,aut quid cõsuetarum actionum obeant,& rursus ad secundum balneum ducantur.Præstat autem & balnei aquam discussoriam esse,si naturalem habere possent:sin minus,flos salis marinæ

A aquæ admisceatur:deinde verò edulia magna quidẽ mole,pauci verò nutrimenti danda sunt vt impleatur quidẽ, modicum verò alimẽtum ex ipsis in corpus distribuatur: talia verò sunt olera,& panes sordidiores, & similia quæ iam in secundo sermone relata sunt. Vino autem vtẽdum est albo colore & tenui substantia. neque verò ante cibos potus permittendus est,neque copiosus potus indulgendus.Sed & semel in die cibum capere melius est, & pro exercitiorum ratione pauciores cibos exhibere. Quin & frictio sicca ex mappis crassioribus sufficiens est

B ad attenuandum.sed & nitro ac asperiore sale frictionẽ facere conuenit. Multum itaque nitrum in balneis attenuat:modicum verò, irritamentum est ad carnositatem vberiorem & ad meliorem nutritionem. prodest etiam insolatio carnosis. Probè attenuat etiam potũ hoc pharmacum:Petroselini trientem,piperis sextantem,anisi, asari,vtriusque vnc.vnam.hoc & lotium ciet & aluum promouet.

Quomodo graciles renutrire oportet, Cap. XXXIII.

C GRacilitas corporibus accedit,quibusdam ex totius corporis intemperatura frigidiore ac ficciore,quibusdam verò, digerendi facultate aut nutriendi,aut vtrisque imbecillioribus natura existentibus. Omnes autem sic habentes iuuant edulia boni succi,& exercitia tarda ac moderata,& frictio consimilis:& in summa omnia contraria relatis ad carnosos. Commodum est etiam ipsis picari per dies tres aut quatuor. nam & digestioni confert & nutritioni. Et multos videre est crassefactos ex hoc

D picationis auxilio,& præsertim eos quibus facultas digerendi debilis est.Nutriendi verò facultas non debilis quidem est,sed ob idoneæ materiæ penuriam nutrire non potest.Si verò ieiuni lauentur, ante balneum corpus linteis confricare oportet donec rubefiat, deinde frictione non valde dura vti,vt ne constringentes, cutem densam ac duram efficiamus.Oportet autem decoloribus & alimentum non sentientibus iracundiam inducere, & commotiones animales.

Quomodo quis partes attenuatas sanare possit, Cap. XXXIIII.

E EX iis qui in quibusdam partibus graciles fiunt, plerique aut ob diuturnam ipsarum quietem,aut ob deligationis fracturæ modum,ad hãc affectionem deueniũt. Oportet igitur vires quidem in membro corroborare, largum verò sanguinem attrahere, tum per moderatarũ frictionum vsum post cibum,tum per commodos parti motus,& per moderatas aquæ calidæ affusiones. hæc autem post cibum facere oportet,donec pars rubicunda fa-

F cta eleuetur: & tunc statim à perfusione cessandum est. Oportet etiam picatorum medicamento vti, de quo dictũ est in præcedenti sermone.vbi verò frigiditatis sensus circa attenuatam partem fuerit,linteis ipsa perfricanda est,& quodam pharmaco calefaciẽte.Sed & thapsia illinenda est,aliquando cum melle,aliquando cum cerato.

De lassitudinibus à gymnasiis,aut ex itinere obortis, Cap. XXXV.

LAssitudinũ primæ ac simplices tres sunt differentiæ. quæ vlcerosa appellatur,& quæ tẽsiua, & quæ inflammatiua.Et ad has insuper ea quæ ob multam musculorum

G siccitatem generatur, quam lassitudinem vocãt abusiuè, quum non sit lassitudo,sed siccitas.

De lassitudine vlcerosa, Cap. XXXVI.

VLcerosa itaque lassitudo in superfluitatibus tenuibus simulque acribus ac mordacibus generatur.Nõ enim in his plenitudinis copia est quæ affligit, sed humorum acrimonia, qui exercitiorum tempore,aut aliorum vehementium motuum,ex duplici causa generantur:aut crassioribus superfluitatibus diffusis quidẽ ac attenuatis, non autem omnibus excretis: aut colliquata aliqua pingue

H dine,vel carne tenera,in vehementibus motibus.necesse est enim à talibus tenuibus humoribus & acribus pungi ac velut sauciari cutem & carnes, vt & horror aliquando fiat,& rigor,quum fortiter fuerint acres & multi. Tumor autem non est oculis expositus in partibus dolentibus. Accidit hæc lassitudo præcipuè corporibus vitiosis hu-

moribus ac superfluitatibus refertis. Consequitur & ad recẽtes cruditates, quum aut immodestius se exercuerint aliqui, aut in sole diutius versati fuerint. Sed & citra cruditatem in boni succi corpore conflatur, propter immodici exercitii excessum. Densa autem & horrida apparet his cutis, & dolent velut qui vlcus habent, alii cute tantũ, alii etiam carnibus sub ipsa. Sanatio porrò cõtingit ex eo quod contrarium est affectioni. oportet enim superfluitates discutere, & sedabitur affectio. Discutientur autem frictione multa, & molli cum oleo dulcissimo nulla adstrictione prædito, quale est dulcissimum sabinũ. maximè enim aduersatur his omphacinũ. In prima igitur die largo oleo cum multa frictione vtendum est, quò omnino nullus percipiatur futuræ lassitudinis sensus: in secunda verò, quò ea quæ facta iam est soluatur. soluit autem ipsam exercitium moderatum & frictio multa, pluribus ministris simul contrectantibus, quò pars ipsa non frigefiat & superfluitates celerrimè discutiantur. Hæc autem lassitudo plerunque extendi solet vsque ad quartã diem. itaque quarta die lauentur & consueto cibo nutriantur. primis tamen diebus pauciores sint ac humidiores cibi, & nihil viscosi habentes. sit autem & balneum non moderato calidius: laxare enim & discutere volumus ipsum corpus.

De lassitudine tensiua, Cap. XXXVII.

LAssitudo tensiua nullam memorabilem superfluitatem in corporibus sitam habet: verùm in musculis ac neruis affectio est ob vehemẽtes distentiones facta, quas per exercitia fecerunt. cõtingit enim in his rectas in musculis fibras laborare ac tẽdi, vt proximæ sint diuulsioni. Fit autem hæc lassitudo viris maximè boni succi, qui nõ acuta & velocia exercitia faciunt sed magis robusta. & efficit sanè lassatos valde pigros & ad motum ægros: non tamen horridi fiunt, velut qui vlcerosam lassitudinẽ inciderunt. at verò corpus in his nihil minus quàm in vlcerosa lassitudine, & in musculorum squalore contractum videtur. & calidiores quàm pro natura contingentibus esse videntur. sanatio autem in his est tẽsarum partium laxatio. Frictio igitur his conueniens est modica simulq; mollis, per oleum dulcissimum tepidum fiens: & otium ac quies, & balnea maximè temperata moderato non calidiora, & mora in calida aqua diutius facta. quare etiã si bis talem laueris, magnopere profueris. Hi etiam post balneum vnctione opus habent, antequam induantur: & si quidem postea sudauerint, detersos rursus inungere conuenit. quin & sequenti die vbi surrexerunt de strato, post defrictas superfluitates & subductam aluũ, vnctione opus habent, ita vt neque extremè frigido oleo neq; dura frictione cõfricẽtur. Cibus dandus est his modicus quantitate, verùm boni succi & nihil viscosum habens.

De lassitudine inflãmatiua, & ad ossa pertingente, Cap. XXXVIII.

TErtia lassitudo est, in qua velut contusas ac inflãmatas sentiunt partes. hæc tunc accidere solet quum ob vehementissimos motus calefacti musculi attraxerint quid de circunfusis ipsis superfluitatibus. & sola hæc eleuat musculos præter naturam, vt inflammationi similis sit affectio. Et propterea ex contactu dolent, & calidiores apparent: dolent autem magis quũ moueri volunt. Si verò circa tendines aut neruos in profundo eandem affectionem fieri contingit, ossium lassitudinem affectionẽ eam appellant, ob sensus profunditatem. Hæc lassitudo accidit vtplurimùm hominibus ad exercitia non assuetis. Sanatio scopos tres habet, quemadmodum omnia inflammata: superflui euacuationem, distentæ partis remissionem, & inflammatæ refrigerationem. Oleum itaque multum dulce tepidum, & fricationes molliores, & in tẽperatissimis aquis mora diutissima, tales lassitudines sanant. Si verò etiam paulo tepidior fuerit aqua, magis his prodest. ita verò & quies multa & assiduæ inunctiones. Cibi dandi sunt his boni succi, verùm pauciores, & nihil omnino viscosi habentes.

De lassitudine ob siccitatem & gracilitatem, Cap. XXXIX.

ALia præterea est quarta affectio, similis quidem lassitudini, sed non est lassitudo, eo quòd neque vlcerosam, neque tensiuam, neque inflammatiuam affectionem habet, imò neque horrorem aliquem, neque dolorem, neque ad motus pigritiam similem lassitudinibus infert: verùm solam gracilitatem cum siccitate. Contingit igitur in boni succi & exercitatione vtentibus corporibus, quum immodestius exercitata non probè recurata fuerint. discutiuntur enim sic superfluitates, & laxantur distenta corpora, & nihil reliquum fit in corpore præter siccitatem quam ex immodica euacuatione habet. Quare etiam correctio huius affectionis in appositione ac repletione euacuati consistit. non potest autem hæc fieri dum cutis rarefacta est. proinde cutem contrahere oportet, ac densare & adstringere. Contrahit autem & adstringit, tũ frigida aqua, tum feruens. At à frigida periculum est ne homo lædatur, qui iam rarus simul ac vacuus ob exercitiorum copiam factus est. A feruenti verò nulla læsio, sed secura densitas cuti accedit, ita vt etiam relictus in ipsa calor reuocetur ex feruentis aquæ solio: vnde feruentius calidæ solium parandum est. Exiliant autem ex ipso statim in frigidum, quò in ipsis maneat firmitas in cute vnà cum caliditate. nam & in sequenti tempore minus discutiuntur, & alimentum facilè in carnes & in cutem suscipiunt, quo bono nullum maius ipsis excogitare possis. Vitanda est autem longior in frigidæ solio mora. exoluit enim frigidæ lotio calidæ lotionis vtilitatem. Prima itaque die lotus, velut dictum est, cibum accipiat boni succi & humidiorem: secũda verò recuretur modicæ simul ac mollis & lentæ frictionis vsu, & solio calido: atque hoc faciat consequenter per multos dies.

De lassatis ex venere, Cap. XL.

DEbilitas virium sequitur ad immodicum veneris vsum, præsertim in corporibus natura debilibus. Rarefit autem ipsis & cutis ex vehementi motu, & plurima fit per trãspirationem discussio ac exhalatio, & propterea siccitas. Aliquando verò etiam frigiditas consequitur; tum propter raritatem, tum propter caloris transpirationem ac sudores. Correctio igitur horum est per cõstringentia spissantiáque ac corroborantia cutem: de quorum numero est & moderatum exercitium, & feruentius calidæ aquæ solium: quies item ac somnus multus. Edulia verò sint multitudine quidem pauciora, qualitate verò humidiora & moderatè calidiora, quò & concoctio bona fiat, & siccitas ex lassitudine corrigatur.

De lassitudinibus spontaneis, Cap. XLI.

QVVM de lassitudinibus ex gymnasiis aut ex itinere obortis dixerimus, nunc de iis quæ sine vehementi motu sponte fiunt docebimus: tales enim morbosæ sunt, velut etiã Hippocrati videtur. Lassitudines enim, inquit, spontaneæ denuntiãt morbos. sunt autem & harum tres differentiæ, vlcerosa, tensiua, inflammatiua.

De lassitudine vlcerosa spontanea, Cap. XLII.

SPontanea igitur vlcerosa lassitudo, ob vitiosos humores clandestinè coaltos fit, qui acres & tenues ac calidi sunt, vt corrodant & stimulent ac pungãt corpuscula sensu prædita. Et quãdiu quidem ipsi in venis admixti sunt sanguini, latet ipsorum vis à sanguinis bonitate superata: vbi verò in carnes & cutem trãssumpti fuerint, & per mãsionem confirmati, tunc vlcerosam affectionẽ ac sensum inducunt: & tunc maximè in talibus augentur quũ moueri volunt. Considerandum est autem in his, vtrum in cute & carne sola vitiosi humores contineantur, aut etiam cum sanguine intra venarum vasa. Horum autem signa habes ex vrinis, & morsu circa cutem, & sudoribus. Quando enim vnà cum hoc quòd etiam in vrinis apparent vitiosi humores, sensus quoque ipsorũ mordax circa cutem contingit, & sudores alieni tum colore tum sapore apparent, manifestum est quòd & in venis cum sanguine vitiosi humores continentur, & quòd in cute sunt ac carne. Si quidem igitur modicus sensus vitiosorũ humorum contingat, ieiunum hominem per totum diem seruabimus, quiescere ac dormire iussum: deinde vesperi multùm & pinguius illito, atque temperatissima calida loto, paucissimum boni succi ac sorbilem cibum dabimus. Neque verò vinum prohibebimus: concoquit enim

vinum ſemicrudos humores, ſi quicquam aliud hoc facit,& ſudores ac vrinas prolicit,& ad ſomnum conducit. Si quidem igitur à prædictis quieuerit hoc ſymptoma, paulatim ad conſueta reducere hominem oportet. Si verò ſequenti nocte ac poſtera die adhuc permanſerit, aut auctum fuerit,videndum eſt de auxilio fortiore.nam tales,vbi vires robuſtæ ſunt,alterum ex duobus facere oportet,vt aut venam ſecent,aut purgatione vtantur.ita tamen vt decernas vtro auxilio magis opus habeant,velut conſequenter dicam.ſin verò debiles fuerint vires, minimè ſecanda eſt vena: purgandum verò moderatè,aut omnino non.Si quidem enim cum multitudine ſanguinis robuſtæ fuerint vires,vena ſecāda eſt, aut cōſuetæ excretiones ſuppreſſæ mouēdæ, velut ſūt hæmorrhoides in ſede,&in mulieribus lunares purgationes.at vbi ſoli vitioſi cōgregati ſunt humores,citra ſanguinis multitudinē, ad conuenientem redundanti humori purgationem veniēdum eſt. Affligit autem quandoque bilis amaræ humor aut atræ,quandoque pituita ſalſa aut acida, aut ſeroſi humores.Si quidem igitur otioſiorem vitam habuerit homo,& cibis craſſi ſucci vſus fuerit, & præſertim in hyeme,pituitoſus humor colligitur.Verùm in pluribus laboribus & cibis acrioribus,&in æſtate, amara bilis coaceruatur: in autumno verò & eduliis eiuſmodi, ac laboribus diuturnis,atra bilis. Horum verò notas ſumere oportet & ex colore,& ex hominis motibus,& ex vrinis ac ſudoribus,& ex ſiti ac ciborum appetentia.Proinde ſanguine prædominante reliquis humoribus,vnà cum viribus robuſtis,venam ſecabis: ſi verò vitioſi humores prædominantur,& vires robuſtæ ſunt,purgatione conuenienti vtemur. At poſt venæ ſectionem aut purgationem, nutrire oportet hominem eduliis boni ſucci quæ exterſoriū quid habent,velut eſt ptiſana:& quæ nulla viſcoſitate prædita ſunt,neque craſſi ſucci ſunt, neque multùm nutriūt. Vtendum eſt & balneis temperatiſſimis, & vnctione ac frictione moderata.ſed & reliqua diæta ac cura ſic faciēda eſt velut relatum eſt in laſſitudine ex gymnaſiis genērata.Si verò bonus ſanguis paucus fuerit, crudi verò humores omnino multi, vires autem debiles, neque vena ſecanda eſt,neque purgatione, neque exercitio vtēdum: imò neque omnino motu vtendum eſt, neque lauandū. Nam venæ ſectio bonum ſanguinem euacuat: vitioſum autem,qui ſanè in magnis venis circa hepar & meſaræū congregatur,ad totum corpus trahit. At purgatio in his tormina ac morſus efficit, & animi deliquia intentat,ad hoc quòd nihil memorabile euacuat.Crudi enim humores omnes pigri ſunt ac ægrè mobiles, ob craſſitudinem ac frigiditatem.Itaque obturant omnes arctas vias, per quas oportet id quod in purgationibus euacuatur ad ventrem accedere ac inferri.& ob hanc cauſam,neque ipſi euacuantur,& alios impediunt. Ob eandem verò cauſam neque exerceri,neque omnino moueri neque lauari hos conuenit.omnes enim tales motus humores in totū corpus ducunt,& anguſtos tranſitus obturant. Seruandi igitur ſunt in omni quiete,& danda edulia potúſque ac pharmaca attenuantia ac ſecantia, & craſſitudinem humorū conficientia,citra manifeſtam calfactionem.nam humores quomodocunque fortiter calfacti, vndique per corpus meant. Vtantur igitur in victu aceto mulſo præſertim,aliquando & ptiſana:aliquando verò danda eſt & aqua mulſa. poſſunt enim ferre tenuem diætam, ſiqui alii idem poſſunt,propter ſubiectam crudorum humorū multitudinem. Quandoquidem verò præcordia omnibus talibus eleuata ſunt ac inflata, & facilè ſanè inflantur,quicquid tandem ingeſſerint, præſtiterit ipſis dare cum cibo modicū piperis,præſertim longi.Melius fuerit & Dioſpolitico vti medicamēto. Cōmodiſſimum eſt autem ipſis acetum mulſum,ex ſolo optimo melle & aceto præparatum: vt ſint mellis quidem deſpumati partes duæ,aceti verò pars vna,plus minus. Præſtat enim ex accipientium ſenſu modum iudicare,non noſtris commoditatibus. nam quod naturæ iucundum eſt, hoc commodum eſt: quod verò iniucundiſſimum eſt, id maximè aduerſarium eſt. Prodeſt talibus etiam apomeli, & præſertim acidum factum. At vbi iam attenuati

A aliquantulùm fuerint humores, etiam vinum dandum eſt moderatum, album ac tenue. Sed & in apomelite ac aceto mulſo coquendum eſt aliquando hyſſopum & pulegium. Eduliis verò vtendum attenuantibus, citra vehemētem calfactionem: qualis eſt capparis ex aceto mulſo,aut ex aceto & oleo. Poſtquam verò omnia perfectè bona tibi apparuerint,tunc ad familiarem victum paulatim reducere conare,ita vt moderatis exercitiis vtatur, & balneis, & vnctionibus. Idoneum eſt autem ipſis vnguētum laſsitudinem eximens ex abiete paratum,itémque quod ex populo nigra fit: quorum præparandi

B modum inter acopa vocata referemus. Congruum eſt ipſis & oleum chamæmelinum,& anethinum: item ſampſuchinum tempore hyberno. Sampſuchinū verò oleum ſic præparatur: Coquitur ſampſuchus in duplici vaſe cum oleo, ſimiliter coquitur & roſmarinus herba: ſi verò hæc nō habeas,radicem cucumeris ſylueſtris,aut althææ, aut bryoniæ,aut betæ albæ accipe, & cum oleo coque. multùm enim diſcutiunt.

De laſsitudine tenſiua ſpontanea, Cap. XLIII.

C Tenſiua ſpontanea laſsitudo, ſi ſine exercitiis aut alio quodam motu excitata fuerit,multitudinem nimirum humorum indicat, qui nimia copia ſolidas animātis partes diſtendunt,& præſertim muſculorum fibras. vlceroſus ſenſus nō eſt in hac laſsitudine,ſed neque tumor alicuius partis ſub tactum aut viſum cadens, verū ſolùm grauitatem & diſtentionem percipiunt. Manifeſtum eſt autem quòd ſanguine redundante optimum auxilium eſt venæ ſectio in cubito. poſſunt & venæ in talis ſecari. At verò poſt totius corporis euacuationem, ad diſtentarum partium laxationem procedendum eſt per vnctio-

D nes ac frictiones molles,otiúmque ac quietem. Et vtendum eſt balneis temperatis, & cibis citra mordacitatem exterſorium quiddam habentibus, qualis eſt ptiſana, & apomeli,& conſimilia.Et,vt in ſumma dicam,poſt venæ ſectionem eadem cura vti oportet quæ relata eſt antea ad tenſiuam laſsitudinem ex gymnaſiorum exercitiis obortam.

De laſsitudine inflammatiua ſpontanea, Cap. XLIIII.

E Inflammatiua laſsitudo quum ſponte citra aliquem motum oborta fuerit, tum propter doloris magnitudinem, tum propterea quòd cum manifeſta inflammatarum partium caliditate conſiſtit, coeleuans muſculos in tumorem,neque paucarum horarum, nedum dierum duorum aut trium,moram ac dilationem tolerat,ſed ſtatim febrem vehementiſsimam inducit:niſi quis ſanguinem detrahēdo præueniat. Calidiſsimus eſt enim talium ſanguis,& plurima opus habēt ipſius euacuatione omnes ferme ab hoc malo apprehēſi: & plerique ipſorum etiam

F poſt venæ ſectionem febriunt.Quare neque cunctari,neque parum detrahere conuenit: ſed & citò euacuare, & vſque ad animi deliquium ducere, ſi nihil aliud amplius impedierit. Præſtat autem & detractionem repetere in eadem die,ita vt in priore euacuatione homo nō animo linquatur.In poſteriore neque ferendum eſt animi deliquium. At quibus hoc modo affectis vena ſecta non fuerit,aut ſponte aliunde ſanguis eruperit,hi bona fortuna opus habent vt ſeruentur: & neque ſeruantur. Si quidem igitur in capite & collo dolores magis hæſerint,humera-

G lem appellatam venam ſecare oportet.Si verò thoracem & dorſum & lumbos doleant, internam venam ſecabis: ſin æqualiter totū corpus,mediam: ſi quidem igitur à venæ ſectione febris permanſerit,curationem facere oportet, quam in febrium tractatione referemus. Si verò ſine febre maneant,in prima quidem die à venæ ſectione, ptiſanæ ſuccus aut alicæ ſolum dandus eſt: ſimiliter autē & ſecunda.Si autem & in tertia die ſine febre manet,etiā lauato, & largò oleo inungito. Etiamſi autem laueris, moderatum tamen victum exhibebis, ex lactuca aut, ſi

H ea non adſit,cucurbita: & alicam coctam. velut ptiſanam Sed & beta,& malua,& atriplice vtēdum eſt, ſi non adſit lactuca. Ex piſcibus dandi ſunt petroſi, & aſellus ex albo iure probè coctus. Vtatur aquæ potu. Aquæ potum dico, non frigidæ aquæ potionem,ſed calidæ. Poſt tertiam ſi

tolerabilis manet æger, inſpergere oportet in potum vini parum albi ac tenuis, & de cætero pro ratione reficere, per boni ſucci & neutiquam calfacientis diætæ vſum.

Quali curatione ad frigiditates vtendum eſt, ex Herodoto, Cap. XLV.

DVplex eſt frigiditatis curandæ modus: nam & futuram frigiditatẽ præcauere oportet, & corrigere iam factam. Quò igitur non capiatur frigiditate is qui in frigido aere verſaturus eſt, neque famem tuliſſe, neq; præuomuiſſe oportet, neque cruditatem pertuliſſe, aut fatigatum eſſe, aut crapula impletum eſſe. Frigiditas enim conſequens ad ciborum cruditatẽ, morborum cauſa eſt. Iis verò qui famem pertulerunt, frigiditas ad ipſos neruos penetrat, qui nudi quodammodo ſunt, & propria materia priuati: quapropter qui in frigido aere verſabitur, totum corpus nardino aut gleucino oleo præinungere debet: plantas autem pedum, cerato ex laurino parato illinere. Aut ipſas lauri baccas cerato excipe, ac vtere. Verùm ex veteribus quidam ſuccũ Cyrenaicum milii magnitudine, in talibus neceſſitatibus deuorandum dederunt, cera oblitum. At verò à conuerſatione in frigido aere, deſidere nõ oportet, ſed ambulare prius in tepidiore loco: & poſtea ad balneum ingredi, & in calida aqua diutius morari. Non præſente verò balneo, ad ignẽ corpus illinendum eſt, ac cõfricandum diligentius tum per ſeipſum, tum per alios: deinde accipiendus eſt cibus calidus potentia & actu. Vinum verò neque valde acerbum, neque nimis vetus dandum eſt. tale enim neruoſas partes offendit iam à frigore vexatas, & præſertim veſicam ac renes. Si vero ſequenti die frigiditas perſeueret, curatio per balneum aut inunctionem conuenit, & diæta conſimilis, & acopa ex oleo gleucino & amaracino ac ſimilibus præparata.

Cutis denſatæ curatio, Galeni, Cap. XLVI.

DEnſatur aliquando cutis tum per vehemens frigus, tum per balnea aluminoſarum aquarũ, aut aliquid huiuſcemodi. Fieri poteſt autem vt & poſt balneum, & poſt ſudores, aut alio quodam modo rarefacta ac frigefacta cutis denſetur. Cognoſcitur affectio colore albidiore quàm pro natura, & cutis ariditate ac denſitate, & quòd ſic affecti in exercitiis ægrè calefiant. neque enim ſudant neque bonum colorem habent. Si verò etiam à plurimis exercitiis coacti ſudauerint, modicum ac frigidum ſudorem excludunt. Sanatio horum eſt calfactio, & cutis rarefactio. Vtendum igitur eſt exercitiis, & balneis calidioribus. præſtat autem in prima balnei domo ſuper læui lapide ſedentem perfundere. Vngantur etiam oleo quopiam laxatorio, velut eſt quod dulciſſimum eſt, verùm duorum aut trium annorum. Vtantur & lauacro natationi apto, calido temperato diutius in frigido verò ne immorentur. neque verò aqua ſit valde frigida. Vbi verò induere ſe volunt, inungantur aliquo moderatè calfaciẽte, quale eſt anethinum aut cicinũ: ex vnguentis verò gleucinum, aut ſuſinum, aut irinum, aut amaracinum. Cibis porrò vtantur moderatis, nihil viſcoſi habentibus.

Quomodo curandus ſit æſtuoſus ardor, Herodoti, Cap. XLVII.

QVemadmodũ frigiditas famelicos magis lædit, ſic ardor repletos. quare qui in æſtiuo ſole verſari volet, repletionem & acrium eſum vitet, vinoſitatem item ac cruditatem: præhumectet autem corpus balneis potabilium aquarum, & cibis humectantibus. proſpiciẽdum eſt & in mora ipſa ſub ſole, vt caput tegatur leuiore aliquo veſtimento, aut foliis vitis, aut myrti, aut polygoni. Si verò ſitis vehemens oriatur, non aceruatim ingerendus eſt frigidæ potus. Plurimis enim hinc præterfuſio aquæ inter cutem contingit. aliis verò ad ardentem pulmonem aquæ frigiditas illapſa, tuſſes & grauedines excitat: aliquibus etiam tabem. Præſtat igitur prius faciem frigida proluere, manuſque ac pedes, deinde colluto ore paulatim ex interuallis abſorbere. Poſtquã autem diſceſſit à ſole, temperata calida ſe lauet, & in frigida natet. Si verò non adſit balneum, aqua & oleo, aut aqua & roſaceo totum corpus humectetur, & mollibus manibus præfricetur, & tũc in frigidam inſiliat, præſertim ſi aſſuetus fuerit. Si verò nihil tale adeſt, aqua perfundatur. poſtea potus quidem ſit aqua: edulia verò, lactuca, intuba, cucumis, cucurbita. vinum quoque dilutius ſolito ſit. obſonium, piſces delicati, domeſtica gallina ex iure albo. A coitu verò abſtineat. At vbi caput vehementer calfactum eſt, aut ſtomachus adhuc exardet, vt alba & glutinoſa ſit ſaliua & vix ſputo reiici poſſit, & reliquum corpus pigrum apparuerit ac velut exolutum, caput roſaceo irrigandum eſt, aut roſarum ſucco cum oleo omphacino, aut polygoni ſucco, aut pampinorum vitis, aut intubi, aut alicuius ſimilis ſucco. Totum verò corpus humectandum eſt aqua & oleo, aut aqua & roſaceo. Super ſtomachum autem molle linteolum imponendum vino & oleo imbutum, aut ceratum roſaceum, aut melinum quod abſinthium habet aut portulacam. Optimum eſt autem & abſinthii cremorem bibere, ad detergendas bilioſas & acres in ventre congregatas ſuperfluitates. Conducit & roſaceum abſorbẽdum dare ad cyathi vnius menſuram.

De matutina frictione, Galeni, Cap. XLVIII.

MAtutinam frictionem aſſumimus poſt ſuperfluitatum excretionem, excellenter quidem mollem in plus iuſto reſiccatis, & in iis qui in vehementi frigore verſari volent, & quibus propoſitum eſt frigida lauari, & qui laſſitudinis ſenſum habent, & in quibus cutis denſitatem corrigere volumus cum largo oleo. At verò denſitatem ex frigore obortam ſanamus, primùm quidem ſiccarum & aſperarum frictionum vſu: deinde frictionib[9] ex oleo calido. Ad raritatem verò cutis obortam ex balneis, aut frictionibus, aut ob veneris vſum, paucis quidẽ ſiccis frictionibus vtimur, paucis verò etiam poſt ipſas, ex oleo frictionibus, & eo quopiam ex adſtringentibus. Cæterùm humiditates ex multo potu obortas ſolæ ſiccæ frictiones curant per lintea factæ citra pinguitudinẽ, aut cum aliquo ex diſcuſſoria vi præditis.

De veſpertina frictione, Cap. XLIX.

VEſpertina frictio laſſatis, aut reſiccatis, aut alimentũ non ſentientibus commoda eſt. Prandium in his parcius fiat, & amplius tẽpus intercedat vſque ad cœnã, & plerunque in quiete, deinde etiam paululùm deambulent: melius enim eſt ſi ſubductis cibis etiam ventrẽ exonerauerint. his ita factis, citra periculum frictio aſſumitur. Frictio fiat cum oleo dulci, ventre penitus non contacto. Periculum eſt enim & ipſos cibos prius concoqui, & ſemicoctum aliquem humorem digeri, & caput perturbari, & ſtomachum ſubuerti: quare nardino vnguẽto venter perfundendus eſt abſque defrictione.

De cruditate, Cap. L.

QVOT modis cruditas fiat, & quomodo variè reſiſtere oporteat oborientibus ex hac corpori detrimẽtis, in loco de alui affectionibus poſtea declarabitur: nunc verò neceſſarium eſt dicere quomodo ad vrgentia accidentia inſtare oportet. Ructu itaque accedente ac irritante, & grauitate circa præcordia exiſtente, & ex hac moleſtia quadam in totum corpus ſe diffundente, non cunctãdum eſt ad vomitum deuenire, ſed aqua plurima tepida hauſta cogendus eſt, vt cibi penitus excernantur. vbi enim permanſerint, & torminum, & dolorum, & grauitatis capitis, & deſtillationis, aliquando verò etiam febris cauſa fiunt. Si verò quis natura difficulter vomat, aut ob aliã quandam cauſam vomere impediatur, elaborandum eſt omni modo vt cibus ſubducatur, & ex præcordiis ſecedat. Ad hæc erectior decubitus paretur: adiuuat enim, ſi quicquam aliud, concoctionem. Et ſi vigilans quis fuerit, propter nimiam expletionem ſomnum aſſequi non potens, is immotus permaneat, & eandem decubitus figurã conſeruet. nam aſſiduæ cõuerſiones flatus pariunt: flatus autem materiam ſurſum vergere faciunt. Si verò perſeuerarit hoc accidens, etiam pharmaci concoctorii ex malis cydoniis præparati, cochlearii mẽſura danda eſt. Si verò quis aſſuetus ſit ad frigidæ potum, & multam ſitim percipit, non incongruum fuerit ſinceræ frigidæ heminam exhaurire. celerrimè enim corroboratum os vẽtris, quæ in aluo ſunt expellit. At ventrem nardino vnguento illinire oportet, & partes circa præcordia fouere, & extremarũ partium frictione vti. Exonerata aluo ad deambulationẽ

procedendum est, tardè progrediendo, ne vapores ex cruditate ad caput allati concutiantur. Postea verò ad consueta vitæ munia pergendum est: deinde succedat balneum, & inunctio ex oleo dulci. vtilis est & absinthii potus. Cibo verò vtendum est facilè concoctili ac moderato, & cui addita sunt quæ aluo commodant, velut sunt erinacei & cancri: deinde olera, beta, malua, modicè vtēdū est vino, verùm calidiore. A reliquis verò abstineat, velut sunt acrium esus, & bellaria, ac placentæ ex melle, & fructus dulces. talia enim omnia ægrè concoqui ac digeri possunt. Hinc autem somnus imperturbatus succedat. A B

De crapula, Philumeni, Cap. LI.

SED & cruditates ex vino obortas, quas crapulas vocant, ferè eodem modo tractare oportet, ita vt cogamus ipsos vomere à tepida aqua, aut sola immissione digitorum aut pennarum, & in lecto quiescere iubeamus, & turbationē somno sedemus. & siquis sanè ad frigidæ potum assuetus sit, & stomachi ac ventris vexationem sive morsum perceptet, dandi sunt ipsi cyathi duo aut tres sinceræ puræ frigidæ aquæ ex interuallis. Sedata verò turbatione, cibos exhibebimus boni succi, & magis frigefaciētes. Potus autem sit modicus, vinum album & tenue, dilutius temperatū. Optimus verò in his est vini absinthitæ potus à balneo. C

De æqualibus intemperaturis, Galeni, Cap. LII.

QVVM tractauerimus quomodo quis à prima ætate vsque ad senectutem conseruet hominem optimè constructum: transibimus nunc ad eos qui statim ab initio morbosam corporum constructionem adepti sunt. Duplices autem sunt secundum genus vitiosæ corporum structuræ: quædam enim æqualiter habent temperatas vniuersas corporis primas partes, quæ similares appellantur: quædam verò inæqualiter. dico autē æqualiter, quū ad aliquam intemperaturam immutatæ fuerint omnes simul corporis partes, frigidiores quàm conuenit, aut calidiores, aut ficciores, aut humidiores factæ: & per coniugationem quædam calidiores & ficciores, quædam humidiores & frigidiores, quædam calidiores & humidiores, quædam frigidiores & ficciores. Et sanè iuxta instrumentalium partium compositionem, aliquæ æqualiter, aliquæ inæqualiter cōpositæ sunt. Vidi enim iam quosdam habere ventrem quidem frigidum, caput autem calidum: alios verò caput frigidum, ventrem verò calidum. Vidi autem & ventrem per accidens assiduè bile vexatum, qui non esset natura calidus: quemadmodum etiam alium frigefientem, qui non esset frigidus. Sic & caput, & hepar, & splen, & omnes aliæ partes fruuntur aliquando alterius intemperatura, quum ipsæ ex natura nihil læsæ sint in proprium temperamentum, neque contrario modo dispositæ. Proinde de primis optimū temperamentū adeptis à me dicetur, quò hoc exemplum habeas quod temperatum est: deinde de iis qui æqualem intemperaturam habent. Demonstratū est à me sæpe, impossibile esse vnam aliquam intemperaturam diutius perseuerare: ipsa enim sibiipsi necessariò aliam quandam ascisсit. Illud porrò nosse expedit, quòd quæcúnque corpora morbosam structuram in prima natiuitate habuerunt, ea omnino non perueniunt ad senectutem: si verò etiā peruenerint, vnum quendam morbum diuturnum habent. Proposuimus autem in hac tractatione de vitiosam structuram habentibus agere, considerantes quomodo quis ipsa conseruet vt plurimùm sana. Prius verò referendæ sunt temperamentorum notæ, postea cōsequenter etiam intemperaturarum correctiones. D E F G

Optimi temperamenti dignotio, Cap. LIII.

OPtimè temperatus est homo quum corpore apparet exactè medius inter omnia extremè disposita corpora, in gracilitate ac crassitudine, mollicie ac duritie, caliditate ac humiditate, siccitate ac frigiditate: &, vt in summa dicam, si animales ac naturales actiones inculpabiles habuerit: medio itē modo se habuerit inter hirsuta corpora ac glabra, & inter nigra colore ac alba: habuerit autem capillos, dum quidem puer est, fuluiores, in vigore verò ætatis flauiores. H

Temperamenti calidi notæ, Cap. LIIII.

CAlidius quàm conuenit temperamētum totius corporis, nunc dico illud quod proportionem secundū humiditatem ac siccitatem inculpabilem habet. Qui igitur ab initio talem corporis naturam adepti sunt, saniores aliis apparent, & articulata voce loquuntur, & canunt, & citius gradiuntur. Augebitur autem ipsis caliditas pro annorum proportione. Iuxta vigorem autem ætatis palàm calidiores apparent. quare morbis & accidentibus à flaua bile facilè capiūtur. Nam multa caliditas paulatim consumens humiditatem, siccius temperamentum efficit. Hi colore rubicundi sunt, & nigros capillos habent: progressu verò temporis etiam moderatè dēfos. habéntque venas amplas, sunt enim & graciles. Nam pingues & venas amplas habentes, non natura pingues sunt, sed acquisitum temperamentum habent.

Temperamenti frigidi notæ, Cap. LV.

FRigidum ad contactum est iis corpus, depile & pingue. Color autē vnà cum capillis, fuluior his est. Si verò multa est frigiditas, liuidi sunt & plumbei coloris, & angustas venas habent. Si verò quis angustas habet venas, & gracilis est, is necessariò acquisitum temperamentum habet, & non ex natura gracilis est.

Siccicioris temperamenti notæ, Cap. LVI.

AEgrè mobile, & siccum, & squalidum in iis fit corpus facilimè ab omnibus siccantibus. nam & natura excarnes sunt ac graciles. At quum hoc quod ii graciles sunt & excarnes, amplius etiam durum & asperum apparet tangentibus horum corpus. Gracilitas autem non solùm ad naturales consequitur temperaturas, sed etiā ad acquisitas ex longa consuetudine succedit.

Humidioris temperamenti signa, Cap. LVII.

HVmidius temperamentum in reliquis cōsimile est temperato, verùm mollius & carnosius. nam mollities ab humida temperatura separari non potest. Quēadmodum sanè & crassities non solùm ad naturalem sequitur temperaturam, sed etiam ad eam quæ ex longa consuetudine facta est, succedit. Proprium autem est humiditatis etiā grauari corpus ab omnibus humectātibus.

Calidi & humidi temperamenti notæ, Cap. LVIII.

MOllius & carnosius est hoc optimo temperamēto: vbi verò plurimùm fuerit auctum, putredinosis facilè capitur morbis. Si verò paulò humidius, multo verò calidius fuerit, tales molliores sunt moderatis, & carnosiores, & non paulò calidiores. nigri autem sunt ipsis capilli, & caro non pinguis. Si verò paulo calidius, multo autem humidius fuerit, mollis his & multa est caro, & color mixtus ex rubro ac albo: & ad contactum paulo sunt calidiores. Quò verò in summa dicam, in coniugatis temperaturis semper prædominantis qualitatis notæ præualent.

Calidi & sicci temperamenti notæ, Cap. LIX.

CAlidum & siccum temperamentum, hispidius ac calidius est, & gracile. Capitis autem pilos boni habitus & nigros ac multos habet in iuuentute: temporis verò progressu etiam caluities sequitur. At venæ ipsius amplæ sunt, & arteriæ magnæ ac vehementissimè pulsantes. Et sanè & firmum, & articulatum, & musculosum, & minimè pingue totum est corpus, & cutis ipsa durior ac nigrior.

Frigidi & humidi temperamenti notæ, Cap. LX.

THorax iis angustus est, & pilis nudus, quemadmodū etiam totum corpus: cutis autem tenera & alba: capilli subfului, præsertim in iuuentute. & senescentes non caluescūt. Sunt item timidi, & minimè audaces, ac pigri, & obscuras habent venas. Et crassi sunt ac pingues, & femoribus ac musculis infirmi & inarticulati, & fiūt blæsi. Quòd si frigiditas ac humiditas amplius augescant, color vnà cum capillis fuluus euadit: si verò plurimùm augescant, liuidus. At si inæquale fuerit qualitatum augmentum, eius quæ magis aucta fuerit propriæ notæ prædominabuntur.

Frigidi ac ficci temperamenti notæ, Cap. LXI.

SI verò frigiditas ac ficcitas ex æquo fuerint auctæ, natura durum & gracile habent tales corpus, albúmque ac non mufculofum,& inarticulatum,ac depile,& ad tactum frigidum.pinguitudo tamen ipfis etiamfi graciles fint, per carnē diffeminata eft. Pili & calor corporis pro menfuræ frigiditatis portione fe habent. Porrò quum calida & ficca temperatura in tempore inclinatæ ætatis fæpe tranfeat in ficcam ac frigidam, habitus talium gracilis ac durus fimiliter fit: verùm melancholicus eft, & propterea colore nigriores ac hifpidiores fiunt. Prædominabuntur autē femper prædominantis temperamenti notæ,obfcuræ verò alterius notæ erunt.

De capitis dignotione, Cap. LXII.

CAput paruum quidem vitiofæ cerebri ftructuræ proprium fignum eft:magnum verò,non neceffariò bonæ.Si quidem enim propter robur infitæ virtutis materiam multam ac bonam creantis factum eft,bonum eft: fi verò propter folius materiæ multitudinē, nō bonum. Diftinguendum verò de ipfo tum ex figura, tum ex iis quæ ab ipfo ortum habent.Ex figura quidem,fi fuerit cōcinna.femper enim hoc fignum bonum eft. Ex iis verò quæ ab ipfo ortum habent,fi validam ceruicem habet,& aliis offibus optimè difpofitum eft: & fi vniuerfum ipforum neruofum genus bene nutritur,ac robuftum eft: & fi oculi acri vifu fuerint præditi. At verò acuminata capita defectuofam circa occiput aut frontem eminentiā habent,aut vltra iuftum modum auctam. Proinde vtplurimum ficut magna,ita etiam hæc capita vitiofa cōperimus.Raro autem & ex his aliqua funt bona,efformatrice ipforum virtute forti exiftente, & multitudinem materiæ bonam adepta.Nam qui acuminata capita habent,& ceruice valida præditi funt,hi tum aliis partibus omnibus,tum offibus robufti funt,ait Hippocrates.

Cerebri temperati notæ, Cap. LXIII.

TEmperatum cerebrum naturales actiones moderatas habet,itémque fuperfluitates quæ per palatū, aut aures,aut nares purgantur:miniméque læditur ab omnibus extrinfecis quæ calfaciunt,& frigefaciunt,& ficcant, & humectant.Talibus pili capitis,dum infantes funt,fubfului funt, pueris verò fubflaui: perfectis autē flaui fiunt, medium quodammodo tenentes inter exactè crifpos ac fimplices. Nec verò facilè caluefcunt.

Cerebri calidioris notæ, Cap. LXIIII.

SI verò moderato calidius fuerit, vniuerfa circa caput rubicundiora ac calidiora erunt, & oculorum venæ confpicuæ.Pili his genitis citò in capite oriuntur, vbi multo funt calidiores temperatis,nigri & multi,& crifpi ac robufti:vbi verò non multo,fubflaui primùm,deinde nigrefcunt,& progreffu ætatis caluefcunt. Superfluitates in palato,& naribus,oculifque ac auribus,paucæ his funt ac maturæ,quum inculpatè fani fuerint. Replentur autē capite maximè,quum incauta diæta vtuntur, & grauātur à calfacientibus eduliis,potibus,& odoribus,atque omnibus forinfecus accidentibus.Et hoc magis adhuc, fi non folùm calida ex natura fuerint talia, fed etiam humida.

Frigidioris cerebri notæ, Cap. LXV.

SVperfluitates plures circa proprios meatus hi habent. Capilli verò ipfis recti funt & fului ac ftabiles, & multo tempore à natiuitate oriētes,tenues ac macri primùm. Et citò à frigidis caufis læduntur,& iuxta ipfum læfionis tempus deftillationibus ac grauedine corripiuntur.Neq; verò capitis partes ad tactum calidæ funt,neque rubicundæ apparent.Et oculorum venæ inconfpicuæ funt: & ipfi quodammodo fomnolentiores.

Siccioris cerebri figna, Cap. LXVI.

MEatuum à fuperfluitatibus puritas & fenfuum finceritas fignum funt talis temperamenti. Vigilantiffimi verò funt,& pilos robuftos celerrimè vbinati funt producunt,crifpos magis quàm rectos.citò verò canefcunt.

Humidioris cerebri notæ, Cap. LXVII.

PILI fimplices,& omnino non caluefcunt:& fenfus caliginofi funt,& fuperfluitatum copia adeft, & fomni multi ac profundi.

A Calidioris & humidioris cerebri figna, Cap. LXVIII.

SI verò caliditati affuerit humiditas, vtrifque parum excedentibus modum bonus color adeft & calor, & venæ oculorum magnæ funt,& fuperfluitates plures moderatè maturæ:& capilli recti ac fubflaui, & nō facilè caluefcunt.Replentur autem & grauantur capite à calefaciētibus ac humectantibus. quum autem ad plurimam humiditatem ac caliditatem veniunt,morbofum fit his caput & fuperfluitatibus redundans,& quod facilè ab humectantibus ac calfacientibus læditur. Aufter his valde
B aduerfatur, optimè autem in aquilonariis locis degunt. Neque verò vigilare poffunt diutius: & vbi ad fomnum feipfos conuerterint,fimul fopore premuntur altiore, & vigiliis, & in fomnis varias imaginationes obuerfantes habent. Vifum item habent caliginofum, & fenfus non exactos.Si verò vna ex tēperaturis fuerit intenta,notæ ipfius magis prædominabuntur.

Calidi ac ficci cerebri notæ, Cap. LXIX.

A Superfluitatibus puri funt hi,& fenfibus finceri, ac vigilantiffimi, & citò caluefcunt: prima capillorū
C generatio ipfis celerrima eft,& probè nutritur.Sunt autē nigro ac crifpo capillo præditi,& calidi ad capitis contactum,rubicundique vfque ad vigoris tempus.

Frigidi ac ficci cerebri figna, Cap. LXX.

FRigidum ac decolor caput efficit hoc temperamentum,quantum in fe eft.alterantur enim aliquādo partes ipfius ex humorum in toto corpore temperamento. Tales temperaturæ venas oculorum latentes habent,& à frigidis caufis promptè læduntur.quare etiam inæqualiter fani funt ifti,aliquando quidem capite leuiffimi, &
D meatibus fuperfluitatibus puri: aliquando verò deftillationibus ac grauedine ob paruas caufas corripiuntur.Sed fus ipfis funt in iuuentute quidem finceri, & per omnia inculpabiles, verùm progreffu temporis citò contabefcunt: &, vt in fumma dicam, omnibus capitis partibus citò fenefcunt. quare etiam citò caluefcunt. Capilli ipfis genitis prodeunt quidem vix,verùm macri ac fului.Progreffu temporis frigiditate prædominante ficcitati,non caluefcunt: fi verò ficcitas obtinuerit dominium, parum hi caluefcunt.

E Frigidi ac humidi cerebri notæ, Cap. LXXI.

HVmidæ ac frigidæ cerebri tēperaturæ foporofos faciūt & fomnolētos, & fenfib9 vitiofos, ac fuperfluitatibus redundātes, & quibus caput facilè frigefiat ac repleatur,& qui deftillationibus ac grauedine facilè corripiantur.tales tamen non caluefcunt.

Ventris ficcioris figna, Cap. LXXII.

SI citò fiticulofi fiant, & modicus ipfis fufficiat potus, & vberiore grauentur, & fluctuationes habeant fu-
F perfluitate ipfis innatante,& eduliis ficcioribus gaudeāt.

Ventris calidioris notæ, Cap. LXXIII.

CAlidior venter concoquit melius quàm appetit, & multo magis quæ dura funt & difficulter alterantur. quæ enim facilè alterantur, in ipfo corrumpuntur. Gaudet autem eduliis ac potibus calidis: & neque à frigidis læditur,fi moderatus contigerit ipforum vfus.at verò calidorum forinfecus allabentium diuturnam cōuerfationem ferre non poteft.

Humidioris ventris notæ, Cap. LXXIIII.

G HI neque fiticulofi fiunt, & ampliorem humorē citra moleftiam ferunt, eduliifque humidioribus gaudent.

Frigidioris ventris notæ, Cap. LXXV.

FRigidior natura venter bene quidem appetit,non autem bene concoquit,& præfertim edulia quæ ægrè alterantur & frigida funt. Facilè itaque in ipfo acefcunt,& propterea ructum acidum habet: & gaudet quidem frigidis,læditur autem facilè immodico eorum vfu:atque ita etiam extrinfecus allabentium ipfi frigidorum diu-
H turnam cōuerfationem ferre nequit.Cæterùm ex morbo cōflatæ in ventre intēperaturæ in hoc differunt à naturalibus, quòd contraria concupifcunt, non fimilia, velut naturales. Si quidem igitur concoquit probè, temperatus eft venter: fi verò non concoquit, non omnino

intemperatus est.sed si quidem nidorosos ac fumosos ef A
ficit ructus,immodicus est ipsi ac feruens calor: si verò a-
cidos,viceuersa. Sic etiam ventres qui ægrè concoctilia
probè concoquunt,immodicum calorem habent: si ve-
rò ipsa non concoxerint,debilis est ipsorum calor.Consi-
derandum est autem an ob aliquem humorem aliunde
in ventrem confluentem,hoc ipsis contingat. Nam ad pi
tuitosos humores,acidi ructus consequuntur: ad biliosos
verò,nidorosi aut virosi,aut aliæ quædã peregrinæ qua-
litates.Communia autem accidẽtia omnium redundan
rium in ventre humorum sunt nauseæ. verùm si quidem B
in vẽtris amplitudine humores innatarint, supernatabũt
in iis quæ per vomitum reiiciuntur: si verò in ipsis ven-
tris tunicis impacti fuerint, frustra lancinabunt per ina-
nes nauseas,ita vt nihil vomitu reiiciatur.

Pulmonis notæ, Cap. LXXVI.

NON solùm venter siticulosos & nõ siticulosos facit,
& frigidi ac calidi potus appetentes: sed etiam tho
rax,cor,& pulmo. verùm qui propter horum caliditatẽ
sitiunt,plus inspirãt,& amplius ac diutius efflant. Perci-
piunt autem æstum in thorace, non circa hypochon- C
dria, *Latinis præcordia appellata*, quemadmodum qui pro-
pter ventrem siti vexantur.Et sanè vbi bibunt, non sta-
tim quiescunt:& frigidus potus magis ipsorum sitim se-
dat quàm multus calidus. Refrigerat autem ipsos & fri-
gidus aer inspiratus,qui ne alleuiat quidem propter ven
trem siticulosos.Sic verò etiam frigefactum thoracẽ ha-
bentes,à frigida inspiratione sensibiliter læduntur.& ma
xima est hæc frigidi pulmonis nota.Quemadmodum au
tem frigidum aerem inspirantes,palàm sentiunt mole-
stiam ac frigiditatem: sic calidus ipsis est gratus. Sed & D
pituitosas superfluitates hi cum tussi reiiciũt.At pulmo-
nis siccitates superfluitatibus carent,& vocem puram ha
bent.quemadmodum humiditates obscuram & raucam
vocem efficiũt,& vbi amplius aut acutius loqui volunt,
superfluitates ipsis incurrunt.

Cordis calidioris notæ, Cap. LXXVII.

MAgnitudo respirationis,& pulsus velocitas ac dẽsi-
tas,calidioris cordis notæ sunt,audaciáque ac velo-
citas ad actiones obeundas impigra: si verò amplior fue-
rit caliditas,excandescentia & furiosa temeritas. Est & E
thorax ipsis hirsutus,& maximè pectus,& præcordiorum
partes thoraci viciniores. Vtplurimum verò & totũ cor-
pus calidius fit ex calido corde,nisi hepar magnopere re-
luctetur.Sed & thoracis amplitudo, caliditatis signũ est,
nisi etiam hic magnopere cerebrum resistat.

Frigidioris cordis notæ, Cap. LXXVIII.

PVlsus sunt moderatis minores, non tamen tardiores
necessariò,aut rariores.Timidi verò ex natura sunt ta
les,& socordes,ac minimè audaces.& pectus pilis nudum
habent. F

Siccioris cordis notæ, Cap. LXXIX.

PVlsus sunt duri,& animi concitationem non facilem,
sed feram & ægrè sedabilem tales habent.& ferme to
tum corpus his siccius est,nisi hepar reluctetur.

Humidioris cordis signa, Cap. LXXX.

PVlsus molles,& mores ad iram procliues, ac facilè se-
dabiles,& totũ corpus humidius, nisi hepar restiterit.

Calidi ac sicci cordis signa, Cap. LXXXI.

PVlsus duri & magni,& veloces ac densi,& respiratio-
nes magnæ ac veloces & densæ. & sanè multo magis
velocitas ac densitas ipsarum augescit, si thorax ad pro- G
portionem cordis responderit. Hi omnium maximè pe-
ctore hirsuti sunt, & circa præcordia. Ad actiones verò
expediti,& animosi,& tyrannicis moribus præditi,& ce-
leres ad iram,ac pertinaces in ipsa.

Calidi & humidi cordis notæ, Cap. LXXXII.

SI verò humiditas vnà cum caliditate dominetur,mi-
nus quidẽ prædictis hi hirsuti sunt,nihilo verò minus
ad actiones expediti.verùm non adeò ferus est ipsis ani-
mus,sed ad iram solùm sunt procliues. Pulsus verò mol- H
les sunt & magni,& veloces ac densi.

Frigidi & humidi cordis notæ,
Cap. LXXXIII.

PVlsus molles sunt, mores minimè audaces,ac timidi,
& pigri. sunt autem ii pectore pilis nudo, & minimè fu-
riosi fiunt. nam neque ad iram procliues sunt. De thora-
ce ac toto corpore similiter velut in superioribus distin-
guendum est.

Frigidi ac sicci cordis notæ, Cap. LXXXIIII.

PVlsus duri & puri: hi omnium maximè ab ira alieni
sunt: coacti tamen ad irascendum,in ira perseuerant.
Sunt autem pectore omnino depiles.

Hepatis calidioris notæ, Cap. LXXXV.

VEnæ amplæ, flaua bilis copiosior, tempore vigoris
etiam nigra. Calidior est ipsis sanguis, & propterea
etiam totum corpus, nisi cor resistat.Præcordia & venter
hirsuta sunt.

Frigidioris hepatis notæ, Cap. LXXXVI.

ANgustia venarum,pituita copiosior,& sanguis frigi-
dior, & totius corporis habitus frigidior, nisi à
corde calfiat. Præcordia & venter iis pilis nuda sunt.

Siccioris hepatis signa, Cap. LXXXVII.

SAnguis crassus & paucus,venæ duræ,& vniuersus cor-
poris habitus siccior.

Humidioris hepatis signa, Cap. LXXXVIII.

SAnguis copiosior & humidior: venæ molliores. sic &
totum corpus,nisi cor reluctetur.

Calidi ac sicci hepatis signa, Cap. LXXXIX.

PRæcordia hirsutissima: sanguis crassior ac paucior,
amara bilis plurima, iuxta vigorem etiam atra. ve-
narum amplitudo ac durities.Sic & totum corpus calidũ
ac siccum. nam caliditas ex corde proficiscens, frigidi-
tatem ex hepate proficiscentem superare potest: quem-
admodum etiam frigiditas cordis, caliditatem hepatis
superare potest.At siccitatem hepatis,cor humidius ad cõ
trarium transmutare non potest. Quare manifestum est
quòd vbi amborum temperaturæ in idem concurrerint,
totum corpus exactè iuxta illas afficitur.

Calidi ac humidi hepatis notæ, Cap. XC.

MInus quidem quàm calidum ac siccum præcordia
hirsuta facit: verùm plurimum sanguinem & ve-
nas magnas habent tales: & habitum humidum ac cali-
dum,nisi cor resistat. Si verò amplius vtrisque qualitati-
bus naturalem modum excesserit, facilè capitur morbis
putredinosis ac mali succi,atque hoc adhuc magis si am
plius aucta fuerit humiditas,paululum verò caliditas. Si
verò vice versa, modicè aucta fuerit humiditas, plurimũ
verò caliditas,vitiosi humores minimè gignuntur.

Frigidi ac humidi hepatis notæ, Cap. XCI.

DEpile habet præcordium, sanguinem verò operatur
pituitosiorem,vnà cum venarum angustia. & cor-
pus totum frigidius ac humidius, si non à corde ad con-
trarium transferatur.

Frigidi ac sicci hepatis notæ, Cap. XCII.

FRigidum ac simul siccum hepar, corpus modici san-
guinis,& angustarum venarum facit,atque frigidius.
Præcordia verò pilis nuda talibus sunt, nisi & hic cor
superarit.

Testium temperamenti signa, Cap. XCIII.

CAlidum testium temperamentum venereum est,fœ
cundúmque ac masculorum generatiuum: & citò
hirsutas facit genitales partes, & circumsitas moderatè.
frigidum verò,vice versa. Humidum autem multo & li-
quido semine abundat: siccum verò pauco & moderatè
crasso. At calidum & siccum, crassissimi seminis est ac
fœcundissimum, & celerrimè ad coitum stimulat ani-
mal statim ab initio.Tales etiam celerrimè hirsuti fiunt
circa genitales partes & omnes circumcirca sitas,sursum
vsque ad vmbilicum,deorsum vsque ad media femora.
Concitatum quidem igitur est tale temperamentum ad
venerem,verùm citissimè satiatur: & si cogatur,læditur.
Si verò humiditas ad caliditatem accedat, minus qui-
dem hirsuti sunt hi,sed plus seminis habent. non tamen
magis aliis appetunt,sed multæ veneri minore detrimẽ-
to sufficiunt. Si verò & humiditas & caliditas multùm
fuerint simul auctæ,ex veneris abstinentia magis lædũ-
tur. At si testes humidi ac frigidi temperamento fuerint,
partes circumcirca pilis nudæ sunt, & tardè rem vene-
ream agere incipiunt, & neque ad actionem procliues
sunt.

sunt. Aquosum autem & tenue est ipsis semen & infoecundum ac foeminarum generatiuum. Siccum autem & frigidum temperamentum, prædicto quidem in reliquis simile est: crassius est autem ipsis semen, & omnino modicum. Porrò quicunque totum scrotum cum testiculis laxatum habent & velut exolutum, ii viribus vtplurimũ sunt debiliores. Qui verò contractum habent scrotũ vnà cum testibus, & velut adstrictum, robustioribus viribus fermè præditi sunt. & huius rei signa sumi possunt ex omnibus quadrupedibus animantibus.

Calidorum intemperamentorum correctio, Cap. XCIIII.

Quandoquidem in calidis intemperaturis biliosa superfluitas redundat, considerare in eis oportet vtrũ subit ipsis bilis cum secessibus ac excremẽtis alui, aut ad supernũ ventrẽ procedit. si enim subit, nihil moliri oportet: si verò ad supernũ ventrẽ fertur, per vomitus euacuare à tepidæ aquæ potu. At si ægrè vomãt, vinũ dulce tepidæ aquæ permixtum bibendũ dato: atque sic vomant. Exercendi autem sunt exercitio non veloci ac concitato, sed tardiore ac molliore. Quidam verò ex vehementer calidis omnino non opus habent exercitiis, sed sufficit ipsis deambulatio & balneum, inunctis oleo cum mollibus manibus. Hi etiam post cibum balneis gaudent, & aliqui ipsorum crassefacti sunt ob talem diætam. Vinum his conuenit aquosum tenue & album. nam fulua, calida sunt, item valde vetusta: quare his valde aduersantur. Attendendum est autem in omnibus qui post cibum lauãtur, ne hepar affectum sit: extremè enim læduntur tales si post cibũ lauẽtur. Qui verò cũ siccitate calidi sunt, circa ætatis vigorem maximè, opus habent humida diæta ex eduliis ac balneis, & concitatorum ac multorum exercitiorum abstinentia. quare æstatis tempore citius lauentur, & post cibum rursus, nisi aliquod ex visceribus affectum fuerit. proderit iis & frigidæ potus, si nihil impedierit. At sicciorìbus temperamentis valde aduersatur venus. Abstineant item ab ardore, lassitudinibus, vigiliis, curis, & omnibus motibus acutis. Biliosi verò ira perciti exardescunt, & in acutas febres incidunt. Verùm excessus quantitatem considerare oportet, & pro portione aucti caloris augere etiam frigefacientem ac humectantem victus rationem.

Frigidi intemperamenti medela, Cap. XCV.

Quicunque frigidiores natura sunt, circa siccum verò temperamentum ac humidum moderatè se habẽt, minus vitiosi sunt ad corporis robur ac sanitatem. Excitare igitur oportet ac corroborare ipsorum caliditatem, in humiditate verò ac siccitate totius diætæ medium eligere.

Humidi intemperamenti correctio, Cap. XCVI.

Humidæ naturæ in puerili ætate fluidis & plenitudinis morbis corripiuntur, & insuper putredinosis: opus igitur habent pluribus exercitiis, & exacta in ventre concoctione. Nam cibi qui in hoc corrumpuntur, putredinosorum morborum materia fiunt toti corpori. Quapropter ante cibum hi loti & naturalibus calidis aquis vtẽtes, magnam opem sentiunt. Scopus enim in ipsis est ipsas corporis partes humidas seruare. atque hoc cõmune est omni temperamẽto. Nam contrarium, ipsa inquã siccitas, omnium animalium corpora citius ad senectam perducit. Quare si quidem possibile esset semper conseruare humidum temperamentum corporis, verus profectò esset sophistæ Philippi sermo, qui obedientem ipsi, immortalem fore promisit. proinde diutissimè vixerit qui minimè resiccatur. Quum autem humida diæta superfluitates & humorum multitudinem generet, difficile est congruam tenere proportionem, vt neque morbis corripiantur neque citò senescant. Quantum igitur ad tẽperamentum attinet, qui humidissimi sunt diutissimè viuunt. Et sanè etiam plus aliis sani sunt, vbi corpus fuerit corroboratum: quemadmodum etiam robustissimi sunt omnium eandem ætatem habentium, vsque ad extremam senectutem. Et propterea laudatur hoc temperamentum ab omibus ferè medicis ac philosophis, qui corporis elementa exactè cognouerũt. & quidam solum hoc naturale esse putauerunt. Melius enim aliis progressũ temporis euadit, quũ ab initio sit deterius. Quare qui tali corpori corrigendo præfectus est, ea quæ desunt ipsi prouidere debet per exercitia ante cibum fictia, & balnea ac cibos idoneos, & per plures excretiones tum per vrinas, tum per ventrem contingentes. Nihil autem vetat & apophlegmatismis pituitam à capite trahentibus vti, & purgationibus tempestiuis: & præ omnibus, eduliis boni succi, & vini vrinam proritantis potu.

Sicci intemperamenti medela, Cap. XCVII.

Balneum siccis corporis temperaturis omnibus commodissimum est. temperata autem sit & dulcissima aqua. & si bis aut ter in die lauentur, magis conferet. Sed & vniuersa diæta humectans sit. A lassitudine verò & curis ac vigiliis abstinendum est.

Calidi ac sicci intemperamenti curatio, Cap. XCVIII.

Calidum ac siccum intemperamẽtum variis curationibus subiacet. non tamen iniucundus est similiter frigefacientium vsus. Nam iuxta siccas dispositiones necessarium est, non solùm vicinas ventri partes sed etiam totum corpus gracilius fieri.

Humidi ac calidi intemperamenti medela, Cap. XCIX.

Quòd si humida intemperatura est cũ caliditate, adstringentium eduliorum vsus vtilis est. sunt autem hæc austera citra caliditatem. Et sanè etiam frigidus potus ipsis commodus est.

Humidi ac frigidi intemperamenti sanatio, Cap. C.

Humidi verò cum frigiditate intemperamenti optimæ medelæ sunt omnia acria ac calida. misceantur autem ipsis etiam acerba, citra manifestam frigiditatem. Optima item medela est iis modicus potus. sit autem vinum calidum fortiter & adstringens, ac valde vetustum. Iis verò etiam ea quæ forinsecus adhibentur, proportione respondeant.

Frigidi ac humidi intemperamenti curatio, frigiditate prædominante, Cap. CI.

At si frigiditas humiditatem superauerit, vitiosæ fiũt tales tẽperaturæ, & hæ maximè fluidis morbis corripiuntur. Prodest autem ipsis illuuies, & exercitia pura, & ratio victus attenuãs, & vnguenta moderatè calfacientia.

INDEX EORVM QVÆ IN PRIMO SERMONE TETRABIbli secundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis secundi, Sermo primus;

Per Ianum Cornarium medicum physicum, Latinè conscriptus.

De febrium cognitione ac curatione.

SALVBRIS diætæ præcepta ad conseruandam sanitatem commoda ac necessaria iam antea præscripta sunt. Didicisti itaque ex ipsis, qualis & cuiusmodi diætæ vsu, tum ipse, quantum eius fieri posset, maximè sanus esses, tum tuæ curæ cõmissis singulis conuenientem sanitatem conseruares. Quandoquidem verò clàm nobis ipsis sæpe contingit vt negligentiore diæta vtamur, aut vt propter aliquas actionum circumstantias, aut ob ambientis nos aeris violentiam læsi, aliquando morbosis structuris acutarum aut diuturnarum affectionum corripiamur: præstat etiam de ipsis morbis tractare, & ab vniuersalibus febrilium morborum notis auspicari, tum quòd hi magis abundant omnibus ætatibus communes, tum quòd non periculo vacant, turbántque ac tumultum repentinum inducunt ob symptomatum accidentium copiam.

Quòd oportet medicum naturæ operum gnarum esse, Cap. I.

QVare circa prognosticon Hippocratis & alios eiusdem libros medicum exercitatum esse oportet, & naturæ opera nosse. Naturæ enim sunt morborum medici. adiuuare igitur naturam oportet ad salutem decertãti aduersus morbum. Sic enim natura, vbi medicum ea quæ oportet facientẽ auxiliariũ accepit, & ipsum ægrotum obedientem & nihil in diæta delinquentem, morbum facilè superarit. Oportet autem cooperari etiam ministros & extrinseca, quò nihil iis quæ rectè fiunt resistat.

Quòd citra prænotionem morbi fieri nequit vt probè cures, Cap. II.

PRopositum est autem nobis partem eam quæ de signis ac notis morborum tractat, prius exponere. Nam citra hoc vt prænoscas in quid definet morbus, fieri non potest vt modus diætæ tibi probè suppetat: & præsertim in acutis & citum periculum inducentibus morbis.

Quæ sint bona signa, Cap. III.

FAcies bonis signis prædita. poteris enim vel ex sola facie cõstantem ac firmam prænotionẽ sumere, priusquam ægrum contingas: dico autem ex sensibus in ipsa, visu, auditu, olfactu. & ad hæc ex respiratione, sine qua vivere non datur, & quæ indicat nobis dispositionem cordis. Adest autem & loquendi instrumẽtum in facie, ipsa
A lingua, quæ ostendit nobis rationalis animæ partis robur ac debilitatem. Bonum signum est & decubitus decorus, prout maximè consueuit etiam in sanitate se facilè conuertere. Bonum signum est & totum corpus ad portandũ facile esse, & æqualiter ac leniter calidũ, & sitis quãtum eius fieri potest exors: item sanam esse mẽtem, & bene se habere ad ea quæ offeruntur. Bonũ signum est & facilis spiratio & ordinatus pulsuũ motus. Ex his enim & iis quæ adhuc referentur, cognoscemus tum robur, tum debili-
B tatem trium animæ actionum. Nam sanam esse mentem & nõ defluere corpus in decubitu ad pedes, cerebrum per omnia sanum esse indicat. Faciei verò floriditas, & facilis spiratio, & pulsus ordinatus, cor sanum esse arguũt. quãdoque enim florida fit facies cum difficili spiratione, velut in peripneumonicis fieri solet. At sitis exortem esse, & bene se habere ad ea quæ offeruntur, naturalem facultatem in hepate & toto corpore sanam esse indicat. Bonũ signum sunt & somni boni, & sudores per totum corpus temperati & æquales ac moderati, & opportuno tempore apparentes. Bonum item signum est præcordia dolo-
C ris expertia ac mollia esse. Et ad hæc secessus alui & vrinarũ ac sputorũ expeditos esse, & bona concoctionis signa.

Quæ sint mala signa, Cap. IIII.

TOtius faciei ac temporum collapsio, oculi fixi ac caui, lacrymæ inuoluntariæ, & alba oculorũ in somnis apparentia, si nõ adsuetus fuit sic dormire, & defluere corpus ad pedes, & præter morem pronum iacere, dentibus frendere, totum corpus inæqualiter calfieri ac frigefieri, & ad portandum difficile esse. Item sitis intolerabilis, & ardor internarum partium externis frigidis existen-
D tibus, excessus mẽtis & velut deliriũ quoddã, aut stupiditas, sopor profundior, auersio totius appetitus. Frigiditas oboriens ex inflãmatione thoracis ac costarũ, difficulter spirare, & frigidũ respirare, & foras multũ expirare, intra verò parũ inspirare: hoc enim iã futurã cordis mortificationẽ indicat: quẽadmodũ etiã pulsum interceptum esse, aut malè ferire. Facilẽ enim spirationẽ, (inquit Hippocra-
E tes, putare oportet valde magnã vim habere ad salutẽ in omnibus acutis morbis qui cũ febre fiũt, & in quatuordecim diebus iudicantur. Malũ signum sunt & vigiliæ cõcomitãtes, aut etiã somni fientes quidem, verùm turbati. Sudores frigidi & inæquales, & non per totum corpus, &

aliquando milii figuram præ se ferentes ac viscosi. frigiditatem enim fortem hæc indicant.Et non in debito tēpore apparere sudores malum est,& sudores statim febrim sequi:item suppressio retrimentorum alui, & maximè vesicæ,& aliarum excretionum. Imò etiam si hæc procedant,ne alicuius perniciosi notas ferant,& præsertim vrinæ graueolentes & crassæ & nigræ: tales enim in acutis ac malignis morbis omnino periculum significāt. Præcordiorū distentio, & principalium partiū inflāmationes,maximè cerebri inquā ac cordis & pulmonis, & membranæ costas succingentis,hepatisque ac ventris:vbi enim aliquis ex talibus morbis adest,valde mala signa apparentia periculosa sunt. Oportet autem vniuscuiusq; signi vim perdiscere: vnum enim aliquando signū forte ac fidum plura signa infida ac debilia vincit.

Quæ prima dies totius morbi dicenda sit, Cap. v.

PRincipium totius morbi dicere oportet illud tēpus quando homo febrire incepit adeò manifestè vt continuitatem corporis sibi solutā esse putet, & non amplius in publicū prodire valeat, & cōsueta vitæ munia obire, & propterea decubitu opus habeat. Non enim idem est displicētiam habere,& febrire.qui enim caput dolet,aut displicentiam habet,& corpore grauatus est, potest ferè in principiis consueta facere,donec præualens ipsi morbus vires eius deiiciat.

Principium morborū trifariam dici, Cap. vi.

PRincipium propriè dicitur impartibilis illa ac indiuisibilis primi morbi impetus inuasio, in qua victus homo decubuit.Principium etiam dicitur quod per dilatationem nominant,quod vsque ad tertium diem extenditur.Principium quoque dicitur proprium ac necessarium,quod,velut partem totius morbi,principium nominamus.quod sanè non dierum numero cognoscitur, sed exacerbationū qualitate,& concomitantiū accidentium lenitate.Nam in augmento & morborū & symptomatum accidentium incrementum fit: exacerbationes enim anticipant,& longius extenduntur in augmento,& symptomata grauiora fiunt. Principium igitur totius morbi dicitur,donec apparuerint manifesta & bona cōcoctionis signa.Si quidem igitur principium breuis temporis fuerit,morbū velociter soluendum ostendit,velut etiam Hippocrati videtur.In pleuriticis,inquit,si sputum statim appareat, in principio quidem breuis fit: si verò posterius appareat, prolongatur morbus ipse videlicet. Qua igitur die apparuerint in superfluitatibus quæ excernuntur manifestè concoctionis signa,in ea dicimus principium totius morbi cessasse,& incipere ipsum augmētum. Concoctionis enim signa nūquam malè apparent.

Quid sit febris, Cap. vii.

FEbris est calor præter naturam cordis & arteriarum, vitalem firmitatem lædens, ex profundo emergens, & acris ac mordax,ad tactum allabens, præsertim circa thoracem,& vbi arteriæ magnæ sitæ sunt:verùm ad talē calorem inæqualitas quædam & inordinatus motus pulsibus accedit,iuxta ipsam febris speciem.

Quid sit exacerbatio, Cap. viii.

PAroxysmus,*quem Latini exacerbationem* vocant,est motus morbi particularis à remissione ad deterius.Particularis autem motus dictus est, ad discretionem vniuersalis morborum augmenti.

Quid sit remissio, Cap. ix.

REmissio est particularis exacerbationis temporaria quies symptomatum corpori coincidentium.

Remissionē dupliciter dici:comprehenditur enim & interuallum, Cap. x.

EX remissionibus ea quæ sincera est, cognoscitur ex quiete concomitantiū ad exacerbationem symptomatum circumscripta.& propterea dicitur Interuallum, quemadmodum in iis qui per circuitum quendam exacerbant, velut tertiana,quartana,quotidiana,capitis dolor,morbus comitialis,podagra,& consimiles. Quæ verò insincera est & non pura,deprehēditur ex symptomatum diminutione,quemadmodum in cōtinuis maximè febribus cōtingit.nam in his ante absolutam morbi so-

A lutionem non contingit pura remissio: declinationem enim prioris,posterior exacerbatio excipit.

Quod sit principium febrilis accessionis, Cap. xi.

PRincipium febrilis exacerbationis,fermè est contractio extremarum partium omnium, & maximè nasi: & quandoque etiam frigiditas totius corporis:& aliquando tussicula parum irritans,vnà cum frigiditate irruens. Item oscitatio,& partium corporis extensio, aut nausea, aut vomitus,aut animi deliquium, & capitis dolor aut B alterius cuiusdam partis,& in profundum somnum delatio.Pulsus insuper paruus & contractus, tardè feriens ac residens:& symptomatum ad præsentem morbum concomitantium irritatio.

Augmenti particularis exacerbationis signa, Cap. xii.

IVxta augmentum exacerbationis, aliorū quidem accidentium incrementum & vnio accedit: contractio verò & frigiditas cessant, & pulsus inæqualis emicat, & C corpus calefit quidem,verùm non exactè.

Vigoris particularis exacerbationis signa, Cap. xiii.

IVxta vigorem exacerbationis, calor æqualiter diffunditur, & particulatim distribuitur per totum corpus, & pulsus totam augmenti magnitudinem accipientes,ad subiectæ materiæ proportionem extenduntur, itémque reliqua exacerbationis accidentia. tunc verò iam tempus est ægroto potum dare.

Declinationis parti cularis exacerbationis signa, Cap. xiiii.

D DEclinatio est vbi incipiunt aliqua aut omnia prædicta accidentia minui, & pulsus ad ordinatum quodammodo motum deueniunt: aliquando verò & humores exudant, & calor nimirum contabescit:quandoque etiam somni boni concurrunt,si longum tempus inter accessiones futurum est, velut in puris remissionibus fieri solet. Contingit enim in quibusdam morbis vt exacerbatio posterior prioris declinationem excipiat, velut in febribus continuis apparet.

Quod sit principium totius morbi, Cap. xv.

E IAM antea dictum est quòd principium totius morbi illud tempus dicimus, quando per morbi violentiam vires hominis victæ principium decubitus factæ sunt.

Quod sit augmētum totius morbi, Cap. xvi.

AVgmentum totius morbi est,quum exacerbationes consuetam horam anteuerterint,& lōgiores ac maligniores & cum pluribus ac grauioribus accidentibus factæ fuerint.

Vigoris totius morbi cognitio, Cap. xvii.

QVVM exacerbationes statū acceperint,& similiter F per omnia consequenter contigerint, & concomitātia symptomata neque detraxerint neque addiderint, tunciam in vigore esse morbus dicatur.Vigor enim, vehementior morbi totius pars est, quando etiam bonæ iudicationes vel maximè fieri solent.

Declinationis totius morbi dignotio, Cap. xviii.

IN declinatione totius morbi,cōtraria augmēto fiunt. remoratur enim exacerbatio consuetæ horæ impetum,& modico tempore occupat: & symptomata leniora ac simpliciora fiunt,& bona tolerantia ac remissio G adest per omnia.

Quòd declinatio totius morbi in iudicationibus confertim fientibus sensum nostrū effugit, Cap. xix.

QVicunque morbi in vigore confertim iudicātur, & perfectam solutionem recipiunt,eorum declinatio difficulter comprehendi potest,vt neque sensui manifesta fiat. imò neque commodum est de ipsa inquirere: satis enim est cognoscere quòd morbus fideliter,securè,ac H perfectè solutus est.

Quòd seruandus æger quatuor totius morbi tempora pertransit, Cap. xx.

SI quidē igitur sine periculo fuerit morbus, acutéque moueatur,& ad hæc bona & cōmoda signa affuerint

A ægroto,quatuor morbi tempora citò pertransit,& manifestum est quòd etiam seruabitur. Si verò his contraria affuerint,ante vigorem plerunque morietur.

Vtrum tardius aut citius morbus iudicatur, Cap. XXI.

TArdiúsne an citius iudicabitur morbus, ex morbi magnitudine & motus vehementia manifestũ fit: nam magni morbi citò mouentur: quod verò citò mouetur,etiam citò iudicatur.

Quomodo prænoscere oportet an iudicabitur morbus,aut non,& quando, Cap. XXII.

B MAgni morbi qui & citò & vehementer mouentur, omnino iudicãtur: parui verò & obscuriores,& qui debiliter mouentur, si diuturni sunt, soluuntur tantùm paulatim citra iudicationem, rarò verò & ad abscessum tales procedunt.Tertiana enim etiamsi intermittat,tamẽ quia citò & vehementer mouetur, iudicatur: quartana verò,quia diuturna est,paulatim ferè soluitur. itẽ omnes qui pigrius mouentur. Naturam itaque morbi inspicere oportet,an biliosus sit,aut pituitosus,aut atrabiliariꝰ:dein C de anni tẽpus,& ægroti ætatem & temperamentũ ac studium,& prægressam victus rationem,imò & regionem, & statum ambiẽtis nos aeris.Postea verò cõsiderare exacerbationũ circuitus,velut antea dictum est:& an intermittant,siue non,velut in continuis ac continentibus febribus videre datur.Si enim festinauerint,& semper anticipauerint conuenientẽ horam, & vehementiores facti fuerint,& per tertiã occurrerint,breui iudicationem futuram indicant: si verò pigrè moueantur,& eadem hora irruerint,& quotidie contigerint,tardam fore iudicationem significant.Considerandæ insuper sunt & super- D fluitatũ concoctiones,an bonæ sint,& an in diebus indicatiuis fiant,viribus robustis. Si enim morbus statim ab initio ostenderit omnia signa extra periculum,in primo quaternario iudicationem promittit: si verò in quarta præsignificarit,septimã non transgreditur. Leuissimæ enim febres & in signis securissimis fiẽtes,quarta die quiescũt,aut citius,inquit Hippocrates: maligniores verò & in signis grauissimis fientes,quarta die occidunt,aut etiã citius.

E Futuræ iam iudicationis signa, Cap. XXIII.

VBI iam affutura est iudicatio,non parua turbatio in ægri corpore præcedit,& præsertim in nocte iudicatoriam exacerbationem præcedente.Quibus enim iudicatio futura est, iis nox grauis est ante exacerbationem, inquit Hippocrates.Grauitates enim & vigiliæ, & deliria,& graues sopores,& spirandi difficultates, & vertigines,& sensus obtusi,& dolores capitis,colli, stomachi, ac multarum aliarum partium adsunt: in quibusdam verò, aurium sonitus:& splendores oculis obuersantur:& lacry- F mæ inuitæ fluunt:& vrina supprimitur:& labium concutitur, & alia quæcunque pars tremula efficitur: & contingit obliuio ac ignorantia præsentiũ, & vehemens rigor aliquando incidit,aut ardor antea non factus,& in summa exacerbatio ante solitam horam irrumpit: & multus sopor ac sitis intolerabilis sequitur,& vociferantur ac exiliunt velut consternati:& decubitus figuram seruare non possunt & timor impedit videntibus. At imperitus medicus videns symptomatum accidentium tempestatem perturbatur,& cum familiaribus ægri calamitatẽ deplorat,& per cõdolentiam occultat imperitiã. Verùm gene- G rosi medici est non turbari,neq; ignorare quod euenturũ est:sed ex præsentibus prænoscere non solùm quòd iudicatio futura est,sed etiam qualis futura est.

Quomodo prænoscere oportet bonáne an mala iudicatio futura sit, Cap. XXIIII.

OPrimam iudicationẽ (quam etiã solam simpliciter iudicationem nominamus)non per coniecturam, velut alias,sed cõstanter quis prænoscere poterit. Omnia enim signa in talibus morbis statim à principio citra pe- H riculum apparent. queãdmodum rursus in morituris vt plurimũ ab initiò omnia mala apparẽt. Primùm omniũ igitur considerare oportet ægri vires: Deinde cõcoctiones ex vrinis ac secessibus & sputis.nullum enim, inquã, perire vidimus,ex iis qui ob præostensam bonam concoctionem iudicati sunt. Tertiò,quòd in vigore & totius morbi & particularis exacerbationis, & in die testabili iudicatio cõtingit.Consequenter autem,& speciem,morbi & mores.Speciem dico,tertianam,aut quartanam,aut quotidianam, aut aliquam aliam: Mores autem, an sint moderati & leues, aut mali ac maligni. & mores præcipuè indicabunt tibi,an seruabitur, aut morietur.Et in affectionibus quidem thoracis ac pulmonis attẽdere oportet sputis.Neque verò vrinarum inspectio negligẽda est. Considerãdæ verò sunt etiam egestiones. At in febrientibus absque inflammatione alicuius visceris,vrinis maximè mentem attendere oportet. Cæterùm in perniciosis morbis primum ac maximũ signum est futuræ mortis citra iudicationem extrema virium debilitas. non enim excitantur ad pugnam.Secundum,si nullum omnino fuerit ac ne minimũ quidem concoctionis signum: imò etiamsi præmanifesta fuerit indicatiua dies, futurã iudicationem simul præmanifestat, & malam fore indicat. Ad hæc videndũ est an magnus sit ac malignus morbus,non tamen citò moueatur. Magnum autem dico, peripneumoniam *pulmonis abscessum*, semitertianam, febrem ardentem, & consimiles. Velut(verbi causa)contingat vt videatur in quarta die primùm in vrinis nubecula nigra,aut simile quiddam in medio ipsarum pendens, aut subsidentia nigra: sint autem & omnia accidentia perniciosa: morietur quidem talis homo: verùm si quidem celeriter moueatur morbus, in sexta: si verò tardè, in septima.

Qui sint boni iudicatorii dies,& qui mali,Cap. XXV.

SEptima ab initio morbi dies omniũ maximè semper perfectè soluit ac fideliter, & bene ac citra periculum, & manifestè ac signanter.Septimæ verò fidem decimaquarta maximè imitatur. Propinqua autẽ ipsis est nona & vndecima. Et huic propinqua est decimaseptima, & quinta.Post has quarta.Et post hãc tertia & vicesima.Sexta verò sæpe quidem iudicat, verùm plures iudicationes malas aut etiam lethales inducit,aut certè non perfectas neque fideles. reuertuntur enim morbi qui in sexta die iudicantur,etiamsi soluti esse putentur.Si verò etiã perfecta iudicatio(id quod rarum est)in sexta contingat,tamẽ cum periculosis ac grauibus accidentibus contingit.Proinde sextæ naturam nulla alia dies imitata est. Si verò aliquando in octauam diem aut decimam solutio morbi aceruata exciderit, assimilatur quodammodo ei quæ fit in sexta. rarò enim in iis morbus soluitur,& neque fideliter,neque bene,neque perfectè:sed & obscurè ac minimè signanter. At medio quodammodo inter primas bonas relatas,& inter postea malas, tertiadecima locata est, neque similiter reprobanda velut malæ, neque tamen similis bonis existens. Quòd si bona iudicatio futura est, oportet omnia prius iudicata esse, in vrinis præsertim: imò etiã in aliis signis. Tertia igitur & quarta ac quinta dies statim ab initio præiudicantur: quarta verò septimã præiudicat,& septima vndecimam, vndecima verò decimamquartam, decimaquarta decimamseptimam, decimaseptima vigesimam.Terminus porrò acutorũ morborum est decimaquarta. quare si hanc transgressus fuerit morbus,ab acutis excidit.

In quibus ambigua est dies principii morbi, & nulla præiudicatiua facta derepente contigit iudicatio,quomodo ambigua inuenire oportet,Cap. XXVI.

IN quibus autẽ nulla præiudicatiua die facta, derepẽte cõtingit iudicatio,& in quibus nõ exactè cognoscimꝰ principium morbi,in his respicienda sunt signa,& ambiguum reperietur, si ad exacerbationum proportionem, & ad dierum naturam mentem aduerterimus. Si enim imparibus diebus facta fuerit exacerbatio in intermittentibus aut seipsa vehementior facta fuerit in continuis febribus, æstima præsentẽ iudicationẽ imparis diei propriam esse: si verò in paribus exacerbetur, illarũ propriè iudicatio erit. Nã ad vehemẽtiores exacerbationes omninò sequũtur iudicationes. Cæterùm ad ipsam dierũ naturã sic animum aduertere oportet,si ambiguum sit vtrum nonæ aut decimæ diei iudicatio sit. Si enim accidentia

omnia mitiora fuerint, & citra periculum, ac bona A facta fuerit iudicatio, & consequuta fuerit ad iudicationem bona tolerantia, nonam potius esse iudicatoriam diem dicere oportet. Si verò periculosa & mala facta fuerit iudicatio, & cum grauibus accidentibus, & grauis tolerantia post iudicationem sequatur, decimam diem magis iudicatoriam fuisse dicendum est.

De notis ex pulsibus, Cap. XXVII.

QVVM iam expectatur iudicatio, ante omnia pulsus tangere oportet. nam altus pulsus, quemadmodum etiam vehemens, omnis bonæ iudicationis nota est, & B constans signum iam adesse morbi iudicationem. Si verò vehementer ac fortiter ferit digitos, & cum hoc etiã magnus fuerit, & ad distẽtionem magis quàm ad cõtractionem festinarit, motus externi potius signum est. Externum autem motum dico, sanguinis eruptionem ac sudores: internum verò, ventris exturbationẽ ac vomitus. Si quidem igitur magnus fuerit pulsus & vndosus, & simul mollescat, vnà cum hoc quòd etiam ipsum arteriæ corpus humectum est, & ad distentionem magis festinat: per sudorem futurã iudicationem sperare oportet. Si verò C magnus simpliciter fuerit ac vehemens, & magis ad distentionem quàm ad cõtractionem festinarit, sanguinis eruptionem per nares fore significat, vbi videlicet simul testimoniũ præbuerint signa in sanguinis eruptione referenda. Si verò vehemens quidem fuerit, non autẽ magnus, & durior seipso factus fuerit ac inæqualis, & ad contractionem magis festinarit, inclinatione iam ad intestina facta, per ventrem iudicationem futuram expectare oportet. D

De vrinarum notis, & primò quæ sit naturalis, Cap. XXVIII.

IN febrilibus maximè morbis notæ ex vrinis commodissimæ sunt. quandoquidem verò quicquid est præter naturam, ex naturalibus inuenitur, à naturalibus initium faciamus. Vrina igitur optima est in sanis ac optimo habitu præditis hominibus, subfulua aut subflaua, & moderatè crassa, & talis manens colore qualis micta fuit, & leuem ac albam & æqualem subsidentiam habens omni tẽpore: copiã verò, potus ratione. At in fœminis natura- E lem vrinam colore albiorẽ virili esse conuenit, & subsidentiam habere ampliorem. In puerili verò ætate, multũ crassam subsidentiam habere oportet, propter puerorum voracitatem, & inordinatos ac intempestiuos motus. Leuem autem subsidentiam Hippocrates vocat, cohærentẽ ac indiuulsam indicare volẽs: æqualem verò dicit, vt per totum semper similis mingatur, & non hodie quidem cõcocta, cras verò cruda: & vt neque subsidentiam aut totã diffusionem inæqualem habeat. Proinde in naturali vrina quærimus colorem, & diffusionis compagem, & quæ F in ipsa diffusione obiter feruntur, velut est nubecula, aut simile quiddam in medio pendens, & subsidentia siue residentia quæ fundum occupat. Manifestum igitur est quòd vrina in aliquo ex istis mutata cruditatem in venis indicat.

Qualis vrina optima sit in ægrotis, Cap. XXIX.

OPtima igitur est vrina in ægrotis quæ simillima est sanis, suppallida aut subflaua, albam ac leuem & æqualem subsidentiam habens. Defectuosior est quæ id quod in medio pendet, album ac læue & æquale habet. G Crudior autem adhuc hac est, quæ nubeculam talem habet. In qua enim flatus est in profundo crassus ac crudus, si quidem paucus fuerit, permittit materiã ad fundum vasis deferri, diuidens autem ipsam, vniri non permittit. si verò redundauerit crudus in profundo flatus, eleuat subsidentiam ad medium diffusionis vrinæ, & facit id quod in medio pendet. Si verò adhuc amplior fuerit crudus in profundo flatus, eleuat subsidentiam, & ad supernam superficiem diffusi vrinæ liquoris attollit. Inquantum igitur flatus diuidere ac eleuare valet ipsam subsi- H dentiam, intantum crudiorem vrinam putes. Si verò neque subsidentiam, neque quid in medio pendens, neque nubeculam habuerit vrina, nosse oportet quòd natura nondum humorem concoxit: si verò aliquando habet subsidentiam, aut illud in medio pendens, aut nubem, aliquando verò non, pugnam indicat naturæ aduersus morbum: atque hinc modò cruda est, modò non. At verò in tertianis exquisitis & in diariis febribus, nubecula sola aut illud in medio pendens ad morbi solutionem suffecit: aliquando verò etiam vrinam solùm boni coloris factam esse.

Quòd non omnis alba subsidentia bonum significat, Cap. XXX.

SÆpe verò albus color eius quod in vrinæ fusura siue diffusione fertur, idiotas decipit, vt subsidentiam bonam putent quæ bona non est. Contingit enim crudum ac album humorem vnà cum vrina excretum subsidere, & bonæ subsidentiæ imaginationem exhibere. Quandoque verò hepate aut renibus affectis pus excernitur cũ vrina, & subsidens decipit artificem. Verùm primùm distinguendum est an homo antea affectos habuerit renes, aut hepar, aut aliam quandam partem per vrinam expurgari solitam: deinde etiam graueolẽs reperitur vrina pus habens. Crudus verò humor à bona subsidentia distinguitur per inæqualem subsidentis substantiam siue compagem. Non enim cohærens sibiipsi manet, sed in paruas velut arenulas diuiditur: & omnino non leuis est, quemadmodum vera subsidentia. In bonis igitur vrinis primùm supernè apparet nubes: deinde subdescendens facit id quod in medio pendet: in fine verò subsidens in fundo vasis, nimirum vbi perfectè fuerit concocta. In crudis verò humoribus, statim ab initio ad fundũ vasis multa copia secedit, vnà cum hoc quòd mali coloris est tota fusura: postea verò etiam paulatim concoctus ac attenuatus, circa medium fusuræ vrinæ conspicitur, & facit id quod in medio pendet: quum autem amplius attenuatus fuerit ac concoctus, in superficie diffusionis vrinæ consistit, & nubeculã facit, decipitque idiotas vt putent morbum ad deterius procedere.

Quid indicet tenuis & pallida vrina, Cap. XXXI.

TEnuis & pallida vrina, cruda quidẽ est substantiæ cõpage, cõcocta autẽ mediocriter colore. Debilitatem autem indicat etiam hæc naturæ, quòd colore quidem concoxit, velut quæ res facilis sit: non autem etiam compage, propter difficultatem. Si verò per multum tempus hæc fertur, periculum est ne sufficere possit homo donec concoquatur morbus. nam quæ valde tenuis est, mala est. Indicat enim cruditatem, inquantum calorem id quod tenuius est depascere oportet.

Quid indicet tenuis & fulua, Cap. XXXII.

AT tenuis in substantiæ compage vrina, & fulua colore, melior est quàm pallida, & tamen reprehensione non caret propter substantiam.

Quid indicet rufa vrina, Cap. XXXIII.

RVfa vrina cruditatem indicat, non mortem: verùm tempore opus habet ad concoctionem. est enim ex sanguine seroso, nondum valde concoctionem adepto, neque proprium colorem, & propterea diuturniorẽ morbum significat. At in febribus continentibus, ob sanguinis multitudinem consistentibus, excernitur vrina rufa & crassa, & subsidentia rufa, & colore, & fusuræ compage, & subsidentia, cruda.

Quid indicet vrina tenuis micta, & postea turbata, Cap. XXXIIII.

VRina quæ tenuis mingitur, & postea foris turbatur, cruda est propter flatus crassi redundantiam. Indicat autem naturam incipere concoquere.

Quid indicet vrina crassa micta, & crassa manens, Cap. XXXV.

VRina quæ crassa mingitur, & crassa manet, & non desidet, qualis est iumẽtorum, significat vigere crassorum flatuum ac humorum velut fermentationem. In his capitis dolores aut adsunt, aut aderũt, propter humorum turbationem ac euaporationes.

Quid indicet vrina crassa micta, & postea desidens, Cap. XXXVI.

QVÆ crassa mingitur vrina, & postea desidet, indicat humorum fermentationem quiescere, & quodammodo attenuari, & separationem ac secretionem incipere.

Vrina

Quid indicet vrina tenuis mixta,& postea desidens, Cap. XXXVII.

EXtremam cruditatem tenuis & alba vrina significat. non enim aggressa est in his natura concoctionem. Contingit autem hoc aut ob virium debilitatem,aut propter obturationem,aut ob morbi lōgitudinem. Nam in quartanis diuturnissimis, in principio ob crassitudinē & intractabilitatē materiæ, vrina excolata tenuis vocatur. Mingitur autem tenuis,etiam ob hepatis obturationem aut renum:verùm cognoscitur ex locali dolore.mingitur etiam aliquando tenue & album in febribus ardentibus. Febris enim ardens bilis multitudinē indicat,atque hæc vrina phrenitidem imminere significat.Non tingitur autem vrina quia non manet in vasis ipsa bilis, sed leuitate sua ad cerebrum decurrit.Siquidem igitur non adest in his phrenitis,scito ipsam iam affore: si verò adest, & vrina tenuis ac alba mingitur in ardentissima febre, vt plurimùm mortem prænunciat.Non enim tolerare possunt vires cerebri iam prostratæ ab ardente febre, acrimoniā ac mordacitatem bilis iam putrefactæ.

Differentiæ vrinarum oleosarum,& quid significent, Cap. XXXVIII.

SOlet febris primùm pinguedinem eliquare,postea carnem,postremùm etiam ipsa solida corpora inuadit. pinguedine igitur liquefacta oleosæ vrinæ excernuntur. Paulatim autem liquatur pinguedo: vnde & principium habet,& augmentum,& vigorem.In principio igitur colliquationis, ita oleosi coloris facit vrinas vt ambiguum sit aquosæ sint an oleosæ:in augmento verò oleosæ fiunt, ita vt notabiliorem oleosi mixturam habeant. In vigore autem colliquationis totæ vrinæ per totum,tum in colore,tum in substantiæ compage,velut oleum sunt.Ad hæc pinguedo eliquata,aut renum solùm est aut totius corporis.Si igitur renum solùm fuerit,confertim excernitur talis copia,imò & caloris sensus amplior circa renes contingit:si verò totius corporis fuerit,paulatim additamētum facit.

Quid significent eruinæ substantiæ, Cap. XXXIX.

QVando cōsumpta est pinguedo,deinceps caro liquescit,& eruinæ substantiæ in vrinis fiūt:sed & hæ aut renum solùm sunt,aut totius corporis.Siquidem igitur in febribus apparuerit talis vrina,totius corporis affectionē esse indicat:si verò non,in renibus solùm.Et rursus si crudæ sunt vrinæ,totius corporis est malum : si verò cōcocta est vrina,eruinæ autem sunt subsidentiæ,renum affectionem indicant.

Quid indicent furfuraceæ subsidentiæ, Cap. XL.

QVVM febris pinguedinem consumpserit,& maiorem carnis partem,& in profunditatem vasorum irruerit,furfuraceæ subsidentiæ fiunt, angustiores quidem lamineis,verùm crassiores ipsis.Et hæ similiter aut ex toto corpore, aut ex vesica excernūtur. at si quidem febris affuerit,ex toto corpore:si non,ex vesica.&,si quidem cruda fuerit vrina,corporis est affectio:si verò concocta, solius vesicæ.sed & localis adest dolor.

Quid indicent laminæ subsidentiæ, Cap. XLI.

QVVM ipsæ solidæ partes affectæ fuerint, primùm in superficie deraduntur,& quæ in vrinis subsident, laminea fiunt.sed & ex vesica sola talia excernūtur.Si quidem igitur fuerit febris,totum corpus afflictum est:si nō, vesicæ affectio est.

Quid indicet polentaceum in vrinis, Cap. XLII.

QVVM febris post occupatam profunditatem,& maiorem & longiorem profunditatem inuaserit, fiunt talia furfuribus crassiora, & vocātur polentacea.At duo significant hæc polentacea:aut enim sanguinis assationē indicant,aut fortem solidorū colliquationē.Si quidē igitur alba fuerint polētacea illa,solidorum corporum affectio est:si rufa,sanguinis.

Quid indicet graueolens vrina, Cap. XLIII.

GRaueolēs vrina putrefactionem indicat, & futuram naturæ mortificationem.

A Vrina nigra quid significet, Cap. XLIIII.

OMnes nigræ vrinæ,statim etiam crassæ,omnino perniciosæ sunt. rarò enim aut nunquam inueniūtur tenuis & nigra.Nam niger color accidit vrinis,dum expurgatur atræ bilis humor,aut ipsa atra bilis, tum quæ ob frigiditatem, tum quæ propter nimiam assationem facta est. Et viris quidē ac fœminis nigræ vrinæ pessimæ sunt: pueris verò,aquosæ.Minus autem perniciosæ fiunt nigræ vrinæ iis qui debilem habent splenem, quibus non ex adustione neque ex perfrigeratione nigrescit ac liuescit sanguis,quemadmodum in aliis quibusdam contingit: sed ex melancholici humoris diffusione. B At hæ tres differētiæ crassitudinem substantiæ habent. necessariò igitur etiam crassæ reperiuntur nigræ vrinæ. Proinde in acutis morbis perniciosissima est omnis vrina denigrata,& præsertim quum & graueolens fuerit & crassa,& nigram subsidentiā habuerit.Fieri enim non potest vt seruetur æger ex acuto morbo,qui talem vrinam minxit : & si quidem subsidentia fuerit nigra, perniciosissimum est : si verò id quod in medio pendet nigrum fuerit, minus malum, C aut non similiter malum:si autem nubecula fuerit nigra, adhuc mitius,& non similiter malum. Nigra porrò vrina aliquando indicat frigiditatem , aliquando caliditatem siue superassationē. Si quidem igitur prius mixta fuerit liuida vrina,deinde sic nigra fiat,frigiditatem causam habet:si verò flaua præcesserit,& postea nigra inuenta fuerit,ab ampliore nimirum caliditate superassata,nigra facta est. Scire tamē operæpretiū est quòd & in febris quartanæ declinatione, & in melancholici delirii solutione, vrinæ apparent nigræ ac crassæ.Splenicis autem vt plurimùm talis vrina mingitur quando debilis fuerit splen. D nullam enim concoctionem ac distributionem melancholicæ superfluitatis facit.

De egestionum notis, Cap. XLV.

QVOD de vrinis antea dictum est,hoc etiam in egestionibus cognoscere oportet. Dico autem qualis sit naturalis egestio. nam ab hac euariatio in aliqua parte cruditatem indicat. Optima igitur est egestio mollis & compacta,& leuis,& iuxta consuetam horam quammaxime prodiens,& ad proportionem comestorum: colorata quidem moderatè bilioso humore,hoc est subfulua,& nō E valde graueolens.quæ enim talis est,naturalis est : & manifestum est quòd significat sana esse omnia circa ventrē ac intestina.Si verò aliqua parte à relatis euariauerit,præter naturam iam dicitur: velut est valde graueolens , aut crassa,aut sicca,aut dura,aut distorta, & non humori admixta,& quæ cum stridore & velut strepitu quodam præter rationem excernitur.Tales enim omnes concoctoriæ actionis debilitatem indicant. His adhuc deterior est exacte fulua:est enim bilis intemperatæ ac puræ signum.Nigra verò egestio,atræ bilis signum est aut sanguinis adu- F sti.Liuida verò,intestinorum frigiditatis ac mortificationis.Pinguis autem & oleosa , pinguedinis colliquationē significat.Viscosa verò ipsorum solidorum corporū colliquationem indicat.Quæ autem varia est colore,& valde graueolens, variorum humorum excellētem putrefactionem significat.Cæterùm in omnibus his considerare conuenit an edulia talia fuerint,aut intestinum ex more fluxione laboret,quum debile sit.

De egestionibus iudicatoriis, Cap. XLVI.

SI porrò iudicatio alicuius morbi per ventrem futura G est,nihil quidem præiudicās,velut in aliis,neque quicquam proprium ac firmū præsignificās habet: verùm ex eo quòd adsunt quidem iudicationis signa, non autem adsunt signa vomitus,aut eruptionis sanguinis narium, aut sudoris,colligere datur.Considerare tamen oportet ex aluo egesta,an plura prodierint quàm prius ante iudicationem.indicant enim inclinationem hac magis fore: & præsertim vbi imminutæ fuerint vrinæ.Insuper autem & grauitas notabilis, & dolor & tensio circa præcordia & H lumbos,ventris excretiones præcedunt.Quandoquidem verò,& per hæmorrhoidas & per locos muliebres iudicationem fieri possibile est, communia etiam amborū sunt signa quæ nunc sunt relata.verùm considerandum est an horum quid ex more expectetur. si quidē igitur in prin-

A cipio morbi aut augmento venter perseueranter liquidio raegerit, aut velut biliosa quædam pura, & febris perseuerat & bilis magis augescit, tunc & ardentior & periculosior vtplurimum est morbus. Si verò in vigore multùm exturbetur aluus sua sponte, ferè morbi solutionem efficit. At circa vigorem aliquando in morbis diuturniorib⁹ venter exturbatus omnem materiam morbum facientē deterit. Verùm in acutis morbis, & nigra pura & graueolentiam inducentia, præsertim in principio pessima sunt. quibuscunque enim morbis inchoantibus bilis atra B sursum aut deorsum prodierit, mortale est. Et rursus quibuscunque ex morbis acutis, aut diuturnis, aut ex vulneribus attenuatis, bilis atra subierit, postridie eius diei moriuntur. Non autem simpliciter siquid nigrum excernitur, iam etiam hoc atra bilis est. potest enim & sanguis è propriis locis excidens, & tempore aliquo manēs, frigefactos in grumos congelari. Atram itaque bilem cognoscemus ex eo quòd ad terram fusa, ipsam radat ac fermentet, velut acerrimum acetum.

De vomitus prænotione ac significatione, C
Cap. XLVII.

INstante iam iudicatione, vomitum fore expectare oportet, si pulsus fuerit vehemens & ad contractionem magis festinarit, & durissimus existens ac inæqualis. Cordis item punctura & vehemens oris ventris morsus adest vnà cum capitis dolore, & vertigines oculorū, tenebris simul obuersantibus. Et labium concutitur, & saliua multa ac tenuis defluit, & nauseæ infestāt, & infernæ præcordiorum partes frigidæ tangentibus apparent. Omnia enim hæc coincidunt, bilioso ac mordaci humore in vē- D tre ac stomacho coacernato, mordentéque ac simul contrahente totum stomachum infernè. vnde & labium cōcutitur, & saliua defluit. Si verò cum his etiam rigor accesserit, citissimè vomūt: quòd si etiam cibos recèns ingesserint, & maximè potū, citò vomūt. Vtilissimus est vomitus pituitæ ac bilis quàmaxime mixtorū. vomatur autē non crassus: nam sinceriores, hoc est nō mixti, reprobandi sunt. Tales enim & cum violentia & lacinationibus ac molestia vomuntur, vnà cū hoc quòd signū sunt solā bilem prædominari. Quin & varii reprehēdi merentur, velut sunt liuidi & nigri ac porracei. mali enim sunt hi, in- E quit Hippocrates. Si verò omnes hos colores idem homo vomuerit, perniciosum est. deteriores tamen sunt liuidi ac nigri, in acutis & ardentibus morbis fientes: & præsertim si fuerint graueolentes. Attendere verò oportet & in his num sanguis confluxerit in ventrem, & tempore quo dam in ipso moram traxerit, & grumosus excernatur. In plurimis enim tale quiddam cōtingit ex circuitibus quibusdam: & non solùm nihil molesti infert, sed etiam tolerātiores seipsis fiūt, vbi hic per vomitū fuerit reiectus. F

De eruptionis sanguinis ex naribus prænotione ac significatione, Cap. XLVIII.

SI sanguinis ex naribus eruptio futura est, propria signa præcedunt hæc: Splēdores oculis obuersatur, eo quòd flauus est humor. Obtusus autem est visus propter multitudinis sursum versus lationem. quapropter etiam lacrymantur oculi: facies rubicunda est, & præsertim malæ. præcordia distenduntur citra dolorem: difficultas spirandi adest, propter transitum sanguinis per thoracem: capitis item dolor, & temporum pulsus irruens simul cum iudicatoria exacerbatione, & non in principio morbi existens: collum dolet, & deliria sæpe ac exultationes fiunt. G Pulsus autem alti sunt & magni & ad distentionem magis festinant. Si verò cum his omnibus etiam nares scalpat, iam adest tempus vt sanguis erumpat, & præsertim quum dolor fortiter circa frontem ac tempora incumbit. Quòd si etiam sano sanguis erumpere consueuit, augebit sanè etiam hoc valde spem tuam: atque hæc sunt signa iam futuræ sanguinis eruptionis. In principio verò apparētia crudo existente morbo, periculum significant, & tales plerunque moriūtur. Si verò facta iam concoctio- H ne, præsertim in vrinis, hæc signa appareant, circa vigorē morbi commodè conspiciuntur. Soluūt autem tales sanguinis eruptiones etiam viscerum inflammationes in febribus, quādo maximè ex directo fiunt, velut inflammato hepate, ex dextra nare: inflāmmato splene, ex sinistra. Vnde facillimum iam fuerit etiam medicum prædicere vtra naris sanguinem emissura sit, occasione ex dolente parte accepta. Soluunt etiam sæpe sanguinis ex naribus eruptiones phrenitidem, non tamen lethargum aut peripneumoniam.

Quòd & per hæmorrhoidas & muliebres purgationes sæpe soluitur morbus, Cap. XLIX.

VIdimus in multis etiam per hæmorrhoidas prius existentes in sede apertas, morbum solutum: similiter & in fœminis menstrua purgatione facta. Oportet autem & in his prægressa concoctione in morbi vigore excretionem fieri, quò bona & tuta iudicatio fiat. Præcedit & in his notabilis grauitas, & dolor lumborum, imò etiam imi ventris dolor ac distentio.

De significatione ex sudoribus, Cap. L.

FEbrem per sudores soluendam cognoscemus ex eo quòd ardentissima est, qualis est quam inde causon *Græci* vocant. Biliosus est enim hic morbus, & vbi fortiter motus fuerit, rigorem efficit. Si quidem igitur pro ratione suppressa fuerit aluus aut vrina, iudicatione propinqua existente, rigorem expectare oportet: si verò amborum suppressio facta est, & non adsunt signa vomitus aut eruptionis sanguinis, sudor necessariò erit multus. & hoc magis fiet vbi augescente exacerbatione ægri mēte moti fuerint, & forinsecus calidiores facti, & vapor quidam calidus ex corpore ascenderit, qualis antea non contigit, velut videre est in recèns lotis. Pulsus item hi sunt magni & alti, & veloces, & ad distentionē magis festinantes, ac velut vndosi: & arteriæ tunica mollis ac humecta apparet: superficies autem totius corporis pruriginosa & mollis, & quibusdam horis rubicunda. Hæc in exacerbatione iudicatoria fientia, concoctione prægressa, & iudicatoria die bona existente, salutares & solutorios sudores significant. Manifestum est autem quòd moderatè calidum esse oportet solutorium sudorem, & per totū corpus fieri, & pro ratione leuare, ac tolerātiorem facere ægrotum. At frigidi sudores cum acuta quidē febre, mortales sunt: cum mitiore verò, longitudinem morbi significant.

Abscessuum signa iudicatoria, Cap. LI.

SI ad abscessum conuertatur morbus, salutariter se habēte ægro, ad hoc maximè animum aduertere oportet. Durante quidem febre & continua existente, & vrinis tenuibus ac crudis semper existentibus, & subsidentiam nō habentibus, si postea apparuerit in aliqua inferiori parte, velut in cruribus aut circa iuncturā aliquam, aut grauitas, aut tensio, aut ardor, aut dolor, absque manifesta causa, in ea parte abscessum fore expecta. Si verò æger derepente difficulter spirans, citò quidem à difficili spiratione liberatus fuerit, successerit autem dolor aut grauitas capitis, & altus sopor ac surditas, huic in glādulis circa aures abscessum fieri necesse est. Fiunt autem abscessus magis in hyeme, & senioribus qui trigesimum annum excesserūt.

De sputorum significatione, Cap. LII.

IN peripneumonicis ac pleuriticis affectionibus sputa propriè appellata subsidentiis in vrinis similia sunt. At nihil omnino expuere, sed solùm siccè tussire, est veluti in vrinis quum extremè crudæ sunt. Si verò incipiat æger humida & perfectè cruda educere, obscura est & incerta talis transmutatio, & definit primum morbi temp⁹, hoc est principium. Vbi verò inceperit spuere pauca & matura, & semper plura ac facilius educit, tunc augmentum esse dicimus. Quum autem exactè fuerint concocta ac mollia, & non ægrè educuntur, tunc instat vigoris tempus. Vbi verò concocta fuerint, ac citra molestiam educūtur, & imminuta est copia, & dolor non amplius fuerit, & homo facilè spirat, ac bene tolerat, vigorē cessasse putādū est, & morbum iam declinare. Cæterùm ante alia animū aduertere oportet vtrum citius aut tardius sputa extussire incipiat, quemadmodum etiam Hippocrati videtur. In pleuriticis, inquit, si sputum statim appareat, in principio quidem breuis fit: si verò posterius appareat, prolongatur, morbus ipse videlicet. Quæcunque igitur sputa subflaua sunt & subfulua & subspumosa ac tenuia, solius cruditatis

notæ ſunt,& nihil notabilis mali indicant.Quæ verò purè flaua & fulua & viridia ac ſpumoſa ſunt ac viſcoſa,inſupérque nigra,mala ſunt.Nam,excepto ſanguine,quicunq; alius humor purus fuerit,malam affectionem indicat ex calore generatam.Sanguinea igitur & pituitoſa ſputa,moderata ſunt:flaua verò ac nigra,mala.Conſiderare verò oportet & eductionis ipſorum modum.ſi enim facilè expuũtur,indiciũ eſt quòd talia bona ſunt:ſi verò ægrè educuntur,mala.& præſertim ſi nigra,aut liuida,aut æruginoſa fuerint,aut valde graueolentia, vt prunis iniecta graue oleant.

Signa perfectè ac fideliter ſoluti morbi, Cap. LIII.

PErfectè ac fideliter ſolutum eſſe morbum putare oportet,quum in idem ſimul conuenerint omnia ſolutoria ſigna.Siue igitur in vigore ſtatim & confertim ac conſtanter iudicatus eſt morbus,ſiue paulatim declinando fideliter ſolutus eſt,ex his ſanè cognoſcere poteris: Primum enim & maximum ſignum bonæ ac fidelis iudicationis, ſunt concoctiones ſuperfluitatum apparentes in diebus indicatiuis,cũ viriũ fortitudine:Deinde ſi in impari die iudicatio facta eſt,& ad hæc inſuper ſi febris ſoluatur ægro iudicato, & ipſe æger ab omnibus accidentibus liberetur, & coloratior fiat tum in facie tũ in reliquo corpore,pro euacuationis ratione: & ſubtiliore pulſu præditus,ac fortior dum aſſurgit,& bene tolerãs per omnia,& maximè circa concoctiones ciborum ac digeſtiones:& ſi omnes naturales actiones inculpatè facit, & corpus pro refectionis ratione roboratur:& color ex nõ naturali in naturalẽ tranſmutatur.Hæc eſt optima iudicatio,& oportet ipſos cõfidenter renutrire, cõuenienti victu ac balneis videlicet:ſi verò defectuoſa facta fuerit iudicatio, morbus recidiuare ſolet.

Signa morbi non perfectè ſoluti, Cap. LIIII.

SVſpectos de recidiua cognoſcemus ex eo quòd putatur quidem ſolutus eſſe morbus,perſeuerãt autem cõſimiles prioribus vrinæ ac pulſus: & quòd adhuc pallidus eſt æger,& difficulter tolerat,& reliqua contraria omnibus prædictis bonis fiunt.Et in ſumma,quoties præter rationem ſolutus eſt morbus,bis ipſum reuerti timor eſt.

Prænotio diei qua moriturus eſt æger, Cap. LV.

IN pernicioſis morbis conſiderare oportet exacerbationes per ſingulos inſultus, an quotidie, aut alternis,aut alio modo fiãt.ſi verò febris eſt nõ intermittẽtiũ generis, vide an in imparibus diebus, aut paribus,æger magis intolerãs ſeipſo fit.Noſſe enim clarè oportet quòd in illa die aut nocte,in qua magis intolerans ſeipſo fit æger,morietur:&,ſi morbus multo plus vires excedit, citò morietur:ſi verò vires parum reſiſtunt,differri poterit ad vnam atque alteram diem.Fieri autem non poteſt vt moriturus ad declinationis morbi tempus deueniat. Raro verò in declinatione morbi aliquem mori cõtingit, niſi alius morbus priori ſuccedat. neque verò neceſſariò ad vigoris tempus peruenit moriturus:ſed vt plurimùm in principio aut augmento ægroti moriuntur.

Quòd etiam horam mortis ægri prænoſcere poſſit doctus medicus, Cap. LVI.

QVVM quatuor ſint particularis exacerbationis tempora,obſeruare oportet qua hora diei aut noctis grauior exacerbatio irruere ſolet:inſupérque in qua parte exacerbationis æger ſeipſo grauior factus eſt, nimirum an circa acceſſionem,aut augmentum, aut vigorem ipſius exacerbationis. In illa enim hora in qua languidior aut præter ſolitum magis pulſu deſtitutus factus fuerit,morietur.Et in acceſſione quidem exacerbationum moriuntur,ob inflammationes magnas in partibus principalibus, aut propter multitudinẽ craſſorũ ac viſcoſorũ humorũ aceruatim intrò lapſorũ,vt trãſitus ſpiritus perfectè obturentur:ita vt ſuffocetur ac velut extingatur natura,quemadmodum ſiquis viridium lignorum copiam accumulet in flammam: In vigore verò exacerbationum moriuntur, emota natura per violentiam ac vehementiam morbi. Eodem modo contingit ipſos etiam in exacerbationis
A augmento mori.In declinationibus autem exacerbationum moriuntur,exoluta ipſis per violentiã vitali firmitate.Obſcurior enim & collabẽs ſẽper fit pulſus in pernicioſis exacerbationis declinationibus.Diffluit enim tũc vnà cum aliis in corpore, etiã febrilis calor.atq; hinc idiotæ melius rẽ habere imaginãtur. Ægri verò aut ad exonerandũ aluũ ſurgẽtes,aut alio motu facto,animo linquuntur aliqui verò pauco ac viſcoſo ſudore excluſo moriũtur.

In acutis morbis mortem non eſſe prædicendam, Cap. LVII.

B IN acutis morbis coniectatione vti non oportet,in quibus maximè repentina mors aut periculum ingruit. In his enim facilè trãſfluit & ardẽtior eſt humor,& vehemẽtiſſima febris violentia. Et de his morbis Hippocrates pronũtiauit; Acutorũ morborum nõ omnino tutæ ſunt prædictiones neque ſanitatis neque mortis.

Febrium diuiſio,& de diariis febribus, Galeni, Cap. LVIII.

EX morbis ob intemperiem orientibus vnus eſt & febris ipſa,calore præternaturali ad tantam immode-
C ſtiam euecto vt angat hominem & actionem lædat.Differentiæ huius caloris,maioris ac minoris ratione diſtinguũtur,& iuxta ſubiectũ ſiue materiã, aut ipſũ cordis corpus calore occupante,aut humores,aut aeream eſſentiam. Incipit igitur hæc præternaturalis caliditas aliàs ex alio de prædictis: & niſi ſoluta fuerit, temporis progreſſu ſimiliter reliqua duo genera afficit. & ſiquidem in ſpiritibus permanſerit hic calor, diariam febrem efficit: ſi verò humores occuparit, febrem putridam incendit: ſi verò ipſum cordis corpus iniuria affecerit, hecticam
D ac habitualem febrem facit.Nam aliqui febricitantes facilè ſolubilem affectionem habent, velut calefactum in ſole lignum:aliqui verò ægrè ſolubilem, velut accenſum ab igne lignum,vt etiam fumum edat: quidam verò planè exuruntur,velut lignum ad carbonis naturam adactũ. Tria igitur ſunt genera,diariæ, putridæ,& hecticæ. primùm itaque de diariis tractabimus.Fiunt hæ febres, velut dictum eſt,citra humorum putrefactionem, ſolo ſpiritu feruefacto,& propterea diariæ appellantur. nam vbi loti ſunt ægri in prima huius febris declinatione, & cibũ
E boni ſucci ac humectum acceperint,non amplius ſecundariò febricitant.Proprium autem & inſeparabile ſignũ diariarum febrium eſt vrinarum cõcoctio in prima die, & caloris iucunditas. verùm poſt exacerbationem ſedatã certiorem habebis cognitionem.nam arteriarum motus per omnia aſſimilatur motui ſanorum,quod nulli alii febri adeſt.& ipſa bona ægri tolerantia maximũ liberationis ſignum eſt.Et vrinæ multo meliores poſt exacerbationem quàm in febris principio tibi apparebunt. Et ſi ipſis, dum lauantur,neque horror aliquis inſuetus acciderit,ne
F que alia aliqua iniucunditas,& poſt balneũ conſequenter bona tolerantia manſerit,cõfidenter nutrire potes ipſum, & vinum exhibere intrepidè bibendum,quãtum in præſens moderatum eſt. Facilè verò à talibus febribus capiũtur ii in quibus defluxiones corporis nõ vaporoſum ſed acre quid ac fumoſum habent. quare ſiquando ſuppreſſus fuerit coaceruatus in ipſis calor,febrilis efficitur. Auſpicantes verò ac externè laceſſentes harum febrium cauſæ ſunt,laſſitudines, frigiditates, vigiliæ, curæ, triſtitiæ, iracundiæ,rigor,ardor ac exuſtio cutis,vt difficulter trãſ
G pirationem admittat.

De diariis ex laſſitudine febribus, Cap. LIX.

QVI ex laſſitudine febricitant, cutem ſicciorẽ quàm qui ex alia quadam diaria febre laborant, habent.Et hoc maximè contingit iis qui ſimul frigefacti ſunt ex multa laſſitudine, vt etiam poſt febris vigorem permaneat ipſis ſiccitas:& pulſus his parui fiunt.qui verò nõ nimiũ fatigati ſunt,his humiditates quædã, aut vapor calidus ex profundo effertur.magni autem ſunt & his pulſus. Oportet autem ipſos ſtatim poſt exacerbationis declina-
H tionem in balneum ducere, & accuratè ſimul ac molliter modico oleo dulci tepido perfrictos, aquarum dulcium lauacris lauare. Sed neque ſi in aere balnei ipſos morari iuſſeris,quicquã læſeris propter frigiditatem. Poſtea quietis ſtudium prodeſt.

De febrientibus ex vigiliis,& cura,& tristitia, aut ira, Cap. LX.

EOS qui ex vigiliis febricitant,distinguit etiam colo ris species: est enim subtumida.Sed & oculorum mo tus manifesti sunt: vix enim attollunt supercilia. & caui fiunt ipsis oculi:imò etiam sicci. Pulsus autem densiores fiunt omnibus ob vigilias,curam,ac tristitiam febrienti-bus.Qui verò ex ira febriunt,his neque cauitas oculorum adest,neque color ille:& calor his est amplior,& velut ex profundo emergens:& magni sunt his pulsus.Omnes igi tur relati neque frictionibus, neque balneis multis opus habent:sed multi olei perfusione omnino non adstringẽ tis.atque vbi parum defricti sunt,pro more lauentur.

De febrientibus ex ardore, Cap. LXI.

FEbrientes ex ardore, statim ab initio perfrigeranti-bus sanare oportet,& balneis pluribus dulcissimarum ac temperatissimarum aquarum.Oleum autem modicũ adhibendum est,& omnino non affricãdum.Sint autem quæ adhibentur capiti frigefacientia, omphacinum & rosaceum ex ipso præparatum sine sale. Facere autẽ hæc possimus frigida, vas in quo continentur suspendentes in puteum vt aquam contingat. Sed adhuc magis saliens aquæ frigidæ oleum frigefacit:& magis adhuc nix forin secus vasi circumposita. Perfundendum est autem sinci-put ex oleo sic frigefacto,lana moderatè excepto, ita vt manum in sublime leuemus, & hoc indesinenter facia-mus vsque ad febris declinationem:atque ita in balneũ dulcium ac temperatarum aquarum ducamus,accessu so lo aeris balnei per transitum concesso.

De febrientibus ex frigore, Cap. LXII.

SI quis frigefactus febricitarit,suppressis videlicet fu-mosis transpirationibus,quæ per cutem fiunt,& hic in balneum ducendus est in febris declinatione. Caput au-tem calfaciendum est & ante balneum & post balneum, in declinatione,ex vnguento amaracino & nardino.

De febrientibus ex grauedine ac destilla-tione, Cap. LXIII.

QVI ob grauedinem febriunt lauare non oportet priusquam ea concoquatur,si ex frigiditate aut cru-ditate destillatio facta est. Caput autem humectandum est irino vnguento aut amaracino aut nardino: si verò ex ardore facta est destillatio capite calfacto, & instar cucurbitæ attrahẽte materiã ex locis subiectis, hunc sta-tim in balneũ dulciũ ac tẽperatarũ aquarũ ducere opor tet,& in frigidam immergere,& sub salientem locare:in balneis autem frigefacientibus caput humectare. sunt autem ea moderata propter balneum.

De febribus ex cutis densitate, Cap. LXIIII.

DEnsatur cutis aut ex frigore,aut acerba qualitate ipsi præter assuetudinem allapsa:quale quid accidit etiam iis qui in aluminosa aqua lauantur. Arctissima est iis cu-tis,vt etiam tactu cognoscatur. Imò & caloris motus, le-uis quidem iuxta primam manus admotionem apparẽs, acris efficitur si diutius tactus perseuerett:vrinæ autem nõ velut aliis fuluæ sunt. quare non accusamus in iis quòd alimentum non sentiant,vnde corporis moles contrahi-tur. Neque verò oculi caui ac sicci fiunt. verùm sunt qui bus humidiores & prominentiores esse videntur natura-libus,eò quòd non contigit transpiratio in ipsis,sed mate riæ magis intus concluduntur. Vnde neque pulsus parui sunt,velut in tristitia aut cura,aut vigiliis,&valde immo deratis exercitiis.Curare porrò eos oportet aquarum dul-cissimarũ ac tẽperatissimarũ balneis,post exacerbationis declinationẽ,& præcipere ipsis vt aliquãdiu in balnei ae-re morẽtur: affundẽdúmque est ipsis oleũ dulce tepidũ, & fricatio mollis ac moderata adhibenda. Tenuis au-tem victus præscribendus est,& vinum dandum tenue & album.

De febribus ex fame, Cap. LXV.

SI ob famem fiat febris, exacerbatione declinante in balneum ducantur,& plurimo oleo tepido dulcissimo perfusi leuissimè fricentur,& plurimo tempore in calido solio morentur. Egressi deinde ac viribus refecti rursus in balneum ducãtur,&in calidum solium locẽtur.Postea A egressis post balnei turbationem sedatam,danda est aqua calida potanda,deinde prisanæ succus: aliquando etiam pisces petrosi in iure albo parati.

Diæta communis omnium diariarum fe-brium, Cap. LXVI.

DIæta in febrib⁹ diariis omnibus communem scopũ habet,vt sit ex eduliis boni succi & quæ omnino cõ-coquuntur,& nusquam circa meatus detinentur: iis qui-dem qui ex ardore aut ira febriunt,quæ simul frigefaciũt ac humectant: frigefactis verò,minus alentia & modera-B tè calfacientia.Iis autem qui vigilarunt,aut tristes fuerũt aut curis vexati, humidus & somnificus cibus congruus est.fatigatis autem,plurimus & maximè nutriens. At in quibus intẽperatura corporis calidior ac siccior facta est, eos oportet aliquãdo circa primũ exacerbationis impetũ nutrire. Vinum autem dandum est omnibus qui ex dia-ria febre laborant,aquosum,tenue ac album,quod & con coctionem adiuuat& vrinas ac sudores propellit.Iis verò qui vigilarunt aut tristes fuerunt,aut curis vexati, magis intrepidè vinum datur.sed & fatigatis nimium,dandum est quantum superare possunt.Iratis autem,priusquam ab C affectu omnino liberati fuerint, minimè tutum est vi-num dare.

De febrientibus ex inguinum inflammatione, Cap. LXVII.

SI quidem citra lacessentem externam causam, ingui-nis glandularum inflãmatio fiat, multitudinẽ sangui-nis plerunque in vniuerso corpore indicat. nam & calor in his amplior est quàm in prædictis,& facies rubicunda ac tumida apparet. Oportet igitur celerrimè venam seca-D re priusquam materia in inflammato putrescat, ac febrẽ putridã accẽdat:post venæ sectionẽ vtẽdum est tenui diæ ta,vsque ad perfectam liberationem. At inflammato in-guini ante venæ sectionem adstringentia ac repellentia imponenda sunt:post venam sectam,laxantia ac modera tè discutientia. Cæterùm quibus propter offensionem di gitorum pedis,aut aliud quid tale, inguinis inflammatio facta est,& ea de causa febris diaria consequuta, tales ne intertogant quidem medicum quid facere oporteat, sed vlceri ex quo inguinis inflammatio facta est prospicien-tes,lauantur circa exacerbationis declinationem. Prohi-E bendum autem vinum omnibus ex inguinis inflamma-tione febrientibus, donec inflammatio fuerit soluta. & victus ratio tenuior ipsis constituenda est.

De diariis febribus ex cruditate obortis, Cap. LXVIII.

IN corporibus ex malis humoribus vitiatis cruditates orientes citissimè febrem accendunt: minus autem fit malum si ob cruditatem aluus infrà erumpat:nã parũm autem malum est si fuerit suppressa. Febriunt autem ali-F qui etiam in quibus profluuium vẽtris ob cruditatem fit. Si quidem igitur sola corrupta euacuata esse apparuerint, lauandi sunt ac nutriendi in febris declinatione: si verò plus iusto euacuatio fiat,melius est nutrire citra balneum prospiciendo ventri ipsi. Cura verò vẽtris dupliciter fiat: Si enim non amplius feratur ipsa aluus, absinthium mo-dicum aqua macerans coquito cum oleo in duplici va-sculo,& ex hoc locos circa ventrem humectato: deinde hapsum lanæ purpureæ oleo imbutum ventri imponito: Si verò debilius est os ventris,mastichen cum vnguento G nardino ad stringmentitiam crassitudinem redige, & pur-puram ex eo imbutam impone. Sint autem ea quæ im-ponuntur, ad tactum calida. tepida enim robur ventris exoluunt. At si adhuc feratur aluus,melius est optimo me lino vti pro nardino,cum modico vino.commodum est ad hæc & mastichinum.Si verò etiam vẽter exuratur post euacuationem,melino similiter vtaris,aut cerato ex ipso parato. Nutriendi porrò sunt adhuc fluente aluo ex polẽ-ta & panibus qui oxylipes vocantur, *ex eo quòd paucissi-mum acetum habeant*. Inspergenda est autem polenta suc-H co malorum punicorum,aut pirorum,aut malorum,præ-sertim cotoneorum:vel in ipsorum decoctum,aut myrto rũ.Si verò fluxus cessarit,alica detur, & gallorum testes,& pisces petrosi in iure albo parati,& fructus adstringentes. Si verò inappetentes fuerint,vt auersentur cibos, ex con-

coctorio medicamento ex malorum cotoneorum ſucco
ac melle compoſito , cochlearium vnum aut duo danda
ſunt.Si autem non affuerit id quod ex ſucco compoſitum
eſt,detur id quod ex carnibus cotoneorum paratur,cui ni
hil omnino piperis additum eſt,aut valde exiguum quid
dam.Si vero ſupprimatur aluus in iis qui ob cruditatem
ex diaria febri febricitant,ſi quidem cibi adhuc in ven-
tre continentur,plurima tepida pota , digitis aut pennis
immiſſis,per vomitum iubebimus id quod moleſtū eſt
reiicere:deinde præcordia fouere & quietem agere.Si ve
rò cibi iam deſcenderunt ad inteſtina,reclinatis ipſis ita
vt partes circa caput & ſtomachum ſurſum vergentes ha
beant,foueatur venter,& ſomnus cōcilietur.Poſt ſomnū
autem glandula ſubdatur,ad ſuperfluitates quæ deſcende
rūt educēdas:aut per mitiorē clyſterē(quale eſt furfurū de
coctum)euacuatio fiat.diæta ſit tenuiſſima, quæ plurimā
extersoriam vim in ſe habeat.Quòd ſi inflatio acceſſerit,
incoquere oportet in oleo cuminum ac rutam , & infun-
dere per ſedem.Euacuata verò aluo,ſtatim nutriantur : ſi
verò etiam citra moleſtiā dormierint , poſtridie lauētur,
adhibentes ventri vnguentum nardinum cum modico
vino , & poſt balneum ſimiliter tenui victu vtantur:ſi ve-
rò etiam tertia dies febrem aliquam induxerit, neque ſic
timendum eſt:ſed ſimiliter lauandum , ac moderatè nu-
triendum. Dare autem oportet talibus ante cibū aliquod
concoctorium , oxyporium *à cita penetratione appellatum*
medicamentum , & præſertim quod ex cotoneis malis
fit,cochlearii menſura.

Curatio diariarum febriū multarum dierum,qua
rū aliquæ ex mutatione diariarum generan-
tur ob cutis obturationem,
Cap. LXIX.

QVædam febres propter obturationem vaſorum cir-
ca cutem fiunt,ex diariarum mutatione, quum non
probè curatæ fuerint ſtatim ab initio. Cōtingit hoc ma-
ximè in corporibꝰ vitioſis humoribus præditis,quū mul
tùm fuerint voraces. Nam in talibus circa primam ac ſe-
cundam diē aliquantiſper non eſt in pulſu, putredinis ſi-
gnum:ſicut neque in vrinis,cruditatis.dum enim prolon
gatur quidem declinatio, & nō amplius iuxta proportio-
nem remittit,ſuſpecta eſt affectio.ſi enim non tranſpira-
uerint perfectè,neceſſe eſt putrefactos eſſe vitioſos humo
res.Si quidem igitur puer aut ſenex fuerit ægrotus , venā
ſecare nō expedit:in mediis autem ætatibus,robore præ-
ſente ægroto,vena ſecetur,ſi ſanè etiā plenitudinis ſigna
affuerint in corpore.Detrahendum eſt autem pro viribꝰ
& obturationis magnitudine. maior enim febris ob ve-
hementiores obturationes incidit: minor autem ob mi-
nores.Euacuata verò multitudine,& rarefactis meatibus,
fumoſæ ac fuliginoſæ ſuperfluitates tranſpirantes paucio
res fieri poterunt.Periculoſum enim eſt aperire potētibus
obſtructiones vti ante euacuationē. Quæ enim vim exter
ſoriā habent,exhibita dum exhalant,ſimul attrahūt quid
ex craſſis ac viſcoſis humoribus in vaſis , & duplicant in
anguſtis meatibus obturationes:ſi verò etiam extrinſecus
cuti admoueantur exterſoria, periculū eſt ne attrahant e-
tiam aliud quid ad meatus obſtructos. Quò igitur ſecurè
& intrinſecis exhalatio & extrinſecis attractio contingat,
vtiliſſimum eſt euacuare pro viribus corpus : poſt eua-
cuationem verò non longa facta dilatione, aliqua exter-
ſoria edulia aut pharmaca dare: eduliorum quidem loco
ptiſanam & aquam mulſam,pro pharmacis autem, acetū
mulſum ex ſolo aceto ac melle paratum.Quæ enim in a-
ceto mulſo coquuntur aliâs, velut calamintha , & ſimilia
calida,febres accendunt:velut etiam vinum.At poſt ter-
tiam diem,neque putredinis humorū ſigno in pulſibus
præſente,neque in vrinis cruditatis, & vbi hora ſuſpecta
in qua febris acceſſit in prima die, tranſiit, confidenter
iam hominem lauare oportet:ſi verò etiam circa decimā
horam ſuſpectus tibi fuerit paroxyſmus *ſiue exacerbatio*,
lauare oportet ante horam ſextam.In balneo verò corpo-
re præcalefacto illinire oportet dulci tepido , & modera-
tius confricare , poſtea depurgare & abluere forinſecus
corpus.Eligenda ad hoc quædam moderatè extergentia,
qualis eſt ordeacea farina & fabacea:deinde immittēda

A in ſolium calidæ temperatæ , deinde etiam in frigidam.
Si verò circa decimam horam(vt ita demus)turbatio quæ
dam ſuſpecta ſit,nihil exhibendum eſt præter aquam cui
incocta eſt hyſſopus,& parum apii : deinde ſi nihil mali
intulerit hora,nutriantur.Si verò etiam quid attulerit,o-
mnino moderatum apparebit:quare & lauare poteris po-
ſtridie ac nutrire.At vbi magna facta eſt obturatio,neceſ-
ſariò putrefactio contingit: vnde curatio in putredinoſa
febre referenda,etiam his congrua eſt.

B De febribus *id eſt continentibus* ſynochis,
Cap. LXX.

COntinens febris nominatur cuius ab initio vſque ad
finem vna eſt exacerbatio , nullam alterius exacerba-
tionis principii ſignificationem faciens. Corporibus bo-
no habitu præditis,& multo ſanguine refertis,& ætati ca-
lidæ peculiaris eſt continens febris. conflatur enim ob ca
lidi ſanguinis copiam nondum putrefacti , &, eo quòd
non tranſpirat,feruore ſolùm caliditatem excitantis:quē-
admodum nouum vinum ſolet in doliis.Tempus autem
taliū febriū maximè vernū eſt. Sunt autem differētiæ fe-
C bris continentis tres.nam aut æqualis permanet magni-
tudo ab initio vſque ad ſolutionem , aut additamentum
facit,aut detractionem.hoc autem contingit prout maio
res aut minores fiūt trāſpirationes, ex eo quòd dēſior aut
rarior eſt habitus corporis affecti.Eſt autem multa copia
quæ in talibus affligit,& feruorem ſanguinis ebulliētem
conſequenter febris accendit:aliquando verò etiam craſ-
ſitudo . Scopus igitur curationis in ipſis eſt euacuare co-
piam,& extinguere calorem præternaturalem,& craſſitu-
dinem ſecare:ſi quidem affuerit . deinde veterem bonā
temperaturam debilitatis partibus reparare.

D De venæ ſectione, Cap. LXXI.

SI validæ ſunt vires,& ætas permittit,& nihil aliud for
titer reſiſtit,ſanguinis tantum auferre oportet quantū
vires tolerant. præſtat autem,ſi vires adſunt,vſque ad ani
mi deliquium ducere. Quibus verò nō ſic vena ſecta eſt,
hi ad extremum periculum deueniunt,vt aut ſuffocentur
aut animo linquantur:niſi virium robur,aut larga ſangui-
nis eruptio,aut multus ſudor ex manifeſta pernicie ipſos
eripiat.Nā multitudo in his non amplius à venis conti-
neri potens obturat ac diſtendit corporis molem, & pro-
E pterea ipſum aliquando dirumpit,& vaſa maximè in na-
ribus aperit.Ea gratia feſtinare oportet ad ſanguinis de-
tractionem quantum vires ferunt , quò vaſorum natura
ex tranſpiratione ac ventilatione naturale tēperamentū
cōſeruans,iuxta morē ab initio humoribꝰ dominetur.ve-
rùm animaduertendum eſt & ad ipſius venæ ſectionis ſco
pos.Præcedente enim ciborum cruditate, eouſque venæ
ſectionem differre conuenit,donec tibi ſatis eſſe videbi-
tur concoctio ipſorum in ventre peracta, itémque ſeceſ-
ſus ſuperfluitatum in inteſtinis : ſi verò ſuſpectum habes
F poſt venæ ſectionem, aliam fore ſanguinis euacuationē,
velut muliebrem purgationem , aut hæmorrhoidum in
ſede fluxum,relinquere oportet in venæ ſectione tantum
ſanguinis quantum per alios locos euacuandum putas.
Quare ſiue menſes fuerint moti ſiue hæmorrhois aperta,
totum negotium naturæ permittito : ſi verò non tantum
quantum oportebat euacuatum fuerit,tunc venam ſeca-
to,quò ex vtriſque compoſitis perficiatur quod conue-
nit.Aptus eſt ad venæ ſectionem habitus corporis durus,
G multi ſanguinis ,denſus,& ægrè tranſpirans,ſtatus aeris hu
midior.Reſiſtit venæ ſectioni puerilis ac ſenilis ætas,tem
peramentum calidum ac ſiccum valde , & tempus ac re-
gio conſimilis,& qui natura humidiores ſunt , & præſer-
tim cum caliditate:& qui raro habitu præditi ſunt. Inſu-
per quibus os ventris aut amara bile valde vexatur , aut
debile eſt,aut vltra iuſtū ſubtili ſenſu præditū.hi enim o-
mnes facilè tranſpirant, & in venæ ſectione animi deli-
quiis corripiuntur,ex quibus ægrè reuocari poſſunt. Simi
liter autem etiamſi triginta annorum fuerit is cui vena
H ſecanda eſt,verùm humidus & mollis & pinguis ac albus
corpore,& paruas venas habuerit , huic aut omnino non
venam ſecabis,aut parum detrahes:omnino quidem nō,
æſtatis tempore & in reliquis eiuſdem ordinis:parum ve
rò,aliis temporibus ac reliquis conſtitutionibus. Proinde

aliqui in animi deliquium collapsi in ipsis medicorũ manibus,non sunt reuocati. A quare si quis euacuasset citra virium dissolutionem,nõ periissent: Aliqui verò per omnẽ deinceps vitam totũ corporis temperamentum frigidi⁹ habuerũt,propter immodicam euacuationem, vt qui in malo corpore ac habitu vitam degerint.Quidam verò ex hoc ipso perniciosis morbis correpti sunt, ab aqua inter cutem,& erectæ ceruicis spiratione,hepatisque ac ventris debilitate,& semisideratione. Optimum igitur est,quemadmodum nos semper facere vidisti, non dierum numero animum aduertere,neque soli multitudini, sed viriũ robori: in omnibus quidem, verùm maximè in continentibus febribus. si enim vires conseruentur, nõ solùm sexta ac septima,sed etiam sequentibus diebus venam secabis.

De frigidæ aquæ exhibitione, Cap. LXXII.

SI aliquando coactus fueris curare ægrotum qui non solùm antea venæ secandæ auxilium omisit,sed etiam nunc aut propter timiditatem ægroti, aut cognatorum, sanguinem detrahere prohibearis, ad frigidæ exhibitionem deueniendum est,exacta præscriptione facta, quãtũ ex ipsa fieri possit detrimentum.Nam si hoc paruum vel omnino nullum futurum est, danda est in potu frigida sincera quantum æger eius voluerit. Tunc autem danda est frigida quum in vrinis videris concoctionis signa.neque autem in principio,neque in augmento dãda est frigida,sed in ipso vigore totius morbi ac particularis exacerbationis.Opportuno enim tempore data frigida corroborat solidarum partium naturam. Corroborata verò natura præattenuatos humores aggreditur,vt bonos quidem detineat,inutiles verò eiiciat,aut per ventrem, aut per vomitus,aut sudores. Si verò frigidæ potor fuerit æger tẽpore sanitatis, valde cõfidẽter frigidã dato,ipsa experientia doctus omnia viscera frigidæ familiaritatẽ sustinere.Si enim omnino aliqua pars adeo frigida esset vt ab ipsa læderetur, sanitatis vtique tempore euidens detrimentum ostendisset: quum autem nulla pars in sanitate læsa sit,ne in febre quidem lædi poterit, quum maximum propugnaculum habeat in profundo ardentis caloris multitudinem. Quapropter iis qui modicum sanguinem & minimum carnis habent,frigidæ potus periculosior est. citò enim ad solidas animalis partes penetrat carnibus nudatas. Quapropter etiam habituales febres neque sincera neque multa frigida opus habent: tenuia enim sunt in ipsis ac modici sanguinis corpora. Vnde quũ magni detrimenti timor immineat in ineptis, à frigidæ exhibitione abstinere oportet,& vti aliis auxiliis,quæ obturationes referant,& multitudinem euacuant, & feruorem febris mitigant. At verò detrimenta ex intempestiuo frigidæ potu orientia hæc sunt: viscosos ac crassos humores attenuari ac trãspirare frigida impedit. Quare siue inflammatio fuerit in aliquo viscere,siue ignis sacer, siue indurata,siue mollis ac laxa affectio, frigidæ potus ad huius sanationem nihil confert: sed euestigio quidem non modicam affert lenitatem, eo quòd febrem iam factam extinguit: manente autem intus causa,quum ex frigida densatum fuerit corpus, aliam febrem accendit priore grauiorem.Atque hæc quidem detrimenti species contemni poterat: verùm plerique debilia habentes viscera, citius ac facilius à frigidæ exhibitione læduntur.Quibusdam enim stomachus siue gula adeo fortiter affectus est, vt perdiderit actionem,& vix potuerit deglutire: aliis vẽter læsus est, vt vix concoquere potuerit: aliis hepar, vt ex hoc in aquam inter cutem inciderint: aliis colum, aut pulmo,aut renes & vesica: aut aliud quid à frigida læsum, debile ad propriam actionẽ factũ est. Quidam ipsorum statim erectæ ceruicis spiratione, aut alto sopore, aut lethargo,aut aurium abscessu,aut conuulsionibus, aut tremoribus,aut siderationibus corripiũtur. Et,vt in summa dicam,omne neruorum genus & caput ipsis affligitur.Noui quòd formidinẽ tibi induxerim per ea quæ retuli,ad frigidæ exhibitionem: verùm vidisti me sæpe ipsa opportunè vsum esse,& in quibus dare oportet,& semper vtilitatem assequutum esse citra ægri læsionem.

Diæta in febribus continentibus, Cap. LXXIII.

QVibus vena secta est,his ego post duas venæ sectæ horas semper do modicum ptisanæ succi, & iubeo quiescere.Et postquã ex somnis surrexerint, rursus similiter ptisanæ succũ exhibeo,& hoc perseuero vsq; ad tertiã diem: quarta ferè semper in balneum duco. Tales enim opportunè vena secta viribus robustis, & ad animi deliquium euacuati,necessariò sequitur non longè postea vẽtris secessus, attenuatis videlicet humoribus, & leuatis
B ac corroboratis viribus: aliquando verò etiam bilis vomitus. Ad quæ statim etiam humiditates per totum corpus aut sudores succedunt.quare confidenter hos lauato quarta die.At verò tempus exhibendi cibi in febribus continentibus,tum iis quæ iam relatæ sunt, tum iis quæ postea referentur: quæ sanè vnã solùm ab initio vsq; ad finẽ exacerbationẽ habẽt(est bona ægri tolerãtia & consuetudo. tũc enim ipsis cibi dandi sunt) quãdo tolerãtissimi sibiipsis esse videntur:& illo præsertim tempore diei in quo etiam prius morem accipiendi cibi habuerunt. maximè enim toleranter pertulerint cibos isto tempore acceptos.
C Robustis igitur viribus,& dum vigor morbi breui expectatur,tenuissimo victu vti licet: vbi verò vires ægræ sunt,non licet tenui victu vti citra magnum detrimentum.quare alimentis tantum apponendum est quantum roboris viribus detractum est.

Vniuersalis doctrina de febribus putredinosis, Cap. LXXIIII.

TRanspirationis angustia ac impedimentum meatuum obscurorum totius corporis obturationem fa
D cit,per quos fumosæ & fuliginosæ superfluitates quotidie transpirant. At obturationis affectio quum parua fuerit & probè tractata, diariam febrem effecit: Quum autẽ siue propter magnitudinem, siue imperitiam medicorũ consuetum diariarum tempus excesserit,aut continentem aut aliam quandam, ob humorum putrefactionem, accendit febrem.At verò transpiratio multiformiter impeditur,& dum densantur meatus propter siccitatem aut adstrictionem cutis,& dum obturantur propter multitudinem & crassitudinem ac viscositatem humorum. Dũ itaque quotidie fumosarum ac fuliginosarum superflui-
E tatum transpiratio impeditur,naturalis in nobis calor affligitur.Alius verò præter naturam corporibus accedens, primùm humores propter humiditatem putrefacit ac corrumpit: progressu verò tẽporis etiam pinguedinẽ ac carnẽ & ipsa solida corpora inuadit. Est autẽ putrefactio, essentiæ putrescentis corporis ad corruptionẽ transmutatio à calore præter naturã fiẽs.Putrescentes igitur humores,aut intra vasa arctati,continuas & nunquam intermittentes vsque ad perfectam morbi solutionem febres
F efficiunt: aut per totum corpus delati & extra vasa elapsi, quandam febrem per circuitum accedentem & interualla habentem accendunt,velut tertianam,quartanam,quotidianam,aut aliam consimilem. Causa verò cur non excidant extra vasa humores in febribus continuis, est aut multitudo,aut crassitudo,aut viscositas ipsorum. Quemadmodum igitur dum inanimata corpora putrescunt, primùm abiicimus ex ipsis quæ iam putruerunt, deinde reliquum in aere frigido suspendimus, & perspirationes perfrigerantes molimur: eodem modo sanabimus in humanis corporibus putrefactionem,quod quidẽ iam corruptum est,omni modo euacuantes,reliquum verò gesta-
G tionibus moderatis & transpirationibus perfrigerãtibus ad exactam ac naturalem proportionem reducentes. Proinde vbi prius de non intermittentibus febribus tractauerimus,mentionem faciemus deinceps & reliquarum.

De febribus putridis, Cap. LXXV.

QVVM in omnibus vasis,& præsertim maximis,circa alas ac inguina,ac consimilibus, sanguis calidior æqualiter redundans putruerit, febrem putridam continentem efficit.Plerunque verò in corporibus multi san-
H guinis ac carnosis & denso habitu præditis,& superfluitatibus calidis refertis hæc generatur. Proinde his iam febrientibus pulsus maximus & æqualis vehemens est, & qui compagem arteriæ neque duriorem neque molliorem habet.Ad tantam verò velocitatem ac densitatem

venit

venit,ad quantam magnitudinem ipſa febris venit. Atque hæc quidem ambabus communia ſunt, huic videlicet,& prædictæ continenti citra putrefactionem febri. verùm huic præcipua putrefactionis ſigna in vrinis, & pulſibus, & caloris ſpecie adſunt. Curatio verò harum febrium, in vtroque genere communicat, tum in eo quòd cum putrefactione,tum eo quòd ſine hac eſt:at eſſẽtia quidem & vniuerſa ipſarum natura ex genere putridarum eſt. Verùm quatenus vna eſt tota ipſarum exacerbatio,ab initio vſque ad totius morbi ſolutionem,eatenus communicat cum continenti abſque putrefactione. Oportet itaque etiam curationem ipſis in hoc ſolùm cum illis continentibus communem eſſe:per alia verò omnia bifariam ſecari, ita vt quoſdam medendi ſcopos ex genere putridarum accipiamus,quoſdam verò ex propria ipſarum eſſentia.ſanguis enim eſt qui in hac febre putrefactionem ſuſcepit. Sic verò etiam alias differentias putrefactorum humorum ſanare conuenit, iudicationem partim à putrefactione ſumẽdo,partim à propria vniuſcuiuſque differentia, velut pituita,aut vtraque bile.Quandoquidem igitur putridarum febrium ſeptem ſubiecta ſunt præter naturam ,à quibus iudicationes ſumuntur,nẽpe copia humorum,& craſſitudo,& viſcoſitas,& obturatio, & tranſpirantium ſuppreſſio,& putrefactio,& febris nõ habens interuallum:Vnamquanque ſanè ex relatis affectionem ſanare oportet per contraria, copiam per euacuationem,craſſitudinem per ſecantia, viſcoſitatem per extergentia,obturationem aperientibus tranſpirantium ſuppreſſionem: ſi quidem propter conſtrictionem cutis facta eſt,per diffundentia:ſi verò propter denſitatem,per rarefacientia. Deinde putrefactionem, extergentibus & alterantibus ac tranſmutantibus.febrem autem,per frigefacientia.Quum igitur vires fuerint fortes, vena & iis ſecanda eſt, niſi cruditas ventris aut alterius cuiuſdam partis prohibeat,velut antea dictum eſt. nam ex iis quæ de illis diximus,conſiderare oportet conuenientia etiã de his. Quandoquidem verò neque obturatio neque putrefactio curari poteſt per ſolam venæ ſectionem, quum aliis auxilis opus habeant, referuare aliquid ſanguinis oportet ad curationis tempus, vt ne neceſſitas aliqua ingruat ob inopiam intempeſtiuè nutriendi. Quantum enim ad talem febrem attinet,omnino non nutrire oportet:quantum verò ad ſanguinis euacuationem,nutrire opus erit. Quare ex duobus alterum neceſſariũ,erit vt aut nutrientes,febrem augeamus :aut non nutrientes, vires diſſoluamus. Melius igitur, velut dictum eſt, relinquere ſanguinis proprium alimentum animalis partibus: & ipſum contentum eſſe modicis ſorbitionum exhibitionibus,velut ſunt ptiſana & aqua mulſa, quibus vt medicamentis magis quàm alimentis opus habemus. Si verò ob aliquam cauſam relictum fuerit venæ ſectionis auxilium,homini per tenuem victum connutrito, quum iam concocti fuerint humores,&craſſitudo ipſorum fuerit præattenuata,febre in vigore exiſtẽte, dabimus frigidã aquam,velut in ſuperioribus continentibus febribus,niſi quid ex illic relatis prohibeat exhibitionem. Quòd ſi verò etiam frigidæ potionis auxilium fuerit relictum,aliis auxiliis vtendum eſt, quæ obturationes aperiunt & multitudinem euacuant, & feruorem mitigant, velut antea dictũ eſt,& deinceps conſequenter referetur.

Communis diæta omnium febrium putridarum, Cap. LXXVI.

IN omnibus putridis febribus in communi putrefactos humores expurgare oportet, per vrinam & ventrem ac ſudores. hoc enim commune eſt omni putredini.Si verò aliquando ſua ſponte ad os ventris impetum fecerint,per vomitus euacuentur. Alioqui non oportet ægrè vomentes præter naturam irritare, vt ne vires oris ventris exoluantur, quibus maximè in morbis opus habemus. Eligenda verò ſunt quæ citra calefactionem ac reſiccationem prædictas euacuationes perficere poſſunt :velut eſt ptiſanæ ſuccus,& aqua mulſa, acetum mulſum ſimpliciſſimum, & apomeli,*id eſt fauorum mellis elutorum cremor*, & radicis apii decoctum. Aqua itaque mulſa ad ſecandos craſſos humores, & detergẽdos viſcoſos, &

A promouendas excretiones,optima fuerit, in febribus ex coarctatione ac putrefactione obortis,& præſertim continentibus putridis: attamen febrilem calorem auget. Quare ſi immodica fuerit caliditas,ab aqua mulſa abſtinendum eſt,& vtendum ptiſanæ ſucco.Si verò obturationes ægrè ſolubiles eſſe iudicauerimus, acetum mulſum dandum eſt: quanquam & hoc ſiquis immodicè vtatur, inteſtina radit,& tuſsim mouet, & neruoſas partes lædit, vt difficile ſit reperire tale auxilium quod nihil lædens multùm profit.atque hoc contingit propter complexũ B affectionum præter naturam in corpore. Quapropter iis qui facilè à quacunque re exhibita læduntur, melius eſt vt ptiſanæ ſucco vtantur, donec validius alimentum accipere poſsint. At ſi aluus non egerat, aqua mulſa cum ſolo oleo infuſa eluatur. totum verò corpus forinſecus ante euacuationem diſcuſſoriis difflare non oportet: poſt euacuationem verò diſcuſſoriis vti licet. Pharmacis autem vtendum eſt tepidam caliditatem habentibus, velut eſt oleum chamæmelinum. & in hoc tempore, inter diſcutiendum inquam,etiam vinum aquoſum po-C tum omnes excretiones mouet. Concoctione verò manifeſta in vrinis apparente, etiam lauare licet dulcis & potabilis aquæ balneo.

De febribus continuis, Cap. LXXVII.

FEbres cõtinuæ eiuſdẽ generis ſunt cũ intermittentibus ſiue interpolatis. Eiuſdem autẽ generis dico cum tertiana exquiſita cauſon , *id eſt febrem ardentem*, exquiſitam,& cum quotidiana eam quæ quotidie exacerbatur, & tamen non intermittit. nam & febris ardens omnes alias exquiſitæ tertianæ notas ſeruat, & in hoc ſolũ ab illa D differt,quòd cũ rigore nõ irruit neq; intermittit. Et quæ quotidie exacerbatur, ſimiliter omnes notas habet cum quotidiana:in eo verò quòd nõ intermittit,eiuſdẽ cũ illa generis eſt. Eodẽ modo etiã quæ per quartanã exacerbatur,nõ autẽ intermittit,eiuſdem generis eſt cũ quartanis. Et manifeſtũ eſt quòd neque rigor exacerbationes præcedit,neq; ſudor cõſequitur in hac febre, queadmodũ neq; in febre ardẽte rigor ſuperueniens ſoluit ægritudinem. Differt autẽ febris ardens à continente putrida, eo quòd E hæc ex ſanguine putrefacto cõflatur,& à principio vſque in finẽ vnam habet exacerbationẽ. Febris autẽ ardens ex flaua bile putreſcẽte incẽditur,& alternis dieb⁹ exacerbatur,& quãdã habet febris imminutionẽ acvelut remiſsionẽ.Cõtinẽs verò putrida,ſimilis manet vſq; ad ſolutionẽ.

Cura febris ardentis,Philumeni, Cap. LXXVIII.

EST igitur febris ex flaua bile putrefacta incenſa, continua ardentiſsima,& neque medicis neque ægris bonum ordinem exhibet. lingua enim in iis arida eſt & nigra ac aſpera.Morſus item ventris,ac ſitis intolerabilis, F & vigiliæ:aliquando etiam delirium. Primùm itaque leniter ac blandè hanc febrem aggredi oportet. Vbi verò concoctionis ſigna apparuerint in vrinis, & morbus iam viguerit,acrius inſtare,& ad frigidæ potum accedere:niſi & hîc aliquid prohibeat ex iis quæ de continentibus febribus relata ſunt. Prima verò auxilia in febre ardenti ſunt decubitus in locis frigidis, qui ad purum aerem patent ac perflantur: ſtratum molle & ſæpius renouatum: amicula aſsiduè permutata, & ſatis gracilia & non ſordida.Lectus ſit abundè amplus, quò poſsint membra cale-G facta ſubinde ad alias atque alias eius partes tranſferri. & per flabellum aer ignauior cõcitetur. Epithemata conueniunt pectori ac ſtomacho impoſita:palmulæ cum vino & roſaceo,aut melino tritæ.Sunt & frigefacientia cõmoda:velut ſunt pampini vitis triti, ſeris, polygonum, plantago,ramenta cucurbitæ,lactuca, rumex acutus. Singulis autem admiſceantur micæ panis præmadefactæ, aut polentæ.Oportet tamen aſsiduos horum vſus deuitare. At verò panniculi linei complicati moderatè graciles, aqua & oleo calido imbuti, & pectori ac ſtomacho impoſiti, H ardentem febrem mirificè mitigãt.Sed & aqua & oleum calidum, aut aqua & oleum roſaceum, ex alto in pectus delata per lanæ manipulum, vehemẽtiam ardoris facilè obtundunt. Oportet autem abundè calida eſſe aquam & oleum,aut aquam & roſaceum.tepida enim partium firmitatem exoluunt. Si verò parũ nitri iis admixtũ fuerit,

ſudores excludere poterint. In ardentiſſimis autem febribus etiã aceti parum admiſcendũ eſt.nã & hoc quod debet,facit.Cibi porrò offerendi ſunt humidiſſimi,& nihil acre habentes, velut ſunt lactucæ,caules cum poſca aquoſa feruefacti, & cucurbitæ ſimiliter cum poſca. Sed & ptiſanæ ſuccus tenuior dandus eſt abſque ſale,aut alio additamento.Et aliquando poſt cibum aquam frigidam cochlearii vnius aut duorum menſura abſorbeant: aut ſit potius ipſorum potus in totum lactei teporis. ſed & aqua frigida fracta colluẽda ac gargariſſanda præbeatur.Et roſarum ſucci cochlearium abſorptum ſtomachum refrigerat. quin & alia animi oblectamenta procurentur.Folia vitis viridia, item myrti ac roſarum per pauimentum ſpargantur,&aqua frigida frequenter irroretur. & aquæ ſalientes in vicinia ſonum edant. Tempus autem frigefacientium epithematum ac ſimilium, eſt vigor exacerbationis. Nam in principiis ac augmentis exacerbationum, dum adhuc inæqualiter affectum eſt,& caliditas circa viſcera reſidet, ſi hæc adhibeantur, diffundunt quidem ſenſum, verùm repellentia caliditatẽ in profundũ, maius detrimentũ inducũt, incluſo intus feruido calore, & rurſus febrem ardentiorem efficiente. At in vigore exacerbationum, expaſſa caliditate per totum corpus, facilè extingui poterit ea quæ adhuc reliqua eſt circa viſcera. nam & melius ſpirantes, & minus ſiticuloſi fiunt, his in tempore adhibitis: & ipſorum roſcido vapore excluſo, ad ſomnum conuertuntur. Cæterùm inſtante iam vigore totius morbi,& nullo prohibente ex iis quæ in continenti febre relata ſunt, tempus iã eſt frigidæ exhibẽdæ. In quibus igitur cõfidimus nullũ ex viſceribus, neque caput(velut dictum eſt)læſionem incurſurum, ſinceram ſanè frigidam exhibemus: in quibus verò metus eſt, atque is vel minimus impedimento eſt, pro prima vice fractum exhibebimus potum ſiue frigidam. Frangitur autem, ſiquis temperatæ aquæ calidæ cyathum vnum ad quinque frigidæ puræ ſinceræ admiſcuerit. atque talis potio ſuſpectis corporibus exhibetur. Quidam verò olei roſacei cyathum frigidæ exhibẽdæ affundũt:& ſic exhibẽt. ipſum enim roſaceũ nõ valde frigefacit,& oleoſitas eius corporibus intus oblita nõ permittit ipſa à frigida aqua lædi: & ſimul firmitatẽ quandam exhibet ventri roſaceum, & lubricitatem, propter oleoſitatem. quidam pro roſaceo melinum exhibent. Galeni. Porrò balneum illis ſolùm conuenit in ardenti febri, qui citra tumorem aliquem inflammatum, aut eryſipelatum ægrotant, vbi concoctionis ſigna apparuerint in vrinis. Quòd ſiquis iuuenis ſit carnoſus, tempore æſtatis, & conſtitutione calida ac ſicca,febre in vigore exiſtente, & concoctione in vrinis apparente, citra viſceris alicuius inflammationem, & in lauacrum frigidæ natatorium ſeipſum iniiciat atque natet,ſudores vtique commouerit:ſi verò etiam ad frigidæ balneum aſſuetus fuerit, valde confidenter hoc auxilio vtatur.quibuſdam enim ſtatim venter bilioſa egeſſit. At ſi moderata eſt febris,& vires robuſtæ, vnà cum concoctionis ſignis proſunt ipſis balnea dulcium ac temperatarum aquarum,& ex vnguentis chamæmelinum: præſertim ſi aer ambiens frigidus fuerit. Nam ſi aliquando contigerit vt frigido exiſtente ambiente æger fortiter à febre exuratur, modicam ſalutis ſpem de ipſo habere oportet: ſi verò neque concoctionis ſigna affuerint in tali aeris ſtatu,neque vires fortes habere apparuerit, talem ſeruari impoſſibile eſt. quare neque lauabis ipſum, neque inunges rarefacientibus medicamentis: neque vinum dabis neque frigidam. In quibus enim deſperata eſt ſalus,vanum eſt auxilia multos ſeruantia imperitorum calumniæ exponere. Proinde ego ſanè medicos quoſdã noui methodi ignaros, qui imitati ſunt ea quæ à nobis fieri ſolent,& vſi ſunt his auxiliis in iis qui penitus mortui fuerunt, & neque quicquam profeciſſe, & opportunum ipſorum vſum ſuſpectum ac horrẽdum feciſſe. At nos & temporum occaſiones & auxilia deſcribimus, in iis qui ſeruari poſſunt. nam qui incurabiles ſunt ægri,iis neque occaſio neque auxilia commodant.

Tertianæ exquiſitæ dignotio, Cap. LXXIX.

Febris tertiana exquiſita in corporibus natura bilioſioribus omnino cõſiſtit,& in ætate vigoris,& maximè tempore æſtiuo,& in locis calidis ac ſiccis temperamento,& in tali ambientis nos aeris ſtatu.Sed & vita in laboribus,& curis,ac vigiliis, ardoribúſque,& pauco alimento, eóque calido & ſicco: & immodicus calefacientium ac ſiccantium potionum ac medicamentorum vſus, apta ſunt ad febrem tertianam.Quum igitur gignatur tertiana ex flaua bile putrefacta, ac mota,& extra vaſa lata,ſtatim à principio rigorem inſignem inducit,qui à quartanæ febris rigore in hoc differt, quòd in tertianis pungi ac vulnerari corpus videatur. Nam in quartanis inuaſio vehementem perfrigerationem habet, & magis in profundo:quotidianam verò neque rigor omnino præcedit, ſed magis circumfrigefiunt. Eſt etiam in tertianis febribus ordo pulſuum exquiſitus, & æqualitas. excitatur autem in progreſſibus exacerbationum pulſus ipſe ad vehementiam ac magnitudinem & denſitatem. Sitim etiã inducit tertiana,maximè in vigore, & hominem exurit vt ſe denudet & abiiciat veſtitum, & magnum ac dẽſum ſpiritum ducat,& velut flammam quandam efflet, & frigidam bibere expetat. & paulo pòſt calor æqualiter per totum corpus extenditur. Quòd ſi etiam manum inieceris corpori, iuxta primum contactum calor multus & acris occurrit,qui velut cum vapore quodam affertur: vincitur autem paulo pòſt à manu.& ſanè iam etiam bibere tempus eſt ægro: atque vbi bibit, ſtatim multitudinem calidi vaporis per cutem remittit prænuntiam ſudoris: & vomitus bilis apparet,& aliquando etiam vẽter egerit. Vrinæ verò iis ſunt bilioſæ & ſubfuluæ ac ſubflauæ, & moderatè craſſæ,& paulo pòſt aut nubeculam albam,aut quiddam in medio dependens bonum efficiunt: at ſi fuluiores fuerint vrinæ, & neque quid in medio pendens, neque nubecula in primo circuitu apparuerit, ad ſeptẽ circuitus extendetur morbus. Verùm exquiſita tertiana quæ in prima die oſtendit in vrinis ſubſidentiam albam ac læuem & æqualem, tertium circuitum non tranſgredietur. Hæc febris in integram febris quietem definit poſt exacerbationem, vniuerſum exacerbationis tempus duodecim horarum ad ſummum faciens,& non pluriũ. atque hanc exquiſitam tertianam nominamus: quæ verò diuturniorem habuerit exacerbationem,eam appellamus extentam: ſi verò quotidie exacerbauerit cum rigore irruens vehementi, habuerit autem omnes prædictas notas in pulſibus & vrinis & reliquo corpore, hanc duplam tertianam nominamus. Et hoc contingit propter multitudinem & craſſitudinem & bilis inæqualitatem.

Tertianæ exquiſitæ curatio, Cap. LXXX.

Tertianam igitur exquiſitam,velut à flaua bile commota fientem,humectare ac frigefacere quantum eius fieri poteſt conuenit.Et quæ quidem in ſupernum vẽtrem confluunt euacuare per vomitus: quæ verò infernũ ſubeunt, ſimiliter per infernam excretionem.Sed & vrinis ac ſudoribus via aperienda eſt.& venter quidem mollibus infuſis euacuandus eſt: vrinæ autem propellendæ ſunt apio & anetho in potionib⁹ maceratis.Et ſi cõcoctionis ſigna apparuerint, cõfidenter iã etiã abſinthii comã aqua mulſa maceratã acexcolatã dabis. Balnea verò ipſis cõueniũt, ex aqua calida potabili tẽperata, & neq; nitrũ neq; aliud quiddã tale in balneis adhibere,ſed aquã & oleũ præcalfacto corpori circũfundere, & in calidæ ſoliũ locare, ac hortari vt in ipſo morẽtur quantum eius fieri poteſt. eos verò qui balneum amant etiamſi bis laueris, non peccaueris. A vino verò abſtinendum eſt penitus, priuſquam concoquatur morbus, vbi verò concoqui incipit, tenue & aquoſum ac modicum, primùm dandum eſt: prope ſolutionẽ verò,vberius. Cibi qui humectant & frigefaciũt,omnes commodãt tertianis exquiſitis.quãtitas verò in ipſis tãta ſit,quãtũ probè cõcoquere poſſũt. Et ex oleribus quidẽ cõueniũt atriplex,blitũ,malua,lactuca, & cucurbita. Ex reliquis autẽ ptiſanæ ſuccus, & ſorbitiones ex alica,& piſces petroſi:&ex volucrib⁹ quæ mollẽ carnẽ habẽt.Ex aliis alas,& gallorũ teſtes,& ſuillos pedes,ac

cerebella,& paruorum porcellorum extremas partes dare conuenit. Sorbendi sunt etiam ouorum vitelli, & fructus gustandi nō ægrè concoctiles. Abstinendum verò ab omnibus dulcibus & acribus,& salsis,nidorosisque ac virosis eduliis ac potibus:& à veteribus ac natura calidis vinis.

Tertianæ spuriæ curatio, Cap. LXXXI.

IN non exquisitis tertianis neque lauare statim ab initio bonum est, sed quando iam apparuerint signa concoctionis: neque quotidie nutrire, sed satis est alternis. Quies autem & calfactio præcordiorum ipsis conducit, & sorbitiones concoctu faciliores: infusa item inferni ventris nō valde mollia. Et si sanguinis detractione opus habuerint, neque hæc relinquatur, sed statim ab initio distinctione facta, velut in sermone De venæ sectione dictū est, moderatus sanguis auferatur, quantum in præsens satis est. Totus verò diætæ status non frigefaciens & humectās sit in totū, velut in tertianis exquisitis, sed etiā quid de incisorio ac calfactorio modo assumat: nimirum velut crassiore bile subiecta, & nō valde calidiore. Maximè verò contulerit ipsis ptisanæ succus iniecto pipere & hyssopo aut origano. sed & nardi spicā; cum aqua mulsa coctā bibēdā dato: & alia quoque quæ vrinā cient, præterquā extremè calfacientia ac siccātia. Maximè quoque absinthii cremor assiduè dādus est post septimā diē. Sed & acetum mulsum multis profuit potū: & aliquod lene purgatoriū, bona concoctione in vrinis apparēte. At verò vomitus ab accepto cibo vsque adeo cōmodus est iis qui in hac febre perseuerant, vt multos nouerim statim perfectè liberatos ex huius vsu.

De hemitritæo, *hoc est semitertiana*, Cap. LXXXII.

FEbris semitertiana appellata, fit pituita putrefacta ad putrefactum amaræ bilis humorem admixta: & est ex duabus febribus cōposita. Quotidiana enim cum circumfrigefactione irruente, tertiana verò cum rigore, febris ex ambabus mixta, horrorem inducit: & de rigore quidem minus, plus autem de frigefactione. id quod extremitatibus permixtis contingit. Itaque neque absonū nomen huic febri imposuerunt qui hemitritæam dixerunt. Duplex est autem modus generationis eius: aut duabus exacerbationibus vno tempore coincidentibus, aut statim ab initio vtrisque inter se permixtis. Quum igitur tertiana prædominatur, horridior febris fit, & iuxta accessionem etiam aliquid rigoris assumit: statim verò talis etiam calidior est & æstuosior, & quendam bilis vomitum aut egestionem, aut sudorem inducit. Vbi verò altera pituitosior febris præualet, prædominatur quidem frigiditas extremitatum, verùm modici sunt horrores, & non sunt siticulosi neque æstuosi. At vbi æquales magnitudine fuerint, & tertiana interpellata, & quotidiana continua, inuasio quidem exacerbationis cum horrore contingit. Et quum pituitosa febris dominatur, contractiones fiunt ac horrores: quum autem biliosa febris præualuerit, aceruatim incalescunt. Atque hæc quidem est semitertiana exquisita, ex tertiana intermittēte & quotidiana continua composita, ambarum febrium temperatura æquali existente. Cæterùm semitertiana non exquisita, aut biliosum humorem habet aut pituitosum. Quum igitur ex vtrisque relatis humoribus semitertiana febris conflatur, etiam curationem mixtam esse conuenit. Quare ex iis quæ de tertiana relata sunt, & ex iis quæ de quotidiana dicentur, curationem componere oportet.

Quartanæ exquisitæ dignotio, Cap. LXXXIII.

QVartana exquisita omnem ætatē inuadit, præcipuè tamen inclinatam. Hippocrates autem in libro De septenario, vigoris ætatem dixit. Idem asserere videtur, eundē hominem non bis in quartanam febrem incidere. verba eius sunt: Primùm quidem quartana febre idē homo bis neque capitur neque vnquam captus est, neque de cætero corripietur, si semel sanus fiat. & hoc propterea: Iuxta propriam vniuscuiusque hominis naturam & ætatem vigoris cōtingit. Necesse enim est, vigentem hominis naturam in hoc tempore quartana febre corripi: præterito autem vigore exolutam esse & à quartana & ab inuasione. At verò naturæ corporum magis atrabiliariæ hanc febrem perferunt, & ex temporibus autumnus, & præsertim vbi ipse seipso fuerit frigidior ac siccior, & inæqualis. Edulia item ac potiones, & totus vitæ victus siccus & frigidus tempore existens, quartanarū febrium signum est: & lienes aucti. Hæc autem febris non statim à prima die omnino irruit cum rigore, sed aliquando ex aliis in hanc fit transmutatio, ex iis quæ erroneæ ac inordinatæ vocantur: verùm in progressu rigor accedit, & cum augescente etiam rigor augetur. Sensus autem ægrotis cō tingit, non velut si pungatur & stimuletur cutis, veluti in tertianis cōtingit, sed & perfrigeratur vehemēter, & velut franguntur vsque ad ossa. proinde audire est ægros dicentes quòd ossium lassitudine tenentur, & carnem cōfringi imaginantur. Pulsus porrò sunt parui, obscuri, ac tardi & rari in principiis accessionū, velut in nulla alia affectione. Etenim iuxta inuasiones quartanarum, arteria tibi ligata esse videbitur, & introrsum retrahi, ac prohiberi à regressu. quare etiamsi iuuenis fuerit æger, tamen senilis extremæ ætatis motum arteria imitatur. Si enim ægrotātis naturalem pulsum noueris, aut in principio exacerbationis alterius morbi adfueris, nihil aliud expectaueris quo minus pronunties irruentem à principio febrem, quartanam esse. adeo immensa quædam mutatio pulsus ad raritatem ac tarditatem fit. Vrinæ verò his in principio quidem albæ ac tenues & aquosæ, nimirum propter materiæ crassitudinē percolatæ: progrediente verò morbo, pro ratione coloratiores fiunt & subsidentiam habent crassam. Sequitur autē sudorum copia circa exacerbationis declinationem. Ex Rufo. Quartanæ igitur à splene initium sumentes, diuturniores sunt. Fiunt autem manifestæ ex colore & cruditatibus, & quòd venter non facilè egerit, & ex splenis tumore, & quòd ad sinistrā magis se reclinent. Est autem periculum ne progressu temporis etiam in aquam inter cutem incidant. At verò propter hepar inflammatum, quartanarii coloris sunt albicantis & toto corpore tumidi, & vrinæ iis sunt valde rubræ, sandaracham referentes: & ad contactum tumor dextri præcordii occurrit. Et ii etiam magis difficulter spirant quàm splenici, & subtussiunt, & postremùm in hydropem ineuitabilem delabuntur.

Quartanæ curatio, Cap. LXXXIIII.

IN principio igitur moderatè ac leniter tractandi qui ex quartana febri laborant, ita vt neque medicamentum aliquod forte adhibeamus neque euacuationem, nisi sanè sanguis valde abundare videatur: tūc enim moderatè sanguinem auferre oportet. Et si diducta vena sanguis fluens niger ac crassus fuerit, confidenter euacua: talis autem in splenicis maximè reperitur: vbi verò flauus ac tenuis apparuerit, statim cohibe. Secāda est autem vena aut interna, aut media in sinistro cubito, si splenicus fuerit homo: aut in dextro, si circa hepar fuerit affectio. Diæta verò sit flatus expers, & bona: venter autem molliatur quantum eius fieri potest per consuetos cibos. Si verò ii nihil profecerint, infusis per clysterem vtendum est, primùm quidem mollibus, postea acribus. Prohibendæ sunt carnes porcinæ, & omnes viscosæ ac tardi transitus. item frigida ac humida edulia omnia. Vino vtendum est pauco albo & tenui, ac moderatè calido. Volucribus autem montanis, & piscibus mollis carnis ac facilis concoctionis, & nihil viscosum habentibus. Vtendum est etiam salsamentis ac sinapi. Et per dies aliquot accipiendum est pharmacum ex tribus piperis generibus, & diospoliticum appellatum. & si piper solum tritum quotidie acceperint, rectè vtique fecerint. A frictionibus autem & deambulationibus & aliis consuetis non penitus arceātur. A balneis verò abstineant, frictionibus cōtenti quæ valde prosunt. Et si breuis fuerit ac non valde violenta quartana, non malū fuerit in intermediis diebus consueta exercitia cōtingere. Atque hæc quidem in principio ac augmento facienda sunt. In vigore verò morbi, tenuiore victu vtendum est, & iubendi sunt ægri diu quiescere, & visceribus prospiciendum est, adhibitis fomētis ac cataplasmatis mollire ac laxare potentibus, & flatus dissoluere. Talia verò sunt, farina ordeacea, & semen lini, iris, cuminum, chamæpitys, & ruta in aqua mulsa cocta, oleum

quoque à fomento cataplaſmati miſcẽdum eſt. Oportet autem primùm olei fotu per paucos dies irrigare, atque ita cataplaſmatis vti, in die videlicet adhibitis, ſi æger ferat. Epithematis autẽ vtẽdum eſt, polyarchio, & eo quod ex ſtyrace paratur, & ſimilibus. conſequenter autem etiã vrinam cientibus vtendum eſt. Et aqua mulſa in potũ exhibenda, in qua cocta eſt ruta & anethum. Quòd ſi concoctionis morbi ſigna euidenter apparuerint, confidendum eſt ſtatim pharmacis humores nigros euacuantibus, & non ſemel ſed ſæpius, ſi opus fuerit. Conuenit autem epithymum quartanis potum. & veratrum nigrum maximè prodeſt, eo quòd citra moleſtiam euacuat ea quæ moleſtant: & vinum dulce in vacuũ colocynthidis caput infuſum. Omnibus tamen miſcendum eſt apiũ, aut aniſum, aut dauci ſemen, iucunditatis gratia. Aſſiduè etiam betæ ac oſtreorum decoctum bibant. Conueniunt his quoque aloedaria Oribaſii quæ ſic habent: Aloes drach. c. ſpicæ nardi, aſari, maſtiches, croci, xylobalſami, ſingul. drach. v i. caſſiæ drach. x i i. epithymi drach. x v i. veratri nigri exempta medulla drach. v i i i. forma pilulas magnitudine erui cum pulegii decocto, & exhibe pro viribus. poſſunt & cum melle cocto pilulæ formari. Ego verò etiam veratrum interdum adieci. Vtendum eſt & vomitibus à cibo & à raphanis, ſi nihil impedierit. plerique enim ipſis aſſiduè vſi, partim perfectè à morbo liberati ſunt, partim facilè pertulerunt. Nam vnà cum hoc quòd euacuant ea quæ ſtomachum infeſtant, etiam facilius concoquunt tales. Vbi verò nihil iam prohibet, etiam album veratrum dandum eſt, primùm quidem raphanis infixum, velut in Sermone De purgatoriis dictum eſt, poſtea verò etiam ipſum per ſe. Qui verò vomere nõ poſſunt, iis vehementius infernè purgatis dandum eſt medicamentum ex viperis, theriaca appellatum, & reliqua quæ ad tales febres laudantur. Inter quæ eſt & familiare illud nobis omnium probatiſſimum, quod recipit ſucci Cyrenaici, & piperis, & myrrhæ troglodyticæ, & foliorum rutæ viridium, ſingul. æquales partes. Singula ſeorſim læuiſſimè terũtur, & ruta cum melle trita excipiũtur: fiũtque pilulæ, de quibus aliquibus obolus vnus, aliis duo exhibentur. Aliud Aſclepiadæ. hoc etiam ſomnũ facit, quo etiam ipſe vtor. Piperis longi, myrrhæ troglodyticæ, ſucci papaueris, caſtorii, ſingulorum pares portiones: efforma & vtere, obolum vnum aut dimidium exhibens cum aceto mulſo, duabus horis ante acceſſionẽ. Aliud ad quartanã. quod facit & ad arthriticos. hoc in quartanis dato prælotis duabus horis ante acceſſionẽ drach. vnius pondere cum aceto mulſo: arthriticis verò cum aqua mulſa. Bituminis vnc. i. myrrhæ troglodyticæ drach. i i. foliis menthæ viridibus læuiſſimè tritis excipe, ac vtere velut prædictum eſt. Cæterùm qui in principiis, talium pharmacorum aliquod exhibuerũt, aut omnino ante vigorem, hi ſæpe ſimplicem quartanam duplicem fecerunt, aut omnino maiorem aut difficiliorem effecerunt: aut duplicem antea, triplicem reddiderũt, aut omnino duas difficiliores ac maiores effecerunt. Noui ego quendam medicum qui auſus fuit tribus quartanis correpto dare theriacam ante morbi vigorem: deinde auctis omnibus accidentibus, quum febris continua ſucceſſiſſet, hominem peremit. Archigenis. Quartana febre laborantibus, inquit Archigenes, trifolii bitumẽ olentis ſeminis drach. i. in trib⁹ aquæ mulſæ cyathis exhibere ſoleo. Mirificè etiã ipſis prodeſt bitumẽ ipſum Iudaicum tritum potum cum vino diluto drachmæ pondere. Verùm pharmacum minimè moleſtum, & ſæpe ſucceſſum ſortitum expertus ſum ego hoc, maximè in quibus ſplenes tument, & hydrops initium capit: Hederæ corymbiferæ folia quinque cum myrrha troglodytica magnitudine fabæ trita, in aquæ mulſeæ dulcioris hemina exhibentur. Sed & caſtorium potum rigores mitigat & morboſam carnem conſumit, & concoctionibus in venis opitulatur, & ſegnitiem admotum eximit. Rufi.

Abſinthii cremor humores ventrem infeſtantes deterget, & concoctioni auxiliatur. vnde neque ſaliuam colligunt qui abſinthium bibunt. Mitigat etiam inflammationes hepatis ac ſplenis, & vrinas impellit, & menſes muliebres. At ſi æger adſuetus fuerit, & habitus ventris euacuatione gaudeat, & mordaces humores ſecedant, lac recèns mulctum aſininum aut equinum quibuſdam dedi, quos magis purgare volui: aliis verò caprinum, propter familiaritatem & parabilitatem. Exhibui autem ab initio heminas tres, & progreſſus ſum vſque ad ſex: deinde intermiſſo vno circuitu, ſimiliter à trib⁹ heminis incepi, & addita quotidie hemina, ad ſex progreſſus ſum: & poſtea detracta quotidie hemina vna, rurſus per duos circuitus quieui. & ſimul morbus diſſoluebatur, & corpus nutriebatur. oportet autem animal boni ſucci eſſe, cuius lac exhibemus. Si verò alicui non aceſcit, neque nidoroſum fit, neque per vẽtrem erumpit, etiam in ſuſpecta die, ſorbitionis loco moderatè dandum eſt, multo tempore ante acceſſionem, & buccellæ panis modicæ ſuperingerendæ. At verò morbo in vigore conſtituto, apparente manifeſtiſſima concoctione, nullo viſcere læſo, adſuetis tempore ſanitatis, etiam aquam frigidam exhibui duarum heminarum menſura, inſtante iam propè inuaſione: & re vera à multis rigorem prohibui: non parum ſæpe etiam febribus exemptis. Melius eſt autẽ etiã forinſecus calfacere corpus cyprino aut ſicyonio: ante exacerbationes quidem, vt ne rigeant: ſedatis autem exacerbationibus, vt ne ab extrà allabentibus perfrigerentur. Dioſcorides porrò dicit prodeſſe iis qui quartana tenentur febre, hæc in potu accepta etiam ante acceſſionem: Plãtaginis radices i i i i. ſiccæ tritæ in vino bibuntur. Verbenacæ rectæ quartus à terra geniculus tritus cum vino potatur: in tertiana verò, tertius. Radicis item libanotidis drach. i. in vino exhibetur. Quòd ſi oleo illeueris totum corpus, extremitates autem ex vnguento aliquo ad rigores deſtinato inunxeris, & ægrum contectum quieſcere ſiueris, non experietur rigorem.

Quotidianæ febris dignotio, Cap. L X X X V.

QVotidiana febris in pituitoſioribus naturis conſiſtit, & tẽpore hyemis & in humidioribus ac frigidioribus conſtitutionibus. Et ſenes quoque magis infeſtat & pueros, propter edacitatem: & præſertim eos qui in humidis ac frigidis regionibus degunt, & vitam otioſam agunt cum repletione: atque hoc magis vbi poſt cibos aſſiduè balneis vtuntur, & adhuc multo magis vbi ipſi cibi natura ſunt pituitoſiores, & inordinatus eſt ipſorum vſus. Hæc igitur febris neque cũ rigore irruit ſtatim in prima die, ſed temporis progreſſu non rigor, ſed circumfrigefactio ægrè concaleſcens ipſis accedit. In pulſibus autem manifeſta ordinis confuſio & inæqualitas adeſt, tẽpore irruptionis exacerbationis præſertim: & velocitas ac vehementia motus ipſis non adeſt. Non autem exurit febris hæc ægrotos, neque denſam reſpirationem facit, neque crebras efflationes, neque frigidæ expetentiam excitat. ſed hæ febres minimè ſiticuloſæ ſunt. Vomunt autem pituitoſa, & quæ per ventrem infernè ipſis euacuantur, frigidiora, pallidiora, crudiora, & aquoſiora omnino ſunt. Exudant autem nequaquam in primis diebus, neq; ad perfectam febris quietem deueniunt. albus eſt ipſorũ color. Vrinæ albæ & tenues in primis diebus minguntur, poſtea verò craſſæ ac cõturbatæ. Hic humor quotidie exacerbatur, deſinit autem in quietem febris non integram, vniuerſum tempus faciens horarum plerunque octo & decẽ. Quapropter etiam amphemerina febris *Græcis* vocatur: de ambabus enim participat die ac nocte.

Quotidianæ febris curatio, Cap. L X X X V I.

IN quotidianæ febris curatione aceto mulſo vtimur in primis diebus, & iis quæ vrinas probè impellere poſſunt. & tota diætæ forma ſecandi vim habeat. Circa vigorem verò ventri proſpicere oportet, & præſertim ori ipſius: & poſtea vomere à cibis & raphanis & purgatoriis pituitam euacuantibus vti. Reliquam diætam ad communes ſcopos reſpectu facto comperies, vt ſcilicet attenuante diæta & pharmacis inciſoriis ac attenuantibus vtaris.

De epialis febribus, Cap. L X X X V I I.

PRædicti generis, pituitoſi inquam, eſt & febris quæ priuatim à leni afflictione epiala appellatur, quum ſimul & febricitant & rigent & vtrunque percipiunt, eodẽ tempore in omni corporis parte. Pituita enim acida & vitrea appellata, citra febrem quidem rigorẽ inducit: ſi verò putredo aliqua moderata ipſis accedat, febrẽ epialam

efficit.Si verò amplius putrefcat,præcedit quidem rigor, fequitur autem febris,exuperata frigiditate à multitudine caloris, vt omnino non appareat iuxta augmenta & vigores exacerbationum. fortaffis autem & pituita vitrea acidam qualitatem habet. Curatio porrò confimilis eft iis qui quotidiana febre laborant, inciforio curationis modo amplius aucto.

Communia auxilia febrium per circuitum repetentium, Diofcoridis, Cap. LXXXVIII.

IN communi ad omnem circuitum ac rigores vtiliter exhibentur ea quæ fudores mouere poffunt, & funt hæc: feminis fmyrnii drachma vna datur potanda ex vino duabus horis ante acceffionem. Item ariftolochiæ drachma vna,& iridis drach.duæ,& calaminthes decoctũ cum caftorii drach. vna,in quartanis & quotidianis. Chamædryos item decoctum,affiduè potatum,quartanam& quotidianam foluere folet. Caroi quoque femen, ferulæ femen,verbafci radix aut fuccus cũ vino. Aliud quod ad omnem circuitum, & maximè ad quartanas datur, duabus horis ante acceffionem. Facit & ad calculofos,ac dyfentericos,& ftomachicos. Eft etiam anxiofis ac defperatis & lippientibus commodum: Seminis hyofcyami albi,feminis apii,feminis anifi, ftyracis, fing. drach. IIII. croci drach.x. opii drach.II I.caftorii drach.II. myrrhæ drach.II. cum aqua ad fabæ Ægyptiæ magnitudinẽ formato,& cũ duobus aquæ cyathis exhibeto. Aliud ad omnẽ circuitũ, Aphrodæ: Seminis hyofcyami,myrrhæ troglodyticæ,opii,ftyracis,fing.drach.I.croci,zingiberis, aloes,fingul.drach.x.& obolos tres, excipe melle,& exhibe nucis ponticæ magnitudine,cum aquæ cyathis tribus, præillitis extremitatibus ac cruribus:& fine vt dormiat. Ego verò etiã caftorii drach.I.adieci,& mirificè vim fuã declarauit. Vtere etiam confidenter antidoto pæonia;& ea quæ ex fulphure conftat. miram enim efficaciam habent aduerfus omnem circuitum, præfertim quartanas ac quotidianas febres. Cæterùm quæ trita cum oleo illinuntur, profunt omnibus qui per circuitum exacerbantur cum rigore: fouent enim corpus & fudores mouent. funt autem hæc: Chamæmeli flos tritus, & in paftillos efformatus, ac in vmbra ficcatus, & vfu expetente cum oleo tritus ac illitus. Semẽ viticis cum oleo, femen libanotidis,flos falis, nitrum, fpuma nitri, baccæ lauri, pyrethrum,fmyrnii femen,hypericũ, calamintha,canchryõ, caftorium,conyza,coftus,granum cnidium,cũ nitro & oleo & aceto, oleum amygdalinum, cyprinum, irinum, gleucinũ,chamædrys,ftaphis agreftis. Afclepiadæ vnguentum ad acceffiones cum rigore: Hoc fæpe tertianas depuli,inquit. Spumæ nitri drach.II. myrrhæ drach. II.piperis grana XX.ceræ drach.III.olei cyprini,aut irini,aut gleucini,aut amygdalini fefcuncem.liquefacta aridis admifceantur. vfus eft hora ante acceffionem. Magis autem confricandi funt pedes,vnde horrores initium fumere videntur. Aliud ad tertianas: Grani cnidii,fpumæ nitri, piperis, æquales portiones excipe irino, & ad ftrigmẽtitiam craffitudinem redige, & vtere extremitates leniter confricans. Hoc medicamentum fudores ciet, & per duos aut tres circuitus fanitatem reducit. Aliud ad quartanas, tertianas, ac reliquos circuitus. Myrrhæ drach.VIII.cafiæ drach.x.piperis drach.XII. ftaphidis agreftis drach.III.nitri drach.III.ceræ fefcuncem,cyprini aut alterius talis lib.I.Myrrham vino dilue,& ftaphidẽ & reliqua contunde ac cribra, & cum myrrha tere,ac cerato affufo excipe. vfus autem tempore pharmacum cũ pari cyprini portione illine.

De ignis facri circa vifcera affectionibus, Cap. LXXXIX.

FIunt aliquando ignis facri affectiones circa aliqua vifcera,febrem ardentem ac habitualem inducentes. Et fi quidem circa ventrem fuerit eryfipelas, *id eft ignis facer*, febrem in iis accenfam lipyriam nominant: fi verò circa hepar, vrentem fiue fumofam: fi circa pulmonẽ,algidam. Talis autem febris frigefacientibus ac humectantibus opus habet eduliis ac potibus, & iis quæ extrinfecus imponuntur. Quum igitur febris habitualis alium morbũ admixtũ non habet,balneo indiget: quẽadmodum etiam aliæ omnes caliditates ac ficcitates. Si verò affectio fuerit circa vifcera ignis facri, à balneo quidẽ abftinere oportet in totum: frigida verò in vigore morbi vtendum eft contentiofé. fic autẽ appellare folemus, quum femel frigidiffimã & multam damus. Ante vigorem autẽ frigida non eft danda, nifi ab ægroto cogamur, cui mos fit frigidam bibere, & qui fitim non ferat. At forinfecus imponenda funt frigefaciẽtia, & fi nihil profecerint, tùnc etiam frigidæ potus exhibeatur, aut edulia potius frigefacientia. Conueniunt autem maximè lactucæ humidæ ac dulces pura frigida elotæ: atq; fic quidem acceptæ optimæ funt. Si verò opus fuerit aliquãdò ad preces ægrorum, infuauitatem ipfarum mitigare, acetum multæ aquæ frigidæ admixtum ad intinctum concedemus. fit autem acetum exactè feparatum ab omni vinofa qualitate. Forinfecùs autem etiam ipfe lactucæ fuccus aptus eft: imò etiam femperuiui, & intybi, portulacæ,atriplicis, folanique ac plantaginis,cum pane ficco trito,& modico bono rofaceo: & iis quæ fimiliter reficcãt. Optimum verò eft id quo nos vtimur iuxta vuarum acerbarum tempus. Expreffum enim ipfarum liquorem in mortarium conĳcimus, cum portulacis viridibus tundimus,& vtrunque liquorem in vas mittimus, ofculumque eius diligenter obturamus, atque fic vas in aquam immittimus. melius autem eft etiam niue vel obruere. Vfus autem tempore polentam tenuifsimam admifceo, & poftea fubigo, vt liquidius euadat medicamentum: idque duplici linteolo infarctum præcordiis impono: non immorari fino,fed vbi tepidum factum fuerit tollo, ac alterum impono. Atque hoc femper confequenter facio, donec æger fentiat profunditatem quodammodo perfrigeratam, & à fiti liberetur. Admifcemus autem aliquando etiam oleum omphacinum, aut rofaceum, vbi circa præcordia fuerit ignis facer, inflammationis naturam hãbens. Vidi mulierem fupinam decumbentem in terra, & voce deftitutam, habentémque pulfum formicantẽ, vnã cum manuum ac pedum perfrigeratione. putabam autem calidam effe affectionem. nam fimul cum relatis per fimis fignis, denfiorem videbam refpirationem factam. hoc autem fignum eft magni doloris, ac calidi morbi in præcordiis ac thoracis partibus exiftentis. Dixit autẽ quidam ex aftantibus, fe audiuiffe mulierem dicere quòd arderet eius ftomachus, & frigidæ potionis magnam cupiditatem haberet, quapropter etiam in pauimento iacet, inquit, venans frigiditatẽ. Itaque cõfifus dedi ipfi per cochleariũ aquam frigidã, iterũ atq; iterũ immittẽs ipfam ori eius violẽter. Videbam autẽ labia ipfius placidè aquã intus attrahere. & ratiocinatus ipfam expetere frigidæ potum, propter infitam ventri feruidam affectionem, rurfus amplius exhibui. poft hoc autẽ oculis quoq; annuere incepit, indicans fic me facere debere. Accepto itaque cõfectione ex papaueris capitibus conftante, dia codyõn appellata, parum de ea cum vino cnidio & aqua frigida per cochlearium ori infudi. & ex hoc nimirum paulo pòft fenfim loqui cepit. Quare rurfus amplius de hac potione dedi, vino emmeleo pro cnidio accepto, cum modica aqua. Ori item ventris femperuiuum & lactucam cũ pane trito & rofaceo impofui. Frigida autem hæc adhibui propter affectionis caliditatem & tempus æftatis, donec frigiditatem abundè fentiret.

De colliquatione, Philagrii, Cap. XC.

COlliquatio nominatur quũ excernitur quid per vẽtrẽ, nõ ex comeftis aut cõcoctis, fed ex humoribus ex totò corpore in ipfũ cõfluentibus, quod fimile quidẽ eft bili quæ afsiduè per vomitũ reĳcitur, ac per vẽtrẽ fecedit: differt autẽ ab ipfa fœtoris graueolentia, & quòd egeftio fuluior apparet, & craßitudinẽ habet ftrigmẽtitiã, aliquãdo etiã oleofam aut adipofam. Colliquatio autẽ appellatur hic morbus, quoniã recẽs cõpacta effẽtia pinguedinis ac carnis, ab ardẽtifsima febre diffoluitur ac colliquefcit. Et vbi iam diuturnũ eft malũ, etiã ipfarũ folidarũ partiũ effentia ex parte eliquatur. quapropter grauifsima omniũ eft hæc febris. Satis autẽ clarum eft quòd extinctoriis medelis vtimur, ita vt valde frigidã aquã potandã exhibeamus, & cataplafmata & epithemata frigefaciẽtia thoraci

ac præcordiis imponam⁹,&cibos humectãtes ac frigefa- A
ciētes demus. Dictũ est autem de his in tractatione de fe
bribus ardētibus.dicetur itē cõsequēter in sequēti capite.

De febribus quæ in calidis ac siccis temperaturis fiunt, citra inflammationem ac putrefactionem, Cap. XCI.

Qvicunque temperatura biliosi, & habitu graciles,& natura aridi, & stomachum subtili sensu præditum habentes, & qui facilè in bilem efferuescũt,hi vbi famē aut vigilias pertulerunt, aut nimium delassati sunt,& præ B sertim in profectione ac æstiuo sole, aut tristitia affecti sunt,aut grauibus curis pressi,proptè ab horroribus ac febribus corripiuntur. nam habitus in biliosis naturis, ob famem ac omnia relata,facilè in bilem efferuescit.Et primùm quidem inæqualitatem percipiunt, postea etiam horrorem.Et si quidem in motibus perseuerarint aut cibum non acceperint,statim febricitant. mordaces enim humores ac vapores per sensitiua corpora delati, horrores ac rigores generant.Et propterea horrente ac densata cute,velut quæ ex natura in his aridior est,cohibentur fu C liginosæ ac fumosæ superfluitates antea trãspirare solitæ, & sic febrem accendunt,nisi talis cibum accipiendo, velut dixi,præuerterit. Ostendi autem tibi aliquos qui sic febricitarunt, & maximè qui ex longo morbo se recolligebant.Ex quibus vni in foro obuiam factus horrore incipiente, introducto ipsi in officinam quandam,panem ex vino diluto exhibui, & euestigio horrorem sedaui & febrem prohibui.Alios verò in suas domos abire festinãtes,in principio horroris aut paulopòst nutriui.Et in sum- D ma, quibus adhuc sunt principii exacerbationum accidentia in talibus temperaturis,his omnibus panem ex vino diluto citò exhibui,& horrorem statim sedaui & febrem prohibui. quanto enim citius ipsos nutries, tanto magis febrem impedies.Si verò aliquando paulo tardius ipsos nutriui, febris quidem facta non est, calor autem modicus ipsis accedebat:vt,si diutius moreris nutrire,tali liditate excalescat, ambiguum vt sit an febrem appellare ipsam oporteat.Si verò duæ horæ post horroris initiũ fa- E ctæ fuerint, manēte adhuc horrore,etiã tũc nutrire oportet: verùm prædicere quòd febricitabunt hi febre non molesta,ad quam exudationes consequentur. & hoc facto & lauare oportet & rursus nutrire. At postquam sedatus est horror, incepitque febris cum contractione, non amplius nutriendi sunt illo tempore:declinante verò exacerbatione,statim alantur,& ne expectetur donec febris integrè quiescat. detur etiam potus aqua calida in vigore amplior:in omnibus enim squalentibus affectionibus nõ cessant exacerbationes priusquã aut balneis aut alimentis humectantibus rigētur.Quosdã verò etiam declinatione F incipiente,alios autē vigore exacerbationis instante nutrio. Fames enim in his temperaturis maximè febrientibus,non simpliciter nociua est,sed siquid aliud, pernicio sa: aut enim ex fame in ardentes febres incidunt,ex quibus si nõ morte præuēti fuerint in habituales delabũtur, & ex his rursus in tabē: aut statim ab initio habitualis febris ipsis coincidit.Proinde à principio sic nutrire oportet eos qui talē tēperaturã habēt.Quũ verò aut ex lassitudinibus, aut ira, aut curis plurib⁹,aut vigilia,aut tristitia, aut ex omnibus simul cõmissis,corpore vehemēter refic- G cato,febris inuaserit, squalidam quidem habens cutem, ardentem autem caliditatem, timor profectò est talem hominem habituali febre corripiendum esse, & præsertim in æstate,& sicca ac calida constitutione. Opus igitur habent tales humectantibus ac frigefacientibus eduliis ac potibus. Qui enim temperatura calidi ac sicci sunt,hi etiam necessariò vires debiles habent. non enim fieri potest vt corpus calidum ac siccum,vbi febricitet,vires validas habeat. Conuenit igitur quamcelerrimè per ptisanæ succum aut sorbitiones ex alica humectare, & H paululum panis insuper exhibere, atque sic per frigidæ potum ægrum curare. Extinguitur enim statim ac sedatur febris perfectè, si non inflammatio aliqua ipsi adest, neque humorum putrefactio. Si tamen magnum detrimentum futurum coniectaris, exhibitionem eius inhibe,& per ea quæ extrinsecus corpori adueniunt ac adhibētur,curationem molire. Forinsecus autem adueniunt, aer nos ambiens,& quæcunque humectare ac frigefacere solent medicamenta, & ad hæc aquarum dulcium bal nea.Si itaque ambiens nos aer temperatus fuerit,vtendũ est eo velut habet, nihil amplius moliendo. si verò aut multùm calidus est aut frigidus,calido quidem vice versa excogitandæ sunt subterraneæ domus, frigidǽque, ac quæ ventis perflantur ad septentrionem conuersæ. Auras quoque ipsis quasdam proprias excogitabimus: aliquando ex euripis in quos plures aquæ salientes se præcipitant, aliquando aqua frigida ex vasis in vasa transfluente. Hæc verò statim etiam somnum conciliant. Respergenda est etiam domus assiduè frigida aqua pura:& rosæ multæ, aut myrtus, aut vitium pampini, aut myrtus per terram sternantur,aut aliæ quædam plantæ frigefacientes. Arcenda etiã est ab ingressu hominũ copia:nam & hoc domum calfacit.Si verò frigidissimus est aer,velut in hyeme maximè,per tegumenta corpus foueatur. Frigus enim densat ac constringit cutem, & humorum qui intus aduruntur defluxiones transpirare prohibet. Maiorem enim ex frigida inspiratione vtilitatem fore noscendum est,quàm ea est quæ ex cutis perfrigeratione contingit. Similiter autem & in iis quæ forinsecus imponuntur, eligenda sunt frigefacientia citra fortem adstrictionem dēsationémq; ipsius cutis. Et nõ solùm quæ frigefaciũt, sed etiã quæ cõpage corporis fuerint partiũ tenuiũ,quãtũ eius reperire est in frigefaciētibus,aut citra admixtionē alterius vehemētis qualitatis.Est autem simplicissimũ medicamentum ex humectantibus ac perfrigerantibus, quo & ad ignem sacrum vtor,& ad pudendorum inflammationes in principio:Ceram albissimam in duplici vase liquato,& in aquam frigidam diffundito, ac manibus emollito,diu eam eluens: deinde similiter ipsam liquatam in aliam aquam diffundito, & rursus tertiò idem facito.Ad hanc autē ceram sic lotam,rosaceum ex optimo oleo omphacino præparatũ adiicito,vt sit quidē ceræ vncia vna, rosacei verò triens. Hæc similiter in duplici vase liquato,& ab igne ablata moueto, donec aliquantulùm frigefiant.Postea in mortarium diffunde, & pistillo fortiter tere, aqua potabili ac frigidissima paulatim instillata quantum satis est. & tandem fictili puram aquam habente excipe:& aquam quotidie permuta. Hoc pharmacum tenui linteo inductum impone, non super totum pectus,velut quidam faciunt, neque super tota præcordia, sed illo maximè loco in quo multæ caliditatis sensus percipitur. permutetur autem pharmacum semper priusquam manifestè calefiat. Aliud epithema optimum: Rumicis acuti succus polenta tenui admixta,duplicato linteo detrito excipiatur,& frigidus imponatur. Facit & portulacæ succus & semperuiui, cum vuæ acerbæ succo & polenta. Item tribuli viridis succus, & polygoni, ac seridis & lactucæ cum polenta: sed & ipsa horum folia trita imponito. Bonum pharmacum etiam hoc est: Palmarum pinguium carnem exemptis membranis cum posca meraciore ad flacciditatem vsque coctam, & cum tenuissima polenta tritam impone. Si verò aridius hoc videbitur, ex prædicto cerato parum, aut rosacei optimi minimum quiddam admisce. Bonum etiam pharmacum est rosarum succus cum tenui polenta: & ipsæ rosæ tritæ impositæ. & hæc quidem assumimus multùm frigefacere volentes. Si verò moderatè hoc facere voluerimus, non modica est copia emplastrorum leniter perfrigerare potentium.Ego enim noui,imposito aliquando frigido medicamento præcordiis,hominem euestigio difficulter spirasse: alium autē statim tussiuisse: & paulo pòst amborum accidens quieuisse,frigido pharmaco sublato. Balnea porrò dulcium ac calidarum aquarum,aut potius temperatarum, vtilissima sunt omnibus siccam ac calidam temperaturam habentibus.Lauãdi autē sunt quēadmodũ hectici,in secũda balnei domo,corpore ex aqua & oleo calido perfuso, & ipsis statim in tēperatæ aquæ soliũ locatis:deinde etiã in frigidæ soliũ. In frigida tamen morã diutius trahere nõ oportet. Si verò inflãmatio alicuius visceris accedat,

balneum recusare oportet. Illud tamẽ nosse expedit, quòd si quando inflammatio principalis partis in talibus febribus ac corporibus coinciderit, omnino morientur: & præsertim si pulmonis, aut membranæ costas succingentis, aut ventris, aut hepatis inflammatio fuerit. Nam quantũ ad inflammationes harum partium attinet, minimè nutrire oportet: quantum verò ad virium debilitatem, sæpe nutrire oportet. Quare necessarium est vt aut dum non nutrimus, vires exoluamus: aut dum nutrimus, inflammationes augeamus.

De febribus hecticis ac tabidis, Cap. XCII.

HEctica febris dicitur, *id est habitualis*, quũ ad tanta immodestiam venerit caliditas præter naturã, vt in habitu sit ipsius solidæ essentiæ similaris corporis cordis: & propterea ægrè solubilem habeat structurã. Primùm igitur calor præternaturalis eliquat & resiccat ac consumit essentiam in partibus velut ex humore concretam, qualis est pinguedo & caro: deinde verò propriam humiditatem consumit, ex qua corpora nutriuntur: quæ sane circũfusa est ac instar roris dispersa circa omnes animalis partes. Hinc autẽ trãsit ad carnosum gen⁹, quod fibris & mẽbranosis partibus solidorum corporum insitum est; quod sanè discindentes coci tollunt, fibras verò abiiciunt. Exactum autem eius complementum in hoc est: si ipsa solida similarium partium essentia siccior facta est, quando & tabida febris vocatur. Duplex est autem genus hecticarum febrium: quædam enim ex ipsis post febres ardentes plerunque fiunt, aut vsqueadeo in longum extentas vt temporis progressu humorem corporis cordis consumpserint: aut manente adhuc humiditate fientes, & cordis corpus occupantes, hinc incenduntur: quemadmodum lucernarũ flamma ex funiculo, superstite adhuc in lucernis oleo. & hæc quidem vna est ipsarum generatio. Altera verò quum ab initio statim irruerint, primam generationem diariis similem facientes, ob tristitiam, & iram, & lassitudinem ampliorem simul cum ardore factam. has igitur non difficile est curare: Eas verò quæ in tabem procedunt, sanare impossibile est. natura enim ipsarum calida est & sicca, simile quiddam patiente corde quale quid patitur funiculus in lucernis, vbi plurimùm fuerit exustus. Qui enim exustus est comminuitur, vt neque si largũ oleum affuderis, luculentam flammam excitare possis. Proinde parua hæc & infirma flãma circumcirca tremit, semper amplius minor euadens, donec fuerit extincta. Facilis autem cognitu est hæc febris: priusquam enim cõtigeris pulsus ac caliditatem, oculos immodicè cauos videbis, velut in foueis quibusdam sitos, & gramas in ipsis reperies siccas, & squalidam quandam affectionem, qualis iis fieri solet qui per totum diem in sole æstiuo multum puluerem percurrũt. Periit autem & ipsorum coloris vitalis flos: & cutis circa frontem sicca est ac circũtẽsa: & plerunque palpebris nictant, velut somno grauati. Est autẽ hæc affectio non somnus, sed impotẽtia vigilandi. & tempora sunt collapsa, vt loci caui appareant. & quid aliud quàm ossa & cutis sunt in totum? vt etiam, si denudatum consideraueris vẽtrem, neque aliquod intestinum, neque viscus aliquod saluum esse putes, & præcordia vehementer retracta esse ad thoracem, & cutem totam siccam ac obaridam: &, si distenderis digitis apprehensam, velut corium quoddam producitur. Febris itaque exactè tabida incurabilis est, velut dixi. Tabescit enim in ipsis totũ corpus instar arboris extremè arefactæ, aut ob flammæ viciniam, aut ob vehementem ac immodicam siccitatem. atque hæc est quam senectam ex morbo vocant. Tale enim corpus fit in iis qui secundum naturam ad extremam senectam perueniunt citra febrem, paulatim extincto in ipsis insito calore. Verùm eorum qui secundum naturam consenuerunt, mors sine molestia contingit, ob frigiditatem ac siccitatem imminẽs. Tabida verò febris non solùm sicca, sed calida affectio est. hæc igitur velut dixi, incurabilis est. Illud porrò omnibus febribus hecticis commune est, vt debiles sint & æquales semper, à prima die vsque ad extremam respirationem. Maximum autem & minimè ambiguũ naturæ ipsius signum habe-

A bis, si cibum homini præbueris. Alimento enim accepto accenditur calor, & pulsus augetur ad magnitudinem ac velocitatem. & quod in ipsis contingit, simile est ei quod accidit in calce ac lapidibus calefactis. Si enim frigidissimam aquam ipsis affuderis, multo calidiores apparent, vã porosa in ipsis caliditate ab humida essentia irrigata. Donec igitur aliquid humidæ essentiæ seruatur, hectica solùm febris est: quum verò in periculum venerit vt non amplius supersit aliquid humiditatis, exactus iam marasmus, *id est exacta tabes*, cõsistit. Nos autem earum solùm

B curationem aggredimur quæ sanari possunt.

Hecticarum febrium curatio, Cap. XCIII.

HEcticas febres omni modo statim refrigeramus, priusquam progressæ in tabem desinant. Caput autẽ curationis ipsarum in humectantibus ac frigefacientib⁹ consistit, tum iis quæ foris adhibentur, tum quæ intra corpus accipiuntur, in quibus est & aer qui inspiratur. Omnes igitur hecticos, etiamsi iam principium tabescendi acceperint, absque hoc vt alia febris ipsis sit implicata,

C aut propter humorum putrefactionem, aut cum principalis partis inflammatione, confidenter lauato, citra omnẽ tamen laborem: vt ne vires exoluantur. Deferatur itaque æger in lecto ad balneum. præparata autẽ ipsi sindone calida, in ipsa ad primam balnei domum gestetur. Sint autẽ quatuor qui, sindonem teneant, in singulis angulis vnus: deinde in prima domo nudatus, ad secundam portetur; in qua toto corpore ex oleo tepido dulcissimo perfusus, ad tertiam domum feratur, & in solium locetur. Sit autẽ aer balnei temperatus, & humidus præparetur, parietibus

D aqua calida respersis. In ipsa verò solii aqua tẽperata abũdè quiescat, moderatè in sindone vectus, nulla corporis perfusione fiente, neque item capitis perfusione. Hinc autem extractus à quatuor adolescentibus sindonem gestãtibus, in frigidam aquam confertim mergatur, ne minimum quidem moræ in ipsa trahens. Statim autem alius paratam habens sindonem aliam, ipsi iniiciat, & alius aliã simili modo. Demissus autem in lectum, mollibus linteis lenissimè detergatur: postea verò vnctus & vestibus contectus ad domum in lecto referatur. sit autem & domus balneo vicina. Eos quidem igitur qui iam tabescunt

E lauare oportet velut dictũ est: qui verò in hecticis febribus sunt nondum tabescentes, hi etiam citra sindonem lauari possunt. Deferendi tamen & hi sunt ad domum si ue in lecto, siue vehiculo quopiam, aut lectica: deinde oleum ipsis infundendum, velut dictum est: & postea ad calidam aquam ducantur, vt in illa immorentur: deinde ad frigidam prodeant, vt nullam omnino moram in ipsa trahant. atque ita detersi ac inuncti ad domum reducantur. De balneis igitur satis dictum est. consequens est vt

F de alimentorum viribus addamus. Quòd quidem igitur frigidos & humidos conuenit esse cibos hecticis febribus profuturos, omnibus manifestum est. Tales autẽ sunt, ptisanæ succus frigid⁹ acceptus, & alica velut ptisana præparata: conuenit etiam panis aqua frigida madefactus. Verùm nullius horum frigiditas sincera sit, veluti potus. nã quæ bibuntur, & citò calescunt, & meatus penetrant: quæ verò eduntur aut sorbentur, diutius in ventre perseuerantia, perfrigerant ipsum, si immodicè fuerint frigida. At vbi iam diuturna est febris, lac asininum dandum est, dili

G genti animaduersione habita ne in ventre in caseum coagulетur. Hoc verò aliquando etiam ipse æger nos docebit, vt qui suæ naturæ habet experimentum: quandoque autem nosipsos deprehẽdere oportebit, paulatim ad eius vsum progrediendo. Fugienda est autem, quãtum eius fieri potest, mellis mixtura in omnibus hecticis febribus. Dãdum verò est primùm lac asinæ in cubiculum adductæ, quò calidum adhuc lac potetur. Si quidem igitur probè fuerit concoctum & non corruptum, copia eius augeri potest, vt in exhibitione cyathus dimidius addatur: reli-

H qua verò diæta facienda est velut in siccis ventris intẽperaturis, velut in proprio loco dicetur. Quanto autem hecticarum febrium caliditas maior illis est, tanto frigidioribus auxiliis opus habet, & diligentia ampliore, vt ne damnũ aliquod consequatur ex fortiorũ auxiliorũ vsu.

De popularibus passim vagantibus ac pestilentibus morbis, Cap. XCIIII.

POpulares & communes morbos vocāt eos qui simul multis hominibus coincidunt: quorum velut generatio,ita & causa communis est. Cōmunia itaque edulia praua morbos cōmunes pariūt:itē vitiosæ aquæ potus,& ærumnæ immodicæ,& labores consueti relicti:fames & repletio,præsertim vbi post magnam indigentiam abūdantia succedit. Sed & regionis natura sæpe communes morbos inuexit, aere quem inspiramus à putredinosa euaporatione inquinato: causa verò talis putredinosæ euaporationis,aut mortuorum multitudo est, velut in bellis contingere solet:aut paludes quædam,aut stagna, aut barathrum aliquod profundum in propinquo, venenosam ac prauam exhalationem remittunt. hæc igitur assiduè contingere solent. Sed & ambiens nos aer temperamenta assiduè peruertit,dum autimmodicè calidior,aut siccior, aut frigidior,aut humidior euadit. Nam reliquis causis non omnes simul obnoxii sumus,neque per totum diem occursamus: aër autem nos ambiens forinsecus omnibus circumfusus est,& per inspirationem trahitur. Necesse igitur est vt ad mutationes eius iuxta temperamentum ipsius coafficiantur etiam animalium corpora. Aliquando verò ambiens nos aer humidior ac calidior factus,pestilentem constitutionem inducit: & quia sunt in corpore humores ex vitioso victu ad putrefactionem idonei, principium fit pestilentis febris. Quare si quis moderatis laboribus & victu modesto ac castigato vtatur,in totum illæsus manet per omnes eiusmodi affectiones. Et nos sanè hoc prænoscentes,statim incipiente tali constitutione quæcunque corpora humida videmus,omni modo siccare conamur:in iis autem quæ natura sicciora sunt, pristinam naturam conseruamus:quæ verò superfluitatibus redundant purgationibus sanamus. Obturationes autem meatuum aperimus ac extergemus: & in summa sanitatē corporibus custodiuimus contraria adhibentes.& quandoque refrigerationibus vsi sumus,si ita opus esset: quandoque verò calfactoriis. Sed & rogo ingenti extructo& incenso,aerem ad caliditatem ac siccitatem transmutare quis potest,humidum & frigidum factum. quemadmodum Hippocratē Athenis fecisse dicunt, itémque Acronem Agrigentinum.

De peste,Rufi, Cap. XCV.

OMnia horrendissima in peste fieri possunt,& nihil occultatur velut in singulis morbis. Plurima enim & varia fiunt:deliria varia,bilis vomitus,præcordiorum distentiones, dolores,sudores multi, extremitatum frigiditas,profluuia biliosa,tenuia,flatuosa:vrinæ aliis aquosæ ac tenues,aliis biliosæ,aliis nigræ, malas subsidentias habētes,& pessima ea quæ in medio vasis dependent: sanguinis narium destillationes,æstus in thorace, linguæ torrefactæ,vigiliæ,conuulsiones violentæ. Sed & vlcera praua & carbunculosa & perniciosa in peste fieri possunt, & in reliquo corpore,& in facie,ac tonsillis. Si verò solerti ingenio quis præditus sit,futurā pestem prænoscet,attendēs anni temporibus,quæ & mala sunt,& in bruta animantia impetū faciūt. si enim ambiēs nos aer pestis causa fuerit,volucriū generis prior interit⁹ erit:si verò ex prauis de terra exhalationibus hoc contigerit, quadrupedium animantium prior corruptio fiet. Quum autem hæc tecum expēderis,ampli⁹ etiā illud cogita,quale est præsens anni tempus,qualis totus annus: hinc enim comperies quomodo victus rationem optimè constituas. Verbi causa: debebat esse,si rectè res fieret,tempus siccum, nunc verò humidum factum est: at si quidem humidum factum est,necesse est etiam victum resiccantem cōstituere, quo excedens humiditas consumatur. Respicienda sunt etiam studia hominum an non ad sanitatem conducant, & ea prohibēda. Ventris quoque cura habenda est:si verò superior venter pituitam habuerit,vomitu euacuetur. Quibus autem sanguis abundat,iis vena secetur. Bona est & per vrinas purgatio,& quæcunque aliæ. Si verò æstuosus fuerit æger,& flamma vsque ad pectus ascenderit, non fuerit alienum frigefaciētia pectori adhibere, & frigidæ potum dare,non paulatim exhibendo:vincitur enim ab amplio-

A ri in ventre caliditate,& plus nocet,ac amplius exurit:sed & multa & aceruatim frigida danda est,vt copia eius flammæ extinguatur. Si verò ardor occuparit interiores partes, extremitates autem & superficies frigidæ fuerint,& præcordia distēdantur,& vēter colliquamēta partim sursum, partim deorsum mittit, vigiliæque affuerint ac deliriū, & linguæ asperitates,his calfactoria fomēta adhibere oportet,vt calor ad superficiem corporis trahatur. & quibuscunque id fieri potest modis, conandum est vt calor ex profundo ad externa educatur.

B De iis qui ob crudorum humorum multitudinem animo linquuntur, Cap. XCVI.

QVidam febricitare incipiunt ex magna crudorum humorum copia collecta,vnà cum hoc quòd os vētris malè affectum est,aut ex cruditatibus,aut aliàs. His in flata sunt præcordia, & totum corpus maiorem naturali molem habet. Et color aliis quidem albidior & aquosior fit naturali:aliis autē nigrior ac liuidior euadit,quos plūbicolores aliqui appellant. Pulsus verò omnium minores sunt quàm pro caliditatis ratione, obscurioresque ac omnino inæquales. Si quidem igitur hi humores copia
C sua vires grauarint,& crassitudine ac multitudine meatus animalis obturarint,multis de causis perniciosa est affectio, & animi deliquium inducens, tum quòd animal non nutritur,tum quòd suffocatur: & quòd temperamenti symmetria alteratur ac corrumpitur. etenim crudi humores nutrire non possunt priusquā concoquantur. Multi verò grauant aut obturant trāspirationes,& calorem extingunt. Si verò neque obturarint, neque grauarint, hi syncopas, *id est animi deliquia* non inducūt, sed omnino animo exoluuntur tales, si non frequentius alantur.
D Danda est autem iis copia, non pro vna vice, neque cibi crassi aut viribus frigidi, sed ex genere attenuantium & calefacientium: sic etiam medicamenta ipsis danda sunt quæ homo febricitans accipere potest, attenuantia ac calefacientia. His commodum est vinum aquosum album ac tenue, nisi valde febricitarint. quod tamen non adeo contingit in relata affectione. debiles enim sunt iis febres,& adhuc magis si fuerint senes. Vinum autem dādum est ipsis ad singulos cibos,& potius ad vesperam & noctē,nō manè & vsque ad meridiem. iuuenibus verò nō
E statim ab initio vinum detur. Nulli porrò talium sanguinis ablatio citra maximum detrimentum fieri solet,etiā si euacuatione indigent. Imò neque venæ sectionem neque purgationem ferunt,qui sanè etiam citra hæc derepente animo concidunt. Quomodo igitur hos sanare oportet qui egent quidem euacuatione, euacuantia verò non ferunt? nullum equidem inueni in his euacuationis modum præter confrictionem. Incipere verò statim ab initio morbi conuenit,primùm à cruribus supernè deor
F sum per lintea moderatè aspera: deinde etiam totæ manus confricentur supernè deorsum. Postquam autem artus satis calidi apparēt,& timor fuerit lassitudinis sensum ipsis accessurum ob multitudinem frictionis, oleo laxāte vtēdū est,quale est quod dulcissimum est:abstinēdum autem ab omphacino & omnibus adstringentibus. Hyemis autem tempore,etiam discussorio vtendum est, quale est oleum sicyonium,& chamæmelinum, aut aliud simile,velut anethinum. Postea verò oleum detergeatur,& progressus ad totam spinam fiat:& hæc similiter fricetur:
G primùm per lintea, deinde oleo. Postea rursus ad crura progressus fiat,& rursus ad manus,deinde rursus ad spinā, ita vt per totam diem hoc agamus in domo lucem habēte puram,& minimè humecta:sit autem & caliditate moderata domus. Commodissima est iis aqua mulsa, in qua coctum est hyssopum: verùm neque cibi,neque sorbitio, neque aqua ipsis danda est. neque permittendum vt largè bibant:sed aqua mulsa sola vtātur per primos tres dies, ita vt per successionem fricemus,& illud solùm tempus remittamus in quo somnus ipsos occuparit. ad hūc au
H tem conducit maximè amplior frictio. sed neque amplior somnus talibus commodus est: neque enim humores discuti permittit,& viscera grauat. Vtrisque igitur moderatis natura opus habet somno & vigiliis. Si quidem igitur pulsus ipsis valde paruus & fortiter inæqualis est,

extremum periculum imminet,& facere oportet quæ dicta ſunt,nihil aliud curioſius conãdo. ſi verò firmitatem & magnitudinem moderatam habuerit,& non fractus neque mollis fuerit ac æqualis,ventrem conſidera,& clyſterem adhibe confidenter,ſi non probè egeſtionem faciat. Contingit enim ex aquæ mulſæ potu vt probè euacuetur omnis ſuperfluitas quæ in primis venis congregari ſolet iuxta ſimas hepatis partes & meſenterium.Si verò ſuperfluitatum impetus amplius quàm oportet in vẽtrem fiat; primùm amplius ipſam decoquito:(talis enim minus aluum ſubit) ſi verò etiam poſtea ſuperfluitas humorũ amplius feratur,neque ſic ſiſtere oportet, ſed pro aqua mulſa ptiſanæ ſuccum dare:ſi verò ferri adhuc perſeueret,ſorbitionem ex alica d ato,pulſus nimirum in hoc ſequens. Aliquando enim derepente mutãtur ad debilitatem, aut inæqualitatem,aut paruitatem:quo tempore conuenit exhibere panem ex vino diluto,neque ventre videlicet neq; hepate inflammato.nam ſi inflammatæ fuerint hæ partes, corpore crudis humoribus repleto, deſperatus eſt æger, pulſibus ita mutatis.In talibus igitur ægrotis ſi mortem prædixeris,& nullum ſtrenuum auxilium adhibueris,teipſum inculpatum ſeruabis.In quibus autem ſpes eſt ſalutis (eſt autem in omnibus citra inflammationem ita ægrotantibus)quum à principio ſuſceperimus ipſos,turpiſſimum mihi videtur vt animo cõcidat æger.Si verò perceperis aliquando craſſos eſſe humores , ſemper acetum mulſum dabis pro aqua mulſa.Et ſi quidem æſtas fuerit, & æger frigidæ potor, huic frigidũ acetum mulſum dabis:hyeme verò omnibus calidum.Aduerſiſſima ſunt iis balnea,& aer nos ambiens multùm calidus aut frigidus factus.quare neque lauare conuenit , & reclinare tempore æſtatis in domo frigida:hyeme verò,calida . læduntur enim valde ex vtroque exceſſu.Nam in balneis,& æſtate, & omni caliditatis incremento,crudi humores diffundũtur,& per totum corpus diffluunt,vt periculum ſit etiam ad pulmonem & cor peruenturos eſſe, & quandoque etiã ad cerebrum recurſuros eſſe.melius igitur eſt circa hepar & venas ipſos permanere. At verò in domib⁹ immodicè frigidis,& hyeme,& omnino in frigido ambiente ; humores crudi incocti permanent, & obturationes hepatis augent & exacerbant,ſi paruæ fuerint:ſi verò nõ fuerint; generant propter craſſitiem detenti ac impacti . A cataplaſmatis autem & perfuſionibus abſtinere oportet , donec multitudo partim euacuetur, partim concoquatur. qui enim hæc in talibus affectionibus adhibent, ipſi inflammationes per ea quæ faciunt efficiunt,non animaduertentes præcordia lædi.Hæc igitur facienda ſunt à prima die,vbi ipſe inceperis curationem.Si verò vbi iam animo concidunt vocatus fueris, præcordiis nõ inflammatis,dabis ipſis panem non multùm vino fuluo madefactum.Et ſi quidem fuerit æſtas,aut regio natura calida, aut conſtitutio calida,cum aqua frigida:ſin contrà , cum calida vinum dabis.Poſtquam autem ſedatum fuerit eiuſmodi animi conciſi accidens,experiendum eſt vt calidæ potum exhibeas. nam ad totam curationem melior eſt calida , crudorum humorum concoctionem adiuuans. Statim verò & in iis ad frictionem deuenies eo quo dictum eſt modo.

De iis qui animo concidunt ob flauam bilem os ventris lædentem, Cap. xcvii.

IN quibus ob flauam bilem os ventris lædentem animi deliquium cõtingit, iis exhibendus eſt frigidus potus: ſit tamen hîc vinum calidum natura , fuluum tenue & vetus.

De iis qui ob tenues humores animo concidunt, Cap. xcviii.

QVI ob tenues valde humores animo concidunt , vt citiſſimè tũ per ſudores tũ per obſcurã tranſpirationem exoluantur,contrario modo curentur iis qui ob crudos humores animo linquũtur. Nos enim paulatim euacuamus,eo quòd vires aceruatam euacuationẽ nõ ferant: qui verò ob tenues humores animo concidunt, paulatim aſſiduè nutrimus:ſi verò à principio hos exceperim⁹,viribus adhuc robuſtis , non paulatim alimus . poſſunt enim hi amplius alimẽtum ſemel exhibitum ſuperare. Quemadmodum autem diximus priores pernicioſè affectos eſſe,vbi viſcus quoddam inflammatum fuerit,eodem modo etiam hos incurabiliter habere putandum eſt , ſi aliquod viſcus fuerit inflammatum,viribus iam languentibus.Neque enim poſſibile eſt ipſos aſſiduè nutrire, ſed in declinationibus ſolùm.neque ſi non nutriuerimus,poſſibile eſt ipſos ſeruare.In talibus affectionibus lethalis conſtitutio celerrimè fit in facie:naſus acutus,oculi caui,tempora collapſa,& quæ deinceps recẽſentur.Et ſiue amplius excreuerint,ſiue vigilauerint,aut triſtitia affecti fuerint,ſi nõ citius alantur,ſtatim talẽ faciẽ habẽt.Si igitur propter vigilias, aut triſtitiã,aut ampliorẽ excretionẽ, tale factũ fuerit,parum mali eſſe puta:ſi verò citra hæc , pernitioſum:atque hoc magis,ſi ſtatim à morbi initio ſic habuerint:non enim durabunt ad ipſius concoctionem.Nutrire igitur ipſos tunc neceſſarium eſt,& cutem ipſorum dẽſare,& aerem domus frigidum præparare , velut dictum eſt de iis qui ex ſicca intemperie febricitant . Vngendi quoque ſunt adſtringentibus vnguentis:& cibi exhibendi non valde promptè defluentes.Et neque aqua mulſa,neque ptiſanæ ſuccus eis exhibendus eſt,ſed panes,& ſorbitiones ex alica,& fructus auſteri ac ægrè corruptiles, tum per ſeipſos,tum cum pane & alica ex aqua cocta . Dentur etiam ipſis ouorum ſorbilium vitelli ſoli ; & gallorum teſtes,& cerebella ſuilla probè aſſata,aut benè cocta . nam crudiora extremè lædunt. Et in ſumma , omnia facienda quò craſſior materia fiat,& cutis denſetur , & trãſpirationes impediantur.Prodeſt his vinum aquoſum ab initio poſt cibos acceptum.

De aliis animi deliquii cauſis, Cap. xcix.

SVnt & aliæ quatuor cauſæ ob quas homines animo cõcidunt:dolor vehemens,vigiliæ,euacuatio immodica, & in delirantibus ipſe motus:his quintam,ſi libet, adde principiorum intemperiem . Celerrima igitur pernicies inſtat corde affecto:conſequenter autem cerebro.

De dolore animi deliquium inducente, Cap. c.

DOlor eſt repentina temperamenti mutatio , & futura continuitatis ſolutio:non enim quæ paulatim fit alteratio animal dolore afficere poteſt. Apparet enim corpora non ſolùm dum aceruatim ad non naturalem habitum ducuntur,moleſtam habere mutationem,ſed etiam dum ad naturalem habitum reducuntur(niſi paulatim id contingat)dolore affici. Proinde eos qui in vehementiſſimo frigore iter fecerunt , aceruatim calefactos dolore affici ſcimus circa vnguium radices, adeo vt ferre nõ poſſint. Quærimus igitur quomodo ægrotantes doleãt, nullo forinſecus accedente ipſis dolorem inducente . Neceſſariũ eſt in corpore talem quandam cauſam quærere,quæ calfaciens vehementer,aut perfrigerans, aut eſſentiam alicuius ſenſitiui corporis diuidens , angorem nobis inducat. Et primùm ſanè conſiderabimus cuius naturæ eſſe oportet id quod corporum diuiſionem facere poterit . Neceſſarium igitur eſt,aut rupturam,aut contuſionem, aut eroſionem eſſe affectionem in qua continuitas diuiditur.At ruptura fit ex tenſione,cõtuſio ex grauitate,eroſio ex mordaci qualitate.Quum igitur foris nihil fuerit quod dolorem inducat,aut tendens,aut grauans, aut mordens , ſed ex ſeipſo aliquid horum patitur corpus , omnibus nimirum manifeſtum eſt quòd ab aliquo intrinſecus fit. Ac tẽſio quidem ab eſſentia diſtendente corpus ipſam continens fieri poteſt,aut ab immodica ſiccitate: contuſio verò ab aliquo tumore duro adiacente: morſus autem ab acri humore. Conſiderandum igitur eſt in doloribus , an ſit humor multus,aut flatus tranſitum non habens , velut in colicis: aut grauis moles , velut in inflammationibus & tumorib⁹ induratis:aut tumor mordax,aut affectio ſicca,velut in cõuulſis:aut frigiditas vehemẽs,aut caliditas. & horum ſingulorum correctio ritè facienda eſt. Stupid⁹ itaque dolor ex frigida fit affectione:pulſatiuus autem dolor proprius eſt magnæ inflammationi . Si verò velut ab aculeo infixo , aut velut à terebro perforari quis ſibi videatur,craſſi inteſtini quod colum nominamus,hæc doloris ſpecies exiſtit. At verò in renibus cum grauitate quadam dolor eſt in vno loco firmatus,circum lumbum

dextrum aut sinistrum,retrorsum magis:in colo verò dolor ex loco ad locũ trãsit. Pungitiuus autẽ dolor circa mẽbranas consistit:qui verò prosiliens dolor appellatur,contingit in vehementibus hemicraniis,dimidia capitis parte affecta. Cognoscitur ex hoc quòd velut à radice quadã, à primariò affecta parte dolor initium sumens,celerrimè ad adiacentes vtrinque partes fertur. Quapropter ad ambas extremitates contingentibus distentionibus, etiam nerui ad vtranque partem distenduntur: minimè ad latitudinem distentos dolores nerui ipsi habent. At verò mẽbrana subter omnem cutem distenta tensiuos & stupidos dolores inducit: quæ verò inter carnem sunt mẽbranæ, dolores velut diuellentes faciunt. sunt enim multæ & in æqualiter insitæ,& forinsecus ipsam carnem ambientes. Cæterùm circumsitarum ossibus membranarum dolores profundi sunt,& ipsorum ossium dolentium imaginationem inducunt.Quum igitur nulla externa causa doloris apparet, prægressam causam & diætam considera. Si enim fuerit præter consuetudinem otiosior, aut cibis pluribus homo vsus sit, aut multùm nutrientibus,aut cõsueta excretio suppressa sit: si quicquam horũ, aut omnia apparuerint,multitudo est doloris causa:& propterea quã celerrimè homo euacuetur.Sic enim cum omni securitate tibi licebit iis quæ fluxiones repellũt vti in partibus dolore affectis.Si quidem igitur multitudo fuerit quæ distendit, viribus fortibus existentibus,vena secetur, & ex magna vena inflammatæ aut dolẽti parti propinqua sanguis auferatur:si verò debiles fuerint vires, reuulsio fiat & deriuatio sursum,aut deorsum,aut vtrinque,aut per frictiones.vitiosis autem humoribus solis infestantibus,purgatio fiat: ambobus autem concurrentibus, vtrisque euacuationibus vtendum est,primùm venæ sectione, postea purgatione:si verò his factis dolor remanet, manifestum sanè est circa partem affectam impactum esse id quod molestat.Manifesta est etiam curatio, per discussoria fiẽs medicamenta. Eodem verò modo etiam propter spiritũ flatuosum aut pituitam viscosam fiente dolore, velut in colicis,per fomenta & irrigationes medemur:si verò tumor grauans aut cõtundens dolorem effecerit, tumor ipse curãdus est per attenuantia ac rarefacientia: at si ob mordacem humorem dolor fiat,aduersissima his sunt attenuantia ac calefacientia. Anethum autem viride in oleo coctum,dolorem eximit,& somnum inducit si affecta pars oleo calido irrigetur.

De animi deliquio propriè dicto, Cap. CI.

HActen⁹ de syncope dictũ est,*id est animi deliquio.q.d.animi concisione*. Tale verò quiddam est & quod propriè lipothymia,*id est animi deliquium*, vocatur,itémq; eclysis,*id est exolutio*.Et nomen quidem lipothymiæ vnum est, causæ verò ipsius plures:& curationes iuxta singulas species.In tantum autem de ipsis nunc dicemus, in quãtum quis his satis cognitis, resistere possit exacerbationibus derepente incidentibus.Differt autem lipothymia à syncopa,quòd lipothymia derepente incidit, sensu & motu hominem priuans:& omnino nõ sudant:syncope verò & vigilantes & dormientes inuadit,& omnino cum sudoribus qui syncoptici appellari solent.

De iis qui ob ventris profluuium,aut sanguinis eruptionẽ,aut immodici sudoris euacuationem animo linquuntur, Cap. CII.

QVI ex bilis supernè ac infernè excretione & alui fluxionibus,& aliis immodicis euacuationibus animo linquuntur,his aqua aspergenda est,& nasus apprehendẽdus,& os ventris confricandum,& digitis aut pennis immissis lancinandum,& ad vomitum cogendum. Manus & crura pluribus & vehementioribus vinculis deligẽtur. manus in euacuationibus infernè fientibus,crura verò in supernè fientibus.Auxiliatur etiam in talibus euacuationibus vinum aquosum vetus frigida dilutum.Balnea verò fluxionibus in ventrem commoda sunt:verùm iis qui ob sanguinis eruptionem, aut sudorum immodicorum euacuationem animo linquuntur,aduersissima sunt. Adstrictione enim hi indigent,& frigiditate,non laxatione. Vinum verò frigida dilutum,velut dictum est,etiam his commodum est.neque verò extremitates ligare conducit,neque vomere,neque omnino moueri: sed dẽsari his conuenit ac frigefieri.Quapropter aerem domus frigidũ paramus,frigidos ventorum flatus inducentes, & pauimenta adstringente qualitate sternentes,velut myrto,rosis,pampinis vitis.

De iis qui ob humorum copiam animo linquuntur, Cap. CIII.

QVI ob humorum copiam animo linquuntur,plurimùm fricentur & calefiant,& manuum iũcturæ ac malleoli ipsis deligentur: à cibo verò & vino, ac balneis omnino arceantur,si febricitarint. in potu autem detur acetum mulsum.

De eis quæ ob quandam vteri affectionem animo linquuntur, Cap. CIIII.

SImiliter etiam eæ quæ ab vtero affecto exoluuntur,ex aceto mulso curandæ sunt.Et crura fricanda ac ligãda, maximè eis quæ ab vtero strangulantur,& in quibus retractus aut loco motus est vterus.cucurbitas quoque inguinibus à femoribus affigemus.Et naribus quidem odoramenta graueolentia adhibebimus:vtero verò beneolentia,& laxare ac calefacere potentia medicamenta admouebimus.At verò eis quæ ob immodicam mensium euacuationem animo linquuntur, manus magis deligabimus,& fricabimus,& cucurbitam pectori affigemus.

Ad eos qui ob stomachi debilitatem animo linquuntur, Cap. CV.

AD eos qui ob stomachi debilitatem animo linquuntur, cataplasmatis vtemur stomachum roborantibus,ex palmulis,vino,polenta,croco,aloe,mastiche: & irrigationibus ex absinthio,& oleo melino & mastichino ac nardino, & vino.Et,si stomachus exuratur, admiscenda sunt etiam frigefacientia,velut est ramentorum cucurbitæ succus,aut lactucæ,aut portulacæ,aut solani, aut intybi,aut rumicis acuti,aut vuæ acerbæ. hic autem non solùm frigefacit,sed etiã adstringit.Prodest etiam genere sè ipsis extremarum partium frictio.Si verò ex horum vsu melius habuerint,eos quidem qui stomacho exurũtur, statim ad balneum ducere oportet:Iis autem qui quendã frigiditatis sensum habent,parum dandum est de medicamento ex tribus piperis generibus constante,aut ipsum piper album.

De iis qui ob vitiosos humores os ventris rodentes animo linquuntur, Cap. CVI.

QVicunque vitiosis humoribus os ventris mordentibus exoluuntur, iis aqua calida data vomere iubeto.Si verò ægrè vomant, stomachus & pedes ac manus prius foueantur, deinde digitis aut pennis immissis vomant:si verò vomitus non contingat,ventris excretionẽ adiuuare oportet glandulis subditis.Si verò ex his melius habuerint,comam absinthii in aqua mulsa coctam bibẽdam dato,& omnibus modis stomachum corroborato, tum per ea quæ foris imponũtur,tũ per ea quæ intra corpus sumuntur.Non tamen à principio hoc facere conuenit, neque absinthium præbere: sed post vitiosorum humorum euacuationem, vbi iam pura facta fuerit aluus.

De iis qui ob pituitam in stomacho collectam animo linquuntur, Cap. CVII.

SI pituita multa & frigida in stomacho collecta exolutiones fieri contingit,stomachum oleo calido in quo absinthium coctum est,plurimum rigabimus: deinde aquam mulsam dabimus,in qua hyssopus aut simile quid commaduit. Item acetum mulsum,& piper, & pharmacum ex tribus piperis generibus cõstans, & id quod diospoliticum appellatur. Et tota rationis victus summa ad inciforium ductum sit destinata.

De animi deliquio ob fortem frigiditatem, Cap. CVIII.

EXolutiones ob fortes frigiditates, similiter vt correpti bulimo,*hoc est magna fame ex frigore oborta*,curentur, ita vt omni modo ipsos calefaciamus. Vinum igitur dandum est ipsis calida dilutum,& cibi calefacientes.fricandi sunt etiam ac fouendi iuxta ignem.

De animi deliquio ob multam caliditatem, Cap. CIX.

QVI ob multam caliditatem animo linquuntur, aut in aere suffocante versati sunt, aut in balneo diutius moram traxerunt, eos roborare oportet: confestim quidẽ frigida aqua aspersa, & ventilatione facta, & ægro ad ventum conuerso. Fricandum est etiam ac lancinandum os ventris: & consequenter vinum, & cibi dandi.

De animi deliquio ob inflammationem, aut malignam febrem, Cap. CX.

QVI ob inflammationum magnitudinem, aut vehementis febris malignitatem animo linquuntur in ipsis accessionibus, & artus perfrigeratos habent, eos fortiter fricare oportet ac fouere, & crura ac manus ipsorum deligare, & iubere vt vigilent, & ab omni cibo ac potu abstineant. Optimum est autem in iis prænosse quod futurum est, & ipsum ante exacerbationem lenire ac mitigare.

De animi deliquio ob siccitatem, Cap. CXI.

SED & eos qui ob siccitatem animo linquuntur in exacerbationum principiis optimum est prænoscere. Si enim duabꝰ aut tribus horis ante accessionẽ, nutriueris, & manus ac pedes ligari iusseris, non interibunt. oportet autem cibos esse cõcoctu faciles & stomacho commodos. Si verò etiam vehemens periculum fore suspicaberis, panem ex vino dabis, aut alicam coctam vino infuso exhibebis: si verò modicam syncopam fore speras, vinum ne dederis, sed mala punica, aut alia poma, & adstringentes fructus cibis admiscebis. at post exacerbationem nõ est necessarium fructibus vti. Iis verò qui derepente in periculum incidunt, vinum calidum dandum est, & panis, & alica omnino modica: si enim aut amplius dabis, aut cibos concoctioni resistentes, ii qui sic affecti sunt suffocabuntur.

De animi deliquio ob principalis membri obturationem, Cap. CXII.

QVI ob principalis partis obturationem animo linquuntur, iis acetum mulsum dandum est, & potiones ex hyssopo, origano, pulegio & melle, & cibi incisoria vi præditi. Crassi enim & viscosi magno iis detrimẽto sunt. quare ab ipsis abstinendum est. Fricandi sunt artus & ligandi: & potionibus vrinam cientibus vtendum, ex apio, petroselino, dauco, & similibus. Vbi verò manifesta consequitur vtilitas, etiam vino aquoso veteri vtendum est.

De animi deliquio ob repentinam euacuationem, Cap. CXIII.

SI ob repentinam & aceruatim factam abscessus rupturam, aut sectionem, aut euacuationem (velut in hydropicis) animi deliquium cõtigerit, statim quidem odoramentis reuocentur, postea verò sorbitionibus probè concoctilibus nutriantur.

De animi deliquio propter affectus, Cap. CXIIII.

SI propter tristitiam, aut gaudium, aut timorem, aut iram, aut terrorem, exolutio fiat, per odoramenta, & narium ac oris apprehensiones reuocatos ad vomitum cogito. De cardiacis & bulimo dicetur suo loco in stomachi affectionum tractatu.

De capitis dolore in febribus, Cap. CXV.

IN iis quibus in febribus caput dolet, vitanda est multa lux: lædit enim visum, & membranas ad motum ducit. Vtendum est autem frictione pedum, & extremitatũ deligatione ac constrictione. Vitanda est etiam caliditas à carbonibus, aut lucernis, aut sole & fumo: itẽ iniucundi & humiditate referti odores, & clamores, & iræ, & frequens potus, ac collutio oris. Nam aut statim ab ore aut humecto stomacho, vaporum multitudo ad caput defertur, quod aliâs iam ignitum est. Maximè verò irrigationibus largioribus vtendum est, ex oleo omphacino aut optimo rosaceo, lanæ manipulo excepto, & digitis ex alto expresso, & instar salientis cum ictu quodam delabente. Quòd si non resistat aer ambiens, frigida sit irrigatio, aut

A per se, aut ex nostro studio. Aucto autem dolore, etiam in aurem rosaceum fundatur. Si verò tempus permittat, & dolor cum ardore quodam innitatur, ocymi succus aut polygoni, aut menthæ, ex tertia aut quarta parte rosaceo admisceatur. Et tunc etiam parum aceti ipsis diligenter admisceatur, maximè in quo serpyllũ fuerit coctum. Perseuerante verò dolore, ad venæ sectionem deueniendum est, si nihil aliud fuerit quod prohibeat. Odoramẽta quoque non incommodè assumuntur, myrtus, rosa, pulegiũ. Cataplasmata verò conueniunt in sincipite ac fronte, po-
B lygonum tritum cum flore polẽtæ, & foliis seridis ac plãtaginis: si verò dolor vehemẽter incumbat, hyoscyami folia viridia aut papaueris cum micis panis. Præstant autẽ amygdalæ amaræ madefactæ ac decorticatæ, & cum micis impositæ temporibus ac fronti. Optima verò est aloë fronti illita cum aceto: aut crocomagma. & intestina terræ trita illinuntur: & celerrimè mirificè opitulantur. Venter porrò in ipsis facilè solubilis præparetur. Considerandum tamen ne stomachus vehementer infestatus, caput ad cõsensum perducat. & conandum vt quæ molesta sunt
C per vomitus euacuentur.

De vigiliis in febribus, Galeni, Cap. CXVI.

SI vigiliæ nimium infestauerint, manus & crura deligari iubebimus eo tempore quo ad somnum conuerti solent, & hortamur vt assiduè aperiant ac claudant palpebras, donec satis fatigati fuerint. Deinde repẽte soluimus ligamenta, & tollimus lucernam, & multam quietem esse iubemus. Ex Herodoto & Philumeno. Puluinaribus vigilantium subdantur capita papaueris, aut radices papaue-
D ris nigri, aut mala mandragoræ, aut hyoscyamus. Odoramentis autem vtendum est, papauere viridi, & lactucis quæ meconitides appellantur, & mentha, & coriandro ac rosis. Nos autem minus horrenda faciei prolutione vtimur, incoctis in aqua capitibus papaueris nigri, & meliloto, aut calamintha, aut pulegio: & meliꝰ facit. Odoramẽtũ verò optimum hoc est: Papaueris albi capitum tostorum, corticis radicis mandragoræ, æquales portiones terito, & vino ac pauco rosaceo subactas olfaciendas exhibeto. Suffumigio autem somnifico vtendum est tali: Styracis, a-
E momi, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, corticis radicis mandragoræ, opii, singulorum æquas partes præparato, & suffito in lignis cupressinis. Mirificè facit etiam Berenices suffumigium, similiter suffitum: ducit enim ad somnum. descriptum autem habetur in tractatu de theriacis, Sermone inquam decimotertio. Vnguento verò somnifero vtere hoc: Styracis sextantem, rosarum siccarum vnciam vnam, seminis hyoscyam inigri vnciam vnam, baccarum myrti nigrarum vnciam vnam, olei rosacei libram vnam, vini veteris odorati quãtum satis est.
F Contusa & cribrata terito cum vino, & adiicito oleum, & vnitis vtitor, illitis ex eo naribus intrinsecus ac extrinsecus, & fronte. Imponendum est etiam fronti serpyllum cum meliloto in passo coctum: item semẽ ocymi, & atractylidis semen, hyoscyami semen & folia: similiter & solani halicacabi, itidem faciunt. Illine etiam frontem ex cyphi cum vino, & crocomagmate. Si verò perseuerarit vigiliarum symptoma, frontem & tempora aliquo pastillo dolorem eximente illine: & si nihil profecerit, prædicta rei difficultate, ad dolorem eximentia, in potu exhi-
G benda procede. Est autem minus molestum, & sapore iucundius omnibus pharmacis somnificis, id quod ex capitum papaueris decocto ac melle componitur, cuius compositionẽ paulo pòst in hoc Sermone referemus. Vtere & cataplasmate optimè ex palmulis maceratis aut coctis in vino, & cum polenta tritis, adiecto modico rosaceo, aut melino. Pectori enim impositum quodammodo præparat ad somnum.

De graui sopore, Herodoti, Cap. CXVII.

PErfectã curationẽ eorũ qui in grauem soporem dela-
H psi sunt, in sequenti Sermone de capitis affectionibus tradamus, in quo etiam de phrenitide docebimus: nunc autem dicere necessarium est quomodo quis vrgentibus symptomatis resistere possit. Proinde spongia posca imbuta, non valde frigida, faciem detergere oportet, & ex-

tremitates fortiter deligare. Odoramenta verò adhibeantur inciforiam vim habétia & excitatoriam: & maximè castorium. Et in exacerbationū remissionibus cucurbitæ dorso ac spinæ efficaciter affigantur. Perseuerante verò morbo, etiam sternutatoria in exacerbationū remissione adhibeantur. Cauendum autem est à lucernarum vsu: caput enim inde repletur. sit autem & ciborum materia incisoria vi prædita. Habét autē vim excitādi etiam in ipsis ea quæ sequenti Sermone ad lethargicos describentur, tū per se, tum cum aceto naribus admota.

Quomodo linguæ asperitas in febribus curanda sit, Cap. CXVIII.

Lingua in febribus aliquando siccatur, & opus habet humectatione: aliquando verò exasperatur magis aut minus, & diffringitur, aut nigrescit, aut carbonis speciem induit: quod à viscerum inflammatione contingere solet. Si verò ipsa quidem lingua, velut dictum est, affecta fuerit, præcordia verò mollia reperiūtur, periculosum signū est. Humectare autem ipsam oportet, seminis lini decocto in ore detento. efficacius id erit si myxæ cum semine lini fuerint coctæ. Sed & digito in hoc succo madefacto linguam confricabimus, simul detrahentes etiam sordes dentibus adhærentes: deinde colluant os aqua pura, aut spongia pura detergeant: deinde rosaceo diligenter illinantur. sed & ipsum rosaceum melli admixtum egregiè efficax est. Et portulacæ succus in ore detentus, locos humectat: & rhus culinarius, aquæ aut aquæ mulsæ admixtus: & prunorum damascenorum aut myxarum offa in ore detenta mitigant. Sæpe etiam lactucæ caulem ad oliuæ magnitudinē desectū, aut de symphyti radice in ore tenendum dedimus, & quod oportuit fecit. Sint autem cibi mordacitatis exortes: & omnino non adstringentes, lenésque ac sorbiles: si verò etiam præcordia inflammata fuerint, horum curationem facere oportet. Principium enim & finis interaneorum lingua est: si verò diutius durauerit linguæ asperitas, adipem anserinum si affuerit: sin minus, gallinaceum aut qui adhuc præstātior est, phasianicū duplici vasculo liquato, & digito in ipso intincto, linguam abundè fricato. Si verò adhuc perseuerarit asperitas, butyro recenti similiter vtere: facit optimè, sed in principio eo vti non conuenit.

Quomodo sitis curanda sit, Philumeni, Cap. CXIX.

Sitis duplex est, altera ob humiditatis inopiā: altera ob caliditatis redundantiam. In febrientibus itaque ambæ affligunt. nam caliditas in his multa est, & siccitas succedit, multa humiditate per violentiam febris consumpta. Si quidem igitur sine detrimēto bibere possent quādo vellent, hanc sanè sitis medelam statim amplecteremur. Quandoquidem verò & mensuram & tempora potus discernere oportet, lenimenta quædam sitis excogitāda sunt. nam intempestiuè sumptus potus, nō solùm sitim non extinguit, sed etiam vice versa auget. In principiis enim exacerbationum omnes materiæ febres accedentes ad profundum declinant, & propterea sitim intendunt. Datus autem in illo tempore potus à materiæ multitudine superatur, & simul vitiatus accessio fit mali. Quare in principiis & augmentis potus exhibitionem prohibere oportet. In vigoribus autem primùm per gargarismos & per collutiones oris, squalorem corporis mitigare oportet: deinde declinatione incipiente potum dare. In remissione verò etiam nolentes aliquando cogantur potum assumere, vt ne humore indigi ad exacerbationis accessionem delati reficcentur ac exurantur. Mitigare autem aliquo modo sitim oportet olei frigidissimi irrigatione, aut rosacei instar salientis delabentis. sed & auxilia ad febres ardentes relata, & ea quæ ad linguæ asperitatē dicta sunt in ore retinenda, sitim mitigant. Omnibus autem præstat lactucæ semen commansum, & radix dulcis appellata, & cucumeris semen. Oportet autem post horum commanducationem collutionibus ac gargarismis vti. sint autem & cibi omnes humectantes. Catapotion sitim eximēs, ex Dioscoride: Seminis cucumeris drachmas octo, tragacāthæ drachmas quatuor, tragacantham tusam ac cribratam ouorum crudorum recentium candido dilue, & ex contritis simul catapotia efforma, eáque in vmbra sicca, & vnum sub lingua tenendum præbe, ita vt dissolutus liquor absorbeatur. Dato etiam cremorem malorum cydoniorum absorbendum, aut pirorum, aut omphacii succum, aut hydrorosatum, aut mel rosaceum cum aqua calida. at verò in sanis, sitis ob siccitatem factæ, medela est somnus. concoquit enim humores. Sitis autem ob caliditatem medela, sunt vigiliæ. Caliditas enim in vigiliis circa superficiem expanditur: sitis verò ob caliditatem eduliorum factæ, aut ob multum vini potum, medela est frigidæ potus.

De aurium dolore in febribus, Philumeni, Cap. CXX.

Aurium dolor in febribus fit, & aut ipse febrem auspicatur, aut succedit, & periculosiores febres efficit. Succedunt dolori atque inflammationi etiam vigiliæ: si verò perseuerarit, etiam mentis emotiones. Hippocrates autē lethales fieri dicit in his dolorès. Si igitur moderatus est dolor, & in principio rosaceum tepidum auribus instilletur: aut candidum & aquosum oui, cum lacte muliebri. forinsecus autem hapso lanæ oleo imbuto, in quo anethum coctum est, aures obturentur & integantur. Caput etiam rosaceo irrigetur, aut oleo omphacino: si verò dolor amplius intendatur etiam venæ sectio assumatur, & aluus irritetur. Postea quoque forinsecus per ambitum aurium cataplasma ex pane aut semine lini imponatur, hyoscyami aut papaueris viridibus foliis simul contritis: butyrum autem pro oleo in cataplasma misceatur. At in dolorum exacerbationibus, fouendi sunt loci spongiis aqua & oleo calido imbutis, donec dolor sistatur: vehementer enim hæc mitigant: & rursus prædictum emplastrum imponatur. Instillandum est etiam auribus oleum amygdalinum: aut rosaceum, in capite papaueris ad calidum cinerem calfactum: aut intestina terræ in rosaceo cocta instilla: aut asellos sub hydriis stabulantes, aut araneos.

Auris suppuratæ curatio, Cap. CXXI.

Suppurata inflammatione & eruptione per meatum facta, vbi lana specillo obuoluta pus eduxerimus, primùm aqua mulsa eluimus: deinde vino mulso: postea aceto mulso: deinde modica nitri spuma aceto mulso admixta. In meatum verò indemus nostrum medicamentum lana exceptum, quod egregiè facit. Est autem alumen liquidum, mel, & rosaceum, æquis portionibus singula modicè cocta. Optimè facit & Musæ pastillus, optima sapa & modico aceto dilutus. Cæterùm de sonitu & audiēdi difficultate, inter cōmunia auxilia dicetur. Nosse tamē oportet, pessimū signū esse in acutis febribus auditus difficultatem. nam aut lethargum, aut mentis apprehensionem, aut parotidas perniciosas, aut aliud quoddam periculum minatur. Rarò autem permanet audiendi difficultas in aliquo qui morbum superauit, sed simul cum morbo intercidit. Etenim aliquādo per circuitū repetit in exacerbationibus augescēs, in remissionib' verò simul discedēs. Quo cōtingente auditoriū meatum vexare non oportet: sed solùm caput irrigare cum iis quæ in febribus ad capitis dolorem conueniunt.

De lippitudine in febribus, Cap. CXXII.

Si lippitudo in febribus fiat, abstinere oportet ab omni medicatione. Infundēdum est autem oui tenue & cādidum cum lacte. & foris illinendum glaucium, aut Nili collyrium ex rosis, aut aliud quoddā ex croco, ex iis quæ fluxiones repellunt cum refrigeratione. Si verò dolor vehementer vexet, fomentum fiat per spongias, & hapsus lanæ ouo imbutus pro more imponatur: si verò augeatur dolor, etiam panis imponatur in capitum papaueris ac meliloti decocto madefactus, cum oui assati vitello, aut etiam cocti, addito modico rosaceo: aut psyllium feruenti aqua madefactum imponito. Suppurata inflammatione collyriis dolorem eximentibus vtendum est.

De oculorum obscuratione, Philumeni, Cap. CXXIII.

Fieri solet circa morborum solutiones, aut etiam vbi vires recolligunt ægri, circa vtrunque oculum aut circa alterum obscuratio, vt vix videre possint, velut

per cali-

per caliginem quandam: & vt aliquando quædam ante oculos videantur pilis similia. at dum oculi considerantur puri apparent. Rarissimè verò in talibus circumstantiis, circulus pupillæ aut minor aut amplior reperitur. Ipsum porrò obscurationis oculorum accidens, vt plurimùm seminis in somno effusione prægressa, iuxta morbi solutionem, aut refectionem euestigio incidit. Et est signum debilitatis spiritus visiui ac neruosæ partis. Itaque in perfecta corporis conualescentia, etiam visus actio integrè restituitur. Quapropter à localibus auxiliis abstinere oportet, & neque fomenta, neque illitiones adhibere: verùm refectorii totius corporis ductus vsu, hoc ipsum accidens corrigere.

Fluxus sanguinis narium in febribus curatio, Cap. cxxiiii.

FLuxum sanguinis è naribus in quarta die in febribus flentem, pessimum signum Hippocrates dicit. multitudinem enim significat in toto corpore aut in capite. De stillat enim sanguis, aut ob cõpressionẽ, aut ob dẽfationẽ meatuũ: at verò vberior excretio eius multitudinẽ & laxare & minuere potest. paulatim igitur euacuationẽ facere oportet inde vnde natura impetũ habet. Hac ratiocinatio ne facta, ausus fui in destillationibus in quarta die fientibus, per graminis cauliculum, velut mos est, vasa narium sauciare. Non autem oportet modico fluxu contentum esse, sed pro viribus detrahere: sufficiente autem facta euacuatione, consueto more eundem supprimere.

Vesicæ & vrinæ difficultatis curatio in febribus, Philumeni, Cap. cxxv.

IN principio pessimarum febrium etiam hoc accidit vt vesica doleat, & paulatim ac cum dolore vrinam emittat. Et hoc non solùm molestum est, sed etiam signũ quòd tota pars neruosa doleat. est enim totum corpus crudioribus humoribus refertum. Confluit autem ex ipso aceruata multitudo in vesicam, quæ amplius distenta ad actiones suas inefficax fit, & periculum suppressæ vrinæ inducit. Proinde imo ventri, pectini, ac inguinibus, lana pura oleo dulci calido aut sicyonio imbuta imponatur. Præstat autem rutam, & anethum, & apii semen in oleo cocta esse, aut cuminũ tritũ lanæ inspergere. Si verò dolor augeatur, etiã cataplasmata post irrigationes adhibeatur. Et in intestinũ rectũ oleũ & butyrũ cũ fœnigræci decocto infundatur: in mulieribus verò, & in vterũ & in intestinu rectũ. Si verò inflammatio vrgeat, & rubor multa caliditate in summo ventre appareat, etiam venæ sectio assumatur. Diæta autem fit tenuis & exquisita. vtanturque ptisana, aut alica lota ex aqua mulsa, aut ouis sorbilibus. Post hæc etiam micæ panis probè lotæ exhibeantur. deinde malua friabilis assumatur, & porrum capitatum pluribus aquis coctum: & pisces tenerrimi. Insessio quoque apparetur vsque ad vmbilicum & totos lumbos, ex artemisiæ, fœnigræci, pulegii decocto, & oleo admixto. progressu verò temporis, castorium lanæ inspergatur. Cæterùm pòtus ita affectis commodissimus est, post augmentum quietum, cucumeris satiui semen, quod præmaceratum decorticatur, & tritum datur cochlear. ii. mensura cum aceti cyathis tribus. Et mouet quidem vrinam citra molestiam, dolores autem euestigio soluit. A reliquis autem vrinam cientibus, quamdiu febres perseuerarint, in totum abstinendum est, vt ne vrinæ copia ad vesicam delata, ipsam distendat & malum augeat.

Lumborum doloris curatio, Cap. cxxvi.

LVmborum dolores fiunt plerunque in febribus prauis statim ab initio, & permanentes maximas vexationes inducunt, & repẽtè dissipati, periculosiorem forè morbum indicant. Circa primos igitur dies irrigatione ex vino & oleo vtendum est. deinde spuma nitri, & vinum dulce mari mixtum, & oleum, simul vnita & lana sordida excepta locis adhibeatur. Tales autẽ irrigationes vehementiã quidẽ doloris mitigant, dolorem autem nõ omnino tollunt. Progressu verò temporis venæ sectione vtendũ est: deinde cucurbitæ adhibẽdæ postea: cataplasmata parabimus ex semine lini & fœnogræco, & hoc in facculum coniectũm lumbis supponemus, vt super ipso decubitus fiat. deinde irrigatio ex oleo rutaceo fiat, & cerata ex cyprino facta adhibeantur. Venter autem à principio facilè solubilis per cibos paretur. Vehementer autem prodest ipsis clyster, ex decocto cucumeris syluestris & melle solo iniectus. euacuat enim pituitam, & citissimè alleuat, nisi vehemens fuerit febris.

Vlcerationis circa os sacrum in febribus curatio, Philumeni, Cap. cxxvii.

IN diuturnis & aliàs habitum eliquantibus febribus, consumpta carne, super nudis ossibus decubitus fit, & eminentes maximè ipsorum partes, dolorosas & ægrè cũrabiles vlcerationes habent, eo quòd per stratum trahantur. Nõ solùm autem ob curationis difficultatem graues sunt vlcerationes: (dilatantur enim & profundæ fiunt, & crassa labia habẽt, proserpũntque, & vsque ad nuditatem procedunt) sed etiam notatæ sunt à veteribus, velut hæc affectio perniciem portendat. Quapropter antequam immedicabilis fiat, curationem eius aggredi oportet. Primùm itaque vbi locus rubicundus & dolorosus fieri incipit, circulum laneũ iustæ magnitudinis loco subdemus, quò affecta pars per vacuum firmata, à compressione liberetur, & decubitus minimè ærumnosus fiat. Postea verò ceratum ex rosaceo aut myrteo oleo paratum, quod recipit spumam argenti, cerussam, ordeum vstum, imponemus: subiecto videlicet ex lana circulo. Idem faciunt etiam omnia sedis cerata: & adhuc magis id quod resìdet in æreis vasis in quibus aqua coquitur: quod velut testa adhæret fundis ipsorum, si cerato rosaceo admiscetur. reperitur autem eius copia in æneis balneorum vasis. Item ceratum ex melle, quod quatuor hæc æqualiter recipit, spumam argẽti, oleum, ceram, mel. diluitur autem rosaceo, & mirificè facit. Adhibeatur etiam fomentum per spongias. Si verò inflammatio fiat, panis cataplasma locis imponatur, cum solano, aut polygono, aut plantagine, aut brassicæ foliis. Si verò pascendo proserpat vlceratio, lenticula cocta cum malicorio imponatur. Vtendum est & medicamentis ad nomas paratis, cum rosaceo dilutis. Item emplastro viridi Epigoni: & pastillo qui Corax appellatur: & Andronis aut Musæ pastillo cum sapa. Contracta autem & repressa noma, mitioribus communibus auxiliis vtendum est.

Vlcerationis circa scrotum & anum in febribus curatio, Philumeni, Cap. cxxviii.

SÆpe in ægrotantibus exulcerantur partes hæ, quandoque ob solam negligentiam: aliquando verò etiam à prauis & acribus humoribus, & malignis febribus. Itaque reperire est ita affectos, etiam mente læsos, & non percipientes dolorem, neque animaduertẽtes feruorem, nisi is qui curam ipsorum gerit, ex odore cognoscat. Primùm itaque per spongiam fouendus est locus ex aqua leniter calida: deinde illinendus myrteo aut rosaceo oleo. & postea scrotum myrto sicca læuissimè trita conspergatur: deinde ex candido oui, cum cerussa & modico rosaceo aut myrteo illinatur, vt ne exarescat. Si verò illitionũ inquinamenta non ferant, ceratum molle præparetur ex rosaceo quod cerussam & argenti spumam habeat, & vitellos ouorum coctos. Conuenit, etiam ceratum butyrinũ & quod ex anseris aut gallinaceo adipe paratur: & emplastrum siue ceratum ex ordeo: & omnia ad sedem parari solita. Si verò nome succedat, vtendũm est curatione in ossis sacri vlceratione relata. Cibi verò exhibeantur ipsis dulciores, pro facta de febribus coniectatione. Ventris quòque cura habeatur, maximè locis circa sedem alleuatis.

Pustularum in febribus curatio, Herodoti, Cap. cxxix.

IN febrientibus assiduè fiunt pustulæ circa labia & nasum, iuxta febrium solutionem. Verùm in principiis febrium non simpliciorum, sed à prauis humoribus ortarum, circa totum corpus exoriuntur vibices similes culicum morsibus: in malignis autem & pestilentibus febribus exulcerantur, & quædam ad carbunculorum speciẽ accedunt. Omnes autem multitudinis corrupti & habitũ erodentis humoris signa sunt. Quæ verò in facie oriũtur, omnium malignissimæ sunt. deteriores autẽ sunt plures

quàm pauciores, & maiores quàm minores, & quæ citò delentur quàm quæ multo tempore durant. Deteriores item feruentes quàm quæ pruritus inducunt. Et quæ quidem ſuccedunt aluo ſuppreſſa, aut moderatas egeſtiones faciente, bonæ ſunt: quæ verò fluente aluo & vomitibus vexantibus fiunt, malæ: ſi verò ſuccedentes aluum reſiccent, bonæ. Sequuntur ad puſtulas, febrium malignitas, & plerunque etiam animi deliquia. Eas igitur quæ circa febrium ſimpliciorum ſolutiones fiunt circa labia & naſum, roſaceo illinere oportet per ſe, aut cum ceruſſa & ſpuma argenti. Confert etiam paſtillus ex croco, myrrha, & alumine, quem iridem vocant. & niger paſtillus qui recipit crocomagmatis, balauſtii, atramenti ſutorii, myrrhæ & aloes, ſingulorum partes æquales. Teruntur hæc cum vino velut collyrium, & in paſtillos efformantur, & vſus tempore cum aqua aut lacte illinuntur: aut cũ vino, vbi adſtrictionem augere voluerimus. Agglutinãtur autem hæc poſt illitionem: aut ſine hac, pellicula palmulæ oſſi adhærente, aut membrana oui. At verò puſtulæ vibices referentes curentur venæ ſectione in principio, ſi nihil impedierit. ſolent enim reuerſæ intra corpus periculũ afferre, ſi non per vomitus aut per aluum acrimonia ſecedat. Quapropter etiam aluus per ptiſanæ ſuccum, & oua, & oleum chamæmelinum molliatur. detineant autem veſperi infuſum per totam noctem. Sed & ciborum contractione vtendum eſt, quò vndique multitudo tollatur. At in acceſſionibus propter ſuccedentes circa ſtomachum vehementiſſimos morſus, aqua tepida data vomere iubemus, digitis aut pennis immiſſis. Cibi verò exhibeantur contemperandi vim habentes: velut eſt ptiſanæ ſuccus, aut alica cum aqua mulſa. Si verò febris ardens infeſtet, illinatur corpus aqua & oleo, nitro modico admixto. Puſtulas enim circa ſuperficiem retinet & materiam in profundo attrahit, & profunditatem refrigerat, & ſæpe ſudores excludit, qui acrium humorũ multitudinem in vaporem difflare poſſunt. Cæterùm in peſtilentibus & carbũculoſis, venæ quidẽ ſectionẽ adhibemus ſtatim in principio, nõ autem cibi cõtractionem. Fames enim peiorem materiam facit, & vires in his conſcindit, quas integras ſeruare volumus in omnibus febribus, maximè peſtilentibus. Si quidem igitur admiſerint loci, illinendæ ſunt puſtulæ pharmaco craſſo, ex roſaceo & ceruſſa, & thure ac vino dulciſſimo. aut ex ſpuma argenti & manna thuris cum roſaceo. reliquæ verò partes cerato integantur ex eadem materia parato. Conueniunt etiam ipſis omnia cerata & emplaſtra quæ ambuſtis adhibentur. & puſtulas quidem circa faciem, calidæ prolutione mitigabimus. Quæ verò in reliquo corpore ſunt, per ſpongias diutius foueantur, maximè prurientes. ſi verò ſerpentia fuerint vlcera etiam calcis viuæ parum admiſceatur: mirificè enim reſiccat, & ſerpiginem ipſarum ſiſtit. Quæ verò iam depaſcunt, lenticula cocta cum malicorio ac melle, aut plantagine, aut polygono, aut roſis cũ pane integantur. Bonum eſt etiam his caprinum lac, ad humorum prauitatem cõtemperandam. Oportet autem quartam partem lactis aquæ admiſcere, & ſimul coquere aſſiduè verſando donec dimidum de toto ſuperſit, quò neque in caſei naturam tranſiens exaceſcat, neque ferue factum nidoroſum fiat, propter febrem detinentem. Declinatione verò facta, per medicamentum purgatorium idoneum materiæ euacuentur. Poſtea autem antidotus theriaca detur aut mitridatica, aut alia quædam ad lethalia venena & virus eiaculantia facta. Nam humorum fortis mutatio per corruptionem facta, venenoſo pharmaco ſimilis eſt. Fiunt porrò aliquando puſtulæ magnæ colore albæ, modicum pruritum inducentes, redundantes in femoribus, natibus, lateribus, & ſumma ventris plerunque parte: originem autem ex multa lenta & alba materia habent. hæ verò cum toto corpore curantur. Neque enim grauem morbum minantur, ſi ſaltem modico victu quis vtatur. Quòd ſi febres in his vrentes fiant, commodum fuerit frigidam dare in exacerbationũ vigoribus, morbo in vigore exiſtẽte, niſi viſcera habeãt quæ facile lædũtur. Fiũt etiã aliquãdo puſtulæ rotũdæ, inæquales, ſubalbidæ aut ſubrubræ cũ eleuatione carnis, aut varis ſimiles, qui

A in facie oriri ſolent, & duræ ſunt, ac multum pruritum inducunt, vt vigiliarum cauſa fiant, dum indeſinens adeſt cupiditas ad ſcalpendum. Conſequuntur autem hæ plerunque ad febres intermittẽtes, & minimè grauem indicant morbum. quapropter conuenienti tempore æger in ſolium calidum intentè inſideat. Vtendum eſt & iis quæ foris illinuntur, velut eſt oleum myrteum aut lentiſcinum cum myrto, manna thuris, aut cimolia torrefacta, aut alumine, liquido, aut farina fabarũ. aut ſeſamũ tritum cum modico aceto illinito. Si verò pruritus vrgeant B linteis crudis aut per ſpongias ex aqua feruente foueto: ſi autem exulceratæ fuerint, vtendum eſt ceratis ad ambuſta deſtinatis, præſertim eo quod ex ordeo paratur. Porrò quæ valdè rubræ ſunt, peſſimæ exiſtunt. His autem deteriores ſunt liuidæ, nigræ, & tumidæ, ſimiles exiſtentes carnibus compunctis: redundant autem in facie & pectore, & ventre, lateribúſque ac dorſo. Tales à principio aggredi non oportet, ſed differre. ſi enim non ſucceſſerit, in eum qui curationem aggreſſus aut pollicitus eſt, culpa recidit: ſi verò permanſerint hæ C vſque ad vigorem, & non progrediantur in peius, non omnino negligere oportet, etiamſi rarò, attamen aliquando opem ferre, & opportuno tempore medicamẽta adhibere, atque magna animaduerſione curare. Quæ enim poſt mortificationem ſuperficiei ex alto emergũt, quid aliud ſignificarint, quàm vitam aliquo modo ab internis efferri?

De tremoribus in febribus, Herodoti, Cap. cxxx.

IN malignis febribus fiunt tremores. cõflãtur enim ex vitiato victu, & frigidæ potu, & poſcæ ac multi vini, & D ex immodico rei venereæ vſu, ac ſimilib⁹. Abſtinẽdũ itaq; eſt ab iis quæ nocuerũt, & exhibẽda quæ prodeſſe poſſunt. neceſſe eſt autem omnino affectam eſſe in omnibus ſpinalem medullam. Quapropter tota ſpina contegenda eſt, & affectæ partes, lanis ſicyonio aut potius gleucino imbutis: aut cerato liquidiore aliquo talium parato: aut ex oleo rutaceo. rigandum eſt etiam caput in primis diebus oleo dulci: ſi verò protrahatur morbus, anethino in acceſſionum interuallis. Deinde adE hibeantur cucurbitæ à primo verticulo vſque ad lumbos, impoſitis cataplaſmatis iiſdem partibus vnà cum præcordiis, ex cruda ordeacea farina oleo & aqua diluta ac cocta. Integantur autem hæc lanis oleo veteri aut ſicyonio imbutis. cibi exhibeantur ſorbiles calidi. Prouidendum etiam vt facilè ſolubilem faciamus aluum, permanendúmque in hoc ductu donec febres minuantur aut ſoluantur. Progreſſu verò temporis ſi peruaſerint tremores, communis auxiliorum modus velut in aliis tremoribus adhibeatur, ita vt alternis in olei calidi ſolium loce- F mus, & ante ſolii inſeſſum, & poſtea ſicyonio aut antiquo oleo illinamus. aliquando etiam caſtorium vnguento admiſcendum eſt. Si verò perſeuerarint dolores, etiam in potu exhibeatur caſtorium. & ceratum: imponatur ex ipſo paratum: & communia vnguenta ad reſolutiones in vſum aſſumantur.

De conuulſionibus in febribus, Galeni, Cap. cxxxi.

COnuulſiones plerunque fiũt propter repletionem neruoſarum partium, qua ratione etiam fortiter inflam- G matis accidere ſolent: inſupérque ob mordacem tenuem humorem neruoſas partes erodentem: & propter fortem frigiditatem congelato ſimile quiddam afficientem. fit etiam conuulſio ob excellentem ſiccitatem. Sequitur autem maximè ad pernicioſas phrenitidas, & tum propter febris vehementiam, tum intentos & agreſtiores motus. Et ex iis qui ſic conuulſi ſunt neminem ſeruatum eſſe, ipſe vidi, neque qui vidiſſet audiui. proinde prædictæ tres conuulſionis ſpecies curantur. Incurabilis eſt autem ea quæ ob neruoſarum partium fit ſiccitatem. Aliquando H verò in ore ventris humor tenuis, & acris, ac maximè æruginoſus, conuulſiones fortes & ſyncopam inducentes efficit, vt frigidæ exudatioues fiant. In iis aqua tepida in potu oblata, digitorum aut pennarum immiſſione, vomitum mouemus. Si verò circa inteſtina morſus ſenſus contingat, ptiſanæ ſuccum per clyſterem iniicimus. Da-

mus autem cibos ægrè corruptibiles,velut eſt alica cũ mali punici granis,& ſimilia.Si verò nihil tale fiat,cõuulſiones per totum corpus fientes ſimiliter vt tetanicos,qui antrorſum ac retrorſum cõuellũtur,curabimus.In partialibus verò primùm partes contractas blandè contrectabimus,& dolores ipſarum mitigabimus,mollitérque fricabimus oleo ſicyonio antiquo calefacto. Si verò adhuc perſeuerent, etiam caſtorium admiſceatur,& reliqua relaxantia vnguenta adhibeantur. Qui verò ob ſiccitatem conuelluntur,propter febris violentiam, & præſertim delirio præſente,iis lauandum eſt caput multa calida dulci ac temperata aqua. Manus quoque ac pedes multa calida perfundantur: deinde oleo dulci calefacto caput irrigetur,& manus ac pedes illinantur, & amiculis foueantur, & quies inducatur.Quòd ſi ſanguinis multitudo adſit,& conuulſionẽ inducat,vena ſecanda eſt, deinde cucurbitæ affigendæ cum ſcarificatione.Et ſi quidem crura fuerint contracta, poſtremo verticulo cucurbita affigatur. Manibus verò conuulſis,ſeptimo verticulo, & ei quod humeri articulo ſubiectum eſt,cucurbitas affigemus. Si verò toto corpore ab affectione immuni labium contrahatur aut palpebra,graue hoc accidens ducendum eſt. Detractiones autem ſanguinis per cucurbitas in his fiant à ceruice & primis duobus verticulis.caput verò oleo anethino calido irrigetur.Vbi autẽ tempus balnei opportunum apparuerit, lauentur,& in aquæ potu adhuc feruentur. ſi verò vinum exhibere opus fuerit, modicum & aquoſum præbeatur.

De iucundis ac commodis potionibus in febribus, Philumeni, Cap. cxxxii.

DVplex robur & admirandum ſimul auxilium exhibet id quod etiam naturæ ob iucunditatem gratum exiſtit. Venter enim vbi quod blandum eſt ſuſcepit & in ſe complexus eſt, tenet & probè concoquit pro viribus, maximè ſi fuerit quantitate moderatum. Excitatur enim natura, & actiones ſæpe ab affectionum feritate miſerè afflictas ſuſcitat, ac morbo repugnat iuxta duplicem modum: Ipſum quidem malum palàm contrarietatis naturà caſtigans: vires autem animal gubernantes conſolans, & excitans,ac fortificans ad ſuperandum morbum.Omnes igitur homines vt plurimum dulcibus gaudent potibus, & præſertim ſi adſtrictionem & caliditatem, & quaſdam eiuſdem generis qualitates habuerint admixtas: quale eſt vinum dulce, & vinum mulſum. verùm hos potus non tutum eſt in febribus exhibere. At eos quos nunc referemus, etiamſi magna animaduerſione opus habeant, tutius tamen quàm prædictos exhibere poſſumus.

De potione pharmaci ex capitibus papaueris, Galeni, Cap. cxxxiii.

SVmatur autem in manus medicamentum ex papaueris capitibus,quod optimum potu eſt iucunditatis gratia,& optimum ad calidas ac magnas affectiones circa viſcera conſiſtentes, & totum corpus apprehendentes. Item febricitantibus & cholericis in quibus bilis infernè ac ſupernè erumpit, affectionibus. & iis qui deliriis in febribus ac vigiliis affliguntur. Prodeſt & tuſſi frequenti ex tenui fluxione factæ, quæ ex capite calidiore in pectus deſtillat. Præparatur autem hoc modo: Capita papaueris moderatæ magnitudinis decem numero vnà cum ipſo ſemine,recentia,neque valde mollia, neque dura,in aquæ pluuiæ optimæ ſextario vno per diem ac noctem macerare oportet: deinde ad ignem non fumantẽ coquere,donec flaccida appareant:& expreſſo liquore,& per pãniculum rariorem excolato, mellis optimi deſpumati dimidiam aquæ menſurà admiſce,& agitando coque ad compagem mellis Attici.Præſtat autem per paſſum Creticum,aut per ſapam,mellis loco præparare, vbi fluxus fuerit valdè tenuis.Admiſceo etiam aliquando ad hoc pharmacum glycyrrhizæ radicem, vt vnà cum papaueris capitibus coquatur: ſi verò hæc non affuerit, ſuccũ ipſius ſiccum inicio. Si verò continetur in pulmone humor delapſus eductione indigens, melius eſt per mel ipſum parare. datur moderata menſura duorum cochleariorum. Augebis autem & minues copiam, pro corporis

A magnitudine cui id exhibes, & pro ætate, anniſque tempore ac regione. In omnibus enim his ad frigiditatẽ declinantibus,minimũ dabis:ad caliditatem verò,plus. Sed & deſtillationis quãtitatis ac qualitatis reſpectu, plus aut minus dabis. Certè ex eo quod ex capitib⁹ papaueris Thebaici præparatur,datur ad ſummũ vncia vna. talis eſt deſcriptio Galeni huius pharmaci. Ego verò ſemper in vſu eius quod ex paſſo præparatur perſeuero, aliquando mel admiſcẽs ad eius exhibitionẽ, aliquãdo acetũ mulſũ, aut mel roſaceũ,aut omphacomeli,aut aliud quoddã pharma-
B cũ hepaticũ,aut ſplenicũ,aut ſtomachicũ,& vires eius ad præſentẽ ſẽper affectionẽ tranſmutãs. Exhibeo autẽ ipſũ non ſolùm ſomno indigentibus,ad veſperã,& ad tuſſim: ſed etiam inſania laborantibus poſt venæ ſectionẽ,& febrientibus vehemẽter, & quibus os vẽtris intolerabiliter peruſtũ eſt,& in igne ſacro atque aliàs calida affectione thoracis & pulmonis: hepatis itẽ ac inteſtinorum & meſenterii: Et non ſolùm ſemel,ſed iterum: & non ſolùm in febrium vigore,ſed etiam ante vigorem,& ante manifeſtam concoctionẽ, in quibus vigiliæ, aut caliditas a-
C cris & magna hominem affligunt. Præſtat autem ea quæ ſexcenties feci, in huius pharmaci exhibitione recenſere. Etenim in febribus putridis ante morbi vigorem, & in iis qui ex hepatis, aut ſplenis,aut pulmonis affectionibus ægrotant,acetum mulſum ſimplex exhibitioni eius admiſceo.In vigore verò febriũ, omphacomeli, aut mel roſaceum adiicio.In rarioribus quidẽ corporibus, & qui os ventris debilius & non appetens habent,omphacomeli: iis verò qui dulci potu gaudent,& qui medicatum ali-
D quem humorẽ,aut bilioſum in ventre habent,mel roſaceum. atque hæc quidẽ in febrilibus affectionibus. Vrinæ autem ſtillicidium ex vrinarum acrimonia obortum, magnificè ſedat,maximè in balneo,& ante balnei ingreſſum largè datum. in quibus etiam victus rationem pleniorem & melioris ſucci eſſe iubemus. Sed & in nephriticis ac lumbis calidioribus medendi vim habet. At verò iis qui vrinæ profluuio laborant,& quibus bilis ſupernè & infernè erũpit,exhibeo frigida admixta,præſertim in calidioribus tẽperamentis. Oportet autem in bilis
E ſupernẽ ac infernè effuſione, habitum corroborare forin ſecus per adſtringentes irrigationes, & ſimilia: atque ſic pharmacum exhibere, cum omphacomelite calido tem peratũ. Si verò thoracẽ humoribus repletum per tuſſim euacuare volueris, acetum mulſum variè ad eius exhibitionem admiſceto, & calidum exhibeto.

Omphacomelitis præparatio, Cap. cxxxiiii.

BOtri vuæ acerbæ accipiantur qui iam matureſcere incipiũt.Deinde in domo tẽperie moderata ad biduũ vel triduum expandãtur,& reſiccati exprimãtur,& liquor
F vaſe vitreo excipiatur, & optimi mellis deſpumati pars vna ad tres ſucci partes admiſceatur,& ad dies aliquot ad ſolem exponatur hoc pharmacum, donec feruere deſinerit ac quieuerit. deinde in domo ſuperiore ſeruetur ne putreſcat. Hæc autẽ proportio tibi pro regula ſit in optimo melle & optimo vuarũ acerbarũ ſucco. Augebis autẽ & minues quantitatẽ mellis,pro tenuitate aut craſſitie ſucci. Vtendũ eſt ipſo in tenuibus ac diuturnis vẽtris fluxionibus ob calidas affectiones factis: & in iis quibus os vẽtris appetentiã nullã habet,propter caliditatẽ: & in his ꝗ
G humectũ ſtomachũ habẽt,poſt vẽtris per vomitus euacuationẽ.Et in prægnãtibus mulieribus, & quæ terrã aut carbones, aut alia quædã aliena edũt, vbi per picrã ex aloe purgationẽ feci, omphacomeli exhibeo. Bonũ eſt & iis qui ob excedentẽ vẽtris euacuationẽ, animo liquũtur.

Mellis roſacei præparatio, Cap. cxxxv.

MEl roſaceum tres partes ſucci roſarum exunguium excolati accipit,& mellis partem vnã. Coquitur autem ad ſolem calidum expoſitum ad plures dies,eodem modo quo omphacomeli.& poſtea adſeruatur.Si verò tur-
H bulentus fuerit aer, aut frigidior, quando mel roſaceum paras,admixto optimo melle ad roſarũ ſuccũ,& per rarũ panniculum ſiue linteum excolato, ſimúlque ad lentum ignẽ coquito,donec quartã aut tertiã ſucci partẽ cõſumpſeris,atque ſic exceptum medicamentum velut dictum

eſt adſeruato: & vbi calidiorem viderit aërem, velut om A phacomeli inſolato. Adſtringit equidem leniter, & propterea frigefacere poteſt. habet & vim exterſoriam ex melle. Habet & ſubamarum quiddã & leniter acre: vnde ori cõmodũ eſt calidã quandã inflãmationẽ habẽti, propter calidi fluoris influxũ, itémque in acrib⁹ ac biliosis fluxionibus in vẽtre: vbi videlicet affecti prius vomuerint. Exhibem⁹ etiã ipſũ iis qui vẽtre exurũtur citra humorũ ſuperfluitatẽ, atque hoc abſque vomitu. Itẽ febricitantibus, vigore iã totius morbi inſtãte, & particularis exacerbationis. Sæpe enim in febrilibus morbis etiã vnica po- B tio larga ſufficit in cõueniẽti tempore data, ad affectionis ſolutionem, tum per ſudorum eruptionem, tum per ventris ſubductionem. Inter reliquos enim potus, mel roſaceum conuenientiſſimum eſt iis quibus acres humores per ventrem ſubire velis.

Hydroroſati præparatio, Cap. CXXXVI.

ROſarum recentium exũguium, & per diem ac noctẽ præſiccatarum libram vnam, mellis ſextar. I. aquæ pluuiæ ad tertias decoctæ ſextar. III. commiſceto hoc modo. Aquæ pluuiæ ſextar. IX. coquito donec tres reli- C qui fiant, & ad ablatam ab igne aquam feruentem præſiccatas roſas iniice, & vas pluribus operimentis probè contectum aſſerua. Sequenti verò die aquam excola, & roſas non expreſſas abiice, vt ne aſpera aqua fiat, & coniecto melle in mortarium, ac probè trito, aquam cum ipſo vnito, & fictilibus vaſis præſertim recentibus ac crudioribus excepta, ad paucos dies inſolato, & in domo in qua vinum repoſitum eſt adſeruato. Hoc multo magis quàm mel roſaceum frigefacit.

Apomelitis præparatio, Cap. CXXXVII. D

APomeli ſic præparare oportet. Fauos accipe melle plenos, colore quidem albos, verùm mel pellucidũ continentes, & mel ipſum manibus exprime, & ad aquã fontanam optimam admiſce. Et ſi quidem craſſius fuerit mel, quatuor aquæ partes ad vnã mellis admiſcem⁹: ſi verò liquidiſſimũ fuerit mel, tres aquæ ad vnã mellis adiicimus: ſi verò ſicciores tibi videbũtur faui, ipſos in tenues partes cõminutos in menſuratã aquã mitte, & manibus ſufficienter tere, exprime, excola, & metire, & cognoſces quantum mellis addere oporteat. Deinde in ollam nouã E mittimus, in qua prius aqua fuerit feruefacta, propter terream qualitatem, & ad ignem non fumantem coquimus, detrahentes ſemper inter ebulliẽdum inſidentem ſpumam, aut ceroſam partem. Poſtquam autem neque ſpuma, neque quicquam fæcis ſuperſtiterit, & octaua aut ſeptima pars de tota menſura deceſſerit, ollam ab igne tollimus ac frigefieri ſinimus. Et poſt perfectam perfrigerationem, ſequenti die id quod ſupernè fluitat detrahimus, & in vaſa fictilia recentia ac crudiora transfundimus, & in vinaria cella adſeruamus. Eſt autem apomeli F exterſoria ac inciſoria vi præditum, & bilioſa per aluum ducit, & ad vrinam ciendam conducit, & febres putridas ad ſolutionem præparat. calidis tamen & ſiccis naturis aduerſatur. Et in morbis calidis, & præcordiis inflammatis nociuum eſt. & neque ſitim ſedat, imò etiam auget. Dandum eſt autem ante ſorbitiones. nam poſt cibum datum, nociuum eſt.

Hydromeli & cruſtuminati præparatio, Cap. CXXXVIII.

HYdromelum ſic præparatur: Succi malorum lib. VI. G mellis lib. XII. aquæ ad tertias decoctæ lib. XVIII.

Alia præparatio. Malorum dulciſſimorum & odoratiſſimorum, ac friabilem carnem habentium, corticem & interna grana detrahito, deinde contuſa exſuccato, & ſuccum per pãniculum purum ac denſiorem excolato. Sumito autem ſucci ſextar. I. mellis ſextar. II. aquæ pluuialis in coctura ad tertias redactæ ſextar. III. Poſtquam igitur præcoxeris aquam ad tertias, adiice ad ipſam mel, & vbi efferbuerint ſimul, ab igne ablata quodammodo frigefieri ſinito, & ſic omni ſpuma detracta, malorum ſuccum adiicito, & vaſis fictilibus excipito, oblinito, & in cella vinaria reponito. vtimur autem eo poſt dies quadraginta. Quum autem roſas exungues ad hydromelum admiſcere volueris, vnciam roſarum per diem ac noctem in ipſo macerato, deinde excolatum adſeruato. bonum enim colorem inde acquirit, & non aceſcit. Eodem verò modo etiam ex cruſtuminis, & aliis pirorum generibus præparare potes.

Cydonati præparatio, Cap. CXXXIX.

PRæparatur etiam ex malis cydoniis magnis, cortice & internis granis exemptis, deinde contuſis & exſuccatis, & ſucco per pãniculum excolato. Sumantur autem ſucci ſextar. IIII. mellis ſextar. VIII. aquæ pluuialis ad tertias decoctæ ſextar. XII. Primùm itaque aquæ ſextar. XXXVI. coquimus, & vbi reliqui fuerint ſextar. XII. mel adiicimus, & quum ebullierint, ablatã ab igne ollam aliquatenus frigefieri ſinimus: poſtea detracta, ſuperſtante ſpuma, ſuccum cydoniorum adiicimus, & vnita excipimus, ac velut hydromelum aſſeruamus. Aliquando verò vt ne præparata potio corrumpatur in hyeme propter frigus, mel prius deſpumamus, & ſuccum excolatum ad ipſum iniicimus, & in fictili oblito per totam hyemem ſeruamus. Poſtea in vere aquam ad tertias decoctam, velut dictum eſt, accipimus, & mel cum ſucco ipſi admiſcemus, atque ſic vtimur. Idem faciemus etiam in malis, & cruſtuminis, ac aliis piris. Quomodocunque verò præparauerimus cydonatum & hydromelum, & ante hyemem & poſt hyemem, inſolamus ipſum per dies quadraginta, cauentes ab imbribus ac ventis, & ſic in vinaria cella reponimus. melius igitur eſt præparare id quod cum melle ſeruatur ſub caniculæ æſtu. Poteſt etiam roſarum exunguium, & per diem vnam ſiccatarum vnc. I. ad ſextariũ mellis deſpumati adiici, & aqua, velut dictum eſt, ſub canis æſtu coqui, & vniri & ſic excolari, ac per dies quadraginta inſolari. Conuenit hoc quod ex ſucco malorum cydoniorum præparatur, morbis qui adſtrictione & exterſione opus habẽt, qui internis partibus exulceratis fiunt, ore, ſtomacho, ventre, & inteſtinis. Auxiliatur etiam ſcabiei in venis, & renibus ac veſicæ in quibus furfuraceæ ac ſquamoſæ & capilliformes vrinarum ſunt ſubſidẽtiæ.

Aceti mulſi præparatio, Cap. CXL.

ACetum mulſum componitur ex optimo melle, & pellucidiſſimo aceto, ita vt ſint mellis partes duæ, aceti pars vna. Hæc proportio pluribus corporibus conuenit. variari tamẽ poteſt ſemper pro guſtus & temperamẽti ægroti ratione, vt habeat quod blandum ac gratum eſt naturæ. coquitur ad mellis compagem, & exhibetur calida temperatum. Potatum exterget viſcoſos humores, & craſſos attenuat: quapropter viſcera omnia ab obturatione liberat, hepar, ſplenem, ventrem, meſenterium, & renes. commodum eſt enim iis, ſiue in febribus, ſiue citra febres detur. Aquæ verò multæ admixtione, vehementia virium ipſius exoluitur. Tuſſim autem mouere quæ non eſt, & inteſtina radere acetum mulſum, Hippocrates & Galenus dixit: non in corporibus craſſis & glutinoſis humoribus refertis, ſed puris & non redundantibus ſuperfluitatibus: aut iis quæ ex tenui & acri fluxione laborant, & quæ neruoſas partes valde ſubtili ſenſu præditas habent.

INDEX EORVM QVÆ IN SECVNDO SERMONE TETRABIbli secundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis secundi, Sermo secundus.

De cerebri, capitis & neruorum affectionibus, aurium item ac narium.

De hydrocephala aquosa capitis affectione, Leonidæ, Cap. I.

HYdrocephala affectio appellata est ab aquoso humore in capite collecto. Plerunque igitur aquosus humor colligitur: aliquando autẽ fæculentus aut cruentus. Semper verò lentus cõsistit, aut ex obscura aut ex manifesta causa. Ex obscura quidem, localibus vasis sua spõte rarefactis, & aquosa in ipsis essentia quæ cũ sanguine permixta est, & depulsa, & in vnũ locũ cõgregata. atq; ex huiusmodi causa aquosus humor colligitur: at verò ex manifesta causa fit, vasis localibus ex plaga aut cõtusione ruptis, & sanguine in ipsis prætereffuso, & deinde rarefacto, ac in essentiã fæculẽtã aut cruẽtã dissoluto. Frequẽtissimè verò fit hæc affectio ex tali causa in infantibus, quũ obstetrix fũctionis suæ inexperta, & duriore manu rẽ tractãs, corpora aliqua in capite infantis attriuerit. Colligitur autẽ hic humor in hydrocephalis, aut

inter cutē & mēbranā caluā ambientē,ſiue muſculū tem
porū: aut ſub mēbrana caluā ambiente,inter ipſam & os
capitis:aut ſub calua,inter os & cerebri mēbranā.Maiores
autē noſtri dicūt, etiā inter cerebri membranā & ipſum
cerebrum colligi id quod pernicioſum exiſtit. Si qui-
dem igitur lentus humor fuerit collectus ſub cute extra
membranam caluam ambientem, aut inter hanc mem-
branam & os capitis,tumor adeſt iuxta capitis partem v-
bi collectio facta eſt concolor, citra dolorem, mollis ad
tactum,cedens ac tranſiens ad digitorum contactum. Et
ſi quidem ſua ſponte fiat,ab initio doloris exors & conco
lor eſt locus:ſi verò ex plaga,aut contuſione,primùm qui
dem rubicundus & doloroſus fit tumor,poſtea verò len-
teſcente humore & in tenuem eſſentiam tranſeunte, tu-
mor concolor citra dolorem euadit. At vbi collectio ſub
calua facta eſt inter os & membranam cerebri, ab initio
dum modicus eſt humor, caput grauatur, & vertigines
aſſiduè fiunt, & ſenſus hebetantur, viſus inquam,auditus,
& reliqui. Quum autem redundarit humor,ſuturæ capi-
tis ob multitudinem diſparantur, & propterea caput ma-
gnum fit,& locus collectionis apparet. humor enim ad
digitum cedit.In communi igitur in collectione ſub cu-
te,& in ea quæ inter membranam caluam ambientem
& ipſum caluæ os fit, iiſdem aggreſſionibus vtimur ad
humoris excretionem.Et ſi quidem paruus eſt tumor, a-
pex ipſius vnica ſectione diuiditur:ſi verò maior,duæ aut
tres ſectiones fiunt,aut plures iuxta magnitudinis propor
tionem,in locis ad effluxionem commodis. Non opor-
tet autem velut in abſceſſibus, poſt chirurgiam limni-
ſcos tranſmittere,ſed ipſas ſolas ſectiones linamentis diſ-
parare. Nam poſt humoris excretionem corpora in his
facilè agglutinantur: quapropter linamentorum vſu in
ipſis contenti ſumus.Poſt indita linamenta,ſi infans fue-
rit cui chirurgia adhibetur, deligationē propter grauita-
tem recuſamus, verùm lana ouo imbuta imponatur, &
caput pileo contegatur. In robuſtioribus autē linamenta
forinſecus cuſtodiantur,& deligatio fiat. Poterit autem à
tertia die conglutinatio adiuuari per emplaſtrum quod-
dam glutinatorium. Quòd ſi ſub temporum muſculo
collectio fiat,expectare oportet donec humor redundet,
vt ne muſculus incidatur: & poſtea à lateribus muſculi
ſectionem facere. Et ſi quidem humor in profundo ſub
muſculo contineatur,duæ ſectiones fiant vtrinque à lateri
bus muſculi ipſius: deinde corpuſcula ſecurè per ſcalpelli
manubrium excoriētur.poſt totius autem humoris excre
tionem,curatio fiat,velut dictum eſt.At ſi ſub calua colle
ctio facta fuerit,itidem expectare oportet,& quum redū-
dauerit humor & ſuturæ fuerint diſparatæ, faſtigiatum
locum diſſecare, & conſequenter facere velut in capitis
ſuturis diſparatis.

De phrenitide,ex Poſidonio. Cap. II.

PHrenitis, inflammatio eſt membranarum cerebri cū
febre acuta,delirium & mentis perculſionem indu-
cens. Rarò autem ab initio phrenitis cum febre irruit:
plurimis verò à quarta aut quinta aut ſexta incipit,& ad-
huc ſerius,cum ipſo ferme periculo incidens, vt iam ali-
qui ſeptima,aliqui nona delirare inceperint.Differentiæ
autem phrenitidis plures ſunt, ſed tres principaliſsimæ:
Aut enim imaginatiua facultas ſolùm læſa eſt,ſeruatur au
tem ipſis ratiocinatiua & memoria:aut ratiocinatiua ſo-
lùm læſa eſt,ſeruatur autem imaginatiua & memoria:aut
etiam imaginatiua læſa eſt,ſeruatur autem memoria. At
verò vbi memoria deperdita in febrilibus morbis,ſimul
perit omnino & ratio & imaginatio. Proinde anteriore
cerebri parte læſa,imaginatio ſolùm læditur: medio ve-
rò cerebri ventriculo læſo, ratio peruertitur. Poſteriore
autem circa occipitium parte læſa,perit memoria,&cum
ipſa omnino etiā reliquæ duæ facultates. Quibus igitur
imaginatio læſa eſt,hi iudicant quidem rectè,imaginan-
tur autem peruerſé: quibus verò ratio ſolùm læſa eſt,ima
ginantur quidem rectè,iudicant autem non rectè: qui-
bus autem memoria læſa eſt, nullius antea factorum me
minerunt,imò neque omnino rectè imaginantur,neque
iudicant. Conuenit itaque parti magis læſæ auxilia ad-
hibere,& tamen neque alias negligere. De memoria ita-
A que perdita priuatim paulo pòſt dicemus:nūc verò quo-
modo phreniticos curare oporteat dicendum eſt. Æger
igitur decumbat hyeme quidem in domo tepida: æſtate
verò, frigida. quies autem imperanda eſt & ipſi ægroto,
& omnibus in domo & vicinis.Et qui quidem ad lucem
efferātur,in tenebricoſa domo decumbant: qui verò ad
lucis ſplendorem reſipiſcunt, in lucida domo degant. Si
quidem igitur phrenitis cum febre ab initio in prima
die,aut ſecunda,vſque ad quartam irruat,& non ex tranſ-
mutatione alterius morbi ſuccedat,& vrinæ fuerint ſub-
B cruentæ,& facies rubicunda, & ætas vigoris,& bona cor-
poris habitudo adeſt,& omnia ſigna ſimul indicant ſan-
guinis multitudinem:vena cubiti ſecetur,ea quæ media
eſt,& pro viribus detrahatur,& non vſque ad animi deli-
quium. Minus autem quàm oportet auferatur, ob pluri-
mam quæ in ipſis ex vehementi motu contingit diſcuſ-
ſionem ac exhalationem, & propter laſſitudinem. Sed
& ſectio moderata fiat,vt ne æger clanculum brachii vin
culum exoluat. conſequitur enim periculum ſanguinis
C eruptionis. Quòd ſi ob aliquam cauſam, venæ ſectionis
auxilium relinquatur,per clyſteres ventrem euacuare o-
portet,cum furfurum aut ptiſanæ ſucco, modicáque ni-
tri ſpuma ac pauco melle.Caput autem roſaceo magis te
pido irrigetur. nam cerebri membrana inflammata,fri
giditas roſacei non eſt tuta: imò neque caliditas. Frigi-
dum enim denſat meatus, & ſuperfluitates in capite diſ-
cuti non permittit. quod verò valde calidum eſt,feruo-
rē duplicat.Quare æſtate exactè tepidū roſaceū adhiben-
dū eſt,cū modico aceto:hyeme verò moderatè calidum.
D Commodum eſt & chamæmelinum ex æquo ipſi admi-
xtum, ſi ambiens frigidior fuerit. Si verò vehemen-
tius fuerit delirium poſt factam euacuationem, velut di
ctum eſt,per venæ ſectionem aut clyſteres, capitibus pa
pauerîs in oleo coctis caput rigato,& faciem aſſiduè pro-
lui præcipito ex aqua in qua papaueris capita ſunt cocta.
frontem verò ſomnifero aliquo paſtillo illine. Olfaciant
etiam aſſiduè ſomnifica, in præcedenti ſermone con-
ſcripta ad vigilias. Et ſub ceruical capita papaueris ſub-
E dantur,aut mandragoræ mala. At verò auctis malis,dan-
dum eſt etiam ſomniferum ex capitibus papaueris phar-
macum,cochlearii menſura plus aut minus, pro viribus.
Dandum eſt autem id quod ex melle præparatur, non
quod ex paſſo, propter vinoſitatem. detur autem hoc
pharmacum in exacerbationis declinatione. Si enim da-
tum fuerit in vigore,trahit quidem ad ſomnum, febris
autem excitatur, & æger ad ambo partitus grauius fert
quod contingit. dato verò pharmaco quieſcere iube.
Præſtat autem mel roſaceum ad pharmacum ex capiti-
F bus papaueris adiicere: contemperat enim acrimoniam,
& aluum ſubducit. Quapropter etiam aquæ quæ bibitur,
mel roſaceum irrorare bonum eſt, in exacerbationis vi-
gore. Cæterùm aſſiduū vſum ſtupefacientium pharma-
corum,potionum, irrigationum ac illitionum,vitare o-
portet.Facilè enim in iis qui immodicè perfrigerantur,
tranſitus fit à phrenitide in lethargum, quando etiam
pernicioſus fit morbus. Quare vbi delirium moram tra-
xerit,ſerpyllum aut ſpondylium in oleo coquatur: craſ-
G ſos enim vapores tranſpirare faciunt.Quum autem man
ſerit facies etiam poſt venæ ſectionem incontracta & ru
bicunda,cucurbitas occipitio affige,& moderatis vulnu-
ſculis impactis cutem ſcarifica,& ad libræ menſuram ſan
guinem detrahe. In cibo porrò dandus eſt ptiſanæ aut a-
licæ ſuccus,aut micæ panis ſæpe lotæ cum roſaceo melle.
Mitigata verò febri,dentur oua ſorbilia & lactucæ ferue-
factæ,& quæcūque moderatè humectant ac frigefaciūt,
vnáque nutriunt,propter virium debilitatem.

De lethargo, Archigenis & Poſidonii,
Cap. III.

H LEthargi principia duo ſunt: Quibuſdam enim ſeptū
tranſuerſum & viſcera primariò affecta, cerebrum
ad conſenſum ducunt:in quibuſdam verò cerebrum af-
fectionem auſpicatur.Et quibuſdam ſtatim ab initio affe
ctio incidit, quibuſdam autem ex mutatione alicuius a-
cuti morbi.Nā à phrenitide maximè,in iis qui per ſtupe-
facientia pharmaca perfrigerati ſunt,tranſitio ad lethar-

gũ fit.Quin & à cõtinẽte febre mutatio in lethargũ fit ſæpiſſime,itémque ex aliis plurimis morbis, præſertim in quibus plures euacuationes ſubſequutæ ſunt. Aliquando etiam in diuturnis febribus per circuitum contingit ægrotos ſomno immergi,velut in quotidianis fit & ſemitertianis,quandoque etiam quartanis. Et alii quidem cũ conuulſione & contractione neruorum in ſoporem deferuntur,alii pedetẽtim facta acceſſione:& alii quidem vnã immerſionem ſuſtinent,in quo extremè periclitantur:alii in circuitibus in ſomnum deferuntur, & rurſus reuocantur. Proinde conſiderare oportet ſpeciem delationis in ſoporem: qui enim per circuitum ſomno immerguntur, manifeſtiorẽ pulſum habẽt:qui verò ſemper affecti ſunt, minutiſſimum & ægrè mobilem. Hi verò,etiam dum excitantur,aliena loquuntur,& obliuioſi ſunt: qui verò per circuitum afficiuntur,nihil tale patiuntur. Et alii quidem cum grauitate & elata reſpiratione in ſomnum deferuntur, vt & ſtertant, & ſingultus ac ſuſpiria edant dolorem indicantia,quem reuocati neque eloqui poſſunt, propter rationis læſionem:alii verò quietiſſimè dormire videntur. Et aliis quidem perfrigerantur artus,& rugoſi ac pallidi ſunt,& corporis miſcella ferè congelatur: aliis verò diffunditur,& velut rorem effundit circa exacerbationem declinationis. Qui igitur hac affectione occupati ſunt,his hæc adſunt: Præcordia reuelluntur,venter contrahitur,& violenter ab aſſidentibus excitati,rurſus in ſomnum deferũtur,& obliuio illis accidit. nam dum ſæpe ad mictionem vrgentur,porrecta ipſis matula,ſe in manibus ipſam tenere obliuiſcuntur. Aucto verò malo,totum corpus ſegne redditur,ac velut mortificatur. Supini autem decumbentes,ad pedes defluunt,diſtentis manibus ac cruribus. naſus quibuſdam deſtillat: os ipſis hiat,& fortior eius hiatus ſuccedit. inferna mandibula velut reſoluta ac laxata videtur. atque hæc quidem adſunt lethargicæ affectioni. At verò curationem ipſorum aggredientes, in domo lucida ad ſplendorem ipſos locamus: ſit autem domus tepida: pedes & manus confricentur. Odoramenta excitatoria exhibeantur:velut eſt caſtorium, funiculus lucernari[9] extinctus,pix liquida,bitumẽ,galbanum. Suffita quoque lethargicos excitant, lapis gagates, bitumen,caſtorium, peucedanum, ſulphur, galbanum, ſagapenum, cornu ceruinum,hirci ſordes, abrotonum,ſilphium. Sternutatoria quoque naribus admoueantur. Si verò multitudo humorum in corpore eſt, ſi quidem ſanguis fuerit redundans,vena ſecetur ſecunda die, & pro viribus euacuetur: ſi verò pituitoſa & lentior materia fuerit,velut in lethargicis redundare ſolet,attenuãtia exhibere oportet,& quæ craſſitiem ſecare poſſunt:ita vt iis quibus neruoſa pars læſa non eſt,acetum mulſum exhibeamus:quibus verò læſa eſt,decoctum apii,fœniculi,adianti,& ſimilium. Sed & aluus efficaciore infuſo eluatur,& glandes ſubdantur ex ruta,nitro,cumino,& melle cocto. Caput autem rigetur in principio quidem ſerpyllo in aceto & oleo cocto: verùm in intentis affectionibus peucedani radicem pro ſerpyllo in aceto coquito,& cum oleo capiti adhibeto. bonum eſt ipſis & oleũ irinũ. Tremorib[9] autẽ & cõtractionib[9] ſuccedentibus, caſtoriũ cũ modico aceto terimus, & oleo addito caput irrigam[9]: ſi verò præcordia ſint inflãmata,in principio cataplaſmata adhibeãtur,ex polline aut pane, & malo cotoneo cocto,aut pãpinis vitis:in progreſſu verò ſemẽlini ad pollinẽ aut panẽ admiſceatur,& abſinthiũ & althææ folia cocta:poſtea verò ex ordei farina,& fœno græco,& althææ radice cataplaſmata fiãt. omnib[9] autẽ abſinthium admiſceatur. ſit autem latum linteum,vt vtrinque latera & pectora ſub mammis amplecti poſſit. Poſt cataplaſma verò partes nudas ſinere non oportet,ſed cerato nardino aut cyprino contegere: retrò autem dorſo ceratum ex ſicyonio factum imponere,quod terebinthinã & baccas lauri tritas infartas habet. Et ſi quidem inflatio adſit,admiſceantur cataplaſmatis ea quæ flatus diſcutiũt: velut ſunt,cuminum, baccæ lauri, ruta & ſimilia: ſi verò quid induratum fuerit,& libanotis addatur & farina fabarum. At verò,in diuturnis iam lethargicis,viribus præſentibus dãda eſt hiera ex colocynthide: & ſternutatoria adhibenda,ex veratro albo,ſtruthio,pipere,caſtorio. & naribus infundendum elaterium cum lacte,aut cyclamini ſuccus:aut ipſa radix ſicca trita inſufflanda,& ori ac palato ſinapi cum melle illinendum. Deinde occipitio cucurbitæ affigendæ cum multa flamma, item circa primum & ſecundum verticulum:ſanguiſque detrahendus ex poſteriore capitis parte. Poſtea deraſis capillis capitis ſinapiſmus adhibẽdus ex caricis cum ſinapi aceto macerato. In trementibus verò etiam caſtorium ſæpe potandum detur. Affectione autem declinante æger ad balneum ducatur,& ſmegmate mordaciore vtatur,velut eſt fæx vſta, ſinapi,pyrethrum,piper, baccæ lauri,calx viua: nitri verò duplũ adiiciatur. Cibi porrò ſint tenues & inciſorii ac reſiccantes,& cum condimentis parati,apii, aniſi, cumini, pipere & baccis lauri. Et ex volucribus conueniunt,gallina domeſtica,columba,auiculæ montanæ, & perdix: ex piſcibus,petroſi: ex oleribus,porri,aſparagus, petroſelinũ, chamædaphne. vinum aquoſum,tenue,album, ſubaſtringens. Sed & reliqua curatio iuxta eundem modum fiat.

De catocha & catelepſi, Cap. IIII.

MEdiam inter phrenitidem & lethargum affectionẽ reperies,quæ ſpecies eſt delirii ſiue amẽtiæ. Medici autem catochã, *id eſt mentis occupationem*,& catalepſin, *id eſt apprehenſionem*,vocare ſolent,ex humore atræ bilis magis contingẽte. Periculoſior eſt autem hæc affectio quàm lethargus. verùm in febrib[9] lethargo ſimilibus cõſiſtit,& aliquãdo vidẽtur dormire,aliquãdo verò palpebras apertas habẽt, aut nictãt, aut intentè vidẽt,& velut fixos oculos ac palpebras habẽt & penitus immobiles:adeo vt neq; ſiquis manũ oculis ipſorũ obtendat,eos claudãt. voce inſuper ac ſenſu priuantur,neque audientes neque reſpõdẽtes. Admouent autem manus ſuas aliquando ad caput & oculos ac nares,velut qui vellicentur,atque hoc non ſentiunt. pulſus ſunt parui,languidi,ferme deficientes. Spiritus aliquando denſus, aliquando rarus, & per interualla quædam magnum ſpiritum ducunt. Aluus & vrinæ ſupprimuntur,non præ ſiccitate,(habent enim multum humorem) ſed propter ſenſuum ſtupiditatem. Gramæ his ſubaridæ in angulis oculorum fixæ ſunt,& aliquando vicinos parietes attingunt: Et in ſumma, neq; phreniticis omnino ſimiles ſunt,neque lethargicis. Quandoque etiam ob ſanguinis multitudinem confertim caput occupantis & ipſum ſemper implentis fit hæc affectio: quemadmodum vidimus in adoleſcente quodam multo ſanguine referto,qui quum triduum exegiſſet neque claudens palpebras,neque ad vehementes vociferationes tranſmouens oculos,neque reſpondens, quarta die ſanguinis eruptione larga per nares facta,ab omnibus moleſtiis cõfeſtim liberat[9] eſt. Quare ſi æger multo ſanguine refert[9] appareat, citra dilationem venam ſupernam in cubito ſeca, & pro viribus detrahe. In aliis autem primùm ventrem per clyſterem eluere oportet,ſimpliciore infuſo immiſſo, velut eſt furfurum ſuccus cum ſpuma nitri & melle: poſtea verò etiam polypodii radix cum furfurib[9] coquatur. Caput autem primùm irrigetur oleo dulci tepido, deinde ſi caput calidius apparuerit,caput papaueris in oleo coquatur: ſi verò frigidius,ſerpyllum. Et ſi quidem facilè ſolubilis fiat aluus ex prædictis infuſis,in ipſis perſeuerandum eſt: ſi verò ſiſtatur,veratri nigri radix cum furfuribus coquatur. Potus ipſis conuenit apomeli,aut aqua mulſa pro tẽpore diutius cocta: quòd ſi vrinæ craſſæ fuerint, etiam anethi & apii decoctum detur. Cibi ſint ptiſanæ ſuccus & ſimilia. Aqua iis aduerſatur: auget enim inflammationẽ & fluctuationes facit,& ſplenes excitat,& ſitim ſedat. Totum autem corpus oleo anethino inũgatur, maximè hyeme: in quibus verò etiam tremor ſuccedit,caſtorii drach. vna cum aqua mulſa ori infundatur.

De caro, Poſidonii, Cap. V.

QVVM frigidi & humidi humores cerebrum occupant,caros, *hoc eſt capitis perculſio*, ſuccedit cum debili febre: conſequitur ſenſuum ſtupor,& totius corporis immobilitas,cum principalium actionum læſione. oculi verò ipſorum ſemper ſunt clauſi. Differt autẽ caros à lethargo,quòd lethargici interrogati reſpõdeant,& non omnino ſine voce decumbant:verùm qui in carõ collapſi ſunt, ſomno profundiſſimo detinentur,vt dum pũguntur ſen-

tiant quidem,nõn tamẽ loquantur, neque oculos aperiãt. A
Curãdi verò sunt & hi similiter velut lethargici,ita vt ma
gis inciſorium & attenuatoriũ curationis ductum facia-
mus.Stomachi quoque cataplaſmata,vnà cum hoc calefa
ciant,etiam corroborandi vim habere oportet.

De comate, Poſidonii, Cap. VI.

SOli vapores calidi & humidi è ſubiectis partibus ad cà
put in febribus delati,& ipſum implentes, affectionẽ
faciunt quam medici coma nominant. Cognoſcitur, ſi
ſomnus amplior naturali fiat,& in ſomnis peregrina lo-
quantur,& corpore inæqualiter habeãt,& infernam man B
dibulam inter dormiendum laxatam:& ſæpe excitati cõ
fertim rurſus in ſomnum deferantur: & caput humidius
habeãt. Curantur ex irrigatione roſacei,aut chamæmeli-
ni cum aceto.ſit autem acetum acerrimum: ſi verò frigi-
dius appareat caput,anethinum cum oleo dulci ex æquo
permixtum ac calefactum adhibe.Et in ſumma,in quan-
tum intenta eſt frigiditas in tantum calfactoria augean-
tur,vt etiam pulegium aliquando & rutam in oleo coqua
mus.glandes quoque ſedi ſubdantur,quæ multùm irrita- C
re poſſunt.nutriantur autem priſanæ ſucco, & apomelite.

De vertiginoſis, Archigenis & Poſidonii, Cap. VII.

VAporibus calidis & acribus ad caput delatis, & ani-
malem in cerebro ſpiritum euertentibus, primùm
hebetudines quædam in oculis fiunt: poſtea etiam auriũ
ſonitus aſſidui, & auditus grauitates. atque hæc maximè
contingunt circa ciborum coctionem. & vbi ex ſomno
exurgunt,augeſcente affectione,vertigines & obtenebra-
tiones oboriuntur,vt putent ſe videre omnia circumuer- D
ti. contingit hoc etiam vbi confertim ex ſellis ſurrexe-
rint, cruditate quadam prægreſſa. Perſeuerãte verò diu
tius malo,ex facili occaſione vertigine afficiuntur,vt e-
tiam concidant aliquando,maximè vbi in circulum cir-
cumuerrãtur.nam quod aliis ob multas circuitiones con-
tingit,hoc illis ex vna: ſed & ſi alium quendam circum-
uerti viderint,vertigine afficiuntur:aut ſi trochum aut ta
le quid circumuerti conſpiciant,idem perpetiuntur.Spiri
tus enim viſiuus ad trochum qui circumuolutatur alla-
bens mouetur,& ſimul cum illo circumfertur: atque ſic
inæqualem & turbulentum ac inordinatum humorem, E
ac ſpiritus motum efficit.Facilè verò corripiuntur hac af
fectione quibus conſuetæ excretiones ſunt ſuppreſſæ: ſed
& cruditates,& ardores aſſidui,& ebrietates,affectionem
hanc afficiunt.Conſequitur & alui ſuppreſſio:& propter-
ea multa inflatio,& vrinarum tenuium ac paucarum ex-
cretio,materia ad caput accurrente:graciles autem in to-
tum ferme fiũt,& pigri ad omnem aggreſſionem.Si qui-
dem igitur ea quæ oculis obuerſantur ſanguinolentiora
ſe videre putant,ad inſaniã magis apti ſunt: qui purpurea F
vident,ad morbum comitialem.Si igitur vires robuſtæ
fuerint,& nihil aliud aduerſetur, vena ſecanda eſt, ſiue
principium affectionis fuerit,ſiue tempus iam progreſ-
ſum fecerit. In venæ autem ſectione vitandum eſt ne a-
ceruatim euacuemus,eo quòd ex qualibet occaſione con
cidant.Quare pluribus detractionibus ex quibuſdam in-
teruallis vtentes,congruam menſuram explebimus. Irri-
getur autem caput tempore ſectionis venæ,aceto & roſa-
ceo,polygoni aut hederæ ſucco admixto. Et lana cõuolu
ta roſaceo aut œnanthino,madefacta eodem tempore vẽ
tri imponatur.Si verò quid ſanguinis detractionem im-
pediat,velut gracilitas,aut aliud quid ex ſæpe relatis,ſub- G
ducatur aluus,primùm per clyſterẽ ex furfurũ ſucco,ſpu-
ma nitri & melle: poſtea verò picra ex aloe compoſitio
aſſiduè detur.Si verò accidentia perſeuerarint, etiam ve-
hemẽtioribus purgatoriis vtẽdum erit,ita vt ad redundã
tem humorem pharmacum adaptes. Ex efficacioribus
autem purgatoriis commodant iis quæ fœniculum in a-
ceto mulſo coctum habent,& quod ex palmulis, ruta, &
ſcammonia præparatur: quorum compoſitiones relatæ
ſunt in purgatoriorum Sermone.Sed & pituitam à capite
per os detrahentibus,& gargariſmis vtendũ eſt,ex origa-
no,pulegio,& aceto mulſo.Poſtea verò etiam anagallidis
ſuccus naribus infundatur,aut cyclamini, aut radicis be-
tæ,aut elaterium cum lacte:ſed & nitrum cum nigella tri

tum,& oleo veteri admixtum,generoſam per nares pur-
gationem facit. poſt hæc autem ad balneum ducantur.
Tale verò frictorium caput corroborans ipſis conuenit:
Lapidis aſii vnc.I.ſpumæ nitri albæ vnc.I. iridis vnc.I.flo
ris iũci odorati ſextãs.Ex hoc quod ſatis eſt accipe,& ſin
cipiti inſperge,modicã aquã calidam irrorans: deinde v-
bi lauiſti,& caput calida aqua nõ madefeciſti, ſed ſolùm
abluiſti,egreſſus de ſolio frigida ter aut ſæpius madefaci
to.Iis verò qui valde calidum caput habent, etiam roſa-
ceũ cũ aceto ſæpe adhibeas,& ipſum ex ſaliẽtib⁹ aquæ in
balneo frigefacias. Et ſi quidem ex his ceſſerit affectio,
ceſſandum eſt à medicationis moleſtia: ſi verò perſeue-
rarit,arteriæ in capite iuxta tempora ſupra aures incidan-
tur,ventre prius euacuato aut per hieram aut per clyſte-
rẽ.poſtea verò confrictoriis fortioribus vtẽdũ eſt,quæ ad
inſanos referẽtur.Cibi ſint boni ſucci,facilè concoctiles,
flatus exortes,omnino ſtomacho cõmodi, ventri cõmo-
di,vrinam cientes:vinum modicum ſit,album & tenuiſ-
ſimum,& non valde vetus. Conueniunt iis balnea natu-
ralia aluminoſa:maxima verò & prima ac vltima in iis,
præſeruatio ac curatio eſt, vt ſuppreſſæ excretiones com-
moueantur,& officii ſui commoneantur, maximè in mu
lieribus.

De inſania,Archigenis & Poſidonii, Cap. VIII.

INſania fit citra febrem, multo ſanguine non putrefa-
cto ad cerebrum confluente, qui aliquando purus eſt,
& multitudine ſolùm affligit,velut in ebriis: aliquando
verò flaua bile admixta. Præcedit inſaniam capitis debili
tas,velut in podagra debilitas pedum ſemper adeſt: tunc
autem dolent quum materia locis influxerit.Si itaque ob
ſolum ſanguinem inſania fiat, hæc conſequuntur: Riſus
immodicus ipſis commouetur videntibus, ſæpe ob ocu-
los imagunculas quaſdã riſu dignas, & hilaris eſt ipſis fa-
cies,& aſſiduè canunt. Aliquando etiam ex contingenti-
bus euaporationibus ſonitus circa aures adſunt,vt putent
ſe tibicines quoſdam audire. Seruatur in ipſis memoria,
velut ex cantilenis quas familiares habent coniectare li-
cet. læſa eſt autem imaginatio & ratio. Si verò flaua bilis
ad ſanguinem fuerit admixta,& mordacem ipſum effe-
cerit,velut ſi ex ipſa ſtimuletur ac pũgatur cerebrũ & mẽ
branæ eius,iracundi & temerarii & percuſſores ac iniu-
rioſi ſunt. in quantum enim bilis ſanguini mixta eſt, in
tantum mutat iucunditatem,& auget triſtitiam ac iram:
ſi verò amplius fuerit bilis ſuperaſſata & craſſefacta, & i-
pſi corpori cerebri ac mẽbranarum inſtar viſci agglutina
ta pungãtque ac diuellat,ferina deliria efficit.Quidam e-
nim iam propriam carnem guſtarunt, & domeſticos ve-
lut inſidiatores tractarunt,occiderunt,percuſſerunt, vul-
nerauerunt. contingit autem eundem hominem aliquã-
do riſu immodico teneri,aliquando ira & indignatione.
Nã in fame ac inedia tolerata, & ex acrioribus ac ſalſiorĩ
bus alimẽtis,& in pluribꝰ motibꝰ ac turbationibꝰ,ſanguis
ſeipſo acrior efficitur: in cõtrario verò ſtatu, mitior.Sæpe
autem etiam nullo auxilio adhibito, per modicum cibũ
& cõmoda alimẽta,progreſſu tẽporis id quod lædit cõ-
ſumitur,& cerebrum à ſuperfluitatibus intactum manet,
& purũ mentis emotionis interuallum ac defectus, & in
termiſſio conſequitur.Quibuſdam per circuitum quendã
irruit affectio,aliis ſemel in anno,aliis bis,aut ſæpius coa
ceruato videlicet paulatim eo quod moleſtum eſt. Corri-
piuntur hac affectione pauci ante vigorem ætatis: pluri-
mi in ipſo vigore,& poſt ipſum:viri magis quàm mulie-
res: & ex illis magis qui animalibus affectionibus diuexã
tur,velut ſunt irriſores,riſu multo & intempeſtiuo vten-
tes,intractabiles,iracundi, curioſi, auari, potores item &
aſſidua cruditate laborãtes, & in quibus cõſuetæ excretio
nes ſuppreſſæ ſunt.& propterea etiam mulieres aliquan-
do inſaniunt,quibus menſes ſuppreſſi ſunt. Infinitæ verò
ſunt inſaniæ ſpecies,quas exponere ſuperfluum eſt.In de-
H lapſuris igitur in hanc affectionem, prædictorum proœ-
mia quædam præcedunt, velut riſus præter rationem nõ
aſſuetis id facere:& facili occaſione iraſcuntur,& aurium
ſonitus adeſt.& ſplendores oculis obuerſantur, & vigiliæ
adſunt intentæ,& curæ per vices repetentes ac peregrinæ,

grauitas, item & vibratio capitis. In progressu verò temporis omnia hæc intenduntur, & appetentiæ ipsis putridiores fiunt, & ad venerem prompti sunt: & ideo assiduè seminis in somno effusiones ipsis fiunt, & oculi cauantur, simúlque intenti ac fixi consistunt. atque hæc consequuntur vsque ad perfectam mentis emotionem. Oportet igitur doctum medicum ægri curam gerentem, his apparentibus aut quibusdam ex ipsis, facere quæ oportet. Si itaq; tales notas affectio præmiserit, aut etiam iam institerit, victum tenuem exhibere conuenit, sorbilem, liquidum nō præcellentem, ventri commodum, & qui neutiquam sanguinem generare potest. à vino abstinendum est penitus. Vbi verò per triduum hominem eo victu curasti, aliquã cubiti venam secato, præcipuè quidem supernam: si verò non appareat, mediam; aut si hæ non appareant, venas circa talos perquirito: maximè in mulieribus: eo enim momento etiam menses impelluntur. Quòd si neque hæ appareant, ad eas quæ in summis manibus ac pedib⁹ sunt transeundum est. Studendum enim est vt prius per venæ sectionem generosa euacuatio fiat, atque sic affectarum partium curatio sequatur. In venæ autem sectione pro viribus euacuationem facere oportet: extincto enim feruore, euestigio quidē considerantes fiunt: simul autem & locus aliis auxiliis datur. Quandoquidem verò aliqui in prima detractione generosè ferunt euacuationem, in repetitis autem detractionibus animi deliquia incidunt, conuenit hos in prima detractione euacuare quãtum opus est: sic enim multum de flatuosa & vaporosa superfluitate euacuatur. Itaque pulsus assiduè tangere oportet, dum sanguis fluit: & si conciderint, reseruare ad repetendam detractionem. sæpe enim recuperatis viribus postera die detractionem repetimus, aliquando etiam tertiam sectionē seruantes apposito sale. Caput verò irrigare oportet rosaceo cum aceto, aut polygoni succo, aut oleo œnanthino aut melino. Lana autem sordida oleo imbuta sincipiti iam ponatur, & frequentius renouetur. Post euacuationem omni modo procurandus est somnus: sanguine enim euacuato si successerint vigiliæ, acriores & magis feros ipsos faciũt. Quapropter considerer pharmacũ ex papaueris capitibus dabimus quod somnum inducit, cum ptisanæ aut alicæ succo, aut cum aqua. iucundum enim fuerit, & postea somnus succedet. Plerique enim ipsorum omnia somnifica contemnunt: quapropter etiamsi prima die eo accepto dormierunt, intermissa die vna, rursus dandum est de eo cochlearium vnum: solet enim vel solum post venæ sectionem perfectè liberare ab affectione, vnà cum conueniente diæta. cauendum tamen est ne consequērer ipsum exhibeamus: stupefacit enim sensus. Studendum etiam est vt ventrem facilè solubilem faciamus, tum per cibos, tum per clysteres. His autem factis, à localibus auxiliis incipere oportet hoc modo: Sanguinem à vena in fronte eleuata media detrahere cōuenit, ita vt per phlebotomum instrumentum ipsam diuidamus, non factã impulsione, velut quidam facere solēt, propter maximas inflammationes membranæ caluam ambientis, quæ sæpe sauciata ipsa succedere sōlent. detrahēda est autē sanguinis libra ferme vna. Post hanc euacuationem in iis qui sanguinem habent biliosiorem, intermissis quinque diebus, detur picra ex aloe, cochlearii magni mensura cum aqua mulsa: deinde etiam per nares caput purgetur; radicum betæ succo infuso, aut elaterio, aut atramento sutorio cum lacte. Sternutatorium quoque adhibeatur ex veratro albo & herba lanaria: sed & per os pituita detrahatur, per mastichen & staphidem agriam, & per gargarissationem aceti mulsi in quo coctum est pulegium & hyssopum. Subducatur etiam aluus purgatoriis ex centaurea, & ex gentiana. sed & ipsa per seipsam radix gentianæ commoda est pota drachmæ vnius pondere, cum aqua mulsa, datur & aristolochia eodem modo. Prodest autem maximè ipsis fœniculi magni sylue stris radix & semen, ex aqua quotidie pota, & radicis bryoniæ drachma vna. Posteà verò sanguisugæ toti capiti circumcirca affigãtur, & præsertim sincipiti. At in mulieribus studendum est vt menses moueamus: deinde viribus reparatis per dies septem Galeni hieram dato, quæ maximè ob stœchadis copiam

A euacuat. Dato autem drachmas quatuor ex aqua mulsa: deinde rursus narifusoria adhibeãtur. declinante verò affectione ad balneum ducantur. Frictorium autem commodum ipsis in balneo hoc est. Iridis Illyricæ, lapidis asii, mãnæ, thuris, spumæ nitri albæ, pumicis, buccinorum vstorum, floris iũci odorati, apii, cassiæ, rosarum siccarum, singulorum vnc. i. tundito & cribrato, ac vtitor in prima balnei domo, inspergēs sincipiti quãtũ satis est, & aquam tepidam irrorans, ita vt satis longam moram in domo trahat, quò vires pharmaci vsque in profundum distribuan-
B tur. Deinde capite leniter deterso & abluto, vbi lotus est ita vt caput non madefecerit calida, ex solio exeat; & frigida iterum atque iterum irriget: si verò valde calidum caput habuerit, etiam sæpius frigida perfundatur. Post hæc per rubificatorium ex sinapi & caricis caput corroboretur, & per interualla quædam pituita per os detrahatur, & narifusoria adhibeantur. Diæta verò statuatur tenuior, concoctu facilis, ventri cōmoda, flatus exors, vim contemperandi habens. vini vsus his rarus sit. Si verò reliquiæ affectionis superfuerint, ad veratrum album deue-
C niendum est. modus autem vtendi, relatus est in Sermone de purgantibus medicamentis. De cætero verò admonendi sunt vt ab omnibus eduliis & potibus bilem gignē tibus abstineant. In vere autem quotannis venam secent gratia præseruationis: deinde etiam purgentur, & præsertim si bilis magis redundarit. Mulieribus verò menses consueto tempore proritentur, vt fluant citra impedimētum: sed & in aliis consuetæ excretiones procurentur.

De melancholia, ex Galeno & Rufo,
Cap. IX.

D Qvemadmodum in apparentibus corporis partibus, aliquando omnibus eadem temperatura apparet, vt in malo corporis habitu, elephantiasi & hydropisi: aliquando verò vna quædam pars, aut amaræ bilis, aut pituitæ, aut atræ bilis humore suscepto, ipsa solùm temperatũram mutat: Sic etiam circa cerebrum fieri potest, vt aliquando toto in venis sanguine atrabiliario facto, ex cōmunis detrimēti ratione etiam cerebrum lædatur: & rursus vt alio tempore, sanguine in toto homine illæso permanente, is qui iuxta solum cerebrum est alteretur. Et cō-
E tingit hoc dupliciter, aut aliunde cōfluente in ipsum, aut generato in loco atræ bilis humore. Generatur autem à caliditate multa indigena, aut flauam bilem aut crassiorē & atriorem sanguinem adassante. Plerunque verò partes circa præcordia primariò affectæ, caput ad cōsensum perducunt, & delirium efficiunt, aut ipsa bile cerebrum occupante, aut aliqua vaporis melãcholici exhalatione, quēadmodum in morbo flatuoso & præcordiali appellato. Nil enim rationi nostræ obstat aliunde & ex alia parte principium & generationem affectionis esse. nam os vē-
F tris quomodocunque affectum, facilè ad consensum ducit cerebrum ob cognationem, per maximos duos neruos qui ex supernis ad ipsum deferuntur. Perducit etiam ad consensum cor ipsum ob vicinitatem: similiter quoq; septum transuersum, quod etiam ipsi inferitur. Cōmunitas est etiam stomacho ad spinalem medullam, qua parte & incumbit & colligatur verticulis colli. Principium itaque eiusmodi melancholiæ plerunque ex cruditatibus: flatus enim ipsis succedunt multi, qui facilè euelantur, & circa præcordia diutius morantur, & ructus ipsis acidi con-
G sequuntur, nullo eiusmodi cibo accepto. Ventres plerunque ipsis sicci sunt, somni parui diuulsi, insomnia turbulēta & peregrina, vibrationes corporis aliæ aliàs, vertigines capitis, & flatuum sonitus circa aures. Et aliis quidem caput plenum & graue esse videtur: aliis verò leue & vacuũ: aliis siccum. Quidam neque omnino caput se habere putauit, ad quē excogitasse dicitur Philotimus supra reliquã curationem plumbeum pileum, à quo grauatus caput se habere intelligeret. Fiunt etiam mente capti, & timidi, & misericordes, & lacrymantur, ac deserta persequũtur: qui-
H dam etiam dæmones ab inimicorũ præstigiis sibi immissos esse putant: alii venenosum pharmacũ accepisse suspicantur, & suspicionem ipsorum confirmant virosi ac peregrini ructus qui ipsis adsunt. Et est morbus hic omnifarius & non facilè enumerabilis. Velut verbi causa circa

timores:alius amiciſſimos timet, alius omnes homines. & alius ad lucē prodire timet, & tenebras perſequitur: alius fugit caliginoſos locos. Plerique tamen in tenebroſis locis degere cupiunt,& in monumentis ac ſolitudinibus.quidam verò etiam aquam timent,& vinum,& oleū & omnem liquorem:velut qui morſi ſunt à rabioſo cane.Et in ſumma,melancholica deliria multiformia quidem ſunt ob particulares corruptas imaginationes,vnum vero omnibus ipſis commune eſt, timor & triſtitia. Triſtantur enim omnes præter rationem, & neque ſi interroges habent quod dicāt cur triſtētur.Non pauci verò ipſorum mortem timēt,& alia quædam nullo timore digna. ſunt etiam qui mortem vehementer exoptant. Galeni.

Quod igitur ob atram bilem rationalis animæ principia occupantem,timor fit & triſticia, & mortis formido, nihil miri eſt.videmus enim etiā extra corpus nihil nobis ita horrendum,velut ſunt tenebræ. Quum igitur velut caligo quædam rationali animæ parti circumfuſa fuerit,neceſſe eſt timere hominem, vt qui cauſam timoris ſecum in corpore circūferat. Sicut enim in profundis tenebris pueri timent,itémque adulti imperiti: ita etiam atræ bilis color, velut tenebræ,rationis locum obumbrās timores efficit. Rufi. Quapropter omnium ſymptomatum ſingulis accidentium cauſas enarrare impoſſibile eſt. Pleraque enim multam difficultatem habēt,velut verbi gratia:cur fugiunt velut horrenda,quæ nō ſunt horrenda? alia verò perſequuntur velut bona, quæ non ſunt bona?& cur alius domeſticos timet,alius verò omnes homines,& huiuſcemodi? Plurimorum verò ſymptomatū cauſas medicum dicere non eſt difficile. velut qui ſibi videtur vas fictile eſſe,propter ſiccitatem hoc patitur:frigidus enim & ſiccus eſt melancholicus humor. ſimiliter etiam qui cutem ſuam ſiccis pellibus ſimilem eſſe putat. Qui verò putabat ſe caput non habere,fortaſſis ob leuitatem hoc paſſus eſt,quam flatus ventoſus,ſurſum latus, ipſi exhibuit. Cur verò appetunt melancholici plures cibos? num quia frigeſcit ipſis os ventris?Cur autem aliqui ipſorum vini potores ſunt? num quòd frigiditas calfactione opus habet?cur autem occidunt ſeipſos? num quia à maioribus malis liberari ſe putant? niſi fortaſſis talem opinionem induūt quòd bonū eſt mori:quod barbaris quibuſdam videtur.Cur autem cruditates aſſiduæ ipſis fiūt? num quia turbatum & ſuperfluitatibus plenum eſt ipſorū corpus,& propterea etiam venter intemperatus, vt qui ſemper ex atræ bilis humore perfrigeratur?Cur autem alui plerunque ipſis ſiccantur? num quia flatus ſupernè circa præcordia conſiſtunt,& non valde infrà ſecedunt. Neceſſe itaque eſt ob hoc ipſum etiam ventres ſiccos eſſe: ex multa verò retentione,aliquando coaceruata colliquata egerunt.Oculis autem plerunque nictant, & oculi ipſis procidunt,& craſſa labia habent, propter craſſum flatū.atri verò ſunt coloris,propter humoris diffuſionē.hirſuti verò plerique ipſorum ſunt, propter multitudinem craſſarum ſuperfluitatum.Veloci verò plerunque lingua ſunt,& balbi & gracili voce præditi,ob linguæ incontinētiam.motus enim concitationes à flatu fiunt. quicquid autem concitatè mouetur,citò defluit. Et procliue ſanè fuerit etiam aliorum ſymptomatum cauſas reddere, ſiquis ex his progreſſum facere volet. Porrò nigreſcit aliquando hic humor ſupercalefactus,aliquando ſuperfrigefactus.Nam quale quiddam patiuntur carbones,dum vruntur luciditſſimi ob flammam exiſtentes,extincta autē flamma nigreſcentes:tale quiddam circa clarum ſanguinis colorem frigiditas facit. Videmus enim etiam in externis,quædam corpora liuida fieri ac denigrari à frigiditate;Et rurſus exceſſus caloris reſiccans ac conſumens humiditates à quibꝰ calor nutritur,humores nigrefacit,quēadmodum etiam ſol fructus,& hominum corpora. Hæc igitur ſunt quæ ante curationem medicum cognoſcere oportet:quæ verò diſcenda ſunt vt quis ita ægrotantibus opem ferre poſſit,iam tempus eſt ſubiungere. non parū autem refert ad curationē, noſſe vnde morbus initium habuit.Cognoſcere itaque oportet quòd duplex eſt melācholiæ ſpecies: quidam enim ex natura & temperatura ab initio atram bilem habent:quidā verò ex mala diæta

A poſtea id temperamentum acquiſiuerunt,& eſt hæc ſpecies ſegnis ſemper & triſtis. qui verò ex flauæ bilis ſuperaſſatione in delirium incidunt,audaciores & iracundiores aliis ſunt,& percuſſores & omnia horrenda facientes, & maximè tempore quo bilis ſuperaſſatur.quo verò tempore ipſa extincta fuerit,triſtes,mœſti ac timidi fiūt.Quū igitur totum corpus melancholicum ſanguinem habuerit,à venæ ſectione principiū curationis facere cōuenit: quum autem ſolum cerebrum, æger venæ ſectione non habet opus,niſi multo ſanguine redundarit, & præſeruationis gratia, detractionē faciamus.Cognitio verò an B totum corpus melācholicum ſanguinem habeat, aut iuxta ſolum cerebrum talis ſit,ex his à te fiat.Nigriores & hirſuti,& qui venas amplas habent,aptiſſimi ſunt ad atræ bilis generationem:aliquando etiam homines colore rubicūdi, confertim in melancholicam temperaturam tranſeunt.Conſequenter autem ab ipſis flaui,& præſertim vbi vigiliis,& laboribus pluribus,& curis, & tenui victu, aut melancholicis eduliis fuerint vſi. Ad hæc ſi ſuppreſſa eſt hæmorrhois in ſede,aut alia excretio conſueta, aut mulieribus menſes.Nec parum confert anni tempus,& aeris C ſtatus & regio,& ægri ætas ac ſtudiū.His omnibꝰ præcōſideratis,vbi ſperaueris in totius corporis venis melācholicum ſanguinem contineri,certiſſimum experimentum adhibeto, ex venæ cubiti mediæ præſertim ſectione. Si enim effluens ſanguis nō videbitur atrabiliarius eſſe, ſtatim cohibeto:ſi verò talis apparuerit, quantum pro ægri corporis habitu ſatis fore putaris,euacuato. At verò tertia melancholiæ differentia,cuius principium à ventre hærere diximus,& quæ affectio præcordialis appellatur, ſæpe ex relatis cognoſcitur.Primùm enim incipiunt ven- D tris ſymptomata,velut ſunt inflationes,rugitus,ructus acidi ac viroſi,& quòd venter reſiccatur, & quòd in ſeceſſibus ac vomitibus & ructibus alleuantur,& quòd ipſi ægri percipiunt omnes vexationes circa præcordia conſiſtere. Quemadmodum igitur dum quibuſdam ſæpe ex ventre fuliginoſa quædam aut fumoſa, aut omnino craſſorū vaporum exhalatio ſurſum fertur, velut in ſuffuſos oculos habentibus,aliqua ob oculos verſantur: eodem modo etiam nunc dum melancholica exhalatio ad cerebrum, velut fuligo aut fumus,fertur,melācholica quoque ſym- E ptomata circa mentem contingent.Quum igitur melancholici delirii propria ſymptomata apparuerint magna: circa ventrem verò aut nihil moleſti,aut minimum fuerit:in iis cerebrum primariò affectum eſſe putādum eſt, velut prædictum eſt.

Curatio melancholiæ, Galeni,

Cap. x.

MElancholiam ex cerebro primariò affecto obortam, per balnea aſſidua,& diætam boni ſucci humidam F ac flatus exortem curare oportet, citra aliud efficax auxilium,niſi ob temporis longitudinem humor affligēs ægrè euacuetur:tum ſanè magis varias ac fortiores curationes adhibere oportet. Incipientem autem affectionem curare conuenit.nā inueterata ac aucta, ægrè tractabilis euadit. Rufi. Siue autem cerebrum primariò affectū fuerit,ſiue præcordia,communia ſunt ſubducentia ventrem auxilia.Primùm igitur bonæ concoctionis curam habere oportet:poſtea verò purgare primùm epithymo & aloe. horum enim etiamſi parum quotidie acceperit, G prodeſt tamen moderatè & paulatim ſubducendo. Poſidonii. In quibus ſanguis redundare apparuerit,ſtatim ab initio vena ſecetur in cubito, & præſertim in quibus conſuetæ ſanguinis excretiones ſunt ſuppreſſæ.Verùm in mulieribus,quibus menſes defecerunt,venā in talo ſecare oportet,& in ſingulis pro viribus ſanguinem euacuare.In quibus autem vitiati humores magis redundant, præparatum per victum ægrum purgabis per hieram.

Rufi,aut Archigenis,aut Iuſti. Si verò vtrique redundant,facta prius venæ ſectione purgato: poſtea interpoſi- H tis aliquot diebus,aluum per clyſteres euacuato, primùm cum furfurum ſucco,ſpumáque nitri ac melle: deinde etiam polypodii radices cōtuſas,aut epithymum cum furfuribus coquito.Poſt triduum à clyſteris vſu, detur ipſis picra ex aloe compoſitio,quæ ſupra reliqua omnia,etiam

epithymum accepit. Præparanda est autem velut Themison iubet, ita vt aloes accipiat drach. c. mastiches, croci, spicæ nardi, cinnamomi, aut cassiæ duplum, asari, carpobalsami, singulorum vnc. i. his verò etiam epithymi sextans addatur. detur autem cochlearii magni copia cum aqua mulsa, detúrque ipsis ex modicis interuallis iterum atque iterum: deinde rursus per victum reparatis viribus rursus dato hieram Rufi, aut Archigenis, aut Iusti. Sit autẽ pondus drach. IIII. cum aqua mulsa, & salis cochleario paruo. melius est autem per euacuantia quotidie leniter vẽtrem subducere. Atram verò bilem ducit amaracus, & cunila appellata, drach. II. pondere aquæ mulsæ inspersa & pota. Conducit & lactis sero aluum subducere, sed non de caseis dandum est serum. præstat enim quod à lacte per cocturam separatur. Sit autem lac equinum, aut si nõ possit haberi, bubulum: lac ipsum in ollam nouam mittatur & fici ramulo agitetur. Postquam autem ter aut quater ebullierit, acetum mulsum irroretur: deinde percolatum in potu detur. Et primùm quidem admiscẽdum est mel: quum autem venter subire inceperit, non amplius addatur mel. Accipiat autem æger hoc serum per heminas, non infra quinque heminarum mensuram. Ab omni verò euacuatione vtendum est maluæ semine læuissimè trito, duarum drachmarum pondere, cum aquæ cyathis tribus. egregiè enim facit: quare sæpe ipso vtendum est. Optimum est & pulegii decoctum sæpe bibere, & ante purgatoria, & post ipsa: & similiter centaurii parui. Absinthii autem decoctũ & assidue & consequenter præbe. stomacho enim & ventri in his cõmodum est: & neque flatum multum in ventre fieri permittit, neque secessum penitus resiccari: & vrinam ciet, & concoctionem probe adiuuat, adeo vt ego ex huius solius vsu nouerim quosdam à morbo liberatos. Danda sunt etiam vrinam mouẽtia, anisum, daucus, petroselinum, asarum, nardus: & his adhuc amplius fœniculi magni syluestris semẽ & radix. Chamæpitys autem & chamædrys promptius accipienda sunt, ita vt singula hæc cum aqua coquantur, aut arida trita potioni inspergantur. Commodæ sunt etiam euacuationes per sudorem, & labores, & balnea sientes, & per illitiones in sole, qualis est quæ cum oleo chamæmelino fit, & cum oleo ac nitro. quòd si habitus permiserit, rursus per hierã purgato. Conuenit autem neque præcordia negligere: & maximè vbi accesserit medicus, curationis ipsorum coniecturam faciet. Fomenta igitur cõueniunt ex oleo, in quo cocta sunt ruta, anethũ, serpyllum, absinthium, artemisia, pulegiũ, viticis semen, baccæ lauri, aut folia tenera. hæc enim dolores mitigant, & flatus minuunt. at verò in inflationibus stomachi cum morsu, cuminum & pulegium in aceto coquere oportet, & per spongias stomachum fouere: aliquando etiam alumen aceto inspergimus. Cataplasmata autem, habeant aut anisum, aut apium, aut cuminũ in oleo præcoctum: & cyperus læuissimè trita, & iris, & libanotis cataplasmati addatur. permittantur autem diutius, & ante & post cibum. Ablato autẽ cataplasmate, præcordia contegantur, aut lana amplissima, aut læuissima & pura pelle agnina, præillitis locis ex nardino. Vtendum est etiam cucurbitarum adhibitione, ad flatus quidẽ inanium, ad inflammationes verò ac duritias, cum scarificatione. Postea verò ceratis ex cyprino vtendum est, & polyarchio, & quod ex styrace paratur, & quod ex seminibus fit, & similibus. In progressu autem curationis, etiam rubificatione ex caricis ac sinapi vti, valde proderit: & cõcoctiones reuocat. nam & ventri robur addit: &, si quis dolor in præcordio restat, eum eximit. Vtendum est etiã acribus smegmatis ad præcordia, & picatorum medicamento, hoc est pice sicca per seipsam liquefacta, aut cum modico oleo: calidã autem imponitur cuti, & ventri ac dorso adhibetur, ac finitur donec sua sponte decidat. quare licet cum ipsa lauari, & quod paulatim disparatur, forsice auferre. Valde verò prodest eis stercus bubulum aridũ aceto infarctum ac impositum. prosunt etiam bulbi cum nitro aut alumine triti ac impositi: sed & iis ad bubulũ stercus admixtis vtile fit cataplasma, & præsertim vbi morsus ab ipsis circa stomachum percipitur. Cæterùm in

A quibus conuulsiones assiduæ corpori adsunt, confert etiã castorii potus, & illitio corporis ex castorio cum oleo sicyonio. conuenit & moueri & exerceri ipsos pro viribus ante cibos. Balnea verò probè concoquenti non sunt valde necessaria, nisi lassitudini alicui mederi velis. Qui verò non bonum ventrem habet ad concoquendum, huic conducit frequentius lauari, aut ieiuno, aut post perfectã concoctionem. Post balnea cibos damus concoctu faciles, flatus exortes, ex aluo secedentes, exacta consideratione
B facta quomodo ex singulis homo afficitur. non enim omnes ad omnes cibos similiter dispositi sunt. Plerunque tamen conueniunt panes clibano cocti probè præparati: volucres non pingues, non virosæ, montanæ: oua gallinarum mollia: pisces petrosi & molles carne. Herinacei verò marini plurimum præstant ad iucunditatem & vtilitatẽ. vitanda sunt omnia in stagnis degentia, & in paludibus. Ex carnibus conueniunt hœdinæ, & lactentium animalium, & ex his magis extremæ partes probè coctæ. nõ inutiles sunt etiam vuluæ, & ventriculi, & pedes suilli. Ex oleribus ad communem victum conferunt dulcia. acriora
C verò aliquando danda sunt pharmaci loco, velut est asparagus palustris, petroselinũ, & similia: moderata verò copia omnia accipiãtur. Vinũ sit tenue & albũ & nõ valde vetus. non autem aceruatim detur potus inter cibum, neque magna copia potus exhibeatur, vt ne cibi in ventre fluitent. Acetum quoque acerrimum cochlearii mẽsura post omnem cibum absorbeatur vbi iam vult dormire: sed & pleraque obsonia in aceto tincta edere conuenit. præstat autem aceto admiscere parũ de squilla, & ruta, & aristolochia tenui. Posidonii. Commodum est autem ad in-
D flationes tale oxyporium præparare: Ligustici, seminis apii, zingiberis, thymi, singulorum vnc. i. mellis despumati quantum satis est. dato cochlearii dimidium manè, & vesperi similiter. Quòd si mellis dulcedinem auersentur, salem concoctoriũ eiusmodi ipsis præparato: Squillæ assatæ vnciam vnam, salis ammoniaci quincuncem, seminis apii, fœniculi, thymi, petroselini, anisi, sinonis, zingiberis, singulorũ drach. quatuor, panis puri sicci quincuncem, piperis sesquiunciam. ex hoc cochlearii mensuram edendam dato cum cibo, prout voluerit. Detur etiam ipsis antidotus theriaca ex quibusdam interuallis, & præ-
E sertim hyeme, & inchoante vere. Rufi. Vomant ex longioribus interuallis etiam à cibis, verùm à raphanis, aut origano, aut thymo ieiuni. non tamen fortioribus vomitoriis vtendum est. Sunt enim talia nociua in his, ærumnam ventri ac stomacho addentia iam antea ex morbo afflicto. videntur enim aliqui ex efficacioribus vomitoriis melancholia correpti. Proinde operæpretium est nosse, quòd multi sic ægrotantes, in tempore curationis nihil commodi perceperunt: demissa verò curatione restituti sunt, natura ante curationem præua-
F lente contra morbos debiles ex medela factos. quapropter naturæ remissionem dare oportet. videtur enim vnà cum curationibus affligi: in quiete verò inualescere, & superare morbos iam antea attenuatos.

De insania lupina aut canina appellata, ex Marcello, Cap. XI.

QVI morbo lupino siue canino appellato corripiuntur, in februario mense noctu exeunt, per omnia i-
G mitantes lupos aut canes, & vsque ad diem monumenta maximè aperiunt. Cognosces autem ita affectos ex his signis: pallidi sunt, & visu imbecilli, & oculos siccos habent & non lacrymantur. Videbis etiam ipsos cauos oculos habere, & linguam siccam & saliuam omnino non profundunt. Sunt quoque siticulosi, & tibias habent exulceratas immedicabiliter, propter assiduos casus, & canum morsus. ac talia quidem, sunt signa. Nosse verò oportet melancholiæ speciem esse hunc morbum: quem curabis tempo-
H re accessionis venam secando, & sanguinem vsque ad animi deliquium euacuando, & ægrum boni succi cibis nutriendo. Vtatur autem balneis dulcibus: deinde sero lactis per triduum vsus, hiera verò ex colocynthide Rufi,

aut Archigenis, aut Iuſti purgetur, iterum atque iterum ipſam ſumens ex interuallis. Poſt purgationes etiam theriaca ex viperis vtendum eſt, & alia adhibenda in melancholia iam antea relata. Ad veſperam verò inuadēte iam morbo, irrigationibus capitis ſomnum inducere ſolitis vtendum eſt, & talibus quoque odoramentis. nares item opio illinantur. quandoque verò etiam ſomnifica in potu exhibeantur.

De incubo, Poſidonii, Cap. XII.

QVI incubus appellatur, non eſt dæmon, ſed magis præludium & proœmium morbi comitialis, aut inſaniæ, aut ſyderationis. nam cruditates ex voracitate affectionem præcedunt. Dum enim ventriculi cerebri vaporibus craſſis ac frigidis implentur, prohibent hi facultates per neruos tranſire, & morbum ægrè excitabilem efficiunt, & qui vix ad rectam actionem perducitur. vnde etiā immobiles penitus tales permanent. Præcedit enim incubum ſuffocatio, vocis priuatio, grauitas, & immobilitas. Per multam verò anxietatem attenuato ac diſcuſſo ſpiritu, & apertis meatibus, derepentè excitantur. Cauendum igitur eſt à malo dum in principio eſt: inueteratum enim & aſſiduè incidens, quoſdam ex relatis morbis inducit, dum paulatim in ventriculis cerebri craſſus humor coaceruatur. Quæcunque enim patiuntur comitiali morbo correpti in exacerbationibus, eadem perpetiuntur incubo preſſi dum dormiunt. Si quidem igitur ſanguis redundat, venam in cubito ſecare oportet: ſi verò vitioſi humores magis prædominantur, purgatio facienda eſt per hieram Archigenis. Maximè autem opitulatur ipſis hoc. Corticis veratri nigri drach. I. ſcammoniæ obol. III. aniſi, aut dauci, aut petroſelini parum. Diæta verò ſit tenuis, & penitus flatus exors. Auxiliatur etiam ipſis niger pæoniæ fructus, ſi quindecim grana trita cum aqua in potu exhibeantur. Rigare verò oportet etiam caput oleo anethino calido, & pileo contegere vbi cubitum vadit æger.

De morbo comitiali, Galeni, Cap. XIII.

TRes ſunt morbi comitialis differentiæ. Omnibus autem commune eſt cerebrum affectum eſſe: aut primariò conſiſtente in ipſo affectione, aut per conſenſum oris ventris. Rarò autem fit etiam tertia ſpecies ex parte quadam, in qua incepit affectio, & deinde ſenſibiliter ægroto ad caput aſcendit. Atque hanc ſpeciē in puero quodam vidi, qui principium affectionis in crure habebat, & poſtea per tempus quoddam per femur & lumbos ac ſpinam ad collum & vſque ad caput aſcendebat. Vbi verò caput pertigiſſet, non amplius ſui compos erat. Tale quiddam contingit etiam in iis qui à ſcorpio, aut aliqua alia venenum eiaculante beſtia icti ſunt. Quidam enim ictus à ſcorpione, grandine ſe impeti putare dixit: & erat totus ſubfrigidus, & frigidum ſudorem excludebat, & medicamentis adhibitis vix ſeruatus eſt. Non igitur impoſſibile eſt circa aliquas non principales partes eiuſmodi eſſentiā generari, citra externā cauſam, & hanc ipſam vbi in neruoſa parte conſtiterit, vim ſuam per cōtinuitatem ad neruorum principium tranſmittere. Poſidonii. Conuulſio ſequitur ad morbum comitialem, eo quòd principium neruorum affligitur ab infeſtantibus ac moleſtiam exhibētibus. Quemadmodum enim ſtomachus, dum aut alimenti copia grauatur, aut ab acri humore mordetur, non ſolùm ſingultum, ſed etiam conuulſionem inducit: ſic etiam principium neruorū ad talē motū perducitur, dū reiicere conatur quicquid tādē fuerit id quod ex primariò affecta parte ad ipſum affertur. Cæterùm ordinati aut inordinati circuitus ipſis fiunt iuxta diætæ modum: aut enim per omnia æqualiter diætam habent ægri, aut inæqualiter & inordinaté. Irruente igitur comitialis morbi exacerbatione, conuulſas & obtortas partes deligare oportet, inungeréque ac dirigere: deinde diſparato ore pēnam oleo illitam immittere, cyprino præſertim, aut irino aut narciſſino, & vomitum irritare, quò incumbentes ſtomacho humores extrahantur. Oportet etiam odoramentis ſenſum irritare, velut peucedano aut ſucco Cyrenaico. Perſeuerante verò exacerbatione, medicus confidenter cogens, ac mandibulas diducens caſtorium ori infundat, & ſuccum Cyrenaicum cùm aceto mulſo. Reuocatis autē ipſis, per ſedem infundatur cētaurii ác calaminthæ decoctum aut ariſtolochiæ: deinde recuperatis viribus, per hieram Galeni ex colocynthīde purgentur. Eiuſmodi ſanè eſt recētis & acuti comitialis morbi curatio: deinceps autem quæ ad inueterati demolitionem pertinēt trademus. Oportet itaque ægros in longo aquæ potu continere, & in curationis aggreſſione ſi nihil impedierit, venam ſecare, & intermiſſis diebus quatuor aut quinque corpus reficere, ac ſic infrà euacuare, maximè per veratrum nigrum aut colocynthidem. Veratri autem corticem ſiccum tundere ac cribrare oportet, & eius drach. I. cum aqua mulſa præbere: aut modico pipere addito melle excipere, & catapotia deuoranda dare. In colocynthide verò, eiecto ſemine, & relicta medulla, vinū dulce infundito, ac per noctem ſinito: manè verò vinum excolatum ac tepefactum bibendum dato. Poſt ſufficientem purgationem lauare ipſos oportet. tertia deinde die cucurbitas affigere præcordiis ac dorſo cum ſcarificatione: deinde intermiſſis aliquot diebus ac refecto corpore, purgare per hieram Galeni ex colocynthide. poſtea verò etiam capiti cucurbitas affigere. & ſequenti die cataplaſma capiti adhibere, ex pane cocto cum aqua mulſa, amygdalis amaris ſimul cōtritis, aut ſerpyllo, aut calamintha, aut mentha, aut ruta: & hoc faciendum eſt per triduum. Poſtea radendum eſt caput, & illinendum peucedani ſucco in aceto diluto: aut ſpondylium, aut ſerpyllum, aut iris in aceto coquatur, & facta intermiſſione, rurſus ex hiera drach. III. ſolùm dato: deinde ſternutatoriis vtendum eſt, & pituitam per os ducentibus, & narifuſoriis, ità vt cyclamini ſuccum naribus infundamus, aut ipſam radicem ſiccam tritam inſufflemus, aut elaterium cum lacte. Et rurſus facto interſtitio, clyſtere ex centaurio & colocynthide vtere: deinde ſinapiſmum capiti adhibe, & eduliorum acrium eſu per interualla vtere.

Quæ arguunt morbum comitialem, Cap. XIIII.

ARguunt comitialem morbum, & eo affectos collabi faciunt ſuffita, bitumen, lapis gagates, cornu ceruinū, odor hepatis caprini aſſati, & ipſum hepar dū editur.

Quæ collabentes comitiales excitant, Didymi, Cap. XV.

SI magnum pedis ægri digitum diuiſeris ex quacunq; parte, & deſtillante ſanguine labia ipſius collapſi illeueris, ſtatim excitabitur. Aſclepiadæ odoramentum excitans comitiales. Sagapeni, piperis, caſtorii, amygdalarū amararum, radicis peucedani, ſpondylii, galbani, ſingul. drach. II. ſilphii drach. I. opobalſami drach. I. aceto dilue ac paſtillos efforma. vſu verò expetente aceto dilue ac naribus ſubline. Vtendum eſt hoc in exacerbationibus. facit & ad vteri ſtrāgulationes. Pharmacum hoc repoſitum ſeruetur in ærea pyxide, quam naribus ægri admouebis.

Aliud. Galbani, ſpondylii aut ſerpylli, æruginis raſæ, caſtorii, acori, ſing. drach. IIII. ſucci peucedani drach. II. aut radicis drach. III. ſucci Cyrenaici drach. I. opobalſami drachmam vnam, piperis grana XXIIII. amygdalas amaras decorticatas XXX. picis liquidæ quantum ſatis eſt, aceti tātundem. Excipe & vtere.

Auxilia ad comitiales, Dioſcoridis, Cap. XVI.

AD comitiales facit rutæ ſylueſtris ſemē cum aqua potum, & ſpōdylium eodem modo. Item radicis bryoniæ drach. I. ſeminis ſiue fructus balſami drach. III. cardamomi drach. I. Ramentorum loti arboris cremor. Foliorum quinquefolii drach. I. quotidie pota. teſtudo terreſtris cocta ac delincta, laſer cum cibo acceptum. Summè verò prodeſt caſtorium poſt aliquam purgationem acceptum ad dies quinque aut plures, drach. I. pōdere cum aqua mulſa. Et eboris ramenta magnopere profuiſſe cognouimus, ad dies quinque aut plures, duorum cochleariorum menſura quotidie pota cum aqua mulſa. Ex Aſclepiade. Oxalidē, ſiue rumicē acutū, viridē præſertim, quotidie dato à prima luna vſq; ad triceſimā. Eadē oxalis herba viridis data cū vino delyrātibus, in naturalē ſtatū

eos reſti-

cos restituit. Aliud vt ne assiduè cadant,inquit Archigenes: Eryngii montani appellati, cuius folia angusta & parua,& flores auricolores, & oculorum speciē præ se ferentes.huius radicē contundito,ac diligenter cribratam reponito: & ex hac mystra duo ad dies quinque dato,sufficienti melle adiecto vt eclegmatis crassitudinem habeat:& hoc facito ex interuallis,vt trecentos sexagintaquinque dies expleas. Qui enim hoc pharmacum per anni spatium, hoc est trecentos sexagintaquinque dies sumit,ab hac affectione nō corripietur. Aliud. Squillæ assatæ internæ partis tritæ, anethi,sing.acetabulum, apii acetabula tria. excipe melle,& nucis Pōticæ magnitudine exhibe cum aceto mulso: & qui bibit, si potest, currat:sin minus,concitatè deambulet. Aliud Asclepiadæ. Foliis oleæ xxv.& castorio cum aceto mulso, vsus est Themison. facit ad comitialem morbum & elephantiasin. Est & hæc theriaca bona: Seselis drach. v.scordii,castorii.cinnamomi,seminis trifolii, singul. drach.vi.staphidis syluestris drach.iii. gētianæ drach. viii.aristolochiæ drach.vi.pyrethri drach.viii.euphorbii drach.v.piperis albi drach.x.opobalsami drachmas iii.succi Cyrenaici drach.iii. excipe aceto mulso simplici, & dato comitialibus cum aqua mulsa drach. tres: elephantiasi verò affectis sesquidrachmam præbe.

Aliud, quo Serenus vtebatur ad comitiales, cui nullum comparari potest.idem concoquit & euacuat. Castorii,veratri nigri,scammoniæ,sing.drach.ii.opopanacis, cumini Thebaici,centaurii, nitri, sulphuris viui,abrotoni, ammoniaci thymiamatis, seminis rutæ syluestris,absinthii.sing.drach.i. cōtusa & cribrata excipe aqua,& efforma pilulas fabæ Ægyptiæ magnitudine, & vnā quotidie præbe cum aceti mulsi cyathis iiii. diuina hui⁹ cōpositionis vis est.Recipit autē simplicia xii. & habet drach.xv. Aliud. Coagulū leporisquotidie ieiunus bibat erui magnitudine,aqua dissolutum: si nō adest leporinum,hœdino vtatur. Aliud Archigenis, ad comitiales & qui per circuitū conuelluntur,& à volulo vexātur,& ex diuturno capitis dolore laborāt. Castorii,abrotoni,radicis panacis:pyrethri,croci,sing.drachm. 8 seminis rutæ syluestris, myrrhæ,piperis, singul. drach.iiii.terito in aceto mulso squillitico, & pastillos dr. formato,& vnū exhibeto nō febriētibus cum aceto mulso: febrientibus in remissione ac interuallo cum aqua mulsa per triduū: deinde interposito triduo, rursus per aliud triduū dato.facit etiā ad arthriticos. Ducit mulieribus mēses,si nouies per interualla(velut dixim⁹)bibatur. Aliud cōsimilis vsus: Castorii,piperis, radicis panacis,sing.drach.8. pyrethri,staphidis syluestris,abrotoni,seminis rutæ, zingiberis, acori, dauci, sing.drach. 4.croci,iridis,cardamomi,sing.drach.2. Dato ex hoc arido cochlearium cum aqua mulsa. facit ad comitiales, resolutos & tremulos.

De iis qui ex stomacho primariò affecto comitialis morbi morbo exacerbantur, Galeni, Cap. xvii.

QVando stomacho primariò affecto fit morbus comitialis, oportet ægro præcipere vt bonæ concoctionis studiosus sit,& circa horam tertiam panem acci piat probè præparatum,ex vino veteri albo & tenui dilu to ac leniter adstringente. Dato autem ipsis etiam amarum ex aloe pharmacum sæpe in anno.Dicetur autē amplius de iis qui ex stomacho comitialis morbi modo affliguntur, in sermone De stomachicis.Multū verò prodest ipsis seseli,& spondylii radix ac semē,&aristolochia cum aqua trita pota. Auxiliatur iis magnificè &venæ sectio à talis & poplite,si assiduè fiat.Noui etiā puerū qui omnino non corripiebatur comitiali, ex quo pæoniæ radicem gestabat magnam & recentem de collo suspensam,vt indefinenter stomachum contingeret.

De iis qui ex parte aliqua habent morbi comitialis causam, Posidonii, Cap. xviii.

QVibuscunque verò ex alia manifesta parte morbus comitialis principiū habet, velut in prædicto puero ex crure:post totius corporis euacuationem,vnguentis locum prius excalfacere oportet:deinde epithema ex

A seminibus imponere,& ex emplastris quæ rarefaciunt & intemperiem transmutant:quale est quod ebrietas appellatur, & quod ex althæa paratur, & Mnaseæ inscriptum: postea verò Phœnicinum appellatum.Post temporis autem interstitium dropaces ac sinapismi loco adhibeantur.& sic quidem adolescentes ac iuuenes, & inclinatæ ætatis homines fortiter curare oportet.

Curatio senum ac puerorum comitiali correptorum, Cap. xix.

SEnes autem & pueri affecti hoc modo curentur: corporis equidem euacuationes in iis vitare oportet per B purgantia medicamenta: imbecille est enim & senibus & pueris corpus ad resistendum fortitudini purgatiuorum.Per clysterem verò euacuādi sunt, præsertim senes, ex centaurea, aristolochia, polypodio ac anetho. Sed & manducationum vsus senibus conuenit, & gargarismatum,ac eorum quæ naribus induntur:at verò pueris simplicissima infusa immittātur.Frictoriorū quoque ac sinapismorum simpliciorum vsus pueris adhibeatur:senibus autem efficaciorum.sed & antidoti præscriptæ seni- C bus sunt exhibendæ.

Curatio valde senum comitialium, Posidonii, Cap. xx.

VAlde senibus consulendum est vt victu solùm calidiore vtantur, & vt bonæ concoctionis rationem habeant. Impossibile est enim eos qui cum hac affectione cōsenuerūt, humana ope curari, ac à morbo liberari. Quibus autem temporaria est affectio,ab aliquibus occasionibus allapsa,etiamsi valde senes fuerint,ab ipsorū curatione desperandum non est.

D Curatio puerorum recēns natorum comitialium, Posidonii, Cap. xxi.

AFficiuntur etiam recēns nati pueruli à morbo comitiali,& difficilem curationem habent, non tamen desperatam. Possunt enim ipsorum matres aut nutrices calidis cibis ac potibus nutriri,quò lac semper calidius ac tenuius fiat. possunt etiam capita infantium puluisculis calidioribus cōspergi, velut est cyperus, adiantum, iris: oleo item anethino assiduè illini & irino, E ac amaracino calidis.Lauari quoque possunt ita vt caput nō rigetur neque calida neque frigida: nisi vbi opus fuerit sordes detergere per spumam nitri ac mel, & sic caput solùm calida abluere, non autem immergere. Dandum est etiam ipsis mel despumatum ad delingendum: & collo alliganda est pæoniæ radix recēns,vt semper stomachum contingat.

De fatuitate, Cap. xxii.

FAtuitatis quoque ac delirii curationem aggredi oportet à principio generationis ipsorū,si partes cor- F poris vniuersæ & præsertim capitis moderatè se habuerunt, & si rationem antea moderatam ac integram habuerunt,postea verò dementes apparuerunt.Oriūtur ambæ affectiones frigidiore cerebro facto,aliquando ex sola qualitate,velut fieri solet in profectionibus dum pluuia caput frigefacit,aut etiam vehemens ventus: aliquādo verò etiam modica pituita ad cerebrum illapsa. Differt autem fatuitas à delirio, quòd fatuitas quidem cōsequentia & dicit & facit: delirium autem transgressionem inconsequētem habet, & sermonem alium alii cō- G nectit, ita vt posterior nihil commune habeat cum priore.Deliriū itē senibus plerūq; accidit: fatuitas autē & in pueris & adolescētibus ac reliquis ætatib⁹,ex prægressis quibusdam morbis consequitur. Cæterùm curatio amborum morborum consimilis est ei quæ ad comitiales relata est,per calefactoria auxilia similiter fiens,non tamen similiter siccantia.

De memoria amissa, ex Rufo ac Galeno, Cap. xxiii.

H MEmoriæ detrimentum sæpe in quibusdam morbis factum esse compertum est, læsa simul etiam ratione:ita vt affectio quidem vtraque,eadem sit,intendatur autem quando vnà cum memoria etiam ratio periit:quod sanè fatuitas appellatur.Pereunt autem ambo hæc in lethargo, & omnibus affectionibus soporiferis. Vnde etiam curatio ad prædictas affectiones descripta

adhibetur inſtantibus iam morbis. Contingit autem hoc etiam ex peſte, quemadmodum accidit in peſte Athenis facta. Si verò irruerit aliquando ex aliquo prædictorum morborum, ſoluto iam in totum, & in obliuionē tranſeunte, conſiderare oportet qualitatē magis prædominantem, hoc modo, Sola quidem humiditas redundans profundos ac longos ſomnos facit: ſola verò ſiccitas, vigilias. Si verò frigiditas fuerit cum humiditate, ſoporiferæ ac ſtupidæ affectiones fiūt: ſi verò humiditas fuerit cum modica frigiditate, memoriæ detrimentum & fatuitates ſuccedunt. Quum autem multa ſit differentia temperaturarū, pro maioris ac minoris ratione, multiformis fit varietas cauſarum animales actiones lædentium. Obſeruare igitur oportet ſomnos eorum qui memoriam perdiderunt, aut intelligētiam, (intelligentiæ enim amiſſio fatuitas eſt) vtrum ſomnolenti ſint valde, an moderatus ipſis ſit ſomnus. ita enim repereris intemperaturam prædominantem. Inſuper autem conſiderandum eſt vtrum multa excernantur per os & nares de humoribus ex capite delabentibus, aut ſiccæ appareant partes hæ. Si quidem igitur frigiditas ſola eſt, calefacere ſolū conuenit, non item ſiccare: ſi verò cū ſiccitate fuerit frigiditas, calefacere ac humectare. Atque ego ſanè noui quendam qui ferme memoriam amiſerat, & ratione læſus erat ob ſtudium & vigilias circa diſciplinas: alium item vinitorem ob vineæ labores ſimiliter affectum; & vterque ipſorum palàm à calefacientibus ac ſiccantibus lædebatur: ab humectantibus verò ſimúlque calefacientibus opem ſentiebat. his autem prædiſtinctis curationem annectamus. Si igitur ob purgationes quaſdā, aut alias immodicas euacuationes, aut animi deliquia, fractis viribus, memoriæ detrimētū ſuccedat, refectoria diæta vti conuenit, nihil aliud curioſius moliendo. roboratis enim corporibus & collectis viribus, reſtituitur etiam memoria. Eodē verò modo ſi propter extremam ſenectutem acceſſerit memoriæ detrimentum, non oportet curioſè quid moliri, ſed ſola conueniente diæta contentum eſſe. Quibus autem derepentè deficit memoria, alia verò ſana eſſe vidētur, in his comitialem ſucceſſurum timere oportet, aut reſolutionem, aut etiam ſyderationem, & in ſumma magnum quoddam malum in ipſis comperies. his igitur ſufficiūt aliquando præſeruationes à morbis imminētibus. dum enim morbi aduentum prohibemus, ex hoc etiam memoria conſeruatur. Prohibēt autem prædictos morbos primùm attenuans & inciſoria diæta: deinde etiam purgationes conueniunt & ſimilia. Si verò ex morbis, velut dictum eſt, irruerit, velut lethargo aut peſte, horum curationem contentioſius aggredi oportet. Summa verò medelæ eſt in calefaciendo vniuerſum ipſorum corpus intrinſecus ac extrinſecus, iuxta menſuram euariationis habitus naturalis. Calefactoria quæ ferme talibus conueniunt, æſtate quidem oleum per ſe calidum: hyeme verò irinū cum aceto acriori, aliquando ſerpyllo, aut ſpondylio, aut calamintha in ipſo cocto: aliquādo etiam nitro iniecto & pipere, aut baccis lauri. cōmodum eſt etiam caſtorium cum oleo occipiti adhibitum. Auxiliatur autem iis maiorem in modum hieræ Rufi purgatio. Quandoque enim, inquit, huius ſolius purgatione vſus, multùm profeci in purgando, quum nihil boni ſecum detrahat. incipit enim ſupernè à capite detrahere, & poſtea etiam alias partes pertranſit, nullam violentiam, nullum dolorem inferens, non ardorem, non ſtomachi dolorē, non ſitim: verùm ſemper pro euacuationis ratione alleuat. vnde etiam ſtomachum corroborat per purgationē, vt ciborum quoque appetētiam augeat. Creditur etiam poſt purgationem per hieram, eboris ramentum memoriæ opitulari, drachmæ pondere potum cum aqua mulſa, & ſimiliter cerui cornu. Quin & caſtorium ſimiliter drachmæ pondere potum, poſt purgationem cum aqua mulſa magnopere prodeſt. Maximum auxilium eſt & veratri albi potio, non (velut quidam putant) poſtremum, ſed ab ipſa rectè etiam quis incipere poſſit. Quid enim opus eſt diu & multùm laboribus fatigari, quum ex maximo auxilio maximam medelam conſequi liceat? Quare citra omnem formidinem veratrum dandū eſt priuſquam æger per morbum excoletur, & vires auxilii exiles fiant. Commoda ſunt quoque ſternutatoria ex veratro albo & caſtorio, naribus admota poſt euacuationes, & quæ naribus induntur ac infunduntur, & quæ pituitam per os detrahunt. Alimentum verò conuenit friabile, & aliquo modo calefactorium ac attenuatorium. Ab oleribus autem omnibus frigefacientibus abſtinendum eſt, & à fructibus ac bellariis, caſeóque ac lacte, & à cibis craſſefacientibus ac inflantibus. alia enim ex ipſis ſpiritum conturbant, alia denſant. Acriora verò ex interuallis exhibeantur, velut ſunt allia, thymbra, origanum, pulegium & raphani. ſed & horum copia vitanda eſt. Semper autem cruditas cauenda: nā cruditates omni re magis mentem vitiant. Vinum his conuenit tenue, album, & non valde vetus: per moderatam enim caliditatem tum alia non pauca poteſt, tum animam manſuefacit, & ad tripudia aptam facit, motum ei præbens concinnum ac ſedatum. Multus autem aquæ potus, & adhuc magis vini, peſſimus eſt. caput enim valde humectat. multa autem humiditas obliuioſiſſima eſt. Somnus ſit moderat⁹, & à repletione ne fiat. Veneris verò vſus ſit rariſſimus: neque enim ad totam ſanitatem conducit, neque ad animæ ratiocinationes: imò & triſtitiam inducit, & lancinatio illa in coitu contingens, conuulſioni quodammodo cognata eſt: & perfrigeratio quæ ſuccedit, congelat quodammodo ac ſtupefacit intelligentiam. Cæterùm poſt purgationes vniuerſales ac locales, etiam ſinapiſmus occipitis commodus eſt, & poſt ſinapiſmū, balneum. Cruditas autem & laſſitudo penitus vitentur, tum aliarum corporis partium, tum maximè capitis ac ipſius mentis. Vitandi quoque ſunt vehementes ardores ac frigora: ambo enim caput replent. vitanda & edulia craſſefacientia & inflātia ac humectantia. At verò quis ex iis progreſſum faciat, etiam in ſanis qui humidius caput habent, victus rationem commodam præſcribere poterit, vt quis optima memoria præſtet.

De commorſis à cane rabioſo, aut iis qui aquam timent, ex Rufo & Poſidonio, Cap. XXIIII.

QVVM canes natura calidi ac ſicci ſint, per æſtatem ex ambiente nos aere aliam caliditatem ac ſiccitatem acquirunt, & ob immoderatam intemperaturam inſaniunt, & hæc inſania rabies vocatur. Patiuntur autem hoc magis in illis regionibus in quibus maximæ & inæquales ambientis mutationes inordinatæ fiunt, in quibus & hyemes vehementes fiunt, & æſtus excellentes. Inſanientes autem canes, & ſiti vehementi correpti, potum non admittunt, eo quòd inſaniunt: vnde etiam magis intenditur ipſis veneni malignitas. Signa canum rabioſorum hæc ſunt, Muti ſunt, & adeo deliri vt ne familiariſſimos quidem cognoſcant, ſed hos primùm attingant. Cibum auerſantur, & ſiticuloſi quidem ſunt, non tamen bibunt, & plerunque anhelant. Ore autem hiant, & linguam exerunt, ac ſaliuam largam & ſpumoſam profundunt. aures item inclinant, & caudam laxatam habent, ſegniúſque incedunt, & velut ſomnolentiores exiſtunt. ſi verò etiā cucurrerint, velociùs ſolito currunt intempeſtiuè ac inordinatè. huiuſmodi canes fugere oportet. Omnes enim qui à rabioſo cane morſi ſunt, ſi neglecti fuerint, aut malè curati, in affectionē timoris aquæ incidūt. & hoc maximè patiūtur qui vitioſis humoribus repleti ſunt. Vnde quidā ſtatim vbi cōmorſi ſunt, aquā & alios liquores timēt: alii poſt quadraginta dies, alii poſt lōgius tēpus. Contingit autē ipſis grauior perturbatio, quū aquā aut aliud quoddam pellucidū ſpeculū viderint. aſpiciūt enim faciē ſuā rubicundam, ac toruè tuentem atque ira plenam. Fieri autem poteſt vt (quemadmodum aliqui dicunt) etiā canis à quo morſi ſunt, imaginem in aquis apparere imaginentur. Recordati autem formæ canis, confertim ab immodico timore corripiuntur. hoc verò patiuntur ob immodicam ſiccitatem. Nam philoſophus quidam morſus à rabioſo cane, & generoſo animo affectioni reſiſtens,

& inconsequens ratus canem in balneo apparere:(apparebat enim ipsi quemadmodum etiam aliis hoc modo affectis)ratiocinatus igitur & sic secum loquutus: quid cani & balneo commune est? superauit affectionem, & sanatus est ab affectione,vbi citra timorem bibisset. Quum igitur aliquis à rabioso cane commorsus est,ei quamcelerrimè per receptam curationem auxiliari oportet,etiã si paruus & in superficie consistens fuerit morsus; de hac re certi quòd nullus ex iis qui non probè curati sunt,effugit.Primùm itaque vulnus maius facere oportet,osculo ipsius per scalpellum diuiso ac dilatato:deinde etiam siffuris incussis omnem circumcirca locum vellicare, eo studio vt effluxum sanguinis multũ per locum efficiamus. Vlcus verò cauteriis ignitis amplioribus inurere: deinde porrum imponere,aut panem cum sale trito, aut cæpas, aut allium.Et vbi crustæ exciderint,vlcera ad dies quadraginta aut sexaginta à cicatrice arcere. & si ad cicatricem peruenerint,rursus per cinerem vitis aut siculneum, & similia,vlcera resoluere. Hac de causa bonum est etiam folia marrubii,& anagallidem imponere.hæc verò etiam à cerafte serpente morsis magnopere auxiliatur. Vlcus autem perfundendum est chamæmeli, & oxalidis, *id est radicis ramicis acuti*, decocto. Noui ego quendam senem,qui vbi quis morsus esset à rabioso cane sola oxalide curabat.nam & vlcus decocto perfundebat, & herba integebat,& de ipsa bibendum dabat:& hoc pharmacum velut robustum valde laudabat.Mingunt autem homines qui ipsam acceperunt,multa & intemperata:& propterea morbum regium hæc expurgat. Nos verò etiam impetiginem ex ipsa cum aceto confrictam depellimus, & pruritui auxiliamur per eãdem radicem.vtimúrque etiã ipsa ad morsus canis rabiosi cum aliis auxiliis. Similiter facit etiam syluestris rumex aculeatus, radicem habens oblongam,velut raphanus paruus.Commodum est etiam ipsis pharmacum Galeni ex pice brutia. Est autem hoc: Picis brutiæ lib.I.opopanacis quadrãtem, aceti heminas II.Opopanacem cum parte aceti terito,residuum verò aceti ad picem adiice,& coque donec acetum consumatur,atque ita ad tritum in mortario opopanacem diffunde,& vnita excipe,ac impone, & hoc pharmaco per dies quadraginta aut sexaginta vtere, & non permittet vlcus cicatrice includi.Bonum est & theriacam antidotum ex viperis oleo rosaceo dilutam vulneri imponere.Sed & aridum hoc ipsis conuenientissimum est.Salis fossilis drachmas VIII.chalcitidis drach.XVI.squillæ drach.XVI. rutæ viridis drach.IIII.æruginis rasæ drach.IIII.seminis marrubii drach.I.Reponitur siccatum in sole in ærea pyxide. Vtere primùm sicco donec crusta inducatur:deinde cum rosaceo,donec crustæ excidant. Sed & potamogetõ cum sale impositus non permittit incidere in affectionẽ timoris aquæ.vtere autem hac herba,& humida & sicca. Danda est etiam antidotus theriaca in potu primos tres dies,nucis auellanæ magnitudine. Neque enim aliquem noui qui eam accepit,aquæ timore correptum. Nec verò ab aliis auxiliis abstinendum est, sed danda maximè est antidotus celebris ex cancris fluuialibus.Est autem compositio eius hæc:Cancrorum fluuialium magnorum viuorum,in vase æris rubri vstorum cineris dextantem, gẽtianæ quincuncẽ,thuris vnc.I.præparãdũ est hoc pharmacum mense Augusto luna decima octaua.Si verò non affuerit quod sic præparatum est,nihil de hoc curiosus sis, sed quocunque tempore paratum exhibe, velut dictum est. præstat tamen lignis vitis exustionem ipsorum facere. Dato cochlearii mensuram cum aqua calida ad dies quadraginta,si ab initio hac potione vsus fuerit: si verò nõ ab initio,sed post aliquot dies,dato quotidie cochlearia duo donec impleueris quadraginta dies.Facit quoque per seipsum cinis cancrorum potus, & cum melle vulneri impositus.Præparatur quoque antidotus ex nucibus,etiã febricitantibus iam conueniens.nam supra hoc quòd affectioni resistit,etiam somnum cõciliat. Cõpositio eius hæc est:Sagapeni drachmas duas, opii Thebaici drach. duas,croci sesquiscrupulum,lycii Indici scrupulos vndecim,& dimidium,carnis nucum iuglandium non valde

A veterum drach. XL. excipe & exhibe drach. I. cùm aquã pluuiali calida ad noctem,post vigorem febris,ita vt manè quidem antidotum ex cãcris,vesperi verò ex nucibus præbeas.Quòd si hæ antidoti non adsint,dato confectionem cyphi appellatam, siue eam quæ ex rebus XXXVI. constat,siue eam quæ ex XXXVIII.paratur,habueris.commodus est etiam succus Cyrenaicus aut Parthicus,fabæ magnitudine deuoratus. Quidam hepar ipsius canis qui momordit coctum pra bent commorso. Mergi quoque iecur assatum datum cum oleo ac modico sale commo-
B dum est. Aiunt enim ita efficax ipsum esse vt æger euestigio aquam petat.Sed & hippocampus marinus assatus comestus prodest. sanguinem enim ipsius amorem aquæ inducere dicunt,& formidini aquæ resistere. vnde iterum atque iterum hippocampum edere iubent.& ipsos hippocampos cum acri aceto tritos vlceri imponunt, & hoc pharmaco sæpe rabiem superarũt.Quin & catuli coagulum cum aqua datum,vtilissimè ab ipsis bibitur. & vbi semel ipsum acceperint,assiduè commouet ipsis potus cupiditatem,& bibũt etiam alios liquores intrepidè.Opor-
C tet autem catulum non multorum dierum esse,sed recens natum & adhuc lactentem.prodest ipsis etiam leucãthemum herba pota.Tantam autem eius vim esse aiunt, vt si ex ea fundum poculi sublinatur ac exhibeatur,ipsi libẽter potum accipiãt.idem etiam de chamæmelino traditur.Vtilissimum autem est ipsis bitumen Iudaicum potũ cum aquæ cyathis tribus.datur ex ipso perfectis scrupul^9 vnus,aut(velut aliud exemplar habet)drachma vna.vtiliter etiam datur syluestris fici virgultorum cortex siccatus ac tusus,& cum aqua potus:& lycium Indicum, & absin-
D thium,& scordium,& centaurea parua,aristolochia, artemisia,chamædrys,bryoniæ radix,polium,laser, cancrorũ fluuialium decoctũ multo anetho cum ipso cocto. Sub-sternitur autem commodè & insternitur ipsis; vrsæ pellis,& phocæ.Sed & hyænæ pellis efficacissima est, vt ipsis intecta velociter mentem in integrum restituat. quin & pellis hyænæ exusta,ita vt cinis in potu detur, affectionẽ formidinis aquæ sedat.Cognitionem autem an homo à periculo liberatus sit,ex his sumito.Vlcus nucibus regiis læuissimè tritis intege:sequenti verò die solue,& cataplasma gallo aut gallinæ edendum obiice.Si enim ex eius e-
E su non mortui fuerint,tunc vlcus ad cicatricem perducito:nimirum velut liberato ægro à periculo. vtere autem eodem etiam ab initio ad dignotionem. si autẽ gallina ex esu cataplasmatis prima die impositi vlceri non moritur,scito nõ à rabioso cane hominẽ morsum esse:si verò mortua fuerit, vice versa. Primùm enim ne attinget quidem:si verò à fame coacta ederit,morietur,si rabiosus canis fuerit.Hoc igitur quotidie alterare oportet, donec ex ei^9 esu gallina nõ moriatur.Cæterùm vlcus ipsum optimè
F ac tutissimè ad cicatricem perducit antidotus theriaca, cum rosaceo diluta.Vlceribus autem ad cicatricem perductis, veratrum album præbeatur ad totius affectionis destructionem.nam & rabiosi canes hoc cum polenta accepto vomunt,& statim resipiscunt à rabie liberati. Fieri etiam poterit quod opus est,si per Rufi hieram infrà purgaris,vbi quid prohibuerit veratri acceptionem. Dandã est etiam quotidie hiera,non ad purgationem, sed tanquam auxiliare medicamentum,nucis auellanæ magnitudine,cum cyatho decocti saluiæ,aut herbæ sideritidis,
G quam heracleam appellant.Quidam etiam sola ipsa vtuntur,& multùm prodesse dicunt, & propterea etiam alyssum ab eo quòd rabiem eximat,ipsam nominant. In victu,indigentia & repletio vitanda sunt:& magis indigentia.nam indigentiæ humorum malignitates augẽt: quod nequaquam commodum est vlceri maligno. Quapropter alimentum moderari oportet, quò & probè concoquat corpus & succulentissimum ex bono succo fiat: quin & egestionum quotidianarum & mictionum cura habẽ-
H da est.Ad hoc autem faciunt & prædictæ radices,& scandix comesta,& fœniculum.Crethmum autem tum ventrem tũ vrinã mouet. cichoriũ verò syluestre etiam stomacho commodum est, crudum comestum. appellant ipsum aliqui serin, aut picridem. Commodus est & bras-

ſicæ aſparagus,& aſparagus paluſtris, & rumex hortenſis, & agreſtis,& acutus. Et ex piſcibus qui teneram carnem habent,gammari & cancri,& herinacei recentes cum vino mulſo.ex carnibus extremæ partes:& volucres omnes mõtanæ,cõcoctu faciles ac boni ſucci.vinũ tenue & albũ, nõ valde vetus.At verò præſeruationis gratia,ſingulis annis appropinquante eo tempore,per hieram præpurgari oportet:& inſtante iam die theriacam antidotum accipe re per triduum.

De cerebri inflammatione, Cap. XXV.

CErebrum inflammatum ſæpe ita intumeſcit vt etiam ſuturæ capitis diſparentur,& dolorem maximum ac exurentem compreſſis membranis inducit.Conſequitur nauſea ſtomachi multa,& bilis vomitus, & rubor multus in facie conſiſtit,& oculi prominẽt,& facies intumeſcit, itémque totum caput:iis ergo vena ſecanda eſt à cubito. Oportet quoque à naribus & venis ſub lingua ſanguinem euacuare. Vtere etiam irrigationibus capitis, quarum vſus aliâs ad inflammationes adhibetur, & cataplaſmatis humectantibus & concoquere ac maturare potentibus.

De eryſipelate cerebri, Cap. XXVI.

FIt & eryſipelas,*id eſt ignis ſacer*, in cerebro: & patitur æger hæc.Dolet totum caput, & videtur ſibi flammam in ipſo habere:& facies ipſius frigida eſt,itémque præcordia,& os ſiccatur.Iis igitur vena ſecetur, & præſertim venæ ſub lingua incidantur.Forinſecus autem adhibe capiti frigefacientia vnguenta,& paſtillos quibus ad eryſipelata vtimur.

De apoplexia,id eſt ſyderatione, ex Galeno, Cap. XXVII.

SYderatio,propter repentinum exortum indicat humorem craſſum,aut frigidum,aut viſcoſum implere principaliores cerebri ventriculos, & non propter intemperiẽ totius eſſentiæ eius fieri. Magnitudinem itaque periculi ex magnitudine læſionis reſpirationis coniecta.Quum enim reſpirationem multùm impediri & vix fieri videris, non paruam morboſam affectionem coniice in cerebro factam eſſe.Eſt autem apoplexia,*id eſt ſyderatio*,priuatio ſenſus & motus totius corporis, vnà cum læſione principalium actionum derepentè incidens. Ex Archigene. Syderationis affectio ex natura magna eſt, & vehementer acuta.Cõtingitque vt qui periculum effugerunt,in diuturnum morbum incidant reſolutionis aliquarum partium, aut etiam totius corporis, aut etiã violatæ rationis. Senibus autem magis accidit affectio, & magis in hyeme & conſtitutione frigida,& ex vehementibus cruditatibus, & ardoribus vehementibus, & immodico vini potu ac ebrietate.talia enim habitum perfrigerant.Et in ſumma, qui in hanc affectionem collapſi ſunt,viuentes ſunt cum mortificatione,aut cum tota ſenſus priuatione. Primùm igitur corpus oleo calido inungendum eſt: caput autem rigandum roſaceo cum aceto.Coquendum eſt autem in aceto ſerpyllum,aut ſpondylium.odoramẽta quoque adhibenda ſunt,caſtorium,opopanax,& galbanum:& aperto ore inſtillandum eſt acetum mulſum. Et pennæ oleo cyprino, aut irino aut narciſſino imbutæ immittendæ ſunt,& vomitus prouocandus, & ſedes aſſiduè illinenda cum ruta & cumino,addito nitro ac melle, ad flatus prouocandos.Si verò hæc nihil profecerint, clyſteribus vtẽdum eſt ex decocto furfurum & cucumeris ſylueſtris radice,& centaureo, nitróque ac melle: aut ex muria cum melle ac oleo rutaceo.Enitendum autem eſt vt quod infuſum eſt emittatur per lumborum ac ventris frictionẽ: & ſi opus fuerit,etiam digiti in ſedem immittãtur,& obturamenta educantur.His peractis,venam ſecare oportet periculo prædicto.Detractio autem fiat è dextra manu,& copia eius qui detrahitur diuidatur. Commouere enim oportet tantùm non exoluere vires & calorem extinguere.Inſpiciantur etiam pulſus in euacuatione, & faciei color ac reſpiratio:&,ſi nihil mali conſequitur, etiam repetenda eſt detractio.Poſt venæ ſectionem adhibeantur odoramenta excitatoria, & vociferationes: & corpus totũ inungatur.Et ſiqua pars reſoluta fuerit inſigniter, hapſo lanæ integatur ſicyonio aut pingui veteri oleo imbuto. Qui verò ad venæ ſectionem inepti ſunt,primùm ad vo-

A mitum,velut dictum eſt,commoueantur, & ſedes ipſorum illinatur iis quæ flatus educunt. Deinde poſt illitiones, cucurbitis concutere conamur magnis & fortibus, retrorſum iuxta lumbos affixis.& vbi per tempus aliquod attraximus,transferimus ipſas vtrunque ad pectinem ac imum ventrem. ſæpe enim expreſſerunt ea quæ in ventre ſunt,& ſimul cum expreſſione reuocarunt morbo occupatos.His verò nihil efficientibus, aliquando ipſi auſi fuimus ori hieram infundere:& quum ſuſcipere non poſſent,quantum oportet per clyſterem infudimus.Et priuſquam quicquam egereretur,accidentia concurrentia re- B uocarũt me ad ampliorem aggreſſionem. & ſanè permittit hæc affectio ac cogit vel temerè omnia tentare. Hæc igitur in neceſſitate fiunt.vbi verò tolerare poſſunt,etiam reliqua auxilia annecte.Febris tamẽ occupat hominem: alios prima,alios ſecũda die,& exhibet ſpem ſalutis ipſa calamitas febris.ſed neq; negligenda eſt:verùm ſiqua reſident in inteſtinis, ea educere oportet: ſi deorſum repant,per clyſterem:ſi ſublimia ſint, per purgatorium infernè pharmacum,& maximè per hierã Archigenis.Poſt purgationem cucurbitæ præcordiis ac capiti affigantur C cum ſcarificatione.Si verò aliqua compunctio etiam inferius fiat,illic quoque ſcarificatio adhibeatur,præſertim in mulieribus,iuxta vteri regionem:quòd ſi ad aliã quandam affectionem tranſitus fiat, curatio ad illam adaptetur.In ſumma verò prouidendum eſt in ſyderatis vt facilis fiat per aluum ac vrinas excretio.Curandum eſt autẽ vt accipiant cibos,quotidie quidem,verùm paucos & leues ac calidos,& exterſoria vi præditos, plerunque cum melle edulcatos.

De reſolutione, ex Archigene, Cap. XXVIII.

D QVVM omnes nerui ſenſum ſimul ac motum amiſerunt, ſyderatio appellatur affectio.ſi verò iuxta alteram partem ſiue dextram ſiue ſiniſtram hoc contigerit, reſolutio vocatur,illius partis videlicet iuxta quam facta eſt.Conflatur hæc affectio,humoribus multis viſcoſis ac craſſis neruos obturantibus, per quos motus voluntarii perficiuntur. Manifeſtum igitur eſt quòd redundantem humorem euacuare oportet:nec verò aptius principium in his reperire datur quam à venæ ſectione, ſi quidẽ permiſerit ætas,habitus,tempus,ſtudium,prægreſſus victus, E & reliqua quæ prohibere ſolent venæ ſectionem. Oportet autem moderatam detractionem facere, vt ne perfrigerentur.Frigiditas enim cum ſiccitate,velut dictum eſt, affectionem inducit.quapropter ſolùm imminuenda eſt materia paululum per venæ ſectionem, & præſertim in prouectiori ætate:detractio verò fiat à ſanioribus partibus.In hoc autem tempore contecta eſſe oportet membra hapſo lanæ oleo ſicyonio aut gleucino imbuto. in prouectioribus ætate,etiam caſtorium inſpergendum eſt irrigationi.At in iis qui derepẽtè reſoluti ſunt,velut ex F ardore,præſtat irrigatio ex lanis ſuccidis, & oleo ac aceto: aliquando etiam nitro. ſæpe verò irrigationem renouare oportet.Cibus conuenit his modicus.ſint autem ſorbitiones alicæ lotæ,& ſucci ptiſanæ.Interpoſitis diebꝰ quibuſdam à venæ ſectione,aluus ſubducatur, primùm clyſteribus:deinde etiam per aloes & polypodii ac colocynthidis cremorem purgetur.conuenit etiam hiera Archigenis pro viribus accepta. Poſt purgationem cucurbitæ affectis partibus adhibeantur: ſi verò hæ ineptæ fuerint, G vicinis affigantur.Poſt cucurbitas vtendum eſt cataplaſmatis ex ſemine lini,& fœnogræco,ac ordei farina,cum oleo veteri coctis, & pulueribus inſperſilibus admixtis: aut etiã emplaſtris quæ acceperunt picem,reſinã, mannã thuris,aliquando etiam bitumen.Egregiè facit & artemiſia coincocta,& calamintha ac ruta,& conyza. Poſtea verò etiam nitrum admiſcemus,& in muria cataplaſmata coquimꝰ.Modicã autẽ aquã eſſe oportet,quæ & ipſa in coctura cõſumatur.poſtea autẽ pro lini ſemine farinã loliaceã & fabaceã adhibere cõuenit.Optimũ eſt & eryſimũ. H Deinde cerata & vnguẽta adhibeãtur:aluꝰ autẽ ſemper facilè ſolubilis ſit. Catapotia ad reſolutiones,tremores, & opiſthotonicos:Succi Cyrenaici,piperis,galbani,ſing.drachm. paſſo diſſoluito,ac facito catapotia, & dato ex eis obollos II.& his acceptis abſorbeant aquæ mulſæ cochlearia

duo aut tria. Aliud ad tremulos resolutos & opistho- tonicos. Myrrhæ,castorii, styracis,piperis, æqualibus partibus vtere. Aliud. Opopanacis,sagapeni,castorii, myrrhæ,succi Cyrenaici,piperis,virgultorũ rutæ,singulorũ drach.I.præpara catapotia,& exhibe:& insuper absorbeant aquam mulsam. Vnguenta verò idonea sunt huiusmodi:In aliquo ex prædictis oleo squillam macerare oportet in sole ad dies quadraginta:si verò tale oleũ non affuerit præsens, squillæ sextantem in olei sextario coquere oportet. similiter etiam canchry, *hoc est libanotidis semine* vtendum est. Admiscendum est & ceræ parum, & galbani, & propolis: aliquando etiam castorii vncia I.& adarces ac euphorbii, singulorum drach.IIII. & nitri drach.IIII. Commoda est quoque ranunculus herba similiter præparata.manifestum est autem quòd à lenioribus incipere cõuenit.Sed & cerata ex iis parari possũt, adiecto pyrethro,baccis lauri,nitro,sinapi. Malagmata verò conueniunt ex baccis lauri,& quod viride appellatur.sæpe verò sufficit ceratum Cyprinum,largo sinapi admixto, quod malagmatis vsum exhibet. Conueniũt etiam smegmata ex fæce vini & aceto,& combusta adarce,euphorbióque ac calce viua parata.sed & dropaces ipsis commodissimi sunt. sint autẽ leuia omnia quæ imponuntur,propter corporum debilitatem.Reuocat autem sensus etiam thapsia cum aqua illita aut cum aceto post dropaces:item illitio ex cantharidibus.Verùm vlcerationes ex talibus fientes,cicatrice citius includere oportet: quin & sinapismi ipsis commodi sunt, & postea balneum. vtendum est post purgationem etiam potionibus ipsis conuenientibus.Castorium itaque assiduè ipsis detur drach. II.pondere cum aqua mulsa: & opopanax magnitudine fabæ, cum castorio & sagapeno erui magnitudine,ab ipsis deuoretur: item succus Cyrenaicus eadem magnitudine.sed & sarmentorum vitis viridium decoctum,à ieiunis assiduè potum, valde prodest partibus corporis resolutis. Vtilissima est etiã post purgationes & alias euacuationes, theriaca ex viperis antidotus,& mithridatica.Est & simplicius pharmacum val de celebre ad huiusmodi affectiones,hoc:Castorii,seminis rutæ syluestris,opopanacis,sing.obol.II. pyrethri obol.I. acori tantundem, piperis grana X.cum aquæ mulsæ cyathis duobus,dimidiũ huius totius primùm dato: robusto verò,totum. Vniuersa verò curatio à capite initium sumat:hoc enim radix est & principium totius affectionis.Quapropter illitiones ipsius sint castoriũ,peucedanum, baccæ lauri & mẽtha. Hæc modico acri aceto excipiantur, addito irino vnguento,vt liquidioris cerati crassitudo fiat: & illinatur ex hoc totum caput vsque ad frontem. sed & odoramenta eiusdem generis adhibeantur. Postquam autem aluus efficaciore clystere præeuacuata est,& totum corpus iam minus superfluitatum habet,cucurbitæ capiti adhibeãtur cum scarificatione: primùm quidem tali quæ multum sanguinem extrahere potest:deinde verò moderatiore. Hoc autem auxiliũ sæpe adhibendum est,leuibus & inanibus cucurbitis primùm capiti circumpositis, & deinde locis agglutinatis. sic enim affixæ nihil minus quàm repetita sanguinis detractio possunt. Tonsura verò, non solùm cucurbitarum gratia,sed etiam per seipsam assiduè fiat.si verò ambiens nos aer non fuerit frigidus, etiam rasura commoda est. statim autem prædictis illitionibus caput modicè confricãdum est. Postquam autem detracta fuerit materia, etiam sternutatoriis & pituitam per os ducentibus vtẽdum est.Ego verò etiã crustas inurere nõ dubitarim per ignem,aut per medicamentum:vnam quidem circa occipitis cauitatem,quo loco spinalis medulla initium habet:duas autem ab vtraque ipsius parte: tres aut quatuor in vertice,vnã ex his in medio capitis, tres circũ ipsam. Vlceribus enim diutius fluidis permanentibus,non despero perfectam restitutionem. Reliqua diæta sit attenuatoria,ventri cõmoda, nihil viscosi aut virosi habẽs. & quæ vrinam cient alimentis admisceantur. Vtendum etiam potionibus relatis ad morbum comitialem,& vnguentis ad arthriticos referendis.Quum enim communia sint hæc, superfluum est eorum etiam hîc meminisse.

A si verò fuerit æstas,etiam in totum detegantur loci, & denudati aeri exponantur. quibusdã enim hoc tempore principium recuperationis actionum contigit.

De supercilii aut palpebræ resolutione, Cap. XXIX.

Si superciliũ aut palpebra fuerit resoluta, curabuntur vnguentis calidioribus & acrioribus frõti illitis. Palpebra verò collyrio ex sandice & germinum oleæ succo illinatur. Optimum autem in ipsis,& maximè in supercilio relaxato,hoc: Mastichen cum succo brassicæ non lotæ terito, & distenta frontis cute,fronti crassius illine.

B perseuerante verò affectione,palpebram quidẽ sutura curat:supercilium verò fasciolæ de fronte ablatio.

De conuulsione canina, Cap. XXX.

Caninam conuulsionẽ vocant mandibularium musculorum resolutionem. distorquetur igitur in obliquum os,& nasus & oculus, & in summa dimidia faciei pars. auxilia itaque resolutæ parti adhibeantur nõ opposita. Decipiuntur enim aliqui qui mãdibulam ab opposita parte distrahi putant. In communi igitur ipsis com-

C modãt omnia in resolutione relata Nã & sanguinis detractio,si nihil prohibuerit,& purgatio,& clyster,& cataplasmata,& vnguenta, & malagmata, & sinapismi, & thapsiæ vsus cõducũt. Priuatim verò deligatura quæ ad opposita reducit: & sanguinis detractio à venis sub lingua:& cucurbitæ duobus verticulis impositæ: & quæ pituitã per os detrahunt, itémque quæ per nares. Iam verò etiã acrib⁹ illitionib⁹ vtẽdũ est ad oculũ affectũ, præsertim collyrio ex sandice & germinum oleæ succo.

Linguæ resolutæ curatio, Cap. XXXI.

D Si lingua fuerit resoluta,venæ sub ipsa secentur,corpore vniuerso prius euacuato,& cucurbita sub mentum ponatur:& quæ pituitam per os detrahunt, & collutiones ex sinapi,& linguæ exercitia adhibeantur. Reliqua item occipitio ac collo vniuerso admoueantur, velut sunt illitiones acres,& epithemata,& sinapismi.

De instrumenti vocalis resolutione, Cap. XXXII.

Resoluitur & vocale instrumentum,faucium inquã musculi,& extremitatis asperæ arteriæ, imò etiam

E thoracis superiores. spiritus itaque in ipsis supprimitur. Quidam etiam gracilem vocem acquirunt: alii vix loqui possunt: & aliis aliter vox impeditur. Proinde post vniuersalia auxilia,etiam thoraci adhibeãtur ea quæ antea enumerauimus. & gargarismi acres ipsis exhibeantur. Priuatim verò ad ipsos vtendum est spiritus detentione & coaceruata expiratione, & concinna vociferatione. Post hæc autẽ per victum ac exercitia vniuersum corpus corroboretur.

Deglutitionis resolutæ curatio, Cap. XXXIII.

F Si deglutitio resoluta fuerit, hoc est, delatrix ciborũ promptitudo: nam si stomachus, *hoc est gula*, resolut⁹ fuerit, perniciẽ inducit: calida omnia adhibẽda sunt. priuatim verò conandum est vt cibi indantur quampenitissimè,vt ne ad asperam arteriam dilabantur. Cucurbitæ quoque mento affigantur:& vnguenta vsurpentur ad partes iuxta tonsillas acria, ex castorio, sagapeno, succo Cyrenaico præparata. gargarismi item ex sinapi: & quæ commansa pituitam ducunt. forinsecus quoque adhibẽdæ sunt illitiones communes prædictæ ipsi mento.

G Vesicæ resolutæ curatio, Cap. XXXIIII.

Vesicæ resolutio siue detinuerit vrinas, siue inuoluntariè excreuerit, iisdem cõmunibus auxiliis curabitur,circa pectinẽ,&maximè circa intercapedinẽ inter anũ ac scrotũ adhibitis qua parte sitũ est vesicæ collum,quẽ locũ quidam siran, *id est catenulam* appellant. Vtendum est autem supra prædicta, irrigationibus pectinis ex vnguẽto nardino,& malabathrino susinóq; ac sicyonio,in qua cocta est eryngii radix,cyperus,cardamomũ,ruta. sed & sedes iis illinẽda est. Post cõmunia verò

H auxilia,etiã per infusa in anum conandũ est reuocare vesicæ actiones. sũt autẽ hæc,à principio quidem castoriũ cum oleo sicyonio,aut ruta, aut cumino, aut anetho in oleo cocto. deinde centaurii & colocynthidis decoctũ,

ita vt modò cum aqua, modò cum ptiſanæ ſucco ſimul coquantur. Optimè facit & anagallidis ſuccus, & origani ac thymi decoctum. Omnibus autem admiſcendū eſt oleum ſicyonium & caſtorium. aliquando etiam opopanaca & galbanum in ipſis eliquamus, ſi frigoris ſenſus ipſis adfuerit. Infundimus etiam per colē oleum ſicyónium cum caſtorio aut opopanace. Quandoque etiā ſilphium in oleo coquimus: priuatim verò in iis qui vrinas detinent, cathetere inſtrumento immiſſo, ad vrinas prolectādas vtimur. Et poſt vrinæ euacuationem, cathetere adhuc inſito, aliquod ex prædictis infundimus, anguſtiſſima fiſtula ad vtrē parata, quæ catheteri adaptari poſſit. & mirum eſt quanta inde vtilitas emergit, ex infuſo videlicet poſt vrinas excretas. Vtendum eſt autem in vtriſque etiam vrinam cientibus per interualla, velut eſt ſion, & iunci odorati flos ac ſimilia. vtendum & aceto ac vino ſquillino. Dicetur autē de his amplius in ſermone De affectionibus veſicæ.

Colis reſoluti curatio, Cap. XXXV.

IN colis reſolutione vrinæ excretiones non impediuntur: ſeminis autem excretio & coitus impeditur. Oportet igitur auxiliis ad veſicam relatis vti: priuatim verò nunc etiam coxendicibus calefactoria adhibere: & iam quoque tentiginem cientia, de quibus ſuo loco dicetur exhibere. Facit autem cum reliquis pudendum cerui femori velut zona alligatum, & carnes ipſius comeſtæ: & polypi marini & herinacei: & ex volucribus ſturni. Caſtorium autem in omni reſolutione commodum eſt: cauenda verò ſunt in ipſis omnia frigida edulia ac potiones.

Inteſtini recti reſoluti curatio, Cap. XXXVI.

INteſtino recto reſoluto omnino inuoluntariè ſtercora excernuntur. aliquando verò etiam ſiſtūtur. Itaque etiam auxilia eadem ſunt quæ in veſica ſunt relata, coxēdicibus adhibita. Priuatim verò in his, nunc adſtringentia & corroborantia, nunc pinguia & leuia per clyſterē infundimus, & rurſus mordacia ac lancinantia. proinde cupreſſi ac rubi decoctū adſtringit, maximè vbi immodicè egerit. Suillus autem & anſerinus adeps, & oleum maluæ maximè pinguefacit ac lenit, vbi ſtercora ſupprimuntur aut acria exiſtunt. Muria verò & colocynthidis decoctum, itémque centaurii, artemiſiæ, conyzæ ac thymi lancinant ac mordent. egregiè facit & trifolii bitumen olentis decoctum. Quum autem frigiditatis ſenſus affuerit, commodum eſt ſilphium, & gentiana, & bryoniæ radix in omnibus infuſis ſedis. Ego verò aliquando etiam acopon laſſitudinem eximens ex euphorbio paratum dilutum, per clyſterem cum fœnigræci decocto immiſi, & bene ſucceſſit.

Cruris aut alterius cuiuſdam membri reſoluti curatio, Cap. XXXVII.

SI crus aut manus aliud membrum reſolutum fuerit, communia auxilia in reſolutione relata adhibeātur, & exercitia moderata vnicuique parti congrua. Vtendū eſt etiam in omni reſolutione vnguētis quæ ad arthriticos referētur: cibi verò ſint in omnibus faciles cōcoctu, attenuatorii, ventri commodi, nihil viſcoſi aut mali ſucci habentes. vinum ſit album, tenue, & non valde vetus. In ſumma, vitāda eſt corruptio, frigiditas, ardor, otium, laſſitudo, coitus, vini multi potus. Ex epiſtola Archigenis ad Marſum, potio reſolutis conueniens, de qua ſic ait, Optimum eſt hoc pharmacum, & ad eiuſmodi affectiones valde à me probatum: Caſtorii, ſeminis rutæ ſylueſtris, opopanacis, ſingulorū obolos II. pyrethri, acori, ſingulorū obolum vnum, piperis grana decem. Cum aquæ mulſæ cyathis duobus, dimidium ex hoc primùm dato: robuſto verò, totum. Indicat autem obolum habere ſiliquas tres.

De conuulſionibus aut diſtentionibus, Cap. XXXVIII.

QVVM ſtatim à principio, aut non multo poſt principiū morbi fiunt conuulſiones, & permanſerint, ex repletione originem ducunt. Quum autem multis ſudoribus prægreſſis, aut vomitibus, aut ventris excretionibus, aut ſanguinis eruptione, aut poſt vigilias, aut famem, aut motus multos & vehementes cōflatæ fuerint, ad euacuationem conſequuntur. Et vbi etiam in ſanis cōtigerit aliquas partes repentè conuelli, ob repletionem fieri neceſſe eſt. Si verò ex febribus ardentibus ſuccedit conuulſio, ob vehementem nimirum totius corporis & maximè neruoſarum partium ſiccitatem contingit, & eſt huiuſmodi malum maximum ac ferè incurabile. Quum igitur corporis partes antrorſum diſtenduntur, emproſthotonus appellatur: quum retrorſum, opiſthotonus: quum verò æqualiter in vtranque partem tenduntur, tetanus vocatur. conuulſiones itaque ob vehemētem ſiccitatem nemo curauerit. Eas autem quæ ob plenitudinē aut inflammationem fiūt curaueris, plenitudinem quidem, euacuando, inflammationem verò, propriis ipſius auxiliis adhibitis. Fit etiam conuulſio in iis qui vehementer ob vomitus lancinantur, & ſedatur vbi quæ moleſta ſunt per vomitum fuerint reiecta. Auxiliatur conuulſis ſuccus centaurii tenuis potus, & ſeſeli cum aceto mulſo aut poſca. caſtorium autem non ſolùm potū, ſed etiam foris illitum commodat. Atque hæc exhibemus iis qui ob plenitudinem conuelluntur.

De tetano ſiue diſtentione & conuulſione, ex Archigene, Cap. XXXIX.

QVID ſignificet tetani nomē, iam antè dictum eſt. Corripiuntur autem hac affectione cū ob alias cauſas, (velut dictum eſt) tum ex vulneribus, & in fœminis ex aborſu. Verùm tetani ex vulnere fientes non ita ſanātur. neque autem pueris, neque ſenibus conuulſio fit tetanica: infantes enim magis infeſtat morbus comitialis. Quare negligendum non eſt, ſed vena ſecanda, ſi diſtentio ex vulnere cōſequitur: copia verò detrahēda eſt multa quidem, ſed tamen non vſque ad animi deliquium. Et paulo pòſt exhibeatur alica cum aqua mulſa. ſit autē modicum quod exhibetur. Et ex aqua & oleo tepido ægri illinātur, & in ſolio deſideant infra vmbilicum. Oportet autem & partes quæ non madeſiunt præillinere, & præſertim caput, & probè contegere vt ne impleatur. Vnguenta autem & illitiones adhibeātur ex oleo ſicyonio & gleucino, aut irino, aut oleo veteri. Conueniunt & vnguenta laſſitudinem eximentia, moderatè calefacientia, velut eſt quod fœtidum appellatur, & quod ex ſampſucho fit, & quod ex populo nigra, & ſimilia. quorum compoſitiones in Sermone de arthriticis referentur. Si verò nō à vulneribus, ſed ex repletione fiat tetanus, poſt venæ ſectionem vnguētis magis lancinantibus vtēdum eſt, quæ adarcen habent, & ſimilibus: deinde etiam cataplaſmata locis affectis adhibeantur, quæ laxare ac diſcutere poſſunt, ſimúlque lenire. Et hæc maximè muſculis circa collum & maxillas ac ſpinam adhibeantur. Horū autem materia ſit fœnumgræcum, & ſemen lini, & farina ordeacea ac loliacea. His addatur terebinthina reſina, & galbanum, & mel, ac oleum multum in quo decocta ſunt ruta, conyza, aut artemiſia, aut libanotis. infarciatur etiam aliquando ammoniacum thymiama. Sint autem molliſſima ac lenia cataplaſmata. Sed & fomentum adhibeatur incumbente cataplaſmate, ex veſica magna & oleo calido ſemiplena, aut ex ſale fricto, aut ex milio in ſacculis. Sed & cataplaſmata in ſaccos cōiecta imponātur, vt fomentum citra inquinamētum fiat, & præſertim ſi capiti id imponere oportet. Vitandæ autem ſunt aſſiduæ irrigationes capitis: caput enim inde repletur. Occupet cataplaſma & irrigatio ceruicem & maxillas ac totam ſpinā vſque ad lumbos. Inſpergatur irrigationibus caſtorium: & cucurbitæ cum ſcarificatione locis affectis omnibus affigantur. Temporis autem ſucceſſu etiam folia ex oleo aſſumantur moderatè bis aut ter in die, ita vt quinta olei pars ad ignem calefiat, reliquū in ſoliū mittatur: domus autem calida apparetur. In potu conueniūt optimū apomeli & radicis ſilphii decoctum, & ipſa trita, & hyſſopi decoctum. & ſucci Cyrenaici magnitudo erui deuorata, & myrrha troglodytica magnitudine fabæ. Ex omnibus autem minimè offendit & maximè efficax eſt caſtoriū tritum datum cochlearii menſura. Poſt hæc commodant ſedis illitiones ex ruta & opopanace. auxiliatur & olei infuſum rutacei cū terebinthina. Dan-

da est ipsis & Archigenis hiera drach.II.pondere cũ pari castorio,cum ptisanæ succo ac melle:deinde quædam ex aliis dentur,& ipsum castorium per se.

De capitis dolore distinctiones, ex Galeno, Cap. XL.

QVI citra distinctionem doloris capitis auxilia descripserunt,maius detrimentum quàm emolumẽtum iis qui eis fidem habuerũt, attulerunt. Neque enim omnes ob vnam affectionem caput dolent,sed tum ipsæ affectiones plures sunt,tum curatio ipsarum singularum propria existit. Vna enim affectio est iuxta intemperiẽ simplicem citra humorum complexũ,alia iuxta humorum qualitatem:tertia verò multitudinem tantùm ipsorum humorum contingit: quarta quum multitudo hæc transitus humorum ac vaporum obturarit.Et ad has adhuc alia,quũ ob imbecillitatem in aliquibus capitis partibus spiritus flatuosus innascitur. Vehementissimi igitur capitis dolores fiunt iuxta caliditatem ac frigiditatẽ:moderati verò iuxta siccitatem. ad humiditates autẽ nullus consequitur dolor. Eodem modo quum ob redũdantes humores,siue iuxta omnes capitis partes,siue iuxta vnam quamcunque tandem dolor contigerit,vehementior quidem ob calidos ac frigidos:moderatior autem ob resiccantes citra caliditatem aut frigiditatẽ manifestam oboritur. Humectantes autem penitus nullum dolorem inducunt,quantum ad qualitatem ipsorum attinet.Nam ob multitudinem, citra quidem obturationem,grauant caput:cum obturatione verò dolores inducũt:si verò multitudo mordacem qualitatem habuerit, dolorẽ augebit : at verò spiritus flatuosus & vaporosus distentionem efficit citra mordacitatem.

De dolore capitis ex ardore aut caliditate oborto, Cap. XLI.

CApitis dolores ex ardore solis aut caliditate obortos sanant quæ frigefaciendi vim habent, citra manifestam adstrictionem. Optima verò ex ipsis sunt quæ essentiam tenuiorem habent: quapropter nihil melius est ab initio,quàm optimum rosaceum frigidissimũ factum,& sincipiti affusum. Sit autem rosaceum eo anno factum ex oleo omphacino,citra salis admixtionẽ.Proximum à rosaceo locum habet chamæmelinum,vbi moderatam frigiditatem inducere volumus. Quum enim vehemẽter frigefacere voluerimus, semperuiui succum admiscere conuenit, aut polygoni, aut lactucæ,aut vuæ acerbæ,aut portulacæ,aut pampinorumvitis, aut psillii, aut intybi.Papaueris autem & mandragoræ succus vehemẽter frigefacit:quapropter nociuus est. Cæterùm Erasistratus maximum præseruatiuum in calidioribus habitibus esse dicit,vbi quis in sole versaturus sit, si spongiã latam,densam,aqua imbutam & probè expressam capiti imponat.At si dolorosa caliditas in capite inualescat,vnà cum spiritu flatuoso,ab initio quidem curatione per repulsoria vtendum est,quæ ex adstringentibus ac frigefaciẽtibus contingit : postea verò ex mitigatoriis ac cõcoctoriis medicamentis aliquid ad repulsoria admiscere oportet:deinde etiam ex discussoriis quippiam addẽdum,paulatim detractis pharmacis quæ repellunt.

De dolore capitis in febribus, Cap. XLII.

IN capitis doloribus in febribus concidentibus,vena secanda est in prima aut secunda remissione, si nihil impedierit:&præsertim in bono habitu præditis ac multo sanguine refertis. Animaduertẽdum est autem ne ob exhalationes ex ventre fiant,aut propter aluum suppressam.si verò posterius post septimam irruant,præuacuata memorabiliter per clysterem aluo , cucurbitæ occipitio aut ceruici affigãtur. & caput ex olei irrigationibus mitigetur , rosacei quidem in calidioribus , & hora æstatis cum modico aceto:chamæmelini verò in non valde calidis. anethini autẽ in frigidioribus habitib⁹,& in hyeme,quinta aceti parte addita.Frons verò illinenda est ex cypheos cõfectione in frigidioribus: crocomagmate autem in calidioribus.Porro medelæ doloris capitis ex febrium magnitudine oborti , in febrium tractatione suprà descriptæ sunt.

A Ad capitis dolorem ex ebrietate & meri potu, Cap. XLIII.

VIna temperie calida maximè generant capitis dolorem,vt quæ omnino quidem vaporibus caput replent:aliquando verò etiam humoribus calidis. proinde opus est multitudinem quidem euacuare, caliditatẽ verò frigefacere.Rosaceum igitur aut tale quoddam nõ valde frigidum,satis est capiti adhibere: somnum item ac quietem.Et vbi talia per totum diem fuerint adhibita,in vesperam lauare oportet,& boni succi cibis nutri-
B re:non tamen calefacientibus, qualis est ptisanæ aut alicæ succus, & panis ex aqua , & oua sorbilia sine garo, & lactucæ feruefactæ. in potu omnino vtendum est aqua. Post omnem verò cibum,parum dandũ est de malo Punico,aut piro,aut pomo,aut vua passa. Sequenti verò die lauetur,& boni succi cibo nutriatur: & vinum tenuẽ album modicum detur. Cæterùm præsumpta ebrietatem arcent hæc: Amygdalæ amaræ quinque aut septem à ieiuno comestæ. vinũ absinthites aut myrteum præsumptum:& ipsæ myrti baccæ præsumptæ. brassicæ cauliculi
C præcomesti. Ebrietatem autem extinguũt postea ingesta,cẽtaurii tenuis decoctum,ceruinum cornu, verbenacæ rectæ semen cum aqua.

Perfrigerati capitis medelæ, Cap. XLIIII.

IN capite recens frigefacto,rutaceo oleo calido sinciput irrigare oportet: si vehementiore caliditate opus habuerit,parum euphorbii oleo iniiciatur,aut vnguentum irinum illinatur, aut amaracinum,aut laurinũ , aut serpillinum,aut nardinum. Frons quoque talibus inungatur,& aurium ac narium meatus illinantur.

D De capitis dolore à stomacho, Cap. XLV.

QVidam etiam si modicus in vẽtre, & maximè circa os ipsius humor acris fuerit collectus,statim caput dolet:humoribus in vẽtre prauos vapores ad caput mittentib⁹,vt aliquibus ipsorũ suffusis similia symptomata accidant ex exhalationibus si non cibum ingesserint. & propterea famem ferentes lædũtur. augescit enim ipsis huiusmodi humorum malignitas propter inediã. Oportet itaque sic vexatos sanare ita vt nihil capiti adhibeamus, verùm quamcitissimè molestos ventris humores
E euacuemus,aqua tepida exhibita in potu,& immissis pẽnis vomitu proritato.deinde verò post modicum interstitium cibus boni succi & stomacho commodus detur si fieri potest,lotis post vomitũ:sin minus, ante balneũ. atque hic tantus sit vt ne lædantur dum lauantur. A cœna verò parum bibant , & sequenti die manè absinthio & eadem diæta vtantur.& de cætero quotidie circa horam tertiam aut quartam modicum panem accipiãt cũ oliuis albis,aut cum vua passa , aut aliquo huiuscemodi per experientiã reperto,eo quod singulis optimum est.
F Aliud enim alii optimum est iuxta naturæ proprietatẽ. interpositis autem horis duabus balneum petãt. Pessima porrò affectio est vbi vitiosis humoribus in ventris tunicis absorptis,aut ineluibiliter infarctis,nauseæ ac lancinationes inducũtur. quibus optimum auxiliũ est aloe pharmacum: quod aloes quidem habet drachmas cẽtũ, reliquorum verò quæ recipit,singulorum drach.VI.croci verò drach.IIII.aut minus. crocus enim caput percellit.Datur ipsis ex hoc pharmaco drach.I.cum aquæ cyathis duobus.Cauenda autem sunt in omnibus,& præser
G tim his edulia natura capitis dolorem inducentia.

Quæ ex natura capitis dolorẽ inducãt, Cap. XLVI.

NON solùm in his qui caput per stomachi consensum dolent,sed etiam in omnibus capitis affectionibus vitanda sunt quæ natura capitis dolorẽ inducunt. Sunt autem hæc:viticis semẽ,absinthii succus,lactis potus,glandes quercinæ comestæ,oliuæ nigræ,memecyla, eruum.hoc etiam articulos exoluit.Amplius autem lædunt myrrha,thus,hederæ corymbi.Mentẽ verò perturbant lentisci fructus,crocus, peucedanum , cyclaminos
H sicca cum vino pota, styrax modicus quidẽ potus, tristitiam discutit:multus autem, turbulentos somnos facit.

Ad dolorem capitis ob plagam, Cap. XLVII.

SI vulnus ob plagam factũ fuerit , glutinatoriis & inflammationibus arcentibus pharmacis vtendum est,

postquā vlceris labia fibulis impositis cōstrinxerimus. si verò vsque ad pelliculam os caluæ ambientem plagā penetret, diducta pellicula caluariam ambiente, ossáque confcalpto, iuxta concarnationis modum curare oportet. Contingit autem non parum sæpe, in casu præsertim ex sublimi facto, vt quædam partes circa cerebrum aut membranas eius abrumpantur: quando sanè etiam periculum vehementius & acutius imminet. Optimum itaque fuerit in iis, nisi ætas prohibeat & nisi vitalis facultas debilis appareat, à venæ sectione curationis initiū facere. Quòd si aliquid venæ sectionem impediat, aluum per clysterem euacuabimus, reuulsionis simul ac euacuationis gratia: deinde auxiliis ad inflāmationes commodis vtemur. At verò membranam cerebri sauciatam, inquit Archigenes, probè glutinat calaminthæ succus infusus, & farina milii arida insparsa: deinde butyrū & rosaceum, & adeps suillus infusus vetus, simul mixta & tepefacta infusa.

De cephalæa, Galeni, Cap. XLVIII.

CEphalæa inueteratus & ægrè cedēs capitis dolor appellatur, qui ex facili occasione maximas exacerbationes habet, adeo vt neque strepitus neque vocem vehementiorem, neque lumen splendidum, neque vini potū, neque odoramenta caput replentia tolerare possint, neque item motum: sed in quiete ac tenebris ob dolorum magnitudinem decumbere velint. nam velut à malleo sibi pertundi videntur. Quidam verò velut cōtundātur aut distendantur ea quæ circa caput sunt, sentiunt. non paucis autem vsque ad oculorum radices dolor progreditur. Habet autem hæc affectio aliquando continuos dolores, aliquando exacerbationes & interualla, siue ordinata siue inordinata. Intermittunt enim aliquando eiusmodi exacerbationes, velut in comitiali morbo correptis, interceditque tempus aliquod quod omnino accusari non potest. Manifestum igitur est, hanc affectionē consimilem aptitudinem capitis vt facilè lædatur, velut in cephalalgicis, habere. Verùm ad maiorem debilitatē deueniunt in hac affectæ capitis partes: & quidam ex eis cerebri membranas dolitant: quidam verò membranam tantùm caluariam ambientem. Dolores igitur cum grauitate, humorum multitudinem indicant: cum mordacitate verò, aut humorū aut vaporū acredinē: cum pulsu autē, inflāmationē: cū tēsione verò, si quidē citra grauitatē ac pulsum fiat, flatus tenuis & vētosi multitudinem demōstrant: si verò cum pulsu, mēbranosi corporis inflāmationē: si verò cum grauitate distentio fiat, humorū multitudinē intra mēbranas cōtentā. Et dolores quidem in superficie hærentes, mēbranæ os caluæ ambiētis affectionē significant: qui verò in profundo sunt, cerebri mēbranarum. Quibus enim affectio inter caluariā est, iis dolores vsq; ad oculorū radices procedūt, eo q̀ oculorū tunicæ ex cerebri mēbranis ortū habeāt. Si quidem igitur humorum aut vaporū multitudinem repereris causā, si quidē propter totius corporis repletionē facta est, vniuerso corpore euacuato capitis dolorem sanabis: si verò velut debile existens caput, ad se sublatos humores ac vapores susceptet, materiam reuellere oportet in totum corpus: atque ita particulæ mederi. Per clysteres itaque reuulsio fit, & ligaturis extremitatum, & plurib⁹ infernarum partiū cōfrictionibus. interdum etiā sanguinis detractione. Caput autem curabis, quandoquidē reuulsoriis vti oportet, per repulsorias irrigationes. Post totius verò corporis euacuationem iam caput euacuantibus ac discussoriis vteris: deinde iis quæ corroborare possunt. Repellit igitur oleum omphacinum, & rosaceū per se & cum aceto, & quod ex papaueris capitibus, & oleæ teneris germinibus, & hederæ cacuminibus, ac mentha viridi apparatur. Adhibeātur autem remedia tepida quidem, vbi frigidior & crudior fuerit humorum multitudo: frigida verò, vbi calidior & biliosior extiterit. Discutit autem oleum dulcissimum calidū, & hoc magis inueteratū: itē sicyoniū. Si verò crassior fuerit humorū multitudo, spōdyliū aut serpyllū, aut pulegii comā, aut calaminthā, aut mēthā oleo incoquēs, multitudinē euacuabis. Eadem hæc etiā robur parti addunt. quapro-

A pter vsque ad perfectā curationē eis vti cōuenit. Omniū porrò maximè discutit & mirificè corroborat verbenaca recta, præsertim viridis: imò etia arida cū radicib⁹, & simul cū serpyllo oleo incocta. Cōiiciēda etiā ad ea crocodiliadis maximæ circa aquas nascētis radix: quin & ipsam per se verbenacam si oleo incoxeris, caputque inde rigaueris, omni capitis dolori antiquo ex frigiditate aut ex crassis humoribus oborto medēberis. Maximè etiam prosunt sub aquario vase nascentes aselli, *millepedæ appellati*, si cum oleo coquantur.

B De hemicrania, ex Galeno, Cap. XLIX.

AFfectio dolorosa iuxta dimidiam capitis partē cōtingit, quam hemicraniam appellant, & vtplurimū per circuitum exacerbatur. Fit autem propter influxum vaporū aut humorū, siue multorū, siue calidorū siue frigidorū. & aliquibus contingit vt extra caluariā doloris sensum percipiāt: quibusdā autem in capitis profunditatem penetrat: aliqui verò temporum musculos vehemēter dolēt. dignotiones autem ex iis quæ de cephalæa C dicta sunt fiāt. Proinde purgare ipsos oportet, aut prius venam secare, atque sic localibus auxiliis vti, ita vt quis tum per digitos suæ manus, tum per lintea, dimidiā frōtis partem, & maximè circa temporum musculum cōfricando excalfaciat, ante exacerbationis tēpus hoc faciēs. Post exacerbationē verò, hemicranicis appellatis pharmacis vtēdum est. si quidem multa caliditas in doloribus percipiatur, iis quæ refrigerans quippiā habent: nō præsente verò caliditate, iis quæ multùm calefaciūt. vtrisque verò aliquid ex iis quæ robur addunt misceatur, D quod adstringentem habeat facultatem. Optimū porrò est vnguentū quod habet euphorbii vnc. I. ceræ quadrātē, olei dulcissimi lib. I. ex hoc dimidiā frontis partem vnà cum temporū musculo illine. Cōmodissimū est ad frigidas affectiones, vt sæpe ex vnico ei⁹ vsu ante balneū dolor cessarit. Sic autem affectis prodest etiā in aurē infusum oleū tepidū modico euphorbio adiecto. satis est enim si ad librā olei drach. IIII. euphorbii addātur. Cæterùm naturali quadam ratione aut potentia euphorbiū ad hemicrāicos facit, sic adhibitum: Terito ipsum cum aceto, & si quidem dextrum tempus dolet, illinito siniE strum: si verò sinistrum dolet, illinito dextrum: & celerrimè sanat dolorem. Item intestina terræ terito, & dolēs tempus illinito: mirificè faciunt. similiter vtere carne cochlearum. Vtere etiā paulo pòst describendis communibus omnis doloris capitis auxiliis.

Communis curatio cephalææ & hemicraniæ, ex Archigene & Galeno, Cap. L.

INueterata & ægrè solubili cephalæa aut hemicrania existēte, principiū curationis à venæ sectione aut purF gatione facere conuenit, aluo prius per clysterem euacuata. Manifestum est autē quòd multo sanguine refertis venam secare oportet: vitiatis autem humoribus refertis, purgandi sunt. & deinde irrigationibus cōmodis vtendū est: & à naribus sanguis detrahēdus: deinde pituitā per os ducentibus, & iis quæ naribus induntur vtēdū. Postea raso capiti illinendum est id quod ex scammonia & peucedano ac aloe constat. Epithema verò cōuenit ex amygdalis amaris, & thure ac myrrha. emplastra verò ex agarico & quod ex squilla cōstat, & nigrū ex cucumere G syluestri, conueniunt, pustulas locis inducētia, & quæ in profundo sunt ad superficiem transferentia. non incongruum est etiam malagma ex baccis lauri. Nos autem vtimur cataplasmate ex cantharidibus: & mirificè facit, dum per longum tempus vlcuscula ab hoc pharmaco facta, saniē manant. Oportet autem munitam esse vesicā per lactis potum ac irrigationes, eo quòd facilè ab vnguentis ex cātharide lædatur. Perseuerāte verò affectione, secandæ sunt arteriæ circa aures, & præsertim quæ in H temporibus sunt. Quidam etiam vstione profunda vsi sunt in cephalæa: qui hoc solùm cauerunt ne quis musculus sub cauterium caderet. Adhibentur autem cauteria nucleoformia, vbi magis dolor hæret: & licet vsque ad os vrere, quò squamæ discedāt. Barbari verò luniformē diuisionem faciunt circa anteriorē capitis partem, supra frontem, à sinistra aure vsque ad dexteram, pelliculam

caluam ambientem exoluentes,& os capitis deradentes, caput tamen munientes. Et non potest temerè assumpta esse videri iis qui mali difficilem tractationem nouerũt, propter quam neque talia auxilia maiora quàm opus est existunt. Veratrum autem non minus cauteriis prodest, imò etiam magis. Inducendi igitur sunt prius per vomitum à raphanis: deinde dandum est veratrum. Ego verò tum his, tum comitialibus, veratri albi bulbũ tritũ & in puluerem redactum exhibui drach. vnius pondere, velut in sermone De purgatoriis dictum est. purgantur enim hinc efficaciter cum valde multa excretione. Dein de interpositis quibusdam diebus, de surculis exhibeo drach. I I. (amplius enim hinc lancinantur quàm excernunt)& rursus tertio similiter præbeo. Nam ad affectionem iam firmatam,& in ipsis, vt ita dicam, ossibus fixã, non est alius efficacior modus. Post hæc reparatis viribus infrà purgamus, per interualla quædam per nostram hieram, quò illuc repere cogamus materiam sursum vergen tem. Vitare autem oportet frigiditatem, ardorem, lassitu dinem tum reliqui corporis, tum ipsius capitis, per visum, auditum, olfactum & gustum: & præcipuè tactum. Vitanda sunt etiam acriora edulia, velut cæparum, alliorum,& similium: item ea quæ inflant, & quæ difficulter transeunt, velut sunt casei, lac, fungi, tubera, bulbi, rapa. Eligantur autem ventri commoda,& quæ facilè concoquuntur, friabilia, non pinguia, non virosa, stomacho grata, vrinã ciẽtia. fugiendũ est etiã mel & omnia dulcia. Vinũ verò albũ & tenue sit,& nõ valde vet⁹, neq; valde odorum,& copia moderatum. At verò stœchadem herbam coctam cum aqua aut aqua mulsa, in omni capitis dolore velut solum & maximum remedium exhibeto. Aliud ad omnem capitis dolorem. Os cerui vstum & tritum cum rosaceo dolenti loco illinito. Aut ocimum tritum imponito: aut mentham cum aceto tritam bis in die illinito. Aut rumicem syluestrem & gallas simul tritas tẽporibus ac fronti illinito:& euestigio sanabis. Aliud. Stercus hirundinum antequam in terram cadat, vnà cum luto quod in nido reperitur, aceto in ligneo vase madefacito, ac illinito. Aliud. Pilulas caprini stercoris tritas illinito ac alligato. atque hoc manè ac vesperi facito:& sanabis. Aut nasturtium torrefactum cum aceto & rosaceo terito, & cerati crassitudine imponito:& citissimè medeberis. Aut intestina terræ trita illine. Aut cochlearum carnis cinerem, stercus bubulum, thus, æqualibus portionibus cum aceto trita illine. Quidam verò ex nostris præceptoribus, inquit Galenus, hoc vtebantur ad hemicranias: Piperis drach. I I. crocomagmatis drach. I I. euphorbii recentis drachmæ dimidium: si verò vetus fuerit, drach. vnam, stercoris columbarum in agris degẽtium drachmæ dimidium, atramenti scriptorii boni drachmæ dimidium. Terito cum acerrimo aceto, & illinito temporis musculum & dimidium frontis, ac totã affectam partem. Crocomagmatis præparatio: Croci drach. C. myrrhæ troglodyticæ drach. L. rosarum siccarũ drach. L. amyli recentis drach. L. gummi drach. L. terun tur cum vino. Ad capitis dolorem temporibus illinitur. Miscetur etiam in præparationes aliorum pharmacorum. Aliud quod non solùm hemicranicis commodat, sed etiam omni inueterato capitis dolori, illitum. In dolore quidem capitis, à tempore ad tempus per totam frontem: in hemicranicis verò dimidiæ parti affectæ. Croci drach. XV. atramenti sutorii drach. X. aluminis drach. I I I. myrrhæ drach. I I I. opii, omphacii sicci, chalcitidis crudæ, singul. drach. I I I. gummi drach. XV. Cum vino falerno velut collyrium terito,& pastillos formato. & vsus tẽpore cũ posca, aut aceto meraco illine. Aliud.

Scammoniæ drach. VI. croci drach. I I. comæ hederæ drachmas sex, sulphuris viui drachmas quatuor anisi drachmas octo, seminis apii drachmas octo, diligenter terito, & cum ocimi succo pastillos efformato. Hoc multo rosaceo dilutum, irrigatio fit capitis lethargicis commoda. verùm in capitis dolore cum aceto adhibetur. Aliud pharmacum non solùm in his commodum, sed etiã ad vertiginosos faciens. Radicis peucedani drachmas quatuor, iridis Illyricæ drachmas duas, æruginis, acori,

A singulorum drachmam vnam, spondylii drachmas quatuor, piperis nigri drachmas duas & dimidiam, serpylli drachmas quatuor, myrrhæ drachmas duas, castorii drachmas duas & dimidiam, baccas lauri trigintaquinque, rutæ viridis drachmas octo, menthæ viridis drachmas quatuor, opii drachmam vnam: vino excipe & forma pastillos. vsus autem tempore, aceto & rosaceo dilutos illine. Sed & cerato rosaceo excepti fronti imponuntur, velut malagma. Pastillus qui non solùm hemicranicis prodest, sed etiam ischiadicis. Thapsiæ drachmas tres, euB phorbii drach. IIII. succi Medici drac. III. myrrhæ drach. I. opopanacis drach. vnã. contusa simul ac trita cum vino efforma,& vtere cum aceto. Alius. Radicis peucedani drachmas quatuor, croci drachmam vnam, myrrhæ drachmas quatuor opii drachmã vnam. cum aceto formato pastillos,& vtere cum aceto in irritationibus. euestigio soluit dolores. Alius ad omnem capitis dolorem & hemicraniam, per multam experientiam cognitus. Succi absinthii, succi hederæ, stercoris caprini, cochlearum vnà cum testis exustarum, chartæ vstæ, baccarum C lauri, bulborum, thuris, euphorbii, atramenti scriptorii, crocomagmatis, gallarum, foliorum raphani, vitellorum oui, succi maluæ, æquales portiones terito cum aceto, ac formato pastillos, ac vtere cum aceto.

Epithemata ad capitis dolorem, Cap. LI.

AMygdalarum amararum, floris viticis, radicis peucedani, menthæ viridis, virgultorum rutæ, baccarum lauri, serpylli, spondylii, castorii, sing. vnciam vnam, rosarum siccarum sextantem. Dissoluito cum aceto, & excipe cerato rosaceo: deinde in linteum infarcta, derasis D capillis, toti capiti imponito, & per fasciam deligata vsque in sequẽtem diem seruato, & rursus exoluito, ac renouata imponito. Aliud malagma, ad omnem capitis dolorem. Æruginis drach. quatuor, æris vsti drachmas quatuor, squamæ ferri stomomatis appellati, drachmas duas, terræ cimoliæ drach. quatuor chalcitidis crudæ drachmas quatuor, pumicis crudi drachmas tres, terebinthinæ vnciam vnam, ceræ septuncem, olei veteris quinquũcem. Aridis læuissimè tritis liquabilia liquefacta affunde,& emollito, ac vtitor. Si verò durius esse videatur, E oleo amygdalino emolli,& vtere velut dictum est. facit, etiam fronti ac temporibus impositum. Facit quoque mirificè emplastrum nigrum Archigenis corio inductũ, & dolenti tempori impositum: euestigio enim soluit dolores. Habetur autem inter auxilia ad orthopnoicos descripta Sermonis octaui, capite quinquagesimoseptimo.

Quæ naribus indita caput purgant, Cap. LII.

QVòd si necessitas postularit, etiam per nares caput purgare oportet post totius corporis euacuationem, F anagallidis succo naribus infuso, aut cyclamini, aut ipsa cyclamini radice insufflata, aut elaterio cũ lacte infuso. Cæterùm pharmaco parabili sæpe vsus sum, nigella pridie in acri aceto macerata, & deinde cum aceto trita, ac naribus infusa, facit etiam ad narium obturationẽ. Aliud. Hederæ succus aut calaminthæ per narisusorium instrumentum naribus infusus, multum mucum ducit. Aliud Nucleum specilli in aquam tingito, & eo atramẽtum sutorium læuissimè tritũ excipito,& in nares penitissimè indito. hoc multùm purgat,& dolores euestigio G leuat Aut atramentum sutorium lacte tritum infundito. purgat maximè ictericos. Aliud. Nigellæ tritæ drachmas VIII. spumæ nitri drach. I. salis ammoniaci drach. I. oleo veteri aut irino, aut cyprino dilue, & tomentum specillo obuolutum medicamento immerge, & ex eo nares assiduè illine:,& defluet quicquid caput infestat. Habeat autem pharmacũ compagẽ cerati liquidioris,& seruetur in cornea pixide. Aliquãdo pro spuma nitri elateriũ adiicio:& facit ad diuturnas lippitudines, ac morbũ comitialem. ducit enim multam humiditatem. Aliud H citra molestiã purgans,& confestim dolorẽ eximẽs. Cyclamini siccæ drach. V I I I. iridis siccæ drach. I I. nitri rubri drach. I. Ego verò elateriũ pro nitro adieci, & probè trita per stipulam insufflaui, sursùmque attrahere iussi,& postea deorsum i nclinari vt collectus humor defflueret.

Sed & per sternutatoria caput concutere oportet, quæ A describentur in Sermone hoc inferius,vbi de narium affectionibus agemus.

Apophlegmatismi pituitam per os à capite detrahentes, Cap. LIII.

NItri semissem,staphidis syluestris quadrantem, anisi trientem,foliorum lauri viridium sextantem,vuarum passarum,vinaceis exemptis,quantum satis his excipiendis.Ex hoc commanducandum præbe pro vna vice quadrantem,&commansa expuere iube. Aliud quod commansum,caput purgat. Pyrethri,piperis, hyssopi, B staphidis syluestris,sing.æquales portiones vuarum passarum carne excipe,& manducanda præbe. verùm post horum vsum,sale ac melle recurentur. Aliud caput purgans,quod neque caput dolere permittit, neque oculorum caliginem fieri.prodest & auribus & dentibus.& qui per tẽpus ipso vtitur, in nullam ex his affectionibus incidit. est autem optimum: Sampsuchi sicci, iridis Illyricæ,pyrethri,hyssopi, nitri, piperis,seminis apii,radicis panacis,staphidis syluestris, sing. drachm.quatuor. Si verò vim eius intendere voles,adiice etiam myrrhæ drach. C IIII.Singula primùm seorsim,deinde simul terito cum aqua,& formato pastillos, paulo melle admixto. Vsus autem tempore,melle & aqua diluito,ac pro gargarismate vtitor.aut oleo cyprino aut irino, aut veteri admixto naribus infundito.

Smegmata & puluilli inspersiles caput densantes, Cap. LIIII.

SMegma densans caput. Nitri Bernicarii semissem,baccarum lauri,sinapis,sampsuchi,sing.sextantem,cyperi vnc. I. fæcis vini vstæ vnc.I. Hoc smegmate in balneo D illito defricetur. Oculis autẽ linteũ multiplex aut spongia prætẽdatur. Aliud. Nitri assati lib. I.baccarũ lauri lib.II.staphidis syluestris,sinapis,sing.lib.I.radicis cucumeris syluestris semissem. Vtere,velut dictum est,in inueteratis affectionibus. Smegma capitis, faciens ad destillationes,& aquosam capitis affectionẽ,experimento constans: Nitri assati vino extincti semissem,iridis,aristolochiæ,helenii,sing.vnc.I.aceti mulsi quantum satis.Contusa ac cribrata aceto mulso permisceto,& prærafo sincipiti E ante balneum illinito, & breui tempore finito,ac affricato. Smegma ad omnem capitis dolorem & oculorum fluxionem, experimento constans: Helenii,myrrhæ,calami aromatici,farinæ lupinorũ,farinæ erui,sulphuris viui, spumæ nitri, æquales portiones ptisanæ succo excipe, & pastillos forma.vsu verò postulante,ptisanæ succo diluitis vtere.Hoc smegma in balneo sincipiti inspergere oportet,capillis antea inter se disparatis, vt corpori auxiliũ adhæreat:præcipereque vt os claudatur,quò per nares calidum aerem vehementer attrahentes, subiectam ma- F teriam citius transmittant. Sapo Constantini reficcans fluxiones: Balaustiorum sextantem, myrrhæ,sandarachæ,spicæ nardi,singulorum sextantem,costi,aloes, gallarum,thuris, mali corii, foliorum rosarum, sarcocollæ,singulorum quadrantem,saponis Gallici lib.I.decocti lupinorum amarorum sextarium I. Arida contundito ac cribrato, & cum liquidis conterito, sapone adiecto, & pastillos formato,ac vtitor vbi opus fuerit,diluens quantum satis est cum vino, & illinens ante balneum sincipiti prærafo : deinde paulo pòst affricans & abluens. Sapo G Andreæ comitis valde celebris: Floris iunci odorati,casiæ, cyperi, amomi, folii, malabathri, costi, singulorum vnc.I.gallarum sesquiunciam,nardi Celticæ,aluminis,iridis, fæcis vini antiqui vstæ, gypsi vsti, nitri, sing.scrup. XII.rosarum siccarum scrup.VIII.salis scrup. VIII.testarum purpurarum vstarum quadrantem,saponis Gallici lib.I.lupinorum decocto trita accipe ac vtere. Xeromyron, *id est unguentum siccum* ad capitis fluxione laborantis curationem minimè vanum. Iridis, helenii,floris iunci odorati,sing.lib.I.rosarum siccarum quadrantem, amomi,co H sti,folii,gallarum,sing.semissem.Vtere post balneũ,præillito capite ex vino austero,& tunc insperge. Aliud optimum. Iridis quadrantem, gallarum vnc.I.casiæ,costi folii, spicæ nardi,balaustiorum,rosarum siccarum,carpobalsami,sing.sextantem,myrrhæ drach.IIII.Contũdito ac cribrato, & præillito capite ex vino austero inspergito,maximè post balneum. Alius puluis inspersilis Theodosii,caput reficcans. Gallarum,balaustiorum, singul. trientem , cyperi sextantem , spicæ nardi folii, corticis thuris,corticis pinus,nardi Celticæ,sing.vnc. I.iridis sesquiunciam. contusis ac cribratis vtere. Alius valde bonus. Iridis quadrantẽ,gallarũ rosarũ siccarũ,singul.sextãtẽ,aluminis vnc.I.vtere,velut dictũ est, in capite calidiore. Alius puluis,ad caput humidum à quo tum oculi, tum aliæ partes fluxione infestantur: Radicis pæoniæ vnc.I.aluminis scissi vnc. I. baccarum lauri drach. IIII. cyperi sextantem , nardi Celticæ semissem, contusa cribrata insperge . hoc ego sæpe expertus sum. Puluis caput corroborãs.facit & ad eos qui oculos assidua fluxione laborantes habent. Florum mali punici satiui vnc. I. gallarum vnc.I.cyperi, iridis, helenii,sing.triẽtem, seminis rutæ syluestris quod Hermala &Besasa vocant,sextantem, radicis chamæleontis nigri sextãtem,carpobalsami vnc. I.florisiũci odorati sextãtem,aristolochiæ rosarum siccarum, myrti siccæ, nardi Celticæ, singulorum vnc.I xylobalsami sextantem,amomi,malicorii, staphidis syluestris sing.vnc.I.contusis cribratis vtere. Aliud smegma reficcãs omnigenas fluxiones, & præsertim acres,&subcrassas,multo experimento comprobatum: Milii quadrantem,ladani sextãtem,floris iunci odorati sesquiunciam, seminis rosarum sicci sesquiũciam, aluminis liquidi sextantem,spicæ nardi vnc.I.sinapis sextãtem,iridis,acaciæ, piperis,staphidis syluestris,sing.sextantem,costi folii,pyrethri,sing.vnc.I.calami, musci,quem sphagnum siue hypnõ vocãt,sing.sesquiunciã,nitri rubri lib.II.Nitrũ vrito, & aceto mulso extinguito, & ad reliqua trita admisceto, ac vtitor ita vt sincipiti inspergas, & paulatim affrices.

De alopecia, Cap.LV.

QVemadmodum plãtæ aliquæ ob humoris inopiam reficcatæ corrumpũtur, aliquæ verò ob humoris alieni ab ipsarum natura attractionem: eodem modo & capilli,aut propter humorum ex quibus nutriri consueuerũt inopiam,aut propter eorundem vitiationem corrumpi solent . Et propter inopiam quidem humorum , caluities contingit : propter vitiatos verò humores alopecia & ophiasis , vnum quidem ambæ secundũ morbosam affectionem malum: nomina verò iuxta figuram habentes diuersa.Serpenti enim similis læsa capitis pars in ophiasi apparet:Alopecia autem sic appellata est, quoniam vulpibus frequenter accidit hæc affectio,velut tradunt. Humorum igitur prauorum redundantia, causa est affectionis. quales autem sint hi,ex colore cutis capitis cognosces.Si enim albidior est,pituitam:si nigrior,bilem atram:si pallidior,bilem flauam significat.Et sanè redundantes vitiatos humores euacuare oportet, aut per pilulas ex aloe & colocynthide,aut per Galeni hieram ex colocynthide.Si quidem atræ bilis humor redundauerit, veratro nigro ad ipsam admixto:si verò amara bilis,scammonia: si pituita,ipsa per seipsam detur. Post totius corporis purgationem , pituitam per os ducere melius est; atque ita localibus auxiliis vti.Hæc autem,discussoria vitiati humoris esse oportet,& essentiæ tenuium partium. Si verò supra hoc quòd discutit vitiosos humores,aptum fuerit pharmacum ad bonum sanguinem attrahendum, optimum sanè tale fuerit.Porrò prærafo capite,locum linteo confricare oportet,ac considerare.si enim post modicam frictionem pars rubescit , affectionem sanatu facilem putato: si verò post multam frictionem rubescit, sanatu difficilem . deinde thapsiã recentem tritam, viribus ipsius larga aquæ admixtione exolutis,illinire.Considerare autem oportet post thapsiæ illitionem,num ob vehementiam vltrà quàm conuenit,cutem rubefecerit. Hoc manifestum erit, si flauior colore euaserit. periculum est enim ne exuratur cutis, si nos sæpe ipsa vtamur. Proinde aut ad aliud molli⁹ trãsire oportet:aut si ipsavti velim⁹,vim ipsius exoluere,per cerati aut adipis admixtionem. Animaduertas autẽ ne alopecia vlceretur:quod si fiat,anserino adipe aut alio quodã renuiũ partiũ illine. Adhibeantur autem hæc auxilia in aere calido, citra aurã frigidã in sole:hyeme verò in balneo.Ex reliquis por-

rò pharmacis huiuſcemodi affectionibus conuenienti-bus calidiſſimum eſt euphorbium:minus autem ipſo ca lida eſt thapſia : poſt thapſiam verò ſinapi & naſturtiū. Iuxta alium autem modum,adarce, deinde nitrum Ber-nicarium & ſulphur,& ſpuma nitri,& vtrunque veratrū, & erucæ ſemen,&oleum laurinum,& alcyoniū vtrunq;, vſtum & nō vſtū,& pix,& cedria,& radices calami ſepia ri & cortex,ambo vſta. & murinum ſtercus,&anſerinus adeps,& maximèvrſinus ac hyænæ.Et amygdalæ amaræ totæ vſtæ,& viperæ pellis ac caput vſtū. Et fortibus qui-dem ex iis ceratū liquidū admiſce:imbecilliora verò o-leo laurino aut pice liquida excipe.Et diuturnas ac ægrè curabiles affectiones per fortia curato:incipiētes verò & curatu faciles per debiliora. Critonis medicamēta ad alopecias. Pilorū vrſi vſtorum, radicum calami vſta-rum,adiāti vſti,foliorū fici vſtorū,pāniculi Cilicii vſti, ſing.æquales portiones adipe vrſino & cedria excipe. V-ſus autē tēpore,loco foto & per fici folia cōfricto,ac per nitrum deterſo,pharmacū illine. Archigenis ad alope cias. Verbenacā rectā in ſole cū aceto tritā,loco prius per nitrū præparato illine, & rarū linteū ſuperimpone, hoc præmadefacto loco tollēdū eſt. Aliud. Alcyoniū clarius ad lucernā exurito, & opobalſamo nō adultera-to extinguito,& cum eodē tritū illinito. adhæret enim in totū,& non diſcedit donec pili fuerint exorti. A-liud. Equinos dentes exure ac vtere cum aceto. Ad diu-turnas autem alopecias egregiè facit thapſiæ ſuccus ce-rato exceptus ac loco impoſitus,vt nihil aliud facere ſa-tagas. decedit enim ſumma ſuperficies & ſanies effluit, & pili ſua ſponte enaſcuntur. Aliud. Squamam ferri ſtomomatis diu cum aceto in ſole tere, & modico oleo addito illine. Aliud,ad alopecias & pilorū defluuiū ac vitiligines inueteratas. Buccina vſta cum oleo vete-ri terito ad ſtrigmentitiam craſſitudinē, & præraſo ac confricto loco illine.inſigne hoc eſt. Aliud Aſclepia-dis. Spumæ nitri partes II.ſalis ammoniaci partē I.hæc vſta & cum acerrimo aceto ad ſtrigmentitiā craſſitudi-nē trita,illine & affrica donec pharmacum in profundū penetret, alopecia prius leuiter conſcalpta vt locus pilis commodè dēſetur:& hoc bis per diē faciamus. Aliud. Marrubium viride tritū illine. Aliud. Perdicii her-bæ viridis foliis locū aſſiduè confrica. Aliud. Sphæ-ritidis, *hoc eſt cupreſſi* folia trita cum aceto adhibe. A-liud. Herinaceorum marinorum teſtas vſtas cum mel-le illine. Aliud. Herinacei terreſtris pellem aut ca-put vſtum adhibe cum melle. Aliud. Alcyonii dra-chmas duas, ſulphuris viui drachmam vnam, muſcarū toſtarum, vt reficcentur,cyathos duos. Muſcas per ſe te-rito:alcyonium verò vrito,& ſulphur vſtum & cōtuſum ac cribratum cum aqua contere,& fel ſuillum & acetum paulatim ſiccis affunde,donec ſtrigmentoſum fiat : de-inde axungiam à rotis curruum deraſam & in manu e-mollitam, vt emplaſtri forma fiat admiſceto, & præra-ſis ac confrictis,cōfidenter,velut optimum, illine. A-liud. Herinacei terreſtris vſti cinis pice liquida acce-ptus,alopecias remouet. Aliud. Sorani,quo etiā Ar-chigenes vſus eſt,& id vehementer laudat. Alopeciam præſcalptam & confrictam, deinde in ſuperficie ſcarifi-catam , cæparum aut raphanorum cortice trito integē, addito melle : aut cum his confrica,& naſturtii ſemen, & muſcerdas,& piper,& veratrum album,æquis portio-nibus cum aceto illine:eſt enim valde inſigne. Aliud Archigenis. Rhois culinarii drachmas quatuor,ſinapis drachmas duas cum aceto illine. Aliud. Canthari-das vſtas & tritas cum melle affrica. Aliud. Corii noui partem lanuginoſam,in æreo vaſe vſtam,cum oleo antiquo , aut melle , aut aceto tere ac illine. citò pilos producit. Aliud. Cyclamini radicē viridem tritā il-line,aut ſiccam vſtam adhibe. Aliud. Felis ſterco-re cum ſinapi ac pipere , addito aceto,vtere. Aliud. Allium vſtum cum roſaceo illine,aut betæ radicem eo-dem modo. Aliud. Vngulas aſini vſtas, aſphodeli radicem vſtam , alcyonium, nitrum, æquis portionibus oleo veteri excipe ac vtere. Aliud. Herinaceorum marinorum cum teſtis exuſtorum drachmas duas, mu-

A ſcerdæ drachmam vnam aceto dilue ac illine loco præ-fricto. Aliud. Alcyonii vſti,cornu ceruini vſti, cype ri vſti ex toto, æquis portionibus vtere cum aceto: aut abrotonum vſtum cum oleo vetuſtiſſimo adhibe. Ad alopecias & caluitiem ac pilorum raritatem ægrè cura-bilem in capite,in mento & in ſuperciliis: Pilorum vr-ſi vnciam vnam,radicis calami quadrantem,filicis cum radice quadrantem , caſtanearum hiſpidi corticis qua-drantem,lanarum ſuccidarum pinguiſſimarum ſeſcun-cem,capita muſcarum triginta,muſcas quinque ſine ca-

B pitibus: omnia in nouam ollam cōiecta, in furnum po-nito vt exurantur:deinde cinerem terito. Habeas autem in vino Aminæo prius trita , ladani vnciam vnam , folii malabathri vnciam I.myrrhæ ſextātem: & adiiciatur iis olei veteris ſextans,olei cedrini vncia vna , atque ita ari-dis inſperſis excipe:deinde vbi linteolo alopeciam per-fricueris , & leui ſcarificatione vſus fueris: aut cæpa,aut ſquilla,aut fici foliis exſcalpſeris,pharmacum ipſum il-litum affrica.De cætero verò locum rigido ac aſpero lin teo confricato,& hoc modo illinendo vſque duos men-

C ſes progreditor:quòd ſi amplius in hac curatione perſe-ueraris,etiam caluitiem perſanabis. Aliud Oribaſii. Muſcerdarum vnciam vnam,ſtercoris cameli exuſti, or-dei vſti, ſing.pugillum vnum , foliorum lauri vſtorum manipulum I.excipe ſorde ab axibus deraſa, hoc eſt quæ à rotis curruum deraditur.

De defluuio capillorum, Cap. LVI.

EST & alia capillorum affectio quæ ex raritate cu-tis & penuria eſſentiæ pilos generantis, cōſequitur. quapropter etiam curatio hoc modo læſorum , non eun-

D dem ſcopum cum alopeciis habet. In alopeciis enim ſcopus eſt vt vitiatus humor conſumatur : in his verò,vt habitus corporis corroboretur,& boni ſucci allatio pro-curetur , & cutis denſitas ac raritas moderata reuocetur. Solet autem hæc circa pilos affectio plerunque iis qui ægrotarunt accidere : rarò verò etiam citra morbum: & plurimi ægrotantes citra pharmacū per reficientē cor-pus victum breui ſanati ſunt. Quare pharmaca in ipſis ſint quæ moderatè cutē denſant, vnà cum hoc vt nō per-frigerent ipſam. quæ enim valde adſtringunt , omnino

E etiam frigefaciunt,& alimenti affluxum repellunt: vnde etiam amplius pili defluunt. Quapropter moderatè ad-ſtringentia admiſcere oportet humectantibus pharma-cis,quale eſt ladanum,& oleum lentiſcinum,quæ ex na-tura ſua adſtringunt & moderatè calefaciunt.itaque ne-que expertus ſum, neque mente cōcipere poſſum, aliud præſtantius fore medicamentum ad defluos pilos,eo quod ex ladano & lentiſcino oleo paratur:ſi verò non af fuerit lentiſcinum , crudo & immaturo oleo vtendum eſt.Illud autē manifeſtum eſt, quòd raſo capiti pharma-

F cum craſſius adhibere oportet : verùm ad cutem deton-ſo,liquidius. Quòd ſi magnū fuerit pilorum defluuiū, & coniectes magnam cutis capitis raritatem factam eſſe, oleum myrteum pro lentiſcino, ad ladanum admiſce-bis. potes & vnguentum nardinum admiſcere in æta-te frigida , & tempore hyemali. Commodum eſt etiam ad hæc pharmacum , vnguentum illud diuitum fœmi-narum, ſpicatum appellatum, & quod ſalca appellatur. quare his vel ſolis diuites vti iubeto. Cleopatra porrò inquit, ad defluos pilos vtere hoc: Terram

G cimoliam ſolidiſſimam in vino auſtero macerato , ad-dito mororum ſucco tanto quantum combibere po-teſt, & ſemen hyoſcyami tenuiſſimè ſufficiente men-ſura adiicito, terito ac paſtillos formato,eóſque in vm-bra ſiccatos , in fictili nouo reponito. Vſu verò expe-tente , aqua dilutos affricari iubeto : deinde reficcatos eluito,& per dies quinque rurſus illinito.Vtere hoc in capitibus calidioribus.facit etiam ad faciei ac colli im-petigines. Aliud ad defluos pilos. Verbenacam rectā viridem vnà cum radicibus in oleum omphacinum cō-

H iectam per plures dies inſolato , & oleo excolato.vtitor quotidie pro communi:ſi verò non adfuerit viridis her ba,ſiccam vnà cum radicibus contuſam ac cribratam o-leo admiſce vt ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem accipiat, & vbi per aliquot dies ſiueris , vtere: & minimè vanum

medicamentum comperies. Aliud ad pilos ex morbo defluentes. Chamæleontis nigri radices vino coctas crassius capiti illine. Aliud. Sābucū vstū & cerato liquidissimo exceptū illine. auget hoc pilos & cutē densat,& defluere non permittit. Sed & narcissinum vnguentū illitum pilos defluere non finit. Aliud. Ladanum & rosas in vino veteri terito ac illinito. conseruat enim pilos,eosdémque nigros facit. Aliud conseruans pilos: idem etiam nigrefacit. Myrti baccarum nigrarum sextarium I. virgultorum myrti sextarium I. seminis apii sextar. I. adianti sextarii dimidium, ladani tantundem, vini nigri sextarios V. coquito ad perfectam dissolutionē. Et vbi tertia pars restat, adiicito olei omphacini aut alicuius vnguenti sextar. II. ac rursus coquito. Postquā autem bis aut ter ebullierit, expressum ac excolatū humorem diligenter reponito: vsu verò expetente,in prærasis omnino vtitor, bis per diem illiniens ex eo capillos. Cæterùm in pueris pulchros ac densos pilos facit,nucis testa vsta ac vino trita & illita. Aliud. Loti arboris folia trita illinito.

Ad supercilia pili denudata, Cap. LVII.

VT ne defluant pili neque à superciliis, neque alia corporis parte,melanthiū & vstum & cum aqua tritum impone vbi pilos emergere volueris: præsertim verò in superciliis. Aliud. Apes plurimas vstas,ac oleo admixtas illine,animaduersione habita ne alium locum contingas vbi pilos enasci non oportet. Aliud. Adamantem lapidem cum aqua tritum illine. quòd si albos producere voles pilos,cum aceto eundem terito.

Tingentia ac nigrefacientia capillos, Cap. LVIII.

MEdicamenta quæ albos pilos tingunt ac nigrefaciunt,ex austeris ac acerbis composita,magnopere lædunt. non enim solùm in superficie,sed etiam in profundo cutem alterant,vsque ad locum radicum pilorū. Detrimentum verò fœminis vtentibus illis accidit, aliquando ad morbum comitialem,aut syderationem,aut veternum,aut soporem profundiorem: aliquando verò etiam destillationibus ægrè solubilibus corripiūtur, vt tabes consequatur. Et scio multas fœminas mortuas esse ex perfrigeratione à talibus pharmacis inducta. magis autem læduntur quæ frigidius temperamētum habent. Cæterùm quæ citra læsionem adstringentium pilos nigrefacere volunt,cedria illinantur. Illinantur autem tribus vel quatuor horis ante balneum: deinde lotæ confricentur. Oportet autem ipsam citra olei admixtionem adhibere,in capitibus vehementi reficcatione ac calefactione indigentibus. in aliis verò oleum admiscendum est. Nam vnà cum hoc quòd consumit humiditates, etiam pilos nigrefacit & defluos corrigit, & non defluos habitiores efficit. idem facit & pix liquida cum oleo adhibita. At verò Archigenes pilos nigrefacientia sic describit: Radicis capparis corticem cum lacte asinino ad tertias coquito, & trita in noctem imponito,pilis antea confrictis. Aliud. Radicis ilicis corticem aqua coquito donec mollis euadat,& imponito. aquam verò cocturæ affricato. Aliud. Quod intr[illegible]fecus in anemona nigrum est,cum oleo myrteo tritum illinito. Aliud. Corticis salicis succum cum oleo affrica.summè denigrat. Aliud. Lapis alabandicus siue alabandinus vocatus, colore subnigricans cum fulgedine ac pelluciditate,quo mulieres ad ornatum vtuntur: tritus & cum vino nigro ac oleo omphacino affrictus superficiem pilorum nigrefacit. Aliud. Malum Punicum viride immaturum accipe, & collum eius diligenter resera,quò id quod amputatum est,congruum operculum fiat: deinde eiectis granis,& tenuibus membranis intus relictis, in vacuum mali caput sesami illoti drach. IIII. iniice,& thuris tantundē,vtrisque vicissim locatis donec impleatur: & tunc proprium operculū impone,& luto aut fermento triticeo obline, & in clibano torre. Postea verò lutū aut fermentum adime,ipsum verò malum Punicum læuissimè tere, & in vitreo vase repone: deinde præfricto ac reficcato capite modicum de pharmaco ad paucum oleum admisce,ac pilos illine: &

A hoc quinquies repete.hoc etiā crispos ipsos facit.Quidā pro sesamo ac thure, nigellæ ac gallarum contusarum, sing. drach. IIII. in mali Punici caput coniiciunt. Aliud quod pilos denigrat ac crispos facit. oportet autē per terrā cimoliam confricare, & tunc tingere. Præstat quoque caput prærasum esse, & crassiore medicamento illinire,vitata frōte & omnibus vicinis partibus: in multis celebre factum est:& est valde necessarium. Sulphuris fullonici,atramenti sutorii,gallarū, calcis viuæ,spumæ argenti,singulorum sextantē, ferruginis vnc. I. Singula seorsim terito, & cum aqua ad vnguenti formā reducito, ac confidenter vtitor nihil veritus calcem. non enim vrit,eo quòd vis ipsius à reliquis est oppressa. Hoc & ligna & cornua & lanas tingit. Aliud efficax experimento cognitum: denigrat pilos ad miraculum vsque. Foliorum fici nigræ,foliorum vitis nigræ, foliorum mori, singulorum libr. I. Omnia in aqua pluuiali per diem vnum macera,deinde diligēter coque,& prærasis pilis impone: aut si hoc nolueris,radicib[9] pilorum liquidius illine. Aliud quod pilos nigrefacit. Ladani, gallarum, amygdalarum amararum depurgatarum, fæcis vini,foliorum adianti,singulorum sescūcem, vini è vinaceis expressi(quod loram vocāt) sextar. III. Omnia in vas æreum stanno obductum coniice,& ad tertias coque: deinde excola,& in alio vase paruo ad mellis consistentiam coque,& ad hæc vnguenti Mēdesii aut alterius huiuscemodi,parem mēsuram adde, & conquassata repone,& hoc quotidie vtere. fit autem plumbum potius quàm stannū, id metallum quo æneum vas obducitur. Aliud quod à canis præseruat. Colocynthidē syluestrē perforato,& interna probè repurgato. Deinde ipsam oleo repleto,& integrum hyoscyami albi semen adiicito, & per diem vnam sinito: & hoc per annum semel commodè illinito. Aliud barbam nigrefaciens. Recrementū ferri & plūbū in aceto coquito donec tertia pars restiterit, & illinito, atque ab oleo penitus abstineto.

Vt fului pili fiant, Cap. LIX.

FVluos pilos faciunt lupini crudi & nitrum cum aqua illitū: loti arboris ramentorum decoctum. Ligustri folia trita cū herbæ lanariæ succo imposita. Fæx vini veteris vsta,& cum oleo balanino trita vt iustā spissitudinem habeat. hoc vbi dormitum ire voles illine,& manè flaui erunt.

Vt albi pili fiant, Cap. LX.

HIrundinis fimum cum felle taurino tritum illine:& albi euadent. Aliud. Verbasci albi florem vrito & aceto extinguito, & ad smegma admixto vtitor.

Vt crispi pili fiant, Cap. LXI.

SPumam salis cum myrrha affricandam præbe. Aliud. Carpasi succum illine:& manebunt crispi ac nigri. Aliud. Asphodeli radices vrito,& tritis cum vino vtitor. Aliud. Semen lini vino maceratū modicè coquito ac excolato,& ad succum oui cādidū admisceto, & ex eo vesperi pilos confricato ac caput obligato. postera verò die in balneo abluito,& hoc sæpe facito: verùm in iis qui caput habent quod facilè perfrigeratur, in balneo illinito,& illa die non abluito. Aliud celebre. Nucē pineā integram viridē bonā I. iridis scrupul. XII. myrti vnc. I. baccarū myrti vnc. I. polytrichi sesquiunciā,ladani sextātē, gallarū vnc. I. masticbes Æthiopicæ vnc. I. pampinorū vitis sextantē, lacrymæ palmæ arboris scrupul. XII. adipis vrsini scrupul. XII. seminis betæ scrupul. XII. rhois coriarii scrupul. VI. aluminis scissi scrupul. VI. olei omphacini sextar. I II. succi artemisiæ, succi serapiadis tritæ testicularis,succi polytrichi, succi asphodeli, succi anagallidos, singulorum quadrantem: misce ac vtere.

De iis quæ pilos corrumpunt, Cap. LXII.

EOrum quæ pilos corrūpunt tres sunt differentiæ: nā quædā propriè psilothra appellātur, quædā attenuatoria,quædā omnino ipsos extirpātia. Quæ igitur ipsos penitus extirpant,periculosi vsus sunt. aliquando enim non solùm illitas partes corporis,de cætero penitus depiles reddūt, sed & vsque ad caput & mentū,superciliáque ac palpebras, nuditas pilorū procedit. At verò attenuatoria

nuatoria & psilothra, minimè periculosum vsum habēt.

Quæ pilos extirpant, Cap. LXIII.

Pilos penitus extirpare dicitur thynni hepar putrefactū, ranarum in arundinetis degentium sanies, testudinis marinæ sanguis, vitis albæ lacryma, lacrymæ hederæ, itémque bryonia, scolopendra marina, stellæ marinæ. His admiscetur nitrum, amurca & cedria, & oleum quod insulsum appellatur: item alcyonia & sandaracha, & his similia. Aliud. Vrticæ syluestris semen cum oleo tritū fortiter affrica, & defluent pili. Tardius autem circa pubem puerorum pilos enasci facit, aliquando verò etiam eos qui sunt extirpat vitis lacryma cum oleo illita, & humor qui ex viridi sarmento dum vritur exudat. Aliud. Succi tithymali characitæ cyathum I. vini & olei, sing. cyathum I. misce, & illine in balneo: & vbi modicum sudaueris, & deinde per strigilem confricueris, reperies pilos in strigile. Qui verò post dies quadraginta exorientur, lanuginosi erunt. Aliud. Asellorum sub hydriis stabulantiū drach. XII. sandarachæ drach. IIII. calcis viuæ drac. VIII. auripigmenti drach. VIII. lixiuii ex ligni ficulnei cinere excolati heminas II. aceti cochlearium I. Omnia vnita in olla coquito, donec experimentum tibi facienti, illita pilos tollant: & vtere in balneo velut dictum est. Aliud. Buglossi & semperuiui succum æquis portionibus cum stercore hircino terito, & vitrea tabella excepta d ensari finito, ac vtitor in balneo. Aliud. Bulbum hyacinthi purpureos flores habentis cum thure & amygdalis amaris terito, & oleo affuso vnito, & in balneo vngito ex hoc: itémque citra balneum quotidie, & paulatim pili corrumpuntur.

Psilothra pilorum, Cap. LXIIII.

Ex iis quæ pilis denudant, & psilothra appellantur, vtile est lixiuium, & auripigmentum, & sandaracha, & calx viua. Manifestum est autem vehementiam ipsorum frangi debiliorum & liquidorum admixtione: ptisanæ, inquam, aut oryzæ succi. Crito itaque tale psilothrum in libris De ornatu describit, Calcis viuæ partes II. auripigmenti partem I. Hæc in mortarium plumbeum coniecta, aqua calida aut ptisanæ succo affuso terito, & vbi nigra facta fuerīt, in balneo illini iubeto. Hoc statim corpus glabrum facit, & pilus enascens tenuis emergit. Aliud. Oryzam, fabas, cicer, ptisanam, simul in aqua coquito, & ad hoc decoctum primùm calcem admisceto sufficiētem, & prout moris est agitato: & vbi dissoluta fuerit, auripigmenti vnc. I. inspergito, vnito & myrrhæ tenuissimè tritæ vnc. I. mastiches vnc. I. pumicis torrefacti drach. IIII. opobalsami cochlearia II. adiicito. Aliud. Sandaracham cum hyoscyami succo tritam illine. Aliud. Fructus fici syluestris sescuncem, & foliorum eius sescuncem, herinaceum terrestrem integrum viuum, succi aconiti, *id est iridis syluestris* lib. I. veratri nigri lib. I. fæcis vini vstæ lib. I. caticarum pinguium nigrarum lib. I. auripigmenti auri coloris trientem, costi trientem, casiæ trientem, carpobalsami triētem, olei sextarium I. Omnia contusa cum herinaceo terrestri viuo, in duplici vase cum aqua coquito. sint autē aquæ marinæ lib. V. donec aqua fuerit consumpta. & ab igne ablata per triduum finito, & vbi sedata fuerint excolato, ac vtere oleo in prima balnei domo antequam sudare incipiunt.

Quæ pilos attenuant, Cap. LXV.

His quæ pilos attenuant vti poterit medicus, in his qui duros ac magnos pilos habent. sunt autem talia extersoriæ & attenuatoriæ facultatis. Quemadmodum autem in omnibus aliis medicamentis differentia secundū excessum & defectum, ita etiā in extersoriis. Ordei itaque farina & fabarū, & erui, spumáque nitri ac nitrum, moderatiorem vim habent. Quæ verò his fortiora sunt, in iis qui duros ac magnos pilos habēt coueniūt: quale est nitrum vstum, & nitri spuma, & aphronitrum, & testæ calainæ. itē sepiæ testa vsta & non vsta, & fictiliū ac clibani testæ, & pumex vstus ac non vstus, & muricū ac purpurarum ac reliquorū ostreorum testæ, alcyoniáque ac herbæ lanariæ radix. veratrum item vtrunque, & bryoniæ radix ac dracunculi, aristolochiáque ac panacis radix, & canchry, ac huiuscemodi. Quòd si odorata hæc facere

A volueris, cyperum & melilotum, & rosas siccas, & iunci odorati florem, & iridē, & melissophyllum admiscebis: diuitibus verò nardum Celticam & Indicam, amomum, folium malabathri, myrrham & costum. Attenuat etiam pilos cinis sarmentorum vitis & ficulneus, & ex tithymalis tritus & in balneo affrictus. & ab exustis vinaceis cinis, & alumen scissum, & stercus caninum siccum. Aliud smegma illustrans cutem, & pilos lanuginosos faciens, valde bonum. Mora crudissima cum terra cimolia ac nitro, æquis portionibus trita adseruato, ac vtitor.

B Puluillus attenuans pilos in balneo, multo experimento constans: Pumicis tosti, testarum sepiæ vstarum, nitri, cimoliæ, æquis portionibus vtere confidenter. Alius. Testarū purpurarū vstarū sextantē, alcyonii sextātē, nitri bessem, cimoliæ bessē, pumicis vnc. I. omnia tosta terito, & vtitor in balneo, ac miraberis. Alius, quo vsi sumus in cubicularia. Calcis viuæ ex marmore factæ lib. I. auripigmenti vnc. I. staphidis syluestris, cimoliæ, testarum sepiæ, radicis bryoniæ siccæ, aluminis scissi, sing. drach. IIII. cerussæ vnc. I. sampsuchi, aloes, veratri nigri, sing.

C scrup. VI. Contusis ac cribratis vtere, iniiciens ex eo in familiare psilothrum drach. IIII. & ouorum candida IIII. Deinde psilothrum ablue, & rursus siccum affrica, & quotidie in balneo hoc vtatur. Aliud smegma attenuatorium, & lanuginem producēs. Farinæ fabarum, pumicis, similaginis, spumæ nitri albæ, sing. chœnices Atticas II. fœniculi cum ptisana cocti, & postea aceto mulso eloti ac siccati, tusique ac cribrati chœnices I. saponis gallici lib. II. Saponem reliquis antea tritis admisce, ac manibus subige, & vtere.

D De furfuribus siue porrigine, Cap. LXVI.

Qvibusdam se scalpentibus, furfuribus similia sæpe ex capitis cute decidunt. Contingit autem hæc affectio à vitiosis serosis humoribus, quos consumere scopus est in eius curatione. Itaque discussoria ac extersoria adhibenda sunt pharmaca vbi per purgatorium medicamētum prius totū corpus euacuauerimus, si vitiatis humoribus fuerit refertum. Quidam etiam aliqua adstringentia ad discussoria admiscuerunt, quò per ipsa affecta pars corroboretur, vt ne facilè in seipsam suscipiat influē

E tes serosos humores, sed resistat eósque repellat: veluti est sutorium atramentum, & similia. Deterge itaque furfures in capite, Cimolia cum betæ succo aut fœnigræci, aut vtrisque simul admixtis. Aliud. Fabam vnà cū cortice molito, & cū betæ succo vtitor. Aliud. Furfurū dimidiā chœnicē in aquæ sext. I. macerato, deinde diu manibus terito, & succū excolato, & ad ipsum aceti heminā dimidiā addito, & ad spissitudinē coquito, & sic affricato. Deinde betæ, aut fœnigræci, aut lupinorum decocto abluito. Aliud. Terræ cimoliæ, sulphuris viui, æquales

F portiones terito cum aceto, & affrica in balneo, & calida aqua ablue, & illine non solùm in balneo, sed etiam citra balneū. Aliud. Spumæ argenti, olei rutacei, aceti, pares portiones terito & illinito. hoc multo experimento constat. Aliud. Cucumeris syluestris radicem coqui to, & decocto vtitor. Archigenes de medicamento ex bryonia dicit, Præ omnibus, inquit, hoc tibi paretur. Si igitur iuxta pondus præparare voles, sic facito: Cimoliæ sescuncem, nitri quincuncē, farinæ fabaceæ quadrantem, corticis aridi radicis cucumeris syluestris sextan

G tem, bryoniæ sextantem farinæ ordeaceæ ac lupinorum, sing. vnc. I. Aliud. Cimoliæ lib. II. nitri, brioniæ, corticis radicis cucumeris syluestris sicci, farinæ fabarum, sing. lib. I. farinæ ordeaceæ ac lupinorum, sing. sextarii dimidium. Singula seorsim læuissimè terito, mensurato, ac vnitis vtitor in balneo. Archigenes dicit, Ad furfures farinam fœnigræci, & nitrum, & cimoliam cum betæ succo affrica, & fel bubulum aut suillum addito aceto illine: deinde post horam ablue, & atramento sutorio ac nitro cum modico oleo tritis illine: aut cuminum, & myrobalanum & fabaceam farinam, æquis portioni-

H bus cum aqua lixiuii terito, & affricato. Aut amygdalas amaras decorticatas, cum aqua aut aceto tritas affrica. postquam verò resiccati fuerint pili, calida aqua ablue. Aut maluam syluestrem in aqua marina donec

NNNNn. i.

decima pars superſit,terito & affricato. Aut nitrum & pumicem,& fæcem vini,pari portione cum aqua calida affrica. Aut ſpumam nitri,& atramentum ſutorium æquis partibus cum vino adhibe,ter aut quater in menſe. Hoc adeo efficax eſt vt nihil reliquum faciat. Aliud. Thus tritum cum aceto illine. Aut ſcorpiuri ſuccum illine. Aut ſquillā aſſato, & vbi mollis facta fuerit, expreſſum ſuccū oleo admixto illine. Victus ſit flatus exors, nihil ex craſſo humore præditis habens:velut ſunt tubera,fungi,bulbi, legumina,& carnes bubulæ ac ſimiles.Sint autē quæ ingeruntur ventri commoda, concoctu facilia, & mel cibis addatur. Ad intinctus confert acetum cum ſapa.Condimentum ſit cuminum,apium,fœniculum.alio rum parcus ſit vſus.Et maximè ab omnibus bellariis abſtinendum eſt. Vinū vtile eſt tenue & albū: iucunditatis tamen gratia etiam vinum dulce & vinum mulſum permittitur. Ex fructibus vua arefacta optima eſt,deinde ficus ante cibum. poſtea malum Punicum poſt omnem cibum. Et amygdalæ virides commodæ ſunt ante cibum.Et bonæ concoctionis potiſſima ratio habenda eſt. Deambulationes lenes plurimæ manè ac veſperi optimæ ſunt.Frigidæ lotio balneis præſtat. verùm in calida ſe lauanti incommoda eſt multa in aere conuerſatio.Et capitis perfuſio foliis melior eſt. & poſt hæc largè per frigidā refrigera.Dormire ad ſatietatem commodum eſt. Ab ira & indignatione,inſolationéque ac vehementi frigore abſtineant.itémque ab omnibus quæ caput replent.

De morbo pediculari, Cap. LXVII.

PEdiculorum generatio quibuſdam aceruatim in capite contingit, multis humoribus moderatè calidis in profundo cutis collectis, vbi etiam pediculos generari contingit,non in ſuperficie cutis, in qua furfures conſiſtunt.Itaque pharmaca ipſorum neceſſarium eſt ſiccantia eſſe,& quæ magis ex profundo attrahere ac euacuare poſſunt.Lupinos igitur in aqua coquito,& decoctum ipſorum affricare iubeto. Aut myricæ decocto, aut aqua marina,aut muria meraca cum aceto perfundito.Aut hederæ ſuccum melle mixtum illinito. Aut perdicii ſuccū dormitum eunti illinito. Aliud ad pediculos capitis ac totius corporis. Liguſtri florem cum vino tritum capiti ac toti corpori affrica,vbi dormitum ire volet. Aut ſtaphidis ſylueſtris partes II.ſādarachæ & nitri,vtriuſq; partem I.adhibe cum aceto. Aut rhoem culinarium cum oleo tritum illine. Aut alumine cum oleo trito vtere. Aut veratrum album,& ſtaphidem ſylueſtrem,ac nitrū,æquis portionibus cum oleo trita in balneo adhibe. Aut rumicis ſylueſtris radice cum oleo in balneo vtere. Aut modico pipere cum multo oleo vtere. Aut oleum laurinū aut raphaninum illine.Si verò pili denudati ſint, ſtaphide ſylueſtri cum aceto & oleo vtere. aut alumine liquido cum oleo. Prodeſt item ipſis potus allii drach.II. cum origani triti drach.I.ex aqua mulſa.

De achoribus & reliquis puſtulis capitis, Cap. LXVIII.

VLcuſculū quod achor *Græcis* appellatur,in capitis cute cōſiſtit,tenuia foramina habēs,per quæ tenuis ſanies effluit mediocriter viſcoſa. Similis autē eſt ipſi alia affectio,quæ ceriō, *id eſt fauus* appellatur. Quæ quia foramina maiora habet,humores melli ſimiles cōtinētia,me liceris vocatur,*id eſt fauus mellis*.Proinde ſcop⁹ in his eſt vt humores affectionē faciētes euacuem⁹.Si verò adhuc in fluxerint,vt pri⁹ influxionē impediam⁹,euacuato primū corpore per purgatoriū medicamētū,initio ſumpto à venæ ſectione(ſi æger ferre poteſt:)deinde purgatorio vtimur ſero lactis præparato ex aqua mulſa, admixtis ad ipſum epithymi drach.III.Relata eſt autē ſeri præparatio Sermonis ſecūdi capite nonageſimo ſexto. Si verò intēpeſtiuus eſt lactis vſus,colocynthidem perfectam accipe, & ſemē eiice,& in ipſam tomētū ſiue pulpā adhuc habētē,ſapam aut vinū mulſum infunde,& per diem ac noctē macerari ſine:& poſtea calefactum exhibe. Deinde verò etiam caput purgandum eſt per ea quæ naribus induntur, & quæ per os pituitam extrahunt. Conueniunt autem ipſis ſecantia & diſcuſſoria medicamenta, eo quòd viſcoſus eſt humor qui affectionem generat.At verò incipientes achoras vbi totum corpus ſuperfluitatibus caruerit,per adſtringētia ac repellentia curabis.Talia autē ſunt myrti,& pini cortex,& rubi folia impoſita,plātago impoſita oleæ ſylueſtris ſuccus affrictus,ſalicis folia & flos impoſita:ſimiliter polygonū.Quædā verò prohibēt ne achores augeſcāt,ſimul reprimētia quod influit,ſimulque concoquentia ac diſcutientia quod iam continetur, vt quæ mixtas vires habent: quibus ſanè poſt principium vti oportet. Tale eſt oleū myrteū & roſaceū & lēriſcinū,rubi ſuccus cū oleo, portulaca ſuccus cū oleo, ladanū cū vino illitū,liguſtrum & lentes. Quædam verò antiquis & moderatis auxiliantur, diſcutientia & extergentia citra ſenſibilem caliditatem,non tamen aliquid irritans habentia. Quibus vtendum eſt maximè vbi dolor aliquis cum achoribus affuerit. ſed & in his à debilioribus initium facere conuenit.Cimolia igitur ad hanc rem apta eſt,& Cretica ac Samia terra,pompholyx item ac ſpodium, & ſpuma argenti,& Cadmia tenera,& adiantum cum roſaceo illitum, & fœnigræci decoctum affrictum,& malua trita cum loliacea farina impoſita. aut melilotum cum farina fœnigræci ex vino impoſitum. Item cicerum decoctum, & ipſum cicer coctum impoſitum, nuces rancidæ commanſæ ac illitæ. Quòd ſi his nihil effeceris,ſiccū ex charta pharmacum illine cum aceto: ſi verò acrius tibi videatur,ſpumam argenti pari portione adde.Si verò non affuerit ſiccum pharmacum ex charta,chartam vre, & cinerē eius aceto ſubige, ac vtere in iis qui duram carnem habent. Quædā porrò vehementē adeo vim habēt, vt valde craſſos ac viſcoſos humores euacuare poſſint, ipſóſque diſſoluere achoras,etiamſi iam in ſcirrhum indurati fuerint.Talia ſunt chalcitis,fæx vini vſta,ſandaracha,& calx. Acetum autem fortiſſimum eſt omni tempore ad achoras,& diſcutiens & repellens. ſit autem acerrimum. Diſcutit etiam optimè lilii radix affricta, & thus cum aqua & nitro, & lupinorum amarorum decoctum affrictum, & cucumeris ſylueſtris radix cocta,& fici folia cum aceto trita,bulbi cū nitro affricti,rutæ folia impoſita,farina fœnigræci cū nitro affricta, thus cū aceto illitū, malicoriū cū laurino oleo illitū,alliū cū cauliculo vſtū ac cinere cū oleo illito.hoc valde bonū eſt. Aliud. Mulier quædā nuces regias mandebat, & pueto achoras habenti impo nebat,& ſanatus eſt. Aliud. Radices anchuſæ vſtas,ac cum oleo ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem tritas illine cum penna,& ſanabis. Aliud. Thymum vrito,& cinerē cū vino & oleo ſubactum illinito. Aliud. Cneſtrum quā in Alexādria liparona vocāt vrito,& cinerē cū vino tritū illinito. Aliud. Buccinarū vſtarū cinerem cum aqua adhibeto. Eſt hoc ſalutare pharmacum non ſolùm ad achoras, ſed etiam ad omnem papularum eruptionem. Quòd ſi incideris in achoras inflammatos & dolētes,dolorem prius liquido medicamento concoctorio mollientéque ac leni mitigabis,quale eſt parhygrū & omnia ad ſedem parata, & quæ ad carcinomata deſcripta ſunt. Farinam itaque fabaceam vino madefactam ac tritam, vt emplaſtri formam acquirat imponito.Facit & ad feruentiora & agreſtia in capite puſtularum genera. Aliud, ad maximos & inflammatos dolores, leniēs, dolorem eximēs ac percurans. Collyriū quod aſter appellatur, aut aliquod ex Libyanis appellatis, aut cōſimile quoddā cū modico hyoſcyami ſucco terito, & adiecta ſapa ac roſaceo illinito. Alia pinguis cōpoſitio,ad achoras,puſtulas, papulas feruidas intertrigines. Eſt & ad ſedē bona. Spumæ argēti drach.octo,foliorū rutæ tenerorū drach.XXV. Aceto dilue, & roſaceo aut myrteo excepta pēnis illine. hoc magno experimento nobis conſtat. Alia ſimilis. Spumæ argenti drach. quatuor,ceruſſæ drach.VI.ſulphuris viui drach.IIII.ceræ drach.IIII. roſacei aut myrteī quātum ſatis eſt,vt liquidi cerati ſpiſſitudinem accipiat. Liquida ſiccis affunde & vnitis vtere. hæc ad totius corporis puſtulas commoda eſt. Alia ad humidos achoras. Ladani drach.octo, ceruſſæ tantundem,ſulphuris viui drachmas octo: vtere cum vino & myrteo oleo. Aliud pharmacum. Ladani,baccarum myrti nigrarum

ſpumæ argenti, ſulphuris viui, ſeminis hyoſcyami, mali-corii, æquas portiones terito, & vino, ac myrteo aut roſaceo oleo affuſo, vtitor. Aliud ad feruidas, ſanioſas & impetiginoſas papulas. Verbenacæ ſupinæ drach. VIII. acaciæ drach. VIII. myrrhæ drach. II. vino auſtero trita illine. Aliud: facit & ad eas quæ in mento ſunt. Baccarum myrti, malicorii, atramenti ſutorii, ſpumæ argenti, æquales partes tritas cum vino & oleo myrteo adhibe. Emplaſtrum ad achoras vetuſtiſſimos. Reſinæ pinus ſiccæ, ceræ, adipis ſuilli aut bubuli, æquas portiones ſimul liquatas in aquam excolato & diutius manibus emollitis vtitor. Aliud, quo vſus eſt Ægyptius in Palladio Magiſtriano in Alexandria, vbi medicorum auxilia fruſtra tentaſſet. Colophoniæ ſemiſſem, ammoniaci thymiamatis ſextantem, galbani ſcrup. IIII. opopanacis ſcrup. III. olei drach. III. maſtiches. ceræ, ſing. vnc. I. reſinæ pinus lignoſæ drach. IIII. æruginis ſcrup. IIII. quòd ſi magna affuerit acrimonia, æruginem ne adiicias. Hoc abſceſſus diſcutit, & iam ruptos euacuat ac ſanat.

Ad capitis ſcabritiem, Cap. LXIX.

RVtam & alumen terito cum melle, & præraſis pilis illine. Aliud. Sulphur viuum & ſtaphidem ſylueſtrem terito, & picis ſero admixto illinito.

Ad parua & denſa ac rubicunda capitis vlcuſcula, Cap. LXX.

IN paruis ac denſis & rubicundis capitis vlcuſculis mammarum papillis ſimilibus, à quibus etiam ſanies effluit, caput radito, & ſemen lini tritum ac melle ſubactum imponito. Aut conchylium vrito, & cum aqua tritum imponito. Aut emplaſtrum è lolio imponito: & vbi euacuati fuerint humores, hoc ſublato, myrſinatum appellatũ imponito. Cæterùm ad rubicundas papulas in capite, ceruſſam cum laurino illine: aut pini corticem cum cerato: aut teſtam clibani cum aceto aut vino. Aut betam coctam impone: aut betæ ſuccum ad ceratum roſaceum quantum eius admittit, adiice & impone.

Reſiccantia & cicatricem inducentia achoribus, Cap. LXXI.

SPumæ argenti drach. XXI. calcis viuæ tantundem, aceti vnc. I. roſacei tantundem, vtere. Aliud valde bonũ quod humida vlcera reſiccat, & cicatrice includit. Spumæ argenti, ceruſſæ, ordei vſti, æquales partes cum roſaceo aut myrteo illine. Emplaſtrum melinum, reſiccãs omnem fluxionem, & cicatricem inducens, præſertim in antiquis vlceribus: Spumæ argenti, ceruſſæ, ſalis foſſilis, ſing. lib. I. aluminis ſciſſi ſemiſſem, atramenti ſutorii ſemiſſem, olei lib. II. aceti ſextar. I. Oleum, ſpumam argenti, & ſalem ac ceruſſam coquito, ſingula per ſe & ſimul læuiſſimè trita. Vbi verò non amplius inquinauerint, alumen & atramẽtum aceto diluta, ad pharmacum ab igne ablatum & aliquo modo frigefactum paulatim adiicito, vnito, & in mortariũ diffundito, & probè mollito vtitor.

Smegmata ad achoras, furfures, aſperitates, ac ſcabritiem, Cap. LXXII.

QVòd ſi in declinatione fuerit affectio, & omnino ad cicatricem vergat, ad totam affectionem eradicandam huiuſmodi ſmegmatis in balneo vtẽdum eſt. Terræ Cimoliæ lib. II. nitri rubri tantũdem, myrobalani lib. I. myrrhæ, iridis, piperis, ſing. vnc. I. nardi Celticæ, coſti, caſiæ ſing. vnc. I. contundito, cribrato, ac vtitor in balneo.

De aurium affectionibus, Cap. LXXIII.

AVrium dolores fiunt, tum ob frigiditatem à ventis inductam, aut à frigidis aquis, aut iiſdem medicatis, in quibus homines ſe lauant: tum ob inflammationem cutis in meatu, aut nerui auditorii in profundo. Fit etiam dolor propter ſpiritum flatuoſum qui tranſitum non habet.

Ad dolores ex frigiditate, Cap. LXXIIII.

DOlores itaque à ſola frigiditate obortos, calefaciẽtia quamcelerrimè curant. Cæpa igitur aut alliũ in oleo feruefactum frigiditates omnes ſanat. Ego verò euphorbio modico ad multum oleum admixto vtor: aut pipere exactiſſimè trito cum vino & oleo. Prodeſt & amaracinũ, & optimum nardinum, & laurinum. Sed & ruta in oleo dulciſſimo cocta magnificè facit.

A Ad dolores ex aqua medicata, Cap. LXXV.
QVum medicata aqua circa auditorium meatum continetur, oleum aſſiduè infundere conuenit, ita vt
aurem eluamus, & per mollem lanã detergamus, & dein-
de rurſus infundamus. Magnopere verò ipſos mitigat oui
candidum cum lacte muliebri tepidum infuſum. omnia
enim quæ adhibẽtur, moderatè calida ſint. Prodeſt ipſis & anſerinus adeps. Sed & exuctio per os aquam at-
trahit: aut per arundinem, velut per aquæfuſorium in-
ſtrumẽtum (ſiphonem *Græci* dicunt) exuctione facta, cæ-
B parum ſuccum cum anſerino adipe inſtilla: valdè enim
mitigat. Si verò quis vno pede auri affectæ proximo exi-
liat, inclinans quodammodo ſeipſũ, aquã facilè excernit.

Ad dolores aurium ob humorum craſſitudinem, Cap. LXXVI.

SI dolor auris cum capitis grauitate obortus fuerit, craſſi & pituitoſi humores cauſa doloris exiſtunt. di-
gnotio autem ex prægreſſa diæta tibi continget. Nitrum
igitur ac ſpumam nitri, auricularibus pharmacis miſce-
bis. Veratrum item album ac nigrum, & amygdalas ama
C ras, & ex ariſtolochiis eam quæ ad manum eſt, & cucume
ris ſylueſtris ac bryoniæ radicem, & centaurii magni ra-
dicem, & parui comam, & iridem, & caſſiam. Et in ſum-
ma, omnia amara citra mordacitatem ac moleſtiã mea-
tus purgãt, & extergẽt, & craſſos humores impactos ſecãt.

Ad aurium ſordes, Cap. LXXVII.

AD aurium ſordes, vnguentum nardinum tepidũ in-
ſtilla, & ſequenti die per ſpecilli concauum eas quæ
expoſitæ magis ſunt expurga, & rurſus nardinum infun-
de. Si verò locus durus fuerit, aut etiam ſordes duræ, ni-
D trum torrefactum ac læuiſſimè tritũ in aurem inſperge,
& acetum calidum inſtilla, & appoſita lana pernoctare ſi-
ne. poſtera verò die, aqua & oleo calefactis elue.

De ſonitu aurium, Cap. LXXVIII.

SOnitus in auribus plerũque ex flatuoſo ſpiritu generãtur. fiũt etiã aliquãdo ob ſenſus auditus ſubtilitatẽ, ex
euaporationibus. Dignotio contingit tibi primùm ex tẽ-
peratura & habitu hominis: deinde etiam ex omni præ-
greſſa diæta. Sed & ex eo quòd aut paulatim, aut aceruatim fit ſonitus, inuenire datur affectionem. Quin & ex eo
E quòd hoc ſonitus accidens aut per interualla redit, aut
perpetuò permanet, affectio cognoſcitur. Exacta verò di-
gnotio hæc à te fiat. Si enim quis putet à ſpirituoſo exitũ
non habente ſonitum fieri, & ſecantia ac attenuantia ad-
hibeat, & nihil proficiat vnà cum hoc quòd etiã iis quæ
pituitam per os ducunt vtatur, tunc ſanè ob auditus ſubti-
litatem, ſonitum fieri coniectet. Ego verò in talibus ad-
miſceo ex iis quæ ſenſum ſtupefaciunt, velut eſt mandra
goræ ſuccus, & opium pauciſſimum. Aut oleum in quo
F inteſtina terræ cocta ſunt, infundo. At verò ad ſonitus ob
flatuoſum ſpiritum generatos, talia commoda ſunt. A-
pollonii, ad ſonitus ac bombos & ſibilos derepentè fien-
tes: Acetum acerrimum calefactum inſtilla. Aut ace-
tum cum roſaceo calefactum inſtilla. Si verò perſeuera-
rat, cuminum, rutam, anethum, & nigellam, cum aceto
coquito, & roſaceo adiecto vtitor. Aut colocynthidis me
dullam in oleo coquito, & oleum infundito. Si verò ad-
huc remanet ampliori tempore, omnibus amaris & acri-
bus, & attenuatoriis ac diſcuſſoriis vtere, quæ paulo antea
G deſcripta ſunt ad eos qui ob humorum craſſitudinem au
res dolent, ita vt ſingula cum aceto coquas, & mel addas.
Facit autẽ ad inueteratos ſonitus, caſtoriũ & ſpica nardi,
æquis portionibus cũ aceto & roſaceo. Aliud ad ſonitus
diuturnos: Herbæ lanariæ, croci, caſtorii, veratri albi, æ-
quales partes tere cũ aceto, & informa paſtillos, & vtere cũ
vino. Cæterùm ad ſonitus ex morbo, fomẽto per abſin-
thii decoctũ adhibito acetũ cũ roſaceo infunde, aut ra-
phani ſuccũ cũ roſaceo, aut aloẽ optimã cũ vino mulſo. ſi
adhuc perſeuerarint, veratro nigro cũ aceto cocto vtere.

H Ad auditus difficultatem ac ſurditates, Cap. LXXIX.

QVI difficulter audiunt, per hieram ex aloe, aut per
catapotia ex colocynthide purgandi ſunt, & pituita
per os detrahenda eſt, & caput omni modo reſiccan-
dum ac corroborandũ. Vtendũ eſt & attenuatoria diæta.

In ipſam verò aurem immittēda ſunt pharmaca quæ findunt ac ſecant,& attenuant viſcoſos ac craſſos humores, quorum ſylua iam antea relata eſt in iis qui ob humorum craſſitudinem aures dolent. Fomenta ad grauem auditum, Apollonii. Ad audiendi difficultatem derepentè obortam,& ex capitis dolore, abſinthium cum aqua in olla coctum per arundinem pro fomento adhibe, ita vt alterā arundinis partē cauitati auris adaptes, alteram verò foramini operculi ollæ inſeras, quò vapor qui exhalat, ad auditoriū meatū allabatur. Aliud. Baccas lauri aut folia in aqua coquito & ſimiliter vtere, aut origanum, aut hyſſopum eodem modo, aut aquam marinam cum aceto ſimiliter. Eſt & hoc optimum: vrinā tauri aut bouis, tertia aceti parte addita, pro fomento adhibeto. Item myrtum contuſam ſimiliter coctam adhibeto. At verò circulum ex lana auri circūdare oportet, vt ne loci vicini amburantur. Elotiones porrò his conueniunt, acetū acre album, cum pari aquæ mēſura, & nitro læuiſſimè trito calfactum infunde per multos dies: & poſtea aqua calida elue, atque ſic ſubſcripta infunde. Quæ auribus in auditus grauitate infundatur. Porri ſuccum irino vnguento admixto infunde. Veratri nigri radicem cum aceto tritam,& melle exceptam in aurem inde,& per dies quinque ſine. Capræ recens mactatæ cornu vrina eiuſdē exple, ea maximè quæ in veſica ipſius reperitur, aut alia aſſeruata, & cornu in fumum ad dies nouem ſuſpende, ac vtere. Clauos caligarum veterum numero centum, in vino Aminæo ad dies ſeptem macerato,& donec ſepties ebulliant coquito, excolato,& adſeruato,& vſus tempore quātum ſatis eſt calefactum infundito. Hoc vſus ego ſurdum curaui. Aliud. Aſphodeli radicem in oleo coctā adhibe. hoc etiā inueteratā audiendi difficultatē ſanat. Optimus eſt etiam cucumeris ſylueſtris radicū aut foliorum ſuccus cum aceto infuſus. Aut capræ vrinam & fel eiuſdē ſimul calfacta infunde: Aut caſtorium cū baccis lauri & aceto. Aut veratrum nigrum cum aceto terito,& melle diutius cocto excipito,& collyria ad glandis figuram formato,& in meatum indita per triduum ſinito.

Aliud. Naſturtii ſeminis quantum ſatis eſt,& nitri parū, ficus pinguis carne, granulis exemptis, excipe, & collyria meatui auris congrua efforma ac inde,& per triduū ſine, hoc ſordes multas ducit, & ſtatim alleuat. Aliquando verò pro naſturtio ſinapi coniicimus. Vtere hoc etiā ad aurium ſordes. Multùm quoque opitulatur ad auditus grauitatē ſpongia in tenues partes conciſa ac intorta,& melle imbuta meatui indita. Idem cōmodū eſt ad enaſcētē in auditorio meatu ſuperfluam carnē. Aliud. Omnis piſcis fel infuſum prodeſt. item perdicis & capræ. Aliud. Fel tauri cum anguis ſenecta tritiſſima aceto exceptum, & meatui inditum, grauem auditum ſoluit. quidam cum roſaceo indunt. aquæ verò fomentum adhibere oportet.

Aliud. Saluiæ ſuccū cū oleo omphacino in aurē inſtilla: vtere: eſt valde commodum. Aliud. Herinacei terreſtris fel cum oleo infunde. Aliud. Veratri albi drach. IIII. caſtorii drach. I. ſpumæ nitri drach. I. infunde cum aceto,& vtere velut optimo. Vtere etiam paſtillo ex amygdalis amaris cum aceto mulſo. deſcriptus eſt ad aures purulentas.

Ad aurium inflammationes, Cap. LXXX.

Moderatas & non pulſantes inflammationes ſanat roſaceum cum aceto tepefactum. & glaucium in cote medica tritum cum vino dulci ac modico aceto. Si verò vehemētior fuerit inflāmatio, dolores quidem mitigat, tenue ac candidum oui cum lacte muliebri tepidū infuſum. Optimum verò ad ipſos pharmacum eſt nardinum vnguentum, cum modico medicamento Baſilico appellato, aut cum adipe anſerino aut phaſianino. Vbi verò magnus eſt dolor, neceſſe eſt ſtupefacientibus ſenſum vti, ita vt ad lac muliebre & oui candidum, modicum opii admiſceamus. Admiſcendum eſt caſtoriū ad vehemētiores dolores pari mēſura, ad leuiores dupla proportione. Nos autē opiū & caſtoriū cū ſapa probè conterimus: & tepefacta infundimus. Oportet autem omnino nō contingere auditorium meatum tempore doloris: & fomē-

A tū adhibere per auricularium ſpecillum lana molliſſima circumdatum, ita vt lanam tepido Baſilico medicamento, cum nardino aut alio ex iis quæ infunduntur tingamus,& ad principium auditorii meat⁹ indamus,& pharmacum in profundum deſtillare ſinamus.& hoc aſſiduè facere oportet. Poſtquam verò repletus eſt meatus, lanā supernè obdito. Quòd ſi æſtas fuerit, & multæ caliditatis ſenſus ægrum circa inflāmatam aurem vexarit, fomentū per roſaceum bonum fiat. Mitigat porrò feruentes inflāmationes tepida cum roſaceo inſtillata, auriculæ muris B ſuccus,& polygoni, & portulacæ,& ramētorū cucurbitæ ſuccus: Itē aranei cū roſaceo cocti,& aſelli ſub hydriis ſtabulātes, ſimiliter & inteſtina terræ eodē modo: Et blattæ domeſtic interanea cum roſaceo,& oleum amygdalinū ac hyoſcyaminum. Medicamentū auriculare ē ſuccis ad inflammationes quæ ægrē tranſmutantur: citò enim ipſas ſuppurat. Succi ramentorum cucurbitæ, ſucci calami, ſucci perdicii, ſucci braſſicæ, ſing. cyathum vnum, nitri toſti, myrrhæ, croci, ſing. drach. IIII. vnguenti nardini vnc. I. aluminis liquidi. vnc. I. aceti ſquillitici ſextātē, mel- C lis optimi lib. I. excipe & repone in vitreo vaſe. Et vſu poſtulāte, cum nardino & roſaceo diluto vtere. Aliud, ad diuturnas & ægrè trāſmutabiles inflāmationes. Galbani drach. VII. ſeui taurini drach. IIII. ceræ, colophoniæ, ſaponis ſing. drach. III. picis drach. I. Colophoniā, picē, ſeuū liquefacito,& galbanū cū cera præmollitū adiicito,& deinde etiam ſaponem,& excolatis vtitor, ita vt in cote cum aqua aut oleo aliquo diluas. Ad maximos dolores. Aloem optimam vino mulſo dilutam inſtilla: aut lanas D ſuccidas aceto feruefacto,& inſtillato, inſupérque ipſam lanam in aurem indito. Quòd ſi mitius facere velis, cum aceto aut ſapa coquito.

Ad aures abſque vlceratione humectas, quæ velut exudant & ſeroſum humorem excludunt, Cap. LXXXI.

Misy in linteolum illigatum & prunis obrutū exurito,& vnà cum exuſto linteolo terito, & per arundinē inſufflato. Aut gallas terito & linteolo illigatas exurito, ac ſimiliter vtitor. Aut alumen in teſta exuſtum, E & oleo præaffuſo tritum inſufflato. Porrò poſtquam penitus ſedata fuerit inflammatio, caſtorium cum oleo infundatur, quò detrimentum ex afflictione ſoluatur.

Ad vlcera in meatu auris, Cap. LXXXII.

Recentia quidem vlcera glaucium curat ſolum cum aceto tritum, & omnia ex ipſo collyria, & quæ ex croco itémque ex roſis fiūt & appellationē habent. Curat etiā eadem collyriū Damocratis ex myrrha. Quæ verò pure manant citra dolorem & moderatè hoc patiuntur, per eadem curantur. Quæ verò fortiter pure manant, per F paſtillos, qualis eſt Andronis,& præſertim Muſæ cum ſapa & modico aceto infuſus. Quòd ſi etiam hæc ſuperentur, recrementum ferri cum acerrimo aceto in caniculari æſtu ad ſolem terito, & paſtillos efformato, & vtere cum aceto. Si verò non eſt canicularis æſtus, recrementum ferri læuiſſimè tritum cum aceto ad prunas coquito donec reſiccetur: & vtere cum aceto. Aurium elotiones. Cæterùm Apollonius ad aurium vlcerationes talia ſcribit, Vino mulſo calido frequenter ipſas elue. Aut myrtū cum vino coquito, ac vtitor. Si verò fœtidum quod pro- G dit, malicorium & lentem cum vino coquito, & tepidum infundito. Poſt elotiones autem conueniunt ad infundendum, fel bubulum: & maximè porcinum in malicorio tepefactum inſtilla. Idem facit & caprinū fel,& omnis piſcis fel roſaceo admixto. Aliud optimū. Alumen ſciſſum tritum, cum ſapa & aceto in feruenti cinere coquito ad mellis ſpiſſitudinem, ac vtitor. Facit etiam omne alumen cum polygoni ſucco,& Eraſiſtrati panchreſtos *appellata ab omnimoda utilitate*, liquida. habetur autem inter ocularia medicamenta. Aliud. Aluminis ſciſ- H ſi, croci, gallarum, æquis portionibus vtere cum vino.

Auricularis compoſitio ad dolores magnos, & pus album. Amygdalas amaras decorticatas octo, ſpumæ nitri albæ drach. II. thuris drach. III. opii drach. II. croci drach. IIII. galbani drach. II. myrrhæ drac. I. aceto trita excipe,& forma paſtillos ac vtere, ſi dolor adeſt cū roſaceo:

si purè manant, cum vino mulso, aut aceto, aut sapa. si verò auditus grauitas affuerit, cum aceto. Ad diuturnas vlcerationes. Aloes, thuris, myrrhæ sing. drach. IIII. misyos drach. II. efforma cum aceto & vtere resolutis cum aceto aut rosaceo.

Ad corruptiones ac fœtores aurium, Cap. LXXXIII.

Malicorii & lentis decocto elue, velut prædictũ est, & vtere subscriptis. Aluminis scissi lib. I. atramenti sutorii drach. VIII. myrrhæ drach. VIII. crocomagmatis drach. VIII. vini dulcis myrtei sextar. III. Alumen cum vino coquito, & vbi ad compagem redactum fuerit, reliqua prius trita cum aceto adiicito, & vnitis vtitor cũ sapa & aceto. Aliud, ad purulentas & graueolentes aures. Vrsi fel instilla: si verò aridum fuerit, cum aceto & sapa diluto vtere. summè enim prodest. Ægyptiũ pharmacum ad omnes relatas affectiones, etiamsi fuerint cõgenitæ. Amygdalarum amararum drach. I. piperis albi drach. II. fabarum Ægyptiarum internã partem drach. II. põdere, croci, myrrhæ, opii, thuris, castorii, sing. drach. II. omphacii drach. IIII. atramenti sutorii drach. IIII. spumæ nitri drach. II. Terito cum aceto in quo malicorium coctum est, & excipe ad strigmentitiam spissitudinem. Vsus autem tempore quantum satis est de hoc pharmaco accipe, & nardino vnguento dilutum instilla.

Ad superexcrescentes in aurium vlceribus carnes, Heraclidæ Tarentini, Cap. LXXXIIII.

Aeruginis drach. VIII. squamæ æris drach. IIII. mellis heminæ dimidium, hoc est dodrantẽ. Arida trita melle excipe, ac coque vt rubicundum pharmacum euadat, & vtere super eminentem locum imponens. Aliud. Æruginis drach. IIII. atramenti sutorii drach. IIII. succi marrubii cyathos III mellis quantum satis est, præpara & vtere velut dictum est. Aliud Apollonii Memphitæ. deprimit omnem superexcrescentem carnem citra dolorem. Aluminis scissi drach. IIII. misyos vsti drach. IIII. æruginis drach. II. Lemnii sigilli drach. II. gummi drach. II. *alii tot uncias pro drachmis habent*. Terito cum aceto, & formato pastillos, ac vtitor cum vino aut aqua. Deprimit, & cicatricme inducit. facit & ad nares exulceratas.

Ad vermes in auribus, Cap. LXXXV.

Vermes in auribus aut generatos aut extrinsecus illapsos, amara & acria in summa occidunt: velut sunt, capparis folium aut succus, cedria, vrina humana vetus, singula cum melle: aut aristolochiam tritam insuffla: aut calaminthæ succum infunde : aut veratrum album cum vino: aut colocynthidis decoctum, aut centaurii, aut absinthii, aut polii cum vino: aut scordii, aut marrubii succum, aut elaterium cum aceto. Facit & maluæ hortensis aut syluestris succus: maximè in iis quæ sunt inflammatæ.

Ad sanguinis ex auribus eruptiones, Cap. LXXXVI.

Ad sanguinis ex auribus eruptiones, vt ne in grumos coeat, porri succum & acetum mixta infunde, & sanguinem sistet, & grumos dissoluit. Aut malum Punicum in aceto coctum infunde. Aut gallam in aceto coquito & excolato, & rubi succum misceto, ac infundito. Aut polygoni succum cum modico aceto, aut acaciam, aut amurcam, aut lycium cum aceto instillato.

De calculis aut aliis corpusculis in aurem illapsis, Cap. LXXXVII.

Si calculus, aut faba, aut consimile quid in meatum auris illapsum fuerit, elue. aut specillum lana obuolutum resina tinge, & extrahe. Aut per glutinosum aliquod pharmacum aut dropacem idem facito. Quòd si non successerit, sternutatorium naribus inde, & os obtura ac nares. nã iuxta contingentem spiritus extensionem, id quod incidit efflatur. hoc autem assiduè fiat donec exciderit. Si verò intus manserit, auris inflammata, conuulsiones inducit. Optimè verò eorum quæ illapsa sunt eiectionem adiuuat concussio: ita vt si puer fuerit, pede teneatur, & cum concussione in caput eleuetur: si verò perfectæ ætatis quispiam ita fuerit affectus, ipsum in tabulam secundum affectam aurem reclinatum caput ad tabulam firmare iubeto: deinde leuata tabulæ circa caput parte deferri finito, idque sæpe repetito: mouebitur enim quod incidit, & ad expeditiores meatus partes progredietur: atque ita angusta & concaua specilli parte immissa scitè extrahito. Si verò faba aut cõsimile quid in aurem illapsum in ea maneat, madefactũmq; ac tumefactũ dolores inducat, impossibile est ipsum integrum eximere. quare per specilli concauũ industriè partiri ac diuidere ipsum oportet, atque sic particulatim extrahere. Deinde sapam aut vinum dulce calidũ infundere ac lenire meatum ex lancinatione offensum.

Ad affectiones aurium extra meatum, Cap LXXXVIII.

Foramina in pulpis aurium in pueris inflãmata, oleo quod in ærea lucerna æruginem contraxit, assiduè illine: & sanabis. Ad contusas autem aures, myrrham, mannam thuris, terram nigram, qua quidam pro smegmate vtuntur, cum aceto ad cerati spissitudinem vnita imponito. & nequaquam amplius irritato. Aliud. Sulphur viuum, myrrham, thus cum pice liquida in splenio imponito. Philagrii ad contusas aures. Mannã thuris, aut ipsum thus, & aloẽ, cum vino & rosaceo terito, & imponito. his etiam cochleas paruas integras tritas, si haberi pos sunt addito. Aliud. Intestina terræ cum modica terra ex qua excepta sunt, tere & impone. In quibus verò fractæ sunt aures, intrinsecam expeditiorẽ concauitatẽ cartilagineam figulina terra expleto, & resiccari finito, ac solanum cum cerussa illinito donec in integrum restituantur. Si verò inflammatio ad contusionẽ accesserit, meatui quidem butyrum tepidum, aut adipem anserinũ, aut gallinaceum instilla: aut etiam ocimi succum cum aliquo ex relatis adipe. Forinsecus verò cerussam cũ solani aut polygoni, aut coriandri succo illine. aut putamẽ mali Punici dulcis in vino coctum ac tritum obline: aut glaucio vtere. Emplastrum autem hoc adhibeto: sandycis lib. I. olei lib. I. aquæ semissem. Coquito simul donec non amplius inquinent, & vtere.

De parotidibus, Cap. LXXXIX.

Parotides ex genere sunt inflammationum. sunt autem glandulis circa aures affectis. Non tamen vtimur in ipsis, velut in aliis partibus inflammatis, in principio repellentibus. imò vice versa attractoriis vtimur, affligentem humorem ex profundo ad cutem attrahere conantes, & naturæ opem ferre, quæ per humorum ex loco in locum, impetuosum illapsum febres curat. At verò quũ vehementi impetu fluxus illabitur, nihil nos curiosius agentes, omnia naturæ permittimus. Si enim aut cucurbitam, aut pharmacum quoddam humores ex profundo ad cutem attrahens adhibuerimus, vehemens dolor hominem occupat, vt ex ipso & vigiliæ succedant, & febres intendantur, ac vires exoluantur. Mitigare igitur tunc potius conuenit, & non humorum influxui opitulari, per cataplasmatum maximè lenientium vsum, quæ ad hoc quòd moderatè humectã habẽt caliditatẽ, per quam mitigare dolores valent, etiam influentes humores coquere possunt ac suppurare. vbi verò suppurati fuerint, discutere ipsos aggrediemur. si verò duritia cum dolore apparuerit, emollietia ad attractoria miscebimus. Proinde vbi vehemens dolor obtinet, & humores adhuc influunt, butyro vtemur, locum assiduè illinentes, aut adipe suillo: aut butyrum & adipem simul & liquefaciemus, & modica cera adiecta vt mollius ceratum fiat, imponemus. At verò moderatas parotidas, in quibus neque multa copia influit, neque dolor vehemens adest, neque suppuratio expectatur, facilè curabimus per fomenta ex muria, & cataplasmata ac pharmaca discussoria: quale est Mnaseæ emplastrum, & emplastrum ex succis: & his adhuc magis ea quæ molliora sunt & ceratiformia, ex butyro & œsipo parata, quæ assumunt ostrea vsta, aut buccina, aut purpuras, Quale est & hoc: Adipis anserini vetetis insulsi sescuncem, butyri vnciam vnam, ceræ sextantem, ostreorum vstorum tritorum sextãtem. Liquabilibus liquatis ostrea insperge, & vnitis vtere confidenter. est enim efficacissimum hoc. Aliud valde bonum. Apochymatis sescuncem, picis bessem, ceræ quadrãtem, colophoniæ sextantem, adipis vitulini sesquiunciam

bituminis sextantem. reliqua liquato ac excolato. Bitumen verò cum modico aceto terito, & liquata ad ipsum affundito:& emollitis vtitor.Quin & in induratis iam ac diuturnis parotidibus,buccina vsta & omnia ostrea, adipi veteri porcino liquato admixta, velut dictum est,citra omnem molestiam discutiunt omnes diuturnas ac induratas inflammationes.Quapropter vtendum est in durioribus parotidibus albo emplastro ex buccinis,quod Ariobarzanium appellatur, & eo quod Dionysia appellatur,& ex misy paratur. describentur ea in Sermone de emplastris. Ego verò soleo parotidas puerorum & mulierum solo butyro curare.

De narium affectionibus, Cap. xc.

EX genere tumorum præter naturam,polypi in naribus generantur: è genere verò vlcerum ozænæ: de excretionibus autem præter naturam,sunt sanguinis eruptiones. Ozænæ itaque ex acrium & putredinosorum humorum influxu fiunt. nam si solùm acres fuerint,incurabilia vlcera facere solent, non tamen graueolentia. At polypus appellatus,polypi marini carni iuxta essentiæ proprietatem & colore & compage similis, ex crassis & viscosis humoribus generatur. Cæterùm curatio vtrisque communis est, ozænæ & polypo, vt primùm caput resiccetur ac corroboretur. manifestum est enim quòd vitiosorum humorum redundantia naribus ex capite influit.Quomodo verò caput roborare oporteat,iam dictũ est, vbi de capitis dolore egimus,vbi diuersa smegmata & epithemata descripsimus, quæ sincipiti ac toti capiti prærasо imponuntur. Verùm ad iam præscripta,optimè ad ipsos facit emplastrum ex anemona capiti impositũ. Itémque hoc: Myrrhæ vnc.I. thuris vnc. I. cochleas integras v.ouorum candida II.Omnia in mortario contusa ac mixta illinito,linteo capiti superimposito:& sinito per dies IX. atque ita postea localibus auxiliis vtere.

Ozænarum curatio, Cap. xcI.

POstquam itaque per prædicta caput corroboratum præparaueris,ad nasi curationem procedes, scopum propositum habens in ozænis,vt affectam partem per pharmaca mixtam vim habentia resicces,repellentia videlicet ac discussoria. Repellunt igitur austera & acerba, quæ in communi adstringentia appellantur. discutiunt autem siccam & calidam vim habentia. Archigenes autem ad dolores in naribus & ozænas talia describit. Calaminthæ succum infunde: aut ipsam siccam tritam insuffla per arundinem. aut erucæ succum assiduè infunde. aut mel in nasum stillato, & per sternutatoriũ cõcussione facta,tectoria vlceri obducta excutito.Deinde veratrum album cum multo nasturtii semine naribus attrahere iubeto,& postea amurcam cũ melle illinito.Aut ranunculi succum cum alumine liquido in nasum instillato,& attrahere iubeto:atque hoc facito donec persanaueris. Si verò antiqua fuerit affectio,etiam acetum acerrimum admisceto. Meatus autem nasi ex hoc illinito: Spicam nardi & misy,æquis portionibus trita cum vino austero ad strigmentitiam spissitudinem illine & lana obtura. Optimè verò facit ad ozænas atramentum sutoriũ melle cocto exceptum,& chalcitis eodem modo,& ærugo,& squama æris,& floridum medicamentum ori destinatum. Et hoc: Chalcitidis crudæ drach.xI ℥ cadmiæ drach.vIII.terito cum aceto ad multos dies sub caniculæ feruore:& exsiccato vtere cum vino ipsum diluens, aut siccum insufflans. Aliud. Misyos,chalcitidis,myrrhæ, atramẽti sutorii singul. drach.III. aluminis scissi,gallarum,squamæ æris,singul. drach.IIII.aluminis rotundi drach.II.thuris drach.I.aceti lib.I. Omnia trita simul coquito in æneo vase:& vbi ad mellis compagem redacta fuerint, ablatis vtere, linamento intincto & naribus penitissimè indito. Siccus puluillus ad ozænas: Fructus ericæ,myrrhæ,nitri,mali corii,singul.drach. IIII. croci,costi,singulorum drach.II.trita insuffla. Alius. Aluminis scissi, myrrhæ sing. drach. IIII. sandarachæ, rhois culinarii,salis ammoniaci,croci,costi, sing. drach. II.trita insuffla,naribus prius vino mulso collutis. Aliud Theodori ad graueolentiam narium: Amomi,myrrhæ, casiæ,rosarum siccarum,æquales partes tritas cum vnguẽto nardino dilue ac vtere. Aliud. Myrrhæ,casiæ, rosarum, sing. æquales portiones contusas ac cribratas melle excipe,& mane ac vesperi illine donec malum cesset. Aliud. Hedychroo cũ vino mulso trito vtere. Aliud, iucundum appellatum. Myrrhæ drach.III.casiæ drachmas quatuor, floris iunci odorati drach.III. rosarum siccarũ drachmã vnã, terito cum vino mulso veteri, reponito ac vtitor illinens ex eo nares. Aliud. Cyperi quadrantem,sandarachæ,aluminis scissi,myrrhæ, croci, sing. vnc.I. aridum insuffla. Aliud Apollonii ad polypos: Veratrum & origanum trita insuffla. Aliud. Veratrum nigrum & sandaracham,æquis portionibus cum oleo terito,& lana excepta naribus indito. Aliud. Atramentum sutorium, æruginem, laser, æquis portionibus,cum oleo illine naribus per specillum lana obuolutum ad dies nouem. deinde volsella trahe ac exime. Aliud ad ozænas quo assiduè vtor: Ad pastillum Musæ adiice chalcitidis drach.vI.aliquando etiam xII. & veratri albi drach.II. vteréque cum vino mulso. Aliud. Auripigmentum tritum per specillum largè admoue. Vbi verò intumuerit & eminuerit, veratro nigro arido trito moderato vtere:& in septem diebus vtplurimũ nasus vacu⁹ redditur. deinde diphryge trito cũ melle expurga. Aut auripigmentũ,calcem, & veratrũ album trita cum melle adhibe. Aliud celebre. Myrrhæ drach. III.chalcitidis drach.III. casiæ drach. II. spicæ nardi drach.II.misyos drach.II. veratri albi drach.I. vtere sicco,& cum vino mulso. Aliud bonum. Misyos torrefacti drach.vIII.iridis drach.III.croci drach.I. excipe melle ac illine. Aliud. Aluminis scissi vnc.I. myrrhæ vnc. I.thuris sesquiunciam,muscii herbæ quæ & dorcadias appellatur,drach.III.æruginis drach. II. salis ammoniaci scrup.IIII.terebinthinæ vnc.I.mellis trientem,aceti quãtum satis est. Aliud facit & ad polypos: Æris vsti,squamæ ferri stomomatis,aluminis scissi,sing.vnc.I.myrrhæ vnc.I. thuris sesquiunciam, aristolochiæ, verbenacæ rectæ,squamæ æris,æruginis,sing.vnc.I.aut omniũ æquas portiones adhibe aliquando vino diluta,& per linamentum inde: aliquando verò cum compositione ex moris,aliquando cum melle. Aliquando etiam siccum insuffla, aquam in ore continere iubens. Aliud,cuius vtilitatem ne contempseris. Centaurii tenuis vsti, polii vsti,chamæmeli vsti,sing.drach vIII.æruginis, squamæ æris vstæ,radicis cyclamini siccæ,myrrhæ,aloes,malicorii,sing. drach.III. tritis vtere prout voles. Aliud ad ozænas,& erosiones,& nomas, & crassitudinẽ, & omnia narium vitia:Succi foliorum vitis albæ quadrantem,mãnæ thuris, atramenti sutorii, chalcitidis, aristolochiæ, sing.drach.II.terito & siccato ac insufflato. Pastillus ad ozænas Cyri archiatri Edessæ: Cadmiæ ter vstæ ac vino extinctæ,plumbaginis,plumbi vsti,spumæ argenti, spicæ nardi,thuris,foliorum cupressi,herbæ Sabinæ,gallarum, lycii Indici,gummi,sing.drach. IIII.cerussæ,glaucii,folii balaustiorum, floris iunci odorati, malicorii, aloes,acaciæ,sing.scrup.vIII.florum rosarum & foliorũ, sing.scrup.vI.contusa & cribrata terito cum aceto,& formato pastillos,ac vtere cum vino aut sapa.

Polyporum curatio, Cap. xcII.

IAM antea dictum est quòd ex crassis ac viscosis humoribus polypus generatur,& propterea mixta materia opus habet,adstringẽte & secante, discutiẽte ac siccãte: quorum sylua talis est: Aluminis scissi,myrrhæ,sandarachæ,sing.drach.III.atramẽti sutorii vsti drach. I. gallarũ drach.I. tritis vtere,vbi prius nares vino odorato elueris,ita vt postea per specilli nucleũ illinas. Vtere etiã iis quæ ad ozænas præscripta sunt. Aliud. Soreos drac. II.chalcitidis tostæ drach.II.fructus myricæ drac.I. croci drach.I.myrrhæ drach.I. trita insufflato velut dictũ est. Aliud. Chalcitidis tostæ drac.II.misyos drac.II.atramẽti sutorii vsti drac.II.amomi drac.II. myrrhæ drach. IIII. croci drac.I.terito,& vtitor siccis. Aliud mirabile. Soreos quadrãtẽ,aluminis scissi quadrãtẽ,gallarũ sextãtẽ,myrrhæ sextãtẽ.vtere sicco. Aliud ad polypos,ozænas,ægilopas, & quæ citra sectionem ac vstionẽ remouere voles.

disparat etiam ossa corrupta. Ramentorum æris rubri vnciam vnam, salis ammoniaci sextantem, aluminis rotũdi quadrãtẽ, aceti acerrimi hẽ. sex. Arida trita, ad iecto aceto, æris rubri vase excipe, & ad solẽ expone, ac pistillo æneo sub caniculari æstu agita, donec resiccẽtur: deinde trita vase fictili reconde. Vsus autẽ tempore, aquã in ore teneri iube: & per arundinem naribus insuffla. Ad polypos & ozænas: Sinapi tritum aquæ misceto, ac subigito: & collyria glandiformia formato: deinde gracile linteolum sinapi obducito, quò ipsum extrahere possis vbi voles. & naribus indito, principio lintei foris relicto, totam diem finito: & excidet polypus. Aliud ad polypos & ozænas ac superexcrescentẽ carnem. Aluminis scissi scrupulos nouem, aluminis rotundi scrupulos sex, atramenti sutorii scrupulos sex, chalcitidis scrupulos XVIII. myrrhæ scrupulos XVIII. squamæ æris scrupulos IX. thuris scrupulos quatuor, gallarũ scrupulos XII. contusa cribrata terito cum aceto velut collyrium, & formato pastillos. Vsu verò postulante, quantum satis est cum melle contere, & linamentum intinge, ac naribus inde, & ad diem vnam sine, altera verò extrahe: & sequetur polypus, quod plerunque fieri solet. Aliud Oribasii. Squamæ æris drach. octo, sandarachæ drach. quatuor, æris drach. sex, veratri nigri drach. II. Siccum hoc insufflato, & velut optimo vtitor. nam in diebus decem manifestam vtilitatem declarat. Nechepsus rex ad carnẽ in naribus enatã: Squamã æris, & squamam ferri, ac alumen scissum, æquis portionibus terito ac insufflato, aut per specillum adhibeto, aut in linamento vtitor. Asclepiadæ ad polypos: Atramẽti sutorii drachmã vnam, diphrygis vsti drachmas duas, calcis viuæ drachmas duas, sandarachæ drachmas duas, sicca adhibe: aut linamentum intortum aqua madefactum ac pharmaco imbutum inde. Aliud quo Antipater vsus est: Atramẽti sutorii, sandarachæ, æquales partes tritas insuffla, & per specillum admoue. Aliud. Atramẽti sutorii vsti drachmas quatuor, rubricæ sinopicæ drach. vnam. trita insuffla. Naturale Apollonii ad polypos:

Nycticoracem iugulato, & calido ipsius sanguine polypum illinito: reliquum verò in sole siccato ac reponito, & aridum tritum inspergito. Aliud eiusdem ad exulceratos polypos, & ad ozænas: Dracunculi radicẽ aridã tritã insperge. facit & succus ipsius illitus, aut cupressi folia, aut pilulæ ficus carne exceptæ. Facit & saluia imposita: & laser cum atramenti sutorii aut æruginis pari portione. Galenus autem ad polypos, inquit, & ozænas comperi egregiè facere subscripta. Primùm quidem id quod ex malis punicis paratur. fiunt autem æquali numero ac magnitudine ex tribus generibus accepta, de austeris, de dulcibus, & de acidis. Oportet autem ipsa recentia matura contundere ipsáque tota confringere exactè, quò succus ex ipsis exprimi possit: quem modicè coctum reponimus in stanneo vase. Quod verò restat solidum & crassum, diligenter in mortario tundito, & valde bene in pila terito, ac collyria formato oblonga, & crassitudine & longitudine differentia: eáque siccato. Et vsus tempore congruum ex his collyrium in nasi meatum inde, in quo polypus existit. nam citra mordacitatem & consensum tollit polypum lõgiori tempore. Si verò humidior & mollior polypus tibi videatur, amplius accipies de austeris punicis malis: si verò durior, de acidis. Quãdoquidem autem molestum est semper collyrium ferre, conuenit ab eius vsu interquiescere, & interim dum collyrium non adhibetur, succo expresso vti, & ex ipso internas oris partes illinire, hiante ægro, eo maximè loco quo nasus ad palatũ perforat⁹ est, atque hoc per pennam, aut lanam specillo obuolutam. Cæterùm ex siccis pharmacis noui aliquando diphryge polypum consumptum. Conuenit in ipsis quoque prædictum collyrium ex malis punicis siccum, læuissimè tritũ ac insufflatum, aut per specilli nucleum naribus inditum. Omnia autem hæc assiduè facere oportet, vt nunquam desit medicamentum loco affecto. facilè enim ab influente humiditate eluitur. Philagrii. At in eunuchis & mollè corpus habẽtibus, & propterea nullam mordacitatem ferentibus, rosas siccas læuissimè tritas adhibe. mirificè enim prosunt mollibus & humidis corporibus. Nam ple-

A raque quæ efficaciter polypos eximunt, exacerbant quodammodo vbi scopum non contigerint. At verò in diuite quodam qui odoratum pharmacum expetebat ad ozænæ curationem, pastillo hedychroo vsus sum, subegíq; ipsum cum vino veteri odorato. & mirum est quàm breui affectio curata est. Relata est autem huius præparatio in theriaces descriptione.

Ad vlcera in naribus, Cap. XCIII.

B Vlcera in meatib⁹ nasi simpliciora semper curaui per pastillos Andronii, & Pasionis, & Polyidæ, & Musæ, & per bithynũ appellatũ: aliquãdo vino dulci ipsos exoluens aliquando austero: & quandoque per acetum vinosum & acre, ita vt ab affectionum symptomatis, pharmacorum vsum inueniamus. Archigenes autem pinguibus emplastris eiusmodi ad ipsa vsus est: Plumbi recrementũ tritum, cum vino veteri ac myrteo oleo æquis partibus in fictili vase coquito ad prunas, sempérque agitato. & vbi strigmentosum factum fuerit pharmacum, ablatum in pyxide plumbea seruato. Oribasii ad narium vlcera:

C Spumæ argenti drach. VI. cerussæ drach. VI. plumbi vsti & loti drach. IIII. myrrhæ, aloës, singulorum drachmas duas, gallarum drachmam vnam, vino & myrteo oleo dilutis vtere. facit etiam ad sedis vitia. Aliud Oribasii.

Atramenti sutorii drachmas septem, aluminis scissi drachmas sex, gallarum drachmas tres, malicorii drach. tres, ex vino aut aceto terito. Aliud eiusdem, ad simpliciora in meatibus nasi vlcera: Spumæ argenti drach. sex, cerussæ drachmas octo, malicorii drachmas quatuor, aluminis scissi drachmas quatuor: terito cum vino & affuso oleo myrteo, in plumbeo vase seruato ac vtitor. Optimè

D faciunt ad eadem, Asteris collyria, & Libyana appellata, & præsertim Cleonis ac similia, cum vino & oleo myrteo diluta.

Ad sanguinis è naribus eruptionem, Cap. XCIIII.

Sanguinis è naribus eruptionem sistit foliorum vrticæ succus per linamentum inditus: & ipsa folia trita fronti imposita: item chalcitis arida trita linamento excepta ac indita. oportet autẽ linamentum lucernarium frigida aqua tinctum in chalcitide obuoluere. Sistit & lysimachii herbæ succus, & anthyllidis, & ferulæ pars lanugino-

E sa cũ aceto indita: thus cum polygoni aut porri succo. Asinini stercoris recẽtis succus, cum porri succo, & aceto per linamentum inditus: aut stercus idem vstum insuffla: aut spongiam nouam pice liquida imbutam inde: aut hippureos succum, aut ipsam tritam inde, & fronti impone: aut saluiæ folia trita adhibe: aut ouorũ testas vrito ac terito, & de his duas partes sumito, & de galla omphacitide partem vnam, & linamẽto aqua aut aceto tincto excepta indito. Frontem verò bulbis tritis cum porri succo aut aceto integito: aut gypsum oui candido subactum fronti ac

F naribus imponito. magis autem facit lapis specularis trãslucidus cum aceto. Aliud. Cochlearum carnes cum aceto tritas adhibeto: aut cochleas vstas ac tritas, frõti ac naso cum aceto imponito. Apollonius autẽ inquit, Cochlearum carnes cum thure tritas naribus indito: & sanguis sistetur. Iisdem etiam frontem intege: aut siccum ex anemona⁹ pharmacum emplastri forma fronti impone: aut emplastrum ex salicibus. Optimum autem est hoc ex cuius vsu sæpe laudem assequutus sum: Lapidẽ molarem feruefactum ac ignitum acerrimo aceto extingue, &

G vaporem naribus admoue: ac sistetur. Commodum est & per spongias frontem frigefacere, & caput in sublime leuare, & manuum iuncturas inguináque ac genua deligare. Apollonius porrò ait, pedis è directo naris vnde sanguis erumpit, magnum digitum ligato, & multùm ac ægrè sisti se sinentem sanguinis lationem sedabis. Cõmodum est etiam cera aures obturare, & in ore aquam pluuiam frigidam continere. Sed & cucurbitam occipiti affige cum scarificatione: & circa viscera magnam cucurbi-

H tam adhibe, si dextra pars sanguine manarit ad hepar: si si nistra, ad splenem: aliquando etiam venam secare cogimur. Summè verò facit hoc: Rhoidarii & ochræ æquales partes cum aceto in oppositam nari aurem instilla. nimirum si dexter nasi meatus sanguinem fundit, in sinistram

aurem:ſi ſiniſter,in dextrã.Sed & quæ ad ſanguinem ſpuẽtes deſcribentur,potanda præbe.

Quomodo ſanguis è naribus eliciatur,
Cap. xcv.

MEntham tritam melle exceptam ad collyrii formam redige,ac naribus inde:aut rubiæ radicem læuiſſimè tritam oleo ſubige, & naribus penitiſſimè illine: aut graminis florem, aut ſummam eius aſperiorem partem naribus inde, & obtorque donec ſanguis erumpat.

De narium obturatione,& odoratus oblæſione, Galeni, Cap. xcvi.

OCulis & linguæ ac vniuerſo corpori ſenſum ac motum ſuppeditat cerebrum per neruos.Verùm odoratus ſenſus intra caluariam eſt in anterioribus cerebri ventriculis vaporoſum quendam ſpiritum habentibus. Cæterùm neceſſarium eſt prius noſſe quomodo naſus conſtructus eſt,& quæ corpora meatibus ipſius cohærẽt. Quũ itaque naſus habeat medium interſeptum,& duos memorabiles meatus qui ſanè apparẽt,vnus in ſingulis narib⁹, noſſe oportet ſupra naſi partes vtrunque ipſorum dextrũ ac ſiniſtrum bifariam findi. & altera quidem pars ad internam oris partem circa palatũ vergit: altera verò rectà, velut ab initio ferebatur,ad ipſum cerebrũ aſcẽdit. Sunt autem in cerebro duæ propagines oblongæ ac cauæ,principium quidem ex anteriorib⁹ ventriculis habentes,progredientes autem ad illam caluariæ partem, vnde naſus initium habet.Iuxta hanc verò partem etiam oſſa coliformia ſita ſunt,per quæ inſpiratio & expiratio iuxta cerebrum contingit,& ſuperfluitates in ipſo expurgantur.Sed & craſſa cerebri membrana,qua parte coliformia oſſa cõtingit, tenuibus cauernis perforata eſt. & per hanc ſanè primam excolantur craſſiores cerebri ſuperfluitates quas mucum appellamus. Et hæ dum deferuntur, primùm quidem ipſam membranam penetrant: poſtea verò per coliformia oſſa excolantur,atque ſic in naſi meatus incidunt. At in tranſgreſſu per hos meatus,aliquãdo pars aliqua ex iis quæ deferuntur,præterfluit in os, per prædicta foramina ex naſo in palatum,& præſertim vbi fuerit mucus ille viſcoſus ac craſſus:reliquum autem quod defertur per nares euacuatur. Adiuuamus autem excretiones per os ex palato,per ſcreatum: excretionẽ autem ex naſo,per violentioris efflationis ac ſternutatoriorũ vſum.Reſpirationis equidem ac olfactus gratia,facta ſunt foramina cerebri in nares: vtitur autem ipſis natura ad retrimentorum cerebri purgationem. Proinde odoratus læſio non in meatibus naſi eſt,ſed aut anterioribus cerebri ventriculis ad intemperiem perductis,aut meatibus in oſſibus colatoriis obturatis, muco ac deſtillatione vtplurimum prægreſſis,aut his partibus perfrigeratis vel humectatis. Nam & aer qui palàm per inſpirationes attrahitur, tum nares aliquando perfrigerat,tum vicinas ac cõtiguas partes,& hoc maximè vbi ambiens nos aer frigidus factus eſt. Archigenis. Primùm igitur cõuenit eos qui olfaciendi facultatem læſam habent, aut colatorios meatus obturatos,in ſiccioribus locis diuerſari, quales maximè ſunt maritimi: & gymnaſiis pro viribus vti,itémque vnctionibus ſingulis diebus,ita vt erectum habeant collum,& per alios confricentur.Caput quoque pectine perfricare oportet,& nitro detergere in balneo,& aqua marina calida abluere,ac caput perfundere marina calida affuſa:deinde etiam aquæ frigidæ modicè immergere in egreſſu.optimum eſt & in marina aqua aſſiduè natare.Vtendum eſt & medicamentis quæ naribus indita caput purgant. Cæterùm tota victus ratio attenuatoriæ ſit facultatis.quare etiam acrium rerum eſus ex interuallis adhibeantur. Domus in qua degunt, moderatè calida ſit, pro temporis anni ratione.ſomnus diuturnus incommodus eſt ipſis. Dum autem dormiunt,ceruicalia ſublimia habeant,& in latus reclinentur,& non ſecundum affectam partem,velut ſi contingat vnum ex colatoriis meatibus eſſe obturatum. quotidiana itaque victus ratio talis ſit. Claro autem inſtante aere, primùm ventrem expurgare tẽtet, per Archigenis ex colocynthide hieram:deinde hirudines ſublimiori naſi parti adhibe, & multum ſanguinem trahere ſine.Poſt tertium autem diem, ſplenio ab intermedio ſuperciliorum vſque ad malã,obturatam naſi partem intege.ſit autem factum ex emplaſtris diſcuſſoriam vim habentibus:quale eſt melinum Serapionis, & emplaſtrum Iceſii,& nigrum Archigenis, & quod ex tithymali ſucco paratur, & quod ex ſquilla,ac conſimilia. horum autem vſus non fiat infra quindecim dies. Poſt hæc picra ex aloe aſſiduè venter ſubducatur. commodus eſt enim frequentior ipſius vſus. Poſtea pituitam per os ducentibus vtendum eſt ex ſtaphide ſylueſtri ac maſtiche. Poſtquam autem ſufficiẽs euacuatio per os facta eſt, emplaſtro ex agarico,aut ex cãcry,aut malagmate ex baccis lauri,aut aliquo conſimili naſus integatur,& frons vſque cutis rubificationem.ſolent enim talia mucoſam humiditatẽ per cutem attrahere. Poſtea verò ſternutatorio vtendum eſt,primùm ſimpliciore, deinde efficaciore: quale eſt veratrum album læuiſſimè tritum.Tertia deinde,aut quarta die à ſternutatorii vſu, radẽdum eſt caput, & ſinapiſmus adhibendus vſque ad frontem:deinde lauẽtur.Et poſt multos rurſus dies,ſi opus fuerit, rurſus caput per naſifuſorium inſtrumentum purgetur. Sit autem efficax medicamentum quod adhibetur:quale eſt elaterium cum lacte,aut cyclamini ſuccus: aut ipſam cyclaminum ſiccam tritam inſuffla:aut cucumeris ſylueſtris radicem: aut nigellam tuſam ac cribratam & oleo vetuſtiſſimo addito probè tritam,per nares infunde, & pharmacum per reſpirationem vehemẽtius attrahere iube: aquam autem ægro in ore tenendam exhibe.Hoc ego vſus ſum in quodam adoleſcente,qui ex muco ac deſtillatione diuturna olfactus ſenſum læſum habuit:& vbi conſequenter per triduum hoc auxilio vſus eſſet,magnopere auxilium percipiebat: quarta verò die attracto vehementius per inſpirationem pharmaco, fortem mordacitatem in profundo capitis ſentiebat,& quum hæc paulatim imminueretur,poſtera die penitus conualuit. vtiliter etiam nigella aſſumitur cum aceto. Cõuenit autem poſt horum vſum, poſt triduum videlicet,ſinapiſmum fronti adhibere, facieique ac naſo:& poſtea lauare. Sed & odoramenta aſſiduè adhibeantur.odorata hæc:Narciſſus,ſiſymbriũ,ſerpyllũ,lilii folia,violæ,mẽtha,poliũ,ruta ſylueſtris, & thymbra.Omnium verò vtiliſſimum eſt caſtorium aceto dilutum. quin & potum caſtorium tritum cum aquæ mulſæ cyathis tribus,præ multis auxiliis proderit. efficacius autem redditur, aceti ſquillitici cyatho dimidio addito.At verò acetum ſquillinũ quotidie à ieiunis trium cochleariorum menſura acceptum,vtiliſſimum ipſis exiſtit.Cæterùm poſt has omnes lancinationes, ſi adhuc affectio aliquo auxilio opus habet, adhibendus eſt etiam à raphanis vomitus,ita vt ipſi conciſi aceto mulſo aut garo madeſcant.Sequenti verò à vomitu die,æger abſinthii decoctum bibat,aut pulegii.Et poſt hoc imponendum eſt naſo emplaſtrum ex ſquilla, cuius experientiam feci, relinquendúmque aliquo tempore,vt varos in loco excitet,& ſtrigmentoſam humiditatem extrahat.habetur autẽ hoc emplaſtrũ in ſermonis De emplaſtris tractatu. Atque hæc omnia etiam bis ac ter & ſæpius adhibenda ſunt ad pertinaciores affectiones.

De ſternutatoriis, Hippocratis, Cap. xcvii.

STernutatio fit calefacto cerebro, aut humectato eo quod in capite vacuum eſt.Aër itaque intus exiſtens erumpit:ſonitus autem fit,quoniam per vacuum & anguſtum ſpiritus tranſit.Conſideremus autem quomodo ſternutationes capitis grauitatem ſanant.Fiunt equidem ſternutationes,maximis inſpirationibus prægreſſis, & efflatione celerrimè ſequente. appello autem efflationem, aceruatam expirationem. Habet enim cerebrum duas has facultates,per quarum alteram ſuperfluitates in anterioribus ventriculis excernit,ad ſeipſum contractas: per alterã verò alas naſi expandit,& ſpiritum attrahit.Quum itaque à ſpiritu grauatur,tunc ipſum excernit per cõtractionem ſui: ſi verò obturatis in narib⁹ viis impeditur excernere grauantem ſpiritum aut mucum,tunc violento motu ad ſternutationem procedit,depellere conans ea quæ meatus obturant.Vnde ſternutationes capitis grauitatem,velut dictum eſt,ſanant.imò etiam affectiones quaſdam circa cerebrum conſiſtentes:quales maximè ſunt,lethargus,

& profundi sopores, ac consimiles. tales enim per sternutatoria maximè curantur. Sed & ad solem respicientes, ad sternutationẽ irritamur, diffusis, velut arbitror, à caliditate crassis cerebri spiritibus. Extrudũt autẽ sternutationes etiam mucos ex cerebro crassos ac viscosos, per vehementem spiritus impetum etiam hos foras coercientes. Porrò sternutationem mouet veratrum album, herba lanaria, piper, castorium, cyclaminum, euphorbium, nitrum, herba ptarmica, *id est sternutatoria*, cuminum, singula seorsim ac simul læuissimè trita & admota. Non autem hæc insufflare oportet, sed motam pyxidem naribus admouere, aut per specilli nucleum naribus penitissimè indere. & simplicia quidem sunt hæc. Sunt & composita ex ipsis ideo conflata, quale est hoc, Sternutatorium Heracleæ Tarentini: Cumini Æthiopici, piperis, herbæ lanariæ, castorii, singulorum æquas portiones, contusas ac cribratas in æream pyxidem repone. Vsus autem tempore agitatã pyxidem aperi & naribus adhibe: aut per specillum penitissimè inde. Aliud. Piperis, veratri albi, herbæ lanariæ, euphorbii, castorii, succi cyclamini sicci, æquis partibus vtere, velut dictum est. Aliud ad diuturnos capitis dolores, vertiginem, capitis grauitatem, & comitialem:

A Veratri albi drachmas quatuor, nitri rubri, herbæ lanariæ castorii, piperis, singulorum drachmam vnam, vtere velut dictum est.

Ad sedandas redundantes sternutationes, Cap. XCVIII.

Redundantes sternutationes sedant ea quæ etiam grauedinem sanant, oleum rosaceum naribus infusum, & oleum dulce, & vnguentum nardinum. Olfactu verò sedãt sternutationem: Anisum, ocimi festucæ siccæ tusæ, nigella sicca trita: aut thymum fermento oblitum, & cinere obrutum, & vbi tostus est, tritũ adhibe. singula verò
B hæc raro linteo alligata olfaciẽda dato. Sedat sternutationes & grauedinem etiam myrrha per se, vel cum thure & vino odorato trita, illitis hinc naribus. Facit & mentha & hedychroon, & cyphi: sed & aqua tepida fronti aspersa sternutationes sedat. Quin & si ab vtraque nasi parte, iuxta magnos oculorum angulos venas sitas digitis compresseris, sternutationẽ sedabis. At verò Apollonius naturale auxilium prodit ad hoc vt pueri non sternutent: Ciconiæ, inquit, pennæ in domo habeantur, & impossibile est vt
C sternutent.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE TETRABIbli secundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE, Tetrabibli siue quaternionis secundi, Sermo tertius.

De morbis oculorum.

De natura oculorum, Cap. I.

CVRATIO circa oculos varia est & diuersa. nam & ipsa particula, oculus inquam, nō simplex est, sed compositionem sortitus est ad suam essentiam constituendam, tunicis nimirum & humoribus, insuperque palpebris ornatus. Natura enim neruos à cerebro ad oculorū regiones descēdētes, visiuos videlicet,& partem duarum membranarum cerebrum cōplectentium,quæ cum ipsis neruis excurrit,augens & velut dilatans,tunicis oculorum originem essentiæ largita B est, vt quæ omnium intimam tunicam retiformē appellatam, ex neruo visiuo construxerit: acinoformem verò tunicam huic præpositam, ex tenui mēbrana produxerit. Similis est enim acino vuæ,& figura,& colore,& rotūdiore foramine perforata est iuxta pupillam. At verò tunica quæ ambabus his forinsecus prætēditur,corniformis vocata,ex crassa membrana originem habet: quæ verò his omnibus foris obducta est,alba illa quam agnatam appellamus, ex pellicula forinsecus ossi capitis circumsita, quæ circumossalis & circumcalualis appellatur,generationem habet ex propaginibus corporum oculo circumdatorum. C Cæterùm humores in oculo tres sunt: Intimus omnium est qui in cauitate retiformis tunicæ continetur, vitriformis dictus: similis est enim & colore & substantia vitro fuso. Exterius autem ab hoc situs est ad finē retiformis tunicæ,humor glacialis siue crystallinus,qui etiā discoformis & lentiformis appellatur: similis est enim colore quidem glaciei,figura verò lenti aut disco. Forinsecus autem circumfusus est, ouat⁹ siue ouiformis humor: similis est enim colore & substantia humori albo ac te- D nui in ouis. Omnium igitur intimus humor vitriformis, ad hoc vt glacialem alat constructus est: qui verò forinsecus ipsi circūfusus est ouiformis,ad hoc vt hūc humectet factus est,& ad hoc vt ipsum à solis splendore iniuria affici non permittat. Palpebras porrò constituit tunica agnata. Ex his autem singula è naturali statu emota,oculum ægrotare faciunt.

Quot & quæ affectiones circa singulas oculi partes fiunt, Cap. II.

QVÆ propriè dicuntur lippitudines,& chemoses, & E perturbationes,& tumores,& suffusiones ex plaga,& pterygia,affectiones sunt tunicæ agnatæ. Eadem etiam vlceratur & carbunculo infestatur,& cancerosam affectionem habet. At lippitudo dura & lippitudo sicca,communes affectiones sunt palpebrarum,& ipsius oculi. Cæterùm circa externam palpebrarum superficiem,pustulæ aquosæ,melicerides & steatomata. Verùm ex iis quæ circa internam palpebrarum consistunt,est densitas,aspretu- A dines,sycoses,grandines,calculi,concretio, conclusio. Et lagophthalmi appellantur,quibus superna palpebra reuulsa est, vt oculum contegere non possit: ectropii verò quibus inferna palpebra euersa est. Sed & mutilationes & corrosiones & vlcerationes in palpebris consistunt. Circa palpebræ verò extremitatem fit trichiasis, *hoc est pili pungentes*,& madarosis,quæ & ptilosis vocatur,*id est defluuium pilorum*. Fit & morbus pedicularis,ac porrigo, & paruus instar ordei abscessus. Sed & milphosis,*id est pilorum nuditas*, affectio est extremitatis palpebræ. rubicūda enim his est pal- B pebræ ala,colore miltū, *id est minium* referens, vnde etiā miltosis vitium appellatur. At verò anguli afficiūtur quidem etiam in ægilopis, sed non soli. Carunculæ autem naturalis supra iustum modum incremētum, & eiusdem decremētum,solorum angulorum affectiones sunt. Porrò circa tunicam corniformem cōsistit caligo, nubecula, argemō, epicauma, cœloma, bothrium, ruptio, prolapsio, vnguis, pus, pustulæ, carbunculi, canceratæ affectiones. At circa acinoformem tunicam fiunt, prolapsio, myocephala, staphylomata, & mydriasis, quæ & platycoria vocatur, *id est pupillæ dilatatio*, tabes, confusio, pupillæ distractiones. C Suffusio verò circa ipsum foramen acinoformis siue vuiformis tunicæ consistit, hoc est iuxta pupillā. Sed & ouiformis humor amplior seipso factus, aut crassior, exactum visum impedit. quin & imminut⁹ idē humorē crystallinum resiccat. Quæ verò glaucedo appellatur, siccitas est vehemēs humoris crystallini. Obscuratio autem obturatio est nerui visiui, vt omnino non videat qui sic affectus est, pura tamen apparente pupilla. Læsos etiam oculos habent, citra hoc vt aliquid mali appareat circa oculos, qui D nyctilopes appellātur. Totorum verò oculorum manifesta læsio est, quæ expressio vocatur. est autem prominentia oculi velut extrà positi Cæterùm curationis tractationem à simplicioribus & superficialibus morbis in oculis incipiendam putamus.

Perturbationis oculorum curatio, Cap. III.

PErturbationes oculorum à fumo factas,& ardore,aut puluere,aut alio consimili,facilè curabis si iusseris ægrū à lædente causa discedere, velut sole, aut fumo, aut alio simili: deinde oculos lauare, primùm aqua tepida dul- E ci, postea etiam frigida. iubendus est etiam splendorem auersari,& oculos claudere. Ex his enim sedatur malum, nulla alia re adhibita, sed solùm indigentiore victu: si verò ex ardore obortæ sunt perturbationes, ampliore potu vtendum est. Si enim somnus successerit profundior, etiā lippitudo formidata concoquetur. quare neque à balneis abstinendum, verùm diæta exquisitiore vtendum. Perseuerante verò affectione, quiescere oportet,& palpebras illinire collyriis ex croco aut rosis,& maximè collyrio Ni

li ex rosis. Gramas autem,& glutinationes noctu circa oculos fiētes expurgat & probè iuuat posca aquosissima,& ipsa aqua per se frigida affusa. Et aliquod ex ipsis siccis de lacrymatiuis appellatis, præsertim quod croceum procatalepticū, *id est præoccupatiuum siue perseueratiuum* appellatur.

Inflammationis oculorum superficialis curatio, Cap. IIII.

QVòd si inflammatio superficialis fiat in tunica agnata, & dolor vehemens non adsit, repulsoria in ipsis adhibēda sunt collyria, ita vt vehementiā mordacitatis ipsorum per oui admixtionem mitigemus. Plerunque enim tenuis oui liquor cum collyriis monohemeris, *id est diariis* appellatis, sufficit ad curandas superficiales & incipientes lippitudines, citra magnam inflammationem & vehemētem dolorem. Sæpe enim ita inflammationes mitigauit vt homo ad vesperam balneo vsus sit, & postridie collyrio nardino ad restitutionem in integrū & corroborationem se illeuerit. Admiscetur autem ad collyrium nardinum circa primam illitionem, minimum quiddam ex repulsoriis: circa secundam adhuc minus. In quibus igitur collyriis dominantur adstringentia, plurimum liquorem oui esse oportet, modicum verò collyrii: in quibus autem præualent concoctoria, velut est nardinum, ea crassius adhibenda sunt. Fomentum adhibendum est his per spongiam, si moderatus est dolor, semel aut bis: si vehementior, melius est vel quinque vicibus eo vti, animaduersione tamen habita ad oculi qui curatur sensus subtilitatem aut hebetudinem. Quicūque enim oculi secundum naturam venas amplas habēt, & sanguine plenas, itemque qui glauci sunt, omnino non ferūt collyriorum adstrictionem. quare aquosiora in his collyria adhibere oportet.

De inflammatione ob plenitudinem,& chemosi oculorum, Cap. V.

SI plenitudo in toto corpore subiecta est,& inflammatio in oculis magna fit,& dolor vehemens adest, non amplius sufficit collyriorum vsus ad talem affectionem. Vario itaque opus habemus in his medicationis ductu: & oportet prima ac maxima auxilia adhibere, quorum etiam Hippocrates in Aphorismis meminit, vbi ait, Dolores oculorum soluit meri potus, aut balneum, aut fomentum, aut medicamentum purgatorium, aut venæ sectio. At non eidem homini omnia auxilia hæc adhiberi iubet, sed alii venæ sectionem, alii purgatorium pharmacum, alii fomentum, alii balneum, alii vini potum. itaque à balneo initium faciamus.

De balneis, Cap. VI.

BAlneum conuenit iis quibus inflammatio tumida in oculis est. Est autem tumor mole quidem laxus, sed ad tactum frigidior,& colore albus:& qui influit fluxus, minus mordax est,& minus calidus. imò neque chemosis in ipso oculo subrubra est, neque distenta. Hæc autem affectio magis in senili ætate contingit,& plerunque hyemis tempore,& magis fœminis pinguibus: &(vt compendio dicam) omnibus frigidum ac pituitosum cerebrum habentibus, inflammatio tumida contingit. Quum itaque omnia relata signa videris, confidenter balneum assumito: adeo enim ægrum leuat vt alio auxilio nō habeat opus. Oportet autē magis in aere morā trahere,& oculos plurimùm fouere
 sicciore fomēto per spōgias multùm expressas. Quod vbi feceris, palàm percipies tumorē in calido aere disparuisse,& interim ægros penitus ab affectione liberatos: si verò quid ad perfectam curationem defuerit, nardinum collyrium in balneum ituro instillato. At si moderatus apparuerit dolor, etiam crassius collyrium adhibebis præcalefactum videlicet in cote: ita vt loto velut dictum est,& è balneo egresso, humiditatem diligenter per spongiam detergeas,& sic idem collyrium illinas, obseruans nequid ex ipso in oculum præterlabatur: solet enim magnum damnum excitare. quare neque sudantibus illinendum est. Fit enim in balneo humorū diffusio,& præterla psum collyrium mordacitate quadam inducta, materias facilè ad oculum trahit,& duplicat inflammationes. Si verò relata affectio durabilior fiat,& fluxionis essentia ad frigiditatē magis ducatur, tunc smegmata capitis in bal-

A neo adhibenda sunt,& pulueres inspersiles post balneum. & primùm quidē simplicibus vti oportebit: si verò causa perseuerarit, etiam ad composita transeundum est, quorum sylua talis est, Baccæ lauri, nitrū tostū vino extinctū, sampsuchus, fæx vini vsta,& similia. Puluisculi verò mulieribus, præsertim consueti, adhibendi sunt, quales sunt ex iride,& apii semine,& cupressi pilulis, & vnguētis siccis appellatis. Oportet autem non immodicè calida esse neque acria quæ adhibentur, sed leniter calida, & habere adstrictionem admixtam. horum verò cōpositiones iam B relatæ sunt in præcedenti Sermone. Smegmata igitur in balneo iniicere oportet sincipiti, pilis prius inter se disparatis, quò auxiliū corpus inter se cōtingat, præcipiēdumque vt in balneo os claudant, quò calido aere vehemēter per nares attracto, subiectam materiam citius trāsmutēt. Post balneum autem detersis capillis puluisculi inspergātur, velut dictum est.& de balneis quidem hactenus. Consequenter etiam de vini potu.

De vini potu, Cap. VII.

VInum attenuat,& incrassatos humores transmutat,& C sæpe per accidēs aliquod horum euacuationem facit. Conuenit autem esse vinum colore fuluum,& substātia tenue,& non vetus, neque vehementer adstringēs. Dandum est autem vinum iis maximè qui ipsi assueti sunt, & qui siccam ac frigidam intemperiē magis prædominantem habent. videtur enim societatem quandam ad balneum habere vinum ipsum. Quum igitur euacuatione ac transmutatione humorum opus fuerit, balneum assumēdum est: quum autem transmutatione,& renutritione, ac humectatione & calefactione, moderatáq; euacuatione, D vino opus habemus. Miscere igitur vinum oportet aqua calida non multa. fit etiam meracius quàm pro consueta tēperatura. Sit & aqua quæ adiicitur purissima,& fumi ac odoris exors, & valde feruida, quò etiā seipsa tenuior euadat,& sufficiat ad amplioris vini temperaturam. Sit & poculum in quo exhibetur amplius,& conetur æger oculos inter potandum aperire: sic enim exoluta obstructione,& multa naturali ac saluberrima lacryma influente, à dolore liberabitur. Statim enim laxantur palpebræ,& seipsis magis mobiles fiunt ac leuiores. Illud verò considerare oportet, ânne caput hominis facilè lædatur: taliū enim caput E facilè læditur ex vini potu. Cæterùm ad reliquias affectionis oculi, collyrio vti oportet, primùm leni ac dulci instillato, ad accessoriam perturbationem curandam. Et vbi oculi in quieto statu fuerint,& à feruore inflāmationis liberati, tunc repulsorium collyrium adhibeatur, quale est quod Hermolaū appellatur: & consimilia sistentia appellata. Dum enim rubor adest & inflammatio adstringētibus collyriis vti nō oportet. Cōclusis enim per adstrictionem materiæ reliquiis, dolorem maiorem faciunt. & de F vini potu hactenus. Dicendum & de venæ sectione.

De venæ sectione, Cap. VIII.

ADhibenda est venæ sectio, si nihil ex sæpe relatis impedierit, in dolore oculorum, in iis quibus oculorum distentio est,& multus rubor, & ad contactum resultus, & ardor,& lacryma multa ac calida,& chemosis iuxta corniformem & agnatam tunicam, vt à vehementi inflammatione palpebræ euertātur, vt vix oculos aperiāt,& subrubra apparet tunica agnata,& maiori tumore prædita est,& totum corpus sanguine repletū. Secanda est autē potius G superna in cubito vena, humeralis appellata, faciēdáque maior sectio, ad hoc vt crassior sanguis euacuetur, velóxque animi deliquium succedat, quò dolor eximatur & inflammationis feruor extinguatur. Euacuato autem toto corpore collyriis & reliqua curatione, reliquiæ affectionis percurentur. Vtendum est autē collyriis, qualia sunt cygnaria & Libyana, ita vt aquosiora calida instillemus. Fomenta in his non valde adhibendà sunt, sed per spongiam ex aqua tepida leniter detersio fiat. Alimenta danda sunt lenia, facilia concoctu & ad digerendum ventri cōmoda, H vrinam cientia, nihil acre & salsum habentia, aut crassi humoris aut ægrè concoctile. Post inflammationis depulsionem, nardinum aquosius instillandum est vsque ad perfectam sanitatem.& venæ quidem sectionis hactenus mētio facta sit. Trāseundum est hinc ad purgationē

De purgatione, Cap. IX.

A SI neque ætas, neque anni tempus, stomachi imprimis debilitas, aut alterius cuiusdam visceris, neque aliud quoddam maximum impedimētum fuerit, purgatio assumenda est in iis quibus tenuis & multa lacryma defertur, aut salsa, aut acris, aut frigida. & vniuersum corpus vitiatis humoribus refertū, & caput superfluitatibus redundans, & aluus assiduè suppressa, & copiam ex hoc malarū superfluitatum congregans: & ad hæc vehemens doloris vexatio adest. B Nā in venæ sectione plenitudinem totius corporis suspectam habemus: in purgatione verò, vitiosos humores auersamur. Purgatoriorū autem natura non vna est, sed plures. iuxta redundantem enim & affligentē humorē, pharmacorū materia euariat. Si quidem igitur aluus assiduè fuerit suppressa, aloe ipsis exhibēda est cum brassicæ succo trita, & in catapotia redacta. Si verò pituita magis redundarit aquosa, exhibe pharmacū ex euphorbio, pipere, & sale ammoniaco præparatū: si verò bilis abundarit, picram ex aloe dato, scammoniæ læuissimè tritæ duobus scrupulis aut minus additis, pro virium ratione. C Si autem atræ bilis humor dominatur, addantur ad picræ dosin, epithymi scrup. VI. & scāmoniæ obol. III. Cæterùm post sufficientē per purgatorium euacuationem, si quidem simplex & sine vulnere fuerit affectio, adstringētibus collyriis vtendum est: quale est Hermolaus, & similia. & hæc per instillationem adhibēda sunt. Si verò vulneratus fuerit oculus, teneris vtendum est: qualia sunt cygnaria, & Libyana. Iā igitur Aphorismi Hippocratis scopus, quātum in præsens opus est, relatus est, hoc est Quomodo ad maximos dolores ac inflammationes citò instare ac reniti oporteat. Quādoquidem verò in multis maxima auxilia relinquūtur, D venæ sectio maximè & purgatio: considerādum sanè est quomodo tales tractare oporteat. Proinde cum vniuersalibus iam relatis signis, etiam peculiaria quædam circa oculum signa videre est, totum morbum redarguentia ac indicantia. Gramæ itaque & lacrymæ apparent, aliquando glutinosæ ac crassæ, aliquādo tenues & citò destillantes. & aliâs salsæ, aliâs acres, aliâs mordaces: & quandoque calidæ quandoque frigidæ. Grama itaque statim in principio lippitudinis apparens, magis cruditatis signum est, & diuturnam lippitudinem fore significat. E Oportet itaque in talibus leniter curationem facere per dulcia collyria instillata, & reliquum consimilem ductum, quò temporis progressu concoctio verè fiat. Nam repulsoria collyria, quum sint ferè viribus frigidiora, obstructionem & corporum condensationem faciunt, & dum humorū materias concludunt, maximas inflammationes ac graues dolores inducunt: aliquando etiā ruptionem tunicæ corniformis faciunt, propter humorum distentionem, & maximè vbi rubor adest, & inflammmatio & materiæ multitudo in oculis subiecta est. talia verò collyria sunt quæ ex vberiore opio & acacia præparantur: F quale est quod Antoninus, & quod Hermola⁹ appellatur, & quæ Pelaria appellantur, & his similia. Quidam enim collyrio Antonino ampli⁹ vsi, vnà cum dolorum augmēto etiam vim visiuam iniuria affecerunt: nam per immodicam perfrigerationem particulæ mortificationem magis induxerunt.

De fomento, Cap. X.

FOmento vtendum est multo, maximè si in principio crassissimæ gramæ apparuerint, quò ipsæ extenuētur. G A balneis autem penitus abstinendum est: aliquādo etiā à vino. Cibi exhibendi sunt modici, ventri commodi, ac attenuantes. Quòd si duriorem aluum habuerint, per betarum ac furfurum decoctum eluatur cum melle ac sale. Os autem per pharmacum ex moris illinatur, ad materiæ euacuationem: aut per collutionem aliquam pituita per os detrahatur. Plerique enim maxillares musculos læsioni obnoxios habentes, manducationem ægrè ferunt. Postea verò, velut dictum est, simplicia collyria infundantur: & si H quidem calida fuerit affectio, Libyanis collyriis vtēdum est. Quale est quod à nobis ad huiusmodi affectiones experientia cognitum est, & in Heræ tomis reperitur, & ab ipso tephrum appellatum est, pompholygémque non habet: vnde etiam nos descriptionem ipsius delegimus. nam A pompholyx rara inuenitur, & facilè adulteratur. Optima est autē pōpholyx colore nō alba, sed magis ad liuedinē vergens: signum optimæ est, si in prunas inspersa, auricolorem ignis speciem efficit. Vtendum est igitur collyrio tephro appellato, ad lippitudinem à calido humore obortam: si verò non affuerit hoc, alio quodam ex Libyanis appellatis vtendum est, aut cyguario. At si inflammatio affuerit cum lacrymæ calidæ influxu, Hecatontarchium collyrium aquosius instillare conducit, si non vlceratus B fuerit oculus. Et si quidem inflammatio prædominatur, addenda sunt ad Hecatontarchium quædam non adstringētia collyria: si verò influxus magis præualet, ipsum per seipsum aquosius infundatur. Omnibus autem præstat in quibus gramæ sunt crassæ ac viscosæ, id quod ex vino paratur, & isotheum inscribitur, cum albumine oui infusum, atque hoc aquosius, vt coloretur solum ouum ex collyrio. citissimam enim opem affert citra aliud auxilium. Post collyriorū vsum si puncturam aliquam aut mordacitatem aut caliditatē perceperit, solum albumen oui calefactum infundatur. nā lacryma ex supernis partibus delata, C apud palpebram colligitur, & arenæ imaginationē exhibet. Et quidam medici fidem habentes iis quæ ab ægro dicuntur, velut sit aliquid sub palpebra arenæ, inuersam palpebram spongia detergent. Et videntur sibi in præsens quidem ægrum ab omni suspicione liberare, verùm maximum detrimentum in posterum ipsi inducunt. Dum enim exasperant palpebram, pungitiuum dolorem condupplicant. Proinde iis quæ ab ægris dicūtur non valde attēdere oportet. dolorib⁹ enim perturbati, ignorāt id quod ipsos lædit. Conuenit igitur post collyrii vsum, largo fomento vti: hinc enim lacrymæ influxus dissoluetur: D deinde solum oui cādidum præcalefactum infundere. statim enim à punctura liberantur. Rarefacit enim albumen oui meatus & per viscositatem facilè euacuat lacrymam & meatus obducit, ac humorum acrimoniam cōtemperat, & ipsorum tenuitatem ad iustam spissitudinem transmutat. Et in summa, siue punctura infestarit, siue non, infundendū est oui candidū per seipsum post collyriorū vsum. omnem enim morbosam putredinem deterget. Nam collyriorum essentia quomodocunque tenuis fuerit, tunicis tamen oculorum palpebris insidens, aspretudinem quan- E dam inducit, quæ vbi oculum contigerit, minimè bona censenda est. Quidam porrò dolorem obtundere volentes, & caliditatem & acrimoniam edulcare, lac pro ouo infundunt. Decipiunt autem seipsos ex ignorātia, pro paruo solatio diuturnam affectionem ægro propinantes. Idē enim faciunt quod ii qui vulneri pinguia adhibent, & carnem superexcrescentem augent. Sed & quum lac facilè alteretur, à caliditate in oculo præter naturam acrius euadit. & de calida quidem lippitudine hactenus. Consequenter etiam de frigida dicendum est.

F

De frigida oculorum intemperie, Cap. XI.

IN frigida oculorum intemperie minus quàm in calida dolores fiunt: tardius autē curantur, & si successerit in his inflammatio, tumida fit, & colore velut plumbea. Plerunque autē oculus his non valde perturbatus est, neque rubicundus. Lacryma verò ipsis destillat per paruum angulum, aliquando etiam per magnum modica ac frigi- G dissima. Progressu verò temporis etiam palpebræ inflammantur, & puncturæ consequuntur. Conflatur hæc affectio humoribus pituitosis ac frigidis in capite redundātibus: aliquando etiam ex mora in aere frigido, & maximè post balneum. His igitur tempestiuè præeuacuatis per clysterem, balneum adhibeatur. Sed & vinum dandum est, velut paulo antè in Aphorismo Hippocratis dictum est. Infundendum est autem ipsis incipiente lippitudine collyrium nardinum Zoili, ad aquosiorem compagem dilutum. Et quantùm lacrymæ imminuuntur, tantùm colly- H rii compages inspissetur. Sitque tibi vniuersalis scopus curationis oculorum, vt pro decremento influentium humorum, crassefacias compagem collyriorum quæ adhibentur. Declināte verò lippitudine, nardinum collyrium aqua dilutum per specilli nucleum palpebræ sublinatur.

De oculo-

De oculorū inflatione, ex Demosthene, Cap. XII.

INflari oculum dicunt, quum absque manifesta causa intumescens, decoloratior & pituitosior ac fortiter pruriginosus fit cum fluxione. Contingit autem hoc plerunque senioribus, pruritu ab angulo ad nasum incipiēte, velut si quis à musca aut culice sit cōmorsus. frequens est hæc affectio in æstate. Curatur spongiæ fotu: deinde palpebram intrinsecus subline melle per se, & cum croco trito. Commodat & liquida Erasistrati panchrestos. Illinendæ sunt & palpebræ forinsecus cum melle. Conducit & euacuare aluum: deinde etiam lauare, & temperata calida aqua caput perfundere: & post balneum dare vinū. At si pruritus vehemens est, & ætas ac reliqua permiserint, & nihil aliud obstiterit, vena secanda est in cubito, aut aluus purganda. Prodest & aqua marina affusa, præsertim hyeme.

De tumore oculorum, Cap. XIII.

TVmere oculum dicunt vbi palpebram forinsecus eleuari cōtigit, decoloratioremque esse ac grauiorē, & ægrè mobilē: itémque dum pallidior apparet. aliquādo etiā albū palpebræ aliquantulū excedit nigrū. Est autē tumor laxus forinsecus circa palpebrā obortus, qui digito compressus citò cedit, & citò rursus repletur. Est & vtplurimùm citra dolorē, & concolor naturali habitui. fit autē plerunque à fluxione aquosa. Curādi porrò sunt tumores qui circa solas palpebras forinsecus sunt citra oculi cōsensum, præeuacuata per clysterē aluo, solis illitionibus, præmissis fomētis per spōgiā. Laxi verò tumores & cōcolores, præeuacuata similiter aluo, & præmissis fomentis, melle illinātur intrinsecus palpebræ sublito. Prodest & Erasistrati liquida illita. Vtendū etiā ad ipsos apophlegmatismis ex melle cocto, vua passa, thymo & pulegio. acriora verò vitanda sunt, velut est staphis syluestris & similia. In quibus autem oculus condolet palpebræ, præeuacuata aluo, & inedia imperata, spongiæ fomentum adhibeatur. Aliquādo etiam faciei perfusione vtendum est, & præsertim vbi pruritus cōsequitur. deinde absinthiū aut hyssopū tritū supernè illinatur cū melle. Si verò corpus debile fuerit, lentè coquito, & per colū culinariū, aut cribrū, aut rarū panniculū seu linteū excolato, & admixto melle expressum liquorē illinito. Quòd si æstas fuerit, crocum cum vino mulso illine, aut cū coriandri, aut solani, aut intubi succo. facit & glauciū. Oculus verò, Erasistrati liquida sublinatur, aut aliquo alio medicamento quod plurimam humiditatem ex oculis ducere potest.

De tumore indurato, Cap. XIIII.

FIunt etiam indurati tumores forinsecus circa oculū, plerūque renitentes ad cōtactū ac duri, progrediētes vsque ad malas & supercilia. Hoc autem maximè contingit ex carbunculosis affectionibus, & diuturnis lippitudinibus, præcipuè in mulieribus. Oportet igitur vbi palpebræ simul intrinsecus fuerint crassefactæ, ipsas euertere, & collyriis exasperationi destinatis cōfricare. Si verò forinsecus solùm fuerit affectio, nequaquā oculus sublinatur: sed frictio totius corporis & induratæ partis adhibeatur. Post hæc imperādū est vt oculos claudat, quò interim diutius confricentur: deinde subscriptū collyriū oculis illinatur, Thuris drach. VI. gūmi dr. VI. aluminis scissi dr. I. malicorii drach. I. trita ex aqua illine, & siccari permitte. ad vesperam autem linteū molle & lana superligetur: imò etiā interdiu, si ferunt. Deābulatione vtendum est multa & lenta. Vitāda sunt balnea, sol & reliqua calefactoria. legumina item & bellaria. Ira etiā, & detentio spiritus, & vomitus, & coitus tollatur.

Vlcerum in oculis communis curatio, Seueri, Cap. XV.

EXulceratur oculus aliquādo extrinsecus aliqua re illabente: aliquando ex humorū influxu, aut erosione tunicæ agnatæ, siue corniformis, aut palpebrarū, aut angulorum. Curanda autem sunt in communi omnia in oculis quomodocunque fientia vlcera, vniuerso corpori præ omnibus prouidentia adhibita: quò id quod redundat in habitu tollatur per venæ sectionem aut purgationem, aut clysterem: si verò rei circunstantia omnibus his opus habuerit, omnibus vtēdum est. Diæta verò constituenda est contraria afflictioni, ita vt tenuem humorem inspissemus: crassum autē attenuemus, & viscosum secemus, corruptorum & acrium temperamentum inducentes, & vndique naturale temperamentum ægro exquirentes. Aluus autem facilè solubilis semper per cibos reddatur: & fricatio multa infernarum partium fiat. Vtendum & deambulationibus pluribus lentis & aquæ potu: & balneum rarissimè adhibēdum. Collyria verò tenera vlcerato oculo infundantur: quale est quod aster appellatur, commodissimum ad vlcera medicamentū. Sed & alba cygnaria à colore appellata, & præsertim quæ ex fœnigræci succo parātur. Si verò sordidū fuerit vlcus, cū fœnigræci succo collyria diluere oportet: & sic infundere. viscositas enim ipsius facilè remouet sordes. Possidet autem cum viscositate etiā laxatoriam facultatem: quare sæpe in vlceribus ipso solo fœnigræci succo vsi perfecimus quod opus fuit: si verò multa fuerit sordes, ad fœnigræci succum parum mellis addere conuenit. Oportet autem fœnumgræcum exactissimè purgare, & sæpe abluere, ac pura dulci aqua madefacere in fictili vase probè torrefacto: (vitare enim conuenit æneum vas ad eius cocturam) posterà verò die diffusa aqua, aliam puram adiicere, & ad lentum ignem fumum non edētem coquere. Reiiciatur autem primum & secundum decoctum, quò omnis amaritudo excludatur: deinde purissima aqua affusa, & olla probè operta, coquito ad compagem mellis liquidioris. postea per linteum excolato, fœnogræco nō expresso, sed succo spontè defluente contentus: vtere, velut dictum est. Cæterùm decoctum hoc vsque ad secundam, aut ad summum tertiam diē seruare oportet. inueteratum enim acrius euadit. Postquā autem pura facta sunt vlcera, à fœnigræci succo abstinēdum est. & si profundiora fuerint vlcera, Libyano vtendū, aut potius collyrio ex thure. Vbi verò incarnata fuerint vlcera & explanata, aut etiam adhuc paulo profundiora, adhibēda sunt collyria quæ cicatricē inducere possunt, quale est Cleonis. Et de communi vlcerū curatione sufficiunt relata. Consequens est vt dicamus quomodo ad singulas affectiones instare oportet: & primùm dicendum est de vlceribus ab extrinsecus illabentibus obortis.

De illabentibus in oculum animalculis aut paleis, aut arena, Demosthenis, Cap. XVI.

SI in oculum inciderit culex, aut aliud quoddam animalculum, altero oculo clauso, & affecto aperto, animalculum sua sponte prodibit: si verò palea, aut arena, aut tale quid inciderit, tunc etiam idem facere tēta: si verò permanserit, digito exime, aut potius aquam, aut lac, aut aquam mulsam instilla: si autē amplius oculo adhæserit, per pharmacum quoddam non inquinans, & non acre eripe, quale est quod ex melle paratur.

De calce viua in oculū illapsa, Cap. XVII.

SI calx viua in oculum inciderit, aqua quidem & lac infusa attrahunt & exurunt. Verùm albumen oui infusum, vim vstoriam calcis obtundit: & eo adhuc magis oleum rosaceum.

De vlcerationibus ab igne, Cap. XVIII.

QVAE ab igne fiunt vlcera, duriores crustas faciūt: quapropter frequentius humectentur lacte infuso, cum albumine oui. Collyriis autem vtendum est ex stibio, & quod Cleoni inscribitur.

De iis quæ oculo infiguntur, Cap. XIX.

SI in oculum infixus fuerit aculeus, aut officulum, forcipe extrahatur, atque hoc attentè in directū ne frangatur: si verò nihil eminuerit, sed æquale corpori fuerit, specilla duo accipito, & nucleis ipsorū vtrinque admotis, oculum comprimito, vt quod infixum est in medio consistat: vbi verò prominuerit, volsella extrahatur: deinde turturis aut columbæ sanguis infundatur, aut albumen oui. Si verò statim eximi non poterit, oculus infusis & cataplasmatis ad inflammationes congruis curetur. nam post dies aliquot suppurata pūctura, id quod infixum est emerget.

De sugillatione, Cap. XX.

SVgillatio dicitur quum ex plaga quadam ruptis aut contusis vasis in oculorum tunicis sanguis sub tunicam subierit,& statim quidem cruentus color oculi fuerit, postea verò liuidus. Sic affectos curare oportet communi prædicta vlcerum curatione,per venæ sectionem, aut purgationem,& quæ consequuntur,infuso candido oui tepido,aut sanguine turturis vel columbæ. Supernè verò imponenda est lana vino & rosaceo ac ouo imbuta, & deligatio leuis adhibēda. postera die oculus sæpe foueatur per spōgiam cum absinthii aut hyssopi decocto: forinsecus autem lana imponatur. Quum verò oculus ab inflammatione liber factus fuerit, melle aut Erasistrati liquida illinatur,aut collyrio aromatico. Bene facit & solani succus cum melle infusus: & thus suffitum cū pari bitumine. Cæterùm ad inueteratas sugillationes probè facit hoc:In æris rubri vas pueri incorrupti vrinam mittito,& æreo pistillo in sole ad multos dies terito vt multū succum remittat: & siccatum melle excipito,ac vtitor. Apollonius autem Memphites ad sugillationes ac vibices tale collyrium prodit: Lapidis hæmatitæ,sanguinis asinini de corde siccati in sole, æquales portiones cum vrina pueri incorrupti tere, & cardamidis Iberidis appellatæ succum adiice,ac simul tere,& infunde:aut collyria ex his efforma, & vsus tempore cū muria instilla. Aliud. Lapidis hæmatitæ drach.IIII. sanguinis columbæ sicci dr.IIII. sanguinis asinini drach. IIII. gummi dr.II.terito ac vtitor,velut dictum est.

De puncturis oculorum, Cap. XXI.

OMnes pūcturæ in oculo, quales à stylo aut aliqua cō simili re fiunt, post communē prædicta curationē, sanguine turturis aut columbæ statim ab initio irrigato,aut oui candido. Et ab initio quidem vitanda sunt fomenta & cataplasmata calida:post quartam verò aut tertiam diem,toto corpore præeuacuato, spongiis foueto, & cataplasmata ad inflammationes destinata imponito. Collyria verò adhibeātur læuissima, etiā si impura appareant vlcera. vtendum igitur est spodiaco, & tephro,& astere,ac similibus. Facit & collyriū Nili ex rosis aquosum cum ouo instillatum.

De vulneribus profundioribus, Cap. XXII.

QVVM profundius & maius factū fuerit in oculo vulnus,vt periculū sit ne effluāt ex oculo humores, animaduertēdū est ne inflāmatio succedat,& febris subsequatur. Præ omnibus igitur venæ sectione vtendū est, si vires sustineāt. nullū est enim efficacius auxiliū ab initio: si verò venæ sectio relinquatur, purgatorio idoneo vtamur:sin minus,clysteribus aluū subducētib[9] euacuatio fiat. In oculo verò candidū oui instillatur:& cataplasma adhibeatur ex ouo simul cōtuso vitello cū rosaceo & vino,ita vt leuiter tepefactū & lana exceptū imponatur. sequētibus diebus fomētū fiat ex decocto rosarū aut meliloti,& infundatur lac muliebre cū ouo tepidū. Cataplasmata adhibeātur ad inflāmationes descripta, & maximè id quod ex capitibus papaueris, meliloto, croco, & pane paratur. Illinenda est etiā frōs ac tēpora modico apio cū croco. sint aūt leuia cataplasmata, & superna palpebra sola ex his tegatur,quò aperiri possit oculus,& lacrymas influētes excernere. oculus quoq; leuiter deligetur. Si verò aliqui cataplasmata ferre nō possint,iis palpebræ ac tēpora,& frōs collyrio Nili ex rosis illinātur. Siue rò vehemētiores fiūt dolores,caput pilis denudetur,& cucurbita occipiti ac vertici affigatur: & in nocte quædā dolorē eximētia in potu exhibeantur. Circa quartā verò aut septimā diē, Nili collyriū ex rosis instilletur aquosissimū vsq; ad perfectā curationē. Cibus dādus est sorbilis,boni succi,ventri commodus:oportet enim ventrem semper probè solubilem esse. A vino verò abstinendum est vsque ad declinationem. cauenda sunt autem & quæ caput replent,& fluxionem irritant.

De vuiformis humoris excretione, Cap. XXIII.

SI pūcto oculo vuiformis humor excernatur, vt etiā oculus aliquātulū cōtrahatur,reliqua quidē similiter (velut dictum est) fiāt,vt ne inflāmatio succedat. Verùm post inflāmationis ac vulnerationis declinationem,balneum conducet,& vinū tenue moderatū: & cibus boni succi,quò humor probè renutriatur ac rursus expleatur.

De oculi prolapsu, Cap. XXIIII.

PRolapsus totius oculi, ex violēta quadā capitis plaga contingit,aut ex vlceribus carbunculosis, aut internis vasis ac pelliculis quib[9] adhæret oculus,ruptis aut laxatis. Procidit enim quibusdā totus oculus foras,vt à palpebris contegi nō possit: aliquādo etiā vsque ad malas & supercilia procidit. atque hoc maximè cōtingit ex casu ab alto loco,aut ex plagis capitis violētis. periculosa est aūt affectio. Itaque curatio statim adhibēda est per venæ sectionē,aut purgationē:sed& reliqua adhibeātur, quæ relata sunt in cōmuni vlcerū curatione. Cōtrahēd[9] est cib[9],& postea in ouo & rosaceo ac vino simul cōtusis lanā imbue & impone: deinde verò cataplasma ex meliloto & papaueris capitibus adhibe,cui addita sunt hyoscyami folia cū pane aut psyllio modicè madefacto. Assiduè verò alterentur cataplasmata,vt ne calefactæ partes suppurentur. Sequentibus diebus remittēte inflāmatione,cucurbita occipiti cū scarificatione affigatur. præsente verò inflāmatione,cucurbitæ sūt ineptæ. Assiduè autē ouum & lac tepida instillētur: remittēte verò inflāmatione,collyrio Nili ex rosis cum ouo vtendū est:aut etiā mellis fumi exortis parum ipsi admiscendū ad saniē excernendam. simul autē sub palpebrā subiiciēdus est specilli nucleus,vt ne concretio aliqua fiat. Quòd si prolapsus magnus factus fuerit,& nulla spes est vt visus restituatur,cataplasmatis suppuratoriis vtēdū est,qualia sunt quæ ex polline fiūt. sed & lētē cū melle imponere oportet,& inflammatione declinante,balneū petendum est.

De vlcerationibus superficialibus ex humorū influxu obortis,nubecula,caligine,epicaumate & encaumate, Cap. XXV.

QVAE ex humorum influxu fiunt superficiales vlcerationes,diuersimodè nominantur. Caligo enim est vlcus superficiale in nigro oculi factum, consimile caliginoso aeri,colore cæruleo, quod multū locum nigri occupat: quum verò in pupilla factum fuerit,nō facilè ægri vident. Nubecula autem vocatur profundius ac minus caligine vlcus in nigro.& est colore albius. Epicauma verò dicitur,quū nigrum oculi in superficie exasperatum inustum fuerit, & colorem cinereum præ se tulerit. Encauma verò est vlcus vtplurimùm ex febre fiens,cum crusta impura in nigro aut albo. Et in nigro dū fit in profundo,plerunque in purgatione,maiore tunicarum corrosione contingente, humores paulatim foras effunduntur,& totus oculus effluit. Has igitur superficialissimas vlcerationes cum febre aut sine febre fientes sanare oportet, aluo per clysterem præeuacuata, ita vt collyrium Nili ex rosis aquosius instillemus, & in ipsis interuallis infusionis collyrii,lac infundamus. Præteritis deinde aliquot diebus, admiscendum est ad Nili collyrium, chiacum appellatum Apollonii, aut aromaticum: deinde verò etiam meracis his vtendum. citò enim cicatrices, eásque tenues & ferè non apparentes inducunt.

De argemo, Cap. XXVI.

ARgemum est vlcusculum circa iridis circulum factum,partem albi,& partem nigri occupans, & album apparens. Quum igitur profundius & sordidum factum fuerit circa iridis circulum,& citiùs repurgatum, aliquando procidit tunica vuiformis: quapropter meatus obducentibus pharmacis in ipsis à principio vtendum est,quò vlcera ab inflammatione liberentur, & tunica oculi subnutrita crustam reiiciat.

De fossulis & concauis vlcerum generibus, Cap. XXVII.

FOssulæ appellantur quum in nigro fiunt caua, angusta,& pura vlcera, puncturis similia: concaua verò vocantur, rotunda & ampliora fossulis vlcera, & minus profunda. Non igitur ipsa purgare oportet per acria collyria, sed potius per mitia renutrire, & maximè ea quæ fossulæ appellantur. Concaua verò diuturna primùm leniter detergētibus curabimus, & deinde ad renutriētia transibimus, qualia sunt quæ ex thure fiunt. Vbi verò

explanata fuerint,aut etiam adhuc cauiora sunt, Cleonis collyrio vtendum est:si verò sordes multæ vlceribus insitæ fuerint,aqua mulsa infundatur. Nos autem ad fœnigræci decoctum paratum velut antea dictum est, modicum mellis admiscuimus, & citius rem quæsitam assequuti sumus. Vtimur etiam in cauis ac sordidis vlceribus collyrio Theodotii Seueri aquosiore cum ouo:& citra omnem dolorem repurgat,& celerrimè ad cicatricem perducit. Meminisse verò etiam in his oportet prædictæ cõmunis vlcerum curationis.

De suppuratione aut vngue, Cap. XXVIII.

SVppurationes in vlceribus fientes diuersas appellationes habent. Vnguis enim dicitur quum à profundiore vlcere pus defluens,& inter tunicas illapsum, & in circulo iridis figuratum,similem vngui refecto imaginem præ se fert. Ampliore verò pure collecto, & dimidium nigri occupante,aut per totam corneam tunicam pellucẽte, suppuratum esse oculum dicimus. Fiunt autem hæc etiam citra exulcerationem, dolore capitis aut lippitudine prægressa. Cõtingũt etiam inflammatione prægressa, propter ampliorem humorum repletionem diruptis quibusdam vasis,& sanguine ex ipsis profuso suppurato. Consequitur autem ad suppurationem dolor vehemens pulsatorius,& rubor circa oculum totum,& temporum dolor. Curatio facienda est ab initio reiectis fomentis, per alui per clysterẽ euacuationẽ: deinde per venæ supernæ in cubito sectionem,ita vt postea etiam venam circa magnum oculi angulum secemus, citra colli ligationem aliàs fieri solitam. sed & cucurbitam occipiti affigemus, aut hirudines temporibus. Deinde collyriis ad inflammationes destinatis vtendum est, & maximè Nili ex rosis, cum ouo aut lacte aquosius instillato. Post tertiam verò diem fomentum per spongiã adhibendum est,moderatè primùm,deinde paulatim semper facta maiore accessione. Et collyria quidem meatus obstruẽtia vitãda sunt: vtendum autem discussoriis ac lenientibus, maximè chiaco Apollonii, & similibus ex myrrha paratis, quæ diasmyrna appellantur. quæ enim vehementer discutiũt ac reficcant,statim quidem multam tenuioris euacuationem faciunt: quod verò reliquum est, & crassius condẽsat,&,vt ægrè dissolui possit,reficcat. Galeni. Medicus quidã apud nos expertissimus ophthalmicus,etiam capitis concussione multos sanauit. Et locabat quidem ipsos in sella erectos,& vtrunque à lateribus caput apprehendebat, atque ita concutiebat, vt nos manifestè videremus pus deorsum ferri & infrà manere, propter grauitatem videlicet. Quum igitur in superficie fuerit pus,& vlceri contiguum, dum purgatur vlcus,omnino etiam in vaporẽ exhalat pus:quũ verò vlcus superficiarium fuerit & superius,pus autẽ amplius,& in profundo inferius vlcere,& à pharmacis nõ excoletur, oculum sub pure perpungere oportet,acu obliquè circa iridem & coronam appellatam immisso,& pus excernere. Atque hanc chirurgiam locis non inflãmatis adhibere oportet. Suppurationes autẽ in albo tunicæ agnatæ fiẽtes, scalpro venæ sectorio ex inferna parte diuidito, & tunicam agnatam leniter subexcoriato. Cæterùm post humoris euacuationem,in vtrisque oui candidum instillato:deinde integrum ouum cum vino mulso conquassato, & molli lana exceptum oculo superponito ac deligato. Postera verò die, fomento ex aqua calida per spongiam adhibito, & ouo infuso, rursus prædictũ lanæ hapsum imponito, & post triduum collyrio Dionis illinito,aut quopiam ex iis quæ ad perpunctiones adhibentur. Est autẽ Dionis collyrium hoc: Spodii drach.III. thuris, squamæ æris,myrrhæ,acaciæ,spicæ nardi,opii,sing. drach.I. gũmi drach.VI. excipe aqua pluuiali. Vsu verò expetente,infunde cum candido oui, & prædictum lanæ hapsum superpone. Si verò postquam inflammatio cessauit, caro ex diuisione prominuerit, prædictum collyrium cum lacte dilutum illine. Probè etiam deprimit & repurgat chiacum Apollonii.

De pustulis, Cap. XXIX.

PVstulæ fiunt & in albo, & in palpebris: plerunque verò circa corniformẽ tunicã. Et aliæ in superficie fiũt aliæ in profundo: constat enim tunica corniformis ex

A quatuor velut mẽbranosis corpusculis, dẽsissimis ac fortissimis. Aliquãdo igitur sub prima mẽbrana pustulam fieri contingit,quando etiã colorem nigriorẽ præ se fert: aliquãdo sub secũda aut tertia cõsistit,quãdo sanè etiam albidior pustulæ color fit, eo quòd in profundo tunicæ corniformis occultatur. naturalis enim pustulæ color,niger est: tunica verò corniformis alba est,& cornibus simillima. In quantũ igitur in profundo corniformis tunicæ pustula occultatur,in tantũ colorem adsimilat, & maiorem dolorẽ inducit, & molestior est. Nam siue ob

B plenitudinẽ rupta fuerit pustula, siue ab acrimonia corrosa, vt tunica vlceretur, facilis curatu est superficiaria vlceratio: difficilis autẽ profunda. Periculum est enim ne reliquum corniformis in profundo tenue existens rũpatur, & vuiformis procidat, ac effluant oculi humores: præsertim si iuxta pupillã ruptio fiat. Facta enim iuxta pupillam ruptione,etiamsi pro more ægri, tamẽ aliud quid graue consequitur. Nã inducta vlceribus cicatrice, homo nõ videbit,propter inductas cicatrices. Quãdoquidem verò aliquando etiã ob corniformis corrosionẽ vuiformis tunica procidit,& superficialis pustulæ imaginationem

C facit,operæpretium est de iis exactius distinguere. Pustula itaque superficialis,similiter vndique nigra est,nõ tamen nigredine exactè saturata. At in vuiformi tunica pars quæ procidit,aut nigra est aut cærulea. Quod verò maximum signũ est,fundũ prolapsæ vuiformis per circulũ reperies albũ. Alba est enim colore corniformis tunica,qua rupta, vuiformis procidit. Sed & pupillæ magnitudo imminuitur in vuiformis prolapsu,aut sanè omnino euariat secũdum figurã: non enim pupilla exactè cõseruat rotũdam

D figurã in prolapsu,sed iuxta partẽ quandãvelut diuulsa apparet. Proinde relatis signis diligẽter intendere oportet, & affectiones inter se distinguere. Nã iuxta affectionum differẽtias,etiã curationem variare oportet. In prolapsu enim vuiformis,magis adstringẽtibus ac repulsoriis vtimur:in pustulis verò,iis quæ leniter discutiũt. Curãdæ igitur sunt pustulæ ita vt caueamus primũ multiloquiũ, sternutationes,iras,spiritùs detentiones,clarũ splendorẽ: deinde cõtrahẽdus est etiã potus ac cibus,& ad alui euacuationem acri clystere vtendũ est. Tentandum quoque vt la

E cte aluus soluatur,in quibus id neque acescit,neque in nidorẽ vertitur,neque vomitu reiicitur. In talibus enim vitandũ est lac, & vtendũ gallinæ iure, aut cnici succo, aut aloe,aut per simplicius quoddam aluus soluenda. Vitãda sunt etiã vehemẽtiora purgatiua,& maximè quæ stomacho sunt magis infesta. Deligationes autẽ & multos lanæ hapsos in iis reprobamus. valde enim nocẽt nõ solùm in his,sed etiã in omni lippitudine ex humorũ acrimonia

F facta. Cataplasmata igitur adhibere oportet vbi inflammatio adfuerit, maximè in principio: leuia quidem, sed lata. sunt enim cataplasmata tenuibus ac mollibus linteolis illinenda, & super totum oculum imponenda, supercilio ac mala & tempore simul comprehensis: & sinenda quamdiu fuerint madida: postquã verò siccata fuerint, tollenda & alia imponenda. Ad inflammationem.

Adhibeantur ea quæ ad inflammationes congruunt, velut est tenue ouorum,& vitelli ouorum triti cum croco ac modico opio,moderatóque passo ac pane. Conueniũt etiã adstringentia,velut sunt mala cydonia cocta, aut malicorium in aqua coctum. Verùm vitandum est,velut di-

G xi,ne oculus in his diutius deligetur. est enim nocentissimum hoc. Mitigata verò inflammatione,etiam ab emplastris abstinendum est,propter grauitatem. Collyria verò in principio conueniunt, Nili ex rosis cum lacte dilutum & infusum. Proficiente autem curatione,adhibendũ est id quod ex thure, myrrha, ac croco paratur. postea etiam nardina. Forinsecus autem illinendæ sunt palpebræ collyrio Nili ex rosis, frons verò acacia & hypocistide, cũ croco & modico opio. Fomenta ab initio tepida adhibeantur, nam intenta à principio, inflammationes exacerbant: postea verò caliditatem intendere oportet.

H Deambulationes & alii motus ab initio non conueniũt. Balnea verò & reliqua vaporatoria fomenta post principiũ. A vino abstinere oportet per omnẽ curationẽ,&aqua calida in potu vti, & cibos molles ac facilè concoctiles

accipere. Fugiēda est in his sanguinis ex fronte aut venis angularibus detractio: procidit enim oculus, & maximè si inflāmatio simul affuerit, aut profundior exulceratio.

De carbunculis in palpebris, Seueri, Cap. xxx.

QVandoquidē & carbunculi sunt ex genere pustularum, & fiunt hi quoque aliquando in palpebris, oculúmque ad maximū consensum perducunt, age & ad hos pauca auxilia proferamus, dignotiones ipsorū primùm exponentes, quū sint etiam alii quidam abscessus palpebrarum qui imperitis carbunculi videri possint. Nam & ordeolum tuberculum, & pani, & vari circa palpebras fiūt, sed cū tumore quodā hæc, & ferè citra inflāmationem, & non cum vehementi dolore: carbunculi verò ruborē ab initio habent, vt oculum sibi peruri putent: tumorem verò aut eminentiam non statim inducunt. Nam ob immodicam caliditatem, velut ruptionem quandam carbunculus sustinet, & quod effluit ex ipso, quum sit acre ac mordax, superficiem quidem carbunculi resiccat, & crustam inducit: vicinis verò locis morbum inserit. Consequitur igitur ad ipsos fortis inflammatio, tum ipsius oculi, tum partium circumsitarum, & maximè glandularum circa aures, vt quandoque magnarum vlcerationum, & ruptionum oculi causa fiant, insupérque prolapsuum, & nuditatis palpebrarum. & cicatrices à carbunculis crassæ fiunt, & assiduè vlcerantur. & in reliquo quidem corpore sanguis qui effluit ex carbunculis niger reperitur, propter superassationem. in oculis autem sanguis non omnino ex carbunculis manat, eo quòd neque redundet in oculo sanguis: vnde plerunque etiam albi colore sunt carbunculi in palpebris. Et si quidem emotio affectionis cita contigerit per conuenientem curationem, carbunculus penitus disparet: si verò durauerit & ægrè discuti poterit, necessariò locus nigrescit. Proinde incipientibus carbunculis non statim ad cataplasmata & illitiones progredi oportet, sed per clysterem primùm aluum euacuare: deinde lacte moderatè cocto purgare. In sanguineis corporibus etiam vena secanda est. postea per spongias fomentum adhibendum, primùm ex simplicioribus. adstringentibus enim & frigefacientibus, & aliquando etiam resiccantibus pharmacis vsi, hos sanabimus. In principio igitur quum feruor adest, humorem extinguere conantes, coriandro trito ruborem oculi illinimus. Et solanum cum passo tritum & carbunculo adhibitum, statim ipsum abolet. atque hic ductus in principiis magnopere prodest. At frigefacientia cataplasmata oculo in carbunculis adhibita, repellunt quidem id quod influit carbunculo, & externas inflammationes sedant: verùm periculum est ne in ipsum oculum impetū faciat. hoc enim solanum aliquando perpetrauit. adhibitum enim cum passo, statim quidem tumorem aboleuit: oculus autem hinc repletus est. Cæterùm carbunculos iam depascentes variè curare oportet. Nam quod defluit acre ac mordax existit, vt etiam vicinos locos depascatur, & periculum sit ne ocul⁹ lædatur: solet enim erosio his contingere. Cōuenit igitur spongia detergere, & oculum moderatè perfundere rosarum, aut rubi, aut pampinorum vitis decocto. sit autem tepidius decoctum, aut potius lactei teporis. Quòd si etiam sordidi fiāt loci, ex eo quòd nome depascens præualuit, (sæpè enim etiam palpebræ excidūt) ad huiusmodi fluxiones etiam hypocistidis succum aquæ admiscemus, & myrtum & acaciam passo diluta locis illinimus. oportet enim pro corporis curandi ratione, etiam materias eligere, maximè medias. valde enim efficacia pharmaca loci non sustinent, qualis est ærugo, & similia: per mordacitatem enim etiamsi salutis spem habeat oculus, hac quoque priuatur: neruosæ enim partes, & præsertim carnibus denudatæ, à vehementer mordacibus læduntur, vt etiam cariem inducant. Malicorium itaque ex malis Punicis acidis cum lenticula feruefacimus, & derasa interna parte, cum modico melle terimus & ex eius vsu magnopere profecimus: celerem enim purgationem facit, & humores qui oculis inferuntur, quodammodo supprimit. nā pinguia nomas augēt. Aucta verò noma, in vino malicoriū coquere oportet, & per se citra lenticulam imponere. Crustas autem magis malico-

A rium coctum tritum cum melle impositum resoluit. Sunt & composita pharmaca carbunculis conuenientissima. In principiis enim feruorum, pastillus ex halicacabis illitus excellēter extinguit. frigefacit enim & resiccat moderatè. Si verò contrahere oportet carnem superexcrescētem, Musæ pastillum aridum tritum adhibemus: si verò incarnatione opus est, ipsum Musæ pastillum cum sapa dissolutum illinimus. At si cicatricem inducere intendimus, rursus pastillū ex halicacabis assumimus. Apolloni⁹ autem ait, Ad carbunculos oculorum hoc pharmaco vti- B mur, Spodii drach. IIII. lapidis scissilis drach. II. croci obol. III. myrrhæ paululum torrefactæ obol. III. Terito cū vino odorato donec arescāt, & passi Cretici, aut alterius non acris heminā admisce, contere, excipe ac subline. Disparat crustas, & purgat vlcera, siue extra palpebras affectio fuerit, siue intrinsecus in profundo. facit & ad fluxionem ac inflāmationes. Si verò dolor oculū vexarit, hoc collyriū illine, & e uestigio sistet nomē. Recremēti plūbi triti loti & exsiccati drach. IIII. spicæ nardi drach. I. gūmi drach. II. foliorum oleæ centum viginti succū. Suc- C cum aquæ hemina ad folia adiecta exprimito, excolatóque, & ad reliqua conterenda vtitor. Facit & collyrium Nili ex rosis cum ouo infusum: maximè verò nardinum Candido inscriptum, per submissionem palpebræ sublitum, vsque ad perfectam curationem. Oportet enim, vbi pura facta sunt vlcera, fomento præmisso, specilli nucleū lacte tingere, & palpebris submittere, atque angulos inter se disparare, ne distorta concretio fiat. Et ob hoc neque oculum deligare oportet, maximè post vlcerum purgationem. Nam circa principia si inflammationes maximæ & distentiones fuerint, lenticulæ coctæ cataplasma cum D pane imponere cogimur. Sed & psyllium impositum inflammationes mitigat: in doloribus enim aliarum oculi inflammationum adhibitum, somnum inducit. sint autem leuissima cataplasmata. Sed neque diu in cataplasmatum, vsu perseuerare oportet: augent enim putrefactionem & oculum magnopere lædunt, velut etiam in pustulis prædictum est. Postquam igitur aliquātulum mitigauimus inflammationes, statim à cataplasmatis, tum in carbūculis tum in pustulis abstinebimus. At verò in locis E circa aures per cōsensum inflāmatis, spleniū ex cerato butyrino imponito.

De canceratis oculorum vlceribus, Cap. xxxi.

VLcuscula in nigro oculi sientia, cicatricem non recipientia, parua, dolorosa, parua vasa habentia, varicosa, cancerata dicuntur. & aliquando quum cicatricem accepisse putantur, resoluūtur citra manifestam causam. Fiunt autem in his punctorii discursus vsque ad tempora, & consequitur in ipsis fluxio humoris moderatè acris ac tenuis. Et album in oculo itémque nigrum, semper ru- F bicundum est. & auersantur cibum. Augentur autem ipsis vehementer dolores, illitis acrioribus medicamentis. Contigit hæc affectio maximè senioribus, ex diuturnis lippitudinibus: & fœminis quibus menses defecerunt. Curatio porrò adhibēda est, habita totius corporis cura, cum prædictione quòd fieri nō possit vt perfectè sanētur, sed fieri posse vt mitigentur, primùm per conuenientem diætā, deinde etiā per pharmaca dolores lenire potētia. Diæta igitur huiusmodi sit: Postquā à lecto surrexerunt, G corpus moderatè illinant oleo dulci: caput autē modico rosaceo aut omphacino. Et viridi sindone oculo prætēta, deābulare iubeto in tenebroso ac nō ventoso loco, cum silētio & absque alia distētione, ita vt neq; caput agitēt, quātū eius fieri potest. Postquā autē ampliore & lēta deābulatione vsi fuerint, ad domiciliū tenebrosum & nō valde lucidū se recipiant: & rursus ab alio corpus ipsorum illinatur, excepto capite, confrictis maximè lūbis ac infernis partibus. Postea verò lactis moderatè cocti, remota concretione superstante, heminæ mensuram accipiant. Nam acrimonias quæ affluunth ebetat, & aluum facilè so- H lubilem facit. Si verò ineptus est ad lactis potū, pollinem polentæ passo moderatè calido diluto inspergito, & sorbendum dato. Postea si fame vexentur, duobus ouis sorbilibus vtantur, & somnum diurnum vitent. Circa decimā autem horam confricti assumāt panem purum, cum

obſonio quodam viſcoſum quippiã habente,velut ſunt oua ſorbilia, cerebellum porcinum duabus aquis coctũ. ex piſcibus muræna, torpedo, glauciſcus. ex oleribus malua, atriplex, lactuca. Aſſumenda etiam alica ac oryza,& laganum in gallinæ iuſculo coctum,& pedes ſuilli ac tali probè cocti.omnia verò ſint moderata. Vinum bibant & tenue ſubadſtringens & ipſum moderatum. Ab omnibus autem ſalſamẽtis & leguminibus penitus abſtineant. item à balneo,niſi neceſſarium hoc fuerit aut laſſitudinis gratia aut tardæ concoctionis: at tunc non tardãdum in ipſo eſt,ſed citò exeundum. Dolore verò à fluxione oborta illinantur pharmaca lenia ad pura vlcera conuenientia,velut eſt ſpodiacum & collyrium Cleonis, & ſimilia.In oculum autem aſſiduè infundendũ eſt ouum,aut lac muliebre tepidum. Mitigat etiã lentis decoctum infuſum,aut plantaginis, aut portulacæ. Verùm ad temporum dolores vtendum eſt collyrio Nili ex roſis: ſi verò ad vehementes inflammationes cataplaſmatis vti cogamur,cataplaſmate ex papaueris capitibus vtẽdum eſt leuiſſimo. antea enim dictum eſt quòd fugere oportet cataplaſmata in oculis calidas affectionem habentibus.admiſcendum eſt autem cataplaſmati ex papaueris capitibus in his,& crocus, & lac muliebre.

De malignis oculorum vlceribus, Cap. XXXII.

Fiũt & alia maligna vlcera, partim à magno angulo initium ſumentia, partim à nigro, partim ab albo: & oculum citò corrodũt,& præſertim in corporibus vitioſis humoribus refertis, & quæ acrium rerum eſu vſta ſunt.Sanies etiam ab vlcere manat multa ac graueolens, & ſequuntur dolores vehementes ac febres: ſæpe etiam alui fluxus.depaſcuntur etiam aliquando vlcera vicinos oculis locos.Curãdæ verò ſunt etiam huiuſmodi nomæ per prædictæ diætæ vſum. Veruntamen eiuſmodi exhibenda ſunt quæ aluum non ſoluunt: vnde in iis magis volucrium genere vtendum eſt, maximè montanarum. In oculum verò infundendum eſt lac aut ouum, & prædicta collyria. Si verò nome tranſgreſſa fuerit oculos, curatio ita fiat:Pompholygem optimè lotam,ex muliebri lacte illinire oportet, & ſuperimponere, ſanie prius per aquam elota,deinde per lac.Facit ſimiliter & ceruſſa lota ac ſiccata, & cum lacte adhibita. & plumbi lotura ſicca, quæ confricto plumbeo mortario cum plumbeo piſtillo colligitur.Facit & plumbi recrementum lotum & amylum,ſingula cum lacte muliebri.Cataplaſmata verò ſi coacti fuerimus adhibere, mala Cydonia cocta adhibeantur,aut roſæ virides,aut ſiccæ vino maceratæ.polygonum item ac ſolanum,& ſemperuiuum,& ſeris cũ polentæ polline. Si verò vaſa in fronte ac temporibus fuerint eleuata, etiam ſectionis vaſorum rationẽ habere oportet.

De myocephalis, Cap. XXXIII.

QVVM vlcera quæ propter eroſionem aut ruptionem corniformis tunicæ fiunt, profunda euadunt, pars acinoformis tunicæ procidit, & quod prolapſum eſt,nigrum aut cæruleum apparet.In circuitu verò circa fũdũ eius partis quæ procidit,labia corroſæ corniformis tunicæ alba apparẽt:& ſi adhuc magis pars prolapſa durauerit,labia ruptionis tunicæ corniformis calloſiora facta adhuc magis alba apparẽt.Diuulſa eſt aũt omnino in vuiformis ſiue acinoformis tunicæ prolapſu pupilla ipſa,vt õnino nõ appareat,aut & ſitu& figura immutata. &per hæc diſcriminatur myocephalõ à puſtula. dicitur autẽ myocephalon,quoniam figura ſimile eſt capiti muſcæ. Repulſoriis autem & adſtringentibus opus habet pharmacis,qualia ſunt maximè quæ ex vino fiunt.Eſt autem & hoc celebre ad ipſum: Cadmiæ,æris,chalcitidis crudæ,ſing.vnc.I.æruginis drach.IIII. myrrhæ troglodyticæ drach.II. & dimidiam, croci,drach. III. ſalis ammoniaci drach.IIII.gummi drach.IIII.excipe vino veteri adſtringente. Aliud ad pterygia, carnis incrementũ iuxta magnum oculi angulum,aſpritudines.exterit etiã cicatrices. in alio exemplari reperi, etiam ad ſtaphylomata facere: Miſyos crudi drachmas duodecim cum aquæ cochleario terito, deinde croci læuiſſimè triti dr. viginti adiicito, ac rurſus terito,& additis myrrhæ dra-

A chmis quatuor, excipito,ac vtitor.Poſt illitionem verò ex ipſo factam,ſpongiam teneram imponito,ac deligato. Aliud bonum.facit & ad ſtaphylomata. Miſyos crudi ſextantem,croci vnciam vnam,gummi vnciam vnam:tere cum vino,&vtere.Mirificè etiam facit in ipſis Theodotium Seueri. & ſi quidẽ inflammatio non affuerit,craſſius illine:ſi verò affuerit,cum ouo infunde. Adhibeatur ipſis quoque conueniens deligatio,& inflammatis cataplaſma ex papaueris capitibus impones: aut pſyllium aqua calida madefactum. Collyrium Hori faB ciens ad myocephala cum Theodotio.facit & ad diuturnas tenues fluxiones: Cadmiæ, ſquamæ æris,croci,ſing. drach.octo,opii drach.XII.miſyos vſti, myrrhæ, acaciæ, gummi,ſing.drach.IIII.excipe aqua.

De ſtaphylomate, Cap. XXXIIII.

DIfferentiæ ſtaphylomatum plures ſunt:nam & cauſæ affectionis variæ ſunt.plerunque tamen quomodocunque factum fuerit ſtaphyloma, viſum deſtruit.Appellatur autem ſtaphyloma, quum corniformis tunica fuerit eleuata, & eminentiam acino vuæ ſimilem fecerit. Fit autem aliquando humoribus ſub aliquam corC niformis tunicæ ſtriam collectis, à quibus humoribus coactam corniformem tunicam ſuſtineri contingit ac eleuari ac incuruari, faceréque ſtaphyloma citra ruptionem. Fit hoc etiam ex puſtula quadam inter ſtrias corniformis tunicæ ſatis profundè conſiſtente, quæ tunicam eleuauit,non tamen rupit.Appellant etiã ſtaphyloma quum ob corniformis tunicæ rupturam, magnus vuiformis tunicæ prolapſus factus fuerit. Differt hoc à primo,quoniam in illo eleuatio ſola eſt tunicæ cornifor
D mis:vnde etiam tota moles albidior apparet: in hoc verò ruptura quoq; facta eſt tunicæ corniformis,& quod prolapſum eſt,cæruleum aut nigrum apparet.Quum autem maximum factum fuerit ſtaphyloma,vt extra palpebras tranſgrediatur & induretur,ita vt ipſa corniformis circumcirca calloſa facta ſit, & talem affectionem conſtringat,clauus appellatur:quoniam per omnia claui capiti ſimilis exiſtit.Hæc igitur affectio quomodocunque fiat,duobus malis ſubiacet, viſus videlicet detrimento, & figuræ deformitati. Et ſic quidem affectum oculum
E ad naturalem ſtatum reducere,impoſſibile eſt arti: figuræ verò deformitati conſilium contingere poteſt, maximè per chirurgiam.Quæcunque igitur ſtaphylomata recentia ſunt,& propter inflammationem eleuatæ ſunt tunicæ,curanda ſunt cataplaſmatũ ad inflammationes deſcriptorum vſu,& ſimili quoque diæta.In quibus autem ſub corniformis ſtrias humores aliqui collecti eleuationem fecerunt (ſi dolor adfuerit) ſemen lini cum fœnogræco ex aqua mulſa cocta imponemus: declinantibus verò doloribus, farinam fabaceam cum roſis aut ſemine
F lini ex aqua impone: aut rubi folia, aut bryoniæ botros immaturos,cum butyro & terebinthina,æqualibus portionibus impone &deliga. ad dolores verò cõuenit etiã ſolani ſuccus cum lacte muliebri infuſus.Collyrium autem ad non inflammata ſtaphylomata commodũ hoc eſt:Alcyonii drachmas quatuor:ſalis ammoniaci vnc. I. ſpumæ nitri drach.I.lacrymæ oleæ ſylueſtris drachmam I.gummi ſextantem:excipe aqua.At Theodotium Seueri braſſicæ ſucco dilutum,& craſſius oculo adhibitum, vnà cum ſpongiæ deligatione molẽ diſſipat,ſi non diu-
G turna fuerit affectio. Cæterùm ægrè curantur ſtaphylomata quæ ampliorem fundum habent, & quæ venas ſanguine plenas habent:incurabilia autem ſunt eminentia, & colore varia, & temporum dolores inducentia. Iis ſanè nihil aliud adhibendum eſt quàm ea quæ dolores mitigare poſſunt, quæ in malignis vlceribus iam antè relata ſunt.

Staphylomatum chirurgia, Cap. XXXV.

IN ſtaphylomatis quæ anguſtum fundum habent, & non maligna ſunt,cõmoda eſt actio ſecundum cõſtrictionem appellata.cuius hic eſt modus. Duas acus acci-
H pere oportet filum duplex intortum habentes,æquali prorſus lõgitudine:deinde hominẽ ad pedes tuos collocato,capite ipſius reflexo, ita vt occiput ipſius genibus tuis innitatur: & deinde diſparatis palpebris,per mediũ

staphylomatis fundum, ex supernis deorsum acum träsmittito. sit autem non valde crassa neque oblonga. Deinde dum detinetur oculus ab acu träsmissa, alteram acum duplex filum habentem similiter transmittito à paruo angulo ad magnum, per medium itidem staphylomatis fundum: quò figura duarum acuum transmissarum cruciformis fiat, aut literæ *Græcæ* X similis. Nam quũ paulo obliquior facta fuerit transmissio, facilius acus extrahũtur. Deinde incisis duplicatorum filorum principiis, superna duo principia, superno acus principio subiicientes, inferna verò inferno, strenuè constringimus. similiter autem & obliquæ acus principia constringimus. Optima verò constrictio fit, rectis principiis ad obliqua ductis, & hoc modo colligatis. Deinde apicem staphylomatis resecamus, solo fundo ipsius relicto gratia filorũ, vt ne elapsis ipsis, humores oculi effundantur, & oculus cauior fiat. Cur autem staphyloma excindimus? primùm quidem compendiariæ curationis gratia. citius enim fila excidunt, & vlceratio curatur: deinde etiã minori dolore æger affligitur per totum curationis tempus, quum & corpora transpirent, & neque magna inflammatio cõsequatur. Post resectionem verò apicis staphylomatis, acus extrahere oportet, filis (velut dictum est) constrictis: & tũc lac infundere aut oui candidum. Supernè verò oculo imponatur ouũ cum rosaceo ac modico vino concussum, & molli lana exceptum. Imponatur etiam tempori alius lanæ hapsus iisdem imbutus: & facta deligatione, æger in quiete seruetur. Postera die fomentũ fiat per spõgias probè expressas, & lacte infuso, lana ouo imbuta imponatur & deligetur. atque hoc faciendum est per plures dies donec fila excidãt. Elapsis autem filis illinantur collyria tenera ad vlcera descripta, vt pura exulceratio fiat: deinde cicatricem inducentibus vtendum est.

De vlceribus cicatrice indigẽtibus, Cap. XXXVI.

PVrgatis oculorum vlceribus & expletione indigentibus, animaduertere oportet vt ne carne redũdent, sed aliquanto cauius ad cicatricẽ perueniãt: præsertim si in pupilla fuerit vlcus. nam supereminentes cicatrices visum impediunt, & deformitatem afferunt: & dum ex palpebris punguntur, fluxiones inducunt. Quæ verò aliquantulum cauæ sunt, melius apparent, ac splendorẽ excipiunt, & decoræ sunt si fuerint parti concolores. tales autem consequuntur si à mollibus & meatus obstruentibus pharmacis, compendio ad cicatricem inducentia transeamus. Præstat autem si aliquando clandestinè caro superexcreuit citò reprimere, ac eminẽtias attenuare, & sic cicatricem inducere. Vitanda autem sunt tingentia cicatrices pharmaca, & maximè si iuxta pupillam fuerit vlcus: dum enim denigrantur, impediũt visum. sed & deligationes oculorum in vlcerationibus vitandæ sunt, quibus aliqui vtuntur volẽtes humiliare cicatrices. Deligatus enim exulceratus oculus & immobilis factus, sæpe palpebris agnascitur. Porrò vlcera ad cicatricem perducta diligenter notare oportet. Quidam enim decipiũtur, & cauiores factas cicatrices caua vlcera esse putãtes, mollia & replentia collyria illinũt: deinde cõtingit locos quidem non impleri, verùm tunicas ex hoc crassas fieri. Quum itaque superficiem vlceris claram factam videris, & albam ac læuem, & album oculi naturalem colorem recepisse, & totum oculum à fluxione liberatum, scito cessisse iam vlcus, & cicatricem inductam esse. Est autem optimum collyrium quo vsi sumus in puris vlceribus & cicatrice indigentibus, quod Cleoni inscribitur.

De cicatricibus & albuginibus, Cap. XXXVII.

OMnes cicatrices in nigro oculi albæ apparent. Densata enim corniformi tunica, subiectus ipsi cæruleus color non transflucet: maximè tamen supereminentes albescunt: æquales autem minus sunt albæ: cauiores verò quodammodo concolores sunt nigro. Quæ verò adstringentibus pharmacis vsque ad inductam cicatricem curantur, magis obscurantur, eò quòd pelliculæ per adstrictionem multùm dẽsantur. At verò callosas ac diuturnas & crassas cicatrices curare non oportet. necesse est enim

A in talibus collyriis valde acribus vti, & à vehemẽti mordacitate aliæ oculi partes vlcerabuntur: si verò etiam suffusio aut glaucedo affuerit, vanum est cicatrices extergere. Oportet autem eum qui cicatricem extergere velit, per victum corpus accommodare, quò moderata materia & boni succi, in toto corpore adsit. Itaque ab omnibus acribus abstinere oportet, salsisque ac crassi succi cibis, & à multo vino: & bonæ concoctionis maximè curã gerere, & moderatè boni succi edulius vti. à balneo verò curationis tempore vtendum est. Illitio autem facienda
B est ante cibum vbi probè concoxit, & capite ac toto corpore leuis est, ventris onere prius deposito, & nõ statim à lecto ad illitionem transeundum, neque ante cœnam. Vitanda sunt excoriantia cicatrices pharmaca. Quidam enim illinentes ipsa acribus medicamentis, & excoriantes, ac candida ramenta per spongias detrahentes, ea in coticulis nigris circũferentes ostentant: deinde illinunt aliquod medicamentũ quod tingere potest. Verùm fluxionibus succedentibus ex pharmacorum acrimonia, itémque inflammationibus, & aliquando resolutis cica-
C tricibus, vlcera magis profunda fiunt: deinde coguntur rursus adstringentibus ac meatus obstruentibus collyriis vti, & cicatrices magis crassas faciunt.

Materia attenuans cicatrices & albugines, Galeni, Cap. XXXVIII.

PRoinde in iis quæ attenuare possunt, vtẽdũ est pharmacis moderatè extergentibus. Extersoria autem nõ minima facultate participat æs vstum, & squama æris, & flos eiusdem, & chalcitis vsta. Si verò lota fuerint talia, extersoria quidem adhuc manent: tanto verò imbe-
D cilliora actionibus fiunt, quanto etiam leuiora. securius est autem leuioribus vti. At fortiora iis sunt, misy & ærugo: quare etiam ad sycoses & callos cõueniunt si admiscentur. Quidam iis adiiciunt etiam gallas pharmacum vehementer adstringens: sed vehemẽtius est adstrictione simúlque acrimonia atramentum sutoriũ: multo verò moderatius euadit vstum ac lotum. eiusdem materiæ est & squama ferri stomomatis. Quæcunque igitur ex adstringentibus multùm terream compagem habẽt, asperitudines sycoséśque ac callos eliquant, velut sunt mi-
E sy, & ærugo, & similia. Quæ verò ex succorum genere sunt, velut omphacium & hypocistis, glauciũmque & acacia, in sublitionibus facilè cum lacryma eluuntur. Citra mordacitatem autem extergent, cornu cerui vstũ, & cornua caprarum. at thus tardissimè particeps est extergendi facultatis, eximítque dolorem ac concoquit. Prædictorum verò animalium cornua, extersoria quidẽ sunt, sed neque vim eximendi dolorem, neque cõcoctoriam habent, quum frigidæ ac siccæ sint temperaturæ. Thuris autem cortex adstringit quidem & ipse non in-
F strenuè, sed multùm omnibus prædictis inferior est: thuris verò inter onera confracti pollen (quod mannã dicunt) differt à thure eo quòd modicam adstrictionem assumpsit. parua enim quædam corticis segmẽta ipsi admixta reperiuntur. Habet & armenium appellatum vim extergendi: quo videlicet vtuntur pictores. Item atramẽtum Indicum, & propterea vlceribus non inflammatis citra molestiam adhibetur. At aloe mixtæ facultatis est: velut etiam rosa. habet enim amarum quiddam quod
G extergit: habet & adstringens quiddã quo contrahit vlcera, & ad cicatricẽ ducit. Sal verò ammoniacus, & lapis Asius, & flos ipsius fortissima sunt pharmaca: quare etiã ad scabras oculorum affectiones conueniunt. Cæterùm ex aromaticis commodè iis admiscentur, casia & malabathrum ac amomum: discussoria quidẽ facultate prædita, verùm etiam adstrictione participantia. Nam in cõmuni de omnibus extersoriis medicamentis nosse oportet, quæ moderata sunt, & quæ sycoses ac callos consumunt, ea omnia etiam ad cicatrices crassas conueniunt.

H Auxilia ad cicatrices & albugines, Cap. XXXIX.

AD albugines, dracunculi semen habentis occultatũ in terra simile piperi, idipsum semen accipe, & tritũ cum melle illine. Aliud ad cicatrices & hebetudinem visus. Seminis rutæ scrup. II. Armeniaci scrup. VIII. salis ammoniaci scrup. III. ammoniaci thymiamatis scrup. III.

vtere ficco. Aliud. Cicatrices recentes exterit citra omnem molestiam: Lac equinum cum modico melle assiduè illitum: aut anethi florem purpurascentem cum modica aqua terito,& per linteum excolato, ac succum oculo bis in die instillato: & postea cucumeris hortensis semen commande, & expressum per linteolum succũ in oculum instilla,& hoc assiduè facito. Aliud ad albugines. Sideritidis herbæ fructum læuissimè tritũ infuffla: deinde comprehensum manu oculum, frigida aqua paululum prolue. Exterget etiam generosè, alcyonium Milesium cum melle, ammoniacum thymiama tritum cum vino & melle. Quòd si puero paruo albugo facta fuerit in oculo, mater pueri ammoniacum commandat,& in pueri oculum sufflet. Facit & anemones radix bulbiformis læuissimè trita illita,& anagallidis cæruleum florem habentis succus cum melle. Aliud. Capnii chelidonii appellati succus cum melle. Nitrum cum oleo veteri. menthæ succus mirificè facit. Columbæ fimus in cote cum aqua dilutus, præter opinionem facit. Item felis fel illitum. Aliud ad albugines certum. Butyrum liquefactũ solũ illine, (summè prodest)& vtere. de hoc plura promittere nõ oportet: omnẽ enim promissionem vincit. Aliud optimũ. Lac muliebre, melanteriam ex clauis vetustis ac aceto paratam, mel bonum: hæc tria æquis portionibus simul mixta & excolata adhibe velut diuinum pharmacum. Aliud. Rumicis hortensis & plantaginis semen in testa exurito, & cinerem exactè terito, ac vtitor. Aliud. Crocum, piper, æquali pondere læuissimè trita, cum felis felle in collyria redigito ac vtitor. Aliud. Pullorum hirũdinum capita detracta in olla exurito ac terito,& in cor-neo vase reponito, ac vtitor. est enim vtilissimum auxilium etiam ad percussos oculos illitum. Aliud. Lapidem sarcophagum appellatum, ex quo loculos defunctorum magnos faciunt, tundito, cribrato,& cum sputo ipsius ægri, præsertim ieiuni, terito ac confidenter illinito. Aliud. Vitulæ fel heminæ mensura ad ignẽ modicè coquito,& optimi mellis parem mensuram adiicito,& myrrhæ drach.II. croci drach.II. simul terito, ac rursus in æneo vase sufficienter coquito, & in pyxidem æream reponito, ac vtitor. Aliud. Lapidis magnetis viui, lapidis ophitæ, stibii, æquas portiones tusas, cribratas, ac rursus probè tritas, nycteridis herbæ succo ac optimo melle addito, illine per specillũ ex lapide sarcophago factũ. Aliud. Galbanũ cum melle liquefactũ ac simul tritum adhibeto. Aliud collyrium. tollit albugines mirificè ac citó. Squamæ ferri stomomatis dr. duas, aluminis scissi drach.II. gũmi vermiculati drach. III. terito ex aqua, & formatis collyriis vtitor. Aliud. Rhamni succum, si fieri potest, de semine: sin minus, de foliis, sextãtem, ammoniaci thymiamatis vnc.I. testarũ sepiæ vnc.I. mellis Attici sextantem. trita excipe, ac vtere. Quidam folum ammoniacum cum rhamni succo terentes illinunt. ipse verò succus per se illitus cicatrices tingit. Archigenis collyrium ad albugines, quod ex vna illitione plurimam albuginis partem tollit: summè etiam facit ad omnem periculosam ac diuturnam lippitudinem. Cochlearum vstarum drach.III. æris vsti dr. IIII. squamæ æris drachm. VI. squamæ ferri stomomatis dr.XII. æruginis drach.VI. lapidis scissi dr. I. aloes dr.I. omphacii sicci dr.II. lycii Indici dr.IIII. chalcitidis dr. III. myrrhæ dr.III. thuris dr.III. corticis thuris drach.II. croci dr.II. crocomagmatis dr.II. spicæ nardi dr.III. cytinorum dr.II. gummi dr.VIII. terito cũ aqua,& formato collyria, ac vtere cum aqua. Quòd si aridum facere voles, trito collyrio vtere sicco. Facit & harmatium collyrium, & præscriptum ad myocephala ex vino, & his similia. Probè etiam facit ad cicatrices (inquit Apollonius) collyrium pepiesmenon, *id est pressum* appellatũ, quæ omnia in tractatu De multi vsus collyriorum compositione describentur. At verò Theodotium Seueri cum aqua crassum illitum, ad tantam tenuitatem perducit cicatrices vt sensu cognosci nõ possint. Optimum autem in ipsis est siccum collyrium Alexandro regi inscriptũ, ex croco, spica Celtica,& terra ampelitide paratum. ha-

A betur autem inter sicca multi vsus collyria.

Albuginum tincturæ, Cap. XL.

IAM antè dictum est quòd abstinere oportet à pharmacis cicatrices tingentibus: verùm vt ne ignoretur ea quæ hoc facere possunt, etiam horum mentio facienda est. Gallam, inquit, tritã repositam habe, & vsus tempore nucleum specilli calefacito, & eo de pharmaco excipito, ac albugini admoueto. Postea verò atramentum sutorium aqua dilutum adhibeto. Aliud. Malicorium tritum admoueto,& postea atramentum sutorium

B cum aqua tritum. Aliud. Mali Punici dulcis carnem tritam modica aqua adstillato, & læuissimam factam reponito:& vsus tẽpore, vbi hanc sæpe affricueris, & præadstrinxeris, hyoscyami succum illinito ad dies quindecim. hoc & tingit albugines & dissipat multoties illitũ. Aliud. facit & ad glaucos oculos. Misy cum aqua tritum in collyria redigito. similiter autem aliud collyriũ ex galla formato. Vsus autem tempore, vbi per collyriũ ex galla præadstrinxeris, collyrium ex misy illinito. Aliud siccum. Gallæ drach.I. acaciæ drach.I. atramẽti su-

C torii dr. ch.II. vtere. Aliud collyrium. Florum mali Punicæ, atramenti sutorii, acaciæ, gummi, sing. drach. IIII. stibii drach. IIII. galbarum dr.II. aqua excipe: si verò flores Punicæ non affuerint, id quod in ipsis malis inter grana membranæ speciem præfert, iniice.

Ad glaucos oculos, vt nigras habeant pupillas, Cap. XLI.

MAlicorii Punici dulcis succũ infunde: deinde interstitio facto hyoscyami cæruleum florem cum vino tritum instilla aut hyoscyami succum. oportet autẽ

D debito tempore flores colligere ac reponere. Aliud. Acaciæ fructum,& parum gallarum diligenter tere,& anemones succo excipe vt mellis crassitudo fiat. deinde liquorem per linteum diligenter exprime ac repone, & vtere velut dictum est. Aliud. Cucumeris syluestris succum illine. hic mulieres glaucoculas oculis nigricantibus facit. Aliud. Hyoscyami cæruleum florem in vmbra siccato ac reponito. Vsus autem tempore florem vino austero dilutum prælllinito: & postea ipsum

E florem læuiter tritum per se illinito. Hoc vim suam statim declarat.

De puerorum curatione, Seueri, Cap. XLII.

INgens gramarum copia in oculis puerorum reperitur,& inflantur plerunque horum palpebræ à materiæ multitudine. sunt enim pueri natura humidiores ac calidiores. Itaque horũ collyria perfrigeratoria sunt, & aliquo modo resiccatoria: participantia etiam non modica adstrictione, quò sordium copiam influentem re-

F pellere possint. Ad tantam enim adstringẽdi facultatem progressa sunt puerilia collyria, vt etiam aspritudines tollant. Hebetatur enim in pueris collyriorum acrimonia à locali humiditate,& gramarum multitudine. Sed & per allabentium humorum copiam, propter ploratũ fientem, collyria eluuntur. Est autem nobis experientia cognitum in ipsis primariũ& mirabile collyrium, quod recipit lapidis scissi drach. viginti, lapidis hæmatitæ dr. viginti, æruginis dr.IIII. chalcitidis crudæ drach IIII. æris vsti dr.IIII. opii dr.VI. myrrhæ dr.VI. gũmi drach.

G XVI. Hæc est collyrii compositio ratione approbata,& experientia vtilis cognita: teritur ex aqua. Sed & aliud collyrium ad ipsos vtile experientia constat, quod recipit lapidis scissi dr. XXIIII. lapidis hæmatitæ dr. viginti quatuor, æris vsti dr.VIII. ammoniaci thymiamatis dr. VIII. misyos vsti dr. octo, opii dr.IIII. seminis hyoscyami dr. quatuor, gummi dr. octo: excipe aqua. Oportet autem & in his à principio admiscere lenia collyria, atque sic paulatim ad efficacem auxiliorum facultatẽ progredi. Mirificè etiam ad ipsos facit Theophilium collyriũ,

H & quod Mono inscriptum est, quæ inter multi vsus collyria habentur.

De aspritudinibus & densitatibus, sycosisque ac callis, Seueri, Cap. XLIII.

QVandoquidem ratio auxiliorum cognationem respicit, & velut inter se condependentes facultates

reperit,admonet sanè eadem vt nihil aliud ab ipsis interponamus. Proinde asperitates,quæ etiam ab aliquib⁹ densitates vocantur, ex mala curatione sæpe fiunt, dum medici diutius collyria instillant. Quemadmodũ enim in externis vulneribus pinguium adhibitio, carnium quarundam inutilium causa est: sic etiam in præsenti sic ri cogitare oportet. Fiunt autem & ex fluxione diuturna minimè mordaci: si enim acris esset, citiùs oculis damnum induceret quàm palpebris affectionem inseminaret.Fit etiam aliquando non prægressis fluxionib⁹,neque manifesta causa præsente. & sut huiusmodi nõ similes iis quæ ex fluxionibus fiũt.In illis enim densiores& asperiores ac cruentiores euersæ palpebræ apparẽt: in his verò,velut milii grana aut erui parua semina, videre est intra palpebras exurgentia,éstque hæc species reliquis curatu difficilior. Differunt tamen hæc inter se. nam densitas in superficie est,& cum rubore: asperitudo verò maiorem inæqualitatem ac eminentiam habet, cũ dolore simul ac grauitate. ambæ autem oculos humectant. Quæ verò sycosis dicitur,altiores eminentias habet & velut incisas:& cui alii rei quàm ficui hianti similis est:Callositas verò asperitudo est diuturna, induratas & callosas inæqualitates habens.Quidam igitur aspritudines radere conantur, partim ferro, partim foliis fici. est autem hic conatus nocius. amplius enim ipsas augent,& duras cicatrices inducunt,& assiduarum fluxionum authores fiunt,dum semper oculi ex succedentib⁹ durioribus cicatricibus punguntur. Curare verò oportet aspritudines,nullo vlcere circa oculum existẽte,collyriis ad pueros relatis,ita vt euersis palpebris,si non inflammatæ fuerint,illinãtur,& per specilli nucleum diu affricentur:(qui enim citò ab affrictione desistunt,densant magis,& oculis fluxionem inducũt.)si verò permãserit causa,efficacioribus vti conuenit:quale hoc est,Testæ sepiæ drach.octo, pumicis drachmas octo, rubricæ sinopicæ, ammoniaci thymiamatis, singulorũ drach. decem,gũmi drach.octo:excipe aqua.Ex huius vsu magnam laudem reperies: statim enim ab illitione cuticulæ quædam in spongiæ admotione excidunt. oportet autem post collyrii illitione, aquam frigidam per spongiã adhibere. Est & aliud collyrium ad huiusmodi affectiones, quod recipit cadmiæ drach. quatuor, squamæ æris drach. quatuor, salis ammoniaci drach. quatuor, opii drach.duas,gummi drach. duodecim: excipe aqua. Ego verò Seueriano sicco collyrio vsus profeci, cuius & tu experientiam magistram habebis. Apollonius autem dicit, Ad exasperatas palpebras vtẽdũ est pharmacis quibus etiam crassissimas cicatrices depurgamus: quale est hoc,Æris vsti drach.octo, myrrhæ dr.I. squamæ æris dr. I. acaciæ drach.II. cadmiæ drach.II. spicæ nardi drach.I. cinnamomi drach.I.croci dr.I.piperis grana XVI.hyperici drach.III.ammoniaci thymiamatis dr.III.æruginis obol.II.gummi dr.I.terito cũ vino veteri austero, & collyrii formato,ac vtitor. Aliud ad fluxiones antiquas & palpebras dẽsas. Cadmiæ dr.XVI.æris vsti drach.IIII. seminis hyoscyami dr.I.opii dr.II.myrrhæ, fruct⁹ ericæ, acaciæ,sing.dr.IIII.gummi dr.VIII.Omnia sicca læuissimè terito,& lac muliebre adiicito,ac simul trita in collyria efformato: & ea similiter l. cte trita crassè illinito, adhibito prius fomento. Liquida compositio ad aspritudines. facit & ad oculos suppuratos. Chalcitidis vstæ drachmas tres,croci drach.octo,mellis drach.nouẽ. Arida cum aqua terito,& vbi probè siccata fuerint,mel admisceto,ac vtitor. Theophili liquida ad omnes sicosas eminentias,& omnẽ carnis extuberãtiam: Æris vsti drachmas duas, misyos vsti drachmam vnam, myrrhæ, croci,omphacii,singulorum drachmam vnã, vini Chii aut alius adstringẽtis veteris odorati,vncias sexdecim, mellis Attici dextãtem. Sunt & alia collyria facientia ad aspritudines, quale est Phœnix & Dionysius, & similia, quæ inter multi vsus collyria describentur. Cæterùm in quibus cum palpebrarum aspritudine etiam tunicæ oculorum inflammatæ dolore vexantur, admiscere oportet aliquid de exterioriis ad propria inflammationi medicamenta,qualia sunt collyria ex vino parata. sedata verò oculorum inflãmatione, aspritudines extergere oportet.

A Verùm in iis qui vlcus habent cum fluxione mordaci, fieri non potest vt huiusmodi medicamento vtamur. Corniformis enim amplius corrodetur, & vuiformis prolapsus maior fiet, & vehemens dolor hominem apprehendet.augebitur autẽ & malignus fluxus. In his igitur collyrium huiusmodi parare oportet, Pumicem læuissimè tritum tragacantho aut gummi madefacto excipimus,& parua collyria formamus: deinde euersis leuiter palpebris diutius affricamus: & postea lac infundimus,& collyriis ad pustulas ac vlcera destinatis vtimur.
B Cessante verò in temporis progressu fluxione, ad acriora collyria transimus,ac cum ipsis palpebras (velut dictum est) confricamus.Miscemus etiam ad ea quæ vlceribus conueniunt,collyria ex vino,paulatim augentes ipsorum mixturam,quò neque palpebræ vexent tunicas oculorum, & vlcera pura facta impleantur ac cicatricẽ recipiant.

De oculorum debilitate, Demosthenis, Cap. XLIIII.

C Debiles oculi dicuntur qui neque albũ, neque splẽdidum, neque igneum videre sustinent,sed ex quauis occasione visum continent & lacrymantur, præsertim inter legendum.Differunt autem iii à fluentibus propter carunculæ naturalis circa magnum angulum decrementum.fluentes enim hoc modo, etiam citra aliquam externam causam lacrymantur:hi verò occasione aliqua oblata.Curandi verò sunt deambulationibus, cursibus, exercitiis supernarum partium cum frictione & spiritus detentione,capitísque rasura, ac leui oculorum frictio-
D ne post exercitia,& frigidæ in caput perfusione. Vtendum est & aquæ potu,& victus ratione media.conducit & legere cum clamore,itémq; sic scribere. Si verò pharmacis opus fuerit, adstringentibus & perfrigerantibus ac meatus obstruentibus vtemur.

De myopia, Cap. XLV.

Myopes dicuntur qui ex natiuitate parua quidem propè vident,magna verò procul videre non possunt: & qui scripta admotis oculis legunt. & alii quidẽ inæquales,alii æquales oculos habent. Incurabilis est autem talis affectio.

E De nyctalope, Cap. XLVI.

Nyctalopas vocant qui die quidem vident,occidẽte verò sole,obscurius: deinde noctu penitus nihil cernunt. Hoc autem magis fieri videtur propter aliquã capitis debilitatem, & maximè visiui spiritus crassitudinem, itémque reliquorum oculi humorum ac tunicarum. Quibusdam verò contingit, vt noctu quidem melius videant,interdiu autem deterius: & si noctu luna appareat,nihil cernunt. sed hoc rarum est,illud autẽ prius plurimis contingit. Curandi porrò sunt qui in nocte nõ
F vident (si bono habitu præditi fuerint) venæ cubiti sectione,itémque ab angulis oculorum: qui verò vitiosis humoribus redundãt,cõuenienti pharmaco purgentur. Postea post vniuersalem euacuationem vtendum est iis quæ pituitam per os ducũt, & quæ per nares purgant: & sternutationes ciendæ. Narisusorium autem pharmacũ ipsis cõmodum hoc fuerit:Piperis,staphidis syluestris, sing.scrup.II.sinapis scr.I. tundito ac cribrato, & radicũ betæ succum adiicito, vt mellis liquidi compages fiat, & contrita naribus infunde, ac attrahere iube. atq; hoc
G ad dies V.aut VII. facito. Vtere etiã aliis quæ in nares mittuntur,in sermone De narium affectionibus præscriptis. Ante cibum verò bibant hyssopum, origanum,rutam. diæta autẽ attenuatoria sit ex toto. Si verò per hæc non successerit,rursus purgatorium dãdum est,quale est hoc, Scammoniæ obolos tres,castorii obolos duos,salis obolos tres. In debilioribus autem scammoniæ obolos duos iniice.Talis enim purgatio sæpe euestigio ab affectione liberauit, aut multo meliorẽ dispositionẽ induxit.Post paucos autẽ dies dandũ est purgatoriũ pituitã
H & bilẽ ducens,quale est hoc: Colocynthidis obolos II. scãmoniæ obolos quatuor,salis obol.quatuor:excipe in catapotia sex, & mediis habitibus tria præbe: fortibus autem,omnia. Oculi verò illinantur melle cocto,& ad continendũ liquorem immissum claudãtur:aut oleo vetustissimo similiter illinantur:aut aluminis scissi in testa

exusti drachmas duas, salis ammoniaci aut Cappadocici drachmam vnam, terito & cum melle illinito, aut cum lacte muliebri: aut hyænæ fel cum melle. Vitandus tamē est frequentior acriorum pharmacorum vsus: assiduè verò vtendum oleo vetustissimo. Putatur ipsis prodesse hepar hirci assatum, cum sale citra oleum calidissimū comestum. Quidam etiam destillante ex hepate, dum assatur, sanie ipsos illinunt: aliqui hepar coquunt, & oculos sursum per elatum vaporem detinentes, hoc fomento vtuntur. Auxiliatur etiam elaterium ex interuallis cum melle illitum. & perdicis fel aut capræ syluestris, aut hirci. buglossi etiam piscis fel illitum valde prodest. At verò diæta tota attenuatoria sit: & ab initio etiā à vino abstinēdū est: & vitanda omnia crassefacientia. Cæterùm in iis qui noctu melius vident, interdiu autem deterius, non cōiectamus spiritum multùm attenuari, aut tunicas rarefieri, atque ex hoc spiritū dissipari, ac visum obscurari: noctu verò crassefieri colligique, ac sensum mouere. & oportet in iis robur oculis addere. Herophilus tamen vice versa in libro De oculis dicit, Ad eos qui in die non vident, gummi, crocodili terrestris stercus, misy, hyænæ fel, trita cum melle illinito bis in die, & ieiunis hirci hepar edendum præbe. Ego verò coniecto hoc magis facere ad eos qui noctū nō vident.

De hebetudine oculorum, Galeni, Cap. XLVII.

Hebetudo oculorum est obscuritas videndi, ob pluri-mas causas contingēs: aut dū visiuus spiritus incrassatur: aut dū tunicæ densantur ac crassefiunt, aut dū humores in oculo crassi ac viscosi fiunt. Contingit etiam his hebetudo qui diuturno morbo detenti fuerunt, & tristitia ingenti. At in senibus cum hoc quòd crassi facti sunt humores, & tunicæ spiritus visiuus, etiam debilitas adest spiritus visiui, & imminutio multa, ac collapsio, & velut corrugatio nerui visiui ac tunicarum in oculo densatarum ac crassefactarum. Nam dum imminuuntur humores in oculo senibus ipsis, & minus de spiritu ex supernis ad pupillam defertur, vsqueadeo rugosa fit sæpe corniformis tunica, vt senes partim omnino non videant, partim malè & vix adhuc cernāt. Corrugationes enim mutuò inter se incidunt, & tunica velut conduplicatur, & aliam crassitudinem aduētitiam assumit. Porrò auxilia in communi ad hebetudinem, ex eadem materia componuntur ex qua etiam in incipiētibus suffusionibus, & partim in collyriorum formas effinguntur: partim liquida sunt: (quæ etiam induratis inflammationibus tunicarum conueniunt) partim sicca. Horum cōpositiones in fine huius Sermonis habentur.

De obfuscatione oculorum, Demosthenis & Galeni, Cap. XLVIII.

Obfuscatio est perfectum vtplurimum videndi impedimentum, citra manifestam circa oculum affectionem, pura videlicet apparente pupilla. Et quibusdam paulatim affectio conflatur: aliis confertim incidit, vt minimum aut semel in totum non videant. Et obfuscationis quidem paulatim conflatæ plures causæ sunt, de hebetudine iam relatæ. eius verò quæ confertim incidit, causa est obturatio nerui visiui, crassis ac viscosis humoribus confertim ipsi illapsis, aut eiusdem nerui resolutio. Præcedunt affectionem assiduæ cruditates, & meri potus, insolatio, capitis inustio ac ardor, aut perfrigeratio: aut assidua lectio post cibum, aut balnea similiter assidua post cibum, & vomitus intempestiui, coitus immodicus ac intēpestiuus, spiritus detentio violenta, quemadmodum in tubicinibus contingit. Hæc enim & his similia, cùm modicè fiunt, visus hebetudinem efficiunt: dum verò immodicè, obfuscationem. Fit etiam aliquando obfuscatio ob fortes capitis plagas, aut casus ex alto, resoluto quandoque neruo visiuo, aut rupto, aut (quod omnium mitissimum est) humorum copia per vehementem concussionem illata & visiuum neruum obturāte. In resolutionibus igitur nerui, tardè mouetur oculus, aut omnino non. Quum verò ex violenta plaga in caput facta, aut ex casu, à cerebri connexu ruptus fuerit neruus, primùm quidē oculus prominentior fit: deinde cauatur & alimentum non sentit.

A Quū autē ob humorū crassorū ac viscosorum copiā neruus cōfertim obstructionem sustinuerit absque alia causa, necesse est capitis grauitatem consequi, maximè in profundo iuxta radices oculorum. Eos igitur quibus oculi cō fertim obfuscantur, curare oportet vena cubiti incisa, si plenitudine grauatus fuerit æger. validissimum enim auxiliū in ipsis est venæ sectio. Deinde interpositis aliquot diebus, fasciam collo circumdabimus ac constringemus: & postquam frontis venæ eleuatæ fuerint, rursus exoluemus, & hoc iterum atque iterum faciemus, quo per spiri-
B tus motum humores obturati violenter concutiantur. Postea eleuatas angulares venas, ab vtraque nasi parte siccare oportet, & fortem euacuationem facere. Ego enim ad tres heminas ex angularibus venis aliquando euacuaui. Post hæc confestim cucurbita occipitio affigenda est cum scarificatione. Contingit enim plerunque statim incumbente adhuc cucurbita hominem respicere. sed non oportet hoc auxilio cōtentum esse: verùm reparatis viribus post tertiam diem purgare, deinde ad diætam deducere. At verò in iis quibus paulatim per multum tempus oculi obfuscantur, præmissa recta victus ratione, à venis
C angularibus euacuationem, velut dictum est, faciemus. & in iis qui non multo sanguine abundant, statim ab initio ab angulis auferatur: deinde cucurbita occipitio affigatur: & postea purgatio fiat. Per diætam verò, maximè aluum facilè solubile facito per cibos, bonæ concoctionis, præ omnibus ratione habita. Per aliquot dies autē dāda est aloe deuoranda, terebinthina excepta in catapotia. facit & cnici succus cum melle. Vtendum est & exercitiis infernarum partium, & deambulationibus pluribus in
D vmbrosis locis. Vitandus est vini potus, & aquæ potio viriliter toleranda. Vitandus est etiam omnis cibus crassefaciens, & assiduus coitus, & capitis insolatio. Neque verò balneum conuenit, neque somnus diurnus, neque vehementior à cibo motus, neque legere aut scribere. Vitādæ sunt iræ, indignationes, & curæ pertinaces, & vehemētes perturbationes, ac timores, præsertim post cibum, & assidui vomitus. Quotidie autem proluenda est facies aqua frigida, præsertim pluuiali, & illinendum corpus per alios. Perseuerante verò affectione, etiā per narisusoria
E caput purgetur, ita vt narib⁹ infundamus quæ ad capitis dolorem dicta sunt. Vtendum est & pituitam per os detrahentibus ibidem relatis. At verò illitio oculorum, diuturna iam existente affectione, primùm per simplicia fiat veluti per mel non fumosum, aut oleum vetus: postea etiam compositis vtendum est. Nos autem laudem assequuti sumus in ipsis ex Diacēteti collyrii vsu, & liquida Aglaidæ compositione ad suffusiones destinata. Commune verò ad omnē obfuscationem ac hebetudinem hoc est: videtur autem & ad membranarum crassitudines facere: Croci drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, piperis grana XV. spicæ nardi obolos duos, succi fœniculi drach. XVI. ammoniaci thymiamatis drachmam vnā, mellis quincuncem. Ad omnia læuissimè trita fœniculi succum affunde, deinde tere ac resicca, & admixto melle ænea pyxide excipe, ac vtere. Ante illitionem verò fomentum per spongiam in aqua calida marina tinctam oculis adhibendum est: aliquando etiam tota facies in marinā tepidam immittenda est. atque hæc quidem communia in omni obfuscatione. Cæterùm iis quibus ob coarctatio-
G nem multorum aut crassorum humorum ad neruum delatorum, visus impeditur, post venæ sectionem & cucurbitæ admotionem & purgationem caput sinapismo integendum est: & postea etiam caustico pharmaco occiput exulcerandum: & capitis ex aqua calida perfusione vtendum. præstat autē salsuginosam aut nitrosam esse aquam.

De resolutione oculorum, Cap. XLIX.

Non solùm neruus visiuus, velut prædictum est, sed etiam totus oculus aliquando resoluitur, aliquando cum reliqui corporis dextris aut sinistris partibus resolu-
H tis: aliquando verò priuatim circa solam palpebram fit resolutio: aliquando verò etiam totus oculus resoluitur. Et si quidem palpebra fuerit resoluta, oculus semper conclusus est, & palpebra non sentit: si verò totus oculus resolutus fuerit, motus ad dextram ac sinistram, sursum

que ac deorſum perficere non poteſt:& ſi quis acrius pharmacum ſublinat,nõ percipit morſum.Si igitur palpebræ ſolius fuerit reſolutio,præpurgato per aloedaria vniuerſo corpore,& poſt aquæ potus & frequentioris deambulationis ac multæ infernarum partium frictionis vſum,palpebra aſſiduè alumine ſciſſo cum acri aceto illinatur,& collyriis calidioribus,aut eo quod ex ſandyce cõſtat.quòd ſi hinc non reſtituatur, ſurſum ſuere ipſam oportet. Totius autem oculi reſolutiones ægrè curabiles ſunt, maximè in ætate prouectis. Si verò ex natiuitate cõtigerit reſolutio, impoſſibile eſt hic corrigere.In quibus igitur ſalutis ſpes eſt,talis curatio facienda eſt præ omnibus:Si bono habitu prædit⁹ fuerit, vena cubiti ſecetur,deinde anus per clyſterem eluatur,poſtea purgatorio corpus euacuetur: dein de pituitam per os ducentibus vtendum: deinde per ea quæ naribus induntur purgandum.Poſtea cucurbita occipitio affigenda cum ſcarificatione,& hirudines temporibus admouendæ.Propinandum etiam caſtorium per ſe, & cum abſinthio.Dandum & pulegium, hyſſopum,ruta, cum aceto mulſo ac ſale:poſtea caput caſtorio illinatur,cũ roſaceo & aceto.Et ex eodem vnguento,mollis lana imbuta,oculo clauſo imponatur,cauendo ne in oculum inſtillet:atque hæc curatio bis in die fiat.Palpebræ verò forinſecus & frons,caſtorio cum croco ex aceto illinantur. Mihi verò videntur liquidæ ex caſtorio ac melle ad affectionem commodæ,quæ compoſitiones & ſublinendæ & ſuperlinendæ ſunt.A vino verò,& carnoſo multúmque nutriente ac craſſi ſucci cibo omni abſtinendum eſt, & aſſumendi qui excretiones facilè ſolubiles faciunt,ac humores attenuant. In primis temporibus vitanda ſunt etiam balnea & vaporatoria & inſolationes. Vomitibus autem ex interuallis vtẽdum ieiunis,à raphanis, deligato oculo, & citra multam lancinationem.

De glaucedine, Cap. L.

GLaucedo duobus modis dicitur.Glaucedo enim propriè mutatio eſt cryſtallini humoris ad glaucum humorem,ſiccitáſque ac concretio: altera autem glaucedinis ſpecies,ex prægreſſa ſuffuſione fit, humore iuxta pupillam vehementiſſimè congelato ac reſiccato.& hæc ſpecies incurabilis eſt.At propriè dictam glaucedinẽ incipiẽtem aliquando ſanare datur, ex deambulatione pro viribus,& totius corporis frictione,ac lauacris,maximè capitis. Æſtate verò etiam frigidæ lauacrum conuenit,& tonſura capitis ad cutem: oculi verò ſolo oleo antiquo ſublinantur.

De ſuffuſione, ex Demoſthene, Cap. LI.

SVffuſio eſt præterfuſio humorum circa pupillam congelatorum,vt,vbi perfecta fuerit,viſum impediat. Incipiente verò ſuffuſione,talia ægris accidũt:Velut culices parui caliginoſa quædam oculis ſæpe obuerſari videntur. & quidam ex ipſis piliformia vident, alii velut lanarum filamenta,aut araneorum texturas: quibuſdam circa lucernas circuli apparent. Hæc autem vbi apparuerint,aliquando pura pupilla apparet iis qui negligentius conſiderant:aliquando verò colorem maris refert. Augeſcente deinde affectione, augeſcunt etiam accidentia: perfecta verò eadem,homo non videbit,pupilláque colorem ad albedinem mutat,& omnino non tranſlucet. Plures autem ſunt coloris ſpecies:quædam enim ſuffuſiones aerem aſſimilant, aliquæ vitrum referunt,aliæ albicantes ſunt,aliæ ad cæruleum colorem magis mutãtur, aliæ glauceſcunt: quæ etiam incurabiles ſunt.Curandi autem ſunt qui ſuffuſione tentantur,in principio ſanguinis de cubito detractione:& ſi nihil impedit, etiam clyſteribus acrioribus,& purgationib⁹:deinde quoq; cucurbita occipitio affigenda eſt cum ſcarificatione.& pituitam per os detrahentib⁹ ac nariſuſoriis,ex interuallis vtendum.A vino verò abſtinendum eſt per totam curationem,& ab omnibus replẽtibus caput:itémque à balneo,niſi quis laſſitudinis ac tardæ concoctionis gratia ad ſe lauandum cogatur. Et tunc omnino non in aere balnei moretur, neque in ſolio moram trahat:ſed paululum inſcendat, & citò exeat. Diæta verò omnis ſit attenuatoria. Medicamentis autem vtendum eſt,primùm ſimplicibus,velut melle,& oleo veteri, ac fœniculi ſucco: deinde etiam compoſitis liquidis ac

A ſiccis collyriis,quæ paulo pòſt deſcribẽtur inter communia auxilia.

De midryaſi,*id eſt pupillæ dilatatione,* Cap. LII.

PVpillæ dilatatio appellatur,quum pupilla colore quidem nihil abalienatur, multo verò latior quàm pro naturali modo euadit, vt aliquando ad iridis circulum accedat,& quandoque in totum viſum impediat: aliquando tamen vident,verùm obſcurè,& quæ videntur ab ipſis omnia minora putantur, diffuſo videlicet ſpiritu viſiuo.
B Fit hæc affectio propter humorum allapſum,qui aut acervatim aut paulatim ferũtur,à quibus citra ſenſum vuiformis tunica diſtenditur,& pupilla amplius dilatatur. Eſt autem affectio valde ægrè curabilis. quum enim membranoſa ſit tunica vuiformis,vbi ſemel diſtenta fuerit,induratur,neque facilè amplius contrahi poteſt. Accidit autẽ affectio hæc magis pueris,propter tunicarũ debilitatem. Sed & qui ex natura nigros oculos habẽt,magnas etiã pupillas habẽt: quapropter facilè in hanc affectionẽ delabũtur.Curanda eſt autem affectio,ſi nihil impedierit, venæ
C ſectione in cubito,aut purgatione:ſi verò hoc fieri nõ poterit,angulares venæ ſoluantur:deinde cucurbita occipitio affigatur. Vtendum eſt & deambulationibus lentis ac pluribus,in locis vmbroſis:& omni modo conandum vt materia ad infernas partes detrahatur.Quapropter in principio etiam clyſteri vtendum eſt, & infernarum partium frictione per alios. Poſt deambulationem & inunctionẽ facies aqua marina proluatur,hyeme tepida, æſtate frigida.Tota etiam facies in aquam mittatur oculis per tempus quoddam apertis.quòd ſi marina non adſit, parum ſa-
D lis aquæ miſceatur, aut poſca aquoſa aſſumatur. A vino abſtinendum eſt donec affectio fuerit ſoluta.& tota diæta tenuior ſit & ventri commoda.Balnei vſus rarior ſit, & tunc caput non valde perfundatur. Pharmacis vtendum eſt ſubadſtringentibus,velut roſa,croco,nardo,thuris cortice,pompholyge,ſpodio,& acacia.nam valde acres pharmacorũ facultates humorũ copiã attrahentes,diſtendunt membranas,& latiorem pupillã efficiunt. Quapropter & quæ vehementer adſtringunt,velut eſt chalcitis, miſy, & quæ amplius frigefaciunt,velut cicuta,membranas indu-
E rant.Sed & amplius contrahere ac coarctare pupillam incommodum eſt.nam hæc res pupillam ad tabem perducit.

De tabe pupillæ, Cap. LIII.

TAbes pupillæ dicitur quum anguſtior & hebetior facta fuerit.Hoc autem pleriſque contingit ex periculoſis debilitatibus,aut ingenti capitis dolore. His autẽ maiora apparent quàm pro naturali modo, quæ ab ipſis videntur,propter pupillæ anguſtiã. Curationem porrò in his contrariam midryaſi facere oportet,ita vt exercea-
F mus ſupernas partes,humeros ac manus cum ſpiritus detentione.& caput ac faciem diligenter confricemus: deinde oculos ſummis digitis.facies etiam aqua calida proluatur:& caput vnguento quodam moderatè calefacere potente illinatur,quale eſt irinum.Et modico facto interſtitio,oculi rarefaciẽte,& acriore,ac humiditatem attrahente pharmaco ſublinãtur,quale eſt hoc collyrium:Ammoniaci thymiamatis drachmam vnam,crocomagmatis drachmas quatuor,croci drachmas duas,æruginis drachmas quatuor:trita cum aqua efforma,& vtere. facit &
G Eraſiſtrati liquida compoſitio. Victus ſit optimi ſucci & ſorbilis,vinum fuluum & odorum.ſomnus excipiat cibũ. Sed & balnea cõueniũt,& capitis ex aqua calida perfuſio.

De macie oculi, Cap. LIIII.

OCulus macer eſſe & alimentum non ſentire dicitur, quum ex vehementi capitis dolore, aut in febribus acutis,paulatim humiliatur & cauatur, & in totũ minor fit,& aliquanto obſcurior, & viſum impedit. Contingit autem hoc ſæpe ex caluæ inciſione & perforatione:quando ſanè etiam ægrè curatur.Differt autẽ macies à tabe, quòd
H tabes pupillam ſolam minorem facit:macies autem totũ oculum minorem & humiliorem efficit. Curandi porrò ſunt ſic affecti, ſpongiarum ex calida aqua expreſſarum circa oculos fomento.Lac quoque tepidum ipſis infundendum,& ab omni collyrii adhibitione abſtinendum.

Cibi dentur ipsis multùm nutrientes,& optimi succi.vinum sit fuluum & tenue.Vtendum est balneis,& capitis ex calida aqua perfusione.exercitiis item partium superiorum,& spiritus detentione.

De expressione oculorum, Cap. LV.

EXprimuntur oculi aliquando vt prominentes permaneant.& hoc contingit iis qui strangulantur,& in athleticis certaminibus, & fœminis quæ in partus doloribus amplius distendũtur: aut ex fluxionibus plurimis quæ aceruatim à capite defluxerunt.Qui igitur ex strangulatione in hoc inciderunt,iis vena cubiti secetur:si verò aliàs crassi humores influentes oculos impetiuerũt, purgentur veratro nigro aut scammonia. At expressiones oculorũ, in fœminis ex partus doloribus sæpe contingentes,purgationes per locos muliebres soluũt: quare has procurare oportet.In viris autem post venæ sectionem,aut purgationem,si permanserit affectio,cucurbita occipitio affigatur,& aquæ potus exhibeatur,& cibi cõtrahantur. Oculo verò imponatur lana melle imbuta cũ modico croco,& hapsus lanæ superimponatur,& placida cõpressione deligetur.Cõducit his etiam post principium,aqua marina frigida faciei affusa, & intubi succus ac polygoni,& psyllii cum opio illitus:& quæcunque alia comprimere ac contrahere possunt.

De confusione, Cap. LVI.

COnfusio oculi plerunque ad vehementes plagas cõsequitur.sed & ex vuiformis tunicæ inflammatione cõtingit,ruptis in ipsa vasis.Pupilla verò colore turbida fit,&aut maior aut minor seipsa euadit.curãdæ igitur sũt cõfusiones ex plaga perventæ in cubito sectione.& totus oculus sãguine recèns mactati turturis, aut in illius penuria,colũbæ expleatur,& mollis lana in ouo cũ vino & rosaceo cõquassato madefacta imponatur ac deligetur:& postera die idẽ fiat.Tertia verò fomẽtũ adhibeatur,& lac instilletur:postea ouorũ assatorũ vitelli imponantur, cũ melle & croco trito,linteolo illiti. Quum autem pupilla iã purgata fuerit, collyria ad antiquas affectiones destinata sublinantur, quale est aromaticum & chiacum Apollonii,& similia.Facilior autem curatu est confusio in iis quibus pupilla sola ampliatur:colore verò & figura similis permanet.difficulter autem curatur in iis quibus pupilla diuulsa est.

De iis quæ in albo oculi nascũtur, Cap. LVII.

OMnia quæ præter naturam in albo oculi nascuntur, quæ quidem doloris exortia sunt,in quibus pili sæpe exoriuntur, & quæ non valde à naturali colore euariant, curabis hamo apprehendens ac extendens, & postea scalpro pterygiis destinato resecans: deinde salem tenuem inspergens, & lanæ hapsum imponens ac deligans,& reliquam curam adhibens velut in pterygiorum resectione.Quæ verò subrubra & tumida ac varicosa sũt, dolorificáque & aspera, & tempora per consensum afficiunt,ea omnia fugere oportet velut maligna,& periculo ac oculorum prolapsus inducentia in chirurgia.

De pterygiis, Cap. LVIII.

PTerygium, *unguis Latinis quibusdam vocatus*, dicitur quum album in oculo amplius augescit,aut caro superexcrescit,ex scabra quadam lippitudine, aut assiduis fluxionibus.Incipit autem huius augmentum,sæpe quidem ab angulo magnò appellato iuxta nasum,rarius autem à paruo:& adhuc rarius generatur à superna aut inferna palpebra,extenditúrque vsque ad nigrum. Quum verò maius factum fuerit,etiam pupillam contingit, & visum impedit.Facilia verò curatu sunt pterygia albicãtia,& angustum fundum habentia:his verò contraria ægrè curantur. nam subrubra post curationem chirurgicam,cariem ac dolores dimidiæ capitis partis inducũt. attamen post symptomatum sublationem oculus,liberatur. At pterygia in quibus etiam principia sunt suffusionis,curare non oportet. his enim sublatis,citiùs suffusio conflatur. Sed neque crassa pterygia curãda sunt,& euersa,& eminentia ac indurata, & quæ tempora per consensum afficiunt.sunt enim maligna & cancerata.Quæ verò vsque ad pupillam pertingunt, & propterea visum impediunt,si tollantur, liberant quidem oculum à fluxionibus, cicatrix autem quæ ex chirurgia iuxta pupillam

A succedit, nihilominus visum impedit. Cæterùm ex pterygiis ea manu curare oportet, quæ aucta ad nigrum se extendunt:quæ verò parua & in albo sunt,ea conandum est vt pharmacis comprimamus.

Pharmaca ad pterygia, Cap. LIX.

PTerygia probè deprimit siccum ad scabiem destinatum,ex chalcitide & cadmia compositum, quod ad scabros angulos descriptum est: & Theodotium collyrium Seueri tritum ac siccum adhibitum,& omnia exter

B soria collyria,ad aspritudines & sycoses descripta,&quæ ad myocephala & staphylomata cõueniunt, maximè ex vino parata. Archigenes autẽ, Ad pterygia, inquit, atramẽti sutorii drach.II.salis ammoniaci drach. II. gummi drach. I. terito ex aceto,& collyria formato ac vtitor. Aliud celebre,quod celerrimè ipsa consumit. Chalcitidis vstæ,vt fulua euadat,drach. IIII. croci drach. I. tritis vtere siccis. Aliud experientia cognitum. Chalcitidis vstæ drach. XX. cadmiæ drach. X. squamæ æris rubri dr. I. piperis drach. I. vtere. Aliud,ex fundo tollens pterygia. Atramenti sutorii torrefacti drach. II. æris vsti dr.

C I. siccum adhibe:& post detractionem, collyrio ex rosis cura,aut ex croco collyrio. Aliud. Magnetem lapidẽ viuum diligenter terito,& semel in die vtitor. Aliud. Populi nigræ succum cũ duplici melle illine. Aliud. Atramentum sutorium cum felle suillo, æquali pondere trita illine. Aliud. Sepiæ testas cum sale ammonia co,æquis portionibus tere ac vtere. Aliud. facit & ad sugillationes & hebetudines: Lapidis magnetis viui drach. quatuor, æruginis drach. vnam, minii sinopici

D drach. quatuor, ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor, croci drachmas duas, mellis quincuncem. hoc etiam ad albugines facit. Aliud. Glaucium tundito, cribrato,& modica aqua terito, & sufficiente pompholygis cinere addito,collyria formato:& vtere cum aqua bis per diem. Aliud. Æs vstum cum pueri incorrupti vrina terito,ac vtitor. Aliud. Squamæ æris rubri,nitri rubri,pumicis,cimoliæ, sing. drach. IIII. terito ex aceto donec siccentur,& vtere. reponito autem in testaceo vase puro.

Chirurgia pterygiorum, Cap. LX.

E AD pterygii verò sublationem ita chirurgiam aggredimur. Palpebras inter se disparamus,& hamulo circa medium pterygii transfixo,leuiter distendimus vt ne cuticula corniformis tunicæ eleuetur. simul enim sublata,maximas inflãmationes inducit.deinde acum accipimus, quæ filum & pilum equinum transmissum habet,& hanc distẽto per hamulum pterygio subiicimus. deinde deligatum per subiectum filum pterygium distẽdimus, filum leuiter sursum trahentes, & fili principiũ ministro industriè tenendum præbentes. Nos autem v-

F traque manu pilum tenentes, sursum ac deorsum ipsum commouemus,& pterygium subexcoriamus,initio à nigro facto vsque ad angulum: deinde continuitate ipsius ad nigrum exoluta per pilum,& distenta per filum,scalpro ad pterygia destinato funditus auferimus pterygiũ partem iuxta angulum,palpebras & angulum cauentes. quibus enim palpebræ simul inciduntur, iis concretiones fiunt:quibus autem funditus angulus resecatur, iis naturalis eius loci carnis decrementum succedit.Si verò fundum pterygii fuerit relictum, regeneratur, si non

G pharmaco aliquo ex prædictis fuerit consumptum. Coniectura igitur modi coniecturam facere oportet.Quòd si ægri formidolosi oculos aperire non fuerint ausi,hamulo supernæ palpebræ submisso,leniter ipsam extrà distendimus,atque sic (velut dictũ est) operamur. Post detractionẽ verò,muriã acriorẽ oculo infũdimus: deinde lanam ouo imbutam imponimus,& oculũ deligamus: sequenti deinde die soluimus, & moderato fomento adhibito, album ac tenerum Seueri collyrium infundimus: quarta verò,collyriis ad affectiones commodis v-

H timur,de cætero vitantes tenera & incarnantia collyria. Sunt autem ad affectiones commoda, nardina & Theodotia, & omnia ex vino fientia collyria.

De carnis in angulo magno incremẽto, Cap. LXI.

ENcanthidem vocant, quum magnus oculi angulus ad nasum, auctus carne superexcreuit, id quod

maximè in canibus contingit: verùm in hominibus redundat qui in mari versantur. Proinde si benignum fuerit hoc carnis incrementum, dolore vacat, & tenerū est ac laxum: si verò malignum, durum erit & inæquale, & dolores punctorios inducet. Oportet autem benignum curare ac paruum pharmacis siccis, tum eo quod ex calmia & chalcitide ad scabros angulos paratur, tum hoc ipso quod optimum est: Aluminis scissi, misyos torrefacti, atramenti sutorii, partes æquales. hoc egregiè cōsumit omne carnis angulorum incrementum. Vtere etiā Theodotio Seueri collyrio sicco trito adhibito: & eo B quod ad myocephala ex vino paratur.

Chirurgia incremēti carnis in angulo, Cap. LXII.

AT verò maius & malignum carnis in angulo incrementum, volsella apprehensum resecare oportet: si verò maior fuerit eminentia, acum duplex filum habentem transmittere ad fundum oportet, deinde filum constringere, & paruo interstitio facto donec caro liuescat, scalpro auferre, & siccum scabiei destinatum adhibere: & hapsum lanæ aut conduplicatum linteum superimponere: postera verò die fomentum adhibere: & post tertiā C mellis vsu curam absoluere. Cauendum est autem ne vnà cum carne præter naturam aucta, etiam ipsum angulum funditus tollamus, alioqui rhœas, *hoc est naturalis carnis in angulo decrementum* succedet.

De sanguinis ex angulis eruptione, Cap. LXIII.

FIT & sanguinis ab angulis eruptio, maximè pueris, ob assiduos eiulatus ac distentiones, apertis circa palpebras vasis. Curādi autem sunt poscæ frigidæ aut aquæ frigidæ perfusione tum super angulos, tum super caput D facta. Infundendum etiam oui candidum per se, & cum aliquo collyrio ad tenues fluxiones conueniente. Vtendum & infernarum partium deligatura & cibo crassefaciente. in perfectis autē ætatibus cucurbita occipiti affigenda est cum scarificatione.

De concretione palpebrarum ac contractione, Cap. LXIIII.

COncrescunt & agglutinātur palpebræ ac albū aut nigrū in oculo, aut iter se, vlceratione prægressa. Quū igitur ad albū cōcretio palpebrarū facta fuerit, & oculi motus impeditur, affectionē hāc ancylosin vocant, *hoc est contractionem*. Quæcūque igitur cōcretiones iuxta angulum factæ sunt vtriusque palpebræ, eas hamulis distentas dissecare oportet, & linamēto indito disparare, & postea velut cōmunia vlcera curare. Quæcūque verò concretiones factæ fuerint extremitatis palpebrarū ad oculi tunicas, eas cæco hamulo distendere oportet, & scalpro pterygiis destinato concretionem exoluere, deinde carnis incrementum sicco aliquo deprimere, & ære læuissimè trito palpebras sublinire, & oculum vsque ad perfectam curationem indeligatum sinere.

De pediculis palpebrarum, Cap. LXV.

PEdiculi generantur in palpebris lati, parui, multi, ex igluuie & illuuie ac mala diæta ortū habētes. Curatio igitur adhibēda est primùm, vt pediculi diligēter expurgētur: deinde aqua marina tepida affūdatur: & postea sub scriptū pharmacū loco adhibeatur: Aluminis scissi dr. II. staphidis syluestris obol. I. piperis obol. II. æris vsti dr. I. myrrhæ obol. II. lapidis scissi obol. III. misyos torrefacti drach. I. terito, ac vtere sicco. Adhibēda præterea sunt balnea, & caput discutientibus ac corroborantibus cōfricandum: & exercendæ infernæ partes, & victu boni succi vtendum. Similis autem curatio lendibus quoque palpebrarum adhibeatur.

De pilis pungētibus palpebrarū, & de duplici pilorū ordine, itémque multiplici, quā phalangosin dicunt, Cap. LXVI.

PIlorum pungentium in palpebris exortum, trichiasin *Græci* vocant, quum sanè sub pilis naturalibus in palpebris alii exorti & intrò nutātes, tunicas pungunt, & oculorum fluxiones concitant. Dicitur etiam trichiasis, quum ipsæ palpebræ laxatæ sunt: aut ipsarum extremitas intrò nutat, vt pili non facilè appareant nisi quis distendat ac disparet palpebras. Vocant autē medici palpebræ laxationem, phalangosin aut casum: pilorum verò subcretionē, distichiasin, *id est duplicem pilorum ordinem*. fiunt autem hæ affectiones, & præsertim duplex ordo, ex multa humiditate. Quemadmodū enim in terra largitas aquarum plurimas herbas profert, sic etiam in palpebris: maximè vbi influentes humores minimè mordaces fuerint. Si enim id quod influit salsum fuerit, etiam naturales pilos reiiciet. Perfecta igitur pilorum pungētium curatio, est consutio palpebrarum sursum versus. quandoquidem verò aliqui ob mollitiem non audent seipsos chirurgiæ submittere, auxilium ferendum est ipsis quantum eius fieri potest. veteres itaque huiusmodi auxilia ad ipsos conscripserunt.

Pharmaca vt euulsi pili non renascantur, Cap. LXVII.

PVngentes pilos euellito, & euersa palpebra, sanguinē ranarum recentem illinito, & frigefieri sinito: aut cimicum sanguine similiter vtitor: aut chamæleontem album vrito, & cinerem sanguine ranarum excipito: & vsus tempore saliua diluito, & præeuulsis pilis loco illinito. Aliud. Succum Chelidonii herbæ quæ etiam capniū dicitur, sufficiente gummi excipito, siccato, ac parua collyria formato: & vtitor, velut prædictum est. Aliud. Cochlearum carnes cum viridium ranarum in harundinibus degentium sanguine, aut herinacei terrestris cruore terito, & atramento scriptorio moderato adiecto siccari sinito: & vtere (velut dictum est) vitata pupilla. Aliud. Hirudines vrito, ac terito, & vtitor assiduè pilis præeuulsis. Aliud. Intestina terræ in testa ad cinerem exusta, ac læuissimè trita, præeuulsis pilis inspergito. Aliud. Lacertam in olla exurito, & ad cinerem tritum par pondus sandarachæ adiicito, ac vtitor. Aliud bonū minimè molestū. Siliquas siccas non antiquas diffringito, & humorē qui in ipsarū cauitatibus viscosior modicus ac melleus reperitur, specilli nucleo exceptū, præeuulsis pilis loco illinito: atque hoc assiduè facito. Summè autem facit (inquit Archigenes) herinacei terrestris fel, & sanguis pari mensura, cum modico castorio. Castorium itaque læuissimè tritum sanguine ac felle excipito, & velut piscium squamas formato. Vtere autem ita vt pilos radicitus euellas, deinde squamam vnam saliua ex ore ieiuni dilutam euersæ palpebræ illinas, & ad dimidium horæ in loco detineas donec siccetur. dolore quidem afficiuntur ægri, sed pili non amplius enascuntur. Aliud. Psyllium & cicutæ semen, ac cedriam, pari portione vespertilionis sanguine excipe, ac vtere (velut dictum est) ne oculum contingas. Aliud. Linteum ex naui vetus accipe, & in lucernam pro funiculo lucernario inde, & lucerna ex oleo Cyprino impleta, fuliginē in æreo vase collige, ac vtere, pilos euellens & locum assiduè illinens: & si renati fuerint, idē repetito. Aliud. Potamogitonis succum & artemisiæ succum, æquis partibus adhibeto. Aliud. Fel vituli, & castorium & gummi, æquis portionibus citra aquam conterito, efformato ac vtitor, præeuulsis pilis illinens ter in die. & compe ries successum. Aliud. Porci masculi fel & adipem eiusdem, in fictile vas nouum densissimum ac læuissimū mittito, & aceti acerrimi heminæ quartam partem, & olei aleni tantundem affundito, & denso linteo obligatū ad dies septem sinito, & postea diffusa in mortarium terito, & velut vnguentum excipito. Idem etiam in toto corpore probè facit. at verò alenum oleum, amygdalinū oleum esse dicitur.

Agglutinatoria pilorum, Cap. LXVIII.

PIlos in palpebris præter naturā introrsum refractos, glutinat mastiche per specillum calidum admota, & sic pilis ad proprium ordinem refractis. Bitumen eodē modo, glutinū similiter. Cochleæ glutinositas acu excepta. Hierachii succus. Medicamentorum agglutinatoriorum appellatorum liquor. Ammoniacum thymiama. Compositum autem hoc, Resinæ siccæ, picis siccæ, sulphuris viui, bituminis: singulorum drachmam vnā, ceræ drachmæ dimidium. Liquata reponito: & vsus tempore specillum igne feruefacito, & pharmacum contingito, ac eo pilos reglutinato.

specillum igne feruefacito,& pharmacum contingito,ac A eo pilos reglutinato.

De futura palpebrarum sursum versus, Cap. LXIX.

AD futuram palpebrarum sursum versus faciendam, æger desideat ad sinistram chirurgi partem, humilior ipso,ad splendidam lucem. Sint autem ministri duo probè periti adstantes, alter retrorsum, alter à latere. Et chirurgus primùm per collyrium aut superficiarias scarificationes notet sufficienter quantum in palpebra redūdat,& corrugatæ cutis resectionem, vt neque plus neque minus quàm oportet rescindatur. Si enim latius re- B secta fuerit, æger lagophthalmus euadit: si verò angustius,rursus palpebra laxatur,& pili similiter pungunt. Notetur etiam circa medium palpebræ iuxta extremitatem locus superficiaria cæsura. Post factam vero notationem, euersa palpebra,subsectionem intrinsecus faciamus, vltra pilos præter naturam exortos, quò ipsi adnaturales foras tendant. Aliquando verò in ipsos pilos præternaturales,si penitus insiti fuerint,subsectionem facimus,vt succedens cicatrix ipsos rursus enasci prohibeat. Nihil au- C tem vetat etiam duas subsectiones facere, vnam vltra pilos præter naturam exortos,quò extremitatis palpebræ fiat resiccatio: alteram super ipsos præternaturales pilos. Sit autem profundior subsectio. adiuuat enim refractionem & palpebræ læuitatem: & ab altero extremitatis siue marginis palpebræ termino vsque ad alterum procedat. Deinde linteola parua duplicata, figura triangulari imponantur, vnum iuxta magnum angulū, alterum prope paruum. Super hæc autem lintea minister qui retrò adstat,apices magnorum digitorum firmet, & D vno impetu palpebram distendat, imprimens digitum sub supercilio,quò æqualis palpebræ tensio fiat. Signum autē sit tibi optimæ tensionis palpebræ,quum media nota proprium seruarit locum,hoc est circa medium fuerit reperta. Post distentionem verò primùm facienda est obliqua,& ad veru similitudinem sectio superficiaria infernè,vt ne ex superna influens sanguis chirurgiam impediat. fitque hæc sectio propinqua palpebræ extremitati: deinde supernè luniformis sectio fiat. Initium autem & ipsa sumat ex infernis à magni anguli loco, & de- E lata ad notam, rursus deorsum vergat ad paruum angulum. fitque etiam ipsa superficialior,vt ne musculi saucientur. Deinde minister qui à latere stat,palpebram distēdat. Postea hamulus in circumscriptæ fasciolæ principium transfigatur,in sinistro oculo ad paruum angulum:in dextro,ad magnum. Distento autem hamulo per sinistram manum, fasciola scalpro ad hanc rem destinato subexcorietur,animaduersione habita ne,si profundior excoriatio fiat,musculi vulnerentur, & incurabilem habeant palpebræ laxitatem. Post cutis autem excisionem, ad F futuram sursum versus veniendum est. & prima futura media fiat: deinde vtrinque aliæ duæ, vt in totum quinque fiāt futuræ. Post futuram, distenta palpebra propter vulnera,moderatum splenium glutinosum futuris sub supercilio impone: super ipsas verò sectiones spleniola parua glutinatoriam & inflammationem arcentem vim habentia imponantur. Postea lana ouo imbuta toti oculo imponatur,ac deligetur. Quandoquidem verò augescens & acris ac salsa fluxio illata,pilos naturales reiicit,& palpebræ marginem duram efficit: pilis autem G præter naturam subenatis etiam augmentum præbet, dif ficilisque fit in his palpebræ euersio, conuenit acum robustum filum habentem,per mediam marginem palpebræ transmittere, & filum sursum trahere, atque sic per specillum palpebram,prout moris,euertere,&sectionem, velut dictum est, facere.

De futura palpebrarum deorsum versus, Cap. LXX.

QVòd si inferna palpebra pilos pungentes produxerit,futura deorsum versus probatur. Et prius quoque in iis sufficiens laxatæ superfluæ cutis resectio notetur. H nam & hîc latiore fasciola excisa, euersio contingit: angustiore verò, inutilis est chirurgia. Post factam notationem, lintea complicata, velut dictum est, angulis imponantur, & palpebra distendatur. Postea minister digito malæ impresso, ipsam detrahat. Fiat autem prima sectio luniformis inferior: deinde ad veru similitudinem & obliqua appellata circa palpebræ marginem. Facienda est autem excoriatio & futura, velut antea dictū, & reliqua eodem modo. Cæterùm sola deorsum versus futura contenti sumus in inferna palpebra, vitata subiectione,vt ne palpebræ euersio contingat.

De euersione palpebræ, Demosthenis, Cap. LXXI.

PAlpebræ amplius euerti solēt, vlceratione prægressa, & carni ipsarum superaucta. Aliquando etiam à duriore cicatrice palpebra contrahitur ac euertitur. contingit autem hoc magis circa infernas palpebras. Curanda verò sunt moderata carnis incrementa, arido subiecto. Æris vsti drachmam vnam, atramenti futorii, misyos tosti, chalcitidis tostæ, singulorum drachmā vnam. Aliud. Æris vsti drachmas VIII. misyos torrefacti drachmas II. chalcitidis tostæ drach. I. atramenti futorii drach. I. Aliud, ad inueteratas iam euersiones: Æruginem in testa torrefactam terito,& per se adhibeto. aut plumbi vsti parem portionem admisceto.

Chirurgia euersionis palpebrarum, Antylli, Cap. LXXII.

MAiora verò carnis incrementa scalpro auferre oportet: deinde ære vsto trito contingere, aut aloe cum manna thuris: & sequenti die fomento adhibito similiter curare. tertia verò die post fomentū, melle vtendū est vsq; ad perfectam curationem. Si verò maior fuerit euersio,sic chirurgia facienda est: Ex interna palpebræ parte duæ sectiones fiant, literæ *Græcæ* Λ figuram habentes, ita vt angusta literæ Λ pars infernè sit ad malam: lata verò ad palpebræ marginem. deinde fasciola illa literæ Λ figuram referens excindatur, resecta simul etiam subiecta carne. non est enim cartilaginosa inferna palpebra (cutis tamen indiuisa seruanda est) deinde labia excisionis futura contrahenda. sufficiet enim vna futura iuxta partes marginis palpebrarum facta. Sic enim incuruata & eleuata palpebra, ad internas partes reuertetur. Si verò cicatrix ex aliqua causa extra palpebram facta, palpebram euerterit, tollenda quidem est, velut dictum est, ex internis partibus palpebræ fasciola illa literæ Λ figuram referens, non profunda sectione facta, & labia sectionis,velut dictum est, per futuram contrahenda. Postea cicatrice forinsecus per hamum distenta, acum duplex filum habentem, sub totius cicatricis carnosam molem trāsmittimus, à paruo angulo initium facientes, & ad magnum ipsam acum ducentes: deinde acu sic posita, filum vtriusque ipsius partibus subiicimus, & per ipsum totā carnosam cicatricis molem distēdimus. & sic ipsius exsectionem facimus, tollentes simul cum carnosa mole, etiam infixam acum. Post chirurgiam autem, externam sectionem linamentis disparamus,& conduplicato linteo ex frigida aqua imposito, deligatione vtimur vsque ad tertiam, frigidam irrorantes, & linteum complicatum incumbere sinentes. Tertia verò die soluimus, & spongias ex aqua tepida adhibemus. fomentum enim in his non cōducit. Cauere enim oportet ne fortè glutinatio intrinsecus non succedat. Postquam verò exciderint futuræ corporibus glutinatis, de cætero impauidè fomentum adhibeatur, ad hoc vt etiam cicatrix tenuior fiat, & oculus mitigetur: deinde repressiua collyria palpebræ intrinsecus sublinantur. Externa verò sectio disparata seruetur, per omnem curationem mollioribus pharmacis adhibitis. Cōtinget enim ex intrinseco cutis incremēto auxilium quoddam vt palpebra intrò vertatur. Si verò propter carnis in angulo magno incrementum facta fuerit palpebræ euersio, exciso eo incremento, palpebra ad naturalē habitū reuertetur. Cæterùm illud nosse cōuenit, quòd supernæ palpebræ euersio incurabilis est. Sed & illa quæ ob infernæ palpebræ resolutionem contingit, sanari non potest: similiter & ea quæ propter resectionem latioris fasciolæ in futuris deorsum versus contingit: & quæ ob latam cicatricem fit, vlceratione videlicet prægressa, quē admodum in carbunculis contingit.

De lagophthalmis, Demosthenis, Cap. LXXIII.

LAgophthalmi appellantur, in quibus superna palpebra reuulsa est, & apertus est oculus inter dormiendum, velut in leporibus fieri solet. Contingit autem affectio aliquando ex sutura sursum versus, palpebra plus iusto reuulsa, vt oculum contegere non possit. aliquando vlceratione spontanea prægressa, velut in carbunculis. Curandi verò sunt hi luniformi sectione in totam cicatricem facta, vt superior sectionis circumferentia sursum tendat: apices autem deorsum ad margines palpebrarum spectent. Postea ramentis linteolorũ sectio disparetur, & palpebra deorsum detrahatur, & æqualis naturali figuræ fiat. At verò in cõuulsis palpebris qua parte cõtrahũtur, istic sectio fiat:& palpebra similiter laxetur. Verùm in cu ratione fugere oportet reficcãtia medicamẽta, & aquam mulsam. Adhibendum est autẽ emplastrũ tetrapharmacum, & succo fœnigræci perfundatur. Et in summa totus curationis ductus laxatorius ac impinguans in his assumatur.

De lippitudine dura, Demosthenis, Cap. LXXIIII.

LIppitudo dura est, quum palpebræ duriores fuerint, & ipse oculus durior & ad motum pigrior fuerit, doléns que ac rubicũdus, & præsertim quum post surrectionem ex somno palpebræ difficulter aperiri possunt, & nulla humiditas euacuatur, gramæ verò in angulis cõsistunt paruæ, contortæ, subaridæ:& quum ipsas palpebras euertere volumus, non facilè à nobis verti possunt ob duritiam.

De lippitudine sicca, Cap. LXXV.

LIppitudo sicca est, quum subaridus factus fuerit oculus, & pruriginosus, & leniter dolens, citra duritiam palpebrarum.

De lippitudine scabra, Cap. LXXVI.

LIppitudo scabra est, quũ anguli vlcerosi sunt ac rubicũdi, & valde pruriginosi, & palpebræ rubicũdæ, & lacrymæ salsæ ac nitrosæ destillant.

Curatio lippitudinis duræ, siccæ, scabræ, Cap. LXXVII.

PRædictarum affectionum diligens cura habenda est. neglectæ enim, suffusionum, glaucedinis, & lippitu- E dinis diuturnæ, vlcerationũmque ac staphylomatũ causa fiunt. Curanda itaque est lippitudo sicca, cum reliqua corporis cura, etiam per ea quæ humiditatem ad oculos prouocant, qualia sunt sicca pharmaca postea describenda, stratiotica appellata, & collyrium diacentetum, ac similia. Dura verò lippitudo similiter curãda est per pharmaca humiditatem excernere potentia, sublita Erasistrati liquida compositione, ac similibus. Ad hæc etiam mollientibus ac humectantibus vtendum est, velut calidæ leniter temperatæ prolutione: & fomentum per spongias F assiduè adhibendum. Vitanda verò sunt pharmaca frigefacientia, meatus obstruentia, & agglutinatoria, & aquæ frigidæ affusio. ex his enim oculus magis induratur. Si verò simul fuerit scabra ac dura lippitudo, (ex humorum enim acrimonia palpebræ indurari solent, vt anguli quidem erodantur & vlcerosi sint: oculus autem & palpebræ ægrè moueantur & indurentur) in talibus præmisso spõgiæ fomento, primùm per siccum ad scabritiem paratum medicamentum, anguli contingantur, & mod erato tempore interposito, rursus spongia fomentum adhibea- G tur, & pharmacum humiditatem detrahere potens sublinatur: quale est Erasistrati liquidum, & collyrium stratioticum, & diacentetum. Est autem compositio sicci ad scabros angulos medicamenti hæc: Chalcitidis crudæ dr. v. cadmiæ drach. v. hæc trita in ollam induntur, quæ addito operculo, gypso oblinitur, & in vas acetum dilutum habens imponitur, vt olla forinsecus quidem madefiat, non diffluat autem in ipsam humor: & finitur ad dies septem: deinde siccatur in sole, ac teritur. Aliud. Philo xeni siccum, Acharifton appellatum, *eo quòd digna ipsi* H *gratia referri non possit* ad corrosos angulos & scabras affectiones: & lippitudines siccat: Cadmiæ dr. II. chalcitidis crudæ drach. I. aloes obol. II. æruginis obol. II. piperis gra

A na x. florũ rosarũ dr. IIII. tritis vtere. Aliud ad scabrã lippitudinem: Cadmiæ drach. I. æris vsti drach. I. spicæ nardi drach. I. piperis torrefacti obol. II. terito cum aceto in sole, & siccato vtere velut probato. Aliud Meneclis, ad corrosos angulos. facit ad delacrymationem. Spodii drach. IIII. omphacii sicci drach. II. spicæ nardi obol. III. piperis torrefacti grana x v. tritis vtere. Aliud. Cadmiæ sextantem, salis ammoniaci sextantem, folii malabathri sextantem, piperis vnc. I. vtere. Aliud. facit & ad carnis in angulo decrementum: Costi quadrantem, æris B sextãtem, fuliginis cedriæ vnc. I. misce, ac vtere. Aliud, ad scabras lippitudines, sycoses, putredines, & carnem superexcrescentem: Cadmiæ drach. III. chalcitidis drach. octo, piperis grana quinquaginta, spicæ nardi drach. I. cadmiam & chalcitidem terito cum vino, & vbi siccata fuerint, nardũ & piper læuissimè trita adiicito, & in puluillũ redactis vtitor. Aliud Capitonis, ad lippitudinem siccam, & corrosos angulos, ac oculos humectos, & palpebras ficosas: Cadmiam ad polentæ magnitudinem confringimus, deinde melle Attico subactam in fictile C vas mittimus & operculo foramen habente imposito, eóque luto oblito, vas rectum inter prunas locamus, ac ventilamus. Quum autem albidior factus fuerit vapor exhalans, sublatam ollam aperimus, & cadmiam vino ve tere extinguimus: deinde eius accipimus drachmas octo æris vsti drach. octo, stibii dr. quatuor. & armenii, si affuerit, drach. VIII. & hæc cõtusa ac cribrata, cũ vino velut collyrium terimus, & reficcatum tollimus ac vtimur, per specilli nucleum sublinentes palpebras manè ac vesperi. Nos autem cadmiam, & reliqua omnia simul adipe vi- D peræ subacta torrefacimus, & postea vino extinctis siccatisq; ac tritis vtimur. Aliud: Tomẽti purpuræ veræ dr. octo, cadmiæ drach. xx. æris vsti drach. x. lapidis hæmatitæ drach. x. Omnia trita ac melle subacta, velut prædictũ est, torreto: & extinctis vino, ac tritis & arefactis vtitor. Aliud Archigenis, ad omnia prædicta: Amurcam coctam terito cum melle, & vtere. Vtendum etiam collyriis & & siccis medicamentis infrà inter multi vsus pharmaca describendis.

De madarosi, ptilosi, milphosi, *id est defluuio pilorum palpebrarum*, Cap. LXXVIII.

MAdarosis & ptilosis, extremitatis siue marginis palpebrarum affectiones sunt. Et madarosis quidem, ipsum solum pilorũ defluuium est, ex acri fluxione obortum. In ptilosi verò & crassescunt & callescunt hæ partes, vt composita sit affectio ex madarosi & lippitudine dura, quare etiam auxilia in hac similia sunt relatis ad illam. Optimũ autẽ est ad ipsos pilos, siccum Philoxeni ad pruriginosos ac corrosos angulos. facit & ad visus hebetudinẽ: Cadmiæ drach. VIII. salis ammoniaci drach. II. croci dr. II. spicæ nardi dr. II. piperis albi dr. I. vtere. Aliud stibiũ muliebre. facit ad corrosos angulos, ac ptilos: Stibii vsti & lacte muliebri extincti drach. XIII. aloes, myrrhæ, spicæ nardi, sing. drach. II. ordei vsti læuissimè triti drach. IIII. vtere sicco. Aliud: ad ptilos & corrosas palpebras. Medullam bubulam ex anteriore dextro pede, cum fuligine terito ac vtitor. fuliginem autem sic facito: Papyrũ pro funiculo lucernario in lucernam inde, & oleo sesamino repletum accende, & supra lucernam læue testaceum aut æneum vasculũ pone, eóque fuliginem excipe, & paulatim per prunã collige, ipsáq; cũ medulla trita vtere. facit etiã egregiè vituli coagulum. Aliud Sosandri, ad milphoses, & inueteratas affectiones. facit etiã ad carnis in angulo incrementum: Cadmiæ, stibii, chalcitidis crudæ, misyos crudi, sing. drach. VIII. Hæc contusa & melle subacta torre, velut dictum est, deinde vino extinctis ac tritis adiice spicæ nardi drach. II. croci torrefacti drach. II. piperis drach. I. & simul contritis vtere. Cæterùm simplicia ad ptilos, & corrosas palpebras facientia hæc sunt: Amurca cocta, lycium Indicum, armenium quo pictores vtũtur: nam cum aqua illitum consumit vitiosos humores, & pilos naturales auget: rubigo ferri ad multos dies in sole trita & cum vino ac myrrha in collyria redacta: spodiũ cæparum succo exceptum.

De abſceſſu in palpebris, Demoſthenis, Cap. LXXIX.

Abſceſſus in palpebris internos, apice ipſorum inciſo & humoris expreſſione curare oportet: deinde muria infundatur, & lana ouo imbuta impoſita deligetur. Poſtera die fomentum adhibeatur, & mel ſublinatur, & de cætero collyriũ repreſſum inſtilletur. Externos verò, poſt ſectionem & humoris euacuationem, impoſitis linteorum ramẽtis, ex melle, & addita lana deligabimus. Quicunque verò abſceſſus palpebræ cartilaginem corruperint, ſi quidem extrinſecus fuerint, eos poſſibile eſt ouo ac melle purgatos, capitali ſicco medicamento incarnare: ſi verò intrinſecus fuerint, euerſa palpebra, & nudata cartilaginis parte deraſa, æs læuiſſime tritum adhibeatur, & ſupra palpebram ouum cum vino & roſaceo conquaſſatum imponatur. Poſtera die fomento adhibito, æs læuiſſimè tritum inſpergatur, & rurſus ſupra palpebram ouum ponatur. Tertia verò die mel palpebræ ſublinatur. & poſtea collyrium repreſſiuum adhibeatur.

De calculo palpebrarum, Cap. LXXX.

Calculum in palpebris dicunt, quum euerſis palpebris, toſis ſimilia circa ipſas extiterint alba ac aſpera, varórum ſpeciem præ ſe ferentia. Eorum curam facere oportet euerſis palpebris, & cute iuxta apicem tenui ſcalpro diſſecta, ita vt per ſpecilli concauitatem tumorem molis collectæ exſcalpamus: deinde æs vſtum tritum adhibeamus: & ouum cum vino & roſaceo in lana exceptum imponamus ac deligemus: poſtera verò die, eadem curatio repetatur: tertia mel ſublinatur. At verò in toſis forinſecus palpebris innaſcentibus, poſt diſſectionem & ſcalpturam, ſplenium emplaſtri tetrapharmaci impoſito.

De grandine oculi, Cap. LXXXI.

Grandine affici dicunt palpebras, quum euerſis ipſis, rotundæ quædam eminentiæ pellucidæ grandini ſimiles apparent, quibus diſſectis humor euacuatur ſimilis candido oui. Curatio autem facienda eſt euerſis palpebris, & inciſione per ſcalprum facta, ita vt humore excreto ſubiectum aridum pharmacum affricetur: Æris vſti drachmas duas, ſquamæ æris drachmã I. ſandarachæ drach. I. æruginis, ſalis ammoniaci, croci, ſing. dr. III. myrrhæ obolos duos: vtere tritis. Fiunt etiam aliquando extra palpebras grandines ſubduræ, fabis ſimiles. Has ſiquis violentius contingat, dolores intentos inducit: & quandoque animi exolutionem. Has autem curare oportet cute iuxta apicem inciſa, & ſcalptura per ſpecillum cõcauum factã. Sanatur facilè mellis & ramentorum ex linteis impoſitione & fomentis. Si verò pharmacis ad grandines vti velis, his vtaris: Fici ſylueſtris groſſos coctos impone, aut fici folia. Alia illitio optima: Pollinis tritici quadrantem, ſulphuris viui vnc. I. terito cum aqua, & formato paſtillos, ac vtitor. faciunt & ea quæ ad ordeola deſcripta ſunt.

De ordeolo ſiue præputiolo, Cap. LXXXII.

Ordeolum aũt præputiolum vocant, quum in palpebris forinſecũs, iuxta pilos maximè, ſuppuratũ quoddam tuberculum factũm fuerit, figura ordeo ſimile. Facilè verò curatur nuclei ſpecilli calefacti fomento. Sed & ceræ albæ calidæ fomento id diſcuties. aut de muſca capite abiecto, reliquo corpore ordeolum confrica. aut galbanũ mollitum, modico nitro addito, impone. aut cum cera emollita parum miſyos crudi commollito, ac imponito. Faciunt & ficus ſiccæ cum vino mulſo coctæ, & cum modico galbano tritæ. aut ſagapenum cum aceto tritum illine. facit etiam ad grandines. Fomentum verò loco adhibeatur per ſpongiam, & per panem calidum. Poſt humoris excretionem mel illinatur: deinde collyria vlceribus commoda.

De gangliis, atheromatis, ſteatomatis, & meliceridibus palpebrarum, Cap. LXXXIII.

Fiunt aliquibus extra palpebras etiam hæ affectiones. Curantur autem ganglia ceratis & malagmatis ad ganglia deſcribendis, & aquæ calidæ affuſione. eſt enim neruí contortio ganglium. Meliceride autem, & parũa ſteatomata, ac atheromata, curantur aliquando vſtorio medicamento apici ipſorum impoſito, donec incumbens

A cutis in profundum cruſtam accipiat: deinde poſt cruſtæ caſum, exſcalpta tunica humorem continente, per ſpecilli concauitatem: ſi verò tunica eximi non poſsit, per ſubiectum pharmacum eroſiuum conſumatur: Sandarachæ drach. II. arſenici drach. I. ſquamæ æris drach. I. veratri nigri drach. I. elaterii drach. II. chartæ in cinerem exuſtæ drach. II. vtere cum roſaceo. Magna verò chirurgia curantur, quemadmodum in reliquo corpore ex fundo ablata, vna cum tunica humorem continente. Deinde labia cutis per ſuturam contracta curentur, velut ſu-
B tura palpebrarum ſurſum verſus fieri ſolet. Cauendum autem ne lata faſciola cutis in chirurgia auferatur, vt ne lagophthalmi fiant.

De varicibus palpebrarum, & malignis agnatis eminentiis, Cap. LXXXIIII.

Varices in palpebris ne cures: ſunt enim maligni. Neque etiam agnatas eminentias in palpebris tumidas, dolentes & ſubtubras, & ad digitorum compreſsionem in ſeipſas ſe contrahentes. ſunt enim etiam hæ malignæ ac incurabiles.

C De ægilope, Seueri, Cap. LXXXV.

Aegilops abſceſſus eſt iuxta magnũ angulum. eſt autem affectio ægrè curabilis, propter corporũ tenuitatem ſubiecto oſſe corrupto. Ob ſitus autem vicinitatẽ etiam ipſi oculo damnum infert aliquando, per naturale paruum iuxta angulum foramen. Incipiente itaque inflãmatione, ſtatim in prima die conandum eſt vt repellatur, ipſo ſolo inflammato loco illito ex collyrio Antonino, aut alio quodam vehementer repellente ac ſtupefaciẽte. ſolet enim hæc illitio id quod confluxit diſsipare. Si verò
D perſeuerarit inflammatio, tentandum eſt vt ſimiliter velut aliæ inflammationes curentur per diſcuſſoria medicamenta, quæ citra mordacitatem agunt. coafficitur enim oculus ex acribus, & in ipſa affecta parte inflammatio augeſcit. Nos autem in inflammationibus nondũ tranſmutatis, ex emplaſtri Barbari, aut Leænæ, aut Athenæ, aut ex ſalicibus, aut ex aceto & oleo parati vſu, abſceſſum diſcutimus ac reſiccamus. Aſclepiades autem ad ægilopas pharmaca talia cõſcripſit: Succi illecebræ, quam quidam portulacam ſylueſtrem vocant, aut ſemperuiuum
E paruum, ſucci ſolani, ſing. ſeſcuncem, thuris drach. VIII. galbani ſeſcuncem, maſtiches quadrantem: thus tritum cum ſuccis coquito, & vbi diſſolutum fuerit, galbanum præmollitum adiicito. maſtichen enim improbamus.

Aliud. Thuris drach. VIII. myrrhæ drach. VIII. ladani drach. I. ceræ drach. VIII. aluminis ſciſsi drach. IIII. ſpumæ nitri drach. IIII. coaguli leporis drach. IIII. Tundito hoc pharmacum, & cum fæce vnguẽti irini emollito. Si verò victis diſcuſſoriis medicamentis inflãmatio ſuppurabitur, quamcelerrimè ſecare oportet, & humorem
F euacuare, ac ſubſcriptis vti: Bdellii, myrrhæ, ladani, ſpumæ nitri, colophoniæ, ſingul. drach. III. ceræ drach. X. vnguẽti irini quantũ ſatis eſt. Alii pro colophonia, oleæ folia trita habẽt, & cũ axũgia ægilopi imponũt. & ſordes ſub alares ouiũ cũ axungia eodẽ modo. Aut veratri nigri radicẽ madefactã impone. Aut perdiciũ herbã pro cataplaſmate adhibe. Aut farinam erui cum melle. Aut cinerem lignorum vitis aceto ſubactum impone. Aut ſtaphidem ſylueſtrem & ammoniacum thymiama cum melle impone. Aut alumẽ ſciſſum cum terebinthina velut ſpleniũ
G impone. Si verò ad angulum repſerit, ad ſuperficiem autem omnino non proceſſerit, tũc ſcalpro ad venæ ſectionem, aut pterygiis deſtinato, medium anguli corpus diducere oportet, & bonam carnem ex profundo producere: deinde ipſam enatam carnem reſiccare. id quod continget ſi penitus non pinguia loco adhibuerimus. Quare ſane in principio poſt apertionem, lenticula cocta, aut malicorio cum melle vtemur. Repurgato verò loco, & naſcẽte iam carne, vitrum læuiſsimè tritum ſiccum inſpergimus, & in eius vſu perſeueramus vſque ad abſolutam curationem. eſt enim admirandum auxilium, cuius effica-
H cia ſatis expendi non poteſt. Sed & alumen ſciſſum læuiſſimè tritũ, & modica terebinthina exceptũ ad emplaſtri formã, purgat & incarnat ac cicatricẽ tutò inducit. Oportet autem & in vlceris cauitatem de pharmaco indere,

& forinsecùs paruum splenium ex ipso imponere. Profectò nos hoc curationis ductu vsi, alio auxilio ad recentes ægilopas non indiguimus. At verò quæ ab antiquis ad hanc affectionem descripta sunt auxilia, huiusmodi sunt. Ægilopa curant, si non per profundum corruptum fuerit os, chamæmeli folia commansa imposita. aut maluæ folia commansa cum sale impone. Post apertionem verò, ipsa malua trita vtere vsque ad cicatricem inductam. Aut solanum, maximè halicacabum, aut myrtum commansam impone, aut œnanthes, aut auriculæ muris folia. Facit & ægilopis frumentacei succus cum farina frumenti impositus, & plantaginis folia mãducata ac imposita. Thus item & columbinum stercus commiscentur ac imponuntur, & lapidescunt ac inhærent vsque ad inductã cicatricem. Aliud. Propolin, terebinthinam & thus paribus portionibus splenio illita adhibe. facit & siccum pharmacum ex eruo cum melle. Aliud. Fel porci fumo resiccatum terito, ac exulcerato ægilopi imponito. Aliud. Thus tritum pice liquida excipe, & emplastri formã impone. incipientes enim ægilopas hoc pharmacum dissipat: iam verò ruptos sanat vlceri inditum & superimpositum. Aliud ad ægilopas experientia cognitum, itémque ad strumas. Radicem lilii recentem ad emplastri formam terito, & imponito. rumpit enim, & repurgat, & vsque ad perfectam curationem cicatrice includit.

De vstione ægilopis, Cap. LXXXVI.

AT in quibus affectio diuturna os corrupit, aut ad angulum in fibulam abiit, cicatrice superficiei inducta, in his triangulari incumbentis carnis detractione facta, & angusta sectionis parte ad angulum adaptata, & deinde spongia oculo imposita, cauteria ignita ipsi sectioni adhibemus vsque ad os, ad squamæ remotionẽ inurẽtes, ita vt etiam obliquas in vlceris cauitate partes, & maximè supernas inuramus. Si enim post primi cauterii admotionem spectaueris, apparebit tibi angustissima cauernula, quæ supernè ex obliquis humorem vlceri transmittit, velut lacrymam. Quare oportet cauterium cauernulæ fortiter apprimere. & vbi sufficiens facta fuerit vstio, lenticulam coctam cum melle adhibere. Elapsa verò crusta, & vlcere aliquo modo purgato, alumen scissum tritum, terebinthina liquida acceptum modica, vt emplastri forma fiat, cauitati vlceris indimus, & spleniũ ex eodem factum supra vlceris cauitatem imponimus. Celerrimè enim repurgat, incarnat, & cicatricem inducit. probè etiam incarnat vitrum læuissimè tritum inspersum. Vtere, & probabis.

De anchilope, Cap. LXXXVII.

CIrca prædictum locum vbi ægilops fit, colligitur etiam lentus humor melleus ac pultaceus, plerunque in tunica contentus, dolorem non inducens, paulatimque augescens. Curatur autem chirurgia, quemadmodum etiam reliqua circa corpus atheromata, ita vt superficies dissecetur, & subexcorietur, & tunica humorẽ continens, funditus tollatur. Post sublationem autem ipsius, quò secura curatio fiat, & affectio non regeneretur, cauteriis ignitis crustas loco inurimus: & deinde lenticula cũ melle curamus: elapsa verò crusta, alumine cum terebinthina, velut antea dictum est, vsque ad cicatricem inductã.

De carnis in angulo magno decremento, Cap. LXXXVIII.

CArnis in angulo oculi magno imminutio ac decrementum fit, quum exulceratione aut pterygii aut incrementi carnis ablatione, totus angulus funditus fuerit sublatus, & allabentem lacrymam continere nõ potuerit, sed ad malas defluit. Contingit hoc etiam aliquando ex malè curato ægilope. & vocatur hoc vitiũ *Græcis* Rhœas: dicuntur autem etiam rhœades, qui ob assiduas fluxiones oculorum, semper lacrymantur. Curandi verò sunt illi quibus angulus funditus sublatus est, adhibito pharmaco locos densare potente ac consolidare, quale est quod tephrum dicitur. Si verò callus fuerit, præirritare oportet per aliquod acrius medicamẽtũ. Sed & chirurgia vtendùm est. collum enim fascia circumdata cõstringitur, & vas circa nasum notatur: deinde vas illud scalpro biangulari dissecatur: deinde spongia oculo imposita, cauterium loco apprimitur, non vsque ad os, sed vt cutis & sectio solùm flammam sentiat. fit autem cauterium triangulare. postea lẽticula cũ melle adhibetur. Vbi verò pura facta sunt vlcera, oculus dispáratus seruatur, donec angulus carne pura fuerit repletus, vt ne concretio fiat. Probè facit in ipsis etiam alumen cum terebinthina. At verò oculos præ diuturna lippitudine flentes aut humectos, curare oportet præ omnibus aquæ potu, & parco cibo, exercitiisque ac deambulationibus, & capitis frictione ac rasura, & frigidæ perfusione. Est & diæta optimi succi ac crassante vtendum, & oculi sublinendi ex medicamentis meatus obstruentibus, frigefacientibúsque ac adstringentibus. post aggressionem verò, frigida aqua & posca oculi proluantur. Optimum autem pharmacum ad hoc experimento constans hoc est: Plantaginis folia exsuccato & excolato, ipsúmque succum in fictili nouo ad solem exponito, & linteo tenui puro velato, quotidiéque agitato, & resiccatum tritum reponito, & pro collyrio sicco vtitor. Stibium ad anguli magni decrementum Alexandri regis valde bonum. facit etiam ad ptilosin palpebrarum. Terræ ampelitidis, croci, nardi Celticæ, æquales portiones tusas melle subigito, & in ollam missa, addito operculo foramen habẽte, eóque oblito, prunis imponito, & non ventilato. Quum autem non amplius caliginosus vapor per foramina exhalarit, ab igne tollito, ac frigefieri finito. Deinde tusa, cribrata, ac trita in tenuissimũ puluillum pro stibio adhibeto. Aliud stibium ad rhœadas: Æris vsti sesquiunciam, stibii sesquiunciam, croci vnc. I. spicæ nardi vnc. I. folii malabathri triẽtem, rosarũ viridium sesquiunciam. reliqua læuissimè terito. Deinde rosas per se benè læuigatas aridis vnito, & simul tritis donec siccentur vtitor. Aliud stibium, multa experientia cognitum: Æris, cadmiæ, stibii, sing. sextantem, piperis grana IIII. caryophylli vnc. I. spongiarum nouarum quadrantem, mellis quantum satis est. Æs, cadmiam, stibium, tusa sufficiente melle subigito: deinde ipsa spõgia excepta in ollam mittito, oblinito, vrito. Et ad cinerem exactissimè tritum piper & caryophyllum adiice, & tusis, cribratis, rursus exactissimè tritis vtere.

De iis qui tempora inurunt, Cap. LXXXIX.

QVidam barbaris legibus seruientes, in diuturnis oculorum fluxionibus, tempora inurunt aut per pharmacum, aut per medullam lignorum nucis iuglandis, quod hyscas appellãt. Quidã etiam ferrum candefaciũt, & vstionẽ perficiunt. Ego itaque eiusmodi affectionẽ ex tẽporum vstione conflatam vidi. Hi enim immodestè pharmaco vsi, & vstione vsque ad profundum facta, venã cum alienis humoribus, etiam naturales consumpserunt, & ad extremam siccitatem oculum deduxerunt, & non intelligebant se morbum incurabilem præparare. Quid enim aliud contingere poterat, quàm quod hîc cõtigit? Primùm dolor molestus, & immodicus ardor. Quũ igitur tentassemus per collyria obtundere dolores, amplius ægrum grauauimus. Liquidum enim collyrium oculo illitum, velut arenulas quasdam producit, ab immodica caliditate torrefactum. Et quum rursus per ouum mitigare vellemus, rursus per caliditatem etiam ipsum crassefactum est, & velut ad membranas quasdam redactum, quæ ægrè ab oculis secedebant. Sed & lacte vsi sumus, & ipsum similiter inspissabatur: & in summa, velut ab igne humores coacti inspissabantur. Proinde multo labore insumpto, quũ fœnigræci succũ instillassemus, moderatè dolorem mitigauimus. nam & hic à morbo superabatur. Postea verò rationem ducem sequuti, ad rosacei vsum deuenimus, tepefacientes hoc, ac infundentes, vt etiam æger nobis absentibus, ipsius solius vsu ab accidentibus alleuaretur. Quin & ad alia multa vtile nobis visum est rosaceum ad oculos. Si enim ex natura siccitas affuerit vt ægrè mobilis & penitus lacrymarum exors sit oculus, etiam his commodum est pro collyrio sublitum.

De arteriarum sectione, Seueri, Cap. xc.

IN chirurgiis circa caput & frontem, vnus generalissimus nobis scopus est vt ægrum à fluxionis affectione liberemꝰ. Verùm priuatas & velut particulares aggressiones facimus, propter vires, propter accidẽtia, propter locos, propter materiæ fluxionũ qualitatem. Quũ igitur arteriarũ genus vnũ sit, loci verò diuersi, nũc de posterioribus expẽdemus. Hæ enim velut principia quædã earum sunt, quæ circa superficiem capitis existunt. Cõuenit igitur in magnis doloribus, carie, staphylomatis & prolapsibus, arterias in posterioribus capitis partibꝰ secare. statim enim vtilitatẽ inde percipiũt ægri. Præradendi autẽ sunt loci, & sic pulsus exactè per tactum notandus, & spatium dimetiendum ab auribus trium digitorum ad caluam posteriorem appellatam. Conuenit autem secare non obliquè, sed tr ansuersim vsque ad os, & membranam caluam ambientẽ exactissimè radere, & sanguinis excretionem vsque ad animi deliquium expectare, in quibus videlicet vires robustæ sunt, & dolor vehemens. sic enim sopies accidens symptoma. Deinde cuneolũ sectioni parem indimus, & linamẽta conuulsa plurimo cuneolo imponimus, & lanæ hapso posca imbuto pro linamentorũ custode vtimur. Deinde ligamento vtimur sufficienter adstringentes, & ad frontem ambo principia ducentes ac deligãtes. Postera die vino & oleo ligamentũ rigamꝰ, & non soluimus. Tertia die soluimꝰ, & vibices moderatè proluimus & os deradimus. Et postea quoque ossis rasura vtimur: & hoc facimꝰ vsque ad quatuor aut quinque dies, donec os sanguinem emiserit. hoc enim signum est sufficientis rasuræ. Cæterùm medicamentis quæ linamentis illinuntur vtendum est in his, ex pumice & cera ac oleo paratis. & postea cephalico sicco appellato ex eruo vtendum est. Sed & id quod à nobis præparatur, vnicè ad hos facit: statim enim post ossis rasuram impositum, carnem producit. Accipit autem farinæ triticeæ tenuissimæ partes .ii. colophoniæ liquidissimæ partem vnam. Hoc vbi siccum inspersum est linamentis & splenio, custos linamenti adhibendus est ex aliquo pharmaco è cerussa parato. nam & ad cicatricem inducendam confert.

De caluariæ circumcisione, Cap. xci.

SED & periscyphismon, *id est caluariæ circumcisionem, Græcis* dictũ assumimus, in quibus diuturna & tenuis oculorum fluxio existit, & multa vasa fluxionem delegantia. Oportet igitur rasos locos notarẽ, vt ne in coronalem futuram aut temporum musculos sectio fiat. Facienda autem est sectio paululùm supra frontem transuersa, initio à tempore ad tempus facto, ita vt membrana caluam ambiens simul dissecetur, vt diligenter radatur. Deinde cuneolis sectioni inditis linamẽta adhibemus, & reliqua consequenter facimus, velut prædictum est in arteriarum sectione, assumpta ex vino & oleo irrigatione. A tertio die curatio suppuratoria fiat: deinde ea quæ reficcationẽ promittit. Si quidem igitur à solo sincipite oculi fluxione infestantur, prædicta sectione contenti sumus: si verò vnà cum supernis vasis, etiam ex temporibus fluxio feratur post factam relatam supernam sectionem, alias duas luniformes assumimus, vnam ab vtraque parte. Habeat autem principium, tum ea quæ à dextris fit, tum quæ à sinistris, à principiis transuersæ sectionis supernè factæ, ita vt ex supernis ad tempora deferantur vsque ad medium frontis. Procedant autem luniformiter ad supercilia conuersæ vt ne temporum musculos iniuria afficiant. Sit autem figura trium harum sectionum similis literæ *Græcæ* π. ita tamen vt apices ad internas partes incuruatos habeat hoc modo)(. Oportebit autem & hic cuneolos sectionis indere, & consequẽtia facere, velut antea dictum est. Porrò dicunt Æthiopas à natiuitate frontem circũcidere, vt ne oculorum fluxione infestentur.

De frontis per submissum scalpellum excoriatione, Cap. xcii.

HYpospathismõ, *id est per submissum scalpellũ excoriationem frontis*, assumunt qui deformitatem, cicatricis, maximè per circulum fientis, in frontis circumcisione deuitant. Verùm hæc curatio imperfectior illa est: vnde magis frontis circũcisione periscyphismo appellato vtendum est, ita vt ici magis necessariæ curam habeamus.

A

De vasorum sectione, Cap. xciii.

VAsorum sectionem assumimus vno oculo affecto, & in oculorum perpetuis lacrymis, & in hemicrania. Assumimus autem in iis quibus manifesta & eleuata sunt in fronte vasa. Vas verò atramento notamus, & summis vtriusque manus digitis, frontis cutem ab vtraque notæ parte eleuamus, & superficiariam sectionẽ in ipsam
B
notam ex directo vasis facimus. Et rursus paulatim subiacentes cuti membranas dissecamus, donec nudum vas apparuerit. Atque sic hamulis duobus transfixis labia sectionis eleuamus, & paulatim per scalprum subradentes, vasa à circumsitis membranis liberamus. Et cæco hamulo subiecto, vas ex profũdo attollimus, & ita eleuato acũ duplex filum habentem submittimus, & mox ablata acu filum dimittimus. Idem etiam in altero vasis termino faciamus. Et postea vas perpungimus, & euacuationem fieri sinimus. Sufficienti verò sanguine euacuato, vtrosq;
C
terminos vasis per subiecta iam fila deligamus, & mediũ ipsius resecamus. atque ita linamentis inditis, & hapso lanæ ex aqua frigida imposito, deligatione vtimur. Postera die vino & oleo irrigamus. tertia verò exoluimus, & moderata perfusione facta, linamenta ex aqua mulsa indimus, donec exciderint fila. Et vsque ad perfectam incarnationem eadem vtimur. est enim bonum auxilium. At verò cicatricis inductionem per emplastrum melinum facimus, aut per id quod ex cadmia paratur. Leonides
D
porrò, Soleo, inquit, vbi mixta est fluxio, & à fronte, & à musculis temporum, iuxta paruos oculorum angulos tẽporibus vicinos, supra fines superciliorum, crustas inurere per cauteres nucleoformes, id vehementer cauens vt ne temporum musculos contingam. At in fluxionibus à sincipite, constringo collum, & vasa in fronte magis eleuata noto, & hæc ipsa prærasis pilis inuro. Illitio valde celebris ad diuturnas fluxiones: Viperarum capita in olla probè exurito, & cinerem cum lupinorum amarorum decocto tritum temporibus illinito, & miraberis de medicamenti efficacia.
E

De musculorum temporum cataplasmatis, agglutinatoriis, ac illitionibus, Seueri, Cap. xciiii.

QVandoquidem fluxiones ad oculos ex superincumbentibus locis suppeditantur: (nam hemicraniæ, & caries, & fluxiones capitis, dolores oculorum augent:) operæpretium esse puto etiam ad hos pauca auxilia referre. Vtendum igitur est agglutinatoriis & illitionibus,
F
velut dictum est, in iis quibus oculi fluxione infestantur, & in quibus vasa circa frontem ac tempora eleuata distenduntur. Nam si influxio non ex vasis circa frontem & tempora ac palpebras contingit, sed ex profundius sitis, agglutinationes & illitiones magis lædunt. Insuper autem si citra inflammationem fluxionẽs oculorum fiunt, agglutinatoria ipsas cohibent. si verò inflammatio adfuerit, humores ex circumsitis locis ad inflammatos impulsos, per compressionem magis distendunt. Itaque agglutinatoria ex similagine & ouis ac thure composita
G
vitanda sunt. reficcata enim distendunt vasa, & fluxiones augent. Quæ verò mollia permanent, aut distentionem non efficiunt, & tum frigiditate, tũ adstrictionẽ vasa deprimunt, his vtendum est. Si igitur calida fuerit intemperies quæ lædit, crocum, opium, myrrham, thus, ex aqua trita & ad strigmentitiã spissitudinem redacta illinimus: & statim inducto somno, dolorem depellimus. Idem præstant & fluuiatiles ostreæ cum aloe contriti. Sed & polygonum cum mastiche tritum ac illitum, dolorem mitigat. & mandragoræ cortex cum thure mirificè facit. Et mastiche cũ succo brassicæ illotæ trita mirificè
H
reficcat. Item fabrorum fuligo, quam vulcaniam appellant, leniter cum ouo subacta. Et calx viua cum ouo in frigidis intemperiebus. Et hirundinum stercus cum mastiche & oui candido.

Totius capitis illitiones, Seueri, Cap. xcv.

TOtum caput intemperie calida affectum, acacia cũ vino trita illinendum est. nam acetum in huiusmodi capitis illitionibus vitare oportet. Facit & Samia terra, cũ plantaginis aut solani succo trita. Si verò frigidior fuerit causa, vt æger clarè frigiditatẽ in capite sentiat, & lacrymas frigidas deferri, contraria calidæ affectioni auxilia adhibenda sunt. Nasturtio enim cum ouo trito multùm profecimus. & per erucæ semen cum aceto tritum idem effecimus. Sed & thapsia cum sinapi aceto trita, magnopere prodest. Et cochleæ Aphricanæ cum thure ex aceto tritæ, multam fluxionis illitionem relidũt ac excindunt. Et hirundinum nidus cum stercore in ipso reperto, aceto subactus graues dimidii capitis dolores sanat. Et euphorbium cum aceto tritum. Vtere etiam smegmatis & puluillis inspersilibus, suprà ad diuturnum capitis dolórem descriptis.

Cataplasmata oculorum lippientium, Dioscoridis, Cap. xcvi.

CAtaplasmatis vice imposita mitigant oculorum inflammationes, folia rubi, aut auriculæ muris, aut tribuli viridis, aut portulacæ, aut semperuiui, aut polygoni, aut intubi, aut coriandri, aut cupressi. aut hyoscyami folia trita. aut cucurbitæ ramenta. aut peponis caro. aut capitum papaueris decoctum affusum, aut ipsa capita cocta trita imposita. Commodus est etiam panis aqua madidus tritus cum modico rosaceo impositus. Et ouum cũ rosaceo ac vino conquassatum, & hapso lanæ exceptum ac impositum. Aut ouorum assatorum vel coctorum vitellos, cum modico croco & opio, phaseli magnitudine, ex sapa tere ac impone. Aliud Asclepiadæ ad maximos humorum influxus ac dolores. Rosarum siccarũ drach. i. opii drach. i. croci drach. i. efforma in pastillos cũ passo, in quo melilotum coctum est. Et vsus tempore, ex ipsis terito cum passo, & admixto pane imponito. Aliud ad maximos dolores ac vigilias. Psyllii semen in feruẽtẽ aquam cõiectum paululum finito: & vbi dissolutum fuerit, conquassato vt emplastri formã acquirat, & ex eo oculum integito. suauẽ enim somnum inducit. Aliud Demosthenis. ad dolores & prolapsus oculorum, egregiè facit. Capita papaueris in aqua mulsa coquito, & ipsa quidem expressa abiicito, aquam mulsam autem triticeo, aut ordeaceo polline admixto imponito, modico etiam rosaceo adiecto. aut polentæ florem, pro polline, aut panem purum accipito. Cæterùm cataplasmata omnino tempora comprehendant, & supercilia cum fronte. Solã autem supernam palpebram cataplasmate integimus, infernam non comprimentes, quò aperiri oculus possit, & lacrymam illatam excernere. Assiduè verò permutentur, & maximè æstate, vt ne feruefacta exacerbent. Ad contactum autem summè tepida apponantur: hyeme verò leniter calida.

Illitiones oculorum, Cap. xcvii.

IN vehementibus doloribus palpebras forinsecus illinire oportet, maximè quidem collyrio Nili ex rosis, aut aliquo dolorem eximente ex croco parato, aut croco trito cum modico papaueris succo, affuso lacte aut hyoscyami succo. Alia illitio Asclepiadæ, ad doloris vexationes: Aloes, lycii Indici, rosarum viridium, croci, opii, myrrhæ, sing. æquales portiones terito cum vino, & formato pastillos, ac siccato in vmbra. Vsu verò expetente, passo dilue, & oculos ac tempora illine. Alia illitio repulsoria optima: Foliorum mali succorum tusorum ac cribratorum lib. i. myrrhæ sextantem, glaucii sextantẽ, gummi sescũcem. excipe aqua. Illitio Asclepiadæ mordax, euestigio fluxionem compescẽs. facit & ad lippitudines scabras: Æris vsti drach. iii. croci drach. iiii. piperis drach. ii. opii drach. ii. gũmi drach. iiii. excipe. Hæc forinsecus illita, maximos humorum illapsus relidit: verùm vitare oportet ne quid de pharmaco in oculum præterlabatur. Aliud phloginum inscriptum linimentum. Æris vsti ac loti drach. xii. croci drach. vi. piperis dr. iiii. myrrhæ drach. iii. opii drach. iii. gũmi drach. xii. Terito cum vino veteri odorato adstringente. Alia illitio ex sandyce, ad perfrigerationes & resolutiones palpebrarum, quales contingunt & in iis qui canino more conuelluntur. facit etiam ad acuendum visum ante balneum illita: Sandycis drach. xiii. crocomagmatis drach. vi. piperis drach. iiii. gũmi drach. vi. excipe aqua. Aliqui adiiciunt etiam opobalsami drach. iiii. & illinunt ad hebetudinem visus.

De aridis collyriis, Galeni, Cap. xcviii.

EX aridis pharmacis quædam affectionem in oculis congregari prohibent, humorum videlicet influxiones impedientia, ex quibus oculi affligi solent. Præstantissimum autem ex his apparuit & experientia iudicatũ est quod ego composui, inquit Galenus: & ob id apud multos in vsu est, ac ferè per omnes gentes quibus Romani imperant. Ac primùm sanè ipsius compositionem scribam, quum præstantius esse putem nullis omnino affectionibus corripi, quàm eas quæ iam præoccuparunt sanare. Vtilissimum autem est sanis oculis pharmacum. Vritur lapis Phrygius in fabaceas magnitudines cõfract⁹. Eum verò in ollam nouam missum, deinde forinsecus luto oblita olla, addito operculo foramen habente, eóque oblito, ollam prunis imponimus. Quum autẽ lapis ignitus factus fuerit, tunc iam ollam in aliud vas purum euacuare oportet, & recenti butyro extinguere. Facta autem extinctione, rursus in eandem ollam missum, prunis adhibemus, ac ventilamus. Ignito verò lapide, vbi purum vaporem efferri viderimus, rursus euacuatum extinguimus vino veteri fuluo odorato: deinde rursus missum in ollam lapidem tertiò vrimus & rursus extinguimus melle Attico non multo. Postremùm autem melle extinguitur, vt mellis qualitas in lapide permaneat. Cæterùm pluribus diebus trita ac prælæuigata in promptu habere oportet, ita vt in tenuissimum puluerem redacta sint subscripta: Æris vsti vnc. i. piperis albi vnc. i. folii malabathri vnc. i. stibii drach. xii. His admisce lapidis vsti, tusi, cribrati ac triti lib. i. Et postquã omnia simul probè fuerint vnita, & reponere medicamentum voles, adiice opobalsami primarii drach. xii. Sit autem opobalsamum tenue, & pellucenti compage, non crassum. impedit enim crassitudo, ne siccum pharmacum euadat. Vtendum autem est ipso ad palpebras solas, inducto specillo citra tunicarum oculi contactum. Iubendúsque est homo cui hoc sublinitur palpebras apertas habere. Hoc itaque à me cõpositũ est, non permittẽs hominẽ qui ipso rectè vtatur, oculorum lippitudine apprehẽdi. Stibium ornandis palpebris præseruatiuum, pueris maximè commodum. Stibii drach. xvi. plumbi vsti ac loti drach. viii. squamæ æris drach. i. croci drach. i. florum rosarum, myrrhæ, spicæ nardi, thuris, piperis, sing. drach. i. palmularũ ossa decem. Omnia in fictile vas coniecta diligenter torrefacito, dein de tusis ac tritis opobalsami primarii compage tenuioris cochlearia duo adiicito: & tritis ac siccatis vtitor. Aliud Seueri. facit ad oculorum & palpebrarum pulchritudinẽ: Stibii quadrantem, purpuræ vetæ vstæ sextantem, spicæ nardi vnc. i. Vtere. Stibium ornans palpebras. Stibii vsti & loti drach. viii. ossium palmularum vstorum drach. viii. atramenti sutorii drach. ii. nardi Celticæ drach. ii. Vtere. constat experimento. Aliud, faciens ad decorem, angulos rarefactos ac humectos moderatè resiccans: Cornu ceruini vsti, purpuræ vstæ, sing. drach. iii. folii scylmatis vnc. i. vtere. Stibium optimum ad tenuem fluxum, & corrosos angulos. Nutrit hoc etiam oculos debilitatos, in multis affectionibus comprobatum, & mirificè omnibus se opponens. Facit etiam ad ornatum. inductum enim multo tempore in angulis permanet. Habet autem hoc modo, Carnis purpuræ torrefactæ drach. iiii. succi anemones dr. vi. stibii vsti & vino extincti drach. iii. succi baccarum sambuci drach. iii. spinæ Ægyptiæ drach. ii. ordei vsti drach. ii. gallarum nigrarum drach. ii. acaciæ drach. ii. mororum rubi aridorum tusorũ drach. iii. costi tusi drach. iii. folii tusi drach. iiii. Singula seorsim terito, & simul in vase plumbeo reponito ac vtitor.

Aridum Danai, quod velut res sacra in regia vrbe venditum est numismatis centumviginti & cum multo labore ab eo impetratum. Præseruat ab omni lippitudine, palpebris inductum. Æris vsti vnciam vnam, onychas, *id est ungues*, aromaticos vstos magnos tres, piperis grana vigintivnũ ordei vsti grana vigintivnum, palmularum,

oſſa vſta nouem,aereas muſcas xxi.folii ſcrupulos nouẽ, ſanguinis dracontii ſcrupulos quatuor. Æs accipe quod ab æreis vaſis deraditur,& in fictile vas miſſum ac prunis impoſitum,ad triduum vre,ita vt quotidie ter ipſum vrina pueri incorrupti extinguas,& poſtremùm aqua dulci. Æreas autem muſcas accipe ex locis vbi boues degunt, aut ſi ibi non reperias, ex mortuis animalibus. Aliud palpebras ornans pharmacum,quod proſperè accommodatur. Facit & ad diuturnas lippitudines: Stibii vſti & vino extincti drach. tres, plumbi vſti ac loti drach. octo, fuliginis thuris, ſpicæ nardi, myrrhæ toſtæ, croci toſti, ſquamæ æris,ſingulorum drachmam vnam :tritis vtere.

Aridum ad angulos calidiores & rubicundos ac exaſperatos, Seueri: Croci drachmas quatuor, cadmiæ lotæ drachmas duas,ceruſſæ drachmam vnam. Aliud Seueriani: Ceruſſæ beſſem,cadmiæ trientem, ſalis ammoniaci ſextantem,piperis ſextantem,folii trientem. Aliud palpebras ornans. facit & ad lippitudinem ſiccam. ſanat etiam omnem lippitudinem,poſt mitigatos dolores illitum: Æris vſti læuiſſimè triti vnciam vnam, cedriæ puræ trientẽ.æs cum cedria ad ſtrigmẽtitiã ſpiſſitudinem terito, & in arundinem mittito, & hanc obturatam forinſecus totam luto oblinito, & in clibano prunis obruito,& per diem ac noctem ſinito,& exemptam terito,& collyrii Pelarii drach. xxiiii.adiicito, & croci drachmas duas,& folii ſcrupulos duos:& vtitor. Aliud ſiccum collyrium celebre,reſiccans multas fluxiones,& viſum acuens:optimè quoque attenuat cicatrices: Æruginis vnciam vnam,cadmiæ vnciam vnam,chalcitidis vnciam vnam,ſtibii vnciam vnam,mellis menſuram congruam.Omnia læuiſſimè trita & melle ſubacta, in ollam mittito,& addito operculo foramen habente, oblinito, ac vrito donec tenuis vapor progrediatur:deinde exempto ac trito vtere.Quòd ſi ipſum paululùm mordax facere volueris, poſt vſtionem adiice piperis grana xxv.

Aliud aridum valde bonum: Cadmiæ ſextantẽ, mellis ſextantem, æris vſti drachmas quatuor, ſalis ammoniaci drachmas duas,piperis drachmas iiii. ſpicæ nardi drachmas duas. Cadmiam læuiſſimè tritam melle ſubige,vre,& vino auſtero extingue, & cum reliquis tere ac vtere:eſt delacrymatiuum.facit & ad aſperas palpebras.

Aliud ſiccum ad lacrymãtes oculos, & eos qui à longa lippitudine nõ probè ſanati ſunt. eſt etiã præoccupatiuũ: Cadmiæ drachmas octo, æris vſti drachmas octo, ſtibii drachmas quatuor. cadmiam cum ære in fruſta craſſiora contuſam,& melle ſubactam,in olla exurito, velut antea dictũ eſt, & vino veteri odorato extinguito,ac ſiccato.Et deinde ſtibium per ſe vſtum in olla admiſceto, & tuſis,cribratis, ac tenuiſſimè tritis vtitor :quidam etiã armeniaci drachmas duas admiſcent.Hoc ſiccum pharmacum ſæpe cum vino,velut collyrium contriui, & ſiccato vſus ſum,inducens ipſum palpebris manè & veſperi:aliquando autem etiam ſtibii drachmas octo inieci. Aliud ſiccum croceum,procatalepticon,*id eſt præſeruatiuum.*

Aloes,croci,glaucii,ſarcocollæ,ſingulorum vnciam vnam:læuiſſime tritis vtere. Aliud quo vtor,& affectiones illino. ſiſtit fluxionem in vna die,ſi denſè ac ſæpe illinatur. facit etiam ad ægilopas, & palpebras corroſas, & pilos pungentes in palpebris poſt euulſos pilos, pilorum locis illitum. Sarcocollæ,croci,glaucii flaui,aloes,chelidoniæ,ſingulorum vnciã i.myrrhæ troglodyticæ drach. quatuor.Chelidoniam tuſam cribratam reliquis adiice,& contritis vtere.Ego cum aqua velut collyrium contero, & ſicco vtor. Aliud ſiccum collyrium celebre,viſum acuens,inoffenſos conſeruans oculos: Stibii ſcrup.iiii.fuliginis purpuræ veræ,roſarum ſiccarum,ſingulorũ ſcrup. ii.croci ſcrup.iii.folii ſcrup.iii.ſpicæ nardi ſcrup.iii.tritis vtere. Fuliginem autem ſic facito: Lanã purpuræ cedria tinctam incende,& pelui læuiſſima aut æreo vaſe contege,& conflatam fuliginem penna collige, ac vtere. Aridum album,viſum acuens.Facit ad pruritus,& vſtiones ex ſole,& lippitudines incipientes ex frigiditate, ante & poſt cibum. Cadmiæ drach.ii.ſalis ammoniaci drach. i.piperis drach.ii.aluminis ſciſſi drach. ii. folii drach. ii. ceruſſæ oboli dimidium:terito cum vino albo, & ſiccato vtitor. Aliud ſiccum acre. Cadmiæ drach. xxiiii. ſalis ammoniaci drach.ii.ſpicæ nardi drach.i.piperis albi drachmam vnam:tritis vtere. Aliud optimum: Cadmiæ drachmas octo, croci drachmas duas, ſalis ammoniaci drachmas duas,ſpicæ nardi drachmam vnam,piperis albi drachmas ſex:tritis vtere. Aridum Seueriani: Cadmiæ vſtæ & lotæ drachmas octo,ſalis ammoniaci drach. duas,piperis albi drachmas duas,folii drachmam vnam: contuſis, cribratis ac probè tritis vtere. Aliud aridum acre: Cadmiæ drachmas octo,teſtarum ſepiæ ſextãtem, ſalis ammoniaci vnciam vnam,piperis vnciam vnam,folii vnciam vnam: vtere.conſtat experientia. Aliud aridum,viſum acuens,Oribaſii: Radicis chelidoniæ ſextantem,aloes ſextantem,folii vnciam vnam, piperis decorticati drachmas quatuor,veratri albi drachmam vnã: vtere. Aridum Apollonii ad viſus hebetudinem: Cadmiæ drach. octo, fæcis vini veteris ſiccæ vſtæ drach. v. piperis albi drachmas quinque,ſalis ammoniaci drach. x. ſandarachæ drachmas duas,folii drachmas duas,nitri vſti drachmas tres. Aliud aridum ad ſuffuſiones & hebetudines: Viperam maſculam totam viuam in ollam mittito,& ſucci fœniculi cyathum vnum adiicito, & thuris nõ ſecti granum magnum addito: deinde totam ollam forinſecus luto oblitam,vrito donec in cinerem redigantur indita,teritóque,ac vtitor hoc arido medicamẽto velut celebri.faciunt & viperæ capita vſta,trita,& inducta.

Aliud incomparabile: Veratri albi & piperis æquas portiones tuſas ac tritas adhibe per triduum, purgatione prius per ventrem facta, & per os ac nares. Aridum ad incipientes ſuffuſiones, glaucedines, & pellicularum craſſitiem: Cadmiæ drach. xxiiii. ſalis ammoniaci drachmas decem,ſandarachæ drachmas quatuor, veratri albi drach.ii.folii drach.ii.vtere.Ego ſi aliquando opus habeo arido collyrio ad præſentes affectiones commodo, hoc trito & in læuiſſimum puluillum redacto vtor. Aliud ſiccum acuens viſum, experientia cognitum: Cadmiæ drach. octo,folii drach.octo, ſpicæ nardi drach. duas,piperis,croci,auripigmẽti,ſalis ammoniaci,chelidoniæ,ſingulorum drach. duas,artemiſiæ,folii,malabathri, ſingulorum drachmam vnam: vtere.

De liquidis collyriis, Galeni, Cap. xcix.

Liquida ocularia medicamenta componuntur ex ſuccis & liquoribus, felléque ac melle, & ammoniaco thymiamate,ita vt admiſceantur ipſis etiam moderatiora quædam,verùm viribus non repugnantia, myrrha inquam,& thus,& crocus,& galbanum, & quæcunque alia huiuſcemodi,quæ tunicas rarefacere,& craſſitudinem humorum ac ſpiritus attenuare poſſunt,& humiditatẽ præternaturalem diſcutere,& tunicis oculorum per ſuum tẽperamentum,robur præbere. Liquidum,acuens viſum:

Succum ex malis punicis expreſſum,in vas fictile Atticum læuiſſimum ac denſiſſimum mittito,& tenui linteo obligatum ad ſolem exponito,donec mellis craſſitudinẽ acquirat,& parem menſuram mellis ad ſuccum adiicito, & fictili vaſe exceptum reponito.inueteratũ enim meli⁹ euadit.Quũ autẽ dormire volueris, ex hoc leuiter oculos ſublinito.hoc pictoribus,& ſcriptoribus,& aurifuſoribus ac ſenibus conuenit. Aliud. Ampullam vitream oleo expleto,& iniectis fœniculi foliis teneris in ſolem exponito ad dies quadraginta:& expreſſo fœniculo, oleo vtitor. Aliud viſum acuens: Adipem viperæ in vitream ampullam mittito,& vbi liquatus fuerit, ſpecillum in eo tingito,ac illinito.hoc valde commodum eſt. Aliud viſum acuens: Colocynthidis ſemen tuſum,cribratum ac læuiſſimè tritum cum melle adhibeto. experimento cõſtat. Aliud ad viſum acuendum, & ad ſuffuſiones ac cicatrices oculorum: Chamæleontis nigri radicem vſtam, ac læuiſſimè tritam illinito. Aliud. Inteſtina terræ in teſta ad cinerem exure,& cinere trito cum melle vteræ ego hoc arido vſus ſum ad albugines. Aliud ad inchoãtes ſuffuſiones: Mel,oleum vetus,& fœniculi ſuccum, æquis portionibus miſce ac vtere. Aliud: Sagapeni drachmas duas,ſpumæ nitri drachmas quinque,mellis libras duas. Aliud Demoſthenis.ego verò ſubſcripto vtor:

Caucalidis ſuccum,coronopodis ſuccum, chamædryos

ſuccum,æquis portionibus excolato,ſiccato,collyria formato:ac vtitor:ſi verò liquido vti voles, cum melle tritis vtere. Aglaidæ liquidum ad principium ſuffuſionis, Floris æris obolos quinque, piperis obolos quinque, croci drachmas duas,caſtorii drachmas duas,fellis galli drach. vnam,omphacii drachmas tres & dimidiam,ſpicæ nardi obolum vnum,lapidis hæmatitæ obolos duos,ſpumæ nitri obolos duos, floris ſalis drachmas xxxii. opobalſami drachmas xxxii.mellis quincuncem.omnia trita in argẽteo vaſe reponito. Eraſiſtrati panchreſtos liquida compoſitio ad inflammationes pruriginoſas, & lippitudinẽ ſcabram,aures purulentas,vlcera ægrè recipientia cicatricem,cynanchen, *id eſt anginam*, & ad nomas in ore ac pudẽdis: Æris vſti drachmas duas,myrrhæ drachmas tres, miſyos toſti drachmas tres,piperis drachmam vnam,croci ſeſquidrachmã,vini auſteri veteris cochlearia tria,paſſi Cretici cochlearia duo,trita rurſus terito cum vino,& vbi id combiberint,paſſum adiicito,& vnita in æreo vaſe ad mollem ignem coquito vſque ad mellis ſpiſſitudinẽ, & in ænea pyxide reponito. Alia liquida ex ſucco verbenacæ: Facit ad hebetudinem viſus, pupillæ debilitatem & obfuſcationem.facit & ad corroſos angulos, ad tenuem fluxum,& inchoantes ſuffuſiones: Fellis capræ drachmas octo, mellis Attici ſeſcũcem, lycii Indici drachmas tres, piperis drachmas quatuor,ſucci verbenacæ rectæ deuncẽ, & ſicci ſucci drachmas octo,piper tuſum ac anguſtiſſimo cribro excretum,poſtea diu in mortario terito, & ſicco ſucco adiecto,ſimul terito:deinde etiam liquidum ſuccum,& mox lycium addito. Et vbi læuigata fuerint, mel adiicito,& mox fel ipſum, & vnita excipe ac vtere. Quidam ipſam herbam,verbenacam dico,tundunt ac cribrant,& drachmas octo adiiciũt: ſi verò ſiccius medicamentum euadat, collyrium efformato,ac vtitor. Siccũ Caſſii,ad viſum acuendum & ad glaucedines, antiquas lippitudines,viſus hebetudines,ac obſcurationes: Fel taurinum totum in æneam pyxidem euacuatum ad dies decem ſinito:deinde trita adiicito,croci,myrrhæ,opobalſami,ſingulorum drachmã i.piperis grana xx.mellis Attici,duplum fellis.Et omnia ſimul trita in vas æneum iniicito, & ad mollem cinerem ad mellis ſpiſſitudinem coquito, & in ænea pyxide reponito,ac vtitor velut bono. ſimul enim vt illitum eſt,efficaciam ſuam declarabit.

Alia liquida Bolæ inſcripta ad ſuffuſiones: Fellis felis partem vnam,mellis Attici duplum, ſucci hieracii parẽ mellis menſuram miſce,& vtere. Alia ad ſuffuſiones celebris: Fellis coruorũ recentium trientem,ſagapeni perſici drachmam vnam,ſucci Cyrenaici vnciam vnam,opobalſami vnciam vnam,mellis dodrantem. Alia valde celebris ex cuius vſu ſucceſſum habui: Fellis capræ drachmas quatuor,opobalſami drachmas duas, croci drach. duas,ſpicæ nardi,caſſiæ,lacrymæ oleæ Æthiopicæ,aluminis ſciſſi, medullæ ſtruthocameli, myrrhæ, ſingulorum drachmam vnam,mellis vncias octodecim, præparato diligenter,& reponito in pyxide æris Cyprii,ac vtere.

Alia. Theriaces Andromachi drachmas quatuor,ſucci Cyrenaici drachmas ſex, opobalſami drachmas duas, mellis non fumoſi drachmas quinque.Theriacã primùm vino veteri dulci diſſolue,& opobalſamum ac mel adiice,& vtere. Alia liquida Apollonii, valida compoſitio ad ſuffuſiones: Sagapeni drachmas duas, ſucci Cyrenaici obolos duos,veratri albi drachmas nouem,rutæ ſylueſtris drachmã i.ſpumæ nitri obolos quatuor,mellis quadrantem. Alia: Omphacii drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam,ſalis ammoniaci drachmam vnam,opobalſami,lacrymæ oleæ Æthiopicæ, ammoniaci thymiamatis,ſingulorum drachmam vnam, fellis hyænæ drachmas duas.excipe melle,& vtere. Alia: Fellis hyænæ,adipis viperæ,ſingulorum ſeſquidrachmã, croci drachmam vnam,omphacii drachmam vnam, opobalſami drachmam vnam,myrrhæ drachmas tres & dimidiam, mellis quantũ ſatis eſt. Alia ad ſuffuſiones, etiãſi fuerint diuturnæ: Lapidem Scythicum cum felle aſpidis tritum illine:breui liberat.Sit autem aſpis quæ acontias appellatur.fel eius reperitur ad dorſum hepati annexum.

Alia,ad omnem viſus hebetudinem ac ſuffuſiones, facit etiam ad palpebras pungentes pilos producẽtes: Mellis ſextantem,opobalſami drachmas duas, myrrhæ drachmas duas,ſucci Cyrenaici drachmam vnam, opopanacis drachmã vnã:vtere. Alia ad ſuffuſiones, vt æger intra quinque dies viſum recipiat. adeo magnũ ac admirãdum auxiliũ eſt.Facit etiam ad aſperitates palpebrarum, & raro quis tale habere poteſt: Adipis viperæ,fellis galli albi,floris æris,ſucci rutæ ſylueſtris,lactis canini,opobalſami,æquis portionibus tritis vtere: aliquando verò pro æris flore atramentum ſutorium cõiicio. Alia liquida nigra, ad hebetudines,& fluxiones,ac affectiones: Clauorum caligarum veterum prælotorum ac probè ſiccatorum libram vnam,in ſextar.i.aceti acerrimi mittito, & per dies quinque ſinito:deinde in olla fictili aut ferrea, lẽto igne donec ter ebulliat,coquito & excolato, & mellis deſpumati & colati libram vnam adiicito, & ad mollẽ ignem vſque ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem coquito, ramulis fortibus abſinthii tribus ſimul colligatis agitando:deinde vbi coactum fuerit medicamentum,atramenti ſutorii læuiſſimè triti vnciam vnam inſpergito,ac vtitor per ſpecilli nucleum angulos inde contingens. Alia repellens fluxiones,& detergens oculorum tunicas. attenuat etiam cicatrices,& forinſecus ſupernæ palpebræ illita repellit fluxiones,ſi ſtatim ab initio illita fuerit. Melãteriæ,velut iam diximus,de clauis præparatæ, & mellis parem menſuram,& ſucci fœnigræci tantundem,ſimul mixta & excolata,ad lẽtum ignem coquito,aſſiduè agitãdo, donec mellis compagem acceperint, & repoſitis vtere. Cæterùm fœnigræci ſuccum præpara,velut dictum eſt in vlcerum oculorum tractatu.Sed & dum excolas fœnigræci ſuccum,ne exprimas ipſum,ſed ſpontè defluentem iniice.Si verò vbi paratum fuerit pharmacum & frigefactũ grumi in ipſo fuerint,totum paulatim in mortariũ trãſfundito,& diſſolutis grumis reponito ac vtitor. Alia liquida,ad ficoſas eminẽtias,& omnẽ carnis extuberãtia,& ad carnis in angulis incrementũ,& ad incipiẽtes lippitudines: Miſyos toſti drachmas octo, myrrhæ drach. ii. mellis quod ſatis eſt. Alia. Miſyos toſti drachmas ſex, atramenti ſutorii drachmas quatuor, myrrhæ drachmas quatuor,mellis quod ſatis eſt. Oribaſii liquida ad ſuppuratos ex vlceratione: Atramenti ſutorii drach. octo, croci drachmas octo,myrrhæ drachmas quatuor, mellis libram vnam. Alia liquida eiuſdem: Mellis ſextantem,opobalſami drachmas duas,ſucci Cyrenaici ſeſquidrachmam,opopanacis ſeſquidrachmam. Ex eodem liquida Baſſi ad ſuppuratos oculos: Croci,aloes, myrrhæ, ſingulorum ſeſquiunciam,vini quadrantem, mellis ſeſcũcem: Crocus teritur cum modico vino:deinde aloe & myrrha,& vbi ad cõpagẽ redacta fuerint,inſpiſſata melli adiiciuntur,& vnita reponuntur in vitreo vaſe. Vtere hoc bis illinens in die:aut ſi res vrgeat,etiam ter, & oculum deliga.Repurgat,incarnat,cicatricem inducit, vſque ad finem illita.In pleriſque verò poſt repurgationem, ad collyria tranſimus,& maximè id quod inſcriptum eſt Scutulare,capræ faciem præferens. Alia liquida experimẽto conſtans: Succi verbenacæ rectæ,lycii Indici, æquales partes,hoc eſt ſingulorum vnciam vnam, mellis tantundem. Alia liquida ex adipe viperæ.mirificè facit ad incipientes ſuffuſiones,& hebetudines oculorũ ſanat: Succi rutæ,opobalſami,ſucci fœniculi,ſucci chelidoniæ circa ſepes naſcentis,adipis viperæ in duplici vaſe eliquati, mellis non fumoſi,ſingulorum æquas portiones ſimul mixtas per purum linteum excolato,& vtere confidenter,ita vt aliquando mellis ſeſquiunciam,& reliquorum vnciam vnam coniicias.

Collyria ex croco,& ex ſuccis diuerſa,

Cap. c.

COllyrium ex croco ad initium lippitudinum: Glaucii drach.xxiiii.ſarcocollæ drachmas ſedecim,croci drachmas octo,gummi drachmas octo,tragacanthæ drachmas quatuor. arida omnia trita ac læuiſſima facta,tragacantha madefacta excipe. Aut ſic præpara,Sarcocollam aqua terito,deinde glaucium cribratum adiicito, ac rurſus terito. deinde crocum ſiccum læuiſſimè tritum,& tragacantham ſiccam in tenuiſſimum puluillum redactam

& gummi similiter insperge, quò eadem die aut postera in collyria redigantur.nam collyria diu in mortario manentia nigrescunt,& vires immutant. Vtere autem ipso, aquosum infundens per ouum,lippitudine incipiẽte: incipiente verò declinatione,crassum instilla:constante autẽ declinatione fiẽte, cum aqua illine. Aliud ex myrrha:

Glaucii drach.XLVIII.sarcocollæ drach.XLVIII. croci drachmas vigintiquatuor,opii drachmas sex,myrrhæ drachmas sex,tragacanthæ drach.XLVIII.lapidis hæmatitæ drachmas sex,gummi drachmas sedecim, excipe aqua. vsus est per ouum. Aliud Phosphorus appellatum, ad dolorem & omnem inflammationem,& intentos humorum influxus: Glaucii drachmas vigintiquatuor, sarcocollæ drachmas octo, croci drachmas octo, opii drach. octo,myrrhæ drachmas octo,misyos vsti drachmas octo, gummi drachmas duodecim, excipe aqua. Aliud Euchrum à colore bono dictum.facit ad ea quæ Phosphorus:commodat & asperis palpebris:est & pueris commodũm: Glaucii drachmas LXIIII. sarcocollæ drachmas trigintaduas,croci drachmas vigintiquatuor,opii drach. sex,myrrhæ drachmas sex, hæmatitæ drachmas sex, tragacanthæ drachmas sedecim,gũmi drachmas sedecim. excipe aqua, & instilla in principio per ouum. Aliud dolorem eximens ex succis ad omnem doloris vexationem. somnum inducit confestim: Glaucii drachmas XLVIII. sarcocollæ drach. sedecim,croci drach. octo, opii drach.quatuor,lycii Indici drach.quatuor,succi rosarũ drach.quatuor,succi mandragoræ drach. quatuor, succi hyoscyami drach.quatuor,succi cicutæ drach.quatuor,tragacãthæ drach.sedecim,gummi drach.XLVIII. excipe decocto meliloti. Componitur autem hoc modo: Accipe meliloti libram vnam aquæ pluuialis sextarios sex,coquito ad tertias,& excola liquorẽ ad pharmaci præparationem. Collyrium ex succo polygoni: Succi polygoni sescuncẽ,lycii Indici drach.sex,aloes drach.quatuor,myrrhæ drach.quatuor,thuris drach.quatuor,opii drach.tres, acaciæ nigræ primariæ drach.duodecim, vini veteris odorati quantum satis est. Facit ad omnes in oculis affectiones,reprimit fluxiones,& sedat dolores: amat autem balneum.quare vbi illeuisti,lauari iube. facit & ad vlcera.

Collyrium ex succo rhamni, ad chemoses & dolores, de quo quidam magnopere gloriantur: Æris sextantẽ, cadmiæ sextantem,opii sextantem, aloes scrupulos duodecim,croci scrupulos duodecim,acaciæ bessem,gummi bessem,succi fructus rhamni libram vnam,aquæ quantũ satis est:si verò abundas,succum fructus totum iniice, & gummi aqua macera. Collyrium è succo verbenacæ, quod maximas humorum influxiones intra secundam illitionem exoluit: Croci drachmas tres, meliloti drach. sex, glaucii drach.duodecim, opii scrupulos tres, amyli drach.quatuor,gummi drachmam vnam,terito,& succũ verbenacæ rectæ affundito,efformatóque ac vtitor.Est & alia efficax composit io,vt vix credi possit.facit ad lippitudinem,tumores laxos, & inflationes, omnémque humorum influxionem.& desperatas in oculis affectiones intra triduum remouet: Croci drach.quatuordecim,amyli drach.duodecim,glauci drach.sedecim,albuminis oui drachmas tres,tragacanthæ drachmas quatuor. tere, & succum verbenacæ rectæ affunde,efformàque ac vtere.

Collyrium ex succo fœniculi: Cadmiæ dodrantem, stibii bessem,misyos crudi sescuncem,omphacii sesquiunciam,chalcitidis vnciam vnam, croci sesquidrachmã, folii vnciam vnam,succi fœniculi bessem.Et rursus aliud fœniculum cum aqua pluuiali decoquito, & cum eo decocto prædicta terito ac efformato. hoc multi præparatum habent.

Collyria monohemera,*id est unius diei*,
Galeni, Cap. CI.

COllyria vnius diei cum candido oui illita,plerunque statim ab initio lippitudines absque humorum multitudine factas curant. Reuera enim non parum sæpe hæc magnas inflammationes mitigauerunt, vt in vesperã quidem homo balneo vsus, postera verò die collyrio nardino illitus fuerit ad instaurationem ac corroborationem. Admiscetur autem ad nardinum in prima illi-

A tione,parum quiddam de acribus ac sistentibus appellatis collyriis:in secunda verò illitione,paulo amplius quiddã de iisdem.Sufficiũt enim duæ pharmaci adhibitiones, & deambulatiuncula aliqua non multa ante balneum, ad perfectam restitutionem.Collyria igitur vnius diei, quæ priuatim fæculenta nominantur,multam habent acaciã: quædam verò aut omnino modicam, aut omnino non habẽt. Complectuntur autem in se,alia æris squamam,alia æs vstum modicum, cum multis aliis quæ moderatè adstringunt, & concoquunt ac discutiunt. Talia autem

B sunt crocus,myrrha, lycium Indicum: sed & castorium, ac thus citra adstrictionem concoquunt simúlque discutiunt.In quibus igitur adstringentia prædominantur,plurimum oui liquorem & parum de pharmaco esse oportet,& præsertim si quid ex metallicis pharmacum in se cõplectatur.In quibus verò crocus,& myrrha castoriúmque ac thus,& lycium præualent,paulo crassiore pharmaco vtendum est.Fomentum præterea omnino adhibendum est ipsis per spongiam,si quidem mediocris sit dolor, semel aut bis in die:si verò vehementior dolor vrgeat, præ

C stat ter aut quater,& sæpius vti:in longis præsertim diebus.fiat autem fomentum per meliloti ac fœnigræci decoctum.Oportet tamen horum collyriorum vsum vitare, in quibus humorũ multitudo in toto corpore adest.nam monohemera quum sint facultate frigida, obstructionẽ corporum,& densationem meatuum faciunt:si verò materiæ multitudo in oculis fuerit, ruptionis corniformis tunicæ causa fiunt.Nos autem in recentibus lippitudinibus,Theodotio Seueri illito ex aqua, & spongia forinsecus oculo imposita ægrum ab affectione liberauimus. &

D plerunque balneo vti iubemus statim post primam illitionem.Cæterùm monohemera collyria hæc sunt, Collyrium monomelum appellatum, eo quòd ex vnica specilli inductione,inquit,curat.est autem multi vsus. Facit ad diuturnas ac ægrè solubiles affectiones, & maximè in quibus etiam palpebræ exasperatæ sunt, per subiectionẽ illitum. oportet autem post illitionem diu claudere oculum.Facit etiam ad confusiones oculorum, & ad staphylomata:est etiam pueris commodũ. Vtere cum aqua diluto in iis qui mordacitatem ferre possunt: in aliis cum

E ouo.In omnibus autem per subiectionem palpebræ subline: si verò vehemens fuerit inflammatio,cum ouo infunde.Habet hoc modo: Cadmiæ drach. vigintiquatuor, æris drach.duodecim,chalcitidis tostæ drach.duodecim opii drach.vndecim,piperis grana vigintiquatuor, mellis sesquiunciã,gũmi drach.vigintiquatuor,excipe aqua. mel postremum adiicitur. Pelarium quod in principiis aquosum cum aqua dilutum adhibetur:in vigore verò aquosum cum ouo. ad diuturnas autem affectiones, crassius cum ouo,deinde sensim progressu facto, etiam aqua

F ad ouum admiscetur :ad finem verò ex sola diluitur. in vlcerationibus tamen minus efficax est: Cadmiæ drach. sedecim,cerussæ drach.XLVIII.acaciæ drach. vigintiquatuor,opii drach.IIII.amyli,tragacanthæ,gummi,singulorum drach.duodecim,æris vsti sesquidrachmã, myrrhæ drach.tres, croci sesquidrach.excipe aqua. Aliud pelarium Antoninus appellatum: Cadmiæ drach.vigintiquatuor,cerussæ drach.vigintiquatuor,acaciæ,opii,singulorum drach.octodecim,gummi,tragacanthæ,amyli, singulorum drach.nouem,myrrhæ drach.tres, æris vsti se-

G squidr. excipe aqua. hoc magis facit ad exulcerationes.

Aliud pelarium,quod comitem vitæ vocant: Cadmiæ quadrantem,cerussæ quincuncem,pompholygis quadrãtem,opii sesquiunciã,acaciæ,myrrhæ, gummi,singulorũ drachmas octo,tragacanthæ quadrantem, amyli sescuncem,æris vsti drachmas quatuor.croci drach.quatuor:excipe aqua.Est autem optimũ ad chemoses & reliquas lippitudines etiam in vigore, & ad omnes vlcerationes in quibus densæ factæ sunt palpebræ. repurgat enim & re-

H plet ac cicatricem inducit.Maximè verò hoc vtor, si pro pompholyge,cadmia ter vsta admixta fuerit. Pelarium Edessenum: Tragacanthæ,gummi,acaciæ,amyli, sarcocollæ,singulorũ drachmas duas,opii drachmas quatuor, cerussæ drachmas octo,cadmiæ drachmas sedecim:excipe aqua.

De collyriis fiftentibus, Seueri, Cap. CII.

Collyria quoque quæ fiftentia appellantur, repulforia funt. fiftunt enim inordinatum fluxionis impetum. Et quædam ex ipfis Hermolai vocãtur,quædam verò hexacontarchia,ex eo(velut puto)quòd vniuerfus ipforum apparatus fit fexaginta drach. quædam autem hecatontarchia.multæ verò funt etiam horum materiæ,ob quorum copiam medicus indignatus,velut in pelago vertigine affectus,à fcopo aberrat.Oportet igitur omnium facultates difcernere,& ad vnum finem horum efficacias adaptare. Noffe enim oportet quod omnia fiftentia collyria frigefaciunt & adftringunt,alia magis,alia minus:fed & reficcat aliquo modo. Proinde ad calidiores lippitudines talia comodant,non tamen ftatim à principio priufquã cõcoctio apparuerit.Optimũ verò & admirandũ nobis vifum eft album Seueri collyrium, quod ex fœnigræci fucco præparatur,& cadmia,& ceruffa, ac tragacantha : & quod poft ipfum fcriptum habetur. At vbi ad cõcoctionem perducta eft affectio,rurfus ex multis fiftẽtibus commodum reperimus hecatontarchiũ & adhuc magis ipfo id quod poft ipfum fcriptum habetur. Recipit autem hecatontarchium æris drachmas duodecim, cadmiæ drachmas quindecim,myrrhæ drachmas quatuor,acaciæ drachmas XXXII.opii drach. quatuor, gũmi drach. XXXII. quidã etiã croci drachmam vnam:excipe aqua.Hoc collyrium aquofum ad illitionem affumptũ, ad complicatas affectiones commodum compertum eft,in quibus eft inflammatio, & diftentio,& fluoris influxio.Attenuat enim palpebras, & ipfarum dẽfitates ac afpritudines exæquat cum aqua illitum.Sed & vifus hebetudines fiftit,adftringens ac velut exprimens incũbẽtes oculo humores.In iis tamẽ qui fub tili oculorum fenfu prædit i funt,cum oui candido collyrium diluere oportet: fi verò oui candidum defit,panem purum non aridum,neq; multi falis participem aqua maceramus,& aquam excolatam ad illitionem accipimus: fin minus,farinam puram madefacimus excolamúfque, ac cremore vtimur.Conuenit autem vt ne aceruatim auxiliorum mutationes faciamus, neque aliud illinamus, & aliud fuperillinamus.Oculus enim à peregrina innouatione magis perturbatus iniuria afficitur.Itaque hecatontarchio, velut dictum eft,vtẽdũ eft ad cõplicatas affectiones,ita vt aquofum ipfum faciamus in vfu . hic enim eft admirandus ipfius ductus. Eft & aliud collyrium fiftens, ex eadem materia conftans, fed diffonantiam folùm in appondetatione habens. excedit autem præcedens in fua actione.Vidimus enim operum ipfius euẽtum.fed & hoc à vulgo medicorum ignoratur . Accipit autem æris vfti quadrantem,cadmiæ quadrãtem,opii,myrrhæ ; fingulorum drach. quatuor,acaciæ,gummi,fingulorum feptũcẽ, & vnciæ dimidium:excipe aqua. Hoc collyrium inenarrabilem quandam vim habet,& tẽpeftiuè adhibitum de fperatas affectiones fanat,& graues dolores mitigat ac fedat.Tempus autem adhibitionis eius,eft lippitudinis vigor,quando concoctio facta fuerit,& gramæ in oculo cõ fpectæ,& velut fubcruentum quiddam in oculo apparuerit.fiue enim chemofis fuerit id quod affligit,fiue palpebrarum inflammatio,congruum eft ipfis hoc auxilium. Tantam enim quietem ex eius vfu ægri confequuntur, vt quum antea diu vigilias tolerarint, ftatim ad illitione fomnum affequantur.Confidenter igitur ad pharmacum accurre,confiderans num tenuis lacryma poft collyrii illitionem defluat.Habebis enim & in hoc fucceffus fignũ, fi omnino non poft illitionem lacryma defluat.In quibus enim ex prima illitione lacryma fiftitur ,fed inadftricti permanẽt,& velut fomnus fuccedit, in his ftatim fanitas expectanda eft , vt non opus fit fecunda illitione: fi verò adftrictio fiat in prima illitione,infundendum eft ipfis oui candidũ per fe moderatè calefactũ. verùm in fecũda illitione aut tertia,ab eo fymptomatis accidẽte liberabũtur. Primùm enim oculus velut re peregrina offenfus, mordetur:deinde velut affuetus,magis delectatur.Pruritus enim modicus ipfis oboritur cum quadam voluptate. atque hoc eft fignum fucceffus.nam corpora in profundo liberata,caufas ad fuperficiem propellunt.Præcipiendum

A eft autem vt quibus illitum eft pharmacum, oculos ne aperiant ante collyrii concoctionem. Cõmoti enim meatus rarefiunt,& collyrium ad profundum condefcendẽs, mordacitatem inducit.Poft concoctionem autem collyrii,fpongias adhibere oportet non magno facto fomento,& ipfum collyrium aquofius illinire. diftenditur enim palpebra in craffioribus illitionibus vt ægrè ferat æger,& palpebræ grauẽtur.In principio igitur cum ouo illinatur aquofius dilutum. At verò coactio eius fiat in feruida co te: (calefactũ enim craffius feipfo euadit)nam fic adhibi-
B tum in dolore admirandum collyrium compertum eft. Etenim ex hoc ductu etiam paruam in ipfo apparentem adftrictionem penitus excludimus. In vigore verò itidẽ cum aqua adhibeatur:in declinatione autem cum aqua, & fub palpebram illinatur.etiamfi enim denfitas relicta fuerit,& hanc itidem fanat.Magnopere quoque pueris cõ fert. curat enim etiam horum ardores. Poffemus porrò plura auxilia recenfendo,maiorem legentibus difficultatem parere:verùm quum paruo labore fufceperimus,imò potius experientia inuenerimus præfcripta collyria,effica
C cias ipforum fimul cũ præparationis modo candidè expofuimus. Collyrium fiftens ex oleo, Oribafii: Cadmiæ vftæ & lotæ drach. XL.æris vfti & loti drach.octo,opii,myrrhæ,fingulorum drach.decem,acaciæ drach.centum , gummi drach. centum viginti: terito ex aqua , & ad excipiendũ adiice olei omphacini quadrãtẽ & drach. tres.adhibetur in principio aquofum cum ouo. Aliud ex oleo,velut expertus fum,facit ad principia lippitudinis,& fluxiones,& veteres affectiones,& ad corrofas palpebras: Cadmiæ drach.vigintiquatuor, æris drach. vi-
D gintiquatuor,myrrhæ drach.fex,opii drach.I.acaciæ,gũmi,fingulorum drach. XLVIII.olei omphacini fextantẽ: terito cum aqua. Collyrium fcutulare appellatum , capræ faciem præferens,& fiftendi vim habens , in principio quidem cum ouo craffum:& ad declinationes fimiliter:ad vigores autem aquofum.Facit mirificè ad fuppuratos oculos,& fordida vlcera paulatim repurgat,& dolorem eueftigio eximit: Cadmiæ fefquiunciam,æris fefquiunciam,croci drach. quatuor,aloes beffem,lycii Indici fextantem,acaciæ fefcuncem,opii fefquiunciam, myrrhæ drach.quatuor,tragacanthæ vnciam vnam , gummi
E fefcuncem. Hermolaus paruus: Cadmiæ vnciam vnã, croci drach.quatuor,myrrhæ drach.quatuor,aloes drach. octo,acaciæ drach.octo,gummi drach.XX. excipe aqua. Vtere hoc admixto aliis collyriis lenibus, & infunde in principio cum ouo. Hermolaus magnus. facit ad prædicta multo melius: Cadmiæ beffem , fpicæ nardi fefquiunciam,æris fefquiunciam,croci trientem,aloes beffem,lycii Indici fextantem,acaciæ fefcuncem,opii trientem,myrrhæ trientem,tragacanthæ vnciam vnam, gum
F mi fefcuncem: excipe aqua. Collyrium Olympionici. facit ad maximas doloris vexationes, & chemofes, & in fummum,eft ex collyriis profperi fucceffus. ftatim enim liberat: Cadmiæ lotæ drach. octo, ftibii loti drachmas octo, aloes drachmas octo,myrrhæ drach. quatuor, croci drach.quatuor,opii drach.quatuor, gummi drach. octo: excipe aqua.vfus eft cum ouo : temperatura verò craffior fit . Ego pompholygis drach . quatuor, & thuris drach. quatuor adiicio. Collyrium Ericerum Acharifton appellatum,ab erica & dignæ gratiæ defperatione. facit ad
G maximas humorum influxiones. Ex huius vfu in Ægypto fucceffum fentiunt,præfertim in agreftioribus corporibus: Cadmiæ drachmas fedecim, æris vfti ac loti drachmas octo,opii drachmas quatuor,feminis ericæ drach. quatuor,acaciæ drachmas octo, myrrhæ drachmas quatuor,gummi drach .fedecim:terito cum aqua & excipe. vfus eft cum lacte muliebri,temperatura fit media. Vbi verò circa oculos affectio eft, à collyrio abftinere oportet. Ego porrò hoc vfus fum: Cadmiæ drachmas fede cim,æris vfti loti drachmas quatuor , feminis ericæ dra-
H chmas duas,opii drachmas duas , myrrhæ drachmam vnam.acaciæ drachmam vnam,gummi drachmas octo:excipe aqua.vfus in principiis fit aquofus,& lauato:in declinationibus autem craffum cum ouo illine. Aliud Ericerum, quod cum magno labore accepi velut magnum

donum. facit ad prædicta multò melius:& ad asperas palpebras: & ad ipsorum debilitatem. Si non prius mercedem acceperis, ne illinas. Cadmiæ drach. octo, æris vsti drach. IIII. chalcitidis crudæ drach. octo, aloes drach. sex, opii drach. IIII. croci drach. IIII. seminis ericæ drach. IIII. acaciæ drach. XII. gummi drach. XII. excipe aqua.

Aliud Ericerum celebre, quod appellatur sissum Acharistou, *eo quòd digna gratia ipsi rependi non potest*. facit ad fluxiones antiquas, & dolores maximos qui sunt citra vlcerationem: ab initio vsque ad finem cum aqua cohibet diuturnos fluxus in vlcerationibus aquosum cum ouo. Aspritudines autem attenuat cum aqua, & albugines deterit, & diuturnas visus turbationes sanat: & post sublata pterygia commodum est. attenuat enim pelliculas, & cicatrices planas efficit. Valde vtile est in suffusis post perpúnctione: per lenem enim adstrictionem robur oculo addit. est etiam pueris commodum: Cadmiæ drach. XVI. æris drach. IIII. seminis ericæ, opii, myrrhæ, singul. drach. octo, acaciæ drach. IIII. gummi drach. octo. huius equidē periculum ego non feci: quæ verò de ipso dicta sunt, præstat id quod ipsum præcedit.

De lenibus collyriis, Galeni, Cap. CIII.

EX collyriis lenibus appellatis quædam terream essentiam habent citra frigiditatem aut caliditatem manifestam in medio quodammodo horum consistentia. & ex his ipsis aliqua modica frigiditate aut caliditate participant: aliqua verò omnino nullā talē vim præ se ferunt. Totum itaque genus ipsorum, obstruendi vim habet, cōtrariam iis quæ ab obturatione liberant: qualis est Samius aster appellatus: qui tenuiorū partiū est quàm terra simpliciter Samia nominata: & pompholyx lota, & cinis ipsi lotus: & cadmia vsta ac lota. Huic autem parum quiddā facultatis exterforiæ adest, siue post vstionē, siue sine hac lauetur. Pompholyx autem & spodium modicam adstringendi vim habent, quemadmodum etiam vstum ac lotū plumbum: est enim mordacitatis exors: habet autem & adstrictionis quippiam. Est & amylum lene. & cerussa lota, vicina est facultati plumbi vsti ac loti: lene est item fœnigræci decoctum: & quod in ouis est album ac tenue. & lac boni succi in horum genere putandum est, itémque gummi ac tragacantham. At stibium non lotum quidem, fortem adstringendi vim ostendit: lotum autē exoluitur, vt propè mordacitatis exors euadat. Alterum porrò genus est eorum quæ paruam habent mordacitatem, ex eo quòd admixta sunt ipsis quædam ex modicè adstringentibus: qualia sunt rosæ & thus, quum modicam quidē astrictionem habeant rosæ, & parum de exterforia facultate ipsum thus. quum autem moderatè calidum sit thus, ob id quandam concoquendi ac dolores eximendi vim habet. Ex eodē verò genere cum ipso in concoquendo ac moderatè discutiendo, putādus est crocus & myrrha: quæ inter se differunt, eo quòd crocus moderatè adstringit, myrrha verò citra astrictionem discutit, & humiditates non instrenuè reficcat. Adhibentur igitur à medicis lenissima ad affectiones ægriùs curabiles, in quibus vlcus est aut solum, aut cū tunicæ corniformis corrosione, & vuiformis prolapsu, sanie mordacissima effluēte. in his enim nullum aliud pharmacum conuenire videtur: quum adstringentia quidem effluentem saniem detineant, & propter hoc ex mordacitate dolorem augeant: acria verò affectionem intendant. Laxatoriorū autem ac discussoriorū pharmacorum facultas euacuare quidem potest quod generatur, neque autem vlceratum renutrire, aut cicatricem inducere, neque quod prolapsum est reprimere ac concludere: quemadmodum neque concoctoriorum facultas, etiamsi concoquere affectiones non parum possit. Quid verò dicere amplius opus est de pharmacis acidas aut amaras vires habentibus, quòd huiusmodi affectiones mordent ac exacerbant? Ad maiorem autem malignitatem procedūt, quæ nitrosam ac salsam vim habēt. Ad has igitur affectiones conuenire videtur relatorum lenium pharmacorum genus, quod citra mordacitatem curare potest vlcera cum acri fluxione, per multum tempus vitiatos humores in affecta parte consumens ac resic-

A cans, qui sanè vitiati humores bonum sanguinem locis influentem corrumpunt. Vocantur autem talia collyria à medicis, Libyana & Cygni, adhibéntque ipsa oculis trita cum lacte mulieris boni succi, eo quòd vitare cupiūt obstructoriam vim ouorum. quum enim serosa quædam exterforia pars in lacte contineatur, vsus ipsius congruus fit ad propositam curationem. vlcera enim quæ impletione indigent, exterforiis citra mordacitatem opus habēt. si verò non affuerit tale lac, per fœnigræci decoctum talia collyria terere præstat, quum etiam ipsum aliquam ex-B terforiam vim habeat. Proinde quæ spodiaca ac tephrica collyria, à cinere & spodio appellantur, communem habent vim leniendi ac frigefaciendi, & moderatè mordacitatis exortem.

De lenibus ac albis collyriis, Cap. CIIII.

ALiud porrò est album collyrium quod multos latet ob præparationis vilitatem, putatúmque est à plerisque hoc nihil posse. magnam verò ex hoc vtilitatem percepi ad propositam affectionem. Egregiè itaque facit ad omnem calidam lippitudinem. efficax est etiam ad pruri-C ginosas ac corrosas palpebras. Nos enim sæpe multis perpetratis in tali intemperie, nullum successum habuimus: serò autem aliquādo huius copiam adepti, magnam vim comperimus in ipso; in ægrè curabili ac ferè incurabili affectione. Intantum enim mitigatus est æger, vt ex deo esse collyrium diceret. Sed & ad suppuratos oculos eximiè facit. reficcat enim humorem ipsorum citra mordacitatem in breui tempore, & oculum imperturbatum cōseruat. Curat etiam compendio rubores sub paruis angulis D in albo oculi fientes. Adest autem ipsis iuxta medium velut pustula quædam, à qua etiam totus rubor contingit. In prædictis igitur affectionibus, inter quas etiam vlcerationem posuimus, eximiè facit, vt neque fœnogræco opus habeamus. nam & hoc in collyrii compositionem recipitur. Vtimur autem ipso aliàs aliter, in doloris vexatione, cum oui candido: sic enim ipsum statim mitigat. in quibus autem dolor non præualet, palpebræ verò crassefactæ sunt, etiam cum aqua infundimus: aliquādo etiam illini-E mus. Et in summa, ad omne lippitudinis principium, reliquam collyriorum materiam superfluam ducimus: excedit enim vi sua omnia eiusdem generis. est enim lenius ac doloris magis mitigatiuū quàm alia. Alia enim opiū recipiētia, & amylum, & quandoque etiam myrrham, adstrictionem aliquam inducunt: hoc autem collyrium ab his liberum est. Nam crocum excedit in efficacia, & ad feruores ac ardores palpebrarum facit: & ad solis æstus. Sed & tenues ac acres fluxiones obtundit cum aqua illitum, aliquando & cum rosarum decocto. Et glaucos oculos habentes, & eos qui prominentem habent crystallini F humoris situ, bene illustrat aquosum infusum. Et in quibus oculorum natura non fert adstrictionem, his omnibus optimum est auxilium. Compositio autem collyrii hæc est: Cerussæ libram vnam, cadmiæ semissem, tragacanthæ quadrantem. Præparatur hoc modo: Cadmiā racemosam prunis ignitis obruimus, & flammam ventilando excitamus. & vbi ignita fuerit cadmia, ablatam lacte asinino extinguimus: deinde rursus prunis ipsam obruimus, & ignitam rursus lacte extinguimus: & tertiò idē facimus: deinde tundimus, & angusto cribro excernimus, G & in profundum quoddam mortarium coniectam, aqua fontana pura affusa terimus: & postea desidere finentes, per aquæfusorium instrumētum aquam vnà cum superstāte cōcretione extrahimus, & rursus aliā purā aquā infundimus: & vbi satis contriuimus, & rursus desidere siuimus, rursus aquam per idem instrumentum extrahimus. & hoc sæpe facimus, donec non amplius concretio aquæ superstet. Postea verò cadmiam exactè siccamus, & semissem siue sescuncem apponderamus, ipsámque in mortarium collyriaceum coniectam, aqua pluuiali purissima af-H fusa, exactissimè terimus, vt nulla asperitas linguæ occurrat: atque sic ad cerussam prædicto modo ablutam, cadmiam adiicimus: & ipsa ad dies XV. cum aqua pluuiali conterimus. Et tunc tragacātham albam ac lucidissimam accipimus eámque lotam, & reiecto quod in ipsa est are-

noſo,in fœnigræci decocto maceramus, & per diem ac
noctem ſolùm macerari ſinimus. Plurimum autem inii-
cere oportet de fœnigræci ſucco, præparato velut dictũ
eſt in principio huius Sermonis capite decimoquinto. nã
à tragacantha velut à ſpongia abſorbetur. Poſtera igitur
die in mortario puro paulatim tragacãthã læuigamus, &
alia prius trita in mortariũ adiicimus, & probè permixta
patinis vitreis excipimus, & tenui linteo contecta in locũ
humiditatis exortem, vbi ventus ſpirat, reponimus. De-
B hiſcit enim collyrium, & efformationem moratur, ſi in
humido depoſitum fuerit loco. non enim tantum tempo
ris poſtulat ad contritionem quantum ad efformationẽ.
Eſt itaque hæc collyrii præparatio: & poteris ex hac me-
thodo, ad eiuſdem generis materias tranſire. Talia autem
ſunt libyana, & tephra, ac ſpodiaca appellata, itémque cy-
gnaria, & alba quæ ex roſis & quæ ex coriandri ſucco præ
parantur. Quibus omnibus præferendum cõpertũ eſt pro
poſitum collyrium. Optimum verò experientia iudicatũ
eſt & hoc: Cadmiæ vſtæ ac lotæ, velut dictum eſt, trien-
tẽ, ceruſſæ ſimiliter lotæ vncias ſedecim, amyli recentis
C vncias ſedecim, opii drachmas quatuor, tragacanthæ triẽ
tem: reliqua cum aqua terito: Tragacantham autem fœni
græci ſucco diligenter velut dictum eſt, præparatam ma-
cerato: amylum verò neque acidum ſit, neque graueolẽs.

Aliud Nilammon appellatum, tenerum, dolorem exi-
mens, ſtupefactiuum, ex genere cygnariorum. Facit & ad
vlcerationes, poſt primum vigorẽ, dolore præſente, craſ-
ſum illitum: Ceruſſæ lotæ ſeſcuncem, cadmiæ vſtæ & lo
tæ trientem, pompholygis per linteum lotæ ſextantem,
opii ſextantem, tragacanthæ ſextantem, gummi ſextan-
tem: excipe aqua. Aliud collyrium Aſclepiadæ, dolorẽ
D eximens: facit ad fluxionem omnis generis, vlcera, dolo-
ris vexationes, puſtulas, prolapſus, chemoſes, affectiones
omnis generis: Ceruſſæ lotæ drachmas octo, terræ Sa-
miæ drachmas octo, cineris pompholygis lotæ drach. II.
tragacanthæ drachmas duas, opii drachmas duas, gummi
drachmas quatuor: excipe aqua. vſus eſt cum ouo. Aliud
Athanaſia appellatum: Cadmiæ vſtæ & lacte aſinino ex
tinctæ ac lotæ lib. I. opii quadrantem, ceruſſæ lib. I. ſucci
mandragoræ lib. I. amyli ordeacei lib. I. tere cum aqua, &
ad efformationem adiice ouorum recentium albumina,
E quantum ſatis eſt. Collyrium Cygnus reginæ, ad maxi-
mos dolores ac affectiones: Cadmiæ lotæ drach. XVI. ce
ruſſæ lotæ drach. octo, acaciæ flauæ drach. II. opii flaui dra
chmas II. tragacanthæ drach. duas, gummi albi drach. II.
amyli drach. duas, terito cum aqua: & amylum poſtremũ
inſperge. nam ſi moram traxerit in mortario, aceſcit, &
collyrium acre facit. ad excipiendum verò adiice ouorũ
recentium quatuor candidum. Collyrium Bolæ miti-
gat & concoquit omnem inflammationem: Ceruſſæ to-
ſtæ drach. XXXII. croci drachmas tres, opii drach. quatuor
F amyli recẽtis drach. octo, gũmi drach. XXXII. excipe aqua.

Aliud collyrium ex ſpuma argenti quod Auguſtum
vocant: Spumæ argenti vſtæ ac lotæ ſextãtem, pompho
lygis lotæ vnciam vnam, cadmiæ vſtæ ac lotæ ſextan-
tem, amyli ſextantem, gummi ſextantem, tragacanthæ
vnciam vnam: excipe aqua. Hoc maximè & dolores ex
imit, & fluxiones intercipit, & oculum imperturbatum
ſeruat.

Collyria libyana & tephra ac ſpodiaca,
Cap. CV.

G COllyriũ libyanũ Aſclepiadæ, ad puſtulas, epicaumata,
ruptiones, cœlomata, oculos ſuppuratos, chemoſes, ſta
phylomata, doloris vexationes & affectiones. deterit etiã
cicatrices: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drach. ſedecim, ceruſſæ
vſtæ ac lotæ drach. XVI. ſtibii vſti ac loti drach. duodecim
amyli drachmas duodecim, cineris pompholygis drach.
octo, plumbi vſti ac loti drachmas octo, tragacanthæ dra-
chmas octo, opii drach. duas, gummi drach. ſex: & ad ex-
cipiendum ouorum candida VIII. Oribaſii inexupera-
H bile collyrium Philumeni, inquit, tenerum libyanum ad
ſuppuratos oculos, in vigore vlcera, dolores, chemoſes:
Cadmiæ, ceruſſæ, pompholygis, ſingulorum drach.
ſedecim, ſtibii drach. duodecim, amyli drach. XII. plumbi

A vſti, terræ Samiæ, tragacanthæ, ſingulorum drach. octo,
gummi drach. ſex, myrrhæ drach. II. opii drach. II. excipe
aqua. vſus eſt cum lacte muliebri aut cum ouo. Aliud
libyanum Oribaſii, ad principia & vlcerationes: Cad-
miæ vſtæ ac lotæ drach. XII. amyli drach. XII. plumbi vſti
& loti drach. octo, ceruſſæ lotæ drach. octo, tragacanthæ
drach. XVI. gũmi drach. XIIII. ſtibii vſti ac loti drach. XII.
terræ Samiæ, pompholygis lotæ, ſing. drach. octo, myr-
rhæ drach. duas, opii drach. II. excipe aqua. Aliud colly-
B rium, Aſter magni, quod præparari ſolet: Cadmiæ lotæ
drach. XXXII. plumbi vſti ac loti drach. XXXVI. ceruſſæ lotæ
drach. XXXII, ſtibii vſti ac loti drach. XXIIII. pompholygis
lotæ drach. XXXII. thuris drach. octo. terræ quæ aſter appel
latur drach. octo, myrrhæ, opii, ſingulorum drach. IIII. tra
gacanthæ, gummi, ſing. drach. XVI. amyli drach. XXXVI. ex
cipe aqua. Aſclepiadæ aſter inexuperabilis, dolorem exi-
mens. facit ad doloris vexationes, puſtulas, ſtaphylomata,
vlcera ſordida & ſerpentia. facit ad inueteratas affecti-
ones, & cicatrices exterit: Cadmiæ vſtæ ac lotæ dra-
chmas XVI. ſtibii vſti drach. XII. cineris pompholygis lotæ
C drach. octo, myrrhæ drach. II. opii drach. II. tragacanthæ
drach. octo, gummi drach. VI. excipe aqua. Aliud colly-
rium vranium, velut Oribaſius habet, ad vlcera, puſtulas,
ruptiones, inuſtiones, prolapſus, ſtaphylomata, oculos ſup-
puratos, corroſiones, nomas, carb unculos, & ad omnes
magnas affectiones. Maximè conuenit ad ruborem ac
glaucedinem oculorum. in principiis aquoſius infundi-
tur. Quum autem tenuis fuerit & mordax & feruida flu-
xio, vtere cum lacte: vbi verò craſſam fluxionem diſſol-
uere volueris, cum aqua. Cadmiæ vſtæ ac lotæ ſextantẽ,
ſquamæ æris lotæ trientem, terræ Samiæ vſtæ ac lotæ ſex
D tantem, cineris pompholygis lotæ vnc. vnam, opii drach.
VI. gummi trientem. ſtibii loti ſextantem: excipe aqua, &
vtere confidenter. Collyrium ſpodiacum Demoſthenis.
facit ad inflammationes & fluxiones: Cadmiæ drach.
XXIIII. ſtibii loti drach. VII. ceruſſæ lotæ drach. XXIIII. ter-
ræ aſteris drach. ſex, thuris drach. quatuor, opii drach. VI.
gummi drach. V. terito cum ſucco foliorum oleæ. ſuccum
autem ſic facito: Tenera oleæ folia lauato, deinde in pila
tundito moderata aqua affuſa, vt ſufficientem ſuccum re
mittant: deinde exprimito, & per linteum purum excola-
E to, ac vtitor. Aliud ſpodiacum admirandum, tenerum,
faciens ad fluxiones & epiphoras humorum impetuoſas,
vlcera, inuſtiones, puſtulas: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drach.
octo, ſtibii vſti ac loti drach. duas, terræ aſteris drach. IIII.
opii drach. duas, gummi drach. duas: excipe aqua. Col-
lyrium tephron. inſpiſſat ac agglutinat tenues fluxiones
velut præcedens. Optimum verò eſt hoc ad calidas flu-
xiones: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drach. XXV. ſtibii loti dra-
chmas octo, terræ Samiæ drachmas ſex, ceruſſæ drach. VI.
opii drachmas quinque, gummi drachmas octo, ouorum
F recentium albumina ſex: excipe aqua. Collyrium Phila
grii penitus lene: obfuſcat enim fluxionum mordacita-
tem: quapropter confidenter ipſo vtendum eſt in acrib⁹
ac tenuibus fluxionibus. Obtundit enim has & reſiccat.
hoc ſyricum aut ſandycem appellant: Pompholygis lo-
tæ drachmas vigintiquinque, ceruſſæ vſtæ ac lotæ drach.
vigintiquinque, terræ aſteris, plumbi vſti ac loti, ſingu-
lorum drachmas vigintiquinque, gummi albi drachmas
XL. aquæ pluuialis puriſſimæ, non olentis, quod ſatis eſt.
ſingula ſeorſim vſta, lota, ſiccata, põderata, adiicito ac teri
G to: & in fine gummi addito: deinde amylum. Aliud e-
iuſdem, ad vlcerum repletionem, præſertim malignorũ.
Cadmiæ vſtæ ac lotæ, drach. XXV. põpholygis lotæ drach.
XXV. tragacanthæ drach. X. excipe aqua.

Collyria ex thure, Cap. CVI.

COllyrium ex thure ad fluxiones, & chemoſes, & caua
vlcera: Cadmiæ drachmas octo, thuris drachmas
VIII. ceruſſæ drachmas quadraginta, opii drachmas ſex,
terræ aſteris drachmas ſex, gummi drachmas ſex: excipe
H aqua. vſus eſt cum ouo. Aliud delicatum inſcriptum,
ad inuſtiones, puſtulas, chemoſes, præſertim in iis qui nul
lam omnino mordacitatem ferre poſſunt: Cadmiæ
lotæ drachmas octo, ceruſſæ lotæ drach. XLVIII. thuris
drach.

drachmas octo, opii drachmas sex, amyli drachmas octo, gummi drachmas sedecim, excipe aqua. vsus est cum ouo.

Collyrium Cleonis, Cap. CVII.

Collyrium Cleonis, velut Demosthenes habet: ad vlcera pura & iam cicatrice indigentia, ex cuius vsu nos valde laudati sumus. nam profundissima vlcera & pura celerrimè replet, & compendio ad cicatricem perducit, tenuibus & obscuris cicatricibus relictis, & vlcera absque inflammatione conseruat. habet hoc modo: Spodii loti drachmas quatuor, plumbi vsti ac loti drachmas quatuor, squamæ ferri stomomatis lotæ drachmam vnam, gummi drachmas duas, excipe aqua. & vtere cum lacte aut ouo. Vtimur autem ipso (inquit Apollonius) in profundiore vlceratione, cum cremore tragacanthæ aquoso. Quidam croci sesquidrachmam iniiciunt, & pro spodio pompholygis, cadmiam ter vstam accipiunt. Est autem lene quidem & mordacitatis exors, verùm graue. quare nunquam crasso ipso vtendū est, sed aquoso.

Collyria ex rosis viridia ac alba, Cap. CVIII.

Collyrium Nili ex rosis, ad dolores, fluxionem tenuem ac multam, pustulas, prolapsus, & vlcera sordida, & palpebras asperas: Rosarum viridium, resectis vnguibus, drachmas vigintiquatuor, croci Corycii drachmas duodecim, opii drachmam vnam, spicæ nardi drachmam vnam, gummi drachmas sex, excipe aqua. Vsus est cum ouo. temperatura fit liquidissima. Quidam etiam ad confusiones & pupillæ dilationem ipso vtūtur.

Collyriū ex rosis, Diagoræ, quod magnum appellatur, aut viride, ex septuaginta duabus rosarum drachmis. Ad chemoses, & doloris vexationes, pustulas, epicaumata siue inustiones, staphylomata, prolapsus, oculos suppuratos, fluxiones antiquas, lippitudines inueteratas, & affectiones ægrè curabiles: Rosarum viridium exunguium drachmas septuagintaduas, cadmiæ lotæ drachmas vigintiquatuor, croci drachmas VI. stibii drachmas sex, æruginis drachmas duas, spicæ nardi drachmas II. opii drachmas tres, myrrhæ drachmas tres, gummi drachmas vigintiquatuor, squamæ æris drachmas duas, excipe aqua. Collyrium quo vsus est Florus in Drusi matre, quæ parum abfuit vt ab aliis medicis excæcata fuisset: Acaciæ drachmas quadragintaocto, rosarum siccarum drachmas quadragintaocto, meliloti drachmas quadragintaocto, spodii pōpholygis drachmas vigintiquatuor, croci drachmas vigintiquatuor, malorum mandragoræ drachmas duodecim, seminis hyoscyami drachmas sex, opii drachmas sex, myrrhæ drach. IIII. æris vsti drachmas quatuor, gummi drachmas quadraginta, vini Falerni heminas tres, aquæ pluuiæ heminas tres. Aquam & vinum misceto: & in hæc rosas, melilotum, hyoscyami semē, & mādragoræ mala: aut, si hæc non adsint, corticē iniicito, & ad triduum macerari finito: deinde expresso liquore ad pharmaci compositionem vtitor. Vtere hoc velut probatissimo. Aliud Philagrii ex rosis, ad inflāmationes cōgruū, si suprà relato leni Philagrii collyrio fuerit admixtum: Rosarum viridium exunguium drachmas octuaginta, æris vsti drachmas trigintaduas, tere cum vino odorato veteri adstringente, & vtere. Collyrium album ex rosis, nostrum (inquit Oribasius) ad vigores & vlcera, & oculos suppuratos, inustiones, crustas & vlcerum sordes: Cadmiæ vstæ ac lotæ, stibii vsti ac loti, rosarum recentium exunguium, singulorum drachmas sedecim, cerussæ lotæ drachmas octo, croci drachmas octo, opii drach. quatuor, gummi drachmas sedecim, excipe aqua. vsus est cum ouo aut lacte: in declinatione cum aqua. Aliud eiusdem. facit ad vigores: Cadmiæ vstæ ac lotæ drachmas sedecim, rosarum recētium exunguiū drachmas octo, opii drachmas quatuor, lactis drachmas quatuor, gummi drachmas quatuor, tragacanthæ drach. tres, amyli drach. quatuor. aliqui etiam Samii asteris drachmas duas. Collyrium ex rosis albū, quod cum hyoscyami succo præparatur. Cerussæ vncias vigintiquinque, croci quincuncem, opii libram vnam, myrrhæ quincuncem, rosarum viridium exunguium librā vnam, cadmiæ vstæ ac lotæ bessem, gummi libramvnam. Cadmiā, crocum, rosas cum aqua terito: deinde cerussam adiicito. succos autem & gummi, in hyoscyami succo macerato & efformato. Vtere ad tenuissimas ac acres fluxiones, & in his quæ sunt cum vlceratione. generosè repellit.

Collyrium viride ex galbano, ad doloris vexationes & affectiones veteres: Cadmiæ lotæ drachmas octo, spodii loti drach. octo, æris vsti ac loti drach. octo, opii drach. octo, galbani drach. octo, myrrhæ drachmas octo, gummi drachmas octo, excipe aqua. quidam spodium non adiiciunt.

Collyria diasmyrna, & chiaca appellata ex vino, Cap. CIX.

Collyrium diasmyrnum odoratū Synerotis, pharmacum accommodatum ad inueteratas affectiones. facit & ad rhœadas, *hoc est angulos antrosos, siue carnis in angulo magno decrementum*, & ad ægilopas. Cadmiæ lotæ drachmas vigintiocto, lapidis hæmatitæ loti drachmas vigintiocto, spodii pōpholygis drachmas vigintiquatuor, myrrhæ drachmas quadragintaocto, croci drachmas quatuordecim, opii drachmas octo, piperis grana triginta, gummi drachmas sex. terito cum vino veteri adstringente. Vsus est cum ouo in recentibus affectionibus. temperatura fit aquosa. Aliud Asclepiadeum Paccii, ad doloris vexationes, fluxum tenuem & multum, inustiones, pustulas, pellicularum eminentias, aspritudines, diuturnas affectiones: & iis qui à multis illitionibus læsi sunt, confestim opitulans: Cadmiæ lotæ drachmas duodecim, æris vsti drachmas duodecim, croci drachmas duodecim, squamæ æris lotæ drachmas duodecim, myrrhæ drachmas quatuor, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas quatuor, piperis grana vigintiquatuor, rosarum siccarum drachmas quatuor, opii drachmas quatuor, gummi drachmas duodecim. terito cum vino veteri odorato adstringente. Vsus est cum ouo: temperatura verò aquosa. Collyrium isophoton, *hoc est uiro par*, ab aliquibus autem isotheō, *hoc est Deo par* appellatū. Facit ad oculos suppuratos, & vlcera impura ac caua, & fluxionum principia, præsertim in corporibus repletis, in quibus gramarum copia crassissimarum in oculis reperitur. est & pueris commodum, & ad aspritudines bonum: Cadmiæ drachmas octo, æris vsti drachmas quatuor, rosarum siccarū drachmas quatuor, croci drachmam vnam, folii drachmam vnam, lapidis scissi drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, gummi drachmas sex. tere cum vino vetere odorato adstringente, & vtere in omnibus prædictis cum ouo, aquosius per se infundens. post perfectam verò restitutionem cum ouo dilutum illine per subiectionem, & lauato. si verò adstringantur post illitionem, candidum oui infunde. verùm ad attenuandas cicatrices, cum ouo aquosius illine. Quidam etiam piperis grana nouē scripturæ adiiciunt. nos autem in his piper reiicimus. Collyrium Dionysius. Facit ad myocephala, aspritudines, fluxiones, hebetudines. maximè autem facit ad fluxiones inueteratas: Cadmiæ drachmas tredecim, æris drachmas quinque, lapidis scissi drachmas tres, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, casiæ drachmam vnam, aloes drachmas duas, croci drachmas duas, spicæ nardi drachmas tres, folii drachmas duas, lycii drachmam vnam, piperis grana vigintivnū, opii drachmam vnam, myrrhæ drachmas quatuor, acaciæ drachmas duas, gūmi drachmas sex. tere cum vino Chio, aut alio austero veteri, & vtere velut efficacissimo, etiā ad oculos purulentos, & aspritudines: in principiis cum ouo, deinde cum aqua. efficacia eius superat omnem pollicitationem. Collyrium chiacum, ex Demosthene (inquit Apollonius) & ad vlcera pura, & proserpētia, & eminentias, & veteres affectiones, asperas palpebras, sycoses, euersiones, clauos, staphylomata, o-

mnes doloris vexationes,lippitudines ſcabras.Facit etiã A cicatrices obſcuras, & recentes ac craſſas cicatrices attenuat.oportet autem modò craſſum,modò medium,modò aquoſiſſimum ſublinere: & quãdoque ex interuallis, quandoque aſſiduè. Facit ad carbunculos & ſuppurationes:pus enim percolat. & in ſumma, ad omnia oculorum vitia optimum eſt: Spodii drachmas tres, æris vſti drachmas duas, croci drachmam vnam, myrrhæ obolos quatuor, opii tantundem, piperis grana duodecim,gummi drachmam vnam. terito cum vino Chio, aut alio auſtero vetere. Aliud chiacum Oribaſii, B ad ſtaphylomata & oculos purulẽtos,vlcera pura & ſordida,& ad antiquas affectiones: Cadmiæ, rubricæ ſinopicæ, gallæ omphacitidis, croci,roſarum recentium exunguium, gummi, ſingulorum quadrantem, opii vnciam vnã.tere cum vino Chio, aut alio auſtero vetere maris exorte. In principiis ad cygnarium aut pelarium quoddam miſcetur. Cicatricem quoque optimè inducit cum aliquo horum,& per ſe. Fuſcum noſtrum, inquit Oribaſius, ad oculos purulentos,& magnas affectiones, & omnem vlcerationem,præſertim diuturnam: C

Roſarum exunguium ſextantem, cadmiæ teneræ drachmas vigintiquatuor, ceruſſæ drachmas ſedecim, opii drachmas vigintiquatuor, æruginis drachmas duodecim, æris drachmam vnam,ſeminis ericæ drachmas duodecim, ſtibii drachmas octo,myrrhæ drachmas ſex, ſpicæ nardi drachmas quatuor,croci drachmas quatuor, acaciæ dr.quatuor,nitri dr.IIII, lycii drachmas quatuor, aluminis ſciſſi drachmas tres,chalcitidis vſtæ drachmas tres,caſtorii drach.tres,omphacii drachmas duas,gummi drachmas trigintaquatuor, terito cum vino auſtero veteri odorato, & vtere aquoſo, per fœnigræci ſuccum aut ouum diluto: in progreſſu verò craſſius adhibe. D Collyrium aromaticum, ex Demoſthene, ad inflammationes ex humorum craſſorum multitudine obortas. attenuat breui ac diffundit,& diſcutit humores. Facit & ad impura vlcera: Pompholygis drachmam vnam,æris vſti drachmas duas, myrrhæ drachmas tres, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, opii drachmas quatuor,piperis grana octodecim, croci drachmas duas, gummi drachmas tres. tere cum vino Chio, aut E alio auſtero. Collyrium ſcylacium inſcriptum, ex ſemine hyoſcyami. Facit ad chemoſes, & affectiones fluidas diuturnas omnigenas. Facit etiam ad ſtaphylomata,& repellit fluxiones,primùm cum ouo aquoſum, deinde etiam ſolidum illitum cum ouo: Cadmiæ, æris vſti,lapidis hæmatitæ, chalcitidis vſtæ,ſingulorum quadrantem,miſyos ſeſquiunciã,ammoniaci thymiamatis ſeſquiunciam, myrrhæ ſeſquiunciam, opii ſeſquiunciam, hyoſcyami ſeminis vnciam vnam, aloes ſeſcuncem,gummi ſeſcuncem. tere cum vino auſtero. F Aliud collyrium mirificè faciens ad myocephala. conſumit etiam pterygia, & carnis in angulo magno incrementum deterit, itémque cicatrices. Eſt & ad aſpritudines commodum: Cadmiæ vnciam vnam, æris vſti vnciam vnam,chalcitidis crudæ vnciam vnam,æruginis raſæ drachmas quatuor, myrrhæ ſeſquidrachmã, croci drachmas duas, ſalis ammoniaci drachmam vnam, gummi drachmas quatuor,terito cum vino auſtero. Collyrium Philagrii, de quo ita ſcribit, Tertium ab his eſt meum collyrium,quod appellamus præ- G ſeruatiuum,repellens in principio fluxiones,& roborare potens debiles & læſioni obnoxios oculos. Quare non ſolùm in principiis lippitudinis, ſed etiam ſanis, præſeruationis gratia ipſum adhibere oportet. Cytinorum, *hoc eſt florum mali Punicæ*, qui floribus anemones ſimiles ſunt,drachmas vigintiquinque, acaciæ flauæ drachmas trigintaquinque, glaucii drachmas ſedecim, aloes drachmas quinque, myrrhæ troglodytidis drachmas tres, atramenti Indici drachmas ſeptem, folii malabathri drachmam vnam,omphacii ſicci drach- H mas tres,gummi drachmas quinque, opobalſami ad excipiendum drachmas quinque, terito cum vino vetere auſtero. Collyrium ex bdellio & ſtyrace concoctorium,Philagrii.cuius multam experientiam habeo,non ſolùm probè concoquentis, ſed etiam læſiones ex frigore obortas citra inflammationem ſanantis. Bdellii drachmas ſex,thuris maſculi drachmas decem, myrrhæ drachmas decem,ſarcocollæ drachmas quinque,caſtorii drachmas duas,galbani drachmas quinque,ſtyracis drachmas quinque, croci drach.quinque, lycii drachmas duas, ammoniaci thymiamatis drachmas II. gũmi drachmas duas,excipe aqua.

Collyria ad aſpritudines,& exterſoria, Cap. CX.

COllyrium ad aſpritudines,phœnix appellatus. Facit & ad milphos,& diuturnas affectiones,& ad eos qui palpebras & angulos exacerbatos habent: Lapidis hæmatitæ vſti ac loti drachmas trigintaduas,æris vſti ac loti drachmas ſedecim, lapidis ſciſſi vſti ac loti drachmas ſedecim,æruginis drachmas ſedecim, cadmiæ racemoſæ drachmas quatuor, opii drachmas ſex,chalcitidis toſtæ drachmas quatuor,gummi drachmas ſedecim, excipe aqua. Collyrium ad aſpritudines Mono inſcriptum.Lapidis hæmatitæ ſeſcuncem,lapidis ſciſſi ſeſcuncem,æris vſti quadrantem, cadmiæ libram vnam, æruginis raſæ quadrantem,chalcitidis toſtæ vnciam vnam, opii ſextantem, gummi ſextantem, excipe aqua. Eſt & pueris commodiſſimum. Collyrium Theophilium, ad pueros mirificum,& aſpritudinibus commodum:

Cadmiæ libram vnam, æris vncias quatuordecim, æruginis quadrantem,opii libram vnam, gummi libram vnam,excipe aqua. Vſus eſt cum ouo in principio aquoſium declinatione verò cum ouo craſſius illinito. Aliud collyrium, xyſter *à deradendo* appellatum. Facit ad ad albugines, cicatrices attenuat, & oculum imperturbatum conſeruat. Ammoniaci thymiamatis, minii ſinopici,ſingulorum quadrantem,ceruſſæ,gummi,ſingulorum ſextantem,pumicis toſti vnciam vnam,excipe aqua. Collyrium aliud ad aſpritudines.Facit ad milphoſes,vlcera,foſſulas, valde vetuſta vulnera,ſtaphylomata,myocephala. Lapidis hæmatitæ trientem, lapidis ſciſſi trientem,æris vſti trientem,cadmiæ ſextantem, æruginis ſextantem,chalcitidis vſtæ vnciam vnam, opii trientem. Roſas virides, ſi adfuerint: ſin minus,ſiccas, per diem ac noctem aqua macerato, & cum expreſſo ac excolato cremore terito. Aliud collyrium xyſter appellatum,celebre ad aſpritudines: Pumicis vſti,oſtreorum vſtorum,miſyos vſti, gummi æquales portiones aqua excipe. Collyrium ad aſpritudines,eutonum *ab efficaciæ pertinacia* vocatum, ex Oribaſio: Æris vſti drachmas vigintiquatuor, cadmiæ drachmas vigintiquatuor, æruginis drachmas duas, croci drachmas tres, opii drachmas tres,myrrhæ drachmas tres,gummi drachmas nouem,excipe aqua.Egregiè facit ad aſperas palpebras ac calloſas, lippitudines ſcabras, euerſiones,fluxus diuturnos citra exulcerationem, admixto cygnario aut collyrio ex croco.facit ad vigores. Sit autem quod admiſcetur,decima ipſius pars.In ſumma,palpebras euertere nõ eſt opus,ſed ſimpliciter illinire.Hoc alii harmation,*id eſt currum*, alii opiſthobares *à grauitate*, nos autem eutonum vocamus. Aliud eiuſdem, collyrium exterſorium inquit,Gryali,ad aſpritudines ex duobus lapidibus: Hæmatitæ lapidis drachmas octodecim,ſciſſi lapidis drachmas octodecim,æris vſti drachmas nouem,cadmiæ drachmas nouem,æruginis drachmas nouẽ,chalcitidis vſtæ drachmas tres, opii drachmas ſex, gummi drachmas nouem. tere cum aqua & illine,donec toleraverit æger,non confricans palpebras,neque ſubiiciens ſpecillum,ſed per ſpecilli nucleum explens oculum. Aliud eiuſdem, ad multas affectiones: Chalcitidis drachmas vigintiſeptem, cadmiæ drachmas vigintiduas, æris vſti drachmas ſedecim,lapidis hæmatitæ drachmas tredecim,croci drachmas ſedecim,miſyos drachmas ſedecim,myrrhæ drachmas ſedecim,opii drachmas tredecim,gummi drachmas quatuordecim,tere cum vino vetere. Collyriũ ex oleæ foliis. Facit ad diuturnas fluxiones. Deprimit etiam aſpritudines,& oculum cor-

roborat,ſyrici ſeſcuncem, æris quadrantem, opii trientem,gummi drachmas octo,foliorum oleæ tenerorum à fibris depuratorum drachmas octo. Cum vino ſpathite terũtur folia exactè fibris exemptis,ita vt per ſe in mortario biduum probè teras, vinum paulatim irrorans, Quum autem læuiſſima facta fuerint,æs adiicito,&ſimul diu terito,& ſic vinum affundito: ſi enim ab initio infuſum fuerit vinum, folia innatantia incontrita permanẽt. Contrito autem ære,ſyricum adiice,deinde opiũ, poſtea gummi, & efforma, ac vtere ab initio infundens : in declinatione verò etiam illinens.Ego verò,velut Demoſthenes iubet,folia in mortarium mitto ac contundo,vino ſufficiente paulatim inſtillato,exprimóque ac excolo, & cum vino excolato reliqua tero, retrimento foliorum reiecto. Collyrium harmation, *id eſt currus* inſcriptum: quo vſus eſt Ptolemæus rex. Exterit cicatrices, acuit viſum,& ad aſpritudines commodum eſt: Æris vſti ac loti drachmas octo,ammoniaci thymiamatis drachmas octo,corticis thuris drachmas octo, gummi drachmas octo,excipe aqua. vſus eſt cum aqua. Quædam deſcriptiones habent etiam æruginis drachmas duas. Alius ex lapide hæmatite, ad viſum acuendum: cicatrices & callos exterit. Ammoniaci thymiamatis drachmas vigintiquatuor, æris vſti ac loti drachmas vigintiquatuor lapidis hæmatitæ drachmas vigintiquatuor,æruginis drachmas octo,gummi drachmas vigintiquatuor,excipe aqua. Exterſorium Oribaſii. Facit in principiis & ad chemoſes, aquoſum cum ouo infuſum. Cadmiæ drachmas octo, æris drachmas duodecim, croci drachmas tres, myrrhæ drachmas tres,opii drachmas ſex,lapidis hæmatitæ drachmas octodecim, lapidis ſciſſi drachmas octodecim, chalcitidis toſtæ drachmas ſex,æruginis drachmas duodecim,gummi drachmas nouem,terito cum vino, & vtere cum ouo. Collyrium exterſorium Philagrii per ſe adhibitum, & cum collyrio ſupraſcripto Philagrii ex roſis: Æruginis drachmas ſex,pumicis drachmas ſedecim, teſtarum ſepiæ drachmas ſedecim,gummi drachmas triginta duas.His ego, inquit, adiicio, ſquamæ æris drach. ſedecim,vbi fortius ipſum efficere voluero. Collyriũ rhinema, *hoc eſt lima*, inſcriptum.Facit ad calloſas affectiones,& cicatrices exterit. facit etiam ad ſuffuſiones: Cadmiæ drachmas quadragintaocto,ammoniaci thymiamatis drachmas quadragintaocto, opii drachmas ſedecim, lapidis hæmatitæ drachmas vigintiquatuor,galbani drachmas ſedecim,aloes drachmas ſedecim, opopanacis drachmas octo, fellis taurini drachmas octo,ſalis ammoniaci drachmas quatuor, æruginis drachmas ſedecim, myrrhæ drachmas ſedecim, gummi drachmas quadraginta, excipe aqua. temperatura ſit aquoſa. Collyrium exterſorium albuginum,per vnam illitionem multam efficaciam oſtendens Facit ad pterygia,& carnis in angulo magno incrementum.Eſt autem collyrium lene & mordacitatis exors. Conchylii purpuræ carnis vſtæ drachmas decem,æris vſti drachmam vnam, ſquamæ æris drach. duas,æruginis drachmas ſex, atramenti ſutorii drach.III. aluminis ſciſſi obol.I.lapidis ſciſſi drach.I.lapidis hæmatitæ drachm.I. ſtercoris crocodili drach.I.lycii drachm. vnam,ſucci omphacii ſicci drachmas quinque, chalcitidis obolos duos,myrrhæ drachmas tres,thuris maſculi obolos duos,corticis thuris drachmam vnam, florum mali Punici drachmam vnam,excipe aqua. Collyrium heliadæ, albugines tollens valdè citò, vt mireris. Lapidis armenii quo pictores vtuntur,gypſi,atramenti ſutorii,floris æris, æruginis, teſtarum ſepiæ vſtarum, ammoniaci thymiamatis,lapidis magnetis trahentis,lithoſpermi,gũmi,æqualibus portionibus vtere,& excipe aqua. Aliud quod præparat Petrus archiatros, & ipſi bonum teſtimonium præbet. Salis ammoniaci ſcrupulos ſex, lapidis armeniaci ſcrupulos duodecim, ſeminis raphani ſcrupulũ vnum,ſeminis violæ albæ ſcrupulos ſex, ammoniaci thymiamatis ſcrupulos nouem, gummi ſcrupulos duodecim,excipe ſucco rutæ.Facit & ad ſuffuſiones incipientes.

Collyrium preſſum, de quo Apollonius dicit optimũ eſſe pharmacum ad cicatrices, & ſuperexcreſcentem carnem, & ad aſperas palpebras, & ſycoſes, & euerſiones palpebrarum : calculos item ac grandines, & induratas affectiones,& pterygia,& carnis in angulo magno incrementa,& lippitudines ſcabras, & pellicularum craſſitudines, & multæ ac craſſæ fluxionis depurgationem. ſed & aquoſum ac multum fluxum cohibet. conſumit autem & depurgat ſecurè, attenuátque ac exterit,ſufficienter mordens. verùm oculum imperturbatum ſeruat,iucundiſsimúmque ac leniſſimum eſt, & quod debet facit. eſt autem hoc: Æris vſti ac loti obolos quinque, croci drach. II. myrrhæ troglodytidis obolos III. ſpicæ nardi obol. II. caſiæ obolos tres, cinnamomi obol.II.opii obol. II. piperis grana quindecim, gummi drachmam vnam,vini Chii aut alterius auſteri odorati, quod ſatis eſt. Quòd ſi ad hanc deſcriptionem ſpodii drach IIII.addere volueris,ad omnem fluxionem ac lippitudinem optimum euadit. Collyrium Iſidori Memphitæ ad acuendum viſum: Inungebam, inquit, non videntes, & incipiebant videre. Appellatur rhinarium, *id eſt limula.* Ego hoc præparaui: Ammoniaci thymiamatis drachm.XVI.æruginis vermiculatæ drach.XII.teſtarũ ſepiæ quod molle eſt,drach. VIII.ſagapeni dr.VIII. opopanacis drach.II.ſucci Cyrenaici drach.I.gummi drachmam vnam. Omnibus aqua prætritis, ſucci fœniculi drach.duodecim adiice,& mellis Attici drachm.duodecim. & efforma collyrium, ac vtere. At verò quidam amicus ipſum nunc ſic præparat: Ammoniaci thymiamatis vnc.quindecim,æruginis raſæ deuncem & drach. II.teſtarum ſepiæ trientem & vnciæ dimidium, ſagapeni quadrantem & drachmas ſex, opopanacis ſextantem, ſucci Cyrenaici ſextantem,excipe aqua. gummi autem non recipit. Aliud,ad viſus hebetudinem, albugines, ſuffuſiones, harmation, *id eſt currus* appellatum. Fellis hyænæ drachmas quatuor, ſpumæ nitri drachmas tres, gummi drachmas duas, æruginis drachmas tres, ſagapeni drachmas tres, galbani drachmas duas, ammoniaci thymiamatis drachmas duas, baccarum lauri decorticatarum drachmas ſeptuaginta, ariſtolochiæ rotundæ drachmam vnam, excipe aqua. Collyrium ad incipientes ſuffuſiones,vt aqua etiam ex auribus fluat: vocatur aureum. Sagapeni Perſici puri drachmas octo, æruginis drachmas ſex, ammoniaci thymiamatis drachmas duas,gummi drachmas duas, excipe aqua. Tere & vtere aquoſum illinens, & intra quinque dies efficaciam ſuam tibi comprobabit : ſplendidam enim reddet pupillam ac claram. Collyrium Martiani, quo inquit,in meipſo vſus ſum ad imminentem mihi ſuffuſionem. Chelidonii capnitidis circa ſepes naſcentis, rutæ, fœniculi,coriandri, herbas ſingulas per ſe exſuccato & excolato,& de ſucco vniuſcuiuſque quadrantem coniicito, & opobalſami drachmas quatuor, mellis Attici drachmas quatuor adiicito,ac terito, donec ſtrigmẽtitiam habuerint ſpiſſitudinem,& tunc ſucci conyzæ tenuia folia habentis vnciam vnam addito,ac terito. & vbi probè habuerint ad excipiendum, gummi puri tuſi ac cribrati quantum ſatis eſt pro tua,velut medici,coniectura, adde quo collyrium fiat,efforma ac vtere ad incipientes ſuffuſiones cum vino: ad hebetudines viſus, cum aqua. illitum autem ad ſolem locato. Collyrium Proteus, cui nullum ſimile eſt ad initia ſuffuſionis, & ad omnem viſus hebetudinem. cicatrices, etiam ac callos exterit: Cadmiæ drachmas quadraginta,ceruſſæ drachmas quadraginta,piperis albi drachmam vnam,ſucci Cyrenaici drachmas octo, croci drachmas ſex, opii drachmas decem, ſagapeni drachmas duodecim, lacrymæ oleæ AEthiopicæ drachmas duodecim, auripigmenti drachmas octo,myrrhæ drachmas duodecim, ammoniaci thymiamatis drachmas octo,gummi drachmas octo,opopanacis drachmas ſedecim, opobalſami drachmas duodecim, excipe aqua pluuiali. vſus eſt cum aqua. Collyrium Hermophili thalaſſerum, *id eſt marinum*, ad omnem hebetudinem accommodatum, & ad omnem incipientem ſuffuſionem. éſtque odoratiſſimum: Cadmiæ drachmas ſedecim, æruginis drachmas quatuor, atramenti Indici drachmas ſedecim,piperis albi drachmas octo,ſucci Medi drachmas quatuor,opobalſami drachm.quatuor, gummi

drachmas duodecim,excipe aqua,& vtere cum aqua. Tẽ
peratura diuersa est iuxta affectiones. Collyrium Indi-
cum regium inscriptum. facit ad principia suffusio-
num, & omnem visus hebetudinem. & cicatrices exte-
rit: Cadmiæ vstæ & lotæ libram vnam,& trientem,atra-
menti Indici sescuncem, cerussæ trientem, piperis albi
sescuncem,fel hyænæ integrum quantum est, fel scaro-
rum piscium x. fel perdicum quatuor,opii vnciam I.opo
balsami sextantẽ,opopanacis sext.sagapeni sextantẽ,gũ-
mi libram vnam,excipe succo fœniculi. Collyrium ful
uum panchreston, ab omnimoda vtilitate,inscriptum,
accommodatum ad scabros ac corrosos angulos,& inten
tos pruritus, & palpebras ficosas: Cadmiæ drachmas o-
ctuaginta, chalcitidis vstæ drachmas quadraginta, pipe-
ris albi drachmas quadraginta,gummi drachmas quadra
ginta,excipe aqua.Quidam adiiciunt his etiam croci dr.
XII.myrrhæ drach.XII. Collyrium psoricum Ptolemæi,
accommodatum ad scabros ac corrosos angulos, & in-
tentos pruritus, milphoses,hebetudines. Psorici dr.XL.
sandarachæ drach. XXX.chalcitidis vstæ drachmas XXVIII.
croci drachmas vigintiquatuor, myrrhæ drachmas duo-
decim opii drachmas nouẽ, casiæ drachmas duodecim,
piperis albi drachmas, quadraginta piperis nigri dra-
chmas septemdecim,omphacii drachmas sedecim, mi-
syos vsti drachmas tres,folii drachmam I. gummi drach.
triginta sex,excipe aqua. Collyriũ Hygieni aureum,ad
corrosos angulos, & scabras affectiones. Sandarachæ
drachmas vigintiquatuor,piperis albi grana duodecim,
myrrhæ drachmas sex, croci drachmas sex, gummi dra-
chmas duodecim,excipe aqua,& vtere cum aqua. Colly
rium diaceteton,ex Demosthene. Æruginis obolos tres,
misyos tantundem, succi papaueris tantundem, gummi
drach.quatuor, excipe aqua. facit ad prædictas affectio-
nes,& ad visus hebetudinem, & incipientes suffusiones.
attenuat etiam cicatrices. fit autem calidum. Collyrii
Stratiotæ compositio hæc est: Cadmiæ drachmas octo,
cerussæ drachmas sedecim,piperis albi drachmas duas,
æruginis, opii, omphacii, singulorum drachmas duas,
gummi drachmas quatuor. Facit etiam ad asperas palpe
bras. Collyrium extersorium: Æris vsti,croci, ammo
niaci thymiamatis,singu.sext.gummi vnc.I.excipe aqua.
Facit ad oculos purulentos,argema,nubeculas,caligines:
ad aspritudines verò,cum melle. Collyrium celebre,pri
uatim ad cicatrices in oculis faciens. Facit etiam ad visus
hebetudines, aspritudines & pterygia: Testarum sepiæ,
pumicis, squamæ æris,ammoniaci thymiamatis, ærugi-
nis, cornu ceruini vsti, singulorum libram I. myrrhæ
sextantem,thuris sext.opii quadr.gummi bessem,ossium
palmularum vstorum dextantem,mellis sextantem,exci-
pe aqua. Hoc præparabat Afer, & valdè ipsi confidebat.
nominabat autem ipsum phœnicem nigrũ,eo quòd os-
sium vstorum phœnicum, *id est palmularum*, dextantem
recipit.

Collyria enstacta,*id est instillatitia*, Cap. CXI.

COllyrium enstactum,*id est instillatitium*,Paccianum ap-
pellatum: Cadmiæ drach. sexaginta quatuor,misyos
drachmas XXXII.stibii drachmas XXXII.atramenti suto-
torii drachmas triginta duas,piperis albi drachmas trigin
ta duas, æruginis drachmas sedecim, opii drachmas
sedecim, opobalsami drachmas XVI. gummi drachmas
sexagintaquatuor,excipe aqua pluuiali. Facit ad acuen-
dum visum, & callos exterit. Collyrium aromaticum
inscriptum: Æris vsti drachmas sedecim, æruginis
drachmas quatuor,myrrhæ drachmas quatuor, spicæ nar
di drachmas duas, piperis albi drachmas quatuor, opii
drachmas quatuor,croci drachmas quatuor, opobalsami
drachmas duas,gummi drachmas quatuor, excipe aqua.
Aliud instillatitium non perturbans, Oribasii. Ca-
dmiæ drachmas sedecim, cerussæ drachmas octo, opii
drachmas tres, opobalsami drachmas tres, æruginis dra-
chmas duas,omphacii drachmas duas,piperis albi drach.
duas, gummi drachmas quinque. Aliud instillatitium,
visum acuens. Cadmiæ vstæ & vrina pueri extinctæ
drachmas decem,stibii drachmas sex, atramenti sutorii
A sesquidrach. æruginis sesquidrach. piperis drachmas II.
misyos dr.II.opii drachmam vnã, opobalsami drachmã
vnam,gummi drachmas sex,excipe aqua. Aliud nigrum,
visum acuens. facit & ad corrosos angulos. Stibii vsti
ac loti drach. quadraginta, acaciæ drach. quadraginta,
gummi drachmas quadraginta,cadmiæ drachmas sede-
cim,nardi Celticæ drachmas octo,myrrhæ drachmas o-
cto,croci drachmas octo,omphacii drachmas VI.opii dra
chmas sex,excipe aqua.

Collyria ex cornu ceruino, B Cap. CXII.

COllyrium Asclepiadæ ex cornu ceruino, ad vlcera,&
pustulas.& cicatrices exterit. Cornu ceruini vsti ac
loti drachmas quatuor,plumbi vsti ac loti drach.IIII.squa
mæ æris lotæ drachmas duas, thuris drachmas quatuor,
opii drachmam vnam,gummi drachmas quatuor, exci-
pe aqua. Aliud, ad calidiores affectiones, & acerrimas
fluxiones cum vlceratione: Cornu ceruini vsti ac loti
drachmas sedecim, spodii pompholygis lotæ drachmas
octo,squamæ æris drachmas duas, croci drachmas duas,
C acaciæ drachmas octo,thuris drachmas octo, opii drach.
duas myrrhæ drachmam vnam,gummi drachmas octo,
tragacãthæ drachmam vnam,amyli drachmas quatuor,
terito cum hyoscyami cremore. Collyrium ex cornu
ceruino,velut Oribasius habet,maximè quidem ad vlce-
rationes in vigore,clauósque ac staphylomata,&huiusmo
di omnia,vt non simul sint palpebræ densatæ: & ad vlce
ra ægrè recipientia cicatricem & resolutas cicatrices.
Cadmiæ drachmas sex,acaciæ drachmas quadraginta,sti
bii drachmas triginta duas,plumbi vsti ac loti drachmas
D octo,cornu ceruini vsti ac loti drachmas octo, gummi
drachmas octo, æris drachmas sedecim, opii drachmas
sedecim, myrrhæ drachmas quatuor, thuris drachmas
quatuor,excipe aqua. Vtere verò ad caua vlcera cum la-
cte, ad sordida cum succo fœnigræci. Aliud collyrium
è cornu cerui,efficacissimè exterit cicatrices in oculis, cũ
aqua illitum. Vtere etiam ad exulceratos oculos, cum o-
uo instillans. Æris vsti ac loti deuncem & scrup.VI. cor-
nu ceruini vsti ac loti tantundem,stibii loti sext.& vnciæ
E dimidium,testarum sepiæ trientem & vnciæ dimidiũ,
æruginis sextantem, ammoniaci thymiamatis sextan-
tem,& vnciæ dimidium, myrrhæ sext. & vnc. dimidiũ,
thuris sext.& vnc.dimidium,opii sextantem & vnciæ di-
midium,acaciæ quincũcem & scrupulos quindecim, gũ
mi deuncem,excipe aqua.

Collyria Nardina & Theodotia, Cap. CXIII.

COllyrium nardinum Zoili, ad veteres lippitudines,
F & myocephala, & vlcera vetera ac staphylomata:
Cadmiæ drachmas octo, æris vsti drach.octo,stibii dra-
chmas octo,cerussæ drachmas quatuor,castorii drachm.
quatuor, spicæ nardi sesquidrachmam, aloes sesquidra-
chmam,folii,croci, chalcitidis tostæ, atramenti sutorii,
lycii Indici,opii,singulorum drachmam vnam, myrrhæ
drachmas duas, acaciæ drachmas viginti, gummi dra-
chmas viginti,excipe aqua. Collyrium nardinum Can-
didi leuissimum ac validissimè resiccans. Facit ad myo-
cephala & staphylomata mirificè, & maximè glaucis ocu
G lis conuenit. Vtere etiam in iis qui nullam omnino col-
lyrii mordacitatem sustinere possunt. Cadmiæ vstæ &
lotæ libram vnam, cerussæ septuncem, stibii loti sextan-
tem, croci trientem, myrrhæ troglodyticæ trientem, a-
loes vnciam vnam,acaciæ vnciam vnam, opii sextãtem,
spicæ nardi vnciam vnam, gummi bessem, excipe a-
qua. Theodotium nardinum,cuius multam experien-
tiam habemus in myocephalis,& diuturnis vlceribus o-
culorum,& confusionibus. maximum extersorium est,&
vehementer corroborat debiles oculos: Cadmiæ lotæ,
H stibii loti, acaciæ,gummi,singulorum drachmas vigin-
ti quinque, rosarum siccarum depurgatarum drachmas
duodecim, æris vsti loti drachmas octo,myrrhæ troglo-
dyticæ drachmas octo, castorii,lycii Indici, croci, folii,
spicæ nardi,chalcitidis tostæ,cerussæ,glaucii,seminis eri
cæ,opii,gallarum omphacinarũ,sing.dr.II. excipe aqua.

vtere in principiis cum ouo instillatis: in declinationibus cum aqua. Collyriũ Nicarium Zoili, ex lacte nardinum. Ad affectiones & fluxiones diuturnas, vlcera, fossulas, myocephala, staphylomata, veteres lippitudines. tingit etiam cicatrices, & ipsas inconspicuas facit. Cadmiæ ter vstæ & muliebri lacte extinctæ ac lotæ drachmas centum octo, stibii vsti ac muliebri lacte extincti ac loti drachmas decem, æris vsti & extincti ac loti drachmas trigintasex, cerussæ lotæ drachmas vigintiquatuor, myrrhæ drachmas duodecim, opii drachmas duodecim, spicæ nardi drachmas tres, aloes drachmas tres, acaciæ drachmas centum octo, gummi drach. centum octo, excipe aqua. Collyrium Hygidium, quod quidã Ammonii dixerunt. facit ad incipientes suffusiones & inustiones. & ad omne vlcus, & oculos purulentos, confusiones, chemoses, prolapsus, & ad diuturna myocephala, staphylomata, vngues vlceris genus. repurgat, replet, & ad cicatricem perducit. eos verò qui ob aliquam causam, aut propter capitis aut oculi dolorem dormire non possunt, præclarè ad somnum perducit, velut somniferum medicamentum. Vtere cum ouo, aut lacte, aut aqua. temperatura sit media aut crassior, pro sensus ægrorum subtilitate. habet autem hoc modo: Cadmiæ lotæ drachmas sedecim, cerussæ lotæ drachmas sedecim, castorii drachmas sex, nardi Indicæ drachmas quatuor, stibii loti drachmas quadraginta, æris vsti loti drachmas quindecim, rosarum drachmas viginti, squamæ æris vstæ drachmas quinque, aloes drachmas sex, casiæ drachmas quatuor, myrrhæ drachmas sex, lycii Indici drachmas tres, lapidis scissi loti drachmas quatuor & dimidiam: croci drachmas sex, plumbi vsti ac loti drachmas octo & dimidiã, opii drachmas tres, acaciæ drachmas quadraginta, gummi drachmas quadraginta, excipe aqua. est ex valde celebribus. Collyrium Indarium. Piperis drachmas duas, cadmiæ drachmas quatuor, costi drachmam vnam, stibii drachmas octo, gallarum drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas quatuor, nardi drachmas quatuor, acaciæ drachmas quatuor, gummi drachmas quatuor, opobalsami drachmas duas, excipe aqua. facit ad visus hebetudinem. exterit etiam cicatrices. Collyrium Theodotium Placianum, facit ad maximos humorum illapsus, & doloris molestias. liberat citra venæ sectionem. Cadmiæ vstæ ac lotæ drachmas octo, æris vsti ac loti drachmas octo, stibii loti drachmas sedecim, croci drachmas tres, castorii drachmas quatuor, æruginis drachmam vnam, aloes drachmas quatuor, myrrhæ troglodyticæ drachmas tres, lycii Indici drachmas duas, opii drachmas duas, acaciæ dr. XXIIII. gũmi dr. XXIIII. excipe aqua. vsus est cũ ouo. temperatura sit crassior. Collyrium quod tumorem laxum palpebris inducit, appellatur Testamentum Aurifabri. reliquit hoc moriens templo Ephesio dicatũ, quò ii qui à medicis relicti essent, in templo sanitatem consequerentur. inuentum est autem ab Adriano Cæsare. Facit ad humorum illapsus, & asperitudines, & ad omnes desperatas affectiones. pustulas sanat, caua vlcera explanat, cicatrices inconspicuas facit, oculum imperturbatũ conseruat. Instillatur cum ouo aut lacte, prout necessitas expetit. fit autem in omnibus dilutum aquosum. Optimum est insuper ad acuendum visum. habet hoc modo:
Cadmiæ lotæ drachmas octo, stibii loti drachmas sedecim, spicæ nardi drachmas quatuor, myrrhæ troglodyticæ drachmas duas, costi drachmam vnam, castorii drachmas duas, squamæ ferri stomomatis drachmas quatuor, æris vsti ac loti drachmas duodecim, æruginis drachmas duas, cerussæ drachmas tres, piperis, lycii Indici, opii, thuris, opobalsami, casiæ, singulorum drachmas duas, lapidis scissi drachmas quatuor, æruginis vermiculatæ drachmas tres, atramẽti sutorii drachmas duas, succi fœniculi drachmas quatuor, fellis capræ drachmas quatuor, gummi drachmas octo: terito cum vino Aminæo aut Falerno, aut alio austero veteri odorato. Collyrium Testamentum, velut habetur apud Asteriũ. Cadmiæ drachmas septuaginta, stibii drachmas quinquagintaquatuor, myrrhæ drachmas quinque & dimidiam,

A spicæ nardi drachmas decem, croci drachmas decem, castorii drachmas septem, squamæ ferri stomomatis drachmas tredecim, folii drachmas quatuordecim, æris vsti drachmas quinque & dimidiã, piperis drachmas septẽ, cerussæ drach. quatuordecim, lycii, thuris, casiæ, opobalsami, singulorum drachmas quatuordecim, opii drachmas septem, lapidis scissi drachmas quatuordecim, æruginis vermiculatæ drachmas octo, atramenti sutorii drachmas quatuordecim, gũmi drachmas septuaginta, succi fœniculi drach. XIIII. fellis caprini drach. quatuor-
B decim, terito cum vino Aminæo. Collyrium Theodotium magnum. Cadmiæ lotæ bessem, æris loti bessem, stibii loti vncias vigintiquinque, rosarum siccarum, cerussæ, chalcitidis, gallarum, æruginis, lycii Indici, croci, aloes, spicæ nardi, myrrhæ troglodyticæ, ramentorum ebeni, castorii, atramenti Indici, thuris, opii, sarcocollæ, pompholygis, singulorum vnciam vnam, cornu cerui ni vsti ac loti vnciam vnam, acaciæ vncias vigintiquinque, gummi vncias vigintiquinque, excipe aqua. Quidã verò etiam folii vnciam vnam adiiciunt, & amomi vn-
C ciam vnam, rosarum verò quadrantem: gummi verò & acaciæ, singulorum vncias vigintiquatuor. reliqua autẽ eodem modo. Facit ad incipientes lippitudines, & exulcerationes omnes, & fluxum recentem ac veterem, inflãmationes, carbunculos, oculos purulentos, nomas punctuuras, prolapsus, myocephala, staphylomata, palpebras asperas, & ad desperatas affectiones, & ad ardores solis, aut calcis, aut pulueris, aut similis rei. Tollit etiam pterygia inflammata cum butyro. Ad vlcera verò cum ouo adhibetur: ad maligna autem cum lacte muliebri. Theo-
D dotium Seueri. Aliud quoddã collyrium etiam apud nos reperitur (inquit Seuerus) à veteri quodam descriptum: & hoc quidem compositam materiam habet, verùm efficaciam diuersam. nam omnibus simul relatis collyriis commodius compertum est: quare etiã ipsius præparationem referre necessarium puto, quum neque omnibus hoc sit notum: recipit autem, Cadmiæ drachmas vigintiquatuor, æris vsti drachmas duodecim, stibii drachmas quadraginta, cerussæ drachmas octo, chalcitidis tostæ drachmas quatuor, misyos tosti drachmas
E quatuor, ramentorum ebeni drachmas duas, nardi Celticæ drachmas quatuor, folii drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas quatuor, croci drachmas quatuor, castorii dr. sex, aloes dr. octo, lycii Indici dr. IIII. rosarũ siccarũ dr. IIII. gallarũ dr. II. opii dr. II. myrrhæ dr. VIII. acaciæ drach. XL. gummi vermiculati drach. quadraginta, Cadmiam prunis obruimus & ventilamus, & vbi ignita facta fuerit, ablatam lacte asinino extinguimus. stibium verò in fictile vas coniectum, addito operculo foramen habente vrimus, & similiter lacte extinguimus.
F vsta verò singula per se tusa ac cribrata lauamus, & diligenter siccamus, & deinde ponderata ad præparationẽ adiicimus. cæterùm gummi non cõtusum inspergimus siccũ, sed madefacimus: sic enim neque lignosum quiddam, neque arenosum cum ipso penetrabit dum excolatur: & optima coactio collyrii fiet. Quidam ad relatam præparationem adiiciunt etiam costi drachmas octo. & magis ita cicatrices exterit (inquit) & pterygia ac carnis in angulo incrementum consumit. verùm ad inflammationes & vlcera incommodus est costus. Huius igitur
G auxilii actiones ac efficaciam dicere non est facile. audientes enim vix crediderint. nam desperatas affectiones ad naturalẽ statum reuocat: &, vt in summa dicam, omnia quæ Theodotiis appellatis ac nardinis, & iis quæ ex cornu ceruino parantur adsunt, multo plus in hoc cõperiuntur. In recentibus enim affectionibus eo illito, & spongia oculo imposita, ægrum ab affectione liberauimus: in diuturnis autẽ ac desperatis, partim instillantes partim illinentes, scopum attigimus. Nam in facilè solubilibus oculi affectionibus ipsum illinimus: in
H cauis autem & sordidis vlceribus, diluto ipso vtimur, cũ ouo aut fœnigræci succo: quandoque etiã cũ aqua mulsa. in myocephalis autẽ, crassius cũ aqua sublinimus per subiectionẽ. Sed & cicatrices similiter attenuamus. ad tã tam autem tenuitatem perducit cicatrices vt penitus nõ

cognoſcantur per ſenſum: & in ſumma, inenarrabilem quandã vim poſſidet. Etenim in ſtaphylomatis, braſſicæ ſucco dilutũ collyriũ, & craſſa copia oculo adhibitum, vnà cum ſpongiæ deligatione, molem inconſpicuam facit: quin & carnis in angulo magno incrementum cõſumere poteſt hoc collyrium tenuiter tritum, & in ſiccũ puluillum redactum: itémque pterygia attenuare: ſed & ad alia mirificũ compertum eſt collyrium. Et nos quoq; permittimus poſteris per experientiam deductis, vt auxilio teſtimonium præbeant. iam enim quidam ad diuturna vlcera ac fiſtulas ſedis ipſo vſi, ſcopum attigerũt. vnde non abſurdum fuerit etiam ad polypos ac ozænas narium ipſum adhibere. Collyrium ex ſucco fœniculi: Cadmiæ dodrantẽ, ſtibii beſſem, miſyos crudi ſeſcuncẽ, æruginis ſeſcuncem, piperis quincuncẽ, atramenti ſutorii ſeſquiunciam, chalcitidis vnc. i. croci ſeſquiunciam, folii vnc. i. omphacii ſeſquiunciam, ſpicæ nardi triẽtem & vnciæ dimidium, opii quincũcem & vnciæ dimidiũ, opobalſami trientem, gummi ſextantem, ſucci fœniculi beſſem. Et rurſus aliud fœniculum in aqua pluuiali decoquito, & cũ decocto illa terito ac efformato. hoc à multis præparatur.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO SERMONE TETRABIbli ſecundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli siue quaternionis secundi, Sermo quartus.

De faciei, oris, & tonsillarum affectionibus: cui annexum est, De destillatione, & tussi: asperæ arteriæ, pulmonis, ac thoracis affectionibus.

Ad superciliorum ornatum, Cap. I.

QVanquam quod ad hanc rem attinet, iã antè à nobis dictum sit, vbi de defluuio capillorum capitis, Sermone sexto, mentionem fecimus, dicemus tamen & hîc, nõ importunè, sed vt habet, paucis. Illitio augens superciliorum capillos, atque etiam aliarum corporis partium: eadem etiam eosdẽ nigros reddit. Nucum Põticarum interiora in vase figulino torrefacta contere, & pinguedine capræ syluestris excipe, atque cum hoc ipso partes inungi præcipe. Aliud. Adianti vnciam vnam, ladani sextantem, passi Cretici heminã I. cõtunde ac subige cum passo: deinde torre, vt dictum est: ac rursus cum pingui capræ syluestris aut vrsi contere, & vtere. Potes & huc accommodare ea quorum meminimus Sermone sexto: item ex Armeniaco lapide, de quo Sermone secundo, capite XII. diximus, sicco trito supercilia insperge.

De hypopiis, *hoc est, iis quæ sub oculis fiunt sugillationibus*, Cap. II.

QVOD hypopia sub oculis fiant, ipsum nomen indicat: siquidem hypopion *Græcis* hypophthalmiõ significat, *quod Latinis sub oculis sonat.* Sunt autem hypopia ex genere suffusionum sanguinis in locum contusum: fiũntque ex plaga, quum tenuibus sub cute venulis cõtusis, sanguis per fissuras sub ipsam cutem affatim effunditur, neque id vno loco. In grumos enim coit statim, & liuet locus, progressũ que temporis nigrescit. quare medela occurrendum est antequam nigrescat, cura potissimùm ad hoc adhibita vt concretus sanguis discutiatur. Quòd si tunicula quoque rumpatur venularum ex quibus effunditur sanguis, miscendum est iis quæ discutiẽdi vim obtinent, parum quiddam ex constringentibus. Nam si in principio sola discutientia exhibeantur, non tantùm id quod effusum est discutient, sed per ipsas venarum contusarum fissuras amplius quiddam elicient ex sanguine in ipsis venis contento. Quum verò in naturam suam redierint venulæ, etiam citra admixtionẽ cõstringentium, ad discussoria transeundum. Atque ego sanè in principio vtor Nili ex rosis collyrio, ex eo in aqua dissoluto locum sugillatum illinens. Vtor autẽ pro momento, decocto meliloti & fœnigræci: deinde collyriũ quoque in eodem decocto dissoluo, aut etiam in solo fœnigræci decocto. Quòd si reliquiæ quædã restiterint ipsius affectionis, dissolutis ex myrrha collyriis in fœnigræci decocto, illino bis in die: prius tamen cum spongia in decocto madefacta loco foto. Idẽ præstat in principio, non præsente ex rosis collyrio, glaucium illitum, & fæx olei coquendo condensata. Inueteratum autem iã malum ex sandyce collyria tollunt, & quæcũque præclarè omnino discutiunt, qualia Dioscorides inter facilè parabilia enumerauit. Ea enim quæ sub oculis fiũt, sugillata, inquit, & liuores iam inueteratos tollunt, raphani cortex cum melle illitus, bryoniæ radix vino aut cerato excepta, bulbus cum vitello oui impositus, aqua marina calida pro fomento, aut muria vel salsugo, caseus antiquus cum decocto hyssopi impositus. Statim autem tollit sepiæ testa cum aceto illita, sinapi cerato exceptum, cucumeris syluestris radix contrita cum melle, lini semen contritum cum lacte. Critonis compositio ad liuores altè infixos, & ea quæ sub oculis fiunt sugillata: Seminis viticis albi drachmas tres, radicis herbæ lanariæ siue radiculæ drachmas tres, nitri rubri, corticis raphani, hyssopi, farinæ fabarũ, vniuscuiusque drachmas tres, myrobalani dr. quadraginta, cineris pulmonis agni vsti drachmas quadraginta, bulborũ rubrorũ dr. LX. radicis thapsiæ aut succi dr. LX. corticis thuris drachmam v-

A nam, excipe cerato ex oleo rosaceo apparato, ac linteolo infartum impone. Oportet autem assiduè amouere, cum cautione ne locus exulceretur. Ego autem expertus sum nucem pinguem, vetustate rancidam, certissimum ad liuores remediũ. Porrò reclinato ac supino remedia adhibere conuenit, vt adhæreant spatio horarũ triũ quãoptimè contrita.

Circumlitiones præseruantes faciem ne à sole aut vento exuratur, Cap. III.

B CIrcumlitio faciei, quæ aurea appellatur: Lupinorum siccorum sextarios tres, aquæ pluuialis sextarios quatuordecim. inijce in vas æreum stãno obductũ, sinásque madefieri per triduum: quarta autem die decoque ad prunas vsquequo dissoluantur lupini: deinde per colum exprime liquorem, ac eum seorsim decoque: atque vbi condensatus fuerit, in vas vitreum repone. Vbi verò vti velis, quantum satis videbitur accipe, & cum eo in modica aqua dissoluto faciem illine. Alia valde laudata. Similaginem lotam & per pannum percolatã sinas desidere, aquámque abiice: fæcem autẽ cum albu-
C mine oui permisce, donec mellis crassitiem accipiat, & cum hoc faciem obline versaturus in sole: quum verò à sole recesseris, frigida multa ablue. Alia. Boni coloris faciem hæc reddit, atque item vniuersum corpus: Mastiche cum oleo omphacino dissolutam circumline: aliquando autem & olei loco medullam ceruinam aut vitulinam accipimus, aliquando ceratum liquidum. Alia. Cupressi ac ilicis scobem in oleo decoctam oblini. Alia. Solani succum cum oleo illine. Alia. Nu-
D ces pineas cum modico aceto contere, adiecto melle sufficienti, ac oui crudi vitellis, atque hoc ipso faciem oblini. neque refert etiam si citra acetum eo vtaris. Alia. Hæc in æstate cõuenit, faciem præseruans: Tragacãthæ, ammoniaci thymiamatis, costi contusi, cuiusque sextantem, aluminis liquidi drachmas quatuor, thuris sextãtẽ, amyli sescũcem, oua cruda recentia tredecim, mellis libras tres, mulsi sextarios tres. Tragacantham, ammoniacum & thus in mulso madefieri per noctem vnam in vase vitreo finito: oua autem integra in acetum vetus & a-
E cre proiecta, per triduum macerato: alumẽ verò optimè lauato: deinde omnia simul in mortarium fictile coniecta ac diligenter commixta, melle cocto excipito, atque vtere, faciem ex eis oblinendo. Ante ingressum verò balinei, medicamentum hoc tollatur. atque id particulatim auellere conuenit leni tractu ex facie, induratum deinde aqua tepida abluere, & spongia abstergere. quod vbi factum est, manna thuris in albumine oui dissoluta faciem illinito.

Vt ne rugosa fiat facies, Cap. IIII.

F FAciem corrugatam extendit medicamentum hoc: Cornu cerui non antiquum in aqua decoque, donec succulẽtum quid remittat: percola deinde ipsam aquam, & cum ea farinam fabaceam subige, ac pastillos informa, eósque in vmbra exsicca. Vbi autem vsus postulauerit, quantum opus fuerit in aqua dulci dissolue, vt cerati liquidi crassitiem accipiat: & cum eo faciem oblinere iube: atque quum agglutinatum fuerit, faciem aqua tepida abluere præcipe.

Ad faciei nigredines, Cap. V.

G AD faciei nigredines his vtendum est: Iridis cõtritæ, farinæ ptisanæ, farinæ fabaceæ, cuiusque sextarium vnum & dimidium, salis ammoniaci, cornu ceruini vsti, ammoniaci thymiamatis, cuiusque sextantem, in aqua dissolue, & pastillos informa, quos in vmbra exsiccatos adserua, atque vsus tempore, in aqua resolutos ante balineum faciei illini. Aliud. Farinæ ptisanæ, thuris, iridis, farinæ fabarum, farinæ erui, spumæ nitri, costi, cuiusque chœnicis partem quartam, amygdalas amaras XX.

informa cum candido ouorum & lacte aſinino, exſicca A in vmbra, ac vtere, vt dictum eſt.

Smegmata & medicamenta faciem nitidam reddentia, Cap. VI.

QVandoquidem poſt vnguentorum ablationem plerique faciem extergere conantur, vtendum ad hāc rem cōpoſitionibus infrà ſcriptis. Smegma illuſtriorē reddens faciē. Amygdalas decorticatas XL. thuris, ſpumæ nitri, gummi, cuiuſque dr. I. farinæ fabaceæ dr. XII. excipe oui candido, & in paſtillos digere: quib⁹ cū aqua B ſolutis, paſſim tum in balineo, tum citra balineū vtaris. Aliud ſmegma faciei celebre & admirandum, quod & faciem illuſtriorem reddit, & rugas expolit, aſperitates pellit, incipiētem elephantiaſin arcet, ſi quidem cum aliis remediis adhibeatur. vſus eius etiam reliquo corpori cōueniens eſt. Maſtiches, thuris, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiuſque vnciam vnam, tragacanthæ ſeſquiunciam, ſucci vuæ acerbæ immaturæ dodrantem, ſeminis peponis vnà cum concluſo in ipſo humore dextantem, candidū ouorum XXI. ſimilaginis ſextarios quin- C que: cōtunde omnia, ac cum candido ouorum, & humore peponis, ſuccóque vuæ acerbæ commiſce, & in paſtillos redige, ac exſicca: pòſt verò cōtuſos ac attritos, in vaſe vitreo ad vſum adſerua. Smegma faciei, quod ſimul & ipſam rubicundam reddit. Farinæ erui, fabarum, lupini, ptiſanæ, ciceris, bulborum narciſſi, cuiuſque ſextarii Italici dimidium, ſimilaginis ſextarium vnum, contunde ac cribro tenuiſſimo excute: deinde oui candido commixta, in paſtillos digere, & in vmbra deſicca. Vſu verò expetente, quantum libet accipe, & in aqua diſſol- D ue, atque à balineo vtere. Aliud, faciem illuſtrans, & vniuerſum corpus. diſſipat autem & rugas, & cutem depurgat. Vitis albæ radicē delibra, ac in ſole æſtiuo exſicca: deinde contuſæ ac cribratæ Italici chœnicis dimidium accipe, iridis contuſæ tantundem, myrobalani ſiccæ decorticatæ tantundem, farinæ fabaceæ chœnicem vnum: hæc in vino veteri odorato ſubacta, in paſtillos digere, quos in vmbra exſiccatos adſerua: & vſu expetente, contuſis & cribratis cum aqua vtere. Aliud Cleopatræ reginæ, odoratum & pretioſum. Coſti, myrrhæ troglo- E dyticæ, iridis, ſpicæ nardi, amomi, folii malabathri, caſiæ, floris iunci odorati, cuiuſque vnciam vnam, myrobalani lib. IIII. ſpumæ nitri lib. I. contundito, cribrato, vtitor. confert vniuerſo corpori. Aliud efficax & odoriferum. Floris iunci odorati, iridis, cuiuſque dr. duas maſtiches dr. vnā, contere, & cum ſucco ptiſanæ craſſiſſimó paſtillos forma, & in vmbra deſicca. Vbi verò vſus expetit, in aqua diſſolutos illinito, & poſt horæ ſpatiū frigida abluito. Aliud, ſplendidam & erugatam reddens faciem, ac totum corpus. Farinæ fabaceæ Italicum F modium I. ſimilaginis Italicos ſextarios III. trifolii cōtuſi ſextarios quatuor, myrobalani tantundem, iridis cōtuſæ tantundem, ammoniaci thymiamatis lib. I. coſti tātundem, candidum ouorum recentium crudorum ſexaginta, ſeminis peponis vnà cum humore chœnicem vnum, ſucci vuæ acerbæ tantundē, ſubige & informa paſtillos, quos ſufficiēter in vmbra exſiccatos à balneo illine. Præclarè facit & ad eas quæ in collo ſunt & reliquo item corpore nigredines. Aliud, ad faciei nigredines, multo vſu exploratum. Thuris ſeſquiunciā, ceruſſæ pro- G bè lotæ, ſpumæ argenti in decocto cicerum alborum ad ſolem frequenter ablutæ, amyli recentis, ſcobis marmoris albiſſimi, maſtiches puræ, ſpumæ nitri albentis, teſtarum ſepiæ, ſing. vnc. I. ſaponis Gallici vnc. XII. candidum ouorum decem appara, & vtere vt dictum eſt. Aliud mirabile faciem depurgans & illuſtrans. Farinæ fœnigræci trientem, terræ Samiæ quæ aſter appellatur, quadrantem, amyli trientem, maſtiches ſeſcuncem, medullæ ceruinæ recentis ſeſcuncem, tragacanthæ trientē. Tragacantham in lacte muliebri aut aſinino macerato, ac H cum eo diſſoluto, reliqua tenuiſſimè trita in paſtillos digerito: quibus in vmbra deſiccatis (vt prædictum eſt) vtitor. Aliud ſmegma. Ricini ſeminis interioris drachmas octo, bulborum narciſſi ſiccorū ac decorticatorū drach. octo, ſimilaginis drach. quatuor, thuris drach. II.

A candidū ouorū octo, appara vt dictū eſt, & vtere. Sapo quo vſa eſt Pelagia patricia, ad faciē illuſtrandā. Saponis Gallici ſeſcuncē, ceruſſæ ſextantē, maſtiches vnciæ dimidiū, medullæ cerui vnc. I. ſpumæ nitri albæ trientem, ceræ albæ quadrantem. Præmacera ſaponē in aqua in vitreo vaſe ad dies quinque, aqua pluuiali quotidie permutata, & ſapone excolato. poſtea in ollam nouā immitte ſaponem, & ſexta diē rurſus affuſa pluuiali aqua ad lentas prunas decoque, donec ſapo diſſoluatur: deinde cerā & medullā adde, & ad diſſoluta maſtichē & ſpumā B nitri inſperge, olla amota, & aſſiduè per ſpathā commota: deinde etiam ceruſſam modica aqua tritam adde, & medicamentum in teſtam miſſum cōtentè manu ſubige, & repoſito in vitreo vaſe, vtere velut dictum eſt.

Smegma ex Rufi libris, ad totius corporis erugationem. Ficus pinguiſſimas, vitis albæ radicem ſiccam delibratam, ſepiæ teſtam vſtam, farinam erui: vnumquodque ſeorſim contunde: deinde etiam ſimul, & modico adſtillato melle vtere. Aliud ſmegma, quod C vniuerſum corpus odore imbuit. Terræ cimoliæ beſſem, iridis, tenuiſſimè tritæ drachmas vigintiquatuor, nardi Celticæ drachmas vigintiquatuor, cyperi, cardamomi, ſtyracis flaui & pinguis, cuiuſque dr. duodecim, ſtyracem in vino veteri odorato diſſolue, & in promptu habe: terram verò cimoliam in fictile vas coniectam carbonibus impone, atque vbi ſatis canduerit ab igne, eam ad diſſolutum ſtyracem iniice, deinde reliqua ſicca tenuiſſimè trita inſperge, ac ſimul ſufficienter vnita in paſtillos digere, quibus in vmbra exſiccatis, pòſt verò tritis D & cribratis vtere.

Cataplaſmata æſtiua, odorum corpus reddentia, ex Critone, Cap. VII.

QVVM ſudores corpus vexant, magna oboritur ex eis moleſtia, præſertim in æſtate. na & ſordes mul tas inuehunt, & tetrum odorem de ſe præbent. Quare ſubſcriptis remediis vti conuenit, non ad mulieres tantùm, ſed ad ipſos etiam viros. Non importunum enim eſſe puto & in hoc ſmegmatum tractatu harum rerum mentionem facere. Cataplaſma, *hoc eſt inſperſio*, to- E tius corporis odorem bonum efficiens, æſtiuum. Roſarum ſiccarum quadrantem, caſiæ quadrantem, amomi, coſti, ſpicæ nardi, cuiuſque drachmas duas, aluminis liquidi ſextantem, diſſolue in vino veteri odorato, & in paſtillos digere, quos in vmbra exſiccatos vſu expetente contundito ac cribrato, atque in balneo inſpergendos exhibeto, ita vt diligenter perfricent, & cum frigida aqua abluant. Aliud. Spumæ argenti in decocto cicerum ad ſolem inalbatæ, amomi, caſiæ, folii malabathri, coſti, ſpicæ nardi, aluminis liquidi, iridis, omnium par pondus appara, & vtere vt dictum eſt. Po- F tes autem præſcriptis cataplaſmatis vti quocunque tempore velis. Aliud, odorum & lene. Roſarum viridium & tamen ſiccarū drachmas quadraginta, myrrhæ troglodyticæ drachmas octo, iridis Illyricæ, ſpicæ nardi, caſiæ, cuiuſque drachmas octo, vino odorato ſubige, & paſtillos informa: quibus vbi vti velis, contritis & cribratis corpus inſperge, maximè à balneo. Aliud. Amomi, caſiæ, ſpicæ nardi, coſti, folii, myrrhæ, ſingulorum æquales portiones, vini quod ſ tis eſt, para, ac vtere velut dictum eſt. Aliud. Caſiæ, iridis, myr- G rhæ, aluminis optimi, pares portiones vino ſubige, & paſtillos forma, ac vtere. Aliud. Iridis, ſpicæ nardi,, floris iunci odorati, cuiuſque dr. IIII. amomi drachmas II. myrrhæ dr. duas, meliloti dr. V. appara & vtere ſimiliter. Archigenes autē inquit, Ad omnes corporis tetros odores, atque eos qui graſſoniæ à *Græcis* appellātur, ante omnia conducunt exercitia, inunctiones, ſiccæ fricationes, alui frequens ſubductio. Sunt etiam cibi ad deſtruēdum hoc malum commodi, itémque illitiones. Conueniunt itaque oleum roſaceum, melinum, myrteum, iris H ſicca per ſe in puluerem redacta & intrita: aut alumen liquidum in aqua vel vino dilue, & myrrham tenuiſſimè tritam admiſce, ac ad mellis craſſitudinem redige, & ex eo collum, locos ſub alis, inguina, & reliquos exſudantes locos inunge. Aliud. Aluminis liquidi drach. IIII.

myrrhæ drachmas quatuor, ſpumæ argenti lotæ drach. duas,caſſiæ drachmam vnam,contere,& cum eis ſub alis locos,intermedia coxarum,& inguina confrica: tollit enim eueſtigio eorũ fœtorẽ. Aliud. Caſiæ drach.quatuor,aluminis ſciſſilis drach.II.vtere cum vino per ſe.

Aliud. Maſtiches quadrantem,aluminis ſciſſilis vnciam vnam.vtere cum vino. Aliud. Myrrhæ troglodyticæ,iridis Illyricæ, florum roſarum ſiccarum æquales partes contunde,& cribra, ac forma paſtillos cum vino, eóſque in vmbra ſicca vbi ventus non ſpirat:deinde contuſos ac cribratos in pyxide repone coopertos vt ne tranſpirẽt, & vtere à balneo,inſpergens ac defricans locos leniter,atque ita imbibi ſine,& poſtea frigida ablue,& manet odor de quo meritò mireris. Probè facit & alumen cum vino,& crocomagma cum myrrha,& cupreſſi ramẽta,ac alumen cum vino.

Potiones ad eos qui tetrum habent corporis odorem, Cap. VIII.

IIS verò qui fœtentem habent corporis odorem, eiuſmodi potiones exhibere conuenit: Cardui radicem in vino albo decoctam propina, & eiicient vrinam craſſam & fœtentem. Aliud. Reſinam terebinthinam oliuæ magnitudine cũ pari melle decoque, & quotidie deglutiendam exhibe, & vinum inſuper abſorbendum.

Aliud. Myrrham & ſerpyllum paribus partibus terito, & in pilulas formato,quarum duas deuorandas dato,& vinum inſuper abſorbendum.hæc etiam ad oris graueolẽtiam faciunt.

Ad menti ſcabritiem, ex Galeno, Cap. IX.

FIunt & in mẽto aſpredines vtplurimùm ſeroſo humore à capite deſtillante, & præcedentibus furfuraceis in collo ac vicinis partibus ſquamis, aliquando autem vſque ad auditorios pertingit ac perreptat meatus.èſtque omnino hæc affectio doloroſa,pruritus inferens,ac diſtẽdens corpus:quare ſubſcriptis remediis eſt ſubueniendũ.

Critonis. Amurcam ex oliua priuſquam exprimatur deſtillantem decoque quouſque cogatur,eáque aſſiduè locos inunge. Aliud. Myrrhæ vnc.I.ouorum crudorum vitellos quinque:myrrham cum lacte dilue,deinde adiice ei oua,eáque ſimul paſſo excipe,ac aſſiduè illini,& mitaberis effectum. Aliud pharmacum efficax,quo multos hac affectione detentos liberauimus: Glaucii drach. ſedecim,gummi drachmas quatuor,lacrymæ oleæ tãtũdem,diſſolue & ad ſtrigmentitiã craſſitudinem cum paſſo redige,atque aſſiduè illine. Exulcerata autem cute & circumdolente,ſequentibus vtendum. Pinguis compoſitio ad faciei manentes & ſquamoſas affectiones,ac aſperitates. vtilis etiam exiſtit ſedi, conuenítque ambuſtis ab igne: Spumæ argenti vnciam vnam, ceræ tyrrhenicæ trientem,ouorum aſſatorum vitellos tres,adipis anſerini bene ſubacti trientem:Spumam argenti in farinam redige,ac adiice ei oua:deinde his ſimul vnitis infunde quantum ſufficit lactis,vt ad ſtrigmentitiam craſſitiem redigantur,poſtea ceram liquefactam vnà cum pingui,refrigeratámq; ac eraſam coniice, ac ſimul cõmiſce atque in pyxide reconde. Vſu verò exigente,de eo quantum ſatis eſſe videbitur accipe,ac cum roſaceo dilutum impone. Potes autem & ſedis remediis,& quæ ad ambuſtos ab igne deſcripta ſunt,conſimiliter in hac affectione vti.

Ad faciei lentigines remedia,quibus etiam ad maculas à ſole prouocatas,& ad varos vti licet, Cap. X.

VItis albæ itémque nigræ radices cum oleo decoque, donec ſucculentæ reddantur.tollit etiam tum lentigines tum varos,oleum amygdalarum cum cera,radix lilii cum melle.Maximè omnium autem lentigines delet gummi & nitrum æquali pondere, melle permixta. Aliud. Braſſicæ ſemen aqua contritum illini,abſterſo tamen & confricato prius loco. Vbi verò exaruit, atque cutis attollitur,prolue aqua multa frigida,& illinito pingui anſerino,aut medulla cerui, aut etiam cerato ex aliquo huiuſmodi apparato. Cauendum autem eſt, nequis poſt excoriationem incidat in ea quæ faciem offendere poſſunt,qualis eſt aër frigidus,aut ventus aut prolutio faciei. Aliud. Sandaracham attere cum melle ad ſtrigmẽti denſitatem,& per dies ſex illinito. areſacta autem cute atque eleuata,vtere galbano cum modico nitro & aceto diſſoluto. Aliud,ad vibices ac lentigines: Columbæ ſtercus cum acri aceto tere, ac vtere.& miraberis.Ad diuturnas autem lẽtigines his vtere: Radicis cucumeris ſylueſtris ſextãtem,cimoliæ vnciam vnam,in puluerẽ redige ac repone.Vſu verò expetente, quantum ſuffecerit in aqua dilutum illini. Aliud. Bulborum depuratorum vnciam vnam,thuris vnciam vnam,contere,adiecto cochlearum terreſtrium magnarum cruore. oportet autem ipſas adhuc viuas ſtylo pũgere, atque id quod effluit mucoſum, pharmaco iniicere:quòd vbi vſus tempore diſſolueris,melle exceptum inunge.Eundem effectum præſtat ari radix ſicca cum melle, & vmbilici veneris radix cerato liquido excepta atque illita. Smegmata ad lentigines in calli modum obduratas. Quandoquidem contingit aliquando ſublatis lentiginibus calloſam reddi cutem, ac vix curabilem fieri affectionem, vtendum eſt poſt lentiginum excoriationem huiuſmodi ſmegmatis.Farina erui chœnicis Italici dimidium,farinæ ordeaceæ tantundem,ſquillæ aſſatæ ſextantem,omnia in puluerem redacta,candido oui excipe,& in paſtillos redige, quos in vmbra deſiccatos adſerua:vſu verò expetente cũ aqua diſſolutos illinito,& poſt modicam temporis intercapedinem frigida abluere iubeto: aut cremore in quo furfur maceratus eſt,maximè ſi adeſt inflammatio. Aliud. Spumæ nitri drachmas octo, alcyonii drachmas octo,galbani drachmas octo, amygdalarum amararum delibratarum drachmas tres, melle excipe, ac illitũ ſinas areſieri:deinde iube faba dentibus contrita extergi, ac ablui aqua moderatè frigida:cautóſque eſſe præcipe, ne aut à vento,aut à ſole lædantur.

De maculis à ſole prouocatis,quas *Græci* ἐφηλίδας vocant,ex Critone, Cap. XI.

FIunt etiam in facie maculæ, quas *Græci* ἐφηλίδας vocant,eo quòd à ſole prouocentur, maximè circa malas & naſum:& apparent ſanè non in alto fixæ, ſed inſtar floſculorum productæ,quare leniter eas confrictas attollere oportet,ac ſinere areſieri,commoneréque vt vno aliquo ex ſmegmatum genere extergantur: diſcutiuntur enim ab illis,aut certè abſcedunt,vt digitis auelli queant. Verùm non violenter id facere conuenit, ſed leniter & paulatim.Quòd ſi adhuc inhæreãt, nihilo leuiores redditæ,ſubſcriptis vtendum eſt:Braſſica contrita & illita, ad maculas à ſole productas,& lẽtigines,atq; omnia alia quæ mediocri exterſione ac repurgatione indigent, vtilis eſt. Similiter autẽ & ſepiæ teſtæ vſtæ aut teſtæ purpurarum ac buccinorũ cũ melle illitæ. oportet autẽ has teſtas in crudam ollam coniectas in fornacem immittere ac aſſare. Oribaſii ad maculas à ſole prouocatas,varóſque & vitiligines: Farinæ erui libras duas,ſeminis erucæ libram vnã, amygdalarum amararum,cucumeris ſylueſtris radicis cuiuſque libram vnam, in vino mulſo diſſoluta & contrita illini,ac poſt horæ ſpatium ſpongia abſterge. Aliud valde admirabile: Ceræ Tyrrhenicæ drachmas quindecim, olei roſacei drachmas ſeptem & dimidiam,pinguis anſerini vnciam vnam,ſpumæ argenti lotæ & dealbatæ vnciam vnam,ceruſſæ vnciam vnam,gũmi drachmas quatuor,mellis Attici vnciam vnam,diſſolutis illini faciem: & poſt ſpatium horarum ſex ſpongia deterge,ac laua cũ ſapone. Aliud Oribaſii: Lupinos in lixiuio per triduũ maceratos contere,& cum eis lentigines illini, donec auelli poſſint. Aliud. Saponem Gallicum aqua tritum modicè adiecto melle inunge & per horas tres inhærere ſine: aut ſtercus colũbinum linteolo acceptum ac in puluerem exuſtum cum oleo contere,ac illine confidenter. Idem probè efficit myrobalanos contrita illita: itémque bulbus crudus per ſe vel cum oui luteo & aceto aut melle. Exuſti autem bulbi vnà cum alcyonio illiti depurgant lẽtigines:quod facit elaterium quoque illitum, & caſia cũ melle,braſſicæ ſemen cum aceto,hederæ folia vino decocta,radix vmbilici veneris cum cerato liquido illita: aut cucumeris ſylueſtris radix. Aut fici virgulta in aceto decoque,ac contuſis vtere:quod idem & vitiligines ſanat: aut rubeã oleo contritam,aut coſtum aqua contuſum,aut ni-

tri ſpumam cerato liquidiore exceptam,aut lupinos crudos cum lixiuio cochleariorum decoctos & contuſos, cũ melle illini. Aliud. Radices narciſſi delibratas in aceto decoque ac tere, iniecta farina erui ſufficiẽte,& paſtillos informa, quos in vmbra exſiccatos in vſũ adſerua, qui vbi poſtulauerit,contritos cum melle, ad veſperam illine:manè autem rurſus ablui præcipe. Aliud. Lilii bulbos quinque,cõtere & coniice ſpumæ nitri libram vnam,deinde melle quantum ſuffecerit commiſtum illini,vſquequo integrè curentur, vt iam antea dictum eſt.

Aliud. Amygdalarum amararum partes duas,melanthii torrefacti partem vnam, vnumquodque ſeorſim contere,& cum melle commiſce:illinito autem ad veſperam manéque abluito cum aqua dulci. Vtere autem vno aliquo ex ſmegmatis,ſuperius ad faciei nigredines præſcriptis:itémque iis quæ ſunt illis vicina ac ſimilia. Vtile autẽ eſt & hoc,(præſertim ſi fuerint diuturnæ) buccina exure & cum melle cõtere,& ad veſperam illine:manè ablui cum aqua dulci præcipe. Aliud ad ſolares maculas, valde pulchrum: Oua integra in aceto macerato,donec teſta quamtenerrima fiat, deinde ſuperius perforato, ac extrahe ab eis candidum:pòſt verò iridis Illyricæ tuſæ ac cribratæ,& melanthii in tenuiſſimum puluerem redacti, & thuris æquas partes cum eis conterito,adiectóque melle ſufficienti,vt dictum eſt,vtitor.Quòd ſi adhuc perſeuerauerit affectio, huiuſmodi excoriatoriis vtendum erit. Excoriatoriũ macularũ à ſole prouocatarũ & lentiginũ: Melãthii quadrantẽ,ſeminis ocymi quadr.radicis ari quadrãtem, aqua ſubigito,& imponito,ac ſinito agglutinari: poſt aliquantũ verò interſtitiũ detrahito,atq; aqua calida quamplurima proluito. Aliud, quod ad calloſam faciem conducit,ſiue per ætatem,ſiue per continuam pharmacorum acriorum excoriationem, calli ſint contracti. Seminis erucæ ſeſcũcẽ,ammii,cardamomi,radicis ari,coſti,cuiuſque quadrantẽ contũdito,cribrato, ac reponito. Vbi verò neceſſitas exigit,quantum ſatis videbitur accipito, acetóque ſubactum imponito ſatis condenſatum: quum verò agglutinatum fuerit,acetum aut aquam per ſpongiam inſtillato.Facta autem excoriatione,multam aquam calidam affundito:à prolutione verò, ſubiectam mixturam panniculo laneo exceptam imponito: Ceruſſæ drachmas octo,ſpumæ argẽti lotæ drachmas quatuor, adipis anſerini ſeſcuncem,medullæ ceruinæ ſeſcuncem, œſypi medicamenti quadrantem,adipis ſuilli recẽtis quadrantem,olei ſeſamini quantum ſufficit. oportet autem fomentum adhibere bis in die.Eleuata autem cute,ſequens ceratum eſt imponendum: Adipis caprini à fibris depurati & loti libras duas,olei ſuſini ſeſcuncem,olei roſacei & amygdalini,ceræ,maſtiches,cornu ceruini vſti, ſalis ammoniaci,cuiuſque vnciam vnam, terræ Cimoliæ trientem. Et quæ eliquari poſſunt liquefacito & percolato:deinde rurſus ad carbones lentè decoquito, & ad ea quæ ſicca ſunt in mortarium adfundito, ac probè vnitis vtitor.

De exulcerata menti ſcabritie.

Vtendum eſt ad eam iis quæ paulo pòſt in capite videlicet decimoquinto deſcripta ſunt,ad manantes menti papularum eruptiones.

De ſtigmatis ſiue notis à verbere illatis, Cap. XII.

STigmata apppellant quæ in facie,aut alia quapiam corporis parte infliguntur,notas,quales videmus in manibus eorum qui militiam exercent. Atramento autem vtuntur illi tali:lignorũ ſpinæ Ægyptiacæ & maximè corticis librã vnam,æris vſti ſextantem,gallarũ ſextantem, atramenti ſutorii vnciam vnam,contundito ac cribrato, primúmque æs vſtum cum aceto terito:deinde & reliqua contrita coniicito,affuſiſque aquæ quidem partibus duabus,ſucci verò porri parte vna,& probè vnitis vtitor. Oportet autem locis prius cum acubus punctis ſanguinem extrahere,& primùm porri ſucco illinire,poſtea verò ipſum adhibere pharmacum.Porrò quibus eiuſmodi ſtigmata extirpare penitus volumus, illis ſubſcriptas mixturas adhibebimus. Calcis partem vnam, nitri aſſati partem vnam cum lixiuio coactiliariorum terito,& nitro adſperſo locum prius præparato & extergito:deinde illinito conti-

A nenter.idem quoque ad verrucas myrmecias dictas,efficax exiſtit. Aliud,quod ſtigmata tollit:Piperis drach.II. rutæ drach.quatuor,auripigmenti drach.quatuor,contere & adiecto melle in pyxide figulina repone. Vbi verò vſus expetit,ſupra ſtigmata prius nitro confricta, reſinã terebinthinã impone,vinculo adhibito in dies V. poſtera autem die VI. ſolue atque acu ſtigmata penetra, & cũ ſpõgia ſanguinem exterge, ſalémque tenuiſſimum in ipſas puncturas inſperge:quem tãdiu inhærere ſinas,donec ſtadia decẽ quis curſu confecerit: deinde prædictũ pharmacũ

B linteo exceptum impone,neque ſoluas per dies V.ſequẽti verò VI.ſolue,& ſtigmata ſcalpendo expoli,atq; vbi quod nigrum fuerit detraxeris,rurſus pharmacum ipſum illinito cum penna.eruit enim in viginti diebus citra magnã exulcerationem,nõ relicto etiam veſtigio cicatricis. Idem efficiunt mordendo erodentia medicamenta in vulnerum tractatu deſcripta.

De varis faciei,qui *Græcis* ionthoi & acmæ vocantur, Cap. XIII.

SOlet circa faciei cuticulã tuberculum oboriri, paruũ

C quidem ſed durũ,quod vari nomine appellatur. id ſanè à craſſo humore producitur.Quare cura eius per ea quæ duritiem emolliunt & tumorem diſcutiunt, medicamina perficitur:quorum ſyluam eiuſmodi tibi parabis: Lilii radicem tritam cum melle illinito, aut cyclamini radicem cum melle, aut narciſſi radicem cum melle, aut caſiam cum myrrha & melle,aut plumbaginem cum aceto aut pulegium tenuiſſimè tritum ac cerato exceptum impone. Aliud. Mellis & aceti acerrimi, cuiuſque æquales partes permixtas illini,ac digito circumtere. Aliud.

D Sepiæ teſtæ vſtæ ſextantem,coſti ſextantem, myrobalani vnc. vnã contere cum aqua & illini, arefactum verò rurſus humecta. Aliud. Coſtum contunde,& cribratũ in tenuiſſimum puluiſculum redige,deinde cum felle caprino commixtum in cerati modum effinge, & cum eo varos ad veſperam illini:manè verò à ſomno,lacte,qualecunque adfuerit, faciem abluere iube. Aliud. Alumen ſciſſile quamtenuiſſimè contere, & reſina terebinthina exceptum impone.Quum autem diu perſtiterint vari,his vtendum erit:Saponis Gallici drachmas quatuor,ammoniaci thymiamatis drachmam vnam,thuris drachmam

E vnam,diſſoluito in aqua & ad cerati dẽſitatẽ reducito,ſicque illinito,ac poſt horæ ſpatium ablui cum calida præcipito. Aliud. Rhois culinarii,hyſſopi,pulegii,ſalis foſſilis,ſeminis ocymi,cuiuſque æquales partes cerato roſaceo excipe,ac vtere. Aliud,quod ad eminentiores faciei affectiones,itémq; pruritus efficax eſt,necnon ad principiũ elephãtiaſis. Gũmi albi & nitri æquas portiones,acri aceto dilue & illini.Vbi verò exaruerint,ſubſcripta mixtura depurga: Saponis Gallici lib.I.ammoniaci,ſpumæ ni-

F tri,thuris,maſtiches,cuiuſque quadrãtẽ.ſaponẽ & ammoniacũ in vaſe fictili cũ aquæ chœnice vnà decoquito: vbi verò diſſoluta fuerint,ſicca cõtrita ac anguſtiſſimo cribro excuſſa iniicito:deinde tranſfer in pilam,probéq; contuſum vitreo vaſe recondito.Neceſſitate verò expetente,faciem illinito, & poſt paruum interſtitiũ multa aqua abluito,prius leniter facie cõfricta. hoc pharmaco ſemper ad varos vtere. Aliud, ad varos celebre. Nitri rubri ſextantem,cimoliæ vnc.I.thuris drach.IIII.farinæ erui vnc. I.vtere autẽ hoc modo: accipe halcyonium, ac per ſe o-

G ptimè contere:deinde iniecto oleo ſimul tere,& ex eo faciẽ ad veſperã illini,manè verò à ſomno præſcripta compoſitione exterge. Aliud ſmegma,quo per omnẽ curã varorum vti conuenit: Farinæ fabarum, farinæ ſeſami, medullæ peponis ſiccæ,cuiuſque drach.quatuor contere, & cum his exterge. Aliud. Nitrum cum myrrha tritum aqua permixtum exhibe,eóque extergatur.

De ficoſis faciei tumoribus, ex Galeno, Cap. XIIII.

EST & hæc vna aliqua ex menti affectionibus, in hoc

H differens à varis,quòd nõ ſolùm craſſus exiſtit humor à quo producitur,ſed ſeroſa etiã tenuitate participat, ob quam & citius exulceratur,ſi quidem non vt conuenit curres:& ſiccioribus etiamnum indiget remediis, quàm ea ſunt quæ varis adhibẽtur. Oribaſius ad Euſtathiũ: Ficos

appellant germina vlcerosa, rotunda, subdura, rubicūda, quæ consequitur etiam dolor. Nascuntur autem vt plurimùm in capite, atque etiam reliquo corpore: de quibus Crito sic scripsit, Ad ficosas menti eminẽtias, Critonis: Spumæ argẽti drachmas quatuor, thuris drachmas duas, salis fossilis drachmas duas, sandarachæ drachmam vnã, contrita simul impone. Aliud valde præclarum: Elaterii drachmas duas, salis fossilis tantundem, chalcanthi drachmas duas, sandarachæ drachmam vnam, misce: & cum specilli instrumenti (quod melã *Græci* appellant) extremo, admota impone, præhumectato prius loco, quò pharmacum melius insideat: post impositionem verò, cataplasmate seminis lini aqua dissoluti supernè contege.

Aliud Archigenis, ad capitis & menti ficos: Calchãthi assati, aluminis scissilis, glutinis, cuiusq; æquales partes, squamæ æris duplum. glutinum in aceto maceratũ dilue, & cum eo reliqua trita committe. Vbi verò vti velis, in aceto rursus dilue, ac ex eo ficosas eminentias inunge, & rasura tenuis linteoli contege. Inhæret autem pertinaciter, atque citra cicatricem ficos depurgat. Vtor autem & hoc ipso pharmaco ad callos fistularum lenien dos in collyria informato. Quòd si humidi sint tumores, nimirũ aqua effluente ex eis, velut à fonte, pura, subscriptis remediis vtẽdũ erit. Pastillus ad ficosas mẽti eminentias. Reprimit autẽ omnes tumores qui accidũt illis qui malè cicatricem obduxerunt: quemadmodũ videmus in iis quibus palpebræ aut labia sunt consuta: Squamæ æris sextantem, misyos assati sextantem, auripigmẽti sextantẽ, diphrygis dr. III. chalcitidis vstæ dr. IIII. æris vsti dr. IIII. glutinis fabrilis dr. IIII. cōpone, & vtere vt dictum est in priore. nam & ob eius vsum, magnũ nomen adeptus sum.

Ad manantes menti papularum eruptiones, ex Critone, Cap. XV.

CONferunt quidem & his plurima eorũ quæ antea ad capitis vlcera manantia præscripta sunt: propriè autem prosunt hæc: Spumæ argenti, chalcãthi, malicorii, baccarum myrti sing. æquales partes cum vino & oleo myrteo tritas illinito. Aliud. præclarũ est hoc: Verbenacæ supinæ drac. octo, acaciæ drach. octo, myrrhæ drach. II. cum vino tritis vtere. Aliud. Myrrhæ vnc. I. thuris sextantem, acaciæ trientem. vtere cũ vino. Aliud. Spumæ argenti, ladani, baccarum myrti nigrarum, seminis hyoscyami, malicorii, æqualibus partib⁹ cum vino & oleo myrteo aut rosaceo permixtis vtere. Aliud, quod & ad ea quæ instar faui, melle manant vlcera melicerides *Græcis* appellata, conducit, siue ea in mento, seu in capite existant, quæ à Syris appellantur sanalia: Spumæ argẽti & baccarum lauri æquales partes cum aceto ac oleo myrteo illinito. experimentum enim bonum de se præbuit sæpe.

De impetiginosis tum menti tum reliqui corporis tumoribus, ex Galeno, Cap. XVI.

PRæterea & hæc affectio ex mixto quopiam generatur humore, nimirum serosis & tenuibus acribúsque humoribus vnà cum crassioribus permixtis: quapropter etiam facilè in psorã & leprã transit. Indiget itaque hæc affectio pharmacis fortiter desiccantibus. Quòd si verò in psorã aut leprã transierit, ad hoc quòd desiccãtia remedia adhibenda sunt, necesse erit & repurgantibus vti. Itaque Crito ita scripsit, ad eas quæ in mento prodeũt impetigines, lichenas appellatas. Affectio (inquit) est insuauissima, & pruritum inferens, & circumtensionem, & periculum non minus. Proserpit enim aliquãdo per vniuersam faciem, & oculos ipsos contingit: quare diligentiori cura vtendum erit, vbi ea quæ iam longo tẽpore perseuerarunt, ab iis quæ recens prodierunt discreuerimus. Ad recentes igitur impetigines conueniunt hæc: Perdicii herbæ folia continenter in loco confrica, aut thus, aut ammoniacum cum aceto terito, aut etiam cum perdicii succo, ac illinito. Aliud. Liquorem qui ex humidis oleæ lignis, dum comburuntur effluit, illini. Idem facit quod ex brassicæ caule dũ aduritur, destillat illitum. Aliud. Maluæ agrestis semen depuratum col-

A lige, contere, ac expressum inde succum repone, eũmq; assiduè illine. Aliud. Portulacæ succum continenter illinito. Aliud. Lacrymam syluestris oleæ cum aqua diluito, & adiecto modico styrace, vnito ac imponito. Vbi verò iam diu durauerint impetigines, viticis folia cum aceto trita illini, aut hastulæ regiæ radicem in aceto decoctam & tritam adfrica. Aliud, ad diuturnas impetigines: Chamæleontis nigri radicem in aceto decoque, contere, & illine. Verùm quum ad impetigines multa & varia excogitata sint remedia, particulatim de singulis dicam, initium sumens à pastillis.

B Pastilli. Pastillus ad impetigines in quacunque corporis parte consistant: Alcyonii vsti drachmas duas, sulphuris viui, thuris, pyrethri, spumæ nitri, cuiusque dr. duas, chamæleontis nigri radicis drach. quatuor, hastulæ regiæ radicis dr. quatuor, glutinis drachmas quatuor. glutinum in aceto dilue, & cum eo reliqua excipe, desicca, & vtere cum aceto. Pastillus valde celebris: Foliorum fici siccorum drachmas duodecim, chalcitidis crudæ drachmas decem, calcis viuæ drachmas octo, misyos

C crudi drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor, sulphuris viui drachmas octo, aceto subige, & cum aceto vtere. Pastillus ad impetigines, qui & callos extirpat, & cicatrices supra opinionem: Thuris, testarum buccinorum vstorum, fimi columbini, alcyonii, gummi, singulorum æquales partes contere cum lacte, & informa pastillos, ac vtere cum aceto. Pastillus alius. Lacrymæ oleæ syluestris drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor, sulphuris viui, alcyonii, spumæ nitri, halicæ contusæ & cribro excussæ, cuiusque dr. octo, halicam in acetũ

D multum atque acerrimũ coniectã tãdiu decoque, donec viscosa reddatur: reliqua verò cum ea ipsa commissa in pastillos informa, ac cum aceto vtere. Circumlitiones ad impetiginem. Ad impetigines maximè feras: Nitri, chalcitidis assatæ, ammoniaci thymiamatis, succi serapiadis tres testiculos habentis æquales partes contunde, & cũ aceto illini. Efficax est & ad humentes impetigines: atque ego sanè vsus sum, & ex animi sententia successit. Aliud. Stercoris dorcadis vnc. I. thuris vnc. I. cō tusis vtere cũ aceto, itavt cũ nitri spuma impetiginẽ pri⁹

E confrices: & miraberis. Aliud, quod & ad impetigines & vitiligines ac lepras vtile commodum existit: Stercoris muris, chalcãthi, sulphuris viui, cuiusque bessem, farinæ fabarum vncias XIIII. aceti sextarios quatuor. Muscerdam contunde, & cum aceto decoque. atque vbi bis aut ter efferbuerit, sulphur insperge & chalcanthum, animaduersione habita ne efferueant & effundantur: deinde vbi parum saltem concocta fuerint, etiam farinam fabaceam iniice, & simul ad strigmenti crassitiem decocta redige, & ablatis ac recōditis vtere. Ad lepras

F quidem linteolo exceptum impone, ac post quintum tã dem diem abstrahe: ad impetigines verò aceto dissolutum continenter inunge. Illitio cocta, ad diuturnas impetigines, quæ citra exulcerationem eas summouet: Halicæ mola tritæ ac cribro quamarctissimo excussæ vncias quatuordecim, chalcitidis, cimoliæ, sulphuris viui, misyos, cuiusque sextantem: spumæ nitri, aluminis scissilis, alcyonii, radicis hastulæ regiæ, thuris, lacrymæ oleæ, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, cuiusque vnciam vnam, aceti chœnicas tres. Alcyonium, hastulam regiam

G cum aceto decoquito, atque vbi ad medietatem redactũ fuerit, percolato. In colamẽto verò ammoniacum, thus, & reliqua sicca dissoluito: halicam verò in aceto quod superest decoquito: deinde reliquis adiicito, ac simul commissis vtitor. Aliud valde præclarum: Aceti acerrimi sextarios octo, farinæ hordeaceæ vncias viginti-quatuor, mannæ thuris vncias quatuordecim, radicis rumicis syluestris drach. octo, radicis albuci drachmas octo, veratri albi drachmas x. alcyonii drach. x. cardamomi drachmam vnam, terræ cimoliæ dr. octodecim, glu-

H tinis drachmas XVI. spumæ nitri drachmas sedecim, virgultorum halicacabi viridium fasciculum quantũ manu cōprehendere potes: appara, & vtere vt dictũ est. Quòd si hæc affectio diutius producatur extẽdatúrq;, & in callos

tranſeat, nihilominus his quæ dicta iam ſunt vtendum eſt, maximè verò congruum eſt quod ſequitur: Miſyos, myrrhæ, thuris, aluminis ſciſſilis cuiuſque drach. octo, aloes, ſulphuris viui, cuiuſque drachmas quatuor. hæc cum paſſo ad ſtrigmenti craſſitudinem redige, & bis ac ter in die loco prius confricto illine: foris autem cōſeruandi pharmaci gratia, pelliculam veſicæ, aut ex ouo ſuprapone. Oribaſii lichenicum pharmacum. facit idem etiam ad pruritus: Chalcanthi, ſulphuris viui, nitri, thuris, æqualibus portionibus vtere: ad impetigines quidē cum aceto, ad pruritus verò cum vino. Aliud, quod impetigines in paucis arcet diebus, valde commodum: quare præexigendam ſuadeo mercedem: Sulphuris dr. octo, calcis dr. octo, chalcitidis crudæ dr. octo. thuris drachmas quatuor, miſyos drachmas quatuor, foliorum capparis viridium depuratorum drachmas duodecim, cum aceto tere ac in forma paſtillos, & vtere. Emplaſtrum liquidum, multi ad impetigines experimenti, cuius rei nuper adeo periculum feci: Picis ſiccæ, ceræ, reſinæ, colophoniæ, veratri triti, olei, æquales partes. Per experientiam commendatum hoc tibi habe, propterea & mercedem præexige. Quādoquidem verò plurimi ſunt qui illitionum vſum auerſantur, malúntque adhibere emplaſtra, vtpote quæ neque per ſudores obortos deflùant, neque arefacta etiam cutem circumtendant, annectā & horum aliquot apparatus. Emplaſtrum ad impetigines, quod citra exulcerationem eas ſubmouet: Ceræ, picis liquidæ, thuris, reſinæ terebinthinæ, ſulphuris viui, cuiuſque ſeſcūcē. quæ liquefieri poſſunt, liquefacito, ſiccáque cum eis committito. Aliud quod ſimiliter citra exulcerationem opitulatur: Picis liquidæ libram vnam, mannæ, ſulphuris viui, farinæ lupinorum, cuiuſque vnciam vnam, galbani ſextantem. Picem calefacito, & galbanū præmollitum adiicito: liquefactis verò, ac ab igne ablatis reliqua inſpergito ac vnito. vtere autē hoc vt vehementer commodo. Aliud, quod citra exulcerationem auxiliatur: Chryſocollæ ſiccæ qua aurifabri vtuntur, chalcitidis aſſatæ, miſyos aſſati, ſquamæ æris, diphrygis, ſalis ammoniaci, terræ cimoliæ, cuiuſque drachmas quatuor, æruginis drachmas duodecim, chalcanthi drachmas ſex, lapidis aſii, æris vſti, vtriuſque drach. ſex, ſoreos drachmas quinque, aluminis liquidi drach. quatuor, contunde omnia diligenter, & adiecto aceto ſedulò in ſole ſub feruentis caniculæ æſtu contere, donec ipſū pharmacū æruginē cōtrahat. Apparetur aūt in alio quopiā mortario, thuris ſextās, myrrhæ ſextās, aloes vnciā vna, ladani vnc. I. opopanacis vncia vna: hæc in aceto diluta & ad ſtrigmentitiam craſſitiem redacta, illis quæ antea in æruginem commutata ſunt iniice, ac rurſus contere: atque his omnibus ariſtolochiæ contuſæ & cribratæ vnciam vnam adiice, & rurſus tere. Quū verò omnia in formam emplaſtri redacta fuerint, liqueſcibilia liquefacito ac affundito. Sunt autem liqueſcibilia hæc: Ceræ drachmas centum, terebinthinæ drachmas ducentas, galbani drachmas nouem, olei libram vnam, emollita in vſum adſeruato ſimul omnia. hoc ipſum pharmacum duplici aſpectu ſe vidētibus offert. Aliud, quod ſimiliter ad dictas impetigines efficax eſt, vt etiā ea quæ intus relinquūtur reprimere poſſit: Picis, bituminis, reſinæ pinus, ceræ, ſulphuris viui, mannæ, æquas portiones, olei Cyprini quantum ſat fuerit. Liqueſcibilia liquefacito, & inſpergito ſicca: in tenui autem pellicula excepta imponito. Emplaſtrum aliud ad impetigines: Picis ſiccæ quadrantem, picis liquidæ vnciam vnam, ſalis vnciam vnam, reſinæ colophoniæ, ceræ, ſulphuris viui, cuiuſque vnciam vnam, nitri fului vnciam vnam, chalcitidis vnciam vnam, olei ſextantem: vtere. Excoriatoria impetiginum. Verùm vbi iam affectio ſtabilis facta fuerit, & pharmacorum adhibitioni & molimini reſiſtit, vtendum erit excoriatoriis. ea enim ex facili ſuperficiem auellunt. Excoriatorium impetiginum, quo Pamphilus vſus eſt Romæ, & plurimùm ſanè profecit, quum in vrbe mētagra graſſaretur, quæ impetigo fera exiſtit. Squamæ æris drachmas octo, auripigmenti drach. quatuor, ſandarachæ drachmas quatuor, æris vſti, veratri albi, can-

A tharidum, relectis alis & pedibus, ſingulorum drachmā vnam & dimidiam: vnumquodque per ſe contere deinde ſimul contuſa cedria excipe, ac in denſitatem ſtrigmētitiam redacta, in pyxidem æris Cyprii repone. Vbi verò neceſſitas exigat, nitro ac modico aceto impetigine confricta, pharmacum hoc cum ſpathomele, *id eſt ſpecillo lato*, illine: atque vbi iam affricueris, modicúmque temporis ſpatium interceſſerit, cum ſpecillo derade, ac rurſus aliud illine: biſque ac ter eodē repetito, lo-
B cos illitos cum pellicula veſicæ bouillæ, aut alterius cuiuſdam animantis contege. Poſt pelliculæ verò impoſitionem, faſciola leuiter colligato, ac ſinito pernocteſcere, ſi quidem tandiu ſuſtineat: ſi verò non, ad horas aliquot donec bullas exſuſcitet ſanie craſſa & glutinoſa repletas: quibus productis lauari iubebimus, atque remorari aliquandiu in balneo: etenim hoc ipſum curam adiuuare ſolet. ſit autem calidius ipſum balneum. Quòd ſi prohibeat quid balneo vti, fomento vtendum eſt calida aqua multa, quæ vbi iam ad moleſtiam vſque affuſa fue-
C rit, extergere conuenit, ac panem cum aqua mulſa ſubactum imponere. At vbi ſordibus vlcera ſcatuerint, emplaſtrum viride ſpleniolo exceptum adhibeto, modico itidem de excoriatorio præſcripto admixto. Excluſa autem ſanie, & nullo amplius tectorio vlceri incumbente, ex emplaſtro albo linteolum paruū illitū imponimus, eóque vtimur donec omnino ad cicatricem perducatur: quotidie fomēto adhibito, ac nouo ſpleniolo ex emplaſtro albo illinito. Porrò ante admotionem excoriatoriorum, vicinas impetigini partes munire oportet phar-
D maco quopiam ex iis quæ ab inflammatione locos tuētur, atque ita excoriatorium ad impetiginem ſolam adhibere. Excoriatorium ad mentagras, vt citra cicatricis veſtigium ad ſanitatem perducantur. Efficax eſt & ad alopecias ad ſolē vel ad ignem illitum. Vbi verò bulla producta fuerit, eam acu penetrare oportet, excluſo autem humore, ceratis curare: cicatrice enim inducta, enaſcuntur pili. atque ita quidem ad alopecias adhibetur. Ad impetigines verò vtendum eſt eo modo qui prædictus eſt in excoriatorio primo. Pharmacum verò ipſum huiuſmodi eſt: Sandarachæ, auripigmenti, ſquamæ æris,
E veratri nigri, cuiuſque drachmas duas, elaterii drachmas quatuor, ventrium cantharidum drach. I. excipe cedria. vſus autē iam antè oſtenſus eſt. Emplaſtra viridia poſt excoriatoria adhibenda. Poſt ipſum excoriatoriorum vſum, ſubacta viridia emplaſtra adhibenda ſunt: nimirum ad vlcerum ipſorum repurgationem. Viride emplaſtrum, quo Pamphilus vſus eſt ad mentagram, poſt eruptionem ſcilicet bullarum: Ceræ libram vnā, reſinæ pinus ſiccæ libras duas, æruginis quadrantem, olei vete-
F ris beſſem, aceti acerrimi quantum ſuffecerit. Æruginē ad ſolem cum aceto conterito: liqueſcibilia liquefacito, & frigefacta ac in mortarium coniecta ſimul vnito. Aliud. Æruginis drach. II mannæ drach. IIII. galbani dr. III. adipis vitulini drach. XII. ceræ drach. octo, reſinæ pinus drach. octo, aceti quantum ſatis videbitur, committe. Aliud, quod euchrum, *hoc eſt boni coloris*, appellatur.

Æris vſti quadrantem, aluminis rotundi, æruginis, ſalis ammoniaci, mannæ, cuiuſque ſextantem, ceræ libras duas, reſinæ pinus ſiccæ libras duas, olei dextantem, aceti quantum ad ſicca conterenda ſuffecerit. Empla-
G ſtra alba ad cicatricem perducentia. Verùm vbi iam per perſcripta emplaſtra viridia, vlcera ipſa repurgata videris, vtendum erit emplaſtris albis, quò abſque cicatricis veſtigio ad ſanitatem perducantur. quare neutiquam hæc relinquenda cenſeo, vt quæ ea multa ad tactum lenitate committunt. Emplaſtrum album, quod aquoſum appellatur. hoc emplaſtro magnus medicus vſus eſt, poſt impetiginum excoriationem: Ceruſſæ, ſpumæ argēti, ceræ Tyrrhenicæ, aquæ puræ, ſingulorum libram
H vnam, olei omphacini libras duas. Spumam argenti, ceruſſam, & aquam ſimul contere, atque vbi tenuiſſima facta fuerint, oleum guttatim inſtillatum ſimul contere, donec ſufficienter fuerint counita: deinde in fictili vaſe ad ignem adhibe, ac continenter agita. quum verò aqua conſumpta fuerit, iniice ceram: atque hoc modo in mortarium

mortarium infusa emollito,ac vtere. Aliud. Ceruffæ libras duas, mifyos crudi fextantem, terebinthinæ vnciā vnam,ceræ fefcūcem,olei libras tres,aquæ chœnicas duas compone vt prædictum eft,ac vtere. Licebit etiā vti cetatis fedis,& quæ ad ambuftos defcripta funt tenerioribus.

Ad moleftum oris odorem, Cap. XVII.

AD grauem oris odorem, qui citra exulcerationem accidit,irin in vino veteri odorato maceratam, ad colluendum continuè exhibe,atque etiam in ore retinendam aliquandiu: aut myrrham in vino meraco dilutam colluendam præbe:aut acre acetum colluat quotidie,vefpere dormitum iturus:manè verò fpicæ nardi decoctum ore colluat,aut ipfam fub dentibus conterat:aut potamogetonis folia quotidie dentibus contrita expuat: aut rofarum floribus continuè confricato: aut fici fylueftris radicem vrito, & cinerem eius cum melle illinito: aut parum cyperi,aut floris iunci odorati contundito,& gingiuas continuè confricato:aut cimoliam cum fale terito & affricato.Aut ordeum cum fale, melle fubactum & linteolo illigatum vrito, & contritis vtere: aut fimilaginem melle fubactam ac exuftam adhibe. Aliud. Salis albi, pumicis, origani, cuiufque vnciam vnam; iridis fextantem, floris iunci odorati fextantem: his fimul contritis dentes fricato & vniuerfum corpus. Bonum enim odorem facit & dentes dealbat. Aliud ad fœtorem oris. Chalcitidis crudæ drachmas XII. veratri albi drachmas octo,trita illine. Aliud. Chalcitidis drachmas duodecim,cadmiæ drachmas octo, in aceto tere,& per aliquot dies ad folem æftiuum expone, deficcatóque vtere. Vtile eft & ad fanguinolentas gingiuas, itémque putrefcentes. Bibant autem & ipfi ea quæ præfcripta funt illis à quibus per totum corpus teter odor tranfpirat,in hoc ipfo Sermone, capite octauo. Aliud, ad craffitiem labiorum. Prominet in plerifque fuperius labrum,aliquando etiam inferius,ex defluxu vehementi à capite delato,vt præ denfitate labrum intumefcat,& ad fermonis prolationem præpediatur:vltra hoc quòd aliàs indecentia quadam faciem dehoneftet. Quare curabis hos aut incifa vena,aut purgatos per confuetas excretiones.Poft hæc autē adhibebis illinitiones ac apophlegmatifmos, quibus defluxus pituitæ à capite tollitur ac fedatur: deinde illitionibus ad os defcriptis illines palatum.Quibus præmiffis, porri fuccum cum oleo vetuftiffimo ad interna labiorum illini, aut foliorum braſſicæ fuccum vnà cum oleo ad affectum labrum continuè admoue: aut glaucium cum vino, aut cimoliam,aut Mufæ paftillum,aut paftillum ex halicacabis cum vino.

Ad labiorum fiffuras, Cap. XVIII.

QVI internam pelliculam fiffuris labiorū agglutina, aut quod pelliculæ fimilitudine, circa palmarum officula adhæret,aut araneorum à trabibus dependentiū texturam,maximè albam.Eas verò quæ in altum magis fe extendunt fiffuras,cum adipe anferino,aut caprino curabis,aut cum medulla bouilla aut ceruina,ita vt cum femperuiuo atque terebinthina vnita,illinas.aut gallam omphacinā tritam,terebinthina, aut œfypo liquido,aut mel le excipe & impone. Aliud. Gallam & mafttichen quamtenuiffimè trita,œfypo, *id eft lana fuccidæ fordibus* in formam cerati redacto, excipe ac vtere. Aliud. Gallarum vnciam vnam, cadmiæ vnciam vnam, ceruffæ quadrantem,contere cum rofaceo, & illine. Aliud. Cyperi fextantem,gallarum vnciam vnam, aluminis fciffilis drachmam vnam,contere ac ficcum infperge. Aliud. Maftichen cum vino tritam & dilutam illine. Aliud. Fæcem aceti vftam, myrteo aut rofaceo cerato exceptam impone. Idem etiam ad magnas in extremis ac fummis corporis partibus inflammationes conducit. Aliud. Teftarū ouorū vftarum,gallæ,myrrhæ,aluminis fciffilis, fingulorū æquales partes lanæ fuccidæ fordibus exceptas impone. Ad omnia labiorum vlcera, & ad ea quoque quæ cacoethe appellant: Oftrea vfta tenuiffimè trita infperge. Ego autem & non vfta cōtriui, eifque vfus fum: neq; malè ceffit. Aliud,ad fiffuras labiorū. Mufæ paftil-

A lum cū fapa aut vino dilutū, fatis craffum illinito. Optimè prodeft & id quod ex amurca,ad vlcera oris quæ aphthas appellant,apparatur:idémque fimilia remedia efficiunt,quæ ad fiffuras funt defcripta, atque etiam paftillus ex halicacabis cum vino. Ad tubercula in labris. Vtendum eft & ad hæc præfcriptis ceratorum formis, atque etiā hoc ipfo quod fubieci: Radicis rumicis vftæ, nitri vfti,terebinthinæ vftæ, fingulorū æquas portiones cōtritas cerato excipe,& illine. Aliud. Adipem anferinum,melle ac folani fucco mixto adhibe. Confrictis au-
B tem prius vlceribus, cū pēna fæpe illini. repurgat enim tubercula in internis labris oborta.Colluat autē ea & antē illinitionem & poft eam,cum lacte.

De dentium affectionibus, Cap. XIX.

PArs quædam ex tertia coniugatione neruorum à cerebro vtrinque delatorum, diftribuitur quidem in pelliculam quæ ipfum os,& linguam,ac gingiuas complectitur ac ambit,fenfum eis fuppeditans: ingenerat autem feipfam tum fuperiori,tum inferiori maxillæ inuoluens, ac omnibus dentibus ad eorum radices fubftrata, vt ob
C hanc caufam inter offa foli dentes dolore afficiantur. Illi ipfi fanè nerui delatum ad fe nutrimentum fufcipientes, quod in ipfo liquidius exiftit,fibi lucrifaciunt:quod autē ficcius quàm conueniat exiftit,tanquā alienum à fe abiiciunt.Ea ipfa verò à neruis redundans fuperfluitas in cōcauitatibus locellorum in quibus ipfi dentes funt infixi, aggregatur,paulatimque tenacior ac denfior feipfa facta, ob diuturnam iftic conuerfationem, in ofsium formam tranfmutatur.atque hoc modo nutrimentū dentibus accidit.Itaque dentes hac nutricatione fufcepta, vfque in
D fenectutem augefcunt. Vnde fanè in fenibus ob defectū connutrientis materiæ, attenuantur dentes, mobiléfque fiunt,ac excidunt. Cæterùm quantum augefcunt ipfi dētes,tantum ex attritione ciborum confumuntur.impoffibile eft autem citra nutricationem augeri. In vniuerfum itaque duabus affectionibus dentes funt obnoxii, & iis quidem contrariis: indigentiæ videlicet, & abundantiæ eius quod defertur ad eos alimenti. Indigentia ergo ficciores & alimentum non fentientes, atque
E ob id tenuiores eos efficit: abundantia verò confimilem inēis difpofitionem facit ei quæ contingit in carnofis partibus inflammationi. Huius igitur affectionis cura iuxta eundem fcopum fiet, quem propofitū habent ii qui inflammationibus medentur: nimirum vt abundantia partim difcutiendo, partim repellendo euacuetur.Eius verò quæ indigētia alimenti contingit,tenuitatis dentium, nullū remedium exiftit. Neceffarium eft enim laxari ac cōmoueri dentes,vbi cōpages eorum flaccidiores reddantur, quum non folùm ipfi dentes, fed &
F loculi eos cōtinētes graciles fiant.Hæc igitur affectio neceffariò accidit fenibus,quibufdam citius,aliis ferius. Auxilio autem eis erunt pharmaca adftringentia, quæ gingiuas confirment,& ad arctius complectendum dentes adiuuent.Qui verò facilè extrerūntur dentes,eos,fi quidem id ex mollitie eorum contingat,duriores reddere conuenit & affectionibus minus obnoxios, per auftera videlicet & acerba adhibita remedia.

Ad inflammatas gingiuas, Cap. XX.

G GIngiuis autem ob inflammationem dolore affectis, optimum remedium exiftit oleum lentifcinum,cōduplicato vafculo calefactum,ac in ore retentum.Sit autem recens oleum. nociuum enim exiftit inueteratum. Repellit autem oleum lentifcinum citra afperitatem, & difcutit abfque mordacitate quibus maximè indigēt inflammata.Atqui afininum lac in ore retētum,vbi maximè infeftauerint dolores,eos mitigat ac ex tempore fedat. Et hoc quod ex vino ad tertiam vfque menfuræ partem decocto,apparatur, quod fapam dicimus itémq; hepfema,& palmularum ftillamentum fimiliter ore retentum calidum vehementer lenit. oportet autem aquam ca-
H lidam ad palmarum ftillamentum affundere, quò crafsities eius diluatur.Valet etiā femperuiui minoris decoctū per fe,aut cum rofaceo melle:aut cum fapa,aut palmarum ftillamento in ore retentū.Conuenit etiam inflammatis gingiuis hyofcyami fuccus aut decoctū per fe calidum

aut cum sapa ore retentum. Suprà opinionem autem lenit succus portulacæ. Infensissimũ verò inflammatis gingiuis est acetum, omniáque acerba, & acria, & salsa.

Ad cruentas gingiuas, Cap. XXI.

CRuentis verò ob bilis acredinem gingiuis, præter opinionem vtilis est foliorum hyoscyami succus, aut decoctum cum sapa, aut cum palmarum stillamento calidum ore retentum. foliis autem ad manum non existẽtibus, radicem eius decoque cum passo, & retinendum exhibe decoctum. Vtile est & alumen scissile cum myrto, si quamtenuissimè trita adhibeantur. Vbi verò adstrictas iam cognoueris gingiuas, colluendam sapam calidã exhibeto. Aliud Asclepiadæ, ad cruentas gingiuas: Balaustiorum, florum rosarum, ramorum myrti, sing. æquales partes, cum posca dilutiore decoquito, & liquorem inde percolato, ac eum in ore retinendum exhibeto. Aliud. Ramorum lentisci, balaustiorum, radicis mali cotoneæ, singulorum æquale pondus in posca decoctum exhibeto. Epithema ad sanguinem ex ginguis erumpentem: Polentæ partem vnam, vinaceorum vuæ tantundem, succi sanguinariæ quãtum satis est, contere, & ad cerati crassitiem redacta impone ad sanguinolẽtum locũ, aut simul cũ succo tãdiu tere donec aresiãt, atq; hoc modo trita insperge. Aliud. Spongiam nouam siccam in sanguine taurino madefactam in vase fictili exure, contere ac repone. Vbi verò vti velis, cineris ipsius dr.IIII. accipe, thuris dr.II. chalcitidis crudæ dr.II. & simul trita insperge. Aliud. Terebinthinæ aceto torrefactæ dr.IIII. æris dr.II. tritis vtere. Calidas verò in ore inflãmationes & gingiuas corrosas, in quibus salsæ cuiusdã aut mordacis humiditatis sensus percipitur, magnopere iuuant dulciũ aquarum balnea, quæ superfluitatem quidem per sudores euacuant, sanguinis verò acredinem obtundunt. Quare si nihil prohibuerit, bis aut ter lauans, non lædes. Illinendũ est autem caput oleo rosaceo cum aceto.

Ad excrescentes gingiuas, putrescentésque ac tumentes, Cap. XXII.

AD gingiuarum tumores, easdémque excrescentes & putrescentes, conueniunt tum colluta, tum ore retenta, oleum ex immaturis oliuis expressum, oliuarũ colymbadum muria, cedria cum aceto, gallarum decoctum, pruni folia ex aceto decocta, cytinorum decoctum, corticis mori aut etiam foliorum eius decoctum. Arida verò & trita, gingiuis admoueri commodè possunt hæc, radix aristolochiæ, plantaginis semen tritum, bitumen tritum, fœniculi radix vsta, pulegium vstum, diphryges, rubigo ferri, chalcanthum assatum, gallæ, cytini, malicorium, balaustia. Optimè autẽ prodest gingiuis à fluore affectis: aceti & mellis, cuiusque libram vnam, aluminis sextantem. Decoque ad consumptionem aceti, & vtere. Aliud. Aluminis scissilis, myrrhæ & thuris æquales partes cũ melle illine, ac postea vino collue. Medetur autẽ exesis gingiuis, & humore prægnantibus, lac asininum calidum collutum, foliorum oliuæ decoctũ, aspalathi decoctũ, platani folia in aceto aut vino decocta. Sicca autem adhiberi possunt, rubigo ferri, balaustia, & cytini. Aliud siccum, quod ad putredines oris gingiuásque depastas ac cruentas efficax est: ad tonsillas etiam, ac glandulas & columellam siccum admouetur: ad quassatos verò dentes, aceto dilutum detinetur in ore: Gallarum quæ omphacitides appellãtur, aluminis scissilis. æquales partes accipe, ac vt valde efficaci vtere. Siccũ quod antheron appellatur, *id est floridum*. Cyperi drach. VIII. crocomagmatis, myrrhæ, aluminis scissilis, iridis, cuiusque drach. II. croci drach. I. sandarachæ drach. III permixtis vtere. Alius siccus puluis floridus, Oribasii. Cyperi, croci, vtriusque dr. II. aluminis scissi, sandarachæ, iridis, gallæ, cytinorum, singulorum drachmas quatuor, floris rosarum drachm. sex, misce ac vtere. Ad putredines in ore. Foliorum oleæ vstorum, radicis lactucæ, malicorii, singulorum drachmam vnam, costi parum. vtere.

Ad corrosas & ab vlcere serpente infestatas gingiuas, Cap. XXIII.

IIs qui corrosas gingiuas habent cum tumore atque etiam dolore, atque etiam quibus à serpente vlcere depascuntur, summè auxiliatur fomentum hoc: Specillo auriculario lanam innecte, ac in feruens oleum intinge, eámque donec exæquentur gingiuis adhibe, & quousque vndiquaque appareant albæ. Ita enim vlcus serpẽs sistitur, atque ex sana carne, id quod corrosum est cõnutritur. Pòst hæc autẽ vtere affrictoriis ad gingiuas descriptis. Propriè autem conuenit galla tenuissimè trita acetabuli mensura, cum myrrha magnitudine fabæ, quibus tritis, vtere siccis. Præter opinionem autem ad corrosas, & quæ serpente vlcere infestantur gingiuas, prodest id quod ex chalcitide & cadmia constat siccum. sint autem chalcitidis crudæ drachmæ duæ, cadmiæ vnc. vna. Cadmia in aceto ad solem æstiuum aliquot diebus sufficienter conteratur: deinde adiiciatur quoque chalcitis & similiter eum ea conteratur, affuso sæpe aceto: pòst verò ambobus exsiccatis, tritis & cribratis, vtere siccis: sed cũ cautione nequid ex pharmaco hoc deglutiatur. Præclarè facit etiã in serpente gingiuarũ vlcere, id quod heliocaes *hoc est sole vstum* appellatur siccum, constans ex calcis partibus duabus, auripigmenti vna & dimidia. Verùm conterere oportet & hoc ipsum in aqua sub exoriẽtis caniculæ ardoribus, ita vt ter aqua diffũdatur, & postea pharmacũ desiccetur. cauendum etiam ne ex hoc quicquam deglutiatur. Admirandam etiam opem corrosis gingiuis affert id quod ex charta vsta constat siccum, siue per se solum siue cum melle adhibeatur. Aliud, ad vlcera serpentia gingiuarum: Aluminis scissilis, florum rosarum, cuiusque drach. II. salis fossilis drach. IIII. croci drach. I. vtere sicco aut cum melle cocto. Floridũ ad gingiuarum abscessus, ac vlcera oris profunda ac crustosa: Aluminis scissilis, cyperi, cuiusque drach. III. myrrhæ drachm. VIII. sandarachæ drach. IIII. iridis drach. III. croci drach. I. Aliud. Cyperi drach. III. sandarachæ drach. III. myrrhæ, croci, aluminis scissilis, iridis, cuiusque drach. I I. vtere sicco, & cum melle. Denudatas autem gingiuas carne implet pharmacum hoc: Seminis rosarum non antiqui partes II. calami odorati Indici partem vnam, siccum tritum adhibe. Aliud. Florum rosarum drach. I I I. calami drach. III. malicorii drach. II. aluminis scissi drach. I. Optimè autem carnem gignit & hoc quod ex eruo constat, siccum capitale. Relatum est autem in iis quæ vulneribus adhibentur remediis.

Ad parulidas, hoc est gingiuarum inflammationes, Cap. XXIIII.

PArulis est inflãmatio partis alicuius gingiuarum cũ tumore, quæ vbi non dissoluitur, suppuratur. Quare in principio adiuuare oportet, quò submittatur per dissoluentes videlicet collutiones, quales sunt succus ptisanæ, decoctum seminis lini, aqua mulsa calida, aut mulsum: deinde siccis deprimenda est eminentia carnis. Conuenit autem eis hoc: Sulphuris viui, piperis, aluminis scissilis, partes æquales. Deprimit autem parulidas alumen omne vstum, aut etiam sori, si trita adhibeantur. Quòd si suppuretur, ferro venæinciforio distractam & excisam linamento imposito disparato, aut cum linteoli rasura. Amant autem magis excisionem gingiuarum abscessus. simpliciter enim incisi in fistulam proficiunt. pòst excisionem, medicandum est ipsum vlcus per collutiones: & cauum quidem eius, eoiquod ex eruo constat sicco capitali impleto: vbi verò ad æqualitatẽ peruenerit, eo quod floridum appellatur vtitor.

De epulide, id est excrescente gingiuarum carne, Cap. XXV.

EPulis est excrescentia carnis ab inflammatione consequuta, iuxta interiorem dentem molarem, aliquando cum febre, & vehementi dolore internarum mandibularum, vt neque os ægro aperire liceat, contingens. Primùm itaque inflammationem soluere oportet per collutiones eam submittentes, qualis est aqua mulsa, succus ptisanæ, decoctum seminis lini. Proderit autẽ & totã maxillam cataplasmate ex semine lini & aqua mulsa integere. Vbi verò inflammatio soluta fuerit, & hiare iã poterit,

infirmus, medicari oportet epulidem sicco deprimente: maximè eo quod iam in parulide dictum est, atque etiā eo quod ad serpentia gingiuarum vlcera descripum est, ex chalcitide & cadmia. imponenda est etiam rasura linteolorum. Vbi autem serius caro consumeretur, siccum quod carnem exedit apponatur: velut est ærugo per se, aut cū æqualis pōderis galla, aut siccū quod appellatur flauum: deinde rursus rasurā lintei impone. Quòd si adhuc moram traxerit epulis, forcipe arrepta excindatur cum tenui scalpello, aut, si mauis, ensiculo paruo. Sequētibus verò diebus curetur vlcus per collutionem aquæ mulsæ, & per capitale siccum, rasura linteoli adimposita. postremùm florido sicco tota cura compleatur. Deprimit autē epulidas, galla per se, chalcitis cruda & vsta, sori vstum, alumen omne vstum, balaustia, squama æris in aceto ad solem aliquot diebus exposita, cōtrita & rursus exiccata. Probè facit & hoc: aluminis scissilis drachm. II. gallarum drach. IIII. salis torrefacti drachma vna. vtere sicco.

De gingiuarum fistulis, Cap. XXVI.

GIngiuarum fistulas dissecare ac explanare cōuenit, atque post incisionem curare vlcus eo modo quem paulo antè diximus. Vbi verò vsque ad radices propinqui dentis fistula ipsa extenderetur, conandum est vt quantum possibile sit, per fistularia collyria explanetur: & per siccum quod flauum appellatur, melle exceptum curetur, & consimili modo id quod constat ex eruo, postea adhibeatur. Quòd si confusio & perturbatio ægri non comitetur aut potius libenter hoc ferat, priuabis eum dente affecto. Hócque modo eruetur & fistula, & concidet gingiua: atque omnino facilis erit ea quæ deinceps requiritur cura.

Cura dentium à calido morbo doloroso affectorum, ex Adamantio sophista, Cap. XXVII.

GIngiuis dolore affectis propter inflammationem aut corrosionem, conuenientia ad hanc rem remedia locis affectis nudis adhibenda sunt, quæ sanè aut omnis mordacitatis expertia sint, aut mediocriter acerba, & terrei temperamenti. Vbi verò dentes solùm patiuntur, aut cum eis simul concreti nerui & pelliculæ: tum ipsis curatiuis pharmacis ea quæ tenuium partium in sua substantia existunt adiicimus, quò vis ipsorum in profundum perferatur. Et si quidem frigidus sit morbus, calida tenuium partium adnectimus: si verò calidus, ea quæ refrigerare possunt, & simul tenuium partium existunt, cōmiscemus. Calida itaque existente affectione, & vigente ætate, & temperamento calido, & regione, & aëris statu consimili, ad collutionem oris præparabimus, in aceto albo decoctam radicem halicacabi, semperuiuum minus, portulacam, perdicium, glycyrrhizam. Quòd si intolerabilis existat caloris sensus, vtendum est hyoscyami foliis, aut semine papaueris hortensis, & semine lactucæ, decoctis in aceto albo. Si verò vnà cum dentibus gingiuæ ipsæ doluerint & inflammatæ fuerint, acetum vt acutum & hostilem gladium deuita: suo enim acore gingiuas corrodit. maximè itaque consolatorium eis existit, lac asininum. Ego autem aliquando cuidam huiusmodi tempera menti existenti, & in hanc affectionem delapso, oleum rosaceum & myrteum in ore detinendū exhibui, & sanè vri sibi videbatur hic homo, tanquam à face accenderetur. niuem itaque cum melle rosaceo miscui, & moderatè tepefeci, quò frigoris vehementia frangeretur: & ore detinendam exhibui, & à dolore liberaui. Maximum etiam auxilium affert, ea quæ ex papaueris capitibus apparatur antidotus soporifera, si tepida ore retineatur. Similiter & lac asininū assiduè collutum, & sapa quoque ore retenta. Optimum etiam remedium eis existit, pastillus qui ex seminibus constat soporifer, & cōsimiles, sapa subacti, & affecto loco obducti. Oportet autē & caput madefacere ex rosaceo cum modico aceto diluto: idémque auribus instillare cum aceto. Aut terrenos vermes oleo decoctos in propinquā aurem instilla. Aut millepedes sub aquario vase stabulantes, qui aselli à *Græcis* appellantur, eodē modo. Similiter & araneos, & blattæ interranea oleo decocta in aurē infunde. Nutriantur autē ex ptisana, alica, ouis, lactucis & cucurbita, & quæcūque tandē his potestate sunt

A propinqua. A vino autem abstineāt. Ad cōmanducādum verò exhibe sub dolentem maximè dentem, herbæ perdicii radicem, aut hyoscyamum: præsertim in balneo, ita vt contineat in ore succum ex eo, donec inde egrediatur. Suffire etiam conuenit ægro hyoscyami semen, aut canis mortui dentem. inde enim statim dolor sedatur. Eodem modo etiam terrenos vermes suffito.

Cura eorum quibus ex frigiditate dentes dolore afficiuntur, Cap. XXVIII.

B FRigidus dentium morbus cognoscitur ex figura tum capitis tum reliqui corporis, & ex ea quæ præcessit diæta, itémque exercitio, ac reliquis quæ ad hunc ordinem referuntur. Medeberis autem diæta omni ad caliditatem ornata. Sint itaque cibi, ptisana cum pulegio decocta aut cum ruta, aut cui post cocturam additum est piper. similiter & alica, olera, petroselinum, & similia. In potu exhibendum est vinū, modicum tamē, & mulsum, atque etiam quod appellant conditum. Serò verò vbi dormire voluerit, confectionem ex calamintha citò C penetrantem, aut potu aut linctu deuorandam exhibe. Ad oris collutionem, in aceto decoquito origanū, calaminthā, hyssopum, pulegium, dictamnum, satureiā, tithymali radicem, chamæleontis nigri radicē, verbenacæ rectæ radicem, eryngii radicē, verbasci radicem, veratri nigri & capparis radicem. vnumquodque enim eorum aceto decoctum ac ore collutum, dolores dentium sedat, quia à frigiditate sunt oborti. Ad eos verò quorum sensus citius afficitur, hæc cum posca decoquantur. Porrò ex vino si decoquas prædicta ac colluas ter aut quater in mēse, D præmuniunt ac conseruant eos qui frigidiore temperatura sunt, ne dolore dentium afficiantur. Obseruatum est & pinguium lignorum, veluti tædarum ac picearum decoctū ipsis prodesse: contunduntur autē hæc ac cum caricis decoquuntur affuso vino. collutum enim hoc ipsum dētium dolores mitigat. At verò & ipsas tædas contusas in oleo decoquere licebit, oleúmque calidum in ore continere. Quinetiam ipsas tædas conquassatas solas ore detinere commodum existit, circa affectum maximè dētem. Succus etiam balsami in ore retentus, non paruam de se E præbet commoditatem. itémque castoreum cum nardo auribus infusum. Quòd si omnes ex æquo doleāt dentes, in ingressu balnei cedriam in os coniectā vsquequo egrediatur contineat, & dolore liber erit. Commodum etiam erit manducandas & loco dolenti admouendas exhibere, radicem pyrethri, radicem tithymali, & ricini. Similiter autem & theriacen, aut Esdræ antidotum sapa dilutū ore detinendum exhibe. Præclarè facit & Philonis antidotus illita, & quæ appellatur Sotira. Suffito autē canis mortui dente, ita vt fumus inde progressus ore excipiatur. F pòst verò, ipsum dentem vstum & modico aceto tritum, calidū ore retinendū præbe: & dolore liber erit. Poteris alcyonium suffire. Capitis verò cura imprimis habenda est. Ad id ergo huiusmodi inspersione vtaris: helenii quadrantē, iridis sextantē, aristolochiæ longæ vnc. I. Quòd si fortiter infestauerint dolores, fomentū adhibe ex milio, aut eruo, aut tritico torrefacto cum baccis lauri, modico adiecto sale. Vt ne putrescant molares immobilésque conseruentur: Succi racemorum vitis albæ lib. I. & dimidiā, corticis radicis mori sescuncē, decoque ad G dimidium, calidúmq; ore retinendū per septē continuos dies exhibe. qui enim hoc vtitur, nunquā dentis dolore afficietur. Collutio propriè ad dētes valens: Corticis radicis hyoscyami drach. VIII. pyrethri dr. IIII. spicæ nardi dr. I. mellis dodrantem, aceti lib. III. decoque cum aceto in fictili nouo, & percola: deinde adiecto melle vtere.

Cura dentium ab humiditate dolore affectorum & laxatorum, Cap. XXIX.

ASsumamus autem mox aliū ægrotū, qui vniuersam corporis mixturā, imprimis verò capitis, habeat humidiorem, viuátque delicatiùs, & domum habeat in H humiliore loco sitam: instet autem tempestas humida, & hora verna, quum afficitur. Quisnam sanā mentem habens, his visis, non dixerit à superabundante humore in hoc morbum esse productum? Etenim quum nerui qui se ad dentes inferunt, permadescunt, laxiorésque fiunt vnà

cum circumadhærentibus corporibus, neceſſariò den-
tes mobiles fiunt. verùm multis hoc citra doloris ſenſum
accidit. ſæpe enim iam diximus, humiditatem per ſe nō
ſolere dolores inferre. Et dictum quoque antea eſt, ob æ-
tatem ſenilem quibuſdam dentes laxari, & quòd phar-
macis adſtringētibus gingiuas, ac dēſantibus eaſdē, lenes
queant iuuari. Porrò percuſſis etiam dentes laxantur. Iis
maximopere prodeſt alumen ſciſſile, cum myrrha tro-
glodytica tritum, ac inſperſum ad dolentem dentem: at-
que id vbertim & continuè facere oportet. nam ipſum
cōfirmat. Eos verò quibus ab humiditate vacillant, cura-
re cōuenit per diætam ad ſiccitatem ordinatam, & cum
diuturniore abſtinentia ciborum. Cibi itaque eis conue-
nientes ſunt ſorbiles, halica, panis ex iure madidus, aut o-
ryza, aut polenta cum aqua mulſa. Neque malè conuenit
eis milium & lēticula, piſces muria conditi, volucres mō-
tanæ & ſicciores. Ex oleribus, braſſica, & ſimilia. In potu
aqua exhibenda eſt, ſed non multa. Quod ſi concoctioni
non officeret, aqua mulſa danda eſſet: itaque ſi hanc ferre
nequeunt, ad aquam modicum vini addatur. Tempore
autem afflictionis, fouere conuenit locum cum milio &
ſale. Collutiones exhibendæ adſtringentes, & deſiccantes,
aut ſalſæ, niſi gingiuæ ſimul ſint affectæ. Quare gallas,
quas omphacitidas appellant, ex acri aceto decoctas, &
alumen aceto permixtum exhibebimus: itémque ſpinæ
Ægyptiæ ſemen, malicorium, myrti baccas, cytinos, ba-
lauſtia, oliuæ folia, platani folia, cupreſſi pilulas, rumicis
ſylueſtris radicē, lappæ radicē, folia rubi, & quæcūque alia
acerbā in ſe qualitatē cōplectuntur: ita vt his cū aceto pu-
ro, aut etiam aqua mixto, aut vino, decoctis, os colluere
præcipiamus, & in eo detinere adhibitum liquorem, ſen-
ſui videlicet ægri maximè gratum & conuenientem. iu-
dicata etiam & perpenſa eorum quæ offerimus potentia:
nimirū plúſne an minus exhibere oporteat, iuxta exupe-
rantis humoris multitudinem. Ego autem optimam ad
collutionem oris expertus ſum oliuarum muria condita-
rum aquā, in quam videlicet condiuntur. Etenim omnē
oris humiditatem muria ipſa extergit: corporum verò hi-
atum & laxitatem, oliuarum ſpiſſamentum coercens cor
roborat & firmat. Aliquando etiam oliuarum albarum cō
tuſarum & expreſſarum accepimus ſuccum, eóque cum
rutæ ſucco & melle permixto, cōfricauimus dentes: poſtea
verò inſperſimus Indicam nardum cum pari pondere alu
minis rotundi, & ſalis duplo adiecto. Optimè quoque fa
ciunt ad hanc rem illitiones acerbæ: velut eſt confectio
de moris ori valde cōducens, maximè ſi alumen ſciſſile
habeat adiectum, & ea quæ ex nucum ſucco apparatur eo
dem modo. Aut alumen ſciſſile & miſy pari pondere ce-
dria excepta, in cerati liquidi denſitatem redige, & cum
eis dentes illine, ac pituitā defluere permitte: deinde la-
cte aſinino calido mordacitatem eluant, aut vino dulci,
aut alumen, & myrrham troglodyticen inſpergito, aut cū
aceto aut melle illinito. Siccæ autem inſperſiones ſemper
eis ſunt conuenientes. Vltra hoc enim quòd dentes com-
motos firmant, etiam ex humiditate hiantes gingiuas cō
mittunt. Itaque ſpodiū cypriū lotum & exſiccatum in-
ſpergens, os collui præcipe ex aqua myrti aut rubi, aut a-
licuius conſimilis decocti. Poſtea rurſus ſpodio inſperſo,
quieſcere iube. aut etiam rubiginem ferri ſiccam tritam
admoue, aut ſori vſtum. Aliud ad laxatos dentes & gin
giuas humectas: Aluminis ſciſſilis in fictili vſti drach.
VII. myrrhæ drach. IIII. gallarum, florum roſarum, iridis,
ſing. drach. II. croci drach. I. vtere. Aliud. Cornu cerui
vſti drach. VIII. rhois culinarii drach. IIII. omphacii ſicci
drach. II. balauſtiorum drach. IIII. corticis pinus, myrrhæ,
croci, ſing. drach. I. Aliud. Alumen rotundum cū du-
plo ſalis pondere tritum, dentibus ob humiditatem labā-
tibus inſpergito. Aliud. Myrrhæ, aluminis ſciſſilis, a-
myli, pompholygis, æquales portiones ſiccæ tritæ inſper
ſæ, labātes dētes firmāt. Aliud remediū, quod laxatis ac
dolentibus dentibus præſentem fert opem: Aluminis
ſciſſilis ſextantem, radicis ſtruthii ſiccæ tritæ vnc. I. contri
tis ſimul affectum dentem aſperge: teneátque donec ſa-
liua os impleatur: & tunc ſanè ipſam expuat & effundat.

A móxque dolore liberabitur. Aliud, quod & dentes de-
albat: Aluminis ſciſſilis trientem, maſtiches vnc. I thu
ris drach. IIII. folii drach. IIII. Aliud, quod & firmat &
corroborat dentes: Æruginis, aluminis ſciſſilis, aut ma
gis quod appellatur phorimō, minii, ſing. æquales partes:
vtere ſicco aut cum paſſo. Aliud. Florum roſarum,
balauſtiorum, myrrhæ, maſtiches, cuiuſque vnciā vnam,
chalcitidis aſſæ, thuris maſculi, corticis pinus, cuiuſque
drach. IIII. ſalis ammoniaci vnciā I. vtere ſicco. Aliud
quod & ad exulcerationes oris commodum eſt vſurpare.
Rubiginem ferri, aut ipſum ferrum multa rubigine op-
B pletum, igni candefacito, & in aceto puro, aut cum aqua
diluto, aut vino, in iis quibus ſenſus facilè læditur, extin-
guito, ac liquorē ipſum in quo extinctio facta eſt ore cō-
tinēdū exhibeto. Dētes enim firmat, & vlcera curat: præcla
rè etiam facit ſiccum, quod floridum appellatur. Aliud
Galeni: quo ego vtor, inquit Galenus: Polytrichi palearū
vſtarum ſextariū I. (cōtinet autem ſextarius harū vncias
XXVIII) aluminis ſciſſilis quadrātē, aluminis rotūdi quadr.
ſpicæ nardi ſext. folii vnciā I. piperis vnc. I. pyrethri dr. V.
cōtuſa & cribrata gingiuis vſque ad dentiū radices adhi-
C beto. Vtile etiā exiſtit iis thuscū pipere māducatū, itém-
q; rubꝰ cōmāducata ac ricini radix. Prodeſt etiā Eſdræ an
tidotus ſapa diluta ac ore retēta, eodémq; modo theriace
Andromachi. quinetiam in veſperam potu accepta theri-
ace magnificè auxiliatur. Scribit Archigenes vt verum
& naturali modo ad labentes dentes accommodatū. Dē-
tem, inquit, canis mortui in nomine eius qui ægrè habet
acceptū, ſuper prunas pone, vaporémq; inde prodeūtē æ-
ger aperto ore admittat, & firmabuntur ei dentes. Simili-
D ter autem & exuſtum canis dētem cum aceto calido tri-
tum ore retinendum exhibe. In iis verò qui facilè ab ace-
ti ſenſu offenduntur, præbe cum vino.

De dentibus lima atterendis, Cap. XXX.

SOlent ferè dentes moti ac labantes reliquis eſſe promi
nentiores, maximè quum ex verbere hanc affectionē
incurrerint. Quare viſum eſt mihi eos lima atterendos eſ
ſe, in quantum ſcilicet præ aliis prominent, ne in loquen
do vel etiam manducando, eos qui obiiciuntur, offen-
dant. Atteſtatur autem & experimentum ipſum, quantū
E ſanè ego eius rei periculum feci. Ferream nanque limu-
lā ad hāc rem apparaui, quò citius ac efficacius res proce
deret. Nam multæ aggreſſiones cōcutiunt dentem, quie-
te opus habentem, ſi modò aliqua ſpes eſt moti dentis
firmandi. Sit autem caput ipſius limæ obtuſum, forma nu
clei, & quamlæuiſſimum. Itaque aliquando quidem inæ
quales quædam dentium eminentiæ apparent, in quibus
partes tantùm aliquas lima atterere opus eſt. Aliquando
autem æquali planicie extremitates prominent. quare æ-
quali etiam ac plana per limam attritione indigent. O-
F portet autem molle quoddam linteolum gingiuis ipſis
vſque ad dentium radicem adhibere: deinde leniter ſini-
ſtræ manus digitis apprehendere, cautéque ac citra offen
ſionē limā affricare: ne, dum limā tolerat dens, ipſe cōcu-
tiatur. Quòd ſi omnino dolorem percipiat æger dum li-
ma adhibetur, aut ob id quòd vehementius digitis den-
tes apprehendantur, quieſcere ſtatim conuenit, interimq;
collutiones, dolorem mitigantes, offerre: deinde rurſus,
vt dictum eſt, rem aggredi, & paulatim lima deterere.
Atque hoc nō prima ſaltem die bis aut ter conari, verùm
G & ſecunda repetere: ita vt ægro imperes vt neque ſermo-
ne nimiùm vtatur, neque vllū aliquem duriorem cibum
aſſumat. Vtatur autē cibis ſorbilibus, aut pane madefa-
cto. Quòd ſi citra laxitatem, quibuſdam dentes præter
morem augeſcant, eos ſimiliter lima atterere oportet, ac
collutiones eos cohibentes ac denſantes offerre.

Cura dentium à ſiccitate dolore affectorum, ex A-
damanto Sophiſta, Cap. XXXII.

QVartus iam ex ordine ſubiiciendus ægrotus, qui vi-
delicet à ſicca intemperie afficitur. Eam autem effi-
ciunt, autumnalis tempeſtatis conſtitutio imprimis, & vi
H ta ærumnoſa, tenui accedente diæta. Præterea regio ſicca,
& ambientis nos aëris ſtatus conſimilis. Ad hæc accedit
id quod nunc adeſt corporis ipſius tēperamentum ſiccū,

& maximè ſi caput eiuſmodi ſicca intemperie eſt affectum. Sitis autem inſidet ſemper, niſi adſit frigiditas vnà cum ſiccitate. Minimum etiam ſputi eiiciunt ſic affecti. Et ob ſiccitatem dolor intolerabilis ferè eos cõcomitatur. Auſterorum & acerborum vſus maximè contrarius eis exiſtit: quare cõfectio ex moris ſæpe his vehementem dolorem induxit. Itaque collutiones minimũ adſtringentes, & mediocriter humectantes apparare oportet: aquam calidam per ſe, aut furfurum decoctum, aut radicis dulcis aut ptiſanæ ſuccum, aut amylum cum ſapa aqua calida diluta: lac per ſe, maximè aſininum, maluæ decoctum, & alia quæcunque his ſunt ſimilia. Cibus autem his conueniens eſt ſuccus ptiſanæ, micæ madefactæ, cucurbitæ, maluæ, oua ſorbilia, & quæcunque his proſunt qui humectatione indigent. Atque hactenus quidem ſimplicium intemperierum curam oſtendimus: Manifeſta verò & hinc fit ea, quam compoſitæ requirũtt nimirùm ex dictorum mixtura cognobiles, & ex temperatura oſtenſorum auxiliorum curam accipientes. Verùm propter eos qui ſe nuper ad hanc diſciplinam contulerunt, & inexpertos adhuc, age paucis vnius tantùm cõpoſitæ intemperiei mentionem faciamus, quæ vt manifeſtum exemplum ad reliquas cognoſcendas ſtatuetur.

Cura dentium ob caliditatem & humiditatem dolore affectorum, Cap. XXXII.

SIT ſanè regio calida & humida, tempus autem anni vernum, & aëris quoque ſtatus calidus & humidus, qualis eſt auſtrinus. Contingat itaque æger qui caput habeat quod facilè eiuſmodi humiditate impleatur, cuius coma plurima ſit & ſubrufa, & totius corporis temperamentum calidum & humectum, & conſimili quoque vtatur diæta. Quis autem, qui ſaltem probatus medicus haberi velit, in hoc calidum & humidum eſſe morbum non imaginetur? Medeberis igitur ita affecto, bifariam: ſi enim exceſſus naturæ contigerit iuxta qualitates tantùm, ſcopus curationis dirigendus eſt ad alterationem ſolam: ſi verò vnà cum qualitatum exceſſu, & humorum multitudo adfuerit, palàm eſt primùm oportere corpus euacuare, deinde ad temperiem reducere: cuius rei in omni corporis intemperie memorem eſſe conducit. Eum verò qui à calido & humido morbo affectus eſt (de quo nunc dicere inſtituimus) per venæ inciſionem euacuare conueniens eſt, vtpote à ſanguinis multitudine exagitatum. calidus enim & humidus ſanguis ipſe exiſtit. Incidere autem oportet venam cubiti ſuperiorem, quæ humeralis appellatur: quæ ſi non contingat, eam quæ media exiſtit. Quòd ſi quid prohibeat venæ inciſionem facere, modico & tenui victu ſuperfluum & nõ neceſſarium detrahito humorem. Atque hoc modo etiam circa reliquas compoſitas intemperies operaberis: ita vt eas quæ iuxta qualitatem tantùm conſtiterint, alteres & contrariis qualitatibus permutes. Eas verò quæ cum ſubſtantia quadam conſiſtunt, humore per conuenientes purgationes detracto euacues: niſi quid & in his purgationem fieri præpediat. Reliqua autẽ quæ afferre oportet auxilia, veluti ſunt collutiones, & victus conſtitutio, facilè ex prædictis inuenire licet. Qui enim formam tractandi ſimplices morbos cognouerit, in promptu habebit & circa mixtos conuenientia remedia inuenire. Cognoſcitur autem affligens humor cum ex reliquis circa corpus ſignis, tum ex conſequenti dolore. Flauæ nanque bili dolor pungitiuus comes exiſtit: pituitam verò ſequitur vnà cum frigiditate diſtentio locorum: & fæce quidem ſanguinis ſiue atra bile affligẽte, ſenſus adeſt, velut corpuſcula quædam in profundo confringantur: vbi verò æqualiter omnes augeſcunt multitudine eorum, in corpore coaceruata, grauitas cõcomitatur. Verumenimuero & ſapor ipſe influentis humoris ægro ſpecimen ſui oſtendit. aut enim amaritudinem aut ſalſedinem, aut acedinem ſenſu perceptat.

Curatio eroſorum dentium, ex Galeno, Cap. XXXIII.

EROſiones & cauernæ dentium ex influxu acrium & erodentis maximè naturæ humorum generantur: quẽadmodum etiam vlcera in cute, citra aliquam externam cauſam. Manifeſtum igitur hinc erit, quomodo ſa-

A nandi ſint eroſi dentes: nimirùm per exſiccationem influẽtis vitioſi humoris: qui ſi paucus fuerit, localia remedia ex deſiccãtibus pharmacis conflata ſuffecerint: ſi verò multus fuerit influens humor, totius capitis reſpectum habere conuenit. Contingit autem aliquando caput affici, ob reliquum corpus affectum. quare in his vniuerſis corporis curam nos gerere oportet. Archigenes itaque ad hos hæc remedia deſcripſit: Sori reſina terebinthina exceptum, denti circũlinito, atque in cauernã indito. Præclarè facit & hoc: Sulphur viuum lycio exceptum cauernæ B impone, & prius depurgatum dentem per orbem ex eo intege: aut gallam tritã lycio aut reſina terebinthina exceptam ad cauum intrude, ſimilitérque depurgato denti appone. In maximis verò dentiũ doloribus ſummè prodeſt hoc: Senectam anguium vſtam ac tritam cum oleo in mellis craſsitudinem redige, eodémque modo (vt dictum eſt) vtere. Aut ſenectam ipſam non vſtam dentibus adfrica: inde enim excidẽt. Aut melãthium torrefactum ac tritum cum oleo ſimiliter adhibeto: aut melanthium torrefactum & acri aceto adfuſo tritum cauo denti indi- C to ac circumlinito. ſiſtetur enim eroſio, neque quicquã addet vltrà. Aliud. Melanthii partem vnam, allii dimidiam, & ſalis parum quiddam, ſimul contrita circumponito. à dolore enim liberat. Proderit autem & ad eroſiones dentium vti ea quæ ſuprà ad motos dentes deſcripta eſt collutione, ex ſucco videlicet bryoniæ & cortice mori. Aliud. Veratrum nigrum tritum & melle cocto exceptum in cauernam impone, & præmundatum ſimiliter ex eo integito dentem. Aliud. Thuris partem vnam, atramenti ſutorii partes duas, contere cum paſſo, D donec cerati craſſitudo fiat: vtere vt dictum eſt, & citò ſedabis dolorem. Aliud. Galbani partes duas, thuris partem vnam, contere cum paſſo ad cerati craſsitudinẽ, vtere vt dixi, & eo ipſo die ſedabitur dolor. Aliud. Alumen ſciſſile in caua intrude, & à dolore liberabit. Aliud. Fel vrſi indito, & ab eroſione liberabis. Aliud. Rhododaphnes virgultũ exuſtum & tritum inſperge cauernis: & medeberis. Andromachi compoſitio, ad dentes molares: quæ eadem hora dolores ſedat: Piperis, pyre- E thri, ſucci tithymali, galbani, ſing. æquales partes galbano exceptas, cauernis impone. Aliud Aſclepiadæ. Eo, inquit, vſus, adſeruaui caua dentium citra dolorem: Gingiber in aceto mulſo decoctum, & probè tritũ, in caua imponito, ſimilitérque extrinſecus ad dentem admoueto. Præclarè etiam facit ex duobus piperis generibus cõpoſita antidotus, cauis indita, atque etiam oleo amygdalino aut nardino aut roſaceo diluta, & in vicinam affecto dẽti auriculam inſtillata. Aliud. Ego autem ad caua dentiũ cum dolore affecta, Eſdræ antidoto vtor, quam ſapa di- F lutam & calefactam ore retinendam exhibeo. mirum enim quàm dolores ea mitiget. Verum ſi ad manum non adſit, theriaca Andromachi eodem vtor modo. Fomentũ etiam affecto denti adhibere conuenit huiuſmodi: Origani ſicci ramulos feruente oleo imbutos ægro denti apprime. Aut ricini virgulto ſimiliter vtere: aut ſtaphida ſylueſtrem ſcalpello probè adaptatam ac affixam, itémque pyrethrũ adhibe ſimiliter: aut ceram ſuper affectum dẽtem pone, eámq; cũ ſpecilli extremo ignito apprime. id enim continuè facere non ab re eſt. Eſt autẽ & hæc quæ- G dam fomenti ſpecies: primùm optimè præmundato dẽte, hyoſcyami ſemen ſuffito. exurgentémque hinc fumũ æger admittat infundibulo adhibito, ad affectũ dentem. Mirum in modum etiam eroſiones dentium mitigat canis mortui dens, quemadmodum & antè dixi, eodem modo ſuffitus & exuſtus in aceto tritus oréque retentus. Probè etiam auxiliantur vermes terreni ſuffiti. oleũ quoque in quo vermes terreni decocti ſunt, in vicinam affecto denti aurẽ, tepidum infuſum, dolorẽ vehementer lenit. Idẽ præſtat blattæ domeſticæ capite detracto adeps, cum roſaceo liquefactus ac auri inſtillatus. Eodem modo & hederæ albæ acinos quinque cum roſaceo tritos & in H punici cortice calfactos in aurem aſſiduè inſtilla. Auxiliatur etiam radicis haſtulæ regiæ ſuccus, itémque naſturtii ſimiliter inſtillatus. Prodeſt quoque in vicinam affecto denti narem infunderę anagallidis ceruleæ ſuccum,

aut radicis betæ ſuccum, aut atramentum ſutorium cum lacte. Apollonii. Cumini quantum tribus digitis apprehendere potes, myrrhæ magnitudinem fabæ, interioris cucumeris ſylueſtris duplum, cum lacte muliebri in collyria redige, eáque in vtramque narem immitte: atque vbi tandiu hæſerint, donec quinque ſtadia quis curſu conficere poſſit, extrahere iube fortitérq; ipſum pharmacum emungere. Idem etiam ad aurium dolores eodē modo ſumptum prodeſt.

Vt dens citra dolorem & abſque ferro extrahatur, Cap. XXXIIII.

QVòd ſi dentem tollere animus ſit citra dolorē, hocce pharmaco auferendus erit vehemēter ad hanc rē cōgruente: Pyrethrum acerrimo aceto in dies quadraginta conditum, deinde tritum, in vſum adſerua: qui vbi poſtulauerit, reliquos dentes cera præmunitos cuſtodito: ipſum verò qui dolet cicumcirca purgatum hoc pharmaco integito, & poſt horæ interſtitium digitis extrahito, aut ſcalpello exigito. Aliud. Sori acerrimo aceto, ad dies decem, in ſole æſtiuo contritum ac exſiccatum, præmundato denti imponito: & excidet. Aliud. Sandaracham eodem modo apparatam imponito. Aliud. Sori & tithymali ſuccum galbano excepta, depurgato prius denti apponito. aut cucumeris ſylueſtris radicem: vt pyrethrum apparatā, eodem adhibe modo. Aliud. Grana cnidia trita ac galbano excepta circumponito, & excidet. Aliud. Præclarè facit lappæ herbæ radix feruenti cinere calfacta & denti aſſiduè appoſita. pauca enim mora dentes tollit. Aliud. Cucurbitæ ſylueſtris radicem cauo impone, & dentem eruet, aut ipſam cucurbitam tuſam & cribratam per aliquot dies in aceto macerato, donec ad mellis ſpiſſitudinem redigatur: deinde in eo ipſo pharmaco ſcalpro imbuto frequenter dentem circumradito, atque os claudere parumper iubeto: deinde dentem digitis apprehenſum trahe, & ſequetur. Aliud. Vermes terrenos in teſta exuſtos, in cinerémque redactos contere, & circumraſo prius denti vbertim adſperge, & per diem ac noctem excidet ſua ſponte. Itaque eo confidenter vtere: vt myſterium enim celebratum eſt iā ſæpe. Poteris autem & citra ſcalpelli raſionem inſpergere, idémque opus patrabit. Aliud. Corticem radicis mori teneriorem tritum, ad dētem quem erutum cupis, ſolum impone, & excidet. Aliud. Sori, gallam, ſtaphida ſylueſtrem, alumen ſciſſum, ſulphur viuum, piper longum in puluerem redige, & adiecta cedria ſubige: deinde ceram modicam liquefactam affunde, ſimúlque committe. Vbi verò vti velis ex hoc, quantum opus fuerit emollito ac depurgato prius denti circumponito. Aliud. Erucam è braſſica natam, frequentius ad ipſum dentem adhibe, cadétque ſua ſponte. Eiicit etiam dentem ſylueſtris oleæ lacryma cauo eius indita. Itémque rhus qua coria inficiuntur, & lacryma & ſuccus ſylueſtris fici, itémque tithymali. Cauernam autē ſupernè galbano aut cera obturato.

Smegmata varia ad denigratos liuentéſque ac rarefactos dentes, Cap. XXXV.

LIuent aliquando dentes per vniuerſam ipſorum ſubſtantiam, non diſsimile quiddam inflammationi patientes, ob influxum videlicet vitioſorum humorū. Quare conſimili cum iis qui eroſionem paſsi ſunt, indigent curatione, nimirū per deſiccātia pharmaca: ſúntque ſmegmata eis cōuenientia. Apollonius itaque ad denigratos dentes hæc præſcribit: Sal foſſile melle ſubactum in fictili vaſe torreto, ac tritum modica myrrha miſceto, eóque dentes confricato. Aliud. Pulegii ac ſalis æquales partes melle ſubige, ac aceto acerrimo ad fuſo exure, Aliud, quod gingiuas adſtringit: Polentam aceto acerrimo ſubactam in olla exure, ac contere, cúmque ea dētes confrica: hoc enim & gingiuas ipſas coercet. Aliud. Communiter autem ad omnes, eiuſmodi dentifriciis vtimur, radice ariſtolochiæ exuſta, aut oſſe ceruino vſto & trito, vtere: nam & dentium doloribus medetur. Aliud. Cornu cerui vre, modicáque maſtiche admixta vtere. Aliud. Talos ouillos exure, ac contritis vtere. Ad eadem pollent etiam buccina ſale expleta & vſta. pumex aſſatus & vino extinctus, ſepiæ teſta vſta, conchæ

A vſtæ, cochlea terreſtris vſta cum melle. his autem ſingulis odoris commendandi gratia parum iridis Illyricæ miſcetur, aut floris iunci odorati, aut calami Indici, aut ſpicæ nardi. Optimè autem facit, inquit Archigenes, tum ad dentes à dolore præſeruandos, tum ad gingiuarum eroſionem, atque etiam decorem dentium, pharmacum hoc: Lanas ſuccidas linteolo illigatas vre, & ſalis torrefacti tertia earum parte admixta contere, & pro dentifricio vtere. Aliud. Mel & ſalem in cerati formam contrita, linteolóque ligata exure, deinde parum iridis Illyricæ B admiſce, & dentes ex eo confrica. Aliud dentifricium. Sulphur viuum tritum dentibus adfricato. Smegma Oribaſii. Salis ammoniaci, cyperorum, iridis, ſingulorum æquales partes aliquandiu adfricato, poſtea verò gingiuas ex vino odorato colluito. Aliud ſmegma optimum. Pumicis trientem, teſtarum ſepiæ quadrantem, maſtiches, aluminis ſciſſi, foliorum malabathri, cuiuſque vnc. I. Aliud. Pumicis vſti quadrantem, teſtarum ſepiæ quadrātem, cornu cerui vſti ſextātem, ſalis aſſati ſextantem, ſpicæ nardi trientem, cyperorum vnciam. I. coſti C ſcrup. IIII. Smegma pulchrum. Marmoris drach. IIII. foliorum malabathri vnc. I. amomi vnc. I. cornu cerui vſti ſextantem, balauſtiorum vnc. I. iridis ſeſquiunciā, maſtiches drach. IIII. myrrhæ drach. VI. coſti drach. III. Bouis etiam talus vſtus, optimè dentes extergit, motos firmat, affectos à dolore liberat. Aliud dentifricium, quod oris odorem commendat, dentes dealbat, & ab eroſione ac labefactatione cuſtodit: Nitri, teſtarum ſepiæ, myrrhæ troglodyticæ, æquales partes committe, ac vtere. Aliud optimum. Aluminis ſciſſi ſeſquiunciam, ma- D ſtiches vnc. I. iridis vnciam vnam, roſarum capitum vnciam vnam, contritis vtere, & aqua calida inde os collue. Aliud dentifricium. Buccinorum vſtorum, ſalis torrefacti, teſtarum ſepiæ vſtarum, ſcobis marmoris Procconeſii ſing. vnc. I. coſti ſcrup. VIII. contuſis vtere. Aliud Timocratis, quod ad gingiuas humore prægnantes & cruentas, ad putredines, parulidas, *hoc eſt gingiuarum inflammationes*, motos dentes, dolentéſque, omnia item oris vitia prodeſt: Accipe perdicii herbæ foliorum teneriorum modium Italicum, ſalis albi & tenuis ſextarium vnum, E mellis ſextarium vnū, contunde ſimul ac in maſſam molliorem redige, quam in ollam coniectam luto obtura: ita vt circa os operculi foramen relinquas, per quod cum virga agitetur. tandiu autem ſuper prunas poſitam torreto, quouſque fumus inde procedens purus videatur. tum ſanè ab igne ablatā frigefieri ſinito: atque piperis lōgi dr. IIII. accipito, piperis albi dr. V. piperis nigri dr. VI. pyrethri dr. ſex, aluminis ſciſſilis vſti & cum vino auſtero extincti drach. II. pumicis vſti, myrrhæ, hyſſopi, pulegii, ſeminis apii, ſingulorum drach. II. menthæ ſiccæ drach. III. iridis F drach. III. hæc omnia in ſole prius exſiccata contundito ac cribrato, iiſque quæ in olla vſta ſunt admiſceto ac vtitor. In aliquibus verò vtpote in frigidis dentium affectionibus, hæc magis conueniunt, ſiue ex potu frigidæ, aut pomorum frigidorum comeſtione ſint obortæ. Conueniunt etiam iis qui à frigido humore afficiūtur, vbi prius per collutiones ac manducationes pituita ſufficiēter fuerit detracta.

De ancyloglosſis, & qui vix loqui poſſunt, Cap. XXXVI.

G ANcylogloſſi quidam fiunt ex natiuitate, quidam verò ex aliqua affectione. Ex natiuitate fiunt, quum mēbranæ inferiores, quibus lingua innititur, duriores & mutilæ è natura ſunt productæ: ex affectione autem ancyloſis, *id eſt incuruatio* linguæ contingit, præcedente vlcere & cicatrice dura ſub lingua relicta. Qui hoc modo affecti ſunt, difficulter loquūtur, quare etiā mogilali à *Græcis* ſunt appellati. qui verò ex natura ancylogloſſi exiſtūt, principio quidem tardè in ſermonem prorumpunt, vbi verò loqui cœperint, citra obſtaculum & ſatis feſtinanter H loquuntur: impediuntur tamen in prolatione nominum aut verborum quorum aliàs difficilis pronuntiatio exiſtit, veluti in quibus R, aut L, aut K literæ, frequenter occurrunt. Hos ſanè adhibita manu per ſolam chirurgiam curare oportet. Ad eam itaque perficiendam, ægrum

desiderε oportet,eiúsque linguam sursum ad palatum attollere:& si quidem membranæ ipsæ curuitatis causa existat,incuruo vncino eas apprehensas & extẽsas exscindere,animaduersione habita ne simul subiacentes venas dissecemus.Si verò cicatrix curuitatis causa fuerit, similiter vncino apprehensa extẽdatur, & quidquid durum adest, & quod cum naturali carne non consentit exscindatur. Ab opere autem patrato aqua frigida aut posca os colluant:postea inspergatur manna thuris, imponantúrque linamenta conuulsa:sequentibus verò diebus curetur vlcus collutione aquæ mulsæ,aut illitione vnguenti Ægyptii,linamentis conuulsis impositis, vt per eorum interstitium cicatrix diducta coalescat, neque rursus eadem cicatrix relinquatur.

Ad ranunculum sub lingua, Cap. XXXVII.

AD ranunculum sub lingua (est autem tumor earum quæ sub lingua sunt partiũ, præcipuè venarum)vtẽdũ sanè iisdem remediis quæ ad aphthas oris vlcera describemus,maximè tamẽ iis quæ sunt ex eis fortiora. Propriè autem eis prosunt etiam hæc:Æruginis rasæ,chalcitidis,gallæ,æquales partes insperge.cum passo potes etiam pro collutione vsurpare. Aliud. Farinã erui cum melle,præfrictis locis illine:aut etiam gallam tritam cum melle,aut rosarum semen eodem modo. In corporibus autẽ molliori sensu præditis, rhoem rubrum cum melle, aut rhois drachmas octo,florum rosarum drachmas quatuor, croci drachmas duas,costi drachmas duas,misyos,æruginis,æquales partes commisce,& cum his locos sub lingua confrica.decoctum verò foliorum oleæ colluant assiduè.

Aliud. Nuces iuglandes veteres integras vnà cũ cortice exustas cõtere:deinde piperis grana duodecim adiice,thuris grana mediocria tria,hæc cum melle sufficienti mixta illinito: & miraberis. Aliud. In inueteratis verò & perfectæ ætatis,eas quæ sub lingua sunt venas dissecato: extrinsecus verò mento adhibẽdum ex ouis pharmacum. magis autem cõuenit *id quod Græci uocant* Sphærion. Aliud. Artemisiam maximè viridem cum sale tritam ad locos sub lingua adfricato.

Ad linguam inflammatam,desquamatam,ac tumentem,& ad palatum ac gingiuas, Cap. XXXVIII.

GLaucium in cote cum aqua dilue,eóque locos illine, & eodem die sedabitur. Aliud,valẽs etiam ad linguæ exulcerationem: Paliuri folia manducent & expuant.Vbi verò lingua infletur, doloréque afficiantur eius partes vicinæ, similiter & mandibula, ita vt loquela præpediatur,folia oleæ tenera trita & oleo perfusa illinito:egregiè enim auxiliãtur.Aut origanum passo decoctũ colluendum exhibeto:aut pruni foliis cum melle tritis vtere. Ad linguam verò,cui superficies instar squamarum aut corticis decedit,optimè facit amurca æreo vase, donec cogatur, decocta & illita. Ad linguam putrescentem & fere demortuam : Succum foliorum vitis albæ cum misy permixtum illinito : depurgat enim , & carne replet.quidam etiam hîc mel adiiciunt. Vt verò ad cicatricem perducatur,radicem vitis albæ contritam & cribratam insperge . melius autẽ erit eam melle permiscere,ne dissipetur. Ad linguæ abscessus. Quòd si abscessus in lingua fiat,furfures in aqua decoctos donec liquor lubricus fiat,percolato,& huic succo mel adiicito: simúlq; calidum ore detinendum exhibeto.Hoc autem sæpe facere oportet:aut enim abscessum discutiet, aut rumpet. à ruptura verò,florido sicco vtendum est.

Ad aphthas,*hoc est oris ulcera,* ex Galeno, Cap. XXXIX.

QVÆ in superficie oris fiunt vlcerationes, *Græci* aphthas appellant,habentes in se quiddã igneæ caliditatis.fiũt autem vtplurimùm infantibus,quum vitiosum existit lac nutricis,aut aliàs puer non probè cõcoquit.Facilè autem medelam recipiunt,vtpote quæ ex eis quæ mediocriter adstringunt,vtplurimùm contingãt. Aliquãdo tamen diuturniores existunt, ob temporis videlicet tractum,indissolubili quodam marcore emergente,aut etiã ea quæ appellatur nome, malo nimirum semper vlterius serpẽte. Fiunt etiam aliquando in iis qui ad perfectam æ-

A tatem peruenerunt, tum propter vitiosorum humorum ad os defluxum,tum propter acredinem eorum quæ bibuntur ac comeduntur.Cognitio omnium facilis est, vtpote visui ac tactui subiecta.ad tactum quidem , calidiores quàm conuenit loci fiunt,tumoréśque excitantur:visu vero cognoscuntur ob colorem. Quæ enim rubicundiores existunt,sanguinei humoris dominium indicant: flauiores,bilis amarulentæ:albidiores,pituitæ:liuentes verò & nigrefactæ,bilis atræ.Etenim qui ista probè discreuerit,singulorúmque simplicium virtutem cognouerit,faci-
B lè constituet modum vtendi tum simplicibus tum compositis pharmacis:consideratione simul super corporum naturis habita, númne molles sint & humectæ? an duræ & siccæ? Siquidem fortioribus corporibus, fortiora etiã remedia sunt adhibenda:imbecillioribus autem molliora.Infantibus itaque conuenientia sunt ea quæ in cibis eis offerunt mulieres,velut est lens cum modico pane, & medulla ceruina aut vitulina.Oportet autem miscere cibis aliquid ex malis acerbis,pirisque ac mespilis:aliquando etiam lactucæ quiddam,& intubi ac portulacæ cibo admi-
C scendum est,inflammata videlicet vlceratione existente. Quòd si infans ipse cibum capere non possit,nutricem eius huiusmodi victu curare oportet:necnon ora infantiũ pharmacis conuenientibus illinire.Si quidem enim subrubræ infantium vlcerationes fuerint, à principio cum iis quæ mediocriter adstringunt & refrigerant: consequenter verò iis quæ citra mordacitatem discutiunt:si verò subflauæ vlcerationes fuerint,iisdem similiter est vtẽdum,verùm magis frigidis:si verò subalbæ & pituitosio-
D res fuerint,extergentibus vtendum est:si autem nigræ,iis quæ generosè discutiunt.Ad maiores verò pueros, pharmacis eiusdem generis facultate præditis vtaris, viribus tantùm ipsorum auctis ac extensis.Ad eos autem qui iam perfectæ ætatis existunt,durioráque corpora habent,efficacioribus remediis vtimur. Moderata itaque remedia ad oris vlcerationes recentes hæc sunt: Omphacinum in vino dissolutũ aut mulso , rhus culinarius eodem modo. Pro infantibus,in principio sufficit flos rosarum,ipsǽque
E rosæ siccæ cũ mulso,aut melle rosaceo.Inueterato autem iam malo,in minoribus quidem admirandam opem cõtulit hoc,inquit Asclepiades: Remedium Asclepiadæ: Gallas contusas aqua decoque,& cum decocto percolato parem mensuram mellis permisce:rursúsque decoque,donec ad mellis crassioris spissitudinem redigatur:eóque vt maximo remedio vtere,ita vt locis illitum satis diu digitis affrices,aut tomento lanæ purpureæ digito circumuoluto locis apprimas.In iis verò qui perfectioris ætatis sunt durioráque corpora habent,in vniuersum satis mihi fuit
F crudo misy vti, cum vino adstringente : quod sanè tum intendit,tum remittit vires suas, iuxta vini vim aut magis aut minus adstrictoriam,atque etiam secũdum quod dẽsior aut liquidior vini & misyos mixtura apparatur. Si verò sordidum apparuerit vlcus, misy cum vino mulso tero.Aliis autem & qui adhuc fortioribus indigent remediis,ærugo & cum vino & cum mulso vtilis existit.neque verò malum pharmacum his chalcitis existit cruda cum oleo trita.Illiniuntur autem ex his pharmacis,solæ particulæ oris affectæ. Quòd si collutiones obtulerimus, siue mediocriter,siue intensè adstringentes,ea cautione vte-
G mur vt fortioribꝰ corporibus fortiores:mollioribus imbecilliores exhibeamus. Porrò si in putredinem aphtha vertatur,non conuenit amplius aphtham , eam affectionem appellare. neque enim ea quæ aphthas sanant pharmaca,his adhibemus,sed fortiora:qualia quædam in capite De crustis oris,paulo pòst dicentur. Atqui si putrescere incipiant,maximè in infantibus, præclarè facit præscripta ex decocto gallarum & melle illitio, & anthera stomatica cum melle illita,& id quod ex rosarum floribus constat,rhoe,croco,& costo,quod ad columellas inflam-
H matas describetur,siccum pharmacum.oportet autem id illinire cum melle. Nec minus egregiè facit centaureæ minoris exustæ cinis illinitus cum melle,& sphæritis,*id est cupressus*,pilulas ferens,exusta eodem modo.Propriè autem,inquit Archigenes,facit cornu ceruinum vstum tritum & affrictum.Ad aphthas autem quæ proserpunt sum

mè efficax est, fœniculi radix vsta, per se & cum melle illita. itémque amurca in æreo vase, donec in mellis crassitudinem cogatur, decocta ac illita. Aliud, quod & ad aphthas & ad reliqua oris vlcera conducit: Aluminis scissilis sextantem, gallarum vnciam vnam conterito, ac oleo subigito, aut digito in oleo madefacto siccum excipito, eóque exulceratos locos quamplurimùm extergito. detrahit enim cutem, asperitates tollit, vlceráque ad cicatricem perducit.

De gurgulionis affectionibus, ex Galeno, Cap. XL.

Gurgulionem quidam etiam columellam appellant: vuæ verò nomine accipienda est quædam in eo affectio, quum scilicet vuæ acino simile summum gurgulionis apparet. Lorum verò vocant aliam quandam eius affectionem, quum ex suffitu nimiùm ignitus gracilescit, & loro similis propendet. Verùm hæ affectiones raró circa gurgulionem accidunt: inflammatur autem frequentissimé. Euenit etiam aliquando vt citra inflammationem nimium humectus laxior fiat: velut in destillationibus continuis contingit: itaque inflammatione incipiente, repellentibus pharmacis opus erit, quæ adstringentis facultatis esse oportet. Et si quidem moderatus fuerit humorum influxus, ea quæ moderatè adstringunt sunt assumēda: vbi verò fortius inualuerit, acerba etiam sunt adiungēda. Collutiones igitur moderatæ sunt ex palmis decoctis, aliquādo in sola aqua, aliquando etiam adiecto modico melle. Similiter autem & ex rosis, radice dulci, pampinis vitis, rubis, iunco rotundo odorato, terebintho, rhamno, cypero, & siliquis: itémque ex radice mori, hypocistidéque & malis cotoneis, ac piris austeris. His autem fortiores existunt, myrti & baccarum eius decoctum, & virgultorū mollium ilicis, & vniuersi quercini generis, simpliciterque & glandium: itémque decoctum mespilorum & cornorum. Præclarissimè autem omnium facit decoctum gallarum, rhois culinarii, eiúsque quo coriorum infectores vtuntur, spinæ Ægyptiæ, myricæ, aut ericæ seminis siue fructus, vtriusque mali punici floris & putaminis. Horum vnumquodque & singulatim & cum aliis decoctum in aqua, gargarizandum exhibere oportet. Mirū verò quātùm eorum mixturæ, simplicium & immixtorum vsum excedunt. Vtilis est etiam affrictus cochleatii frigidissima aqua repleti, & posca frigida in balneo colluta. Conuenit quoque arida trita gurgulioni admouere: ita vt submisse & paulatim ad superiorem & extrinsecam regionē adferantur, & per cochleare aut specilli concauum supra linguam immittantur. Itaque ex aridis moderata sunt, rosæ siccæ, & flos earum, & prædictarum plantarum germina exsiccata, hypocistis, rheon Ponticum, lapis coriariorum, quo calceamenta vt resplendeant expoliunt, à *Græcis* ageratos, *id est non senescens*, appellatus: & is quoque qui Samius aster appellatur, & omphacium siccum. His imbecilliora sunt minorísque acrimoniæ; gummi, tragacātha, sarcocolla, & amylum: quibus vtendum erit vbi gurgulio à nimiùm adstringētibus remediis fuerit compressus, aut à mordentibus ac discussoriis irritatus. Fortiora prædictis sunt, lapis hæmatites, necnon Phrygius vstus, miniū sinopicum, & terra Lemnia quæ appellatur sphragis, diphryges, fructus Ægyptiæ spinæ, rhus culinarius. adstringunt enim hæc euidenter, citra tamen exasperationem. Acerba autem sunt balaustia, & cytini, & malicorium, ac galla. Adstringunt etiam sufficiēter omnia aluminis genera. Atque hæc quidem simplicia sunt huic loco cōueniētia: ex quibus & composita fieri possunt, quum vehementi molle & lene quoddam adiungimus, aut discussorio quiddam adstringens admiscemus, iuxta temperaturam corporis cui medemur. Diuturnæ autem affectioni impossibile est per repellentia perfectum auxilium adferre, maximè vbi ægroti corpus plurimo humore repletum, aut affecta particula natura debilior extiterit. Itaque sæpe in principio statim aut paulo pòst omnino aliquid ex discutientibus ad adstringentia adiicere cogimur. Si verò vehemens affuerit dolor, etiam ea quæ eum mitigant, adnectemus: atque quum multa omnino sint quæ discussoriam vim obtinent, à mollioribus est incipiendum. ab a-

A cribus enim inflammata exacerbātur. Ob eam igitur rem composita in vsum venerunt, tum ad reliquorum membrorum inflammationes, tum ad eas quæ fiunt in gurgulione, veluti quum alumen miscemus cum iride Illyrica; aut thure, aut myrrha. Tu verò perspecta caloris in ipsa inflammatione magnitudine, consideratáque influxus ad eam multitudine, atque amplius in toto corpore humorum quantitate ac copia perpensa, vel eorum quæ adstringunt, vel quæ discutiunt augebis mixturam. Optimum

B autem pharmacum ad inflammatos gurguliones, tum in principio tum in vigore adhibitum existit hoc: rhois culinarii drachmas octo, florum rosarum drachmas quatuor, croci drachmas duas, costi drachmam vnam. contusa & cribrata in vitro repone. Vsu verò expetente dimidium cochleare in duobus aquæ mulsæ aquosioris cyathis dissolutum ad gargarisandum assumatur. Vtilis est etiam eis pastillus ex croco; qui iris à quibusdam appellatur. Complectitur autem myrrhæ drachmas octo, aluminis liquidi drachmas duas, croci drachmas octo, dissoluitur in vino. quidam etiam aloen adiiciūt, quam nos

C reprobamus. Hic itaque pastillus fluidioribus, & magis humectis inflāmationibus summè cōuenit, dilutus in vino ac illitus. miscetur etiā gargarismis. In corporibus durioribus prodest quoq; pastillus Musæ. prodest etiā efficacissimè pastillus Andronis. Facit & id quod Asclepiades descripsit: Lapidis agerati drachmas quatuor, floris lapidis asii drachmas quatuor, terræ Samiæ drachmas quatuor, aluminis scissi drachmas duas, croci torrefacti drachmas duas, gallarum drachmas duas, contritis vtere. Hoc etiam nos vsi sumus, inquit Galenus, optimúmque sæpe sumus experti: præterquam quòd statim à principio, & quum rubicū-

D dus & calidus existit inflammationis tumor, minimè adhibēdum videtur. Vbi verò diutinum adest malū, & corpus prius est euacuatum, semel tantùm in vsum assumptum, magnam statim ostendit vtilitatem. Ad laxatā columellam: Gallarum drachmas triginta duas, diphrygis drachmas duodecim; illini cum melle. Aliud philosophi: Apparatur temporis necessitate instante. inueteratum enim vires amittit. Nuces virides accipe & exiccato; & palmarum ossa, atque de ipsis vbi velis sufficienter exurito, & amborum æquales partes misceto, ac siccis tritis

E vtitor. sufficienter enim discussoria existunt. At verò cū in aliis affectionibus, tum ad columellas citra inflammationem laxatas, gallæ omphacinæ, salis ammoniaci, amborum æquales partes per cochleare admotæ, præter opinionem auxiliantur. Præclarè facit & in his Cyrenaicus succus tritus adhibitus: qui si non adsit, ipsum laser. Aliud ad columellas laxatas: Mellis libram vnam, florum rosarum sescuncem, aluminis liquidi bessem, succi hypocistidos quadrantem. Alumē & mel simul decoquito, deinde reliqua trita adiicito, ac rursus paululùm decoquito,

F eóque vtere aliquando aqua calida dissoluto, aliquando aqua mulsa ad gargarisandum, aliquando quoque eius illitu ipsam columellam reprimes ac eleuabis. Bonum hoc remedium esse adstruit Galenus, eóque vti iubet. Aliud quod & columellas iam excidendas sanat: facit idem & ad vlcera gingiuas depascentia, omnéque oris vlcus serpens: Fructus spinæ Ægyptiæ, gallarum, fructus myricæ, balaustiorū, foliorū malabathri, aluminis scissi, casiæ, singulorum æquales partes: vtere sicco. Aliud Asclepiadæ: Rosarum sicearum nō madefactarum sextarium Ita-

G licum vnum, nardi Celticæ cum radicibus ac circumsita ipsis terra, fasciculum manipularem vnum, fimi columbini agrestis sicci ex ipsis nidis detracti drachmas tres, myrrhæ drachmas octo, gallarū omphacitidū numero XLV. contusa & cribrata per arundinem insufflato, & per specilli cauum adhibeto. Aliud siccum, ad valde laxatas columellas, itémque tumentes: Piperis drachmam vnā, myrrhæ drachmam vnam, aluminis scissi drachmas II. gallarum drachmas duas, contritis vtere: euestigio enim

H eas firmant, ac resiccant. Aliud parabile, quod & ad laxatam & suffocantem columellam valet. Nitrum tritum digito excipe & affrica. destillabit enim inde plurima pituita, eáque cruenta: & sanabitur. Aliud naturale, Philumeni: Picem liquidam accipe, eáque extremum polli-

cis tui infice,alteraque manu ſincipitis capillos diſtende, ac picem illinc.recurret enim ſtatim vua. Quòd ſiquis omnino ab afflictione vuæ & tonſillarum ſecurus eſſe velit,quotidie per morborũ interualla quum lauatur,& à calido lauacro egreditur,modicam frigidam aquam ſorbẽdo deglutiat.Quod ipſum & ad tuſſim,& lateris dolorem humidiſque ſtomachi vitiis multis vtile fuit. Per ea itaq; quæ dicta ſunt,in naturam ſuã reducere gurgulionẽ oportet,omni conatu & molimine adhibito,neque feſtinandum ad eius exciſionem.

De ablatione columellæ, ex Galeno,

Cap. XLI.

QVòd ſi continuè affligat columella, periculũmque ſit ne ſuffocatio aut tabes inde inferatur:aut quũ gracilis & loro ſimilis ſit, propterea quòd alimẽtum nõ ſentit,(quod ſanè aliquando accidere ſolet)aut quum reſolutionem patitur, (fit enim & hoc in aliquibus)tũc ſanè refert vtrum excidatur an non.Optima eius auferendæ opportunitas exiſtit,quum ſuffocatio vrget, vt tum imminente periculo,ægroto auxilium feramus.itaque quò magnum commodius afferas,æger in ſplendenti & claro loco collocetur:& tunc quidem os eius diducatur: mox verò immiſſo forcipe producatur,ita vt volſellam huic rei idoneam,iuxta medium ipſius columellæ, aut magis adhuc inferius adhibeamus: atque ita producta obtorqueatur. obtorta enim velut ſtupida efficitur, & velut illaqueata curuatur ac liueſcit,citra magnam ſanguinis eruptionem. Quapropter immorari oportet aliquãdiu, ac eam detinere quouſque æger tolerare poſſit:tũncque auferre non ſupra forcipem inciſione facta,ſed ad eius fundum . quum enim pelliculis referta ſit ipſa columella,& ob productionem cedat,prolixa ſanè inſpiciẽtibus apparet. vnde multi inexperti medici,ſiue per errorem,ſiue per ignorantiã altius incidentes,eam funditus auferunt,maximéque incõmodi authores exiſtunt. quare relinquere oportet fundum eius circa palatum.Ab exciſione autem,ægro offerenda eſt poſca diluta,qua leniter os colluat.vehemens enim ipſius allabentis plaga,ſanguinis eruptionem excitat.Quum autem hinc morſum perceptat,aquam frigidã colluat:atque hæc viciſſim fiant,donec ſanguis ſiſtatur.Sequentibus deinde diebus ex radicis dulcis & palmarum decocto gargariſmus exhibeatur.ſimiliter & illitiones ad tonſillarum inflammationes deſcriptæ. Porrò Galenus ait,Ab exciſione ſemper diphryge vtor, donec cicatrix obducatur. cicatricem enim tum huius membri,tum reliquorum omnium exulceratorum probè conſtringit ac committit.

De oris inflammationibus, Cap. XLII.

QVVM vniuerſum corpus multitudine humorum redundat,aut vnius tantùm alicuius noxii humoris multitudo in corpore augeſcit,conuenienter vtimur inciſione venæ,aut purgatione, aut clyſteri, aut abſtinentia ciborum.Quòd ſi neutrum horum affuerit,ad localium auxiliorum opem ſtatim confugimus: in principio quidem reprimendo per ea quæ adſtringunt & frigefaciunt: ex adſtringentium ſylua eſt atramẽntum ſutorium , & ſimilia. verùm adeò fortibus & quæ ſimul vim venenoſam complectuntur ac nociuam,minimè conuenit vti ad oris affectiones ſanandas,niſi magna cogente neceſſitate. plurimùm enim nocumentum infert, ſi quid ex iis ad ſtomachum ac ventriculum fuerit delapſum,aut ad aſperæ arteriæ extremum & pulmonem.Ineſt autem huiuſcemodi remediis & circa guſtũ inſuauitas quædã quæ quidẽ vſus tẽpore moleſtiã infert, & permanet etiam totam diem.De fœminis quid attinet dicere maximè opulentis,quæ ob delicias intotum pharmacorum ad os deſcriptorum affrictum ægrè ferunt?Iam & viros quoſdam videas,qui non ob delicias ſolùm,ſed ex natura faſtidientẽ ſtomachum habent,atque huiuſmodi pharmaca non ferunt . Itaque ea quæ ex ſtomaticis appellatis pharmacis, *hoc eſt quæ ori conueniunt*,mitiora exiſtunt,crocum complectuntur,& myrrham, & alumen . Cæterùm confectio ex moris,& malis punicis,& ſimiles quædam,cum ſolo melle medẽtur,habéntque guſtum amplius ſuauem. Quin & confectio ex ſucco nucum cum ſolo melle apparata,ſuauẽ

A exhibet ſaporem.At verò ſuccus mororum pro debiliore habendus eſt pharmaco.Fortius verò,& quod nullo inferius exiſtit,eſt ſuccus corticis nucum.Inter hæc medium tenet,quod ad vim adſtrictoriam attinet, ſuccus mororũ naſcentium in rubo.His ſingulis admiſcere potes , ſi quidem vehementius efficere velis pharmacum, ſuccum vuæ acerbæ nondum maturæ, pari pondere : aut,ſi id non videatur,eius dimidium.Andromachus coniicit , croci, myrrhæ,ſucci vuæ acerbæ immaturæ,aluminis ſciſſi,ſingulorum drachmam vnam.

B Illitiones ſtomaticæ ori commodæ.Confectio ex moris, Cap. XLIII.

COnfectio ex moris ſic apparatur,quemadmodum docet Eras: Succi mororum heminas quinque,vini auſteri heminam vnam,mellis heminam vnam.Succum vnà cum vino decoquito , donec ad ſtrigmentitiã craſſitudinẽ redigatur:deĩde adiecto melle rurſus decoque, donec probè cogatur:deinde in pila eis admiſce croci ſeſquidrachmam,myrrhæ ſeſquidrachmam,omphacii ſicci ſeſquidrachmam.Optimum autem eſt omnibus oris illitionibus ſimul incoquere radicis dulcis drachmas octo;

C ad eiuſmodi ſanè menſuram, qualem præſcripſi.Eſt enim radix dulcis natura mitis,& ob id aſperitatem ex adſtringentibus illatam lenire potens. Facit,inquit Eras,hæc cõfectio tum ad tonſillas,tum ad inflammationes oris, illita & gargariſmi modo colluta.Poteris autem ſuccum mororum cum ſolo melle apparatum,in vſum recondere,ob dulcedinem ori commendandam. Confectio ex malis punicis , Galeni : Accipe mala punica in vigore perfecta,matura & recentia,ita vt ex triplici eorum differen-

D tia,dulcium acidorum & auſterorum,æquales partes vnà cum corticibus in mortarium coniectas,contundas,& ab eis ſuccum exprimas:deinde confectionem appares hoc modo, Coniice ſucci heminas quinque,mellis heminam vnam,radicis dulcis drachmas octo. primùm verò ſuccũ cum radice dulci decoquito,ac percolato : deinde adiecto melle ſimul coagmentato, & vtitor. Hæc confectio commodius exhibetur iis qui oris inflammationem patiuntur,habéntque ſimul ſtomachum fractum & qui cibum auerſatur . vtilis eſt etiam bibita ad alui affectio-

E nes.Expedit autẽ ei(veluti reliquis oris remediis) adiicere:in principio quidem ea quæ adſtringunt:circa vigorẽ, ea quæ concoquunt,iuxta inclinationem , ea quæ diſcutiunt.Facit etiã ad oris vlcera,& quæ appellantur aphthæ. Confectio ex malis punicis, Aſclepiadæ: Pharmacum ad os proſperè accommodatum , quod etiam ad vlcera ſerpentia conducit: Succi mali punici Italicos ſextarios ſex,mellis libram vnam, croci drachmas quatuor , myrrhæ drachmas quatuor. Succum per ſe ſatis diu decoqui-

F to:deinde adiecto melle rurſus donec probè coagmentetur,decoquito:poſtea in mortario crocum & myrrham ſimul committito:atque hoc, vt maximo remedio , vtitor. Remedium oris ex muſto Andromachi :quo inquit,vt pulcherrimo vtor: Gallas numero triginta,rhois quo coria inficiuntur chœnicem vnum, muſti optimi ex vua aminæa alba ſextarios ſex , gallas contuſas vnà cum rhoe per diem & noctem in muſto macerato : deinde ad quartas decoquito,&per linteolum percolato,rurſũmque ſuccum,donec mellis ſpeciem accipiat,decoquito, & adiecta croci drachma vna,aluminis ſciſſi drachma I . myr-

G rhæ drachma vna,probè miſceto & in vſum recondito. facit enim & ad aurium & ſedis quoque exulcerationes. Confectio ex ſucco vuæ acerbæ,ex ferula medicamẽtario libro Sorani: Illitio ad os apparata ex ſucco vuæ acerbæ, incipientibus inflammationibus accommodata. Valet etiam ad humore prægnãtes gingiuas,& vlcera pura tonſillarum: Succi vuæ acerbæ ad coagmentationem decocti ſextarium vnum, florum roſarũ drachmas duodecim,croci drachmas quatuor,mellis heminam vnam:

H appara vt prædictum eſt.Eodem modo etiam apparatur confectio ex ſucco malorum cotoneorum & pirorum, piraſtrorũmque & meſpilorum,ac mororum rubi:ſimilitérque ex aliorum pomorum ſucco,atque item cornorũ: niſi quòd plus mellis iniicitur ad ea quæ magis adſtringunt. ſuccus enim pirorum & reliquorum pomorum ac

fructuum aliquando æqualem portionem mellis admittit: eorum verò quæ plurimùm adstringunt, veluti est succus corni, aliquãdo duplũ mellis suscipit. Cõfectio ex nucibus, Galeni: Fit etiam ex succo viridiũ nucum pharmacum ori commodum hoc modo: Extrinsecum corticem nucis viridem quo tinctores vtuntur, in pilam coniectũ contunde, succúmque expressum per linteolum excola, eiúsque heminas quinque, mellis heminam vnam, & radicis dulcis drachmas octo, hoc modo committe: Succum vnà cum radice dulci vsquequo cogatur decoque, & per cola: deinde adiecto melle simul decoque rursus, ac vtere iuxta eam quam describemus methodũ. Est itaque pharmacum ex nucibus omnium efficacissimum. verùm stomacho vtilissimum existit id quod ex malis punicis est confectum.

Summaria doctrina de vsu omnium illitionum ad os apparatarum, Cap. XLIIII.

IN principio inflammationum, omnibus oris remediis vtiliter quiddam admiscetur ex iis quæ restrictoriæ facultatis existunt ac repellunt. Quapropter commodum est solum succum cum melle apparare ac reponere. Sunt autem restringentia parabilia quæ in principio miscere cõuenit, rosæ, flos earum, baccæ myrti, myrtus ipsa, lentiscus, rubus, omphacium. Post hæc cytini & balaustia, mali punici cortices, gallæ, fructus spinæ Ægyptiæ, omnia aluminis genera, rhus tum culinarius tum quo coria inficiuntur: horum vnumquodque aqua decoquitur donec probè cogatur, atque ita percolatum decoctum illitionibus cõmiscetur. optimus est etiam mali punici succus in principio admistus. Frangenda autem sunt ipsa mala ac contundenda in mortario vnà cum corticibus suis: deinde exprimenda ac percolanda decoquendáque donec in totum cogantur: atque sic in præsentes illitiones ex eis admiscẽdum est. Quòd si sumptuosius apparare velis pharmacum nempe diuitibus vtendum, adiicies corticem casiæ, Indicam nardum aut Celticam, aut folium malabathri. Post principium autem vbi constiterit influxus, sufficit confectio ex moris, croco modico ac myrrha adiecto, ad inflãmationis concoctionem. Quum verò ad vigorem peruenerint inflammationes, parum vtendum est illitionibus oris. Verùm collutionibus & gargarismis mitioribus inflammationem concoquere oportet, velut est ea quæ ex furfuribus fit, & radice dulci. Aliquando etiam remediũ oris ipsum decoctum ex caricis cõstans gargarissandum exhibere cõuenit cũ aqua mulsa permixtũ, aut sapa calefacta, aut cum sola aqua calida, non præsente melle aut sapa. Optimum censetur circa inflammationum vigorem oleum lentiscinum conduplicato vasculo calefactum & ore retentum: verùm cauendum ne sit inueteratum. Vbi verò iam concocta fuerit inflammatio, & dolorum vehementia quieuerit: tum sanè & discussoria ad oris remedia admiscemus, cuius generis sunt, hyssopũ, pulegium, thymus, calamintha, thymbra, mentha, in sapa aut aqua mulsa decocta & percolata, ita vt ex decocto cuiuscunque tãdem istorum oris remedium permisceatur. Ex parabilibus discussoriis est decoctum caricarum ad mellis spissitudinem redactũ. nam singula prædicta efficaciora fiunt, si diutius coquantur. Fortius autem prædictis existit spuma nitri, & nitrũ ipsum. maximè Bernicarium vstum. atque nitro adhuc potentius est sulphur viuum. Porrò ad diuturnas & obturatas inflammationes adhibenda sunt ea quæ præclarius discutere possunt: contusa videlicet ac cribrata, de quorum numero hæc sunt: si diuites existant ægri, costus & amomum, & quod appellatur macer, perquàm calidum & adstringens: & succus sanè Cyrenaicus ad discussionem obduratarum inflammationum aptissimus, aut aliquis eorum qui ei successerunt, velut est laser. pauperibus autem pro sumptuosis illis pharmacis adiicere conuenit dictamnum, aut meon, aut pyrethrũ, aut parum cardamomi aut sinapis. Sit autem pondus singulorum quæ adiiciuntur, iuxta eam quam in principio diximus apponderationem: nimirum vt ad libras quinque succi, vna mellis adiiciatur, & annexorum sint drachmæ quatuor vel quinque.

De tonsillarum inflammationibus, ex libris Philumeni, Cap. XLV.

A TOnsillæ frequentissimè inflãmationem incurrunt: calidi enim & humidi sunt earum loci. Verùm hac affectione magis arripiuntur ii qui plurimo sanguine abundant: & pueri, vtpote mixturam habentes teneram, & multo cibo se explentes: & infantes adhuc lactentes ex haustu lactis id malum contrahentes. Infertur autem hæc affectio plerunque à nimia meri potione, & à multa ac auidiore deuoratione ciborum, maximè acrium & asperorum: B acciditque ita affectis difficultas transglutiendi, & dolor aliquando etiam febris. Incipiente itaque inflammatione, cibum subtrahere oportet, & aquæ potum exhibere: præsertim febre simul irruente. Exhibẽdi etiam gargarismi adstringentes, & repellentes, velut est lenticulæ decoctũ, cũ rosis, myxis, & palmis: reliquáque quæ in principio inflammati gurgulionis assumuntur. Cauendum autem ne mel in principio ad gargarismos coniiciamus, ne per acrimoniam malum irritemus. Verùm quum vehementius affectio ipsa inualescit, & periculum suffocationis C suspectum est, vena cubiti incidenda est, repetita sanguinis detractione: maximè si iuuenis sit æger, & multo sanguine abundet. cibi autem offerendi sunt sorbiles & ventri commodi. Quòd si venter nõ probè egerat, iniiciendus est clyster: infantium verò ven tres glande immissa, & sedis illitionibus irritare oportet. Post euacuationẽ, gargarissent decoctionem furfurum calidam, aut ptisanæ succum in quo decoctæ sunt vuæ passæ, aut sapam tepefactam, aut decoctum radicis dulcis, aut passum cum decocto ficuum & hyssopi. Hæc omnia tepida exhibenda D sunt: frigus enim non tolerant inflammata, sicut neque plurimum calorem. multùm autem proderit oleum amygdalinum auribus infusum. Extrinsecus leniter fouere conuenit spongiis expressis: & cataplasmata quoque imponenda sunt ex farina ordei, aut semine lini, aut fœnigræci, aut his simul mixtis. Remittẽte autem iam inflammatione & decrescente, mel in gargarismos admiscere conuenit: quod in principio & in augmento minimè facere oportebat. quo tempore etiam calidiores gargarismi prosunt. Extrinsecus autem lana mollis oleo tincta E collo circumponenda. Quòd si ex vsu acriorum collutionum aut illitionum inflammatio exasperetur, & mordacitas inde accidat, leniores gargarismi colluendi sunt: quales sunt succus ptisanæ, aut alicæ, & micarum siligineorum cremores, qui tepidissimi offerantur: lac etiam tepidum gargarissandum. Remittente autem inflammatione & dolore, prædicta oris remedia sunt illinenda, immisso digito medio, ita vt cum leni adhibita illitione partes tonsillarum, quæ intumuerunt, comprimantur, quò contentam in se materiam excludant. Verumtamen non vio F lenter comprimere oportet, quemadmodum quidam faciunt, qui authores ob id fiunt, quò inflammatio amplius augeatur. Si tamen obtigerit aliquis ab eiusmodi curatione læsus, contenti erimus exhibitione gargarismatum lenientium nihil illinentes. Permanente verò ac immorante diutius inflãmatione, atque vbi tonsillæ ipsæ subrubri coloris fuerint, neque melius à prædictorum remediorũ admotione habuerint, permutationem in pus expectare oportet. citò enim tonsillæ abscedunt. Abscessu autem facto, inflammationis signa augescunt, & exacerbationes G ad vesperam fiunt fortiores, cum horrore & inæqualitate: aliquando etiam cum febre. Quare vbi suppurationem futuram speramus, coadiuuare oportet vt quàm citissimè fiat. Sint autem gargarismi eis exhibendi calidiores, velut aqua mulsa calida, & decoctũ caricarum ac hyssopi. Verùm ad molliendos & maturãdos tonsillarũ abscessus, maximopere auxiliatur vnguentum quod appellatur Ægyptiacum, quod ex resina terebinthina, & melle, & oleo dulcissimo apparatur: & extrinsecus cataplasma impositũ ex ordeacea farina & fœnograeco cum decocto caricarũ & H althææ ac melle. Quũ autẽ pus perfectũ fuerit, dolores minuuntur, & inflãmationis tumor mollior redditus digito cedit: tũ sanè acriores collutiones exhibendæ sunt, atque prædictæ quoque oris illitiones. In cibo accipiant frusta panis aqua macerata quãmaxima, & reliqua similiter quæ

eis pro cibo offeruntur aceruatim ingerant. Vehementiore enim ex his circa tonsillas obuolutione facta, consimili modo tumores afficiuntur, veluti sectionē sustinerēt. A ruptura autem, aqua mulsa gargarissanda per se: postea etiam admixta lenticula & rosis: atque his sanè immorandum est, donec penitus ad cicatricem perducatur. neque vetat sæpe adiicere quiddam ex prædictis oris remediis. Quòd si ruptura eis seriùs contingat, ob soliditatem videlicet corpusculorum incumbētium, inferátque inflāmatio ipsa dolorem, diducere abscessum conuenit ad prolicien dam puris excretionem: Leonidæ. Itaque si perfectæ ætatis sit æger, eū desidere facito, postea diducto ore linguam cum specillo lato, aut instrumento linguæ deprimendæ apto, deprimito, ipsúmque abscessum cū scalpello aut acicula penetrāte diducito. Si verò puer sit æger, caput eius intra genua eius qui manum admolitur, contineatur: deinde facta abscessus dissectione, caput eius inclinetur ad humoris commodiorem exclusionem. Ab opere autem patrato, aquam lactei teporis frequenter colluant. Post multam autem intercapedinem ab opere patrato, & insequentibus deinde diebus aquam mulsam gargarissentiadhibeatú rque eis vnguētum ad exulceratas tōsillas conueniēs: quale est quod Ægyptium croceū appellatur, & quæ ei similia existunt. Est autem Ægyptiū hoc.

Vnguentum Ægyptium croceū: Croci drach. III. mellis sesquilibr. olei rosacei sextātē, succi fœnigræci & seminis lini decocti quadrātem. crocum in succo dissolue: deinde oleo adiecto, ea simul commisce, & mel prius despumatum conijce, & permixtis vtere.

De crustosis & pestilentibus tonsillarum vlceribus, Cap. XLVI.

Crustosa & pestilentia tōsillarum vlcera vtplurimùm nullo præcedente tonsillarū fluxu incipiunt, aliquando autem à consuetis fieri inflammationibus, máximè efferatis, perficiuntur. Fiunt autem frequentissimè pueris atque etiam ætate iam perfectis, maximè iis qui vitiosis humorib⁹ abūdāt, in iis quæ vere cōtingere solent pestilentibus cōstitutionibus. In pueris verò oris, vlcere quod aphtham vocant, præcedente omnino perficiuntur. Sunt autem partim alba, maculis similia, partim cinereo colore, aut similia crustis, quæ ferro inuruntur. accidit autem ægris siccitas in transglutiendo: & suffocatio coaceruatim incidit, maximè quum rubor subeat mētum: aut vbi hæc acrimonia præterierit, nome quæ depascitur, locos excipit, succeditque vnà putrefactio. Archigenis. Festinanter itaque auxilium afferre oportet iis qui sunt ætatis perfectæ, atque confidenter venam brachii incidere, si quidem nihil sit quod id fieri prohibeat. Multæ enim virgines circa vigoris ætatem mensium purgationem appetentes, hac affectione apprehenduntur, quæ præcipuè venæ incisione opus habent. Incidendæ autem sunt in eis tali venæ, & vnica sanguinis detractione facta euacuādæ, non autem ad vsque animi defectionem. deinde glandulis & sedis illitionibus ac clysteribus vtendum erit: itémque cucurbitulis iuxta lumbos, ac colligationibus extremitatum. atque omnibus modis conandum est, vt diuersio ab affectis partibus fiat. Postea etiam gargarismis vti conuenit: velut est lenticulæ decoctum, & myxarum ac palmarum cum melle & ptisanæ succo: deinde furfurum decoctum in decoquendo viscosum factum, adiecto melle. Potest etiam remedium oris ex moris, & maximè id quod ex malis punicis constat, colluendum exhiberi, hydromelite permixtū. Philumeni. Infarcitur autē hydromeliti & cost⁹ & iris, ac aristolochia, & similia post principium. Probè autem facit id quod ad columellas præscriptum est, siccum pharmacum ex rhoe, flore rosarum, crocóque & costo. Foliorum etiam glaucii siccorum decoctum optimè facit, quanquam gustus vehementer amari existat. Ego autem & glaucii succo, cuius ad collyria vsus existit, in aqua mellis meraciore diluto, pro gargarismate vtor, aut etiam cum iridis decocto. At verò fruticis ipsius sicci, glaucii inquam, cōtusi & cribrati optimus vsus existit, si insuffletur. Conandum autem est in vniuersum, ne digitum quidem locis admoueamus, aut leni saltem tactu manum admoliamur. Etenim inscii, ad quos

A maximè in rebus dubiis homines confugiunt, vehementius illinunt, simúlque inflammatum locum comprimūt simúlque crustam detrahunt: quod minimè facere conuenit priusquam eleuatam & vix innitentem crustam conspiciamus. Quòd si enim adhærentem adhuc crustā auellere aggrediamur, vlcerationes magis in profundū procedunt, & inflammationes consequuntur, augentúrque dolores, & in vlcera serpentia proficiunt. Itaque sicca quidem remedia insufflare conuenit: liquida verò cum pinnula illinire, ita vt quantum licuerit quāpenitissimè pin-
B nulam immittamus. Vtendum est etiam compositione ex semine rutæ syluestris ad anginam descripta, & ea quæ ex vstis hirundinibus constat, ita vt cū melle liquefactas illinamus, & cum hydromelite permixtas colluendas exhibeamus. Profuit etiam aliquibus aristolochia, & iris, & chalcitis adhibita cum melle. aliquando etiam Andronis & Musæ pastilli. Mirabiliter autē crustas aufert caninum recrementum melle illitum, & vstarum hirundinum cinis, & centaureæ minoris vstæ cinis cū melle, & cochlearum terrestrium, maxime nudarū vstarum cinis cū mel-
C le. His verò de quibus medici desperarunt, fel crocodili exiccatum & tritum ad crustā insperge, aut illine cū melle. Oportet autem post irritationes à pharmacis eiusmodi factas, lenire cum radicis dulcis decocto, & qui ex vino scybelite, mastiche Chia, myrrha & croco constat gargarismo, deinde cum amylo & tragacātha. Cohibito autem iam vlcere pascente, lac gargarissandum, Samia terra permixtum. Et febrium quoque curam habere cōuenit (vehementes enim incidere solent) atque in repurgandis
D explanandísque vlceribus maximè sollicitum esse: cōuulsionem enim infantes plurimi passi sunt in vlcerum repurgatione: aliqui verò via transglutiendi exiccata, sunt strangulati. Sunt etiam quibus corroduntur gurguliones, atque vbi diutius perstiterit vlcerationes, & in profundū proserpserint, cicatrice iam inducta, adstrictiorem vocē edunt, reflectitúrque ipsis potus in ipsas nares. nam & ego puellam noui quæ post quadragesimum tandem diem consumpta est, quum se iā à morbo recolligeret. Verùm ad septimum vsque diem plurimi periclitantur. Vbi verò
E inflammationes & vlcera serpentia semper amplius extendantur, forinsecus fomentum adhibere oportet, & cataplasmatis cōmunibus vti, cum cautione ne refrigeremus. Feliciter enim res procederet si intrinsecus detentā materiam extrà queant transferre. Contegantur itaque semper post cataplasmata, partes circa mentum, cum nardino & cyprino cerato, cum circumpositione lanarū mollium. Vbi autem crustæ solutæ fuerint, & vlcera ipsa mūdata, antheris, *hoc est floridis* remediis vtendum est. Sa-
F nant enim in totum vlcerationes ipsas, tum siccæ adhibitæ, tum illitæ cum melle. Sunt autem crustarum tum oris, tum tonsillarum, composita pharmaca huiuscemodi. Asclepiadæ illitio ad exulceratas inflammationes: Florū rosarum drach. octo, croci drach. IIII. balaustiorū drach. I. myrrhæ drach. I. nucum pinearum repurgatarū drach. tres, subactis melle ad illitionem vtere. Asclepiadæ, ad oris putredines: Rhois culinarii drach. IIII. acaciæ drach. I. omphacii drach. I. medullæ ceruinæ aut vitulinæ drach. IIII. in vino dulci diluta, melle despumato excipe, & ad illitionē vtere. Andromachi remedium oris odoratum ac
G tenerum ad inflāmationes ac crustas optimum. Nucū pinearū depuratarū drach. III. amyli drach. II. aluminis scissilis drach. I. florū rosarum drach. I. croci drach. I. mellis quantum sufficerit. Aliud ad omnes tum oris tum tonsillarum affectiones: Rhois culinarii drach. IIII. florū rosarum drach. I. croci drach. I. costi drach. I. illine cum melle, aut cū aqua mellis gargarissandū exhibe. Critonis ad crustas: Misy assatū aut crudū illine cū melle: statim enim eas tollit. Sint autē misyos drach. III. & lib. I. mellis, quo modo etiam vti poteris chalcitide. Archigenes autē
H inquit, Ad crustas optimè conuenit stercus caninum cum melle: quod tum optimum erit, quū ossibus canes fuerint nutriti. magnopere enim auxiliatur neq; odiū sui inducit, in cibo oblatū. Licebit etiā vti plurimis eorū quæ ad anginā descripta sunt auxiliorū. Aliud Archigenis, ad crustas in ore: Hirūdinū vstarū & stercoris humani æqua

le pōdus cū melle illine. Accipiendū est stercus nō quodcunque obtigerit, verùm puerū biduo prænutrire oportet pane & lupinis ac vino modico, atque deinde tertia die stercus eius accipere & exiccare, atque repositum seruare. vsu verò expetente, contrito vti. efficax enim & ad anginas existit. Experti etiā sumus, inquit Galen[9], pharmaca à Sorano descripta præclarè facere, quæ sanè ille iuxta dictionum seriem descripsit. Remediū ad crustas oris conferens & ad gingiuas humore prægnantes & graueolentes: Misyos vsti drach. octo, iridis Illyricæ drach. IIII. croci drach. I. in puluerē redige, ac pyxide lignea repone. vtere autē per se cū melle. Florida cōpositio ad prædicta similiter efficax: Iridis Illyricæ drach. IIII. sandarachæ drach. IIII. cyperi drach. IIII. aluminis scissi drach. II. myrrhæ drach. II. crocomagmatis drach. II. in puluerem redige ac vtere. Quidam etiam flores rosarum, & gallas adiiciunt, sing. drach. II. Vtere autē ad putrefacta, & ad abscessus gingiuarum sicco: ad crustas verò cum melle. Philagrii, ad oris erosiones: Semini, lentisci nōdum denigrati drach. IIII. gallarum drach. IIII. costi drach. I. folii drach. I. vtere. Theodori, ad tonsillarū vlcera, gingiuarúmque & pudendorum, ad putrefacta & carbunculos: Aluminis scissilis, sādarachæ, myrrhæ troglodyticæ, sing. æquale pōdus accipe, ac vtere sicco. Hermi, ad omnes oris affectiones ab vlcere, quod aphtha appellatur vsque ad crustas & carcinomata: Ericæ semen tritum, succo hyoscyami excipe, & vtere cum melle. Aliud, ad vlcera quæ serpunt in ore, gingiuis, ac lingua: Misy cum succo foliorum vitis albæ, quam bryoniam appellant, dilue, & coniecto simul melle tere, ac ad illitionem vtere. diuinitus extergit ac repurgat. Vbi verò repurgata fuerint & carne expleta, bryoniæ radicem cōtusam & in puluerem redactam adhibe. ea enim ad cicatricem perducit. Aliud eiusdem, ad oris putrefactiones, vlcerationes, & vlcera quæ serpunt: Foliorum vitis albæ quadrantē, aluminis scissilis trientē, misyos crudi drach. IIII. atramenti sutorii drach. II. contere quousque arida fiant, & in puluerem redactis, vtere siccis. Repurgat, explet, reprimit illatum fluxum. Ego verò præcedens expertus sum. Collutione autem vtendum est ad omnia oris vlcera, & ea quæ serpunt, putrefactionésque, & gingiuas denigratas. Verbenacæ rectæ decocto & vino, quod calidū ore retinendū exhibe. Aliud diuinū remedium: Oleæ viridis folia aqua decocta colluēda exhibe.

De angina & eius speciebus, ex Galeno, Cap. XLVII.

Anginæ quatuor differentiæ existūt. Vna, quum fauces fuerint inflammatæ: fauces autem, pharynga *Græcis* appellatam, voco intra os locum, vbi tum stomachi, tū asperæ arteriæ extrema conueniunt. Altera quum neque circa oris regionem, neque iuxta fauces, imò nec forinsecus, quicquam apparet inflammatum: & tamen suffocationis sensus infestat ægrum iuxta asperæ arteriæ extremum. Tertia, quū exterior gutturis regio vnà cum interna fuerit inflammata iuxta mentum. Adhæc autem & circa ceruicem quædam affectio oboriri solet, ex luxatione & discessu cuiusdam in collo verticuli in anteriorē regionem. vnde cauus apparet locus: & quum extrà attingitur, dolore afficitur. quod contingit ob distracta intrò verticula, & consistentem circa musculos faucium aut extremitatis arteriæ inflammationē. Hæc autē species propriè cynanche à veteribus est appellata. Lingua enim à luxato verticulo, iuxta radicem suam impulsa, ex propriis locis excedit, & difficultas magis circa respirationem infestat: vnde coguntur aperto ore semper hiare, atque aerē attrahere. Omnes autem prædictæ affectiones communē habent difficultatem transglutiendi: ita tamen vt in alia plus, in alia minus hoc malum augescat. Accidit etiam eis potum assumptū a d nares reflecti. atque hæ sanè sunt affectiones: curatio autem earū in paucis variat. Aretæus autem inquit, Anginæ causæ multæ existūt, maximè autem frigiditas magis quàm ardores, & plagæ, & ossa ex piscibus ad tonsillas impacta, & potus frigidæ ebrietas, nimia satietas, & quæ spiratione attrahuntur mala. Archigenes autem ait, occultæ anginæ causam esse in quibusdam, neruos qui ad stomachum deferuntur, dum ma-

A lè afficiuntur, & pòst inferioribus membris, pulmoni inquam & cordi respirandi, principium inflammant: arteriis verò quæ carotides appellantur, itémque aliis adiacētibus, inde inflammationem transmittunt. At verò quòd hi qui sic afficiuntur, non fiant attoniti, inde est quòd huius affectionis causa intemperies sola existit, non etiam coarctatio locorum. Cōueniūt igitur, inquit Archigenes, eis ea quæ vomitoriam vim obtinent, velut est elaterium & squama æris illita cum melle. Ego autem, inquit, ab occulta angina prehensos ex sinapis gargarismo inleuo,
B móxque in balneum induco: atque ita multos à periculo liberaui, quibus affecta particula obliuioni tradita fuit, per distributionem videlicet in vniuersum corpus sanatos. Aretæus autē inquit, Cucurbita accipiatur, primúmque infra vmbilicū adhibeatur, mox ad latera dorsúmque & scapulas, ita vt assiduè à loco vno ad alterum trāsferatur, & in admolitione ex supernis locis deorsum trahatur. Quòd si vehementer vrgeat suffocatio, sinapi aqua tritum & vili panniculo exceptum pectori impone. Ad delingēdum verò conueniunt eis, sinapi, nitrum, hyssopū
C squilla assa, sulphur viuum. omnia paribus portionibus cū mellis cochleario permixta delingenda exhibe. Archigenes. In principio igitur, compendiarium & præceps auxilium omnis angina requirit. Quandoquidem autē ferè iuuenibus accidit, euestigio cubiti venā eis incidere oportet, nisi quiddam maioris periculi impediat: auferre autem sanguinem parcè, non vsquequo animi defectio sequatur: citius enim hi animo linquuntur, & aliàs sanè ex refrigerationibus & animi defectione perfacilè materia à faucibus ad pulmonem defertur, & ineuitabile pericu-
D lum infert. Curandum etiam vt modica fiat deductio venæ. nam cum in aliis tum in magnis venæ diductionibus aceruatim animi defectus irruit. neque tamen angustiorem facere venæ incisionem conuenit, ne sanguis velut percoletur, & crassior eius pars intus remaneat, quæ causa huius affectionis existit. Vtilis est autem eis repetita detractio in sequenti die, nisi præpediat ægri timor aut animi deliquium. Quòd siquid venæ incisionem fieri prohibeat, per clysterem infundendum est centaureæ, absinthii, calaminthæ, & aristolochiæ decoctum, admi-
E xto melle & plurimo nitro: postea etiam purgatiua danda, quæ magis pituitam ducunt. conuenientissimum autem aliquando in angina esse videtur, elaterium: verùm non oportet nisi cum sero lactis & cnico in sero cocto ipsum propinare. Conuenirent etiam eis ex aloe & colocynthide catapotia, si modò queant deglutire. si verò confidentior contingat medicus. bonum est & hieræ Archigenis ex colocynthide drach. tres cum aliqua ex prædictis decoctione per clysterem infundere, vbi prius aliquo stercorum eductiuo euacuauerit. Post vniuersales autem euacuationes, cucurbitas apponere oportet: & si quidem tu-
F mor circa maxillas, aut sub mento persistat, in ipsum tumorem, & cum scarificatione plurimum sanguinem extrahere, saléque respergere scissuras & confricare. Quòd si nullus extrinsecus tumor appareat (veluti fieri solet in ea quæ occulta appellatur cynāche) retrò sub colli neruo infigenda erit cucurbita iuxta primū verticulum, & cōstanti attractione vtendum, & frequentius cucurbita auellēda. Ea enim instantia factis vertebrarum discessibus ac luxationibus probè se opponit: deinde vbi paulisper à reli-
G quorum remediorum adhibitione quieueris, cataplasmatis vtendum, tum eadem die, tum etiam in sequenti. Maiorem verò spem in sequentibus diebus in illitionibus & gargarismis reponere conuenit. Itaque vbi initium fit cū multa inflammatione, ea quæ leniter adstringunt offerēda sunt primùm, velut est rosarum, lentium, palmarúmq; decoctum, flos rosarum ex hydromelite, rhus cum hydromelite decoctus, & decoctum myxarum. Quòd si excoriatio contingat corpusculorum, panis cremor exhibendus est calidus, aut furfurum decoctum colluant, aut etiā lac
H solum. Ego autem, inquit Archigenes, siccum pharmacū in promptu habeo, Ex rhois culinarii drachmis octo, florum rosarū drachmis IIII. costi autem & croci cuiusque drachmis II. Ex quo sanè in aquā mulsam inspergo, & in gargarismate vtor, atque inflammationes & vlceration

entllass

tonsillarum facillimè sano, etiamsi contingant quibus illæ ad summum,progressum minentur:quin & illitiones mansuetiores inflammatis commodæ sunt,velut est ea quæ ex moris constat,& rhois culinarii cremor in hydromelite coctus donec cogatur. oportet autem præmacerare sufficienter rhoen ipsum donec abundè aqua mulsa ex eo colorem accipiat,& in sapore vim eius repræsentet. Probè etiam facit mali Punici integri vnà cum corticibus fracti ac contusi succus melle permixtus,ita vt ad succi partes tres vna mellis coniiciatur, & donec cogatur decoquatur ac illinatur.Quòd si ad nullum dictorum remediorum,malum cedat, sed semper multitudo humorum augescat, venæ sub lingua incidendæ sunt,aut quæ sunt in fronte, aut etiam circa magnos angulos oculorum: forinsecus autem assiduè lanæ circum collum ponantur oleo calido madefactæ,aut ceratum ex oleo Cyprino apparatum adhibeatur,aut si malis, ex gleucino siue musteo. Quòd si diutius moram traxerit, abscessum expectare oportet, & tum sanè conuenientius erit ficuum decoctum ad colluendum: multóque magis,si hyssopum ei coniiciatur. Neque verò incommodus fuerit in iis qui aliquo modo sunt exulcerati,crocus cum aqua mulsa, & decoctum radicis dulcis. In vigore autem, omnium vtilissimus existit succus ptisanæ aut alicæ ore collutus: nam & à multis minis liberat,& abscessus metum eximit confestim. qui si non adsit, furfures probè cocti ei succedere possunt. atque hæc quidem iis conueniunt. At in angina siue inflammatione ac vlcere,vbi sola multitudine ægri obturati periclitantur, iis quæ acriora sunt periculum est faciendum: sunt enim tunc etiam in principio conuenientiora, post vniuersales tamen euacuationes. Itaque hydromeli meracius profuerit,si cum eo hyssopum aut origanum decoquatur.Si verò in superioribus partibus, aut iuxta fauces malum persistet, sinapi tritum cum aqua mulsa &percolatum gargarissandum exhibebimus. Conuenit etiam casiæ decoctum,& iridis,& radicis panacis,gentianæ,centaureæ,aristolochiæ,agarici,& radicis cucumeris agrestis. vnumquodque autem cum hydromelite satis diu decoquatur donec succulentum reddatur. Vsus sum etiam in occulta angina ex sinapi gargarismo, & sæpe à periculo ægros liberaui. Illitio autem iis valde conueniens, iis inquam qui citra exulcerationem, anginam patiuntur, est ea quæ ex semine rutæ syluestris apparatur:& quæ ex vstis hirundinibus constat: quarum apparatum paulo pòst vnà cum aliis remediis describam. Iuuantur etiam fotu vaporis intra os accepto,hoc modo: Origanum,hyssopum,satureiam, fœniculi semen,cum aceto plurimo & nitro feruefacito in olla diligenter operta, operculo foramen habente in medio:deinde arundine ori ægri & foramini adaptata, sinas foueri. si verò ex feruore arundinis os aduratur, ouum vacuum paruum vtrinque perforatum ore contineant, & per ipsum arundo immittatur. mollius autem fomentum fuerit, si pro aceto poscam affuderis aut aquam. Cæterùm magis lancinātia offerre illis oportet, quò rursus insurgat caro, & transmutare queat eam quam in profundo pertulit coarctationem. in dubium enim sæpe venit & ferè desperationem præ feritate morbus, vt & odiosa exhibere quibusdam necessarium fuerit: siquidem humano stercore quosdam vsos esse constat pro illitione, & magnum sanè commodum repererunt. Alii autem recenti vsi sunt, alii verò exsiccato & trito, ita vt cum nardo vel myrrha id permiscentes,fœtorem celarent. Ab acrioribus autem,& iis quæ dilaniantem vim obtinent, ad mediocria est transeundum : velut est Andronis pastillus, & similia. Vtilia etiam iis sunt ea quæ vomitoriam vim obtinent, maximè illis quibus grauitatis sensus circa ventrem hæret. Archigenis remedium,quo vtor (inquit) ad occultas anginas: mirabiliter etiam conducit anhelosis: Elaterii oboli dimidium, spumæ nitri obolos tres, sinapis drachmam vnam, contere cum aqua & informa. Mouet autem vomitum elaterium cum oleo aut melle tritum & penitissimè illitum. multo autem

A efficacius id præstat, si squama æris ei commisceatur,aut ipsum æs vstum, oleo Cyprino tritum illitum. Probè etiam facit fel tauri illitum,& nitrum cum aceto mulso potatum, & centaureæ succus cum melle, aselli sub aquario stabulantes vase cum melle delincti. Quidam nasturtii semen tritum bibendum exhibuerunt quantum cochleario accipi potest,cum aqua mulsa. nec ita longè pòst pituitam vomuerunt illi crassissimam & tenacem:statimque à plurimis molestiis sunt liberati.

Aliud. Stercoris gallinacei albi & colore cerussam B referentis,bonam copiam exsiccatam & repositam alter ua.vbi verò vsus postulat, quantū cochleario accipi potest,in aqua,aut aqua mulsa dilutum propina.etenim desperatos etiam sanat. quòd si bibere nequeant, tritum melle quampenitissimè illini. Aliud ad idem: Centaureæ drachmas octo,nitri drachmas octo, salis communis drachmas octo, contere & repone siccum. vsu verò exigente,melle imbue, & cum pinnula illine, aut quomodo videbitur.vtere confidenter. nam periculum eius factum est. Aliud. Absinthium contusum & C cribratum,adiecto nitro trito,illine cum melle. Aliud. Elaterium cum felle taurino & melle contritum illine. Compositio ex semine rutæ syluestris ori commoda, Andromachi. Ad anginas & desperatos(inquit)hac vtor. summè etiam prodest stomachicis,& ad tormina intestinorum, fabæ magnitudine exhibita ex frigida: Seminis anisi,seminis apii, floris iunci odorati,ammii,aluminis scissi,iridis Illyricæ,seminis rutæ syluestris,quod quidam harmala, alii besasa appellant:cinnamomi,myrrhæ troglodyticæ,aristolochiæ longæ,sin D gulorum vnciam vnam,casiæ,crocomagmatis,rosarum siccarum,cuiusque vnciam vnam, costi quadrantem, cineris hirundinum recèns vstarum quadrantem, croci sesquiunciam, spicæ nardi drachmas quatuor, amomi drachmas quatuor, gallas omphacitidas numero octo, contere,& melle excipe, ac vtere. In principio quidem pharmacū hoc cum decoctione aliqua mediocriter adstringente,quales sæpe diximus,dilue:iuxta vigorem verò cum ptisanæ succo:iuxta remissionem autem & declinationem,melle aut hydromelite,aut vino mulso:inue E terata autē & velut indurata inflammatione,aceto mulso. Philagrius autem inquit, Aliquando post prædictas vniuersi corporis euacuationes,& adhibitiones cucurbitularum, & incisionem venarum sub lingua, miscemus etiam alia quædam ad præscriptum pharmacū, quæ partim quidem irruentem fluxum restringunt, partim autem omnia quæ iam insident discutiunt. Coniiciuntur autem ex rutæ compositione drachmæ octo,gallæ omphacitidis drachmæ octo, & stercoris canini albi, ac humani stercoris sicci, cuiusque drachmæ octo. verùm (quemadmodum & antè dictum est)stercus canum F accipere oportet eorum qui antea per biduum ossibus sunt nutriti: humanum verò ex puero biduo pane & lupinis nutrito. Vomitorium Marciani, quod & ad opertas & manifestas anginas prodest.præexige (inquit) mercedem: Æris vsti drachmas duodecim, atramenti sutorii drachmas duodecim,myrrhæ drachmam vnam, elaterii drachmam vnam,spumæ nitri drachmam vnam, fellis taurini drachmas quatuor, excipe melle, & cum pinnula quampenitissimè illine. Archigenes autem G inquit, Stercus humanum quale prædiximus,accipe & exsicca,ac in vili panniculo ligatum exure,atque cum aqua mulsa dilutum propina.est enim remedium eorum qui iam suffocantur. Antonius verò Musa inquit,Stercus caninum quale prædiximus accipe & exsicca, contusóque & cribrato vtere ad anginas, cum melle quampenitissimè illinens, vt transglutire possint. Eo enim nullum potentius pharmacum noui (inquit Galenus) neque ex angina laborantibus,neque ad magnas tonsillarum inflammationes, neque ad glandularum tuber H culorúmq; gutturis suffocationes iā periculum minantes. Probè facit etiam cum aceto mulso & pice liquida illitum caninum stercus. Summè etiam auxiliatur ad anginas,confectio ex vstis hirundinibus, cuius compositio hæc est. Compositio ex hirundinibus

vstis: Cineris hirundinum syluestrium vstarum drachmas octo,croci drachmas duas,spicæ nardi drachmā vnā,excipe melle & permisce hoc modo, vbi iam incubuerint affectiones. Oportet autem exurere hirundines hoc modo: Pullos hirundinum viuos non deplumes, addito congruentis modi sale,in fictile vas conuicimus, idque obturatum super prunas ponimus,donec puluis & cinis fiat,quo contrito vtimur. Aliud ex hirundinibus, itidem valens ad anginas: Hirundinum vstarum pullos numero vndecim, succi myrti viridis cyath. duodecim,myrrhæ obolos tres,mellis cyathos duos.hirundinum pullos exure & contere : deinde omnibus simul mixtis vtere. Aliud cuius experimentum constat:

Folii,costi,caryophylli, piperis,cuiusque vnciam vnam,sandarachæ trientem,excipe melle despumato, & illine. Aliud. Cochleas nudas citra testam in hortis repertas,in ollula exure ac contere,cineréque melle excepto vtere. est etenim eiusmodi remedium quod præsentem opem affert. Simili modo etiam cancrorum vstorum cinere vtendum est cum melle: & decoctum quoque cācrorum ore collutum vtile existit.Ego autem cancrum in aquæ hemina tritum percolo, ipsamque aquam calefactam gargarissandam exhibeo: crassa enim educit multa,& releuatur confestim æger. Aliud.

Centauream minorem siccatam exure,cinerémque illine cum melle. Aliud. Maxillæ porcelli vstæ vnciam vnam,stercoris canini albi drachmas quatuor,malicorii vnciam vnam,gallarum vnciam vnam,costi drachmas quatuor, piperis torrefacti scrupulos sex, misce cum melle,ac vtere. Valde autē magna solicitudine ac contentione opus est etiam tum quum malum remittere videtur:etenim ea quæ iam ex profundo corporū circa fauces attracta sunt,ex improuiso in pulmonem transferuntur, si negligantur: atque ita repentina mors ægro infertur.

De glandulis, Cap. XLVIII.

Omnibus hominibus carunculæ quædam exiguæ naturales iuxta vtrasque tonsillas extant, antiades *Græcis,Latinis glandulæ* appellatæ,quæ quum naturalem modum seruant,nihil molesti inferunt:verùm vbi iuxta affectionis proprietatem augescāt, & modi maioris quàm secundum naturam suam fiant, tunc sanè & transglutitionis & spirationis difficilis causæ existunt. Consistunt autem ferè intotum citra inflammationem, & paulatim etiam augescunt. aliquando autem & inflammationem patiuntur.Diducto itaque ore, manifestè apparent glandularum tumores maiores,citra quidem inflammationem,tonsillarum corpusculis concolores: inflammatæ verò,rubicundæ & inferentes dolorem.Quare quum inflammatio affuerit, gargarismis & illitionibus ad tonsillas inflammatas descriptis est vtendum. Quum verò citra inflammationem consistunt,conari oportet vt per commoda pharmaca paulatim deprimantur, & per admoti digiti compressionē. Remedia autem ad glandulas absque inflammatione auctas,talia conueniunt:Gallæ omphacitidis,salis ammoniaci,aluminis scissi,cuiusque vnciam vnam.adhibe siccum. Aliud. Myrrhæ sextantem,gallarum drachmas octo, misyos drachmas duas,salis torrefacti drachmas duas. vtere sicco. Aliud. Gallarum,misyos,myrrhæ, aluminis liquidi, æquales partes accipe, & siccis vtere, vel cum melle. Aliud Asclepiadæ. Remedium ad glandulas accommodatum: Gallarum omphacinarum drachmas quatuor,diphrygis drachmam vnam,myrrhæ drachmas tres,croci drachmas tres,mellis quantum suffecerit.hoc pharmacum citra vlcerationem glandulas reprimit.

Aliud Apolloniadæ: Diphrygis drachmas duas,chalcitidis assatæ drachmas duas, gallarum drachmam vnam,croci drachmam vnam,myrrhæ drachmam vnam, excipe melle,& vtere. Chirurgia. Verùm si pharmaca vincantur,excindere glandulas oportet.quod vt commodius fiat,æger in claro & splendido loco collocetur: & diducto ore vnaquæque glandula vncino producatur,& excindatur.exciditur autem ex ea id quod supereminet, iuxta medium eius quod præter naturam excreuit. qui enim dū omnē quæ præter naturā accreuit carnem excindunt, etiā naturalē carnē ex fundo auferunt, periculosæ sanguinis eruptionis authores fiunt.Post excisionē autē posca frigida colluenda detur,ad sanguinis videlicet inhibitionē,& posteā frigidissima aqua.Postquā autē sanguinis eruptio cōstiterit,satis lōga intercapedine tēporis facta,aqua mulsa tepida exhibeatur:sequētibus verò diebus,etiā cū ea illitiones afferantur, quales sunt ad vlceratas tonsillas descriptæ. Raro autē,quando videlicet vlcera eminentiora apparēt,florido sicco ipsas tonsillas attingimus.per hoc enim eminentiæ deprimūtur,& cicatricis inductio perficitur.

De suffocatorum reuocatione, Cap. XLIX.

Reuocantur aliquando suffocati ac strangulati, aceto ori infuso cū pipere, & semine vrticæ. verū difficulter tractari possunt vt admittāt: cogere itaque oportet ac ori infundere,ad vomitionémque irritare.Rubore autē circa collum dissoluto,statim respiciunt ac relaxantur.quare oleo multo calido,& lana, aut cerato,collum assiduè circum circa est amplectendum.Similiter etiā naufragos reuocare oportet, si quidē respiratio adhuc in eis seruetur.Prius autem in caput ipsos suspendere conuenit,ac cogere quò absorptam aquam euomant, siue pinnularum seu digitorum irritatione: forinsecus verò manuum impositione iuuare oportet ventris firmitatem.

De deuoratis ac fixis in tōsillas spinis,atque iis quæ in asperā arteriā delabuntur, Cap. L.

Si in asperæ arteriæ extremum,atque ipsam adeo asperam arteriam, aliquid eorum quæ deglutiuntur præterlapsum fuerit,tussis prouocanda est,per acetosam aliquam qualitatē: & sternutatorium quoque naribus admouendū.Ex vehementi enim agitatione,& instantia,& spiritu simul cum violentia quadā expulsionē adiuuante,eiusmodi cōsueuerunt excerni. Si verò iuxta tōsillas, aut iuxta principium stomachi seu gulæ, spinæ aut ossa fuerint infixa,ita vt oculis subiaceant,atque plurima sui parte extra tonsillas promineant, volsella apprehēsa extrahere oportet.Quum verò in inferioribus gulæ locis quid adhæserit,hoc modo: Spongiā paruā resina terebinthina madefactā,aut carunculā crudam recentem incisam,vnā cum filo valido ipsi alligato,deglutire coge, & mox comprehēsam per alligatum filum rursus extrahe:hoc enim modō sæpe etiā id quod infixū fuit,simul extrahi cōsueuit.Conuenit etiam panis recentis interioris buccellas deglutiēdas exhibere citra commanducationem,aut caricam aliquantisper circummanducatam, nō tamen penitus dissolutam.Quum autē ad fundum vsque ipsorum corporum penetrarit,neque extrahi potuerit,aqua mulsa gargarissāda exhibeatur, & cibi sorbiles, velut ptisana cum melle,aut alica similiter : aut micæ aqua mulsa calida maceratæ offerantur. Forinsecus verò ceruici atque vniuerso collo lanam oleo calido imbutā imponere oportet, similitérque cataplasmate calido laxante ac deprimente collum contegere conuenit: velut est id quod ex semine lini cū aqua mulsa apparatur. Hoc enim ductu tum locus ipse suppuratur, tum spina cōmota,simul cum his quæ deglutiuntur,deducitur. Aliud. ad eductionem eorū quæ in tonsillas deuorata sunt. Statim te ad ægrū desidentem conuerte, ipsúmque tibi attendere iube,ac dic,Egredere os,si tamē os,aut quicquid tandem ex istis: quemadmodum Iesus Christus ex sepulchro Lazarum eduxit, & queādmodum Ionam ex ceto. Atque apprehenso ægri gutture dic,Blasius martyr & seruus Christi dicit, Aut ascende aut descende.

De arteriarum pharmacis, Cap. LI.

Asperæ arteriæ extremū & subiacentem ipsi asperam arteriam, cū suis propriis musculis, pellicula quædam fortiter complectitur & ambit. Quando igitur affectio aliqua,siue iuxta eam ipsam pelliculam, aut circa extremi ipsius arteriæ musculos contingit, remedia quæ vim medendi eam obtinent, arteriaca communiter appellātur. Afficitur autem pellicula hæc,aut ob nimiā humectationem,aut asperitatem,aut vlcerationem.Vo-

cis enim nocumenta, videlicet eius interceptio, hoc eſt nō poſſe loqui,& raucitas in loquēdo,ad plures cauſas cō ſequūtur : aliquando quidem propter diuturnos ex capite defluxus,aliquando verò propter ſuppurationem thoracis & tabem . ex vociferatione etiam magna & plurima,raucedo vocis oboritur,& ob frigidi & inſueti flatus inſpirationem , & ob plurimam ac inſuetam potionem vini meraciorem. Verùm hæ affectiones magnitudine inuicem diſtant.etenim vehementius humectis vocis inſtrumentis,vocis interceptio contingit:mediocrius autem rigatis,vox raucoſa perficitur . Itaque qui ex vehementi clamore, amplius voce vexantur, conſimile quiddam patiuntur iis qui reliquis corporis particulis fatigatis & ex labore afflictis afficiuntur.Nam & pellicula quæ arteriæ extremum atque ipſam aſperam arteriam ambit, per magnas vociferationes extrà prolato ſpiritu percul-ſa,inflammatur . Et iuxta arteriæ extremum, vltra hanc plagam , muſculorum ipſum mouentium actio offenſa, maiorem affectionem operatur.Muſculi enim illi vocem operantes, ob magnas vociferationes , non ſolùm ab erumpente ſpiritu perculſi læduntur : verumetiam ſuperextenſi vehementer, maximam ſuſtinent laſſitudinem. Curatio autem horum coincidit cum iis qui alias particulas corporis habent fatigatas. Balneum enim dulcium &bene temperatarum aquarum,magnopere iuuat omnes phonaſcos *Græcis* appellatos , qui vocis exercitio magno vtuntur : citharœdos inquam, & præcones,& tragœdos, quum cōtendendo oblæſerint vocem. Quemadmodum autem oleum forinſecus illitum,omne corpus à fatigatione refocillat :ſic & cibi mordacitate carentes & deprimentes ac laxantes,tum affectam arteriæ pelliculam,tum ipſos muſculos, & pharmaca arteriaca vim obſtruendi meatus habentia,iuuant.Quum igitur afflictiones ac laſſitudines velut diſtendentes circa extremi ipſius arteriæ muſculos, & ipſam pelliculam generantur, in principio quidem leniſſima edulia conueniunt : pharmaca verò obſtructoriam meatuum vim habentia. Sedata autem inflammatione aliquod ex modicè repurgantibus eſt adhibendum:deinde rurſum aliud, ſed priore præſtantius, vt paulatim ad medium repurgantium perueniatur : deinde ab hoc adhuc fortius diſcuſſorium adhibeatur , vt hoc modo ſemper ad vehementius progreſſus fiat,quando videlicet diutius veluti indurata affectio in vocalibus organis perſtiterit . Primi itaque ordinis erit tragacantha, & gummi,& aſter Samius, amylúmque , & ex alica ac trago probè decoctis ſorbitio. lac etiam conueniens eſt,& dulciarii panes, oua ſorbilia, & nuces pineæ madefactæ,ſeſama, & ſapa quæ ſireon quoque & hepſema appellatur.Hæc itaque inflammatis affectionibus circa arteriam arteriæque extremum,conueniunt: quibus vtendum donec moderatior inflammatio fiat . A vini autem potu abſtineant hoc tempore intotum. Poſtquam autem inflammatio moderatior reddita eſt , paſſum theræum exhibendum eſt , & ſapa . butyrum quoque conueniens eſt, & amygdalæ vnà cū ſorbitionibus decoctæ: lac item ac mel diutius cocta , amylo ipſis iniecto : quòd ſi non adſit,panis ſiligineus ſiccus contuſus & cribro excuſſus, lacti dum coquitur infarciendus eſt. Manifeſtum itaque eſt,quòd per huiuſmodi victum, tum pellicularum,tum muſculorum circa arteriæ extremum atque ipſam arteriam , inflammatio ſedatur . Relinquitur autem humiditas multa , propter quam impoſsibile eſt vocem eſſe claram,niſi rurſus eduliis vtantur & pharmacis mordacitate carentibus & repurgantibus , velut eſt faba elixata , & ptiſana, & ſemen lini torrefactum . Hæc enim medium obtinent inter ea quæ mediocri vi prædita ſunt , & ea quæ meatus obſtruunt pharmaca. His autem amplius repurgat reſina terebinthina ,& thus cum deſpumato melle,amygdalæ amaræ,braſsicáque & probè decocti porri.Iis verò adhuc fortiora ſunt,farina erui,hormini ſemen , iridis radix & panacis . Omnibus autem prædictis,maximè mollibus, paſſum Creticum, deinde theræum & ſcybelites conuenienter miſcentur:ſapa quoque quam ſireon & hepſema vocant, ex muſto ad tertiam partem menſuræ decocto apparata , omnium maximè

A meatus obſtruit,citra etiam mordacitatem meatus lenit. Quod verò ex caricis apparatur decoctum ad mellis ſpiſſitudinē,magis diſcutit ac repurgat.Omnium itaque ſimplicium pharmacorum vires noſſe oportet, eum qui aliquod compoſitum eſt facturus. Qui enim eas nouerit,etiam eis quæ ab aliis compoſita ſunt rectè vtetur, maximè quū indefinitè fuerint deſcripta.His igitur præexplicatis,arteriacas cōpoſitiones à veteribus deſcriptas ſubnectem⁹. Arteriaca ad vocis aſperitates,in principiis

B exhibita leniſſima:Gummi drachmas duas, tragacanthæ drachmam vnam, ſapæ ſextarium vnum. Gummi & tragacantham contuſa & cribrata , cum ſapa contere donec diſſoluantur:deinde ſuper prunas fumum non emittentes decoque , donec non inquinent teſtæ inſtillata, exhibe autem ex ea ſub lingua tenendum. Alia arteriaca. Gummi quincuncem , paſſi ſextarium vnum, mellis libram vnam . Gummi modica aqua dilue & ad reliqua coniectum ſuper prunas non fumantes decoque, vt prædictum eſt. Ante ſomnum verò delingen-

C dum exhibe. Antonii Muſæ, ad vocis interceptiones. Braſſicæ viridis cauliculos depurgatos manducandos exhibe, & quod inſtar palearum exſuccum eſt expuere iube : ſuccum autem ipſum deglutire. Aliud. Succi eryngii aqua decocti heminā vnam , ſucci ficuum aqua decoctarum tantundem , gummi læuiſſimè triti drachmas octo , decoque ſimul diligenter, donec ad arteriacæ craſſitudinem redigatur,& delingēdum exhibe ex eo ante ſomnum vſque ad cyathi menſurā . Alia arteriaca,ad aſperitates,raucitates,tuſſéſque , & ſputū ſangui-

D nolētum: Amygdalarum amararum decorticatarum numero vigintiquinque, ſeminis lini torrefacti drachm. quatuor,tragacanthæ drachmas duas,oui in fermento aſſati vitellum.tragacantham in modica aqua maceratam, vnà cum reliquis omnibus paſſo excipe.Si verò ſonus vocis ſit fract⁹, mel pro paſſo admiſce,maximè ſi ex pectore aliquid educi oportet. Aliud. Braſſicæ ſuccum cum melle decoctum delingendum præbe, & confeſtim auxiliabitur.

Ad inueteratas affectiones variæ arteriacæ,
Cap. LII.

E ORibaſii,ad aſperitates & ſuperfluam vocem: Croci drachmas ſeptem,radicis dulcis,ſpinæ nardi, cuiuſque drachmas quatuor, myrrhæ drachmas tres, thuris drachmas tres , ſeminis hyoſcyami drachmam vnam, mellis deſpumati vncias ſex,piperis albi grana quinquaginta.exhibe ſub lingua tenendam magnitudine fabæ. Alia arteriaca ſub lingua tenenda, ad ſuppreſſam vocem, raucoſos & cruenta reiectantes. Tragacanthæ drach.ſex, gummi drachmas ſex, myrrhæ drachmas duas, obolos

F duos,thuris ſeſquidrachmam,piperis albi grana viginti, croci drach. vnam, ſucci radicis dulcis drach.ſex, carnes phœnicobalanorum numero trium, paſſi Cretici quantum ſatis eſt . Gummi & tragacantha contuſa & cribrata paſſo macerantur cum radicis dulcis ſucco : quòd ſi non adſit ſuccus , radicem tuſam & donec cogatur decoctam coniicimus quadruplici pondere. Alia arteriaca, quæ etiam ad tuſſim prodeſt: Seminis lini contuſi & cribrati,vuarum paſſarum pinguium ſine vinaceis, nucum pinearum toſtarum,nucum auellanarum mundatarum, æ-

G quales partes in farinam redactas,melle cocto ſufficienti excipe,& cochleariū exhibe ante ſomnū. Eclegma quo vtimur:Vini ſcybelitæ ſextarium vnum,gummi ſeſcuncem,mellis dodrantem. Gummi pauca aqua præmacera , deinde omnia ſimul contrita in diplomate decoque, ac vtere. Aliud,Charixeni. Succi radicis dulcis drachmas ſex , tragacanthæ drachmas ſex, croci drachmas duas,myrrhæ, thuris, cuiuſque drachmam vnam, ſpicæ nardi drachmam vnam, paſſi protropi chœnices tres: decoque donec in mellis modum cogantur , ſiccis probè commixtis,ac vtere. Eadem enim poteſtate valet qua &

H ſequens. Aliud , ſub lingua tenendum ad ſuppreſſam vocem, ac reliquas circa arteriam affectiones:Tragacanthæ drachmas duodecim. gummi drachmas duodecim, myrrhæ drachmas tres,thuris drachmas tres,carnē phœnicobalanorum numero ſex, radicis dulcis drachma.

vi.pasſi protropi aut theræi quantum excipiẽdis his ſatis
eſt. ſit autem paſſum ipſum præcoctum ad mellis craſsi-
tudinem. Exhibe fabæ Ægyptiæ magnitudine ſub lin-
gua detinendum,& diſſolutum deglutiendum. Alia ar
teriaca,faciẽs ad vocem fractã, raucoſam,& ſuppreſſam,
inflammationes tonſillarum.vtilis eſt phonaſcis & ante
& poſt certamen exhibita.iuuat refrigeratos.prodeſt ve-
teri & recenti tuſsi, ſpuentibus ſanguinem, & ſurſum re-
iectantibus,& cœliacis. conducit etiam ad anhelitus fœ-
torem. Croci drach.iii.myrrhæ drach.i.ſucci radicis dul
cis drach.i.paſsi Cretici ſextarios iii.paſſum ad tertias de-
coque & cum eo prædicta excipe ac vtere. Aliud, ad vl
ceratam arteriam, Charixeni. conuenit etiam phonaſcis,
hoc eſt qui uocis exercitio utuntur, ante certamen & poſt ex-
hibita.facit & ad circumdolentes oculos, extrà impoſita
lana ex eo madefacta, & ad interaneorum affectiones
delincta. Gummi drach.xii.tragacanthæ drach.xii.thu
ris drach.iii.myrrhæ drach.iii.croci drach.ii.ſucci hypo-
ciſtidis drach.ii.paſsi ſcybelitæ ſextarium vnum. Gum-
mi & tragacantham contundito & cribrato vnumquod-
que ſeorſim,& cum modico paſſo diluito,reliqua verò fra
cta & præmacerata ſimiliter cum modico paſſo cõterito.
Crocum verò in raro laneo panno ligatum, in ollam ap-
pendito, in qua reliqua coniecta ac aſsiduè agitata deco-
quuntur:deinde extracto croco, & probè contrito, reli-
qua omnia in pilam coniiciantur, & vt cocta ſunt, cum
croco vniantur,& vtitor. Alia arteriaca,ex cuius vſu ſæ
pe magnam laudem aſſequutus ſum. Nuces pineas ſexa-
ginta,amygdalas amaras delibratas quadraginta, carnem
phœnicobalanorum ſex, ſucci radicis dulcis ſcrupulos
duodecim,croci ſcrupulum i.myrrhæ ſcrup.i. tragacan-
thæ ſcrupulos vi. paſsi Cretici quãtum ſufficit.Quibus ve
rò eductione ex pectore opus fuerit,mel & ſapam adde.

Alia, Andromachi. Pinguedinis gallinæ recentis qua-
drantem,mellis heminam i.decoque ſimul,& cum rutæ
ramulis agita donec cogatur.exhibe eam ieiunis, & poſt
cibum,& ad noctem. Sorbitio ad ſuppreſſum ſonum,
maximè ab humore. conuenit etiam phonaſcis: Porros
in aqua ad tertias decoque, atque ipſos quidem abiice,
aquæ verò alicæ ſuccum admiſce, & mel & ouorum
lutea iii.quæ vbi commiſcueris,ad tertias decoque,& ex-
cola:deinde affuſo ſapæ optimæ ſextario i.rurſus donec
cogantur decoque,ac ramulis anethi circumagita. da ex
ea manè & veſperi cochleare vnum. Arteriaca neceſſa
ria,phonaſcis commoda: expertus ſum etiam eius valo-
rem ad raueſcentes ob humiditatem plurimam: Co-
ſti,folii,ſpicæ nardi,amomi, piperis, caſiæ, maſtiches,
cuiuſque drachmas quinque,opii drach.ii.mellis & ſucci
mororum æqualiter mixtorum quantum ſatis fuerit. ex-
cipe pharmacum cum eis,quò viſcoſa coactio reddatur,
& vtere. Exhibe ſub lingua tenendum magnitudine nu-
cis auellanæ. caueto ne nimis ſolidum facias, vt facilius
ſub lingua liqueſcat. Alia arteriaca,ad affectiones aſpe-
ræ arteriæ, & pulmonis, ad reiectantes ſanguinem, & o-
mnia vitia manifeſta: maximè verò prodeſt crebrum &
rectum anhelitum ducentibus: Squillæ depurgatæ coctæ
drachmas ſex, ſeminis lini drachmas duas,ſeminis vrti-
cæ drachmas duas, ſucci verbenacæ exiccati drachmas
duas,thymi drachmam vnam, farinæ erui drachmas ii.
pulegii, iridis, betonicæ, aniſi,naſturtii,apii,ſeminis fœ-
niculi, ſeminis anethi,piperis, fœnigræci, cuiuſque dra-
chmam vnam,excipe melle Attico:exhibe manè & veſpe
ri quantum cochleari accipi poteſt. Alia,ad arteriæ af-
fectiones,& pulmonis vlcera,reiectiones puris & ſangui-
nis,deſtillationes ad pectus,&ad eductionem eorum quæ
in pulmone coaceruata ſunt valde efficax. Reſinæ tere-
binthinæ,croci, thuris,myrrhæ troglodyticæ,terræ quæ
aſter appellatur, cinnamomi,nucum pinearum purgata
rum, radicis dulcis,ſingulorum drachmas quatuor, amo
mi, tragacanthæ, carnis palmarum pinguium,cuiuſque
drachmas tres, ſpicæ nardi drachmas duas, caſiæ dra-
chmas duas, coſti drachmam vnam, galbani depura-
ti obolos quatuor,mellis Attici libras ſex. Mel & terebin-
thinam in diplomate decoque,atque vbi condenſari cœ

A perint, galbanum præmollitum admiſce, ac donec non
inquinarint amplius decoque, deinde agitando frigefa-
cito, & cum reliquis contuſis in pila permiſceto. vſus e-
ius eſt ſub lingua detentæ. Alia quæ ſimiliter ad omnia
prædicta efficax eſt: Spicæ nardi drachmas quatuor,cro-
ci drachmam vnam, piperis grana triginta, radicis dul-
cis drachmam vnam, nucum pinearum depurgatarum
numero centum, ſtyracis drachmas duas, balauſtiorum
drachmas tres,tragacanthæ drachmã vnam,cinnamomi
B drachmam vnam,amomi drachmam vnam, thuris dra-
chmã vnam, mellis ſeſquilibram,aut paſſi Cretici hemi-
nas octo. paſſum in duplici vaſculo ſiue diplomate co-
quitur ad mellis ſpiſſitudinem, & ad reliqua arida in pi-
la trita affunditur. Tragacantha autem tunditur,cribra-
tur,& diluitur vnà cum ſtyrace in vino modico dulci,at-
que ita admiſcetur.exhibe ex eo cochleariũ vnum: exper
tus enim ſum ambo hæc adſcripta magna celebritate pro
bari. Compoſitio ex capitibus papaueris varia: Capi-
ta papaueris centum & viginti in aquæ ſexrarios tres con
iecta,ad dies quinque macerato, deinde ad tertias deco-
quito, & abiectis capitibus ad aquam mellis ſextarium v-
C num admiſceto. quibus ſimul ad ſpiſſitudinem mellis
ita vt nõ diffluãt,croci,myrrhæ,acaciæ, ſucci hypociſthi
dis ſing.drachmam vnam infarcito,& ante ſomnum de-
lingendum exhibeto. prodeſt reiectantibus ſanguinem,
cœliacis ac dyſentericis. Ego autem ad huiuſmodi ex ca-
pitibus papaueris compoſitionem,quando ſcilicet ad li-
bram vnam aquæ decem papaueris capita iniiciuntur,
prædicta commiſceo,& pro pharmaco fluxiones ſiſtente
ac repreſſiuo vtor. Alia ex libris Aſclepiadæ, pana-
D cea Mithridatis. Iis qui vocis exercitio vtuntur, an-
te & poſt certamen vtilis. facit ad glandularum inflam-
mationes, columellam laxatam, & ad gingiuas humore
turgentes & vlcera ſerpentia oris, ad motos dentes, &
deſtillationem, tuſſim veterem & recentem, ſanguinem
ſpuentes ac rurſum reiectantes. Vtor ea aliquando citra
admixtionem,aliquãdo autem paſſo aut ſcybelite vino,
aut aqua calida diluta. Etenim ad tonſillarum inflãmatio
nes aque conſimiles affectiones vtendum eſt pharmaco
hoc diluto:ad eas verò quæ in profundo hærent, immi-
E xto &puro. Verùm compoſitio ipſa hoc modo habet: Ra
dices filicis quamcraſſiſſimæ diligenter lauãtur, donec
terrenæ ſordes intotum diſcedant:deinde refrigerantur,
in fruſta digitali magnitudine diſſectæ: ex quibus libras
tres accipimus,& capita papaueris agreſtis mediocria cẽ-
tum & quinquaginta,radicis ſymphyti depuratæ,corticis
radicis mandragoræ, rhei Pontici,roſarum ſiccarum,iri-
dis Illyricæ,radicis dulcis,balauſtiorum,ſingulorum qua
drantem, caſiæ trientem,nardi Celticæ ſeſquiunciam, a-
quæ pluuialis ſextarios quindecim. Omnia prædicta craſ-
F ſo modo contunduntur,& per triduum madeſcunt:dein-
de ſequenti die in diplomate ad tertias decoquuntur,ex-
primuntur &percolantur. In huius autem decocti parte,
ſubſcripta per diem & noctem maceramus: ſunt autem
gummi puri libra vna, tragacanthæ pellucidæ libra v-
na, myrrhæ troglodyticæ ſextans, ſucci radicis dulcis
ſextãs,croci ſextans,ſucci hypociſthidis ſextãs,maſtiches
vncia vna. ſequenti deinde die diligenter & paula-
tim hæc trita diluimus,& quod ſupereſt ex ipſo decocto
ac expreſſo liquore paulatim adiicimus. & poſtea vinum
G ſcybelites aut theræum,aut aliud dulciſſimum ſextario-
rum vigintiquatuor menſura, in vas fictile diffuſum de-
coquimus, donec ad mellis craſſitudinẽ redigatur:dein-
de adiectis etiam tritis omnibus, rurſus ad coactionem
decoquimus,& ablatis vtimur. Datur ex hac quantum cõ
chleari excipi poteſt. Compoſitio ex capitibus papaue
ris,ad tuſſes humidas,dolore affectam arteriã, & fauces,
& ad deſtillationes à capite ad pectus. vtilis eſt etiam
ad vigilias: Capita papaueris Thebaici mediocria
vnà cum ipſo ſemine, decem,aquæ pluuialis ſextarium
vnum, radicis dulcis parum quiddam:per diem vnum
H præmacerato,donec flaccida tactu fiant capita, decoqui-
to, exprimito & percolato, ac ad decoctum dimidium
eius mellis adiicito, & rurſus ſuper prunas ad mellis craſ

situdinem decoquito ac vtitor. Accuratior huius antido ti apparatus, atque etiam partim vsus, prædictus est Sermone quinto, De propriis ægrorū potionib⁹ loco. Quòd si magis adstringens alui profluuiorum facere velis, & sanguinem spuentibus commodum, succi rhois rubri drachmas duas adiice, & acaciæ drachmas duas. hæc autē in passo diluta, tum demum quum ab igne ablaturus es pharmacum, in ollam coniice, & parumper feruefieri sine, ac vtere, cochlearium exhibens ante somnum.

De destillatione siue catarrho, & narium muco, ex Galeno, Cap. LIII.

DEstillationis & muci causa est cerebrum, quod quidem à frigore ad frigidam intemperiem deducitur: ab æstu verò calefit & repletur. Vinum quoque vltra modum potatum, caput replet, & balnea calidiora, & largior perfusio capitis ex aqua calida, maximè si aliàs calidius caput existat: & cibus sanè qui in ventre incoctus perseuerat neque infrà excernitur, in caput impetū facit. Repletum itaque caput rursus ad subiecta membra humores demittit: & si quidem ad nares hoc ipsum excrementum defluat, coryzam, *id est mucum* appellare consueuerunt, *& Latini amplius grauedinem*: si verò ad gurgulionem, morbum vuam appellatum generat. Est autem affectio circa gurgulionem consistens aut aliàs ipsum gurgulionem tumidum facit. Promptissima itaque est ad nares & ad os defluxus delatio, quanuis aliquibus etiam ad oculos, aliquando & ad aures deferatur. Atqui delationem ad os, etiam stomachus siue gula excipit, & aspera arteria, atque ipsum adeo arteriæ extremum: quod sanè extremum, ob ipsum ad se delatum à capite defluxum superhumectatum, in principio raucosam vocem producit, & progressu temporis etiam paruam. quòd si amplius augescat malum, vox ipsa in totum perditur. nam ipsa aspera arteria vnà cum suo extremo permadescit. At si acrior fluxus ipse existat, non tantùm vocis damnum prædictæ particulæ patiuntur, sed grauissima etiam erosio accedit, talis naturæ quales circa cutem accidere sæpe videmus citra vllam externā causam, eóque modo etiam pulmo ipsis exulceratur, vocatúrque hæc affectio tabes. Quòd si ad gulam & in ventriculum fluxus deferatur, si quidem frigidus existat, in frigidam intemperiem corpora perducit: calidus verò in intemperiem calidam. exulcerat etiam ea temporis progressu: in principio verò appetitioni nocet & concoctioni. Si itaque frigidus fuerit defluxus, tardas concoctiones & cruditates ac ructus acidos efficit: si verò calidus fuerit, in corruptionem adiget cibos: vnde nidorosē aut fœtentes aut acidæ eructationes producentur, aut etiam alterius cuiusdam quæ nominari non potest, aut etiam nomen habentis qualitatis. Vbi verò altius penetrarit nocumentum, etiam intestinum ieiunum afficit, & ad colum vsque pertingit, atque ad mesenterii venarum vasa, per quæ ad hepar distributio atque digestio alimenti contingit. Aliquibus itaque deiectio appetitus accidit: aliquib⁹ verò appetitiones præter naturam, quas appellant caninas, aut etiam vitiosorum ciborum concupiscentia, qualis mulieribus prægnantibus pica morbo infestatis contingere consuenit. Manifestum autem est & gurgulionem & tonsillas affici: quin & parulides & glandulæ, & dentium erosiones, vlcerationésque & putredines oris, ad serosas ex capite in ipsum os destillationes sequuntur. Cæterùm vulgus medicorum, aut gurgulionem resecat, aut pharmaca exhibet quæ per asperam arteriam sputi eiectione in pulmonem dilapsa educant: alii verò ventris curam gerunt, quemadmodum alii dentium & oris, aut etiam affectionum in naribus aut oculis aut auribus curam moliuntur. Principium inuentionis Galeni. Melius autem erat (mea quidem opinione) velut fontem malorum excindere, sanato videlicet capite: quòd si impossibile sit facere, ob vehementiam naturalis intemperiei, omnino tamen eius saluti consulere oportet, indicatione ex figura ipsius acA cepta quomodo ei subueniri possit: non enim mox, velut aliqui medici omnibus capitibus semper ex thapsia & sinapi cataplasmata adhibent, sic & te facere volo. Etenim si à calida intemperie caput vexatur, omnia calida pharmaca nociua existunt. Oportet itaque ipsos balneis multis calidis potabilium & dulcium aquarum consolari, simúlque generatos in capite vapores calidos discutere, & temperaturam omnem in melius mutare. Nociuus autem est eis vsus aquarum natura sua calidarum. quæqunque enim sulphurulentæ sunt, & bitumen olent

B ob caliditatem suam contrariæ sunt capitibus natura calidis. quæ verò aluminosæ, coarctatione sua caput offendunt. verùm calidas dulces non appellamus sua natura calidas. neque enim inuenire est quæ suapte natura calidæ existant, ac non aliqua medicamentaria qualitate participent. Qui verò caput vehementer calidum & perustum habēt, & ob id assiduè à destillationibus vexantur, his melius est hora æstiua ex rosaceo vngi, ex foliis rosis & omphacino oleo citra spissamentorum adiectionem apparato. Quædam autem capita propter calidiorem arteriarum temperaturam, tum vertigine tū dolore

C apprehenduntur: in quibus etiam arteriarum incisione vtimur. Quare considerare oportet præcedentem destillationis causam, & præhabitam diætam: atque ita remedia contraria afferre. In vniuersū autem pauco cibo & quiete vtendum est, vitato etiam frigore & calore: si verò cibi incocti amplius in ventre innatent, ad vomitum æger est inhortandus. Philumeni. Valde vtile est iis qui destillationem patiuntur, si eorum plantæ pedis cum pice in oleo plurimo dissoluta constan-

D ter fricentur, ex eadémque inguina & sedes perungantur: nares verò ex thure & myrrha cum vino & oleo contritis, ac ad mellis crassitudinem redactis illinantur, & vnguentum irinum simul naribus instilletur. Melanthium etiam torrefactum linteolo illigatum odorent, aut hedychroon manibus teneant & assiduè odorent, aut cyphi eodem modo. Conuenit etiam inflammationem arcentia emplastra fronti imponere, velut est icesiæ, & emplastrum oxerum appellatum, itémque barbarum cruētis vulneribus destinatum, & athena. Gargarissent autem

E assiduè passum scybelites, aut sapam calidam. Sorbitionibus verò vtantur decocto hyssopi, ficuum & nucum pinearum, atque iridis: item alica ex passo decocta. Si verò ab his nihil leniatur destillatio, neque tamen amplius augescat, sed eodem modo ad plures dies persistat, præsentissimum auxilium capitis irroratio existit, maximè in æstate, & capitis temperatura calidiore. Oportet autem in balneis ex alto frigida aqua delabente caput subdere, vt violentum inde sustineat insultum: eue stigio enim densitatem dissoluit. Animaduersionem ta-

F men habere oportet, an thorax inde facilè offendi possit: consueuit enim promptè à capite frigiditatem transsumere ac fortissimas vexationes perferre. Porrò diuturnas destillationes fortis clyster sanat, aut vomitus à raphanis ieiunis factus, aut purgatio exhuberantis humoris, & irrigatio capitis ex vnguento irino aut optimo nardino. Iis verò qui continua & inueterata iam destillatione afficiuntur, caput radere oportet, & factis scarificationibus, bituminosa emplastra imponere: pharmacis autem deglutitiis vtendum huiuscemodi. Eclegma

G ad destillationem: Mellis sextantem, butyri recentis vnciam vnam decoque, & in duas partes diuisum delingendum exhibe, iis qui eductione opus habent.

Manducatio ad eandem: Semen hormini, semen papaueris nigri, semen lini torrefactum, æquis portionib⁹ contunde, & cribro excute, melléque cocto excepta cōmanducanda manè exhibe. Probè etiam ad destillationes facit antidotus ex capitibus papaueris soporifera, ante somnum exhibita: etenim somnum dulcem infert, & reprimit influxum. Eius apparatus paulo

H antè inter arteriacas compositiones dictus est, & in quinto similiter Sermone de propriis ægrorū potionib⁹ loco.

Catapotium valde celebre ac dolorem leuans: Styracis drachmas sex, myrrhæ drachmam vnam & dimidiā,

terebinthinæ drachmas duas, opopanacis drachmas II. iridis drachmas duas, piperis albi, ſpicæ nardi, nitri, ſeminis hyoſcyami, opii, cuiuſque drachmam vnam. arida contundito ac cribrato: reliqua verò in pila citra liquoris admixtionem contuſa ſimul committito, & grana in erui magnitudinem informata ante ſomnum deglutiẽda exhibeto, neque quicquam vltra ſorbitionis admittito. dantur ad ſummum grana quatuor, medium tria, minimum duo. Aliud, quod etiam dolorem leuans, tum tuſſi, tum deſtillationi opitulatur: Styracis drachmas quatuor, myrrhæ drachmam vnam, opii drachmã vnã, galbani drachmam vnam, contunde in pila, & ſapa affuſa ſubige, & catapotia erui magnitudine informa, quorum ſimiliter ad ſummũ quatuor exhibe, medium tria, minimum duo. abſorbeant etiam inſuper paſſi calidi diluti cyathos duos. Aſclepiadæ remedium: Pyrethri, coſti, vtriuſque drachmas duas, piperis albi drachmam vnam, contuſa & cribratą repone. Vſu verò expetente, apprehenſis naribus pharmacum attrahere præcipe. Aliud: Piperis drach. duas, ſeminis vrticæ drach. duas, croci, myrrhæ, coſti, cuiuſque drach. I. vtere vt dictum eſt. Caſeus autem tener & recens, comeſtus vtilis eſt, & cauliculi braſſicæ crudi à ieiunis comeſti, ſimiliter & braſſica delicatior cocta & comeſta. Qui verò calidiori præditi ſunt temperatura, lactucæ cauliculos parumper feruefactos comedant: in poſca verò ipſos intingant.

De tuſſi, Cap. LIIII.

TVſſis cauſæ variæ ſunt. nam & humor à capite ad aſperam arteriam deſtillans tuſſim efficit, & aſperitas ſola pelliculæ aſperam arteriam intrinſecus ambientis tuſſim irritat. Qui præterlabuntur etiã cibi ac potus, tuſſim mouent: & lumbrici ſtomachum infeſtãtes, tuſſiculas paruas excitant. Et acris humor ſtomachum perturbans, ac irritatiuam aliquam qualitatem ad fauces demittens, imaginariam tuſſim producit, quemadmodum etiã in iis qui ſtomachi morſum ſentiunt, & ſaliuæ ad eũ influxu vexantur, euenire ſolet, quum nihil moleſti iuxta aſperam arteriam obuerſetur. Intemperies quoque frigida reſpirationis inſtrumentorum, tuſſis cauſa exiſtit: verùm hi moderatè ac minimè violenter tuſſiunt, adeo vt non ſolùm per ſpiritus compreſſionem, retinere queãt & impedire tuſſim, ſed ſanare etiam ſæpiſſimè, per reſpirationis inhibitionem frigefactas particulas calefaciẽdo. Signum autem ob ſolam intemperiem frigidã tuſſientium eſt, ſi per inſpirationes irritentur, frigiditate videlicet exinde intenſiore facta & aucta. quãdo igitur hi leniter inſpirãt ac aerem attrahunt, & in calida domo verſantur, parum vel omnino nihil tuſſiunt. Quæ verò cum titillatione partium, ab vtraque palati parte contingunt tuſſes, palàm oſtendunt defluxum à capite ad aſperam arteriam afferri, itémque ad pulmonem. Quòd ſi nihil expuant ſic affecti, tenuem eſſe defluxum indicat, qui expulſione ſpiritus diſſectus, præ tenuitate ſua rurſus fluxum reflectit: id verò ex humore per ſputum reiecto manifeſtè apparet. craſſiorem enim priore habet cõpagẽ, etiãſi ſit à ſpiritus impulſione reiectũ. Manifeſtũ autem eſt quòd humor in pulmone & thorace detẽtus in morbo laterali, inflammatione pulmonis & tabe, maxima tuſſis cauſa exiſtit. Medemur autem tuſſi à tenui defluxu factæ, per antidotum ex papaueris capitib9 inſpiſſantes, aut per alterius cuiuſdam pharmaci dolorẽ leuantis vſum, & per cibos boni ſucci. Si verò craſſus aut viſcoſus fuerit affligens humor, per ea quæ extenuant & diſcindunt medebimur. Inſtrumentorum autem reſpirãdi frigiditatẽ per calefacientia emendamus: quæ verò ab aſperitate fit, per lenientia & mordacitatem arcentia ſanatur, qualia ſunt ex arteriacis compoſitionibus ſimpliciora. His itaque præexplicatis, ea quæ à veteribus deſcripta ſunt ad tuſſim remedia ſubnectemus. Nos verò ad præſcriptam methodum animum conuertẽtes, atque vniuſcuiuſque ſimplicium pharmacorum vires edocti, facilè ad quamcunque affectionem conuenientia remedia afferemus, etiam ſi à priſcis indefinitè ſint deſcripta. Remedia autem hæc ſunt: Styrax nucis auellanæ magnitudine deuoratus, tuſſes ſedat, ac deſtillationes. vtilis eſt etiam ad raucedinem. Aliud: Ficus ſiccas pingues in vino dulci meraco madefactas, vnà cũ vino deuorandas exhibe. hoc tuſſes mitigat. Terebinthinam & mel coctum delingenda præbe, & vinum dulce dilutum inſuper abſorbendum: hoc enim attenuat & educit. Aliud: Filicem contuſam & cribratã paſſo inſtar polentæ inſperge, & abſorbendam exhibe. prodeſt etiam ſanguinem reiectantibus. Aliud, quod ad tuſſes noctu moleſtiã exhibentes conducit: Mẽthæ ramulos tres tritos, affuſo aceti cochleario ante ſomnum abſorbendos præbe. adiuuat concoctionem, ſtomacho vtile eſt, & craſſitiem diſcindit. Aliud: Nucum pinearum torrefactarum, amyli, radicis dulcis, ſeminis vrticæ, ſeminis lini, cuiuſque ſextantem, iridis, piperis, hyſſopi, ſeminis naſturtii, amygdalarum amararum, ſingulorum vnciam vnam: excipe melle probè deſpumato, & præbe ex eo cochlearium mediocre. Compoſitio ex marrubio ad tuſſim: Marrubii ſextantem, hyſſopi vnciam vnam, iridis drachmas quatuor, pulegii drach. quatuor, calaminthæ montanæ drach. quatuor, bulborum ſcillæ ſcrup. ſex, nucem vnam pineam bonam & integram, caricas pingues quinque, aquæ ſextarium vnum & dimidium, mellis heminam vnam. vtere. Eclegma tuſſientibus aptum: Nucum pinearum repurgatarum drach. duodecim, palmarum pinguium drach. octodecim, iridis drach. duodecim, ſeminis lini torrefacti drach. octo, tragacanthæ drach. duodecim, amygdalarum dulcium delibratarum drach. ſedecim, mellis deſpumati quantum ſufficit. Tragacantham in vino dulci modico maceratam & dilutã, primùm cum deſpumato melle decoquito, atque vbi ſemel ebullierit, reliquis in mortario probè contritis affundito, & vtitor, cochlearium exhibens manè & veſperè de digito delingendum. mellis enim tantum adiicere oportet, vt delinguibile pharmacum fiat. Aliud eclegma ad tuſſes recentes: Vini dulcis veteris ſextariũ vnum, mellis Attici libram vnã decoque, cum rutæ ramulis aſſiduè agitando, exhibe ex eo myſtri I. menſura. eſt etiam vtile ſtomacho. Alia remedia ad tuſſim conducentia. Coptarium *hoc eſt placentula*, tuſſi accõmodatũ. Seminis lini contuſi & cribrati, vuæ paſſæ pinguis & exacinatæ, cuiuſque ſextarium Italicum vnum, nucum pinearum torrefactarum, nucum auellanarum repurgatarum, ſingulorum ſextariũ dimidium, piperis ſextantẽ, myrrhæ vnc. I. croci vnc. I. mellis ſextarios quatuor. Semen lini contuſum cum melle decoquito, atque vbi coactum fuerit & inſpiſſatum, reliqua optimè contrita admiſceto, & ſimul vnito. exhibe ex eo magnitudine nucis auellanæ. Ad tuſſim inueteratam remedium optimum: Cumini, piperis, ſeminis vrticæ, cuiuſque vnciã vnam, mellis deſpumati ſextarium vnum. contrita cum melle ſubigito, ac parumper feruefacito, reponito, ac vtitor ex eo præbens cochleariũ delingendũ. Aliud admirabile: Piperis, pulegii, hyſſopi, calaminthæ, cuiuſque ſextantem, petroſelini vnciam vnam, mellis deſpumati ſextarium vnum: da cochlearium. Aliud ſimplicius bonum: Mellis quadrantem, butyri recentis quadrantem, cumini quamtenuiſſimè triti drach. quatuor. melli prius deſpumato butyrum admiſce, & ſimul calefactis cuminum inſperge, & paulatim delingendum cochlearium vnum exhibe. Aliud ad tuſſes, pituitam repurgans: Hyſſopi vnciam vnam, pulegii ſextantẽ, iridis, ſinapis, ſeminis naſturtii, aniſi, piperis, ſingulorũ vnciam vnam, tuſa ac cribrata, melle deſpumato ſufficienti excipe, & cochlearium exhibe. Hyemis autem tempore, & febre non infeſtante accepturus, piperis ſextantem adiice, & pro aniſo, fœniculum aut cuminum, & pro naſturtio ſinapi, vt ſit ſinapis ſextans ſiue vnc. II. Aliud ad diuturnas tuſſes: Comæ hyſſopi, pulegii de ſuperiore anno, ammii, piperis, erui rufi decorticati, iridis, cuiuſque ſeſcuncem, ſpicæ nardi drach. quatuor, terebinthinæ trientem, butyri recentis ſextantem, mellis deſpumati ſextarios duos. Butyrum & terebinthinam cum melle liquefacito, ac reliquis vnito: vtere exhibito cochleari paruo. Aliud, thoracis affectionibus commodum:

Lomenti fabacei fricti ac tenuiſſimè triti ſeptuncem,

feminis lini feptuncem, iridis contritæ quadrantem, nucum pinearum torrefactarum drachmas duas, pulegii triti drachmas duas, feminis vrticæ drachmam vnam, piperis drachmas quatuor, mellis defpumati chœnicem vnum. Melli defpumato lomentum infperge, ac parũper decoque: deinde reliquis in mortario admixtis vtere. Aliud Acholii: Hyffopi, pulegii, ammii, piperis, erui rufi, iridis, cuiufque drachmas fex, terebinthinæ drachmas quatuor, fpicæ nardi drachmas tres, butyri recentis fextantem, mellis defpumati fefquilibram. vtere. Aliud, ad tuffim ex ftyrace: Amomi fextantem, cafiæ fextantem, ftyracis fefquiunciam, fpicæ nardi fefquiunciam, croci vnciam vnam, piperis vnciam vnam, mellis defpumati fextarium vnum. exhibe cochleariũ.

Ad tuffim ficcam: Siccam tuffim fanãt etiam paulo antè præfcripta pharmaca: aliquando autem & aquæ feruefactæ forbitio. Qui enim ob pituitæ craffitudinẽ nihil educere poffunt, ab humectantibus plus emolumẽti fentiunt: maximè eo quòd quodammodo fimul extenuatoria participent facultate.

De pharmacis dolorem leuantibus & fimul conferentibus tuffi, Cap. LV.

Hocce pharmacorum dolorem leuigantium genus, ii qui ante ætatem noftram fuerunt, compofuerũt, tuffientibus & fanguinem reiectantibus præcipuè conducẽs, atque etiã iis qui vltra h⸗s affectiones tabefcunt: itémque ad alios dolores & affectiones quæcunque circa pulmonem & pectus, ac afperam arteriam, reliquáque interiora membra confiftunt, præterquam quæ propriè colicæ appellantur. Differunt enim hæc à colicis, fimiliter anodynis, *hoc eft dolorem leuantibus*, appellatis, tum aromatũ & odoratorũ feminum, tum eorum quæ vrinam cient admixtione. Colicæ autem facultates ac compofitiones iis vehementiores funt, excellẽtem vim ftupefactoriam complexæ, ob multitudinem videlicet eorum quæ refrigerantis naturæ exiftunt, velut eft hyofcyami femen, & cicutæ, papaueris fuccus, & mandragoræ cortex: quibus fanè ad colicos neceffariò ob doloris magnitudinem vtimur. Atqui in thoracis affectionibus aliqui ftyracem & crocum admifcuerunt: aliqui autem calefacientia: alii etiam aromatica, & cum pauca vi adftrictoria exficcantia: quidam etiam nobis familiaria, velut anifum, apiũ, fœniculum, daucum, & fefeli, quæ vehementium pharmacorum vires & iniucunditatem obtundunt, ampliùfque vrinam expellunt: quidam etiam quæ afperitates leniunt addidere, velut eft tragacantha & radix dulcis, ac vinum dulce. Quæcunque autem ex eis de pharmacis ftuporem inducentibus minus participant, ea etiam tabidis exhibemus. Sunt autem à veteribus compofita doloris leuamenta huiufcemodi. Catapotium. Pharmacum ad tuffim accommodatum, inueterata maximè exiftente affectione. Efficax eft ad diuturnam deftillationẽ, dolorẽ capitis, difficulter fpirantes, & inflammationes pulmonis, ad veficæ quoque ac vuluæ affectiones: infcribitur Panacea, ab aliis etiam Stichus. Myrrhæ, opii, piperis, ftyracis, caftorei, galbani, æquales partes cum fapa dulci fubige, & in catapotii figurã redige, ac ciceris magnitudine exhibe: abforbeat autem à fumptione aquæ mulfæ cyathos duos. Harmonia. Aliud pharmacũ vehementer efficax quod harmoniæ appellatione infcribitur. valet ad deftillationes, & inexuperabilem defluxum: Styracis, caftorei, piperis, cardamomi, cuiufque drach. tres, opii, myrrhæ, feminis hyofcyami albi, cuiufque drach. quatuor, paffo probè cocto excipe, & catapotia ciceris magnitudine informa, & ante fomnum præbe deuoranda. Alia confectio, ad tuffes diuturnas egregiè & concinnè valens: itémque ad humentes & ob humoris craffitudinem diu durantes, quæ Symphonos appellatur, & febrem optimè fedat. Ea omnes veteres celebres vfi funt: Piperis, opii, cardamomi, cuiufque drachmam vnam, croci, fulphuris viui, myrrhæ, feminis hyofcyami albi, cuiufque drachmas quatuor, mellis cocti cochlearia tria. hoc enim modo nos apparamus: verùm funt qui gentianæ, & daucii, cuiufque drachmas duas admifcent.

Alia ad tuffim & tabem ifoftathmos appellata: Fo-

A lii, petrofelini, hyffopi, rofarum ficcarum, anifi, opii, croci, cofti, feminis hyofcyami, myrrhæ troglodyticæ, fpicæ nardi, iridis æquales partes cum melle fufficienti fubige. datur fabæ magnitudine ad noctem. Alia ifotheos appellata, ad tuffim, tabem, omnes morbos internos, & certo circuitu affligentes affectiones: Spicæ nardi drachmas duas, myrrhæ drachmam vnam, croci, cofti, piperis albi, cuiufque drachmam vnam, galbani drachmam vnam, opobalfami, cinnamomi, mandragoræ fucci ficci, caftorei, cuiufque drachmas duas, feminis dauci fe-
B fquidrachmam, cafiæ fefquidrachmam, mellis defpumati quantum fatis erit. Facit ad dolores ftomachi, iecinoris, pulmonis, oculorũ, fanguinis reiectationem, abfceffus dyfentericos, voluulum, renum ac coxendicũ affectiones, difficulter fpirantes, dolorem laterum, vnicè tamen iliorum ac præcordiorum, profluuium muliebre, & muliebres fuffocationes. prodeft contra lethalia venena ante & poft cibum fumpta, & ad omnem fanguinis eruptionem cum frigida, ad viperæ & phalangii morfus in vini cyathis trib⁹: quartanariis, ante febris acceffionẽ.
C dantur ex ea oboli duo cũ vini cyathis duobus: fed præloto tamen antea ægro. Sanat ægrè fpirantes, & qui nifi erecti fpiritum ducere non poffunt, & anhelofos, etiamfi iã ad multos annos affectio durauerit. Sanat quoque antiquas à capite ad pectus defluxiones.

De fuffitionibus, Cap. LVI.

Qvanquam antea fufficiẽtiffimè de fuffitionibus dictum fit, in fermone De clyfteribus & euacuantibus, ac aliis quæ ægris offeruntur, (qui fanè tertius huius operis fuit) dicetur tamen nunc quoque, fed paucis. Pa-
D ftillus fuffumigabilis tuffientibus & orthopnoicis commodus: Abrotoni, fandarachæ, finapis, cardamomi, æquales partes contundito & cribrato, & cum aqua in paftillos redigito ac fuffito, ita vt æger ore fumum fufcipiat. Alius paftillus: Sandarachæ fextantem, terebinthinæ fextantem, cofti fcrupulos fex, folii fcrupulos fex, mafticheis fcrupulos fex, I⸗feris fcrup. tres, piperis grana quadraginta, redige in paftillos, ac vtere eodem modo.
E Alius: Caftorei, fandarachæ, galbani, fulphuris viui, colophoniæ, propolis, terebinthinæ, maftiches, croci, chamæleuces, æquales portiones cum aqua in collyria redige, & ipfa per infũdibulũ fuffito: fi verò nõ adfit chamæleuce, his conyzã paruã aut capparis corticẽ adiice. Aliud bonũ fuffumigiũ, per experientiã à nobis inuẽtũ, quatuor fpeciebus cõftãs: Styracis, terebinthinæ, fandarachæ, maftiches æquales partes excipe, ac fimiliter vtere. Creditur anhelofos & purulentos fanare: itémque tuffim & laterum affectiones: quemadmodum etiã ea quæ
F paulo antè hic funt præfcripta, atque ea quoque quæ tradidimus in tertio Sermone. Epithema ad tuffim optimũ, ex fertula Campana: Sampfuchi, fertulæ Campanæ, prafii, iridis, cuiufque fextantem, myrrhæ vnc. I. thuris quadrantem, refinæ pinus libram I. olei irini libram I. vtere.

De orthopnoicis, anhelofis, ac ægrè fpiritum ducẽtibus, ex Galeno, Cap. LVII.

Qvi frequenter refpirant citra febrem, quemadmodum folent à vehementi curfu fatigati, eos afthma-
G ticos, *hoc eft anhelofos*, medici vocare confueuerunt, ab accidente videlicet, hoc eft anhelando: eofdem etiam ab altero accidente orthopnoicos appellant: defident enim ac pectus erectum habere videntur, ob timorem ne fuffocentur, & ftratũ quoque iuxta fuperiores partes, ad quas pectus ipfum reclinatur, erectius fibi apparant, ne dormientes ftrangulentur. Infpiratio enim minor ipfis contingit quàm refpirationis frequentia expoftulat, quãuis pectus plurimùm ipfis diducatur. Ex quo manifeftum fit, coarctationẽ locorũ præter naturã intrinfecus adeffe: cuius etiã manifeftè ægri fenfum percepiant. Fit autẽ
H coarctatio locorum infpirationis, quum aut crafforum & tenacium humorum multitudo pulmonis bronchia obftruxit, aut tumor quifpiam abfceffui fimilis in ipfo confiftit. Similiter autem difficulter fpirant qui afperã arteriã à multa deftillatione habent repletam, aut quadã defluxione ex vicinis locis aceruatim in ipfas arterias

nim aliquãdo hæc acceſſio,hirudine ad hunc locũ affixa. Cæterùm aliqui per vomitũ citra tuſſim ſanguinem ex ventre reiectant,aut ex venis adiacentibus in ipſum delatum,aut hirudine deuorata. Verùm ſanguis venarum ex hepate aut ſplene in ventrem delatus,grumoſus eſt,nigérque euomitur:qui verò ex hirudinis præſentia procedit, tenuis eſt & ſanioſus,ſiue ex ventre,ſiue ex naribus,ſiue ex ſtomacho proferatur.Atqui & localis dolor qui concomitatur,affectam particulam oſtendet.Si enim ex ſtomacho eductio fiet,non magna ſanguinis eruptio continget:graciles enim ſunt ſtomachi venæ.Sed & cum nauſea ac vomitu ſanguis effertur,& in deglutiendo mordacitas percipietur,maximè ſi adſtringentia aut acria deglutiantur. ſi verò ex ventre educatur, nauſeæ plurimæ comitantur & vomitus,& ſi à cibo ſumpto eductio contingat, ſanguis cibis permixtus efferetur. Aliquando etiam pituita ac bilis ſimul euomentur.ſi verò ex hepate & ſplene ſanguis in ventrem deferatur,aderit tumor:ſi verò ex pectore & pulmone,aut aſpera arteria ſanguis expuatur,impoſſibile eſt eum citra tuſſim per ſputum reiici. Fit autem ſanguinis eductio ex pectore,aut ob venæ rupturam, aut oris venarum apertionem,aut ob corroſionem. Venarũ itaque pulmonis rupturæ cognoſcuntur ex eo, quòd poſt aliquam præcedentem cauſam manifeſtam, ſtatim ſanguinis eductio conſequitur.Præcedentem autem cauſam dico,delapſionem ex alto,aut ſi grauius aliquod corpus pectori inciderit.Aliquibus autem ob clamorem magnũ quomodocũque editum vaſis venarum ruptura accidit, & citra manifeſtam externam cauſam copia ſanguinis cũ crudo ac flatuoſo ſpiritu,diſtendens pulmonis vaſa,rupturam efficit.Cæterùm ob ſanguinis multitudinem factæ rupturæ cognitionem,exhibet ſanguinis effuſio repentè & coaceruatim facta.Magna enim pulmonis vaſa exiſtũt ac arteriarum ſpeciem habentia:ſanguis autem eis tenuis & calidus eſt,pérque ſaltum ſpiritus vi ac impetu excernitur. De venarum apertione. Venarum autem ora aperiuntur,ſi quidem diſpoſitiones præceſſerint calidæ: veluti ſi calidis balneis plurimis vſus ſit homo, habitétque in calida regione,conſimili exiſtente maximè anni tempore,cibis quoque & potionibus calidis vtatur. Etenim multitudo ſanguinis exiſtens, venarum pulmoni incumbẽtium ora aperit & dilatat,atque hoc modo coaceruata effuſio contingit. De venarũ corroſione. Quibus verò ex corroſione venarum pulmonis,ſanguinis euacuatio contingit,his per interualla modica ſigillatim cũ tuſſi expuitur. Ipſa autem vaſorum corroſio,ex acribus contingit humoribus,ſiue à capite in pulmonem delabẽtibus,ſeu in ipſo pulmone generatis. Poſſibile eſt etiam propter corroſionem,coaceruatam ſanguinis eductionẽ cum tuſſi fieri.Quum enim præcedenti tempore per modica interualla ſigillatim,vt dictum eſt,& cum tuſſi ſanguinem expuerit quiſpiam: & pòſt ſequentibus diebus neque caſus,neque alia quædam externa violenta cauſa acciderit, & tamen ſanguinis eruptio multa prodierit, magnam corroſionem factam eſſe oſtendit.Multi autem hoc modo affecti,particulas pulmonis ſimul cum ſanguine extulerunt,aut tectoria vlceribus obducta.Impoſſibile itaque eſt latere eductionem propter corroſionem venarum factam.Quare diligentem animaduerſionem habere conuenit,numne ſpumoſus ſit ſanguis: nam & hoc firmiſſimum ſignum eductionis ex pulmone exiſtit: deinde núnne bronchii particula quædam,aut tunicula arteriæ ſeu venæ ſimul efferatur.Horum enim nihil apparet in iis qui ex ſuccingente thoracem membrana ſanguinem ſpuendo educunt.Maximum etiam ſignum elationis ex pulmone eſt, ſi omnino citra dolorem effertur.

De eductione ſanguinis ex aliis pectoris partibus.

Sanguis autem qui ex aliis pectoris partibus educitur, nigrior eſt,& iam in grumos coactus,cum tuſſi etiam & dolore reiicitur particulæ affectæ, ac fœtidum odorem de ſe præbet: aliquando & pure admixto effertur.verùm hoc ſignum commune eſt.Si verò iuxta aſperam arteriã vlceratio fiat, pauciſſimus ſanguis expuitur, pauciſſimo omnino pure permixto:doloris autem ſenſum iuxta exulceratam arteriæ partem æger perceptat. De ſanguinis à capite eductione. Si verò à capite ſanguis deferatur,ſi quidem plurimus ſit,plurima adeſt capitis grauitas aut dolor:ſi paucus,pauca: aurium ſonitus iuxta proportionem affectionis,rubor faciei:venæ frontis emicant,& vertigines accedunt.cauſa autem iſta præcedens manifeſta eſt,nimirum plaga,aut frigiditas, aut calor,aut ebrietas.Vini enim potatio larga cumulatim caput replet,& cumulatim etiam ex rupto venæ vaſe effundit.in parua autẽ ebrietate,modicum adeſt ſanguinis ſputum, & conſueta fieri per nares ſanguinis excretio cohibetur:aliquando e-
B tiam ad palatum conuerſa,imaginationem exhibet veluti ex pectore ſanguis ipſe educatur. Si itaque à capite ſanguis deferatur,titillatio palati accidit,& frequens excretio,atque hoc modo expuunt:irritantur enim ad tuſſim,& tamen non valde tuſſiunt. Si autem à palato ad aſperam arteriam deſtillat,tum tuſſiunt,& quod delapſum eſt educunt:& ob id quidam decepti,ex pectore eductionem fieri autumant.Defluit autem aliquando à capite per gulam ſeu ſtomachum in ventrem,vomitúque reiicitur, atque ob id putatur à ſtomacho prodire. habet autem &
C ſuã figurã ſanguis à capite delapſus.Eſt enim nõ adeo craſſus,colore nigro,leuis,æqualis,immixtus,altero videlicet aliquo,pure vel pituita,& cũ excreatione ſtatim ſe in linguam infert rotundus,faciléque reiicitur per ſputũ.Si verò palatum conſideraueris, denſius atque velut exulceratum ipſum inuenies,& vtplurimùm ſanguinolẽtum,propter deſtillãtẽ ad ipſũ à capite ſanguinẽ.Curatio autẽ iis quiſanguinem à capite educunt,ſufficit ſimplicior & exigua.Adſtringentia enim per colluiones palato adhibita frigida ſufficiunt:nam à calidis & rarefacientibus collu-
D tionibus plus ſanguinis erumpit: quare ſignũ id eſt adeo à capite prodeuntis eductionis. Si itaque à capite feratur,multúmque ſit quod defertur,euacuatione opus erit. Quare citius per nares aut per venæ alicuius inciſionem euacuare oportet, ne per negligentiam conſuetudo fiat ſanguini in hos locos delabendi.

Curatio eorum qui ob deſtillationem ſanguinem expuunt, Cap. LX.

QVI ob deſtillationem ſanguinem expuunt,his venã incidere oportet ſtatim in principio, acri ſimul cly-
E ſtere adhibito & euacuata aluo:deinde confrictis quamplurimùm manibus,brachiiſque ac cruribus per pharmacum calefactorium ac extenuatorium,extremæ corũ partes colligentur:poſtea verò capiti raſo pharmacum ex ſtercore ſylueſtriũ colũbarum impone, & poſt horarum triũ interſtitium in balneũ deducito, citráque capitis cũ pinguedine contactũ lauato: pòſt verò capite mediocri pileo contecto,ſorbitione multa ex ſolis auſteris pomis connutrito:deinde dormire volenti,theriacen Andromachi ex viperis recèns apparatam exhibeto. Sequenti autẽ
F die omnibus corporis partibus,capite tantùm excepto,cõfrictis,in quiete adſeruato,ruſúſque in veſperam theriacen exhibeto.Quòd ſi ex his deſtillatio ſiſtatur, tertia die manè mel parum coctum præbeto, quieſceréque finito, ac totum corpus defricato.In cibo exhibe ptiſanæ ſuccũ modicúmque panem madefactũ.Quarta autem die manè poſt acceptum ex viperis pharmacũ, ruſus plurimum mellis præbeto,capiti ſimul pharmaco ex ſtercore columbino impoſito.Deinde lotis & mediocriter nutritis,quin-
G ta die ea quæ humores qui in pulmonem defluxerunt, vehementer purgare queant,exhibeto. Pòſt verò per interualla ad caput cerato ex thapſia apparato vtaris.Vniuerſam autem curationem renutriendo ac refocillando corpori deſtinatam impendito.

De iis qui ob frigiditatem organorum reſpirationis,ſanguinem expuunt,ex Galeno, Cap. LXI.

QVI verò ob frigiditatem membrorum reſpirationis,ruptis pulmonis venis,ſanguinem expuunt, his
H eueſtigio venã ſecare conuenit,ſecũdaria facta detractione eadem die,& poſtridie ſimiliter,videlicet vt paulatim euacuationem faciamus,& vt ad cõtrarium diuerſio fiat, quam antiſpaſin *Græci* appellant.Eius enim gratia venæ ſectio adhibetur:deinde fricatione extremarum partium,

& vt dictum eſt,ligatione facta, in veſperam ex ſeminibus paſtillum exhibeto. Sequenti verò die poſt repetitã ſanguinis detractionem,vniuerſo pectori ceratũ ex thapſia imponito:quòd in veſperã rurſus, ne vlterius quàm cõuenit calefaciat,detrahito, atque iterum paſtillos ex ſeminibus dato : tertia autem die ex thapſia ceratum ad horas circiter tres rurſus imponito, hominémque lauato.Cibum autem præbe.primis diebus ſorbitionem,tertia autẽ ad ſuccum ptiſanæ, piſces qui facilè concoquũtur,probéque conditi ſunt,adde.ante ſomnum etiã rurſus paſtillum ex ſeminibus exhibe.nam & ſomnum conciliat,& dolores leuat,&exſiccat.Inflammatione autem ruptarum venarum ſedata, & particulis ad bonam temperiem redactis,ea quæ thoracem repurgant præbe, adhibito ſimul vſu theriaces ex viperis apparatæ:deinde etiã lactis potu aliiſque cibis vtaris. Hoc modo ſanè,eos qui ſe mox eodem die medicandos exhibent, poteris curare: non tamen ſimiliter qui poſt duos aut tres obueniunt dies. aliqui enim eorum immedicabile vlcus habent,maximè qui per vitioſos humores eroſionem ſunt paſſi:quorum aliquibus ſputũ ipſum ſalſuginis aut muriæ ſaporem exhibere referunt.

Curatio eorum qui iuxta alium quemcunque tandem modũ ex pulmone ſanguinem reiectant, Cap. LXII.

DIfficiliorem autem curam vlcera in pulmone cõſiſtentia habent.conari itaque oportet, quemadmodum nos fecimus, ita vt ægro præcipiamus ne reſpiret valde,& vt ſileat ſemper. Incidere autem ſtatim venam oportet in cubito internam,ac ſanguinis detractionem reiterare,bis aut etiam ter, paulatim,gratia diuertendi. non enim euacuatione indigent tales, nimirum ab affectione ipſa euacuati. quapropter etiã frictionibus vtantur,aut etiã totius corporis mẽbrorum cum latis linteolis cõſtrictione. Poſtquam verò hæc exacta fuerint, primùm quidem poſcam dilutam tepidam bibendam exhibere conuenit:vt ſiquis ſanguinis grumus in viſcere hæreat, inde diſſolutus eiiciatur: neq; quicquã obſtat bis & ter in tribus horis hãc potionem iterare. Poſt hæc autẽ, pharmaca inductoria & obſtruẽdi meatus vim habẽtia, ſimúlque adſtringẽtia exhibeãtur,aut ex poſca diluta,in prima ſanè die,aut ex decocto malorũ,aut baccarũ myrti,aut alterius cuiuſdam adſtringentis.In veſperam verò rurſus exhibendum eſt pharmacum: abſtineátque æger ab omni cibo,ſi virium robur adſit: ſin minus,ſatis erit ſorbitionem præbere.Optimum autem eſt & ſecũda die rurſus parũ ſanguinis detrahere ex eadem quæ prius incisa eſt cubiti vena,ſi modò vires ad id tolerãdum ſuſſiciãt. Cibis etiã & pharmacis ſimiliter vtẽdũ vſq; ad diẽ quartum, pectore in orbem madefacto, æſtate quidem ex vino,oleóque melino & roſaceo: hyeme verò ex vnguento nardino. Si verò emplaſtris vti velis,optimum pharmacum noſtrum barbarum appellatum habebis. Conducunt etiam reliqua ex bitumine, aceto & pice apparata,& maximè quod ex ſalicibus,& quod ex loliis conſtat. Maximum enim hoc eſt, cui diligenter attendere animum oportet,ac mox factavaſorum ruptura,inde remedium offerre incipere,quò cruentum adhuc vulnus cõcreſcat,priuſquam inflammatio apprehendat. Etenim ſi inflammatio præuenerit, parum ſpei eſt ad huiuſmodivulneris conglutinationẽ,quippe quæ ſe in mul tum tẽpus extendit. Eluere enim oportet,tum pus tũ ſeroſum ſanguinem ipſiusvlceris, poſteaquã inflammatio fuerit ſoluta:reliquam autem curam,quemadmodum ad tabidos fieri ſolet,ordinare. Ex Archigene.Porrò ſi à ſtomacho aut ventre,ſanguinis reiectiones cum vomitu procedant,vena incidenda eſt in cubito ſuperior,humeralis appellata,etiamſi ex hepate in ipſum ventrem deferatur. Si verò à ſplene ſanguis feratur, quod ex tumore circa ſplenem cõſidente cognoſces, inciſa vena quæ inter paruum & annularem digitum in ſiniſtra manu eſt, probè ac propriè auxiliaberis. Cæterùm & cibos & potus magis adſtringentes dare conuenit iis qui ex ventre per vomitum,citra tuſſim ſanguinem reiectant,non tamen vehementer & actu frigidos: ex vehemẽti enim frigiditate,plagæ inferuntur.Quare ſuffecerit,ſi non calidi exiſtant,neque nimiam humectationem inferant. Fontana igitur aqua non valde frigida,neque multa,in potu exhibeatur : & cibi pauci ſimiliter mediocriter frigidi, ac naturæ quoque adſtringentis.

Communes methodi exhibendorum auxiliorum in ſingulis reiectationis ſanguinis ſpeciebus, poſt ſanguinis inhibitionem, Cap. LXIII.

EX Galeno. Primum periculum in reiectatione ſanguinis,eſt ne vltra modum eius euacuatio fiat. Curatio autem poſt eius cohibitionem eiuſmodi exiſtit. Reiectatio quidem ſanguinis quæ ob apertionem fit venarum,per obturationem occluſionémque dilatati oris ipſius venæ curatur: quæ verò ob venæ rupturam fit,per conglutinationem ſanatur:quæ ob corroſionem,per renutricationem, & ea quæ carne implent corroſa. Obturatur quidem dilatatum & apertum os venæ ab adſtringentibus: conglutinatur autem rupta vena ab iiſdem, & quæcunque in compoſitione eis admixta citra mordacitatem deſiccant,ac glutinoſum quiddam in ſe complectuntur,velut eſt Lemnia terra, & quæ Samius aſter appellatur, & iis ſimilia. Renutritur autem corroſum à cibis boni ſucci, & pharmacis ſarcoticis, *id eſt carne explentibus*, appellatis. Conueniunt igitur adſtringentia eis qui non tuſſiunt,qui corpus boni ſucci habent,& qui ob apertionem oris venarum,aut rupturam,ſanguinem reiectant. Adſtringit autem optimè acetum,& portulaca comeſta:ſuccus autem eius bibitus efficacior exiſtit:plantaginis ſuccus cyathis tribus, aut ſanguinariæ ſuccus eodem modo. Succus vuæ acerbæ in ſole probè deſiccatus,drachma vna, rhois aut gallæ decoctum cyathi menſura, cortex glandis, maximè caſtaneæ, drachma vna, radicis rubi decoctum menſura cyathorum trium,mora rubi & flos,balauſtiorum drachma vna, acacia & hypociſthis eodem modo: Vinacea cochlearii menſura, ſimiliter lapathi acuti ſemen. Efficacius autem operatur radicis althææ decoctum,radicis ſymphyti decoctum,atque ipſa quoque ſicca trita potui inſperſa.centaureæ radicis drachmas duas, quas febricitantib⁹ cum aqua,febre carentibus cum vino exhibebis.lapidis hæmatitæ drachma vna,cum mali Punici ſucco,aut corallii lapidis, eodem modo, radix equiſeti, mora valde cruda & immatura. Forinſecus autem pectori irrigatio adhibenda ex vino adſtringente cum oleo roſaceo aut myrteo.Si verò multa ſanguinis eruptio fiat, maximè in æſtate, & citra tuſſim eius reiectiones contingãt, neque debilis ſit æger,ſed robuſtus & carnoſus,acetum pro vino adhibendum eſt, non in ſordidis amplius lanis, ſed ſpongiis exceptum: faſciáque lata æger conuinciendus. Aliquando autem acaciam,aloen,aut omphacium aceto permiſcere conuenit,& cutẽ ex oleo myrteo præillinire, ne mordacitas ex irrigatione ſuccedat. aut etiam emplaſtrum barbarum,aut ex ſalicibus,aut aliud ſimile imponere. Quòd ſi æger ferre nequeat ex irrigatione prouenientem iniucunditatem & moleſtiam, neque toleret item emplaſtrorum incommoditatem,huiuſmodi cataplaſma eſt admouendum : ex palmis videlicet & acacia, alumine,malicorio in puluerem redacto,ſymphyto,polenta aut lentium farina apparatum. Si verò neque cataplaſmatum grauitatem ferre queat,neque calefieri ſuſtineat,illitionibus vtendum.Loti itaque aut meſpili corticem,& rhoen culinarium, paucáque rhamni, aut ſanguinariæ folia in aceto decoquito:deinde in eo decocto aloes ſuccum,aut acaciæ,aut omphacii,paucúmque gũmi diluito,& pectus ac dorſum ex eo illinito: atque vbi exſiccatum fuerit,rurſus inungito,quò craſſitudinẽ accipiat illitio ſeu vnguẽtũ,& ne denudati frigore circũueniãtur. Illa verò hora qua areſcit illitũ, ab ægro multus aer eſt arcendus. Quòd ſi inflammationes ſuccedentes febres inferant (ſolent enim vehementer acutæ irruere & periculoſæ,aliquando etiã lenes & obtuſæ, quũ videlicet in tabẽ ſunt trãſituræ) tũ omnis veluti in febribus,

est ordinanda diæta: non tamen aceruatim, sed quietè & A
paulatim, vt ne rursus rumpantur conglutinata. Abstinē dum à vino, & sorbitionibus admisceda quæ leniter adstringunt, velut sunt palmæ & similia. Cataplasmate vtē dum pane calido, deinde semine lini. Vbi verò perseueraret malum, omnia vt ad tabidos facienda. Exsiccatoriā porrò, citra mordacitatem, vim obtinet succus ocymi: qui si aceto commisceatur, conuenietior fiet: & est quoque nobis in vsu familiaris, citráque formidinem eum porrexeris. Adstringit autem & desiccat simul rheon Ponticum. assumere autem oportet hanc ipsam Ponti- B
cam radicem ad recentes ac inueteratas sanguinis reiectationes, & ad pectoris fluxiones, in principio quidem ex posca decoctam: si verò per circuitus redierit reiectatio, omnino parum quiddam bibendum præbe cum aqua: quum verò asperitas & tussis molestiam intulerint, passo Cretico decoctam, deinde contritam præbe. magis autem desiccat arefacta in potum inspersa. Exsiccat etiam citra mordacitatem Samius aster, & minium sinopicū, & terra Lēnia bis in die data drachmæ pondere ex aqua. Citra mordacitatem etiam & præclarè omnino de- C
siccat obolus Armeniacus, vt nihil eo hac parte præstet. eius itaque drachmam vnam exhibere potes cum aqua confidenter. Exsiccat etiam coagulum hœdi: cerui verò magis inspissat. Quòd si stomachus æger sit, semel excipit quod adstringit, & semel quod desiccat. Aliquando autem manè adstrictorium damus: circa sextam autem horam desiccatorium: in vesperam verò quod inspissat. Quando verò inspissantibus opus fuerit, amylum detur, & gummi ac tragacantha, quodlibet per se, atque etiam inuicem permixta. Simplicia ad sanguinem reiicien- D
tes, pharmaca. Huius generis, inspissantium videlicet, est & gluten piscium & symphyton māducatum ac deuoratum. Cibos etiam eiusdem cum prædictis pharmacis facultatis exhibere oportet, tum iis qui propter apertionem venarum, tum qui ex stomacho sanguinem reiiciunt: nimirū adstringentes, velut est alica ex posca, aut micæ panis eodē modo: aut oryza, aut oua mollia, rhoen culinarium tenuissimè tritum infarctum habentia, plantago cocta, intubum, lens cum prædictis condita, aut lapathum acutum. In quibus verò inspissante materia ma- E
gis opus est, lac coctum refrigeratur, datúrque tum ob corrosionem, tum à stomacho sanguinem educentibus. hi enim adstringente materia & carnis expletione opus habent. Aliquando autē lacti cocto amylum infarcitur, ac modicum omnino coaguli. cauere enim oportet immodicum eius vsum: neque statim post eius admixtionē lac ipsum exhibere, sed post aliquantulam dilationem. valde enim in ventre concretum, mortem inferre cōsueuit. Conducit etiā palmas cum alica decoquere, aut cum similagine. Inspissant autem simúlque adstringunt, oua F
crassiore rhoe infarcta, maximè si sint assata, lens cū ptisana decocta, miliū coctum. Fugienda autem in omnib⁹ vehementer adstringētia, & excellenter inspissantia: eligēda verò simpliciora & minus molesta ex vniuerso genere eorum quæ sunt prædicta. De compositis ad sanguinem reiicientes pharmacis, Galeni. Iuxta primā quidem rationem ex adstringentibus & desiccantibus ac inspissantibus, pharmaca componuntur ad curationem reiectionis sanguinis conuenientia. Quum verò adstrictoria, & tenacia ac desiccātia vias præcludant, & difficulter G
per corpora digeratur, vi quadā opus habēt præparāte ac aperiente ei vias ipsas: & ob hoc ipsū calida & tenuiū partium, eiusmodi pharmacis miscentur, quæ iuxta omnē ipsorum considerationem contraria sunt sanguinis sistendæ reiectioni. Miscentur etiam eis stuporem inducentia, quò profundiorem somnum inducant: quæ sanè commodissima sunt iis qui à tusse lacinantur omnibus, maximè tamē qui simul sanguinem reiectant. Hi igitur scopi sunt compositionis pharmacorum ad sanguinis reiectionem conuenientium. Quæ verò per experientiā H
cognita sunt à priscis medicis composita pharmaca, deinceps dicentur. Potio hæmoptoicis commoda: Lapidis corallii, terræ Samiæ quæ aster appellatur, succini, masticæs, cuiusque drachmas sex, amyli, thuris, gūmis, cuiusque drachmas quatuor, excipe cochlearium vnum siccum cum posca, aut cum aliqua prædictarum decoctionum. Alia potio: Terræ Samiæ asteris, lapidis agerati, terræ Lēniæ, æquales omnium partes accipe, & ex eis cochleariū vnum præbe cum cyathis duob⁹ decoctionis plantaginis. Alia. Terræ Lemniæ drachmas sedecim, terræ asteris drachmas octo, sarcocollæ drach. quatuor, gummis drach. duas, præbe cochlearium cum decocti palmarum cyathis duobus. sit autem decoctum ipsum crassum. Alia Andromachi: Corallii torrefacti drachmam vnam, thuris obolos quatuor, acaciæ drachmam I balaustiorum obolos quinque, gummi obolos duos, candidum ouorum duorum. huius quartam partem cum aquæ cyatho vno & dimidio exhibe. Alia Asclepiadæ: Radicis sanguinariæ manipulum, radicis symphyti tantundem, rhois rubri acetabulum, aquæ sextarios tres: decoque ad tertias, & expressi ac percolati liquoris cyathū vnum præbe, & ad singulas exhibitiones, gummis triti drachmam vnam conijce. Alia valde præstans, cui testimonium præbeo: Thuris, terræ asteris, cuiusque drachmas octo, croci drachmam vnam, amyli drachmam vnam, succi plantaginis sicci drachmam vnam, contusorum & cribratorum cochleare vnum dato cum posca. Alia per experientiam: Corallii drachmas octo, thuris drachmas octo, dato cochlearium cum vino myrtite diluto. eadem etiam ad fluxum muliebrem efficax est. Pastillus ex electro. Præclarè facit ad hæmoptoicos vndecunque sanguis eiiciatur, ad tussim veterem & recentem, tabidos, cruenta reiectantes, suppurationem pectoris, tormina intestinorum, vesicæ fluxiones, & ad inflatos: est etiam aurium affectionibus commodus: Psyllii drachmas quadragintaquinque, ramentorum electri, iridis, masticæs, croci, cuiusque drachmas quatuor, opii drachmas quindecim. Psyllium in aquæ calidæ sextarios tres coniectum, parumper macerato: atque vbi viscosum ac lubricum factum fuerit, liquorem inde exprimito, eóque præscripta diluito, terito, ac pastillos informato. ex iis obolos tres cubitum ituris exhibeto. Pastillus Dosithei valde celeber.

Virgultorum rubi sextantem, radicis symphyti, fructus spinæ Ægyptiæ, succi hypocisthidis, lycii, opii, thuris, rhei Pontici, terræ asteris, singulorum sextantem, rhois culinarii quadrātem, rosarum siccarum drachmas quatuor, baccarum myrti quincuncem, croci, terræ Lemniæ, corticis qui macer appellatur, cuiusque drachmas duas, excipe succo plantaginis aut vino scybelite, & informa pastillos. eos cum decocto symphyti aut sanguinariæ exhibeto. Alius pastillus, ex cuius vsu magnam nominis famam sum adeptus: Terræ asteris quadrantem, amyli recentis quincūcē, tragacanthæ sesquiunciā, gummis quadrantem, glutinis piscium vnciam vnā, aceti quantum suffecerit. Gluten more eorum qui arcus faciunt dissoluito, per triduum in sufficiēti aceto maceratum: quarta deinde die, exemptis ex eo pelliculis, repurgatum paulatim tolle, & in mortario cum pastillo contunde, & quamdiligentissimè dissolue, aut super calidum cinerem pone. difficulter enim solubile existit. Vbi verò solutū fuerit, rursus in ære, aut ferro, aut (vt dictum est) cinere calido cum aceto decoque, & sufficiēti tempore assiduè agita, vt quamcrassissimum fiat: deinde in mortarium coniectum satis diu tere, atque vnumquodque prædictorum per se contusum ac cribratum in promptu habens (maximè tamen tragacantham) in mortarium ad dissolutum gluten insperge, omniáque diligenter vnita, vitreis lancibus solidis excipe & exsicca, pastillósque informa mediocres. durant autem aliquandiu donec formentur. eos cum posca exhibe, & vtere valde confidenter. Pastillus ex corallio, qui nunc celebris & in vsu apud omnes empiricos existit: Terræ asteris, balaustiorum, corallii, succi hypocisthidis, acaciæ, myrrhæ, rhei Pontici, daucii, omphacii, tragacanthæ, cuiusque vnciam vnam, thuris sextantem, opii drachmas quatuor, amyli scrupulos sex, aluminis scissi scrup. XII. terræ

Lemniæ ſcrup.vi.rhois rubri quadrantem, radicis dulcis A ſeſcuncem, ſymphyti radicis trientem, gummis ſcrupul. xviii.croci ſcrup.vi.fructus ſpinæ Ægyptiæ drach.iiii.Digere in paſtillos cum ſucco plantaginis, aut vino auſtero vetere,& exhibe ante ſomnum obol.iii.cum poſca. Facit etiam ad tormina inteſtinorum. Paſtillus ex Ægyptia ſpina,quo plurimùm vtor. Pharmacum clidion appellatum, quod proſperè omnibus ſanguinem reiicientibus conducit:itémque cœliacis,inteſtinorum torminibus, & ſtomachi fluxionibus:Cytinorum,fructus ſpinæ Ægyptiæ, balauſtiorum,acaciæ,ſucci hypociſthidis,ſing. drahc. vi. lycii,rhei Pôtici,opii,cuiuſque drach.iiii.myrrhæ drach. B iii. Côtuſa & cribrata diligenter,baccarum myrti aut roſarum decocto excipito, aut vino myrtite, & in paſtillos redigito,& iuxta cuiuſque vires cum roſarum,aut baccarum myrti, aut pampinorum vitis, aut palmarum decocto exhibeto,aut cum frigida aqua. Quòd ſi lycio nô abundes, hoc modo apparare potes: Rhus, qua coriorum tinctores vtuntur.in quadrupla aquæ portione ad triduû maceratur,virga frequenter agitata:quarta autem die decoquitur vſquequo aqua ipſa rhois comam exæquet. Et C tunc quidem rhus expreſſa abiicitur: aqua verò percolata,donec in mellis ſpiſſitudinem cogatur,decoquitur,atque ita pharmacis adiicitur.Quum verò bibendum præbes hoc prædictum pharmacum,ſpongias poſca madefactas ſtomacho aut pectori impone: atque vbi reſtiterit ſanguis,pectus aut locos fluxione laborantes ex omphacio in aceto diluto & aliquantulùm tepefacto inunge. Conuenit etiam ſanguinem reiicientibus paſtillus Philippi,qui in tractatu De inteſtinorum torminibus deſcribetur. Potio ad ſanguinem reiectantes: Succi ſaluiæ cya- D thos ii.mellis vnciam vnam,exhibe ieiunis in potu, & e-ueſtigio ſanguinem ſiſtes. Quæ grumos ſanguinis concretos diſſoluant. Sanguinem in grumos concretum, lixiuium ex cinere fici,& vitis, & quercinum diſſoluit: ſimiliter etiam thymus & ſatureia cum aceto. Coagulum leporis aut hœdi, ciceris magnitudine ex aceto. Itaque mox vbi quis ex alto ceciderit ac ſanguinem reiecerit,lixiuium per ſe bibendum exhibeto, aut cum modico aceto. E

De aſperæ arteriæ vlceribus,
Cap. LXIIII.

Quæcunque in aſpera arteria vlcera fiunt,iuxta pelliculam eam intus ambientem, maximè prope eius extremum,aut in ipſa adeò arteriæ extremitate,ſanabilia omnino exiſtunt: & nos non paucos hoc modo affectos curauimus. Reiiciunt autê hi per ſputum purulenta pauca ac cruenta, aliquando etiam tectoria quædam vlceri obducta , ſenſúſque doloris ab eis manifeſtè percipitur iuxta exulceratum locum. Hos itaque in quiete aſſeruare F oportet ſupinos reclinatos,atque iis quæ capiti ſubiiciuntur,ſublimius inſtratis:admonere etiam vt quantum poſſibile ſit renitantur,& ne tuſſiant:deinde forinſecus loco affecto deſiccatia imponere,veluti ſunt emplaſtra,barbarum,ex ſalicibus,& ex loliis,appellata,ac eis ſimilia.Pharmaca autem eis exhibenda ſunt,quæ ſuprà ad vlcera inter arteriaca & ad pectore ſuppuratos ſunt deſcripta: quæ etiâ ſub lingua detinere conuenit,vt paulatim liquefacta, in aſperam arteriam delabantur: tum verò maximè obniti & non tuſſire.In potu autem exhibendum eſt lac quo G tidie recens mulctum ab adſtante adhuc animali: adiiciendum etiam mellis quiddam iis qui lac difficulter cô coquunt,& quibus in caſei modum in ventre concreſcit.

De pectore ſuppuratis,ex Archigene,
Cap. LXV.

Empyici, *id eſt pectore ſuppurati* vocatur, quibus abſceſſus in ſuccingente coſtas intrinſecus membrana aut in aliqua alia pectoris pellicula factus, aceruatim ruptus eſt,& in vacuum pectoris locum effuſus,inter pulmonem & membranam coſtas ſuccingentem. Qui ſi non quamcitiſſimè per ſputû reiiciatur, tabidi fiunt. Febricitant au- H tem pectore ſuppurati indeſinenter hecticen , *id eſt habitualem febrem*. Rumpuntur autem ſuppurationes , aliquæ quidem ſurſum verſus, aliquæ verò deorſum. Quæ deorſum rumpuntur, in aluum & inteſtina ac veſicam tranſfunduntur, per vaſa quædam tranſmiſsione ad ea membra facta. Quæcunque verò ſurſum rumpuntur, in vacuum videlicet thoracis locum,periculoſiores exiſtût. Cognoſces autem ſuppuratos hoc modo: Quum lateris dolor præceſſerit,deinde vehementes febres quieuerint, & ex magna parte quoque dolor, grauitatis autem ſenſus remâſerit intus in lateribus in profûdo thoracis,ſimúlq; tranſfluere aliquid appareat,iuxta multiplices reclinationis permutationes,& maximè quum ab vno latere in alterum decumbunt:tunc ſanè multitudo puris manifeſtatur,& fluctuationis cuiuſdam ſonitus ſæpe ſenſibiliter in reclinationibus ipſorum auditur.Cognoſcitur itaque ſuppuratio facta,tum ex prædictis,tum quòd nihil relatu dignum per ſputum reiectarunt in eo qui præceſsit vehementi lateris dolore.Nouimus autem quoſdam citra febrem ſuppuratos, ex ſeroſo aut pituitoſo humore ex reliquo corpore in vacuum thoracis delapſo iſticque putrefacto.Itaque quibus ex gymnaſiorum exercitiis,aut ex caſu aliquo ſæpe ſenſibilis conuulſio facta eſt,quæ dolorê circa profundum thoracis intulit: Nitrû,acetum,& oleû cyprinum coniiciantur, iis addatur roſmarini ſemen cachry appellatum, largè probéque côtritum, aut pyrethrû eius loco,ſeu ſtaphis ſylueſtris:hæc ſimul calefiât:deinde excolata ipſis locis ex lana ſuccida repletis irrorentur,aut cum lana imponantur. vtilis enim hæc irrigatio exiſtit, ſæpéq; ſola malû omne diſcuſſit. In quibus autê inflammatio præceſſit, vltrò venâ cubiti incidere oportet,ſi nihil prohibeat, & mediocriter euacuare, vt alleuatio tantùm aliqua contingat. Nutrire verò ex ptiſanæ ſucco & aqua mulſa, excretioni conſulendo, & in quiete diligenter cuſtodiendo. Ac primùm quidem ex oleo pingui irrigationes lana conuoluta exceptæ ac impoſitæ condu-cunt.Quòd ſi febris abſit,paſſum etiam moderatum cum multo oleo commiſceatur, lanáque ſuccida excipiatur. Hæc enim irrigatio,in iis qui febre carent,vſque ad tertiam ſufficiet diem. Si verò febres ſimul adſint,& ruptura conſequatur ipſius puris: Rutaceo aut anethino oleo fœniculum aut flos cypri madeſcant: aut quod magis ad hanc rem conueniet, ipſi oleo incoquantur, cum radice maluæ.Conuenientius eſt autem oleum cyprinum, cum ſpiſſamêtis apparatum. Hæc autem calefacta & lana molli excepta imponantur.Poſt hæc autem,cataplaſmata adhibere conuenit,ad febres quidem ſedandas, ex pane in aqua mulſa decocto, viridi apio,aut fœniculo, ſimul decoctioni iniecto, aut apii aut fœniculi ſemine inſperſo. cômodius autem ad hæc butyrum pro oleo adiicitur. Deinde cataplaſma quoque ex ſemine lini adhibeatur: quòd ſi maius malum ſit,etiam fœnumgræcum addatur. Quòd ſi frigiditas ſuppurationis cauſam præbuit, irionis etiam ſemen cataplaſmatis indatur.Tardantibus autê ſuppurationib[9],ordeaceæ farinæ caricas coctas addere oportet,& althææ radicem,terebinthinámque reſinam ac ſtercus columbinum.Fit etiâ ad tardantes rupturas vtile cataplaſma ex ſolo ſtercore caprino,quod & collectionê maturat & diſcutit. Optimum etiam diſcuſſorium eſt ex loliis cataplaſma,ſi bitumine permiſceatur.Ablatis autê cataplaſmatis,ceratis affectæ partes contegantur ex butyro apparatis,& habentibus quoque admixtâ irin, parum de baccis lauri,& rutam.etenim ad hoc quòd à frigore tutâtur,adiuuant etiam reiectationem.Tempore reiectionis, congruit emplaſtrû ex ſuccis conſtans,& Mnaſeæ,& ſimpliciora melina,poſtea verò Iceſii & quod ex loliis apparatur. Si verò fluxus timor immineat, id quod Thraſiæ appellatur erit aptum.Ego verò aſſiduè eo quod ſylueſtri cucumere conſtat vtor: omnium enim efficaciſſimum exiſtit.præſcriptum autem hoc eſt in anheloſorum tractatu. Adiuuare igitur oportet puris excretionem quòcunque repere cognoſcatur.Quòd ſi ad aluum proreptet, magis emollientia ſint ea quæ offeruntur: ſi verò ad veſicam ſerpat, ea quæ vrinam magis cient, adhibenda. Si verò per tuſsim puris repurgatio fiat, nihil conuenientius aut familiarius exhiberi poteſt quàm ptiſana optimo melle permixta. Cæterùm ea quæ vrinam cient ,cibis commodè admiſcentur, vndecunque tandem puris excretio contingat. Commoda eſt etiam faba cocta,in

A omni ſuppuratorum differentia exhibita, ſi ei parum ex ſeminibus erui maceratis, & duplici ex aqua decoctione dulcoratis adiiciatur. Allii comeſtio quoque vtilis ad repurgationem exiſtit. Inter potionum genera, ſimpliciſſima eſt aqua mulſa cum iride & plurima radice dulci decocta: vtilis eſt & radicis dulcis ſuccus commanducatus & cum admixto ſeſamo temperatus. Conuenit etiam hyſſopum aqua mulſa decoctum. Eclegma autem prodeſt hoc: Nucum pinearum tum quæ pityides, tum quæ ſtrobili appellantur, amygdalarum amararum, ſeminis lini, B amyli recentis, æquales partes, mellis quantum ſuffecerit. Optimum autē eſt & piperis parū ac ſeminis iridis addere. Quòd ſi tuſſis infeſtet, butyrum recens tepidum cum melle tepefactum delingendum præbe. Aliud eclegma, inter abſceſſus repurgans, vt etiam pelliculas maximas educat. Cardamomi dr. VIII. ſagapeni dr. IIII. myrrhæ dr. IIII. opii dr. II. caſtorei dr. II. piperis drach. I. cum aqua in paſtillos duorum obolorum pondere redige, & cum aqua calida paſtillum vnum pro vna vice exhibe. Theſpiana ad internos abſceſſus: Seminis apii drach. tres, C opii drach. III. melanthii drach. III. caſtorei drach. II. ſeminis dauci, iridis, ſinapis, cuiuſque drach. VII. excipe melle cocto, & præbe nucis auellanæ magnitudine ex aqua. Eclegma ex eruo, ſuppuratis commodum: Erui madefacti & indè torrefacti decorticatique & in farinam redacti drach. VIII. nucum pinearum drach. VIII. amyli drach. VI. piperis drach. V. ſucci rutæ drach. I. mellis cocti quantum ſuffecerit. Eclegma magnum ex marrubio: Spicæ nardi, piperis, ſucci marrubii, cuiuſque vnc. I. mellis libras III. vini veteris dulcis libras duas. Succum cum vino & melle decoque, atque vbi ea coacta fuerint, ſicca contuſa & D cribrata inſperge, ac ſimul vnitis vtere. Aliud. Amomi ſextantem, caſiæ quadrantem, ſtyracis calamitæ ſeſquiunciam, ſpicæ nardi ſeſquiunciam, croci vnc. I. piperis vnc. I. naſturtii dr. IIII. thuris dr. IIII. mellis lib. III. vtere vt optimo. Antidotus panchreſtus *ab omnimoda utilitate* appellata. conducit tuſſi antiquæ, ſuppuratis, orthopnoicis, tabidis, præcordiorum diſtentionibus, & omni inflationi. mouet menſes fœminarum, & quæ ex abortu aut partu relinquuntur. ſecundas etiam ac partus educit. E & veſicæ abolet affectiones. Terebinthinæ drach. octo, ſtyracis drach. VI. myrrhæ drach. V. croci, iridis, galbani, cuiuſque drach. IIII. ſeminis hyoſcyami, corticis mandragoræ, irionis torrefacti, opopanacis, cuiuſque drach. II. piperis drach. vnam, ſpumæ nitri drach. I. cum paſſo coge in paſtillos, ex quibus obolos duos cum aquæ mulſæ cyathis tribus præbe. Alia antidotus Ariſtarchi, Paulina appellata. vim habet admirandam. prodeſt tuſſientibus, reiectantibus ſanguinem, tabidis, ſuppuratis, pulmonis abſceſſib⁹, cōuulſionibus, & rupturis: ad ſtomachi ſub F uerſiones, bilis per vomitum ac ſeceſſum eruptionem, cœliacos, dyſentericos, veſicæ affectiones, vteri ſtrangulationes, & ad febres per circuitum repetentes, vna hora ante exacerbationem exhibita. facit & ad malum habitum corporis, & ad eos qui alimentum non ſentiunt, ad exitialia pharmaca & venenatorum morſus. Habet autem hoc modo: Cinnamomi, coſti, galbani, caſtorei, opii, piperis nigri & longi, ſtyracis, ſingul. vnc. I. mellis ſextarium I. Sicca contundito ac cribrato: galbanum autem cum modico melle decoquito ac excolato: deinde omnia ſimul vnita G in vaſe vitreo reponito, ac fabæ Ægyptiæ magnitudine exhibeto cum aquæ mulſæ cyathis duobus, irrorato de pollice modico aceto. Vtere etiam iis quæ ad tabidos deſcribemus. Exhibe quoque confidenter antidotum iſotheon appellatam ad tuſſientes ſuprà præſcriptam. Licebit & pæonia appellata antidoto vti, quæ in Sermone tertio & decimo cum aliis multi vſus antidotis deſcribetur. Farinas quoque apparare conuenit ex eruis albis madefactis primùm, deinde reſiccatis ac decorticatis & mola tritis. hæc enim farina & lacti dum decoquitur adiicitur, admixto etiam melle, & vehementer cōmoda redditur. admiſcetur etiā aliis ſorbitionibus: & eclegmata ad H difficulter purulenta reiicientes apparata, ex hac conficiunt. Commodum eſt autem & amygdalas amaras delibratas ſorbitionibus infarcire. Facilem autem puris reiectionem facit porrum capitatum ceu ſorbitionibus decoctum, atque etiam per ſe aquæ incoctum, & in cibo acceptū. In potu aqua offeratur probè cocta: ſi verò vino opus habeat, theræum detur aut aliud dulce paucum. Ab aceto autem & omni alio vinoſo genere, & ab aqua quoque frigida abſtineant. Tempore verò quo cicatrix obducitur, vinum ſquillinū vtile eſt præpotatum, aut abſinthites & œnanthinum in vomentibus & purgatis per veſicam: hyſſopites verò & ſquillinū, iis qui per tuſſim: pulegiatum qui per aluum purgantur: maximè ſi nigricantia ſubeant vnà cum purulentis, aut grumoſæ quædam coactiones. Quoniam autem per interualla colligi ſolent & rumpi quoque ſuppurationes, curam adhibere conuenit ne poſt factam earum curationem recurrant. Id fieri poteſt per lactis potationem, & hieræ ex colocynthide conſtantis purgationem. Pòſt etiam dropaces locis adhibeātur, & ſmegmata ſeu exterſoria acriora cutem rubefacere potentia, & epithemata eius vſus, velut eſt id quod ex euphorbio fit: item quod ex baccis lauri. Aſſumendæ etiam arenæ ingeſtiones: & acrium ciborum comeſtio vtilis eis exiſtit per interſtitia adhibita, maximè verò alliorum coctorum. Multos autem ſuppuratos poſt cicatricis obductionem illæſos conſeruauimus per ſalſamentorum comeſtionem. Aſſiduè etiam acetum mulſum præbēdum eſt, ſit autem ex ſquilla apparatum. Pectus quoque aſſiduè ex abrotoni decocto repurgandum: item ex centaureæ & hyſſopi aliiſque conſimilibus decoctionibus frequenter potatis. Quòd ſi ſæpe puris collectio cōtingat, ſecurius eſt cruſtas per cauteria pectori in orbem inurere, quemadmodum in anheloſis eſt prædictum.

De peripneumoniacis, Cap. LXVI.

PEripneumonia, inflammatio eſt pulmonis cum febre acuta. Conſequitur autem affectos thoracis grauitas abſque dolore. Quòd ſi pelliculæ ipſius, quæ cum thorace ſecundum longitudinem ipſius ſunt connexæ, ſint inflāmatæ, etiam dolorem percipiunt, & ſpirandi difficultas ſimul irruit, & ſurrecti ſedere volunt. pulmo enim cordi incūbēs ſuffocationē infert. rubicūda eis eſt facies, & maximè malæ. naſus in ſummo fit ſimus, venæ temporum eleuantur, proſtratus eſt appetitus, reſpiratio calida, linguæ ſiccitas, aquæ frigidæ, magis autem aëris frigidi cōcupiſcentia, tuſſis ſicca. Si verò quid efferatur, ſpumoſum eſt ac bilioſum, & aliquando cruentum & floridum vehementer, quod etiam peſſimæ ſignificationis exiſtit. & ſi quidem mortale malum fuerit, vigiliæ amplius aderunt, aut ſomni breues ſtuporem ac delyrium inducentes: & imaginatione mentem viciſſim perturbante non ſentiūt valde præſentia mala: extremitates frigidæ, vngues liuidi incuruantur: quarta aut ſummum ſeptima die hi moriuntur. Verùm ſi ad ſalutem permutetur morbus, ſanguinis eruptio ex naribus abundanter ſequitur, aut alui exturbatio multis exeuntibus bilioſis & ſpumoſis humoribus. Aliquando autem inflammatione in pus commutata, per ventrem aut vrinam pus excernitur, ſtatímque ab omni moleſtia liberantur. Quòd ſi in pulmonem irruperit aceruatim, aut ſuffocat, aut cum grauibus acceſſionibus in tabem permutatur. Itaque ſi nihil obſtiterit, ſtatim vena ſecanda eſt in cubito, &, ſi ſuſtinuerint vires, ex vtroq; brachio ſanguis extrahendus. primùm quidem modicus & non vſque animi defectionem: vt videlicet aſſeruetur ad repetendam detractionem. ſi verò quid prohibeat fieri venæ inciſionem, acri clyſtere ſoluere oportet ex decocto hyſſopi, & colocynthide, & ruta melléque ac oleo plurimo, iniecto etiam nitro ac ſale. Eorum verò quibus vena inciſa eſt, ſedem illinire oportet iis quæ flatus educunt & ſeceſſum irritant: veluti eſt mel cū cumino & ruta, ac modico nitro. Poſt vniuerſales autē euacuationes, peripneumonicis aqua mulſa in potu exhibenda eſt in qua decoctū ſit hyſſopū, aut iris ſicca trita, mēſura duorū cochleariū aquæ mulſæ inſpergenda. Quòd ſi ſuffocatio vrgeat, etiam nitrum inſpergere conuenit ad decoctionem hyſſopi. Cibus ſit extenuatorius, ptiſana cum origano aut hyſſopo decocta, aut modico pipere trito ad ei⁹ ſuccū inſperſo. Aliquādo autē ſal pro nitro cōiiciēd⁹ eſt, prout expedierit, & ſuſtinuerint vires. Porrū etiā capitatū bis coctū

præbeatur,& alica cocta ex aqua mulſa,quæ omnia infla-
tionis ſint expertia.Potus exiguus ſit quãtitate.humiditas
enim noxia pulmoni exiſtit. Sub lingua autem detinen-
dum præbe mel in paſtillos redactum, cui in decoquen-
do inſperſa ſint hyſſopum & calamintha quamtenuiſſi-
mè trita.Vti quoque conueniet eclegmatis quæ in pleuri
ticis deſcribẽtur. Atque vniuerſa diæta eorum qui à peri
pneumonia cõualeſcunt,eadem ſit quæ pleuriticorum &
ſuppuratorum.Pectus verò lanis cooperiatur cum oleo &
nitro.Conueniet etiam cerato contegere tum pectus tum
latera,ex oleo rutaceo aut cyprino apparato,quod habeat
ſimul iridem ſiccam tritam inſperſam, aut epithema ex
cera,& terebinthina,medulla ceruina,œſypo liquido,bu-
tyro,& iride tenuiſſimè trita imponatur. ſint autem ho-
rum partes æquales.

De phthiſicis ſeu tabidis,ex Galeno,
Cap. LXVII.

PHthiſis propriè eſt exulceratio pulmonis, ad ſangui-
nis ſpuitiones conſequens,quum videlicet ſanguinis
eruptione ſuppreſſa,vlcus non fuerit conglutinatum,ne-
que cicatrix inducta. Cõſequitur etiam phthiſis in ſuppu
ratis & peripneumonicis. aliquando etiam in affectioni-
bus pleuriticis.Difficillimè autem curãtur vlcera pulmo-
nis,propterea quòd citra tuſſim non repurgantur: tuſſien
tibus autem mutuò vlcus dirumpitur, ipſiſque quaſi per
circulum reuoluuntur mala . Lãcinatis nanque à tuſſi in-
flammatis, altera rurſus maturatione inflammatio opus
habet, rurſúſque periculoſè per tuſſim pus repurgare
neceſſe erit. Quare ex omnibusdifficilis curatio ipſis ſub
ornatur, quòd neque pharmacorum vires vlcus pertin-
gere valeant priuſquam in ventre permutentur, & quòd
iuxta reſpirationes pulmo ſemper mouetur, & tuſſiendo
lancinatur. Progreſſu verò temporis cartilagines quoque
aſperæ in pulmone arteriæ aduruntur, quemadmodum
in externis vlceribus oſſa quæ ſcalpturam ad ſquammula-
rum diſceſſum ac detractionem non admittunt. Diutur-
na autem pulmonis vlcera etiamſi aliquando curentur,
calloſas tamen & fiſtuloſas reliquias poſt ſe in ipſo pulmo
ne relinquunt,quæ temporis progreſſu ex leui occaſione
facilè refricantur:vnde contingit aliquando & tectorium
vlceri obductum, & modicas ſanguinis guttas vnà cum
aliis quæ inde per ſputum reiiciuntur efferri: vt alio pla-
nè principio opus ſit ad vlceris curationem. Notæ autem
quæ ex ſputo ſumuntur,in tractatu De febribus ſunt præ-
ſcriptæ, nimirum quinto huius operis Sermone: vnde ſu-
perfluum exiſtimo hîc de eis verba facere. Medicari ita-
que pulmonis vlceribus oportet, eo apparatu quo facilè
ſurſum efferãtur humores,cura ſimul adhibita ne alii cõ-
gregentur. Itaque cataplaſmata in principio aſſumenda
ſunt,ex ſemine lini& tenuiſſimo polline,cum decoctione
fœnigræci & althææ,oleóque & melle.admiſceri poſſunt
etiam ipſis althææ folia trita. Adhibeantur autem hæc
omnia ſtatim poſt exacerbationum remiſſionem. Poſt
temporis deinde intercapedinem, ad cerata tranſeũdum
ex butyro & oleo laurino ac cera apparata.Repurgationis
autem tempore,epithemate vtẽdum eſt ex terebinthina
& oleo cyprino,& butyro, & ex medulla ceruina, ac adi-
pe taurino,iridiſque farina,& œſypo,*hoc eſt lanæ ſuccidæ ſor-
dibus*,æqualibus omnium partibus commiſtis. Pòſt etiam
emplaſtro Mnaſeæ, aut aliquo ex ſimplicioribus melinis
vtendum.Locis autem fluxione laborantibus, id quod ex
ſalicibus conſtat,adhibendum:quod etiam exſiccationis
tempore cõueniens exiſtit : ſicut & hoc quod ex ſylueſtri
cucumere apparatur, ſuprà ad anheloſos deſcriptum, &
quod ex loliis fit eodem modo. Ne autem cutis ipſa diſtẽ
datur, primùm locum ipſum inungito,atque ita glutino-
ſa pharmaca imponito:ſic enim facilius auelluntur.Opti-
mũ autẽ ad eos malagma tẽpore quo cicatrix obducitur,
hoc eſt:Ceræ lib.I.picis lib.I.viſci quercini vnc.I.ammo
niaci thymiamatis trientem,gallæ,hypociſthidis,alumi-
nis ſciſſilis,acaciæ,malicorii,ſeminis apii,rhois culinarii,
cuiuſque vnciam vnam,olei myrtini aut roſacei trientẽ:
in hyeme autem paulo plus.Sicca cum ſuccis in aceto cõ-
tere,liquefactîſque quæ eliquari poſſunt & ab igne abla-
tis viſcum iniice : ad quod deinde liquefactum in caca-

A bo etiam reliqua trita coniice, ac ſimul vnita in pilam
tranſfunde,& emollitis vtere. Inter pharmaca verò pota-
bilia,ſimpliciſſimũ eſt aqua mulſa per ſe, & cum amylo,
aut iride & radice dulci in ea decoctis.Omniũ autem cõ-
uenientiſſimum phthiſicis eſt lac aſininũ potatum:quod
ſi non adſit,bubulum aut caprinum :& cancri crudi triti
cum lacte potati,aut cocti in cibo ſumpti, aſsiduè iure
eorum inſuper abſorpto . Conuenit etiã eis adeps cerui-
nus recens in ſorbitionibus eliquatus . Quòd ſi moleſta
B tuſſis incubuerit,thymus tritus & hyſſopum melle cocto
excipiuntur & ſub lingua tenenda exhibentur. Congruit
etiam butyrum recens cum mellis& terebinthinæ æqua-
libus partibus decoctis . in iis verò qui tolerare poſſunt,
plus butyri accipiatur:ſi tamẽ recensexiſtat optimè enim
repurgat.De hac itaque mixtura cochleariũvnum,ieiunis
detur. Bonum eſt & amygdalas amaras, maximè cum pti-
ſana decoquere:& porrum capitatum cum ptiſana aut al-
tera ſorbitione decoctum,aut etiam per ſe bis coctũ ac-
cipere. Vinum autem theræum & ſcybelites præbeatur,
C mediocri tamen valde menſura.Eclegma verò phthiſicis
congruum tale eſt: Mellis optimi lib.I. vuarum paſſarum
pinguium exacinatarum ſextantem,croci,iridis,ſeminis
hyoſcyami, tragacanthæ,cuiuſq; drach. IIII.ſtyracis flaui
vnc.I.nucum pinearum drach.VI.amyli vnc.I. Exhibe ex
eo cochlearium ieiunis. Tragacantha in vino dulci mo-
dico teritur:ſtyrax verò in pila diſſoluitur,reliquis conie-
ctis ac permixtis. Aliud. Fœniculi ſuccũ cũ pari melle
decoquito,& ad ſextarii menſuram croci drach.I.rhei põ-
tici drach.II.aliquãdo etiã hypociſthidis drach.I.adiici-
D to. quòd ſi iuxta aſperæ arteriæ extremũ aſperitas adſit,
coniice & radicis dulcis tritæ drach.II.detur cochlearis
mẽſura à cibo. Aliud. Squillam optimè aſſato,eiúſque
medium ſiue medullam terito , & ad vnam ſquillæ ſex
mellis partes coniicito,& ieiunis inde cochleariũ exhibe-
to. Aliud eclegma celebre. Marrubii, hyſſopi,iridis,
radicis dulcis,pulegii,dictamni,ſaluiæ,caricarum,palmu
larum paſſarum, ſing. vnc.I. craſſius contundito, ac in a-
quæ ſextariis tribus ad triduum madefacito : deinde ad
tertias decoquito ac percolato, melliſque libra vna adie-
E cta,rurſus donec cogatur decoquito,& pòſt farinæ orobi
ſcrup.XII.terebinthinæ vnciam vnam,amyli drach.III.
maſtiches tritæ drach.IIII.tragacãthæ vnc.I.adiicito. Tra
gacantham primùm in modico decocti madefactam cõ
terito:deinde adiectis ei reliquis ſiccis, etiam ea quæ de-
cocta ſunt affundito,ſimúlque coactis vtitor.exhibeto ie-
iunis cochleare.Licebit & ante ſomnum exhibere. expe-
rimento,eius vtilitas cognita eſt. Aliud, ad phthiſicos
fluxionéque thoracis laborantes:Seminis cucumeris ſati-
ui deſquamati drach. VIII. amygdalarum delibratarum
F drach.IIII. ſeminis lini drach.II. ſeminis papaueris albi
drach.II.Contuſa ac cribrata cũ tragacanthæ cremore co-
gito,& in paſtillos digerito.Iuxta virium autem toleran-
tiam aliis drach.I.aliis obolos II.præbeto:eis qui febre ca
rent, cum vino dulci & myrti cremore: febricitantibus
verò, cum cremore ſolo. Aliud, quod & ad phthiſicos
& ſuppuratos præclarè facit. Farinam erui albi ſucco
ſquillæ ſubactã exiccato:aut ſquillã aſſatam ac tritam,fa-
rináque erui ſubactam eodem modo exareſcere ſinito.
Vſu autem expetente,paſtillos ipſos exiccatos contundi-
G to ac cribrato,melléque permixtos cochlearii mẽſura ie
iunis dato.optimè enim repurgat. Aliud,multo vſu co-
gnitũ, citra moleſtiam repurgans. Farinæ erui vnc.I.
hyſſopi quadrantem, ſeminis vrticæ quadrantem, iridis
vnciam I.mellis quantum ſuffecerit, exhibe ieiunis co-
chleare, ac confidentervtere. Aliud, experimento co-
gnitum,quod ad phthiſicos & ſuppuratos facit.magis ta-
men frigidis temperaturis conducit.IridisIllyricæ ſextã-
tem,farinæ erui albi ſextantem,hyſſopi,pulegii fumo nõ
ſiccati,ſeminis vrticæ,cuiuſque drach.VIII.piperis drach.
XII.Excipe melle,ac præbe cochlearia duo:manè vnum,al
H terum ad veſperam. Potes & catapotia inde formare,at-
que alternis diebus exhibere. Aliud, phthiſicis & tuſ-
ſi veteri aptum. Cardamomi torrefacti drach.XVI. thu-
ris,galbani,iridis,piperis,cuiuſque drachmas quatuor,ca-
ſiæ,croci,myrrhæ,cuiuſque drach.tres,opii drach.vnam,

contundito,ac cribrato:& cum aquæ cyathis tribus ac paſſi duobus,cochleare vnum,aliquando etiã duo præbeto. Licebit etiam paſtillos inde formare cum paſſo. Aliud coptariũ,*id eſt placenta*,ad phthiſin,ex eclegmatũ materia apparatũ: ex amygdalis videlicet amaris decorticatis,nucibus pineis recẽtibus,propter oleaginoſum in eis saporẽ aqua præmaceratis, ſemine lini,amylo recenti: hoc modo: Nucum pinearum quæ pityides appellantur ſextariũ vnum,ſeminis lini ſextarii quartam partem,amyli quincuncem,piperis drach. I. mellis boni cocti & deſpumati quãtũ ſatis erit.In iis qui caput quod facilè oblæditur habẽt,pityadas variare oportet, próq; eis ſemẽ vrticæ cõiicere. Eclegma ex orobis apparatum Dionyſio prætori: Erui albi torrefacti & deſquamati ac triti vnc. I. coſti trientem,croci ſextantem,iridis vnciam I.nucum pinearum vnc.I.piperis grana L. ſeminis lini, vuarum paſſarũ à vinaceis depuratarũ, terebinthinæ, ſing. vnc.I. butyri drach.IIII.mellis quantum his cogendis ſatis erit. Summè hoc phthiſicis auxiliatur. Antidotus ex orobo, valde celebris,ad phthiſicos,ſuppuratos, & inueteratam tuſſim.optimè repurgat & cicatricẽ obducit: Amygdalarũ amararũ delibratarũ ſext.farinæ erui trientẽ,hyſſopi triẽtẽ, iridis triẽtẽ,amyli ſext.piperis, panacis radicis, croci, cuiuſque ſcrup.VI.ſucci omphacii, exiccati drach.IIII.nucum pinearum torrefactarum ſextantem, mellis deſpumati libram vnam, aceti vnciam. Farina erui in aceto per diem vnum maceretur,poſtea ſimul coactis omnibꝰ, ex eis cochleare vnum ieiunis præbeatur. Alia antidotus ad phthiſicos,quæ etiam ad omnem tuſſim inueteratam conducit. Amygdalarum amararum decorticatarum ſextantem,ſeminis vrticæ torrefacti drachmas quatuor,ſucci radicis dulcis ſicci,radicis ſymphyti,cuiuſque ſextantem,terræ aſteris,nucum pinearum torrefactarum, ſeminis lini torrefacti,ſeſami, vuarum paſſarum à vinaceis depuratarum,ſing.ſeſquiunciam,farinæ erui albi ſextãtẽ,iridis vnc.I.terræ Lemniæ vnc.I.ſapæ & mellis quãtum ſuffecerit ad eorum coactionem.Exhibe ieiunis cochlearii menſura:aliquando etiam ante ſomnum. Vtere & varia ex capitibus papaueris cõpoſitione,ſuprà ad deſtillationes deſcripta,exhibens ex ea ante ſomnum. Vtere & iis quæ ad ſuppuratos ſunt deſcripta, Item arteriacis remediis ſuprà præſcriptis. Conuenietiſſima etiam eis eſt confectio iſotheos appellata,ad tuſſim deſcripta: & antidotus pæonia,quæ in Sermone XIII.cum aliis multæ vtilitatis antidotis eſt relata:ea confidenter vtaris. Prodeſt & Mithridatis cõfectio, & quæ Eſdræ inſcribitur,miro modo:itẽ ex viperis theriace Andromachi per interualla exhibita:quæ omnes in tertio & decimo Sermone ſunt deſcriptæ.Vltra opinionẽ autẽ efficax eſt bolus Armeniacꝰ dr.põdere ex vino tenui albo.Catapotiõ phthiſicis valdè commodum & bonum,cui nullum comparari poteſt:faciens ad omnem tuſſim inueteratam,& purulentas reiectationes: quod in tribus diebus vtilitatẽ ſuã demõſtrat. Styracis flaui,piperis albi,myrrhæ troglodyticæ,caſtorei, galbani puri, opii Achaici aut Aſiani, omnium æquales partes,cum galbano & ſtyrace ſubige, ac catapotia in forma erui magnitudine,quorum tria aut quinque ante ſomnum exhibe deuoranda: calida aqua inſuper ad ſorbendum data:& admirandam vim videbis. Porrò diutiꝰ perſeuerante malo,ac iam inueterato,cauteria admouere oportet, pectore in orbem inuſto,quemadmodum in ſuſpirioſorum prædiximus curatione.

De pleuritide,ſiue laterum morbo, Cap. LXVIII.

PLeuritis exquiſita & propria,inflammatio eſt mẽbranæ intrinſecus latera ſuccingentis, dolorem pungitiuum vehementer inferens cum acutiſſima febre. Conſequitur hac affectos ſpirandi difficultas, & tuſſis,aliquando quidem ſicca,aliquando verò cum reiectatione,ac primùm quidem cruentorum:inflãmatione verò matura facta,purulentorum. Pulſus adeſt durus,& ſiccantis quippiã modo habẽs.Si itaque dolor circa mãmas innittiur ac vſque ad clauiculam ſe extendit,citra dilationem confidenter vena ſecanda eſt. ſi verò deorſum ad præcordia vergat dolor, corpus purgandum.Quòd ſi mediocris infeſtet dolor & non pungitiuus,neque adſit tuſſis, neque febris acuta,non opus eſt magna remedia adhibere. Clyſter enim efficacior eis primùm infunditur:deinde euacuatione aliquod operæpretium faciẽte. Adhibetur etiam irrigatio ac fomentatio lateris affecti.item ſacculi ex furfuribus & pulegio ac mẽtha impleti:& diæta extenuatoriam vim habens. Archigenes. In iis verò qui acuto morbo, vt diximus,infeſtantur:ſiquidem circa mammas ac clauiculam hæreat dolor,venam incidere oportet (vt dictum eſt) in brachio, non eo quod rectà ab inflammato latere procedit,ſed oppoſito. Sanguinis autẽ multitudo extrahatur non vſque ad animi deliquiũ: periculũ enim,ne in peripneumoniam morbus permutetur: ſiquidem refrigerato valde corpore,pulmo rarus &calidus exiſtens laterique vicinus,promptè & facillimè morbum ſuſceptat. Itaque modicum extrahere oportet, & poſt ſufficientem temporis intercapedinem, rurſus repetita inciſione modicum auferre. Quòd ſi animi defectionem timeamus, vſque in ſequentem diem eius repetita ablatio differẽda erit. Deinde clyſter aluo adhibeatur, ſi non vt conuenit feratur. Clyſtere autem confidenter vti oportet ex oleo rutaceo, eliquatis in eo terebinthina & butyro: deinde forinſecus latus ex oleo calido fouere in quo ruta, anethum,flos cyperi decocta ſunt.Lanam item ſulphuratam, aut ipſum ſulphur inſperſum habentem adhibe calido oleo imbutam, ita vt inſperſo modico thymo trito imponatur, leniterque ac prouidè colligetur.Atque hac ſanè irrigatione vtendum eſt ad tertiam vſque diem: quarta deinde, cataplaſma adhibeatur ex polline ac lini ſemine, mellêque ac oleo rutaceo:ſitque vehementer læue ipſum cataplaſma. Quòd ſi liquidior reiectio exiſtat, farina etiam lolii,& ſeminis irionis admiſcenda, aut fœnumgræcum ac nitrum inſpergendum.Si verò repurgamento liquido prodeunte,adhuc perſeueret dolor, ſuppuratum fieri hominem ſpes eſt.Quare ſinapi etiam in cataplaſmata commiſcendum,& naſturtii ſemen,ac roſmarini ſemen canchry appellatum,itémque pyrethrũ:aut farinam lolii, ceræ,& bitumini cum oleo eliquatis permixtam impone. Cura etiam adhibenda eſt vt calida permaneant cataplaſmata:quod hoc modo fieri poteſt: Oleo calido veſicam bubulam ſemiplenam redde, eámque frequẽter cataplaſmati admoue. Poſt ſeptimum autem diem, ſi eodẽ modo dolor perſiſtat, cucurbita lateri affigenda eſt, & cutis ſcarificanda. Manifeſtiſſima enim in pleuriticis vtilitas ex cucurbitulæ appoſitione apparet. Vulnuſcula autẽ ſcarificati loci,ſale aut nitro inſpergenda,ſi quidem ſuſtinere queant:in aliis verò linteolum oleo madefactum ac ſale conſperſum imponatur.Sequenti deinde à ſcarificationi die,optimũ eſt rurſus cucurbitã affigere, quò ſanguis ſanioſus ex impactis vulnuſculis extrahatur. Hæc enim detractio priore commodior exiſtit. non enim ſanguis ſed ſanies in ſecunda detractione aufertur. Tertia verò die poſt ſanguinis detractionem, ceratum cyprinum aut rutaceum,tum pertuſæ cuti,tum vniuerſo lateri imponendum: neque vnquã affectus locus nudus relinquendꝰ. Quòd ſi permutati in pus humoris ſigna appareant, & nõ per exhalationem diſcutiatur, coadiuuare permutationẽ oportet, althæa & caricis in complexum cataplaſmatum coniectis. Pòſt verò etiam epithematis vtendum:reiectionis maximè tempore,huiuſmodi mixtura apparatis: Butyri,terebinthinæ,œſypi, *id eſt ex lanæ ſuccidæ ſordibus pharmaci*, ceræ, medullæ ceruinæ, iridis, omnium æquales partes coniice, modico oleo cyprino aut rutaceo admiſto. Optimum eſt etiam ſulphur tenuiſſimè tritum cerato liquefacto inſpergere. Admirabiliter quoque eis auxiliatur braſſicæ radix ſicca vnà cum cauliculis exuſta, cinere eius axungia veteri ſuilla ſufficiente excepto,ita vt ne perfluat in corpus,ipſúmque inquinet. præclarè enim diſcutit,& mitigat dolores. Probè etiam auxiliantur braſſicæ itémque cupreſſi folia tenera trita & cum axungia impoſita: aut marrubium eodem modo, aut cinis ſarmentorum,aut ficus pingues cum pari axungia commixtæ. Eundem vſum præſtat ſtercus caprinum cum axungia impoſitum. Aliud epithema, pleuriticis valde commodum: Opopanacis vnciam vnam, foliorum

rutæ ſextantem,olei cyprini lib.i.ceræ ſeſcuncē,terebinthinæ ſeſcuncem, galbani ſeſquiunciam. Opopanax in oleo cyprino diſſoluitur:galbanum autē cum rutæ foliis cōteritur.quæ verò eliquari poſſunt, liquefiunt, & refrigerata tritis admiſcentur. Aliud experimento cognitū: Rutæ ſextantē,ſulphuris viui vnc.i.nitri ſeſquiunciā,adipis ſuilli trientē,ceræ ſeſcuncē,olei cyprini ſeſcuncē,butyri,œſypi liquidi, vtriuſque ſextantē, terebinthinæ vnc.i. Aliud epithema ad pleuriticos, in quibus dolor diu perſeuerat: Ceræ, reſinæ pini, picis, baccarum lauri decorticatarum,ſing.libram vnā,ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem,galbani trientem,pyrethri ſextātem,æruginis vnc.i.nitri ſextantem,euphorbii vnc.i. (alii tātùm dimidiam accipiunt)olei laurini aut cōmunis antiqui trientē, appara,& vtere. Rubefacit cutem, & grauitatem leuiorē facit. Epithema fœtidum, pleuriticis commodum.

Reſinæ pini lib.i.ceræ ſeſcuncem, rutæ viridis trientem,olei cyprini ſeſcuncem, ſulphuris viui, opopanacis, ſagapeni,galbani,cuiuſque drach.iiii. De potionibus pleuriticorum. Potionibus iuuantur pleuritici,in principio quidem aquæ mulſæ, in qua ruta eſt decocta: pòſt etiam hyſſopum,aut calaminthe, aut origanum, aut iris, aut radix ariſtolochiæ. Alia.eueſtigio auxiliatur. Radicis phu faſciculum in tribus aquæ ſextariis decoquito, & expreſſo liquore,ad ſextarium vnum, mellis trientem conicito,ruſuſque decoquito, ac cyathos tres ante cibū exhibeto. Alia, Chamæpityos manipulū in tribus aquæ ſextariis appara, & vtere vt dictum eſt. Alia.Stœchadis tenuiſſimè tritæ drach.i.exhibe ex aqua mulſa:aut ſimili modo chamædryn,aut chamæpityos modo apparatam præbe in potū.Prodeſt & dracunculi radix cocta in cibo ſumpta,aut ari radix eodē modo. Sub lingua verò teſſellas ex melle cocto eliquantes deuorent. Eclegma autem eis conueniens hoc eſt. Eclegma ad pleuriticos: Seminis vrticæ,ſeminis lini,nucum pinearum, amyli,ſing. cyathum vnum,amygdala amara decorticata xx v.piperis grana quinquaginta.Nuces pineas ac lini ſemen parūper torreto:deinde alia trita ac cribrata ſimul cū iis melle deſpumato ſufficiēti excipito,& ieiunis cochleare vnū exhibeto. Aliud. Butyrum recens cum pari mellis mēſura decoquito, ac inde cochleare præbeto. In pleuritide verò diuturna, exhibe ſeminis balſami,drach.i. ex aqua mulſa: aut etiam gentianæ drach.i.radicis centaureæ maioris drach.ii.ex vino:aut radicis ſymphyti ex aqua mulſa.Quòd ſi liquida & cruda reiectet,cōuenit hoc:Myrrhæ troglodyticæ dr.ii.croci dr.i.piperis grana xv.mellis deſpumati lib.i.cogito ſimul,ac inde cochleare dimidium præbeto.Oribaſii antidotus ad pleuriticos & omnes pectoris fluxiones.Seminis roſmarini,opopanacis, ſagapeni,caſtorii,aniſi,ſeſelis,cuiuſque drach.viii.myrrhæ,opii, cuiuſque drach.iiii.bituminis drach.iii. & dimidiā, piperis drach.ii.thuris ſeſquidrach. Vtere, araci magnitudine exhibens cum hydromelitis cyathis tribus. Antidotus alia pleuriticis valde commoda. Baccarum lauri drach.vii.ſeminis rutæ ſylueſtris drach.viii. ariſtolochiæ lōgæ drach.vi.myrrhæ drach.iiii. gētianæ drach. iiii.mellis deſpumati lib.i.Datur nucis Ponticæ magnitudine,aut fabæ,aut araci.Prodeſt ſuppuratis, conuulſis, itemq; ruptis. Cæterùm & antidotus quæ ex quatuor rebus appellatur præclarè facit.habet autem hoc modo:Gētianæ,myrrhæ, ariſtolochiæ,baccarū lauri, æquales partes melle cocto excipe, & fabæ magnitudine præbe: iis qui febre carēt,ex vini cyathis iii.febricitantibus verò, cum aqua mulſa.Efficax eſt ad conuulſiones,rupturas,orthopnœam,tormina interaneorum,& morbum regium, & eos qui venenum hauſerunt:reſiſtit etiam ſerpentium venenis potata:præſtat idem & ad morſus locum impoſita. quidam eam myſterium appellant. Alia antidotus,ad pleuriticos pharmacum accommodatum.Extrahit menſes & partus, & quæ à partu relinquuntur, ſecundas:

Dictamni,ſagapeni, opopanacis, triſaginis, cuiuſque drach. quatuor, myrrhæ, ſeminis rutæ ſylueſtris, herbæ ſabinæ,comæ cētaureæ minoris,piperis,cuiuſque drach. octo,radicis gentianæ drachm. ſex, baccarum lauri drachmas ſedecim,ariſtolochiæ rotundæ drach.duas,mellis

A deſpumati quantum cogendis his ſatis.Datur nucis auellanæ magnitudine cum hydromelitis cyatho vno. Cibi porrò pleuriticis exhibendi ſunt ſorbiles qui in principio ventrem ſubducāt: velut eſt ptiſanæ ſuccus cum melle citra ſalem aut alterius rei admixtionem. Poſt hæc etiam, non colata integra ptiſana exhibēda: deinde micæ quoq; ex aqua mulſa.Quòd ſi à melle abhorreat æger, oleum optimū in principio ptiſanæ affundes, decoquéſque ſimul capitatū porrū:deinde modico ſale cōdies, & exhibebis. Remittente verò ac declināte iam malo,in petroſis aquis B degentes piſces exhibendi,& columbæ:omniſque diæta tenuis conſtituenda. Aluus autem aſſiduè ſubducatur, in maximis præſertim doloribus: ſed tamen cauendum ne fortiora ſolutiua exhibeantur. Maſtichen itaque tenuiſſimè conterito,eiúſque ſcrup.ix. cum aqua tepida, aut lactei teporis aqua præbeto. ſoluitur enim à calida aluus. Vbi verò hanc potionē obtuleris, amygdalas amaras decorticatas viginti in promptu habe:eáſque tritas cum pauco melle delingendas præbe:aquam etiam calidam modicam inſuper bibendā.Profectu autē ex his cōſequente, C etiā cū ſubſcripta Aſclepiadæ hiera purgabis,quò omnes morbi reliquiæ extergātur:quæ enim relinquūtur à morbo,recidiuas facere cōſueuerunt:& nō pura corpora quo plus nutries,eo amplius lædes. Hiera Aſclepiadæ, quæ omnes abſceſſus in profunda corporis parte conſiſtentes, vnà cum tuniculis ipſorum educit, phthiſicis ac pleuriticis commoda: facit & ad eos qui aſſiduè reuomunt cibū. Colocynthidis medullæ drach. xxxii. marrubii, ſtœchadis,triſaginis,cuiuſque drach.xiiii.myrrhæ, ſpicæ nardi, piperis longi,floris iunci odorati,caſiæ, cinnamomi, cu- D iuſque drach.iii.croci drach.iiii.radicis centaureæ maioris drach.iiii.galbani dr.iiii. excipe melle cocto & pleuriticis duarum nucum Ponticarum magnitudine exhibe ex aquæ mulſæ cyatho i.phthiſicis verò & ſuppuratis,vnius tantùm nucis magnitudine,itidem ex aqua mulſa.

De ea quæ pleuritis eſſe putatur,quum tamen non ſit, Cap. LXVIII.

EX cruditatibus plurimis,& cibis humoris craſſi ac pituitoſis,(veluti ſunt bulbi ac fungi,& conſimiles) cru- E di humores viſcoſique & tenaces in corpore generantur: qui aliquando repente ſe in vacuū thoracis locū ingerūt, aut in ipſum etiā pulmonē.Multitudine itaque ſua ſuccingentem latera intrinſecus pelliculam diſtendentes, inferunt dolores:vt imaginatio factæ inflammationis, inexpertis exhibeatur. quinetiam vias ſpiritus intercipientes, vehementem ſpirandi difficultatem inducūt. Vnde quidam medici errore ſeducti,vena cubiti inciſa, multóque ſanguine euacuato, mortis cauſam ægris præbuerunt. Quare interrogare oportet,num eo cuius mentionem fe- F ci,vſi ſint cibo, diligentérque perdiſcere formam ipſius reſpirationis,contingere etiam pulſus, & tactu explorare caloris qualitatem.Etenim in his non ob dolorem reſpiratio vt plurimùm intercipitur, ſed quod viæ ſpiritus ſunt obturatæ,& reſpirationis forma velut laqueo collo circūdato contingit.Supini autem ferè in totum decumbunt ſemper,præ impotentia etiam,neque probè loqui valentes.Vt plurimùm verò non febricitant hi: aliquando & frigidius ſolito corpus eorum inuenitur. quòd ſi febre afficiantur aliquando,debiliſſima ipſis febricula exiſtit, mi- G niméque ſunt ſiticuloſi: & quod ad hæc vel maximum ſignum eſt,pulſus difficulter mouetur,minimus & tardiſſimus præter ſolitum morem exiſtens. Horum itaque cū ratione ſuſcepta,calefacientia,inciſiua,& repurgantia,intrinſecus & extrinſecus offeremus: & primùm quidem à ſimplicioribus incipiemus. Clyſteri ergo conſueto aluū à ſtercoribus repurgabimus:deinde etiam efficaciori vtemur ex decoctione calaminthæ, aliquando centaureæ, melléque plurimo ac nitro & oleo. Colocynthis autem in his,quòd valde ſtomacho aduerſetur, deuitanda. Poſt alui euacuationem,rutam & anethum in oleo decoque- H mus, & ex eis quamplurimum fouebimus affectos locos:lanas etiam oleo madefactas imponemus. In potu dabimus aquam mulſam,in qua hyſſopum,aut pulegium, iris, caricæ plurimæ ſint decocta. Succum etiam ptiſanæ

tenuiſſimum exhibebimus cũ melle,quò inde venter leniter ſubducatur. Eclegma autem ipſis commodum huiuſmodi eſt:Seminis vrticæ,hyſſopi,iridis, nucum pinearum, amygdalarum amararum, ſingulorum æquales partes,modico pipere adiecto,optimo melle deſpumato excipe, ac indè,ad ſummũ,cochleariũ vnum ieiunis præbe: deinde interſtitio facto, exhibe aquã mulſam,vt dictum eſt:ac poſt horas duas ſuccum ptiſanæ.tertia deinde die ex farina ordei, ac ſemine lini, multóque fænogræco cataplaſma imponatur. adiiciamus etiam ſinapi tritũ, & lauri baccas,ac parum nitri,& ex liquidis oleum rutaceum, aut cyprinum, aut anethinum. Apparandum autẽ eſt eo modo,vt thoracem & coſtas comprehendat. Ablato autem cataplaſmate, thorax cerato ex butyro & terebinthina, œſypóque liquido, & cera, taurino adipe, ac iride, æqualibus portionibus acceptis cõtegatur. aliquando etiam ex medulla ceruina & oleo cyprino. ſulphur quoque viuum cerato liquefacto infarciendum. Stomacho verò lanam conuolutam, vnguento nardino ac modico vino madefactam imponemus,eique incumbere ſemper ſinemus. In iis verò quibus ſuffocationis periculũ imminet, vomitoriis ad anginam deſcriptis cõfidenter vtemur:& maximè eo quod ex elaterio, ſinapi ac nitro conſtat,primùm quidem ipſum cum oleo & pauco melle quampeniciſſime illinẽdo: deinde etiã bibendũ, quemadmodũ illic diximus exhibebim⁹. aſſiduè etaim aquã mulſam abſorbẽdã præbebimus,in qua hyſſopũ eſt decoctum. Porrò humoribus diſſolutis,reiectare eos inci A piunt, & tuſſis in eis augeſcet. quare antidotũ iſotheon appellatam tunc eis ante ſomnum exhibebimus, nucis auellanæ magnitudine ex aqua mulſa. ſomnũ enim dulcem infert,& humores quò facilè ſurſum efferantur præparat,ac tuſſim ſedat,doloréſque diſpergit. eſt autem ſuprà ad tuſſim deſcripta. Quãdo verò etiã vẽter eis nõ bene excernit, maſtiche tenuiſſimè trita ſcrupulorum nouem pondere,cum aqua tepida aut lactei teporis bibenda offeratur. deinde amygdalæ amaræ decorticatæ tritæ, ex melle præbeantur delingendæ, & aqua calida poſt eo- B rum ſumptionem abſorbenda. Feliciter autem procedente curatione,& columbarum pullos in cibo offeremus,cũ porro capitato cocto, anethóque & oleo, modico ſale & pipere adiecto. Vinum bibant fuluum, vetus, mediocri menſura. Atque eclegma prædictum,ex ſemine videlicet vrticæ,quotidie ieiunis præbebimus. Ante ſomnum verò iſotheon antidotum alternis aut ſingulis diebus, donec ab omnibus moleſtiis ægri liberentur. Ceratum autẽ quod pectori adhibetur,ſingulis diebus renouetur:& ſi C quidẽ vẽter adſtrictus ſit, maſtiche cũ amygdalis & melle præbeatur. Eclegma Galeni,ad diuturnũ pectoris dolorẽ citra febrẽ. Fœnũgræcũ aqua macerato,deinde decoquito,& prima aqua diffuſa, & palmarum pinguiũ carne adiecta,rurſus coquito,ac exprimito ſuccum: quem deinde melle largius permixtum,rurſus ad prunas decoquito,donec ad mediocrẽ ſpiſſitudinem redigatur:& ex hoc multo ante reliquum cibũ tempore delingendum exhibeto.

INDEX EORVM QVÆ IN PRIMO SERMONE TETRABIbli tertiæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ TETRABIBLI TERTIÆ SERMO PRIMVS, PER IANVM Cornarium medicum physicum Latinè conſcriptus.

De ſtomachi,alui,ac interaneorum affectionibus.

De cardiacis, Cap. I.

QVOMODO eos qui cardiaci appellantur curare oportet, aut eos etiam qui aliter ob ſtomachi afflictionem animo linquuntur, iam abſolutiſſimè prædictum eſt in quinto huius tractationis ſermone, vbi ad febrium cură hæc annexuimus. Nunc verò quum affectionum ſtomachi ac alui remedia opportunè ex ordine deſcribemus,neceſſariũ viſum eſt & hic paucis eorum mentionem facere. Cognoſcemus igitur eos qui cardiaci dicuntur,quum acuta febri,& maximè æſtuoſa,affliguntur hoc modo. Pulſum ſi inuenero dẽſum & obſcurum, & extremarum partium frigiditatem,ſudores circa faciem & ad pectus vſq; glutinoſos, & odorem corporis terreſtrem nares percellẽtem,& pulſus circa ipſum cor vehementiores & magnos: & ad hæc accedãt deſperatio,angor animi,& corporis iactatio, hoc modo affectum cardiacum eſſe dico. Os verò ventris,primum eſt quod ipſis afficitur,per conſenſum vehementer oblædens cor ipſum,propter vicinitatem. Porrò veteres, os ventris cordis appellatione cardian vocarunt,ab acceſſionibus nimirum quæ ex eo accidunt & inferuntur. Aeris itaque frigidi admiſſione & ventilatione eis auxiliari oportet. Spongia igitur ex poſca frigida imbuta, facies permadeſcat,& aqua lactei teporis paulatim abſorbenda præbeatur. Odoramenta autem varia offerantur, malum cotoneum,pulegium,cucumer,& ſimilia. Stragula eis incũbentia tollantur: operimenta verò quibus cõteguntur, mollia ſint,& vſu priore detrita. pauimentum irroretur, ac foliis conſternatur myrti,platani ac quercus: maximè verò vitis atque ipſis etiam roſis. Solem autem domus in qua decumbit non admittat, ſitque minimè alta,ſed depreſſior,& non valde lucida. Exudantibus verò partibus, myrtus ſicca trita inſpergatur,aut cimolia, aut œnanthe, aut ordeum:imprimis verò collo & thoraci, & locis ſub alis ac inguinibus ea ſunt adhibenda. Eodẽ modo auxiliatur malicorium cum manna inſperſum:aut galla per ſe,& cum ſulphure viuo:aut Samia terra admixtum habẽs gũmi. Illinuntur etiam ad coercendos ſudores, oleum myrteum,œnanthinum,roſaceum,melinum, & lentiſcinum. Circumlita autem ſudores cohibent, manna & amylum candido oui excepta, aut bulbus albus,& piper, ac vrticæ ſemen,& gummi, modico cerato myrteo excepta aut oui cãdido ſubacta,quæ ſanè craſſius inungere conuenit. adglutinantur enim & exareſcunt, & potiſſima eis ſpes conſiſtit naturalis caloris reexſuſcitandi. Neque verò pinguefactæ cuti huiuſmodi inũctiones ſunt adhibendæ:verùm linteolo probè prius exterſæ inunguntur. neque mox vbi calor apparere incipit auferantur, ſed poſtquam ſufficienter extremæ corporis partes fuerint concalefactæ. Quod vbi contigerit,ſtatim tollantur,& thorax cooperiatur:atque ſicubi varoſum quippiam aut vlceroſum ex inunctionis aduſtione circa thoracem appareat, blandè tractetur,ac aliquo ex iis quæ ad ambuſtos ab igne deſcripta ſunt,pharmaco locus curetur. maximè verò conueniet id quod ex ordeo conſtat. Extremæ verò corporis partes,ſiue ad genua vſque & cubitos, ſiue vſque ad locum ſub alis & inguina ſint refrigeratæ, fæce vſta & ſulphure viuo cõſpergendæ,aut pyrethro,aut piperide,aut bulbis tritis cum pipere illinendæ à brachiis vſque ad digitos & à femore vſque ad extremos pedes, gracilibus linteolis ſimul circumpoſitis. idem præſtat ſinapi & pyrethrum,ac adarce. Porrò mollibus corporibus ſufficit aliquando oleũ ſicyoniũ aut gleucinũ illitũ,cũ multa fricatione ac cõ calefactione partium extremarum:quanquam nihil vetet piperis ac ceræ modicum his admiſcere, quò ſpiſſiora fiãt & melius adhæreſcãt. Faſciculus quoque ex lana pura in oleo calido madefactus,incumbat ſemper circa veſicæ regionem. Capitis fomenta frigida ſint,qualia ad phreniticos ſunt deſcripta:frons ſpongia ne madefiat,ſed ex acacia,galla,terra Samia,ac ſylueſtris punici flore illinatur. Optimè facit etiam omphacinũ,& gummi:verùm vnumquodque eorum ex roſarum decocto aut ſucco,aut aliquo cõſimili diluatur pri⁹:& deinde illinatur. Quòd ſiquis ſanitatis tempore nimiùm repletus exiſtat,& ſtercora antiqua recto inteſtino inſideant,tunc ſanè clyſtere ſimpliciore euacuare oportet:ex ſucco ptiſanæ, & modico melle,pauciſſimóque ſale & oleo quoque modico adiecto. Illinenda eſt etiam ſingulis diebus ſedes ipſa ex cumino, ruta & nitro,cum modico melle commixtis, ob inflationum videlicet eductionem. Si verò nulla ſtercora in inteſtino recto ſubſideant,neque aliâs etiam excrementorũ multitudo inſit inteſtinis:ægri autem cibum nõ ſentiãt & tabeſcant, ptiſanæ ſuccum aut alicæ per clyſterem infundere oportet tepefactum,conquaſſato cũ eo ouo crudo. vltra hoc enim quòd ea quæ ſtomachũ infernè moleſtia afficiunt euocat & educit, etiam alimentum optimè corpori ſufficit ex languore ob non acceptum cibum miſerè affecto. Auxiliãtur itẽ cardiacis,cataplaſmatis modo,ſtomacho ac ſiniſtræ mãmæ impoſita: Folia rubi cũ pane,aut myrti folia,ipſæque myrti baccæ, aut pampini vitis,aut plantago cum pane,aut mala cotonea,& palmæ, aut intubus cerato exceptus. Imbecillioribus polẽtam cũ palmis imponere ſufficiet:aut palmas vino madefactas vnc. vnius menſura contere:deinde adiectis aloes drach. quatuor,maſtiches drachmas quatuor ſimul tere,& affuſo eliquatæ ceræ ſextãte, & olei,ſi quidem hyems ſit neque multus caloris ſenſus ægrum contingat, nardini: in æſtate verò, roſacei aut melini triente, ſimul miſce ac vtere eodem modo. Quòd ſi ex viſceribus quoddam inflammatum ſit,panem cum modico vino & melle decoctum impone:admixtis in iis qui imbecilliores ſunt malis repurgatis,aut œnanthe. Reprimit autem ſudores ſtomachúmque & cor ipſum firmitatis authorem placat ac cohibet cataplaſma ex palmis, & œnanthe, & acacia,roſis,alumine, hypociſthide & rhoe rubro:ita impoſitum vt ſiniſtram mammam atque ipſum ventrem complectatur:ſit etiam tactu molle & læue, ac aſſiduè permutetur. Reuocato autem ex acceſſione ægro,ſi loci quidam circa præcordia ſint inflammati,prouidere oportet vt per communia cataplaſmata ab inflammatione liberentur. Cibi offerendi,panis ex aqua frigida,aut ex vino albo & tenui frigidóque ac diluto:pedes ſuilli, talique & roſtra:ex volucribus macræ & non fœtidæ, in ptiſanæ decoctione eliquatæ,aut etiam per ſe. frigida autem hæc exhibeãtur, ſi caloris ſenſus circa ſtomachum ſit,& æger inflammatione non vexetur: aliis calida exhibenda: ſimiliter autem & potus calidus dandus,vinum tenue, album, dilutum. immodicã autẽ vini exhibiti multitudinẽ pulſus ægroti oſtendet. eouſque enim exhibendum eſt vinum, donec pulſus ſubtremulus eſſe deſinat,& robuſtior fiat.

De iis quibus atra bile ſtomachus infeſtatur, Cap. II.

EX Herodoto. Quibus ſtomachus ab atra bile in febribus vexatur,ſimiles acceſſiones cardiacis patiuntur. Accedunt autem ad hæc,fortis ſtomachi morſus cum eius exolutione,& capitis vertigine,ac frigido ſudore,paruúſque & obſcurus adeſt pulſus. progreſſu verò temporis augetur morſus,atque hinc in dolorem qui difficulter leniri poteſt,tranſit. Cæterùm manifeſtè apparens flauæ bilis vomitus,has acceſſiones leuiores reddit: atræ autem bilis,ſoluit. Vomunt autem ferè in totum hoc modo affecti pituitam acidam in ventre coaceruatam ex aſſidua cruditate,propter ventris ipſius debilitatem. Qui verò citra febrem ab atra bile ſtomacho infeſtantur, his accidit tempore quo humor ipſe generatur & producitur

triſtitia,& ſomnus cum acceſſione imaginationum alienarum,contractióque & dolor poplitum ac ſurarum. Acutius quàm antè conſueuerũt,cernunt, & deiectum habent appetitum: ructus autem & excreationes fœtidas,& piſces olentes.Coaceruata verò bile, cum multa deſperatione intolerabiliter igneſcunt,vt omnia eis membra ardere videantur:in primis autem ſtomachus, velut à palis igne candefactis pungatur,afficitur. Sudores animi deliquium inducentes per omne corpus deſtillãt:& ferè ſemper ſputi influẽtis reiectione vexãtur,quũ morſum ſẽtiũt, multámque habent vomendi cupiditatem. Et aliquãdo quidem fruſtra lancinantur,quandoque autẽ pauca quædam bilioſa aut acidam pituitam,quæ in ventrem defluxerunt euomunt,modicóque tempore à malo leuati,rurſus idem patiuntur,atque in vniuerſum iis qui veratrum ſumpſerunt,ſimiles exiſtunt.Pulſus autem aliquando dẽſiores,aliquando etiã rariores & minores fiunt,plurimùm vigiles permanent,& ſi quidem dormierint cum perturbatione æſtuoſiores exurgũt,ebulliẽte,vt veriſimile eſt, delato in ventrem humore. Sæpe etiam acceptum cibũ vnà cum atræ bilis humore euomũt : ferè intotum enim poſt duas ab accepto cibo horas,acceſſione apprehendũtur,maximè quum acrem aliquem aut ſalſum cibum aut potum ingeſſerunt.Excrementa alui retinentur , aut præter naturam incocta excernuntur.Effertur autem aliquãdo & bilis infernè per aluum , atque adiuuat affectionis declinationem.Aliqui autem ob retentam bilem, etiam atræ bilis affectionibus,& delyriis mentem alienantibus ſunt apprehenſi.Quod ſi contingat, ſiue febris adſit ſiue non,ſi quidem iuuenes ſint ſanguinéque abundent,& reliqui numeri ad venæ inciſionem requiſiti adſint: vena ſecãda eſt,repetita ſanguinis detractione: & hoc tamen per infuſum clyſteris,corpore priꝰ euacuato . Atqui ad animi vſq; deliquiũ id facere nõ oportet,propter ſtomachi imbecillitatem.Colligendæ autem adſtrictæ extremæ corporis partes,& ad paucũ cibum ægri cogendi : ſtomachus verò lanis ſuccidis fouendus eſt ex aceto plurimo,modicóque roſaceo,aut melino,aut lentiſcino.Quòd ſi amplius permaneat ſtomachi imbecillitas , ex roſarum ſucco foueantur,ſiue intubi aut portulacæ cum roſaceo. adſtringentia etiam & lenientia cataplaſmata imponantur.Qui verò vnà cum morſu circa ventrem ac inteſtina inflãtur, iis conuenientiſſimum eſt acre acetum,in quo pulegium eſt decoctum,& cuminum calidum forinſecus ventri per ſpongiam impoſitum.Dolore verò perſeuerante, alumen liquidum cum atramento ſutorio trito,& aloe,melle excepta imponito,& alumine in acetum coniecto &calefacto, ſtomachum per ſpongias foueto:aluminis ac aloes æquales partes cerato myrteo exceptas ad os ventris apponito, aut hederæ foliis in vino decoctis ventrem integito , aut plantagine cum ſale trita,aut marrubio cum pane & roſaceo ſubacto:aut bulbis rufis cum pari pondere aluminis cooperito . optimum enim hoc eſt inueterato malo remedium.quin & bulbi ipſi cum nitro triti & impoſiti,celerem curationem præſtant . Optimè etiam conducit eis gregarii bouis ſtercus aridum vino decoctum & impoſitum.Epithema quoque ex ſeminibus adhibendum. item bulbi cum ſtercore bouis ac nitro,permixti. Ex Dioſcoride. Conueniẽtiſſimum omnium iis qui atram bilem generant,inflatiſque & morſum ſentientibus, pulegii decoctum exiſtit potatum,aut aqua in qua ferrum eſt extinctum.item intubi ſuccus potatus . Bibant autem aquam, eámque calidam. Si verò plurimi caloris ſenſum percipiant,frigida dãda,ſed modica, & maximè tempore exacerbationum. Æſtuantibus enim & in anxietate exiſtẽtibus,omníque miſeria afflictis,frigida ad abſorbendum concedenda:per interualla tamen,& non vltra cyathi mẽſuram.Non enim humectatione opus habent ,ſed refrigerationis tantùm gratia,frigida permittitur,&vt melior intrinſecus temperatura fiat.Vtilis eſt ipſis & mẽthæ ſuccus cum ſucco mali punici dulcis. Quòd ſi aquam bibere non poſſint, parum vini aquoſi concedendum eſt inter cibos,calida aqua probè diluti . Cibus maxima ex parte ſit frumentaceus & optimi ſucci in omnibus : ſimplicior autem & qui facilius cõcoqui ac commutari poſſit in fe-
A bricitantibus.Iis verò qui febre carẽt,adiici poſſunt ex oleribꝰ,lactucæ cauliculi ac maluæ,piſces in petroſis aquis degentes,& ex volucrum genere,non graueolentes,macræ & montanæ:ex oſtreis quæ teſta integuntur , herinacei recentes.A ſalſis verò & acribus intotum abſtineant. Moleſtas autem mordacitates & nauſeas, hauſta plurima tepida aqua,per vomitum ſoluant . Si verò id non bene tolerent,quieſcere iubeto,& extẽſæ manus palma ſtomachum foueto: quò delatum ad ipſum, bilioſum infernè
B per aluum excernatur.Quòd ſi venæ inciſionem non faciamus,ſecunda ac tertia die per clyſterem euacuandum eſt,& modico cibo æger connutriendus : deinde in potu exhibendum pulegii decoctum ieiunis,reliquáque ſuprà dicta.Fomentum etiam ex aceto adhibendum,& cataplaſma ex ſtercore bubulo, admixtis bulbis & nitro. Porrò poſtquam febris ceſſauerit , aut vbi etiam intotum non febricitauerint:& tamen diutius malum moleſtia afflixerit,& irritationes per longa interualla repetiuerint,purgãdum eſt corpus ex hiera Archigenis , aut Rufi. Qui verò ſputi multitudine ſtomacho vexantur , his conyza arida
C maximè tenuis manducanda , aut pulegium, & maſtiche Chia ex aqua potanda.Exhibendum eſt etiam lac in potu iiſdem,quemadmodum in proprio Capite de ipſis ex profeſſo eſt oſtenſum.Iis verò qui ſtomachum valde exolutum habent,ſerum lactis per acetum mulſum fiſſi exhibeatur,ita vt ad primum ſeri hauſtum,epithymi tenuiſſimè triti ſcrup.IX. & ſcammoniæ obolũ I.aut II . iuxta virium tolerantiam inſpergamus: deinde ſerum ipſum per interualla paulatim bibant,ſitque eius potati menſura ad minimum quinque cyathorũ.Bonum eſt & cucurbitulã ad dorſum affigere,aliquando etiam ad ſtomachi regio-
D nem:& ſcarificatione facta, ſufficientem ſanguinem ex fiſſuris extrahere.Quò verò penitus affectio hæc deſtruatur, quotidie horam vnam ante ciborum ſumptionem exerceantur,ac frigida lauentur,maximè in mari , & arena ſub caniculæ ardoribus obruantur. Abſtineant autem ab omnibus atram bilem generantibus,maximè carnibꝰ bubulis,vino nigro, braſſicáque & lente . Diligentiſſimè autem de ipſorum diæta in ſexto Sermone , vbi de atra bile affectis egimus,eſt prædictum . Quòd ſi inflatio eis augeſcat,rutam & cuminum in oleo decoquemus:indé-
E que ventrem quamplurimùm irrigabimus,ex eodémque oleo quincuncem per clyſterem infundemus :ſi tamen clyſtere ſtercorum eductiuo priùs ipſos euacuauerimus, in quo decocta ſint ruta & cuminum : deinde ſplenium magnum aluo ac viſceribus imponẽdum ex epithemate quod ex ſeminibꝰ cõſtat. In cibo verò ſuccus ptiſanæ detur,qui ex aceto,melle,cumino,& aniſo ſit conditus. pòſt etiam gallina iiſdem condimentis apparata exhibeatur: potus verò ſit vinum rufum mediocri menſura.

Ad eos qui flauam bilem euomunt,

F Cap. III.

EX libris Philumeni.Qui flauam bilem euomunt, ſiue in febribus, ſiue citra febres id contingat,eis conueniunt ea quæ ad nauſeam,ac nimiam ſtomachi humectationem deſcribentur. Quare omnibus ad illos deſcriptis odoramentis,manducatoriiſque & fomentis vtantur.Decubitus autem eorum,à cibo præſertim & potu, ſupinus adornetur,& ſpongia ex poſca imbuta ad os ventris imponatur,maximè ſi non vilis & cõtemptilis ſit dolor.Fricatio etiam & confrictio iuncturarum manuum vbi pul-
G ſum exploramus,adhibeatur, & reliquarũ ſimiliter extremarum corporis partium . Cataplaſmata autẽ ex palmis, malicorio,& ſimilibus accipiantur, quæ ex vino quidem aut poſca ſint decocta,cũ pane autẽ & acacia , & hypociſthide permixta ac cõtrita:quin & rhus & ſylueſtris punici mali flores commodè cataplaſmati admiſcẽtur. Atque vniuerſi corporis curatio ex oleo fiat,modico nitro admixto,quò ſudorem ex cute eliciamus , & fluores transferamus:& ob id etiã alui per inferna excretio pluſquam o-
H portet facta,vomitus deſiccat. quare ex abſinthio & aloe potionem conuenienter exhibebis . At verò affectione diutius perſeuerante ſi ægri vires non repugnent , etiam hieræ catapotia ex colocynthide ab Archigene deſcripta apparabimus,déque eis minimum drach.I.ſummum III,

dabimus.Et si nihil obstet,cataplasmate ex sinapi præcordia rubefaciemus.præclarè enim sensum ipsum ad cutem transfert. verùm hæc diuturnæ affectioni remedia coueniūt.Tēpore autē exacerbationis,& circa accessionis acumen, cucurbitula plurimùm auxiliatur cum multa flamma ori vētris affixa,fortiterque abstracta, rursúsque secūdò ac tertiò agglutinata. Cibos quales vomentibus solemus,exhibebimus,sæpe & paulatim sumēdos:& quotiescunque reuomuerint acceptos,toties alios post modicū interuallum offeremus.Ante cibum aquam tepidam dabimus,& vomere cogemus.Bilioso enim humore circūcirca adhærente vnà cum aqua reiecto,stomachus elotus ac leuior redditus,statim retinet oblatum sibi cibum.Mitigat autem dolores& stomachi morsus,portulacæ succus tum per se, tū cū vnguento nardino aut melino mixtus. Qui verò stomachum habent vehementer exustum, eis vtile est lapathi acuti semen,trium obolorum pondere ex aqua:aut mastiches tenuissimè tritæ cochleare bibēdum præbe ieiunis ex aqua. Maximè omnium autem, morsus sedat lac asininū:aut,si hoc non adsit,bubulū recens mulctum potatum.absque dilatione enim auxiliatur. Si verò neque hoc adsit calidū, quartam eiꝰ partem aquæ addere oportet,& feruefactum bibendum præbere.In balneū quoque & ad vini potationem celerius ducendi sunt qui bilem vomunt,quò videlicet ad cutem materiam transferamus.Cæterùm & vinum subadstringens firmitatē corporibus addit,ac cibos retinere cogit.Vtendum est etiam aliquando ceratis ex lentiscino aut œnanthino oleo, admixtis absinthio,aut aloe,aut œnanthe.

Ad eos qui stomacho exuruntur,& siticulosi sunt, Cap. IIII.

SItis fit aut ob penuriā humiditatis,aut abūdantiā caliditatis:siccitatis remediū est somnꝰ,caliditatis vigiliæ. verùm iis qui ob multi vini potū sitiunt,frigida aqua potata auxiliatur.Quibus autem longo iam tempore stomachus æstuat,eis auxiliatur, simúlque sitim sedat, radicis dulcis succus potatus,atque ipsa etiam radix ex aqua, pampinorum vitis cremor,& portulacæ succus.Ab imbecillitate autem vires, recolligentibus sitim sedant ficus siccæ cibo acceptæ, & symphyton in petris nascens commanducatum.In cataplasmatis verò ad stomachi ardores conducunt,sanguinaria,intubum,sonchus, apium hortense, pampini vitis,portulaca, vnūquodque cum polenta aut pane.Qui in superficie vtuntur, his ramentorum cucurbitæ succus opitulatur cum rosaceo,aut omphacii succo.Sitim autem quæ in febribus oboritur, lenire solet capitis irrigatio ex frigidissimo oleo aut rosaceo,ex alto nimirū sincipite irrorato. Sitim etiam adimit stomacho exustis, cucumeris semen commanducatum: decorticatum verò & tritum,ex aqua potatum valde iisdem auxiliatur. Eodē modo prodest lactucæ semen manducatum & potatum. item semē portulacæ. Aliud adipson,sitim optimè tollens: Cucumeris satiui seminis decorticati drach. octo, tragacanthæ drachmas quatuor.tragacantham contundito & cribrato:semen vero conterito,eisque ouorum crudorum recentium candida adiicito, & simul omnibus contritis catapotia informato,ac in vmbra exiccato. Ex his deinde vnum sub lingua detinēdum præbeto, vt paulatim dissolutum deglutiatur. Aliud adipson,ad stomachi nimiam humectationem commodum, in iis præsertim quibus humida & calida dispositio adest: Rosarum viridium,vnguibus earum resectis,drachmas sex, radicis dulcis drachmas quatuor,spicæ nardi drachmas quatuor, excipe vino dulci,& redige in catapotiorū formam, indéque ciceris magnitudine sub lingua detinendum præbe. refrigerat & firmitatem addit. Aliud: Seminis cucumeris,seminis portulacæ viridis,tragacanthæ,cuiusque drachmas quatuor,radicis dulcis drachmas duas. Excipe portulacæ succo, & in catapotia redige magnitudine fabæ,& vtere vno pro vice sub linguam exhibito. Absorbeant etiam malorum cotoneorum cremorem, aut pirorum,aut omphacii succum cum aqua. Aliud adipson: Seminis portulacæ viridis,seminis peponis, succi radicis dulcis,tragacanthæ, singulorum æquales partes aqua subigito,& ad fabæ magnitudinem reducito,ac vtitor.

A

De singultu, Cap. V.

SIngultus accessio stomacho accidere solet ob repletionem,aut euacuationem, aut frigiditatem: aliquando etiam ob humorum acrium & medicata qualitate præditorum mordacitatem:quos vbi vomitu reiecerint, statim à plurimo singultu liberantur.Quin & ii qui pharmacum ex tribus piperis generibus biberunt,aut ipsum adeo piper,si statim vinum à sumptione eorum ingesserint, omnino singultiunt. Cibus quoque in mordacē qualitatē corruptus aliquos singultire facit,& oris ventris frigidi- B tas singultum inducit:maximè verò omniū pueris frequentes singultus accidunt ob stomachi frigiditatem, & alimenti corruptionem.Fit etiā in febribus singultus,stomacho præsertim aut aliquo alio viscere inflammato.Frigiditate itaque singultum præcedente,oleum lana exceptum stomacho imponendum,in quo ruta, cuminum & absinthium sint decocta.In potu etiam ruta cum vino exhibenda,aut apium in aqua mulsa decoctum, aut cuminum tritum,aut calaminthe, aut asarum, aut pulegium, aut dictānū,aut Celtica nardus,quodlibet eorū per se aut simul mixta.vtile est & acetum squillinum sorbillādo ac- C ceptum.Castorium autem eis qui integræ sunt ætatis, tū ob frigiditatem singultientibus,tum ob humorum multitudinem similiter affectis,drachmæ pondere ex posca dandum:quin & stomacho forinsecus impositum vtrisque commodum existit cum oleo sicyonio aut antiquo. Quando verò ex repletione singultus oboritur,quomodo intotum frequentissimè consistit, violento motu opus habet.Vomitus itaque remedio fuerit,& extremarū partium adstrictio,compressio spiritus,vociferatio concin- D na,cum plurimo clamore, deambulatio longa & concitata,gestatio atque adhuc magis equitatio, cucurbitulæ cū plurima flamma pectori,stomacho,& dorso affixæ. Sternutatio etiā conuenienter prouocatur eis qui ob humorum multitudinem singultiunt.Singultui autem ex euacuatione oborto maximè contraria sternutatio existit. Sanantur autem hi per alimenti conuenientis assumptionē & per ea quæ defectum explent.Singultus in altiore sopore,aut animi deliquio,aut tetanis,obortus, mortem non longè abesse præsagit.Cæterùm & his aquam mulsam as- E siduè bibendam exhibere conuenit, aut aquam puram mediocriter feruefactam.Conducit & castorium ex aqua mulsa potum pondere trium obolorum: in iis verò qui à malo victi sunt,præclara remedia recusanda sunt. Porrò mordacitate singultum producente, primùm sufficiens remedium vomitum ipsum reperiemus: deinde etiam sensus stupefactionem,& morsum inferentium alteratiōnem ac discussionem. Stupefiunt itaque sensus per refrigerātia:alteratur autem mordacitas per obtūdentia. Eius- F modi mixtæ facultatis subiectum pharmacum existit, & quæ ei assimilari possunt.Habet autem hoc modo, Asclepiadæ pharmacum ad eos qui stomacho exuruntur, & ad vehementes singultus, voluulosásque stomachi affectiones: Costi,spicæ nardi,chrysobalani,croci, rosarum viridium,mastiches,cuiusque drachmas quatuor,asari, aloës, cuiusque drachmas duas, opii drachmam vnam, subige cum psyllii cremore,& digere in pastillos, quorū tres pro vice dato.Ego verò chrysobalano reprobata, pastillo qui aster appellatur ad hos vtor, qui paulo mox ad stomachi subuersiones describetur. Obtundit autem mordacitatē G & ex ea obortum singultum sedat intubi succus potatus, cucumeris semen decorticatum tritúmque bibitum, lactucæ semen eodem modo,item portulacæ succus potatus,ipsáque portulaca in cibo sumpta: myxarū decoctum in potu acceptum. maximè omnium tamen præstat lac recens mulctum potatum.

De bulimo,id est ingenti fame, Cap. VI.

BVlimos ex stomachi frigiditate oboritur,indigentiáque ac virium imbecillitate:& ab externo frigore fe- H rè intotum initium capit. *Vox ipsa Græca est, & Latinis magna fames interpretatur.* Fames enim in principio multa adest, quæ tamen non vsquequaque perdurat. Nam postea repentè animo linquuntur,cum extremarum partium refrigeratione,& spiritus defectione.Et sanè quidā in locis desertis,aut in balneo in malum istud collapsi,ex

instanti perierũt,auxilii fa cultate destituti. Peregrinationes autem & itinera lõga,maximè per niuem facta, affectionem hanc inducunt. Eos itaque qui in itinere, aut aliâs fame magna citra febrem infestantur, refouebimus ac reuocabimus aceto aut pulegio ad odorandum exhibito. aut terra,quæcunque tandem obtigerit,aceto conspersa:item pomis,ac aliis qui inueniri possunt fructibus. Auxiliatur & panis recens naribus admotus, & caseus boni odoris,caro suilla assata aut cocta: & in vniuersum omne quod valde nutrit:maximè verò quod nidorosum ac probè cõditũ habet odorẽ. his enim vtplurimùm multi refocillantur. Cæterùm & extremæ eorũ partes fasciis constringendæ sunt,manuúmque ac pedum summitates calidæ aquæ feruentiori imponendæ, & ipsi quoque stimulatis eorum maxillis, crinibúsque ac auribus vellicatis excitandi. Reuocatis autem ab exolutione panem ex vino diluto offeremus,aut aliud quiddam eorum quæ aceruatim vires reparare possunt, velut sunt oua sorbilia, alica cum vino. Compendiosissimum enim auxilium ex cibo sperare possunt: quem etiam si oblatum acceptare non possint,ori indere oportet violenter, cogeréque vt ipsum transglutiant. Euestigio enim & à fame & ab animi deliquio liberantur,& celeriter excitantur. Accedit etiam n febribus(raro tamen,neque citò)verùm circa vigorẽ ac declinationẽ. Si itaq; circa remissionis exacerbationum febrilium tempus, eius accessio irruat, aut circa exacerbationis declinationem,intrepidè eis cibi sunt offerendi: si verò in principio accessionis febrilis, aut in vigore apparuerit,per prædicta odoramẽta conabimur eos primùm reuocare,maximè per ea quæ frumentacei generis existunt:velut est polenta aqua madefacta, aut posca, aut panis calidus vaporem adhuc emittens. Fricatio etiã extremarum partium adhibeatur,& cataplasmata ex palmis,aut malis cotoneis,aut polenta, in vino diluto decoctis: atque hæc vsque ad remissionem facere oportet, vt opportunè cibum offeramus. Quòd si ex his nihilo melius habeant,audendum est per ciborum ingestionem auxilium afferre. Farinæ itaque crassioris cochleare vnum, ex aqua mulsa quæ lactis speciem ac teporem in tactu de se præbet. exhibeto:buccellas item vnã atque alterã vino madefactas. His enim refocillati ac respicientes ex improuiso,deinceps vsque ad remissionis tempus perueniũt, in quo tum corporis curationem,tum sufficientem ordinabimus cibum. Vitabimus autem omnino in iis qui hac affectione sunt apprehensi, longiorem cibi dilationem ac inediam.& ne alternis tantùm diebus cibum offeramus: verùm solerti ratiocinatione facta, singulis horis simplicissimũ modicúmque cibum dabimus. Assidui enim bulimi & exoluunt & in animi deliquia inducunt, quibus ægrè auxilium reperitur.

De animi deliquio, ex Philumeno,
Cap. VII.

ANimi deliquium, siue in febribus, siue citra febres contingat ex præmanifesta causa, velut est plurima sanguinis aut vẽtris excretio,aut assidua surrectio,aut motus,aut dolor,aut timor: auxiliũ ferto ex causarum ablatione,de quibus absolutissimè in febrium tractatu à nobis prædictum est,quinto videlicet Sermone. dicetur autem summatim & paucis etiam hoc loco de iisdem. Frequentes igitur surrectiones eis prohibendæ sunt, & aceruatim facta euacuatio cohibenda,doloresque mitigandi: causæ etiam quæ timorem inducũt soluendæ,siue forinsecus accedant,siue ex humoribus in corpore oboriãtur. Extremæ corporis partes,animi deliquiis irruentibus,cõstringantur:cucurbitæ etiam aliquando tum posterioribus,tum anterioribus stomachi partibus affigantur, & in latus etiam apponantur. Caput autem agitatum leui manus impositione cum coarctatione etiam comprimatur. Odoramenta quoque offerantur,& aperto ori digitus,aut pẽna immittatur,facies verò ac stomachus vehementissimè fricetur. Hoc enim modo præoccupati refocillantur,viresque recolligunt,neq; in periculũ animi deliquii incurrunt. Reuocatis autẽ,si quidem febre careant,cyathi III. aut IIII. frigidæ aquæ in potu exhibẽdi: quã tamen paulatim & per interualla absorbeant. aut cremorem palmarum,vuarum passarum,malorum cotoneorum, rosarũ aut pampinorum,aut alicuius consimilis,aut vuæ acerbæ nondum maturæ succum cum frigida aqua, aut mẽthæ ramulos tres tritos cum mali Punici dulcis siue acidi succo,præbeto absorbendos: aut polentam cum Punici succo. Forinsecus autẽ stomacho ea imponẽda sunt quæ suprà ad cardiacos & bilem vomentes sunt descripta.

De iis qui in balneo animo linquuntur,
Cap. VIII.

QVI in balneo animo linquuntur, aut magis animo linqui incipiũt,eos celeriter educere oportet, neque multa aquæ infusione humectare. qui autem iam inciderunt,celerrimè exportandi sunt. Et reliquum quidem corpus leui quopiam velamine cooperiendum: facies verò spongia frigida imbuta madefiat, aut frigida aspergatur. Fricãda etiam facies,stomachúsque & pedes. Os quoque aperiendũ pẽnarũ aut digitorũ immissione:omniq; modo conãdũ,quò humor ipsius animi deliquii autor euomatur,aqua tepida ori instillata. etsi enim nihil inde euomant,stomachus tamen irritatione firmatur quæ animi deliquiũ soluit. Auxiliatur etiam ad oris apertionem auditoriorum meatuum compressio,similitérque ossium quæ à petræ duritia lithoeidea, *hoc est petrosa*, appellãtur. Qui verò vilioris sunt conditionis,etiam alapis sunt cædendi, capillorum quoque facta euulsione. Et vociferatio quidẽ vnius,vtilis est:multorum,aut & simul edita, nocet. Cæterùm à vehementi animi deliquio conualescentibus,tum in calidam,tum in frigidã aquã demissiones,velut mortis causæ,timendæ. aut enim laxatis corporibus,calore discusso & resoluto,pereunt: aut à frigiditate adstrictis,extinguuntur.

De stomachi imbecillitate,& supinitate,ac subuersione,ex Galeno, Cap. IX.

QVÆ supinitas stomachi appellatur, ex intemperie quacunque tandem oboritur,nullis humoribus vitiatis. Oboritur etiã ex multitudine humorũ, nulla tamẽ maligna qualitate accedẽte. Stomachus enim à largo humore fortiter madefactus,ad similitudinem amplitudinis totius vẽtris laxatur,adeo vt cibis obuolui, eósq; contegere non possit: & propterea circa ipsum humores supernatant:quos vbi ventriculus abrumpere omni impetu annititur,anxietatis accessionẽ perfert, ac prius quàm cibus præbeatur,extremæ imbecillitatis. Facillimè autẽ hæc affectio curatur,inter reliquas stomachi affectiones longo tempore perseuerantes. Opus verò habet pharmacis humorem desiccare valẽtibus, cohiberéque ac adstringere laxatum corpus. Itaque si in profundum vsque humiditas extundatur,& crassa tenáxque existat, pharmacũ miscere oportet extenuatorium & veluti consumptiuum, quale est acetum & acetum mulsum. Si verò eiusmodi humiditas non existat,neque in profundum vsque corporũ extendatur,adstringentia sola ad curationem sufficiunt. Magnum autem signum ad cognoscendum frigidáne sit an calida sit hæc affectio,sensus ægri præbet:si quidem aut nullam aut aliquã sitim perceptet. Supinitates igitur stomachi ex vitiatis humoribus obortæ picra,curantur,quẽadmodũ paulo pòst dicetur, vtpote quæ celerrimè vitiatum humorem repurgat. Subuersiones verò & nauseæ ex imbecillitate stomachi factæ,per intemperiei correctionem sanantur,& per incumbentis humiditatis desiccationem. Si quidem autem calida affectio existat, catapotia adipsa & sitim tollentia exhibeantur,quæ ad eos qui stomacho exuruntur,sunt descripta, & maximè quod ex rosis,spica nardi & radice dulci constat. Ad frigidiores verò & humectiores affectiones,conueniunt subscripta. Asclepiadæ,ad stomachi subuersiones: Succi acinorum mali punici acidi sextarios III. succi menthæ sextarium vnũ, coniice in vas fictile,& decoque assiduè agitando, & vbi coacti fuerint,ablatos recondito,& ante cibum,mystrum vnum aut duo exhibeto. Aliud. Vuam acerbam immaturam arefactam,contusámque & cribratam in promptu habe,& cochlearii mensura ex aquæ frigidæ cyathis duobus præbe. Aliud, quod calidioribus dispositionibus magis commodum est,sicut etiam præcedens: Mala punica matura, & in vigore perfecta quinque aut sex

humerô,integra vnà cum putaminibus contunde, & infusis aquæ pluuialis sextariis tribus vsquequo ad tertias omnis liquor redactus fuerit,decoque,exprime,ac perco la,liquorémque expressum rursus per se decoque, donec ad mellis spissitudinem redigatur:ac inde cochleare vnū aut duo exhibe:iis qui febre carēt cum vino,febricitantibus verò ex aqua. Aliud valde bonum. Succo mali Punici acidi,ac intubi,æqualibus portionibus permixtis, menthæ siccæ tenuissimè tritæ,parum quiddam insperge,& cyathi mensura bibēdū præbe.Idē facit oxylapathi semen tritum ex aqua potatum:similiter & semen portulacæ. Vtere etiam confidenter ad stomachi subuersiones, Amazonum pastillo, & eo qui aster appellatur, quorum compositionem paulo pòst in nauseæ tractatu describo. Vtere quoq; cataplasmatis & epithematis, quæ mox post sermonem De nausea describentur.

De nausea, ex Galeno, Cap. x.

NAuseæ,ex vitioso humore tum calido tum frigido gignuntur: qui in ventre continetur, aut in concauitate ipsius innatat, aut in tuniculis eius infartus instar visci adhæret,atque ægrè auelli potest:aut serosior & medicatior existens in ipsis ventriculi tuniculis, velut aqua in spongia imbibitur. Atqui eiusmodi humores ex ventris intemperie cum calida tum frigida aliquando generantur. aliquando autem ex aliis partibus prius affectis, in ipsum ventrem, velut excrementa illarum confluunt, vtpote ex hepate, aut splene, aut capite, aut ex vniuerso corpore.Quando igitur aliæ partes prius afficiūtur,omni modo vniuscuiusque propriæ accessionesc'oncomitātur: & ipse æger primùm affecti membri læsionem sentit. aut enim caloris sensus iuxta affectum membrum ipsi cōtingit,aut frigoris,aut grauitatis,aut etiam tactui nostro durum,succumbit.Si verò vniuersum corpus vitiosis humoribus repletum est,idipsum ex calore & eruptionibus pa-pularum circa cutem cognoscitur,atque ex ipsa adeo vrina.Quòd si nihil horum adsit,certum est ventrem ipsum aliquo modo ægrotare.Si itaque cibi in ventre nidorosi fiunt,nullo huiusmodi cibo assumpto, velut sunt pisces, aut oua in sartagine fricta,aut alii consimiles, necesse est ratiocinari causam calidam esse,quæ hoc in ventre operatur.Si verò acescunt in ventre cibi,nullo huiusmodi cibo sumpto,velut sunt pisces, aut oua in sartagine fricta, aut alii consimiles,necesse est considerare frigidam causam esse,aut atræ bilis humorem ventrem infestantem. Manifesta autem erit cognitio & scientia causæ, quam habes suspectam. Frigidis enim pharmacis cibisq; ac potibus statim adiutum hominem videbis, si quidem calida dispositio extiterit:si verò frigida,calidis cibis & pharmacis iuuabitur,à frigidis verò lædetur.Cæterùm & sitis ad calidā affectionem cōcomitatur: siti autem ferè inte-tum carent,qui frigidam intēperiem habent,nisi salsa sit pituita.Atqui ex diligenti vomitus inspectione,eiusmodi quoque cognoscuntur affectiones.Si enim intēperie quadam venter afficitur,assumptos cibos ad intemperiei na turā permutat,vt appareant vomitu redditi cibi,citra alicuius humoris complexum,in nidorem aut acorem permutationem suscepisse.Si verò humor quispiam vitiosus amplitudini innatet,& cibum corrumpat,ipsi cibi mani festè eiusmodi humore madefacti apparent, & in illius naturam permutati.Quum verò cibi amplitudini ventris innatent,humorem ipsum affligentem producunt,qui v-bi infartus,aut imbibitus,vt dictum est,in ventris tunicu lis fuerit,si quidem calidus fit,siticulosos facit,& ciborū inappetentiam inducit: si verò frigidus sit, ciborum appetentiam excitat, & sitim extinguit. Nauseæ autem vtrisque accedunt,& inanes vomendi irritationes, quæ lancinant tantùm & nullum humorem educunt. Prædictum autem & antea est,quòd,si tenues humores & venenosi existant,quos etiam *Græci* ἰχῶρας*, hoc est serosos,* appellant,per profundum solidorum ventris corpusculorū procedunt,& velut aqua in spongia imbibuntur. si verò tenaces sint,circa internam ventris superficiem visci mo do adhærent.Serosi itaque humores vtpote tenuium par tium existentes,non solùm ante cibos,sed & post acceptū cibum,vomitum inducūt,perpetuò nimirum motu ver-sati:qui verò superficiei ventris infarti adhærent, ante cibum magis inanes vomitiones mouent. Diligenter itaq; considerare oportet,num ventris tātùm affectio hæc sit, aut alicuius alterius membri:deinde qualis affectio existat,an calida,aut frigida,humidáve aut sicca. Et si quidē ex alia quadam parte aut ex vniuerso corpore humores in ventrem confluant,priorem curam membri prius affecti habere oportet:ita tamen vt neque ventrem ipsum negligamus. qui enim primùm affectā particulā curat, velut fontem omnium in ventrem influxionum excindit.Vētre autem solo affecto,dispositionis in ipso qualitate cognita medebimur.Calidam itaque intemperiem semper refrigerare oportet,in quocunque tandem membro existat,frigidam autem calefacere:eodémque modo humidam desiccare,& siccam humectare:innatantes autē amplitudini ventris humores euacuare, siue per vomitum, siue infernè per aluum commodius id fiat. Qui verò in tuniculis vētris infartus adhæret, aut imbibitus est vitio sus humor, per repurgantia ipsúmque incidentia ac euacuantia pharmaca est curādus.Intēperaturæ enim in humoribus consistentes,pharmacis humores euacuantibus opus habent.Qui verò absque vitiato humore,ab intēperie sola quacunque tandem,maximè tamen calida & sicca infestantur,in tabem omnino perueniunt, pharmaco euacuante purgati,etiamsi exhibitum pharmacum imbecillius existat:quale est ex aloe picrum appellatum. Quomodo igitur vnamquanque intemperiem,siue simplicē, siue mixtam curare oportet,iam prædictum est in quarto huius tractationis Sermone:dicetur tamen opportunè & hic de eadē re,sed paucis. De intemperie frigida. Iis ita que qui ex frigida intemperie afficiuntur, pharmacum ex tribus piperis generibus commodum existit,aut quod ex calamintha constat,aut aliud quoddam consimile, ex vino tenui aut aqua potatum.Forinsecus autem stomacho mastichen Chiam,vnguento nardino dilutam & tritam,purpureáque exceptam lana imponito. Vinum verò exhibendum est rufum subadstringens & vetustius,& cō similes etiam cibi. De intēperatura calida. Iis verò qui à calida intemperatura afficiuntur,cum mediocriter adstringentibus & refrigerantibus forinsecus stomacho ac ventri adhibitis,medeberis,ita vt quanto magis calor ex cellat,eo amplius refrigerantia adaugeas. Cibum autem exhibebis,alicam ex vino albo & tenui,& subadstringente:ex volucribus,macras & non fœtidas,ac quæ his consimiles existunt.Si autem humor tenuis biliosus aut serosus in ventris amplitudine contineatur, tenuissimo ptisanæ succo exhibito vomere cogimus,digitis aut pinnis immissis:aut aloes drach.I.cum aqua tritam potādam damus.calidorum enim in ventre humorum optimū pharmacum est aloe,vt in vna sæpe die stomachicos sanet. Si verò pituitosi aut viscosi & crassi humores amplitudini ventris innatent,aceto mulso vtendum est,in quo ex inci dentibus,ac repurgātibus mediocritérque calefacientib[9] quædā sunt decocta:iis verò quibus vitiosus humor intrinsecus circa superficiem vētris infartus adhæret, vt ægrè auelli possit,ex aloe picra appellata compositio vtilis existit,quæ viscosum humorem repurgare consueuit,crassúmque extenuare per vires eorum quæ cū aloe sunt cōmixta:quòd si serosa humiditas tuniculis ventris sit imbi bita,quæ(vt prædictum est) nō solùm ante cibū,sed post acceptum etiam vomitus mouet,primùm Amazonū pastillus conuenienter exhibetur,qui picræ est subscriptus. Mediocriter enim per hunc vomitibus prohibitis, deinde ex aloe picra appellata vtimur. Cuius compositio hæc est:Aloes drach. c.xylobalsami,mastiches,croci,spicæ nardi,asari,cinnamomi,cuiusque drach.sex.contere & repone arida,& exhibe perfecto pondere scrup. XII. ex aquæ frigidæ aut calidæ cyathis XII. Andromachus ad prædicta etiam floris iunci odorati drach.sex,adiicit:& aloē lotam conicere iubet.Verùm quod cognoscere operæpretium est,ad ventris subductionem illota aloe conuenitior existit:quæ enim lota est, multùm à medicamentaria facultate deponit: quam confidentius etiam exhibere quis possit eis qui non valde febricitant, & quibus firmitatem ventris addere volumus.Quare scire oportet ex vi-

tiatis humoribus affectiones circa stomachum & ventrē, A
per pharmaca ex aloe vtiliter subduci & euacuari posse:
quæ in maximam perniciem perueniunt per adstringen-
tium eduliorum, potionum, ac pharmacorum exhibitio-
nem. Asclepiades autem picram eodem quo Themison
modo app[illegible]re iubet. habet autē hoc modo: Aloes drach.
c. masticheś, croci, spicæ nardi, asari, cinnamomi, cuius-
que vnc. I. & pro xylobalsamo carpobalsami vnc. I. contū-
dito ac per angustissimum cribrum excutito, siccúmque,
ne in aerem transpiret, asseruato, & drach. I. tātùm ex fri- B
gida præbeto: nisi menses ciere velis. nam tū præstat præ-
bere ex vino. Educit mēstrua fœminarū: facit & ad vuluæ
affectiones: propriè autem ad stomachi subuersiones. cō
ducit hepaticis, affectionibus renum, atque omnino ad-
mirandam potentiam habet. Ad refrigeratos autem &
qui pituitam crassam & viscosam in ventre habent, subie
ctum pharmacum commodum existit. Calefacit enim &
extenuat ac dissecat crassitiē, viscositatémque repurgat.
Habet autem hoc modo: Corticis radicis fœniculi viri-
dis sescuncem, aceti sesquisextarium, aloes quadrantem.
Cortex cum aceto ad tertias decoquitur: deinde percola- C
to aceto, mellis Attici vnc. XV. adiicimus, & ad mellis
crassitudinem coquendo redigimus, & contritæ in mor-
tario aloæ paulatim hoc ipsum acetum mulsum coctum
affundimus: postea verò simul vnita tollimus, ac vtimur.
Datur ad summum mensura cochleariorum trium. A-
lia compositio quæ dulcis appellatur. Aloes septuncem,
iridis sextantē, masticheś sesquiūciā, nardi Celticæ vnc. I.
piperis drach. IIII. myrrhæ drach. IIII. aceti chœnices se-
ptē, cyathos septē, mellis lib. III. sextariū I. corticis radicū
fœniculi lib. III. Corticem fœniculi in aceto præmacera- D
tum, ad tertias decoque & percola, residuóque aceto mel
adiice, ac rursus decoque vsquequo probè cogatur: dein-
de sicca in mortario simul admisce, & cochlearium vnū
exhibe. Conducit frigidioribus temperaturis, & aluum pi
tuitosiorem mediocriter soluit, & caput leuius reddit.

Amazonū pastillus: Facit ad voluulosas stomachi sub-
uersiones. Voluulos autem fortes stomachi subuersiones
appello. Quemadmodum enim in voluulis vomitus cum
vehementi contentione fiunt, & stercora reuomunt: ita
etiam alios vomitus concitatos voluulosos appellare pos- E
sumus. Consequūtur autem huiusmodi vomitus, vbi ma-
gna molestia affectis membris, à serosis medicatísque ac
venenosis humoribus est illata: & si aliquo modo imbe-
cillior fuerit venter, geminatur malum ex mordacitate.
Quapropter ita instruenda curatio est, vt simul odoras
qualitates affectis membris offeramus: quales sunt aro-
matum quorundam & seminum in ciborum vsum veniē
tium: velut est anisum, & apium, & similia. quemadmodū
enim graueolentia omnia stomachum subuertere con-
sueuerunt: sic odora corroborāt, maximè quæ nobis sunt
familiaria & in cibo accipiuntur. In quibus itaque conie- F
ctamus serosos humores in ventris tuniculas imbibitos
esse, iis hoc pharmacū magis conueniet. quibus verò cir
ca superficiem ventris tunicularum infarti adhærent, eis
picra vtilius exhibetur. Quòd si exhibitam picram reuo-
mant, coniectare oportet mixtam esse affectionem, & tū
tuniculis imbibitos, tum superficiei infartos humores, in
ventre abundare. Quare vtile fuerit pastillum præbiben-
dum exhibere, vt mediocriter vomitum prohibeat: dein-
de autem pharmaco picro vti. Est autem pastilli composi- G
tio hæc: Seminis apii drach. VI. anisi drach. VI. comæ
absinthii drach. IIII. myrrhæ drach. II. piperis drach. II. o-
pii drach. II. castorei drach. II. cinnamomi drach. VI. in pa-
stillos redigito, & ad summum drach. I. exhibeto. Ego ve-
rò, inquit Galenus, præscriptum pharmacum citra myr-
rhæ admixtionem apparare consueui, ob medicamenta-
riam eius vim, piperis pro eo coniiciens drach. II. ita vt in
vniuersum piperis drach. IIII. accipiantur. Datur stoma-
chicis ex vini diluti cyathis III. Cholericis autem siue bi- H
lem effundentibus ex aqua frigida. iis autē qui cibum re-
uomunt, si quidem siticulosi fuerint, & caloris sensus eos
circa os ventris infestet, & sanitatis tempore frigidam bi-
bere sint assueti, similiter ex frigida præbe: si verò nō ita

A habeat, ex calida. cœliacis, & ad intestinorū tormina ex
decocto myrti: splenicis cum aceti mulsi cyathis tribus.

Asclepiadæ pastillus inexuperabilis, aster appellatus.

Pharmacum quod prosperè accommodatur, dolorem
leuans, somnum inducens, multæ omnino vtilitatis. Ete-
nim morbos circa stomachum mirabiliter sanat, acidos
ructus & difficilem concoctionem aufert, intestinorum
tormina, & voluulos, inflationésque curat. Prodest hic
pastillus ad capitis dolores potatus, & aceto dilutus forin-
B secus fronti illitus. Ad dolores aurium facit perdicii suc-
co liquefactus: facit & ad dentium dolorem tritus & gal-
bano exceptus, aut fici succo, & cauernæ inditus. Ad ocu-
lorum affectiones & fluxionum impressiones passo dilui-
tur, & lana ex eo irrigata imponitur. In tonsillarum affe-
ctionibus, tepefactus ac dilutus ex aqua mulsa præbetur
gargarissandus. Vtilis est ad omnem sanguinis fluxum vi-
no myrtite dissolutus. Ad destillationem inueteratásque
& recentes tussis affectiones, vino scybelite aut theræo
eliquatus. Prodest suppuratis & phthisicis, marrubii deco-
cto liquefactus. prodest dysētericis, cholericis, & sanguinē
C reiectātib[9], sanguinariæ succo dilutus. prodest ad omniū
reptilium plagas ex rutæ decocto potatus. Soluit per cir-
cuitum repetētes febriles accessiones, si duabus horis an-
te aduentantem febrem ex vini diluti cyathis III. exhibea
tur. Fœminarum menses ciet, artemisiæ succo dilutus ac
potatus. facit & ad vesicæ affectiones vino mulso solutus:
quó modo & ad vuluæ strangulationes prodest potatus. fa
cit ad articulorum dolores & podagram, gentianæ decco
cto dissolutus ac potatus. Compositio autem eius hoc mo
do habet: Castorei, opii, myrrhæ, cuiusque drach. IIII. spi-
cæ nardi, casiæ, terræ Lemniæ, corticis mandragoræ, cu-
D iusque drach. IIII. croci drach. sex, dauci, styracis, anisi, se-
seleos, seminis hyoscyami, cuiusque drach. octo. myrrhā
styracem & opium in vino odorato dissolue: reliqua autē
contusa & cribrata insperge, ac simul vnita in pastillos re-
dige, ciceris magnitudinem æquantes, quibus in vmbra
desiccatis vtere. Et de pharmacis quidem quæ in potum
sumuntur, hactenus. Decubitus autem sursum vergens,
in omnibus quomodocunque nauseantibus & vomenti-
bus adornetur, in conuenienti & affectioni contraria do-
mo. Quæ frigida quidem fit, affectione existente calida:
E contrà verò calida, vbi frigida affectio existat. Extremæ
corporis partes fricentur; manibúsque calefactis palpen-
tur. quin & violentius adstringantur: deinde pedes & ma-
nus in aquam solito calidiorem demittantur. Odoramen-
ta autem admoueantur naribus olfacienda boni odoris:
velut rosæ, mala cotonea, pulegium, mētha, malabathrū,
spica nardi. Caput verò fomento olei dulcis frequentius
irrigetur: in calidioribus verò ex rosaceo. Stomachus a-
bsinthii cremore irrigetur, rosaceo in calidioribus admi
xto: nardino autem frigidioribus, apio insuper aut cumi-
F no, aut petroselino adiūcto. Ex quibus si nullum commo-
dum sentiatur, ad cataplasmata ex palmis transeundum
quæ paulo pòst dicentur. Conueniunt etiam ea quæ aloen,
absinthium, & mala cotonea accipiunt, & aliquando quo
que alumen. Idem præstant & cerata ex his apparata. Si ve
rò inflammatio circa præcordia existat, communia cata-
plasmata adhibeātur. Iis qui in stomacho exuruntur, frigi
da, etiā aqua quāplurimùm decocta: deinde rursus refri
gerata, absorbenda præbeatur, ita vt cyathi vnius mensu-
G ra, aut duorum, aut etiam trium, paulatim tamen absor-
beatur. Colluta etiam & in ore retenta, nauseas tollit, iis
quibus propter obstaculū aliquod potus eius negatur. Eo-
dem modo assumitur posca diluta. Portulaca etiam com
manducata, & offa myxarū, & cucumeris semen cochlea-
rii mensura mirabiliter prodest. Porrò affectione diutius
permanente, & cibis præ morbo non retentis, cucurbita
ad os ventris cum plurima flamma affigatur, donec locus
rubefiat, atque ipsa adhuc affixa cibus præbeatur. Ad quo
tidianas autem nauseas, & acescentem cibum, ac vomi-
H tus: coriādri semē tenuissimè tritū, cochlearii mēsura, vel-
uti farinā aquæ inspersū bibēdū præbe, aut masticheś co
chleare ex frigida aqua, aut lactucæ albæ semē cochlearii
mensura ex aqua, præbe iis qui stomacho exuruntur.

Catapla-

Cataplasmata & epithemata ad nauseas & vomitus, Cap. XI.

CAtaplasmata ad eos qui cibum nō retinent, quos veteres propriè stomachicos appellauerunt. Farina fœnigræci, & maluæ semen aridum tritum, melli commisceatur. Si verò præ duritie contundi non possit maluæ semen, ipsum decoctum & tritum modico oleo adiecto in malagmatis formam reducito, & vtitor. Aliud. Lolii & irionis farinam subige cum melle, & pro oleo liquidam picē admisce. Ceratum autem conuenit ex olei irini fæce, ceráque ac modico castoreo. Aliud ceratum. Ceræ quadrantem, olei irini sescuncem, galbani vnciam vnam, opopanacis drachmas quatuor, castorei drachmas quatuor. opopanax aceto teritur. Manifestum est autem talia in frigidis dispositionibus adhiberi. Cæterùm epithemata hæc ad prædictas affectiones per experientiam (vt Galenus inquit) conducunt: non modò eorum qui ea descripserūt, verùm nostro quoque indicio comprobata. Asclepiadæ epithema ad stomachi subuersiones & choleras, siue bilis effusiones:

Œnanthes, croci, florum rosarum, sertulæ Campanæ, mastiches, singulorum drachmas octo. cum passis palmis subige, modico rosaceo affuso, & vestis detritæ panniculo excipe, stomachóque ac ventri impone. Aliud. Œnanthes, omphacii, florum rosarum, mastiches, singulorum drachmas quatuor, aloes, aluminis scissi, vtriusque drachmas quatuor, vini dulcis myrtei quod satis est. trita excipe palmis passis, & vtere. Aliud epithema ad stomachi imbecillitatem & dolorem, & ad eos qui cibum retinere non possunt: Palmarum passarum sescuncem, œnanthes vnciam vnam, thuris vnciam vnam, mastiches vnciam vnam, ceræ libram vnam, vnguenti nardini, aromatis spissati libras duas, vini quantum sufficit. palmas in vino veteri maceratas optimè cōtere: deinde mastichen & thus, vnumquodque per se optimè tritum adiice, ac rursus simul tere. Liquefactæ autem cum vnguento nardino ceræ, œnanthen tenuissimè tritam insperge, simúlque vnita & refrigerata ad reliqua in mortarium coniice, & probè remollitis vtere.

Aliud epithema ad stomachi subuersiones, & circa ipsum vexationes. facit & ad particulares inflāmationes. Œnanthes bessem, croci, rosarum siccarum, sertulæ Cāpanæ, mastiches, ramentorum electri, sing. drach. IIII. carnis phœnicobalanorū quadrantem, vini myrtitæ quātū sufficit. arida contunde & per angustissimū cribrum excute, & vino myrtite diluta, in cerati crassitudinē redige: deinde palmarū carnē adiice, simúlque cōtunde, & cerato ex oleo rosaceo apparato excipe. pòst verò linteolo infartum, ad os ventris impone. Prodest etiam oculorum inflammationi.

De cholera seu bilis effusione, Cap. XII.

CHolera appellatur, quū ob multas cruditates vomitus biliosus & nidorosus & acidꝰ oboritur, ad plures horas continuè perseuerans, & venter infernè eadem excernit: sequiturq; sitis, & exudatio, & impeditus pulsus, musculorúmque manuū ac pedū, maximè verò surarum contractio & tensio. Siquis igitur mox in principio aut coaceruatim, ea quæ efferuntur cohibere aggrediatur, is maioris mali author erit: inutilia enim quū sint, euacuatione opus habēt. Quare cōuenit, si nō spōte ferātur, opportunè irritare, aqua tepida exhibita, ac ægro vomere iusso. aqua enim mulsa mordacitatē operatur, torsionésque auget: aqua verò oleo mixta, auget fluxiones. quare aqua tepida potata vomant, quotiescunque quidē cibis nimiùm fuerint expleti, priusquā illi corrumpātur. Adiuuare etiā oportet per sedē excretionē: alienū enim velut venenū insidēs, & ventrē ac intestina rodit, & humores ex vniuerso corpore attrahit. Per vomitus itaque opportunā prouocationē, vomitus ipse soluitur & cessat. Quū verò humorū excretio quieuerit, colliquamēti aut & tabefactionis signa in excremētis ipsis appareāt, velut si sint rasuræ similia, strigmētitiáque & mucosa, & gracilitas per ambitū corporis fiat, & maximè si venter cōsidat & adstringatur, pulsúsque imminuatur ac præter modū cōdensetur, tūc sanè vētrē cooperire & fouere oportet, mēbráque & artus ac musculosos similiter locos, oleo multo calido impinguare, & vinculis adstringere extremas corporis partes. Cataplasma quoque vētri imponendū ex palmis & œnanthe, quibus hypocisthis, & acacia, & rhus ruber, & malicorium sint admixta. In potu verò frigida aqua cyathi mensura præbeatur absorbēda: cauendū tamē ne nimiùm frigida existat. aceruatim enim exhibita reuomitur: & quæ valde frigida est, aliquā do innatū calorē stupore suo extremè offendit, aut inflā mationē stomachi aut visceris alicuius efficit. Inspergātur autē aliquādo aquæ sorbendæ pāpini vitis, aut mali Punici succus modicus instilletur. Si verò & hoc reuomat, crassa etiā sorbitio ipsa faciēda est per micarū intritionē, & per cochleare exhibenda. etenim si aceruatim deuoretur, aut reuomitur, aut infrà detrahitur. Annitēdū est etiā vt priore sorbitione vomitu reiecta, rursus altera exhibeatur. Dandus itē mali Punici succus cū menthæ succo absorbēdus, micis minutissimè tritis adiectis. sit autē acidi mali Punici succus, & multa quātitate menthæ succū excedat. Quòd si acriora sint ea quæ excernūtur, cucumeris semē maceratū, desquamatū & tritū ex aquæ cyathis III. præbeatur. datur etiā vtiliter cū amylo. Pòst verò, somnus procurādus & quies omni modo. At verò vbi intolerabilis effusio existat, & pulsus emolliatur, apprehēdátque frigiditas & exudatio, aliquādo etiā singultus, ad vinū transeūdū est mediocriter adstringēs, neque viribus validū, & quod dulce quidē sit, non autē odorū. Interant autē in ipsum micas, aut alicā iniiciāt, si fieri possit, calidū: si verò nō, frigidū. atque ita paulatim & per interualla cochleare absorbeāt. Sitim verò arcet polēta tenuis sine sale vino diluto inspersa & absorpta. Vini multitudo vitanda est, ac omni arte conandū vt ipsos sopiamus, ex rosis ac myrto domus pauimento cōstrato. Odoramenta quoque naribus admoueātur, mala cotonea & similia. reliqua autem omnia eo modo adhibeantur, quo suprà in æstuantibus febribus est prædictum. Illitiones etiā soporiferæ circa frontē assumantur. Aluo autē adhuc egerente, amylū cū decoctione capitū papaueris per clysterē infundatur: simul enim & cohibet & refrigerat, & somnū inducit. Ad vomitus verò coercēdos cōmanducare conuenit succúmque deuorare mespilorū, malorū cotoneorū, pirorū crustuminorū, & vuæ, maximè quæ vinaceis interpositis seruatur, & pensilem quoque vnà cū vinaceis expedit mādučare. Ad contractiones autē in musculis factas, vestis detritæ panniculi oleo calido madefacti conueniunt, contractis musculis impositi: & cerata humida aliquando castoreū accipientia, & ex sicyonio aut irino oleo facta. Quibusdā eorū etiam maxillares musculi dolent: quos quū lana operire non sit facile, (est enim iniucundū, & sudor quoque inde elicitur) illitionibus leniter factis, molliores reddere oportet. In cibo exhibēdi sunt pedes suilli cocti, pulli columbini & gallinarum, perdices, palumbi, turdi, & consimiles his existentes. Asclepiades autem cholericis eiusmodi electum planè remedium describit: inutilibus tamen omnibus prius sufficienter euacuatis. Baccarum myrti nigrarum exacinatarum Italicum sextarium vnū, florum rosarum tantundem, carnes palmarum numero viginti, aquæ potabilis sextarios sex. decoque ad tertias, & expressum ac percolatum liquorem rursus per se decoque, donec ad sextarium vnum redigatur: cui deinde pas si myrtitæ sextarium vnum affunde, rursúsque decoque donec ad mellis crassitudinem cogatur, & vtere. Datur ante & post cibum cochlearii mensura. vtere etiā ad hos potionibus & epithematibus ad stomachi subuersiones præscriptis.

De stomachi adstrictione, Cap. XIII.

OBoritur aliquibus post cibum acceptum, circa concoctionis & digestionis tempus, stomachi adstrictio, itémque alui. Æstuat autem vniuersum corpus, maximè verò manuū ac pedū extremitates: & facies ipsa rubescit: pulsus autem in densitatem permutatur. Hos multi etiā febricitare existimant. Nocumentū autem omne circa digerendi alimenti difficultatē cōtingit: consistit

enim vtplurimùm in aridis & condenſatam habentibus
carnem, ſpiritu circa vias concluſo & coarctato : vtpote
qui per vapores ab alimento prodeuntes inſpiſſatur, &
ob id quòd non effletur, immodicè concaleſcit. Curan-
tur autem hi in principio quidem cõſtrictione & colli-
gatione extremarum corporis partium, fricationéque
brachiorum crurũmque ac coxarum : ſæpe etiam extre-
mitatum compreſſione, ita vt præcipiamus ipſis vt deſi-
deant, & decubitus quoque formam erectiorem faciãt.
quoſdam & lectica geſtare expedit, donec alimentum
omnino ſubductum digeratur. Ante augmenti tempus
diligentiore totius corporis curatione vtendum eſt, ſtu-
dio adhibito vt carnem mollem & humectã reddamus.
Vtilis itaque eis tunc ex oleo inunctio exiſtit parum ni-
tri habens admixtum. Inclinante autem morbo & vigo-
re præterito, aquæ infuſio ad manus pedéſque lauandos
commoda eſt, quo tempore aliquando & calidæ pluri-
mum potum non improbo : nos enim remittente mor-
bo, & paulo longioribus exiſtentibus interuallis, pluri-
mos ante cibum lauimus, & vehementer iuuimus. Perfe
ctiore autem declinatione apparente, etiam vinum exhi
bendum eſt, quò tota affectio corrigatur. cibi autem ſint
facilè digeſtibiles, & quibus concoquendis corpus ſuffi
cit: quos diuidere etiam conuenit, maximè ſi bis cibum
ſumere ſint aſſueti. Quòd ſi in viſceris inflammatione,
adſtrictionis ſtomachi acceſſio contingat, illam ipſam
prius curatione aggredi ac demoliri oportet, per fomen
torum & cataplaſmatum adhibitionem. Cæterùm hæc i-
pſa adſtrictionis ſtomachi acceſſio, frequentius in eis ap
paret qui hepar præter naturam diſpoſitum habent.

De humoribus à capite in ventrem deſtillan- tibus, ex Galeno, Cap. XIIII.

CApite ex intemperie affecto, (vt multa generat ſuper
uacanea recrementa) omnibus ſubiectis organis inde
nocumentum infertur, recrementis videlicet ad ipſa de-
latis: & promptiſſima quidem ad os & ad nares delatio
exiſtit. deferuntur autem & ad thoracem, aliquibus etiã
ad aures. delationem autem ad os, ſtomachus excipit, at-
que aſpera arteria. De aliorũ ſanè membrorum nocumẽ-
to, iam prædictum eſt. Quum verò ad ſtomachum flu-
xus deferatur & frigidus exiſtat, ad frigidam intempe-
riem corpora perducit, calidus cõtrà in calidam: hic ex-
ulcerat quoque temporis progreſſu: in principio verò ap
petitui nocet & cõcoctioni. Si igitur frigidus fuerit de-
fluxus, tardas concoctiones & cruditates efficit : ſi verò
corruptus, in corruptionem adiget cibos, vnde nidoro-
ſæ, aut fœtidæ, aut acidæ eructationes producentur, aut
etiam alterius cuiuſdam quæ nominari non poteſt, aut
etiam nomen habentis qualitatis. Vbi verò altius deſcen
derit nocumentum, etiam inteſtinum ieiunum afficit, &
ad colum vſque pertingit: atque ad venarum meſenterii
vaſa, per quæ ad hepar ipſum alimenti diſtributio con-
tingit. & quibuſdam quidem deiectio appetitionis acce-
dit: aliquibus verò appetitiones rerum præter naturam,
quas appellant caninas, aut etiam ciborum vitioſorum
concupiſcẽtiæ. Optimum itaque eſt in his velut fontem
malorum excindere, capitis videlicet ſanitati proſpiciẽ-
do: aut, ſi hoc impoſſibile ſit facere ob vehementiam na
turalis intemperiei, omnino tamen eius ſaluti conſulere
oportet, indicatione ex figura eius accepta quomodo ei
ſubueniri poſſit: non enim quemadmodum aliqui medi
ci, (qui ad omnes diuturnas capitis affectiones ſẽper ex
thapſia & ſinapi cataplaſma imponunt) ſic & te facere vo
lo. Lauacris itaque multis calidis potabilium & dulciũ
aquarum conſolari eos oportet, diſcuſſis ſimul calidis in
capite vaporibus, & omni temperamento melius permu
tato. Nociuus autẽ eſt eis vſus aquarum natura ſua cali-
darum. quæcunque enim ex eis ſulphurulẽtæ ſunt ac bi-
tuminoſæ, ob caliditatem ſuam capitibus natura calidis
aduerſãtur : quæ verò aluminoſæ, coarctatione ſua caput
offendunt. ſolis itaque dulcibus aquis citra læſionem v-
ti poterunt. Quicunque verò valde calidũ ac peruſtũ ha-
bẽt caput, iis melius eſt vt æſtatis tẽpore vngantur opti-
mo roſaceo, ex ſolis roſis ac oleo omphacino præparato.
Aliquando verò caput euaporationes calidas ex vẽtre ſuſ

A cipiens, dolore ac intemperie afficitur: & propterea ven-
tris curam habere oportet, ipſiq; robur indere, vt bilio-
ſus humor aut omnino non confluat in ipſum, aut quã-
celerrimè euacuetur, atq; hoc per abſinthii, & picræ ex a-
loe compoſitionis potum. At verò quæ forinſecus adhi-
bentur ventri in his vnguenta, moderatè ſint adſtringen
tia. tale autem eſt æſtate melinum, hyeme verò nardinũ:
aut mulierum vnguenta quæ foliata & ſpicata appellãt.
nam & ipſa calefaciunt ac roborant ventrem. vere autẽ
idoneum eſt maſtichinum. Quòd ſi non ſolùm caput ca-
B lidos ſeroſos humores ad ventris locos demittat, ſed etiã
ipſe venter propriam intemperiem calidam habeat, refri
gerantibus eduliis ac potibus & illitionibus ſemper vti
conuenit, ita vt plus aut minus permutatio ſaltem in his
fiat. Similiter autem etiam vbi ambæ partes, vẽter vide-
licet ac caput, frigidam habuerint intemperiem, calidis
quidem eduliis ac potibus & illitionibus vti oportet: ve
rùm vires ipſorum permutare, iuxta anni tempora tem-
peramento ipſorum aucto aut remiſſo. Cæterùm grauis
mixtura eſt, quum aut in ventrem calidum defluxerunt
C ex capite frigidi ac pituitoſi humores, aut in frigidũ ca-
lidi. Intractabilior eſt autem ea in qua in calidum ven-
trem pituitoſi ac frigidi humores deferũtur: peſſima ve
rò, vbi cum his etiam venter ſupprimitur. Corrumpun-
tur enim humores in ventre moram trahentes, vt & mor
deant ipſum, & vitioſos vapores ad caput remittant. Ete-
nim pituita in ventrem defluens, calefacientibus ac atte-
nuantibus opus habet: os autem ventris, vbi natura cali-
dum fuerit, calefacientibus. Quare conari oportet in
his, vt pituitam in ventrem defluentem, per ea quæ non
D valde calefaciunt ſecemus. quale eſt acetũ mulſum ſim-
plex, cuius præparationem inter concoctoria referemus.
Quum verò pituitoſus humor à capite in frigidum natu
ra ventrem defluxerit, huius affectionis medela facilis
eſt, ſi manè ſimplex pharmacum ex tribus piperis gene-
ribus cõſtans ſumatur. ſed & ſolum piper exactè tritum,
aquæ admixtum bibere licet. At verò abſinthii potus ita
affectis valde aduerſatur. pituitoſum enim humorem i-
pſorum ventri infarcit. Sed neque aloe ſola per ſeipſam
E his prodeſt. bilioſi enim humoris attractoriam vim ha-
bet, non pituitoſi: & propterea bene inuenta eſt cõpoſi-
tio picra appellata, quæ propter aliorũ acriũ ac calidorũ
admixtionẽ, craſſos ac viſcoſos humores ſecat. Verũ fie-
ri nõ poteſt vt quis hac aſſiduè vtatur, quẽadmodum ea
quæ ex tribus piperis generibus cõſtat, & ſimiliter quæ
ex calamintha. Etenim ſi omni hora etiã his vtatur qui
frigida ventris intemperie laborat, nullum amplius no-
cumentum experietur.

F

Diæta cõueniẽs iis qui ſtomachũ habẽt diſſolutũ, aluum autem adſtrictam, Cap. XV.

GRauis & ægrè tractabilis cõplexus, huiuſmodi cor-
poris apparatus ac diſpoſitio exiſtit, in quo diſſolu-
tum & nauſeabundũ eſt os ventris, quod ſtomachi quo-
que appellatione venit: aluus verò eſt adſtricta. Quæcun-
que enim ipſam ad egerendum impellunt, ea omnia ſto-
machum ſubuertunt, vtque & in eo cibi innatent, & nau
ſeabundus ſit, efficiunt. ad quæ neceſſariò cõſequitur, ci-
bũ quoque nõ probè cõcoqui. Si verò rurſus ea quæ ſto-
G macho grata ſunt edulia eis exhibueris ad tres aut qua-
tuor dies, aluus inde adſtringitur. His igitur in tempore
diæta cõſtituenda eſt: ac in principio quidẽ exhibẽda ſũt
olera ex oleo & garo cõdita, & alia quæ ventrẽ emollire
conſueuerunt. poſtquam verò ſufficiẽs nutrimentum in-
geſſerint, ad extremum aliquid eorum quæ ſtomachum
corroborant, accipiãt: velut ſunt poma & pira, & aliqua
mali Punici genera, quæ citra acorẽ adſtringunt. Ipſe au
tem homo affectus, omnibus his partim experimẽto co
gnitis, quodcunque tandem minimè nociuum & iucun
H diſſimum repererit, eo deinde vtatur: neque tamen mul-
tum ex ſingulis horum generibus acceptandum eſt, ſed
quantũ imbecillitati ſtomachi curãdæ ſuffecerit. facilè
enim ſolubilis aluus ita affectis fit, quãdo (vt dictũ eſt) à
cæteris cibis aliquid eorũ quæ ſtomachum adſtringunt
comederint. his enim os ſtomachi corroboratũ, ea quæ

ventri innatant,deorſum propellit.

De ſtomachi inflammatione, Cap. XVI.

OS ventris,quemadmodū & ipſum hepar,eorum quæ adſtringunt complexu ſemper quidem opus habent:multo maximè verò vbi fuerint inflammata. Si enim per laxantem diætam ac ductum, citra eorum quæ corroborant admixtionem curentur,periculum vitæ incurrunt. Medici nanque qui laxante diæta in eis vtuntur,velut eſt oleum dulce per ſe,animi deliquii ipſis authores exiſtunt: neque enim vllum noui ſtomachicum aut hepaticum,qui in eiuſmodi medicum inciderit,ſeruatum.Oportet itaque ſiue oleum ſit,quo inflammationem patiētes fouentur, ſiue cataplaſma ipſis imponatur, ſemper aliquid ex adſtringentibus admiſcere: velut eſt vnguentum nardinum, aut melinum:aut ipſum malum cotoneum in oleo decoquere, maſtiche ſimul admixta. Ceratum autem quo aſſiduè in ſtomachi inflammatione vtor,hoc eſt: Ceræ Tyrrhenicæ vnciam vnam, vnguenti nardini tantundem, vel quantum ſufficit, aloes drachmam vnam,maſtiches drachmam vnam. Quòd ſi maiori adſtrictione indigeant,tanta nimirum imbecillitate & diſſolutione exiſtente,vt neque cibos continere poſſint,omphacii ſucci ſicci drachmam vnam,aut ſucci abſinthii tantundem eſt admiſcendum: aliquando etiam ambos addere oportet, & tertium quod ipſis conuenit,hypociſthidis ſuccus exiſtit,& œnanthes & rhois rubri ſuccus, iuxta eam quæ adeſt videlicet diſpoſitionem. Cerati autem amplitudinem augere oportet iuxta proportionem& menſuram reliquorum pharmacorum: veluti,ſi quatuor drachmæ aliarum rerum congregentur,cerati nardini vncias quatuor eſſe cōuenit:duas quidem ceræ, duas reliquas vnguenti nardini. Quòd ſi durius adhuc pharmacum ipſum appareat,apponēdum eſt vnguenti nardini quantum omnino ſatis erit. Aliud ceratum: Ceræ trientem, roſacei vncias decem,gallarum,aluminis ſciſſi,aloes,florū roſarum,maſtiches,ſingulorum drachmam vnam. vtere in iis qui vehementi adſtrictione opus habent. Cataplaſmata autem inflāmatis conuenientia,fiunt ex hordeo & ſemine lini,melléque & vnguento nardino, modicóque vino, adiecta maſtiche & abſinthii coma. Ad diuturnas autem inflammationes & iam induratas, magis varia pharmaca adhibere oportet: quæ & emollientium generis & diſcuſſoriorum exiſtunt:veluti eſt quod fit ex ſertula Campana,ſeu meliloto. Compoſitio autem eius multorum modorum eſt, propterea quòd omnibus iuxta præcordia inflammatis conducat, magnáque differentia eius ſub alia atque alia forma apparati exiſtat: alius enim apparatus circa ſtomachum inflammationibus, alius inflammato hepati aut ſpleni vtilior extat. Epithema ſtomachi,quod Philagrius compoſuit, & frequēter apparatur: Ceræ quadrantem, œnanthes vnciam vnam, aloes ſextantem, maſtiches ſextantem, ammoniaci thymiamatis,bdellii,cuiuſque vnciam vnam; adipis anſerini trientem,ſtyracis vnciam vnam,œſypi beſſem, olei roſacei libras duas, vini quantum ſufficit. Stomachicum contuſum, Andreæ comitis: Cypheos, ſtyracis, terebinthinæ, cuiuſque quadrantem, bdellii, aloes, maſtiches, cardamomi, cuiuſque ſextantem, comæ abſinthii vnciam vnam,propolis trientē,ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem,ceræ vncias decem,contunde,& vtere. Ceratum emolliens & relaxans,ad induratas inflammationes: Olei ſextarium vnum, aquæ cyathum vnum, adipis ſuilli recentis ſeſcuncem, ceræ trientem, chamæmeli quadrantem, ſquillæ quadrantem, anchuſæ ſeſquiunciam. Epithema ex meliloto, Oribaſii: Meliloti beſſem, ammoniaci thymiamatis quadrantem, bdellii quadrātem,myrobalanorum ſextātem, œnanthes ſextātem,cardamomi vnciam vnam,croci,cyperi, iridis,myrrhæ,zingiberis,aloes,amomi,ſpicæ Celticæ,caſiæ,cuiuſque vnciam vnam,ceræ libram vnam,terebinthinæ vncias XVI.melini,aut nardini,aut roſacei lib.I. aliquando & ſucci balſami ſextantem,thuris vnc.I.Arida contuſa & cribrata cum modico vino in pila conterito:reliqua verò in vino diluito,& liquefactis quæ liqueſcere poſſunt, affuſiſque,omnia ſimul vnito ac vtitor. Aliud ex meliloto,ad omnem præcordiorum induratam inflammationem,& ad colicos ac dyſentericos,quod & in Alexādria apparare conſueuerunt,quo vti ſoleo, hoc eſt: Meliloti, cyperorum, myrrhæ,nardi Celticæ,cuiuſque vnc. vnam,croci drachmas octo,cardamomi drachmas octo, cypheos drachmas ſedecim, ammoniaci thymiamatis drachmas XL.terebinthinæ drachmas octuaginta, ceræ drachmas CLX. olei Cyprini drachmas cētum viginti, vini quantum ſufficit. Epithema ex maſtiche: Terebinthinæ dodrantem,ceræ vncias octodecim,maſtiches dodrantem, adipis taurini dodrantem, mellis libras duas, roſacei lib. II. Epithema aliud ad induratas ſtomachi inflammationes, & ad omnem duritiem, ac diuturnam in ipſo affectionem:in ſenibus præſertim,& qui vergentis ſunt ætatis,experimento clarum: Colophoniæ pellucidæ ſextantem,ceræ puræ vnciam vnam, maſtiches puræ vnciam vnam,olei communis cochleare vnum tantùm. Omnia depurata in ollam coniecta ſuper carbones liquefacito,aſſiduè agitando, donec exploratum habueris quòd in frigidam aquam deſtillata in paſtilli modum emollire ac cogere poſſis.vtere,non cōtempta ipſius vtilitate. Epithema ſtomachicum valdè celebre,ad ſtomachi inflammationes & duritias, itémque debilitatem: Micarum ſiliginearum quadrantem, carnis palmarum pinguium vnc. vnam,meliloti vnciam vnam,comæ abſinthii drachmas quatuor,maſtiches vnciam vnam, aloes drachmas IIII. adipis anſerini recentis ſextantem,ceræ quincuncem, olei amari præ immaturitate acerbi ſeſcuncem,ſtyracis vnc.I.pilularū chamæmeli vnc.I.Palmas,melilotum,chamæmela,ad veſperam in ſapam maceranda coniicito, & ſequēti die lento igni decoquito,exprimito & percolato, atque in decocto micas maceratas rurſus percoquito ac conterito: ſtyracem verò per ſe cum pauco oleo liquefacito, atque ita ſolutū micis tritis admiſceto,& ceratū affundito:pòſt verò, liquefactis quæ liquefieri poſſūt,aridiſque inſperſis, ſimul omnia in mortarium diffundito, ac ſubactis & ſimul vnitis vtitor. Ante pharmaci impoſitionem ſtomachū ex oleo & modico vino irrigato, in quibus abſinthium ſit decoctum. Emplaſtrū ex micis,emolliens, relaxās ac diffundens.facit ad inflammationes in quocunque tandem loco induratas, emolliens, & diſcutiens, ac firmitatem addens: Radicis althææ lib.II.phœnicobalanorū lib.II. fœnigræci lib.I. ſeminis lini lib.I.chamæmelorū, melilotorū,ſingulorum ſeſcuncem, vini veteris odorati adſtringentis ſextarios octo,ſpumæ argenti,ceruſſæ,colophoniæ,cuiuſque lib.II,ceræ lib.I.terebinthinæ lib.I. olei veteris lib.II.aquæ lib.II.panis ſiliginei aridi contuſi & cribrati lib.V. Herbæ verò præmaceratæ,deinde decoctæ,exſiccantur:in ſucco verò,panis contuſus & cribratus maceratur. Sequenti deinde die ſpuma argenti & ceruſſa in aqua teruntur, & adiecto eis oleo,donec nō amplius manus inquinent,decoquuntur, eiſque liquefacta iniiciuntur:atque ab igne ablatis,fermentata panis farina emollita paulatim admiſcetur: aſſiduè tamen omnibus cum ſpathula agitatis, & pòſt in mortarium coniectis, ibique primùm piſtillo, pòſt etiam manibus fortiter emollitis,vtitor. Epithema Nilei, ad induratas tū ſtomachi tum hepatis inflammationes:Ceræ lib.I.croci drachmas quatuor,ammoniaci thymiamatis ſextantem, roſacei aut nardini lib.I.Crocum & ammoniacum aceto trita diluito:ceratum autem liquefactum & refrigeratū, eis affundito,ac counitis vtitor.

De ſtomacho exulcerato, Cap. XVII.

VLcere in ſtomacho aut ventre exiſtente, omnium acrium rerū comeſtione abſtinere oportet: ſucco autem ptiſanæ, aut alicæ vti modico admixto melle, quò per ipſum vlcera repurgētur & extergātur. In cibis enim exhibere oportet,aliquādo quidē ea quæ vlcera repurgāt, aliquādo autem & quæ dolores mitigant, & mordacitatem obtundunt. poſt repurgationē verò, quæ carne explēt: deinde quæ ad cicatricem perducunt, velut ſunt

ea quæ adstringunt. Forinsecus autem epithemata his conueniunt ex palmis,& malis cotoneis,ac polenta. Ceratum verò imponendum ex melino aut rosaceo,ammoniaco thymiamate & thure admixto. Epithema autem eis conuenit Nilei,& tempore inductionis cicatricis,emplastrum ex salicibus, & quod Icesium appellatur.

De iis qui à stomacho,comitialis morbi modo conuelluntur, Cap. XVIII.

QVidam homines vbi diutius ieiuni permanserint, præsertim quum tristitia interim affecti,aut ira concitati,aut curis anxiè torti fuerint, comitialis morbi accessione comprehenduntur,& concidunt conuulsi.Plures autem eorum qui hoc modo afficiuntur,gracilis habitus sunt,& assiduè bilis in stomacho ipsis efferuescit. His sanè stomachus subtiliore sensu præditus existens, & cerebrum per consensum affectum,vniuersum corpus conuulsionis modo lancinat. Commune autem consilium omnibus hominibus medicinæ quidem ignaris, ratiocinatione autem non inexercitatis subiiciam : ne, quemadmodum plerique è vulgo homines, rationis expertium animalium more viuant, eorúmque modo se habeant:verùm per experientiam iudicent qui cibi ac potus eis noceant:item quales ac quanti officiant motus. similiter autem & circa rei venereæ vsum obseruent,num innocuus eis existat, an contrà nociuus. multos enim noui,qui ex rei venereæ vsu maximum periculum incurrerunt.Oportet itaque hos ipsos bonam & exquisitam concoctionem sibi prouidere, & tertia aut quarta diei hora panem diligenter apparatum accipere.solum quidem,si non siticulosi existant:siti verò vrgente, ex vino diluto mediocriter adstringente & albo. hæc enim ventrem corroborant,& caput non percellunt, quemadmodum fortia facere consueuerunt. Exhibere etiam eis oportet ex aloe pharmacũ,bis aut ter in anno. à superfluis enim recrementis totum ventrem repurgat,& ad propria munia obeunda efficaciter corroborat. Vidi autem & alios in ore ventris comitialis morbi modo conuulsos,quum vehementi cruditate laborassent, aut vino multo meraciore se ingurgitassent, aut intempestiuius re venerea fuissent vsi.Quosdam etiam in febribus vidi repentè cõuulsos:qui bilioso vomitu succedente,euestigio ab omnibus afflictionibus sunt liberati. Quidam autem ex ita affectis,fusca vomuerunt,quidam verò porri succo consimilia. quidam à multitudine vitiosorum ciborum aggrauati,sensus ac motus priuati munere,à sopore grauissimo sunt apprehensi ac detensi,quousque ea quæ os vẽtris compresserant omnia euomuerunt. Multis verò non insomnia modò, sed & somni perturbantes, & deliria, ob vitiosum humorem in ore ventris congregatum,accesserunt. De inflatiuo autem & præcordiali appellato morbo,nullus est qui non verba fecerit,quomodo videlicet tristes, & desperantes, & mœsto aspectu reddat, & (vt in vniuersum dicam)nulla re ab iis qui atra bile afficiuntur differentes aut inferiores. Apparet autem & hos vehementius post cruditates prædictis accessionibus apprehendi:plerique autem ex ipsis splenetici sunt,quæ res facit vt æstimemus & quendam ex splene confluere in ventrem vitiosum ac serosum humorem. Curatio verò iis conuenit eadem quæ ad affectos ab atræ bilis deliriis est prædicta, in eo quo de capitis affectionibus egimus Sermone. itẽ ea quæ paulo antè est descripta,de iis quibus atra bile stomachus infestatur, & qui ventrem habent inflatum.

Viridis iaspidis vsus, Galeni, Cap. XIX.

VIridis iaspis lapis,stomacho,qui & os ventris appellatur,vtilis existit pro amuleto appensus, cuius rei multum experimentum fecimus.Oportet autem filo innexos ex collo suspendere, eo modo vt lapides os vẽtris contingant.

De appetitus perditione, Cap. XX.

VEntrem natura promptuarium creauit, veluti terrã plantis: dedit & indigentiæ sensum, cuius impetu
A animalia ad cibum ac potum concitata,iis se expleant:& vocatur quidem eiusmodi expletionis desiderium,appetitus. Contingit autem ob indigentiæ sensum,quum venæ ex cibis in ventre ad se attrahunt, velut emulgentes & exugentes: quam exuctionem quum venter ferre non possit,sed inde veluti diuellatur,huius angoris remediũ cibum exquirit.Itaque exuctionis sensus, ipsa fames existit,& appetitus appellatur,naturale opus, non animale existens. Huiusmodi autem appetitum euacuatio præcedit, & contingunt sanè quinque accessiones ordine
B mutuo seipsas consequentes : quarum prima, euacuatio est:secunda, appetitus naturalis membrorum euacuatorum:deinde,per venas ex vẽtre exuctio: pòst, exuctionis sensus:& quinta,appetitus animalis,qui omnium postremus existit. Itaque appetitus perditio contingit, aut ob sensus exuctionis venarum perditionem,aut quòd exuctio non fiat,aut quòd corpus non euacuetur.Contingit autem sæpe etiam ob immoderatam ventris & intestinorum fluxionem, & ob biliosi humoris in ventrem delationem,tenacisque & acris,ac porri speciem habentis:&
C ob pharmaci potionem:& ob sanguinis immoderatam detractionem:& in continuis ac vehemẽtibus febribus, stomachique & ventris inflammatione,item hepatis,vesicæ & vuluæ.Contingit etiam in colica & voluulosa affectione.Maxima autem quòd quis non esuriat, causa,caliditas existit,quæ solida corpora laxando exoluit, & ad attractionem imbecilliora reddit:humida autem diffundit,atque amplius extendit.A plurimis etiam aliis causis appetitus perditio contingit. Itaque si iuxta principium morborum accesserit,aut iuxta vigorem,quum vires ad-
D huc sustinere possunt,nihil molestiarum infert. modico enim alimento ægri opus habent. si verò in declinatione totius morbi appetitus perditio accedat, aut in diuturna imbecillitate, aut viribus debilitatis,aut ex immodica euacuatione,periculo non vacat. Augetur autem affectio hæc & ab ætate.incommodè enim hoc malo pueri afficiuntur,vtpote qui natura voraces sunt, & assiduo fomite opus habent.Quare magnus præter naturam excessus significatur, si pueri appetitus perditione fuerint
E affecti. Si quidem igitur ex vitiatorum humorum præsentia,appetitus perditio contingat,antequam aliam curam adhibeamus,delatos in ventrem humores, vomitu reiiciendos præordinabimus. Quòd si ægrè vomant,sorbitiones exhibere oportet, quæ eiusmodi humores infernè expellere consueuerunt:deinde per ea quæ ad hãc rem commoda sunt,corpora ad bonum perducemus tẽperamentum. Si verò ex virium imbecillitate appetitus perditio accedat,cõsiderare oportet qualis intemperies vires exoluit,& per contraria eam ipsam corrigere.Si ve-
F rò ob inflammationem,aut obturationem alicuius alterius membri,appetitus perditio concomitetur,tum & illius habere curam conuenit. Conandum est etiam vt per odoramenta appetitum reuocemus:per polentam videlicet posca madefactam,aut vino odoro diluto,aut malorum cotoneorum decocto, aut pirorum, aut cucumerũ viridium maturorum cremore. Inunctione item leni & non nimiùm sedula idem conabimur,ac moderata corporis fricatione, atque etiam pedum ac manuum palpitatione ac contrectatione accuratiore.Infessus etiam lũ-
G bos ac pectinem amplectentes,adhibendi sunt & aquæ affusiones,ac gargarissationes: absorbitiones quoque aquæ frigidæ modicæ & dulcis. ab istis enim moliminibus sæpe ad accipiendos cibos profecerunt. Quin & digitorum in os immissione stomachus lancinatus,sæpe ad accipiendos cibos est cõuersus:quare hoc ipsum tum ante curationem tum post eam est faciendum. euomuntur enim aliquando biliosa aut pituitosa quædam, quæ perditi appetitus in quibusdã sunt causa. atque ita
H ab hac accessione eos liberabis.Cibi apparentur plures & varii ac optimo apparatu, & vltra dulcedinem etiam illicientes & appetitum irritantes: frumentacei imprimis generis, ac multi alimenti, velut est alica ex decocto palmarum,aut prunorũ Damascenorũ lota,aut ex aqua mulsa diluta præparata,oua sorbilia,panis ex calida

aqua lotus, aut si ita assueti fuerint, frigida. diuitibus autem, gallorum testes exhibēdi sunt, & ex volucribus nō graueolentes, & macræ ac montanæ: pedes suilli in decoctione plurimùm eliquati. eiusmodi enim cibos si gustauerint tantùm, sufficiens alimentum deinde corpori offerendum est. Omnia autem quæ exhibentur, eiusmodi esse conuenit vt facilè deuorari possint. quæ enim multa commanducatione indigent, iniucunditatem quandam afferunt, & appetitum auertunt. In iis verò qui iam prompti sunt, cupidíque cibum accipiendi, coniectare oportet ne sufficientem mensuram excedamus. considerare enim oportet num ob naturalem infirmitatem, an consuetorum ciborum cupiditatem, simulent appetitus perditionem. quod si ita contigerit, quantum in nobis est, grauiter obiurgatos admonebimus ne vtilibus negligant obtemperare. quòd si non obtemperent, sed præ alimenti negligentia contabescant, vicissim contemnere ac negligere eos oportet, ac cibum parum deteriorem exhibere: póstque primos affectionis dies, cataplasma ex palmis, malis, œnanthe, absinthio, & aloe, stomacho imponere. licebit & ceratis vti ex eadē materia apparatis.

De appetitu canino, Cap. XXI.

CONtraria appetitus perditioni affectio est, quæ caninus appetitus appellatur. Plures enim cibos appetunt, atque quum appetitum cohibere nequeant, in ingerendis nimiis cibis modum excedunt: deinde multitudine eorum aggrauati, & assumptos citra nocumentum ferre non potētes, ad vomitum diuertunt: deinde rursus cibo se explentes, rursus ad vomitum reuertuntur: quēadmodum canes: ex hoc autem aliquando & ad vomendi consuetudinem delabuntur: sæpéque etiam aliis affectionibus obnoxii fiunt, cœliacis videlicet & dysentericis, atque aquæ inter cutem: propterea quòd priusquam priores cibi sint concocti, alios ingerant. Quòd si huius accessionis causa, humor quispiam vitiatus, & acidus existat, qui os ventri mordeat & irritet, appetitúmq; excitet: frigidus enim humor vitiatus, exuctioni cōsimilem mordacitatem infert, ciborúmque appetitionem exsuscitat, & affectionis naturalis, quæ fames appellatur, modo corpora ipsa vacua reddit, tuniculis eorum coactis & adstrictis: quapropter & egestiones multæ ex ipsorū vētribus procedūt: crudis existentibus nimirum cibis, aut semicoctis: Itaque vbi cognouerimus ab humoribus pituitosis & acidis fieri hanc affectionem, qui in ipsum os ventris impacti, ac velut aqua in spongiam imbibiti, cogántque & irritent, & ad appetitum exuscitent, picrū appellatum pharmacum cōuenienter exhibebimus, quòd non tantùm calefacere potest, sed dissecare ac repurgare, extraheréque ex profundo oris ventris imbibitum humorem, & per aluum infernè euacuare: quin & robur vētri addit, vt ne facilè nociuum humorem susceptet. Exhibeatur autem pondere drachmarū quatuor, ex vino cū aqua calida diluto. si verò puer hac affectione laborat, & ob amaritudinem bibere nequeat, si quidem possibile fuerit, in catapotia drachmas duas huius pharmaci digeremus, melléque forinsecus oblinentes deuoranda dabimus cum ouis sorbilibus aut ptisanæ succo: quòd si neque sic tolerare queant, ea quæ dissecare & repurgare, calefaceréque possunt, in cibis annectemus, veluti sunt allia, porri, thymus, satureia, origanum, pulegium, & quæ his similia existunt. Potum autem præbebimus ante cibum, multum ac aceruatim bibendum, calidum sanè aut certè tepidiorem: sorbitiones item appetitum destruentes, veluti sunt pultes cum melle multo & oleo plurimo, aut adipe anserino, gallinaceo aut suillo. ex oleribus cōuenit malua: cerebella item & pinguiores volucriū partes, pisciū mque eodem modo, & omnino quæ appetitū auertunt, ac satietatem inducunt, & quæ magno cumulo accepta, modicè alunt. Admiscere etiam conuenit panibus dum fermentantur, acriora & vrinam cientia: similiter & vino quod in potu sumunt, velut est cuminum, anisum, petroselinum, & quæ eius generis existūt: ad vinum etiam piper, & mel, & spica nardi vltra ea quæ dicta sunt, conuciantur. Panis verò non sit recens, neque valde bene fermentatus. vinum verò quod bibunt, colore fuluum, substantia tenue, odorúmque & non valde vetustū: quod tū ieiunis tū à sūpto cibo plurimū præbeatur, quantum videlicet bibere possunt. ventrem enim excalefacit, & humorum destruit acorem, vt sæpe solum suffecerit cum pinguibus & oleosis cibis ad perfectam curationem. Abstinere autem oportet ab omnibus acidis ac adstringentibus cibis ac potibus, maximè verò à fructibus. Bellaria eorum sint pistacia, amygdalæ, nuces pineæ, colymbades etiam oliuæ exhibendæ ex melle. Conandum est etiam, vt lac ipsis exhibeamus, tum per se tum cum passo aut melle: ita tamen vt obseruemus ac vitemus in eis quibus in stomacho acescere consueuit: in his enim maius nocumentum quàm vtilitas consequetur: probè verò concoctum, non solùm appetitum obtundit, sed & aluum obturatam emollit, fluxionésque eius sistit. Apparādæ etiam ex ipso lacte potiones & placentæ, veluti sunt dulciaria & oryza. Viscera verò cataplasmate hordeaceæ farinæ contegere vtilissimum existit. Lauare autē per interualla oportet, cuticulámque ipsorum largè pinguefacere.

De canino appetitu, qui ex immodica trāspiratione, ac cutis exolutione cōtingit, Cap. XXII.

EST & alia canini appetitus species, quū vniuersum corpus rarius existens, & per obscuram respirationē exhaustum, præter modum in assidua alimēti indigētiā constituitur. Contingit autem id aut ex facultatis retentiuæ in toto corpore imbecillitate, quæ cibis dominari non potest: aut ob plurimi caloris fortitudinem, qui instar ignis cibos cōsumit, & cutem rarefacit, ac exhalationem efficit. His sanè ventris egestiones longè pauciores procedunt, quàm pro eorum quæ ingeruntur modo ac proportione: & stercora quæ egerunt, existunt sicciora. Itaque pharmacum ex aloe eis infensissimum existit: itē extenuatorii generis & discindentes tum potiones, tum cibi. cutem enim magis rarefaciunt, exhalationem mouent, ac appetitum augent. Quare eorum qui hoc modo affecti sunt, cutem condensare ac spissiorem reddere melius est, cum oleo quopiam ex immaturis oliuis expresso, in quo myrtus, aut rosæ, aut eius generis quippiam ad lentum ignem sint decocta, admixto etiā alumine scisso in aceto acerrimo prius trito, in tantū vt ad strigmētitiā formā vnguētū reduci possit. Abstineāt aūt à balneis calidis, cōsimilique aere, ac vini potu, & ab omnib9 quæ tum extrinsecus tum intrinsecus calefacere possunt. Ducantur ad lauacra frigida, si quidem nihil id fieri prohibeat: vtpote corporis gracilitas, aut membrum aliquod refrigeratum, thorax nimirum, aut aliud quoddam. Cibi eis exhibendi sunt stabiles, & ægrè corruptibiles. Eius generis cochleæ existūt, & tostum ostreorum quæ testis teguntur genus, si ex duarum aquarum reiterata decoctione apparentur, & polypi eodem modo. carnes suillæ in vigore existentes, maximè verò ventres & vuluæ, bubulæ quoque pinguiores, & omnia simpliciter pinguia, & quæ ventri innatant, tardéque concoquuntur, ac digeruntur. Ex ouis, ea quæ coquendo sunt indurata, aut sartagine fricta. Et similago absque melle ex pinguibus iusculis apparata. similiter & dulciarii panes, & oryza, & panes non fermentati. Iuxta proportionem autem quantùm accessio imminuitur, tantùm ex crassi humoris cibis est detrahendum, & ex adstringētibus forinsecus admotis imminuendum. Aliquando enim sedata vehemētis appetitus accessione, in aliud grauius malum transitio contingit: nimirum quum corpus ex crudis & crassis humoribus repletur.

De vitioso appetitu, ex Galeno, Cap. XXIII.

VItiosas ciborum qualitates concupiscunt, qui in tuniculis ventris superfluum vitiosum recrementum imbibitū habēt: id autē maximè mulierculis vitioso humore repletis euenire solet, quū vterū ferunt, & vocatur hæc affectio pica. Concupiscunt autē in ea maximè quidem acida & acerba, aliquando etiā acria, quādoque etiā terram, aut testas, aut extinctos carbones, aut alios quosdā absurdos cibos: atque hoc affectu plures ex ipsis infestantur vsque ad secundum aut tertiū mēsem cōpletū: in

A quarto verò quiescere incipit malum: partim quidem vitioso humore per vomitum euacuato, partim verò concocto & per tempus consumpto. vtpote quū mulier modico cibo vsa sit, propter appetitus ab eduliis nutrientibus auersionem. Quin & fœtus in vtero auctus plurimū alimenti ad se trahit, adducto simul cum sanguine & vitiato humore. Porrò idem affectus viros quoque infestat, quum & ipsis vitiatus humor quispiam ad os ventris fuerit delapsus. Conueniens autem eis remedium, Amazonum pastillus potatus existit: pòst verò etiam ex aloe confectio picra appellata. B Euacuato autem plurimo vitioso humore, exhibendus est eis mali Punici dulcis succus, mētha sicca inspersa, aut aliud quippiam eius generis, quod est ad stomachi subuersiones ac nauseas præscriptum. Conueniunt etiam muria conditæ oliuæ albæ, & quæ colymbades appellantur: item amygdalæ amaræ à ieiunis acceptæ, & antidoti ad lethalia pharmaca aptæ. Quomodo verò à pica appellato morbo mulieres infestatas curare oporteat, in muliebribus remediis dicetur.

De cruditate, Galeni, Cap. XXIIII.

C Concoctio est iuxta qualitatē permutatio, quæ nutrire potest. contingit autem à ventre sibiipsi cibos assimilare. Quapropter manifestum est quòd citra permutationem, offensæ concoctionis accessio cōtinget. Si itaque cibi intotum non permutentur, cruditas ea accessio appellatur, & est perditio & perfecta priuatio actionis: si verò permutentur quidem cibi, verùm non vt oportebat, vitiatam significat concoctionem, non autem vt antea eius priuationem. Aut enim tardat, & nunquam propriam trasmutationem suscipit, & difficilis cōcoctio appellatur: D aut cibos omnino corrumpit, ac transmutat in alienam qualitatem. Atque hæ quidem concoctionis offensiones existunt. Causæ autem ipsarum sunt intemperies ventris, inflammationes, scirrhi, abscessus, & quæcū que eius generis existunt. Aliquando autem vētre nihil malè affecto cibi crudi permanent, aut propter immoderatam ciborū ac potuum ingestionem, aut ob vitiosam ipsorū ciborū qualitatem, aut ex intempestiua, aut etiā inordinata sumptione, aut ob recrementum vitiosum, aut ob vigilias. E Cæterùm ex vitiosis ciborum qualitatibus, & recrementis quæ iuxta ventrē consistunt, cū corruptione cruditas oboritur: aliquando & ex inordinata sūptione, siquidem poma, aut mala Punica, aut aliquid aliud tale primum comederint: deinde olera assumant ex oleo & garo, aut etiam alia quæ ventrem emollire consueuerunt. Intempestiuam autem acceptionem appello, si prius quàm prior probè subierit cibus, prandeant, aut etiā præter cōsuetā horā. Corruptiones aūt fiūt, nidorosæ quidē in calidiorib⁹ & biliosioribus: acidæ verò in frigidioribus natura, & magis pituitosis. F Eodem modo & de excrementis quæ in ventre præexistunt iudicandum erit. quæcunque enim ex eis pituitosa & frigida sunt, acidas corruptiones efficiunt: quæ verò calida & amara bile mixta, nidorosas. Ipse quoque ventriculus aliquo modo affectus: si quidē frigidus morbus existat, acidas permutationes facit: calidus verò, nidorosas. Tardas autem concoctiones, cibi difficulter corruptibiles faciunt, & si vltrà quàm vires tolerant sumuntur: itémque vigiliæ. G Quum verò citra corruptionem perfecta cruditas oboritur, vt quales accepti sunt cibi, tales permaneant iuxta omnem suam qualitatem, ex hoc cognoscere datur victū esse ventriculum, aut ab immoderata ciborum multitudine, aut per vehemētem refrigerationem insiti caloris. Vt nequis igitur in cruditatem incidat, cautione in omnibus prædictis est vtendū, vt neque in multitudine, neque in qualitate eorū quæ in cibo accipiuntur, neque in acceptionis opportunitate, neq; in ordine delinquat: & vt quæcunque concoquere valeat, ea tantùm ingerat, & non quæ appetitus expostulat: H mensuræ enim maximè omnium diligentem respectum habere oportet, appetitúmque refrenare: & neque plus quàm vires tolerāt accipere, neque quæ natura difficulter concoquuntur, veluti sunt carnes natura duræ. natura autem dico, velut carnes bubulæ, & cōsimiles: ætate verò, si mactata animalia seniora existant. Cauendum est etiam à partibus carniū

A multi nutrimenti existentibus, & pinguibus salísque cōdimēto seruatis, ac vetustis. Ex oleribus, quæ igneæ sunt naturæ, valdéque frigida: item quæ inflatione pariunt, incommoda existunt. Ex piscibus, qui duras carnes habent, & repositione arefacti. Abstineant quoque à cibis corruptis & fœtidis ac graueolentibus. Vitent fructus dulces aut flatus generantes & immaturos: bellaria quæ difficulter concoquuntur & oleaginosa, & quæ ægrè diuidi possunt, velut est sesamum, quod commanducationem ob paruitatem suam effugit. Non minus aūt vitādi B cibi peregrini & inconsueti, ac medicamentariā vim habentes, quales frequenter placentis ac panibus immiscētur. Iuxta tempus autem accipiendi cibi neque impetuosè, neque aceruatim: neque solidis partibus, aut absque commaducatione eos ingerere oportet: neque etiam potus cibum interpellet. id enim vnitionem ciborum impedit, singulósque ventri innatare facit. Ex condimētis verò oxyporon quoddam quod citò penetrat, assumere non incommodum neque iniucundum existit, maximè verò huiuscemodi: Caroi drachmas sedecim, fœni C culi drach. VI. seminis apii drachmas octo, ligustici drachmas octo, ammii drachmas octo, piperis drachmas decem. aliqui autem & zingiberis drachmas tres. In frigidiorib⁹ tēperaturis, ōnia melle excipiātur, & cū carnib⁹ ac piscib⁹ exhibeātur. Melius aūt est, cum cibo & piper, maximè longum, exhibere, in iis qui magis pituita abū dant: ventosi enim flatus crassitudinem dissoluit, & quæ circa præcordia consistunt, infernè ad aluum propellit. concoctionem etiam omnium maximè piper adiuuat: quòd si fortè non adsit, albo vtendum erit: quòd si neq; D hoc adsit, nigro. Vtendum etiam aliis concoctionem iuuantibus pharmacis, quæ ad finē huius capitis sunt subiecta. Post acceptum cibum vexationes inæquales ac cōturbantes vitandæ, item æstus & refrigeratio. hæc enim concoctioni ciborum resistunt. Adiuuant autem eandē fricatio pedum, calidius contuberniū, & calefactio præcordiorum. Quod si grauitas adsit circa ventrem, & ex ea molestia quædam in vniuersum corpus diffundatur, ex passa manu os ventris apprehendendum est, aut puerulus E carnosus admouendus. ex his enim sæpe alimentum corruptioni proximum est conseruatum. Cæterùm quū ructus iniucundus proueniens, manifestè corruptionem factam indicat, citra cunctationem ad vomitum veniendum est, atque aqua tepida ingesta, omnia corrupta ad excretionem cogenda. si enim in ventre permanserint, & torsionum, & dolorū, & grauitatis capitis causa existunt: aliquando autem bilis supernè ac infernè effusionē, aut profluuium ventris, aut etiam febres inducūt. Quare eos qui difficili concoctione apprehendi solent, longo antè F tempore assuefaciemus vt facilè euomant. commodissimus enim in plurimis periculis vomitus existit. Quòd si quis natura difficulter vomat, aut ob aliquam aliam incommoditatem vomere impediatur, omni modo conādum est vt cibus subeat, & ex præcordiis deducatur. Ad hæc erectior decubitus apparetur, vt ea quæ capiti subiiciuntur, sublimius insternantur, & reclinatio ipsa in sinistrum latus fiat: atque siquis vigiliis infestetur, citra corporis vexationē permaneat, eadémque decubitus formā obseruet. Frequentes enim agitationes cibos perturbāt, G intestináque inflata reddunt. flatus autem cibum sursum vergere facit. Si verò quis ob nullam causam malè dispositus sit ad frigidæ potum, non inconueniens erit cyathum vnum aquæ frigidæ puræ absorbere: corroboratus enim inde venter celerrimè quæ in ipso hærēt extrudit, & ad subiectas partes demittit. Sequenti deinde die in quiete æger asseruetur, fricationéque pedum vtatur, & præcordiorum concalefactione, donec murmura & flatus circa intestinum rectum eruperint, eructationésque cum qualitate mansuetiori recurrerint. & tunc H sanè exurgere cōuenit, primúmque aluus ea quæ corrupta sunt egerat, deinde ad deambulationem moderatam æger procedat, atque otium agat, propter commotos vapores ex corruptione in caput delatos. Post hæc autē ad quotidianas actiones mens applicanda est citra perturbationem ac indignationem: deinde rursus venter cogē-

dus est ad eorum quæ reliqua sunt excretionem. postea quiescere iubemus, atque aqua calidiore pedes perfundere ac fouere. frigida verò pura facie proluta, in lecto quiescere, omnibus conatibus somnum illiciendo. post quem modica deambulatio, deinde balneum suscipiatur, quod calidius solito exiitat. cæterùm refectis prius viribus lauetur, corporéque nitro consperso exudet, atque hoc modo in calidius solium descendat: deinde etiã in frigidum insiliens, largiore oleo vniuersum corpus pinguefaciat. Commodissimũ est etiam aqua calida in balneo hausta vomere, velut abluendo ea quæ in stomacho desident biliosa aut pituitosa. Absinthii quoque prælibatio à balneo quod conuenit facit, & aliena ventri adhærentia extergit. A lauacro cibum capere conuenit moderatum, & cui concoquendo corpus sufficit. Dabimus itaque herinaceos marinos recentes, aut cancros fluuiatiles, ita vt ab eorum acceptione, maluam aut oua sorbilia, aut pisces in petrosis aquis degentes assumant, & ex volucribus non graueolentes & macras. A reliquis autem carnibus abstineant, & à leguminibus ac cæpis, salsamentisque, & quæ eius generis existunt. A bellariis item, & omnis generis placentis, & à fructibus dulcib⁹ ac facilè acescentibus in ventre. his enim omnibus concoquendis ægrè sufficit venter, ampliúsque inflantis naturæ ea ipsa existũt. Non solùm autem qualitates eorum quæ in cibo exhibentur permutatas esse conuenit, sed etiam multitudinis adhibere modum. ea enim quæ facilè concoquuntur, iis quæ non concoquuntur paria fiũt, si præter modum ingerantur. Deinde verò somnus imperturbatus & æqualis procuretur, illito vẽtre ex vnguẽto nardino.

Pharmacum concoctionem adiuuans ex malis cotoneis, Galeni. Pharmacum ex malis cotoneis, conueniens est apparando appetitui in iis qui eum perdiderunt: conuenit & concoctioni, in iis qui nõ probè concoquunt cibum, &, vt summatim dicam, ventrem robustiorem reddit: eísque qui debile habent hepar, vtile existit. Manifestum autem esse arbitror, quòd ieiunis exhibere hoc oporteat, mystri mediocris mensura: quanquam nihil offendat, etiam siquis à cibo ipsum acceptet. rectè etiam exhibetur, si pranso atque inde cœnare volenti præsumendum detur. opportunè verò duabus ante cibum horis datur. Apparatur autẽ hoc modo: Ex malis cotoneis maiora iucundioráque & minus acerba, quæ videlicet struthia appellantur, eligito, expressique eorum succi sextarios Romanos duos accipito, ac mellis quamoptimi parem mensuram admisceto: aceti verò sesquisextarium affundito: hísque simul ad prunas ardentes moderatè decoctis ac despumatis, zingiberis quadrantem, piperis sextantem adiicito: atque hoc modo rursus ad ardentes prunas, donec ad mellis crassitudinem perueniant decoquito. Quòd si magis adstringens ipsum facere velis, etiam ex carne malorum cotoneorũ, appara. Iis verò qui intemperie ventris calida afficiũtur, & qui quomodocunque tandem bile sunt referti, magis conuenit zingibere & pipere detractis, succum malorũ cum aceto ac melle solo decoctum præscripta commensuratione exhibere. Quando verò mediæ temperaturæ fuerit venter, vt neque biliosa neque pituitosa in eo aggregentur recrementa, dimidium prædictæ commensurationis tum piperis, tum zingiberis radicis iniicere expediet, ita vt piperis quidem vncia vna: zingiberis verò sesquiuncia coniiciatur. Si verò frigidioris temperamenti fuerit venter, zingiberis triens, piperis quadrans, aut vnc. II. S. admisceatur. Licebit etiam iuxta mediam commensurationem apparare, atque vbi opus fuerit, vsus tempore reliquum adiicere.

Pharmacum concoctionem adiuuans, diospoliticum appellatum. Conuenientior autem diospolitici pharmaci vsus erit, in iis præsertim qui assiduè inflantur. Duplex autem compositio eius existit. Aliquãdo quidem æqualibus omniũ partibus coniectis, cumini videlicet & piperis rutæque & nitri: hoc enim modo magis aluũ subducit. aliquãdo aũt reliqua singula inter se pari pondere miscentur: nitri verò dimidium aut quarta pars adiicitur. Præstat cuminũ coniectum Æthiopicum esse, piper autem longũ aut album. Cuminũ in acerrimo aceto maceretur: deinde mo-

A deratè torreatur. sint & rutæ folia præarefacta. Recentia enim superfluo humore abundant. His autem omnibus tenuissimè tritis, mel despumatũ sufficienti mensura admisceatur. Aliquando tamen sola hæc citra mellis admixtionem trita & exsiccata, repositáque adseruantur, ac ptisanæ succo insperguntur, aut aliis etiam cibariis, quibuscunque tandem maximè conuenire videntur. Admiscetur etiam ipsum mel vsus tempore, exhibetúrque inde cochlearii mediocris mensura ante cibum. Porrò peregrinationis tempore, præstat ipsum pharmacum aceto
B subactum in pastillos redigere, atque vsu experente, similiter cum melle exhibere. Crasso autem modo contundere oportet ea quæ ad huiusmodi pharmacorum compositionem coniiciuntur, ea gratia vt ita venter melius inde subducatur: tenuissimè enim trita & in puluerẽ redacta, ad emolliendam aluum inepta redduntur. Cæterùm vrinam non modicam cient. Crassiora verò iuxta vẽtrem persistunt, quum angusta venarũ ora penetrare non possint.

Pharmacum ex tribus piperis generibus, Galeni. Hoc autem modo dispositis, frigidum videli-
C cet & pituitosum habitum nactis, ac inflatis, ex tribus piperis generibus pharmacũ conueniens existit, si quidem non nimis medicato ac vario modo apparetur, quemadmodum multi cõficere solent, vt satis operosum sit eis qui hoc accipiunt, ea quæ ad eius compositionem ingrediuntur concoquere, velut est ammium, & seseli, & ligusticũ, & quæ eius generis existũt. Talia itaque ex pharmaco hoc sũt adimẽda, ampliúsque & heleniũ, spicáque nardi, & casia. In promptu autem duplicem eius apparatum habere conuenit, quemadmodũ nos sumus consue-
D ti. Alterum quidem simplicem, iis qui non concoquũt conuenientem, & qui recenti circa ventrem frigore, aut pituitoso humore affliguntur: alterum medicamentariũ quo maximè in defluxionibus à capite ad thoracem vtimur. Simplex igitur, quo etiam ad crudos humores circa primas & magnas venas consistentes vtimur, hoc modo habet: Ad quinquaginta drachmas vniuscuiusque trium piperis specierum sufficit admiscere anisi, cacuminum thymi, zingiberis, singulorum drachmas octo, atque hoc sanè simplicius existit pharmacum: quanquam
E adhuc simplicius apparari possit, si citra zingiberis admixtionem paretur. Alterum autẽ ex iisdem constat: verùm ad quinquaginta vniuscuiusque trium piperis specierum drachmas, singulorum ex his tribus, aniso videlicet, cacuminibus thymi, & zingibere drachmas sedecim coniicimus.

Pharmacum ex calamintha oxyporon, *hoc est citò penetrans*, quod polyetes, *id est annosum*, appellatur. Prædictorum quidem igitur pharmacorum caliditas circa primas venas extinguitur, minimè per vniuersum corpus se diffundens quemadmodum id quod ex
F calamintha cõstat, solet, & ei similia. Neque enim volumus ea quæ cum cibo concoctionis gratia exhibemus, in vniuersum corpus diffundi, sed tantùm concoctionẽ ciborum in ventre adiuuare, itémque humorum crudorum in primis ac magnis venis cõtentorum. Quare quẽadmodum in diospolitico pharmaco dictum est, non nimis in puluerẽ redigere oportet ea quæ ad concoctionem solam adiuuandam apparantur. Hoc verò pharmacum in vniuersum corpus vsque ad cutem ipsam digeritur ac distribuitur: quare iis ipsum exhibere cõuenit, qui-
G bus crudorum humorum multitudo in solidis animalis partibus consistit. In talibus enim, omnium quæ ego noui optimum, id quod ex calamintha constat, existit. Attenuat enim crassa & viscosa, discutitque ea similiter, vrinámque & menses ciet. Compositio autem eius talis est: Calaminthæ montanæ, seminis petroselini, pulegii, seselis, cuiusque drachmas duodecim, seminis apii, cacuminum thymi, singulorum drachmas quatuor, ligustici drachmas sedecim, piperis drachmas quadragintaocto, mellis despumati quantum suffecerit. Aliqui & zingibe-
H ris vnc. I. adiiciunt. Iucundissimum autem est quod plurimum mellis admixtum habet. Iis verò qui dulciora auersantur, & à mellis vsu abhorrent, parum in compositione admisceatur. Quidam tamen mellis lib. quatuor, & dimidiam admiscent. Potest & absque melle siccũ adseruari, eodémque vt reliqua modo salibus commisceri,

eduliiſque ac liquamentis inſpergi. A cibo verò nunquã A
neque hoc, neque aliud quoddam pharmacum quod ve
hementem penetrationem facit, accipiatur: diſtribuitur
enim ac digeritur ſimul cum ipſo aliquid crudorum ci-
borum, & obturationem operatur. Vſus eius conuenit
poſt matutinam fricationem, duabus ante exercitiũ bal-
neúmque horis. Aceti mulſi apparatus ac vſus, Gale-
ni. Pituitoſis in ventre humoribus etiam acetum mul
ſum cõuenit, quod hoc modo apparare oportet: Melle o-
ptimo ad prunas decocto ac deſpumato, dimidia ei⁹ mẽ
ſura acetum affunditur, atque ita rurſus ad prunas deco- B
quitur, quò ipſorum qualitates optimè permiſceantur, &
ne appareat guſtantibus aceti acor. Ad eos verò qui aceti
multitudinẽ auerſantur, hoc modo apparato: Aceti pars
vna accipiatur, deſpumati mellis duæ, & aquæ partes qua
tuor. Quòd ſi fortius facere velis, tantum aceti quantũ
mellis coniicies, & abſque aqua apparabis. Præſtat autẽ
iuxta ſenſum eorum qui accepturi ſunt. mixturæ congru
entem modum iudicare, non verò ſecundum quod no-
ſtri ſenſus perceptant. quod enim naturæ accipientis fa-
miliariſſimum eſt, id iucundiſſimum exiſtit, & ob id e- C
tiam vtile & accommodatum. nocentiſſimum autem
contrà eſt, quod minimè iucundum. Cæterùm vſus tem-
pore, aqua calida mixtum, velut vinum exhibendũ eſt,
prout ægro iucundius viſum fuerit. Pharmacum ex
malo citrio, tardè concoquentibus commodum: Carnis
mali citrii libram vnam, hyſſopi, rutæ, origani, cuiuſque
faſciculum exiguũ, aceti heminas tres, per quinque dies
ac noctes aceto maceratas, ad tertias decoquito, & expreſ
ſa reiicito: ad acetum verò mellis ſextarium vnum admi
ſceto, rurſúmque ad mellis craſſitudinem decoquito: de- D
inde aſari, mei, piperis, cuiuſque ſextantem inſpergito.
manè & veſperi exhibetur. Pharmacum ex vino ſcybe
lite, Archigenis: Vini ſcybelitæ ſextarios quatuor, ſucci
rutæ ſextarium vnum, ſiſonis, piperis, cuiuſque vnciam
vnam, zingiberis ſextantem, petroſelini vnciam vnam,
mellis ſextarium vnum. Liquida ad compagem craſſam
decoquito, aridáque inſpergito, ac cochlearium vnũ aut
alterum exhibeto. Efficax eſt ad tardas concoctiones, ac
inflationes, itémque colicos. Vinum autem ſcybelites
eſt, quod ſua ſponte ex paſſis vuis deſtillat, vtpote vinũ E
vltrò effundentibus vuis. Sales Iamblichi: Salis am-
moniaci libram vnam, ſalis Cappadocici ſeſcuncem, pi-
peris quadrantem, zingiberis quadrantem, ſeminis cnici
ſcrupulos octodecim, ſeminis erucæ ſcrupulos ſedecim,
ammii ſcrupulos octodecim, hyſſopi ſcrup. octodecim,
ſilphii ſcrupulum vnum, cacuminũ thymi, phylli, ſemi-
nis apii, petroſelini, cuiuſque ſcrupulos octodecim, ori-
gani vnciam vnam. Contundito ac cribrato, indéque di
midium cochlearium, cum ouis ſorbilibus, aut cum pti
ſana ieiunis exhibeto. potes & cum carnium aut piſciũ F
liquamento exhibere, aut quomodocunque tandem ve-
lis. Huius medicamẽti auxiliarem facultatem nemo pro
dignitate laudare poteſt. Quare, vt breuiter dicam, ad fri
gidiores temperaturas non reperias aliud pharmacum
quod conuenientius crudos humores concoquat: vnde
& colicis prodeſt, ventrem citra moleſtiam mediocriter
mouens. Sales Poletis, aluum emollientes, pitui-
tam à capite diſſoluentes, per palatum tranſpirantes, re-
liquáſque diſtentiones attenuantes. Salis torrefacti
ſplendidiſſimi drachmas centum quadragintaquatuor, G
floris chamæmeli aridi & contuſi trientem, conyzæ te-
nuis triẽtẽ, c laminthæ mõtanæ triẽtem, radicis eryngii
mõtani, origani, cuiuſque trientẽ, ſilphii trientẽ, piperis
triẽtem. contuſis & cribratis vtere. Sal dodecatæos,
hoc eſt duodecumanus, ſeu duodenarius. Hyſſopi trientem,
pulegii quadrantem, cumini ſextantem, ammii vnciam
vnam, ſalis torrefacti vncias triginta, contundito & cri-
brato, próque quotidiano ſale, vtcunque placet, vtitor.
Qui enim eo aſſiduè vtitur, nullis morbis per omne vitæ
tempus infeſtatur. præcipuè tamen caput alleuat, & vi- H
ſum acuit, pituitámque in thorace congregari non ſinit:
concoctionem bonã operatur, & meſar.icas maximè ve-
nas ab obturatione liberat, & renes repurgat. Quidam &

A origani ſextantẽ adiiciunt. Ego verò ſemper ſpicæ nardi
vnciam vnam annecto. in hyeme amplius piperis vnciã
vnam addo. Ad eos quibus alimentum in ventre ace-
ſcit, vtiliter hoc remedium adhibetur: Piperis dra-
chmas quatuor, ſeminis anethi drachmam vnam, cumi-
ni drachmas quatuor, contere ac exhibe cochlearium
ante ſomnum ex vino diluto. Embamma optimum
ad intinctus, concoctionem adiuuans: Cumini, pipe-
ris, foliorum rutæ, menthæ viridis, anethi viridis, cuiuſ-
que drachmas quatuor, pulegii ſeſquidrachmam, ſalis
B vnciam vnam, gari albi cochleare vnũ, mellis cochlea-
re vnum. Vtere: valde enim commodiſſimum exiſtit.
Poſca, concoctioni valde commoda, Cyrilli Ar-
chiepiſcopi: Pulegii, ſeminis fœniculi, ſeminis apii, cu
iuſque ſcrupulos ſex, caroi ſeſquiſcrupulum, ſeminis co-
riandri ſeſquiſcrupulum, baccam lauri vnam, cyperi, fo
lii malabathri, coſti, cuiuſque ſcrupulum vnum, ſa-
lis ſeſcuncem, aceti ſextarium vnum. Sicca contundito
& cribrato, acetóq; admixta ad paucas horas macerato,
ac vtitor.

C De crapula, Philumeni, Cap. XXV.

CRuditates ex vino multo obortas, crapulas appella-
mus, eáſque conſimili methodo tractamus, quali ad
difficultatem concoctionis præſcripta vti ſolemus. Ita-
que iis qui ad frigidæ potum aſſueuerunt, aliáſque ſto-
machum habent æſtuoſum ac exuſtum: aquæ frigidæ pu
ræ cyathi duo aut tres per interualla ad abſorbendũ exhi
bẽdi ſunt. Pòſt verò, per ſomnum meridianum turbatio-
nibus depulſis, confeſtim eos in balneum inducemus.
prolixioréq; exudatione procurata, ab aquæ tepidæ hau-
D ſtu ipſos vomitum facere cogemus, aut digitorum tan-
tùm immiſſione eundem laceſſemus: deinde prædictos
cibos exhibebimus, dilutiore ac pauciore addito potu,
donec caput à grauitate liberetur. Statim verò à princi-
pio caput ex olei omphacini fomento irrigetur. ſequen-
ti autem die bonæ concoctioni conſulatur. Optimum au
tem fuerit, ſiquis vinum abſinthites ad plures dies à bal
neo præbibat, itémque poſt matutinas deambulatio-
nes. Prodeſt & acetum ſquillinum abſorbere, I. myſtri
menſura: deinde in quiete, breui ſanè tempore degere, at
E que ita ad reliqua facienda procedere, quemadmodũ in
capite De cruditate eſt prædictum.

Quæ cura aluo adſtrictæ adhibenda, Ga-
leni, Cap. XXVI.

REcrementorum iuxta ventrem retentio, aut pro-
pter cibos ac potus contingit, aut propter ventrem
ac inteſtina. Et propter cibos quidẽ, aut ob ciborum ac
potuum acceptorum tum qualitatem, tum quantitatem,
aut propter ordinem, & vtendi modum contingit. Ob
qualitatem quidem, ſi acerba & auſtera ac ſicca tempe-
F ratura & commixtione conſtent ea quæ accipiuntur. ob
quantitatem verò, ſi plura aut pauciora, & citra conue-
nientem exhibeantur menſuram. Circa ordinem autem
retentio excremẽtorũ contingit, ſi arida & acerba prius:
humentia verò pinguiáque & dulcia poſtea ingerantur.
Circa modum verò vtendi, ſi bis cibum accipere conue-
niat, & ſemel omnem aſſumat. Quæ verò circa ventrem
ac inteſtina conſiſtit recrementorum retentionis cauſa,
ea & ex natura ipſorum, & ob acquiſititiam contin-
git diſpoſitionem. Cauſæ itaque circa naturam ipſorum
G ſunt vitioſæ corporum conſtitutiones. Octo autem exi-
ſtunt ventris acquiſititiæ intemperaturæ: quatuor qui-
dem ſimplices, caliditas, frigiditas, humiditas, ſiccitas:
reliquæ quatuor commixtæ, caliditas ſimul cum humi-
ditate, caliditas cum ſiccitate, frigiditas mixta humidi-
tate, frigiditas mixta ſiccitate. Oportet autem vnamquã-
que intemperiem in eam magnitudinem excedere, vt e-
uidenter excretiuam facultatem imbecilliorem reddat,
aut in ventre ſolo, aut in gracilibus inteſtinis, aut etiam
craſſis, aut ſimul in omnibus prædictis, quemadmodum
H in voluulis fieri conſueuit. Ad hæc amplius, & in febri-
bus aliquando aluus adſtringitur, ob acrimoniam vide-
licet reſiccantibus & conſumentibus humores: aliquan-
do autem materia ad alios locos diuerſa, pérque illos

ipsos exclusa. Sudoribus enim multis per cutem exclusis aluus coarctatur, & stomacho ex fluxione affecto, stercus cohiberi contingit: propter inflammationem item intestino recto vicinam, ipsumque deprimentem, velut est vesicæ, aut vuluæ, & propter vlcerationem aut dolorem circa eas partes obortam, excrementa recurrunt. In iis verò qui à morbo vires recolligunt, venter cohibetur, propterea quòd plurima digestio ciborum in corpus fiat, & ob id exiguum & aridum, & quod difficulter excerni potest, stercus relinquitur. Ad hæc etiam venter adstringitur ob flauæ bilis cohibitionem, quæ ad intestina delabi cõsueuit: ea ipsa enim in animali quod secũdum naturã habet, confluens, intestina mordet & irritat, & ad excretionem excitat recrementorum. quapropter etiam semper cibo vacuum ieiunum intestinum reperitur, in quod procedit meat⁹ qui ex bilis susceptrice vesica bilem ad intestina deducit. atque ob has sanè causas venter adstringitur. Commune autem in omnibus præceptum est, vt causæ noxam inferenti contrariam cũ rationem opponamus: proprium verò, vt secundum singulas causas cuique quotidie contraria remedia exhibeamus. Et si quidem ex pauciorum ciborum acceptione homo aluum habeat adstrictam, plures simúlque humidiores ei offerantur: si verò siccioribus sit vsus, humidiores quidem dentur, non autem multi. Si verò austeri & acerbi cibi retentionis fuerint causæ, dulces & pingues exhibeantur. Si verò ob permutatum ordinem adstrictio fiat, in eum qui conuenit reducatur. Si verò semel cibum accipiendo, quum bis id facere oportuerit, venter cohibeatur, non solùm bis, sed & sæpius conuenientes cibi dentur. Eodem etiam modo recentes intemperaturæ per contraria curentur: ita vt exsiccata corpora humectemus, humecta verò resiccemus: & calefacta quidem refrigeremus, refrigerata verò calefaciamus, atque in coniugatis siue mixtis qualitatibus eadem iuxta proportionem faciamus. Cohibita autem quæ ad intestina defluere consueuit bile, aut ob crassitudinem, aut ob biliosorum meatuum obturationem: extenuatoria diæta vtendum est. Similiter autem omni conatu instare & reniti oportet, ad reliquas alui adstrictæ causas tollẽdas. Atque viscerum quidem inflammationem soluemus, vbi per ipsam cohibitio contingat: materias verò ad intestina conuersas deducemus, si quidem aliò proreptant. qua autem medicinali materia id fieri possit, in simplicium pharmacorum Sermone est prædictum in principio huius tractationis, atque in eo qui hunc sequitur De purgãtibus pharmacis inscripto. Communis autem, omnis quomodocunque euenerit adstrictionis alui, curatio talis est. Ex decubitus figuris, erectior eis conuenit, & ad sinistrum latus reclinatio: & silentium quidem ac quies ventrem cohibent, motus autem & deambulatio impellunt. Paucus potus, & non præpotare, neque inter medios cibos potum accipere, ventrem reficcant: præpotatio verò & multa potio, stercora humectant. Somnus concoquit, & recrementa fluida facit: vigiliæ verò materias distrahunt, & suspensas tenent. Plurimùm autem ciborum qualitates possunt: quare eas quæ ventri gratæ sunt, exhibere oportet: quanquam omnino melius fuerit absinthii succum dare, aut ex aloe catapotia deuoranda. Quibus si nihil proficimus, durísque adhuc stercoribus insidentibus, & lumbis aggrauatis, circumtensóque & inflato ventre superiore, humectantibus immorari cibis absurdum. sæpe enim lapidis modo recrementa indurantur, & in intestino recto condensantur. quare accepti cibi stomachum quidẽ & ventrem humectant & effœminant: ad intestinum verò rectum peruenire nõ possunt, vt inde aliæ quædã molestiæ consequãtur. Melius igitur in istis fuerit, aluo ptisanæ succum per clysterem infundere, admixto oleo & melle: aut maluæ aut fœnigræci, vel furfurum decoctum similiter cum oleo & melle. Vtendum etiam glandibus ac illitionibus sedis. Alumen autem liquidum melle tritum donec indurescat decoquitur, ex eóque sedes illinitur, & facilè quidem plurima stercora prolectat: quanquam inde aliquandiu dolore afficiantur. Optimè autem facit & cy-

A clamini succus cum melle illitus, & in tomento quoque appositus. Mercurialis etiam viridis contrita, & ad glandis modum redacta, exsiccatur & supponitur: valdéque commoda existit. Alia glans purgatoriam vim habens. Comæ absinthii contusæ ac cribratæ drachmas quatuor, nitri drachmas quatuor, elaterii drachmam vnam, melle cocto excipito, glandésque informato ac subindito: fomento tamen prius ad locum adhibito. De his autem absolutissimè in tertio huius tractationis

B Sermone est prædictum, vbi etiam pharmaca purgantia quæ circa vmbilicum illinuntur, descripsimus, eorũmque etiam quæ per os exhibentur ac ventrem emolliunt, tum simplicium tum mixtorum remediorum, mentionem fecimus: quare superfluum existimo hic de eis producere sermonem. Absinthati emollientis vtilis apparatus: Costi vnciam vnam, spicæ nardi scrupulos quatuor, folii scrupulos quatuor, mastiches scrupulos duos, mellis sextarios duos, vini sextarios decem. Absinthatum bonum, emolliens & dulce: Sisonos vn-

C ciam vnam, floris iunci odorati scrupulos sex, mastiches scrupulos duodecim, folii scrupulos II. spicæ nardi scrupulos duos, mellis sextariũ vnum, vini sextarios quinque. Absinthatum amarum pituitosis magis conueniens: Agarici, folii, amomi, spicæ nardi, casiæ, cuiusque scrupulos tres, costi scrupulos duos, rosarum siccarum scrupulos duos, aloes scrupulos septem, mastiches scrupulos duodecim, mellis sextarium vnum, vini sextarios quinque. Aliud atra bile abundantibus, & pituitosis similiter commodum: Folii scrupulos sex,

D spicæ nardi scrupulos sex, agarici scrupulos quatuor, epithymi scrupulos duodecim, mastiches scrupulos duodecim, aloes scrupulos quinque, mellis sextarium vnum, vini sextarios quinque. Aliud optimum: Folii, spicæ nardi, casiæ, amomi, cuiusque scrupulos quatuor, costi scrupulos quatuor, agarici scrupulos quatuor, mastiches scrupulos nouem, aloes scr. duodecim, mellis sextarium I. vini sextarios quinque.

De inflatione, Galeni, Cap. XXVII.

INflationis principium cibus malè concoctus existit. Contingit autem flatuum generatio in ventre, ex hu-

E moribus in ipso pituitosis, aut ex cibis in vapores per mediocrem caliditatem resolutis. Perfecta enim frigiditas nullum omnino vaporem efficit, propterea quòd neque omnino attenuat, neque consumit, neque dissoluit etiam ipsum cibum. Vehemens autem caliditas cibum attenuat, si flatuosa natura existat: & tunc sanè nebulosus flatus generatur, verùm paucus: adeo vt per vnum aut alterum ructum euacuetur. Mediocris verò caliditas minoris efficaciæ existens, cibos quidem dissoluit, non autem perfectè consumit: vnde sanè flatus genera-

F tio contingit. Vna autem eadémque ratione quemadmodum extrinsecus frigidissimæ & aquilonares in hyeme constitutiones, & calidissimæ æstatis tempore consistentes, purum aerem reddunt: quæ verò inter has mediæ existunt, nebulas gignunt: sic eodem planè modo, in animalium corporib⁹, neque in extrema caloris debilitate, neque quum vehementer calor inualescit, sed quum inter hos excessus medio modo habet, flatuosum recremẽtum generatur, atque hoc ipsum vbi per stomachum excluditur, ructus operatur: per sedem verò aut strepentẽ,

G aut absque strepitu flatũ. Quũ verò neque per os, neque per sedẽ excernitur, inflationẽ appellatã producit. Archigenis. Accedit affectis stomachi grauitas & distẽtio, multósq; fallit tãquã in ipsum solũ dolor innitatur. etenim malũ aliquãdo quidẽ iuxta totũ pectus, aliquando verò retrò iuxta collũ ac dorsum, atq; ipsa vertibula irruit: sæpe autem & vtrinque occupatos tenet: aliquando autem & tumorem circa os ventris efficit, ructúsque inanes fiunt modicè alleuiantes, inhibitióque flatuum qui per aluum excerni consueuerunt. Succumbit autem &

H tumor ipse iuxta vẽtrem, ad manuum impositiones sublaxus cedens. Quibusdam eorum & dolores accidunt, & appetitus perditiones, ac capitis dolor: si verò ante perfectam restitutionem cibum accipiant, amplius membra ipsa inflantur, & cum dolore amplius distenduntur, qui

sæpe ad clauiculam vsque differtur, ipsásque scapulas ac vniuersam spinam, vltra hoc quòd & ructus cohibentur: vt aliqui iam non dissimile quiddam suffocationi se perpeti æstimarint. Leuantur autem alimento infernè subeunte, & flatibus siue per ructus siue per intestina exclusis. Eos igitur qui non ita diu ante cibum sumpserũt, primùm vomere præcipe: deinde verò fouere oportet cum lana in fasciculum conuoluta, & leuiter calido oleo madefacta. Si verò dolor vrgeat, fomentum fiat per vesicam bubulam aqua & oleo calidis semiplenam. Glandes quoque confidenter & citra dilationem supponendæ sunt, ex rebus flatus prolectantibus informatæ, velut est rutæ semen & cuminum æquali pondere cum melle cocto, ac modico nitro coacta. inedia etiam affectioni necessaria existit. Per vnam quoque atque alteram horam, tempore irritationis, irrigationes ex oleo conueniunt, in quo absinthium, ruta & anethum sunt decocta. Lanæ vero cõuolutæ, cuminum tritum, aut apii semen, aut sisonis magis inspergatur: deinde & cucurbitæ assumantur inanes multæ, & cum multa etiam flamma admotæ. Perseuerante autẽ diutius affectione, cataplasmata ex semine lini, hordeaceáque & loliacea farina imponantur: ex cumino etiam trito, seminéque anethi, aut apii, aut fœniculi, aut chamælææ, aut tragorigani, aut centaureæ coma, aut eryngii semine vel radice: ex hydromelite etiam & oleo in quo ruta, baccæ lauri, & melãthium sint decocta. admiscendum est & bitumen oleúmque laurinum. Si verò inflammatio vnà cum inflatione adest, pro calefacientibus ea quæ relaxant admiscere oportet, velut est anethum oleo incoctum, admixto adipe gallinaceo aut anserino. Cibus verò, frumentacei generis sit, & paucus: post multum etiam assumpti cibi tempus, potus tãdem præbeatur: à cibo fricationes extremarum corporis partium adhibeantur. aluus verò tum per cibos tum per aloen subducatur. Cerata etiam imponantur ex oleo apparata, in quo cucumeris syluestris radix sit incocta. Ad finem verò, malagmatis vtendum, quæ ex seminibus aut lauri baccis constant. Marciani irrigatio siue fomentum ad eos qui ex morbo circa septum transuersum inflationem habent, & murmura circa interiora, aut quibus viscera inflammata sunt aut inflantur: Rutæ viridis trientem, fœnigræci sescuncem, meliloti triẽtem, absinthii trientem, fœnumgræcum in pauca aqua diem vnum præmacerato: deinde reliquis ei adiectis, atque olei sextariis tribus affusis, ad non fumantem ignẽ decoquito, percolatóque, & in eo lanam conuolutam quamplurimùm madefacito. Si verò dolor intendatur, in solium ex oleo apparatum eos imponemus: si tamen nihil id fieri præpediat. Althææ itaque radicem, lauri folia, fœnumgræcum, pulegium, rutã in aqua decoquemus, & oleo ad decoctum affuso, eos inscendere faciemus. Quod vbi feliciter processerit, cibum accipiant, panem ex aqua, & pisces teneras carnes habentes. Qui verò se iam recolligunt, diæta restituendis viribus apta vtantur: sinapismisque & cucurbitulis cum multa flamma post exercitia admotis vomant. Si verò fixa perseuerauerit accessio ipsa, tempore exacerbationis cataplasma ex sinapi imponendum est, & paulo pòst aloes drachma vna propinanda, aut smyrnii semẽ ex vino. Aristolochia autem longa siue rotunda drachmæ pondere potata, flatum dissoluit, & tardè concoquentes iuuat: quod & calaminthæ decoctum, aut etiam polium decoctum cum melle modico, & paucissimo pipere tenuissimè trito, facit. Ouillus autem talus vstus & potatus, torminibus ac inflationibus medetur. Aut rhamni folia viridia trita in pastillos redige, eósque in vmbra exsiccatos drachmæ pondere exhibe non febrientibus cum vino diluto: febrientibus verò, cum hydromelite. Facit & ad volulosas affectiones, omnésque inflatiuos dolores miro modo: per ructus enim ac flatus infernè prodeuntes, discusso & resoluto malo, sani fiunt, inquit Dioscorides. Vtile etiam eis castoreum ex posca bibitum existit, drachmæ pondere acceptum. Idem quoque forinsecus cum oleo sicyonio impositum, etiamsi cum torminibus &

A inflationibus prædictæ affectiones contigerint, eas sanat. Acetum verò squillinum tum ante tum post cibum absorbeant, aut ante somnum. Apparatur autem simplicissimè hoc modo: Squillæ repurgatæ & dissolutæ libras quinque, aceti sextarios quadragintaocto, sub caniculæ ardoribus ad dies quadraginta insolato, ac vtitor. Oxyporion etiam quod citò penetrat, eis conueniens est huiusmodi: Foliorum rutæ drachmas trigintaduas, cumini drachmas tredecim, ligustici, caroi, seminis apii, piperis, zingiberis, helenii, nitri, cuiusque drachmas

B octo, exhibe cochlearium quomodocunque velis congruenter. Exhiberi etiam potest ad noctem ex tribus piperis generibus pharmacum, erui magnitudine: robustioribus verò, Ægyptiæ fabæ. Aluo autem adstricta, citra dilationem clyster infundendus: balneo verò ex interuallis vtendum est tempore remissionis. Præfricent autem istis tum dorsum tum stomachum, conspergántque nitro assato. Soliis etiam calidioribus vtantur, & à balneo cibus detur, minimè inflans. & post omnem cibum vinum meracius exhibendum. Cibus autem ipso-

C rum diuidatur, ita vt in prandio tertiam, in cœna verò reliquas duas accipiant partes. Fructuum verò atque olerum humidiorum esum, semper habeant suspectum. multum autem potum tanquam infestissimum hostem deuitent.

De voluulo Archigenis, Cap. XXVIII.

VOluulus affectio est intestinorum, lethalem dolorẽ inferens. Causa affectionis, continua ciborum corruptio existit: præsertim si multi accipiantur variique, & ad quos non assueuimus, & maximè ex pinguibus car-

D nibus. Oboritur etiam ex plagis quibusdam, & frigore vehementi, & ex aceruata frigidæ potione, maximè si ab exudantibus accipiatur. Contingit & iis quibus intestinum in scrotum vnà cum stercore delapsum est, indéque violenter retrusum, ex eóque inflammatum existit. Fit etiam ob veneni potionem, & ob induratum stercus circa tenuia intestina impactum, in vno loco dolore innitente, circa tenuia videlicet intestina, vt admota manu durities tactui succumbat, quam affectionẽ chordapsũ veteres vocarunt, hoc est intestinorũ emollitionẽ.

E Et multi sanè ex dolore statim intereunt. aliis verò inflammatio suppuratur, rursúmque intestinum ipsum denigratum ac putrefactum excidit, eóque modo deficiunt. Familiaris autem hæc affectio ætati puerili est. euadunt tamen naturalis beneficio humiditatis. Senibus verò non valde familiaris est: si tamẽ ipsi in hanc affectionem incidant, ferè nunquam conualescunt. Accedit ægris dolor circumuolutus, stomachi nimia humectatio, exolutio, ructus inanes nihil alleuantes, murmura intestinorum, cohibitio perfecta stercoris & flatuum. Si verò

F intendatur affectio, omnia sursum feruntur, ob idque & vomitus pituitæ ac bilis accedunt, frigiditas totius corporis dolórque: plurimis etiam spirandi difficultas: morituris autem amplius sudor frigidus, vrinæ difficultas, podex ita adstrictus vt neque specilli extremum suscipere possit: aliquando & stercus vomitu reiicitur. Siquidem igitur cibus crudus ventri insidere videatur, aqua mulsa cum nitro exhibita vomere cogemus: deinde rursum aquã calidã puram dabimus, vt mordacitas obtun-datur. Si verò nihil crudorum ciborum in ventre conti-

G neatur, omni conatu enitendum est, quò tum flatus tum stercora infrà trahantur: idque per glandes illitionésque & clysteres, magna diligentia in singulis adhibita perficiendũ. Glãdes itaque coueniũt ex semine rutæ & nitro, cuminóque ac melle. Valent etiã quæ ex ex brassicæ cauliculis apparantur, cum melle cocto: ex profundo enim attrahunt. Cæterùm glãdulas longiusculas facere oportet, quæ adstrictiorem internã ani partem, sphincterem *Græcis* appellatam, transire queant: quibus appositis, podex per spongias calidas foueatur, quibus sanè cyclami-

H ni succus vtilissimè excipitur. quanquam cum melle etiam ac nitro idem illit[illegible] s efficaciter opitulatur. Idem facit centaurea cum melle & nitro: verùm in his conandum vt quampenitissimè illinãtur. Per clysterem autem

oleum infundatur, in quo cuminum, ruta, althææ radix aut folia, fœnumgræcum, cētaurea, cucumeris syluestris radix, sint decocta. adiiciatur autem & butyrum, & resina terebinthina, vt inde crassitudo infuso ipsi accedat: per ampliorem etiam fistulam largius infundatur, iuxta corporum rationem, aliquādo vsque ad duarum heminarum mensuram. quin & clysteres ex prædictis apparentur. Probè facit & syluestris cucumeris radix contusa, & in aqua satis diu decocta absinthio adiecto: si quidem ad decoctum ipsum, mel & nitrum oleúmque admisceantur. Si verò stercus durius intestinis insidere coniectamus, aut inflammationis obstructio adsit, althæam ac fœnumgræcum cum caricis decoquemus, butyróque & anethino oleo plurimo ad decoctum adiecto, per clysterem iniiciemus, & quandiu quidem queāt, retinere præcipiemus. Optimum autem infusum hocce est: Bituminis drachmas quatuor, nitri drachmam vnam, aloes vnciam vnam, olei rutacei dodrantem. Commodum est etiam, cuminum, rutam aut absinthium cum oleo coquere: deinde percolato modicum salis iniicere, aut opopanacis drachmam vnam, aut galbani drachmas quatuor. Prosunt & caricæ ac ruta in oleo decocta. Eiusmodi autem infusa, ante cibum infundere oportet, & maximè quod ex asphalto apparatur: vrgente verò malo, etiā à cibo. In solium etiam aqua & oleo refertum desidere eos conuenit: in aqua verò, althæa, ruta, & conyza decoquantur. Fomenta quoque adhibenda sunt ex furfuribus, & per pyriateria phacota, *id est uaporatoria uasa lenticulata*, & per vesicas bubulas ex oleo semiplenas. Conueniunt etiam fomenta ex lanis oleo madefactis, in quo cuminum, anethum, ruta, conyza, maximè parua, & nasturtium sint decocta. Cuminum quoque per se tritum ventri inspergendum est, deinde lana imponenda. conuenit enim ab irrigationib⁹ incipere, ipsisq; etiā inter cataplasmata vti. Cataplasmata verò ex melle sint apparata, aut hydromelite meraciore: assumant autem semen lini, fœnumgræcum, polinem hordeaceum, loliaceam farinam, & fabarum. Infarciendum est etiam ipsis plurimùm rutæ & cumini, anethíque semē aut apii, aut rutæ semē siccum. inspergantur autem hæc crassa, & post impositionem calefiant, posteáque assiduè permutentur. Post hæc cucurbitæ affigātur: primùm quidem ad remotos locos, inanes, deinde ad ipsos etiam dolore affectos: scarificationésque profundiores fiant: sale impacta vulnuscula conspergātur, quibus postquam cicatrix fuerit obducta, malagmate ex seminibus vtendum, aut eo quod ex lauri baccis constat. Potus eis conueniens est anethi decoctū. est enim vsitatum & accommodum. A potu, panem in aquam feruentē coniice, eiúsque frusta calida confestim edenda præbe. hoc enim modo seruabitur, etiamsi iam instet ei suffocationis periculum. Oribasius autem inquit, Anethum in aqua & oleo decoquatur, atque ita bibatur: deinde frusta panis ex aqua feruenti præbeātur. Mirum in modum enim inde iuuantur, inquit, etiamsi iam stercus vomant. Ruta etiam ac cuminum trita & potui inspersa commoda existunt, & sinapis arida trita inspersa. Cōmodum est etiam maluæ semen tritum ac potui inspersum. Balsamum quoque non adulteratum, in potu vtile existit. Alius potus. Bituminis drachmas quatuor, cum modico nitri contere, & ex aqua bibenda confidenter præbe. Alius. Radicis panacis drachmas duas, nitri drachmam vnam, cumini drachmas duas, excipe melle, & nucis Ponticæ magnitudine ex aqua calida præbe. Alius. Castorei, anisi, piperis, cuiusque æquales partes commisce, atque inde sesquidrachmam ex aceto mulso præbe. Asclepiadæ potus, qui & recrementa multa soluit: Elaterium sufficienti terebinthina exceptum, in catapotiáque redactum, deglutiendum præbe, aquámque insuper bibendam. Aliud ad voluulum remedium, quod ventrem soluit. confert etiam anhelosis, splenicis, aquæ inter cutem, ex lapide laborantibus, vrinæ difficultati, paralyticis, tremoribus, comitialibus, vuluæ strāgulationi, menséque ducit: Medullæ squillæ crudæ, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque drachmas quinquaginta, galbani drachmas vigintiquinque, opopanacis drachmas duodecim. Squillam seorsim contere, deinde ammoniacum cum acerrimo aceto tere: postea etiā galbanū & opopanaca, simulque mixta omnia in catapotia redige: ex quibus drachmam vnam deuorandam præbe, & vinum dilutum insuper bibendum, aut aquam mulsam, aut acetum mulsum. sit autem liquoris mensura cyathorum quatuor. Concoctionem adiuuat, si ante cibum deuoretur, vltra hoc quòd aluum facillimè soluit. Feliciter vsi sumus, inquit Archigenes, ad voluulos absque inflammatione, hiera nostra ex colocynthide pondere drachmarum duarum, aliquando etiam trium in catapotia redacto. aut enim vomitu reiicitur ipsum pharmacum cum multa bile ac pituita, aut infrà ad intestinum progressum, omnes causas affectionem operantes secum subducit. Doloribus verò perseuerantibus, & maximè quibus infusi clysteres non intrà rursus prodeunt, etiam ea quæ dolorem leuant exhibēda, itémque conuenientes antidoti ante somnum. Communissima igitur & optima ea quæ ex piperibus constat, & Andromachi ex viperis, theriaca existit: post eam verò quæ Mithridati nomen debet. Propriè autem in his colicæ antidoti faciunt, qualis est vel imprimis quæ zopyrios, & quæ Pæonia appellatur, quarum descriptiones in decimotertio Sermone continentur. Si verò à venenoso pharmaco quis in voluulum incidat, aquam tepidam multam bibendam dabimus, vomeréque cogemus: deinde oleum calidum in potu dandum, aut pinguia iuscula, vt rursum vomant, ex moderato eorum potu: deinde ita parumper quiescant, & statim postea theriacen accipiant cum vino dissolutam. Cibi eis exhibeantur boni succi: aluus verò lacte scisso euacuanda. In eo autem voluuli genere, quod chordapsum appellari diximus, in quo in vno loco dolor innititur, vt admota manu durities & tumor tactui succumbat, circa tenuia videlicet intestina, subitum periculum instat, vtplurimùm tertiam aut quartam horam non excedens. quando verò ad suppurationem inflāmmatio vergit, aut longior remoratio contingit, neque ea ferè citra periculum existit: quanquā sint qui ex eis sint seruati. Venæ igitur sectio ante localia remedia assumēda est, deinde cucurbita, & reliqua cura, queādmodum in inflāmatione, fiat. Danda verò & his assiduè ex viperis theriaca ciceris parui magnitudine ex aqua calida. infusum etiam immittendum ex eis quæ inflammationibus conducunt, velut est fœnigræci & maluæ decoctum, cum oleo & butyro. In potu exhibeatur rosmarini decoctū, florísque iunci odorati, mei, fœniculi, & maximè omnium anethi. Probè etiam ad eos facit, foliorum rhamni viridium tritorum, & in pastillos redactorum, exsiccatorúmque drachma vna ex calida aqua exhibita. Porrò ex conuulsione aut ruptura obortos voluulos, venæ sectione curare oportet, locósque vbi dolor insignitur, profundioribus fissuris impactis scarificare & diducere, lanísque succidis irrigare: antidotos etiam dolorem leuantes bibendas præbere: verùm clysteres omnino deuitare. Si verò voluulus propter intestini in scrotum delapsionem contingit, confestim tentandum est vt decubitu sursum versus vergente adornato, delapsum intestinum ad inguinum partes retrudatur, atque pòst leniter citra violentiam ac compressionē, ligamento adhibito contineatur. Si verò iam ex compressione inflammatio oborta sit, torminàque ac inflationes accedant, etiam hos ipsos venæ sectione curandos censeo, in inediáque ad tertium vsque diem seruandos: in principio verò, lanis succidis ex vino & oleo madefactis irrigandos: adhibito postea etiam cataplasmate crudæ hordeaceæ farinæ. Aliquando autem & inflammatæ partes commodè per ambitum scarificantur, per althææ quoque ac fœnigræci decoctum & oleum vtiliter irrorantur ac asperguntur.

De iis qui ab acri humore coli dolore infestantur, Galeni, Cap. XXIX.

QVibus in colo & intestinis acris & mordax insidet humor, hi à calidis cibis ac pharmacis itémque infusis læduntur, & à cibis abstinentes magis irritantur. m elius autem habent ex temperamentum inducentium,

& mordacitate carentium vſu. Tenues enim & acres humores vehementiſſimum inferunt dolorem, aliquando verò & conuulſiones, maximè vbi circa os ventris fuerint aggregati. Accedunt quandoque & animi deliquia, & humiditates ſudoris frigidæ. Hoc itaque modo affecti, calida potata ac vomitu reiecta, bilioſum humorem excernunt, quique etiam ærugini aliquando in colore ſimilis exiſtit. hic quidem igitur humor vbi in ventre conſtiterit mordens, & animi deliquia inferens, per vomitum expurgare ipſum oportet. Vbi verò in inteſtinis aggregetur, per ſedem infundere conuenit ea quæ humores eluere atque citra mordacitatẽ repurgare poſſunt, cuiuſmodi eſt ptiſanæ ſuccus. Cibi verò boni ſucci & qui non facilè corrumpantur, eis exhibendi, attenuãtibus & calefacientibus vitatis. oportet enim infeſtantem humorem aut euacuare, aut temperare. Exempli verò gratia mentionem faciam quorundam à nobis curatorum. Quidam etenim quadraginta annorum, qui colicus eſſe putabatur, à perfuſionibus & fomentis, cataplaſmatiſque & acrioribus infuſis non modò non iuuabatur, verùm & magis exacerbabatur: & vbi mel cum pipere accepiſſet, extremum dolorem incurrit, & vbi fœnigræci ſuccum cum melle ſumpſiſſet, plurimùm fuit irritatus. Coniectationem igitur feci, mordaces in ipſis inteſtinorum tunicis imbibitos eſſe humores. non facilè corruptibiles ei exhibui cibos. Deinde vbi vidiſſem eum minus à dolore infeſtari, vitiati humoris purgatione ei opus eſſe cognoui. Cæterùm pharmaco ex aloe amaro, hominem aceruatim purgare minimè auſus fui: nimirum ob dolorem ac indigentiam, temporiſque diuturnitatem viribus attenuatis. per interualla itaque mediocria paulatim purgatione per picram ex aloe facta, in paucis diebus ipſum perfectè ſanaui, nullo altero remedio admoto. Alter quidam adoleſcens non paulùm antea à colicis doloribus vexatus, accepta ſcammonia purgatus eſt: quùmque pro ratione accepti ſatis multùm fuiſſet euacuatus, illa maximè membra quæ prius habuit imbecillia, morſu infeſtari ſenſit, vt inde quaſi fluidam quandam & doloroſam circa inteſtina haberet affectionem. Itaque & hunc curaui, colica remedia reiicere iuſſum, & ex alica cum aqua calida decocta nutriri, granis mali Punici ſimul incoctis. Quùmque totam noctem abſque dolore dormiiſſet, manè exhibuimus ei rhois ſuccum dilutiorem bibẽdum: vt ſiqua vlceroſa affectio circa inteſtinum eſſet oborta, eam adſtringeret, ſiue quippiam ex ſuperioribus partibus ad affectam influeret, id ipſum repelleret. In prandio etiam alica ſimiliter cum mali Punici acinis & aqua decocta, vti iuſſimus: in veſperam verò panem ex vino quopiam auſtero ac veteri madefactum dedimus. Conceſſimus etiam vt ex auſteris fructibus pro libitu, modicè tamen, caperet. Tertia autem die quum eodẽ modo fuiſſet refectus, in quarta, hauſta theriaca perfectè ſanus euaſit. Alium autem quendam ſimiliter affectum, æſtatis tempore quum plurimùm ſitiret, eodem victu curauimus, ampliúſque frigidum potum ei indulſimus. Cæterùm euacuato humore, & remanente adhuc dolore, ad ſtupefacientium vſum confugere oportet. In huiuſmodi enim affectionibus non ſolùm quod ſenſum ſtupefacit, ſed & quæ humores tenues inſpiſſant, caloremque refrigerãt maximè opitulantur.

De iis qui à frigidis & pituitoſis humoribus coli dolore infeſtantur, Cap. XXX.

QVVM verò craſſi & lenti fuerint humores, qui doloris cauſa exiſtunt, nequaquam ſtupefacientia erunt offerenda: etenim alleuantur quidem ex eorum vſu, ob ſenſus videlicet ſtupefactionem: verùm rurſus peius inde habent, quòd amplius per ipſa humores inſpiſſentur, & difficulter omnino excerni poſſint. Atqui nauſeæ vnà cũ vomitibus magnæq; & frequẽtiores illis oboriũtur. Vomũtur autẽ pituitoſa & corrupta, retinẽtur excremẽta, adeo vt ne flatus quidẽ excernatur, neq; ructus etiã procedat. Sæpe enim veluti ſurſũ reuoluitur dolor, ac plurimum occupat locum: aliquando verò ex loco ad locum digreſſus vehementius augetur. Manifeſta verò cognitio coli affecti eſt, quando aliquando quidem al- A tius dolor infeſtat quàm pro renum ſitu: aliquando autem longè inferius. Si enim iuxta renum ſitum dolor innitatur, atque id in vno loco cum dolore & grauitate, renum affectionem eam eſſe cenſendum eſt. Conſiderandæ autem ad hæc vrinæ: aquoſæ enim & puræ in principio à nephriticis minguntur, quemadmodum in ſequenti tempore ſubſidentiam habentes aſperam, deinde exquiſitè arenoſam. In colicis verò etiamſi egerat aliquando venter, tamen flatuoſiora excernit: ſæpéque ſtercora aquæ inuehuntur boum ſtercoribus compage non B abſimilia. Contingit etiam quandoque humorem aliquem frigidum cum ipſis excerni: quo facto confeſtim melius habent. Per fomenta autem & cataplaſmata nephritici quidem doloris mitigationem accipiunt, laxatis videlicet iuxta obſtructum lapidem corporibus: colici verò parumper quidem videntur mitiores redditi: paulo pòſt verò vehementius intenduntur eis dolores, diffuſis videlicet per adhibitarum fomentationum calorem humoribus, generatiſque flatibus qui plurimam diſtentionem operantur. Quomodo igitur opor- C tet dolores ex frigidis in inteſtinis humoribus obortos curare, ita vt neque vehementibus irrigationibus neque cataplaſmatis calefiant? à calefacientibus enim diffunduntur & inflantur omnes frigidi ac craſſi humores, qui, inteſtina diſtendendo, augent dolores. Conuenit itaque ipſos diſſecare & concoquere citra vehementem calorem, & per minimè inflantium vſum. In exacerbationibus igitur, conſimilis colicorum cura fieri debet qualis ad voluuloſos eſt prædicta, irrigationes videlicet ex oleo rutaceo & ſicyonio & anethino, inediæ- D que & fomenta ac cataplaſmata, infuſa item & glandium admotiones, illitionéſque ſedis. Vomitus verò ante cœnam, ſiquis facilè vomat, præ omnibus auxiliatur. Vbi verò malum ipſum producitur ad plures dies, inſeſſio in ſolium ex oleo repletum aſſumenda eſt: aut, ſi hoc fieri nõ poteſt, ex aqua & oleo repleatur, in quibus althæa, pulegium, ac lauri folia, ſimiliáque ſint decocta. Fomẽtum verò ſiue vaporatorium adhibeatur ex furfuribus & milio, & cataplaſmata quoque ad voluuloſos prædicta. Poſt dies verò ſeptem purgatio & hiera Archigenis E ſuſcipiatur. Licebit tamen & non purgare, verùm ab acrium ciborum eſu inchoare. quando verò allium ipſum omnium minimè inflat, niſi febris adſit, confidenter ipſum afferemus. Sitis autem ſequitur acrium rerum comeſtionem. præalleuetur itaque præcedẽte victu æger, vbi ad acrium rerum eſum procedere volet: aquáque potu vtatur. Flatu autem ventoſo infeſtante, egregium remedium cucurbita ſæpius affixa cum largiore flamma exiſtit: vt incantationi ſimilem affectum præſtare videatur, & in quacunque corporis parte apponatur, confe- F ſtim à dolore liberare ac perfectè ſanare cognoſcatur. Quòd ſi humor quoque vnà cum flatu affuerit, e veſtigio quidem à dolore leuantur: mox verò rurſus redeunt dolores, maximè vbi quippiam peccati circa diætam fuerit admiſſum: aut ſi plus quàm oportuit calefecerint ipſa membra. maximum autem ſignum & hoc tibi fuerit ad affectionis cognitionẽ. Ne calefacito itaq; manifeſtè, ſed diæta attenuatoria vtaris. Oportet autem & ante infuſorum vſum, cucurbitam dolentibus locis adhibere: indéque oleo rutaceo, & huiuſmodi cũctis infuſis vti. Mul- G ti verò accepto clyſtere vehementer dolent, & vitreo humore excreto ſtatim liberantur. Febre autẽ vt plurimùm carent, ſitique intotum non infeſtantur. Naſcuntur & in colo lapides, ſed raro: quare oportet eos vrinam cientibus, & ſtomacho gratis vti, ſanitatiſque tempore etiam venam ſecare, & catapotiis ex aloe gratia præſeruandi vti. Quandoquidem autem colum ipſum in quibuſdã debilitatum ex leui occaſione & per interualla quædã dolores inferre cõſueuit: melius vtique fuerit exquiſitiore diæta vti, & curam quoque affectioni conuenientẽ ſub- H ornare. Qua de cauſa vbi à ſomno ſurrexerit æger, ventrem exonerare tentet: deinde ad deambulationem procedat. Deambulet aut & hyemis tempore, niſi frigidior ſit aer, aut ipſius debilitas hoc nõ permittat: idque faciat in loco ſub dio aeri expoſito, & patẽti: primùm quidem

lentius,

lentius,pòſt verò concitatius. quieſcat vbi crura incalue
rint fuerintque delaſſata. Deinde domum reuerſus bibat
aliquod pharmacum affectioni conueniens, modicéque
quieſcat.Et vbi quotidianæ alicui ac conſuetæ actioni va
cauerit,per horā equo vehatur,aſſiduè ei inſidendo:quod
ſi facere non poſſit,in curru: ſi autem imbecillior ſit,per
nauigiū.iacens enim vectari poterit,quum omne corpus
vnà cum nauigio commoueatur.Pòſt verò,vbi moleſtiā
ex vectatione obortam modica deambulatiuncula exclu
ſerit, leniter exclamet, aut concinnè cum vociferatione
procedendo legat:deinde rurſus modicè quieſcens ad in-
unctionem ac fricationem exuatur. Exercitatione itaque
facta,& cura admota,cibum accipiat circa ſextam horā,
vt & ad cœnam ſufficiens interſtitium fiat. Partiatur autē
cibos,maioremq; eorū partē in cœna aſſumat.vtiliſſima
enim colicis ciborū partitio exiſtit.præpotato igitur abſin
thite vino,panem in clibano coctum recentem probè ap
paratum accipiat cum oliuis colymbadibus muria cōdi-
tis,aut paucis vuæ penſilis acinis,aut ficis viridibus tribus
aut quatuor.deinde à potu, niſi valdè vrgeatur,abſtineat:
ſi verò ſiticuloſus ſit,modico potu vehementiæ ſitis me-
deatur: otióque & iucunda animi voluptate fruatur.De-
inde per circuitum affectione repetente,deambulet: ci-
bóque probè diſpoſito,ad cœnam accedat.In cœna ſi ſiti-
culoſus ſit, modicum præbibat, & poſt paruum interſti-
tium cœnet:ex variis quidem pauca, & commoditatibus
abundè referta.Potus medium cibum non dirimat, ſed
poſt ipſum reſeruetur. qui ſufficit etiam potus exhibea-
tur: multa enim potatio inconueniens affectioni exiſtit.
Non longo deinde à cœna interuallo facto,ad ſomnū di-
uertat.& ſi quidem noctu ſitis vrgeat,ei parcè medeatur,
aqua paulatim abſorpta.Atque de quotidiana quidem di-
ætæ ordinatione hactenus. Cæterùm paucis ſubnectam
etiam commodos affectioni cibos, potionéſque & phar-
maca.In vniuerſum igitur omnia quæ colicis exhibētur,
attenuatoriæ ſunt diætæ. Panis itaque neque ſit aridus,
neq; calidus,in clibano coctus,aut ſi is nō adſit, in furno,
Olera autem cruda quidem non ſunt danda , cocta verò
conueniunt,cichorium,intubum:rarius autem cauliculi
lactucæ,cucurbita in calido cinere aſſata,(cocta enim ſto
machū lædit)malua cocta.verùm nihil horū abſq; pane
exhibendum.Dandæ etiam colymbades oliuæ cum ace-
to mulſo ac ruta præparatæ: ab aliis verò abſtinendum.
Legumina omnia per ſe quidem affectioni incommoda
ſunt. verùm varietatis gratia aliquantùm aſſumatur len-
ticula cum beta colliquata optiméque contrita, aut cum
ptiſana:aut faba cum ptiſana diligenter ſubacta. Cæte-
rùm rarum leguminum vſum probo,ptiſana excepta: cō-
moda enim hæc eſt,lapatho cum ea colliquato.Conuenit
etiam ſalſamentum piſcium petroſis locis degentium:
itémque limaria non inueterata, nec muria condita : pi-
pere autē & ruta cū aceto mulſo cōdita exhibeantur. Ex
carnibus conueniunt imprimis volucrium, ſecundo loco
piſciū numerātur,tertiū ordinē terreſtriū carnes habent.
In vnoquoque genere omnia inconſueta reprobanda. In
ter ea verò quæ pro conſuetudine in cibum noſtrū acci-
pimus,vitanda ſunt dura,ſiue natura ſiue ætate talia exi-
ſtāt: item quæ neruoſam ac fibris refertam habēt carnē,
graueolentiáque ac fœtida, & quæ aliàs mali ſunt ſucci,
aut grauioris qualitatis,& pinguia,atque ea etiam quæ o-
mnino macra ſunt & infirma,& quæcūque præ humidi-
tatis multitudine diffluunt. Quapropter ex piſcibus, ii
qui in fluminibus & ſtagnis degunt,vitandi ſunt : ex ma-
rinis autem,qui in petris degunt, iis qui intra pelagi pro-
fundum verſantur ſunt præferendi:qui tamē in profun-
do maris degunt,littoreis præſtant:& littorei rurſum po-
tiores ſunt iis qui in marinis paludibus nutriūtur,etiám-
que iis qui in magnarum vrbium ſtagnis victū quærunt.
Eligendi autem ſunt maximè lupi & aſelli mediocri
magnitudine: ſcari autem & turdi ac gobii tenerrimi
quidem ſunt, & facillimè ſecedunt : alimentum autem
paucum robúrque corpori addunt. Scaros autem hîc nō
magnos intelligere oportet. Mulli autem & ſcorpii &
paſſeres, nutrimenti quidem ac roboris gratia omnium
gratiſſimi exiſtunt, grauiorem autem omnem habitum

A reddunt,vt ob eam cauſam frequentiorem eorum vſum
vitare oporteat.Murænas autem & loligines,ſepiáſque &
polypodas,omniáque ſimpliciter mollia, vt quæ difficul-
ter cōcoquantur,inflationes pariāt, noxióſque humores
generēt,cēſeo reprobanda.Ex iis verò quæ teſta integū-
tur,ſquilla omnium minimè noxia exiſtit. cancer turba-
tionem inducit.gāmaro autem ſiue aſtaco pro voluptate
fruatur.Ex oſtreorum porrò genere, purpuræ & buccina
reliquis præferenda:deinde pelorides præſtant:poſtea he
rinacei recentes : deinde quæ propriè oſtrea appellantur;
reliqua verò relinquenda. Ex volucrium genere, gallinæ
B omnibus præſtantiores. ſint autem feræ, & in montanis
altæ:deinde perdices,& palumbi, debilis nutrimenti gra
tia exhibendi,turturéſque feri ac per agros nutriti & co-
lumbæ.Fugienda omnia volucrium genera quæ in aquis
degunt, tanquam graueolentia , & quæ ſuperfluitatibus
multis abundent . Ex quadrupedum animantium ge-
nere præſtant carnes ſuillæ, tum concoctionis & alimen-
ti roboríſque quod inde corpori accedit , gratia, tum
quòd facilè ſecernantur : ſecundo loco hœdinæ haben-
C dæ:reliquæ verò domeſticæ fugiendæ. Ex ſylueſtribus &
feris paucæ, varietatis tantùm gratia dentur. Omnes au-
tem carnes quas exhibere velis, ad duas dies promptas &
paratas habere oportet,in hyeme præſertim, vt friabiles
reddantur.Ex aqua etiam omnes coquantur.quæ enim in
ſartagine fricta ſunt, quantū fieri poteſt vitētur. Cauen-
dum etiam à viſceribus omnibus. ſunt enim frigida , &
turbationem mouēt,difficulter concoquuntur, grauiáq;
ſunt & ſanioſa ac fœtida, nimiáſque humectationes ac
nauſeas producunt: maximè tamen omnium cerebrum.
D Pulmo ſanè hœdinus bis aſſatus , ac in cibo acceptus, ſu-
perabundans alimentum ſubtrahere videtur . qui verò
eum lacte replent, deindéque coquūt aut aſſant, volupta-
tis gratia non vtilitatis reſpectu id faciunt : multóque
magis qui eum fruſtatim conciſum in ſartagine torrent.
Sale conditi arietis pulmo maximè vetuſti, difficulter &
grauiter à ventre exuperatur . Cochleæ autem terreſtres
ſucculentæ in cibo ſumptæ, obluctari & ſeſe opponere
colicæ affectioni videntur.In liquamentis & condimen-
E tis conueniunt, cuminum, mentha, ruta, ſiſon, fœnicu-
lum , origanum , ammium , thymum , piper , zingiber,
daucus , ſuccus ſilphii, acetum , mel , garum , vinum. Py-
rethrum verò & liguſticum , ac helenium, ſimiliáque,
magis medicamentaria vi prædita ſunt: & ob id in quo-
tidiano vſu ac diæta vitanda . In vniuerſum autem, vt
ſummatim dicam , vnius coniectationem facere opor-
tet,vt ſcilicet accepti cibi optimè concoquantur. Particu-
latim verò, vt ne ſiccitas excrementa apprehendat,neque
fatigetur venter in multis cibis conficiendis : ne venter
F ciborum qualitatibus obluctetur, veluti ſi ægrè eas con-
ficiat,& nimiam humectationē ei inferant,ne noxii hu-
mores generentur, neque in ventre neque in vniuerſo
corpore.Omnia enim inutilia recremēta ex leui occaſio-
ne ad affectum ac infirmum membrū detruduntur. Qua-
re vitare cōuenit omnia dulciaria & placētas.plurima etiā
ex bellariis ac fructibus : iucunditatis tamen & gratificā-
di ſtomacho gratia, vua alba dulcis præ ariditate corru-
gata cū pane præbeatur, ficúſque maturæ cuticula auulſa:
vua etiā vinaceis exemptis. reliqua verò omnino ſunt fu
G gienda. Vinum ſit ſubadſtringens,album,tenue, pelluci-
dum,mediocri ætate,temperatura dilutiore, modicéque
bibatur.Quòd ſi ſitis à cibo accedat, aqua calida præbea-
tur.inſenſiſſima enim ipſis frigida exiſtit. Dulces autem
prælibationes ex vino & melle apparatæ , propomata
Græcis appellatæ, eo quòd ante cibos biberentur, omnes
deuitandæ. Atque hoc ſanè modo ea quæ ad colicorum
diætam pertinent, diiudicantur . Colicum remedium
ex ſtœchade,nephriticis cōmodum. hoc omnes vete-
res interiorum membrorum affectiones curauimus. da-
tur autem ex ordine diebus x x x.& perfectè ab omnibus
affectionibus liberat. Stœchadis drach.xviii.radicis pa
H nacis drach.v.agarici drach.ii. cinnamomi,myrrhæ, ſe-
minis braſſicæ ſylueſtris,iridis,mandragoræ, hyoſcyami
albi ſeminis,coſti,nardi Cretici quod phu appellant, ſpi-
cæ nardi, piperis,opii, cuiuſque drach.xii. Accipio autē

piper longum, mei drach. XVIII. seminis cicutæ drachm. XIII. dauci drach. VIII. Contusa excipe melle despumato, ac exhibe robustis scrup. II. reliquis, obol. III. febre carentibus, ex vino mulso: febrientibus, ex aqua. Infusum quoque nucis Pōticæ magnitudine cum oleo in quo fœnūgræcum & ruta cocta sunt, colicorum dolores sedat.

Pharmaca ad colicos, Cap. XXXI.

Conuenientissimum ad colicos pharmacum, vinum absinthites existit, si prælibatione à balneo aut exercitio opus habent: éstque etiam nôn sitientibus valde commodum, si laxiore ac debiliore apprehendente aluo, cyathi tēperati mēsura ante aridorū ciborū comestionē accipiatur. Apparatur autem vinum absinthites & pro occasione, virgis recentis & pleni absinthii quindecim numero, per diem ac noctem in fictili vase vini tenuis & adstringentis mediocriter vetusti maceratis. mensura autē vini sit sextariorum trium. Decoctum etiam herbæ ipsius vbi semel tantùm ebullierit, pari modo ad vinum quod aliàs pro consuetudine bibunt, admixtum, vtiliter à balneo ac exercitio præbetur. Melius autem est quod vbi otium sit, sic præparatur: Selibra absinthii in amphoram vini optimi recentis, quod mustum appellamus, coniicitur, oblinitur, in eáque permittitur, donec mustum cessauerit feruere: deinde absinthium quidem abiicitur, vinum verò reponitur ac inueterascit. habet autem omnino amphora sextarios octo quadraginta. Vinum absinthites aluum corroborat potenter, & quicquid lubricum infernè in aluo ac intestinis hæret, citra animaduersionem detergit, bilis generationem præpedit, flatúsq; alios quidem depellit, alios verò auertit, quodámq; modo spiritum dispensationi præfectum defæcat. Aloe etiam optima, trium drachmarum pondere deuorata, aptissima est, vbi non pro ratione ciborum egestio excrementorum fiat. Quemadmodum autem optima aloe etiam sola sanitati restituere potest: ita vitiosa medicamentaria superfluitate ventrem replet. Intercidentes verò obiter inflationes, syluestre cuminum, quod & Æthiopicum appellant, cochleari mensura ex aquæ calidæ cyathis duobus aut tribus potatum dissoluit: aut sison simili modo, aut rutæ ramuli in aqua ipsa feruefacti. Castoreum etiam assiduè potatum, totius affectionis apparatum demolitur, omnibúsque medicamentis præstare repertum est. datur eius drach. I. in tribus cyathis optimæ aquæ mulsæ. Lupi autē stercus, maximè albū, ex aqua aut vino albo & tenui, summè colicis auxiliatur, inquit Galenus: non solùm in accessionibus & irritationibus, sed tempore etiam interualli. aut enim perfectè morbum sedat, aut ita præparat, vt ad tempus aliquanto mitius affligat. melius autem stercus censetur, quod non in terrā delapsum reperimus, verùm in fruticem aut herbam excretum. ossa quoque in ipso stercore inueniuntur, quæ ipsius animalis concoctionem effugerunt, quæ si trita bibantur, magnopere colicis auxiliantur: quare mundioribus hominibus repurgatiora exhibenda sunt cum sale ac modico pipere mixta, aut alio quopiam ad commendationem odoris. Mirum in modū etiam manifestè colicos iuuat instar amuleti alligatum iliis ægroti, idem lupi stercus. oportet autem filum quo amuletum colligatur ex oue à lupo discerpta sumere, cum stercoréque ipso in pelle ceruina excepto, ac filo colligato ilia præcingere. Si verò non suppetet lana ex ouicula à lupo discerpta, ligamentum ex ceruina itidem pelle accipere oportet. Corydus idem passerculus qui & corydalus *hoc est galerita*, appellatur, simplici iure coctus, assiduéque vnà cum iure acceptus, summopere colicis prodest. Vtilitatem enim ex eo expertus sum, inquit Galenus. Cæterùm passerculis, quos pyrgitas à turribus, & troglitas ab antris & cauernis appellant, similis est, qui sanè circa vrbium muros versantur ac degunt: verùm his maior est corydalus ipse, habétque in capite veluti cristam siue galeam ex pennis sponte naturæ enatam: & circa vias reperitur, hyemis præsertim tempore. Aliud. Talum suillum vstum & tritum, totum ex aqua bibendum præbe. Aliud. Thymi cacumina in aqua ad tertias decoquito, & ad percolatum decoctum mel despumatum adiicito, bibendúmque præbeto.

A Aliud. Radices verbenacæ rectæ tenuiter concisas in aqua ad tertias decoquito, ieiunísque per quinque dies bibendum decoctum hoc præbeto: & colicis medeberis. Vtere: est enim experimēto cognitū.

Aliud. Hoc itidem experimento constat, eóque ipse liberatus sum: Mētham viridem aliquandiu decoquito, decoctúmq; bibendū ad dies tres exhibeto, & nunquā dolore afficietur: cauendum autem ne olla in qua menthā decoquis, per tres dies terram contingat. remedium verò hoc eiusmodi est, vt præsentem opem ferat, éstque B multo vsu cognitum. Lauri etiam teneriora virgulta arefacta, comedenda præbe per tres dies quibus mēthæ decoctum potant. Aliud mirabile. Marrubiū in vino mulso decoctum bibendū præbe: liberabitúrque æger à dolore, neque vnquam postea incidet in affectionem.

Rhamni folia viridia trita in pastillos informa, & exsicca, drachmámque vnam inde exhibe, febre carentibus, cum vino: febrientibus verò, cum hydromelite. Facit & ad voluulosos, omnémque dolorem flatuosum miro modo: per ructus enim ac flatus exoluti à malo, sani fiunt.

C Aliud. Rhamni succum poculi mediocris mensura, tantundémque passi Cretici misceto: dum in solium in balneo descendit, bibendum præbeto, plurimúmque tolerare id iubeto: in frigidæ autem aquæ solium nequaquam conscendat. experimento cognitum est. Ex apparatis verò pharmacis hocce nobis familiare est, inquit Archigenes. Castoreum & ammium tenuissimè trita, duorum cochlearium mensura præbe ex aqua mulsa. Secundum verò locum hoc habet: Castorei drach. III. ammii, seminis apii, fœniculi, cuiusque drach. I. exhibe eo modo D quo præcedens. Aliquādo autē pro apio, panacis radicē adiiciēs præbeo, assequórque ritè quod volo. Præstabile est & hoc: Anisi, castorei, æquales partes misceto, indéque drachm. vnam ex vino mulso exhibeto. Aliud. Gladiolum vnà cum radice exsiccatam, contusam, & cribratam, cum piperis granis vndecim bibendam præbe. diuturno malo hoc medetur. Cæterùm duo efficacissima ex multis omnino coli pharmacis, vsus approbatione præstātia, inquit Archigenes, vnicuique communicabo. Sagapeni, piperis, galbani, pyrethri, croci, spondy E lii, myrrhæ, cuiusque drachm. I. radicis panacis drachmas VIII. excipe melle, & ad cerati crassitudinem redige. Vbi verò vsus expetat, manipulum vnū chamæleuces aut chamæpityos in vino optimo, leui, anniculo, heminarum quindecim mēsura, vsque ad tertias decoque. In hemina deinde decocti vna, ex pharmaco ad fabæ magnitudinē dissolue: idque semel primo mense bibendum præbe: secūdo deinde mense bis, & tertio ter: atque hoc modo vsquequo quinquies exhibueris, secundum menses auctione facta, procedes: nisi alui ramenta inde succedant. ea eF nim leniter detrahere hoc pharmacum consueuit. Alterum verò ad dissoluendas accessiones valde efficax existit: Myrrhæ stactæ, opopanacis, succi Cyrenaici, croci, pyrethri, galbani, sagapeni, cuiusque drach. VIII. olei picini drach. I. mellis despumati quantum suffecerit vt ad cerati spissitudinem redigatur. Ex hoc pharmaco drachma I. in tribus cyathis passi Cretici diluti calidi liquefacta exhibetur. Neque vereor hæc etiam in accessionibus, nisi ex cruditate laboret æger, præbere: atque etiam in interstitiis per aliquos dies ex his affectionem expugnaG re, valdéque mihi ex sententia res procedit. Theriace porrò Andromachi ex viperis constans, interualli tempore assiduè accepta, prohibuit ne facilè ab accessionis irritatione rursus impeterentur. Antidotus Zopyrios appellata, præsens auxilium in debilibus doloribus existit. facit ad colicos & alui inflationes, & incipientes aquæ inter cutem suffusiones, maximè eam quæ tympanites appellatur: valet etiam ad iocinoris affectiones: prodéstque iis qui venenum hauserunt. Myrrhæ troglodyticæ dr. V. spicæ nardi drach. V. croci drach. IIII. floris iunci odorati drach. IIII. & dimidiam, casiæ drach. IIII. cinnamomi H drachm. III. thuris drach. vnam, piperis albi sesquidrach. costi drachm. vnam, excipe melle despumato: aut nucis Ponticæ magnitudine præbe ex vini mulsi, aut passi veteris cyathis duobus, aut ex aqua. Exhibeatur in colica

diuturna,habita tamen prius corporis cura,paululùm ante horam cibi sumendi ad dies ex ordine quindecim:deinde vbi ab eius exhibitione per quinque dies quieueris, rursus exhibe ad dies decem: iterúmque post multorum dierum intercapedinem, parum præbe, donec ea amplius opus non habeat æger. atqui propria sua efficacia corpus se melius repræsentaturum promittit,tum carne, tum colore,tum sensu, tum firmitate. Archigenes porrò Zopyrium antidotum hoc parare iubet: Spicæ nardi drach.vi.floris iunci odorati drach. v. myrrhæ drach.v. croci drach.IIII.casiæ drach.IIII.cinnamomi drach.III. piperis drach. vi.costi obolum,thuris obolum.Cæterùm præter opinionem colicis conueniens antidotus est quæ pæonia appellatur: in ipsis enim vehementibus accessionū irritationibus ante somnum exhibita,compescuit dolores,somnúmque dulcem simul produxit, ac morbum dissoluit. Quidam etiā ipsam cum oleo infundentes,scopum attigerunt. Descripta autem habetur in tertiodecimo De theriacis sermone,huius videlicet tractatus:quare ea ipsa censeo confidenter esse vtendum. Aliud valde bonum oxyporium,citò penetrans, cum colicis tum inflatis cōmodū: Cumini trientem,piperis albi,cacuminū thymi,foliorū rutæ,nitri,sing.vnc.I. contere cū aceto,ac redige in pastillos pondere vnius aut duarum drachmarum.exhibe iuxta cuiusque vires cum aqua calida.Aliud: Sisonis,casiæ,foliorum lauri in vmbra exiccatorū, sing. drach.VIII.petroselini drach.IIII.spumæ nitri albæ drach. v.excipe melle,ac vtere. Aut cochleare eius sicci ex aqua mulsa in qua ruta decocta est,præbe. Aliud. Cumini syluestris cochlearia tria,seminis coriandri,fœniculi,anisi,apii,seminis rutæ,cuiusque cochleare vnū,piperis grana IX.vini sextarium I.Hæc tenuissimè contrita vino permisce,& quotidie cyathum vnum bibendum cum aquæ cyathis tribus præbe.A potu autem æger deambulet,& probè concoctionem iuuabit. poteris & ipsum vinum calefactum præbere. Aliud Asclepiadæ, quod ab omni affectione penitus liberat: Corticis salicis viridis drachmas v.zingiberis drach.IIII.piperis drach.II.palmas passas III. rutæ viridis ramulos v.aquæ pluuialis sextar. III. Omnia simul ad tertias decoquito,atque ad horas siue dies tres, pro qualibet vice cyathos duos exhibeto : & post triginta dierum spatium,idem rursus facito:quò per anni spatium vnius, triginta & sex potiones contingant. hoc enim pharmacum potatum hoc modo,totam affectionem aufert. Aliud. Cornu cerui recens enati adhuc capillis obsiti,tenerrimique ac vsti,cochlearia maioris modi III. piperis albi grana nouem , myrrhæ parum quid ad commendandum odorem.Contere omnia, eisque cochlearū terrestrium magnarū vnà cū testis suis tritarum,quātum visum fuerit adiice: omniáque simul trita,& vino falerno mari mixto triū cyathorū mēsura permixta,& ad mites prunas in vase fictili calefacta,ac sedulò,nequid in fundo resideat,agitata, præbe bibēda,ita vt nihil reliqui maneat,atque id maximè tempore accessionis, & ieiuno adhuc ægro fiat.Deinde verò cibum qui facilè conficitur præbe,atque hoc ex ordine ad dies tres exhibe .Iis verò qui cochleas sumere non possunt, reliqua præbe sicca cum vino. Potio ad colicos,quæ etiam inflatis,& difficulter concoquentibus, voluulosisque est accommodata. Absinthii,pulegii,piperis albi, cumini syluestris, baccarum lauri decorticatarum, omnium æquales partes exsiccatas ac tritas,cochleari mensura præbe ex aqua calida.vtereque eo confidenter. Aliud colicum remedium per experientiam receptum: Baccas lauri IX. piperis grana VII.opopanaca magnitudine ciceris.coiice in aquæ cyathos III.totúmque simul feruefactum bibendum præbe: quiescátque inde æger, & perfectè sanitati restituetur. Oportet autem,inquit Galenus,ad viros masculi, ad fœminas muliebris sexus herinacei internam membranam accipere, exsiccaréque ac contundere , eiúsque partes tres prædictis admiscere. Aliud ad colicos præclarum. Colocynthida maximam non solùm ferro perforatam, sed & semine eiecto euacuatam, ita tamen vt id quod instar tomenti in ea est relinquas,vino veteri dulci quantū eius capere potest exple, eámq; per noctē integrā repone:

A manè verò vinum ipsum per panniculum diligenter exprime ac percola , vt nihil ex medulla eius in ipso potu residuum maneat : vinúmque ipsum calefactum bibendum præbe:quo facto æger deambulet,& liberabitur.

De antidotis dolorem leuantibus,infusisque colicis accommodatis, Galeni, Cap. XXXII.

PHarmacis dolorem leuantibus medici vti consueuerunt,vbi magnus adest dolor, aut vigiliæ , aut ne ob violentam tussim lancinentur ægri, velut in sanguinis re-
B iectatione & destillationibus à capite contingere solet. Verùm in illis mediocria exhibere solemus : quales sunt ex seminibus constantes tussi accommodatæ facultates, quæ & ipsæ omnino aliquid ex soporem inducentibus pharmacis admixtum habent: verùm modicum id est: inter multa adeo semina,quæ & boni odoris sunt, tenuiúmque partium,& vrinam cient : cuminum dico, daucúmque & anisum, & quæ his similia existunt . Cæterùm quæ ad colicos apparantur pharmaca dolorem leuantia, eiusdem quidem generis cum illis sunt,verùm longè ma-
C iori facultate prædita , atque id ob magnitudinem in eis doloris.Opium igitur fortissimum est stupefactiuū:admiscere autem ei oportet ea quæ aut dolorosam affectionem concoquere possunt,aut humores ab ipso factos discutere, aut secare & attenuare,aut secundum totam ipsorum substantiā permutare. Scopus enim nobis in his est, primùm quidem vt sensum stupidum reddamus:deinde vt nihil in posterum ex stupefactiuo pharmaco relinquamus quod membro nocumentum inferre possit : amplius autem,vt(quod maximū est)affectioni opitulemur.
D Ad hæc itaque respectu habito,videtur mihi debito modo & iuxta rationem propositum componere pharmacum,ex hyoscyami quidem,& opii permixtione, quicunque altiorem somnum ac soporem,sensitiuǽque facultatis stuporem inducere velit. Quò verò citius digeratur, omnémque profunditatem affectorum corporum penetret,calefacientia admiscere oportet , piper videlicet ac euphorbium & pyrethrum,quæ nociuos humores discutere possunt,& repurgare viscosos secaréque crassos,&flatus ventosos attenuare,concoquereque & euacuare . Ne-
E que verò parum concoctoriæ facultatis, frigidorum præsertim humorū,in Indica nardo existit. Quemadmodū autem ex aromaticis nardum coniecit Philo,sic & ii qui ei successerunt,alii aliud adiecerunt:florem iunci odorati,casiam, amomum ac costum. Quemadmodum autem rursus crocum conficit Philo concoctorium pharmacū ad humorem & affectionem crudā,ita alii myrrhámque & castoreum admiscuerūt: plurimíque ex ipsis, neque id malè,etiam familiaria nobis semina,apii videlicet & cumini,anisique ac dauci & petroselini & quæcunque eius
F generis existunt,adiecerunt:quò videlicet amarorū pharmacorum iniucunditatem lenirent, ad digestionémque & vrinæ expulsionem totum pharmacum impellerent atque inhortarentur.Si verò vaporum aut humorum crassitudinem attenuare oporteat,& hoc ipsum per ea cōtingit. Prima itaque,vt apparet,ex omnibus vetustioribus præclara Philonis antidotus existit,de qua ipse hæc scribit.

Philonis antidotus. Philonis Tarsensis medici magnū mortalibus inuentū ad multarum affectionū dolores,siue colum quis doleat,semel datum,siue iecur:siue etiam
G vrinæ difficultas,aut calcularis morbus, aut orthopnœa, aut tabes infestet.Sanat & conuulsionem & pleuritidē,ac sanguinis reiectationē,aduersúsque mortē se opponit,omnes viscerū dolores sedat,tussímque & suffocationē,singultúmque & destillationē . Hanc etiā Andromachus in suos cōmentarios retulit,hoc modo de ea scribens:Colica antidotus admirabilis,qua vtor & ad voluulosos, & ad eos qui stercora per vomitum reiiciunt, in maximis doloribus : datur magnitudine fabæ ex cyathis tribus aut quatuor aquæ frigidæ.Cōpositio autem hoc modo habet:
H Piperis albi drach.XL.opii drach.XX.croci drach.X.seminis hyoscyami albi drachm. XL. spicæ nardi,euphorbii, pyrethri , cuiusque drachmas duas. excipe melle cocto, ac vtere. Alia antidotus colica, Nicostrati isotheos appellata,duobus talentis empta, faciēs ad stomachicos qui cibum continere non possunt, oculorum affectiones , &

magnas vexationes,& dolores vuluæ ; ex hydromelite in quo ruta sit incocta. Croci sesquidrach. myrrhæ drach. II. spicæ nardi drach. II. costi, piperis albi, piperis longi, galbani, cuiusque drach. I. cinnamomi, succi mandragoræ, castorei, cuiusque drach. II. seminis dauci sesquidrachm. (alii drachm. III & dimidiam eius coniiciũt) opobalsami drach. IIII. sagapeni drach. III. casiæ drach. IIII. excipe mel le despumato,& fabæ magnitudine præbe.

Quæ colicis infundantur,& per anum subdantur, Cap. XXXIII.

HVius generis sunt etiam quæ sedi applicãtur, quæque ad leuandum dolorem per anum, tum subdun- B tur, tum infunduntur. Opium itaque ex genere eorum est quæ fortiter sensum stupidum reddunt, ac somnum soporiferum inducunt. atque hæc facit tum per se solum, tum cum pari castoreo in sapa aut oleo rutaceo imbutũ, tomẽtóq; exceptũ & ano inditũ. Miscere enim hæc pharmaca oportet quopiã vires ipsius opii mitigante, nocumentumque quod inde mẽbris infertur impediente, ampliúsque affectionem iuuante. Aliud, quod subditur colicis: ad dolorem leuãdũ. Castorei, croci, opii, myrrhæ, C styracis æquales partes in collyria lõga redige cum aqua, & vtere. Infusum ad colicos mirabile: Cedriæ quadrãtem, picis liquidæ semissem, castorei sesquiunciam, opii sesquiunciam, piperis grana L X. vnito cum digito medio vel eo qui index appellatur, vsque ad primam flexuram vncto,& simul cum olei rutacei cyatho vno inquinato, admixtáque butyri vncia I. terebinthinæ sesquiuncia, tepefactum per fistulam ampliorem infundito: subsidet enim & dehiscit, ac ab vnione discedit. Aliud infusum, quod ante somnũ acceptũ, somnum cõciliat, dolorẽ D lenit, concoctionémque probè iuuat: Succi absinthii dr. IIII. opii. dr. IIII. aloes dr. XII. picis liquidæ vnc. I. cedriæ vnc. I. myrrhæ vnc. I. cẽtaureæ dr. IIII. castorei dr. x. costi dr. VI. mastiches vnc. I. foliorũ rutæ vnc. I. styracis vnc. I. mellis & terebinthinæ liquidæ quantum ad coactionem sufficit, quò ad mellis crassitudinem redigatur. Vsu verò expetente, ex pharmaco hoc drach. plus minus quatuor, iuxta ægri vires ac ætatem, in diplomate cum oleo cyprino, gleucino, anethino, telino, in quibus cuminum con- E tusum coctum est, dissolue, modicúmque butyrum admisce. Et vbi aluum per clysterem stercoris eductiuum prius euacuaueris, deindéque laueris, & cibum exhibueris, ac caput ex anethino aut omphacino illeueris, ante somnum infunde. vtere. experimẽtò enim cõstat. Aliud, quod inferne infunditur, quo ego vsus magnum nomen assequutus sum. Castorei drach. IIII. croci sextantem (alii tamen drach. II. tantùm habẽt) opii trientem, myrrhæ drach. IIII. succi rutæ drach. II. nitri rubri drach. II (quidam verò pro nitro spicam nardi scribunt) excipe melle despumato co- F cto. Vsus verò tempore, nucis auellanæ paruæ magnitudine, aut fabæ tantùm accipe, ac in vini mensura vna, dissolue, affusáque olei rutacei mensura vna, vt videlicet duæ mẽsuræ sint in totum, permisce, ac prælotó ægro ante somnum infunde. Cæterùm præscriptas ad dolorem leuãdum antidotos & infusiones vitare oportet, ne in nimis assiduum vsum conuertamus: sedant enim confestim dolores, causas verò intus reseruant: & aut paulo pòst animi deliquium inferunt, & mortem, aut diuturnas & indis G solubiles affectiones reddunt. Aliud infusum mirabile: Butyri quincuncem, adipis anserini, adipis gallinacei, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, cuiusque sextantem, adipis vrsini vnc. I. cumini, foliorum rutæ, castorei, cuiusque quadrantem, euphorbii recentis drach. VI. opobalsami septũcem, nardi Celticæ trientem, vnguenti nardini lib. II. olei rutacei sextarios IIII. Vtere hoc ipso in vehementibus doloribus: euacuatione tamen prius per clysterem facta, & post horæ spatium mensuram vnam mediocris poculi tepefactam infunde, quiescerẽque iube, ac aliquandiu pharmacum retinere: atque ita diuinam eius videbis facultatem. Aliud infusum, quod etiam causas eua- H cuat, ac dolorem leuat. facit & ad diuturnam renum affectionem, & ad calculosos, eósque qui inuoluntariè vrinam eiiciunt: Allii capita magna tria, rutæ viridis manipulares fasciculos duos, olei dulcis libras quatuor. Allia

A decorticato,& cum ruta ac oleo donec torrefiant coquito, atque id ad prunas fumum non emittentes facito, ac deinde percolato, ad oleúmque butyri librã I. affundito, picis liquidæ sextarii Italici quartam partem, cedriæ tantundem: vnito, ac in vitreo vase recõdito. Vsu autem expetente, sextantem inde, aut minus iuxta ægri vires accipito, oleóque & vino pari mensura acceptis, ita vt totum hemina vna fiat, cõmisceto, tepefactũmq; infundito. Aliud infusum: Olei cyprini lib. V. castorei sescũcem, antidoti regiæ, quæ etiam tetrapharmacũ appellatur, sescũcẽ: emplastri ex succis sescuncẽ, terebinthinæ sescuncem, bu B tyri sescuncem, baccas lauri centum & vnam, baccas allii magnas quinquaginta vnam, cumini lati vnc. I. rutæ manipulum I. Baccas lauri & allia mundato: latũ verò cuminum & rutam in pila tundito,& in hemina vna vini veteris dulcis macerato. Sequenti verò die affuso oleo & butyro, in diplomate decoquito, percolato, ac reliqua admisceto, pariterque castoreum cum oleo tritum. vtitor. Vbi verò vsus postulauerit, pharmaci huius sextantem accipito,& adipis anserini itidem sextantem admi- C sceto, tepefactúmque iniicito. Infusum colicum admirandum: Fœnigræci ac lini seminis æquales partes, quãtum satis videbitur accipito, & in aqua præmacerata decoquito, atque vbi succus inde prodierit, quantum ad vsum satis videbitur percolato, ac in eo ipso quod percolaueris, lanas succidas eluito, expressisque lanis, ad aquam salem & oleum moderatè adiicito, simúlque vnito, ac tepefacta infundito.

Cataplasma colicum, ex libris Seueri, Cap. XXXIIII.

D FArinæ cicerum nigrorum, seminis brassicæ, farinæ fœnigræci, singulorum æquales partes decoque cũ melle oleóque cyprino, modico vino affuso. Est & alterum admirabile remedium, cuius efficaciam experimentum ipsum approbauit. Accipit autem fœnigræci partes II. baccarum lauri contusarum, mastiches Chiæ, & terebinthinæ, singulorum partem vnam. Coquitur cum vino & melle. Epithema colicis, inflatis: Silphium plurimum cerato cyprino excipe,& impone. Ego verò, inquit Archigenes, etiam castorei paululum admisceo, efficaciúsque E redditur ad stomachi præsertim inflationes. Aliud epithema ad colicos, inflatos, coxendicum dolores, pleuriticos, ac stomachicos,& diuturnum vomitum cibi: attrahit etiã ac duritias emollit: Ceræ, picis, resinæ pinus, adipis taurini, baccarum lauri, singulorum quincuncem, ammoniaci thymiamatis trientem, galbani quadrantem, piperis sesquiunciam. aliqui etiam canchryos quadrantem, ammiíque tantundem coniiciunt. Aliud. Ceræ libras II. Celticæ nardi, floris iunci odorati, casiæ, cyperi, F cuiusque sextantem, colophoniæ lib. II. terebinthinæ sesquilibram, thuris, pyrethri, cuiusque sesquiunciam, euphorbii vnc. I. costi drach. XXX. vnguenti irini quantum suffecerit. Arida in vino rigata ac exsiccata contundito & cribrato, atque ita liquefactis inspergito. Ad finem etiam opobalsami sextantem aut quadrãtem admisceto. Facit quæcunque etiam polyarchion: maximè tamen inflatis conducit. Vtendũ quoque ad colicos paulo mox subscripto polyarchio appellato, atque eo quod ex baccis lauri cõstat, quod ad hydropicos describetur, & siqua his G similia existũt. Propriè autem colicis conuenit, inflãmatisque & inflatis, quod in epistolis Archigenis refertur, ex seminibus cõstans: Ceræ drach. centum, terebinthinæ drachm. L. ammoniaci thymiamatis drachmas quinquaginta, opopanacis, iridis Illyricæ, anisi, meliloti, nitri adipis taurini, fœnigræci, seminis apii, cuiusque drach. XXV. mellis sescuncem, aceti cyathos duos. Arida contundito & cribrato: ammoniacum autem in aceto mulso per noctem vnam maceratum reponito. postera die liquescibilia ferue facito, in mortarióque cum pistillo tusa commisceto. Hoc epithema hoc modo purum citra aliarum H rerum admixtionem impositum, cutem exasperat, eisque qui vitiosis humoribus amplius abundant, serpiginosum pruritum excitat: quare in iis qui tenuiores carnes habẽt, ex cerato rosaceo quantum tibi satis videbitur pro curandi corporis ratione, admisceto. Dropax etiam assiduè

super omnem ventris amplitudinem iniiciatur, atque etiam super dorsum. Componatur autem is ex pice & resina, modica cera, sulphure, bitumine, manna, nitro, adarce. Intenditur autem vsus eius; si calidiori & non pinguefactæ cuticulæ admoueatur, atque etiam inter exercitia incumbere sinatur. Aliquando etiam balneum suscipiatur, ex nitro affato toto corpore largè conspersо. Huiusmodi enim dropacis vsus violentius affectionem destruit: sicut & sinapismus & thapsiæ vsus, multis qui antea exquisita diæta sunt vsi, & per aluum, si quidem adstricta fuerit; sunt euacuati, affectionem omnem excidit. Porrò dropacum & sinapismorum apparatus in tertio Sermone sunt descripti. Aliud Archigenis, vile quidem, verùm ob efficacem ipsius lenitatem in pretio habendum.

Picis liquidæ lib.II. ceræ sescuncem, sulphuris viui, nitri, aluminis scissilis, cuiusque quadrantem. Ad picem liquidam præcoctam vsqueque non amplius inquinet manus; ceram iniicito, qua liquefacta ab igne tollito, aridáque tenuissimè trita inspergito, vnito, emollito, ac vtitor. Flatus infernè educit, cutem vellicando iucundè afficit, ac per omnia colicis auxiliatur. Prodest etiam coxendicum doloribus, & articulis refrigeratis, lienique indurato. Epithema ex baccis lauri ad colicos. Ceræ, colophoniæ, picis siccæ, spumæ nitri albi, ammoniaci, cuiusque dextantem, baccarum lauri decorticatarum sesquilibram, piperis sextantem & vnciæ dimidium, ammii, cãchryos, iridis, cuiusque sesquiunciam, galbani sesquiunciam, vnguenti irini lib. vnam. Quòd si canchrys non adsit, pyrethrum coniice: & liquefacta cum siccis permisce. Hoc etiã approbat Oribasius. Polyarchion, quod in Alexandria præparatur. Casiæ, amomi, rosarum, cyperi, cardamomi, spicæ nardi, nardi Celticæ, folii, iridis, œnãthes, cõpositionis hedychroi, mastiches, croci, meliloti, succi absinthii, ammoniaci thymiamatis, aloes, bdellii, myrrhæ, cuiusq; vn.I. xylocinnamomi, piperis cõmunis, helenii, styracis, cypheos, thuris, cuiusq; sesquiunciã. Succos cum aridis committito, admiscetóque xylobalsami scrup.XII. floris iunci odorati scrupulos XII. terebinthinæ sescuncem, vnguenti nardini bessem, rosacei lib. I. hederæ vnc. XVI. opobalsami sextantem; succulenta vino diluta terito. Polyarchion quod dialeimma, *id est intermissio*, appellatur: quod & ipsum in Alexandria præparatur. Castorei vnc. I. piperis longi sesquiunciam, myrrhæ, opobalsami, hedychroi, foliorũ malabathri, radicis panacis, spicæ nardi, cuiusque quadrantem, costi sextantem, amomi sextantem, cinnamomi sesquiunciam, aut pro eo casiæ quadrantem, floris iunci odorati trientem, croci sextantem, cyperi, cardamomi, iridis, aristolochiæ longæ, aristolochiæ rotundæ, cuiusque sextantem, pyrethri trientem, ammoniaci thymiamatis quadrãtẽ, aloes quadrãtẽ, ceræ libras IIII. terebinthinæ lib. IIII. resinæ trientem, vnguenti nardini lib. III. quidam etiam styracis sextantem addunt. Vini verò quantum omnino sufficit. Polyarchion multo experimento cognitum, quo confidenter ad omnes diuturnos frigidiores, præsertim circa viscera, morbos vtaris: ego sanè eius vsu semper clarus euasi. Styracis pinguis dextantem, foliorũ malabathri sextantem vnciámque dimidiam, malorum cotoneorum repurgatorum vnc. XV. masnaphii vnc. duas & dimidiam, spicæ nardi, croci, cuiusque sextantem dimidiámque vnciam, micarum purarum dextantem, cypheos dextantem, œnanthes quincuncem, carpobalsami sesquiunciam, comæ absinthii vnc. II. & dimidiã, mastiches vnc. II. & dimidiam, caryophylli vnc. I. scrupul. VI. ammoniaci thymiamatis vnc. XX. colophoniæ vncias XVI. opobalsami vncias XII. & dimidiam, olei gleucini deuncem, nardini dextantem, melini vnc. XX. propolis dextantem, rosacei sextantem vnciámque dimidiam, mellis cochlearia viginti, terebinthinæ Chiæ vnc. XX. ceræ vnc. XV. vini spathitæ quantum sufficit ad reliqua cum eo conterenda, & ad rigandas micas. Arida quidem omnia contundito & cribrato: mala verò cotonea concisa cum vino spathite coquito, ac per se terito: deinde ammoniacum & mastichen cum vino conterito. Styracẽ verò cũ opobalsamo in altero mortario dissoluito, atq; omnia trita ac dissoluta simul vnito:

A liquefactísque quæ liquefieri possunt, & ab igne ablatis arida infarcito, ac donec refrigerentur agitato: deindéque ad ea quæ in mortario trita sunt adiicito, ac vnito: adiecto etiam simul melle. pòst verò emollito ac optimè subacto, tanquam valdè probato, vtitor. Aliud epithema præter opinionem efficax ad omnes præcordiorum vetustissimas etiam affectiones, præsertim in stomacho ac ventre. Quibusdam etiam quibus aqua inter cutem iam suffundi incepit, profuit. Duritias enim in stomacho vnicè dissoluit, supra hoc'q; visceribus robur & firmitatẽ

B addit. Compositio hoc modo habet: Resinæ pinus libras XX. ceræ lib. quinque, terebinthinæ deunces duas, olei lẽtiscini vncias X V I. gleucini vnc. X V I. thuris quincuncẽ, ladani quadrantem, ammoniaci thymiamatis, nardi Celticæ, succi absinthii, mastiches, bdellii, casiæ, cuiusque quincuncem, cardamomi, floris iunci odorati, iridis, balaustiorum, singulorum trientem, carpobalsami quadrantem, caryophylli quadrantem, herbæ sabinæ quadrantem, stactæ albæ quadrantem, piperis sextantem, suffimentorum subscriptorum lib. quatuor; œnan-

C tharii quantum sufficit. Suffimentorum verò quæ ad huius epithematis compositionem coniiciuntur, apparatus hic est: Liliorum alborum depuratorum lib. I I. styracis pinguis lib. I I. & dimidam, folii lib. I. caryophylli trientem, costi trientem, spicæ nardi trientem, mastiches quincuncem, amomi sescuncem, onychum aromaticorum vstorum & extinctorum, opobalsami, singulorũ bessem, carpobalsami sescuncem. Apparato ac redigito in pastillos, eísque ad præscriptam compositionem vtaris.

Quomodo aluum fluxione laborantem curare oportet, ex libris Philumeni, Cap. XXXV.

D Aluus tùm in febribus tum citra febres fluxione laborat: maiori verò difficultate eorum qui febricitãt cura perficitur, coniecturáque exquisitiore opus habet. In principio enim aliena à natura salubriter euacuare cõsueuit: ipsa videlicet natura vndiquaque ad superfluum & incommodum reiiciendum cogente, quemadmodum in febrilibus morbis frequenter fieri videmus. Conuenit itaque rebus sic stantibus, aut vsquequo natura omnem curam suam impenderit expectare, aut ipsius etiam mo-

E tus adiuuare. Etenim obluctari & excretionis cohibitionem moliri, maiorem morbum facit: siquidem quæ cohibentur sursum perlata dolores capitis, aut phrenitidas, aut lethargos, aut parotidas inferunt planè perniciosas. Quare in principio ea quæ in corporis cõmoditatẽ vtiliter excernuntur, minimè inhibere oportet. Postquam verò iam diutius perseuerauerint fluxiones, non solùm superflua euacuantes, verùm habitum veluti colliquantes, viréisque consumentes: tunc sanè resistere eis oportet, tum per ea quæ per os sumuntur, tum quæ per anum infundũ-

F tur, atque ea quæ forinsecus imponuntur. Si itaque biliosa pura recrementa prodierint, in magis salubria permutare ipsa oportet, non tamen per cohibitionem eos curare. Biliosum enim tùm in ventre, tum in ieiuno intestino aggregatum, atque post coaceruationem retentum, maximopere lædet. nam & stomachum subuertit, & visceribus inflammationes infert, & sitim accendit, & febres instaurat, omnésq; prædictas affectiones in capite efficit, atque in totum grauiorem affectionẽ reddit. Lac igitur in tali incommoditate bubulum aut caprinum tepidũ,

G recẽs mulctum ac potatum auxiliatur, aut ad ignem decoctum, assiduéque agitatũ, donec ad tertias sit redũctũ: quod ipsum & per fluuiales silices, ferríque laminas ignì candefactas ac in lacte extinctas fieri potest. Cæterùm in decoquendo superstantem concretionem siue spumam mystro aut pinna auferre oportet. hoc enim nullum com pendiosius remedium ad fluxiones biliosas reperire possis. Quandoquidem autem febricitantibus lac ipsum in nidorem aut etiam acorem conuerti consueuit, maiúsque nocumentũ quàm commoditatem inferre, tũnc sanè in præsens ipsum exhibere vitabimus: aquæ verò quarta

H parte ad lac ipsũ affusa, decoctionẽ faciemus, donec dimidiũ totius cõsumatur, atq; hoc modo exhibebim⁹. Et hæc quidẽ ad biliosas fluxiones sufficiãt: ad alias verò vbi sufficiensiã euacuatio sit facta, fluxióq; ipsa adhuc perseueret,

irrigationes adhibeātur ex oleo omphacino,aut rofaceo, aut melino cum vino:efficacius autem his myrteum eft, fi vehementiori indigeat adftrictione, tertia aut quarta vini parte ei admixta. Quòd fi robuftiora corpora contingant,gallæ,malicorium, cupreffi pilulæ in ipfa irrigatione incoquantur.Cuminum etiam tritum lanæ conuolutæ infarciatur,& apii fimiliter femen pari pondere:vrinam enim irritat,fluxionéfque ad inteftina eò diuertit. Cæterùm & fedes ipfa ex decocto quopiam prædictorũ adftringẽtiũ foueatur. Perfeuerãte autẽ adhuc fluxione, etiam cataplafmatis ex palmis & acacia & alumine erit vtendum:ceratis item ex oleo myrteo apparatis.Cõueniũt quoque emplaftra ex eadem materia apparata. Parabile verò & efficax hocce eft: Mora præ immaturitate adhuc acerbiora & albicantia feptẽ accipe, probéque contere: deinde ceratum ex oleo omphacino apparatum, ita vt ceræ in eo vncia fit,olei verò fextans,adiice:vnj,& vtere.Idem faciunt cruda mora exficcata cum ouo trita ac illita. Porrò inueteratæ iam affectioni epithema ex œnãthe cõuenit:& ex micis emplaftrum in ftomachicis defcriptũ, quòd fpumam argenti & ceruffam admixtam habet : itẽ reliqua quæ in Sermone de cœliaca affectione defcribentur.In potu verò accepta.ventris fluxus, poft fufficientem inutilium euacuationem,fanant:Capilli veneris decoctũ, paliuri folia,vinacei vuæ triti,fpica nardi, fpinæ albæ radix.quin & cœliacis & ftomachicis eadem opitulantur. Mora etiam immatura & adhuc acerba ad folem pluribus diebus deficcata,deinde trita & repofita, vfúque expetente bibita, magnum pharmacum alui reftrictiuum fiunt,vt ad diuturnas etiam cœliacas affectiones commodè exhibeantur,aliáfque omnes quæ fluidæ exiftunt, atque etiam dyfenterias.cõtunduntur quoque, & obfoniis admifcentur, quemadmodum rhus culinarius confueuit.Magis tamen aluum cohibent, rubi mora immatura & acerba eodem modo exficcata,& in potu exhibita.Illitione autem optima ad fluidam aluum eiufmodi vtaris: Acaciæ,mafiches,œnanthes,cuiufque æquales partes accipe,ac vnumquodque per fe contere,deindéque permifce,ac ficca afferua. neceffitate verò exigente ouo fubacta aluo illinito, fafciculúmque lanæ purpureæ imponito & obligato.Malo verò adhuc perdurante,etiã dorfum inde illinito.

Cura eorum qui ex debilitate,alui,fluxione laborant, ex libris Galeni, Cap. XXXVI.

VNumquodque membrum propria actione perfungitur,quum temperamentum fuum iuxta naturã afferuat.Seruabitur autem temperamentum, fi refrigeremus vbi ad caliditatem fuerit diuerfum: contráque calefaciamus refrigeratum: humectemus verò exficcatum,& rurfus deficcemus humectum. Iuxtáque eandem proportionem etiam tractemus eos qui ex harum intemperierum complexu & coniugatione afficiuntur. Oportet enim femper exceffui contrarium opponere, vfquequo ad moderationem,& in id quod iuxta naturam habet,membrum ipfum reducatur. Ratione igitur edoctus fum,etiam octo differentias curationis imbecilli vẽtris effe. Calidæ intemperiei cura. Vidifti nanque & tuipfe aliquos quidem per diem vnam, quofdam autem ampliori fpatio,frigidæ potu curatos: quorum aliquibus non folùm recentem frigidam fontanam exhibui,fed etiam coctam & poftea niue adobrutam & refrigeratam. Edulia etiam hoc modo refrigerata eos accipere, vidifti me concedentem:maximè fi à plurima caliditate vexarẽtur. Dedi autem & lactis fpumam fimiliter refrigeratam, & frigida iuxta ipforum vires poma eodem modo refrigerata:ptifanam quoque citra falis aut alterius rei admixtionem probè coctã, aliáque eius generis infinita: vnicum fcopum refrigerandi propofitum habens. Prohibui autem ne abfinthium aut aliqua adftringentia contingerent. Frigidæ intemperiei cura. Alios autem ex frigida intemperie laborantes,fimiliter ab adftringentium vfu prohibui,omnibus verò modis calefeci, vino veteri facultatis plurimùm calidæ exhibito:itémque cibis calefacientibus cum pipere. Humidæ intemperiei curatio. Quibufdam verò humidam ventris intemperiem haben-

A tibus,medicationis fcopum in exficcando feci, dedique eis edulia ex natura ficca: carnes probè affatas,& paucum potum.omniúmque adftringentium vfus his conuenientiffimus exiftit.in quibus enim humiditas multa ac veluti mador circa affectum membrum adeft, citra tamen humorum vitiationem, ita vt quantitatis tantùm exceffu affligant,ac veluti perftillantem ipfum ventrem reddant,in his commodiffimus exiftit ciborum ac potuum, itémque pharmacorum adftringentium vfus: exoluto nimirũ ac languido tũc facto ægroto mẽbro. Cura ventris ob ficcitatem immodicè fluidi. Alium autem ficcif-

B fimum iam factum, vt tabidis fimillimam figuram haberet,in contrarium omnino habitum deductum curaui.Huic, quum in principio exigua intemperie vexaretur,à ficcitate videlicet humectatione indigente,medici qui eum curandum fufceperant,abfinthium bibendum dederunt, maláque cotonea, ac fimilia in cibo: extrinfecúfque fimiliter adftringentia adhibuerunt, atque hoc modo totum aridum hominem reddiderunt. Hunc ipfum nos curauimus vniuerfo corpore eius omnibus mo

C dis humectato. Qualis autem eft fenectus in fanis, talis eft ficca intẽperies in ægris: vt etiam incurabilis exiftat, vbi perfectè compleatur.Perfectum autem complementum in hoc eft, fi folida fubftantia fimilarium corporũ, aridior fiat. Eft autem & altera quædam ficcitas eorum corporum,quæ ex fubftantia humore compacta conftat, velut eft caro & pinguedo. Alia etiam tertia ficcitas eft, quum humiditas ex qua membra connutriuntur,eft deperdita. Circunfunditur autem ea ipfa humiditas circa

D omnes animantis partes inftar roris in ipfis difperfa, quam impoffibile eft ipfis membris apponere citra nutrimentum:quare difficillima omnium huius affectionis cura exiftit. Alia autem ficcitas eft,quæ circa paruas arterias ac venas cuique membro proprias confiftit: hæc ipfa ob fanguinis penuriã cõtingit. Omnes verò has ficcitatis fpecies extremè offendũt aufterorũ ciborũ ac potuũ pharmacorúmque exhibitiones. confumunt enim etiam fiquid in ipfis innati ac infiti humoris relinquatur, partim quidem exhaurientes, partim verò exprimentes

E per meatus in interiorem latitudinem alui,partim etiam ad alia membra depellentes. Curare igitur has ficcitates conuenit,tum conclufos meatus laxando, tum quod ad circumiacentes partes depulfum eft, attrahendo, per humectantémque cibum vnumquodque fimilare membrum propria humiditate replendo:quemadmodum nos arefactum penitus à medicis hominem curauimus. Balneum itaque temperatiffimum his conuenit: ita vt æger aliquandiu in temperata aqua moretur. Præftat autem prope exteriores balnei fores calidæ folium locari:neque

F enim aere omnino ad ipfos indigemus. Oportet etiam geftando ipfum in balneũ inducere atque inde educere: deinde ex oleo antequã induatur inungere. A balneo verò ftatim lac afininum recens mulctum exhibendũ,afina in domum in qua decumbit æger deducta: pauciffimo enim tempore in ambiente aẽre lac ipfum morari oportet. Parum etiam mellis optimi tepidi lacti admifcendum: atque ita vfque ad fecundum balneum quiefcendum. Poftea verò mediocriter & accuratè fricatum, fecũdò lauabimus,diligenti coniectura tum ex ructibus tum

G ex ventris tumore facta,an exhibitus cibus fit ritè confectus. modicum verò tempus à primo balneo vfque ad fecundum intercedat,horarum IIII.aut V.puto, maximè fi tertiò etiam ipfum lauare velis:id fi non velis,non refert etiam plurium.Lauabis autem tertiò,fi affuetus fit balneis plurimis vti:& hoc fanè minimè negligamus, quò à fingulis balneis priufquam induatur,oleo eum inungamus. Cæterùm fi lactis vfu delectetur,etiam à fecundo balneo ipfum propinabimus:fi verò non, ptifanam probè decoctam,aut alicam inftar ptifanæ decoctam dabimus,indéque ftatim rurfus quiefcere iuffum,poftea in tertium bal-

H neum ducemus:aut contrà, ad cœnam,fi lauare non velit.Panis ei præparetur clib anites, purus, recens, probè affatus, fermentum & falem mediocriter admixta habens. Pro obfonio fit pifcium quifpiam petrofis aquis degentiũ,aut afellus ex iure albo. Atqui & alæ & tefticuli

gallinaceorum lacte nutritorum conueniunt:perdices itē ac passeres montani ac molles carnes habentes. Verùm quæ in palustribus ac fluminibus degunt,vitanda:omniáque duras habentia carnes,& graueolentia,pinguiáque & fibris referta:&,vt summatim dicam,caput cibi sit vt bene nutriat,& facilè concoquatur,miniméque viscosus sit, neque superfluitatibus abundet.In potu sumat vinum album colore,tenuéque substantia,& modicè, omnino adstringens,purúmque & parum aquæ ferens : quo nomine accipi volo id quod quū temperatur,modicā omnino aquæ admixtionem perferre poteſt.Scopus autē quantitatis potus,in hoc sit propositus vt nunquam ventriculo innatet, neque fluctuationis aliquem sensum faciat.In cibis verò spectetur,vt, quantum possibile sit,ventrem nō grauent,celeriter concoquantur,& inflationem non pariant. atque hoc sanè modo maxima corporis siccitas curatur. Quum verò mediocris siccitas existit,vtpote quum vires non extremè sunt collapsæ, pleniorem diætam sufficere expedit.Proponatur autem siccitas similis quidem prædictæ,cum qua tamen frigiditas sit coniugata. Intantum igitur prædictis ex calefacientiū sylua miscebimus, quātum membra fuerint refrigerata.Ponatur autē primùm, mediocriter ipsa esse refrigerata:apponemus itaque paulo antedictis,in lactis quidē vsu plus mellis : in vini verò vsu, idē quidē genere dabim⁹, min⁹ autē priore aquosū, &pluriū annorum.Cæterùm & edulia omnia calidiora exhibenda,non solùm ex naturali temperatura, sed à recenti etiam qualitate.Ex vnguento etiam nardino assiduè vētrem inūgemus vt nūquam aridus fiat:si verò nardinum non adsit, mastichino erit vtendum. Sed & ipsam mastichen cum nardino vnguēto terere licebit,lanámque purpuream ex eis imbutā ad vētrem adhibere.Si verò frigiditas multa intemperiei siccæ copuletur,vt cogat ferè ad vberius calefaciendum, primùm quidem affectionem grauissimam esse scito,& quæ difficulter corrigi potest, multáque diligētia opus habet. vbi verò iisdem vsi fuerimus quæ ad mediocrem frigiditatem sunt descripta, speramus sanè (quāquam longiori temporis tractu) nos affectionem sanaturos:ita tamen vt vehementer calefaciētibus abstineamus. Demus autem amplius quiddam ex melle despumato vnà cum lacte, atque etiam ipsum per se ampliori modo:itémque decoctum ac in pastillos redactum. vinum verò vetustius eis eligendum.Optimum autem pharmacum in omnibus his,quo frequenter picatores vtuntur, existit. Eo itaque vniuersum ventrem illinire oportet,atque mox priusquam refrigescat auellere: verùm hoc non sæpe in die,quorundam more,facere oportet. discutit enim hoc modo,nō verò bono sanguine mēbrum ipsum replet:nos autem non discutiēdi gratia, sed ob sanguinem bonum ex vicinis partibus attrahendum, eius vsum approbamus. Auxiliatur etiam omnibus his puellus carnosus dormientibus acclinatus,ita vt superiorē ventrem semper contingat. Quòd si ex ordine multæ siccitati caliditas non valde multa misceatur: in hac primam victus rationem seruabimus,ita vt mel prorsum nō gustent:vinum verò minimè vetus accipiant, quod sit album & tenue,& ætate annum non excedat.Edulia etiam tepida exhibebimus quæ lactosa,*hoc est lactei teporis* appellantur,si hyems adsit:in æstate verò, velut aquæ fontanæ conueniunt edulia,quæ non summè frigida sunt. ventrē quoque omphacino aut melino oleo illinemus. Si verò maior caliditas adsit,etiam dilutiorem vini temperaturam faciemus, frigidúmque dabimus, quemadmodum fontana aqua in medio vere esse solet. Nosse tamen operæpretium est,febrium similem hanc affectionem esse, atque siquis contentiosius eos refrigeret, periculo non vacare.

De cœliaca affectione, Archigenis,
Cap. XXXVII.

NON omnis ventris fluxus cœliaca affectio propriè appellatur:neq; enim si cibi crudi & incocti infernè prodeunt, neque si corrupti ac in peregrinum habitum mutati sunt,cœliaca affectio vocatur : verùm tunc solùm quū læuia & humecta excremēta egeruntur:vētre præ imbecillitate ea digerere nequeunte. Sequitur autem ipsos assidua egestio,aliquādo fœtida cum animi deliquii sensu:aliquando verò etiam sanguis flauus ac tenuis vnà cum iis quæ egeruntur destillat:& ob eam causam cibum auersantur,decoloréſque & vehementer graciles fiunt, corrugata insuper eorum vniuersa cute:& venæ sanè quæ in ventrem deferūtur,liuescunt:& ad magnam omnino desperationem res deuenit, si morbus diutius duret, ægris ad conuenientem diætam pigrescentibus.Si itaque morbus autumno incipiēs ad hyemem vsque se extendat,difficilius omnino curatur.Causæ autem affectionis sunt,assiduæ cibi corruptiones,& peregrinorum eduliorū ingéstiones:amplius autem si frigiditas aut vehemēs ardor insistat.similiter etiam plagæ ventrem lædunt:& in morbis quoque longis,venter malè affectus affectioni huic obnoxius fit.A medicinæ quoque purgātis potione quidā in cœliacam affectionem inciderunt.Nosse tamen oportet, quòd aliquādo quidē per circuit⁹ malū hoc affligit,tēporibus quibusdā aluo restitāte:quibusdā verò ordinatè per certas horas fluēte:aliquādo verò incessāter apparet.Quin &hoc nosse oportet,quòd sæpe nō solùm permanet appetitus,verumetiam amplius augescit:& ob id corruptionibus aceruatim pérque vices factis,omnia mala augescūt. Recente igitur morbo,diligenter inuestigandæ sunt ipsi⁹ causæ,vt ab eis maximè nos asseruemus.Siue igitur corruptiones præcesserint, cauendum ne amplius fiant, simúlque vitiosi humores ex eis generati euacuandi : siue peregrinorum eduliorum ingestio causa existat, ea ipsa auferre oportet:siue labor,aut fatigatio,aut aliud quippiā ex prædictis,ab eis similiter abstinendum est,ægrique in quiete adseruandi: atque si ferre queant, in inedia, aut certè omnino modico cibi vsu.Aliquando autem etiam larga potione vtendum,ægérque ad reuomendum cogēdus:maximè si humores in vētre collectos perceptemus. Deinde attentè exquisitæ diætæ insistendum,donec affectio intotum tollatur. Consistit autem exquisita diæta in electione qualitatis ciborum. Quòd si tamen in principio difficilis apparaat morbus,etiam reliquis præsidiis vtendum.Primùm igitur media inspicienda sunt, atque si inflammatio aut similis inflammationi dispositio circa ventrem reperiatur, cataplasmatis vtendum est quæ ex professo inflammationem soluūt,ac fluxus retrahunt: qua in re,palmæ commodè semini lini admiscentur. Cæterùm cataplasmata ipsa minimè calida apponere oportet: sed tepida saltem.atque si intendere eorum vim velis, acaciæ quippiam & hypocisthidis,aut malorum cotoneorum,aut aluminis rectè admiscueris. Magnificè autem prosunt lentiscus & rubus simul cocta. acetū quoque mulsum appositè in cataplasmatum cocturā assumitur.Summè verò commodam vtrique affectioni nouimus loliaceam farinam simul cum eis incoctam.Inflatione autem plurima infestante,cuminum aceto mulso inspergimus, rutámque & anethum.Manifestum est autem quòd ad cataplasmatum retentionem,quò contentius inhæreant, etiam rosaceum adhibemus, ac parum vini : ampliúsque lentiscinum,aut œnanthinum, aut myrsininum. oportet autem lana excepta ipsa imponere. Cæterùm optimum ad ipsos tale cataplasma existit:Malis maximè cotoneis,& palmis,absinthiique coma in vino decoctis, vinū ipsum percolatur,ac sapæ Creticæ tertia pars ei affunditur:deinde simul calefactis polenta tenuis inspergitur, & absque oleo decoquitur.oleum verò quo venter illinitur sit melinum.Post cataplasmata conuenient cerata ex myrsinino aut lentiscino oleo apparata:quæ tamen ex adstringētibus quædam habeant admixta,ex acacia dico,& quæ eius generis existunt. Aptissimum etiam his ceratum est ex oleo myrsinino apparatum, quod mora immatura ac acerba trita,parúmque sanguinariæ,habet admixta. Porrò vbi diuturnum fuerit malum, etiam ad malagmata transeundum est.summopere verò concinnum eis videtur,quod ex seminibus constat,& ad colicos est præscriptum:itémque quod ex lauri baccis, quod ad aquam inter cutem describetur. postea etiam adhibenda ea quæ vehemēter rubefaciunt cutem.Quòd si affectio adhuc intēdatur, etiam dropaces adhibēdi medicamētaria vi præcellentes,bituménque habentes & adarcen: post dropacē

verò,morſum balneo ſecundum caliditatem mordaciore
curare oportet:duabúſq; poſt dropacis amotionẽ horis ſi
napiſmi adhibendi ex ſinapi & caricis: ita vt modico tẽ-
pore impoſitos ſinamus,oleóque inde ad locum circum-
fuſo,ad balneum ducamus. Atque id ſemel facere non
ſufficit,ſed bis ac ter: neque enim hoc ipſo aliud effica-
cius remedium in prædicta corporis cõſtitutione appara
ri poteſt:& ob hoc nõ multo tẽpore inhærere id oportet,
ne loco nimiũ exuſto,ſecũda & tertia huiꝰ præſidii admo
tio prohibeatur. Mirabiliter etiã vomitꝰ efficaces ſunt, tũ
à cœna,tũ à ieiunio facti:nimirũ quæ corrupta ſunt euacuã
tes,& quæ ad inteſtina dilapſa ſunt attrahẽtes & cõuerrẽ-
tes,ac proprias vẽtris actiones reuocãtes. Si verò liceret ab
his ad eos qui à raphanis fiunt tranſire, maiore compen-
dio affectio ipſa expugnaretur. Quidam etiam veratri al-
bi purgatione vſi ſunt:& ſi ſubiectæ vires eius auxilii ſint
capaces, præ omnibus huius vſus eligatur. Ego verò ad
cœliacos priuſquam vires extremè deficiant, purgatione
humori conuenienti vtor. Aliquando autẽ medicati qui-
dam & acres,aut etiam ſeroſi humores tuniculis ventris
aut magis inteſtinorum infarti aut imbibiti,rodunt & ir-
ritant,atque ex omni corpore humores ad locos circa vẽ
trem & inteſtina aduocant,diuturnarúmque fluxionum
cauſa fiunt. Cæterùm ex egeſtis recrementis & ex conſe-
quentibus acceſſionibus,affligentis humoris ſpeciem cõ
iectare oportet,atque ita conuenientem exhibere purga-
tionem. Præſtabilius tamen eſt picræ ex aloe compoſitio
ni,ſcammoniæ ſcrup.I.aut amplius,ſi vires tolerẽt,admi-
ſcere,& cum aqua mulſa præbere. quòd ſi ex atra bile ſit
humor infeſtans, epithymum adiicere oportet, & poſt
affligentis humoris euacuationem, eis vti quæ affectis
membris firmitatem addere poſſunt:cuius generis ſunt
ex malo Punico eclegmata,ad ſtomachi ſubuerſiones de-
ſcripta. Illud etiam notatu dignũ, quòd aliquibus fluxio-
nes ex adſtringentium vſu oboriuntur: ventre nimirum
ab ipſis læſo propter imbecillitatem aut mollitiem ſen-
ſus. Vtimur autem,inquit Archigenes, ad alui fluxiones
hiera mea,drach.II.ex ea exhibitis ad eorum quæ in ven-
tre ac inteſtinis incident deterſionem:vt nullum enim a-
liud,hæc ipſa quam rectiſſimè emendat & corrigit: dein-
de theriaca vtor. Vtor etiam,inquit,zopyrio mea ad coli-
cos deſcripta,ad fabæ magnitudinem ex ea præbens cum
duobus cyathis paſſi veteris, aut aceti mulſi boni paulo
ante horam cibi ſumendi,ad dies ex ordine XV. deinde
vbi ab eius exhibitione per V. dies quieuero, rurſus exhi-
beo ad dies X. atque hoc tandiu facio donec non amplius
opus habeat æger. Præſtat etiam exhibere quæ ex duobus
piperis generibus conſtat,compoſitionem. Omnino igi-
tur ſimplicia pharmaca & facilè digeſtibiles cibos exhi-
bere oportet debili exiſtente aluo:ſi verò febricitẽt etiã,
eo magis aſtringentium ſylua erit vitanda. Quòd ſi tamẽ
prædicta remedia circa affectionis ſolutionem nihil effi-
ciant,vſtio aſſumatur. Perurere autem ſuperiorem ventrẽ
oportet,interuallis duorum digitorũ menſura aut am-
plioribus etiam factis,vlcerationéſque ſeruare ad multũ
tempus,ad fluxionum in ventre tranſitum ac deriuatio-
nem. Licet autem & per pharmacum cruſtas infligere, ſi
quis ignis admotionem formidet. Poſtremum quidem
igitur locum inter prædicta remedia vſtio habet,propter
nimiam ſeueritatem: ſiquis tamen virili animo prædi-
tus ſit, priuſquam concidant vires, poſt præſidiorum fir-
mitatem addentium vſum, quodam modo vſtione vti
poteſt,quæ ſola ſe affectionis difficultati opponere con-
ſueuit. Atque huiuſmodi quidem eſt quæ forinſecus cœ-
liacis adhibetur cura. Operæpretium eſt autem & per ad-
ſtringentes potus auxilium ferre,vbi humiditas imbecil
litatis cauſa exiſtat ac fluxionum. Plãtaginis itaque ſemẽ
ſiccum tritum ac potatum præclarè facit,tum per ſe tum
aliis etiam admixtis. Quidam etiam gallinarum ventri-
culis vtuntur exiccatis ac tritis potui inſperſis. Eandem
efficaciam & ſtruthocamelorum ventriculi habere cre-
duntur. Proderit & lapathi ſemen tritum, maximè verò
oxylapathi. Cornu item cerui tenerrimum vſtum,cũ mo-
dica galla præbe bibendum:aut nucum iuglandium cor-
ticem quo tinctores vtuntur,ſiccum tritũ,cochlearii mẽ-

A ſura ex aqua præbe:aut quercinam glandem contuſam ac
cribratam cochlearii menſura,inſtar farinæ vino auſtero
inſperge,ac exhibe:aut cancri marini vel fluuiatilis teſtã
vſtam cochlearii menſura præbe cum aqua: aut thuris
granum fabæ magnitudine in vini nigri cyatho vno diſ-
ſolutum, ſanguinariæ ſucco pari menſura admixto præ-
be:aut gummis albi vermiculati vnc.I.tritam ex vini ni
gri cyathis tribus præbe:aut vuarum paſſarum vinaceos,
ſiue etiam vuarum torrefactos; exhibe cum polenta:aut
canis ſtercus ſiccum,cum quodam odorato:aut plantagi-
B nem ſiccam contuſam & cribratam dato: aut bituminis
quantum ſatis eſſe exiſtimas,deglutiendum præbeto. Bo
num eſt etiam corticis quercinæ glãdis decoctum:itém-
que pelliculæ decoctũ,quæ ſub cortice quercus reperitur
Caſtaneæ corticis decoctũ, aſpalathi decoctum, radicis
pæoniæ decoctum,atque ipſa etiam radix ſicca trita po-
tui inſperſa:corticis loti arboris decoctum. Capitum itẽ
papaueris torrefactorum drach.I.ante ſomnum cum vi-
no diluto potata. quin & ſemen capitum papaueris tritũ
exhibitum egregiè auxiliatur. Mirabiliter autem acerba
C & immatura mora proſunt ſicca trita in potu exhibita:
quemadmodum de alui fluxione eſt prædictum. eodem
modo & rubi mora immatura & acerba exhibẽda. Vten-
dum & ſimplicioribus ad dyſentericos deſcriptis medi-
camentis,maximè iis quæ ex pomis ſunt apparata. Com-
moda ſunt quoque ea quæ vrinam cient,fluxionem ſæpe
transferentia:velut eſt apium,fœniculum,aniſum,adian-
tum,acorus,damaſonii foliorum drach.I.& quæ eis pote-
ſtate aſſimilantur. Ex compoſitis prodeſt paſtillus Thra-
ſiandri,& qui ex ſeminibus conſtat, ad dyſentericos ſcri
D pti. paſtillus item ex ſpina & ex electro, ad ſanguinẽ per
ſputum reiicientes deſcripti. Omnium verò maximè an-
tidotus theriace ex viperis conſtans prodeſt: multóque
adhuc magis quæ Eſdræ inſcribitur:efficaciter enim au-
xiliatur. Mirificè quoque cœliacis conducit antidotus de-
ſpoſynos appellata,cuius compoſitio hæc eſt: Spicæ nar-
di,cinnamomi,piperis,coſti,hyoſcyami,croci,ſeminis pa
paueris,opii,omnia æquali pondere accipito,contundito
& cribrato,ac cum melle vnito. Datur ex ea duorum ſcru-
pulorum pondus ex vino. Oribaſii,ad cœliacos. Bacca-
E rum myrti nigrarum cochleare vnum & dimidium,roſa-
rum ſiccarum,œnanthes,ſingulorum cochlearium dimi-
dium,palmarum carne ſufficienti excipe,& paſtillos in-
forma,ac exhibe drach.I.cum aqua aut vino dilutius tẽ-
perato iis qui febribus carent. Aliud,ad cœliacos. Lau
ri virgulta III. piperis grana vigintiquatuor, cumini gra-
na quinquagintavnum:contere,ac præbe febre carẽtibus
cum vino, febricitantibus cum aqua:pro vna autem vi-
ce hæc in potu ſumuntur. Cæterùm ſimplicia & antidoti
opportunè ante cibum exhibentur:paſtillus autem dolo-
F rẽ leuans,ante ſomnũ. Malagmate verò concoctorio,in
alui fluore per omnia huiuſmodi vtaris: Bdellii,ammo
niaci thymiamatis,canchryos,cuiuſque ſeſquiunciam,o-
popanacis drach.VI.ſtyracis drach.VI.myrrhæ ſeſquidra-
chmam,piperis grana centum & triginta,galbani drach.
ſeptem,terebinthinæ drach.ſeptem,ceræ drachmas trede
cim & dimidiam,adipis ſuilli drachmas ſedecim. Siccif-
ſima conterito & cribrato:molliora verò in pila tundito,
ac ſicca inſpergito:pila itémque piſtillo ex vnguento iri-
no illitis,vt molle ad tactũ & glutinoſum reddatur. Ver-
G mes autem terreni in teſta ad cinerem exuſti, & ieiunis
cum vino exhibiti,ventris fluxiones ſiſtunt: eorũ itaque
tres aut quinque exhibeto. Porrò cognitu digniſſimũ &
hoc eſt:infinita ſcilicet remedia hoc nomine prædicata
eſſe quòd aluum ſiſtere poſſint: verùm ſeri profectus eſt
omnium meminiſſe:& cauendum etiam ne nimium lar-
gus fiat eorum vſus: quanquam plurimi omnino morbi
ab aceruata pharmacorum viciſſitudine delentur, qui a-
liâs non facilè hominem relinquant, ſi diæta ſolùm ex-
quiſita vtatur. Vna autem tutiſſima & compẽdioſiſſima
H via,ad affectionis extirpationem diæta exiſtit. Diæta
cœliacorum. Cœliacum oportet mox vbi à ſomno ſurre
xerit faciémque proluerit,ad deambulationem prodire,
ita vt pro viribus progrediatur. Deinde fricationem ſim-
pliciorem adhibere,parce videlicet & minimè contentè

fricando,maximè ventrem: oleo verò quo confricatur,
canchry & pyrethrum incoquantur, quo postea deterso,
corpus ex oleo dulci impinguetur.Balneo autem vtpluri-
mùm renuntiamus: aliquando tamen ad lassitudinis vel
alicuius alterius rei medelam ipso vtimur.In balneo verò
smegmate quopiam vtatur,quod cutem lancinare ac per-
tundere potest,velut est nitrum assatum,fæx vini vsta, &
quæ eius generis existunt. Ab inunctionibus & balneo
prandendum est:perspiciendum verò,si quicquam aliud,
vt cibum diuidamus.Duas itaque tertias partes cibi,in cœ
nam referuet,atque ipsum etiam qui in prandio exhibe-
tur panem dimidiatum per se sumat: reliquum verò cum
obsonio simplici.Frumentaceum enim alimentum,natū
ræ homini maximè conuenientis,existit.Oleribus autem
rarò vescatur;inflationes enim pariunt. Minimè apti sunt
etiam omnes arborū fructus,insuauibus humoribus ven-
trem & stomachum replentes. Cæterùm à prandio deam
bulationibus indulgendum, & animi aliqua laxamenta
adhibenda.somni enim diuturni, nocentissimi sunt, nisi
lassationis sensus adsit,aut nox vigilata præcessit: vesperi
autem à cœna dormiat.Ex frumentaceis igitur cōueniūt
panis clibanites,alica,oryza:verùm sorbitiones ex milio
non probo,quum concoctu difficiles & vitiosos humo-
res milium producat. Ex leguminibus non inepta est lē-
ticula assata, & cum plantagine cocta: vtile est & palmas
sorbitionibus incoquere,maláque cotonea,eísque simili
vi prædita.Ex oleribus brassica eligatur duabus aquis de-
cocta,cum oleo ac modico garo, paucissimóque aceto:
intubus item coctus & cichorium,pastinacáque valde ex-
cocta cum simplici liquamento. Varietatis autem gratia
eis etiam carnes exhibēdæ,ex gallinis,columbis,aut paf-
ferculis montanis,ex pedestribus etiam tenerrimæ & fria
biliores,coctæ omnes,concoctis simul quibusdam fructi
bus,aut pomis,aut myrti baccis.Bellaria modicè præbē-
da,velut sunt amygdalæ,palmæ,nuces, atque ea volupta-
tis gratia tātùm ac dulcoris degustāda.Fructus sint mini-
mè inflantes:vua modica pensilis:in pomis ac piris simi-
libúsque mediocritas seruanda,atque hi ipsi cum paneex-
hibendi. Vinum conuenit subadstringens. Omnis autem
liquor qui in potu exhibetur,paucus sit, & post omnem
cibum præbeatur.Multus enim potus,ventris fluxionibus
infensissimus existit. Nosse tamen oportet quòd in iis
qui cum mordacitate fluxionibus infestantur,optimè fa-
cit lactis potus:ita vt in principio calidum ac recens mul
ctum detur:postea verò ad medietatem decoctum aut e-
tiam ad tertias quemadmodū in alui profluuio est præ-
dictum.hoc enim modo exhibitum simul sistit ac tem-
perat fluxiones.Cæterùm in quibus lac ipsum in nidoro-
sam aut acidam qualitatem permutatur,quartā partem a-
quæ affundito,prædictóq; modo decoquito ac exhibeto.

De colliquatione, Cap. XXXVIII.

QVVM verò per vētrē quiddam excernitur quod nō
ab accepto cibo aut potu prodit,sed ab humoribus
ex corpore in ventrem defluētibus,assimilatúrque ei quæ
tum per vomitum reiicitur,tum infernè procedit, flauæ
bili:differt autem ab ea tum graueolentia, tum quòd fla-
uius quodammodo excrementum apparet, strigmenti-
tiámque crassitudinem habet:aliquando verò & oleosum
aut adiposum existit: colliquatio morbus is & syntexis
vocatur.Recens enim compacta substantia pinguedinis
ac carnis,ab ardenti febre resoluitur & colliquatur. Diu-
ti⁹ verò perseuerāte malo,ex ipsis etiā solidis partibus ali-
quid colliquescit:in qua pessima febricula frigidæ purif-
simæ frequens potus remedio existit:eiusdem etiam quā
litatis cataplasmata & epithemata ad pectus & præcordia
adhibere oportet.Cibi quoque refrigerantes exhibendi:
reliquáque quemadmodum in æstuantibus,ac in habitū
conuersis febribus dictum est,facienda. Quòd si in visce-
rum inflammatione hoc contingat,valde periculosa affe
ctio est,& cum prædictione remediis prædictis vti opor-
tet.Porrò si acre sit ac mordax quod excernitur,intestinā
que inde ignescant,mordacitatem lenire oportet per in-
fusiones,vbi vrgeat malum,nullo exacerbationum respe
ctu habito,præterquam circa initium accessionis.Infun-
datur autem succus oryzæ ad tactum tepidioris,itémque

A lac tepens.Si verò mordacitas cum tormine contingat,
ptisanæ succus infundendus est cum ouis crudis ac con-
quassatis,admixto rosaceo:aliquando verò bituminis e-
tiam drach.i.admiscenda. Quòd si dolor adhuc perseue-
ret, bis ac ter etiam prædicta infundantur.Cōuenit quo-
que his lac potatum,ad quod quarta aquæ pars est affusa,
quemadmodum dictum est, decoctione ad tertias facta.

De lumbricis, ex Herodoto, Cap. XXXIX.

LVmbrici & in febribus,& citra febres nascūtur, tum
multitudine,tum magnitudine,tum colore, tum tē-
B poribus etiam differentes.Circa initia enim morborum
generati,substantiam suam ex subiacente corruptione ca-
piunt:circa vigorem verò,ex malitia morbi: circa decli-
nationem autē,ex permutatione omnium in melius, qui
sanè citius separantur:natura enim ipsos, reliquorum re-
crementorum instar,foras propellit. Cēsentur autem pe-
iores ex ipsis maiores minoribus,paucis multi,& albis ru-
bri,viuentes etiam mortuis deteriores.In infantibus au-
tem & pueris,atque iis qui ad pubertatem accedunt,ma-
ximè abundant.Cæterùm hoc malo affectosi,ncredibilis
C morsus stomachi ac ventris concomitatur, tussiculǽque
tenuissimæ ac frequenter irritantes, quum tamen nihil
reiiciatur. In somno tremunt & præter rationem exur-
gunt.Quidam verò & linguam foras protrudunt, oculós-
que claudunt,ac taciturni sunt,excitantésque molestè fe-
runt,ob imbecillitatem vigilare nequeuntes.Quidam au-
tem oculos sanguine suffusos habent,& pulsum inæqualē,
obscurum,deficientem & recurrentem. Quibusdam etiā
appetitus perditio accedit.Pueris insuper dum dormiūt
D manducatio linguæ,cum exertione,cui accedit cōforma
tio oris in modum lactentium aut accipientium cibum.
verùm hæc pauco tempore & per interualla fiunt. Aliqui
verò infantes cum clamore præter rationem exurgunt,
citóque rursus collabuntur. Aliqui etiam dentibus fren-
dent:quod contingere verisimile est,animalculis attrahē
tibus cibum,mordentibúsque ventrem ac intestina. Iam
verò & ad stomachum quosdam processisse constat,nau-
searúmque & morsuum fuisse causas. Sæpe etiam per se
sursum reiectantur:aliquando verò cum pituitoso quopiā
E humore. Quidam etiam infantes neglecti, motu pul-
sus destituuntur,ac refrigerantur,atque eorum instar qui
animo linquuntur,tenuem quendam ac frigidum sudo-
rem exudant,& vtplurimùm liuescunt. Contingit autem
aliquando faciem fieri rubicūdam,maximè circa malas:
verùm color hic rursus in pallorem solito maiorē transit.
Alii autem instar delirantium peregrina in somnis loquū
tur: alii decubitum transmutant continuè dormientes,
angoréque vexantur, ex locóque ad locum sese vicissim
proiectant.Verùm paucos omnino ex ipsis morsum con-
F fiteri constat. plerique enim in mentis inopia ac tacitur-
nitate degunt.Porrò qui à rotundis lumbricis infestantur
etiam cibum auersantur,& siquid acceperint, reuomunt,
aut nauseabūdi vix deglutire possunt. Febres in eos cum
vehementi extremarum partium refrigeratione irruūt.
Quibusdā autē venter ad tympani modū inflatur. Ex
Hippocrate. Lūbrici circa aluū his signis deprehendū-
tur: si somnolēti sint nō permittente morbo,& extremæ
partes frigidæ,& cordis siue oris ventriculi dolor, vrinæ
cōturbatæ,& lingua humectetur.Item qui animalculis in
G ventriculo abundant,sputo replentur: & si tenuis quispiā
prodierit lumbriculus,amplius non spuunt. Quicunque
igitur in ore ventriculi lumbricos habent, ferè in totum
ipsos vomitu reiectant.Quibus verò in intestinis insunt,
ipsos infernè excernunt.Omnes autem nauseabūdi sunt,
vomúntque quæcunque acceperunt.Iis qui punguntur, si-
miles sunt:totóq; corpore cōtrahuntur,& repentè aceruā
tímque mouētur,ac tormina accusant, interaneorúmque
dolores.Euaporationes quoque ad caput delatæ, vertigi-
nes inducunt.Quin & diæta quæ præcessit, ostendet tibi
H lumbricorum generationem:ex crassioribus nimirum &
quæ difficulter conficiuntur,& largius ingestis, & maxi-
mè frumentaceis contingentem:quos item balneis à ci-
bo vsos fuisse comperies. Cæterùm cura ipsorum,alia cō-
munis est & cum ea quæ febricitantibus conuenit coin-
cidens:alia verò eis propriè conducit. Quum igitur am-

bigua adhuc affectio existit,& rationabilis quædam suspicio adest, incerta tamen neque planè comperta; mitioribus sanè remediis vti oportet: ab actioribus enim febres magis exacuuntur, si affectionem falso habuerimus suspectam. Vbi verò constans ac euidēs cognitio contigerit, ad tempora morbi animum intendere oportet. Ad eos enim qui circa primas horas nascūntur, acrioribus remediis est vtendum: & magis vtique, si iuxta declinationem totius morbi apparuerint. Eos verò qui vigēte morbo apparent, mitius curabimus: atque id eo magis, si inflammationes & tensiones viscerum concomitentur. His igitur cataplasmata adhibeantur ex semine lini, crassiore lupini farina pari mensura admixta. In potu, pueris ante cibum myxarum decoctum admixta mentha præbeatur: eis autem qui ad integram ætatem peruenerunt, absinthii aut abrotoni cremor. Vtrisque verò etiamsi febricitent, etsi trimestres tantùm infantes existant, vermes terreni cum sapa confidenter exhibeantur: si verò sapam nō admittant, cum hydromelite, aut vt libet præbeto, nihil veritus, neque vtilitate contempta, septem numero dato. Quòd si non nuda sit suspicio, sed certa deprehensio lūbricorum, cataplasma ex lupinorum farina in hydromelite decocta imponendum: cui aliquando etiam bryoniæ radix adiiciatur. Vmbilicus autem felle taurino expleatur, aut melanthio cum lacte muliebri trito, aut absinthio, aut abrotono, aut bryonia, pinguib⁹ ficub⁹ admixtis. Spina verò vniuersa, ex medulla ceruina inungatur. in potu etiam his vermes terreni septem cocti ac triti cum sapa præbeantur, aut, vt libet, aliàs tenuissimè triti. Efficax est & abrotonum, & santonicum, & absinthium decoctū, vnumquodque aut cum ficubus aut palmis exhibitum. Aliquando autem hæc contusa & cribrata, & cum melle in catapotia redacta, deglutienda præbemus. Dari potest etiam chamæmelorum decoctum cum modico rosaceo: vehementer enim efficax existit. Egregiè quoque facit Cretica sapa cum rosaceo potata. Aliud. Nuces pineas in aqua calida macerato, teritóque ac rosacei cyathū vnum affundito, & cum vino optimè temperato tribus horis bibendas præbeto: inde enim enecati, tum vomitu tum secessu eiicientur. Commodè quoque in cibo sumitur senecio viridis ac barba hircina. Eosdem etiam auriculæ muris succus, & calaminthæ ac menthæ decoctum, citra molestiam educit, quod & brassicæ semen ac petroselini facere perhibentur. Superior autem venter cerato integatur ex absinthio oleóque cyprino apparato: aluo autem adstrictæ glans immittenda, præsertim pueris: quæ si nihil profecerit, clyster adhibendus morbi vigore remittente, ex absinthii & abrotoni, aut cētaureæ decocto, cū melle ac nitro. Cæterùm lumbricos qui circa vigores febriles nascuntur, quósque malignos appellamus, per simpliciora remedia subducere conabimur. In cataplasmata igitur absinthium, abrotonum, ac santonicum miscebimus: aliquando etiam lupinum. Olei autem omphacini propinabimus eis qui facilè id ferunt, cyathum vnum. In sorbitiones verò mellis plurimum coniiciendum: & ptisanæ quoque oleum plurimum omphacinum incoquēdū. alicam itē in myxarū decocto præbebimus tum per se, tū cū aqua mulsa. Præbitiones verò ex oleo semper augebimus: multæ enim commoditatis existunt. In vniuersum enim omnia quæ lumbricos educunt aut per acredinem occidendo, aut per amaritiem subducendo, aut ad excretionem irritando, aut per consequentem ad ea quæ exhibentur lubricitatem, efficacia cognoscuntur. Extrahuntur enim simul, vt verisimile est, per sorbitiones lubricas vias reddentes, aut etiam per innominatam aliquā efficacem qualitatem. Viuentes equidem vicinas intestinorum partes apprehendunt: mortuæ verò vnà cum stercore euacuantur. Prodeunt autem quædam adhuc viuæ, verùm vertigine affectæ, &, si ita dicere libeat, feminecatæ. prosunt autē & his vermes terreni. Porrò per pharmacorum potiones enecatos lumbricos, citra dilationem per glandulas extrahere oportet: vitiosa enim ex ipsis exhalatio procedit, quæ & appetitum & digestionem lædit. Atqui ad nauseas ex lumbricis obortas, lancinationésque stomachi, salis granum in ore detineant, deglutiántque

A liquefactū. acredo enim, vt apparet, eos statim infrà subsidere cogit. Oboriuntur autem & in alui fluxione lubrici. eos fluorem inspissando, & concoctionem tum per cibos tum per cataplasmata in melius permutando, curare oportet. In quantum enim fluxiones inualescunt, tantùm etiam lumbricorum generatio augetur: vicissimque fluxu cessante, lumbrici interquiescunt: quare diligenter conabimur vt aluum adstringamus, firmitatémque ei adiiciamus. Coniicienda itaque in cataplasmata aliàs ad fluxiones B sistendas concinnata, ea quæ ad lubricos sunt prædicta, & quæ fluores non exacerbant, velut est absinthiū, abrotonum, santonicum: iámque etiam malicorium, acacia, & balaustia, eisque similia, cum cruda hordeacea farina. Cerata quoque imponenda ex his apparata. Vtēdum & præpotationibus, inter quas reliquis omnibus plātaginis succus est præferendus: ad vtranque enim affectionē, veluti dixi, efficax existit. Licebit autē & in hoc casu, vermibus terrenis, quemadmodum antea dictum est, vti.

Ceratum ad lumbricos: Farinæ lupinorum, absinthii, farinæ hordeaceæ tenuissimæ, cuiusque drach. septem, C fellis taurini vnciam vnam. scobis cornu ceruini drach. quatuor, ceræ quadrantem vnciæque dimidium, olei secundarii sescuncem.

De lato lumbrico, Cap. XL.

Lumbricus qui latus appellatur, in iis qui febre carent abundat, & in longis ac diuturnis enascitur morbis. Est autem latus lumbricus, si ita dicere libeat, permutatio pelliculæ intrinsecus tenuia intestina ambientis, in corpus quoddam viuum, quod continuos stomachi morsus infert, & ad cibos incorrigibilem appetitum: cæterùm ea quæ accipiuntur, non succenturiata digeruntur, sed citò D excernūtur. Cōsequitur affectos corporis gracilitas & imbecillitas cū tarditate, assiduúsque famis sēsus. quod enim viuificatū est in intestinis, vbi recēs exhibitū cibū cōsumpsit, postea ipsa solida corpora arrodit. Minimè verò fallax signū erit, si cū recremētis quædā cucurbitæ semini similia excernātur. Porrò cura penitus cū præcedenti concordat: præpotationes enim conueniunt amaræ & acres: allii item comestiones. Aut enim integræ excernuntur, vt incredibilem magnitudinis de se præbeant aspectum: aut etiam prodeunt in partes concisæ, & semel sanè exolutæ E non amplius secundariò congregantur. In potu igitur etiam his vermes terrenos, vt dictum est, exhibebimus. Propriè autem ad ipsas auriculæ muris succus facit, duorum cyathorum mensura, cum vno zythi cyatho potatus: celerrimè nanque ipsos educit. Aliud ad latos lumbricos quos ceirias, *id est institas*, vernacula voce appellant.

Nitri, cardamomi seminis, piperis, singulorum æquales partes commisceto, & cochlearii mensuram inde præbeto: confestim enim educit. Aliud. Corticis radicis mali Punicæ acidæ in suprema parte delibrati, piperis, cu-F iusque drachmas quatuor, cardamomi drachmas sex, marrubii drachmas duas, mellis despumati quantum sufficit, præbe ex eo cochlearium post allii comestionem.

De ascaridibus, Cap. XLI.

Ascarides etiam lumbricorum species sunt, circa extremas intestini recti, ac primam internā adstrictionem ani partem, sphincterem *Græcis* appellatam, consistētes, vehementémque pruritum his locis inferētes. Et pueri quidem assiduè ad egerendum irritantur: à cōtraria verò instantia, & aduersus eas contentione, ac vtplurimùm G ab excretione melius habent. Qui verò ad integram ætatem peruenerunt, causarum molestiam inferentium animaduersionem habentes, digitos in anum immittunt, ac procidentes educunt. quin & ignitis lapidibus, aut littoreis calculis à sole perustis fouendo, mordaces pruritus leniunt. Cæterùm, quum quidam præ pusillanimitate nihil horum auxiliorum admittant, minimè malum ipsum negligere oportet, sed citra dilationem curare, atque iis qui falsi diuersum sentiūt, causas indicare ac curandi viam H demonstrare. Porrò causæ huius accessorii mali, cibi sunt & frigiditates, alimentique corruptiones, quas præstat prius vitare. Huius verò signa, potissimū ex recremētorū graueolentia sumuntur. Postea pueri quidem acri muria infusa sunt euacuandi, aut absinthii decocto oleo admi-

xto.Calidiorem quoque sublutionem esse cõuenit:à qua vbi prodierint recrementa,affecti loci illinendi, ex simplicibus quidem,acacia & hypocisthidis succo, rhoisque succo cum alumine liquido: compositis verò,Andronii pastillo,& sphragide Polyidæ inscripta, & lanæ succidæ pastillo,ac quæ his similia existunt. Coacta enim ab adstringentibus caro,corroboratur,aptitudinémque ad ani malculorum generationem amittit,atque ascaridas ipsas excludit. Perfectiores etiam ætate,similiter euacuandi acrioribus ac calidioribus infusis,velut est muria & centaureæ decoctum:deinde cedria eis infundenda: ad quã rem corneam fistulam vndiquaque perforatam apparare oportet,circa fundum amplam,ac magnitudine locis cõuenientem, quam vltra adstrictiorem ani partem inditã cedria explemus,ita vt cedriæ immissio palàm tum per amplitudinem,tum per transuersa vndiquaque cõtingat: pòst verò quiescere iubemus,sæpe eũdem curationis modum repetentes. Aliud,quod & pueris & qui perfectæ sunt ætatis,conuenientissimum & efficacissimum existit. Carnem veterem salitam, pinguedine derasa, sublongã & rotũdam formabimus,atque ita adaptatam, podici atque adstrictiori ani parti intrudemus,ligamentóque adhibito,quàm diu sustinere possint, inditam finemus: deinde soluemus,prædictáque infundemus ac illinemus. idẽ etiam remedium sæpe repetemus. Cibi verò frumentacei generis,boni succi, ac qui facilè concoquuntur præbeantur.

De abscessu in intestinis, Cap. XLII.

OBoritur aliquando abscessus in intestinis, ad cuius eruptionem eliquationes aquosi puris cõsequuntur: quare ignari ac inexperti hoc viso decipiuntur,dysenteriam hanc affectionem esse putantes.& sanè,vt verum fatear,si post eruptionem diuturna fit exulceratio & perseueret,eo modo quo dysenteria curatur:verùm in principio neutiquam consimili curatione subducitur: vnde etiam quosdam ægrotos periclitatos esse cõstat,malè ab indoctis medicis tractatos,qui statim in principio dysentericas infusiones adhibuerunt.Pro viribus itaque affectiones hæ inter se distinguantur:iudicatu enim faciles existunt.In abscessu enim semper dolor pulsatilis præcedit, iuxta affectum locum innitens,neque morsus,neque decursus adsunt,quales in dysentericis præcedere consueuerunt. deinde mutatione in suppurationem incipiente,rigores inæquales consequuntur,febrésque,circa vesperam maximè,irruentes: postea vbi perfecta humidi mutatio fuerit facta,omnes moléstiæ minores fiunt,vehementésque dolores remittunt:deinceps eruptionis tempore accedente,rursus dolores intenduntur. aliquando autem perfecta ventris adstrictio adest.Post eruptionẽ verò humor qualem prædiximus,excernitur: quum nihil tale in dysentericis oboriatur. Cataplasmatis igitur ad eos vti oportet ex semine lini,adstringẽtibus aliquot simul admixtis, veluti sunt palmæ,mala cotonea,& similia. Atque ne fluxus augescat,infusis vtẽdum erit, ex ptisanæ succo aut alicæ cum quodam mediocriter adstringente: vehementem enim adstrictionem in his facere veremur. A cataplasmatis verò ac prædictis infusis,inflammationem mitigamus.Etsi quidem eruptionem suspectam habeamus, epithematis vtimur quæ eam adiuuant,althæam nimirũ ac caricas,simúmque columbinum admiscentes.Si verò discuti posse ac euanescere inflammationem speramus, ea quæ discutere ac digerere prædicãtur epithemata adhibemus.Qua in re egregiè facit emplastrum anicetum, *hoc est insuperabile*,appellatum.Si verò eruptio obuiam veniat,infusis vtẽdum,primùm quidem ptisanæ succo : cui deinde modicum mellis ad vlcerum repurgationem, est admiscendum. Quòd si sordidiora recrementa appareãt, etiam lenticulæ decoctum ac malicorii ad ptisanæ succum & mel affundatur. Repurgatis deinde vlceribus, à melle abstinendum:parum verò quiddam ex pastillo de halicacabo ad infusum coniiciendum,quò vlcera ad cicatricem perducantur. Post hæc autem prospiciendum vt corpora instauratione suscepta,subsidant ac molliora reddantur:sæpe enim identidem humoris collectiones fieri consueuerunt. Quòd si verò sinus quispiam relinquatur, rursus eadem quæ prædicta sunt adhibeantur: si verò ea quæ ex vlceribus promanant,serpendo depascant, ad ea quæ ad dysentericos in principio cõueniũt, transeundũ.

De dysenteria,hoc est torminibus intestinorum, ex Archigene, Cap. XLIII.

DYsenteria propriè exulceratio est intestinorum serpendo depascens,ab externis causis producta, veluti frigiditate,ardore,venenatorũ pharmacorũ potu, & quæ his similia existunt.Iam verò & à cruditatibus,peregrinorũmque & acrium ciborum acceptione:ab aliqua item acrium humorum impressione,ei consimili quæ circa externam cutis superficiem contingit,à qua papulæ quædã feruidæ ac exulcerationes perficiuntur. Primùm verò egestio malum auspicatur cum rugitibus subpinguibus ac biliosis,pingui nimirum quod intrinsecus intestinis adhæret,paulatim circumliquefacto:& quibusdam quidem cum torminibus,quibusdam absque his excretiones contingunt. Quum verò superficies intestinorum perfectè fuerit denudata,exulceratióque supernè consistit,fæculẽta ac cruẽta biliosáque excernũtur. Vbi autẽ altius penetrarit vlceratio,etiã sordes pelliculas admixtas habentes expelluntur:& si non celeriter cohibeatur,compendio vicinos locos depascitur:saniosa verò quædam excernuntur, qualia ab occisorum corporibus defluere consueuerunt. atque hæc sanè est quodammodo acuta dysenteria. Si igitur ab acribus cibis,aut à flaua bile dysenteria oboriatur,ferè intotum ipsam curamus:si verò ab atra bile initium sumat,si quidem ratione iudicationis febriliũ morborum atra bilis excernatur transitúque suo intestinum distendat,etiam hanc curare non desperamus.Si verò sua sponte,nullo præcedente febrili morbo,neque cõcoctione bona apparente, atra bilis excernatur, immedicabilis dysenteria ex ea oborta existit,nihilque à cancro exulcerato differt:éstque omnino lethalis. Consueuerunt etiam exulcerationes aliquæ diutius perseuerare, serpendo nequaquam depascentes,verùm cauis vlceribus forinsecus consistentibus similes,quibus cicatrix tardè inducitur,labris nimirum vlceris in callum induratis: in huiusmodi etiam,infusa infeliciter adhibentur. Atqui in plerisque dysentericis tenesmus præcedere videtur. Est autem tenesmus egerendi promptitudo quæ differri ac deuitari non potest.Nosse tamen oportet quòd aliquando quidẽ aliqua sui parte intestinum rectum in dysentericis exulceratur:aliquando verò totum,& cum ipso etiam superiora.Si quidem igitur circa colũ,hoc est circa intestina crassa,vlceratio cõtingat,stercora quæ egeruntur, multa sunt & coaceruata,& cum flatibus prodeunt,aliquando etiam fumosa.Pinguia quoque & cruenta recrementis admixta apparent,inexplebilisque edendi appetitus oboritur. Tenuibus autem intestinis exulceratis,dolores circa vmbilicum consistunt,biliosáque & porri colorem habentia,atque omnino variegata, stercori cõmixta plurimùm excernuntur,citra tamen ramentorum complexum,cum torminibus & mordacitate, desperationéq; ac exolutione,vt non procul ab animi deliquio ægri absint:à sitique infestantur,& febricitant.stercus quoque crudius ab his prodit.Exulceratur autem,verùm rarò, & ieiunum intestinum.quod si contingat,egestiones crudiores apparent, sanguinem nigriorem vehementer implicatum habentes,bilémque abundè flauam:sitis multa itémque nauseæ affligunt:vomunt etiam aliquando, ac cibos auersantur. Dolor quoque vehemẽs supra vmbilicum consistet,quãdoque & febres malignæ oboriuntur. Atque ita affecti decolores fiunt, & ad animi deliquium vsque exudant. vires etiam ipsorum citò deficiũt,neque procul ab interitũ absunt.Antyllus autem scribit,Tunc equidem ieiunũ intestinum exulceratum esse putamus, quum sanguis qui cum recrementis egeritur,niger ac vetustus apparet: necesse est enim huiusmodi,in omnibus infra ieiunum sitis intestinis,decoctum excerni. Pituitosa etiam ac subpinguia simul excernuntur:pituita enim,inquit, in ieiuno abũdat,ipsúmque etiam adiposum existit. Biliosa itẽ abundanter in his excernuntur; sitísque infestat, vtpote ventriculo ob vicinitatem ex affectione intestini ieiuni concalefacto:quapropter & febriunt & dolent. Cæterùm

tenui inteſtino exulcerato, egeſtiones minus quidem bilioſæ ac pituitoſæ ſunt:neque enim pituita,nec pinguedo in hoc velut in ieiuno abundat:ſubcruenta autem magis & raſuræ ſimilia excernũt. Quæ enim deferuntur, pelliculas inteſtini in ſuperficie radunt:quamobrem ſanguis etiam eis minus niger apparet. Si verò circa colum exulceratio fiat,recrementa multa erunt,& flatu comitante coaceruata,& aliquando ſpumoſa.quod verò cruẽtum in ipſis prodit,flauum erit:cibum plurimum expetẽt,crudioráque egerent:minus etiam à ſiti infeſtabuntur,& nõ multùm febriunt,niſi magnum ſit vlcus,aut malignum. & ſi febricitare eos cõtingat, difficilius aliis febrem ſubmouent & excludunt.magnam autem cauſam ſubeſſe oportet,ſi febris ex colo accendatur.Quòd ſi rectum inteſtinum ſit exulceratum,concocta erunt recremẽta & ſanguis floridus,& ſordes plurimæ excrementis admixtæ. teneſmi etiam aderunt violenti, ſæpiúſque ad excretionẽ incitantur,quum tamen nihil excernant:neque valde eſuriunt,neque ſitiunt,neque febriunt, niſi vlcus ſit canceroſum. Porrò primum periculum ex vlcere ſerpente ac depaſcente dyſentericis impendet: ſecundum verò ex ſanguinis eruptione,tertium autem ex fluxu à locis ab imbecillitate affectis conſequenti. Cæterùm ab vlcere ſerpente ac depaſcente pueros magis opprimi apparet, vſque ad ætatis vigorem.calidum nanque & humidũ huic ætati corpus eſt,quare ad putreſcentes morbos perferendos magis ſunt parati.A ſanguinis autem eruptione, magis ii qui in ætatis vigore conſiſtunt,infeſtantur,& qui à natura multo ſanguine abundant à fluxionibus autem ſeniores amplius lædũtur,& qui malo corporis habitu ſunt præditi.At verò vbi vlcus proſerpturum eſt,dolor concomitatur.Acria enim & liquida cum torminibus recremẽta egerentur:deinde & odoribus & coloribus variata,vnà cum mordacitate. Febres verò quoque prauæ accedunt, inediæque ac corporis iactationes conſequuntur: æſtus item continuus ac ſitis.Iam verò vlcere ſerpendo ac depaſcendo in peius procedente,ramẽta excernuntur:fæculẽta multa ac nigra efferentur, & ſordes magnæ inteſtina ambientium pellicularum,ſi in craſſis inteſtinis exulceratio conſiſtat.Quum autem ſanguinis eruptio futura eſt, exolutio totius corporis,animi deliquio ſimilis præcedit ac grauitas loci: ea verò quæ egeruntur,lenta ſunt ac viſcoſa,deinde cruenta.Poſtremùm etiam grumi multi excernuntur,primùm quidem flaui, ad finem verò nigri & graueolentes. Manifeſtum autem eſt quòd vires quoque eorum ſubuertentur,ſudoréſque effundentur: aliquando autem & conuulſiones ad plurimam euacuationem conſequuntur. Atqui fluxione laborantes,curationis tempore compacta ſtercora excernent, deinde non longè pòſt, vlceris tectorium ſplendidum vnà cum ſtercore effertur. modicè nanque ab infuſis fluxus ſiſtitur: deinde paulo pòſt vlceratio excoriatur.Cæterùm ſi alicubi,certè in inteſtino recto ac colo conſiſtens dyſenteria facilè curabilis exiſtit:quæ verò in tenuibus inteſtinis hæret,difficulter curatur,maximè verò in ieiuno. Iã verò & hæ quæ poſt abſceſſuum eruptiones fiũt dyſẽteriæ,graues ſunt,propterea quòd vires deiectæ iã ſint per coincidẽtes inflãmationibus febres ac dolores. Graues ſunt quoque quæ cum vehementi inflammatione oboriuntur, quæque cum febri ac perditione appetitus.Peſſimæ verò dyſenteriæ ſunt in quibus quæ excernuntur,porri aſpectum habent,ſúntque nigra,plurima,varia, graueolentia, & quæ vnà cum excrementis ſordes pelliculis magnis commiſtis excernunt. Verumtamen & mulieres,quàm viri,ſenes & pueri, quàm iuuenes & in ætatis vigore conſiſtentes, difficilius curam accipiunt. His prædefinitis, à teneſmi affectione curam dyſenteriæ incipiemus,quum pleriſque in dyſenteria initium ſumat.

De teneſmi cura, Cap. XLIIII.

QVemadmodum iam prædictum eſt,in pleriſque dyſentericis teneſmus præcedit.Eſt autem affectio hæc ad excernendum promptitudo,quæ differri ac deuitari non poteſt:nihil tamen præterquam pauca cruentũ aſpectũ habentia propellens,& poſt ea quædam mucoſa. vbi verò ſtercus fuerit excretum,ægri alleuantur.Iam verò & A inflammationem cum laxo tumore,ex continuis diſtentionibus circa locum obortam eſſe conſtat,quæ ſtercoris inſidentis ſuſpicionem præbet quod exitum quærat.Cæterùm recrementa in ipſis concocta & compacta,ferè intotum excernuntur,pauco ſanguine poſt recrementa deſtillante,ſtercori minimè admixto. In principio igitur,ſi grauis diſtẽtionis ſenſus circa imum ventrem fiat,& maximè circa dextram partem,coniectare oportet ſtercorũ multitudinem in cæco inteſtino inſitam eſſe; quam furfurum ac fœnigræci decocto infuſo eluere oportet,melle oleóque ac modico nitro admixto.B Quòd ſi huiuſmodi nihil apparuerit, ſtatim in principio oleo myrſinino aut roſaceo,cũ vino & cumino,pectinem inguináque, ac inter anum & ſcrotum intercapedinem, perinæon *Græcis* appellatam fouere ac irrigare oportet.Deinde lac caprinum recèns mulctum heminæ menſura & nequaquam minus præbendum:verùm non aceruatim,ſed ſigillatim partitum.Sequẽti deinde die, lac ipſum ad dimidium decoquatur:ablato eo quod in decoctione cõcretum ſuperſtat:atque ita exhibeatur.Si verò pituita ſit quæ ægrum in C feſtet,aut præceſſerit frigus,rutam in vino albo decoquito,atq; vinũ ipſum calidũ meracũ bibẽdũ dato, ac aſſiduè bitumẽ,picẽ ſiccã,coriãdri ſemẽ,& cyperum ſuffito; vndiquaque autẽ ægro cõtecto ſuffimẽtũ ſupponatur.Eſt autẽ & paſtill[9] ſuffumigabilis ad teneſmos ac inteſtinorũ dolores approbatus,hic: Picis ſiccæ ſextantem, bituminis vnciam vnam,ſulphuris viui vnciam vnam: bitumen ac picem cum modico aceto liquato:ſulphur autem viuum tenuiſſimè tritum adiicito,hiſque ſimul vnitis paſtillos informato.vſu verò expetente,in calidum cinerem conie D ctos ſuffito.bitumen autem in refrigeratis, etiam cum ptiſanæ ſucco infundito. Glande quoque ſuppoſititia in eis huiuſcemodi vtendum eſt:Oleo raphanino,ſi adſit,aut communi,ſi non illud haberi queat,allia decoquito ac cõformato,deinde ladanũ & ceram paulatim adiicito: quibus liquefactis & ab igne ablatis,modicum lycii addito, vnito,ac tomento excipito,ſedique quampenitiſſimè indito.Ad imum verò ventrem ac lumbos hoc adhibeto: Ladanum & ſtyracem vnguento nardino oleóque ſuffumigabili appellato diſſoluito,ac lana exceptum imponito ac colligato.E Efficaciſſima autem ſunt in teneſmi affectione fomenta ſedi admota.Gallas igitur in aceto decoctas cum ſpongia adhibeto,aut glomis texturæ gynæciorum per ſucceſſionem foueto.Efficax eſt & malicorium ſimiliter decoctum,myrtique baccæ, ac rubus, quæque his ſimilia exiſtunt.Furfures quoque in aceto decocti, ac feruenti ligamento excepti,commodè ſedi adhibentur. inſeſſiones etiam ex prædictis vtiliter ſuſcipiuntur. Verùm cui per noſtram experiẽtiam cognito teſtimonium meritò præbemus,tale eſt:Later perquam vetuſtus & à fu F mo denigratus,vnà cum contentis in eo paleis tunditur: deinde feruenti aceto ſubactus linteolóque illigatus,ſedi ſubditur.Hæc autem ſtatim ab excretione admoueantur, &maximè,ſi dolor infeſtet.iuuantur etiã per ſpõgitidem herbam ſede exterſa. Si verò exulcerationis principium oboriatur,inflammatióque adſit,ptiſanæ ſuccus infundatur,paucis roſis ſimul cum eo decoctis.quòd ſi acria ſint quæ efferuntur,lac tepidum infundatur. Vehementiori autem inflammatione infeſtante, oleum roſaceum leniter calidum infuſum ac pluribus horis detentum,doloris G vexationem diſſoluit. Si verò laxius inteſtinum rectum fiat,lentium ac malicorii decoctum infundatur.ſimiliter autem,& ſi exulcerationis principium adſit. Si verò vigiliæ vnà cum dolore conſequantur,ſedi collyrium ſoporiferum ſubdetur,quod ad dyſenterias eſt deſcriptum. In eis autem quibus iam vlcus ſerpendo depaſcitur, ſubiecta ad dyſentericos cura vtemur. Epithema dyſentericis: Croci,myrrhæ troglodyticæ,cyphii,maſtiches, ſucci abſinthii,aloes,palmarum,acaciæ,maſucha,ladani, malorum cotoneorũ,cumini torrefacti, cãdidi ouorũ aſſati, H panis vſti & in vino macerati, olei melini aut roſacei.

Cura dyſentericorum, Cap. XLV.

PRincipiũ curationis dyſentericorũ à quiete & modico cibo fiat,vndecũq; tãdẽ fluor procedat: & mediæ corporis partes lana oleo modico dulci imbuta cõtegantur:vehe-

tur: vehemēti autē mordacitatē infestante, rutaceū sit o-leū,& cuminū tritū lanæ cōuolutæ inspergatur, maximè vbi inflationes & tormina affligāt.Quòd si hæc augescāt & intendantur, ad cataplasmata confugiendū erit:& hoc maximè,si inflāmationis sensus percipiatur. Multis enim non dolorum tantùm, verùm etiam totius mali obliterationem,cataplasmatum commoditas induxit. Apparentur autē hæc ex polline in posca,vsquequo cogatur decocto: quem deinde linteolo complicato illigatum totis iliis impones. fluorem enim ipsum concoquit.Quandoq; autem & palmas,malaque cotonea, ac malicorium cum aceto cocta admiscemus: quòd si ardor adsit, symphyti radicem tritam,aut solanum,aut perdicium,aut plantaginem adiicimus.Stomacho verò imbecilli & exoluto,polentam cum œnāthe, aloéque & omphacio annectemus: inflatione autem simul infestante,anisi, fœniculi, apii, ac irionis semen addimus. & si lumbrici simul cum recremētis excernantur,melanthiū , aut cornu ceruini ramenta, aut adeps ceruinus,aut coriandri semē non incommodè admiscentur. Quòd si dolor vehemens adsit,prædicta cū lini semine commisceantur,&aceto mulso decoquantur. Si verò sanguis multus efferatur, acacia, hypocisthis, & alumen cum palmis ac malicorio decoctis & tritis aptè concinnantur. si autem liquida & cruda prodeant, quod eis qui vires debilitatas habent euenire solet,mel coctum per se aut polenta admixta, pelle exceptum imponitur. Aliquando autem & opii parum , aut hyoscyami semen, hypocistidémque & acaciam ac myrrham,apiique semē satis largum,itémque fœniculi & anisi inspergitur. Quòd si frigoris sensus adsit, pellem agninam leuem, liquida pice imbuito, calefactámque aluo imponito. Ego verò, inquit Archigenes, superioribus quidem intestinis affectis, pastillum aliquem ex eorum genere qui supernè per os exhibentur dissoluo,ac melle probè cocto, aut palmarum pinguiū carne exceptum impono. neque enim impensæ parcendum est in iis qui de vita periclitantur. Inferioribus autem intestinis affectis, ac mucosis multis infernè prodeuntibus,& eiusmodi etiam occupante madore: ex pastillis qui infernè per anum infunduntur, tres aut quatuor palmarum carne exceptos impono, sempérque mihi iuxta votum res acta succedit. Mirificè etiam emplastra quæ cruentis vulneribus adaptata sunt,conducunt,postquam quieuerint inflammationes, ventri ac lūbis totis vsque ad dorsum imposita: qualia sunt Barbara appellata, & quæ ad fracturas apparantur, velut est quod Isis vocatur. Atque de his quidem quæ forinsecus imponūtur hactenus. Dicendum autem deinceps de iis quæ intra corpus assumuntur.In principio igitur post tertiam diem permittentibus febribus, lacte recens mulcto adhuc calido vtendum est,melle tepido ei admixto, atque in eius vsu ad tres dies perseuerādum,quantum nutriendo corpori suffecerit exhibendo: sequentibus deinde diebus melle adempto , & modica aqua (quartæ nimirum lactis partis mensura) affusa , paulùm decoquimus, ac exhibemus: deinde post alias tres ad dimidium decoquimus, & post alias tres, ad tertias, similiter per tres dies, atque ita eis præbemus. Primum enim lac depurgat, simul ea quæ in corpore sunt contemperando: postremum verò aluum sistit. Non scio enim an aliunde grauior molestia dysentericis oboriatur, quàm ex eorum quæ egeruntur acredine contingit. Oportet autem insuper & panem madefactum à lactis acceptione offerre.Pultes etiam ex lacte apparatæ, tum pharmacum tum nutrimentum optimum præbent: velut est oryza cum lacte;dulciarii panes,amylum, & oua lacti cōmista. Quòd si adhuc fluxus perseuerat: inde ad eorum quæ aluum sistunt, syluam transeundum est. ex quorum genere,alia quidem influentes humores obducunt & inspissant: alia verò, corpora plus iusto rarefacta & laxata adstringunt,alia autem reficcant. Pultes igitur ex alica apparentur: nam & hæ probè nutriūt,&aliquo modo obducunt.Condiantur autem paucissimo sale,ac modico oleo & anetho,aut pro oleo magis adipe gallinaceo,aut an serino recenti. Quæ verò ex oryza eodem planè modo parantur,præcedentibus magis reficcant: his autem adhuc amplius quæ ex milio fiūt. Quæ autē ex rhoe apparantur pultes,magis adstringunt.Ego verò, inquit Archigenes,eas hoc modo adorno:Rhoem culinarium in aqua pluuia per noctem macero:deinde diligenter expressum aquæ cōmitto. Farris apparatus,ex Archigene. Quod verò Latinè in regionibus Romæ vicinis far appellant, hoc modo apparatur:Frumentum modico tempore aqua madefacito,indéque extractum ac in pilam coniectum, veluti ptisanam à cortice repurgato. Vbi verò corticem exuerit, tollito atque in sole siccato: deinde manibus tritum donec penitus à cortice fuerit mundatum , crassissimè molito,ita vt granum vnum in quatuor aut quinque partes redigatur; & siccum adseruato. Vsus autem tempore,alicæ modo coquitur, & à sanis in cibo sumitur: pro ægris verò variè apparatur, & epithematis quoque admiscetur. Quidam spicas frumenti adhuc virides tollunt,ex ipsisque far cōcinnant, quo modo & suauius & iucundius redditur.Far quod Clusinum appellatur:Porrò frumentum ipsum rursus madefactum, manibus sedulò cōfrico,atque ita percolatum ipsius succum coquo, anethi ramulis assiduè agitando:coit autem celerrimè velut glutinum, quo ad librorum compactionem vtimur: quo facto,ipsum sale, ac paucissimo oleo siue adipe condio, fitque hoc modo non solùm cōmodum, sed etiam iucūdum. Apparatur autem puls ex siccis item panibus, quos aliquando quidem posca, aliquando verò palmarum,aut malorum cotoneorum,aut pirorum, aut siliquarum, aut rhois,vt dixi,cremore contusos coquo, eísque aliquando ex fauo albo ac optimi mellis pleno aliquid admisceo.Ex adstringentium numero lenticula quoque proditur,quæ probè assata cum plantagine aut malis Punicis contusis decoquatur,acetóque ac modico oleo condiatur. vtiliter etiam lenticulæ far Clusinum admiscetur. Olera quidem non valde probo:decētem tamen eorum deguſtationem non prohibeo,velut seridis coctæ,plātaginis,brassicæ bis coctæ,ad quam post primam atque item secundam decoctionem aqua diffusa,poscam seruētem affundimus,rursúsque donec liquescat decoquimus.Intubum quoque ac sisarum cum liquamento simplici exhibemus. Damus & ouorum assatorum lutea tantùm cum modico aceto ac rhoe,paucissimo oleo admixto.Carnes autem dysentericis non valde commodæ existunt, dandæ tamen eis qui diuturno malo vexantur. Ex his volucrium eligēdæ,deinde syluestrium ferarum: verùm ex his omnibus facilè solubiles & non graueolentes, tenerámque carnem habentes ac adstringentem,reliquis præferendæ: velut est inter volucres perdix,palumbes,& similes. Ex pedestrib[9] verò carnes dorcadis,capreæ,ac leporis: ex marinis, aselli,percæ,loliginis ac mulli:singulæ verò in posca ebulliāt, myrti baccis cum eis incoctis: deinde assatæ cum familiaribus eduliis præbeantur.Fructibus quoque parcè vtātur:si tamen stomachus langueat, pirum coctum, aut cotoneum malum cōcedemus, aut vuam quæ in cado siue olla,aut etiam interpositis vinaceis adseruatur: mespila item ac Punicum malum.In potu,à principio quidem aqua pluuia quæ non sit ex domibus plumbo intectis delapsa, vtendum est: talis enim aqua potata etiam sanis dysenteriam propinat. quòd si pluuia optima non adsit, fontana vtemur:puteorum aqua semper deuitata, vtpote quæ subsalsa est,ac ventrem perturbat. Cum aqua autem fructus adstringentes coquere oportet, maximè verò acinos.Pòst verò vbi vires fuerint deiectæ, etiam vinum præbendum,quò stomachi sanitas firmetur. sit autem vinum adstringens,& non valde vetustum.Ante cibum verò corpus inunctionibus,& faciei prolutione , similibúsque curetur, quæ in febrium tractatu sunt relata. Atque hactenus quidem de diæta. Iā verò ad remedia quæ infernè adhibentur transeundum. Magnis igitur intestinis affectis,etiam infusa adhibeantur:& si quidem tenesmus infestet,ptisanæ succus infundatur,adipe caprino aut hircino admixto. Vbi verò corpora excoriationē incurrant, alicæ aut oryzæ succus magis appositus erit: triticea etiā ptisana ad tenesmos ac excoriationes accōmodata censetur. Aliquando in vehementi tenesmi ad egerendum prōptitudine,muriæ vsu ægrū ab omni dolore liberauimus.

sufficiunt autem ex ea drachmæ sex,heminæ vni calidæ aquæ illiquatæ: si verò succo alicui eam admiscueris,dr. octo inijcito. Præstantius tamen oliuarum albarum muria conditarum liquamen censetur,tepidum heminæ mẽsura infusum,& sanè per assiduum eius in tenesmi cura vsum optimè successit. Si verò ex veteri chirurgiæ perpessione, aut aliàs subtiliore sensu prædita existant circa sedẽ ægroti loca, anus assiduè,& maximè ante acrium aut adstringentium pharmacorum infusionem, adipe anserino aut suillo perungatur, & fistula quoque clysteris crassius illita immittatur. Cæterùm post distentionum exolutionem,asperitates quæ circa intestinum sunt,quæ quidem mediocriores, per muriam reficcantur: quæ verò relinquuntur,succis magis adstringentibus curantur: veluti gallæ in vino decoctæ, aut tritæ & vino inspersæ: malicorii item ac corticis pinus, & baccarum myrti nigrarum. Quòd si ardor consequatur,oua cruda duo cum vino modico,ac largo rosaceo conquassata infunduntur. Qui verò caput quod facilè afficitur habent, in his seminis lini succum reficcamus, vtpote caput replentem. Portulacam autem cum ptisana (si possibile est) decoctam,aut cum aqua,si id fieri non queat,succo eius cum rosaceo & ouis crudis permixto infundimus, in iis præsertim qui ardoris affectionem circa intestina habent, aut qui aliàs à calidorum infusorum ardore sunt læsi: ex rosaceo verò quarta ipsius succi pars sumatur. Mirificè etiam seminis lini succus facit,cum cãdidis ouorum,& lacte asinino sesquicochlearii mensura, permixtus: pro quo, si non adsit, bubulum accipere non incommodum erit. Porrò inflãmationibus erysipelatis,ciborum ac potuum citra mordacitatem adstringentium vsus conueniens existit. Infusa verò eis conueniunt,plantaginis succus, malicorii,perdicii,portulacæ,semperuiui: verùm singulis acaciæ aut hypocisthidis succum admiscere oportet. Efficacius autem in erysipelatis glaucium infunditur cum aliquo ex prædictis succis,aut Andronis pastillus,aut Musæ inscriptus. Quòd si sanguis destillet,sanguinariæ succo vtendum aut plantaginis cum acacia,hypocisthide,aut balaustio. Si verò sanguinis impetus vehementer vrgeat,quemadmodũ etiam si maxima inflammatio subest,præsertim in iis qui plurimo sanguine abundant,vena incidenda,si vires non resistant:& maximè in quibus cõsueta sanguinis excretio cohibetur. Auferre autem oportet neque multum neque coaceruatũ:ab vtroque enim venter conturbatur. Omniũ verò maximè cauebimus ne animi deliquium fiat. quare desidenti etiam dysenterico venam secabimus:hac enim desidentes forma,dum secatur vena,minus reliquis animo linquũtur. Secare autem oportet in dextro cubito venam humeralem appellatam: neque enim similiter hac vena incisa,vires labefactantur, & insensibiliter quodam modo furtímque sanguis aufertur. quòd si hæc non appareat, necessariò mediãm secamus. Inferiorem autem incidere,ob subiacentem arteriam,vitandum. cæterùm fissuram omnino tenuissimam infligemus:nõ enim ob multitudinem sanguinis euacuandam,sectionem facimus,sed vt materiam quasi per riuos transferamus. Paucus autem sanguis etiã multo tempore emissus, inflãmationẽ mitigat,& sanguinis ad intestina delationem reuellit,innatúmque calorem sensim refrigerans,somnum magis quàm animi deliquium inducit. est autem optimum dysentericis remedium somnus. Si verò quid venæ incisionem fieri prohibeat,ex eorum quæ sanguinẽ sistunt admixtione infusionem facio. qua in re lanarum succidarũ cinis optimè facit,aut ex spõgia noua vsta. Spõgiã autẽ ipsam liquida pice imbuere oportet,aut sanguine tauri no, cinerémque eius in olla exustæ in aliquẽ ex prædictis succis inspergere,atque hoc modo infundere. Succi autẽ in his ad infusiones apti sunt,ex plãtagine,sanguinaria,ac similibus. Quin & linteolum alumine liquido imbutum, deinde vstum,præclarè sanguinis eruptiones sistit. Summè autem conducẽtem cognouimus asinini stercoris succum,maximè si à pastura prodeat animal montana & adstringente:quòd si non sufficit ipse succus, stercus plantaginis succo madefacito,exprimito ac infundito. Adhibeantur autem simul & epithemata, & quæ per os accepta,

A sanguinem sistunt,& qui sanguinem spuentibus commodi sunt pastilli. Præter opinionem verò eis prosunt,maceris cortex,& mali Punici flores, æquali pondere contusa & cribrata,si inde scrupuli duo cũ vino adstringẽte propinentur. In his etiam frigida,citra offensionem tamen, infusa apparentur. in reliquis verò dysentericis tepidiora, aut leniter calida. vlceribus enim frigidum infestum est, nisi sanguinis eruptio simul adsit. Si verò exulceratio absque fluxione relinquatur, plura ne infundantur quàm lac bubulum aut caprinum, cui lycii drachmæ tres sint

B admixtæ. Optimè faciunt & terræ Samiæ drachmæ IIII. aut amyli drachm. IIII. cum plumbi vsti drachmis II. triticeæ ptisanæ admixtæ ac infusæ: aut cerussæ drachm. II. cum succo iniicio, ægérque sanatur. Vbi verò fluxione afficiatur & nimiùm humecta sit exulceratio, charta vsta aut lentiscus vsta,aut cinis pompholygis, aut aridum ex charta constans pharmacum, similiáque cum succo plãtaginis infusa, aut etiam cũm altero consimili succo ægrũ à malo asseruant. Quòd si vehementior sit fluxus,&

C humectatio exulcerationis,ea quæ à callis indurata corpora læuigare ac à callis liberare possunt assumantur: itémque ea quæ humecta reficcare & exurere,exoluẽque adstringere possunt: velut est sabinæ herbæ decoctum, item saluiæ,polii, ac pilularum cupressi: ex pastillis verò Musæ inscriptus,& qui ex lanis succidis vstis constat,& cõsimiles. In potu verò,Thrasyandri pastillus,& qui croceus appellatur, consimilésque qui supernè per os sumuntur, præbeantur. cibi etiam magis reficcantes eis exhibendi. Si verò serpendo depascant vlcera ipsa,si quidem in intestino ieiuno cõsistant, paruam omnino salutis spem pro-

D mittunt. Si verò circa tenuia intestina fiant, minus graue malum est,attamen periculo non vacat: si autem in colo fiant,vtplurimùm sanabilia existunt. Verùm quemadmodum in externis vlceribus depascentibus: ita & in his statim in principio,vbi depastio apparuerit,crustas inducentia & exurere valentia adhibere oportet. si enim ad magnitudinem peruenerit exulceratio,inutilis horum vsus fuerit. Cæterùm vlcera circa ieiunũ ac tenuia intestina, per potiones curantur: ea verò quæ crustas inducunt in potu accipi non possunt: quare sorbitiones & eclegmata

E extergere ac repurgare potentia,his sunt exhibenda. estq; ptisanæ succus cũ melle absorptus his aptus,atq; ipsum adeo mel, per se induratũ & in decoquendo in pastillum coactũ,quod comestũ vlcera potenter repurgat. Sorbitiones item ex eruo apparatæ, conuenientissimæ sunt eis qui in superioribus partibus vlcus depascens habent. Apparantur autem hoc modo: Eruum in aqua calida sæpe permutata ad horas octo madescere sinitur: deinde donec testam omnem abiecerit,manibus in aqua confricatur:

F pòst verò coquitur,& prima itémque secunda, tertiáque & quarta aqua diffusa, semper vbi prius decoctum diffunditur, rursus alia aqua feruens affunditur: quæ vbi post quartam tandem decoctionem fuerit diffusa, acetum mulsum ad ipsum sufficienter infundatur, & cum quintæ aquæ affusione ad compagem succi ptisanæ decoquendo reducatur, atque hoc modo absorbeatur. alica etiam cum lacte bubulo decocta non incommoda efficitur. Maximè verò omnium prodest eis lac bubulum recens mulctum ac potatum. quicquid verò tandem eis datur, valde modicum sit. hi enim præ aliis dy-

G sentericis pauco cibo indigent, sitique vexantur. Pharmaci autem loco exhibeantur quæcunque aristolochia rotunda participant, radicéque panacis,ac iridis, alumine scissili,moris, & mali Punici flore. A vino verò abstineant: depastionem enim dilatat. Quòd si circa intestina crassa vlcus serpendo depascens consistat, ea quæ per sedẽ infusa crustas inducunt,adhibeantur: cuius generis sunt pastilli Faustini,& consimiles,& maximè qui Nymphodoto est inscriptus,quo etiã nos vtimur: item qui ex thallia, *id est oleæ ramulis* constat: quorũ omnium compositiones paulo pòst dicemus. Cæterùm cum attentione cru-

H stã inducentibus vti oportet, excellentem ipsorum facultatem reuerendo. Porrò cancerosa & maligna quæ cacoethe *Græci* appellant, intestinorum vlcera, ferè in totum incurabilia existunt, neque tamen citra auxilium

relinquere oportet,sed vehemẽtes dolores mitigare: optimum autem & his est asininum lac recens mulctum potatum: siquis enim eius vsum sustinere possit, nullúmque aliud nutrimentum accipiat,plurimam salutis recuperandæ spem habebit. bonum est & bubulum ac caprinum recens mulctum: si illud non adsit, bonum est & scissile lac cum amylo.Præbeantur autem eis & oua cruda,aciuscula gallinarum & perdicum.Succi etiam præbeantur omnes qui facultate obtundendi dolores præstant: infusa quoque eiusdem generis sint. pharmaca item his conueniunt omnia quæ ad dysentericos à venenatorum acceptione factos, conducunt.Cæterùm irrigationibus & cataplasmatis neque curantur cancerosa & maligna vlcera, neque mitiora fiunt.Vtere autem &ad eos infusis ad cancerosam vuluam describendis, & pharmaco ad cancros mãmarum, ex vino Adriano & rhoe qua coria tingũtur, apparato.Porrò si à venenati pharmaci potione,vbi mortis periculum fuerit deuitatum,dysenteria oborireretur,iis quæ à venenorum potu cõueniunt erit vtendum.Triplicis autem modi remediis in iis qui venenum biberũt vtimur,vomitoriis videlicet,& obtũdentibus atque extinguentibus: in quorum numero etiam acria comprehenduntur. Vomitoria itaque remedia mox à veneni potu sunt accepta : extinguentia verò quæ acria sunt, tanquam vlceribus minimè conuenientia,recusamus. Alterum igitur tantùm genus extinguentium,hoc est aromatica assumemus:itémque ea quæ obtundendi vim habent. Ex cibis itaque cõueniunt ptisanæ succus,aut alicæ succus,cum anetho decoctus,aut palmis,aut mali Punici acinis: item radicis dulcis succus: cum his etiã tum gallinæ tum perdices decoqui possunt donec liquescant:cerebella item ac pedes eliquata præbeantur,& sorbitiones ex amylo & lacte,quibus anserinus aut gallinaceus adeps est admixtus. Ex pharmacis autem eis conducunt quæ de venenis referentur in tertiodecimo Sermone. In potu, vinum nõ inconueniens est tenue & album,nisi febris aut inflammatio adsit. Cæterùm cataplasmata & fomenta in eis quib⁹ ex bilis acredine dysenteria oborta est, vitabimus. Quod enim læue & bene succulentum in intestinis est,id distrahunt ac diripiunt:quod verò nulli vsui est & mordax , in ipsis relinquunt.

Cura eorum qui aurum,aut æs,aut tale quippiam deglutiuerunt, Cap. XLVI.

SIquis auro, aut ære,aut ferro,aut aliquo alio huius generis deglutito,sanguinẽ per vẽtrẽ egerat, maluæ aut seminis lini succo multo, in potu exhibito,lapsum facies deglutiti, supra hoc quòd & in intestinis obortam lenies asperitatẽ. Ego verò, inquit Antyllus,quum quidam per iocum anulum aureum deuorasset,& ramentosa ac cruenta infernè egereret, ob sculpturæ videlicet asperitatem: in ipso enim auro capitellum inerat asperè cõcinnatum, non sum immoratus iis quæ lubricas vias reddunt, sed confidenti animo ad ea quæ fortiter purgant pharmaca sum progressus.quare contigit vnà cum recrementis anulum excidere:quo facto, homo ipse ex ptisanæ succo, ac sorbilibus ouis nutritus,tertia die sanus euasit.

Communia remedia dysentericorum quæ supernè exhibentur, Cap. XLVII.

POrrò vbi memor fueris remediorum iam antè in vnaquaque dysenteriæ specie dictorum,expeditè inuenies iuxta eundem planè modum, quomodo & communibus remediis,quæ nunc dicenda supersunt,vtaris.Commixta enim reperies hic remedia omnia simpliciter scripta quæ dysentericis conueniunt : nimirum adstringentia,obtundentia & reficcantia. Et simplicia quidem quæ tũ dysentericis, tũ cœliacis in potu dantur : alia quidem adstringendo & firmitatem addendo, humoréſque inspissando,ventrem cohibent:alia autem obtundendo,alia etiam vrinam ciendo,ac fluxionem transferendo. Quæ itaque vrinam cient, omnibus sunt manifesta,& sæpe in hoc opere descripta, quibus etiam hîc vti oportet. Quæ verò adstringũt, commoda eis hæc sunt: lapathi syluestris maximè semen, alterius autem lapathi tum semen tum radix,trita aquæ inspersa ac potata,siliquæ aridæ comestæ,

A rhus culinarius,gallæ,spinæ Ægyptiæ semẽ,malicoriũ aridum tritum,rubi radix,vnumquodque eorum cum aqua ad tertias decoctum,aut tritũ potui inspersum: ladanum cum vino austero,acaciæ succus,hypocisthidis succus,lysimachia,balaustium,sideritidis,heracleæ folia & radix, salicis folia,symphyti radix & folia & semen,rheon Ponticum,althææ radix,gnaphalium cum vino austero, hippuridis succus cum passo, loti arboris baccæ, & ligni lotini scobs,potui inspersa & potata præclarè faciunt: cor-
B tex thuris tritus potatus , Lemnia terra quæ sphragis appellatur , minium sinopicum, œnanthe, polentæ modo potata,holoschœni iunci fructus torrefactus,verbasci radicis drach. I I. mora acerba in sole desiccata ac trita liquori potando atque obsoniis inspersa, mora rubi acerba similiter exhibita,acini vuæ ac vuarum passarum tum aridi triti,tum in cinerem exusti,plantaginis semen aridum tritum,similiter folia & radix,maceris cortex.Ex eorum autem numero quæ aliquo modo adstringunt, verùm magis obtundunt, est aster Samius,& amylum.
C Obtundit autem tragacantha & gummi. Reficcat coagulum leporis ex aqua ,cornu ceruinum vstum, herinaceorum test æ vstæ,itémque ostreorum,& cancrorũ maximè fluuialium, atque etiam marinorum testæ vstæ ac tritæ.egregiè facit & saluiæ decoctum.

Composita pharmaca quæ supernè exhibentur, Cap. XLVIII.

VInum vetus adstringens ad tertias decoquito,mellisque optimi æquale pondus adiicito, rursúsq; donec in compagem cogatur coquito,& ante cibum myſtri mẽ-
D sura exhibeto. Aliud Asclepiadæ. Ouum recens in vas quoddam euacuamus , putaminéque eius mel optimum ac vinum vetus adstringens , malicoriúmque tenuissimè tritum demetimur, piperísque granis decẽ adiectis,hæc simul in sartagine torremus, atque tertiã inde partem ieiunis cum pane præbemus. Summè etiam prodesse quod sequitur scimus:Corticis thuris,seminis plãtaginis,æquales partes tritas vino diluto ad triũ cochleariorũ mensurã insperge,ac ante cibum exhibe.Caninum etiã stercus album,tritũ,lacti scissili & per silicesdecocto
E inspersum,summè dysentericis auxiliatur, si lac ipsum in cibo sumatur. cæterùm canem ipsum per præcedens triduum,nullo alio cibo quàm ossium comestione nutrire oportet. Aliud valde approbatum,cuius vsu scimus multos à morbo liberatos. Gallarum tenuissimè tritarũ, piperis,rhois culinarii , malicorii tenuissimè triti, sing. æquales partes misce,ac cum vitellis oui subige,& in mali Punici vacuam testã coniice,ex eodémque sumpto putamine os testæ contege : deinde totam mali testam fermento forinsecus oblini, & ad prunas assa : pòst verò ex
F hac ipsa mali Punici testa repurgata cochlearium ante cibum edendum præbe. Aliud,quod & cœliacis prodest. Baccarum myrti nigrarum cochlearia tria,anisi,rosarum siccarum ,œnanthes, acaciæ, singulorùm cochleare vnũ. Palmarum carne subige, ac drachmam vnam præbe . si œnanthe haberi non potest, vuas immaturas siccatas cõiice. Aliud Marciani,ad eos qui neque potum,neque cibum accipiunt,sed pro desperatis habentur. Baccarum myrti albarum quincuncem,malorum cotoneorum me-
G diocrium ac pulchrorum numero duo , aquæ sextarios tres,scobis corticis arboris loti sextantem & vnciæ dimidium . Decoquito simul donec sextarii duo reliqui supersint,ac quantum possint bibendum præbe, idémque etiam per clysterem infundito.Eiusdem facultatis est loti scobes potatus,atque amplius adhuc eo præstat eius decoctũ. quòd si lotus nõ sit,cortice pini vtaris. Aliud Marciani. Aloes ad carbonũ formã exustæ vnciam vnã,malicorii vsti vnc.I.seminis lini vsti vnc.I. contere & præbe cochlearia duo , iis qui febre carent cum vino antiquo. Ego verò,inquit Marcianus, quotiescunque hoc exhibeo,
H duorum terrestrium herinaceorum membranam internam , quæ cibum complectitur, desquamatam adiicio. Quare hanc membranam illotam accipito , siccato , ac adseruato per se enim huiusmodi pelliculæ potatæ ventris fluxiones sistunt. Aliud Marciani , cuius vtilitatem ne contemnas: Seminis anethi , apii , fœniculi

mõtani,piperis,fing.vnc.I.in teftaceam pilam conücito, atque vbi probè contriueris, herinaceorum terreftrium internam membranam illotam ac per fe contufam & cribratam vnc.I.pondere immifceto.Deinde vinum purum vetus quantum fatis videbitur, in nouum vafculum infundito, & laminam ignitam ex ferro quod ftomoma vocant, non minorem libra, in vino extinguito, & adiectis aridorum drachmis duabus,bibendum præbeto. tantum enim ad fummum datur, atque hoc medicamine multos ille defperatos feruauit. Aliud multa experientia cognitum: Cochlearum terreftrium maximè montanarum vftarum carnem trium drachmarum pondere accipito, piperis fcrupulos vIII. fimul cum æreo piftillo in puluerem redigito, & vini veteris fefcuncem, tantundémque gari affundito, ac fimul vnita omnia in tres partes diuidito,& per tres horas exhibeto. Oribafius autem fic:Cochlearum vnà cum teftis vftarum vnciã I.(alii trientem habent)gallæ fextantem,piperis vnciam I.in puluillum redige,ac obfoniis infperge,aut cum aqua, aut vino albo tenui præbe.Præclarè auxiliatur hoc dyfentericis quibus vlcus nondum eft putrefactum. Aliud Marciani,quod Phemus appellatur. Myrrhæ, opii, balauftii,rhois rubri, cuiufque vnciam vnam, anifi fefquiunciam,fpinæ Ægyptiæ quadrantem, lentifci quadrantem. cum decocto corticis lotini ligni fubigito,& nucis Ponticæ magnitudine præbeto, cum lotini corticis decocto: quòd fi lotinus non adfit, mefpilino pro eo vtaris.

Catapotium dyfentericum valde pulchrum, Afclepiadæ. Radicis fymphyti, feminis ericæ,malicorii,gallarum æquales partes fubige,& in catapotia digere, ex quibus obolos tres cum vino aut aqua deuorandos præbe. Alia eiufdem: Gallarum drachmas quatuor, opii Afiani drachmas duas,petrofelini drachmam vnam, aqua fubigito & catapotia formato,éxque eis ad ciceris magnitudinem præbeto:aut quantũ vires tolerare poffint. Aliud.

Thuris,acaciæ,opii, gallæ, æquale pondus fingulatim cum fucco intuborum fubige:indéque ad ciceris magnitudinem aut pro virium tolerantia præbe. Aliud. Florum rofarũ,opii,acaciæ,gummi,fucci hypocifthidis, cuiufque trientem, feminis & fucci plantaginis, cuiufque fextantem,fucci rofarum vnc.I. In catapotia redigito, ex quibus obolos tres dato. Paftillus ex feminibus, qui in Alexandria præparatur: Anifi vnc.vnam,fœniculi vnc. I.feminis hyofcyami quadrantem,feminis apii quadrantem,(alii tantùm drachmas tres habent)opii vnc.I.dauci vnc.I. aqua fubigito. Oribafius autem hoc modo: Anifi,ammii,fœniculi feminis,apii feminis, cuiufque drachmas tres,petrofelini drachmas duas,opii drachmas II. valet cœliacis,dyfentericis, cholericis, & tuffientibus. Paftillus trigonus, *hoc eft triangularis* appellatus. Seminis apii fextantem, feminis hyofcyami vnciam I. opii vnciã vnam,anifi vnciam I.aqua fubigito. Aliud Andromachi,ad cœliacos & dyfentericos. Rhois culinarii drach. IIII.piperis drach.IIII.myrrhæ,croci,acaciæ,fcobis corticis loti,ammii,cuiufque drach.II.fpicæ nardi,lycii,gallarum,fucci hypocifthidis,apii,aloes,anifi,cuiufque drach. I.cum rubi fucco fubigito, & ante fomnum,III.obolorum pondus ex aqua præbeto:non febrientibus ex vino frigido. Paftillus Philippi,ad diuturnas dyfentericorum affectiones,leuans dolorem,& bibitur & infunditur,& forinfecus quoque imponitur, melle cocto aut palmis paffis fubactus. Acaciæ,balauftiorum,hypocifthidis,rhois rubri, opii, thuris, myrrhæ, croci, gallarum, lycii, aloes, rhei Pontici,baccarum myrti nigrarum, malicorii, fing. drach.IIII. vino veteri adftringente fubacta in paftillos digere,& non febrientibus obolos III .ex vino præbe, febricitantibus verò ex hydromelite.Ego autem hoc paftillo vtor & feliciter mihi fuccedit,omnibus quidem prædictis ad eius compofitionẽ adiectis,præter thus& rhoẽ. ad hæc autẽ,omphacii,floris mali Punici,cafiæ, caftorei, aluminis fciffilis,rofarum repurgatarum & ficcarum, fingulorum æquale põdus addo. Catapotium bonum. Abrotoni fextantem,farcocollæ vnc.I. gummi parum, vt ex eo cogi ac formari poffint.Catapotia ciceris magnitudine formato,& ieiunis vnum deuorandum præbeto,fimi-

A liter vnum ante fomnum. Alius Oribafii,ad dyfentericos & hæmoptoicos,fluxúmque muliebrem. Succi hypocifthidis, terræ Samiæ, gallæ omphacinæ, acaciæ ruffæ, cuiufque drach.VIII. cum aqua pluuiali fubige, & paftillos forma,ac vtere, ad dyfentericos quidem in potu exhibitis,ac per clyfterem cum fucco oryzæ aut lentis,aut aliquo confimili infufis: ad hæmoptoicos verò,cum aquæ frigidæ fefquicyatho,eius drach.I. Ad fluxum autem muliebrem,cum fucco folani,aut fanguinariæ,aut plantaginis,lana exceptos fubde. Aliud parabile. Alumen liquidum tritum cùm ouo abforbendum præbe, & rurfus

B aqua calida dilutum bibendum exhibe, & admiraberis. fedat diuturnas dyfenterias, & in quibus cruenta excernuntur. Aliud. Pumicem in tenuiffimum puluerem redactum,cum ouis forbilibus,cochlearii mẽfura præbe, & miraberis. Aliud exquifitum. Fici folia arida contufa cochlearii menfura cum vino auftero dato. Aliud, Macer, Mali Punici florem, æquali pondere contunde, & ex eis fcrupulos duos cum vino adftringente præbe. valde commodum hoc eft in iis qui cruenta egerunt.

C Paftillus ad dyfentericos & cœliacos. Anifi, feminis apii, ammii,balauftiorum,fucci hypocifthidis,feminis hyofcyami albi,fingulorum drach.VIII.opii drach. IIII.exhibe iis qui integræ funt ætatis drach. I. cum aquæ calidæ cyathis tribus. Polyidæ fphragis,cœliacis,dyfentericis, quartanariis,& oculorum fluxionibus conducens. dolorem enim adimit & reficcat.Hyofcyami albi feminis dr. IIII.feminis apii drach.IIII.anifi drach.II.opii drachm.I. cõtere cum aqua,& informa paftillos obolares:ex quibus vnum cum aqua frigida præbeto.

D

Quæ infernè dyfentericis infundantur, Cap. XLIX.

PAftillus Nymphodoti,ad dyfentericos,& vlcera depafcendo ferpentia omnibus præftantior, quemadmodum experti fumus,inquit Archigenes: compofitus quidem vt Fauftinus, diffonans autem in auripigmenti apponderatione:opere verò longè efficacior eo cognitus. Cuius compofitio hæc eft: Chartæ vftæ drach.XXX.auripigmenti drach.VIII.calcis viuæ drachmas decem, fan-

E darachæ drachmas fex, vini aufteri fextarios III. Vinum ipfum per fe coquitur donec tertia pars reliqua fiat, cum qua,arida in mortario teruntur donec in compagem terendo redigantur. ex quibus deinde paftilli drachm.IIII. aut trium fiue duarum etiam formantur, quorum vfus iuxta ægri vires adhibetur:cum vino autem & aqua infũduntur,ita vt cum aqua,lenticula,rofæ ficcæ,ac cortex loti decoquantur, cum vino verò,baccæ myrti,vt ex vtrifque heminæ menfura fuperfit.In vniuerfum autem,non folùm in huius paftilli,verùm omnium qui cruftas indu-

F cunt vfu,ftomachum hora vna ante eorũ exhibitionem, ex oleo myrteo ac vino veteri irrigare oportet: itémque caput ex oleo largo. quæ enim cruftas inducunt,fi infundatur, & ftomachum & caput offendere confueuerunt. Ante infufionẽ autẽ frufta panis duo aut tria ægro adhibenda,ex aqua frigida aut lactei teporis,fi vehemẽs adfit febris:aut vino diluto,fi parua fuerit febris &nullius pẽfi, pane madefacto. Quòd fi ab infufione ftomachus exuratur aut fubuertatur,aquæ frigidæ cyathi tres confidenter in potu præbeantur.exhibẽdus eft lactucæ caulis cum pa-

G ne & aceto:oliuæ item albæ ex aceto.Cæterùm iis qui ftatim vbi infunditur pharmacum,rurfus reiiciunt,imò penitus infufum retinere nequeunt,muriam præinfundere oportet:aliquãdo etiam falis ammoniaci cochleare vnũ, aut amplius tritum, pharmaco eft admifcendum, nullo habito mordacitatis refpectu. vtilitas enim omnẽ dolorem exuperans inde procedet. Vtimur autem frequenter oliuarum albarum muria cõditarum liquamine,hemina nimirum vna ex eo infufa,femihoræque interftitio facto aut paululo diutiore, paftillum ipfum confequenter infundentes, quo modo facilè ipfum continent. & phar-

H macum fanè magis efficax fit,vbi nuda vlcera contigerit: fi verò neque fic continuerit, iterum atque iterum infundito.munitum eft enim pharmacum ne cruftas inurat. Porrò vbi efficacius fuerit pharmacum & vicerit affectionem, multa cum ipfo mucofa ramenta prodibunt,

& à multis moleſtiis,égerendíque promptitudine diſten-
tionibúſq; liberabit.Infuſum autē ipſum non vltra duas
horas retinendum eſt, neque infra vnius horæ ſpatium.
Atque hic canon vniuerſalis tibi in omni cruſtas inducē
te infuſo proponatur,vnà cum hoc quòd & ſtomachus &
caput ſit præmunitum. Ante infuſionem, etiam anus ex
oleo dulci illinatur, maximè verò adipe quopiam ipſa fi-
ſtula craſſiùs perlinatur:poſt infuſionē cū ſpōgiis aut glo
mis quopiā abſtringēti imbutis,ſedes foueatur:adiuuat e
nim hoc ipſum infuſi retentionē.Mirabiliter etiā prodeſt
Andronis paſtillus duarū aut vnius drach.pōdere infuſus.
Paſtillus ad dyſentericos,cuius multam experientiam ha
bemus:admirabilis enim in vlceribus ſerpendo depaſcen
tibus exiſtit,non ſolùm dyſentericis, ſed oris etiam gin-
giuarum,& ad omnem nomen ſerpentem. Calcis auri-
pigmenti,chartæ vſtæ, ſquamæ æris, æquales omnium
partes ramulorum oleæ decocto ſeu ſucco ſubigito,ac v-
titor cum oryzæ ſucco.Exuccatur autem olea hoc modo:
Ramulos oleæ cōtundito, eiſque cōgruentis menſuræ a-
quam affundito, atque donec quater efferbuerit deco-
quito,expreſſóque ſucco vtitor. Fauſtini inſignes paſtil
li,quorum alter conſtat ex chartæ vſtæ drachmis trigin
ta,calcis drachm.xxv.auripigmenti drachm.duodecim,
ſandarachæ drach.vi. infunditur duarum drachmarum
pondere cum rhois & baccarum myrti decocto. ſi verò
diuturna ſit affectio,ſalis etiam drachm.ii.adiiciuntur.
Alter verò conſtat ex calcis drachmis decem,ſandarachæ
drachm. vi. auripigmenti drachmis octo, chartæ vſtæ
drachmis triginta.in paſtillos redigito,ac vtitor,quemad
modum in Nymphodoti paſtillo eſt prædictum. Alter
adhuc paſtillus Fauſtinus,qui in Alexandria præparatur:
Auripigmenti trientem,ſandarachæ trientem,calcis vn-
cias duodecim,acaciæ vncias xii.ſubige cum vino. Pa-
ſtillus Philadelphus, ad dyſenterias & ſanguinis eruptio-
nes & omnes nomas: Sandarachæ,auripigmenti, cuiuſ
que quadrantem,calcis ſeſcuncem,acaciæ ſeſcuncem,ex-
cipe plantaginis ſucco aut vino auſtero, & paſtillos dra-
chmarum quatuor,aut trium,aut duarum informa,atque
pro ægri viribus infunde cum vino myrtite. Eras autem
hoc modo ipſum præparat: Auripigmenti beſſem, aca-
ciæ trientem,calcis trientem. Paſtillus alius,dyſenteri-
cis cōmodus,qui eueſtigio aluum ſiſtit, quod multo ex-
perimento conſtat: Bituminis,auripigmenti,ſandara-
chæ, aluminis ſciſſilis, ſquamæ æris, cuiuſque drachmas
quatuor, chartæ vſtæ drachmas decem, calcis drachmas
octo, ſucci hypociſthidis drachmas tres, balauſtiorum
drachmas tres,opii drach.ii. Cum vino myrtite ſubige,
ac vtere veluti in Nymphodoti paſtillo prædixi. Paſtil-
lus ex ſubere appellatus,quo veluti præter opinionem ad-
mirando vtor: Gallæ vſtæ,chartæ vſtæ,ſuberis ex vaſe vi
ni veteri accepti ac vſti, panis aridi vſti,ſingulorum dra.
quindecim,auripigmenti drachm.xx.ſandarachæ drach.
decē,calcis viuæ drach.x. acaciæ drach.v.ceruſſæ drach.
v. ſpumæ argenti drach.iii.omphacii drach.iii.fæcis vini
vſtæ drach.v.Cum vino adſtringente ſubige & informa
paſtillos drach.iiii. iii. ii. In principio autem hos cum
plātaginis aut ſanguinariæ,aut perdicii ſucco infundito,
aut cum aqua tepida, ſi hæc non adſint. ſi verò morbus
fortis ſit & in vigore conſiſtat,cum fœnigræci aut lini ſe
minis decocto infundito: in declinatione autem,cū myr
ti & rubi decocto ex vino, & in pueris quidem cyatho-
rum duorum menſura:in fœminis trium: in viris verò
qui ad perfectam ætatem acceſſerunt, quatuor infunda-
tur. Paſtillus Aſclepiadæ dolorem ſubmouens,ſomnū-
que inducens: diuturnis dyſentericis affectionibus eue
ſtigio auxiliatur, ſi abſit febris: Chartæ vſtæ drach.iii.
auripigmenti,ſandarachæ, ſquamæ æris, aluminis ſciſſi,
omphacii,lycii,acaciæ,ſucci hypociſthidis,calcis viuæ,cu
iuſque drach.v.opii drach.ii.croci drach.ii.Vino myrtite
excipe & in paſtillos redige, quatuor & trium & duarum
etiam drachmarum, iuxta ægri vires: cum paſſi Cretici
cyathis ſex, iis qui integræ ſunt ætatis,infundito. Pa-
ſtillus alius dyſentericus. Auripigmenti ſextantem,
ſandarachæ quadrantem, ſquamæ æris vnciam vnam,
calcis trientem,aluminis ſciſſilis ſextantem, chartæ vſtæ
A quincuncem,omphacii ſextantem, acaciæ ſextātem,ſuc-
ci hypociſthidis ſextantem,thuris vnc.i.opii quadrātem.
Vino myrtite aut aliquo alio auſtero excepta ſubigito.
Quòd ſiquis infuſum non contineat,ſed ſtatim ipſum re-
iectet, omnino morti propinquum iudicato, quemad-
modum ſæpe iam ſum expertus. Infundito autem ex eo
velut ex præcedente,drach.i.tantùm. Paſtillus thronus
Marcellius appellatus. Auripigmenti quadrantem, ſan-
darachæ trientem,lentiſci triētem,balauſtiorum quadrā
tem,(alii dextantem habent)opii ſextantē,calcis beſſem,
B omphacii ſextantem, ſucci hypociſthidis quadrantem.
Vino auſtero ſubige, & vtere vt paſtillo Nymphodoti.
Paſtillus,Lycos appellatus, ad dyſentericos. Sanda-
rachæ drachmas ſex,auripigmenti drach.xii.calcis viuæ
drach.x. æris vſti drach. xx. acaciæ drach. vi. cadmiæ
drach.xii.chalcitidis crudæ drach. xii.rhois culinarii aut
quo coriarii vtūtur dra. iii.ſucci hypociſthidis drach.iii.
baccarum myrti nigrarum recentium drach.vi. ſoreos
drach.i.miſyos crudi drach.i.gallæ drach.octo, ompha-
cii drachmā vnam,lycii drach.octo. Vino myrtite ſubi-
C gito, affuſo etiā plantaginis ſucco,& paſtillos drach.iiii.
& iii.& ii.formato: cum vino verò adſtringenti infun-
dito,ægri habita cura, velut in Nymphodoti paſtillo eſt
prædictum. Paſtillus magnus,dyſentericos præclarè &
feliciter iuuans,etiam ſi extremè ſint affecti ac deſpera-
ti,vtpote in quibus carnoſæ & fæculentæ prodeunt ege-
ſtiones.Infunditur autem cum ſucco oryzæ, ita vt adeps
hircinus & myrtus cum ipſo decoquantur. Cæterùm in
iis qui retinere non poſſunt,muria oliuarum albarum
præmittenda, & poſt horæ interſtitium paſtillus infun-
D dendus, ſtomacho & capite præmunitis, velut in Nym-
phodoti paſtillo eſt prædictum. anus item ab infuſione
fomentis integatur. Prodeſt etiam ad caua ac profunda
cruſtoſáque vlcera,itémque nomas pudēdorum. Verùm
in dyſentericis præſtat vt cū reliquis prædictis remediis,
manus ægri latis & lōgioribus faſciis conſtringantur, ſu-
pernè ex humeris exordio facto,& in ſummos vſque di-
gitos ligamento protēſo:non parum enim hoc ipſum ad
fluxus repreſsionem facit. Porrò ipſius paſtilli cōpoſitio
hoc modo habet: Balauſtiorum recentium, malicorii,
E rhois quo coria tinguntur,phyllorum, ſingulorum dra-
chmas quatuor,iſatidis tinctoriæ dra.iii. (alii drach. vi.
habent)ſpinæ Ægyptiæ drach.iii.ſeminis hyoſcyami dr.
iii. farinæ lentium drach.viii.ſuberis ex vaſe vini veteri
accepti ac vſti drach.iiii.gallæ omphacinæ à teredinibus
non corroſæ drach.iiii.roſarum ſiccarum drachmas ſex,
floris recentis roſarum drach.ſex. croci drach. quatuor,
myrrhæ drach.octo,lycii drach.octo, bituminis dr. ſex,
picis ſiccæ drach.ſex,acaciæ drach.octo,hypociſthidis dr.
octo,gummi drach.trigintaduas,thuris maſculi drachm.
F octo,omphacii ſucci ſicci drachmas quatuor,opii drach.
duas,amyli drach. duas, ſolearum veterum vſtarū drach.
quatuor,cornu cerui vſti drach.quatuor,oſſiculorū oliua-
rum vſtorum,oſſiculorū palmarū vſtorū,fæcis vini vſtæ,
ſpongiarum nouarum liquida pice & cedria imbutarum
ac vſtarum,oſtreorum vſtorum, æris vſti, ſquamæ æris,
ſing.drac.tres,lapidis gagatæ,corallii,rubiginis ferri, aut
ſcoriæ,cuiuſque drach.quatuor, aluminis ſciſsilis in teſta
exuſti drach.ii.aluminis quo tinctores coriorum vtuntur
drach.duas,auripigmēti drach.tres,chalcitidis crudæ dr.
G tres,ſandarachæ drach.tres,gypſi loti drach.tres,calcis vi-
uæ drach.tres,minii ſinopici ſeſquidrachmam,atramenti
communis drach.duas,diphrygis drach.duas & dimidiā,
ſpumæ argenti drach.ii.& dimidiam,ochræ drach.ii. &
dimidiam,atramenti Indici drach.ii.& dimidiam,plum
bi drach.tres,ceruſſæ ſeſquidrachmā,terræ Samiæ drach.
tres,terræ cimoliæ drach.ii. pōpholygis drach.duas, ſuc-
ci mandragoræ & plantaginis quantum ad hæc ſuffece-
rit. Compoſitio quidem igitur paſtilli hæc eſt, in qua
totus ille ſimplicium pharmacorum cumulus, ex quin-
quaginta quinque rebus conſtat, præter herbarum ex
H aqua decoctionem,quæ ad huius paſtilli ſubactionem ac-
cōmodatur. Cæterùm apparādi modus huiuſmodi eſt:
In pilam Thebaicā primùm æs, & æris ſquamā,& ſpumā
argenti,calcē,lapidem gagaten,corallium,rubiginē ferri

conijcito.Oſtrea etiam contuſa & cribrata probè & contentè terantur,donec in puluillum redigãtur. deinde adiecta chalcitide,ſandaracha,auripigmẽto, cornu ceruini oliuarũmque ac palmarum officulis,ſpongiáque & alumine,rurſus terito,affuſis etiam ſpiſſamentis,quæ ſtymmata *Græci* appellant. Alumen autem hoc modo vritur: Alumen in ollulam nouam coniectum, ſuper prunas ponito, & vbi diffunditur ac liqueſcit tollito, & frigeſieri ſinito, & hoc modo tritũ adiicito. His deinde tritis,minium,diphryges, atramentum Indicum & commune, ochran, plumbum, terram Samiam, cimoliam, ceruſſam, pompholygem,reliquáque omnia metallica addito,& contentiſſimè ſub caniculæ æſtu conterito,donec ex ſpiſſamẽtis quartam aut quintam addideris partem. Poſtquam verò quodammodo ad collyrii formam fuerit redactum, arida contuſa & arctiſſimo cribro excuſſa adiicito, veteribus ſoleis ſimul cum aridis contuſis:deinde additis ſpiſſamentis,rurſus ſimiliter vt priora terito,ſæpe inſtillatis ſpiſſamentis. Vbi autem trita inaruerint, in altero mortario primùm crocum cum duobus ſuccis,mandragoræ videlicet & plantaginis,terito:atque vbi tritum fuerit,reliqua adiicito,myrrham ſcilicet & thus,omphacium,acaciam, hypociſthidem, gummi, lycium, opium, picem, bitumen,& lentium farinam: quodlibet eorum prius per ſe aridum in tenuiſſimum puluerem redactum. Cæterùm vbi optimè in mortario fuerint trita, duobus ſuccis largè affuſis, quò etiam ad aliorum exceptionem ſufficiant,de cætero, iam antè trita metallica ſic arida terito ac admiſceto:omnibúſq; probè permixtis ac ſubactis,paſtillos ad duarũ magnarũ fabarũ magnitudinẽ formato: & vtitor,aliquando quidẽ cũ oryzæ ſucco, aliquando verò cum vino,aut aliquo conueniente liquore.Ego verò ob mandragoræ viridis ſucci inopiã, aridi ſucci drachmas quatuor addo. Porrò ſpiſſamenta cum quibus paſtillum conteris,hoc modo apparato:Rubi,myrti,florũ mali Punici,radicis ſymphyti,radicis capparis, foliorum ſalicis, comæ cupreſſi,omniũ æquales partes cum aqua coquito, & vtitor.In his ipſis verò ſpiſſamẽtis,aut etiã aliis,ſpõgiã aut glomos rigato,cúmque eis ſedem foueto: aſſiduè quidem,maximè verò à paſtilli infuſione. Siccum dyſentericum. Terræ Lemniæ quæ ſphragis appellatur,terræ aſteris,amyli,gummi,thuris,æquales partes omnium in puluillum redactas,cochlearii menſura infundito,ſpiſſamẽtis etiam quibuſdam adiectis. Indus autem medicus hoc vtitur: Terræ Lemniæ quæ ſphragis, buccinorum vſtorum, thuris,ſingulorum æquales partes commiſce,indéque cochlearia duo cum lotini corticis decocto, aut pinus aut meſpili,infundito. Quæ dyſentericis ſubdantur. Glans quæ dyſentericis ſubditur, Theoſebii: Opii drachmas x i.myrrhæ,caſtorei,croci, thuris,hypociſthidis,cuiuſque drachm. ſex,ſtyracis drachmas tres vino excipito. Alia glans ſiue collyrium. Opii, croci, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum æquale pondus cum vino veteri ſubige,& collyria drachmæ vnius pondere informa,ex quorum vſu & ſubditione diuinam efficaciam admiraberis.Optimè facit & ad dyſentericos opobalſamum tomento exceptum & ſubditum. Spiſſamẽta, quæ dyſentericis cataplaſmatis vice imponuntur. Florum mali Punici,gallarum,malicorii,myrti ſiccæ,lentiſci,mannæ,acaciæ ſiccæ,æquales omnium partes in puluerem redigito:quem ſiccum afferuato ac vtitor,ita vt vſu expetente cum vino decoctum imponas. magis verò mitigatorium fiet, ſi ſapa pro vino accipiatur. Illitio ad cœliacos & dyſentericos: Acaciæ quadrantẽ,gallæ, œnanthes,malicorii,balauſtiorum, aloes, ſucci hypociſthidis,maſtiches,aluminis rotundi, omphacii, ſingulorum vnciam vnam,cum vino ſubigito, informato paſtillos, quibus cum vino aut ſucco aliquo conuenienti vtaris.

Epithemata dyſenterica, Cap. L.

EPithema dyſentericis commodum,Marciani. Mala cotonea repurgata decem in vino decoquito, diligentérque terito,ac tritis aloes vnciam vnam,mannæ ſextantem, myrrhæ ſiccæ tritæ quadrãtem infarcito: deinde ceræ ſeſcũcem, vnguenti nardini libram vnam addi-

A to.Ceratũ ipſum liquefacito & refrigerato, tritiſque adiicito,ac vtitor. Epithema ex œnanthe, Philumeni,ſtomachicis & cœliacis dyſentericiſque in principiis cõmodũ: Œnãthæ ſiccæ drach. vigintiocto,gallæ,acaciæ,roſarum ſiccarum,omphacii, ſingulorum vnciam vnam,aluminis rotundi ſextantem,aloes ſextantem, rhois Syriaci trientẽ, olei myrtei libram i. ceræ lib. i. picis lib. i. quidam verò ſingulorum libras duas accipiunt. Arida vino veteri adſtringente rigato, deinde liqueſcibilia adiicito,
B ac ſimul emollita excipito. Efficaciter auxiliatur ad interaneorum fluxiones, & ſtomachi faſtidia ac exolutiones, & ardores. Aliud,per multam experientiam. Roſarũ, œnanthes, acaciæ, gallæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum quadrantem, aloes ſeſcuncem,rhois culinarii libram vnam,ceræ,picis,olei myrtei,cuiuſque libram vnam, vini quantum ſufficit. Epithema ex lixiuio. Ammoniaci thymiamatis,nardi Celticæ,croci,cardamomi,bdellii,cyperorum,ſingulorum vnciam vnam, lixiuii ex cinere lignorum vitis ſeſquiunciam,ceræ quadrantem, vnguenti
C nardini ſeſcuncem, vini quantum ſuffecerit. Apparatur autem & hoc modo: Croci vnciam vnam,aloes quadrantem,ſtyracis quadrantem, ceræ ſextãtem, lixiuii ex cinere lignorum vitis,vnguenti nardini,cuiuſque vncias duodecim,vini quod ſatis. Illud ſuperius apparaui, & præ œnanthes inopia, folia vitis conieci: in æſtate quidem viridia, in hyeme verò eiuſdem virgulta, reliquis ſiccis contuſis & cribratis. Epithema clidion appellatum, Cyrilli: Acaciæ,gallarum,thuris,aluminis ſciſſilis,aloes, rhois culinarii,hypociſthidis,myrrhæ, balauſtiorum, œ-
D nanthes,roſarum ſiccarum,ſing.vnc.i.ceræ dodrantem, picis,olei myrtei,cuiuſque dodrantem,vini ſpathitæ quãtum ſatis eſt. Ex libris Philumeni, epithema Mnaſeæ clidion appellatum, ad cœliacos & dyſentericos: Gallæ omphacinæ,ſucci hypociſthidis, aluminis rotundi, acaciæ,rhois rubri,malicorii aridi,ſeminis apii,ſingulorum vnciam i. viſci quercini drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis dra. iiii. picis ſiccæ drach. xx. ceræ dr. viii. olei myrtei aut lentiſcini drach. xx. gallas & malicorium contuſa ac cribrata in vini cyathis nouem decoquito,aſ-
E ſiduè agitãdo,donec tertia pars relinquatur:deĩde in mortarium coniecta terito, ac reliqua ſimiliter in puluerem redacta inſpergito: ammoniacum verò aceto diluito, & viſcũ cũ modico oleo emollito:pici verò ac ceræ liquefactis cum reſiduo oleo,& ab igne ablatis,viſcum adiicito, ac vnito, & ſimul tritis affundito, fortitérque cõtundito: ac vtitor. Andromachi epithema ad dyſentericos & cœliacos: Seminis hyoſcyami albi, ſeminis apii, cuiuſque drach.iiii.aniſi,floris roſarum,ſucci hypociſthidis,balauſtii,rhois rubri,cuiuſque drach.ii.opii drachmam vnam,
F croci drachmam vnam contere: ac vino myrtite excipe, informáque paſtillos,quos in vmbra ſiccabis: vſus verò tempore,ex eis quantum ſuffecerit contundes ac cribrabis & ſubiges, linteolóque infartum ventri impones. Dropaces. Dropax ex tertio libro placitorum Sorani: Reſinæ libram i.picis ſiccæ lib. i.nitri,bituminis, ſulphuris viui,cuiuſque libras ii. pyrethri libras ii.veratri ſextãtem,olei heminam vnam.Si verò efficacius reddere velis,adiice & piperis trientem,adarcæ ſextantem,ſtaphidis ſylueſtris ſextantem. Alius dropax. Picis ſeſcũcem, reſinæ pinus torrefactæ ſeſcũcem,myrrhæ,ſulphuris viui, nitri,cuiuſque vnciam vnam,pyrethri quadrantem, adarcæ vnciam vnam,euphorbii ſextantem, (alii drachmas duas tantùm habent) adipis taurini ſeſcũcem. Vtendum & ad hæc rubefacientibus cutem, phænigmis à *Græcis* appellatis,itémque ſinapiſmis,in tertio Sermone deſcriptis: in declinatione præſertim dyſenteriæ, quò totum malũ penitus deſtruatur.

De lienteria,ſeu inteſtinorum læuore. Cap. LI.

LIenteria,quemadmodum ipſum nomen indicat, læuor quiſpiam inteſtinorum eſt, qualis etiam forinſe-
H cus in corporis cuticula ex cicatrice cõtingere ſolet. Oboritur autem frequenter,dyſenteria magna præcedente, & ex profunda vlceratione,cicatrice denſa & læui ſuccedente quæ deinde ob denſitatem quidem ſuam, ciborum per corpus digeſtionem fieri non permittit. quum ſanè

venarum ora sint veluti obturata: venarum, inquam, quæ alimentum ex intestinis ad se auellunt. Ob læuorem verò cibum statim priusquam permutationem & perfectam concoctionem admittat, dilabi sinit. Cæterùm lienteria ipsa propriè ex permutantis cibos ac digerentis facultatis debilitate contingit, cuius signum est quòd cibi crudi & nihil immutati excernuntur. quæ ratio & ex hoc amplius corroboratur, quòd non solùm à dysenteria hæc affectio oboritur, sed & post frequentia voluulosa tormina, & post longum profluuium ventris, aliquando etiam aqua inter cutem per ventrem euacuata, lienteria consequi solet. Ex quacunque igitur causa lienteria orta sit, ægri cibum non sentiunt, & malum corporis habitum acquirunt, quod vtrũque malum incorrigibile existit. Succedit enim ægris assidua excretio cruda, colore subalbida, inæqualis, & aquosissima, citra sanguinis ac bilis complexum. Adest autem simul & ardor per tota præcordia se dilatans, quem cibi fastidium concomitatur. Videtur autem bonum & amicum signum in eis ructus acidus esse. indicat enim iucundi quippiam factum esse, & vẽtrem ac intestina nõ velut inanima cibum sinere pertransire. Itaque quum eiusmodi sit affectio, facile est intelligere, quòd vim retẽtiuam, ac concoctoriam facultatem tum ventris, tum intestinorũ, omni modo refocillare oportet, quod sanè per

A ciborum conuenientium exhibitionem fieri potest, pérque diætam restituendis ac refocillandis viribus aptam &, vt simpliciter loquar, eodem medicationis ductu vtẽdum est, quem ad cœliacos & dysentericos habes præscriptum. Cæterùm quod dignum indicatione hîc visum est nobis, acrium rerum comestiones frequentiores eis aptæ existunt, & maximè quibus cicatricem factam esse cõiectamus: acrium enim rerum comestio, velut refricationẽ quandam cicatricum operatur: quin & insitum calorem reuiuificat, & concoquẽdi facultatem quodammodo re-
B focillat. Porrò vomitus à cœna ventrem etiam in melius transmutant, & actionis suæ commonefaciunt: frequentes quoque dropacum admotiones ad manus ac crura, thoracémque & ventrẽ, itémque rubefacientia ex malagmatis & ex sinapi, eis commoda existunt. Potiones etiam quasdam ad dysentericos & cœliacos præscriptas, liẽtericis præpotandas exhibere conuenit, quale & hoc catapotiũ existit. Catapotium dysentericum, maximè verò lientericis conueniens: Malicorii, myrrhæ, cuiusque drachmas octo, aluminis scissilis drachmas quatuor, succi hy-
C pocisthidis drachmas quatuor. cum aqua catapotia ad erui magnitudinem ex his formato, indéque quinque aut septem iuxta ægri vires exhibeto.

INDEX EORVM QVÆ IN DECIMO AETII SERMONE habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis tertii, Sermo secundus.

De dispositionibus iocinoris ac lienis, eorundémque affectionibus.

De debilitate iocinoris & iis quibus sanguis per ventrem defertur, Galeni, Cap. I.

INTEMPERIES quidem causæ sunt ex quibus iocinoris debilitas producitur: dispositiones autem diuersas in ipso faciunt. Quũ enim citra inflammationem aut scirrhum circa hepar, propter solam debilitatem, sanguinis effluxio contingit, tunc sanè propriè hepaticos ipsos ægros appellant: quemadmodum cœliacos & stomachicos vocare consueuerũt eos qui neque inflammationem, neque aliquem alium præter naturam tumorem in visceribus habent. Calidæ itaque intemperies, tum eos qui prius adsunt humores, tũ etiam eos qui per venas mesenterii ad ipsum hepar defe-

A runtur, adassant ac comburunt: frigidæ verò intemperies humorem qui iam in ipso continetur, crassum & lentũ ægréque mobilem reddũt: eum verò qui defertur, pituitosum ac crudum & semicoctum. Cæterùm sicca intemperies, sicciores & densiores humores facit: humida autẽ tenuiores & magis aquosos. Itaque vbi calida intemperies circa hepar constiterit, colliquationes fiunt, primùm quidem humorum, deinde etiam carnosæ ipsius hepatis substantiæ: bilísque per ventrem euacuatur fœtens ac crassa, abundéque colorata, velut in pestilentibus febribus
B fieri solet. Vbi verò frigida intemperies affuerit, neque assiduæ excretiones, neque multæ fiũt: diuturnũ autẽ fit malum, & per dies aliquot aceruatim eis profluet venter: cæterùm egesta, nõ similẽ putorẽ habẽt iis quæ per calorẽ sunt colliquata, neque colorem etiam, neque compagem,

ſed ſpeciem præ ſe ferunt ſanguinis putrefacti & in grumos congelati:& ſiquis diligẽter inſpiciat, velut limus & fæx ſunt ſanguinis craſſioris:cõſimilia enim atræ bili colore apparent.quin & plures & iudicatu difficiles colores iuxta eandem diſpoſitionem in excrementis apparent.In ſicciore autem intemperie,recrementa adhuc ſicciora videbuntur,ægrique magis ſitient:in humida verò,humidiora & plura erũt recrementa, ſitiſque minus infeſtat. Quandocunque igitur egeſta videris loturæ carnis recẽns mactati animalis ſimilia, veluti ſiquis cum aquã ſanguinẽ confudiſſet,certiſſimum ſignum debilitatis ipſius hepatis habebis.eodem modo ſi velut fæcem ſanguinis conſpexeris per ſedem excretam, hepaticum & hocce ſignũ eſſe ſcito.Si igitur ſanguis tenuis & ſeroſus deſtillat, ægri viſceris ſignum indicato:ſin verò velut fæx fuerit, ſupercalefacti & ſanguinem ſuperaſſantis. Incipit enim aliquãdo etiam citra febrem in frigida ſcilicet intemperie ipſa affectio,quo tẽpore tenue ſanguinis ſerum primùm excernitur:temporis autem progreſſu,corrupto citra viſcus ſanguine,leues febres accedũt:quarum quum inexperti medici negligentes ſint,atque ægrum omnino febri carere putent,quum nihil per vẽtrẽ excretum ſit,ipſum ægrũ lauant,concedúntque negligentiori diæta vti: atque ita venter rurſus corruptum ſanguinem excernit. In huiuſmodi igitur affectionibus primus curationis ſcopus ſit vt intemperiem ad contrarium deducamus. Calidam enim diſpoſitionem ſemper refrigerare oportet,frigidam verò calefacere,ſimiliterq; humidã reſiccare, & ſiccã humectare.Cæterùm omnib⁹hepaticis remediis,tũ quæ per os ſumũtur,tũ quæ forinſecus imponũtur,aliquid ex adſtringentibus admiſcere oportet, quò firmitas viſcerum conſeruetur.Atqui in ſtomachicis idem facere non ſimiliter cõducit,quum in ipſis adſtrictoria qualitas aliàs dominetur.Fomenta igitur in hepatis debilitate cõuenientia ex oleo fiunt,in calida quidem affectione, ex chamæmelino,roſaceo,& lentiſcino,abſinthio,aut palmis,aut aliquo alio conſimili in oleo decoctis:in frigida verò diſpoſitione, ex vnguento nardino,cui thus & ſampſuchus ſint infarta.In humida autem intemperie, iiſdem oleis magis diſcutientia ac reſiccantia incoquenda: velut eſt iris,cuminum,ac ruta.In ſicca demum intemperie, balnea ſufficiunt dulcium aquarum,& humectãs diæta commoda erit.cerata etiam atque epithemata fomentis ſimilia ſint,ex palmis ſcilicet, malis cotoneis, ſtyrace, maſtiche,ac aloe.in frigidioribus etiam poliarchia conducũt, ſimiliterque in humidioribus.Porrò in potu vti conueniet pleriſque eorum quæ in hepatis inflammatione ſunt relata,ſi quidem calida intemperies fuerit:velut eſt ſeridis ac intybi ſuccus,ſenecionis ſuccus aut decoctum,perdicii ſuccus, mel roſarum,& quæ his ſimilia exiſtũt:quin & Philonis antidotus ſemel tantùm exhibita, omnem aliquando calidam hepatis intemperiẽ mirabiliter ſanauit.quod etiam Philo de ea teſtatum reliquit. Vbi verò frigida in hepate intemperies fuerit, calefacientibus ac firmitatem addentibus vtendum eſt: velut eſt nardi ſpica, capnium,quæ & chelidonia herba circa ſepes enata,ſemẽ pelecini,& quæ his ſimilia exiſtunt. Vtiliſſimum & his nardinum vnguentum,quotidie manè cochlearii menſura ieiunis potatum,& à cœna ante ſomnum eodem modo.In humida autem intemperie,ſimpliciora ex eis quæ ab oppilatione liberant,exhibenda, & quæ à proprietate totius ſubſtantiæ efficacia exiſtunt,velut eſt lupinum hepar,quod ſanè diligenter tritum drachmæ vnius pondere cum vino dulci aqua calida diluto præbetur. Hoc enim multiplici experimento cognitum omnibus hepatis intemperiebus commodum exiſtit: vtpote proprietate totius ſubſtantiæ hanc efficaciam habens,non calfaciendo, aut refrigerando.

De oppilatione hepatis:in quibus plurima remedia, Cap. 11.

A flatibus nebuloſis & concoctu difficilibus, aliquando autem & à craſſis humoribus viſcoſiſque,in finibus venarum ex ſima hepatis parte enatarum(per quas ex ventre ac inteſtinis alimenti digeſtio ad hepar contingit) oppilationes fiunt.Conſequitur autem ad ipſas, grauitatis circa dextrum ilium cum dolore ſenſus,aliquando quidẽ obtuſæ,aliquando verò vehementis:& quandoque quidẽ abſque febre,quãdoque cum febre.Craſſa enim & viſcoſa ac multa,omnino amplius reliquis oppilant, & maximè ſi ægri à cibo vehementiori motu vtantur: ſi verò acria ſint & multa quæ in cibo ſumuntur,dolor ex oppilatione vehementior fit, quum obturata corpora ſimul & tenſionem perferant,ſimúlque pungantur. Cæterùm quũ vaporoſi & craſſi flatus multitudo coaceruetur quæ exitum non habet,non grauitatis ſolùm, ſed & diſtentionis ſenſus oboritur.Quare attenuantium & oppilationem diſſoluentium quamcelerrimus requiritur vſus: oppilatio enim inueterata,non tantùm in hepate,ſed in omni membro putrefactionem operatur,febrémque accendit. Præclarè autem & citra moleſtiam ab oppilatione liberat, ſimúlque firmitatem tum hepati tum ſtomacho addit,pelecini qui in frumentis naſcitur ſemen,tritum cochlearii menſura,cum vino aut aqua mulſa in potu acceptum: capnium item,quod & chelidoniæ nomẽ inuenit,ſucco eius expreſſo & deſiccato: reponitur autem is in paſtillos redactus, & ſemel quidem exhibitus dolorem omnem adimit:ter autem præbitus, intotum ab affectione liberat,vltra hoc quòd & firmitatem viſceribus addit: decoctum quoque huius herbæ potatum,ſimilem efficaciam habet,etiamſi valde febricitent ægri:aliquando autẽ herba ipſa exiccatur,contuſáque & cribrata cochlearii menſura exhibetur. Aliud. Lupi hepar ſiccum drachmæ põdere,cum piperis granis nouẽ,ac myrrhæ magnitudine fabæ,in paſſo calido datum,confeſtim auxiliatur. Æſtatis autem tempore,alternis diebus ter potandum præbeto.Liberat ab oppilatione etiam eupatorium, ſimúlque firmitatem addit,ſimiliter quoque ſtœchas,tum cocta,tũ ſicca tritáque data:plantaginis item radix,& ſemen, foliáque ſicca trita,ſiue per ſe vnumquodque, ſiue ſimul exhibeantur.Lauri cortex tritus potatus,ſpica nardi,fructus piſtacii,amygdalæ amaræ,anthemis ſiue chamæmelum, anagallidis quæ cæruleũ florem habet,ſuccus,radicis acori,eryngii,radicis dulcis decoctum vrinam ciet,& aluum emollit. Radix dracunculi viſcera omnia repurgat,craſſóſque & inſtar viſci tenaces attenuat humores.Filicis ſuccus cochlearii menſura ex aqua mulſa potatus, hepar repurgat,oráque meatuum ac venarum aperit, citra manifeſtam calefactionem.Præſcriptum autem iam antè eſt de iis quæ tum ſimas,tum gibboſas hepatis partes ab oppilatione vindicant, in tertio nimirum Sermone. Catapotium hepatis oppilationem remouens. Radicis chamæpityos drachmas quatuor,radicis cichorii drachmas quatuor,contundito ac melle cocto excipito,nuciſque Põticæ magnitudine præbeto:aquæ etiam calidæ cyathos tres ab eius exhibitione abſorbendos dato. Cæterùm non modò radices horum hepaticis opitulantur, ſed & ſuccus & decoctum. Paſtillus hepaticus,ex amygdalis amaris: Seminis aniſi,apii,aſari,amygdalarum amararũ decorticatarũ,comæ abſinthii,ſing.drach.quatuor,apparato,& cum aqua paſtillos formato,ex quibus drach. I. febre carentibus cum vini diluti cyathis III. præbeto:febricitantibus autem,cum aqua mulſa.Vrinam ciet, & placidè calefacit. Aliud hepaticum valde commodum: Seminis pelecini,capnii,coſti,cuiuſque drachmas quinque. contundito ac cribrato,& cochleare vnum ex aqua mulſa dato. præclarè enim ſubmouet oppilationem. Aliud hepaticum pulchrum,cuius vtilitatem ne contemnas.

Lenticulam torrefactam ac probè tritam cochlearii mẽſura ex vino bibendam præbe. Commodum eſt hoc & lieni,ex poſca,aut aceto mulſo. Aliud experimento cõſtans: Comæ abſinthii,piperis,coſti,caſiæ,radicis gẽtianæ,amygdalarum amararum,ſing.vnc.I. fœnigræci ſextãtem,ſeminis pelecini ſextantem,exhibeto cochleariũ quomodocunque velis. Aliud ad hepatis oppilationẽ. Cacani ſcrupulos duos,(alii octo habent)coſti ſcrupulos ſex,ſpicæ nardi,iridis,phylli,lupinorum ſiccorum,baccarum lauri,fœnigræci,rhei Pontici,ſingulorum ſcrupulos ſex,piperis,phu,aſari, cuiuſque drachmas quatuor. quòd ſi picis ſiccæ ſcrupulos tres admiſcueris,efficacius operatur. Aliud ſimplicius,quo aſſiduè vtimur,valde admi-

randum: Cacani fextantem,fœnigræci fefquiunciam,piperis vnciam vnam,cyperi vnciam vnam, cofti vnciam vnam:contundito ac cribrato & cochlearium vnum cum condito præbeto. decumbat autem æger fuper affectam partem. Aliud. Potamogetonis ficci drach. duas, comæ abfinthii drachmam vnam,croci,cofti, fpicæ nardi, cuiufq; drachmas duas,amomi drachmam vnam.datur cochlearii menfura aridum. Aliud. Piperis drachmas quatuor,dorcadiadis herbæ quæ & mufcii appellationem habet,vnciam vnam,cofti trientem (alii drachmas quatuor)contundito,cribrato,& cochlearium in potu exhibeto. Aliud Philagrii. Rhei Pontici vnciam vnam,caftorei fcrupulos tres,farinæ lupini fcrupulos tres,piperis grana feptem:contundito,cribrato & manè cochlearium vnum præbeto ex condito.

De hepatis inflammatione,& cognofcendo vtrũ hepar an mufculi eius fint inflammati, Cap. III.

GAleni. Hepar confimiliter vt fplen & inflammatur & abfceffu fuppuratur,verùm rarò fcirrho,*hoc eft abfceffu duro* afficitur. Inflammato itaque hepate, dextri ilii tumor cõfequitur:& maximè fi gibbofa parte inflammatum fuerit,faciliùs per tactum cognofcitur tumor,grauitáfque coincidit ilium totum diftrahens,& dolor in dextram vfque clauiculam ac fcapulam pertingit,vt conuelli penitus æger videatur. Linguæ color in pricipio quidẽ rubicundior fit,poftea verò denigrefcit, appetitus deiectio faftidiúmque cibi vehemens, & implacabilis fitis: vomitus quibufdam contingit, bilis puræ atque etiam vitellinæ,pòft autẽ & æruginofæ. Aluus autẽ ipfis eft adftricta,fi fanè cum vifceris debilitate inflammatio eft oborta:febris adeft acuta inæqualis,quæ plerunque ad vefperam & noctem exacerbatur:fequitur & fpirandi difficultas,tufficulæque paruæ,vtplurimùm ficcæ,per quas nihil omnino reiectatur. Aliquando autem per vomitus biliofa pauca quædam reiectantur,quæ res plerofque decepit, qui ex pleuritide hanc eductionem fieri putauerunt. Cæterùm & coftæ nothæ vtplurimùm condolitant, & color corporis fubuertitur in arquati morbi fpeciem permutatus:fingultus quoque confequuntur.Acceffionis autem tẽpore quidam delirio apprehenduntur, & acre lotium excernunt:& fanè inflammationes quæ iuxta fimam hepatis partem contingunt,plus faftidii & naufeæ,& vomitus biliofos,ac vehementem fitim inducũt:quæ verò in gibba parte fiunt,dolores circa refpirationem intendunt,tufficuláfque irritant,clauiculámque magis cum dolore cõuellunt.Quandoquidem autem mufculis hepati incumbentibus inflammatis,quidam decepti,hepatis eam inflãmationem effe fufpicantur,neceffarium fuerit diftinguere inter fe has affectiones.Hepate etenim inflammato,tumor fecundum lineamenta rotundus, figura videlicet ipfius hepatis,fuccumbit, quique ad corporis decubitum fimul conformatur.Maior enim apparet corpore ad finiftrum latus reclinato: minor autem rurfus ad dextrũ deuoluto:nimirũ hepate fub nothas coftas cedẽte, neq; vifui neq; tactui fimiliter fuccũbẽte. Ampli⁹ autẽ in hepatis inflammatione incumbẽs cuticula,naturali modo habere confpicitur:mufculis autem inflammatis,cutis circum tenditur,vt fiquis digitis apprehenfam attrahere velit,ea minimè fequatur.Propriiffimè autem tactus difcernet fiue in alto, fiue in fuperficie inflammatio ipfa confiftat. Porrò hepate inflammato,fanguinis detractionem experiri oportet à cubito,fi nihil id fieri præpediat.Incidenda autem in dextro cubito vena interna, ita vt fubftratam arteriam obferuemus:quæ fi non appareat,media: fi verò neque ipfa appareat,fuperior.Multitudinem autem extrahendi fanguinis,ex corporis reperies qualitate, ætatéque & natura,horáque temporis,ac regione,ampliúfque ex viribus ægri:quæ fi id ferre queant,femel quantum fatis eft detrahendum:fi verò non, per vices partitum. Cæterùm incifio ipfa opportunè in prima & fecunda die contingit: fi verò vrgeant dolores & adfint vires,etiã feptima venæ incifionem facimus: qua facta, poft modicum interuallũ fimplici clyftere euacuamus,maximè fi non fponte egerat aluus. Sequenti à venæ fectione die, cucurbitæ cum

A fcarificatione affigendæ, rurfúmque poft vnam diem cucurbita apponenda.non pauci enim à fecunda earum adhibitione opem fenferunt magis quàm à priore. At verò ante venæ incifionem & poft eam,fomentis vtendum eft ex lanis fuccidis oleo imbutis & impofitis:conuenit & ex paffo Cretico fomentum cum rofaceo aut lentifcino aut melino aut œnanthino. Optimum autem fomentum hocce eft: Chamæmeli,anethi humidi,fi adeft, rutæ viridis,feminis lini,cuiufque vnc.I. capitum papaueris numero x.olei fextarium vnum,femen lini contufum in lin-
B teolo colligato, & cum aliis in cacabum coniectum ad prunas decoquito donec vires fuas diftribuat:deinde olla in feruenti cinere collocata, ex ea multo tempore confidenter foueto.Poft fomentorũ irrigationes, cataplafmatis vti oportet,ex femine lini & fœnigræci,farináque hordeacea aut triticea,his vel omnibus vel vno aliquo ex eis aut quibufdam in aqua mulfa decoctis.admifcendum etiam abfinthium & maftiche ac melilotũ. quòd fi vehementior fit ardor,etiam ea quæ adftringunt funt admifcenda,velut funt mala cotonea. oleum verò quod addi-
C tur,rofaceum fit, aut melinum aut lentifcinum. Si verò feruor adhuc perfeueret,cotonea mala cum polenta imponenda.Remittente autem vehementi calore, ficus optimas & althææ radicem decoquito, & decocto eorum femen lini,farináfque hordei,fœnigræci,ac lolii infarcito:quòd fi durior inflammatio fuccumbat,etiam chamæleontem aut chamæpityn,aut polium,aut afarum,aut daucum,eryngiique tum femen, tum radicem admifcere oportet,aliquãdo autem & ficus cum althæa decoctæ ac tritæ cataplafmati cõnectuntur. Cæterùm calidius & ma-
D gis emolliens reddideris cataplafma,fi terebinthinæ, aut refinæ pinus,aut picis quadrantem addas. Braffiçæ autem crudæ folia cum melle trita ac impofita,omnes induratas inflammationes diffoluunt.Hinc ad cerata tranfeundum ex oleo cyprino aut gleucino apparata,althææ radicibus fimul admixtis.Vtendum etiam ex palmis cerato, hepatis inflãmationibus fummè accommodato, maximè fi ftomachus per cõfenfum fimul fit affectus, & coftæ coafflictæ.Habet autem hoc modo:Palmas interiore medulla exempta, diligenter contundito, ac cum pari cerato
E rofaceo in mórtario probè committito,ac vnito, affufóq; modico oleo rofaceo imponito. Aut myrrham in vino veteri adftringente maceratam,palmis admifceto, & panniculo veftis detritæ excepta imponito.A ceratis ad epithemata ex ftyrace, & ex meliloto, & ea quæ polyarchia appellantur, & iã antè ad colicos & ftomachicos defcripta funt, tranfeundum. Compofitio autem epithematis ex ftyrace hæc eft: Styracis pinguis,carnis palmarum,cofti,maftiches,cafiæ,fingulorum triẽtem,fampfuchi fextãtem,croci femiunciam, vuæ paffæ femiunciam, ceræ fe-
F fcuncem,vnguenti nardini beffem. Porrò in inflammatione hepatis vbi magni circunftent dolores,etiam pharmaca dolorem leuantia in potu eis exhibere conuenit,ita tamen vt affiduum eorum vfum deuitemus. fimplicibus autem potionibus frequentius vtendum. Senecionis itaque decoctum tanquam maximè commodum,aut fucci radicis dulcis obolos duos,cum aqua calida exhibeto.

Aliud. Picridis feridis,aut intubi fucci cyathum vnũ cum aquæ calidæ cyathis tribus præbeto,mellis etiam cochleariis duobus affufis.Ad hoc enim quòd refrigerat,ac
G firmitatem vifceri addit,etiam ora venarum hepatis repurgat, neque tamen frigidas intemperies magnopere lædit.Poteft autem feridum ac intuborum fubftantia hepati commodare, tum fi fine humorum aut ferofi ac vitiati fanguinis complexu,intemperies in ipfo fiat, tum fi humiditatis cuiufcunque tandem, adfit cum intemperie complexus:mellis verò admixtio humiditatem per vrinam excludit.Quapropter etiam exiccata ac contufa vtiliter potui infperguntur,eorum quoque decoctum pota-
H tum magnam commoditatem præbet. Quòd fi non infeftet calida aliqua intẽperies, fed obturatione tantùm vifcus ipfum vexetur,ex vino albo tenui ac vetufto,cum aliquo vrinas ciente pharmaco,potata magnificè auxiliãtur.Magni etiam pretii in hepatis inflammatione capnii herbæ,quæ etiam chelidonia appellatur,fuccus habetur,

aut eius decoctũ. Auxiliatur & præscriptus ex amygdalis amaris pastillus, nisi penitus magna caliditas adsit. Aliud. Cochlearũ terrestriũ carnem optimè conterito, & vini nigri cyathos tres affundito, calefacito, ac bibendum præbeto. Cæterùm hæc iuxta omnem suam substantiam efficacia existunt, quale est hepar lupinum, cuius rei magnum periculum fecimus, inquit Galenus. vsus autem ei⁹ idem qui cochlearum existit: optimè enim conteritur, & drachma vna cum vino aliquo dulci præbetur. Hæc enim pharmaca omnibus hepatis intemperiebus conuenire videntur, quum neque calidas neque frigidas intemperies lædant: febrientibus tamen lupi hepar melius ex aqua, aut seridis succo, aut aliquo consimili exhibetur.

Epithema ex styrace: Costi vnciam vnam, croci, thuris, aloes, ammoniaci thymiamatis, mastiches, styracis flaui, spicæ nardi, cuiusque drachmas quatuor, terebinthinæ vnciam vnam, opobalsami drachmas quatuor, ceræ trientem: vtere.

De hepatis abscessu, Archigenis, Cap. IIII.

QVòd si inflammatio ad permutationem aptè se habeat, hoc est, principium permutationis ad suppurationem iam suscepit, omnes prædictæ de inflammatione accessiones augebuntur: dolores (inquam) & febres, & delirium, anxietas, desperatio, cibi fastidium, & displicentia: maximè ab eius acceptione. A rigoribus autem ferè in totum febriles accessiones initium sumunt, præsertim si ad vesperam exacerbationes fiant. Adiuuare igitur permutationem ac puris eruptionem oportet, vt quamcelerrimè fiat, ne maiora inde corpora corrumpãtur: per vsum videlicet cataplasmatum ex semine lini, aut hordeacea & fœnigræci farina apparatorum, admixtis etiam resina, manna, pice, althææ radice, stercore columbino, stercore caprino, caricis, & quæ his similia existunt. fomentis autẽ vtendum ex cruda hordeacea farina, & spongiis decocto absinthii, abrotoni, centaureæ, similibúsque imbutis ac expressis, neque verò inconueniẽter emplastra quæ puris permutationem iuuare queunt, adhibentur. Quum autẽ perfecta suppuratio fuerit, dolores remittent, omnésque accessiones mitiores apparebunt. Cæterùm rupturæ tempore, dolor rursum magis augescet: quare etiam tunc rupturã adiuuare oportet per cataplasmatum ad superficiẽ attrahentium ac subadstringentium vsum, & per potiones calorificas: quales sunt quæ ex pipere & zingibere ac myrrha apparantur. Porrò post eruptionem, aliquando quidem per aluum, aliquando per vrinas, puris transsumptio cõtingit. Quidã etiam per os, puris eductionem factã tradiderunt: verùm periculosior aliis per os transmissio existit: id verò quod excernitur, nigrum est, quanquam & album reperiatur, quod sanè salutare iudicatur. Aliquando autem humor qui ex abscessu promanat, inter pelliculam ventrẽ ac intestina amplectentem, peritonæò *Græcis* dictam, atque ipsa intestin, colligitur: facilè sanè curatur, siquis diducta citissimè cuticula humorem ipsum excludat, ea maximè parte qua tumor attollitur: aliquando autem rursus post factam istic collectionem, transsumptio per intestina contingit. Cæterùm in iis quibus tumor foras prominet, sectionem obliquam supra inguen infligere oportet, ac per eã ipsam humorem euacuare, atque etiã vlcus ipsum eluere, & pharmaca liquefacta iniicere, donec perfectè curetur. Neque verò negligendum quò & hepati post factam abscessus rupturam remedia auxiliaria adhibeantur. Primùm quidem igitur emplastra emollientia imponantur: deinde etiam reficcantia, quale est quod Icesium appellatur, quódque ex salicibus constat, & quæ his similia existunt. Si itaque per vrinas puris assumptio fiat, consimilibus epithematibus vtendum est circa totum ile, & iuxta pubem, & tum per cibos, tum per pharmaca vrinam cientia, repurgatio eius adiuuanda. Pepones igitur in cibo eis conueniunt, & cucumeres cocti, pastinacáque, & sion. ex pharmacis verò, meon & asarum, spica, casia, cinnamomũ. sunt & composita quæ huc pertinent, quorum compositiones paulo pòst dicemus. Per interualla autem, etiam humores ipsos dulcorare oportet vini scybelitæ, theræi, ac protropi, similiúmque potu. Cõ-

A moda est etiam ipsis potatio lactis. Si verò per sedem humoris transmissio contingat, epithemata quidem eiusdẽ materiæ approbamus, verùm prospiciendum est ne aluus cohibeatur, néque etiã ampli⁹ humectetur: nã hoc ipsum tum per cibos, tum per pharmaca, ac epithemata fieri potest. Vtimur autem & ad hos infusis per clysteres, quò intestina illæsa conseruemus: ad quam rem ptisanæ, ac tragi & oryzæ succi appositi existunt. Quòd si tamen per os puris eductio fiat, maximam ad hoc curam adhibere oportet vt humores prius euacuentur: deinde cibus præbẽdus

B adstringens & stomacho gratus. vtendum & vino tenui & odoro. Vẽtri verò epithemata ex palmis apparata, atq; ex œnãthe, ac eis similia imponẽda, de quib⁹ in stomachi corũ ac dysẽtericorũ tractatu est prædictũ. Ad hepaticos:

Folii malabathri, caryophylli, spicæ nardi, costi, piperis, lupinorum siccorum, singulorum vnciam vnam contundito, cribrato, ac scrupulos quatuor præbeto cum vino.

Aliud Philosophi. Hepatis, inquit, abscessus discutit Radicis graminis decoctum bis in die potatum, similiter & fœniculi radicum decoctum, & dauci. Myrrham item &

C picem siccam contundito ac cribrato, præillitóque hepati ex oleo cyprino, inspergito, & lanam puram oleo cyprino calido imbutam superponito. vehemẽter prodest hoc: vtere confidenter.

Cura hepatis exulcerati, Archigenis, Cap. V.

SI exulceratio ex abscessu circa hepar relinquatur, aut illic ex acribus humoribus ac erodentibus fiat, colliquatio hæc affectio appellata est. In his sanè venter cruenta, & putrefacta, ac saniosa excernit: atque omnino consimilia ex hepatis vlceribus promanare solent, iis quæ à mortuo-

D rum corporibus distillãt: quare quidam inexperti decepti, dysenteriam hanc affectionem esse putauerunt. Ructus autem fœtidi consequuntur, & à ciborum acceptione grauitas præcordiorum: & pulsus eis est depressus ac densus, fiúntque ægri amarulenti & iracundi. dolor circa locum fit vlcerosus, vsque ad clauiculam ipsam pertingens. Multis autem vnà cum ventris recrementis, etiam lotium excernitur saniosum sandarachæ colore: nõ parum verò frequenter ea quæ in vrinis continentur, aquæ inter cutem significationem portendunt. Cæterùm omnium pericu-

E losissima est hæc affectio, & modica omnino ægris est spes salutis: & tamen nihilominus aggredienda est eorũ cura, consimilibus remediis eis quæ paulo antè dicta sunt etiam his adhibitis, epithematibúsque ex materia leniter adstringente, similibúsque fomentis. Liquoribus autem, tum qui ad fomenta, tũ qui in cataplasmata assumuntur, cortex pinus, palmæque ac cyperi, similiáque sunt incoquenda. propriè autem vlcera repurgat lac scissilesæpe acceptum: cui aliquando parum mellis addere nõ ab re est. Post repurgationem citissimè ad ea quæ carne replent fe-

F stinandum. præstãt autem id cibi moderati & boni succi, ac gestationes: quòd si molestiæ id fieri permittant, etiam exercitamenta conueniunt, & vinũ. Post cataplasmata verò, cerata & emplastra apta erunt, quorum sæpe in præcedentibus fecimus mentionem. Plurima præterea pharmaca quæ vlceribus conueniunt: in potu sumuntur, quale & hoc est. Andromachi ad hepaticos compositio, cyphoeides appellata, quæ etiam ad omnia thoracis vitia conducit: Vuarum passarum carnis drach. xxv. croci drach. I. calami Indici drach. II. bdellii drach. II. & dimidiam, cinna

G momi drach. x. casiæ drach. x. floris iunci odorati drach. II. & dimidiã, myrrhæ drach. IIII. terebinthinæ drach. IIII. scobis aspalathi drach. II. spicæ nardi drach. III. mellis drach. XVI. vini dulcis quãtum sufficit. Adstringit mediocriter & reficcat ac discutit serosos ac vitiatos humores, inquit Galenus, corrigit malitiã humorum, & putrefactioni se opponit, intemperies sanat, extergit, ac mundos facit, aperitque meatus, cit vrinam, atq; eapropter internas vlcerationes curare cõsueuit, & eos qui hepatici appellantur. Sunt autem hepatici propriè, qui ob hepatis debilita-

H tem per sedem cruenta liquidiora excernunt, quales sunt loturæ carniũ animaliũ recèns mactatorũ, quos ipsos ignarũ vulgus dysentericos esse putat. Alia cyphoeides Andromachi: facit & ad tusses, & ad liquidorũ per os reiectationes: Croci, cinnamomi, myrrhæ, cuiusq; drach. I. bdel-

lii drach.IIII.aspalathi obol.IIII.floris iūci odorati drach. III.calami Indici drach.II.casiæ drach.I. spicæ nardi drachmam vnam,terebinthinæ drachmas XVI.mellis heminam dimidiam, vuarum passarum pinguium numero CLX.carne earū optimè mundata,vini veteris adstringētis,quātū ad vuas passas bdelliū ac myrrhā maceranda ac conterenda satis est.Mel autē prius despumato, in eóque resinam liquefacito: & cum reliquis cōmittito,ac vtitor. aliquando quidem instar eclegmatis ad nucis Ponticæ magnitudinem aut amplius exhibeto: aliquando verò aqua mulsa dilutum bibendum præbeto.Inuenies & inter arteriaca remedia,ad tussientes itē & phthisicos pharmaca plurima his similia, quibus ipsis & ad vlceratum hepar vti oportet:proderūt etiā ea quæ ad renum ac vesicæ vlcera sunt descripta. Alia cyphoides,qua vsus est comes Andreas,& Menas chirurgus:Croci drach.IIII. calami drachmas VI.bdellii drach.II.& dimidiā,casiæ scrup.IIII.spicæ nardi sesquidrach.floris iunci odorati scrup.I.& dimidiū,myrrhæ drach.IIII.terebinthinæ drach.IIII.aspalathi scrup.I.mellis sextantem,carnis vuarum passarum quadrātem,vini quantum ad hæc satis erit.

De hepate in scirrhum indurato, Galeni, Cap. VI.

NON solùm autem à prædictis affectionibus apprehenditur hepar,sed & in scirrhum induratur,inflammatione videlicet præcedente. Manifestiorem autem cognitionem hepar induratū ex hoc habet, quòd tumor circa ipsum scirrhum multo durior quàm in inflammatione existit,multo etiā minore dolore vexatur.In huiusmodi quoque dispositionibus corpuscula hepati insita attenuantur.Cæterùm temporis progressu,maiore tumore circa scirrhum facto,difficulter eius cognitio per tactum cognoscitur,propterea quòd iam aquæ inter cutem suffusio sit cōsequuta:vnde iis qui negligentius notas perscrutantur,tumor ad tactum laxus succumbit:color autem vniuersi corporis in nigredinem pallorē permistam commutatur,venter & pedes intumescunt, supernæ corporis partes gracilescūt,& corp⁹ ipsum tepescit:aliquādo autē alu⁹ multa & tenuia excernit:vrinæ verò à principio quidem multæ,verùm vbi iam ad aquam inter cutem dilapsi sunt,omnino paucæ.Porrò incipientem hepatis scirrhum sæpe curauimus ipsi: eum verò qui temporis diuturnitate est extensus, neq; ipse curaui, neque alium quēpiam qui curare eum posset,vidi.intotum enim sic affectis aqua inter cutem accedit,& in longiori tempore cor rumpuntur.Itaque ad prædicta de inflammatione cataplasmata & fomēta,fortiora quædam(inquit Arhigenes)sunt annectēda.Constant autem ea quæ inflammatis adhibentur,ex absinthii coma,nardóque tum Indica, tū Celtica, croco,œnanthe,vnguento nardino, lentiscino, & mastichino.His igitur althææ radicem admiscere oportet, & stercus caprinum, ammoniacum thymiama, bdellium, medullásque & adipes:hæc enim incipientem in hepate scirrhum,conuenienti simul adhibita diæta,sæpe curauerunt.Post fomenta autem & cataplasmata, cucurbitæ hepati affigendæ cum scarificatione: & emplastra adhibenda,primùm quidē simpliciora,velut est Mnaseæ, & quod ex succis constat:deinde etiam fortiora,velut est melinū Serapionis,& quæ huic similia existunt. Post emplastra, malagmatis vtendum ex baccis lauri,aut eo quod polyarchion appellatur,& similibus:quorū aliqua in colicis præscripta sunt:aliqua verò in splenicis & arthriticis referentur.Quòd si neque sic proficias, hirudines admouendæ. plurimùm enim momēti habet ad curationem, sanguis earum suctu extractus:commodus est eis & dropax & sinapismus.Si verò neque hoc modo res succedat,vstio per frequentia interualla adhibeatur: ita vt aut per ferrum, aut per pharmacum crustæ infligantur, & post earum casum,vlcera multo tempore fluere sinamus. conferunt etiam potiones conuenientium pharmacorum: velut est zopyrios ad colicos præscripta,& quæ eupatorium habēt admixtum.Complectuntur & vrinam cientes antidoti aliquam in se cōmoditatē:velut est quæ Bestiana vocatur. Scirrho enim induratæ particulæ ob crassos & viscosos humores in solidis corporibus imbibitos,necessariò frigi-

A dam habent dispositionem: quare & calefacientibus simul & tenuiū partium pharmacis opus habēt: verùm his, quemadmodum dictum est,emollientia sunt præmittenda.Si enim vehementer calida,antequam scirrho indurata corpora præmollescant, exhibeantur, statim quidem manifestam diminutionē fecisse apparent,verùm immedicabile fit quod relinquitur, vtpote nimiùm resiccatū. Quapropter facilè est coniectare in hepatis scirrho necessariam esse emollientium admixtionem. Simplicia igitur

B quæ ad hepar induratum bibuntur,sunt: anagallidis quæ cæruleum florem habet,succus exiccatus, itémque liquidus ex aqua mulsa:in moderatis autem febribus,ex aceto mulso,& squillæ assatæ medullæ oboli tres,seminis viticis torrefacti drach.I.radix eupatorii, radix dracunculi, cortex radicis lauri. Aliud, quo Ægyptius curatus est, quum iam in aquā inter cutem incidere promptus esset.

Herbæ Sabinæ, picis siccæ, quæ in fundo doliorum vini reperitur,(eorum præsertim in quibus vinū dulce vetustatem est adeptum) vtriusque æquales partes singulatim contundito & cribrato,atque ex ambobus pariter co-

C chlearii mensuram cum vino diluto præbeto. Aliud.

Croci,spicæ nardi,casiæ,cuiusque drach.II.costi, floris iunci odorati,cinnamomi,myrrhæ stactes,cuiusque drachmā I.mellis despumati drach.XXV.Ex hoc drach. I.cum vino mulso præbe.Optimum est pharmacum in incipiētibus duris scirrhi dispositionibus. cuius rei plurimum periculum feci. Aliud ad omnes inueteratas hepatis affectiones,atque ipsum etiam scirrhum: Picis siccæ,costi, piperis, æquales partes contundito & cribrato, & ex eis cochlearium præbeto. Aliud. Myrrham troglodyticē

D optimam,& piper,pari pondere tundito:indéque scrupulum vnū cum vino meraco veteri calefacto, ad dies tres aut quinque exhibeto. Oribasii ad hepaticos. Glaucii drach.IIII.aloes drach.II.hæc arida cōterito:& cochlearii mensura statim à balineo exhibeto: febre carentibus, cum vino diluto:febrientibus autem,cum aqua mulsa.

Aliud Oribasii,ad diuturnas hepatis affectiones,& circa sima ipsius dispositiones,in quibus tum stomachus tū venter simul affecti sunt: Comæ pinus viridis decoctū ad tertias redactum,cyathorum trium aut quatuor men-

E sura præbe.Quin & siccæ comæ drach.I.in potu exhibita simili efficacia præstat.Verùm ad multos hæc exhibenda sunt dies. Aliud,Oribasii: Chamæpityos,petroselini,cuiusque drach.octo,baccarum lauri,piperis,costi,singulorum drach.IIII.cyperi,fœnigræci,cuiusque drach.II. præbe cochlearium ex aqua mulsa. Aliud. Anisi,gentianæ,amygdalarum amararum,absinthii,æquas portiones permisce:indéque cochlearium ex calida præbe. Aliud. Thuris vnciam vnam,ammii,acori,cuiusque drachmas quatuor:præbe cochlearium ex aqua mulsa. Ori-

F basii antidotus hepatica: Casiæ drachmas octo,aloes,costi,corticis pinus,cuiusq; drachmas quatuor, glycyrrhizæ siccæ drachmas octo,spicæ nardi,croci,anisi,hyssopi, rhei Pontici,cuiusque drachmas duas,mellis sesquilibr. mel decoque ac reliqua eo excipe, & nucis auellanæ magnitudine præbe. Aliud Oribasii,ad hepaticos, ictericos, splenicos, & præcordia eleuata: Croci drach.decem,floris iūci odorati drachmas quatuor,casiæ drachmas duas, spicæ nardi drachmas octo,myrrhæ,cinnamomi,costi,cuiusque drachmam vnam,mellis cocti quantum his exci-

G piendis sufficit.Præbe ad fabæ Ægyptiæ magnitudinem cum vini mulsi cyathis tribus.Facit & ad thoracis dolores,atque eos qui plumbeum colorem habēt. Aliud hepaticum pulchrum: Seminis pelecini, capnii herbæ, costi,æquale pondus contundito ac cribrato,& drachmam vnam ex aqua mulsa præbeto. Aliud. Fœnigræci vnciam vnam,trixaginis sextantem & vnciam dimidiam, costi albi quincuncem,petroselini quincuncem, eupatorii quincuncem,mellis despumati quantum satis est. Datur sesquidrachmæ pondere.ci⁹ vtilitas experimēto con-

H stat. Aliud. Castorei,costi,cyperi, amomi, cuiusque drachmas octo,piperis drach. quatuor,petroselini drach. quatuor.datur cochlearii mensura. Aliud, ad diuturnā vexationem & duritiem: Costi,fœnigræci,piperis, foliorum rutæ viridis,picis siccæ æquales partes commisce,

indéque cochlearium cum aqua mulsa aut vino præbe. Aliud. Ammoniaci thymiamatis drachmas triginta duas, croci drachmas quatuor. crocum tundito, cribrato & cum aqua diluito: deinde ammoniacū adiicito, simúlque terito, ac in pastillos redigito, ex quibus, aliis drach. vnam, aliis duas præbeto. Aliud. Ammoniaci thymiamatis, costi, polii, fœnigræci, æquale podus miscetos: indéque cochleariū siccū cū aqua mulsa dato. Aliud. Ammoniaci in tenuissimū puluerē redacti cochlearium 1. masticbes grana decem, præbe ex aqua mulsa, & admiraberis. efficax est ad hepaticos iam desperatos. Aliud, Asclepiadæ: quo vtimur, inquit Philagrius: quòd ad hepar scirrho induratum, atque etiam oppilatione obturatū, prospero successu accommodatur, ad aquæ inter cutem quoque suffusiones incipientes, & ad alias internas affectiones citra tussim contingentes, optimè facit. Habet autē hoc modo: Radicis gentianæ, chamæpityos, marrubii, petroselini, radicis scolopendriæ, radicis panacis, terræ Lemniæ quæ sphragis appellatur, sisonis, rubiæ, seminis brassicæ, radicis eryngii, baccarum iuniperi, seminis fraxini, trixaginis, seminis dauci, dictamni, cestri siue betonicæ, singulorum drachmas octo, fellis vrsi sicci, sinapis, seminis cucumeris, aristolochiæ, piperis, spicæ nardi, costi, seminis erucæ, singulorū drach. octo, hoc est omniū æquale pondus, echii, eupatorii, polii, cuiusque similiter drach. octo. Quidam etiam lupini hepatis, ac helenii tātundem adiecerunt: quod & nos facere solemus. Oribasi[9] autem neque fraxini semen, neque betonicam, neque trixaginem, neque dictamnum, neque daucum adscripsit. Mellis quantum his omnibus excipiendis sufficit. datur ad nucis auellanæ magnitudinem, cum passi cyathis duobus. pharmacum hoc, experimento cognitum est. Semen autē fraxini arboris est, ex qua fraxinea ligna quocunque in opere apta ac operæ obedientissima cæduntur. Epithema ex melilotis ad hepaticos: Meliloti sextantem, croci vnciam vnam, ammoniaci thymiamatis libram 1. ceræ libram vnam, terebinthinæ triētem, cyprini aut nardini, aut gleucini vnguenti plus minus quincūcem. ammoniacum & crocum in aceto dissolue. Porrò in diæta totum situm esse existimādum est, siquidem omnis diuturnus morbus maiorem ex diæta opem sentit. Quare cibi qui facilè concoquuntur, eis exhibendi sunt, quíque & inciforiam vim & repurgantem complectuntur. Neque verò ineptæ eis acrium rerum comestiones sunt, si per interualla, & post exercitia ac gestationes, sumuntur. Cæterùm pro ratione motuum & exercitiorum, tum quantitatem tum qualitatem ciborū augere oportet. Vinum eis conuenit tenue, odorum, moderata quantitate acceptū. dulcia enim omnia nocētissima sunt hepati affecto. Vitandum & vinum mulsum, fructúsque ac bellaria omnia, præter amygdalas & pistacia: ex his enim moderatè à reliquis cibis accipiendum. Vitanda etiam crassa ac viscosa edulia, atque ea quæ difficulter concoquuntur.

De lienis affectionibus cognoscendis, ex libris Philagrii, Cap. VII.

QVibuscunque sub sinistro ilio dolor, aut distētio, aut grauitas, aut tumor subiacet, & dum conuertuntur, velut aliquid ex illis locis conuellatur, imaginatio contingit, his lien affectus est. Quemadmodum autem reliqua corporis membra iuxta octo intemperierum genera affliguntur, ita & splen afficitur: verùm frequentissimè frigidam & humidam sustinet intemperiem, ex consimili maximè diæta, atque ex iis quæ voluptatis gratia accipiuntur: veluti sunt crassi succi placentæ, itémque potiones. In his igitur omnibus calor tempore debilitatur. Substantia enim splenis laxa & rara est, promptissimáque ad suscipiendum crassiorem humorem: etenim fæcem ac velut limum sanguinis ex hepate ad sese trahit, hoc modo sanguinem repurgans, ex qua fæce confecta & attenuata per maximas in ipso arterias seipsum nutrit. Signum autem certum & compendiosum intemperiei in splene, ea quæ eduntur ac bibuntur exhibent, & quæ forinsecus cuticulæ iuxta sinistrum ilium accedunt. Si enim frigida intemperies iuxta ipsum fuerit oborta, omnis cibus & po-

A tus qui efficaciter refrigerare potest, facilè & manifestè splenem lædit: pallium item frigidum extrinsecus admotum, maximè si in frigida aeris constitutione amiciantur. ventus etiam, & aqua frigida tum in lauando, tum aliàs quoque adhibita, frigidam arguit splenis intemperiem. eam verò ipsam intemperiem omnia calida consolantur. Quòd si calida fuerit splenis intemperies, à nullis quæ in cibo aut potu exhibētur, aut etiam forinsecus accedunt, dolorem perfert: & si quidem caliditas augescat, non solùm nihil tumori apponitur, sed & cōtractionem

B amplius sustinet, præsertim si exurens simul adsit febris. Cæterùm & cibi & potūs calefacientes, & quæ extrinsecus corpori calorem addunt, calidas etiam intemperies augent & exacerbant. solatio autem sunt eis omnia refrigerantia. Si enim ii qui calidam habent dispositionem per interualla frigidæ potu vtantur, statim splen corroboratur & minuitur, ægrúmque melius spirantem reddit: & venter aliquādo ex frigidæ potu flauam bilem profundit. Atqui tristitia affectis, aut ira concitatis, splen dolet, si calidam habeant intemperiem. Similiter etiam siccæ in-

C temperiei in splene signa colligere oportet, maximè quum pro magnitudine propriæ naturæ non eminet. Ea item quæ forinsecus corpori adueniūt, atque intra ipsum deuorantur, si arefaciēdi facultate prædita sunt, splenem exiccant, quemadmodum etiam reliqua animalis membra desiccare consueuerūt. Qui enim laboriosam vitam degit, assiduéque circa marinas aquas versatur, aut bituminosas, aut aluminosas, aut sulphurulentas, quíque pharmaca assumit hanc habentia naturam, facillimè exiccatur.

D Porrò vbi humida affectione splen fuerit detentus, atque ea amplius inualuerit, intantum eius incrementum facit, vt etiam ventrem pertingat ac hepar. Consueuit autē humida dispositio circa ipsum, consistere ab immodicè humectantibus, diæta & exercitio, aëréque & locis. Oboriri solet & iis qui circa palustres regiones frequenter cōuersantur. Amplius autem & humidus morbus præcedēs hanc affectionem producit: aquæ item largior potus, & holera humectandi vi prædita. Species quoque doloris vnā cum prædictis signis, infestantem intemperiem demōstrabit. In calida enim & frigida intēperie dolēt: minus ve-

E rò, aut nihil omnino, in humida: minimū verò in sicca. At verò ex prædictis coniecturā facere licet cōpositarū in ipso splene intēperierū. Ferè enim intotū vbi calida intēperies fuerit intēsa, sicca eā cōsequitur: & ad frigidā inueteratā humida cōcomitatur. Quādoquidē autē & humores in splenem cōfluentes, tumores producūt: eorum quoque diligentem considerationē facere oportet qualésnā sint tandē, atque id nō solùm ex prædictis iam dispositionibus est faciendum, sed ex iis quæ iam dicentur. Biliosa

F enim fluore existente, vniuersum corpus calidius apparebit, etiam si nō adsit febris, oculíque & vrinæ per bilem coloratæ. siccitatem semper accusabit æger: & de siti conqueretur ac bile os infestante. cibum fastidit, & vigiliis infestatur, & frigidam desiderat, vnā cū hoc quòd linguā subflauam habet. exacerbationes tertianæ fient: súntque ipsi ægri moribus iracundi, & qui præcipitanter excandescant. Si verò atræ bilis sit fluor, materiæ ipsius atræ bilis scilicet color, tum in lingua, tum in reliquo toto corpore apparebit: & appetētia aderit ciborum: molestique ac sub-

G tristes ægri sunt, reliquáque atræ bilis signa eis adsunt: exacerbationes verò quarto quoque die affligent. At verò vbi pituitosus humor in splenem deferatur, consimilis pituitosis aderit color, ægrique minimè sitient & cibum appetent, nisi salsa fuerit pituita: tunc enim cibum fastidiunt ægri,[a] poculorúmque magis sunt appetentes: quin & coloris cutis nitentis species demonstrabit tibi pituitosum esse humorem, & quòd singulis diebus exacerbatur. vrinæ quoque pituitosæ sunt: ipsi verò ægri secundum mores pigri sunt & segnes. Quidam verò ex eis qui frigi-

H dam affectionem habēt, magnum & durum splenem acquirunt, atque vbi parum saltem consuetam edendi horam fuerint transgressi, & impasti manserint, dolore afficiuntur, propterea quòd neque plenum, neque firmantē, neque sustentantē ipsum habeāt vētrē, quiq; amplius ob

inediam

inediam refrigeratur, & concalefactione opus habet.
Quòd si sanguineus existat in splenem cōfluens humor,
possibile est ipsum colorem tum iuxta linguam tum cir
ca cutem permutari. Inter appetentiam autem ciborum
& fastidium, medio quodā modo habent ægri, reliquis-
que magis languent, etiamsi non parem visceris tumorē
habeant. Venæ autem vniuersi corporis, sanguine plenæ
apparent, & vrinæ subfuluæ.

Intemperierum splenis cura, Cap. VIII.

IN vniuersum quidem igitur splenis intemperies ferè
citra tumorem fiunt: eas autem tum per cibos ac po-
tus, tum per simplicissima pharmaca ac fomentorum
irrigationes. quæ intemperiei cōtraria sint, corrigere o-
portet. Calidæ intēperiei cura: Calidā itaque intēpe-
riē curabis per irrigationis vsum ex rosaceo, aut melino,
& per simplicia ex his composita cerata. Amplius autē
& per vuæ acerbæ immaturæ succum, & portulacam, &
pampinos vitis, ac consimilia. Cibis verò & potibus v-
tendum quibus calida intemperies castigatior reddatur:
lauacris etiam temperatarum aquarum. Quòd si pharma
corum vsu opus sit, rumicis acuti semē in potu exhibea-
tur, aut radicum aut foliorum eius decoctum: aut plan-
taginis, similitérque limonii, quod cynoglossum appel-
tatur, decoctum. sunt autem hæc in posca diluta coquē-
da. Frigidæ intemperiei cura: Frigidas in splene in-
tēperies sanant irrigationes: & vnguenta, ac cerata, itém-
que epithemata, quæ moderata calefaciendi facultate
prædita existunt: velut est vnguentum nardinum & Cy-
prinum ac gleucinum, & cerata ex eis conflata. Poteris &
epithema pentamœron appellatum, cum modica cera li
quefactum adhibere. A balneis in principio abstinen-
dum, nisi quid obstet. cibi & potus moderatè calefacien
tes exhibendi. Quòd si medicamentis opus sit, conue-
nit eis calaminthæ, pulegii, scordii, trifolii, viticis ac si-
milium decoctum. exhibēda etiam rumicis acuti radix
aut semen. Humidæ intemperiei medela: In humida
splenis intemperie optimum pharmacum habebis salis
florem, siue per se solum, siue cum aliquo simplici ce-
rato imponere velis. solus enim calefactus, & aliqua ve-
sica exceptus, spleni adhibetur. In epithemata quoque
admiscetur, quemadmodum est prædictum. Quin & sal-
sugo & spuma salis, cum cerato aliquo ac modico aceto
permixta, commodum pharmacum erunt ad humecti
splenis affectionem. Proderit & quinquefolii radix, &
plantago sicca, & alumen scissile in testa exustum. Pote-
ris etiam ex plantaginis foliis, radicibúsque quinquefo
lii, & spuma ac flore salis, pari vel impari modo permi-
xtis, sufficienti affuso aceto, & pice sicca in posca lique-
facta, exceptis: cera itē alba, ammoniacóque thymiama-
te, ac modico rosaceo admixtis, pharmacū vsui reseruare.
Melius autē cōpositionē facies, si & salicis succū addas:
hic enim cū vino aut altero ex prædictis permixtus, effi-
cacius pharmacū reddet. eius autē collectio facilè cōtin-
git: lacrymā enim arbor incisa emittit. Cōuenietissimæ
autē his sunt fricationes, quæ discutiendi facultatem ha
bent. Siccæ intēperiei remedia: Siccā splenis intēperiē,
balineū dulciū & calidarū aquarū curat: inunctio itē ex
oleo dulci: cibi citra refrigerationem humectantes, vel-
ut est ptisanæ succus, & post eū qui ex alica est acceptus.
Irrigationes forinsecus prosunt ex rosaceo, & cerata iti-
dem ex eo apparata.

De splenis inflatione, Cap. IX.

QVVM inflatio circa splenem est, tumor loci conse
quitur, qui imposita manu ad tactum cedit, & distē
tionem loci infert. Verùm inflatio ipsa aut in vētre ob-
orta ad splenem transfertur, aut in ipso adeo splene gene
ratur. ventosa igitur flatus generatio, ex frigiditate mē-
brorum ipsum producentium contingit: quare tum ven
trem tum splenem concalefacere oportet, præsertim iis
quibus vtrunque membrum est affectum: atque id tum
iis quæ forinsecus imponuntur, tum cibis ac pharmacis
quæ intra corpus deuorantur, perficiendum est. Ventri
itaque auxiliabimur, si quidem per consensum sit affe-
ctus, diospoliticam confectionem exhibendo, atque etiā
alias quæ huic similes existunt. Panis verò ac edulia, vi-

A númque quod in potu sumit, ex petroselino, aniso, cumi
no ac sisone, similibúsque conspergenda sunt. Foris au-
tem epithema ex seminibus quod paulo pòst referetur,
imponendum. hæc enim pariter vtrique visceri auxiliā-
tur. Propriè autem inflationes splenis dissoluere solent,
tum ea quæ iam dicta sunt, tum viticis semen torrefa-
ctum, & melanthium, serpyllúmque & thymus, pulegi-
um, origanum, rutæ semen. Pelecini autem semen & sto-
macho gratissimum, & omnibus visceribus aptissimum
est: similiter & rheon Ponticum, & scordium. hæc e-
B nim vnà cum hoc quòd stomachum repurgant, etiam
hepati prosunt, neque stomacho molestiam inferunt.
Cæterùm vnumquodque horum & per se, & aliis com-
mixtum exhiberi potest in posca decoctum: aliquando
autem & mel eis adiiciendum. Porrò quæ his fortiora
sunt, ea vitare oportet in iis in quibus venter per con-
sensum cum splene est affectus, maximè si inflatio solā
infestet: quæ enim his præstantiora sunt, spleni in scir-
rhum indurato conueniunt. Vbi verò solus splen infle-
tur præter ventris læsionem, epithema ex seminibus in
C principio est imponendum. Postquam autem flatus cras
sities fuerit attenuata, admiscenda sunt ei ea quæ noxam
depellere possunt, qualia sunt epithemata ex alumine &
sulphure apparata, quorum compositiones paulo pòst di
centur, vbi de splenis in scirrhum indurati tractabimus
cura. Epithema ex seminibus Asclepiadæ: Epi-
thema quod Asclepiades ex seminibus composuit, hoc
est, quod ad aquam inter cutem prosperè accommoda-
tum pharmacum existit, & ad omnem inflationem con
ducit. Cardamomi, meliloti, herbæ sabinæ, baccarū lauri,
D nardi Celticæ, sampsuchi, iridis, radicis panacis, radicis
cyperi, nitri, casiæ, fœnigræci, seminis apii, anisi, thuris,
singulorum drachmas vigintiquinque, styracis quadrā-
tem, myrrhæ quadrantem, terebinthinæ libras duas, ce-
ræ libras duas, ammoniaci thymiamatis libram vnam,
mellis optimi libram vnam, olei Cyprini lib. i. vini quā-
tum satis est. Facit & ad stomachi & splenis inflationes:
itémque hepatis. éstque omnino pharmacum magni fa-
ciendum.

E

De splenis inflammatione, Cap. X.

IN splenis inflammatione venæ incisio adhibeatur, si
nihil id fieri vetet. venter etiam per clysterem assiduè
eluatur, & maximè si venæ incidendæ medela relinqua-
tur. Quocunque autem tempore siue per venam incisam
siue per clysterem euacuamus, semper aliquid adstringē
di facultate præditum spleni imponemus, in principio
præsertim, quum differimus euacuationem, quò id quod
influit reprimatur, & quod influxione sua præuenit, à lo
co depellatur. Atqui & ad splenis firmitatem conseruā-
F dam vtilis adstringentium sylua existit: quæ quidem ro
busta sint, vbi fluoris impetus fortis contingit: modera-
ta verò, vbi mediocris. Cognosces autem irruentis humo
ris magnitudinem, ex magnitudine & velocitate gene-
rationis ipsius inflāmationis. Itaque si moderata fuerit
inflāmatio splenis, vinum vetus ac austerum tenuiúm-
que partium oleo dulci permixtum, & lana succida exce
ptum imponemus. Si verò maior sit caliditas, rosaceum
sit oleum, aut lentiscinum: quæ si nō adsint, oliuæ folia,
aut rubi, aut mali arboris in oleo decoquantur, atque i-
G psa etiā mala: in decoctione etiam quædam tenuiū par-
tium addantur velut est absinthium & pulegium. Quòd
si forti impetu fluxus feratur, acetum pro vino affundē-
dum est. Post irrigationes ad cataplasmata transeundū:
in quorum compositionem hordeacea & loliacea fari-
na assumantur, cum posca & mellis ac olei paucissima o-
mnino mensura, in quibus absinthium ac pulegium sint
decocta: aliquando & myrobalani infarciendi. Optimū
& hoc est: Hordeaceam farinam & salicis folia cum ace-
to imponito, adipe caprino in aceto colliquato: verùm
H melius redditur cataplasma, si caricæ adiiciantur. Opti-
mum autē est & ex lini semine cataplasma, maximè vbi
affuerit dolor. Accipitur autem seminis lini pars vna, fa-
rinæ loliaceæ pars vna, adipis taurini in aceto & sapa li-
quefacti, cuique deinde oleum Cyprinum sit affusum,
quantum his subigendis satis est. Cæterùm cauendum

ne loc⁹ post irrigationes & cataplasmata denudetur:sed vbi hæc fuerint ablata,mox ceratũ ex Cyprino aut nardino vnguẽto imponatur.Cõmodũ est autẽ feruẽtibus inflammationibus Nilei aut Nili epithema, cum cerato chamæmelino & aceto emollitum. idoneum est etiam Philagrii stomachicum epithema.sunt autem ea integra ad stomachicos descripta. Vtimur autem aliquando,ob cataplasmatum penuriam,ad splenem inflammatũ,furfuribus in vino,aut posca & oleo decoctis: quibus etiam absinthium & pulegium,aut thymum, aut origanũ, aut lauri folia,aut artemisiã,& reliqua incidendi ac attenuãdi vi prædita adiicimus:nõ feruẽte videlicet inflãmatione,& corpore præeuacuato.Si enim corpore non euacuato quis calidioribus vtatur,ipse sibi scirrhi author fiet. Quòd si ad permutationẽ in suppurationem ipsa splenis inflãmatio repat,(quod tamen rarò cõtingit) adiuuare eã oportet,ne plura corpora putrefiãt, per cataplasmata videlicet quæ pus producũt:de quibus in hepatis abscessu manifestè est prædictũ.hepar enim frequẽtissimè abscessum perfert ac exulceratur. Quare ex iis quæ de hepate diximus,ad splenis curationem exempla trãssumes.

Cura splenis in scirrhũ indurati, Galeni, Cap. XI.

IAM antea prædictum est splenem quamcelerrimè solere in scirrhũ indurari, sanguine circa splenitides in ipso venas obturato, vt neque excerni neque digeri ob crassitiem facilè possit. Quare attenuãtium pharmacorũ vsu opus habet,citra tamen manifestam caliditatẽ,ne vehementius inspissetur crassus humor in eo obturatus. Admiscendum est autẽ eis quippiã ex adstringẽtibus & austeris,quò ipsius actio & robur conseruetur.Si enim præ debilitate fæculentũ & atræ bilis humorem, ex hepate, quẽadmodum cõsueuit,nõ attraxerit, vitiosum humorẽ vniuerso corpori affricabit. Immedicabilia enim vlcera hoc modo affecti habebunt,& maximè circa crura,& colorem corporis vitiatũ ad nigredinẽ vergentẽ. diutius autẽ durante malo,etiã aquã inter cutẽ incurrunt. Ob id igitur in ipso splene naturalẽ firmitatem custodire oportet,quò conueniens sibi alimentum attrahat, & sanguinem repurget,superfluáque in ipso generata retrimenta ad ventrem demittere queat,quæ postea cum ciborũ recrementis excernuntur. Ad hanc itaque rem amara ipsi spleni offerimus, quibus aliquando ex austeris quippiã admiscemus. amara quidem,vt humoris crassitiẽ secent ac repurgent:austera autẽ,vt robur & firmitatem eius cõseruent. Quale verò pharmacũ hepati est absinthiũ,tale existit spleni capparis cortex:& quale est hepati eupatorium,tale spleni est scolopendrium. similibus enim secundum genus pharmacis,vtraque viscera opus habent. verùm splen tanto fortioribus indiget, quanto crassiore vtitur alimento.Cæterùm à veteribus plurima potabilia pharmaca ad induratum lienem sunt descripta. In curãdo autẽ animaduersionẽ habere oportet, nũ curãdi ægri vniuersum corpus frigidius sit an calidius,nũ humidius an siccius. Eis igitur qui corpora natura habent calidiora, citra molestiã myricæ folia dãtur, virgultáque & radix:scolopendriũ itẽ,& rumicis syluestris, maximè verò acuti semen,foliáque & radix: optimè autẽ facit radicis viridis contusæ succus cyathi vnius mensura potatus. Probè facit & lycapsos, quæ & anchusa appellatur. danda autẽ est radicis eius drachma vna, aut cacumina hederæ tria,aut folia eius,vel etiã radix: itẽ polytrichõ, & capnii, quod chelidonium vocatur, decoctum ad tertias redactũ.folia salicis & cortex, itémque radix limonii,quod & cynoglossum vocatur:folia & radix,& semẽ quoque pelecini. hæc enim neque vehementẽ in se habent caliditatem,neque si calidior temperatura adsit,ei molestiam inferre solent:quapropter his tum ad prædictos,tum ad reliquos vtendum in principio affectionis. à mitioribus enim auspicari oportet.His autem efficaciora sunt quæ inueteratis scirrhis cõducunt,& corporibus agrestioribus,& qui omnem corporis habitum habent frigidiorem:trixago, gentianæ radix,calamintha, pulegium,& cyclamini radix,scordiũ,trifolii bitumẽ olẽtis semẽ,hyperici coma,acori,asari & eryngii radix, viticis semẽ torrefactũ,centaureæ maximè minoris succ⁹ etiãsi sit exsiccatus,chamæpitys,polium,lonchitidis radix:anagallidis quæ cæruleum habet florem succus, glycysides aut pæoniæ, itémque dracunculi radix tum viridis tum sicca. Aliud. Caroi ex terra suscepti,radicis rubiæ, bryoniæ,ammoniaci thymiamatis,cuiusque drachmam vnam: horum vnumquodque aliquando tritum ex posca datur, aliquando autem decoctum eorum præbetur. quòd si sicca dare velis,sufficit drach.plus minus vnam exhibere. conducit item hoc, Ammoniaci thymiamatis sextantem,castorei vnciam vnam, conterito, & drach. I ex posca aut aceto mulso præbeto. Aliud. Squillæ assatæ drachmam vnam, corticis radicis capparis drachmam vnam,præbe ex posca vel aceto mulso. Mouet enim crassos & viscosos humores,inquit Archigenes,aliquando & cruenta non per vrinas tantùm,sed & per vẽtrem educit. Aliud. Thuris obolos duos,seminis fœniculi cochlearium vnum, præbe ex vino. Aliud. Marciani,præsens remedium:quod etiãsi sit induratus, citra dolorem ipsum laxiorem reddit, vt neque significationẽ, neque etiam suspicionem suffusionis aquæ inter cutẽ relinquat.Seminis viticis contusi & cribrati per angustissimũ cribellũ drach. V. iis qui perfectæ sunt ætatis ex posca bibendas præbe. Aliud eiusdem ad splenẽ & hepar indurata,& principium aquæ inter cutem,& ad alui,& intestinorum,ac stomachi inflationem, simplex & periculo vacans: Bryoniæ radicem contusam & cribratam,repositam, ab aere & vẽto intactam, nequid inde trãspiret, asserua, & pro viribus ægri præbe. Perfecta mensura exhibitionis est cochlearium vnum, hydropicis quidem & splenicis ex posca: hepaticis ex hydromelite aut vini dulcis cyathis tribus. Pastillus ad splenicos, Asclepiadæ.liquefacit splenem,vt multo experimẽto constat: Seminis ericæ drachmas octo, piperis albi drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor, scolopendrii drachmas duas, costi drachmas duas, cum aceto squillitico subigito,& drachmam vnam cum aceto mulso aut posca præbeto.Conuenientissimum autem spleni in scirrhum indurato remedium existit ferrum aqua, aut vino,aut posca extinctum. Ea ipsa enim aqua,aut vinum, aut posca in principio exhibita iucũda & vtilissima existunt,& per plures ex ordine dies dantur.Itaque febriẽtibus aquam,aut poscam dilutam præbeto: eis verò qui teneram carnem habent ac febre carent,vinum. Sit autẽ ferrum quod in ipsis extinguitur stomoma:ipsius autem stomomatis ferri squama, (quam in fabrilibus officinis ferrum dum ignitur & malleo tunditur, abiicit) postea agrestioribus hominibus vtiliter exhibetur.Præclarè enim hæc splenem liquefacit, vtpote quæ consumendi facultatem præstat: quare aliarum rerum complexu opus habet,ne inde stomachus malè afficiatur. In calidioribus igitur temperaturis, pelecini semen ei admiscere conuenit:aut, si id nõ adsit,scolopendrium:aut,si neque hoc haberi possit,absinthii comam,aut rumicis acuti radicem aut semẽ.In frigidioribus autem temperaturis,ad squamam ipsam,casiam,aut amomum, costum,anisum, aut serpyllum montanum, & similia addere oportet. quanquam tum in his, tum in omnibus pelecini semen maximè conueniat. Omnia autẽ nunc dicta, itémque ea quæ paulo antè sunt relata simplicia pharmaca, in principio cum posca diluta coquantur: postea verò etiam meraciore. Progressu verò temporis,etiam ipsa contusa & cribrata cum aceto aut aceto mulso exhibentur. Verùm certam vniuscuiusque horum mensuram definire difficile & periculosum est, quum diuersæ eorum qui ea accipiũt sint naturæ: quare in principio parũ quid ex vnoquoque exhibendum,& pro ratione deinde exhibitionis mensura augenda,iuxta ipsius pharmaci, atque etiam ægri vires. Omnia igitur prædicta quomodocunque tãdem potata,aut semel saltem deglutita,permanere solent:verùm glãs vnguentariorum, quã myrobalanum appellant,nisi cum posca bibatur, facilè vomitu reiicitur. Licet igitur singulis prædictis simplicib⁹ pharmacis

per se vti,&duo itē vel tria aut quatuor,permixta æqualiter vel inæqualiter præbere.Ex cōpositis autē ferè pulcherrimū est id quod ex ossibus cōstat, ad podagricos descriptū Philagrii pharmacū.Efficax enim reperies ipsum,inquit Philagrius,& conuenientissimum ad omnia splenis vitia, præsertim cum tumore magno & duritia oborta. Sensibiliter enim huiusmodi affectionibus auxiliatur: vtpote quod vi sua emollit & cōcoquit, ampliúsque diffundit & purgat, vltra hoc quòd paulatim discutit & resiccat.Est autem tum gustui,tum odoratui suauissimum, maximè si plurimo despumato melle mixtum delingendum præbeatur. Secūdo autem loco inter ea quæ ego noui est & hoc, inquit Philagrius, ipso sanè vsu probatum. Corticis radicis capparis drachm. sex, foliorum myricæ drach.vi.squamæ stomomatis ferri drach.vi.myrobalani drach.x.aut sex,ammoniaci thymiamatis drach. viii. seminis pelecini drach.v.stœchadis drach.iii. comæ absinthii drach. iii. scolopēdrii dr.x. excipe aceto & informa pastillos,ac exhibe drach.i.ex posca aut aceto mulso aut vino.Hoc itaque robustum est pharmacum,vt etiā ad duriora corpora quadret. Aliud eo imbecillius tale est. Pulegii drach. xii. radicis rumicis acuti drach. vi.seminis eiusdem drach.vi. capnii iuxta sepes nascentis ficci drach.vi.pelecini drach.iii.scolopēdrii drach.iii. spicæ nardi drach.ii.rhei Pontici drach.i.corticis capparis drach.ii.excipe aceto ac redige in pastillos,exhibéque drach.i.quemadmodum in præcedenti dictum est. Pastillus ad splenicos,splenem liquefaciens, Asclepiadæ. Seminis ericæ dr. iiii. piperis,ammoniaci thymiamatis, spicæ nardi,cuiúsque drach.ii.quidam etiam costi drach. ii.& scolopendrii drach.ii.Arida contundito & cribrato. ammoniacum in aceto dissoluito,ac simul in pastillos digerito:ex quibus drachmam vnam cum aceti mulsi cyathis iii.propinato.Qui huius pharmaci compositionem docuit, per triduum hoc suis catulo se exhibuisse dixit: postea vbi catulū dissecuisset, ipsum sine splene repertū.

Aliud ad spleneticos & hydropicos,quod optimè vrinam ciet,& ventrem emollit, Archigenis: Squillā magnam luto oblitam assato:deinde repurgatæ internæ lib. duas accipito,dauci vnc.i.anisi,seselis,radicis panacis,iridis,cuiusque vnc.i.seminis vrticæ sextantem,cedridum, *hoc est fructuum cedri* sextantem,myrrhæ drach.iiii.farinæ erui vnc.xvi.cum vino informa pastillos, & præbe drach. i.cum aceti mulsi cyathis iii. Aliud. Radicis panacis, ammoniaci thymiamatis,corticis radicis capparis, radiculæ,squillæ assatæ internæ,æquales omnium partes cōmitte,& obolos tres aut quatuor præbe.conducit anhelosis & hydropicis. Pastillus summæ vtilitatis.Cacuminū hederæ nigræ drach.ix.spicæ nardi drach.v.seminis rutæ syluestris drach.iiii.castorei drach.i.iridis drach.vi. Cum succo verbenacæ rectæ,pastillos informato,& per quinq; dies manè drachmam vnam ieiunis ex vino veteri præbeto.mouet vrinas cruentas. Atque hactenus quidem de pharmacis potabilibus.Cæterū ad splenē in scirrhū induratū etiam sanguinis detractionem commodam esse scimus,quæ inter paruum sinistræ manus digitum & eum qui medio proximus est,fit facta.Quidam autem venam retro sinistram auriculam sitam diducunt, inquit Archigenes,& ex profluente inde sanguine splenem illinunt,ac magnum commodum sentiunt. Idem etiam hepate affecto faciunt, incidentes retro auriculam dexterā venam. Quare neque absurdum fuerit etiam his auxiliis vti:animaduersione tamen habita ne arteriam pro vena dissecemus. Nos autem in iis qui multo sanguine abundant, inferiorem in sinistro cubito venam secare consueuimus. verùm & hîc cauendum ne subiacentem arteriam simul dissecemus.A venæ incisione, etiam cucurbitulæ spleni affigendæ sæpe & cum scarificatione, extrahendúsque per ipsas plurimus sanguis. quin & hirudines summa commoditate in ipsum splenis locum affiguntur. Loci etiam amplius per spongiam acida muria imbutam fouendi, furfuribus quoque in aceto decoctis, absinthii coma, ac pulagio, & lauri foliis, similibúsque adiectis. Quidam autem lapidem molarem aut gagatem longitu

A dine octo digitorum,& latitudine sex digitorum, secundum crassitudinem læuem igniunt & aceto adspergunt, panniculóque in aceto calido madefacto circumposito, locis imponunt, & quandiu calidus sit incumbere sinunt: atque huic fomento testimonium præbent, inquit Archigenes, tanquam quòd insensibiliter deprimat tumorem. Post fomenta ad cataplasmata transeundum,ex farina ordei ac lolii, absinthii coma, myrobalano & althææ radice,cum aceto mulso. Aut panem a-
B ridum cum capparis cortice, & myrobalano contusum, cribratum,& cum aceto mulso decoctum imponito. Optimè facit & stercus caprinum cum farina ordeacea ex posca, cataplasmate impositum. Lupinorum item farina ex posca, & fabarum eodem modo. Cinis quoque ex officina fabrili,& bryoniæ radix cum caricis,aceto & cyclamino,eodem modo. Brassica etiam syluestris cum melle imposita,auxiliatur. similiter & folia isatidis, & marrubium cum ordeacea farina ex posca. Cardamomum cum caricis. cyclaminus cum caricis ex aceto de-
C cocta. Cataplasma optimum. Fœnigræci trientem, farinæ ordeaceæ quadrantē, cardamomi vnc.i. caricarum pinguiū lib.i.verbenacæ herbæ vnc.i.ficus in aceto acerrimo macerato,fortitérque in mortario contūdito, reliquísque adiectis ac simul vnitis vtitor. Optimū cataplasma & hoc est:Seminis raphani partes ii.foliorum salicis partem vnā,farinæ araci partes ii.seminis pastinacæ partes ii.in aceto cum pari sapæ mensura decoquātur.Aliud, ad inueteratū malum,& corpora dura. Corticis radicis capparis,radicis struthii,sinapis recentis, omniū æquales
D partes,farinæ tritici duplum ad omnium trium mensuram. vtere veluti prædictis. Aliud præclarum ad duritias: Stercus gallinarum albū,siccum,cōtusum,ac cribratum,cum aceto mulso decoquito,confidentérque impo-nito. Vnguentum optimum. Ammoniaci thymiamatis,thuris, foliorū rutæ viridium, sing. æquales partes cū aceto contere, & quamcrassissimè illita exiccari permitte. Aliud,quod anteaquam medeatur non abscedit. Ammoniaci staterem i. thuris staterē i. piperis staterē i. ammoniacum cum aceto cōtere, eodémque etiam reli-
E qua modo. Aliud. Ammoniaci staterem i. acaciæ stateres ii,aloes staterem i,thuris stateres ii. Apparatur autē hoc modo:Ammoniacum & aloen ac thus in aceto macerato, acaciam autem contundito. cribrata ac prædicta contrita omnia admisceto. Crocomagma etiam vtiliter cum aceto illinitur: sæpe enim non abscedit priúsquam medeatur. Cæterùm epithematum medelæ magis fidēdum. pleraque enim eorum quæ in medicamentariis libris referūtur ex alumine &sulphure cōposita,prædominantem habent adstrictoriam facultatem. Quare in eis
F animaduersionem habere oportet, non modò simpliciter facultatis eorum pharmacorum quæ admiscentur:verùm etiam quantitatis ipsius mixturæ. Etenim in plagis quæ flatuosum habēt tumorem, & maximè in quibus tumor laxus est, nihil peccaris etiāsi plurimū ex aluminosis adieceris:in tumoribus verò in scirrhū induratis,emolliētē & discussoriā facultatē præcellere oportet, quibus parū quiddā ex adstringēte sit admixtū. Vnū igitur ex simplicibus & naturalibus ac nulla arte apparatis,discussoriæ
G & adstringētis simul est facultatis,ipse videlicet salis flos, qui splenē in scirrhū induratū sanat,inquit Galenus,calidus in vesicā bubulam cōiectus,& forinsecus impositus. Oportet igitur medicū ad affectionem respicere,& pro eius ratione tū addere,tum adimere ex eis quæ in epithematum compositionē cōiiciuntur: Veluti exēpli gratia, si duritiem emollire velit, ammoniacū & bdellium pinguē,ac styracem optimū æqualiter vniuscuiusque drach. iii.admiscere debet: si verò crassos humores discare velit,opopanacis & costi tantundem addet. Quum autē humores diffunduntur,etiā discussoria ac digerētia sunt ad-
H miscenda:aut stercus caprinū in aceto dilutū addendum. hoc enim & crassitudinem dissecat,& simul discutiendi vim habet. Quòd si discutere tantùm velit, humoribus videlicet antea sufficiēter attenuatis,nitrum pro stercore caprino admiscebit.Capparis autē cortex admixtus,vltra

hoc quod diſſecat & repurgat,etiã ſplenẽ corroborat. Habito igitur ad ea quæ vbilibet accidunt reſpectu,aut emollientia augebis,aut attenuantia, aut etiam ea quæ diſcutiunt & robur addũt.Optimũ autẽ epithema emolliẽs &diſcuſſoriũ hocce eſt:Ceræ quadrantem,propolis ſextãtem,galbani drach.IIII.opopanacis dr.IIII. vtere. contunditur hoc pharmacum : & ſtrumas recentes, omnémque duriciẽ recèns obortã diſſoluit. Aliud malagma Aſclepiadæ,quod articulos incuruatos relaxat:Bdellii pinguis, adipis vitulini,ammoniaci thymiamatis,iridis,cuiuſque drach.XVI. opopanacis,galbani,thuris, canchryos, ſtyracis,cuiuſque dr. VIII. piperis grana CLX.ceræ dr. XLVIII. fæcis olei irini ſextantem ac vnciæ dimidiũ,vini quantum ſatis eſt. Arida cõtundito,& cribrato. ammoniacũ, opopanaca,thus,bdelliũ in vino diſſoluito: liqueſcibilibus autẽ liquefactis affuſis ac ſimul emollitis vtitor. Extremè emolliendi facultate præſtat hoc, inquit Galenus: neque enim aliud magis eo emolliẽs repereris.quòd ſi irini olei inopia ſit,cyprino aut ſicyonio eius loco vtor.

Aliud malagma Amythaonis,ad præcordiorum diſtentiones:conducit & articulis qui difficulter mouentur, omnémq; duritiem diſſoluit,&priore quidem minus emollit,magis autẽ digerit ac diſcutit. Compoſitio ſic habet: Ammoniaci thymiamatis drach.XXXVI.ceræ drach. XXXVI.terebinthinæ dr.VIII.bdellii drach. VIII. myrrhæ drach.IIII.thuris dr.IIII.galbani drachm.VIII.olei cyprini ſeſcuncem.myrrham, bdellium,thus, vino præmacerata cõterito: ammoniacum in aceto diſſoluito:liqueſcibilia autem liquefacito,affundito,ac vtitor. Aliud prædicto longè efficacius,& fortius, inquit Philagrius: diſcindit enim & attenuat inſpiſſatos humores , & viſcoſos repurgat. Habet autem hoc modo: Malagma Aſclepiadæ. Ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem, galbani, myrrhæ, cuiuſque ſextantem, ceræ ſequilibram , thuris quadrantẽ,opopanacis quadrantẽ,radicis panacis ſeſcũcẽ, propolis quadrãtẽ, aceti ſextarios II.ſtercoris capræ quadrantẽ. ammoniacum cum aceto terito,deinde etiam thus , galbanum, opopanaca, & myrrham: Propolin autem cum modica cera in mortario tundito: ceram verò cum olei triente liquefacito,paulatim,donec cogatur decoquẽdo, & deĩde propoli adiecta,ab igne tollito,percolato, ac frigefieri ſinito,perpolitáque tritis adiicito,vnito,ac vtitor. Cæterùm epithema quod ego compoſui,inquit Philagrius,optimũ ad diuturnas &frigidiores affectiones exiſtit: Myrobalani drach. XLVIII.ammoniaci thymiamatis dr.XLVIII.bdellii drach.XLVIII.ſcythicũ verò bdellium maximè probo, corticis radicis capparis dr.XLVIII. mãnæ drachm.XXIIII.opopanacis drach.octo,ſtyracis dr. IIII.viſci drach.XII.ceræ drach.XXIIII.floris ſalis drachm. XLVIII. Ammoniacum cum ſalis flore diſſolue: capparin verò,myrobalanum ac mannam cum aceto:reliqua autẽ iuxta ignem emollito,& in mortario tundito,& trita eis adiicito,vnito,ac vtitor.hoc pharmacum ſplenem conſumit. Aliud. Verbenacam viridem cum manna terito,atq; axũgia ſuilla veteri excepta imponito.Dura enim corpora & diuturno malo affecta quammaximè inde iuuantur:reliqua verò integrè ſanat. Prodeſt etiã verbenaca per ſe impoſita,itémq; trixago. Aliud epithema Aſclepiadæ, ad ſplenicos.cõſumit tumores. Foliorum ſambuci tenerorũ lib.III.aloes pinguis lib.I.cum aceto terito ac lenito,linteolóq; excepta imponito.verùm ſi malũ recens eſt, cuiuſque par põdus coniicito. Aliud. Seminis ericæ lib.I.galbani lib.I.ſemen cõtuſum & cribro excuſſum galbano excipito, rurſúmq; tundito,olei irini fæce addita,quò malagmatis formã acquirat,& linteolo inditum imponito. Vniuerſo autem viſcere,recrementiſque eius atque meatibus opportunis, per emollientia, repurgantia , diſſecantia attenuantiáque & diffundentia humores, ampliúſque etiam per ea quæ vias dilatant, tum in potu accepta, tum foris impoſita, præparatis, efficacius euacuare potentibus eſt vtendum.ac primùm quidem ſimplicioribus, poſtea verò etiam fortioribus, veluti exempli gratia: primùm quidem epithymi drach.IIII.cum ſeri lactis heminis V.præbeto. dato autem

A eas epithymi drachmas IIII. tenuiſſimè tritas cum modico ſero.atque vbi venter operari inceperit, ſerum per ſe paulatim abſorbendum exhibeto.Cæterũ poſt aliquot dierum interſtitium,vbi vires recollegerint, hieram Archigenis ex colocynthide præbeto,aut quæ Iuſti appellatur. Poſt horum autem omnium vſum,farinæ tenuiſſimæ radicis cyclamini ſiccæ drach.III.aut IIII. ex aqua mulſa dato, atque quò ſudorum excluſionem iuues , ægrum velamentis contegito & in lecto concalefacito. Epithemata diſcuſſoria & reſiccantia. Poſtquam corpus fuerit repurgatum,epithematis quæ digerere ſiue diſcutere

B & reſiccare poſſunt,vtendum:qualia ſunt quæ ex auripigmento & alumine componuntur. ex quorum numero eſt etiam id quo ego,inquit Philagrius,vtor. Ceræ Tyrrhenicæ drach. XCIII.reſinæ pinus ſiccæ drach.XCVI. reſinæ pinus liquidæ drachmas XCVI. auripigmenti drachm. XVI.aluminis ſciſſilis drachmas XII.metallica terito & liqueſcibilia cum modico oleo liquefacito, ac refrigeratis ſicca adiicito, vnito,& vtitor. Aliud aurei coloris, Aſclepiadæ,valde pulchrum:Ceræ libras duas,reſinæ pinus

C ſiccæ libras duas, auripigmenti ſextantem, aluminis ſciſſilis ſextantem , calcis viuæ vnciam vnam, olei cyprini vncias ſedecim, aceti vncias ſedecim. Aliud ad ſplenicos & hepaticos: Aluminis liquidi , ſulphuris viui,nitri, ammoniaci thymiamatis , mannæ , radicis capparis corticis , ſingulorum ſeſcuncem, picis libram vnam, reſinæ pinus ſiccæ libram vnam,olei cyprini ſeſcuncem, aceti quantum ſufficit. Aliud epithema hepaticum, ipnoterium appellatum: Reſinæ pinus ſiccæ libram vnam,ceræ libras duas,picis libras duas, aluminis liquidi,

D nitri,ſulphuris viui,mannæ, cuiuſque libram vnam,aloes ſeſcuncẽ,pyrethri,ariſtolochiæ longæ,bdellii,ammoniaci thymiamatis,amomi,viſci, cardamomi, olei,cuiuſque quadrantem,aceti ſeſquiſextarium. Ammoniacum , alumen,ſulphur,nitrum, cum aceto diluta terito:reliqua verò arida quidem contundito, ac tritis admiſceto : liqueſcibilia autem liquefacito , atque reliqua cum eis excipito. Optimè faciunt & ex caprino ſtercore apparata : item plurima eorum quæ ad hydropicos ſunt deſcripta:&

E Machærionis emplaſtrũ, & emplaſtrũ ex rumice quæ in decimoquinto Sermone referentur. Phœnigmi, cutẽ rubefacientes. Efficaciter autẽ in ipſis phœnigmi auxiliantur,tum qui ex ſinapi apparãtur,tum qui eis conſimiles exiſtunt. cæterùm corpore prius à ſuperfluis humoribus euacuato, eos adhibere oportet. Pulcherrimus autem phœnigmus talis eſt. Phœnigmus Aſclepiadæ authemeros, quaſi eodem die auxilians,inſcriptus: qui ſanè ab vniuerſa affectione liberat.Pyrethri drachmas octo, myrobalani,cardamomi,ſeminis vrticæ,piperis,cuiuſque

F drach.octo, ſinapis trientem. omnia conterito, & aceto ſubigito,& tepefacta ex interuallo per horas tres imponito,ſi ſaltem tamdiu ſuſtinere poſſit: deinde ablato pharmaco lauari præcipito ; in feruentioris ſolii deſeſſu . à balineo autem cerato ex roſaceo apparato vtendum.

Alius. Lepidii folia trita cataplaſmatis modo imponito:atque vbi morſum ſentiunt, in balneum inducito, & ablato pharmaco , in feruentem aquam immittito & perfundito. difficulter enim ferunt nimiam mordacitatem. Sani autem exeunt, inquit Archigenes. Idem

G remedium & ad coxendicum dolores efficaciſſimum reperitur . ſummè etiam auxiliantur myrobalani cortices,& nitrum. nitrum per ſe terito, & parum aceti admiſceto : deinde reſinam ac ceram cum pauco oleo liquefacito,affundito,emollito, ac vtitor. Cæterùm quod operæpretium eſt cognoſce,fortia pharmaca nonniſi corpore prius à ſuperfluis humoribus repurgato,& probè cõcoquente,adhibere oportet. Smegmata,ſiue repurgatoria.Oportet autem locum ipſum ſenſim ad phœnigmorum rubefacientium tolerantiam irritare,quod per repurgatoria ſmegmata cõmodè fieri poteſt. Cõponantur autẽ

H ſmegmata ex ſtaphide ſylueſtri,pyrethro,pipere,ac alcyonio, pari vel impari modo,prout videbitur , coniectis. Quòd ſi teneram carnem habeat æger,iridis,& cyperi, & herbæ ſabinæ aliquid his admiſcebis,aut farinam aliquã

veluti erui,aut fabarum,aut cicerum.Quòd si etiam odoratum reddere velis pharmacum,casiæ quippiam & phylli ac amomi adde: si verò durius contingat curandum corpus, ex pumice addes atque adarce. Postremùm autem phœnigmis ex sinapi consimilibúsque vteris,corpore prius vniuerso à superfluis humoribus repurgato: ne videlicet vehementia caloris alia attrahat recrementa, duriorémque reddat ipsum locum.

De splenicorum vstione, Cap. XII.

QVòd si prædicta auxilia irrita sint, inefficacitérque adhibeantur,ad vstionis patrocinium confugere oportet,ita vt vel per cauteria vel pharmaca crustas inuramus,& multo tempore saniem effluere sinamus: corpore tamen prius per venæ incisionem & purgationem euacuato. Etenim quum ferè in totum vitiatis humoribus splenici sint referti,& non præeuacuetur vniuersum corpus,maligna vlcera ex crustis fieri consueuerunt.

Diæta splenicorum, Cap. XIII.

POrrò diæta ipsorum splenicorum,tempore inflammationis simplex sit,& quæ facilè concoquatur:velut est alica lota, & ptisanæ succus, panis madefactus. si verò inflammatio diutius remoretur, etiam auicularum carnes eis concedendæ,& pisces petrosis aquis degentes. Vbi verò scirrhus sit perfectus,diæta attenuatoria exhibeatur, & acrium rerum comestiones per interualla. propriè autē splenicis cōuenit capparis comesta ex aceto mulso. Vinū sit nō valde vetus,quod aqua permisceatur, in qua ferrum sæpe ignitū sit extinctū. Plurimum autē fiduciæ in exercitamentis ponendū,quibus ante cibum vti cōuenit,corpore superfluitatibus non abundante. Ex eorū autem genere ex superabundanti faciunt deambulationes & cursus.& noui sanè aliquos,qui ex his solis ab omni affectione sint liberati. Gestationes etiā omnes cōueniūt: propriè autem quæ fit in equo. Manifestum autē est quòd vociferationes quoque opportunæ &in tēpore assumptæ eis summè opitulantur.

Cura eorum in quibus splen frigida:venter verò calida affectione laborat, Cap. XIIII.

COgnitu verò necessariū est, quòd in aliquibus splen frigidam intemperiem habet,& ob id calefacientibus opus habet:venter autē bile agitatur,& contrariā spleni sustinet intemperiem:aut etiam citra priuatā affectionem,ex meatu qui bilem susceptat, flauā bilem assumit: & absque hoc etiam, sæpè ob ægram concoctionem & ciborum in ventre corruptionē splen afficitur.Etenim aliquando quum frigiditatis sensus cum grauitate circa splenē percipitur,venter biliosum vomitū reiectat:tūc equidem difficilis cura nobis instat,& quæ difficulter procedit:nimirū splene caloris fotū expetente:ventre autē atq; etiam vniuerso corpore refrigeratione indigente, atque id vno &eodem tēpore.Quò igitur quantum possibile est vtriusque membri affecti effugiāt læsionē,pro viribꝰ conabimur vt eos à tristitia & cura,iráq; &vehemētibus motibus, multa item inedia ac cibi auersatione auocemus, simúlq; per ea quæ citra molestiam purgant pharmaca, biliosum humorem euacuemus: os verò ventris firmemus ac corroboremus,nequid eorum quæ ex reliquo corpore ad ipsum influunt, susceptet. Cæterùm corroboratio ipsius per ea quæ difficulter corrūpuntur cōtingit,de quibus in secūdo mētionē fecimus Sermone. Suffecerit autem ipsis exhibitio modici panis cū oliuis albis aut colymbadibus appellatis, citra potum, si balneum & prandium differant,ne bilis efferatur. melius autem est si priusquam bilis efferatur,ieiuni lauent. In prandio cibi eis præbeantur tùm quantitatis tum qualitatis moderatæ: verùm vt splen illæsus permaneat,conuenit primùm boni succi & actu calidos præbere, ac deinde postremùm tum actu tū potentia frigida porrigere,veluti lactucam & frigidum potum,ac similia:non frigida enim frigidis præsubstrata,splenem illæsu n ab iis quæ postea ingeruntur frigidis, conseruant, ex quibus os ventris corroboratur, & calida ipsius intemperies corrigitur. Optimum igitur fuerit postremùm omnium mala Punica, aut etiam alia,aut pira,aut quædam quæ stomacho grata sunt

A acceptare:atque eodem omnino modo etiam cœnam instituere.Conuenit etiam per ea quæ forinsecus imponūtur hoc modo affectis opitulari. Refrigerant autem ventrem citra nocumentum forinsecus imposita,oleum melinum & rosaceum:cerata item ex iisdem apparata, modica mastiche admixta, aliquando etiā oleo addito omphacino. calidus itaque venter per prædicta lenitur. Ad splenem autem calefacientia adhibēda sunt, qualia sunt epithemata polyarchia appellata.

B Cura splenicorum quos tussis infestat, Cap. XV.

QVòd si tussicula splenicū infestet, sintque eiusdem generis affectiones circa vtraque viscera: veluti si contingat & splenem & pulmonem eodem tēpore crassis acviscosis humoribus,aut aliquo alio frigido morbo detineri,tunc sanè podagricum pharmacum ex ossibus cōstans,vehementer vtile tum spleni,tum eo modo tussientibus existit, & antidoti quæ ei similes habētur. Si quidē igitur similes cōtigerint affectiones,similia remedia adhibere oportet:vbi verò diuersæ erunt affectiones,diuer
C sis pharmacis vtendum est.vtpote si splen à crassis & viscosis humoribus & frigidis liquoribus afficiatur: tussis autem à tenui & acri destillatione contingat,si modò possibile fuerit & destillatio non vrgeat vehementer,à pharmacis fluxum condensantibus abstinere conducit,veluti est quod ex papaueris capitibus constat,itémque ex seminibus pastillus,& quæ his similia existunt. Vehementiore autem & acriore existente destillatione, & quæ periculum exulcerationis pulmonis minetur,vtēdum quidem ex papaueris capitibus confectione. verùm spleni
D epithemata attenuatoria imponantur. Atqui nisi magna impēdeat necessitas,ea quæ stupefaciunt vitanda: capiti autem aliquis ex seminibus pastillus, cum aceto rosaceo ad strigmentitiam crassitudinem redactus imponatur. præstant autem ex ipsis in hoc præsertim vsu,hi qui crocei appellantur. cum aceto enim & rosaceo oleo triti, & ad strigmenti spissitudinem redacti, lanáque conuoluta excepti, ac sincipiti impositi,tenuitatē destillationis inspissant,simúlque exurentem & acrem in capite qualitatem refrigerant,tusses sedant,& somnum suauem indu-
E cunt.Post hæc autem theriace per opium recēs apparata in potu accepta, tussientibus quibus simul splen affectus est,auxiliatur.

Cura eorum quibus splen in magnitudinem excreuit, simúlque durus existit, Cap. XVI.

QVidā ex splenicis immodicè auctū splenem habēt, vt nō solùm hepar & inguina cōtingat,sed & ob soliditatē attollatur, vitaléq; cordis vires maximopere lædat,ac imbecillitatē inducat, vtq; ex eo vniuersum refrigeretur corpus, ipsumq; adeò hepar tenuissimū & aquo-
F sissimū in ipsis fiat,& eiusmodi quoq; sanguis. Horū sanè qui hoc modo sunt affecti,curā recusare oportet. quòd si cogamur tamē,à dubiis & hebetibus remediis auspicabimur,periculo eis incūbente prædicto.verùm neque intra corpus sumendū, neque forinsecus adhibendū vllū aliquod vehemēs pharmacū offeremus:neque euacuationē etiā coaceruatim faciemus,sed paulatim & per simpliciorum medicaminū vsum. Cæterùm tū per os exhibitis, tum foris admotis,& quantū possibile fuerit cōuenienti diæta,virium imbecillitate refocillata,si in melius profi-
G cere ipsos videmus, fortioribus omnino remediis vtemur,ita tamen vt sensim aucta ipsa apponamus.

De ictero,seu morbo arquato,ex libris Ruffi & Galeni, Cap. XVII.

ICterus à similitudine ad animalculum,quod ictis, *id est uiuerra* appellatur,nominatus est:est autem mustella syluestris,quæ auricolores oculos habet. Verùm icterus morbus biliosi humoris circum corpus effusio est, ob secernentis eum facultatis debilitatē,quæ eum segregare & ad proprios excretionis locos demittere non valet.Errare autem eos credendum est qui hepatis affectionem in omni-
H bus ictericis adesse putauerunt. conspicitur enim sæpe, quum hepar nihil malè est affectum,flauæ bilis ad cutem effusio facta in iudicationibus morborum. Conspicitur etiam citra febrem aliquando sanguis in bilem exagitatus,per corruptionem videlicet aliquam peregrinā:qualis

quoque à venenatarum bestiarum morsibus contingere cõsueuit. Etenim quum quispiam à vipera morsus esset, vniuersum corpus prasini siue porracei coloris habuit, & quum assiduè theriacen bibisset, celerrimè sanatus est: quare nihil mirum est, talem aliquando contingere humorũ in corpore permutationem, vt vniuersum corpus ictericum colorem assumat. Quin & fieri potest vt propter naturalis temperiei ipsius hepatis mutationem, eiusmodi humorum corruptio contingat, vt aliquando herbis pallore albicantibus totum corpus manifestè assimiletur: aliquando etiam plumbi colorem induat. quemadmodum etiam eiusmodi colores nigricantiores fiunt, si ob splenem quàm si ob hepar affectum contingant: splene scilicet ad attrahendum ad se ex hepate atræ bilis humorem, & ad repurgandum sanguinem pro more suo, debilitato. Fit autem aliquando icterus ob imbecillitatem vesicæ bilis susceptricis, quæ biliosum humorem, veluti cõsueuit, in sese ex hepate non attrahit, & ob id impurum sanguinem relinquit: possibile est etiam eam nimis repleri, aut repletam, propter repletionis multitudinem non posse euacuari: Aliquando autem & propter obturationem aut debilitatem venarum, quarum ora ex ipsa ad hepar deferuntur, biliosum humorem non attrahit. Quare in ictericis affectionibus, recrementorum figura necessariò consideratur, quum in aliquibus multùm colorata per flauam bilem appareant recrementa, quemadmodum etiam in aliis vrinæ. In quibus enim ratione iudicationis bonæ, in febribus biliosus humor ad cutem prorumpit, his & recrementa & vrinæ naturali modo se habere videbuntur. Quibuscunque verò citra febrem, vnà cum grauitatis alicuius aut doloris sensu circa dextrum ilium, arquatus contigit, in his vesicæ bilis susceptricis obturationem factam esse putandum est. Quibus autem neque grauitatis neque doloris sensus circa ilium adest, in his splenem vitiati humoris causam esse iudicabimus. Si autem neque dolor neque grauitas circa ilia infestet, neque febris præcessit, & tamen sanguis in vniuerso corpore in bilem mutetur, atque ita arquatus contingat, his pruriginosior cutis fiet & magis etiam arescet. In quibus verò atræ bilis humor vnà cum sanguine ad cutem est delatus, hi omnino grauius afficiuntur. Cõsequitur enim ipsos tristitia præter rationem, & mordacitas eorum quæ circa ventrem sunt, difficultásque spirandi: & cibos auersantur, & nigra lotia excernunt. aliquando autem & per interualla quædam corpora ipsorum tepescunt: stercora verò chalcanthi colorem referunt, & aluus magis his resiccatur. Cæterùm eos qui ex pallida bile arquatum contrahunt: nulla mordacitas eorum quæ circa ventrem sunt consequitur, neque etiam intantum auersantur cibos: sed obtusior tamen aliquando fit in eis ciborum appetitus, & stercora quidem albida egeruntur: vrinæ autem crocei coloris, turbatæ tamen & tenebras referentes permanent. Communiter autem omnibus ictericis pigrities & tumor grauans ad motũ corporis cõtingit, & ad dulces cibos animum habent alienatum: amaros verò non admodum auersantur, & variis imaginationibus vexantur. pruritus etiam vniuersi corporis comitatur & difficulter exudant. Porrò alba oculorum & partes faciei temporibus propinquæ, itémque malæ, pallorem ostendunt: venæ etiam sub lingua repletæ reperiuntur, & abundantem humorem significant.

Cura arquati, Cap. XVIII.

ARquati igitur qui ratione bonæ iudicationis, febribus perfectè solutis fiunt, facillimè sedantur, si ægri lauacris aquarum dulcium vtãtur, ac olei discussorii perfrictione, omnibúsque quæ rarefaciũt cutẽ: qualia sunt oleum chamæmelinũ, anethinũ, irinũ, gleucinũ, amaracinum: & rosmarinus herba oleo incocta, ipsum plurimùm discussoriũ facit. Diætam quoque vniuersam humectiorẽ in his constituere oportet, & vt mediocriter humorũ crassitudinẽ attenuare possit. In reliqs autẽ ictericis duo maxima remedia principatum obtinent, sectio venæ, & purgatio. In quibus igitur multitudo sanguinis vnà cũ bile in toto corpore abundat, & quos circa hepar aut splenẽ dolor aut distentio infestat, nihil venæ incisione cõmo-

A dius fieri potest, si nulla alia re id facere præpediaris. Particulatim autẽ & per vices sanguis est detrahẽdus, ne per coaceruatam euacuationem vires ægri prosternantur. neq; verò ineptè clyster adhibetur, si venæ sectio impediatur. A venæ autẽ incisione etiam commodè clyster assumitur, qui propter stercorum euacuationem spirandi facilitatem inducit, intestináque irritando ac mordendo, humores ad cutis superficiem delatos, ad ipsa retrahit & reuellit. Purgationes autẽ magis propriæ & familiares huic B morbo existunt, inquit Rufus. Cæterùm eduliis ac potionibus itémque pharmacis, humores prius attenuare oportet, obturationésq; deoppilare: atq; deinde pharmacũ exhibere quod flauã aut nigram bilem ducit. Sint autẽ purgationes ictericis exhibendæ fortiores: ob ventris enim siccitatem, imbecilliores inefficaces in ipsis cognoscuntur. Quare in principio purgare non oportet, priusquam per deoppilãtia bilis attenuetur, & quodam modo ad intestina reducatur: maximi nanque mali causam, purgationes in principio datæ præbuerũt. Itaque conuenit C primùm deoppilantibus mox dicendis vti, atque vbi attenuatio humorum ac deoppilatio fuerit facta, tùm demum conueniens & forte (vt dixi) pharmacum purgatiuum est exhibẽdum. Quòd si primo purgatiuo pharmaco nihil proficias, rursus forte aliquod deoppilatoriũ pharmacum bibendum præbe, & post triduum rursus violentiùs pro secunda vice purgato, inquit Rufus: vt etiam ad finem purgationis vnà cum vehementissima mordacitate bilis excernatur, quæ cærulea magis sit quàm flaua. Ego itaque euphorbium, epithymum, aloen, petroseli- D num, & dauci semen misceo, ac ictericos purgo. Optimè etiam ipsos purgat hoc: Piperis longi scrupulos nouem, piperis nigri scrupulos quinque, scammoniæ scrupulos sex, ammii scrupulos quatuor, seminis fœniculi sesquiscrupulum, seminis apii scrup. II. & dimidium, caroi scrup. IIII. anisi scrup. III. mellis quantum satis est, quò ad strigmentitiam crassitudinem redigatur. datur nucis Põticæ magnitudine cum cochleario aceti albi, & aquæ calidæ tantundem. in melancholicis autem ad prædictum dimensum farinæ epithymi scrup. III. addere oportet. Ve- E hementer commodum & hoc est: Colocynthidem magnam supernè perforato, eiectóq; semine, id quod instar tomenti in ea est, finito, ac vinum vetus dulce infundito, & pernoctare in ea permittito: manè verò per pãniculum detritæ vestis diligenter percolato, & vinũ calefactum iis qui flaua bile abundant bibendum præbeto. ad melancholicos autem epithymi scrupuli sex in vino dulci præcoquantur, idipsúmque vinum colocynthidi infundatur, ac, vt dictum est, bibendum præbeatur. Cyclamini quoq; radix trita potata, post deoppilantia remedia, aptissima F est ad viscera repurganda, & ad bilem in vniuersa cute excludendam per sudorem: quare post eius potionem, sudorum exclusionem per velamenta ac concalefactionẽ in lecto iuuare oportet. dantur autem ad summum ex ea drachmæ quatuor ex aqua mulsa. Quòd si inflammatio circa partem aliquam viscerũ subiaceat, primùm irrigationibus & cataplasmatis vtendum est, & post ea ceratis & epithematis ad viscerum inflammationem præscriptis. Præstat autem farinæ admiscere rosmarinum herbam, G florem iunci odorati, absinthium, artemisiam, abrotonũ, rutam, cardamomum, chamæpityn, scordium, polium, ac chamædryn. hæc enim singula admixta vrinam cient, quod morbo maximè conducit, & visceribus inflãmatis prodest. Cucurbitulis etiam vtendum, hepate quidẽ affecto, inanibus, & aliquando cum scarificatione: splene autẽ affecto, omnino cum scarificatione. inanes enim splenem nihil iuuãt. Pharmaca autem quæ in potu accepta ab obturatione ictericos liberant, maxima ex parte vrinam cient, velut est apii decoctum, & adianti, ac similia. Vtilis est & absinthii cremor & per se & cum nardo Indica ac H iũci rotundi odorati flore. item pulegii decoctum, & calaminthes & verbenacæ rectæ, & oxalidis. est autem oxalis rumex acri sapore, fuluis ramulis & foliis, caule quadrangulari, eóque semine referto, pallida radice. hæc sanè per se comesta, & radicis decoctum ad tertias redactum ac potatum, celerrimè auxiliatur. Prodest etiam rumex

satiuus & anchusæ radix, rubiæ radix, chamæpityos, rosmarini, & aristolochiæ. mirificè etiam prodest serpyllum, hypericum, & eius generis plurima alia. Singula hæc in aqua ad tertias decocta cum vino dulci bibenda præbeto, aut contundito & cribrato, ac singulorum drach. I. dato. Præclarè quoq; facit corticis raphani succus, vino meraco dulci permixtus aut vino mulso: ita vt succi cyathi duo, vni vini cyatho cōtemperentur. Datur itē valde cōmodè cichorii & seridis succus, febrientibus quidem per se: febre carentibus cum vino. brassicæ item succus eodē modo, & cornu ceruini ramenta cochlearii mensura, petroselinum, anisum, asarum, rheon. commodissimum autem est chamæmelon quæ & leucanthemos appellatur, itémque buphthalmum. Aliud multi experimenti:

Spumæ nitri albæ drachmas duas, in vino veteri dulci macerato trium cyathorum mensura. & per totam noctē sub diuo ponito, & ad triduum aut quatriduum bibendū præbeto. Aliud præter opinionem: Vermes terrenos coctos ac cum myrrha troglodytica tritos, in fabæ magnitudinem ex passo aut vino mulso dato: & postera die icterum per lotium eiicient. idem faciunt & absque myrrha dati. exhibeto hoc ad triduum, ac vtere confidenter.

Pastillus ictericus, qui ictericis & hepaticis mirabiliter conducit: Amygdalarum amararum repurgatarū drachmas quatuor, anisi, comæ absinthii, cuiusque drach. II. spicæ nardi drach. I. asari drach. I. contundito & cribrato reliqua: amygdalas autem cum aqua terito, & pastillos informato: ex quibus drach. I. febre carentibus ex vini mulsi cyath. III. præbeto. Cæterùm pharmaca quæ in potu accipiuntur, omnia, si fieri potest, in balneo exhibeantur, vbi ægri in calidum lauacrum conscendere parant. Plurimùm autem diætæ virium refocillatrici intentum esse oportet, per quam vis discretiua reparatur, & si quod mēbrum læsum sit, corroboratur, ac præsens coloris corruptio repurgatur. Quapropter cōueniunt exercitamenta, & gestationes, & inunctiones ac exudationes, ita vt ad pyriateria, *hoc est uaporatoria sicca*, & ad solem, & in balneis quoque, corpus nitri puluere vsti, ac vini fæce arida vstáque ac tenuissimè trita, defricemus. Optimum autem & serpyllū & thꝰ pari modo cū oleo illita. rosmarinꝰ itē herba in oleo decocta, si oleum illinatur, prodest. Cibi autem omnes incisorii sint & attenuatorii, & quicunque inter attenuatoria edulia prædicti sunt in secundo Sermone. Ex volucrum quidem genere, montanæ: ex piscibus verò, qui petrosis aquis degunt: ex ostreis, herinacei recentes. Olera verò sint quæ magis vrinam ciēt, præsertim seris, intuba, asparagi palustres, smyrnium, carduus, eryngium: ex satiuis autem conuenit brassica & asparagus eius, raphani, allia cruda & cocta. Carnes autem ferinæ, mansuetis magis sunt aptæ: pro liquamine seu embammate, valet acetum in quo squilla & aristolochia sint macerata. à fructibꝰ abstinendum. Bellaria sint amygdalæ: sed modicè sumātur. & cicer modicum torrefactum. Ex leguminibus cicer assatum, & maximè decoctum ipsorum assiduè potatum. ieiuni autem citrium comedant repurgatum. Vinum conuenit album & subadstringens, neque valde vetustum. vbique autem mediocritas optima censetur. Quòd si quippiam ex ictero circa faciem & oculos relinquatur, vrinæ autem appareant puræ, aluúsque consueto more egerat, & appetitus in nulla re obstet, neque infestet sitis, &, vt compēdio dicam, quum omnes prædictæ accessiones fuerint sedatæ, & tamen circa oculos vitiatus color relinquatur, narium infusis vtendum. Fortissimum autem omnium est elaterium cum lacte muliebri infusum. facit & cyclamini succus, & melanthium cum aceto. debilior his est anagallidis succus, & succus radicis betæ. Depurgat autem cyclaminus crassissimum mucum: elaterium autem pituitam & bilem. Omnium autem efficacissimum ad eos reperi atramentum sutorium lacte muliebri dissolutum ac naribus infusum: inde enim bilem largè ex naribus destillantem videbis. Oportet autem poscam probè dilutam in ore detinere dum infunditur hocce pharmacum. Præstat tamen primùm cyclaminum infundi, quò crassa per eam euacuentur, & postea ipsum sutorium atramentum.

De malo corporis habitu, Archigenis, Cap. XIX.

QVVM corporis habitus in aquositatem diffunditur, cachexia, *id est malus habitus à Græcis* appellatur, in quo vniuersa corporis miscella laxior fit ac emollescit, quod maximè ex somno inæqualiter contingēte fit manifestum: corpúsque ipsum totum cum virore albicans redditur ac inualidum, ita vt crura inter eundum vacillent. & in principio quidem concoctiones impediūtur, manente etiamdum appetitu: postea verò & fastidiū accedit, & respiratio ipsis fit rara ac debilis, quæ motibus & actionibus condensatur. aluus etiam inæqualia recrementa excernit. Hæc affectio vtplurimùm ex longo morbo congregatur: iam verò & ex viscere quopiam in scirrhum indurato consequitur, maximè hepate & splene: neque rarò in dysenteria diuturna & affectionibus cœliacis contingit, ob consuetam item aliquam cohibitam excretionem. Capiuntur autem hac affectione maximè senes, qui etiam maximè liberātur. imò & pueri qui facilè pereunt, propter vitalis firmitatis debilitatem, & quòd ob cutis raritatem succi in eis facilè transpirant. at verò qui in vigore sunt, raròincidunt, & facilè se inde extricant. quòd si diutius adsit malum in aquam inter cutem trāsit. Quod verò ad curam attinet, si quidem ex consuetæ excretionis cohibitione affectio contingat, admonere ac irritare eam ipsam excretionem oportet: aut venam incidere in cubito, si nihil sit quod id fieri præpediat, paulatim ac partitis vicibus per triduum sanguinem detrahēdo. Si verò venæ incisio impediatur cōuenienti medicina depurgante ipsos purgare oportet, & maximè ex hiera Archigenis ex colocynthide apparata. Quòd si hepar sit affectum aut aliquod aliud ex visceribus, medelam adhibere his ipsis conuenit, per auxilia ad singula ipsorum suprà præscripta. A localibus autem remediis, ad diætam viribus reparandis aptam transeundum, per quam spes est eos qui huic malo sunt impliciti, ad restitutionem in integrum peruenturos. Diæta autem qua vires refocillantur, in moderatis deambulationibus consistit, gestationibus, vociferationibus, & defricationibus siccis per linteola ex lino crudo, deinde per inunctionem ex oleo, cui quædā quæ humorem resiccant sint infarta: veluti sunt nitrum & sales. postea verò & exercitamēta moderata cōducunt. Ad lassitudinis autē curationē, balneū per interualla quædā adhibeatur: quòd si quis ad frigidæ lauacrū assuefieri possit, compendio ad omnem mali curationem peruenerit. Aquæ itē quædā naturales calidæ, robori ac viribus reparandis conduxerint, quales sunt aluminosæ, sulphurulentæ, ac nitrosæ. Mirabiliter autem ipsos iuuat assidua absinthii præparatio & adhibiti dropaces. Cibi eorum sint simplices, & qui facilè concoqui possint, parum conditi, olerum videlicet gratia: si quidem opus sit per ipsa vrinā ciere, & aluum submollire. Vinum conuenit eis album, tenue, odorū. Bellaria omnia vitent. omnia item nidorosa, & graueolentia, humoris crassi, & viscosa, & quæ difficulter concoquuntur, à cibis eorum sint aliena.

De hydrope, siue aqua inter cutem, Cap. XX.

HYdropis differentiæ tres sunt: alius enim ascites, ab asco, *id est utre*, appellatur: aliꝰ tympanites, à tympano: & tertius sarcites, aut iuxta carnem, *hoc est subtercus*, *à Græcis* etiam leucophlegmatias nominatus. Ascites igitur fit, quum inter pelliculam peritonæon appellatam, & intestina, plurima aquosi humoris collectio contingit, vt verè vtris modo pellicula ipsa repleta esse videatur: aliquando verò vbi peius habent ægri, vsque ad femora tumor producitur, quando sanè ascitæ & sarcitæ hydropis complexus factus apparet: vnde aliquando quidem pedes inflantur, aliquando naturali modo habent. Tympanites verò, flatus aere repleti ac superflui plurimam collectionem in iisdem ventri incumbentibus locis facit, vt in principio sola inflatio esse videatur. postea tamen flatus inspissatur, & veluti nubilus redditur, atque ita vnà cum flatu, quasi nebulosus humor consistit ac congregatur. Infert autem tympanites multam circumtensionem, atque in ipso etiā vsque ad femora & pedes tumor procedit. Porrò sarcites per omnem corporis coagmētationē ac miscellā humo-

rem dissemiñat,vt instar spongiarum aut papyri vniuersa caro permadefacta appareat: atque ob id totũ corpus similiter vt ilia intumescit,ac mortuo simile euadit. Cõmuniter autem omnis hydrops spirãdi difficultatẽ,& tumorẽ & grauitatẽ,& vitiatũ colorẽ inducit: ex virore nimirum albicantibus ægris.fastidiunt etiam cibum potũ autem largiorem plurimi appetunt, maximè qui ex ascite laborãt.Etenim humor qui in locis detinetur,salsus est & putrefactus.quare & sitis & febris augescit: ferè enim intotum plurimi ex hydropicis febriunt.Consequitur autem aqua intercus omnes morbos qui habitum corrumpunt:vna est enim ad hydropem aptitudo,coagmentatæ corporis miscellæ demolitio & ruina. Contingit autem hæc aut ob superexcellentem hepatis frigiditatẽ, aut ob aliqua alia membra vehementer refrigerata, quæ hepar in eandem dispositionem deducere valent:citra enim hepatis refrigerationem, impossibile est aquam cõgelari,& aliquem in hydropem incidere. Coafficitur autem hepar spleni refrigerato,aliúque & intestinis, maximè iis quæ iuxta ieiunum intestinum sunt,pulmonique & renibus,ac septo transuerso.Congregatur etiam ex immodica hæmorrhoidum euacuatione, aut ex fluxu muliebri, aut ob menstruorum retentionem,aut ob aliam quandã magnam vuluæ affectionem.In his enim omnibus nullum præter naturam tumorem hepar habere cõspicitur, & tamen aquæ inter cutem morbo corpus apprehenditur,ex sola refrigeratione hepate in his in principio affecto: pòst verò aliquando & durum fit,quod palàm in illis videre est,qui ex intẽpestiua frigidæ aquæ potione, hepar aceruatim refrigeratum habent,vt statim aquæ suffusionẽ operetur,priusquam ipsum in scirrhosum tumorẽ eleuetur.Iis autem qui ex frigidæ potu aquam inter cutẽ incurrerunt,vehementes ciborum appetitiones fiunt,propter oris ipsius ventris frigiditatem.Multi autem & à podagra & coxendicum dolore vexati, in aquã inter cutem inciderunt.Frequentissimè autem eos qui cibum nõ sentiunt,& malo corporis habitu præditi sunt,itémque ab arquato infestatos,hydrops consequitur,cœliacam item affectionem & dysenteriam.Nouimus etiam quosdam qui ex recta spiratione quam orthopnœan vocant, in aquam inter cutem sunt deducti. Cæterùm huic affectioni non minus fœminæ quàm viri fiunt obnoxii:pueri verò vtplurimùm ab hydrope sarcite apprehẽdũtur.Est autẽ tympanites omnino periculosus, minus eo ascites: adhibetur enim in eo pertusio siue pũctio,quam paracentesin *Græci* appellant,& reliquis quoque remediis promptius quàm ille obedit.Sarcites quoque aliquando curabilis fit per ea quæ cuti adhibentur,humorem detrahentia ac resiccantia pharmaca. Omnes autem inueterati hydropes & qui iam habitum corrumpunt,sunt periculosi.Fiunt etiam aliquando bullæ inter peritonæon pelliculam & intestina, figura vesicæ similes & serosum humorem continentes: hæ ipsæ sanè per fluctuationes quasdam inæquales deprehenduntur:nimirum proprium locum secundum lineamenta quædam distributum,ac velut circumscriptum,ipso humore tenente.

Ascitæ ac tympanitæ hydropis cura, Cap. XXI.

QVVM itaque difficilis fit,quemadmodum prædictum est,aquosæ affectionis cura,plurimo artis auxilio opus habet.In iis igitur qui febricitant hydropicis,febre intermittente,curam faciemus: itaque cataplasmata ex farina ordeacea,althæáq; ac caricis,ipsis adhibebimus: ita vt in tympanite quidem,magis ex seminib⁹ flatus discutientibus cõmisceamus:in ascite verò,magis ea quæ euacuant humorem. Cæterùm post principium efficaciora sunt cataplasmata quæ pro ordeacea fabaceam farinã suscipiunt,itémque eruinam,cuiusque parem mẽsuram. coquuntur autem cum muria aut aceto mulso.Præstat etiam loliacea farina cũ caricis,& absinthio, hyssopóque & origano ex aceto mulso:item bulbi cum melle: aut armentariæ bouis stercus ex posca siue aceto mulso:habeat autem quartam partem sulphuris viui inspersam.admirandum hoc est, ac minimè prætereundum. Valet & caprinum stercus in pueri incorrupti & venerem nõdum ex-

A perti vrina impositum:humorem enim per vẽtrem euacuat.Valet & lupini farina,aut hederæ folia trita & vino decocta:aut ficuum partes duæ cum cupressi coma,& nitro:aut lens palustris in figulino vase desiccata, trita & imposita:aut cochleæ crudæ cum carne sua tritæ impositæ: non enim priusquam humor desiccetur discedunt:aut alumen plurimum seuo caprino exceptum impone: aut caricas,nitrum,castoreum,marrubium,aut filicem in pila contundito,& raphanos donec colliquescant coquito: deinde simul terito,& farina ordeacea adiecta, cataplasmatis modo imponito. B Cataplasma optimum ad asciten: Lathyridum partes tres,squamæ æris partẽ I.radicis chamæleontis partes tres, coquantur in aceto mulso in quo adeps taurinus sit præliquatus. Aliud optimum ad asciten: Stercoris columbini partem I. stercoris caprini tantundem, buphthalmi herbæ tantundem,aut leucanthemi.hæc tusa in acerrimo aceto ac melle coquantur.

Aliud. Salis fossilis partem I. salis Cappadocici partẽ vnam,lathyridum contusarum partes tres, coquantur simul aqua marina aut sulphurulenta. optimum est hoc C pharmacum: sensibiliter enim videbis materiam euacuatam,& tumorem discussum. Aliud. Rhois quo tinctores coriorum vtuntur,sextariũ I.pollinis frumentacei aut loliacei,aut farinæ fabaceæ sextarium I.thuris quadrantẽ,aluminis scissi quadrãtẽ,imponito cũ aceto mulso hydropicis,splenicis,dysentericis,ac cœliacis. Aliud.

Radicis cucumeris agrestis vnc.XVI. ficuum pinguium vnc.XVI.radicis althææ vnc.XVI.Radicem vnamquanque per se tundito ac cribrato:ficus verò cum vino coquito,ac probè terito,siccáque trita inspergito:vtitor.per aluum e- D nim humorem educit. Aliud. Elaterii,staphidis syluestris,succi hyssopi,fellis taurini,ficuum. omnia in mortario tũdito,subigito,ac vtitor.Poteris & prædicta in secundo Sermone cura vti,de diuersis videlicet terræ differentiis. Cataplasmata quæ magis ad tympaniten faciũt.

Farinæ fœnigræci,farinæ ordeaceæ,virgultorum rubi, comæ absinthii,foliorum rutæ,seminis apii,cumini,sisonis aut ligustici,mellis & vini & olei. Aliud, ad hydropicos inflatos: Panis contusi sextarium vnum, cumini sextarii quartam partem,sampsuchi quadrantẽ, pyrethri E sextantem,euphorbii vnc.I. Cum vino mulso vniuersam spinam & aluum vsque ad mamillas & pudenda contegito,alternisque diebus soluito,atque id quinquies aut sexies facito.ego pro euphorbio struthion conieci. Vnguentum Apollonii: Stercus accipitris cum syluestris brassicæ succo assiduè illinito.mirificè facit:verùm meli⁹ fuerit si aquilæ stercus admiscueris. Aliud. Laterem diligentissimè instar vasis figulini assatum,cum hyoscyami aut plantaginis succo terito,& quamcrassissimè ad solem frequenter illinito. Vnguentum ad hydropicos:

F Radicis cucumeris syluestris,radicis bryoniæ, vtriusq; libras duas,staphidis syluestris sescuncem,nitri sescuncẽ, olei lib.I.aquæ marinæ sextarium vnum.Quòd si nõ adsit aqua marina,pro ea muriam coniicito, resinæ à nauibus vnà cum cera derasæ(apochyma *Græci* appellant)libr. tres.Radices tenuiter contundito.nitrum & staphidem terito,& per triduum madefacito:deinde vsque ad aquæ cõsumptionem coquito, percolato, & apochyma adiicito, quo liquefacto vtitor,ex eo sæpe illinens tumorem.

G Epithemata hydropica, Cap. XXII.

ASclepiadæ.Epithema hydropicis valde commodum quod adiacẽtem humorem absorbet:quo etiam priuatim,inquit Archigenes, vtor. Farris Clusini appellati mola triti sextarios duos,floris lapidis assii sextariũ I. (alii autem duos habent)mannæ sextarium vnum, diligenter terito,& adipe suillo veteri probè subacto,& per noctem in vino macerato,excipito.Eius autem quantitas tanta sit quãta ad hoc vt ad tactum molle reddatur, pharmacum, sufficerit. Aliud. Seminis rutæ syluestris quod besasa H & harmala quidam appellant,contusi & cribrati sextariũ vnum,mãnæ sextarii dimidium,adipis suilli veteris quãtum sufficit,vt prædictum est apparato. Aliud, cui testimonium præbet Oribasius. Fœnigræci trientem,farinæ ordeaceæ quadrantem,stercoris columbini trientẽ,

A resinæ pinus siccæ libram vnam, picis libram vnam, ceræ libram vnam, axungiæ veteris libras duas: quæ eliquari possunt eliquato, & ad alia in mortario contusa & cum aceto trita affundito. Aliud ex farinis epithema: Picis siccæ libras duas, resinæ pinus libras quatuor, ceræ libras tres, olei veteris libram vnam, farinæ tritici, ordei, fœnigræci, baccarũ lauri, anisi, salis, farinæ radicis chamæleõtis nigræ, singulorum bessem, vini austeri sextarium vnum, apparato vt prædictum est, ac vtitor. Facit & ad hepaticas dispositiones. Ego autem, inquit Asclepiades, & chamelææ quadrantem adieci, & pro triticea farina, irinã admiscui. B Pharmacum quod omnem tumorem generosè reficcat: Cimoliæ quadrantem, ceræ quadrantem, olei quadrantem, salis vnc. I. resinæ à nauibus cum cera derasæ drach. centum & sexaginta, farinæ fœnigræci drachmas viginti, foliorum brassicæ viridium quincuncem. liquefacta reliquis tritis in mortario affunde. Aliud epithema valde pulchrum: Stercoris caprini sextantem, stercoris bubuli sextantem, stercoris columbini sextantẽ, farinæ fabaceæ sescuncem, calaminthæ, salis nitri, seminis apii, seminis dauci, seminis fœniculi, cumini, cuiusq; C vnciam vnam, panis aridi quadrantem, mellis sescũcem, terebinthinæ quadrãtẽ. vtitor. Epithema ex stercore caprino ad hydropicos, qui hepar induratũ habent, apparatum: Olei cyprini, aut si hoc non adsit, vetustissimi libr. tres, ceræ libras duas & dimidiam, stercoris caprini bessem, baccarum lauri decorticatarum bessem, iridis bessem, terebinthinæ libram vnam, sinapis, nitri, cyperi, pyrethri, seminis raphani, corticis radicis capparis, cuiusque quadrantem, medullæ colocynthidis vnciam vnam, fœnigræci vnciam vnam. Aliquãdo quidem arida liquefactis D inspergunturːaliquando verò aceto prius subiguntur. Ego autem, inquit Asclepiades, colocynthidis sextantem adiicio. Quòd si aluus fluat, omnino colocynthidem amouetoːstercus autem caprinum, si quidem aridum sit, tunditur & cribraturːmolle autem & recens aceto dilutum teritur. Malagma, quo Eras vsus estːquod imponẽdum est, neque prius amouendum quàm sua sponte decidat: Visci libr. I. lapidis asii sescuncẽ, calcis viuæ quadrãtem, olei cedrini libram vnã. viscum & oleum ad calidũ E ac feruentem cinerem coquito, inspersisque aridis tritis, remollito, ac vtitor. Aliud. Caricarum pinguium libras sex aut tres, spumæ nitri libram vnam, origani librã vnam, sulphuris viui quadrãtem, cochlearũ Aphricanarum libram vnam. Arida contundito & cribrato, ac ficis cum carne cochlearum contusis excipito, & melle cocto sufficienti adiecto, vtitor in linteolum infartis. Aliud.

Radicum brassicæ tenuissimè tritarum libram vnam, calcis viuæ lotæ libram vnam, elaterii quadrantem, axũgiæ veteris libras tres, ad formam malagmatis reducito, F & in linteolum infarcito, ac per omnem aluum imponito, alternisque diebus soluito. vrinam prolicit. Malagma ipoterium inscriptum. Pharmacum accommodatum, ac prosperi successus, cuius periculũ feci, inquit Philagrius, in hydropicis, splenicis, & affectionibus inueteratisːdeprimit enim tumorem. Resinæ pinus torrefactæ lib. IIII. ceræ lib. II. picis lib. II. aluminis liquidi, nitri rubri, sulphuris viui, mannæ, cuiusque libram vnam, aloes sescuncem, pyrethri, aristolochiæ, ammoniaci, bdellii, amomi, cardamomi, visci probè subacti, myrrhæ, radicis cucumeris syl G uestris, succi sycomororum, cuiusque quadrantem, olei libras tres, aceti sesquisextarium: quemadmodũ moris est apparato. arida aceto diluuntur. Malagma ex baccis lauri aridis, ad hydropicos & splenicos. omnem duritiã dissoluit, abscessus in profundo sitos absorbet: Ceræ, resinæ pinus, picis brutiæ siccæ, nitri rubri, baccarũ lauri aridarũ, ammoniaci thymiamatis, adipis vitulini probè subacti, singulorum lib. I. Arida contundito, ac per tenuissimum cribrum excutitoːquæ verò eliquari possunt liquefacito, eisque arida inspergito ac vnito, deindéque ammoniaco H cum aceto dissoluto affundito. ego etiam nitrum cum aceto dissoluo. Emplastrum tonsoris appellatum, ad splenicos & hydropicos. hoc tonsor ex Bithynia vsus, multos à coxendicũ dolore in totũ liberauit. Picis siccæ lib. IIII. ceræ lib. II. resinæ pinus lib. I. farinæ fœnigræci, pollinis radicis herbæ chamæleõtis nigræ, cuiusque bessem, cumini tenuissimè triti trientẽ. apparato, & vt dictũ est, vtitor.

Emplastrum pardalis appellatũ, Andreæ. Pharmacũ inueteratis hydropicis prosperè accõmodatum: Grani cnidii depurati, rhois rubri, spumæ nitri, salis ammoniaci, aristolochiæ tenuis, maximè corticis: radicis cucumeris syluestris, terebinthinæ, cuiusque drach. III. piperis cõmunis, piperis longi, ammoniaci thymiamatis, iridis, bdellii, thuris, cardamomi, xylobalsami, casiæ, myrrhæ, amomi, adipis taurini, adipis caprini, resinæ pinus siccæ, cuiusque drach. X. ceræ sesquilibr. visci probè subacti sextantẽ, vngueti irini aut potius fæcis sescuncẽ, succi sycomororum sextãtẽ, si haberi possit. Cerã, resinã, adipẽ caprinũ, liquefacito, refrigerato, & cerati modo læuigata ac contecta asseruato: bdelliũ autẽ & ammoniacũ & succi sycomororũ sextantem, præcedenti die in vini quincũce macerato, sequentique in sole terito, & cõiecto in mortariũ cerato, bdelliũ & reliqua cũ eo adiicito, & diligẽter tundito: deinde arida trita paulatim addito, & per biduũ tusa in dẽsã pellẽ recõdito, nequid inde trãspiret. Quidã autẽ hyssopi dr. IIII. addũt, & irinũ largius affũdũt, quo modo vsus est Eras Cappadox & Asclepiades. Facit ad multas & varias affectiones. facit ad hepaticos, splenicos, suppuratos, & arthriticos, podagricos, qui à calefactoriis iuuantur, è coxendicum dolore laborantes, pleuriticos, præcordiorum affectiones, & omnia quæ concalefactione opus habent. Vtere & ad strumosos, emplastro ad strumæ magnitudinẽ facto & imposito: suppurat enim, perforat, rumpit, eadémque attrahit, & cicatricem inducit. Conducit & ad ossa contrita. educit spinas, & omnia in profundo fixa. facit & ad suppuratos præclarè, & ad omnes duritias internas: inflammationes autem internas eadem die soluit. vtitor & ad tubercula. Dissoluit & cãcerata & panos. prodest conuulsis & à scorpio percussis: summè autem hydropicis confert. Quòd si & ad lassitudinem neruorum ádque dolorem leniendum vti velis, ad vnam emplastri partem, irinum, nardinum, cyprinum, susinum, butyrum, lentiscinum, adipem, œsypum, mel, singulorum æquales partes misceto, & ad solidi strigmenti crassitudinem redigito, ac vtitor. Epithema hydropicis, splenicis. abscessus & furũculos sanat. humores in profundo & in articulis reficcat. hydrocephalis, *hoc est, quibus aquosus humor in capite consistit*, itémq; quæ hydrocele, *id est herniæ*, appellatur, pro glutino existit. prodest & hemicraniæ. tubercula quoque atheromata ac steatomata *Græcis* à spicarũ (siue vt alii volũt) pulticulæ, itémq; pinguitudinis in se cõplexu appellata curat.

Nitri, chalcanthi, salis, spumæ nitri, cuiusque quadrantẽ, cerussæ septũcẽ, ceræ septũcẽ, olei lib. I. in æstate autẽ dextãtẽ. Oleũ cũ cerussa donec non inquinet amplius, coquito, cerámque eis adiicito: qua liquefacta, reliqua in mortario terito, ac ad mellis compagem redigito, eisque cocta infundito, ac vtitor. est enim experimento cognitum.

Malagmata quæ euacuant humorem, ex libris Asclepiadæ, Cap. XXIII.

GRani cnidii repurgati drach. X. medullæ colocynthidis drach. octo, succi cyclamini sicci drach. XVI. scãmoniæ, elaterii, piperis albi, myrrhæ, cuiusque drachmas quatuor, polypodii drachmas octo, absinthii drach. XVI. amurcæ drach. XVI. fellis taurini drachmas XVI. sagapeni drachmas octo, cerati cyprini quantum his excipiẽdis satis est. sufficiunt autem ceræ dextans, olei cyprini vnciæ XVIII. hæc in linteolo infarta pectini ac lumbis imponito, ita vt os ventris custodias illæsum. Summè prodest, inquit Archigenes, adeo vt quidam hoc solo se hydropicos sanaturos confidant. Aliud, quod largè cit vrinam, totique affectioni opitulatur: Radicis cucumeris syluestris, radicis chamæleontis, aristolochiæ longæ, corticis radicis rubi sicci, singulorum libram vnam, æruginis vermiculatæ, recremẽti plumbi, aluminis scissi, seminis apii, sulphuris, acori, asari, petroselini, nardi Celticæ, cardamomi, singulorum trientem, ceræ libras duas, terebinthinæ liquidæ, picis brutiæ, adipis taurini, cuiusque libram vnam. apparato, & imponito vt prædictum est. Aliud. Veratri nigri, piperis, fellis taurini, singulorum æquale põdus melle cocto excipe, & vtere vt dictum est.

Epithemata quæ post euacuatos humores adhibita pro glutino sunt, Cap. XXIIII.

MEllis libras duas, myrrhæ sextantem, thuris vnciam vnam. mel vsquequo viscosum fiat, decoquito: eique myrrham ac thus tenuissimè trita adiicito, simúlque subigito, & spongiæ nouæ infarta per omnem aluum imponito colligatóque, cute quodammodo constricta, & tertio die soluito. Aliud. Thuris drach. octo, gummi drachmas octo, rosmarini herbæ exiccatæ drach. x. mellis lib. II. apparato vt dictum est: similitérque vtitor post euacuatos humores. Aliud epithema, quod post humorum euacuationem, toti affectioni se opponit: Lapidis asii sextãtem, farris mola triti vnciam vnam, thuris trientem, chamelææ contusæ & cribratæ drachmas quatuor, adipis suilli veteris quantum sufficit: vtere vt dictum est. Emplastrum Magus appellatum: quod quidam etiam Hephestiadis nomine insigniunt. facit ad sinus, & fistulas cõglutinat, ac resiccat præter opinionem. Egregium censetur & ad hydropicos & ad herniam, hydrocelen appellatam: Spumæ argenti sescũcem, lateris furno assati sesquilibr. scoriæ argenti, quæ helcysma *Græcis* appellatur, libram vnam, olei libras tres, ceræ sesquilibram, succi coriãdri sesquisextariũ. alii sextarii dimidiũ accipiunt. Oleum, spumam argẽti, helcysma & laterem tenuissimè tritum, itémque succum, donec amplius non inquinet decoquito, deinde ceram liquefacito, & percolatam adiicito, ac vnitis vtitor. quæ difficulter aliàs sanantur, ad cicatricem perducit. Præstat autem arida prius contundi, & cum succo in mortario teri, ac deinde decoqui. Quidam autem pro cera pentatheton pharmacum coniecerunt, & ad hydropicos vsi humorem resiccarunt. Epithematis igitur perseuerantius & promptius vtimur, si absit febris: quòd si febres sint coniunctæ, per interualla quædam assumuntur. Cæterùm ad tumores crurium hydropicorum, panẽ madefacere oportet, tereréque ac sale tenuissimè trito admixto, illinire, ac quatuor horis sinere. Quòd si aquosus humor defluat, spongia mundare, ac panniculo vestis detritæ extergere, oleóque myrteo, aut melino, aut lentiscino inungere.

Aquam ducentia remedia, hydropicis valde commoda, Cap. XXV.

SMilacis quæ iuxta aquas in sepibus reperitur, ac siliquas producit, quemadmodum hortensis smilax quæ lobia appellatur, huius foliorum succũ sextarii vnius mẽsura accipe, & ad tertias decoque, indéque cyathum vnũ bibendum præbe. Aliud. Smilacem accipe, & donec flaccescat, in aqua decoque: deinde vnà cum decocto folia ipsa tere vsquequo succus inde exprimatur: & ex eo cyathum quotidie bibendum præbe donec sanetur: in iis autem qui perfectæ sunt ætatis, plus omnino exhibẽdum est. Aliud quod aquam ducit: Seminis cnici drach. IIII. aloes vnciam vnam, grani cnidii scrupulos sex, scammoniæ scrup. tres, cum succo scorpiuri cæruleum colorem habentis catapotia informato, & ex eis iis qui iam primùm inciderunt scrup. tres exhibeto: quibus autem in tumorem malum processit, scrup. sex, ieiunis.

Quæ ad ciendam vrinam hydropicis bibuntur, Cap. XXVI.

POrrò toto curationis tempore, aliquo istorum potuũ vtendum erit: Cancri fluuialis decorticati interioris exiccati, manibus ac pedibus auulsis, lib. I. asari libram vnam. In aqua permisce ex ipso flumine vnde cancri sunt extracti, ac bibendum præbe: aliquando pro asaro, opobalsami par pondus coniicitur. Aliud. Corallii drach. vnam, aluminis scissi drachmam vnam, cum calaminthæ succo aut decocto in pastillos digerito, & ex ipsis obolum vnum cum calaminthæ decocto bibendum præbeto. Summè, inquit Archigenes, & nephriticis conducit. Laueris item decoctum exhibeto, idémque lauer edendum dato, aut trifolii bitumẽ olentis drachmam vnam ex vino, aut iunci odorati, aut nardi, aut asari, aut phu, aut mei decoctum, aut corticis radicis ari, aut ipsius radicis drachmam vnam ex vino, aut seminis viticis drachmam vnam ex vino, aut radicis bryoniæ concisæ decoctum,

A aut anagallidis cæruleæ succum per se, aut arnoglossum ab aridorum ciborum comestione quotidie paucũ comedendum præbe, ita vt inde reliquo cibo vtatur: aut seminis hyperici drachmam vnam ex vino, aut cicerum decoctum, aut squillinum acetum assiduè sorbeant. Etenim ex eorum numero quæ citra grauitatem vrinã ciẽt, est squilla assata delincta ex melle: aut squillam assatam terito, eique farinæ erui albi par põdus admisceto, siccato, ac drach. vnã dato: aut ex vino polium, aut sampsuchum ex vino decocta bibenda præbe. Egregiè etiam commo-
B dam myurum herbam perhibent, quæ folia alimo similia habet, verùm per terram strata est, ac velut corymbos in summo oblõgos habet: hanc itaque decoctã assiduè bibendam præbeto. experimento constat. Aut herinaceum terrestrem excoriato, eiusque carnem in sole exiccato, ac drach. vnã ex vino tritã præbeto. Præter opinionem etiam faciunt vermes terreni cocti triti ex vino potati. Est & compositum pharmacum quod vrinam ciet ipsis conuenientissimum, hocce: Carpobalsami, spicæ nardi, casiæ, cumini, radicis dulcis, hyperici, floris iunci odorati, asari,
C amomi, dauci, smyrnii, petroselini, calami aromatici, piperis, seselis, spõdylii, omnium æquale pondus. conducit etiam vnumquodque per se. Oribasii pharmacum aquam ducens: Salis ammoniaci drachmam vnam, mastiches drachmas duas, euphorbii drachmam vnam. hæc pro vna vice dantur: est autem ex fortissimis remediis.

Potiones aquam ducentes, ex Asclepiade. Cæterùm per interualla longiora vti conuenit pharmacis aquam ducentibus. nam incommodus est assiduus eorum vsus:
D vtpote qui vires ipsas dissoluit. Similiter autem & iis quæ vrinam cient, per modica interstitia vtendum est. Ducũt autem aquam, quemadmodũ conuenit inter Eran, Dioscoridem, Asclepiadem, & Archigenẽ, hæc: Radicis struthii decoctum, polypodii decoctum, corticem radicis tithymalli characitæ appellati, contusum & cribratum scrupulorum quatuor pondere in vino per integram noctem macerato, ac manè vinum ipsum bibendum præbeto. e uestigio enim aquam educit. Aliud. Radicis cucumeris syluestris contusæ & cribratæ obolos duos in vino
E adstringente per triduum macerato, ac per dies tres ex ordine præbeto, factóque interstitio rursus eodem modo, dato quousque tumor demittatur. inde enim aquositas leniter secedit. neque stomachum hoc lædit, & vires conseruat. Aliud, quod multam aquam per aluum ducit. Ex solano hortensi succum exprimito, & quotidie donec perfectè curentur, cyathum vnum bibendum præbeto. Aliud. Salis fossilis melle subacti & assati drachmas duas, piperis longi drach. II. conterito, & cum succo ptisanæ totum præbeto. hæc enim est perfectum dimensum.

F Aliud. Radicis vmbilici Veneris drachmam vnam, squillæ repurgatæ drachmam vnam. contere, & cum vini mulsi cyathis duobus per horam pro vna vice ieiunis bibendum præbe. Aliud. Euphorbii drachmam vnam, salis communis drachmas tres, castorei drach. quatuor (alii drachmam vnam habent) contundito & cribrato, dimidiúmque ex aqua calida exhibeto. Aliud. Chamelææ, petroselini, piperis, æquales partes omnium contundito, & cochlearium ex aqua calida dato. Eclegma ad hydropicos: Seminis ricini ex herba quæ cici appellatur de-
G purati numero grana trigintaquinque, spumæ nitri cochlearia duo. probè contrita melle excipito, atque id totum delingendum præbeto, & aquæ mulsæ calidæ cyathos tres, ab eius sumptione bibendos porrigito. Euacuat adhærentẽ humorem citra læsionem: & purgat aliquando vsque ad dies aliquot. oportet autem ante eius sumptionem commoda diæta vti. Aliud inexuperabile:

Grani cnidii repurgati drachmas quatuor, lathyridum mundatarum drachmas quatuor, euphorbii drachmas II. aloes drachmas duas, gummi drachmas tres, aqua subigi-
H to, & catapotia erui magnitudine formato, ac perfectis ætate septem præbeto, & vini meri immixti cyathos quatuor inde bibendos dato: reliquis autem iuxta virium tolerantiam exhibendum. Aliud Xystici siue Spiculatoris, ex cuius solius vsu sanabatur: Grani cnidii repurgati

drachmas octo probè conterito,ſquamæ æris drachmas ſex, lapidis magnetis drachmas ſex, ſeminis ricini drachmas quatuor, ſucci ſquillæ mundatæ cyathos duos, mellis cyathos duos. Succum & mel vſquequo cogatur coquito,ac reliquis adiectis catapotia ciceris magnitudine formato,eáque pro viribus exhibeto: ita vt aqua mulſa ab eorum ſumptione bibatur. Pueris autem vnicum tantùm præbitum ſufficit. Aliud. Æris vſti drachmã vnam,foliorum rutæ drachmam vnam,ſtercoris columbini drachmam vnam,ſalis communis parum. hoc totum cum dimidia hemina vini tenuis præbeto. Aliud potabile, lagenium appellatum, commodum iis quibus venter plurimùm tumet,& reliquũ corpus molle eſt & laxum. Radicis bryoniæ repurgatæ drachmas viginti,myrrhæ drachmas octo,cumini Æthiopici drachmas ſex, aniſi drach. ſex, ſeminis capparis drach.ſex, vini adſtringentis ſextarios duos, paſſi Cretici ſextarios quatuor. Radicem bryoniæ cum reliquis in mortarium conijcito,atque citra myrrhæ admixtionem tundito,omniáque in vas vitreum recondita affuſis liquoribus macerato, & poſt ſeptimum diem percolato, ac myrrham ſimul diſſoluito: indéque cyathos quatuor ante cibum exhibeto,&rurſum interiecta die cyathos quinque præbeto: ac rurſus interpoſita die, cyathos ſex offerito: atque deinde rurſus carnem ferinam aſſatam edendam dato,& vinum auſterum meracius in potu. Aliud pharmacum, quod proſperè accommodatur, & aquam multam per ſedem educit. optimè etiam cit vrinam:

Grani cnidii depurati drachmas quatuor, radicis bryoniæ drachmas quatuor, ſquillæ crudæ mundatæ drachmas decem, cumini Æthiopici drachmas tres, lathyridum drachmas duas, myrrhæ drachmas quatuor,vini adſtringentis ſextarios tres. Arida tuſa per dies ſeptem macerato, ita vt quotidie bene circũagites: deinde percolato, ac diſſoluta myrrha, prima die cyathos tres præbeto,ſecũda duos,tertia vnum. Facta autem purgatione, virium refocillatrice diæta vtitor. Aliud vrinam ciens,aromaticum: Crunion,à torrentis ſimilitudine appellatum,quo vſus eſt Eras & Aſclepiades. Oportet autem purgatiuo quod ei præſcriptũ eſt præpurgare, atque ita ipſum quod vrinam ciet pharmacum exhibere. Purgatiuum autem quod præexhibetur,hoc eſt:Succi tithymali recentis cyathos duos, aloes drachmas quatuor. aloen in ſucco diſſoluito, & in catapotia magnitudine ciceris redigito,indéque duo,aut pro viribus,dato. Porrò vbi probè purgaris, ipſam vrinam ciens pharmacum propinabis, cibo bis aut ter per diem exhibito. cum animaduerſione autem vtaris, & vbi vrinam profluam videris,ne amplius dederis: quod ſi non feceris,vrinam cohibere nequibis. Compoſitio ipſa hæc eſt: Seminis apii drachmas vndecim,myrrhæ drachmas ſeptem, dauci drachmas ſeptem,croci drachmas ſeptem, mei drach. ſeptem, phu drachmas ſeptem,acori drachmas quatuor, floris iunci odorati drachmas quatuor,ſeminis fœniculi drachmas quatuor aut ſex, aſari drachmas ſex, ſpicæ nardi,caſiæ,cinnamomi,ſeſelis,ſabinæ, ſingulorum ſeſquidrachmam, excipe vino odorato, & paſtillos quoſdam triobolares,quoſdam diobolares,alios etiam vnius oboli pondere formato, eóſque pro viribus præbeto. Facit & ad calculo laborantes cum vini diluti cyathis tribus. Aliud vrinam ciens: Seminis fœniculi, cardamomi,radicis eryngii,corticis radicis capparis, cuiuſque drachmam vnam, ſtercoris columbini cochlearia duo,contere, & cum aqua catapotia ciceris magnitudine informa,& quinque ex eis quotidie præbe. Potus hydropicis commodus experimento conſtans,qui tum per vrinas, tum per ventrem euacuat: Caroi ſcrupulos vigintiſeptem,fœniculi vncias tredecim & dimidiam,aniſi ſcrupulos tredecim & dimidium,cumini lati ſcrupulos quinque, mei ſeſquiſcrupulum, iridis ſiliquas tres,mellis ſeſquilibram,vini libras ſex,exhibe mẽſuram mediocrem ieiunis in inſeſſu ſolii balnei præcalefactam.eſt & ſuaue guſtui. Alius potus ciens vrinam, ex cuius vſu inſignem virum tympanite detentum, ſeruatum vidimus, etiamſi à multis medicis iam eſſet de-

A tritus: Ammoniaci thymiamatis ſextantẽ,radicis herbæ lonchitidis ſextantem, petroſelini ſeſquiunciam,calami Indici,coſti, cinnamomi, ſpicæ nardi, piperis longi,myrrhæ ſtactes, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis rutæ quadrantem, phu drachmas quatuor, ſtyracis drachmas quatuor, phylli quadrantem, mellis deſpumati quantum ſufficit. Excipe melle, & fabæ Ægyptiæ magnitudine præbe,cum calidæ aquæ cyathis tribus. Aliud valde commodum·ducit vrinam multam,& ad lũborum dolores facit,itémque eos quibus pituita in vni-
B uerſo corpore abundat, ad pleuriticos,peripneumonicos, quartanarios, articulorum morbum, ac tetanicos: quibuſdam cum vino, aliquibus cum aceto mulſo, aliis verò cum aqua mulſa.habet autem hoc modo: Ariſtolochiæ,myrrhæ,abſinthii,abrotoni maximè feminis, iridis,cachryos,ſingulorum drach. quatuor,aniſi, cedridũ,radicis panacis, pyrethri,ammoniaci thymiamatis, cardamomi,ſingul.drach.i.cumini drach.ii. & obolum vnum. digerito in paſtillos, quorum aliqui tres, aliqui duos,aliqui vnum obolum habeant: eóſque pro viribus
C exhibeto. Oribaſii ad hydropicos: Amara ex aceto mulſo confectio:paulatim euacuat,nihil ex viribus ſubuertens.eſt autem in ſtomachicis relata. Aliud vrinam ciens,Oribaſii: Aluminis liquidi ad fabæ magnitudinem in aqua diſſolue,& per linteum excolatum bibendũ præbe. Aliud. Opobalſami,ſpicæ nardi,carpobalſami,caſiæ,cumini,radicis dulcis,hyperici,floris iũci odorati,aſari,amomi,dauci,ſeminis ſmyrnii,petroſelini,calami aromatici,piperis,ſeſelis, ſpondylii aut vmbilici Veneris,omnium æquale pondus,præbe cochlea-
D rium cum vino mulſo. conducit etiam vnumquodque per ſe. Peſſus ſiue talus ad hydropicas mulieres: Aniſi,cumini, cardamomi,nitri, ariſtolochiæ, pulegii, fœnigræci,medullæ ficus, omnium æquales partes cum vino ſubige ac vtere.

Cura poſt euacuationes, Cap. xxvii.

POST auxilia quæ humores euacuant, ligamentis ægrum amplecti & conſtringere oportet. Ab extremis autem partibus incipiamus, ac ligamentorum diſtributionem ad ſupernas partes faciamus,ita vt ſæpe ſuper ipſa
E ligamenta ſpongias poſca imbutas imponamus,iuxta tumefactas maximè partes. Ventri verò vniuerſo quædam ex præſcriptis epithematis imponantur, quæ poſt euacuatum humorem adhibentur. Reliquum,diætæ cõcredendum: quæ ſanè in moderatis deambulationibus ſita eſt,exercitationibúſque ac fricationibus.Adhibeantur autem & inunctiones & exercitamenta,ſi ſol adſit,in ſole:capite tamen velato: ſin frigus ſit, in domibus per ſubiectum ignem concalefactis,aut iuxta ignem. obuoluendi etiam ægri in pellibus ſole vſtis, aut in arenam
F defodiendi.Poſt exercitia extergantur,aliquando etiam lauẽtur propter fatigationem:in balneo autem, ſiue inſperſione,ſiue confricatione huiuſmodi vtantur. Sampſuchi,nitri,cumini,melanthii,ſeminis rutæ ſylueſtris, ſingulorum vnciam vnam, foliorũ rhododaphnes ſiccorum ſextantem. Vtẽdum quoque in ſole luti oblitione,quemadmodum prædictum eſt in ſecundo De terrarum differentiis ſermone.Porrò quum res feliciter proceſſerit,& tumor fuerit imminutus, & vires aliquantulum in integrum reſtitutæ, præ omnibus ex frigida la-
G uatio fiat.Neque verò balneæ ſponte naturæ calidæ,ineptè hoc tempore ipſis exhibentur.Ab exterſione autem cibi offerendi: qui ſanè communes ſint cum iis qui poſt hydropis ſubter cutem curam deſcribentur.

Cura hydropis qui propriè ſubtercus appellatur, Cap. xxviii.

HYdrops ſubtercus, qui aliquibus etiã leucophlegmatias appellatur,maximã curandi rationẽ in inſolationibus habet.Itaque tumefactæ partes ad ſolem exponan-
H tur,capite ſaltẽ velato:cauendo etiã ne tumor vehementius ſupercalefiat. Si enim corpus ſupercaleſcat, febres accedunt,vnáque cum ipſarum febrium generatione,tumores duplicantur:atque id multo magis quũ febres remittant,ac tumor refrigerationem capiat. Vtẽdũ igitur

fricatione, prima quidem die per modicum oleum moderatè ac molliter facta: in progressu autem, & sicca & multa & cum intensione magis appressa: deinde etiā per lintea asperiora. Oleum autem quod ad inunctionem apparatur, squillam mediocri magnitudine ad tres olei sextarios habeat incoctam, aut canchryos vncia vna ad heminam olei addatur, & facta percolatione vtitor. Ab inunctione autē exercitiis vtantur, ac pro viribus currant, indéque sudorem per lintea asperiora extergant, & post hoc oleo dulci vngātur. Cæterùm post dies aliquot nitro tenuissimè trito, per vniuersum corpus largè cōspergantur, sustineántque ex eius morsu exudationem: deinde rursum sudore extergant ac oleo dulci vngantur. Optimè autem facit & fricatio ex sale in aqua aut oleo trito donec viscosum reddatur, si cum eo in sole aut iuxta ignem fricentur. valde enim celeriter & sudores elicit plurimos, & carnem cogit, siue in sole siue iuxta ignem defricentur: modò caput habeant probè contectum. Vtendum & in puluere volutationibus, si aut cimolia tenuissimè trita substernatur, aut super asium lapidem deuoluantur. Aliquando autē & arena probè à sole ignita, aut pellibus similiter à sole feruefactis ægrum occulere oportet: capite tantùm velato, & facie cum spongia assiduè extersa. post hæc autem aqua marina, aut etiam aluminosa, aut sulphurulenta lauetur. Aliquibus enim qui ad huiusmodi lauacra assueuerunt, ea ipsa tum ad deterendum morbum, tum ad habitum valentiorem reddēdum suffecerunt. Adhibenda etiam his oblitio ex luto, veluti prædictum est in secundo De terrarum differentiis sermone.

Cataplasmata ex libris Asclepiadæ, Cap. XXIX.

OPtimè conuenit & his cataplasmatum admolitio, eorum præsertim quæ resiccare simul & visceribus firmitatem addere possunt, pueris maximè ac aliis qui mollem carnē habent, qualia sunt ex malis cotoneis, myrti baccis, pampinis vitis, malicorio, ac lenticula decocta: aliquando quidem per se, aliquando inuicē permixtis. Efficacissima sunt etiam corna exacinata tenuiter trita: item rhus culinarius cum polentæ flore, & quæ eis similia existunt, & alumen sanè cum duabus adipis caprini partibus subactum. Neque verò inconueniens ruta ipsa censetur si per interualla adhibeatur, neque bulbi cum melle triti. Plurimùm etiam cohibent ac adstringūt tumorem, origanū, aut thyma, aut absinthium, aut hyssopum, aut nitrum, cum caricis diligenter trita: aliquando hæc ipsa loliaceæ farinæ in posca decoctæ permixta adhibentur. Stercus item bubulum conuenienter resiccatū, non ineptè cum posca aut aceto mulso imponitur, infarcta sulphuris quarta parte. Caseus quoque recens multū coaguli habens, optimè ad omnes tumentes partes impositus facit. Similiter & cochleæ crudæ tritæ & impositæ. agglutinantur enim, neque discedunt priusquam vniuersus humor resiccetur. Fermētum etiam sale multo permixtum commodè locis adhibetur, aut panis cū puluere hyssopi: aut fabacea farina aqua marina & melle cocta, pari absinthii modo adiecto: aut farinam alicæ fermentato, & cum raphani emollito cortice imponito: aut lentem palustrem in figulino vase siccato, ac terito, & cū prædictis, cataplasmatis vice, imponito. Porrò ex eorum quæ tumores cohibent numero, est & id quod byne appellatur: (est autem hordeum madefactū, quod germen emisit, & deinde vnà cum enatis ligulis tostum est) si tritū pro cataplasmate imponatur. In principio igitur adstringentibus cataplasmatis vtendum est: deinde paulatim ad resiccantia transeundum: postremùm etiam quæ firmitatem addunt adiicienda. Cæterùm omnia impinguantia & resinosa cerata ac malagmata, similiáque vitanda sunt, veluti quæ inflent & tumores distendant. Assiduè autem & crura, & manus, aliæque tumefactæ partes in sole aut iuxta ignem, ex his inungantur: Sulphuris viui, thuris, aluminis scissi, æquales singulorum partes aceto contere, ac vtere. Experiri etiam Herodoti remedium conuenit: neque enim minus quàm ipsa fricatio auxiliari potest. vesicis itaque bubulis aut etiam aliis magnis omnino, ac probè inflatis, & vacuis, tumentes

A locos pulsato, atque id authoritate tum Archigenis, tum Herodoti facito: inde enim citra molestiam caro condensatur, neque dolore, neque repercussione duriore resultante.

Chirurgia hydropis subter cutem, Cap. XXX.

OMnibus prædictis efficacius auxilium in hac hydropis specie chirurgia præstat, Asclepiade authore. Fissuras autem circa internum talum infligere oportet in loco quatuor digitorum spatio supra talum eminente, B ea profunditate qua quis in venæ sectione vtatur. Pauco enim sanguine in principio euacuato, per reliquum tēpus indesinenter aquositatis excretio procedit, citra omnem inflammationem, vt neque claudi fissura possit, nisi humore omni antè expenso, & homine gracili relicto: atque id citò contingit, nulla inflammatione scissuram occupante, sed ipsa in quadam congruenti temperie permanente, quò omne alienum per ipsam excolatur, & vt nullo opus sit extrinseco pharmaco. Præterea periculum hîc nullum verendum est, velut in hydropis ascitæ C pertusione: non enim coaceruatim quemadmodum illi euacuantur. At verò si quis velit, excretione plurima facta, eam cohibere, nihil vetuerit ipsas in talis fissuras linamentis obturare, ligamentisque constringere, atque vbi rursus prodire quid velimus, laxatis ligamētis, & ablatis linamentis, gestatóque ac moto ægro, excretionem irritare. Leonides autem inquit, Quod si excretio fissuræ supra talos tardius prodeat, necesse est etiam alias corporis partes findendo diducere: veluti scrotum tume D factum, femora, pudenda, locos supra manuum iuncturas. Quidam enim vulnusculis pluribus ac altioribus incusis, plurimam aquosam substantiam exhauserunt. Et Hippocrates sanè non supra talos adhibet chirurgiam, sed iuxta scrotum & femora vulnuscula infligere iubet, eáque sale maximè confricare: hic enim modus paulatim & incessanter humorem educit, & valde celerem cō pressionem tumores ipsos recipere, ipse tradit. Porrò si aliquibus excretionem amplius mouere velimus, post impacta vulnuscula, & talorum lancinationes, eos ipsos pro deambulatione, ferculo gestamus, aut lectica sub E limes circumuectamus. Cæterùm Archigenes ita prodit: Non sunt audiendi, inquit, qui per huiusmodi lancinationes nihil excerni dicunt: quin potius cum fiducia hæ ipsæ incutiendæ. Nam & nos, inquit, his cutis fissuris sumus vsi, & per ipsas quamplurimùm exclusimus humorem, vt & femora, & suræ, & superior venter euidenter sint demissa ac compressa.

Reliqua prædictorum cura, Cap. XXXI.

MAximum hydropis subter cutem auxilium vomitus præstant, quod ipsum difficile est in ætate pue F rili adhibere, propterea quòd non facilè vt id admittant persuaderi possūt: quare varias excogitabimus artes quibus vomitum concitemus: tonsillas videlicet pinnulis aut digitis oleo illitis irritando. aut ficus assata oleo imbuta, & piperis puluere conspersa, post deambulationes à somno exhibeatur. Butyrum etiam cum melle gustandum præbeatur: aut raphanus coctus adiposè conditus detur, aut salsamentum pingue cum oleo multo offeratur: aliquando etiam aceto admixto. Sunt & alia plurima quæ vomitum mouent, relata in tertio Sermone. Amplius G autem tum ventrem, tum intestina ligamentis adstringant, itidémque omnem cutis coerceant tumorem. fiāt autem ligationes ab extremis partibus incipiendo, & ad supernas procedendo. Vinciendæ etiam partes, manus videlicet & pedes, oleo Cyprino prius illinantur: spongiæ item imponantur latæ ab acida muria optimè expressæ. Potest & iuncus odoratus, aut rosmarinus, aut pulegiū, aut calaminthæ, & maximè omnium absinthiū in ipso aceto decoqui. pòst verò, ligamenta ipsis spongiis circūdentur. A vomitu prospiciendum vt inferior aluus in H clinationem ad vomendum permutet: veteri salsamento crudo ante cibum reliquum accepto. mercurialis item cocta, saléque ac oleo cōdita in vino tincta sumatur: aut decocti ipsius sesquicyathum cum sale dato: quædam etiam in ascite dicta his exhibeto. Præbenda & quæ vrinam cient, velut est daucus, seseli, cardamomum, radicū

asparagi

ex vini cyathis III. radix eryngii ficca cum vino. item decoctum eius in potu acceptum, seminis viticis drachma vna. Commodè etiam seminis hyacinthi bulbi drachma vna cum vini cyathis tribus potatur: vrinā enim ducit. quidam autē hyacinthi flore coria tingunt. Inter omnia autem pharmaca quæ omnibus hydropicis, maximè tamen eis qui subtercutaneo dicto laborant, exhibentur, præstantissimi sales theriaci cēsentur tum cibis admixti, tum in liquamenta additi eorum qui ad perfectam ætatē peruenerūt. Eorū autē apparatū in XIII. reperies Sermone.

Communis diæta omnium hydropicorum, Archigenis, Cap. XXXII.

POST quotidiana exercitia communis omnibus hydropicis diæta hæc sit. Ab aridarū rerum comestione initium faciemus: quòd si tamen intēsa sitis instet, parum quid delibandum dabimus, solatii tantùm gratia & leniendæ sitis. Sit autem vniuersus cibus facilis concoctu & sufficienter coactus: exolutus enim aptus est vt in aquositatem commutetur. sit itaque panis optimus clibanites qui salem, ammium, & fœniculum habeat admixtum. cōueniunt etiam cochleæ assatæ, oua assata, & auiculæ siccio res, velut perdices, coturnices, turtures. Ex terrestribus, lepus, capra syluestris, dorcades. ex mansuetis, extremæ suū partes. ex aquatilibus, cancri, locustæ, herinacei recentes,

A squillæ. Olerum rarus sit vsus: quæ verò ex eis exhibētur, acriora sint & magis syluestria, velut est coronopus, eryngium, pastinaca, porri capitati, allia cocta. à leguminibus verò abstineant intotum. Pro liquamine vtantur aceto cum pipere & lasere, aut quibusdam ex oxyporis citò penetrantibus ad colicos descriptis. Sales sint ex rosmarino, fœniculo, hyssopo, silphio, ligustico, & apii semine compositi. In potu tantum præbendum quantum ad infringendam aliquo modo sitim sufficit: incōmodus est enim eis plurimus potus. Porrò maximam ciborum partem

B in cœna accipiant: omnes autem placentas ex similagine & passo apparatas vitent, plurimos itidem fructus & secūdas mensas. Concedendæ tamen palmulæ, nuces, amygdalæ, vua pensilis, mala Punica, pira cocta, ac caricæ. omnia moderatè, neque omnia quotidie. Vinum autem sit tenue, & quod ciet vrinam. dulcia verò vina & vinum mulsum vitanda. Lectus non valde mollis sit, præsertim iis qui hydrope subter cutem laborant: substernantur autem arundinum folia, & herbæ reficcantes, velut est vitex, pulegium, calaminthe, & similia. Mirum est enim quantum

C huiusmodi per somnum reficcent, vt constet iam quosdam frumenti aceruis obuolutos & abscōditos, à somno surrexisse firmos ac reficcatos. opercula etiam ipsa quibus teguntur, apparentur duriora. Moderata autem sit & probè temperata ipsa domus secundum anni tempus.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO ERMONE Tetrabibli tertiæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis tertii, Sermo tertius,

De renum & vesicæ affectionibus, & de priapismo, ac seminis profluuio, rebúsque venereis.

De diabete, hoc est profluuio vrinæ, Cap. I.

DIABETES diuturna est affectio circa renes consistēs, multum potum inducēs, vnà cum hoc quòd quicquid bibitur, simul vt acceptum est per vrinā reiicitur. Quidam autem affectionem hanc hydropem, siue hyderum, & siphonem à fusorii instrumenti similitudine appellant, alii vrinæ leuitatem vocant, alii dipsacon ab inexplebili siti appellauere.

A Cōcomitatur ægros pertinax sitis, neque vlla satietas ex alicuius liquoris exhibitione cōtingit. Aliquando & sitis supra sitim inexplebiliter ægros vrget, hoc est vt assiduè potū assumere cogātur, neque tamen satiātur, propterea quòd citissimè per lotium expellitur potatum. Cæterùm proprius renū affectus diabetes existit, qui videlicet immoderatè humorē appetunt, ipsúmque propter debilitatem retentiuæ in eis facultatis cōtinere nō possunt. Quēadmodū enim in appetitionibus caninis & in quibusdam lienteriis, vehementissimæ quidem appetentiæ obo-

riũtur, quæ multos cibos, eósque affatim accipere cogũt. verùm nihil ferè ex acceptis retinetur: sed in caninis quidem appetitionibus ob grauitatem reuomũtur: in lienteriis verò tum ob grauitatem, tum ob præsentem retentiuæ facultatis infirmitatem, infernè cruda excernuntur. Eodem modo etiam in renibus vehemẽtissima serosi humoris appetentia contingit: propter debilitatem autem retentiuæ in eis potentiæ, eum ipsum humorem aceruatim in vesicam excernunt. Aretæus etiam hæc addit, Viscera ipsis vri videntur, anxii sunt ac animo dubii, & non longè pòst moriuntur: igne amplius ardere se putãt, acceditque sitis & mictio festina: sed quanuis aliquando parumper vrinam retineant, intumescunt lumbi, testes, & coxæ. quòd si adhuc amplius mordens caliditas in visceribus augeatur, superior venter corrugatur, & venæ in ipso eleuantur, vniuersum habitum gracilem habent, & tabes totius corporis grauis accedit. Porrò alii sunt qui non mingãt, neque ex eis aliàs potatũ transpirat: quare ob potus insatietatem, & humoris inundationem, & vesicæ circumtensionem, aceruatim vẽtre rumpuntur. Cæterùm humores vitiosi in ipso renum corpore imbibiti, affectionem ipsam inducunt. Scopus igitur in curationibus nobis sit, vt humorum acredinem deleamus, sanguinémque ac cum eo permixtum serosum humorem ad motũ tardiorem reddamus, & renum intemperiem reuocemus.

Archigenis. Itaque mox vbi occeperit malum, nondum ad perfectionẽ progressum, optimũ est cubiti secare venam & moderatè sanguinem auferre. Vtendum etiã mediocriter vrinam cientibus, quæ vitiatum in renes imbibitum humorem repurgare possunt. Quòd si verò inueteratum sit malum, neque venæ sectio assumatur, neque quicquam quod vrinam cit exhibeatur. concidunt enim in inueteratis vires, & ex venæ incisione totum corpus acrius redditur, & vrinam cientia in ipsis multiplicant malum. Maximum autem remedium huic affectioni, vt statim potatum reuomatur. sit autem perquàm frigidus ipse potus. Reliqua item diæta cõuenit vti frigidiore: quare olera refrigerantia miniméque vrinam cientia in cibo prosunt. pro sorbitione autem, ptisanæ succus frigidus probatur. Materia etiam ipsa ad exudationem diuertenda. Optima verò, inquit Aretæus, est in dolio facta euaporatio ad exudandum, eo modo vt caput extra dolium promineat, frigidúmque aerem attrahat, reliquum verò corpus omne calefiat. De cætero velut æstuantem febrem (causon Græci appellãt) curare oportet, quò celerrimè sitis extinguatur. polentæ itaque florẽ aceto & rosaceo subactum cataplasmatis modo præcordiis imponito, vitis item folia tenera trita, aut vmbilici Veneris, aut portulacæ, aut seridis, & quæcunque alia consimilia: præbibendum etiam sanguinariæ succum ex vino nigro assiduè præbeto. Symphyton item & palmarum cremorem baccarũmque myrti & pirorum. Vermes quoq; terrenos coctos ex aliquo prædictorum succorum. Cibi exhibeãtur boni succi, mordacitate carentes, & qui acredinem obtundere possunt, velut sunt oua sorbilia, & similago, et alica ad sorbitionis formam apparata, carnes porcinæ macræ probè coctæ. Vinum sit rufum, crassius, frigida amplius dilutũ ad salsuginosorum humorum prolutionem qui sitim inducunt. vinum enim corporis miscellam ad dulcorẽ permutat. neque verò incommodè exhibetur eis caseus recens compactus citra salem, & lac per silices aut ferrum ignitum scissum, seroso humore adempto. Porrò si prædicta auxilia frustra adhibeantur, affectióque ipsa augescat: non absurdum fuerit etiam stuporem inducentibus vti, ita vt soporiferam antidotum ex papauerum capitib' apparatã exhibeamus, aut aliquem ex dolores leuantibus pastillis. infuso etiam soporifero vtendum, velut est opium erui magnitudine cum pari modo castorei, aut etiam maiore. hæc in passo Cretico dissoluantur: non, vt in colicis fieri solet, cum oleo rutaceo: refrigerare enim in his præsumimus. Infunditur etiam vtiliter oleum in quo vermes terreni sunt decocti. Forinsecus autem retrò ad lumbos & ad pectinem illitiones & cataplasmata refrigerantia adhibenda. qualia sunt quæ ex lactuca, vmbilico Veneris, lẽticula palustri, perdicio, & similibus apparantur. Cerata etiam his locis ex rosaceo adornata imponenda, aut ex chamæmelino, quibusdam ex prædictis succis admixtis. In quibus autẽ vehemẽter stupefacere sensum intendimus, etiam mãdragoræ succum in cerata admiscemus, foliorum item papaueris succum, & similia. Per interualla autẽ quædam, etiam antidoti ad lethalia venena destinatæ exhibeantur, & maximè theriace ex viperis constans Andromachi inuẽto, recẽs apparata, & ea quæ Esdræ inscribitur.

De renum cruentam vrinam excernentium debilitate, ex libris Rufi, Cap. II.

Renum porrò & alia affectio est, in qua tenue sanguinis serum mingitur, quod ipsum itidem propter renum debilitatem contingit, quemadmodum in hepate fieri solere diximus, atque propter amplitudinem osculorum ex vena caua vrinam ad renes excolantium. Quum enim ampliores meatus sint, quiddam etiam ex sanguine venæ laxatũ emittũt, aliáque itidem crassa: adeo vt postquam ea quæ micta sunt constiterint, subsidentia quædam in vase reperiantur, & supernè quædam cõcreta, marinum maximè pulmonem similitudine referentia. Concocto igitur cibo & in venas distributo, qualia dicta sunt mingũtur: recẽns autem ingesto & crudo adhuc cibo, pura & aquosa, quæ nihil subsidẽs habẽt per lotiũ eiiciũtur. nihil verò dolitant, aut omnino parum, & eiecto lotio leuati melius habent. Extenuantur autem & emaciantur tẽporis progressu omnes, & magis adhuc ii qui plus sanguinis mictu excernunt. A principio itaque conuenit his quies, & cibi adstringentes, & vinum nigrum in potu. Ab iis quæ vrinam cient, & à coitu, omnino abstinendum. In potu autem hæmoptoica pharmaca exhibenda, maximè verò sanguinariæ succus, & radicis symphyti decoctum, & tragacantha in vino nigro macerata. Sistit verò sanguinis ex renibus eruptiones stratiotæ aquis innatantis succus potatus, & radicis magnæ crocodiliadis iuxta aquas nascentis, quam Syri orophen appellant, decoctum, pæoniæ siue glycysides grana fulua XII. ex vino. cornu ceruini vsti drachma ex vino, folia salicis trita cum vino, lysimachii succus, lapidis hæmatitæ drachma vna, ramentorum loti arboris cremor, radicis spinæ albæ decoctum, & similia, quæ in sermone de hæmoptoicis sunt prædicta. Forinsecus autem renibus & lumbis imponuntur ea quæ ad muliebrem fluxum describentur epithemata, itẽ quæ ad sanguinis per sputum reiectiones sunt descripta: & quæcunque vnà cum eo quòd adstringunt & reficcant, etiam robur addere possunt: qualia sunt rubi folia & glãdes & myrti ac quercus folia, itémque myrti baccæ, malicorium & balaustia, & perdicii folia, & similia, palmis passis excepta & imposita. Post hæc habitus cibariis, lacte ac auicularum carnibus, suillis etiam ac macris reficiendus est, quò vniuersum corpus ad pristinas vires reducatur, & renes corroborati proprium obeant munus. Est autẽ proprium renũ munus, serosum humorem à sanguine secernere & excolare.

De iis qui per circuitum quendam sanguinem mingunt, Archigenis, Cap. III.

Qvidam per circuitus quosdam sanguinem è renibus excernũt, simili modo vt ex hæmorrhoidibus in se de fieri consueuit. & in principio quidem proptereaquòd citra vllum aliquem dolorem excernitur, nihil intotum mali formidant ægri: vbi verò diuturnior fuerit affectio, & aliquando cohibeatur quod pro more excerni consueuit, grauitatem inducit, aliorúmque pessimorum morborum causa existit, sanguine nimirum ad alias particulas dilabente. articulares enim affectiones in aliquibus ex cohibitione accidunt, aut vertigines, aut deliria ex atra bile, & insaniæ, aut oculorum cæcitates: qualia etiam mala hæmorrhoidibus cohibitis cõtingunt. vt plurimùm verò in malũ habitum corporis & hydropẽ delabẽdi aptitudo inde oboritur. Manifestum autem fit sanguinem è renibus excerni, quòd ipsi ægri excreti sanguinis transitum iuxta renum locum sæpe sensu percipiunt, & maximè quum admixtus sanguis reperitur. Contingit affectio hæc magis in ætate vigoris, præsertim iuuenibus qui licentius rebus venereis vtuntur. Quidam autem

sanguinem ex renibus excernunt, propter venæ rupturã in renibus factam. quemadmodum contingit iis qui graue onus leuarunt, aut valde saltarunt, aut ex alto ceciderunt, aut aliud quippiam tale violentum pertulerunt. Aliquando autem & ob acres ex supernis defluentes humores, erosio venarum cõtingit. Conãdum igitur statim in principio vt sanguinis impetus cohibeatur, præsertim in iis qui eum secundum circuitum excernunt. Si enim ab exercitatione, vt dictũ est, excretio contingat, nõ tutò cohibetur: itaque venæ sectio in cubito cõmoda fuerit iis qui per circuitũ sanguinem excernunt, paulo ante circuitum adhibita. eis verò quibus ob ruptam venam promanat, statim in principio. Cæterùm sanguinis detractionẽ partiri melius erit, vt paulatim eius reuulsio ac diuersio fiat. Loci autem circa renes spongiis posca imbutis cooperiãtur, aut lanis succidis cum rosaceo & aceto. Posthæc & emplastra imponenda cruentis vulneribus glutinandis apta. Commodè etiam cucurbita adhibetur, præsertim si suspicio sit inflammationem adesse in iis qui ob venæ rupturam sanguinem mingunt. conueniunt item potiones hæmoptoicis aptæ. Porrò vbi sanguinis excretio cessauerit, diæta vtendum est vnde non multus sanguis gignatur, maximè in iis qui per circuitum excreuerunt, & supernæ corporis partes assiduè exercendæ. In iis verò qui ob venam ruptam sanguinem mingunt, si exulceratio in locis relinquatur, ipsam post sanguinis suppressionem, curabimus per ea quæ in loco de exulceratione dicentur.

Emplastrum renale. Ceræ sesquiunciam, croci staterem vnum, vitellorum ouorum numero duo, palmarum numero decem, aceti & rosacei quantum satis est.

De calculosis renibus, Archigenis & Philagrii, Cap. IIII.

RENum calculis homines prouectæ ætatis magis quàm pueri apprehenduntur: quemadmodum vesicæ calculis pueri frequentius quàm ætate prouecti. Causæ autem generationis horum calculorum, assiduæ existunt cruditates, vnde materiæ incoctæ ac crudæ multitudo cõgregatur, & ardor circa renes & vesicam exoritur, qui humores adassans eos cogit, & in lapidem indurat, ad modum toforum qui in aquis reperiũtur, quæ in æreis præsertim balneorum vasis coquũtur. Consistunt autem lapides in renibus iuxta ventriculos ipsorum aut parui aut maiores: & aliquando quidem pauciores, aliquando autẽ plures: & magnitudine, & forma, & colore, & asperitate, & multitudine, inter se differentes. nigri enim & subalbidi & pallidi reperiũtur. Ex eorum numero rotundi & læues facilè excernuntur: non item qui alia quacunque forma præditi sunt. maximè tamen oblongi & asperi difficulter excernũtur. Accedit ægris loci dolor, tumore nusquam foris apparente, nisi inflammatio per lapillos producatur. spina ægrè flecti potest, & totum corpus ad motum pigrum est. crura torpent, & maximè crus reni affecto propinquum. Vrinæ circa obturationis principium paucæ, aquosæ minguntur: postea verò, perfecta earum suppressio contingit, aluúsque nihil excernit, verùm promptitudines multas ad egerendum facit. Excernitur autem aliquando sanguis propter violentiam calculorum, præsertim asperiorum. Cæterùm vbi lapis ex renibus fuerit emotus, & ad vesicam delatus, vrinæ multæ prodeunt arenosam subsidentiam habentes, & aluus similiter largè egerit. sensum autem æger percipit, veluti calculo à renibus ad vesicam transeunte.

Cura renum calculosorum, Cap. V.

QVVM lapis in renibus fuerit obturatus, & vehementissimos intulerit dolores, sanguinis etiam multitudo periculum minitantis materias ad tensione affectam partem aduocat, ob acutos videlicet dolores. Vena igitur cubiti propinquæ manus in corpore ex repletione affecto secanda est: verùm multo minus euacuandum est quàm ipsa repletionis copia expostulat: neque enim futurum speramus vt omnino citò è renibus excidat lapis, præsertim si magnus existat. quare seruare oportet sanguinem in eam quæ cum tẽpore futura est in corpore expẽsam. Itaque qui sanguinis multitudinẽ cõgregarũt, eis venæ se-
A ctio cõmoda existit: qui verò vitioso humore abũdãt, eis purgatio apta est, quæ abundãti humori conueniens erit. neque omittẽda hæc est, nisi aliud quippiam id fieri prohibeat. Post sanguinem euacuatum aut expurgatum humorem, communis ad omnes calculosos curatio quam infrà subiecimus adhibenda. Doloribus igitur repentè aut paulatim irruentibus, & per arenularum cum vrinis excretionem auctis: deindéque aquosis vrinis excretis, & prædictis signis consequentibus, ægri aluo per clysterem infundere oportet furfurum decoctum caricarúmque ac
B fœnigræci & aristolochiæ: & si quidem decenter euacuẽtur, sinere: si verò non, etiam bis aut tertiùm infundere, atque id maximè, si venæ sectæ aut purgationis auxiliũ sit relictũ. Cæterùm vbi sufficienter excreuerit venter, quædam infundere oportet, quæ corpusculorum circum lapidem sitorum inflammationes lenire & laxare possunt: id ipsum verò oleum anethinum facere poterit, adipe gallinaceo recenti in eo eliquato, & maximè anserino, & phasiani, aut etiam butyro: quæ si non adsint, etiam fœnumgræcum & althææ radicem oleo decocta infundemus.
C Insessiones item in balneis assumendæ, ex decocto fœnigræci, althææ, anethi, artemisiæ, caricarum, & oleo. Maximè verò assumendæ sunt insessiones in balneis, & post hoc statim ægri in solium tepidius demittendi, atque id assiduè facere non ab re est. Fomenta quoque locis admota commodant ex furfuribus, præsertim in prædictis decoctionibus incoctis. Post fomenta conueniunt cataplasmata ex farina tritici, cũ semine lini & fœnigræci, melléque & oleo anethino aut gleucino, ita vt in decoquendo etiam althææ radicem contusam & cribratam catapla-
D smati infarciamus: in fine autem cocturæ, terebinthina quoque iniiciatur. Optimum etiam cataplasma fit ex lupinorum farina in passo cocta, peucedani radice quamtenuissimè trita, & chamæmelo in puluerem redacto ad farinam lupinorum admixtis. Bonum est & panem passo decoctum circa lumbos & ventrem imponere. neque tamen absurdum foret eadem cataplasmata vesicæ ac pectini adhibere. Oportet autem coaceruatim alia super alia cataplasmata adferre, priusquam primum frigescat: aut si id non libeat, calefactorio alio extrà contegere ne re-
E frigerentur: id quod commodè fieri potest per saccellos, aut alia vaporatoria cataplasmati imposita. Multis enim ad lapidis per vrinam eiectionem hæc sola suffecerunt. verùm tu etiam ea quæ vrinam cient præbibenda dato. Vrinam autem multam ducit, mei athamantici, phu Pontici, acori, graminis & nardi decoctum, calami aromatici, ammii, dauci, oreoselini, hyperici, rosmarini, asari, radicis asphodeli, radicis bryoniæ decoctum, coccus item tinctorius. Ex iis singula eisque similia, tum per se, tum inuicem permixta data, vrinam manifestè mouent. Crassa au-
F tem lotia ducit, radicis cardui decoctum, radicis rubiæ farina potata, radicis capparis cortex, & similia. Exuscitat autem facultates ad excretionem irritando, allium, camædaphne, asparagi vitis albæ, asparagus, tertiũ squillæ decoctum, primo ac secundo diffuso. Deducunt autem ad renes ea quæ calculos cõfringũt, peucedani radix, bryonia, apium, radicula. Cæterùm lapides ipsos in renibus cõfringunt ac atterunt, sion, adiantũ, bdellium, viticis semen, oxymyrsines radix, radicis lauri cortex, paliuri semen, tribuli decoctũ, sarxiphagi, betonicæ, radicis graminis, da-
G masonii radicis, ciceris iusculũ, radix cyperi, lithospermon, tecolithon à liquefaciendo lapidem dictum, lappæ quæ philanthropos & xanthiũ dicitur, semen, quod in spinosis pilulis reperitur, & lithospermo assimilatur: asparagi palustris radices, vitrum cõbustum tritum, althææ semen & radix, rumicis domestici radix, pruni arboris gũmi, ex spongiis marinis lapilli, vermes terreni cocti. horum singula partim decocta, partim tenuissimè trita, præbeto bibenda. Sunt & cõposita plurima lapidem frangẽtia, ex quorum numero vtiliora in cura calculosæ vesicæ
H subiungã. Porrò ea quæ vrinam cient ac lapidẽ frangunt, tunc exhibere conuenit quum vehementes dolores remittunt. trãsmoto enim lapide & ex sede agitato, dolores quiescũt. Quòd si obfirmati sint lapides, plurimus potus vitãdus, itémq; ea quæ vrinã ducũt. fomentis autẽ &

cataplaſmatis ac inſeſſionibus membra relaxanda,& venter per infuſa ac inſeſſus euacuandus, ne vreteres meatus vrinam ex renibus ad veſicam tranſmittentes comprimãtur. Poſt hæc autem doloribus aliquantulùm lenitis, etiã cucurbitæ vtiliter ipſis adhibentur,& præſertim preſſius affixæ, inflammatione videlicet id non impediente. Adeo enim coaceruatim tranſmouent ſæpe cucurbitæ ipſos lapides, vt repentè dolores ſupprimant, lapide nimirum in veſicæ amplitudinem tranſuecto:quapropter in principio ſupernè à rene cucurbitæ ſunt affigendæ,& ad inguina attrahendæ obliquè ſecundum meatuum qui vreteres appellantur,ſitum. Cæterùm ſi calidius ſit ægri corpus, ſitiſque vehementer infeſtet: ſit autem vniuerſum corpus iam per venæ ſectionem,aut purgationem,& efficaciſſimos clyſteres præeuacuatum,ac nulla ſuperfluitate abundet,ſi quidem conſueti fuerint ad frigidæ potum,& nullum ex viſceribus debile exiſtat,frigidam aquam frequẽter & aceruatim ægro bibendam exhibuimus, & confeſtim corroboratis renibus, obturatũ in ipſis lapidem expulerunt. In repletis autem corporibus, & abundantibus ſuperfluitatibus,& in iis qui viſcera debilia habent,vitare oportet frigidæ potum.Sæpe autem delati ex renibus in veſicam lapides , & præ magnitudine circa collũ veſicæ detenti,in extremum periculum ægrum deducunt, tum propter dolorum acumen, tum quòd vrinam excernere non permittunt. Decubitus igitur formam in talibus moliri oportet,ita vt ſupini ſituentur,& longè altiores coxarum vertebras habeant: deinde multiformiter eos cõmouere,quò omnibus machinamentis adhibitis, lapidẽ ex ipſo veſicæ meatu excidere faciamus: pòſt verò ægros iubere vt alacriter vrinam eiiciant,&eiecto lotio finere. at verò vbi lapis non fuerit euacuatus,rurſus mouere,atq; hoc ipſum ſæpe repetere. Quòd ſi non euacuetur, catheter inſtrumentum prolectandæ vrinæ aptum immittatur,quod pro ægri ætate congruenter ſit moderatum:eóque humor educatur . pòſt verò per potiones lapidem in amplitudine veſicæ exiſtentem confringere valentes,lapis ipſe atteratur.Si verò ex veſica quidem excidat calculus,iuxta medium autem meatuum ipſius pudendi obfirmetur,&vulnerãdo exulcerationis periculum inducat, decoctum quoddam ex prædictis vrinam ducentibus plurimum exhibendum eſt, iubendúſque æger vt multam vrinam congreget,eámque poſtea emingat ac diligenti⁹ expellat.ita enim detractus lapis celeriter excidere conſueuit. Noui autem, inquit Philagrius, quendam in quo quidem aliàs lapis fuit progreſſus, non penitius autem quàm in ſummo pudendo fortiter obturatus, & parum abfuit quin homo periret, propter vrinæ ſuppreſſionem & maximum dolorem. Anguſta igitur volſella ipſum lapidem extrahere non potuimus: quare ſenſim & quietè agitauimus perquam tenui auriculario ſpecillo. quum verò neque hoc modo eum extrahere poſſemus, ſecare ſtatuimus, vulnuſculo ſupernè iuxta glandis magnitudinem incuſſo . infernè enim ſecare non expedit: quandoquidem ferè ſemper in fiſtulam proficit , ac poſt ea per ipſam fiſſuram vrina excernitur.Porrò vbi per vrinam prodierit lapis , lac aſininum mèlle modico mixtum præbeatur,& reliqua etiam diæta commodior,veluti ad vlcera fieri conſueuit,conſtituatur,ob vexationem videlicet in locis ex lapide factam. Inde verò præſeruare hominem oportet ne rurſus renes lapide infeſtentur.

Smegma Archigenis,ad veſicam & renes affectos vt arenam per lotium excernant, quo in balneis ſudans vtaris.

Piperis,calcis viuæ,ſinapis,fæcis vini vſtæ, ſtaphidis ſylueſtris,nitri,adarces,pumicis,aluminis ſciſſi,ſulphuris viui,æqualibus partibus vtere,ex oleo præillitis locis.

Diæta præſeruans ne lapides renaſcantur, Cap. VI.

Maximi ad lapidis generationem præcauendã momenti,moderatus cibus & bonæ concoctiones exiſtunt:ſatietates enim & cruditates non ſolùm exaſperant morbum,ſed etiam quum non ſit generant:quare ægros admonere oportet, vt à cœna ſæpe vomant , & abſinthiũ aſſiduè bibant,& per tempus certum conuenienti temperaturæ ipſorum purgatiuo pharmaco ſe per ven- A trẽ purgẽt. Cibos autẽ deligant è quibus neque ſatietates neque cruditates contingant: vrinam etiam cientibus vtãtur,paſtinacã indies edentes valde percoctã,& fœniculũ,ſion,carduũ,pulegiũ,calaminthen.& ex marinis, herinaceos recentes, ſtrobos, locuſtas, gammaros, & cancros fluuiatiles. atque hæc quidem quotidiana ſint. Per plures autem dies radicis eryngii decoctum bibant:ſimilitérque trixaginis,& dictamni,ac radicis tribuli, reliquáque pharmaca lapidem atterentia partim iam prædicta, B partim dicenda. Oportet autem ipſam etiam aquam per omnem victum puriſſimam eſſe & percolatam : vinum item tenue,album,vrinam ciens,Exercitamentis verò vtendum eſt mediocribus, & fricationibus in balneis ex nitro aſſato,& fæce vini vſta,ac pumice. pſilothris itẽ aſſiduè vtantur,ac reliqua aſſeruante diæta,quæ in calculoſæ veſicæ loco dicetur.

Vnguentum renale, Oribaſii, Cap. VII.

Cypri lib.III.ceræ lib.II.terebinthinæ lib. I.vnguenti amaracini & laurini,cuiuſque lib.I.centaureæ,caſto C rei,ſatyrii,myrrhæ,piperis, euphorbii,cuiuſque quadrantem,cyperi,pyrethri,pulegii,cuiuſque vnc.I.ſubige, & in fine etiam opobalſami trientem admiſce . quidã euphorbii ſeſquiunciam tantùm adiiciũt. Aliud malagma.Hoc exquiſitum eſt ad eos quibus renes aut veſica lapide laborant,inquit Archigenes:neque reperias aliud his affectionibus conuenientius. Picis liquidæ Italicas heminas II. & dimidiam,ceræ,reſinæ pinus,ſulphuris viui, cuiuſque ſeſquilibram,nitri ſeſquilibram, pyrethri ſeſcuncem, fæcis vini vſtæ lib.II.naſturtii Italicum ſextarium I.ſtaphidis D ſylueſtris ſextarium vnum,galbani ſeſcuncem . Liqueſcibilibus liquefactis arida trita infarcito. Emplaſtrum renale:facit ad colicos & coxendices: eſt autem Aſclepiadæ.

Ceræ trientem,ſtyracis ſeſquiunciam,aloes ſeſquiũciã, croci,pyrethri,opopanacis,galbani,thuris, cuiuſque vnc. I.ammoniaci thymiamatis ſextantem,olei veteris trientem.Apparatum ac pro more ſubactum confidenter vſurpato,& miraberis,inquit Aſclepiades. aliquando verò olei tantùm ſextantem coniicimus.

Diæta eorum quibus renes è lapide laborant,reliqui E verò totius corporis habitus gracilis eſt, Philagrii, Cap. VIII.

Maligna corporis conſtitutio eſt in qua renes quidem lapidem generant:vniuerſi verò corporis natura gracilis exiſtit. Etenim quum lapide laborantes pharmacis & victu indigeant attenuatoriis,hæc ipſa gracilibus corporibus maximè contraria exiſtunt. Noui enim quendã qui ob renum ex lapide affectionem huiuſmodi diæta vſus , proprios digitos ægrè mobiles, obtuſique ſenſus & veluti ſtrepentes ac exarefactos ſenſit. Medici autem ipſi F familiares, refrigeratos digitos ipſius rati, & reſolutionẽ quam paralyſin *Græci* vocant,meditati pharmaca ex euphorbio & adarce adhibuerunt:quorum vſu affectio multo peior reddita eſt , & acceſſiones ſemper ad ſuperiores partes progreſſæ ſunt,vnáque vehementiſſimos dolores intulerunt.Pòſt verò,vbi æger me acceſſiſſet, inquit Philagrius, & quæ contigerant circa ipſum declaraſſet,auxilium meum implorabat.quare diætam ei inueni per quã citra omnem renum læſionem vniuerſam corporis ſicci G tatem ſanauit. Ptiſanæ igitur ſuccum excogitaui, & ex piſcibus in petroſis aquis degentes, itémque maritimos, & quæcunque alia nihil viſcoſum habentia : ſimili modo & ex volucrum genere quæcunque conſimilem habent carnem, veluti ſunt perdices montanæ , attagenæ, ſturni , turdi, & merulæ , & deinceps columbæ in turribus habitantes,& paſſerculi itidem in turribus nidos ſtruentes ac habitantes: deinde etiam gallinæ in altioribus locis connutritæ.A lacte autem reliquorum quidem animalium abſtinere iuſſim⁹,ſolo verò aſinino vti indulſimus: & vt compendio dicam,media inter ea quæ impinguant H & attenuãt,eſſe oportet quæ his ciborum loco exhibẽtur.

De calculoſa veſica, Cap. IX.

Generantur etiam in veſica lapides,pueris frequentius quàm ætate prouectis . voraces enim pueri ſunt, & perpetui motus, & cibis vtcunque oblatis & nociuis vtũtur, & neque horã cibum capiendi ſeruant ordinatã:

quinetiam priusquam prior assumptus cibus concoquatur, alium ingerunt:& quum vehementius à cibo moueātur, crudus & incoctus in venas cibus distribuitur. Mollia autem sunt ipsorum corpora, & quæ facilè cedant, eiusq; rei gratia obturationem circa renes non perferunt: quum verò crassissima lotia in vesicæ amplitudinem perferantur, ibidē veluti vini fæx, & limus aquæ subsistunt, ac postea ex loci caliditate desiccata lapidescunt. Cæterùm aquæ impuræ & multo limo refertæ, itémque duriores & vehementer frigidæ, lapidum generationem adiuuant. Lapides igitur in vesica obortos, in principio subiectis pharmacis subducere conabimur.

Pharmaca lapides vesicæ atterentia, itémque vrinam ducentia, Cap. x.

SVnt & pharmaca quæ lapides in vesica atterunt: porri semen, fœniculi syluestris radix, artemisia, chamæmelum, amaracus, althææ radix & semen, carpobalsamum, sion quod circa aquas nascitur, graminis radix, adiātum, phileterii radix, smyrnii semen, oxymyrsines radix & semen, rumicis radix, pæoniæ grana fulua comesta, vmbilici Veneris radix, leucanthemum, lapides spongiarum, amomū, tecolithon, lithospermon, scolopendra herba, lapisq; ab ægris per lotiū eiectus est, tritus ac potatus: lappæ herbæ quæ xāthiō & philāthropos dicitur, semē, vermes terreni recentes cocti triti cū vino, aut cōdito, aut alio quopiā potu ex vino & melle, propomatis nomine *Græcis* appellato: paliuri semē, amomū, quod ipsum & aquas lapidē gignētes depurgat, si cum ipso amygdalæ amaræ gūmi coquatur: vitis lacryma, pruni arboris lacryma, hoc est gūmi, radiculæ radix cū panacis radice & capparis cortice, similiter lapidē per vrinā eiicere facit: thuris granū cum vino mulso, abrotoni semen cum piperis pari modo ex vino. Horum vnumquodque cum vino albo datur decoctum, aut siccum inspersum, aut cum melle, aut cum quopiā ex vino & melle potu. Dāda etiam in potu ea quæ vrinam cient: eis quidē qui calidiore habitu præditi sunt, cucumeris semen, apii, petroselini, hyacinthi bulbi semē, violæ albæ semen, croci radix, & similia quæ ad calculosos renes sunt prædicta: eis verò qui tēperiē corporis frigidiorē habēt, his calidiora præbeto: quale est meū, phu, acorus, carpobalsamū, iris, & similia in renū affectionib[9] prædicta. Oribasii ad calculosos renes & vesicā. Herbæ prosopidis quā scordiā appellāt, & Romana lingua personatā: est autē folio lato, similis symphyto: hui[9] vnc. I. piperis dr. I. iridis vnc. I. tritā in vitro reponito. Datur inde cochlearii pleni mēsura cū hydromelite: datur autē quarto quoque die. Aliud Oribasii. Corticis radicis verbasci decoctum, largè per dies quinque bibendum ex ordine præbe, & interiectis decē diebus, rursus per quinque præbe.

Communia remedia vesicæ & renum calculosorum, Cap. XI.

ACetum mulsum aqua temperatum, omnibus è calculo siue renum siue vesicæ laborantibus, exhibendū est, qualicunque tādem temperie præditi sint, & qualemcūque saguinē gignāt: acetū item squillinum. carduus etiam frequenter eis exhibendus est. Oportet autem radices eius recèns è terra extractas, si tempus ita ferat, aut aridas iuxta aliud anni tempus, in vino albo substantia tenui decoquere, & largius eam potionem offerre. crassæ enim vrinæ copiosam multitudinem ducit, tū ex omnibus venis, tum ex calculosis partibus detractam. Carduus igitur secundum totius substantiæ suæ proprietatem, & pro priuati temperamenti facultate, vim crassos humores detrahendi habet. Oribasii. Commodæ sunt etiam calculosis cicadæ aridæ tritæ potu, inspersæ tum per se, tum cum nardi spica. congruenter autem miscetur ad cicadas duas & dimidiam, nardi drach. I. Dato ex eis per dies nouem: primùm, cochlearium vnum, deinde II. postea III. deīde rursus II. & pòst I. hoc modo progrediēdo donec nouē ex ordine potiones fiāt, I. II. III. II. I. II. III. II. I. De passerculo. Sunt & alia quæ aliā naturā habēt, & per hāc ipsam prædicta efficacia prædita sunt, quali sanè præstat passer troglodytes appellatus. Est autē passerculus minimus iuxta sepes & muros victū quæritās: éstque hoc animalculū omnium auicularum minimum, ea exceptâ quæ regulus appellatur: similis est autem regulo in multis, præterquam quòd in fronte auricolores pennas non habet. est etiam troglodytes passer regulo paulo maior & nigrior, caudámque semper subrectam & albo colore retrò interpunctam habet: magis item garrulus quàm regulus est, & sanè iuxta summum alæ lineamentum cinerei amplius coloris. breues item volatus facit: naturalem autem vim omnino admiratione dignam habet. Itaque sale conditus & crudus in cibo acceptus, morbum perfectè sanat: & noui adeo quosdam, ob eius vsum nunquam amplius ab affectione vexatos. Conditur autē optimè pēnis euulsis, atque inde largo sale adobrutus, & postquam fuerit arefactus comeditur, & affectionem perfectè sedat. Melius autem est etiam aliter ipsos edere, si plures contigerint: coctos nimirum, eius præsertim generis quod per hyemem vbique apparet. exhibetur autem & alio modo: Passerculus non deplumis in ollulam conìicitur: ac deinde operculo addito vritur, animaduersione assidua habita ne fallaris quum in cinerem sit redactus, & in aerem exhalans, per exustionem totus consumatur. cōsueuit enim hoc contingere tum ipsi, tum aliis quæ vruntur: quapropter præstat ollæ operculum non oblinire, vt per interualla quædam operculo adempto, vstionis modum intueamur. Exhibendus est autē semel omnis vnius passerculi vsti cinis per se, aut modico phyllo & pipere admixto, quò saporis iucunditate ori commendetur. Vstus itaque passerculus peregrè proficiscentibus commodus est, licétque melle cocto exceptum in promptu habere. Melior autem mihi videtur condiendi modus, atque adhuc dictis præstantior, siquis præeuulsis pennis viuum passerculum sale adobruat, quod & ego facio, inquit Philagrius. Arbitror enim & sanguinis naturam quiddam in se cōplecti quod minimè vulgariter prosit: cui amplius stercoris efficacia accedit, quam exustione debiliorem reddi planè credo. Proderit etiā eis qui abūdant, assatos edere integros, ita vt nihil ex eis præter pennas abiiciant. Atque hæc quidem sunt quæ secundū proprietatem totius substantiæ efficacia existunt. Cæterùm non minus generosè etiam compositæ facultates, calculi affectionē in renibus & vesica deterūt. prius autē quàm ad eas progrediar, vnius simplicis pharmaci mentionem faciam valde celebris, quod perfectam affectionis destructionem promittit, & quodammodo ad ea quæ ex proprietate totius substantiæ operationem faciunt, accedere videtur. habet autem hoc modo. Pharmacum simplex ad calculosos, cui Marcianus testimonium præbet, medicus Apher. Leporis pellem in ollulam coniice, & in furnum demitte, atque vbi vsta fuerit vt probè conteri possit, acceptam tere, & ex ipsa cochlearium vnum cum vino ieiunis in solii calidæ aquæ inscensu præbe. Si verò velis experimentum pharmaci ipsius accipere, ex eo in vinum coniice, & in vinum item lapidem ex flumine acceptum iniice, & contectum per paucas horas sine, & in grumos lapis dissoluetur. Presbyteri Indi pharmacum ad calculosos, quod itidem externum lapidem in grumos resoluere posse quidam aiunt, quemadmodum id quod præcedit. Acori, phu, hyperici, cuiusque drachmas sex, seminis porri drach. XII. spicæ nardi drach. X. casiæ, lithospermi, cyperi, cuiusque drach. XXV. excipe melle. datur magnitudine fabæ. Aliud, quod lapidem celerrimè per vrinam expellit. Alliorum vnguiculos siue nucleos septem, piperis grana nouē, contere simul quamtenuissimè, & cum vino albo veteri adstringente, pro vna vice in balneo bibendū præbe, vbi ad calidum eius locū fuerit ingressus. A dolore quidem hoc ægrum liberat. aliquando autem & lapidem post vnicā potionem exigit.

Oribasii nephriticis. Acori, mei, phu, asari, sarxiphagi, piperis nigri, seminis rutæ, betonicæ, spicæ nardi, piperis albi, singulorū æquales partes accipe: & ex eis siccis cochlearium cum vino adstringente aut aqua præbe. Aliud. Oribasii, ad affectionē renum, quod & somnum inducit. Anisi, apii, petroselini, spicæ nardi, piperis albi

nigri & longi,ſingulorum drach.x.cinnamomi drachm. VIII.myrrhæ dr.IIII.opii drach.IIII.caſtorei,ſiſonis,dauci, cuiuſque dr.II.ſeminis hyoſcyami ſeſquidrachmam, ſarxiphagi,rhei,betonicæ,caſiæ,cumini, ſeminis cucumeris decorticati,cuiuſque drach.I.excipe melle,& nucis Ponticæ magnitudine præbe ex aqua calida. facit & ad vlcera. Aliud eiuſdem celebre. Piperis nigri albi longi, ſarxiphagi,betonicæ,petroſelini,aſari,nardi Celticæ,ſpicæ nardi,omniũ æquales partes miſce.Dato drach.I. cum condito calido temperatam.

De hircino ſanguine, Cap. XII.

SAnguis hircinus, tum ad nephriticos,tum ad calculoſos præſens remedium: nam & præexiſtentes lapides ſoluit,atque ita per lotium excerni eos facit,vt etiam alii amplius non gignantur: prætere a & dolorem ſedat. Colligitur autem hircinus ſanguis hoc modo:Quum vua matureſcere cœperit,ollam nouam accipito,& infuſa in ipſã aqua,donec terreum depoſuerit, olla coquito: & accepto è grege hirco ætate matura,plus minus quatuor annorũ, eum mactato,eiúſque ſanguinem medium olla excipito, ita vt eum qui primùm effluxit,itémque poſtremum penitus relinquas:medium autem inſpiſſari ſinito,& in olla ſitum per acutam arundinem in multa fruſta diſſecato: indéque reticulo denſo,aut linteolo raro , aut cribro arctiore contectum ſub dio exponito,vt inſoletur & roſcidus fiat,cauendo ne imbre commadeſcat.porrò vbi exſiccatus fuerit,eum diligẽter terito & in pixide aſſeruato, & remittente malo,cochlearium plenum cum paſſo Cretico exhibeto. Cognominatur autem pharmacum hoc Theu chir,*hoc eſt manus Dei.* Huius & nos, inquit Philagrius,in breui tempore non aſpernandum periculum fecimus. Aliquando autem odoris commendandi gratia, parum folii,aut amomi, aut ſimilium admiſcemus. Ego,inquit, hoc pharmacum cum troglodyte paſſerculo permixtum, cuidam penitus nihil lotii eiicienti,poſt magnos dolores exhibui, & permagnum lapidem attritum ab eo expuli.

Antidotus Iuliani diaconi, cuius frequens periculum meo tempore fecit:calculos enim & in renibus & in veſica cõfringit,& paulatim per lotiũ expellit.facit ad comitiales probè:ducit menſes ob denſitatẽ,aut frigiditatẽ reſtrictos. Oſſiũ ceruinorũ vſtorum quadrantem,caſtorei, piperis albi,agarici,acori,ammii,caſiæ,amomi,ſarxiphagi,corticis capparis,radicis panacis, calaminthæ, coaguli leporini,ſerpylli,petroſelini,ſingulorũ vnc.I. mellis quãtum ſufficit.Datur nucis Ponticæ magnitudine, ad renũ affectionem & menſtrua purgamenta, cum vino mulſo: ad comitiales,cum frigida aqua:ad beſtias viſus eiectantes,cum vino. Antidotus ex hircino ſanguine. Componitur ex hircino ſanguine antidotus huiuſmodi. Siſonis ſcrupul.XII.ſpicæ nardi ſcrup.XII. piperis communis ſcrup.XII.piperis longi ſcrup.XII.cumini Æthiopici ſcrup. VI.petroſelini,dauci, rhei Pontici, croci, caroi, liguſtici, myrrhæ,acori, cuiuſque ſcrup.XII.ſanguinis hircini exſiccati veluti prædictũ eſt,ſcrupul. XXXVI. mellis deſpumati quantum ſatis eſt.Datur auellanæ nucis magnitudine,cõdito calido temperata. datur autem in balneo in calidi ſolii inſeſſu. Alia Archigenis:Celebre & clarum eſt, inquit, ad calculoſos & hoc quo vtor: Hac antidoto inquit,vſus eſt etiam Philotimus & Iuſtinus: Spicæ nardi dr. X. croci drach.VIII.myrrhæ drachm.V.caſtorei dr.IIII. & obolos totidẽ,caſiæ,floris iũci odorati,cinnamomi,cuiuſq; dr.IIII. (alii dr.I.tantùm habent)coſti dr.II.ſcordii, polii,cuiuſq; dr.III.aſari dr.& obol.IIII.mei dr.I.piperis albi & lõgi,dauci,petroſelini,opobalſami,roſarũ ſiccarum, ſing. dr.I. carpobalſami obol.IIII.quidã etiã ſanguinis agnatis fœminæ drach.duas,& ſucci radicis dulcis drachm. II.addunt.Excipe melle deſpumato,& fabæ magnitudine præbe cum vini mulſi diluti cyathis duobus,aut aqua calida.hanc etiam Oribaſius commendat.

Antidoti variæ ad calculoſos, Cap.XIII.

ARchigenis. Spicæ nardi,ſeminis apii,dauci,cuiuſque drachmas quatuor,aluminis ſciſſi drachmam I. cinnamomi,caſiæ,floris iunci odorati, cuiuſque drach. I. croci obol.tres,myrrhæ tantundem.Trita cum vino œnãthite ſubige, & cum vino mulſo obolum vnum præbe.

A Præclarum,inquit, huius pharmaci experimentum feci, neque præſtantius aliud reperias,neque ad eiuſmodi affectionem deſtruendam , neque ad lapidis coactionem prohibendam,neque ad iam compacti attritionem,neq; ad defæcationem,neque ad eductionem & repurgationẽ limoſæ in vrinis fæcis:coadiuuãte præſertim diæta, quæ potiſſima præſeruatiuæ facultatis pars eſt exiſtimanda. Philagrii pharmacum ex damaſonio cõſtans,quod ſecũdi ordinis eſſe dicit: Damaſonii drach.X.ſeminis dauci drach.ſex,radicis dauci drach.ſex,radicis herbæ lanariæ, corticis radicis capparis,cinnamomi, cuiuſque drach.VI.

B caſiæ drach. VIII. betonicæ, piperis,cuiuſque dr. VIII.nardi Celticæ,iridis,acori,aſari, ſeminis fœniculi, petroſelini,cardamomi,ſpicæ nardi,cyperi,coſti,ſarxiphagi, ſeminis apii,myrrhæ,ſeſelis,radicis panacis, zingiberis, piperis albi,cuiuſque dr.IIII.lapidis Syrici maſculi drach.XVI. lapidis fœminæ dr. XVI. ſeminis ſmyrnii, lyncurii quod ſuccinum itémq; electrũ appellant,cuiuſque drach.XVI.ſeminis erucæ drach.XVI. mellis quantum ſufficit.datur nucis Ponticæ magnitudine cum radicis aſparagi paluſtris decocto,aut floris iunci odorati,aut radicis dulcis. da

C turà balneo. Aliud Philagrii,ex damaſonio pharmacũ, quod tertii ordinis eſſe ait in lapide atterendo. facit & ad renum affectiones. Damaſonii drach.XXIIII.ſeminis dauci,radicis herbæ lanariæ,corticis radicis capparis, caſiæ, nardi Celticæ,cuiuſque drach.VI.(alii drach. XVI. habent) iridis,mei,aſari,fœniculi,cardamomi,cyperi,petroſelini, coſti,ſeminis apii,myrrhæ, croci,cuiuſque drach.II. ſeſelis drach.IIII.radicis panacis drach.IIII. (quidam & zingiberis drach.IIII.& piperis item drach.IIII.addunt)mellis Attici quantum ſatis eſt.excipe & vtere quemadmodum

D prædictum eſt. Oribaſii,ex libris ad Euſtathium,antidotus Xenophili.Facit ad veſicam & renes calculoſos & exulceratos. atterit enim lapillos & vlcera ſanat. Caſiæ vnc. I.ſarxiphagi trientem,betonicæ,cyperi,petroſelini,coſti, tribuli,ſeminis viticis,lithoſpermi torrefacti,cuiuſque ſextantem,ſeminis apii ſeſquiunciam,phylli,ſpicæ nardi,aſari,dictamni,baccarum lauri,ſeminis ocymi.ſing.vnc.I. zingiberis drach.IIII.nucum pinearum,quas ſtrobilos *Græci* vocant,ſeſcuncem,mellis lib.II.in balneo exhibeto, aut ante balneum ex vino mulſo aut paſſo chryſatico,magni-

E tudine fabæ. Andromachi antidotus ad calculoſos,quæ paulatim confringit & extrudit lapides, donec veſicam perpurget,& pellucidum lotium procedat: &,quod maximum eſt,ita perſanat vt nec in poſterum gignantur. Habet autem hoc modo: Seminis dauci,aniſi,ſeminis cucumeris decorticati,ſeminis apii,petroſelini,myrrhæ,cuiuſque ſeſquidrachmam,caſiæ,cinnamomi, nardi Celticæ, cuiuſque drach.I.trita aqua ſubigito,& ad paruorum lupinorum formam redigito:ieiunis autem quotidie per dies triginta cum aquæ cyathis tribus exhibeto.Cæterùm ad

F huius pharmaci apparatum, religioſè,inquit,accedẽdum eſt.In lignea enim pila,& piſtillo item ligneo hæc cõtundenda ſunt: oportétque amplius eum qui hæc cõtundat, neque annulum ferreum geſtare,neque calceamenta clauis ferreis tranſfixa.atque id vt myſterium habe. Aſclepiadæ ad calculoſos compoſitio: Carpobalſami,lapidis qui in ſpongiis reperitur , pulegii ſicci, ſeminis maluæ ſylueſtris ſicci,ſing.æquales partes cõtuſas & cribratas repoſito,indéque cochl.I. cũ vini diluti cyathis III. præbeto. Alia cõpoſitio celebris. Electri ſiue ſuccini vnc.I.lapi

G dũ qin ſpõgiis reperiũtur vnc.I. ſarxiphagi vnc. I. dantur ex ea ſcrup.II quomodocũque velis. Pharmacũ ex cardamino ligno valde celebre:Spicæ nardi,piperis,hyſſopi,tecolithi,cuiuſq; vnc.I.piperis albi ſcr.XVIII.caſiæ ſcrup. IX. helenii ſiue inulæ ſcrup. V. ſcobis eboris ſcrup. XII. ligni cardamini ſcrup.XII.mellis quãtũ ſufficit. dantur ex eo obol.III.cũ cõdito cum aqua mulſa. Aliud laudatũ. Seminis braſſicæ drachmas ſex, cyperorum, petroſelini, electri,piperis,ſing.vnc.I.mellis quantũ ſatis eſt. datur nucis

H Ponticæ magnitudine cũ cõdito febre carẽtibus, aut cũ aqua mulſa. Aliud. Cucurbitam aridam exure, & cineris cochlearium I.vt velis,bibendum præbe: aut catapotia ex cinere formato ac exhibeto, & celerrimè per lotium calculum extrudet. Aliud , quod calidioribus

præcipuè conducit. Ex portulaca ſuccum exprimito, eúmque reſiccatum in catapotia redigito, & drachmam vnā exhibeto. ad miraculum vſque lapidem per vrinam expellit. Aliud. Cancros tres aut quinque aut ſeptē impari ſolùm numero, ſub teſta viuos exure, & contriti eorum cineris cochlearium vnum cum condito præbe: eóque calculoſos renes ſanabis. Aliud. Phu aqua ferueſactū bibēdum præbe, omnéſque lapides educet. Quòd ſi Mithridatis compoſitione abundes, eam quæ ſcincos admixtos habet, vnà cum decocto præbe. experimento conſtat: vtere. Conditum Oribaſii: Vini ſextarios duodecim, mellis ſextarios duos, piperis ſeſquiunciam, ſarxiphagi, betonicæ, mei, phu, ſpicæ nardi, petroſelini, caſiæ, cuiuſque ſextantem. Aliud conditū, ad veſicæ lapides accommodatum: Sarxiphagi, ſpicæ nardi, cuiuſque drachmas quatuor, piperis vnc. I. carpeſiæ, zingiberis, mei, aſari, caſiæ, ſiſonis, petroſelini, acori, dauci, ſingulorum drachmas quatuor, mellis ſextarium vnum, vini ſextarios quatuor aut quinque. Aliud renale: Spicæ nardi, phu, ſarxiphagi, betonicæ, aſari, lithoſpermi, petroſelini, cuiuſque vnciā I. coſti vnciæ dimidium. Ex hoc arido cochlearium vnum in conditum mitte, idque æger hora ante prandium bibat. lapides atterit, & per vrinam expellit, neque amplius cogi lapidem permittit. Aliud Oribaſii conditum renale: facit enim ad inueteratos renum dolores, & ad difficultatem emittendi vrinam ex veſica, ad ſtrangulationē item ac vrinæ ſuppreſſionem, ad eorundem etiam membrorum frigiditatem. calloſas durities extrudit, lapides confringit, & ad alias affectiones eodem modo probè facit: Sarxiphagi drachmas duas, betonicæ drachmam vnam, petroſelini ſcrupulos ſex, ſpicæ nardi ſcrupulos tres, phylli ſcrupulos tres, rhei ſcrupulos tres, irionis ſcrupulos ſex, piperis ſcrupulos duodecim, mellis ſextarium vnum, vini boni ſextar. quatuor. Aliud pharmacum renale:

Zador, *id eſt zeduariæ*, galangæ, liguſtici, ſeſelis, cardamomi, piperis longi, piperis albi, cinnamomi, zingiberis, ſeminis ſmyrnii, caryophylli, phylli, ſtachyos, myrobalani, phu, coſti, ſcordii, ſilphii ſiue laſerpitii, rhei barbarici, pæoniæ: alii etiam arboris nucis viſcum, & paliuri ſemē, itémque ſarxiphagum ac caſiam addunt. ex his ſingulis ſtateres duos commiſceto. Datur cum condito aut vino vetere ad balneum ituris, & ſine balneo veſperi ſimilitérque mané. Abſiuthaton renale valde bonum: Petroſelini vnciam vnam, ſarxiphagi ſcrupulos duodecim, betonicæ ſcrupulos duodecim, ſeminis irionis ſeſquiunciā, ſpicæ nardi ſcrupulos ſex, phylli ſcrupulos ſex, rhei Pontici ſcrupulos ſex, calami aromatici ſcrupulos quinque, dictamni ſcrupulos tres, mellis ſextarium vnum, vini ſextarios quinque. præbe mediocris poculi menſura ieiunis.

Pharmacum lapides in renibus atterens, adeo vt in vna die commoditatem ſuam oſtendat: Abrotoni drach. octo, croci drachmas octo, herbæ anthyllidis drach. XVI. foliorum rutæ viridium drach. XXXII. Probè contrita in paſtillos digerito, & ex eis drachmā I. cum aceto mulſo præbeto. Vtere ipſo, inquit, aſſiduè: mirum enim quanta vtilitate præſtet.

Cura eorum in quibus lapis atteri non poteſt, neque item per lotium excerni, Cap. XIIII.

QVòd ſi veſicæ lapides per lotium excerni nō queāt, ſed in meatu ſint obturati, & vrinæ ſuppreſſionem inducāt: ægrum ſupinum decumbere, veluti dictum eſt, oportet, ita vt coxarum partes magis ſurſum vergant: indéque huc atque illuc multiformiter commouere, quò ex meatu excidat: pòſt verò, ita adhuc ſupinum & poſitu ſurſum vergentem mingere iubere. ſi verò neque ſic excernere poſſit, per catheterem inſtrumentum vrinam prolectare. Quòd ſi ob lapidis aſperitatē veſica incidatur, & ex hoc ſubcruēta mingāt, aliquādo verò purulēta, & ſubmucida, illis ipſis, ſiue mingant ſiue nō mingāt, plus quā aliis dolorū adeſt. Cæterū in potu exhibēda ſūt eis pharmaca quæ lapidē atterere prædicātur, & vlcera ipſa ſanāt. Quib[9] verò vlcera nondum ſunt oborta, lapides autem in veſica detinētur, hi pellucida & tenuia ac aquoſa mingūt: quin & arenam ſubſidentem vrinæ habent, & in lotii eiectione

A dolores augeſcunt. Quòd ſi neque per hæc adhibita pharmaca, lapis in veſica atteri poſſit, ad ſectionem tranſeundum, quæ pro more infernè fiat: atque ita lapis ſubtrahatur & fiſſura quamdiligentiſſimè carne repleatur, cicatrix inducatur, ne fiſtula per ſucceſſum oboriatur.

Diæta poſt exectos lapides, aſſeruans ne alii renaſcantur, & de affligentis humoris cognitione ex lapidis colore, Cap. XV.

POſt exectum lapidem, & cicatricem vlceri obductam, diæta conſtituenda eſt, ne eos renaſci contingat. Con-
B iectura etiam facienda tum ex aliis tum exécti lapidis colore, cuius humoris materia in corpore abundet, ex qua adeo lapides cogantur. Alii nanque ſubalbidi apparent, atque hi pituitoſiorē humorē oſtendunt: alii vero pallidi ſunt, & bilē abundare demonſtrant: alii autem coloris teſtacei ſunt, ob ſuperaſſatam videlicet à plurimo calore bilem: alii nigri, qui atræ bilis humorem exuperantem declarant. Omnes igitur quomodocunque calculoſi, à cœna aſſiduè vomāt, neq; quicquā feruēs in cibo ſumāt quod renes & veſicam excalefacere poſſit. Cauere autem conue-
C nit cibaria ſubſtātiæ duræ, & quæ ægrè māducatione atteruntur: itémque ea quæ multam ſubſtantiam habent, plurimúmque ſimiliter nutriunt, & quæ aceruatim digeruntur antequam perfectè concoquantur: grauis item qualitatis, & quæ difficulter commutantur ac ſupernatant, & ægrè per aluum ſubeunt, ac inflant: item quæ meatus obſtruunt, aut aliâs diutius in corporibus inſident. Ex huiuſmodi enim cibis venter labore fatigatus, ipſos aut crudos aut ſemicoctos ad hepar & renes digerit, atque ita quod crudum cumulatim allatum eſt, ineptè prætérque
D naturam excolatur, & cum tumultu ad renes progreſſum, ſtatim coactum inſpiſſatur ac reſtitat. Quare omne lac, præter aſininum, eis incommodum exiſtit: hoc enim, inquit Archigenes, & ſubſtantia tenuiſſimum eſt, & facultatis facillimè diſſoluentis. igitur mirabiliter articulorum tumores & nodos (quos ad calloſæ duritiei modum ex vitioſi lactis vſu, pueri ſuſtinere coguntur) læuigat & delet. vnde admonendum duxi, vt ipſum calculoſis aſſiduè heminæ mēſura exhibeatur, poſt matutinas deambulationes: atque id aſſeruandi à lapidis generatione gratia, præ
E omnibus aliis fiat. Potus aliâs ſit aqua calida, fontana, pura, defæcata, leuis: vinum autem tenue, vrinam ciens, nō valde vetus. dulcia enim vina calculoſis ſunt nociua. Porrò, vt compendio dicam, omnis diæta in frigidiore temperatura præditis, exquiſitè attenuatoria ſit: in calidiorib[9] verò, inter attenuatoria & impinguantia media. Satietatē verò præ omnibus aliis vitare oportet, dulcium præſertim & ex caſeo conflatorum ciborum: vnde & cruditatē infeſtiſſimam eis cenſere oportet: in quam ſiquādo incidant, impaſtos & abſque cibo manere decet. Frigora qui-
F dem magis quàm æſtus cauenda. in temperatis verò locis degant, in quibus anni tempora & horæ nimio feruore non infeſtent. Aſſumātur etiam otioſæ deambulationes, & exercitia moderata: ſegnities enim & otium eis nocent. Cæterùm ventrem ſemper probè laxum habere oportet: hic enim ſi bene ſubierit, puriora lotia prodibunt. Vnguentis vtantur quæ locos defendere queant, ne facilè grauius oblædantur. Epithemata etiam cutem rubefacientia, itémque lancinantia, dropacéſque & ſinapiſmi adhibeantur. Malagma autem exquiſitum hoc eſt,
G neque facilè reperias aliud, inquit Archigenes, ad huiuſmodi affectiones magis accommodatum: Picis liquidæ heminas duas & dimidiam, ceræ ſeſquilibram, reſinæ pinus ſeſquilibram, ſulphuris viui ſeſquilibram, ſtaphidis agreſtis beſſem, galbani ſeſcuncem. liqueſcibilia eliquantur, & inſperſis aridis tritis, ſimul optimè ſubacta & vnita imponuntur. Varoſa aſperitas ex hoc inducta, mucum plurimum ducit, & pruritum non malum facit, adeo etiam vt volupe ſit, ſi per reſolutionem refrigeretur. Quòd ſi ali-
H quando leuis moleſtia inde oboriatur, cerato eam lenire oportet per vnā diem, ac deinde rurſus eadem imponere. Conuenientiſſimum etiam renibus eſt, ſi ſuper ventris locum idem malagma imponatur. Sinapiſmi item calculoſis apti ſunt, & naturalium aquarum vſus. lauent autem non ſæpe, vngātur autem frequenter. Curioſè autem tem-

poris opportunitas dispicienda est, vt venam secemus, si quidem sanguis abundare videatur, aut vt purgationibus conuenietibus vtamur in eis quibus vitiosi humores coaceruantur. Bibant autem & ea quæ vrinam cient per interualla quædam tum simplicia, tum composita præscripta: in huiusmodi enim omnibus quicquid modicè relictum est, facilè ad debitam commutationem deuenit. Aiūt autem quidam terram ex latere veteri tritam cum vermibus terrenis, & pectini crassius illitā, præparare vt lapis in vesica aut renibus per lotium eiiciatur.

De renum inflammatione, Rufi,

Cap. XVI.

OB plurimas causas renes inflammantur. nam & humores corrupti, & plagæ, & attritiones, & pharmacorum potiones inflammationem generant, & præsertim equitationes continuæ & vehementes. Accedit ægris dolor pulsatilis retrò iuxta primum dorsi verticulum, paululùm supra spurias costas. distendit autem dolor sursum vsque ad hepar, præsertim dextro rene affecto, deorsum verò vsque ad vesicam & pudendum, lumbósque & coxēdices, pectinem item ac femora. consequitur etiam stupor propinqui cruris, & neque rectā erigi possunt, neque pedibus ingredi, & siue sternutatio, siue aliqua alia concussio irruat, vehementi dolore lancinantur. frigent eorū extrema, & magis suræ ac pedes. adest vrinæ emittendæ difficultas, mingúntque assiduè ac laboriosè, in principio quidem tenuia & aquosa, in quibus nihil subsidet: inflammatione verò in peius proficiente, rubicundiora: deinde etiam crassa & mucosa, adsúntque febres vehementes. Quòd si adhuc amplius inflāmatio augescat, hæc omnia itidem fiunt vehementiora. his accedit nausea, & stomachi morsus, & vomitus bilis. Quidam autem ipsorum vsque ad animi deliquium angūtur & exudant. Sistitur ipsis venter, adeo vt inflentur & assiduè ructus emittant. Sequitur fastidium vehemens, & quibusdam cōtinuæ fiunt exacerbationes: quibusdam verò per interualla. in vniuersum autem, ventris egestio & vrinæ multa excretio dolores ipsos præcedunt. Noui autem ego quendam qui post vehementem vexationem animo linquebatur, multúmque exudabat: vbi autem restitutus sibi animum recepisset, simul ab omnibus molestiis liber euasit. Renes igitur inflammatos, hoc modo curare oportet. Ægrum in lecto mollissimo decumbere oportet, ac primo die à cibo abstinere, non tamen in multos dies inediam extendere. vrinæ enim puriores & acriores per inediam redditæ, vehementissimos morsus infligunt. Itaque in principio sorbitionibus tenuibus morsus lenientibus connutrire oportet, & aquæ calidæ potu. Aquam verò mulsam in principio non laudo, priusquam concoctæ & consumptæ fuerint inflammationes: neque item eorum quæ vrinā cient vsum: oblædunt enim, mordaces humores inflammatis partibus inducendo. neque etiam purgatiuum pharmacū exhibendum, veluti quidam consueuerunt. Per clysterem autem, maluæ decoctum, aut seminis lini & fœnigræci, cum oleo infundendum, admixto etiam melle: aut ptisanæ succus cum oleo & melle. Cæterùm copia non multa infundatur, ne repleta intestina comprimant renes. Vbi verò stercora prodierint, & intestinum fuerit euacuatū, oleum adiiciatur anethinum aut gleucinum cum butyro, eliquatis in his adipibus quibusdam: anserino videlicet aut gallinaceo, aut medulla ceruina. Subeunte autem ventre, incumbentem lanam ex oleo calido assiduè rigare oportet: meliustamen fuerit, si anethum, ruta, althæa, & artemisia, oleo sint incocta. Porrò si adhuc maiori acumine renes affligantur, & vehementior exurgat dolor, venam cubiti secare conuenit: sanguinis detractione repetita. & si post id auxilii, aliquid ex inflammatione relinquatur, ad cataplasmata procedendum, primùm quidem ex farina in aqua mulsa cocta, aut ex semine lini, postea etiam ex chamæpity, polio, abrotono, trixagine, asaro, iunci odorati flore admiscendum. atque tū non amplius in aqua mulsa cataplasmata coquenda sunt, sed in passo. mixturæ autē modus sit, vt ad farinæ partes IIII. quorundā ex prædictis pharmacis partes duæ commisceantur. Bonum est & hoc cataplasma: Galbani, terebinthinæ, farinæ erui, cuiusque

A drach. quinquaginta, iridis drach. quatuor, cerati ex gleucino, aut amaracino, aut irino, aut cyprino, aut aliquo cōsimili oleo apparati libram vnam, farinæ triticeæ sextantē, passi Cretici quantum satis est. apparato, ac supra ilia ac lumbos imponito. Facit idem ad vesicam inflammatam si pectini imponatur. Quòd si per cataplasmata dolor nō lenietur, cucurbita lumbis ac iliis est adhibenda, & fissuris impactis plurimus sanguis attrahendus, deinde spongiarum fotu vtendum, & in calidam aquam desidēdum, in qua calamus aromaticus, chamæmelum, flos iunci odo

B rati, semen lini, anethum, maluæ syluestris radices sint incocta. Prius autem & vesica ingens, aqua & oleo semiplena, ipsis locis imponatur, fomentis etiam pinguioribus admotis, póstque etiam ceratis. quin & malagmata amplius imponenda. Cerata quidem conueniunt ex cyprino aut irino apparata: malagmata autem odoratissima sint, qualia sunt hepatica ex styrace conflata. Cæterùm dolore affligente, bibenda sunt pharmaca quæ dolorem leuant: eiusmodi sanè: Capitis papaueris tosti oboli dimidium, styracis tantundem, thuris obolum vnum, seminis cucu-

C meris grana viginti, seminis apii quantum tribus digitis comprehendi potest, opii ad erui magnitudinem. Hæc omnia quamtenuissimè terito, ac cum aqua dulci permixta pro vice vna exhibeto: statim enim quiescet dolor, & obdormiet æger. conferunt item consimiles pastilli dolorem leuantes. At verò vbi perfectè concoctæ fuerint inflammationes, & quieuerint dolores, tunc etiam per vrinam cientia purgandum: veluti sunt acorum, meon, phu, petroselinum, gramen, casia, chamæpitys, polium. horum vnumquodque ex aqua coquendum est, & cum vino &

D melle bibendum. Cibi autem post concoctas & consumptas inflammationes exhibendi sunt, panis optimus, maximè clibanites: ex volucribus, montanæ: ex marinis, herinacei recentes: ex oleribus, fœniculum, apium, daucus, & syluestria omnia, & cucumis coctus. Hæc enim optimè vrinam prolectāt: maximè verò id præstāt pastinacæ probè percoctæ, & crithma, & scandix, & gingidia. A concoctis inflammationibus, vrinæ his prodeunt multæ & crassæ, & in quibus bonum est quod subsidet, atque hæ ipsæ maximè indicant ac secernunt morbum: aquosæ autem

E mictiones & puræ ac pellucentes, ægrè morbum secerni indicant.

De duritie renum, Cap. XVII.

QVæcunque durities circa renes oboriantur, dolores quidem non amplius inferunt: ægris autem ex vacuo ventris loco veluti quippiam pendere videtur, & stupor adest coxēdicum, & impotentia crurium, mingúntque pauca, & reliquo corporis habitu, a qua inter cutem laborantibus, maximè similes existunt. quidam etiam temporis progressu manifestè hydropem incurrunt, veluti e-

F tiam ab aliis visceribus induratis contingit. Hos itaque ceratis & malagmatis, itémque fricationibus ac pinguibus fomentis remollire oportet, & vrinā ducentia eis exhibere: vētrem item ex althææ, fœnigræci, & caricarum decocto subluere, melle & nitro ac oleo iisdem adiectis. Ad noctem item infusa per clysterem conueniunt, oleum anethinum cum butyro & adipe anserino.

De suppuratis renibus, Rufi, Cap. XVIII.

QVibuscunque renum inflammationes ad puris permutationem vertuntur, his omnes in renibus in-

G flammatis prædictæ accessiones extendentur, & febres cū horrore irruent, atque id maximè circa vesperam. Iam verò & tumor quodammodo circa ilia apparet, & vehemētis caloris sensus ipsos circa renes affligit: mingúntq; rufa & pura. Vbi verò suppuratio fuerit perfecta, tunc & febrium & dolorum accessiones minores contingent: & grauitatis sensus magis circa affectum renem infestat: tempore rupturæ magis exacerbantur, ad quā etiam humorum excretio cum ipsis vrinis consequitur, inuehuntur & sordes quædam ex substantia renum elotæ. vtplùri-

H mùm enim ad vesicam ex renibus erumpēs pus defertur: quod sanè conducibile putandum est. aliquando autem & ad intestina eruptio deuoluitur, & per sedem pus euacuatur. Quibusdam verò neque in totum suppurata erūpunt, sed circa renes per multum tempus consistunt, do-

nec cautere adhibito aut alio modo forinsecus apertionẽ & eductionem moliaris. Igitur postquam abscessus signa apparuerint, quamcelerrimè adiuuare oportet tum suppurationem, tum puris eruptionem. Qua in re spongiæ aqua & oleo, itémque furfuribus imbutæ assiduè proderunt fotus gratia admotæ. eundem vsum etiam cataplasmata præbent, ex farina ordeacea cum ficuum & althææ ex aqua mulsa decocto, aut ex Cretico passo. Bonũ est & ipsas ficus admiscere tritas, & absinthii comam contusam, aut chamelæam, aut irin, & bryoniam. addatur & terebinthina, pix, manna thuris, thus ipsum, columbæ stercus, poliũ, & quæ similia his existunt: & simpliciter omnia adhibeãtur quæ in hepatis abscessu suprà approbauimus. In malignis & putrescentibus humoribus, quos ex febrium acrimonia cognosces, etiam rosæ in cataplasmata cõmiscendæ, & myrti baccæ, eruique ac lentis farinæ. hæc enim eisque similia, humorum putrefactionem sistũt. Post hæc emplastris vtendum quæ pus permutare possunt, quemadmodum in hepaticis est prædictum. Quòd si ruptura moretur, acriori infuso aluus est subluenda, veluti veratri nigri cremore: raphani item & alliorum ac cucumeris syluestris radicis cremore. Macerare autem hæc in aqua maris aut salsugine vel muria oportet, parúmque olei admiscere, quò infusa lubrica reddantur. Hæc sanè per clysterem infundenda, iubẽdique ægri quò plurimo tempore apud se detineant: consueuerunt enim sæpe ipsam suppurationem disrumpere, vnà cum hoc quòd vẽtrem emollire solent. Si verò vehementiores sunt dolores, ptisanæ succus infundatur & lac recẽs mulctum. insessus quoque in aquã & oleum apparetur. In potu leniora vrinam ducentia exhibeantur, veluti cucumeris semẽ decorticatum ex aqua mulsa, palmulis in ipsa incoctis. Danda etiã iris cum melle despumato delingenda, aut ipsum mel in decoquendo in pastillum redactum. Remorantem item rupturam iuuat cuminum cum passo, ruta cum vino mulso. Si verò ex habitu corporis & doloribus languidioribus cõiecturã facias ob crassitiem pus ipsum non excerni, fœniculi decoctum in potu dato, & chamæpityos, pulegiique & origani. Post rupturam autem, carunculæ paruæ oblongæ cũ vrina excernuntur: & si quidem maligna fuerint vlcera, humores fœtidi liuidi & mucosi: si verò benigna fuerint, etiam pus ipsum album, & æquale, & leue, absque odore graui, & pacum reperietur. Lac itaq; cum melle post puris eruptionem eis præbendum: & primùm quidem asininũ aut equinum: ad vlcera enim repurganda conducit. quũ verò repurgatione amplius opus non habent, & morsus fiunt obtusiores, indigétque æger nutrimẽto, tunc etiam bubulũ lac eis exhibẽdum II. & III. heminarum mensura. Amplius autem omne lac recẽns mulctum calidum præbẽdum est, animali in domum vbi æger decumbit deducto. hoc & aliorum internorum vlcerum optimum est pharmacum, & graui puri maximè amicũ, & corpus probè nutrit. Porrò ad vires refocillandas ac restituendas, ægrum decumbẽtem molliter fricare singulis diebus maximè conuenit, & primùm bubulo lacte nutrire: postquam verò concoxerit lac, sorbitionem ex ptisana apparatã præbere, aut amylum, aut similaginem lotam cum lacte coctam. dandum & lac ouis permixtum, & iusculum gallinæ pingue. Ex oleribus conueniunt, malua, seris, rumex, portulaca, asparagus palustris, cucumis, lactuca, omnia cocta, neque quicquam crudum vorẽt. hæc sanè morsus obtundunt. Cæterùm succedentes repletiones vomitu euacuare oportet. vt verò facilè vomãt, cucumeris semen tritum ex passo eis præbeatur: aut ptisanæ succus cum passo. oleo autem cyprino præsertim illinantur pennæ, quibus item ad vomitum irritentur. Non solùm autẽ ad repletiones vomitus laudo, verùm si quis omni mense audenter vomat, fortè & renum vlcus, & quicquid inde mali accedere possit, dissoluat. reliqua diæta eadem sit cum ea quæ postea ad vesicæ vlcera dicetur. Ex iis verò quæ vrinã ducũt, simpliciora iã sæpe dicta itémque dicenda, ad repurganda renum vlcera bibantur. Quum verò munda fuerint vlcera, quod inde tibi palàm fiet, si neq; tectoriũ etiã vlceri obductum cum vrinis excretum appareat, neque etiam pus excretum sit fæculentum, sed subalbum, &

A leue, & æquale & paucum: tunc sanè pro emplastris malagmata assumenda sunt: id quod ex seminibus constat: itẽ quod ex baccis lauri: & quod Apollophaniũ inscribitur: & omnia quæ cutẽ rubefacere possunt, quale est id quod ad calculi affectionem est præscriptum. Pro iis verò quæ vrinam cient, reficcantia adhibeantur: quare cibus ipse adstringens sit, & pharmaca quæ corpora cogant. Conferũt etiam dropaces, & sinapismi, & naturalium aquarum calidarum & frigidarum vsus. Porrò ad inueterata renũ vlcera, pharmaca sunt assumenda quæ ad exulceratam ve-
B sicam describentur. Atqui nosse oportet omnem exulcerationem, & vesicæ & renum, ægrè curabilem esse: præsertim quæ ex erosione sit oborta, adeóque paucos nouimus qui ab ea perfectè sint liberati: si verò extrà suppuratio vertatur, inflammatio magis tumescit, & ad manum & ad oculum magis euidenter exposita est. His meritò medici manum admoliuntur vbi maximè tumor attollitur, curámque adhibent quæ ad communia & caua vlcera requiritur. non ignorandum tamen ea in fistulam abire solere: quare diligentiori omnino indigẽt tractatione.

C De dysuria, id est emittendi vrinã difficultate, & stranguria, hoc est stillicidio vrinæ, Cap. XIX.

DYsuria dicitur, quum meiere æger cupit, & cum vi vrinæ excernuntur, strãguria autem appellatur, quum paulatim & guttatim vrinæ destillãt, & assiduam ad mingendum irritationem faciunt. Hæc autem contingunt aut ob acrimoniam vrinæ, aut ob exulcerationem vesicæ, aut ob vesicæ debilitatem: aliquando autem & affectis renibus aut hepate, quum abscessus rumpitur, & pus per ve-
D sicam excernitur, assiduam irritationem ad mictionem propter acredinem suam inducit. ex intemperie etiam quadam ægra vesica in propria læditur actione. Necessarium igitur est scire causas quæ stranguriam & dysuriam præcesserunt, atque ad ipsas remedia adornare. Si igitur frigiditas has affectiones præcessit, oleo rutaceo calido pectinem fouere oportet, ægrúmq; in sampsuchi aut rutæ decoctũ desidere, ac imum ventrem cõtegere ac calefacere: aliquando & per sedem oleum rutaceum calidum infundere, & cibis vrinam cientibus vti quæ cõcalfacere
E possint. aromatum etiam decoctiones in potu exhibere. potest etiam præberi in potu theriace cum passo aut vino mulso. Sin verò biliosiores sint vrinæ & mordacitas circa vesicam contingat, ac vrinæ stillicidium inducat: tum sanè exuperantem vitiosum humorem quamcelerrimè purgare oportet, & cibis temperamentum inducentibus vti, ita vt ab omnib[9] acrib[9] ac salsis abstineamus. in potu autem plurima aqua calida dulcis exhibenda, ægérque assiduè ad mictionem cogendus: si enim acre recrementũ diutius in vesica moretur, partes ipsas corrodit & exulcerat. Conueniet igitur continuis fomentis vti, & amylum
F cum lacte decoctum, itémque cum palmarum decocto absorbẽdum præbere. vinum autem dulcius præbeatur. Optimum est & ipsum lac calidum potatum. Quòd si acrimonia adhuc augeatur, etiam per colem lac ipsum cũ amylo in vesicam iniiciatur; & pastillus ex physallide cõstans in potu sumatur. Porrò si aliud membrum sit affectum, & idipsum per vesicam expurgetur, manifestum est illi priorem curam deberi, ita tamen vt neque vesicam
G negligamus.

De difficultate emittendi vrinam in febribus, Cap. XX.

PHilumeni. Fit & in febrium malignarum principio vrinæ emittendæ difficultas, vt & inde vesica affligatur, & paulatim cum dolore vrinam emittat. neque verò sola molestia hæc est, sed & signum totius neruosæ partis affectæ. Ad imum ventrem igitur & pectinem, inguináque & coxendices, lana pura oleo dulci imbuta, in quo ruta, anethum, aut oleum sicyonium sint decocta, impo-
H natur, lanæque amplius cuminum quamtenuissimè tritũ infarciatur: & si aluus eis sit adstricta, fœnigræci & maluæ decoctiones infundantur. Insessiones etiam assumantur vsque ad vmbilicum & lumbos totos, ex artemisiæ, fœnigræci, rutæ, pulegii, & maximè sampsuchi decocto, oleo itidem admixto. Quòd si accessiones vrgeãt, etiam venæ

sectio adhibenda est,& diæta exquisita,quæ maxima parte ex sorbitionibus constet. Vtimur itaque alica lota cũ anetho in aqua mulsa despumata cocta,aut pane loto,aut sorbilibus ouis. Post hæc & malua conuenit,friabilis cocta,& porrum capitatum in tribus aquis decoctum,& tenerrimi pisces. Post fomenta verò,cataplasmata adhibeãtur ex eadem materia apparata. Vrgentibus autem doloribus, cucurbitæ cum scarificatione ad imum ventrem affigantur. Ceratum verò ad has affectiones conuenientissimum hoc est: Maluæ syluestris radices in oleo sicyonio cum modica aqua concoquuntur,donec aridæ fiant. & ipsæ quidem abiiciuntur,oleum autem cum rutæ succo permiscetur,vt quarta olei pars de succo rutæ addatur: hísque amplius cera sufficiens & parum castorei adiicitur. Cæterùm potus ita affectis commodus est cucumeris satiui semen,quod præmaceratum decorticatur: deinde tritum cochleariorũ II. mensura ex aquæ cyathis tribus præbetur. lotium enim citra molestiam ducit, & dolores circum locos infestantes euestigio dissoluit. A reliquis autem quæ vrinam cient,quandiu febres perstiterint,in totum abstinendum est. Moti enim ex febrili calore totius corporis humores,per ea quæ efficacius vrinam cient,ad vesicam prius afflictam deducuntur.

De ischuria,hoc est,vrinæ suppressione, Cap. XXI.

ISchuriæ, *hoc est urinæ suppressæ* affectionem etiam ipsum nomẽ declarat: ægris enim in totum vrina supprimitur ac cohibetur. Atq; id aliquãdo ob imbecillitatem contingit,vesica ea quæ in ipsa continentur arctè cõplecti ac exprimere non potente: aliquando autem & inferiore meatu à crassis humoribus obturato, aut lapide obstructo: quandoque autem ob inflammationem aut talem quempiam tumorem meatum angustum reddentem,& perfectè obturantem. Sanguis etiam in grumos concretus in vesica,suppressæ vrinæ causa existit. pus itẽ crassum per ipsam vesicam à renibus,aut hepate,aut alio quopiam inferiore membro excretum,vrinæ suppressionem operatur. Accedit & sanis sæpe vrinam ipsorum cohiberi,aut ob negotiorum importunitatem, aut in concionibus,aut foro iudiciario,aut somnis,si diutius continuerint mictionem. Afficitur enim in his comprehensiua & vrinam obuoluens vesicæ vis, ex immodica videlicet repletione & tensione: imò quantum amplitudo ipsius vesicæ expleta circumtenditur, tanto angustior seipso fit meatus. Vrinã igitur ob inflammationẽ suppressam,venæ sectione curabimus: fomentis item ac cataplasmatis aliisque remediis adhibitis, quæ iam sæpe ad inflammata sunt prædicta,& in sequentibus describentur. Si verò sanguinis eruptio præcesserit, coniectare oportet sanguinis grumos suppressæ vrinæ causam esse. hi itaque dissoluendi sunt eo modo, qui de eruptione sanguinis ex vesica,dicetur. Quòd si lapis sit qui vrinam supprimat,& hunc ex loco excutere ac dimouere oportet, quemadmodum de calculosis est prædictum. Si verò crassi humores in causa sint,fomentis & insessionibus ac cataplasmatis cura concredenda est: ab iis verò quæ vrinã cient,in totum abstinendum,velut in loco de difficultate emittendi vrinam in febribus est relatum. Quibus verò citra inflammationem & eruptionem sanguinis, aut aliam quandam ex prædictis causam,vrinæ excretio supprimitur,propter ægrum vesicæ sensum contigit id scilicet. quapropter irritando submonere ac excitare eius actionem oportet, & per insessus auxiliari, nitróque ad meatum admoto,aut nitri spuma, aut cimicibus contritis. Quòd si ita non procedat, ad catheterum vsum confugiendum,pérque hoc ipsum instrumẽtum immissum vrinæ prolectandæ. Vrinam ducentia nequaquam bibãt, ne multitudine eius vesica distendatur. In sanis autem, quum, vt dictũ est, ob negotiorũ importunitatẽ lotiũ diutius retentum vesicam debilem reddat, auxiliari oportet ipsi,ambabus manibus supra imum ventrem admotis,ac vrina lentè expressa. Ad vrinam ægrè prodeũtem: Cucurbitæ semen præmundatum aqua macerato. quum verò emollitum fuerit,sufficienter aqua affusa te-
A rito,percolato,ac succum bibendum præbeto. vtere: ex-
perimento constat.

De scabiosa vesica, Cap. XXII.

QVibus vesica scabit,his pruritus tum imi ventris,tũ
pectinis succedit,inque vrinis asperæ & furfuraceæ
subsidentiæ deferuntur: progrediente verò morbo,vesi-
sica exulceratur,accessionésque ad vlcera præscriptæ in-
ducuntur. Nosse igitur operæpretium est quòd non peni
tus curabile sit malum. conandum tamen vt pro viribus
leniatur. A mordacib' igitur & quæ humores acriores ac
B salsiores reddunt,abstinendum. Exhibenda autem vina
dulcia,& lac,& gallinæ,aut hœdorum aut agnellorum
carnium iuscula,palmarũmque cremor: similago item
& amylum,ac sorbitiones ex his apparatæ. pisces molles
carne & omnes cocti: & ex oleribus quæcũque vrinam
quidem subducunt,nihil verò mordax in se habent,vel-
ut est pastinaca probè cocti: crithma,fœniculum,apiũ,
hipposelinum,asparagus, cucumis, & quæcunque eius
generis existunt: nam & vrinam agentibus,mitioribus ta
men,vesicam suppurgare oportet: periculum enim est
C ne fortioribus exulceretur,quod omnino peius extat. V-
rinam itaque commodè cient,ccãri,& pinnæ conchæ, &
herinacei marini recẽtes,& herinacei terrestris caro exic
cata & drachmæ pondere potu accepta. neque minus cõ-
modæ cicadæ censendæ & vermes terreni tres ex passo
potati. Non inconueniens item fœnigræci succum cum
melle sorbere: idipsum enim & intestini morsus obtun-
dit: & si ad vesicam procedat,scabiem eius mitigat. idem
etiam tragacantha facit. Iucundus est item baccarum
myrti cremor cũ vino potatus,aut mali cotonei cremor,
D aut cuiuscunque alterius adstringẽtis fructus. Hæc autẽ,
adstringentia inquam,pruritus mitigant: affectionem ve
rò non sanãt. Diæta porrò optimi succi sit,& per aliquot
dies vomant. Sero autem lactis aluus subducatur. medio-
cribus etiam exercitiis moderatè vtãtur. Aliud, quod
confestim auxiliatur: Serpyllum cum cicere satis diu
coquito,percolatúmque decoctum bibendum præbeto.
Oribasii ad ægrè meientes: Amomi,cardamomi,flo
ris iunci odorati,cuiusque drach. sex,costi,castorei,myr
E rhæ,cuiusque drach. tres,casiæ drach. I. mellis quantum
satis est,datur fabæ Ægyptiæ magnitudine cum vino tẽ-
peratum. Aliud eiusdem: Petroselini,baccarum myr-
ti nigrarum,singulorum drach. XVI. seminis apii drach.
XXXII. ammii drach. octo, nardi Celticæ drach. quatuor,
myrrhæ drach. II. mellis quãtum sufficit,datur drachma
vna ex aqua mulsa, aut vino diluto cyathorum trium
mensura.

Simplicia remedia ad suppressam ac ægrè prodeuntẽ vrinam,si aut eius multitudo aut crassities in causa sit, Cap. XXIII.

F VRinam difficulter prodeuntem & suppressam,visce
ra herinacei terrestris sanant exiccata ac suffita æ-
gro vndiquaque contecto. oportet autem ipsa sale condi
re ac exiccare. quin & in potu accepta sicca trita quantũ
tribus digitis apprehendi potest ex vino multas vrinas
cient: carnis item herinacei in sole exiccati drach. I. ex vi
no datur,& vrinã multã citra molestiã educit. Aliud.
Aselli qui & millepedæ sub aquario stabulantes vase,
G egregiè difficultatem emittendi vrinam soluunt, si duo
aut tres in modico garo coquantur,ipsúmque garum cũ
aquæ cyathis duobus bibatur. Aliud. Vermes terre-
nos tres aut quinque tritos ex vino mulso aut aqua mul-
sa præbeto. citò enim vrinam ducunt. Forinsecus autem
artemisiæ folia cum myrrha trita pectini illini,itémque
imo ventri,& lotium prodibit. Aliud. Perdicium her
bam terito, & affuso oleo feruefacito: atque ita vesicæ
imponito. Eandem item herbam cum oleo coquito ipsã
que proiecta lanam oleo imbuito ac imponito: aut pepo
H nis pulcherrimi pelliculam cum modica ipsius carne i-
mo ventri imponito & colligato,& prodibit vrina. si ve
rò arida sit pellicula, ipsam in aqua macerato,& imponi
to,ac colligato. Insessus etiã ex sampsuchi maximè deco
cto apparentur,aut si id non adsit, ex decocto rutæ,arte-
misiæ,& althææ.

De dissoluta per paralysin vesica,
Cap. XXIIII.

EX iis qui paralysi exolutam vesicam habent, alii quidem præter voluntatem vrinam emittunt, & quanto plus id eis contingit, eo minus periculo sunt obnoxii: alii autem lotium non excernunt, sed eo suppresso vesica & lumbi eis distenduntur, similitérque pecten: femora autem tumefacta habent, & quum non eiiciant lotium, subiecta membra mortificantur, neque ita lōgè pòst moriuntur. Quum igitur lædi cōtigerit neruos qui ex spinali medulla ad musculum vesicæ collum claudentem deferuntur, exoluto musculo, inuoluntaria vrinæ excretio cōtingit. Si verò proprii vesicæ nerui fuerint affecti, nerui autem musculi qui ceruicem vesicæ complectuntur vires suas conseruantes in actione sua validi sunt, vrina ipsa cohibetur. Cæterùm quum cuidam ob casum spina in anteriorē partē esset luxata, & inflāmatio successisset, tertia die vrinæ suppressio ei accessit: Curauimus autē ipsum, inquit Galenus, veluti cōtra inflammationem renitentes. Alius autem quum cecidisset, vertebris retrò inuersis & luxatis, præter volūtatem vrina ab eo prodiit, citra tamen vesicæ dolorem. ex quo coniecturam fecimus neruum esse læsum musculi eius qui vesicam claudit, & propterea medelam spinali medullæ adhibuimus affectis inquam vertebris. Iis igitur quibus citra casum vrina supprimitur, hoc modo auxiliari oportet: Insessus assidui in fœnigræci, seminis lini, althææ, rutæ, ac artemisiæ decoctum cum oleo eis apparentur, & loci ex oleo calido rutaceo aut sicyonio, aut gleucino sæpe per diem & noctem, & maximè post insessus irrigentur & perfundantur: cucurbitæ etiam locis affigendæ, & cataplasmata imponenda ex cruda ordeacea farina, ex vinóque dulci & vino mulso. In aluum autem per clysterem infundatur centaureæ, & radicis cucumeris agrestis decoctū, addito oleo rutaceo & melle. Post sublutam verò aluum, oleum rutaceum sicyonio admixto infundendum, adiecto aliquando etiam modico castoreo. Vnguenta item & medicamēta illitu lassos neruos reficiētia (acopa *Græci* vocant, & suprà ad resolutiones sunt descripta) tum spinæ, tum imo ventri adhibenda. castoreum itémque theriace in potu propinanda. Modicus autem eis conuenit potus, & vomitus qui pituitam educunt. Post euacuationes, sinapismi tum pectini tum lumbis commodi sunt. à quibus, cerata quæ partes mitigent, & malagmata odora imponantur. Porrò vrinæ suppressionem quæ ob sauciatam spinam, aut casum, aut vertebræ luxationem, aut ob lethales accessionum concursus suborta est, impossibile est curare: quare cautè remedia adhibere oportet. Cæterùm eos qui præter voluntatem vrinam emittunt, curare conuenit roborando per mordacia cataplasmata, & malagmata, & per rubefacientia ex sinapi apparata, & arenæ à sole feruefactæ iniectione, aquisque naturalib⁹, primùm quidem calidis, postea etiam frigidis & maximè sulphurulentis & bituminosis. Exercendæ etiam ac perfricandæ partes, veluti in loco de resolutione est prædictum. vrinam autem ducentia nequaquam exhibeantur. Diæta verò calidior & siccior sit, nisi acriores ac mordaciores appareant vrinæ.

Ad eos qui se in somno permingunt,
Cap. XXV.

AFfectio hæc pueris maximè contingit. ad eam Archigenes hæc descripsit. Pulmo hœdi moderatè assatus, & citra panem largè ad triduum in cibo acceptus, eos qui lectos commingunt, corrigit. Aliud. Leporis cerebellum siccum potatum ex vino, lectos permingentes sanat. Aliud. Testiculum leporis siccum in vinum radito, & bibendum dato. Quidam autem leporis cerebrum in vesicam porcinam coniectum & assatum, vnà cum vesica edendum præbent. etenim ipsa porcina vesica per se vsta, & in potu exhibita, iuuat. simili modo & ouilla vesica facit. cinerem itaque eius ex posca præbeto. Aliud. Adipem anserinum drachmæ pondere, cum coagulo leporino oboli pondere, & cum polenta subigito, & reclinatis in lectum præbeto. Aliud. Linguæ anserinæ coctæ per triduum exhibitæ, affectionē sanant.

A quidā assatas præbent. Aliud item Archigenis: Myrrhæ, calaminthæ, cuiusque obolum vnum terito, & cum vino odoro ante cœnā bibēda præbeto. Aliud eiusdē.

Raphanidem marinam contusam vrito, eiúsque cinerem totum bibendum præbeto. Aliud. Rutæ, præsertim syluestris, semen torrefactum duarum drachmarum pondere bibendum præbe. Aliud. Castorei drach. I. in potu præbe. Quòd si acriores & mordaciores sint vrinæ, lactucæ seminis drachmam vnam bibendam dato.

B Aliud. Galli guttur vstum ac tritum cum aqua tepida ieiunis bibendum porrige. Aliud. Gnaphaliū aut anthyllin herbas quibus pro tomento & strato vsus est æger, eásque perminxit, siccato, vrito, & cum potu exhibeto. Cæterùm in somno pudendum illinant ex cimolia cum perdicii succo. Circumligēt etiam femora infra inguina, quatuor digitorum distantia, atque hoc per viticis virgas. Porrò vbi sitierint, omnino amplius dormiāt: multus enim potus affectioni incommodus existit. Atqui si diuturnum & inueteratum sit malum, velut eos qui præter voluntatem ob resolutionem vesicæ vrinam C emittunt, curato. Differunt autem hi ab illis, in eo quòd his per somnum saltem hæc accessio contingit: illi verò quibus ob musculi colli vesicæ resolutionem hoc accidit, etiam dum vigilant, eodem modo afficiuntur.

De inflammatione vesicæ, Rufi,
Cap. XXVI.

MOrborum qui circa vesicam oboriuntur, grauissimus & maximè mortalis, inflammatio existit. Cōsequuntur autem ægros communia inflammationis signa. Febri acuta infestantur, & vigilant, & delirantes D aliena loquuntur, & vomūt biliosa pura, & lotium eiicere non possunt: durus fit pecten & pubes cum vehementi dolore, & egerendi appetentiæ, velut in tenesmo, fieri solent: quod verò egeritur tenue est, & subsidentiam non habet. aliquando & inflationes sequuntur, & aluus adstricta est, intestino recto ab inflāmatione vesicæ compresso. His itaque, si nihil aliud prohibeat, venam citra cunctationem in principio morbi secato, & pauco cibo afferuato, & aquæ potu: locos verò oleo in quo anethum semen lini, aliquando etiam ruta & althæa incocta sint E irrigato. In decoctū item seminis lini & fœnigræci insidere facito, odorato aliquo semine, veluti petroselino, dauco, aniso, simul incocto. admoneatúrque æger quò in aqua decocti desidens mingat. vesica enim non satis robusta est ad amplectendam & expellendam vrinam: igitur ipsum ægrum aut aliquem ex adstantibus scitè & placidè pectinem premere oportet, neque id vltra modum, ne dolor inde intendatur. est autē inuentum Philumeni, qui hominem hoc modo à se tractatum vrinam eiecisse testatur. Cæterùm primùm omniū aluus leni in- F fuso subluatur, & post stercorum eductionem, oleum quo suprà ad irrigationem vsus es, in intestinum, solatii & leniēdi doloris gratia, iniiciatur. Præstat autem & papaueris caput simul cum oleo incoquere, & adipem anserinum aut gallinaceum recentem in ipso oleo eliquatū simul infundere. Ego verò, inquit Rufus, vehementioribus existentibus doloribus, opium magnitudine erui cū modica myrrha & croco lanæ illitum, in podicem indidi, & statim dolores quieuerunt, confestimque æger obdormiit. Post clysterem & infusa, insessúsque & irriga- G tiones, etiā cataplasmatis vtēdum ex cruda ordeacea farina, capitibus papaueris, & hyoscyami foliis, ac modico mandragoræ succo adiectis. Fomenta autem fiant per aquam & oleū in vesicis bubulis semiplenis admota: aut polentam calidam in sacculis aut detritæ vestis panniculis ligato, & pro fotu admoueto. Post cataplasmata etiā cerata imponātur, ex œsypo, & cera, & sicyonio aut gleucino oleo cum castoreo apparata. Quòd si neque sic mali tumultus cesset, cucurbitam affigemus locis vnà cum scarificatione. Cæterùm vbi euidens declinatio apparuerit, H ad emplastra & malagmata transeundum est. Porrò catheteris immissionem ad inflammatam vesicam, in viro quidem non probo: etenim quum laboriosè immitti queat, dolores exacuit, & inflammationē auget. verùm mulieri ipsum adhibere nihil absurdum: breuis enim in

ipsis vrinæ meatus existit,& rectà situs,vt citra dolorem hoc molimen admittant.Si verò vrinæ suppressæ periculum vrgeat,necessariò ad catheteris vsum confugimus, non quòd affectionis molestiam tollat, sed vt vrgentem vrinæ suppressionem corrigat,& à præcipiti periculo liberet.Post vrinæ prolectationem,rursus ad eadem mitigatiua auxilia accedendum,vsquequo inflammatio soluatur aut suppuretur.Solet autem sæpe repente inflammatio solui,erysipelate iuxta cutis superficiem oborto,& permanente,neque rursus intrò recurrente: imò & lotio multo eiecto,sæpe id eadem iudicatione liberum hominem reliquit.nihilominus tamen etiamsi hæc appareat, iis remediis insistere oportet, quandoquidem vtplurimùm tensione aliqua facta ac oborta,continuæ exacerbationes fiunt,& mali cõstitutio diuturna. At verò vbi periculosæ accessiones cessarint,& morbi constitutio iam fuerit inueterata,ad vnguenta quæ humores ex profundo euocant ac transferunt(metasyncritica *Græci* appellãt) & ad malagmata, trãseundum est,quæ cutem rubefacere possunt.

De sanguinis ex vesica eruptione,& de grumis eiusdem, Cap. XXVII.

EST & alius acutus vesicæ morbus. rumpitur autem vena in ipsa,& partim quidem sanguinem foras mittit,partim verò intus condensatur.Sanguine autem condensato,& grumis coactis , æger animo linquitur & pallescit,pulsusque paruos,obscuros,& densos habet , mœrore angitur,refrigeratur,ac virib⁹ destituitur. quũ verò grumus aliquando in vrinarium meatum inciderit,is etiam lotii excretionem supprimit.verùm omnino difficilioris curæ censenda est eruptio ex erosione facta.Quare quamcelerrimè,velut etiam in aliis sanguinis eruptionibus,auxilium ferre oportet, extremas partes constringendo,& pectinem ex spongiis posca imbutis irrigando. Quòd si inflammationem suspectam habes, lanas succidas vino & rosaceo madidas imponito. Cæterùm prædictum periculum, compendiariam curam facere conuenit,& nequaquam rem differre:& si quidem nihil prohibeat,venam secare partita sanguinis detractione, vt eo modo sæpe & paulatim sanguis detractus reuellatur : ægri verò in decumbendo sursum versus collocentur, & coxendicibus ipsorum leuandis & simul refrigerandis spongiæ posca imbutæ subdantur, aut pelles substernãtur:summè autem prosunt vrgente malo cucurbitulæ iliis ac lumbis affixæ.Post irrigationes autem,cataplasmatis vtendum,sanguinaria,rubo,plantagine,perdicio,mali Punici floribus, lẽtisci & myrti foliis.horum vnumquodque cum polentæ flore pro cataplasmate imponẽdum est,& frequẽter priusquam tepescat,altero imposito,auferendum.Optimè etiam faciunt ex palmis, acacia & hypocisthide ac alumine apparata cataplasmata, & quæ his similia existunt.Summè autem cinis linteoli vsti auxiliatur,si palmis admisceatur,aut alicui ex epithematis infarciatur. Spongia item pice liquida imbuta,vsta & epithematis admixta,mirificè sanguinis eruptiones sistit.Cæterùm detritæ vestis panniculus vstus,& spõgia vsta,nõ solùm forinsec⁹ locis apposita,sed & cũ plãtaginis ,aut sanguinariæ,aut herbæ sideritidis succo vesicæ infusa,maximopere auxiliantur.Oportet autem infusi fistulam aliàs catheteri similem esse,verùm ex summo vtriculum aut vesicam adaptatam habere. quandoque & sedi hæc infusa prosunt. Insessus autem conueniunt ex consimili materia constructi.nam & posca & lentisci decoctum,itémque rubi & similium eis conuenit. Danda autem & in potu pharmaca eductioni sanguinis apta tũ simplicia tum composita,veluti sunt rheon Ponticum tenuissimè tritum,& loti arboris scobes & ramenta,præsertim corticis eiusdem,& glycysides,aut pæoniæ grana rubra duodecim,terra Samia & Lemnia,sphragis appellata,hippuris,centaureæ magnæ radix,thuris cortex , & similia.Optimum verò & hoc est,quo Archigenes vsus est. Ad sanguinem mingentes, Archigenis. Aluminis scissilis drachmam vnam,gummi obolum vnum,tragacanthæ drachmas duas,in passo diluito, & in pastillos redigito,& ex eis obolos duos cum passo præbeto. Ad

A sanguinis è vesica eruptionem, Asclepiadæ: Balaustii, acaciæ,succi hypocisthidis,cuiusque drach. quatuor , aluminis scissi drachmas duas.in pastillos cum aqua digerito,& obolos tres cum vini myrtitæ cyathis tribus exhibeto.Porrò quibus sanguis in vesica in grumos cogitur, primùm tentandum est vt pharmacis diffundatur. Artemisia igitur in potu præbenda est,& elichryson, & Cyrenaicus succus,aut laser purum,aut conyza præsertim parua,absinthium,raphani semen,rubi succus,betæ succus, leporis coagulum aut hœdi , vnumquodque cum aceto B mulso.Ego autem,inquit Galenus,pharmacum eis præbui bibendum quod lapidem confringit,ex aceto mulso:imò ipsum per se acetum mulsum exhibui,& quibusdam ipsorum grumi dissoluti paulatim per lotium prodierunt.Quòd si hoc modo nihil proficias, sed vrina supprimatur,necessitatem inducet catheteris adhibendi,per quem vbi vrinas eduxerimus,rursus prædicta in potu exhibemus præstantia ad grumorum coactorum dissolutionem:si verò neque grumi sic dissoluantur , intercapedinem inter anum & pudẽdum,perinæon *Græcis* dictam, C infernè dissecare oportet, quemadmodum in calculosa vesica est prædictum,& eductis grumis,de cætero velut ad sanguinis eruptionem,vesicæ opitulabimur.vbi verò sanguinis eruptio cessarit , velut alia vlcera curato . At verò sanguinis ex cole eruptiones,epithemata colem refrigerantia,& quoddam ex prædictis infusum sanant.

Quæ tubercula in vesica maturescere oporteat, Cap. XXVIII.

OPtimum quidem est in principio conari quò tubercula dissoluantur,vt ne in pus permutentur.Si verò D id citò fieri non possit,auxiliorum vsu ea matura facere oportet,quæ suprà renibus cataplasmatis modo dixi imponenda,atque amplius adhuc nasturtio cum erui farina & melle,& columbino stercore cum caricis imposito.Fomentis autem & aliis remediis vtendum , quemadmodum istic est prædictum . Vtplurimùm verò circa vesicæ collum suppurantur . quapropter etiam vrinæ stillicidium amplius inducunt . suppurantur & in vicinis sedi locis,& magis recrementi egestionem impediunt.Suppurãtur etiam circa pectinem vtrinque:verùm E non difficile est ea coniectare,tum loci dolore tum grauitate:atque ipso adeò tactu . duriora enim & calidiora sunt corpora quæ suppurationem incurrent.Ex tuberculis etiam quædam foras vertũtur ad sedem,quædam quocunque cõtigerit defluxus.Periculosa igitur & hæc sunt ac omnino lethalia:periculosiora autem sunt quæ intus rumpuntur.

De vesicæ vlceribus, Rufi, Cap. XXIX.

SI vesica sit exulcerata,aut propter abscessum , aut ob tuberculum quod præcessit,aut ex ruptura,aut ob flu- F xionis erosionem , aut ob aliam quamcunque causam, ægros dolor acutus vesicæ omni quidem tempore comitatur,maximè verò tempore mictionis & excretionis puris.& si quidem sordida fuerint vlcera, fæculenta simul excernuntur & mucosa,& quæ crassam subsidentiam ad modum farinæ habent:aliquando autem & pelliculæ tenues ad modum foliorum & lamarum cum vrina excernuntur.Si verò serpendo depascant vlcera, subcruẽta excernuntur & saniosa ac fœtentia.Ad hæc accedunt vrinæ emittendæ difficultas,& pudendi arrectio ac petulãtia, G & dolor non solùm quum vrinæ meatus fuerit affectus, sed & quum tale quippiam in profundo existit. Cognoscetur autẽ num in profundo , siue iuxta vrinæ meatũ sit affectio,ex eo quòd,si in amplitudine sua vesica sit affecta,dolor circa pubem cõsequatur:si verò iuxta collum vesicæ vlcera consistant , tempore mictionis tantùm,& maximè vbi mingere inceperint ac cessauerint , dolor sentitur:atque id amplius contingit si vrinæ sint acriores.Omnes quidem igitur assiduè decumbunt, & neque H erecti stare possunt,neque reclinati quiescunt:ab indefinẽte dolore,febribus,vigiliis,& colliquatione perimũtur:alii quidem citius,alii tardius . Dolores enim acuti sunt & vlcera iniucunda , partim quòd vrina assiduè ea contingat,partim quòd vrina natura acris existat:neque, quanuis plurima excernatur, vniuersa vesica euacuari possit,

poffit:fed femper ex vrina quippiam in ipfa relinquitur, quod continuè vlcera contingit: fempérque vefica lotio plena exiftit.etenim quum multitudo eius euacuatur,vefica contrahitur,& quod in ea relictum eft quantũuis modicum,id ipfum omnes eius partes contingit,& quantum rurfus repletur,paulatim fimul extenditur. Propter hoc ipfum itaq;,& quòd neruofa eft,infanabilia vtplurimùm eius vlcera exiftunt:periculofiora autem funt quæ ex erofione orta funt,& modica fpes eft ea reftaurandi. Attamē quum fæpe etiam præter expectationem quædam eueniant,cura eft aggredienda, per quam fi nihil aliud, certè accefforii dolores minuentur. Primùm igitur perfuadendus eft æger vt decumbat, & in lecto quietem toleret,idque maximè fi febres fimul adfint:deinde remedia febribus intermittentibus adhibenda. Maximum verò hìc fuerit lactis potus, neque fcio an poft vllum aliud remediũ fecundo faltem loco id fit habēdum:nam & afperitates lenit,& vlcerationes eluit,aliâfque affectionem extergit.reliquā verò diæta frugi fit & commoda,vt ne vrina acris fiens mordeat ac irritet vlcera. Per pharmaca etiam confolari ægrum oportet, quæ fupernè pectinem amplectantur:& fi quidem cum inflammatione exulceratio confiftat,cataplafmata ex lini femine & fœnogræco apta erunt,& reliqua quæ inflammationem foluere poffunt:infeffiones item & fomenta ex oleo &per fpongias. quin & cerata imponēda ex œfypo, butyro,adipe anferino,& ftyrace apparata,& ceratum myrteum quod pro ceruffa,Samiam terrā aut Lemniam, fphragidem appellatam, aut minium finopicum, aut diphryges habet admixtũ. Quòd fi loci violentius coarctentur,nardinũ quidem fit ceratum : maluæ autem radices probè in aqua mulfa coctæ,deinde tritæ, in ceratum infarciantur, aut cerata ex meliloto & fœnogræco fimiliter adhibeantur, aut quod tetrapharmacum, itémque quod enneapharma cum infcribitur:laxationem enim mali faciunt. verùm his omnibus aliquid fatis amplum de ftyrace addēdum. Porrò fi exulceratio pafcendo ferpat,epithematis fubadftringentibus vtendum eft, atque his quidem calidis, vt ob calorem quidem partes circumdolitantes leniendo iuuent: ob poteftatem autem ipforum, nomen vicinos locos apprehendere prohibeant. Sylua horum fæpè iam relata eft, vtpote in palmis, vuis paffis, gallis, malicorio, alumine, acacia, hypocifthide,& fimilibus fita.ex his fingula aut palmis excipiuntur, aut cataplafmatis ex loliacea farina.decoctio autem fit in pofca. Vtendum etiam pharmaci per catheterem infufione,ita vt in inflammatis & exafperatis, lac recèns mulctum infūdatur, aut rofaceum optimum recèns tepefactum. Si verò nihil horum adfit, aqua dulciffima tepida affiduè infundenda, mordacitatis tempore inftante. in inteftinum quoque per fedem ptifanæ fuccus infundendus eft,& feminis lini fuccus, & cucumeris femen decorticatum tritum cum lacte,rofaceo oleo ad fingula inftillato. Cæterùm vbi clyfterem adhibere velis ei qui veficam habeat affectam, non fupinum ipfum decumbere oportet : non enim permittunt veficæ infufum intrà tranfire, vtpote induratæ & graues factæ, & inteftino incumbentes: verùm in genua pronum reclinare hominem oportet,atque ita infufum adhibere. in hac enim fitus figura veficæ fecedunt, & inteftinum laxant, quò infufum affumere poffit. Frequenter autem & in aquam calidam defideant ægri,& in decoctiones relaxantes:nam hæc mitigant dolores.At verò vbi vlcera iam pafcendo proferpāt,per catheterem iniicienda funt quæ depaftionem fiftere poffunt.Multa autem eius generis funt, fed plurimis itémque nobis familiare eft ex charta ficcum pharmacum, quod cum rofaceo infundere oportet.Facit & Mufæ paftillus, cum paffo Cretico tepidus infufus. Quòd fi verò fordida fint vlcera, pharmaca infundenda funt quæ repurgandi vim habent: velut eft Epigoni chlora fiue viridis compofitio: item quæ Ifis appellatur,multo rofaceo diluta, aut ea quæ ex herbis conftat, aut huiufmodi quæpiam alia fi verò acrimonia cōfequatur &mordacitas,lac recèns mulctum cum optimo amylo infundatur,aut pompholyx pluribus aquis elota & exficcata, atque deinde cum lacte diluta:

A aut collyrium after infcriptum, aut quod cycnarium appellatur:aut paftillus ex phyffalide,aut panchreftus à commoditate dictus, qui fomnum inducit. Quum verò repurgata fuerint vlcera, adiuuare oportet quò ad cicatricem perducantur, aque id per infeffus adftringentes, & eiufdem facultatis epithemata. Emplaftrum igitur ex ouis commodè fuperponitur,& ex hordeo vfto,& ex cadmia, tripla eorum parte cum cerato myrteo aut rofaceo contemperata. Si verò magis fluxione affectio infeftetur,poft repurgationem vlcerum,emplaftro ex falici-

B bus,aut Icefii, aut ex lolio vtendum eft, donec intotum ad cicatricem perducantur. Atqui noffe operæpretium eft quòd in quibufdam ob folidam cicatricem inductam,feminis meatus excæcantur, & vis generandi perditur: ita vt appetentiam quidem habeant ad coeundum, nihil autem intotum feminis emittant. atque hæc affectio penitus incurabilis exiftit. Cæterùm fi ad multum tempus exulceratio duret, quemadmodum in plerifque fieri confueuit, tunc fanè & exacerbationes & internalla fiue remiffiones ægros apprehendunt.quare in

C exacerbationibus quidem cataplafmata, & fomenta & irrigamenta leniendi vim habentia adhibeantur. remiffionis verò tempore,ductu ad deftruendum malum apto vtendum eft. Pecten igitur iuxta membranæ peritonæi appellatæ, locum per malagmatum ad hanc rem deftinatorum impofitionem rubefiat: funt autem huius facultatis,id quod ex lauri baccis conftat,& epithema viride appellatum,& fimilia:maximè verò quæ ad calculofos renes funt præfcripta. quin & finapifmo vtendum: & diæta viribus reparandis apta eft conftituenda. Quòd fi

D non manfuefcant,& diutius durent affectionis difpofitiones, cruftas circa pectinem & peritonæon membranā infligere oportet, aut per pharmaca, aut per ferrum, finerèque vt per multum tempus vlcera fe per effluxionē repurgent. Neque verò ineptè pharmaca dolorem leuantia in potu exhibueris, fi vehementes inftent dolores.Et fanè quidam iam papaueris fuccum erui magnitudine cum croco & myrrha lacte diffolutis in podicem indiderunt,aut cerato ex adipe anferino apparato permixtum & lana exceptum eodem modo intruferunt,fcimúfque eos non vulgarem commoditatem inde confequutos.

E Affumantur etiam quæ per os exhibentur, fi quidem vrgeat vrinæ emittendæ difficultas: veluti eft papaueris albi tofti femen, quod drachmæ pondere tritum in tres cyathos decocti floris iunci odorati, aut calami Indici, aut radicis dulcis infpergitur & exhibetur: his fortiora funt,meon,phu,acorum,daucus. Plurimùm autem exulcerationis dolorem mitigat hoc: Semen cucumeris granorum triginta,nuces pineas duodecim,amygdalas amaras decorticatas quinque,croci quantum ad colorandum

F fatis eft,quotidie ieiunus accipiat cum lacte recèns mulcto,aut paffo protropo,aut vino,aut fapa.quòd fi leni⁹ red dere velis,pro nucibuspineis maluæ femen pari modo recte conieceris. minore item moleftia ab ægro procedet vrina fi tragacantha prædictis commifceatur. Probè autem exulcerationem iuuant verbenacæ rectæ folia cum paffo potata, in duobus cyathis diffoluta, quò facilè potu accipi poffint. Ad vrinæ difficultatem quidem & ad ipfam exulcerationem pariter conueniunt, papaueris albi femen, amylum, myrti baccæ nigræ, fin-

G gulorum drachmæ quatuor, croci oui affati dimidium: vnito & drachm.I. ex paffo dato. Quòd fi multum pus efferatur, ferulæ vftæ drachm.I. ex paffo diluto exhibita, ipfum repurgat. Deinde autem fingulis diebus cucumeris femen decorticatum, & crocum, obolorum II. pondere, & nuces pineas pityidas appellatas defquamatas quinque, & anifi obolos tres, fimul trita cum vino mulfo ex calida aqua temperato,exhibeto.Cyphi item & cyphoeides ad hepatis vlcerationes præfcripta,in paucis

H adeò diebus veficæ vlcera perfanare poffunt. Ego autē, inquit Archigenes,ad vetera vlcera hoc vfus fum, neque opus fuit mihi pharmaco magis variegato. Trixaginis, chamæpityos,cuiufque drachm. XXI.afari drachm. VII.piperis albi drach.V II.cinnamomi drach.I. quamtenuiffimè terito, & vnita fimul reponito. Ego, inquit, ex

co cochlearia duo,cum paſſo diluto præbeo.Quum verò morſus contingit vlceroſus,amyli cochleariis duobus, & ſeminis cucumeris granis xv.adiectis,quod volui ſum aſſequutus.Suffecerint quidem igitur volentibus bona methodo remediis vti, hæc à Rufo & Archigene præſcripta pharmaca. Apponam tamen & alia conſimilia, itidem à veteribus tradita. ſint autem præſcripta eorum quæ deſcribentur quod ad vſum pertinet,exempla. Andromachi, ad vlcera renum & veſicæ. Seminis lini, ſeminis papaueris albi, ſeminis cucumeris repurgati,tragacãthæ, ſingulorum drach.ii.amyli drach.iiii.cum aqua conterito,& in paſtillos nucis Ponticæ magnitudine redigito,ex eiſque drach.i.cum paſſo diluto dato. Aſclepiades autem & Eras hoc modo apparant ad aſſiduos morſus, & ſanguinis ex veſica eruptiones. Seminis lini torrefacti, ſeminis cucumeris repurgati,ſeminis papaueris albi,tragacãthæ,cuiuſque drach.vi.paſſi quantum ſatis eſt,apparato,& Ponticæ nucis magnitudine cum paſſi diluti cyathis ii. præbeto. ad ſanguinis eruptiones, cum aqua dato. Oribaſii,ad veſicæ vlcera.Profunt & his quidẽ quæ ad renes affectos ſunt deſcripta : propriè autẽ in potu accepta:portulacæ ſuccus cum paſſo,graminis decoctũ,lac, vinum dulce,cupreſſi coma cum myrrha, erui magnitudine. Ad veſicæ dolores: Seminis lini cochlearium i. ex paſſo, ſeſamum, ſeminis hormini drach.i. oxyſchœni ſemen,loti arboris bacca,ſeminis papaueris drach.i. cum aqua mulſa,floris cotoneorum decoctum. Eiuſdem,ad renum & veſicæ exulcerationem. Nucum pinearum heminam Italicam, phyſſalidas numero x. nuces iuglandes octo,(alii x.habent)croci drach.viii. ſeminis rumicis dr. viii.opii drach.iii.ſeminis cucumeris decorticati drach. iii.ſeminis apii drach. iii. mellis cocti quantum ſatis eſt. datur obolor .iii.pondere. Aliud,Andromachi,ad veſicam exulceratã & vrinæ emittendæ difficultatem. Nuces pineas xxx.amygdalas præmundatas vſtas viii.carnes palmarũ xxxv.tragacanthæ drach. iiii.ſucci radicis dulcis drach.ii.croci obol.i.myrrhæ tantundem, excipe paſſo,ac vtere vt dictum eſt. Aliud,ad veſicæ vlcera & inflammationes. Nuces pineas xx.ſeminis cucumeris grana xx.amyli obolos iii. ſpicæ nardi drach.i. ſeminis apii drach.ii.Spica & apium in ſextario aquæ vno coquuntur: deinde ad decoctum prædicta miſcentur. dantur cyathi ii.ad vehementes morſus,calefacti. Aliud. Amyli dr. octo, baccarum myrti nigrarum maturarum carunculæ drachmas viii.ſeminis papaueris drach.xvi.paſſi protropi quantũ ſatis eſt,apparato,& nucis Ponticæ magnitudine ex paſſo dato. Paſtillus ex phyſſalidibus,vt tradit Eras. valet ad renum & veſicæ affectiones, etiamſi pus aut ſanguis, aut corpuſcula mucoſa, aut fibris ſimilia, aut craſſa,per vrinam exeant. Facit & ad ſcabioſas affectiones, & ſtillicidium vrinæ, & vlcerationes ægrè cicatricem recipientes. idem & bibitur & in veſicam iniicitur.

Granorum herbæ phyſſalidis numero xxv.ſunt autem halicacabo ſimilia,paulo tamen maiora : amygdalarum thaſiarum decorticatarum, croci, nucum pinearum toſtarum,ſeminis rumicis hortenſis deſquamati, ſingulorũ drach.iii.ſeminis cicutæ, opii, ſeminis fœniculi,cuiuſque drach.iii.ſeminis hyoſcyami albi, ſeminis apii cuiuſque dr. ſex, ſeminis cucumeris ſatiui deſquamati drach. xii. Excipe paſſo, drach. i. præbe febre carentibus, cum paſſi diluti cyathis iii. febricitantibus, cum aqua. cæterùm ſi vehementes fuerint dolores,etiam ante ſomnum præbe. per catheterem item iniice. Vtere autem vt efficaciſſimo.quidam etiam nucis Ponticæ toſtæ drach.iii.addunt.

Aliud ad omnem renum & veſicæ exulcerationem,omnémque emittendi vrinam difficultatem,&calculi affectionem. Portulacam exuccato, ſuccúmque reſiccato, & in paſtillos redigito, drachmámque vnam cum aqua calida potandam præbeto. Paſtillus ex tragematis ſiue bellariis, ad renũ & veſicæ exulcerationes. Vuarũ paſſarũ albarũ mundatarum beſſem,nucum pinearum ſextantem,ſeminis cucumeris decorticati,baccarum myrti exacinatarum, amygdalarum amararum delibratarum aut dulciũ,amyli,palmarum pinguium, ſeminis apii, ſingul. ſextantem,ſeminis papaueris albi drach.iiii. tragacãthæ,

A croci,radicis dulcis, cuiuſque drach. iiii. myrrhæ drach. ii.redige in paſtillos cum Cretico paſſo.Exhibe drachm. i.cum paſſi cyathis ii. Aliud,experimento conſtans,Olympii ſophiſtæ,ad exulceratam veſicam. Rhei Pontici drach.iiii.ſeminis cucumeris decorticati drach.iii.ſeminis hyoſcyami drach.ii. ſeminis maluæ drach.v.nucũ pinearum toſtarũ drach.vi. ſeminis apii drach.i. amygdalas amaras delibratas lxx. cum ſapa ſubige, & Ponticæ nucis magnitudine præbe, cum paſſi diluti cyathis tribus. Aſclepiadæ pharmacum accommodatum, ex cu- B ius vſu multos renum affectione apprehenſos intotum liberatos ſcimus. oportet autem ad multos dies pharmaco hoc vti.Sanat etiam veſicæ affectiones:datur &calculoſis. remedio eſt & colicis.Habet autem hoc modo. Nucum Põticarum repurgatarum,amygdalarum amararum mũdatarum,ſeminis cucumeris depurati,ſeminis caroi,ſing. drach.iii.ſeminis papaueris albi,aut ſi nõ adſit,cicutæ dr. vi.croci,ſeminis maluæ,opii,cuiuſq; dr.vi.ſeminis hyoſcyami albi drach. xii. ſeminis apii drach.xii.excipe melle cocto,& informa paſtillos,datóque obol.iii. cum aquæ C mulſæ cyathis tribus. Aliud,ad exulcerationes renum & veſicæ. Damaſonii drach.ii.palmarum drach. x. nucum pinearum drach. viii. ſeminis cucumeris drach. iiii. aniſi drach.ii.amygdalarum amararum drachm.ii.croci drach.i.dato obolos vii.ieiunis cum paſſo diluto. quòd ſi damaſonium non adſit,eryngium conieci. Vtere etiam Xenophili antidoto ad calculoſos,capite xiii.præſcripto, & ſimilibus quæ ad exulceratã veſicam itémque renes valent,vnà cum hoc quòd arenulæ minguntur.

D

Diæta ex libris Archigenis, Cap. xxx.

Vitet æger omnem delaſſationem,& longiorem ac efferuentem geſtationem, maximè verò quæ fit in equo,vigiliáſque &omnẽ vehemẽtẽ concitationẽ:& è cõuerſo perpetuum otium,& balneorum aſſiduitatem.amplius autem & cruditates,& ſuprà quàm conuenit repletiones,& nequid crudum in cibo accipiat, & neque quod ægrè concoquitur,aut facilè corrumpitur,aut inflationes parit,ſumat:maximè tamen vitet quæ facilè aceſcunt, & quæ craſſi humoris ſunt,quæ vrinam cient, quæ ægrè ſe- E cernuntur, quæ difficulter infernè excernuntur, & quæ amplius ventrem perturbant.item omnia acria & feruẽtia,& quæ accepta amplius adſtringunt,& magis reſiccãt, & non nutriunt:& quæ ſtomacho inimica ſunt,&quæcũque bilem,aut pituitam præcipuè,gignere poſſunt. quare & multus potus, & meracior potus, ac ieiunus potus, omnes incommodi exiſtunt,&vice verſa longa ſitis,& inedia,& eduliorum varietates, & ſuperflua condimenta: omne item nidoroſum & graueolens & putridum & crudum,præſertim olus,incommodum.Hæc enim omnia tũ F renum tum veſicæ vlceribus inimica ſunt.atqui ſiquando appetitui gratificari velimus,lactucæ cauliculos,aut ſerin, cruda & cocta,minore offenſione ſumere poſſunt. A placentis verò & aliis pinguibus abſtinere oportet,& à plerisq; bellariis. vua paſſa enim non incõmoda eſt, & nuces pineæ recẽtes duabus aquis maceratæ,& amygdalæ virides quidẽ,maturæ tamẽ & probè mũdatæ,ſiccæ verò nõ vetuſtæ, ſed præmaceratæ & decorticatæ. licet & piſtacium ſumere,melius quidem viride, aut ſi id non adſit, madefactum:minimè verò vetuſtum. Thebaica autem G palma caryotus qui os non habet,ſiue id à natura, ſiue arte ei contigit,acerbior eſt,& ſtomachi & renum & veſicæ debilitati conuenit. Cæterùm genera quidem reliquorũ tandem deſcribantur : ſpeciatim autem panis ſit recens clibanites decenter apparatus.Ex volucribus,montanæ& teneram carnem habentes & non antiquæ. Ex pedeſtribꝰ,cõueniẽtiores ſunt hœdorũ extremitates. Ex aquatilibus,ad renũ &veſicæ vlcera magis cõgruũt,apua marina minima aſſiduè comeſta. nõ inepti ſunt etiam aſelli parui, & qui gobii appellantur:extergunt item vlcera,gam- H marus,locuſta, & aliquantulùm etiam ſquilla. cancer autem fluuialis,velut remedium præbeatur,& echinus recẽs familiariter permittatur : ex conchis verò & peloridibus parum quiddam varietatis gratia detur. Pro liquamine autem,intinctus ac voluptatis gratia, acetum modicum,

& quamminimum gari albi & boni concedendum. Parcè autem vtendum eſt pipere & laſeris ſucco, naſturtióque & ſinapi. ab eruca verò intotum abſtinendum. nam & venerē excitat. coitus autē omnibus renū & veſicæ affectionibus inſenſiſſimus eſt, & maximè ſenibus ac natura imbecillioribus. Omnia porrò quæ in cibo ſumūtur, mediocris multitudinis ſint, etiamſi vtilia eſſe ferantur. Aqua pluuia non corrupta omnino melior eſt: ex aliis verò quæ nullam omnino guſtanti qualitatem exhibet, exquiratur. A frigidæ potu intotum abſtinendum. frigidum enim vlceribus inimicum. Balnei verò rarus ſit vſus. quò verò aliquando appetentiæ gratificemur, & laſſitudinem refoueamus, permittatur. Cæterùm naturales aquas experiri nō inutile fuerit: aluminoſas videlicet, ſulphurulentas & conſimiles, quales ſunt albulæ, & lactei temperamēti atque teporis. Frigida etiam lauare ac irritare, commodiſſimum eſt: ſupra naturam enim vlcerationes ægrè ſanabiles, tum externas tum internas, deſtruit.

De albularum aquarum potu.

Conferent itaque aquæ albulæ, ſi adſint, & conſimiles poſt matutinam deambulationem, trium heminarum menſura prima die potatæ: deinde vſque ad quinque & ſex heminas perueniendum. Ad hoc enim quòd inteſtinum eluunt, aer etiam ipſarum fuliginoſus, veſicam ad doloris ſenſum percipiendum hebetat, & humoribus ſegregatis, puriorem ac lucidiorem ſanguinis vaporem reddit. quin & ipſæ aquæ vlcera vtiliter repurgant, & cum voluptate infrà ſubeunt, atque adeo nihil ægro ſanando efficacius deprehēdere poſſis. hora autem calidior ad eas accipiendas apta eſt. Quòd ſi non adſit huiuſmodi aquarum qualitas, adſint autem aliæ nullam guſtui qualitatem exhibentes, ſed latè ſe ad guſtum diffundentes, hæ ipſæ reliquis meliores ſunt cenſendæ, & proximo ab eis loco bituminoſæ. Nitroſarum etiā, ſi adſint, & ſalſarum experimentum ſumere prodeſt: maiorem enim quàm credi poteſt, ſæpe ex his ſuccedentem vidi effectum. Intercapedine autem & diſtantia à balneo facta, aridarum rerum comeſtio primùm vtilis eſt, niſi ſitis ſimul adſit: tunc enim aqua calida modica ſitis extinguenda eſt, aut aliquo vino dulciore. adſit autem & œnanthites & myrtites vinum: nā ea poſt balnea & exercitia vtiliter ad vlcera delabuntur.

De veſicæ fluxione, & iis quæ capillorum forma exeunt cum vrina, Archigenis, Cap. XXXI.

FIT aliquando & fluxio circa veſicam, vt aliquando quidem mucoſa, & foliis ac lamis ſimilia, itémque craſſa excernantur, & aut crebrò aut poſt temporis morā lotia reddantur: aliquādo autem aquoſa & tenuia. Nouimus autem quoſdam etiam pilos per lotium eieciſſe, modò inuicem perplexos, modò ſimplices, & aliquando valdè longos, aliquando breues, atque eos omnes à fluxione productos. hæc ſanè Archigenes. Galenus autem de hoc ita inquit, Capillis ſimilia etiam Hippocrates cum vrina prodiiſſe vidit, & nos ſanè vidimus quandoque palmi lōgitudine, quandoque etiam longiora aut breuiora. ex colore autem & compage, perſuaſus ſum ex craſſo & viſcoſo humore calfacto & reſiccato in venis eos coactos eſſe: quare quumprimùm vidiſſem, per vrinam cientia pharmaca medelam futuram ſperaui, atque ita ferè omnibus contigit. Cæterùm quibus hæc affectio accidit, nulla renalis mali acceſſione, neque antea neque poſtea ſunt vexati, poſtquam videlicet per vrinam ducentia pharmaca ſunt curati. Archigenes autem, Ad hæc, inquit, fluxiones ex locis remouere oportet, vniuerſique corporis habitum, maximè verò circa renes & veſicam locos vendicare atque corroborare.

De priapiſmo & ſatyriaſi, Galeni, Cap. XXXII.

PRiapiſmus, tentigo eſt membri pudendi, & auctio in longum & ſpiſſum citra rei venereæ appetentiam, ex caliditate quadam acquiſititia cum inflammatione quadam & dolore locorum conſiſtens. Appellationem autē accepit priapiſmus à Priapo videlicet Satyro: tale enim à natura habentem pudendum homines fingunt & pingunt. Fit autem affectio aut ob dilatata venarum ac arteriarum in pudendo ora, aut flatu vaporoſo iuxta antroſum neruū, ipſum inquam pudendum, oborto. Mihi autē,

A inquit Galenus, propter vtrunque fieri videtur, ſæpius tamen ad dilatata venarum ora conſequi. Aliquando autē propter abſtinentiam à rebus venereis, quidam hac affectione apprehenduntur, atque hoc ipſum eis qui multo ſemine abundant, ſimúlque præter cōſuetudinem ſe abſtinent, euenit, quum non per frequens & multum exercitium, ſanguinis abundantiam diſcuſſerint. maximè verò hoc illis contingit qui rebus quidem venereis opus habent, in imaginationem autem ipſarum perueniunt per viſiones, quæ ipſos in rerum venerearum recordationem

B impellere poſſunt. Cæterùm dolores eis contingunt quales tetanici habent, & ii qui reliquis membris diſtenduntur: inflatum enim & diſtentum pudendum, conuulſionis modo afficitur, & ex præcipiti hoc modo affecti pereunt, niſi confeſtim eis auxilium feratur. quum verò moriuntur, ventre inflātur & frigidū exudant. id quod & eis euenit qui aliis conuulſionis modis perimuntur. Propter dolores igitur & inflāmationes, venā ſecare ſtatim à principio cōuenit ab affectione prehenſis, & in inedia adſeruare vſque ad dies tres, irrigaréque pectinē & coxendices vnà cū pudēdo, ex lanis ſuccidis vino & oleo imbutis: ſiti

C item premere, & aluum obturatam euacuare non acri minimum clyſteri, ne inflammationes exacerbentur. cibum autem exhibere frumentaceum paucum atque omnino nihil inflantem, & in aquæ potu continere. Quòd ſi diutius duret affectio, etiam cucurbitæ cum ſcarificatione affigendæ ſunt: & ſi amplius ſanguinis multitudo adiacere videatur, hirudines adhibendæ in ipſum locum: cataplaſmata verò imponēda ſunt ex cruda ordeacea farina. Optimum etiam fuerit aluum ſubmollire per betæ & maluæ

D decoctum, pauco mercurialis ſucco admixto. Concharum item decoctum in potu exhibendum. ab efficacioribus autem purgantibus pharmacis intotum abſtinendum. Cauenda etiam quæ vrinæ ciendæ facultatem habent: vtendum autem cibis frumentacei generis qui leniter attenuare valent, citra manifeſtam calefactionem. Lumbis verò quæ euidenter refrigerant imponenda, velut eſt ſolanū, portulaca, hyoſcyamus & ſemperuiuū. Neceſſariò etiam coles & intercapedo inter anum & pudendum, ex aliquo leniter refrigerante illinitur, velut eſt ar-

E genti ſpuma, cimolia & ceruſſa, ſi aceto aut poſca aut aqua ſint diluta. Optimè autem facit in ipſis ceratum ex roſaceo optimo apparatum, & frigida aqua ſæpe elutum, ſi tā pudendis tum lumbis imponatur. Porrò in latus decumbere ipſos, ex re eſt, & ſubſternere ea quæ ad ſeminis profluuium dicentur: in potu amplius præbere quæ ad illos deſcribentur. A ſpectaculis verò & narrationibus ac commemoratione eorum quæ ad venerem excitare queant, penitus ſunt arcendi.

De ſeminis profluuio, Galeni, Cap. XXXIII.

F PRofluuium ſeminis excretio eſt eius præter voluntatem, citra pudendi tentiginem. nomen autem habet ex eo quòd inuitis profluit ſemen. Fit autem affectio ipſa ob retentiuæ in vaſis ſeminariis facultatis imbecillitatē. Quemadmodum enim in iis qui ſecundum naturam integris viribus præſtant, ea quæ in nutrimentum cedunt retinentur, & excrementa excernuntur: ſic in iis qui præter naturam habent, recrementa aliquando ob expulſiuæ facultatis infirmitatem retinentur, & ob retentiuæ debilitatem excernuntur, aut etiam ob aliquam aliam affe-

G ctionem quæ ſeminariorum vaſorum partes eodem modo quo expulſiua ſecūdum naturam facultas, mouet: veluti in comitialibus & aliis violentioribus conuulſionibus contingit, aliquando etiam in iis qui ex conuulſione moriuntur, vt videlicet ſemen eis excernatur. Profluuium igitur ſeminis, vaſorum ſeminariorū affectio eſt, non pudendi, quæ dolorem quidem non ita valde inferre ſolet, moleſtiam autem non vulgarem & pollutionem exhibet, ob aſſiduum & inuitis contingentem ſeminis flu-

H xum. Oboritur autem aliquando etiam ex ſeminariorum vaſorum fluxione: quandoque etiam ſatyriaſi præcedente, profluuium ſeminis ſuccedit. contingit autem affectio maximè pubertatem tranſgreſſis citra decimumquartū annum: imò aliis item ætatibus. Eſt autem ſemen quod profluit, aquoſum, tenue, citra appetentiam coeundi, &

vtplurimùm quidẽ citra sensum, quãdoque verò cum voluptate quadam promanans. Corrumpitur affectis sensim vniuersum corpus ac gracilescit, præsertim circa lũbos. Consequitur & debilitas multa, non ob multitudinem seminis profluentis sed ob locorum proprietatem. Non solùm autem viris sed & mulierculis hoc accidit: & in fœminis sanè ægrè tollitur. Cæterùm cura, communis est cũ ea quæ in omni fluxione adhibetur. Primùm igitur in quiete, & pauco cibo, ac aquæ potu affectos asseruare oportet: deinde etiã lũbos & pubẽ cõtegere lanis vino & rosaceo, aut œnanthino, aut melino madefactis. neque verò ineptæ sunt spongiæ posca imbutæ. Sequentibus verò dein bus cataplasmatis ex palmis, malis, acacia, hypocisthide, œnanthe, rhoe rubro, & similibus. Insessibus item adstringentibus vtendum est, ex lentisci, rubi, myrti, & similium, in vino austero siue mero siue diluto decocto. Cibis autem vtendum qui ægrè corrũpũtur, & difficulter permutantur, & reficcandi vim habent. Dandum etiam cum potu ac cibis, viticis ac cannabis semẽ, præsertim tostum. rutæ item semen ac folia, lactucæ semen & cauliculi, ac nymphææ radix. In potu verò quotidie pro communi aqua, aqua in qua ferrum sæpe extinctum est præbeatur. Quidam verò corticẽ radicis halicacabi ex aqua eis bibendum præbuerũt. neque ineptum fuerit huius aliquãdo periculum facere. Antidotus etiam hæc magnæ celebritatis, tum ad hoc modo semen profundentes, tum ad assidua in somnis profluuia cõmodè exhibetur. Seminis salicis drach. VII. calaminthæ drachm. VI. seminis viticis albæ drach. V. rutæ drachm. IIII. seminis cicutæ drach. II. cum aqua in pastillos digerito, & ex eis ad Ponticæ nucis magnitudinẽ cum poscæ cyathis tribus præbeto. Omnẽ verò acrium rerum esum, & multi vini potum, & olerum exhibitionem vitare oportet: diætam verò vniuersam reficcatoriam & adstringentem constituere. Post prima autem mox tempora, ad vnctiones & exercitatricẽm diætam transeundum, per quam totum corpus, & præsertim affecta, ad sanitatem perducantur. & plurimo deinde tẽpore circa vnctiones immorandum: paucies verò lauandum, si aut lassitudini aut cruditati mederi velimus. Bonum fuerit etiam (si nihil prohibuerit) ad frigidæ lauationem desugere, quæ omnem morbum ex fluxione obortum depellere consueuit: maximè si medicamentaria qualitate aqua prædita sit, velut sunt in albulis aquæ, quæ etiam in potu acceptæ eis summè prosunt. sunt autem sapore subsalso, & tactu lactei teporis. Conuenit item per interualla quædam, illitionibus & epithematis & malagmatis vti, quæ rubefacere & emollire possint, atque ea quæ in profundo hærent ad superficiem transferre. Decubitus porrò frequenter in latus fiat, calaminthæ foliis, & rutæ ac viticis substratis. Epithema autem in eis vsuuenit hocce. Capillum Veneris multum contundito & terito cum aceto, aut apii succo, aut seridis, aut psyllii, eóque cochlearum carnes coctas excipito, & simul in linteolum infarta coxendicibus imponito. Vtendum verò & præscripto ad priapismum cerato, & iis quæ paulo mox ad seminis in somno profluuia dicentur. Omnem autem de rebus venereis cogitationem excludere oportet.

De seminis in somnis profluuio, Philagrii, Cap. XXXIIII.

Semen in somnis profundere dicuntur, quicunque dũ dormiunt, naturæ genitale semen emittunt: quod ipsum eis vtplurimùm ob vitiati humoris materiam, aut materiæ multitudinem, aut ob partium seminalium robur contingit. Iam verò quidam & ob animi mœstitiam aut inediam, per somnos præter consuetudinem semen excreuerunt: atque id materiæ acrimonia irritati, non ob partium seminalium robur, pertulerũt. Huiusmodi sanè, qui videlicet animo mœsti fuerunt aut inediam diutius pertulerunt, intotum ferè nulla imaginatione præcedente, citra sensum etiam in somnis profluit semen: reliquis autem non solùm cum pudendi intensione, sed etiam cũ quadam proposita imaginatione quæ in somnis occurrit, inordinatè semen profunditur. Cæterùm pessimus corporis habitus hic est, quum semen multum & calidum aliqui generãt, quod eos ad excretionem vrget, atque post-

A quam per coitum eiecerint, exolutionem oris ventris patiuntur, & toto corpore exoluũtur, debilésque fiunt & sicci, & tenues, & pallidi. oculos etiam cauos habent hoc modo affecti. Quòd si à coitu venereo abstineant, propterea quòd ita afficiantur, capite discruciantur: itémque stomacho, & æstu fastidióque anguntur, nihilque magnopere ex continentia iuuantur: contingit eis per somnum semen profundentibus consimilia perpeti offendicula, qualia coeundo perpessi fuissent. Quidam verò ipsorum mordax & calidum semen percipiunt in excernendo, veluti ipsi
B confitentur. His igitur, inquit Galenus, consulere oportet, quò à cibis semen gignentibus abstineant: accipiant autem non solùm cibos, sed & pharmaca quæ semen extinguant, veluti est viticis semen tostum & perfrictum: folia item & flores venerem cohibere creduntur, non comesta tantùm sed & in potu sumpta & substrata. Lentium verò decoctum etiam membri tentiginem remittere ac sedare aiunt. Portulaca comesta, & lactucæ semen potatum, & nymphææ radix & semen in cibo accepta, semen refrigerando extinguunt. Ruta verò comesta
C calore suo semen coagulat & corrumpit. Calaminthen autem assiduè edentes, generandi potentia priuari dicuntur. id quod similiter & violæ albæ semen, & hederæ cacumina nigra tria faciunt. Cæterùm aqua fabrorum ferrariorum in qua ferrum sæpe extinctum est, assiduè potata, citra molestiam imminuit semen. Horum autem omnium sylua vniuersa, in secũdo huius tractationis præscripta est sermone. Compositis porrò ad ipsos vtor, tum iis quæ ad seminis profluuium sunt præscripta, tum hoc ipso. Ammii grana VI. fœniculi tantundem, foliorũ
D rutæ parum quiddam cũ caricis pinguibus tribus, per mensem semel edito, aut quotiescunque velis. Atqui assiduum eorum quæ vehementer refrigerant vsum, tum in iis quæ per os exhibentur tum in eis quæ forinsecus apponuntur, vitare oportet: veluti sunt ea quæ ex papauere & mandragora apparantur vnguenta. Illitiones autem à balneo adhibeantur ex mediocriter refrigerantibus. sũt autem hæc, oleum ex crudis oliuis expressum quod omphacinum appellatur: rosaceum, maximè quod ex omphacino est apparatum, & melinum. Componenda autẽ sunt
E aliquando vnguenta compage crassiora, ne videlicet facilè defluant. Compositio verò ipsorum est ex cera, & succo aliquo adstringente aut refrigerante commissis hoc modo: Ceræ partem vnam cum quadruplici oleo liquefacito, deinde in mortario cum manibus sufficienter emollito, & paulatim ex succo refrigerãte quantũ expedit instillato, vnito, ac vtitor. Succi verò ad hãc rẽ apti sunt, succus semperuiui, solani, vmbilici Veneris, psyllii, & sanguinariæ, tribuli, perdicii, nymphææ & portulacæ: verùm hæc succum non emittit, nisi ad eam contusam in pila,
F aliquis alius tenuis succus affundatur, vuæ præsertim immaturæ & rosarum, qui sanè in æstate facilè parabiles sunt: alii verò multi etiam aliis temporibus haberi possunt, veluti lactucæ, seridis, stratiotæque & lentium quæ in aquis nascuntur. semen lini etiam in aqua coctum, succum moderatè refrigerantem reddit: rhamni item foliorum succus, & quæ his similes existunt. Optimum etiam censetur laminam plumbeam lumbis supponere, tum eorum qui in somno, tum qui aliàs semen profundunt: multùm enim refrigerare consueuit. In iis verò qui
G plumbi duritiem ferre non possunt, consulere oportet vt ex prædictis herbis quædam arefactæ substernantur: quibus etiam viticis folia & modica ruta ac calaminthe commisceantur, maximè verò ipsæ rosæ. prosunt enim hæc citra renum læsionem. Vehementes nanque refrigerationes eorum quæ in lumbis subduntur, renes iniuria afficiunt. Ipsum etiam stratum, pelliceum sit & non valde molle. Decubitus porrò vtplurimùm in latus fiat, vitata forma decubitus supina, ne lumborum arteriæ inde supercalfiant. Atque hæc quidem communis est omnium
H quibus semen in somnis profluit, cura. Cæterùm eos qui prædictum vitiosum corporis habitum & constitutionẽ habent, de illis dico, quibus ex coitus vsu stomachus iniuria afficitur: illos, inquam, obseruare oportet quando maximè seminis multitudo quæ excretionem expe-

tat, cõgregata appareat:& tunc sanè in die quadã moderato ac boni succi cibo vsi, à cœna quum ad somnũ vertũtur, coitu vtantur: sequenti verò die quum sufficiẽter dormierint, & à somno surrexerint, linteolo corpus perfricẽt, donec cutis quendam attrahat ruborem: deindéque olei confricatione & intritu moderatè vtantur, & aliquantulo temporis spatio interiecto, panem bene fermentatum, clibanitem, purum, modicum, ex vino diluto accipiant, atque hoc modo ad consueta munia obeunda perueniant. Eo verò tempore quod inter olei intritum & panis exhibitionem intercedit, si locus adsit, in vicinia aptus, in eo paulisper deambulent: si verò hyemis tempus instet, melius fuerit tandiu intus deambulare. Abstineant autem à spectaculis & lectionibus quæ venereæ rei vsum in memoriam reuocare possunt. Et quotidie sanè hoc modo affecti exerceantur his exercitiorum generibus quæ per supernas partes fiũt. At verò corroborationem stomachi ex esu panis communem designamus in omni homine cui bilis efferuescit, & qui stomachum exolutum habet. Quare & hi circa horam tertiam diei modicum panem ex vino cum calida aqua diluto madefactum accipiant, atque ita ad consuetas operas prodeant.

De iis qui re venerea vti non possunt, Cap. XXXV.

QVI re venerea vti cupiunt, ignaua autem & impotẽtia mẽbra habent, infernas corporis partes exerceãt, inguináque & femora his confricent, pipere videlicet, nitro & euphorbio cũ oleo, vnguentísque ex huiusmodi rerum admixtione apparatis: exempla autem componẽdi paulo pòst dicemus. Dormiant in mollibus lectis, legántque quæ ad coitũ cohortantur, lectionibus itẽ ac spectaculis eiusmodi assideant. Cæterùm edulia & pharmaca ipsis conueniunt calefacientia & inflantia, veluti sunt, cicer, fabæ, alica, porri, bulbi, pastinacæ radix & semen moderatè, nuces pineæ, ari radix cocta, colocasii radix cocta, itémque dracunculi, vrticæ semen, rapi semen, erucæ tum folia tum semen, maximè agrestis: costus & piper cum vino mulso, satyrium, sesamum, horminum, amygdalæ moderatè, anisum polypodes & concharum genera omnia: perdicis itẽ oua ad coitum excitant, & testiculus galli. Seminis verò multitudinem augent omnia bono succo prædita: testes vulpis sicci triti cochlearii mensura potati innocuam & minimè vanam membri tentiginem faciunt: partes etiam renes scinci amplectentes ad tentiginem pudendorum excitandam bibuntur. Orchis, herba est quæ testiculi appellationem habet, eius maior bulbus cum lacte potatus tentiginem ciet: minor verò cum aqua potatus tentiginem remittit. Cõpositum tentiginem ciens, & faciens ad languorem membrorum, ac resolutionem. Sinapis, radicis panacis, seminis erucæ, cuiusque drach. VIII. seminis cardamomi drach. IIII. piperis grana XX. redigito in pastillos cum erucæ succo, & dato drach. I. ieiunis cum vino veteri adstringente. Aliud. Seminis hederæ nigræ, floris chamæmeli, seminis oxyschœni, cuiusque drach. IIII. seminis erucæ, piperis albi, sinapis, cuiusque drach. I. pyrethri drach. IIII. excipe melle, & ad strigmentorũm spissitudinem redige, præbe à balneo nucis Ponticæ magnitudine. Aliud. Pudendum cerui aridum vrito, & drach. I. cum vino meraciore præbe. experimento constat. Aliud, quo & ego vtor. Seminis hormini, sesami, piperis, seminis erucæ, sinapis, nucũ pinearum, caudæ scinci, satyrii, floris iunci odorati, styracis, seminis porri, vuæ passæ, singulorum æquales partes, mellis quantum satis est: præbe drach. I. Aliud, quo etiam ipse vtor. Salis communis torrefacti sesquisextarium Italicum, hoc est vnc. XXXVI. seminis hormini scrupulos duodecim, spicæ nardi vnc. I. salis scinci vnciam vnam, caudæ scinci dr. IIII. ammii scrupulos duodecim, satyrii sextantem, piperis vnc. I. seminis cardamomi vnc. I. seminis fœniculi vnc. I. myrrhæ vnc. I. seminis erucæ dr. VI. seminis verbenacæ supinæ aridi drach. tres, seminis sãguinariæ sicci drach. II. nucum pinearum vnciam vnam, physsalidum drach. IIII. seminis hyperici drach. IIII. cõtũdito cribrato, & ad vesperam cochlearium quomodocunque velis exhibeto. Aliud vehementer efficax. Myrrhæ, piperis, spicæ nardi, tragacãthæ cuiusque, dr. I. thuris sesquidrachmam, croci drach. I. styracis, galbani, dauci, seminis hormini, cuiusq; drach. II. canchryos, seminis fœniculi, seminis lini, seminis vrticæ, seselis, cumini Æthiopici, anisi, seminis erucæ, cuiusque drach. sex, erui albi tosti drach. sex, seminis apii drach. tres, sesami non loti drach. decem, amygdalas amaras delibratas quindecim, amygdalas dulces triginta, nuces pineas centum, bulbos crudos magnos sex, mellis quantum sufficit vt ad cerati crassitiem redigatur. præbe drach. I. ante cœnam, cum vino mulso maximè, aut vino austero. Facit ad tentiginem, & superabundantem rei venereæ vsum ciendum, in senibus præsertim & debilitatis. Facit & ad liberorũ procreationem. Vnguentum efficacissimum. Olei vetustissimi lib. I. erucas in tithymalis repertas nonaginta sex: erucas in æstate dum in vigore est herba, accipe, & in oleum cõiectas, ad solem per dies septem expone, & postea oleo vtere: ani & pudendi intercapedine, itémque lumbis ex eo confricatis. Idem etiam pinus erucæ faciunt, & tentiginem vehementer cient. Oribasii satyrica. Zingiberis, radicis satyrii superioris, cuiusque drach. octo, caudæ scinci, mei, asari, petroselini, cardamomi, seselis, cuiusque drach. quatuor, seminis erucæ drach. tres, cinamomi drach. tres. hormini, piperis, seminis vrticæ, cuiusque drach. II. floris iunci odorati drach. I. spicæ nardi drach. I. sanguinis hircini sicci cochleariũ plenum. datur drach. I. cum vino, imbecillioribus verò cum lacte. Oribasii, ad pudendi languorem ac resolutionem, præsertim senum.

Seminis erucæ drach. II. cumini vnc. I. portulacæ vnc. I. excipe melle, & manè ac vesperi cochlearium præbe. Porrò ad coitum concitat passer troglodytes appellatus, in cibo acceptus. Verùm iis qui frequentius & suprà quàm conuenit inde coeunt, vrinam capræ bibendã præbe. Oribasii, tentiginem ciens. Piperis, petroselini, nucum pinearum, scobis pudendi ceruini aridi, terebinthinæ, æquales omnium partes melle excipe, & cum vino bibendas præbe. Aliud, Oribasii. Stellionem vstum quamtenuissimè conterito, deinde oleum affundito, atque ex eo magnum dextri pedis digitum inungito, & coito: vbi verò à coitu cessare velis, digitum ipsum abluito. Aliud eiusdem. Leporis coagulum, aut leonis adipem pudendo illinito: deinde tria piperis genera cum tragacãthæ succo testiculis intercapedini inter anũ & pudendum ac lumbis oblinito. Ex Rufi libris vnguẽtum efficax tentiginem ciens. Myrrhæ drach. I. sulphuris viui drach. I. cnici interioris drach. I. pyrethri obolos duos, melanthii drach. II. piperis grana triginta. grana cnidia depurata viginti, contundito, & cum drach. I. succi squillæ terito, ceræque vnciam vnam cũ olei cicini besse colliquato: mellis item quadrantem adiicito. vtitor. post coitum verò, cum linteolo loci diligenter extergantur. quidam verò hoc vnguento sedem illinunt. Porrò Rufus etiam hæc addit: Facilè est, inquit, & hîc remediũ reperire iis qui venere vti non possunt. Adolescens enim quispiam nos accessit, & se vehementer coitum appetere confessus est: verùm vbi commisceretur, semen emittere non posse, sed flatus plurimos sibi per sedem erũpere. In hoc itaque cõiecturam feci, vasorum seminariorum siccitatem adesse: quòd ipsum etiam adepta sanitas demonstrauit: nam postquam humida & boni succi diæta esset vsus, semen emisit. Alius item adolescẽs domesticus minister, confessus est se, quando cum muliere rem haberet, semen effundere non posse: quum verò dormiret, plurimum ei semen prodire. Visum itaque mihi est, vasa eius seminaria propter multam vnà cum frigiditate humiditatem, calfieri non posse: propterea quòd caliditas in coeundo ad corporis superficiem diffunderetur: in somnis verò amplius calefieret, propterea quòd somni interna calefaciunt, & refrigerant exteriora. Quare hunc ipsum infernas partes exercere iussi, atque id maximè per equitationem. Castoreum etiã bibendum præbui, & diætam omnem calidam & siccam constitui.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO SERMONE Tetrabibli tertiæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, fiue quaternionis tertii, Sermo quartus,

De ifchiadicis fiue coxendicum dolore, déque podagra & articulari morbo quem Græci arthritidem appellant.

De Ifchiadis fiue coxendicum dolore, Cap.I.

ARCHIGENIS. Ifchiadici, *hoc eft ex coxẽdicũ dolore affecti*, propriè dicũtur quib⁹ dolor circa iuncturam quandam vertebrarũ innititur. Antecedit autem & quafi aufpicatur hoc malum, aliquãdo quidem vicinorum mufculorum dolor, & maximè lũborum: aliquando verò ab ipfa iunctura initium fit affectionis. Iam verò quandoque etiam contingit vt vertebri dolore ferè fublato, circa poplitẽ folùm afflictio hæreat: aliis autem iuxta talum: quibufdam verò totum crus æqualiter dolore affligitur. multis item circa inguina dolor figitur, & tum fanè vefica ipfa moleftiam tranffumẽs vrinæ difficultatem inducit: & tunc maximè totum crus à coxendicibus vfque ad calcaneum dolorem perfert, & non folùm fi ipfum crus moueatur, conuulfiones infert: verùm fi etiam aliqua alia corporis pars agitetur. Generant autem hanc affectionem affiduæ cruditates, & immodicus rei venereæ vfus: aliquando etiam deambulationes concitatiores, & hæmorrhoides fuppreffæ, & vomẽdi confuetudo intermiffa, & purgationes menftruæ, aut etiam aliæ familiares excretiones impeditæ, & exercitiorum contemptus. Communis quidem igitur ifchiadicis, podagræ, & articulari morbo, exiftit valida alicuius humoris vbertas, quæ affectum articulorum nexũ occupat, quo impleto exporrecta neruofa corpufcula tenfione affliguntur, atque ex his oboritur dolor. Cæte-

A rùm ad affligentis humoris cognitionem, conferet diæta quæ præceffit, & anni tempus, & aeris nos ambientis ftatus, ætáfque & habitus, itémque color corporis: amplius autẽ & doloris fpecimẽ, fiue feruẽs & pungẽs, fiue ftupidũ. Initiũ igitur curationis fiat ab affligentis humoris euacuatione, & fi quidẽ humoribus ex æquo redũdarit corpus, præ omnibus venæ fectio affumatur: deinde etiam purgatio. poftea verò ea quæ dicentur pharmaca opportunè & ordinatè adhibeantur, ita vt in manibus quidẽ & pedibus pharmacis fluxum repellentibus vtamur: circa coxendicũ
B verò iũcturã id facere vitemus. Quum enim hic cõnexus in alto fitus fit, fanguis ex vicinis & ambientibus venis ac mufculis ad ipfum impellitur: quare lenitiuis in principio opus eft pharmacis ad coxẽdicũ dolorẽ, atq; ea neq; omnino refrigerẽt, neque fortiter calfaciãt. Etenim quæ refrigerãt, ad cõnexũ materias impellunt: quæ verò vehementer calfaciunt, aliã amplius materiã ex adiacentibus partibus attrahũt. A multitudine itaque fanguinis coxẽdicũ dolorẽ obortum, venæ fectio curat, fi primùm cubiti
C venã fecemus: deinde etiã eam quæ iuxta talos eft, aut poplitem. In principio enim omniũ inflammationum, diuulforiam venæ fectionem facere oportet, veluti fi pes fit inflãmatus, ex vena è directo loci affecti fita fanguinẽ extrahemus: in affectionib⁹ verò iã inueteratis, maximè quidẽ ex ipfis locis affectis extrahemus: aut fi id fieri nõ poffit, ex vicinis. Poft fanguinis verò è cubito detractionem, à talo repetita fectione auferre oportet: fecãda eft autẽ in-

terna vena iuxta talos sita. viriliter enim imbecillis auxi-
liatur. Et scio, inquit Galenus, coxēdicū dolores in vna
die curatos per hāc ex cruribus euacuationē, maximè si nō
à frigiditate sint oborti, sed ex vasorū sanguinis circa co-
xēdicē repletione. In omni equidē coxēdicū affectione,
præcipuè tamen ea quæ humoribus ex æquo redundan-
tibus oboritur, siquis prius quàm corpus euacuet, acri-
bus pharmacis ad affectam particulam vtatur, ægerrimè
sanabilem affectionem reddit, vtpote multitudine ibidē
insolubiliter condensata. supra reliqua enim inspissatur
& viscosa redditur, & ob acrium pharmacorum calidita
tē & siccitatē, nō dissimile quippiā assationi perpetitur.
Ab euacuatione igitur totius corporis, vt quæ maxima
facultate ad huius affectionis curam præstet, curandi ini
tium faciemus: & non solùm à cruribus, sed & à cubito
primum sanguinem extrahemus. Sunt & vomitus ischia-
dicis commodi, atque adhuc amplius quàm per vētrem
euacuationes, nimirum retrahentes humores infrà repē-
tes. Eos igitur in principio affectionis facere à cibo expe
dit. inueterato verò malo, etiam à pharmacorum vomitū
cientium acceptione, ita vt à mediocribus incipiamus.
Porrò quibus iam indissolubilis humorum coactio in
ipso articulo à medicis per immodicū acriū pharmaco-
rū vsum facta est, his cucurbita quāmaxima cū scarifica-
tione locis affixa auxiliatur, & purgatio per infusa effica
ciora. Qui igitur iam dicta præ oculis habuerint, etiam
præscriptis à veteribus medicis pharmacis iuxta metho
dum poterunt vti. Itaque post venæ in cubito sectionem
& à talo item sanguinis detractionem, aut per purgati-
uum euacuationem, vbi videlicet aluus leniori clystere
iniecto excreuerit obturata, irrigare locos oportet, pri-
mùm quidem ex oleo rutaceo. postea verò etiam effica-
cior irrigatio adhibēda quæ sēsim calfactet, & materias
ex alto ad superficiem attrahere possit, qualis est quæ ex
cyprino, aceto, nitro, & canchry constat: ita vt octo qui-
dem cyathi olei cyprini, quatuor verò acris aceti, duo
autem nitri, & vnus canchryos coniiciantur, & donec ter
aut quater efferueant coquantur: pòst verò, expressus &
in lanis succidis exceptus succus, super affectos locos im-
ponatur: verùm quotidie renouare hanc irrigationem o-
portet, & tribus vicibus hoc fotu admoto, profectus ani
maduersionem habeto. Multos enim, inquit Archigenes,
vidi qui nullo alio præsidio opus habuerunt. Ego verò,
inquit, post prædicta etiam simpliciorem clysterem in-
fundo, & sequenti die acriorem, atque haud scio an vllus
tam degener coxendicum dolor reperiatur, qui huic
præsidio non cedat: aut si aliquando ad primā adhibitio
nē nō cessit, post alterū eius vsum penitus excisus est. Ap-
paratur autem acrior clyster hoc modo: Mellis sesqui-
cyathum, olei tantundem, aquæ cyathos duos, nitri dra-
chmas octo, terebinthinæ drach. IIII. hæc vnita & calefa-
cta infundito, & podici fomentū apponito, quò diutius
infusum cōtineatur: nā sic magis operatur: vtplurimùm
verò mucosam humiditatē extrahere cōsueuit. aliquādo
autē & sanguinē, quando etiā maior cōmoditas resultat.
Quòd si adhuc affectio ipsa persistat, paucis diebus inter-
positis (non tamen vt prioris præsidii vtilitatem demo-
liamur) rursus clystere vtemur, pro simplici aqua, cētau-
reæ decocto ad prædicta affuso, quò robustius pharma-
cum reddatur. Supra opinionem autem ipsis commodat
cucumeris syluestris radix in tenues partes concisa, dein-
de paululùm cocta, atque decocto eius cum solo melle
infuso, citra omnem mordacitatem euacuat affligētem
humorem. Optimè etiam facit lupinorum amarorū de-
coctum cum pari oleo infusum. Sæpe enim, inquit Ar-
chigenes, hæc prædicta cura ad omnes ischiadicos mihi
suffecit. Quòd si tamen affectio adhuc remoretur, cucur-
bita quammaxima, cum plurima flamma locis affigatur,
vulnusculis etiam altioribus per scarificationem impa-
ctis. Cæterùm & reliquam curam referre operæpretium
existimo, vt nota sit siquando vsus eius necessariò expe-
tatur. In omni enim tempore plurima curationis princi-
pia cōstituenda: hoc enim modo facilius affectio destrue
tur, si assiduè præsidiorum permutationes fiant. Itaque
vbi rursus mederi cœperis, vomitibus vteris siue à cœna
A siue à raphani acceptione cōcitatis: deinde loci affecti &
totū corpus in balneo per nitrū extergatur: post balneū
autē, loci ex vnguento per adarcem & euphorbiū cōpo-
sito illinantur. Deinde rursus aliud medendi initium à
purgatione facies. Solitus autem fui, inquit, purgatiuum
ad ischiadicos assumere huiusmodi: Colocynthidas
quotquot velis accipito, & derasa ac proiecta medulla, i-
psas oleo optimo expleto, & totam noctem sinito. dein-
de oleo per se effuso, cum vacuo colocynthidis capite a-
quam vna & dimidia olei mensura commensurato, ac in
B ollam fundito, atque cum eaipsa communi aqua colo-
cynthidas ipsas donec flaccescant coquito: & expressas
ipsas quidem abiicito, liquorem autem excolato, & affu-
so ad ipsum oleo feruefacito, ac panis siliginei cōtusi ac
cribrati quantum satis erit inspergito, manibúsque satis
diu emollito, ac pilulas ad nucis Ponticæ magnitudinē
formato, ex eisque XXIIII. pilulas à balneo exhibeto. Si
verò fortius reddere pharmacum velis, ad hanc dosin, ve
ratri nigri corticis tenuissimè triti obolos tres, & scam-
moniæ scrupulū vnū, adiicito. Possum autem idem de
C hoc præsidio quod suprà de clysteri dixi, referre, quòd
videlicet solum aliquando sufficit etiā eam quæ per mul
tum tempus indurata est, coxendicum affectionem extir-
pare. licet itaque eo sæpe vti: multitudine tamen eius im-
minuta. & sanè moderatam eius multitudinem obserua-
uimus numerum XVIII. pilularum. Eis verò qui pilulas
deuorare non possunt, colocynthidis cremorem exhibe-
to hoc modo. Colocynthidem quāmaximam perfora-
to, & eiecto semine, relicto autem eo quod instar tomen-
D ti inest, intotum colocynthidem ex vino dulci veteri ex-
pleto, & per totam noctem sinito, & cum desecto ex ea
operculo cooperito. manè verò excolatum per pannicu-
lum vinum & tepefactum, bibendum præbeto. Si verò
parua fuerit colocynthis, duas pro vna vino expleto, &
exhibeto. Quòd si efficaciorem reddere velis hunc cre-
morem, veratri nigri obolos tres adiicito, & scammo-
niæ sesquiobolum. Cæterùm per interualla quædā præ-
dicto clystere ex cucumeris videlicet syluestris radice ap-
parato, etiam ad ipsos vtaris.

De herba iberide quæ & cardamine appellatur,
E eiúsque sinapismo, Cap. II.

QVòd si vestigium quoddam affectionis relinqua-
tur, herbæ iberidis quæ & cardamine appellatur, ra
dix assumenda est: etenim odorem & saporem ac figurā
cardami, hoc est nasturtii, habet. Multa autem vbique na
scitur, maximè tamen circa vetera monumenta muróś-
que & circa vias in incultis locis. folia autem habet na-
sturtii, vere quidem virentia & nasturtio multo maiora:
lōgitudo verò caulis, cubiti parui est aut paulo amplior:
æstate florem lacteum promit, & tunc sanè efficacissima
F censetur. semen fert quamminimum, atque idipsum per
totum caulem enascitur. radix verò acerrimum habet
odorem, & maximè omnium nasturtio similem. Hanc
æstate maximè recentem effodito (arida enim vires amit
tit) & diligenter tundito: tunditur autem difficulter: &
axungia veteri modica excipito, ac iūcturæ coxæ & vni-
uerso cruri imponito, adalligato, ac incumbere sinito:
mulieribus quidem nō infra duas horas, viris autem per
quatuor horarum spatiū, si possibile sit id perferre. ex-
citat tumores cum ardore & rubore, veluti sinapismus
G facere solet. Pòst verò in balneum inducito, nullo vn-
guento aut smegmate eis illito: vbi verò modicum exu-
dauerint, in solium ob feruorem mordacius desidere iu-
beto, idque fortiter perferre cogito. morsum enim cum
ardore in principio inferre consueuit: deinde educito.
ferme enim semper, quanuis ab aliis fuerint importati,
sua sponte pedibus ingredientes, exibunt. Verùm à bal-
neo ad oleum multum, paucum admodum vinum admi
sceto, & conquassata illinito, ac humore cum aspero pan
no deterso, crus ipsum cum leuissimis lanis cooperito.
H Et sanè consueuit hoc ipsum præsidium nullo alio inde
auxilio opus habere. quòd si tamen aliquādo vestigium
affectionis relinquatur, vicenis horis siue diebus inter-
positis, rursus eodem præsidio vtaris. Atque hic quidem
sinapismi est modus. Cæterùm pharmacum ipsum plu-

res quàm sperare possis, in se complectitur commodita-
tes,& cum minori acrimonia eius vsus perficitur. Hoc
autem vtendi modo etiam ad inueteratos capitis dolo-
res,omnésque alios diuturnos dolores,quacunque tandē
corporis parte constiterint:ad affectiones item ægrè solu
biles & resolutiones persanandas,vti licebit. Ceratum
ad ischiadicos, Archigenis. Porrò interiectis diebus
quibus ab exhibitione remediorum quiescis, ceratum
locis imponatur huiuscemodi: Opopanacis drachmas
octo in aceti cyathis duobus dissoluito,deinde ceræ triē-
tem,cum besie olei cyprini liquefacito, refrigeratóque
ac læuigato,& ad dissolutum opopanaca coniicito, vni-
to,ac vtitor.

De vstione, Cap. III.

VEteres, inquit Archigenes,etiam vstione in ischia-
dicis vsi sunt,tum per cauteres ferreos igni candefa
ctos, tum per struthii & aristolochiæ radices coxæ iun-
ctura in altum perusta,itémque cruri per interualla quæ
dam ,circa dolētes maximè locos,cautere admoto. Qui-
dam verò alii ad propinquæ cruri affecto manus locum
inter magnum digitum & indicem medium,circa infer
num magni digiti siue pollicis articulū,caprinum ster-
cus feruens per forcipem imponunt, stercoráque variāt
ac permutant,donec sensus vstionis ad locum affectum
perferatur.tunc enim sufficientem vstionem esse dicūt.
Dioscorides autem hanc rem ita tradit:Caprinū, inquit,
stercus feruefacito,& extenso magno manus digito, ca-
uum locum circa inferni articuli eiusdem digiti finem
notato : deinde locum ipsum ex oleo prælinito , & lana
conuoluta oleo imbuta ad cauum locum substrata , si-
gillatim caprinum feruefactum imponito, quousque
sensus per brachium ad affectam coxam procedat. Antyl
lus autem,Nos,inquit, etiam huiusmodi vrendi modo
vtimur: Stercus caprinum siccū feruefacimus,eóque vē-
trem magni digiti affecti pedis perurimus , paulo infra
vnguem vsque ad os ipsum vstione penetrante.Hæc ipsa
vstio extremas coxendicum affectiones,& quæ nulli alii
præsidio cedunt,dissoluit.Cæterùm post vstiones,porri
folia cum sale trita,aut oliuas nigras cum sesamo illoto
tritas,aut nucum interiora trita,ad locum crustosum im
ponito. eis verò qui molles carnes habēt,lac cum melle
adhibeto.Tertio autem die ab vstione,lenticulam coctā
cum melle,donec crustæ penitus excidant,cataplasmatis
modo imponito: atque deinde suppuratorio ductu vti-
tor,vlceribus ad plures dies asseruatis ne cicatrix eis ob-
ducatur.Nouimus,inquit Archigenes,plurimos qui ex
prædictis vstionibus opem senserunt : verùm nobis, in-
quit,ad coxarum affectionis demolitionem prædicta re-
media suffecerunt,itémque malagmata quæ paulo pòst
dicentur.apposuimus autem De vstione , ne videlicet e-
ius vsus ignoraretur.

Cura affectionis exacerbatæ, Cap. IIII.

ARchigenis.Tempore porrò exacerbationis,reliquæ
partes fasciis circumligandæ sunt,& diligenti frica
tione contrectandæ:irrigationes item locos impinguā-
tes,& per vices mutatæ,ex oleo sicyonio calido adhibeā
tur,& cū lana conuoluta contegantur. Cataplasmata au-
tem ex semine lini ac fœnigræci affectis partibus impo-
nantur:maximè verò quæ ex loliacea farina apparantur,
ac quædam calefacientia assumunt , & althææ radicem.
Mitigant etiam vehementes dolores,ex oleo fomen-
ta, & ex milio fricto,itémque sale in sacculis calfacto.
Potiones ad ischiadicos:Succ⁹ Cyrenaic⁹exacerbationes
diffundit,erui magnitudine potatus aut deuorat⁹.Sūmè
facit & castorei drach. vna cum opopanacis obolis tri-
bus. Alia potio ad ischiadicos: Farinæ erui,anisi,fœni
culi,singulorum parem mensuram coniicito, tundito &
cribrato,obolósque nouem in dimidia vini hemina da-
to.multa crassa per vrinam ducit.vbi verò purum prodi-
re videris lotiū,ne amplius præbeto. Alia. Centaureæ
minoris ramulos contundito & cribrato,ac ieiunis co-
chlearium ex aqua calida ad horas tres aut plures dato.
Alia. Radicem rubiæ contundito & cribrato , simili-
térque præbeto.sanguinem per vrinam educit:quotidie

A autem bibētem lauato . Auxiliatur item irionis semen
cum vino,& smyrnii semen eodem modo . Seminis na-
sturtii drach.vnam cum vino , radicis capparis corticis
drach. vnam cum vino,radicis iridis tritæ drach.I. cum
passo,ruta syluestris & domestica cum anisi decocto,
symphyton in petris nascens,cum vino mulso decoctū:
radicis althææ decoctum,aut centaureæ minoris,ammo
niaci thymiamatis drach.I.ex aqua mulsa:seminis hype-
rici drach.I. quod ipsum & stercora educit itémq; pitui-
tam,baccæ iuniperi ex vino,bitumen pro catapotio de-
B uoratum,carpobalsamum ex aqua mulsa.Cæterùm & po
tiones dolorem lenientes,itémque soporiferæ,vbi dolo-
res restiterint,commodè assumi possunt:maximè tamen
omnium antidotus quæ pæonia appellatur, in tertiode-
cimo Sermone descripta.Ego autem,inquit Archigenes,
etiam in exacerbationibus prædicto clystere vsus sum,eo
videlicet qui ex terebinthina & nitro constat,& euiden-
tem permutationem feci. poteris autem & cucumeris syl
uestris decocto in exacerbationib⁹ vti. De reliqua diæ-
ta, Archigenis.Subiungemus autem ex ordine & paucis
C reliquam curam.Præ omnibus igitur adhortor vt con-
tentiones,& exquisitæ negotiorum incommoditates eis
exhibeantur,non solùm à cibo accepto sed etiam sumē-
di cibi tempore,diæta vnctoria & impinguante constitu
ta,quò similiter carnis incremento sit consultum . Nam
si hanc veluti neruorum operculum acquisierint, tutum
simul ad omnē externā causam inuentū habebimus,si-
múlque cōmodā exercitationem omni vnctoria diæta
potiorem apponemus . Vngantur autem ab expertis, &
gymnasiis exerceantur . minimè enim molesti labores
D fient cum perito præexercitatore: & manus sanè exerci
tiis tritæ commodiores sunt mollibus ad curationem.
At verò significandum est etiam quòd ischiadici ab assi
duis flexibus & deambulationibus , & moderato cursu
quamcommodissimè opem ferre possint . Præcedat ita-
que gestatio in equo,deinde naturalium aquarum vsus,
primùm quidem calidarum,deinde etiam frigidarum.si
enim ad frigidæ lauationem assuescant,sola suffecerit ad
incolumitatem acquirendam. Cæterùm diæta,tempore
quidem exacerbationis sorbilis sit & modica : per inter-
E ualla verò solidior & reparandis viribus magis accōmo-
data,habeátque acrium eduliorum comestiones quasdā
per aliquot dies adiunctas.Eorum autem syluam sæpe iā
apposuimus,vtpote quæ nihil viscosum,aut crassi succi,
aut ægrè concoctile,aut quod difficulter digeritur, cō-
plectitur.Bonæ verò concoctioni imprimis consulant,
non solùm damni quod ex cruditatibus prouenit ratio-
ne habita,sed & incrementi carnis, qua præ omnibus i-
schiadici opus habent.Quin & qualitates eorum quæ æ-
grè,concoquuntur,fugiendæ,præsertim eorum quæ v-
F rinam ducunt.Aluum autem probè solutam habere expe
dit: premuntur enim & aggrauantur articuli vbi ipsa sit
adstricta.neque verò assiduè profluat venter.nam id im-
becilles reddit,& quod cum purgationis impetu à toto
corpore attractum est,idipsum vicinas partes replet.Cō-
tingit tamen etiam aliquādo à periculosa dysenteria ob-
orta omnem coxarum mollitiem ac aptitudinem ad af-
fectionem corrigi & emendari . Præstat etiam vomitus
per interualla siue à cibo accepto siue à raphanis.neque
latet nos quosdā veratro ad ischiadicos vsos esse. scimus
G item veratrū efficaciter auxiliari : verùm nō suspicamur
eius vsu op⁹esse ad hāc affectionē vtpote quæ ab antè tra
dita cura extirpabitur. Cataplasma ischiadicum: Fa-
rinam lupinorum amarorum in aceto mulso aut posca
decoctam imponito. Aliud. Calaminthen præsertim
viridem,aut si haberi nequeat,cum posca,locis imponi-
to.est enim præsidium præclarum. Aliud, facit ad ve-
hementes dolores: Papaueris capita in aqua mulsa de-
coquito,ipsisque proiectis,farinā ordeaceam aquæ mul-
H sæ incoquito ac imponito. Aliud. Capita papaueris vi-
ridia terito,& adspersa polentæ farina in pastillos redi-
gito, eáque in vmbra resiccato . Vsu verò expetente,in
sufficienti aceto dissoluta ac calefacta imponito. A-
liud Asclepiadæ,ischiadicis,podagricis , & articulorum

morbis euestigio auxiliatur. Fœnumgræcum in fictile vas coniectum & posca sufficiente affusa, per integram noctem macerato: manè verò ad ignem appositum donec soluatur coquito: deinde in mortario tritum, & sufficienti melle affuso calefactum, & linteolo exceptum, ad affectos locos apponito, & fasciola adalligatum sinito, idque per dies duos aut tres facito. Aliud. Radicis symphyti sescuncem rasam & in tenues partes concisam in pilam testaceam coniicito, & enixè terito, atque vbi contrita fuerit, mannæ quadrantem, & ouorum recentiũ crudorum candida tria vnà cum luteis adiicito, rursumque enixè terito, & contritis lib. i. adipis suilli veteris probè subacti addito, vnito, ac linteolo excepta imponito. Euestigio dolores mitigat, & præsertim cum fluxione articulorum obortos. Aliud Asclepiadæ: Fœnigræci mola triti, corticis radicis mandragoræ, mannæ, cuiusque quadrantem, oua cruda recentia x. radicis maluæ lib. i. radicis symphyti libram vnã, carnis cochleæ terrestris sescuncem, vt prædictum est apparato diligenter, & sublatum reponito. Vsus verò tempore, pharmaci partem vnam, adipis suilli veteris partes duas accipito.

Epithemata & malagmata ad ischiadicos, Cap. v.

Malagma, inquit Archigenes, quod valde multo experimento nobis constat, est subscriptum. verùm cucurbitam prius ad dolentes locos affigere oportet: ipsum autem malagma aliquando inhærere consueuit. quare expectabis eius vtilitatem: Colophoniæ librã vnam, baccarum lauri bessem, seminis raphani trientem, corticis capparis libram vnam, picis aridæ libram vnã, pyrethri libram vnam, ceræ libras duas & dimidiam, fœnigræci bessem, iridis libram vnam, sinapis bessem, nitri libras duas. Nitrum cum aceti libris duabus terito: deinde reliqua arida inspergito, simúlque terito, affusísque liquefactis, emollito, ac vtitor. Hoc quidem igitur malagma eiusmodi est quod malum penitus extirpat, cutem rubefacit, & materias ex alto ad superficiem educit: quo sanè in principio nõ oportet vti. Verùm quod sequitur, leuissimum est & multæ commoditatis, quóque citra formidinem conuenit vti: Ceræ triẽtem, styracis sesquiunciam, satyrii sesquiunciam, aloe primariæ sesquiunciam, ammoniaci thymiamatis sextantem, croci vnciam vnam, pyrethri vnc. i. opopanacis vnc. i. galbani vnc. i. thuris vnc. i. olei veteris lib. iiii. (aliquando autem sextã tem solùm, in æstate) apparato, & vtitor. Præter opinionem etiam facit ad ischiadicos emplastrum pardalis appellatum, quod ad hydropicos inuenies descriptum.

Leæna emplastrum, malum penitus extirpans: Olei veteris libras duas, plumbaginis, salis communis, terebinthinæ, singulorum libram vnam, squamæ æris quadrantem, æruginis, herbæ lanariæ radicis, chamæleontis nigri radicis, aristolochiæ, sinapis, singulorum sextantẽ: aliquando etiam canchryos vnciam vnam, aut pro eo pyrethri tantundem. auxiliatur etiam capiti ad hemicraniã impositum. Heræ ad ischiadicos. Hoc, inquit, vsus sum ad Frontinum, statim ab exacerbationibus imposito: Ceræ drachmas centum, visci drachmas sedecim, terebinthinæ drachmas vigintiquinque, galbani, myrrhæ, iridis, cuiusque drachmas sex, cedriæ heminæ dimidium, olei cyprini heminæ dimidium. ceram, cedriam cum cyprino oleo liquefacito: deinde resinam & galbanum adiicito, & ablatis ab igne statim viscum addito, & vbi dissolutum fuerit, irin inspergito & vnito, & ad myrrham in mortario cum aceto tritam affundito. quidam etiam nitri drachmas duas adiecerunt. Asclepiades autem ita inquit, Malagma quod ischiadicis statim post exacerbationum remissionem imponitur. facit ad ossa contrita ac omnem neruorum per consensum affectionem, omnémque duritiem dissoluit: facit item ad alias inflammationes, comprimit & committit malignas cicatrices. prodest luxatis & collisis, & ad omnes malignas mamillarum dispositiones. est enim valde generosum:

Ceræ, terebinthinæ, visci, galbani, myrrhæ, iridis siccæ, singulorum drachmas quadragintaocto, olei cy-

A prini quantum sufficit. Galbanum cum cera in mortario contusum & emollitum cum cyprino liquefacimus, deinde ablatis ab igne viscũ iniicimus, & vbi dissolutũ fuerit, irin inspergimus, & ad myrrham cum aceto in mortario tritam affundimus. Commodant etiam ipsis emplastra ex sale: quale & hoc est: Salis drachmas centum, picis sescũcem, olei libras quatuor, cerussæ libras duas: salem per se quãtenuissimè terito, similiter & cerussam: deinde oleum ad ipsa in mortarium affundito, & postquam sufficienter triueris, excepta vsquequo manus nõ
B inquinent coquito ad lentum valde ignem. deinde picẽ liquefactam & percolatam iniicito, ac rursus ad compagem quæ manibus non adhæreat reducito, & vtitor.

Malagma ex silphio, ischiadicis valde præclarũ. Ammii drachmas duodecim, silphii, seminis rutæ syluestris, baccarum lauri repurgatarum, singulorum vnciam vnã, medullæ colocynthidis drachmas duas, nitri, abrotoni, cardamomi, cuiusque drachmas quatuor, ceræ, adipis vitulini, ammoniaci thymiamatis, cuiusque sesquiunciã. Arida liquefactis ab igne ablatis inspergũtur, simúlque
C in mortarium ad ammoniacum cum aceto tritum infunduntur. Quidam verò ammoniacum cum cera liquefaciunt, & ad compagem manus non inquinantem redigunt. Aliud malagma quo Theodorus proprium patrem curauit, quum ob dolorem suspicere non posset:

Ceræ, picis liquidæ, aluminis liquidi, æquales partes accipe: liquescibilia liquefacito, & ad alumen cum aceto tritum affundito, emollito, ac vtitor. Asclepiadæ, ad ischiadicos. facit & ad colicos: securéque in exacerbationibus exhibetur. scabiem etiã quam psoram *Græci* appel-
D lant, citra exulcerationem sanat: Ceræ, picis liquidæ, picis aridæ, cuiusque librã i. sulphuris viui, aluminis scissilis, nitri rubri, cuiusque sescũcem. Quæ eliquari possunt eliquato, aridáque quamtenuissimè trita paulatim adspergito, simúlque in mortario posca madefacto commisceto, emollito, ac vtitor. quidam picem aridam & resinam pinus, ac ceram per singulos dextantes sumunt, oleique sextantem addunt, ac reliqua veluti prædictum est. Ischiadicum mirabile: Thuris, euphorbii, ammoniaci thymiamatis, pyrethri, picis, ceræ, singulorum
E quadrantem, resinæ pinus aridæ sescuncem, olei cyprini sescuncem, fellis taurini quadrantem. thus, euphorbiũ, ammoniacum, vnumquodque per se quamtenuissimas in partes vnà cum felle terito: liquescibilia verò liquefacito, & pyrethrum inspergito, eáque ad trita fundito, vnitóque, ac vtitor confidenter. experimento cõstat. Melius autem apparatur si ammoniacum quamtenuissimè tritum liquefactis inspergatur, atque eo eliquato thus tritum adiiciatur: euphorbiũ verò cum felle teratur. Vnguenta & acopa quæ neruorum lassitudinem in ischiadi-
F cis reficiunt. Ad coxẽdicum dolorem, pæoniæ radicem in oleo ad triduum contusam accipito, & quarta die paululùm coctam illinito. Cæterùm præpurgandos eos scito, ex succi tithymali guttis quinque tantùm cum caricis acceptis, aut ex corticis tithymali cremore. Corticẽ autem ipsum contusum & cribratum quatuor scrupulorum pondere in vino per integram noctem macerato: manè verò excolatum vinum præbeto. Aliud. Nycteridem herbam, quam vnguentum Helenes appellant, oleo decoquito, & per diẽ vnã in oleo manere sinito, percoláque & illinito. Aliud, multo experimento constans.
G Herinaceum terrestrem viuum in oleum coniectum donec flaccescat coquito: deinde eo extracto, farinæ adarces sextantem oleo iniicito, & olei cyprini vnciam vnam. vtitor autẽ, illito ex eo loco. Cæterùm oleũ ipsum in quo herinaceus coquitur librarum duarum pondus esto. Aliud ischiadicum, quod isotheon appellatur. facit & ad resolutiones, & ad omnem neruorum per consensum affectionem: Castorei, opopanacis, euphorbii, œsypi liquidi, ammoniaci thymiamatis, galbani, tere-
H binthinæ, singulorum sextantem, medullæ ceruinæ triẽtem, styracis vnciam vnam, olei styracini trientem, olei irini sescuncem, piperis vnciam vnam, ceræ libram vnã, olei sicyonii libram vnam, olei veteris librã i. Ammoniacum, galbanum, opopanaca, cum vino terito: liquesci

bilia verò eliquato, &ab igne ablata reliquis affundito, ac probè vnito: ſtyracem verò in pila tundito ac paulatim ex pharmaco ei addito: vbi verò diſſolutus fuerit, cum reliquis vnito, acvtitor. Acopon ad iſchiadicos efficaciſſimum eſt, quod inter communia acopa poſt articularia remedia refertur, & Orcheſtæ inſcribitur. eo itaque confidenter vtitor. Vtere & ſimilibus acopis ac vnguentis quæ iſtic deſcribentur. Inſpergimen ad iſchiadicos in balneo. Inſpergimen iſchiadicum efficax: Farinam lupinorum in balneo inſpergito, & in exudatoria tabella proſtratum ſudare facito. Aliud. facit & ad inueteratas affectiones: Coſti, piperis albi, pyrethri, cuiuſque quadrantem, nitri vnciam vnam, fæcis vini vſtæ libram vnam, contuſa in balneo inſpergito.

Aliud. Coſti quadrantem, pyrethri quadrantem, nitri vnciam vnam, piperis albi, adarces, euphorbii, cuiuſque vnciam vnam, fæcis vini vſtæ libram vnam, ſampſuchi ſeſcuncem contundito, cribrato, ac in balneo vtitor. Heræ, ad iſchiadicos, inſpergimen lenitiuum doloris. Picis aridæ partes octo, ſulphuris partem vnam, terito ac miſceto, & præloto ægro, dum corpus adhuc calet, inſpergito, & cum charta contegito, atque donec ſua ſpõte decidat ſinito. nihil autem vetat ægrum lauare, charta adhuc inhærente. Alia inſperſio: Adarces, ſtaphidis agreſtis, canchryos, ſinapis, cardamomi, piperis, euphorbii, ſulphuris viui, cuiuſque vnciam vnam contundito & cribrato. ægro verò inducto, & in ſecunda balnei domo reclinato, pallio prius ad tabellam ſubſtrato, ad dolentem locum inſpergito, & contentè affricato: deinde in calidam deſidere facito, & prolutum educito ac extergito, rurſúſque inſperginem iniicito & affricato. poſtea verò dum adhuc calidum corpus habet, eiuſmodi malagma imponito: Cineris caulium braſſicæ vſtorum quadrantem & vnciæ dimidium, cineris lignorum ficulnorum agreſtium vſtorum tantundem, picis aridæ libram vnam. cineris lignorum vitis vſtorum quadrantẽ & vnciæ dimidium, ſulphuris viui quadrantem, axungiæ libram vnam. Liberabitur enim æger, atque id breui, ab omni dolore, vt incantationi ſimilis facultas videri poſſit.

De podagra & arthritide, ſiue articulorum morbo, Cap. VI.

POdagrica & arthritica affectio, eiuſdẽ ſpeciei inter ſe exiſtunt. Differt autem podagra ab arthritide non toto genere ſed affectis locis. In omnibus enim debilitas eſt articulorum diuturna cum fluxione. quæ quidem ſi in pedibus perficitur, podagra appellatur, ſi verò in aliquo coxarum vertebro, iſchias, *hoc eſt coxendicum morbus*, nominatur: ſi verò in multis corporis articulis innititur, arthritis ſiue morbus articularis vocatur. Cõtingit autem aliquando vt repentè irruat malum æqualiter per omnes articulos diſperſum: quod ipſum euenire conſueuit iis qui conſueta exercitia coaceruatim relinquũt & licentiore diæta vtuntur: vtplurimùm verò clanculũ & paulatim fluxus irruere ſolet. alteri enim cuipiam magni digiti pedis articulum dolor inuaſit, aliis verò calcanei extremum, rurſúſque aliis cauum pedis, aut ex calciamenti aut ex conſimilis rei affrictu. Cæterùm initio à pedibus ſumpto, paulatim ad genua malũ procedit, ad coxendicum item ac femorum iũcturas, deinde ad manus, ſingulis articulis particulatim affectis, quando ſanè propriè, veluti prædictum eſt, arthritis & articularis affectio appellatur. Qui verò extremè ab hac affectione aprehẽduntur, his & ſpinæ vertebræ & coſtarum iuncturæ & genæ dolẽt: aliquibus autem & iris ſiue corona pupillam oculi ambiens. neque eſt aliqua oſſium connexio quæ ab hac affectione ſit immunis.

Cauſæ vniuerſales, Cap. VII.

GEnerant autem affectionem cruditates coaceruatæ & ebrietates: atque his adhucamplius immoderatus rei venereæ vſus: iam verò & deambulationes concitatiores quàm pro more, & ſtationes diutius productæ, & familiares excretiones ſuppreſſæ, & conſuetorum exercitiorum intermiſſiones. Vtplurimùm verò aptitudines à parentibus in filios ac poſteros transferuntur. In vniuer-

A ſum verò amplius omnium crudorum humorum multitudo affectionis cauſa exiſtit. Quòd humorũ multitudo affectionem inducit. Quandoquidem igitur humorũ multitudo in corpus digeritur, hique ipſi ad pedes deferuntur, & in ipſis partes omnes diſtendunt, inflammationéſque & dolores inferunt, manifeſtiſſimum ſanè id exiſtit. Nam & tumore attolluntur affectæ partes, & venæ ſanguinis in ipſis apparent repletæ, & euacuatis ipſis, in naturalem habitum æger reducitur. verùm multitudo influens, non in omnibus æqualis exiſtit. Etenim alii ex B caliditate ægrotant, alii ex frigiditate. atque exinde etiã refrigerando aut calefaciendo, aut reſiccando, opem ſentiunt. Quam ob cauſam mẽbra fluore infeſtẽtur. Poſteaquam igitur humorum multitudo in corpore congeſta, hominem moleſtia afficit, vnumquodque quidem membrum quod primum affectionem percepit, affligentem humorem à ſe repellit: eum ipſum verò ſuſcipit aliquod ex vicinis membris ac ſubiectis. Itaque quum fortiora membra eum depellant, & imbecilliora ſuſcipiãt, id adeò citra intermiſſionem contingit, donec id quod C propellitur, ad omnium debiliſſimum membrum peruenerit, & in ipſo permanſerit. Vna quidem igitur fluidarum affectionum generatio hæc eſt, membris videlicet fortioribus ſuperfluum demittentibus, ſuſcipientibus autem imbecillioribus. Cæterùm articuli ipſi ex aſſiduo motu debiliores redduntur.

Quare verò in quibuſdam magnus ſit morbus, in aliis verò paruus, Cap. VIII.

MAgnitudo morborum ex fluxionibus obortorum, ad humorum influentium multitudinem conſe- D quitur. Si enim plures humores fuerint, maior etiam affectio contingit: ſi pauciores, minor. cæterùm multorum recrementorum influxus, ob multas cauſas accidit. Etenim & copiam humorum multam eſſe oportet, & vias latas per quas feruntur, & partem quæ à fluxu infeſtatur raram, & facultatem in ipſa debilem: & membrorum eũ delegantiũ vires fortes, quò magna affectio fiat. Verùm ſi paruus futurus eſt morbus, prædictis contraria omnia concurrere oportet.

E

Quare multo tempore aut pauco morbus duret, Cap. IX.

POrrò vt multo tempore aut pauco morbus duret, etiam prædictæ ſunt cauſæ, tenacitáſque inſuper & craſſitudo humorum. Etenim ſanguis multus & craſſus, denſa pellicula concluſus, & à viribus debilibus ſegniter correctus, tempus auget & producit. qui verò contrario modo habet, minuit & breuius facit. Cæterùm & in aliis corporis affectionib⁹, ſiue in ſuperficie ſint, velut eryſipelata: ſiue ſub cuticula, vt herpetes: ſiue in carno- F ſis partibus, velut inflammationes, recrementa vtplurimùm feruntur: in podagricis autem & arthriticis appellatis, vſque ad iuncturas per altum repletio ex fluxione contingit, vnà cum hoc quòd nerui permadeſcunt & diſtenduntur, itémque ligamenta & pelliculæ, omniáque circumcirca ſita: atque ob id ſæpe vſque ad quadrageſimum diem morbus extenditur. Etenim quum etiam ceſſauerit fluxus, neque amplius ex ſupernis feratur, repletæ adhuc multo humore exiſtentes iuncturæ, eum ad circumſita membra delegant. At verò ſi tenuior ſit G fluxus, celerrimè ægri ſanantur: niſi malè omnino curẽtur. Quòd ſi verò quis ex medicis veram methodum ignorantibus per reſoluentia ſemper omnes inflammationes curet, non in quadraginta tantùm dies ſed & in quadringentos, & in omnem reliquam ægri vitam inflãmationes extendet. A mala enim curatione, podagricis pleráque mala accidũt: maximè verò calli & artuum durities, & articulorum curuitates ac contractiones, propter medicorum ignorantiam fiunt, qui neque per venæ ſectionem aut purgationem euacuant, neque redundan- H tem in vniuerſo corpore humorem quíque ad iuncturas defertur, & proinde articulorum morbos producit, per ea quæ moderatè adſtringant repellunt. Quidam enim ex ipſis inflammationes immodicè reſoluunt, tum per aquæ & olei mixtionem, tum per cataplaſmata ex cruda ordeacea farina apparata, attrahúntque per catapla-

smatum caliditatem humorum copiam ex subiectis locis.Quin & ob hanc ipsam inductam laxitatem, affectas partes debiliores,& ad recrementorum susceptionem aptiores reddunt.

Quæ sit incuruatorum articulorum causa, Cap. x.

AT verò alii medici immodicè refrigerant,alii autem vehementer discutiunt.Ex quo sanè neruosas partes inspissari contingit,incuruarique & distorqueri, ob redundantium videlicet humorum susceptionem. Contingit item callosas & calculosas coactiones in ipsis emergere,& neruos spōtaneo motu se mouentes congelari:ligamenta item & neruos qui tendines appellantur,qui sanè aptissimi ad perferendum censentur,propterea quòd substantia ipsorum densa & solida existat.

Quæ causa generationis toforum in artubus, Cap. xi.

GEneratio quidem igitur toforum siue callorum in artubus induratorum,materiam quidem habet crassos humores:causam autem efficientem, qualitatem calidam & siccam. quemadmodum videre est & in tofis qui in æreis vasis ex limosæ aquæ incoctione generātur. At verò pharmaca quæ valde refrigerant,si assiduè adhibeantur,non solùm crassos humores congelant,sed & tenues.quemadmodum vehementissimum frigus congelat aquam.Quæ verò aceruatim & immodicè discutiūt, id quidem quod tenue in ipso fluxu est, euanescere faciunt:quod verò reliquum est,inspissant & conglutināt: atque id eo amplius,si ad hoc quòd discutiunt, etiam immoderatè calefactoriam habeant facultatem.

Quæ causa sit cur inflammationes in podagricis non facilè suppurentur, Cap. xii.

CAusa cur podagricæ inflammationes nō facilè suppurentur, primùm quidem est affectarum partium substātia, tum natura,tum pro more, ægrè permutabilis existens.Ad hoc enim quòd natura duræ sunt neruosæ partes,etiam tolerandi cura anguntur ea quæ molestiam inferre possunt,præsertim tamē pedum & manuum extrema.Quin & carne nudatæ magis hæ sūt partes minùsque calidæ & humectæ,& ob id etiam reliquis partibus frigidiores:imò & influentes in podagricis inflammationibus humores,corruptioni minus sunt obnoxii, & pharmaca similiter adhibita,inepta sunt ad putrefactionē ac suppuratione. etenim alia ex eis refrigerant & repellunt,alia verò discutiunt,alia autem resiccantc Contingit tamen aliquando in quibusdam inflammationem aut suppurari aut erodi.Quum enim crassus humor vehementer fuerit condensatus,& deinde non ità vehemēter sed moderatè calefactus, necesse est ipsum suppurari.Acri verò & erosiuo humore influente,erosio contingit,quemadmodum & marcor in quibusdam succedit, irruente videlicet in membrum humore qui putrefacere potest.quanquam rarò hæc in podagricis contingant.

Quomodo ex inflammationibus & consequentibus accessionibus,siue symptomatis, affligēs humor cognoscatur, Cap. xiii.

QVomodo quidem vniuersi corporis intemperiem cognoscere & curare oporteat, iam antè in quarto Sermone est præscriptum, huius videlicet tractationis. Quomodo verò quis inflammationes in partibus inflāmatis consistentes cognoscere possit,necessarium & hîc paucis referre.Apparet autem id ex eis quæ accidunt & consequuntur: quæ si quidem frigida fuerint, frigefaciunt:calida verò calefaciunt: mixta, autem mixtas etiā signorum species inducunt. Quo verò manifestior fiat hic sermo,quæ iam dixi repetam, singulatimque retractabo.

Sanguinei humoris influentis signa, Cap. xiiii.

HVmor sanguineus,si multus fuerit,& circa summam caliditatem moderatus,repletionem efficit,& tumorem ingentem: non venarum modò sed totius membri

A affecti circa cutem:eúmque calidum quidem moderatè, vehementer autem rubentem.pulsus autem adest in alto inflammationis mediocris.Qui hoc modo sunt affecti, neque refrigerantia,neque calfactoria valde præsidia adhiberi sustinent,& assiduè ac cōtinuè exacerbatur, quādoquidem assiduè & æqualiter sanguinis allatio contingit.quanquam & per circuitum,quidam irritatione vexētur,quum nō continuè sanguis defertur, & exacerbationū accessiones omnino quotidie fiūt,verùm non ità durāt veluti hæ quæ ex pituita oboriuntur. Vrinæ verò eis B qui sanguine redundat fuluæ sunt,& mediocri crassitudine præditæ,aliquando etiam subsidentiam albam, aut nubem,aut tale quiddam in medio pendens quasi suspēsum habentes. quòd si magis ad pituitam declinet sanguis,albiores & crassiores:aliquando verò cōturbatæ reperientur vrinæ,& multum est quod in eis subsidet. Venæ autem in his ampliore sanguine suscepto replentur, & in tumorem attolluntur.Ætas verò ab adolescentia vsque ad ætatem vigoris, apta fiat ad multitudinem sanguinis producendam.Edulia item boni succi & quæ ma- C ximè alunt:& exercitia moderata. Ex temporibus verò, ver,& regio temperata.

Biliosi fluxus signa, Cap. xv.

QVòd si verò biliosus sit fluxus,color cutis inflammati loci,aliquando quidem flauior quàm secundum naturam apparebit: aliquando verò rubore cum flauo permixto, quando videlicet flaua bilis sanguini est permixta. Caliditas autem vehementissima & feruentissima adest,quæ amplius refrigerantibus pharmacis gaudet. qui enim ita habent,vehementer à refri- D gerantibus iuuantur medicamentis,siue actu siue potentia talia existant.Exacerbationes verò his per tertiū quēque diem mouentur,& præcipites quidem irruunt, citius verò vigorem remittunt:per ventrem enim & per vrinam recrementa superflua his euacuantur: per cutem etiam transpirant,vtpote quæ tenuium partium existant. Lotia eorum subfulua sunt & subflaua:quandoque etiā acria vt in mictione vrinarium arrodant meatum. Curæ autem ingentes,& iræ & vigiliæ,& illuuies multæ,& fa- E tigationes,& diæta omnis bilem gignens & attenuatoria,ex acribus videlicet & salsis eduliis, huius humoris influxum præcedunt. Ætas verò & temperies corporis, calida & sicca ad eum apta est.Hora autem siue anni tempus,æstiuum:consimilis item regio.

Pituitæ fluxionis signa, Cap. xvi.

AT verò si pituitosa sit fluxio, ad digitorum appressionē cauus fit tumor,sublaxus existens & moderatus,& color dolentis mēbri albus. Dolores verò aliquādo quidem fortes,aliquando verò mediocres, & exacer- F bationes quotidie paulatim irruunt & augentur, & per plures horas durāt, & breuem intercapedinem habent: imò neque vnquam integrè remittunt. Ætas autem hoc modo amplius afficitur senilis,& temperamentum humidum & frigidum, & consimilis ambientis nos aeris status,& tempus hybernum. Aliquando autem & frigoris sensum in alto locorum affectorum ægri percipiant. Vita verò otiosa,& socordia,ad pituitosi humoris generationem plurimùm conferunt.Edulia item refrigerantis & humectantis ac inspissantis facultatis, & balnea à G cibo,vnde & vrinæ crassissimæ ab eis prodeunt, & sæpe conturbatæ reperiuntur. atque hæc quidem signa sunt pituitæ natura frigidæ prædominantis: nam & hæc ipsa propriè pituita appellantur. Salsæ pituitæ signa: Cæterùm si salsæ pituitæ fuerit influxus,color membri affecti & tumor eodem modo habent veluti de pituita est prædictum: pruritus autem maximus & mordacitas infestat locos.Vrinæ verò tum his tum prædictis,aliquando quidem tenues & aquosæ,aliquando verò crassum in eis est quod subsidet,súntque conturbatæ.

Bilis atræ influentis signa, Cap. xvii.

H QVòd si ex atra bile sit fluxus,qui sanè potentia frigidus est & siccus, quod rarò tamen contingit, frigoris sensus quādoque affectis adest, & corpora in profundo, velut atterantur aut scalpantur afficiuntur.Colo-

res verò tumorum nigriores sunt,& circuitus exacerbationũ per quartã quamque diem redeunt.sunt autem exacerbationes tum magnitudine tum impetu mediocres. Ætas verò quæ magis hunc fluxum generat, est vigore inclinato & vergente: temperies autẽ frigida & sicca.& natura quidem superfluitates pituitosas generat:non autem atræ bilis. Quæ verò ex degenerante & mutata caliditate fit,flaua bile superassata & nigram generante oboritur. Præcedit porrò hunc fluxum diæta ex eduliis atram bilem gignentibus,& lassitudines immodicæ. Regio autem ei apta est,frigida & sicca. tempus, autumni: & cõsimilis aeris status. Vrinæ verò vtplurimùm in principio tenues eis sunt & aquosæ propter obturationes: postea verò quàm secũdũ naturã atriores,& modicè crassæ,& quod subsidet in eis,aliquando fuscum est: aliquãdo verò mixtum, subcruentum videlicet & fuscum reperitur.

Serosarum fluxionum signa, Cap. XVIII.

SI N verò serosa recrementa influant,dolores non ita magnos inferunt, quemadmodum etiam neque fluxu infestatas partes in tumorem valde excitant: secundũ speciem verò consimilia perficiunt, qualia humores solent qui cum eis eiusdem generis existunt. Pituitoso enim sanguine demanante,serosa in ipsa pituita recremẽta consimiles quidem secundum speciem dolores inferunt:secundum magnitudinem verò,multo minores. Vbi verò alii humores defluxerint,consimiles etiam illis serosæ ipsorum superfluitates inferunt dolores.

De iis qui ex humorum complexu fluore infestantur, Cap. XIX.

NOsse porrò operæpretium est quòd aliquando fluxus fluxui commiscetur,aut calidus frigido, aut vicissim frigidus calido.& secundum vtriusque horum qualitatem exacerbationes fiunt, & continget quandoque ægrum bis in die exacerbationum accessionem sentire.

Diæta & cura podagricos præseruans, Cap. XX.

QValis quidem igitur diæta vnicuique prædictarum temperierum conueniens sit, iam antè prædictum est in quarto huius tractationis Sermone: superfluum verò est eadem bis scribere. Cæterùm ad ea quæ istic relata sunt,vomitus in vniuersum ferè omnibus qui podagricam affectionem defugere volunt,commodi sunt, præterquam eis qui thoracem & caput quæ facilè læduntur habẽt. Quibuscunque igitur exercitiis,aut aliis quibuscunque motibus,recrementa in ventrem confluunt,his vomitus ante cibum prodest. Qui verò sanguinis copiã aggregarunt aut humores pituitosos, post acceptum cibum vomant per aliquot dies. Venus verò omnes podagricos extremè lædit,& præsertim si assiduè aut intempestiuè ea vtantur. Etenim voluptas per se neruosorum corporum robur & firmitatem dissoluit,multo verò magis,si cum vehemẽti motu perficiatur. & ob id membra affecta longè imbecilliora fiunt,& promptè ac expeditè confluentia recrementa suscipiunt. Adhibetur tamen eius vsus,aliquando propter consuetudinem vitiosam semine plurimùm irritante, quum videlicet multi & noxii fuerit humoris. generatur autẽ tale in naturis propriè multiseminis appellatis:& oportet sanè, quò molestiam eius vitemus,prohibere ne eius copia in seminariis vasis generetur. Quomodo verò seminis generationem prohibere oporteat, iam prædictum est in eo qui hunc præcessit Sermone.

De olei & salis affrictu in podagricis, Cap. XXI.

OPeræpretium porrò est nosse quòd omnes qui se, ne in podagricam affectionem incidant, asseruare volũt,& præsertim eos qui humecta & frigida natura sunt, magnificè iuuant sales cum oleo quamtenuissimè triti & affricti,non quidem tempore inflammationis & doloribus instantibus,sed quum hæc remittunt:nisi vehemẽter sicca temperie ægri sint præditi. Omnibus enim qui hoc modo fricãtur,insitus calor augetur,& quod præter naturam est,discutitur,recrementaque consumuntur, & affecta membra fiunt robustiora, ac aduersus affectionẽ firmantur,miniméque ei obnoxia redduntur:maximè si diligenter singulis diebus manè & vespere, vbi dolores quemadmodum dictum est,remiserint,per omnem vitã hoc præsidio vtãtur. De quo sanè ausim cõfidenter pronuntiare,inquit Philagrius,quòd etiam solum sufficiat iis qui vel maximè circa diætam delinquunt,aut immodicè refrigerantur,aut ægrotant ex labore,aut re venerea nimium sunt vsi,aut quemcunque alium fortem excessum admiserunt. quare omnino postquam inflammationes quieuerint & dolores,eo vtendum est.

Vniuersalis methodus curationis podagricorum, Cap. XXII.

Itaque prius dictis rursus in memoriam reuocatis,pronuntiamus & membrorum debilitatem & humorũ copiam, primas causas omnium fluidarum affectionum esse,præcipuè tamen podagræ & articularis morbi. Quare duplex etiam sanationis scopus nobis præfigetur: euacuatio redundantis humoris,& corroboratio partium debilitatarum. Euacuatio itaque fiat aut per venæ sectionem,aut purgationem. Post vniuersalem autem euacuationem,calidi quidem fluxus refrigerationem amãt:frigidi verò calfactionem: humidi resiccari, sicci humectari gaudent. Et tenaces quidem ac viscosos discindentibus & extergentibus curare conuenit: crassos verò tum eisdem,tum quæ amplius attenuatoriam vim habent:acres verò per ea quæ mordacitatem obtundere possunt. Amplius autem ea quæ assiduè influunt, per repellentia prohibenda sunt,itémque per ea quæ resiccant. Quæ verò per circuitum irritant,quum quidem influunt impedienda: quum verò non deferuntur,tũ sanè ea quæ iam illata sunt,euacuationem requirunt, ad quam itidem debilitatarum partium corroboratio accedat.

Cura eorum qui ex sanguinis copia ægrotant, Cap. XXIII.

QVVM igitur sanguinei humoris fuerit influxus, & dolor mediocris qui neque calore suo neque frigore manifestè infestet,locus inflammatus pharmaco quidem fortiter adstringente,modicè autem resiccante illinatur. eiusmodi autem est id quod ex acacia & vtroque veratro apparatur. Abstineat autem æger ob omni cibo & motu,& vini etiam potu. Et si fluxionis impetus non valde magnus fuerit,& pharmacum adhibitum cõmoditatem suam ostẽderit,rursus cum passo tenuis substantiæ aut posca largè dilutum quò strigmentosum reddatur,illinatur. Cæterùm neque aqua neque oleum pedibus adhibeatur,sed &, si illitum abluere oporteat quò videlicet aliud illinatur,posca mediocriter tepefacta abluatur,aut cum plantæ alicuius austeræ decocto, vsquequo id quod influxit sedetur. Cataplasma ob id etiam imponendum ex malis maximè cotoneis, aut mespilis, sorbis,cornis,hippuri,sanguinaria, aut foliis quercus tenerioribus,singulis pane permixtis & vino veteri maceratis. Idem verò ipsum & per alia quædã eiusdem materiæ existentia confieri potest: de quibus rursus postea sermonem repetemus. Porrò si sanguinis motus in vniuerso corpore vehementer inualuerit, vtendum nihilominus prædictis pharmacis,ne videlicet particula repleatur,& dolores fortes ac diuturnos inducat. Euacuetur autem id quod ex sanguine redundat, quantum sanè id vires & affectio permittunt,& maximè si qui continetur sanguis sit bene temperatus,& homo ipse ad sanguineas euacuationes sit assuefactus. Cognosces verò sanguinis impetum tum ex tumore præter naturam, tum ex doloris magnitudine & velocitate. proportionabiliter enim tum ad copiam sanguinis,tum ad allationis eius modũ, impetus ipse contingit. De sectione venæ: Eos igitur qui multo sanguine abundant,necessariò secta vena fortiter euacuabis,non solùm semel, sed iterum atque iterum & pluries,detractione paulatim repetita. Si enim venæ sectione omissa,repulsoriis pharmacis fueris confisus, magni mali autor eris. Ex ignobilibus enim membris ad principalia & vitæ necessaria sanguis repulsus, deinde in aliquod horum irruens, velut in hepar, aut septum transuersum,aut thoracem,aut pulmonem, aut in ipsum

ipsum denique cor pro morbo mortem inducit. Quapropter maximè necessaria est sanguinis ac reliquorũ humorum in sanguineis influxionibus euacuatio, præsertim in iis qui sanguine redundant, itémque reliquis humorum recremẽtis, ac lautiore diæta vtuntur. In his enim antequã dolores oboriantur, venam secare oportet, bis in anno sanguinẽ largè detrahendo, & purgare quoque eosdẽ, si licet modò, per singulos menses. Cæterùm in omnibus diei horis venã secare conuenit iis qui vehemẽtibus doloribus sunt apprehensi, adeo vt etiam siquis pransus sit, nihil veritus tamen, venam secare possit: atque id maximè si ex ventris locis cibus ad intestina fuerit dilapsus. Vbi verò in ventre adhuc cibus detineatur, euacuatione prius per vomitum facta, ita paulatim sanguinem detrahes. Secanda est autem è directo cruris fluxione infestati vena: præsertim in brachio inferna, ita tamen vt obseruemus in eius sectione subiectam ipsi arteriam. si verò hæc non appareat, media: ita vt & in hac obseruemus subiacentem neruum. Quòd si verò manus dextra dolore infestetur, venam in dextro crure secamus, iuxta talos aut poplitem, aut plantam pedis: post sectam verò venam, si dolores adhuc perseuerent, & fortis tensio sit in affecto membro, sæpe in ipso inflammato crure vena incisa, & multo sanguine detracto, hominem ab omni dolore liberaui. Memini itaque, inquit Philagrius, cuidam in quo humores æqualiter omnes, & multus imprimis sanguis redundabat, bis sanguinem ex secta vena detractum, in quo manifestè cognoui quantam vim habeat venæ è directo membri affecti secta. Quum enim dexter pes ei fluxione infestaretur, venæ dextræ manus incisa, confestim à molestiis est liberatus: quúmque tribus interpositis diebus, alterum item crus fluxus infestaret, vena sinistræ manus secta, similiter à dolore liber euasit. & quum inde pharmaco ex croco curaretur, perfectam sanitatem recepit. Verùm hic, quemadmodum prædictum est, multo sanguine redundab a & vniuersum corporis habitum eiusmodi habebat qui non facilè posset exolui. In iis verò qui contrariam huic corporis dispositionem habent, parcè sanguinem detrahere oportet.

Quòd eleuatas & incuruas venas ex membris fluxione infestatis, velut in varicibus auferre oporteat, Cap. XXIIII.

Operæpretium est, inquit Rufus, etiam alios auxiliorum modos excogitare. Ego quidẽ igitur articulis pedum fluxu infestatis, laudo siquis venas quæ ex supernis in pedes deferuntur, excindat, veluti varicosa in suris excindi solent. Etenim partes hæ, tempore præsertim inflammationum, apparent in tumorem eleuatæ, & venæ circũcirca rubẽt, & sanguine repletæ conspiciuntur, atq; qui ita affecti sunt, magis à dolore vruntur, & frigidis gaudẽt. Si igitur quis venas veluti in varicibus excindat, multitudo sanguinis non amplius influere & inflammationem facere, quemadmodum antea consueuit, potest: atque id præsertim in sanguinea podagra conducet. In aliis verò verò articulis, vtpote coxendicibus ac cubitibus & similibus fluxu infestatis, venæ non valde apparent. Quòd si contrà contingat, etiam in his eas quæ altius eleuatæ sunt excidere oportet.

De perustione in morbo articulari, Cap. XXV.

Crustas igitur inurere oportet, aliquas quidem paulo altius loco fluore infestato, aliquas verò propius: atq; id cauteriis facere præstat, aut, si id æger ferre recuset, cum medicamentis. Longè autem præstantior est cauteriorũ vsus. nam & citius & siccius perurunt. In vniuersum verò pedibus ex fluxu infestatis, loci circa vtrunque talum forinsecus & intrinsecus inurendi sunt, cauteriis iuxta magnas ibidem sitas venas admotis, paulo altius supra talorum locum. Inurendus item locus inter magnum pedis digitũ & eum qui ei proximus est, medius, vbi fanè venæ magis tumefactæ conspiciuntur, præsertim ex eis maximæ. quibusdã autẽ & articulos ipsos perurere expedit, quũ submucidi valde conspiciuntur, priusquam durities ad modum tofòrum in eis generetur. Sciendum tamen, inquit Rufus, quòd in articulorũ submucidorum perustione, vlcera ægrè curabilia oboriuntur: verùm vbi cicatrices coaluerint, maximum robur ipsis articulis præbẽt, vt non amplius ad suscipiẽdum influentia recrementa sint apti. & de iis quidẽ hactenus. Opportunũ autẽ & iam reliquã curam post sanguinis euacuationẽ aptã describere.

Cura in fluxibus sanguineis post sanguinem euacuatum, Cap. XXVI.

Post sanguinem euacuatum, affectam partim aceto veteri tenuium partium cum rosaceo rigare oportet, & præsertim si in alto hærere dolorum causa videatur. Etenim acetum propria sua tenuitate vsq; in altum progressum, expeditam rosaceo viam exhibet, quod natura sua dolores lenire potest. Cæterùm si in superficie dolor consistat, per vini & olei vsum magnopere iuueris: æstate quidem tepidorum, hyeme verò calidorum. Deinde etiã cataplasmatis vtendum quæ inflammationes lenire possunt, citra hoc quòd prouocent & prolectent fluxiones. talia autẽ sunt, farinæ fœnigræci & hordei, fabarúmque & cicerum tritæ vino coctæ. potest etiam aqua modica affundi, vbi vinum nimis forte extet. Quin & passo ac modico rosaceo vnaquæque ex prædictis farinis cocta, dolorem mitigare consueuit. Oportet autem cataplasmata omnino semper calida esse: quod commodè fieri potest, si assiduè permutentur, & lana forinsecus contegantur. De pharmaco ex croco. Quum itaque prædictis præsidiis adhibitis vehementes compescuerimus dolores, parum quiddam de pharmaco ex croco admiscebimus, & præsertim ad cataplasma ex fabis apparatũ, ne videlicet coaceruatim transitus fiat. Deinde etiam amplius quid de pharmaco admiscendum est. postremùm verò, pharmacum ipsum cum rosaceo dissolutum, & ad bonam compagem redactum imponemus. diffluit enim celerrimè si liquidius fiat. Hoc itaque pharmaco sæpe post euacuatum sanguinem, doloribus valde imminutis, statim vsus sum, loco prius ex aceto rosaceo persuso: multam enim vtilitatem & breui ostendit. quare ipso assiduè ad podagricos vtimur, vtpote quod laude dignum experimentum nobis exhibuit, inquit Philagrius. in pluribus enim solum hoc suffecit ad perfectam curationem, semper quidem cum rosaceo dissolutum, aliquando verò vino tenui & fuluo admixto, quãtum sanè eius conquassando & excipiẽdo pharmaco satis fuit. cæterùm hoc ipsum in his faciendum est, quibus adhuc aliquid ex fluxione ad inflammatum locum defertur. Quandoque autem pro vino acetum addimus: maximè vbi tum quod infertur repellere volumus, tum discutere iam in loco contẽtum. passum etiam aliquando pro vino additum, mollibus corporibus profuit. Verumenimuero & ad pastillum ex acaciis & veratris apparatum, adiectum hoc pharmacum, sæpe quod influit prohibendo, & quod adest euacuando, & membrum confortando, non parum iuuit. Solum item post sedatos dolores durius impositum, robur partibus addit, vt adstricta & recrementorum influxui minimè obnoxia, ac breui fortia reddantur. Hoc quidem igitur medicamento variè & multiformiter vsi sumus, multósque iuuimus, tum instante dolore tum etiã eo sedato. Habet enim repulsoriam vim, paucam quidem illam propter acetum & crocum. habet & concoctoriam & discussoriam ac moderatè resiccantem, rursus ob crocũ & galbani thurísque & ammoniaci thymiamatis admixtionem. discussoria autem tum in iis ipsis sita est facultas, tum in pice & aceto. meritò itaque podagricis inflammationibus conuenientissimum censetur. nam & fluxũ moderatè repellit, & calfaciendo sensim concoquit, & cõtentum discutit, & debilitatis membris firmitatem indu cit. Compositio autem hoc modo habet: Galbani drachmas XXXII. thuris drachmas XXXII. croci drach. sedecim, ammoniaci thymiamatis drachmas quadragintaocto, ceræ drachmas nonaginta octo, picis aridæ drachmas CCCCCLXXV. olei rosacei drachmas quadragintaocto, aceti albi acerrimi heminam vnam. ceram, picem, rosaceum lento igne liquefacta excolato: galbanum autem & crocum, ammoniacum, thus, cum aceto terito, & ad liquefacta & ab igne ablata, in cacabum adiicito, vnitáque in mortariũ quod modicam aquam frigidam habet, diffundito, & sufficienter emollita extrahito, ac

quemadmodum prædictum est vtitor. hoc quidem modo Philagrius apparare pharmacũ ipsum præcipit. Quidam verò post eum, etiam opii vnc.i. ad hanc compositionem adiecerunt, eóque ad vehementes dolores sedandos vsi sunt. Alii autem vsus tempore instante, parum quiddam opii addunt ad maximos cruciatus compescẽdos. Pastillus ex acaciis & veratris. Porrò ex acacia & veratris pharmacum hocce est. Pastillus podagricus admirabilis ad podagricos & morbum articularem, inflammationésque & omnia pruriginosa: in principio enim illius manifestam vtilitatem exhibet, vt eadem etiã die lotus æger deambulet. vbi verò dolor in vigore est, incommodè adhibetur. Quidam enim in vigore affectionis eo vsus, confestim quidem sibi inde iuuari visus est, paulo verò post, concalefacto & resiccato loco, à maximis doloribus æger apprehensus nos accersiuit. quare quum accessissemus & didicissemus factum, cognouimus quòd membra in superficie posita, contusionis modo affecta essent, tum ob inflammationem, tum ob exortam ex pharmaco adstrictionem & distensionem. distensæ autem erant & in profundo sitæ partes ex cuticulæ exterioris ad interna impulsu. Abluto igitur prius cũ aqua calida illito pastillo, cataplasma ei imponi iussi ex aqua mulsa dilutiore apparatum, & ex oleo modico dulcissimo farinisque fœnigræci & fabarum. atque hoc ipsum feci propter eam quæ ex ipso pharmaco ei cõtigit oppilationémq; & constrictionẽ. Quũ verò dolores euestigio essẽt sedati, à resoluentibus discessi: etenim cataplasmata & irrigationes in fluidis dispositionibus adhibitæ, incurabilẽ reddunt morbum. Verùm pastilli ipsius compositio hoc modo habet: Acaciæ nigræ drachmas triginta duas, acaciæ flauæ tantundem, glutinis fabrilis pellucidi, aut (quod magis expedit) glutinis pisciũ drach. triginta duas, ammoniaci thymiamatis drachmas sedecim, glaucii dr. sedecim, aloes drachmas sedecim, thuris masculi drachmas octo, veratri albi & nigri, cuiusque drachm. octo. Aceto squillitico trita cogito in pastillos. vsus verò tẽpore, eosdem in aceto eodem liquefactos illinito, & exsiccari permittito, ægrúmque in balneũ demittito: & vbi inde redierit, similiter vtitor. Totum pastilli pondus drach. centum & sexaginta octo est, hoc est vnciarum XXI. Hoc pharmacũ podagricis inflammationibus inchoãtibus cõuenit, & solum sufficit, si non multitudo fluxus redundet: & multo amplius, si per plumbi succum fuerit dissolutum & liquefactum. Fit autem plumbi succus hoc modo: In mortarium plumbeum succum aliquem refrigerantem simul & adstringentem iniicito, & cum pistillo plumbeo in sole donec crassior reddatur terito, atque ita iniectum pastillum & contritum illinito. Sit autem succus ipse plantaginis, aut oxylapathi, aut sanguinariæ, aut vuæ acerbæ immaturæ, aut semperuiui, aut aliquarum cõsimilium herbarum, quæ & ipsæ commodæ sunt in principiis inflammationum. Hoc ipsum itaque pharmacum ex plũbi succo, nõ solùm in principiis & progressu, sed & in vigore mali aliquãdo cõmodum existit. Et Philagrius quidem hoc modo de pastilli vsu scripsit. Quidam verò pastilli ex croco ad dysenteriam descripti, atque huius ipsius pares partes, aceto aut plumbi succo terunt, & duabus ante balneum horis illiniunt, atque vbi lauerint à balneo rursus similiter illiniunt, & egregium testimonium huic vsui præbent. Diæta eorum qui ob sanguineum fluxũ ægrotant. Inflammationes ex sanguinis influxu obortas, quemadmodũ dictum est curare oportet. cæterùm cibos eis exhibere oportet qui minus nutriunt: quales sunt olera, & spinosæ plantæ: & ex volucribus, montanæ: ex piscibus verò, qui in petrosis aquis degunt. Aluum verò facilè subeuntem habere oportet: & si quidem officio suo non sua sponte fungatur, simpliciori aliquo clystere seu infuso eluatur.

Cura eorum qui neque venæ sectionem, neque purgationem sustinere possunt, Cap. XXVII.

QVandoquidem verò quidam adeo formidolosi sunt & mollitie fracti, vt neque nomen venæ sectionis aut purgationis audire sustineant, non melius tantũ sed & fortunatius est nullum talem contingere. Et tamen si A ad curãdos eos cogamur, prædicere oportet diuturnos dolores eis affuturos, & vigilias, articulorúmque torturas & claudicationes: præsertim si crassus & multus sit sanguinis influxus. Abstinentia quidẽ igitur ciborum illi constituenda est, & clysteres moderatè fortes iniiciendi, & pharmaca vmbilicaria imponẽda, epomphalia *Græcis* appellata, quæ sanè vmbilico imposita aluũ ducunt. Vtendum etiã iis quæ sedi apponuntur, glandulis videlicet: veluti est cyclamini succus, & elaterium, & similia, quorũ in tertio Sermone feci mentionẽ. Vtendũ & post aluum exolutã B vnguentis discussoriis & fricationibus eiusdem generis, & omnibus quæ superfluum euacuare possunt ex locis fluxu infestatis. Etenim repulsoria, si nõ prius vniuerso corpore euacuato assumantur, periculum inducunt. Cataplasmata igitur eis imponere oportet ex pane, fabaceáq; & fœnigræci ac cicerum farina, cum aqua mulsa aut adipe suillo non valde veteri. scarificationibus itẽ iuxta affectũ locum vtendũ. Irrigare autẽ assiduè oportet ex aqua & oleo, & aliquando cataplasmata ex lixiuio apparare, quò per erosam cutẽ, veluti per riuos malum euehatur. Huius- C modi hominibus conueniunt itẽ ceratorũ formã habentia medicamenta, ex oleo sicyonio, nitróque & cera apparata, quæ humorẽ ad locũ delatũ discutere possunt. Pharmacũ ex lixiuio & spuma nitri digerẽs ac exhauriens inspissatos humores: est autem pharmacum ipsis cõmodissimum & facilè parabile. excitat bullas & cutem erodit. Spumæ nitri albæ quã achelesiã appellant drachm. viginti quinque, terebinthinæ drachm. triginta sex, olei drach. CCCCLXXX. lixiuii ficulnei, hoc est, exustis lignis & aqua extinctis, loturæ eorũ percolatæ drachmas octoginta qua- D tuor, ceræ drachmas CCXL. Oleum, ceram, terebinthinam, & lixiuium, hoc est aquam ipsam, vt prædixi coquito. & quum pars maxima aquæ fuerit consumpta, spumam nitri prius tenuissimè tritam adiicito, vnito, ac vtitor. Huiusmodi sanè sunt inflammationum podagricarum ex sanguine curationes.

De iis qui ob bilis influxũ ægrotãt, Cap. XXVIII.

QVòd si verò inflammationes ob biliosum influxum fiant, tum & in his communis scopus euacuationis affligentis humoris existit. fiãt autẽ euacuationes in prin- E cipio, tum per vomitũ, tum per ventrẽ. Danda itaq; pharmaca bilem educentia, ex quorũ numero aliqua per vtrãque viam bilẽ exigunt, velut est thlaspi: hoc enim acetabuli mensura potatum, & supernè & infernè purgat: atque tantum sanè de eo semine ad summum datur. Constat autẽ quòd & purgatoria medicamẽta ex scammonia apparata, flauam exagitant & euacuant bilem. horum verò cõpositiones iam antè retulimus in tertio Sermone: faciemus tamen & in hoc Sermone quorundam mentionem, sed paucorum, & paulo pòst. Purgare igitur eos oportet F cõfidenter, & secundaria vice si res ita postularit: confestim enim in euacuationibus subsistunt & sedãtur. Quòd si tamen neque hi purgari velint, neque sustineãt ob quãcunque tandem causam: tum sanè & his, quemadmodum dictum est, mederi conuenit per vmbilicariorum purgatiuorum impositionem, & per ea quæ sedi subduntur. Per infusum item aluus ipsorum eluatur. & cataplasmata adhibeantur ex fabacea & hordeacea farina, adipe suillo recenti & insulso, tenuique chamæmeli farina ac aqua. At verò hæc ipsa posterius imponenda sunt: in principio au- G tem vsque ad vigorem ea quæ ex semperuiuo apparãtur, & rosis viridibus, perdicii herba, anchusa, sanguinaria, helxine, sideritide, portulaca, rumice acuto, atriplice, solano, plantagine, hyoscyamo, lenticula & stratiote palustribus, blito, lactuca, seride, malua satiua, ramentis cucurbitæ, vmbilico Veneris, flore violarum, mali Punici corio. Horum vnumquodque cum pane ex farina polentæ impositum, dolorem tollit: & maximè psyllii semen aqua feruenti maceratum, & postquam succulentum factum fuerit, pro cataplasmate impositum. Vnguentum etiam H ex plumbi succo ad sanguineas influxiones præscriptum his commodissimum existit. commoda sunt & mala cum pane trita imposita, & quæ his sunt similia. Et cerata Hippiones & Ambrosiæ nomine insignita, & quæcunque ex cera, chamæmelo, & rosaceo apparantur: adiicitur

autem ſuccus quiſpiam ex prædictis refrigerantibus,[& ouorum candidum,& aqua cum modico aceto,quorum compoſitiones paulo poſt ſubnectemus.Optimum autem pharmacũ pro eis eſt ceratum ex roſaceo,betæ ſucco quã tum ſatis eſt adiecto.Vidi etiã quendã hac affectione occupatũ,qui immiſſis in frigidã aquã pedib⁹ & aliquãdiu in ea detẽtis,præclarã opem tulit. Aliũ itẽ vidi qui oſtreorũ carnibus cũ argenti ſpuma & viridibus hyoſcyami folijs,ac oleo veteri diligenter tritis vtebatur,& tum illinẽdo eas tum imponendo,probè reſtitutus eſt.Licebit autẽ per oſtreorum penuriã,carnibus concharum fluuialium vti.Atque hæcquidem conueniunt,ſi mediocris inflammatio & ardor adſit. nam ſi magna fuerit,ad eryſipelatorum modum curationem inſtituemus: cicutæ nimirum folijs & papaueris ac mandragoræ & hyoſcyami adhibitis:quibuſdámque medicamentis compoſitis ſtuporem inducentibus, quæ ex papaueris ſucco & ſimilibus conſtant.In horum tamen medicamentorum vſu, immodici caloris deletionem pro ſcopo habere oportet, quæ ſæpe in vna cõtingit hora:poſt quam ſtatim ſtupefactiuo ablato,cataplaſma ex fabacea farina adipéque & aqua imponatur. Etenim vbi ea quæ vehementer refrigerant diutius adhæſerint,ſtuporem ægrũmque ac languidum ſenſum corpori inducunt.Quapropter quum in feruentibus doloribus fuerimus ad ſtupefaciẽtium vſum coacti,poſtea refouebimus partes per ea quæ calefacere poſſunt.

Parabilia remedia ad inflammationes non valde feruentes, Cap. XXIX.

Reliqua ex eorum numero quæ facilè parantur, quæque doloribus non valde magnis proſunt,palmularũ glandulæ ſunt,& mali Medicæ ramuli: citrium autem ipſam appellant & aureum malum . quin & fructus ipſius medulla ſapore acris,pani aut pollini admixta in cataplaſmatis,commodiſſima eſt . quemadmodum etiam ſi oleo coquatur,& cera ſufficienti ad oleum adiecta,pedibus imponatur.Commodum eſt & ſymphyton per ſe pro cataplaſmate impoſitum,& cum pane aut cerato permixtũ. & malicorium aceto incoctum, aut aridum tritum cum pane ſubactum.his ergo vtaris.Optimum autem cataplaſma podagricum & hoc eſt: Cupreſſi virgulta teneriora, & pilulas in ollam coniecta,cum aqua marina donec flacceſcant coquito. deinde in mortarium culinarium tranſſumpta,ad cerati formam terendo redigito : & linteolo excepta,dolẽtibus locis impoſito.Hoc cataplaſmate quotidie ante ſomnum vtitor , etiamſi non adſit dolor, per integrum annũ. nã perfectè ægrum ſanat.Mirificè etiam facit cupreſſi decoctum,ſi ex eo æger ſæpe perfundatur.

Aliud. Cypri,hoc eſt liguſtri folia viridia,trita in paſtillos digerito:vſus verò tempore,aceto dilutos illinito: Barbari autẽ Indi,arida ipſa folia contuſa & cribrata repo nunt:vſu verò expetente,aqua feruenti ſubigũt, modico etiã aceto adſperſo,aut rhois culinarij decocto, atq; hoc modo inflammato loco imponunt, folijs ricini aut carpaſi ſuperſtratis:aut, ſi hæc habere nequeant, braſſicæ. reperies autem manè cataplaſma aqua plenum. ſenſibilis enim diſcuſſio & exhauſtio cõtingit,adeò vt æger exuctionem ſenſu percepte,& maximè iuxta vngues. vitiat tamen colorẽ,eum ad fuſcedinem corrumpẽs. quapropter aliqui cerato liquido vngues prælinunt. Aliud cataplaſma,quod eadem hora dolores ſedat. Cerebrum porci cum amylo & roſaceo tritum,& panniculo infartum imponito,& confeſtim liberabitur æger,vt deambulare poſſit.Optimè faciunt item maluæ aqua coctæ & tritæ impoſitæ:celerrimè enim dolores ſedant.

De ſtupefacientibus medicamentis, Cap. XXX.

Compoſuerunt medici, quemadmodum prædictum eſt,ob excellẽtes dolores,aut etiam ob ægrorum mollitiem quos curare cogimur & neque minimũ dolorem tolerare poſſunt, medicamenta ſtupefacientia appellata. Hæc enim nequaquam affectiones ipſas in quibus dolores fiunt,curant:verùm ſtuporem & ſenſus hebetationem mẽbris inducendo,quietem quandam doloribus obducunt. quapropter ſi ad huiuſmodi pharmacorum vſum, aut ob excellentem dolorum magnitudinem,aut ob immodicam caliditatem eryſipelatis cõſimilem,cogamur:

A vtemur quidem modicè , quò feruor immodicus refrigeretur,aut ſenſus oblæſio deleatur. adhoc etiã animaduerſione habita diligenti, nequid poſt vehementis caloris & doloris extinctionem,ex ſtupefactiuo pharmaco in membro permaneat.Sunt autem medicamenta ſtupefactiua huiuſcemodi. Aſclepiadæ epithema dolorẽ leuãs, podagricis & articulari morbo commodum.vſus eius eſt in ipſis exacerbationibus & excellentibus feruoribus inflammationum:Opij drach.quatuor, croci drach.I. panis ſiliginei quantum ſatis eſt.vnumquodque per ſe lacte bu- B bulo maceratum terito , & vnita imponito.aut hæc ipſa cum lacte trita cerato roſaceo excipimus, & vtimur.

Aliud,quod confeſtim à doloribus liberat.oportet autem ante pharmaci impoſitionem ægrum lauare,atque ita exterſis locis ſtatim adhibere.Succi abſinthij trientẽ, croci trientem,ceræ tantundẽ, opij vnc.I. irini ſeſcuncẽ. opium & crocum in paſſo diluito, & affuſo cerato,vnito, ac vtitor. Aſclepiadæ paſtillus podagricus,dolorẽ leuans. vſus eius competit tempore exacerbationum. Aloes lib.I.centaureæ ſextãtem, thuris trientem,myrrhæ trientem,lapidis aſij,opij,ſucci mandragoræ, ſtyracis, alumi- C nis ſciſſi,cuiuſque ſextantem:excipe ac ſubige paſſo,& ad paſtillorum formam reducito . Vſu verò expetente, lacte diſſolutos cum pinnulis illinito,ſupra illitum locũ linteolo impoſito paſſo imbuto.

Vnguenta recalfactoria quæ poſt ſtupefactiuorum vſum adhibentur, Cap. XXXI.

Qvvm itaque ſtupefactiuis vſque ad feruoris inflãmationum deletionem fuerimus vſi, pòſt calefacere mẽbra conuenit cataplaſmatis ex caſtoreo &thapſia cõ D poſitis.ſi enim hoc non fecerimus, debilia & intemperata reddita membra perpetuo fluori obnoxia reddemus,& quæ in actionibus facilè offendentur. Quapropter vnam atque alteram vnguentorũ recalfactoriorum cõpoſitionẽ apponã,ex quarũ numero & hæc eſt:Succi thapſiæ drach. octo,piperis drach.XXIIII.adarces, canchryos, euphorbij recentis,cuiuſque drach. XXXII. (ſi verò recens euphorbium deſit,duplum eius ſume)ſtaphidis ſylueſtris drach. XII.pyrethri drach.XII.terebinthinæ drach.XVI.ceræ dr. XXIIII.olei cyprini lib.VI. Altera,eiuſdem vſus. Pyre- E thri,caſtorei,helenij,adarces,piperis,euphorbij,zingiberis,nitri,ceræ,ſing.drach.octo, irini quãtum ſuff.cit.Pro pauperibus autem ſatisfaciũt, allia,thymus,origanus,ſatureia,ſinapi,& ſimilia.

Pharmaca & edulia eorum qui flauæ bilis influxu infeſtãtur, Cap. XXXII.

Exhibẽda eſt autem & cyclaminus à flauæ bilis influxu infeſtatis:huius enim radix quamtenuiſſimè trita, cũ aqua mulſa aut paſſo pota,bilioſum humorem per ſudores excludit . dandæ autem ex ea drachmæ quatuor,cor- F poribus magnis & robuſtis: reliquis verò,pro virium tolerantia.Adiuuare verò oportet ſudorum excluſionem, corpus calefaciendo & fricando,ita tamen ne affectos locos cõtingamus.Præbenda quoque in potu ea quæ vrinã cient: talia enim bilem per lotium euacuare conſueuerunt:paſtillus item ex ſeminibus ſoporifer,& qui à triangulari forma trigonus appellatur, & cõſimiles,doloribus infeſtantibus commodè à flaua bile affectis exhibentur. Nam & ſomnus alti ſoporis inde oboritur,& fluxiones ab ipſis reſiccantur,atque id maximè ſi poſt corporis per pur G gatiuum euacuationem exhibeantur.Edulia autẽ eis apta quæ refrigerant,non tamen humectant:humiditas enim auget fluxiones.Dandũ item eis lactucæ ſemẽ ob ſomnũ conciliandum, & papaueris ſemen tum in cibo tum in potu.Mala etiam & ſorba & meſpila præbenda,& quæcunque ad hoc quòd refrigerant,fluxus cohibent allationem. Cæterùm à vino omnino exacerbationis tempore abſtinendum eſt.intercapedine autem pura reddita,parum ex eo concedendum. Porrò inedia ab amara bile infeſtatos H extremè lædit: nam bilem acriorem reddit.

Cura eorum qui ob pituitæ influxum ægrotant, Cap. XXXIII.

Horum item curationem à pituitæ euacuatione principium ſumere oportet. Euacuatur autem humor pituitoſus per vomitus quidem, nihilominus tamen &

infernè per ventrem. Vtilis eſt autem in hac affectione per inferna purgatio,ſiue iuxta manus ſiue iuxta pedes hæreat morbus.& multo adhuc magis ſi iuxta omnes corporis articulos fluxus fuerit diſperſus:familiarior enim pituitæ via & minus periculoſa per inteſtina exiſtit. Si enim in ſuperiorem ventrem violenter adtracta non euacuetur,periculum inducit. quapropter tutius eſt vt ad infernam excretionem ducatur. euacuata enim, in vna die morbi vtcunque inueterati robur contundit:quare in podagra innatum ex pituitoſo humore fluxum, & mediocriter affligentem,& qui tum potētia tum actu calidis remediis delectatur,purgare oportet. Ante purgationē verò modicè adſtringentibus vtendum, atque id magis adeò circa initiū fluxionum. Atqui ſi euacuatio per purgationes fieri non poſſit, quæ ſanè vel ſola ſæpe ſufficit ad affectionum fluidarum curationem: tum inedia & fame vtendum eſt ad plures dies.natura enim pituitoſi eam bene tolerare poſſunt.Vtendum etiam confricationibus diſcuſſoriis,ampliúſque efficacioribus infuſis, & pharmacis cientibus vrinam.Cæterùm quæ ratione nutrimēti præbentur edulia, natura ſicciora ſint,& minus nutriant, veluti eſt oryzæ ſuccus & bromi,qui inter frumentacea referuntur: nuces iuglandes paucæ, piſtaciáque & nux thaſia, & vuæ paſſæ, & capparis ex aceto mulſo. quandoque etiam parui piſciculi in petroſis aquis coaliti, & paſſerculi montani aſſati præbeantur. Vinum autem præbeatur quam minimum interualli tempore,tenue,fuluum & vetus. Cataplaſmata autem quæ frigidis fluxionibus cōueniunt,imponenda. in principio quidem terebinthi folia viridia & tenera cū adipe ſuillo recēti & roſaceo,modica cera adiecta. apta ſunt ipſis & cupreſſi folia & pilulæ vino cocta: & cyperi radices & rhamni folia.poſt principiū verò,pituitoſis conuenit ex eruo &lolio ac fœnograeco cataplaſma. quemadmodum etiam ea quæ ex ciceribus conſtant,ariſtolochiæ radice trita admixta,centaureáque & gentiana,& pæonia, & bryoniæ radice ac fructu. ex amaraci itē coma & artemiſia,abrotonique foliis & adianto,vitice,lauro,pulegio,ſampſucho,mētha,braſſica,ſiſymbrio,ſerpyllo,filice,fœniculo,eruca,& reliquis quæ ſaporis acris,aut ſalſi,aut amari ſunt:& maximè ſi dolores citra ardorem ex refrigerationis ſenſu ſint oborti. Singula verò ex his cum pane & adipe recentia pro cataplaſmate imponito.quanquam nihil vetet vnūquodque per ſe adhibere. Optimum eſt etiam fomentū ex paſſo mari mixto apparatū. At verò quinquefolii radicum & malicorii æqualibus partibus decoctis perfudi ac foui, inquit Archigenes,circumdolentes partes.imò & tritis ipſis magis inflammata loca cataplaſmatis modo contexi, atque hoc ipſum multis,velut obluctans & reſiſtens remedium,dolores expulit: aliquibus autē, vt pharmacū nulli inferius, ipſos mitigauit:rariſſimè verò citra commoditatem apparuit. Manſuetiſſimum verò & hoc eſt. Althææ folia cocta trita tum per ſe, tum cum polline, aut ordeacea farina, imponantur.ceratum item ex radice eius quæ hibiſcum appellatur,cocta in aqua mulſa trita.conſtet autē ceratum ex gleucino aut irino:imponatur verò iis qui tū vehementer calida tum valde frigida auerſantur,mediocribus autem delectantur. Pharmacum porrò conueniens noui,inquit Philagrius,podagricis qui vnà cum doloribus frigoris ſenſu percelluntur,id quod ex laurino cōponitur. quum enim & alia eiuſdem generis ſint cum ipſo, tantam tamen commoditatem à nullo exhibitam ſcio. Compoſitio autem hoc modo habet. Pharmacum ex oleo laurino. Ceræ,adipis ſuilli veteris,reſinæ pinus ſiccæ, terebinthinæ liquidæ,cuiuſque drach. xcvi. cyprini, laurini,œſypi,butyri,cuiuſque drach.xlviii.galbani,medullæ ceruinæ,cuiuſque dr.xvi.Hoc quidem igitur medicamentum confeſtim à dolore liberat eos qui in dolore frigoris ſenſum perceptant. Admirandum etiam in his pharmacum eſt, quod ex croco conſtat & galbano, ſupráque ad ſanguineum influxum præſcriptum eſt, & in omni tempore adhibetur. Sunt autem & alia pharmaca his apta. quemadmodum ea quæ Myracopa appellantur, & quæ ex ipſis componuntur cerata. fiunt autem hæc commenſurata & proportionata cera ad vnguen-

A ta ipſa admixta. Pharmacum ex metallicis. Optimum verò & ipſis pharmacum eſt ex metallicis ad ſauciatos neruos à Galeno apparatum, cuius & nos admirabile periculum fecimus, inquit Philagrius. quum enim partium quamtenuiſſimarum ſit, ad profundum corpuſculorum progreditur,& attenuat,& diſcutit. Cōmodum igitur exiſtit in prædicta diſpoſitione, poſt ſedatos dolores admotum,aut quum mediocres exiſtunt: non ſolùm enim diſcutit vt dictum eſt, ſed & repellit. Compoſitio verò hæc eſt. Chalcitidis drach.viii.miſyos drachm.xvi.ſqua
B mæ æris drach.xxiiii.thuris drach. xxiiii. galbani drach. xii.colophoniæ drachm.xcvi. ceræ drachm.xcvi. olei drachmas cxxviii. aceti acerrimi quantum ſatis eſt. Metallica cum aceto in ſole æſtiuo terito ad plures omnino horas:deinde thus adiicito,rurſúſque diu terito, & liqueſcibilibus liquefactis, refrigeratis, & eraſis admixtis, vnito ac vtitor. Pharmacum ex vino & oleo,Galeni.

Aliud pharmacum ex oleo & vino Galenicum, conueniens in declinationibus inflammationum, & poſt eaſdem omnibus podagricis. Spumæ argenti drach.xcvi.
C olei veteris drachm. cxcii. ad podagricos verò ſufficit ſi anniculum ſit oleum, vini veteris fului pellucidi atque leniter dulcis drachm. cxcii. Coquito ſimul ad cōpagem manus non inquinantem: hic enim eſt optimus eius apparatus. nam qui triplum olei accipit diutius coquitur,& magis reſiccans redditur. Porrò iis qui poſt dolores vehemens frigus percipiunt, aliud Galenicum pharmacum ex euphorbio ad ſauciatos neruos deſcriptum conducit.At verò adhuc pharmacum podagricis commodum, tum in inflammationum remiſſione, tum poſt
D eaſdem, exiſtit quod Ægyptium appellatur, & quod ex lanis ſuccidis vſtis apparatur. habetur autem inter multæ cōmoditatis emplaſtra in decimoquinto Sermone huius tractationis.

Cura eorum qui ex atræ bilis influxu ægrotant, Cap. xxxiiii.

Dicatur autem ex ordine & de atræ bilis influxionibus quæ & ipſæ omnino vniuerſali euacuatione præcedente opus habent,hoc eſt venæ ſectione aut purgatione. quando quidem igitur ad atram vergunt bilem, euacua-
E tione per ea quæ ipſam repurgant: quando verò ad ſanguinem atra bile infectum declinant,per venæ ſectionē. Si verò ambo hæc ſimul per totum hominem redundarint,non vnum aliquod ex prædictis adhibere ſuffecerit, ſed præſecta vena:deinde depurgare cogimur.quod ipſū & in aliis affectionibus duplici euacuatione indigentibus erit faciendum.Priuſquam igitur totum corpus euacuamus,atque in ipſo etiam euacuationis tempore (dico ſanè in principiis) repulſoriis & ſenſim ſimul calefacientibus vtendum eſt. poſt euacuationem verò,iis quæ ſen-
F ſim calefacere,& attenuare, & diſcutere poſſunt vtemur. Sunt autem repulſoria quidem ſimúlque leniter calefaciētia,terebinthi folia & cupreſſi,cyperi radices, & ſimilia. calfactoria autē ſimúlque attenuatoria & diſcuſſoria, bryoniæ radix & cyclamini,ſylueſtriſque cucumeris,& raphani,lauri item folia mollia,& paſtinacæ,& caucalidis,ſinapis,naſturtii,conyzæ,braſſicæ,iridiſque & ocymi & aliorum innumerorum folia. Admiſcenda autem ſunt hæc pani aut cuipiam ex prædictis iam ſæpe farinis, & adipi anſerino aut gallinaceo, butyróque & œſypo: atque id
G maximè in humectis & mollibus corporibus,quò leniora reddantur.Quin & poſt huiuſmodi pharmacorum impoſitionem, præſcripto ex croco pharmaco, & eo quod ex metallicis conſtat, vti conuenit: ampliúſque quod Machærioni inſcribitur, & quod Iſis appellatur, ſimilibúſq;, quorum compoſitiones in xv. Sermone traditas reperies.Etenim huiuſmodi pharmaca relictum in membris humorem concoquunt, eundémque attenuant & diſcutiunt, ampliúſque membra debilitata corroborant.Commodiſſimum autem pharmacum per interualla exacer-
H bationum dolore non infeſtante, ad atræ bilis fluxiones eſt Corax,quemadmodum etiam paſtilli, Andronius inquam, & Muſæ, & qui ex centaurea, itémque qui ex lanis ſuccidis apparatur, & conſimiles in decimoquarto Sermone deſcripti. illinuntur autem cum vino dulci,

Miſcentur etiã ad præſcriptum ex croco pharmacũ, & ad id quod ex metallicis conſtat, ita tamen vt parum quid ex paſtillis ad multã pharmaci partẽ cõmiſceamus,vt videlicet paſtilli duodecima pars ad vnã pharmaci partem addatur,hoc eſt ad pharmaci lib.i. paſtilli vncia vna:aliquãdo autẽ minus.Quum enim euacuare & diſcutere voluerimus, minus de paſtillo adiicimus : corroborare autem & firmitatem addere, plus. Quòd ſi neque perfecta, neque abſque dolore ſint exacerbationum interualla,panem vino maceratũ & ſufficienter emollitum ad prædicta medicamenta per interualla admiſcere expedit. Præſtans autẽ eſt & in iis diſcuſſoria fricationum ſpecies vniuerſi corporis,præter affectas partes, tum per interualla, tum tempore exacerbationum,vehementius & diutius facta,& maximè ſi non fuerint præeuacuati.

De iis qui ob tenuem fluxum ægrotant,
Cap. xxxv.

SI ſeroſi ſint humores qui ad articulos influunt,nõ paruum ſignũ tenuitatis ipſorum eſt,quòd neque tumorẽ magnum habeant inflammationes,neque diutius durẽt, imo neque moleſtiam aliquam in motibus perpetiuntur ægri,poſtquam quieuerint inflammationes. Eorum igitur qui ob tenuem influxum ægrotant,remedium quod eadem die opem eis fert, purgatio eſt per ea quæ ſeroſos humores euacuare poſſunt,tacta. Fluxiones autẽ quæ non ita validum dolorem inferunt,ſæpe in ſolo irrigationum fotu ſubſtiterunt, ex oleo videlicet roſaceo & vino dulci ſuppreſſæ , modica cera admixta, iiſdémque lanis ſuccidis exceptis:additur etiam aliquando nitri ſpuma. Quin & quod ex cote Naxia ex ferri affrictu deteritur, & in ea congregatur,illitum iuuit:& Selinuſia terra & Cretica,& Samius aſter,& Lemnia ſphragis appellata,vino & poſca,& aceto ac paſſo diluta,illita eodem modo profuerunt.At verò & caſeus recèns coactus impoſitus mediocres inflammationes etiam ſolus iuuat,& cum polẽta, aut farina præſertim ordeacea . Habet enim in ſe non modò quid repulſorium,ſed & diſcuſſorium,per quod & tenues fluxiones repellit, & humores in articulis euacuat.Lentiſci etiam ramuli teneri & fructus, ſimiliterque myrti & terebinthi,& pirorum,ac quercus,oleæ,punicæ, meſpilorum,ceraſi,pruni,rubi canini,& rubi:cuius etiam fructus & virgulta idem operantur:& vt ſimpliciter dicam,quæcunque res in fructibus,& foliis,& ſuccis,& radicibus aliquid amari,aut acris , aut ſalſi,aut nitroſi habent,ſimúlque cum amaritudinis & acoris omniúmque: prædictorum moderata qualitate non adeo excellenti, adſtringũt: hæ mediocres dolores ex fluxione obortos iuuant.ſuffecit autem vnà cum iis ad perfectam ſæpe curam fames ipſa, quemadmodum etiam clyſter omnibus ferè podagricis conuenire videtur , & maximè in quibus venter aſſiduè cohibetur.Ruta etiam viridis & paſtinaca viridis,vtiliter ipſis pro cataplaſmate imponuntur, maximè quibus venter cohibetur, ampliúſque quibus pungitiui ſunt dolores & inflantes . Admiſcere autem omnibus his expedit adipes,quandoque & polentas,& farinas quaſdã, quæ haberi poſſunt: mel item ac paſſum & roſaceũ, quò humecta & liquida conſeruemus. At verò ſi & fermentũ modicum hoc tempore admiſceas, nihil peccaris . Hoc igitur modo etiam plurima ex hortenſibus tibi cõmoda fuerint, ſi ipſa iuxta prædictas qualitates iudicaris,amaram nimirùm & ſalſam , acidámque & adſtringentem atque acrem , quæ omnes ſint mediocres. Inuenies autem aliquando & dulcem qualitatem vnà cum his permixtam in eadem etiam planta . ea quoque quæ in mari naſcuntur,plerunque talia ſunt,vtpote quæ lactucæ appellantur. ſunt autem germina lata & oblõga ac viridiora,tenuia & ſubrugoſa , ac veluti conduplicata ad litora maris perfluctus eiecta . præſtãtiores autẽ fiunt cum poſca decoctæ.viridia item quæ in fuco ſiue alga tinctoria ad radices ſita ſunt.& ad hæc quæ in petris maris reperiuntur ſimilitudine fungorũ.reliquáque germina mollia commodant eodem modo . omnia enim huiuſmodi aptè cõmiſcentur adipibus ac farinis.Quin & torpedo tũ marina tum fluuialis , iuxta alium quendã modum,non in paruis ſolùm ſed in magnis quoque inflammationibus

A congruit.Naturali enim facultate quadam ſtuporem inducit,& dolores è corporibus tollit.quapropter ipſam viuentem aſſiduè admouere inflammatis locis oportet.Cocta item adhuc viua in oleo,deindéq; extracta,ac modica cera cum oleo eliquata , commodiſſimum pharmacum omnibus dolore afflictis podagricis redditur. Conſimili efficacia vermes terreni appellati præſtant, ſi in oleo coquantur,& cera poſtea in oleo liqueſcat.

De fluxionum inter ſe complexu,
Cap. xxxvi.

B QVVM itaque iam ſimplicium & immixtarum inter ſe fluxionum curatio ſit relata, nulla difficultas amplius eſt,etiam mixtarum curam inuenire.Satis enim manifeſtum eſt quòd ad humorum complexum,conſequenter etiam curationes oporteat mixtas eſſe. Cognitiones autem mixtarum fluxionum,ex prædictis ſimplicibus affectionibus ſunt ſumendæ.

Cura affectionum ex ſanguinis & bilis complexu, Cap.xxxvii.

SI igitur ſanguineæ & bilioſæ affectiones concurrãt, & C propterea tumor magnus & ruber , & quodammodo flauus ac feruidus,membrum fluxione infeſtatum apprehendat, & dolores nunquam remittentes incumbant,& exacerbatio vehementer quidem alternis & tertio quoq; die fiat,benignior autẽ ſingulis diebus, omnino ſanè manifeſtum puto quòd medicationis initium à venæ ſectione primùm fiet,conſequente exinde bilioſi humoris purgatione.Satis conſtat autem quòd & euacuationum tempore repulſoriis vtemur:quæ videlicet frigidæ & adſtringentis ſunt facultatis.Et deinde primùm mitigatoriis & D refrigerantibus quidem vtendum , non autem amplius adſtringentibus . adſtrictio enim tumorem inſpiſſat ac cogit, vt ægrè diſcuti & reſolui poſſit , ſi diutius ea vtamur.poſtremùm verò etiam iis quæ concoquere & diſcutere tumorem poſſint, vtendum eſt. In principio igitur, iuxta euacuationum inquam tempus, vtile pharmacum eiuſmodi affectionibus eſt ex acacia & veratris paſtillus in mortario plumbeo cum ſemperuiui, aut plantaginis, aut ſanguinariæ , aut ſenecionis, aut vmbilici Veneris, aut rumicis acuti, aut ſolani,aut vuæ acerbæ, aut hyoſcy- E ami, aut lactucæ ſucco dilutus. Atqui iuxta augmenta & & vigores affectionum, etiam ea quæ ad ſanguineas affectiones dicta ſunt,in cataplaſmata admiſcere expedit, ſuccóſque item iam relatarum herbarum , & ipſas adeo herbas tritas. Poſtquam verò feruor inflammationis ceſſarit, concoquentibus cataplaſmatis & medicamentis vtemur:parte etiam affecta vulnuſculis impactis ſcarificata, præſertim ſi appareat tumefacta.

Cura bilis ad pituitam permixtæ, Cap.xxxviii.

F AT verò ſi pituitoſi humores bilioſis fluxionibus admiſceantur, ſi quidem vnio & permixtio ipſorum eodem tempore hominem infeſtet,miſcere etiam remedia oportet, eorúmq; multitudinem purgare per ea quæ bilem ſimul & pituitam educere poſſunt : forinſecus autem cataplaſmata imponenda pari aut impari modo,permixtis iis quæ pituitoſum & bilioſum euacuant fluxum. Et pari quidem modo vtraque cõiiciemus,quum affligẽtium humorum mixtura æqualis fuerit: impari verò,ſi alter humorum redundarit. Neque verò obliuioni tradendum quòd aliqua ipſorum in principio rectè adhibẽtur: G aliqua verò iuxta mali progreſſum & vigorem:quædam verò eo remittente & circa declinationem.

Cura humorum atræ bilis aliis permixtorum,
Cap. xxxix.

EAdem etiam methodo vteris, ſi atræ bilis fluxiones reliquis fuerint admixtæ , tum iuxta exacerbationum circuitus, tum iuxta continuitatem . Neque enim ſolùm ad affectionum complexus eſt reſpiciendum, ſed & num aſſiduè & citra remiſſionem , an iuxta circuitum infeſtent . Primùm quidem igitur & in illis euacua- H tionibus conuenientibus vtendum eſt: deinde vbi quidẽ aſſiduè infeſtarint , cataplaſmatis dolores ſedantibus vti expedit. Vbi verò per circuitum moueantur, inſtantibus quidem doloribus, mitigatoria cura: per interualla verò corroboratoria membrorum vtemur.Manifeſtum autem

quòd quæ magis feruent,maiori refrigeratione opus habent:quæ minus,minori.omnia tamẽ feruentia refrigerare oportet. Quæcũq; autẽ fluxiones pruriginosæ fuerint, obtũdentibus & discussoriis curabũtur: quæcunque verò mordaces,obtũdẽtibꝰ solis. Et quæ in alto sitæ sunt,per ea quæ tenuiũ partiũ existũt:quæ verò in superficie,per simpliciora. Omnium autem horum syluam in fine secundi huius tractationis Sermonis præscriptam habes.

Cura durorum tumorum qui post inflammationes relinquuntur, Cap. XL.

DVri & reluctantes aliquando tumores post inflammationes relinquuntur,qui ex crassis humoribus generationem habẽt,in corporibus præsertim durioribus, & quæ ægrè per discussoria exoluuntur, & malè curatis. huiusmodi enim non curati statim, seipsis peiores fiunt ad vitæ actiones obeundas.Cæterùm huiuscemodi tumores sedant, pharmacum Machærionis & Piscatoris,& Ægyptium,& consimilia.de quibus dicetur xv Sermone in pharmacorum multæ commoditatis relatione : dicetur autem & hic vbi ex ordine de tumoribus qui ægrè concoquuntur tractabimus. Sunt etiam parabilia pharmaca ad hanc affectionem, si ruri viuamus, satiuæ fici & syluestris quoque grossi cocti, triti & impositi, tum soli, tum cum quadam ex prædictis farina & adipe. Cyclamini item & cucumeris syluestris radix, & althæa bis cocta, & caricæ pingues, adianton, auena, vrtica, bryoniæ radix, bulbi anethi,abrotoni,buphthalmi,iridis folia, itémque marrubii, ita vt singula prædicta cum visco, pice, & sulphure viuo permisceantur.

De tumorum crudorum & incoctilium cura, Cap. XLI.

CRudi tumores ex materia albidiore ac lentiore cõgregãtur,diúque durant,neque cõcoquuntur,neque discuti possunt. Quandoque verò primis quidem discussis, loci statim fluxione infestantur,& inæquali magnitudine semper permanent tumores,& in quibusdam sanè penitus absque dolore fiunt,in aliis verò dolore quodã comitante. Quando quidem igitur diuturnos videris tumores citra dolorem,per discussoria curato, diligenti animaduersione habita nequid relinquatur induratũ, quod incurabile aut ægrè valde curabile reddatur, & maximè vbi callosarum duritierum generationem videris in articulis futuram.Si igitur citra dolorem videris crudos tumores,emollientibus ad discussoria admixtis curato,nequid penitus induratum relinquatur. Si verò cum dolore contingant tumores,non modò discussoriis, sed etiã quæ vnà cum hoc quòd discutiunt,lenire possunt,expedit vti. Manifestũ est autẽ quòd,si fluxus tenuis & modicus cum doloribus quibusdam deferatur, inde tumores post inflammationum remissiones oboriantur & infestent,atque id maximè in iis euenit qui delicatius viuunt,aut frequẽter lauantur, aut plusquam oporteat inambulant,vel etiam rebus venereis vtuntur.Oportet igitur in his ad tumefacta imponere pharmacum ex salicibus, ita vt agglutinari possit,apparatum:aut quod ex aspidibus constat ad strumosos destinatum,aut aliquod consimile : præsertim quum sensus ægris adest iuxta coxendicem aut femur, tanquam aliquid ad inferiora deferatur.quúmque dicunt se affici velut formicas repentes sentiant, dolétque & iam refrigeratur,iam calescit membrum. Quin & lauantes per smegmata ex adarce,alcyonio,& pipere,defricare oportet. Adstringentia igitur sunt simúlque discussoria pharmaca quibus necessariò vtimur ad crudos & dolentes tumores, velut symphytõ petræũ,terebinthi virgulta, scolopendrium viride,cyperos,& similia(de quibus sæpe dictum est)cum pane multo & rosaceo permixta,præsertim in iis qui humido & albo corporis habitu sunt præditi. Ex compositis autem conuenit eis pharmacum ex succis, quod cum vino flauo & subadstringente est emollitum,& Galeni phœnicinum cum multo rosaceo liquefactum,& locis liquidius impositum. Cæterùm in tumoribus citra dolorem,conueniunt adiantum viride, folia vrticæ, althææ,chamæmelum, vua passa pinguis, sertula Campana,melissophylõ,lauer,citrii exterior cortex,&similia.Ad quæ singula,cicerũ & lupinorum farinæ, & pa-

A nis, & olei veteris ac sicyonii,& adipis suilli veteris tantum admiscendum est, vt mollis ad tactum compositio reddatur,& morsum nullum ad membrum accedere permittat.Ex compositis autem pharmacis conueniunt his, id quod ex croco & galbano constat, & quod ex liquescibilibus apparatur ac mox referetur. & Machærionis & Piscatoris,cum cerato ex oleo sicyonio aut aliquo consimili liquefacta. atque hæc quidem in mollioribus corporibus adhibentur.In durioribus autem & quibustumores non dolitant,conueniunt viticis folia, præsertim ari-

B da,& amaracum, amarãtum, ari & arisari radix,smyrniũ, & al thææ radix,elaphoboscum, ericæ folia,fæniculi folia,filix, sisymbrium , scandix, erucæ folia & sinapis viridis. Composita autem conueniunt tum prædicta citra cerati admixtionem,tum Isis & Aphrodite appellatæ, & alia infinita iisdem viribus prædita. Huiusmodi autem pharmaca vnà cum hoc quòd tumores exoluunt, etiam fluxiones naturæ suæ aptitudine repellunt. quod ipsum etiam probè faciunt cupressi pilulæ virides cum vino coctæ, prædictorum leguminum farinis & suillo adipe ad-

C mixtis. quandoque verò & lauri ramuli , & rubi folia, & similia admiscentur.Efficaciora autem prædictis sunt, & agrestioribus corporibus, ac tumoribus qui ægerrimè concoquũtur conuenientissima,abrotonum , ammoniacum thymiama, anemonarum radices & hastulæ regiæ, bryoniæ radix,pulegium,dracunculi radix,bdellium,buphthalmum, gentianæ radix , & myrobalanus. His autem adhuc fortiora sunt capparis folia, glastum, betonica, cyclamini radix, brassicæ vstæ cinis, ruta, panaces viride,peucedani radix,squilla,fici syluestris fructus, trifo-

D lium asphaltites, trixago, sulphur, pix.Addatur autem singulis prædictis panis & adeps,aut prædictorum leguminum farinæ,quandoque etiam caricæ.In quibus omnibus scopum tibi propositum habeas, vt citra partis affectæ combustionem & afflictionem curam facias:quapropter etiam necessaria est prædictarum farinarum , itémque adipum admixtio. Tantum autem commiscere ex eis oportet,quantum vehementem vniuscuiusque vim obtũdere volumus.Admiscendus autem est non solùm adeps suillus,sed & caprinus,& vitulinus,& taurinus,ceruinus &

E anserinus.medullæ item omnes admiscendæ, habito naturæ curandi corporis respectu.Et cochleæ vnà cum testis tritæ,& sine alterius rei admixtione, & caprino stercore cum aceto trito admixto impositæ , tumores laxos & molles destruunt & adstringunt,qui sanè ex lentis & crassis humoribus oboriuntur.Porrò operæpretium duxi admonere, diligenti animaduersione opus esse ne clam te indurata aliqua tumoris pars relinquatur. quod sanè vbi videris factum,iis quæ fortiter emollire possunt,vteris,respectu simul ad habitum corporis habito. Ex ma-

F lagmatibus autem fortissimum est Lucio inscriptum ad articulos distortos.

Malagmata diuersa,in quibus etiam Lucii malagma est,ad articulorum distortiones destinatum, Cap. XLII.

MAlagma Lucii ad articulos distortos inscriptũ. facit ad thoracis affectiones & abscessus in profundo, ad neruos contractos, & articulos stupore occupatos : Latinè distortiones & Græcè ancylas appellamꝰ. Facit opisthotonicis, & ad omnem neruorum per consensum affecti-

G onem . Ad neruorum item lassitudinem,acopon egregium est irino aut cyprino dissolutum.Bdellii, adipis vitulini,ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque sextantem,opopanacis,galbani,canchryos,thuris,styracis,cuiusque drach.VIII.piperis grana CLX. ceræ sescuncem, terebinthinæ sescuncem,fæcis vnguenti irini aut cyprini sextantem & vnciæ dimidium, vini quantum sufficit. ammoniacum,opopanaca,thus,terito cum aceto,liquescibilia verò liquefacito,&ab igne ablatis sicca inspergito:de-

H inde etiam trita ipsis adiicito,& vnita in mortarium diffundito,ac fortiter emollito,extractísque vtitor. Optimũ est etiam eis ex pice Brutia Galenicum pharmacum,ad rabidi canis morsum descriptum.habet autem hoc modo. Picis Brutiæ lib.I.opopanacis quadrantem, aceti acerrimi drachm. vnam, apparato quemadmodum de rabidi

canis morſu prædictum eſt Sermone ſexto. Aliud pharmacum ex liqueſcibilibus, Galenicum: quod concoquit ſimul & attenuat tumores. quo ſanè in mollib⁹ corporibus vel ſolo vtendum: in durioribus verò admiſcendum eſt ei id quod ex metallicis conſtat, ad ſauciatos neruos deſtinatum, ita vt mixtura vbilibet iuxta corporum & affectionũ naturã fiat. Habet autem hoc modo: Opopanacis vnciam vnam, terebinthinæ Chiæ vnciam vnam, propolis teneræ quadrantem. Si verò propolis tenera non ſit, admiſcebis terebinthinæ triẽtem. quòd ſi neque intotum propolis haberi poſſit, coniicito picis Brutiæ ſeſcuncem. opopanaca in aceto albo contere. Hoc pharmacum prædictos tumores concoquit, & humores in alto ſitos attrahit, diſſecat, & repurgat. Cæterùm quod ex metallicis conſtat, item Galenicum ad ſauciatos neruos deſtinatum, hoc modo habet: Chalcitidis, miſyos, æruginis vſtæ, cuiuſque drachmas octo, colophoniæ beſſem, ſquamæ æris drach. vigintiquatuor, ceræ drachmas XCVI. olei drach. CXXVIII. reſinæ drachmas ſedecim, galbani drach. duodecim, aceti quantum ſufficit. chalcitin, miſy, æruginem, æris ſquamam cum aceto in ſole æſtiuo contere ad plures horas, & liqueſcibilibus liquefactis & affuſis, vni, emolli, ac vtere. Aliud Galenicũ, ad eos qui tenerum corpus habent & neruis ſaucii ſunt, deſcriptum: Chalcitidis vſtæ, miſyos vſtæ, cuiuſque drach. octo, ſquamæ æris drach. XXXII. thuris drach. XXXII. ceræ drach. XCVI. olei drach. CXXVIII. reſinæ drachmas XVI. galbani drach. XII. aceti quod ſatis eſt: apparato vt dictum eſt. His itaque pharmacis vtemur per ſe, vbi dolores ex profundo diſſoluere velimus. miſcebimus autem pharmacum ex liqueſcibilibus conſtans, vbi tumores fuerint obdurati. Malagma ad podagricos & articulorum morbos valde generoſum. liberat à tota affectione. vſus eius eſt per exacerbationum interualla: Ceræ lib. I. terebinthinæ lib. I. ſpumæ nitri ſeſcũcem, floris lapidis aſii ſeſcuncem, thuris ſeſcuncem, olei cyprini libram vnam, lixiuii coactiliariorum, ſiue pileariorum, quantum ſufficit. Arida contundito, cribrato, & cum lixiuio ad liquidi cerati craſſitudinem terito, & liqueſcibilia liquefacta tritis affundito, vnito, ac vtitor.

Aliud. Calcis viuæ, thuris, cuiuſque drachmas quatuor, terebinthinæ drach. quatuor, ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor, ſpumæ nitri drachmas IIII. adipis taurini drachmas octo, floris lapidis aſii drach. II. ceræ trientem, olei trientem. liqueſcibilia liquefacito, & cum ſiccis vnito ac vtitor. valde præclarum eſt. Reſorbet collectiones circa articulos congregatas, & à doloribus vindicat. Aliud, quod intotum ab omni affectione liberat: Seminis cicutæ, comæ centaureæ, iridis Illyric, æagarici, cardamomi, fœnigræci, corticis radicis mandragoræ, ſingulorum ſextantem, terebinthinæ librã vnam, olei veteris ſeſcuncem, vnguenti Syriaci, aut ſalca appellati ſeſcuncem. terebinthinam cum oleo veteri modicè coquito: deinde vnguentum addito, & ablatis ab igne arida trita inſpergito & vnito, emollitáque in vas æreum aut ſtanneum reponito, vaſe tamen prius ex vnguẽto malabathrino ſiue foliato illito. Hoc pharmacũ craſſos & mucoſos humores trahit per obſcuros meatus.

Aliud ad eos qui à natiuitate articularem morbum cõtraxerunt, vtpote quibus genua, humeri, cubiti, & reliqui articuli dolitant: Ceræ, colophoniæ, reſinæ pinus, cuiuſque ſeſcuncem, terebinthinæ vnciam vnam, fœnigræci ſicci contuſi & cribrati trientem, cyprini trientẽ aut quantum ſatis. Eliquatis liqueſcentibus fœnumgræcum inſperge, & vtere. Aliud ceratum ad articularem morbum, pulchrum: Ceræ, adipis porcini, colophoniæ, reſinæ pinus, cuiuſque libras duas, butyri libram vnam, terebinthinæ librã vnam, galbani trientem, adipis taurini libras duas, œſypi libram vnam. liquefac, percola & aſſerua. vſus verò tempore, vnguento nardino diſſolue, aut etiam gleucino, & linteolo exceptum impone. Aliud ad articulorum morbum & podagricos, vt præ admiratione conſterneris. Ceræ drach. C. roſacei drach. CC. foliorum ſideritis tenerorum drach. C. ſtyracis drach. XX. thuris drach. octo, nitri drach. octo, mannæ drach. X.

A liquefacta cum reliquis tritis vnito, ac vtitor. Sunt autem & alia quamplurima pharmaca quæ tumores tollere poſſunt poſt inflammationes adhibita: maximè verò omnium quod ex aſpidibus conſtat ad ſtrumas deſcriptum, facit ad eos quibus laxi tumoris magnitudinem detrahere volumus. Subuertit enim quamplurimùm tumores laxos: itémque duros: eóſque ſimul diffundit. cõſtringit autem & condenſat articulos præclarè omnino, ſi quod ex ſalicibus conſtat, ei admiſceatur. Ego autem, inquit Philagrius, penuria pharmacorum ex metallicis **B** præſcriptorum, id quod ex ſalicibus apparatur admiſcui, & maximopere profeci, articulis inde conſtrictis, denſatíſque ac corroboratis: obfirmato videlicet fluxionum humore prius euacuato. Licebit autem, ſiquis ruri viuat, & prædictis pharmacis careat, ex adipe qui ad manum ſit, & arida pice cum reſina pinus, aut etiam alia reſina quæ haberi poſſit, pharmacum in cerati formam apparare, ipſique chalcanthi quantum vbilibet rectè habere videbitur, admiſcere: ſalem item ac miſy, auripigmentum, & ſimilia. Quin & viſcum & irin, ariſtolochias, pæoniã, **C** peucedanum, gentianam, centauream, artemiſiam, thymum, origanum, nitrum, nitri ſpumam, thus, myrrham, ſtyracem, propolin, maſtichen, ac alia innumera his conſimilia licebit reperire, indéque pharmaca tumores cõſtringentia componere, quemadmodum nos fecimus nõ paucies, communibus ad podagricos & articulorũ morbos pharmacis inde apparatis. Philagrii pharmacum ex nitro & oleo. Nitrum accipito friabile & nihil calculoſum in ſe habens, ídque ipſum quãtenuiſſimè terito, olei tantum ad ipſum in mortarium affundens quò trita **D** ſimul ad mellis craſſitudinem redigantur: atque vbi ſatis diu contriueris, cacabo excepta ad lentum ignem non fũmantem coquito aſſiduè agitando, donec ad bonam cõpagem reducantur, animaduerſione habita ne liquidius pharmacum relinquatur. quod vbi contigerit, pharmacum penitus liquidum euadit, & neque in poſterum inſpiſſatur, niſi multam aliam ſuſtineat coctionem, quæ vim eius ſicciorem, & ob id affectis dolore membris inutilem reddit. Probare autem eius compagem tempore **E** coctionis oportet, ad teſtam aridam ipſum deſtillando, teſta non prius humectata, quemadmodum in aliis pharmacis facere ſolemus. reſoluitur enim nitrum per aquæ contactum. Sit autem oleum quod nitro affunditur, dulciſſimum, tenuium partium, aut roſaceum, aut chamæmelinum, aut anethinum, aut vetus, aut cicinum, aut ſicyonium. Quandoque etiam chamæmeli humidæ ſiue aridæ, aut iridis tenuiſſimè tritæ, aut ariſtolochiæ, aut alicuius conſimilis partem admiſcere prodeſt. Si quidem autem repellere ſimul ac diſcutere velimus, aut etiam ca**F**lidos dolores curare, cum roſaceo ipſum pharmacum coquemus, aceto quandoque in coctione aut modico paſſo affuſo. Si verò amplius diſcutere velimus, cũ aliquo alio oleo coquem⁹, admixtis etiam quibuſdam præſcriptorũ aridorum, iuxta habitũ videlicet curandi corporis & cõpagem ipſius tumoris. Hoc ſanè pharmacum dolores in alto obortos, quamcelerrimè ſanat, atque id eo magis ſi non bilioſum ſit neq; multũ calidũ quod influit. Neque verò ſolùm podagricos dolores ex profeſſo iuuat, verũetiam eos qui tales non ſunt, ſed ex fluxionibus congre**G**gati, & diſcuſſioni aliàs reſiſtentes. Vtimur itaque ipſo ſi poſt ſedatas inflammationes dolores in alto permaneãt.

Pharmacum ex vrina bordonis, *hoc eſt muli* apparatum. Attrahit quidem hoc, priore præſtantius: conuenit autem magis craſſis aut crudis fluxionibus, præſertim ſi cum chamæmelo viridi, vel ſola, vel cũ adipe porcino recenti, fuerint prius cataplaſmatis modo contectæ: cum arida verò itidem eodem adipe admixto, ampliúſque farina fabacea, aqua & oleo ac modico paſſo adiectis. Quin & ipſa anthemis, quæ & chamæmelon dicitur, valde ca**H**lidos dolores & inflammationes maximopere ex natura ſua iuuat, ſtatim poſt vigorem adhibita. Etenim cutem rarefacit, & attenuat moderatè, & bilioſos humores trãſpirare facit, adeo vt huiuſmodi inflammationes etiam ſola, nihil ex attenuatoriis & inciſoriis, veluti eſt artemiſia, & ariſtolochia, & calaminthe, & alia infinita, admi-

xtum habens,curet.Hoc itaque pharmacum ex argenti spuma & vrina apparatum,de quo sanè sermonem instituti,scio quosdam circa totius affectionis vigorem, non modò iuxta particulares exacerbationes,aliquando verò & augmenti tempore, ad dolentes locos pro cataplasmate imposuisse,humorésque forinsecus extraxisse, & tumores quidem maiores reddidisse: dolores tamen omnino sedasse ac extirpasse. cæterùm odor ipsius intolerabilis est eis qui tenero olfactus sensu præditi sunt. Compositio verò talis est. Vrinæ muli masculi non castrati,sextarios Italicos quatuor,spumæ argenti libras II. spumam argenti tenuissimè tritam in mortario habeto, eique vrinam affundito,ad solem videlicet æstiuum expositæ paulatim vrinam instillato, & postquam ad mellis spissitudinem peruenerit,vrina scilicet consumpta,olei vnc.XXIIII.addito,adipis porcini veteris vnc. XVI. & vsquequo non amplius inquinarit manus,coquito. vsus verò tempore,linteolo exceptum imponito. Oribasius autem axungiæ libram vnam coniecit,& medullæ ceruinæ non salsæ bessem,& mellis libras tres: reliqua verò eodem modo.Scribunt porrò quidam proprii muli vrinam accipiendam esse. resistit enim & obluctatur morbo ex natura sua hoc animal.Efficacius autem,aiūt,reddetur siquis dum coquitur ipsa,semel in cacabū expuat, & semel in terram. atque hæc cum quibusdam barbaris nominibus inuenire licet adscripta, quæ sanè curiosam penitus habent scripturam, atque ob id superfluum & indecorum mihi visum est,inquit Philagrius,ea adscribere.Etenim citra eorum nominum incentionem ac nomenclaturam,ipsum pharmacum apparatū, eodem modo efficax est, sicut id quod cum nominibus præparatur. Hippone Philagrii. Hippone verò hoc modo apparatur:Anethi viridis vnc.XVI.squillæ recentis sescuncem,olei omphacini sescuncem ac vnciæ dimidium, aquæ sextarios tres.anethum & squillam in aqua & oleo ad triduum macerato, deinde donec aqua consumatur coquito,& percolato oleo ceræ nouæ lib.II.adiicito,medullæ ceruinæ lib.I.aut si hæc non adsit, adipis ceruini libram vnam.apparato,vtitor.

Cerata podagrica, Cap. XLIII.

CEratum ex succo senecionis valde pulchrum: Ceræ libram vnam,olei chamæmelini dodrantem,adipis porcini recentis sescuncem,croci drachmas quatuor. crocum cum succo senecionis terito:liquescibilia autem liquefacito,percolato,& succi quantum expedit paulatim instillato,fortitérque agitato, atque vbi refrixerint, ad crocum tritum adiicito,& subacta vnito,ac vtitor. Ceratum dolorem leuās,ad inflammationes in vigore constitutas. appellatur autem manus Asclepiadæ. facit ad excellenter inflammata,eadem hora liberans citra dilationem: Succi hastulæ regiæ cyathos quatuor, succi solani cyathos quatuor,succi buphthalmi cyathos IIII. succi perdicii cyath.IIII.ceræ,butyri recentis,axungiæ, medullæ vitulinæ,calcis viuæ,cuiusque quadrantem, terræ cimoliæ drachmas duodecim, terræ Samiæ drachmas duodecim, sandarachæ drach. XII. nitri bernicarii, spumæ nitri,cuiusque drach.XII.fæcis vini vstæ drach. XII. glutinis chartarum,hoc est pollinis cocti drach.XII.olei boni libras tres, appara & vtere. Aliud ad præscripta item efficax: Ceræ,colophoniæ,adipis anserini,cerussæ, cuiusq; drachmas sedecim,picis drachmas quatuor,succi brassicæ cyathi dimidium,succi fœnigræci cyathi dimidium,succi feminis lini cyathi dimidium,succi stratiotæ cyathi dimidium,succi fertulæ Cāpanæ cyathi dimidium,lactis bubuli cyathi dimidium, oua gallinarū numero quatuor,olei libras duas.Ex his cerata duo facito,eáque vnà cum eis quæ Ægyptia inscribuntur in prōptu habeto,quæ pauci adeò homines habent: apparato cōfidenter,nullíque reuelato,& plus quàm hominis nomen assequeris. Podagricum aliud ceratum approbatissimum. Facit ad inflammationes & dolores,etiam in principiis impositum celerrimè sanat, & neruos arefactos emollit,adeò vt quidam ei hanc facultatem inesse non credant.dissoluit & pedum nodosos tumores condylomata *Græcis* appellata: Olei cicini libras duas,succi

A mandragoræ drach.XXXII.succi artemisiæ drach. XXIIII. succi rumicis drach.XXIIII.resinæ pinus drach. XLVIII. terebinthinæ drachmas XLVIII.adipis anserini drachmas XLVIII.succi rubi drachmas sedecim,butyri recentis drachmas XLVIII.lycii Indici drachmas vigintiquatuor, sanguinis hircini succi drachmas sedecim,lacrymæ hederæ drach.XXXII.galbani drach.XLVIII. opopanacis drach. XXXII.Lycium & sanguinem hircinum & panacis succum cum modico vino terito,& affusis succis, si quidem liquidi affuerint,aut siccis,si illi haberi nequeant, vnito. B liquescibilia autem liquefacito,eisque trita adiicito, & ad lentum ignem coquito,spathula assiduè agitando donec coquantur.Cæterùm ligna quæ ad coctionem eorū suburuntur,arida vitis sarmenta esse oportet. Ceratum podagricum ex bryonia.Egregiè facit ad omnes inflammationes & dolores articulorum.hac vsus & in vigore& in remissione, successum & gloriā reperi. reperies enim inflammatas partes corrugatas & citra dolorem.frequenti experimento nobis cognitum est: nam multos eo seruauimus.Radicis cucumeris syluestris drach.CCCCCLXVI. C squillæ mundæ drach.CCCCLXXX.radicis hastulæ regiæ drach.CXLIIII.olei raphani drach.CCCCCCXCVII.ceræ drachmas CXLIIII.galbani drachmas XLVIII. Herbas omnes in aqua sufficienti per triduum madefacito,singulis diebus bis ipsas sensim agitando. Deinde affuso oleo, coquito donec oleum solum relinquatur, ad lentum omnino ignem.percolato deinde,& ceram ac galbanum in mortario diligenter trita & emollita addito. Quibus omnibus postremùm liquefactis, & ab igne ablatis,vtitor ad omnes doloris affectiones. hoc etiam ad viscerum D diuturnas inflammationes sum vsus. Ceratum in multis approbatum, ad inflammationes pedum, discutiens citra dolorē.vtere eo in vigoribus, & magis in declinationibus: Olei anethini quincūcē,chamæmelini quincuncem,butyri quincuncem,adipis anserini quadrantē, farinæ lupinorum sextantem & dimidium vnciæ.Liquefacito,& agitando refrigerato,in mortariúmque infundito,terito,& ouorum quinque crocea singulatim adiicito:deinde & lupinorum farinam inspergito, vnito, ac vtitor. Ceratum Iacobi Psychristæ, ad feruentes pedū E inflammationes: Ceræ albæ sescuncem, rosacei recentis vncias XV.ouorū V.candida,aquæ septuncem & vnciæ dimidium.ceratum ad prunas liquefacito, & diligenter agitando refrigerato:deinde in mortarium fundito, & adiectis singulatim ouorum cādidis,terito, postremùm instillata sensim aqua,omnia ritè vnito,& noua olla sufficiēter prælota excipito,& infusa aqua pura finito, quotidie aquam permutando.

Vnguenta,& acopa diuersa ad podagricos, articulorum dolores, ischiadicos,membris exolutos & tremētes, Cap. XLIIII.

F VNguentum Asclepiadæ.Facit podagricis, articulorum doloribus,& ad omnem neruorum per cōsensum affectionem: Vini veteris sextarios duos, lanarum succidarum ex locis sub alis lib.I.spumæ nitri libram I. lanas succidas in vino per triduum madefacito, deinde expresso liquore,spumam nitri tenuissimè tritam iniicito,dissoluitóque ac olei libras duas addito & conquassata in vitreum vas reponito,& vtitor,quotidie agitans & ex eo illinens locos affectos, à somno, & ante balneum G & post balneum,& à cœna. Aliud vnguentum ex sale: podagricos à tota affectione liberat. Salis sordidi, hoc est ipsius terræ,libram vnam,aluminis scissi libram I.fæcis vini veteris sextarium vnum,floris lapidis asii trientem.Arida sigillatim vnumquodque per se diligenter terito,deinde etiam fæcem adiicito,simúlque terito,& ad trita demum olei veteris sextarios duos affundito, conquassato,reponito ac vtitor. quidam etiam mellis lib.I. H addunt. Aliud itidem, Asclepiadæ: Thuris quadrantem,ammoniaci thymiamatis, zingiberis, piperis, salis sordidi,floris lapidis asii, aluminis scissi, cuiusque vnciam vnam,galbani vnciam vnam,opopanacis sesquiunciam,terebinthinæ quadrātem,olei cyprini,laurini,sampsuchini,& ceræ,singulorū sescuncem,aceti quantum satis est ad ea quæ dissoluere oportet. vtere in frigidiorib9

Aliud optimum: Spumam nitri albam cum oleo veteri terito, eoque locos attricato, & miraberis. Aliud Asclepiadæ: Vini veteris sextarios tres, olei veteris sextarios duos, virgultorum lauri libram vnam, foliorum tenerorum aut pilularum cupressi teneriorum libram vnam, ceræ libram vnam, galbani vnciam vnam, sanguinis testudinis terrestris satis largam copiam. herbas in aceto macerato, deinde coquito, & ad decoctum liquefacta reliqua addito ac vnito, & sanguine testudinis recẽti affuso, coquassato, & vtitor. Olei gleucini præparatio. Oleum gleucinum dolores & lassitudines neruorũ quammaximè sedans. Habet enim vim calfactoriam relaxantem. facit ad affectiones vuluæ, & ad omnem neruorum per consensum affectionem. Facit ad rigores per circuitum repetentes, quotidianæ præsertim & quartanæ febris. omni enim acopo præstantius est. Maximè autem facit ad eos qui tum retrò tũ antè distẽduntur, opisthotonicos & emprosthotonicos *Græcis* appellatos, si calidum puris lanis exceptum locis imponatur. Compositio eius hoc modo habet. Olei omphacini primarii libras CCL. vini falerni veteris odorati sextarios quinquaginta Italicos: musti ex vua aminea, hoc est adstringente alba sextarios Italicos centum quinquaginta, olei lib. duodecim, aspalathi libras quinque, spathæ vnguentariæ quam palmam elaten appellant, libras quinque, hedysari, *hoc est seminis pelecini* sesquilibram, artemisiæ libras duas & semissem, cyperi libras duas & semissem, piperis sesquilibram, musci qui splanchnon & hypnon & bryon *Græcis* appellatur, libras duas & semissem, xylobalsami libras duas & semissem, asari libras duas & semissem, casiæ nigræ libras duas & semissem, carpobalsami, fœnigræci, cuiusque libras duas & semissem, foliorum myrti aridorum dextantem, rosmarini siccæ libras quinque, calami aromatici libras quinque, thuris libras quinque, iunci odorati floris lib. quinque, thuris libras quinque, crocomagmatis primarii libras quinque, nardi Celticæ lib. quinque, zingiberis libras tres (quidam verò libram vnam & quadrantẽ) aristolochiæ longæ libram vnam & quadrantem, styracis pinguis libram vnam & quadrantem, casiæ fuluæ libram vnam & quadrantem, ladani, seminis cardamomi, amomi, radicis panacis, meliloti, sampsuchi, cuiusque libram vnam & quadrantem, bdellii sesquilibram, croci libram vnam & bessem, costi libram vnam & bessem, rosarum siccarum libram vnam & quadrantẽ, opobalsami vascula parua quinque, hoc est bessem, hoc est heminæ tertias partes duas, vnguenti malabathrini libram vnã. Arida contundito, & rariore cribro excutito, omniáque vino veteri macerato. bdellium autem & ladanum præmacerata in pila terito, & ad arida prius macerata adiicito. Sit autem vas vnguẽtarium stanneum, quod diligenter opertum ad dies & noctes duas finito. deinde vuam flaccidam, ita vt nihil roris ei adhæreat, accipito, ac purè exprimito, & ex acinis excolato, inque aliud vas stãno illustratum ipsum mustum infundito. Sit autem magnum vas & capax, quò etiam ad ebullitionem musti locus amplus superfit. deinde omnia in veteri vino macerato. itémque oleum ipsum in mustum iniicito, & spatha vnguentaria bis per diem agitato. verùm spatham diligenter detergere oportet, ne, quod adhæreat ei, acidũ factum, pharmacum corrumpat. Cæterùm vas ipsum operculo & palliis pluribus supernè contegatur, & diligenter obligetur, supponatúrque vasi circulus ex quacũque materia, qui ipsum sustentet. Quum verò dies quindecim præterierint, amomum contusum iniiciatur, rursumque vt dictum est agitetur. Tricesima autem die in diplomate coquito, atque vbi ter vel quater efferbuerint, ab igne ablatis statim opobalsamum indito, agitatáque & probè contecta tepefieri finito. Deinde totum oleum testa excipito: fæcem autem, hoc est calida, per sportulas primùm manibus, postea etiam prælo exprimito, & abiectis rebus instar fœni exiccatis, vnguentũ per se curato: malabathrinum videlicet vnguentum in diplomate in aqua calida prætepefactum ei adiicito, cũ spatha agitato, & probè vnito, & per biduum consistere finito, ac mundis testulis excipito: indéque in vasa vi-

A trea trãsferens reponito. quidam etiam ammoniaci thymiamatis libram vnam & quadrantem adiiciunt. Acopon ex abiete apparatum: Abietis semen maximè maturum circa Septembrem est mensem. verùm quocunque anni tempore libuerit, ipsum semen oleo iniicere oportet: præstat tamen, si prius contusum iniicias, & per dies quadraginta sinas. Nos autem, inquit Galenus, etiam ad tres & quatuor menses permisimus macerari: deinde liquore seminis expresso, ipsum quidẽ semen abiecimus, oleũ verò per linteolũ excolauimus. Sit autẽ oleum dulcissimum, & ad libras olei vigintiquinque, seminis modius Italicus vnus iniiciatur. Itaque vbi oleum, vt dictũ est, excolaueris ac semen segregaueris, ceræ libras quatuor, terebinthinæ Chiæ bessem ei adiicito, & modicè quo vniantur calefacito, excipito, ac vtitor. Hoc pharmacum conuenientissimum est ad omnes spontaneas lassitudines, itémque non spontaneas, & ad neruorum per cõsensum affectiones. Eo vti conuenit ad eos qui iuxta carnem atque omnem corporis molem crudos humores congregarunt, siue concoctione siue discussione opus habeant. Acopon ex populo nigra. Bonum est etiam acopon, quod ex populi nigræ floribus cõponitur. éstque huiusmodi. Ad florum populi nigræ iamiam prodeuntium modium vnum, olei dulcissimi libræ viginti iniiciuntur. melius tamen fuerit, si flos moderatè cõtusus oleo iniiciatur. exponatur autem ad solem, & singulis diebus agitetur, & in domum calidã deponatur: post menses autem tres florem exprimito, ipsámque adiicito. Oleum verò vt acrimoniam arcens, & leuissimum & discussorium asseruato: veluti id quod ex abietis semine est apparatum. At verò & terebinthinæ sescũcem iniicere licet, aut minus: aliquando item parum ceræ. quidã enim maximè liquidorum medicaminum vsu gaudent: quidam verò crassiorum. Hæc autem pharmaca crudos iuxta carnem & cutem humores discutere possunt, præsertim non valde crassos, neque viscosos. Quòd siquis confestim & necessitate moram omnem excludente apparare cogatur, semen ipsum in oleum coniicere oportet, & in diplomate coquere: infundere autem ad oleum in decoquendo tantum aquæ aut vini, quantum consumi potest, vt tamen quadruplum aut quintuplum oleum extet. Oleum sampsuchinum. Sampsuchinum etiam oleum eodem modo apparatur. Conuenit autem tempore hyberno, & in regione frigida, & constitutione aeris frigida. potest & ad hoc ceræ & resinæ quippiam addi, si corporibus ex eo illitis, diutius ipsum adhærere velis.

Acopon vnguentum Marciaton. Vnguentum Marciaton præclarum ad articulorum morbos & corporis languores ac resolutiones: Styracis primarii flaui trientẽ, medullæ ceruinæ sextantem, ceræ albissimæ quadrantẽ, mastiches puræ quadrantem, terebinthinæ Chiæ vnciã vnam, œsypi vnciam vnam, opobalsami vnciam vnam, olei omphacini, vnguenti nardini, cuiusque sescuncẽ. styracem in pila contunde, opobalsamo paulatim instillato. deinde liquescibilia liquefacito & percolato, eísque styracem iniicito: quo liquefacto in mortarium omnia transferto, & pistillo donec quamalbissimum fiat terito, ac vtitor. Vnguentum Orchestæ siue Saltatoris, dolores remittens ac relaxans, ischiadicis ac arthriticis commodum, multo experimento cognitum. Hoc Saltator, quum gymnasiorum consuetudinem reliquisset, & in articularem morbum incidisset, vsus sanatus est. cuius item periculum in multis aliis factum est. Habet autem hoc modo: Althææ, seminis lini, fœnigræci, rutæ, fabæ, singulorum libras duas. Hæc in aqua madefacta, & tertio die pòst cocta, vt quamcrassissimus eorum liquor fiat, percolato: & succi quidem excolati libras quatuor coniicito: olei verò veteris, medullæ ceruinæ, opobalsami, adipis anserini, vnguenti nardini, singulorum libras duas, ceræ colophoniæ, & resinæ pinus, singulorum libras tres, euphorbii, opopanacis, terebinthinæ, singulorum libr. I. castorei sescuncem addito, ac vtitor confidenter. Pentamœron, *hoc est quinquimembre* vnguentum: Styracis vnciam vnam, mastiches sextantem, ceræ albæ quadrãtem, opobalsami trientem, vnguenti nardini quincuncem.

ceram cum nardino ſuper prunas liqueſacito : ſtyracem verò cum opobalſamo terito, & ad ceratum vnà cũ maſtiche iniicito,liqueſactáq; percolato ac in mortario diligẽter terito,donec quamalbiſſima fiat.vtitor. Decamœron,*hoc eſt decumanum*,Oribaſii: Spicæ nardi,folii,euphorbii,piperis,coſti,adarces,ſingulorum vnciam vnã, maſtiches ſeſquiunciam,opobalſami quadrantem , ceræ ſeſcuncem,vnguenti nardini libram vnam. Alia varia vnguenta. Vnguentum ad morbum articularem, & omnem neruorum per conſenſum affectionem, approbatum: Styracis pinguis vnciam vnam,ladani pinguis vnciam vnam, maſtiches vnciam vnam,ceræ ſextantem,olei ſicyonii quadrantem , adipis anſerini libram vnam. vtitor. Aliud mirabile. Aſphodeli radicem in ſuperficie deraſam accipito,& contuſam cum oleo ſufficiente coquito,percolato,&ad oleũ modicũ ſtyracis cõiicito,quo eliquato ſycomori ſuccum addito, & vnitis vtitor.pedes autem ſi inde illeueris,confeſtim dolorem ſedabis. Aliud,per multam experientiam conſtans, celerrimè dolores mitigans: Adipis hircini recentis lib. duas,heliotropii tria grana habentis foliorum viridiũ libram vnam,ouorum aſſatorum lutea quinque, roſacei optimi trientem.vtere. Aliud. Olei dulcis ſextarios quinque,fœnigræci ſextarios quatuor,radicum althææ, maximè viridium,verbenacæ foliorum,ſingulorum faſciculum manipularem,galbani drachmas quatuor. fœnumgræcum mundatum & lotum,cum verbenaca & althæa ad biduum in aqua madefacito.tertia verò die infuſum oleum ad lentum ignem coquito,aſſiduéque agitato,ne fœnumgræcum adhæreſcat cacabo . poſtquam verò herbæ omnem liquorem emiſerint, eas extrahito ac oleum percolato: ſeorſim verò cum modica olei parte galbanum præmollitum liqueſacito,percolato,& ad reliquum oleum adiicito. vtitor ſenſim & quàplurimùm inungendo. Facit ad omnem neruorum per conſenſum affectionem,& dolores à frigore obortos. Aliud ad idem . Medullæ è medio ſquillæ quadrantem , ſeminis cucumeris ſylueſtris quadrantem , fœnigræci repurgati ſextarium Italicum vnum , anethi viridis ſeſcuncem,ſampſuchi ſextarium Italicum vnum,baccarũ lauri ſextarium vnum,ſertulæ Campanæ libram vnam,ceræ libram vnam,bulborum cibariorum quadrantem, adipis porcini recẽtis libras decem,vini veteris odorati ſextarios ſex.Omnia in vino ad triduum præmacerato , & deinde adipe liqueſacto ad macerata infuſo,omnia ad vini conſumptionem coquito,exprimito,ac percolato:& reliquis abiectis,ceram ad adipem liqueſacito ac admiſceto:atque hoc ipſo,vt præter opinionem præſtanti,vtitor.

Smegma podagricum: Ceræ ſeſcuncem , colophoniæ ſeſcuncem,ſucci ſeminis lini trientem,adipis anſerini ſextantem,terebinthinæ quadrantem & vnciæ dimidium,olei omphacini dextantem , ammoniaci thymiamatis vnciam vnam,thuris quadrãtem,lactis bubuli quadrantem & vnciæ dimidium,candida ouorum nouem. ammoniacum & thus,cum lacte & ſucco ſeminis lini terito:deinde candida ouorum adiicito:liqueſcibilia autẽ liqueſacito & refrigerato, atque ad trita admiſceto , & pyxide lignea excipito. vtitor autem tum pro emplaſtro tum pro vnguento. Vnguẽtum Caſtini, ad podagricos & arthriticos.eo ſanauit quendam vniuerſo corpore languefactatũ & exolutum.vnicè tamen articulorum morbo prodeſt: Adipis leonini vnciam vnam, adipis vrſini libram vnam,adipis equini libram vnam,adipis vulpis libram vnam, caſtorei ſextantem , medullæ taurinæ ſeſcuncem,medullæ ceruinæ quadrãtem,adipis ſtruthocameli quadrantem , adipis phaſiani ſaginati quadrantem,euphorbii ſeſcuncem,opopanacis trientem, maſtiches lib.1.ſtyracis trientem,myrrhæ trientem, thuris ſeſcuncem,ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem,heliotropii tria grana habentis vnciam vnam,pæoniæ ſextãtem, artemiſiæ vnciam vnam,phylli ſextantem,nardi Celticæ ſextantem,radicis althææ contuſæ & cribratæ vnciam 1. rutæ viridis drachmas quatuor,radicis cucumeris ſylueſtris vnc.1.hippuris herbæ vnc.1.ariſtolochiæ drachmas quatuor,aloes libram vnam , ſanguinis dracunculi librã vnam,ceræ ſeſcuncem,colophoniæ ſeſcuncem,vnguenti nardini libras octo,olei ſuffumigabilis libram vnam, opobalſami ſeptũcem.Arida quamtenuiſſimè trita in mortarium ad ſtyracem cum opobalſamo & rutæ tritum indito,vnito,ac vtitor ſeduló. Vnguentum ex hedera ad arthriticos,ac omnem muſculorum aut neruorũ per conſenſum affectionem . mirabiliter etiam iſchiadicis prodeſt: Fœnigræci libram vnam, baccarum lauri numero centum,pilularum cupreſſi numero XX . ſabinæ libram vnam,roſmarini lib.1.olei dulcis aut veteris lib. 1.ceræ lib.1.reſinæ pinus lib.1. terebinthinæ ſeſcuncem, ſucci hederæ trientem,aquæ ſextarios tres.Herbas in craſſiores partes contuſas ad triduum in aqua macerato: deinde adiecto oleo ſufficienter coquito, & percolato,liqueſcibiliáque liqueſacta affundito : hederæ autem ſuccum cum aceto diluito.Refrigeratis deinde liqueſactis, omnia in mortarium diffundito, & quamplurimùm diligenter terito,reponito,ac vtitor. Acopon ad moleſtias ex laboribus & fatigationibus obortas. facit & ad neruorum per conſenſum affectiones.vehementer commodum eſt.Hoc vtor,inquit Aſclepiades,ad fatigatos.

Sampſuchini ſextariũ vnum,roſmarini contuſi ſextariũ vnum,fœnigræci ſextar.1.cardamomi ſextarii dimidiũ, ſabinæ ſextarii dimidium,vini dulcis ſextar. VI. olei optimi ſextarios tres,ceræ lib.II. arida in vinum coniecta per triduum macerato,deinde affuſo oleo ad prunas aſſiduè agitando coquito,& quum ſæpe ebullierint,percolato,cerámque in eis eliquato, refrigerato , reponito, ac vtitor quandoque quidem immixto: aliquando verò cum quodam vnguento diluto & liqueſacto. Aliud arthriticum, Aſclepiadæ : pharmacũ proſperi ſucceſſus: Baſſo inſcribitur: quo vſus,quum antea multo tempore paralyticus fuiſſet,ab illa affectione liberatus conualuit.

Olei melini,olei cyprini,olei myrtei , cuiuſque trientem,olei veteris ſeſquilibram,ceræ libram vnã, terebinthinæ ſeſcuncem,galbani quadrantem,mannæ trientem, opopanacis ſextãtem,caſtorei ſextãtem, radicis bryoniæ trientem,æruginis ſextantem,ſpumæ nitri albæ trientẽ, piperis ſextantem,pyrethri ſextantem,euphorbii ſextantem,adipis hœdini ſeſcuncem , aceti quantum ſatis eſt. bryoniam & pyrethrum cum aceto coquito & percolato,eóque decocto arida terito , & reliqua liqueſacta eis infundito , ac vnito . vtitor aliquando immixto , aliquando liqueſacto cum quopiam vnguento. Anthi viride acopon,ad podagricos & arthriticos multo experimento cognitum. vtere & ad iſchiadicos confidenter.

Phu ſeſquiunciam,mannæ ſeſquiunciam,œſypi ſeſquiunciam,ammoniaci thymiamatis ſextantem , aluminis ſciſſi drachmas quinque, æruginis drachmas quinque, terebinthinæ quincuncem,ſpumæ nitri albæ trientem, opopanacis drachmas quinque,galbani drachmas duas, medullæ ceruinæ drach. v .olei cyprini triẽtem,olei melini triẽtem,ceræ quincuncem,mellis quincuncem,olei veteris lib.1.Æruginem,ammoniacum,alumen,mannã, opopanaca cum modico aceto tere,eiſque liqueſacta affunde,ac vtere ad omnes cum oleo melino eliquato : in inueteratis verò affectionibus etiam adarces & euphorbii,cuiuſque vnciam vnam adde . Aliud eiuſdem: Opopanacis quadrãtem & drachmas quatuor, terebinthinæ drachmas quatuor,ammoniaci thymiamatis ſcrupulos XV.œſypi ſcrupulos.XVIII.æruginis ſcrupulos XVI. propolis ſcrup.XV.aluminis ſciſſi,ladani,ariſtolochiæ rotundæ,lacrymæ hederæ,ſingulorum ſcrupulos ſex , ſpumæ argenti ſcrupulos tres , ſalis ammoniaci ſcrupulos duos,camphoræ vnc. 1. colophoniæ quadrantem , ceræ quadrantem,olei quadrãtem.vtere cum vnguento quopiam diſſoluto. Aliud acopon vnguentum ad paralyticos,in principio: Olei gleucini,cyprini,irini,laurini, ſingulorum libram vnam,ceræ trientem , terebinthinæ ſextantem,œſypi ſextantem,caſtorei vnciam vnam , euphorbii drachmas quatuor. ex hoc tum affectæ partes, tum ex quæ facilè affectioni obnoxiæ ſunt illinuntur.

Aliud acopon ad coxendicum morbum inueteratum, diſtortiones & reſolutiones paralyticas.eſt autem,inquit Aſclepiades,valde efficax : Olei veteris libras duas,irini

sescuncem,styracini sescuncem, baccarum lauri sescuncem,terebinthinæ,euphorbii,ammoniaci thymiamatis, castorei,piperis,opopanacis,galbani,cuiusque sextantē, medullæ ceruinæ trientem,& drachmas quatuor, liquescibilia liquefacito, & ad arida affundito, vnito,ac vtitor, aliquando quidem immixto,quandoque verò cum rosaceo aut alio quopiā vnguento liquefacto. arida verò vino teruntur. Vnguentum ad opisthotonicos, & quibus canino more os distorquetur,ex melle apparatū.

Olei irini,rosacei,gleucini,cyprini, cuiusque sescuncem,ceræ quadrantem, mellis vnciam vnam. Aliud ad eadem: Ceræ drachmas quinquaginta,terebinthinæ drachmas xxv. œsypi,medullæ ceruinæ, galbani, ammoniaci thymiamatis,spumæ nitri albæ,baccarum lauri aridarum,singulorum drachmas sex, olei veteris sextarios sex,vini heminam vnam.vtitor. Vnguentum ad resolutiones,valde pulchrum: Sphæritidis,*hoc est cupressi*,pilulas ferentis sextantem,marrubii sextantem, herbæ caucalidis quæ bulborum figuram habet, sextātem, stercorum cameli vnciam vnam, ampeloprasi vnciam vnā, eryngii vnciam vnam,cyclamini vnciam vnam,bituminis vnciam vnam, peucedani drachmas quatuor, terræ ampelitidis vnciam vnam,seminis apii, cyperi, lapidis gagatæ,dictamni,cuiusque vnciam vnam,sulphuris drachmas quatuor,lactis asinini sextantem,vnguenti susini quadrantem, medullæ cameli quadrantem, adipis asinini vnciam vnam, pilorum ex cauda simiæ drach. IIII. olei veteris sextantem,aceti dodrantem. Apparatum reponito:vsus verò tempore,cum vnguento aliquo diluto vtitor. Acopō Eræ Cappadocis,ad resolutos,& in vniuersum ad omnem dolorem musculorum & neruorum.

Rutæ viridis,pulegii,cyperi,fœnigræci, mercurialis, marrubii,rosmarini,aristolochiæ,amygdalarum amararum repurgatarum, singulorum libram vnam, nitri sextātem,iridis,terebinthinæ,baccarum lauri, radicis cucumeris syluestris,ammoniaci thymiamatis, sabinæ,cuiusque libras duas,myrti viridis libras tres,foliorum lauri aridorum libras tres,veratri albi sescuncem, ceræ lib. duas,bdellii libras quatuor, vini congios quatuor, olei congios tres. quæ contusione opus habent,crassas in partes contundito,ac modicam aquam, qua cōtusa tantùm humectentur,affundito:deinde vinum & oleum adiicito, & per diem vnum sinito: sequenti verò frequenter agitando coquito ac percolato.postremùm ceram & terebinthinam addito,itémque bdellium in modico vino prius tritum. Acopon ex rubetis quod omnem affectionem tollit: Radicis cucumeris agrestis viridis libras sex,olei dulcis libras sex,medullæ ceruinæ, terebinthinæ,ceræ,cuiusque sescuncem,ranas rubetas appellatas viuas numero sex.rubetas traiecto per pedis plātam filo in oleum demissas,donec flaccescāt coquimus: deinde extractis per plantas filo traiectis ranis, syluestris cucumeris radicē viridē cōcisam iniicimus,atq; donec vires suas in oleū trāsmittat coquimus & excolamus: postremùm liquefacta, itidem percolata,ad oleū addimus, & in vitro reponimus.vtere manè & vesperi ad podagricos, arthriticos,ischiadicos & resolutos.Per huius vsum nouimus homines à podagra & chiragra toto corpore distortos, post lauacrum intantum conualuisse vt citra omnē offensionem obambularent. Quandoque apparauimus, inquit Asclepiades,hoc pharmacum additis ad hanc descriptionem sampsuchi libra vna,vnguenti crocini libra vna,opobalsami quadrante,sanguine testudinum numero decem. Aliud,ad podagram & articularem morbū mirabile.facit & ad diuturnum capitis dolorem, materiam ad superficiem ducens, & ad frontem ac sinciput.

Caniculam paruam probè saginatam viuam,& mustelam viuam in olei sextarios nouem, ac butyri libras tres coniicito,atque donec vieta fiant animalia coquito: deinde in percolatum oleum calidum pedes aut manus per totam diem imponito. Galenus autem ait, Quidam vulpeculas & hyænas oleo incoquunt, eóque articulorum morbos curant. atque alii quidem ipsas viuas in maximum lebetem iniiciunt: alii verò mortuas, ac deinde vnà cū oleo quādiutissimè coquunt.Solia deinde ac vrnas ex oleo calido explēt.atque deinde arthriticos inscēdere,ac multo tēpore in eo morari iubent. Porrò oleū hoc maximè discussorium redditur,adeo vt etiam ad superficiem extrahat ea quæ in profundo corporum continentur. quà ex re magna commoditas consequitur. Quin & herinacei terrestres viui oleo incocti,ipsum discussoriū reddunt.Etenim oleum hoc dolores sedat, tum affecti articulis in ipsum demissis,tum etiam iisdem ex eo ill[illegible]tis. Alia vnguenta podagrica. Terram nigram, quæ præsertim in lenticula reperitur,aut etiam aliam nigram cum aceto terito,ac illinito.Sedat dolores & inflammationes etiam in iis qui multa prius experti nihil profecerunt. Aliud. Cypri folia viridia trita in pastillos redigito.eósque vsu expetente cum aceto terito, ac illinito.

Aliud. Croci vnciam vnam,salis vsti vnciam vnā, spumas nitri numero decem,oui luteum vnius,in spinæ decocto ad tertias redacto,terito. Aliud. Vitrum in aceto probè tritum confidenter illinito. Aliud. Alumē aceto tritum illinito. Aliud, quod ad genuum fluxionem solum profuit, multis antea frustra admotis. Marmor,hoc est crustulam non vstam,contusam, & cū rosaceo tritam illinito. Ego autem scobem & ramenta marmoris lota & resiccata in promptu habui. vsu verò expetente,cum rosaceo trita adhibui. Aliud, valde bonum: Tecolithi,glaucii,myrrhæ, cuiusque vnciam vnam,aloes drachmas quatuor,terito, ac siccum asseruato.Vsu verò exigēte,luteum oui & vinum austerum admisceto ac illinito:& si circumtēdat,cum solo vino adhibeto. Aliud. Aetiten lapidem cum ouo ac modico rosaceo illinito. Aliud. Vrticæ semen & hirūdinis nidum cum sapa terito,ac illinito. Aliud mirabile, pro diuitibus: Mameram aqua macerato,deinde tritam illinito,& miraberis. Aliud,multa experientia cognitū, inueteratæ etiam affectioni accommodatum: Stercoris ciconiæ quadrantem,cum pari axungia tritum illinito. Vtere,inquit,neque cuipiā patefacito. multos enim seruauit. Aliud. Caninum stercus album cum aqua calida tritum, atque ita tepefactum, quamcrassissimè illinito,& folia oleris alicuius supra illitionem imponito.

Ad durities in artubus instar toforum,
Cap. XLV.

EST & hoc optimū pharmacum ad durities artuum in tofos coactas. sunt præterea & alia quædam, maximè verò Galenicum,quod ex caseo componitur: ac nostrum itidem ex huiuscemodi rebus apparatum, inquit Philagrius.Radicis peucedani drach.II.ammoniaci thymiamatis drach.II.myrrhæ drach.XXIIII.aristolochiæ drach.VI.pumicis drach.VI.castorei drach.IIII. lanarū succidarum vstarū drach.VIII. floris lapidis asii drach. VI.si verò non adsit,salis ammoniaci vsti drach.VI.propolis teneræ drach.XVI.stercoris canini sicci drach.VI. visci drach.XVI.æruginis drach.sedecim, squamæ æris drachmas sedecim, atramenti sutorii drachmas sex, misyos drachmas sex,ceræ drachmas centum, resinæ pinus drachmas centum quinquaginta, picis drachmas cētum quinquaginta,olei veteris quantum sufficit, aceti quod satis est. Hoc quidem igitur nostrum pharmacū spissitudine auctum,& imminutum ac liquefactū prout probè habere videbitur,iuxta curandorum corporum differentias,extrahit ac deiicit tofos in artubus coactos. Aliud Galenicum,quod omnibus ferè corporibus adhibitum congruit. est autem tale: Caseus bubulus vetustissimus adeo vt ob acrimoniam edi non possit,cum porcinæ carnis inueteratæ ac salsæ decocto teritur,& probè emollitus ad durities artuum imponitur. Est & aliud ab eodem compositum: Pinguedinis pernæ porcinæ veteris libram vnam,casei caprini vetustissimi librā vnam, adipis taurini libram vnam,apochymatis,hoc est resinæ cum cera ex nauigiis derasæ liquefactæ libram vnam, medullæ ceruinæ bessem, hyssopi quadrantem, cyprini sescūcem,vini Ægyptii hæminæ dimidium.Liquescibilia liquefacito, & reliqua admisceto. Aliter apparatū emplastrum ex perna. Iusculi pernæ veteris porcinæ libram vnam,œsypi trientem,ammoniaci thymiamatis libram vnam,medullæ ceruinæ septuncem, adipis taurini

libram vnam, ceræ ſeſcúncem, apochymatis è nauibus deraſi ſeſquilibram, cyprini libram vnam, caſei caprini veteris libram vnam, opopanacis vnciam vnam. Aliud, ad tofos artuum: Granum cnidium deſquamatum internum cum myrrha & aceto terito ac illinito. vſque ad exceſſum mirabile eſt. Aliud ad durities artuum muliebrium, & eorum qui teneras carnes habent, experimento cognitum. Cadmiā quamtenuiſſimè tritam ac myrteo cerato exceptam imponito. Aliud. Spumam nitri cum oleo veteri & modico croco ac aceto tritam illinito. præſtat tamen ſi nitri ſpuma cum croco & aceto teratur, & cum cerato liquido illinatur. Aliud ad tofos pedum, quod contentum perrumpit & euacuat eadem ferme hora, ſanàtque idem vt ne cicatrix quidem relinquatur. Mala mandragoræ accipito, ſemenque euacuato, ac tenuiſſimam ſquamam eis obductam detrahito, atq; carnem ipſam probè terito: & ceratum ex adipe ſuillo & cera factum affundito: vnito, ac vtitor. hæc tria pari pondere ſumuntur, aut adipis plus additur. Vtere, experimento conſtat. Aliud. Calcem viuam & nitrum, pari pōdere axungia excipito, ac imponito. Aliud Dioſcoridis. Ammoniacum cum pice arida ad ignem emollitum imponito. Aliud. Styracem cum ieiuni hominis ſaliua emollitum imponito, hoc eſt, manducando attritum adhibeto. Facit & ſeſamum non lotum tritum impoſitum.

De medicamentis purgatiuis ad articularem morbum accommodatis, Cap. XLVI.

QVVM plurima ſint & varia medicamēta purgantia à nobis in tertio huius tractationis Sermone tradita, inde ſanè repetere oportet quod cuique ſit accommodatum. propriè tamen in podagricis & morbo articulari hæc exhibentur. Vniuerſale ex hermodactylis, quo aſſiduè vtor. Hermodactyli ſicci recentis vnciam vnam, aniſi, cumini, piperis communis, croci, piperis longi, ſeminis cnici interni, cuiuſque ſcrup. duos, myrrhæ drachmā vnam, euphorbii recentis ſcrup. IIII. maſtiches ſcrupulos ſex, caſiæ ſcrupulum vnum, moſchi ſiliquam vnam. Dātur ex eo ſcrupuli quatuor cum aqua mulſa. confeſtim minuit dolores. Quando quidem autem huiuſcemodi medicamenta fortem euacuationem facere non poſſunt: & quod ex ipſis intus relinquitur condēſatum & reſiccatum tofos in artubus generare conſueuit, conuenit vſus tempore ad ſingulos exhibitionis modos ſcāmoniæ ſiliquas tres addere: in pituitoſis verò lathyridas numero V. & agarici ſcrupulum vnum. Si verò humoribus redūdet æger, poſt dolores ſublatos eum rurſus cum hiera aut alio forti purgatiuo, temperamento corporis apto, purgato. Aliud purgatiuum podagricum, ad dolore affectos præclarum. Caſiæ ſcrupulum vnum, euphorbii ſeſquiſcrupulum, iſii, hoc eſt chamæleōtis nigri ſcrupulos quatuor, radicis alypiadis, hoc eſt chamelææ, ſcrupul. quatuor, radicis pæoniæ ſcrupulos quatuor, aniſi, zingiberis, cumini, maſtiches, floris cnici, piperis, cuiuſque ſcrupulos octo, hermodactyli ſextantem. Dantur ex eo ſcrupuli quatuor, cum vino mulſo. Antidotus purgatoria ex betonica ſiniens febrem. Facit ſummè ad podagricos, ter in menſe data. facit ad elephanticos & hydropicos: maximè aqua ſubter cutem laborantes. eſt ex valde laudatis. Comæ abſinthii drachmas vigintiquatuor, betonicæ drachmas vigintiquatuor, ſeminis rutæ ſylueſtris drachmas ſedecim, centaureæ minoris drachmas ſedecim, caſiæ drachmas vigintiquatuor, corticis veratri nigri drachmas octo, contundito, cribrato, ac cochlearis vnius mēſura dato ex aqua calida, animaduerſione habita ne pharmacū vltra modum purget: eſt enim inexuperabile. Apud alios etiam laudatum reperi, ſi gentianæ & chamæpityos, ac ariſtolochiæ longæ, cuiúſque drach. octo addantur, chamædryos itē drachmæ vigintiquatuor. Omnia, inquit, hæc melle excipio: indéque ad ſummum cochlearium vnum exhibeo.

Antidoti podagricæ, Cap. XLVII.

PHarmaca quæ podagricis & morbo articulari correptis per os exhibentur, plurima quidem ſunt & varia ac diuerſa. Cognita itaque à me ipſorum multitudine,

A tum eo quod tetrapharmacum à quatuor rebus ipſum conſtituentibus appellatur, tum quod ex hyperico cōſtat, itémque quod ex gentiana paratur, & ſimilibus, quibus pro conſuetudine medici ad ſimpliciter podagricos vtuntur: ipſe ſanè proprium pharmacum compoſui, inquit Philagrius, quale iudicaui ſufficienter excalfacere poſſe, non tamen expers facultatis moderatè humectandi, & attenuandi craſſos ac viſcoſos humores, & quod præclarè omnino poteſt excretionum vias dilatare, vnà cum hoc B quòd vim ſubducendæ alui & mouendæ vrinæ complectitur. quin & naturales actiones excitat, & tranſpirationem inſenſilem ac obſcuram procurat. Compoſitio autem hæc eſt: Radicis pæoniæ recentis drachmā vnam, croci Cilicii drachmas quatuor, rhei Pontici drach. quatuor, calaminthæ montanæ, comæ ſaluiæ, cacuminū ſtœchadis, ſeminis thlaſpeos, epithymi, centaureæ maioris radicis, cuiuſque drachmas quatuor, centaureæ minoris ſucci drachmas quatuor (ſuccum accipito quum in ſummo vigore herba eſt ac floribus prægnans) iridis Illyricæ, ſeminis rutæ ſylueſtris, piperis longi, ſeminis anethi, cu- C iuſque drachmas quatuor: liguſtici, ſeminis apii, petroſelini Macedonici, ſeſelis Maſſilienſis incorrupti, origani, cacuminum thymi, ſeminis trifolii bitumen olentis, ſeminis cardamomi medulla priuati, ſeminis dauci, piperis albi, cuiuſque drachmas tres, mei Athamantici drach. duas, aſari drachmas duas, ſpicæ nardi, adianti, caſiæ, polypodii, thuris albi, galbani puri, terebinthinæ Chiæ, bdellii Scythici nigri pinguis ac reſinoſi, ammoniaci thymiamatis, cuiuſque drachmas ſex: radicis ſymphyti recentis ſiccæ, ſabinæ, radicis rubiæ, helenii, agarici, herbæ ſcor- D dii, ſeminis paliuri, ſarxiphagi, betonicæ, radicis cyclamini ſiccæ, ſeminis viticis toſti, cuiuſque drachmas octo: maſtiches Chiæ, radicis bryoniæ recentis ſiccæ, terræ Lemniæ quæ ſphragis appellatur, opobalſami, cuiuſque drachmas ſedecim, ſucci peucedani drach. ſedecim, (qui ſi nō adſit, coniiciendæ ſagapeni drachmæ octo, & radicis peucedani recentis ſiccæ drachmæ ſedecim) paſtilli theriacī drachmæ ſedecim. (habeant autem paſtilli carnium partes duas, panis partem vnam: compoſitio autem ipſorum in Sermone de theriaca dicta eſt) Styracis, ſi quidē adſit, calamitæ: ſi verò non, flaui & pinguis drachmas viginti- E quatuor: niger enim vt vitioſus reprobandus eſt. ariſtolochiæ rotundæ non rugoſæ & plenæ drachmas quinquaginta, oſſium ceruinorum aut bubulorum ex ſuris recentium, & vt probè conteri queant, vſtorum, drachmas quinquaginta, mellis Attici deſpumati quantum ſatis eſt quò ad bonam eclegmatis compagem pharmacum reducatur. Arida omnia contundito & cribrato: maſtichen autem & thus, vnumquodque per ſe ſenſim, ne in latas cruſtulas abeāt, terito & cribrato: deinde prædictum pōdus ex eis expēdito, & reliquis aridis tritis admiſceto. F Bdellium autem & ammoniacum ac galbanum & peucedani ſuccum aut ſagapeni, in mortarium conjecta tundito: deinde ad ignem emollito, & poſtea cum modico melle liquefacito, & in pila optimè terito. Similiter autē & terebinthinam per ſe cum modico melle diſſolutam, ad reliqua in pilam cōiicito: ſtyracem verò in mortario conſtanter tundito. opobalſamo paulatim ad eum infuſo e melle calido: deinde ſimiliter in pila terito. expedit etiam cum modico melle ſtyracem liquefacere ac dein- G de terere. Cæterùm vbi hæc ſufficienter fuerint vnita & diſſoluta, paulatim arida trita addito: melle itidem ſenſim affuſo. ad finem verò, centaureæ ſuccum per ſe cum opobalſamo terito, ac reliquis vnito. His verò omnibus probè commiſſis, mellis deſpumati tantum addatur quantum ſuffecerit ad pharmacum delingibile futurū, & quò per dulcorem ægro commendetur. Quare ſi guſtu pharmacum iudicaueris, nihil peccaris etiamſi piperis augeas modum. noui nanque ego ipſe quendam qui eovſus plus H ſibi de pipere admiſcere iuſſit. itaque admiſcui ſæpe tātum ex ipſo, poſt reliquorum omnium mixturam, quantum quiſque pro guſtus ſui modo expetiuit. Satis verò manifeſtum eſt quòd quando quidem præſeruare aliquē à podagrico malo velimus, tunc ſanè plurimum piperis iniicere non ab re eſt, & præſertim in hyeme, & ſi humores ex

res frigidi fuerint ac diuturni. Porrò centaureæ ſuccus, tempore veris quum in vigore herba eſt ac florem fert, ex ea viridi ac contuſa exprimitur. deinde percolatus, vſque ad mellis ſolidioris ſpiſſitudinem in ſole reſiccatur.

Cæterùm in compoſitione pharmaci, ſi is qui eo vſurus eſt, amaris delectetur, amplius quàm drachmas quatuor ex ſucco centaureæ admiſcere expedit, atque id maximè ſi diſtortiones diſſoluere velimus: ſi verò æger amara auerſetur, quatuor omnino ſucci drachmas iniicere oportet. Ex hac verò antidoto ad eclegmatis compagem redacta, ad ſummum cochlearium vnum exhibetur. Dupliciter inſuper pharmacum hoc apparatur. Vno quidem modo paſtillis theriacis vt dictum eſt admixtis, itémq; oſſibus vſtis: alio autē modo citra paſtillorum & oſſium admixtionem præparatur. Licet etiam (ſiquis velit) poſt ſufficientem mellis mixturam, mel ipſum in duas ex æquo partes diuidere, deinde ad vnam partem, dimidium præſcripti ponderis tum paſtillorum theriacorum, tum oſſium vſtorum infarcire. eſt autem dimidia pars paſtillorum theriacorum drachmarum octo: oſſium verò vſtorum dimidia pars eſt drachmarum vigintiquinque. Quandoquidem verò paſtillos theriacos impoſſibile eſt per ſe cōtundi, ſi non cum aliis aridis tūdantur, oportet eos quantum poſſibile eſt, in mortario tundere, ac modico vino veteri dulci madefacere. deinde in pila terere, ac cum largo melle diſſoluere, atque demum ad reliquam mixturam diligenter coaptare. Cæterùm quum humectare oportet & mollire, attenuaréque & craſſa diſſecare, repurgare item ac euacuare infartos humores, itémque vias dilatare, nihil ex paſtillis theriacis neque ex oſſium cinere admiſcere oportet. viperarum enim caro quamcelerrimè ad cutem ac ſuperficiem digeri ac diſtribui ſolet. Quapropter vbi recrementorum copia affuerit, & viæ fuerint obturatæ, minimè tutò viperarum caro exhibetur, ſed poſteaquam cōiectauerimus humores attenuatos eſſe, & dilatatas vias. Oſſiū verò ſubſtantia facultatem habet conſumendi ac reſiccandi, adeò vt etiam ſola aſſiduè & opportunè exhibita inueteratum articularem morbum curet. Vt verò nequid ex humoribus reſiccetur ac lapideſcat, incurabiléq; aut ægrè medicabile reddatur, tempore præſeruationis eam minimè miſcebimus, ſed poſtea, ſi ita videbitur. conſumit enim & reſiccat humores in ipſis articulorum iūcturis relictos. Forinſecus etiam, quando diſcutere animus eſt, pharmacū hoc oleo veteri aut ſicyonio dilutū maximopere profuit: maximè ſi citra oſſiū additionē eſt apparatum. tunc enim non modò diſcuſſoriam, ſed etiam coactoriā facultatem acquirit. quare eis qui non diſcuſſione ſolùm, ſed & exterarum corporis partium corroboratione opus habent, commodiſſimè hoc modo adhibetur. Hoc pharmaco ſi & arthriticis & podagricis medeberis, minimè pœnitueris. Hepaticos item ex obturatione affectos, itémque ſplenicos curabis, & à vipera morſos, & qui venenum hauſerūt, & comitiali morbo apprehenſos, ſi eo opportunè vtaris: quin & aliorum morborum per ipſum curationē fieri reperias ſufficientem, de quibus ſermonem producere minimè operæpretium exiſtimo. Theriaca item ex viperis, quæ Andromacho inſcripta eſt, de qua plurima tradidit Galenus, vtiliter exhibetur frigidioribus & magis humectis corporibus: forinſecus etiam cōmodè illinitur cum oleo veteri aut ſicyonio diſſoluta, vt dictum eſt. Sales quoque theriaci, & ex gentiana paſtillus, & qui ex hyperico conſtat, & ſimilia, iis qui ex multo & craſſo fluxu ægrotant, vtilia exiſtunt. Verum iis qui ex billioſa fluxione afficiuntur, & (vt ſimpliciter dicā) omnibus calidiori temperamento præditis, hæc ipſa nocentiſſima ſunt, & quod ſuprà relatū eſt noſtrum pharmacum. Ex horum enim pharmacorum potu, non ſolùm nihil opis ferunt ii qui calidiori temperatura præditi ſunt, ſed & reſolutionibus immedicabilibus apprehenduntur ſæpe, nimiùm reſiccati: & in vitioſos humores delabuntur qui eos erodunt, & in quibus aliquādo peſſimè intereūt. Porrò in huiuſmodi pharmacorū vſu etiam raritatem & denſitatē curandi corporis reſpicere oportet: ampliúſque & ætatē, & anni tēpus, & regionē. Ad hæc itaque reſpectu

A habito, minꝰ aut plꝰ de eo dabis. neq; verò minus & ad magnitudinē & paruitatē corporis reſpiciēdū. De viperarū eſu. Viperarū eſus omnibus podagricis & arthriticis plurimū cōmoditatis adfert, quēadmodū etiā anheloſis, & elephātiaſi correptis. exigit enim per cutē omnia redūdātia recrementa, ſiue calida ſiue frigida fuerint, quæ morbi ipſius ſunt cauſa. Oportet autem craſſa & viſcoſa ex ipſis prius attenuare ac euacuare: quod vbi factum eſt, reliqua facilè per viperarum eſum euacuantur: nimirum ad cutem delata atque excluſa. Quapropter etiam in ſole B ipſarum ferarum comeſtionem facere iubet, vtpote quòd inde iuuentur, atque vi caloris humorum delatio foras feratur: curandum tamen ne caput probè contegere ab æſtu negligamus. Oportet autem recèns captas eſſe viperas, & iuſtæ magnitudinis, & non ex maritimis: tales enim ſiticuloſæ exiſtunt. Cæterùm ex vipera ipſa tum caput tum caudam amputare oportet, itémque interanea omnia abiicere, ac ex tribus aquis lauare. deinde cum aqua & anetho maximè viridi, & modi congruentis oleo coquere, & poſt ſufficientem coctionem congruenti ſale condire, ac viperam veluti anguillam comedendam C exhibere. Porrò quidam ex harum comeſtione plurimùm exudant, & pediculorum copiam generant. omnes tamen qui eas comederūt, maximè ſe alleuatos ſentiunt. Quapropter iis qui corpus recrementis exundans habent, etiam bis ac ter in anno exhibere conducit. bis quidem veris tempore: ſemel autem in autumno. Quòd ſi verò ſint quibus corpus per inſenſibilem & obſcuram tranſpirationem, aut etiā per ſudores naturales euacuetur, his omnino viperarum eſu interdicemus. periculoſa D enim ſit huiuſmodi ipſarum comeſtio propter immodicam per cutem exhalationem. Dicemus autem ex ordine & de aliis antidotis. Antidotus ex quatuor rebus conſtans. Tetrapharmacum igitur ex quatuor rebus apparatum, & à quibuſdam Myſterium appellatum, ex gentiana componitur, & ariſtolochia, baccis lauri, & myrrha, æquali pōdere cōiectis. datur autē ſingulis diebus ex ea cochlearii dimidiū ex aqua calida ad præſeruationē. Prodeſt pituitoſis: bilioſos autē lædit. Antidotꝰ ex hyperico,

Antidotus ex hyperico, à quibuſdā hoc modo deſcripta E eſt. Antidotus ſanās podagras, coxēdicū morbū, & (vt in vniuerſum dicā) omnes iuncturarū & articulorum morbis implicatos per annum potata. Firmat ſtomachum, & viſum acutiorem reddit, reliquóſque item ſenſus clariores & illuſtriores facit, euacuans leniter per vrinam. vnde etiam neque aliud vllum membrum offenſionem ſenſit. Neque enim materiam ex affectis locis ad aliam corporis regionem depellit, quemadmodum epithemata forinſecus contrahentia & cohibentia facere ſolent: ſed cauſas morborum tum per veſicæ tum per alui locos ex-F pellit, atque vniuerſum corpus ſanius reddit. quare etiā comitiali correptis morbo auxiliatur in potu. Alios item à diuturnis & vehementer grauibus capitis doloribus liberauit, qui etiam de ſanitate ſua iam deſperauerant. Splenem verò & hepar in ſcirrhum indurata moderatur ac demulcet. Articularem autem morbum adeo efficaciter ſanat, vt etiam durities inſtar toforum in articulis quibuſdam per vim morbi coactas diſſoluat. Compoſitio autem hoc modo habet. Trixaginis dodrantem, centaureæ beſſem, ariſtolochiæ rotundæ ſeptuncem, radicis G gentianæ ſeſcuncem, comæ hyperici quincūcem, petroſelini trientem, mei athamantici quadrātem, phu Pontici ſextantem, agarici ſextantem, mellis deſpumati lib. III. Hoc autem modo parato. Vnumquodque per ſe contundito & cribrato: deinde ponderata ſimul miſceto, ac rurſus cribrato quò accurata permixtio fiat. Deinde melli deſpumato admiſceto, ac paſtillos formato pondere drachmæ I. atque ex eis vnum pro vice exhibeto. Vſus eius eſt circa tertiam horam diei, vbi venter onus ſuum pro conſuetudine depoſuit. pharmacum verò ipſum cū aquæ H calidæ ſeſquicyatho liquefacito. Oportet autē eū qui bibit (ſi nihil prohibeat) deambulare, quò ex motu euntis, pharmacū inferna contingat. Porrò pharmacū hoc aliâs quidē præclarè efficax eſt, vtpote ex fortibus ſimplicibus compoſitum: amplius autem efficacius redditur per ari-

ſtolochiam quæ natura ſua articularibus morbis auxiliari ſolet, & duris corporibus imprimis prodeſt. Ex cancris autem pharmacum etiam mollibus corporibus conducit. Habet autem Antidoti ex cancris compoſitio hoc modo. Cancrorũ magnorũ viuorum vſtorũ in æreo vaſe trientem, gentianæ incorruptæ quincuncem, thuris integri & non ſecti albi vnc.I. datur inde cochlearium I. Ad cancrorum verò exuſtionem ligna vitis aduruntur.

Pharmacũ ex fluuialibus cancris vſtis. Deſcribã porrò & aliud pharmacum corporibus recrementis abundantibus & mollibus conducens: eſt autem id quod à rabido cane morſis datur, cuius compoſitionem in Sermone de rabidi canis morſu tradidimus, huius, inquam, operis ſexto. Adieci autem ego, inquit Philagrius, ad huius pharmaci apparatum, etiam petroſelini drachm. VIII. vt plurimùm verò X. quò vrinæ ciendæ vim acquirat. & multos ſanè arthriticos iuuit, præſertim quibus tenerum & album corpus fuit, mediocris myſtri menſura ex eo data, aliquando ex aqua ſola, aliquando ex aqua mulſa. Quin & melle deſpumato ſæpe ipſum excepi, quò validum & citra tranſpirationem aſſeruarem. deinde verò veluti prædictum eſt bibendum exhibui. Antidotus ex centaureis. Antidotus podagrica ex duobus centaureæ generibus, eſt ex vehementer laudatis & præter opinionẽ auxiliãtibus, quod ipſum experientia teſtatur. nam multos eius vſu ſeruatos noui. eſt enim adeò ſalutaris podagricis vt quoſdam per XV. annos podagra correptos, eius vſus ad iter pedibus faciendum præparauerit. eſt autem ſtomacho grata, aluo conferens, & vrinam ciens. Habet autem hoc modo: Centaureæ minoris comæ, centaureæ maioris radicis, trixaginis, gentianæ, ariſtolochiæ rotundæ, ſingulorum æquale pondus, puta lib.I. contundito & cribrato, & drach.I. præbeto per dies XL. ex aqua calida. In ſequẽtibus autem ex ordine anni diebus CCCXXV. drachmæ dimidium eodem modo præbe. Alia antidotus podagrica vſu cognita: Aniſi, cumini Æthiopici, piperis communis, piperis longi, ſeminis cnici interioris, cuiuſq; dr. II. euphorbii drach. IIII. maſtiches dr. VI. myrrhæ drach. IIII. moſchi ſiliquam vnam, caudæ ſcinci vnius extremũ, mellis quantum ſatis eſt. datur nucis auellanæ magnitudine ex aqua mulſa. Hac amicus quiſpiam vſus, bis in hebdomade ex ipſa bibendum præbuit, & affectos locos ex viridi vnguento Antho inſcripto, cum roſaceo aut melino ſingulis diebus illeuit, multóſque ſeruauit. Antidotus podagrica experimento conſtans. accipitur per annũ. Anaſtaſii. Agarici vnc.I. rhei vnc. I. petroſelini ſextantẽ, phu ſeſquiunciã, gentianæ quadrantẽ, hyperici ſextantẽ & vnciæ dimidiũ, cẽtaureæ vnc.I. ariſtolochiæ longæ ſeſquiunciã, & rotundæ quadrantem & vnc. dimidiũ, chamædryos trientẽ & vnc. dimidiũ, cinnamomi vnc.I. folii vnc.I. aloes primariæ vnc.I. mei ſextantẽ, aut ſpicæ nardi duplum. Alia antidotus podagrica experimento cognita. datur per annum. Doari Epiſcopi. Agarici vnc.I. rhei barbarici vnc.I. petroſelini ſextantem, phu ſeſquiunciam, gẽtianæ quadrantem, hyperici ſextantem & vnciæ dimidiũ, centaureæ trientem, mei ſextantẽ, aut ſpicæ nardi triẽtẽ.

Qui podagrici lauandi ſint, & quomodo, Cap. XLVIII.

MAnifeſtum quidem exiſtimo quòd poſt inflammationũ remiſſionẽ omnibus podagricis balneũ cõmodiſſimum exiſtit. quãdoque autem & in vigore vtiliter adhibetur, ſi æger prurigine aut vigiliis vexetur, aut aliâs labore ſit fatigatus. Lauare autẽ oportet tẽpore remiſſionis, ita vt ſpõgias aceto & ſale permixtis madefactas, locis affectis circũponamus, vt à fluxione immunes permaneãt. Amplius autẽ linteis ſiccis & plurimo nitro totũ corpus perfricare, & vt aeri diutius immorẽtur iubere, & moderatè non ſolùm calidam ſed frigidam adhibere, & in ipſarum ſoliis deſidere. Vtile autem eſt balneum natura ſiccioribus, & gracilibus, & colore nigrioribus, & qui à tumore intotũ ſunt liberati. In huiuſmodi enim affecta particula non intumeſcit adeò magno tumore excitato: verùm diſtrahi, velut à cane apprehenſas, in profundo ſitas corporis partes aiunt, & inopinabili tenſione diſtendi. & inhorreſcũt ſæpe, pellicula quæ os ambit à fluxione ſalſa aut acri & tenui valde ac erodẽte, vellicata. Hi à balneis opẽ ferũt. quapropter non ſemel tãtùm, ſed iterum atque iterũ eos lauare oportet, & in aere per omnia moderato, citra aliquam pinguedinem adhibitam, immorari. hoc enim modo magis euacuabũtur. Deinde oleo dulci cũ aqua conquaſſato illitos in aquam calidã demittere, & in eo aliquandiu morari præcipere: in frigidam verò minimè demittantur, niſi immodici caloris ſenſus infeſtet. Vt plurimùm verò tepida aut lactei temperamẽti aqua profundatur in prima balnei domo. Si verò cũ tumore quodam non valde magno, poſt euacuationes ſuborto, aliqui dolore vexentur, conueniet in aere balnei reliquum corpus per ſicca lintea vſque ad rubefactionẽ perfricare. Vtẽdũ autem & exterſoriis ſmegmatis ex adarce, nitro, pipere, euphorbio, ſtaphide agreſti, æquali põdere cõiectis apparatis. Atque his quidem reliquũ corpus contentè defrictũ excitetur: pedes verò eorũ muria moderatè perfundẽdi ſunt, & in calida aqua nõ morãdũ: frigida verò ne cõtingẽda quidẽ. Quòd ſi balneũ nõ adſit, eos qui ab acriorib[9] fluxionibus vellicãtur, aqua dulciſſima calida perfuſos fouere oportet, & totũ corpus ex oleo chamæmelino in ieiunio illinire: alios verò tẽperamẽto nõ calidos, & q tamẽ tumorẽ habeãt poſt euacuationes relictũ, ſi balneũ non adſit, cucurbitulis admotis curabimus, initio à lumbis facto, ſurſum vſque ad ſcapulas progrediendo. fricabimus etiam per ſicca linteola & per exterſoria ſmegmata iam dicta. à talibus enim hi tum in balneo, tum citra balneũ opem ſentiũt: quale & hoc eſt ex profundo humores euocãs ac tranſferens, quod metaſyncriticon *Græci* vocant. Eo itaque in balneo vtantur, aut (ſi balneum non admittant) poſt exercitia ex eo defricentur: deinde ſpongiis extergatur id quod ex hac arida inſperſione corporib[9] adhæret. Cõpoſitio eius hæc eſt: Nitri rubri lib.I. ſinapis ſicci lib.II. ſabinæ lib.II. veratri albi lib.I. ſulphuris viui lib.I.

Aliud Andreæ comitis. Nitri, veratri nigri, piperis, æqualibus partibus vtere. Præter opinionem autẽ eis conducit Siccũ Magnum ipſis affectis locis in balneo inſperſum. éſtque hoc: Recrementi ſiue ſcoriæ ferri, ſpumæ nitri albæ, cuiuſque æquales partes miſce, & odoris gratia parum folii & coſti adde. Siccum quod pſilothro podagricorum inſpergitur: Maſtiches, thuris, lapidis aſii, pumicis aſſati, alcyonii, ſtaphidis agreſtis, cimoliæ, veratri albi, ſampſuchi, ſpumæ argenti, amyli, caryophylli, ſpicæ nardi, cyperi, floris iũci odorati, bugloſſi, ſing. lib.I. auripigmenti vnc.X. ſandarachæ vnc.X. ſaponis quãtũ ſatis eſt. Prædicta omnia, excepto auripigmento, ſandaracha & ſapone, contundito, cribrato, & ſicca in promptu habeto. Vſus verò tẽpore, calcis viuæ vnc.X. in oryzæ aut ptiſanæ ſucco diſſoluito, & auripigmenti vnc.I. ſandarachæ vnc. I. ſaponis dr. IIII. & prædicti Sicci cochl. II. magna. omnia quãtenuiſſimè trita inſpergito, ac vnito, eóque pedes aut etiam alios locos fluxione infeſtatos illinito. Cæterùm qui hoc ſicco inſpergimine vtuntur, hoc modo diætam ſuam inſtituant. Thoth hoc eſt ſeptembri, lac & edãt & bibant. Phaophi hoc eſt octobri, allia edãt. Athir hoc eſt nouembri, in totum non lauent. Coiac hoc eſt decembri, braſſicam ne edant. Tibi id eſt ianuario, manè meracum bibãt. Mechir id eſt februario, betam ne edant. Phamenoth hoc eſt martio, dulcia tum in cibo tum in potu ſumãt. Pharmuthi id eſt aprili, raphanũ ne guſtẽt. Pachon id eſt maio, polypum ne edant. Pauni hoc eſt iunio, manè frigidã aquã ſumant. Epiphi hoc eſt iulio, à venereis abſtineant. Meſori id eſt auguſto, maluam ne edant. Siccum Maioriani: Aluminis ſciſſi ſextantem, pumicis vnc.I. terito, & in vitro reponito. Vſu verò expetente, vino adſtringente locos prælauato, & quodãmodo extergito, ac ſiccum ipſum inſpergito, teneriſque manibus affricato, & ſiccari ſinito. Rurſúſq; idem per diem octies facito, & toties ſimiliter, ſi poſſibile ſit, in nocte: & videbis tumores quamcelerrimè diſcuſſos & reſolutos. Ego vtriuſque & aluminis & pumicis, æquale pondus conieci, & magis ſanè ſucceſſit.

INDEX EORVM QVÆ IN PRIMO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti, Sermo primus, Per Ianum Cornarium medicum physicum, Latine conscriptus.

De noxiorum animalium morsu, & de bestiis virus eiaculantibus. Et de elephantiasi, pruritu, scabie, alpho, lepra, leuce. Et de antidotis multæ vtilitatis.

De iis qui ab homine morsi sunt, Cap. I.

DE NOXIORVM animaliũ morsib⁹ scribere auspicantes, initium ab iis qui ab homine morsi sunt faciemus, vt Archigenes inquit. In iis igitur quos homo momordit, loco ex oleo prælito, fœniculi radicẽ tritã cum melle cataplasmatis modo vlceri imponito vsquequo repurgetur: deinde iis quæ explere possunt vtitor. Cuius generis & hocce est. Mellis, terebinthinæ, butyri, adipis anserini, medullæ cerui aut (si non adsit) vituli, æqualibus partibus liquefactis vtitor. Si verò sinus statim in principio fiat, eum aqua mulsa diligenter eluito, & spongiam nouam Aphricanam melle cocto imbutam imponito, & ligamento quod ad sin⁹ referetur obligato, ac tertio die soluito. Aut myrrham terebinthina exceptam, vt malagma imponito. Aut æs tritum melle cocto exceptum, veluti collyrium indito, & postquam repurgaris, conglutinato. vel ossa vitulina ad albedinem vsta, & pice liquida siue cocto melle, aut vtrisq; ex æquo simul excepta, in sinum indito. vel mannã aut ipsum adeò thus cũ myrrha terito, & cũ vino ac oleo imponito. Emplastra autẽ cruẽtis vulneribus destinata & agglutinatoria, eis cõueniũt. in expassis quidẽ & planis vlceribus, viride ex atractylide: in finibus verò cruentis, emplastrum Piscatoris ex aceto apparatum, & Athena & Nigrum appellatum.

De iis quos canis momordit, Cap. II.

IN iis verò quos canis momordit, statim acetum irrorato, & expassa palma morsum percutito. deinde nitrum cum aceto tritum ex alto supra morsum destillato, & spongiam nouam posca aut aceto imbutam imponito, & ad tres dies obligato, ligamentóque supernè ex posca aut aceto prout visum fuerit madefacito. egregiè enim auxiliatur. Post hæc verò vt commune vlcus curato. aut perdicium herbam cum sale tritam imponito, quotidie eam alterando donec excidat crusta. deinde vbi ad cicatricem perducere volueris, ipsam per se tritam imponito. Quòd si magnus sit morsus, quemadmodum à magnis canibus infligi solet, præscripta in sexto Sermone methodo curato, veluti eos qui à rabido cane sunt sauciati. Si verò cauus & angustus appareat morsus, in principio cum aceto, vt dictum est, irrorato. deinde nitrum itidem cum aceto tritũ ex alto superstillato, & anetho sicco vsto morsum expleto, & linteolum conuolutum ex aceto madefactũ indito, & obligato: post triduum verò soluito, & reperies morsum repurgatum. idem facit & cuminum tritũ morsui inditum. Postquam verò vlcera fuerint repurgata, prædicto pharmaco vtere liquefacto ad hominis morsum relato. Si verò inflammatio succedat, lenticulam cũ malicorio coctam & tritam imponito, aut rubi folia contrita. Aut panis medullam in betæ succo madefactã cum modico rosaceo pro cataplasmate adhibeto. Ad vulnera verò iã suppurata, erui farinã cum melle subigito & morsum expleto. summè enim auxiliatur. Aut irin cum melle & linamentis indito, ac supernè lenticulam coctam tritam cum modico melle & rosaceo pauco imponito. Repurgatis verò iam ipsis, cum prædicto liquido pharmaco expleto, ac deindè iis quæ cicatricem inducere possunt,

A vtitor. Emplastra autẽ ad demorsos à cane vel vrso aut similibus animalibus, statim à principio commodè adhibentur ex sale & cerussa apparata. Etenim venenosum humorem in morsibus ex dentibus relictum expurgant, & callosam ex impactis dentibus concretionem explanant.

Ad leonũ, pantherarũ, ac vrsorũ morsus, Cap. III.

HOrum animalium consimiles sunt morsus: nam robusta sunt hæc & vnciũguia, implicántque quicquid cõtigerunt vnguibus penetrantia, & corpora ipsa dilaniant. Perseuerando autem in manducatione, non solùm carnes B dilaniant, sed & ossa aliquando ad polentæ similitudinẽ cõfringunt, indéque & vicini stimulis afficiuntur nerui. Satis verò manifestum est quòd corpora quæ in eiusmodi ac tantas calamitates inciderunt, non effugiunt periculum abalienationis: nam etsi maneant, putrefactionẽ suscipiunt, & vlcera serpẽtia inducũt. Huiusmodi igitur vulnera cum aceto elota & circumrasa: solutis item corporibus ac ossib⁹ extractis, emplastris integere oportet, & post suppurationẽ partium dilaniatarum, repurgantibus linamentis curare, & cicatricem inducere, quẽadmodum in C cõmunibus vlceribus solemus. Emplastra autẽ his conuenientia sunt, id quod ex salibus constat, & similia: cuiusmodi etiã hoc est. Asclepiadæ pharmacum, ad cruenta vulnera accõmodatum, & ad intercisos neruos & ad vrsorum ac leonum morsus: Æruginis rasæ dr. VIII. aluminis rotundi dr. VIII. squamæ æris dr. XII. mãnæ, galbani, cuiusq; dr. XII. ceræ vnc. XVI. resinæ pinus aridæ vnc. XXXII. olei lib. I. arida & galbanũ aceto terito, & liquescibilia liquefacta affundito. Aliud emplastrũ Venatorũ appellatũ, admirabile. Radicis symphyti, comæ dictamni, iridis Illyri D cæ, atramenti Indici, aluminis scissi, misyos, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, cuiusque sextantem, salis Cappadocici quincuncẽ, æris vsti trientẽ, aristolochiæ rotũdæ, iridis astragalitidis, gallarum, rosarum siccarum, squamæ æris, singul. vnc. I. æruginis quadrantem, picis sesquilibrã, resinæ pinus siccæ libras quatuor, olei trientem & dimidium vnciæ vnius. metallica in aceto terito. habeat autẽ & ceræ sesquilibram. Quòd si marcedo subsequatur & vlcus serpendo depascens, optimè facit subscriptum viride E emplastrum, carnem arrodens. exest vsque ad os, & squamas eiicit, ac vlcus serpens compescit, & in vniuersum vtile est ad omnia inueterata eiusmodi actionis, & maximè in quibus veneni corruptio est, & corpora sunt abalienata: quibus etiam immixtum pharmacum adhibere oportet, in aliis verò dissolutum. Habet autem hoc modo: Spumæ argenti vnc. I. squamæ æris vnciã I. nitri, atramenti sutorii, salis ammoniaci, æruginis, singul. sextantem, cyperi quadrantem, olei sescuncem, aceti squillitici quantum sufficit. Arida aceto terito vt strigmentitiam F spissitudinem acquirant, & liquefacta affundito & in vitro reponito, aceto acri affuso, vt pharmaco ipsi innatet. Ad confectionem autem & præparationem, si acetũ squilliticum haberi non possit, squillam cum aceto coquito, ac vtitor.

De suum morsu, Cap. IIII.

QVandoquidem verò, & in venationibus à syluestribus suibus læduntur quidam, operæpretium est & de his facere mentionem. Vulnera itaque ab ipsis incussa

grauia sunt,propterea quòd non solùm profunda, sed & magna existant:agglutinatorio autem medicationis ductu ea curare impossibile est. nam vnà cum contusione labia vulnerum discindunt,imò & adurunt.mutuo enim dentium inter se attritu,ac veluti ad cotem affrictu vtūtur,ad vindictā eorum qui eis obueniunt,currentes. Adusta itaque corpora crustam quandam iuxta vulnerum labia inducunt. quare suppuratorium & non agglutinatorium curationis modum in eis adhibere oportet.

De iis qui à fele morsi sunt,
Cap. v.

OMnia ferè quæ ad canis morsum dicta sunt, etiam à fele morsis conducunt. propriè autem eis cõuenit, mel,terebinthina,oleum rosaceum. simul eliquato ac vtitor. Aut centauream tritam cum melle imponito. Aut galli stercus liquidum cum adipe gallinaceo subigito, & imponito.

De morsis à crocodilo,
Cap. vi.

PRimùm quidē eos quos crocodilus momordit quamtutissimè custodire oportet,in domo conclusos fenestras non habente: etenim ob contrariam quandam affectionem,ferè intotum syluestres maximè feles ad demorsos accedere consueuerunt. Remedia autem his eadem quæ ad morsos à cane ac ad reliquos relata sunt,conueniunt. propriè autem humanum stercus & misy simul trita & imposita,ad eos faciunt.Aut piscium garum,aut carnium salsarum iusculum morsui infunde, aut salē & myrrham æquali pondere in acerrimo aceto quamtenuissimè contere,& cerato excepta impone. Aliud. Stercoris hyænæ drach.iiii.æruginis drachm.ix.adipis anserini drach.vi.galbani drach.vnā,ceræ drach.viii. olei drach. xii. æruginem & stercus aceto terito, & liquefacta affundito. quòd si hyænæ stercus non adsit,porcino vtitor. Apollonius autē inquit, Demorsos locos acri muria aut piscium garo perfusos ac fotos,adipe crocodili eliquato illinito,& linamentis inditis obligato. aut carnium salsarum pinguiores partes tusas indito,aut melanthium cum aceti fæce tritum imponito. hæc enim & vlcus serpens compescunt,& morsus euestigio ab inflammatione vindicant.Posthæc autem lenticulam coctam cum melle tritam cataplasmatis modo adhibeto Erui verò,farina cum melle subacta, aut iride cum melle,morsum expleto. De cætero verò vlcera renutrito,&per communia auxilia ad cicatricem perducito.

De bestiis virus eiaculantibus,& primùm quibus artibus adhibitis venenata animalia tollantur, Cap. vii.

DE venenatis animalibus scripturi, primùm præsidia quædam indicabimus quibus ea tollantur & perimātur.Perimuntur itaque ex syluarum ac materierum exustione, in quibus vitam degunt. Verùm in iis quæ intra domos reperiuntur,feruentem aquam in eorum lustra ac latebras infundere expedit, & acidam muriam feruentē per instrumētum fusorium(siphona *Græci* vocant)immittere.Vespis verò oleum infundatur, & assiduus fumus ipsarum tētoriis ac habitaculis obfundatur. Quæ substrata,ab omni venenata bestia præseruent. Iuxta vias quidem igitur & in domibus ab omni venenato animali præseruant substrata,abrotonum,conyza,dictamnum, vitex, echion,calaminthe,solanum,hastula regia, saluia, peucedanum, hypericum, polium, sampsuchus, gentiana, origanus,ruta syluestris, serpyllum,laurus,pulegium,cupressi aut cedri coma aut ramenta, cardamomum, lysimachion, melanthium, bitumen. his addatur & gagates lapis. Suffitiones præseruantes, quæ incensæ vapore suo venenatas bestias abigunt. Viticis folia, bitumen,castoreum, melanthium, cornu ceruinum aut caprinum, nasturtium, cardamomum, galbanum,propolis,peucedanum,panax,opopanax,conyza, cupressi aut cedri ramenta oleo imbuta,gagates lapis, sagapenum,poliū,cāchryos radix, filix.baccæ lauri,& similia graueolentia. Quum enim venenata animalia omnia angustos habeant meatus, quamcelerrimè replentur, & ab huiusmodi odoribus obturantur ac suffocantur. Refertur etiam de
A stercore crocodili quòd per infundibulum suffitum, feras ipsas venenosas ex latibulis suis exigat. Archigenes autem, Vngulæ caprarum & pili, inquit, suffitu fugant bestias venenosas:procul enim per ipsorum odorē relegātur. Stratonis suffumigium. Galbani,radicis cāchryos,cornu cerui,melanthii,cuiusque vnc.i.omnia terito,& in pastillos cum aceto redigito,atque vbi vti velis, oleo madefacito,ac incensa per mediam pomum suffito, aut in ipsum ferarū latibulū per infundibulū vaporē immittito. Aliud suffimentū, scorpios deturbās,& omne
B reptile ex ædibus exigēs:Galbani,sandarachæ,butyri,adipis caprini, æquales omnium partes in pilulas redigito, & vt dictum est suffito. probè facit & pyrethrum cum sulphure suffitum.Mirificè item Beronices suffimentum facit,quod in hoc ipso Sermone descriptum est, vbi ipsum cyphi etiam reperitur.

Illitiones præseruatiuæ,
Cap. viii.

ILlita autem ferarū accessum prohibent eásque fugāt, althææ semen & acetum cum oleo,baccæ lauri & galbanum oleo trita: panacis semen & flos & succus cū oleo:
C vehementer efficax est oleum in quo cedrina ligna viridia incoquuntur.baccæ iuniperi cum oleo, conyza,peucedanum, silphium, saluia, hastula regia, abrotonum, galbanum. horum vnumquodque excellenter facit aceto & oleo dilutum,aut etiam quædam ex iis, aut omnia mixta & illita. Aut castoreum cum medulla ceruina & vnguento narcissino illitum,vehementer efficax est. Apollonius autem inquit,Qui ex syluestris rutæ succo oblinuntur,omnibus venenatis bestiis manus admouent,&
D non mordentur. Dracunculi item succo manibus illitis, qui viperam tenuerit non mordebitur. semen autem dracunculi aqua tritum & latibulis ferarum iniectum, ipsas in terram fugat. probè facit & solani succus illitus. In vniuersum autem omnem feram cuiusque earum adeps illitus fugat.

Quæ apposita,venenata animalia occidant,& de iis quæ in edulia & potiones incidunt,
Cap. ix.

VEnenatas bestias occidit galbanum cum spōdylio &
E oleo appositum.Cancri appositi scorpio,ipsum occidunt. lychnis syluestris scorpios fugat.quod item facit pastinacæ semen.Cæterùm & aquarum quas in potu accipimus,animaduersionem habere oportet. Non pauci enim perierunt ex quibusdam bestiis in edulia & aquas dum coquuntur collapsis.atque id maximè in peregrinationibus euenire solet. quapropter tunc culinæ procul ab arboribus extruendæ sunt, propter feras in eis latibula habentes. Quin & salamandræ quandoque & erucæ calefactæ obsoniis incidunt. præcipuè itaque pinus & picea arbor
F fugiēda:in his enim lethales sunt erucæ.In obsonia quidē igitur dum coquuntur,illabi consueuerunt,serpens & salamandra,& erucæ:in vinum verò,viperæ.

Communia remedia ad omnes venenum eiaculantium ferarum plagas,
Cap. x.

PEr prædicta quidem igitur præcauere oportet ne in malignas bestias incidamus. Si verò contingat ab animante quopiam venenum iaciente percuti, huiusmodi remediis communiter vtemur. Si quidem leuior sit
G plaga aut morsus, posca calida eum proluemus: deinde verò locum ipsum exugemus. verùm qui exucturus est, prius os oleo colluat,ne inde lædatur,atq; ita ore ad morsum admoto, exugat & expuat venenum. cauere etiam oportet,ne exulceratam aliquam internam oris partē habeat exucturus.Post hæc verò cinis aceto subactus pro cataplasmate imponatur.maximè autem ad hanc rem conducit, ex ficulneis lignis exustus, aut laurinis, aut lignis vitis:qui si non adsint,eo qui haberi potest vtendum est, diligētia ad hoc potissimùm adhibita vt inflammatio in
H loco excitetur,& materiæ ad morsum prouocētur. Quòd si minus nobile sit membrum, & vehementior morsus, cucurbitam cum plurima flamma ad morsum adhibe, & vicinos locos circumcirca impactis vulnusculis scarificato: attrahetur enim vnà cum sanguinis &

flatus attractione ipsius bestiæ venenum. Deinde à tepidæ largæ haustu vomere iube: & sic deinceps pharmaca exhibe. Vigilans etiam æger asseruandus est, ac desidens per totum curationis tempus, donec euidētem remissionem acceperint molestiæ concomitantes. Venter item adstrictus citra dilationem per infusum eluatur, & vesicæ quoque cura habeatur, quò citra impedimentum lotium excernat. Optimè autem auxiliantur, si statim in principio post cucurbitas, plagæ imponantur animalia parua discerpta, & adhuc intus calentia: veluti sunt gallinæ, hœdi, agni, porcelli. venenum enim exugunt, & dolores leniunt. Apta sunt etiam his cataplasmata dilaniantia, velut sunt allia cum melle, cepæ cum sale, ruta cum melle, silphium tritum inspersum, laser, piscis salsus maximè vetustus, allium vstum, plantago cum sale, melissophyllon, virgulta fici cum melle, suillum recrementum aceto coctum, calaminthe, stercus caprinum cum aceto. Summè autem facit ad omnem bestiæ venenatæ plagam, præterquam aspidis, calx viua cum oleo & melle crassitudine cerati imposita. At verò & inurere morsus ipsos expedit, vsque ad crustæ productionem. aut sinapi largum cum rumice acuto imponere: aut salem tritum liquida pice exceptum. Præter opinionem autem facit ex viperis theriace Andromachi emplastri modo imposita. Emplastra verò ad omnem venenosi animalis ictum conueniunt, ex dictamno apparatum, omniáque quæ attrahendi vim habent: qualia sunt & quæ ex sale, & quæ ex chamæleontis radice constāt, & aphroditæ appellata. Egregiè autem hoc auxiliatur. Spumæ argenti lib. vnam, cerussæ lib. I. resinæ pinus lib. vnam, olei veteris lib. tres, ceræ sescuncem, ammoniaci thymiamatis trientem, galbani trientem. cerussam, argenti spumam, & oleum coquito donec non inquinent manus: deinde liquefacta adiicito, vnito, & vtitor reposito ad omnem morsum, & ad abscessus, & tubercula mamillarum, panos, sinus, fistulas, parotidas: ad miraculum enim vsque discutit ipsas. vtitor & ad carbunculos. Arcet vehementer inflammationem, & rarò citra magnam commoditatem & efficaciam adhibetur. Potiones communes. In potu autem citra dilationem in omni virulenti animalis morsu, theriace Andromachi præbeatur, aut Mithridatica, & consimiles compositiones. Ex simplicibus verò, viticis semen cum vino tritum bibendum præbeto, rutæ syluestris semen cum vino similiter tritum dato, platani pilulas, polium, polemonii quod & philetærium appellatur, drachmā I. leporis coagulum aut cerui, allium, trixaginem, dictamnū, saluiam, castoreum, ex vnoquoque drach. I. bryoniæ radicem drachmæ pondere, seminis trifolii bitumen olentis drach. I. Prodest & conyza & chamæpitys & scordium, cuiusque drach. I. ex vino. auxiliantur autem omnino cancri fluuiales cocti aut assati comesti. ranæ item elixæ & comestæ. Verùm siqui earum esum auersentur, ranas donec vietæ reddantur coquito, & iusculum ipsum ignaris absorbendum præbeto.

De vespis & apibus, Cap. XI.

QVòd siquis ab apibus & vespis illæsus permanere velit, eum maluæ folia cum oleo illita, & eruca siue bruchus cum oleo illitus asseruabunt. Quandoquidem verò quidam ab his clāculum percussi, ob dolorem perturbantur, putántque se à maligno animante petitos esse, necessarium existimo prius ostendere quæ signa ad horum plagas comitentur. Hos itaque qui ab apibus pungūtur, dolor ictus consequitur, & rubor loci, cum tumore partium in ambitu sitarum: stimulus autem omnino in percusso loco reperietur. Eadem etiam hos quos vespa pupugit concomitantur, sed intensiora: verùm stimulum vespa in percusso loco non relinquit. Auxiliū autē vtrique ferunt, luto aut stercore bubulo eis illito cum posca, aut maluæ foliis impositis cum posca, aut cimolia cum malua & posca, aut sesamo cum posca. Naturaliter autem opitulatur veneranda & viuifica crucis imago in sigillo ferreo exsculpta, & plagæ appressa. non enim permittit amplius inflammationem generari. In potu præterea ipsis foliorum lauri tenerorum drachmas duas, cum vino austero præbeto.

Ad stellionis morsum, Cap. XII.

QVI à stellione morsi sunt, assiduè & contētè dolitāt, morsúsque locum liuidum habent. Iuuantur autem euestigio, si cæpe & allia cataplasmatis modò eis imponātur. Auxiliantur amplius eadem comesta, vino meraco post eorum acceptionem absorpto. Vtiliter etiam sesamum eis imponitur aut melanthium, aqua multa affatim affusa.

Ad salamandræ morsum & lacertæ chalcidis, Cap. XIII.

QVos salamandra percussit, eos dolor vehemens & crustæ productio consequitur. adhibeatur autem eis communis cura iam prædicta. Qui verò à lacerta chalcide appellata percussi sunt, eos tumor pellucidus consequitur, veluti nigriore in ambitu plagæ relucente. consequitur autem & putrefactio. Curatio verò eadem illis accommodanda est, quæ ad muris aranei morsum referetur.

De mure araneo, Cap. XIIII.

MVS araneus colore quidem mustellæ similis est, magnitudine autem muri: vnde & mygales apud Græcos obtinuit nomen. os autem sublongum habet, & exiguam caudam. dentes verò tenues, atque eos duplici ordine sitos in vtraque maxilla, quò fit vt quatuor dentium ordines habeat. Qui igitur ab eo morsi sunt, his vulnera manifesta fiunt: quadrifido enim ordine vulnera conspicientur. Et sanguis quidem primùm purus promanat, paulo pòst verò saniosus. animal enim ipsum putrefactione occidit. Consueuerunt etiam bullæ insurgere, quas siquis dirumpat, carnem subiacentem fæculentam videbit, & fissuris disparatam. inflatio autem sequitur demorsos. Cæterùm hoc animal frequentius ad testes insilire solet, eósque verbere impetere, non hominis solùm sed cuiusque etiam bruti animantis. Auxilium autem ferunt quum ob putrefactionem periclitantur, post prædicta cōmunia remedia adhibita, ab huiuscemodi rebus: Lauri foliorū tenerorum drach. I. aut II. cum vino tritas bibendas præbeto. Conueniunt etiam ipsis omnia prædicta communia remedia in potu accepta ex vino dulci: in pecoribus verò & iumentis illa ipsa cum aqua trita naribus infunde. est enim ipsis præsens remediū: vnde etiam hominibus similiter in potu præbeto. Morsum porrò cū cumino integito & allio, putamine extrinseco non adiecto. eadem etiam cum oleo trita assiduè & diligenter locis circumsitis illinito. Si verò ruptæ fuerint bullæ & vlcera oborta, acida muria prolue, & ordeum vstum tritum impone. verum non rumpentur, nisi prægnans fuerit mus araneus qui morsum inflixit. Quòd si exulcerētur, mali Punici dulcis corium coctum tritum impone, vlceráque ex eodem decocto, aut magis myrti decocto, perfusa foue. Strato verò inquit, in muris aranei morsu locū scarificato, ac ipsum murem araneum vstum cum aceto cataplasmatis vice imponito, aut sinapi tritum itidem ex aceto. In potu verò panaca exhibeto, erucam, capparis corticem, gentianæ radicem, & verbenacam rectam tum cum vino bibendam præbe, tum pro cataplasmate impone. maluæ item folia impone, & antidotos magnas bibendas exhibe.

Ad scolopendræ plagam, Cap. XV.

IIS qui à scolopendra icti sunt, eadem remedia conueniunt quæ ad muris aranei morsum sunt prædicta, & sales cum liquida pice impositi: & cedria cum melle: & allium cum foliis fici, & cumino eruóque ac vino. In potu verò etiam ea commodāt, quæ à mure araneo morsis. amplius autem & absinthium & mentha cum vino.

Ad araneæ ictum, Cap. XVI.

EST & araneæ genus quod ictu continentes dolores inducit: rubor verò circa præcordia, & vrinæ emittendæ difficultas ægros concomitatur: aliquando verò & suffocationes. Ab eo percussis, rutam syluestrem, & viticis albæ semen aut folia bibenda præbe. Allium etiam largè edendum, ac vinum insuper meracum absorbendum exhibeto.

De tetragnathis, Cap. XVII.

TEtragnathus, species est phalangii subalbida, pedes scabros habens, & iuxta caput eminentias duas, v-

nam rectam, alteram latam, vt existimes eum ora quidẽ habere duo, maxillas autem quatuor, & lineam per os æqualem. Iis qui ab eo percussi sunt, cõmuniter quidem eadem accidunt quæ à scorpio percussis: propriè autem in ipsis plaga contentè dolet, & percussus locus subalbicãs est: tumor verò faciem & caput occupat, & percussæ partes vsque ad articulos gracilescunt: cibum item ac alimẽtum non sentiunt membra, & post adeptam sanitatem vigiliæ intensæ succedunt. Opem autem ferunt ex calaminthæ potu aut trifolii, rutæ, panacis, polii, & iis quæ ad percussos à phalangio referentur.

De percussis à phalangio, Cap. XVIII.

PHalangiorum genera quidem plura sunt: quæ verò apud eos qui de noxiis bestiis scripserunt referuntur, vtplurimùm sex numero existunt: vnum quidem ex eis rhagium, alterum lupus, tertium formicarium, quartum cranocolaptes, quintum sclerocephalon, sextum scoleciũ appellatum. Ac primum quidem rhagium, id est acineũ, figura rotũdum est, colore verò nigrum, acini vuæ nigræ similitudine: vnde etiam appellationem accepit. Et os quidem iuxta medium ventrem habet: pedes verò ex vtraque parte quambreuissimos. Alterum verò lupus appellatum, muscas perdit, eisque pascitur. ac corpus quidem habet latum ac volubile: partes verò circa circa collum ipsius incisæ sunt. amplius autem & os eius eminẽtias tres habet. Tertium autem, myrmecium, *hoc est formicarium*, dictum, formicæ maximæ assimilatur: colore est fuliginosum, corpus verò eius velut astris quibusdam insignitum est, maximè circa dorsum. Quartum deinde cranocolaptes, sublongum est & viride, stimulúmque iuxta collum habet, atque si in quẽ irruat, locos circa caput petit. Quintum sclerocephalum dictum, caput habet saxeum & obduratum: lineamenta verò per omne corpus similia animalibus illis quæ circumuolitant noctu lucernas. Sextum autem scoleciũ siue vermicarium appellatum, sublongum est & submaculosum, maximè circa caput. Atque hæ quidem species phalangiorum enumerantur, quas sanè obseruare oportet. Quæ verò percussos ab eis concomitantur, communia sunt iuxta magnitudinem & paruitatem discreta. Morsus porrò tenuis est vt vix conspici possit: tumor autem liuidus, quibusdam etiam rubicundus. frigiditas adest circa genua & lumbos ac scapulas, quãdoque verò totum corpus aggrauatur. amplius & dolor assiduus adest, tremor, pallor, vigiliæ: quibusdam verò pudendi tentigo, & circa caput pruritus, aliquando etiam circa suras. oculi humecti & lacrymantes ac caui, & vẽter inæqualiter eleuatur. intumescit autem vniuersum corpus faciésque, & maximè circa linguam partes, vt impeditum habeant sermonem. quibusdam verò & vrinæ emittendæ difficultas adest cum pudendi tentigine & dolore. si verò minxerint, aquosæ ipsorum sunt vrinæ, quædam aranearum textis similia in se habentes: & vomitus quoque consimilis est: aliquando verò per lotium, & per ventrem talia excernuntur. Cæterùm in calidam aquam demissi, à dolore leuati sibi videntur, pòst verò contentè dolent pudendum: senioribus verò pudẽdum plurimùm laxatur, ac minimè intenditur. atque hæc quidem communiter ad omnium ictus sequuntur. Si verò cranocolaptes aliquem percusserit, caput magis dolet, & vertigines consequuntur, frigus continens, delirium, corporis iactatio, & stomachi puncturæ. Omnes autem à phalangiis percussi, assiduis balneis iuuantur. plaga etiam ipsa ex trifolii bituminosi decocto cum oleo proluatur: totum verò corpus ex cerato liquidissimo pinguefiat. Iuuãtur etiã fomento spongiarum in calido aceto tinctarum, & sæpe ad plagam adhibitarum. Cataplasmata autem eis conueniunt, bulbi, sanguinaria, porrum, furfures aceto cocti, or deacea farina foliis lauri cum ea in vino aut melle incoctis, ruta, grossi ficus, caprinũ stercus cum vino, sampsuchus cum aceto, syluestris ruta cum aceto, itémque cyperus. Asclepiades autẽ hoc inquit, vtere valde laudato: Seminis rutæ syluestris, seminis erucæ, staphidis syluestris, canchryos, seminis viticis, pilularum aut foliorũ cupressi, æquales omniũ partes aceto terito, & melle exceptas imponito. idem & in potu acceptum auxiliatur. Aliud

A laudatum, quod similiter & potatũ & impositum iuuat. Sulphuris viui drach. quatuor, galbani drach. quatuor, succi Cyrenaici drach. duas: aut, si nõ adsit, laseris drachmas quatuor, amygdalarum amararum repurgatarum drach. duas: in vino diluito, & melle excepta imponito. bibendum etiam, vt dictũ est, præbeto. Amplius verò & cupressi folia aut pilulas tritas cum vini & olei hemina vna à phalangio percussis dato. Aut anisum, aut daucum, aut cuminum, aut melanthium, aut piper, aut agaricum, singula drachm. pondere præbeto. aut ammii drach. duas,
B aut iridis drach. vnam, aut hyperici drach. vnam, aut trifolii bituminosi quantũ tribus digitis apprehẽdi potest. Conueniunt etiã lauri baccæ, scorpiurõ, serpyllũ, silphiũ, calamintha, chamæpitys per se & cum ruta ac pipere: singula verò, ex vino. Aut mẽthæ fasciculum posca meraciore coquito, & decocti cyathos duos præbeto. Idem & sampsuchi, & radicis spinæ albæ decoctum, ac trixaginis & pulegii præstat. lixiuium item & radicis hederæ succus cum aceto. Vtere etiam ad eos remediis à scorpio percussorum, & ex viperis theriaca, & consimili-
C bus. Asclepiadæ, ad percussos à phalãgio, hac Chariton vtebatur, & per hominum conuentus oberrans, à phalangiis percussis auxilia promittebat. Seminis spõdylii, ficci, calaminthæ, æquale põdus simul terito, & ex vini cyathis duobus præbeto: atque id sæpe per diem facito. Aliud eiusdẽ. Succi Cyrenaici, seminis dauci, mẽthæ siccæ, spicæ nardi, singulorum æquale pondus coagmentato cum aceto, & drach. vnam cum poscæ meracioris cyathis quatuor præbeto, & à potu ægrum in calidam aquã demittito. quòd si succus Cyrenaicus non adsit, pro eo la
D ser purum conicito. Aliud valde præclarum. Canchryos, seminis rutæ, piperis, myrrhæ, staphidis agrestis, singulorũ drach. vnã, radicis cyperi drach. vnã coagmẽtato, & drachmam vnam cum vini odorati cyathis quatuor, ac mellis cyatho vno exhibeto. Auxiliatur item eis allii esus, balneum & vinum.

De iis quos scorpio percussit, Cap. XIX.

E A Scorpio percussos vehemẽtissimus plagæ dolor cõsequitur, frigiditásque ac tensio, & stupor, circáque plagam & totum corpus frigidus sudor, & iis qui iuxtà infernas partes percussi sunt, inguina excitantur, ac intumescũt: qui verò circa supernas, locus sub alis. & hæc quidem leuiter percussis adsunt. Validius autem ictis, ardor circa plagam adest, quemadmodum in ambustis, & verrucarum instar formicarum eruptio, circa labra & totũ corpus, vt grandine se impeti putent: facies distorquetur: fordes circa oculos adsunt glutinosæ, & lacrymæ viscosæ: durities articulorum, anúsque procidit cum egerendi cu
F piditate, spuma circa os est, & vomitus largus, singultus, cõuulsiones opisthotonicis similes. His igitur serpyllum, althææ radicem, & elaphoboscum bibendum præbeto. Præter opinionem autem facit elaphoboscus, tum viridis comesta, tum sicca potata. Pastinacæ item syluestris semen & nuces Põticæ: hæ enim in zona gestatæ nõ permittunt aliquem à scorpio lædi. Aliud. Cochleam, hortulanam maximè, accipito: eámque vnà cum testa tritam plagæ imponito, & confestim sedabis dolorem. idẽ etiam vermes terreni facere dicuntur. Aliud. Can-
G crum fluuialem cum vino & lasere terito, ac bibendum dato. Aliud. Verbenacam rectam aut viridem pro cataplasmate impone, aut siccam tritam bibendam præbe. Aliud. Cumini, melanthii, seminis viticis, singulorum par pondus tere, ac drach. vnam inde ex vino exhibe. poteris etiam omnibus communibus auxiliis prædictis vti. Aliud. hoc & ad phalangii & scorpii ictum facit: Styracis drach. sex, sulphuris viui drach. sex, pyrethri drach. quatuor, seminis rutæ syluestris drach. tres, castorei drach. duas, seminis erucæ drach. duas, cum sanguine, ma-
H rinæ maximè, testudinis, subige: aut, si nõ adsit, terrestris: & nucis Põticæ magnitudine præbe cum posca aut ex aceto. Alia antidotus, excellenter ad scorpii ictum conducens: qua etiam ad meipsum ægrè affectum vsus sum, & seruatus. Habet autem hoc modo: Castorei, succi Cyrenaici, piperis, cuiusque drachmas quatuor, costi, spicæ

nardi,croci,ſucci centaureæ,cuiuſque drach.duas,mellis deſpumati quantum ſufficit. datur nucis Pōticæ magnitudine. Datur autem à ſcorpio ictis cum vino diluto: ab aſpide morſis, cum aceto diluto. detrahendi vim habet, adeò vt digeſtos etiam in membra veneni ſuccos eruat: &ob id etiam ad vuluæ ſtrangulationem vtiliter cum hydromelite exhibetur. Aliud. Ariſtolochiæ lōgæ,melanthii, radicis panacis, ſeminis rutæ ſylueſtris, æquales omnium partes committe. dantur inde drach.duæ cum vini meraci hemina vna. Optimè autem ad eos facit, ſimiliterque ad phalangii morſum, antidotus ex quatuor rebus ad podagricos deſcripta: ex ariſtolochia videlicet, gentiana,myrrha,& baccis lauri. dato etiam,ſi abundes, ex theriaca. Ad plagam autē ſcorpionem ipſum qui percuſſit,ſi inueniri queat, imponito. aut ſtellionem diſſectum plagæ adhibeto. Calaminthe etiam quæ iuxta aquas naſcitur,impoſita,confeſtim dolores remittit & tollit. Allium quoque aut per ſe aut cum ſale tritum imponatur,aut ſylueſtris ruta, aut ſcorpiurus herba. Ego verò ſylueſtris rutæ drach.vnam in aceto tero,& ceræ vnciam vnam,reſinæ pinus quadrantem liquefacio,& parum olei affundo, vnio, ac impono. & eſt mirabile pharmacum. Quin & ouillum ſtercus vino coctum & impoſitum, confeſtim dolore liberat. Vtere item præſcriptis communibus emplaſtris,& eo quod ex dictamno apparatur,& quæ ex ſalibus,quæque ex chamæleonte conſtant.

De morſis ab aſpide, Cap. xx.

ASpidum apud ferarū ſcriptores tres ſpecies reperiuntur.Quædam enim ex eis terreſtres appellātur: quædam verò chelidoniæ,& circa fluuiorum ripas,præſertim Nili,latibula habent: aliæ verò ptyades nominātur. Terreſtres quidem igitur,maiores ſunt, & quandoque vſque ad quinque cubitorum longitudinem reperiuntur. maximè verò ptyades bicubitales ſunt.Chelidoniæ autem,cubito maiores reperiuntur, & colorem hirundini ſimilem habent. ptyades verò cinereo ſunt colore viridique & ad auri colorem declinante. terreſtres verò vtplurimùm & ipſæ cinerei ſunt coloris: quanquam & ſubuirides reperiantur. Cæterùm acceſſiones & ſigna communia ſunt in iis quos aſpides momorderunt. vulnera enim in demorſo loco,veluti ab acu puncta inueniuntur: bina quidem ex maſculi morſu,ex fœmellæ verò quatuor,citra magnū dolorem,à quibus nihil effluit,niſi violentum animal ſit quod morſum inflixit. Conſequitur autem ſtupor, pallor frontis,refrigeratio,aſſidui hiatus,palpebrarum nictationes,colli inclinatio, capitis grauitas, ſegnities, & collapſio in ſomnum profundum: ad finem verò & conuulſio.Mors autem in tribus ad ſummum horis ex terreſtris morſu ſequitur:in chelidoniæ verò ictu præſetiſſima adeſt. Porrò iis qui ab ptyade conſpuuntur, caligo oculorum ſuccedit, & cordis dolor, faciei tumor, ac auditus corruptio. tardiùs autem mors conſequitur. Auxilium autem ab aſpide morſi ferunt, & præſertim quos ptyas momordit, ex acerrimi aceti potu: dandum autem eſt quouſque aceti qualitatem circa dextram præcordiorum partem perceptent: hepar enim in morſis ab aſpide primum aiunt ſenſu priuari. Cæterùm ad prænotionem an victurus ſit percuſſus,centauream cum vino tritam bibēdam præbeto:ſi quidem enim euomet pharmacum,morietur:ſi non,viuet. Quò verò malignitas veneni diſtributi & in corpus digeſti probè euomatur, allia trita cum zytho exhibeto,donec nauſeabundus reddatur. Aut opopanaca cum vino diluto dato,& confeſtim vomitionem operabitur. Numius autem inquit, Origanum viridem aut aridam pro ægri viribus cum vino dato. Poſt vomitū antidotis theriacis vtendum & communibus remediis prædictis. Vtiliter autem ad plagam imponuntur,poſt cucurbitarum adhibitionem & ſcarificationem, centaurea cum myrrha & modico opio. Rumex autem ſi cataplaſmatis modo imponatur, nihil læditur. præter opinionē verò auxiliatur theriace tum plagæ impoſita tum potata. Proſunt autem & aſſiduæ exercitationes cum euulſionib⁹ & plagis,& vniuerſi corporis motus,& aqua marina & calida pro fomento aſperſa.

A

De viperæ maris & fœminæ morſu, Cap. xxi.

VIpera fœmina colore quidem eſt ſubflauo,multis inſtar rotarum notis exornata, magnitudine cubitali, longiſſima verò palmos tres æquat. caudam autem habet aceruatim in tenuitatem deſinentem, non paulatim imminutam.eſtque omnino carne nuda cauda,& aſpera. oculi verò ſubrubri, & caput latius, & anguſtius collum. ventrem autem ſinuoſiorem habet, & ingreſſu ad ſummum caudæ nititur:ſenſim verò inambulat.& quatuor ha-
B bet caninos dentes. Vipera verò mas,eiuſdem eſt coloris: verùm caput anguſtius,& collum craſſius habet,& vniuerſum corpus tenuius,& quodammodo prolixius: greſſum autem ſupernè circa ventrem firmat,& alacrius mouetur: dentes autem caninos ſolùm duos habet. paulatim verò cauda ei imminuta eſt,quemadmodum & reliquo ſerpentium generi,non aceruatim velut in vipera fœmina dixi. & per hoc ſanè à fœmina differt. Reperiuntur igitur in iis quos vipera mas momordit, vulnera in plaga bina: in his verò qui à fœmina demorſi ſunt, vulnera quatuor.
C Primùm autem ex eis excernitur ſanguis, deinde ſanies ſanguinolenta & oleoſa: adeſt tumor bilioſus, feruidus, bulloſus,ſubruber,deinde liuidus & denigratus & proſerpens.Os adeſt exſiccatum,ardor,exolutio, & frigidi horroris inſultus:aliquando & bilis vomitus,tormina,capitis grauitas,vertigo, pallor, ſingultus, febris, ſpiritus & anhelitus celer,color plumbeus,ſudor frigidus.Mors in horis ſeptem aut, vt longiſſimè abſit,tertia die, in his qui non ſeruantur, & maximè iis qui à vipera fœmina ſunt icti. Conuenit igitur priuſquam cruenta prodeant lo-
D tia, allii plurimum edere, & vinum meracum multum bibere,ac vomere. Efficaciſſimum enim in eis remedium,eſt allii eſus ac meracior vini potio, inquit Archigenes:adeo vt ſiquis multū eius ſuſtineat vſum,itemque meri potum,nullo alio auxilio habeat opus. Dato autem citra dilationem theriacen ex viperis bibendam,eādémque plagæ ſuperponito. Quin & ipſam viperam excoriatam & coctam,capite ac cauda & interaneis viſceribus omnibus reiectis,veluti anguillam edendam præbeto. caput autem amputatum diligenter per volſellam
E teneto, & morſui imponito ea parte adhuc calente quæ contigit collum:id enim extrahet venenum.aut quempiā qui ore plagam exugat adhibeto, qui vt ſuprà dictum eſt in communibus remediis, os prius habeat ex oleo collutum. Aut gallinam diſſecato, & internè adhuc calentem morſui imponito,atque hoc remedium frequēter ac aſſiduè repetito.Scarificare autem per ambitum oportet demorſum locum,& cucurbitas admouere.Poſtea verò fraxini folia tundito & exuccato.& ſuccum quidem in potu exhibeto: quod verò ab expreſſo ſucco reliquum eſt,ad
F morſum imponito. eſt autem fraxinus arbor ex qua fraxinea appellata ligna cæduntur. eſt enim valde efficax ad viperarum morſus hæc arbor. Meliſſophylli item folia & ſuccus cum vino potatus & vulneri impoſitus, euidens auxilium confert, etiamſi iam moriatur æger. aiunt autem ſiquis melanthii drachmas quatuor edat,non moriturum. Similiter etiam melaphroditos herba efficax eſt. & cancri fluuiales cum lacte triti & potati & plagæ adhibiti.magnificè etiam proſunt ranæ coctæ comeſtæ, & iuſculum earum bibitum. Præſtat & naſturtium plurimū
G edere,ac tritum quoque cum vino bibēdum exhibere.Facit autem mirabiliter teſtudinis ſanguis exſiccatus cum ſylueſtri cumino potatus. Vtendum etiam omnibus communibus remediis ſuprà relatis:ſuperuacaneum autē fuerit eadem ſæpe ſcribendo repetere.Maximè verò vtendū eſt anchuſæ radice, & heliotropio cum vino. dandus & hæmatites lapis. Auxiliantur & raphani largè in cibo accepti,deindéque vomitu reiecti. ſtatim verò à vomitu theriace Andromachi exhibeatur. Poſt ſcarificationem & gallinarum impoſitionem,plaga ex trifolii bituminoſi
H decocto calido per multum tēpus proluatur ac foueatur. nam ſi pauco id tempore facias,peius afficiuntur. Deinde porrum & panem cum ſale imponito, aut allium cum aceto, aut cinerem ipſius exuſtum,aut fraxini cinerem, aut alium quemuis cum aceto,aut haſtulæ regiæ folia,aut

sycomori folia cum pane, aut lauri foliis teneris coctis & cum oleo tritis locos intege priusquam claudantur, aut caprinum stercus imponito cum vino. Asclepiadæ epithema, ad viperæ morsum: Sagapeni, piperis, laseris, maximè Cyrenaici: opopanacis, cuiusque vnciam vnam, galbani sextantem, sulphuris viui sextantem. succos aceto dissoluito, & arida trita inspergito, & ad emplastri formã redacta plagæ imponito: forinsecus autem foliis fici aut vrticæ contegito. Aliud. Centaureæ, aristolochiæ, radicis peucedani, æquales partes contundito, cribrato, & aceto subigito, adiectóque galbano, in emplastri formã reducito. Aliud. Canchryos, staphidis syluestris, aristolochiæ, radicis bryoniæ, singulorum partem vnam, opopanacis partes duas. aceto subige, & vtere vt dictũ est. Vtendum & prædictis communibus cataplasmatis, & epithematis, maximè verò Andromachi theriaca. Aliud valde bonum: Cancrorum fluuialium carnes terito, & adiecta iride & calaminthe, rursus sufficienter terito, idémque rursus modico sale addito facito, & pastillos informato, quibus in vmbra exsiccatis vtitor, in potu quidem ex aqua mulsa, aut vino: in cataplasmata verò cum lacte dissoluito.

De dipsade, Cap. XXII.

DIpsas à quibusdam causus appellatur, éstque viperæ species quæ in maritimis magis locis reperitur, magnitudine cubitali, ex crassa in tenuem desinens. notas autẽ habet per omne corpus fuluas & nigras: caput verò angustius. Sequitur autem ab ea morsos, præter ea quæ de vipera dicta sunt, & sitis intolerabilis planè, adeo vt etiã si multus eis potus exhibeatur, sitis non sedetur. & tamẽ neque per vrinas, neque per vomitum, neque per sudores quicquam excernitur. Duobus igitur pereunt modis, aut ob multam sitim exusti, si potum non sumant: aut ob multam expletionem distentus rumpitur venter, vel infernè circa inguina, vel circa imum ventrem, quemadmodum in hydropicis fieri consueuit. Cæterùm & his velutì à vipera morsis auxiliamur: propriè autẽ in his potiones magis vrinam cientes exhibeantur. Aluus item per infusum eluatur, & oleo cum decoctionibus exhibito ad vomitum cogantur. Ad plagæ verò locum, post exuctionem & scarificationem, & cucurbitularum affixionem, & dissectas gallinas, calcem viuam cum oleo imponito, & emplastra attractoria & theriacen.

De hæmorrho & hæmorrhoide, Cap. XXIII.

ANimalia hæc colore quidem sunt arenoso, magnitudine autem tres palmos æquant, & in tenuem ac angusta figura caudam paulatim desinũt. sunt autem igneo oculorum fulgore, rectâque & tardè proreptant. per corpus verò multis notis albis & nigris variegata sunt, & asperioribus squamis obsita, quapropter dum serpunt sonus auditur. & fœmina quidem ventri incumbens per terrã reptat, & gressum infernè circa caudam firmat: mas verò circa ventrem ingressu nititur, & collum in serpendo extendit. Consequitur horum morsum color icti loci cruentus, mali coloris & nigricans: ex quo nihil in principio effluit, præterquam paucum quippiam aquosum. Stomachi adest dolor, & spirandi difficultas. deinde sanguis ex naribus profluit, & ex foraminibus ipsius morsus. Et quicquid est in toto corpore cicatricum, id rumpitur & sanguinem profundit: atque hæc quidem in maris hæmorrhi morsu contingunt. A fœminæ verò hæmorrhoidis morsu, adhæc & anguli oculorum sanguine manant, & gingiuæ dẽtium, & vnguium radices: &, vt simpliciter dicam, per omne corpus sanguinem efferri contingit. dentes præterea excidunt & gingiuæ putrefiunt. Horum porrò curam facere oportet, primùm quidem sanguinis eruptioni obluctando ac resistendo per ea quæ aptè sanguinem sistere possunt: deinde cataplasmata plagæ imponendo ex foliis vitis coctis tritis cum melle, & portulacæ foliis cum polenta. Antea verò quàm cruenta prodeat vrina, allium multum edant, & vinum multum dilutum bibant, & ad vomitum cogantur: deinde confestim theriace exhibeatur, & postea pisces multos, alliis tritis cum oleo tinctos, edant. Sumant item in cibo panem & vuam passam dulcem, & deinde vino diluto largè hausto vomant. Plaga verò aqua frigida proluatur. vesica autem spongiis calidis foueatur.

Præparatio sanguinis testudinis marinæ, & vsus, Cap. XXIIII.

TEstudinem super ligneum aut fictile vas supinam reclinato, eiúsque caput statim amputato, & leuata ipsa sanguinem supposito vase excipito, & congelatum deinde per harundinem in multas partes secato, atque operculi vice cribrum vasi superponito, & ad solem locato: siccatum verò reponito, ac vtitor ad viperæ morsum drachmis duabus exhibitis, ex poscæ cyatho vno, sequenti deinde die sicci sanguinis drach. quatuor cũ aceti cyathis duobus dato: & tertia deinceps sanguinis drach. octo ex aceti cyathis tribus.

De ammodyte aut cenchria, Cap. XXV.

AMmodytes magnitudine quidem cubitalis est: maior enim non pingitur neque scribitur: colore verò arenosus, per corpus autẽ maculis nigris insignitur. caudam autem habet præduram supernè discissam. A quibusdam verò cenchrias, hoc est miliaris, ob caudæ instar milii duritiem appellatus est. Latiores autem maxillas quàm vipera habet, quúmque in multis aliàs ei similis sit, colore magis discerni potest. vipera enim subflaua est. Cæterùm ab ammodyte percussos festina vtplurimùm mors sequitur. qui verò breui non pereunt, his sanguis ex vulnere promanat, & vulnus intumescit. paulo pòst autem sanies effertur, sequitúrque capitis grauitas, & animi deliquium: qui verò optimè dispositi sunt, in triduo intereunt. quanquam aliqui vsque ad septimum diem durarint. celerius verò mors adest iis qui à fœmina sauciantur. Auxilium porrò & hi ferunt, primùm quidem à communibus remediis, vtpote à cucurbitularum appositione cum scarificatione per ambitum vulneris locorum, & superiorum partium constrictione, & ad ipsam plagam scalpelli admotione. Propriè autem eis auxiliatur mentha cũ aqua mulsa potata, castoreũ, casia, & artemisiæ succus cum aqua. danda etiam in potu theriace: eadem quoque plagæ imponẽda. Vtendum & emplastris attractoriis: postea verò cataplasmata, quæ ad nomas siue vlcera serpentia conducunt, imponenda.

De sepe, Cap. XXVI.

SErpens qui seps appellatur, longitudine quidem duorum cubitorum reperitur, ex crasso autem in tenuem abit, rectà verò ac tardè proserpit: caput habet latum, os acutum: vniuersum autem corpus multis albis notis respersum. Cæterùm iis qui ab eo percussi sunt, ex vulneribus manifestus sanguis excernitur: paulo pòst verò sanies graueolens, tumor & dolor languidus est: at affectæ partes putrefactæ dealbãtur, ac totum corpus vitiligini (quæ alphos appellatur) simili colore inficitur: defluunt capilli toto corpore: atque intra tres aut quatuor dies pereunt. Porrò opem & hi sentiunt ex eisdem rebus quæ in viperæ & cerastæ & ammodytæ morsu relatæ sunt. Exhibenda est præterea portulaca multa in cibo, & vinum bibendum myrtites meracius. Conueniet item spongiam calido aceto imbutam morsui imponere, & ex butyro cum melle locum illinire: aut milium cum melle. aut paleas vnà cum terra eis adhærente exustas illinito.

De cenchrite siue acontia, Cap. XXVII.

CEnchrites serpens est magnitudine duorum cubitorum, figura autem crassa in tenuem abeunte. colore viridi, maximè iuxta aluum, vt milium colore referat: vnde & cenchrias, hoc est miliaris appellatur. aiunt etiam hunc seipso fortiorem fieri quum milium floret. Cæterùm vbi se ad lædendum parat, extendit seipsum, ac veluti iaculum vibratum corporibus inuolat, atque hoc modo verberat. Ab huius morsu omnia quæ de vipera dicta sunt sequuntur, atque etiam grauiora, adeò vt etiam putrefactiones & carnium defluxus consequãtur, ac grauior item mors succedat. Cæterùm remedia similiter eadem quæ ad viperæ morsum his conducunt.

De ceraste, Cap. XXVIII.

CErastes magnitudine cubitalis est, longissimus cubitorum est duorum: corpore verò arenosus est, & iuxta

caudam desquamatus. eminentias habet in capite duas cornuum similitudine. partes verò circa ventrem ex ordine squamis obsitæ sunt: quapropter in serpẽdo sonum sibilo similem edit. per obliquum autem, non rectâ proreptat. Cæterùm percussis ab eo, eleuatio ac tumor plagæ capitis claui similitudine insurgit, & sanies profluit vini colore aut nigricans, & maximè per ambitum, velut in cruentatis ac sugillatis aliâs fieri consueuit. Reliqua item quæ in viperæ morsu dicta sunt, etiam his succedunt, cum intensione vehementiori. vtplurimùm verò vsque ad nonum diem supersunt. Remedia autem eadem quæ morsis à vipera conferunt.

De dryino, Cap. xxix.

SErpentes dryini appellati abundãt magis iuxta Hellespontum: latibula autem habent in quercuum radicibus. Est autem dryinus fœtidus: vnde & siquis eum non videat, fœtore loci cognoscatur. Est autem cubitorum duorum longitudine, & obesus, ac asperrimis squamis circa vniuersum corpus munitus. in his ipsis squamis muscæ pennis æreis latibula sua habere dicuntur, quæ tandẽ ipsos serpentes occidunt. Adeo autem malignæ ac nocentis naturæ est, vt siquis eum calcet modò, illius pedes excoriet, & tumorẽ ingentem circa crura inducat. & (quod magis mirum videri potest) aiunt etiam medici curantis ægrum manus excoriari. Si quis autem, inquiunt, animal ipsum occidat, omnia quæ odorat, ab eius fœtore corrupta putat. Porrò qui ab eo percutiuntur, his tumor insurgit nigricans, dolor vehemens, nome, delirium, corporis siccitas, singultus, vomitus biliosus aut omnino vomitus simplex, vrinæ suppressio, tremor, interceptio vocis, stupor, scissura & mortificatio percussorum locorum. plurimi etiã intereunt. Porrò & hi ipsi quoque ex iis quæ de viperæ morsu dicta sunt, opem sentiunt: itémque ex communibus remediis iuxta consequentium accessionum proportionem adhibitis.

De amphisbæna & scytala, Cap. xxx.

ANimalia hæc inter se similia sunt: non enim ex crassis in caudam tenuẽ abeunt, sed æqualis crassitudinis per totum existunt, vt neque cognoscant videntes ea, iuxta vtram partem caput aut cauda sint sita. Differt autem amphisbæna à scytala, in eo quòd ex vtraque parte progrediatur: vnde & amphisbæna *Græcis* est appellata: Galenus autem amphisbænam animal biceps esse dicit. De hac bestia ferunt quòd si fœmina vterum ferens ipsam transgrediatur, conceptum malè pariat ac abortiat. Cæterùm ab vtroque animãte demorsis, cõtingit morsum obscurum esse, ac vix apparere, veluti sunt muscarum puncturæ: quapropter etiamsi mordeant, non enecant tamen: verùm inflammationes inducunt, veluti contingunt etiã ab apum ac vesparum stimulis. quare transferantur ad hos quoque quæ de illis sunt relata: verùm facultate intensiore. Aiunt autem scytalam Chalcidicam eiusmodi accessiones sequi, quales à vipera morsos. Vnde & iisdem remediis ad eius morsum vtendum: &, vt compendiò dicam, ad omnẽ venenatæ feræ morsum, cuius speciei hic non reperis nomenclaturam, auxilia eadem quæ ad viperæ morsum conducunt.

De parea & spathiuro, Cap. xxxi.

PAreas serpens in Syriæ locis reperitur, colore autẽ alii quidem æs referunt, alii verò nigricant. Morsum autem etiamsi inflixerint, non enecãt: verùm quemadmodum amphisbæna & scytala, ita & hic plaga sua tantùm inflammationem inducit. quare ex iisdem etiam curentur, & ex iis quæ de chersydro referentur. Cæterùm spathiurus in locis iuxta Chalcidem magis inuenitur. Est autem animal ex crasso in caudam abiens tenuem: latũ habens caput, ac mures comedens. Neque verò hic morsu enecat, sed inflammationes tantùm inducit. quapropter ab eis percussi itidem consimilibus remediis curentur.

De peliade & elape, Cap. xxxii.

SIgna quidem horum animalium apud veteres nõ sunt descripta, vtpote quæ omnibus sunt manifesta. Contingit à peliade morsis dolor circa locum, & putrefactio, non periculosa tamẽ, & vexatio ac obfuscatio oculorum,

A ex veneni nimirum ad ipsos distributione. Curantur autem succo ptisanæ cum oleo in potu exhibito, & oxylapathi decocto, & simplicioribꝰ remediis ad ictericos descriptis. Oculi verò lotio pueri venerem nondum experti proluantur tum per se tum muria admixta. caput item similiter ex eisdem perfundatur. Post purgationẽ deinde corporis, opobalsamum cum melle illine, aut collyriũ aliquod visum acuens quod meatus rarefacere potest. simul enim cum lacrymarum profusione & venenum excernetur. Si verò dolor consequatur oculorum, eum leni- B bus collyriis mitigare oportet, quæ tamen non stupefactent. Elapis porrò morsum tormen voluulosum consequitur. Aliâs communibus auxiliis curantur. maximè verò his quæ tormina leniunt, & vrinam cient.

De basilisco, Cap. xxxiii.

HOcce animal magnitudine est palmorum trium, subflauum & capite acuto. in capite autem eminentias tres habet. Vim verò super alia omnia reptilia maximam acquisiuit, vt nulla ex eis queant vel sibilum saltem ipsius sustinere. quin & si quod ex reliquis animalibus C venenum iaculantibus ad cibum aut potum capiendum properet, basilisci iuxta locũ præsentiam persentiscat, retrocedit, necessarii etiam ad vitam nutrimenti negligens. Cæterũ percussos ab eo totius corporis ardor comitatur, itémque liuor: defluunt capilli è corpore confestim, & in instãti omnino tempore mors sequitur. Neque verò corpus ipsius mortui vllum aliquod animal carniuorum attingit: si verò fame coactum ipsum cõtingat, tum & ipsi ilico eodem loci mors instat. aiunt autẽ quòd conspectus modò, & sibilans auditus, eos qui ipsum audierũt, D tollat, similitérque ab ipso conspectos. quare vanum & superfluum duximus auxilia contra eum referre.

De draconibus, Cap. xxxiiii.

ANimal quidem hoc venenum non iacit: attractione autem & vi sua enecat. Abundãt quidem igitur dracones in Æthiopia & Lycia: colore autem differunt: alii enim nigri sunt, alii rufi, alii cinerei coloris: & rursus alii quidem cubitorum quinque sunt, alii verò decem. sunt & qui ad triginta cubitos se extendant: quidam etiam E maiores narrantur. Squamis autem obsiti sunt per totum corpus asperrimis: magnos oculos habent, & supra oculos præeminentias quasdam similitudine pellium flexibiliũ superciliorum. in mento autem excrescentiam quandam habent quam barbam appellãt: maximè hiante sunt oris rictu, lingua exerta, & dentibus magnis similitudine syluestrium suum, cum quibus etiam fracturas & collisiones corporum inferunt. Quare curationes veluti ad mordentia animalia fiunt, nõ vt in iis quæ venenum iaciunt.

De chersydro, Cap. xxxv.

F SErpens hic chersydri appellationem inde habet, quòd in principio quidem in aquosis degit locis, & hydrus appellatur ab ipsis aquis, *hoc est natrix*: postea verò siccos incolit locos, & ex compositione locorum, chersydri, *id est natricis terrestris* nomen inuenit. In terra itaque degens, chersydrus appellatur, & tum sanè seipso sæuior redditur. equidem in humectis locis ex humido victu exsatiatus, non purum venenum habet: quum verò terrestris fit, maximè merum & nocentius id acquirit. Cæterùm similitudine est aspidis terrestris paruæ, præterquam quòd cer- G uicem non ita latam habet. hoc enim insigne solum aspides præ his habent. Qui igitur ab his morsi sunt, eis communiter eadem accedunt quæ in aliorum serpentiũ morsu: veluti est tumor, continuus dolor arsiuus, liuidus locus & fæculẽtus, vertigo oculorum, exolutio, vomitus biliosi fœtidi. propriè autem motus totius corporis inordinatus, vt & per ventrem quædam inordinatè ferantur. mors autem intra tres dies. Porrò ex communibus remediis etiam hi opem ferunt, & ex theriacis antidotis. priuatim verò cupressi pilularum drach. vnam, & myrti baccarum H itidem drach. vnã terito, & cum melle rosaceo aut vino mulso in potu exhibeto. Iuxta affectum autem locũ calcem viuam & similia cum oleo imponito.

De rana rubeta, Cap. xxxvi.

RVbeta, ranæ species est quæ palustris vitæ conditionem in terrestrem mutauit, vnde & rubeta appella-

tur.hac autem mutatione, similiter vt chersydrus, ægrè curabilem afflictionem eis qui in eam inciderunt, inducit: est enim animal magnitudine nihilo minus testudine parua.exasperat autem & vibrat terga dum spiritu expletur,atque ob idipsum audentius euadit. Ad lædendum itaque & manifestè insurgit, & saltibus interpositū spatium contrahit:rarò quidem morsum infliges,verùm anhelitum consueuit vehementer virulentum inducere, adeo vt etiam si anhelitu contingat tantùm, eos qui propè sunt lædat. Plura autem de hoc animante historiis relata relinquimus,his tantùm quæ cognitu vtiliora iudicauimus appositis. Cæterùm qui ab eis læsi sunt, his omne corpus intumescit,& diffinditur,ac citò omnino pereūt. Porrò quæ opem auxiliarem his ferre possunt,ex vniuersalibus & communibus antidotis ac epithematis huc transferātur,itémque & reliquis quæ ad curationem pertinere videbuntur.

De turture seu pastinaca marina, Cap. XXXVII.

QVI à marina pastinaca percussi sunt,his vulneris locus manifestè apparet:sequitur autē dolor pertinax, & totius corporis stupor: acutum enim & firmum habet aculeum, quo vehementissima vi in altum impulso neruì sauciantur. quapropter in aliquibus mors derepente totum conuellens corpus comitatur. Narrant quidam si quis caudam pastinacæ quæ ictum intulit,auferat, & in arborem,maximè quercum,suspendat ac figat,ipsam quidem arborem arescere,ægrum autē sanari: atque id iuxta contrariæ affectionis & remedii rationem contingere. Cæterùm auxilium ferunt percussi ab ea, vbi stupor & refrigeratio totius corporis cōsequatur, ex calidis illitionibus & cōsimilibus cataplasmatis. Propriè autem furfures aceto cocti & pro cataplasmate impositi,eis auxiliantur, & ipsum adeo acetum affusum pro fotu valde prodest. Magis autem conueniunt eis attractoria, & quæ tenuium partium sunt,ac calida:quò nimirum per attractoriam facultatem venenum ex profundo attrahatur,& per calorem frigiditas mitigetur,& quæ tenuiū sunt partium in altum proreptent. Ad hanc igitur rem in promptu habebis apta:Sulphur viuum vrina veteri rigatum, marrubium,lauri folia,echium,radicem panacis, saluiam,& similia.at verò si his careas,fermentum acidum cum liquida pice emollitum imposito: mirabiliter enim auxiliatur. Cum his concordat emplastrum Piscatoris, & ex bryonia pastillus tum impositus tum ex vino calido diluto potatus. euestigio autem vtilitatem suam demonstrat: describetur autem in fine huius Sermonis. Dato item & lauri decoctum, aut succum Cyrenaicum erui quātitate, cum myrrha,magnitudine fabæ, ac modico pipere: terito,ac dato cum vino.aut silphium, aut laser ex vino:aut succi fici guttas quinque cum tribus serpylli granis bibendas præbe.

De muræna, Cap. XXXVIII.

MOrsis à muræna eadem accidunt quæ morsis à vipera:quapropter etiam similia remedia eis adhibenda. dato autem & fici succum cum serpyllo, vt prædictum est.

De dracone marino, Cap. XXXIX.

AD marini draconis plagam, locum percussum cum plumbo fricato,ipsúmque draconem dissectum plagæ imposito. Serpyllum item tritum aut lenticulam coctam pro cataplasmate imposito. in potu verò absinthiū cum vino diluto præbeto,aut saluiam cum passo. Mirè etiam his conducit ex bryonia & eruo pastillus cum vino potatus.

De scorpio marino, Cap. XL.

SCorpii marini plagam sanat mullus dissectus & impositus, sulphur viuum cum aceto illitum: lauri baccæ tres tritæ in potu acceptæ.

De culicibus, Cap. XLI.

QVandoquidem & hi hominum corpora lædunt, etiam de ipsis pauca dicemus. Culices fugātur cedrinorum lignorum scobe cum atramento sutorio suffito. Idem faciunt cupressi pilulæ,aut coma aut ramenta, & vini fæx sicca,& conyza, & bubulum stercus postquam cōtraxerit nigrorem. Aut melanthium vel absinthium oleo coctum illine,& culices non appropinquabunt. Aut melanthium cum absinthio, aut cerussam cum atramento sutorio in bubulo stercore suffito.

De muscis, Cap. XLII.

MVscas necat veratrum album tritum, lacti aut aquæ mulsæ inspersum. Aliud. Semen hyoscyami,& veratrum nigrum,& argenti spuma simul trita, & cum polenta irrigata & subacta, butyróque aut adipe nidorosa facta,& in massas coacta, & muscis exposita, ipsas occidunt.

Ad pulices, Cap. XLIII.

PVlices necat rhododaphnes, aut cumini decoctum respersum. Idem & aqua marina facit.

Ad cimices, Cap. XLIIII.

VT ne cimices gignantur, chamæleontis nigri decoctum facit,si ex eo lectus proluatur. Deinde sutoriū atramentum cum felle tauri terito,ex eóque lectum illinito. Aut etiam oleum per se,aut cum atramento sutorio inungito.

De venenis, Cap. XLV.

EX animalibus exitiosa & lethaliter corrumpētia,sunt cantharis,buprestis,salamandra,eruca pinorum, rana rubeta,lepus marinus,rana palustris muta,hirudines. Ex seminibus autem,hyoscyamum,coriandrum,cicuta, psyllium. Ex succis, papaueris succus, opocarpasum, succus thapsiæ,elaterium, succus mandragoræ. Ex radicibus,thapsia,aconitum,ixias,veratrum nigrum,agaricum, ephemeron. Ex oleribus autem,taxus, solanum furiosum,herba sardonia,papauer cornutum,ruta syluestris. In his etiam fungorum genera connumerantur. Ex animalibus verò,sanguis tauri,mel Heraclea Ponti vrbe natum,lac coagulatū. Ex metallicis,gypsum, cerussa,calx, auripigmentum,sandaracha,spuma argenti,argētum viuum. Ex iis verò quæ nobis familiaria sunt,vinū multum aceruatim à balneo potum: similiter & aqua frigida aceruatim à balneo aut cursu ingesta.

Methodus præseruatiua nequis à venenoso pharmaco lædatur, Cap. XLVI.

QVòd si quis venenum habeat suspectum, præcauere omnino oportet,prima cura ad hoc adhibita vt cor pus ita apparetur, quò læsioni ac veneni impressioni minimè obnoxium reddatur: quam ad rem bona cōcoctio vel in primis conducit. Cibi autem ea gratia sumendi sunt boni succi & magis carnosi, animaduersione habita nequod obsonium consuetum non referat colorem, aut odorem,aut gustum, aut qualitatem. multa enim venena à prouidis & probè considerantibus facilè cognoscūtur. Qui igitur in potu aut cibo venenum suspectum habet, is signis certis quale sit id deprehendat. Ex odore nanque & amaritudine potus & cibi,opium cognoscatur. Ex colore autem, cerussa, gypsum, calx. Ex iis verò quæ in cibo & potu innatant,lac coagulatum,& recēs mactati tauri sanguis. Ex fœtore autem & qualitate ac odore,rana rubeta,& lepus marinus. Quin & reliqua ex aliis quibusdā signis noscuntur, de quibus sigillatim amplius dicetur. Cæterùm præseruātia sunt,quæ si quis ieiunus præsumat, & pòst sumere venenum contingat, minimè ab ipso lædatur.súntque huiusmodi:Calaminthe quotidie accepta, ex natura sua omni lethali pharmaco resistit:& si in veneni suspicione exhibeatur,destruit iam acceptā exitiosam facultatem. Theodorus autē ita inquit, Antidotus quæ incorrupta manens omnia venena vincit,hæc est: Nucū iuglandum vnc.vnam, caricarum pinguium sextantem, sesami vnc.vnam, vnumquodque per se tundito: deinde etiam simul pistillo ex oleo optimo madefacto, & pastillos nucis Ponticæ magnitudine formato,ex eísque vnum aut tres dato,& nō continget ipsum in vniuersum vllum aliquod lethale pharmacum. quidam etiam rutæ trientem admiscent. Strato autē, commune est, inquit, hoc præsidium ab omni exitioso pharmaco præseruans: Rutæ folia viginti, nuces iuglandes duas, caricas duas, salis grumum. hæc ieiuno præsumenda dato,& à nullo lethali pharmaco lædetur. Alia antidotus Asclepiadæ, ad exitialia venena, quæ antè data adseruat:si verò ab acce-

pto veneno detur, ipsum cognobile facit. Baccarũ iuniperi drachmas duas, terræ Lemniæ quæ sphragis dicitur drachmas duas, contere & melle aut oleo excipe. Vsu verò expetente, ad nucis Ponticæ magnitudinem ex aquæ mulsæ cyathis duobus, à balneo bibendum præbe. Hoc quidem igitur pharmacum, si nulla lethalis adsit vis, sumptum manet, neque per vomitum reiicitur: si verò quippiam lethale haustum sit, nauseam mouet, & vomere cogit, vt acceptum venenum vnà cum antidoto excernatur. Quidam dimidiam tantùm partem Lemniæ terræ, ex iuniperi baccis coniiciunt, & cum oleo omphacino subactis, similiter vtuntur.

Quomodo cognoscantur qui venenum sumpserunt, Cap. XLVII.

COgnoscere autem & discernere oportet eos qui tale quippiam sumpserunt, ex signis quæ coincidunt & consequũtur. Vbi enim in aliquem placidæ & bene compositæ prius mentis, & bonæ itidẽ habitudinis, accedente etiam iusta ciborum concoctione, statim & derepente variæ accessiones irruant, præsertim ab accepto statim cibo aut potu: veluti si accedat tussis, aut fœtida sanguinis per os reiectio, aut molesta & ægra lotii excretio, aut dolor in alto nitens, aut ardor iuuenilis & vehemens, aut sensus erosionis, aut stuporis perculsio: punctura item, tremor, singultus, cõtractio, eruptio bullarum, liuor, tumor, coarctatio, quarundam partium putrefactio, vomitus fœtidus & plenus, manifesta alicuius venenosæ qualitatis apparitio & demonstratio. Ex his omnibus siquid repentè ab accepto cibo sano homini accidat; veneno infectum esse hunc ipsum existimandum est.

Communia remedia & cura omnis veneni, Cap. XLVIII.

IN iis igitur qui ignari venenum sumpserũt, aut quibus circumtectum exhibitum est, communibus remediis est vtendum. Itaque vbi adhuc datum venenum in ventre est, & ob id morsum & nauseam infert, aut etiam alias accessiones, euestigio ad vomitum infectus cogendus est, aut mox inde à veneno videlicet accepto, sua sponte, aut aqua & oleo tepidis in potu datis, aut butyro, (si oleũ nõ adsit) cum aqua calida dato. Licebit & maluæ decoctũ exhibere cum oleo, aut fœnigræci, aut seminis lini, aut furfurũ, aut ptisanæ succum, aut seminis vrticæ decoctum: vnumquodque ex his oleo admixto. A vomitu autẽ raphanos multos edendos dato, aut cum aqua tepida tritos absorbendos: aut (si hæc non adsint) nitrũ cum aqua præbeto, rursúmq; vomere iubeto. Post sufficientẽ verò vomitũ, cõmunia remedia paulo mox dicẽda, in potu exhibeto. dato etiam id quod ex iuniperi baccis & terra Lemnia est præscriptum. Quòd si venenum antea ad intestina descenderit, & tormina circa vmbilicũ induxerit, clystere efficacissimo aluũ euacuare oportet, ex maluæ videlicet, althææ, fœnigræci, furfurũ, centaureæ, aristolochiæ, & similium decocto, melléque & nitro largo, itémque oleo admixto. In cibo verò exhibeatur raphanus, & salsamentum, alliáque & cepæ. at in potu, vinum recens mari mixtum. Si verò in vesicam impetum fecerit venenum, in aquam & oleum vtere decessu, ita vt in aqua ipsa fœnumgræcũ, ac lini semen, malua syluestris & satiua, ammique semẽ sint decocta. In potu etiã idẽ ammii semen præbendũ, aut apiũ, aut fœniculum, aut spicã nardi, & similia odorata & simpliciora vrinã cientia. Si verò vesicã rodat venenũ, cucumeris semẽ desquamatum & tritum, cochlearii mẽsura ex passo diluto præbeto. Similiter autem, & si ventrẽ vehementer exurat, idem semẽ dato, ab omni calidiorum rerũ adhibitione abstinẽdo: & iis quæ ad cantharidẽ & buprestim referentur, vtendo. Cæterùm ad cutem iam delato veneno, irrigationem adhibeto, & illitionem ex oleo modico calido, in oleum item aut aquam & oleum in solio desessum. Cibos autem facilè digestibiles & sorbitiones cum melle exhibeto: piscibus itẽ recentibus teneris, & volucribus facilè cõcoctilibus vtitor. In potu deinde vinũ album & rufum, vetus & quamodoratissimum præbeto. Quòd si ad caput decurrat venenum, vt grauitas & sopor consequatur, primùm quidem aluus per infusum ex fœnigræci, seminis lini, althææ & cu-

A cumeris syluestris, maximè radicis decocto, subducatur: deinde sternutatorium ex struthio & pipere adhibeatur, & cyclamini succus, aut elaterii naribus infundatur: odoramenta item admoueantur, castoreum, & similia cum aceto diluta. Præterea & præseruantibus præsidiis vtendũ est, eóque quod ex nucibus & caricis constat, & quod ex iuniperi baccis ac Lemnia sphragide apparatur, & theriaca Andromachi ex viperis, & Mithridatis antidoto, & cõsimilibus. At verò, si composita nõ adsint, parabilibus vtaris, & communiter ad omnia ferme venena destinatis.
B communiter autem ad omnia lethalia venena facit irionis semen cum vino & oleo: Lemnia sphragis cum vino: egregiè enim & quamcelerrimè vomitum procurat. Aut nuces iuglandes cum caricis & ruta edat, aut hæc ipsa decoquito, & decocto accepto vomat: aut seminis lini, aut maluæ, aut fœnigræci decoctum cum oleo sumat. Porrò ad accessiones quæ cum frigore incidunt, abrotonum in aceto mulso cum sale dato. item irionis semen, eryngii radicem, spicæ Celticæ radicẽ, serpyllum, bryoniæ radicem, castoreum, porri succum, laser, sagapenum, opopana-
C ca, succum Cyrenaicum, rutæ syluestris semẽ. Polii etiam ac scordii & betonicæ, cuiusque drach. vnam, cum vino aut aceto mulso.

Ad eos qui cantharidas hauserunt, Cap. XLIX.

QVI cantharidas acceperunt in corpus, his statim virus earum in nares distribuitur odore picis. picis item aut cedriæ qualitas, linguæ inferri videtur. sequitur autem & stomachi morsus, ventrísque ac renum, & maximè vesicæ. Quandoque & sanguinis excretio per vrinam
D & aluum fortes morsus concomitatur. vnde sanè locus circa os ventris vehementer dolet, adeò vt ipsum pectoris os quod chondrum xiphoeidea à capitis gladii figura *Græci* appellãt, dolore affici putetur. Inflammatur autem & dextrum ilium: deinde vrinæ eiiciẽdæ difficultas, imò & suppressio, consequitur. Amplius autem & vis visiua oculorum consumitur, delirántque & à loco in locum iactantur. Cæterùm auxilium sentiunt, si quamcelerrimè vinum dulce eis præbeatur, nucleis pineis recentibus aqua calida præ maceratis ac probè tritis ei admixtis, aut
E cucumeris semine decorticato similiter admixto. Lac etiam assiduè cum melle modico primùm exhibendum, postea & per se recẽns mulctum. Aliquãdo & adipem anserinum aut gallinaceum liquefactum potui adfundito, aut terræ Samiæ drach. I. aut rosmarini drach. I. ex aqua mulsa dato. Danda etiam iura pinguia porcina, aut ouilla aut anserina: carnes etiam agninæ, gallinarum, porcellorum recẽns natorũ pingues ac probè coctæ, & cerebella porcina. amplius autem de iure absorbẽdum præbeatur, donec affectus ad vomitum concitetur. Bibat insuper vi-
F num dulce tepidum plurimum dilutũ. vbi biberit autẽ, vnumquodque vomitu reiiciat, rursúmque bibẽs vomat, idémq; sæpe repetitis vicibus faciat. Post vomitum verò lac recẽns mulctum, aut ptisanæ succus, vel alicæ, aut oryzæ, aut maluæ, aut seminis lini succus cum adipe anserino vel gallinaceo per clysterem infundatur. Quòd si exulutiones & morsus oboriantur, lac bubulum recẽns mulctum assiduè bibendum & citò reuomendum exhibeto. aut vitis germina contusa cum passo diluto dato. At verò contrariæ affectionis ratione, quantum nihil aliud,
G his auxiliantur, cantharidum alæ & pedes cum passo potata, & scorpii radix trita ex passo potata: quæ itidem optimè ad buprestim facit. Dandum & ex viperarum theriaca parum quid, aut ex Mithridatis antidoto. Porrò vbi accessiones fuerint sedatæ, farina hordeacea cum aqua mulsa ilio imponatur, & vniuerso corpore ex oleo gleucino aut Cyprino illito, æger in balneum deducatur, & in solio diutius moretur. Cibis autem facilè concoctilibus, & acrimoniam lenientibus, multo tempore vtatur. vinis item dulcibus & lactis potu.

H De buprestі, Cap. L.

BVprestis species quidẽ est cantharidis, verùm virosi tum gustus tũ odoris. Ab eius autẽ haustu vehemẽs stomachi & alui dolor cõsequitur. Intumescit itẽ os ventris, vẽterq; ipse ac totũ corpus attollitur, quemadmodũ in hydro-

in hydropicis fieri consueuit,& lotium cohibetur. Cæterùm eadem remedia quæ ad cantharidas dicta sunt, etiã ad bupreftis fumptionem exhibêtur. Propriè autem poft vomitum à iufculis pinguibus & paffo concitatũ,& poft euacuationes per clyfterem, ficus aridæ pingues in cibo conueniunt,& decoctum ipfarum in potu cum vino. Cõmodiffimum autem tum his tum qui cãtharidas acceperunt,eft muliebre lac ex ipfis mamillis affiduè exuctum.

De eruca pini, Cap. LI.

ERuca pinus potata, ftatim dolor circa os & palatũ oboritur, & linguæ inflammatio fortis, & ftomachi aliúque ac inteftinorum afflictio vehemens, cum prurigino fo circa interna fenfu: ardor item per totum corpus, & ftomachi faftidium. Cæterùm eadem his auxiliatur quæ ad cantharidas funt relata. propriè autem oleum melinũ pro fimplici oleo exhibitum,& vomitu reiectum.

De falamandra, Cap. LII.

SAlamandra, animal fimile eft ftellioni,afperius & fcabrum magis quàm lacerta venenata. Penetrat autem hoc animal per ignem ardentem, nihilque læditur,diffecta & difcedente ab ipfo flamma: fi verò per tempus aliquod in igne immoretur,confumpto frigido in eo humore, exuritur. Comitatur autem falamandræ acceptionem, inflammatio linguæ,mens impedita & turbata, tremórque cum ftupore quodam & exolutione. Quædam etiam corporis partes per ambitum liuefcunt,adeò vt etiam decidãt fæpius,putrefactæ. Primùm equidem maculæ albæ per corpus apparent, deinde rubræ,poftea nigræ,cum putrefactione & defluuio capillorum. Danda verò & his quæ in cantharide, funt relata,vt inde vomant. Propriè autem refinam pinus cum melle tritam delingendam præbe: aut etiam galbanum cum melle, aut nuces pineas tritas cum chamæpityos decocto: aut vrticæ folia liliis incocta cum oleo. Præter opinionem autem eis auxiliatur ranarum iufculum,fi eryngii radices in eo coquantur.

De lepore marino, Cap. LIII.

LEpus marinus reperitur fermè in totum inter loligines,animal paruũ,virofum odorem habens. Concomitatur autem eos qui eum in corpus ingefferunt, fapor in ore fimilis pifcibus virofis: paulo verò poft aluum dolitãt,& color corporis ad arquati fimilitudinẽ permutatur,deinde plũbeus redditur cum faciei tumore. Incẽdunt autẽ pedis plantæ, & pudendum tumefactum cohibet vrinæ effufionem: progrediente verò malo,etiam cærulei coloris lotium emingunt, quandoque etiam fanguinolentum. deinde naufeabundi facti biliofa vomunt fanguine permixta, & pifcium loturam olentia. Exudãt item graueolentia,& omne pifcis genus auerfantur ac odio habent præter cancrum. His igitur lac afininum recẽns mulctũ cum paffo affiduè præbeatur,aut,fi hoc non adfit,bubulum, aut maluæ decoctum: indéque confeftim vomant: deinde radicis cyclamini tritæ drach. IIII. cũ vino diluto dẽtur.aut veratri nigri drach. vna,aut fcãmoniæ fcrupuli duo cum bubulo lacte aut aqua mulfa. aut mali Punici acini,vel cedrides, *hoc eft cedri fructus*, triti ex vino. Aut picem liquidam, aut cedriam modicam cũ paffo delingendam dato. Anferis item fanguinem adhuc calentem,cum paffo bibendum præbeto. Edat & cancros affiduè: pifcem enim nullum admittit. fignum porrò falutis iudicabis,fi pifcem edere poffit.

De rana rubeta, Cap. LIIII.

RANÆ rubetæ duæ funt fpecies: altera quidem furda eft: altera verò non. Surda autem exitiofa cenfetur: pafcitur autem in arundinibus, roris lictu viuens: ex ea fanè venenum apparatur: quod qui acceperint,febris comitatur,extremæ partes incenduntur,frequentíque anhelatione ac difficili fpiratione anguntur. tumor autem fequitur corporis cum pallore buxeo intenfo, fœtórque oris & fingultus. quãdoque etiam feminis inuoluntariũ profluuium contingit. Cæterùm facilè opem reperiunt, fi poft aquæ & olei vomitum, vinum meracum multum fumant,aut picem cum vino. Radicem etiam harundinum in quibus ranæ rubetæ pafcuntur, contufam ex vino bibendam dato,aut cyperum ibidem enatam pondere drachmarũ II. ex vino. Aut marinæ teftudinis fanguinẽ cum

A leporis coagulo & cumino ex vino præbeto. Porrò dolium infuper aut furnũ igne feruefacito, ignéque extracto laterem imponito,& ægrum immitti, multúmque ac diu exudare iubeto. Cogatur autem & ad continẽtem inambulationem,curfúmque ac exercitationem, propter cõtentũ in ipfis ftuporem. vehementer enim efficax exercitatio in ipfis exiftit. Quotidie etiam lauetur.

De rana paluftri, Cap. LV.

QVI ranam paluftrem acceperunt,appetitione priuãtur,fequitúrque oris humectatio, naufea, vomitus, & B oris ftomachi leuior morfus. Curantur autem vini multi potu cum omnibus quæ calfactoriã vim habent: velut eft Cyrenaicus fuccus, lafer, filphiũ, cuminũ, piper & fimilia.

De hirudinibus, Cap. LVI.

HIrudines cum aqua deuoratæ, faucibus adhærent, aut iuxta quempiam ftomachi locum, aut ipfi ori vẽtris,& primùm quidem fenfim exugunt fanguinem: expletæ autem, iis quæ deglutimus viam obftruunt: fuperexpletæ verò, etiam fanguinem quem exuxerunt foras profundunt, vt imaginationem inducant tanquam fanC guis ex internis locis reiectetur. Cæterùm qui affectis cõtingit exuctionis fenfus, is fignum fit tibi hirudinem deglutitam effe. Excutit autem ipfas muria continuè & paulatim abforpta,atque id eo magis, fi acida muria fit & lafer ei admifceatur. idem facit & nix aceto diffoluta & affiduè abforpta. Gargarizet infuper nitrum cũ aqua, aut aquam marinam,aut atramentum futorium cum aceto, aut finapi,aut hyffopũ,aut origanum. Si verò infernè circa os ventris hirudo adhæreat, prædicta itidem omnia bibenda dato, præter futorium atramentũ. vtendum etiã D iis quæ aluum foluere poffunt,aut medicamento purgatiuo. cũ excrementis enim exire confueuerunt. nos autẽ per allii multi efum has eiiciẽtes, nullo ex prædictis opus habemus. Quæ poftremũ gutturi affixæ funt, hoc modo excutere oportet: Ægrum in folium calida expletũ vfque ad collum immittito, & frigidiffimam aquam ore tenẽdam exhibeto, eámque frequenter permutato. egredietur enim inde hirudo frigidæ appetentia prolecta.

De ephemero, Cap. LVII.

QVI ephemerum, quod aliqui colchicum aut bulbum fylueftrem appellant, in corpus adfumpferunt, hos pruritus totius corporis concomitatur, non diffimilis ei qui vrticæ aut fquillæ irritamẽtis laceffitus excitatur. circa ftomachum infuper acrimoniam fentiunt, & vruntur cum multa grauitate. Inualefcente autem malo, per aluum cruentum quiddam ramentofam admixtionem habens effertur. His veluti falamandra acceE pta auxiliari oportet, per vomitus videlicet affiduos & infuforum immiffionem. Cæterùm antequam inualefcat venenum, querci foliorum, aut glandium, aut maliF corii decoctum cum vino præbeto, aut origanum cum lixiuio, aut vuas paffas pingues tritas cum lacte exhibeto. Mirabiliter autem auxiliatur lac bubulum recẽns mulctum affiduè potatum, & in ore detentum, vt alio auxilio non fit opus.

De dorycnio aut folano furiofo, Cap. LVIII.

DOrycnio fiue folano (vt alii appellauerunt) furiofo potato, in guftu veluti lactis quædam qualitas fentitur, fingultus adeft continuus, humectatio linguæ & fanguis aceruatim reiicitur, atque per aluum ramentofa quædam G feruntur, quemadmodum in dyfentericis fieri confueuit. Antequam verò quid tale confequatur, poft vomitum & clyfterẽ, aqua mulfa, aut lac afininum recẽns mulctũ affiduè potatũ auxiliatur, paffum item tepidum cũ anifo potatum & amygdalis amaris tribus: pectufcula etiam gallinarum probè cocta, & omne conchyliorum genus crudũ & affatum in cibo acceptum, & locuftæ & gammari, & iufculum ipforum in potu.

De aconito, Cap. LIX.

H ACONITŨ verò quod quidã irin fylueftrẽ appellãt, ftatim dũ potatur, linguã edulcorat cum quadã adftrictione. deinde paulo pòft in lingua amarefcit,& cõftrictio mandibularũ cõcomitatur,& oris ftomachi morfus,& laterũ dolor, pectoríſq; grauitas ac præcordiorũ: matéria enĩ quæpiã circa vmbilicũ innititur,&cũ multis flatibus cõ-

sequẽtibus corruptio contingit. grauatur item caput & tẽpora cõtremiscũt: oculi verò turbatiores fiũt & subcruẽti ac lacrymas profundũt. quòd si diutius perseueret malũ, etiã tremor ac cõcussio ac tumor totius corporis sequitur. Cæterùm his post vomitus & infusa, origani potu succurrendum est, & rutæ, marrubii, absinthii, erucæ, abrotoni, chamelææ ac trixaginis cum vino: aut coaguli ceruini, aut hœdi, aut leporis potu ex aceto. Aut ferri recrementum, aut ipsum ferrum, aut aurum siue argentum, aut lapidem molarem. omnia igne candefacta in vino extinguito, ipsúmque vinum calidum bibendũm præbeto, aut lixiuium cum vino dato. Aut pullum gallinaceum tenerum & pinguissimum coquito & decoquendo eliquato, donec ossa sola relinquantur, & iusculum per se vel cum vino bibendum exhibeto. facit & vitulinum pingue ius potatum & vomitu reiectum. Maximè verò propriè facit trixago potata, & castoreum, & iris ac ruta: quanquam aliqui à nullo horum se auxilium sensisse asserãt.

De melle quod in Heraclea Ponti nascitur, Cap. LX.

HOC mel, siue in potu siue in cibo acceptum, easdem afflictiones infert quas aconitum: in Heraclea enim Ponti vrbe aconitum gignitur, ex quo colligitur ibidem istud mellis genus. Conueniunt igitur eadem auxilia in aconito iam relata, & magis vtiq; rutæ folia ex vino mulso potata.

De coriandro, Cap. LXI.

COriandrum potum validam & asperam vocem facit, & delirium furiosum non dissimile illi quod ab ebrietate proficiscitur, inducit, hoc accedente etiam quòd turpia dictu infecti loquantur, & per omne corpus odor coriandri trãspiret. Auxiliatur autem eis vomitus ex oleo irino, & vinum meracum cum per se tum cum absinthio potatum: oua item in vnũ vasculum euacuata cõquassata & tepefacta ex muriáque absorpta. ius itidẽ pingue salsum tum anserinum, tum gallinaceum. passum etiã & anisum in vino acido siue vappa sumptum.

De psyllio, Cap. LXII.

PSyllion potatum totius corporis frigiditatẽ inducit, & stuporem cum exolutione & mœrore. auxiliantur autem iis eadem quæ coriandro hausto.

De cicuta, Cap. LXIII.

CIcuta potata vertiginem & caliginem oculorum inducit, adeò vt neque minimum cernere possint: singultum insuper ac mentis perculsionem & frigiditatem. sequitur deinde suffocatio, & segnities ac liuor: postremũ conuulsi, spiritu in respiratione suppresso, strangulantur. In principio igitur per vomitum ex aqua & oleo cicutam excutere oportet: quod verò ad intestinum delapsum est, per euacuationem expurgetur. Deinde tanquam ad maximum remedium, ad passi meraci potum perueniendum, ita vt interuallis meraci potus, bubulum lac aut asininum recens mulctum, aut absinthium cum pipere in potu exhibeamus: rutam item & castoreum ac mentham cum vino. aut amomi drach. I. aut styracis drach. I. cum semine vrticæ ex vino. aut lauri folia, aut silphium, aut laser, aut succum Cyrenaicum, aut apii semen, aut iridis radicem, aut seseli Massiliense, omnia ex vino dulci, aut nitrum cum aqua larga. Totum præterea corpus calefacere conducit, & præsertim præcordia. ad vehementiorem item motum ac cursum æger cogatur.

De smilace seu taxo, Cap. LXIIII.

SMilax quæ & thymion, atque apud Romanos taxus appellatur, potata frigus totius corporis & suffocationẽ inducit, & celerem omnino mortem. Cæterùm remedia eadem quæ ad cicutæ haustum relata sunt, eis auxiliãtur.

De succo carpasi, Cap. LXV.

CArpasi succus potatus soporem grauiorem inducit, & sensus hebetat absque dolore. exudationem etiam facit, & repentinam suffocationem cum exitiosæ saniei reiectatione. Opem verò sentiunt ex iis quibus curantur qui cicutam hauserunt & toxicum, atque item ephemeron.

De herba sardonia, Cap. LXVI.

HErba quæ sardonia appellatur, & ranunculi species est, potata, furorem & conuulsiones inducit, malásq; contrahit, vt risus imaginem de se præbeat qui eam hausit, à qua dispositione etiam sardonius risus non admodũ boni nominis adagio vulgò circumfertur. est enim accessio grauis omnino quæ falsi risus prætextu præsentem & insperatam mortem inducit. Cæterùm qui eam hauserũt, post vomitum, aquæ mulsæ ac lactis potu iuuantur, fotúque ac irrigatione & pinguefactione totius corporis per calfactoria vnguenta. Immittẽdi etiã sunt in aquã & oleum calidum, inungendique ac fricandi plurima post egressum ex solio perfrictione. in vniuersum enim velut ad conuulsionem, curam moliri oportet: castoreo item cum passo & per se in potu dato, & siqua ei consimilia existunt.

De hyoscyamo, Cap. LXVII.

HYoscyamus acceptus delirium quali ebrii obnoxii fiunt, inducit, & iactationem corporis cum distortione. his succedit exolutio animi deliquio similis, & oculorũ rubor, pruritus, deinde tremor. fiuntque omnino deliri & putãt se flagris corpore cædi. Cæterùm facilè curãtur aquæ mulsæ largo: & lactis potu, si haberi possit, asinini: id verò si nõ adsit, caprinũ aut bubulũ exhibẽdũ. Facit autẽ & ad eos vinum salsum, & vrticæ semen, similiter & folia cocta ex vino salso. sinapi præterea, & raphanus, nasturtium, cæpe, & allia eis conueniunt, vnumquodque ex vino salso. At verò quiescere eos conuenit vt vinum eo melius concoquatur. auxiliatur etiam eis muliebris lactis exuctio.

De mandragora, Cap. LXVIII.

MAndragoræ radicem nemo latẽter exhibere potest. etenim trita quidem liquida grauem quendam & nauseabundum odorem exhibet, & gustui etiam amarulenta est & iniucunda: certa itidem copia & mensura ad lædendum exhibetur: de cætero verò molestias quidem facit: interitum autem serius inducit. Cæterùm ex iis qui radicem hanc hauserunt, alii quidem segnes & languidi tristésq; ac exoluti fiũt, & refrigerati in grauẽ veternosum soporem delabuntur, & siquis eos excitet, vix audiunt, & excitati, citò rursus recidũt. Alii verò calidi quidẽ minimè fiunt, verùm mẽte perturbati, tardè in obliuiosum soporẽ incidunt. Cura itaque adhuc perturbatis adhibenda est post vomitum, coriandri semine aut pulegio tenuissimè trito in potu cum aqua calida dato, aut iis quæ ventrẽ infernè exoluere possunt. Eis verò qui graui sopore pressi sunt, post vomitum, origanum ex aqua frigida exhibendum est: valde enim inde iuuantur. Dandum etiam absinthium in passo diluto. caput verò ex aceto rosaceo irrigandum est ægro assiduè excitato. Odoramenta etiam naribus admouẽda, castoreum, ruta, pulegium cum aceto. Porrò mandragoræ mala perfectè matura, à quibusdam comeduntur citra noxam, semine tamen reiecto: & si plura quàm oporteat edãtur, plus somni quàm iuxta naturã conuenit, inducunt: immatura verò & crudiora, & præsertim cum semine comesta, maximum periculum inferunt. sequitur ab eorum acceptione ardor circa superficiem corporis. lingua verò & os exiccantur vsquè eo vt neque saliua hæ partes humectentur. hiant semper, ore citra intermissionem aerem attrahentes. & si non statim auxilium feratur, conuulsi pereunt. At verò si remedia afferantur, facilè curabiles existunt. aquam nanque cũ theriaca ex viperis Andromachi potantes, ab omnibus molestiis liberãtur. Vehemẽter autẽ iuuãtur in aqua frigida natatione, maximè si aliquãdiu in ipsa immorẽtur.

De succo papaueris, Cap. LXIX.

QVemadmodum de mandragoræ radice prædictum est, ita neque papaueris succum quispiam latenter sano homini exhibere possit, propter saporis proprietatem & amaritudinem ac graueolentiam odoris, & quòd certa copia ad interitum inferendum exhibeatur. Quando igitur aliqui voluntariè hoc pharmacum biberint, siue id manifestare noluerint, siue volentes dicere non possint, per huiusmodi accessiones cognoscentur. Sequitur enim eos qui eum acceperunt, in somnum grauem collapsio, cum frigiditate & pruritu intenso, vt aliquando ob ipsum excitentur, odórque opii per totum corpus effertur & exhalat. inferior maxilla laxatur, tumescunt labra, irruit

A ſingultus,diſtorquetur naſus,adeſt pallor,liuor vnguium,
præcordiorum diuulſio,reſpiratio parua & frigida, & per
interualla fiſſuræ.ad finem etiam conuulſio.Auxiliatur au
tem his poſt vomitionem ex oleo, & acrioris clyſteris in-
fuſionē, acetum mulſum potatum,& acetum calidū per
ſe,& vinū vet⁹rufū meracū largū cū abſinthio & caſia,&
nitrū cū aqua: & origan⁹cū lixiuio, rutæ ſylueſtris ſemē,
piper & caſtoreū ex aceto mulſo, ſatureiæ & origani de-
coctum cum vino.Oportet autem & hos odoramentis ex
citare, & in calidū ſolium immittere & fouere ob pruri-
B tum.poſt balneum autem pinguia iuſcula,& medulla cer
uina exhibenda. Manifeſtum autem quòd & his & omni
bus qui etiam aliud venenum ſumpſerunt,dari debeat the
riace,tum ante tum poſt vomitum.

De toxico, Cap. LXX.

TOxicum inde appellatum videtur, quòd barbari ſa-
gittas,quas toxeumata *Græci* vocant,ex eo illinirent.
Concomitatur autem eos qui toxicum biberunt,labio-
rum & linguæ inflammatio,furor adeò vehemens vt æ-
gri variis imaginationibus obuerſantibus coerceri non
C poſſint:atque ob id adeo etiam ægrè curentur, & rarò a-
liquem ſeruari contingat. Vinculis igitur eos cōſtringe-
re oportet, & cogere ad paſſi cum roſaceo potum, & vo-
mitum per immiſſionem pinnularum. deinde iuſculum
pulli gallinacei pinguis abſorbēdum dato. Auxiliatur au
tem eis rapi ſemen potatum. magis propriè autem quin-
quefolii radix,& ſanguis hirci vel capræ,& cortex querci
nus cum lacte tritus,& mala cotonea comeſta, aut deco-
ctum ipſorum potatum,& pulegium potatum,amomúm
que & carpobalſamum ex vino. Quòd ſiquis periculum
D effugiat, multo tamen tempore in lecto decumbet:ſtupi
dus autem & dubiæ ac vacillantis rationis per reliquum
vitæ tempus manebit.

De iis qui ixian hauſerunt, Cap. LXXI.

IXia quæ & vlophonon appellatur,potata ſaporē & odo
rē ocymo ſimilem habet.linguæ autem inflāmationē
fortem infert & furorem: recrementorum vias omnes
obſtruit murmuráque ac rugitus inteſtinorum cum ani-
mi deliquio inducit,quum tamen interim nihil excerna-
tur. Auxiliantur autem eis poſt largam vomitionem &
E vētris per clyſterem ſubductionem, abſinthii cremor cū
vino multo aut aceto,aut aceto mulſo potatus,aut ſylue-
ſtris rutæ ſemen,aut ſilphii radix, aut tragorigani deco-
ctum cum aliquo ex prædictis,vel cum lacte. aut reſinæ
terebinthinæ & nardi & ſilphii cuiuſque obol. I. ex vino.
aut caſtorei & rutæ & terebinthinæ, ſingulorum drach. I.

De chamæleonte, Cap. LXXII.

AChamæleōtis potu,morſus ventris & linguæ tumor
cum rugitibus inteſtinorum ſequitur, facies diſtor-
F quetur,& vomitus ſpumoſus,& tremores & concuſſiones
& totius corporis conuulſiones,ac vocis interceptio con-
comitantur.qui verò album chamæleontem hauſerū,te-
tiam ſtrangulantur.Cæterùm curantur ex iis quæ ad fun-
gos ſunt relata.Datur eis & thlaſpios & betæ ſuccus,& tri-
ticeæ ptiſanæ ſuccus ex paſſo,abſinthii cremor,& nitrum
cum aceto mulſo.vbi verò vomuerint,lac recēns mulctū
ſæpe exhibeto,& aluum cum lubricis infuſis eluito, vel-
ut eſt fœnigræci & althææ decoctum. Præcordiis etiam
fomenta ac calfactoria adhibeto.

G De fungis, Cap. LXXIII.

FVngorum aliqui genere,aliqui copia noxii ſunt.infe-
runt autem ſuffocationes ſtrangulationibus non abſi-
miles.quibus confeſtim priuſquam penitus vincantur,au
xiliari oportet,per raphani aut rutæ foliorum largā com-
eſtionem. Dandum & nitrum bibendum ex poſca tepi
da aut aceto mulſo, ita vt his liquoribus hyſſopum, ori-
ganum,thymúmque ſint incocta, atque inde ad vomitū
cogantur.mirabiliter autem iuuantur lixiuii ex ſarmēto-
rum cinere excolati potu:atque eo amplius ſi ex piraſtri
H ligno lixiuium ſit factum, aceto ac nitro ad cinerem
eius adiecto.ſylueſtria verò pira, aut arboris ipſorum,pi-
raſtri videlicet folia,cum fungis cocta,ſtrangulandi vim
ex eis tollunt,inſupérque ab eorum acceptione comeſta,
auxiliātur.Bibitur & commodè ariſtolochiæ drach. I. aut
abſinthii ex vino,meliſſophyllon cum nitro, radix pana
cis cum vino.naſturtium item viride edat,aut ſemen bi-
bat.Cæterùm Philagrius,Gallinaceum ſtercus album,in-
quit,tritum exhibemus ex poſca aut aceto mulſo:huius e-
nim manifeſtum habemus experimentum quòd ad fun-
gorum ſtrangulationes auxilietur. oportet autem & acri
infuſo aluum euacuare.Quando verò quidam fungi à fe-
ris venenum iaculantibus arroſi aut infecti, aut etiam in
locis vbi eiuſmodi beſtiæ latibula ſua habent,enati, non
modò ſuffocationem inducunt, ſed & inteſtina exulce-
rant,abſinthii & ficuum decoctum largè in potu exhibē-
dum eſt,& origanum cum melle, indéque vomendum:
deinde verò theriacen bibat,& in calidam aquam demit
tatur.

De ſanguine tauri, Cap. LXXIIII.

SAnguis tauri recēns mactati potatus,in aluo in gru-
mos cogitur,ægrámque ſpirationem inducit ac ſuffo
cationem:comprimit etiam os ventris, & continuas con
uulſiones infert.Inuenitur autem horum lingua rubra,&
gingiuæ corroſæ,& ſanguinis grumi inter dentes. In his
itaque vomitum vitamus: etenim grumi in ore ventris
coadunati,vomitum impediunt: damus autem eis quæ-
cunque grumos diſſoluere poſſunt.groſſos igitur ex fico,
maximè ſylueſtri,ſucci plenos cum poſca & nitro dato,
aut fici ſuccū eodem modo,aut lixiuiū ex cinere ligno-
rum fici,aut ramulos fici tritos cum nitro & poſca præ-
beto.at verò ſylueſtris fici fructus etiam ſiccus comeſtus,
e veſtigio grumos diſſoluit.Datur & ſilphii radix vtiliter
ex aceto,& amarātum,& braſſicæ ſemen,& conyzæ folia
cum pipere & lixiuio.Aluus autem pinguibus & lubri-
cis infuſis eluatur.

De lacte in grumos coacto, Cap. LXXV.

LAC coagulatum aut multum & aceruatim hauſtū,
ſuffocationem aliquando infert in grumos coactum.
Auxiliatur autem his coagulum omne, maximè verò le-
porinum ex aceto potatum. etenim coagulum recenti la
cti iniectum,ipſum cogit & inſpiſſat, id verò quod iam
coactum eſt,ex natura ſua diſſoluit.Datur eis & calamin-
thæ viridis ſuccus,aut folia arida trita,& iuniperi baccæ,
item ea quæ ad ſanguinem in grumos dēſatum ſunt præ-
dicta.Vomitum verò etiam in his recuſamus,neque quic
quam omnino ſalſum exhibemus.

De gypſo, Cap. LXXVI.

GYpſum potatum in lapidem induratur ac ſtrangula-
tionem inducit: quapropter eadem auxilia quæ ad
fungos relata ſunt huc tranſferre oportet, ita tamen vt in
his pro oleo,maluæ,aut fœnigræci,aut ficuum decoctum
exhibeamus,aut oleum cum aqua mulſa.his item eadem
decocta, per clyſteres infundenda.

De ceruſſa, Cap. LXXVII.

CEruſſa ob colorem ſuum latere non poteſt:accepta e-
nim palatum inalbat,linguámque ac gingiuas,in qui
bus etiam pars aliqua ceruſſæ reperietur.Infert autem ſin
gultus & tuſſes, linguǽque ac faucium ariditatem:frige-
ſcunt corporis extrema cum delirio & mentis perculſio-
ne,& difficili motu ſiue torpore. His porrò aqua mulſa
exhibenda eſt,aut ficuum & maluæ decoctum,aut lac ca-
lidum, aut ſeſamum tritum ex paſſo, aut lixiuium ex ci-
nere ſarmentitio,aut oleum irinum. omnibus enim o-
leum largè admiſcere oportet: ab vnoquoque verò vo-
mant.facit & ſcammonia cum aqua mulſa potata.

De argenti ſpuma, Cap. LXXVIII.

ARgēti ſpuma potata grauitatem ſtomachi inducit,
aluique ac inteſtinorum,cum torminibus voluulo-
ſis intenſis, quæ circa vmbilicum maximè innituntur.
Lotium ſupprimitur,corpus intumeſcit,liueſcit ac plum
bi colorem induit,& articuli incenduntur ac ardent. ad
finem verò & ſuffocatio ſequitur. Confert igitur poſt vo-
mitum à decoctionibus lubricis factum,hormini ſemē,
& myrrhæ oboli tres ex vino,aut abſinthium,aut apii ſe-
men,aut hyſſopum,aut piper, & columbinum ſtercus cū
vino & oleo,aut cum vino mulſo & oleo. Si verò nimiū
proflua ſit aluus,lauacra calida, & carnes ſuillæ pingues
aſſatæ conueniunt, & aquæ potus, & oleum ſimiliter in
potu.

De argento viuo, Cap. LXXIX.

ARgentum viuum hydrargyros *Græcis* appellatũ potatum eadem infert quæ argenti ſpuma conſimilẽ etiam curam expoſtulat. Auxiliatur autem imprimis lac aſininum recens mulctum potatum ac vomitu reiectum.

De calce,ſandaracha,& auripigmento, Cap. LXXX.

CAlx,ſandaracha,& auripigmentum potata dolorem ventris & inteſtinorum cum vehementi morſu inducunt. Iuuantur autem ſucci maluæ potu, aut ſeminis lini, aut oryzæ,aut alicæ pinguibus iuſculis potatis, aquáque mulſa & lacte calido,ſi ea aſſiduo vomitu reiectent.

De thapſia,veratro,elaterio,& agarico, Cap. LXXXI.

EX iis quæ homini ob commoditatem in vſu veniunt, aliquando verò pericula inducunt, eſt thapſia, veratrum album & nigrum,elaterium,agaricum.Quandoque enim & hæc ſuffocationem inferunt,& purgationem vltra quàm oportet: agaricum verò in quibuſdam per aluũ non ſubductum,tremorem &reſolutionem produxit.Suffocationibus igitur,veluti in fungis dictũ eſt, nos opponemus, aut velut de albo veratro relatũ eſt in tertio Sermone.Purgationes autem vltra modum factas,per ea quæ cohibere poſſunt ſedabimus,& per ea itidem quæ firmitatem corpori addũt,de quibus ſimiliter in tertio Sermone eſt prædictum.

De rutæ ſylueſtris & melanthii nocumentis, Cap. LXXXII.

LVbricorum & acrimoniam hebetantium decoctorũ potu cum largo oleo opus habent,qui ea hauſerunt.

De aceruato frigidæ aquæ potu, Cap. LXXXIII.

FRigida aqua aceruatim pota,aut etiam vinum meracum,aut paſſum,à balneo maximè,aut curſu,aut concitatioribus exercitamentis,morſus & dolores inducunt. verùm in his ſtatim venam ſecare oportet, & per clyſterem euacuare.

De ſtrangulatis, Cap. LXXXIIII.

STrangulatis, adhuc tamen inſpirantibus & aerem attrahentibus,ſternutatorium naribus admotum auxiliatur,& venæ in cubito ſectio.Piper autem ex aceto ſiue poſca bibendum dato, & ad vomitum cogito. coarctatis deinde colli locis,aquam & oleum calidum adhibeto,aut anethinum calidum,aut adipem anſerinum.lanis inſuper mollibus collum amplectendum eſt ac fouendum.

De iis qui ex alto ceciderunt, Cap. LXXXV.

EX alto præcipitatis eueſtigio auxiliantur vitis ſarmẽta aquæ incocta, ſi aqua in potu ſumatur: quòd ſi æger potam aquam non ferat,ſed vomitu reiiciat, morietur. Si verò is qui cecidit,ſanguinem expuit, & venarum ruptura ſit ſuſpecta,ſarmenta ipſa vrito,& aqua reſtinguito,ipſámque aquam percolatam bibendam dato,quò inde ſanguinis grumi diſſoluantur. at verò ſarmentis non præſentibus,cinerem quencunque pelluito, & lixiuio inde vtitor.

De præſeruantibus & præſagis animalibus, Cap. LXXXVI.

QVando verò & præſeruatiua quædam ac præſaga animalia deſcripta ſunt veteribus, quæ iuxta contrariæ affectionis rationem venena produnt, ex his etiam magis probata eligemus,atque hic apponemus,quò vniuerſus ſermo huius tractationis perfectior fiat. Piſo itaq; in libro De animalibus,ait perdicem qui domi noſtræ cõ nutritur,vociferari ac clamare,circumplicaréque,ac lacerare cortem in qua perdices connutriuntur,vbi cognouerit medicamentum quodpiam intra ædes parari aut aliud venenũ.Menelbus autem, Aquila(inquit)intra ædes connutrita,inſilit,& arcet eos qui talia moliuntur.Simonides verò pauonem tradit cognito apparato medicamẽto,ad locum prodire & clamare, ſéque expandere & medicamẽtum ex vaſis diſpergere,aut etiam effodere ſi quidem ſit ſub terram defoſſum. Ariſtodemus porrò ichneumonem domi nutritum medicamenta ſub terram defoſſa præſagire ſcribit. Pherecydes autem narrat pſittacum marem obſeruare & arguere ac nominatim deferre eos qui talia faciunt,aut in domum important. Cæterùm

A poſt ſcripta venena, etiam antidotos multi vſus & commoditatis,experimentóque cognitas,ex ordine ſubnectemus.

De theriaca ex viperis, Andromachi, Cap. LXXXVII.

ORdiemur autem à theriaca Andromachi ex viperis, cuius admiratione ductus Galenus hæc de ea ſcribit: Quum multa diſcordia ſit circa theriaces deſcriptiones, nos Andromachi deſcriptione vt longè optima vtimur, quæ etiam in regum vſus apparatur. ſit autem apparatus

B eius hoc modo.Primùm quidem ſquilliticos paſtillos apparare oportet,própterea quòd reſiccatione per multos dies opus habent.apparantur autem hoc modo.

Paſtillorum ſquilliticorum præparatio, Cap. LXXXVIII.

SQuillã, accipere oportet recentem,probè coaltam,ruſam & non valde magnam, eámque non (vt quidam faciunt)luto,ſed fermento mundo integere,& in cacabos in quibus panes aſſãtur inditam in furnum vt aſſetur immittere.Deinde extractam per ambitum purgare & accep

C tis internis partibus tenerioribus eas ipſas probè terere, & farinæ eruinæ ex eruo rufo recenti factæ, duas tertias ſquillæ partes inſpergere,ita vt erui quidẽ libræ ſint duæ, ſquillæ verò tres: quanquam aliquando ex æquo ambo commiſceantur. Hæc ipſa, inquam, vnire ac committere oportet, indéque paruos orbiculos formare,roſaceo oleo in his conformãdis adhibito.deinde in vmbra reſiccare, atque bis per ſingulos dies verſare.

Hedychroi confectio, Cap. LXXXIX.

ARi,aſari,amaraci, aſpalathi,opobalſami, floris iunci

D odorati,calami aromatici,phu Pontici, ſingulorum drachm. decem,xylobalſami,cinnamomi,coſti,cuiuſque drach.XII. myrrhæ troglodyticæ,folii,ſpicæ nardi,croci, caſiæ,cuiuſque drach.XXX.amomi drachm.VII. maſtiches drach.V.vini veteris odorati dulcis quantum ſatis eſt.Arida contundito & cribrato: crocum verò cum vino in pila diligenter terito:deinde myrrha & maſtiche adiectis ac probè tritis,opobalſamum adiicito, ac arida inſpergito,ſimúlque commiſſis omnibus paſtillos tenuiores formato,vino in his conformandis adhibito: ipſos deinde

E paſtillos in vmbra refrigerato, ſinguliſque dieb⁹ verſato.

Paſtillorum theriacorum præparatio, Cap. XC.

CÆterùm paſtillos theriacos hoc modo apparato: Viperas fœminas accipito,non quocunque tempore captas,ſed deſinẽte vere,nondum verò inchoata æſtate.ſi verò ver diutius hybernum ſit, iuxta æſtatis principium, nõ ita diu poſt vergiliarum ortum.Quæcunque enim viperæ prægnantes fiunt, eas vitare oportet,neque ad con-

F fectionem paſtillorum adhibere.magis enim exaſperatæ ſeipſis redduntur prægnantes.Ipſas igitur accipito quum in latibulis ſuis deliteſcere ceſſant, & de cætero in locos ſub diuo egrediuntur,& non adeo malignum habent venenũ.intus enim deliteſcẽtia animalia, & calẽtis aeris vi minimè per cutis meatus reſoluta, nocentiorem & magis exitioſam veneni vim in ſe coaceruant.Sunt autem animalia ipſa ſubflaua, ingentia & agilia: oculos ſubrubros habent,collum anguſtum,& latius caput, & caudam aceruatim in tenuitatem abeuntem ac carne penitus nudam, ventrem autem ſinuoſiorem habent,& greſſum cir

G ca caudæ ſummum firmant,caudam ipſam non circumuoluentia,ſed magis contorquentia,& lentius inambulãtia. His enim ſignis fœmina à mare dignoſcitur,inſupérque quòd quatuor habet caninos dentes,quum mas tantùm duos habeat,& anguſtius caput, ac craſſius collum, & totum corpus tenuius,caudámque paulatim in tenuem deſinentem, non aceruatim vt fœmina, neque omnino carne nudatam.Cauere enim oportet ne mares viperas in antidoti confectionem aſſumamus.Neque verò minus e-

H tiam reliqua ſerpentium genera viperæ ſimilia vitanda ſunt.Similis eſt autem viperæ,maximè quidẽ ammodytes,imò & hæmorrhus, & cenchrias,& ſeps. Quos omnes ex prædictis in eorum tractatu ſignis dignoſcere oportet, & præcipuè ex colore. flauo enim & ſub fuluo colore vipera eſt: alia verò genera arenoſi ſun

coloris aut fusca, aut nigricantia. verùm nō oportet etiā prædicta de vnoquoque signa alia negligere. Has sanè viperas prædicto tempore eadē die aut præcedēte omnino captas accipito. ac primùm quidem ipsarum capita ac caudas amputato, in tantū sanè quantū videris in eis carne nudatum. At verò non amputationis tantùm respectum habere oportet, sed & num statim exanguia & immobilia ac omnino mortua animalia appareant: talia enim vt inutilia ad antidoti compositionem, censenda. Si verò prædictis partibus amputatis, motum quendam videris in reliquo corpore superstitem, & animalia ipsa cruorē aliquandiu in se conseruent, hæc ipsa vt optima in antidoti confectionem sunt admiscenda. Post hoc verò ipsorum pellem totam diligenter excoriato, adipéque ac omnibus pectori insitis, vt inutilibus reiectis, carnes ipsas ex duabus aut tribus aquis lauato, postéaque in ollam puram iniicito, & congruentem aquæ mēsuram affundito, ac anethi viridis fasciculum addito, subiectísque lignis vitis coquito. Quòd si efferueat olla, (solet enim assiduè in decoquendo aqua ebullire & ex olla effundi) quotiescunque hoc ipsum contigerit, frigidam aquam irrorato. Modum autem decoctionis sufficientem iudicabis, vbi carnes à spinis discessisse videbis, penitúsque separatas, vt nequid ex ipsis spinis inhærens carnibus te fallat. Ad manum deinde peluim appositam habere oportet mūdam, & ex iusculo cocturæ aliquid continentem, atque in eam ipsam depuratas carnes iniicere. facilè enim resiccantur: & proinde difficulter conteri possunt. At verò vbi carnes ipsas puras feceris, ac manibus diligenter expresseris, eas pōderato, & in pilam culinariam asperiorem coniicito, ac fortiter aliquandiu terito, paulatimque iusculum instillato. Vbi autem quamtenuissimè fuerint tritæ, panis purissimi recentis aridi, non ex veteri farina apparati, contusi & cribrati quartam carnium partem addito: aliquādo autem quintam solùm: & rursus paulatim iusculi quod satis est, affundito, ac in conterendo quamdiligentissimè vnito: atque ita pastillos mediocres tenues formato, modico opobalsamo in his formandis adhibito. eósque deinde in vmbra siccato in domus superiore cœnaculo ad meridiem, aut omnino ad septentrionem sito. Versare autem ipsos assiduè oportet quò æqualiter reficcentur, & ne aliqua pars diutius humecta permanens, putrefactioni obnoxia fiat & periclitetur. Postquam verò ficciores fuerint facti, eos opobalsamo optimo oblinito, & in vitreo vase asseruato: ac quicquid puluerulenti & albi ex eis per situm productum est, post dies aliquot linteo extergito. perforantur enim si idipsum eis diutius adhærescat.

De reliquis quæ in antidotum coniiciuntur, Cap. XCI.

CÆterùm simplicia pharmaca quæ cum tribus antea præparatis pastillis in antidoti confectionem coniiciuntur, hæc sunt: Pastillorum squilliticorum dr. XLVIII. pastillorum theriacorum drach. XXIIII. massæ hedychroi drach. XXIIII. piperis nigri drach. XXIIII. opii Thebaici recentis drach. XXIIII. rosarum siccarum repurgatarum dr. XII. scordii Cretici, seminis buniadis agrestis, cuiusque dr. XII. iridis Illyricæ nō corrosæ drach. XII. agarici Pōtici albi drach. XII. cinnamomi drachm. XII. aut casiæ duplū: succi glycyrrhizæ sicci drach. XII. opobalsami optimi dr. XII. myrrhæ troglodyticæ dr. VI. croci Cilicii drach. VI. zingiberis non perforati drach. VI. rhei Pontici recentis, drach. VI. radicis quinquefolii dr. VI. calaminthæ mōtanæ drach. VI. comæ marrubii in vigore consistentis drachm. VI. cacuminum & foliorum stœchadis drach. VI. petroselini Macedonici drach. VI. costi recentis drach. VI. piperis albi drach. VI. aut nigri loco eius drach. IX. piperis longi non corrosi drach. VI. dictamni Cretici drachm. VI. thuris masculi integri & in partes nō comminuti dr. VI. floris iūci odorati drach. VI. terebinthinæ Chiæ drach. VI. casiæ fistulæ drach. VI. spicæ nardi drach. VI. radicis gentianæ dr. IIII. comæ polii drach. IIII. styracis calamitæ drach. IIII. seselis Massiliensis incorrupti drachm. IIII. seminis thlaspios drachm. IIII. seminis ammii drach. IIII. comæ chamædryos drachmas IIII. chamæpityos drachmas IIII. succi

A hypocisthidis sicci drach. IIII. foliorum malabathri. dr. IIII. spicæ Celticæ drach. IIII. anisi Helladici, dr. IIII. mei athamantici drach. IIII. seminis fœniculi drach. IIII. Lemniæ terræ quæ sphragis appellatur drach. IIII. chalcitidis semiassatæ drach. IIII. amomi racemi drach. IIII. radicis acori drach. IIII. phu Pontici drach. IIII. carpobalsami drach. IIII. hyperici in vigore consistentis drach. IIII. acaciæ liquidæ drach. IIII. gummi vermiculati drach. IIII. cardamomi drach. IIII. dauci Cretici drach. II. galbani puri drach. II. opopanacis drach. II. sagapeni Persici drach. B II. bituminis Iudaici dr. II. comæ centaureæ minoris dr. II. castorei drach. II. aristolochiæ tenuis drach. II. vini veteris dulcis quantum sufficit, mellis Attici despumati libras X. aut quod satis est.

Modus conficiendi. Cap. XCII.

APparatur autem antidotus hoc modo: Sex drachmas casiæ, & alias etiam XXIIII. quæ cinnamomi loco sunt coniectæ, per se tundito ac cribrato. deinde crocum primum in pilam coniectum cum vino probè terito: atq; C vbi quamtenuissimus factus fuerit, ei cribratam casiam addito, ac rursus infuso vino terito. vbi verò casia sufficienter fuerit trita, Lemniam terram cum vino modico, in alia parua pila per se terito, & asphaltum siue bitumen similiter dissolutum ad crocum & casiam iniicito, ac rursus aliquandiu terito. Reliqua verò omnia herbacei generis cum tribus pastillis & cum castoreo tundito, & per tenuissimum cribrum excutito. succulenta autem omnia, acaciam inquam, myrrham, opium, thus, hypocisthidis succum, & glycyrrhizam, opopanaca, sagapenum, galba- D num & gummi contusa, in competenti vini mensura vna die antè macerato. Styracem verò in pilam magnam ac amplam coniectum cum opobalsamo terito, & priuatim vnito. deinde & præmacerata succulenta in pilā iniicito ac probè terito, atque (si opus fuerit) vinum paulatim affundito. postquam autem & hæc sufficienter fuerint trita, styracem antea tritum, & casiam, & crocum, & quæ cū eis sunt, adiicito, & diligenter vnito. Chalcitidis deinde bonæ sescuncem aut amplius in ollulam paruam nouam ampli oris iniicito, & supra carbones ardentes imponito, E ac chalcitidem assiduè cum pura rudicula agitato. Quum verò liquefieri cœperit, & lutosam subsidentiam acquisierit, statim ab igne auferto, positáque in terram ollula, quò vniatur diligenter agitato, coagmentatámque paulisper sinito. Deinde ablato & abiecto eo quod in superficie siccius & rufum apparet, ex medio quod viridius est & molle apparet accipito, ac quatuor drachmas ponderato, eásque in mediam pilam iniicito, in qua reliqua prius trita habes, cum modicóque vino in vno aliquo pilæ loco dissolutas, cum reliquis committito, ac modico addito mel- F le despumato vnito. Postquam verò chalcitis ad reliqua trita fuerit admixta, omniáque nigrum acceperint colorem, tunc addito etiam terebinthinam cū modico melle prius dissolutam. Qua deinde admixta, arida etiam contusa & cribrata adiicito, & reliquū item mellis paulatim admisceto. postea cum magno pistillo omnibus quamdiligentissimè vnitis, antidotū ipsam in mortariū transfundito, & pistillis ligneis ex grauissimo ligno & politissimo fabrefactis, eam ad solem expositam in mortario tundito. deinde probè contectam finito, & rursus post triduū G aut quatriduum ad horas tres tūdito, atque id donec quadraginta transierint dies facito: deinde vasis vitreis modico melle despumato prius imbutis excipito. neq; verò vasa valde expleto, sed locū quēdam quò trāspirare pharmacum possit relinquito, probéque contectum ac obligatum asseruato. Hæc quidem igitur omnia ad pharmaci virtutem ac conseruationem sunt descripta. Vt autem nigrum fiat, non scio quomodo in consuetudinem venerit, & sanè quisquis hunc colorem in eius apparatu non assequitur, is irridetur. modus verò assequendi omnibus H promptu est. Nosse tamen operæpretium est ex colore pharmaci vim ipsius minimè permutari. Quòd verò circa colorem pharmaci offendamus & delinquamus, ob chalcitidem est plus iusto vsum. si enim parum superuratur, rubicundiorem antidoti colorem reddit:

si verò amplius, non rubicundiorem sed à naturali parū immutatum facit colorem. Per mensem porrò antidotū ipsam visitare oportet, & rudicula munda agitare, ne id quod in superficie est & quod vasi contiguum adhæret, exarescat. Cæterùm tempore ad concoctionem non mo dico opus habet, quò matura vsui antidotus fiat, & iustè concoquatur. vtplurimùm verò per duodecim mensiū tempus coadunatur & concoquitur.

Post quantum tempus ea sit vtendum, Cap. XCIII.

QVI verò ipsa magis vigente & validiore vti volunt, etiam post vnum mensem ea vtuntur, præsertim ad eos qui à venenatis bestiis demorsi sūt, & à venenosis pharmacis infecti. hi enim quum grauiore malo vrgeantur, potentiore etiam ab antidoto auxilio opus habent.

Quanto tempore efficax sit, Cap. XCIIII.

EST autem pharmacum validum, inquit Galenus, vsque ad XXX annū, in his affectionibus in quibus non tāta est nocentis causa. Quòd si verò per tēpus siccior fiat antidotus, eā in mortariū coniectā & pistillo tritā optimo melle despumato affuso, rursus vnire ac excipere oportet: atq; id quotiescūque aridior facta fuerit, faciēdū est.

Modus probandi theriacen, Cap. XCV.

MVlti igitur ipsius potentiæ probandæ ac cognoscendæ gratia, aliquod purgatiuum pharmacum prius exhibent: deinde ab eius acceptione antidotum bibendā præbent, atque hoc modo eius iudicationem per comparationem quandam faciunt. Si enim valida & vigore efficax fuerit, purgationē fieri minimè permittit, sua vi exuperans pharmaci purgatiui facultatem. Si verò æquè purgetur homo veluti si antidotum non accepisset, manifestum fit eam inualidam & exilem esse, vt quæ retinere nō potuit purgatiui medicamenti fluxum. Quidam verò papaueris succum duorum scrupulorum pondere aqua dissoluunt, cúmque cani aut gallinæ vel columbæ bibendū præbent. deinde etiam confestim antidotum dissoluunt, ex eáque nucis Ponticæ magnitudinem ori animalis infundunt, neque quicquam mali inde comitatur.

De exhibitionis mensura, & vtendi modo, & in quibus conueniat morbis, Cap. XCVI.

CÆterùm facultatis eius mensura non eadem in omnibus hominibus existit: sicut neque liquor idem est, in quo dissolutam ipsam exhibemus. In venenatis nanq; pharmacis, aut venenum iaculantis animalis plaga, nucis Pōticæ magnitudine in vini cyathis tribus dissolutā bibēdā præbemus. in aliis autē affectionibus tū mēsura tū liquore diuersimodè vtimur: secundum affectionum enim diuersitatem, etiam pharmacorum quantitatem competenter metimur, & conuenientem similiter liquorem eligimus. Non enim solùm ad bestiarum morsus & venena à natura sua auxiliatur, sed & ad alias magnas affectiones auxiliare pharmacum per vsus experientiam à nobis inuentum est. Capitis igitur dolores diuturnos & vertigines sanat: auditum grauem & visum obtusum potu sedat. quandoque & gustus organum debilitatum emēdat, & comitiali morbo auxiliari consueuit. Auxiliatur & suspiriosis & qui orthopnoici dicuntur, ex aqua mulsa potata, dissecans & attenuans ac facilè eductiles reddens coactos & viscosos humores. commodat veteri ac recenti tussi, & quibus pectoris aut laterum partes dolent, magnitudine fabæ: febre carentibus ex vino mulso, febricitantibus, ex aqua mulsa. Conuenit & sanguinem per sputum reiicientibus, siue ex pectore, siue è pulmone eductio fiat: si quidem recens sit elario, cum posca: inueterato autem malo, ex aquæ cyathis tribus. præstiterit autem aquam ipsam radicis symphyti decoctum esse. datur autē fabæ Ægyptiæ magnitudo ad noctē & manè. Sæpe verò & stomachi vitia curauit, & fastidiū eius, cibortúmque inappetentiam in eorū desyderiū & appetentiā suauiter cōmutauit. quin & ventriculi difficilem concoctionem & imbecillitatem corrigit, similitérque & stomacho inflatos, & intestinis tortos, aut colum dolentes placat. Aliquando autem & cholericæ affectioni præclarè auxiliatur, corporis miscellam corroborans, & plerasque cohibens fluxiones. Maxima verò eius efficacia in iis qui ex oris stomachi morsu animo linquuntur, cardiacos *Græci* appellant, apparet. præ multis enim & assiduis sudoribus corpore diffluente, & viribus exoluto, quum ex vini potu sæpè nihil opis sentiant, antidotus ipsa potu sudores sistit, & vires concidentes velut erigit ac fortiores reddit. Lūbricorū etiā omne genus mirabiliter ex intestinis exigit. & hepaticas omnésque inueteratas affectiones sæpe curat. Arquatum item morbum ex aliqua hepatis affectione obortum, strenuè sanat. Quandoque & induratos lienes liquefacit, sordibus eorum & superflua substantia paulatim consumptis. atque hoc cum aceto mulso data præstabilius facit. Deterit & lapides renum, omnéque terrenum & sordidum ex illis repurgat, cum decocto petroselini. difficilē item mictionem vesicæ compescit: & in ipsa vlcerationes quādoq; persanat. Laudatur & ob id quòd omnem insultum diuturni rigoris & algorem tollat, bilisque vomitū, accessionis exacerbationum tempore aliquēdo concomitantem sedet. Maximè verò quartanis conducit siquis ea ingeniosè vtatur. Ego igitur (inquit Galenus) multos quartanarios hoc ductu vsus facillimè liberaui. primùm quidem eos per vomitum à cœna euacuaui: deinde sequenti die manè absinthii cremorem exhibui, atque ita duabus horis ante accessionem antidotum ipsam dedi: & mirabiliter adeo sæpe successisse noui, vt confestim nulla accessione qui accepisset impeteretur. verùm vtendi tempus non in principio morbi est, sed quum perfecta concoctio in vrinis apparet. etenim si in principio morborum siue ipsa siue aliud pharmacum præbeatur, congeminat morbum. Datur & hydropicis cum sisari decocto & similibus: & eam præsertim quæ aqua inter cutem & *Græcis* leucophlegmatias appellatur, generosè iuuare cō sueuit per totū corpus digesta & distributa, atque vndiquaq; ex carnibus exprimēs humorē. Quapropter etiā iis qui malo corporis habitu præditi sunt, optimum pharmacum existit. & elephantiasin sæpe curare solet, corruptionem corporis fieri prohibens: & rigore neruorum conuulsis plurimùm auxiliatur: & membrorum resolutiones in potu accepta sæpe persanauit. Credita est & fœminis menstruas purgationes ciere, & immortuos fœtus eiicere, quos natura propter debilitatem expellere non potest. Dāda itaque eis ex passo aut aqua mulsa magnitudine fabæ: ruta tamē aut dictamno in prædictis liquoribus decoctis. Podagra etiam affectis & articulorū omnium fluxione infestatis opitulatur, maximè quum augmenti tempus præterierit, & status acuminis institerit. doloribus enim sedatis per ea quæ eos mitigare possunt, antidotum in potu præbere oportet. illatos enim fluores consumit, & alios inferri impedit. maximè autem profuerit si sani adhuc ipsam accipiant. superfluos enim humores expandit & totam corporis miscellam permutat. Multi igitur in principio podagræ per assiduum eius potum perfectè ab affectione sunt liberati. Admirari porrò subit antidotum, quum ipsam non modò corpori medentem videmus, sed ipsum animum sæpe ab affectibus malè dispositū, iuuare potentem: ex atra bile enim obortos animi affectus ipsa sedat. Etenim assiduè exhibitū pharmacum ex venis & vicinis partibus atrā bilem velut exhaurit & consumit: quemadmodum etiam ex ferarum ictu illatum venenum. Quin & aquæ formidinem pessimum morbum quo à cane morsi laborant, sæpe tollere consueuit, atque ita mirificè tantorum malorum concursum impugnat. Cognita est præterea nobis antidotus vt quæ in pestilentibus constitutionibus peste apprehensis vnicè auxiliari potest. Eos verò q eā præbiberint, pestilēti affectione apprehēdi prohibet. Ipsa enim velut tēperamētū quoddā, & sanā constitutionē corporibus inducit, redundantes humores consumendo, & refrigeratas partes concalefaciendo, insuper & innatam facultatem corroborans, ad naturales actiones probè obeundas. Cæterùm in peregrināndo maximè consulo vt ea vtaris quum frigido existente aere per hyemē iter facis. est enim veluti bonum viscerum indumentum, quod plurimam caliditatem ipsis exhibere potest. De Mithridate sanè magno illo belli duce referunt, quòd theriacen quidem nō

biberit: neque enim adhuc in vſu erat: verùm ex alterius antidoti, quæ poſtea Mithridatica ab illo appellata eſt, vſu, ita corpus apparauerit vt nulla veneni vi lædi poſſet: & quum etiam lethale pharmacum accepiſſet, mori non poſſet. quum etiam ab hoſtibus vinceretur, ſeipſum interficere vrgebatur, quando plurimo veneni hauſtu mortem ſibi cōſciſcere nequiuiſſet: quapropter vocato quopiam ex amicis, ei iugulum præbuit. Quare vides multæ mixturæ pharmaca multā etiā vim habere, quò corpora ex eorū vſu corroborata, nullis veneni affectionibus, vel rarò & difficulter admodum, obnoxia reddantur. atque hac facultate vel in primis theriacen præditam eſſe conſtat. Porrò tempus exhibitionis commodum eſt quum probè concoxerit, ipſam accepturus, neque ciborum copia ſit oneratus. Bibat autem ieiunus, quò ſufficiens temporis interuallum ſuperſit ad ipſius pharmaci concoctionem. Anni præterea tempus ſimúlque regionem inſpicito, in quibus ipſum es exhibiturus. Æſtate enim neque in totum dabis. quapropter etiam eis qui in ætate vigoris ſunt, & plurimum habent naturalem calorem, neque multum neque ſæpe pharmacum ipſum exhibere moneo: quemadmodum contrà eis qui iam vrgente & adfecta ætate ſunt, tum plurimum, tum ſæpe cum aqua: quanquā potius conſulam vt cum vino accipiatur. In pueris verò, pharmaci exhibitionem omnino vitare oportet: maior eſt enim pharmaci facultas quàm vires eorum tolerare poſſunt, & corpus ſanè facilè diſſoluit, & inſitum ſpiritum citò extinguit: quemadmodum & lucernæ flammam oleum ipſum, ſi ignem ſuperet, facilè extinguit. Atque ego verè id narrare poſſum, inquit Galenus, puerum quēdam ab intempeſtiuo antidoti vſu exolutum eſſe. omnem nāque ipſius habitum pharmacū ipſum diſſoluit, & ventrem fluore commouit, atque ita noctu puer expirauit. Quòd ſi aliquando calidiorem regionem inhabites, vitare oportet antidoti vſum, ſufficiente tibi illius loci aeris calore: vnde neque hominibus qui ſub primo ſolis ortu habitantes calidiſſimi ſunt, & multum habent illius regionis calorem, antidotum theriacen conuenire puto.

Sales theriaci ex libris Marciani, cum quibus cōſentit Galenus, Cap. XCVII.

SAles ex viperis hoc modo apparantur. faciunt autem & ipſi ad omnia prædicta moderatè, per aſſiduum vſum commoditatem exhibentes: quāquam ſint qui eorū auxiliarē potentiā penitus negēt, per exuſtionē diſſipari affirmātes ferarū facultatē. Ego verò dicere auſim, eandē quidē potentiā cum theriaca ſales non habere, non tamē eorum vim per ignē perire, quum multa ſint quæ per ignis familiaritatem meliora reddita conſpiciantur, vel vt eſt aurum, & calx, & ſimilia. Viperæ enim integræ vſtæ, intenſiorem & malignam vim per exuſtionem deponunt: temperamentum autem auxiliare & ſymmetriam ab igne ſumunt. Propriè autem in affectionibus cutis curandis, ſales commendantur, cuius generis ſunt, leuce, lepra, impetigo agreſtis, elephantiaſis, alphos, ſcabies agreſtis, & raritas ac defluuium capillorum. huiuſmodi enim cutis vitia confeſtim delent, & acria recrementa ſubter cutem redundātia optimè diſcutiunt. Pleriſque enim ex eorum eſu ſudor prolicitur, atque ita per exudationem corrupta ſubſtantia euacuatur, adeo vt quidam in principio pediculos excluſerint, intra quatuordecim ad ſummum dies: poſt hos enim nullus in corpore pedunculus apparet. quidam verò pro pediculis ſputa pituitoſa reiectant, à ſalium reiectione initium facientes: deinde paulo pòſt, etiam ſputa repurgata ſiſtuntur. Licet autem tum in prandio tum in cœna eis vti, cum quibuſcunque eduliis eos accipere velis, neque vltrà ad eorū acceptionem prouocare oportet: tanta enim ipſis inſita ſuauitas eſt, vt magis voluptatis gratia eos confectos quis dicere poſſit. licet igitur vſque ad tria cochlearia per diē ex eis ſumere, maximè ſi cibus prius in ventre ſit probè concoctus. Qui enim eos accipiunt, concoquunt melius & cibi appetentiores fiunt. floridius etiam corpus habent, & ſenſus omnes vegetiores. Suffuſiones igitur incipientes & nondum congelatas: egregiè diſſoluunt, neque planè quis ſuffuſionem incurrat qui eos quotidie accipiat. purgatio-

A nes item lunares propter obturationem aliquam aut ſanguinis coactionem ſuppreſſas cient. iidem etiam largum & impetuoſum menſium defluxum ſiſtunt. Quiſquis autem eos præſumpſerit, omnes venenorum & virus iaculantium beſtiarum inſidias euincet: neque etiam quum infectus fuerit, & poſtea ſtatim ſales acceperit, periculum incurret: maximè ſi corporis ſui temperamentum per horum ſalium vſum multo tempore appararit ac veluti cōdierit, quemadmodum Mithridatem feciſſe dixi. Præſtat & peſtilenti conſtitutione inſtāte, ad auxiliare hoc & ma-
B li depulſorium pharmacum confugere: præſertim ſi ei myricæ herbam admiſcueris. Morborū præterea omniū medici ſales exiſtunt, maximè tamen eorum qui in renibus conſiſtunt: lapides enim in eis atterunt, & planè marcidos renes reſtituunt. vertigini verò & dolori capitis inueterato, morbóque comitiali, nulla alia conſimilis medela exhiberi queat, ſiquis eos per integrum annum ex ordine largè ſumat. Noui & arquatos diuturnos, & ſplenicos ac colicos, qui frequenter in hanc affectionē inciderunt, per eos ſanatos. hydropem etiam, maximè ſubter cutem,
C per eorum vſum reſiccaui, & ingētem famem (bulimon *Græci* dicunt) diſſolui. Vt quis etiam per frigidum aerem iter faciens minus frigore lædatur, comeſti faciunt: rigores autem per circuitum repetentes diuturnos cohibent, & tuſſes humectas reſiccant: Tabidos verò iam mirabiliter ad bonam corporis habitudinem reduxerunt, paulatim eduliis adſperſi: exolutos autem à languore perfectè reuiuiſcere faciunt. ſcio nanque plurimos membris penitus reſolutos per ipſos ſanatos. Ad podagram demū maximè incipientē, & omnino ad omnes articulari mor-
D bo affectos, vnicum hoc edulium conſtructum eſſe videtur. Adhortor igitur eos qui à podagra liberati ſunt, vt eis continuè vtantur. Quidam verò viperas totas extendunt & ſiccant, poſteáque terunt ac eas in potu cōtra morbum articulorum exhibent. Cæterùm vix ſatis dignis verbis aſſequi queas, quantum diuturnas quartanas & deliria ex atra bile oborta dilatent & remorētur, ſi ante acceſſiones & in interuallis quoque ſumantur. Enecant item omne lumbricorum genus. optimum eſt etiam per ipſos, maximè craſſiores dentes confricare. non enim albiores tan-
E tùm eos reddunt, ſed neque dens poſtea laxior factus mouebitur, neque erodetur, neque ſtuporem incurret. Extrahunt etiam per caput recrementorum copiam, ac caput purgant, & oculos leuiores reddunt. Apparantur autem hoc modo: Viperas accipere oportet magnas, eiuſmodi qualem prædiximus ſpecie eodémque tempore captas, numero quatuor, nō vltra biduum poſtquam captæ ſunt adſeruatas: ſed ſi fieri poteſt, eadem qua captæ ſunt die, eaſdem in ollam figulinam puram magnam coniicere oportet, ſtatímque ſupra ipſas pro ſale ammoniaco, ſalem
F communem lotum & exſiccatum iniicere. præſtiterit quidem ammoniacum ſalem eſſe, ſi verò haberi non poſſit, communis & albi Italici modii dimidium hoc eſt libras viginti, iniicito: atque id non in meridie facito ſed mané. tunc enim rigētes adhuc beſtiæ ad motū tardiores ſunt. Quòd ſi phagi etiam arboris ramulo viperas cædas, ad motum ipſas tardiores reddes, & mirabilem eis ſoporem induces. eſt antē phagus ſpecies quercus. Quum igitur velut dictum eſt, viperas ſalibus grauaris & oppreſſeris, paſtillos inſuper ad ſales adiice hoc modo appara-
G tos: Radicis gentianæ ſeſquilibram, ariſtolochiæ rotūdæ ſeſquilibram, comæ centaureæ minoris lib. duas, ſeminis cardamomi libras duas, marrubii, ſcordii, apii, chamædryos, ſeminis rutæ hortenſis, ſingulorum libram vnam. Hæc omnia in craſſas partes contundito, & cum Attico melle ſubacta in quinque aut ſeptem paſtillos latiores, quò probè exuri queant, reducito. Hos equidem paſtillos eo quo dixi modo præparatos habens, ad ſales viperis viuis iniectos imponito. Deinde ſquillas electas, magnitudine ſua manum explētes, recētes quinque in tenues par-
H tes diſſectas paſtillis ſuperindito, aliúmque dimidium modium Italicum hoc eſt viginti libras alias ſalis, ſupra ſquillā & paſtillos iniicito, & deinde ollam operculo tria foramina habente obturato, eámque forinſecus totam luto figulino, vt ſi rūpatur nihil pereat, oblinito. indéque

sensim igni adhibeto, paulatimque circumlitum lutum torreto, deinde aucta flamma per ficulneorum aut vitis lignorum ollæ subiectorum exustionem, vaporem inde per foramina elatũ obseruato.primùm enim fumus multus caliginosus & turbatus valde exiens apparebit, significationem perhibens quòd ignis iam feras ipsas contingit,quo tempore diligenter cauere iubeo ne quid ex illo fumo per ,respiratiõe) haurias,aere nimirum per ferarũ exhalationem infecto.deinde vbi cessauerit vapor,& flãmam quandã exilẽ per foramina conspexeris egredientem,tunc sanè quamoptimè assatas putato, atque ita olla ab igne ablata, pérque diem ac noctem refrigerata, vsta per apertam ollam eximito, & cum subscriptis tundito. sunt autem hæc: Seminis rutæ syluestris dodrantem,hyssopi dodrantem,nardi Celticæ sescuncẽ,stachyos sescuncem(est autem marrubio similis non tamen spinosa planta seu frutex)seminis fœniculi montani sescuncem,petroselini Macedonici trientem, comæ origani dodrantem, seminis hormini tosti dodrantem, racemi amomi quadrantem,cacuminum thymi dodrantem. Foliorum malabathri trientem, carnium iuniperorum baccarum lib. duas, seminis coriandri sescuncem, piperis longi libras duas,radicis silphii vncias septendecim, zingiberis non corrosi lib.II.seminis satyrii quadrantem: quidam verò radicis satyrii coniiciunt sescuncem: pulegii montani sescuncem,seminis menthæ sescuncem, aut(si haberi non possit) herbæ siccæ sescuncem, tordylii & casiæ,cuiusque quadrantem, seselis Massiliensis sescuncem, cinnamomi vnciam vnam.Maximopere autem conandum est vt crassiora,veluti sunt lignosa omnia, contundendo attenuentur,neque quicquam ex eis reiiciatur.Tusa autem,per angustissimum cribrum excutito, bis & ter per eadem cribella excutiendo,quò quamoptimè vniantur:atque ita omnia in vitreis vasculis reponito,neque statim vtitor,sed post quadragesimum tandem diem. Inueteratum enim pharmacum maiorem commoditatem de se præbet, maximè si extra omnem humiditatem ipsum siccum adseruaris. cæterùm colore non valde nigrescit. Ego verò,inquit Galenus,bestias ipsas non exuro, sed pastillos ex eis, quorum confectionem in theriaca docui, reliquis quæ cum bestiis vruntur admisceo & simul exuro, quò eam quam in se habent amaritudinem per exustionem abiiciant.tantam autem pastillorum mensuram adiicio, quantam coniectura assequi possum quatuor numero viperas habere, & sanè sales verè optimi euaserunt, vtpote qui neque ex vstione cinereum retulerint saporem, neq; nigrum colorem, sed & ob qualitatem vsui gratissimi sint facti,& qui vim qua eos propriè præstare prædicaui, efficaciorem haberent. Efficiunt autem quatuor viperæ magnæ,pastillorum siccorũ sextãtem & vnciæ dimidiũ. atque hic quidem est totius confectionis salium theriacorum modus. Oportet autem medicum variè ipsis vti: vtpote si sanguinem spuentibus sales hos exhibiturus sit, radicis symphyti contusæ & cribratæ sextam partem ad salis modum addet.veluti si quinque cochleariis pharmaci vnam symphyti addat. In phthisicis autem siue tabefactis & pectore suppuratis, iridis tenuissimè tritæ aut dictamni sextam partem salis ponderi adiiciet.Hepaticis verò chamæpityn, spleniticis cyclamini radicem, aut capparis corticem,aut piperis addet sextã partem. Quòd si ad podagricos apparare velis, dimidiũ præscripti ponderis satyrii auferto, vitãdo ne rabiosas & membra exoluentes in ipsis excites voluptates.Cæterùm in renibus lapides quammaximè atterunt sales,si carpobalsamum aut lithosperma appellatum habuerint admixtum. Si verò vim contra venena intensiorem facere velis, in salium confectione scordium & marrubium duplicabis, insupérque anatum sanguinem siccum adiicies. Eis verò qui à rabido cane morsi sunt,amplius conferent,si pæoniæ radicem addas aut cancros exustos. Opisthotonicis autem qui retrò neruis conuelluntur,maximè profuerint, si castorei & opopanacis parum habeant admixtum,in eis sanè qui id tolerare possunt. Visum porrò exacuit malabathri folium duplato pondere in confectione additum. Concoctionem verò ciborum iuuant,si casiæ & costi eis

A sufficiens modus addatur.ad inflationes autem cuminũ adiicito. Vrinam amplius ciet dauci semen additum. quartanas verò amplius soluunt si verbenacã rectam, & eupatorium,& succum Cyrenaicum, aut ipsum laser assumant.verùm(vt summatim dicam) omne quod commodum & habile noueris affecto membro, idipsum ad sales,siue in ipsorum confectione, siue exhibitionis modo admisceto.Quin & amariores scio sales apparatos. ex iis enim quæ cum viperis vruntur,aristolochiam,& scordium,& cardamomum,& dimidium centaureæ detraho,
B eadémque postea cum reliquis quæ tunduntur,misceo,imò & stœchadis parem scordii mensuram addo: atque ita gustu amariores sales euaserunt,& in vsu sanè ad multa mihi commodiores sunt experti. Porrò cauendum est ne eos prægnantibus & ab vbere lactãtibus exhibeamus: & ne pueris ac temperamento calidioribus,& præsertim tempore æstiuo & regione calida, & qui acuta & sicca febre laborant,eos quoquo modo præbeamus.

Antidotus Mithridatica, Cap. XCVIII.

HÆC, vt Antipater & Cleopater tradunt, ista capit:
C Myrrhæ drachmas octo obolos quatuor, spicæ nardi tantundem, croci drachmas septem obolos tres, opii drach.quatuor obolos duos & dimidium,styracis drach. quinque,castorei drach.sex obol.vnũ,cinnamomi drach. septendecim,polii drach.quinque, scordii drach.septendecim,zingiberis tantundem,costi drach. sedecim, piperis albi drach. quinque obol. vnum, piperis longi drach. sedecim, seselis incorrupti drach.quinque obolos duos, petroselini drach. quatuordecim,seminis dauci drach. sedecim,casiæ drach.quindecim,thuris drach.sedecim,suc
D ci hypocisthidis drach.VI.& sesquiobolum,nardi Celticæ drach.quatuor,seminis fœniculi drach.quatuor, folii malabathri drach. quatuor, acori incorrupti, phu, sagapeni, carpobalsami, hyperici, iridis Illyricæ, acaciæ, gummi, seminis cardamomi citra medullam, seminis pelecini, singulorum drach.duas,Lemniæ sphragidis, confectionis cypheos, partiũ scinci iuxta renes sitarum, singulorũ drach.II.seminis thlaspios drach. XVI. gẽtianæ drach. III. anisi drach. III. rosarum siccarum mundarum drach. V.
E mei drach.quatuor,florum iunci odorati drach.sex,opopanacis drach.sex,galbani drach.sex obol.tres, opobalsami drach.sex obol.tres,aristolochiæ drach. vnam, hyssopi drach.tres,marrubii drach.vnam,chamæpityos drach. tres,rosmarini drach.quinque,terebinthinæ Chiæ drach. sex obol.tres, mellis Attici despumati quantum sufficit. Vinum ne addas,sed prædissolutis melle calido succis,indéque tritis ac adiecta terebinthina,inspergito sicca contusa & angustissimo cribro excussa: vnitóque,& reponito
F omnia. Datur drachmæ põdere, aut ad summum siliquæ vigintiquatuor ex ea exhibentur.

Confectio cypheos, Cap. XCIX.

CÆterùm cypheos quæ in antidotum coniicitur,descriptio hæc est:Vuæ passæ tenuis ac pinguissimæ detracta pellicula & vinaceis, hoc est ipsius carnis,drach. vigintiquatuor,terebinthinæ vstæ drach.vigintiquatuor, myrrhæ dr.duodecim, cinnamomi drachm.quatuor,floris iunci odorati drach.quatuordecim, croci drach. vnã, bdellii drach.sex,onychos hoc est vnguis aromatici dra-
G chmam vnam, aspalathi drach. duas & dimidiam, spicæ nardi drach.tres,casiæ drach.tres.cyperi drach. tres & dimidiam,baccarum iuniperi magnarum drach.tres & dimidiam,calami aromatici drach.nouem, mellis quãtum satis est,vini odorati parum.Myrrham,bdellium,& terebinthinam vstam contere cum vino vt mellis crassitudinem induant:deinde vuam passam per se probè tritam adiice, simúlque tritis mellis sufficientem modum infunde,ac reliqua insperge, pastillísque inde formatis vtere. Vritur autem terebinthina hoc modo: Terebinthinam coniice in ollam,& triplum aut etiam amplius aquæ in-
H funde,& ad ignem adhibe, nihilque omnino mouendo coque. vbi verò consumpta fuerit aqua,& terebinthina attenuata ac inualida reddita,vt digitis confringi possit, eam tolle,atque in antidoti confectionem assume.Si verò insumpta aqua adhuc mollior appareat terebinthina, aliam aquam superfunde, rursúsque ad ignem adhibe,

donec friabilis reddatur. Datur autem cyphi ipſum & per ſe commodè iis qui hepar, aut pulmonem, aut renes, aut aliquod aliud viſcus exulceratum vel obturatum habent.

De antidoti Mithridaticæ vſu,

Cap. c.

Datur itaque ad ſummum ex præſcripta antidoto Mithridatica nucis, Põticæ magnitudo: eis verò qui ad integram ætatem peruenerunt Græcæ fabæ. augetur autem & minuitur hæc magnitudo in mediis ætatibus. Atque iis quidem qui febre carent, ex vino danda eſt, aut vino mulſo, aut condito, ſi quidem hepar habeant obturatum: febricitantibus verò, ex aqua aut aqua mulſa. Facit enim ad antiquas ſtomachi fluxiones, itemque thoracis, & ad omnes inueteratas in profundo corporis exulcerationes aut abſceſſus. facit ad tabidos, & ad ventris inflationes. & cœliacis medetur. Emẽdat & reducit obtuſum appetitum, & bonum colorem corpori addit. Frangit lapides, ſanat vrinæ difficultatem & atram bilem congregari vetat: fœtus immortuos expellit, & ad alias item affectiones conueniens eſt. Acuit viſum eorum qui eam accipiunt. plurimam autem (præſertim præſumpta) vim habet, quòd non permittat quempiam à lethali veneno lædi: qua gratia etiam à Mithridate compoſita eſt & appellata.

Antidotus Eſdræ aut prophetæ doctoris,

Cap. c i.

Amomi ſcrup. duodecim, floris iunci odorati drach. nouem, pyrethri drach. ſex, croci ſcrup. trigintaſex, cinnamomi ſcrup. ſex aut caſiæ duplũ, myrrhæ troglodyticæ ſcrup. duodecim, ſtyracis calamitæ ſcrup. x v i i i. petroſelini ſcrup. tres, ſeminis dauci ſcrup. tres, tragacanthæ ſcrup. ſex, ſucci hypociſthidis ſcrup. i x. iridis Illyricæ incorroſæ ſcrup. quindecim, ſeminis fœniculi ſcrup. ſex, bdellii ſcrup. nouem, thuris drach. vnã, ſulphuris viui ſcrup. ſex, ſeminis hyoſcyami albi ſcrup. vigintiſeptẽ, caſiæ ſcrup. nouem, ſeminis papaueris ſcrup. triginta, ſpicæ nardi ſcrup. duodecim, ſeminis rutæ ſcrup. tres, ſeminis ocymi ſcrup. tres, rhois culinarii ſcrup. quinquagintaquinque, ſeminis anethi ſcrup. ſex, aſari drach. vnam, ſeminis cardamomi reiecta medulla ſcrup. ſex, opii ſcrup. vigintiſeptem, euphorbii ſcrup. ſex, piperis ſcrupulos triginta, roſarum ſiccarum ſcrup. nouem, folii ſcrup. duodecim, opobalſami ſcrupulos vigintiquatuor, ventris mergi ſcrupulos ſex, laccæ ſcrup. duodecim, lycii Indici ſcrupul. duodecim, caryophylli ſcrup. duodecim, ſtercoris reperti in aluo mergi ſcrup. ſex, rhei Pontici ſcrup. duodecim, mei athamãtici ſcrup. ſex, floris nerii ſcrup. quatuor & dimidium, terræ cimoliæ ſcrup. duodecim, ſucci artemiſiæ ſcrup. viginti, foliorum ſeridis ſcrup. nouem, ſpicæ Celticæ ſcrup. duodecim, roſarum rhododaphnes ſcrup. ſex (alii etiam caſtorei ſcrup. duodecim: verùm tu caſtorei ſcrup. tres coniicito) coſti ſcrup. duodecim, gentianæ ſcrup. duodecim, confectionis hedychroi ſcrup. nouem, aniſi ſcrup. ſex, ſiſonis ſcrup. octodecim, ammoniaci thymiamatis ſcrup. duodecim, quandoque & foliorum citri ſcrup. duodecim, vini veteris odorati quantum ſatis eſt, mellis deſpumati primarii lib. quinque vel ſex. Apparatur autem hoc modo: Arida omnia cum croco & caſtoreo ac hedychroo tundito, & per anguſtiſſimum cribrũ excutito: opium verò, myrrham, hypociſthidẽ, bdelliũ, lycium, ammoniacum in vino macerato. tragacantham autem per ſe macerato. Sequenti deinde die roſas rhododaphnes & ſerin terito ac vnito, & tragacãthæ ſimiliter probè tritæ reliqua trita adiicito, & cum ſucco artemiſiæ vnito. mel quoque deſpumatum & tepefactum ſæpe inſtillato ne tragacantha exareſcat: deinde & arida tuſa inſpergito, ſufficientérque vnita probè contegito: in ſequentibus verò diebus ſeptem aut nouem, in ſole terito, & vaſis vitreis excipito. neque tamen vaſa expleto, ſed locum reſpirationi reliquum facito. Vſus eius eſt ad venenum iaculantium animalium plagas. datur autem fabæ magnitudine ex vini cyathis duobus manè & ante ſomnũ eodem modo. illinitur & plagæ, eámque à periculo vindicat. Eis verò qui lethale venenum hauſerunt, poſt vomitus & ante, nucis Ponticæ magnitudine datur, manè &

A ad ſomnum cum vino. præſumpta etiam, veneno vim lædendi adimit. Ad capitis porrò dolorem eam in ſapa dilutam fronti illinito. dato & ad ſomnũ phaſioli magnitudine, modica aqua & ſapa diſſolutam. Furioſis verò ante ſomnum datur fabæ magnitudine ex ſapa diluta: diſſoluitur etiam cum ſapa, & toti fronti & inter ſupercilia illinitur: per omnem item foris naſum ante ſomnum: maximè enim ſomnum inducit. Cæterùm ad oculorum inueteratas fluxiones ſapa liquefactam ad frontem vſque ad ſupercilia illinito. Ad molares dentes eroſos, itémque
B ad dentium dolores, cum ſapa liquefactam & calefactam ore detinendam præbe, & confeſtim quieſcet dolor. Ad tuſſim verò diuturnam & ſpirandi difficultatem ac orthopnœam, datur nucis Ponticæ magnitudine, non febricitantibus, cum aqua frigida: febricitãtibus, cum aqua mulſa. datur autem ex ordine per dies ſeptem ante ſomnum. Ad tabidos verò ſubcruenta expuentes & eos qui abſceſſum internum habent, fabæ magnitudine dato cum ſapa modica frigida aqua diluta. Dato autẽ ad plures dies manè & ante ſomnum, & ſanabitur affectio quantumuis
C ſit diuturna. vtere igitur, neque eam contemnito. Porrò ad diuturnos ſtomachi dolores ex frigiditate obortos, cum ſapæ cyathis tribus magnitudinem fabæ dato ante ſomnum: ſi verò febricitent, cum aqua mulſa. Ad ſingultum verò ob repletionem aut frigiditatem, datur fabæ magnitudine ex aqua mulſa ante ſomnum: ad hepatis obturationes, fabæ magnitudine cum condito: ad durities verò cum aqua mulſa: ad ſplenicos ex aceto aut acetomulſo: arquato infectis ex vino mulſo, hydropicis ex aceto mulſo aut vino mulſo. illinito etiam cum antidoto
D tumefactas partes, & tumorem reſiccabit. E lapide laborantibus datur cum ſapa: ad vrinæ difficultatem cum apii decocto, aut petroſelini, aut aliquo conſimili. Ad profluuium ventris & cœliacis & dyſenteriæ, maximè incipienti, nucis Ponticæ magnitudine dato, manè & ad ſomnum ex vino: in febrientibus ex poſca diluta confidenter vtitor. Ad podagrã fabæ magnitudine præbeto cum aqua mulſa. eliquatam etiam cum ſapa affectis locis illinito. Et ſiquidem principium fuerit affectionis, liberabitur ac euadet: ſi verò diuturnum fuerit malum, magno-
E pere iuuabitur. Ad coxendices affectos & reliquos articulos corporis fluxione infeſtatos, eam cum vnguento aliquo, gleucino puta, aut irino, aut ſicyonio eliquato, ac articulis illinito. Ad elephãtiaſin, in principio præſertim, imò & iis qui iam malo oppreſſi ſunt, nucis Ponticæ magnitudine ex aqua mulſa bis per diem dato, eliquatam etiam cum vino toti corpori per nouem ex ordine dies in ſole illinito. diſcedit enim paulatim à corpore cutis, & veluti ſquamulæ decidunt, & tota concretio & corporis miſcella renouatur. Ad ægrè parientes mulierculas ipſam
F per ſe ad imum ventrem illinito, & facilè partus prodibit. Ad vlcera poſtremùm maligna & diuturna in cutis ſuperficie oborta, veſtis detritæ panniculo exceptam imponito.

Antidotus pæonia, Cap. c i i.

Antidotus pæonia, verè pæonium pharmacum multo vſu iudicatum & approbatum. Amomi ſcrup. octodecim, croci ſcrup. quadraginta, radicis pæoniæ ſcrupul. duodecim, ſeminis pæoniæ ſcrup. duodecim, piperis albi ſcrup. nouem, piperis communis ſcrup. duodecim.
G phylli ſcrup. nouem, euphorbii ſcrup. nouem, ſpicæ nardi vnciam vnam, rhei Pontici ſcrupulos duodecim, coſti ſcrup. duodecim, petroſelini ſcrup. x i i. opii ſcrup. quindecim, ſeminis hyoſcyami albi ſcrupulos duodecim, (alii ſcrupulos octodecim habent) ſtyracis primarii ſcrupulos nouem, myrrhæ troglodyticæ ſcrupul. duodecim, caſiæ vnciam vnã, pyrethri ſcrupulos duodecim, thuris ſcrupulos octodecim, caſtorei ſcrupulos ſex, calaminthæ ſcrupulos nouem, mellis deſpumati quod ſatis eſt, itémq; vini. Opium, myrrham, thus, cum vino terito: ſtyracem verò
H cum modico melle liquefactum ſimiliter probè terito, atque eis vnito: adiectiſque aridis tritis melle excipito, ac vtitor. Dantur ex ea ſiliquæ tres, cum aqua calida ieiunis. frequenter etiam ante ſomnum prout res vrget. Facit autem ad deſtillationes è capite, & tuſſes, puriſque reiecta-

tiones,tabidos,peripneumonicos,pleuriticos. præter opinionē enim thoracē extra periculū ſiſtit,tū quod à deſtillationibus tū quod ab vlcerationibus imminet,etiāſi ſanguinē reiecĕrit. Ad anginā verò vino mulſo diluta vtere aſſiduè gargarizādo,pinnuláq;etiā cū melle illini. Ad colicos autē & ex renum lapide affectos, excelletēr efficax exiſtit. In exacerbationibus enim colicorum febre carentium exhibita, eueſtigio dolores ſedat: ſi verò febriant, remiſſiones febriles obſeruato:atque ita exhibeto. Frangit enim calculos,& ab vrinæ difficultate liberat,ea præſertim quæ ex craſſis humoribus & propter obturationem eſt oborta. Infunditur etiam,& maximè in ipſis colicis,vehementiſſimis vrgentibus doloribus,cum oleo rutaceo:& ſtatim à periculo liberat. Longas autem febres, maximè quotidianam & quartanam facilè ſoluit duabus ante acceſſionem horis data. quin & ægros ad reficienda corpora optimè paratos fecit. Datur autem non in principio morborum,ſed quum perfecta concoctio apparuerit in vrinis. Ceterùm ad peſtilentes & populariter graſſantes morbos ex vitiato aëre obortos in corporibus,ſummè auxiliatur,& in principio ſanè data peſtilentem prohibuit ſæpe diſpoſitionem. præſeruat etiam in dyſenteriis & torminibus inteſtinorum. Inducit & ſomnos dolori minimè obnoxios,neque ſoporem ac ſtuporem infert veluti reliqua ad leuandos dolores apparata: verùm ſomnum tandiu detinet,quouſque pharmacum penetrarit, & cauſas dolorum diſſoluerit. Et ſanè multi ex ægris à ſomno ſurrexerunt adeo concoquendi facultate præſtantes,vt obliti ſint an vnquā aliquid à principio doluerint. Plura autem his & vltra promiſſa, ei confidere potes. At verò ſi viſceris alicuius inflammatio adſit, cauere oportet ne exhibeamus eam priuſquam inflammatio laxetur.Quòd ſi tamen periculum maximum inſtet,id ipſum præfatus ac præteſtatus dato, quo ſucceſſuræ curationi per ipſam æger adſeruetur,eáque tandem victoriam obtineat morbi.

Antidotus aromatica optima, Galli,

Cap. CIII.

FAcit ad omnes, maximè tamen inueteratas circa os ventris atque ipſum adeo ventrem,affectiones, & ad hepaticos,eſt ſtomacho vehementer grata & efficax. Cinnamomi drach.vnam,aut caſiæ duplum,amomi dextantem,ſpicæ nardi trientem, folii trientem, myrrhæ troglodyticæ drachmam vnam;caſiæ beſſem,croci vnciam vnam, floris iunci odorati vnciam vnam, coſti vnciam vnam,piperis ſeſcuncem, mellis Attici deſpumati quantum ſatis eſt.Ego autem,inquit,cinnamomi modum cōduplico,melioŕque antidotus redditur. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum vino aut vino mulſo, aut etiam cum aqua mulſa,ſi adſit febris.

Antidotus ex duobus piperis generibus,

Cap. CIIII.

ANtidotus ex duobus piperis generibus quemadmodum eam deſcribit Archigenes, leuans dolorem, finiens febrem,reficcans & concoquens. facit ad colicos. Hanc etiam Crito apparauit hoc modo:Croci drach.ſex, caſiæ drach. tres, cinnamomi drach.duas, coſti drachm. quatuor,ſtyracis drach.octo,piperis longi drach.quatuor, piperis albi drach.quatuor,galbani drach.quatuor, myrrhæ drachmas quatuor,(quidam verò decem ſumunt) opii drach. tres, caſtorei drach. quinque.Succulenta cum vino vetere terito, reliqua verò contundito & cribrato ac tritis adſpergito,& mellis deſpumati quantum ſufficit adiicito, vnitóque ac adſeruato. datur quibuſdam magnitudine fabæ, aliis magnitudine erui. colicis verò à cibo præbeto cum vini auſteri cyatho vno:in affectionibus autem circa hepar & veſicam ex paſſo dato: tabidis & pectore ſuppuratis fluxionéque infeſtatis ex aqua mulſa.Vtitor & ad quartanas & ad alios diuturnos & per circuitum repetentes rigores, duabus ante acceſſionem horis.

Antidotus Athanaſia, Cap. CV.

ATHanaſia,vt nunc apparatur:eſt autem Ægyptiorum inuentum.Croci,ſpicæ nardi,folii malabathri, coſti, fœnigræci,glycyrrhizæ,radicis eupatorii, petroſelini,ſtyracis,caſiæ,opii,ſing.æquales partes, mellis quod ſatis eſt. Datur ad ſummum nucis auellanæ magnitudine,hepaticis quidem,ſi non febriant,cum vino mulſo: febrientibus verò,cum aqua mulſa. datur ad dies ex ordine ſeptē. In angina cum melle delingēdam dato: in affectionibus pulmonis & pleuriticis cum aqua mulſa. Stomachicis,& qui non concoquunt cibum, cum poſca: in fluxionibus verò ſtomachi ac alui in catapotia informatā dato: quibus deglutitis aquam frigidam præbe bibendam. Ad exulceratam veſicam & vuluam cum tepida aqua:in morbo arquato,hydrope,& renum morbo cum vino mulſo exhibeto. Ad febres diuturnas per circuitum redeuntes, ſummè auxiliatur ante acceſſionem accepta. iis qui diuturna oculorum fluxione laborant,ad noctem dato, & frontem ex ea illinito. Hæmoptoicis & dyſentericis ex poſca ante ſomnum exhibeto.

Oribaſii theriaca,qua Marcus Imperator vſus eſt,quæ ante & poſt infectionem ſumitur,

Cap. CVI.

TRifolii bitumen olentis ſeminis,rutæ ſylueſtris,farinæ erui rufi,ariſtolochiæ rotūdæ, æquales omnium partes in paſtillos redige,& ex eis drach. vnam cum vino & oleo præbe. Alia confectio valde bona. Farinæ erui rufi drach. quadragintaocto,aniſi, ſeminis fœniculi, ammii,ſeminis apii,ſing.drach.octo,mei drach.quatuor, ſeminis trifolii,opopanacis,ſerpylli,cuiuſque drach.quatuor,cum vino redige in paſtillos, & cum vino ter præbe bibendos.

Oribaſii theriaca ex bryonia,

Cap. CVII.

THeriaca ex bryonia ad venenatorum animalium morſus & veneni hauſtum, ad morſos à vipera,& à ſcorpio percuſſos:Radicis bryoniæ,opopanacis,iridis,roſmarini,opii, myrrhæ, ſing.drach. quatuor, ariſtolochiæ drach.quinque, thuris drach.ſex, ſeminis rutæ ſylueſtris drach.ſex, cumini drach.ſedecim, (alii tres tantùm drachmas habent) farinæ erui drach. ſedecim, (alii quatuor habent)cum vino paſtillos informato, atque ter cum vino præbeto. Philonis antidotus ad colicos præſcripta eſt:Iſotheos antidotus ad tuſſim relata eſt.

Antidotus Hadriani, Cap. CVIII.

PIperis drach. viginti, ſeminis hyoſcyami albi drach. viginti,opii drach. decem,croci drach.quinque, ſpicæ nardi,euphorbii, amomi, pyrethri, cyperi, cardamomi,folii,rutæ ſiccæ,caſiæ,caſtorei,ſeminis dauci,myrrhæ, petroſelini,cuiuſq; drach.I.roſarū ſiccarū ſeſquidrach. ſeminis apii ſeſquidrach. zingiberis drach. II. opobalſami drach.II.mellis quantum ſatis eſt.Datur ad ſummū nucis Ponticæ magnitudine: minimum verò fabæ Ægyptiæ modo.Facit ad colicos ante ſomnum data ex aqua calida:ſtomachicis,& qui reuomunt cibum, ex poſca, in vrinæ ſtillicidio ex aqua calida: hæmoptoicis ex poſca:dyſētericis eam in catapotia redigito,& ab eorum deglutitione modicam poſcam abſorbendam præbeto. Tabidis ad noctem cum hydromelite dato: aridè verò tuſſientibus cum melle delingendam exhibeto:morſis à phalangiis & viperis cum vino mulſo.Educit & menſes cum vino mulſo accepta in quo pulegium,aut calaminthe,aut ruta ſint incocta. colicis cum aqua mulſa datur.

Antidotus achariſtos, cui digna gratia referri non poteſt, Cap. CIX.

CAſiæ,myrrhæ,piperis albi,piperis nigri,caſtorei,galbani,ſtyracis,croci,coſti,opii,ſpicæ nardi,ſingul. par pondus.mellis quantum ſatis eſt. datur magnitudine fabæ.Facit ad omnia diuturni temporis purulenta in thorace,& ad hepaticos,cum aqua mulſa, & ad colicos eodem modo:ad ſplenicos cum aceto mulſo. Reperias autem ipſam & ad alias plurimas affectiones approbatam.

Philagrii antidotus ex ſulphure viuo,

Cap. CX.

FEbrem finit. Hac, inquit Philagrius, omnino vtor ad diuturnos per circuitum repetentes rigores:Sulphuris viui, ſeminis hyoſcyami albi, ſeminis cardamomi citra medullam,ſtyracis,opii,myrrhæ,cuiuſque drachm. octo,coſti drach. decem,rutæ drach.decem, croci drach.

tres,casiæ drach.vndecim,piperis drach.duodecim.exci pe melle Attico despumato. Dato hora vna ante impetũ exacerbationis ex posca dilutiore calida,& post modicũ interstitium dormire iubeto,somnum enim inducit,atque omnes diuturnos febrium insultus soluit. Verùm nõ conuenit eam prius exhibere quàm bona concoctio manifestissimè ex vrinis deprehendatur. Benè prospicere etiam oportet quò is qui accepturus est,redundantibus excrementis non sit onustus,& maximè si febres quotidianæ existant. Datur ad summum, quum adhuc in vigore est pharmacum,nucis Ponticæ magnitudine.

Theriaca Democratis, Cap. CXI.

MEdetur hæc morsibus animantium virus iaculantium,viperarum,cerastæ,aspidum, natricum terrestrium plagis,& paruarum bestiarum punctulis,itémque vesparum:& marinæ turturis siue pastinacæ ac draconis ictibus, phalangiorum item & scorpionum. Apparatur hoc modo:Iridis Illyricæ,zingiberis,opopanacis,opii,herbæ rosmarini,myrrhæ troglodyticæ, seminis trifolii bitumen olentis,cuiusque drach.octo, aristolochiæ drach. vndecim,seminis rutæ syluestris drach.duodecim, radicis bryoniæ aridæ albissimæ drach. sedecim, serpylli,castorei,radicis eryngii,seminis apii,cumini Æthiopici recentis,cuiusque drach.sex,(alii drach.duodecim habent) farinæ erui rufi,drach.vigintiquatuor.Omnia hæc contũdito & cribrato:opopanaca verò cum vino dissoluito, eique arida inspergito,& in pastillos reducito,& ex eis drachmam vnam cum vino veteri meraco bibendam præbeto. statim enim vt potatur commoditatem suam ostẽdit.facit ad coli aut ventris inflationes ex aqua ter potata. facit & ad eos qui intrinsecus aliqua parte dolent citra manifestam causam.

Antidotus theodoretos ex anacardiis, Cap. CXII.

ANtidotus theodoretos, *hoc est diuinum munus*, ad totũ hominem vtilis est.facit ad vertiginem & omnes capitis affectiones,omniáque pectoris vitia emendat: maximè verò suspiriosis,orthopnoicis,tabidis,pleuriticis,hepaticis,splenicis,& quibus exacescit in ventre cibus, & omnibus diuturnis circa stomachum & ventrem affectionibus prodest.His item qui ex longis morbis se ægrè reficere possunt,& qui decolores sunt, & quib⁹ corpus in arquati colorem mutatur,& quibus aqua subter cutem effundi incipit,renum etiam affectionibus,& eis qui assiduo coli dolore affliguntur,auxiliatur:omnémque habitum corporis corroborat. Quin & febribus inordinatè veterascẽtibus, atque etiam per certum circuitũ redeũtibus, ante accessionem data prodest. Mirabiliter vtilis est mulierculis quæ purgationis menstruæ stillicidio ac strangulatu vexantur,& quæ ab vtero suffocantur. soluit etiam ventrem citra molestiam. educit enim ea quæ iã longo tempore intestinis inhæserunt:&(vt semel dicam) est diuinum donũ. huius enim vsu in omnibus senties successum. Quòd siquis,vere & autumno præsertim, semel aut bis ea vtatur,neque circa diætam magnopere delinquat,nullis morbis obnoxius fiet.non solùm enim præsentes affectiones sedat, sed quas etiam futuras timemus impedit. habet autem hoc modo:Croci,casiæ, phylli,spicæ nardi,mei,agarici,rhei Pontici, floris iunci odorati, acori,epithymi,piperis,sarxiphagi,iridis Illyricæ,caryophylli,carpobalsami,myrobalani interni,cuiusque scrup. nouem,anacardiorum scrup.decem,aloes scrup.XXVI. mellis despumati lib.III. Datur ad summum drach. quatuor põdere ex aqua mulsa,aut vino,aut vino mulso, secundum quod cuique affectioni commodum fore putas.Cæterùm si scãmoniæ scrup.IX. assumpserit,præter opinionẽ flauã bilẽ purgat:si verò epithymi scrup.IX. acceperit & scãmoniæ scrupuli dimidium,atrã bilẽ expurgat. id quod multo adhuc efficacius præstat, si pro epithymo veratri nigri corticis drachmam vnam assumat. In pituitosis porrò vtiliter ad eius exhibitionem colocynthidis medulla tusa & tenuissimè cribrata admiscetur.

Theodoretos aliter apparata, Cap. CXIII.

ALoes drach. LX.& siliquas LX.agarici drach. XXIIII. croci drach.sex,rhei Pontici drach. sex,asari drach. IIII.costi drach.octo,acori drach.sex, cinnamomi drach. sex,xylobalsami drach.quatuor, spicæ nardi drach. tres, casiæ drach.sex,mei drach. duas,chamædryos drach.IIII. mastiches drach. sex, piperis albi drach. quatuor, mellis despumati quantum sufficit. dantur ex ea ad summum drach.quatuor,ad emolliendum ventrem. Quòd si quotidie ea vt antidoto vti velis in aliqua ex prædictis affectionibus,nucis Ponticæ aut ampliori magnitudine præbebis.Quidam verò & piperis nigri,& albi, & longi,singulorum drach.duas addunt.item amomi,floris iunci odorati,zingiberis,cuiusque drach.duas. gentianæ insuper drach.duas aliqui adiiciunt.

Theodoretos per acetum mulsum apparata, Cap. CXIIII.

FAcit hæc magis ad omnes capitis affectiones, & deliria ex atra bile oborta,itémque insaniam.facit stomachicis & colicis, hepaticis, atque amplius adhuc splenicis & hydropicis. Habet compositio hoc modo: Spicæ nardi,folii,croci,mei, casiæ, epithymi, floris iunci odorati,rhei Põtici, myrobalani,caryophylli,cuiusq; drach. quatuor, aloes sextantem, carpobalsami scrup. sedecim, zingiberis scrup. sedecim, mastiches scrup. quatuor, iridis trientem,anacardiorum scrup.quatuor,agarici scrup. octo,corticis radicis fœniculi libr.vnam, aceti acerrimi sesquisextarium,mellis sesquisextarium. Corticem prælotum,in aceto per triduum macerato. deinde vt dimidium relinquatur coquito, percolato, & ad acetum mel adiicito,rursúsque ad mellis spissitudinem coquito, atq; vbi tepuerit,ad arida tenuissimè trita in mortarium addito,& diligenter vnito,reponito,ac vtitor velut in prioribus dictum est.

Picra siue amara per acetum mulsum apparata, Oribasii, Cap. CXV.

FAcit ad stomachicos,colicos,vuluæ strangulatus,hydropicos. Corticis radicis fœniculi libras tres, aceti acerrimi libras sex. radices aceto ad tertias coquito, & percolato,aceto mellis libras quatuor adiicito,& ad mellis spissitudinem coquendo redigito,refrigerato,& paulatim ad subscripta tenuissimè trita in mortarium addito. sunt autem hæc:Aloes bessem,iridis sextantem, mastiches vnciam vnam,zingiberis,casiæ,nardi Celticæ,helenii,sing.vnciam vnam,piperis drach.quatuor,mei vnc. vnam,aut si non adsit, nihil impedit. Datur cochlearii mensura cum aquæ mulsæ cyamis quatuor. (est id poculi genus,& Ægyptio vocabulo ciborium appellatur.) Ab acceptione etiam,aquæ calidæ cyamos duos absorbeant.

Cyphi ex rebus trigintasex, Cap. CXVI.

THuris sescuncem, styracis pinguis libr.vnam, myrrhæ trientem,folii quadrantem, costi trientem, amomi quadrantem,spicæ nardi quadrantem, casiæ quadrantem,sabinæ,cardamomi, ammoniaci thymiamatis, iridis,carpobalsami, sing.sextantem, nardi Celticæ,helenii,hypni,floris iunci odorati,aspalathi, cuiusque vnciã vnam, mastiches quadrantem, ladani quadrantem, baccarum iuniperi magnarum & paruarum,bdellii,singulorum sextãtem,seselis vnciam vnam,cyperi vnciam vnam, croci trientem,seminis cupressi vnciam vnam,(alii drachmam vnam habent) calami aromatici drachmas quatuor,rosas virides numero quingentas, terebinthinæ depuratæ sescunciam,caricarum pinguium sescuncem,palmarum pinguium quadrantem, carunculæ vuarum passarum quadrantem,nucum pinearum quadrantem, succi hastulæ regiæ vnciam vnam,mellis sesquilibram,vini odorati quantum satis est.Arida contusa & cribrata cum liquidis excipito,palmis,caricis, vuis passis prius in mortario tusis.deinde mastichen tritam eis addito, & bdelliũ, ac pineas nuces rosásque, & thus, vnumquodque per se tritum.postea etiam styracem adiicito, & ladanum,per se in mortario contusa: deinde terebinthinã & mel adfundito,& arida infarcito.Ego verò thus, bdellium,myrrhã & ladanum cum vino tero, atque ita ad tusa in mortariũ coniicio, & pastillis inde formatis vtor. Facit ad capitis dolorem fronti illitum cum aceto, similiter & ad oculorum lippitudinem cum vino: ad hepatis & renum exulcerationes cum passo, ad obturationes eorundem, cum

vino mulſo.Tuſſientibus, tabidis, orthopnoicis,cum aqua mulſa.ſtomachicis,ſplenicis,iſchiadicis,cum aceto mulſo. Ad tormina, lunaticos & morbum comitialem,cum aqua calida. datur drachmæ pondere.

Cyphi ex rebus vigintiocto, Cap. CXVII.

ASpalathi,bdellii,helenii,ladani,ſtyracis,myrrhæ,cuiuſque drachmas ſeptem, baccarum iuniperi magnarum quinquaginta, paruarum itidem quinquaginta, ſucci haſtulæ regiæ trientem,ſabinæ trientem, croci ſextantem,coſti ſextãtem,cardamomi quincuncem,cyperorum quincuncem,ſeminis cupreſſi quadrantem, nardi Celticæ dextantem, (alii etiam caſiæ habent ſextantem) ſphagni ſiue hypni quincũcem,amomi ſextantem, ſpicæ nardi ſextantem,roſarum ſiccarũ quadrantem,floris iunci odorati ſextantem,nucum pinearum quadrantem,foliorum malabathri quadrantem, caricarum libras duas, vuarum paſſarum pinguium ſextantem, terebinthinæ Chiæ libram vnam, palmularum pinguium carunculæ lib.vnam,mellis libr.quinque,vini ſextarios duos.Apparato & vtitor vt dictum eſt. etenim quæ ex huiuſmodi rebus apparantur,ad prædicta optimè faciunt.

Maſnaphii confectio, Cap. CXVIII.

CRoci quadrantem, ſtyracis vnc.triginta, ladani vnc. XXIIII.galbani quadrantem, caryophylli ſeſcuncem, roſarum ſiccarũ vnc. XII.ſertulæ Campanæ vnc.XVIII.hypni (canabicula id parua eſt ex arbore quæ Damaſcenea dicitur, itémque ea quæ Rhodacinea appellatur exorta) beſſem,malabathri ſeſcuncem,arnabo vnc.XII.coſti, vnguium aromaticorum,caſiæ,zacathii, ſingulorum ſeſcuncem,aſari quadrantem,carpobalſami vnc. XXIIII. pilularũ cupreſſi quadrãtem,foliorum lauri quadrantem, cachula quod canchryõ eſt,vnc. I. amomi vnc.XII.ſpicæ nardi, gummi,cuiuſque ſeſcuncem, vini libr. VI. contere & ad formam quancunque velis redige.

Thymiama ſiue ſuffimentum Berenices, Cap. CXIX.

SEminis viticis,melanthii,cornu cerui,ſampſuchi, baccarum lauri,abſinthii,ſulphuris viui,bituminis Iudaici,ſaluiæ,radicis cyclamini,artemiſiæ,origani,rutæ ſyluestris,cumini,caſtorei, lapidis gagatæ, aniſi, conyzæ, roſmarini,buccinorum vſtorum,reſinæ,ſing. vnc. I. cedriæ ſextantem,picis zacynthiæ pinguis lib. I. quidam etiam radicis pæoniæ vnc.I. ſed nos eam non admittimus. Omnia contuſa & cribrata,cedria,reſina, ac pice excipito, in paſtillóſque redigito,ac vtitor.Facit ad anginam potatum,& ſuffitum ita vt hiante ore æger vaporem hauriat. Ad omnem verò vigiliarum ſpeciem vino liquefactum fronti illinito, atque ipſi forinſecus naſo:quin & intrinſecus nares ſublinito, & ſuper prunas proiectum ſuffito, & ſomnum ægro conciliabit. Facit & ad ozænas ſordidum & fœtidum narium vlcus, ipſis naribus ex eo illitis cum aceto.Fugat animalia venenata muſcáſque & culices ſuffitu. &(vt quidam tradunt) etiam immundos ſpiritus arcet. Porrò de pharmacis dolorem leuãtibus ſcriptum eſt in præcedentibus Quaternionibus, ſermonis noni Cap. XXXII.& octaui Cap.LV.

De Elephantiaſi,ex lib.Archigenis, Cap. CXX.

ELephantiaſis à quibuſdam leontiaſis, ab aliis ſatyriaſis appellatur. Elephantiaſis quidem à magnitudine & diuturnitate affectionis nomẽ accepit, imò & propter cutis aſperitatem quæ in quibuſdam ſuccedere conſueuit: leontiaſis autem appellatur,quum frons ægrorum cum quodam tumore laxior redditur,ad ſimilitudinẽ pellis flexilis ſuperciliorum leonis: ſatyriaſis verò dicitur propterea quòd malæ faciei iiſdem cum rubore attolluntur,& muſculis maxillaribus veluti conuulſionem patientibus, mentum ipſum dilatatur, quemadmodum etiam ridentibus euenire ſolet, ſimilitudine quadam ad picturas ſatyrorum:quin & alacritas vehemens ad coitum ipſis adeſt,quemadmodum & de ſatyris fertur. Eſt autem grauis morbus, & propè ex eorum numero qui incurabiles exiſtunt:& grauis quidem eſt ipſi ægro, intolerabilis autẽ conſpicientibus, vtpote qui ipſum omnino auerſantur, adeo vt & plerique ex neceſſariis & domeſticis, ægri ipſius conuerſationem deuitent. etenim ſuſpicionem de ſe præbet malum tanquam ſit contagioſum. Atque ego ſanè malum eſſe affirmo cum ipſis conuerſari:inquinatur enim aer quem inſpirando adtrahimus, ex vlcerũ fœtore & ex vitiata ſpiritus exhalatione. Cæterùm affectio ipſa non ſolùm ob id grauis eſt quòd indiſſolubilem ferè habeat ſtructuram & apparatum,ſed quòd principia generationis eius fermè ſint ignota,quum enim circa ſuperficiem iam veſtigia eius apparent, tunc non gignitur ſed perficitur,intus à viſceribus initio facto, & progreſſu vſque ad cutem dilatato: quare non abſimile eſt tumentes eminentias etiam in internis oboriri. Apprehenduntur autem hac affectione viri magis quàm fœminæ: atque inter illos magis qui craſſum & viſcoſum ac atra bile redundantem ſanguinem habent, & qui pituitam multam ſalſam aut acidam gignunt: amplius verò & qui victu craſſo & ægrè concoctili vtuntur, & qui in otio degunt: non minus verò iis & qui multis exercitiis inordinatè vtuntur,& per hoc ſanguinem inſpiſſant:itémque ii qui cibos aſſiduè in ventre corrumpunt:quod verò ad ætatem attinet,pueri & iuuenes, maximè quo tempore pubeſcere incipiunt. Regio verò huius mali inductrix eſt, tum quæ valde calida eſt, tum quæ vehementer frigida eſt.Et altera quidem ob id quòd ſanguinem adaſſet: altera,quòd frigore ſuo eundem congelet, & perſpirationes prohibeat,ac inſitum calorem ſuffocet. Conſequitur eos qui obnoxii futuri ſunt malo,ſegnities, ſpiratio tarda,ſpirandi difficultas,motus difficilis,aſſidua conſtrictio alui, vrinarum veluti ſunt iumentorum lotia excretio,reſpiratio grauis & fœtida,ructus continui,qui etiam ipſis ægris aliquid moleſtiæ addunt, appetitus non obtuſi quidem neque inflammati,impetus in venerem intenſus.Iam verò vbi ad cutem progreſſum fuerit malũ, malæ primùm craſſiores fiunt & mentum:deinde rubeſcunt, non florido ſed liuido rubore.Et ſub lingua venulæ varicoſæ fiunt ac nigreſcunt:quod ſignum eſt etiam viſcera ipſa in ſimili conſtitutione eſſe,eiuſmodi planè qualis in porcis quibuſdam circa interna videtur,quæ grandinis nomine inſignitur. Quandoque verò & per omne corpus eminentiæ apparent, & præſertim iuxta ſummam frontem ac mẽtum. Corpus præterea ipſorum magnum eſſe videtur, & cuiuſdam intolerabilis grauitatis ſenſus eis adeſt: vnde neque potu neque cibo admodum ſuauiter delectantur. Puſillanimes fiunt ad omnia, neque præ vitæ amore vitam relinquere & cõtemnere poſſunt,neque affectionem ipſam generoſo animo perferre: verùm veluti ſeipſos condemnantes ſe occultant,& notos homines vitant.Quidam porrò ex eis, ad modum eorum qui ſuffocantur aut ſtrangulantur,maximè circa ſomnos,afficiuntur. Quemadmodum igitur perfectè à malo eiúſque diuturnitate victis fruſtra manum admouemus, ita & abſtinere ab iis qui iam affectione corripi & tentari videntur, planè deſperantium hominum eſt & malignorum.Humanum enim & plenum beneuolentiæ ſignum eſt, in extremis etiam malis vſque ad experimentum procedere, ad difficultatem affectionis compeſcendam.

Cura elephantiaſi affectorum, Cap. CXXI.

QVum igitur quædam ex prædictis ſigna affectionis apparuerint,citra dilationem ſanguis auferatur particulatim ex vtroque cubito. reuiuiſcit enim inde aliquo modo inſitus calor, vt ſenſibiliter corpus ipſum alleuetur. habendus tamen eſt modus in euacuãdo: in multo enim inutili & vitiato ſanguine,parũ quiddã genuini ſanguinis ineſt.Poſt ſanguinis autẽ detractionẽ,paucis dieb9 interpoſitis aluus infernè ſubducatur. & primùm quidẽ colocynthidis pulte vtendum eſt, ex qua catapotia XVIII. nucum Ponticarum magnitudine exhibeãtur. eius autem apparatus prædictus eſt in coxendicum morbi tractatu. Sequẽti deinde die duodecim catapotia præbeantur: ſi verò ea accipere recuſarit, per hieram noſtram purgato. mirabiliter autem eis conducit per menſem ſemel data.

Poſt dies autem aliquot, ſero lactis ſciſſi vtendum, ex eóque non minus tribus heminis, neque vltra quinque accipiendum. ſit autem lac aſininum, ſi haberi poteſt,

ex quo

ex quo ferum ipfum fumitur. Admifcendum eft etiam ipfi veratrũ trium obolorum pondere,& fcammoniæ fcrupulus I. ita vt hæc ipfa cum modico fero ieiunis præbeamus,atque deinde ipfum ferum paulatim per fe exhibeamus. hac enim purgatione frequenter vtendum effe cẽfeo. Omnino nanque conandum eft vt omnem corporis mifcellam ab affectione occupatam liquefaciamus,aliãmque quandam veluti ex integro regeneremus. Idipfum verò fiet fi per interualla opportunè purgationes adhibeãtur,& cibi apponantur qui facilè concoqui, & per corpus diftribui poffint. Poft quorum acceptionem vomitus à cibo fiãt,deinde etiam à raphanis à ieiunis:poftea ad veratrum perueniendũ: ac primùm quidem decoctum veratri exhibendum eft: deinde & bulbos ipfius contufos, & ad finem virgas optimas ex eo præbebimus. id verò quomodo fieri debeat,iam antea diligẽtiffimè traditum eft in tertio huius tractationis Sermone. poft hæc autem virium refocillatrice diæta vtendũ. Ad os vẽtris & vtrinque ad vifcera cucurbita inanis affigatur. Et primo quidẽ circuitu auxiliorum hoc modo perfecto, rurfus ad principium reflectendum eft. Et venæ quidem fectio vitetur: ab hiera verò principium purgandi fumatur, & reliqua confequenter facienda velut prædictum eft,ter & quater in anno eodem ductu repetito. Maligna enim & difficulter cedens affectio eft: quapropter plurima cura opus eft ne in peius euadat.

De iis qui caftrantur. Cap. CXXII.

Nouimus quofdam audaciores qui fibiipfis teftes ferro refecarunt:caftratis enim non in peius malum ipfum procedet. Neque enim temere reperias,inquit Archigenes,vllum aliquem caftratum elephantiafi laborantem, neque item facilè mulierem: quare etiam quidam ex cõfidẽtioribus medicis, manum admouerũt,& quotquot fanè ex eis ex fectione periculũ euaferunt,per confequẽtis curationis vfum perfectè ab hac maligna affectione liberati funt. Noui etiã quendã qui valde correptus effe exiftimabatur, à tali quopiam pharmaco curatum: Aceti optimi,& cedriæ,fingul.cyamum I.fucci brafficæ cyamum I. commifceto,& ieiunis manè præbeto. deinde ad vefperam ordeaceum panem modicũ exhibeto cum quopiam volucrium leuiorum, & per folum hoc, maximum curationis fperato fucceffum. Vtere autem ipfo per annum,femel in hebdomade ex eo præbens:quandoque tamen bis: quanquam ad vfum eius affuefactis etiam rigidius procedendum fit,nimirum ad duplam pharmaci menfuram. Quum verò & ad comitialem morbum præclarè faciat ,eo fanè & ad ipfum vtor, & præ omnib' aliis eius profectum laudo. Facit & brafficæ decoctum quotidie potatum,quum ex cedria pharmacum non datur. Multi etiam fideritin herbam laudant. datur autem foliorum eius aridorum drachma vna,ex vino auftero. Noui & trifolium herbam bitumen olentem probè huc facientem. datur autem & ipfa drachmæ pondere trita ex vini cyatho vno,aceti vno,mellis vno. Eboris etiam & cornu ceruini ramenta cochlearii menfura fæpe ad prædictam menfuram admifcentur. nam & per feipfum vnumquodque eorum potatum vtiliffimum exiftit. In regione Indorum elephantiafi affectos, affiduè per fedem eluere per vrinæ afininæ infufionem heminæ menfura calefactæ confueuerunt. Crocodilum item terreftrem accipiũt, eiúfque extremas partes amputant, ac interiora proiectant, deinde fermento obuolutum affant: deinde ablato fermẽto,& fcabritie eius derafa, carnis ipfius drach.I. quotidie bibendam præbent. & magnum fanè teftimonium de hoc remedio præbent. Præclarè autem fuccus Cyrenaicus facit, erui magnitudine deuoratus. fimul enim vt acceptus eft,per omne corpus diffufus vehitur. Afelli item fub aquario vafe ftabulantes, qui & millepedæ appellantur, quinq; aut fex numero cũ hydromelitis cyathis III.triti potati præter opinionem tum his tum fufpitiofis,& omnibus fuffocatione apprehenfis auxiliantur. Multæ commoditatis eft & fquillæ femen trium obolorũ pondere in cyatho mellis femicocti delinctum. afperam enim arteriam à pituita repurgat, & coarctationem viarum vocis probè dilatat. Similiter autem & paftillorum

A fquilliticorũ , qui in theriaces confectionem coniiciuntur,drach. I. exhibetur cũ vino auftero meraco trita. ex calida autem datur. Theriaca porrò ex viperis Andromachi cõpendium totius medicationis exiftit, fi poft purgationes,per modica interualla præbeatur.

De viperarum efu,& de pruritibus,Archigenis,
Cap. CXXIII.

Mirabile elephantiafis remedium,viperarum efus exiftit:eas verò hoc modo apparatas edere oportet. primùm quidem amputato capite & cauda, & detracta pelle,exemptifque interioribus vifceribus omnibus,caro
B aqua pura bis ac ter lota,in olla inftar anguillarum coquitur,aqua quidem fufficiente affufa, & oleo modico cum anetho & porro. poft fufficientem deinde cocturam,iufculum moderato fale cõdiatur,atque ita ægro in fole defidenti exhibeatur:capite tamen probè velato. Neque verò femel tantùm aut bis viperas edere fatis eft , fed fæpe id fiat,quum extra periculum fit,& infuper commoditatem adferat. Sint autem viperæ recẽns captæ,& ex humectioribus locis accipiantur. nam quæ iuxta mare degũt,
C vehementer fiticulofæ exiftunt. Vtimur & ad ipfos falibus theriacis eos quotidie pro liquamentis ad intinctus exhibentes vnà cum obfoniis. fũntque tum fapore, tum odore gratiffimi. Quin & ex betonica antidotus ad podagricos præfcripta vtiliter purgans, etiã his commodè exhibetur. Et vt in vniuerfum dicam, propter infidentes ipfis fuffocationes, etiam ea quæ orthopnoicis præbentur,his vtilia funt,vtpote quæ craffos humores non modò in thorace , fed & in toto corpore contentos fecant & diducunt. At verò ob id quod ferinus eft humor, ea
D quæ lumbricos enecant & expellũt etiam his danda funt. Forinfecus porrò cuti pfilothrum affiduè per modica interualla in balneo adhibendum eft, oculis probè commu nitis nequid ex pfilothro in ipfos dilapfum eos lædat. Commodè item facies ipfa ex eo illinitur, vtpote quæ maximè ab affectione fit correpta. multo etiam tempore in eius vfu perfeuerandum eft, donec cutis ipfa rubefiat, non tamen exulceretur. quapropter ex ptifanæ fucco pfilothrum apparetur. Vrfinus autem maximè aut vulpinus adeps,vel fi hi haberi non poffint, taurinus cum farmen-
E titio cinere emollitus, & cum lixiuio coctus,probè attenuat eminentes tumores. hoc enim modo etiam fapo præparatur,quem in vfum conuertere oportet fi vrfinus aut vulpinus adeps non adfit. Bona eft & portulaca cum aceto trita , & femperuiuum minus quod Romani illecebram vocant, & Mercurialis decoctum tum per fe, tum cum aridis quibufdam mixtum, & fici fylueftris folia arida & contufa & cribrata cum aceto illita,& in balneo affricta, optimè facit & decoctum ipforum. & betæ & ocymo cum aceto tritis aut coactis dignam lau-
F dem tribues fi per eorum attritum fueris deterfus. Myrobalanus item cum aceto præftat : probè auxiliatur & alumen cum fale, & fandaracha æquis partibus in vino & oleo,maximè lentifcino, aut fi non adfit, rofaceo tritis. Aridum quoque infpergimen ad alphos fiue vitiliginem à nobis compofitum,liberaliter extergit & repurgat. Eft autem hoc. Alcyoniũ,nitrum,fulphur viuum,myrti folia & ,fici agreftis folia ficca, fingula pari mẽfura contũdito, & cribrato: deinde cum aceto trita oblinito,& in balneo affricato. Cõuenit & alcyoniũ affatum cum aceto tritum
G & affrictum:teftæ item oftreorum omnium vftæ & cum pari melle ac modico aceto tritæ. Et aceti fæce arida vfta cum fulphure trita in exudatorio loco commodè vteris. Amygdalino autem oleo inũgito, atque hoc modo corpus forinfecus illinito. Oribafii fmegma ad elephantiafin. Pumicis,teftæ fepiæ, nitri affati, gallæ,cimoliæ,cuiufque fextantem, gummi vnciam vnam, arida affrica. Aliud optimum fmegma. Nitri affati,pumicis vfti,teftæ fæpiæ vftæ,gallæ, cimoliæ, cuiufque fextãtem,gummi vnc. I. arido vtere in balneo aut lauacro,
H & aqua marina ablue. Aliud efficax. Spumæ nitri albæ drachmas viginti,cimoliæ drach. XII. melãthii dr. II. radicis bryoniæ drach. II. alcyonii drachm. VI. fulphuris viui drach. IIII. radicis chamæleontis albi ficcæ drach. quatuor, trita in balneo infpergito & affricato. Alind,

ſmegma. Ad omnem corporis pruritum & humoris atræ bilis fluxionem celebre. Veratri albi vnc. I. veratri nigri vnc. I. baccarum lauri ſextantem, ceruſſæ, pumicis vſti, teſtarum ſepiæ vſtarum, pompholygis, rutæ viridis, ſing. trientem, ſulphuris viui beſſem, ſpumæ nitri albæ beſſem, mellis beſſem, aloes quæ in vtriculis afferri ſolet, beſſem, aceti quantum ſatis. vtere in balneo. Remedium ad pſoras, Archigenis. Magni nominis eſt, & ad elephãtiaſi laborantes, id quod ad pſoram feram à nobis priuatim eſt apparatum. Idipſum hoc modo habet: Rumicis ſatiui, & rumicum acutorum radicũ faſciculos manipulares duos in aceto coquito. deinde in mortario tuſis, ac poſtea etiam in pila tritis, acetum paulatim inſtillato id ipſum in quo decoctæ ſunt radices, aut etiam aliud. atque deinde hæc ipſis infarcito. Nitri drach. XLVIII. ſulphuris viui drach. XXV. thuris drach. XV. Omnia ad ſtrigmẽti craſſitiem reducta vnito, ac æſtate quidẽ ad ſolẽ ſæpe illinito: hyeme verò in balneo donec exudarint. Apparatur autem à nobis pharmacum ad elephantiaſin ſummè congruum huiuſcemodi. Rumicis ſatiui & rumicis acuti radicum faſciculos manipulares duos in aceto coquito, tundito, ac terito, vt prædictum eſt. deinde hæc quamtenuiſſimè trita eis infarcito: Alcyonii lib. I. ſulphuris viui lib. I. ſpumæ nitri beſſem, teſtarum cochlearum vſtarum trientem, radicis chamæleontis nigri ſextantem. Omnia ſimul conteruntur, donec ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem redigantur: & illinuntur æſtate quidem ad ſolem ſæpe: hyeme verò in balneo, donec exudent.

Illitiones ad tumentes corporis eminentias, Cap. CXXIIII.

ILlinantur autem tumores in cute efferati & inflammati, ex glaucii ſucco, aut polii aut lycii, aut hypociſthidis, aut aloes, & ſimilibus ſuccis, aut alicæ vel erui farina cum plantaginis, aut polygoni, aut perdicii, aut portulacæ, aut braſſicæ ſucco diluta. Quòd ſi cataplaſmatis opus habeant loci inflammati, cum alica cruda polygoni aut plantaginis, aut marrubii ſucco admixto, cõtegantur. Poſtquam verò inflammationes mitigatæ & laxatæ remiſerint, herbæ ſerapiadis triteſticularis viridis folia tenera aut ſemina probè terito, & ægrum ad ſolem calidum locatum, ad horas duas defricato, atque vbi prodierit ſudor, vinum meracum vetus odoratum bibendum præbeto, rurſuſque herbam ipſam affricato. deinde ipſum in aqua marina abluito, & hoc quotidie per dies aliquot facito, & reperies ad ſanitatem conſequendam ſucceſſum. Optima eſt & hæc illitio Critonis. Ad tumentes eminentias, & ad faciei pruritus, ac principium elephantiaſis. Gummi albi, ſpumæ nitri, thuris, ſulphuris viui, ſingulorum par pondus in aceto diſſoluito, & ex probè penitus contritis paſtillos formato, eóſque in vmbra reſiccato. vſus verò tempore poſtulante, aceto dilutos illinito. Vbi autem exaruerint, ſubſcripta confectione defricato: eſt autem hæc. Saponis libram vnam, ammoniaci thymiamatis libram vnam, thuris quadrantem, ſpumæ nitri albæ quadrantem, maſtiches quadrantem. Ammoniacum cum aqua prius tritum, & ſapone ei adiecto, in figulino vaſe coquito, duob' ſextariis aquæ affuſis: atque, vbi diſſolutus fuerit, thus, maſtichen, ſpumam nitri, vnumquodque per ſe tenuiſſimè tritum & vnitum adiicito. deinde in mortarium tranſlata & diligenter tuſa, in vitreum vas reponito, ac vtitor. Optimè faciunt & hæc ad tumores non inflammatos illita: Ammoniacum thymiama ex aceto, aut marrubii ſuccus & thus eodem modo, & verbenaca recta, & fel capræ aut hirci, & flos æris cum melle, & caninum ſtercus cum aqua, & aloe cum thure ex aceto mulſo potata & illita. Vtiliter illinitur & dictamni ſuccus melle cocto & cedria permixtus, & ſulphur viuum cum liquida pice, aut ſeſamum, aut amygdalæ amaræ, aut chamæleontis nigri radix ſimiliter cum liquida pice, & alcyonium cum cedria. Efficaciſſima verò eſt cedria cũ phocæ adipe aut etiam vrſino illita, ita vt ſimul eliquatis ſulphur viuum infarciatur. Valde efficax & hoc eſt, ſi alumen liquidũ linteolo illigatum & vſtum, deinde cum aceto acerrimo, &

A braſſicæ, aut ocymi ſucco tritum, illiniri præceperis. Aliud. Thuris, aluminis ſciſſi, cuiuſque ſextantem, ſulphuris viui, ramentorum plumbi, cuiuſque quantum ſatis eſt, vnito, & leuiter illinito, eminentiis ex pumice præfricatis. Aliud. Ammoniacum thymiama, & ſulphur viuum, & columbæ ſtercus, & vitrum tenuiſſimè tritum, in aqua, aut vino, aut aceto terito, & prout commodum æſtimaueris illinito. Aliud valde efficax. Cedriæ ſeſquilibram, aceti lib. II. foliorum cupreſſi lib. I. folia tuſa ad biduum in aceto macerato: deinde excolato
B aceto, cypariſſum probè terito, eique cedriam adiicito ac vnito. & cum vulturis pennis, ægro in ſole locato, illinito. Aliud. Efficaciſſima eſt & hæc illitio. Auripigmenti drach. ſex, thuris drachm. octo, coſti drachmas duas, calcis drachm. quatuor, baccarum lauri ſextantem, cedriæ drachmas IIII. omnia teruntur, & cum foliorum populi albæ arboris decocto in coquendo inſpiſſato illinuntur.

Aliud, ad faciei eminentes tumores præcipuè conducens.

Maſtiches vnc. I. myrrhæ drach. IIII. ſulphuris viui drachmas IIII. olei omphacini quantum ſufficit, vtere. Mira-
C biliter autem prodeſt ad faciei tumentes eminentias, ex Mileſia herba remedium. Tunduntur autem folia herbæ viridia cum axungia veteri, & imponuntur. Et rubefiunt ſanè inde plurimùm partes quibus impoſita ſunt: contrahuntur autem facilè, pane impoſito, aut cerato ex oleo amygdalino, rurſúſque in naturalem ſuum colorem reſtituuntur. Poſtquam verò exæquatæ fuerint eminentiæ, illitionem talem parato: Thuris vnc. I. gũmi albi vnc. I. cimoliæ trientem. vino veteri aut aceto trita illini. Emplaſtrum, quod & ipſum ad maiores & liuentes emi-
D nentias facit, inquit Archigenes. Terebinthinæ drach. X. radicis ariſtolochiæ drach. IIII. radicis capparis, veratri albi, ſulphuris viui, lapidis pyritæ, cuiuſq; dr. II. thuris dr. I. terebinthinã liquefacito, & ab igne ablatæ reliqua tenuiſſimè trita infarcito. Optimè facit & Andronis paſtillus & Muſæ paſtillus ſimiliter illitus vterque. Maiores porrò tumores etiã emplaſtro aliquo diſcuſſorio cõtegantur. Efficaciter eis auxiliatur emplaſtrũ ex aſellis ad meliceridas vlcera mellei humoris & ſtrumas deſcriptum. Magis propriè autem hoc conuenit: Olei cicini lib. I. ſpumæ argenti drachm. C. picis crudæ heminam I. ad lentum ignem
E aſſiduè agitando coquito: atque vbi coacta fuerint, ab igne ablatis chamæleontis nigri radicem tenuiſſimè tritam drachm. X. pondere inſpergito, & ex tithymali ſucco parum. Aliud. Ceram & viſcum cum modico myrteo oleo liquefacito, & diphrygis triti quod ſatis eſt inſpergito, ac vtitor. Aliud. Radicis panacis dr. IIII. nitri dr. V. calcis dr. I. ceræ drachm. II. adipis vrſini ſextantem. liquefacta aridis affundito, & miſceto. Cæterùm nigras eminentias aut valde liuidas, cum ſcalpello leuibus vul-
F nuſculis impactis incidito: deinde ſplenio cruentis vulneribus deſtinato, & quod inflãmationem arcere poteſt, integito. eius generis eſt emplaſtrum Barbarum appellatũ. aut ſalem tenuiſſimè tritum oleo ſubactum, & lanis ſuccidis exceptum imponito: & poſtea radicem maluæ teneram cataplaſmatis vice adhibeto. aut cerato ex diphryge cicatricem inducente vtitor. Audẽdũ autẽ in fortioribus corporibus, præſertim vbi prius corpori robur addideris, etiam excoriatorium ad impetiginem ferã deſcriptum illinire, citra tamen cantharidum admixtionẽ
G apparatum. quod vbi factum fuerit, & bullæ eruperint, eas viridi Epigoni emplaſtro quod Iſis à quibuſdam appellatur integito, & per balneas curato, & tunc lac potandum præbeto. Vlcerationes autem obortas, cerato ex diphryge cicatricem obducente, aut melino cerato ex vino apparato, ſanabis. facit idẽ & ex pompholyge ceratũ, & quod ex cadmia apparatum appellatur. Quòd ſi curationem difficulter accipiant, velut chironia vlcera tractato: ſi verò paſcẽdo proſerpant vlcera, Corace paſtillo ex aceto mulſo apparato vtitor, aut paſtillo Andronis. Aliud ad
H viriliginem quæ leuce dicitur, & ad pſoras. Calx in vino aut roſaceo fermentata cum aqua illinitur, & poſt hoc ceratum roſaceum adhibetur. Aliud celebre ad elephãtiaſin. Atramenti ſutorii partes IIII. aluminis ſciſſi madefacti partes ſex, luto fuſco ſubigito, & ægro nudato

ac præfoto,corpus eius illinito. deinde lauato, ac rursus eodem modo foueto,illinito,ac abluito. quod vbi ter feceris,cutem rosaceo inungito, ægrúmque per totam noctem contegito,& reperies sanum. Aliud ad elephantiasi affectos,carcinomata,podagrã,articularem morbum, strumas, condylomata & cõuulsiones neruorum. Vulturis cerebrum vnà cum capitis ossiculis & reliquis carnibus capitis accipito,& in vino dulci coquito,atque excolata quidem illa proiicito:cum iusculo verò ipso,euphorbii,croci,atramenti Indici,piperis albi,castorei,myrrhæ, cuiusque sextãtem coquito,& foliorum rubi, seminis satyrii, cuiusque quadrantem, picis quadrantem, succi mandragoræ, cedriæ, cuiusque vnciam vnam, fel tauri aut capræ integrum,vermes ex lignis putrescentibus & marcidis numero III. addito.hæc sanè omnia in vini dulcis sextariis nouẽ simul coquito. hoc iuramento adstrictus accepi,ne cuipiam reuelarẽ. Hic apparatus ad illitionem,in nouem dies sufficit, & eminentias ipsas exterit. cæterùm cum penna vulturis etiam illinatur. Aliud ad elephantiasin, abscessus,condylomata, strumas,eminentias corporis,tubercula,pingue quiddã in se collectũ habẽtia,*Græcis* inde steatomata appellata,vnguium abscessus paronychias vocatos,& gutturis tumores qui bronchocelæ appellãtur:ad omnes item malignas eminentias quacunque corporis parte,multo experimento cognitum. Vulturem viuum accipito,eúmque in vini dulcis aut sapæ sextariis nouem aut sex suffocato. aut vulturinũ gallũ eodem modo tractato, & à vespera vsque ad matutinum ad vitis ligna coquito. Cæterùm ægrum tenui victu connutrito,sæpe etiam inediam perferre iubeto, & per subscriptum purgatiuum medicamentum purgato, pérque dies septem ex marina aqua lauato. Postquam verò vultur coctus fuerit ac excolatus, ossa ipsius contrita cum ægri sudore, præsertim qui à sole prolectus est, cani edenda proiicito:massas verò septem inde formatas cani dato. Vulturem autem ipsum per triduum à vespere vsque ad matutinum tempus, ne ab aurora conspiciatur, coquito,atque id similiter tertia die facito,probéque cõtectum omni die manè in domo tenebricosa reponito. Atque vbi tandẽ ita percoctum ac excolatum habueris, ad iusculum in nocte,minimè verò in die,sequẽtia addito:Salis fossilis,algæ siue fuci marini in petris condensati trientem,(alii vnciam vnam habent)galbani,opopanacis, cuiusque sextãtem,colophoniæ, picis, cuiusque quadrantem,euphorbii,castorei,sanguinis capræ,cuiusq; trientem,ammoniaci thymiamatis,myrrhæ glutinis aceto dissoluti,picis liquidæ,singulorum sescuncem,rutæ syluestris ramulos septem,catanancæ herbæ scrupulos tres, amianti scrup.I.polypathii herbæ quæ per contrariam affectionem luna desinente auxiliatur, lapidis gagatæ, cedriæ,sing.quadrantem,bituminis Iudaici sextarium vnũ, artemisiæ herbæ, chamæleõtis herbæ,cuiusque sextantẽ. Hæc omnia cũ iusculo vt dictum est apparato, probè trita committito & vnito.Cæterùm vulturem primùm vnà cum pennis vsque ad pedes excoriato,atque ita in sapam coniectum suffocato. Pellem autem ipsam cum pennis myrrha conditam,& in fumum suspensam exsiccari sinito: pedes verò in oleo coquito,& cum oleo podagricos, per vulturis etiam pennam,illinito.Neruos verò ad pedes podagrici pro amuleto appendito, & ab affectione eum liberabis, Porrò purgatiuum cuius mentionem feci,hocce est: Aloes vnciæ dimidium,gari, aceti,parem mensuram:vnito,& octauam sextarii partem bibendam præbeto. Ad condylomata in facie elephantiasi affectorum. Thus cum vino austero tritum pinnulis illinito. Illitio alia optima ad elephantiasi laborantes.facit & ad pruritus. Gummi,gallarum,singulorum drachmas decem, pumicis drachmas viginti contundito & cribrato, ac vtitor vt optimo. Aliud etiam ad lepram. Veratri nigri, gummi,cuiusque quadrantem, spumæ ptisanæ quantum sufficit, coniice in ollam,& coque donec succulenta fiãt, ac tritis vtere.

Diæta elephantiasi correptorum,
Cap. CXXV.

A DIæta elephanticorum talis sit:A somno membra eorum plurimùm & leniter manibus contrectentur: deinde aluus consueta recrementa deponat, & posthæc ipse æger sub diuo aut in porticu deambulet, mollibus calceamentis subligatis, conficiátque deambulando vsque ad stadia triginta. Deinde cataplasma ei imponatur primùm ex pane,aut faba cocta, aut ptisana, aut aliquo consimili illinatur:verùm ad vnumquodque prædictorum citrii acidi succus admisceatur,si haberi possit: aut si desit,peponum aqua. & post modicum interstitiũ
B aqua pura largè abluatur. Postea cerato rosaceo liquidiore facies superne leuiter illinatur. Deinde vbi gestationis genere aliquo fuerit vectus,rursus deambulet cõcitatiore gressu.Postea verò potione aliqua ex prædictis accepta quotidiano alicui & cõsueto muneri vacet. Circa quartã autem horam cõcitatiore gymnasio exerceatur,& deterso sudore,vrsino aut vulpino adipe illinatur:qui si non adsint,caprinus,aut taurinus,aut equinus, aut aliquis ex volucrum genere,aut butyrum recens sumatur. Deinde cũ fœnigræci aut ptisanæ succo, qui parum ammoniaci cũ
C aceto liquefacti admixtum habeat,perfundatur,atque ita lauacro quodam præscripto vtatur. nocitum est enim affectioni siquis nõ lauet. Per interualla autem psilothro, vt dictũ est,defricetur: & quodã ex prædictis smegmate quotidie expurgetur.Commoda sunt etiam arida fomẽta,& post sufficientem ex dictorum vsu exudationem, natationes in mari, aut in sulphurulentis & aluminosis aquis,non extremè frigidis, quales sunt aquæ, Albulæ in Italia vocatæ. quòd si tales non adsint, frigidæ lauacrò assiduè vtatur,raróque balneum petat, nisi psilothri gra-
D tia,aut aliqua altera vrgente necessitate cogatur. Si verò quis ad frigidæ lauacrum cunctantior sit, eum in balnei aere plurima aqua frigida perfundi commodius erit. Præstat item folium ex decocto aliquo eorum quæ adstringũt apparare:plantaginis præsertim,aut rumicis,aut perdicii. quanquam efficacius omnino censeatur betæ decoctum,cui sanè & ex aceto parum est affundendum. Extergatur etiam(veluti prædictum est) in balneis cum quopiam prædictorum smegmatũ, & cum myrobalano assiduè ex aceto.Quibus deinde ablutis,ad acrimoniæ &
E mordacitatis curationem oleo lentiscino cum aceto & vino austero conquassato, aut ex oleo myrteo & pari vino conquassatis illinatur. Licet tamen aliquando parum ammoniaci, aut alumen rotundum in vino conterere. optimum est & butyrum recèns illitum.Post lotionem & extersionem per tenera linteola, ad horæ dimidiũ quiescat:deinde aqua tepida hausta spontè vomat:aut si id facere nequeat, per immissionem digitorum. Postea modico interuallo temporis interposito, vinum absinthites aut origanites bibat,nõ infra heminæ mensuram, & pau
F lo pòst cibus ei apponatur. A vino in posterum omnino abstineat,passóque & vino mulso, ab omnique cibo difficulter concoctili: & maximè à frigidæ potu. Cæterùm cibi,tẽpore purgationum,qui facilè secerni queãt,sumãtur.Panis hordeaceus,aut triticeus recens calidus.Ex oleribus,beta, & porrũ capitatum duabus aquis edulcatum: lactucáque & capparis ex aceto mulso.Ex mari verò herinacei recentes, ostrea, pelorides, pectunculi, tellinæ cum beta coctæ,& salsamentum vetus ex aceto mulso. Vbi verò post purgationes refocillare, & vires restaurare velimus,acria auferenda sunt,præter condimenta,quorum vt
G vrinam cientium vsus commodus est. Exhibendus est autem panis optimè præparatus, oua sorbilia, alica lota, & lac cum melle:omnia tamen cum pane.Ex oleribus, malua,rumex,sisarum,lactuca,seris,fœniculum,ficus coctæ:à quorum acceptione parum aquæ calidæ bibat,in qua decocta sint quæ vrinam moderatè cient. De cætero verò abstineat vt ne potet vsque ad cœnam. Bis enim cibum capere præstat quàm semel se explere: nam (vt dixi) etiam prandium ipsum simplicissimè paretur: cœ-
H nam magis variã concedo. In cœnam etiam duæ tertiæ panis partes referuentur. Præbeatur item in ea piscis molli carne,non graueolens, coctus, simplici iusculo apparatus:& ex auiculis montanis extremæ partes & vẽtres:

ex pedeſtribus, hœdorum carnes, & leporinæ & dorcadum. Pro condimento & embammate ad intinctus, acetum ſquilliticum, & ſales ſquillitici commodi ſunt. Ex leguminibus, ptiſana vtiliſſima cenſetur. danda tamen & per interualla oryza, porro in coctūram eius addito. Ex fructibus conueniunt, ficus electæ, vua arefacta, pirum coctum in aqua mulſa, ſimiliter & cotonea: vnumquodque certo pro coniectura modo. à reliquis fructibus omnino abſtineant. Ex dulciariis mellitis, placentam dato ex amygdalis modicè toſtis, & paucis pineis nucleis, & cnici ſemine contuſo & cribrato, ac modico pipere apparatam. Ex bellariis, parum ex caricis aridis concedito, & vuas paſſas pingues, amygdala toſta, piſtacia, & terebinthos toſtos, & cicer toſtum, cnico cum eis torrefacto & muria adſtillata. In potu, aqua calida eis omnino conuenientior eſt. ſed viribus reſtaurandis vinum album & tenue, ac non valde vetus in cœna poſt cibos detur: quamminimum tamen potent, in ſitis tantùm expletionem. Reliquæ potiones ex vino & melle confectæ, propomata *Græcè* peculiariter appellatæ, vitandæ. Acetum autē mulſum non incommodè exhibetur tum ieiunis tum inter cibos, ſi ſtomachus tolerare poſſit. Somnus porrò diurnus nociuus elephanticis eſt: nocturnus autem aptiſſimus. Poſt longum à cœna interſtitium, deambulatio lenta ac ſenſim facta commoda eſt, quò cibi eo melius deſcendant. matutinarum verò exercitationum ſint ſtudioſi. Coitus affectioni infeſtiſſimus eſt. etenim non reperias vllum aliquem temere, qui exectus ab elephantiaſi apprehendatur, neque etiam facilè mulierem. fortè ob id quòd vtili ac bono humore ſeminis emiſſio prodeat, aut quòd largior generatio ipſius in ſeminariis locis ob materiæ ſpiſſitudinem contingat. multo itaque ſemine elephantiaſi correpti abundant. Nō tamē abſurdū fuerit puerorū gignendorū gratia per rariora interualla coire: neq; enim intotum contagioſæ ſucceſſiones ipſius affectionis in omnibus fiunt. præſertim ſiquis optimè diſpoſitus, ad venerem incitetur. Quòd ſi ſuccedat curatio, etiā ad quotidiana vitæ munia obeunda demittantur, & longis peregrinationibus ſanitati vberius conſulant: ſi verò nō ſuccedat, procul à mari & vrbibus ſegregentur.

De pruritu, Archigenis, Cap. CXXVI.

IN omnibus pruritibus, venæ ſectione vtendū eſt: ſi iuuenes ſint, & multo ſanguine redundent qui ex eo laborant, & nihil aliud impediat eam admittere. particulatim autem & paulatim eum detrahere oportet, & quādoque ſequenti die ſectione repetita rurſus auferre. deinde reſtauratis viribus, per purgatiuum pharmacū aluus ſubducatur. Lauandi ſunt omnino quidem ieiuni, quandoque tamen vbi parum quiddam cibi acceperint. à concoctione autem ſecundario lauentur: ægrè enim humectari poteſt malum. Radenda etiam pilis obſita, & cum maluæ ſylueſtris aut ſatiuæ, aut betæ, aut fœnigræci, aut ſeſami, aut furfurum decocto repurgāda. Totum verò corpus ex farina fabacea, aut lupinorum, aut myrobalani conſpergatur. Quòd ſi diutius duret affectio, fomenta quidem & lotiones ex ſaluiæ, myricæ, mercurialis, origani, pulegii, baccarum lauri, radicum cucumeris agreſtis decocto adhibeantur: ex lixiuio item & muria acida. Corpus verò nitro tenuiſſimè trito conſpergatur, vini fæce vſta & arida adiecta. aut cū hac miſtura: Spumæ nitri albæ, ſulphuris viui, alcyonii vſti, ſingulorum æquales partes committe & inſperge. ſi verò intenſiorem vim eius facere velis, etiam veratrum album adde, eáque ſimul citra pinguium admixtionem corpori inſperge. Aliud bonum & mitius. Spumæ nitri libram vnam, thuris libram vnam, cimoliæ ſeſcuncem. Aliud. Atramenti ſutorii, thuris, ſulphuris viui, nitri, æquales ſingulorum partes in vino terito, & in prima balnei domo illinito: deinde lauato, & cum vino & oleo inungito: Aliud, ad pruritum totius corporis. Plumbaginis, ſpumæ argenti, nitri, cimoliæ, iridis, chamæleontis nigri radicis, pumicis, aluminis, ſulphuris viui, ſampſuchi, lapidis ſpecularis vſti, omnium æquales partes committito, ac vtitor in balneo. Aliud ſmegma ad pruritus. Nitri libram vnam,

A pumicis vſti libram vnā, ſpumæ nitri ſeſcuncem, oſtreorum vſtorum quadrantem, baccarum lauri, coſti, nardi Celticæ, ſingulorum ſextātem, cyperi vnc. I. folii malabathri quantum voles, odoris conciliandi gratia: contuſis & cribratis vtere in balneo. Aliud, faciens & ad pſoras.

Sulphuris, nitri, ſpumæ argenti, pumicis vſti, cumini, omnium parem modum ſume, & vtere. Inungendi ſunt & aceto ac oleo in quibus ſtaphis ſylueſtris ſit contrita, pulegii item ac thuris æquis partibus cum oleo & vino tritis. Frequentius verò cum cimolia in vino madefacta
B eos expurga, aut cochleas terreſtres vſtas & tritas cū melle adfrica. Optimum autem eſt & hoc in balneo: Mellis partes duas, aluminis liquidi partem vnam, coquito ad permutationem aliquantulam, ac vtitor primùm in ſole, deinde in prima balnei domo: atque vbi parum humectati fuerint, thus cum ſulphure viuo, & nitri, & gummi æquali pondere trita arida corporibus eorum inſpergito. Critonis, ad pruritum vehementiorem. Foliorum lauri viridium faſciculum, ſalis pinguis cyamum I. aceti ſextarium vnum, olei lib. III. Omnia ſimul coquito,
C atque vbi bis aut ter efferbuerint, ab igne auferto, & frigefieri ſinito: deinde oleum ſegregatum inungito. Aliud, ad ægrè tolerabiles pruritus. Fæcis vini vſtæ, nitri aſſati, cimoliæ, cuiuſque lib. I. ſtaphidis ſylueſtris quincūcem, iridis trientē, aceti ſextar. III. olei lētiſcini ſextar. II. arida cōtuſa & cribrata humidis excipito. Vſus eius eſt in ſole aut balneo. Aliud, Critonis. Radicis rumicis, fœnigræci, gūmi, ſing. drach. XII. ſulphuris viui, aluminis liquidi, cuiuſque drach. IIII. myrobalani, cimoliæ, fæcis vini vſtæ, cuiuſque drachm. ſedecim, aceti ſextarios duos,
D olei ſextarium vnum, committito, ac vtere vt dictum eſt. Efficax eſt & id quod ex rumicis radicibus ad elephantiaſin eſt præſcriptum. Probè facit etiam ad omnē pruritum, inquit, oleum in quo rhododaphne incocta ſit, illitum. Aliud, ad intolerabilem pruritum, & qui domari non poteſt. Cæterùm quum neque venæ ſectio, neque defricatio aliqua quicquam profuiſſet, quidam ex huius remedii vſu malum exuperarūt. Teſtudo terreſtris viua in oleo coquitur, & ex oleo corpus inungitur. Sedant & pruritus valde egregiè, mori folia arida trita
E affricta, & portulaca trita per ſe, & perdicium, & apium cum ſulphure viuo & ſale. Quum verò caliditas multa affuerit cum pruritu, ptiſanæ ſuccus commodiſſimus eſt, tum per ſe tum modico aceto admixto. Quòd ſi vehementer vrgeat afflictio, quædam ex prædictis ſmegmatis ad ptiſanæ ſuccum admiſceto. Vitādæ autem ſunt inſolationes, præſertim in æſtiuo ſole. Aqua autem marina, maximè frigida, conuenientiſſima eſt pruritui. quare tentandum eſt vt æger bis & ter in die probè perfrictus in ea natet: bis quidem ante prandium, ſemel ve-
F rò circa veſperam. Diæta boni ſucci & ventri commoda eligatur. & ſi aluus adſtricta ſit, catapotia ex aloe ſex numero in erui magnitudinē formata poſt cœnam præbe. Abſtineat æger ab omni acrium ciborum eſu, & ab omni ſalſo edulio, & à cunctis oleribus crudis. Ad ſcabioſos pruritus. Cæterùm ad pruritus ſcabie perplexos, lac ſciſſum aſſiduè adhibitū cōmodum eſt, & ſmegmata omnia prædicta vtiliter adhibētur. Priuatim autem hæc: Myrrham cum aceto & oleo tritam illinendā præbe donec exudent: ſinapi item & myrobalanum cum aceto &
G oleo eodem modo. Aliud. Spumæ nitri, alcyonii vſti, ſulphuris, ſing. æquales partes tritas & linteolo exceptas in oleo madefacito, & deinde ex arido accipito, locóſque donec erodātur defricato, atq; ita aqua abluito. Aliud.

Ammoniaci ſalis, nitri aſſati, ſulphuris viui, ſing. vnciam vnam, myrti aridæ ſextantem. vtere ſicco. Aliud celebre. Farina cicerum cum caprini ſtercoris pari modo vtitor. Aliud ad pſoras, pruritus, vitiligines, & impetigines. Bituminis, ſulphuris viui, thuris, buccinorum vſtorum, æquales partes cum aceto & melle tritas adhi-
H be. Optimè facit & pulegium cum mannæ puluiſculo ex oleo & vino illitum. Vnguentum ad pſoras. Hederæ folia tenerrima & modicum ſalem cum vino & oleo trita illinito. Aliud. Oleum amygdalinum vinúmque

ac butyrum conquaſſata illinito. Aliud. Aloes,ceruſſæ, ſpumæ argenti,ſyrici, plumbaginis, glaucii, recrementi argenti,ſaponis Conſtantini,ſingulorũ æquales partes,aceti & roſacei quantum ſatis eſt.vtere in balneo. Aliud valde celebre. Nuces rancidas quindecim,ſulphuris vi ui quadrantem,gari Pontici quãtum vſui fuerit. tritis vtere in balneo. Aliud. Perdicium herbam cum ſale & ſulphure affricato. Aliud experimento conſtans. Nuces rancidas quinquaginta,ſalis manus plenæ menſuram, ſulphuris viui vnc.I.tritis vtere in balneo,ad defricationem oleo non adhibito:atque vbi exudarit,ægrum in ſolium calida expletum demittito.indéq; egreſſũ,rurſus defricato, & ſtatim rurſus in ſoliũ demittito. Aliud præſens remediũ. Panis aridi,nucũ iuglandiũ rancidarũ,æquales partes,ſulphuris viui,paulo plꝰ quàm pro panis mẽſura:optimè terito,vino auſtero affuſo,donec ad ſtrigmẽ totũ ſpiſſitudinẽ redigãtur,& abſque oleo in balneo affricanda præbeto. Aliud. Saponis Gallici,nitri,pumicis, ſulphuris viui,perdicii herbæ, cuiuſq; vnc.I.adipis porcini recentis vnc.XVIII.carpobalſami drach.IIII.vtere in balneo. Vnguentum optimum ad pſoras. Picis ſeſcuncem,ceræ quadrantem & vnc.dimidium,ſpumæ nitri ſextãtem,ſulphuris viui ſextantem, olei myrtei quod ſatis eſt vt ad ſtrigmenti ſolidioris craſſitudinem redigatur. vtere in balneo. Aliud. Pyrethri drach.IIII.herbæ lanariæ dr.IIII.fœnigræci dr.VIII.cõtuſa & cribrata reponito. vſu verò expetente quantũ tribus digitis apprehendi poteſt accipito,& cum aceto acerrimo conquaſſato: dein de roſaceo ſufficienti addito,vnà cum ſmegmatis illinito. Aliud. Aluminis ſciſſilis,ſpumæ nitri,ſulphuris viui,cuiuſque ſextãt. ſtaphidis ſylueſtris ſeſcuncẽ. aceto & roſaceo diluta illinito. Aliud ad inueteratas pſoras.

Atramẽtũ ſutorium cum lacte & roſaceo tritum illini, quidam verò cum adipe ſuillo vtuntur. Aliud. Chalcitidis,miſyos,æquale pondus. tritis cum vino & roſaceo vtitor. Aliud. Nitrum aſſatum, ſulphur viuum,alumen vſtum, æquis partibus cum oleo circumlinito. Facit & cẽtaurea arida trita affricta,ſimiliter & chamæpitys. Aliud. Raphani ſuccum cũ ouo in balneo diligenter illinito,& in paucis diebus curabit ægrum. idem & rapi ſuccus cum ouo probè facit. Aliud ad pſoras. Spumæ argenti trientem,oua integra quinque,aceti lib.V.& dimi diam,olei myrtei ſextarium vnum:trita illini. Aliud ad pſoras ſanie fluentes & fœtidas. Mali Punicæ ramulos teneriores aut folia tuſa terito,aqua aut poſca, prout melius iudicaueris,affuſa illine aſſiduè, & miraberis. Aliud ad pſoras ægrè curabiles, & principium elephantiaſis. Serapiadis triteſticularis manus plenæ menſurã,radicis althææ tantũdẽ, hyoſcyami viridis tantundẽ,myrti viridis tãtundẽ, ſquillã vnã mediocris magnitudinis,aut paruas II. olei ſextar. tres,aceti ſextarios tres,ſpumæ argenti dodrantem, ceruſſæ trientem, croci ſeſquiunciam, candidum ouorum decem.Spumam argenti, ceruſſam, & crocum cum aceto terito: herbas verò cum oleo & reliquo aceto coquito, percolato, ac tritis affundito,& candida ouorum addito, vnito, vtitor. Ego verò & perdiciadem herbam adieci, & in magnis affectionibus etiam chamæleontem & roſmarinum herbam. Aliud ad pſoras,quo vſus ſum in elephantiaſis principio. Nitri,aluminis,ſulphuris viui,ceræ,cuiuſque ſextantem,picis trientem,olei in quo rhododaphnæ coctæ ſint,libr.I. Cæterùm ego ſulphuris viui ſeſcũcem cõieci,& pro arida pice liquidã indidi:& corpore ex his illito,vſque ad miraculum profeci. Verùm vbi iã ad cicatricẽ perducta eſſent vlcera,ſulphuris ſextantẽ,& picem aridam inieci. Ceratum ad pſoras, valde celebre. Colophoniæ vnc.I. ceræ vnc.I. emplaſtri ex ſuccis ſeſquiunciam; myrti quadrãtem. Vſu expetẽte, ſi quidem pſoræ fuerint aſperiores, ipſum vt habet adhibe: in exulceratis verò,roſaceo liquefacito, ac vtitor. Aliud quo in exulceratis pſoris per omnia vtimur. Ceræ ſextantem, picis aridæ ſextantem, emplaſtri ex ſuccis quadrantem, roſacei trientem:liquefacito,ac vtitor velut eo quod præter opinionem auxilietur. Cæterùm ſi diuturna ſit affectio, ſubſcriptis vteris. Epithema præclarum.facit & ad vlcera cicatricem difficulter recipien-

A tia. Æruginis vnciam vnam, atramenti ſutorii vnciam vnam,ceræ vnciam vnam,adipis porcini recentis ſextantem: liquefacta aridis committito & imponito, ac poſt triduum ſoluito:facta verò exulceratione, velut igne ambuſta curato. Aliud epithema. Sandarachæ vnciam vnam,ammoniaci vnciam vnam,terito, & terebinthina excipito vt emplaſtri accipiant formam,& præfricto loco,pellicula excepta,imponito,ac poſt dies quinque ſoluito. Vbi verò tectorium vlceri fuerit inductum, eodem

B pharmaco donec tectorium excidat,vtitor. Ad exulcerãtam autẽ cutem,iis quæ ambuſtis conueniunt vtendũ eſt: & maximè emplaſtro ex ordeo apparato.Porrò vbi in callum induruerit affectio, magiſque fuerit exacerbata, ſequentibus vtendum erit. Epithema ad pſoras in callum obduratas,& ad leproſas diſpoſitiones: pharmacum proſperè accõmodatum:nam & callos coercet,& ex profundo extirpat,& vlcerationes ad cicatricem perducit. ſolum enim ea quæ præter naturam accreuerunt corpora contingit. Farinæ lupinorum tenuiſſimè tritorum(ſylueſtrium

C quidem malim ſi adſint:aut ſatiuorum, ſi illi haberi non poſſint)vnc.XIII.farinæ loliaceæ ſeptũcem,nitri rubri ſeſcuncem, picis liquidæ Italicum ſextarium vnum, aceti acerrimi Italicum ſextarium vnum, terebinthinæ beſſem. picem cum aceto coquito, & vbi vnita fuerint, terebinthinã adiicito,& ab igne ablata aliquo modo frigefieri ſinito, & inſperſis ac infartis farinis aſſiduè agitato:deinde ad ignẽ lẽtiſſimũ admotũ coquito,indeſinenterque agitato donec pharmacum à teſta in qua coquitur incipit ſeparari. quo facto,ipſum in mortarium tranſlatũ

D & probè tritum reponito.vſu verò exigente, præfricto ex nitro loco, linteolo exceptum nouo & denſo imponito, ac poſt tertium diem ſoluito,& alia noua ſplenia concinnata imponito,atque id vſque ad perfectam ſanationem facito. Oportet autem non modò hoc epithema, verùm etiam alia quæ ex aceto & pice cruda apparantur,in loco ſub diuo apparare. facilè enim dehiſcunt & diſparantur. Heraclides in æreo vaſe coquendum eſſe admonet,& terebinthinam poſtremam coniiciendam. Oribaſii,ad vlceratas & feruidas in ſuris eruptiones. In balneis quidẽ

E myrobalanum & ſulphur cum liquido cerato leuiter illinito:poſtquam verò frigidæ aquæ ſolium inſcenderit, ex oleo myrteo cum vino inungito,aut ex roſaceo aut lentiſcino eodem modo. potes & lentiſcino citra vinum vti.

Ad pſoram,Magiſtriani,valde neceſſarium. Rhododaphnes ramulos in oleo coquito.deinde nuces rancidas & ſulphur viuum in mortario terito, infuſóque ad ea oleo ſimúlq; trito,locos in ſole illinito, & poſt horã lauato, & ſanabis. Aliud præter opinionem ad pſoras faciens: Ceruſſæ,ſpumæ argenti,ſulphuris viui,ceræ,ſing. ſextan-

F tem,oua numero duo.Oua recentia in aceto per tres dies ac noctes macerato,deinde vnà cum putaminibus trita, reliquis probè tritis aridis admiſceto,& ceram cum roſacei lib.II.& dimidia liquefactam cum eis committito,ac vtitor in balneo pro vnguento. Aliud ex ochra ad pſoras commodum: Spumæ argenti trientem,ceruſſæ vnciam I.ochræ ſextantẽ,cadmiæ vnciam vnam,ceræ trientem, olei myrtei lib.II.arida cum vino terito, & liquefacta affundito,ac vtitor.

Ad pruriginoſas papularum eruptiones,
Cap. CXXVII.

G Diphryges cum aceto illinito,& mori radicem ex aceto,plumbaginem,rubiginem ferri, miſy, cyclamini radicem,omnia ex aceto: alumen omne melle coctum,rutam cum ſale & oleo,ceruſſam & argenti ſpumam ex aceto,rutam cum cerato myrteo quadrupla parte. Aliud ad pſoras, humentes lichenes, pinguéſque & tumentes ac multo humore manantes, mirabile. Cadmiam vino & oleo tritam illinito. Ad omnẽ pſoram vlceratam cũ pruritu aut dolore, & ad vlcera capitis manantia, eryſipelata,& herpetas. Plumbi vſti,cadmiæ,plumbaginis, cu-

H iuſque vnc.I.ſcoriæ argenti quæ & helcyſma,ſeſquiunciã, ſpumæ argenti ſeſquiunciã,vini & olei omphacini aut roſacei quantum ſufficit.vtere ad omne vlcus aut papulam in toto corpore.præter opinionem enim facit,præſertim in infantibus. Aliud ad pſoram aſperiorẽ & tubercula.

optimum. Cadmiæ,ceruſſæ, ſulphuris viui, maſtiches, cuiuſque vnc. I. ceræ quincuncem, roſacei dextantem. vtere,locos ex eo integẽdo. In balneo autem ex pharmaco vnc. I. & ſapone ſeſquiũciã miſceto, ac illinẽda dato.

Ad puſtulas pſydracas Græcis appellatas,& ad papulas ex feruore aut ſudore obortas,

Cap. CXXVIII.

FIunt in toto corpore puſtulæ,dolorem inducentes citra ſaniei collectionem.Eas eczemata, ab ebulliente feruore,*Græci* vulgò appellant.In his plumbago conuenit cum vino aut lentiſcino oleo trita,aut ceruſſa cum vino & oleo myrteo,aut minium ſinopicum cum adipe ſuillo recenti,aut miſy aſſatum cum vino & roſaceo. Ad exulceratas puſtulas. Vbi verò exulceratæ fuerint puſtulæ, ſubſcriptis vtendum erit:Scoriam plumbi,& ſpumam argenti,pari pondere vino & oleo myrteo excepta illine. Aliud. Malicorii,ſpumæ argenti, atramenti ſutorii,ſingulorũ æquas partes cum vino & roſaceo illine. Aliud. Baccarum myrti nigrarũ,malicorii, atramenti ſutorii, ſpumæ argẽti lotæ,ſing.æquale põdus cũ oleo myrteo illinito. Smegma,ad puſtularũ eruptiones.Farinæ fabarũ, ptiſanæ mola tritæ,radicis polygoni contuſæ & cribratæ, terræ cimoliæ toſtæ,ſingulorum drach.II.ſpumæ nitri albæ drach.I.thuris tenuiſſimè triti tantundem. vſus eius in balneo eſt. Ex eo autem quãtum ſufficere putaueris accipito,ac cũ oui cãdido ſubigito: deinde corpus ex eo circũlitũ exſudare ſinito: à balneo autẽ ex roſaceo aut myrteo corpus illinito. Aliud ſmegma. Cimoliæ drach. II.farinæ erui drachm.II.quod ex myrobalano contuſa & expreſſa reliquum eſt,tantundem,iridis tuſæ drach.II.nitri dr. II. myrti ſiccæ tuſæ dr.dimidiũ: tritis vtere vt dictum eſt. Aliud. Radicis hyoſcyami contuſæ drach. I.farinæ lupinorum drach.I.cimoliæ drach.dimidium,iridis drach.III.& dimidiam:tritis vtere vt dictum eſt.

Oribaſii, ad nigras cicatrices inalbandas,

Cap. CXXIX.

SPumæ argenti,menthæ,thuris,æquales omnium partes.cum melle vtitor. Aliud. Stercoris crocodili dr. X.thuris drach.I.ceruſſæ drach.II.aut ex aqua aut cum cerato cyprino mixta illinuntur. Aliud. Columbinum ſtercus ex aqua illinito,ipſúmque citò abluito ne exulcerationem inducat. Aliud. Cimoliæ,ſtercoris columbini,ſaponis,thuris,ſingul.pares partes cum aceto illinito. Aliud. Hirundinis ſtercus ex aqua illinito. Aliud. Saponis,ſtercoris canini albi,ceræ,olei inalbati,æquales omnium partes committe ac vtere. Aliud. Nitri,ammoniaci thymiamatis,myrrhæ,ſulphuris viui, ſingul.æquas portiones in aceto albo terito, aut vino & aqua trita modicè illinito,ne exulceratio ſuccedat. De impetigine, præſcriptum eſt Sermone octauo. De herpete, & ſimilibus,in Sermone quartodecimo. De verrucis,tum quæ myrmeciæ,à formicis:tum quæ thymi,à ſimilitudine cacuminum thymi, appellantur,item in decimoquarto Sermone ſcribetur. Ad papulas autem infantium,in quarto Sermone tractata ſunt remedia

Ad vlceroſas papularum eruptiones,tum in tibiis tum in toto crure obortas,

Cap. CXXX.

IN balneo ex myrobalano & ſulphure cerato liquido excepti leuiter illinantur, & in aquam leniter calidam demittantur:poſtquam verò frigidæ aquæ ſolium inſcenderint,loci ex myrteo oleo cum vino,aut roſaceo,aut lentiſcino cum vino inungantur. lentiſcino etiam per ſe vtendum. Probè faciũt ad eas & mali Punici putamina vino cocta & trita, ac cerato modico liquidiore ex myrteo aut roſaceo oleo apparato excepta & illita. Facit & myrſinatum dictum pharmacum,& emplaſtrum ex ordeo cum largo roſaceo aut myrteo dilutum & illitum. Aliud. Valde commodum & hoc eſt,quod in adoleſcẽtulo quopiam ſumus experti,qui pſoram multam inueteratam iã, ac aſperrimam circum crura habebat,quæque à genubus vſque ad pedum digitos procedebat. Semen lini cum aqua contuſum quamcraſſiſſimè illinito, & aſſiduè tanquam vehementer approbato vtitor. Aliud valde efficax, in quodam qui aſperrimam pſoram circum crura habebat,cõgnitum, in quo adeo affectio ipſa inualuerat, vt elephanticorum corporibus non abſimilis eſſet: qui ſanè in paucis diebus ſanatus eſt. Sulphur viuum quamtenuiſſimè tritum,amurca & oleo exceptum, in balneo ad defricationem exhibeto,& poſt balneũ ex eodẽ illinatur.

Ad cicatrices nigras ex vlceribus relictas,

Cap. CXXXI.

QVãdoquidem verò in profundorum vlcerum curationibus cicatrices nigræ cõflantur,etiã de his dicere operæpretium fuerit.Differunt autem cicatrices à vitiligine nigra, quæ alphos appellatur, in hoc quòd læue corpus habent. vitiligo enim tum aſpectui tum tactui aſpera ſubiacet. Ad nigras itaque cicatrices ſubſcriptis vtendum eſt:Plumbi vſti,ſpumæ argenti,æquales partes cum vino tritas,& in cerati craſſitiem redactas,reponito. vbi verò vſus expetit,vino & roſaceo liquefactas, & ad pinguis emplaſtri ſpiſſitudinem deductas illinito. Aliud. Sulphuris viui,& myrobalani, æquas partes cum aqua illine,aut terebinthina exceptas,& veſtis detritæ panniculo infartas impone. Aliud. Myrobalani vnc.I. ſtercoris columbini vnciam.I.melanthii ſextantem,tritis vtere pro ſmegmate.poteris & cum aceto illinire. Aliud. Myrobalanum,ſulphur viuum,alcyonium,cum aqua ad ſtrigmentorum ſpiſſitudinem redacta illinito. Aliud. Buccinorum vſtorum ſextantem,thuris vnciam vnam, illine cum aceto. Oribaſii,ad cicatrices nigras. Radicis cucumeris ſylueſtris viridis drach. duodecim, adipis ſuilli recentis drach.quindecim,aluminis ſciſſi drachm. duas, ſulphuris viui, nitri,cuiuſque drachmas duas. Aliud. Spumæ argenti,ceruſſæ,æquales partes lotas terito,& cum oui cãdido illinito. Smegma cicatrices inalbans. Cimoliæ,ſtercoris columbini,ſaponis,thuris,æquales omnium partes cũ aceto affricato, & rurſus ex eodẽ illinito. Aliud. Veratri albi dr.II.thuris dr.II.ſpumæ nitri drachm.vnam,cimoliæ drach.I.vtere cum aceto. Aliud. Bryoniæ radicem conciſam,in oleo donec ſucculenta reddatur coquito,& oleum ipſum aſſiduè illinito. Aliud. Erucæ ſemen cum felle bubulo, aut alio quod haberi poſſit, illinito. Aliud. Spumæ argenti ſextantem,ſulphuris viui vnciam vnam,erucæ ſucco trita illini : vbi verò exaruerint, laua: à balneo verò ex ſola argenti ſpuma cum erucæ ſucco illine. Aliud. Talum ouillum vſtũ cum vino terito ac illinito. Paſtillus ad cicatrices nigras in quacunque corporis parte. Cornu ceruini vſti,buccinorum vſtorum, ſpumæ argenti, ceruſſæ, thuris,alcyonii vſti,ſingulorum vnciam I.piperis ſeſquiunciam, ſulphuris viui ſeſquiunciam, gummi vnciam vnam,cum vino paſtillos quemadmodum noſti formato. Alius paſtillus,per experientiam concolores cicatrices faciens. Lapidis pyritæ,comæ abſinthii,lupinorum amarorum,pompholygis,cimoliæ,ſtercoris columbini,myrobalani,melanthii,æquales ſingulorum partes in paſtillos cum aceto cogito, ſimiliterque vtitor. Ad cubitorum & coxendicum nigredines ex cinctura obortas. Alcyoniũ vſtum,ſiquidem tenera cute præditus ſit,cum aqua:ſi verò duriorem cutem habeat,cum aceto ſtatim à balneo illinito. Smegma idémque illitio,ad nigras in toto corpore cicatrices:Farinæ fabarum Italicam chœnicem vnã, baccarum lauri drach.VIII.veratri albi drach. VIII. myrobalani drach.IIII.ſpumæ nitri drach.IIII. contuſa reponito:vſu verò exigente,cum aqua illinito.vtere & pro ſmegmate in balneo. Aliud. Farinæ erui,ſpumæ nitri albæ,radicis bryoniæ,alcyonii aſperi,myrobalani,ſingulorum æquales partes committito,ac vtitor vt dictum eſt.

De vitiligine ſeu alpho, Cap. CXXXII.

VItiliginum,quæ alphi *Græcis* dicuntur,generatio,eiuſdem ſpeciei eſt cum leuce & lepra,non tamen omnino in profundo caro in eis affecta eſt,ſed ſumma tantùm cutis,& velut ſquamulæ quædam vitiligines ipſæ affixæ inhærent,albæ quidem ex pituita,nigræ verò ex atræ bilis humore obortæ.Dictus eſt autem *Græcis* alphos, ex eo quòd colorem cutis immutet: immutare enim apud veteres,ἀλφαίνειν dicebatur. Ad albas igitur vitiligines & nigras communiter faciunt,folia fici,ſulphur viuum,alumen, æqualibus partibus cum aceto illita : quare eis vt

praestātissimis, vtaris. Aliud, ad vtraq;. Calcē aqua multoties lotā in aestiuo sole deficcato: vsus verò tēpore cū aqua liquefactam dilutiorem illinito. Ad nigras vitiligines. Ad nigras verò vitiligines priuatim subscriptis vtendū est: Veratri nigri, terrae Cimoliae, aequales partes aceto aut aqua dilutas, & ad strigmētitiam spissitudinem redactas in sole illinito, praefricto antea loco. Aliud. Radicis narcissi, feminis vrticae, cuiusque sextantem, nitri rubri vnciam vnam cum aceto illine. Aliud. Veratri nigri, nitri, aequis partibus ex aceto vtere. Aliud. Cochleas terrestres vstas & cum melle tritas, post modicum temporis interuallum affricato. Ad inueteratas nigras vitiligines, & superficie iam in callum indurata, subscriptis vtendum est: Radicis chamaeleontis nigri dodrantem, sulphuris viui sextantem, spumae nitri vnc. vnam. Vtere in aceto dissolutis, illinendo ad solem. Aliud. Alcyonii sextantem, nitri sextantem, staphidis syluestris vnciam i. sulphuris viui vnciam vnam. haec arida adseruato, primùmque psilothro vtitor, & interiecta vna die corpus in balneo humectum ex aridis conspergito, & sudorem ab eo excludet. Aliud. Alcyonii vsti, spumae nitri, sulphuris viui, veratri nigri, singulorum aequas partes cum aceto illinito, & cum eodem etiam in balneo defricando repurgato. Aliud odoratum efficacissimum. Veratri nigri drach. octo, iridis, spumae nitri, costi, cuiusq; drach. quatuor, cum aceto illinito, & in balneo citra pinguitudinis admixtionem affricato. Optimè facit & adhaec id quod ad albas vitiligines apparatur adiaptotō (ex eo quòd citra opem non dilabatur) inscriptum. Smegma ad nigras vitiligines. Radicem cucumeris syluestris contusam & cribratam affricandam exhibeto. Aliud. Foliorum fici in vmbra deficcatorum drach. sex, similaginis drach. quatuor, nitri drach. octo, alcyonii drach. octo. contusa, cribrata reponito. Ante vsum autem, ad solē exudare affectū oportet: deinde inspergere, & finere exsiccari: deinde citra olei admixtionem defricare. Hoc in quinque diebus vitiligines curat. Aliud. Melanthii, veratri albi, costi, singulorum drach. quatuor, nitri drach. duodecim. Vtere in balneo citra pinguium admixtionem. Manifestum est autem (etiamsi nullus dicam) quòd prius ex hiera Galeni corpora purgare oporteat, aut ex colocynthide & aloe catapotiis: deinde verò subscriptis vti. Bulbos cum aceto tritos illinito. poteris item purgatiuis ex veratro nigro & epithymo vti. Ad vitiligines albas. Hos itidem prius cum Galeni hiera purgare oportet, aut per catapotia ex colocynthide & aloe formata, deinde sequētibus vti. Dracunculi radicem, aut ari radicem, cum farina ordeacea ex aceto illinito. Aliud. Bulbos tritos cū aceto illinito. Aliud. Althaeae semen cum aceto tritum illinito. Aliud. Bryoniae radicem cōcisam cum oleo decoquito, donec oleum inde succulentum reddatur, & assiduè illinito. Aliud. Baccarum lauri, cimoliae, nitri, aequalibus partibus vtere cum aceto: illine autē ad solem, & post paruum interstitium aqua ablue. Aliud. Foenigraeci trientem, spumae nitri sextantem, alcyonii vsti vnc. vnam, cum aceto illinito. eodem etiam pro smegmate in balneo vtitor. Aliud valde efficax. Alcyonii vsti, sulphuris viui, veratri albi, spumae nitri, aequalibus partibus in balneo ad defricandum vtere: cum aceto item in sole illine. Aliud adiaptoton (quòd citra opem non dilabatur) appellatum. Radicis chamaeleontis albi drach. octo, alcyonii vsti, sulphuris viui, atramenti sutorii, spumae nitri, cardamomi, pyrethri, foliorum fici syluestris, aluminis liquidi, pulueris calcis viuae, qui parietibus adhaeret domus in qua calx reposita est, singul. drach. quatuor tere, & in sole cum aceto illine, aegro prius in balneo ex eo defricto. facit & ad vitiligines nigras. Aliud ad nigras ac albas vitiligines celeberrimum. Myrrhae, sulphuris viui, spumae nitri, veratri albi, cuiusque sextantem, alcyonii vsti sescuncem. Vtere confidenter pro smegmatē in balneo: & in sole item cum aceto illinito.

De leuce vitiligine altius insidente, Galeni,
Cap. CXXXIII.

Pituitosus & lentus ac viscosus sanguis, & affectorum locorum debilitas, causae sunt ob quas leuce generatur.

A Quum enim ex pituitoso simúlque viscoso sanguine, caro per multum tempus connutritur, facillimè leuce omnis per profundum ipsius pituitosa oboritur, neque potest amplius delatum ad locum nutrimentum ad propriā naturam in rubedinem transmutare. Accedit his quòd & ipse qui ad locum influit sanguis, pituitosus veluti praedictum est existit. Qualem igitur locusta, aut cancer fluuialis, & ferè omnia exanguia ostrea ex natura sua carnē habent: talem habent & ex transmutatione ac in aliam speciem degeneratione, ii qui leucis corripiuntur: B etenim hanc carnis affectionem ita appellant ab albo colore nomine accepto. Quum enim in pilo obsitis locis leuce oboritur, pilo locos ipsos non denudat, sed canos omnino facit: si verò loci pilosi glabri & pilis nudi reddantur, incurabilis leuce censetur. Ad leucas igitur subscriptis remediis vtendum est: Fici syluestris nigrae virgultorum libram vnam, rutae sescuncem, misyos vnc. vnam, calcis viuae vnc. vnam, aceti acerrimi quantum satis est. contere obnixè, & pastillos informa, eósque in vmbra resicca. Vsu verò exigente illine in sole, loco prius confricto: &, C si bullae oboriantur, eas acicula penetrato, & ceratum imponito. Aliud. Fici nigrae virgulta in aceto macerato, & quamtenuissimè terito, eisque spumae nitri, sulphuris viui, fructus myricae, singulorum aequales partes admisceto, & locum cum nitro prius defricato, indéque in sole illinito, diligenter obseruans ne vlceratio ex eis cōsequatur. Aliud. Fici nigrae folia viridia in aceto macerato: sit autem aceti tantum vt ea superet & penitus cōtegat. deinde contusa & trita cum sufficiente calce viua misceto, & locis prius extersis in sole illinito, vsquequo D lētigini similem imaginem ipsa leuce induat, atque deinde fici succum recentem supra istam illitionem inducito, ipsámque leucem solam aliquandiu confricato, & nē vicinas partes exulceres obseruato. egregiè enim auxiliatur. Aliud, ad leucem diuinum donum: facit & ad lepram. Sandaracham terito, eique nucum iuglandium viridem testam adiicito, ac adfuso aceto, rursus simul probè terito, & loco prius deterso, in sole illinito. quòd si acre aegro appareat, paucum panem admisceto, & assiduè lauato. Aliud, ex cuius vsu saepicule laudem E adeptus sum: citra exulcerationem medetur. Vsus sum eo in muliercula quadam quae in fronte leucem habebat, & valde egregiè vires suas declarauit. Seminis cardamomi sescunciam, atramenti sutorii sextantem, sulphuris viui drach. quatuor, aluminis rotundi & scissi, cuiusque drach. quatuor, cum aceto diligenter terito, locóque ex nitro & aceto praefricto, in sole illinito. in quibusdam sanè bullam quotiescunque illinitur producit: qua sublata lepram item tollit. Aliud, ad leucas & lepras. Nucum iuglandium immaturarum & adhuc acerbarum F exteriorem corticem viridem detrahito, & fici nigrae syluestris ramulos amputato, & ad haec spumam argenti coniicito, ac cum aceto coquito, terito, & ad vnguenti formam reducito, idque ipsum in sole illinito. in decoquendo etiam hordei grana septem addito. hinc enim sufficientis decoctionis signū habebis, vbi videlicet hordei grana cocta videris. Aliud, Archelai. Veratri nigri, radicis bryoniae, radicis chamaeleontis nigri, sulphuris viui, atramenti sutorii, misyos, alcyonii, foliorū fici nigrae syluestris, sing. aequales partes cōtusas per angustissimum cribrum G excutito, deinde in mortarium coniicito, & aceto affuso diligenter terito, atque vbi ad liquidissimi cerati spissitudinem fuerint redacta, in pyxidem plumbeam recondito. Vsu autem expetente, loco prius cum nitro perfricto, ad solem liquidius pharmacum illinito. summè etiam ad lepras conducit. Ad leucas quantumuis crassae existant: Adarces, canchryos, sulphuris viui, aequales partes: vnumquodque per se prius contundito & cribrato, deinde simul cum aceto ad multos dies sufficiēter in sole terito, & loco prius confricto, non aceruatim illinito sed H dilutius, obseruans etiam in principio ne cutis exulceretur. In progressu verò temporis. parum quid ex veratro, tantundémque ex gallis, ad trita praedicta admisceto. Aliud. Olus est in Syria folia habens feridis angusto folio praeditae. vocatur autem lepidium, & cum lacte con-

ditum,seruatur: cum radice verò eius lanæ tinguntur, & nigrum induunt colorem. Hoc ipsum olus tritum & impositum, cutem liuidam reddit & attollit, vt excoriatæ similis videatur. Est autem radix eius alba, crassitudine digitali: ex qua in sole siccata corticem detrahere oportet, & per diem vnum in acerrimo aceto macerare: deinde manè probè & constanter terere, affusóque aceto sufficiēti ad strigmētitiam crassitudinem redigere, atque ita repositum adseruare. Vbi verò vsus exegerit, locum nitro defrictum paulisper transpirare sinito, atque ita pharmacum ipsum ad calentissimum solem illinito, & quodammodo adfricato. deinde acetum paulatim ad illitum instillato. Quum verò æger vellicationem ac morsum perceperit, eum ad tolerãtiam inhortator. bullæ nanque succedent, quas acicula penetratas excoriare oportet. Vbi itaque excoriatæ fuerint, si quidem affectus locus excoriatus concolor appareat, ipsum vt secundum naturam habentem & restitutum sinito: si verò non, rursus ad duos & tres dies idem pharmacum illinito, donec omnino perfectè videris locum ipsum sanatum. Aliquibus verò ex hac curatione bullæ non erumpunt, verùm locus ipse excoriatur. hos itaque velut igne ambusta curare oportet. Aliud. Floris mali Punici drach. octo, spumæ nitri drach. quinque, alcyonii drach. tres, sulphuris viui drachmas duas. vtere cum aceto. Est item Siccum optimum ad leucas, & inspergitur postquam exciderint crustæ ex acribus pharmacis obortæ. Cæterùm ad cicatricem obducendam, & cicatrices reliquo corpori concolores reddendas, aceto excipe, & loco probè præfricto illine. vbi verò bullæ emerserint, pharmacum ipsum cum melle cataplasmatis modo impone. efficacius autem fit, si pro sulphure veratrum nigrum coniiciatur. Smegmatis porrò ad leucen itémque lepram plurimis ex præscriptis illitionibus vti oportet. Præclarissimè autem ad ipsos Siccum magnum facit, quod Indum inscriptũ est, quo etiam ad elephantiasin, & omnem cutis scabriciem: ad articularem item morbum, & membrorum resolutiones, & ad hydropicos vti conuenit: Salis ammoniaci, salis communis, salis Cappadocici, salis amari, nitri assati, farinæ fabaceæ, pumicis vsti, spumæ nitri, singulorum trientem, veratri albi, veratri nigri, radicis struthii, radicis bryoniæ, cyperorum, aluminis liquidi, aluminis scissi, floris iunci odorati, gummi, iridis, lapidis specularis vsti, testarũ sæpiæ, seminis lini, costi, baccarum lauri, farinæ lupinorum, pulegii, thuris, seminis viticis, singulorum sextãtem, ostreorum vstorum, radicis dracũculi, fæcis vini vstæ, pyrethri, radicis chamæleontis nigri, sulphuris viui, staphidis syluestris, sinapis, radicis pæoniæ, sampsuchi, spicæ nardi, comæ marrubii, fœnigræci, grani cnidii, phylli, singul. vnc. vnam, radicis cucumeris syluestris, cimoliæ, gallarum, singulorum scrup. sedecim.

De lepra, Archigenis, Cap. CXXXIIII.

EX crasso ac viscoso, & magis atræ bilis humore, lepra generatur. Differt autem lepra, à leuce & alpho vitiliginis speciebus, in eo quòd lepra aspera est ad cõtactum, & pruritum locorum inducit. cutis enim sola est quæ affecta est. vnde & excoriata cute, caro subiecta sana reperitur. in leuce verò, velut dictum est, subiecta cuti caro tota per profundum transmutata est, ad albidiorem colorē & superficies affecti loci læuissima est, & confricta citius rubescit, præsertim in iis qui facilè curantur. at verò alphos in superficie hæret, & velut squamæ cuti affixus est. Cæterùm à scabie differt lepra, quòd in scabie quidem furfuracea quædam cuti inhærentia apparent: in le-

A pra verò quædam velut magnorum pisciũ squamæ. Differt autem lepra ab impetigine syluestri, eo quòd impetigo orbiculatius semper ad vicinos locos proserpit: lepra verò non ita eodem modo. Ad leprã igitur faciunt plurima ex iis quæ præscripta sunt ad leucem: peculiariter autem talia: Glutinis, saluiæ, lacrymæ oleæ syluestris, sing. drach. octo, corticis radicis capparis, gummi, singul. drach. sedecim. Vtere cum aceto illinens præfrictis in sole. Aliud. Cardamomi, atramenti sutorii, aluminis rotundi, radicis chamæleontis nigri, nitri assati, farinæ lo

B lii, singulorum æquales partes. loco ex nitro præparato, medicamẽtũ hoc in sole impone. Aliud. Atramẽti sutorii drach. II. sulphuris viui drach. II. cardamomi drach. IIII. farinæ lolii dr. VIII. foliorũ fici drachm. VIII. carnis caricarũ pinguiũ drach. octo. aceto trita impone, & alternis solue, ac rursus lotis impone. Aliud. Veratri nigri, sulphuris viui, radicis bryoniæ. nitri, bituminis, foliorum fici, misyos, alcyonii vsti, radicis chamæleontis nigri, atramenti sutorii, singulorum æquales partes. vtere cum aceto ad præfrictos in sole. Aliud ad lepram experimento

C cognitum. tollit eam per dies quinque: Æruginis drach. quatuor, resinæ pinus liquidæ drach. tres, thuris recentis drach. duas. Arida cum aceto terito, & adiecta resina liquata præfrictis imponito, & alternis soluito: & reperies lepram splenio adhærentem. deinde vero loco per poscã deterso ac confricto, vt cruentus fiat, rursus impone. At si exulceratio facta fuerit, per muriam & lenticulam cum melle depurga. & postea per ceratum ad ambusta paratũ: curationem perfice. Aliud ad lepras, ipsas excorians: Radicis chamæleontis nigri partem vnam, succi thapsiæ

D partem vnam, ventrium cantharidum, sulphuris, æquales singulorum partes pice liquida excipe, & loco illine, vbi prius ipsum probè confricueris. postquam verò bullæ ac pustulæ excitatæ fuerint, lenticulam cum melle impone. Archigenis ad lepram, Magistriani. Arietis nigri adipem accipito, & locum ex eo assiduè inungito: & in paucis omnino diebus citra exulcerationem eam tollit. Aliud. Seminis raphani drach. quatuor, sandarachæ drach. sedecim, lupinorum aridorum decorticatorũ, sulphuris viui, sing. drach. sedecim, gallarum omphacinarum, veratri nigri, gummi, sing. drach octo. Aceto excipe

E & præfricto ex fici nigræ foliis loco, illine in sole. cum eodem item in balneo citra olei admixtionem sicco, per dies nouem defricato. Critonis, ad lepram, veluti Oribasius tradit: Farinæ lolii chœnicem Italicam vnam, cardamomi drach. quatuor, spumæ nitri drach. quatuor, atramenti sutorii drach. octo, radices hastulæ regiæ medias IIII. terito omnia & misceto. Vsu verò expetẽte, quantum satis videbitur accipito, acetóque acerrimo coquito, & vbi ad cerati spissitudinem redegeris, crassius illinito,

F loco tamen prius ex nitro cõfricto: supernè verò linteolũ obligato, idque tertio quoque die soluito, frigidáque abluito, ac rursus illinito. Aliud, vt Oribasius tradit. citra exulcerationem persanat: Radicis rumicis syluestris drachmas vigintiquatuor, gummi drach. duodecim, sulphuris viui drach. sex, myrrhæ drach. quatuor, gallarũ drach. quatuor. Rumicis radices in aceto ad tertias decoquito, eísque tritis reliqua admisceto, ac simul terito: ad finem verò etiam gummi addito. Vsus autem tempore loco prius ex nitro confricto, illinito: sequenti verò die laua-

G to ac similiter curato. Vtere eo & ad impetigines ac psoras asperas ac scabras. Oribasii, ad leprosos. Succi radicis hastulæ regiæ sescũcem, sulphuris viui drach. quatuor, mannæ drach. decem, nitri drach. octo. illine cum aceto.

INDEX EORVM QVÆ IN SECVNDO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINæ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti, Sermo secundus.

De sedis, pudendorum ac scroti affectionibus, & de simplicibus medicamentis quæ in emplastra coniiciuntur. Et de cruentis vulneribus & inflammationibus, abscessibúsque, ac vlceribus veteribus.

De affectionibus sedis, ex Galeno, Caput I.

AFFECTIONES circa sedem ob multas causas difficulter curantur. Nam & valde tenero sensu prædita pars est: sæpe verò dictum est, tales partes facilè ab acrioribus ac austerioribus medicamentis irritari: & ipse superfluitatũ alimẽti trãsitus, tum per se mordax est, tũ ob id maximè quòd simul cum ipsis pertransit bilis, & aliquando quidam serosi humores. B Et adhæc accedit, quòd neque præfinitum est medicis certum tempus ad medicamenta imponenda: sed aliquando etiam tempore non conuenienti, ægri ad recrementorum excretionem progrediuntur. Quin & humiditas ac caliditas locorum, siccantibus simulque frigefacientibus opus habens, non parum efficit vt vlcera ægrè curabilia fiant. Mordent enim adstringentia: locus autem ferre non potest morsum, quum subtili sensu præditus existat. Quapropter conueniunt ipsis medicamenta quæ adstringũt citra asperitatem: qualia maximè sunt ex C metallicis, ea quæ neque acria, neque acerba valde sunt. hæc enim lota, citra mordacitatem faciunt id quo opus est. Horum igitur in summa memores, materiam experimento cognitam consequenter scriptam habete.

De inflammationibus sedis, Cap. II.

AD inflammationes ani, siue ex fissuris, siue ex tuberculis, siue ex vlcere fuerint. Palmarum passarum sextantem, panis siliginei vnc. vnam, croci drach. duas. palmas & micas panis sapa præmaceratas terito ac illinito. D quum autem inflammatio cessauerit, imminuto pane, palmulas & crocum auge, donec curetur. curata verò inflammatione, vtere sicco hoc ad vlcus: Cerussæ & syrici pares portiones siccas tritas insperge. facit hoc etiam ad tubercula condylomata appellata. Medicamentum optimum ad sedem: curat fissuras, & tubercula consumit, & dolorem confestim eximit. sanat etiam vlcera depascentia, ac maligna, & ægrè cicatricem accipientia. deprimit præminentia, & replet caua. facit etiam ad tibiarum vlcera, & ea quæ dulcia appellantur sanat. Mastiches, E cerussæ, spumæ argenti, succi hyoscyami, sing. vnciam vnã, olei myrtei aut lentiscini, quò strigmentosum pharmacũ fiat. Quòd si etiam amplius quid de hyoscyami succo cõieceris, prodest. reponitur in plumbea pyxide. Medicamenum ad sedem, Oribasii: Olei myrtei lib. vnam, cerussæ trientem, thuris sextãtem. Cerussam cum oleo myrteo ad mellis compagem coctam, ad thus in mortario tritum affunde, & vnitis vtere. Phicotyche Oribasii emplastrum probatum: Thuris drach. decẽ, myrrhæ drach. septem, opii drach. quatuor, butyri drach. quatuor, alumi- F nis scissi drach. vnam, cadmiæ vstæ ac lotæ, pompholygis vtriusque drach. sex, ceræ Tyrrhenicæ drach. quatuor, vitellorum ouorum assatorum, numero quatuor, adipis anserini drach. sedecim, rosacei drach. sedecim, medullæ ceruinæ drach. quatuordecim, cerussæ drach. quatuordecim, plũbi vsti & loti drach. VIII. lapidis hæmatitæ drach. vnam, œsypi drach. quatuor & dimidiam. arida teruntur cum vino. Ambrosia emplastrum Oribasii. Ceræ, mellis, rosacei, spumæ argenti, cerussæ, adipis caprini, butyri recentis, singulorum quadrantem, thuris vnciam vnam. G Aliud emplastrum sedis, dolorem mitigans ac adimens. Spumæ argenti, cerussæ, ceræ, sing. vnc. vnam, rosacei sescuncem, croci drach. quatuor, medullæ ceruinæ drach. quatuor, amyli drach. quatuor, meliloti vnc. vnam, terebinthinæ drach. duas. aliquando & ouorum assatorum vitellos duos aut tres. Spuma argenti & cerussa lotæ ac siccatæ miscentur, deinde teruntur passo cum meliloto,

A croco & amylo. Emplastrum sedis ex cerebellis, Andreæ: Adipis anserini curati, ceræ, thuris, medullæ cerui, floris rosarum, pompholygis lotæ, cadmiæ teneræ lotæ, plumbi vsti loti, singulorum drach. quatuor, cerussæ drach. octo, cerebellorum gruum drach. duas, opii sesquidrachmã, œsypi drach. quinque, succi intybi cochleariũ vnum, rosacei sescuncem. præpara, & vtere velut dictum est. Ad inflammationem ignis sacri in sede. Emplastri ex succis lib. vnam, panis siliginei libram vnam, croci vnciam vnam, opii drach. quatuor, rosacei libr. duas. Cro- B cus & opium passo macerantur, panis verò in aqua, & ad ipsa trita affunduntur liquida. facit etiam ad podagras, in calida intemperie ac fluxione biliosa, ad eminentias protuberantes. De rumicis agrestis radice humida adhuc, corticem detrahe, & ipsam radicem parum contusam vt ex proprio succo madescat, statim eminentiæ ipsi affrica post factam alui exonerationem, nimirum vbi aqua ablueris, & linteo deterseris humiditatem. hoc decrescẽte luna fiat. Aliud optimum ad omnem sedis inflammationem. Malicorii sesquiunciam, meliloti vnciam C vnam, fœnigræci cyathos duos, vini dulcis veteris heminas quinque. coquito ad tertias, & abiectis herbis, terito in vino cerussæ lotæ sextantem, pompholygis lotæ vnc. vnam, thuris trientem, plumbi vsti vnciam vnam: & liquefacito ceræ Tyrrhenicæ sextantem, olei myrtei quadrantem, rosacei quadrãtem, butyri recentis insulsi sextãtem, œsypi vnc. vnam, medullæ ceruinæ vnciam vnam, adipis anserini trientem: hæc liquefacta frigefacta ac erasa, ad trita adiicito, & intybi succum paulatim adstillato, & probè vnitis vtitor. Aliud Andromachi, quo vtor, in- D quit. Rosarum viridium drach. septem, capitum papaueris drach. quatuor, oua cruda integra duo, butyri recentis, œsypi, malicorii læuissimè triti, sing. drach. sedecim, mellis dodrantem, rosacei aut myrtei sescuncem, ceræ bessem. Aliud, quo vtor, ait. Cerussæ drach. quinque, spumæ argenti lotæ drach. quinque, thuris drach. sex, aluminis drach. tres, croci obolos tres, vini & rosacei quantum satis est.

De fissuris sedis & de tuberculis, Cap. III.

E TVberculum quod condyloma appellatur, in sede fit, ruga aliqua corporum in ano reduplicatorum insurgente, ac præter naturam intumescente. Quum enim sinuosus sit anus, rugas coagmentatas habet. vbi verò amplius intumuerit ruga, tũc sanè fit condyloma. & aliquando quidem citra inflammationem fit, & molle est: quandoque verò cum inflammatione, & durum est ac dolorosum. At verò fissuræ ac rimæ in sede fiunt, quandoque in adstrictiori parte, siue musculo adstringente: quandoque verò in ano: & aliquando ex influentium acrimonia F consistunt: aliquando autem propter condylomatum inflammationem ac distentionem, partes circumsitæ rupturam sustinent. Curationes autem primùm quidẽ fiunt per medicamenta. dilata verò curatione, dum & indurantur & callosæ fiunt affectiones, chirurgiam adhibere oportet, ita vt in condylomatis quidem æger commodè locetur, & ipsum condyloma volsella distentum funditus excidatur: in fissuris autem, vt callosa rimæ labia deradantur, quò supina ac recẽs vlceratio fiat ad facilem curationem. Post chirurgiam consequens curatio primùm est G suppuratoria, deinde repurgatoria, postea ad cicatricem perducens. Quæ verò in principio adhibentur ipsis auxilia, talia sunt. Ad condylomata pharmacum, quod contrahit ac cõsumit ipsa: Misy assatum terebinthina liquida excipe, vt emplastri compagem habeat, & adhibito prius per aquam fomento impone. vtere velut admirando. Aliud. Testas ouorum vstas ac tritas lauato, &

ſiccatas inſpergito. Aliud Lucii. Ad inflammationes ſedis & rimas,ac condylomata. facit etiam ad rimas pudendorum inflammatas: Ceruſſæ quincuncem, ſpumæ argenti lotæ ſextantem & vnciæ dimidium, recrementi plumbi loti,aluminis ſciſſi,thuris, ſingulorum ſextātem. Hæc cum vino albo veteri trita,ad ceratum myrteum ac roſaceum admiſceto,ac vtitor.Facit ad ſordida vlcera ſedis,maximè verò circa coronam glandis & præputium conſiſtentia,quæ neque linamentis repurgātur, & à medicamentis ad depaſcentia vlcera deſtinatis exacerbantur.In ſumma verò perfuſiones in condylomatis adſtringentes eſſe oportet, & medicamenta ipſorū adſtrictione quadam participare debent. Aliud ad rimas in ſede inflammatas,& ad condylomata. Cadmiæ teneræ ter vſtæ ac lotæ,ceruſſæ lotæ,ſpumæ argenti lotæ,ſingulorum ſextantem,ceræ quadrantem, ouorum duorum aſſatorū vitellos,ſapæ cyathum vnum,roſacei cyathū vnum. vtere.eſt valde commodum etiam ad antiquata. Ad rimas inflammatas,morſúſque ac feruores, quo ego ſemper vſus,nullo alio opus habui. Collyria aſteris aut thuris, aut aliquod conſimile,ſucco hyoſcyami & ſapa diluito,& roſaceo ſufficienti addito quò ſtrigmētoſum pharmacum fiat,ex hoc anum aſſiduè illinere iubeto. Et primùm quidem dolores ſedat:celerrimè verò etiam vlcera ſanat.Potes & ſpecies collyrii accipere, & cum hyoſcyami ſucco terere,ac paſtillos efformare: & vſus tempore cum ſapa ac roſaceo diluere. Aliud Andromachi,quo vtor,inquit, ad rimas ſedis & condylomata inflammata. Lapidis hæmatitæ,ammoniaci thymiamatis,thuris,aluminis rotūdi,ſingulorum drach. xii. (in alio exemplari, ſextantem) gallarum, croci, ſingulorum drach. vnam, terebinthinæ drach.quatuor, ceræ Tyrrhenicæ drach.duodecim,roſacei drach.decem. vtere ad ſedem quidem cum roſaceo: ad vterum verò cum vnguento Salca appellato. Aliud ad condylomata & rimas, quo melius non eſt. Aluminis ſciſſi drach. tres, croci drach.quatuor,ceruſſæ drach. duas, opobalſami drach.vnam,thuris drach. quatuor, aloes drach.vnam,œſypi drach.octo, ceræ drach. octo, liquabilia liquefacito,& ad arida trita affundito, ac vnitis vtitor. Ad rimas in ano ac pudendis. Reſinam pinus ſiccam cum roſaceo terito, donec ſtrigmentoſa fiat, & oui aſſati vitellum admiſceto ac illinito. Ad rimas ſedis,inflammationéſque ac condylomata, puluis ſiccus mitigans ac eximens dolorem. Rhoidarii, ſyrici, ceruſſæ,ſpumæ argenti, æquales portiones ſiccas inſperge. Aliud. Foliorum hederæ ſiccorum cinerem cum vino & roſaceo in pila plumbea tere,ac vtere. Aliud. Cineris raſuræ linteorum vſtæ,& amyli, æquales partes tere,& foliorum oleæ viridium ſuccum miſce,ac illine. Aliud Maiæ ſiue obſtetricis ad fiſſuras & condylomata. Gallæ drach.octo,plumbaginis drach.octo,myrrhæ drach.quatuor, ceruſſæ drach.quatuor, tritis vtere. prodeſt ad omnia. Paſtillus Aretæ Andromachi,pharmacum accōmodatum ad rimas & condylomata,in maximis doloribus citò liberat.Stybii, acaciæ, plumbi vſti & loti, ſingulorum drach. ſedecim, cineris ſiue ſpodii pompholygis lotæ,drach octo: fructus ericæ, aluminis ſciſſilis, thuris, atramenti ſutorii,myrrhæ,opii, ſingulorum drach. octo, Vino terito velut collyrium, & excipe ac forma in paſtillos, quos vſus tempore paſſo diluito. Paſtillus ad ſedē & omnia ani vlcera,rimas ac condylomata: Pompholygis lotæ,terræ Samiæ,amyli,terræ Lemniæ, aloes vſtæ ac lotæ,thuris,ſádycis,plumbi vſti & loti,radicis ſymphyti, centaureæ,ſingulorum ſextantem,croci, ſquamæ æris, opii,tragacanthæ,ſingulorum ſeſquiunciam.Excipe vino, & vtere vt voles. Paſtillus ex ſolano halicacabo, velut Heras prodit,qui ad rimas parari ſolet in ſede ac pudendo,& ad vlcera,cōdylomata, ad verrucas thymos ac formicarias appellatas, & ad omnem eminentiam. facit & ad puſtulas nocturnas,papulas,reduuias circa vngues & ignem ſacrum, & ad aures purulentas, & labiorum ac plantarum fiſſuras. Spumæ argenti drachmas vigintiquatuor,ceruſſæ drachmas duodecim,corticis radicis halicacabi ſicci drachmas octo, atramenti ſutorii drachmas quatuor. Terito velut collyrium cum aqua, & forma paſtillos,ac vtere, ad valde inflammata cum lacte muliebri, ad ea quæ cicatrice opus habēt cū vino. Andromachus autem hunc paſtillum ſic præparat: Ceruſſæ libram vnam,ſpumæ argenti,corticis halicacabi, atramenti ſutorii,rubricæ ſinopidis,ſingulorum ſextātem,(in alio exemplari ſeſcuncem)terito cum aceto,ac formato paſtillos.

Medicamentū cicatricem inducens vlceribus in ſede. Cadmiæ vſtæ & vino extinctæ ſextantem, ceruſſæ lotæ vnciam vnam,plumbi vſti ac loti vnciam vnam, ceræ vnciam vnam, B olei myrtei libram vnam. Sicca cum vino terito ad dies ſufficientes, & ceratum liquefactum adiicito,ac vtitor vnitis. Aliud ſiccum,ad rimas præputii ac ſedis, inducit cicatricem: Cadmiæ, ceruſſæ, thuris,æquales partes. facit & ad alia vlcera mirabiliter. Aliud cicatricem inducens: Cadmiæ ter vſtæ ac lotæ, plumbi vſti ac loti,diphrygis, ſingulorum vnciam vnam. Vino trita excipe, cerato habente ceræ quincuncem, terebinthinæ drachmas quatuordecim, olei myrtei quincuncem:& vnita ac in maſſam coacta ſeruato. Vſus verò tempore, C de pharmaco ſextantem,ceræ trientem,olei myrtei quantum ſatis eſt accipe. Aliud ſiccum,rimas ac vlcera ad cicatricem perducens: Seminis ſpinæ Ægyptiæ ſextantem,maſtiches vnciam vnam. Singula ſeorſim trita miſcentur,& poſt ſedatas inflammationes inſperſa cicatricem inducunt. Aliud. Lapidis Phrygii ter vſti ac vino extincti,cadmiæ vſtæ lotæ,ceruſſæ lotæ, aloes,thuris, ſingulorum drachmas quatuor, ſquamæ æris lotæ drachmas duas, diphrygis drachmas duas,diligenter tere:ac vtere. Aliud. Fructus ericæ, gallarum, thuris,acaciæ, D pares portiones ſiccas inſperge.

De thymis in ſede ac reliquo corpore naſcentibus,ſycoſique ac verrucis formicariis,itē que clauis, Cap. III.

THymi appellationis originatio tranſſumpta eſt à cacuminibus eiuſdem nominis herbæ in montibus naſcentis.Thymi enim in corpore tuberculoſæ ſunt eminentiæ,aſperæ, ſubrubræ, oblongæ, præter naturam auctæ, ſanguinem effundentes dum auferuntur, amplius E quàm pro apparente magnitudine. Abundat autem hæc affectio circa ſedem & pudenda ac media femora.quandoque etiam in facie cōſiſtit. Et quidam ſanè parui ſunt, & vocantur thymi:aliqui verò magnitudine excedunt, & appellantur ficus:& aliqui manſueti ſunt:aliqui verò maligni. Manſueti igitur thymi, carunculæ ſunt paruæ quidem,verùm inæquales, obſcuris eminentiis exaſperatæ, albicantis coloris,aut ſubrubræ,& doloris expertes. Maligni verò thymi, duriores ſunt & aſperiores ac maiores, fæculenti ac liuidi coloris, doloroſique ac punctorium F dolorem inducentes, & exacerbantur maximè ad manuum contactum & medicamentorum adhibitionem. Sunt autem omnes manſueti facilè curabiles: maligni verò incurabiles. Curantur autem aliquando hi, non locali exectione, ſed cum ablatione totius partis in qua ſunt. Ad thymos. Saluiam herbam ſiccam tuſam cum pinguibus caricis præbe edendam, & diſparebunt. Verùm in pecoribus ordeum rori exponito,& eandem herbam inſpergito,& edere ſinito, ac miraberis. Ad eminentias. Soleas veteramentarias humidas vri- G to ac terito, & vino præimbutas imponito. Aliud. Serpentis exuuium tritum carne caricarum reiectis granis excipito, & emplaſtri modo imponito: ſi verò intra ſedem fuerint,glandulam inde facito, ſubdito,ac miraberis. Aliud. Caninum ſtercus album vſtum ac tritum,& vino madefactum imponito. Cæterùm verruca,acrochordon *Græcis* dicta, tuberculoſa eſt eminentia. Nomen verò inde habet, quòd ſimilis eſt vertice ſuo reſectæ chordæ iuxta extremitatem. At verruca formicaria,tuberculoſa ac calloſa eſt eminentia, nigricantis co- H loris,fundamentum latum habens,& ad cutem reſidens, ad contactum dolorem exhibens eiuſmodi qualis à morſu formicæ animalis contingit: vnde etiam nomen habet. Verùm in ablatione ſanguinem fundit, non pro ap-

A parentis magnitudinis ratione. Clauus autem callosa est eminentia, capiti claui assimilis. frequens autem est circa manuum extremitates, & circa calcaneum. Appellant porrò etiam in facie orientes magnas eminentias, ficus: à magnitudine imposita appellatione. Proinde conandum est vt per pharmaca, tum mansuetos, tum malignos thymos curemus, ita vt mansuetis quidem, ea quæ consumere ac contrahere possunt adhibeamus: malignis autem, ea quæ ad cancerata vlcera describentur. præsertim in mammis ac vtero. At vbi victa fuerint pharmaca, &
B curatio protrahatur, thymos quidem qui sunt in musculo ani adstrictorio, volsella attractos radicitus excindere oportet, & siccum medicamentum sanguinem sistens inspergere, quale est quod flauum appellatur: & post chirurgiam, pharmaca resiccantia adhibere donec perfectè curentur. nam vnctuosa curatio affectionem refricat. Si verò in partibus magis expositis fuerint thymi, post excisionem quum magni fuerint ac multi, vstionem adhibere expedit ad sanguinem sistendum, & regenerationem in posterum prohibēdam. Adhibita igitur vstione, curatio decernatur communis ad perusta: primùm vide-
C licet ea quæ crustas amouere potest: deinde repurgatoria: postea resiccatoria. Crustas autē remouere possunt in talibus, lac & mel per linamenta adhibita. Quòd si scalpello solùm excisi fuerint thymi, post excisionem siccum sanguinem sistens adhibeatur, & reliquus curationis ductus resiccans, velut dictum est. Pharmaca cōsumentia ac resiccantia thymos, & verrucas formicarias atque acrochordonas. Medicamenta quæ consumunt ac resiccant thymos, sunt ea quæ communiter curant etiam reliquas verrucas: quale est hoc quod facit ad thymos in se-
D de ac pudendo, aut in alio corporis loco obortos. Aluminis scissi, atramenti sutorii vsti, glutinis, singulorum vnciam vnam, squamæ æris sextantem. Trita glutine excipito cum aceto prædissoluto, illinito. Ad thymos in sede, & dura ac noninflammata condylomata, & ficus. Squamæ æris drachmam vnam, sandarachæ drachmam vnam, auripigmenti drachmam vnam, aluminis scissi drachmas duas. Terito per se singula, & cum rosaceo, & ad strigmentitiā crassitudinem redacta largè illinito, & rasuram linteoli imponito, atque bis singulis diebus cu-
E rato. at verò in aliis corporis partibus aceto diluta illinito. Mirabiliter autem contrahit ac deprimit thymos in sede ac condylomata, & inflammata lenit, pastillus superiore capite descriptus, Arete appellatus. Heraclidæ Tarentini ad verrucas formicarias inueteratas: Sulphuris viui, sandarachæ, atramenti sutorii, singulorum æquales partes, terito cum aceto, & pastillos formato. & vsus tempore aceto dilutos illine. Nos autem apposuimus his etiam elaterium pari portione, & ad formicarias atque a-
F cutas verrucas mirabiliter profuit: verùm in formicariis primùm scalpello circumscalpere oportet, atque sic pharmacum illinere. Oribasii ad formicarias verrucas & acrochordones: Chalcitidis drachmas sex, sandarachæ drachmas quatuor, cadmiæ drachmas decem, cum aceto assiduè illine donec exciderint. Aliud melinum siccum, geminæ mixturæ, Heliocaes, *hoc est sole vstum* appellatum: Calcis viuæ partes duas, auripigmenti partem vnam. auripigmentum aqua prius terito, & calcem adiicito, & in vase aqua repleto siccari finito. Hoc vbi ter-
G tiò feceris, in vas fictile procul ab omni humiditate deponito. facit ad verrucas formicarias, & instar chordæ apicis acutas, pterygia, callos, nomas, & epulidas. Aliud. Auripigmenti drachmas octo, sandarachæ drachmas sex, elaterii drachmas octo, sulphuris viui drachmas sex, radicis chamæleontis nigri drachmas quatuor. Aceto diluta cogito in pastillos, & vtere cum aceto. Verùm in formicaria verruca basim prius circumscalpe, velut dictum est. Aliud pharmacum accommodatum: hoc vsus sanaui thymos malignos: Elaterii drachmas octo, auripi-
H gmenti tantundem, sulphuris viui drachmas sex, glutinis piscium drachmas quatuor, trita excipe glutino aceto prædissoluto. Et vtere in aliis quidem locis cum aceto dissolutis: ad sedem verò cum rosaceo. Quomodo verò gluten piscium dissoluere oporteat, dictum est in capite De sanguinem spuentibus, in pastillo qui gluten piscium recipit, Sermone octauo. Ad thymos valde malignos post excisionem & vstionem exorientes. verrucas item formicarias, & instar apicis chordæ acutas. Pastillus Pasionis: Squamæ æris drachmas duodecim, æris vsti drachmas octo, salis ammoniaci drachmas octo, aluminis rotundi drachmas octo, thuris drachmas sedecim. Omnia terito excepto thure, ad multos dies aceto affuso in sole. Deinde thus adiice, ac rursus probè tere, & pastillos efforma, eósque assiduè cum aceto illine, donec penitus exciderint: ad eos verò qui in sede sunt, cum passo diluito. Cæterùm ficus ablatos, & thymos ac condylomata curat, & rursus generari non finit, & iam extantes præclarè tollit, cinis lignorum vitis cum aceto illitus, & cinis ex vinaceis vstis cum aceto.

De hæmorrhoidibus sedis, Cap. v.

HÆmorrhois appellationis originationem habet à sanguinis fluxu. est autem velut dilatatio localis in sede facta, vasis quibusdam istic apertis, & progressu temporis callosioribus factis. Hæmorrhoidum verò aliæ sunt cæcæ, aliæ apertæ. cæcæ sunt quæ omni tempore inflatæ sunt, & nihil excernunt: apertæ verò sunt quæ per tempora sanguinem effundunt. Hæc affectio malorum plurimorum causa hominibus existit. nam & deformitatem, & miseram vitam hæmorrhoides inducunt: multos verò etiam vita priuant. Et deformitatem quidem, propter coloris totius corporis vitiationem, ex euacuatione succedentem: miseram verò vitam, propter corporis debilitatem. Quandoque autem & de vita periclitantur sic affecti, quum ob excedentem euacuationem perfrigeratum hepar, aquam inter cutem operatur. Conuenit igitur recta diæta ac venæ sectione præmissa, hæmorrhoidum extirpationem moliri, & nullam penitus relinquere, quemadmodum quibusdam visum fuit. possibile est enim incolumes euadere, optimúmque curationis finem assequi, post hæmorrhoidum extirpationem, eos qui opportuno tempore venæ sectione & conuenienti diæta semper vtantur, quemadmodum Hippocrati placet. Inquit enim, Hæmorrhoidas sananti inueteratas si non adseruetur, periculum est hydropem aut tabem succedere. Non enim (velut quidam opinantur) dixit, si non vna fuerit seruata hæmorrhois ad sanguinis excretionem: sed dixit, Si non adseruetur, hoc est si non conuenienti diæta vtatur. Quòd autem sic velit Hippocrates, ipsa aphorismi distinctio ostendit: ait enim hic vir, Hæmorrhoidas inueteratas sananti. est autem sanatio perfecta liberatio, & legitima curatio. Quare iuxta Hippocratem non oportet aliquam hæmorrhoidem relinquere, sed omnes excindere, & post perfectam ipsarum curationem per conuenientem, velut dictum est, diætam ad naturalem statum corpus curatum reducere, incideréque cubiti venam tempore opportuno, quò videlicet coaceruatus in corpore sanguis euacuetur.

De hæmorrhoidum chirurgia, Cap. vi.

AEgrum itaque præparare oportet per modici cibi vsum, & aquæ potum, & vt plurimùm etiam per clysteris infusum, tum prolectandi stercoris gratia, tum vt sedes irritata promptior ad euersionem fiat. Deinde adhibeatur chirurgia, quemadmodum in tractatu De chirurgia ostensum est, ita vt singulæ hæmorrhoides vncino distendantur, & basis prius circumscalpatur, & per vncinum obtorqueantur. Deinde paruo interstitio facto obligentur, & resecentur. ipsa enim obtortio adstrictioni correspondens, vasa contrahit vt considant, quò post excisionem sedes minus sanguinis effundat. Quapropter oportet vnamquanque hæmorrhoidem hamulo distēdere: deinde fundamentum circumscalpere, postea per hamulum obtorquere, & porrigere hamum tenendum ministro. postea verò etiam in aliis idem faciendum est. Postquam verò omnes hamulis distendimus, circumscalptas funiculis obligabimus, & ministro tenendas dabimus. Et tunc

tunc primùm diſtẽtam primã excidimus, & reliquas cõſequenter ex ordine tollimus. Poſt exectionem verò, ſiccum ſanguinem ſiſtẽs apponimus, & ſpongiam lino obligatam adhibemus, & fili principium foris relinquimus. Poſteà decernimus conſequentem curationem, per linamentorum immiſſionem, ſpongiarum appoſitionẽ, obligationem ſedi conuenientem. curatio verò poſtea communis eſt. Securior itaque & compendiaria curatio hæmorrhoidum eſt ipſa chirurgia. Quandoquidem verò quidam melius eſſe putant aſſiduè purgari per hæmorrhoidas, velut mulieres: quidam verò, ob timiditatem, per medicamenta potius aliquas ex his aut omnes tolli cupiunt, conſequenter ſubiungemus auxilia ad has conueniẽtia. Extractoria hæmorrhoidum. Quãdoquidem pleræque hæmorrhoides opus habẽt extractione, ad faciliorem medicamentorum impoſitionem, neceſſarium eſt & talia pharmaca deſcribere: Cyclamini ſuccus illitus, & hæmorrhoidas irritat, & non ſinit ipſas contrahi in chirurgia, & ſedem extrahit ac euertit. Magni pharmacum accommodatum ad hæmorrhoidas extrahendas: Piperis ac nitri, vtriuſque pares partes terito, & ſedi adhibeto.

Aliud. Succum cyclamini cum pari mellis menſura ad compagem mellis coquito. probè facit. Aliud. Hoc vix prolabentes hæmorrhoidas extrahit. Succi cẽtaurii drach. II. aluminis liquidi drach. II. miſyos drach. I. ſtaphidis agreſtis drachm. I. excipe melle & illine ſedem. aut lanam pharmaco imbutam in ſedem inde. Quum autem promptitudinem induxerit, & ſedes prolapſa fuerit, & hæmorrhoides apparuerint, imponito ea quæ ad hæmorrhoidum curationem deſcribentur. Quæ aperiant hæmorrhoidas. Aperiunt autem has, in iis quibus ſanguinem per ipſas excerni volumus, amaracinum vnguentum illitum, perdicii herbæ folia viridia aſſiduè affricta, mercurialis trita & velut glans immiſſa, fel bubulum per lanæ tomentum inditum. Siſtentia ſanguinis hæmorrhoidum fluxum. Sanguinem qui ex hæmorrhoidib⁹ nimiùm euacuatur, ſiſtũt, aloe impoſita, ſquama ferri, plumbum vſtum cum poſca. Aliud ſanguinẽ ſiſtens confeſtim. Acaciæ fuluæ drach. IIII. plumbaginis drach. IIII. tragacanthæ drach. II. Singula ſeorſim terito & miſceto, & aqua ſubacta craſſius imponito: ſi verò penitiores fuerint, in maſſam coacta indito. Aliud delẽs hæmorrhoidas & omnem ſanguinis eruptionem: Merorum crudiſſimorum ſiccorum ſeſquiunciam, chalcitidis ſeſquiunciam, lapidis molaris trientem, pennarum corui ſcrup. XXI. Extremitates pennarum torreto ac terito. deinde omnia vino ſubacta ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem redigito. & in hæmorrhoidibus quidem indito: in extrinſecis verò ſanguinis eruptionibus illinito, ac obligato. Aſclepiadæ prolutio hæmorrhoidum: Spinæ Ægyptiæ quincuncem, foliorum ſalicis, artemiſiæ, ſideritidis herbæ, ſingul. trientem, in quatuor aquæ ſextariis coquito ad dimidias. & herbas quidem abiicito: ad aquam verò decocti ſiccum hoc admiſceto. Melanteriæ à clauis drach. X. aluminis rotũdi drach. VIII. ſpumæ argenti drach. IIII. gallarum drach. III. miſyos drach. II. ſoreos drachm. II. Siccũ in decocto diluito, & cũ eo ſepties in die perfundito, atque hoc per triduũ facito. Si verò reliquiæ quædam hæmorrhoidum reſtiterint, eas quarta die acu cõpungito. Et ſi quidem ſenſerint, aut cruentatæ fuerint, decoctũ illud ſimiliter prodeſt: de ſicco verò dimidiã partem miſce. Prolutione verò facta, ipſum ſiccũ pharmacũ adhibe, vt exactè vrantur: propter inflammationẽ autẽ, forinſecus pane impone. hoc citò vrit. ex cataplaſmate verò intra ſeptimum diem excidunt cruſtæ. Mirabiliter quoque hæmorrhoidas hoc tollit: Cicutæ ſiccæ drach. II. ſucci hyoſcyami drach. IIII. aluminis drach. II. æris vſti drach. II. rubricæ drach. I. cerato roſaceo excipe & impone. Faciunt & mali Punici acidi cortices ſicci cũ aceto impoſiti: ſi verò penitiores fuerint, velut glandem ſuppoſititiam indito.

Aliud valde præclarum. Sandarachæ drachmas VIII. auripigmenti drach. VIII. cum lixiuio diluta impone, ægro antea probè collocato. mortificatur enim hæmorrhois, & decidit in ſemihora reſiccata, & à fundamẽto deuoluta. Verùm circũ hæmorrhoides ceratũ illinitur: & fit hoc in ſole, aut apud ignẽ. debet enim homo in eodem ſitu permanere donec pharmacum abluatur. Aliud ad hæmorrhoidas, quod ſedat etiã inflãmationes ani: & illæ mortificatæ reſiccantur velut vuæ paſſæ, & decidunt in ſeptẽ diebus citra exulcerationẽ. Cæterùm ad condylomata ac fiſtulas cõfert, eáque curat hoc: Fæcis vini ſiccæ vſtæ quadrantẽ, miſyos ſextantẽ, aut pro miſy, ſoreos ſextãtem. vtere velut optimo. fæx autẽ occulitur in prunas, & vritur donec albeſcat. Aliud. Stercus aſini ſiccũ accipito, & ex eo ollulam paruã impleto, & mannæ thuris drach. octo, & tithymali ſicci manipulũ vnum addito, & accenſo ſtercore bubulo, ad carbonum ſpeciem exurito, eáque trita imponito donec excidant. ſeptima enim die citra inflammationẽ mortificatæ decidunt. Aliud mirabiliter excindens hæmorrhoidas. Chalcitidis vſtæ, miſyos vſti, atramẽti ſutorii vſti, diphrygis, ſoreos, ſingulorum drach. IIII. ſquamæ æris vſtæ drach. II. vtere ipſo ſicco, & inſtar teſtæ induratæ excident. Eſt hoc præclarũ, & omnem carnis eminentiã contrahit. Aliud Hippocratis ad hæmorrhoidas admirãdum. Gallarũ ſextantem, myrrhæ ſextantem, aluminis ſciſſi quadrantem, melanteriæ quadrantem, cõtundito, cribrato, terito, ac vtere ſicco. Ego verò in penuria melãteriæ, ſori adieci. & fecit mirabiliter: nam intra paucos dies citrà mordacitatem ac vlcerationem hæmorrhoidas diſſipat. verùm vino præeluere oportet, atque ſic inſpergere.

Ad anum aut ſedem procidentem, Cap. VII.

NOs per muriã aut marinam aquã prius anum fouere ſolemus prolapſum, & ſæpe nullo alio auxilio opus habuimus. Aliquãdo verò ſalem tritũ inſpergimus, ægro cõmodè ad hoc collocato, & ſufficiẽs tẽpus expectamus, donec deſtillantes humiditates extrà proceſſerint. Deinde abluta prolapſa recti inteſtini parte, illitionibus adſtringẽtibus vtimur, nimirum acacia, aut hypociſthide cum vino. Deinde anum retrudimus, & ſequenti die inſeſſionẽ paramus, aut infuſum adſtrictoriã vim habens: quale eſt vinum nigrũ auſterum, in quo decocta eſt myrtus, aut oleæ folia, aut malicoriũ. Cæterùm in pueris adſtringentiũ vſum remittere oportet, & mitiora adhibere. Si verò res vrgeat, etiã lumbis adſtringentia imponemus cataplaſmata ex palmulis ac malis cotoneis & ſimilibus. item ſedi ſimilia adhibebimus. Victus autẽ ſit boni ſucci, & lactis potus decernatur. & pultes ex lacte parentur, qualis eſt oryza cũ lacte cocta, & ſimilia. vinum detur aquoſius. Pharmaca verò huic affectioni cõmoda ſunt eiuſmodi: Gallam coquito, & cum læuigata anum integito, & ſi quidem fortiore auxilio opus habes, in vino cocturã facito: ſin leniore, in aqua. Aliud. Corticis pinus drach. octo, pilularum cupreſſi drach. II. plumbaginis drach. II. prælauato cum vino adſtringente & acerbo, & ſicca trita inſpergito. Aliud. Recrementi plumbi drach. octo, thuris drach. II. prælue, & trita inſperge. Aliud. Bauſtiorum drach. I. malicorii drach. II. ſeminis hyoſcyami drach. octo, ceruſſæ drach. octo, myrrhæ drach. II. plũbi loti drach. II. prælue & inſperge. Aliud noſtrum ad procidentem anum: Fructus ericæ, gallarum, acaciæ, ceruſſæ, ſucci hypociſthidis, corticis pini, myrrhæ, thuris, æquales partes ſiccas inſperge, vbi vino auſtero ſedem prius laueris. Aliud. Lẽtis vſtæ, panis vſti, farinæ erui, æquales partes imponito cum aceto & ſapa. Aliud. Sedem vino prælauato, & picem aridam tritam inſpergito, aut ollulas vſtas tritas. Aliud. Cupreſſi decocto perfundito, & ſtercus caninum ſiccum inſpergito: picem verò ſiccam, bitumen, & cyperum ſuffito. Aliud. Coriandri ſemen, & laſer, trita cum vino illinito. & torpedinem viuam aſſiduè apponito, & contrahet. Aliud. Bitumen & gallam æquis portionibus tritis ſiccis ſedi inſpergito. valde præclarum hoc eſt.

De prolabentis ſedis peruſtione, Leonidæ, Cap. VIII.

QVum fluxus ægrè curabilis apparuerit, & diæta nihil profecerit, neque medicamẽta cõtulerint, ſtructura mali iã inueterata, ad vſtionẽ peruenire oportet. Quum enĩ alia inteſtina inter partes prĩcipales cõnumerẽtur, ex-

terna extremitas intestini recti principalis non est: sed & dum vritur & secatur, nullum periculum inducit, velut ipsa experientia testatur. Inurere autem conuenit per cauteria nucleoformia externam sedis partem extremam, ex moderatis interuallis. sufficiens est enim vstio ad fluxionem superandam. cicatrix autem solida succedens, anum in ambitu constringit. post vstionem verò, lac cum melle vnito, & linamenta ex eo imbuta indito, ac obligato. postquam verò elapsæ fuerint crustæ, lentem cum melle imponito. Repurgatis autem vlceribus, vtere emplastro ex ordeo, aut aliis cicatricem inducentibus, suprà ad sedis affectiones præscriptis.

De abscessibus sedis, Leonidæ, Cap. IX.

INflammatione prægressa aliquando circa anum abscessus oritur. Quod vbi contingit, plura corpuscula putrescunt propter locorum humiditatem ac largam caliditatem. vnde necessarium est in chirurgia ablatione vti, & propterea facilè in fistulam transire. Proinde in simplicioribus quidem abscessibus facilis est curatio: verùm in magnis affectionibus, ano orbiculatim amputato, plerunque dum cicatrix inducitur, podicis meatus cōstringitur, & obturatio contingit. Quapropter conducit inter curandum, primis curationis temporibus linamentum parare, idque in tetrapharmaco, aut alio quodam ad curationem commodo, dissoluto intinctum indere in sedem: tempore verò inducendæ cicatricis, canalem stanneum rotundum sedis meatui conuenientem immittere, qui foris quidem sit amplus, verùm apposita parte in profundo sita rotūdus ac leuis, habeatque in medio foramē per quod flatus reddi possunt. Illinatur autē canalis ex medicamēto cicatricem inducēte, aut Samia terra cū vino, aut cerussa. forinsecus autem splenium aut lana incumbat, & commoda obligatio fiat. At verò canalis ipse vsque ad perfectam curationem inditus sinatur.

De vlceribus sedis proserpentibus ac depascentibus, Cap. X.

FIunt aliquando in sede vlcera proserpentia & depascētia. Si quidem igitur nome depascens in adstrictorio musculo fiat, conari oportet vt per sedulam medicationem ad nomas pertinentem affectio curetur. Nam interiores ani partes, ipse inquam adstrictorius musculus, neruosus quum sit, neque vstionem neque sectionem sustinet. exciso enim musculo illo, conuulsio sequitur, & nimirum etiam carunculæ imminutio ac detrimentum: id quod inde nobis cognoscere datur, quòd etiā sæpe nō adhibita chirurgia, ab ipso depascente vlcere musculus ille cōsumitur, & carunculæ decrementū (rhœada *Græci* vocant) consequitur. Vtendum igitur est auxiliis ad nomas descriptis, ita vt myrtorum ac malicorii & rubi decocto, ac similibus assiduè irrigemus, & primùm quidem corporibus à natura alienis crustam inuramus, per Faustinū appellatum pastillum aut consimiles: deinde vtamur eo qui ex vsta charta constat. postea Isidem emplastrum cū multo rosaceo dissolutum per linamenta indamus, & sic reliqua deinceps consequentia faciamus. Cæterùm phagedænico vlcere proserpendo exedente in ano existente, audere aliquid oportet, & aliena à sanis excindere: deinde vstionem adhibere. quum enim carnosus sit podex, tales chirurgias facilè sustinet. Post chirurgiam autem consequenter curatio, velut aliorum vlcerum facienda. Si verò vstio adhibita fuerit, curare conuenit velut in prolabente sede dictum est.

De fistulis ani, Leonidæ, Cap. XI.

QVandoquidem ex mala vlcerum curatione, & præcipuè circa sedem, sæpe fistula succedit, consequenter etiam de his dicendum est. Proinde ægro in sella, aut alio quodam plano loco collocato, artifex à dextris magis ipsius ægri desidens chirurgiam perficiat. Conuenit autem specillum accipere, & caput eius in medium fistulæ immittere, ipsumque propellere quousque per inanē meatum progreditur. deinde medium sinistræ manus digitum in sedem immittens, per ipsum specilli caput arripiat, postea reflectens specillum, & ambas fistulæ extremitates inter se adæquatas sinistra manu distendat, atque sic omnia corpuscula callosa per ambitum exscindat, vnico

A contactu, si id fieri potest. Si verò post sectionem apparuerit callus adhuc insidens, circumscalpatur. manifestus autē est callus, quum sit subalbidus ac renitens. Si verò etiam rugæ propinquæ apparuerint, volsella extentæ resecentur ad vlcerum explanationem, & facilem deinceps curationem. Post chirurgiam manna thuris sectionem implebimus, & linamentis additis conuenienter deligabimus, & consequenter communi aliorum vlcerum curatione vtemur. Cæterùm in iis qui ob mollitiem aut timiditatem

B rogant nos vt per medicamenta curentur, primùm conari oportet vt per pharmaca resiccantia ac fistulas claudentia curemus. Quæ si nihil effecerint, ad ea quæ callosa corpuscula erodere ac consumere possunt, transeundum est, quæ fistularia collyria appellantur: quorum præparationes in vniuersali De fistulis tractatu paulo pòst in hoc sermone dicemus. At verò medicamēta quæ fistularum resiccationem promittunt, sunt emplastrum ex spuma argēti & aceto ac oleo paratum, & emplastrum sine cera, & fuluum Galeni, & harmonium, & ex salicibus, & ex lolio con-

C stans & consimilia. Facit & hoc ad fistulas incipientes in sede, rimásque ac condylomata: Pæoniæ radicis vstæ quadrantem, bituminis Iudaici sextantem, sulphuris viui vnciam vnam, ceræ sextantē, olei myrtei quantū satis est.

Aliud. Mala cotonea ad cinerē exurito, ac trita supernè ad osculum fistulæ imponito, & linamēto indito, emplastrū ex vino & oleo aut simile quoddā adhibeto, ac deligato, & alternis diebus soluito. Pastillus ad fistulas sedis.

Chalcitidis vstæ dr. VIII. æris vsti dr. IIII. cadmiæ dr. IIII. Creticæ terræ dr. IIII. pōpholygis dr. III. lycii dr. III. aloes

D dr. II. croci dr. II. gūmi dr. XVI. terito cū succo senecionis aut serapiadis tres testiculos habentis, & formato pastillos. & vtitor siccis, & cum aceto & cum cerato. Vtere etiam ad vniuersales fistulas describendis.

Ad intertrigines inter femora ex itinere obortas, Cap. XII.

CHalcitis cū aqua trita ac illita prodest. Et plūbago cū aceto aut vino. Et spuma argenti per se, & cū myrto sicca trita. Aut alumē in testa vstum tritū insperge. Aut sici folia vsta ac trita cū oleo illine. Aut rosarū capita vnà cū

E flore trita insperge. Aliud quo vtor, valde efficax: Plūbaginis dr. VIII. gallarū dr. IIII. aluminis dr. I. myrrhæ dr. II. siccū hoc insperge: aliquando verò cū oleo myrteo illine. Ego verò vino semper prius lauo, & siccū inspergo. Aliud. facit & ad papulas feruidas in femoribus ac sub alis ex sudoribus obortas præsertim in corpulētis hominib⁹. Syrici vnc. I. fuci tinctorii vnciam I. testæ ex clibano antiquo sextantē, prælauato & inspergito. probè quidem facit, verùm lintea inficit. facit & ad ambusta cum cerato.

De thymis in pudendis, Leonidæ, Cap. XIII.

F HVius affectionis proprietatem in loco De thymis in sede diximus. Fiunt autē & hîc thymi, aut in sola glāde, aut in cole, aut in præputio: aliquando verò in omnibus relatis locis. Antea verò dictum est quòd māsueti facilè curātur: maligni difficulter, & per affectæ partis ablationem sanantur. Quomodo autē cognoscere oporteat & mansuetos & malignos, etiam relatum est. Si quidē igitur māsueti fuerint thymi ac parui, per volsellam distenti excindantur, & aliquo sanguinem sistente ac crustam inducente illinātur, quale est siccū flauum appellatum, quò per

G crustam simile quiddam vstioni efficiamus. Quum verò multi fuerint & magni, tunc post excisionem vstio adhibeatur ad sanguinem sistendum, & affectos locos ad aliū statū transmutandos, & thymorū regenerationē prohibendā. Cum autē totum præputiū, thymis fuerit refertū, tum iuxta internam, tum circa externam partem difficile erit conseruare. Itaque necessarium erit, quantum eius fieri potest, ad cutis præputii sectionem progredi. Quum igitur vstio post excisionē adhibetur, curatio decernatur ad perusta, relata in tractatu de prolabente sede. Excisis autē thymis, & post excisionem sicco crustam inurente ad-

H hibito: post crustæ discessum reliqua curatio resiccatoria fiat. vnctuosa enim pharmaca affectionē refricant. Cæterùm in iis qui chirurgiam reiiciunt, vtendum est talibus medicamentis. Medicamentum resiccās thymos, xeraphium appellatū. Chalcitidis crudæ sesquiunciam, mi-

ſyos crudi ſeſquiunciam, ſquamæ æris ſextantē, aluminis ſciſſi vnc.I. Locū cū vino prius lauato, & ſiccū inſpergito. Aliud. Gallam & alumen trita inſpergito, & exareſcent. vtere etiam ſi in alio corporis loco thymi fiunt. Aliud egregiè tollens thymos & carnem excreſcentem in pudendis. Origanum & rutæ radicem, paribus partibus vrito terito ac inſpergito. vtere hoc velut optimo.

De rimis in pudendis, Leonidæ, Cap. XIIII.

RImæ ac fiſſuræ in præputii ſummitate fiunt, quando anguſta ea exiſtens violenter reducitur. Ruptis autem corporibus, inflammationes ſuccedunt & dolores in tenti. In principiis igitur, omnis rima dum recens eſt, cruentatur: antiqua verò calloſa fit, & rurſus quum violenter diſparatur, rupta rurſus cruentatur. proinde ad curā feſtinare oportet. Vbi verò antiquatæ fuerint, & calloſæ factæ curationem diſtulerint, nihil proficientibus medicamentis, confert cutem abducere & calloſa rimarum labia ſupino ſcalpro, quantum eius fieri poteſt, ſuperficiaria ſectione diducere. Reſupinatæ enim & recentes factæ rimæ ac fiſſuræ, celerrimè ſanantur.

Medicamenta ad rimas & reliqua pudendorum vlcera, Cap. XV.

RImas medicamentis curare conandum eſt antea citra chirurgiam, & vtendum eſt pleriſque ad rimas ſedis præſcriptis, & præſertim eo quod Lucio inſcribitur. facit enim & ad rimas in præputio, & ad vlcera ſordida, & præcipuè quum detrahi ac reduci non poteſt. iniicitur autem cum oleo & vino per clyſteriolum. Mirabiliter autē facit ad rimas in præputio & recentes & inueteratas, vrina quæ inter mingendum intra præputium ac glandem obiter ſuſcipitur, & celerrimè ſanat, vt ne opus quidem ſit alio auxilio. Aliud ad rimas præputii. Reſinam frictam cum roſaceo terito donec ſtrigmentitiam compagē accipiat, & admixto oui aſſati vitello vtere. Aliud ad rimas & reliqua vlcera. Colocynthidem ſiccam vrito ac terito, & cum roſarum flore vtere. idem facit & anethum vſtum. Aliud. Ad præputii rimas, & glandis vlcera. repurgat & cicatricem inducit. Lapidis Phrygii ter vſti & extincti, primùm butyro aut roſaceo, deinde melle, poſtea vino, ſextantem, florum roſarum vnc.I. malicorii vnc.I. vtere. Aliud. Ad rimas præputii & ani, & pudendi muliebris. Ceruſſæ, plumbaginis, gallarum, myrrhæ, æqualibus partibus vtere ſiccis, aut cum vino & oleo. Aliud, rimas & vlcera ad cicatricem perducens, & acrimonias obtundens. Cadmiæ teneræ ter vſtæ ſextantē, roſarum recentium detractis vnguibus ſeſcuncem. Cadmiā tundito ac cribrato, & cū roſis terito donec exareſcat, & ſicca inſpergito, vbi prælaueris cum vino. Aliud ad pudenda & ſedem. Lapidis Phrygii ter vſti ac extincti velut dictum eſt, ceruſſæ lotæ, cadmiæ, thuris, aloes, ſingul. vnc.I. ſquamæ æris drach.II. diphrygis dr.IIII. vtere ſicco. Aliud ſiccum, ad pudendorum rimas & vlcera ſpontanea. Aloes vnc.I. florum roſarum ſextantem. vtere confidenter. Aliud ad eadem. Aloē ſolam tritā inſpergito. ſi verò adſtrinxerint, cadmiam ter vſtam admiſceto. mirabiliter efficax eſt. Aliud. Paſtillū ex halicacabo lacte dilutum exhibeto. habetur eius præparatio capite tertio, vbi De fiſſuris & tuberculis ſedis tractatur. Verùm in iis qui præputium reducere non poſſunt, lacte eundem diluito, & tepidum per clyſteriolum iniicito. Aliud. Ad ſpontaneas puſtulas in pudendis, & maximè in iis qui præputium reducere non poſſunt. Glaucium cum vino terito, & vbi prælaueris per fiſtulam pus attrahentem, tepidum iniicito. Aliud lene incarnans & cicatricem inducens. Amylum per ſe tritum inſpergito. Aliud. Colophoniam tritam ſolam inſpergito. Aliud. Colophoniā, thus, amylū, paribus portionibus inſpergito. Aliud. Aloes primariæ, ceruſſæ, roſarū ſiccarū, æqualib⁹ partib⁹ tritis vtere. Aliud. Collyriū ex thure tritum ſiccū inſperge, aut cum vino dilutum per linamenta indito, aut cum lacte iniicito. facit & quod Aſter appellatur, & quod Cleoni inſcribitur, & ſimilia. Oribaſii ad præputii ac ani rimas. inducit cicatricem. Cadmiæ lotæ, ceruſſæ, thuris, æqualibus portionibus. vtere: facit & ad alia vlcera mirabiliter.

A Ad inflammationes pudendorum, Cap. XVI.

INflammata pudenda, roſarū & meliloti decocto perfundito: aut betæ folia ſiue ſemen tritū, in aqua ferueſacto, & calido perfundito. facit ad eos qui præputium retrahere non poſſunt. Cataplaſma verò adhibe ex pane cū palmulis ſapa præmaceratis, cum modico roſaceo. aut malicorium in vino coctum ac tritum cum pane ac modico roſaceo pro cataplaſmate impone.

Ad nomas in pudendis, Cap. XVII.

B SI vlcus depaſcens, (nomen *Græci* vocant) aut eroſio fiat, laxa forinſecus apparet pars erodenda. Et ſi circumprematur, humorem tenuem ſubcruentum excernit: deinde fæculentum. Conuenit itaque perfuſionibus adſtringentibus in his vti, ex decocto myrti, ruborum, oleæ ſyluestris, roſarum, malicorii, plantaginis, polygoni. Pharmaca verò ad nomas commoda ſunt, paſtillus corax, id eſt coruus inſcriptus. habet autem ſic: Gallarum ſextātem, ſquamæ æris ſeſquiunciam, chalcitidis crudæ vnc.I. thuris vnc.I. terito in aceto ad ſufficientes dies, & ad finē mellis quincuncem addito. & ex olei myrtei lib.I. ac ſemiſſe, C adipis taurini recentis beſſe, ceræ triente, terebinthinæ vnc.I. ceratum effice, & in linamentis vtere, & per fiſtulā puris attractoriam iniice per roſaceum diſſolutum. & ſupernè ſpongiam ex vino expreſſam impone, aut ceratū habens malicorium aut gallas. Aliud ex charta vſta. Chartæ vſtæ ſeſquiunciam, ſquamæ æris ſeſquiunciā, auripigmenti drach.VI. ſulphuris viui drach.VI. plumbi vſti drach III. inſperge ſiccū, aut melle & roſaceo dilutū per linamēta inde. Si verò præputiū reducere nō poteſt, plurimo roſaceo dilutum & modico melle addito, iniice. D Aliud ſiccū, quod ſanauit quoſdā iam ſecandos. Chartæ vſtæ ſextantem, gallarum ſextantem. vtere ſicco.

Ad carbunculos pudendorum, Cap. XVIII.

SPumæ argenti drach. quatuor, ceruſſæ drach.II. thuris drach.I. trita inſperge, & raſuras linteorum impone. Aliud. Adipem caprinum cum vuis paſſis tritum impone velut cataplaſma. Hoc ſuppurat, & dolorem eximit. poſtea eundē adipem cum pice liquida vnitū imponito. Aliud. Pilulas ſtercoris caprini vſtaſcū melle imponito.

Ad interna in meatu vrinæ vlcera, Cap. XIX.

E LYcii drach.II. myrrhæ drach.II. atramēti ſutorii dr.I. chalcitidis drach.I. omnia ſimul trita cū paſſi hemina vna, & vini veteris odorati cyatho vno, coquito donec vniantur, & reponito in plumbo. vſus verò tēpore roſaceo diluta iniice. facit & ad vlcera inter anum & teſtes. Ego autem Cygnaria collyria cum lacte diluta per clyſteriolum iniicio, & bonum teſtimonium ipſis præbeo.

Ad ſcabioſum ſcrotum & pruriginoſum, Cap. XX.

COntingit etiam circa ſcrotum aſſiduè ſcabies & pruritus, ex influxu humorum acrium vlcerantium cu- F tem. Et vbi quidem plures fuerint & acriores allati humores, cutem ipſam exulcerant: ſi verò pauciores ac craſſiores, ſquamas generant, & pruritum inducunt. Curatio horum fit per cōgruam victus rationem, & per medicamenta: aliquando verò & rarò, per chirurgiam. Itaque ab acrium eſu abſtinendum eſt, & præſertim ab oleribus mali ſucci. quæ verò exhibentur, bono ſucco præditа ſint. qualis eſt lactis potus aſſiduus, ptiſana, alica, gallinarū oua, porcellorū extremitates & ventriculi. vinum tenue dilutius & album. Ex localibus auxiliis, præſer- G tim vbi ſquamæ vlceri adhærēt, & dolor adeſt, cōuenit cataplaſma ex fabæ lomento. nā & dolorem mitigat, & vlcera repurgat. fit autē ex faba Ægyptia lomentum. Idem facit ſeſamū crudum, & erui farina melle ſubacta & impoſita. Repurgatione verò vlcerum facta, pruritúque lenito, ad cicatricem inducendam pergemus. Probè autem facit in his partibus, miſy cum ſulphure viuo tritum, & cerato myrteo exceptum. Conducit & plumbi recrementū, & ſpuma argenti cum myrteo cerato. & emplaſtrum ex cadmia, & emplaſtrū ex hordeo. Præclarè auxiliatur etiā H ſcroto in ſuperficie tumefacto, terra cimolia cū aqua diluta ac illita, quā illitā exareſcere ſines, & aqua tepida loco abluto, myrtū ſiccā tritam modica myrrha addita inſperges: inducta verò cicatrice, nullâq; moleſtia nec pruritu vexāte, curatio tranſacta eſt. At ſi ſcabie ſanata, pruritus

restat,aut augetur,aut scrotum humore destillat. Nitrum A
cum staphide agresti & alumine liquido,rosaceo & aceto
dilutum, in balneo illinire iubemus: & à balneo oui can-
didum cum melle imponere. Si verò vehemens & intole-
rabilis est scroti pruritus, fæx aceti sicca cum vino made-
facta adhibetur,eodem modo velut præcedens medica-
mētum:illito etiam postea oui albumine. Quòd si adhuc
amplius vim eius augere voles,vstam fæcem accipies. I-
dem præstat alumen cum melle probè coctum,& reliqua
quæ ad pruritus retulimus.

De testiũ ac scroti inflãmatione,Leonidæ, Cap.XXI. B

QVandoque testes soli per se inflammantur, quando-
que testibus nihil affectis,scrotũ inflammatum est:
aliquando verò testes vnà cum scroto inflammantur.Sic-
ut autem in aliis corporis partibus, ita etiã in his,vel ex
humorum influxu,vel ictu,vel collisione,inflammatio cõ
tingit.Proinde solo testiculo inflammato,scrotum colo-
rem naturalem habet: ipse verò testis tumidior,duriórq;
ac amplior tactui occurrit: adest dolor pulsatiuus vsque
ad renes pertingens. At si scrotum inflammatum est, tu-
mor rubicundus in superficie est, renitens ad tactum ac C
dolens. Vtrisque verò inflãmatis,testibus videlicet & scro
to,ex signorum augmento magnitudinem inflammati-
onis iudicabimus. Proinde cibi parsimonia,& aquæ potu
per totum curationis tempus vtendum est.Et si inflamma
tio vehemēs fuerit,præsertim in iuuene sanguinem mul
tum habente,vena cubiti secanda est,si id fieri potest: sin
minus,tali.nam & hanc secare prodest,vbi sanguis nõ fu-
erit multus.At pro localibus auxiliis,si testes sunt inflam-
mati,& maximè vbi nerui à quibus pendent,simul affecti
fuerint: lanam oleo communi aut anethino imbutam ad D
hibebimus ac deligabimus. probè facit & verbenaca re-
cta in oleo cocta modico vino addito,& scroto imposita,
atque lana superilligata.Cataplasmatis verò ad inflamma-
tiones soluendas idoneis vtemur: è quorum numero ad-
mirandum est, ad testium præsertim inflammationem,
cataplasma ex faba Ægyptia. decorticatur autem faba
cocta,& cum modico melle trita illinitur. Præstat etiam
ad testium ac scroti inflammationes,cataplasma ex puro
pane,quo ego assiduè vtor,quandoque cum oleo & aqua,
quandoque cum mulsa. Egregiè facit etiam id quod ex E
vuis passis cum cumino torrefacto ac trito,modico mel-
le addito paratur. prodest & asphodeli radix cum polēta
in vino cocta. & lini semen in aqua mulsa coctum. & se-
necio cum polenta. & cupressi folia per se, vel cum panis
mica. Ceratum ad testium inflammationes efficax: Ce-
ræ,resinæ pinus, olei anethini & narcissini, singulorũ de-
xtantem,cumini sescuncem,fimi asinini pilas tres.fimum
arefactum terito,& cribrato,& cumino admisceto,dein-
de cum cerato liquefacto cõmittito ac imponito. & lanã
narcissino aut rosaceo oleo imbutam superilligato.Con- F
fert etiam emplastrum ex succis rosaceo dilutum.Duran-
te verò inflammatione, aqua marina calida affundenda
est,& cerata adhibenda inflammationes discutientia:qua-
lia sunt ad mamillas inflammatas descripta. Quòd si non
soluatur inflammatio, sed transmutetur, suppurationem
cum cataplasmatis adiuuare oportet.perfectóque iã abs-
cessu,chirurgia adhibenda est, & communi curatione v-
tēdum: si verò nome depascens accesserit,eadem curatio
ne etiam vtendum erit quam superius ad sedis nomas tra
didimus. Oribasii ad testium tumores laxos,ac inflam- G
mationes. Olei lib.I.(alii habent dextantem)plumbagi
nis,cumini,passularum sine vinaceis,farinæ fabarũ,sing.
trientem,ceræ sextantem.plumbaginem cum oleo ad cõ
pagem coquito,deinde cerã cum colophoniæ dr.VI.adii-
cito & ad perfrigerata passulas ac farinã admisceto,ac v-
titor. Aliquãdo tamen farinam ad liquefacta iniicito,in-
quit,postquam feruor ipsorum quieuit. Aliud eiusdem.

Vuarum passarum sine vinaceis drach.XXV. cumini a-
cetabulum I.resinæ pinus quadrantem, mellis quod satis
est.Sanguinis porrò euacuatio efficacissimum auxilium H
est ad testes inflammatos,inquit Oribasius. Cæterùm ad
testium duritias, cucumeris syluestris radicem terito ac
cribrato, & in aqua mulsa coctam cum loliacea farina
imponito.Aut lilii radicem vino coctam,&modico mel

A le subactam imponito.

De hernia aquosa, Leonidæ, Cap. XXII.

HErnia aquosa,quãdoque ex occulta,quãdoque ex ma
nifesta causa contingit.Ex occulta quidem,quum a-
quosus humor circa partes corpusculorum quæ scrotum
contexunt ac implicant,sanguini admixtus collectus fue
rit: ex manifesta verò,quum ex plaga collisis aut fractis va
sis,sanguis affluens ad aquosam substantiam transmuta-
tur. Vbi igitur spontè constiterit aquosus humor colle-
ctus,subflauus aut subpallidus is inuenitur: vbi verò ex pla
B ga,cruentam ac fæculentam materiam reperies. Humor
autem vel intra rubicundam testiculi pelliculam consi-
stit, vel extra ipsam,inter eam & pelliculas adiacentes: vel
in propria pellicula velut vesica quadam continetur: at-
que hoc genus herniam in tunica superagnata vocamus.
Aliquando verò duplex hernia oboritur, quum collectio
& in rubicunda tunica,& in superagnata consistit. Si qui-
dem igitur in pellicula rubicũda humor collectus fuerit,
tumor vnius coloris apparet sine dolore, in principio dũ
adhuc parua est collectio,ad contactum cedēs: postea ve
C rò aucta collectione, testiculus humore vndique circun-
datus occultatur. At tumor in ambitu extentus ac reni-
tens ad tactum, herniæ carnosæ suspicionem imperitis
exhibet.possunt tamen tactu discerni.nam hernia carno-
sa,omnino renititur: sed aquosa, digitis cedit. Si verò in
superagnata tunica humor colligatur,tumor ipse siue ma
gnus siue paruus fuerit,omnino circumscribetur. At si si-
mul quoque in rubicunda tunica collectus fuerit,duo tu-
mores deprehēdētur,alter in superagnata, alter in rubicũ
da pellicula. quòd si extra rubicundam pelliculam colle-
D ctio fiat,testiculus tactui occurrit. Cæterùm ab hernia a-
quosa differt hernia intestinorum.quoniam in aquosa tu-
mor eiusdem penitus magnitudinis, semper & in quoli-
bet corporis situ persistit.neque enim humores, velut in-
testina transferuntur. Inguen præterea in hernia aquosa
secundum naturã se habet, quã nota vel maximè aquosa
ab omenti hernia distinguitur. Nam in hernia omenti,
semper in scroto omentum persistit, neque vnquam trãs
fertur: id quod etiam in aquosa contingit: verùm in o-
menti hernia, inguen rarefactum deprehenditur. Tutis-
E sima itaque curatio herniarum,chirurgia & vstione perfi-
citur, si peritus artifex contingat. Potest tamen etiam
medicamento scrotum inuri, & consumpto humore ac
cicatrice inducta firmari.Ad hunc vsum efficax hoc est:

Radicis brassicæ vstæ cinerem,cum adipe suillo inue-
terato liquefacto ad emplastri formam adigito,& impo-
sitũ alligato,ægrúmque quiescere sinito,& postridie solu-
to medicamento fomentum adhibeto,& rursus apponito,
ídque tamdiu repetito,donec vstio peracta fuerit. Empla
strum autem angustum & oblongum esse oportet: neque
F plus quàm cõuenit,locus inuratur: ita vt in magnis tumo-
ribus quatuor digitorum longitudinem & pollicis latitu
dinem habeat: in paruis duorum digitorum longitudinē
& auricularis digiti latitudinem exæquet.At verò vbi tu
nica per vstionem detecta est,scalpello eam diduces,exclu
sóque humore fistulare collyrium fissuræ indes, quò vici-
næ partes erodantur.deinde suppurante medicamento v-
teris: postea dilapsa crusta, repurgatoria vlcerum per lina
menta immittes: postremò ad adstringētia progredieris,
quale est emplastrum Barbarum appellatum. Poteris e-
G tiam pro brassicæ radice,medicamēta erodentia, septica
Græcis appellata,adhibere: de quibus sequenti sermone
agetur. Post humoris exclusionem,ne rursus collectio fiat,
huiusmodi malagmatis vteris: Ceræ sesquilibram, picis
dodrantem,ammoniaci thymiamatis lib.I.&dodrantem,
aluminis liquidi sesquiunciam aut sextantem. Aliud
Asclepiadæ, ad herniam aquosam accõmodatum, quod
peracta erosione & humoris exclusione adhibitum per-
sanat,& omnem duritiam resoluit: Picis aridæ lib.IIII.ce-
ræ,terebinthinæ,ammoniaci thymiamatis,galbani,thu-
H ris,singulorum lib.I.aceti sextarios III.olei cyprini quantũ
satis est. Picem tritam cum aceti sesquisextario coquito:
deinde ammoniacum cum modico aceto tritum adiici-
to,& parum feruere sinito. postea ceram iniicito eáque
liquefacta galbanũ ac thus aceto trita admisceto, omniáq;

vnita & ab igne ablata ad residuum aceti in mortarium mittito, & cyprino adstillato probè subigito, ac vtitor. Praeclarè facit etiam emplastrum ex loliis, quod Sermone decimoquinto inter Nigra habetur. Sunt etiam medicamenta quae citra vstionem ac erosionem, humoris discussionem promittunt: quale est hoc quod habet, Spumae argenti drachm.vi.salis fossitii,atramenti sutorii,singulorum drachm.x. cerussae drachm.xiiii. terebinthinae drachm.xii.olei libram vnam. Spumam argenti, cerussam,sal,cum oleo donec non inquinent coquito. deinde atramentum sutorium cum aceto tritum addito, cauendo ne efferuescat:atque vbi parum ebullierit,terebinthinam addito,& ab igne ablata in mortario subigito, & re positis vtitor. Aliud ad quaecunque sine scalpro curare volueris. Cerae,spumae nitri,rubricae sinopidis,nitri,singulorum sextantem,terebinthinae,mānae thuris, mastiches, singulorum drachmas xviii.olei heminam vnā,aquae marinae siue muriae sescuncem. arida cum muria diluito & liquefacta admisceto, ac vnitis vtitor. Aliud. Nasturtii drachm.xxx. nitri drachm. x. fimi columbini drach. sex,galbani,terebinthinae, singulorū drach.xx.liquefacta cum aridis committito,ac vtitor confidenter. Confert & psittacium inscriptum,quod Sermone decimoquinto inter emplastra mollientia ac discutientia habetur. Hoc ego ad hernias aquosas vsus sum, & primùm tumorem emolliuit & valde compescuit,& post paucos dies exudantibus testiculis plurimam aquam extraxit. Aliud ad herniam aquosam,valde efficax. Carnium vuarum passarū, ammii,terebinthinae,singulorum drach. viii. nitri rubri dr.x.mellis optimi sextantem. arida seorsim terito ac cribrato:inde vuas passas probè contusas admisceto ac vnito,deinde mel cum terebinthina modicè coctum addito, & ad emplastri formā redigito, & linteo excepta adhibeto,ac lata fasciola deligato, aegrúmq; quiescere iubeto,& à balneo ac vehementi motu abstinere.Solues autem hoc alternis diebus,& spongia locum fouebis,ac rursus impones. vtere etiam emplastris discussoriis ac reficcātibus ad hydropicos suprà descriptis, & praecipuè eo quod Vestae nomine inscribitur.

De hernia intestinorum, ex eodem, Cap. xxiii.

HErnia intestinorum,est intestini aliquando ad inguē, aliquando ad scrotum delapsus. qui multarum molestiarum author est.Nam & deformitatē & miseram vitam, & mortis periculum inducit, quando intestina duris recrementis distenta,ad scrotum delata condensantur. Inde enim tormina voluulosa, ac saepe inflammationes succedunt,ex quibus pernicies cōsequitur.Generatur hoc malum aut peritonaeo membrana aluum ac intestina amplectente nimiùm extenta,aut eadem rupta. Si ab extensione fiat,primùm quidem laxitas ad inguen procumbit & summa ventri incumbens pars conuellitur, simúlque pili pubis reuulsi conspiciuntur:verùm postea tumore aucto, scrotum violatur ac intumescit. Si verò rupta fuerit peritonaei membrana quae ad inguen pertingit,intestinū per rupturam delatum rubicundae tunicae innititur, & haec tandem temporis mora oppressa,etiam ipsa inferius prolabitur.Quòd si plaga adeo violenta contigerit, vt simul & peritonaei membrana & rubicunda tunica rumpātur,tunc intestina repentè nudo testiculo occurrentia ad scrotum praecipitantur.Caeterùm nosse expedit,intestinorum herniam qualiscunque fuerit,semper aquosa esse deteriorem.Quae verò propter extēsionem peritonaei membranae fit intestinorum hernia, difficilius sanatur quàm quae propter eiusdem rupturam.Et sanè intestinorum hernia extremè mala,sola chirurgia curari potest, eáque graui ac periculosa.

De hernia inguinis, Cap.xxiiii.

INguinis hernia propter peritonaei mēbranae extensionem facta,in principio adstringentibus appositis, aliquando curari potest. tutior tamen est vstio si peritus artifex contingat.Nunc autem quo pacto hoc malum medicamentis adhibitis ac ligamentis sistamus, vt ne in peius procedat,ostendemus,& simul quomodo succedentibus accidentibus sit occurrendum. Proinde delapso ad scrotum intestino,& voluulosis torminibus diuexātibus,

A statim conabimur,decliui locato aegro,diductis cruribus intestina sensim ad inguen reducere,ac reducta commodis ligamentis retinere. At si partes scroto vicinae vehementibus doloribus vnà cum inflammatione vexentur, tormina item ac flatus adsint, tamdiu differenda est reductio donec quieuerint.Et interim partes vicinas alternis diebus, primùm lana succida oleo ac vino imbuta: deinde etiam illitionibus rigabimus, & dolentes partes circumscarificabimus. neglectae enim saepe mortificantur.Declinante malo emplastra adhibebimus, quale est

B Mnaseae inscriptum, & alia huiusmodi. Et vt ne recidat aeger,asseruādi gratia,perpetuis ligamentis vtatur. Presbyteri emplastrū ad herniam inguinis. Thuris,myrrhae, glaucii,opopanacis,sarcocollae,tragacāthae,gummi, glutinis taurini,glutinis piscium, cinnabaris quo fabri ferrarii vtuntur,carnis cochlearum terrestrium,singulorum sescuncē, faecis vini adstringentis veteris quantum satis est.Gluten vtrunque & quae macerari possunt,in vini faece macerato,atque aridis tritis admisceto,& ad emplastri

C formā reducito,imponito,alligato,& quiescere iubeto,ac septima die soluito. Ad intestina prolapsa. Symphyti lib.vnam,mannae thuris quadrantē,candidi ouorū recentium vnà cum vitello, numero sex. Symphyton tritū ac cribratum in fictile vas coniicimus,eique thuris mānam siue pollinem vnà cum ouis subactum addimus: deinde suillo adipe veteri adiecto ad emplastri formam redigimus,atque hoc intestino prius reducto adhibemus,& ligamento alligamus. Aliud. Folia & teneras cupressi pilulas impone & alliga .& si sicca fuerint, in vino prius

D coque.Hoc auxilium, inquit Galenus, omnibus corporibus nimio humore flaccidis confert:reficcat enim & corroborat.Decimo autem die id exoluere ac renouare oportet, ita vt ter repetatur, & puer interim per triginta hos dies in lecto decumbat, & cupressi decoctum bibat. Aliud celebre. Aloes, malicorii in vino nigro cocti, succi hypocisthidis, thuris,glutinis fabrilis, singulorum aequales portiones. Gluten in passo donec dissoluatur coquito,ac probè terito, & reliqua minutissimè trita admisceto,ac vtitor velut iā saepe dictū est. Aliud.

E Balaustiorum sescūcem,thuris,aloes,rhois coriarii,glutinis fabrilis,corallorū, singulorum quadrantē, malicorii, gallarū,singulorū lib.i.Gallas & malicoriū in vino nigro è vinaceis expresso coquito,& postea in mortario terito, & ad trita reliqua cū polygoni succo dissoluta addito, & omnia melle cocto excipito, ac vtitor velut dictum est.

Emplastrum datum cuidam adolescenti ob herniae intestinalis turpitudinem summè anxio,ex quo sanatus est: Resinae siccae, ammoniaci thymiamatis, bituminis, sulphuris viui,aequales portiones. liquabilia liquato,eisque

F ab igne ablatis sulphur adiicito,& in mortario ad emplastri formam redigito,adhibeto,ac alligato. Oportet autē splenium in quo adhibetur calfactum apponere, neque frequenter amouere, sed sinere donec spontè decidat. quidam pro ammoniaco picem, quidam alcyonium iniiciunt. Aliud. Terebinthinae sesquiunciam,cerae,thuris,myrrhae,glutinis piscium, carnis cochlearum, singulorum vnc.i.Gluten per triduum aceto maceratur:deinde in mortario teritur,& ad prunas eliquatur,rursúsque teritur,& ad ipsum reliqua trita admiscētur. Vtere praeterea Iside inscripto emplastro,quod sermone xv.inter empla-

G stra multi vsus habetur. Aliud Theodori,admirandū ad herniam intestinorū,quod nos experti sumus, & cū multorum admiratione sanauimus. curat magnas & diuturnas affectiones. Chartam in aqua frigida ad triduū madefacito,& vbi humorē velut spongia imbiberit,ex ea pilam facito,quā reducto prius intestino,inguini adhibeto ac alligato, neque ante tertium diem exoluito. tertio enim die miraberis de efficacia ipsius.At verò aegro minimè indicabis quid sit id medicaminis, sed chartam vel

H pāniculo inuolues, vel atro colore tinges. neque verò tu vilitatē rei despicias. Aliud,intestinorū hernias agglutinans. Chrysocollae,glutinis piscium,lapidis gagatae,rhois coriarii,acaciae,symphyti,carnis cochlearū,sing.sesquiunciam, ammoniaci thymiamatis, lapidis pyritae, lapidis magnetis, aluminis scissilis, thuris, sulphuris viui,

alcyonii,picis Brutiæ,nitri,ſingulorum vnc.1.Gluten pi-
ſcium in vino nigro auſtero macerato,poſtea in pila teri-
to,& ad prunas cum eodem vino eliquato,& rurſus teri-
to,& ad ipſum reliqua trita admiſceto quò ſolidum em-
plaſtrum fiat,quod inguini adhibebis ac deligabis,ægró-
que quieſcere iuſſo,ſeptima die ſolues. Verùm ante adhi-
bitionem locum alicuius valde adſtringentis decocto ri-
gato.Sunt qui prædicta myrteo cerato excipiunt.Ego ve-
ro acaciam,thus,ammoniacum,ſeorſim in vino macero
ac tero,atque ad gluten piſcium rectè præparatum admi
ſceo. deinde cochlearum carnibus tritis adiectis, itémq;
reliquis tritis,ad emplaſtri cōpagem redigo,quod craſſiſ
ſimè inguini impono,& charta impoſita deligo. Aliud,
Oribaſii. Picis liquidæ,terebinthinæ ſiccæ,ſing.lib.1.vi-
ſci ſeſcuncem,propolis trientem. quidam etiam colopho
niæ ſextantem, galbani ſextantem.Pici & colophoniæ li-
quatis, terebinthinam, deinde galbanum & propolin
in mortario prius trita admiſceto:ſtatímque vbi ab igne
ſuſtuleris,viſcum adiicito, & rudicula agitato donec fri-
geſcat.Facit ad ſtrumas, meliceridas,vlcera, & inflamma-
tos ſub alis tumores,& ad abſceſſus colli. repurgat & ag-
glutinat. aiunt porrò aetiten lapidē geſtatū vt inguē con
tingat,prohibere ne inteſtinū aſſiduè delabatur . Idē etiā
tritus,rectè medicamētis quæ imponūtur admiſcetur.

De emplaſtrorum præparatione ac coctura,
& quæ in ipſa coniiciuntur, Galeni,
Cap. xxv.

EMplaſtrorum compoſitionis,multæ ac variæ particu-
lares differentiæ ſunt.Quædam enim ipſorum ad cru
enta vulnera commoda ſunt, itémq; vulnera agglutināt,
atque fracturis conueniunt: aliqua maturant,aliqua diſcu
tiunt,aliqua attrahunt:aliqua ſinus explent,alia reſiccant,
alia cicatricem inducunt, alia leniunt, alia pinguia ſunt:
quorum omnium varietates varia ſimplicium medica-
mentorum natura diſtinguit.Quapropter prius ſimpliciū
vires cognoſcere oportet.ita enim etiam compoſitorum
facultates & cauſas propter quas inter ſe differunt,digno-
ſcemus,vt non ſolùm ſingulorum naturas intelligamus,
ſed componēdi quoque artē ediſcamus:quò,ſi forte liber
in quo pharmacorum compoſitiones quibus vtimur ſcri
ptas habemus, intercidat,ipſi conſimilia deperditis com
ponere poſſimus.Graue enim fuit idquod duobus medi-
cis mihi notis contigit . quorum alter ob huiuſmodi
ſcriptorum amiſſionem mœrore contabuit, alter verò
medicandi artem deſiuit.Adeſt autem exercitatis,ad hoc
quòd pharmaca componere poſſunt, etiam iudicandi fa
cultas de iis quæ priores medici deſcripſerūt,vt & iis quæ
ab illis ſcripta ſunt, commodè vti poſſis, & iis quæ ipſe
iuxta rectam methodum compoſuiſti. præſtat tamen iis
quæ longo experimento probata ſunt vti, quàm noua v-
ſurpare. Sed velut dixi,neceſſitas aliquando nos cogit in
peregrinationibus,vt noua quædam& experimento non
cognita vſurpemus. At verò ſi omnibus præter natu-
ram affectionibus ſimplici medicina mederi poſſemus,
compoſitis non opus haberemus. frequenter enim ad cer
tum quendam modum corpus calfacere volentes,nullum
ſimplex quod id facere poſſit reperimus. Nam medica-
mentum curandæ affectioni correſpōdere oportet. Quin
& aliqua ſimplicia citra alterius miſturam in vſum dedu
ci non poſſunt : velut quando medicamentum meatus
obducens adhibere volumus,nullum ſimplex ad hanc rē
idoneum habemus.Neque enim bitumē,neque cera, ne-
que reſina, neque pix, neque propolis, nec ladanum, nec
ærugo, nec ceruſſa, nec argenti ſpuma, nec alia metalli-
ca, talia ſunt.Ideóque qui primò medicamenta emplaſti-
ca & meatus obducentia excogitauerunt, cum oleo me-
tallica coxerunt, & liquabilia eliquarunt : deinde herbas
ſiccas tritas admiſcuerunt. Contrà in aliquibus affectioni
bus, vnico quidem ſimplici medicamento opus habe-
mus:ſed alia quædam illi miſcemus,vel ad virium ipſius
vehementiam obtundendam, vel ad ſaporis aſperitatem
mitigandam , velut quum ad purgantia medicamenta
quicquam admiſcemus ex iis quæ ſtomacho grata ſunt:
& ad dolorem ſedantia,quædam vim ipſorum lenientia,
velut caſtoreum & cætera huiuſmodi, ad opium & man-

A dragoram.Tunc autem maxima cōponēdi pharmaca ne-
ceſſitas eſt,quum morbus contrarias facultates inter ſe re
quirit,velut repellentes ſimul & extergentes,aut inſpiſſan
tes & ſimul attenuantes, quale eſt quod ex papaueris capi
tibus ac melle paratur. papauer enim tenues deſtillatio-
nes à capite inſpiſſat: mel autem humores ad pectus iam
delapſos, reiectu faciles facit.Neceſſario præterea compo
nuntur medicamenta, vt idem medicamentum habere
poſſimus ad plures morbos congruum,velut ad virus eia-
B culantium beſtiarum ictus,& ad venenoſas potiones. De
Antidotis ergo & epithematis ſatis ſuprà tractatum eſt.
Cæterùm eorum quæ in emplaſtra iniiciuntur, quædam
terrea ſunt,veluti metallica,& lapidum ac terræ ſpecies,
fæcéſque ac cineres & teſtæ: quædam oleoſa,quædam la-
crymæ,quædam liquores,quædam ſucci,quædam liqua-
bilia,quædam ſemina, quædam herbæ,quædam radices.
& rurſus quædam qualitatis expertia,quædam acria,quæ-
dam adſtringentia, quædam calfacientia,quædam exter
ſoria,quædam maturantia,aliqua diffundētia,aliqua mol
C lientia,aliqua diſcuſſoria,& innumeræ aliæ differētiæ re-
periuntur. Spuma igitur argenti exſiccat,extergit,calefa
cit,ac refrigerat moderatè , ad omnia æqualiter efficax.
hæc aliquando in oleo ſolo, aliquando aqua aut vino,aut
aceto admixto coquitur.Primò autem ſeorſim exactiſſi-
mè terēda eſt,deinde rurſus cum oleo ad ſtrigmentitiam
compagem redigenda, atque ita aſſiduè agitata ad lentū
ignem coquenda. Intumeſcit primùm ac bullas emittit,
quum autem ſufficienti cocturæ propinqua fuerit,colorē
fæcis induit.Menſuram verò cocturæ iuſtam recipit,quū
D tumor cōtractus fuerit neque amplius inquinat. Similes
ſpumæ argenti vires plumbago habet, ad frigiditatem
tantùm magis progreſſa,nec pariter extergens. Eodem e-
tiam modo coquitur,niſi quòd in eius coctura non ſolùm
quæritur vt ne inquinet,ſed vt colorem quoque ex igneo
rubore ad fuluum ac valde floridum tranſmutet. Æs v-
ſtum,adſtrictionis & acrimoniæ particeps eſt, contrahit,
cicatricem inducit, & ab inflammatione tutatur . Quum
autem coquitur,non ſtatim in principio immittitur, ſed
emplaſtro iam ſemicocto. Menſuram cocturæ, niſi valde
E modicum iniiciatur,color indicat,vt videlicet exuberet
& fuluum emplaſtrum faciat. Squama æris carnem ero-
dit,adſtringit,& validius glutinat quàm æs,ſed minus diſ
cutit. Coquitur ſicut æs,& eodem tempore iniicitur,ean-
démque cocturæ rationem habet. Niſi enim colore-
ius exuberauerit, & fuluum emplaſtrum effecerit, non-
dum ad iuſtam cocturam peruenit. Squama verò fer-
ri,præſertim ſtomomatis,ampliori adſtrictione partici-
pat: quapropter ad malefica vlcera illi præfertur. eodem
autem tempore iniicitur, & rutilum colorem inducit.
F Diphryges mixtas vires habet, adſtrictoriam cum acri-
monia. quare ad putrida ac maligna vlcera vtilis eſt. Et
hoc medio cocturæ tempore iniicitur, bullítque donec
color eius exuberet, neque amplius inquinet. Chalcitis
adſtrictione ſimul ac acrimonia participat,contrahit,atte-
nuat,diſcutit,aperit, amplius ſuperioribus adſtringit, ac
minus mollit. vſta verò tenuior euadit , & adſtrictionem
perdit. Coquitur ſicut æs, citius tamen liquefit. Menſura
cocturæ eſt , vt rubicundius ac punicei coloris empla-
ſtrū faciat. Miſy ſimiles chalcitidi vires habet,tenuio-
G rum tamen partium eſt,& ideo magis attenuat,diſcutit &
aperit:ſed minus mollit ac adſtringit. Ad finē verò coctu
ræ iniicitur,neque vllam menſuram exhibet. Sori quoq;
ſimiles chalcitidi vires habet, niſi quòd magis terreum
ac craſſum eſt,atque ideo magis adſtringit. Iniicitur & i-
pſum medio cocturæ tempore: & tardius liqueſcit, & niſi
quid prohibuerit,atrū colorem reddit. Flos æris tenuior
eſt ære vſto & ſquama æris:participat nonnihil abſterſo-
ria vi, ideóque attenuat & agglutinat. coquitur velut de
ære diximus. Atramentum ſutorium ex mixtis facultati-
bus conſtat. valde enim adſtringit,neque ingeneroſè ca-
H lefacit . præ omnibus itaque humidas carnes ſiccare, o-
mnémque humiditatem cōſumere cogeréque ac adſtrin
gere poteſt. iniicitur medio cocturæ tempore,& liuidio-
rem emplaſtri colorem facit. imò niſi alia obſtiterint, a-
trum eius colorem faciet. Auripigmentum & ſandara-

cha ambo vrendi facultatem habent.Magis igitur prædi-
ctis discutiunt,& vsta tenuioris essentiæ sunt.iniiciuntur
autem ad cocturæ finem. Plumbum vstum, ex iis quæ
citra erosionem siccant, efficacissimum est ad maligna
chironiáque ac cancerosa vlcera, habétque per se,& cum
aliis mixtum,facultatem inducendi cicatricem.iniicitur
medio cocturæ tempore. Cerussa meatus obducit, &
moderatè frigida est: cocta verò siccior seipsa euadit.
Hæc in emplastra alba ad finem cocturæ iniicitur: sic e-
nim colorem conseruat,& magis inalbat: in nigra verò,
aut melina,statim in principio inditur. Ærugo æris a-
crimoniæ particeps est, discutiendi incidendique ac cō-
sumendi omnem carnem vim habet:plurimo autem ce-
rato admixta exterget ac cicatricem inducit. hæc in em-
plastra viridia post cocturam iniicitur. In quibusdam ve-
rò ne iniicitur quidem in ollam, sed cum aceto in mor-
tario teritur,& reliqua ad ipsam affunduntur. in melina
verò emplastra medio cocturæ tempore inditur. at in ea
quæ geminam faciem ac colorem præseferunt, statim à
principio iniicitur. dum enim coquitur ærugo, primùm
melina,deinde bicolor,postremùm fulua efficitur. Alu-
men omne vehementissimam habet adstringendi facul
tatem reficcatoriam & agglutinatoriam. omnium autē
tenuissimum est scissile.Iniicitur plerunque post cocturā:
neque peculiarem cocturæ mensuram habet. color eius
plerunque ad viriditatem mutatur. Rubrica adstringit,
reficcat, agglutinat, iniicitur in fine cocturæ. Cadmia
extersoriā vim habet,caliditate & adstrictione tempera-
ta.vsta lota sine erosione exterget ac reficcat. Pōpholyx
quoque lenissimum pharmacum est,& malignis ac vlce-
rosis vlceribus congruum.iniiciuntur ambo in cocturæ
principio. Sal mixtā facultatem habet extergendi ac ad
stringendi: magis tamen adstringit, & valde reficcat.Ni-
trum autem extergendi incidendique ac exficcandi vim
habet.In attractoriis emplastris sal ipsi misceri solet.&
ambo medio cocturæ tempore induntur. Sulphur omne
attractoriam vim habet,calidæque ac tenuis essentiæ est.
iniicitur in fine cocturæ.nigrefacit enim emplastra. Atq;
hæc quidem metallica sunt quę in emplastra iniiciuntur.
Terræ verò in ipsa induntur, Samia,Eretria,Cimolia,am
pelitis & Lemnia. Ex lapidibus autē Phrygius,Asius,py-
rites,hæmatites,magnes,achates,iaspis,gagates, cos. ho-
rum vires superius expofuimus. Iniicitur & pumex,exter
gendi attenuādique ac discutiendi vim habens. Testæ,
præterea conchyliorum vstæ ac crudæ,tāquam attenuan
tes, extergentes, ac discutientes, & reficcantes, ad sinus
glutinandos admiscentur.idem præstāt & fictilium testæ
extersoriæ etiam ipsæ ac reficcantis facultatis. Iniicitur
item calx tanquam præclarè reficcans, & ad cicatricem
perducens. Cinis verò, præsertim sarmentorum, sinus
agglutinat, callósq; exterit ac reficcat. Hæc omnia terrea
in fine cocturæ iniiciūtur. At verò in pinguia emplastra
oleum recipientia,oleum statim à principio cum metal-
licis iniicere oportet.Si verò cum resina quadam, aut pi-
ce liquida emplastrum paretur, & oleum statim ab ini-
tio inieceris, incohærens fiet medicamentum. Qua-
propter vt compages fiat, resinas liquidas primùm inde-
re oportet, deinde in fine oleum superaddere, atque ità
rursus ad bonam cōpagem coquere. Reliquæ pingue-
dines,& præsertim adipes recentes tenerrimi, medio co-
cturæ tēpore iniiciuntur. Ex vnguentis,irinum quidem
cocturam sustinet:cyprinum verò & rosaceum, minus se
runt:cætera omnino non tolerant. quapropter hæc in fi-
ne cocturæ iniicies. Cera porrò calefacit & moderatè
mollit,minúsque glutinat vulnera cruenta.Nunquam co-
quitur per se,ita enim vreretur:neque cum resina aut pice
liquida,ita enim incompacta maneret:sed iniicitur ad o-
leum purum,vel aliud cum metallicis coctum,aut ad re-
sinam vel picem præcoctam. Resina omnis multo ma
gis quàm cera calefacit,discutit,mollit,extrahit & aperit,
ac cruenta vulnera glutinat. Et arida quidem resina post
ceram iniicitur.liquida verò seorsim præ cæteris omni-
bus coquitur, nisi admodum fuerit modica. Pix vires
omnes resinæ habet,sed validiores. iniicitur præ aliis o-
mnibus.Mensura cocturæ liquidæ; est vt cogatur: siccæ

A verò,præsertim si cum aceto coquitur, vt non amplius
bullas emittat,neq; intumescat. Bitumē cruēta vulnera
glutinat, & præclarè calfacit ac reficcat, & sinus implet.
coquitur statim ab initio iniectū. Verùm nō minute tri
tum id iniicere oportet, habet enim asperitates ficuum
granis similes: quare crassius contundendum est, & in a-
ceto coquendum citra agitationem, donec non amplius
bullas emittit. agitatum enim in grumos cogitur. At si
absque aceto coquendum est, oleo simul additum facilè
liquescit. Propolis calfacit, discutit, maturat, extergit
B & attrahit. hanc præmollire oportet,atque ita coquere ab
igne ablatis iniectam: nullam enim ampliorem cocturā
tolerat. Ammoniacum mollit, discutit, calfacit,putre-
dinem educit,attrahit. iniicitur medio cocturæ tempo-
re.Et si quidem conteri ac cribrari potest, leuissimum in-
sperges:sin minus,cum liquore quopiam læuigatum im-
mittes: cum aceto quidem aut vino, si ad cruenta vulne-
nera emplastrum paratur: si verò ad fistulas aut strumas,
penitus cùm aceto: si verò molle fuerit emplastrum,qua
lia sunt quæ ad sedem parantur, cum aqua,ita vt ad reli-
C qua refrigerata infundas,vt ne efferuescant, ac rursus co-
quas. Opopanax magis calfacit quàm ammoniacum,
discutit & reficcat.iniicitur peracta coctura, qua penitus
modica opus habet. & hunc aceto aut vino prius terere
oportet. Galbanum valde calefacit, concoquit ac discu
tit. cocturam autem penitus non tolerat.Itaque ablato ab
igne medicamento,probè mollitum iniicere oportet:aut
cum aceto vel vino ad strigmentitiam compagem dilu-
tum reliquis admiscere. Sagapenum vires habet galba
no similes,magis tamen discutit & attenuat. Iniicitur in
D fine aceto aut vino prius tritum,ita vt cum ablato ab igne
emplastro emolliatur. Bdellium calfacit, discutit, at-
trahit,mollit. iniicitur tritum post peractam cocturam
Si verò pingue fuerit,ac teri non possit, in mortario tu-
sum cum emplastro emolliatur. Thus parum calfacit,
præclarè maturat, modicè attrahit, & sinus glutinat.
Pollen eius,similes vires habet, magis tamen adstringit.
quare medicamentis ad cruenta vulnera commodè mi-
scetur.iniicitur vtrunque in fine cocturæ. Myrrha cal-
facit,concoquit,attenuat,discutit & exficcat,facit ad vul-
E nera cruenta iniicitur in fine cocturæ cum aliquo liquo-
re qui emplastris miscetur, contrita. Aloe ex variis fa-
cultatibus constat. adstringit enim,calfacit,attenuat,dis-
cutit,sinus glutinat ac reficcat: additur post omnem co-
cturā. Succus papaueris strenuè perfrigerat,dolores ac
inflammationes mitigat,& cruenta vulnera glutinat. Hic
pridie in aqua modica maceratur, & in mortario teritur,
atque sic emplastrum ad ipsum diffunditur. Thapsia ca
lefacit & rubificat cutem. iniicitur postrema liquore
quodam trita. At verò nulla herba,aut radix,aut semen;
F cocturam tolerat:celerrimè enim torrefiunt: Teruntur i-
gitur ac manent in mortario,& liquefacta reliqua ad ipsa
diffunduntur. Aliquando tamen herbas aut radices præ-
maceratas,in oleo coquimus,& expressas abiicimus,& o-
leum ad medicamenta assumimus.

De cruentorum vulnerum curatione,Galeni,
Cap. XXVI.

Parua & superficiaria vulnera, natura sua sponte,nul-
lius medicamenti indiga sanare solet: labia solùm à
nobis contrahantur,& ligamento circundentur,ne pilus;
G aut arena,aut tale quid illabatur: & vlcus penitus coale-
scet.At si amplum fuerit vulnus, vt labia contrahi non
possint,& sanies congregetur,aut vrgeat dolor, tale vul-
nus sola labiorum contractione agglutinari non potest,
sed per medicamenta reficcantia collectam saniem consu
mere,& affluentem prohibere oportet:talia verò sunt ag-
glutinatoria pharmaca inflammationem arcentia. Si ve-
rò vulnus profundius fuerit, & in superficie angustius,
scalpello incidatur,vt æqualis amplitudo fiat,& insinua-
ti humores non putrescant,neque vicinas partes corrum-
H pant.proinde qui cruenta vulnera glutinare voluerit,hæc
cōsideret, & præ omnibus grumos diligēter ex vulnere
educat. quantulacunq; enim eorū pars in cauitate relicta
in pus conuertitur, & carnes subinde putrefacit. Educe-
mus autem grumos,spongiarum mollium assiduo fotu,

atque hæ non in omnibus ex aceto exprimantur: sed si vulnera sine eruptione sanguinis fuerint, aqua solùm foueantur: ita enim carnem nihil offendemus, quam adstringens acetum impedit ne citò coalescat. At verò profundiora vulnera penitiores & difficulter extirpabiles grumos in se habentia, aceto rigabimus, quod ex spongia vsque ad fundum ipsorum exprimemus. Acetum enim ad dissoluendos grumos efficax est, per adstrictoriam facultatem aperta vasa occludens, allationémque sanguinis cohibens: quibus omnibus à principio intentum esse conuenit: etiamsi aliàs acetum obturando corpora, tardiorem facit vulneris vnionem. Cæterùm si in capite vulnus fuerit, suprà relata membrana caluariam ambiens consideranda est, an illæsa aut simul pertusa sit: si enim illæsa permanserit, labia suturis protinus contrahes, & agglutinatoriis vteris: si verò perforatam aut cōtusam repereris, ad tutiorem curationem membranam dissecabis, & os diligenter derades, linamentáque conuulsa indes, & forinsecus splenium inflammationem arcens impones, & supra id lanam succidam seu spongiam mollissimam, vino aut aceto imbutam ac expressam, sine oleo adhibebis, præcipuè si sanguinis eruptio præcessit: postea fasciolam lineam aceto rigatam ac expressam obligabis, vinculi capite in vulneris loco statuto, quemadmodum in artuum fracturis fieri solet. Studio verò habendum est vt ligatura sursum vergat. verùm constrictionem eius moderatam esse conuenit. nam vehementior, dolorem excitat: laxior, inutilis est. Post tertiam diem vulnus fractura carens spōgiis foueatur, deinde linamenta medicamento suppuratorio illita indantur, & reliqua suppuratoria curatio adhibeatur. postea ad repurgandum ac incarnandum progressus fiat, quemadmodum paulo pòst de vlceribus indicabitur. Porrò quoniam rupta caluariæ membrana, vbi vulnus negligitur, inflammatio consequitur, si in principio inflammationis voceris, protinus secare vulnus conare, & membranam diducere, atque os caluæ deradere. vulnere enim diducto, inflammatio antequam excādescat, supprimitur. Facta dissectione linamenta indes, & ad ea retinenda linteum vino & oleo imbutum, aut splenium inflammationem arcens, forinsecus impones, & supra hoc lanam vino & oleo imbutam adhibebis: & deinde ad suppuratorium ductum te conuertes. si verò inflammationem vehementem nactus fueris, derasis capillis locū aqua moderatè calida rigabis, & medicamenta adhibebis inflammationem sedantia. Inflammatione verò sedata, membrana caluā ambiens suppuratur, & vicinæ partes abscessum patiuntur. quapropter expedit vt dissecetur velut dictum est, & pus excernatur, ac caluariæ os deradatur, & postea communis vlcerum curatio fiat. Si verò fractura in capite aut alio loco vnà cū vulnere fuerit, emplastrum ad fracturas accommodatum imponatur. De eo verò partem quadrangularem resecare oportet quo loco vulnus existit, aliúdque paruum splenium vulneri imponere quale diximus. Atque hoc paruum splenium quotidie tollendum est, & vlcus curādum, ac deligandū. Cæterùm agglutinatoria medicamenta Sermone xv. scripta habentur.

De sauciatis neruis, Galeni, Cap. xxvii.

Neruus vulneratus aut punctus, dolorem & inflammationem vehementissimam habet, propter sensus subtilitatem. Quapropter cutis vulnus inagglutinatum seruare oportet, quò per ipsum saniosi humores effluant: vbi verò vulneris os latius fuerit, conari vt reficcantibus medicamentis labia ipsius cōmittantur ac vniantur. At si per acum, aut paxillum, aut tale quiddam, vulnus inflictū fuerit, & in altum progressum, id saltem studio habendū est ne inflammatio sequatur. Efficétque longè tutius vt cutis circa vulneris osculum dissecaretur, quò commodius in altum procederent vires medicamentorum. At verò si vires validæ fuerint, & nihil impedierit, vniuersum corpus per venæ sectionē euacuetur. Seruādáque est in euacuando locorum affinitas, vt dextra manu sauciata, dexter malleolus siue talus: sinistra, sinister incidatur: & vice versa dextro crure vulnerato subalaris vena, dextræ ma-

A nus: sinistro sinistræ, (rectitudine seruata) secetur: si verò subalaris nō apparuerit, mediam secabimus. Quòd si corpus vitiosis humoribus repletum fuerit, purgatione per idoneum pharmacū vtemur. Cæterùm aqua calida quæ reliquis inflammationibus commodissima est, his infestissima existit. ab humectantibus enim & calfacientibus putrefactio inducitur. præstat igitur neruos sauciatos oleo moderatè calido tenuíque ac nihil adstringente rigare: tale autem est dulcissimum, quod melius longè fuerit si annos duos aut tres habuerit. Nerui enim sauciati
B curatio, medicamentis opus habet quæ tepidam caliditatem habent, valde verò siccant, atque hoc citra molestiā & quæ substantia tenuissima prædita sunt. Huiusmodi enim sola sine partium distētione ac mordacitate, saniem ex alto euocare possunt. Quapropter oleo in quo anethū & ruta decocta sunt calido perfundimus. sæpe etiam ceratum ex euphorbio, aut emplastrum Anicetū, aut quoddam ex iis quæ ad vulneratos neruos describentur, modico oleo liquatum adhibemus. Deinde emplastro aliquo ex prædictis imposito, lanam oleo calido imbutam ex-
C trinsecus illigamus, & per singulos dies bis aut ter soluimus: & si longiores fuerint noctes, noctu quoque, præsertim vbi mordacitas vulnus irritet. Quòd si neque mordacitas, neque dolor percipiatur, bis tantùm in die, & circa vesperam semel soluemus: & præterea alas ac collum oleo calido largè rigabimus. Si verò neruus in crure sauciatus fuerit, inguina ac totam spinam & collum, oleo itē calido vbertim perfundimus. At verò si neruorum vulnera à principio malè fuerint curata, maxima inflammatio ac putrefactio sequi solet. Itaque farinam hordeaceā,
D aut fabarum, aut erui, in lixiuio cum aceto mulso coctā imponere oportet. est enim hoc cataplasma efficax ad ea quæ iam putrescūt. Si verò vehemens inflammatio cum maximo dolore infestauerit, farinam erui aut fabarum cum optima sapa, modico aceto addito coctam imponito, calido oleo prius affuso. Ceratum verò ex euphorbio ad neruos vulneratos, cuius paulo antè mentionem fecimus, hoc modo præparatur: Ceræ, terebinthinæ, olei, singulorum trientem, euphorbii recentis sextantem,
E aut biennalis quadrantem, aut prorsus antiqui triētem. & si terebinthina defuerit, colophoniam pro ea accipito. Longè verò præstantius euadet medicamentum, si propolin pinguem ac recentem acceperit, vt sit terebinthinæ quadrans, propolis triens, ceræ vnc. vna, olei triens, euphorbii sextans. Deficiente verò euphorbio, sulphur aut castoreum, aut consimile quiddam calidum ac tenuium partium admiscebis. Quòd si omnino ab exacta & media pharmacorum ad sauciatos neruos compage aberrādum sit, præstat ad molliorem compagem declinare, etiamsi
F ita parum inquinet. Optimum præterea ad eūdem vsum pharmacum est ex Brutia pice & opopanace, quod etiam ad morsus canis rabidi facit, præcipuè si corpora contigerint robustiora. Nam in tenerioribus per ceratum ex oleo aliquo discussorio vires eius mitigare potes, quale est irinum, aut amaracinum, aut opobalsamum, aut oleum vetus. Egregiè facit & Anicetum, quod sermone xv. inter emollientia medicamenta habetur. Quin & ex metallicis constans pharmacum, efficax est ad neruorum punctiones. Habet id hoc modo: Chalcitidis crudæ drach. octo, misyos crudi drach. sedecim, squamæ æris drach.
G vigintiquatuor, ceræ drach. nonagintasex, olei dulcis aut veteris, æstate quidem drach. centumocto, hyeme verò centumviginti, thuris drach. vigintiquatuor, terebinthinæ drach. sedecim, galbani drach. duodecim, aceti acerrimi & antiqui quantum satis est. Metallica ad solem æstiuum pluribus diebus terito, indéque addito thure rursus conterito, & quæ liquari possunt liquata affundito ac subigito. Hoc medicamentum vulneri appositum inflammationem arcet, velut sæpe experti sumus. Admirandum præterea ad sauciatos neruos medicamentum
H est quod è senecione paratur, & habet, Senecionis succi vnc. vigintiquatuor, olei antiqui, olei cyprini, olei dulcis, apochymatis siue picis è nauibus erasæ, singulorum trientem, galbani, æruginis, singulorum drach. quatuor, terebinthinæ drach. sex, adipis veteris drach. vndecim, ceræ

drach.octo,resinæ pinus siccæ drach.sex. succum cum oleis coquito donec propemodũ consumatur. Æruginẽ verò cum modico succo terito, & quæ liquari possunt liquato ac excolato,iniectâque terebinthina cum decoctis vnito,postremùmque omnia ad æruginem tritam affundito ac subigito: facit ad maximas musculorum in vulneribus inflammationes: & duritias ac recentes puerorũ strumas dissoluit. Porrò qui sauciatos neruos habent, vrgente necessitate, post septimam, vel vbi dolor penitus quieuit,lauari possunt. Verùm lauãdis medicamẽta vulneri indimus,& forinsecus multiplicia lintea oleo imbuta imponimus,& fasciã ex linteo obligamus. deinde ægro in solium descensuro,ligamenta multo oleo rigamus. & post balneum remotis omnibus quæ applicata fuerant, præscriptam curationem adhibemus. At si vulnus in manu fuerit,admoneatur æger ne id calidæ siue frigidæ lauacro humectet. Oribasii ad priuatos sauciatorũ neruorum abscessus.(priuatos autem vocat,quãdo in proximis puncturæ locis abscessus parui & multi per certa interualla oriũtur.) Ceræ,colophoniæ,butyri,singulorum libram vnam,picis siccæ,mellis,singulorum sescuncem,æruginis quadrantem,aceti quantum satis est ad æruginem conterendam ac dissoluendam.

Curatio neruorum denudatorum ac vulneratorum in vlceribus, Cap. XXVIII.

Quòd si neruus non fuerit punctus,sed manifesta dissectione incisus,ita vt etiam cutis præposita sit dissecta,& appareat nudus neruus, secundum rectitudinem & non transuersim dissectus:relata ex euphorbio aut metallicis medicamenta,minimè adhibenda sunt. Abstinendum etiam ab emplastro Aniceto,& cæteris tãta acrimonia præditis. nudus enim neruus vehementem ipsorum vim non feret. Proinde calcem assumes lotam plurimo rosaceo dilutam. fit autem calx in diebus canicularibus ad solem aqua dulcissima sæpe elota ac reficcata. Bonum est & ex pompholyge medicamentum plurimo ac optimo rosaceo dilutum.pompholygem autem itidem lauare velut calcem oportet. sed & cera in huiusmodi pharmaca recipienda,lauanda est. Per omnem enim denudati nerui curationem,reficcare citra mordacitatem intendimus:quare nihil acre vulneri admouendum est.subtilissimo enim sensu præditus est neruus,& temperamento frigidus,ac principalissimo principio cohærens ac coniunctus. sed nec oleo tale vlcus rigandum est: sordidũ enim inde euadit. verùm lana molli specillo obuoluta, sanies detergenda:& ne arida lana vulnus contingat,sapa imbui potest,& ea expressa vulnus detergi. præterea medicamenta quæ adhibentur, tepida esse oportet: quæ enim frigida apponuntur, conuulsionem inducunt. Ad neruos quoque denudatos emplastrum AEgyptium efficacissimum est,quod è succida lana paratur, & fuluum Piscatoris:ambo rosaceo diluta & linamẽtis indita. Omniũ autem præstantissimum est & nulli comparandum,emplastrum Isis appellatum,optimo rosaceo dissolutum, & cum linamento tepidum vlceri inditum. Sedat enim dolores & sordida vlcera citò repurgat,incarnat, & ad cicatricem perducit. At vbi linamenta vlceri immiseris, forinsecus emplastrum è senecione,si haberi poteſt:sin minus, Anicetum adhibebis. Cæterùm si vulnus nerui trãsuersum fuerit,maximum conuulsionis periculum imminet,inflammatione à dissectis fibris ad integras transeunte. Quòd si integræ fibræ conuulsæ fuerint, eadem curatio & his,& vlceri adhibetur. parcius tamen hinc ægro sanguis auferendus est, & diæta tenuis constituenda, & quies imperanda,& stratum mollissimum parãdum. plurimum item oleum calidum inguinibus, spinæ, axillæ, collo,ac capiti affundendum est. Atque hæc curatio communis ad omnia neruorum vulnera est.

De neruorum contusione, Cap. XXIX.

Contuso neruo,si cutis simul contusa fuerit,& vlceratio fiat,farinam fabaceam cum aceto mulso,aut erui farinã cum sapa & modico aceto impones: ambæ enim sunt efficaces. Quòd si cum contusione dolor adsit,picem liquidam ad fabaceæ farinæ cataplasma addes, & simul cocta calida adhibebis. Si verò maiori reficcatione opus

A habueris,parem mensuram farinæ erui admiscebis,itémque iridem Illyricam,si adhuc fortius reficcare volueris. Vniuersi verò corporis curatio eadem est cum ea quam paulo antè præscripsimus. At si neruus fuerit contusus citra manifestam cutis contusionem,oleo calido discussorio,anethino aut rutaceo locus assiduè perfundatur,& lana oleo imbuta adhibeatur. reliqua verò curatio prædictis similis fiat. Porrò si totus neruus fuerit dissectus, nullum quidem periculum imminet: verùm pars mutila fit, præsertim si dissectus neruus magnus fuerit. curatio ve-
B rò eadem velut ad vlcera adhibetur.

De glandularum inguinis inflammatione, Galeni, Cap. XXX.

QVVM glandulæ inguinis vniuerso corpore pleno, citra aliam manifestam causam, inflammatæ intumuerint,humores circa glandulas constipantur. Proinde, nisi quid prohibeat,cubiti venam secabimus, tantúmq; sanguinis auferemus quantum plenitudo ostenderit. Loco verò inflammato,& ante sectionem venæ & in ipso sectionis tempore,adstringentia ac repellentia medicamẽ-
C ta apponemus. Verùm postea euacuato corpore, discutiẽtibus ea quæ affluxerunt vtemur. At si vlcus in crure fuerit,& per consensum glandulas inguinis affluxerit, quemadmodum in digitorum pedis offensa fieri solet,glandulam inflammari incipientem, statim à principio lana oleo calido imbuta mitigabimus, non adiecto sale velut aliqui faciunt. sal enim tenuiores humores confertim discutiens,reliquum callosum,ægrè curabile, & sæpe immedicabile relinquit. Postquam autem inflammationis feruor quieuit, mitigatoria relinquemus, & discussoriis
D vtemur,quæ ad cerati compagem redactæ glandulis imponi debent. nam quæ duriorą fuerint,eas partes distendunt,& rursus inflammationes irritant. Atque hoc equidem modo glandulæ tractentur:ipsum verò crus statim à principio calfaciendum ac humectandum est,ita vt vlceri inflammationis causæ cataplasma mitigatorium, aut ceratum aliquod ad sedis affectiones paratum imponas, totúmque membrum lana oleo calido imbuta foueas, & ægro quietem imperes. Sedato autem vlcere, plerunque etiam glandulæ doloris exortes fiunt. Egregiè verò glan-
E dulis confert psyllium aqua calida madefactum, & panniculo aut brassicæ folio exceptum & impositum: item ceratum ex butyro paratum,& quod ostrea vsta recipit. Confert & discussorium emplastrum, Dionysias appellatum, & quòd è buccinis præparatur, quorum omnium præparationes Sermone XV. habentur: vbi etiam ceratum è psyllio est,aut emplastrum,si ita appellare malueris.

De quacunque inflammatione, Eiusdem, Cap. XXXI.

Omnis inflammatio,ob sanguinis affluxum,vel à ma-
F nifesta,vel ab occulta causa generatur. A manifesta, quando ab offenso pede glandulæ inflammantur: ab occulta, quando aliqua parte delegante, aut toto corpore transmittente,& affecta parte ob debilitatem recipiente, humorum copia affluxerit,velut suprà de podagra ostensum est. Sæpe verò etiam pars quæ inflammatur,ob morbosam aliquam & præter naturam caliditatem, materiã ad se trahit. Erit itaque inflammationis principium, quũ primùm pars sanguinea materia repletur: augmẽtum verò,quando affluxus aliunde cessat, & qui in parte conti-
G netur putrescere incipit. Atque eo tempore caloris præter naturam incrementum, & humorum diffusio, & partis distentio,longè maior est quàm antea fuit: vbi verò iam pus conflatur, maximíque dolores adsunt, inflammatio in vigore est. Declinationem autem dicimus,quum allapsus humor discutitur, & tumor ac distẽtio minuitur, & dolores mitigantur. Inchoante itaque inflãmatione, victus ratio moderanda est, cibúsque contrahendus, & aquæ potus imperãdus. Et si inflammationis magnitudo sanguinis detractionem postulat,& ætas ac corporis habi-
H tus,& anni tempus non obstat, præsertim in hominibus sanguine abundantibus, post præstitutam victus rationẽ venam secabimus, tantùmque euacuabimus quantum plenitudo & inflammationis magnitudo, & ægri vires indicauerint. Verùm in principio,& ante venæ sectionẽ,

& ipso sectionis tempore, inflammatæ parti cataplasmata repellẽtia adhibebimus: in augmẽto verò, ex discussoriis aliqua ad repellentia admiscebimus. At in vigore dum vehementissimi sunt dolores, mitigatoria applicabimus, velut in declinatione ea solùm quæ discussoriam vim habent. Inchoantes itaque inflammationes repellunt, glaucium, perdicium, ftratiotes in aquis nascens, plantago, polygonum & similia. Mitigant autem, & dolori in vigore inflammationis commoda sunt, malua per se, & cum modico pane ac rosaceo imposita. præstat & melilotum in passo coctum & cum pane impositum. Idem præstant palmulæ in passo coctæ, & cum pane ac rosaceo subactæ impositæ. In declinatione verò agrestis malua pollet, & vuæ passæ vinaceis exemptis, cum pane ac modico melle. itẽ ordei farina cum melle aut oleo adhibita. Quòd si locus affectus nimia materia turgeat, non mox ad chirurgiam prorumpere oportet, velut quidam faciunt, sed conari vt materia collecta, per pharmaca discussoria digeratur: quale est quod è buccinis vstis constat, Ariobarzanium appellatum, aut Oribasii fuluum, aut quod Dionysias appellatur è misy paratũ, & reliqua eius generis, quæ Sermone decimoquinto habentur. At si residuum ex inflãmatione callosum factum fuerit, vehementioribus medicamentis vtendum erit, ita vt singulis diebus bis quantum ea proficiant inspectemus.

De abscessibus, Cap. XXXII.

Si inflammationes producantur, & ad suppurationem conuertantur, adiuuare oportet vt quamcelerrimè transmutentur: proinde partem affectam althææ ac ficuũ decocto rigabimus, & farinam ordei aut panem cum aqua & oleo imponemus. Quòd si ægrè suppuretur inflammatio, hordeum aut panem in pinguium caricarum & althææ decocto coctum imponemus. At si adhuc diutius perstiterit, fimum columbinum, & nitrum, & terebinthinam adiiciemus: peracta verò transmutatione in pus, locus aperiatur qua parte maximè eminet. ibi enim tenuissima est cutis. Et si pars aliqua suppurati loci putrida videbitur, ea necessariò rescindenda est. Resectio autem ad myrtei folii formam fiat, lõga videlicet & angusta. quod sanè in axillis ac inguinum abscessibus faciendum est. In capite verò & huiusmodi locis, simplici sectione vtemur, qua facta thuris pollinem tenuissimum vlceris cauitati inspergemus, & linamenta conuulsa indemus. At verò vbi duæ aut tres sectiones factæ fuerint, limniscos immittere oportet, & postea linamentis conuulsis vlcus replere. Ad tutandum verò locum simplex linteolum vino & oleo imbutum obligauimus. Tertia inde die ad suppuratorium curationis ductum conuertemur, per tetrapharmacum & similia rosaceo diluta. Si verò post indita linamenta circumsitæ partes adhuc fuerint inflammatæ, cataplasmata adhibebimus: & si nihil amplius vrgeat, splenium fedandis inflammationibus aptum imponemus. Cæterùm suppuratione facta, repurgantibus vtẽdum est, ex quorũ numero præstat emplastrum Ægyptium, quod recipit terebinthinæ liquidæ & mellis, ac rosacei portiones æquales simul liquatas. Sed in robustioribus corporibus, ac impurioribus vlceribus, terebinthinæ ac mellis par mensura absque oleo liquatur, & mirificè repurgat. Verùm ad vlcera quæ difficulter repurgantur, confert Ægyptium quod coctum appellatur, colore fuluum, cum ærugine rasa ac melle coctum, donec fuluum colorẽ susceperit. Sũt & alia huic similia, quæ ad fistulas paulo pòst referentur. Repurgatis vlceribus, ad incarnantia transeundum est, quæ paulo inferius ad caua vlcera describemus: facta verò incarnatione, rhodio emplastro aut psaro committantur: & vbi explanata fuerint, ad cicatricem perducantur per sicca medicamenta quæ referentur ad ea quæ cicatrice opus habent. Suppuratorium abscessuum, experimento constans. Maluæ agrestis tritæ ac coctæ, farinæ tritici, stercoris suilli, æquales partes in sapa coquito ac imponito, & celerrimè suppuratio continget. Philosophi. Ad omnes inflammationes discutiendas facit priuatim ad mamillas & glandulas inflammatas. Adipis suilli sescũcem, albumina ouorum duorum, mel ad ouorum mensuram, nitri sextantem, farinæ polentæ quantũ satis est. Adipi liquefacto oua admisceto & mel, deinde nitrum, postremùm etiam polentæ farinam quantum ad emplastri compagem satis erit. Sunt qui ita præparent: Accipiunt oua vnà cum vitellis vndecim numero, farinæ polentæ libram vnam, adipis suilli libram vnam, mellis quantum sufficere putant. Nam discutere volentes, vberius: sedare intendentes, parcius admiscent. quidam etiã nitrum addunt. Sed quod nitrum habet, magis discutit: quod nõ habet, magis sedat. Vtere præterea eo quod ex psyllii succo paratur. Ruptorium abscessuum. Nitrũ & ammoniacum aceto subacta impone, quandiu locum perrumpi volueris. quidam pro ammoniaco thus adiiciunt. Abscessus autem etiam permutatos discutiunt, Ariobarzanium ex buccinis constans, & quod Dionysias appellatur, ambo in sequẽti Sermone descripta. At quod ad Oribasium refertur, sic habet: Lapidis pyritæ drach. duodecim, ammoniaci thymiamatis tantundem, farinæ fabarum drach. sex terito ac cribrato, & resina excipito. sitque resina, si haberi potest, terebinthina: sin minus, liquida, quò emplastri forma fiat. Hoc vel discutiet, vel dirumpet, euacuabit, ad cicatricem perducet, & sanabit. nec verò diutius antea præparandum est hoc pharmacum: citò enim exarescit. In decimoquinto Sermone etiam aliud discussorium, & aliqua ruptoria reperies. Oribasii Ægyptium repurgans. Mellis despumati lib. vnam, aceti lib. duas, squamæ æris vnciam vnam, æruginis drach. quatuor. acetum & mel ad mellis compagem coquito, deinde reliqua admisceto. Aliud eiusdem, vlcera sordida probè repurgans. Amurcæ coctæ, mellis despumati, aluminis Phorimi appellati, æquales portiones. Aliud ad abscessus, discutiens aut rumpens, & sine dolore euacuãs.

Spumæ argenti, cerussæ, ammoniaci, singulorum lib. v. nam, olei quantum satis est, resinæ pinus, propolis, opopanacis, singulorum sescuncem, castorei trientem, galbani, myrrhæ, thuris, singulorum sextantem, aceti quantum sufficit. spumam argenti & cerussam cum aceto coquito, & terenda cum aceto terito, & quæ liquari possunt liquefacito, & ad cocta admisceto, & tritis adiicito, refrigerato ac subigito.

De cauis vlceribus non malignis. Et ratio curandorum vlcerum, Galeni, Cap. XXXIII.

Cauum vlcus humidum ac sordidũ est, & ideo pharmacis moderatè siccantibus ac extergentibus opus habet. Sæpe verò à nobis dictũ est, non omni naturæ eadem medicamenta conuenire, sed debiliori molliorique molliora, validiori validiora esse adhibenda. neq; enim tolerat debilis natura potentiora. proinde quanto humidius fuerit corpus in quo est vlcus, tanto minus reficcantes medicinas postulat. Quare duobus vlceribus æquali humiditate præditis, alterum quod in ficciori temperatura est, maiorem reficcationem postulat: alterum quod in humidiore est, minore reficcatione opus habet, quanto hæc natura alia humidior existit. Carnem enim quæ ad vlceris nutritionem distribuitur, reliquo corpori similem esse oportet. Vbi igitur pristina caro siccior est, ibi noua quoque superueniens siccior fieri debet. Meritò ergo reficcanda est, & quanto prior siccior fuerit, tanto ampliorem siccandi facultatem medicamentum habere debet. & vice versa, tanto minus reficcantia medicamenta conueniunt, quanto minus sicca prior fuerit caro. Thuris itaque qualitas ad humani corporis naturam comparata, cum temperatis & mediis naturis consentit: humidiores autem paulo amplius reficcat, quemadmodum sanè etiam extremè siccis aliquanto humidius existit. Si igitur diligenter obseruaris, comperies thus in humidioribus quidem naturis carnem producere: in siccioribus autem minimè, sed potius suppurare. Thus ergo sicut moderatè calidum est, ita ex omnibus incarnantibus appellatis minimè siccat. At hordeacea & fabacea farina magis siccat quàm thus, & nulla caliditate participat. Aristolochia verò & panax omnibus amplius in suo genere reficcant, & calidioris sunt naturæ. Medium verò inter hæc obtinẽt farina erui & iris. Et huiusmodi omnia in primo ordine reficcantium ac extergentium locantur, & minoris ac

maioris discrimine tantùm inter se differunt, & quòd alia vires quibus excellūt simplices habent, alia composi-tas. In libro verò De simplicibus medicamentis ostendimus, pompholygem vstam & lotam & cætera huiusmodi, velut cadmiam & ostreorum testas, ex eorum esse ordine quæ sine mordacitate siccāt & incarnant. Præterea ad vlcera caua incarnanda, emplastrum viride conducit, quale est quod Isis appellatur, multo rosaceo dilutum. Qui ergo recta via medicandi procedet, vbi ægri naturā cōsiderauit, statim dignoscit quo medicamēto vlcus indiget. Quū autē medicamētū incarnās adhibuerit, & nihil profecerit, sic quodāmodo ad aliud trāsire oportet. Nā si ampliores sordes fuerint, & humidius vlcus, nosse debet quòd medicamentum minus quàm oportuit reficcauit: quapropter mellis admixtione vires eius intendet. Si verò purum & humiditatis exors vlcus cōpererit, plus quàm debuit reficcauit: quare oleum admiscebit, & ceratum liquidum adhibebit. Atque in his summa diligentia vtendum est: cōtingit enim aliquando vt à fortiore medicamento vlceris caro colliquetur, & sordidum ac humidū appareat vlcus, velut ea quæ minus quàm oportuit sunt reficcata. Verùm hoc à peritis facilè dignoscitur: vlcus enim eliquatum, cauius seipso efficitur, & labia protuberantia habet. rubet item, & inflammationem habet, & æger sæpe manifestè mordacitatem percipit. alterum autē vlcus quod minus reficcatum est, tale nihil consequens habet.

Medicamenta quæ per linamenta induntur, ad suppurandum, repurgandum ac incarnandum, Cap. XXXIIII.

SVnt & alia multa ad repurgandum idonea, velut lens, iris, marrubium, (singula cum melle cocta) herinacei marini testa vsta, narcissi radix cum rosaceo & melle. Basilicum verò tetrapharmacum, & quod ad Azaniten refertur, & Macedonicum, singula liquefacta suppurandi vim habent, & omnia Sermone decimoquinto describētur. Sed & hoc mirificè suppurat, omnem quoque duritiem citra dolorē emollit, & incarnat, & cauis vlceribus eximiè prodest: Ceræ, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, adipis vitulini anserini bubuli, butyri recentis, mellis Attici, olei rosacei, myrrhæ, singulorum drach. octo. myrrha cum melle trita ad prunas coquitur, & reliqua liquata adduntur ac vniuntur. Aliud Ægyptium, ad vlcera repurganda mirandum. Mel cum pari terebinthinæ mensura aut rosaceo, aut (si neruosæ fuerint partes affectæ) butyro ad prunas colliquamus. Verùm in robustioribus corporibus, & sordidioribus vlceribus, terebinthinam cum melle adhibemus. Vtere etiam eo quod ex melle, aceto, & liliorum succo cōstat, quod Galenus valde approbauit, cuius præparationem & vtendi modum, in simplicium Sermone, capite De liliis, habes. His omnibus efficacius est quod aliqui Ægyptium vocant, sic habens: Æruginis drach. quatuor, squamæ æris vnc. vnam, aceti trientē, mellis dodrantem. Arida cum aceto terito, & adiecto melle ad prunas ad fuluum colorem coquito. Aliud aureum vocatum, antiqua & recentia vulnera repurgans & incarnans: Salis communis, cerussæ, atramenti sutorii, spumæ nitri albæ, singulorum quadrantem, aristolochiæ longæ & rotūdæ, aluminis scissi, singulorum vnc. vnam. Arida cum aceto trita, ceræ sextante & olei dodrante excipito: deinde vsu expetente cum plurimo rosaceo ad olei spissitudinem diluito, & admiraberis. Idem capitis quoque ossibus denudatis per linamenta inditur. Aliud caua vlcera replens. Adipis vitulini recentis, ceræ, terebinthinæ, sing. drach. IIII. rosacei drach. XVI. para, & vtere. Aliud Archigenis, Nutrix appellatum, ad cauitates explendas: Rosacei, terebinthinæ, mellis, sing. sextantē, cerussæ, butyri, sing. vnc. vnam para, & vtere. quidam & thuris vnc. vnam addunt. Aliud ad caua & pura vlcera explenda, experimento constans. Rosacei trientem, ceræ sextantē, terebinthinæ, butyri, mellis, singulorum vnc. vnam. Omnibus ad calidum cinerem colliquatis ac simul vnitis ad linamenta tingenda vtere. si verò sordida fuerint vlcera, repurgatis antea, velut dictum est, adhibeto. Aliud. Cerussæ, spumæ argenti, pares portiones vi-

A no odorato & oleo excipe, & per linamenta vsque ad cicatricem inductam inde. Aliud, ad sordida, cicatricem non recipientia, malignáque ac callosa vlcera. Marrubii succum optimo melle exceptum inde. Aliud siccum, maligna & profundissima vlcera explens: Farinæ erui drach. triginta, iridis drach. viginti, spumæ argēti drach. quindecim, aristolochiæ longæ tantundem, mannæ thuris, terræ Samiæ, singulorum drach. decem, squamæ æris, cadmiæ, sing. drach. quindecim. hoc in sordidis largè, in puris parcissimè linamentis illinito. Exæquatis verò vlce-

B ribus, & iam cicatrice indigentibus, aridum specilli nucleo insperfum vlceri indito, & postea linamentum vino imbuto immittito.

De siccis repurgantibus ac incarnantibus, cephalicis appellatis, Galeni, Cap. XXXV.

SIcca medicamenta quæ cephalica, *hoc est capitalia* appellantur, omnibus quidē totius corporis, maximè tamē capitis vlceribus incarnandis conueniunt, præsertim vbi ossa in quacūq; parte fuerint denudata. nā ad ossa denudata, pinguiū & eorum quæ ad tingenda linamenta pa-

C rātur, vsum vitamus, & siccis tātùm vtimur. Quin & citra ossium denudationē, pinguia non ita frequenter in vlcerum curatione adhibemus. Sunt autem sicca cephalica huiuscemodi. Asclepiadis siccum cephalicum ad Xenocratem relatum, quo fistulas sanabat: Erui farinæ trientem, iridis Illyricæ sextantem, aristolochiæ tenuis, squamæ æris, mannæ thuris, singulorum vnc. vnam. misce, ac vtere. Quidam etiam radicis panaceæ vnc. vnā adiiciunt, & ex melle cocto oblongum quasi collyrium faciunt, quod in fistulam immittunt, & postea siccum inspergunt.

D Aliud siccum: Erui drach. viginti, aristolochiæ tenuis drach. decē, squamæ æris, radicis vitis albæ, singulorum drach. quinque. Vtere, ad repurgandum; cum melle: ad replendum, sicco insperso. Aliud siccum optimum, tunicu las vlcerum relictas consumens, callos rescindens, sordida vlcera purgans, caua replens: Squamæ æris, resinæ pinus, singulorum drach. duodecim, pumicis vsti & vino extincti, iridis, aristolochiæ tenuis, silphii, singulorum drach. octo, thuris drachm. quatuor. misce, ac vtere sicco, vel cum melle. Aliud siccum omne profundum vlcus in-

E carnans. Farinæ erui drach. viginti, thuris drach. octodecim, fuci tinctorii, amyli, singulorum drach. octo: misce, & vtere. Aliud ad capitis vlcera replenda. Amyli, alicæ, thuris, lapidis specularis trāslucidi vsti, singulorum vnciam vnam. Aliud. Colophonia seorsim trita vlcus repleto, & citò sanabitur. Aliud. Colophoniæ, amyli, thuris, cerussæ, æquales portiones para, & vtere siccis. Aliud admirandum Seueri, ad ossa, præcipuè capitis, denudata, deraso ossi insperfum: celerrimè enim incarnat. Pollinis tritici, colophoniæ tenuissimè tritæ, pares

F portiones præpara, ac vtere, & linamento indito, eius retinendi gratia emplastrum quoddam molle cicatricem inducens impone. Aliud ad vlcera contrahenda: Misyos drach. quatuor, gallarum, chalcitidis, atramenti sutorii, aluminis scissi, squamæ æris, singulorum vnciam vnam. para, & vtere.

De vlceribus in quibus caro superexcrescit, & quæ depressione opus habent, & de medicamentis siccantibus, Galeni, Cap. XXXVI.

G CArnem in vlceribus superexcrescentem consumunt medicamenta fortiter siccantia: qualis est flos asiæ petræ, & testacea omnia vsta, & vterque herinaceus cum toto corpore exustus, & diphryges insperfum, & æris flos. verùm ærugo omnia robore suo vincit. Siccum Herculis: Squamæ æris, misyos, chalcitidis vstæ, atramenti sutorii, aluminis scissi, æquas portiones præpara, & vtere. Aliud Rhodium appellatum, refertur ad Heram. sistit item sanguinem. Gallarum drachm. nouem, squamæ æris drach. quinque, atramenti sutorii drach. tres, aluminis scis

H si drach. duas. gallas ex dimidio vstas vino austero extinguito, & reliquis tritis admisceto. Quidam atramenti sutorii drach. quinque, squamæ drach. tres coniiciunt, & gallas omnes comburunt. Rhodium, inquit Heras, ad sanguinem sistēdum efficax est. Facit & ad sacros ignes, & vlcera

proſerpendo depaſcentia, ac nimio humore marceſcentia contrahit ac cicatrice includit. Quidam hoc modo Rhodium conficiunt,& valde laudant. Chalcitidis crudæ,miſyos crudi,ſing.drach.decem,ſquamæ ferri drach. ſedecim, gallarum drach.octo. Siccum Pſarum appellatum.Hoc largè inſperſum contrahit ac deprimit: parcè adhibitum,ad cicatricem ducit. Chalcitidis crudæ lib. vnam,miſyos crudi ſeſcuncem,atramẽti ſutorii lib.vnã, æris vſti ſeſcuncem,ſquamæ æris ſeſcuncem, præpara,& vtere. Aliud vtiliſſimum, deprimendi vim habens. Squamæ æris drach.quatuor,æruginis drach. vnam. A- B liud. Squamæ æris,calcis viuæ, mannæ thuris, æquales partes præpara,& vtere.Facit ad vlcera maligna,& carnes fungis ſimiles cum melle repurgat,& cum cerato replet. Aliud. Miſyos drach. quatuor, chalcitidis drach. duas, gallarum drach. quatuor,atramenti ſutorii,aluminis ſciſſi,ſquamæ æris, ſingulorum drach.duas, terito & aperto vlcere cum ſpecillo inſpergito. Vtere etiam ad maximas carnis ſuperexcreſcẽtias, iis quæ ad ſedis thymos deſcripta ſunt. Aliud. Lanæ ſuccidæ vſtæ ac tritæ inſperſæ, carnes marcidas ac flaccidas conſumũt. Idem faciunt ba C lauſtia vbertim inſperſa.

De vlceribus non malignis cicatrice indigentibus, Galeni, Cap. XXXVII.

IN vlceribus quæ cicatrice opus habent, caro quidem innato operimento munitur, ſed cutis enaſci non poteſt. quapropter in ſumma carnis ſuperficie ſimile quiddam cuti efficiendum eſt. Quoniam verò cutis carne ſiccior eſt ac denſior,ſi carnem ſiccabimus &adſtringemus, cuti perſimilem faciemus. Neq; verò ſatis eſt hoc docere quòd reſiccantia & adſtringentia adhibere oportet: nã D & quæ cruenta vulnera agglutinant, ſiccantia ſunt & adſtringentia: verùm in glutinandis vulneribus id tantùm quod influit reſiccare conamur, quò pars affecta ſuperfluitatibus careat:in cicatricibus verò inducendis, nõ ſolùm influentem,verumetiam contentum in carnibus humorem conſumere oportet. Itaque medicamẽtum quod cicatricem inducit, longè ſiccius eſſe oportet eo quod glutinat,quò non ſolùm ſuperfluum conſumat, ſed naturalem quoque humorem attingat. Hanc itaque rem præſtant,galla omphacitis,malicorium, ſpinæ Ægyptiæ fru- E ctus, & quæ citra mordacitatem vehementer adſtringũt, qualis eſt myrtus. Teſtæ etiam & cadmia, & plumbum, ſingula vſta & lota,citra mordacitatem ſiccant, & ad cicatricem perducunt: ſed his valentiora ſunt,chalcitis,miſy, alumen ſciſſum. & his adhuc potentius eſt æs vſtum. Omnium autem potentiſſima eſt ſquama æris, quæ vſta lene medicamentum efficitur ad antiqua vlcera cicatrice includenda. Illitio tetanica, ab extendendo ac explanando appellata,conſumens ac deprimens. Adipis ſuilli,ceræ,ſing.vnc.I.terebinthinæ ſemiunciam,nitri vnc.I. F fellis taurini ſemiunciã,reſinæ vnc.I. Omnia ſimul decocta ac excolata vbi tepuerint, manibus ſubige ac vtere. quidam adiiciunt atramenti ſutorii drach.V.& medicamẽto ab igne remoto aceti &ſaponis,ſing.vnc.I.adiiciũt, ita vt hæc prius in alio vaſe ſimul ſint contrita ac diſſoluta.Obſeruandum eſt ne pharmacum hoc in bulliendo efferueſcat:& aſſiduè agitãdũ donec ad cõpagẽ perueniat.

Sicca vlceribus non malignis cicatricem inducentia, Cap. XXXVIII.

SIccum quod cicatricem inducit: Oſtreorum vſtorũ G drach.XII.mannæ thuris drach.VI. cadmiæ drach. IIII. præpara,& vtere. Aliud. Spumæ argenti, ceruſſæ,ſing. drach.VIII.recrementi plumbi, myrti ſiccæ, gallarũ omphacitidum,ſing.drach.IIII.para,& vtere. Aliud ſiccum cicatricem inducens. Cadmiæ, ceruſſæ,mannæ thuris, amyli, æquales partes vnito,ac vtitor. Aliud admirandum. Ceruſſæ ſextãtem,amyli vnc.I.ſpumæ argẽti,thuris,roſacei,ſing.ſextantem,vnito,ac vtitor.incarnat enim & ad cicatricem ducit. Aliud.Hoc etiã diuturna ad cicatricem perducit: Corticis pinus drach.VI.cornu cer- H ui vſti drach.IIII.ceruſſæ drach.IIII.æruginis drach.II. cadmiæ drach. VIII.mãnæ thuris dr. VI. præpara,& vtere. Aliud. Ariſtolochiæ drach.VI.corticis pinus,pumicis vſti & vino extincti, colophoniæ,ſing.drachm. IIII. iridis

A drachm.duas.vnito ac vtere ad incarnandum & cicatricẽ inducendã. Aliud. Pumicis vſti & vino extincti drach.VIII. mannæ thuris, ſquamæ æris, ſing. drach.IIII. præpara,& vtere. Aliud mirabile. Aluminis ſciſſi drach. IIII.in aqua diſſoluito, & in eo diluto linteolum tenue vetus ac detritum,purum tingito,& in ſole ſiccato,atquẽ hoc vſus tempore conciſum vlceri indito. Verùm ad ſedis vlcera & diuturna alia,alumen in vino diſſolues,& ſimiliter facies:ad aurium verò affectus, lanam pro linteo accipies. Aliud. Plantaginem cum radicibus ſiccam B terito & cribrato,ac vtere confidenter. Aliud. Ceruſſæ drach. VIII. gallarum, myrti, recrementi plumbi,ſing. drach.IIII.para,& vtere. Aliud. Oſtrea vſta,ceruſſam, cadmiam,mannã thuris,paribus portionibus vnito,ac vtitor. Aliud ſiccum, ad caua & maligna vlcera replenda.expertus loquor. Farinæ erui drach. X. iridis drach. XX.ſpumæ argenti drach.XV.mannæ thuris drach. XV. terræ Samiæ drach. X. ſquamæ æris, ariſtolochiæ tenuis, cadmiæ,ſing.drach.V.præpara,& ad ſordida vlcera largè,ad pura parcè adhibe, & hapſum lanæ è vino expreſſum ſu- C perimpone.Hoc & chironia vlcera appellata ad cicatricẽ ducit. Aliud,quod etiã callos exterit. Chalcitidis crudæ,ſpumæ argenti,ladani,ſing.drach.X.bituminis drach. VIII.ceræ drach.II.olei myrtei lib.I.vini heminam I. Vſu expetente ſplenium ex eo imponito, & linamenta eo tincta indito. Aliud Andromachi: Spumæ argenti drach. XXXII.atramenti ſutorii drach.VIII. aluminis ſciſſi drach. XII.ceræ drach.C.ſquamæ æris drach.VIII.bituminis, ladani,ſing.drach.XXXII.olei myrtei lib.I. & quadrantem, vini veteris adſtringentis quantum ſatis:vtere velut prædi- D cto. Aliud. Bituminis,ladani,ſing.drach.VIII.ſquamæ æris,myrti,ſpumæ argenti,ſing.drach. IIII. ceræ drachm. XXIIII. olei myrtei drach. XXX. & ſi hyems fuerit,drach. XXXVI.Vini quod ſatis eſt,præpara,&vtere velut dictũ eſt.

Emplaſtra quæ non maligna vlcera cicatrice includunt, Cap. XXXIX.

EMplaſtrum è Cadmia præparatum, roſaceo dilutum, repurgat vlcera, incarnátque,& cicatrices concolores cuti efficit:pernionibus item,fiſſuris,& ani affectionibus medetur.habet autem hoc modo: Chalcitidis vſtæ lib. E II.cadmiæ vſtæ & vino extinctæ lib.I.ceræ trientem,terebinthinæ libr.II. olei myrtei libr.III. chalcitidem & cadmiam cum vino ſufficiẽti diluito ac cõterito,& reliqua liquata admiſceto,ac vtitor. Aliud. Cadmiæ,chalcitidis vſtæ,ſing.drach.XXV.ceræ drach.XLVIII.terebinthinæ drach.XXIIII.olei myrtei lib.I.vini quod ſatis eſt,præpara,& vtere. Aliud ad cicatrices inducendas efficaciſſimum.Facit & ad igne ambuſta mirificè: Ceruſſæ,ſpumæ argenti,ordei vſti,ſing.vnc.I.ceræ quadrantem,roſacei aut myrtei olei beſſem. ceruſſam & argenti ſpumam F cum vino teritoꝛceram verò cum oleo liquefacito,& ad medicamentum ab igne ablatum, hordeum vſtum tritũ ac cribratum iniicito atque vnito:& omnia frigefacta in mortarium coniecta ſubigito,ac vtitor. Aliud è ladano, vlcera antiqua ad cicatricem perducens. Spumæ argenti drach.C.picis drach.L.ladani drachm.XXV.æruginis dr. VIII.æris vſti drach.VIII.ſquamæ æris drach.II. olei myrtei lib.VI. Argenti ſpumam cum oleo coquito, & medio coctura tempore,æruginem, ſquamam, & æs adiicito,& coquito donec non amplius inquinent. & poſtea picem G liquefactam ac excolatam coctis admiſceto.His verò vnitis & amplius non inquinantibus, ac ab igne amotis, depoſito iam feruore,ladanum cum vino tritum addito,& perfrigerata in mortarium coniecta probè ſubigito,& ad maligna vlcera ac fiſtulas vtitor. Aliud. Cadmiæ, chalcitidis,ſingulorum trientem,ceræ,colophoniæ, olei myrtei,ſing.vnc.I.vini quantum ſatis eſt. Aliud. Æris vſti & crudi,ſingul.ſextantem,cadmiæ ſeſcuncẽ, chalcitidis vſtæ ſeſquilibram,ceræ lib.I.olei myrtei lib.II.vini quod ſatis eſt. Aliud emplaſtrum candidum, ad ci- H catricem perducens experimento conſtans,faciens ad tenera corpora,velut ſunt mulierum, eunuchorum ac puerorum. conuenit etiam vlceribus ſpontaneis. Spumæ argenti libram vnam & trientem, ceruſſæ libram vnam, ceræ lib.I.& trientẽ,thuris & mannæ eius,ſing.quincũcẽ,

terebin

terebinthinæ vnc.I.aquæ lib.I. olei myrtei lib.II. ceruſſę A & argenti ſpumam in aqua coquito, & conſumpta aqua ac medicamento non amplius inquināte,cerā primùm, deinde reſinam addito,& ablato ab igne pharmaco thus ac mannam ſiuè pollinem eius admiſceto.

De malignis & ægrè recipientibus cicatricem vlceribus. Cap. XL.

QVemadmodum antea diximus, duplex ſcopus propoſitus eſt in curatione partium quibus nullusdepra uatus habitus ineſt:alter repellēdi quod influit,alter diſcu B tiēdi quod in affecta parte impactū eſt.atque hæc à cōtrariis qualitatibus fiunt:nam quæcunque acſtringunt,repellere poſſunt quod influit:quæ verò attrahunt, diſcutiunt id quod in affecto loco continetur. Adſtringentia itaque exaſperant,& ob id dolorem inducunt: attrahentia verò & diſcutiētia quum acria ſint,loca vlcerata mordēt. Quare contingit vt ex iis quæ exaſperant & mordent, ſuperflua humiditas ad affectas partes illabatur,quam inflammatio & eroſio vlceris conſequuntur. Cæterùm eius meminiſſe oportet,quod ſæpe à nobis dictum eſt,quòd cor C pora plena ſanguine,aut vitioſis humoribꝰreferta,& mollia ac ſubtili ſenſu prædita,ex mordacitate facilè inflammantur.Mulieres autē &pueri &eunuchi, itémque viri colore albidi & mulieroſam vitā degētes, inter molles natu ras numerātur:proinde quātū eiꝰfieri poteſt medicamētorū materia peruestigāda eſt quæ citra mordacitatem ac dolorem vlcus reficcet, quam ſanè nunquam inueniet medicus, niſi quid ſingula medicamenta adhibita peregerint, rectè expenderit. Itaque conſiderabit quantum humiditatis primum pharmacum ab vlcere deſiccauit, D aut ſi ſordidum eſt,quantum ſordium deterſit,idque tertiùm ac quartùm experietur, donec purum ac ſiccum vlcus apparuerit. quod vbi deprehendet, ad aliud medicamentum, eiuſdem quidem generis cum priore, ſed debilius, ſe conuertet: fortiora enim repurgatis iam vlceribus morſum ac dolorem inferunt, & influxiones ac inflammationes pariunt: talia igitur corpora exactè euacuare,& à ſuperfluitatibus aſſeruare oportet. Aliis itaque ſanguis ſi redundet, detrahendus eſt: aliis purgatio vitioſi humoris & ſimul venæ ſectio conuenit: quibuſ- E dam varicem excidere ex vlcere oportet: aliquibus iecur aut ſplenem curandum aſſumimus.Neque verò malignis crurium aut ſurarum vlceribus ea curatio debetur, ſed manuum quoque ac reliquarum corporis partium. nam cuidam adoleſcenti diuturnum vlcus ad radicem manus habenti,venam ad vlcus ſupernè allatam excidi,atque intra paucos dies hominem ſanaui qui per quinquennium ea affectione laborauerat. Sunt quibus loca vlceri vicina ſcarificare oportet: quibuſdam verò labia vlceris calloſa circumcidere.Si verò nihil ex his fecerimus,humiditatis F ac ſordium quantitatem conſiderabimus,& inde ad cōgruum medicamentū tranſibimus,ita vt diligenter expēdamus quæ ſiccandi quidem vim habent,non autem extergendi:& quæ contrà extergent,non autem fortiter ſiccant,ſúntque in hoc etiam qualitatis ſingulorum gradus expendendi. Medicamentum cicatricem inducens: Plumbi vſti ſeſcuncem,cadmiæ trientē,æris ſextantē,colophoniæ,olei myrtei,ſing.lib.II.vini veteris odorati quā tū ſatis eſt. Aliud. Cadmiæ,ceruſſæ,ſing.trientē,ceræ, olei myrtei, ſing.ſeſcuncē. Aliud. Cadmiæ,ſpumæ ar- G genti,ceruſſæ,ſing.vnc.I.ceræ trientē,roſacei ſeſcuncem. Aliud è ladano. Squamæ æris vnc.I.bituminis,terebinthinæ ſing.drach.IIII.ceræ,ladani,ſing.quadrantem, olei myrtei quadrantem: at ſi hyems fuerit,amplius de oleo accipies.Ceram cū oleo & bitumine liquefacito, & terebinthinam adiicito,deinde omnia ad ſquamam ac ladanum prius trita admiſceto.

Simplicia medicamenta quæ citra mordacitatem reſiccant vlcera maligna, Cap. XLI.

SImplicia porrò medicamenta ſine mordacitate & manifeſta exaſperatione reſiccantia vlcera,hæc ſunt:Lēnia H terra ſigillum appellata,moderatè reſiccat. Cadmia item ſub caniculæ æſtu cum vino trita ac ſiccata:vbi verò vlcera valde ſunt maligna,ex aceto terenda eſt. Vtranque ſuperat chalcitis vſta, & velut cadmia trita ac reſiccata. nā cruda adeo efficax eſt vt etiam cruſtas inurat.Huic ſimilis eſt ærugo vſta:nō vſta enim ſicut & chalcitis nimis efficax eſt,niſi quòd chalcitis ſimul adſtringit. Atramētum ſutoriū inter omnia metalla ſummè reſiccat.Chalcitidi ſimilia ſunt miſy & ſory,maioris tantū ac minoris ratione differentia.Stibiū magis quàm ſory ſiccat & adſtringit.Diphryges cōmodè ſiccat:ſed aliquantulum mordax eſt. Omnia aluminis genera exactè ſiccandi vim habent, vehementerque adſtringunt: quapropter alumen ſolum per ſe ad huiuſmodi vſus adhibetur. Chryſocolla naturalis & artificialis eandem vim habent.Plumbum vſtum ſo ri ac ſtibio præſtat. Plumbi recrementum, & ſquama ferri,præſertim ſtomomatis,plurimū ſiccant. Æris ſquama præter reſiccandi vim,etiam exterget: quare vlcera præ omnibus repurgat.Omnia tamē metalla prius lauare oportet, deinde vlceribus admouere:ita enim mirificè ſiccare citra mordacitatē poſſunt.Siccant etiā buccinorū, purpurarū,oſtreorúmque teſtæ vſtæ ac lotæ.Item tranſlucidus lapis ſpecularis,mollia corpora citra mordacitatem ſiccat.Idem facit nitrum vſtum, & quod in æneis lebetibus balneorum adhæreſcens ex aquæ coctura reperitur: æquè enim ſiccat & adſtringit. Præterea gallæ & malicorium vſta ac arida trita adhibita, malignis & ægrè recipientibus cicatricē vlceribus cōmodiſſima ſunt. Quin & capparis cortex tritus & ficcus inſperſus,maligno ac putrido vlceri cōmodus eſt.Polium item tenuè ſiccādi vim habet,& caries lignorum, vnà cum exterſoria facultate. Item peucedani & paſtinacæ,præſertim agreſtis,radix & folia.ſcordiū quoque ac centaurea, & alia huiuſcemodi, vel priuatim per ſe vel ſimul compoſita.

De vſu relatorum medicamentorum, Cap. XLII.

NEceſſariò verò talia vlcera vitioſo humore referta, ſordidiſſima exiſtunt. quare vbi aliquod ex relatis ſimplex aut cōpoſitum ſiccum adhibituri ſumus,linteolo prius molli,puro ac ſicco vlcus extergemus, deinde medicamento cauitatem explemus,& extrinſecus ſplenium ad vlcerum labia attenuanda imponimus. Et linteolo ſupra ſplenium impoſito ac ligato,ſpongiam ex frigida aut vino expreſſam adhibemus, conamúrque vt per totum tempus ſpongia frigida permaneat:quod facilè cōtinget, ſi aſſiduè illi frigida inſtilletur, citra vinculi linteoli ſiue faſciæ obligatæ ſolutionem.

De ligamenti & curationis ratione, Cap. XLIII.

LIgamentum vlceri conuenit quod ad fracturas vſurpamus. Quòd ſi vnum tantùm fuerit ligamentum, principio ipſius ad ſuperiorē vlceris partē locato obligabimus, ſiue ſura, ſiue genu, ſiue talus, ſiue cubitus, fuerit pars ipſa affecta. At ſi duobus ligamentis vti malueris, velut in fracturis fieri ſolet,primum ab vlcere ad ſuperiorem regionē ducatur: ſecundum verò,initiū ſumat ab vlcere,& prius infrà obligetur,& poſtea ſurſum deſinat, & ad eundē terminū cum primo ducatur: nam ad alia cōmoda etiā hoc accedet,quòd vlcera ob rotūditatē coaleſcere nequeuntia oblōga reddētur. Solutio autē nō quotidie ſed alternis fiat:& à ſolutione aqua vlceri ne aſpergatur, ſed cum molli puro ac ſicco linteolo ſanies detergatur.Quòd ſi partes vlceri vicinæ inflāmatæ appareant, ſplenio latiore facto liquidū medicamētum illines, quale eſt phœnicinum emplaſtrū aut aliquod ſimile:ita vt hoc diſſoluas vino adſtringente,ſitque oleum quod adiicitur, melinū aut myrteū.At ſi durities circa vicinas vlceri partes apparuerit, emplaſtrū phœnicinum oleo antiquo aut cicino diſſolues.Tutiúſq; fuerit ſuperiori regioni aliquod repellendi vi præditū adhibere,præſertim in crurū vlceribus,&iis quæ eminentem varicem habent. Vena verò quæ amplior fuerit,& atræ bilis ſanguinem habuerit,excidenda eſt velut diximus. Aliquando tamen eiúſmodi vena exciſa, vlcus quidem protinus coaleſcit ac ſanum euadit: ſed qua parte vena reciſa eſt, nouum malignum ſuccedit, quod cicatricem reſpuit. Præſtat igitur in talibus vires ægri perpendere,& à venæ ſectione auſpicari, deinde pharmaco atræ bilis ac pituitæ humorem educente purgare: nam & pituita aliquando ad huiuſmodi

varices confluit:atque tunc varicosam venam resecare, multáque sanguinis copia hinc educta varicis sectionem prius curare:quæ vbi exactè coaluit,tunc demum maligni vlceris curationem aggredi eo quē retulimus modo. Aluus porrò lactis sero in quo cnicus coctus est, aceti mulsi modica mēsura addita,assiduè emollienda est. Dabis autem ex eo,ab hemina vna vsque ad quinque mēsurā augens,sic tamen vt æger per multos antea dies aquā biberit. Optimum item est & lac recens mulctum per se, vel cum aqua calida aut modico passo,ante cibum sumptum. nam & humores contemperat,&vetrem eluit.Cōfert etiā aloes dr.I. per interualla deuorata. Balnea verò minimè dulcia,sed sulphurea potius & bituminosa adhibenda sunt. Quòd si æger illotus manere non possit citra totius corporis læsionem, lauandus est vlcere nequaquā denudato.Postremùm ab omnibus eduliis ac potibus acribus & ægrè concoctilibus,ac vitiosos humores generantibus penitus abstinere oportet.

De emplastrorum compositione ad maligna vlcera, Cap. XLIIII.

QVandoquidem in malignis vlceribus quæ difficulter cicatricem recipiunt,is scopus nobis propositus est vt medicamento non mordaci reficcemus: & oleum ac aqua maximè omnium humectant, ab vtrisque penitus cauere oportet,ipsáque neq; per se adhibere,neque cū relatis siccis permiscere. Cera igitur recens pinguis & in sole subacta ac mollita,idonea est ad sicca medicamenta excipienda.Quòd si caloris ex sole copia non detur, cerā prope ignem molliemus,vel in feruentem aquam iniicie mus:neq; enim illi omnino admiscetur aqua.at verò proportio miscendi,huiusmodi est,vt si moderatum pharma cum esse volueris, metallicorum quartā partem ceræ misceas: si validius,tertiā. Neque verò parua varietas est pro corporum ratione, ánne molliores aut duriores habeant carnes. quare fieri non potest vt omnibus idem medicamentum conueniat:itaque his consideratis,vbi simpliciū facultates cognoueris, facilè iudicare poteris vniuscuiusque compositi medicamenti facultatem, prout ab antiquis sunt descripta.Emplastrum admirandum è sori,cicatricem inducens, deploratis vlceribus opitulans quæ à multis frustra fuerunt tentata,cui fidendum est velut multo experimento cognito. Soreos drach. XXIIII.gallarum drach. XXXII.aluminis scissi,calcis viuæ,singul. drach.XVI.thuris drach.XXXII.ceræ drach.CXX.adipis vitulini drach. CLX.olei antiqui lib.I.& si vitulinus adeps nō affuerit,porcinus antiquus sine sale admisceatur:nam taurinus calidior est. arida terito & cribrato: deinde liquata ab igne remota admisceto:& omnibus probè vnitis, alumen,thus,sory,calcem,cum vino adstringente trita adiicito,ac vtitor.Ego,inquit Galenus,dum hoc medicamētum præpararem,oleum & adipem quadraginta annorū adieci, & semper mihi præter spem successit ad maligna ac diuturna vlcera.sunt autē talia vlcera,à quibus pars affecta in deprauatum habitum perducta adeo est,vt etiāsi probè coctus sit sanguis qui ad ipsam alimēti gratia affertur,ipsum trāsmutet ac corrūpat: & si vitiosus sit humor qui affluit, ab ipso solo erodatur,etiāsi pars ipsa minimè esset affecta. Aliud splenium optimum. Plumbi vsti & loti trientem,cadmiæ sesquiunc.æris vsti vnc.I.thuris sesquiunc.aluminis scissi vnc. I. æruginis sextant. ceræ sescuncem,olei myrtei lib.I. Aliud Galeni ad maligna & chironia. Ceræ,picis,bituminis,sing.lib I.mannæ thuris,cerussæ,æruginis,singulorum sescuncem, malicorii, gallarum,spinæ Ægyptiæ fructus,iridis, aristolochiæ rotundæ,atramenti sutorii ,singulorum vnc.I. aristolochiæ lōgæ,æris vsti,sing.sextantē. Olei antiqui aut cicini lib.I. arida in aceto pluribus diebus terito,& liquabilia liquata affundito,ac vtitor. Aliud Oribasii,ad efferata vlcera deprimenda ac contrahenda. Ochra Attica vsta trita sicca, vtiliter adhibetur.Ego verò,inquit,etiā Cypria vsus sum. Idem facit &chamæleontis nigri radix,& malicorium vstum. & supernè hapsus lanæ vino imbutus illigatur. Aliud Galeni fuluum. Spumæ argēti lib.III.olei cicini aut antiqui lib.III.aceti acerrimi lib.II.squamæ æris,chalcitidis,æruginis, singul.sextantem. Spumam argenti cum oleo coquito,medióque coctura tempore metallica ad æstiuum solem multis diebus cum aceto trita adiicito,tam diúque ad ignem finito donec non inquinarint. quū autem metallica adiicis,lebes ab igne tollatur, ne efferuescāt & superfundantur. Sed & spumam argēti cū aceto & oleo decoquere licet. & medio cocturæ tempore metallica addere,& simul finere vt ebulliant donec non amplius inquinent.Hoc pharmacum fistulas glutinat,&labia vlcerum callosa reficcans vnit ac committit , ita vt non amplius disparentur siquis recta diæta vtatur. diuturna insuper vlcera & cicatricem respuentia,chironia appellata,per se adhibitum,nullo antea puris euestigio apparente maturat & suppurat:at non quotidie, sed alternis hoc soluendum est.quòd si stomomatis ferri squamam addideris, longè præstantius pharmacum euadet. Ego dum hoc præparabam,aliquando etiam diphrygis vnc.I.adiecì,aliquando chrysocollæ sextantem,sæpe etiam vtrunq; admiscui. atque ita præparatum magna vulnera glutinat. hactenus Galenus.Nūc verò hoc modo cōficitur: Spumæ argenti lib.III.olei antiqui libr.VI. aceti libr.II. æruginis, squamæ æris,chalcitidis,sing.quadrantem,coquito sicut dictum est.Quidā diphrygis vnc.I.addūt,asserúntque efficacissimè strumas discutere. Aliud Galeni, ad chironia vlcera in mollibus corporibus. Ceræ lib.I.cerussæ bessē,rosacei lib.I.salis ammoniaci triētē, squamæ æris sextātē, thuris, aluminis,æruginis,malicorii,calcis viuæ,sing. vnc.I.quæ liquari possunt,liquata ac refrigefacta ad sicca cū vino trita misceto. Aliud ad maligna & serpendo depascentia vlcera,præsertim tibiarū. Spumæ argenti,masticheѕ,adipis caprini,rosacei,sing. sescūcē,ouorū vitellos V. argenti spumā cum rosaceo & adipe coquito: deinde mastichen adiicito,& ad frigefacta ouorū vitellos admisceto. Aliud ad maligna tibiarū vlcera experimento cognitum. Lupinos aridos vstos tritos largè inspergito, & hapsum lanæ ex vino expressum superligato. Hoc expurgat,incarnat,& ad cicatricem perducit.

De vlceribus quæ post obductam cicatricem rursus rumpuntur, Cap. XLV.

QVædam vlcera post receptā cicatricē non multo tēpore interposito inflammantur ac refringuntur. Nā quum substratum os malè sit affectum,vicina quidem caro cicatricem recipit,& exactè sana apparet:verùm pōstea sanie paulatim ex corrupto in alto osse affluente putrescit, & oborta inflāmatione cicatrix rūpitur. Quæ igitur horum curatio instituenda est?nimirum vt hactenus exsiccemus quatenus squama affecti ossis excidat.facilè verò excident ossium squamæ si papaueris syluestris & fici folia cum vino & polenta imposueris : aut hyoscyami & atramenti sutorii pares portiones adhibueris. sed & peucedani radix trita citissimè ossium squamas disparat. Vtere etiā siccis capitalibus suprā descriptis:præsertim eo quod silphiū recipit. Aliud siccū,ad chironia & cicatricē respuentia vlcera mirificū: Squamæ æris,thuris,singulorum sextantem,aluminis,salis ammoniaci,sing.trientem,malicorii,cerussæ,sing.vnc.I.vtere sicco:vel si malueris,cum cerato. Aliud. Pumicis multifori sescuncem , sulphuris viui vnc.I terito & cribrato,ac vtitor. facit & pumex per se aridus tritus inspersus. Aliud ad cicatricem inducendā diuturnis tibiarum ac totius corporis vlceribus:Calcis viuæ ac lotæ in aqua & siccatæ,vnc.I.Cimoliæ tantundē,ceræ,terebinthinæ liquidæ, sing.sextantem, olei myrtei aut rosacei quadrantem.poteris & ostreorū vstorum tritorum vnc.I.addere.Ad sicca in mortario cum vino trita quæ liquari possunt liquata admisceto ac vnito.Hoc,itémque reliqua omnia relata, & præcipuè quod è sory fit,chironiis ac malignis vlceribus medētur. Eisdē quoque priuatim cōmodant,capparis radix trita inspersa, centaurea minor,scordium,caries lignorum veterū,pastinacæ radix,peucedani radix, malicorium, oleum in quo squillæ bulbus coctus est,absque linamentis cum penna illitum .malicorium in vino coctum & rosaceo cerato exceptū:omnium verò efficacissima est theriaca Andromachi è viperis rosaceo modico diluta, & emplastri modo apposita. Aliud. Sandaracham tenuissimè tritam vrsino adipe exceptā imponito : aut ammoniacū salē codē

modo præparatum,vel per se adhibeto.

Ad extremitatum vlcera, Cap. XLVI.

MYrti baccas cum vino coctas impone:vel peuceda-ni radicem tritam: vel lignorum veterum cariem insperge:aut brassicæ vel fabinæ folia cum fœnigræci farina & aceto subacta impone:aut sideritidem melle exceptam adhibe: aut oleum in quo squilla cocta est absque linamentis cum penna illine: ita enim ne musca quidem vlceri appropinquabit.

Ad callos extremarum partium, Cap. XLVII.

BRassicæ folia cum melle terito, & cerato ex sinopica rubrica præparato, excipito, & adhibeto. Aliud. Clibani antiqui testam cum vino austero terito, & cum cerato ex ouis facto,aut cum medicamento ex pompholyge ad sedis affectiones parato,adhibeto.

Ad vermes in vlceribus, Cap. XLVIII.

VErmes in vlceribus generatos enecant,plantago sicca,ligni ficulni cinis, calaminthæ succus assiduè instillatus.Cerussæ (inquit Theodorus)& polii pares portiones cum pice liquida adhibe. quidam pro cerussa absinthium scribunt. Aliud. Linamentum ex saliua hominis ieiuni illitum adhibeto. hoc etiam aurium vermes necat,& cicatrices concolores facit.

Ad nomas & putredines vlcerum, Cap. XLIX.

NOmæ,hoc est proserpendo depascentia ac putrida vlcera appellãtur, quæ vicinas partes erodunt & putrefaciunt.Et sanè vehementissimis medicamentis opus habent,& sæpissime vstiones requirunt. Siccum optimum, faciens ad nomas, putredines, polypos, verrucas thymos & formicarias appellatas,hæmorrhoidas,citra omnem mordacitatem. Misyos crudi,chalcitidis crudæ, singul.drach.VIII.ochræ drach.III. sandarachæ drachm. IIII.chalcis viuæ drach.II.squamæ æris, aluminis,singul. drach.II.diphrygis drach.IIII.vnito ac vtitor.

Sicca crustam inducentia,inter quæ etiam pastilli multi vsus, Cap. L.

MElinum crustas inducẽs & callos exterẽs, inspersum, siue cũ specilli nucleo adhibitũ, & leuiter saltẽ vlceris superficiei inductũ vt inde coloretur modò,vlcera cõmittit ac sanat quæ ægrè curantur. Chalcitidis crudæ dr. VIII.cadmiæ drach.III. ieiuni hominis saliua excipito ac subigito,& in mortario cum pauco malo cydonii colorem assumere finito,& cum pistillo leuiter trita in vmbra afficcato. alii tamen aliter præparant,& à colore quem acquirit,fuscum appellant.Sumũt enim chalcitidis drach. XII. cadmiæ drach.VIII. & ad caniculæ æstum cum aceto terunt,atque ita in vmbra siccant. Aliud siccum,quod item ad solis feruorem paratur,& melinũ colorẽ habet. Calcis viuæ sextantẽ,auripigmenti vnc.I.auripigmẽtũ cũ aqua terito,& calcẽ addito,ac simul probè conterito:deinde in mortariũ aqua plenum coniicito vt subsideant,& vbi subsederint,priore aqua diffusa,nouã affũdito,ac diu versato,& rursus subsidere finito.quo facto rursus priore aqua diffusa,nouã affundito, atque idem tertiò repetito. postremũ vase aqua repleto finito, ac singulis diebus versato donec arefiat, & consumpta aqua aliã affundito. atque hoc per dies XL.sub caniculæ æstu facito: & tandem pharmacũ siccatum in fictili vase in superiore parte domus nõ humida seruato. Hoc citra mordacitatem crustas inducit &valde deprimit.Facit &ad gingiuas putridas,& epulidũ eminentias deprimit.dentes inalbat.Potest quoque in mortario subactum in fictile transferri,atque inso lari. Vtere Faustini quoque pastillo ac reliquis eiusmodi ad dysenteriam descriptis. Aliud ad totius corporis putredines & nomas. Calcis viuæ,chalcitidis,singulorũ drachm.II.auripigmenti drach.I.Hoc ad reduuias digitorum,& ad putredines adhibetur, partibus putridis ex eo inspersis. Facit & ad carbunculos splenio resinato exceptum. confert fistulis melle exceptum cocto, & velut collyrium inditum. Oribasii ad pudendorum nomas,præsertim meliceridas dictas. Gallarum, floris mali Punici satiui itémque sylvestris, aristolochiæ rotundæ, squamæ æris, chalcitidis crudæ, singul. drachm. VIII.atramenti sutorii drach.VII.aluminis scissi drach.IIII.

A malicorii drach.I.adhibetur pudendo cum melle,quẽadmodum id quod ex charta præparatur.Facit ad nomas valde profundas: sicut etiam pastillus Andronis. Cæterùm medicamentum ex charta hoc est: Squamæ æris, chartæ vstæ, singulorum drachmas XXIIII.auripigmenti,sulphuris viui,singul.drach.XII.(vel vt alii habẽt XIIII.) plumbi vsti drach. quatuor:(alii drach. sex) charta primũ teritur,deinde metallica læuissimè trita admiscentur. Facit ad oris ac totius corporis putredines, ad humidiores quidem,siccum inspersum:ad licciores,rosaceo imbu

B tum.Additur aliquando & mellis modicũ: ego verò plũbi drach.sex adiicio. Siccum ad antiquas nomas,& ad gingiuas cruentas. deprimit etiam carnem excrescẽtem. Chalcitidis vstæ drach.X L.misyos drach.XXX. æris vsti drach.X.atramenti sutorii drach.VIII. sandarachæ drach. quinque,auripigmenti drach.II.vnito ac vtitor. Aliud experimento cõstans. Rhois culinarii drach.X. squamæ æris,aloes,foliorũ oleastri siccorũ,sing.drach.octo,chalcitidis drach.V.auripigmẽti, sandarachæ,aluminis scissi, salis tosti,sing.drach.IIII. malicorii sicci drach. sex, chry-

C socollæ factitiæ drach. IIII. rufci sicci drach. VIII. trita vnito,ac vtitor. Aliud ad nomas & putredines,Oribasii. Salis fossilis drach.II. aluminis in fictili vsti vnc.I. squamæ æris,pumicis vsti,sing. vnc.I. Aliud eiusdem. Auripigmẽti,squamæ æris,misyos, chalcitidis,portiones æquas præpara,& vtere. Aliud Pasiphilum vocatum. Atramenti sutorii,sandarachæ,misyos, chalcitidis pares portiones cõmittito. Siccum aureum appellatum. Aufert offa,reprimit influxiones,fistularum callos exterit,& contrahit sinus.in fistularũ autẽ & sinuum cõcauitates per

D specillum lana obuolutum inditur. Melanteriæ à vetustis clauis derasæ drach.V.malicorii drach.XXV. aluminis scissi drach.III. atramenti sutorii,misyos,chalcitidis,æris vsti,sing.drach.octo,squamæ æris drach.XVI.gallarũ drachmas XV.aceti quãtum satis est.Oportet autẽ aceto in vas æneum cõiecto clauos quotidie agitare,& deinde acetũ excolare.lõgè verò præstat quod in fundo residet. Aliud siccum. Ad nomas,defluxus,gingiuas,columnellas & pudenda. Ochræ sesquilibrã,croci lib.I.putaminũ ouorũ vstorum sescuncem,gallarũ sescuncem: tritis vtere. gallæ

E autẽ sint omphacitides. Pastillus ad nomas commodus. Sabinæ,myrrhæ,sing.drach.III. soreos, misyos Cyprii,atramẽti sutorii,thuris,aloes,sing.drach.II. terito cũ vino,& formato pastillos. Pastillus ad nomas & putredines:quo vtor,inquit Oribasius.appellatur Asclepius siue Æsculapius,& Cyriacus,*hoc est dominicus*.Gallarũ drach. octo,florũ mali Punici,aristolochiæ rotundæ,chalcitidis crudæ,cadmiæ,sing.drach.sex,iridis, squamæ æris, sing. drach.quatuor,misyos crudi,atramenti sutorii, aluminis

F scissi,thuris,nitri,sing.drach.III. Terito cũ aceto ad dies sufficientes,& pastillos XX.formato: eósque vsus tempore aceto mulso dissolutos cerato excipito, hoc modo vtens: Accipe pastillorum trientem,ceræ quadrantem, olei myrtei sescuncem, galbani trientem: & pastillis aceto dissolutis ac tritis liquata admisceto. Atque hoc quidem modo præparantur ad ignem sacrum, panos & condylomata: ad ozænas verò,carbunculos, & carnis excrescẽtias, pastilli sicci inspergũtur, vel aceto mulso tritĩ ac dissoluti. Pastillus Corax,*id est coruus*,appellatus.Ad pu

G tridorũ vlcerũ,præsertim pudendorũ,nomas. Gallarũ sextãtẽ,squamæ æris sesquiunciã, chalcitidis crudæ, thuris, singulorũ quadrantẽ,ceræ trientẽ,terebinthinæ vnc.I.adipis taurini bessem,olei myrtei dextantẽ.Arida cum aceto in sole ad sufficientes dies terito,& mellis sescuncem adiicito,deinde cerato exceptis vtitor.Hic pastillus citra admixtionem per se adhibitus, omnibus nomis, præsertim siccioribus,confert,& vbi nerui sunt denudati.Cũ æquali verò cerati portione,sordida vlcera exterget:cũ vberiore cerato cicatricem inducit.Ego(inquit Asclepiades) sic præparaui: Squamæ lib.I.gallarum,adipis taurini,sing.

H dodrantẽ,chalcitidis,thuris, singulorũ sescuncẽ,cũ aceto velut collyria tero,& pastillos formo.Postea verò ex pastillis drach.XXII.aceto tero, & mellis drach.X.addo, & cerato quod habet olei myrtei, adipis taurini,singulorum dodrantẽ,ceræ sextãtem,terebinthinæ trientẽ excipio.

Pastillus è croco. Myrrhæ, malicorii, æruginis, aluminis scissi, singul. sextantem, croci vnc. I. aloes, squamæ æris, thuris, singul. vnc. I. sulphuris viui drach. IIII. mellis libram I. cum vino adstringente terito. Facit ad nomas, putredines oris, & cuiuscunq; loci. dentes motos firmat, vlcera marcida & flaccida repurgat & adstrigit: purulētas aures, sinus, fistulas, & carbunculos curat; squamas ossium resoluit & incarnat. est enim valde cōmodus ad ossa carne vestienda. Confert etiam dysentericis, & adhibetur vel aridus, vel hoc modo coctus: Mellis lib. III. aceti lib. I. pastilli sextans, simul ebulliant ad mellis compagem: si verò partibus molli sensu præditis adhibendus est, vino tantùm diluitur. Pastillus ex plantis inscriptus: Malicorii, foliorum myrti siccorum, testarum nucum iuglandium siccarum, fructus spinæ, singul. drachm. VIII. gallarum drachm. IIII. salis fossilis drach. VIII. omnia tundun tur, & cribrata aceto subiguntur, & in vas fictile mittuntur, ac assantur. deinde cum aceto teruntur, & adiiciūtur myrrhæ drach. III. thuris drach. II. & formantur pastilli. vsus horum est cum aceto. Pastillus ex lanis succidis quem Leonidas valde laudat: Lanæ succidæ vstæ, ramētorum plumbi, squamæ æris, bituminis, singul. drachm. X. aluminis scissi & rotundi, gallarum, malicorii, misyos, thuris, chalcitidis, singulorum drachm. V. myrrhæ drach. II. amurcæ sesquiheminam, terito cum aceto, & formato pastillos, ac vtitor. Pastillus Bithynus. Ad nomas, fistulas, reduuias digitorum. carnem excrescentem citra mordacitatem deprimit: cum cerato autem facit ad ignem sacrum & alia huiusmodi. Malicorii, gallarum, aristolochiæ, chalcitidis, cadmiæ, sing. drach. VI. iridis, squamæ æris, sing. drach. IIII. misyos, atramenti sutorii, aluminis scissi, singul. drach. III. nitri, thuris, singul. dr. II. sub canis æstu cum aceto terito, & pastillos formato. Pastillus Pasionis. Squamæ æris drach. XII. æris vsti, salis ammoniaci, aluminis, æruginis, thuris, sing. drach. VIII. Æruginē cum ære, squama & alumine sub sole terito, & ad probè trita thus addito, simúlque terito, ac pastillos formato. vsus ex aceto. Polyidæ sphragis siue sigillum vt habet Asclepiades. Aluminis scissi drach. III. thuris dr. IIII. myrrhæ, aloes, fellis taurini, singul. dr. VIII. floris mali Punici satiui drach. XII. atramenti sutorii drach. III. excipe vino dulci, & vtere. Sigillum Coracinum. Facit ad tonsillarū inflāmationes, luxatā columnellā & gingiuas humore flaccidas. facit & ad nomas & affectiones sedis. Aristolochiæ rotundæ, florum mali Punici satiui, chalcitidis tostæ, thuris, myrrhæ, atramenti sutorii, crocomagmatis, aloes, fellis taurini, æquales portiones passo excipe velut dictum est. Pastillus Andronius. Ad vlcera fluida, inflāmatas columnellas, tōsillarum fluxiones, extrinsecus sub mentum illitus. Facit & ad pterygia oculorum, & glādularum circa inguina inflāmationes incipientes, & ad ruptos intestinorum abscessus: callósque fistularum exterit. Florum mali Punici satiui drach. X. gallarum, aristolochiæ singul. drach. VIII. aluminis scissi, atramenti sutorii, singulorum drach. IIII. (alii II. tantùm habent) myrrhæ, aloes, thuris, croci, singulor. dr. I. singula seorsim primùm, deinde simul terito, & in pastillos redigito. Infunditur per clysterem prout vires tolerarint, ad ruptos intestinorum abscessus, si febris adsit, cum aquæ cyathis VIII. si non, cum vino. Pastillus Antonii Musæ. Aluminis scissi, aloes, myrrhæ, florum mali Punici satiui, singul. drach. VI. atramenti sutorii drachm. III. croci, crocomagmatis, singulorum drach. III. Terito è vino mulso ex passo confecto, & pastillos formato, quos in vmbra exsiccabis. Heras quidē & nos ita præparamus: Asclepiades autem hunc ad Aristarchum Tharsensem refert: & cætera quidem simili modo componit. verùm atramenti sutorii drachm. VI. accipit, & cum vino falerno pastillos formare iubet. Facit ad vlcera recentia ac vetera, putrida, marcida, efferata, phagedænica, ac fistulosa, & quæ priuatim ceria appellantur. ad ozænas diluitur cum vino. ad suppuratas aures cum sapa & modico aceto. ad condylomata item cum sapa. ad vlcera genarum carbunculosa ac maligna, cum sapa. ad carnis excrescentias in naribus, ore, extremitatibus omnibus, vulua, pudendis: omnem eminentiam compescit, & digitorum reduuias tollit, vlcera caua replet, sinus & fistulas melle dilutus ac cum lixiuio instillatus glutinat. idē ad oris vitia gargarizatur. quod si semel in mēse fiat, neque dentes dolebunt, neque aliquid incōmodi ori accidet. Facit & ad testium sacrum ignem, & articulorum inflammationes illitus. & ad hæc omnia vtitur eo Asclepiades. Quòd si mollire discutere que volueris, quadruplū ammoniaci miscebis, & cum aceto ad mellis spissitudinem conteres, illinésque & alligabis. Si verò emplastri formam malueris, quadruplum terebinthinæ admiscebis, adiecto etiam oleo si durius pharmacum apparebit. mollit enim & cicatricem inducit ac glutinat. Idē pastillus splenicis, hepaticis, ac dysentericis confert, & viscerum vlcera sanat, & incipienti tabi auxiliatur. Dantur ex eo oboli tres cum familiari in singulis affectionibus potione. Per aliquot autē dies ducit vrinas loturæ carnis similes. itaque ab eius vsu desistendū non est ante sanitatē restitutam. Vino quoque mulso & mali Punici dulcis succo dilut⁹, & cū pēna illitus, anginis medetur. verùm interim dū illinitur nauseā excitat, & vomitū prouocat. Cæterùm crocomagma quod in pastillū recipitur, & quo ad capitis dolores vtimur, ita præparatur: Croci dr. C. myrrhæ troglodyticæ, rosarū recētiū resectis vnguibus, amyli recentis, singulorum drach. C L. cū vino ad collyrii formam terito, & pastillos formato. Porrò pastillus ex solano halicacabo, superius ad fissuras ac tubercula sedis, descriptus est.

De sanguinis eruptione, & quæ crustam inurant, Rufi, Cap. LI.

QVandoquidem pleraque ex iis quæ ad sanguinis eruptionem adhibemus ad nomas quoque vsurpari solēt, annectemus etiam de sanguinis eruptione tractationem: ex ea enim præsens aliquādo periculū incurrimus, exhibétque ea res imperitis negotium turbationémque ac formidinem, vt ne medico quidem parua solicitudo impendeat. Primùm itaque nosse oportet, arterias ad sanguinis eruptionem magis quàm venas paratas esse. Perpetuò enim pulsant ampliorésque meatus ac solidiores tunicas habent, vt non facilè cedant. Sanguis quoque in ipsis contentus, tenuior est & plurimo spiritu abundat. Quin & aliquando obducta cicatrice cutis, & arteriæ fissura non obturata, sanguis sub cutem exilit, & efficitur tumor, quē aneurisma hoc est arteriæ dilatationem *Græci* appellant. Ab arteria igitur aut à vena sanguis manat, vel osculis ipsarum apertis, vel tunica diuisa, vel per transudationem, vt ita dicam. Porrò tunica diuiditur, vel ex vulnere, vel ex contusione, vel ruptione, vel erosione. Oscula verò aperiuntur, aut ob multitudinem confertim ad osculum vasis prorumpentem, aut propter acrem qualitatem extrinsecus allabentem, aut propter vasis imbecillitatē. Trāsudatio verò aut persultatio fit, tunica quidem rarefacta, sanguine verò attenuato. potest tamē aliquādo etiam fieri paruarum venularum osculis apertis. Si ergo ex vulnere, aut contusione, aut casu, aut clamore, ruptio cōtigit, causa iam præteriit. si verò ex multitudine, fieri potest vt adhuc nunc etiam vas amplius rumpatur, quum efficiens causa adhuc maneat. In huiusmodi itaque affectione multitudo quamcitissimè euacuanda est: deinde sanguis sistendus, postremò vlcus curandum. In quibus verò iā cessauit causa efficiēs, protin⁹ sanguis sistēdus est, & deinceps vlcus curandum. At quo modo sanguinem sistemus? nimirum vt ruptum adstringamus ac obturem⁹, & sanguinem aliò diuertamus. Obturabuntur autem labia, vel digitis nostris, si in superficie vlcus fuerit: vel per deligationem, & per refrigerantium ac adstringentium pharmacorum adhibitionem. Nonnūquam & grumis cōcreti sanguinis vasis oscula occluduntur. Cæterùm ex iis quæ imponuntur, aliqua adstringunt, aliqua meatus obducunt, aliqua crustas inurunt. Quæ itaque meatus obstruūt ad sanguinis eruptionem adhibita, citò occludunt: quæ verò crustam inurūt, crusta excidente vlcus cauū faciūt, & sæpissimè excidētibus crustis, sanguinis eruptio curatu difficillima sequitur. quapropter eiusmodi medicamētis non nisi cogēte necessitate vtemur, veluti si à putrida erosione sanguis erūpat. tūc enim omni putrido exciso,

tutius eſt vel cauteriis mali radicem exurere,vel cruſtam
inurentia adhibere,præſertim in pudendorũ ac ſedis af-
fectionibus. Nam tales partes ob redundantem humidi-
tatem, & acrium recrementorũ tranſitum facillimè pu-
treſcunt. Proinde in eligendis medicamentis quæ cruſtã
inducunt,non tantùm caliditatẽ ſed etiam adſtrictionẽ
cõſiderabimus:talia verò ſunt,miſy,chalcitis, atramentũ
ſutorium. Quæ enim ex calce viua & auripigmento fiunt,
vehementiora quidem his ſunt,ſed cruſtæ inde inductæ
citò excidunt,eo quòd nulla adeſt ipſis adſtrictoria facul-
tas: quæ verò ab adſtringentibus inducuntur cruſtæ,diu-
tius in corporibus perſiſtunt. quæ res non modicã cõmo
ditatem affert: priuſquam enim excidant, peruenit in-
carnatio,vt caro mediis partibus innata,tanquam opercu
lum quoddam vaſis fiat. Et hac de cauſa non feſtinandũ
eſt(velut multi faciunt)ad cruſtarum ablationem,vbi eru
ptionis ſanguinis periculum imminet: ſed in his tantùm
affectionibus in quibus ob putredinẽ cauteriũ adhibere
coacti fuimus. Vocatur autẽ huiuſmodi affectio Nome,
quoniã ab affectis partibus proſerpens, partes ſecundum
naturam ſe habentes depaſcitur, & ſemper aliquã ipſarũ
vlterius inuadit. Medicus itaque his cõſiliis inſtructus,ad
ſanguinis eruptiones curandas accedet,pro locorũ natura
& venarum magnitudine remedia adhibendo. Et ſtatim
quidem digitis oſculum vlceris vaſis apprehendat,leni-
ter innitens ac citra dolorem comprimens. ſimul enim
& ſanguinem ſiſtet,& grumũ vulneri infiget. Quòd ſi vas
vnde ſanguis manat,in profundo etiã ſitum fuerit, exa-
ctius ſanè hinc & ſitum ipſius,& magnitudinem didice-
rit,& vtrum vena ſit an arteria cognoſcet. Poſtea verò im
miſſo vncino extendat,ac moderatè ipſum obtorqueat. ſi
verò neq; ſic ſanguis ſiſtatur,ſi quidẽ vena fuerit,conãdũ
eſt vt citra vinculũ ſanguinẽ ſupprimat per aliquod ſan-
guinẽ ſiſtens medicamentũ. Optima autẽ ex his ſunt quæ
meatus obſtruunt,cõpoſita ex reſina fricta,& farinæ tri-
tici polline,ac gypſo,& aliis huius generis. Si verò arteria
fuerit, ex duobus alterũ faciens,aut vinculũ circundans,
aut totum vas præcidens ac diſſecans, ſanguinem ſiſtes.
Cogimur tamen aliquando etiam magnis venis vincu-
lum obligare, atque etiam aliquando totas ipſas diſſeca-
re, tranſuerſas videlicet: quæ neceſſitas incumbet in iis
quæ rectæ ex alto ſurſum feruntur, & præſertim per an-
guſtiam aliquam aut principales partes. Sic enim vtra-
que pars vtrinque retrahitur,&ab incumbẽtibus corpori-
bus vulnus tegitur & occultatur. His autem peractis,incar
nãdum vulnus eſt priuſquam vinculum vaſis excidat. Ni-
ſi enim producta caro circumſitum diſſectæ arteriæ locũ
præmuniuerit, ſed vacuus locus inuentus fuerit,affectio
ſequetur quam aneuriſma appellant. Quapropter in his
potius ſuadeo vt ſanguinem ſiſtentibus,quæ meatus ob-
ſtruunt,vtaris,quàm iis quæ cruſtam inurunt. citius enim
ac tutius poſt illa vulnus incarnatur. Optimum itaque o-
mnium quæ ego noui medicamentorum, quo etiam ad
ſanguinis è cerebri membranis eruptionem tutius vte-
mur hoc eſt. Thuris partes II. aloes partem I. cum oui cã-
dido ad mellis compagem ſubige,& molliſſimis leporis
pilis excepta,vaſi ac toti vlceri vbertim impone,& forin
ſecus faſcia ex linteo deliga, ita vt primas quatuor aut
quinque eius obuolutiones ſuper ipſum vas quod ſangui
nẽ fundit facias,& hinc ad radicem eius procedas: dein-
de alternis diebus ſoluas:& ſi quidem adhuc tutò adhæ-
ſerit vlceri,medicamẽtum rurſus aliud ipſi circũfundas,
& linamentũ prius ex pilis leporis cõſtans velut prius ma
defacias,ac rurſus velut antea deliges. Si verò prius lina-
mentũ ſua ſponte exciderit,ſenſim per digitum vaſis radi
cem comprimas:& hoc quidem leniter adimas,aliud au-
tẽ apponas. Atque eo curationis ductu vteris donec vas
carne impletũ fuerit,ægro in multa quiete ſeruato. At ve
rò hoc medicamento variè vtimur aliquando duplũ thu
ris ad aloen addentes, aliquando ambo æquali pondere
miſcẽtes. Sed & mannam quãdoque pro thure admiſcui,
vt quæ vehementius adſtringat. Illud porrò cõſtat,in duri
oribus corporibus ea quæ magis adſtringũt,& plus aloes
habẽt,adhibẽda eſſe: in mollib⁹,ea quæ plus thuris habẽt.
Sed & ad ſanguinis è cerebri mẽbranis eruptionem,& ad

A vulnera in collo vſq; ad ipſas iugulares venas,medicamẽ
to vtimur quod plurimũ thuris recipit. in his enim ſan-
guinẽ citra vinculũ ſiſtit. Et quãuis multa ſint quæ meat⁹
obſtruũt medicamẽta,nullũ tamẽ æquè incarnat. Opti-
mè etiã obſtruũt meatus pharmaca ex pice torrefacta, &
colophonia,& puluere molẽdini parietibus adhærẽte, &
gũmi,& tragacãtha ac ſimilibus: quandoque etiam ex gy
pſo præparata. & ſymphyti quoque radix ad hanc præſtã-
tiſſima eſt. Maximè conuenit vt medicus pharmaca ſan-
guini ſiſtendo idonea apud ſe præparata habeat, quò ſin-
B gulis opportunè opem ferat. tale eſt ſiccum Philagrii ad
ſanguinem ſiſtendum ex aloe & thure paratum. Primùm
autem digitis diſſectæ partes cõmittantur ac cõpriman-
tur donec cohæreant. tunc enim impactum medicamẽ-
tum ſanguinis impetũ cohibet: qui amplius adhuc ſup-
primetur, ſi leporis pilos molles ſub ventre repertos ad
impactum medicamentũ apponemus, & ex eodem ſicco
ſuperinſpergemus. atque hoc ita ſinendum eſt,donec ca
ro excreuerit velut operculum ſectioni obducta. Confert
ad idem Rhodiũ ſuprà inter deprimentia ac cõtrahentia
C relatum. Cæterùm quædã ex ſanguinem ſiſtẽtibus (velut
diximus) cruſtã inducunt, quædã cum ſiccitate adſtrin-
gunt,quædã explent & glutinãt, quorũ aliqua magis pa-
rabilia referemus,quò ad ſingulas cauſas peculiare medi-
camẽtum in prõptu habeatur. Ex iis igitur quæ cruſtam
inurunt, citra mordacitatẽ & efficaciter ſanguinẽ ſiſtit
hoc: Sandarachæ,auripigmenti,chalcitidis,calcis,ſing.
drach. IIII. hoc Ammonius chirurgus vtebatur. Eo verò
adhuc efficacius eſt quod habet, Chalcitidis drach. octo,
atramenti ſutorii drach. decem,calcis viuæ drach. VI. æris
D vſti drach. VI. miſyos,diphrygis,ſing. drach. V. Aliud ce-
lebre. Aluminis ſciſſi, atramenti ſutorii, gallarum,ſing.
drach. VI. miſyos drach. octo,ſoreos drach. IIII. hoc opti-
mè facit & ad nomas. Aliud ex Eretria terra. Terræ
Eretriæ aut Cimoliæ,drach. octo,ſquamæ æris,aluminis
ſciſſi,reſinæ aridæ,thuris,myrrhæ,ſing. drach. octo, aceti
quantum ſatis eſt. terito in ſole ad cõpagem, & paſtillos
formato. Aliud. Spongiã nouam liquida pice imbutã
bitumine trito inſperſo,in olla exurito: deinde eius ſe-
xtãtẽ accipito,chalcitidis,miſyos,ſing. vnc. I. At ſi mitius
E facere volueris,accipe ſpõgiæ ita vſtæ ſextantem,plumbi
vſti & loti vnc. I. ſtibii vnc. I. hoc cruſtã nõ inducit. A-
liud cõfeſtim ſiſtens ſanguinis eruptionem. Chalcitidis
drach. VIII. thuris ſiue mannæ eius drach. XVI. reſinæ ari-
dæ,gypſi recentis,ſing. drach. VIII. Cætera trita ac cribra-
ta in pyxide ærea ſeruato: gypſum verò quo tẽpore medi-
camento miſcendũ eſt,recẽs terito,& admiſceto. Aliud
ſanguinẽ ſiſtẽs,citra cruſtæ inuſtionem: Miſyos,ſucci po
lygoni ſicci,ſing. drach. XIII. aluminis ſciſſi drach. XXI. a-
ridum aceto rigatum ſpongia excipe, & vlceri appoſi-
F tum deliga. Aliud Oribaſii. facit ad pudendorum & to
tius corporis nomas: callos etiam exterit, & ſtrumas ſa-
nat. Minii cum oleo roſaceo ſubacti, ſulphuris viui,au-
ripigmenti,ſandarachæ,calcis viuæ, æquas portiones v-
nito,ac vtitor. Aliud. Optimum ad ſanguinis eru-
ptiones,Galeni. Gypſum & tritici pollinem oui cãdido
excipe, & cum leporis pilis impone. Aliud. Reſinam
pinus probè tritam vel per ſe, vel cum thuris polline ad-
hibe. Qui ergo plura medicamẽta expetit, multa in ſim-
plicium medicamẽtorum libris, & in tractatione de ſin-
G gularum partium morbis inueniet. ſed & quæ nunc re-
cenſui ſufficere poſſunt. Omnia enim alia ex iiſdem præ-
parantur,& non longè viribus inter ſe differunt. quædam
fortiora,quædam debiliora ſunt,vt cuique congruũ eligi
poſſit. Etenim quũ eunuchus quidam in ſummitate ma-
nus vlcus haberet, idque malignum euaderet, & circum-
circa eroderet, & ſanguis ex ipſo manaret, medicamen-
tum ex thure & aloe appoſui albumine oui exceptum, &
hoc magis auxit ſanguinis eruptionem. Detracta itaque
aloe, thus ipſum per ſe cũ ouo impoſui, & neque ſic ſan-
H guis ſiſti potuit. Cognoui autẽ quòd ex multa ſenſus ſub-
tilitate hoc pateretur: quapropter linamenta poſca dilutiſ
ſima imbuta indidi,iuſſique tandẽ aſſiduè ſuper linamẽta
inſtillare,atq; ita ſtatim ſanguinis eruptionẽ ſuppreſſi, ne-
que ab eodem medicamẽto vſq; ad exactã incarnationẽ

deſtiti. Aliud ad arteriam diſſectam. Sal commune,
& equi aut aſini fimum ſiccum,pari portione cum lixiuio
quercini cineris ſubactum impone. Aliud. Porrum
cum aceto tuſum impone. Aliud. Cochleas cũ domibus
ſuis,tum paruas tum magnas,vſtas tritas impone.

Exedentia & vrentia medicamenta,
Cap. LII.

ERodentia & vſtoria medicamenta, ad columellas
adhibemus aſſiduè deſtillantes ac laxatas,& ad callo-
ſas carnis excreſcẽtias, vlceráque cãcerata & ſtrumas quas
erodere volumus:item ad coxendicum & articularẽ mor
bum,affectiones ſplenis,pro cauterio: præterea ad formi
carias verrucas,clauos,ficoſos tumores, & alia huiuſcemo
di.Præcipua verò ipſorum vis eſt ad carbunculoſa & ma-
ligna vlcera. adhibita enim nomas compeſcunt, & cru-
ſtas exterunt. Eroſiuum citra mordacitatem: Squamæ
æris drach.IIII.ſandarachæ drach.II.veratri nigri, auripi-
gmenti,ſing.drach.I.præſtantius hoc euadet, ſi pro auri-
pigmento aluminis ſciſſi par pondus adieceris. Aliud.
Squamæ æris,ſandarachæ,auripigmenti,veratri nigri,
ſeminis vrticæ toſti,æquales portiones cum roſaceo teri-
to, ac vtitor. Aliud citra omnem mordacitatem cru-
ſtas in altum inducens: Squamæ æris,ſandarachæ,ſingul.
drach.III. veratri nigri drachm.I. ad humida vlcera vte-
re ſicco:ad reliqua cum roſaceo. Oribaſii eroſiuum effi
caciſſimũ quo vtor:Seminis vrticæ, ſquamæ æris rubræ,
ſandarachæ,par pondus cum roſaceo terito,ac vtitor.
Aliud. Sandarachæ,aluminis ſciſſi,ſingul. drachm.IIII.
ſquamæ æris drach.II.auripigmenti drach.I.Et ſi quidem
nome eſt quæ adſtringi debet, ſiccum adhibeto: ſi verò
ſtruma aut canceratus tumor curandus eſt,roſaceo excipe,
& quotidie bis impone. Ceratũ vſtorium quo ad lippi-
tudines vtimur, temporibus adhibito donec rubefiant.
facit & ad coxendices: ſtatim enim ſedat dolorem. Can-
tharidum,atramenti ſutorii,ſucci thapſiæ, allii,ſingulorũ
vnc.I.ceræ trientem,olei quincuncẽ. Aridis ex aceto tri-
tis liquabilia liquata admiſceto. & vbi locus rubicundus
factus fuerit,illinito ea quæ ad ambuſta ab igne præparã-
tur. Aliud cauterium è viſco: Calcis viuæ,fæcis vini v-
ſtæ,ſing.drach.IIII.viſci drach.II.nitri dr.vnã.Mitius hoc
fiet,ſi calcis drach.III.ſolùm acceperis,& ſaponis quantum
ſatis eſt.at ſi deſit ſapo, lixiuii lib.I.ad tertias coquito,at-
que hoc modo præparato: Arida læuiſſimè trita, viſco ad
ignem liquato excipies, & rudicula agitabis. deinde ad
frigefacta lixiuiũ paulatim inſtillabis, & emollies vt me-
dicamentum ſtrigmentitia ſpiſſitudine liquidius euadat.
quod in plũbea pyxide ſolidiore ſeruabis,& ſi reficcetur,
lixiuium ſubinde inſtillabis. Hoc ad menti impetigines
ad ſemihoræ ſpatium illinito, & poſtea loco per ſpongi-
am foto, albumen oui, aut emplaſtrum ex plumbagine
aut ordeo, paratum imponito.Hoc aliqui etiam ad coxen
dices,& ſplenis affectiones,ac articularem morbum vtun
tur,hoc modo applicantes:Linteolo cuidã detrito medi-
camentum aliquod glutinoſum illinunt,& hoc rotundis
foraminibus pertuſum adhibent, foramina vertentes eò
vbi inuſtionem facere volunt: atque iſtic medicamen-
tum vſtorium vbertim imponunt, quò videlicet pars
requiſita tantùm inuratur. tum braſſicæ aut betæ folia ſu
perimponunt,& decem aut pluribus horis ſinunt: & abla-
to poſtea medicamento, ad mitigatoria tranſeunt quæ
ad ambuſta parantur. Eroſiuum incomparabile: Ve-
ratri nigri drachm.III. ſquamæ æris rubræ drachmas XII.
ſandarachæ, auripigmenti, ſingulorum drachm. II. atra-
menti ſutorii drach.IIII. ventrium cantharidum drach.
XII.omnia lixiuio excipito. Cauterium ad columellas,
Demoſthenis: Calcis viuæ drach.IIII.fæcis vini vſtæ dra-
chmas II. (ſit autem fæx nõ vetuſta,ſed duorum mẽſium)
nitri toſti drach.II.minii drachm.I. Cum lixiuio ad mel-
lis liquidioris ſpiſſitudinem terito, & bis aut ter ebullire
ſinito donec cogatur.deinde in plumbeam pyxidem re-
condito ne exareſcat, & ea gratia ſubinde lixiuium inſtil-
lato.Facit ad verrucas cùm alias, tum formicarias appella
tas:reduuias digitorum, clauos pedum ac manuum, cal-
los,cicatrices eminentes,& carbunculos. At verò poſt co
lumellæ vſtionem,oleum gargarizandum & in ore tenẽ-

A dum exhibeto.Tertia die tranſacta,ex aqua mulſa,aut la-
cte cum melle os eluatur,donec excidat cruſta.eodẽ mo-
do etiam anthero,ſiue florido,aut Phrygio medicamen-
to vteris.In aliis verò corporis partibus ad locum inuſtũ
repurgandum,aluminis liquidi,amurcæ, mellis cocti, æ-
quales portiones miſce & adhibe. Et poſt repurgata vlce-
ra,mitigatoriis medicamentis vtere.

De ſinibus, Galeni, Cap. LIII.

OMnia ſinuoſa vlcera modò aqua mulſa, modò vino,
modò vino mulſo, modò aceto mulſo eluimus. ad
B extergendam enim ſaniem, aqua mulſa præſtat:ad repur
gandum verò & roborandum,vinum mulſum confert:ad
glutinationem,vinum:ad cruentum ac graueolentem hu
morem, acetum mulſum. At in diuturnis affectionibus
incarnatione opus habentibus, medicamenta meatus
obſtruentia plurimo roſaceo diluta, per fiſtulam in di-
rectum perforatam cui veſica alligata eſt,infundemus.In
quem vſum probè facit Machærionis emplaſtrũ, & quod
Iſis,& quod Harmonia appellatur,& pleraque nigra. Sed
& hoc quod ſubiiciemus probè facit. primũ enim ſinus
C repurgat,deinde incarnat,poſtea glutinat. Corticem ca-
prifici à teneris ramulis detractum in oleo coquito, & o-
leo excolato ceræ quantũ ſatis eſt admiſceto, vt liquidũ
& infuſile fiat medicamentum.De quo quantum ſatis eſ-
ſe videbitur,tepidum in ſinum infundes,& parato ex eo-
dem ſolidiore cerato,ipſum impones ac deligabis.Potes
& forinſecus imponere emplaſtrũ Barbarum,& quæ ex pi
ce ac bitumine præparantur,& quod ex ſalicibus confici-
tur,& quod è vino mulſo,& quod ex ſpuma argẽti, & Har
monia,& emplaſtrũ Piſcatoris, & melinũ Paſionis. Ad
D eos tamen qui vicinas partes teneriores habent,magis cõ
ueniũt emplaſtra ex ſale parata. Supra emplaſtra verò ſpõ
gia aceto mulſo, aut poſca, aut vino imbuta imponatur.
Deligatio verò à fundo ſinus incipiat,& ad oſculum vlce-
ris deſinat. Et linteorum obuolutiones citra dolorẽ qui-
dem fundum ſinus adſtringant,ſed inde paulatim remit
tantur,ac laxius ad oſculum vlceris connectantur: ita vt
emplaſtrum quod forinſecus ſinui adhibitum eſt, iuxta
oſculum forcipe præcidatur,quò ſanies excerni poſſit, &
aliud paruum reciſi loco imponatur ex eodẽ medicamẽ-
E to.ſit autem laxius propter eandem ſaniei excretionem,
& alternis diebus auferatur, relicto illo totum ſinum am-
biente.deinde vbi ſinum agglutinatum cognouerimus,
ad cicatricem inducentia pergemus. An autem probè
glutinatus ſit ſinus in profundo,ex pure effluente cogno-
ſcemus,ſi modicum effluxerit & cõcoctum:& ſi in ipſo ſi-
nu neque dolor, neque tumor percipiatur,ſed contractus
fuerit locus,ſiccúſq; ac doloris expers. Illitio ad ſinus an
tiquos. Gallas omphacitidas ad duas horas oleo macera-
to,& in fictile ſiue æneum lebetem coniectas cum oleo
F coquito ad prunas donec nigreſcant & velut torrefiant.
deinde ex oleo eximito,ac frigefactarum vnc.I.accipito,
& aluminis ſciſſi,aloes,ſing.vnc.I. addito,& radicum al-
thææ ſiccarum,artemiſiæ vnicaulis ſiccæ,ſampſuchi,ſin-
gulorum ſextantem adiicito,& ſingula ſeorſim terito, ac
cribrato,& poſtea miſta ſimul ſeruato,& vſu expetente,o-
ui luteo excepta illinito.At verò in ipſo vlceris oſculo par
uum emplaſtrum impones ex paſtillo qui ad Iudæum re-
fertur.Idem medicamentum facit ad fiſtulas,herniam a-
quoſam,& podagram.

G De ſinibus attritam cutem habentibus,eiuſdem,
Cap. LIIII.

INflammationibus ad abſceſſum mutatis, ſi ſerius inci-
ſio fiat,contingit aliquando vt cutis ſinui incumbens,te
nuis velut detritum veſtimentum reddatur, & propterea
huiuſmodi vlcera detrita appellantur, quæ difficulter coa
leſcunt ac glutinantur: & præſertim ſiquis compage ſic-
cum medicamentum imponat. Ab his enim magis ad-
huc cutis deteretur,& exareſcet velut pelles attritæ.Ad ea
H igitur glutinanda vtendum eſt medicamento compage
quidem liquido, facultate verò ſicco: quale eſt phœni-
cinum emplaſtrum Galeni, quod nos ad huiuſmodi affe-
ctiones præſtare cognouimus,ſi ita paratum fuerit vt ne-
que valde durum ſit,neque adhuc inquinare deſiuerit:Ita

enim præparatum & cruenta vulnera glutinat, & omnibus vlceribus cicatricem inducit. Ad sinus autem detritos efficacissimum est, quod tenerum est & compagem mollem habet,& cum oleo veteri ac vino moderatè antiquo resolutum est. nam sicut duritiam ad hos vsus improbamus, ita mollitiem nimis fluidam reiicimus. liquidum enim calido corpori incumbens diffluit, & linteolum siccum relinquit, quod non solùm nihil prodest sed etiam glutinandæ cuti obest. Sed & mel moderatè coctum ad hanc sinuum affectionem mirificè cōducit: cui myrrham,vel aloen,vel thus probè trita,seorsim singula, vel simul omnia inspergere prodest. præferam si linteolo illitum mel liquidius appareat. Expertus sum & centaurium tenue mirandùm pharmacum ad hos vsus: deinde symphytum, & plantaginis folia cum radicibus siccata. Conuenit & rumicis radix,oleastri folia,verbenaca supina cum radicibus,vitis alba,iris, dictamnum, saluia, polium,sabina, cupressi folia,salicis succus: & in teneris carnibus erui farina. Quæ omnia prius tundenda ac cribranda sunt. & ex eis tunc melli admiscendum est quum coctum ab igne aufertur, ita vt probè cum eis agitatū mel, donec tepidum fiat,imponatur linteo inductum.

De fistulis, Cap. LV.

Quandoquidem sinus malè curati in fistulas mutari solent, de his quoque ex ordine dicendum est. Appellantur autē fistulæ per translationē à fistulis arundinū aut ex alia materia confectis. Nam in ipsis cauitas quædam est arundinum cauitatibus similis, & sinus callosus inest qui citra chirurgiam aut fortius pharmacum rescindi non potest. Fistulis itaque obliquis sub cutem extensis, specilli nucleum immittimus,& eleuata cute totam longitudinem vna sectione incidimus. deinde callos velut fistularum causas,si in superficie fuerint,specillo deradimus: sin in profundum penetrauerint,scalpello rescindimus. Nisi enim rescindantur,neque caro produci, neque vlcus coalescere poterit. At si fistula non fuerit obliqua, sed decliuis & ad profundum vergens,fistulæ ambitum resecamus,tantum de carne circumsita auferentes, quò calli commodè resecari possint. Si verò fistula in os desinat, ab osse denudato squamam deradimus. Cæterùm fistulæ in os desinentes, ampliores quidem nucleo specilli immisso ex renitentia deprehenduntur: in angustioribus verò apice specilli pertentamus, & durum ac osseum corpus occurrens contingimus ac sonum quēdam percipimus,velut assis ære percussi,qua arte non solùm fistulam ossi contiguam esse, sed etiam an corruptum aut illæsum sit dignoscimus. Inducto enim vndiquaque specillo, si tanquam à læui corpore ipsum semper lapsare percipimus,os incorruptum est: si verò specillum aliquibus partibus inhæserit, inæqualitates ac asperitates subesse indicium est,& ex eo os corruptum esse coniectamus. At in fistulis quæ amplissima habent oscula, sæpe visu os deprehendimus, vt coniectura non sit opus. Si verò obliquæ fuerint, flexúmque aliquem vel plures habuerint,vt specilli apex progredi non possit, virgulam plumbeam aut stanneam parabimus, qua iter pertentemus. quum enim flexilis valde sit, ad fistulæ figuram facilè se accommodabit. Si verò propter nimiam obliquitatem fistula nihil tale admiserit,ex humoris allati natura fistulæ terminum cognoscemus. Quòd si fistula neruum attigerit, ex dolore indicabitur. punctionis enim sensum exhibebit, aut stuporis: deinde motus qui ab illo neruo perfici solet, deterior apparebit. Sed & in specilli contactu molestus sensus perceptus, indicationem faciet: humor autem inde allatus tenuior est,similis ei qui ab ossibus defluit, non quidem oleosus aut pinguis, sed saniosus & glutinosus. Eadem verò accidentia concomitantur fistulas ad musculos penetrantes. In iis autē quæ carnes tantùm penetrant, crassiorem ac humectiorem saniem reperies. Quæ verò venas occupant,eadem accidētia habēt quæ ad neruos sunt relata,sed imbecilliora, dolores item ac punctura. verùm nullus motus impedietur. idem verò etiā de his dicendum est quæ ad arteriā pertingūt. At verò si fistula locū erodente vena subierit,plurimus ac crassus sanguis effunditur: si verò arteria, tenuis &

A flauus cū multo spiritu ac stridore exilit. Atque hactenus de fistularum signis ac differētiis, deinceps autē de medicamētis ad easdem cōferentibus tractandū est. Post callosarū igitur partiū resectionē, carnosis quidem partibus suppuradi ductum adhibebimus,& desquamata ossa siccare conabimur. Basilicū itaque emplastrū & reliqua huiusmodi inter suppurantia medicamenta habētur: sicut etiā quæ capitalia appellantur desiccādi vim habent. linamenta quoque melle illita cōmodè induntur. Ad fistulas verò inchoantes nec adeo profundas, quarū chirurgiā ægri penitus recusant, medicamēta callos exterentia adhibebimus. deinde remoto callo, curatione reliquis vlceribus cōmuni vtemur. Collyriū fistulare, ab antiquis fistulis callos exterens: Atramenti sutorii, misyos, chalcitidis crudæ, æruginis, aluminis scissilis, rubricæ sinopicæ,gummi,æquales portiones aceto accipito. Quòd si pro gummi,thus adieceris,& duodecuplū mellis admiscueris, callosos sinus repurgat. at si vni eiusdem parti octuplum mellis adieceris,incarnat & ad cicatricem perducit. Aliud, faciens ad fistulas antiquas: Misyos, atramenti sutorii, aluminis scissi, ammoniaci thymiamatis, æquales portiones excipe aceto. Aliud siccum,callos fistularū exterens: Cadmiæ,chalcitidis crudæ, sandarachæ, gummi,sing. quadrantem, æris vsti, misyos crudi, sing. sesquiunc. Aliud xyraphium, *hoc est callos deradens*: ad capitis ac menti ficosas papulas faciens. Misyos,chalcitidis crudæ, sing. drach. II. aluminis scissi drachm. I. præpara,& eloto prius loco,medicamentum vbertim inspergE,& postridie rursus eloto loco,& calli ramento spongia detersó,nouum medicamentum adhibeto, tamdiu hoc repetens donec totus callus fuerit derasus. & cauendum interim est ne olei cōtactu pars curāda inquinetur. Quòd si ita visum fuerit,poteris ammoniaci thymiamatis drachmam vnam aceto resolutam ad septem huius medicamenti drachmas admiscere, & collyria efformare. Aliud collyrium fistulare: Chalcitidis crudæ, misyos crudi, æruginis,soreos,atramenti sutorii, ammoniaci thymiamatis,æquales portiones aceto excipito. Aliud Philosophi: Brassicæ radicem,cucurbitam siccatam, os canini capitis,cerui cornu,simul exurito, & ad cinerem ipsorum, origanum & stercus gallinaceum,vtrūque siccum ac tritum,admisceto,& arida seruato. Vsu verò expetente,fistulæ osculum vino humectato,& siccum largè inspergito, & linteolo imposito deligato. hoc abscessus rumpit, & sanat fistulas chirurgia nondum attactas. Aliud eiusdem. Conchas cum testis exustas & tritas adhibe: vel carnes cochlearum cum myrrha,thure & aloe, in fistulam inde, externísque impone. Aliud fistulas mirificè reficcans. facit & ad feminis fluxum,capitis destillationem,aures cōtusas ac dysenterias. Consumit omnem humiditatem. idē pubi & lumbis impositum,muliebrem fluxum & hæmorrhoidas sistit. Cochlearum carnes cum domibus suis, bulbum paruum,bitumen,aloen, thus cum aceto terito, ac vtitor. Aliud ad fistulas optimum. Polygoni folia à ieiuno commansa apponito, & vuas passas vnā cum vinaceis tritas superligato. & ne contempseris medicamenti vilitatem. Aliud siccum Magistriani, fistulas incarnans: Chamæleontis nigri radicem, corticem pinus, thus masculum,aristolochiam longam, singula paribus portionibus terito,& fistulæ aqua mulsa elotæ sicca insper gito. Aliud. Aloes sextantem, radicis anchusæ vnciā vnam. replet & incarnat. Aliud. Squillam in olla vstā ac tritam indito. Aliud præsentaneum, quod Hercules appellatur. idem etiam ægilopas radicitus tollit. Pridie verò papyrus in fistulam indatur: deinde collyrium ad fistulæ siue papyri mensuram immittatur, & per triduum sinatur, & in quarta fistulam prorsus sanatam comperies: Cadmiæ ostracitidis drachmas sex, æris vsti drachmas quinque,misyos tosti drachmas nouem,chalcitidis crudæ drachmas octo, cantharidas numero septem, libanotidis siccæ drach. I. hermodactyli radicem integrā, gummi drach. x. excipe aceto & collyria formato. sunt qui atramenti sutorii & æruginis, singulorum drach. sex adiiciunt. Aliud ad fistulas vsque ad os pertingentes: Squamæ æris,æruginis,ammoniaci thymiamatis, singu-

lorum æquas partes aceto ſubige,& paſtillos efforma. Vſu expetente quantum ſatis eſt accipito,& ad ignem emollito,& collyria formato fiſtulæ æqualia, eáque indito.

Aliud Oribaſii,ad fiſtulas & vibices, à Dionyſio acceptum. Foliorũ lepidii herbæ in vmbra ſiccatorum, floris cnici,mellis deſpumati,terebinthinæ,æquales portiones. Arida cũ aceto terito,& adiecto modico roſaceo, omnia ſimul ad emplaſtri formam ſubigito: poſtea fiſtulæ ex aceto præfrictæ,lepidii folia ſicca trita inſpergito,& ſplenium ex medicamento illitum ſuperimponito. Aliud experimento conſtans: Radicum liliorum vſtorum cinere fiſtulam expleto,& callus exteretur, quo ſublato ſmilacem herbam arundinibus ſe implicantem,flore candido, foliis hortenſi phaſelo ſimilibus,accipito, eámque ſiccã vſtam tritam fiſtulæ indito,& incarnabitur. Aliud. Oleaſtri radicem vſtam terito,& ſiccam fiſtulæ vino calido auſtero elotæ inſpergito,& callus excidet. Aliud fiſtulas incarnans: Lapidem tranſlucidum ſpecularem appellatum vrito,ac tritum fiſtulæ inſpergito. Cæterùm poſt vſum eorum quæ callos exterunt,collyriis repurgantibus vtendum eſt ex ærugine & melle cocto. Medicamentum ſinus repurgans & incarnans: Myrrhæ,croci, ariſtolochiæ, rubricæ ſinopicæ,ſingulorum vnciam vnam, fel taurinũ integrum,mellis quadrantem. Fel cum melle coquito,deinde reliqua tenuiſſimè trita admiſceto, & rurſus coquito,& collyria formato. Aliud. Muſcii herbæ,quam & dorcadiadem vocant,miſyos torrefacti,ſingulorum drachmas octo,ſalis communis,aluminis ſciſſi,æruginis,ſingulorum drachmas duas,chalcitidis drachmas decem,nitri,terebinthinæ,ſingulorum drachmas quatuor, mellis libras tres,aceti libram vnam. Quæ teri poſſunt terito, & omnia melle excepta coquito,& collyria formato,quæ in ſinus ac cauitates indes. Emplaſtrum Oribaſii ad ſinus & fiſtulas,è cedria præparatum. diſcutit enim ſtrumas,& ad elephantiaſis tumores prodeſt: Ceræ,picis ſiccæ,ſingulorum libram vnam, colophoniæ beſſem, cedriæ ſeſcuncem,propolis trientem,vel(vt alii habent)ſeſcuncem. reliqua omnia donec non inquinent coquito: deinde propolin adiicito, vnito,ac vtitor. Aliud. Picis, ceræ,ſingulorum libram vnam,colophoniæ,cedriæ, ſingulorum ſeſcuncem, coquito ſimul donec non amplius inquinẽt, & propolis ſeſcuncem adiicito,& ſublatis ab igne,thuris, aloes,& aliquando myrrhæ,ſingulorum vnciam vnã admiſceto. Emplaſtrum Magus vel Hephæſtias nuncupatũ. glutinat ſinus & fiſtulas,& alia huiuſmodi: Spumæ argẽti libram vnam,ſcoriæ argenti quæ helcyſma *Græcis* appellatur,libras duas,teſtæ clibani antiqui,ceræ, ſingulorũ libras tres,olei libras ſex,ſucci coriandri ſextar. vnum, ſimul coquito donec non amplius inquinẽt: deinde ceram adiicito,vnito,ac vtitor. idem hydropicis confert. Quidã ceræ nihil,quidam quadrantem ſaltem iniiciunt: alii verò ita præparant: Teſtæ fictilium libras duas, plumbaginis libras duas,olei ſextarium vnum. ſed hoc modo compagẽ nõ acquirit. Commodũ eſt fiſtulis etiam nigrum è lolio præparatum,& reliqua eius generis. tutò etiam adhibetur quod ex argenti ſpuma paratur,& quod ex aceto & oleo. vtrunque in proximo Sermone habetur. Commodat quoque fuluum Galeni quod ad maligna vlcera paulo antè deſcriptum eſt.

De gangræna & ſphacelo, Galeni, Cap. LVI.

Gangrænam appellant quãdo ob inflammationis magnitudinem,mortificatio partis imminet. & niſi celerrimè ſuccurratur,pars ita affecta facilè mortificatur, & malum ad contiguas partes proſerpens ſingulis perniciẽ impertit. At vbi iam pars mortificata penitus ſenſum amiſit,non amplius gangræna ſed ſphacelus, *id eſt caries*, malum appellatur. Accidit autẽ hæc affectio etiam oſſibus, quum circumſita caro vitioſos humores generãs, per hos illa perrigauerit ac putrefecerit. Proinde partem mortificatam celerrimè reſecare oportet, quatenus contingit vicinam ſanam,ita vt nihil prorſus putridi ac carioſi relinquatur. deinde locum inurere,& poſtea ſeſamum cũ melle,vel ſiccum capitale item cum melle adhibere: deinde panem exterius,vel farinam ordeaceã aqua & oleo ſubactam imponere. Sed & iris & panacis radix, & ariſtolo-A chia,ac eruum cruſtas tollunt,ſingula cum melle. Itẽ Machærionis emplaſtrum & iſis,cum roſaceo & melle diluta. Vbi verò cruſtæ exciderint, curationẽ reliquis vlceribus communem adhibeto. Cæterùm priuſquã pars mortificatur,& affectio adhuc gãgræna appellatur, ſanguinẽ in loco affecto impactum,quantum eius fieri poteſt,plurimum euacuabimus: propter quem ſanè mortificatio cõtingit,quum arteriæ ob locorum anguſtiam diſtendi nõ poſſint: atque ſic reliquo perſpiratione exhibebimus. aut B igitur ſi vena magna fuerit in loco affecto, hac diſſecta corruptum ſanguinem euacuare oportet,& ſæpe velut varicem volſella correptum excindere: aut totam cutem affectæ partis profundis ſectionibus diuidere,aut vulnuſculis altioribus incuſſis ſcarificare,& ſanguinem effluere ſinere,& poſtea imponere pharmacum ad putreſcentia cõmodum. Talia verò ſunt,farina erui aut lolii cum aceto mulſo: vel ſi hæc non ſunt,fabacea. Quarũ vires quũ intendere volumus ſalem adiicimus, aut aliquem paſtillum læuiſſimè tritum ad normas ſuprà deſcriptum: qualis eſt C Andronis, Paſionis, & Muſæ, & noſter Aſclepius appellatus, quibus omnibus pro ægroti corporis habitu vtere. ruſticana enim & duriora natura, fortioribus medicamentis opus habent: molliora,debilioribus. Profunt etiã gangrænis nuces veteres,farina lolii cum raphano & ſale, & aliquando aceto. Vuæ paſſæ demptis vinaceis cum raphani cortice,vrticæ folia,raphani ſemen cũ aceto: quæ etiam cruſtas tollunt. item lupinorum amarorum decoctum affuſum. Aliud ad gangrænas: Sordes matulæ adhærentes illinito.& poſtea vrina abluito. nonnulli cedriã D ſordibus admiſcent. Aliud. Plurimas lactucas exemptis fibris cum loliacea farina imponito. aliqui iridis farinam accipiunt. Aliud. Hoc & vitiligines & alia huiuſmodi ſanat,& inflammationes mitigat. Herbam catanancen vrito, eiúſque drach. octo cum gummi drach. ſedecim cum aceto terito & imponito. Aliud. Æruginem,rubricam,alumen ſciſſile,paribus portionibus ex aceto trita adhibeto.

De canceratis tumoribus, eiuſdem, Cap. LVII.

E Cancerati tumores ex atra bile craſſiore efferuente generãtur: quæ ſi etiam acrior fuerit, vlceratos tumores efficit. Quapropter huiuſmodi tumores inflammationibus acriores ſunt,citra tantam caliditatem,habéntque venas plenas & circumcirca extentas, ad ſimilitudinem pedum cancri animantis. Quandoquidem verò è profundo inutilis ſanguinis multitudo attrahitur, ideo varicoſæ reddũtur venæ,& inſanabilis morbus efficitur,quum ob nimiam craſſitudinem,humor neque repelli,neque diſcuti,neque per totius corporis purgationem leuari poſ-F ſit.& leniora quidem medicamenta adhibita contemnit: ab acrioribus autem irritatur. Fieri tamen poteſt vt incipientes cancros,priuſquam in affecta parte confirmentur,augeri prohibeamus,atræ bilis humore euacuato. Primùm itaque mitioribus ad hoc vtemur,quale eſt epithymum cum ſero lactis: deinde Hiera Rufi, quæ veratrum pro virium robore admixtum habet. At ſolani ſuccus forinſecus illitus, vlceratum cancrum mirificè mitigat. Ex eo autem linteolum molle duplicatum madefactum imponendum eſt,& ſupra ipſum quoque lana tenera impo-G nenda eodem ſucco imbuta,ſed & ipſe ſuccus aſſiduè his ſuperfundendus eſt,vt ne hæc exareſcant. vtendum eſt & medicamento è pompholyge ad cancros vlceratos. Sed & hoc quod ſubiungam,ad cancerata ac maligna pudendorum,ſcroti,ſedis,mamillarúmque affectiones,& ad ani ac muliebriũ locorum rimas & tubercula efficax eſt. Oleum roſaceum & hyoſcyami,aut ſolani, aut ſemperuiuæ,aut vmbilici veneris,aut pſyllii,aut vuæ acerbæ ſuccũ in plumbeo mortario cum plumbeo piſtillo ad ſtrigmẽtitiam compagem terito. confert & cancri vſti cinis cum H cadmia lota inſperſus,vel cum cerato adhibitus. idem etiam gangrænis conducit. Aliud. Irionis ſemen cum melle ad emplaſtri formam terendo redactum adhibeto, & maligna vlcera in quacunque corporis parte citò ad cicatricem perducet. idẽ facit & malicorium vſtum tritũ inſperſum. Aliud ad cancerata & maligna: Teſtudi-

nem terreftrem donec inalbefcat vrito,& cinerem ad alia cum butyro, ad cancros verò vlceratos cum oleo dulci ad emplaftri formã fubactum,fplenio illinito ac imponito: repurgat enim,conftringit,& ad cicatricem perducit, & prohibet ne malum reuertatur. Adhibetur idem vtiliter & gangrænis. Nec incommoda Theriace Andromachi cum modico rofaceo diluta. Æger porrò ptifanæ fucco vberrimè alatur,& lactis fero: & ex oleribus malua, atriplice,blito,& cucurbita: pifcibus verò petrofis:& volucribus omnibus præterquam paluftribus.

De carbunculis, ex eodem,
Cap. LVIII.

CArbunculi à fanguine atrabiliario efferuente, & ad partem aliquam irruente generantur.& funt fanè vlcera cruftofa,plerunque à puftula incipientia, aliquando etiam citra hanc. Pruritus certè in principio in parte affecta adeft, deinde modò vna puftula, modò plures tenues velut milii grana infurgunt, quibus ruptis fimiliter cruftofum vlcus fuccedit. Quòd fi etiam citra puftulas cutis excoriatur, femper tamen cruftofum apparet vlcus, velut ea quæ à cauteriis fiunt,crufta iam cinereũ,iam nigrum colorem habente, & fundo adhærente, & velut clauo affixa,comitante etiam noma depafcente. At reliqua caro circumfita vehementer inflammatur, & nigra fit ac fplendida inftar bituminis & picis. talis autem eft exquifitè atra bilis. Febris autem ægrotos longè vehementior quàm igne facro correptos inuadit. At verò carbunculi qui iuxta carnem confiftunt,citò abolentur. qui verò in membranis aut neruis fiunt,diutius permanent, & fubiectos locos per confenfum afficiunt. nam qui caput occupant,ad collum,aut ceruicẽ, aut pectus, aut brachia, aut fub alas confenfum diftribuunt. qui verò pudenda inuadunt, crura & inguina fimul afficiunt. Aliquæ verò partes etiam ad fuppurationem veniunt, quæ videlicet magis expofitæ funt iniuriæ. Dolores infuper accedunt longè maiores quàm pro paruitatis ratione. Sæpe etiam in repurgando vlcere,membrana aut neruus putrefactus medullæ fpeciem præfe ferens eximitur. Carbunculum igitur vbi primùm eruperit,ftatim curare oportet, fanguine vfque ad animi deliquium euacuato. Nifi enim venæ fectionem quid prohibeat, à nullo auxilio maius emolumentum confequitur. Poft fectam venam non inconueniens eft locum fcarificare, vulnufculis profundioribus impactis, ob humoris craffitudinem. Deinde aluus eluenda eft, tenuiffimáque victus ratio cum quiete & tranquillitate imperanda. Ad locum verò nihil vehementer repellens aut refrigerans adhibendum eft. hinc enim maius difpendium quàm compendium fequetur. Non tamen affluxus negligendus eft, fed medicamenta adhibenda quæ cum moderata repulfione etiam difcutiunt. Tale autem eft ex plantagine & lẽticula cocta cataplafma cui addita eft panis clibano cocti, neque nimis puri neq; fordidi medulla. In ipfo verò carbunculi ambitu emplaftra imponantur ad ambufta defcripta. Super ipfum verò vlcus fortiora pharmaca imponemus,quale eft Andronis, aut Pafionis,aut Polyidæ paftillus, & reliqui huiufmodi ad nomas parati, cum paffo ad mellis compagem diluti. Carbunculorum autem cruftas mirificè eximunt, & fluxionem ad locum fiftunt, Verbenacæ rectæ folia cum adipe trita & appofita.idem faciunt & cupreffi folia ac tenera germina, & pilulæ teneræ cum polenta. Aliud. Gallinaceum ftercus ficcum cum axungia fubactum ipfi folùm carbunculo imponito,& bene fperato. Aliud. Nitri & rutæ pares portiones cum aceto adhibeto. Aliud. Fimi columbini,& feminis lini, æquales portiones cum melle imponito. Aliud. Silphium, rutam & nitrum, æquis portionibus cum melle foli carbunculo imponito. Sæpe etiam erodentia aliqua fuprà defcripta vlceri imponimus,& per linamenta indimus. In ambitu verò carbunculi,lenticulam coctam circumponimus. Aliud ad carbunculos mirabile. Liliorum radicem recentem & humidam ad emplaftri formam tritam impo nito, & braffìcæ folium ne exarefcat fuperimponito, & admiraberis. Circumfcarificat enim & cruftas eximit,repurgat, replet, ad cicatricem perducit, vt ne veftigium

A quidem eius appareat. Aliud Oribafii, minimè contemnendum: Saponis partem vnam, axungiæ tantundem,falis, cineris farmentorum vitis, aut lignorum fici, fing. dimidiam partem,præpara & adhibe, & forinfecus panem illine. Aliud ficcum,ad carbunculos & nomas. Chalcitidis crudæ,mifyos crudi, atramenti futorii, æris vfti,æquales portiones fub fole in aceto terito donec ficcentur,& vtere ficco. mify verò non vtatur fed tantùm torreatur. Siccum Oribafii, ad carbunculos, nomas, gangrænas,vlcera antiqua,& chironia, & ad ftrumas ac
B podagras: Spumæ argenti lib. vnam,olei antiqui fefquilibram,auripigmenti vnc. vnam. fpumam argenti cum oleo coquito donec non inquinet, & ablatis ab igne auripigmẽtum adiicito,ac rurfus coquito donec nigrefcat. Deinde manibus refrigeratum fubigito,& vtitor ad ftrumas quidem tali quale eft:ad alia verò,cum oleo diluto, quò linamentis illini poffit. Aliud Maffilienfis, quod fuæ ciuitati compofuit,quum in ipfa carbunculi fæuirẽt, & multos occiderẽt. Bouis armentarii fimum ficcum ac tritum feruato:vfu verò expetente, aqua madefactum fo-
C li carbunculo imponito:& linteum aqua humectum,aut cataplafma è lenticula fuperponito. Aliud. Chryfocollæ,nitri tofti,lapidis afii,auripigmenti, fandarachæ, mifyos torrefacti, chalcitidis, aluminis fciffi, diphrygis, fing. drach. quatuor, terito & in æreo vafe feruato. Vfus verò tempore,cum fpecilli nucleo in ipfum carbunculi vlcus indito,& viride fubfcriptum fuperimponito. Emplaftrum viride. Thuris,æruginis,fing. drach. vnam,fquamæ æris,aluminis fciffi, falis ammoniaci,fing. obol. quatuor, ceræ drach. octo,refinæ pinus ficcæ drach. fedecim,
D olei libram vnam. arida ad folem in aceto terito, & reliqua liquata adiicito,ac vtitor. Aliud Afclepiadæ: Nitri torrefacti,fucci Cyrenenfis,fing. drachm. tres, laferis drach. quatuor,S. ceræ colophoniæ,olei,fing. fefquiunciã, præpara & adhibe. Carbunculi humorẽ reficcat,& circũfitas partes fcarificat. His autẽ fcarificatis,vtere hoc quod mox defcribam: nam poft fcarificationem carbunculos à vicinis partibus radicitus euellit. Mali Punici acidi recentis ac maturi corticem,exemptis interioribus,in aceto coquito, & flaccidum factum tritũ & fuper linteolum
E ad emplaftri formam extenfum adhibeto, affiduéque acetum fuperftillato ne exarefcat. Idem etiam in paftillos formari poteft,& in vmbra ficcari, qui deinde vfu expetente aceto diluti adhibentur. hoc ego frequenter in principio vfus fanitatem reftitui. Cæterùm pudendorum carbunculos eodem modo curabis, quem in oculorum carbunculis retulimus. Confert & mel admixta fapa coctum,& cum fpecilli nucleo fæpe præputio impofitũ. Aliud Oribafii ad carbunculos: Chalcitidis,atramenti futorii,fing. drach. octo,fpumæ nitri drach. vnam. cum
F aqua tere & vtere. Probè facit & ouillum ftercus torrefactum cum melle. Aliud. Ad carbunculos, nomas,putredines oris,fuppuratas aures,& digitorum reduuias. Aluminis fciffi drach. octo,chalcitidis drach. fex, fandarachæ drach. tres,malicorii, mifyos,atramenti futorii,nitri, omphacii ficci,fing. drach. duas. præpara, & vtere arido vel cum melle, & lenticulam coctam cum pane fuperimpone.

De eryfipelate,hoc eft igne facro, Galeni,
Cap. LIX.

G FLaua bilis tenuior & acrior facta, vnà cum fanguine ad aliquam corporis partem irruens, eryfipelas efficit, quod aut exulceratur,aut fine vlcere exiftit. Si itaque fanguis dominium habuerit,inflammatio ad eryfipelatis naturam vergens exoritur: fi contrà bilis dominatur,eryfipelas ad inflammationem tendens appellatur. quòd fi neuter humor excefferit,affectio inter eryfipelas & inflãmationem media vocatur. At verò eryfipelatis tumor fert uentior ac flauior quàm inflammationis percipitur: non tamen dolorem,neque pulfum,neque preffionem,neque
H tenfionem inflammationi æqualem inducit. fæpe enim per cutem tantùm diffunditur, carnem nulla iniuria afficiens. atque hoc eft quod exactè eryfipelas nominatur. Grauiora verò funt eryfipelata circa caput:quare nifi efficacibus auxiliis opem feramus, partes tonfillarum per

consensum afficiunt, inflammántque ac suffocant. Ea igitur venæ sectione curabimus si sanguis redundarit: sin bilis, per medicamentum bilem flauam expurgans. vtemur & infusis efficacioribus. & quod influit repellemus, & feruorem refrigerabimus per ea quæ humectãt simúlque frigefaciunt. sit autem terminus refrigerandi, mutatio coloris. At verò id quod non exactè erysipelas est, sed quodammodo ad inflammationis naturam vergit, liuidam cutem facit si plus æquo refrigeretur. Et nisi medicus destiterit à refrigerando, etiam denigrabit, præsertim si senile fuerit corpus quod curatur, ita vt erysipelata sic refrigerata, ne discussoriis quidem medicamentis discuti possint, sed induratum quendam tumorem in parte relinquãt. proinde præstat ab humectantibus ac refrigerantibus ad discussoria progredi, postquam mutatus fuerit color, antequam niger aut liuidus appareat. Sunt autem humectantia ac refrigerantia citra manifestam adstrictionem, erysipelatis commoda, solanum, semperuiuum, portulaca, vmbilicus veneris, psyllium, lenticula palustris, hyoscyamus, & glaucium: & cerata ex frigida aqua præparata. Cera enim cum oleo optimo, præsertim rosaceo vel omphacino, liquatur, & ceratum liquidum fit, quod frigefactum in mortario aqua frigida paulatim instillata quantum imbibere potest, cum pistillo teritur. sit autem oleum duplum aut quadruplum ceræ respectu. Si verò tenuis & albi ac pellucidi aceti modicum affuderis, medicamentum refrigeratorium magis efficies. potest & succus aliquis herbarũ relatarum admisceri: pastilli quoque ad erysipelata præparati, non affectis modò partibus sed sanis quoque vicinis adhibendi sunt, & assiduè permutandi: citissimè enim resiccantur ac vires amittunt. prioribus itaque per spõgias ex tepida aqua expressas elotis, recentes adhibeantur. Pastillus Andromachi. quo vtor (inquit) ad erysipelata: Spumæ argenti libras duas, cerussæ libram vnam, opii, sulphuris viui, croci, sing. quadrantem, excipe passo, & vtere cum passo. Oribasius autẽ Pastillus, inquit, ad erysipelata admirandus ita præparatur: Spumæ argenti, cerussæ, croci, sulphuris viui, opii, sing. quadrantem passo excipito. Alius. Acaciæ drach. octo, misyos drach. quatuor, thuris drach. quatuor, opii drach. II. præpara, & vtere velut dictum est: ad ignes autem sacros aceto dilue. quidam etiam aloes drach. duas adiiciunt. Cæterùm ad erysipelata, faciei præsertim, hirundinis nidum tritum ac cribratum melle excipito, & cum penna illinito. citò enim discuties. At sedata inflammatione, priusquam pars liuescat, discussoria adhibenda sunt, & aqua calida affundenda, itémque marina ac muria. cataplasmatis etiam eædem admisceantur. Confert & brassica per se, vel cum polenta adhibita. aut mandragoræ radix cum pane & aceto. aut terra figularis cum coriandri succo. aut ceratum rosaceum paulo antè descriptũ cum calce. Quòd si liuor aut durities partem affectam præoccuparit, scarificatio profundior fiat, & marina aqua aut muria affundatur: deinde verò cataplasmata adhibeãtur.

De Herpete, ex eodem, Cap. LX.

SI flaua bilis citra alterius humoris mixturam secreta iuxta partem aliquam constiterit, Herpes appellatur affectio. Si quidem igitur crassa fuerit compage, & magis acris, omnem cutem vsque ad subiectam carnem exulcerat, & vocatur Herpes exedens: si vero tenuior fuerit, & minus acris, superficiem solùm velut inurit. atque hæc species generis appellationem tulit, simplicitérque ac citra appositionem, Herpes vocatur: est enim adhuc tertia herpetis species quæ miliaris appellatur, eo quòd pustulas paruas & multas in superficie cutis excitat, milio similes. Oritur autem etiam ipsa à bile: verùm minus acri & calida quàm priores. Alii verò hunc pituitæ ad bilem flauam admixtione fieri putant: proinde herpetem curabimus rectè, si præuacuato vniuerso corpore, localia deinde medicamenta adhibuerimus. Qui verò cuti solidandæ statim à principio intentus est, hanc quidem sanabit: verùm humorem affluentem non prohibebit, sed semper prioribus vlceribus solidatis, contigua cutis rursus velut prior in superficie erodetur. Itaque in herpetibus erodentibus, sero lactis cum scammonia

A exhibito, totum corpus euacuabimus: in miliaribus verò, pharmacum exhibebimus quod bilem simul ac pituitam educit. At verò partibus affectis, non eadem quæ erysipelatis adhibentur. tametsi enim refrigeratione vel ut erysipelata opus habent, non tamen item humectatione indigent. His itaque medicamenta refrigerantia ac simul resiccantia cum adstrictione conueniunt, ita vt erodentibus quidẽ, & in superficie hærentibus, mitissima adhibeamus: miliarib⁹ verò magis discussoria. Quare neque lactucam, neque semperuiuum, neque quicquam aliud refrigerans ac humectans adhibebimus: sed in principio facta purgatione, pampinos vitis, rubique aut polygoni, aut plantaginis folia imponemus: postea verò his etiam lenticulam, & mel, & polentam miscebimus. Illitiones verò ad herpetas commodæ sunt, acacia cum aceto, plantaginis succus, glaucium passo dilutum. Ad pustulosum verò herpetem, plumbi recrementum è vino austero tritum illinitur, & folia betæ in vino cocta imponuntur. Aliud. Olei myrtei sescuncem, recrementi plumbi trientem, ceræ trientem. recrementum dilue cum vino, & liquata cera excipe, & illine. Aliud ad herpetas vehementer erodentes: Lanæ succidæ mollis tædæ obuolutæ & vstæ drach. tres, malicorii è Punico malo dulci, spumæ argenti, sing. drach. sex, ceræ, adipis caprini, sing. sesquiunciam, olei myrtei trientem aut quincũcem, præpara, & vtere. ad herpetem verò sub cute extantem, plumbi recrementum cum succo polygoni tritum illine. Aliud ad herpetas: Lanæ mollis succidæ tædæ obuolutæ & vstæ drach. duodecim, S. recrementi plumbi sesquiunciam, ceræ drach. viginti quinque, adipis caprini depurati & frigida loti drach. viginti quinque, olei myrtei quincuncem, præpara & vtere. Aliud. Ad herpetas pustulásque superficiarias insigne medicamentum. Cornu caprinum cum aceto tritum illinito. cornu verò vrendum super flamma detineto, exurgentésque bullas excutito, & postea in mortario terito. Idẽ præstat etiam cornu ouillũ & præcipuè arietinum. potest idem cinis etiam cerato excipi. Pastillus ad herpetas: Terræ Cimoliæ, rubricæ sinopicæ, sing. drach. tres, misyos torrefacti, aluminis rotundi, corticis thuris, sing. drach. sex, terito ex aqua, & formato pastillos: Vtere verò cum aceto aut vino myrteo. Alius pastillus. Misyos drachm. octo, salis fossilis drach. quatuor, gummi drach. duas, terito cum vino & formato pastillos, & vtitor cum vino. Alius. Aluminis scissi, atramenti sutorii, salis fossitii, sing. drach. duas, excipe aceto & vtere cum passo. Alius præclarus. Aluminis rotundi, chalcitidis, melanteriæ, soreos, sing. drachm. duas, misyos, malicorii, acaciæ, sing. drach. quatuor, calcis viuæ drachm. sedecim, aceti sextarium vnum. tere & forma pastillos, & vtere cum aqua. Ego verò his omnibus fortioribus, & Andronio ac Musæ pastillo, & reliquis huiusmodi ad affectiones diuturnas vtor. Quum enim fortissimi sint, valde reficcant. quapropter in principio lenioribus vtẽdum est. Est & hoc medicamentum ad diuturnas affectiones mirabile: Nitri, chalcitidis, atramẽti sutorii, misyos, calcis, acaciæ, partes æquales aceto excipe, & vtere cum aqua. Ceratum ad herpetas excoriatos: Cerussæ, spumæ argenti, radicis anchusæ vstæ, sing. drachm. duas, pollinis thuris, aluminis scissi, sing. drach. vnam, ceræ drach. sedecim, adipis vituli drach. centum, olei sescuncem, ouorum candidum duorum. arida cum vino tere & liquatis reliquis admisce. Aliud ad excoriatos herpetas. Cerussæ, spumæ argenti, radicis anchusæ crematæ, sing. drach. quatuor, aluminis scissi, misyos torrefacti, singulorum drach. vnam, resinæ pinus drachm. sex, ceræ trientem, olei myrtei libram vnam & trientem, vini heminam vnam. Arida cum vino tere donec fuerit cõsumptum, deinde cum liquatis committe, & paratum medicamentum linteolo inductum adhibe. Conuenit quoque emplastrum ex hordeo, oleo dilutum, ad eosdem herpetas. foueatur item ac rigetur locus assiduè per spongiam ex vino, vel si id non liceat, ex aqua expressam. & humiditas tenui linteo extergatur, & postea relata medicamenta adhibeantur. Neque interim squamæ ab vlceribus detrahantur donec spontè excidant aut discedant: neque

splenium durum imponatur. Si verò depascendo proserpentia fuerint vlcera, cataplasma ex lenticula cum melle adhibeto. At si pura & nuda fuerint, & nome sedata, spumam argenti aut plumbaginem, cum vino tritam impone.

Ad epinyctidas, hoc est pustulas noctu erumpentes, Cap. LXI.

EPinyctides, vlcuscula sunt spontè erumpentia, pustulosa, subrubra, quibus ruptis sanies subcruenta effluit. Hæc interdiu non valde infestant: noctu verò maiorem dolorem excitant quàm pro vlceris magnitudine. His itaque medentur brassicæ, vel solani, vel hyoscyami, vel rhamni folia, cum melle imposita, & plantago trita, & centaurium viride, & vua passa cum ruta, & cucumeris satiui folia cum aqua, & sesamum cum aceto tritum. Egregiè facit & calx cum oleo ad mellis compagem subacta, imposita, & laser cum aqua. desiccat enim absque mordacitate. Aut sulphuris viui, & spumæ argenti pares portiones, cum aceto & oleo myrteo ad strigmentitiam formã tritas adhibe. Ego verò, inquit Oribasius, oleum non admitto, & pro aceto potius cum vino tero. Lenticula item cocta & emplastrum ex polline tritici, vtiliter imponitur. postquam verò epinyctis excoriata fuerit, emplastris liquidis vtere, & caue ne acria, & acida, ac salsa adhibeas. Vitanda sunt item fomenta, balnea, & sol.

De terminthο, Cap. LXII.

TErminthus tuberculi species est. Incumbit autem ipsius pustula nigra supernè ac infernè, qua rupta infernè desquamato similis apparet: hoc autem dissecto, pus inuenitur. At verò curatio huius, similis medelæ pustularum nocturnarum iam relatæ.

De papulis siue pustulis, Cap. LXIII.

PApulæ quibusdam exoriuntur similes his quæ à feruida aqua ambustis emergunt, non tamen multum dolorem inducentes. Quibus ruptis subflaui humoris copia paulatim effluit, ad biduum aliquando ac triduum durans. Hæ fœminis quibus menstrua defecerunt, aut aliâs non rectè profluunt, sæpe in cruribus oriri solent: infantibus verò aliquando in toto corpore. verùm viris rarissimè accidunt. Quomodo verò infantium vlcera curare oporteat, iam antea sermone quarto ostensum est: in fœminis autem, menses opportunè ciere oportet: virorum verò corpora congruo medicamento purgare: vtrisque verò alimenta aluum emollientia exhibebimus, & vrinas proliciemus, acriáque ac salsa prohibebimus. Ipsas autem pustulas acu perforare oportet, & humorem excludere, & emplastrum è tritici polline adhibere. Euacuato verò humore, & non amplius effluente, id quod ex hordeo præparatur, apponendum est.

Ad ambusta ab igne, Cap. LXIIII.

COrpora ab igne aut feruida aqua ambusta, moderatè extergentibus pharmacis opus habent, citra manifestam calfactionem aut refrigerationem. Protinus itaque ad pustularum bullas prohibendas, terra quæcunque occurrerit, modò læuis sit, in teneris carnibus cum aqua, in durioribus cum posca illinatur: præstat tamen terra Cimolia, si haberi potest. Ouum item crudum molli lana exceptum, refrigerat & siccat citra mordacitatem, & thus cum aqua tritum, & betæ folia contusa & cocta ac cum vino imposita: & alumen omne cum aqua & oui candido. Facit & hoc mirificé: Æruginis & spumæ argẽti pares portiones cum vino & oleo tritas, cum pinna illine: à manuum enim contactu prorsus abstinere oportet, & tenue linteolum superimponere. quòd si bullæ emerserint, eas in principio ne rumpas: si verò durauerint, rumpe & ceratum impone. Potest autẽ pastillus præparari ac in hunc vsum seruari: Aluminis drachmas quatuor, thuris drach. II. cum aqua terito, & pastillos formato, ac vtitor cum posca. Aliud. Cimoliæ sextantẽ, corticis thuris, misyos vsti, sing. drach. sex, rubricæ drach. III. cum aqua formato pastillos, & vtere cum posca. Cæterùm cunctari non oportet, sed statim terram quæcunque ad manum fuerit cum aqua illinere, eámque postea tepida posca abluere, & quæ relata sunt adhibere. Porrò ad ambusta iam pustulosa, rhoem & polentam aceto trita impone:

A aut fel porci coctum. Aut hyoscyami viridis succum assiduè illine, & bullæ marcescent. Ex foliis quoque hyoscyami viridibus pastillos forma, & in vmbra exsicca, & in hyemem reserua, quos vsu expetente aqua dilue. aut calcem viuam cerato liquido exceptam, & linteo inductam impone. aut myrrham vino tritam adhibe. Excoriatis verò & vlceratis, betæ folia in vino cocta ac trita illine: aut ad ceratum rosaceum liquidum, betæ succum paulatim instilla, quantum imbibere potest. sint autem olei partes tres, ceræ vna, succi quantum satis est:
B vtere, & miraberis. Aliud, fimum columbinum panniculo lineo illigatum exurito, cinerémque cum vino tritum, aut cerato exceptum adhibeto. Aliud. Lupinorum madefactorum & coctorum, quales quotidie comeduntur, cortices in mortario tritos, vnciæ pondere accipito, & cum ceræ sextante, ac olei quincunce colliquatis commisceto, ac vtitor. Sed & hoc ambusta citò ad cicatricem perducit: Cerussæ, spumæ argenti, hordei vsti ac triti, sing. vnc. vnam, ceræ quadrantem, rosacei aut myrtei dodrantem. hordeum ad ceratum liquidum admi-
C sce, & postea spumam argenti ac cerussam in mortario cum vino tritas adiice.

Ad flagellatos, Cap. LXV.

PEllem ouillam recèns detractam & adhuc calentem flagellatis circunda, omninóque intra vnius diei ac noctis spatium sanabit. cõfert & brassicæ succus affusus. Est & hæc irrigatio inflammationi arcendæ commodissima: Olei partes tres, aceti partẽ vnam, surculorum anethi fasciculum vnum. acetum & oleum assiduè per anethi fasciculum agitata coquuntur, ad aceti consum-
D ptionem. deinde adiicitur cera, quanta satis est ad strigmentitiam compagem. potest autem ex hac irrigatione etiam solidius ceratum præparari. Sed & Sphærium ad irrigationem efficax est, & reliqua quæ sequenti Sermone habentur emplastra, diluta velut ibi ostẽdimus. At verò aurigæ ad ictus flagrorum vtuntur calce trita cum ouis crudis soluta, adiecto rosaceo cerato. Accipiũt autem calcis quadrantem, ceræ quadrantem, rosacei sextantem, oua cruda tria. hoc medicamentum illinunt, & assiduè renouant. Ad vibices verò flagellorum facit hoc: Ceræ,
E terebinthinæ, spumæ argẽti, butyri, thuris, mellis, æquales portiones, loco prius foto impone, & quotidie permuta. Aliud. Calcis viuæ lotæ, succi solani, olei rosacei, pares portiones committe, illine, & linteolum superimpone.

Ad desquamata, Cap. LXVI.

DEsquamata appellantur quando ex lapsu aut violenta aliqua offensa, cutis auulsa est. Hæc ab inflammatione tutãtur: Rhus ruber cum melle illitus, sideritidis folia trita, stratiotes herba in aquis nascens cum aceto. Vtere,
F & cerato ad intertrigines subscripto, & cæteris huiusmodi.

Ad intertrigines, Cap. LXVII.

INtertrigines ex calceamentorum attritu obortæ, dum dolorem excitant, pulmone suillo aut agnino calido apposito mitigantur, & ab inflatione asseruantur. item calceamento veteri vsto trito insperso: aut succida lana: aut mali Punici satiui flore, singulis vstis tritis inspersis: aut acacia cum aceto illita. Iis verò qui teneras carnes habent, emplastrum ex hordeo ad ambusta descriptum, & alia huiusmodi adhibeto. Sed & ad papularũ eruptio-
G nes, intertriginésque ac ambusta, efficacissimum est hoc: Recrementi plumbi quadrantem, ceræ trientem, adipis suilli recentis vnc. vnam, olei myrtei lib. vnam. ad cicatricem verò inducendam absque adipe præpara. Vtere etiam emplastro è psyllii succo, quod sequenti Sermone habetur, ex spuma argenti, cerussa, & amylo paratum.

Ad contusa & sugillata, Cap. LXVIII.

CArne ab aliquo graui illapso contusa, & paruis in ea venulis disparatis, sanguis per persultationẽ profun-
H ditur, qui sub cute collectus sugillationem appellatam efficit. Scopus igitur est curationis vt sanguis sub cute contentus discutiatur, & hoc citò antequam locus nigrescat. In principio autem aliquid ex adstringentibus ad discussoria admiscendum est, quemadmodum Sermone octauo ad faciei sugillationes docuimus. Tunicæ enim venarum

contusæ, opus habent vt densetur ac firmentur ne noua materia attracta ad locum allabatur:postea verò solis discussoriis vtemur.Sed & in principio scarificamus sugillata,atque sic reliquam curationẽ facimus. Optimè autem facit ad contusa,citrii mali pars interna cum oleo illita. Aut linteum oleo cicino imbutum imponito, & miraberis.

De ruptione, Cap. LXIX.

RVptio non in fibrosis,sed carnosis musculorum partibus soluta continuitas existit, nunquam citra sanguinis effusionẽ contingens.Quæ à sinu differt, eo quòd nullum osculum ad humorum effluxum velut sinus habet:proinde & in hac discussoriis vtemur,ad ea quæ in rupto corpore continentur discutienda.Ad hoc autem idonea sunt medicamenta lassitudinem eximentia, Acopa *Græcis* appellata. Tale autem est quod ex populo nigra paratur, itémque quod ex abiete ac reliqua huiuscemodi. Omnino verò vbi in profundioribus partibus ruptiones fuerint,acriora ac magis incidentia pharmaca adhibere oportet. atque ea de causa cucurbitæ quoque adhiberi debent.Si quidem igitur statim totus sanguis effusus,fuerit discussus,facilè caro diducta coalescit: si verò diutius perseuerauerit,& sordes subnutrita fuerit, ruptio de cætero coalescere non potest:labia solùm inter se componuntur,vt ex leui occasione facilè disparentur,& intermedius locus humore quodam repleatur, fiátque quodammodo assiduè sanguinis effusio,similis ei quæ ab initio cõtigit.

De vulsione, Cap. LXX.

VVlsio fit fibris quibusdam distractis, quæ in membranis ac musculis continentur. & sola mitigatione opus habet, vt doloris exors maneat. Neque enim fieri potest vt huiusmodi fibræ glutinentur,quum è sinuum genere sint,velut etiam ruptiones. Est & huius affectionis similis velut ruptionum prædictarum curatio, ex discussoriis & citra molestiam siccantibus constans. Verùm ad ruptiones ac vulsiones in profundo factas, in pectore videlicet aut intestinis, aristolochia rotunda vtiliter potatur,&,si quicquam aliud,commoda existit.Similiter etiam centaureæ magnæ radix & succus. item rheon, costus,bdellium,singula cum aceto mulso pota.

Ad luxatos articulos, Cap. LXXI.

LVxationes ex lubrica præsertim emotione factas,mitigat lana succida,aut spongia noua aceto & oleo imbuta ac imposita, ita vt quies imperetur, & deligationes fiant ad ossium fracturas fieri solitæ.Facit etiam ad easdẽ bulbus coctus cum melle,aut cerato liquido exceptus, & folia viticis,& sal ac nitrum assatum cum cerato,aut symphytum cum cerato,& vrticæ folia cum sale, & heliotropium scorpiurum appellatum, & cinis sarmẽtorum cum axungia veteri.Sed nihil præstantius est quàm emplastrũ quoddam apponere ex iis quæ ad ossium fracturas parantur,si eius copia detur.

Ad laxos articulos, Cap. LXXII.

LAxos articulos contrahit ac firmat acaciæ succus aqua dilutus ac affusus.& spinæ Ægyptiæ fructus:rubi item ac myrti, & malicorii, ac foliorũ quercus decoctũ, & myrteum ac lentiscinum oleum assiduè illitum.& malicorium coctum & cerato myrteo exceptum, aut per se vino coctum tritum ac impositum.

Ad perniones, Cap. LXXIII.

A Pernionibus præseruat sal cum melle tritum,manibus ac pedibus assiduè inde perfrictis. Aliud, non modò præseruans,sed genitos etiam perniones curans: Citriorum magnorum internam partem acidam,reiectis seminibus,diligenter terito, & cum adipe suillo vetusto ad cerati compagem redigito,& ad hyemis initium quotidie illinẽs ex eo digitos,vtitor. Aliud Oribasii: Sulphur viuum cum melle cocto imponito. Aliud. facit etiam ad omnes feruidas eruptiones: Myrrhæ trientem, aluminis liquidi sextantem,aceti quantum satis est,præpara,& pernionibus non vlceratis, ac pruriginosis feruidis eruptionibus imponito. Aliud. Succi vuæ acerbæ lib. vnam,thuris drach. tres,ceræ drach. sedecim, coquito simul ad succi ferme consumptionem: deinde in mortario subige,ac vtere. Aliud, valde insigne ad reli-A quas quoque inflammationes commodum: Cerussæ, spumæ argenti,aluminis liquidi,sing.lib. vnam, myrrhæ, thuris,singulorum quadrantem,ouorum assatorum vitellos sedecim,adipis suilli veteris lib. vnam. arida cum aceto terito in quo malicorium decoctum est, & vbi strigmentitiam compagem habuerint, adipem adiicito, ac simul probè subigito,& in plumbeo vase seruato: vsu verò postulante,rosaceo aut myrteo oleo diluito ac illinito.

Aliud. Hyoscyami succus assiduè illitus, eodem die inflammationem ac dolorem sedat. Aliud. Allium B in oleo torreto,eóque abiecto, & cera ad oleum addita, ceratum facito ac imponito. probè facit etiam amurca illita, & rhus coriarius. Cæterùm irrigationes circum perniones conueniunt: Radicis cyclamini decoctum,item rhois coriarii,betæ,ac lupinorum amarorum,marina aqua calida per se. verùm rapi decoctum reliquis omnibus præstat. Aliud, ad vlceratos perniones efficacissimum: Ceratum rosaceum in magno rapo ad ollæ similitudinem excauato,ad feruentem cinerem liquefacito:& adhibeto.Idem ceratum etiam in raphani radice li- C quefieri potest.faciunt & cancri fluuiatiles vsti,melle aut cerato excepti. Aliud. Vmbilicum Veneris & malicorium in vino coquito,& cerato rosaceo excipito. Aliud. Rutæ,medullæ taurinæ, rosacei, æquas portiones vnito. hoc etiam ad vlcera antiqua facit, & articulorum ossa denudata. Aliud,perniones imminentes arcens: Atramẽti sutorii,florũ mali Punici satiui,sing.drach.IIII. aluminis scissi drach.IIII.myrrhæ,thuris,sing.drach.duas, ceræ drach.quatuor,adipis suilli drach. octo, olei myrtei quantum satis est. Aliud. Aluminis scissi drach. de- D cem,spumæ argenti drach.quatuor, myrrhæ drach. vnã, ouorum albumina duo. vino & oleo myrteo excipe, ac vtere. Aliud. Aluminis rotundi drach. quatuor, calcis viuæ drach.duas,ceræ vnciam vnam,rosacei aut myrtei olei trientem:præpara,ac vtere. idem & ad attritus facit. Aliud. Spumæ argenti drachm. decem, cerussæ drachmas tres, ceræ drachmas duodecim, adipis suilli recentis drach.viginti, ouorum assatorum vitellos duos, pollinis thuris drach.vnam. spumam argenti, cerussam, & oua cum aceto terito,deinde ceratum adiicito,ac præ- E paratum seruato: vsus autem tempore cum rosaceo dilutum adhibeto. Aliud,perniones ad cicatricem ducens. confert etiam ad papularum eruptiones, excoriatas intertrigines,& desquamata: Ceræ,adipis suilli,singulorũ drachmas octo,spumæ argenti, corticis pinus, singulorũ drach.sedecim,mannæ thuris drach. octo, rosacei quantum satis est, quidam plumbaginem pro argenti spuma sumunt. Oribasii hexapharmacum. Ad perniones vlceratos:Olei omphacini,taurini adipis,succi hyoscyami, sing.lib. vnam, spumæ argenti sescuncem, colophoniæ F trientem,mellis sescuncem.

Ad digitorum pterygia siue reduuias, Cap. LXXIIII.

FErruginem cum aceto illine: aut aluminis, sandarachæ,calcis viuæ,diphrygis,æquales portiones impone, & linteolũ vino imbutũ ac mollẽ spõgiã superimpone. Aliud. Squamæ æris, malicorii, caricarum leniter assatarum, æquales partes melle excipe, & loco prius ex spissamentorum adstringentium decocto rigato impone, & quod de pterygio exarescit depurga. Aliud citò G reficcans ac curans: Soreos vsti,thuris,sing.drach.II.æruginis rasæ drachm. I.cum melle tere, & super ipsum pterygium impone. facit & ad reliqua horum locorum vlcera maligna,nigredines & putredines. Oribasii Zopyrios ad pterygia: Aluminis rotundi acetabulum in fictili exurito,& ad tritum aceti cyathum hoc est sextãtem, admisceto,& mellis quadrantem,& hæc simul pterygiis imponito. Aliud bonum. Cimoliæ tostæ drach. octo,pumicis vsti drach.quatuor, æris vsti,gallarum, sing. drach. II. præpara,& vtere. Aliud ad pterygia putrefacta,& vlce- H ra pudendorum: Thuris drachm. quatuor, squamæ æris drachmas duas,æruginis rasæ drachmas quatuor, mellis quadrantem,terito ad solem donec flauescant, & loco ex vino prærigato impone,&linteolum ex aqua expressum, ac spongiam superimpone. ex huius vsu magnum successum

cessum habui. Aliud. Hoc per triduum citra morsicatem sanat. Caricarum pinguium tostarum, vt probè teri possint, drachmas duas, misyos Cyprii drachmas duas, squamæ æris drach. duas, mellis quantum satis est, præpara & vtere, ac miraberis. Ego verò squamam æris per se tritam adhibui, & linteolum è vino expressum superimposui. Oribasii ad pterygia. Gallarum, auripigmēti, atramenti sutorii, æquales portiones vnito, ac vtitor. Aliud. Æruginis drach. IIII. mannæ siue pollinis thuris, sulphuris viui, sing. drach. II. Vtere etiā pastillo Musæ velut admirando, linteúmque è vino expressum superimpone. Aliud ad pterygia experimento constans. Gallam nō perforatam cum carie ligni quercini tritam insperge.

Ad paronychias, id est vnguium abscessus, Cap. LXXV.

AD paronychias incipientes priusquam suppurentur, siue in manuum siue pedum digitis fuerint, lanam ex aqua frigida imbutam imponito, aut per linteolū ex aqua expressum assiduè refrigerato. Aliud. Thus & gallam cum melle trita, simul aut seorsim imponito. Aliud. Folia myrti trita inspergito, aut ceratū myrteum imponito. aut sordes aurium assiduè illinito, & sanabis. At si fuerint inflammatæ, panem aqua madefactum cum rosaceo adhibeto. Aliud. Oliuæ folia tenera imponito. Aliud. Cadmiam tritam inspergito. oportet autem carnem vndiquaq; ab vngue disparare, linamentis conuulsis è linteo interpositis, & probè adhibita medicamenta alligare. potest etiam spodium simili modo inspergi. Aliud ad paronychias exulceratas. Æruginis, spumæ argenti, sing. drach. IIII. sarcocollæ drachmā I. terito & largè inspergito. aut farinam erui adhibeto. Carnem item eodem modo velut dictum est disparato, & linteum ex vino expressum, itémque spongiam vino imbutam superimponito. hoc ego sæpe vti soleo. Aliud quo vtor. Nitri, squamæ æris, pumicis vsti, singul. vnc. I. cimoliæ quadrantem. omnia cum aceto & modico melle terito, & pastillos formato: vsus autem tempore aqua diluito, & adhibeto linteo exceptum. Vtor etiam pastillo insigni, quā iridem vocant, cum vino diluto, qui sic præparatur. Aluminis liquidi dr. C. croci, myrrhæ, sing. dr. VIII. (quidā etiā aloes dr. VIII. adiiciūt.) Subigito ac formato pastillos, ac vtitor cū vino, & linteū ex vino superligato. prodest & Musæ pastillus, ac reliqui eius generis. At verò depascēdo iā proserpētes sistes, auripigmēto vsto trito vbertim insperso, & linteo è vino expresso superimposito. Ego verò sandaracham & auripigmētum, æquis portionibus simul trita adhibeo. & si cicatricem inducere oportet, eadē terebinthina liquida excipio ac adhibeo. Quòd si suppuratæ fuerint paronychiæ, primùm ipsas perforabis, & humorem exprimes, & deinde lenticulam cū melle impones. Aut rosas virides, aut siccas aqua madefactas tritas adhibebis.

Ad contusos vngues, Cap. LXXVI.

MYrti & mali Punicæ folia tenera impone. Aut felle tauri euacuato, in ipsam fellis vesicam vnguem indito, ac finito donec perfectè sanentur. Aliud. Sal fossile cū aqua & oleo tritū illinito. est enim efficacissimū.

Ad subcruentos vngues, Cap. LXXVII.

PIcē siccam liquefacito, & cum farina mixtā apponito. præstat tamē subcruētatū vnguem in medio perforare, ac cruorem subterlapsum exprimere. si enim perstiterit, putrescet, & vlceris difficulter curabilis causam exhibebit.

Ad motos vngues, Cap. LXXVIII.

VNgues ex aliqua offensa motos, & pungitiuo dolore affectos, caricæ cum melle tritæ mitigant. Quòd si dimidium vnguis exciderit, nitrum aut salem cum pari fellis vitulini mensura misce, adhibe, & sanabis.

Ad scabros & leprosos vngues, Cap. LXXIX.

ADipem ouillum emollitum, & super linteum extensum adhibeto, ac tertia die soluito, & si mollem vnguem repereris, deradito: & eundem rursus imponito, & tertia die solutum similiter deradito. atque hoc tandiu facito donec integra sanitas accedat. Aliud. Thus tritū adipe ouillo excipe, ac vtere velut dictum est. Aliud

A valde bonum: Alumen scissum anserino adipe excipe & vtere velut dictum est. Aliud, ex cuius vsu successum sentio: Mastichen Chiam in aquam feruentem coniectam ac emollitam, vngui impone, ac obliga, & tertia die solue, & deraso vngue rursus impone. atque hoc facito vsque ad perfectam restitutionem. Aliud. Hordei farinā cū pice ad emplastri formā coquito ac imponito velut dictum est. Aliud. Gummi drachmas sex, lacrymæ oleastri drachmas quatuor, atramenti sutorii drachmas tres. gummi & lacrymam aceto diluito, & adiecto atra-

B mento sutorio in olla ad prunas ad compagem coquito, & derasis vnguibus apponito & alligato, ac tertia die soluito, & vngue deraso rursus imponito, idque tandiu facito donec vnguis excidat. Aliud. Auripigmentum colore aureo, & sandarachā æquis portionibus probè terito, terebinthina ad emplastri formam excipito, & imponito, vbi prius per vnum atque alterum diem, farinam ordeaceam cum aceto & syluestris cucumeris radice tritā adhibueris. Tertia verò die similiter soluito, ac tandiu repetito donec vnguis excidat. cauendum est autem ne lo-

C cus oleo attingatur. Aliud. Sandarachæ, auripigmenti, chalcitidis, myrrhæ, thuris, sing. drach. II. farinæ lolii drachmas sex, terebinthina excipito & adhibeto. Aliud, auferens vngues citra exulcerationem: Bituminis drach. II. sulphuris viui, sandarachæ, auripigmenti, sing. drach. I. Excipe terebinthina & vtere, ac per septimum diem solue, derasóque vngue, rursus nouū impone, atque vbi vnguis exciderit, ceratum myrteum cui aliquid eiusdē medicamenti admixtum est applica. Aliud. Calcem viuam cum oleo, aut mastichē cum opobalsamo imponi-

D to. Postquam autem morbus occalluit, & præscripta medicamenta nihil proficiunt, excoriatoria nunc referēda statim adhibeantur. Excoriatorium leprosi vnguis, callos, verrucas, & clauos auferens. Cantharidas numero XV. sulphuris viui, chalcitidis, singulorum drach. I. allii depurgati nucleos nouem. omnia probè trita terebinthina excipito. Vsus autem tēpore partes vngui vicinas miti aliquo medicamento munito, & excoriatorium hoc pellicula vesicæ bubulæ illitum adhibeto, & postridie soluito, bullásque exortas rumpito, & si subiacētibus locis sordes

E inhæserint, panem cum aqua mulsa aut lenticulam cum melle illinito: & deinde vlcera repurgata, cerato ex anserino adipe, thuréque ex cerato parato, curato. Aliud excoriatorium: Nasturtii, sinapis, sulphuris viui, nigellæ, cantharidum, atramenti sutorii, æquales portiones ex aceto probè tritas terebinthina excipito, & velut diximus vtitor. Aliud Oribasii, leprosos vngues exterens: Propolis, ceræ, bituminis, sing. drach. II. sulphuris viui drach. I. præpara: & oleo, ne inquinetur. vsu autem expetente, calefactum vnguibus imponitur. Aliud eiusdem. Atra-

F mentum sutorium & sulphur viuum sufficiente visco excipe, & corio inductum adhibe. Aliud. Picem liquidā, cerā, colophoniā, ammoniacū thymiama æqualiter misceto ac imponito. Aliud. Ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, sulphuris viui, staphidis agrestis, nitri, sing. drach. II. sandarachæ, cātharidū, sing. dr. I. cedriæ quātū satis est.

Ad reparandos vngues, Cap. LXXX.

MYrrhæ drach. octo, aluminis scissi drach. IIII. panis hordeacei sicci drach. I. excipe melle, & impone.

Aliud ad vngues ægrè orientes: Betæ agrestis semen

G cum aceto tritum imponito. Aliud. Polium cum adipe vitulino & terebinthina tritum adhibeto.

De anulis digitis impactis, Cap. LXXXI.

ANuli aliquando digitis impinguntur, quum circulus ipsorum angustior, violenter illorum partibus crassioribus fuerit adactus, atque hoc tum maximè cōtingit, quum homo cibo ac potu distentus, prona ac pendula manu sopitus decubuerit. Ita enim manuum extremitates longè magis intumescunt, quàm si erigantur. Aqua igitur & oleo, aut maluæ decocto, manus largè perfunda-

H tur: nam parca perfusio tumorem magis auget. deinde anulus leuiter versatus detrahatur. Quòd si perfusio nihil effecerit: filum crassius contortum accipito, & alterum eius caput sub anulum ponito, & reliquum totum digito laxè circumligato, & postea caput fili anulo

suppositum sursum trahito: filo enim attracto, anulus deorsum procedet. Quòd si neque successerit, specilli partem latiorem sub anulum submittito, & anulum vtrinque prope sigillum per spatham incidito, & filo lineo vtrinque circumdato anulum attrahito. & consequẽter lanam vino & oleo imbutam mitigandi gratia adhibeto.

Ad clauos, Cap. LXXXII.

CLauus, rotundum est tuberculum album, claui capiti simile, plerunque in calcaneis ac plantis pedum enascens, & in gradiendo dolorem inducens ad durioris alicuius rei occursum. sed & in summis manuum digitis sæpissime oriri solet. Huius itaque tollendi gratia sectionem & vstionem recusamus, quoniã hæ partes neruosæ sunt, ac subtili sensu præditæ. Vtimur autem vstoriis medicamentis huiusmodi: Cantharidum pectuscula xv. sulphuris viui, chalcitidis crudæ, ammii, sing. obol. III. sing. seorsim terito, & pice liquida siue terebinthina ad emplastri formam excipito, atque vtitor hoc modo: Caput claui & circumsitum eius ambitum deradito, & splenium inflammationi arcendæ idoneum, glutinosum, in medio excisum, quantum claui totius ambitus patet, adhibeto, & tunc splenium ex relato medicamento, super ipsum clauum, ad glutinosi splenii cæsuram imponito, & forinsecus charta integito, ac rursus aliud linteolum custodiæ gratia superligato, atque ita per biduum aut triduum, ægrũ quietũ dimittito, idémque sæpe repetito, donec clauus à subiecta carne prorsus discesserit. Clauo verò sublato, deraditur planta, & rursus adhibetur emplastrum donec vlcus fuerit explanatum. Aliud. Deraso prius ac repurgato loco, sicut diximus, succum Cyrenaicum: vel si is desit, laser cum nitro ficus pinguissimæ carne vel terebinthina excipito ac imponito. Aliud. Lupinos crudos vstos melle excipe, & circumraso ac depurgato clauo impone. aut gallinaceum stercus vstum melle exceptum. aut nigellam cum aceto tritam, eodem modo adhibe. Aliud. Clauum circum circa repurgato, & succum Cyrenaicum probè tritum, aut laser vbertim adhibeto: & deinde splenium è melle eodémque succo illitũ apponito. hoc etiam ad strumas facit. Aliud. Repurgato clauo fabam fresam, aut lomentum fabaceum aceto coctum apponito. idem ad cicatricem perducit. Aliud. Clauo repurgato atramentum sutorium læuissimè tritum inspergito, & linteo alligato. Aliud, clauos è manibus ac pedibus tollens. Fimum columbinum in acerrimo aceto ad cerati compagem coquito, & clauo repurgato imponito. & per biduum aut triduum funditus tollet. Aut circumraso ac repurgato clauo, ex erodentibus medicamentis suprà relatis aliquod adhibeto. Aliud, clauos digitorum citra molestiam auferens. Mastichen nigram Ægyptiam in aceto coquito, atque ita calidam adhibeto.

Ad plantarum rimas, Cap. LXXXIII.

IN plantis quoque rimæ oriuntur, gradientes magis infestantes. Planta igitur assiduè scalpi debet, & hæc medicamẽta adhiberi: Picem liquidam admixta cera, ita vt ceræ pars vna sit, picis verò liquidæ duæ, illinito. Aliud. Squillæ medullam in oleo coquito, & cum terebinthina tritam imponito: aut etiam abiecta squilla, terebinthinam in oleo liquato, ac vtitor. Aliud. Cancrorum fluuiatilium vstorum cinerem cum melle subactum impone, vel oleo dissolutum rimis præscalptis instilla. Aliud. Malicorium aceto coctum per dies quinque imponito, indéque purgatis calcem cum oleo adhibeto. Aliud. Cornu caprini vsti cinerem liquida pice aut terebinthina excipito, ac vtitor. Aliud. Amurcæ in æneo vase ad mellis compagem coctæ cyathum vnum, aceti cyathum vnum, squamæ æris, pollinis thuris, sing. drachmas II. lanæ succidæ teneræ manipulum vnum. lanam tædæ obuolutam vrito, ac reliquis aridis admisceto: amurcam verò cum aceto ad mellis compagem coquito, & illis adiicito. vtere hoc ad vulnera quidem cum vino dissoluto: ad plantarum verò ac pudẽdorum affectiones cum passo. Aliud, ad pedum rimas: Porcinum adipem sale inueteratum calidum assiduè instilla. Aliud. Spumam argenti, colophoniam, mel, oleum, æquis portioni- A bus præparato. hoc etiam ad reliqua caua vlcera facit.

Aliud ad pedum rimas, quod labiorum quoque duritiam emollit. Cerussæ drach. II. spumæ argenti drachm. x. myrrhæ drach. I. ouorum candida duo. vino odorato paulatim instillato terito, ac vtitor. mihi verò etiam oleũ adiiciendum videtur, vt pinguis compages fiat. Et valde probo commune illud quod è melle paratur, & mellis, ceræ, olei, spumæ argenti, æquales portiones recipit. Nam hoc ad omnes pedum ac manuum exulcerationes facit, siue in vola, siue intra digitos fuerint, & præsertim si pro- B pe vngues extiterint. Ad calcaneorum præterea intertrigines ex calceamentorum attritu obortas, & ad attritus ex longo decubitu factos, quales sæpe in cubitis ac coxis visuntur eorum qui diutino morbo laborauerunt: hoc medicamento sæpe prosperè vsus sum. neque enim simile habetur, præsertim ad os sacrum & femora & longo decubitu attrita, ac vlcera. Aliud floridum ad rimas. Calcis viuæ drachmas decem, cerussæ drachmas viginti, ceræ drachmas triginta, adipis suilli recentis septuncem, colophoniæ dodrantem, succi seminis lini cyathum C vnum, olei dulcis quincuncem. cerussam & calcem cum succo terito, & ad ceratum frigefactum admisceto, & loco prius purgato adhibeto. hoc præ omnibus teneram plantam efficit: ad reliqua verò vlcera ob fœtorem improbatur. Aliud. Amurcæ, mellis despumati, sing. drach. II. aluminis phorimi drach. I. hoc etiam gingiuas purgat ac firmat.

De crurum ac reliquarum partium varicibus, Cap. LXXXIIII.

VArices appellantur venæ dilatatæ, quæ aliquando D circa testes, aliquando circa crura ampliantur. sed qui in testibus fiunt, chirurgiam difficulter admittũt: qui verò alibi consistunt, hoc modo curari solent: Primùm simplex sectio fit cutis vasi adiacentis, deinde vas ab ambientibus corpusculis separatum cæco vncino attrahitur, ac lineo funiculo supernè deligatur, & non aliter quàm in venæ sectione fieri solet, vas inciditur, & euacuato sanguine quantum opus esse videtur, superior pars constringitur, & postea totum quod ampliatum fuerat amputatur. Peracto opere, sectio polline thuris impletur, & splenio ac E linteo imposito deligatur. Æger autẽ quiescere iubetur, seruato accliui partis situ, ne si decliuis iaceat, humores ad ipsam confluant. Postea curationis ductus ad puris generationem dirigitur, & reliqua cura vlceribus communis adhibetur. atque hæc compendiaria at secura curatio est. Quidam verò vstionem malunt, & per lati digiti spatium cauteria vasis adhibent. & vbi crusta exciderit, vlcúsque incarnatum ac cicatrix inducta fuerit, locum roborant. Alii varices incipientes talibus medicamentis F prohibere conantur. Emplastrum citra molestiam resiccans, etiamsi vlcera manantia in ipso varice fuerint: Bituminis Iudaici sesquilibrã, olei vetustissimi bessem, terebinthinæ liquidæ septuncem, sulphuris viui trientẽ. bitumen ad cicerum magnitudinem crassius contusum, in oleo donec liquescat coquito, deinde adiecta terebinthina simul coquito donec nõ amplius inquinẽt, & sublato ab igne medicamento sulphur tritum inspergito, atque simul omnia in mortarium frigida aqua plenum iniicito, & probè subactis vtitor.

De brachiorum ac crurum dracunculis, G Leonidæ, Cap. LXXXV.

QVI appellantur dracunculi, lumbricis similes sunt, & aliquando magni, aliquando parui reperiuntur: frequentius quidem in cruribus, quandoque verò & in musculosis brachiorum partibus consistentes. Nascuntur autem hi in Æthiopia ac India in pueris præcipuè, éstque ipsorum generatio non dissimilis lumbricis latis ventris. Sub cute enim mouentur nihil molestiæ afferentes, verùm temporis progressu circa dracunculi extremitatem locus suppuratur, & cutis aperitur, ac dracunculi caput ex- H eritur. Quòd si dracunculus attrahatur, vehementem dolorem inducit, præsertim si nimia tractus violentia fuerit ruptus. Nam quod relinquitur, molestissimos dolores infert: proinde vt ne recurrat animal, valido filo brachium constringere oportet, & quotidie hoc

moliri, vt dracunculus paulatim progrediens constrictione quidem includatur, nequaquam autem abrumpatur. Locus itē aqua mulsa, & oleo in quo absinthiū aut abrotonū coctū est, aut alio quodā ex iis quæ ad alui lumbricos descripsimᵘ, irrigādus est. omnia tamē acria vitāda, propter periculū inflāmationis. Cataplasmata quoque laxatoria ac suppuratoria è farinis cū aqua mulsa & oleo præparata adhibeātur. Quòd si dracūculus spontè progrediēs facilè extrahi poterit, nihil amplius faciendum est: sin ad

A suppurationem vertetur, à cataplasmatis, & aquæ mulsæ ac olei rigatione non est discedendum. Nos verò emplastrum è baccis lauri, post cataplasmatum ablationem, imponere solemus. Facta verò suppuratione, cutis per longitudinem dissecetur, & dracunculus denudatus auferatur, & cutis linamentis inditis disparetur, & reliqua curatio suppuratoria adhibeatur, ita vt animali suppurato & extracto, vlcus incarnetur, & ad cicatricem perducatur.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDIcinæ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti Sermo tertius.

De tumoribus laxis, itémque duris: & de strumis, & emplastrorum multi vsus compositione.

De tumoribus laxis, Cap. I.

QVEMADMODVM ab influxu bilioso erysipelas, *hoc est ignis sacer*, ita à pituitoso tumor laxus, quem œdema *Græci* vocant, generatur. Est autem tumor hic citra dolorem, flatuosum spiritum cōtinens, velut à vaporoso humore prognatus. Solent etiam aliter tumores laxi fieri, circa pedes præcipuè, in hydrope, ac tabe, & malo corporis habitu: qui si digitis premantur, cauus locus fit. & hi in quibusdam etiam faciem occupant. Verùm hi tumores accessio sunt aliarum B affectionum, & nullam propriam ac præcipuam curam requirunt. sufficit enim ipsis frictio, aliquando per acetum ac oleum rosaceum permixta, aliquando per oleū & salem. potest etiam sal ad acetum oleo rosaceo permixtū adiici. At si ob pituitosi humoris influxum in parte aliqua laxus tumor consistit, spongia posca imbuta ac imposita, & leui adstrictione alligata, quæ ex infernis partibus initium sumat, & in supernis desinat, affectionē quādoque sedauit. Oportet autem spongiam esse nouam: si C verò talis non adsit, expurgāda est nitro vel spuma nitri, & lixiuio. Quòd si neque sic tumor deprimatur, parum aluminis ad poscam adiicies. Aptum est & Tarsicum elly-

A chnium, aut aliud mollissimum, eodem humore imbutum ac impositum. Confert & glaucium, & collyrium ex eo paratum. sordes item lucernarum aqua mulsa dilutæ vtiliter adhibentur. Cæterùm diuturnos tumores laxos oleo præillitos, & spongia noua ex lixiuio superimposita, violentius constrictos sanabis. Discutit item ac compescit laxos tumores terra omnis illita, & præsertim quæ in lentibus reperitur, ad salem adhibita, velut Sermone secundo retulimus. item isatis hortensis ac satiua.

De inflatione, Cap. II.

Flatuosus spiritus aliquando sub cute, aliquando sub pelliculis ossa aut musculos ambientibus colligitur, & inflationem parit: aliquando etiam circa viscera vētrémque ac intestina coaceruatur. Si itaque viscera inflata fuerint, satis constat ex vitioso victu malum esse obortum: in musculis autem contingit præcedente plerunque contusione. Súntque huiusmodi musculorum affectiones curatu difficiles, quoniam in omnes ferme musculi partes flatuosus spiritus dispergitur, constringitúrque ac intercluditur ab ambientibus pelliculis, & plurimis aliis corpusculis vsque ad cutem prætensis. Ad vētris ergo ac intestinorū & viscerū inflationes, oleū tenue efficax est, in quo ruta aut cyminū, aut apii semen, & alia attenuātia ac

calefacientia coctum eſt, ſi aut irrigetur, aut per clyſterẽ infundatur. Magna etiam cucurbita circa vmbilicum abſque ſcarificatione appoſita, tam citò hominem à moleſtia liberat, vt admirabilis ſit ea celeritas, & incantationi ſimilis. At verò muſculis ex contuſione inflatis, ex calidorum & acrium vſu partes exacerbantur, & auctis inde inflammationibus, muſculi magis læduntur, ac dolores intenduntur. Mixtas itaque facultates habere oportet ea quæ inflatis muſculis adhibentur, præſertim ſi contuſio fuerit aliquantulum inflammata. quapropter in principio mitigatoria augenda ſunt: in declinatione verò diſcuſſoria. Neque repentè ab alteris ad altera tranſeundum eſt: ſed paulatim mitigatoriis detractis, diſcuſſoria augebimus. Mitigatoria verò in huiuſmodi affectionibus ſunt, ſapa, & œſypus, modico oleo adiecto: diſcuſſoria autem, acetum, nitrum, ſpuma nitri, & lixiuium. Et in principio quidem ſolam ſapam cum modico oleo, & aliquãdo vino adhibemus, vt ne omnino repellẽdi vi careat, & hæc omnia lana ſuccida excepta: quæ ſi nõ adſit, œſypũ reliquis quacũq; lana exceptis admiſcemus. præ omnibus verò curandum eſt vt hæc calida permaneant, neque ſinantur donec frigefiant. foriſecus itaque calida lana adhibeatur, & vbi calorem eius æger amplius non percipit, noua ſtatim applicetur. Mitigato autem ægroto, acetum aut nitrum admiſcebimus: copia ipſorum paulatim aucta. At verò neglectas & antiquatas inflationes primùm lixiuio fouebimus: deinde emplaſtrum quoddam molliẽs ac diſcutiens imponemus, quale eſt hoc: Strigmenta feruefacta excolato, vt pura fiant, & rurſus in ollam mittito, & calcem viuam velut farinam tritam infarcito, vt lutoſa compages medicamenti euadat, & vtitor. Hoc verò adhuc efficacius eſt pharmacum ex ſycomoris compoſitum.

De tumoribus induratis, Cap. III.

INdurati tumores laxis opponuntur. Laxorum enim nota eſt vt appreſſis digitis cedant, & cauus locus fiat: durorũ verò tumor pertinax eſt, & ad tactum renitens, & ad ſenſus difficultatem inclinat, vt tãdem hi loci in quibus eſt, ſenſus exortes fiant, & ad oſſis duritiam perueniant, & nullam omnino curationem admittant. ſed & pili in ipſis oriri ſoliti, minimè nutriuntur, & exactè glabri fiunt. Duri itaque tumores aliquando ſtatim ab initio conſiſtunt ac augentur, aliquando verò à medicis inducuntur qui inflammationes ac eryſipelata vehementer perfrigerarũt ac adſtrinxerunt, quum tamen tranſacto principio diſcuſſoria adhiberi debeant. At verò qui ex eryſipelatis fiunt, cutis duritiam ſaltem præ ſe ferunt: qui verò ex inflammationibus ſuccedunt, ſubiectas etiam carnes inuadunt, tanto profundius quanto inflammationes eryſipelatis ſunt profundiores. Inchoantibus ergo duritiis, & debilem aliquem ſenſum adhuc habentibus, medicamenta emollientia adhibebimus, quæ ſimul moderatè etiam diſcutiunt: & talia ſanè ſunt quæ & molliendi ac diffundendi vim habent. Nam quæ vehementer diſcutiunt, & ſine mollitione ſtatim euacuant, manifeſtè quidem tumorem imminuunt, reliquias verò affectionis incurabiles efficiunt. Diſcuſſis enim tenuioribus humoribus, quod exactè terreum ac ſolidum eſt, pertinaciter reſtitat. quapropter in hunc vſum medicamenta adhibenda ſunt, quæ molliendi ſimúlque diſcutiendi vires habent. Primùm igitur mollientibus vtemur, deinde ad diſcuſſoria procedemus, eáque mollientibus paulatim miſcebimus. Conſiderandus tamen eſt & curandi corporis habitus, & affectionis ſtatus quantum proceſſerit. Hæc verò ſi rectè conſideraueris, coniecturalem quidem, non tamen penitus arte carentem, peritiam acquires: prima enim die ſtatim mollientia adhibebis, altera deinde aut tertia tranſacta, facilè intelliges an augere aut remittere medicamenti vim oporteat. Præſtat autẽ tũ ad hos vſus, tũ ad reliquos, ſi rectam curationem peragere velimus, oppoſita medicamenta, validiſſima videlicet ac mitiſſima, præparata adſeruare, quò pro affectionum diuerſitate diuerſæ mixturæ fieri poſſint. Ad duros itaque tumores molliendos caprinus bubulúſque adeps commodus eſt. At ſicut taurinus ac hircinus validiores ſunt, ita hœdinus ac vitulinus
A imbecilliores, & ſuillus debiliſſimus. Sed his omnibus præſtant ad diſcutiendum, non autẽ molliendum, leoninus, pantherinus, hyænæque ac anſeris. gallinaceus autem inter ſuillum ac anſerinum medius eſt. At inter medullas prima eſt ceruina, deinde vitulina. Cæterùm reſinæ odoris non acris, his medicamẽtis admixtæ viſcoſitatem exhibent, nec tamen molliendi vim auferunt. Commodiſſima verò omnium reſinarũ eſt terebinthina quæ Chia appellatur, & laricis reſina, liquoris compage nihil ab illa
B differens. deinceps verò pinea & abietina. Verùm ſicciores, qualis eſt reſina pin⁹ arida, phyſema priuatim appellata, nimium ſiccant, & propterea ad emollientium medicamentorum compoſitionem inutiles ſunt: ſed terebinthina ac laricina eligendæ. Pix quoque Brutia quum eiuſdem facultatis ſit, in eoſdem vſus recipi poteſt, ſed aridiorem reprobamus, ſicut etiam bitumen. Habet & maſtiche Chia vim emolliẽdi: Ægyptia verò maſtiche nigra, emollit quidem, ſed magis ſiccat ac diſcutit. Thus inſuper non expers eſt facultatis molliendi, itémque fœnigræci ſemẽ:
C hoc enim coctum mollire poteſt. quanquam thus quoque in mollitoriis medicamentis paulum eſt coquendum. Eiuſdem ordinis ſunt & balneorũ ſtrigmenta, butyrũ, althææ decoctũ. media verò inter lenia & validiſſima, propolis eſt. Validiſſima autem appello, ammoniacum thymiama, bdellium, præſertim Scythicum reſinoſum, & colore nigricans: ſtyracem, maximè pallidum qui calamites vocatur, flauum item ac pinguem. Galbanum enim & opopanax ſuprà vim diſcuſſoriam, etiam molliũt: verùm galbanum molliendo, opopanax diſcutiendo præſtat. At-
D que huiuſmodi ſanè mollientium medicamentorum materia eſt. Tu verò libros adeptus medicamentarios, ſingulorum compoſitorum vires ex ſimplicibus expendes, quò varias pro maioris ac minoris ratione ipſorum differentias cognoſcas, & corporum ſimul ac affectionum differẽtias conſideres, atque ita fortia fortibus, & mitia debilibus adhibeas. Inter curandum autem affecta pars oleo calido foueatur, & glutinoſa medicamenta appoſita antequam ſponte decidant, ne remoueantur: imò etiamſi lauãdus ſit æger, omnino permittenda ſunt. A balneis tamen
E medicatis abſtinentiam conſulo, præſertim quæ aluminis, aut ſulphuris, aut æris qualitatem admixtam habent: hæc enim huiuſmodi affectib⁹ aduerſantur. Et hæc profectò ſufficere poſſent ingenioſis & in artis operib⁹ aliquatenus exercitatis viris. verùm quũ nõ omnes tales ſint, medicamenta quoq; vſu & experimentis cognita explicare oportet, initio ſumpto ab iis quæ ſummã molliendi vim obtinent, & paruis etiam inflammationibus commoda ſunt, quæ aliqua duritia participant. Horum autem ſimpliciſſimum eſt parhygrum appellatum, ex ceræ, butyri, &
F colophoniæ æquis portionibus cõſtans. deinde quod Mnaſeæ inſcribitur, & reliqua eiuſmodi. item helladicum mollitorium, & quod ex perna præparatur, & quod Lucio inſcribitur ad anchilopas, & reliqua quæ paulo inferius in hoc Sermone habentur.

Tendinum ac ligamentorum induratorum curatio, Cap. IIII.

TVmorum equidem induratorum emollitio ac diſcuſſio prædictis medicamentis perficitur, quæ emollientia appellantur. Quum verò partes quædam natura rario-
G res, quædam denſiores ſint, conſequens eſt vt ſingula propriis medicamentis priuatim opus habeant. Quapropter ad tendines ac ligamenta præſtabilius eſſe iudico, vt mollientibus medicamentis aliquid adiungatur quod incidendi vires habeat, inter quæ præcipuum eſt acetum. Affecta itaque parte commodis medicamentis præmollita, huiuſmodi fomentum ſæpe habuit ſucceſſum: Acerrimo aceto ignitum lapidem pyritem (ſi haberi poteſt) aut molarem ex quo molas faciunt, reſtinguo. Deinde ad excipiendum ſubſtrati lapidis calidum vaporem ab aſperſo aceto emergentem, ligamentum ſiue tendinem
H induratum adhibere iubeo ac commouere. hinc enim mirificè opem ſentit. Et poſtea rurſus medicamentum mollitorium impono, & paucis interpoſitis diebus idem fomentum rurſus repeto. Sæpe enim in hac ligamenti aut

tendinis admotione ac commotione, ita ab eleuato vapore duritia resoluta est vt res incãtationi similis videretur. In principio tamen affectam partem non aqua, sed oleo plurimo quotidie largè perfundo. accipio autem oleum dulcissimum adstrictione penitus carens, in quo interdũ fœnumgræcũ, & althææ ac cucumeris syluestris radicem, vel alicuius consimilis coquo. Vtor præterea aceto etiã ad alias partes, quæ iãdiu medicamẽta alia expertæ sunt. scio enim esse quædam medicamenta ex aceto parata, quæ post mollientium vsum per integrũ diem imponere soleo: deinde rursus mollientia adhibere, & paucis interpositis diebus rursus ex aceto præparata imponere. vis enim aceti per interualla locis iam præmollitis admota, crassos & viscosos humores incidit ac dissoluit, & hinc tales affectiones nõ leuiter iuuat. Verùm siquis adeò fortiter discutientibus plus æquo vsus fuerit, præsertim in principio, tenuiores quidem humores discutiet: residuũ verò ad lapideam naturã mutatum, loco impactum persistet, supra hoc quòd nimius etiam eorum pharmacorum vsus, neruorum essentiam lædit. Quapropter neque frequenter, neque ab initio, neque duobus consequenter diebus, medicamentis cum aceto præparatis, ad ligamentorum ac tendinum duritias vtendum est. Lienis tamẽ partibus duratis, tutus & commodus ipsorũ vsus est. & multi sanè indurato lienis tumori ammoniacum thymiama cũ aceto subactum adhibẽt, & hoc solum sæpe ad splenis indurati curationem sufficit. Ego verò etiam carnosarũ partium musculis induratis, inter mollientia medicamenta, ammoniacum cum aceto adhibere soleo, & summam eius commoditatem deprehendo. At hoc etiam hîc vna tantùm aut altera die adhibendum est, & deinde ad mollientia reuertendum: & pluribus diebus interiectis rursus ad medicamentum ex aceto transeundum, siue ammoniacum id sit, siue aliud quoddã emolliens cum aceto præparatum. Molliens autem esse oportet, quod cum aceto paratur: siccantia enim primùm quidem prodesse videntur, sed residuum postea incurabile efficiunt. Proinde in* ter emollientia frequenter hoc cataplasmate vti soleo: Althææ radicem tritam ac angustissimo cribro excretam, adipe excipio ac appono. est enim medicamentum ad huiusmodi affectiones efficax. fit autẽ adeps anserin°, si haberi poterit: sin minus, gallinaceus. at si hic quoque defuerit, suillo vtemur. Sed & maluæ agrestis vbique nascentis folia aliquo relato adipe subacta vtiliter apponuntur: quæ si moderatè fuerint cocta, crudis erunt præstantiora. talia enim pharmaca locis iam præmollitis adhibita, citra mordacitatem ac tutò discutiunt.

De strumis, Leonidæ, Cap. V.

STrumas appellant *Græci* chœradas, à porcis, in quorũ gutture adenosi quidam tumores reperiuntur strumis similes. alii à multiplici partu porcorum nomen desumptum putant. Sunt autem strumæ carnes subcandidæ, facilè augescentes, in membrana contentæ, & in summa, glandulæ induratæ, quæ in collo, sub alis ac inguinibus oriuntur, vbi glandulæ vasis substratæ sunt. Aliquando etiam, sed tamen raro, ex carne eorundem locorum fiunt, quæ affinitate quadam ad strumarum naturam vertitur, & materiæ accessione augetur. Differunt strumæ inter se, magnitudine, natura, loco, ortu, multitudine, & vasorum complicatione. Magnitudine, quia aliæ paruæ, aliæ mediæ, aliæ magnæ, aliæ ingentes sunt. Natura, quoniam aliquæ mansuetæ, aliquæ malignæ comperiuntur. mansuetæ, citra inflãmationem, citra dolorem, moderatam duritiã habẽt: neque enim molles sunt velut tubercula adiposa steatomata appellata, neq; duræ sicut tumores indurati, sed mediam quandam tactus proprietatem habent, & tumorem circumscriptum rotundum ac æqualem: malignæ verò strumæ, inflãmationes ac dolores pulsantes inducunt, & tumorem inæqualem præ se ferunt, in quo vasa prominent, & ad manuum contactum ac medicamentorum impositionem efferantur. Loco autem differunt, quoniam quædam in anteriore colli parte, quædam ab altera ipsius parte, quædam ab vtraque oriuntur: quæ-

A dã itẽ statim sub cute superficiẽ habent, quædã circa magna ac nobilia vasa penitus insident. Ortu, quòd quædã velut eleuatæ, quædam insertæ oriuntur. & eleuatæ quidem facilè huc & illuc mouentur: insertæ verò ad contactum renituntur. Multitudine, quia & vna & plures generantur. Vasorum complicatione: quædam enim venas ac arterias implicatas habent, quædam omnino non habẽt.

Paruæ igitur strumæ facilius curãtur quàm magnæ, & mansuetæ citius quàm inflammatæ. at verò malignæ incurabiles sunt. Quũ enim omnes huiusmodi strumæ can- B ceratæ ac vasis refertæ sint, si eas per chirurgiam aggrediaris, sanguinis eruptionis periculũ imminet, supra hoc quòd penitus insidentes rescindi nõ possunt. Vasa enim nobilia, venas videlicet iugulares & arterias carotidas appellatas, maligna struma velut radices habet. Verùm pro loci ratione superficiariæ, facilius curantur quàm profundæ. deinde & quæ in collo oriũtur facilius curãtur quàm reliquæ. vocales tamen neruos in his diligẽter vitare oportet: multi enim strumas circa asperam arteriam secantes, vocalibus neruis simul recisis, hominem de cætero C voce priuarũt. nã supra nerui recisionẽ, vocalia instrumẽta denudata, & inter curãdũ perfrigerata, vocis actionem amiserunt. Pro multitudine verò, certum est vnam facilius quàm plures curari posse: sicut quantum ad ortũ attinet, lõgè citius curantur eleuatæ quàm insertæ. Optima porrò ac compendiosissima sanabilium strumarum curatio fit per chirurgiã. Ægrum igitur prostratum decumbere oportet. sedens enim facilè animi deliquium incurret. Postquam igitur decubuerit, cruribus inter se cõpositis, caput à ministro detineatur. deinde cutis tumori incum- D bẽs recta vel obliqua sectione incidatur. sectio enim trãsuersa collo incommoda est, quum vasa & nerui rectã porrigantur. Neque vno impetu tota cutis crassitudo diffecetur. nihil enim violentè fieri debet. Et in paruis quidẽ tumoribus simplex sectio fiat: in maioribus autem ad myrtei folii figuram cutem rescindes, tum vasa paulatim denudata sepones, quæ quum naturali carne sint candidiora, facilè discernes: postea sectionis labia hamulis distendes, & pelliculas de struma tum manu, tum scalpello detrahes. Quòd si inserta fuerit, attentè res peragẽda est, ne E per incuriam, sanguinis eruptio fiat, atque ea gratia vnum tantùm sectionis labium hamulis distendatur, & ita sensim à connexis corporibus per scalpellum separetur. Et vbi ex vna parte cõnexa fuerint disparata, in altera idem fiat. deinde tota basis diligenter, propter neruos & vasa substrata resecetur. At in strumis circa alas ac inguina ortis, sectio trãsuersa fit ob cutis reduplicationẽ. peracto opere, si sanguis erumpat, medicamenta sanguinem sistentia suprà relata adhibeantur: sin minus, sectio thuris polline expleatur, & linamenta indantur, & lana vino imbu- F ta adalligetur. postridie permissis ligamentis, locus vino & oleo perfundatur, & hoc vsque ad tertiam aut quartam diem fiat. Deinde soluatur, & suppuratio procuretur: & cu ratio reliquis vlceribus communis fiat. Ad repurgandum autem & incarnandum, ac cicatricem inducendam, theriaca efficacissima est. Cæterùm inchoantes strumas tum in pueris, tum his qui chirurgiam non admittunt, medicamentis dissoluere ac discutere conabimur. & sanè curatio ipsarum similis est ei quã ad induratos tumores paulo antè retulimus. primùm enim mollire, postea discute- G re oportet. Emplastrum ad strumas. Strigmenta à palæstræ parietibus derasa ac probè subacta, super linteolo extendito ac imponito. Aliud. Laser, aut calcem viuam cerato cyprino aut irino exceptam imponito. Aliud. Sulphuris & galbani æquales portiones resina excipito, aut clibani testam cum aceto terito, & velut ceratum efficito: aut corticem radicis mandragoræ cyprino aut irino cerato excipito. hoc equidem efficacissimum est.

Aliud, strumas erodens: Sandaracham cum adipe caprino aut bubulo, aut calcẽ cũ eodẽ imponito: aut nasturtiũ cũ cerato. Aliud. Succũ Cyrenaicũ, aut, si haberi H nõ potest, laser cũ melle Attico ad cerati cõpagẽ illinito.

Aliud, rumpens strumas. Pumex cum aceto tritus, strumas rũpit ac desiccat. Aliud. Semen nasturtii & lo-

mentum aqua subigito,& quotidie bis imponito.& post eruptionem eodem vsque ad exactam sanitatem vtitor. Aliud. Vrticæ semẽ cũ vino tritũ,rumpit,repurgat,incarnat,& cicatricem inducit. Aliud. Grossos,præsertim caprifici,cũ axũgia imponito. omnẽ enim tumorem discutiũt. Aliud. Recrementũ ferri cũ oleo,aut bdelliũ cum melle,linteolo inducito,ac adhibeto : & quinq; diebus transactis soluito, & spongiis locum foueto, cauens ne oleo inquinetur. oportet autem bdellium ad prunas cum melle subactũ optimè distendi,atque ita applicari. Aliud. Psyllii lomenti, seminis vrticæ pares portiones pice liquida excipe,ac vtere. Aliud. Ostreorum testas vstas ac minutissimè tritas inspergito, loco prius vino ex ore consputo. atque hoc frequenter facito. Emplastra etiam adhibeantur, quæ paulo inferius describentur. At quod ex achate lapide præparatur,ad suppurandum,rumpendum,persanandum,commodissimum est.item quod pardalis appellatur,superius ad hydropicos relatum. Strumis insuper laborantes viperarum esu magnopere iuuantur,quemadmodum de elephanticis diximus.item si laser quotidie ieiuni ciceris magnitudine vorauerint. Aluum etiam facilè solubilem habere oportet, & tenui victu vti, vomitúmque frequenter ciere, & pituitam per os detrahere,ac caput reficcare.Cataplasmata quoque sincipiti adhibenda sunt quæ mediocres pustulas excitare possunt,velut est capparis radix cum polenta,ac reliqua huiusmodi.Smegmatis item ac puluillis eiusdem facultatis vtendum est.

De bronchocela,hoc est gutturis tumore, Cap. VI.

BRõchocele appellatur tumor in gutture oriẽs: omnis enim tumor apud antiquos cele nũcupatur.nomen igitur cõmune est,sed species tumorũ differunt.Quidã enim meliceris à melleo humore,quidam adiposus,quidã pultaceus,quidam canceratus appellatur. Aliquando etiã propter localẽ vasorũ dilatationẽ oritur, quomodo frequentissimè ex partu contingit, quum in vehementissimis doloribus puerpera spiritum violenter detinuerit.constátque vasorum huius loci dilatationem incurabilem esse,quemadmodum etiam tumorem in scirrhum induratum, malignúmque ac magnitudine ingentem. Verùm reliqui omnes chirurgiæ ac medicamentis cedẽtes facilè sanãtur. Chirurgia verò præsenti tumori conueniens fit, siue meliceris, siue adiposus,siue pultaceus tumor fuerit. At verò quæ gutturis tumores discutiũt,sunt, bdellium cum melle tritum,calx cum axungia,laser cum sulphure,lixiuium cum melle,stercus caninum cum aceto. Aliud. Calcem viuam, ammoniacum, bdellium, testam clibani vstam,æruginem, sulphur viuum, paribus portionibus cum aceto terito,& axungia aut terebinthina excipito ac imponito. Aliud Adamãtii. Gallarum vnc.I.lapidis pyritæ drach.III.pyrethri drach.II. nitri dr. I.silphii sesquidrach.sandarachæ drachm.II.terebinthinæ drach.II.ceræ,picis,sing.drach.tres,axũgiæ veteris drach. duas,aluminis liquidi vnc.I. arida è vino ac sapa terito, & liquabilia liquefacta admisceto,ac vtitor. Aliud. Spumæ argenti,æris vsti,sing. drach.VIII. olei antiqui dr. C.resinæ pinus drach.XL.galbani,ammoniaci thymiamatis,sing.vnciam vnam, aluminis scissilis, mannæ thuris, sing.drach.IIII.oleum cum spuma argenti coquito,& medio cocturæ tempore æs tritum inspergito,& bullire sinito donec non amplius inquinent.deinde liquabilia liquata adiicito,& ab igne sublatis pollinem thuris ac alumen admisceto,ac vtitor. Aliud. Silphii,similaginis,sing. drach.VIII.calcis viuæ drach. XVI. sandarachæ drach. XII. mellis quantum satis est.præpara,ac vtere. Ad laxatos autẽ tumores qui sub mento oriuntur, iridem Illyricam cum aqua tritam adiecta modica rubrica, ter singulis diebus illinito:est enim medicamentum insigne.

De pultacei ac mellei humoris tumoribus, Leonidæ, Cap. VII.

ATheroma est tumor concolor,citra dolorem,in tunica neruosa,humorem pulticulæ similẽ quæ ex farina cocta fit,& athera *Græcis* appellatur,continens.Aliquan-
A do autem vnà cum pultaceo humore, lapidosa quædam duráque corpuscula, & alia tanquam sulphuris ramenta reperiuntur: aliquando velut mansa gallinarum officula. inuenimus etiam aliquando velut pilos crassissimo humori complicatos.Philoxenus autẽ dicit,se aliquando reperisse animalia in humore culicibus aut muscis paruis similia.Est autem atheromatis tumor specie & figura oblongus sublatúsque,& ad compressionem digitorum, ob humoris crassitudinem, tardè cedens, & amotis digitis tardè reuertens.Meliceris autem est pellicula neruosa,tenui
B humore instar mellis referta,similiter citra dolorem consistens, differens ab atheromate figura & humoris essentia. nam & figura rotundior est,& humoris essentia tenuior.& huius tumor magis extenditur, & ad digitorum compressionem celerius cedit,& amotis digitis pari celeritate reuertitur. Cæterùm pro chirurgiæ ratione nihil refert,siue pultaceus,siue melleus,siue fæculentus humor,aut cuiuscunque essentiæ,fuerit contentus. Vnus enim scopus propositus est,vt tunica siue pellicula humorem continens auferatur.Sed id considerandum est quòd
C tumores quidam sunt eleuati,& ad motum ac contactum expositi faciléque curabiles : quidam contrà inferti, & ad motum non expositi,& in chirurgiæ aggressione summã diligentiam expetentes, propter imminentes sanguinis eruptiones ac neruorum puncturas.Plerique enim chirurgi ob imperitiam,etiam neruos substratos cum huiusmodi tumoribus recidunt.Chirurgiam itaque aggressuri,ægrum in sella locabimus.& si paruus fuerit tumor,simplicem sectionem faciemus,velut in strumis diximus: si verò maior,ad myrtei folii figuram pro tumoris ratione cu
D tem incumbentem rescindemus.Sed neque hic vno impetu tota sectio fiat, ne pellicula humorem continens dissecetur,& humor euacuetur. si enim euacuatus fuerit, & tumor conciderit, tunica difficulter excoriari ac curari poterit.Summa itaque diligentia pellicula paulatim excorianda est, nihilque de ipsa circa basin relinquendum ne malum regeneretur.Post ablatam pelliculam, labia sectionis committimus,& si plus æquo laxa fuerint,redundantem cutem resecamus,deinde suturis labia connecti-
E mus.Illud porrò animaduersione dignum est,vt si in capite huiusmodi tumor fuerit, post ablatam pelliculam, membranam os ambientem secemus, & caluariam diligenter deradamus. Peracto opere, in paruis tumoribus, quum paruam sectionẽ fecerimus,nulla difficultas imminet,& statim post futuram splenium glutinatorium inflãmationibus arcendis idoneum adhibemus. qui verò adhuc cruenti sunt,& glutinari non possunt, in his ex maioribus interuallis futuras fieri oportet,vt oblonga sectionis figura fiat:deinde linamenta indere, & puris generationi
F studere,quemadmodum superius de abscessibus docuimus.At verò ad eos qui chirurgiã recusant, medicamentis tumorem discutientibus vtemur. Emplastrum ad meliceridas. Passarum vuarum vinaceis ademptis lib.I.cumini leuissimè secti sescuncẽ, nitri quadrantẽ. omnia simul in mortario subacta adhibeto ac adalligato. At si tensiones ex constrictione remittere oportet,cerato excipito, ex oleo sicyonio & pauca masticha præparato. Aliud ad meliceridas,& ceria, id est *fauos* appellatos tumores, cõmodum: Squamam æris & pollinem paribus portio-
G nibus ad malagmatis formam subigito ac adhibeto. Aliud, ad meliceridas & steatomata. Ceræ,terebinthinæ, squamæ æris,sing.sextantem,sulphuris viui,nitri, singul. vnciam vnam,radicum siccarum cannabis syluestris drachmas trigintaquinque,&,si defuerint, aristolochiæ tantundem:olei antiqui libram vnam. Radices per triduum aqua madefactas & cõtusas in oleo coquito donec torrefiant:deinde ipsis abiectis,cætera quæ liquari debent liquata admisceto,& arida ex aceto trita adiicito,ac vtitor. Aliud discussorium ad meliceridas. Salis ammoniaci,spumæ argenti cerussæ,sing.libram vnam, ceræ, tere-
H binthinæ,galbani,opopanacis, sing. vnciã vnã,rubricæ sinopicæ sescuncem,aceti heminam,olei antiqui libras III. spumã argenti,cerussam, & sal læuissimè trita in oleo coquito,deinde rubricã aceto tritã adiicito,& liquabilia liquata affundito,omnibúsq; simul subactis ac perfrigeratis

opopanacem ac galbanum aceto dissoluta admisceto,ac vtitor. Aliud ex asellis paratum ad strumas & meliceridas: quod etiam cicatricem inducit. Asellos sub hydriis stabulantes ducentos, ostreorum vstorum drachm. quatuor,rubricæ sinopicæ drach. octo, terebinthinæ lib. vnam.ostrea & rubricam primùm seorsim,deinde simul terito, & tum asellos adhuc viuos adiicito,ac simul terito,& postea cum terebinthina ad calidum cinerem lentè coquito, donec non amplius inquinet: sublatúmque ab igne medicamentum in mortario subigito,ac adhibeto, & quinta die exsoluito. potest tamen locus subinde prolui ac rigari aceto.

De steatomatibus,hoc est tumoribus adiposis, Cap. VIII.

Steatoma est tumor præter naturam,adipem in se continens, malè concolor, & tactu lenis, & in principio quidem pusillus,sed temporis progressu ampliatur.pleraque verò steatomata basin habent ampliorem, raróque contingit vt basis angustior, & apex amplior reperiatur. Differt à struma,tactus mollitudine.qua nota etiam à meliceride & atheromate discernitur.Curatur & hic per chirurgiam,sectione pro tumoris magnitudine fiente, simplici,aut ad myrtei folii similitudinem: atque hic liberè cutem incidimus.Non enim sicut in atheromate ac meliceride tunicæ sectionem formidamus. Nam pinguedo adiposa etiam si secetur non effluet: verùm illud negligendum non est(quod in strumis quoque prædiximus) si steatoma eleuatum fuerit,in circuitu & subter excoriari oportere:in circuitu per scalpellum, subter verò digitis. infertum verò in ambitu & subter incidendum esse.Peracto opere,vulnerislabia futuris constringãtur,vt melius glutinentur. aut linamenta profunda indantur,&curatio ad puris generationem adhibeatur.At verò si steatomata apicem amplum, & basin angustam habuerint, omissis superuacuis,tota à basi rescindemus. hic enim chirurgiæ modus expeditissimus est, & vlcus paruum ac planũ fiet,& curatio compendio transigetur. Cæterùm steatomata discutiuntur,floribus buphthalmi cera & oleo antiquo exceptis.Idem facit & cyclamini radix axungia veteri excepta.possunt & emplastra ad meliceridas præscripta adhiberi, præsertim quod ex sulphure & nitro paratur,& similia inferius referenda.

De ganglio, Philagrii, Cap. IX.

Ganglium est nerui nodosa coactio ac tumor,ex plaga aut labore obortus, raróque sponte proueniens, manuum iuncturas ac talos frequentius occupans: rarius cubitum & caput. fit & in aliis partibus.Quantum ad notas attinet, tumor est inæqualis,paruus, dum comprimitur stupidum sensum exhibens. differtque à meliceride & atheromate tumoris inæqualitate & rensu, & quòd nõ orbiculatim velut illa transfertur, sed dextrorsum solùm ac sinistrorsum pro nerui situ flectitur. Cæterùm à gangliorum chirurgia abstinemus, præsertim si in manibus fuerint ac pedibus, & medicamentis tantùm curamus. Ad hanc rem ammoniacum iuxta ignem ad emplastri compagem emollitũ imponitur, & lamina plumbea tumori æqualis superponitur,& ne hinc & inde labet,arctis vinculis media constringitur. Transactis aliquot diebus vbi ganglium fuerit emollitum, nulla rei mentione ad ægrum facta,statim dum adhuc calet locus, vincula tollimus,& pollicem dextræ manus ganglio immittimus, ac reliquos quatuor digitos ipsi parti iniectos comprimimus,& ganglium confestim dissoluitur.Vtere etiam mollitoriis emplastris,præsertim eo quod ex psyllio,pice,ma sticha nigra, stercore columbino,& malua syluestri præparatur. vtere & Lucii malagmatis ad contractos articulos descriptis. Cõmodum est etiam hoc: Cerussæ,olei antiqui,resinæ pinus,singulorum lib. vnam, ceræ sextantem,ammoniaci thymiamatis,galbani, singulorum vnc. vnam. Cerussam cum oleo coquito donec non amplius inquinet:deinde ammoniacum tritum,postea resinam & ceram:postremùm galbanum præmollitum adiicito. alii resinæ quincuncem,ceræ autem trientem coniiciunt.

De vasorum dilatatione, Cap. X.

A Vasorum dilatatio, quam aneurisma *Græci* vocant,in qualibet corporis parte fit,sed in gutture frequẽtius, vbi tumorem branchocelam appellatum producit.Accidit sæpissimè mulieribus in partu, propter violentam spiritus detentionem:sed & in capite circa arteriarum locos, & in reliquo corpore vbi arteriæ vulnerantur: sicut quando imperiti medici venam cubiti secturi, simul subiectã arteriam dissecant. Oritur autem omnino vasorum dilatatio,aut dum sanguis &spiritus ex arteriis persultant,aut dum oscula ipsarum aperiuntur,aut dum rumpuntur. san

B guis autem & spiritus paulatim excreti sub cute colliguntur. Notæ aneurismatis sunt, tumor paruus aut magnus, concolor,citra dolorem,ad tactum mollis,spongiosam laxitatem præ se ferens: & ita ad digitorum compressionẽ cedens vt propemodum euanescere videatur: verùm amotis digitis citissimè reuertẽs, id quod in menti aneurismate & reliquis quæ sine vulnere fiunt, præcipuè videre datur. At vbi arteriæ vulnus præcessit, & deinde coalescente cute vasorum dilatatio accessit,tumor non similiter mollis occurrit.Sãguis enim copiosior spiritu est, qui

C in grumos coit, & tumorem extendit. atque hæ quidem sunt notæ.Quantum verò ad curationem attinet,sciendũ deplorata esse aneurismata apud chirurgos, quæ gutturi ac capiti accidunt.Simul enim cũ aneurismatis sectione, abundantissima sanguinis eruptio contingit, cum qua etiam vitalis spiritus simul erumpit,vt homo sæpe in medicorum manibus deficiat. At verò quod in cubiti cauitate fit aneurisma,hoc modo per chirurgiã aggredimur. Primùm arteriam supernè ab ala ad cubitum per internam brachii partem delatam signamus:deinde in eadem

D interna brachii parte simplicem sectionem,tribus aut quatuor digitis infra alam, per longitudinem facimus, vbi maximè ad tactum arteria occurrit, atque ea paulatim denudata,deinceps incumbentia corpuscula sensim excoriamus ac separamus,& ipsam arteriam cæco vncino attractã duobus fili vinculis probè adstringimus,mediámque inter duo vincula dissecamus, & sectionem polline thuris explemus,ac linamentis inditis congruas deligationes adhibemus.Postea verò tumorem in cubiti cauitate siue flexura securi secamus, nihil amplius verentes

E sanguinis eruptionem.Tunc grumis euacuatis, arteriam vnde sanguis prodiit perquirimus, & repertam vncino attractam sicut priorem constringimus ac dissecamus, rursúsque thuris polline sectione expleta,puris generationem procuramus. Cæterùm ad gutturis aneurismata, emplastrum è cupresso inferius inter discussoria medicamẽta describendum commodè adhibetur.

De ceriis,hoc est fauis, Cap. XI.

Cerium tumor est vlceratus,incumbẽtem cutem perrodens,ita vt ex foraminibus melleus humor excer-

F natur:quapropter tum ob foraminum figuram, tum propter excreti humoris speciem, cerium, *hoc est fauus* appellatur. frequenter autem in musculosis locis,in articulis,& plantis pedum oritur.sæpe etiam sextam colli vertebram occupat,& aliquando etiam costas inuadit. Si verò in capite generatur,primùm reliquis partibus, deinde caluæ etiam putredinem transmittit.Proinde in principio subscriptis medicamentis curationem tentabimus. Quibus superatis,partes corruptas,præsertim in capite,resecare oportet, deinde membrana caluam ambiente dissecta,

G os caluæ deradere, tum ferreis cauteriis labia sectionis exurere, ita vt caluam ne attingamus, id quod etiam in aliis diuturnis affectionibus fieri debet. Postea medicamenta ad nomas descripta adhibenda sunt: quale est siccum ex charta vsta præparatũ, & pastillus è lana succida, ac reliqua huiusmodi. Lenticulam quoque coctam, cum malicorio aut oliuæ foliis imponemus.Sedata autem noma,curatio reliquis vlceribus communis fiat.At verò incipientibus fauis commoda hæc sunt:Sulphur & ordei fa

H rinam aqua mulsa coctam imponito. aut adipis suilli,terebinthinæ,& mellis pares portiones ad congruam compagem coctas adhibeto.At vbi aperti fuerint,sulphure viuo cum pice liquida vtitor. aut erui farinam cum melle impone. aut squamæ æris,pollinis thuris, passarum vuarum,pares portiones simul tritas adhibe. Ad ampliores

autem fauos,ficus probè tritas apponito.Ego verò lenticu
lam coctam, cum malicorio ac melle ſubactã,imponere
ſoleo, & ſi inflammatio adſit, modicum panis adiicio.
Sedata verò inflammatione, malagma Helladicum, aut
emplaſtrum melinũ Serapionis, aut Paſionis, aut Venus
appellatum adhibeo. Molliora autem adhibenda medi-
camenta eſſe oportet,propter moleſtias ex duris oborien
tes.ſi itaque durius fuerit,cum oleo emolliendum erit.

Emplaſtra ad cruenta vulnera glutinanda,& ad
multos vſus commoda,
Cap. XII.

ATractylis,quam aliqui androſæmon vocant, herba
eſt aculeata,humorem ſanguineum reddens, ſi folia
eius comprimantur. Hanc radicitus euulſam & in vmbra
ſiccatam terito,& anguſtiſſimo cribro excernito,& de ea
accipito trientem: colophoniæ ſeſquilibram, olei dulcis
trientem:æruginis ſextãtem,ceræ beſſem. oleum,ceram
& colophoniam liquefacito & excolato:deinde æruginẽ,
& poſtea herbam tritam ac cribratã adiicito, tum omnia
ſimul in frigidam aquam coniecta manibus ſubigito, &
in eadem frigida per totam noctem ſinito, ac deinceps
ad cruenta vulnera in quacunque corporis parte reponito
ſiue in infãtibus,ſiue in adultis fuerint. Facit & ad vlcera
antiqua, ſectiones, ictus, ſugillata, & ex frigore dolores.
Exterit crũſtas,& cætera quæ in vlceribus difficulter re-
purgãtur. lepras item ac vitiligines curat. Etenim femur
cuiuſdam enſe diſſectum ita vt vulnus vſque ad inguen
penitiſſimè progrederetur,quum per quatuor menſes æ-
ger decubuiſſet, neque glutinationis initium appareret,
hoc ego medicamento agglutinaui. Tibiam præterea
alterius à poplite vſque ad talum vulneratam,inflamma-
tione prius mitigata, cum cataplaſmate ex lomẽto paſſo,
vino mulſo & roſaceo,intra paucos dies perſanaui. Ego
verò,inquit Philagrius,cum Iſide emplaſtro antiquos ſi-
nus, non inflammatos, & repurgatos,ac vino mulſo elo-
tos,ad vires videlicet exſiccandas, feliciter curaui. Illud
verò conſtat,fiſtularum ſinuúmque ligamenta à ſuperio-
ribus partibus ad inferiores moderata conſtrictione du-
cenda eſſe, quò humores in cauitatibus deliteſcentes ad
oſculum vlceris exprimantur. Viride Andromachi he-
catontodrachmon vocatũ: Ammoniaci thymiamatis
drach.octo,ſquamæ æris drach.duodecim, pollinis thu-
ris drach.ſedecim,reſinæ pinus drach. duodecim, adipis
vitulini drach.quatuordecim,terebinthinæ drach. octo,
ceræ drach.triginta,olei drach.octo, aceti quantum ſatis
eſt.Hoc magna vulnera glutinat,ſordida vlcera exterget,
craſſáque ipſorum labia deterit,ſinus contrahit, diſcuſſo
riam ac repulſoriam vim habet: & cum cerato linamen-
tis illitum ac inditũ caua vlcera incarnat. Viride quod
Iſis appellatur, à quibuſdam Hermoni ſacerdoti inſcri-
ptum.Hoc ad multos vſus commodat,& ad omnia vulne
ra,præcipuè capitis vnà cum oſſibus diſſectis.Sanat enim
citra deſtructionem ac perforationem. facit etiã ad pun-
cturas,aculeos infixos,hominum ac canum morſus. ad
viperæ item ac ſcorpionis,draconiſque marini,ac paſtina
cæ venena.& ad artuum fracturas cum vulnere. citius e-
nim ac ſecurius callum obducit. Facit ad fiſtulas omnes
recentes,& antiquos ipſarum receſſus,ſinus, tubercula,pa
rotidas, mammarûmque ac alarum abſceſſus, aut vt ne
fiant,aut vt facti curentur, commodum ſaniei effluxum
nobis procurantibus.idem ſtrumas aufert cum tunicis ce
lerrimè ſuppurans.Fronti verò impoſitum fluxiones ocu-
lorum ſiſtit.Liuores delet, gangrænas obliterat, putredi-
nes repurgat. & in ſumma efficax eſt medicamentum ad
omnia: Ceræ drach.centum, colophoniæ drach.ducen-
tas,(alii cẽtum)ſquamæ æris rubri,æruginis raſæ, ariſto-
lochiæ rotundæ,thuris,ſalis ammoniaci,ammoniaci thy
miamatis,æris vſti,ſingulorum drach. octo, aluminis v-
ſti drach.ſex,aloes,myrrhæ,galbani, ſingulorum drach.
duodecim, olei antiqui lib. vnam vel ſeſcuncem, aceti
quantum ſatis eſt. atque hoc quidem emplaſtrum ab-
ſolutè Iſis appellatur. Verùm Iſis quæ Epigono inſcribi-
tur,etiam radicis dracunculi drach.octo,recipit: qua Ga-
lenus ſe vti dicit. Sola enim dracunculi radix per ſe tuſa
ac probè trita ad puluilli formam, maligna vlcera curat.

A Metallica igitur cum aceto in mortario terito, & deinde
reliqua trita ac cribrata adiicito, & liquabilia liquata ad
ipſa in mortarium affundito, ſubigito ac vnito, & vtitor
aliquando puro,aliquando mixto ac diſſoluto. Ad vlcera
enim ſordida adhibetur medicamenti pars vna, cerati
verò roſacei liquidi partes duæ. Verùm ad ea quæ modi-
ca exterſione opus habent, medicamenti pars vna, cerati
partibus tribus admiſcetur. Emplaſtrum Machærionis
celebre,& ad multa cõmodum.Cõgruit ad relata omnia.
ſed & recentia vulnera glutinat, & ab inflammatione tu
B tatur,& præſertim quæ contuſa ſunt. Facit & ad canis ra-
bidi morſum ſpatioſiore loco impoſitum, & aſſiduè per-
mutatum.facit ad omnem nomen ac vlcera depaſcentia,
& ad aurium ac pudendorum vlcera. in oſſibus autem
denudatis carnem auget. competit & narium vlceribus.
diluitur autem roſaceo. Ariſtolochiæ rotundæ, galbani,
æruginis raſæ,opopanacis,iridis Illyricæ,ammoniaci thy
miamatis,myrrhæ,ſingulorũ drach.octo, terebinthinæ,
ceræ,olei omphacini,ſingulorum ſeptuncem & vnciæ di
midium.Olei dimidium cum ærugine terito, & reliquũ
C cum cera ac terebinthina coquito: opopanacem autem
cum aceto diſſoluito & ſimul ſubigito omnia,ac vnito.
Emplaſtrũ cephalicum ex herbis, ſine perforatione.
Squamas diſparat,& oſſa corrupta educit. verùm oſſibus
præraſis adhibere oportet. Idem ad recentia vulnera fa-
cit,& nomas linamentis inditum repurgat: cum roſaceo
verò cerato replet, vna eius parte ad duas cerati admixta.
facit & ad carcinomata ac putrida vlcera. exterit lepras,
furunculos diſſoluit,ſtrumas ſuppurat & expurgat.conue
nit podagricis, & tophaceas ipſorum duritias diſſoluit.
D Anagallidis cæruleum florem habentis, papaueris corni-
culati,foliorum tenerorum hyoſcyami,marrubii viridis,
ſingulorum drach. quinquagintaſex, ſquamæ æris rubri
drach.vigintiquinque,mannæ thuris drach.viginti,reſi-
næ pinus ſiccæ drach.ſedecim,aloes drach.ſex, aluminis
ſciſſi & rotundi, ammoniaci thymiamatis, ſalis ammo-
niaci,ſingulorum drach.quatuor,ceræ drach. centum,o-
lei veteris heminas duas ſiue vncias vigintiquatuor, ace-
ti quantum ſatis eſt.Herbarum folia in pila leuiter tundi-
to vt ſuccus non exprimatur:deinde in mortarium con-
E iecta minutiſſimè terito. Et in alio mortario, ſquamam,
pollinem thuris,reſinam pinus,alumen, aloen, ſalem, &
ammoniacum thymiama, ad ſolem ad ſtrigmentitiam
ſpiſſitudinẽ cum aceto terito, & admixtis herbis omnia
ſimul terito. Liquabilia deinde liquata frigefactáque ac
eraſa adiicito,ſubigitóque ſimul,ac vtitor. Emplaſtrum
Heſtia, id eſt *Veſta* appellatum, quod etiam ex *Græci* no-
minis ἑςία literarum calculo,drach. DXVI.inſcribitur,&
ad Nechepſonem regem refertur.Conducit ad omne vul
nerum genus. ad neruorum puncturas per ſe ſufficit. o-
F mnem oculorum deſtillationem pro glutinamento appo
ſitum reprimit. Venenum virus eiaculantium beſtiarum
exugit,ita vt emplaſtro adhærens comperiatur. nomas
item & fiſtulas ac vlcera maligna repurgat & ad cicatricẽ
perducit. narium ozænas ſanat cum aceto.facit &ad ſtru
mas, & tumores induratos. aut enim diſcutit ipſos, aut
rumpit,vt admireris. varices ſanat,ſagittas & aculeos ex-
trahit. Spumæ argenti,ceræ,ſingulorũ drach.ſeptuagin
taquatuor, terebinthinæ drach. ſedecim, ariſtolochiæ,
propolis, galbani, ſingulorum drachm.viginti, æruginis
G drach.decem,gallarum, radicis chamæleontis nigri, ſin-
gulorum drach.vigintiquatuor, olei ſextar. quatuor, adi-
pis vitulini drach.quadragintaocto,aceti drachm.viginti
quatuor,ſucci braſſicæ drach.octo,ſerapiadis triteſticula-
ris drach.ſedecim,ſucci medullæ arũdinum drach. duo-
decim. oleum,ſpumam argenti,& adipem ſimul coquito
donec probè vniantur: deinde ceram, reſinam,galbanũ.
propolin prius cum modica cera in mortario tuſam ad-
iicito, & ab igne ablatis,ariſtolochiam, gallam, radicem
chamæleontis addito: æruginem verò cum ſuccis & ace
H to tritam,reliquis,vbi iam tepuerint, poſtremùm admi-
ſceto, omniáque ſimul in mortarium coniecta ſubigito,
ac manibus emollito. & vtere tanquam admirando. A-
liud,ad cruenta vulnera glutinanda, Purpura inſcriptum:
Spumæ argenti,olei dulcis, ſingulorum libras duas,picis,

ceræ,colophoniæ,ſingulorum vnc.ſedecim, radicis ſym
phyti minutiſſimè tritæ ac cribratæ ſextantem , ſangui-
nis draconis ſextãtem,aquæ marinæ vnc. viginti.oleum,
ſpumam argenti, & aquam marinam ſimul coquito, do-
nec non amplius inquinent: deinde liquabilia liquefacta
adiicito,& ab igne ablatis draconis ſanguinẽ ac ſymphy-
tum addito,& perfrigerata manibus ſubigito, ac in maſ-
ſas efformato.Cæterùm ſanguis draconis in India ex her
ba dracũculo appellata colligitur. Phœnicinum Gale-
ni: Spumæ argenti læuiſſimè tritæ libras tres , adipis
ſuilli inſulſi antiqui libras duas , olei antiquiſſimi li-
bras tres, chalcitidis crudæ trientem . Spumam argen-
ti tritam ac cribratam , rurſus cum chalcitide in mor-
tario exquiſitiſſimè conteres: deinde oleum in ſole ad-
miſcebis,vt liquidum medicamentum permaneat . tum
adipem exemptis fibris in mortario tuſum, quò facilè li-
queſcat,ad ignem liquefacito , & excolato donec puriſſi-
mus euadat: atque eius ita præparati lib. duas in morta-
rio diligenter cum cæteris permiſceto. Deinde omnia ſi-
mul in cacabum tranſfuſa coquito,ac palmæ ligno agita-
to. ſufficiet autem tibi ramus vnus magnus , vt craſſiore
eius parte ad agitationem ſpathulæ vice vtaris. Adhæren
tes autem craſſæ eius parti ramulos vtrinque exortos reſe
cabis,& corticem detrahes, & in tenues partes conciſos
in medicamentũ coniicies, vt ibi ſuccus ipſorum exco-
quatur.Hæc verò ſegmenta palmæ, tum demum iniicies
vbi medicamentum cerato ſimilem compagem habue-
rit.Si enim à principio inieceris , ſuccus per decoctionẽ
conſumetur,quem ob vim adſtrictoriam permanere vo-
lumus.Sed & ipſius ſpathæ qua pharmacum verſatur pars
infima in coctura areſacta,reſiccanda ac abiiciẽda eſt, ac
reſidua vtendum,atque hoc ſæpe faciendum eſt, vbi fue
rint reſiccata.Vbi verò pharmacum non amplius inqui-
narit,priuſquam exareſcat ab igne tollatur , & exemptis
omnibus rami ſegmentis agitetur donec frigeſiat.Dein-
de in mortarium tranſlatum , ac manibus ſubactum , in
maſſam redigatur.Hoc ad cruẽta vulnera, & vlcera ægrè
cicatricem accipientia vtimur , & oleo dilutum in ſinus
fundimus . Conuenit partibus omnibus inflammatis &
podagris,quo tempore dolores non vehementer vrgent,
& irrigationibus ac fomentis mitigantibus opus eſt . fa-
cit ad inguinum tumores, tubercula, ambuſta , pernio-
nes,contuſa,fracta,& omnes fluidas affectiones . At verò
ſi chalcitidis ſeſcuncem inieceris , longè efficacius fiet ad
ampla vulnera glutinanda,& ad cicatricem inducẽdam.
ſed non ita inflammatis conueniet. In diſſoluendo verò
pharmaco hanc proportionem ſeruabis, vt medicamen-
tum paululum olei quantitatem excedat,præſertim æſta
tis tempore, vt ſit medicamenti quidem dextans,olei ve
rò dodrans. Emplaſtrum duplicis coloris : Æris vſti
quadrantem,aluminis ſciſſi vnc.vnam,colophoniæ,adi-
pis ſuilli recentis,ceræ,ſingulorum lib.vnam,aceti quan
tum ſatis eſt. Emplaſtrum ex aqua & oleo : Spumæ ar-
gẽti,olei ſynceri,aquæ puræ, ſingulorum libras duas. ar-
genti ſpumam cum oleo & aqua in mortario exquiſitiſſi
mè terito, deinde ad prunas aſſiduè verſata coquito, do-
nec non amplius inquinent . Hoc moderatè refrigerat, &
ideo partibus vlceratis nihil influere ſinit , & quod iam
influxit,repellit.Deficcat etiam ac diſcutit & vlcera ad ci-
catricem perducit.Vtimur eo ad mulierum , infantium,
eunuchorum,ac cætera corpora quæ molles ac albas car-
nes habent.Efficitur autem adeo glutinoſum vt ne ablu-
tum quidem detergi poſſit.Sed vlceribus ſicatrice inclu
dendis præcipuè commodum eſt , vt adhibitum multis
diebus adhæreat . cuius facultatis eſt & parhygrum ap-
pellatum, & reliqua huiuſmodi. Emplaſtrum ex vino
& oleo: Spumæ argenti lib. vnam, vini & olei, ſingulo-
rum lib.tres.Spumam argenti in mortario ſub caniculæ
ardore per dies quindecim,cum vino antiquo dulci teri-
to,tantum vini inſtillando quantum exſiccari poteſt, &
poſt prædictos dies oleum ac vinum affundito,& coqui-
to ſimul aſſiduè agitando,donec non amplius inquinent,
& vtitor.Hoc ego medicamentum oleo dilutum ad vlce
ratas affectiones adhibui,& ſinus glutinaui. & femur diu
induratum perſanaui,& optimum etiam ad vulnera cru-

A enta cognoui . ad ſinus verò & duritias,ſolidũ prout ha-
bet impoſui. Emplaſtrum ex aceto & oleo. Spumæ
argenti libr.vnam,olei antiquiſſimi libras tres, aceti albi
acerrimi libras tres.ad lentum ignem aſſiduo verſatu co-
quito,obſeruans ne in grumos coeant : & per integrum
diem ebullire ſinito,donec nigreſcat ac ſplendeat medi-
camentum. Enitendum eſt autem vt reuera non inqui-
net. facilè enim imperitis imponit . nam in frigidam a-
quam diffuſum,duriſſimum ſtatim euadit : ſed poſtea dĩ
gitis diutius ſubactum remolleſcit , languétque ac rurſus
B inquinat . proinde non prius ab igne remouebis , do-
nec compertum habueris non amplius inquinaturum.
Habet hoc ſummas exſiccandi vires, & ideo cruenta vul-
nera glutinat . vlcera curatu difficilia,& fiſtulas incipien
tes ſanat.Ego enim cum eo fiſtulam pueri à parotide exor
tam ſanaui,quæ ſemeſtris exiſtens vſque ad mandibulæ
articulationem progreſſa fuerat.Sed & mulieres & adole-
ſcentulos eodem curaui & induratos muſculos emolliui.
Tribus autem diebus tranſactis,ſoluere hoc oportet , &
nouum adhibere,idque rurſus poſt triduum exoluere.
C Emplaſtrum Galeni fuluum, Harmonia appellatum ſu-
prà ad maligna vlcera deſcripſimus. Emplaſtrum ful-
uum Piſcatoris. Ad cruenta vulnera,ſinus glutinat,in-
flammationes ſedat,duritias ac ſtrumas diſcutit,plurimo
roſaceo dilutum caua vlcera replet,ſordida extergit,&ad
cicatricem perducit: Spumæ argenti ſeſquilibram, ceræ
libras duas,galbani,œſypi,terebinthinæ, propolis , polli-
nis thuris,rubricæ,ſingulorum ſextantem, olei libr.duas,
aceti lib.tres.Spumam argenti ad æſtiuum ſolem cum a-
ceto terito, quantum imbibere poteſt.deinde oleo ac re-
D liquo aceto affuſis,ſimul coquito donec non amplius in-
quinent.tũ liquabilia liquata & excolata iniicito,& poſt-
ea ab igne ablatis pollinem thuris , rubricam, ac galba-
num ex aceto tritum adiicito, omniáque ſimul ſubigito.
& demum frigefacta ac eraſa manibus mollito ,ac vtitor.
Hoc ad ſinus glutinandos efficaciſſimum eſt, ita vt ſpon-
gia ex vino expreſſa ſuperimponatur. Aliud fuluum
Piſcatoris.facit ad cruenta vulnera &conciſos neruos.itẽ
ad antiqua ægrè recipientia cicatricem , ac fluida vlcera:
probè etiam emollit, præſertim duritias circa mammas
E exortas. vtimur eo & ad hominum & canum morſus. E-
gregiè facit & ad paſtinacarum marinarum, & draconũ,
& aliorum horrẽdorum piſcium plagas . Et in ſumma eſt
cõpoſitio admiranda: Spumæ argenti,ceræ, ſingulorum
drach.centum,terebinthinæ,mannæ thuris, galbani, ru-
bricæ ſinopicæ,ſingulorum drach.octo, olei libras duas,
præpara ſicut diximus, abſque tamen aceto. Aliud Pi-
ſcatoris celebre: Spumæ argenti,ceræ,ſingulorum drach.
centum,terebinthinæ,myrrhæ,minii ſinopici, æruginis
raſæ,ſquamæ æris, ſingulorum drach. octo, ariſtolochiæ
F drach.octo,thuris drachmas x x v. diphrygis drach. ſex,
ammoniaci thymiamatis, galbani , ſingulorum drachm.
duodecim,olei libras duas. Aliud Tyrium. Ad ampla
vulnera & quadrupedum morſus . furunculos diſcutit aut
rumpit,humorem ex cruſtis inductis extrahit,& ad cica-
tricem ducit, fronti impoſitum oculorum fluxiones re-
primit.Hoc poſt cocturam, purpuræ Tyriæ colorem ha-
bet,atque hinc appellationem traxit: Spumæ argenti li-
bras quinque, æris vſti, ſquamæ æris, æruginis, galbani,
ſingulorum trientem, ceræ libras duas, reſinæ pinus pin-
G guis lib.tres,olei libras ſex . Spumam argenti & oleum in
mortario ſimul probè trita,in ollam coniecta coquito, &
aſſiduè verſato donec mellis compagem acquirant. dein-
de adiecta ærugine & ſquama,ebullire ſinito, & poſtea æs
vſtum addito , & ſimul coquito donec bonus color eua-
dat,& non amplius inquinent:tunc ceram ac reſinam ex-
colata adiicito,ac rurſus coquito donec non inquinent,&
poſtremùm ab igne ablatis galbanum admiſceto, mani-
búſque probè ſubigito ac vtitor. Emplaſtrum ex ane-
H mona : Colophoniæ drach. ſeptuagintaquatuor, reſinæ
pinus liquidæ,ceræ,ſingulorum trientem,olei dodrantẽ,
florum anemones recentium, exempto nigro quod in eis
reperitur,& reciſis vnguibus, beſſem.Colophoniam cum
oleo ad lignorum pini ignem coquito,& tædacea ſpathu
la vſque ad ſolidam compagem agitato : deinde reſinam

adiicito, ac rursus coquito donec non amplius inquinet, & postea ceram addito, qua liquefacta medicamentum ab igne tollito, & ad flores in mortario tritos diffundito, manibúsque oleo illitis subigito: est enim glutinosum. aquam autem vitare oportet. Facit ad cruenta vulnera, & carnes contusas, ad maligna antiqua exuberantia ac ægrè cicatricem admittentia vlcera. ad venenum eiaculantium bestiarum ictus. ad tumidos, inflammatos, dolentes ac ægrè mobiles articulos. ad strumas, fistulas, gãglia, steatomata, furunculos, sinus, nomas, abscessus tum aliarum partium, tum maximè thoracis. ad eruptionem sanguinis narium, spleniũ ex eodem, stomacho imponitur. potest & ad frontem imponi. Et in summa, mollit, discutit, contrahit, siccat, ac dolorem mitigat. Quòd si cum aceto præparare malueris hoc medicamentum, ita facito: flores anemones recisis vnguibus purgatos, & ad solem siccatos, in vitreo vase seruato, & eorum postea bessem sumito, & aceti albi acerrimi heminas Atticas tres affundito, ac per diem ac nocte macerato, deinde manibus subigito, paulatimque omnem succum exprimito. & colophoniæ lucidissimæ drach. quadragintaduas, resinæ pinus liquidæ, ceræ, olei, singulorum trientem, succi anemones heminas Atticas duas & dimidiam accipito. & colophoniam cum oleo ad tædæ lignorum ignẽ lentum coquito, tædaceâque spathula assiduè agitato donec solidius pharmacum euaserit. Deinde resinam paulatim adiicito, ne ebulliens extra ollam redundet, & rursus bullire finito: & vbi iam planè solidum videris, ceram addito, eâque liquata medicamentum ab igne ablatum spathula versato, atque vbi iam deferbuit, succum paulatim instillato, diligenter obseruando ne efferuescat. facilè enim ebullit, vt periculum sit ne superfundatur. postquam autem ita paulatim admixtus fuerit, varium purpureum ac suauem colorem pharmaco affricat. Omni igitur succo iniecto ac vnito, medicamentum in mortarium transferatur, atque frigefactum manibus subigatur donec totus succus secedat. Hoc ad eadem commodum est, ad quæ illud prius recentium florum pharmacum cõducit: nisi quòd leuius est ac magis temperatum, & ad canum morsus, ac venenatorum ictus commodum. Idem rosaceo dilutum ad ani ac pudendorum vlcera conducit, vbi remissiore medicamento opus habent.

Emplastra cephalica, & ad fracturas, & ad multa commoda, & de iusto eorum vsu, Cap. XIII.

CEphalica, *hoc est capitalia*, emplastra dici solent quæ vulneribus capitis adhibita, vim penetrandi in altum habent, squamásque ac ramenta ossium disparata, non solùm in capite sed etiam reliquo corpore educunt ac extrahunt. Itaque acrimoniam quandam ipsis insitam esse oportet, per quam ex profundo extrahũt ad superficiem externam, non solùm ossa sed multo magis crassum viscosum, aut omnino vitiosum humorem. Quæ verò ad fracturas fiunt, extersoriam ac discussoriam vim habent. Quidam verò etiam adstringentia ipsis admiscuerunt, vt quod ad affectas partes effluit repellatur, & extersoriorũ vis vsque ad profũdum deducatur. Verùm hoc nosse expedit, quòd si adstringentia non ad lanuginem minutissimam trita fuerint, atque hoc cum aceto, damnum magis quàm vtilitatem afferent, si attractoriis fuerint admixta. Sed & hoc scire oportet quòd inter emplastra ad fracturas præstantiora sunt quæ capitalia inscribuntur: & propterea cum cerato, præsertim rosaceo, incarnare solent, linamentis excepta ac indita. Eiusdem porrò generis cum cephalicis est Isis quoque superius descriptum emplastrũ, & quod Machærioni inscribitur, & barbarum Heræ Cappadocis, quod aliqui Aphrum appellant, hoc: Emplastrum nigrum, ad insigniores præsertim capitis dissectiones, fistulas, sinus, fracturas citra inflammationem glutinandas, ad neruos, cartilagines, ac ossa concisa. Facit & ad vlcera profunda, sinúsque magnos glutinat. Adhibetur etiam commodè abscessibus dissectis ad saniei eductionem. Splenicis etiam ac hepaticis conducit. & est ad cruenta efficacissimum vulnera. Ad sanguinem reiicientes duobus coriis inducitur, quorum alterum pectori ac co-

A stis imponitur, alterum dorso. sanguinem enim supra opinionem sistit. Facit & ad hominum ac canum morsus. & omnino inflammationes arcet: Ceræ, picis, bituminis, resinæ pinus, singulorum lib. vnam, mannæ thuris sescũcem, cerussæ, atramenti sutorii, singulorum trientem, opopanacis sextantem, olei, aceti, singulorum libr. vnam. Ceram, bitumen, oleum, acetum, modico ex eo relicto, omnia simul in ollam nouam indito, ac liquefacito. deinde picem & resinam probè contusa adiicito, & omnibus semicoctis, & ab igne remotis ac excolatis, atramen- B tum sutorium modico aceto residuo tritum inspergito, & ne efferuescat caueto, atque iterum leniter coquito ac versato. Vbi verò non amplius inquinat pharmacum, opopanacem residuo aceto maceratum ac dissolutum affundito. & postea cerussam ac mannam probè trita inspergito, & paululum tepefacito vt vniantur, cauens ne opopanax aut manna comburatur. atque ita medicamentum in mortarium diffundito, ac frigefieri finito, emollito, reponito, ac vtitor. hoc omnia vulneraria medicamẽta superat, velut experimento constat. Est autem hyeme C per septem dies, æstate per quinque, aut re ita vrgente per tres exoluendum. Nigrum insigne ad multa commodum Panalethes appellatum: Olei dulcis dodrantem, bituminis, ceræ, resinæ pinus siccæ, picis, singulorum librã vnam, spumæ argenti, cerussæ, æruginis, singulorum drachmas decem, ammoniaci thymiamatis, thuris, aloes, myrrhæ, singulorum drach. octo, opii, succi malorum mandragoræ, singulorum drach. sex, aluminis scissi, atramenti sutorii, chalcitidis, croci, singulorum drach. quatuor, aceti quantum satis est. Omnia à spuma argenti vsq; D ad crocum, probè ad strigmentitiam spissitudinem terito, deinde oleum, & bitumen ad fabarum magnitudinẽ contusum, & ceram simul liquefacito, eisque liquatis picem ac resinam adiicito. & hæc liquata ac excolata rursus coquito, & trita adiicito, subigito, ac vtitor. facit hoc ad vulnera recentia, ad ensium, sagittarum ac lancearum puncturas, ad fracturas item, ad contusiones, siue cum vulnere, siue sine vulnere fuerint. vtere & ad neruos vulneratos, ad canũ, luporum, vrsorũ, leonũ, aprorũ morsus. facit & ad venenum eiaculãtium, & præsertim viperarum, E ictus, loco prius scarificato, & inde medicamento imposito. Idem apponitur ad abscessus simplici sectione diductos, & sanie exclusa, vulnera ac vlcera repurgat. & quosdam vertebris ac talis sauciatos persanauit. Ego verò manum alicuius ense inter vlnam & radium vulneratam eo curaui. confert & ad scrotum concisum, & ad hepatis ac splenis inflammationes ex febribus obortas. Duobus item coriis illitum, vt alterum pectori, alterum dorso imponatur, sanguinis reiectionem sistit. Ad inflammationes autem irrigationis vice adhiberi potest, ita vt acci- F piatur de eo quadrãs, ceræ verò & resinæ frictæ ac picis, singulorum sextans, & olei libra vna. hæc liquentur ac colentur: & cum medicamento, ac farinæ ordeaceæ quadrante cum aceto trito imponantur. sic etiam flagellatis conducit. Ægyptium Andromachi celebre, ad sinus maximos glutinandos, ad ossa carne nudata ac concisa, ad detortos ac luxatos articulos, ad abscessus, ad hominum, quadrupedum ac reptilium bestiarum morsus. fronti impositum, oculorum fluxiones sistit. maximas ac profundissimas ensium cæsuras triduo sanat. Eximiam G discutiendi vim habet, vt etiam pus, nisi valde multum fuerit, sine cutis perforatione discutiat. Membra quomodocunque indurata emollit, & maligna vlcera ad cicatricem perducit: Ceræ, spumæ argenti, singulorum drach. centum quadragintaquatuor, ammoniaci thymiamatis drach. sexagintaduas, terebinthinæ drach. trigintaduas, lanæ succidæ vstæ drach. octodecim, aristolochiæ, thuris, squamæ æris, singulorum drach. octo, squamæ ferri stomomatis drach. octo, myrrhæ drach. tres, opopanacis drachmas duas, olei cicini aut sicyonii vel antiqui libr. tres. H Spumam argenti cum oleo ad compagem coquito. deinde addita squama, rursus bullire finito donec non inquinet. Tunc ceram primùm, deinde ammoniacum tritum adiicito, & his liquatis terebinthinam addito. & ab igne ablatis, thus tritum, & lanæ cinerem, inspergito. & frige-

factum pharmacum manibus ſubigito, ac vtitor aliquando puro,aliquando diluto. Panacea emplaſtrum,quod aliqui Trium fratrum vocant: Heras hygieian, *id eſt ſanitatem* appellat.Facit ad nomas & omnia vlcera maligna. coercet enim nomas,neque cruſtam inducens, neq; circumſita corpora indurans, ſed omne corruptum rumpēs ac tabefaciens, vt nihil differat ab vuis paſſis humectis. Sanguinis fluxum ſupprimit tum alibi tum ex hæmorrhoidibus erumpētem.ſed & ipſas hæmorrhoidas tabefacit ac conſumit, præterea fiſtulas ſanat, & carbunculos, & ægilopas,& vlcera chironia appellata: & in ſumma totum ægrè curabilium ac diuturnorum genus: priuatim verò ad mammarum duritias, earundémque cancros ac nomas conducit. facit & ad hydropicos ſplenicóſque & articulorum affectiones. Et ad vteri quidem affectiones oleo Cyprino dilutum ac liquatum iniicitur: externis autem præſtat vt eſt imponere,velut ſingula alia.Omni verò vlceri impoſitum, etiamſi ferum fuerit, ſtatim ipſum mitius efficit,& dolores itidem ac vigilias mitigat. At verò roſaceo dilutū, ſinus magnos & fiſtulas glutinat, prius elotos: recentes autem ſinus aqua mulſa eluere oportet: deinde exteriùs medicamentum adhibere, & debitam ligationem facere. ad fauos etiā inflammatos efficaciſſimum eſt.Verùm Damocrates etiā ad canis rabioſi morſum,& venenum eiaculantium beſtiarum ictus iam liueſcentes ac denigratos, & ad medicatas ſagittas facere aſſerit: Spumæ argenti,bituminis Iudaici,terræ ampelitidis,ſingulorum drach.ducentas,thuris, propolis,ſingulorum drach.quinquaginta,aloes,polii, centaurii, galbani, aluminis ſciſſi, ſingulorum drach. vigintiquinque. chalcitidis vſtæ drach.ſedecim,chamæpityos,ſymphyti, radicis chamæleontis nigri, marrubii, helenii, ariſtolochiæ,ſingulorum drach.ſedecim, gallarum myrrhæ, iridis,ſingulorum drach.duodecim,terebinthinæ drachm. vigintiquinque, mellis Attici vnc. vigintiquinque, olei noui lib.octo.Spumam argenti,terram ampelitidem,bitumen contuſum,ad lentum ignem coquito, aſſiduéque verſato:citiſſimè enim exuritur. & ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem redactis chalcitidem inſpergito, bulliréque finito.deinde alumen adiicito ac rurſus coquito, donec non amplius inquinet.in alio verò vaſe galbanum, propolin, & terebinthinam cum melle liquefacta habeto, & medicamento ab igne amoto,hæc admiſceto, & his probè vnitis arida trita adiicito, omniáque ſimul ſubigito, & in vaſe pelle cooperto reponito, ac vtitor tanquā admirando.Poteris etiam Archigenis nigro emplaſtro vti, quod inter orthopnoica medicamenta Sermone octauo habetur. Nigrum Iceſii. Ad omne vlcus recens ac vetus.ad contuſa, luxata, fracta, ad inflammationem & omnem dolorem.ſtatim enim à dolore liberat.Facit ad canum ac hominum morſus, ad furunculos & duritias, præſertim mammarum: ad tubercula ſedis, ad hydropem, & quæ diſcuti oportet. eſt enim attractorium ac glutinatorium. Vlcera maligna,ſtrumas,parotidas,perniones, panos,clauos, nigredines, impetigines, fiſtulas, & hæmorrhoidas inflammatas ſanat, aculeos & infixa extrahit. facit & ad venenatorum ictus, & quadrupedum morſus: Spumæ argenti,bituminis,terræ ampelitidis, ſingulorum drach. ducentas,propolis,ceræ,ſingulorum drach. quinquaginta,terebinthinæ,galbani,aluminis ſciſſi, ſingulorum drachmas vigintiquinque,chalcitidis drach.octo, myrrhæ, iridis,gallarum,ſing.drach.duodecim, mellis libras tres, olei omphacini recentis libras octo,coquitur velut panacea, & ſpathula tædacea aſſiduè agitatur,ne ſubſideat: facillimè enim comburitur. Nigrum Aſclepiadæ. Ad oſſium fracturas optimum.Hoc vſus ſum ad oſſium fracturas,in quibus oſſa diſparata velut innatabant, quæ quum cæteri auferenda iudicarent, ita præter opinionem detinuit vt inſtar calli coaluerint. Spumæ argenti drach. ducentas quinquaginta,bituminis drach.ducentas,ceræ,picis,ſing.drach. cētum,reſinæ pinus drach.quinquaginta, aluminis liquidi,propolis,ſing.drach.triginta, ammoniaci thymiamatis drach.vigintiquatuor,æruginis drachm. decem,olei drach.quadragintaquinque.Spumam argenti cum oleo coquito, donec non inquinet. deinde ceram

A & bitumen priuatim liquato,& picem adiicito,& omnia
colata ad ſpumam argenti admiſceto: poſtea ammonia-
cum tritum addito, & rurſus ad bonam compagem co-
quito. deinde propolin ac reſinam pinus adiicito, & ab
igne ablatis alumen & æruginem minutiſſimè trita ad-
miſceto: poſtremùm medicamentum in aquam aceto
permixtam diffundito,manibus ſubigito,ac vtitor. Em
plaſtrum Athena inſcriptum: Cadmiæ drachm. viginti,
æris vſti,malicorii, gallarum, ariſtolochiæ longæ ac ro-
tundæ,ſalis ammoniaci,ſquamæ æris,nitri,aluminis ſciſ-
B ſi,aluminis rotundi,iridis,miſyos,atramenti ſutorii,chal
citidis,æruginis, aloes, myrrhæ, thuris, ammoniaci thy-
miamatis,galbani,ſing. drach.triginta, ceræ, picis, ſing.
drach.centum, (vel vt alii habent,ducentas) colophoniæ
drach.quadringentas,olei ſeſcuncem. Hoc quidem mo-
do apud Oribaſium habetur: Aſclepiades autem habet
aloes drach.duodecim,myrrhæ drach.duodecim, & am-
moniaci thymiamatis drach.ſedecim. Arida ad ſolem æ-
ſtiuum ſufficientibus diebus terito & ad ea poſtea liqua-
bilia liquefacta adiicito,ac vnito.facit ad ſinus, & maxi-
C ma capitis vulnera.citra inflammationem glutinat. Ce-
rato liquido dilutum per linamenta inditur, ad punctos
ac vulneratos neruos,ad muſculos conciſos,ad capitis vl-
cera,ad fiſtulas & vlcerum cuniculoſos receſſus. oſſa corru
pta citra perforationem educit.facit ad nomas, putredi-
nes,canceratas affectiones,inguinum,alarum, ac colli ni-
gredines,& ad vlcera ægrè recipientia cicatricem. & o-
mnino vires ſiccandi habet, quas laudes Aſclepiades ipſi
adſcripſit. Nigrum ex ſalicibus, celebre & ad multa
commodum. facit ad cruenta vulnera, ad reſolutos arti-
D culos,ad fiſtulas.madore flaccidas carnes conſtringit,ery-
ſipelata & alias affectiones citra oſſium fracturam obor-
tas ſanat,pectori ac dorſo adhibitum ſanguinis reiectio-
nem, tabidóſque ac pectore ſuppuratos,curat: Miſyos,
chalcitidis, æruginis, ceruſſæ,gallarum, aluminis ſciſſi &
rotundi,melanteriæ,ſing.ſeſcuncem, malicorii ſeſcuncē,
atramenti ſutorii ſeſcuncem,ceræ,reſinæ pinus,picis,bi-
tuminis, foliorum ſalicis viridium, olei,ſing.libr. duas,
olei roſacei trientem, aceti ſextarii dimidium vel quan-
tum ſatis eſt.folia ſalicis cum aceto ad tertias decoquito:
E deinde foliis contritis ac humore expreſſo, primùm æru
ginem,ceruſſam & melanteriā læuiſſimè trita, & deinde
etiam reliqua trita admiſceto,& poſtremùm liquabilia li-
quata affundito,frigefacito,ſubigito,eradito,ac vtitor.
Aliud è ſalicibus à Critone ad Herodotum relatum: Me-
lanteriæ,gallarum,aluminis ſciſſi & rotundi,ſingulorum
ſeſcuncem,ceræ,bituminis,picis ſiccæ, reſinæ pinus, fo-
liorum ſalicis,ſing.libr. duas,olei lib. duas, aceti ſextarii
dimidium,præpara velut dictum eſt. Aliud è ſucco ſa-
licis,ex Oribaſio. hoc Magnus,inquit,inuenit ad deſtilla-
F tiones: Salicis folia viridia ad ſolem terito,poſtea in ol-
lam nouam cum ſufficiente vino mittito, & appoſito o-
perculo ad lentum ignem coquito, & excolato, adiectiſ-
que foliis expreſſis ſuccum adſeruato, poſtea verò ſumito
colophoniæ vnc.vigintiquatuor, olei ſextantem,ſucci li-
bram vnam. & colophoniam percolatam cum oleo, ad
lentum ignem coquito donec in aquam diffuſa & ma-
nibus ſubacta non amplius inquinet. Deinde ceræ vnc.
vigintiquatuor admiſceto,eáque liquata,olláque ab igne
amota,ſuccum ſalicis adiicito: vinum videlicet in quo
G folia cocta ſunt,paulatim inſtillando vt ne efferueſcat, &
rurſus ad mitiſſimum ignem decoquito donec medica-
mentum reſederit. & deinde in mortarium tranſfuſum
eodem ſucco infuſo,manibus diligentiſſimè ſubigito.
Emplaſtrum Cyzicenum appellatum.facit ad recentia ac
vetera vulnera & vlcera cuniculoſa. duritias præſertim
mammarum diffundit,attrahit,repurgat,replet,glutinat,
cicatricem inducit.facit & ad canceratas duritias ac fiſtu-
las,& vbi ſcalpellum admoueri nō poteſt, velut in collo,
collyrium ex hoc medicamento inditur. Idem minantes
H fieri abſceſſus mitigat,tubercula diffundit,ganglia,& col
lectiones fatigat ac rumpit. ſagittas, & oſſa, & aculeos,&
infixa extrahit,cruſtas citra moleſtiam exterit. verùm in
vlceribus cuniculoſis magnis ſpleniis vtendum eſt.Diſcu
tit etiam ſtrumas, & ad veſicæ affectiones egregiè facit,

pectini impositum sanguinis eruptionem, (vel vt alii habēt, hæmorrhoidas supprimit) thoraci & dorso adhibitum tabidis confert: Thuris, myrrhæ, croci, iridis, bdellii, atramenti sutorii, propolis, aloes, chalcitidis, misyos crudi, aluminis scissi & rotundi, radicis panacis, malicorii, ammoniaci thymiamatis, visci, opopanacis, æruginis, acaciæ, florum rosarum, sing. drach. octo, æris vsti drach. vigintiquatuor, (alii pro ære, squamæ æris tantundem adiiciunt) aristolochiæ, gallarum, sing. drach. sedecim, terebinthinæ drachm. centum quadragintaquatuor, ceræ vnc. trigintaduas, adipis vitulini vnc. trigintaduas, aceti aut vini antiqui sextarium. Si itaque pharmacum acre & discussorium habere malueris, acetum eligito: sin adstringens ac repulsorium, vinum accipito. Arida & quæ ad succorum naturam accedunt, cum vino aut aceto terito. deinde ad ceram cum adipe liquatam ac excolatam terebinthinam adiicito, simúlque ad compagem coquito. postea propolin ac viscum addito, & spathula versato, & ad hæc dissoluta, arida antea trita paulatim adiicito, ac fortiter agitato. & postremùm in mortarium translata manibus subigito ac vnito. Ego verò neque acetum, neque vinum adhibeo, sed arida omnia solùm contero & adiicio. nam si vinum aut acetum aut aqua admixta fuerit, ad compagem non peruenit. Emplastrum Moschionis. Ad vulnera recentia ac concisos neruos, & dissectiones cum contusione. facit & ad fracturas cum vulnere. nam & vulnera sanat, & ossibus callum obducit, cum debita deligatione impositum. facit & ad inchoantem hydropem, & testes contusos. arefacit etiam eminētias sedis. curat rimas butyro dilutum, & gutturis tumores sanat: dissoluit omnem duritiem. facit ad articulos luxatos ac distortos. callosas manuum ac pedum eminentias quas clauos appellamus, aufert citra exulcerationem. Et est omnino pharmacum ad multa commodum. præparatur sic: Spumæ argenti, picis siccæ, adipis vitulini, singulorum vnc. viginti, terebinthinæ, mannæ thuris, sing. dextantem, ceræ quincuncem, æruginis, opopanacis, galbani, singulorum vnciam vnam, picis liquidæ selibram, aceti, succi sycomororū, olei cicini vel sicyonii vel antiqui, singulorum heminam vnam, id est libram vnam. Spumā argenti cum oleo coquito, & vbi ebullierit adipē adiicito, & assiduè agitato, & vbi cōpagē acceperint, cerā picē ac resinā adiicito, & coquito donec non amplius inquinent. deinde succū sycomororū, & picē liquidā seorsim cocta, & ad cōpagē redacta admisceto, & galbanum, ac æruginem, & mannam thuris inspergito. postremùm opopanacem aceto dissolutum addito: & ad ignē admota rursus coquito donec non amplius inquinent. Atque ita præparatum medicamentum in vinum transferto, & per triduum sinito: postea verò manibus emollito, ac vtitor. Oportet autem post impositum medicamentum, fasciam vino imbutam exprimere, & circundare. Cæterùm quod statim subiiciam, succum sycomororum non habet. est autem medicamentum ad ossium fracturas commodum. ad cruenta vulnera, ad sinus glutinādos, & præsertim capiti aptum: Spumæ argenti, adipis taurini, picis siccæ, singulorum vnc. viginti, (vel vt alii habent sedecim) olei cicini aut sicyonii aut antiqui dextantem, pollinis thuris, terebinthinæ, sing. bessem, ceræ trientem, opopanacis, æruginis, galbani, sing. vnc. vnam, visci sescuncem. Spumam argenti cum oleo & adipe ad bonam compagem coquito. deinde ceram, picem, ac resinam adiicito, & mox ab igne tollito. atque vbi paulum frigefacta fuerint, reliqua cum aceto trita paulatim adiicito, ne efferuescant, & rursus ad prunas admota sensim coquito, donec non amplius inquinēt. & demum manibus emollito, ac vtitor. Emplastrum insigne, ingentes sinus ac fistulas sanans, aculeos & sagittas extrahens, inflammationes ac duritias dissoluens. coxendicum item ac renum affectionibus commodum est: Spumæ argenti dextantem, olei vnc. quindecim, picis siccæ, colophoniæ, sing. vnc. sedecim, adipis taurini tantundem, misyos, iridis, calcis viuæ, sing. quadrantem, atramenti sutorii sesquiunciam. Spumam argenti cum oleo ad bonam compagem coquito. deinde liquabilibus liquatis & excolatis

A adiectis, rursus paulatim coquito donec non inquinent. & postea paululum frigefacta ad reliqua in mortario cum aceto trita admisceto. Emplastrum theriaca appellatum, ex cētaureo, quod laudat Oribasius. Facit ad neruorum ac musculorum vulnera & puncturas. ad ferarum & canis rabiosi morsus. Glutinat sinus antiquos, & ad cicatricem perducit. præcipuè verò ad reptilium ictus facit. genuum vlcera fluida & ægrè curabilia sanat. Spumæ argenti sescuncem, olei antiqui trientem, resinæ pinus siccæ drach. XXXII. ammoniaci thymiamatis, propolis, thuris,

B sing. drach. XII. cerussæ drach. VIII. æruginis, squamæ æris, galbani, aristolochiæ rotūdæ, cētaurii, sing. drach. III. thuris, aloes, iridis, gallarum, chalcitidis, sing. drach. IIII. Spumam argenti cum oleo ad moderatam compagem coquito. deinde squamam, æruginem, cerussam, & chalcitidem adiicito, & vbi non amplius inquinant, propolin, ammoniacum ac galbanum in mortario prius dissoluta addito. & ab igne ablatis ac aliquantulum frigefactis, reliqua arida minutissimè trita admisceto, & iam planè frigefacta manibus emollito. Aliud ex dictamno, cuius

C admiranda vis est ad neruos, musculos, ac cartilagines concisas. vlcera quoque antiqua ac ægrè curabilia sanat, ossa corrupta, aculeos, & infixa extrahit. habet vim discussoriam, facit ad capitis dolores, reprimit oculorum fluxiones. est & malagma pleuriticis commodum & hepaticis, cum emplastro ex siccis parato. facit ad omnium venenum eiaculantium reptilium plagas: Spumæ argenti drach. centum, colophoniæ drach. quinquaginta, ceræ drachmas vigintiquinque, ammoniaci thymiamatis, aristolochiæ, sing. drach. sedecim, mannæ thuris, galbani, sing.

D drach. duodecim, æris vsti, æruginis, dictamni, aloes, propolis, sing. drachm. octo, diphrygis, squamæ æris, radicis gentianæ, sing. drach. sex, olei antiqui lib. duas. Heras autem dictamni & aristolochiæ, sing. drach. decem coniicit: ammoniaci verò solùm drach. sedecim. in reliquis consentit. Hoc præparatur velut emplastrum Piscatoris, aut Tyrium, quæ suprà retulimus. Verùm eius meminisse conuenit, herbas nonnisi ablato ab igne pharmaco, minutissimè tritas immittendas esse. Sed & Damocrates in cæteris similis, dictamni drach. decem, diphrygis verò octo

E recipit, & ad mammarum, colli ac spinæ vlcera conuenire asserit quantumuis fuerint diuturna.

Emplastra emollientia ac discussoria, ad multa commoda, Cap. XIIII.

EMplastrum Nigrum Asclepiadis, Achillæ inscriptū. mammarum duritias, & testium inflammationes discutit. Hoc medicamētum discussoria vi omnibus aliis præstat, & ad multa cōmodum est. Locus autē prius abluēdus est. deinde medicamētum adhibēdum: Spumæ argenti lib. sex, picis Brutiæ lib. IIII. bituminis, resinæ pinus

F siccæ, sing. lib. VI. terræ ampelitidis lib. II. ceræ lib. IIII. thuris sesquil. aluminis scissi, aloes, myrrhæ, sing. trientē, olei omphacini antiquissimi lib. VIII. succi serapiadis lib. VI. aceti quantū satis est. præpara velut panaceā. Nigrū è lolio, Heræ. Facit ad fistulas, alarúmq; ac inguinū abscessus, vt nihil abscindere opus sit per chirurgiā, sed tātùm perforatione facta ac sanie exclusa, medicamētū imponere. Illinendū est autē duobus coriis, altero iuxta alterū locato, neq; humor de spleniis detergēdus est. imbibitur enim & fortius fit medicamētū. Picis lib. II. resinæ pinus siccæ do-

G drantē, ceræ Tyrrhenicæ, ceræ Ponticæ, sing. quadrātem, olei antiqui quincuncē. liquabilibus liquatis ac excolatis loliaceam farinam inspergito, & bitumē in aceti triente dilutum affundito, omniáque simul in mortario subigito manibus frigida humectatis. fit autē bituminis sesquiuncia, farinæ loliaceæ vnc. XIIII. Facit ad malignas mammarum duritias, parotidas ac perniones. Emplastrum Essentia appellatum. desiccandi vim & mitigandi dolores præ omnibus habet. facit ad sanguinis reiectationem, ad articulorum ac costarum duritias, & gangrænas, sinus,

H strumas, vlcera chironia, fistulas, ægilopas. spicula extrahit, hydropicos intra septimū diē curat. hepati ac spleni magnopere conducit pluribus diebus impositum, splenē penitus consumit. facit ad podagricos, & coxendicum affectiones: Spumæ argēti drach. XX. cerussæ, æruginis, sing. drach.

drach.xx.squamæ æris,thuris,sing.vnc.i. bituminis bessem,resinæ pinus dextantem & vnciæ dimidiũ,ceræ vncias xvi.picis vnc.xxxii. (in alio exemplari habetur,ammoniaci thymiamatis drach.vi.galbani drach.vi) spumã argenti & ceruſſam ad bonam cõpagem coquito. Aliqui etiam bitumen in principio cum his iniiciunt,vtuntúrque eo vbi magis siccare proposuerunt: deinde reliqua ex ordine imponito,velut sæpe diximus. at si plus iusto coxeris,duritias non mollit. Emplastrum Ebrietas vocatum. Vim habet discutiendi ac rarefaciendi,duritias inflammatas diffundit,facit ad ossium fracturas, ad vulnera cruenta,conuulsa,rupta,vulsiones,coxendices,calculos. Ad omnes capitis affectiones vtiliter adhibetur,aliquando fronti & temporibus, aliquando vertici derasis pilis impositum. Spumæ argenti dodrantem,olei antiqui sescũcem,olei rosacei, ceræ,sing.sextantem,adipis taurini, terebinthinæ,thuris,sing.trientem,picis dodrantem,galbani,opopanacis,æruginis,sing.quincuncem,aceti sextarium i.præpara velut sæpe dictum est. Emplastrum ex succis. Vulnera neruorum ab inflãmatione tutatur,& sectiones glutinat,vlcera inflammata & musculos vulneratos,citra aliud cataplasma aut fomentum sanat. facit ad podagricos quocũque tempore adhibitum. Ad vteri inflammationes, veteres ac recentes in pessis siue talorum formis subditur.Rosaceo aut myrteo oleo dilutum caua vlcera replet,citóque persanat. & in summa, omnia reliqua cataplasmata ac medicamenta exterius adhiberi vlcerib⁹ solita,superuacua sunt,hoc præsente.Duritias quoque mollit ac discutit,cæteris ad hũc vsum commodis admixtum.Spumæ argenti libr.vi. olei recentis æstate quidem lib.vii.hyeme verò lib.ix.succi lib.iiii.oleum cum succo ad prunas coquito,& vbi feruere & bullas emittere desierint,spumam argenti iniicito,& ad lentum ignem donec non amplius inquinent coquito,& vbi flauum ac bonum colorem acceperit, nondum autem fuluum attigerit,ab igne tollito, frigefacito, manibus subigito ac in maſſam cogito.Vsu verò expetente,sumuntur medicamenti partes duæ,olei & ceræ,singul.pars vna,aut plus,prout res postularit.Succus porrò ita præparatur:Aquæ sextarii xx.accipiuntur,radicis althææ recentis lib.iii.seminis lini,fœnigræci,sing.sextarii dimidium.Radices lotas &contusas aqua madefacito,& postridie fœnumgræcum purgatum & lotum adiicito,ac madefieri finito,& tertia die semen lini similiter lotum addito.& quarta die ad bonam spiſſitudinem coquito,& percolatum succum ad medicamenti præparationẽ accipito.Ego verò,inquit Oribasius, duodecim aquæ sextariis althææ libr. iiii. fœnigræci ac lini seminis, sing. sextarium iniicio. Aliud emplastrum è succis, Oribasii. Spumæ argenti,olei,singul.lib.ii. ceræ beſſem,fœnigræci,seminis lini,radicum althææ,ptisanæ, sing.æquales portiones prius madefactas coquito donec craſſiſſimus succus euadat.Et huius excolati lib. ii. postea coquito velut dictum est. Emplastrum ex ptisana .Fœnigræci,seminis lini,ptisanæ,sing.vnc.i.meliloti,radicis althææ,sing.sextantem.Hæc probè mundata ac lota per biduum in aqua madefacito ac coquito donec succum reddiderint.& eius excolati lib.ii.sumito,& olei antiqui lib. iii.ac simul coquito donec oleum solum restiterit,&huic postea taurini adipis sescuncem admisceto, colophoniæ tantundem,galbani vnc.i.ceræ lib.i.Hoc,vnguento quopiam diſſolutum, etiam laxandi vim habet. Emplastrum ex psyllio. Spumæ argenti libras.iiii. olei dulcis lib.vii.ceræ lib.i.resinæ pinus lib.vii.succi psyllii lib. iii. Succum verò ita parabis.psyllii quadrantem in aquæ sextariis quinque madefacies:deinde coques,& excolatum succum rursus cum oleo & spuma argẽti ad bonã compagẽ decoques,& liquabilia liquata adiicies.Hoc ad omnes induratas inflammationes vtiliter adhibetur. Aliud è psyllio simplicius,inflammationibus,intertriginibus, papularum eruptionibus,tuberculis ac podagris cõmodũ. Spumæ argenti,ceruſſæ,sing.sextantem, ceræ sescuncem, olei rosacei lib.i.succi psyllii lib.iii.præpara & vtere crudo. non enim coquitur. Aliud è psyllio simplicius. Ad inflãmationes podagricas,in ipsa præsertim exacerbatione cõmodũ.Psyllii triẽtẽ in duobus aquæ sextar.madefa

A cito ac coquito,& excolato succũ, eique ceræ sescuncẽ, olei lib.i.admisceto. Emplastrum ex serapiade,ad tubercula,papulas,& intertrigines: Spumæ argenti lib. i. olei lib.ii.succi serapiadis tritesticularis lib.iii. spumam argẽti cum oleo & succo ad bonam compagem decoque,ac vtere. Psittacium.Foliorum hyoscyami viridium,colophoniæ,ceræ,adipis porcini,sing.sescuncem.ad folia trita affundito liquefacta,ac vtitor. Emplastrum ex althæa, Polletis. Corticem radicis althææ herba vigente in pila contundito,deinde in æneum aut fictile vas trãslatum B vino albo veteri odorato ac adstringẽte respergito,vt solùm humectetur: deinde tegito, ac per triduum finito. quarta die rursus in pila tundito, & succum fortiter exprimito. & accipito colophoniæ vnc.xxiiii.ceræ trientẽ, olei,æruginis,sing.sextantem, succi heminas Atticas ii. præparatur autem hoc modo:Colophoniam oleo liquatã ac colatam,ad lentum lignorum pini ignem coquito, & tædacea spathula agitato donec in aquam instillata solidior euadat:deinde ceram adiicito,eáque liquefacta ollã ab igne tollito,& vbi frigefacta fuerint,succum paulatim C affundito,ac caueto ne efferuescat.facilè enim ebullit vt supereffundatur. Postquam autem constiterit,rursus igni adhibeto,& vbi incaluerint,æruginem iniicito,& ablata ab igne frigefacito,ac manibus subigito,vt probè vniãtur. facit hoc ad noua & antiqua vlcera,ad ferarum ac canum morsus. Virus enim ab vlcere extrahit, panos & strumas aut discutit,aut suppurat,aut rumpit,aut materiã ad superficiem euocat, velut in sugillatis, ac in vaporem diffundit.Sedat dolores,scabiem ac scabros vngues, leprámque ac vitiligines exterit: nec soluẽdum est in his D ante septimũ diẽ. Aculeos & infixa extrahit, podagricas inflammationes in ipsa exacerbatione mitigat, tumores articulorum ac ganglia diſſoluit,fauos ac ficus curat, hydrocephalam infantium aquosam capitis affectionem sanat.Splenis duritiam mollit,cancros non vlceratos lenit, imminentémque erosionem compescit,peſſo exceptum ac subditum menses ducit, pectini impositum calculos pellit, vrinæ difficultatem corrigit. aluum suppreſſam laxat.rosaceo dilutum plantarum rimas sanat, vlcera testium ac pudẽdorũ repurgat & incarnat.Et si absque æru E gine præparetur, serpentia vlcera sistit. ossium fracturis prodest irrigationis vice adhibitum. dolores enim sedat. Fit etiã ex floribus althææ rosaceis similibus efficaciſſimum pharmacũ hoc modo: Flores illi resectis vnguibus tunduntur,& ad puluillum rediguntur. & eius sumuntur partes duodecim,colophoniæ partes xxxvi. ceræ partes sex,olei partes duæ. omnia simul velut dixi præparata manibus probè subigito,ac vtitor.priore commodius est, & dolores amplius mitigat. Emplastrum ex semine lini, Polletis.Facit ad pectoris affectiones.neruosarum partiũ F inflammationes discutit,ac dolorem mitigat. facit & ad exacerbationes podagricas, & contractos articulos relaxat. Seminis lini partes duas, farinæ hordeaceæ partes tres,colophoniæ partes quatuor,ceræ partes quatuor, resinæ pinus liquidæ,vel cupreſſi,si haberi potest,partes ii. seminis thlaspios partem i.florum chamæmeli,pilularum cupreſſi clausarum,sing.partem i.olei partes duas. ceram & colophoniam cum oleo ad prunas liquefacito, & aſſiduè versato,& ab igne ablatis cupreſſi pilulas tritas & cribratas adiicito,ac caueto ne efferuescãt.deinde farinam, G semen lini,resinam liquidam addito, & rursus ad ignem adhibeto, & paulatim donec vniantur coquito, postea procul ab igne chamæmelum & thlaspin inspergito. Et tandem medicamentum in mortarium frigida semiplenum coniectũ diligenter manibus subigito. Emplastrũ elephantinum.De elephantino,Polles libro secundo. Id ego,inquit,prius inueneram,sed postea longo vsu ductus immutaui,& quum facilius meliúsque ac fortius cognouerim,in hunc secundum librum retuli: Dorycnii siue solani vesicarii dextantem,radicis mandragoræ beſſem, H radicis panacis sescuncem,colophoniæ sextantem,resinæ pinus liquidæ trientem,opopanacis sextantẽ,ceræ, terebinthinæ,sing.lib.i.bdellii vnc.xx.aceti lib.i. vel ampli⁹. quidam etiam potamogitonis vncias viginti adiiciunt: verùm descriptio nõ habet. Aliud elephãtinũ.facit ad

contractos articulos,mollit ac discutit,podagricorum cal-
losas concretiones, & in ossium fracturis inductos callos
dissoluit.panos,strumas,& quamlibet duritiam emollit.
Quòd si experiri libuerit,eboris aut cornu segmentum ex
eo illinito, & ad dies triginta aut quadraginta alligatum
finito, & deinde soluito. & non reperis eboris aut cornu
naturam,sed aliud quid quod cōmodè flecti possit. para-
tur autem sic:Corticis radicis dorycnii aut solani vesica-
rii virentis siue in vmbra siccati,corticis radicis mandra
goræ,singul.bessem,radicis panacis sescuncem, opopana-
cis bessem,potamogitonis viridis,bdellii,resinæ pinus li-
quidæ,sing.vnc.xx.terebinthinæ,lib.i.ceræ sextantem,a-
ceti albi bessem. Mandragoræ ac solani cortices virentes
quidem in pila tundito, & postea in mortario terito : sic-
cos verò cum panacis radice terito ac cribrato: similiter
etiam bdellium terito,ac potamogitonem omniáque si-
mul in mortario mixta terito, aceto paulatim instillato.
& liquefactis quæ liquari debent, excolatísque ac ad pro-
bam compagem coctis,& ad trita admixtis, medicamen
tum frigefactum manibus subigito, & in fictili vase ace-
to affuso seruato,&,ne transpiret,probè cooperito. Em-
plastrū ex herba sacra siue verbenaca,Polletis . Verbena-
cæ rectæ in vigore cum radice euulsæ ac exsiccatæ, tusæ-
que ac cribratæ sescuncem, colophoniæ libr. ii. ceræ tri-
entem,olei sextantem.Liquabilia liquefacito,colato,&ad
bonam compagem coquito,& adiecta verbenaca subigi-
to,ac vtitor.facit ad omnem capitis dolorem, ad hemi-
craniam,ad oculorum fluxiones,ad dentium dolores ex-
trà adhibitum. ad scorpionum ictus. ad neruosarū partiū
inflammationes,& omnino impositum partes à fluxione
tutatur. Emplastrum Geranium, Polletis.Facit ad laxa-
tos ac crassos neruos resolutionis periculum expectantes.
ad omnes fluxiones, tumidósque ac inflammatos articu
los,ad ganglia,steatomata, atheromata,strumas,panos,&
quæcunque molliri, attenuari, rumpi, ac extergi debent.

Ramenta statuæ æreæ ex assidua olei illitione sordidæ
ac æruginosæ libras ii. ceræ libras duas,sandycis,sandara-
chæ,terebinthinæ,singulorum libram vnam.Quòd si sta-
tuæ ramenta ficciora fuerint,terebinthinæ libras duas ac
cipito,& cum his omnibus gruis pennas vnito, hoc mo-
do. Gruis pennas omnes in ollam nouam conìicito ac o-
perito, argillàque oblinito,& in fornacem mittito.Eám-
que vbi totam exterius ignitam videris,extrahito, ac frige
fieri finito.Ea deinde aperta pennas vstas eximito,ac teri-
to,& longo tempore antea paratas asseruato, medicamen
tum postea sic præparato:Ceræ ac resinæ liquatis ac exco
latis,sandycem & sandaracham minutissimè tritas adiici-
to,& versato donec omnia fuerint probè mixta, & postea
ab igne ablatis pennarum cinerem admisceto, ac simul
subigito:frigefacto autem aliquatenus medicamento,sta
tuæ æruginem cum modico aceto tritam adiicito, atque
in mortario probè vnito, subigito, ac vtitor.Emplastrum
ex buglosso,Polletis. Buglossum herbam cum radice
euulsam,& in vmbra siccatam terito ac cribrato,& sumi-
to eius partes quatuor:colophoniæ,resinæ pinus liquidæ,
ceræ, singulorum partes octo,olei partes quinque. Colo-
phoniam cum oleo ad lētum ignem coquito,ac spathula
agitato: vbi verò durior apparuerit, resinam liquidā ad-
iicito,ac rursus coquito donec non amplius inquinet, &
postea ceram adiicito. At vbi ab igne amoueris, cribra-
tam herbam addito, & medicamentum in mortarium
aqua semiplenum infundito,ac manibus subigito . Facit
ad omnes inflammationes, strumas, parotidas, panos,
plagas, collisiones. ad antiqua & maligna vlcera, ad vul-
neratos neruos, sinus, nomas, fistulas. Repurgat, mollit,
contrahit, attenuat, & quædam discutit, quædam rum-
pit, replet, & ad cicatricem perducit. Dolores vlcerum
veterum ac recentium statim sedat,& liuida abolet. Ego
verò in buglossæ defectu nycteridem herbam ab aliqui-
bus vnguentum Helenes appellatā,ad coxendicum affe-
ctiones adhibui,& bene successit. Emplastrum ex acha
te lapide,Polletis. Lapides achates appellatos, leoninæ
pelli colore similes,in fornacē fabrilē mittito,& aggestis
carbonibus valde sufflato,& vbi ignitos lapides videris,
forcipe extrahito , refrigeratósque terito ac arctissimo

A cribro excutito. deinde accipito colophoniæ drachmas
quadragintaocto, resinæ pinus, ceræ, singulorum bes-
sem,olei trientem,achatum lapidum vstorum quincun-
cem. Colophoniam cum oleo liquatam coquito donec
non amplius inquinet. deinde ceram ac resinam prius
liquata & excolata adiicito, & his vnitis lapidum cine-
rem addito, ac rursus ad moderatam compagem coqui-
to: postea medicamentum in frigidam aquam missum
frigefieri finito, & manibus subactum in massam cogito.
Vtere hoc ad scorpionum , viperarum, & venenum eia-
B culantium bestiarū ictus.facit ad tumores ægrè concocti
les ac sanabiles:ad induratos tumores,ad liuida.velocem
suppurandi vim habet.Strumas aut discutit aut cōcoquit
& rumpit. erit autem efficacius ad strumas,si capparis fo
lia viridia,aut corticem eiusdem probè tritum ad empla-
strum calefactū remollitum admiscueris. Emplastrum
parhygrum. Facit ad inflammationes ad duritiam quan-
dam inclinantes. Adipis porcini à fibris depurati vnc.
quadragintaquatuor,ceræ vncias vigintiquatuor, spumæ
argenti,cerussæ, singulorum sescuncem . liquida cum a-
C ridis permisceto. Manebit quidem, hoc pharmacum ali-
quandiu liquidius, sed postea ad bonam cōpagem perue
niet. Emplastrum è buccinis.Hoc Xenocrates malleoli
abscessum suppuratum iam discussit. Inflammationes
autem induratas, præsertim parotidas, priusquam in pus
transmutentur,mirificè dissoluit. Spumæ argenti dra-
chmas cc .ceræ drachmas LII. olei antiqui libras tres, ce
russæ drachmas VIII.terebinthinæ drachmas LII. bucci-
norum vstorum drachmas x.thuris drachmas XIX. aquæ
sextarium.Spumam argenti & cerussam minutissimè tri-
D ta rursus cum aqua terito,& iterum cum oleo,& ex mor-
tario in ollam translata lento igne coquito, assiduéque
versato ne subsideant:deinde ceram,& mox thus ac tere-
binthinam adiicito,& ad bonam compagem , non tamē
multam duritiam,coquito.Postremùm cinerem buccino
rum,addito,& paululum feruere finito, & medicamentū
ab igne tollito,& in mortarium aqua humectum effundi
to,& diu manibus subigito vt glutinosum euadat: nam
tēporis progressu durius propter buccina efficitur. Em
plastrum Dionysia appellatum.Inflammationes & abscef
E sus,mamarum præsertim,discutit:omnem enim tumorē
per cæcos meatus diffundit. sed & duritias ac parotidas
dissoluit: Ceræ,terebinthinæ, spumæ nitri, olei antiqui,
sing.sescūcē,misyos crudi vnc.i.aquæ coactiliariorū quā-
tum sufficit. spumā nitri & misy cum aqua terito,& cum
oleo coquito:deinde ceram, mox terebinthinam adiici-
to,& ebullire finito donec non amplius inquinent, non
tamen nimis solida euadant:& sublatum ab igne medi-
camentum in mortarium aqua humectum diffundito,
F manibus subigito,ac vtitor.Hæc Dionysia inter attracto-
ria emplastra rectè descripta habetur,eáque vtaris velut i-
stic descripta est. Emplastrum è sapone, discussorium
præcipuum ad furunculos. Adipis porcini, picis, ceræ,
saponis nigri,æquales portiones liquatas excolato,ac vti-
tor. discutit etiam hydropas. Aliud ad furunculos, pa-
rotidas & panos.Olei antiqui,ceræ,saponis, nitri, lixiuii,
æquales portiones. ceram cum oleo liquefacito,nitrū ve
rò cum lixiuio in mortario terito,&deinde saponē simul
cōterito,& in ollā cōiecta paulatim coquito ad modera-
tā cōpagem,& vtitor. Emplastrū ex heliotropio. Facit
G ad percussa, collisa, luxata, vulsa, rupta,stilorum ac simi-
lium rerum puncturas, ad dolores in profundo . Neruos
ab ictu aut frigore crassefactos , aut aliter affectos curat,
firmat & dolore liberat.Vlceribus antiquis,& vulneribus
recentibus confert.Aduersus medicatas sagittas loco af-
fecto imponitur. Ad digitos contusos, etiamsi officulum
collisum fit, ab inflammatione tutatur, & dolorem exi-
mit. Maturat,suppurat,discutit, contrahit, glutinat, re-
purgat,incarnat,cauitates replet,& ad cicatricem perdu-
cit.Heliotropium herbam tria grana habentem, in autu-
H mno totam cum radice euulsam & in vmbra siccatam te
rito ac cribrato,& eius accipito trientē:Colophoniæ splē
didissimæ vnc.XLVIII.resinæ pinus aut cupressi liquidæ
bessem,ceræ bessem,olei trientē . resinā,oleū,cerā simul
liquefacito:deinde herba adiecta ad lentā ignē coquito,

& tædacea spathula agitato donec bonam compagē ac-
quisierit medicamentum,& in frigidam diffusum subi-
gito,ac vtitor.Strumas &duritias suppurat,rumpit,siccat,
incarnat,ad cicatricem ducit,& dolorem sedat. Empla-
strum Mnaseæ,secundi mollientium ordinis. Spumæ ar
genti,adipis porcini,olei,æquales partes simul decoque
donec non amplius inquinent,& si fortius medicamentū
efficere volueris,adipē & oleum vtrunque vetus accipi-
to:vetustiora enim efficacius reddunt medicamentum.
Quòd si magis emolliens esse volueris,oleum minues; &
adipem augebis: si verò magis discussorium,adipi detra
he, & oleo adde. Quidam cum oleo & adipe, radicis al-
thææ contusæ sesquilibram coquunt donec torrefiat,eá-
que abiecta in oleo ac adipe colatis spumam argenti co-
quunt sicut diximus. atque sic quidem Galenus.Mnaseas
autem sic.Spumæ argenti,ceræ,passi,colophoniæ,olei,a-
xungiæ,sing.lib.I.oleum & spumam argenti coquito do-
nec non inquinent,& ceram,colophoniam,axungiam,li-
quatas & excolatas adiicito,ac rursus ad bonam compagē
coquito: deinde passum affundito, ac fortiter agitato. &
sublatum ab igne pharmacum sub canis æstu insolato, &
quotidie cum spathulá versato, donec ad debitam soli-
ditatem perueniat. Emplastrum helladicum mollito-
rium. Ammoniaci thymiamatis, spumæ argenti, ce-
russæ,olei antiqui,resinæ pinus,ceræ,sing.lib.I. thuris se-
scuncem,galbani sextantem,castorei lib.II.propolis,opo-
panacis,sing.lib.I.aceti quantum satis est.Oleum,spumam
argenti & cerussam simul coquito,& medio cocturæ tem
pore ammoniacum tritum adiicito, & ebullire finito do
nec non amplius inquinent,deinde liquabilibus additis
ac probè admixtis, thus & castoreum minutissimè trita
addito.& postremùm opopanacem aceto dissolutum af-
fundito,& perfrigeratum pharmacum manibus subigito,
ac vtitor.Discutit abscessus etiam in pus transmutatos.
Aliud,emolliens ac discutiens abscessus: Spumæ argen-
ti sescuncem,cerussæ sesquiunciam,ceræ trientem, am-
moniaci thymiamatis sextantem,galbani, myrrhæ, thu-
ris,sing.trientem,olei lib.I.oleum,spumam argenti & ce-
russam coquito donec non amplius inquinet,deinde am
moniacum,mox ceram & thus ac galbanum adiicito, &
ab igne ablatis myrrham addito, subigito,ac vtitor. A-
liud. discutiens abscessus, & iam ruptos expurgans ac sa-
nans.facit & ad capitis lendes. Colophoniæ sescuncem,
ammoniaci thymiamatis sextantem,mastiches vnc.I.ce-
ræ vnc.I.galbani scrup.IIII.opopanacis scrup.III.æruginis
scrup.IIII.resinæ pinus lignosæ,olei, sing. trientem. A-
liud è tritici polline.facit ad abscessus & furūculos,ad her
niam aquosam & intestinorum,post chirurgiam inflam-
mationibus sedatis: Ceræ,pollinis tritici,resinæ liquidæ,
singul.sescuncem,ammoniaci thymiamatis quadrantem,
olei trientem , aceti aut vini quantum satis est.Pollinem
pridie in aceto aut vino subiges. sequenti die liquatis iis
quæ liquari debent,fermentatum pollinem probè suba-
ctum in mortario admiscebis, & vteris. Aliud è fer-
mento. Saponis,sandarachæ, singul. sextantem, fœni-
græci vnciam I.resinæ pinus libr.I.colophoniæ,ceræ,sin-
gul.sescuncem,fermenti sescuncem. Fermentum aqua di
lutum cum liquabilibus liquefactis miscebis, & terenda
trita adiicies,omniáque simul subiges,ac vteris. hoc dis-
cutiendi ac rūpendi vim habet. Aliud è masticha.
Colophoniæ libram.I.ceræ sescuncem, ammoniaci thy-
miamatis trientem,mastiches,galbani,terebinthinæ, sin
gul.sextantem,omnia liquefacito ac excolato, & in frigi-
dam coniecta emollito, ac vtitor. Aliud trium specie-
rum appellatum.Ceram,colophoniam,terebinthinam li
quidam,paribus portionibus simul liquefacito, & in fri-
gidam mittito,subigito,ac vtitor. hoc sicut etiam quod
proximè præcedit,ossa capitis denudata incarnat, & squa
mas citra molestiam disparat, & solum absque alterius
vsu ad cicatricem perducit. Quòd si mastichen pari por-
tione adiicias, ad ossium fracturas admirandum eua-
det. Emplastrum Iudæi. Colophoniæ libram vnam,
mastiches vnc.I.olei trientem.omnia simul liquefacta in
frigidā mittito,& post ruptos abscessus vtitor,ita vt nihil
reseces,neq; linamentū indas,sed solùm medicamēto ca

A uitatē expleas.Ex eodē etiā emplastrū adhibeto.citissimē
repurgat,ac præ cæteris incarnat.Postquam autem vlcus
explanatum fuerit,ad cicatricem inducendam alio me-
dicamēto opus est.nā hoc superuacuā carnem efficeret.
Emplastrum reipublicæ præsidis. Resinæ quæ in vascu-
lis ac lagunculis ligneis affertur, excolatæ lib.I.ceræ qua-
drantē,mastiches tantundem, olei à Martyreo vel aliun-
de allati sesquiunciam.oleum cum resina liquefacito,cē-
taureique viridis si haberi potest:sin minus,arido fascicu
B lo agitato,& his excolatis reliqua admisceto, ac manibus
subigito.Quidā centaurei sicci vnc.I.adiiciunt. Inter li-
quandum verò & dum agitas, hæc verba insusurrato:
Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob,huic pharmaco
vires largiatur.Hoc sinus & fistulas glutinat,ægilopas sic-
cat. & si cētaureum receperit, duritias ac strumas incho-
antes emollit. Emplastrum mutum appellatum. Am-
moniaci thymiamatis, galbani, opopanacis, singulorum
vnc.I.mastiches,ceræ,colophoniæ,sing.sescuncem,aquæ
marinæ quantum satis est. Aliud. Hoc ad ossium fra-
C cturas,inflammationibus sedatis,facit. optimè cicatricē
inducit: Colophoniæ,resinæ pinus,sing.lib.I. ceræ sescū-
cem. omnia in ollam feruidæ aquæ missa liquato ac ex-
colato, deinde in frigidam transfusa emollito, & in mas-
sam cogito,ac vtitor. Aliud mirificè molliens. fa-
cit ad stomachi duritiem ac frigidos affectus. Colopho-
niæ puræ sextantem,ceræ albæ trientem,mastiches puræ
vnc.I.olei cyathum.I.omnia simul liquata ad probam cō
pagem coquito. Emplastrum Pyxis inscriptum. con-
fert ad omnes inflammationes, præsertim pedum:egre-
D giè enim emollit.Ceræ,colophoniæ,singulorum sescun-
cem,succi seminis lini trientem, adipis porcini sextātē,
terebinthinæ quadrantem & vnciæ dimidium,olei om-
phacini dextantem,ammoniaci thymiamatis vnc.I. thu-
ris quadrantem, lactis bubuli trientem & vnciæ dimi-
dium,ouorum candida nouem. Ammoniacum & thus
cum lacte,succo, & ouis terito, & reliquis liquefactis ad-
misceto. Aliud è melle.mollit ac discutit. Spumæ argē
ti,olei,singulorū libras duas,colophoniæ,ceræ, axungiæ,
mellis,singulorū vnc.viginti,spumā argenti cū oleo & a-
E xungia coquito donec non amplius inquinent: deinde re
liqua liquata adiicito, & ab igne ablatis mel affundito, &
frigefactū medicamentū manibus emollito. Melinū
Serapionis vulnerarium ad multa commodum. Omnes
duritias dissoluit, abscessus discutit, humores per occul-
tos meatus diffundit. Sinus glutinat, spicula,ossa corru-
pta & aculeos extrahit. Rosaceo dilutum caua vlcera re-
plet.sedat etiam inflammata. Hoc præceptor Lucius vte-
batur,atque ipsum dupliciter præparabat,modò glutino-
sum,modò solidius efficiens: collyria enim ex solidiore
F formabat,& filum innectebat, & sic ad vsum parata ha-
bebat,ac in sinus fistulosos indebat,filo foras propenden-
te ad commodiorem extractionem. quæ enim sine filo
induntur,quum duriora sint sæpe frangūtur,& priuatim
abscessus efficiunt. Spumæ argenti drach.centūquatuor,
colophoniæ drach.sexagintaquatuor,ceræ drach.quadra
gintaocto, ammoniaci thymiamatis drach. vigintiqua-
tuor,æruginis,myrrhæ, galbani, singul.drach.x x.olei,æ-
state vncias xv.hyeme octodecim.spumam argenti cum
oleo ad lentum ignem coquito, & ab igne ablatis ærugi-
G nem iniicito,ac ne efferuescat caueto, & rursus coquito
donec non inquinent,& ad cotonei mali colorem perue
niant:deinde ceram ac resinā liquefactas ac excolatas ad-
dito,& vbi parū ebullierint, ammoniacū læuissimè tritū
& aqua aut aceto dilutum admisceto, & mox galbanum
tritum addito,& tandem ab igne amotis myrrham in-
spergito. Melinum Pasionis Athanasia inscriptum.
Ad veteres sinus, etiamsi vsque ad vacua perforati fue-
rint.idem puerorum strumas recentes discutit. Facit &
ad articulos distortos ac lancinatos, sicut Heras & Gale-
nus testantur: Spumæ argenti,resinæ pinus siccæ,singul.
H drach.c.ceræ drach.x I I.S. olei, vini veteris odorati ad-
stringentis,sing.heminæ dimidium. spumā argenti cum
vino ad solem æstiuum pluribus diebus terito donec sue
rit exsiccata,& postea cum oleo ad lentum ignē coquito
donec nō ampliꝰ inquinet.Postea cerā ac resinā adiicito,

præparato, ac vtitor. Emplaſtrum Venus appellatum, ad multa cōmodum.Omnem duritiam diſſoluit,ſtrumas diſcutit,ſpicula & aculeos extrahit.Ad venenum eiaculātiū beſtiarum morſus mirificè cōmodū.Fiſtulas & ſinus glutinat.Podagricis per exacerbationū interualla vtiliter imponitur,& coxendici diuturnæ medetur.Spumæ argēti vnc.xxv.ammoniaci thymiamatis dextāt.colophoniæ vnc.xvi.æruginis,galbani ſing.ſextantem,bdellii,opopanacis,ſing.quadrantē,myrrhæ,ariſtolochiæ,ſing.vnc.i.olei antiqui lib.ii. Oleum cum ſpuma argenti coquito, & in medio coctura tempore æruginem adiicito,& donec non inquinent bullire ſinito, deinde colophoniam liquatam & excolatam addito,& ab igne ablatis, ariſtolochiam ac myrrham aceto trita,cum galbano,bdellio ac opopanace admiſceto,& in mortarium tranſfuſa ſubigito, vnito,ac vtitor. Aliud emplaſtrum Venus appellatum. Facit ad eadem velut præcedēs,& eſt ad podagras per exacerbationum interualla valde inſigne.Olei antiqui libr. tres,ſpumæ argenti libr.ii.ammoniaci thymiamatis lib. vnā,ceræ vnc.xxii.colophoniæ dodrantem,galbani,æruginis,ſing.quadrantem,reſinæ pinus vnc. xvi. myrrhæ trientem,præpara velut dictum eſt. Emplaſtrū panacea, emolliens ac diſcuſſorium. Ceræ beſſem, colophoniæ, terebinthinæ,ſing.lib.i.ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem,galbani,opopanacis,pollinis thuris,olei,ſingulorum vnc.i.vini quantum ſatis eſt. Emplaſtrum è rumice, ad multa commodum.abſceſſus diſcutit ac rumpit, ſtrumas emollit. Ceræ,reſinæ,adipis porcini, foliorum rumicis viridium probè cōtuſorum,ſpumæ nitri,ammoniaci thymiamatis,ſing.lib.i.præpara, & vſus tempore cum oleo antiquo molli,ac vtere. Emplaſtrum è perna. Omnē duritiam,ſtrumas,ganglia,meliceridas, & reliqua huiuſmodi diſſoluit,ſinus glutinat. facit ad furunculos,abſceſſus,neruorum per conſenſum affectiones. confert pleuriticis,coxendicúmque ac articulorum affectionibus.Pinguedinis ſuillæ è perna antiquiſſima, ſpumæ argēti,ſing. libr.iii.reſinæ pinus lib.i.ammoniaci thymiamatis quadrantem,galbani,thuris, euphorbii, ſing. vnc. i. pinguedo verò de perna ſic paranda eſt: Pernam ſuis antiquam in olla fictili cum aqua,præſertim marina,coquito,&eius iuſculi excolati ac refrigerati pinguedinem concretam, tum ſuperſtantem,tum ſubſidentem accipito,& expurgatam ad medicamenti præparationem aſſeruato.Cum hac itaque liquata ſpumā argenti ad lentum ignem coquito, donec non amplius inquinet,deinde ammoniacum adiicito tritum,& poſtea reſinā excolatā,& thus minutiſſimè tritū:his verò vnitis galbanū præmollitū addito, & ſublato ab igne medicamento euphorbium admiſceto, ac vtitor. Emplaſtrū è perna, Galeni. Calloſas inſtar tophorū concretiones diſſoluit. Pinguedinis pernæ ſuillæ præparatæ velut dictùm eſt,lib.i.ammoniaci thymiamatis, caſei bubuli aut caprini vetuſtiſſimi, adipis taurini, apochymatis hoc eſt reſinæ,cū cera ex nauigiis deraſæ,ſing.librā i.medullæ ceruinæ beſſem,œſypi quadrantem, opopanacis vnc.i.olei cyprini ſeſcuncē,vini quātum ſatis eſt. cætera liquato ac excolato: caſeum verò cum vino terito ac liquefactis adiicito,præparato,& in mortario manibus emollito. Emplaſtrum mollitorium Lucii præceptoris, ad diſtortos articulos inſcriptum. Facit ad abſceſſus profundos,neruos,& articulos contractos. prodeſt opiſthotonicis,neruorum per cōſenſum affectionibus. eximit laſſitudinem oleo cyprino aut irino,aut laurino dilutum.Item ad duritias diuturnas ac ægrè curabiles. Bdellii,adipis vitulini,ammoniaci thymiamatis,iridis Illyricæ,ſingul.drach.xvi.opopanacis drach. l.galbani,canchryos,ſtyracis,thuris,ſing.drach.viii.piperis grana c l x.ceræ, terebinthinæ,ſing.ſeſcuncem,olei irini æſtate quidem ſextātem,hyeme verò quadrantem,vini quantum ſatis eſt.Ceram cum oleo liquefacito,& ammoniacum,bdellium,ac thus trita admiſceto.& ſi thus ægrè teri poſſit,vino madefactum conteratur:& his omnibus probè vnitis terebinthinam ac ſtyracem addito, deinde ab igne ablatis, iridem,cāchry,& piper minutiſſimè trita adiicito,& poſtremùm opopanacem vino diſſolutum affundito,& probè ſubigito.Hoc medicamentum ſupremi ordinis eſt emol-

A lientium:nec facilè reperias quod magis induratas partes molliat,ac duritiā diſcutiat. Emplaſtrū è pſyllio, experimēto cōſtās. Strumas reſiccat ac diſcutit, furunculos diſſoluit,inguinū ac alarū abſceſſus etiā in pus trāſmutatos diſcutit,ſinus glutinat,ganglia diffundit,clauos in manibus ac pedibus exterit, carbūculos ſanat, vitiligines emēdat.Radicis althææ tritæ cribratæ vnc.i.pſyllii triti cribrati ſextantem,ſtercoris columbini minutiſſimè triti,axungiæ veteris purgatæ,ſing.quadrantem, picis ſiccæ libr. i. maſtiches nigræ Æthiopicæ quadrantem, aut ſi haberi B non poteſt,Chiæ tantundem.quæ liquari poſſunt liquato. & ab igne amotis arida admiſceto,& frigefactum medicamentum probè manibus ſubigito,atque vſus tempore chartæ aut corio inducito. Mollitorium ex ruta. Articulos manuum contractos mirificè emollit.Ceræ trientem, terebinthinæ ſextantem,galbani,opopanacis,œſypi,caſtorei,ſing.vnc.i.euphorbii trientem,rutæ ſextantem.Liquabilia liquefacito,& euphorbium,caſtoreum, ſingula ſeorſim trita cum opopanace ac rutæ foliis in mortario contritis, ſimul ſubigito,& ad liquefacta admiſceto. Aliud C emolliens. Strumas,parotidas,furunculos, panos ac meliceridas diſſoluit. Ladani mollis,bdellii Scythici reſinoſi, propolis recentis ac mollis, ammoniaci thymiamatis, terebinthinæ, æquales portiones præpara,& vtere. Aliud molliens ac diſcutiens. Facit ad ſtrumas,parotidas, meliceridas, itémque atheromata. vtimur eo etiam ad vaſorum dilatationem.Spumæ argenti drach.c.colophoniæ,adipis caprini,ſing.drach.lxxx. ceræ,rubricæ, viſci, ſingulorum drachm.xl.lapidis pyritæ drachm.xvi. picis drachm. xxiiii. calcis viuæ marmoraceæ drachm. xxxii. D galbani,ammoniaci thymiamatis, bdellii, ſingulorū dr. xvi.ceruſſæ,aloes,myrrhæ,bituminis,mannæ thuris,dictamni,ſingulorum drachm.xii.olei antiqui lib. iii. ſpumam argenti,oleum,ceruſſam,adipem, ſimul ad bonam compagem coquito:deinde ammoniacum & bdellium trita adiicito,& his liquatis primùm viſcum, deinde lapidem pyritē, ac calcē, & cætera ſicca trita addito,& omnia vnita, frigefacta,manibus ſubigito,ac vtitor. Aliud abſceſſus ac ſtrumas diſcutiens. Candidum canis fimum terebinthina excipe,ac vtere. Aliud. Sedat inflamma- E ta,ſtrumas,hernias carnoſas,& omnem duritiam emollit. Caricarum pinguium,nitri toſti,ſeminis naſturtii,ſingulorum æquales partes cum melle emplaſtri forma excipito,ac emollito. Emplaſtrum è bugloſſo. duritias diſſoluit. Bugloſſi beſſem,ſpumæ argenti quadrantem,ammoniaci thymiamatis ſextantem,adipis porcini ſeſcuncem, olei antiqui tantūdem. Emplaſtrum Perſarum è lapidibus,Tyrrhenicum & Pampathes appellatū. Veſicæ & renum calculos confringit impoſitum. Callos in manibus ac pedibus diſſoluit:citra moleſtiam enim eos ſuppu- F rat, & eſt poſt ſeptimam tandem diem exſoluendum: idem etiā in ſteatomatis,ſtrumis,gutturis tumore,gāgliis, & ſimilibus facit. Ad ægilopas & fiſtulas antiquas, præſertim ſedis,ſub alis,inguinū ac mămarū,velut myſteriū diuinum habetur.in his autem quinta exoluendum eſt, & callus fiſtulæ deraſus apparebit,nec deſiſtendum eſt ab eius vſu,donec callus penitus fuerit exciſus.Facit & ad vlcera maligna,& ad vngues manuū ac pedū,motos, vt à Deo miſſum putes. Ad herniam aquoſam,hydropē,ſplenis tumorē,corio pro tumoris magnitudine inductū im- G ponitur.In hydrope ſanè anterius ab alis vſque ad inguina: poſterius à ceruice vſque ad lumbos. omnem enim aquā videbis diuino quodā myſterio efferri, eóque veteris donec res melius habere videbitur.Ad anheloſos inſuper ac erecta ceruice ſpirātes,tabidos & deploratos intus delitēſcētes abſceſſus,pilulas cū modico melle ex eius paſtillis feci,eáq; viris,mulieribus,pueris,ſenibus exhibui,& deploratos reuiuiſcere vidi. Idē & in peſtilētibus cōſtitutionibus feci,& plures à peſte liberaui. Verùm deſino plures alias eiuſdē vires recenſere,ne tantùm Dei munus aliquis H fabulā putet:Spumæ argēti lib.i.ceræ vnc.xvii.ammoniaci thymiamatis quadrantē & ſemunciam, propolis vnc. xvi.S. galbani ſeſquiunciam,ſquamæ æris vnciam vnam, lapidis Phrygii vncias xviii.reſinæ pinus ſiccæ libram i. diphrygis ſextantem & ſcrup.xviii.æris vſti vnc. i. thuris

ſextantē & obol.IIII.radicis ariſtolochiæ rotūdæ vnc.XL. & ſcrup.XVI.lapidis magnetis viuētis ac trahētis vnc.I. aloes ſextantē & ſemunciā,dictamni quadrantē,cinnabaris cōmunis ſcrup.XVIII.adipis ſtruthiocameli lib.II. lapidis pyritæ ſextantem,lapidis vitæ Scythici ſcrup.XVIII.lapidis hæmatitæ vnc.I.cadmiæ vſtæ trientem,gentianæ,ariſtolochiæ longæ,lapidis parciaci, aut pro eo gagatæ, ſingul. vnc.I.betonicæ, radicis chamæleontis nigri, ſing. vnc. I. (in alio exemplari,ſcrup XVIII)æruginis vnc.I.olei antiqui lib.I.(in alio lib.II)floris ſalis,aceti ſquillitici,ſing.quantū ſatis eſt.Spumam argenti & lapides omnes primùm ſeorſim,deinde ſimul tritos,ad ſalis florem admiſceto, & ad fæcis compagem ſimul conterito. deinde æruginem & æs trita adiicito,poſtea thus,aloem,ammoniacum,ſingula ſeorſim trita addito,& mox galbanum, & ſemper florem ſalis addendo conterito. poſtremùm herbas minutiſſimè tritas ac cribratas immittito, & rurſus flore ſalis addito conterito ac ſubigito, & cū aceto ſquillitico paſtillos & maſſas formato. quæ verò liquari debent,priuatim liquefacta ſeruato,& vbi medicamentū in vſum aſſumere voles, admiſceto. Cæterùm locus cui adhibendum eſt medicamentum, oleo ne inquinetur. Aliud ſtrumas diſcutiēs. Spumæ argenti lib.I.olei antiqui ſeſquilibrā, auripigmenti vnc.I. ſpumam argenti cum oleo coquito donec non amplius inquinet:deinde auripigmentū prius cum olei ſextante tritum adiicito.vtere confidenter,& ne contempſeris vilitatem. Aliud ad ſtrumas. Spumæ argenti ſeſcuncem, æruginis ferri ſextantem, ammoniaci thymiamatis, olei antiqui,ſingulorum beſſem.Spumam argenti,æruginem,& ammoniacum,ſingula ſeorſim trita coquito,ita vt æruginem & ſpumā argenti cū oleo primùm coquas,& ad ſemicocta ammoniacū adiicias,ſināſque ebullire donec nō amplius inquinēt. Aliud è ſale, Damocratis.omnem duritiā diſcutit. Salis triti, ceruſſæ, ſingul.lib.I.galbani,propolis, ariſtolochiæ, ſingulorū ſextantem,olei veteris libras duas.&ſi craſſius fuerit pharmacum,aliā adhuc olei libram adiicito. Ceruſſam & ſal cum oleo coquito donec non inquinet. Deinde galbanū & propolin,poſtremùm ariſtolochiā, ſingula trita addito ac præparato. Aliud eiuſdem. Diſcutit ſtrumas, omnē frigidum humorem abſorbet, hepatis ac ſplenis aquoſas affectiones ſanat,vrinā prolectat,coxēdices veteres curat. Ceræ,reſinæ pinus,colophoniæ,ſing.lib.I.calcis viuæ,aluminis ſciſſi,auripigmēti ,ſing.vnc.I.Liquabilia cū modico oleo liquato ac excolato,deinde ad arida cū modico aceto trita admiſceto,ac vtitor.Poſſe hoc diuturnas viſcerū duritias diſſoluere conſtat,ita vt multā humiditatē extrahat. ciet quoque menſes diu ſuppreſſos. Ego verò ablata calce,duplum aluminis adiicio,& medicamentum lōgè præſtātius cōperio:neque enim puſtulas excitat. Emplaſtrū Philagrii diſcuſſoriū. Curat gutturis tumores, & duritias diſcutit.Spumæ argenti dr.L.reſinæ pinus dr.XL. olei antiqui drachmas LXXX. æris vſti, ammoniaci thymiamatis,ſing.drach.VIII.aluminis ſciſſi, mannæ thuris, ſing.dr.IIII.ceræ dr.L.Spumā argēti cū oleo coquito, & ad ſemicocta æs adiicito,& bullire finito donec non amplius inquinēt:deinde ammoniacum tritū addito,eóque liquato reſinā & cerā liquatas ac excolatas affundito, ac rurſus ad cōpagem non inquinantē coquito,ac mox galbanum præmollitū addito,&ab igne ablatis,thuris mannā inſpergito,& vnito,& frigefactum medicamentū manibus ſubigito. Emplaſtrū diſcuſſorium abſceſſuum admirandū.nulla enim ratione abſceſſus facta,pus craſſiſſimū in emplaſtro inuenitur:idque detergēdū eſt,ac medicamentū reparatū rurſus imponēdū.Colophoniæ lib.I.ceræ ſeſquilibrā,olei hyeme cyathū I.æſtate verò dimidiū, nitri berenicarii fului aut albi & friabilis ſeſcuncem.Ceræ liquefacito ac excolato, nitrū verò minutiſſimè tritum inſpergito,& probè verſato,perfrigeratáque manib⁹ emollito,& in maſſam cogito. Obſeruandum eſt ne medicamentum in aquam tranſfundamus: aliàs enim nitrū abolebitur. Aliud. Picis ſiccæ, ceræ nouæ, ſing.lib. II.olei lib.IIII.ad lentum ignē coquito,ſubigito,ac vtitor. Facit ad abſceſſus,ſtrumas,fiſtulas, & alia huiuſmodi.

A Aliud Oribaſii. Ad ſtrumas & alarum ac inguinum & colli tumores duros: Papaueris corniculati folia cum axungia & propoli pingui terito,& imponito. Aliud ad ſtrumas & omnem duritiam. Verbenacæ rectæ foliorum viridium drachmas. XLII. hyoſcyami viridis drachmas CXLIIII.adipis porcini,reſinæ pinus ſiccæ drachm. XLVI.picis drach.XXIIII. Liquabilia liquata ac excolata cū herbis tritis committito. Aliud è rumice. Foliorum rumicis, perdicii, ſenecionis,reſinæ pinus,ſing.dr. XLVIII. foliorum hyoſcyami,axungiæ antiquæ,ſing.drach.XCVI. B galbani drach.octo. liquabilia liquefacito ac cum herbis committito. Aliud è rumice,ad ſtrumam & omnem duritiā,ad alarum ac inguinum abſceſſus,ad vlcera maligna & fiſtulas,ad vteri ſtrangulatus. Facit & ad ſplenem induratum. Allii nucleos XV.ceræ drach.XCVI. olei drachmas XCVI.nitri Alexandrini drach.XLVIII.æris vſti, terebinthinæ,ſingulorum drach. vigintiquatuor, thuris drachmas octo, foliorum rumicis in olla vel charta ſub recenti cinere reſiccatorum drach. XLVIII. Liquida cum aridis tritis committito,& in mortariis ſubigito:alia verò C in oleo fricto terantur. Aliud è ſcolopendrio,Philoſophi. diſcutit abſceſſus,furunculos,& ad multa commodat: Colophoniæ libras duas,ceræ,axungiæ recentis, ſingulorum libram vnam,reſinæ pinus beſſem,olei ſeſcuncem,ſcolopendrii ſextātem, vini antiqui ſextarios duos, pollinis tritici vncias quatuordecim. tritici pollinem cū vino coquito, deinde liquida affundito ac vnito, & poſtremùm ſcolopendrium addito,ac vtitor. Quòd ſi oleū reprobas,pro eo axungiæ ſeſcuncem accipito,& magis emolliet. at ſi oleum acceperit,magis diſcutiet.

D De emplaſtro ex aſpidibus, Cap. XV.

EMplaſtrum ex aſpidibus, ſtrumas & alias duritias diſcutit.Facit & ad podagras per exacerbationum interualla adhibitum: Terebinthinæ, lapidis aſii, bituminis, ſingulorum drach. CCCLX.ſpumæ nitri, adipis vitulini, ceræ,baccarum lauri, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drach. CCCXL.lapidis pyritæ,calcis viuæ,ſing.drach. CXX.cineris aſpidum viuarum vſtarum drach. CXL. olei antiqui libras duas.oleum & ceram primùm, deinde bitumen tritum liquefacito, & ad hæc adipem, mox am- E moniacum,& terebinthinam adiicito. & his ab igne ablatis calcem & lapidem aſium admiſceto, deinde baccas lauri & nitri ſpumam. poſtremùm autem aſpidum cinerem frigefacto medicamento inſpergito,vt ne pereat, omniáque ſimul ſubige,ac vtere.Cæterùm ad aſpidum exuſtionem,ollam totam forinſecus argilla craſſius oblinito,& ad ſolem ſiccato.& iniectis aſpidibus ollam operito,& probè munito,duobus aut trib⁹ foraminib⁹ relictis ex quibus cognoſcas vbi vapor purus exhalet. Hoc em- F plaſtrum oleo gleucino dilutum & illitum articulorum affectiones ac coxendicum reſolutiones curat:& cum laurino oleo illitum vitiligines albas exterit.

De emplaſtro aniceto, Critonis, Cap. XVI.

EMplaſtrum anicetum, id eſt *inſuperabile* appellatum, in multo nobis vſu eſt. Attrahit,rumpit,expurgat,glutinat,pus per ſplenium educit. Collyrium ex eo in ſinus inditur.Diffundit duritias,& contractis neruis opitulatur impoſitum citra irrigationem,vt ne perfrigerentur. Vnguenti vicem explet diſſolutum velut vnguētum ad laſ- G ſitudines eximendas paratum:ſedat enim laſſitudines in principiis morborum,& ex obſcura cauſa obortas. Eſt & extremarum partium mollitorium, in magnis ſpleniis impoſitum.Glutinat etiam cruenta vulnera, poſt ſuturam aut hamulos impoſitos, ita vt linteū complicatum ſolo aceto imbutū ſplenio ſuperponatur,æſtate frigido:hyeme calido.Facit & ad plantarum offenſas putredinéſque ac digitorum affectiones,& ad fracturas cum vulnerib⁹. & neque incarnante,neque cicatricem inducente alio vtendum eſt, ſed ipſi ſoli fidendum: facit etiam ad ho- H minum,canum ac ferarum morſus. Maxima verò eius promiſſio eſt quòd non ſinat fieri abſceſſus occultos in colo & membrana aluū ac inteſtina ambiente,ſi ſanè nō fuerint ſuppurati:aut ſi fuerint facti, quòd eos attenuet,

& ad inteſtina eorũ ruptionẽ diuertat. Oportet autẽ ſpleniũ ad locũ imponere, & hapſum lanæ aut linteũ ſuperponere, aceto & oleo calido imbutum, & irrigare bis per diẽ. ne ſolueris autẽ niſi per tres aut quatuor dies:deinde fomento ad vaporẽ adhibito,rurſus impone. appellationem accepit ab admirandis ac multis operibus. Squamæ æris dr. LVIII.pyrethri, ſtaphidis ſylueſtris, grani cnidii, ſeminis ſinapis,cãchryos, ſtercoris columbini, ariſtolochiæ tenuis,æruginis,miſyos Cyprii,ſeminis erucæ,cumini,ſing.drach.XVI.nitri,ſalis ammoniaci,ſingul.dr.XXXII. mannæ thuris,baccarum lauri,iridis,ſing.drach.CXX.aceti acerrimi ſextarios XVI.caricarum decocti cyathos quinque. Decoctum porrò caricarum ſic paratur: Caricarum pinguium libræ quinque in aquæ ſextariis ſex coquuntur ad tertias. Omnia itaque contuſa ac cribrata ſimul cum aceto terito ſub caniculæ feruore.vbi verò ſiccum & viride euaſit medicamentum,affundito caricarum decoctũ ac commollito,& ablatum in æris rubri pyxide ſeruato. Vſu autem poſtulante,medicamenti partem vnam cum aceto ad ſtrigmentitiã ſpiſſitudinem dilutam cum ceræ ac colophoniæ modico oleo liquefactarum partibus ſex committito.Quòd ſi durius efficere volueris, ceræ & colophoniæ quatuor partes ſumito: ſin mollius & magis dilutum,octo admiſceto.Idem & ad impetigines feras conuenire dicitur, ſi meracius adhibeatur. Aliud,diſcutiens abſceſſus. Ceræ,terebinthinæ, nitri,butyri,æquales portiones committito. Aliud, ad abſceſſus. Verbenacam rectam cum nitro, ſulphure, & reſina liquida committito,ac vtitor.

Emplaſtra ruptoria, Cap. XVII.

EMplaſtrum ſcalpelli vſum explens:Nitri lib.III.propolis,fimi columbini, ſalis ammoniaci, æruginis, ſing. ſeſcuncem, aquæ marinæ aut muriæ ſeſquilibram, olei antiqui lib. III. arida ſeorſim primùm terito, deinde æruginem,nitrum & ſal ſimul in mortario læuiſſimè conterito,& mox affuſa aqua rurſus probè terito, & mox oleum quoque admiſceto, vt ſtrigmẽtitia compages fiat, poſtea ſimul omnia in fictilem ollam coniecta lento igne ad aquæ conſumptionem coquito.poſtremùm propolin præmollitã adiicito,& ablato ab igne medicamento ac tepefacto,fimum columbinum inſpergito ac commiſceto,& hoc linteo illitum faſtigiato ac molliori abſceſſus loco imponito.ſit autem ſplenium ex eo illitum minutũ,& aliud amplum ipſi ſuperponatur,cui emplaſtrũ è ſuccis aut melle aut melinum Serapionis,aut Mnaſeæ,aut aliud mollitorium ſit inductum. Aliud perforans. Ceræ vnc. XVI. ſalis communis,ceruſſæ,ſing.drach.XL. cineris ſarmentorum vitis:, arundinum Græcarum vſtarum, æruginis,nitri rubri,ſing.drach.X.Singulis ſeorſim tritis,deinde permixtis aquam affundito,& ad ſtrigmentitiã ſpiſſitudinẽ conterito: poſtea ceruſſam cum olei quincunce aliquatenus coquito,& deinde ceram addito,ſimúlque bullire ſinito donec non amplius inquinent,& ad reliqua trita admiſceto ac vtitor. Aliud perforans arundines& aculeos & quæcũque infixa,ac in profũdo hærentia extrahens,& vlcera glutinans:Bituminis,nitri,ſing.drach.XXV. ariſtolochiæ drach.XII.baccarum lauri drach. XX. præpara,& vtere. Aliud. Fimi columbini,nitri,ſing.drach. IIII. caricas numero VII. nitrum & fimum ſimul terito, & poſtea cum caricis contuſis ſubigito,& linteo inducito: & ſi durius videbitur, mel & axungiam depuratam addito. hoc eadem die diſſipat ac rumpit. Oribaſii ruptorium. Picis liquidæ,picis ſiccæ,propolis,portiones æquales vnito & adhibeto.rumpit,& ad cicatricem perducit. Aliud eiuſdem.Extrahit,rumpit,& glutinat. Ammoniaci thymiamatis,propolis,aluminis,ſingul.ſextantem, thuris ſeſquidrachmã, galbani, auripigmenti,ſing.drach.I. Emplaſtrum ruptorium. Succi ranunculi, auripigmẽti, chalcitidis,lathyridis,ſquamæ æris rubri, ventrium cantharidum,ſing.vnc.I.calcis viuæ dr.II.excipe cedria. Vſus tẽpore ſpleniũ dimidii digiti latitudine,& lõgitudine quãta videbitur, ex eo illinito ac imponito,& emplaſtrum ex ſuccis emollitũ ſuperimponito. Sinatur autẽ ad horas III. vel V.& caueatur ne neruꝰ aut vena aut arteria attingatur, néue prius adhibeatur quàm maturus fuerit abſceſſus: hoc etiam ſtrumas rumpit. Aliud,oxynitrum appellatum. Ceruſſæ vnc.XX.ſalis foſſilis dr.VII. nitri quadrantẽ & ſemunciam,olei veteris trientẽ,aceti heminã I.omnia ſimul coquito donec nõ amplius inquinẽt. Aliud, ſine moleſtia rumpẽs.Ceræ,nitri,ſing.dodrantẽ & ſemunciã, fæcis vini vſtæ vnc. XIIII. auripigmenti drachmas VII. olei antiqui libras duas. liquabilia liquefacito,& ad arida trita admiſceto. Aliud ad ſtrumas, ac omnem duritiam: aut enim diſcutit, aut mollit, & rumpit,purgátque ac ſanat. Succi potamogitonis, ſtratiotæ,cæparum acerrimarum,ceræ,propolis,pollinis tritici,ſing.vnc.XVI. fermenti acidi,ſerapiadis triteſticularis,ſing.ſeſcuncem,tragacanthæ,reſinæ pinus, ſingulorum quadrantem, (aliqui etiam horum ſeſcuncem adiiciunt)galbani, opopanacis, olei antiqui,ſingul. dodrantem. Tragacantham in parte aliqua ſuccorum madefacito,ſimiliter opopanacẽ & galbanum ſeorſim madefacito ac terito, & his poſtea fermentum cum ſuccis ſubactum admiſceto. poſtea oleo & reſinæ liquatis & excolatis propolin emollitam adiicito, & ad hæc tritici pollinẽ inſpergito & vnito : poſtremùm omnia in mortarium tranſlata manibus probè ſubigito.

Aliud, abſceſſus diſſipans vel rũpens. Vitrũ,ſpecularis præſertim lapidis,minutiſſimè tritũ,& thus,æquis partibus cũ aceto probè trita,penna illinito. Ruptoriũ efficax. Bulbum Africanũ,naſturtiũ,nitrũ,fimum columbinũ,ficus aceto præmaceratas,axungiam depurgatã, æquis portionibus omnia cum melle ad emplaſtri formã ſubigito,ac imponito pro partis ratione quã rumpi voles. Aliud,diſcutiendi ac extrahendi vires habẽs.Ad ſtrumas & gutturis tumorem mirũ in modũ cõmodũ. Olei veteris lib.III.plumbi lib.II. coquito ſimul donec non amplius inquinent.deinde terebinthinæ,galbani,ſing. ſeſcũcem, ammoniaci thymiamatis ſextantem admiſceto,ac vtitor. Aliud Oribaſii. Candidum canis ſtercus terebinthina excipe & impone.

Emplaſtra diſcuſſoria & attractoria, Cap. XVIII.

QVI cõpoſitorũ pharmacorũ facultates deſcripſerũt, quædam emplaſtra attractoria appellauerunt, ſicut quædã diſcuſſoria: aliquibus verò teſtimoniũ præbuerũt vtriuſque facultatis:ſunt enim vicinæ inter ſe facultates, attractoria ex profundo,& diſcuſſoria attractorũ.Nã quæ attrahũt,omnino etiam diſcutiũt,& quæ diſcutiunt, etiã attrahũt. & prædominatur in diſcuſſoriis quidẽ medicamentis,facultas diſcuſſoria: in attractoriis verò attractoria.Attractoria porrò ex ſimplicibus cõpoſita ſunt, quæ vim habent humorũ ſuperfluitates ex profundo ad cutem attrahendi: diſcuſſoria autem ex iis quæ vim habent diſcutiendi attracta. Quò itaque emplaſtri forma fiat, alii ſpuma argenti miſcetur, alii reſina, alii oleum, alii cera,alii pix:quum talia neque diſcuſſoriã memorabilẽ neque attractoriã vim habeãt,quemadmodũ propolis, galbanũ,calx,medullæ,aſiæ petræ flos,ſpuma nitri,acetũ, piper,ſinapis,herba lanaria,ſal cibarius & ammoniacus,& multa huiuſmodi quæ in ſuperioribus Sermonibꝰ de ſimplicibus cõmemorauimus.Cæterũ aliqui adſtringentia medicamẽta attractoriis admiſcuerũt, veriti id quod fieri ſolet in iis quibꝰ ſuperflui ſunt humores:attrahũt enim aliquãdo plus quàm conuenit,vt non ſolùm ex parte quæ curatur,à profũdo attractionem faciãt, ſed etiã ex omnibus circũſitis eliciant.Eius verò meminiſſe oportet quod ſuprà de incarnantibus medicamentis relatum eſt, attractoria & diſcuſſoria,& quæ magis quàm oporteret detergẽt omnia,fieri incarnantia per cerati admixtionẽ: ita vt iis quæ fortia ſũt,amplius: quæ verò debilia,minus de cerato admiſceatur. Atque hac ratione diuturna vlcera cicatricem reſpuentia,putrida & ſerpentia,per emplaſtra ex ſale ac reliqua huiuſmodi,cerato admixto repurgantur & cicatrice includuntur. At ſi medicamẽto attractorio aut diſcuſſorio admixtum fuerit aliquod adſtringens, eo pharmaco non eſt vtendum ad incarnandum, eo quòd facultas adſtringendi,ad vulnera quidem glutinanda, & ſinus,& ad vlcera cicatrice includenda,vtilis eſt:verùm inutilis ad incarnãdũ. Cæterùm emplaſtra attractoria ac diſcuſſoria,faciunt ad omnes panos ac inflammationes indu

ratas,ad furũculos,ſtrumas,atheromata,hominũ ferarũq; morſus.glutinãt etiã ſinus,quibus aſperi ac flaccidi ac marcidi calli inſũt. podagricis itẽ ac arthriticis in declinatione auxiliantur . frigidos enim & craſſos humores ab articulis exugunt. Et ſi diſcuſſoria ac attractoria medicamenta in memoriam reuocaueris, tum ſuprà relata tũ deſcribenda,facilè fuerit eorum vtilitatem ac vſum comperire. Emplaſtrum, ad omne panorum genus diſcutiendum & attrahendum,quod ab abſceſſu etiam in pus tranſmutato,citra cutis cæſuram,pus velut per colum exugit. deficcat etiam ſinus forinſecus impoſitum efficaciſſimé. Radicum ficcarum hyoſcyami, & cucumeris ſylueſtris,farinæ ordei,ſingulorum quincũcem. terito & cribrato,ac hyoſcyami ſucco aſpergito,& in paſtillos cogito,eóſque in vmbra verſando ſiccato, & vſus tempore aqua diluito, ac craſſius illinito . Ego verò,inquit,etiam corticum radicis capparis drach.duas,& ſucci ſycamini drachm . vnam, ſi habere potui, adieci. Emplaſtrum attractorium album. ad ſtrumas ac parotidas & particulares abſceſſus. facit & ad fiſtulas ac ægilopas,vt citra ſectionem liberet. facit & ad fluida ac ægrè curabilia, & ad hydropicos: Spumæ argenti, ceruſſæ, ſalis, ſingul. drach.octoginta,olei veteris libras duas: ſingula ſeorſim trita cum oleo in mortario ſubigito, tum in ollam cõiecta,aſſiduè agitando coquito donec non amplius inquinent,& in mortarium tranſlata frigefactáque probè tundito,mollito,ac vtitor. Aliud. Occultos abſceſſus diſcutiens,roſaceo dilutum duritias diſſoluens,vetera ac putrida vlcera repurgans ac incarnans: Ceruſſæ, ceræ, ſing. lib.duas,olei veteris lib.tres,atramenti ſutorii,ſalis communis,ſing.ſeſcuncem,nitri lib.vnam,aceti quantum ſatis eſt. Ceruſſam cum oleo ad bonam compagem coquito,deinde ceram adiicito, & hac liquata ad arida trita in mortarium diffundito,& omnia probè ſubigito , vnito, ac vtitor. Aliud,attrahens,rumpens, ac cicatricem inducens: Picis ſiccæ,picis liquidæ,propolis,æquales portiones committito,ac vtitor. Aliud attractorium. huic Philagrius teſtimonium præbet: Iridis, mannæ thuris, ſpumæ nitri,pumicis,ſing. drach. octo, ammoniaci thymiamatis drach.vigintiquinque,galbani drach.ſex,canchryos drach. duodecim, ceræ drach. centum, olei libr. duas: æſtate verò vncias quindecim . ceræ cum oleo liquatæ ac excolatæ, ammoniacum tritum adiicito, & eo liquato galbanum præmollitum addito,& ab igne ablata aridis minutiſſimè tritis admiſceto, ac ſimul commollito. Andromachi melinum. Abſceſſus profundos reſorbet,& habet exactam ponderum proportionem. facit ad ſtrumas,ganglia,meliceridas,atheromata,panos, parotidas,furunculos. perforat abſceſſus,fiſtularum callos atterit,ſinus glutinat: Ceruſſæ,ſalis foſſilis,olei antiqui,ſing. lib.vnam,ceræ,colophoniæ, ſing. quincuncem , ammoniaci thymiamatis quadrantem, opopanacis, galbani, ſingulorum vnc.vnam.Sal tritum & cribratum ad minutiſſimum puluillum redigito: deinde cum aqua, marina præſertim,probè ſubigito,& ceruſſam ſimul terito,deinde oleum affundito,& omnia probè vnita ad bonam cõpagem coquito,& adiectoammoniaco bullire ſinito,donec non amplius inquinent . poſtremùm liquabilia liquata cum galbano & opopanace madefactis ac præmollitis admiſceto. Aliud, ad ſtrumas , gangrænas , antiqua & chironia vlcera: Spumæ argẽti,olei antiqui,auripigmenti,ſing.lib.vnam.ſpumam argenti cum oleo coquito donec non inquinet,& ab igne ablatis, auripigmẽtum cum olei ſextante tritum adiicito, & ebullire ſinito donec medicamentum nigreſcat,& poſtea in mortarium tranſlatum primùm piſtillo,deinde manibus diligenter ſubigito,ac vtitor , ad ſtrumas quidem ac duritias,ſyncero & meraco:ad podagras verò & vlcera,cum oleo diluto. Facit & ad carbunculos. Aliud attractorium Oribaſii: Spumæ argenti, ceruſſæ,nitri, ceræ,colophoniæ, ammoniaci thymiamatis, ſingul. trientem , olei veteris libras tres. ſpumam argenti,ceruſſam,nitrum,oleum ,cum lixiuii è cinere ficulneo libris duabus coquito donec non amplius inquinent,deinde ammoniacum tritum,poſtea ceram,mox colophoniam adiicito. præſtat tamen pro ni-

A tro ſpumam nitri iniicere. Aliud, ad ſtrumas, ganglia, parotidas,mammarum abſceſſus mirificè efficax:tumores enim diſſoluit, & impactum humorem per occultos meatus educit, ſinus agglutinat,fiſtulas & ægilopas citra ſectionem curat:Ceræ,terebinthinæ,nitri fului, olei veteris,ſing.lib. vnam,aquæ heminã vnam. Andromachus pro aqua lixiuium ponit . Nitrum tenuiſſimè terito per ſe,& mox cum aqua,vt penitus diluatur,& poſtea in fictili coquito.& coopertum per interualla verſato, & poſt ſedatum feruorem,liquabilia liquefacta affundito,aſſiduè-

B que agitato donec non amplius inquinent, & in mortarium tranſlata,frigefacta probè emollito. Aliud, quo Menecrates vtebatur. Ad ſtrumas ac mammarum duritias peculiare auxilium: tumores enim diſcutit & ferè non rumpit,ſed tenuiſſimas rimulas infert,per quas velut per colum impactus humor excernitur. Sinus etiam glutinat,& ad cicatricem perducit. Ceræ, terebinthinæ, ſpumæ nitri,galbani,reſinæ pinus,olei antiqui,ſing.lib. vnã, cineris quercini ac ficulnei , ſingulorum ſextarium vnũ. pendet autem cineris ſextarius vnc.decem. Liquabilia li-

C quata ac excolata coquito , deinde galbanum præmollitum adiicito,& ab igne ablatis cineres admiſceto,& probè ſubigito,& vtitor,ita vt primùm quinta die,poſtea tertia exoluas,donec tumor perforetur: deinde verò quotidie ſoluas ac cures. Aliud attractorium ac diſcuſſoriũ efficax. Abſceſſuum humores citra ruptionem per cæcos meatus velut excolat ac diffundit: Olei antiqui vnc. vigintiduas,ceræ albæ vnc. quindecim , aphronitri albi quadrantem,terebinthinæ libram vnam, lixiuii è cinere querno aut ficulneo ſextarium vnum. Spumam nitri ſi-

D ue aphronitrum cum lixiuio per piſtillum ad ſtrigmentitiam compagem terito:ceram verò cum oleo liquefacito,&terebinthinam admiſceto,&ab igne ablatis aſſiduéque verſatis ac frigefactis,ſpumam nitri admiſceto, ſubigito , ac reſiduum lixiuium paulatim adſtillato. Aliud Dionyſia inſcriptum,Heræ Cappadocis. Confert ad relatas affectiones:& ad mammarum ac aliarum partium induratas inflammationes præcipuum eſt: Ceræ, terebinthinæ,mannæ thuris,ſpumæ nitri albi,ſing. lib.vnam,olei antiqui libras duas, aquæ ſiue lixiuii coactiliariorum

E ſextarium vnum,miſyos crudi ſextantem. Miſy & ſpumã nitri cum dimidia lixiuii parte terito: ceræ verò cum oleo liquatæ terebinthinam adiicito,ac paulatim ad compagem coquito.& ablatis ab igne,mannam thuris inſpergito,& aſſiduè agitando frigefacito, & ad reliqua prius trita admiſceto, reſiduum lixiuii paulatim inſtillando, donec totum fuerit abſumptum . At vbi inflammatione diſcuſſa & dolore ſublato durities aliqua reſtiterit, hoc medicamentum remouebis,& pro eo melinum, aut Venus inſcriptum, aut aliud emolliens ac diſcutiẽs adhibe-

F bis. Aliud attractorium ac diſcuſſorium longo vſu cognitum: Colophoniæ lib.vnam,ceræ ſeſquiunciam, nitri ſeſcuncem,olei hyeme quidem cyathum vnum,æſtate verò dimidium. Nitrum cum aqua vel poſca vel aceto tritum,prout res poſtulat,cum liquabilibus liquatis commiſceto ac manibus ſubigito , obſeruando ne nimia aquæ copia ad nitrum affundatur, & in paſtillum cogito. Facit hoc ad carbũculos,furũculos,ſtrumas,abſceſſus,fiſtulas,ægilopas.Humorem per cæcos meatus citra ruptionẽ exugit, vt emplaſtro impactus videatur. Emplaſtrum

G Piſcatorium inſcriptum: Nitri vnc.vnam,ſalis communis,ceruſſæ,ſing.drach. octo, propolis drach.vigintiquatuor,galbani drach.octo,medullæ ceruinæ libr.vnam,olei veteris libras duas,ariſtolochiæ vnc.vnam.Erit autem medicamentum præſtantius ſi pro oleo medulla ſumatur,vt ſint medullæ lib.tres. Aliud Piſcatorium longo vſu conſtans: Nitri drach. octodecim, ſtercoris columbini,ſalis communis,ceruſſæ,ſing. drach. octo, ariſtolochiæ rotundæ drach. octodecim,propolis drach. viginti-

H quatuor,galbani drach.vigintiocto, medullæ taurinæ, olei antiqui,ſing. libr. tres. Ceruſſam, ſal, nitrum, ſingula ſeorſim trita , ad emplaſtri compagem ſimul coquito , & poſtea propolin ac galbanum adiicito,& ablatis ab igne, ſtercus columbinum,& ariſtolochiã admiſceto. Aliud. Ad ſtrumas , & reliqua huiuſmodi vſu cognitum : Ceræ

libram vnam,colophoniæ dextantem,auripigmenti,galbani,opopanacis,myrrhæ,halcyonii,sing.vnc.vnam,adarcæ sextantem,floris salis,misyos, singul. sesquiunciam,atramenti sutorii,aluminis scissi,sing. sextantem & scrup. sex,aluminis rotundi,aluminis liquidi, sing. vnc. vnam & scrup.tres, sulphuris viui sextantem & scrup.sex, nitri drach. octodecim, salis communis drach. quadragintaduas,terebinthinæ quadrantem,olei lib.vnam, aquæ marinæ libram vnam & sextantem.Colophoniam cum oleo dissoluito, deinde cerã, mox terebinthinam adiicito,& simul ebullire finito,& ab igne ablata & arida prius seorsim, & postea simul cum aqua marina trita admisceto, subigito, ac vtitor. At verò vbi superficiem ignitam, & locũ ruptum videris,infrà scriptum emplastrum adhibeto: Spumæ argenti,plumbaginis,sing.libram vnam, picis siccæ,galbani,chalcitidis crudæ,æruginis,squamæ æris rubri,mannæ thuris,sing.drach.vigintiduas,salis assati,visci,singulorum drach.septuagintaduas,olei lib.duas. Spumam argenti,plumbaginem,chalcitidem, squamam cum oleo coquito donec non inquinent & ad compagẽ redacta fuerint: deinde liquabilia admisceto, simulque paulatim bullire finito.postea viscum adiicito, & demũ arida addito, ac frigefactum medicamentum manibus subigito,ac vtitor vsque ad sanationem.

Emplastrum Nechepsonis,è cupresso, Cap. XIX.

FAcit ad strumas,tumorem gutturis, parotidas, omnẽ duritiam,& totum laxorum tumorum genus.Cupressi folia virentia in vigore minutissimè terito vino insperso quod à vinaceis post primi vini collectionẽ exprimitur efficitque solidi strigmenti crassitudinem,ac locis affectis imponito: omnem enim tumorem discutit. & si strumis imposueris,tertia die soluito,strumásque contractas & vicinas ac incumbentes partes desquamatas comperies.eas itaque digitis exprimito ac dissoluito, & medicamentum rursus adhibeto,ac tertia die rursus soluito, iterúmque validissimè exprimito,& tertiò medicamentum adhibeto, ac similiter exoluito. intra septem enim aut summum nouem dies strumæ abolebuntur. Vtere hoc auxilio velut admirando,& tanquam naturalẽ quandam proprietatem habente aduersus hanc affectionem. Nam si aliquid admiscere, aut aliquo modo ipsum permutare volueris,magis officies quàm proficies.Facit &ad gutturis tumorem extra fauces prominentem.& est eodẽ penitus modo adhibendum cum digitorum pressione, velut diximus:contrahit enim ac discutit,siccátque ac tumorem extirpat,& vasa materiam ad affectum locum afferentia constringit.Confidenter igitur eo vtaris:promissionibus enim nostris experimentum testimonium dabit.Emplastrum è cappari, Oribasii: Plumbaginis, olei antiqui,sing.libr.duas,salis communis libr. vnam, ceræ sescuncem,resinæ pinus trientem,squamæ æris,corticum radicis capparis, singulorum quadrantem, aristolochiæ rotundæ sextantem,propolis tantundem, galbani vnc.vnam.Squamam & plumbaginem tusas ac cribratas,& sal primùm seorsim, deinde simul cum his tritum, cum oleo in mortario probè subigito,& in ollam coniecta coquito donec non amplius inquinent.deinde ceram, resinam, propolin, liquatas ac excolatas, & mox galbanum adiicito,& ablatis ab igne aristolochiã ac cortices capparis tritas inspergito,vnito, frigefacito, emollito, ac vtitor.facit ad duritias, coxendicum affectiones, hemicranias, ac hydrocephalam in pueris aquosam capitis affectionem:abrasis enim capillis capiti impositum,humorem exugit.Glutinat etiam sinus.Aliqui etiam sine cera præparant. Emplastrum ex agarico, occultos abscessus & omnem humiditatem resorbens: Ceræ, colophoniæ, picis,spumæ nitri,thuris,agarici, sing.lib.vnam,terebinthinæ, visci quercini, singulorum sescuncem, medullæ ceruinæ trientem, œsypi quadrantem,grani cnidii, pyrethri,galbani,sing.sextantem. Liquabilia liquato & excolato,&ab igne remotis viscum adiicito,eóque liquefacto arida admisceto,subigito,ac vtitor.

Apochymatis præparatio, Oribasii, Cap. XX.

A PIcis lib.vnam,picis liquidæ,ceræ,sing. trientem,resinæ pinus sescuncem.Omnia liquata & excolata in peluim aquæ marinæ siue communis plenam mittito,& manibus velut pastillum subigito, ac vtitor. Emplastrum eiusdem,ad collisa mitigãda,irrigationis vicem supplẽs. Spumæ argenti libr.duas, strigmentorum balnei excolatorum lib.septem, aquæ marinæ è pelago haustæ sextarios duos,colophoniæ vnc.sedecim,ceræ sextantem,squamæ æris quincuncem. Spumam argenti, squamam, strigmenta,aquam marinam simul coquito, & arundinibus

B virentibus agitato donec non amplius inquinent.deinde ceram ac resinam adiicito, & rursus ad bonam compagem coquito,& irrigationis loco vtitor. ego verò etiam olei lib.duas adiicio.Verùm inter emollientia emplastra Oribasii,hac serie reperitur:Strigmentorum lib.tres, S. aquæ marinæ, olei antiqui, spumæ argenti, colophoniæ, sing.lib.duas,ceræ lib.vnam,æris vsti, ammoniaci thymiamatis,sing.sextãtem.facit, inquit, ad duritias,& præparatur velut dictum est.

Cerata vtilissima, Cap. XXI.

C BAsilicum tetrapharmacum. Ceræ,colophoniæ,picis, adipis taurini, æquales portiones. Macedonicum. Ceræ,colophoniæ, picis, adipis taurini, thuris, æquales portiones. liquabilibus liquatis & ab igne amotis, thus inspergito ac infarcito. Macedonicum Azanitæ, ad multa commodum & insigne:Picis siccæ vnciam vnam, ceræ quadrantem, adipis suilli antiqui & expurgati sescuncem,adipis taurini,œsypi, singulorum quadrantem, resinæ pinus siue piceæ quincuncem. liquefacito ac vtitor.Facit ad omnia maligna,ad gangrænas, fistulas,vulne

D ra recentia,ambusta,perfrigefacta, velut acopon lassitudini eximendæ destinatum. est & pessus mollitorius. conuenit etiam ad vteri vlcera, panos, parotidas. & vbi caua fuerint vlcera,maiori eius copia vtendum est: vbi verò propè cicatrix inducta fuerit,pauciore. aduersatur huic pharmaco oleum:quare hoc vitabis. Maximè autem facit in his quibus plaga circa neruos aut musculos est.

Heptapharmacum laxans,suppurans, incarnans, Cap. XXII.

E CEussæ bessem, spumæ argenti trientem, ceræ, picis, colophoniæ, adipis taurini, thuris, singulorum sextantem. liquabilia liquata cum aridis vnito, atque vsus tempore,medicamenti quidem ac ceræ, sing. vnc.vnam, olei verò rosacei trientem accipito,ac vtitor. Quòd si laxandi vim intendere volueris, oleum, irinum aut sicyonium,aut gleucinum sit,& maiore copia, sumatur.

Enneapharmacum, Hori Mendesii, Cap. XXIII.

F HOc suppurat & laxat,præcipuè neruis per consensum affectis.Ex eodem fit & pessus siue pessarium ad sedis affectiones commodum.Adipis anserini,vitulini,butyri, medullæ ceruinæ, ceræ, terebinthinæ, olei rosacei, cicini,mellis,singulorum portiones æquas liquefacito,vnito,ac vtitor.

Emplastrum Philosophi, Cap. XXIIII.

FAcit ad calcitratus,vulneráque tumida. rumpit, pus educit,cicatricem inducit. Hyoscyami, perdicii, & sideritidis folia recentia, æquis portionibus conterito, & panem siligineum tusum ac cribratum, vnius herbæ por

G tione adiicito,omnia simul cum axungia subigito, & ad emplastri formam redigito, & vtitor velut admirando.

Œsypi præparatio, Cap. XXV.

HVius quidem optimam præparationem in secundo libro descripsimus: ex lanis enim succidis paratur. verùm vbi illud haberi non potest, accipe hoc quod ita parari solet: Meliloti trientem, cardamomi, hyssopi herbæ, singulorum sextantem, lanæ succidæ ex alis ouium sumptæ trientem,colophoniæ,ceræ, resinæ pinus,singul. dextantem,olei dulcis libr.duas, aquæ sextarios tres.me-

H lilotum,cardamomum,lanã,&hyssopum, per triduũ aqua macerato,deinde ad tertias coquito,& excolato.Post ea liquabilia liquato ac excolato, & succum ac oleum admisceto, & omnia simul ad succi consumptionem ebullire finito.

Emplastrum Manus appellatum,
Cap. XXVI.

HOC emplastrum à quinque rerum speciebus quas recipit, Manus appellatur: Colophoniæ lib. quinque, ceræ lib. quatuor, resinæ pinus libr. tres, adipis taurini lib. duas, butyri lib. vnam liquefacito, ac vtitor.

Emplastrum Bromium appellatum,
Cap. XXVII.

FOEnigræci, seminis lini, succi althææ, sing. lib. vnam, simul ad succi consumptionem coquito. & colophoniæ, resinæ pinus, sing. quadrantem, ceræ sescuncem, galbani trientem, liquefacito, & admisceto, ac vtitor. Aliud optimum: Seminis lini, althææ, fœnigræci, sing. trientem, in duobus aquæ sextariis macerato, & de expresso succo sumito lib. vnam, ceræ lib. vnam, resinæ pinus, colophoniæ, singularum sescuncem, galbani sextantem, opopanacis vnc. I. præpara, & vtere.

Emplastrum ex ouis, Cap. XXVIII.

SPumæ argenti, cerussæ, singularum trientem, cadmiæ sextantem, ceræ libram vnam, rosacei libras duas, ouorum candida decem, metallica cum aqua ac vino terito, deinde cum ouorum candidis subigito, & liquabilibus liquatis admisceto, vnito, ac vtitor.

Parhygrum Galeni, Cap. XXIX.

SPumæ argenti, cerussæ, singul. libr. vnam, olei purissimi, aquæ, singul. libr. duas. Ego verò, inquit, sæpe olei quidem lib. vnam, adipis verò anserini sescuncem admisceo, aut si is desit, gallinacei, aut hoc quoque deficiente, suillum recentem accipio. Omnia simul ad prunas fumū non edentes citra solidam compagem coquuntur, & in coctura fine aliquando etiam amyli sescuncem adiicio. Si itaque adipem receperit hoc medicamentum, maiorem mitigandi vim acquirit, & dolores exvulnere inflammato obortos sedat. Sed ad cicatricem inducendam inutile est. at verò aquam addere frigiditatem, satis constat.

Emplastrum ex ouis, Oribasii,
Cap. XXX.

CEræ vnc. I. spumæ argenti, cerussæ, amyli, sing. sextantem, oua numero IIII. rosacei lib. vnam, oua in præparatione postremùm addantur.

Parhygrum Oribasii, Cap. XXXI.

FAcit hoc ad spontanea vlcera in corporibus delicatis. Adipis suilli recentis deuncem, ceræ sescuncem, cerussæ, spumæ argenti, sing. vnc. quindecim. liquida cum aridis committito. facit & ad vlcera serpentia. & cum rosaceo dilutum vuluarum ac sedis affectionibus medetur, & malignas faciei pustulas curat.

Emplastrum rosaceum inscriptum,
Cap. XXXII.

HOc mammarum duritias discutit, & est ad sedis affectiones efficacissimum, si cum rosaceo aut myrteo oleo diluatur: Spumæ argenti, cerussæ, adipis suilli recentis, singul. sescuncem, olei veteris sesquilibram, myrrhæ drach. IIII. ouorum crudorum vitellos duos. Reliquis ad bonam compagem coctis ac frigefactis, oua cum vino albo trita admisceto, & vtitor hoc medicamento aliquan do syncero, aliquando diluto.

Emplastrum phycotyche appellatum,
Cap. XXXIII.

AD omnia vlcera & præcipuè in sede commodum est hoc emplastrum: Croci vnc. vnam, cerussæ, spumæ argenti, medullæ ceruinæ, adipis anserini, ceræ, singulorum sescuncem, rosacei vncias triginta sex, ouorum candida triginta, vini quantum satis est.

Emplastrum Sphærion appellatum,
Cap. XXXIIII.

HOC irrigationis vicem supplet. facit ad desquamata, excoriata, intertrigines, ambusta, ad flagellatos, ad tibias collisas: Spumæ argenti, cerussæ, calcis viuæ, singularum quadrantem, ceræ sesquiunciam, nitri vnc. vnam, olei rosacei vnc. vnam. aridis minutissimè tritis liquida admisceto, & sphæria, *hoc est pilulas* formato. Vsu verò expetente olei sescuncem, rosacei quadrantem, ceræ sextantem, ad prunas liquefacito, & medicamenti sextātem adiicito, spathulâque agitato, & vbi frigefactum fuerit

A medicamentum, cum aquæ dodrante contundito.

Emplastrum pentatheton, Cap. XXXV.

CEræ, picis, colophoniæ, adipis taurini, calcis viuæ, æquales portiones. liquabilia liquato, & calcem adiicito. Vsus autem tempore olei sescuncem, ceræ sextantem, olei sicyonii quadrantem, liquefacito velut proximè dictum est, & medicamenti sextantem adiicito. Facit ad vibices flagellorum, ad cutem excoriatam, & ad collisa, ac cætera huiusmodi.

Emplastrum ex ochra, Cap. XXXVI.

B EAsdem cum prædictis vires habet etiam hoc: Ochræ libras duas, cretæ, ceræ, singul. lib. vnam, colophoniæ, picis, resinæ pinus, sing. lib. vnam, spumæ argenti, terebinthinæ, sing. bessem, olei lib. duas, arida cum vino terito, & liquabilia liquata admisceto, & in massas efformato. vsu verò postulante, ceræ lib. vnam, olei veteris lib. tres, liquefacito & excolato, & medicamēti lib. vnam admisceto, & vino adstillato contundito.

Emplastrum telamonium, Cap. XXXVII.

C HOC carbunculis medetur. dilutum sinus siccat, & cicatricem inducit: Spumæ argenti, calcis viuæ, ceræ, resinæ pinus, singularum dodrantem, cerussæ vncias viginti quinque, olei sesquilibram. Spumam argenti cum oleo ad compagem coquito: deinde ceram ac resinam adiicito. postea calcem & cerussam minutissimè trita admisceto, ac vtitor. Et ad carbunculos quidem linteo inductum imponitur: ad reliqua verò, rosaceo aut myrteo oleo ad strigmentitiam compagem dilutum adhibetur.

Pilarium ex recremento argenti,
Cap. XXXVIII.

D REcrementi argenti sescuncem, ceræ, adipis taurini, sing. quincuncem, colophoniæ trientem, picis, olei, sing. sextantem. argenti recrementum vino aut fœnigræci succo teritur. Quòd si non possit haberi argenti recrementum, plumbaginem pro eo accipimus. facit ad desquamata ac excoriata, & his similia.

Emplastrum ex pompholyge,
Cap. XXXIX.

HOC longo vsu constat eunuchorum, mulierum, puerorum, ac aliorum mollium corporum vlceribus cō-

E uenire, ad cicatricem citra dolorem inducendam, & ad cancerata vlcera tutò adhibetur: Cerussæ, spumæ argenti, pompholygis, sing. sextantem, cadmiæ trientem, medullæ ceruinæ quadrātem, ceræ, olei rosacei, sing. lib. vnam, olei myrtei sescuncem. Metallica trita ac cribrata, & cum vino subacta, liquabilibus liquatis admisceto, ac vtitor.

Aliud Archigenis & Oribasii: Pompholygis, cerussæ, spumæ argenti, sing. vnc. I. ladani sextantem, acaciæ trientem, ceræ quadrantem, olei myrtei bessem, ouorum assatorum vitellos IX. vini quod satis est. Aliud Oribasii.

F Spumæ argēti, cerussæ, sing. sextātem, pompholygis vnc. I. croci vnc. I. ceræ vnc. I. adipis anserini quadrantem, ouorum assatorum vitellos IIII. rosacei vini quod satis est.

Emplastrum rutaceum, Cap. XL.

HOC ad fistulas scabras facit: Cadmiæ, spumæ argenti, recrementi argēti, sulphuris viui, sing. sextātem, aluminis scissi, rutæ viridis, sing. vnc. I. ceræ bessem, olei myrtei lib. II. vini quantum satis est.

Ceratum è perdicio, Cap. XLI.

G FAcit ad sinus: Foliorum perdicii lib. II. ceræ, colophoniæ, olei, sing. lib. I. Herbam exactissimè terito, & liquida admisceto, & in mortario vnito. Hoc in aliquibus ob nimiam vim repellendi, vicinos locos inflammat, & materiam eò colligit. quod vbi contigerit, ad locum quidem inflammatum, idem medicamentum imponito: verùm ad sinus osculum emplastrum è lolio, aut quod Venus inscribitur, aut quoddam attractorium adhibeto.

Ceratum è succo betæ, Cap. XLII.

H FAcit ad vulnera inflammata, ad achoras capitis vlcuscula, & ad ambusta: Ceræ, libram vnam, olei sesquilibram, liquato ac excolato, & ab igne ablatis, betæ succum quantum imbibere possunt affundito, & in mortario subigito. præstat autem paulatim succum cerato instillare. Aliud è succo plantaginis, ad inflammationes & sinus: Ceræ libram vnam, olei libras duas, S. succi plan-

taginis quantum satis est. Ceratum liquefactum & in frigidam aquam diffusum, aqua sæpe permutata probè lauatur, & postea in mortario pistillo tunditur, ac subinde plantaginis succus paulatim instillatur, quantum eis imbibi potest. Ceratum myrteum. Ad oculorum inflammationem, & cicatricem inducendam, ad intertrigines ac scabiosas affectiones commodum: Ceræ libram vnam, olei myrtei libras duas, plumbi vsti sescuncem, cerussæ, spumæ argenti, syrici, singulorum vnc. vnam, vini quantum satis est ad conterendum. Melinum cicatrices inducens: Chalcitidis crudæ sescuncem, cadmiæ quadrantem, ceræ lib. I. olei myrtei libr. I. vini quod satis est.

Ceratum ex sandyce, Homo appellatum, Cap. XLIII.

HOC vlcera diuturna ac maligna, & in tibiis oborta, solum per se adhibitum ad cicatricem perducit: Sandycis lib. I. olei dulcis lib. II. coquito donec non amplius inquinent, & vtere confidenter.

Emplastrum ex alliis, Cap. XLIIII.

HOC vim attractoriam habet. facit ad omnem duritiam, abscessus, furunculos, strumas, inguinum tumores, fistulas, impetigines humidas, mammas induratas: Ceræ lib. II. colophoniæ sescuncem, medullæ ceruinæ tantundem, nitri albi bessem, allia viginti, olei libras quatuor. Allia depurgata in oleo coquito donec torrefiãt. deinde ad oleum excolatum liquabilia adiicito, & postea nitrum tritum adiicito, ac vtitor. Nos verò ita præparamus: Ceræ, colophoniæ, olei, singulorum quincuncem, nitri sescuncem, medullæ ceruinæ sextãtem, alliorum nucleos triginta, præpara, & vtere, præsertim ad fistulas: humorem enim attrahit, quem quotidie crebrò detergere oportet. Hoc solum citra alterius opem extrahit, incarnat, & cicatricem inducit. Aliud Oribasii, ad pustulas, intertrigines, ambusta ab igne, perniones non exulceratos, ad bullas nondum apertas, ad cutis tibiarum excoriationem, ad vlcera antiqua & proserpentia sub cute. Recrementi plumbi trientem aut quadrantem ad ceratum admisceto quod habet ceræ bessem aut dextantem, adipis suilli recentis, olei myrtei, sing. sextantem aut quadrantem. Quòd si cicatrix inducenda est, absque adipe præparetur.

Emplastrum è squilla, Asclepiadæ, Cap. XLV.

HOC ad fistulas, sinus, nomas & putredines facit. Vlcerum eminentias contrahit, ad fistulas angusta osculа habentes collyrium ex eo formatum inditur. Si verò lata ac ampla fuerint oscula, rosaceo dilutum adhibetur, eloto prius sinu siue fistula cum posca aut vino mulso iniectum, locúsque emplastro munitur ac deligatur: hoc enim modo incarnat, ac replet fistulosa capitis vlcera. Cõuenit & nomis, si membrana non fuerit denudata. Idem syncerum ad capitis fracturas adhibetur, & ad anhelosos ac orthopnoicos amplis spleniis inductum pectori imponitur: conuenitque omnino vbi ad superficiem materias attrahere volumus. Squillæ repurgatæ quincũcem, squamæ æris, iridis, sing. quadrantem, myrrhæ drach. octodecim, ammoniaci thymiamatis drach. duodecim, galbani, picis liquidæ, styracis, æruginis, resinæ pinus siccæ, aristolochiæ, sing. sescuncem, ceræ vnc. viginti, terebinthinæ triẽtem, olei veteris lib. duas, aceti acerrimi sextarios nouem, aut quod satis est. Squillã ad solem æstiuum tundito, & acetum paulatim instillato, quantum satis ad exactè terendam. In alio autem mortario squamam æris & æruginem cum aceto diutissimè terito, & arida trita ac cribrata adiicito. Postea ammoniacum, styracem, myrrham, galbanum addito, & instillato aceto simul probè conterito, deinde liquabilia liquefacta, iride ac aristolochia inspersis frigefacito, & ad reliqua admisceto, subigito ac vtitor: ad fistulas quidem & ossa corrupta, collyria ex eo formata indens: verùm ad vlcera repurganda sumito, medicamenti trientem, ceræ sextantem, rosacei quadrantem, & pro repurgationis ratione aliquid de medicamento detrahito, & cerato adiicito donec cicatrix inducatur, ita vt postremùm quum iam absoluenda est cicatrix, medicamenti vnc. vnam, olei rosacei aut myrtei dodrantem, & ceræ trientem commisceas.

Emplastrum è pompholyge, Heræ Cappadocis, Cap. XLVI.

HOC ad sedandos dolores ac inflammationes facit, præcipuè ad vlcera maligna ac cancerata, antiquáque ac cicatricem non recipientia. facit & ad ambusta ab igne. rosaceo aut myrteo oleo dilutum, cicatricem inducit: & butyro dilutum, incarnat. at cum rosaceo, ad omnes sedis affectiones cõmodum est. Cadmiæ botryitidis lotæ drach. octo, pompholygis lotæ drach. septem, plumbi vsti & loti drach. nouem, thuris drach. quatuor, cerussæ lotæ drach. nouem, spumæ argenti lotæ drach. octo, ceræ albæ drach. centum, terebinthinæ Chiæ drach. septem, olei myrtei drach. centum septuaginta. Arida trita & cribrata, in mortario plumbeo cum pistillo plũbeo, cum vini sextariis quatuor terito. cæterùm in vino hoc, infrà scripta polentæ modo contusa, per diem ac noctem præ maduisse oportet: Iridis, meliloti, aristolochiæ, capitulorum papaueris, seminis hyoscyami albi, sing. drach. octo. cum hoc itaque vino excolato, metallica sicut diximus sunt conterenda vsque ad mellis compagem, & deinde oleum myrteum adiiciendũ, quò illitionis spissitudo fiat. Postea verò omnia in ollam nouam coniecta lento igne ad emplastri formam, & terebinthina adiecta, medicamentum ab igne tollito, ac frigefacito, subigito, & vtitor.

Emplastrum nigrum, Essentia appellatum, Cap. XLVII.

FAcit hoc ad duritias, ad articulos, & costas fractas. ganglia, strumas, & tumores dissoluit. Tibiarum vlcera, chironia, & fistulas curat. facit ad morsus ferarum. Aquæ inter cutem molem delet. Clauos sanat, aculeos extrahit. Splenicis, podagricis, hepaticis prodest: Spumæ argenti, cerussæ, æruginis rasæ, sing. quadrantem, squamæ æris sextantem, thuris masculi sextantem & semunciam, bituminis Iudaici bessem, terebinthinæ quadrantem, ceræ flauæ, picis aridæ, sing. lib. III. olei antiqui lib. I. lapidis gagatæ, lapidis asii, aluminis scissi, magnetis viui, myrobalanorum, sing. quadrantem. spumam argenti, cerussam, squamam, æruginem, bitumen, & thus, omniáque arida tũdito, & in mortario aceto paulatim instillato, ac ad stringmentitiam spissitudinem terito. deinde ceram, picem, oleum, ac reliqua liquabilia liquata admisceto, vnito, ac vtitor.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDIcinæ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti Sermo quartus.

De conceptus ac partus ratione, & de affectionibus muliebribus, vteri præsertim & mammarum. Item de vnguentorum pretiosorum, & potionum ac suffimigiorum præparatione.

De vteri situ, magnitudine, ac forma, Cap. I.

A VTERVS *Græcis* Metra, *hoc est matrix* appellatur, quòd ex ipso omnia animantia, velut à matre oriantur. Vocatur eisdem hystera, quòd posterior situ sit omnibus visceribus. Situs est enim vterus intra peritonæon membranam aluum & intestina omnia circumcirca amplectentem, inter vesicam ac rectum intestinum. Atque huic quidem ferme toti incũbit: vesicam verò iuxta vmbilicum, vbi fundum habet, B vtplurimùm supereminet. Iuxta partem autem ad pudendum tendentem ipsa vesica vterum excedit collo. Magnitudo eius non in omnibus eadem est. multo enim minor est vterus eius quæ prægnans non est: maior autem prægnantis. eius verò quæ nunquam prægnans fuit, longè adhuc minor vterus existit. & iuxta ætatem minimus est iis quæ ad venerem experiẽdam tempus nondum attigerunt. nam & aliàs semper minor est iis quæ venere non vtuntur. Longitudo itaque in moderatè se habentibus mulieribus, à fundo circa vmbilicum, vsque ad pu- C dendum, est plerunque vndecim digitorum. latitudine verò ad vtrunque latus per cornua sua extenditur. Quantum verò ad figuram attinet, totum quidem reliquum corpus, & maximè fundum, vesicæ simile est. In quãtum verò exortus papillares ad lumbos nutantes habet ab vtroque fundi latere productos, vesicæ similis non est. appellantur autem hi exortus cornua, & primùm sursum vergunt, postea deorsum tendunt, & paulatim angustiores fiunt, vt postremæ partes venis similes sint. Hæ itaque angustæ cornuum partes, sinuosis flexibus ad testes inserun- D tur, qui à lateribus vteri siti sunt, singuli ab vtraque fundi parte prope cornua: & per hos sinuosos cornuum flexus in congressu viri vterus semen à testibus attrahit. Sunt autem testes mulierum parui, neque sicut in viris rotundi & oblongi, ac tenera carne præditi, sed lati ac glandulosi & pelliculosi. Appendet porrò vterus vesicæ & intestino recto, per fibrosa quædam interstitia. Appendet & ossi sacro, per robusta quædam ligamenta neruosa ac musculosa. Sunt & ligamenta ac appendices quæ in ipsum vterum inseruntur, partim quidem texentia & perplican- E tia ipsum vteri corpus, quorum non exigua pars sunt nerui à spinali medulla orientes: partim verò incrementi ac nutrimenti ipsius vteri, itémque fœtus gratia facta, velut sunt arteriæ & venæ. A vena enim caua quæ per spinam à gibba hepatis parte fertur, & ab arteria magna quæ illi incumbens simul defertur, duæ venæ & duæ arteriæ exoriuntur, vtrinque sanè vena & arteria: atque hæc quatuor vasa ad vterum delata, antequam in ipsum inseruntur, ramulos ad testes extendunt, & postea in ipsum vteri corpus deferuntur, ipsúmque intertexunt, & per ea mẽstruus F sanguis in vterum deriuatur. Sunt autem & aliæ venæ ac arteriæ vtrinque vtero insertæ, partim ad testes, partim ad ceruicem tendentes. At verò ipsum vteri corpus ex duabus tunicis constat, & externa quidem neruosior est, interna verò venosior. & externa quidem simplex & vna est: interna verò duplex, vt si excoriare volueris, duo tibi vteri esse videantur, sub vna & eadem tunica siti. Cæte-

A rùm collum vteri musculosum, ex dura ac cartilaginosa carne factum est, & semper durius seipso euadit, & progressu temporis cartilaginosum, adeò vt quæ sæpius pepererunt, aut iam aniculæ sunt, his multùm durum ac cartilaginosum collum sit, vt gutturi summo simile existat. Est & in collo vteri foramen, per quod & menses deferuntur, & mulier masculi semen suscipit, exítq; per ipsum etiã fœtus: incredibile enim dictu est quantum hìc meatus pro tempore amplitudinem euariat. Nam reliquo tempore toto specilli extremam, aut paulo crassius quiddam B suscipit: prægnãte verò muliere ita clauditur, vt nihil suscipere possit. At vbi fœtus ab vtero exoluitur, dolores partus ipsum quamplurimùm extendunt, & quod mirum auditu est, animal totum per ipsum transit. Finit autem collum ac desinit in muliebrem sinum siue pudendum. Longitudo porrò pudendi in mulieribus ætate perfectis, sex ferè digitorum mensura est. in partu tamen & concubitu breuius efficitur, collo nimirum vteri se extendẽte. Est & puellari ætate pudendum delicatius ac mollius: in aniculis verò & iis quæ sæpius pepererunt callosius eua- C dit, & cartilagini simile: ex crebro enim congressus attritu, & partium exeuntium collisione callescit. Sed & mensium delatione indurescit, nõ aliter quàm ob plurimum & acrem humorem influentem vlcera callosa ac fistulosa fiunt. At verò imminente mensium tempore, vterus crassescit ac intumescit, aliàs tenuior ac contractior existens. Crassior item est in iis quæ sæpius pepererunt: tenuior autem in iis quæ nondum prægnantes fuerunt. Idem etiã primis à conceptu diebus crassescit: vbi verò fœtus adoleuit, ac iam pariendi tempus adest, tenuissimus euadit. D Attenuatur autem velut vesicæ flatu repletæ solent, crassitudine in longitudinem abeunte. Atque hactenus de situ, figura, ac magnitudine vteri dictum sit.

Quæ intra prægnantis vterum nascuntur, Cap. II.

IMprægnationis tempore primùm secunda vtero adnascens, & totum fœtum ambiens generatur: deinde aliæ duæ pelliculæ, altera farciminalis à farciminis similitudine appellata, eminentibus fœtus partibus duplicata incumbens: altera agnina à teneritudine vocata, quæ totum E fœtum ambit ac complectitur.

De secundæ generatione, Cap. III.

SEcunda hoc modo generatur: Singula venarum ac arteriarum oscula, quæ intra vterum perueniunt, in extremitatibus suis nodosas quasdam eminentias hæmorrhoidibus ani similes habent, quas aliqui cotyledonas, *hoc est acetabula* appellant. Atque hæ in mulieribus sunt minores, quàm quæ in vaccis, capris, ac ceruis, atque aliis talibus animalibus reperiuntur. Sed & in brutis flaccidiores ac F mucosiores sunt, figura cotyledoni herbæ, *id est, umbilico Veneris* similes. Tales igitur eminentiæ in vteri sinu vbi mulier conceptura est, aperiuntur. Contingit autem hoc tempus, incipientibus fluere menstruis purgationibus, aut desinentibus. Et quanquam etiam reliquo toto purgationis tempore apertæ sint, tamen non concipit mulier. non enim potest semen in vtero manere, quum influentis sanguinis multitudine eluatur. Quando verò

cessant

cessant menses,& quum incipiunt,aperta sunt vasa,& purgatio lunaris neque multa, neque coaceruatim effunditur,vt semen ob vteri asperitatem facilè adhæreat, & ab allabentis sanguinis paucitate abundè alatur. Priusquam enim fluere cœperint menses, mulier non conceperit, quòd & semen careat alimento, & vnde adhærere possit non habeat: læuis enim tunc vterus est ob vasorum conclusionem, vt inde semen tãquam color à læui pariete elabatur. Nam qui parietes illituri sunt, eos primùm exasperant,deinde colores inducunt.Proinde semen viri iniectum,& in vtero detentum, acetabulis dextri vel sinistri sinus impingitur, contrahitque seipsum vterus,ac semen vndique complectitur. Secundæ itaque generatio ab osculis in vterum apertis initium sumit, ita vt ab vnoquoque osculo vas generetur, ab osculo arteriæ,arteria,à venæ osculo,vena.atque hæc vasa distinguit ac connectit membrana : & hoc modo secunda generatur. At verò hæc vasa per secundam dispersa rursus inter se coeunt,& in duos veluti stipites desinunt, binásque venas ac binas arterias perficiunt, quæ ad ipsum fœtum se ingerunt circa vmbilicum. Nihil enim aliud est vmbilicus quàm quatuor hæc vasa,in medio sui vragum, *hoc est lotii ductorem* appellatum habentia. Hic verò est principium pelliculæ farciminalis,perforatúsque est ad fundum vesicæ ipsius fœtus,vt per ipsum lotium fœtus excernatur, & in pellicula farciminali colligatur. Tum verò ex duabus venis vna tantùm efficitur, quæ per vmbilicum delata,simæ parti hepatis ipsius fœtus inseritur, venáque caua appellatur. & per hanc ad fœtus alimentum sanguis ab vtero deriuatur. Postquam enim hepar ipsius fœtus sanguinem allatum suscepit, in omnes corporis partes distribuit. Similiter etiam duæ arteriæ in vnam coalescunt,quæ circa vesicam firmatur, & magnæ arteriæ inferitur,quæ spinæ eiusdem fœtus adhæret. Et per hanc vitalis spiritus ex vteri arteriis ad fœtum distribuitur. Porrò partus tempore instante, quum magnus perfectúsque infans vterum vndiquaque distenderit, secunda pro infantis mole angusta efficitur,neque iam sanguis ab vtero allatus alimentum sufficiens exhibet. Quapropter concitatus infans exilit,& ambientes pelliculas dirumpit. atque ita arcana quadam ratione vteri ostium aperitur, ac fœtus progreditur. Et hæc quidem de fœtus generatione breuiter, & quàm lucidissimè id fieri potuit explicauimus. At si quis diligentius speculari hæc voluerit,capram aut vaccam, vel ceruam dissecare poterit,ossa pubis remouendo, & cutem aptè resecando: & vteri cum vicinis partibus vnionem apertè videbit.

Menstruæ mulierum purgationis ratio,
Cap. IIII.

Circa quartumdecimum annum menses in fœminis apparere incipiunt, quo tempore & pubescunt, & mammæ ipsis intumescunt. Non tamen omnibus eodem tempore, eadémque mensura, & per totidem dies prodeunt. sed plerisque plus minus duarum heminarum mensura,quatuor dierum spatio,interpositis vigintiduobus diebus,aut summum triginta, singulis mensibus deferuntur. nec ante tricesimumquintum,nec serius quàm quinquagesimo anno desinunt. rarissimè enim ad sexagesimum annum menstruæ purgationes perueniunt.Citissimè verò in pinguibus corporibus deficiunt. Cæterùm sanguinis qui profluit copia,paulatim vsque ad ætatis vigorem augescit. deinde aliquandiu æqualitatem seruans,paululum penitus crescit aut minuitur. at vbi ad finem tendit,paulatim rursus minuitur, donec in totum desinat. Vt autem ordinem seruent aut excedant, & vt multitudine vel paucitate delinquant,in ætate situm est, ac anni tempore,itémque victus ratione, & peculiaribus mulierum studiis. Huc faciunt & ciborum qualitates, & morbi accedentes.

Notæ futuræ virginum purgationis,
Cap. V.

Virginibus futuram purgationem præsagiunt mammarum pruritus,lumborum,pectinis, & capitis dolor, bilis aut pituitæ vomitus. Quum hæc circa decimumquartum annum apparuerint,medicum coniectare oportet quomodo purgationem maturet, & per leuiores decoctiones sanguinis delationem adiuuet.

Quando semen appareat,& conceptus tempus adueniat, Cap. VI.

Semen quoque circa decimumquartum annum, & plerisque in ipso pubertatis tempore apparet. verùm ad generationem aptum efficitur anno plerunque decimooctauo aut vicesimo. Et statim sanè vbi semen comparuerit,coeundi desiderio flagrare incipiunt.

Fœcundarum mulierum dignotio, Sorani,
Cap. VII.

A Decimoquinto ætatis anno,ferè vsque ad quadragesimum, mulieres ad concipiendum idoneæ sunt, quæ neque viragines, neque corporis habitu denso aut duro præditæ sunt, neque contrà humecto ac languido, neque alui fluxione assidua laborant: sed & recta ratione ac læta mente funguntur,& lumbos habent latos,& ventrem amplum, & quibus menses non impediuntur, & quæ vteri affectionibus nõ infestãtur. Cæterùm conceptura sit an nõ,mulier,hoc modo deprehẽdi aiunt:Infernas partes vestimentis contectas resina suffiunt, ita vt intrà pudendum vapor recipiatur: & si quidem odor per corpus ad os & nares transeat,fœcunditatis signum iudicant:sin minus,sterilitatis. Allia item decorticata, & lanæ inuoluta, mulier dormiendi tempore sibiipsi velut pessum siue tali formam subdat. & ex odore an ad os peruenerit aut non, fœcunditatem aut sterilitatẽ iudicet.

Quomodo cognoscantur quæ conceperunt,
Cap. VIII.

Mulierem concepisse argumento primùm est, si ab obstetrice interrogata respondeat se post concubitum,viri semen non effudisse, & in ipso coitus opere horrorem quendam percepisse, & moderato dolore circa pudendum ac vmbilicum vexari. & ad hæc si pudendi sinus & os, arida sint : & vteri osculum non durum, nec inflammatum,sed interius ac exterius occlusum fuerit & aliquantulum sursum progressum. Et si veneris appetentia languerit, & menses consueto tempore non apparuerint. Si venæ pectoris virere,& mammæ intumescere inceperint,& progressu temporis lac habuerint. si cauitates oculorum subpallidæ fiant. si nigræ maculæ in facie & aliquibus lentigines oriantur. si colli pars anterior calidior, ceruix verò frigidior appareat. si circa secundum mensem præter consuetudinem salsa aut acida appetat. Quibusdã etiã os nimio humore madescit, & ad agendũ torpor adest, & aspectus languidus ac planè effœminatus efficitur,&color ad albedinẽ ac pallorẽ mutatur,prægresso plerunque rubore;si fœminæ viriliores fuerint. Circa consueta item purgationis menstruæ tempora aggrauantur prægnantes,& mammæ intumescunt,lumbi difficulter mouentur, vesica rubens ac ignitum lotium cum dolore excernit, & suppressorum mensium calor sinum ac ceruicem vteri accendit.

Notæ fœtus masculi ac fœminæ,
Cap. IX.

Hippocrates,& alii quidam maris notam esse dixerũt, si prægnans sit bene colorata,& ad motum facilis,& si dextra mamma amplior,& præsertim papilla, fit. contrà verò pallidus color, sinistráque mamma ac papilla tumidior,fœmellæ indicium est. Sed & in masculi conceptu dextræ partis vasa, venæ ac arteriæ magis intumescunt,præsertim sub lingua. at in fœmellæ cõceptu contrarium apparet. Aiunt etiam papillas in fœminæ conceptu deorsum nutare,in masculi verò,sursum tendere : sed & lac prægnantis aquæ instillatum, si fœtus fœmella sit, diuelli ac detrahi:si verò masculus, in superficie persistere. Certissimum verò miniméque fallax masculi fœtus signum est,si prægnans dextræ manus pulsum validiorẽ, velociorem,maiorẽmque ac duriorem habuerit : & vice versa, in fœmella.

De pica, Galeni, Cap. X.

Circa secundum mensem affectio quædam prægnantibus accidit,quæ à pica auicula nomen accepit. Alii

tamen ab hederæ ſimilitudine, quæ cittos *Græcis* vocatur, hanc affectionem cittam *Græcis* appellatam eſſe ſentiunt. nam ſicut illa variis plantis, prout occurrunt, ſe implicare ſolet: ita mulieres ex pica laborantes, varia edulia appetunt, atque ea contraria, quæ tum voluptatem tum inſuauitatem guſtanti exhibent. Accidit autem ferè circa quadrageſimum diem à conceptu. & eſt ſtomachi languor cũ nauſea & auerſatione ciborum, bilis ac pituitæ vomitum inducens. conſequuntur aſſiduè expuitiones oris, ventris morſus, ac anxietates. Atque hæc omnia ob humoris, ſanguinei præſertim, redũdantiã fiunt. qui enim per vteri vaſa ſingulis menſibus excerni ſolebat, à fœtu ſuppreſſus, ſurſum vergit, & ſtomachum præcipuè, velut ſubtiliore ſenſu præditum infeſtat: pro varietate autem vitioſi humoris, varia ac peregrina edulia appetunt, quædam ſalſa, aliquæ acida, aliquæ terram, aut teſtas, aut extinctos carbones. & ſæpe vſque ad quartum menſem hæc affectio durat. In principio enim modicus ſanguis ad fœtus alimoniam diſtribuitur. poſtea verò creſcente fœtu plus alimenti attrahitur. Itaque tum demum vitioſo humore partim per vomitum euacuato, partim ad vterum alendi fœtus gratia delato, relata accidentia remittunt. In quibus igitur multus ſanguis collectus videtur, his modicus cibus competit, & exercitia mulieribus conuenientia, quæ redundantem diſcutere poſſunt. proſunt & fatigationes ac peregrinationes. Quæ verò citra laborem viuere conſueuerunt, hæ prægnantes ægrè ferunt repentinos aut laborioſiores motus. Quarum verò ſtomachus ab acri acidóve aut ſalſo humore mordetur, hæ ad excitandum vomitum tepidam aquam commodè bibent, vt humor affligens reuomatur. Abſtineant autem à dulcibus obſoniis· & vinum fuluum, odoratum, antiquum, & ſubadſtringens bibant. Sit autem potus moderatus, ne alimenta ventriculo innatent. confert etiam ante cibum oliuas muria conditas cum pane molli exhibere. aut quinque vel ſeptem amygdalas amaras. aut polentam ſucco cotoneorum aut Punicorum malorum reſperſam. aut ſeridem ſiue intubum. aut aſparagum paluſtrem, aut ſiſarum. Ex auibus deligendæ ſunt, quæ neque pingues neque viroſæ ſunt. Conueniunt etiam pedes ac roſtra & ventriculi porcorum, & herinacei marini recentes. Poſt cibum verò, vuæ paſſæ, mala Punica ac pira exhibeantur. ſint tamen omnia quantitate moderata. At quæ cibos auerſantur, obſoniorum varietate ac iucunditate illectentur. Eis autem quæ terram comedunt, nihil ita prodeſt velut amylum recens pro terra oblatum. Cæterùm medicamenta contra picam commoda ſunt, portulacæ cremor, & ipſa in cibo ſumpta, cucumeris ſemen decorticatum, & ex aqua potum. Polygoni decoctum potum: ſimiliter etiam anethi. & rhei Pontici ac ſpicæ nardi cremor. item intubi ſuccus, vel ipſa herba cruda aut cocta, aſſiduè comeſta. At ſi craſſius eſt quod euomunt, & ob viſcoſitatem difficulter excernitur, ſalſamenta & raphanos ex aceto mulſo edant, omni ſtudio adhibito vt infeſtus humor citra moleſtiam ac conuulſionem educatur. Forinſecus autem adhibita, languido ſtomacho conferunt hæc, œnanthe, balauſtium, roſæ, cityni, myrtus, ſmyrnii coma, fœniculi ſemen, cum vino cataplaſmatis modo adhibita: addita etiam galla, aut cumino, aut abſinthio. Palmularum item carnes vino coctas aut maceratas, tritas pro emplaſtro imponere prodeſt. aut mala cotonea cũ poſca trita, roſaceo vel nardino cerato excepta, addito croco. Aut lanã ſuccidã, aut linteolũ vino & oleo, aut aceto & oleo, vel roſaceo & aceto, aut nardino & vino imbuito, & ſtomacho adhibeto. morſus enim & ſtomachi pũcturas mitigãt. Præterea calidã aquã, nõ tamẽ feruidã, aſſiduè abſorbere, & ſenſim aſſiduè obambulare, & præcordia molli lana integere, fouere ac inungere, & ante cibum infernas partes pro viribus exercere. hæc omnia ad ſanitatem aſſequendam mirificè faciunt.

De tumoribus pedum in prægnantibus,
Cap. XI.

PEdum tumores in prægnantibus, roſaceo & aceto, & ſale aliquando addito, perfricato. Prodeſt & terram Cimoliam cum aceto illinere, aut alumen ſciſſum cum vino. Bonum eſt & citriorum malorum decocto pedes lauare. Et anthyllin aceto maceratam obligare, & braſſicæ folia per latum diſtenta imponere ac obligare.

Cura prægnantibus adhibenda, Aſpaſiæ,
Cap. XII.

PRægnantes quæ recèns conceperunt, à timore, triſtitia, ac omni forti mentis perturbatione aſſeruandæ ſunt. Prohibendæ etiam geſtationes in curribus, & violenta exercitia, ac ſpiritus detenſiones, & coxendicum ictus. Neque verò permittendum eſt vt graue onus eleuet, aut ſaltet, aut duris ſellis inſideat. Sed nec acria edulia nec flatuoſa, nec clyſteres acutos, nec cibi aut potus inopiã aut ſuperfluitatem concedemus. Sanguinis etiam effluxio ſiue è naribus, ſiue ab hæmorrhoidibus, aut alio quocunq; loco, prægnantibus periculum inducit. Quapropter alimentis vtẽdum eſt moderatis, & ſtomacho commodis, lecticæ geſtatione, leni deambulatione, molli frictione, & lanificii exercitio. At circa octauum menſem qui omnium moleſtiſſimus eſt, alimentũ contrahẽdum eſt, & motus vehementiores præſcribendi. Et ſi aluus ſuppreſſa fuerit, ob inteſtini recti anguſtias ab vtero illatas, edulia exhibeantur ventri ſubducendo apta, velut eſt ptiſanæ ſuccus, rumex coctus, malua, lactuca. Cæterùm menſe nono relaxandi corporis gratia, balneo frequenter vtẽdum eſt, & omni modo proſpiciẽdum vt paritura futuros partus dolores fortiter ferre poſſit.

Notæ partus ſecundum naturam futuri,
Cap. XIII.

PArituris, pectinis ac ſuperioris ventris grauitas, pudẽdique ardor adeſt. Et vterus ad pudendum procumbit, vt obſtetrici facile ſit per contactum tentare. Os quoque vteri diſparatum ac dilatatum eſt, & ad tactum leue ac humectum percipitur. Partu autem inſtante, ſuperior venter contrahitur, & inguina ac pubes intumeſcunt, & aſſidua mingendi cupiditas adeſt. Deinde plurimus humor prodit, pleriſque etiam ſanguis tenuioribus ſecũdæ vaſis ruptis.

Parientibus facienda, Cap. XIIII.

QVÆ præparare oportet, & quomodo ſecundum naturam parientibus conſulendum ſit, ſuperuacuum fuerit ſcripto prodere, quum ex longo vſu nõ modò obſtetrices, ſed reliquæ quoque mulieres iſta ſciant. De hoc tamen velut neceſſario admonebimus, quòd parientes ſpiritum detinere oportet, & ad inferiores partes propulſare, non velut imperitæ aliquæ faciunt, in gutture congregare. Inde enim pleriſque gutturis tumor, & vaſorum eius loci dilatatio contingit, quæ affectio penitus incurabilis exiſtit.

Cura circa ægrè parientes adhibenda, Aſpaſiæ,
Cap. XV.

QVVM partus difficultas inſtat, & loci præcluſi manent, prægnans in balneum ducatur, & in calidæ labrum deſideat, ſæpéque perfundatur. Vtatúrque inſeſſionibus ac illitionibus lubricitatem inducentibus: quale eſt oleum tepidum, ouorum candida tuſa, maluæ, fœnigræci, ſeminis lini decoctum. Aut cerato liquido ex oleo cyprino præparato loci ac inguina illinantur. Sed & hirundinum nidus oleo diſſolutus, & lumbis iuxta ſpinam affuſus, partum accelerat. Ferunt etiam tithymali maioris radicem linteo illigatam, femori vtiliter alligari, & ſimiliter ſtyracem, coryandrum viride, polygoni radicem, alcyonium, cucumeris ſylueſtris ſemen: atque hæc omnia ſtatim à partu amouenda eſſe. Cæterùm ſi poſt partum ſecunda non ſequatur, violenter ne extrahatur, ſed ſternutatio excitetur, & ſpiritus detineatur, & os ac nares obturentur. Et ſi adhuc remanſerit, extractio fiat velut poſtea docebimus.

Quomodo opem ferre oportet eis quæ non tutò concipiunt, Cap. XVI.

QVædã mulieres etiãſi cõcipiãt, in partu tamẽ periclitãtur, ſiue ob vteri paruitatẽ, vt ob id fœtũ perficere

nō poſſit, ſiue ob colli eiuſdem anguſtiam, ſiue quòd tuberculum aut tale quiddam in eiuſdem oſtio exortū eſt quod partum impedit. Atque hæ ſanè optimè fecerint, ſi à partu omnino cauerint: at ſi conceperint, ſatius eſt fœtum corrūpere quàm excidere. Quare ex ordine de corrumpentibus fœtum, & de inducentibus ſterilitatem agemus. Quod enim ſterilitatem inducit, differt ab eo quod fœtum corrumpit. illud enim conceptum fieri prohibet: hoc factum corrumpit & expellit. Proinde vt ne mulier concipiat, primùm caueat ne temporibus conceptui idoneis cum viro coeat, incipientibus videlicet aut deſinentibus menſibus. In ipſo verò concubitus tempore, quum vir ſemen eiecturus eſt, ſpiritum detineat, ne in vteri cauitatem ſemen feratur, ſtatímque exurgat ac genibus innixa ſternutamenta cieat, & pudendum probè detergeat. Ad prohibendum etiam conceptum, os vteri cum melle illinere oportet, aut cum opobalſamo, aut cedria per ſe, vel cum ceruſſa. item cum cerato myrteo liquido ceruſſa admixta: aut alumine liquido: aut galbano cum vino. Talia enim frigida, meatus obducentia ac adſtringētia, ante coitum os vteri claudunt, & ſemen in eius cauitatem penetrare non ſinunt. Calida verò proritantia, non ſolùm viri ſemen ab vtero pellunt, ſed reliquos etiam eius humores attrahunt ac exugunt. Sed & ea quæ ſequuntur, conceptionem prohibent ac ſterilitatem inducunt.

Peſſi ſterilitatem inducentes, Cap. XVII.

CORticum pinus, rhois coriarii, ſingulorū æquales portiones cum vino è vinaceis expreſſo terito, & in lana ante concubitum adhibeto. & hoc ablato, poſt duas horas mulier cum viro coeat. Aliud. Malicoriū recens cum aqua tritum ſubdito. Aliud. Malicorii partes duas, gallarum partem vnam terito, & glandulas paruas efformato, eáſque vbi menſes deſiuerint ſubdito. Aliud. Gallarum drach. III. myrrhæ drach. II. cum vino velut erui grana efformato, & in vmbra ſiccato, atque ante coitum pro peſſis ſubdito. Aliud. Caricarū carnes cum vino ſubactas adhibeto. Aliud. Florum mali Punici ſatiui dr II. gallarum tantūdem, abſinthii drach. I. cum cedria velut ordei grana formato, & duobus diebus à ſedatis menſibus ſubdito, totóque die ſumantur, & his amotis tandē venere mulier vtatur. hoc non fallit, & longo vſu cognitū eſt. Potio ad idem. Succus Cyrenaicus ciceris magnitudine cū duobus vini diluti cyathis potus, cōceptū prohibet, & menſes ducit. Aliud. Succi Cyrenaici, foliorū rutæ, opopanacis, æquales portiones terito & cera obducito, & fabæ magnitudinem exhibeto, deinde vinum dilutum propinato. & hoc menſes prolectat. Aliud. Aloes drach. I. ſeminis violarum albarum obolos III. myrrhæ drach. III. piperis grana II. Hæc in tres partes diuidito, & tribus vicibus exhibeto, ſtatim vbi mēſes ceſſarint. Quin & fabrorum aqua in qua ferrum extinguunt, aſſiduè pota, maximè ſtatim vbi menſes ceſſarint, ſterilitatē inducit. idem facit & populi albæ drachma, ex aqua ſingulis menſibus ſemel pota. Aliud. Muſtellæ hepar ſiniſtro pedi alligetur. aut teſtes eiuſdem animalis circa vmbilicum geſtentur. Aliud. Adeps ſiue pinguedo vuluæ leænæ in vaſe eburneo geſtetur. eſt hoc efficaciſſimū.

Aliud. Ceruſſa cum oleo velut peſſus ſubdatur. Aliud. Florum mali Punici ſatiui, malicorii, gallarum, ſucci vuæ acerbæ, ſing. drach. II. abſinthii dr. I. cedria excipe, & velut ordei grana efforma. & mulieri quæ per biduum à viro ſecubuit ſubde. Aliud. Poſtquam mulier à viro ſecubuit, tot hederæ grana nigra è vino propinato, quot diebus fœminam concipere nolueris. Aliud. Hyoſcyami ſemen antequam in terram exciderit, ab ipſa herba decerpito, & cum lacte aſinino terito, & modica myrrha, ac hederæ nigro grano aut corymbo admixto, leporis aut muli aut cerui corio inuolutum, geſtandum exhibeto. obſeruandū eſt autē ne hoc amuletū terrā cōtingat: aut fabrorū aquā frigidā ieiunæ propinato: aut ſalicis decoctū cū melle, propter eximēdā amaritudinē potandū dato. Ferunt etiā, dentē infanti elapſum, ſi terrā nō attigerit, in anulo à muliere efficaciter geſtari. itē lūbricū lapidicinæ pro amuleto efficaciter appēdi. Aliud. Hyoſcya-

A mi ſemē cū equæ pullum alentis lacte ſubactum, & ceruino corio illigatum, ſiniſtro brachio appendito, & ne terram contingat caueto. Aliud. Coriandri ſemē toto anno potum, ſterilitatem inducit. Aliud. Vir aliquo adſtringenti illinatur, quale eſt alumen, malicorium, galla ex aceto trita, & ante coitum muria abluat, & non generabit. Omnia porrò medicamenta ſpleni conferentia, maxima ex parte conceptionem impediunt. Idem faciunt & mulorum caſtratorum teſtes vſti, & cum ſalicis deco-
B cto poti.

Fœtum corrumpentia, ex Aſpaſia, Cap. XVIII.

SI mulier ad gignendum fœtum inepta, per negligentiam conceperit, primùm vſque ad trigeſimum diem contraria fiant iis quæ ſuprà de cura prægnantibus adhibenda diximus, ita vt vehementiſſimis motibus vti iubeatur, & vt ſaliat, ac grauiſſima onera leuet. & vt decoctionibus vrinā ac menſes prolectātibus atq; aluū ſubducētibus aſſiduè vtatur, & acrioribus infuſis ventrē eluat.
C In balneo item ſuperiorem ventrem, pubem, ac lumbos quotidie defricet, & in aquæ tepidæ labro diu moretur, inſeſſúſque paret ex fœnigræci, althææque ac artemiſiæ decocto, & cum oleo antiquo per ſe, vel cum rutæ ſucco ac melle perfundatur: & ſi adhuc perſtiterit conceptus, præcordia & lumbos ex lupinorum farina taurino felle ſubacta integat, & epithemata huiuſmodi imponat: Cyclamini, elaterii, artemiſiæ, ſing. drach. V. abſinthii, grani cnidii, ſing. drach. X. nitri drach. octo, radicis cucumeris ſylueſtris drach. V. opopanacis drach. X. lupinorum ama-
D rorū, radicis chelidonii, ſeminis aut radicis violæ albæ, ſing. drach. ſex, olei cyprini quantum ſatis eſt ad emplaſtri formam. Hoc poſt perfuſionem cum artemiſiæ decocto, ſuperiori ventri imponere oportet: deinde caricas cū nitro aut ſimile quiddā in pudēdi ſinū ſubdere, aut cū oleo trita illinere. Hoc autē ſimplex inſigne eſt: Cupreſſi folia cocta trita, poſt balneū cubitū itura ventri imponat, & tota nocte ſinat, & ſupina iaceat. Præſtat & collyrium ex opopanace ſubdere, & allii cortices ac pilos muliebres ſuffire. Quòd ſi hæc nihil profecerint, ad validiora auxilia
E pergendū erit, neque tamen temere hoc faciendum eſt. Omnis enim fœtus corruptio periculoſa eſt, præſertim in muliere robuſta, vterúmque duriorem ac denſiorem habente. Quare diligenti animaduerſione opus eſt. & ſecundus maximè ac quartus menſis vitādus: eſt enim in vtroque naturalis quædā difficultas ac mora. & impares mēſes aptiores ſunt ad aggreſſionem ac firmitatem. Vnicū itaque tertii menſis tempus deligendum eſt: neque enim prius, neque poſterius conueniet. Mulier autem à qua fœtus expellendus eſt, per aliquot dies antea tenuiſſi-
F mo victu, & aſſiduis balneis ac peſſis emollientibus ſubditis vtatur, & à vino abſtineat: deinde vena ſecetur, & ſanguis copioſè detrahatur. Sanguis enim à muliere prægnāte euacuatus, abortum facit, inquit Hippocrates. Tum poſt biduum aut triduum, vbi interim à cœna euomuerit, foliorum Mercurialis fœminæ decoctum, cum oleo & garo conditum ieiuna abſorbeat: aut agaricum cum aqua mulſa bibat: aut ſeminis violæ albæ drach. I. aut artemiſiæ, aut dictamni, aut gentianæ, aut caſtorei, ſing. dr. I. aut ammoniacū thymiama, aut myrrhā, aut lauri baccas
G cum aqua mulſa, aut cacumina thymi, aut fel tauri congelatū nucis auellanæ magnitudine ex vino odorato dilutum bibat. hæc enim omnia etiam mortuos fœtus expellunt. Atque hæc quidem conceptum fœtum corrumpūt. ſi tamen nō profecerint, oportet ante potiones & epithemata quæ adhibentur, ſternutamenta ciere cum iis quæ ad hoc efficaciſſima habentur. Peſſus corrumpens fœtum: Iridis, galbani, grani cnidii, terebinthinæ, ſing. dr. I. cum ſuſino cyprino ac roſaceo oleo æquis portionibus efformato, & mulieri prius lotæ ſubdito, ac per totam no-
H ctem ſinito. Manè verò in fœnigræci & artemiſiæ decocto ſedeat, & ſi non ſucceſſerit, idem rurſus poſt balneum fiat. Alius. Seminis violæ albæ, nitri, abſinthii, myrrhæ, pares portiones cum vino ſubactas in lana ſubdito.

Alius. Foliorum rutæ, baccarum lauri, myrrhæ, ſingulorum drach. II. cum vino ſubacta ſubdito. Collyriū

citra molestiam trimestrem fœtum expellens: Seminis nasturtii,seminis violæ albæ,myrrhæ,absinthii,sing.dr.1. cum aqua efformato,& mulieri prius lotæ subdito, & interim pulegii decoctum bibendum dato. Aliud insigne. Abrotonum quantū voles in aqua ad totius aquæ consumptionem coquito & exprimito, eúmque liquorē exceptum lana subdendum exhibeto. vtere etiam auxiliis ac epithematis,quæ ad retentos menses describemus.Tradunt etiam stercus columbinum suffitum,fœtum expellere.& cucumeris syluestris grana spontè excidentia,panno excepta antequam terram attingant,adalligata magnā vim habere ad fœtum corrumpendum.

Signa futurum abortum præcedentia, Cap. XIX.

FVturum abortum aquosa primùm euacuatio, deinde saniosa aut cruenta,& velut carnium lotura præcedit. Vbi verò planè exolutio aduenerit,purus sanguis,deinde grumi,ac demum fœtus ipse formatus aut informis egreditur.plerisque etiam lumborum ac coxarū grauitas adest , & superioris ventris, capitisque ac oculorum dolor, stomachi morsus,extremarum partium frigiditas,animi deliquium, horror febrilis:quædam etiam conuulsiones retrorsum,& velut à comitiali morbo habent.Atque hæc præcipuè accidunt iis quæ ex medicamentorum violentia abortum procurarunt.Nam in iis quæ citra medicamēta abortum faciunt,præcedit,velut Hippocrates testatur, mammarum gracilitas præter rationem oborta, femorū frigiditas & grauitas, etiam lumbos occupans. At verò ex abortu minus læduntur quæ saniores sunt, & aluum natura laxiorem ac vteri partes humidiores habent,& quæ frequenter magnos infantes sine molestia pepererunt,& ætate prouectiores, paucúmque sanguinem habētes, & non pingues.

Quomodo abrupti fœtus eiectioni opitulemur, Cap. XX.

SI fœtus abruptus fuerit, & in vteri collo detinetur, oleo cyprino, terebinthina admixta totum corpus,& præcipuè partes vtero vicinæ perfundantur. Eodem etiā eiecto iam fœtu loci assiduè rigentur, & si sic non succedat,mulier aromatum decocto insideat,ac sternutamenta adhibeat.& ex resina sicca,bitumine,propoli,& cancris fluuialibus ac galbano suffitus fiat.Hæc & alia huiuscemodi facienda sunt, si inflammatio non obstiterit: nam ea præsente,intra insessus laxandi ac mitigandi vires habentes nos continebimus. at si fœtus detinetur ex eo quòd vterus citra inflammationem conclusus est, papyrum & spongias aridas,primùm tenuiores,deinde crassiores,instar pessi subdemus,& extrema opopanace,vel panacis radice,cum melle ac terebinthina trita,illinemus. Porrò eiecto fœtu,si secunda non fuerit sequuta,violenter extrahenda non est. sed neque vmbilicus incidendus,& secunda relinquenda est: strangulatus enim & certa pernicies ex hoc consequeretur. Verùm si res diutius protrahatur, vmbilicus incisus femori mulieris alligetur,& summum studium adhibeatur vt secunda eximatur,quemadmodū inferius de fœtus exectione referemus.

De eis quæ bimestres aut trimestres fœtus aboriunt, Cap. XXI.

QVæcunque moderatè corpus habētes, bimestres aut trimestres abortus faciūt citra manifestam causam, his acetabula siue cotyledones muco plena sunt, & non possunt præ grauitate fœtum continere,sed abrumpitur, inquit Hippocrates. Has igitur curare oportet per medicamenta pituitam ducentia totū corpus euacuando: qui enim ante totius corporis purgationem, & ante prohibitum humorum influxum,statim à principio locos euacuare nititur, simile facit velut siquis perennem putei aquā exhaurire velit dum interim in exhaustæ locum assiduè riuuli scaturiunt. Toto vero corpore euacuato,tandem cū iis quæ pituitam ducunt etiam vterum purgabimus. quales sunt pessi ex colocynthide præparati , qui cōtra sterilitatem ex humorum redundantia contingentem inferius describentur. Optima autem elotio purgatoria pituitam ex vtero educens sic fit: Colocynthidem magnā supernè incidito,& seminibus eiectis ac dimissa medulla oleum

A irinum infundito, & cum defecta particula colocynthidem operito, & per diem ac noctem madescere finito. deinde feruenti cinere coquito, ac oleum excolato, & hoc tepidum in vuluā iniicito.hoc multas steriles,fœcūdas fecit,educta ex alto pituita,quæ cōceptum impediebat.Victus autem ratio adhibēda est calefaciēs ac siccās. moderata item exercitia ac frictiones,& omnis perfrigeratio vitāda. At verò eis quæ ob naturalem facultatis retentiuæ debilitatem abortum faciunt, herinacei terrestris pellis vsta,ex aqua aut vino pota, ex naturali quadā
B proprietate auxiliatur.idem facit & pudendi osculo illita. Idem potest & marinus herinaceus,ac conchæ vstæ.Item myrti baccæ cum vino,aut oleo lentiscino siue susino illitæ.Rubi quoque ac myrti & similium decoctis loci vtiliter irrigantur. Aetites etiam lapis circa ventrem gestatus,& prægnantes,& fœtus conseruat,nec sinit vterū flaccescere. Idem facit tritici granum intra panem repertū, sinistro brachio alligatum. Sardonius quoque lapis prodest superiori ventri appensus donec dolores partus instant, & tunc ablatus. Lapis item in vulua, aut corde, aut
C intestinis ceruarū repertus,pro amuleto gestetur. est enim ad retinēdos fœtus efficacissimus.Iisdē viribus præditus est lapis qui trūco arboris pro cunei more impingi solet.

Pariendi difficultatis causæ, Cap. XXII.

PAriendi difficultas variis de causis contingit: aut enim eo quòd puerpera animo aut corpore,aut vtrisq; simul imbecilla est, aut ob vteri paruitatem, aut propter meatus angustiam.Quæcūque autē propter ætatem statura breuioris sunt,hæ ferè vterum reliquis corporis parti-
D bus correspondentem habent.Potest & difficultas pariendi contingere aut ob ceruicis vteri obliquitatem: aut ob carnem eidem ceruici vel osculo eius adnatam: aut ob eiusdem loci inflammationem,vel abscessum,vel duritiā: aut quòd tunicam ambientem solidiorem fœtus perrūpere non potest:aut quòd humor in vtero collectus ante debitū tēpus excretus est.& iuxta partus tēpus sine humore ac sicci manēt loci,quādo maximè opus est hoc humore,vt qui facilē trāsitū fœtui exhibeat :aut quòd puerpera vesicæ calculo laborat,qui dum vteri collum comprimit,
E difficultatem pariendi inducit:aut ob prægnantis carnositatem siue pinguitudinem.Sed & ossa pubis nimiùm cōferta,pariendi difficultatem faciūt, dum in partu dilatari non possunt. neque enim velut in viris, ita in mulieribus ossa pubis alternatim conferuntur,sed forti copula cōnectuntur. Contingit item pariendi difficultas ob nimiā lumborum cauitatem vterum comprimentem : aut ob excrementorum copiam,in intestino recto aut vesica detētam. Aliquæ etiam prouecta ætate debilitatæ,ægrè pariunt. Aliæ quòd primùm parere incipiunt, anguntur, &
F propter imperitiam corpus aptè præparare ignorant, aut quòd per ætatem nondum viriles sunt,nec vires vigoris adeptæ sunt, sed adhuc puellæ pueriliter agunt. Difficilis præterea fit partus quum fœtus totus, aut pars, magnitudine excellit: sæpe enim caput, vel thorax , vel venter, plus æquo augescit : aut quum debilior est fœtus, & saltibus ac motibus suis matrem adiuuare non potest: aut quum biceps est aut tripes : aut quum gemini prodeunt, & repentè vterque simul collo vteri illabitur: aut quum fœtus interiit,& parturienti nihil auxilii præbet, aut quū
G mortuus intumescit,& præter naturam iacet : situs enim prodeuntis fœtus naturalis est,vt rectà in caput,manibus ad vtrunque femur extentis prodeat: præter naturam verò caput in dextrā vel sinistrā vteri partes declinat:aut altera aut vtraq; manus exeritur,& crura intus inter se diducuntur. Reliquis tamen figuris minus suspecta est ea quæ in pedes contingit,præcipuè si manibus super vtroque femore extentis prodeat. Fœtus verò qui altero pede prodeunt altero intus detento,aut duplicati alicui vuluæ parti innituntur,directione indigent: sicut & qui manus ex-
H passas habent.Cæterùm qui obliqui prodeunt,minus improbandi sunt,& hoc tripliciter contingere potest: aut enim in alterutrum latus,aut in ventrem prodeunt.sed tutius est in latus progredi:ita enim obstetricis manui locus datur,vt in caput aut pedes nascētem dirigat. At qui du;

plicati prodeunt,in peſſimã figuram illapſi ſunt,maximè ſi in coxarum vertebras deferantur. Tripliciter autem duplicari ſolent: nam vel capite & cruribus, vel ventre, vel coxarum vertebris,oſculo vteri incumbunt. verùm præſtat ventrem incumbere. eo enim à nobis diſſecto,& interaneis exemptis,confidente corpuſculo,facilis eſt figuræ tranſmutatio. Difficilis itē fit partus, ſi ſecũda aut propter craſſitudinē non abrũpitur,aut propter tenuitatē antequã oportet diuellitur. Porrò ab externis cauſis pariendi difficultas oboritur,velut ſi anni tempus frigidum & hyemale meatus conſtrinxerit,aut calidum & æſtiuum exoluerit. Hæc omnia de muliere ægrè pariente medicum percũctari ex obſtetrice oportet,nec temere ad chirurgiã progredi. neq; verò obſtetrici permittēdũ eſt vt vterũ diuti⁹ dilatet. Si ergo ob lũborũ cauitatē pariēdi difficultas cõtigerit, puerpera in ſella, prona flexis genibus collocetur, vt vulua delabens ceruicē rectã extendat. eodē modo ſiſtantur etiã pingues ac carnoſæ. Si verò propter aliquam anguſtiam,aut ſtuporem,aut coarctationē, opē ferre oportet laxationi per inſeſſus calidos, & ſuffitiones, ita vt etiã aer domus calefiat, & per infuſiones oleorum tum actu tum potentia calidorum, itémque per illitiones ac cataplaſmata eiuſdem generis. Adhibenda quoque ſunt laxamenta à balneis, ſi non febris aut aliud quid prohibuerit,& ex geſtatione lecticæ in loco calidiore. quidam etiam concuſſiones fortes in his adhibuerunt. At verò eã quæ ob exolutionem imbecilla eſt ad partum, corroborare oportet condenſantibus ac maximè conſtringentibus, & firmitatem inducētibus: qualia ſunt reſperſiones ac inſeſſiones ex myrto aut pampinis vitis,aut malis Punicis, aut roſis. & odoramenta cum aceto, & vnguenta ex vino & oleo roſaceo frigidis. Si verò propter figurã præter naturã ipſius fœtus, partus difficultas adeſt, ad naturalē ſitũ reducēdus eſt quãtum eius fieri poteſt. & ſi pedē aut manũ protruſit,ne attrahatur per membrũ:magis enim impingitur, aut luxatur,aut etiam abrumpitur. Verùm per digitos humero aut coxæ fœtus admotos, promiſſa pars ad conuenientem locum introducatur. Si verò vnà cum coarctatione,totius fœtus figura mala fuerit , prius ab oſculo vteri in ſublime eleuetur, & poſtea rurſus ad oſculũ rectã dirigatur , fiántque omnia placidè, leniter, ac citra compreſſionem, oleo aſſiduè locis affuſo: hoc enim ex ſalute tum fœtus tum parientis fuerit,& vterus ita quoque illæſus manet. At ſi vteri oſculum clauſum permanſerit, pinguibus medicamentis emollitur ac relaxetur. Quòd ſi verò calculus affuerit,eum extra veſicæ collum per catheterem propellemus.& ſi veſica lotio plena fuerit, eodem catheteris inſtrumento lotium educemus. ſi verò inteſtinum rectum excrementis plenum fuerit, per clyſterem eluemus. At ſi ob inflammationem, abſceſſum, vlcus,tumorem laxum ,aut duritiam,aut ſimile quiddam mulier parere nequeat,ſingulis pro affectionum ratione ſuccurremus. Si verò ob carnem collo vteri adnatam, aut ob tunicam aliquam innatam ſolidiorem, parturiendi difficultas eueniat,velut in nõ perforatis mulieribus accidit,quicquid impedimēto fuerit,reſecetur.& ſi ſolidior fuerit membrana fœtum ambiens quàm vt abrumpi poſſit,diſcindatur. Quibus verò humor in tunicis contentus ante debitum tempus effluxit,ita vt loci ſint reſiccati,eis albumina ouorum cum maluæ aut fœnigræci decocto excolato, aut cum ptiſanæ cremore tepido infundantur. At ſi vteri paruitas in cauſa fuerit , loca pinguedine aliqua inunguntur , ac foueãtur, & os vteri digitis dilatetur, & fœtus violenter extrahatur. ſi verò non ſucceſſerit,diſſecetur. quod tum maximè faciendum eſt, vbi fœtus fuerit magnus aut mortuus. mortuum autem cognoſcemus,eo quòd ad tactum frigidus occurrit, & motu caret. At ſi gemini aut tergemini fuerint, ac collum vteri obſederint,reliqui ad fundum vteri repellantur, & is qui magis paratus videbitur,prius educatur. Si verò ob capitis,aut thoracis,aut ventris magnitudinem,partus difficilis fiat,omnino neceſſarium eſt fœtum ſecare. Porrò tempus collocandi puerperam in ſellam, eſt quum vteri oſculo aperto,digitis occurrerit ac prominuerit id quod prærumpi ſolet.

A De fœtus extractione ac exectione, Philumeni, Cap. XXIII.

MEdicum ante exectionis aggreſſionē ſpectare oportet,reſoluta ſitne mulier aut nõ,& an ſeruari poſſit, vel ſit deplorata. & ſeruari quidem potentem aggreditur: deploratam verò relinquet. Quæ igitur lethaliter affectæ ſunt,lethargico ſopore premuntur, & reſolutæ ſunt, ac difficulter reuocari poſſunt & ad maximas inclamationes reuocatæ,debiliter reſpondentes rurſus deferũtur in ſoporem. Quædam etiam per conuulſionem contrahũ
B tur,aut neruis tremulæ fiunt. & pulſus fortiter tumidus: verùm obſcurus ac debilis deprehenditur. at verò ſeruãdæ,nihil tale patiuntur. Mulier itaque ſupina in lecto decumbat capite decliui,eleuatis cruribus , teneatúrque vtrinq; à peritis ac robuſtis mulieribus. Ac primùm duæ aut tres buccellæ panis vino imbutæ offerãtur ad arcēdũ animi deliquium.& in ipſo opere aſſiduè facies vino reſpergatur. Chirurgus autem difficultatis cauſam per inſtrumentum pudendum diducens conſpicatus,thymúſne ſit, an calloſa eminentia,aut aliquid ex iis quæ retuli-
C mus:quicquid id fuerit volſella arreptum ſcalpro amputabit,velut poſtea docebimus. Si verò tunica vteri os obſtruxerit,eam quoque reſecabit,ſicut inferius de nõ perforatis mulieribus trademus. Si verò pelliculæ fœtũ ambientis ſoliditas obſtiterit, eam volſella extentam cultro aculeato incidemus.& inciſam digitis dilatabimus, & locum idoneum ad fœtus egreſſionem parabimus. At ſi caput fœtus locũ obſtruxerit,in pedes vertatur, atq; ita educatur. Quòd ſi ita impactum fuerit vt nullo modo retrudi poſſit,vncinus attractorius oculo,aut ori aut mēto in-
D figatur,& ita infans extrahatur,hoc modo vt inſtrumentum tractorium in dextra manu teneatur : vncinus verò ipſius digitis occultatus per ſiniſtram manum leniter cointroducatur,& in aliquo ex dictis locis figatur. & deinde alterum inſtrumentum ex altera parte oppoſitum ſimiliter immittatur ac infigatur,vt æqualis & ad neutram partem declinans attractio fiat,eáque tutior,ne fortè vnũ inſtrumentum in attrahendo elabatur , ac fœtum dimittat. Atque ita æqualiter non ſolùm in directum ſed etiam ad obliqua trahatur,& digitus pinguedine aliqua il-
E litus,intra vteri os,& impactum corpus immittatur,& circumcirca ducatur. Dimidio autem fœtu extracto , attractorium inſtrumentum ad ſuperiores partes tranſferatur ac infigatur. At verò ſi caput vel natura vel hydrocephala affectione aquoſa,magis tumidum impactũ fuerit,ſcalpro incidendum eſt,atque ita euacuatum ac contractum extrahendum. Quòd ſi neque ſic prodierit,caluam contũdere oportet,& oſſa digitis eximere:ſi verò oſſa eminerint,per forcipem dentarium aut oſſarium auferre,ac tũ
F demum inſtrumentum attractorium infigere,ac fœtum extrahere. At ſi capite progreſſo, circa thoracem coarctatio fiat , itidem ſcalpro loci circa clauiculas diſſecentur vſque ad vacua,vt humore euacuato,moles thoracis concidat. Si verò minus vēter inflatus fuerit,mortuo fœtu aut hydropico exiſtente, eadem methodo vtentes ventrem diſſecabimus,ac inteſtina eximemus: ſi verò manus protenſa fuerit,ab humero reſecetur. oportet autē linteo obuolutũ vt ne elabatur,aliquãtulũ extrahere,quò ſic humeri articulus exeratur,& tunc diductis pudendi labiis reſe-
G ctionē facere,& poſtea ſiniſtrã manũ immittere,ac caput dirigere,& ita fœtum educere. idē faciendũ eſt etiã vbi ambæ manus fuerint protēſæ. ſimiliter etiã pedes protēſos reliquo corpore nõ cõſequēte,ab inguinibus reſecare oportet. At ſi duplicatus fœtus occurrerit,& dirigi nõ poterit,ſi caput magis expoſitum fuerit,oſſa eius conteremus cute non diſſecta: deinde alicui eius parti attractorium inſtrumentum infigemus,ac attrahemus, & cruribus directis educemus. Sed ſi crura magis expoſita fuerint,coxæ articulum reſecabimus, & ita coxas tranſgrediemur vt caput fiat contritioni facilè paratum . Si verò
H duplicatio pertinacior fuerit pedibus magis expoſitis,caput circa coarticulationem ad vertebram amputetur,deinde tranſgreſſo thorace pedes attrahantur . Si verò reliquis partibus ablatis, caput recurrens detineatur, ſiniſtra manus oleo illita in vteri profunditatem immittatur, &

caput requiratur, & per digitos ad vteri os deuoluatur,& vnum aut duo attractoria instrumenta infigantur. Cæterùm loci ad infigendum instrumẽtum idonei, in capite, sunt oculi,aurium meatus, os, menti pars inferna:in thorace,axillæ,clauiculæ,præcordia,pectus, vertebrarum articuli,iugulum:in cruribus,ossa pubis,fœmineum pudendum.At verò si osculum vteri ob inflammationem fuerit conclusum,nihil violenter agendum est, sed infusionibus pinguibus largè vtendum, insessionibúsque ac irrigationibus & cataplasmatis, quò inflammatione aliquatenus sedata,& osculo dilatato,fœtus velut dictum est educatur.Vbi verò integram fœtus sectionem fecerimus,omnes eius partes componantur, diligentérque obseruemus ne aliqua desit,aut interius clàm nobis relinquatur, deinde secunda protinus educatur.

De secundæ eductione, Philumeni, Cap. XXIIII.

Si secunda, quæ etiam loculus appellatur:& secũda quidem dicitur,quòd velut secundum domicilium ac receptaculum sit ab vtero, & velut fœtus indumentum. si secunda,inquam, detinetur, interdum vteri os clausum, interdum apertum reperitur,& aliquando inflammatum, aliquando citra inflammationem. & modò vteri fundo coniuncta secũda reperitur,modò seiuncta.Si ergo os vuluæ apertum, & secunda seiuncta reperitur,circa aliquam vteri partem instar pilæ conuoluta, facillima est eductio. Sinistram enim manum calidam &pinguefactam in profundum immittere oportet,& arreptam secũdam extrahere. Si verò vteri fundo connexa fuerit,similiter quidẽ manum immittemus,verùm apprehensam secundam nõ statim rectà attrahemus, propter prolapsus vuluæ timorem,sed sensim nulla violentia adhibita,primùm in obliquum placidè ducemus, hac & illac obuertentes: deinde aliquanto validius attrahemus. sic enim obedit & à concretione exoluitur.At si vteri os clausum fuerit,perfusionibus pinguibus vtemur,& per sinistræ manus digitos leniter aperire, ac paulatim dilatare conabimur. & si non successerit,superiorem ventrem ex cruda ordeacea farina aqua calida ac oleo subacta integere oportet,rursúsque locos perfundere,pinguiáque fomenta adhibere.& si vires non fuerint debiles,etiam sternutatoriis vtendum est ex castoreo ac pipere præparatis,& potionibus menses cientibus,de quibus postea agemus. atque hæc omnia prima ac secunda die facienda sunt.Suffitibus insuper vtemur per aromata ex olla,qualia sunt casia,nardus,iunci odorati flos, artemisia, iris, sabina,dictamnum,pulegium, & huiusmodi:ita vt olla sellæ supponatur,cui mulier insideat vndique vestimentis contecta. Postea verò tentabimus: & si vteri osculum apertum inuenerimus, manum immittemus.&,sicut dictum est,secundam educere conabimur. Si verò neque sic educta fuerit, perturbari non oportet.intra paucos enim dies putrefacta, & in saniẽ dissoluta excidet. Quandoquidem verò ob graueolentiam caput replet & obturat, ac stomachum subuertit, odoramenta assiduè suffiantur conuenientia. & ad hunc vsum probata sunt,cardamomũ,caricæ,bdellium,sabina, thus, styrax, lapis gagates,onyx aromaticus,ladanum. Eisdem quoque castorei ac pulegii,sing. drach.i.ex aqua mulsa bibẽda detur.Conueniunt etiam leniora menses ducentia, artemisiæ decoctum,& baccarum lauri,cum vino mulso. Pessi etiam subditi ad hoc faciunt,myrrha & cyclaminus vnguento excepta. Facit item ouis & capræ secunda, arefacta,trita,è vino pota,aut cum vnguento subdita,aut pro amuleto gestata. Alius pessus. Carnium vuarum passarum,cumini,resinæ terebinthinæ, spumæ nitri, singul. drach.x.excipe melle,ac subde.Idem possunt & insessiones in artemisiæ,baccarum lauri, anethi ac chamæmeli decoctis.

Cura post fœtus exectionem. Aspasia, Cap. XXV.

Postquã secunda siue statim ab educto fœtu,siue postea educta fuerit, neque quicquam superuacuum in vtero relictum,crura componantur vt partes distractæ cõueniant.& si loci satis purgati videbuntur,maluæ aut fœnigræci decocto eluantur, & oleo calido perfundantur.

A eodémque lumbi ac pubes perfundantur, mollíque lana oleo calido imbuta integantur. & alimenta sorbilia offerantur,& aquæ potus vitetur. At si purgationes non suffecerint, insessiones ex fœnigræci, artemisiæ,althææ, pulegii decoctis adhibebimus.Pulegii itẽ ac fœnigræci decoctum propinabimus. Si verò purgationes nimiùm processerint, irrigationes moderatè adstringentes, ac insessiones consimiles adhibeantur, & venter longa fascia vinciatur, & cibi adstringentes offerantur: si verò B inflammatio superuenerit, inflammationi succurrendum est.& si copiosa sanguinis eruptio,etiam ipsi medendum est cum iis quæ postea referemus. si nihil horum acciderit,vteri collum ac osculum,& pudendum,pinguitudine aliqua inungantur ac foueantur.

Causæ sterilitatis,itémque curatio in viro ac muliere: notæ item conceptionis, Cap. XXVI.

Sterilitas,aut viri,aut mulieris,aut vtriusque ratione cõtingit.& ex viro quidem est,quum semen eius vel feruidum & velut torrefactum,vel frigidum,tenue,aquosum C languidúmque fuerit,quale est decrepitorum:vel crassius quàm oportet emittitur.aut quũ viri semispadones sunt, & penem breuissimum habent, vt semen in vuluæ profunditatem eiaculari non possint. quod etiam aliquando ob nimiam obesitatem contingit:tales enim præ nimia aqualiculi mole,semen ad vteri recessus non eiaculantur.

At verò mulier non concipit,si vterũ habet vel calidũ & igneũ,vel frigidum & humidum, vel squalidũ ac siccum, vel carnosum & pinguem, vel excarnem ac gracilem,aut debilem,aut angustum, aut breuem. aut quòd D vasa eius clausa sunt & obstructa,aut per cicatricem inductam excæcata,aut quòd membranæ osculum vteri obturantes,nullum foramen relinquunt.aut quòd vteri ceruix obliqua est. aut quòd osculum nimis angustum vel amplum. aut quòd alia aliqua affectio ex inferius recensendis vuluam impedit.Sed & inuiti coitus inanes ac steriles sunt. amor enim genituram conciliat,& propterea fœminæ amẽtes crebrò pariunt. Ætas etiam vel iunior vel prouectior,conceptionem impedit:quapropter primùm pubescentes à venere prohibendæ sunt, ita vt vir quidẽ trigesimum annum, mulier verò decimumoctauum attin- E gat.maximè verò inepta mulieris forma,sterilitatis occasio est.fœcunda enim mulier habere debet proceritatem corporis moderatam, lumbos & superiorem ventrem latos,nates eminentes,pectus angustum, mammas amplas. tales enim mulieres,fœcundæ:his autem oppositæ, steriliores sunt.Potest & præter enumeratas causas,aliqua magis recondita esse. verùm tot ferme sunt quæ noscuntur.

Viri itaque qui ob deprauatam victus rationem semen corrumpunt,ad magis compositum & salubriorem victũ F conuersi, feminis fœcunditatem acquirunt. At qui alienis fœminis delectati,propriis vxoribus non conueniũt, seruata temperantia generabunt. Qui verò feminis profluuio laborant,curati fœcundi fiunt. At qui genituræ meatus occæcatos habent,velut quidam quibus calculi execti sunt,eos pro deploratis habebimus. Sed neque semispadones ac nimis angustis meatibus præditi, semen excernũt. At verò vbi vir & mulier bene se habent,neque ætas,neque corporis habitus,neque aliqua vteri affectio obstat, tali victus ratione vtemur,vt neque nimio labore,tũ G virum,tum mulierem defatigemus, neque prorsus otiosos esse sinamus. hoc enim superfluitatibus corpus replet: illud sanguinem siccat,& purgationes consumit. Balneis vtantur neque assiduis, neque copiosis. Cibos ac potus concoctu faciles,& quos venter superare potest, sumant. Hoc verò velut maximum negligendum non est, vt nec vir nec mulier pinguem habitum acquirant. Tales enim inepti sunt ad pueros gignendos: nam neque pudenda inter se adaptare possunt,& viri parum feminis emittunt, & mulieribus menses pauci feruntur,quum maxima alimenti pars in pinguedinem transeat. cæterùm quomo- H do pingues se gerere debeant,Sermone quarto de carniũ subuersione diximus.Conuenit & cibos ac potus venerẽ stimulantes ac semen generãtes assumere:atque tales sunt qui calfaciunt & inflant. Vinum igitur aquæ præferendum est.& ex oleribus prodest horminum, eruca, & irio,

ac ſimilia. A ruta verò menthâque ac calamintha penitus abſtinendum eſt:mentha enim ſemen quidem multum, ſed debile ac languidum gignit:ruta verò corrumpit. Illud autem obſeruandum eſt,lunari purgatione appetēte, opportuniſſimum concipiendi tempus eſſe. Tunc ergo mulieri ex vberiore alimento aliquid detrahendum eſt, & cibus moderatus,attenuans,ac boni ſucci exhibendus. Omnibus tamen alimentis admiſcenda ſunt quæ purgationes irritare poſſunt, velut ſunt olera odorata & acria, ſcandix,crethmon,fœniculum,gingidium,apium,ſmyrnium,aſparagus paluſtris, & ſimilia: ſpes eſt enim probè purgatam priuſquam vterus refrigeretur, concepturam eſſe. Quòd ſi à cōcubitu conceptionis notæ apparuerint, ſpes rata erit. Conceptionis notæ ſunt, ſi vteri os clauditur ac ſiccum eſt,& à pudendo recedit:imò peritiores fœminæ poſt ſemen immiſſum,vterum moueri percipiunt: mouetur enim ad genituræ complexum. Quibuſdā præcordia exiliunt: aliis oris ventris dolor ac exolutio cum voluptate quadam accidit. Eſt & hoc non exiguum indicium,ſi mulier vrinæ ſtillicidio vexatur, quod præcipuè patiuntur quæ primùm concipiunt,& quæ menſtruas purgationes integrè non exegerunt. quanquam idem etiam aliis vſque ad ſeptimum diem aliquatenus accidit. Poſt ſeptimum autem,obſcura quædam picæ ſigna oboriuntur,acidorum ac ſalſorum deſiderium, vertigines,pallor, ſomni longiores. eodem etiam tempore menſes citra moleſtiam detinentur. Mas autem vehementius ac velocius in dextera parte magis mouetur: fœmella debilius & tardius,atque in ſiniſtra. Atque hactenus de præſeruatione dictum ſit. Nunc quomodo ſingulæ affectiones conceptionem impedientes curandæ ſint,dicetur.

Frigidioris vteri ſigna,ac curatio,
Cap. xxvii.

SI mulier ob vteri frigiditatem non cōcipit, exercitiis omnique fomentorum genere caloremreuocet:neque incommodum fuerit,caſtoreum,cuminum,aniſum,pulegium,& alia huiuſmodi bibere, & ſingulis piper admiſcere. Vtilius tamen hoc medicamento purgabitur: Epithymi,euphorbii,piperis,dauci,petroſelini, ſingulorum æquales portiones bibat: ſit autem totū,drach. ii. Hoc & aluum ducit,& vuluam calefacit,vt multis prius non purgatis hinc menſes eruperint. Quòd ſi purgatio per inferna non ſuffecerit, vomitus quoque prouocetur origani aut thymi decocto ante & poſt cibum, omni ſtudio adhibito vt pituita euacuetur. à vomitu verò caſtoreum & prædicta ſemina bibat. Vteri verò fomenta fiunt per ſuffitus & vapores, arundine ollæ operculo perforato inſerta, ita vt vapor intra pudendum excipiatur. fiunt etiam per affuſiones aquæ calidæ, in qua decocta eſt artemiſia, ſaluia,ruta,cuminum,pulegium,cyperus,acorum. poſſūt & hæc ſingula pectini imponi cataplaſmatis modo. confert & polyarchium epithema,& quod Amythaoni inſcribitur, & reliqua huiuſmodi. Pecten item ac coxæ irino & amaracino ac cyprino oleo perfricentur. Et peſſus ex myrrha,ruta,galbano, & caſtoreo paratus, vuluæ ſubdatur. Poſſunt etiam aliquando validiora admiſceri, velut eſt piper,ſal,fel bubulum. validum eſt elaterium,ſed minimè moleſtum. Fiant quoque ex aqua mulſa,aut marina per ſe,vel aceto admixto fomenta. Prædicta tamen medicamenta molli lana excepta adhibeantur, vt ne corpus mordeant,& exulcerationem faciant. neque difficile eſt ipſorum quantitatem metiri:pro affectionum enim magnitudine ac diuturnitate, medicamenta ſunt augenda aut minuenda. mora item longioris aut breuioris tempo ris trahenda in ipſorum vſu. Cæterùm vterorum frigiditatem ex mēſibus ſuppreſſis coniectamus: neque enim præ nimia craſſitudine commodè deferuntur. Sed & ſtupidus ſenſus circa pectinem,lumbos,ac crura percipitur. aliquæ etiam penitus crurum impotentes ſunt. Quòd ſi prorſus perfrigeratæ fuerint, ne venerem quidem appetunt,& vteri oſculum contractum habent. Atque hæc de vteri frigiditate ſufficiunt.

Calidioris vteri ſigna,& curatio, Cap. xxviii.

VTerorum caliditas ex reliqui corporis caliditate cōiectatur, & ex menſium paucitate cum dolore pro- A deuntium,ita vt pudenda mulieris exulcerent. Sed & quæ prodeunt nigriora ſunt, & ob nimiam punctură nullum ordinem ſeruant. Sequitur etiam ad hanc temperaturam inſignis ſalacitas,& totius corporis ſiccitas. His itaq; conueniunt humectantia ac frigefacientia: qualia ſunt ex oleribus quidem lactucæ,maluæ,blitum,cucumis,cucurbita,pepo,atriplex,& portulaca. item alii conſimiles cibi. Vinum verò tenue ſit, & album,ac aquoſius. Somnus autem longior.& aquarum dulcium balnea. Ad veſicam verò,& ſummum ventrem ac lumbos, frigefacientia B adhibēda ſunt,velut eſt ſolani aut vmbilici Veneris ſuccus roſaceo admixto lana exceptus. idem & in pudendum commodè ſubditur. Mercurialis item lumbis ac pectini impoſita,vtero calidiori prodeſt. Spuma quoque argenti & ceruſſa cum aqua trita. Horum autem omnium quātitatem rectè metieris,ſi ſemper ſingula multùm poſſe arbitratus, perfrigerationis exceſſum caueris.

Humidioris vteri curatio,
Cap. xxix.

QVÆ ob vteri humiditatem non concipiunt, eas C ſicciore diæta vti conuenit, multùmque exerceri ac fricari, & euacuationis ac auerſionis gratia,aliquādo poſt cibum,aliquando ieiunas vomere, & moderato cibi vſu reſiccari,& carnes aſſatas potius vigentium ætate animalium,ac piſces duriores comedere, & vinum potens meracum quidem,ſed parcius bibere. Sicca etiam fomenta crebrò, balnea verò rarò adhibenda ſunt. Cæterùm qui ſtatim à principio reſiccantia ac adſtringentia vtero adhibent, non parum lædunt: cohibita enim materia, ad principales partes decurrit. verùm vbi totum corpus D purgatum fuerit,tutius deinde vtero adſtringentia corroborantia adhibentur: quale eſt lentiſci decoctum, & myrti, ac roſarum, & rubi tenerorum virgultorum, & polygoni fœminæ decoctum: mas enim gramini magis ſimilis eſt, flore puniceo,foliis rutæ ſimilibus, ſemine intra folia puſillo. Poterit tamen etiam huius decoctum ieiunæ commodè in potum dari. Ad nimiam quoque vteri humiditatem,huiuſmodi potiones conueniunt: Myrti baccas,aut malicorium Punici dulcis, cum vino terito ac exhibeto. aut auellanas nuces vſtas cum vino tritas propinato. Hoc E autem epithemate vtendum eſt: Pſyllium tuſum, & palmularum carne cum aqua mulſa trita exceptum appoſito. aut mala cotonea ſimiliter palmulis excepta adhibeto.

Siccioris vteri curatio, Cap. xxx.

MVlieri quæ ob vteri ſiccitatem non concipit, humidiora alimēta exhibenda ſunt, & reliqua victus ratio humidior conſtituenda: toto enim corpore humectato,vterus quoque eadem qualitate participabit.

Diuerſarum affectionum ob quas mulieres non
F concipiunt,curatio, Cap. xxxi.

SI propter humorum craſſitudinem mulier non concipit,humorem conſiderare oportet, & mordentem ſero lactis purgare, heminis quinque paulatim exhibitis. cibos item boni ſucci offerre, & vomitum per interualla ciere. Pituitoſos autem & aquoſos humores, laboribus & exudationibus ac vomitibus crebris euacuare oportet. Quandoquidem verò etiam flatus in vtero exiſtentes, conceptionem impediunt, & flatus ab imperfecta concoctione fiunt,primùm quidem parcior cibus G exhibendus eſt,deinde danda quæ flatus expellunt, velut eſt ruta, cuminum,anethum,ac reliqua familiaria ſemina, & pleraque aromata: quæ etiam ſubdi poſſunt, præſertim ruta cum melle ac modico nitro: poſſunt ex iiſdem etiam fomenta parari. & cataplaſmata ac cerata,ad pubem imponenda. A leguminibus autem & eduliis dulcibus ac flatuoſis omnibus,abſtinendum eſt. Si verò concluſi fuerint vteri,odoratis perfuſionib9, & mollitoriis ex adipe anſerino paratis aperiendi ſunt. A mollioribus tamē inſeſſionibus ac perfuſionibus incipiendum eſt, ex malua, H fœnilini,ac fœnogræco,& oleo,& aliquando melle paratis. deinde ad validiora tranſeundum,artemiſiam,conyzam, calaminthami, pulegium, amaracum & chamæmelum. Atque his adiiciendum eſt irinum ac cyprinum oleum, ac mel: myrrha verò troglodytica, terebinthina, nitrum,

casia, caricarum carnes, vnguentum amaracinum,& huiusmodi subdantur. At vero iis quæ ob vteri os nimiùm hians non concipiunt,conueniunt victus, & fomenta, ac medicamenta ficciora ac adstringentia. Talia sunt gallarum decoctum,cytini, lentiscus, rubi radix,myrtus,& eiusmodi. Vteros verò distortos mollientibus fomentis dirigere ac corrigere oportet, (fomēta enim ad hoc maximè faciunt)& pessos mollitorios subdere. quin & specillo & digito correctio eorum facienda est.Maximè verò pulegii & artemisiæ decoctum, & castoreum è posca potum, vtero distorto conferunt. & tota curatio ad vteri declinationem postea referēda. At si per aliquorum pharmacorum adhibitionem,quæ conceptionem prohibent, mulier non concipit, eius pharmaci facultas consideretur, nunquid humoris attractione semen eluerit, aut flatuum multitudine idem eiecerit, aut per adstrictionem os vteri obturauerit,ac seminis accessum interceperit.Et deinde singulis affectionibus succurratur, perfusionibus ac insessionibus cōgruis. hæ verò maximè vtiles fuerint, si osculum & acetabula vteri fuerint adstricta. Pinguia etiam cuncta ac fomenta adhibenda sunt,& quæ humiditates attrahere possunt. Cæterùm medicamenta sterilitatem inducentia,quum vasa vteri excæcent, incurabilem plerunque affectionem faciunt. & tamen non statim omnes vires adimunt: quædam enim potiones cæcitatem curabilem inducunt, cui si protinus subuenias, mederi possis. Quemadmodum enim lethalia venena vomitu, aut clystere,aut medicamento congruo exoluuntur,temporis verò progressu nullo modo corrigi possunt: sic & quæ validam sterilitatem inducunt, aliquando depellere datur,si statim opē feras: si verò diutius perseuerauerint, incurabilia euadunt. Porrò vlcera & inflammationes vteri quomodo curare oporteat:item carnis excrescentias, thymósque ac tunicas auferre,singula suis locis ex ordine dicentur. superuacuum est enim eadem sæpe dicere. At verò si nulla re infesta,nec in vtero,nec in reliquo corpore apparente, incertum fuerit cur mulier non concipiat, asinino lacte ipsam purgabimus,cibísque boni succi alemus,& fomentis suffitionibúsque odoratis,& pessis subditis, vteri os aperientibus, & sanguinem attrahentibus vtemur, veneréмque per duos aut tres menses prohibebimus.

Potiones,pessi, & suffitus ad conceptionem, Cap. XXXII.

MErcurialis cum castoreo, item absinthium, tribus aut quatuor diebus consueto mensium tempore in potu exhibeto. Est & hæc potio ad conceptum efficax: Salis ammoniaci drach.duas,saluiæ,cumini, sing. drach. vnam,omnia simul per triduum menstruis desinentibus cum vino præbeto. Alia. Nigellæ, salis ammoniaci, sing.drach.vnā,cyperi drach.sex, simul terito, & in quatuor partes diuidito, & vnam singulis diebus cum vino bibendam dato, menstruis desinentibus, & postea cum viro congrediatur.Sed & virum strenuam operam nauare oportet,interimque à venere abstinuisse, & boni succi cibis nutritum esse. Pessi verò subscripti conueniunt, præsertim si ex humorum mucositate infœcūdæ fuerint, poterísque ex his congruum singulis affectionibus medicamentum eligere. Pessus Asclepiadæ, vtero purgando idoneus: Cyperi,nitri,aluminis scissi,myrrhæ,thuris, croci,spumæ nitri,mellis, æquales portiones cum modico pipere tritas melle excipe, & pessum inde tenui linteo aut lana pura inuolutum ac rosaceo imbutum, mulieri prius elotæ subde. Vtere etiam elotione purgatoria admiranda,suprà ad bimestrem aut trimestrem fœtum abortientes descripta, ex colocynthide & oleo irino. Alius pessus purgatorius: Succi cyclamini, medullæ colocynthidis, nitri rubri, mercurialis, sing. drachmas quatuor, myrrhæ drach.duas.omnia seminis lini decocto excipe, & vtere post menses purgatos velut dictum est. Alius: Medullæ colocynthidis,myrrhæ,nitri, cumini Æthiopici,sing.vnciam vnam, excipe carne caricarum, & vtere post menstruam purgationem. Alius: Anisi,cardamomi,nitri,aristolochiæ, pulegii, fœnigræci, carnis caricarum pinguium, sing. drachmas duas, arida terito & cri-

A brato. carnes autem caricarum passo subigito,eisque arida excipito,& in cornea pyxide seruato.Deinde vsu expetente columbini oui magnitudine accipito,& irino oleo madefactum ad vteri osculum subdito. huiusmodi pessi mucosos humores educunt. Sufficiente verò purgatione facta,insessiones adhibeantur. At verò quoniam non ea solùm quæ vterum purgant conceptioni conferunt, sed alia etiam medicamenta ad parandam fœcunditatem descripta sunt, ea itidem iuxta veterum traditionē subiungemus. Pessus ad conceptionem idoneus: Coagu- B li leporis partes duas, aluminis scissi partem vnam. melle excipito,& pessum formato,ac vtitor vbi prius vterus per prædicta fuerit purgatus. Alius. Seminis satyrii,mellis,sing.sescunceam:in pessum efformato.aut vesicam fellis dorcadis aut hirci euacuato,& ex viscoso intus reperto pessūm formato, & paululum ante congressum subdito, aut penem ex eo illinito. aut purpuram veram hircino felle imbutam,mulieris vmbilico per septem dies impo nito,& deinde crescente luna viro congrediatur. Alius. Dorcadis,hœdi,leporis coagulum,& fel,cum sanguine & C adipe agnino,& medulla ceruina, post purgationē subdito. nardini etiam ac rosacei olei aliquid addito. Alius, quo Asclepiades in nobilibus fœminis vtebatur: Myrrhæ drachm.quatuor, iridis, stercoris leporis,singul. drach.duas, cum aqua in collyria efformato ac subdito mensibus desinentibus. & postea cum viro misceatur. Alius. Aluminis scissi,rhois rubri,sing. drachmas duas, myrrhæ drach.vnam, croci obolos duos, terito ac melle excipito. Vsu autem postulante,medicamenti gallæ paruæ quantitatem accipito, & hoc molli lana exceptum ac D rosaceo imbutum,post mēsium declinationem subdito, & per triduum sinito donec purgatio fuerit peracta. Tertia verò die mulier lauet,& locis rosaceo illitis cum viro concumbat. Aliud. Leonis, aut vrsi, aut hyænæ, aut taurini fellis vesicam euacuato, & in ipsam olei rosacei, nardini,irini,mellis,æquales portiones indito,omniáque simul ad calidum cinerem vnita seruato, ac vtitor post mensium purgationem ante concubitum. Alius. Fel piscis per se vel cum melle subdatur. Aut verbenacæ rectæ succus cum butyro,desinēte lunari purgatione,suppo- E natur. Alius lenissimus: Radicis althææ purgatæ ac lotæ quadrantem contundito, & in olei sextario torreto: deinde abiectis radicibus, adipis coturnicis sescuncem, ceræ sextantem admisceto. ego verò trientem ceræ admisceo,& similiter in pesso subdo. Amuletum naturale. Ossa quæ in corde cerui reperiuntur, sinistro brachio adalligata, arcana quadā naturæ vi conceptionem iuuare creduntur. Suffumigium ad conceptionem efficax. Bitumen,pilos leporis,rutam aridam simul terito, & cum cera præmollita in pastillos formato,& super ster- F core bubulo suffito. Aliud obstetricis. Sandaracham tritam cum cupressi ramentis, sufficienti cera in pastillos cogito,eósque super bubulo stercore statim post mēsium purgationem quatuor diebus suffito. Aliud eiusdem. Caprini cornu ramenta oleo conspersa peractis mensibus suffito,& locis adhuc calentibus mulier cum viro congrediatur. Ad mares generandos. Si vir dextro pede fascia cādida vincto cum muliere coeat,marem(vt ferūt) generabit:si verò sinistrum pedem colorata fascia ligarit, fœmellam. Tradunt etiam satyrii ac serapiadis radicē G solidiorem,salaces facere,& masculis generādis prodesse: flaccidiorem verò contrarium efficere.

De lactis defectu, Cap. XXXIII.

HÆC affectio infantibus magis quàm mulieribus grauis est. Quapropter Sermone quarto vbi de pueris tractauimus, conuenientem curationem tradidimus. facit autem naturaliter lapis galactites pro amuleto adaligatus,& aqua dissolutus ac potatus.

Ne lac in mammis coeat in grumos, H Cap. XXXIIII.

VT ne lac in mammis puerperarum in grumos coeat, ab adultis ac peritis mulieribus leniter exugatur, & mammæ cyprino oleo,cum ouo & croco illinantur. Aut fœnigræci succum,aut cumini decoctum cum modico croco oblinito. Aliud. Ceræ vnciam vnam,portula-

cæ ſeſquiunciā, cum oleo ſeſamino illine, ac vtere velut probato. Lac etiam inſtar caſei coagulari in mammis prohibet cera alba in pilulas redacta, & quotidie magnitudine trium erui granorum exhibita. Cæterùm Soranus mammas aſſiduè dolentes, neque à mulieribus, neque ab infantibus exugi oportere affirmat, & ſuctione plus materiæ attrahi aſſerit. Probè etiam facit terra Cimolia cum aceto aut aqua, & oleo roſaceo impoſita. & candidi marmoris aut candidorum lapidum ramenta ſimiliter adhibita. At ſi amplior fuerit plenitudo, & ob id mulier grauetur ac doleat, lentes aqua marina aut muria coquito, & cum decocto quidem mammas abluito, ipſas autem lentes contuſas imponito. confert item apium & mentham, & fel, bubulum præſertim, illinere aut imponere. Aliud. Fucum tinctorium terito, & cerato excipito, & adhibeto, ac ſingulis diebus bis permutato. fit autem fuci triens, ceræ quadrans, olei myrtei dextans. Aliud. Pollinis thuris drach. decem, ceræ dextantem, pumicis vnc. viginti, olei roſacei vnc. viginti. vtere eodem modo. Aliud. Lapidis aſii, ceræ, ſing. ſextantem, olei roſacei aut cicini beſſem, præpara, ac vtere bis in die permutādo. lac enim abolet, & inflammationes ſedat. Quòd ſi aſius lapis deſuerit, pyrites ſuccedat pro ipſo. Præſtat & aqua marina, aut muria aſſiduè fouere.

De coagulato in mammis lacte, & iiſdem turgentibus ob lactis redundantiam,

Cap. XXXV.

AD hæc vitia in principio leniter reprimentibus vtendum eſt, velut eſt ſpongia pura poſca imbuta, & palmulæ cum pane & poſca tritæ: deinde vincire ac moderatè conſtringere oportet. Quòd ſi lac reſtinguere malueris, alumen & pſyllium cum aceto & coriandri ſucco: aut lapidem pyriten cum roſaceo & aceto adhibeto. Ad coagulationem verò lactis priuatim furfures in aceto coctos cum rutæ decocto imponito, quum primùm lac gignere incipiunt. Idem facit mentha polentæ admixta, & iuglās cum ruta ac melle: & ricini folia trita, & cuminum priuatim, vel cum polenta, & capita papaueris cocta cum melle: & crocus cum lacte: & muriæ fomentum: & apium viride impoſitum, quod etiam grumos lactis diſſoluit Vtendum & ceratis ad grumos deſcriptis.

De vitiato lacte mammas lædente,

Cap. XXXVI.

LAC vitiatum aliquando mammarum vaſa exulcerat. Quemadmodum itaque in reliquis partibus vitiati humores peculiares deſtillationes efficiunt: ſalſa enim lacryma oculum mordet, & acres excrementitiæ ſuperfluitates inteſtina erodunt: ita & lac in mammis vitiatum, ſcabiem, panos & papularum eruptiones producit: vlcera ergo hic enata, ſimili modo iiſdémque remediis quibus cætera totius corporis vlcera curantur. Ipſi tamen lactis vitiationi primùm ſuccurrendum eſt. Cuius improbos colores, ſubalbidum, nigricantem, flauum, ſubfuluum, aut viridem, hac arte deprehendemus: Tenuia ac candidiſſima linteorum fruſta eo lacte imbuta in vmbra ſiccabimus, & in his poſtea quātum lac à natiuo colore diſceſſit ſpeculabimur. At verò viroſūmne ſit, aut aliàs fœtidū, ex olfactu cognoſcemus, ſicut ſalſedinem, amaritudinem, acorem, inſipiditatem, guſtu dignoſcimus: tenuitatem verò ac craſſitiem, lubricitatem item ac lentorem, ex vngue probabimus. ſi enim gutta eius vngui inſtillata non decurret, nec velut mel aut gluten adhærebit, lac bonum eſſe iudicamus. Aliqui pilo probitatem lactis experiūtur. nam ſi pilus lacte madēs ſuſpendatur, & lac delabitur, aut vni parti guttula adhæret, lac reprobandum eſt: ſi verò totum pilum circumſidet, optimum eſſe conſitentur. Alii lac per coagulum concretum digitis exprimunt: deinde ſeri ac caſei menſuras expendunt. Poſtquā igitur cuiuſq; lactis vitium cognouerimus, recta victus ratione id corrigemus, purgationéſque prorſus recuſabimus, præſertim ſi nutrices ſemper eo vitio laborare nouerimus, quandiu lactauerint. Priuatim itaque eas quæ ſalſo humore abundant, balneis & vini diluti potione curamus. Deinde copiam lactis vino mulſo & aceto mulſo reuocamus, & in cibo exhibemus lac ex aliis animalibus probatiſſimum,

A quod forma & ſimilitudine humani lactis ſpeciem refert. Eſt autem omnino rectæ diætæ eo amplius innitendum, quòd ſcimus hoc vitium ſolo alimento bono non difficulter curari poſſe. Neque negligenda eſt hæc curandi ratio. ſæpe enim infantes eiuſmodi lacte corrupti ad vltimam perniciem deueniunt. Ad panos & ſcabiem mammarum, myrrham cum oleo ſampſuchino tritam velut maximum remedium illinito. Ad coercendas autē virginum ac reliquarum mammas, æruginem ferri cum oleo omphacino aut vino ſubactam adhibeto. aut cicu-
B tæ ſemen cum foliis tritum illinito.

Ad mammas inflammatas, Philumeni,

Cap. XXXVII.

SEſamum tritum butyro admixto moderatè tepefactū quotidie bis imponito. At ſi inflāmatio perſeuerauerit, medullæ panis aqua madefactæ ac tritæ partes duas, perdicii herbæ ſeorſim tuſæ partem vnam, cerati liquidi partem vnam & dimidiam ſimul ſubigito, & bis in die adhibeto. Idem etiam poſt eruptionem abſceſſus vſque ad perfectam ſanitatem conuenit. Vtere etiam hoc velut
C probatiſſimo: Foliorum hyoſcyami recentium, ceræ, colophoniæ, adipis porcini recētis, olei, æquales portiones. liquabilia liquefacito, & foliis tritis admiſceto. Pharmacum Iuniadæ, ad omnes inflammationes, præſertim mammarum: Olei antiqui libras tres, ceræ quadrantem, colophoniæ, adipis ſuilli, ſing. ſeſquilibram, ſpumæ argēti lib. I. pollinis tritici, feminis lini, ceruſſæ, ſing. ſeſcuncem, thuris ſeſquiunciam. Aliud eiuſdem: Spumæ argenti, ceruſſæ, ſing. drach. ſex, thuris ſeſquiunciam, ceræ, colophoniæ, ſing. ſeſcuncem, adipis gallinacei lib. I. polli-
D nis ordeacei ſeſquiunciam, ſucci ſeminis lini dextantem, olei communis trientem, ſpumam argenti, ceruſſam, & thus cum modico ſucco terito, deinde cum reſiduo ſucco pollinem ordeaceum ſubigito, & ita per duas aut tres horas ſinito: poſtea omnia admiſceto, & cerato excipito. Aliud ad inflammationes plurimùm prurientes, ac rubicundas: Ceruſſæ, ſpumæ argenti, mellis, butyri, ceræ, adipis gallinacei, ſing. ſeſcuncem, thuris ſextantem, roſacei vnc. vnam. ſpumam argenti & ceruſſam cum roſaceo coquito, & reliquo liquefacta adiicito, & vnitis mel addito,
E & ab igne amotis thus admiſceto, ac vtitor. Aliud ad inflāmationes, quo vtor. Tenerorū ſolani foliorū quātū ſatis eſſe videbitur, coquito ac terito, & mellis ſeſcuncem admiſceto. poſtea verò emplaſtri parhygri, ceræ, ſing. ſeſcuncem accipito, olei vnc. I. omniáque ſimul trita reliquis admiſceto, & loco prius eloto apponito. Hoc mammarum inflammationes per exudationes plurimas diſcutit. Vtere & medicamento ex ſeride ad ſedis affectiones præparato, & aliis huiuſmodi. Facit hoc & ad igneas mā marum inflammationes: Ceræ, colophoniæ, olei, ſingul.
F lib. vnam, foliorum papaueris cornuti quadrantem. liquata foliis tritis admiſceto. Tradūt & leporis coagulum cum aqua tritum ac illitum, omnibus tumoribus mammarum & affectionibus ob lactis redundantiam obortis prodeſſe. Ad profundas mammarum duritias. Spondylium herbam, & aſphodeli radices vino coctas imponito: aut terræ inteſtina, cum malis cotoneis: aut cancros fluuiatiles cum ouo adhibeto. hoc & lac extinguit.

Ad induratas māmarum inflāmationes, Philumeni, Cap. XXXVIII.

G SEmen lini, aut fœnigræci, aceto mulſo coctum imponito: aut ſeſamum illotum modicè toſtum cum melle terito, & calidum apponito: aut ſtercus caninum terebinthina exceptum adhibeto. Aliud optimum. Spumæ argenti libras duas, ſtrigmentorum balnei in quo viri ſolùm lauantur libras quatuor, colophoniæ, ceræ, ſing. beſſem, ſquamæ æris ſextantem & ſemunciam, aquæ marinæ aut muriæ lib. I. ſquamam aqua marina ſufficientibus diebus terito, & adiecta argenti ſpuma ac ſtrigmentis, ad probam compagem coquito, deinde ceram & colopho-
H niam liquefactas adiicito, & ablatum ab igne medicamentum frigefacito, manibus ſubigito, ac vtitor. Inter coquendum autem cum arundinis radice verſato donec non amplius inquinat. Facit & ad colliſa, fracta, vlcera antiqua, condylomata, oleo dilutum & adhibitum. Vtere

etiam emplaſtro Dionyſias ſuperiori Sermone deſcripto, quod habet terebinthinam, mannam thuris, ſpumam nitri, oleum antiquum, ceram, ſingula ponderibus iſtic adſcriptis. nec minus conuenit Piſcatorium.

De mammarum abſceſſu, Cap. XXXIX.

INflammatione & duritia perſeuerantibus, & ad abſceſſum progredientibus, ſpe diſcutiendi ſublata, maturantibus auxiliabimur. Nos tamen mammarum inflammationes iam in pus tranſmutatas, per Dionyſiam emplaſtrum ſuprà relatum frequenter diſcuſſimus: totus enim humor ab ipſo per occultos meatus tranſpirat, & durities euaneſcit. Probè facit & fuluum Piſcatoris, citra acetum paratum, & nigrũ Aſclepiadæ. quæ omnia ſi parum profecerint, chirurgia opus erit. Reliquæ igitur mãmæ partes tutò incidũtur, ſi putrida corpora reperiuntur. verùm locus circa papillã lunari ſectione exactè incidendus eſt, vt per ſectionem quidem abſceſſus profunditas denudetur, ſed papilla conſeruetur, in maribus quidem formæ gratia, in fœminis verò præter formam, vt ne lactandi facultas intercipiatur. Peracta chirurgia linamenta ſectioni indantur, & omni modo obſeruetur ne plaga linamentis nimiùm obturetur: huic enim ſæpe fiſtula inducitur. Poſtea tertia die ſuppurationi ſtudendum eſt, deinde iis quæ repurgare poſſunt, poſtea reſiccantibus ac glutinantibus. Bene autem facit ad hæc emplaſtrum fuluum Piſcatoris, citra acetum paratum: et fuluum Galeni ad maligna vlcera ſuprà præſcriptum. Eſt autem his ſpongia ex vino expreſſa ſuperponenda. Prodeſt etiam Nigrum è lolio præparatum. euacuat enim & glutinat. Magiſtriani ad mammarum abſceſſus. Inteſtina terræ cum polenta terito & imponito.

De mammarum fiſtulis, Leonidæ, Cap. XL.

ALiquando rupto abſceſſu ſi mamma non fuerit rectè curata, fiſtula cõſequitur: & ſanè fiſtulæ iſtic obortæ plerunque in carnem deſinunt, rariſſimè ad os, niſi diutius durauerint. Has itaque congruis primùm medicamentis curare conabimur, quale eſt quod ex lolio præparatur. Sed & hoc emplaſtrũ peculiariter prodeſt, quod & in mãmarum abſceſſibus atque omni tuberculorum genere, pus per occultos meatus educit, & propè incidendos abſceſſus diſcutit, & foris impoſitum fiſtulas efficaciſſimè deſiccat. papillam tamen ſemper ab eo medicamento adſeruare oportet: Spumæ argenti, olei, ſing. lib. vnam, aquæ ſeſcuncem, ammoniaci thymiamatis, pyrethri, ſingulorum ſeſcuncem, reſinæ pinus trientem, colophoniæ vnciam vnam. ſpumam argenti, oleum, & aquam ſimul ad prunas coquito donec non amplius inquinent. deinde ammoniacum cribratum inſpergito, eòque ſoluto reſinas adiicito, & ablato ab igne pharmaco pyrethrum addito, ſubigito, ac emollito, & imponito, lana ſicca ſuperpoſita, ita vt papillam velut diximus non contingat. At ſi perſeuerauerit fiſtula, nucleo ſpecilli attollatur ac incidatur, quatenus in profũdum ſpecillum fuerit progreſſum: & quicquid duri ac calloſi ineſt amputetur. Et facta inciſione emplaſtrum adhibeatur repurgans, deinde reſiccãs, & ad cicatricem perducens.

De mammarum nomis, Cap. XLI.

NOmæ mammarum perfuſionibus ac cataplaſmatis curãtur ad reliquas nomas deſcriptis. verùm ad muliebrium mammarum ac pudendorum nomas ac putredines, & alia huiuſmodi facit hoc medicamẽtum: Rhois coriarii lib. I. pilularum cupreſſi recentium tantundem, gallæ omphacitidis ſeſquilibram, vini auſteri lib. viginti. Hæc ſolida per triduũ macerato, deinde cum vino ad dimidias coquito, & cupreſſi ramo verſato. poſtea ad horã quieſcere ſinito ac deinde excolato & rurſus ad mellis cõpagem coquito. Atque ita paratum pharmacum in vaſe vitreo ſeruato. vſu verò expetente, ſi exterſione opus fuerit, melli admiſceto: ſi verò vim obducendi meatus augere volueris, lac adiicito.

De exedentibus mammarum vlceribus, Cap. XLII.

PHagedænicum & exedens vlcus à cancerato differt, eo quòd circumſitas partes non ita duras, neque venas varicoſas habet, neque ita ad fundum perreptat. Sed & omnis phagedæna medicamentis cedit. maligna verò & efferata vlcera, medicamentis magis exacerbantur. Ad exedentia itaque vlcera compendiariam curam adhibere oportet, calloſorum videlicet labiorum exciſionem, ita vt eadem labia ignitis cauteriis inurantur. nam ſic & ſanguinis eruptionem coercebimus, & tutiorem medicationem peragemus. Poſtea verò medicamenta ad mammarum putrefactiones commoda adhibeantur, infrà ad cancros deſcripta.

De cancris mammarum, Archigenis & Leonidæ, Cap. XLIII.

CAncerati tumores circa mammas frequentiſſimè generantur, & mulieres magis quàm viros inuadunt, & ex illis eas quæ amplas ac carnoſas mammas habent. Veteres autem vlcus canceratum, malignum ac ferum appellabant, & cancerati ſanè appellatio à cancro animante tranſſumpta eſt. ſunt enim ea animantia aſpera & dura, & ſiquid forcipibus ſuis ceperint, haud facilè auelluntur. His itaque canceratus tumor ſimilis eſt. nam & prominet, & ad tactum renititur, & difficulter tractabilis eſt. Maleficum autem & ferum vlcus, à feris ac malignis animalibus cognominatur. eſt enim proteruum, & curatione efferatur, & manuum tractatione exacerbatur. Duæ verò ſunt ſupremæ cancrorum differentiæ: quidam enim ſine vlcere, quidam cum vlcere cõſiſtũt. Qui ſine vlcere ſunt, ab omnibus ferme veteribus occulti appellantur. Philoxenus tamen cancrum occultum priuatim nominauit, qui in vtero ac inteſtinis eſſet. Cancro itaque non vlcerato in mãma exiſtente, tumor apparet ingens, ad tactum renitens, inæqualis, inſtar feræ ſæuus, penitiſſimè pertinaciter inſertus, radices longè latéque extendens, & venis circumſitus velut illigatus, quas circumcirca varicoſas habet, colore cineritius ad ruborem vergens, & aliquando ſubliuidus, & videntibus quidem mollis apparet: tangentibus autem duriſſimus eſt, vt viſui hac parte non ſit credendum: dolorem autem inducit pungentem latè ſe extendentem, vt ſæpe per conſenſum, glandularum malignas inflammationes ſub alis excitet. Pertingunt etiam dolores vſque ad clauiculam & ſcapulas. At verò exulceratus cancer aſſiduè erodit, & ad profundum perfodit, nec ſiſti poteſt, & ſaniem emittit omni ferarum veneno deteriorem, copia & odore abominabilem. adſunt & huic dolores pungentes. Atque hic præcipuè medicamẽtis ac manuum tractatione exacerbatur.

Qui cancri curatu faciles, & qui difficiles, Cap. XLIIII.

CAncros in pectore obortos omnino deploratos eſſe ſcito, quemadmodum & eos qui in capite, collo, humeris, ſub alis, & in inguinibus generantur: ſunt enim & hi incurabiles. Nam præterquam quòd perfectè tolli non poſſunt, ſanguinis eruptionis timor incumbit, ne ex ea æger inter manus pereat. Eos verò qui papillæ ſummitatem occupãt, affectæ partis amputatione facilè curaueris.

Cancri chirurgia, Leonidæ, Cap. XLV.

EGO quidem in cancris in pectore obortis chirurgia vti ſoleo, quæ ſic fit: Ægram ſupinam decumbere facio. deinde ſupra cancrum partem mammæ ſanam incido, & inciſam cauteriis inuro donec cruſta inducta ſanguinis eruptio ſiſtatur. Mox iterum incido, & profũdum mammæ diſſeco, ac rurſus partes inciſas vro, ſæpéque idem repeto, & ſecans, & ſiſtendi ſanguinis gratia inurẽs. Ita enim ſanguinis eruptionis periculum euitatur: poſt amputationem verò integrè peractam, rurſus partes omnes ad reſiccationem vſque inuro. Et primæ quidem inuſtiones ſiſtendi ſanguinis gratia fiunt: poſtremæ verò ad omnes morbi reliquias abolendas. Sæpè verò etiam cõtra inuſtionem opus perfeci, vbi induratus tumor cancri generationem minãs in mamma fuit: tali enim affectioni amputatio vſque ad ſanam partem ſufficit, quum nullum hic periculum eruptionis ſanguinis immineat.

Cancri curatio poſt amputationem & inuſtionem, Cap. XLVI.

POſt amputationem ſi inuſtio facta non eſt, linamenta vlceri indemus, deinde ſuppurationi ſtudebimus, &

deinceps ad reliquam curationem reficcatoriam progrediemur. Si verò post chirurgiam locos insufferimus, aliquando solo cataplasmate ex plantagine, aut polygono, aut sesamo trito vtimur: aliquando etiam panis medullam alicui ex prædictis admiscemus, & supra cataplasma linteum aqua madefactum adhibemus. Citra dolorem verò crustas aufert lac melli admixtum ac illitum. Continendæ autem sunt ægrotæ in domo calida: omnis enim frigiditas ipsis infesta est, præcipuè quo tempore vlcera repurgantur. tunc enim maximè conuulsionis periculum imminet. Secunda verò aut tertia die exoluto medicamento, tepida aqua locum perfundimus, & lenticulam coctam cum modico melle imponimus, (mellis enim vim exacerbandi formidamus) deinde foliis vitis aut lactucæ foris impositis deligamentum adhibemus. Neque ab horũ vsu discedimus donec crustæ exciderint: postea linamenta indimus, atque in his tum acria tum pinguia medicamenta vitamus. vtraque enim malum renouant. Quapropter soleo muliebri aut asinino lacti rosaceũ admiscere, & ex eo madefacta linamenta indere, & pro linamenti conseruatione linteum lene ac simplex eodem lacte imbutum forinsecus obligare. nam plurium linteorum onus graue est in hac affectione. Et suppurationis quidem tempore, rosarum amplius sit: dum verò repurgamus, lac excellere debet. Quòd si res vrgeat, melilotũ cum rosaceo, & aqua, aut lacte muliebri cataplasmati exterius adhibendo admisceatur. cerata enim & nimis elaborata cataplasmata, huiusmodi affectionibus sunt aduersa. At si arido aliquo opus fuerit, spodium pompholygis probè lotum ac ficcatum, aut cadmiam ter vstam & rosaceo extinctam, & postea probè lotam ac reficcatam inspergito. Toto verò curationis tempore à vino & cibis ægrè concoctilibus, & frigidæ potu abstinendum est. At dum vlcus ad cicatricem ducitur, diligenter studebimus vt totius corporis firmus reddatur habitus, & vt bono succo impleatur, id quod bonis alimentis, exercitiis, gestationibus, ac reliquis eiusmodi corpus reficientibus facere oportet.

Cancrorum curatio citra chirurgiam, Cap. XLVII.

PRimùm, velut sæpe diximus, ante cuiusque maligni vlceris curationem, totum corpus curare oportet, deinde localia auxilia adhibere. Aluus itaque conuenientibus alimentis, & aloe, vel picra ex aloe præparato pharmaco soluatur, & quæ venenis resistunt, assiduè exhibeantur, velut est theriaca, Mithridaticum antidotum, & quod ex sanguinibus constat. Ex simplicioribus autem, anseris aut anatis recèns iugulatæ sanguis calidus in potu detur. Aut trifolii bitumen olentis cochleare vnum, aut duo, cum aquæ cyathis tribus: aut seminis rutæ vncia vna, aut pulegii veteris drach. 1. cum maluæ decocto. Prodest etiam cancrorum fluuiatilium decoctum cum lacte asinino per dies quinque exhibitum, ita vt per totidẽ dies etiam ipsi cancri comedantur: talis enim periodus septeno circuitu peracta, mammarum cancros placidissimos efficit, vt deinceps per simplicium epithematum vsum pristina sanitas restituatur.

Canceratorum tumorum non vlceratorum curatio, Cap. XLVIII.

TVmoribus canceratis non vlceratis panem cum modico symphyto imponito, exigua quantitate, vt ne grauet. In exacerbationibus autem rosas, melilotum, semẽ papaueris, omnia cum passo paululum trita coquito, & cum vitellis ouorum subacta imponito: aut althææ folia cocta per se, vel pani admixta, imponito. Est & hoc in exacerbationibus efficax: Plantaginis, capitum papaueris vnà cum seminibus psyllii, æquales portiones accipito, & reliqua quidem terito ac cribrato. Psyllium verò passo Cretico maceratum, cum palmulis pinguibus subactum aridis admisceto, & parum adipis anserini adiicito. hoc medicamentum securè adhibetur calefactum. Si verò frigidum potius malum postulauerit, omnia prædicta palmularum carne & modico pane madefacto excipito, ac frigida imponito. Prodest & irionis semen cum œsypo & aqua mulsa calidum impositum. Fraxini item arboris folia mollia, aqua cocta, & trita, per se calida imposita, mali-

A gnorum vlcerum dolores mitigant, & assiduus ipsorum vsus mirificè ipsa discutiet. Ego verò eorũdem foliorum decocto huiusmodi locos fouere soleo. Arbor ipsa sterilis est, & ad materiam idonea. Postea verò cataplasma è plantagine rursus imponatur. Item Icesii emplastrum, aut Nigrum panacea inscriptum ad contactum mollissimum, aut aliud quoddam huiusmodi adhibeatur, nisi obstiterit vlcus.

Cancri vlcerati curatio, Cap. XLIX.

VLceratis cancris lenissima epithemata imponantur,
B quorum velut fundamentum, inquit Archigenes, hoc est: Spumæ argenti, adipis porcini recentis, ceræ albæ, sing. libram vnam, olei boni vncias sedecim, vitellos ouorum assatorum duodecim. Spumam argenti cum posca terito, deinde olei parum affundito, & vitellos admisceto: adipem verò exceptis in mortario terito, & cum cera liquefacito ac excolato. & his frigefactis residuum olei paulatim affũdito, & omnia simul in mortario probè subigito, postremùmque reliqua trita admisceto. Hoc medicamentum vsus tempore rosaceo dissoluito, & mol
C li lana excepto pro linamento vtitor. Et si dolor aberit ab vlcere, etiam iridis, myrrhæ, aristolochiæ, sing. drach. tres adiicito. idem etiam non vlceratis cancris adhibitum vtile comperies. Aliud. Vlceratis cancris blandè hoc medetur, & non vlceratos egregiè mitigat: Ceræ Tyrrhenicæ, terebinthinæ, adipis taurini, medullæ cerui, aut vituli recentis, olei cicini & rosacei recentis, adipis anserini recentis, mellis optimi, thuris, diphrygis, singul. partem vnam, œsypi triplum. sine thure tamen mitius est, & vlceribus commodius: verùm cum thure magis discutit, ac
D maturat. & non vlceratis magis commodat. Et si absque thure præparabis, diphryges cum vino teres: si cum thure, vtrunque, diphryges videlicet ac thus aridum, liquatis reliquis adiicies, & deinde addito melle securè adhibebis. Aliud, Theodori ad maligna: Spodii cyprii loti & reficcati, plumbi vsti & loti, succi rosarum, sing. drachmas quatuor, præpara, & vtere cum rosaceo. hoc quidem magis mitigatorium est. At verò si multa & depascẽs putrefactio fuerit, vltrà quàm credas efficax est hoc ad totum malum extirpandum: Rhois coriarii sextarios duode-
E cim, pilularum cupressi libram vnam, gallarum omphacitidum, casiæ, sing. sescuncem. Omnia simul contusa in vini Adriani, id est adstringentis, odorati & antiqui sextariis viginti, per triduũ macerato, & deinde ad tertias coquito, ac cupressi spathula versato: posteàque omnibus probè expressis ac reiectis, succum rursus ad mellis compagem coquito, ac vitreo vase seruato. Hoc medicamento ad nomas syncero vtendum est, modico vino aliquando addito, si crassius visum fuerit: verùm si affectio in
F muliebri pudendo fuerit, exactè diluendum est. Sed & asinino aut muliebri lacte dilutum mitigatorium est, & reliquas item nomas citra inflammationem curat. Aures diu purulentas, gingiuásque madore flaccidas reficcat. Vlcera curatu difficilia, & ægrè cicatricem admittentia sanat, si moderatè adhibeatur, ac pro ratione diluatur. quomodo enim ipsi mitia restiterint, cui fera & agrestia cedunt? Cæterùm hoc animaduersione dignum est, vt ne vlcera ad cicatricem perducantur priusquam omnis duritia fuerit resoluta, modò linamentis maturantibus, mo-
G dò spleniis adhibitis, quale est Icesii melinum, aut Serapionis, aut panacea. Ego verò declinationis tempore vsus sum theriaca, lacte & rosaceo diluta, & in molli lana vlceri indita. eandem etiam ex passo bibendam præbeo. Ad huiusmodi enim affectiones efficacissima est, sicut quoque reliqua antidota ad reptilium ictus & venenosas potiones parata. His itaque confidenter vtere, ac irrisores contemne qui mali naturam minimè intelligunt.

De mammis induratis, Leonidæ, Cap. L.

IN aliis equidem corporis partibus prius ostendimus,
H induratum tumorem sine dolore esse. at in mammis non ex affectionis natura, sed detractæ papillæ grauitate dolorem inducit. Si itaque tota mamma indurata fuerit, atque ita scirrhi tumor induratus thoraci annexus, vt citra periculum à sanis partibus amputari non possit, chir-

urgiam nequaquam attentabimus. si verò summitas mammæ folùm indurata fuerit, aut vltra dimidium affectio non occuparit, summitas amputanda est citra inustionem. neque enim in scirrhi tumore indurato, velut in cancro, sanguinis eruptionem vereri oportet. Post amputationem verò linamenta indemus, & reliquam vlcerum curationem adhibebimus.

De menstruis suppressis, Rufi & Aspasiæ, Cap. LI.

Mulieres aliquas menstrua purgatione omnino carere, vel naturale est vel præter naturā. Naturale est si mulier nulla inde molestia vel totius corporis, vel vteri afficitur. Proinde quantum ad ætatem attinet, infra decimumquartum annum, aut vltra quinquagesimum purgationes menstruæ non fiunt. Sed & steriles, & prægnantes, cantrices item ac saltatrices naturaliter non purgantur. Quicquid enim in eis superfluum est, nimia exercitii vehemētia consumit. Et in summa, mulieres calidioris temperaturæ, & fortibus exercitiis vtentes, & agrestes, parum purgantur. Quando igitur mulier plus iusto calida fuerit, siue ob naturalē temperaturam, siue ob exercitiorum excessum, menstruis purgationibus carebit. Ex multo enim calore corpora sicca euadunt, & calida temperatura cibos optimè concoquens, nihil superflui in toto corpore relinquit. Est autem talis mulier omnino virilis, coloris fusci, corporis probè cōpacti, neruis robustis, venosa, lumbos & nates ampliores habens, pectore ac humeris latioribus, mammis solidis, voce graui, fortior item ac hirsutior. talis enim aut omnino non, aut modicè purgatur. Aliquando verò etiam menses vel ob nimiam pinguedinem, vel ob gracilitatem supprimi solent. Pingues enim magis exangues reliquis sunt, minimásque venulas habent, & sanguis qui in ipsis est paucissimus, ferè in pinguedinem transit. Atque huius rei ex eo indicium est, quòd tales minimè omnium concipiunt. & si aliquando conceperint, fœtus graciles ac valde imbecilles pariunt. Quomodo ergo purgabuntur, quæ neque sanguinem, neque venas amplas habent? At verò graciliores ob diuturnam aliquam ægritudinem attenuatæ, nihil penitus superflui sanguinis habent. Sistuntur præterea menses eis quibus sanguis crassus aut viscosus est, & quibus ad alios locos defertur, velut per nares aut sedē. Quin & ex thorace sanguinem reiectantibus, & quibus ex venæ sectione multus sanguis euacuatus est, menses supprimuntur. Sed & reliqua excretionum genera sæpe faciunt vt menses intercipiantur: velut est multus sudor, assidui vomitus, alui profluuia, saniei copia alicubi prodiēs, pustularum omne genus per cutem erumpens. Sistunt item menses morbi acuti ac magni, & alimenta vel infra vel supra modum ingesta. modicum enim alimētum statim transpirat: mul tum verò meatus obturat, & excretionem intercipit. Ad hos itaque scopos etiam curādi ratio dirigenda est. Quæ enim ob plenitudinem non purgantur, venæ sectione cu rantur. Cibi porrò crassi ac pituitosi purgationibus aduersantur: verùm acres sanguinem fluidum efficiunt. Quapropter vina crassa & noua, aquas frigidas & crudas, labores nimios, otium item subleſtum vitare oportet. atque hæc victus ratio ad totum corpus pertinet. Quantū verò ad ipsum vterum, conclusiones, ceruicis eiusdem distortiones, durities, inflammationes, macies, resolutiones, perfrigerationes, distentiones, atque aliæ huiusmodi affectiones considerandæ sunt. Et insuper attendendum an aliquid vteri os obturans, sanguinis exitum impediat. Callositates enim istic exortæ, aut carnis excrescētiæ, aut pinguedinis copia, sæpe purgationem prohibent. Aliquibus etiam statim à principio pellicula quædam circa collum aut osculum vteri adnascitur, quemadmodum iis accidit quæ imperforatæ appellantur. Et tales curari non possunt, nisi pellicula illa locum obturans perforetur aut resecetur. Aliquibus etiam vlcerum cicatrices, oscula vasorum in vtero excæcarunt, quæ penitus incurabiles sunt. Quibusdam post abortum, vteri os exulceratur, ac deinceps ad cicatricem perducitur, atque sic obturatio su peruenit, quæ tum alias vuluæ transpirationes impedit, tum sanguinis excretionem prohibet. Quin & curæ assiduæ, & immodicus timor, ac mœror ingens, menses supprimunt.

Mulieribus quæ non purgantur accidentia, Cap. LII.

Mulieribus quæ non purgantur consueto more, sanguinis reiectationis ac syderationis periculum imminet. nam suppressis mensibus, molesta accidentia consequuntur: totius corporis grauitas, nauseæ, fastidia, horridi quidam discursus, velut in eis quæ conceperunt: non tamen ita sicut eis quæ conceperunt, vteri osculum clauditur: illis enim occlusio adest cum quadam duritia. Dolores insuper circa lumbos, femora, collum, sinciput, & oculorum radices, adsunt. Febres item assiduè concomitantur, & vrinæ nigræ sunt cum rubicundo quodam seroso ac sanioso humore. difficultatem item ac stillicidiū vrinæ patiuntur. Et quædam in melancholicum atræ bilis morbum, aut insaniam delabuntur. Cutis superficiem dolent, & inflammationes ac ignes sacros diuersimodè sustinent.

Curatio earum quæ ob nimiam caliditatem non purgantur, Cap. LIII.

Præstaret equidem ad integram sanitatis cōseruationem, victus rationem præscribere, à qua mulieris cor pus ita reficcaretur vt menstrua purgatione non haberet opus. verùm hoc conceptioni penitus aduersaretur: non enim concipiunt quæ non purgantur. Proinde cōceptus gratia, & eo quòd omnes ferè mulieres temere victitant, purgationes sunt necessariæ. & propterea curationem conscribere conuenit, per quam menses suppressi euocantur. Calidiores itaque mulieres & quæ plurimùm exercētur, quammaximè humectare oportet aquarum dulciū dulcium balneis, vberiore humidioréque cibo ac potu. quales sunt ptisanæ ac alicæ sorbitiones, & quæ ex lacte præparantur. Et ex oleribus, lactuca, cucurbita, & eiusmodi. E carnibus, agni, hœdi, & porcelli recentes, cicures præsertim & fœmellæ. E piscibus, qui teneras carnes habent. Ex auibus, teneriores. Ex fructibus, ficus recentes, vuæ maturæ, pepones, cucumeres. E potibus, vinum tenue, albū, dilutum, non vetus.

Frigidæ temperaturæ dignotio ac curatio, Cap. LIIII.

Frigidioris temperaturæ fœminas, tum ex iis quæ dicta sunt cognoscemus, tum quòd somnolentiores & ad motum pigriores sunt, & coloris albi siue plumbei, venis subnigricantibus, vrina aquosa. pituitam etiam assiduè excreant, & aliquando pituitosos humores euomunt. Harum itaque curationem oppositam esse oportet ei quam ad calidiores retulimus. Plurimos enim labores imperabimus, & edulia calidiora exhibebimus. vinum item fuluum, odoratum, vetus, ac minimè dulce. confert etiam vinum aqua marina dilutum. Medicamenta verò eligenda sunt quæ calore suo sanguinē dissoluunt, velut est thymi, pulegii, calaminthes, dictamni, abrotoni, iridis radicum asphodeli, corticum radicis mori, mercurialis, casiæ, carpesii, floris iūci odorati, spicæ nardi ac Celticæ, acori, mei, phu, sabinæ, asari, ac similium decoctum. Hæc enim singula in vino albo veteri coquuntur, & vinum ipsum merum excolatum calidum à balneo ieiunis biben dum datur. Atque ita menses cientur iis quæ frigidam tē peraturam habent. Probè facit & succus Cyrenaicus erui quantitate potus: aut opopanacis vncia vna: aut sagapeni tantundem: aut myrrha magnitudine fabæ: aut castorei drach. vna: aut nigella pota & sublita. Idem possunt etiam feminum nobis familiarium decocta, velut cumini, fœniculi, petroselini, laueris, dauci, ammii, cicerum. Est & hoc efficacissimum atque acerrimum: Pulegii, artemisiæ, rutæ, saluiæ, anethi, singulorum manipulum vnum, piperis grana viginti, aquæ sextarios duos. piper contusum & herbis admixtum, per noctem aqua maceratur. Manè verò ad dimidias coquitur, & ad excolatum mellis quantum satis est adiicitur, indéque cyathi duo ieiunæ exhibentur. ipsa verò sensim inambulare iubeatur, & lectica gestetur. Tempora autem ad talia medicamenta accipienda commoda sunt, alterum appropin quante iam purgationis tempore: alterum vt post vnctionem

ctionem fomentáque ac balneum statim bibat, ita vt in calidum adhuc & solutum corpus illabens medicamentum, vires suas efficacius declaret. At verò si quis omnia auxilia in hunc vsum commoda recensere velit, ei multo otio opus fuerit. sufficere tamen possunt relata. Si verò nullum ex his menses euocauerit, alius modus potentior exquiretur. Ego etenim quum hæc medicaměta frustra adhibuissem, mulierem solutiuum pharmacũ bibere iussi: atque eâ accepto euphorbio cum petroselino, per aluum purgata, deinde menstruorum excretio successit. Quòd si redundans humor atræ bilis magis fuerit, epithymi drach. quinque exhibeto, cum aceti mulsi diluti hemina, pauco sale adiecto. fæce enim sanguinis educta, pars subtilior deinceps facilius sequetur. Plerisque etiam vomitus profuit. Vomant autẽ accepto prius thymi aut origani, aut hyssopi decocto. deinde post vomitum, centaurii aut absinthii cremorem potent. Quin & pessis subdititiis vterus irritandus est: vt per victum quidem sanguis calidus ac tenuis reddatur: per pessos verò excretio prouocetur. Fortiores tamen excitabimus, quales sunt qui ex elaterio, cãtharidibus, cyclamino, felle bubulo, & veratro fiũt. Periculũ enim est ne ex huiusmodi medicaměto rũ vehemẽtia, inflãmationes, vlcera ac febres exoriãtur.

Pessi menses educentes, Cap. LV.

MItiora proinde in pessis adhibere oportet, velut est ruta, baccæ lauri, artemisia, conyza tenuia folia habens, pulegium, mercurialis. hæc singula cum oleo irino subdantur. Quòd si validioribus opus erit, myrrhæ drach. vnam, aluminis scissilis drach. duas cum vino terito, & rosaceo admixto subdito. Aut terebinthinam cum myrrha, melle, & croco efformato. Hoc autem validius est pelecini semen cum myrrha & melle: aut bdellium, vel galbanum, vel styrax cum absinthio & lupinorum decocto: aut caricas pingues granulis exemptis, cum thure & nitro, singulis fabæ magnitudine, subdito. Vterus item calido quodam oleo siue vnguento perfundatur, velut est susinum, cyprinum, irinum, sampsuchinum, laurinum, amaracinum, narcissinum. Assidui etiam suffitus per styracem galbanum ac thus fiant. probè facit etiam lapis gagates. Suffumigium probatissimum: Radicis aristolochiæ, radicis asphodeli, resinæ siccæ, sandarachæ, atractylidis agrestis, stercoris vulturis, bdellii, sabinæ, cardamomi, artemisiæ, sing. drach. vnam, ossium piscium salsorũ minutissimè tritorum drach. tres, nigellæ, styracis, singul. drach. quatuor. pastillos cum aqua formato, & vsus tempore super bubulo stercore, bis in die manè ac vesperi suffito. Præcipuè verò odoratis fomentis vterum fouebimus, amaraco videlicet, serpyllo, pulegio, calamintha, cypero, iride, chamæmelo, costo, aniso, ac similibus in aqua coctis. Sit autem fomenti vsus talis: Olla operculo perforato operiatur, arundóque foramini inferatur, & vndique oblinatur: & mulier sedens excepta intra pudendum arundine fotum admittat. Alius verò fomenti modus est vt mulier in aliquo ex relatis decocto vsque ad vmbilicum insideat, & deinde calida aqua dulci abluatur, & postea pessos prædictos subdat. Pessus optimus, menses educens: Carpobalsami, caryophyllorum, olei amaracini aut susini, singulorum drachmas octo, passarum vuarum pinguium exemptis vinaceis libram vnam, carnes palmularum duodecim, salis cõmunis drachmas sedecim, mellis cochlearia tria, efformato, ac vtere post balneum aut fomentum. Cataplasmata insuper adhibebimus ex cruda ordeacea farina, artemisia, amaraco, iride, aut alio quodam ex relatis admixto. Liquor autem cataplasmati admiscendus, sit vinum odoratum, mel, amaracinum irinum anethinum oleum. Postea lanam quoque oleo aliquo ex prædictis imbutam superponemus. Bonum est etiam, bdelliũ cum styrace ac thure tritum, cum vino ac vnguento quodam relato, imo ventri ac lumbis illinere. Epithema ad sanguinem menstruum euocandum: Elaterii, myrrhæ, galbani, farinæ ordeaceæ, sing. drach. quatuor, foliorum rutæ recentium drach. duas, fellis taurini quantum satis est, reliquis omnibus minutissimè tritis & vnitis fel admi-

A sceto, & lumbis ac imo ventri imponito. Ducit hoc menses, & sedis hæmorrhoidas prouocat. Vtere etiam aliis epithematis Sermone tertio conscriptis. Philosophi ad menses educendos. Cancrum fluuiatilem in vinum coniectum suffocato. deinde vinum id meracum calefacito ac totum bibendum dato, & vbi satis sanguinis purgatum videbitur, cancrum suffocatum comedẽdum dato. Glans subdititia menses educens. facit ad vteri strangulatus diuturnos: Fellis taurini, succi absinthii, & comæ eiusdem, radicis struthii, myrrhæ, singulorum drachmas B quatuor, castorei, opobalsami, singulorum drach. vnam, succi cyclamini drach. decem. Omnia artemisiæ succo excipito, & glandes paruas subdititias formato. Probè facit & fæx vini antiqui apii succo excepta ac subdita. aut lilii radix tosta subdita. aut nigella, aut sesamũ, aut rutæ semẽ & fœnumgræcum butyro ac melle exceptum ac subditum. Pessus eadem die plerunque sanguinem ducens: Folia artemisiæ & nitrum pari portione oleo irino aut rosaceo excipito, & post balneum subdito.

Curatio earum quæ præ pinguedine non concipiunt, Cap. LVI.

C PInguiores mulieres victu attenuante curabimus. Dictum est autem in secundo ac quarto Sermone de his alimentorum facultatibus, & quomodo macies sit reparanda. Non tamen interim fomenta & potiones prætermittantur: si enim materia infrà declinabit, haud ægrè euacuabitur, & corpus gracilius reddetur. Et quanquam purgatio per inferiorem aluum non sit valdè tuta, vt quæ corpus tabefaciat, mulieri tamen ita habenti hæc quoque adhibenda est. sæpe enim sola purgantis medicamenti D potio ad menses educendos sufficit. Ex purgatoriis itaq; acerrima & pinguibus maximè idonea sunt, granum cnidium, scammonia, & cortex radicis tithymali myrsinitæ. Singulis autem petroselinum, aut daucum, aut anisum, aut apium, iucunditatis gratia & ad sanguinem attenuandum, admiscere oportet. Pessos quoque validiores his adhibebimus, velut pulpam colocynthidis, nigellam, myrrham, simul cum vino dulci trita ac subdita: aut nitrum cum cyclamino, felle bubulo ac melle: aut caricarum carnes cum nitro, melle & ruta. Fomenta item ac E epithemata ad frigidiores temperaturas relata huc transferantur.

Curatio earum quæ ob plenitudinem non purgantur, Cap. LVII.

QVÆ propter plenitudinem non purgantur, congruo menstruorum tempore magis grauantur: dolores circa lumbos ac imum ventrem percipiunt, flatúque replentur, ad quem distentiones ac horrores totius corporis consequuntur. sed præcipuè insigni venarum tumore dignoscuntũr. Atque hæ quidem copiosa sangui- F nis missione sanantur. cubiti itaque ac tali venas secare oportet: deinde euacuato sanguine cætera facere suprà relata, potiones videlicet ac fomenta adhibere. Postquam autem menses fluere inceperint, mulieri quies imperanda est, & in lecto eadem detinenda. Ac prima die à balneis ac cibis abstinendum: proxima verò, ptisanæ succus cum aceto præparatus in cibo exhibeatur. deinde olera ad hunc vsum idonea. Tertia autem die lauanda est, & consueta victus ratio repetenda.

Curatio earum quæ ob maciem non purgantur, Cap. LVIII.

G QVæcunque ob maciem gracilitatémque non purgantur, siue id ex morbo, siue alia ratione contigerit, eas primùm reficere oportet, & corporis carnem congruo exercitio, moderatóque labore ac vberioribus exercitiis reparare: vbi enim carnosæ factæ fuerint, maxima spes est menses spontè erupturos esse. At si hoc non contigerit, potionibus ac pessis prouocentur.

Curatio earum quæ ob vitiatos humores non purgantur, Cap. LIX.

H BIliosos ac pituitosos humores, & quicunque alii sanguini admixti mensium purgationem impediunt, totius habitus vitiatione cognoscemus, ac reliquis notis sæpe à nobis relatis, & aliquando ex iis quæ circa vterum cõtingere solent. Pauci enim měses qui deferũtur,

si biliosi fuerint, vuluam mordent ac rodunt, & coloris sunt abundè fului: si verò pituitosi, segnius prodeunt, crassi sunt, albique ac subfrigidi, & stuporem inducunt. Quum igitur huiusmodi signa apparuerint, præstantissimum est totum corpus congruis medicamentis purgare: deinde muliebres locos colluere ac fouere. Cibos autem dulces ac boni succi exhibere, & in potu vinum mulsum dare. Exhibeatur etiam lac asininum cum melle. Et aqua in qua pulegium ebulliit cum vino dulci propinetur. hæc & mēses prouocat, & nullam superfluitatem in sanguine relinquit. Cibis insuper ac potibus semper odoratum aliquid admisceatur. Ex oleribus crethmum, gingidium & daucum, singula ad flacciditatem cocta, & fœniculum eligemus. Neque interim pessi negligantur, qui quales esse debeant partim relatum est, partim proximè dicetur. Si enim biliosa ducere volueris, elaterium cum carica pingui, aut cyclaminum cum vino subdes. Pituitam verò subdita trahunt, folia anemones, iris cum melle, loliacea farina lolio prius paululùm tosto cum modico pipere & melle, colocynthis cum carica. aquositatem autē euocat porrum cum melle. Post pessos verò mulier in aqua desideat, & vnguento rosaceo aut cerato, aut adipe gallinaceo vteri os inungat.

Curatio earum quibus sanguis ad nares vel sedem defertur, Cap. LX.

IN his à quacunque parte fluxerit sanguis, reprimendus est, & ad vterum congruis auxiliis reuocandus, ne fortè inde propulsus ad principalem ac nobilem aliquā partem vertatur. itaque & sudoribus, & vomitu, & aliis excretionibus corpus euacuetur. Verùm hoc sciendum est, non multùm malè affici eas quæ ob tales causas non purgantur, sicut neque quæ ob maciem, aut laborum excessum. concipere tamen nequeunt, quum vteri purgationes defecerunt.

Curatio earum quæ ob nimium otium non purgantur, Cap. LXI.

CErtum est eas quæ ob nimium otium non purgantur, laboribus destinandas esse. Labores autem mulieribus congruentes, deambulationes sunt, & gestationes aliquanto vehementiores. De cætero verò velut frigidæ ac pituitosæ curentur: & omnino contraria, iuxta Hippocratem, dentur iis quæ sanguinis delationem impediunt. & si ex aqua frigida cruda pota sit offensa, aliam optimam perquiremus, quam vino albo ac tenui permiscebimus. Cibos item pro frigidis calidos, pro crassis attenuantes, pro siccis humidos exhibebimus, & reliqua iuxta rationem.

Curatio earum quæ ob aliquam vteri affectionem non purgantur, Cap. LXII.

SI corpus bene se habuerit, victúsque ratio purgationi congrua fuerit, & tamen mulier non purgatur, considerādum est an vterus aliqua affectione laboret. id quod si fuerit, nullum medicamentum omnino adhibeatur, neque aliqua potio menses ducens detur, vt ne attracto ad vterum sanguine, dum loci laxari non possunt, dolores molesti velut in partu ingruant. Primùm itaque affectio curetur quæ suppressorum mensium causa est: deinde sanguis prouocetur. Quomodò verò vteri affectiones curandæ sint, postea ex ordine referemus.

De mensium stillicidio, Cap. LXIII.

MEnsium stillicidium vocatur, quum grauissimo dolore intimas partes vexante, sanguis stillatim prodit. Aliqui enim morbi vteri, affectionibus vesicæ similes sunt. nam & in illa aliquando vrina supprimitur, aliquando stillatim prodit, & quandoque difficulter mingitur. Quinque verò sunt stillicidii causæ specie diuersæ: meatuum angustia diuersimodè contingens, virium debilitas, sanguinis multitudo, sanguis pituitosus, & sanguis fæculentus. His singulis quoties impedimento fuerint succurrendum est, ita vt multitudinem euacuemus, crassitudinem attenuemus, vires firmemus, & meatus dilatemus. Angustiæ tamē causam inquirere oportet, eámque auferre. causis enim sublatis libera purgatio consequitur. Quomodo verò singulis causis occurrendum sit, partim de menstruis suppressis diximus, partim deinceps referetur, vbi de vteri morbis agemus: nunc autem explicare instituimus quomodo graues dolores lenire oportet. Exacerbatione itaque instante, mulier in domicilio locetur moderatè tepido, non tamen obscuro, & manuum ac pedum extremitates fasciis deligentur, neque vllus pessus irritatorius interim adhibeatur. Aquæ potus vitetur, & omnino ab acribus potionibus ac cibis præcipuè flatuosis abstinendum est. Imus autem venter & femora variis calefactoriis foueantur, ita vt aliquando lana succida vino & rosaceo calido imbuta imponatur, aliquando vesica oleo calido semiplena adhibeatur, aliquando vasa vaporatoria lenticulata admoueantur. Quòd si dolor perstiterit, & vires ferre potuerint, cubiti vena secetur, & sāguis pro virium ratione auferatur, & deinde rursus eadem fomenta repetantur. Et si neque sic successerit, cataplasma è semine lini, pane, & aqua mulsa paratum adhibebimus, cui aliquando terebinthinam liquatam admiscebimus. Vtemur & insessionibus ex althææ, seminis lini, fœnigræci, anethi, rutæ, ac artemisiæ decoctis: & spongiis ex iisdem expressis pudendum fouebimus. Rutam item tritam ac melle exceptam & panno lineo inductam pubi ac pectini imponemus. aliquando eodem cataplasmate etiam pudendum integemus. Prodest & per vterifusoriū instrumentum, infrà scriptum liquorem infundere: Rutam & fœnumgræcum in oleo coquito, & ad hoc excolatum, butyri, terebinthinæ, œsypi, quantum ad cerati liquidioris formam satis est admisceto. idem etiam in sedem ad trium vel quatuor cyathorum mēsuram iniici potest.

Aliud consimile infusum: Œsypi drach. quatuor, cerebella anserum duorum, adipis anserini, phasiani, gallinacei, sing. vnciam vnam, ceræ quadrantem. misce, ac vtere velut priore. Pessi præterea Libanus & Enneapharmacus ac aliis consimiles subdantur, qui inferius ad vteri inflammationes & induratos tumores describentur. Adhibenda sunt & epithemata, primùm tetrapharmacum, bromium, & quod ex succis constat: deinde polyarchium, & quod ex meliloto, & quod ex seminibus paratur, prout vsus postulauerit. Si verò adhuc malum non quieuerit, sed aut per certos circuitus, aut incerto ordine vexauerit, ad validiora pergendum est auxilia. & cucurbitæ pectini ac inguinibus apponēdæ: primùm quidem tres aut quatuor citra scarificationem: deinde si affectio durauerit, etiam scarificabimus, & moderatam sanguinis quantitatem euacuabimus. Conferunt & hirudines post cucurbitas admotæ, nihil minus quàm cucurbitæ attrahentes. deinde epithemata ac dropaces adhibeantur & cutim rubificantia, & loci molliter assiduè cum oleo ac sale confricentur. Exercitium præterea temperatum imperabimus, ac gestationem deambulationi præferemus. Postremùm balnea naturalia adhibebimus, & marina aqua frigida iugiter abluemus.

De nimia mensium purgatione, Cap. LXIIII.

NImiæ mensium purgationes mulieribus fiunt, aliquando sanguine copiosiore & per plures dies prodeunte, id quod rarius & in vehementioribus motibus fieri solet. aliquando post partum, plurimo sanguine fœtum insequente. sæpe verò post abortus contingunt, & repentinum quandoque periculum inducunt. Primùm itaque consideranda est erumpentis sanguinis multitudo, & delationis modus. amplioribus enim vasis ruptis aut apertis, magna sanguinis copia confertim profluit: à minoribus verò, vice versa. ab erosione verò paulatim & cum maximo dolore prodit. Sequitur autem ad redundantes sanguinis eruptiones decoloratio, ac coloris vitiatio, aliquando cum febre, quandoque citra febrem, appetitus prostratus, difficilis concoctio. Sæpe etiam pedum ac totius corporis tumores, & omnia quæ ad nimium hæmorrhoidum fluxum consequi diximus. Artus ergo & extremas partes primùm constringere oportet, ab alis & inguinibus exordio facto: & poscam non frigidam sed tepidam propinare, & eadem posca locos perfundere, & multam lanam vino & oleo rosaceo aut melino aut myrteo imbutam imponere. Nam spongiæ ex posca expressæ vterum ac vesicam perfrigerant, & damnū amplius quàm cōmoditatem afferūt. imperandū est autem

vnius aut alterius diei ieiunium. Quòd ſi tolerare nequeant, panis micas è poſca exhibebimus, aut alicam lotam, aut oryzam ex poſca, aut ouum ſorbile molle frigefactum. dabimus item in potu balauſtium ex poſca, aut hypociſthidis aut acaciæ ſuccum. aut lycium aut terram Samiam ſtellam appellatam, aut vuæ acerbæ ſuccum ſiccum. Prodeſt & ſeſamum poſca macerare, atque ita mollefactum edendum præbere. poteſt idem etiam conteri, ac in potu dari. Exhibebimus & rhei Pontici decoctum, aut idem tritum potioni inſpergemus. aut loti ramenta, & eorundem decoctum. aut corallorum drach. II. aut pæoniæ grana rubra XII. At verò ſpongia noua liquida pice imbuta, & in olla exuſta, cum aceto aut poſca ſubdita, mirificè auxiliatur: nam & iis quæ in vterum ſubiiciuntur ac induntur, vti debemus. Noui, inquit Galenus, per quatuor aliquando dies ſanguinem ab vtero manaſſe, & ad nullum auxilium ceſſiſſe, & tandem à nobis plantaginis ſucco ſuppreſſum eſſe. quantitas autem eius iniiciendi, ſit cyathi menſura. Hoc itaque optimum eſt medicamentū ad ſanguinis eruptionem ex eroſione obortam, cui aliquando fortius aliquod admiſcere ſoleo, aliàs aliud, pro affectionis reſpectu. Si igitur vas vnde ſanguis profluit magnum & amplum fuerit, auſteris medicamentis opus fuerit, balauſtio, acacia, hypociſthide, ſucco vuæ acerbæ, gallis, malicorio, & ſimilibus: ſi verò paruum, (id quod facilè cognoſcemus ex modico ſanguine citra dolorem prodeunte) cōferent, aloe, manna thuris, cortex pinus, terra Lemnia ſigillata, ſpinæ Ægyptiæ fructus, crocus, lapis hæmatites, & reliqua huiuſmodi cum ſucco plantaginis, aut vino nigro auſtero, aut ſenecionis ſucco ſubdita & iniecta. at ſi ab eroſione ſanguis profluxerit, plerūque velut diximus non confertim, ſed modicus ac paulatim defertur. Et propterea Andronis, aut Paſionis, aut Polyidæ, aut Muſæ paſtillo, aut eo qui ex charta paratur, vtendum eſt. Omnes enim tales quum nomen ſiſtant, eroſionem curāt, ac ſanguinis eruptionem reprimunt. ſunt autem quodam liquore ex relatis diluendi. Peſſi verò ad ſanguinis ab vtero eruptionem faciunt huiuſmodi: Aluminis ſciſſi, acaciæ, medullæ gallarum, pollinis thuris, ſing. drachm. vnam: hæc plantaginis ſucco teruntur, & vitelli ouorum aſſatorum quatuor ipſis admiſcentur. Vſus autem tēpore peſſo lanæ excipiantur, qui roſaceo tinctus ſubditur. ſuntque peſſi omnes penitus vſque ad vteri os immittendi. Eſt autem peſſus lana carpta ac conuoluta ad digiti figuram, qua medicamenta excipiuntur. Alius. Medullæ gallarum, & thuris pares portiones, aqua ſubactas ſubdito, aut è polygono trito peſſum formato. ipſas prætereain hoc decocto aſſiduè infidere iubeto: Capitulorum iunci acuti, foliorum myrti, roſarum, rhamni, virgultorū rubi, æquales portiones in aqua coquito pro inſeſſu. Alius peſſus. Cytinorum, foliorum cupreſſi, oleæ, rubi, ſingul. æquas partes efformato. Forinſecus autē impoſita proſunt epithemata ac cataplaſmata ex palmulis ac malis cotoneis, quæ adſumāt balauſtium, acaciam, hypociſthidem, alumen, & ſimilia. Conferunt & emplaſtra glutinatoria, quale eſt fuluū Galeni, & Iceſii, & quod è ſalicibus paratur: & Harmonia, & Pallas ſiue Athena inſcriptum, ſi lumbis ac pectini imponantur. Tauri item glutinum aceto maceratur donec diſſoluatur, deinde valido panniculo inductum lumbis agglutinatur, & efficaciter prodeſt. Sed & cucurbitæ leues ac magnæ ad mammas vtiliſſimè affiguntur.

De fluxu muliebri, Archigenis,
Cap. LXV.

FLuxus muliebris eſt vteri deſtillatio diuturna, à menſtrui ſanguinis eruptione differens, eo quòd in illa ſyncerus ſanguis prodit: hic verò fluxus corruptus apparet, & aliquando ruber eſt, velut ſanguinis ſanies: aliquando albus, velut ptiſanæ ſuccus, à pituitoſo videlicet ſanguine. interdum pallidus, vbi bilis amara redundarit: interdum aquoſus, à ſeroſorum humorum ſuperfluitate. Qui itaque exquiſitè colorem præſefert aliquem, is redundantem humorem facilè indicat. Si verò obſcurum colorem habet, cauſam ita perſcrutabimur: Linteum eo inquinatum arefactum ſimplici aqua eluemus, & inde à maculæ co-

A lore redundantis humoris notionem capiemus. Hic verò fluxus plerunque citra dolorem prodit: aliquando tamen vtero exulcerato etiam cum dolore promanat. Si itaque aliqua pars doluerit, & humor profluens planè cruentus fuerit, partis alicuius in vtero ruptionem aut eroſionem indicat, id quod maximè in collo vteri contingere ſolet, & poteſt hoc digiti immiſſione percipi. Inferre verò ſolet hic fluxus debilitatem, coloris vitiationem, appetitus ſubuerſionem, inenarrabilem triſtitiam, pedum tumorem. & in aliquibus perpetua deſtillatio perſeuerat:
B in aliquibus per interualla quædam redit. & ætate quidē vigentes, rubra ferè fluxio infeſtat: declināte verò ætate, alba. Et vtraque ſanè fluxio ſi ſuæ ætati acciderit, facilè curatur: ſi alienæ, difficulter. In omni verò defluxu os aperitur ipſius vteri, & velut relaxatur: quibuſdam etiam vterus ipſe procidit, vt vſque ad muliebre pudendum progrediatur.

Curatio rubri vteri fluxus, Cap. LXVI.

MVlieri rubro fluxu vexatæ primùm ſanguinem euacuabimus per venæ ſectionem. hæc enim non
C ſolùm materiam ad vterum confluentem diuertit, ſed detentionem etiam ac cōſtrictionem efficit. multa enim ſequerentur incommoda, ſi ſanguinis vel cuiuſque defluxus lationem localibus auxiliis reprimeremus. Nam aliquæ inde in hydropem, aliquæ in neruorum affectiones, aut oris ventris, aut capitis vexationes collapſæ ſunt. Proinde ſi nihil obſtiterit, hoc eſt ſi nō valde magna fuerint obſtacula, ſanguis mittatur: præſertim ſi ætas venæ ſectionem non prohibet. & ſanè paulo antè dictum eſt, iuniores ferè rubro fluxu vexari. Detractio verò ſāguinis velut
D in iis qui ſanguinem reiiciūt partiatur, vt paulatim reuulſio fiat. Et dilata venæ cubiti ſectione, à fronte, aut naribus, aut ſcapulis ſanguinem auferemus. At verò lumbis ac femoribus detrita ac mollia lintea imponantur, frigidis ſuccis imbuta. Locetur autē mulier coxis accliuibus, cruráque extendat ac inter ſe complicet ad vteri partes contrahendas. Quòd ſi copioſè ſanguis feratur, coxæ, pectem & lumbi ſpongiis poſca madefactis integantur. Si verò modicè deſtillet, lana ſuccida vino & roſaceo imbuta adhibeatur, & extremæ partes deligentur: atque hæc
E non ſolùm in principio fiant, ſed etiam poſt circuitus ante exacerbationem, & in ipſa exacerbatione. Vtatur ægra etiam inſeſſionibus ex myrti, rubi, malicorii & ſimilium decoctis, in quibus ſæpe aceto affuſo vſque ad vmbilicū immergatur. Adhibeat & infuſiones adſtringētes ac moderatè frigefacientes, velut eſt plantaginis ſuccus, polygoni, ſtratiotæ, malorum cotoneorum, ac meſpilorum. Sed & ſideritidis herbæ aut parthenii ſuccus eximiè confert: hæc autem ſingula cum roſaceo aut myrteo oleo infundantur. Vinum item dulce in mali Punici cortice calfa-
F ctum, vtiliſſimè tepidum infunditur. Efficaciſſimè verò fluxum compeſcit ſpongiæ pice liquida imbutæ ac vſtæ cinis ſubditus, itémque leporis pili vſti. Solemus & linteum alumine madefactum ac reſiccatum ſimiliter adhibere. Afininum autem lac, ſi eius copia fuerit, præſertim aſinæ per paſcua pratorum nutritæ, omnibus ſuccis præſtat, vbi fluxus cum dolore defertur. confert & ſtercoris eiuſdem aſinæ ſuccus, & alicæ aut ptiſanæ ſuccus: & roſaceum vel per ſe vel cum lacte infuſum. Cæterùm peſſi ad rubrum fluxum iidem faciunt qui ad ſanguinis eru-
G ptiones ſunt relati. ſunt autem in aliquo ex prædictis ſuccis madefaciendi. Facit & lycium, acacia, hypociſthidis ſuccus, ſingula lacte bubulo aut ſapa diluta. aut galla cum thure & roſaceo. aut ſpodium pompholygis cum roſis & paſſo. aut oui teſta vſta cum myrto ſicca & paſſo. aut cinerem ſarmentorum linteolo illigatum & aliquo prædicto ſucco tinctum ſubdito. aut ſenecionē herbam tritā ſubdito, & bibēdam dato. Galla item vſta, & modò vino, modò aceto extincta, ac in peſſum efformata ſubiicitur. Ab-
H latis autē his, pedes adſtringentibus decoctis moderatè frigidis aut tepidis abluantur. & ex relatis ſuccis aliquis vtero infundatur. In debilioribus tamen ac delicatioribus fœminis mitiora adhibebimus. Aliquibus enim occulti vteri meatus à vehementioribus medicamētis adeo conſtringūtur, vt vlcus aut duritia oboriatur, & cōcipiēdi

facultas tollatur. Ventri quoque ac lumbis refrigerantia ac adstringentia adhibeantur, velut est portulaca, perdicium, solanum, hyoscyamus per se & cum polenta acetóque ac palmulis: aut ordeacea farina cum palmulis, malis cotoneis, ac mespilis. Cerata item ex iisdem præparata pectini ac lumbis imponantur. Conferunt & cucurbitæ dorso & sub alis affixæ. & quæcunque potiones sanguinem reiectantibus congruunt, his quoque commodæ sunt: velut est ex simplicibus rheon Ponticum, terra Samia, terra siue aster appellata, terra Lemnia sigillum vocata, cum plantaginis aut polygoni succo, & reliqua tum simplicia tum composita, suo loco relata. Sit porrò & vniuersa victus ratio astrictoria, quæ aliquatenus crassefaciat, & potus aqua. quòd si vires collabantur, vinum crassius exhibeatur. At si fluxus multitudo reprimatur, paucus autem adhuc feratur, pro refrigerantibus ac adstringentibus, media inter hæc adhibeantur, vt ne fluxu repentè suppresso, inflammatio aliqua oboriatur. Vtendum est & emplastris ad cruenta vulnera idoneis, velut est quod è salice paratur, & quod Icesium appellatur, & alia huiusmodi.

Albi fluxus curatio, Cap. LXVII.

SI fluxus albus, aut serosus, aut saniosus, aut liuidus infestat, in principio quidem resistendum non est vt aliena à corpore excernantur. post principium verò oleo susino totum corpus largè illinatur. Gestationes autem & vocis exercitationes, frictiones item ac deambulationes, non in hac solùm fluxus specie, sed etiam in aliis conueniunt. Ipsis verò locis moderatè adstringentia adhibeantur, quæ simul extergendi vires habent. Et sanies profluens assiduè calida aqua eluatur, & lana detergeatur, ne ab humore transeunte vlcus excitetur. Rosaceum item aut myrteum, aut melinum oleum illinatur. Aqua etiam pura nihil adstringens habens admixtum, in principio præsertim, adhibeatur ob influentis humoris acrimoniam. & ob eandem causam etiam alicæ ac oryzæ succus infundatur. Facit & fœnigræci decoctum plurimo oleo susino admixto. susinum enim oleum tum huic tum aliis succis vtiliter admiscetur. Atque hi quidem succi efficaciores erunt, siquid acaciæ, aut hypocisthidis, aut de aliquo quopiam ad rubrum fluxum relato, fuerit admixtum. Possumus etiam pro susino oleo lentiscinum aut œnanthinum adhibere. Stercus insuper caprinum cum myrrha, thure & aloe, rosaceo & aceto addito commodè subditur, ita vt his ablatis loci vino nigro austero abluantur. Vbi verò quæ profluunt fœtida sunt, post relatorum vsum tetrapharmacum rosaceo dilutum adhibebimus, & per certa interualla vicissim, tum prædicta auxilia, tum tetrapharmacum applicabimus. Si verò fluxus sordidus fuerit, & dolorem intulerit, vitellos ouorum assatos cum modico croco & rosaceo subdemus. aut malum cotoneum assatum eodem modo. Et lenticulæ decoctum cum plantaginis succo infundemus. At si quæ profluunt, sordida quidem fuerint & fæci similia, dolorem tamen non intulerint, infusa ad dysenteriam idonea immittemus. Vbi autem loci purgati fuerint, adstringentibus elotionibus confidenter vtemur. Locis verò induratis, asininum lac cum rosaceo aut susino oleo infundemus, & in pesso subdemus. & si asininum defuerit, caprinum succedat. Lac verò præstat quod ab animali per prata pascente emulgetur. Aliquando etiam amylum ad crassitudinem comparandam lacti admiscemus. Pessi insuper iidem, cataplasmatáque ac emplastra eadem quæ ad rubrum fluxum retulimus, huc transferantur. Præcipuam verò fiduciam in recta victus ratione habere oportet: nec quantitatis solùm, sed etiam qualitatis eduliorum ratio habenda est. sitque alimenti materia talis quæ & crassefaciat ac vires corroboret, quales sunt sorbitiones è tritico ac lacte paratæ, non aquosæ ac dilutæ, sed probè compactæ, quæ pro occasione etiam ex passo Cretico parentur. Carnes verò eligendæ sunt siccandi vi præditæ, velut aues montanæ & ferarum animantium. Cæterùm vbi fluxus cessauerit, à veloci deambulatione, à multis pectinum ac lumborum frictionibus, ab acrium esu, à calfacientibus, à flatuosis, & ab eis quæ vrinam prolectant, diu abstinendum est, & balneis raró vtendum, neque venter mouendus est, neq; spiritus retinẽdus. hæc enim omnia malum reuocant. Partes autem superiores sensim ac leniter exerceantur, ac perfricentur insessiones fiãt in aqua non adeò frigida. E pessis autem subdititiis elaboratiores ac medicamentosi vitentur. Verùm post insessiones rosaceum lana exceptum subdatur, & in ipso curationis tempore, ægrotæ bibant ea quæ ad sanguinis per sputum reiectionẽ retulimus. Faciunt & pæoniæ grana pallida quindecim assiduè pota. aut corallorum drachma vna è vino nigro. aut vinacea trita cum vino. aut leporis siue hœdi coagulum erui magnitudine in posca dilutum. aut corticis loti arboris decoctum. Aliud Aspasiæ, ad mulieres quæ sinum pudendi valde humectum habent, vt ex eo non concipiant: Gallas per octo dies aqua macerato, deinde lanam puram ac mollem in aqua illa siue cremore gallarum tingito, & non exprimito, sed siccari sinito, & lanam ita subdendam dato. Ex hoc mulier velut virgo reddetur. & hoc sæpe repetat. Aliud. Semen rumicis acuti cum pauca aqua subigito. aut si viride fuerit, per se terito, & subdendum exhibeto, & fiet pudendum velut virginis adstrictum.

De vteri strangulatione, Cap. LXVIII.

VTeri strangulatio ab vtero quidem infernè oritur: verùm supernæ partes, & principales præsertim, per cõsensum afficiuntur. nam ad cor per arterias, ad cerebrum per spinæ membranas ac neruos, ad hepar per venas affectio transit, videtúrque vterus velut ad supernas partes ascendisse. Consequitur affectas, accedente exacerbatione, mentis languor, pigritia ad agendum, debilitas crurum, pallor faciei, tristis aspectus. Instante verò strangulatione, sopor grauis ac profundus, mentis ac sensuum apprehensio, cum vocis interceptione. Pulsus autem parui ac debiles fiunt, & aliquando penitus intercipiuntur. quibusdam autem neque respiratio sensibilis permanet. Aliquæ verò aliis actionibus integris manẽtibus, magnam respirationem ex hac affectione habent. Et hinc manifestum est quòd non circa cor & stomachum compressio, aut morsus, aut perfrigeratio, à partis ascensu fit, sed circa partes respirationis & pulmonem hoc contingit. Quapropter neque animi deliquium his vehemẽs est, quum cor affectionis exors permanserit. Neque enim fieri potest vt animi deliquium citra cordis consensum ingruat. Cæterùm affectionis differentiæ, pro causæ efficientis differentia ac magnitudine sunt. Et sanè quidam experiri volẽtes an aliqua adhuc supersit respiratio, lanam carptam naribus admouent, atque inde ex lanæ motu colligunt an aliqua inspiratio aut expiratio restet. Alii poculum aqua plenum ad os ventris ponunt, & considerant an aliquo motu aqua agitetur. Et profectò vtrique ignorant, aliquando sublata penitus oris ac narium respiratione, superesse adhuc eam quæ in toto corpore ab arteriis perficitur. id quod etiam in reptilibus venenatis contingere videmus. Hæc enim per totam hyemem mortuis simillima in cauernis latitant, per arterias tantùm totius corporis respirantia. Sic etiam in vteri strangulatione fieri potest, vt toto corpore frigefacto, oris ac narium respiratio intercidat, supersit autem ea quæ ab arteriis fit. sed & oris ac narium respiratio adeò parua esse potest vt sensum lateat. Profundissimo itaque sopore corripiuntur huiusmodi mulieres, voce, sensu, ac motu interceptis. Stomachi etiam dolore vexantur, & saliuam vomunt, si in stomacho aut capite humiditas sita est. Deinde verò exolutis caussis, corpus firmari incipit, & malæ rubescunt, & oculi post multam grauitatem attolluntur. & vbi iam malum ægram relicturum est, humiditas quædam ex locis muliebribus excurrens tactu percipitur, & intestina murmurant, & ipse vterus paulatim laxatur. Atque sic exurgens ægra intellectum ac sensum recipit. Accidit hæc affectio omni quidem tempore, sed hyeme præcipuè ac autumno, iunioribus præsertim, salacibus ac sterilibus, maximè si per medicamẽta steriles fuerint. Oritur autẽ vel vtero perfrigerato dum menses prodeũt, vel propter abortũ, vel sãguinis eruptione ab vtero, ab aliquo repẽtè suppressa. Atq; hic morbus vbi inuadere assueuerit,

comitialis modò diuturnus & per circuitum repetens ef ficitur:& tutus quidem apparet, fingulis tamen acceffio- nibus præceps periculum affert,vt nō eadem folùm die, fed intra paucas horas interimat. Et pulfus quidem pri- mùm denfiores fiunt & inordinatè mouentur,deinde e- tiam penitus intercipiuntur, & exigua quædam humidi- tas cutis fuperficiem irrorat. Similiter & refpiratio pri- mùm obfcuratur,poftea penitus intercidit. Eft autem hic morbus flatuofa perfrigeratio, non inflammatio, velut Soranus putat. Semen enim in vtero paulatim coacerua- tum,aut alia quædam materia infita ac putrefacta,perfri- geratur, & ad cerebrum ac cor frigiditatem tranfmittit, atque hæ partes principales frigefactæ relata accidentia inferunt. Et ego fanè mulierem vidi in hunc morbum collapfam,dum ab obftetrice laxantia ac odorata auxilia adhiberentur,& pudendi finus digitis penitius confrica- retur,tum ex auxiliorum admotorum caliditate, tum ex digitorum contrectatione,fe contraxiffe cū dolore quo- dam voluptate permixto: deinde excreto multo craffo vifcofóque femine, protinus à moleftiis ac afflictionibus liberatam effe. Neque mirum videri debet vel ex mini- ma humorum mole tanta accidentia confequi. fi enim pauciffima veneni quantitas,& tam exiguum virus repti- lium per anguftiffimum foramen eiectum, mala longè fæuiora inducit, non abfurdum dictu eft, femen corru- ptum aut menftruum fanguinem fuppreffum ac deten- tum talia inuehere accidentia.Sed & ex canum rabie fa- cilè huius rei coniectura eft. tanta enim inde humorum fit alteratio, vt fi eorum canum faliua folùm corpus hu- manum contigerit,confeftim rabiem inducat. At verò fcire operæpretium eft,hunc morbum non folùm ob vte ri afcenfum fieri, vitiofo humore velut diximus in eo collecto,fed fæpe etiam ex ventris repletione vtero affe- ctionem tranfmitti: & aliquando hepatis aut fplenis cau- fa,vafa ex quibus vterus dependet,retrahi.Quum ergo v- terus ex feipfo laborat, pro feminis vel menftrui fangui- nis coaceruati quantitate ac qualitate, alia aliàs acciden- tia confequentur. Si enim caufa efficiens frigefaciendi vires habuerit, ita vniuerfum corpus perfrigerabitur vt refpirationis ac pulfuum fenfus penitus aboleatur.Si verò humores affligentes craffi aut acres fuerint, conuulfio fubfequetur, quemadmodum atræ bilis humores a- nimi triftitia comitatur. At animi deliquia,exacerbatio- num vehementia, & maxima perfrigeratio, & oris ven- tris afflictio,inducit. Ægra itaque ceruice ac fcapulis ac- cliuius collocetur, femoribus ac inguinibus decliuibus, & in ipfis exacerbationibus extremæ partes deligen- tur, & pedes ac crura fricentur. Naribus autem odo- rata admoueantur, velut eft galbanum, aut caftoreum, aut fagapenum, fingula ex aceto trita ac naribus illita. aut acetum acerrimum, in quo pulegium, calaminthe, thymus, origanum, conyza tenuis, & alia huiufmodi a- cria decocta funt, calefactum naribus adhibeatur. Hæc enim craffos vapores cerebri incidere & attenuare pof- funt,ac fimul frigiditatem depellere, & infpirata thora- cem ac pulmonem expurgant, & ftomachum corrobo- rant. Excitentur etiam fternutationes caftoreo, pipe- re,ftruthio, naribus per fpecillum admoto. Os autem ægræ aperiatur, ac medius digitus ad vomitum proli- ciendum intromittatur. Nares item caftoreo, bitu- mine,galbano, fulphure fuffiantur, ac funiculo lucerna- rio recens extincto, aut pennis vftis, aut foleis antiquis, aut cæparum, aut alliorum corticibus, aut capillis ipfius propriis exuftis, aut cornu caprino incenfo,aut pice ad prunas liquefcente,cedriáque ac veratro, aut pane recèns incenfo, & fimilibus. Quidam etiam matulam vrina- riam inueteratam, & pannos fulphuratos incenfos nari- bus admouent. Sinapi item tritum cum aceto, & ga- gates lapis aqua tinctus & incenfus,ac oleo extinctus, na- ribus adhibeatur. aut rutam viridem manibus contri- tam fuffito. Vterum verò infernè per pudendum odo- ratis fuffito,ftorace videlicet ac fandalis, & aloe ac fimi- libus. Illinantur etiam intra pudendum ea quæ laxan- di,calfaciendi,ac flatus diffoluendi vires habent, qualis eft peffus enneapharmacus appellatus,& cæteri eiufmodi

A ad vteri duritias inferius defcripti, amaracino, gleucino irino,cyprino,aut capnifto oleo diluti: adiecta etiam ru- tæ aut cumini portione. Atque hæc digitis excepta ob- ftetrix vfque ad vteri os immittet, ac leniter ac diu con- fricabit, vt hinc irritatus craffus humor qui in vtero hæ- ret,prouocetur ac calefactus excernatur.In ipfum quoque vterum per vterifuforium clyfterem, amaracinum aut gleucinum aut foliatum vnguentum iniiciatur. Et in fedem glandes indantur, ex ruta, cumino, nitro & mel- B le cum aliquo ex relatis vnguentis & butyro præparatæ. Eft & cucurbita primùm inguinibus ac femoribus, de- inde vtrinque circa vmbilicum, cum plurima flamma citra fcarificationem affigenda.Et fuper hæc omnia,mu- lier magnis vociferationibus excitetur ac vocetur. Infef- fiones quoque parentur in decoctis baccarum ac folio- rum lauri, pulegii, calaminthes, marrubii, artemifiæ, conyzæ, fabinæ, centaureæ, dictamni, fampfuchi, fœ- nigræci, althææ, chamæmeli, ariftolochiæ, iridis, fer- pylli. Infeffionum verò tempore,cerebri cura non re- C linquatur, fed rofaceo & aceto caput irrigetur, & in ace- to priùs ferpyllum, fpondylium, ruta, baccæ lauri, in- terdum & caftoreum coquatur. & naribus pra dicta o- doramenta affiduè adhibeantur, præfertim caftoreum cum aceto. Præcordia item fafciis vinciantur, & diften- tis manibus os vteri comprimatur. at vbi exacerbatio inftat, ægra ad vomitum cogatur: omnes enim vomitu leuantur, fed præcipuè quæ cibo grauantur. Tertia verò die cucurbitæ cum fcarificatione pectini ac lumbis affi- gantur, deinde loci fcarificati fale confpergantur. Et v- D bi ab huiufmodi auxiliis difceflerimus, ad caftorei po- tionem tranfibimus, quod affiduè potum fæpe penitus ab hoc morbo liberat. dandum eft quotidie drachmæ pondere, aliquando cum aqua mulfa, aliquando cum ar- temifiæ decocto: bituminis quoque fcrupulus vtiliter ei admifcetur. Nec parum iifdem confert acetum fquil- linum affiduè potum. atque hæc curatio in morbi ex- acerbationibus adhibetur: vbi verò diuturnus factus fuerit, plerunque à venæ fectione initium faciamus, præfertim fi menftruæ purgationes fuerint detentæ. E Deinde ad alui euacuationem progredimur, ac hiera quidem ex colocynthide omnium efficaciffima eft: mu- lieribus tamen & vteri affectionibus magis conuenit hiera ex aloe picra, *hoc eft amara* appellata, quæ habet a- loes drachmas centum, afari, croci, cinnamomi, mafti- ches,fpicæ nardi,xylobalfami,fingulorum drachmas fex. Hoc medicamentum aridum feruari debet. vfus verò tempore ad integram alui ductionem, drachmas qua- tuor. ex eo cum aquæ mulfæ cyathis fex propinentur. At fi partitam purgationem maluerimus,drach.duas tan- F tùm ex tribus aquæ mulfæ cyathis exhibebimus. ita e- nim ftomachum firmat,vires reparat,ac morbum depel- lit.Neque poft adeptam fanitatem medicamenti vfus fta tim deferendus eft,fed quantitas folùm paulatim immi- nuenda. Peracta euacuatione,cucurbitæ inanes quidem, fed cum plurima flamma affigendæ funt, & violenter detrahendæ. Aliquando etiam fcarificatio fit,& fcarifica- ti loci fale confperguntur:deinde cum cyprino cerato ad cicatricem perducuntur. Deinde emplaftrum fiue epithe ma emolliens pectini adhibeatur, quod è feminibus G præparatur, fuprà inter fplenis auxilia defcriptum, pri- mùm cum cerato dilutum,poftea cerato paulatim detra cto,ipfum folum per fe imponatur, donec puftulæ velut vari in cutis fuperficie excitentur: quæ poftquam empla- ftro albo,aut alio quopiam ad ambufta deftinato fuerint fanatæ,iam locus eft finapifmis & dropacifmis acopifque appellatis,ex euphorbio,pyrethro, adarce ac pipere para- tis. Multùm verò conferet ad medicamenta, etiam recta viuendi ratio,per deambulationes matutinas,geftationéf que in curru,vel naui,vel iumēto. A motu verò geftatio- nis prodeft vociferatio,& lectio clara, modulata ac con- H cinna: item vnctio, frictio, & exercitatio per congrua interualla repetita. Balneum autem rarò, & nonnifi for dis detergendæ gratia adhibeatur, & tamen bis aut ter per totam curationem ad morbum expellendum ad- mitti poteft. Poftremum verò confugium eft ad balnea

naturalia,tum calida tum frigida. Recuperata tandem sanitate mulier non omnino negligatur,sed præseruationis gratia per certa interualla,suspectis præsertim temporibus,insessiones suprà relatæ adhibeantur, & saluiæ, pulegii,mercurialis,fœnigræci decoctis,loci eluantur. & pessi calefacientes & emollientes post elotiones subdantur. Philosophus verò inquit,Ad mulierem ex vteri strangulatu collapsam,plurimis remediis frustra tentatis,duos staminum glomos in oleum anethinum feruens coniecimus:& alterum probè expressum calidissimum loco adhibuimus,& antequam frigefieret,alterum pro eo subiecimus,hócque vicissim tandiu repetiuimus donec mulier citra dolorem exurgeret. Sed & ceratum ex araneis interdum vmbilico imposuimus. Aliud ad vteri strangulatus ac dolores: Testudinis terrestris hepar tritum, in pesso subdito.

Pessi ad vteri strangulationem idonei, Cap. LXIX.

PEssi ad strangulatum vteri idonei tales sunt: Adipis anserini sescuncem,mastiches,adipis phasiani, styracis,singul.quadrantem,ceræ quadrantem,vnguenti nardini,spicæ nardi,croci,sing.vnc.vnam. crocus cum vino odorato veteri teratur, sitque vinum adstrictionis omnis exors. Alius. Ceræ sescūcem,ammoniaci,mastiches, sing.vnciam vnam,opobalsami,olei irini, sing. quadrantem. Alius. Styracis sextantem, ceræ albæ dodrantē, casiæ,spicæ nardi,amomi,croci,mastiches, sing. drach.I. adipis porcini,terebinthinæ, sing. sescuncem, thuris sesquiunciam,adipis anseris & phasiani,sing. quadrantem, opobalsami,olei liliorum,amaracini,cyprini, nardini, irini,sing.vnc.I. Quòd si validiorem facere malueris,cardamomi drachm.quatuor adiice,& seminis rutæ tantundem.Oportet autem,aeris constitutionis respectu, ea quæ calefaciunt detrahere vel addere.

Vnctiones ad vteri suffocationem, Philagrii, Cap. LXX.

VNctiones post balnea præseruationis gratia tales adhibeantur: Olei dulcis lib. vnam, seminis viticis, rutæ, contusorum singul. quadrantem, casiæ tritæ quadrantem.omnia simul misceto,& sub canis æstu per dies quadraginta insolato. Quòd si pro temporis anni, aut regionis,aut temperaturæ calidioris,siue frigidioris ratione,vnctionis vim intendere vel minuere volueris, addito ac detrahito ex medicamentis quantum ex re esse iudicaueris:aut si vnctio præparata non fuerit,irino vnguēto rutam,aut casiam, aut amomum, aut quicquam ex iis quæ suprà dicta sunt admisceto, ac vtitor. possunt & citra balneum hæ vnctiones pectini ac lumbis illini. Efficaciores autem euadent, si adarcen vstum vel crudum, aut pyrethrum,aut piper tritum,aut oleum laurinum, aut cicinum,& reliqua eiusmodi addideris, ita vt vnctio crassior fiat. Alia vnctio ad eandem vteri strangulationem: Terebinthinæ,olei laurini,sing.sescuncem,olei irini,anethini,sing.lib. vnam, seminis cannabis, adarcæ, sing. sextantem,piperis,saluiæ,calaminthæ,sing. vnciam vnam. pyrethri sextātē, nigellæ,casiæ,sing.vnc.I. Arida tenuissimè trita liquabilibus liquatis admisceto, vnito, ac adseruato.vsus autem tēpore aliquo oleo calido diluito,pectinique ac lumbis illinito. Suffumigium vteri: Stercoris canini albi & sabinæ æquales portiones suffito, & si tortiones successerint, morbi vexationes quiescent.

Varia auxilia ad vteri strangulationem, Philagrii, Cap. LXXI.

MVlieres ad vteri strangulatum procliues, Diospoliti co pharmaco assiduè vti debent, & eo quod extribus piperis generibus constat, & quod ex calamintha appellationem habet. Singulis autem admiscenda sunt quæ semen minuunt ac abolent,qualia sunt viticis,rutæ, cannabis semina, nymphææ radix, ac reliqua huiusmodi quæ in venereorum tractatu retulimus. castorei quoque drach.vnam assiduè potent, modico aniso adiecto. At verò si prægnantibus respiratio intercepta fuerit, foris quidem ad corporis temperiem emendandam, auxilia adhibenda sunt:verùm potiones, & quæ in vterum funduntur aut subduntur,penitus vitare oportet, sicut etiam clysteres & sanguinis missionem. ex omnibus enim his abortus periculum imminet. Cæterùm meminisse oportet, vt eis quæ neque contractionem, neque declinationem vteri patiuntur,pro humiditatis aut siccitatis ratione medicamenta idonea exhibeantur,& validiora: sicut eis quæ rarum ac molle corpus habent,imbecilliora:& rursus oppositis,fortiora: itidémque iunioribus,simpliciora: ætate prouectioribus,efficaciora. & his quidem quæ totius corporis distentionem à flatu ventoso percipiunt, flatus leuantia exhibenda sunt: quæ verò grauitatem perceptant, incidentia ac attenuātia: eis autem quæ humorum acrimonia vexantur, laxantia ac pinguia. At si declinatio, aut contractio,aut inflammatio circa vterum fuerit, omnia imbecilliora offerantur: fortiora enim morbum exacerbant,& feminis excretionem prohibent: & contrà quæ pro curandi corporis ratione moderata sunt, tum ipsi affectioni medentur, tum feminis excretionem adiuuant.

De feminis fluxu, Sorani, Cap. LXXII.

MVlieres non aliter quā viri è feminis fluxu laborant. Est autem hæc affectio,feminis citra concitationem ac tensionem veneream profluuium, ad quod vteri laxatio ac debilitas,& totius corporis tabefactio consequitur. A toto enim corpore materia paulatim ad vterū cōfluit, atque istic modicè velut in oculis lacryma mutatur. & sæpe contingit vt affectio hæc diuturna fiat. Quaproter recentem adhuc reprimere ac sedare conabimur per ea quæ sensim adstringunt,velut est rosa,myrtus,rubus,lentiscus,& huiusmodi. Pectinique ac inguinibus acaciam, hypocysthidē, & similia cum vino austero imponemus. Cerata item ac cataplasmata è palmulis,malis cotoneis,ac myrti baccis adhibebimus. Laminam quoque plumbeam latam ac tenuem lumbis alligare oportet, & stratū non sit delicatum,sed potius asperum. Vomitus à ieiunis quidem fiat,à cibo tamen admitti quoque potest. Præterea partes supernæ exerceantur ac diu confricentur. & cauendum ne affectæ partes inungantur aut calefiant. In potu detur solani radix arefacta,aut viticis, aut rutæ, aut cannabis semen ex aqua,singula drachmæ pondere. Cibi vitandi sunt exoluti ac sorbiles, & ad feminis generationem ac venerem excitandum idonei. Vescatur autem solidioribus eduliis, & auiculis assatis vtatur, ac vinum fuluum bibat. & omnia vitet quæ ad venerem irritare possunt,ita vt neque picturas, neque signa formosa spectet,neque de concubitu verba faciat: sed tetrica viuendi ratione,lectionibúsque ac colloquiis seueris vtatur. Perseuerante verò affectione, exercitia, sudorum prolectationes,frictiones & frigida balnea adhibeantur, & rosaceum assiduè pectini ac lumbis illinatur. Si verò aliquando ob acriorem constitutionem ac qualitatem irritans,ac quodammodo mordens sensum,semen ipsis prodit,contrariis cibis ac potibus vtatur, balneis item ac lactis potu,& fructibus,& aquæ potu,ac similibus. Transferantur etiam huc quæ ad feminis profluuium in viris, & ad feminis in somno effusionem suprà relata sunt.

De vteri debilitate, Sorani, Cap. LXXIII.

QVemadmodum aliæ corporis partes, ita etiam vterus aliquando debilitatur. Consequitur ad hanc affectionem fastidium veneris, flatus ventosi excernuntur, menses exuberant,& singulis mensibus bis aut ter inordinatè deferuntur, nigri & aquosi. Neque semen viri iniectum diutius detinetur sed à concubitu defluit,aliquibus statim,quibusdam post aliquos dies. Quædam abortum faciunt,aliquæ non abortientes gracilem ac imbecillem fœtum generant. Menstruorum verò tempore, pectinis, lumborum ac crurum grauitas adest, & stomachus malè habet,& hinc vaporibus ad caput eleuatis aliquando deliria succedūt, similéque sunt harum vexationes eis quæ ab vtero strangulantur. quandoque etiam velut atra bile perciti desipiunt, ac furore aguntur. Oritur hoc malū ex assiduo partu ac vteri distentione, præsertim vbi fœtus insignis fuerit magnitudinis. Curatio ea facienda est, per ea quæ firmandi ac debiles partes corroborandi vires habent. Insessiones itaque adstringentes ad tactum tepidæ,& vteri elotiones conueniunt. & rosaceum oleum

tepidum, aut narcissinum, aut melinum, aut susinum, & huiusmodi, pectini ac lumbis illinatur. Et mulier per congruos motus assiduè exerceatur, & alimētis vtatur paucis quidem, sed quæ cum leui quadam adstrictione, carnis copiam generant. Vinum autem fuluum adstringens parcissimè potet. est enim sitis huic affectioni commoda. Omnem verò lactis esum, & obsonia è caseo parata vitare oportet. vniuersas item purgationes atque alui ductiones recusare.

De furore vterino, Eiusdem,
Cap. LXXIIII.

FVror vterinus est vteri intemperies, ad affectionis consensum cerebrum trahens, ad quam rabiosum delirium consequitur. Differt ab vteri strangulatione, primùm causa. neque enim hic vterus sursum tractus principalem aliquam partem ad affectionis consensum ducit, aut compressione, aut morsu, aut vapore: sed eodem loco permanens per medullam spinalem aut alias sibi insertas propagines, vitiosam qualitatem (quancunque tandem) ad cerebrum mittit. Deinde etiam signis ab vteri strangulatione differt. Ægrotæ enim minimè in hac sicut in illa affectione mutæ ac sine sensu decumbunt, sed potius garrulæ, iracundæ ac inquietæ fiunt. Differt etiam à furore non per consensum, sed primariò cerebrum impetente. harum enim amentia tota in venere versatur, & nihil aliud imaginantur aut loquuntur quàm de coitu, pruriénsque pudendum habent, eiúsque attactu. mirum in modum delectantur. Accidit hæc affectio temperatura calidis, ætate vigentibus, virginibúsque ac castitatem seruantibus, & quæ optimis eduliis vescuntur, & in deliciis ac animi voluptate versantur, præcipuè si aliâs libidini ac veneri assuetæ fuerint. Nihil enim aliud est hæc affectio quàm ardor & feruor vteri ad cerebrum & totum corpus distributus. Proinde quæ suprà ad calidam vteri intemperiem relata sunt vtero adhibenda, huc transferantur. Irrigationes autem capitis, & alia auxilia furori congrua, Sermone sexto retulimus. Peculiariter autem huc facit pastillus Trigonus, cum æquis portionibus crocomagmatis ac cypheos aromatici. Facit & hydrorosati potus. & hoc medicamentum: Smyrnii, croci, spicæ nardi, sing. vnciam vnam, excipe diacodio aut hydrorosato, & drach. duarū pondus ieiunis exhibe cum coriādri decocto. quòd si ob corrupti seminis redundantiam affectio contigerit, nitrum & cardamomum cerato excipito, ac pudendis subdito. saliuæ enim simile quid elicitur, & affectio sedatur. Ruta verò cum castoreo in myrteo cerato supposita, genituram siue semen contrahit, & furorem mitigat. Sed & diacodium aceto aut solani succo admixto subditum ardorem extinguit.

De vteri resolutione, Eiusdem,
Cap. LXXV.

VTerus sæpe etiam ob alias causas, sed maximè propter frequentes abortus resoluitur. Consequitur veneris odium, oris vteri frigefactio, eiusdémque plenus, pinguis & velut infartus habitus, ceruicis item laxitas ac stupiditas. sæpe etiam menses supprimuntur, aut ægrè prodeunt. In congressu viri vel nihil omnino seminis in vterum immittitur, vel iniectum velut ex inanimato loco statim effluit. aliquando etiam vrina & stercus importunè prodit. Curatio autem similis est ei quàm de menstruorum stillicidio diximus. Facit & assiduus castorei potus, & pessorum calefacientium, elotionúmque ac vnctionum adhibitio.

De vteri prolapsu, Eiusdem,
Cap. LXXVI.

PRolabi vterum dicimus, quum ita euertitur vt foras promineat. neque enim totus à suis appendicibus exolutus, velut imperiti putant, excidit. nam si ita procideret, restitui non posset. Quod autem procidit, struthiocameli ouo simile est, iuxta maioris ac minoris differentiam, prout violenta euersio contigit. Sunt autem prolapsus causæ multæ. Ab alto enim delapsa mulier & in coxas delata, diruptis pelliculis ac ligamētis quæ vterū continēt ac vicinis partibus cōnectunt, hoc malo corripitur. corripitur & ob violentam secundæ extractionem, quod
A præcipuè in abortibus contingit. Præterea inartificiosa fœtus extractio, aut nimia spiritus detentio, aut immensi oneris eleuatio, aut plaga, vteri prolapsum inducit. Sæpe etiam ob humoris plurimi ac lenti defluxum, & ob partuum frequentiam, appendices ex quibus vterus dependet, laxantur ac soluuntur. Quin & ob vehementes animi affectus, velut si liberorum amissio, aut hostium incursus nuntietur, aut ob periculosam nauigationem, aut eiusmodi quandam causam, mulieres toto corpore exolui solent, ita vt vterus simul prolabatur. Aliquando etiam ci-
B tra vllam eiusmodi causam partes debilitantur, vt propter pellicularum ac musculorum vterum sustinentium resolutionem, hæc affectio contingat, quod inclinata ætate maximè fieri solet. In principio itaque plurimus sanguis erumpit, deinde consequitur dolor præcordiorum, lumborum, imi ventris, ac pudendorum, & periculum est ne perfrigeratis locis conuulsio inferatur. Vbi verò temporis progressu affectio inualescit, & loci callosi facti fuerint, neque conuulsionis periculum imminet, neque dolor infestat. Quum ergo adhuc recens est affectio, conari
C oportet vt vulua ipsa contrahatur. In principio enim facilè dirigitur, & rectè locata permanet, præcipuè in vigoris ætate. nam in ætate prouectioribus contrahitur quidem, sed ex leui occasione rursus prolabitur. Si itaque durum stercus in recto intestino esse suspicaberis, per clysterem euacuabis. Similitérque si in vesica lotium collectum fuerit, per fistulam vesicæ adaptatam euocabis. Contingit enim plerunque vt illarum superfluitatum detentione, vterus inter vtrunque, rectum inquam intestinum ac vesicam situs, comprimatur ac coarctetur, & impediatur ne
D repelli, & ad proprium situm reduci possit. His autem peractis ægram supinam collocabimus, coxis altioribus, reflexis poplitibus, ac cruribus disparatis. Deinde prolapsam vteri partem oleo tepido, aut butyro, vel betæ, maluæ, althææ, fœnigræci, seminis lini, aut similium decocto fouebimus: & lanam conuolutam figura ac crassitudine muliebri pudendo correspondentem accipiemus, eámq; linteolo inuoluemus, & acaciæ aut hypocysthidis succo vino diluto intingemus, ac vtero apponemus, & citra violentiam totum quod prolapsum est reprimemus,
E donec tota moles intra sinum recipiatur. Postea lanam in pudendum subdemus, & alium lanæ hapsum vino adstringente imbutum superponemus, atque totum pectinem spongiis ex posca expressis integemus, & mulierem reclinabimus crura extensa ac coaptata habentem, ita vt alterum alteri incumbat. tutius tamen fuerit per fasciam ad genua vsque constringere. Aliqui vterum recèns prolapsum cucurbitæ domesticæ ac betæ decocto, cum vrina graueolenti, aut acri aceto, aut re aliqua fœtida proluunt. At verò si prolapsus vterus, temporis progressu in-
F tumuerit, plurimóque humore refertus fuerit, vt præ tumore reduci non possit, betarum decocto ipsum rigamus, deinde acetum affundimus, & salem tenuissimum inspergimus, & postea sedato tumore, eodem decocto perfusum retrudimus. deinde cucurbitas vmbilico & vtrique lateri cum plurima flamma affigimus, & odorata assiduè naribus admouemus. Tertia verò die lana adhuc intra pudendi sinum existente, mulier in vino nigro austero aliquatenus tepefacto, aut in myrti, lentisci, rubi, ac malicorii decocto insideat. Et post insessionem rursus su-
G pina coxis altioribus locetur, & sublata ex pudendo priore lana, alia rursus eodem medicamento imbuta subdatur. Cataplasmata verò forinsecus imponantur ad imum ventrem, ex palmulis, polenta, lenticula ac malicorio, cum aceto mulso. atque hæc rursus tertia die fiant, vsque ad perfectam curationem. Porrò vteri crebrò prolabentes posca abluantur, in eadémque mulier diutius insideat. deinde omnia relata fiant. Sæpe verò ob locorum sensus subtilitatem, reiecto aceto terram nigram quam in lentibus reperimus aqua diluimus, & ex ea partem affe-
H ctam plurimùm fouemus, ac postea eadem medendi forma vtimur. At verò si vterus ob humorum lentorem difficulter repellitur, vini fæcem vstam, aut nitrum lixiuio permixtū obluimus, & cum decocto aliquo adstringente, aut cum prædicta terra aqua diluta fouemus;

deinde plumbi cremorem oleo myrteo aut melino admixto,parti prolapsæ illinemus ac in sinum pudendi retrudemus.Loci insuper interni,ægra vndiquaque circũtecta,rebus fœtidis suffiantur. naribus autem odoratissima quæque admoueantur:& cibi boni succi, & vina odorata tenuia offerantur. Ferunt torpedinis corium recens detractum, parti prolapsæ obuolutum, ipsam repellere. atque idem posse pastinacæ marinæ aculeum cum hyoscyami succo illitum. Illud autem obseruandum est ne aluus nimiùm subducatur. exoluuntur enim laxantúrque vicinæ partes,& vterus recidit. Si verò pars prolapsa temporis progressu per negligentiam computruerit,& ex assidua vrinæ irrigatione & adhærentibus sordibus exulcerata fuerit, auferatur citra vllius periculi formidinem. Narrant enim totum vterum putrefactum aliquando ablatum esse,& mulierem nihilominus superuixisse.

De reclinatione,auersione ac recursu vteri, Aspasiæ, Cap. LXXVII.

SVppressis mensibus necesse est venas & arterias ad vterum tendentes repleri. Nam sanguis vsque ad vasorum oscula accurrit quidem, verùm intra vterum prodire non potest,aut eo quòd nimia crassitudine osculis impingitur, & grumosus fit:aut quòd ipsa oscula clausa sunt, & transitum impediunt, ita vt venæ humore refertæ extendantur,& vicinos vteri appendices humectent, quorũ extensione vterus retrahitur. Si itaque ex vtraque parte æqualis retractio fiat,reclinatio,aut reuulsio siue recursus vteri æqualis contingit: si verò in alteram partem maior retractio fiat, alterum è visceribus his in causa est, splen videlicet aut hepar, quorum venæ superfluo sanguine extentæ à suis partibus vterum retrahunt:hepaticæ venæ è dextris, splenicæ è sinistris, prout alteræ magis fuerint repletæ.In vtram verò partem vterus declinauerit,digitorum admotione, & signis insequentibus cognoscemus. Si enim in obliquum declinauerit, propinqui femoris distentio,dolor,perfrigeratio, impedimentum,& torpor indicio erit. aliquando verò etiam eiusdem arefactio, & ad innitendum ac ambulandum impotentia consequitur.Si verò retrò aut infrà inclinat, torpor ac difficilis vtriusque cruris motus sequitur. sæpe etiam motus penitus intercipitur,& ingens vexat dolor. Aluus etiam supprimitur,neque clysterem admittit, nisi genibus innitatur ægra.Flatus item retinentur,& dolores inter sedendũ acuuntur, præsertim si versus anum reclinatio contigerit.At si ad pubem vergit, imus venter ac pecten extenditur, & dolores ibidem percipiuntur, aliquando etiam vrina supprimitur. Quomodocũque igitur vterus retractus ac inclinatus fuerit, eodem modo velut inflammationes in exacerbationibus curare oportet. In remissionibus autem & declinationibus, magis emollientibus vtendum est:perseuerante verò affectione, eis quæ ex alto attrahere, & corporis habitum mutare possunt. At verò auersionem versus anum ita curabimus: Primùm obstetrici imperabimus,vt digito in anum immisso vterum propellat. deinde glandem ano subdat quatuor digitorum longitudine,ex galbano &cera paratam,cuius extremitati filum extractionis gratia sit annexum. Aut castoreum aqua dilutum & lana exceptum similiter subdatur: aut bitumen aridum,aut pix liquida. Postridie verò irinum aut susinum oleum tepidum, in vterum & intestina infundatur.Et loci aromatum, aut marrubii, aut conyzæ decocto foueantur, & ex eodem vterus eluatur. postea ceratum rosaceum adhibeatur. Si verò in obliquũ retractio inclinat, primùm eadem fomẽta adhibeantur: deinde obstetrix specillo cum digito subimmisso, vteri collum dirigat. ægra verò in contrarium parti affectæ latus,aut supina,decumbat.Pessis insuper mollientibus aperientibúsque vtemur,& ex prædictis oleis aliquod infundemus,& pectini lanam vino & rosaceo imbutam, aut succum seminis lini cerato exceptum imponemus.Et castoreum cum aniso, aut cumino, aut nigella, aut pæoniæ radice,aut smyrnii,aut dauci semine,aut aristolochia, aut gentiana,aut helenio,ex aceto mulso propinabimus. Eadem etiam repentinos vteri dolores faciunt, non singula solùm per se,sed etiam simul coniuncta.Mulier autẽ accli-

A ui capite decumbat, & si compositus rectè vterus rursus retrahatur,fœtida statim naribus admoueãtur, & sternutationes prouocentur. & si vrina supprimatur,fistula vesicæ ad hoc destinata proliciatur. & si ab his exacerbatio fuerit exoluta,quiescendum est. Cæterùm pro afflictionis magnitudine,si ægram adolescentem & sanguineam nacti fuerimus,considerabimus an cubiti vena sit secãda. deinde menses prouocantia propinabimus, & pessis mitioribus vtemur.

De vteri inflatione, Cap. LXXVIII.

B VTerus aliquando ex partu perfrigeratus flatu impletur,osculo ipsius concluso, aut grumo sanguinis in ipso impacto. Flatus autem ipse quandoque in vteri cauitate concluditur,quandoque in corporis ipsius vteri angustiis continetur. Consequitur pectinis ac imi ventris tumor,velut in hydrope tympanite,cum dolore pungitiuo, perpungente vsque ad septum transuersum & stomachum,& nihilominus vtrinque in lateribus extento,& sæpe ad alterum, sæpe ad vtrunque inguen se extendente. Vmbilicum item lumbósque ac pectinẽ idem infestat, C & caput quoque per consensum afficit. quandoque verò flatus per muliebre pudendum erumpit, vt ægrè id percipiant. Si itaque flatus in vteri cauitate fuerit conclusus, strepitus ac sonitus quidam in corporis flexu auditur, qualis in intestinis contingit quæ torminibus vexantur. & ad digitorum pulsationem sonus tympani redditur. Si verò intra vteri angustias continetur, dolores vehementiores ac curatu difficiliores infestant. Huiusmodi autem affectiones fame,ac olei dulcis calidi irrigatione, in quo ruta & anethum decocta sunt,curantur. Et nisi ætas, D regio,& anni tempus obstiterint, vena secetur. Insessionésque in rutæ,pulegii,calaminthes,marrubii, thymi,artemisiæ,althææ,ac caricarum decoctis fiãt. & corpus per hierã Rufi & Archigenis ex colocynthide euacuetur. In exacerbationibus autem vulua his colluatur quæ laxandi ac flatus discutiendi vires habent, quale est oleum gleucinum, & pessus eiusdem facultatis plurimo oleo dilutus, & per vterisusorium clysterem immissus. Cataplasmata etiam leuia ex caricis,hyssopo, ruta ac nitro imponantur. At verò si flatus ob impactos grumos fuerit conclusus, E postquam ægra in aliqua ex relatis insessionibus diutius consedit, obstetrix digitum illitum in pudendi sinum immittat,& grumum sensim dissoluat, ac educat. Perseuerante verò inflatione, in exacerbatione efficaciora adhibeantur,interpositóque temporis spatio,illitionibus calidioribus,crurúmque ac affectorum locorum frictionibus vtemur. Et lumbis ac pectini dropacem adhibebimus. aut rubefactorium è sinapi & caricis. aut farinam ordeaceam cum caricis, ruta, hyssopo, & melle coctam. aut epithema ex seminibus,aut ex baccis lauri. aut polyar- F chium cerato cyprino exceptum, aut postea etiam per se solum. Pessi quoque eiusdem facultatis subdantur, ex terebinthina,galbano,iride, ruta, & œsypo. & qui ex pulegii,nitri, mellis, fellis taurini, æquis portionibus parantur. Maximè autem conuenit hic: Caricarum pinguium probè contusarum vt granula non percipiãtur drachmã vnam, cumini drachmas duas, spumæ nitri albæ drach. vnam. Verùm ad acrimoniam obtundendã, pessum hunc in lac prius immergere oportet. Cucurbitæ quoque affigantur,& violenter detrahantur. aliquando etiam scarifi- G catio fiat. Vtẽdúmque est omnibus quæ ex alto attrahere materiam possunt,& balnearum naturaliũ aquis primùm calidis, deinde frigidis vt corpus ad tolerandam frigiditatem sensim alliciatur,& affectæ partes paulatim firmentur. Alimenta quoque attenuantia ac flatus discutientia exhibeantur. & medicamentũ diospoliticum, ac ex calamintha constans aliquando exhibeatur. At verò auxilia amplius medicata,& aromatum suffitus, tanquam capiti noxios reprobamus. sed & epithemata astringentia, qualia sunt quæ ex palmulis ac malis cotoneis parantur, & si- H milia,ad hanc affectionem inepta sunt.

De vteri hydrope, Cap. LXXIX.

QVVM mẽses longo tẽpore fuerint suppressi,& imprægnatio impedita,sæpe humoris copia in vterum confluit, & aliquando corpuscula quædam vesicæ fellis

A ſimillima in ipſo generantur,in quibus humor colligitur.
Sequitur affectionem hanc tumor circa imum ventrem
amplus,laxus,flatuoſus,& murmura velut in inteſtinis,in
ambulando grauitas,& ſpirandi difficultas,alui recremen
ta graueolentia ſunt, & menſes ac conceptus impediun-
tur,& quæ prodeunt nullo ordine ſeruato deferuntur. V-
bi verò violẽter excernuntur, ruptis aliquãdo paruis illis
corpuſculis,quæ veſicis ſimilia diximus,viſcoſa quædam
ac aquoſa erumpunt.In quibus itaque humorem in vtero
collectum ex propriis ſignis cognoueris, decubitu quie-
B to,mox vomitu ac validis elotionibus vtendum eſt.Pro-
inde corticis radicis tithymali myrtei ſicci drach. duas
per ſe vel cum radicis panaceæ obolo propinabis. & in v-
terum infundes quæ mucoſos humores attrahunt,qualia
ſunt,grani cnidii grana decem cum oleo irino & modi-
co melle. aut veratri nigri drachmas duas, cum irino aut
cyprino aut narciſſino oleo,cum modico melle per vte-
riſuſorium clyſterem infundito. Verùm ante has elotio-
nes cardamomum cum ſale, aceto mulſo, thymo, pule-
gio,calamintha,aut ſimili quopiam bibẽdum dabimus:
C deinde humorum copia per aluum excret?,prædictæ elo
tiones infundantur.Aut peſſi eiuſdem facultatis ſubdan-
tur.& poſtea ſinus pudendi aqua marina proluatur, pri-
mùm ſola,deinde addito aceto, & aliquo ex prædictis in
ipſa cocto.Elotione peracta ac locis probè deterſis,puden
do ac femoribus oleum cyprinum illinatur. Medica-
menta verò iiſdem cõuenientia hæc ſunt:Pulegii drach.
vnam,cum modico pipere,aut gentianæ vel origani dra
chmas duas cum ſemine dauci vel ſmyrnii, cum vino
mulſo aut aqua mulſa in potu dentur.Salis præterea com-
D munis loco alimentis inſpergatur hoc: Hyſſopi trien-
tem,pulegii quadrantem, origani, cumini, ſingulorum
ſextantem,ſeminis ammii,ſpicæ nardi,ſing.vnc.vnam,ſa
lis toſti quadrantem. trita miſce ac vtere.Sed & pudendi
ſinus reſina, myrrha, & amomo ſuffiatur. Peſſis autem
huiuſmodi vtendum eſt: Nitri,colocynthidis,ſing.qua-
drantem. melle excipe, & peſſum inde paratum oleo cy-
prino tinctum ſubde. Alius. Cumini & nitri æqua-
les portiones melle excipe. poteſt & violæ albæ ſemen
addi. Alius. Colocynthidis quadrantem, ſalis vnciã
E vnam,pinguium caricarum carne excipe,vt ſit iuglandis
magnitudo,& inde peſſum paratum ſubde.humorem e-
nim fœtidum attrahit,ac mirificè prodeſt. Idem ſedi in-
ditus ſtercoris & humorum ac flatuum copiam elicit,&
vterum leuat. Alius. Comæ abſinthii, ammoniaci
thymiamatis,ſing.drachmam vnam,æris vſti,nitri,ſing.
drach.tres,melle excepta ſubdito. Hoc autem placidiſſi-
mè & citra omnem dolorem attrahit:Cicutæ ſemen, ari
ſtolochiam,cuminum,ſalem, carne caricarum excipe, &
F ſubde. Cæterùm ad aquæ receptacula,eas videlicet ve
ſicas quas in vtero generari diximus, fomentis vtemur
ex aromatibus quæ menſes eliciunt, & peſſis ſanguinem
trahentibus.Ex quorum numero hic eſt:Cneori,quod eſt
grani cnidii radix,aut illo non præſente,chamelææ,elate
rii,caſiæ,ſing.drach.quatuor,aluminis ſciſſi,miſyos,ſan-
darachæ,myrrhæ,coſti,croci,ſingulorũ drach.tres, melle
excipito,atque aluo pridie euacuata per clyſterẽ, peſſum
inde paratum ſubdito, integrámque diem ac noctem ſi-
nito. ſi ſemel parum eduxerit, rurſus ſubdito: ſi verò
mordacitatẽ induxerit, centaurii decocto tepido ſinus
G pudendi foueatur ac eluatur. & mitigandi gratia peſſus
mollitorius ſubdatur. aut cicutæ ſemen cum ariſtolo-
chia, cumino, ſale ac caricis (velut paulo antè diximus)
ſubiiciatur. Mitiſſimum verò omnium ad huiuſmodi
pelliceas & aqua refertas veſicas,eſt mercurialis maſculæ
ſemẽ cum modica myrrha,ſale ac melle, lana exceptum,
& multis diebus ſubditum. Poſt harum autem eductio-
nem, exercitiis, ſudoris prouocatione, & validis totius
corporis, & præcipuè imi ventris frictionibus vten-
dum eſt.

H De mola vteri, Cap. LXXX.

QVÆ mola appellatur,tumor eſt vteri induratus,ali-
quando prægreſſa inflammatione ſuccedens, ali-
quando poſt locale vlcus, cui caro ſuperexcreuit. à mo-
tus autem difficultate & grauitate,molæ nomen accepit.

A Conſequitur hunc tumorem detractio partium ſuperin-
cumbentium,gracilitas,coloris vitiatio & appetitus pro-
ſtratus. Et primùm ſanè conceptus ſuſpicionem de ſe
præbet. nam & menſes ſupprimũtur,& mammæ intume
ſcunt,& ſtomachus ſubuertitur,& lumbi grauantur,ven-
térque attollitur.Verùm temporis progreſſu diſcernitur.
molam enim dolor pũctionis ſenſum inferens ſubſequi
tur,nec in ea motus vllus, velut in vtero,conceptu perci-
pitur. Quin & poſtea toto corpore imminuto, ac ventre
ampliato,hydropis imaginem præſefert. diſcernitur ta-
B men ab illo per tumoris duritiam, & quòd tumor hic ad
digitorum appreſſionem ac pulſationem non cedit, ne-
que tympani ſonum velut in hydrope edit. & quòd neq;
ad manus contactum vlla fluctuatio percipitur: aliquan-
do tamen temporis progreſſu hepar perfrigeratur, & hy-
drops ſuperuenit.Quidam verò tradunt in quibuſdã mu-
lieribus caruneulas ad iuglandis nucis magnitudinem
per pudendum excretas eſſe,aliquando ſingulis mẽſibus,
aliquando bimeſtres aut trimeſtres. Hanc affectionem a-
lii velut incurabilem penitus reliquerunt. alii incipien-
C tem tantùm,curari poſſe confidunt:negligenda tamen rõ
eſt,ſed omnia quæ conuenire videbuntur facienda. Ca-
taplaſmata igitur laxandi viribus prædita, fomenta, elo-
tiones mitig?torias, peſſos mollitorios ad duritias infrà
deſcriptos,inſeſſiones eiuſdem facultatis, & cerata ex al-
thæa & oleo cyprino parata adhibebimus.& malagma ex
ſuccis,& quod Mnaſeæ inſcribitur imponemus. Deinde
cucurbitas cum ſcarificatione apponemus, & alimenta
boni ſucci offeremus. atque hæc quidem in ipſis exacer-
bationibus adhibere oportet.In interuallis autem corpus
D reficiendum eſt per ea quæ id præſtant, geſtationem vi-
delicet,deambulationem,balnea, & cibos conuenientes,
ac vini potum.Partibus item affectis dropaces adhibebi-
mus,& nitro ac ſale inſperſis eaſdem inſolabimus. & per
medicamentum ex ſinapi ac caricis rubificabimus. Epi-
thematis inſuper mollitoriis ex ſeminibus,ex baccis lau-
ri,& polyarchio,ac ſimilibus vtemur. Suffitum etiam va
poris aquæ marinæ aut muriæ adhibebimus,aut decocti
foliorum ac baccarum lauri, pulegii, thymi, hyſſopi,ſal-
uiæ,marrubii,artemiſiæ,centaureæ,dictamni,ſcordii,po
E lii. Olla autem operculo perforato arundine inſerta ſellæ
ſupponatur, atque inde per arundinem vapor intra pu-
dendum recipiatur.Peſſi item ſubdantur ex œſypo, buty
ro,adipe anſerino,medulla,aut cerebro ceruino,melle,ca
ricis pinguibus,vuis paſſis,cum oleo antiquo cyprino, i-
rino,ſampſuchino,amaracino,ſuſino. Perſeuerante ve-
rò malo, acrium eduliorum eſus aſſumatur, & innatatio-
nes aquarum calidarum, & aquæ marinæ. & ab acceptis
raphanis vomendum. Peſſos tamen & inſeſſiones a-
F criores vitare oportet,ne loci ex aſſiduo eorum vſu exul-
cerentur. His autem tranſactis ſæpe plurima atri ac gru-
moſi ſanguinis copia repentè excernitur, & affectio
diſſoluitur. Philoſophus verò, Detẽtis,inquit,vxoris ami
ci cuiuſdam menſibus, arbitrabar primùm ipſam conce-
piſſe.poſtea aucto amplius tumore,hydropem ſuſpectum
habui, quia totum corpus ac pedes tumeſcere videbam.
At vbi tandem id affectionis genus eſſe deprehendi,
quod alii laterem,alii molam vocant,rutam & anethum
in vino veteri fuluo odorato coxi, & abiectis herbis, vi-
num calidum bibendum dedi, & ferme aquæ loco ex-
G hibui,ſtatimque mulier excreta ſanguinis copia ſalutem
adepta eſt.

De tumore vteri laxo, Sorani,
Cap. LXXXI.

VTeri tumor laxus, pallidus ac albus eſt, ad tactum
mollis & digitorum compreſſioni cedens,ſéque rur
ſus paulatim attollens, & cutis ventris manu apprehenſa
facilè attrahitur. Loci itaque oleo communi calido aut
irino,aut cyprino rigentur, & peſſi ſubdantur, ac reli-
qua auxilia adhibeantur quæ ſuprà de vteri inflatione
H retulimus.

De ſatyriaſi, Eiuſdem, Cap. LXXXII.

MVlieribus quoque ſatyriaſis & tentigo accidit,qua-
lem viris fieri ſuprà retulimus. Cõſequitur ad hãc,
pudendorum ingens pruritus cum dolore, ita vt mulier

locis assiduè manus admoueat atque ideo intolerabili Veneris desiderio contabescit, & falsi humoris effluentis acrimoniam ac mordacitatem percipit, & loci vtero vicini inflammantur. Illud verò ardens coeundi desideriū sæuiorem reddit affectionem. quum enim partes affectæ distentæ sint,& semen excerni non possit,quoniam meatus per inflammationem obturantur, maior materiæ copia frustra ad locum attrahitur. Statim igitur à principio vena ipsis secanda est, & alimentum contrahendum, & pubi ac lumbis illinenda quæ leniter refrigerāt ac contrahunt. Caput aceto & rosaceo irrigetur, & in potu aqua tepida exhibeatur. Cibi verò sint sorbiles, omnis prorsus flatus ac venereæ concitationis exortes. Duobus verò à venæ sectione diebus cucurbitæ cum scarificatione affigantur. Reliqua verò curatio eadem fit cum ea quam ad inflammationem vteri mox referemus.

De vteri inflammatione, Philumeni, Cap. LXXXIII.

VTeri inflammatio ob multas causas contingit. nam & ex plaga,& mensium suppressione, & abortu, vlceratione,nimio coitu,sellæ durioris insessu,longa ac intenta ambulatione, frigiditatéque ac flatuositate oboritur. Indicant hanc,muliebrium locorum,pubis, imi ventris,ac lumborum dolores ardentes. Et si digitus in os vteri submittatur,occurrit ad contactum durum,clausum, feruens ac retractum,præsertim si in ipso aut in collo fuerit inflammatio. nam vbi cauitas aut fundum vteri inflammatur, imi ventris dolor ostendit, vt ne contactum quidem foris admittat. Et plerunque vterus ad inflāmatum locum retrahitur, atque ob hanc causam os & collum eius auertitur. Differt autem ab ea quam suprà vteri retractionem appellauimus, quia in inflammatione febris est acuta, & ardor intensus. Si verò posterior ipsius pars inflammata fuerit,dolor circa spinam magis hæret, & compresso intestino recto stercora detinentur. Anteriore autem parte inflammata,vrinæ difficultas aut stillicidium cōsequitur ex compressa vesica, præsertim si dolor pectinem affligit. At vbi obliquos laterum locos inflammatio occuparit,inguina distenduntur,& crura grauantur ac ægrè mouentur. Inualescente verò inflammatione,febres accedunt, dolor capitis, stomachi afflictio per consensum,imi ventris tumor, ardor, distensio,grauitas coxarum, lumborum, præcordiorum, inguinum, femorum, horrores discurrentes ac pungentes,pedū torpor,genuum perfrigeratio, extremarum partium exudatio,pulsus parui ac densi,animi deliquium, exolutio. In augmento verò etiam singultus,dolor tendinis,colli,maxillarum,sincipitis,oculorum,præsertim in fundo.vrināque ac stercorum recrementa supprimuntur. Et inflammatione adhuc magis aucta,febres augescunt, delirant, dentibus frendunt. In principio itaque curationem aggressi, ægrotam in domicilio obscuro & moderatè tepido collocabimus, quietem imperantes, & omni crurum motu interdicentes.deinde artus manuum cōtrectatione demulcebimus, & pedum ac manuum iuncturas fouebimus, irrigabimusque ac lana pura integemus: aluum autem eluemus,& molli infuso euacuabimus. In potum verò & ad oris collutionem aquam calidam & ptisanæ succum dabimus. At si vehementior inflammatio fuerit,& neque ætas, neque habitus, neque anni tempus obstiterit,neque inflammatio post abortum,aut nimiam sanguinis euacuationē superuenerit, cubiti vena secetur, & sanguis pro virium ratione detrahatur. licétque in secunda die venam incidere, in tertia verò detractionem repetere.Deinde alica ex aqua mulsa, aut pane loto, aut ouo sorbili, ægra alternis alatur. omnibus his moderatè exhibitis,feruente inflammatione lana succida vino & oleo, aut aceto & rosaceo imbuta, imo ventri ac pubi imponatur, aut palmulæ vino coctæ, aut mala cydonia in posca cocta, cerato melino aut rosaceo admixta. Cataplasma verò imponatur sic paratum: Melilotum in passo coquito ac terito, & vitellos ouorum assatorū addito, & cum rosaceo,aut melino,aut crocino imponito, aut palmulas vino diluto feruefactas,cum polentæ farina,& aliquo ex prædictis vnguentis terito,ac imponito. Cæte-

A rùm ad inflammationes erysipelatas igneo ardore cognobiles, vtendum est cataplasmatis ex polenta, & intubo, perdicio,vmbilico Veneris,sedo,polygono,pampinis vitis,portulaca,plantagine, & similibus præparatis, & lana aliquo harum herbarum succo, cum rosaceo aut melino oleo imbuta,in pudendum subdatur. Quòd si cataplasmatum onus loci non tolerēt, aqua rosaceo admixto ex modicis interuallis affundatur.In exacerbationis declinatione totum corpus inungatur,& ægra in aqua tepida vsque ad lumbos insidere iubeatur. deinde pessi subdantur B ex aliquo vnguento leniter āstringente parati,rosaceo videlicet, melino,lentiscino,ac œnanthino, adiectis ouorū vitellis crudis siue assatis & croco. potest & ex prædictis succis aliquis admisceri. caput præterea rosaceo cum modico aceto irrigetur.Mitigata verò inflammatione, mulier in aqua oleo admixto insideat,& pessos ex narcissino aut susino vnguento paratos subdat.& lanam oleo calido imbutam pectini ac lumbis adhibeat.Interdum & cucurbitæ lumbis affigantur, & tumore magno existēte etiam scarificatio fiat. Postquam autem inflammatio decli- C nare inceperit, ad ea deueniemus quæ laxare ac discutere possunt. Proinde in fœnigræci,althææ, seminis lini: interdum etiam pulegii,marrubii,saluiæ, artemisiæ decoctis ægra insideat.Et ad imum ventrem ac pubem, farinam ordeaceam cum fœnogræco &lini semine in aqua mulsa coctam imponat.aut caricarum decoctum adhibeat. Quæ verò cataplasmatum grauitatem ac calorem ferre non possunt, in aqua tepida insideant, & rosaceo locos illinant,ac pessos subdant moderatè refrigerantes,ex adipe gallinaceo, rosaceo, ac vino præparatos. At D eis quæ calorem ferunt, ceratum nardinum adhibeatur, & infusiones iniiciantur,ac pessi subdantur ex œsypo,butyro,medulla ceruina,adipe anserino,vnguento susino,& cera Tyrrhenica. Vbi verò curatio processerit, tenuis victus & ciborum parsimonia tollatur, & manifesta iam facta declinatione balneum ac vinum concedi possunt, & cibi reficientes exhiberi: malagmatáque adhiberi, velut est quod ex meliloto paratur,& quod ad Mnaseā, & quod ad Serapionem refertur.Pessi porrò ad sedandos inflammationum dolores vteri tales sunt: Fœnumgræcum ma- E defacito,& prima ac secunda aqua diffusa,cum tertia pura ac dulci coquito ac excolato, & ad decoctum,adipem anserinum vel gallinaceum recentem addito, & ad prunas liquari finito: & vbi frigefacta fuerint,concretum adipem tollito ac seruato, atque vsus tempore spathula in manu subactum pesso excipito ac subdito. Alius dolores sedans: Papaueris capita passo coquito,& flaccida facta exprimito, & ad decoctum excolatum medullam ceruinam liquatam admisceto,ac vtitor:si ceruina medulla defuerit,vitulinam accipito. Alius. Fœnigræci ari- F di triti ac cribrati drach. quatuor, in passo Cretico aut sapa coquito.& terebinthinæ,adipis anseris, sing.drachm. quatuor,rosacei sesquiunciam accipito,& omnia simul liquefacito, & fœnigræci decocto admixta pesso excipito ac subdenda dato. Alius pessus soporifer, dolorem mitigans,& omnem duritiam molliens: Tria papaueris capita magnitudine mediocria in quatuor passi cyathis per biduum macerato:deinde coquito donec capita flaccescant,& passum ad tertias redigatur. postea expressis & reiectis capitibus passum excolato, & galbani, myrrhæ G troglodyticæ,thuris,opii, sing. sesquidrach. casiæ drach. tres accipito,& sing.seorsim primùm, deinde simul probè terito, & capitulorum papaueris decoctum paulatim adstillato donec omnia ad mellis compagem redigātur: tum œsypi,medullæ ceruinæ,adipis anserini, sing. drach. quatuor,omnia simul colliquata admisceto ac adseruato. vsus autem tempore medicamentum hoc rosaceo dilutum pesso excipe ac subde.Omnem enim dolorem & vehementes inflammationes statim mitigat, vteri strangulationi medetur,duritias mollit,& somnum conciliat. H Alius pessus somnum inducēs, valēs ad inflammationes. Musci quem etiam hypnon dicunt,in aqua feruefacti,expressi ac triti, panis aqua mulsa macerati ac contusi, emplastri basilici,emplastri ex succis, vnguenti nardini,adipis gallinacei, æquales portiones liquefacito, ac vtitor.

facit ad vrinarium meatum ac vterum inflammatum, & ad vteri declinationes. Ego verò pro pane fermentum puriſſimum non omnino acidum ſine ſale in aqua mulſa macero,ac vtor. Peſſus,Aureus appellatus. Ad inflammationes & vteri retractiones ſiue declinationes : Ouorum aſſatorum vitellos ſex, medullæ ceruinæ drachmas quatuor,croci drach.duas, œſypi drach. duas, ceræ albæ, terebinthinæ, adipis anſerini, ſingul. drachmam vnam. crocum cum modico vino dulci terito, & oua trita adiicito,& liquabilia liquefacta admiſceto ac adſeruato.Vſus autem tempore medicamentum oleo nardino dilutum peſſo excipito,ac ſubdito. Alius peſſus : Ceræ Tyrrhenicæ drach.vigintiquatuor,adipis anſerini, porcini, terebinthinæ,ſing.drach.ſex,decocti capitum papaueris drachmas quatuor,roſacei quantum ſatis eſt:aut irini,ſi calfactione ac diſcuſſione opus eſt. Alius. Adipis anſerini trientem,cerati roſacei aut ſuſini ſextantem, vitellorum ouorum aſſatorum,croci,ſingul. vnciam vnam, myrrhæ drachmas quatuor,opii obolos duos,aut pro opio,capitũ papaueris decoctum. Alius. Ceræ Tyrrhenicæ,medullæ ceruinæ,ſing.drach.centum, adipis anſerini, terebinthinæ,ſingulorum trientem,croci obol. quatuor, opii obolos duos,oui aſſati vitellum vnum,olei ſuſini, aut telini ex fœnogræco parati, quantum ſatis eſt. Peſſus,Enneapharmacus appellatus, ad inflammationes. Adipem anſerinum & bubulum, ceram albam,terebinthinam,butyrum,medullam ceruinam,mel,oleum roſaceum & cicinum. omnia recentia æquis portionibus liquefacito. Peſſus ad feruentiores inflammationes. Emplaſtrum ex ſuccis cum roſaceo liquatum ſucco plantaginis admiſceto, & peſſum formato. ſi verò plantago defuerit, ſenecionis aut intubi ſuccum accipito.At ſi plurimùm excanduerit,& ad eryſipelatis naturam tenderit inflammatio,ſolani folia tenera cum lacte mulieris trita ſupponito. Alius peſſus ad inflammationes : Lilii flores tritos cerato roſaceo liquido excipito, & medullam ceruinam ac adipem anſerinum adiicito. Alius. Ex ſemine lini, fœnogræco & althæa ſuccum craſſiſſimum parato, & crocum illi admiſceto. deinde adipem anſerinum liquefactum addito,vnito,ac vtitor.Cæterùm butyrum,medulla,& adeps,omnia recentia ad peſſos deligenda ſunt. antiqua enim dum liquantur nidoroſa fiunt,ac calidiora euadunt,& inflammationes exacuunt. At verò nec in diſtentionibus, neque in inflammationibus vteri, menſes prouocãdi ſunt: loci enim magis diſtenduntur, & quum ob inflammationem concluſi ſint, ſanguinis tranſitum impediunt.Quin & tetrapharmacum ad vteri inflammationes commodè ſubditur, aut infunditur roſaceo dilutum. At ſi inflammationi vlcus coniunctum fuerit, ceratum roſaceum ex cera alba cum tertia adipis anſerini parte præparatum,albumine oui quãtum eius capere poteſt admixto,infundito.Sedata demum inflammatione, menſes prouocentur.

De vtero in ſcirrhi tumorem indurato, Sorani, Cap. LXXXIIII.

INduratur vterus aliquando derepente, nullo præindicio facto, plerunque verò inflammatione prægreſſa, quæ neque ſoluta eſt,neque in abſceſſum tranſmutata.Eſt autem huius indurationis in ſcirrhi tumorem ſpecies, ea duritia quæ in vteri ceruice vtplurimùm conſiſtit:& tumorem quidem ſimiliter habet, ſed minus renitentẽ, & cum moderato dolore. At verò vbi in ſcirrhum induratus tumor vteri fundum occupat,tumor vehemens & tactui renitens occurrit,cum grauitate ac ægro motu, non ſolùm crurum,ſed totius corporis: & ſegnities ad omnes vitæ functiones.Quòd ſi non recto ductu tractentur, conſequitur vitiatus corporis habitus, decolor,& ad ſimilitudinem hydropis. Duritiæ itaque circa os & collum vteri conſiſtentes,facilè curantur:circa fundum verò,difficulter. In principio itaque ſi nihil obſtiterit, neque ætas aut vires prohibuerint,ſanguinis mediocrem copiam à cubiti vena ſecta detrahemus, aut per hieram Archigenis purgabimus. Inſeſſionibúſque vtemur ex fœnigræci, ſeminis lini,pulegii,artemiſiæ,foliorum ſambuci,radicis & foliorum cucumeris ſylueſtris decoctis. Et aromatum

A vapore fomẽta faciemus. & vterum oleo ſuſino, narciſſino,irino, gleucino,adipe anſerino, gallinaceo, ſuillo recẽti,aliquo vnguento admixto. itẽ lacte bubulo aut caprino cũ adipe anſerino colluemus. Cataplaſma quoq; imo ventri apponemus è caricis, hyſſopo, nitro & abſinthio.& cucurbitas cum ſcarificatione affigemus. Malagmate item polyarchio vtemur,& eo quod è ſeminibus conſtat, & quod ex baccis lauri paratur, de quibus paulo pòſt agemus. Peſſi verò mitigatorii & aperientes ſubdantur.Facit & is quem infrà ad vteri condylomata deſcribemus, B è lycio ac œſypo paratus, & quem ſuprà retulimus è tribus papaueris capitibus conſtans. Cui ſimilis eſt hic:Duo papaueris capita paſſo per triduum macerato, deinde ad tertias coquito,& expreſſis capitibus ad decoctum excolatum adiicito galbani drach. vnam,caſiæ,ſucci mandragoræ, ſing. drach.tres, myrrhæ, thuris,ſingul. drach.vnam,& poſtea medullæ ceruinæ,œſypi, adipis anſerini,ſingulorum ſimul liquefactorum drach.tres admiſceto,ac in plumbeo vaſe ſeruato. Vſu verò poſtulante ex hoc medicamento oliuæ magnitudine roſaceo diluito, C & bis aut ter quotidie tepidũ ſubdito. Bene facit & tetrapharmacum,heptapharmacum, enneapharmacum,emplaſtrum Azanitæ,& emplaſtrum ex ſuccis : omnia oleo ſuſino aut cyprino diluta. Peſſus, Libanus appellatus, mollitorius : Ceræ albæ quadrantem,olei nardini, gleucini,ſuſini,medullæ ceruinæ,adipis anſerini,ſing.ſextantem,œſypi,butyri,nitri,ſingulorum drach. quatuor. aliqui oui aſſati vitellum addunt. Alius peſſus, Titianus vocatus: Ceræ ſeſcuncem,colophoniæ ſeſquiunciam,adipis taurini trientem, picis, terebinthinæ, ſingulorum D quadrãtem,medullæ ceruinæ,ammoniaci thymiamatis, ſing. vnciam vnam.ammoniacum aqua diſſoluatur. Alius peſſus mollitorius: Ceræ albæ, vnguenti nardini, ſingulorum quadrantem,olei irini,gleucini,cyprini,adipis vrſi,pinguedinis porci,ſingul.ſextantem, butyri,medullæ ceruinæ,œſypi,terebinthinæ, ſing. trientem. Alius peſſus ad duritias: Ceræ albæ,terebinthinæ, medullæ ceruinæ, adipis gallinacei, anſerini, butyri, vnguenti nardini,ſuſini,myrrhæ,æquales portiones excipe melle, ac vtere.ſi ſuſinum oleum ſiue vnguentum non fuerit ad E manum,telinum pro ipſo ſuccedat. Peſſus,Aureus vocatus,mollitorius: Ceræ trientem,medullæ ceruinæ,adipis anſerini,ſing.vnc.vnam, œſypi drach. quatuor, croci drach.vnam,myrrhæ,galbani,ſing.drach.vnam, olei ſuſini quantum ſatis eſt. Alius, ad omnes diuturnas vteri affectiones: Myrrhæ drach.vnam,bdellii drachm.duas, ſpicæ nardi,croci,ſing.drach.tres,caſiæ,ladani, ſing.drachmas duas, meliloti drach. octo, carnium palmularum decem,vini dulcis cyathum,olei ſuſini, roſacei, cyprini, ſing.trientem.Aridis cum vino dulci tritis olea admiſce- F to,& molli igne coctis vtitor. Ad imum verò ventrem epithemata velut diximus imponantur, polyarchium, è ſeminibus,è baccis lauri,ex meliloto. Bene facit ad duritias ac vteri inflationes & hoc: Reſinæ pinus libr.tres, ceræ vnc.xx.apochymatis,fermenti acidi, ſing.lib.I.galbani quadrantem,ammoniaci thymiamatis,opopanacis, ſing. ſext. muriæ acerrimæ quãtum ſatis eſt. Opopanacẽ & ammoniacum cum muria coquito,& fermentum adiicito ac aliquatenus diſſoluito.deinde liquabilia liquata admiſceto,& ſpathula donec frigefiant agitato,& in mor- G tarium tranſlata probè ſubigito,ac vtitor. Aliud epithema è micis panis,laxandi ac diffundendi vim habens, faciens ad omnes duritias quocunque loco fuerint, & inflammationes duriores diſcutiens: Radicis althææ, carnium palmularum quæ Nicolai appellãtur,ſing.lib.duas, fœnigræci,ſeminis lini,ſing.lib.vnam, chamæmeli,meliloti,ſing. ſeſcuncem, vini antiqui adſtringentis ſextar. octo,ſpumæ argenti,ceruſſæ,colophoniæ,ſing.lib. duas, ceræ,terebinthinæ,ſing.lib. vnam, olei antiqui lib.quinque,panis ſiliginei ſicci contuſi ac cribrati libr. quinque. H Herbæ in vino maceratæ coquantur, & ſuccus exprimatur,& in hoc ſucco panis madeſcat. Poſtridie verò ſpuma argenti & ceruſſa conteruntur, & oleo affuſo coquuntur donec non amplius inquinent.& ad hæc liquabilia liquata adiiciuntur. & ſublato ab igne medicamento panis

præmadefactus commollitur,ac paulatim reliquis admi-
ſcetur,& per ſpathulam agitando vnitur.Hoc itaque mo-
do ad duritias ſtomachi,alui profluuium , ac dyſenteriæ
principium præparari ſolet:ad quas omnes affectiones
ſecurè adhibetur. Verùm ad vteri ac cæterorum locorum
duritias,viſceribus exceptis , ad prædicta hæc addimus:
Æruginis,floris ſalis,thuris,ſing.ſeſcuncem,iridis, ariſto
lochiæ,ſing.quadrãtem,terebinthinæ lib. vnam. & tere-
binthina quidem reliquis liquabilibus admiſcetur : ari-
da verò trita ac cribrata inſperguntur, medicamento ab
igne ablato. & poſtremùm panis madefactus adiicitur,&
omnia probè per ſpathulã agitata vniuntur: frigefacta ve
rò in mortario,primũ piſtillo,deinde manib⁹ ſubigũtur.
Peſſus ad vteri duritias: Ceræ,reſinæ pinus,picis,tere-
binthinæ,butyri, olei roſacei, irini, nardini,mellis,ſing.
libr.i.nitri ſextantẽ & ſemiunciã. Alius peſſus,molliẽ-
do efficax: Ceræ,olei ſuſini,roſacei, adipis anſerini,ſing.
libr.vnam,iridis,terebinthinæ,adipis leonini,vrſini,ſin-
gulorum ſeſcuncem, medullæ ceruinæ trientem. habet
hic peſſus ex toto libras ſex,& trientem. Peſſus ex Ar-
chigenis ſcriptis.Facit ad duritiam,debilitatem,maciém
que vteri præ omnibus quos ego noui efficaciſſimè,& ad
omnes ferme vteri affectiones , & ad neruos affectos cõ-
modiſſimus eſt:& eſt acopon quoque inſigne: Olei irini,
ſuſini,cyprini,ceræ,ſingulorum libram vnam, mellis At-
tici quincuncem, vnguenti foliati, nardini , ſingulorum
trientem,adipis anſerini quadrantem,medullæ ceruinæ,
œſypi,ſingulorum ſextantem,terebinthinæ ſeſquiunciã.
œſypũ & medullam cum melle ſubigito : deinde ceram
cum oleis liquefacito, & poſtea terebinthinam & adipẽ,
& conſequenter pretioſa vnguẽta nardinum ac foliatum
addito.& in mortarium tranſlata,probè vnito.Hoc ſi vſq;
ad exactam curationem vteris , magnam laudem conſe-
queris. Sed & poſt adeptã ſanitatẽ aliquanto tẽpore poſt-
ea maioris ſecuritatis gratia adhiberi poteſt. Ego verò e-
tiam pro malagmate forinſecus impono,& ad prædicta
admiſceo thuris,ceræ, ammoniaci thymiamatis , myr-
rhæ,floris iunci odorati,ſing.drach.octo, picis drach.ſe-
decim,galbani,opopanacis,ſingul.drach.tres. thus,galba
num, opopanacem, vino odorato adſtringente terito, &
ad œſypum & medullam ac mel adiicito,& omnia ſimul
rurſus terito . deinde ceram cum pretioſis vnguentis li-
quato , & ammoniacum tritum reſinámque ac reliqua
admiſceto . & ablato ab igne medicamento ac frigefa-
cto,myrrham & florem iunci odorati inſpergito , vnito,
ac vtitor. Epithema Oribaſii è baccis lauri. facit ad du
ritias: Ceræ,reſinæ pinus,picis, nitri, baccarum lauri, a-
dipis taurini,ammoniaci thymiamatis , æquales portio-
nes. ammoniacum & nitrum & baccas lauri , ſing. ſeor-
ſim terito ac cribrato, & reliquis liquatis admiſceto. Ego
verò,inquit Oribaſius,dimidium nitri accipio.

De vteri abſceſſu , Archigenis,

Cap. LXXXV.

ABſceſſus in vtero velut in cæteris corporis partibus
præcedente inflammatione generatur.Primùm igi-
tur inflammationis notæ apparebunt, deinde circa puris
generationem dolores augentur,febréſque cum horrore,
plerunque ad veſperam ingruunt,tumor attollitur, dolor
punctorius adeſt,aliquando vrina,aliquando ſtercoris re-
crementa ſupprimuntur: aut vtraque ſimul. dolor autem
localis affectum locum indicabit. Proinde ſi diſcuti non
poteſt,citius ſuppurationi auxilium ferendum eſt. Itaque
ſemen lini, fœnumgræcum , farinã ordei,caricas coctas,
althææ radicem,terebinthinam , in cataplaſmate impo-
nemus,aliquando etiam columbinum ſtercus cum oleo
& melle adhibebimus,Hæc autem cataplaſmata imo vẽ-
tri ac lumbis imponantur.& pudendi ſinus per ſpongiam
aſſiduè foueatur,& vapores per arundinem operculo ol-
læ perforato inſertam intra pudendum recipiantur . In-
ſeſſionéſque frequentes fiant , decoctis in aqua iis quæ
attractoriam vim habent, velut eſt pulegium, marrubiũ,
laurus, ſaluia,artemiſia, dictamnus , centaurea . Quòd ſi
dolor vehementius infeſtauerit, papaueris capita in aqua
coquantur,& contuſa cataplaſmatis admiſceantur . Cari-
cæ item crudæ in mortario cum reſina pinus,terebinthi-
A naac modico nitro tritæ imponantur. peſſis autem vte-
mur ex terebinthina , myrrha , œſypo ac butyro paratis.
Verùm optimus ad vteri abſceſſus ſic præparatur : Carnis
caricarum pinguium,adipis anſerini,olei irini, ſing.dra-
chmas duas,terebinthinæ drach. vnam, rutæ drach. tres,
myrrhæ,iridis,nitri,ſing.obol.duos. poſſunt etiam pro ca
ricis vuæ paſſæ admiſceri . Excipiuntur lana in peſſum,
qui oleo irino aut cyprino tepido tinctus ſubditur.
Eſt & ad hunc vſum efficaciſſima compoſitio cyphoides
appellata, & ſuprà ad hepatis abſceſſum deſcripta : itém-
B que enneapharmacum ad duritias paratum: & malagma
polyarchium , & alia huiuſmodi , oleo ſuſino aut telino
imbuta,& peſſo in vterum ſubdita . Imus item venter ac
pecten aſſiduè prædictis decoctis foueatur. At verò ru
pto abſceſſu,ſi pus ad veſicam fuerit delatum,& cum vri-
na excernitur , lactis potu vtendum eſt , & cucumeris ſe-
men propinandum.& cataplaſmata prædicta adhibenda,
ceratáque emollientia ac odorata . Si verò ad inteſtinum
rectum progreditur , & cum ſtercore vel per ſe egeritur,
lentium & malicorii decoctum per clyſterem infunde-
C mus:ſi verò in pudendi ſinum erumpit,& purum eſt pus,
roſaceum aut tetrapharmacum cum butyro recenti ac ro
ſaceo infundatur.& loci roſarum aut lentium decocto,
aut ptiſanæ ſucco eluantur. Sin tenuis & fœtida deſtillat
ſanies,velut à noma & vlcere depaſcente , magis adſtrin-
gens ſit quod infunditur, velut eſt baccarum myrti , pal-
mularum, lentium, & malicorii decoctum. Quòd ſi poſt
humorum excretionem inflammatio perſeuerauerit,per-
ſeuerandum quoque eſt in cataplaſmatis & inſeſſionibus
ſuprà relatis. At ſi inæqualia fuerint quæ prodeunt, fomẽ
D ta & inſeſſiones ex aqua mulſa fiant , in qua abſinthium,
marrubium,eruum,centaurium,aut lentes ſunt decoctæ.
Loci verò ptiſanæ ſucco eluantur,addito melle & roſaceo:
vteri verò os & anus cerato roſaceo aut butyro inunga-
tur,cui ſpodii,aut ſtibii, aut plumbaginis , aut ſpumæ ar-
genti aliquid,cum muliebri lacte ſit admixtum . facit &
plumbi ſuccus.Si verò profluens humor fœtidiſſimus fue
rit, vino mulſo pudendi ſinus eluatur, & in eo vſque ad
exactam curationem perſeuerandum eſt.

Abſceſſus oris vteri chirurgia,

E Cap. LXXXVI.

SI circa oſculum vteri abſceſſus conſtiterit, vt ſub chir-
urgiam duci poſſit , non promptè ad ſectionem feſti-
nandum eſt , ſed perfecta affectione, & inflammatione
plurimùm aucta,& partibus puri incumbentibus attenua
tis. Atque tum mulier locetur in ſella ſupina, vt crura ha-
beat ad ventrem contracta, & femora inter ſe diſparata.
Et cubiti ipſius poplitibus ſubiiciantur,& idoneis vincu-
lis ad ceruicem religentur . & hoc ad claram lucem fiat:
aſſideátque à dextris chirurgus,& per dioptrã inſtrumen-
F tum,pro ætate commodum,ad pudendi diductionẽ ſpe-
culetur,& per ſpecillum ſinus muliebris profunditatem
dimetiatur, vt ne maior dioptræ tibia vterum com-
primat . & ſi reperta fuerit tibia eius ſinu maior , lanæ
conuolutæ labiis ſiue alis pudendi imponantur , vt in
ipſis dioptra firmetur . Oportet autem tibiam immittere,
cochlea ad ſupernam partem vergente, & dioptram qui-
dem à chirurgo teneri,cochleam verò per miniſtrum cir
cumuerti,vt diductis tibiæ plicis ſinus diſtendatur. Poſt-
quam autem occurrerit abſceſſus ad tactũ lenis & tenuis,
G apex eius ſcalpello vel acicula diſſecetur , & excreto pure
limniſcus linamentum tenerrimum roſaceo tinctum in
ſectionem indatur, aut potius extra ſectionem in mulie-
brem ſinum citra impulſionem . Extra verò pudendi la-
bia ad pectinem & lumbos lanæ ſuccidæ aut puræ oleo
imbutæ imponantur . tertia deinde die ægra in aqua &
oleo calidis inſideat,aut in maluæ decocto. Et deterſione
facta,limniſcus tetrapharmaco per ſe aut cum melle illi-
tus,in ſectionis fiſſuram leniter indatur . ſit autem tetra-
pharmacum butyro aut roſaceo dilutum . cataplaſmata
H autem forinſecus imponantur donec abſceſſus ab inflã-
matione liberi ac puri fiant.Si verò difficulter repurgen-
tur,per auricularem clyſterem iridis decocto eluantur. &
per emplaſtrum ex cadmia,aut ex ladano paratum, aut id
quod ex ordeo vſto conſtat,ſingulis roſaceo dilutis,ad ci-
catricem

catricem perducantur. Quòd si intra vteri os abſceſſus fuerit, chirurgiam reprobamus, & curationem paulo antè relatam adhibemus.

Abſceſſus vteri inter inteſtina & peritonæon membranam rupti curatio, Cap. LXXXVII.

ERuptionem inter inteſtina & peritonæon membranam aluum ac inteſtina ambientem, indicat tumor circa illas partes magis hærens. Si verò intra vterum rumpitur abſceſſus, dolor quieſcit, & os vteri ad tactum lenius occurrit. Eruptio itaque ad ſuperficiem tendens adiuuanda eſt, & cutis poſtquam ſatis fuerit attenuata, ſpecillo in ſummo apice diſſecanda, qua parte effluxũ cõmodiorem fore ſperamus. At ſi ſanguinis eruptionis tumor eſt, pro ſpecillo ſiue ſcalpello cauterium eminentiori loco adhibebimus, & ita pus educemus. plurimùm enim ad totam curationem cauterium confert. Poſt excretũ autẽ & probè expreſſum humorem, ægra collocetur vt reſiduũ commodè excerni poſſit, & ſectio aqua mulſa eluatur, & poſtea bis quotidie ac ſemel in nocte ſpongiis foueatur. interdum & in aqua calida ægra inſideat, & vterus oleo cyprino calido eluatur. Reliqua verò curatio cæteris vlceribus ſimilis fiat. Alimenta autem exhibeantur boni ſucci & quæ non facilè difflantur, velut eſt lac cum amylo, alica, oryza, pedes porcini in alica aut ptiſana ad flacciditatem cocti, auiculæ & piſces boni ſucci. & niſi febris obſtiterit, vinum etiam dulce antiquum concedemus. Balnea autem & alimenta quæ exulcerationes exacerbãt, vitentur.

De vteri exulceratione, Archigenis, Cap. LXXXVIII.

VLceratur vterus ſæpe ex fluxione erodente, aut ab acribus medicamentis, aut ex abſceſſibus ruptis, aut ob partus difficultatem, aut fœtus extractionẽ, aut eiuſdem corruptionem. Ægrotæ verò in affecta parte dolorẽ punctorium perceptant, & ex interuallis fœtidi ac ſanioſi humores ab vlcere ſordido prodeunt, & conſequuntur etiam alia vtero affecto peculiaria accidentia, velut eſt capitis ac præſertim ſincipitis dolor: ligamentorum item ac radicis oculorum dolor, qui ad manus vſque ac digitos ſe extendit, & reliqua ſuprà de inflammatione relata. Vlcus itaque expoſitum, per dioptræ vſum deprehenditur: in profundo verò reconditũ, humores qui excernuntur indicant. Non autẽ aliter huiuſmodi vlcera curantur quàm inſeſſionibus, irrigationibus, cataplaſmatiſque ac peſſis ſuprà relatis. Priuatim tamen commodum eſt hoc medicamentum: Crocus optimus cum muliebri lacte teritur, & cerato excipitur, & cera Tyrrhenica, & roſaceo aut ſuſino oleo, cum anſerino adipe parato, & in peſſo ſubditur. Hoc autẽ adhuc efficacius eſt, & ad dolores magis congruum, quod ſequitur: Papaueris capita decem in paſſo diluto per triduũ macerantur, deinde donec flaccida fiant coquuntur, & poſtea expreſſa teruntur, cum ſeminis aut foliorum roſarum drach. quinque, croci drach. III. admixto etiam inter terendum ipſo decocto. deinde ceratum ex ceræ ſextãte, & roſacei aut narciſſini olei ſextante ad ea affunditur, & medicamentum in ſtannea pyxide ſeruatur: vſu verò expetente, roſaceo aut narciſſino oleo dilutum, & in peſſum exceptum ſubditur. Facit & peſſus ſuprà relatus, ex croco, roſaceo, adipe anſerino & medulla ceruina paratus. talia enim dolores mitigant, & vlcera ſanant. Philoſophi medicamentum, ad mulieris pudendum exulceratum, & ob acrium humorum influxum pruriginoſum: Plumbaginis ſextantem, glauci vnc. I. cum ſucco hyoſcyami terito, & olei myrtei aut roſacei quantum ſatis eſt admiſceto, vteréque vel manu illinens, vel in paſſo ſubdens.

Vlcerum vteri carbunculoſorum curatio, Cap. LXXXIX.

CArbunculoſis vteri vlceribus priuatim proſunt lentes, & oleæ folia, ſine melle: lupini in vino auſtero cocti: inſeſſiones in eorundem lupinorum decocto.

Ad ſordida vteri vlcera, Cap. XC.

AD ſordida vteri vlcera emplaſtro Ægyptio vtendum eſt, citra æruginem præparato. omnia enim mordacia, quemadmodum & cruſtas inducẽtia, vtero aduerſa ſunt. Vtemur etiam eo quod ex melle, terebinthina, roſaceo aut ſuſino oleo & butyro conſtat: quibus aliqui etiam crocum addunt. Ad vlcera repurganda efficax eſt & iris Illyrica cum melle impoſita: & ariſtolochiæ decoctum per ſe, vel cum melle infuſum. Peſſus optimus ad ſordida vlcera repurgãda: Terebinthinæ drach. quatuor, adipis anſerini drach. VII. myrrhæ drach. I. croci drach. tres, medullæ bubulæ, œſypi, ſing. drach. II. mellis, olei cyprini aut irini, ſing. drach. XVI. thuris, radicis panaceæ, iridis, ſing. drach. duas, cyperi drach. IIII.

Ad humorem à muliebri pudendo profluentem, Cap. XCI.

ORdei vſti, amyli, thuris, ſingul. vnc. vnam, aluminis ſciſſi drach. quatuor: minutiſſimè terito ac cribrato, & aſinino lacte diluito, ac in pudendi ſinum per vteriſuſorium clyſterem infundito. Quòd ſi vlcus dolorem intulerit, tale medicamẽtum adhibeatur: Roſarum ſiccarum tritarum, capitum papaueris paululum torrefactorum, ſing. drach. tres, croci, ſtyracis ſing. drach. duas, farina fœnigræci, œnãthes, ſing. drach. quatuor, thuris drach. duas, omnia cũ paſſo Cretico ac oleo roſaceo paulatim affuſis ad mellis compagem conterendo redigito, & in peſſum excepta calida ſubdito.

Ad vteri nomas, Aſpaſiæ, Cap. XCII.

NOmæ verò & vlcera depaſcentia ac efferata, equino aut aſinino lacte recẽns mulcto eluãtur. & in vtriuſque penuria, quodcunque haberi poteſt recens, coctum accipiatur. Duabus autem lactis heminis, mellis hemina dimidia addenda eſt, & quatuor iridis drachmæ inſpergendæ, & tale infuſum calidum ſæpe ſingulis diebus infundendum. Idem facit aqua mulſa in qua abſinthium, aut calamus aromaticus, aut leucanthemum vel chamæmelum, aut buphthalmum decoctum eſt. & vbi quod infuſum eſt, excretum fuerit, loci protinus malaæ decocto eluantur. deinde peſſus ſubdatur ex farinæ erui, iridis, ſing. drach. duabus, cum melle ſubactis, & peſſo exceptis. Alius peſſus. Melilotum in vino aquæ marinæ experte coctum terito, & melle admixto ſubdito. Alius, farinã leutium cum melle ſubdito. Alius. Oleæ folia cum vino trita, & melle admixto ſubdito. Alius. Vuarum paſſarum carnes tritas cum melle ſubdito. Alius. Hederæ aureum florem habentis folia in vino cocta cum melle indito. Aſclepiadæ medicamentum in puluilli forma, ad vteri nomas præcipuum: Lupinos amaros tritos ac cribratos ſeruato, & vſus tempore ſine vllo liquore ſubdito, vel melli admiſceto. Alius peſſus optimus. Hederæ aureum florem habentis faſciculum, in vmbra paululum ſiccatum in vas fictile coniicito, idque vndiq; oblinito, ac torreto, & eo cinere vtitor. Alius ad humida vlcera: Ariſtolochiæ longæ tritæ drach. VI. rubricæ ſinopicæ hepatis colorem referentis drach. VIII. miſce, & cum melle ad cerati craſſitudinem redige, & panniculo attrito excepta deliga, & ſub prunis exure. & vbi optimè aſſata fuerint, tere ac vtere. aut panniculum deligatum in ollam mitte, ac probè opertam & oblitam in ignem pone, donec medicamentũ ad carbonis ſpeciem fuerit exuſtum, & deinde tritum ſerua. Vſu verò expetente, ad nomas ſubde, & breui contrahentur. Hoc vſque ad inductã cicatricem idoneum eſt. Alius. Seminis tamaricis partem vnam, nitri rubri tantundem, terito ac cribrato, & ſimul mixtis aridis vtitor, aut roſaceũ admiſceto. Vbi verò nomæ fuerint cohibitæ, adhibeantur ea quæ paulo antè ad vlcera repurganda relata ſunt.

Quæ ad cicatricem ducunt, Aſclepiadæ. Cap. XCIII.

POſtquam vlcera fuerint repurgata, vtendum eſt iis quæ ad cicatricem perducunt, primùm mitioribus, poſtea efficacioribus. Ceratum cicatricem inducens: Ceræ albæ quadrantem, roſacei optimi dodrantem, ad prunas liquefacito, & quadantenus refrigerato. deinde in mortarium coniicito, ac lacte muliebri aut aſinino aut caprino recens mulcto affuſo, cum piſtillo ſubigito donec totum inalbeſcat. deinde diffuſo priore lacte, nouum infundito ac rurſus ſubigito, & croci drachm. vnam admiſceto. Quòd ſi magis mitigatorium facere volueris, roſacei olei ſeptũcẽ, adipis anſerini & medullæ eiuſdem,

sing.vnc.vnam accipito.potes & pro rosaceo,melinũ aut susinum admiscere. Medicamentum ex ordeo ad vteri vlcera: Ordei vsti ac triti,spumæ argenti lotæ, cerussæ lotæ,sing. libram vnam,adipis anserini lib.quatuor,adipis capræ recentis lib. tres,olei myrtei lib.duas, mellis despumati bessem, terebinthinæ quadrãtem siue triẽtem. hoc etiam ad ardores & vlcera pudendorum facit.Nec minus vtendum est iis quæ ad sedis affectiones,ex pompholyge & plumbo vsto præparãtur:itémque eo quod ex cadmia, & quod ex ladano præparatur, singulis myrteo aut rosaceo oleo dilutis.

De cancris vteri, Archigenis, Cap. XCIIII.

CAnceratorum vteri tumorum aliqui vlcerati sunt,alii qui non vlcerati: quemadmodum de mammis suprà diximus. Itaque in non exulceratis tumor circa os vteri reperitur durus,ad tactum renitens, inæqualis, eminens, colore fæculentus,ruber aut subliuidus, vehementes dolores inducẽs circa inguina,summum ventrem,pectinẽ, ac lumbos:qui ad manuũ contactum & medicamentorũ varietatem exacerbatur. Si verò vlceratus est cancer,supra dolores duritiásque ac tumorem,vlcera corrosa & inæqualia vidẽtur,plerunque sordida, eminentia, albicantia: quæ verò pura putantur,fæculenta,liuida,rubicunda, & cruenta apparent. Excernitur autem ab ipsis sanies tenuis,aquosa,nigra,aut fulua graueolens. aliquando & sanguis defertur, & alia signa adsunt suprà de vteri inflammatione relata. Proinde affectio quidem hæc incurabilis est,velut etiam Hippocrates pronuntiauit: mitigari tamẽ ac leniri potest insessionib⁹ in fœnigræci ac maluæ decocto,& cataplasmatis similibus.In exacerbationibus autẽ valde mitigat malua,aut althæa in aqua mulsa ad flacciditatem cocta,& cum modico rosaceo trita ac imposita. & cataplasma è caricis, meliloto, ac ruta paratum. & quod ex palmulis paratur in passo coctis,ouorum vitellis ac polenta admixtis.aut papaueris capita trita & cribrata, cum polygoni aut intubi aut coriandri succo. aut solani folia tenera cùm lacte muliebri imposita.aut solanum cerato rosaceo exceptum,frigida aqua paulatim cerato instillata.aut maluæ folia cum lacte muliebri trita,& rosaceo cerato excepta. atque hæc omnia in dolorum vexationibus sunt adhibenda.Postea verò ceratum imponatur ex rosaceo,aut myrteo, aut melino, aut œnanthino cum palmulis in passo coctis.Facit & cataplasma ex ouis, & quod ex ordeo paratur:quibus etiam ad ambusta vtimur. Peculiariter autem conuenit id quod ex fæce vasorum æreorum in quibus aqua coquitur,paratur. hæc enim fæx assata teritur minutissimè,& cerato rosaceo excipitur. & hæc quidem forinsecus.Intrinsecus autem mitigat locos, vbi vlcerati fuerint,lac muliebre aut asininum infusum,& plãtaginis succus tepidus:si verò cruentati fuerint, polygoni succus cum modico thure. Idem faciunt etiam pessi ex croco,& lacte muliebri, succóq; papaueris ac œsypo præparati.Omnibus autem præstat etiam ad sedis affectiones hoc:Spumæ argenti lotæ sescuncem,thuris masculi,œsypi,adipis porcini recentis,butyri recentis,ceræ Tyrrhenicæ,sing.sextantem,rosacei trientem. Seruatur hoc medicamentum pyxide plumbea, & arefactum rosaceo diluitur.Ego verò, inquit Archigenes, spumam argenti cum seridis succi hemina diluo,& vbi mellis spissitudinem habet,liquatis aliis admisceo. vtere etiam medicamentis ad sedis affectiones præscriptis.Optimum est & id quod suprà ad mammarum nomas descripsimus, ex vino, rhoe coriario,pilulis cupressi ac galla præparatum,quod muliebri aut asinino lacte dilutum adhibetur. Philosophi medicamentum ad cancros vteri:Cancros fluuiatiles tres aut quinque,impari numero,sub prunis exurito, & cum oleo cyprino tritos per pennam illinito.

De vteri obturatione, Cap. XCV.

OBturatio circa os aut collum vteri fit, aut propter vlcerationem prægressam, aut ob inflammationẽ induratam,per quam loci adeò angusti fiunt vt semen non amplius admittant, vel admissum non retineant:ob callositam enim duritiam vterus contrahi non potest. Aliquando semen admissum,& intra angustissimũ os cõtentum,

A fœtus causa est. verùm hæc conceptio prægnanti mortis causam inducit, quum ob nimias locorum angustias fœtus prodire non possit.Insessiones itaque ex oleo & aqua & fœnigræci decocto adhibeantur,& per cerata ac pessos emollientes ex œsypo, terebinthina, ac nitro præparatos laxentur. At verò si loci ad tactum molles fuerint, spongiam siccam funiculo appenso intra locorum angustias dilatandi gratia indemus.& si ea exciderit,aliam crassiorem immittemus. Et ea de causa plures ac diuersas spongias siccas paratas habere oportet, & postea tale medica-

B mentum spongiæ illinemus:Sandarachæ,aluminis scissi, sing.drach.vnam, auripigmenti drach.tres, omnia simul contrita melle excipito,& spõgiæ indendæ illinito.Quòd si sublata spongia locus non satis apertus videbitur, inflammatióque oborta fuerit,subiectum medicamentum spongiæ illinatur:Iridis drach. II.adipis anserini, terebinthinæ,thuris, olei irini, ceræ, sing. drach. II. Iridem primùm,deinde thus minutissimè terito ac cribrato,& terebinthinam,adipem, ceram, cum oleo liquato,ac omnia simul vnito.Vbi verò inflammatio quieuerit, & locus a-

C pertus fuerit, ceratum ex oleo rosaceo & adipe anserino paratum,spongiæ illinatur,in quo vsque ad inductam cicatricem persistendum est,vt locus paulatim cõsolidetur.

De vtero non perforato, Cap. XCVI.

QVædam à natiuitate vterum non perforatũ habent, & hoc trifariam contingit. Quibusdam enim in ipsius pudendi alis siue labiis, membrana aut caro obturans enascitur:aliis in ipso pudendi sinu idem contingit: aliis circa ipsum vteri osculum eadem obturatio fit. Quibus itaque in pudendi labiis membrana excreuit, eas cu-

D raturi supinas pro more reflexis ac diductis cruribus locabimus,& operientem membranam specillo dissecabimus, donec figura pudendi ad naturalem dimensionem deueniat, postea linamentis conuulsis sectionem replebimus ac deligabimus,& curationem suppuratoriam per cataplasmata aliquot diebus adhibebimus. deinde linamentis cerato rosaceo liquido imbutis vtemur. At si post sectionem,pudẽdi alas carnosis partibus propinquis vnitas esse senserimus, vtrinque excoriabimus,& per linamẽta dilatabimus,eodémque curationis modo vtemur.Mu-

E lier verò supina,puluinar intra femora habẽs,vsque ad cicatricẽ inductã permaneat. si verò pudendi quidẽ figura externa aperta est, in sinu verò caro innata locũ obstruit vt angustum foramen relinquatur,muliere eodem modo collocata,stilum in vteri ceruicem maioris tutelæ gratia immittemus,ne per errorem altiorem sectionem faciamus:atque ita infra signatum per stilum locum dissecabimus,per specillum latum, donec sinus secũdum naturam habere videatur:deinde labia dissectæ carnis per volsellã distenta ad quadrangularem figuram circuncidemus. &

F erectam mulierem diductis cruribus statuemus,vt humor in vtero collectus commodè profluat.Quod vbi sufficiẽter factum fuerit, ægram ad priorem decubitus formam reducemus, & linamentum vino & oleo imbutum in sectionem indemus: habeat autem hoc filum alligatum, quo facilè extrahi possit:& loco probè deligato quietem imperabimus. Sequentibus verò diebus locus cum aqua mulsa eluatur,& pharmacum suppuratorium linamento intorto illitum indatur.& vbi cicatrix inducenda est, canalis ex stanno indatur ac alligetur, donec locus fuerit

G consolidatus.Quòd si partes rursus inter se coiuerint, ac rursus vteri os claudatur,spongiam siccam indito donec callus fuerit obductus.Si verò membrana ipsum vteri os obstruxerit, muliere in eodem situ locata, dioptra immissa sinus dilatetur,& membrana per volsellam arrepta ac extenta intorqueatur vt tota simul colligatur, & lato specillo amputetur,& medicamentum siccum floridum inspergatur,& linamentum tortum alligato filo indatur, & eadem curatio fiat. Quòd siquid de membrana reli-

H ctum fuerit, florido aut psaro appellato medicamento consumatur. Repurgatis autem locis, hoc pharmaco linamenta tingito: Ceræ, terebinthinæ, adipis anserini, singulorum drach. duas,iridis,thuris, singulorum drach. I.croci drach.tres,olei irini drach.XVI.Iridem,crocum,& thus cum passo terito, & liquabilia liquata admisceto.

Dioptra verò assiduè immittenda est, ac cauendum ne caro superexcrescat, quæ tali medicamento reprimatur: Squamæ æris, æruginis, corticis thuris, sing. drach. duas, terito, vnito, ac vtitor. Aut æruginem & squamam cum plūbi succo subige & adhibe. Sed nec spōgiæ siccæ vsus omittatur, donec labiis callus obducatur. Stanneus item canalis immittatur.

De hæmorrhoidibus vteri, Aspasiæ, Cap. XCVII.

HÆmorrhoides quandoque in osculo vteri, quandoque in collo, & aliquando in ipso vtero, & aliquando, licet rarò, in pudendo contingunt. Atque hæ etiam tactu melius, tamen per dioptram, deprehenduntur. & eadem accidentia inducunt, quæ reliquæ in sede ortæ inducere solent. & præterea sterilitatem ac lumborum grauitatē tempore purgationis inducunt. Varicosas itaque ac malignas dimittere oportet: reliquæ verò non aliter curentur quàm quæ in sede sunt, duris quidem ac modicum sanguinem fundentibus, neque vasis annexis statim amputatis: eis verò quæ multum sanguinis emittunt, circa fundum circumcirca scarificatis, & volsella eleuatis, ac funiculo constrictis, & postea paulatim resectis. atque hoc facto floridum medicamentum siccū inspergatur. At verò si citra chirurgiam malueris hæmorrhoidas resiccare ac exsiccare, huiusmodi sicca apponito: Spodium & rosas siccas terito & inspergito: aut acaciam vino austero tritam: aut terram Lemniam sigillum appellatā, cum aceto illinito. Aliud. Stibii bessem, rosarū siccarum, pollinis thuris, sing. sextantē, cytinorū vnc. I. Aliud. Balaustiorum torrefactorū sescuncē, malicorii quadrantē, florū rosarum, spodii, sing. drach. II. Aliud ad hæmorrhoidas efficacius: Succi mandragoræ, aluminis rotundi, acaciæ, sing. drach. duas, cum vino terito, & in pastillos efformato, eósque vino dilutos illinito. Aliud. Succi cicutæ, succi hyoscyami, aluminis scissi, rubricæ sinopicæ, sing. drach. duas, sandycis drach. I. cū vino terito & excipito. & vsus tempore vino item diluito. Aliud. Diphrygis drach. sex, cerussæ, spumæ argenti, plumbi vsti & loti, succi hypocisthidis, sing. drach. tres. excipe succo cicutæ, & cum vino adhibe. Vtere etiam medicamentis ad hæmorrhoidas sedis relatis, & præsertim eo quod Hippocrati inscribitur. & potiones exhibeto ad sāguinis reiectionē descriptas. insessiones quoque in decoctis adstringentibus adhibeto.

De calculo vteri, Cap. XCVIII.

CAlculi aliquādo tofacei in ipso vtero generātur. quos si extrahere volueris, aluū prius per clysterē stercoris eductoriū euacuato. deinde fœnigræci ac maluæ decocto rosaceo admixto, vterū eluito, & muliere supina disparatis cruribus locata duos lōgiores sinistræ manus digitos in ani foramē immittito, dextra verò superiorē ventrem cōprimito, calculumq; extrorsum cogito ac propellito, simul per digitos in anū missos deducēs ac extrahēs. At verò tofaceā substantiā extrà in vteri collo, aut osculo agnatā, muliere ritè locata, & locis per dioptrā dilatatis, scalpello resecare oportet, & florido medicamento sicco insperso curare.

De calculo vesicæ muliebris, Cap. XCIX.

IN vesica muliebri rarò oriuntur calculi: latiorē enim & rectiorē vrinæ meatū habēt: atq; huius extractionē, si fortè innatus fuerit, ita facias: Mulier supina coxis decliuibus ac cruribus reclinatis locetur. quo facto duos lōgiores sinistræ manus digitos in pudēdū mittito. Dextra verò vesicā supernè cōprimito, & calculū versus vesicæ collum expellito, & vt extra musculū vesicæ collum adstringentē prodeat cogito, & tunc paululū supra pudēdi alas, quo loco calculus occurrit, sectionē facito, & per calculariū forcipē extrahito. postea verò sectionē manna thuris repleto, & lanā purā oleo calido imbutā ventri ac lumbis imponito ac deligato, & quotidie bis aut ter, & nocte semel exoluito, & oleo calido perfundito. tertia die aridis medicamentis lenibus & incarnātibus vsq; ad perfectam incarnationē vulnus explemus, & per emplastrū ex aceto & oleo paratū cicatricē inducimus. Optimè autem huiusmodi locos & omne cauū vlcus incarnat hoc: Mānæ thu-

A ris sextantē, colophoniæ minutissimè tritæ vnc. I. ex hoc arido totam vulneris cauitatem expleto.

De hernia aquosa mulierum, Aspasiæ, Cap. C.

HErnia aquosa circa pudēdi alas cōsistit, inflationi similis, debili ac molli tumore. & aliquādo alterā tantùm, quandoq; vtrāq; partē occupat, ad contactū fluctuationis apparentiā quandā exhibēs. Primùm itaq; discussoria adhibeantur, suprà ad hernias in viris aquosas relata, præsertim in virginibus. At si parum successerit, muliere B ritè locata sectionem rectā tumori congruam faciemus. dissecta autē cute, subiectas tunicas paulatim excoriato, & volsella arreptas distendito, & membranam humorem continētem dissecato. Excreto humore sectionem membranæ ad myrtei folii figuram facito, & labiis sectionis duabus aut tribus suturis adductis suppurantia medicamenta adhibeto. Vtere & olei irrigatione, ac reliqua curatione, ad aquosas virorum hernias suprà tradita.

De hernia inguinis mulierum, Cap. CI.

C FIunt & mulieribus herniæ inguinis, circa dextrum maximè pudendi sinum. prominet his tumor durus immurmurans ac premens, præcipuè vbi mulieres crura dilatauerint, aut supinæ decubuerint: & has quoque congruis deligamentis ac medicamentis curare oportet, velut dictum est in hernia virorum intestinali ac inguinali. At si hæc parum profecerint, ad chirurgiam veniendum est. Mulier itaque supina decliuibus cruribus locetur, & repulso intestino locus circa inguen, obliquè secetur, & tunicæ cuti subiectæ sensim excorientur, atque ita laxata D peritonæi membranæ pars attrahatur ac extendatur, & intestinum diligenter repellatur, & quod superfluum est de peritonæo deligetur ac consuatur, & tunc quod supra suturam extat superuacuum resecetur. deinde labia sectionis cutis duabus aut tribus suturis adducantur, & linamenta indantur, lanáque succida vino & oleo imbuta imponatur, & deligamēta congrua fiant: postea medicamenta suppurantia & repurgandi ac incarnandi vim habentia. Irrigationes item ac cataplasmata adhibeantur donec inflammatio quiescat, & inde ad cicatricem indu- E centia progressus fiat.

De hernia varicosa, Aspasiæ, Cap. CII.

HErnia quoque siue ramex varicosus in pudendi alis nasci solet: & est venarum ampliatio, similis varicibus in cruribus fieri solitis. proinde in huius curatione sectionem rectā in superficie pro vasis figura facias, deinde tunicas vasi adhærentes sensim excoriato, & denudatū vas cæca volsella eleuato, & duobus vinculis altero supernè, altero infernè deligato. deinde venam secato, velut in F venæ sectione ad sanguinē auferendū fieri solet, & detracto sanguine, medium vasis inter duo vincula superuacuum amputato. atque hoc sanè omnibus vasis in varicū formam transgressis commune est. deinde linamentis sectioni inditis, spongiam aceto aut posca imbutam adhibeto. & deinceps ad puris generationem, ac reliquam velut vlceris curationem progreditor.

De nymphæ sectione, Cap. CIII.

NYmpha, substantia quædam est musculosa, supra alarum pudendi cōmissuram sita quo loco vrinarius G est meatus. Hæc in aliquibus mulieribus ad tantam magnitudinem augetur, vt deformitatem ac pudorem inducat. quin & à vestimentorum contactu assiduo arrigitur, & ad venerem ac coitum prouocat. Quapropter Ægyptiis visum est vt antequam exuberet, amputetur, tunc præcipuè quum nubiles virgines sunt elocandæ. Amputandi verò modum hunc tradunt: Virgini in sella locatæ retrò assideat adolescens robustus, qui brachia sua poplitibus virginis subiiciat, cruráque eius ac totum corpus regat. & tum chirurgus ante ipsam stans, forcipe am- H pliori nympham corripiat, & per sinistram manū distendat: per dextrā verò prope forcipis dentes resecet. Mensuram autem resectionis eandem quam in columellæ sectione seruare oportet, vt ne funditus ipsam resecemus, sed superuacua tantùm pars amputetur. Proinde prope

dentes forcipis nympham resecandam esse diximus: quoniam quum pelliculosa sit, plurimùm extenditur, & nisi quis diligenter obseruet, facilè vltrà quàm oportet amputationem faciet, atque hinc carunculæ decrementum, *rhœada Græci vocant*, consequitur. Peracta chirurgia, spongia ex vino adstringente aut aqua frigida expressa vulnus detergeatur, & manna thuris inspergatur, & linamentum posca madefactum indatur, & spongia ex posca expressa superdeligetur. Post septimam verò, cadmiam minutissimè tritam per se aut cum rosarum floribus insperge: aut siccum ex lapide Phrygio paratum, & ad pudendorum fissuras descriptum, aut cinerem ossium palmularum insperge.

De cauda, Cap. CIIII.

IN quibusdam mulieribus carnosa quædam substantia ab vteri osculo exoritur, & muliebre pudēdum replet: aliquando etiam extrà progreditur instar caudæ, vnde etiam nomen habet. Mulier itaque velut in nymphæ amputatione dictum est locetur, & prominens carūcula forcipe extēdatur, & tota ex basi resecetur: post chirurgiam curatio velut in nympha peragatur.

De thymis, & verrucis tum aliis tum formicariis vteri, Philumeni, Cap. CV.

THymus, aut in alis pudendi, aut in ipso pudendo, aut in vteri osculo aut collo generatur. Et est aspera quædam eminentia thymi cacumini similis, in quibusdam mitis, in aliis maligna, rubra, cruenta, præcipuè post concubitum aut deambulationes, & sanè moro maturo assimilatur, visúque deprehenditur, aliquando sine vlla arte, aliquando dioptra immissa, oblata. Huiusmodi igitur eminentias in principio curabimus, quemadmodum de reliquis thymis ac verrucis diximus. verùm vbi diutius perseuerant, chirurgiam adhibemus. Muliere itaque rectè locata, eminentiam volsella extentam, totam funditus resecamus: deinde curationem cruentis vulneribus aptam facimus. thymos autem in abdito recōditos, quū chirurgiæ subiici non possint, medicamētis curabimus, suprà ad totius corporis thymos & verrucas formicarias relatis. Ad verrucas autem formicarias pudendorū summè confert hoc: Capræ iugulatæ recèns oculos compungito, & humorem inde profluentem assiduè illinito, & intra sex dierum spatium formicariæ verrucæ extirpabuntur. Sed & bubulum stercus calidum illitum, formicarias in muliebri natura verrucas sanat. Aliud, quod ego in vxore mea expertus sum, & ipsas radicitus tollit: Origani festucam ad lucernam accendito, & formicariæ verrucæ admoueto, vt non inde incendatur sed fumum solùm suscipiat. & hoc ter singulis diebus facito. Aliud ad pudendi ac sedis thymos: Soleas veteramentarias, & cucurbitam siccam exurito sigillatim, & minutissimè trita paribus portionibus permisceto, & locis vino prius elotis inspergito. experientia hoc cognitum est. Cæterùm malignorum thymorum sectionem, ob eruptionis sanguinis periculum reprobare oportet: non malignos autem tutò resecamus. neque enim hic sanguinis eruptionis timor est. Cauendum tamen est ne vterus à scalpri acie lædatur, quod facile vitare est si thymus distentus prope volsellæ dētes amputetur, sicut in nymphæ sectione diximus. Resectione verò facta, ad desiccandos locos pharmacum quoddam sanguinem sistens adhibebimus. humectatio enim causa est vt thymi regenerentur, sicut etiam pinguium medicamentorum vsus: proinde per totam curationem, laxantia ac pinguia sunt fugienda. Post chirurgiam protinus galla trita aut alumen scissum, cū pari thuris pondere admoueantur: deinde medicamento florido, ex stomomate ferri aut rosarum flore, & cytinis siccis parato vtemur. Nam hæc contrahunt & quadātenus repurgant, & vlcera ad cicatricem ducunt.

De condylomatis, Aspasiæ, Cap. CVI.

COndyloma, est rugosa eminentia. Rugæ enim circa os vteri existentes dum inflammantur, attolluntur & indurantur, tumoremque ac crassitudinem quandam in locis efficiunt. præcipuè verò dum menses prodeunt, & post partus, attolluntur, & per tactum facilè cognoscuntur. Ad has igitur fomenta adstringentia, & eiusdem

A facultatis pessi subdantur, quæ omnia suprà ad sedis condylomata sunt relata. facit & pessus è malicorio & butyro præparatus, & qui ex lycio Indico ac œsypo paratur.

De rimis ac fissuris vteri, Cap. CVII.

RImæ circa os vteri ex violentis partibus ob magnitudinem capitis infantis fiunt. Sed & ex acrium humorum influxu locos rumpente ac corrodente fieri solēt. & primùm quidem latent, dolore à partu adhuc recente: postea verò paulatim ad sensum perueniunt. Nam & ad manuum contactum, & in coitu dolores excitantur, quā-
B do sanè ex affrictu cruentantur: deprehenduntur autem dilatato sinu: fissuræ enim circa vteri osculum per ambitum visuntur. In harum itaque curatione chirurgiam & omnia mordacia pharmaca reprobare oportet: talia enim inflammationes ac conuulsiones inducunt: & insessionibus simplicioribus ac pessis vti, & medicamentis ad sedis rimas descriptis, præcipuè eo quod ex pompholyge, stibio, & plumbo vsto paratur. Quòd si callosæ fuerint, medicamento ex charta vsta vtendum est plurimo rosaceo diluto. callos enim exterit, & vlcera repurgat. si verò
C nimiam eius acrimoniam non ferūnt, iridem Illyricam terebinthina exceptam inde. Postquam autem cicatrix vlceribus inducta est, conuenit id quod ex cadmia constat, aut quoddam sedi destinatum, velut est quod ex spuma argenti lota præparatur, paulo antè ad cancros vteri à nobis relatū: aut hoc quod ad rimas sedis, & muliebrium locorum condylomata præparatur: Stybii, acaciæ, singul. drach. sex, passo excipe, ac vtere. Sæpe & hoc vtimur: Aloes, opii, sing. drachm. sedecim, stibii drach. sex, myrrhæ drach. quatuor, thuris, æruginis, sing. drach. duas, vino ex-
D cipe, & vtere cum passo. Aliud citò conferens: Stibii, acaciæ, plumbi vsti & loti. sing. drach. XVI. spodii pōpholygis lotæ drach. octo, fructus ericæ, aluminis scissi, atramēti sutorii, thuris, myrrhæ, opii, sing. drach. VIII. cū vino terito velut collyriū, ac pastillos formato, & cum passo dilutis vtitor. Aliud ad omnes pudēdorum muliebriū ac sedis affectiones. sistit etiā hæmorrhoidas: Spumæ argenti lotæ, cerussæ lotæ, plūbi vsti & loti, sing. drach. XXV. stibii loti drach. IX. pōpholygis lotæ drach. octo, cadmiæ lotæ drach. V. Hæc omnia primùm seorsim, deinde simul
E terito, & vini ac olei myrtei, sing. lib. I. paulatim adstillato ac probè terito, & vnita in plūbea pyxide seruato, & velut optimo medicamento vtitor. Nos verò, inquit Archigenes, ceræ Tyrrhenicæ lib. vnam, & adipis anserini tantundem adiicimus. quidam etiam plumbaginis drachmas viginti addunt.

De tuberculis vteri miliaribus, Cap. CVIII.

ALiquando in collo aut osculo vteri, aut in ipso pudendo, miliares quædam eminentiæ enascuntur, ad tactum quidem occurrentes, verùm certius ad dioptram
F patentes. solentque ex coitus affrictu, tum menses tum conceptionem impedire. In his aluus primùm purganda est: deinde linteolo locus detergendus, & glans ex carne caricarum pinguium ac alumine scisso subdenda. aut pessus ex alumine & felle: aut medicamenta ad concoquenda ac discutienda tubercula cōmoda illinenda. Elotiones quoque ex aqua mulsa, & aliquo aromatum decocto adhibeantur.

De scabris vteri pustulis, Cap. CIX.

G IN pudendo & vteri osculo scabræ pustulæ oriri solent, furfuraceas squamas reiicientes, pruritúmque inducentes, & calidæ aquæ affusione gaudentes. In his aluus asinino lacte purgetur. vomitus à cœna fiat. in balneo exudatio fiat, & in calidam insessus. & loci vino calido cum nitro eluantur, & post vinum aqua calida infundatur. & lycium Indicum, aut amurca, aut butyrum cum sulphure, aut ceratum myrteum cum spuma argenti: aut alumen rotundum cum melle: aut malicoriū cum myrrha & melle illinatur. Squamas autem & furfures exterit, cyclamini ra-
H dix cum melle illita. cæterùm in cibis omnia acria, salsa, & acida cauenda sunt.

De alarū pudendi muliebris abscessu, Cap. CX.

SI in muliebris pudendi alis siue labiis abscessus ortus fuerit, & versus sedem declinauerit, sectionem eius vitare oportet. Nam ex eorum locorum sectione,

quum rugosi sint, facilè fistula generatur. Si verò sursum ad vrinarium meatum vergit, tutò secare licet.

Ad vmbilicum prolapsum, Cap. CXI.

AMmoniacum thymiama cum modico cumino ex vino tritum apponito ac deligato. aut buphthalmũ cum succo mori tritum imponito. Aliud. Bituminis drachmas duodecim, carnium caricarum pinguium tantundem, primùm seorsim deinde simul trita imponito.

Ad rugas ventris, rimásque ac nigredines à partu exortas, Cap. CXII.

ADiantum, & spumam nitri albam exactissimè trita inspergito, & venter non corrugabitur. hoc & in balneo & extra balneum vtendum est. Aliud. Narcissi bulbos cortice detracto concidito, & in vmbra siccato, & de his sumito drachmas octo: radicis struthii contusæ, farinæ ptisanæ, farinæ fabarum, maximè Ægyptiarum, singulorum drachmas decem, radicis bryoniæ, radicis ari, radicis cucumeris syluestris, costi, singulorum trientem, terito & cribrato, ac ventri per eruí farinam deterso inspergito, & rursus affricando detergito. Nam & rugas & rimas generari non sinit, & genitas tollit. maculas etiam ac nigredines in quauis corporis superficie exterit. In puerperis igitur ventrem oleo antea probè cõfricato, & postea chartam medicamento conspersam adhibeto, & fascia deligato, ac post quartum diem exoluito. deinde totum corpus in balneo detergito, & omnes nigredines ac rugas abolebis. Aliud, ad ventres à partu nigrefactos: Ostreorum vstorum partem vnam, farinæ fabarũ, maximè Ægyptiarum, partes duas misce, ac vtere in balneo. Aliud. Nigellæ, nitri, æquas portiones ad strigmentitiam spissitudinem cum aqua terito. Aliud. Squillæ vstæ drach. octo, cornu cerui vsti, aluminis scissi, salis Cappadocici, myrrhæ stactes, nigellæ, singulorum drach. duas, farinæ ordei drach. quatuordecim. Vsus tempore melle excipito, & panniculo detrito infartum ventri adhibeto, & per dies septem finito. octaua verò abluito, ac rursus apponito, & totidem diebus finito. Smegma faciei ac reliqui corporis: Granorum ricini, bulborum narcissi decorticatorum ac reficcatorum, sing. drachmas octo, similaginis drach. quatuor, thuris drach. II, ouorum albumina duo, misce, ac vtere. Smegma aliud efficax: Floris iunci odorati, iridis, sing. drach. duas mastiches drach. vnam, terito, & ptisanæ succo excipito, ac pastillos formato, quos vsus tẽpore aqua dilutos illinito, & per interuallum frigida abluito. Aliud smegma, ad corporis rugas, Rufi: Caricarum pinguium, radicis bryoniæ, farinæ erui, testarum sepiæ vstarum, singulorum æquales portiones. Terenda terito, & ad caricas in mortario contusas admisceto. hoc in balneo vtendum est. Aliud. Vitem albam farinæ erui admisceto, ac vtitor. Smegma, ad defricãdas nigredines multo vsu cognitũ. Thuris sesquiunciam, cerussæ lotæ, spumæ argenti lotæ, amyli, scobis marmoris Proeconesii, mastiches, spumæ nitri albæ, testarum sepiæ, sing. vnciam vnam, saponis Gallici vnc. duodecim, ouorum albumina decem, omnia sapone excipe, & vtere in quacunque corporis parte. Smegma admirandum. cutis superficiem exterit & illustrat: Farinæ fœnigræci, amyli, tragacanthæ, sing. trientem, terræ Samiæ quæ stella vocatur, ammoniaci thymiamatis, singulorum quadrantem, mastiches, medullæ ceruinæ recentis, sing. trientem. tragacantham lacte macerato, & reliqua minutissimè trita admisceto, ac pastillos formato, eósque in vmbra exsiccato. Vtere etiam smegmatis Sermone octauo relatis, vbi habentur etiam ea quæ ad alarum ac oris fœtorem conferũnt.

Præparationes vnguentorum siccorum, moschatorũ. Item conditorum, œnanthariorũ, ac suffumigiorum variorum, Cap. CXIII.

XEromyrum, *hoc est unguentum siccum*, Beredrias appellatum. Arnabo, amomi, spicæ nardi, sing. quadrantem, folii malabathri, styracis, singulorum quadrantem, croci, caryophyllorum, sing. sesquiunciam, opobalsami sescuncem, rosarum viridium vnc. vigintiquinque, misce. Xeromyrum moschatum: Folii malabathri, casiæ, croci,

A styracis, arnabonis, amomi, spicæ nardi, singulorum sesquiunciam, caryophyllorum drachm. quatuor, moschi scrup. tres, opobalsami vnc. vnam, olei Indici aut similis, quadrantem, rosarum siccarum sextantem, aut viridium trientem. Compositio Arabica. Masuaphii, caryophyllorum, costi, singulorum sextantem, spicæ, folii, rosarum, singulorum scrup. duodecim, amomi, styracis, singulorum vnc. vnam, gummi sextantem. arida terito ac cribrato: gummi verò madefacito, & ad styracem in mortario tritum arida admisceto, & cum gummi pilulas ro-

B tundas ad ciceris madidi magnitudinem formato, cásq; acu perforato, ac filum traiicito, & arefactas de collo suspendendas præbeto. Xeromyron rosatum. Rosarum aridarum lib. vnam, costi, folii, caryophyllorum, hypni, cassiami odorati, vnguium aromaticorum, styracis, singulorum sextantem. Aliud. Folii, rosarum siccarum, amomi, costi, caryophyllorum, spicæ nardi, arnabo, croci, singulorum vnc. vnam, hypni, styracis, opobalsami, sing. drachmas tres. Aliud. Rosarum libras tres, hypni libr. vnam, styracis flaui & pinguis, vnguium aroma-

C ticorum, singulorum vnc. vnam. Xeromyron leucophyllon appellatum. cuius vsus ad collum & axillas est. Terræ Samiæ libram vnam, styracis, folii, opobalsami, sing. sextantem. Styracem cum opobalsamo subigito, folium verò terito ac cribrato. & ad omnia simul in mortario probè permixta, succi rosarum quantum satis est adiicito, ac vtitor. Hygromyron, *hoc est liquidum unguentum*, quo mulieres ad aures vtuntur. Folii, spicæ nardi, masuaphii, mastiches, caryophyllorum, singulorum vnciam vnam, scrup. duodecim, styracis pinguis, opobalsami, sing.

D sextantem, croci scrup. sex, moschi scrup. vnum, olei falcæ electi trientem.

Olei falca præparatio pretiosa, Cap. CXIIII.

OLei omphacini sextar. viginti, iridis Illyricæ libr. vnam, amomi sescuncem, aspalathi, hypni, sing lib. vnam, cassami aromatici libr. duas, caryophyllorum, folii, carpobalsami, sing. lib. vnam, xylocasiæ quincuncem, casiæ trientem, costi, styracis pinguis, croci, sing. vnciam vnam, myrrhæ, arnabo, singulorum quadrantem, spicæ nar

E di trientem. omnia in aqua coquito. Modus autem præparandi habetur Sermone primo, vbi etiam aliam olei falca descriptionem, & vnguenti nardini præparationem habes. Hygromyri præparatio: Olei falca lib. duas, opobalsami lib. vnam, spicæ nardi, folii, singulorũ trientem, carpobalsami, arnabo, amomi, ambræ, ligni aloes, singul. sextantem, mastiches, moschi, sing. scrup. sex: quòd si caphuræ copia fuerit, sextantem ex ea addito. hoc ad axillas vtuntur, & in aures cum auriculario specillo indunt.

Leucophylli siue xeromyri albi præparatio: Lapidis

F specularis lib. I. folii, spicæ nardi, caryophyllorum, sing. scrup. sex, succini scrup. XII. moschi siliquas sex.

Olei siue vnguenti foliati ac spicati præparatio, Cap. CXV.

OPobalsami lib. vnam, styracis, amomi, sing. quadrantem, casiæ trientem, lilia viginti, simul terito, ac vtitor: & si crassius fuerit, cum oleo falca diluito. Alia foliati descriptio: Ceræ libr. vnam, nardini olei Cyziceni, lib. tres, picis Brutiæ quincuncem, ladani vnc. vnam, styracis pinguis quadrantem, costi, casiæ, sing. sextantem, car

G damomi, folii, singulorum vnciam vnam, spicæ nardi semunciam, croci, vini Aminæi, sing. vnc. vnam, opobalsami quadrantem. Foliati præparatio ex Oribasio: Casiæ sescuncem, folii quadrantem, amomi, ladani, singulorum vnciam vnam, piperis grana quadraginta, myrrhæ troglodyticæ vnc. vnam, vnguenti nardini lib. vnam. Arida terito & tenuissimo cribro excutito. deinde nardinũ addito, ac rursus probè terito: & vt nigrius reddatur medicamentum, iuglandium cortices vstos ac tritos admisceto, & opobalsami cochlearia tria instillato, ac vtitor. fa-

H cit etiam eximiè ad resolutiones. Spicati præparatio: Amomi sextantem, myrrhæ troglodyticæ, costi, singul. vnc. vnam, folii, casiæ, vnguenti foliati aut falca, singulorum quadrantem, spicæ nardi vnciam vnam, spicæ Celticæ trientem, vnguenti nardini sescuncem, ceræ albæ

quantum ſatis eſt: & vt compages liquidior fiat, opobalſa
mi quadrantem addito.

Œnanthariorum præparationes, Cap. cxvi.

COſti ſextantem,caſiæ,carpobalſami,ſpicæ nardi,ſing.
vnc.vnam,amomi quincuncem,nardi Celticæ trien
tem,vnguenti ſpicati & foliati,aut ſalca,ſing.quadrãtem,
ceræ albæ quantum ſaris eſt: & vt compages liquidior e-
uadat,opobalſami quadrantem admiſceto. Alia œnan-
tharii deſcriptio: Coſti ſextantem, caſiæ, carpobalſami,
maſuaphii,myrrhæ,ſing.vnc.vnam,amomi quincũcem,
ſpicæ nardi, ſtyracis, ſing. trientem , caryophyllorum ſe-
ſquiunciam,opobalſami ſeſcuncem,lilia quadraginta, vi-
ni adſtringentis odorati ſextar.duodecim,ſalis Cappado
cici ſextantem. Folia liliorum,croco ipſorum ac vngui-
bus demptis,probè detergito, & in ſindone pura inuolu-
ta per diem ac noctem in vmbra ſiccato donec marce-
ſcant. deinde ad myrrham in mortario cum vino ſuba-
ctam arida trita admiſceto,& pariter cum vino ſubigito.
Et his poſtea ſtyracem in minutiſſimas partes contuſum
addito,& omnia opobalſamo affuſo vnito. deinde lilia
quoque admiſceto,& omnia in vitreum vas tranſfuſa con
cutito,& vino poſtea in idem vas infuſo rurſus cõcutito,
& vas ipſum moſcho aut hypno diligenter obturato,de-
ligato,luto oblinito, & per dies quadraginta inſolato.

Abſinthati ſiue rhodabſinthati præparatio ſalu-
bris, Cap. cxvii.

SPicæ nardi ſcrup.duos, folii, amomi, ſingul. ſcrup.v-
num,maſtiches ſcrup. tres, roſarum ſiccarum ſcrupul.
ſex,mellis ſextarium vnum , vini ſextar. quatuor, aut (vt
alii habent)quinque . quidam pro amomo coſtum adii-
ciunt. Aliud. Roſarum, reſectis vnguibus & in ſin-
done per diem ac noctem reſiccatarum,lib.vnam,mellis
optimi ſextarium vnum , vini antiqui ſextarios ſex. Ro-
ſas in vino ad dies quindecim macerato, & quotidie vas
ipſum ad ſolem exponito . deinde vino excolato , ſpicæ
nardi ſcrup.duos,& folii aut caſiæ ſcrup. vnum admiſce-
to. ſint autem hæc prius cum vino trita. Poſtea verò mel
adiicito, vnito, ac vtitor. Aliud roſatum. Roſarum,
exemptis vnguibus,in vmbra ſiccatarum libram vnam,
vini antiqui ac ſplendidi ſextar.quinque,mellis ſextar.v-
num. Roſas in vino per diem ac noctem macerato.dein-
de ad vinum excolatum , mel adiicito , & poſt triduum
exhibeto. quidam maſtiches ſcrup.ſex addunt: & ita al-
uum mollit.

Conditi purgatorii præparatio, Cap. cxviii.

HOC condito ad pituitoſos hyemis tempore vteris:
Mellis ſextarium vnum, vini ſextarios quinque, pi-
peris grana quadragintaſex, ſtyracis calamitæ ſcrup. tres.
ſtyracem ad prunas cum modico melle diluito, deinde
in mortario cum pipere probè terito,& mel paulatim ad-
ſtillato,ac poſtea vinum admiſceto. Eius verò meminiſſe
operæpretium eſt,quòd mel niſi valde purum fuerit,non
permittit vt potio ex ipſo præparata deſideat ac pura &
clara fiat. Proinde deſpumandum eſt mel ac purum fa-
ciendum: ſi enim deſpumatum fuerit, potio eadem die
deſidebit ac pura euadet. Alia abſinthati præparatio:
Spicæ nardi ſcrupulos quinque,croci ſiliquas tres, abſin-
thii drach.vnam,maſtiches ſcrup.vii. mellis ſextar. qua-
tuor,vini ſextar.xxiiii. Alia conditi præparatio: Pipe-
ris ſcrupulos ſex,ſpicæ nardi ſcrup. vnum, croci,ſi libue-
rit,ſiliquam vnam,vini ſextar. quinque, mellis ſextar. v-
num. Maſtichati ac cuminati præparatio: Cumini
ſcrup.duodecim, maſtiches ſeſquiunciam , vini ſextar.v.
mellis ſextar.vnum. Aniſati præparatio: Aniſi ſcrup.
octo,ſpicæ nardi ſcrup.ſeptem,vini ſextar.quinque, mel-
lis ſextarium vnum. Citrati præparatio: Corticis citri
electi,vel foliorum eiuſdem beſſem, vini ſextarios octo,
mellis ſextar.vnum. corticem aut folia in vino per dies
ſeptem macerato,deinde vino excolato mel admiſceto.

Apiati præparatio: Seminis apii ſcrup. xii. ſeminis ru-
tæ ſcrup.ſex, mellis ſextar. i. vini ſextar.iiii. aut v. pro ab-
ſtemiis vini loco aquam accipito.

Rhodomeli præparatio, Cap. cxix.

SVcci malorum cotoneorum , dempto cortice & gra-
nis ſiue medulla,expreſſi ſext. duos, ſucci roſarum ſe-
A xtar.vnũ, aquæ ad tertias decoctæ ſextar. quatuor,mellis
ſeſquiſextarium . Succum malorum ſuo tempore expri-
mito ac excolato, eique mel admiſceto, & ad roſarum
tempus ſeruato: in vere autem cum aqua ad tertias deco-
cta & roſarum ſucco aſſeruatum,cum melle malorum
ſuccum vnito,ac vtitor.

Muſtati præparatio, Cap. cxx.

SImilaginis ſextar.xvi.olei omphacini ſextar.v.piperis
quincuncem, folii malabathri, caryophyllorum,ſing.
vnc.i.muſti dulciſſimi ſext. iii. mellis lib. duas, ex his o-
B mnibus velut placentulæ paruæ efformantur.

Gari præparatio pro abſtemiis, Cap. cxxi.

AQuæ ſextar.xxxi.ſalis ſextar. ii. cicerum nigrorũ ſic-
corum ſextar.iiii.amanitarum lib . ii.caricas l.præ-
parato,excolato,ac ſeruato.

Suffumigii moſchati præparatio, Cap. cxxii.

ROſarum viridium lib.ſex, mellis Attici excolati lib.
tres & quadrantem,folii ſeſcũcem, amomi triẽtem,
caryophyllorum ſextantem , ſpicæ nardi trientem , coſti
beſſem , vnguium aromaticorum vnc. i. carpobalſami
C trientem,aſari ſextantẽ,aloes vnc.i. calami Indici ſeſcun
cem,nuces Indicas tres, ſandalorum ſcrup.ſedecim, am-
bræ vnc.i.ſtyracis pinguis lib.tres. quidam pro ſtyrace,la
dani pinguis & ſtactes myrrhæ.ſing.lib. vnam, aut(vt a-
lii habent)dextantem accipiunt: croci vnciã i. maſtiches
quadrantem,moſchi ſcrup.quatuor. Ad arida trita ac cri-
brata,ladanum,ſtyracem,ſtacten myrrhã, & mel in mor-
tario admiſceto: deinde ambram liquefactam adiicito.
poſtea moſchum aqua calida diſſoluito , & partem eius
addito, & partem ad paſtillorum efformationem ſerua-
D to: deinde manibus omnia probè ſubigito , ac cum mo-
ſcho efformato. Suffumigium regium: Styracis cala-
mitæ lib.i.ligni aloes ſeſcuncem , ambræ vnc.i. moſchi
ſcrup.quatuor. quidam ita præparant: Styracis calamitæ li
bram i.ligni aloes trientem,ambræ vnc. i.moſchi ſcrup.
quatuor:& addunt ſucci roſarum quantum ſatis eſt. Suf
fumigium moſchatum Theopompi: Styracis pinguis
dextantem,caryophyllorum,coſti,roſarum ſiccarum, fo-
lii,maſtiches,ſing.vnc.i.moſchi ſiliquas iiii. Ego verò, in-
quit, moſchi ſcrupulos tres, & balſami quantum ſatis eſt
E adiicio. Aliud ſuffumigium moſchatum: Folii,coſti,
roſarum ſiccarum, hypni, ſpicæ nardi, ſing.vnc.i. croci,
vnguium aromaticorũ, caryophyllorum, amomi, caſiæ,
ſing.ſcr.xii.carpobalſami, bdellii, ſing.ſcrup.xii. ſtyracis
ſcrup.xx.moſchi ſcrup.tres.rhodomelitis, *hoc eſt mellis roſa-
cei* quantum ſatis eſt. Suffumigium moſchatum in ec-
cleſia vſurpatum: Coſti lib.iiii.& dimidiam,caryophyl-
lorum lib.ix.folii ſeſquilib. ſpicæ nardi tantundem, caſ-
ſami vnc.xiiii.ſtyracis liquidi lib.xvi.aſpri lib.tres , croci
dextantem,moſchi,ambræ,ſing.ſextantem. Cæterùm
F princeps orientis ſic præparat: Coſti quadrantem,ſpicæ
nardi vnc.i.folii vnc.i.caryophyllorum ſeſquiunciã, caſ-
ſami ſemunciam, aſpri ſextantem , ſtyracis liquidi electi
quincuncem,croci ſcrup. ii. moſchi, ambræ, ſing. ſcrup.
ii. Suffumigium bonum roſarum: Foliorum roſarum
aridorum,coſti, maſtiches, ſing. ſeſcuncem, ſpicæ nardi,
amomi,opobalſami,ſing.ſeſquiunc.croci, myrrhæ, ſing.
vnc.i.ſtyracis ſextantem , vini odorati antiqui,& mellis,
quantum ſatis eſt. Suffumigii vnguentarii præparatio:
Coſti ſeſquilib.helenii, roſarum ſiccarũ, nigellæ,ſing.lib.
G i.carpobalſami,aſpalathi,ſing.lib.ii. myrrhæ ſeſquilibrã,
tari,*hoc eſt ligni aloes*,ladani,ſing.lib.iiii.amomi lib.vnam,
maſtiches beſſem, ligni caryophyllorum ſeſcuncem, fo-
liorum ſcylmatis,hypni,ſingul.lib. xii.myrrhæ ſtactes li-
bras v.bdellii lib.ii.vnguium aromaticorum, croci,ſing.
trientem. Suffumigium vnguentarium inſigne: Coſti
ſeſquilib.caſſami lib. i. ligni caryophyllorum , foliorum
ſcylmatis,ſpicæ nardi,ſing.ſeſcuncem,corticis aſpalathi,
roſarum ſiccarum,ſing.quadrantẽ,maſtiches Chiæ,bdel-
lii,ſing.ſextãtem,ladani lib.tres,ſtactes nigræ lib.ſex, cro
H ci ſcrup.ſex. Ego verò,inquit,pro ſtacte nigra, albæ lib. ii.
& ſtyracis lib.iiii.admiſceo. Suffumigium valde ama-
bile: Coſti vnc.xix.caryophyllorum trientem,ladani lib.
i.ſpicæ nardi,folii,ſing.ſeſcuncem, ſtyracis libr. iii. aſpri
vnc.xvi.croci ſeſcuncẽ,moſchi beſſem,mellis quincuncẽ.

Suffumigium dominæ Romulæ: Styracis calamitæ libras duas, costi, stactes albæ, sing. sescuncem, caryophyllorum, tari, sing. sextantem, spicæ nardi sextantem & semunciam, croci trientem, ambræ drach. quatuor, succini vnciam vnam, moschi scrupulos quatuor vel quantum accipere volueris. Suffumigium rosatum Embularchi: Casiæ, myrrhæ, bdellii, arnabo, calami Indici, succini, carpobalsami, ladani pinguis, hypni, folii, sing. quadrantem, caryophyllorum, vnguium aromaticorum magnorum, mastiches, sing. trientem, croci sextantem, spicæ nardi, opobalsami, sing. sescuncem, rosarum siccarum, styracis, singul. lib. vnam, rosarum viridium lib. duas, vini odorati veteris, & mellis Attici, sing. quantum satis est. Suffumigium Pamphili episcopi: Folii, caryophyllorum, hypni,

A ladani pinguis, sing. sextantem & semunciam, calami Indici, spicæ nardi, vnguium aromaticorum magnorum, bdellii, carpobalsami, croci, casiæ, sing. quadrãtem, amomi, mastiches, sing. quincuncem, costi sescuncem, arnabo tantundem, succini vnciam vnam, opobalsami quadrantem, styracis pinguis libras tres, rosarum viridium resectis vnguibus libras sex, vini mulsi quantum satis est. Sit autem mel electum, & vinum antiquum odoratum, ex quibus vinum mulsum parari debet.

Myrrhatio ad cadaueris conseruationem,
B Cap. CXXIII.

Aloes, myrrhæ, gummi, sing. libram vnam, sarcocollæ libras duas, acaciæ sesquilibram, thuris sescuncem, opobalsami quadrantem.

PONDERA IN AETIO VSVRPATA.

Libra	habet	vncias XII.
Deunx		vncias XI.
Dextans		vncias X.
Dodrans		vncias IX.
Bes		vncias VIII.
Septunx		vncias VII.
Sescunx		vncias VI.
Quincunx		vncias V.
Triens		vncias IIII.
Quadrans		vncias III.
Sextans		vncias II.
Vncia		drachmas VIII.
Semuncia vel semissis		drachmas IIII.

Reliqua pondera ac mensuræ iuxta Pauli traditionem vsurpata sunt.

PHILARETI MEDICI DE pulsuum scientia libellus,

Albano Torino Vitodurensi interprete.

CLARISSIMO DOMINO IOACHIMO SCHILLERO AB HERderen, insigni, cum ratione tum experimentis, medicinæ doctori, ALBANVS TORINVS S.

MVLTIFARIIS sanè (quemadmodum, etiamsi nullus admoneam, probius nosti) indicibus solertes medici corporis valetudinem ægritudinúmque genera scitè venantur, Ioachime doctissime. Inter quos equidem duas (nam omnes referre longum) per Apollinem, fidas earum rerum exploratrices, nec adeo fallaces nuntias numero: exquisitam de cordis & arteriarum percussibus doctrinam, & exactam retrimenti vesicæ cognitionem. Quæ vtraque ad naturarum discrimen, & morborum species noscendas vtilissima & necessaria sunt. Quibus nisi medici ad prætentandum iter scipionis modo iugiter vtantur, periculum est ne hallucinantes, perinde atque oculis capti, vndique impingant. Quod, vt est medicis turpissimum, ita est languentibus nihil damnosius: quoniam illi frustrati, cum rubore ingenti turpissimè interdum ædibus eiiciuntur: hi verò, si non efferuntur, dolores tamen immensos subeunt. Percussus quippe, arteriarum præcipuè, caloris & algoris vim in spiritibus: lotia verò, humorum quãtitatem & qualitatem, sicuti alui retrimenta, ventris concoctiones cruditatésque, detegunt. Pulsuum porrò disciplinam Philaretus hic noster, perlustratis pluribus ac diuersis medicinæ authoribus, quam alii vix multis voluminibus complexi sunt, in ἐπιτομὴν redegit: vbique quod erat exquisitissimum & rei maximè necessariũ, apis more decerpens, adeo feliciter vt spes sit pium lectorem artísque medicæ tyronem, in hoc argumenti genere haud ita multum desideraturum. Galenus quippe medicorum κορυφαῖος ferme, adamussim quidem, sed pluribus libris quàm plerisque liceat euoluere, & argutius quàm possit à quouis intelligi (quum per se sit difficilis de pulsibus tractatio) scripsit. De vrinarum verò scientia Theophilus omnium primus exactius disputare cœpit, & omnibus breuiter, quasi penicillo, suis (vt aiunt) coloribus graphicè expressit. Nam qui ante ipsum floruerunt, de vrinis negligenter absque omni ordine confusum quoddam & profundum chaos tradiderunt, quemadmodum ipse in operis præfatione admonuit. Quantum autem Actuarius, qui palmã in eodem scribendi genere meruit, Theophilo debeat, liquidissimè constabit ei qui vtriusque monumenta sedulò euoluerit. Sunt prætere inter huius nostræ scholæ professores, oculati (si diis placet) vrinarũ spectatores, sed potissimè triobolares quidam circumforanei lotiarii, qui doctrinam de vrinis tutiorem & promptiorem esse asserant, quòd ea sub aspectum omnia ponat, quàm de pulsibus scientiam, quæ rem omnem tactui commisit: quasi facilius sit visu quàm tactu iudicare. Ipse de percussibus disciplinam vt certiorem multo, ita & difficiliorem iudico. requirit enim syncerum intellectum, manus tenerrimi sensus, & attentionem acutissimam, quæ, missa manu in carpum, motuum & quietum interualla, & spatiorum tempora, crassitudinésque interuenientes, & cætera quæ ad eam rem spectant, amussatim metiantur. Vnde certiores corporis & ægritudinis notæ, quàm ex solius retrimenti vesicæ contemplatione eliciuntur. Semper equidem extremam esse dementiam putaui, totam hominis habitudinem, omniáque morborum genera velle è lotio coniectari, pósthabita, quæ prior esse debet, quæ de pulsibus tractat sciẽtia. Sed (vt summatim expediam) qui vtranque disciplinam de pulsu & lotio calluerit, eum ad exploranda morbi indicia & præuidentiam, vel nihil vel perparum certè fugerit, quemadmodum illum qui hac in qua hodie sola vulgus medicorum se exercet scientia citra alterius quæ in primis discenda erat, vtitur, infiniti errores comitantur. Proinde hosce in iuuentutis vsum vtrosque libellos Latina oratione in publicum edere visum est, vnde quæ ad vtriusque rem spectant, compendio hauriant: & tuæ humanitati eam lucubratiunculam (cuius ipse fuisti ὡς ἐργοδιώκτης) nuncupare, vtpote pulsus explorandi & vrinas contemplandi peritissimo. Vale ex animo charissime Schillere, nulláque sit tibi dies μητρυιά, ἀλλὰ μητέρες πᾶσαι. Basileæ Idibus Martiis, anno XXXIII.

PHILARETI MEDICI DE PVLSVVM SCIENtia commentariolus perutilis & necessarius,

Albano Torino Vitodurensi interprete.

QVI hactenus de pulsuum scientia posteris prodiderunt, ii magna ex parte vel mancis tractatibus, vel exactè quidem exornatóque scribẽdi artificio, sed prolixioribus certè log*ois* rẽ ipsam explicauerunt. Nos verò contrà, si non euigilata orationis concinnitate, summa tamen fide & diligentia, miráq; breuitate (quo memoriæ quæ docemus, haud difficulter inhæreant) quæcunque de pulsibus scire fuerit necessarium, in compendium redigere, & earum rerum florem tanquam per capita cõscribere suscepimus. Quocirca vbi in quinque partes quasíq; hypotheses omnem quæ ad perfectam pulsuum notitiam attinet tractationẽ dispescerimus: verbi gratia, in percussus finitionem, vtilitatis eius commemorationem, arteriæ descriptionem, eiusdem vocabuli etymon & causam, & ipsius denique instrumenti (hoc est metæ spiritus) originationem: primùm (diuina annuente virgula) eam partem quæ de finiA tione percussus est, aggrediamur.

De percussus finitione, Caput I.

QVO dilucidius intelligantur ea quæ de pulsuũ scientia hoc compendiolo explicare decreuimus, confestim ab exordio, quid sit pulsus definiendum est. Σφυγμὸς *id est percussus*, cordis motus & arteriarũ est, qui secundum συστολὴν & διαστολὴν, *id est disparationem & contractionem*, ad refrigerandum insitum feruorem, & discutiendum propulsandúmque excrementa fumida, editur. siue (vt veteres Græcorum medici quidam definiunt) σφυγμός, ἐστι διαστολὴ B καὶ συστολὴ ἀδιαίρετος ἀρτηρίας καὶ καρδίας, *hoc est, percussus, est intensio & remissio indiuisibilis arteriæ & cordis*. Est autem διαστολὴ arteriæ sublatio, dilatatióque: συστολὴ verò, arteriæ submissio & contractio.

De vsu percussuum arteriarum, Cap. II.

FRuctus verò & opportunitas percussuum, duplex est: refrigerium scilicet natiui caloris per immissum

ſpiritum,eiuſdémque per emiſſum hunc purgatio,ſuperfluitate ſcilicet ad fumi naturam proximè accedēte profligata. In diaſtole enim, *hoc eſt ſublatione*, arteriæ ſubſtantia quædam attrahitur. Explicata nanque arteria, refrigerans aer ingreditur qui refocillat vitalem firmitudinem, vnde & animalis ſpiritus oboritur. In ſyſtole, *id eſt compreſſione*, conuenientibus ad centrum extremis arteriæ, id quod ex humorum deuſtione in toto corpore tanquā fumoſum excrementum contractum eſt, eliminatur & excernitur.

Quid arteria, quid vena, Cap. III.

ARteria eſt corpus in longum porrectum, teres inſtar canalis, ac ſinuoſum, duabus tunicis (*quæ χιτῶνες appellantur*) contextum, ex corde propagatum & in ſingula corporis membra diſtributim diffuſum, aeris & ſpiritus naturalis abundantioris receptaculum, mixti cum pauculo admodum ſanguine. Ineſt enim arteriis agitandi facultas per diſparationem & contractionem, quo inde cordis fumida euaporatio comparetur, & partibus cæteris ſpiritus infundatur. Vena verò ſpiritus vaſculo ſimilis, ſanguinis eſt receptaculum cum exiguo naturali ſpiritu contuſi.

De etymologia arteriæ, Cap. IIII.

ARτηρία ſecundum etymologicos appellata eſt περὶ τὸ τὸν ἀέρα τηρεῖν, *quod eſt, ſi ad uerbum interpreteris, ab eo quòd ſeruet aerem ac ſpiritum naturalem uitalémue.* Aeris nāque ac ſpiritus (ceu diximus iam pridem) cōceptaculum eſt, in quo abundantior ſpiritus, ſanguinis verò multò minus conſiſtit.

Arteriarum, venarúmque origo fontéſve,
Cap. V.

ARteriarum, à læua cordis fibra, quæ aorta appellatur, bipartito ramo oriri certum eſt: quorum alter quidem per cætera viſcera interna deorſum verſus duplici propagine in dextram & ſiniſtram ad coxendices vſque & pedes, digitóſque pedum deſcendit: alter verò ſurſum verſus porrigitur, & itidem ſciſſa in duos riuos propagine mox ad dextram & ſiniſtram per brachia in palmas ac caput tendit: & is qui ad caput protenditur, conſtituit arterias ad interuallum aurium, quas παρωτίδας nominant. Qui verò dextram ſiniſtrámque intrinſecus perreptat, per alas ad brachia, & flexum brachii cubitóſue, ad extimos vſque palmarum digitos peruenit. Cæterùm in hoc commentariolo tam compendioſo animus eſt ad præſens, ictuum agitationem, & dignotiones eorum, & cauſas denique ſtrictim ſummatimque conſcribere, & poſteris tradere.

De percuſſuum mutationibus,
Cap. VI.

TRifariam in animalis corpore pulſus mutari ſolet generatim (multiplicia enim ſunt ſpeciatim mutationis genera.) Prima nanque ipſorum mutatio ex cauſa naturali fit: ſecunda non naturalis quidem, ſed nondum præter naturam: tertia præter naturam exiſtit: quemadmodum & ex marium & fœminarum ætatibus, præterea & cæteris id genus coniugatis, mutationem ſubit. Mortalium quippe genus (quod vel cæco perſpicuum eſt) in mares diſpeſcitur & fœminas. atque illorum ſanè, alii temperatura calidiore, alii verò frigidioris temperamenti exiſtunt. Et illi quidem graciliores natura, & macilentiores: hi verò obeſiores magiſque corpulenti ſiue carnoſi ſunt. Atque in vniuerſum maribus ſemper lege naturæ plus inſiti tum caloris tum roboris quàm mulieribus inditū eſſe, res ipſa declarat & clamitat. Viri igitur, pulſus magna ex parte non iniuria citatiores, maiores, longéque vehementiores edunt. Fœminæ verò (vt frigidioris naturæ) tardiores, exiliores, & non parum languidiores arteriarum ictus habent. In vtriſque verò, puta maribus ac fœminis, pro temperamenti tenore plus minus intento, percuſſus quoque arteriarum plus minúſve intenduntur.

Calidiores enimuero natura, percuſſum vſque maiorem, citatiorem, & vehementiorem edunt: quoniam in calore ſemper promptior agilitas, & motus lōgè citatior. Frigidiores contrà, minorem, lentiorem & non adeò vehementem: ſiquidem in frigido perpetim quædam (vt ſic dixerim) eſt tarditas, ægerrimáque mobilitas. V-

A triſque porrò, viris inquam & mulieribus, alius atque alius eſt (vt videtur) corporis habitus: verbi cauſa, macilentus & corpulentus. In macilētis gracilioribúſve, percuſſus eduntur maiores, longè rariores, & haud multo vehemētiores: corpulenti verò, minores, crebriores, & lāguidiores arteriarum percuſſus edunt. hoc itaque modo percuſſus naturâ mutantur. Reſpicienda quoque in pulſuum exacta dignotione, & ſolicitius etiam obſeruanda ſunt coniugata circunſtātiæ: verbi cauſa, loci, tempora, anni, ætates, & conſtitutiones particulares. De anni itaque horis, B ſuper quibus præ cæteris differere inſtitui, ad hunc ſe modum habet. Anni tempora quatuor in partes à veteribus diſtributa ſunt, ver ſcilicet, æſtatem, autumnum, & hyemem. Quorum duo vtique, ver nempe & autumnus, boni temperamenti: cætera duo, prauæ temperaturæ exiſtunt. Veris itaque & autumni tempeſtate, cordis & arteriarum motus, propter temporum qualitatis temperiē, magni peruehementéſque, ſi ad reliqua tempora conferas, non immeritò eduntur: celeritate verò & frequentia mediocres, ídque ſemper iuxta ætatum proportionem.

C Per æſtatem verò citatiores eduntur percuſſus & crebriores, ídque ſemper pro vnaquaque ætate neceſſitatem inducente, propter ambientis nos extrorſum aeris calidū ſtatum. Per hyemis verò tempus, animantia percuſſus habent lentos ac raros, propter aeris nos ambientis frigidum ſtatum, & quæ inde conciliatur ſtricturam. Atque hunc in modum pulſus pro temporum ratione differunt.

Iuxta regiones itidem, pro vniuſcuiuſque loci temperamento, arteriarum percuſſus mutantur. Calidior ſiquidem regio maiores & citatiores arteriarum percuſſus, D ceu æſtas, efficit: frigidior cōtrà, minores & lentiores, tāquam hyemalibus horis, pulſus reddit: temperata verò regio, perinde atque ver, magnos & vehementes arteriarum ictus edit. atque ita quidem iuxta regiones variant. Alii porrò aeris nos ambientis ſtatus, haud aliter atque anni tempora, pulſus variant. Feruidi quidem, feruidis anni temporibus: gelidi, gelidis: medii, mediis, proportione reſpondēt. & ad hunc quidem modum aeris qualitates pulſus commutant. Iam opportunum fuerit de ætatum quoque pulſuum mutationibus verba facere. E Si ætates aliquo inter ſe diſcrimine diſſidēt, inter percuſſus quoque earum nonnihil variati diſcriminis intercedere conſueuit. Puerorum nanque, & recèns in lucē editorum infantū pulſus citatior eſt: crebrior item & languidus: iuxta magnitudinem verò, & vehementiam medius. citatior autem eius ætatis pulſus fit, quoniam in ea ætate calor naturalis in ſubſtantia abundat. crebrior, eo quòd caliditas in pueris iuxta quantitatem redundat. languidus, propter ſubimbecillam eorum quaſique langueſcentem adhuc virium potentiam. Senum verò arteriarum F percuſſus è diuerſo lentiores & multo rariores, ſi cōferas ad pueros, exiſtunt: ídque ob eius ætatis vires iam exhauſtas & imbecilles: & quòd annis contraxerunt frigus. Ii verò qui intra hos cōſiſtunt, hoc eſt florente ætate (*Græci ἀκμαστικοὺς uocant*) pulſus maximos & vehementiſſimos edunt, propterea quòd viribus longè valentioribus quàm vel pueri vel ſenio cōfecti, præditi ſunt. Cōpari modo & hominum temperamenta & percuſſus arteriarum, temporum conſtitutionibus qualitatibúſque mutantur. Ambiēs etenim nos quicunque ſtatus & (quemad- G modum demonſtratum eſt) continens, in ſuam temperaturam tranſfert contentum. Ad hunc igitur modum pulſus pro ætatum ratione ſe habent. Vterum porrò geſtantes fœminæ, percuſſus paruos, crebros, & citatos edūt. paruos quidem, quòd vires à conceptu nonnihil moleſtatæ deiiciūtur: crebros & citatos, propter angorem quo in ventre habentes tentantur, & propter fœtum conceptum. In partu verò, maiores, crebriores citatioréſque redduntur pulſus. cætera iuxta naturam ſeruantur: ita cōceptus & partus, pulſuum immutationem faciunt. Somni H quoque, etſi naturales, arteriarum tamen motiones immutant. Inter ſomnum etenim percuſſus ſemper minores & languidiores fiunt: ídque ex euidēti cauſa, quòd videlicet naturalis calor, extimis corporis partibus relictis, intimius penetrat, & altum tanquam centrum petit.

Qui expergiſcuntur à ſomno,percuſſus à principio magnos quidem & vehementes, citatóſque & crebros parúmque turbulentos edunt: haud verò diu pòſt, mediocres,& iuſtam ſymmetriam obtinentes. Temperaturæ præterea corporis aſcititiæ & acquiſitæ,naturalium more pro re nata pulſuum immutationem conſtituunt. Nec aliter ſanè & habitudines corporis acquiſitæ, perinde atque naturales habitus, percuſſus immutant. Nam tenuis & macilentus,ſi carnoſus fiat ſiue corpulentus,percuſſum natura corpulentis obeſiſve perſimilem edit: ſi cótrà corpulentus gracilitatem contrahat, puta quum vel naturaliter corporis robur afficitur,vel ſecundum ſubſtantiam alicuius principis partis, vel alia neſcio qua occaſione eam moleſtante, percuſſum eundem habet quem is qui natura talis eſt. Hactenus de pulſibus ſecũdum naturam.

De percuſſibus non naturalibus, Cap. VII.

Opportunum nunc fuerit de aliis quoque pulſuum mutationibus ex cauſis nõ naturalibus vocatis, proficiſcentibus:verbi cauſa,exercitiis,balneis, eduliis,multi vini,& aquæ itidem plurimæ potu,paucis differere. Exercitationes igitur moderatæ, percuſſus reddunt magnos,citatos,vehementes & crebros: immoderatæ & ſupra languentis vires ſuſceptæ, exiguos, & languidos pulſus concitant. Balneis calidis efficiũtur percuſſus magni citati,crebri,& vehementes: gelidis, exigui, lenti, rari & languidi. Cibaria copioſa reddunt percuſſus inæquales & inordinatos:moderata,pulſus concitant magnos, vehementes,citatos & crebros.media,minus quàm moderata edulia,pulſum variat. Vini potus iuxta ciborum rationẽ percuſſum euariãt: aqua itidem perinde atque edulia inæquales,& inordinatos percuſſus concitat. Cætera cuncta eatenus percuſſum arteriarum euariant, quatenus alunt, vel calfaciunt vel refrigerant. Hunc in modum in cauſis non naturalibus vocatis motuum arteriarum, mutationes fiunt. Percuſſuum ex cauſis præter naturam mutationes,haud aliter atque prædictorum euariationes conſiderandæ ſunt. vocantur autem cauſæ ſiue res præter naturam, morbus & ſymptoma,& immoderata omnia. Breuiter enim ſcire oportet quòd naturalium cauſarum quælibet,& earum quæ non naturales dicuntur, ſi immoderatè fiunt, ſecundum quantitatem exceſſus in id quod præter naturam eſt,tranſit.

Quæ contemplanda ſint in pulſuum obſeruatione & notitia, Cap. VIII.

Quoties igitur laborantem quem antea nunquam oculis vſurpaſti, & proinde albus an ater (vt aiunt) ſit ignoras,primùm inuiſis, immittiſq; manum in carpum, principio ſexum accuratius ſolicitiúſque tecum reputa, máſne ſit an mulier. ſi mas,conſidera maris curioſè percuſſum : ſin mulier, muliebrem arteriarum motum. Mox ægrotantis quoque naturam perpende pariter & ætatem : deinde tempus anni & regionem : factáque omnium diligentiſſima collatione, conijce cuiuſmodinã fuerit neceſſario in proſpera valetudine arteriarum percuſſus.tum vtique adamuſſim facilè deprehendes mutationis percuſſus præter naturam factæ quantitatem.

De pulſuum generibus, Cap. IX.

Habentur autem percuſſuum genera decẽ, quorum primum genus ſecundum quantitatem diaſtoles in omnem dimenſionem conſiderare expedit. Sunt autem totius corporis arteriæ dimenſiones tres:in longum ſcilicet,altum,& latum. Haud abſurdè igitur quicunque trina diſtinctione pariter ſecundum longitudinem,latitudinẽ, & altitudinem medium modum excedit,magnus appellatur. Dicunt itaque in finitione, magnum pulſum eſſe qui triplici dimenſione ſimiliter ſit inſigniter auctus.

Alterum genus percuſſuum, ſecundum quantitatem motus arteriæ in diaſtole & ſyſtole, *id eſt diſparatione & contractione* conſideratur. Habentur autem nonnullæ huius generis pulſus diuerſitates: quoniam eſt & ſiccatus & lentus,& mediocris.Eſt verò citatus, qui arteria momento dilatata quatitur:lentus qui longo temporis ſpatio modica intercapedine moueur: mediocris, qui medium ad vnguem obtinet. Tertium verò percuſſuum genus,ſecundum robur virtutis editur, idque triplici differentia. nam eſt aut vehemens, aut languidus, aut medius. Crebritas nanque ſiue frequentia, quoties magnitudinem accipit,pulſum vehementem ac validum reddit. Quum enim virtus maximè regnat, pulſus vehementior efficitur,atque è diuerſo.Eſt autem pulſus vehemens, quando tangentis manus validè repellitur : languidus qui inualidè imbecillum ictum edit: mediocris verò qui mediam ſeruat proportionem ad vtrunque qui naturalis dicitur.

Quartum percuſſuum genus eſt, quod in conſtitutione organi,nempe arteriæ, verſatur.Sunt verò huius quoque generis differentiæ tres.nam inſtrumento rigidiore quàm natura exigat, pulſus redditur durus, ſiue aſper:eodem autem molliore, à mollitie nomen ſortitur pulſus, & vocitatur mollis:medium inter duritiam & mollitiem quodammodo obtinente, moderatus ſeu mediocris efficitur. Percuſſuum genus in ordine quintum,ſecundũ quietis quantitatem perpenditur.in quo creber præcipuè & rarus conſiderandus eſt.Punctum enim temporis quietis,crebrum : longius verò tempus intercalatum,rarum pulſum efficit. Secundum æqualitatem & inæqualitatem,ſextum cenſetur in ordine percuſſuum genus. Obſeruatur autem id cum in vno tum in pluribus percuſſibus, quod ſyſtematicon vocatur.in vno quidem,ceu in caprizante: in pluribus verò conſiſtens, vocatur inæqualitas. Cæterùm in vnaquaque inæqualitate inordinationem fieri oportet,quemadmodum in omnibus, quoniam arteriæ ictus vel decidit vel intercidit. id quod ſolet viribus aliqua ex cauſa deiectis accidere. Septimum genus percuſſuum ſecundum plenam ordinationem inordinationémque efficitur. Inciſo nanque, inæquali, percuſſus æqualis ſit:inæqualis verò, ſecundum periodos inordinatas. contemplatur autem cum in vno arteriarum motu, tum in pluribus. Secundum plenum ac vacuũ, hoc eſt pro arteriæ figura & repletionis quantitate, octauum genus pulſuum conſideratur: ſingula nanque vaſcula vel plena vel vacua cenſentur. Eſt igitur plenus qui arteriam oſtendit ſolidiorem, vndoſámque eius in humore compreſſionem: vacuus verò qui arteriæ excitationem bullientem facit,ita vt ſub digito inanitatem fateatur.

Nonum genus percuſſuum per rhythmum fit,in quo temporis proportiones ad tempus metiuntur. è quare pulſus deficientes & intercidentes deprehenduntur. Eſt verò deficiens pulſus,inquit Galenus, in quo nõ ad binos modò, ſed ternos pluréſue percuſſus immobilis perſiſtit arteria:intercidens autem,quum poſt duos ictus,peculiari ordine motio ſit,vnde media intercidit percuſſio.

Quoniam autem calor qui in corde continetur, per vniuerſum arteriæ corpus diffunditur, inibique euidẽtius apparet: decimum quoque percuſſuum genus prædictis annumerant,in quo vtique per tactum materiæ quæ ſubeſt corpori,qualitas perpenditur:verbi cauſa, malè tempe rata & mordax. Conſideratur igitur in pulſuum generibus,quantitas,motio longitudinis,virtus, qualitas,motus ſpiſſitudinis,æqualitas,ordinatio, plenitudo, concordia rhythmúſue,& calor. Deinceps memorandum nobis videtur quænam ſint percuſſuum cauſæ & differentiæ.

De cauſis & differẽtiis pulſuum, Cap. X.

Enumeratis iam decem percuſſuum generibus,cauſas eorundem aliquas cum differentiis ſuis, tribus (quod aiunt)verbis deinceps perſtringemus. Nam ſiquis exactam harum rerum notitiam haurire deſideret,is ſedecim de pulſuum negotio volumina exarata non ignoret, quæ conſulenda arbitror.Nos verò breuitatis ſtudioſi,cũ delectu modum ſeruãtes, ſummam rei certè neceſſariæ in arctum redigere,& tanquam per capita differentias aliquot cauſáſque pulſuũ recenſere inſtituimus. Feriunt humani corporis arteriæ,ad tẽperati caloris cum in corde tum in cæteris partibus corporis tutelam. Saltus & percuſſus hoc dirimuntur diſcrimine, quòd ſaltus propter incidentem ſpiritum toto corpore editur: percuſſus verò per functiones ſpiritalis potentiæ in ſolis arteriis concitatur. Percuſſus magnus à vehemente hoc diffidet, quòd magnus,arteria in longum,latum & profundum dilatata,tribus dimenſionibus perpenditur : vehemẽs verò

motu,(valde nanque ferit)proinde virium robur portendit. Diſſidium inter percuſſum crebrum,& citatum,in continuo cõſiſtit atque diſcreto. creber enim,arteria non niſi momento quieſcente quaſi continuus eſt: citatus verò,quum arteria modico tempore dilatata fiat, diſcretus: perinde atq; ſiquis ocyſſimè volet ac ſubſiſtat. Percuſſus rarus & tardus hoc diſſidio dirimuntur, quòd rarus longiore quietis ſpatio interpoſito, imbecillitatis index eſt(ex infirmiore nanque robore proficiſcitur, & proinde plus ancipitis habet diſcriminis)lentus verò ex ſolo caloris defectu naſci ſolet. rarus autem vires maximè deiectas ſignificat. Percuſſuum ſecundum diaſtolen *hoc eſt dilatationem* arteriæ, octo ſunt diſſidentes ſpecies: puta magnitudo,paruitas,vehemẽtia, remiſſio,celeritas, tarditas, duritia, & mollities. Indicium pulſus in duobus, ſenſu videlicet & intellectu, ſitum eſt. ſenſus enim præſentia iudicat: intellectus verò præterita & futura.

Pulſuum arteriarum effectrices cauſſæ tres ſunt: virtus nempe quæ corpus mouet ſpiritus ſemitæ: & vtilitas propter quam mouetur, & inſtrumentum obtemperans.

Pulſus arteriarum primum & omnium maximè vim caliditatis, frigiditatiſque in ſpiritibus indicant. Perpenditur pulſus cum moderatus tum immoderatus,quadrifariam:iuxta nempe magnitudinem, celeritatem,vehementiam & ſecundum crebritatem. Differunt inter ſe pulſus inæqualis & inordinatus, quoniam inæqualis in vno percuſſu fit,& (ceu demonſtratum eſt pridem) in pluribus quoque conſiſtit: vel enim in vna modò diſparatione,vel in plurimis congregatis. nũcupatur verò eadem inæqualitas conſiſtens,in multitudine pulſuum conſiderata.Inordinatus autem pulſus fit ſecundũ rhythmõ. veluti ſi tres magnas percuſſiones & vnam exiguam,comitantur duæ ingentes. Eſt autem rhythmus ordo & lex temporum,in quibus ſpirituum canales inſurgũt & con-

A cidunt. Pulſus deficiens & intercidens nonnullo ſanè dirimuntur inter ſe diſcrimine,eo quòd deficiens ex maiore virium imbecillitate oritur,& in eo interdum omni motione amiſſa, immobilis permanet arteria & maius detrimentum indicat, extremum nẽpe potentiæ lapſum: intercidens verò pugnante & reſiſtente, corporis viribus ſeipſas excitantibus ſua ſponte ad repellẽdum contraria, & minus detrimentũ arguũt. Pulſus σπασμώδης & κλονώδης quoque inter ſe differunt, quia ille vaſculum ſpiritus ad fidis tentæ inſtar extendit: hic verò dextrorſum

B ſiniſtrorſúmque tranſfertur. Percuſſus fluctuantes fiũt ex abundanti humore contento, ſemitam ſpiritus diducẽte,perindéque in aqua inter cutem, *quam ὑπὸ σάρκα cognominant*. Percuſſus qui à bis feriendo,δίκροτος,*id eſt bis pulſans* vocatur,& *δορκαδίζων, hoc eſt caprizans*, hoc inter ſe differunt,quòd hic inſurgendo & extollẽdo, ſed aliquantulum interciſus:deinde citatus differentes motus efficit, ceu caprea, *à Græcis δορκὰς appellata*, quæ ſaliens hæret pedibus ſublimis in aere,& alterum ſubitum longè citatiorem ſaltum perpetrat. Editur autem is pulſus viribus hu-

C mani corporis angore preſſis, & moleſta quapiam cauſa oneratis.Dicrotus verò bis quidem vna percuſſione pulſat,ſed impari celeritate:incipiens enim,citatior:deſinens verò,tardior eſt.Fit autem talis propter duritiem inſtrumenti feriente, & iterum violenter reuerberante ſpiritu ſecundum ictum abſoluit,quemadmodum in incudibus mallei percuſſionem reciprocant. Percuſſus σκωληκίζων *id eſt uermicularis*,à formicante(*qui Græcè μυρμηκίζων uocatur*) eo diſtat, quòd vermicularis quidem quandoque conuertitur demutatúrque in melius,& amplius eius patet inæ-

D qualitas:formicans verò,virtute deiecta & prorſum intermortua editus, interitum prænuntiat. Atque hæc quidem in præſentia de ſimplici cordis & arteriarum motu pauciſſimis perſtrinxiſſe ſufficiat.

THEO-

INDEX COMMVNIS HIS OMNIBVS DIVERſorum medicorum libris.

In quo Ar.Aretæum,Ruff.Ruffum Epheſium,Tr.Alexandrum Trallianum,Æg.Paulum Æginetam, Caſſ.Caſſii problemata,Or.Oribaſium,Aet.Aetium,Phil.Philareti libellum De pulſibus,Theoph.Theophili opuſculum De vrinis,Act.Actuarium,Myr.Nicolaū Myrepſum,Celſ.Cornelium Celſum, Scr.Scribonium Largum,Marc.Marcellum indicat.

D

γ 1.

F

G

I

P

S

OMISSA QVÆDAM ſuis locis inſerenda.

HIPPOCRATIS LOCI ALIQVOT, QVORVM alios omnino & penè ad verbum, alios ex parte Celſus interpretatus eſt.

HIPPOCR. Aphor.ſectione 2,articulo 16.

Οκου λιμὸς, οὐ δεῖ πονέειν.

CELSVS lib.1,cap.2.

Si quibus de cauſis futura inedia eſt, labor omnis vitandus eſt.

HIPPOCR. Aphor. ſect.2, artic. 4.

Οὐ πλησμονὴ, οὐ λιμὸς, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν ἀγαθὸν ὅ,τι ἂν μᾶλλον τῆς φύσιος ᾖ.

CELS. lib.1, cap.4.

Neque verò ex multa fame, nimia ſatietas, neque ex nimia ſatietate fames idonea eſt.

HIPPOCR. Aphor. ſect.2,artic. 50.

Δεῖ οὖν καὶ ἐς τὰ συνήθεα μεταβάλλειν.

CELS. lib.1. cap.3.

Ergo quum quis mutare aliquid volet, paulatim debebit aſſueſcere.

HIPPOCR. Aphor. ſect.2,artic.49.

Οἱ εἰθισμένοι τοὺς συνήθεας πόνους φέρειν, κἂν ὦσιν ἀσθενέες ἢ γέροντες, τῶν ἀσυνήθων ἰσχυρῶν τε καὶ νέων, ῥᾷον φέρουσι.

CELS. lib.1.cap.3.

Omnem etiam laborem facilius vel puer vel ſenex, quàm inſuetus homo, ſuſtinebit.

HIPPOCR. lib. De ſalubri diæta.

Ὅστις δὲ εἴωθε τοῦ μηνὸς δὶς ἐξεμέειν, ἄμεινον ἐφεξῆς ποιέεσθαι τοὺς ἐμέτους ἐν δυσὶν ἡμέρῃσι, μᾶλλον ἢ διὰ πεντεκαίδεκα.

CELS. lib.1, cap. 3.

Qui vomere bis in menſe vult, melius conſulet ſi biduo continuarit, quàm ſi poſt quintumdecimum diem vomuerit.

HIPPOCR. Aphor.ſect.1, artic.13.

Γέροντες εὐφορώτατα νηστείην φέρουσι, δεύτερον οἱ καθεστηκότες, ἥκιστα μειράκια, πάντων δὲ μάλιστα παιδία.

CELS. lib.1, cap.3.

Quod ad ætates verò pertinet, inediam facillimè ſuſtinent mediæ ætates, minus iuuenes, minimè pueri & ſenectute confecti.

HIPPOCR. Aph.ſect.2, art.20.

Ὁκόσοισι νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ὑγραί εἰσι, τουτέοισιν ἀπογηράσκουσι ξηραίνονται· ὁκόσοισι δὲ νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ξηραί εἰσι, τουτέοισι πρεσβυτέροισι γινομένοισι ὑγραίνονται.

CELS. lib.1,cap.3.

Quibus iuuenibus fluxit aluus, plerunque in ſenectute contrahitur: quibus in adoleſcentia fuit adſtricta, ſæpe in ſenectute ſoluitur.

HIPPOCR. Aph.ſect.2, art.53.

Ὁκόσοι τὰς κοιλίας ὑγρὰς ἔχουσιν, νέοι μὲν ὄντες, βέλτιον ἀπαλλάσσουσι τῶν τὰς ξηρὰς ἐχόντων· ἐς δὲ τὸ γῆρας, χεῖρον ἀπαλλάσσουσι.

CELS. lib.1, cap.3.

Melior eſt autẽ in iuuene fuſior[aluus,] in ſene adſtrictior.

HIPPOCR. Aphor.ſect. 5, art.18.

Τὸ ψυχρὸν πολέμιον ὀστέοισιν, ὀδοῦσι, νεύροις, ἐγκεφάλῳ, νωτιαίῳ μυελῷ.

CELS. lib.1,cap.9.

Frigus inimicũ eſt ſeni, tenui, vulneri, præcordiis, inteſtinis, veſicæ, auribus, coxis, ſcapulis, naturalibus, oſſibus, dentibus, neruis, vuluæ, cerebro.

HIPPOCR. Aphor.ſect. 5,artic.16.

Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα, πλεονάκις χρεομένοισι· σαρκῶν ἐκθήλυνσιν, νεύρων ἀκράτειαν, γνώμης νάρκωσιν, αἱμορραγίας, λειποθυμίας.

CELS. lib.1.cap.9.

Si nimi[9] eſt[calor]corpus effœminat, neruos emollit, ſtomachum ſoluit.

HIPPOCR. Aphor.sect.3,artic.19

Νοσήματα δὲ πάντα μὲν ἐν πάσῃσι τῇσιν ὥρῃσι γίνεται, μᾶλλον δ' ἔνια κατ' ἐνίας αὐτέων καὶ γίνεται καὶ παροξύνεται.

CELS. lib.2.cap.1.

Non quò non omni tēpore, in omni tempestatum genere, omnis ætatis, omnis habitus homines per omnia genera morborum & ægrotent & moriātur, sed quòd frequentius tamen quædam eueniant.

HIPPOCR. Aphor.sect.2,art.39.

Οἱ πρεσβῦται τῶν νέων τὰ μὲν πολλὰ νοσέουσιν ἧσσον· ὅσα δ' ἂν αὐτέοισι χρόνια νοσήματα γένηται, τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

CELS. lib.2, cap.1.

Longis morbis senectus, acutis adolescentia magis patet.

HIPPOCR. Aphor.sect.2,artic.54.

Μεγέθει δὲ σώματος ἐννεάσαι μὲν, ἐλευθέριον καὶ οὐκ ἀειδές· ἐγγηράσαι δὲ, δύσχρηστον καὶ χεῖρον τῶν ἐλασσόνων.

CELS. lib.2.cap.1.

Nam longa statura vt in iuuenta decora est, sic matura senectute conficitur.

HIPPOCR. Aphor.sect.3,art.20.

Τοῦ μὲν γὰρ ἦρος τὰ μανικὰ καὶ τὰ μελαγχολικὰ καὶ τὰ ἐπιληπτικὰ, καὶ αἵματος ῥύσιες, καὶ κυνάγχαι καὶ κόρυζαι, καὶ βράγχοι καὶ λέπραι, καὶ βῆχες, καὶ λειχῆνες καὶ ἀλφοὶ καὶ ἐξανθήσιες ἑλκώδεες πλεῖσται καὶ φύματα καὶ ἀρθριτικά.

CELS. lib.2. cap.1.

Ergo tum [vere] lippitudines, pustulæ, profusio sanguinis, abscessus corporis quæ ἀποστήματα Græci nominant, bilis atra quam μελαγχολίαν appellāt, insania, morbus comitialis, angina, grauedines, destillationes oriri solent. Hi quoque morbi qui in articulis neruisque modò vrgent modò quiescunt, tum maximè & inchoantur & repetunt.

HIPPOCR. Aphor.sect.3,artic.22.

Τοῦ δὲ φθινοπώρου καὶ τῶν θερινῶν τὰ πολλὰ καὶ πυρετοὶ τεταρταῖοι καὶ πλάνητες, καὶ σπλῆνες καὶ ὕδρωπες, καὶ φθίσιες, καὶ στραγγουρίαι, καὶ λειεντερίαι καὶ δυσεντερίαι, καὶ ἰσχιάδες καὶ κυνάγχαι, καὶ ἄσθματα καὶ εἰλεοὶ, καὶ ἐπιληψίαι καὶ τὰ μανικὰ καὶ τὰ μελαγχολικά.

CELS. lib.2.cap.1.

Vix quicquā ex his in autumnū nō incidit: sed oriūtur eo quoque tēpore febres incertæ, lienis dolor, aqua intercutē, tabes quā Græci φθίσιν nomināt: vrinæ difficultas στραγγουρίαν quā appellāt: tenuioris intestini morbus quē εἰλεὸν nomināt. fit itē læuitas intestinorū quæ λειεντερία vocatur: coxæ dolores, morbi comitiales.

HIPPOCR. Aphor.sect.3,artic.21.

Τοῦ δὲ θέρεος ἔνιά τε τουτέων, καὶ πυρετοὶ ξυνεχέες, καὶ καῦσοι, καὶ τριταῖοι πυρετοὶ καὶ τεταρταῖοι, καὶ ἔμετοι, καὶ διάρροιαι, καὶ ὀφθαλμίαι, καὶ ὤτων πόνοι, καὶ στομάτων ἑλκώσιες, καὶ σηπεδόνες αἰδοίων, καὶ ἵδρωα.

CELS. lib 2. cap.1.

At æstas non quidem vacat plerisque ab his morbis, sed adiicit febres vel continuas vel ardentes vel tertianas, vomitus, alui deiectiones, auricularum dolores, vlcera oris, cancros, & in cæteris quidem partibus sed maximè obscœnis, & quicquid sudore hominem resoluit.

HIPPOCR. Aphor.sect 3,artic.23.

Τοῦ δὲ χειμῶνος, πλευρίτιδες, περιπλευμονίαι, λήθαργοι, κόρυζαι, βράγχοι, βῆχες, πόνοι στηθέων, πόνοι πλευρέων, ὀσφύος, κεφαλαλγίαι, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι.

CELS. lib.2.cap.1.

Hyems autem capitis dolores, tussim & quidquid in faucibus, in lateribus, in visceribus mali contrahitur, irritat.

HIPPOCR. Aphor.sect.3,artic.5.

Ἢν δὲ βόρειον ᾖ, βῆχες, φάρυγγες, κοιλίαι σκληραὶ, δυσουρίαι φρικώδεες, ὀδύναι πλευρέων, στηθέων.

CELS. lib .2.cap.1.

Ex tempestatibus aquilo tussim mouet, fauces exasperat, ventrem adstringit, vrinam supprimit, horrores excitat: item dolores lateris & pectoris.

HIPPOCR. Aphor.sect.3,art.5.

Νότοι, βαρυήκοοι, ἀχλυώδεες, καρηβαρικοὶ, νωθροὶ, διαλυτικοί.

CELS. lib.2.cap.1.

Auster aures hebetat, sensus tardat, capitis dolores mouet, aluum soluit, totum corpus efficit hebes, humidum, languidum.

HIPPOCR. Aphor.sect.5,artic.16.

Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα πλεονάκις χρεωμένοισι, σαρκῶν ἐκθήλυνσιν, νεύρων ἀκρατίαν, γνώμης νάρκωσιν, αἱμοῤῥαγίας, λειποθυμίας. τὸ δὲ ψυχρὸν, σπασμοὺς, τετάνους, μελασμοὺς, καὶ ῥίγεα πυρετώδεα.

CELS. lib.2,cap.1.

Denique omnis calor & iecur & lienē inflammat: mentem hebetat, vt anima deficiat, vt sanguis prorūpat. Frigus modò neruorum distentionem, modò rigorem infert: (illud σπασμὸς, hoc τέτανος Græcè nominatur) nigritiem in vlceribus, horrorem in febribus excitat.

HIPPOCR. Aphor.sect.3,artic.16.

Νοσήματα δ' ἐν μὲν τῇσιν ἐπομβρίῃσιν ὡς τὰ πολλὰ γίνεται, πυρετοί τε μακροὶ, καὶ κοιλίης ῥύσιες, καὶ σηπεδόνες, καὶ ἐπίληπτοι καὶ ἀπόπληκτοι, καὶ κυνάγχαι. ἐν δὲ τοῖσιν αὐχμοῖσι, φθινώδεες ὀφθαλμίαι, ἀρθρίτιδες, στραγγουρίαι καὶ δυσεντερίαι.

CELSVS lib.2,cap.1.

In siccitatibus acutæ febres, lippitudines, tormina, vrinæ difficultas, articulorum dolores oriuntur. Per imbres longæ febres, alui deiectiones, angina, cancri, morbi comitiales resolutio neruorum quam παράλυσιν Græci nominant.

HIPPOCR. Aphor.sect.3,artic.11.

Περὶ δὲ τῶν ὡρέων, ἢν μὲν ὁ χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ ἔπομβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη τοῦ θέρεος πυρετοὺς ὀξέας, καὶ ὀφθαλμίας, καὶ δυσεντερίας γίνεσθαι, μάλιστα τῇσι γυναιξὶ καὶ ἀνδρῶν τοῖσιν ὑγροῖσι τὰς φύσιας. 12 Ἢν δὲ νότιος ὁ χειμὼν καὶ ἔπομβρος καὶ εὐδιεινὸς γένηται, τὸ δὲ ἔαρ αὐχμηρὸν καὶ βόρειον, αἱ μὲν γυναῖκες ᾗσιν οἱ τόκοι, πρὸς τὸ ἦρ ἐκ πάσης προφάσιος ἐκτιτρώσκουσιν· αἳ δ' ἂν τέκωσιν, ἀκρατέα καὶ νοσώδεα τὰ παιδία τίκτουσιν· ὥστε ἢ παραυτίκα ἀπόλλυσθαι, ἢ λεπτὰ καὶ νοσώδεα ζῆν ἐόντα. τοῖσι δὲ ἄλλοισι δυσεντερίαι καὶ ὀφθαλμίαι ξηραὶ γίνονται· τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι κατάῤῥοοι συντόμως ἀπολλύντες.

CELS. lib.2;cap.1.

Si hyems sicca septentrionales ventos habuit, ver autem austros & pluuias exhibet, ferè subeunt lippitudines, tormina, febres, maximéque in mollioribus corporibus, ideóque præcipuè in mulieribus. Si verò austri pluuiæque hyemem occuparunt, ver autem frigidum & siccum est, grauidæ quidem fœminæ quibus tum adest partus, abortu periclitantur: hæ verò quæ gignunt, imbecillos vixque vitales edūt. cæteros lippitudo arida, &, si seniores sunt, grauedines atque destillationes malè habent.

HIPPOCR. Aphor. sect.3,artic. 6.

Ὁκόταν θέρος γένηται ἦρι ὅμοιον, ἱδρῶτας ἐν τοῖσι πυρετοῖσι πολλοὺς προσδέχεσθαι χρή.

CELS. lib.2,cap.1.

Vbi primò calor à primo vere orſus, æſtatem quoque ſimilem exhibet, neceſſe eſt multum ſudorem in febribus ſubſequi.

HIPPOCR. Aphor.ſect.3,art.13.

Ην δὲ θέρος αὐχμηρὸν καὶ βόρειον γένηται, τὸ δὲ φθινόπωρον ἔπομβρον καὶ νότιον, κεφαλαλγίαι ἐς τὸν χειμῶνα γίνονται, καὶ βῆχες, καὶ βράγχοι, καὶ κόρυζαι· ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσιες.

CELS. lib.2,cap.1.

At ſi ſicca æſtas aquilones habuit, autũno verò imbres auſtriq; ſunt, tota hyeme quæ proxima eſt, tuſſis, deſtillatio, raucitas, in quibuſdam etiã tabes, oriuntur.

HIPPOCR. Aph.ſect.3, art.14.

Ην δὲ βόρειον τὸ φθινόπωρον ᾖ καὶ ἄνυδρον, τοῖσι μὲν ὑγροῖσι ἐοῦσι τὰς φύσιας, καὶ τῇσι γυναιξὶ, ξύμφορον· τοῖσι δὲ λοιποῖσιν ὀφθαλμίαι ἔσονται ξηραὶ καὶ πυρετοὶ ὀξέες καὶ κόρυζαι, ἐνίοισι δὲ καὶ μελαγχολίαι.

CELS. lib.2,cap.1.

Sin autumnus quoque æquè ſiccus, iiſdem aquilonibus perflatur, omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quæ muliebria eſſe propoſui, ſecunda valetudo contingit: durioribus verò inſtare poſſunt & aridæ lippitudines, & febres partim acutæ partim longæ, & hi morbi qui ex atra bile naſcuntur.

HIPPOCR. Aph.ſect.3, art.18.

Κατὰ δὲ τὰς ὥρας τοῦ μὲν ἦρος καὶ ἄκρου τοῦ θέρεος, οἱ παῖδες καὶ οἱ τούτων ἐχόμενοι, τῇσιν ἡλικίῃσιν ἄριστά τε διάγουσι καὶ ὑγιαίνουσι μάλιστα· τοῦ δὲ θέρεος καὶ τοῦ φθινοπώρου, μέχρι μέν τινος, οἱ γέροντες· τὸ δὲ λοιπὸν καὶ τοῦ χειμῶνος, οἱ μέσοι τῇσιν ἡλικίῃσιν.

CELS. lib.2, cap.1.

Quod ad ætates verò pertinet, pueri proximique his, vere optimè valent & æſtate prima tutiſſimi ſunt: ſenes, æſtate & autumni prima parte: iuuenes, hyeme, quique inter iuuentam ſenectutémque ſunt.

HIPPOCR. Aphor.ſect.3,artic.24.

Εν δὲ τῇσιν ἡλικίῃσι τοιάδε ξυμβαίνει. Τοῖσι μὲν σμικροῖσι καὶ νεογνοῖσι παιδίοισιν ἄφθαι, ἔμετοι, βῆχες, ἀγρυπνίαι, φόβοι, ὀμφαλοῦ φλεγμοναὶ, ὤτων ὑγρότητες. 25 Πρὸς δὲ τὸ ὀδοντοφυεῖν προσάγουσιν, οὔλων ὀδαξυσμοὶ, πυρετοὶ, σπασμοὶ, διάρροιαι· καὶ μάλιστα ὅταν ἀνάγωσι τοὺς κυνόδοντας· καὶ τοῖσι παχυτάτοισι τῶν παίδων, καὶ τοῖσι σκληρὰς τὰς κοιλίας ἔχουσι. 26 Πρεσβυτέροισι δὲ γενομένοισι, παρίσθμια, σπονδύλου τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον εἴσω ὤσιες, ἄσθματα, λιθιάσιες, ἕλμινθες στρογγύλαι, ἀσκαρίδες, ἀκροχορδόνες, σατυριασμοὶ, στραγγουρίαι, χοιράδες, καὶ τἄλλα φύματα, μάλιστα δὲ τὰ προειρημένα. 27 Τοῖσι δὲ ἔτι πρεσβυτέροισι καὶ πρὸς τὴν ἥβην προσάγουσι, τουτέων τε τὰ πολλὰ, καὶ πυρετοὶ χρόνιοι μᾶλλον, καὶ ἐκ ῥινῶν αἵματος ῥύσιες. 28 Τὰ δὲ πλεῖστα τοῖσι παιδίοισι πάθεα κρίνεται, τὰ μὲν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι, τὰ δὲ ἐν ἑπτὰ μησὶ, τὰ δὲ, ἐν ἑπτὰ ἔτεσι· τὰ δὲ, πρὸς τὴν ἥβην προσάγουσιν. ὅσα δ᾽ ἂν διαμείνῃ τοῖσι παιδίοισι, καὶ μὴ ἀπολυθῇ περὶ τὸ ἡβάσκειν, ἢ τῇσι θήλεσι περὶ τὰς τῶν καταμηνίων ῥήξιας, χρονίζειν εἴωθεν. 29 Τοῖσι δὲ νεηνίσκοισιν, αἵματος πτύσιες, φθίσιες, πυρετοὶ ὀξέες, ἐπιληψίαι, καὶ τἄλλα νουσήματα, μάλιστα δὲ τὰ προειρημένα. 30 Τοῖσι δὲ ὑπὲρ τὴν ἡλικίην ταύτην, ἄσθματα, πλευρίτιδες, περιπλευμονίαι, λήθαργοι, φρενίτιδες, καῦσοι, διάρροιαι χρόνιαι, χολέραι, δυσεντερίαι, λειεντερίαι, αἱμορροΐδες. 31 Τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι, δύσπνοιαι, κατάρροοι βηχώδεες, στραγγουρίαι, δυσουρίαι, ἄρθρων πόνοι, νεφρίτιδες, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι, καχεξίαι, ξυσμοὶ τοῦ σώματος ὅλου, ἀγρυπνίαι, κοιλίης καὶ ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν ὑγρότητες, ἀμβλυωπίαι, γλαυκώσιες, βαρυηκοΐαι.

CELS. lib.2,cap.1.

Tum ſiqua imbecillitas oritur, proximũ eſt vt infantes teneróſq; adhuc pueros ſerpentia vlcera oris, (quæ ἄφθας Græci nominãt) vomitus, nocturnæ vigiliæ, auriũ humor, circa vmbilicũ inflammationes exerceant. Propriæ etiam dentiẽtium gingiuarũ exulcerationes, diſtentiones neruorum, febriculæ interdum, alui deiectiones, maximéq; caninis dentibus orientibus, malè habent, quæ pericula pleniſſimi cuiuſq; ſunt & cui maximè vẽter adſtrictus eſt. At vbi ætas paululùm proceſſit, glãdulæ, & vertebrarũ quæ in ſpina ſunt, aliquæ inclinationes: ſtrumæ, verrucarũ quædam genera dolentia (ἀκροχορδόνας Græci appellant) & plura alia tubercula oriuntur. Incipiente verò iam pube, ex iiſdẽ multæ & longæ febres, ſanguinis ex naribus curſus. Maximéque omnis pueritia primùm circa quadrageſimũ diem, deinde ſeptimo menſe, tum ſeptimo anno, poſtea circa pubertatẽ periclitatur. Siqua etiã morborum genera in infantẽ inciderũt, ac neque pubertate neq; primis coitibus neq; in fœmina primis menſtruis finita ſunt, ferè longa ſunt. Sæpius tamen morbi pueriles qui diutius manſerunt, terminãtur. Adoleſcentia morbis acutis, item comitialib⁹ tabique maximè obiecta eſt, feréque iuuenes ſunt qui ſanguinẽ expuunt. Poſt hanc ætatẽ laterum & pulmonis dolores, letharg⁹, cholera, inſania, ſanguinis per quædã etiã velut ora venarum (αἱμορροΐδας Græci appellant) profuſio. In ſenectute, ſpiritus & vrinæ difficultas, grauedo, articulorũ & renum dolores, neruorũ reſolutiones, malus corporis habitus, (καχεξίαν Græci appellant) nocturnæ vigiliæ, vitia longiora auriũ, oculorum, etiam narium: præcipuéque ſoluta aluus, & quæ ſequuntur hanc, tormina vel læuitas inteſtinorum, cæteráque fuſi ventris mala.

HIPPOC. ſect.2, Aphor.artic.44.

Οἱ παχέες σφόδρα κατὰ φύσιν ταχυθάνατοι γίνονται μᾶλλον τῶν ἰσχνῶν

CELS. lib.2, cap.6.

Obeſi plerunque acutis morbis & difficultate ſpirãdi ſtrangulantur, ſubitóque ſæpe moriuntur: quod in corpore tenuiore vix euenit.

HIPPOCR. Aphor. ſect.1, artic.3.

Εν τοῖσι γυμναστικοῖσιν αἱ ἐπ᾽ ἄκρον εὐεξίαι, σφαλεραὶ, ἢν ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἔωσιν. οὐ γὰρ δύνανται μένειν ἐν τῷ αὐτέῳ, οὐδὲ ἀτρεμέειν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀτρεμέουσιν, οὐκ ἔτι δύνανται ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι. λείπεται οὖν ἐπὶ τὸ χεῖρον.

CELS. lib.2,cap.2.

Ergo ſi plenior aliquis & ſpecioſior & coloratior factus eſt, ſuſpecta habere bona ſua debet. quæ quia neq; in eodem habitu ſubſiſtere neque vltrà progredi poſſunt, ferè retrò, quaſi ruina quadam, reuoluuntur.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Θανατῶδες δὲ καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν αἰεὶ, καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου ξυγκεκαμμένα εἶναι ἰσχυρῶς καὶ διαπεπλεγμένα. ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι τὸν νοσέοντα, τῆς νόσου ἀκμαζούσης, πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσι ὀξέσι νοσήμασι, κάκιστον δὲ ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσι.

CELS. lib.2,cap.4.

Contrà grauis morbi periculum eſt vbi ſupinus æger iacet, porrectis manib⁹ & crurib⁹: vbi reſidere vult in ipſo acuti morbi impetu, præcipuéque pulmonibus laborantibus.

HIPPOCR. Aphor.ſect.2, art.3.

Υπνος, ἀγρυπνίη, ἀμφότερα τοῦ μᾶλλον γινόμενα, κακόν.

CELS. lib.2. cap.4.

Æquè verò ſignum malum eſt, etiam ſomno vltra debitum vrgeri.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Εμετος δὲ ὠφελιμώτατος, ὁ φλέγματος καὶ χολῆς ξυμμεμιγμένος, καὶ μὴ παχὺς κάρτα μηδὲ πολὺς, ὡς μάλιστα. οἱ γὰρ ἀκρητέστεροι, κακίους εἰσίν. εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμεύμενον πρασοειδὲς ἢ πελιὸν ἢ μέλαν, ἢ ὅ, τι ἂν ᾖ τουτέων τῶν χρωμάτων, νομίζειν χρὴ πονηρὸν εἶναι.

CELS. lib.2,cap.4.

Vomitus etiam periculoſus eſt ſinceræ pituitæ vel bilis, peiórque ſi viridis aut niger eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Εἰ δὲ εἴη τό, τε οὖρον ὑπέρυθρον, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτοῦ ὁμοίη καὶ λείη, πολυχρονιώτερον μὲν οὗτο τοῦ προτέρου γίνεται, σωτήριον δὲ κάρτα. κριμνώδεες δὲ ἐν τοῖσιν οὔροισιν αἱ ὑποστάσιες, πονηραί. τουτέων δὲ εἰσι κακίους αἱ πεταλώδεες. αἱ λευκαὶ δὲ καὶ λεπταί, κάρτα φλαῦραι. τουτέων δ' ἔτι κακίους εἰσὶν αἱ πιτυρώδεες.

CELS. lib.2,cap.4.

At mala vrina eſt in qua ſubſidunt ſubrubra aut liuida: deterior, in qua quaſi fila quædam tenuia atque alba: peſſima ex his, ſi tanquam ex furfuribus factas nubeculas repræſentat.

HIPPOCR. Aphor.ſect.4,artic.72.

Ὁκόσοισιν οὖρα διαφανέα λευκά, πονηρά· μάλιστα δὲ ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐπιφαίνεται.

CELS. lib.2,cap.4.

Diluta quoque atque alba [vrina,] vitioſa eſt, ſed in phreniticis maximè.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ὑδαρὲς δὲ κάρτα ἢ λευκὸν ἢ χλωρὸν ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς ἢ ἀφρῶδες διαχωρέειν, πονηρὰ ταῦτα πάντα. ἔτι δὲ πονηρὸν καὶ σμικρόν τε ἐὸν καὶ γλίσχρον καὶ λευκὸν καὶ ὑπόχλωρον καὶ λεῖον. τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη τὰ μέλαινα ἢ λιπαρὰ ἢ πέλια ἢ ἰώδεα καὶ κάκοδμα.

CELS. lib.2, cap.4.

Vtique ſi quod deſcendit, eſt perliquidum aut albidum aut pallidũ aut ſpumans, [periculoſum eſt.] Præter hæc periculum oſtendit id quod excernitur, ſi eſt exiguũ, glutinoſum, læue, album, idémque ſuppallidũ: vel ſi eſt aut liuidum aut bilioſum aut cruentum aut peioris odoris quàm ex conſuetudine.

HIPPOCR. Aphor.ſect.4,art.37.

Οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ γινόμενοι, θάνατον· ξὺν πρηυτέρῳ δέ, μῆκος νόσου σημαίνουσι. 40 Καὶ ὅκου ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαί, καὶ ἢν τὸ σῶμα καταψύχηται ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου γίγνηται, μῆκος νόσου σημαίνει.

CELS. lib.2,cap.5.

Vbi frigidus ſudor inter febres non acutas circa caput tantùm & ceruices oritur: aut vbi corpus modò frigidum modò calidũ eſt, & color alius ex alio fit, [longus morbus fit.]

HIPPOCR. Aphor.ſect.2,artic.28.

Τῶν πυρεσσόντων μὴ παντάπασιν ἐπιπολαίως τὸ διαμένειν, καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τὸ σῶμα ἢ καὶ συντήκεσθαι μᾶλλον τοῦ κατὰ λόγον, μοχθηρόν. τὸ μὲν γάρ, μῆκος νόσου σημαίνει· τὸ δέ, ἀσθένειαν.

CELS. lib.2,cap.5.

Aut vbi æger parum pro ſpatio emacreſcit, [longius tempus habiturum morbum colligimus.]

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

[Σκέπτεσθαι δὲ χρὴ ὧδε. Ἐν τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασι πρῶτον μὲν τὸ πρόσωπον τοῦ νοσέοντος, εἰ ὅμοιόν ἐστι τοῖσι τῶν ὑγιαινόντων· μάλιστα δὲ εἰ αὐτὸ ἑωυτῷ· οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἄριστον. τὸ δ' ἐναντιώτατον τοῦ ὁμοίου, δεινότατον.] εἴη δ' ἂν τὸ τοιόνδε, ῥὶς ὀξεῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, κρόταφοι συμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ καὶ συνεσταλμένα, καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὤτων ἀπεστραμμένοι, καὶ τὸ δέρμα τὸ περὶ μέτωπον σκληρόν τε καὶ περιτεταμένον καὶ καρφαλέον ἐόν, καὶ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου χλωρόν τε ἢ καὶ μέλαν ἐόν, καὶ πελιὸν ἢ μολιβδῶδες. ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, καὶ μήπω οἷόν τε ᾖ τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισι ξυντεκμαίρεσθαι, ἐπανέρεσθαι χρὴ μὴ ἠγρύπνησεν ὥνθρωπος, ἢ τὰ τῆς κοιλίης ἐξυγρασμένα ᾖ ἰσχυρῶς, ἢ λιμῶδές τι ἔχῃ αὐτόν. κἢν μέν τι τουτέων ὁμολογῇ, ἧσσον νομίζειν δεινὸν εἶναι. κρίνεται δὲ τὰ τοιαῦτα ἐν ἡμέρῃ τε καὶ νυκτί, ἢν διὰ ταύτας τὰς προφάσιας τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ.

CELS. lib. 2. cap.6.

Ad vltima verò iam ventum eſſe teſtantur, nares acutæ, collapſa tempora, oculi concaui, frigidæ languidæque aures, & imis partibus leniter verſæ, cutis circa frontem dura & intenta, color aut niger aut perpallidus: multóq; magis ſi hæc ita ſunt, vt neq; vigilia præceſſerit neque ventris reſolutio neq; inedia. ex quibus cauſis interdum hæc ſpecies oritur, ſed vno die finitur.

PAVLO POST.

Ἢν δὲ καὶ παλαιοτέρου ἐόντος τοῦ νοσήματος ἢ τεταρταίου ἢ πεμπταίου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, περὶ τουτέων ἐπανέρεσθαι, περὶ ὧν καὶ πρότερον ἐκέλευσα, καὶ τἆλλα σημεῖα σκέπτεσθαι, τά τε ἐν τῷ ξύμπαντι προσώπῳ, τά τε ἐν τῷ σώματι, καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι. ἢν γὰρ τὴν αὐγὴν φεύγωσιν ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως, ἢ διαστρέφωνται, ἢ ὁ ἕτερος θατέρου ἐλάσσων γίνηται, ἢ τὰ λευκὰ ἐρυθρὰ ἴσχωσιν, ἢ πέλια βλέφαρα, ἢ φλέβια μέλανα ἐν αὐτέοισιν ἔχωσιν, ἢ λῆμαι φαίνωνται περὶ τὰς ὄψιας, ἢ καὶ ἐναιωρεύμενοι ἢ ἐξίσχοντες, ἢ ἔγκοιλοι ἰσχυρῶς γινόμενοι· ἢ ὄψιες αὐχμῶσαι καὶ ἀλαμπέες, ἢ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου ἠλλοιωμένον ᾖ· ταῦτα πάντα κακὰ νομίζειν καὶ ὀλέθρια εἶναι. σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται τοῦ λευκοῦ, τῶν βλεφάρων μὴ ξυμβαλλομένων, μὴ ἐκ διαρροίης ἢ φαρμακοποσίης ἐόντι ἢ μὴ εἰθισμένῳ οὕτω καθεύδειν, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατῶδες λίαν. ἢν δὲ καμπύλον ἢ ῥικνὸν γένηται, ἢ πελιὸν ἢ ὠχρὸν βλέφαρον ἢ χεῖλος ἢ ῥίς, μετά τινος τῶν ἄλλων σημείων, εἰδέναι χρὴ ἐγγὺς ἐόντα θάνατον.

CELS. lib.2,cap.6.

Si verò in morbo vetere iam triduo talis eſt, in propinquo mors eſt: magiſque ſi præter hæc oculi quoq; lumen refugiunt & illacrymant, quæque in iis alba eſſe debent, rubeſcũt, atque in iiſdem venulæ pallent, pituitáque in iis innatans nouiſſimè angulis inhæreſcit, altérque ex his minor eſt, hique aut vehementer ſubſederunt aut facti tumidiores ſunt, pérque ſomnũ palpebræ non committuntur, ſed inter has ex albo oculorum aliquid apparet, neque id fluẽs aluus expreſſit: eædémque palpebræ pallent & idem pallor labra & nares decolorat: eádemque labra & nares oculique & palpebræ & ſupercilia, aliquáve ex his peruertũtur.

PAVLO POST.

Ὕπτιον δὲ κεῖσθαι, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ἐκτεταμένα ἔχοντα, ἧσσον ἀγαθόν. εἰ δὲ καὶ προπετὴς γίνοιτο καὶ καταρρέοι ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ πόδας, δεινότερόν ἐστιν. εἰ δὲ καὶ γυμνοὺς τοὺς πόδας εὑρίσκοιτο ἔχων, μὴ θερμοὺς κάρτα ἐόντας, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ἀνωμάλως διερριμμένα καὶ γυμνά, κακόν. ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. θανατῶδες δὲ καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν αἰεί.

CELS. lib.2,cap.6.

Eadem mors denuntiatur vbi æger ſupinus cubat, eíque genua cõtracta ſunt: vbi deorſum ad pedes ſubinde delabitur, vbi brachia & crura nudat & inæqualiter diſpergit, neque his calor ſubeſt: vbi hiat, vbi aſſiduè dormit.

PAVLO POST.

Ὀδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν, ὁκόσοισι μὴ ξυνηθές ἐστιν ἀπὸ παίδων, μανικὸν καὶ θανατῶδες. & mox. Ἕλκος δὲ ἢν τι καὶ προγεγονὸς τύχῃ ἔχων, ἤν τε καὶ ἐν τῇ νούσῳ γίνηται, καταμανθάνειν δεῖ. ἢν γὰρ μέλλῃ ἀπόλλυσθαι ὁ ἄνθρωπος, πρὸ τοῦ θανάτου πελιδνόν τε καὶ ξηρὸν ἔσται ἢ ὠχρόν τε καὶ ξηρόν.

CELS. lib.2,cap.6.

Vbi is qui mentis ſuæ non eſt, neque id facere ſanus ſolet, dentibus ſtridet: vbi vlcus quod aut ante aut in ipſo morbo natum eſt, aridum aut pallidum aut liuidum factum eſt, [mors denuntiatur.]

PAVLO POST.

Περὶ δὲ χειρῶν φορῆς τάδε γινώσκω. Ὁκόσοισιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσιν ἢ περιπλευμονίῃσιν ἢ ἐν φρενίτισιν ἢ ἐν κεφαλαλγίῃσι πρὸ τοῦ προσώπου φερομένας καὶ θηρευούσας διὰ κενῆς, καὶ ἀποκαρφολογούσας, καὶ κροκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτιλλούσας, καὶ ἀπὸ τοῦ τοίχου ἄχυρα ἀποσπώσας, πάσας εἶναι κακὰς καὶ θανατώδεας.

CELS. lib.2, cap.6.

Aut ſi manibus quis in febre & acuto morbo vel inſania pulmoniſve dolore vel capitis, in veſte floccos legit, fimbriáſve diducit, vel in adiuncto pariete, ſiqua minuta eminent, carpit, [mors denuntiatur.]

HIPPOCR. Aphor. ſect.4, artic.35.

Ην ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ ἐχομένῳ ὁ τράχηλος ἐξαίφνης ἐπιστραφῇ, καὶ μόλις καταπίνειν δύνηται, οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῷ τραχήλῳ, θανάσιμον.

CELS lib.2. cap.6.

Cuiue in eodem febris corporiſque habitu ceruix conuertitur, ſic vt deuorare æquè nihil poſſit, [ſeruari non poteſt.]

HIPPOCR. Aphor. ſect.4, artic.47.

Εν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔνδον καίηται καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον.

CELS. lib.2, cap.6.

Aut cui febre non quieſcēte, exterior pars friget, interior ſic calet vt etiā ſitim faciat, [ſeruari nō poteſt.]

HIPPOCR. Aphor. ſect.4, artic.49.

Οπου ἐν πυρετῷ μὴ διαλείποντι δύσπνοια γίνηται καὶ παραφροσύνη, θανάσιμον.

CELS. lib.2. cap.6.

Aut qui febre æquè non quieſcente, ſimul & delirio & ſpirandi difficultate vexatur.

HIPPOCR. Aphor. ſect 5, artic.5.

Ην μεθύων ἐξαίφνης ἄφωνός τις γένηται, σπασθεὶς, ἀποθνήσκει, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ, ἢ ἐς τὴν ὥρην ἐλθὼν καθ' ἣν αἱ κραιπάλαι λύονται, φθέγξηται.

CELS. lib.2, cap.6.

Aut qui ebrius obmutuit. Is enim febre, adiecta neruorum diſtentione, cōſumitur: niſi aut febris acceſſit, aut eo tempore quo ebrietas ſolui debet, loqui cœpit.

HIPPOCR. Aphor. ſect.5, artic.30.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ὑπό τινος τῶν ὀξέων νοσημάτων ληφθῆναι, θανατῶδες.

CELS. lib.3, cap.6.

Mulier quoque grauida acuto morbo facilè conſumitur.

HIPPOCR. Aphor. ſect.2, artic.1.

Εν ᾧ νοσήματι ὕπνος πόνον ποιεῖ, θανάσιμον.

CELS. lib.2, cap.6.

Et is cui ſomnus dolorem auget, [morbo facilè conſumitur.]

HIPPOCR. Aphor. ſect.5, artic.1.

Σπασμὸς ἐξ ἐλλεβόρου, θανάσιμον.

CELS. lib.2, cap.6.

Qui epoto veratro, exceptus diſtentione neruorum eſt, [ſeruari non poteſt.]

HIPPOCR. Aphor. ſect.4, artic.22.

Νοσημάτων ὁκόσων ἀρχομένων χολὴ μέλαινα ἢ ἄνω ἢ κάτω ἐπέλθῃ, θανάσιμον.

CELS. lib.2, cap.6.

Et cui protinus in recenti morbo bilis atra vel infrà vel ſuprà ſe oſtendit, [facilè conſumitur.]

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τῶν δὲ ἐκπυημάτων ὁκόσα μὲν ἔτι χολώδεος ἐόντος τοῦ πτυέλου ἐκπυΐσκεται, ἤν τε ἐν μέρει τὸ χολῶδες τῷ πύῳ ἀναπτύοιτο, ἤν τε ὁμοῦ· μάλιστα δὲ ἢν ἄρξηται χωρέειν τὸ ἐμπύημα ἀπὸ τουτέου τοῦ πτυέλου, ἑβδομαίου ἐόντος τοῦ νοσήματος. ἐλπὶς δὲ τὸν τοιαῦτα πτύοντα, ἀποθανεῖσθαι τεσσαρεσκαιδεκαταῖον, ἢν μή τι αὐτέῳ ἐπιγένηται ἀγαθόν.

CELS. lib.2, cap.6.

Sputum etiam bilioſum & purulentum, ſiue ſeparatim iſta ſiue mixta proueniunt, interitus periculum oſtendit. Ac ſi circa ſeptimū diem tale eſſe cœpit, proximum eſt vt is circa quartumdecimū diem decedat, niſi alia ſigna meliora peioráue acceſſerint.

HIPPOCR. Aphor. ſect.4, artic.37.

Οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες, ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ γιγνόμενοι, θάνατον· ξὺν πρηϋτέρῳ δὲ, μῆκος νόσου σημαίνουσι.

CELS. lib.2, cap.6.

Sudor quoque frigidus in acuta febre peſtiferus eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐμέει, κάρτα ὀλέθριον τοῦτο γίνεται. τάχιστα γὰρ θάνατον σημαίνει τὸ πελιὸν τῶν ἐμεσμάτων εἰ ὄζει δυσῶδες.

CELS. lib.2, cap.6.

Atque in omni morbo vomitus qui varius & multorum colorum eſt: præcipuéque ſi malus in hoc odor eſt, [peſtiferus eſt.]

HIPPOCR. Aphor. ſect.7, artic.37.

Οκόσοι αἷμα ἐμέουσιν, ἢν μὲν ἄνευ πυρετοῦ, σωτήριον· εἰ δὲ ξὺν πυρετῷ, κακόν.

CELS. lib.2, cap.6.

Ac ſanguinē quoq; in febre vomuiſſe, peſtiferū eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ες' αὖ πυῤῥόν τε εἴη τὸ οὖρον καὶ λεπτὸν, σημαίνει τὸ νόσημα ἄπεπτον εἶναι. ἢν δὲ καὶ πολυχρόνιον εἴη τοιοῦτον ἐὸν, κίνδυνος μὴ οὐ δυνήσεται ὁ ἄνθρωπος διαρκέσαι ἔς' αὖ πεπανθῇ τὸ οὖρον. θανατωδέστερα δὲ τῶν οὔρων τά τε δυσώδεα καὶ ὑδατώδεα καὶ μέλανα καὶ παχέα. ἔστι δὲ τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξὶ, τὰ μέλανα τῶν οὔρων, κάκιστα· τοῖσι δὲ παιδίοισι, τὰ ὑδατώδεα.

CELS. lib.2, cap.6.

Vrina verò rubra & tenuis in magna cruditate eſſe conſueuit, & ſæpe antequam ſpatio matureſcat, hominem rapit. Itaque ſi talis diutius permanet, periculum mortis oſtendit. Peſſima tamē eſt, præcipueq; mortifera, nigra, craſſa, mali odoris. Atque in viris quidem & mulieribus talis deterrima eſt: in pueris verò quæ tenuis & diluta eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Υδαρὲς δὲ κάρτα ἢ λευκὸν ἢ χλωρὸν ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς ἢ ἀφρῶδες διαχωρέειν, πονηρὰ ταῦτα πάντα· ἔτι δὲ πονηρὸν καὶ σμικρόν τε ἐὸν καὶ γλίσχρον καὶ λευκὸν καὶ ὑπόχλωρον καὶ λεῖον. τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη, τὰ μέλανα ἢ λιπαρὰ ἢ πέλια ἢ ἰώδεα καὶ κάκοδμα. τὰ δὲ ποικίλα, χρονιώτερα μὲν τουτέων, ὀλέθρια δὲ οὐδὲν ἧσσον. ἔστι δὲ ταῦτα ξυσματώδεα καὶ χολώδεα καὶ πρασοειδέα καὶ μέλανα· ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξερχόμενα ἀλλήλοισι, ποτὲ δὲ κατὰ μέρος.

CELS. lib.2, cap.6.

Aluus quoq; varia peſtifera eſt, quæ ſtrigmentum, ſanguinē, bilem, viride aliquid, modò diuerſis temporibus modò ſimul & in miſtura quadā, diſcreta tamē, repræſentat. Sed hæc quidē poteſt paulo diutius trahere. in præcipiti verò iam eſſe denuntiat quæ liquida, eadémque vel nigra vel pallida vel pinguis eſt: vtique ſi magna fœditas odoris acceſſit.

HIPPOCR. Aphor. ſect.2, artic.19.

Τῶν ὀξέων νοσημάτων οὐ πάμπαν ἀσφαλέες αἱ προδιαγορεύσιες οὔτε τοῦ θανάτου οὔτε τῆς ὑγείης.

CELS. lib.2, cap.6.

Neque tamē ignorare oportet in acutis morbis fallaces magis notas eſſe & ſalutis & mortis.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. Β.

Οἷσι δὲ χρώματα νέοις ἐοῦσι πονηρὰ ἐπὶ πολὺν χρόνον, ξυνεχέως δὲ μὴ ἰκτεριώδεα τρόπον, οὗτοι καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, φαλὴν ἀλγέουσι, καὶ λίθοις τε καὶ γῆν τρώγουσι.

CELS. lib.2, cap.7.

Quibus diu color ſine morbo regio malus eſt, hi vel capitis doloribus conflictantur vel terram edunt.

PAVLO POST.

Ὁκόσοι δὲ πολλὼ χρόνον ὠχροὶ φαίνονται, καὶ τὰ πρόσωπα ἐπηρμένα ἔχοντες, εἰδέναι χρὴ τούτους τὴν κεφαλὴν ὀδυνωμένους ἢ περὶ τὰ σπλάγχνα ἀλγήματα ἔχοντας, ἢ ἐν τῇ ἕδρῃ κακόν τι ἐν ἑωυτοῖσι.

CELS. lib.2, cap.7.

Qui diu habent faciem pallidam & tumidam, aut capite aut viſceribus aut aluo laborant.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τοῖσι δὲ παιδίοισι σπασμοὶ γίνονται ἢν ὁ πυρετὸς ὀξὺς ᾖ, καὶ ἡ γαστὴρ μὴ διαχωρέῃ, καὶ ἀγρυπνέωσί τε καὶ ἐκπλαγέωσι καὶ κλαυθμυρίζωσι, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλωσι, καὶ χλωρὸν ἢ πελιὸν ἢ ἐρυθρὸν ἴσχωσι.

CELS. lib.2, cap.7.

Si in continua febre puero venter nihil reddit, mutatúrque ei color, nec ſomnus accedit, plorátque is aſſiduè, metuenda neruorum diſtentio eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Οἷσι μὲν οὖν [ὑδρώπων] ἀπὸ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος αἱ ἀρχαὶ γίνονται, οἵ τε πόδες οἰδέουσι, καὶ διάῤῥοιαι πολυχρόνιοι ἔχουσιν, οὔτε τὰς ὀδύνας λύουσαι τὰς ἐκ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος, οὔτε τὴν γαστέρα λαπάσσουσαι. Ὁκόσοισι δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὕδρωπες γίνονται, βῆχές τε καὶ θυμὸς τούτοισιν ἐγγίνεται, καὶ οὐδέν τι ἀποπτύουσιν ἄξιον λόγου, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἡ γαστὴρ οὐ διαχωρέει εἰ μὴ σκληρά τε καὶ πρὸς ἀνάγκην. καὶ περὶ τὴν κοιλίην γίγνονται οἰδήματα, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δὲ ἐπὶ ἀριστερὰ, ἱστάμενά τε καὶ καταπαυόμενα.

CELS. lib.2, cap.7.

Vbi pedes turgēt & longæ deiectiones ſunt, vbi dolor in imo ventre & in coxis eſt, aqua inter cutem inſtat. ſed hoc morbi genus ab ilibus oriri ſolet. Idem propoſitum periculum eſt iis quibus volūtas deſidendi eſt, venter nihil reddit niſi & ægrè & durum, tumor in pedibus eſt, idémque modò dextra modò ſiniſtra parte ventris inuicē oritur atque finitur: ſed à iocinere id malum proficiſci videtur.

ΓΡΟΡΡΗΤΙΚΩΝ β.

Ἢν δὲ μήτε ὑπὸ τοῦ οὔρου ὑφίσταται ἡ ὑπόστασις αὕτη, μήτε οἱ ἱδρῶτες γίνωνται, κίνδυνος ἢ χωλωθῆναι τὰ ἄρθρα, ἢ ὃ δὴ μελικηρίδα καλέουσι, γίνεσθαι ὑπ' αὐτοῖσι. γίνεται δὲ τὸ νούσημα τοῦτο οἷσιν ἐν τῇ παιδίῃ τε καὶ νεότητι ξυνῆθες ἐὸν, αἷμα ῥεῖν ἐκ τῶν ῥινῶν πέπαυται.

CELS. lib.2, cap.7.

Quibus in pueritia ſanguis ex naribus fluxit, dein fluere deſiit, hi vel capitis doloribus conflictentur neceſſe eſt, vel in articulis aliquas exulcerationes habeāt vel aliquo morbo etiam debilitentur.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Τῶν πυρετῶν οἱ μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι μήτε μετὰ σημείων λυτηρίων ἀφιέντες, ὑποστρέφειν ἐπιάζουσιν.

CELS. lib.2, cap.7.

Febris autem quæ ſubitò ſine ratione ſine bonis ſignis finita eſt, ferè reuertitur.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. β.

Παχὺ δὲ οὖρον λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, σημαίνει ἢ περὶ τὰ ἄρθρα τινὰ ὀδύνην καὶ ἔπαρσιν.

CELS. lib.2, cap.7.

Vrina autem craſſa, ex qua quod deſidet album eſt, ſignificat circa articulos aut circa viſcera dolore metúmque morbi eſſe.

HIPPOCR. Aphor. ſect.4, artic.75.

Ἢν αἷμα ἢ πύον οὐρέῃ, τῶν νεφρῶν ἢ τῆς κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει.

CELS. lib.2, cap.7.

At ſi ſanguis aut pus in vrina eſt, vel veſica vel renes exulcerati ſunt.

HIPPOCR. Aphor. ſect.4, artic.76.

Ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ σαρκία μικρὰ παχεῖ ἐόντι ὥσπερ τρίχες συνεξέρχονται, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν ἐκκρίνεται.

CELS. lib.2, cap.7.

Si hæc [vrina] craſſa caruncul as quaſdam exiguas quaſi capillos habet, vtique in renibus vitium eſt.

HIPPOCR. Aphor. ſect.7, artic.34.

Ὁκόσοισι δ' ἐπὶ τοῖσιν οὔροισιν ἐφίστανται πομφόλυγες, νεφριτικὰ σημαίνουσι.

CELS. lib.2, cap.7.

Aut ſi bullas [vrina habet,] vtique in renibus vitium eſt.

HIPPOCR. Aphor. ſect.4. artic.80.

Ἢν αἷμα οὐρέῃ καὶ θρόμβους, καὶ στραγγουρίην ἔχῃ, καὶ ὀδύνη ἐμπίπτῃ ἐς τὸ ὑπογάστριον καὶ ἐς τὸν περίνεον, τὰ περὶ τὴν κύστιν πονεῖ.

CELS. lib.2, cap.7.

Aut ſi paulatim [vrina] deſtillat, vel ſi ſanguis per hāc editur, & in eo quædā cruēta concreta ſunt, idque ipſum cū difficultate redditur, & circa pubem & interiores partes dolent, in eadem veſica vitium eſt.

HIPPOCR. Aphor. ſect.5 artic.13.

Ὁκόσοι αἷμα ἀφρῶδες ἀναπτύουσι, τουτέοισιν ἐκ τοῦ πλεύμονος ἡ τοιαύτη ἀναγωγὴ γίνεται.

CELS. lib.2, cap.7.

At qui ſpumantem ſanguinem excreant, his in pulmone vitium eſt.

HIPPOCR. Aphor. ſect.5, artic.33.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν ἡ κοιλίη πολλὰ ῥυῇ, κίνδυνος ἐκτρῶσαι.

CELS. lib.2, cap.7.

Mulieri grauidæ ſine modo fuſa aluus, elidere partum poteſt.

HIPPOCR. Aphor. ſect.5, artic.51.

Ἢν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ γάλα πολὺ ἐκ τῶν μαζῶν ῥυῇ, ἀσθενὲς τὸ ἔμβρυον σημαίνει· ἢν δὲ στερεοὶ οἱ μαστοὶ ἔωσιν, ὑγιεινότερον τὸ ἔμβρυον σημαίνει.

CELS. lib.2, cap.7.

Eidem [mulieri grauidæ] ſi lac ex mām̄is profluit, imbecillum eſt quod intus gerit: duræ mām̄æ ſanum illud eſſe teſtantur.

HIPPOCR. Aphor. ſect.5, artic.65.

Ὁκόσοισιν οἰδήματα ἐφ' ἕλκεσι φαίνονται, οὐ μάλα σπῶνται οὐδὲ μαίνονται. τουτέων δὲ ἀφανισθέντων, ἐξαίφνης τοῖσι μὲν ὄπισθεν, σπασμοὶ, τέτανοι· τοῖσι δὲ ἔμπροσθεν, μανίαι, ὀδύναι πλευροῦ ὀξεῖαι, ἢ ἐμπύησις, ἢ δυσεντερίη, ἢν ἐρυθρὰ μᾶλλον ᾖ τὰ οἰδήματα.

CELS. lib.2, cap.7.

Si tumores ſuper vlcera ſubitò eſſe deſierunt, ídque à tergo incidit, vel diſtentio neruorum vel rigor timeri poteſt. at ſi à priore parte id euenit, vel lateris acutus dolor vel inſania expectanda eſt. interdum etiam huiuſmodi caſum, quæ tutiſſima inter hæc eſt, profuſio alui ſequitur.

HIPPOCR. Aphor. ſect.6, artic.12.

Τῷ ἰηθέντι χρονίας αἱμοῤῥοΐδας, εἰ μὴ μία φυλαχθῇ, κίνδυνος ὕδρωπα ἐπιγενέσθαι ἢ φθίσιν.

CELS. lib.2,cap.7.

Si ora venarum ſanguinem ſolita fundere,ſubitò ſuppreſſa ſunt,aut aqua inter cutem aut tabes ſequitur.

HIPPOCR. Aphor.ſect.5, artic.15.

Οκόσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπυοι γίνονται, ἢν ἀνακαθαρθῶσιν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀφ' ἧς ἂν ἡ ῥῆξις γένηται, παύονται· ἢν δὲ μὴ, ἐς φθίσιν μεθίστανται.

CELS. lib.2,cap.7.

Eadem tabes ſubit ſi in lateris dolore orta ſuppuratio,intra quadraginta dies purgari non potuit.

HIPPOCR. Aphor.ſect.6,artic.22.

Ην φόβος ἢ δυσθυμίη πουλὺν χρόνον διατελέῃ, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτον.

CELS. lib.2,cap.7.

At ſi longa triſtitia cum longo timore & vigilia eſt, atræ bilis morbus ſubeſt.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. β.

Οἷσι δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥεῖ, δοκέουσιν οἷοι ὑγιαίνειν τἄλλα· τούτοις δὲ ἢ σπλῆνα εὑρήσεις ἐπηρμένον ἔχοντας, ἢ τὴν κεφαλὴν ἀλγέονταί τε καὶ μαρμαρυγώδεά τι περὶ τῶν ὀφθαλμῶν φαινόμενον σφίσιν.

CELS. lib.2,cap.7.

Quibus ſæpe ex naribus fluit ſanguis,his aut lien tumet,aut capitis dolores ſunt,quos ſequitur , aut quædam ante oculos tanquam imagines obuerſentur. *Videtur autem potius legendum* vt quædam.

STATIM POST.

Οὖλα δὲ πονηρὰ καὶ στόματα δυσώδεα, οἷσι σπλῆνες μεγάλοι. ὁκόσοι δὲ ἔχουσι σπλῆνας μεγάλους, μήτε αἱμορραγίαι γίνονται μήτε στόμα δυσῶδες, τουτέων αἱ κνῆμαι ἕλκεα πονηρὰ ἴσχουσι καὶ οὐλὰς μελαίνας.

CELS. IBIDEM.

At quibus magni lienes ſunt , his gingiuæ malæ ſunt,& os olet,aut ſanguis aliqua parte prorūpit. quorum ſi nihil euenit,neceſſe eſt in cruribus mala vlcera ,& ex his nigræ cicatrices fiant.

HIPPOCR. Aphor.ſect.2,artic.6.

Οκόσοι πονέοντές τι τοῦ σώματος, τὰ πολλὰ τῶν πόνων οὐκ αἰσθάνονται, τουτέοισιν ἡ γνώμη νοσέει.

CELS. lib.2,cap.7.

Quibus cauſa doloris , neque ſenſus eius eſt , his mens labat.

HIPPOCR. Aphor.ſect.6,artic.19.

Ην ἐς τὴν κοιλίην αἷμα χυθῇ παρὰ φύσιν, ἀνάγκη ἐκπυηθῆναι.

CELS. lib.2,cap.7.

Si in ventrem ſanguis confluxit,ibi in pus vertitur.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Αἱ δὲ ξὺν πυρετῷ γινόμεναι ὀδύναι περὶ τὴν ὀσφὺν τε καὶ τὰ κάτω χωρία, ἢν τῶν φρενῶν ἅπτωνται τὰ κάτω ἐκλείπουσαι, ὀλέθρια κάρτα. προσέχειν οὖν δεῖ τὸν νόον τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισιν, ὡς ἢν τι καὶ τῶν ἄλλων σημείων ἐπιφαίνηταί τι πονηρὸν, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος· εἰ δὲ ἀναΐσσοντος τοῦ νοσήματος ὡς πρὸς τὰς φρένας τἄλλα σημεῖα μὴ πονηρὰ ἐπιγίνηται, ἔμπυον ἔσεσθαι τοῦτον πολλαὶ ἐλπίδες.

CELS. lib.2,cap.7.

Si à coxis & ab inferiorib⁹ partibus dolor in pectus tranſit,neque vllum ſignum malum acceſſit: ſuppurationis eo loco periculum eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Επὶ γαστέρα δὲ κεῖσθαι ᾧ μὴ σύνηθές ἐστι καὶ ὑγιαίνοντι οὕτω κοιμᾶσθαι, παραφροσύνην τινὰ σημαίνει, ἢ ὀδύνην τῶν ἀμφὶ τὴν κοιλίην τόπων.

CELS. lib.2,cap.7.

Vel proſtratum contra conſuetudinem corpus in ventrem,ſic vt ipſius alui dolor non coegerit, [inſaniæ ſignum eſt.]

PAVLO POST.

Οδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν ὁκόσοισι μὴ ξύνηθές ἐστιν ἀπὸ παίδων, μανικὸν καὶ θανατῶδες.

CELS. IBIDEM.

Item robuſto adhuc corpore inſolitus dentium ſtridor,inſaniæ ſignum eſt.

ITEM NON MVLTO POST.

Ην γὰρ αἱ ὄψιες πυκνὰ κινέωνται, μανῆναι τούτοις ἐλπίς.

CELS. IBID. PAVLO ANTE.

Oculorum quoque frequens motus [inſaniæ ſignum eſt.]

NON LONGE POST.

Ην δὲ ἀφανίζωνται καὶ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες, τοῦ πτυέλου μὴ ἐκχωρέοντος καὶ τοῦ πυρετοῦ ἔχοντος, δεινόν. κίνδυνος γὰρ μὴ παραφρονήσῃ καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος.

CELS. IBIDEM.

Si quid etiam abſceſſit,&,antequam ſuppuraret,manente adhuc in corpore ſolita febre, ſubſedit, periculū affert primùm furoris,deinde interitus.

IBID. ALIQVANTO ANTE.

Μέγα δὲ ἀναπνεόμενον διὰ πολλοῦ χρόνου [πνεῦμα,] παραφροσύνην δηλοῖ.

CELS. PAVLO ANTE.

Aut vbi rarò quis & vehementer ſpirat, [inſania timenda eſt.]

IBID. NON LONGE A FINE.

Ωτὸς δὲ ὀξείη ὀδύνη ξὺν πυρετῷ συνεχεῖ τε καὶ ἰσχυρῷ, δεινόν. κίνδυνος γὰρ παραφρονῆσαι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπολέσθαι. ἀπόλλυνται δὲ οἱ μὲν νεώτεροι τῶν ἀνθρώπων ἑβδομαῖοι, καὶ ἔτι θᾶσσον ὑπὸ τουτέου τοῦ νοσήματος· οἱ δὲ γέροντες, πολλῷ βραδύτερον. οἵ τε γὰρ πυρετοὶ καὶ αἱ παραφροσύναι ἧσσον αὐτέοισιν ἐπιγίνονται, καὶ τὰ ὦτα διὰ τοῦτο φθάνει ἐκπυΐσκεσθαι.

CELS. IBIDEM.

Auris quoque dolor acutus cum febre cōtinua vehementique ſæpe mentem turbat:& ex eo caſu iuniores interdum intra ſeptimum diem moriuntur,ſeniores tardiùs:quoniam neque æquè magnas febres experiuntur, neque vſque inſaniunt , ita ſuſtinent dum is affectus in pus vertatur.

HIPPOCR. Aphor.ſect.4,artic.44

Οκόσοισι πυρετοὶ μακροὶ, τουτέοισι φύματα ἐς τὰ ἄρθρα ἢ πόνοι ἐγγίνονται.

CELS. lib.2,cap.7.

Quibus autem longæ febres ſunt , his abſceſſus aliqui aut articulorum dolores erunt.

HIPPOCR. Aphor.ſect 4, artic.48.

Εν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα προσκόπτον, κακόν. σπασμὸν γὰρ σημαίνει.

CELS. IBIDEM.

Quorū faucibus in febre eliditur ſpiritus, inſtat his neruorum diſtentio.

HIPPOCR. Aphor.ſect.5,artic.10.

Οκόσοι κυνάγχην διαφεύγουσιν, ἐς τὸν πλεύμονα αὐτέοισι τρέπεται, καὶ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκουσιν. ἢν δὲ ταύτας διαφύγωσι, ἔμπυοι γίνονται.

CELS. IBIDEM.

Si angina ſubitò finita eſt,in pulmonem id malum tranſit,idque ſæpe intra ſeptimum diem occidit.quod

nisi incidit, sequitur vt aliqua parte suppuret.

HIPPOCR. Aphor.sect. 7, art.23.

Ἐπὶ ἀκρήτῳ ὑποχωρήσει δυσεντερίη. 76 ἐπὶ διαῤῥοίῃ δυσεντερίη ἐπιγίνεται.

CELS. IBIDEM.

Denique post alui longam resolutionem, tormina.

ΠΕΡΙ ΤΟΠΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΝΘΡ.

Φθίσις δὲ γίνεται ὅταν ἐς τὸ αὐτὸ, ὥσπερ ἐν τῷ ἐμπύῳ, ὁ ῥόος γένηται.

CELS. IBIDEM.

Post nimias destillationes, tabes.

HIPPOCR. Aphor.sect.7, artic.11.

Ἐπὶ πλευρίτιδι περιπλευμονίη ἐπιγινομένη, κακόν. 12 Ἐπὶ περιπλευμονίῃ φρενῖτις, κακόν. 13 Ἐπὶ καύμασιν ἰσχυροῖσι σπασμὸς ἢ τέτανος, κακόν. 14 Ἐπὶ πληγῇ ἐς τὴν κεφαλὴν ἔκπληξις ἢ παραφροσύνη, κακόν. 18 Ἐπὶ ἀγρυπνίῃ σπασμὸς ἢ παραφροσύνη, κακόν. 21 Ἐπὶ ἰσχυρῷ σφυγμῷ ἐν τοῖσιν ἕλκεσιν αἱμοῤῥαγίη, κακόν.

CELS. IBIDEM.

Post lateris dolores vitia pulmonum: post hæc insania. Post magnos feruores corporis, neruorum rigor aut distentio. Vbi caput vulneratũ est, delirium. Vbi vigilia torsit, neruorum distentio. Vbi vehementer venæ supra vlcera mouentur, sanguinis profluuium erit.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Ἐν πυρετῷ ξυνεχεῖ χωρὶς πόνου ἢ φλεγμονῆς ἢ ἄλλης προφάσιος, ἀπόστασιν προσδέχεσθαι πόνου καὶ οἰδήματος, καὶ μᾶλλον ἐς τὰ κάτω χωρία. προσδέχεσθαι δὲ δεῖ τὰς ἀποστάσιας τοῖσιν ὑπὲρ τριάκοντα ἔτεα μᾶλλον, ὑποσκέπτεσθαι δὲ τουτέοισι τὰς ἀποστάσιας, ἢν τὰς εἴκοσιν ἡμέρας πυρετὸς ὑπερβάλλῃ. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν ἧσσον γίνονται, καὶ πολλῷ χρόνῳ γενομένων τῶν πυρετῶν. οἱ δὲ διαλείποντες καὶ λαμβάνοντες πεπλανημένως, φθινοπώρου μάλιστα ἐς τεταρταῖον μεθίστανται.

CELS. lib.2.cap.7.

Nam si longæ febres sine dolore & sine manifesta causa remanent, in aliquam partem id malum incumbit: in iunioribus tantùm: in senioribus ex eiusmodi morbo quartana ferè nascitur,

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἢν δὲ ὑπερβάλλῃ εἴκοσιν ἡμέρας ὅ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα [τὸ ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ σκληρόν τε ἐὸν καὶ ἐπώδυνον] μὴ καθιστάμενον, εἰς διαπύησιν τρέπεται. γίνεται δὲ τουτέοισιν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ καὶ αἵματος ῥῆξις ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ κάρτα ὠφελέει. ἀλλ' ἐπανερωτᾷν χρὴ εἰ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσιν ἢ ἀμβλυωποῦσιν. ἢν γάρ τι τοιοῦτον εἴη, ἐνταῦθα ῥέποι. μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων τὴν τοῦ αἵματος ῥῆξιν προσδέχεσθαι χρή. Τὰ δὲ μαλθακὰ τῶν οἰδημάτων καὶ ἀνώδυνα καὶ τῷ δακτύλῳ ὑπείκοντα, εἰ ὑπερβάλλοι ἑξήκοντα ἡμέρας, ὅ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθίσταται, ἔμπυον ἔσεσθαι σημαίνει καὶ τοῦτο καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ κατὰ τωὐτό.

CELS. lib.2.cap.7.

Eadem suppuratio fit si præcordia dura & dolentia ante vigesimum diem hominem non sustulerunt, neque sanguis ex naribus fluxit, maximéque in adolescentibus: vtique si inter principia aut oculorum caligo aut capitis dolores fuerunt, sed quum in inferioribus partibus aliquid abscedit. At si præcordia tumorem mollem habent, neque habere intra sexaginta dies desinũt, hærétq; per omne id tempus febris, tum in superioribus partibus fit abscessus.

PAVLO POST.

Τὰς δὲ ἀποστάσιας ἧσσον τὰ ἐν τῇ γαστρὶ οἰδήματα ποιέεται τῶν ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν. ἥκιστα δὲ τὰ ὑποκάτω τοῦ ὀμφαλοῦ εἰς ἀποπύησιν τρέπεται.

IBIDEM CELSVS.

Quúmque omnis longus tumor ad suppurationem ferè spectet, magis eò tẽdit is qui in præcordiis, quàm is qui in ventre est, is qui supra vmbilicum, quàm is qui infra est.

HIPPOC. sect.4, Aphor.artic. 31.

Τοῖσι κοπιώδεσιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι, εἰς ἄρθρα καὶ παρὰ τὰς γνάθους μάλιστα ἀποστάσιες γίνονται.

CELS. IBIDEM.

Si lassitudinis etiam sensus in febre est, vel in maxillis vel in articulis aliquid abscedit.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ὁκόσοι δ' αὖ οὖρα λεπτὰ καὶ ὠμὰ οὐρέουσι πουλὺν χρόνον, ἢν τἄλλα ὡς περιεσομένοισι σημεῖα ᾖ, τουτέοισιν ἀπόστασιν δεῖ προσδέχεσθαι ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία.

CELS. IBIDEM.

Interdum quoque vrina tenuis & cruda sic diu fertur vt alia salutaria signa sint: ex eóque casu plerunque infra transuersum septum, quod διάφραγμα Græci vocant, fit abscessus.

NON LONGE POST.

Ὁκόσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐκ τουτέων τῶν χωρίων μὴ παύηται, μήτε πρὸς τὰς τῶν πτυέλων καθάρσιας, μήτε πρὸς τὴν τῆς κοιλίης ἐκκόπρωσιν, μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ φαρμακείας καὶ διαίτας, εἰδέναι δεῖ ἐκπυήσοντα. Et aliquanto póst. αἱ δὲ ἄλλαι ἐκπυήσιες ῥήγνυνται αἱ πλεῖσται, αἱ μὲν εἰκοσταῖαι, αἱ δὲ, τριηκοσταῖαι, αἱ δὲ, τεσσαρακονθήμεροι· αἱ δὲ, πρὸς τὰς ἑξήκοντα ἡμέρας ἀφικνέονται. ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐμπυήματος ἔσεσθαι, λογιζόμενον ἀπὸ τῆς ἡμέρης ἧς τὸ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος ἐπύρεξεν, ἢ εἴ ποτε αὐτὸν πρῶτον ῥῖγος ἔλαβε· καὶ εἰ φαίη ἀντὶ τῆς ὀδύνης αὐτῷ βάρος γεγενῆσθαι ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἤλγει.

CELS. IBIDEM.

Dolor autem pulmonis si neque per sputa, neque per cucurbitulas, neque per sanguinis detractionem, neque per victus rationem finitus est, vomicas aliquas intus excitat, aut circa vigesimũ diem, aut circa quadragesimum, nõnunquam etiam circa sexagesimum. Numerabimus autem ab eo die quo primùm febricitauit aliquis aut inhorruit aut grauitatem eius partis sensit.

PAVLO POST.

Εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμπύημα ἐπὶ θάτερα μοῦνον, στρέφειν τε καὶ καταμανθάνειν χρὴ ἐπὶ τουτέοισι μή τι ἔχῃ ἄλγημα ἐν τῷ ἑτέρῳ πλευρῷ· καὶ ἢν θερμότερον ᾖ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, κατακλινομένου ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον πλευρὸν, ἐρωτᾷν εἴ τι αὐτῷ δοκέει βάρος ἐκκρέμασθαι ἐκ τοῦ ἄνωθεν. εἰ γὰρ εἴη τοῦτο, ἐπὶ θάτερόν ἐστι τὸ ἐμπύημα ἐπὶ ὁκοῖον ἂν πλευρὸν τὸ βάρος γίνηται. Τοὺς δὲ ξύμπαντας ἐμπύους γινώσκειν χρὴ τοῖσι δὴ τοῖς σημείοισι· πρῶτον μὲν εἰ ὁ πυρετὸς οὐκ ἀφίησιν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡμέρην λεπτὸς ἴσχει, τὴν δὲ νύκτα πλείων· καὶ ἱδρῶτες πολλοὶ ἐπιγίνονται, βῆχές τε θυμὸς ἐγγίνεται αὐτέοισι, καὶ ἀποπτύουσιν οὐδὲν ἄξιον λόγου· καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ ἔγκοιλοι γίνονται, αἱ δὲ γνάθοι ἐρυθήματα ἴσχουσι· καὶ οἱ μὲν ὄνυχες τῶν χειρῶν γρυποῦνται, οἱ δὲ δάκτυλοι θερμαίνονται, καὶ μάλιστα ἄκροι· καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα γίνεται, καὶ σιτίων οὐκ ἐπιθυμέουσι, καὶ φλύκταιναι γίνονται ἀνὰ τὸ σῶμα. & mox, Ἢν μὲν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇσι γίνηται, καὶ ἡ δύσπνοια καὶ ἡ βὴξ καὶ ὁ πτυελισμὸς διατείνῃ εἰς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας ἔχων, προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν, ἢ καὶ ἔτι πρόσθεν.

CELSVS IBIDEM.

Quod suppurat, ab ea parte quam afficit, dolorem inflammationémque concitat, ipsum calidius est: & si

in partem ſanam aliquis decubuit,onerare eam ex pondere aliquo videtur. Omnis etiã ſuppuratio quæ nondum oculis patet,ſic deprehendi poteſt: Si febris non dimittit, eáque interdiu leuior eſt, noctu increſcit: multus ſudor oritur:cupiditas tuſſiendi eſt & penè nihil in tuſſi excreatur:oculi caui ſunt,malæ rubent, venæ ſub lingua inalbeſcunt,in manibus fiũt adunci vngues:digiti,maximéque ſummi, pallent: in pedibus tumores ſunt,ſpiritus difficilius trahitur, cibi faſtidiũ eſt, puſtulæ toto corpore oriuntur. Quodſi protinus initiò dolor & tuſſis fuit & ſpiritus difficultas, vomica vel ante vel circa vigeſimum diem erumpet.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Καὶ γὰρ οἱ ἀπ' αὐτέων [κυστίων] πόνοι, ἱκανοὶ ἀνελεῖν· καὶ κοιλίαι τουτέοισιν οὐ πάνυ διαχωρέουσι. λύει δὲ τούτοις οὖρον πυῶδες ἐλθὸν, λευκὴν καὶ λείην ἔχον ὑπόστασιν.

CELS. lib.2.cap.8.

Ex veſica dolente ſi purulenta vrina proceſſit,inque ea læue & album ſubſedit,metum detrahit.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἀγαθὰ, τάδε· εὐπετέως φέρειν τὸ νόσημα, εὔπνοον εἶναι, τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι, τό, τε πτύελον ῥηϊδίως ἀναβήσσειν. & aliquanto antè. αἵματι δὲ ξυμμεμιγμένον μὴ πολλῷ πτύελον ξανθὸν ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν, ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νούσου πτυόμενον περιεστηκὸς, καὶ κάρτα ὠφελέει· ἑβδομαίῳ δὲ ἐόντι καὶ παλαιοτέρῳ, ἧσσον ἀσφαλές.

CELS. IBIDEM.

In pulmonis morbo ſi ſputo ipſe leuatur dolor, quamuis id purulentum eſt,tamen æger facilè ſpirat, facilè excreat,morbum ipſum non difficulter fert: poteſt ei ſecunda valetudo contingere. Neque inter initia terreri conuenit ſi protinus ſputũ miſtum eſt ruffo & ſanguine,dummodo ſtatim ſedetur.

HIPPOCR. Aphor.ſect.5,artic.15.

Ὁκόσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπυοι γίνονται, ἢν ἀνακαθαρθῶσιν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀφ' ἧς ἂν ἡ ῥῆξις γένηται, παύονται.

CELS. IBIDEM.

Laterum dolores, ſuppuratione facta, deinde intra quadrageſimum diem purgata,finiuntur.

HIPPOCR. Aphor.ſect.7, artic.45.

Ὁκόσοι τὸ ἧπαρ διάπυοι καίονται, ἢν μὲν τὸ πύον καθαρὸν ῥυῇ καὶ λευκὸν, περιγίνονται. ἐν χιτῶνι γὰρ τὸ πύον τουτέοισίν ἐστιν.

CELS. IBIDEM.

Si in iocinere vomica eſt & ex ea fertur pus purum & album,ſalus ei facilis.id enim malum in tunica eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τὰ δὲ διαπυήματα ὧδε δεῖ σκέπτεσθαι τὰ ἐντεῦθεν. ὁκόσα μὲν ἔξω τρέπεται, ἄριστά ἐστι μικρά τε ἐόντα καὶ ὡς μάλιστα ἐκκλίνοντα καὶ ἐς ὀξὺ ἀποκυρτούμενα. ὁκόσα δὲ εἴσω ῥήγνυται, ἄριστά ἐστιν ἃ μηδὲν τῷ ἔξω χωρίῳ ἐπικοινωνέει, ἀλλ' ἐστὶ περιεσταλμένα τε καὶ ἀνώδυνα, καὶ πᾶν τὸ ἔξω χωρίον ὁμόχροον φαίνεται.

CELS. IBIDEM.

Ex ſuppurationibus verò hæ tolerabiles ſunt quæ in exteriorem partem feruntur & acuuntur. Et ex his quæ intus procedunt,hæ leuiores quæ cõtra ſe cutem non afficiunt, eámque & ſine dolore eſſe & eiuſdem coloris cuius reliquæ partes ſunt,ſinunt eſſe.

ALIQVANTO POST.

Περιγίνονται δὲ τουτέων μάλιστα μὲν οὓς ἂν ἀφῇ ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν μετὰ τὴν ῥῆξιν, καὶ σιτίων ταχέως ἐπιθυμοῦσιν, καὶ δίψης ἀπηλλαγμένοι ἔωσι, καὶ ἡ γαστὴρ σμικρά τε καὶ ξυνεστηκότα ὑποχωρέει· καὶ τὸ πύον λευκόν τε καὶ λεῖον καὶ ὁμόχροον ᾖ καὶ φλέγματος ἀπηλλαγμένον.

CELS. IBIDEM.

Pus quoque quacunque parte erumpit, ſi eſt læue, album & vnius coloris,ſine vllo metu eſt, & quo effuſo febris protinus conquieuit,deſierúntque vrgere cibi faſtidium & potionis deſiderium.

HIPPOCR. Aphor.ſect.5,artic. 7.

Τὰ ἐπιληπτικὰ ὁκόσοισι πρὸ τῆς ἥβης γίνεται, μετάστασιν ἴσχει. & περιρρήτ. 2, Τὰ γὰρ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, τούτων χαλεπώτατα· ἔπειτα ἀπὸ τοῦ πλευροῦ. τὰ δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν τε καὶ τῶν ποδῶν, μάλιστα οἷά τε ἐξυγιαίνεσθαι.

CELSVS lib.2,cap.8.

Item morbus comitialis ante pubertatem ortus,nõ ægrè finitur:& in quo ab vna parte corporis venientis acceſſionis ſenſus incipit,optimum eſt à manibus pedibúſve initium fieri:deinde à lateribus,peſſimum inter hæc à capite.

ΠΡΟΡΡΗΤ. 2.

Αἱ δὲ ἄλλαι διάρροιαι ὅσαι ἄνευ πυρετῶν, καὶ ὀλιγοχρόνιοί τε καὶ ἀσινέες.

CELS. IBIDEM.

Ipſa autem deiectio ſine vlla noxa eſt quæ ſine febre eſt,ſi celeriter deſinit.

HIPPOCR. Aphor.ſect.6,artic.17.

Ὀφθαλμιῶντι, ὑπὸ διαρροίης ληφθῆναι, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Omniſque deiectio lippienti prodeſt.

HIPPOCR. Aphor.ſect.6,art.21.

Τοῖσι μαινομένοισι κιρσῶν ἢ αἱμορροΐδων ἐπιγινομένων, τῆς μανίης λύσις.

CELS. IBIDEM.

At varix ortus,vel per ora venarum ſubita profuſio ſanguinis,[vel tormina,]inſaniam tollit.

HIPPOCR. Aphor.ſect.6,artic.14.

Ὑπὸ διαρροίας ἐχομένῳ μακρῆς, ἀπὸ ταὐτομάτου ἔμετος ἐπιγινόμενος, λύει τὴν διάρροιαν.

CELS. IBIDEM.

Longas deiectiones ſupprimit vomitus.

HIPPOCR. Aphor.ſect.5,artic.31.

Γυναικὶ αἷμα ἐμεούσῃ, τῶν καταμηνίων ῥαγέντων, λύσις.

CELS. IBIDEM.

Mulier ſanguinem vomens,profuſis menſtruis, liberatur.

HIPPOCR. Aphor.ſect.5,artic.32.

Γυναικὶ τῶν καταμηνίων ἐκλιπόντων, αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῆναι, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Quæ menſtruis non purgatur,ſi ſanguinem ex naribus fudit,omni periculo vacat.

HIPPOCR. Aphor.ſect 5, artic.34.

Γυναικὶ ὑπὸ ὑστερικῶν ἐνοχλουμένῃ ἢ δυστοκούσῃ, πταρμὸς ἐπιγινόμενος, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Quæ locis laborat, aut difficulter partum edit,ſternutamento leuatur.

HIPPOCR. Aphor.ſect.2,artic.25.

Οἱ θερινοὶ τεταρταῖοι τὰ πολλὰ γίνονται βραχέες.

CELS. IBIDEM.

Æſtiua quartana ferè breuis eſt.

HIPPOCR. Aphor.ſect.6, artic.47.

Τοῖσι σπληνώδεσι δυσεντερίη ἐπιγινομένη, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Leinosis bono tormina sunt.

HIPPOCR. Aphor.sect.6, artic.40.

Ὁκόσοισι περὶ τὸ ὑποχόνδριον πόνοι γίνονται ἄτερ φλεγμονῆς, τουτέοισι πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει τὸν πόνον.

CELSVS IBIDEM.

Nam & præcordiorum dolores, si sine inflammatione sunt, [febris] finit.

HIPPOCR. Aphor. sect. 4, artic.57.

Ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ἐπιγενομένου ῥίγεος, λύσις.

CELSVS IBIDEM.

Febrem autem ardentem (quam Græci *καῦσον* vocant) subitus horror exoluit.

HIPPOCR. Aphor.sect.4, artic.59.

Ὁκόσοισιν αὖ ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὰ ὦτα κωφωθῇ, αἷμα ἐκ ῥινῶν ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα, λύει τὸ νούσημα.

CELS. IBIDEM.

Si in febre aures obtusæ sunt, si sanguis è naribus fluxit, aut venter resolutus est, illud malum definit ex toto.

HIPPOCR. Aphor.sect.4, artic.28.

Ὁκόσοισι χολώδεα τὰ διαχωρήματα, κωφώσιος γινομένης παύεται.

CELS. IBIDEM.

Nihil plus aduersus surditatē q̄ biliosa aluus potest.

HIPPOCR. Aphor.sect.7, artic.16.

Ἐπὶ πύου πτύσει, φθίσις καὶ ῥύσις· ἐπὴν δὲ σίελον ἴσχεται, ἀποθνήσκουσιν.

CELS. IBIDEM.

Item pus expuisse in hoc morbo, deinde ex toto spuere desiisse, mortiferum est.

HIPPOCR. Aphor.sect.6, artic.50.

Ὁκόσοισι ὑγιαίνουσιν ὀδύναι γίνονται ἐξαίφνης ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ παραχρῆμα ἄφωνοι κεῖνται καὶ ῥέγχουσιν, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ. 51 *Σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται ξυμβαλλομένων τῶν βλεφάρων τοῦ λευκοῦ μὴ ἐκ διαῤῥοίης ἐόντι ἢ ἐκ φαρμακοποσίης, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατῶδες σφόδρα.*

CELS. IBIDEM.

Cui verò sano subitus dolor capitis ortus est, dein somnus oppresserit, sic vt stertat neque expergiscatur, intra septimū diem pereūdum est: magis si eum aluus cita non antecesserit, si palpebræ dormientis non coeunt, si oculorum album apparet. Quos tamen ita mors sequitur, si id malum non est febre discussum.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Οἱ δὲ ὕδρωπες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νουσημάτων, πάντες κακοί.

CELS. IBIDEM.

At aqua inter cutem si ex acuto morbo cœpit, ad sanitatem raro perducitur.

HIPPOCR. Aphor.sect.6, artic.34.

Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι βὴξ ἐπιγενομένη, κακόν.

CELS. IBIDEM.

Æquè in ea [aqua inter cutem] quoque tussis spem tollit.

HIPPOCR. Aphor.sect.5, artic.7.

Ὁκόσοισι δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτέων γίνεται [τὰ ἐπιληπτικὰ,] τουτέοισι τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

CELS. IBIDEM.

Morbus quoque comitialis post annum quintum & vigesimum ortus, ægrè curatur.

HIPPOCR. Aphor. sect.4, artic.24.

Δυσεντερίη ἢν ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἄρξηται, θανάσιμον.

CELS. IBIDEM.

Quinetiam tormina ab atra bile orsa, mortifera sunt.

HIPPOCR. Aphor.sect. 6, artic. 54.

Τὰ ποδαγρικὰ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ φθινοπώρου κινέεται ὡς ἐπιτοπολύ.

CELS. IBIDEM.

Omnique resolutioni neruorum non idonea tempora sunt hyems & autumnus.

HIPPOCR. Aphor.sect.5, artic.36.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν οἱ μασοὶ ἐξαίφνης ἰσχνοὶ γένωνται, ἐκτιτρώσκει.

CELS. IBIDEM.

Mulieri grauidæ si subitò mammæ emacruerunt, abortus periculum est.

HIPPOCR. Aphor.sect.3, artic.38.

Ἢν γυνὴ μὴ κύουσα, μηδὲ τετοκυῖα, γάλα ἔχῃ, ταύτῃ τὰ καταμήνια ἐκλέλοιπε.

CELS. IBIDEM.

Quæ neque peperit neque grauida est, si lac habet, à menstruis defecta est.

HIPPOCR. Aphor.sect.7, artic.9.

Ἐπὶ αἵματος ῥύσει παραφροσύνη ἢ καὶ σπασμὸς, κακόν.

CELS. IBIDEM.

Si sanguis profluxerit, deinde sequuta est dementia cum distentione neruorum, periculum mortis est.

HIPPOCR. Aphor.sect.2. artic.43.

Τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομένων, μηδέπω δὲ τεθνηκότων, οὐκ ἀναφέρουσιν οἷσι ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα.

CELS. IBIDEM.

Neque is ad vitam redit, qui ex suspendio spumante ore detractus est.

HIPPOCR. Aphor.sect.4, artic.21.

Ὑποχωρήματα μέλανα οἱονεὶ αἷμα μέλαν ἀπ' αὐτομάτου ἰόντα καὶ ξὺν πυρετῷ καὶ ἄνευ πυρετοῦ, κάκιστα.

CELS. IBIDEM.

Aluus nigra sanguini atro similis repentina, siue cum febre siue etiam sine hac, perniciosa est.

HIPPOCR. Aphor.sect. 1, artic.16.

Αἱ ὑγραὶ δίαιται πᾶσι τοῖσι πυρεταίνουσι ξυμφέρουσι.

CELS. lib.3, cap.6.

Cibus autē febricitātibus humidus est aptissimus.

HIPPOCR. Aphor.sect.4, artic.53.

Ὁκόσοισι ἐπὶ πολὺ βῆχες ξηραὶ βραχέα ἐρεθίζουσαι ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσιν, οὐ πάνυ διψώδεές εἰσι.

CELS. lib.5, cap.7.

Si quis autem in huiusmodi febre leuiter tussit, is neque vehementi siti conflictatur, neque &c.

HIPPOCR. Aphor.sect.6, artic.52.

Αἱ παραφροσύναι, αἱ μὲν μετὰ γέλωτος γινόμεναι, ἀσφαλέστεραι· αἱ δὲ μετὰ σπουδῆς, ἐπισφαλέστεραι.

CELS. lib.3, cap.18.

Neque ignorare oportet leuiorem esse morbū cum risu, quàm seriò insanientium.

HIPPOCR. Aphor.sect.6, artic.8.

Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι τὰ γινόμενα ἐν τῷ σώματι, οὐ ῥᾳδίως ὑγιάζονται.

CELS. cap. 21.

Ob quam ne vlcera quidem in his ægris [hydropicis] facilè sanescunt.

HIPPOCR. Aphor.ſect.5,artic.11.

Τὸ πτύσμα ὅπερ ἂν ἀποβήσσωσι, βαρὺ ὄζῃ ἐπὶ τὰς ἄνθρακας ἐπιχεόμενον.

CELS. lib.3,cap22.

Quicquid excreatum eſt, ſi in ignẽ impoſitum eſt, mali odoris eſt.

HIPPOCR. Aphor.ſect.6, artic.27.

Εὐνοῦχοι οὐ ποδαγριῶσιν. 28 Γυνὴ οὐ ποδαγριᾷ, ἢν μὴ τὰ καταμήνια αὐτῇ ἐκλίπῃ. 29 Παῖς οὐ ποδαγριᾷ πρὸ τοῦ ἀφροδισιασμοῦ.

CELS. lib. 4, cap. 24.

Ea [articulorum vitia] rarò vel caſtratos vel pueros ante fœminæ coitum, vel mulieres, niſi quibus menſtrua ſuppreſſa ſunt, tentant.

HIPPOCR. Aph.ſect.6, art.54.

Τὰ ποδαγρικὰ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ φθινοπώρου κινέεται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

CELS. lib.4, cap.24.

Quod [vt reuertatur dolor podagricus] ferè vere autumnóve fieri ſolet.

HIPPOCR. Aph.ſect.6, art.17.

Κύστιν διακοπέντι, ἢ ἐγκέφαλον, ἢ καρδίην, ἢ φρένας, ἢ τῶν ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν, ἢ κοιλίην, ἢ ἧπαρ, θανατῶδες.

CELS. lib.5, cap.26.

Seruari non poteſt cui baſis cerebri, cui cor, cuì ſtomachus, cui iecinoris portæ, cui in ſpina medulla percuſſa eſt, cuique aut pulmo medius, aut ieiunum aut tenuius inteſtinum, aut ventriculus aut renes vulnerati ſunt.

Cætera in aliud tempus propter alias occupationes reijcienda nobis fuerunt.

Hæc inter colligendum indicem animaduerſa fuerunt menda. Præter cæteros autem locos in quibus alia noſtros oculos fallere potuerunt, ſunt etiam non pauci qui & nobis ipſis ſuſpecti fuerunt, atque adeo multum nos torſerunt, ſed eos ex coniectura emendare partim non potuimus, partim auſi non ſumus.

Ægin.columna 634, lin.42, νάρθηκος Caſſ. col.761, l.1, oſſium fulturam impl. Et ibidem lin.vlt. iis qui integra conſt. Et col.765, lin.50, ſpiritui anim. Orib.col.159, l.11, Ad plinth. Et col.164, l.52, Alæ autem Et col.427, l.6, neurodes Et col.446, l. 4, cnicion Et col.447, l.57, ſunt qui leucacantham Et col.490, l.44, Acanthii r. Et à col.542, corrige numeri ſeriem vſque ad 554. Et col.598, l.19, ex callo obd. Et col.611, l.29, ſugillata & t. Sext.phil.col.684, l.3, tolle lineam illam, Gabriele Humelbergio Rauenſpurgenſi medico interprete. Aet.col. 58, l.9, albi cham. Et col.537, l.53, ipnòterium inſcr. Et col.574, l.73, circa decimumqu. Philar.col.847, l.71, eſt & citatus & Act.col.17, l.69, clicientium Et col.100, l.37, vrinæ, vid. Et col.121, l. 15, præuidentia ex conſ. Et col.137, l.9, capeſſendæ Et col.158.l.1, ſolos dyſpnoicos an. Et col.162, l.13, à Græc. Et col.173, l.14, cum affecto ſit Et col. 193, l.26, ſeroſiue Et col.216, l.49, μελαγχολίαν Et col.227, l.6, Polyidæ Et col.261, l.79, eroſum, d. Et col.267, l.38, blatti byzantis, ſ. Et col.268, l.7, Illinctus adu. Et col.280, l.34, ad intinctum Et col.283, l.73, qui facinoribus Et col. 287, l.12, chamelææ Et col.294, l.44, ſuber non m. Et col.306, l.64, ξηροκολλύρια Et col.315, l.8, dolentem Et 319, l.60, In epinyctidibus v. Myr.col.412, l.4, Zoarchia. Alicubi reperies in vna eadémque pagina, ruſci, &, ſcorpidii, pro quibus legendum bruſci, &, ſcorpidis. Celſ.col.91, l.19, ferè Græci Et col.171, l.5, χοινίκιον.